R-11124

Henrici de Segusio Cardinalis

HOSTIENSIS

IVR. VTR. MONARCHAE

CELEBERRIMI

del Colegio Mr. y R. Sinc.d de G.da

In Primum Decretalium librum

Commentaria,

DOCTISSIMORVM VIRORVM

quampluribus adnotationibus illustrata.

Hac nouissima Editione summo studio, ac diligentia ab innumeris erroribus expurgata, suoque pristino typo restituta.

Recens accesserunt SVMMARIA, & INDEX Locupletissimus.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y Santa Catalina.
E. 3.º C. 56 N. 1.º

VENETIIS, APVD IVNTAS, MDLXXXI.

R-11124

Henrici de Seguſio Cardinalis

HOSTIENSIS

IVR. VTR. MONARCHAE

CELEBERRIMI

del Colegio Mr y Rl Univd. de Gda

In Primum Decretalium librum

Commentaria,

DOCTISSIMORVM VIRORVM

quampluribus adnotationibus illuſtrata.

Hac nouiſsima Editione ſummo ſtudio, ac diligentia ab innumeris erroribus expurgata, ſuoque priſtino typo reſtituta.

Recens acceſſerunt SVMMARIA, & INDEX Locupletiſſimus.

UNIVERSIT. GRANADA

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 3º C. 56 N. 1º

VENETIIS, APVD IVNTAS, MDLXXXI.

LECTORI OPTIMO.

HENRICI Cardinalis Hoſtienſis (verè Iuris Monarchæ) Commentaria, ſeu mauis copioſiſsimæ in iure Pontificio interprætationes (quas Lecturas vocant) licet typorum incuria, vel alia forſan veriori cauſa multos ab hinc annos latuerint, nunc denuò elimatæ atq; expurgatę mendis, quibus ſcatebant; Bibliopolę non ſatis laudati ſtudio in lucem prodeunt, opus optimum, neceſſariumq;, quodcunque ergo ſit munus Deo optimo maximo tribue, boniq; conſulas, ſiq; eo vti velis non parum proficies. Vale amice Lector.

DE HOSTIENSE, EX EPITOME DE VITIS Iureconſult. D. IOAN. FICHARDI Francofurtenſis.

SVCCESSIT iſtis Henricus de Secuſia, poſtea Cardinalis Hoſtienſis factus. Hic ob eximiam eruditionem ſuam, primùm Innocentio IIII. Pontifici, & inde Alexandro IIII. eius ſucceſſori valde gratus fuit Iuris Ciuilis, & Pontificij Summam vno volumine complexus eſt, ordine conuenientiſſimo, & tractatione elegantiſſima. Illud poſt longum vtriuſque Iuris ſtudium atq; exercitium incœptum, poſtea verò incendio amiſſum tandem Cardinalis, inter alia ſua negotia denuò reparauit, & exactius diligentiusq; quàm antea abſoluit, vt ipſe refert in fine eius Operis. Edidit præterea Lecturas in v. libros Decretal. ac in extrauagantes, quæ nunc in Sextum ſunt tranſlatæ. Et dicit Matheſilanus alicubi, permagnam eſſe huius Hoſtienſis inter Iureconſultos authoritatem. Tiraquel. etiam in Trac. de pœn. cau. 51. nu. 109. virum prædicat, diuini humaniq́ue Iuris peritiſſimum. Floruit ſub dictis Pontificibus, Anno M CC LV. & ſequentibus.

in Tract. de ſucceſs. ab in teſta.

DE EODEM, EX LIBRO DE VIRIS Illuſtribus, D. MARCI MANTVAE Patauini.

HENRICVS HEBREDINENSIS quondam eccleſiæ Archipręſul, & Cardinalis Hoſtię, per antonomaſiam Hoſtienſis dictus appellatusq́ue eſt: forte quia per eum tanquam per hoſtium patuit aditus omnibus ad Iuriſprudentiã. Hunc magnum Canoniſtam dicit Gemi. conſi. cxiiij. inci. Si procurator. colum. 3. & Abb. in c. ex conqueſtione. col. 6. de reſtitu. ſpolia. quòd ſolet, vt plurimum reprobare opiniones rigoroſas Innocentij, eoq́ue magis laudandus eſt, cùm à villa Secuſia originem duxerit, vt ipſe teſtatur in c. nonnulli. in §. cum autem. in prin. de reſcrip. & in c. ad noſtram. de reb. eccle. non alie. in prin. & nihilominus euectus ſit tunc ad Cardinalatus faſtigium, ut ſuprà. Barb. quoque ait in rep. ca. Raynaldus. col. 171. de teſta. quòd iſte, & Inno. fuerunt duo luminaria cœli, & col. 163. quod ipſe rurſum, Io. And. & Bernardus ſuis acutiſſimis ingenijs illuſtrarunt ſacros Canones. Et quia in cæteris ſatis clarum eſt, quid quantumq́ue valuerit, quæq́ue opera & monumenta reliquerit, tranſeo.

INDEX RVBRICARVM

HVIVS VOLVMINIS.

Alienatione iudicij mutan. causa facta. fol. 202
Arbitris. 203
Authoritate, & usu pallei. 85

Bigamis. 122

Clericis peregrinis. 124
Constitutionibus. 7
Consuetudine. 29
Corpore vitiatis. 120

Electione, & electi potestate. 37
Aetate, & qualitate. 104

Filiis presbyterorum. 114

His, quæ vi, metusve causa fiunt. 191

In integrum restitutione. 194

Maioritate, & obedientia. 169

Obligatis ad ratiocinia. 120
Officio archidiaconi. 125
Officio archipresbyteri. 129
Officio custodis. 130
Officio, et potestate iudicis delegati. 132
Officio iudicis. 168
Officio iudicis ordinarij. 158
Officio legati. 155
Officio primicerij. 130
Officio sacristæ. eo.
Officio vicarij. 131
Ordinandis ab episcopo. 104

Pactis. 176
Postulatione prelatorum. 33
Postulando. 182
Procuratoribus. 183

Renunciatione. 87
Rescriptis. 11

Sacramentis iterandis, vel non. 113
Sacra vnctione. 110
Scrutinio in ordine faciendo. 103
Seruis non ordinandis. 118
Sindico. 190
Summa trinitate, et fide catholica. 6
Supplenda negligentia prelatorum. 96

Temporibus ordinationum. 98
Transactionibus. 178
Translatione episcopi. 81
Treuga, et pace. 176

FINIS.

HOSTIENSIS

I. V. D. CELEBERRIMI.

IN PRIMVM DECRETALIVM

Librum Commentaria.

PROOEMIVM AVTHORIS.

AD Dei Omnipotentis gloriã & vniuersalis ecclesiæ decus & decorem, necnon reipublicæ, & maxime scholasticorum vtilitatem, diuersa vtriusque iuris scripta, opiniones contrarias, quæstiones intricatas, solutiones ambiguas, & obscuras sententias, prout diuersi sensere Doctores, me dudum in vnum volumen memini redigisse. Contrarietates ad consonantiam, intricationes ad intelligentiam, & ad certum ambigua, ad lucem obscura reducendo, inquantum mihi deditiar gitor sciæ, ac ingenij modulus ministrauit. quod qdẽ vniuersis & singulis sufficere credidi, & omni ætati secundum suam capacitatem vtile reputaui. Ibi enim lac parandis, panis adultis, ossa fortia fortioribus ministrantur. cum ibidem rudes, in quo proficiant, prouecti quo se exerceant, perfecti quid imitentur & admirentur, non minus plane, quam plene valeant reperire. Et licet id volumen quo ad verborum copiam prolixum superficietenus videatur, subtiliter tamen consideranti, quæ & quanta sit, sic plenarie, sicut summarie comprehendat, potius quoddam veritatis compendium apparebit. Tandem cum libri decretalium volumina solicitus voluerem, & quasdã ex ipsis decretalibus sententiosas, & quasi sub verborum clausas inuolucro reperirem, dignum duxi super ipsis taliter commentari, vt ad omnium vtilitatem (prout mihi sapiẽtia vera ministraret) inuolucrum soluerem, & verbis perspicuis clausas sententias aperirem, intellectum ponerem, textum in partes diuiderem, literam obscuram construerem, ac exponendo & supplendo cõtinuarem, vt vbi diuersæ, vel aduersæ opiniones incidunt, pro & contra inducerem, & deinde quid videretur verius, diffinirẽ. Sed cum hæc ex postfacto ad quorundam zelatorum reipublicæ notitiam deuenissent, me precum affectuosa, & quasi importuna compulerunt instantia, vt librum totum, & singulas ipsius decretales prosequerer pari stilo, vt tale opus (sicut ijdẽ asserebant) ad illuminationem mentium, & veritatis agnitionem, quasi lucerna super candelabrum haberetur. Verum quoniam nec votis petentium contradicere, nec vtilitatem studentium per mei subtractionem laboris licuit impedire, quamuis me scirem tanto oneri penitus disparem, de illius tamen benigna largitate, ac larga benignitate confisus, qui dat omnibus affluenter & non improperat, quiq; os aperire iubet, & se illud asserit impleturum, ad ipsius honorem & laudem, & communem profectum omnium, onus prædictum subire non renui, sperans, vt qui præsens dedit principium, idem & finem tribuet qui non nouit quippiam imperfectum. Suscipiant igitur vniuersi & singuli præsentis operis commodum, multis curis & vigilijs, multaq; veritatis discussione ac examinatione ad eorum laboris velox leuamen, & efficax adiutorium præparatum, in quo suppletur, quod in volumine prædicto vel omittitur, vel nimis forsan summarie continetur. Si autem prudentis lectoris industria quicquam hic, vel ibi reperiat, quod contrariari adinuicem, vel alterutrum videatur, non statim damnet, vel contemnat, sed studeat diligenter per distinctionem sensus diuersorum Doctorum atque consuetudinum, rigoris, æquitatis, & temporis discordantium, Doctorum concordias inuenire. Si vero quia facile non est, nunquam decipi, vel errare, immo testante Poeta.

Opere & in longo fas est obrepere somnum.

Si aduersari ad inuicem dicta contingat, vt concordiam non admittant, præsentis operis dictis adhæreat, reminiscens, quòd priora per posteriora frequentius corriguntur. Nulli tamen, quem acutioris ingenij virtus, aut perspicatioris gratia intellectus dotauit munere melioris, contendo legem imponere. quin si qua in præsenti opere, aut omisit occupatio, aut forte minus bene tradidit imperfectio, quam in me nec volo, nec valeo excusare, circumscriptis inuidiæ stimulis & detractionis mordacitate penitus relegata, fraterna charitate libere valeat emendare.

DIVISIO, ET INTELLECTVS / procemij libri Decretalium.

VIcarius Regis Pacifici Ad communem vtilitatem, & maxime studentium, quinque compilationes extrauagantium in vnam reducere intendit, subtractis quibusdam similibus contrarijs & prolixis, resecatis etiam quibusdam superfluis, adiectis quibusdam decretalibus, quæ extra dicta volumina vagabantur, & suis constitutionibus, per quas nonnulla dubia declarantur, præsentem præmittens epistolam, quam in duas partes diuidas principales. Prima continet salutationem, in qua notantur tria. Quis scribit. vsque ibi, dilectis. Quibus scribit. vsque ibi, salutem. Quid optat, ibi, salutem &c. vsque ibi. Rex pacificus. Ibi incipit secunda pars principalis scilicet prosa, siue epistola, quam ad exemplum totius operis in quinque partes diuides. Prima pars durat vsque ad §. sed effrenata. in qua tangit creationis hominis qualitatem, & (qua frueretur, si non peccasset) æternam beatitudinem. hæc æquiparatur visui propter claritatem virtutum & splendorem, in quo homo formatus fuit. Secunda vsque ad §. ideoque. in qua tangit hominis a paradiso eiectionem, & hominum ad peccandum pronitatem, & peccatorum coaceruationem ab eodem vitio deriuantem, & prædictorum temperantiam & refrenationem: & æquiparatur gustui, vt vitemus peccatorum amaritudinem: & iustitiæ dulcedinem degustemus. Tertia vsque ad §. sane. in qua ponit promulgationis iuris causam, siue occasionem, hæc æquiparatur auditui, vt ipsum ius audiamus, & sic retineamus, q̃ honeste viuamus &c. Quarta vsque ad §. volentes. vbi facit antipophora, & ponit suam intentionem, in qua nos reddit dociles in principio: quia gaudent breuitate & claritate moderni. Beneuolos, vbi dicit, ad communem vtilitatem &c. Et attentos, vbi dicit, Adijcientes &c. Et etiam in quinta parte: hæc æquiparatur palpatui, vt confusionem & contrarietatem, tanquam duram & asperam remoueamus, & breuitatem ac vtilitatem, quæ mollis ac lenis est, teneamus. Quinta vsque in finem vbi facit suam conclusionem, per quam præsens confirmatur compilatio, & alia fieri prohibetur: hæc æquiparatur odoratui, vt iura facta authoritate sedis Apostolicæ tanquam odorifera approbemus, alia vero tanquam stercorosa & fœtida fugiamus, cum clerici simus. ad hoc de pœni. distinctione secunda §. Romanos. quinta distinctione ad eius vero concubitum quadragintaseptima distinctione bonorum vigesima quæstione tertia. procliuus. quarta distinctione factæ. Institutus, de iustit. & iure. & in prooemio. duodecima quæstione secunda. cũ deuotissimam quadragesimanona distinctione capitu. primo. vsque ad versiculũ paruo autem naso. & vtitur exemplo iurisconsulti, q̃ similem & necessariã præmittit præfationem. ff. de origi. iur. l. prima. & de rebus creditis. l. prima. Patet quæ sit intentio authoris, scilicet diuersa in vnum colligere. Materia,

ria,quæstiones,& responsiones Sanctorum & Apłorum.Vtili-
tas,vt sciamus discernere inter iustū & iniustū,æquū & iniquū.
Subijcitur autem Ethicæ, sicut & cæteri libri morales, vt pa-
tet. j. de vi. & ho. clericorum. Modus agendi hoc versu com-
prehenditur.

Iudex,iudicium,clerus,sponsalia,crimen.

Et ita sicut inhibitio copulæ coniugalis ad exemplum quatuor
humorum restricta est,vt j.de consan.& affi.non debet.sic au-
thor opus præsens in quinq; partes diuidit ad instar quinq; sen-
suum, quos quilibet iudex in se debet habere. Primus liber
equiparatur visui: quia sicut visus inter colores discernit,ita tra
ctatus ipsius inter qualitates personarum in ecclesia creādarū.
Secundus gustui: quia sicut gustus discernit inter sapidum &
insipidum,sic tractatus ipsius inter iustū & iniustū,æquū & ini-
quum.Tertius auditui: quia sicut auditus inter voces & loque-
las discernit,sic tractatus ipsius inter res spirituales & tempora-
les, quas voces reputat, vltimo tractans de spiritualibus.
Quartus palpatui: quia sicut palpatus discernit inter dura &
& aspera,sic tractatus ipsius inter matrimonia licita vel illicita
approbanda vel reprobanda. Quintus odoratui: quia sicut
odoratus fętorem discernit,siue sentit & fugit, sic tractatus ip-
sius crimina detestatur,& punit.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopi,Primates vel Patriarchæ omnes sunt episcopi, & sunt loco Apostolorum.*
2 *Episcopus vicarius Christi dicitur.*
3 *Papa per excellentiam dicitur episcopus,& præcipuus, ac principalis est vicarius Christi.*
4 *Papa habet cęleste arbitrium quo nullum excellentius.*
5 *Papæ non audemus dicere,cur ita facis.*
6 *Papa,se seruum facit,ex affectione.*
7 *Imperator alijs acquirit et noctes dormit insomnes,vt quietem alij præparet.*
8 *Papa se subijcit iudicio seculari.*
9 *Compilatio huius decretalis fuit missa Bononiam, propter studentium vtilitatem.*
10 *Rescripta non extenduntur,nisi ad illas personas,quæ in eo continentur.*
11 *Compilatio legis non debet singulorum auribus intimari.*
12 *Constitutio Principis post duos menses a publicatione omnes astringit.*
13 *Excommunicatus an præsumatur absolutus ob salutationem Papæ.*
14 *Sacramento ecclesiæ,an consentitur per osculum pacis.*
15 *Princeps nuda voluntate manumittit.*

PROOEMIVM.

Gregorius episcopus.

1 Omnes sunt † epi, licet vocētur ar
a chiepi[a] primates,vel patriarchę.&
oēs sunt loco Apłorū.xxj.di.in no
uo.& j.de sacra vnc.ca.vnico.§.qa
2 vero.ver.p frōtis.Vñ & eps † Cristi
vicarius dr.xxxiij.q.v.c.mulier. ij.sed
3 Papa † spāliter p excellētiā dr eps,
qa sup oēs est,vt ix.q.iij. cūcta.& c.
p principalē.& pcipuus ac prīcipa
lis est vicarius Iesu Christi.j.de transla.epi. inter corporalia.§.j.
4 ver.nō.n.& c.quāto.§.nō.n.& vt eccl.be.c.vnico.§.j.† & dr habe
re celeste arbitriū.C.de sum.Tri.l.j.in fi. quo nullū excellētius.
5 j.de ma.& obe.solitæ.Vñ † nō audemus dicere cur ita facis. de
pe.di.iij.§ ex pte.& xix.di.in memoriā.j.de rescri.si qñ.[Seruus]
6 sic.j.de sen.ex.relatū.in fi.imo dñs.vt patet.s.in gl. oēs † sed hoc
dicit ex affectiōe.vñ apłs. Cū sim liber ex oībus oīm me seruū
feci,vt plures lucrifacerē.xxviij.q.j. iā nūc. Vel qa oībus seruit,
ar.j.de cēsi.cū instātia.& oībus seruire intelligit,q in eius serui-
tio detinent,vt j.de cle.nō resi.cū dilectus.& de postu.pla. bonæ.
7 j.§.j.†Sic p Impatorē alijs acqrit.i Aut.cōst.q dig.§.illud quoq;.
col.vj.& noctes ducit insomnes,vt qetē alijs pparet,vt in Auth.
vt iud. sine quoquo suff.in prin. col. ij. Vel hoc dicit ex humili-
tate: qa q maior est vr̄m &c.sm q̄ negat se vlem Papā.xcix.di.
8 ecce.† & subijcit se iudicio seculari.ij.q. vij. nos si incōpetēter.
& volūtariæ purgationi.ij.q.iiij.mādastis.& c.auditū est. [Bono
9 niæ.] alias Parisijs quia vtrobiq; fuit missa † cōpilatio pp cōe
studiū,non autem in villis vel in castris,vt j.de cle.non resi.tuę.
& sic vr̄,q alibi studentes non teneantur eam recipere;]quia re
10 scripta † non extenduntur nisi ad illas psonas, quæ ibi continē
tur,vt no.j.de off.dele.c.P.& G.sed dic,q oēs includit,vt j.§.sa-
11 ne.Ibi,ad cōem &c.& §.vlt.nec.n.† debet singulorū auribus in-
12 timari,vt xvj.dist.quod dicitis.& j.de postu.præl.c.j.& ij.Et † cō
stitutio Principis post duos menses, ex quo publicata est, oēs
astringit,vt in Auth.vt factæ.no.con.§. vt autem apertius.coll.
v.& j.ne cle.vel mo.c.vlt. salutatio autem non extenditur,nisi
ad Bononienses.[Commorantibus.]forsan melius dixisset stu
dentibus.sed voluit nominare pluralitatem, & quæ frequētius
accidunt,plures enim commorantes sunt,q̄ studentes,quos cu
rialiter tacite reprehendit: quia melius facerent, si se inanibus
sumptibus non vexarēt,vt ff.de inof.te.l.j.in fi.nec.n. Bononiæ
fuisse,sed bene vixisse & studiose laudabile est.Hier.xij.q.ij.glo-
ria epi.§.Socrates.in fi.Sed & studentes ibidem cōmorantur,q-
bus intendit maxime prouidere,vt j.§.sane. & de hoc no. j. de
13 offi.primi.c.vnico.in fi.[Salutem.]non præsumo,† q dominus
Papa aliquem excommunicatum salutet ex certa scientia,sed
b si de hoc constaret,[b] crederem absolutum,ar.j.de sen.exc.si ali
quando.& de priuil.cum olim.j.§.vlt.quia per hanc fit indigna-
14 tionis recōciliatio.lxiij.dist.cum Adrianus.† & per osculum pa
cis consentitur sacramentis ecclesiæ.de con.dist. ij. pacem. Nec
obstat,q forma seruata nō est,vt j.de sen.exc.cum desideres. §.
15 vlt.& c.a nobis.§.vlt.quia princeps † nuda voluntate manumit
tit,vt ff.de manu.apud eum.

ADDITIONES.

a ¶Vocentur Archiepiscopi. De multiplici domini Papæ nomine vide per Archi. in c.j.in princi.de consti.lib.vj.

b ¶Tu dic q hodie non dicitur constare nisi hoc exprimatur vnde oportet q dicatur q per hoc vult eum absoluere vt in cle.si summus de sen,excom.

SVMMARIVM.

1 *Imperator dicitur Rex Regum,& omnium potestatum.*
2 *Regis proprium est facere pacem,iudicium,& iustitiam.*
3 *Iesus Christus pro crucifigentibus saluandis venit crucifigendus.*
4 *Viæ Domini,vniuersæ sunt misericordiæ,& veritatis.*
5 *Castitas est sola possibilis,cum fiducia Deo animas præsentare sine qua omnia opera sunt imperfecta.*
6 *Castitas in corde maxime necessaria est quia mente corrupta,corrumpitur,& caro.*
7 *Oculus impudicus,impudici cordis est nuntius.*
8 *Pudicitia in moribus & in verbis attenditur.*
9 *Sediciosi non sunt promouendi,& facile repelluntur ab accusatione.*
10 *Modestia in cibis,vestibus, & incessu consideratur.*
11 *Cupiditas omnia vitia introducit,& omnes virtutes expellit.*
12 *Famę suæ quis dicitur prodigus.*
13 *Aetas omnis ab adolescentia est prona ad malum.*
14 *Auarus non quærit compossessorem.*
15 *Cupiditati non est finis,nec satietas.*
16 *Quæ de nouo emergunt,nouo indigent auxilio.*
17 *Iustitia ab alijs virtutibus augeri,& ad maius apparere desiderat.*
18 *Cupiditas appetitum noxium generat,& iustitia ipsum refrenat.*
19 *Noxa est corpus delinquens,& noxia ipsum delictum.*
20 *Regula quid sit.*
21 *Lex neminem cogit bonum facere,sed malum prohibet.*
22 *Generaliter dicta,nisi specialiter denotentur videntur neglecta.*
23 *Honestas in matrimonijs consideranda est.*
24 *Legem patere quam tu ipse tuleris.*
25 *Iustitiam colere,& ius suum vnicuique tribuere summum bonum est.*
26 *Gregorianum pratum non debet esse spinosum,vel in eo aliquod contrarium, vel similitudinarium, præterquam si aliqua iuris diuisione iuuetur.*
27 *Contrarietas nulla debet esse in iure.*
28 *Decretales quædam enumerantur correctæ,& quædam corruptæ.*
29 *Labor improbus omnia vincit.*
30 *Leges condentes debent esse gloriosi, non solum doctrina , sed experientia.*
31 *Testis incontinenti potest declarare,quod obscure dixit.*
32 *Legis proprium nihil adeo est,quam claritas.*
33 *Interpretari illius est,cuius est condere.*
34 *Concesso vno de contrarijs,alterum prohibetur.*
35 *Ratio iuris antiqui semper durat.*
36 *Chaleph,& Iosue intrauerunt terram promissionis.*
37 *Simonia pro modico non committitur.*
38 *Scholares in scholis discant omnia,taliter quòd in iudicijs sciant respondere specialibus,& rationem reddere.*
39 *Falsum committit qui iure antiquo pro nouo vtitur.*
40 *Infamis videtur,qui contra mandatum Papæ facit.*

1 REX. Regum & omnium Potestatum.†viij.di.quæ
contra mores.in fi.& Imperator dicitur. xj.q.
2 iij.Iulianus.[Pacificus.]i.pacem † faciens, & nō mi-
nus iudicium & iustitiam : quia hoc propriū Regis
est.xxiij.q.v.Regum.qui,vt pacem doceret, venit in mundum.
xxiij.q.j.nisi bella.sed regnum eius non est de hoc mundo. c.q.
iii.§.j.pacem autem vult carnalem. Iuxta illud. Pacem meam
do vobis.sed guerram hortatur spiritualem.vnde illud.Induite
vos armatura Dei,vt possitis obstare aduersus astutias diaboli.
vt in d. cap. nisi bella. & eius imperio paci inimicitiæ refor-
mant,vt C.de of.præ.pto.Afri in noīe Dñi.†& p crucifigētibus.
saluandis venit crucifigendus occidi,vt e.causa.& q.paratus. [Pia
4 miseratione.]quia vniuersæ † viæ domini misericordia.& veritas.
Est autem iuste consulens misericordia,& pie sęuiens disciplina.
xlv.dist.disciplina.[Disposuit.]i.ab æterno ordinauit. [Pudicos.]
a i.castos: quia castitatis sumus amatores,[a] vt in Auth.qui.mo.na.
5 ef.legi.§.illud quoq;.coll.vj. Quæ sola † possibilis est cum fiducia
Deo animas pręsentare.in Auth.de leno.§.scimus.coll.iij.& sine
qua omnia opera imperfecta sunt.xxxiii.q.v.tunc saluabitur.& ta
6 men imperari non potest.xxxij.q.j.integritas.quæ † in corde ma
xime necessaria est : quia non potest caro corrumpi, nisi mens
7 prius corrupta fuerit,vt xxxij.q.v.c.j.& ij. Et † impudicus oculus
8 impudici cordis est nuntius,vt e.q.nec solo.quæ pudicitia † etiam
in moribus,& in verbis attenditur,vt discrete proferat vtilia, non
superflua.xliij.dist.§.i.& c.sit rector.[Pacificos.] Nam beati pacifi
9 ci.vt xxiii.q.j.c.j.& c.noli.& c.apud.non ergo † sediciosi.quia tales
non promouentur.xlvi.dist. seditionarios. & facile litigantes re-
pelluntur ab accusatione.iii.q.v.suspectos.[Et modestos.]Iuxta il
10 lud.Modestia vestra nota sit &c.† quæ in cibis,vestibus,& incessu
consideratur,vt xli.dist.§.vlt.sic patet qualiter creatus fuit homo.
¶Sed effrenata &c.] ii.pars.[Cupiditas sui prodiga.] oppositio in
obiecto.sed dic cupiditas quo ad temporalia acquirenda, & reti-
nenda.[Effrenata.]In appetendo,sicut equus bucca durus.j.de ho
mi.significasti.j.& de præbē.quia in tm̄.& sic cupidus alieni:quia
nihil intulimus in hunc mūdum &c [Sui.] i.virtutum,quę sunt
11 proprie hominis.vt patet.s.proxi.rñ.j.[Prodiga.]quia † omnes vir
tutes expellit,cum omnia vitia introducat,quorum radix & ma-
ter est.de poe.dist.ii.§.quia radix.& in Auth. vt iudi. sine quoquo.
suf.§.cogitatio.coll.ij.& j.de consti. nam concupiscentiam. arg.
xxxii. q. j. cum renuntiatur. Sic dicitur effusa concupiscentia in
Auth.quibus mo.na.ef.sui.§.si vero effusa. coll. vii.nam & famæ
12 suæ † dicitur quis prodigus,vt j.de accusa.c.prælatorum excessus.
13 & C.de his qui poten.nomine.l.vnica.Et vere: quia † omnis ętas
ab adolescentia est prona ad malum,vt no.xii.q j. c.j. & sic ad di-
uersa referuntur alias tanquam contraria sese minime pateren-
tur,vt j.de app.solicitudinem.in fi.& de bap.maiores.§.sed adhuc.
Et dic cupiditas,quę primum hominem decepit.[Pacis ęmula.]
14 nam auarus † non quærit compossessorem.xxiii.q.vii. quod au-
tem. vnde versus.

Omnisque Potestas impatiens consortis erit.
Non bene cum socijs regna Venusque manent.

15 Sed nec satietas † nec finis erit cupiditati,vt xlvii.dist.sicut hi.quia
totus mundus non videtur ei obolus.xiiii.q.iiii.quid dicam.[Ma
ter litium.] s. extra iudicium. [Iurgiorum.] s. in iudicio, vt j. de
ver.sig.forus.§.iurgium.& §.seq.[Noua litigia.]quia diuersi diuer
16 sa sentiunt.j. de rescrip. super literis. & † quæ de nouo emergunt
&c.vt j.de iura.calum.cæterum.& ff.de interro.act.de ætate.§.ex
17 causa.[Iustitia.]quæ † ab alijs virtutibus augeri, & ad maius appa
rere desiderat.in Auth.de referendarijs.§.propterea.coll.ii.[Cona
tus eius] scilicet cupiditatis.[Explicaret] scilicet declarando,& de
terminando.j.de consti.c.vlt. [Ius] scilicet antiquum. [Humani
fęderis.] i.ad humanam pacem seruandam compositum.[Abu-
sus.]peruerse & malitiose allegantium,& interpretantium, vt in
extrauag.d.n.de rescrip.dispendia.lib.vj.& j.de deci. ad audientiā.
[Extingueret.]s.ipsa cupiditas. [Et dato libello.] in matrimonio,
siue in coniunctione,quæ dicitur esse inter cōcordiam,siue pacē
& iustitiam.Iuxta illud.Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi
&c.Recederet ipsa concordia a cōuersatione hominum.ad hoc.
j.de diuor.gaudemus.§.qui autem.& C.de diuor.l.consensu.& ff.
de diuor.l.ij.[Exularet.] i.in exilium poneretur.¶Ideoq;.]iii.pars.
18 s.quia † cupiditas appetitum noxium generat,& iustitia ipsum re
frenat,vt patet ex superioribus.& ipsa iustitia secundum q est in
homine per legem regitur. [Lex proditur.] idest de nouo pro-
mulgatur,vel aperitur seu manifestatur.[Noxius.] i. damnosus
ex concupiscentia, vel alio delicto proueniens. Est autem noxa
19 † corpus delinquens,sed noxia ipsum delictum, vt Instit.de nox.
act.§ j.& ij.vnde versus.

Noxia delictum,delinquens noxa vocatur.

Sed his verbis plerumque premiscue vtimur. [Regula.]
20 † quæ id, quod distortum & prauum est, corrigit, & normam
recte viuendi tribuit, regit & recte ducit, nec aliorsum tra-
hit,vt di.iii.regula.[Limitetur.] i.restringatur, siue refrenetur vel
terminetur,vt non nimis appetat,sed sit contentus terminis suis.
j.de sepul.c.j.tamen cortina cortinam trahit.j.de sacra vnc.c.vni
21 co.§.ad exhibendum.ad fi.Et nota,q † per legem nemo bonum
facere cogitur,sed a malo prohibetur.xxiii.q.v.ad fidem.humana
ergo audacia per ipsam coercetur,vt iiii.di.factæ sunt. [Per quā.]
scilicet legem.[Honeste viuat.]Hæc sunt tria præcepta iuris, vt ff.
de iust.& iure.l.iustitia. §. iuris præcepta. Sed nonne qui honeste
viuit,alterum non lædit,& qui vnicuique ius suum tribuit? nun-
quid omnia includit ? Quare ergo inculcauit? Respondeo :
22 quia † quæ generaliter dicuntur,nisi specialiter denotentur,negle
cta videntur.ff.de iniu.item apud Labeonem.§.ait pretor.vel dic.
[Honeste viuat.] quo ad se.scilicet in his,quæ nobiscum agimus
23 † quæ scilicet honestas in matrimonijs consideratur.xxxj.di.Ni-
cena.ff.de ritu.nup.semper.& circa mores.ff. de excu. tu. scire. §.
pen.[Alterum non lædat.]circa proxi.vnde in prin.dec. quod ti-
24 bi non vis &c.† & patere legem &c.j. de consti. cum omnes. sed
quia non sufficit abstinere a malo.xxii.q.v.de forma. nec satis est
bene velle.lxxxvi.dist.non satis.ideo iungit. [Ius suum &c.] siue
sit pœna afficiendus,siue præmio remunerandus.iii. dist. c. vlt.ff.
de iusti.& iure.l.j.ibi bonos non solum metu &c. Et per hoc pa-
tet,q ille,qui hæc tria præcepta seruat,dicitur seruire Deo, sibi,&
25 pximo.Et nota,† q summum bonum in rebus est iustitiam co-
lere,& ius suum vnicuique tribuere.xii.q. ii. cum deuotissimam.
¶Sane diuersas.] iiii.pars.subaudi.licet ita bona sit lex,tamen ali
quando propter prolixitatem sui, vel contrarietatem , vel nimiā
similitudinē confusionem inducit,& ideo[Diuersas constitutio-
26 nes]&c.[Similitudinem.]† In prato enim Gregoriano nihil de-
bet esse spinosum,vel contrarium,vel similitudinarium, præter-
quam si aliqua iuris diuisione iuuetur,vt C.de nouo.Co.fa.l.vni-
ca.circa medium.& de veteri iure enu.l.j.§.hoc etiam nihilomi-
nus.& de emenda.Insti. codi. l. vnica. secundum Gof. Sed certe
multa similia remanserunt , sine quibus poterat cęna duci. con-
traria autem omnia vtcunque saluabo.[Contrarietatem.] Et ita
27 compilatio antiqua non fuit legitime ordinata: † quia nulla con
trarietas debet esse in iure.C.de ve.iur.enu. tanta. §. contrarium.
Ideoque in præsenti compilatione nullum debet contrarium re
periri.B.Quare ergo notasti,q decre.vt debitus.j. de appel. corri-
git quasi omnia iura de prioritate rescriptorum loquentia, & de-
cre. de multa. de præben. infinita de multitudine beneficiorum
tractantia.[Vagabantur.[Quas videbitis.j.de fer.non ordi. mira-
mur.& de biga.a nobis.& de purga.cano.c.vlt. & sic de alijs. [Va-
cillabant.]Quia de ipsarum fide homines titubabant. Quid ergo
si hodie extra hoc volumen aliqua inuenitur? tene,quod dicitur
j.de fide instru.pastoralis. Sed & secundum dominum nostrum
28 aliquæ corriguntur. Prima † est.j.de senten. & re iudica. cum in-
ter vos.Secunda est in eod.titu.cum.I.& A.Tertia.j.de appellatio-
nibus.constitutis.Item secundum eundem aliquę sunt corruptæ
& debent secundum veram registri literam,vt j.sequitur,emen-
dari.Prima est.j.de elec.bo.memo.j.ad fi.vbi dicitur. confirman-
tes.debet dicere duximus confirmandam. scilicet quondam , vt
ibi no.Secunda infra de elect.auditis.vbi dicitur. vnam de Guliel.
Archidiacono,& alteram de R.subdiacono. debet dicere. vnam
de R. archidiacono,& alteram de magistro R.Item in §.j. vbi di-
cit.Decanus cum paucioribus in ipsum R. & cantor cum pluri-
bus in ipsum dictum archidiaconum conuenissent. debet dice-
re.Et cantor cum pluribus in Guliel. archidiaconum conuenis-
sent. Item in §. fina. vbi dicit. A nominatione dicti archidiaco-
ni recedentes. debet dicere. A nominatione Guliel. archidiaco-
ni recedentes. Item vbi sequitur. De nouo præfatum subdiaco-
num.Debet dicere.De nouo magistrum R.subdiaconum. Cum
esset subdiaconus,eligere præsumpserunt.Tertia est.j.de offi.ordi-
na.quanto.§.fina. ad finem. vbi dicit. secundum Abbatis consi-
lium. debet dicere. secundum arbitrij tui consilium. Quarta est
infra de appellationi.cum speciali.§.penul. vbi dicitur. Cum iu-
dex ex suo procedat officio.debet dicere.Procedit. Quinta est in-
fra de clerico.non residen.ex tuæ.§.j.vbi dicit.Suas deserunt eccle-
sias.debet addi.Vt iuxta canonicas sanctiones. & postea sequitur.
Eis debent merito spoliari. Item in §. secundo.vbi dicit. contra
eos etiam procedatur.debet addi hoc modo, vt ipsos &c. Item in
§.tertio.vbi dicit. A spirituali non sine episcopali administratio-
ne.debet dicere. Ab episcopatuum administratione. Sexta infra
de præben. pro illorum. §. j. ante fi. vbi dicit. [Prædictum magi-
strum de præbenda & canonica Vintonensis ecclesiæ. debet sic
addi & dicere. Prædictum magistrum consensu & voluntate tua
frater episcope de præbenda & canonia Sanctoriensis ecclesiæ.
&c.secundum dominum nostrum.Septima infra de præben. su-
per inordinata.quod dic,vt ibi notatur.Octaua infra de re iudic.
cum inter vos. §. adiecit etiam. versicu. tandem. vt ibi notatur.
[Maxime studentium.] quia vigilantibus iura prodita sunt.ff.
de his,quæ in frau.credi.pupillus.in fi.vnde versus.

Si quis forte cupit iuris consultus haberi.
Continuet studium,velit à quocunque doceri.
Inuigilet,nec vincat eum tortura laboris.
Fortior insurgat,cunctisque recentior horis.

29 Nam labor † improbus omnia vincit. [Per dilectum filium.]
Non venerabilem fratrem : quia tunc esset falsa litera , vt in fra
de crimi. fal. quam graui. [Superfluis.] scilicet in partem , sed
non in totum. [Redigendas.] recte & ordinate. Primas pri-
30 mo loco ponendo.sic C.de nouo.Codice fa.l.vnica.† & qui eas
componunt

ADDITIO.

a ¶Castitatis sumus amatores. Castitas est a iure clericis indicta propter octo causas quas ponit Io.An.Henri.in c.q a te.j.de cle.coniu.

componunt debent esse gloriosi,non solum doctrina, sed expe-
rientia,vt C.de Iusti.co.confir.l.vnica.[Declarantur.] Sic testator,
31 quod obscure dixit,declarat,vt ff.de testa.hæredes palam.§.j. † sic
& testis incontinenti.j̃.de testi.cogen.preterea.xxxv.q.vj.de paren
32 tela.ii.† Nihil enim adeo proprium est legum, sicut claritas. in
Auth.de testa.imper.§.nos omnia igitur.col.viij.& dist.iiij.erit au
33 tem lex.† Illius autem est interpretari,cuius est condere.j̃.de sen.
excom.inter alia.& patet.j̃.de consti.c. vlti. ¶[Volentes igitur.]v.
pars.s.quia alias compilationes correximus, & istam approbaui-
mus,volentes,vt hac compilatione &c. [Hac tantum.] patet, ꝙ
nulla alia allegãda est: quia sic vereretur in iudicijs. quamuis Gof.
scripserit hic,ꝙ factio prohibetur,non allegatio.Sed certe ne alia
compilatio fiat,& vsus alterius prohibetur,& ego non video quo
34 modo posset quis vti iure in iudicio non allegando † quod autẽ
de vna conceditur,de altera prohiberi videtur, vt j̃. de præsump.
nonne.& ff.de iudi.cum prætor.& hunc intellectum quando di
xit tm̃,expressius voluit denotare.& hoc intelligas,nisi forsan al-
legaretur non pro iure nouo,sed pro antiquo, forsan ad declara-
35 tionem noui,† vel ratio iuris antiqui,quæ semper durat, vt no.j̃.
de iudi.nouit.§.non igitur.ver.quicunque.& j̃.in sequenti gl. & j̃.
de consti.c.j.[In iudicijs.]Fatuum est ergo dicere,ꝙ aliqua decre-
talis sit in hoc corpore,quæ non contineat ius commune s'm la.
q.d.ex quo hac compilatione,ergo & omnibus capitulis, qui ibi
continentur,vti debemus,ar.ff.de offi.præfec.vr.l.j.ibi in initio epi
stolæ &c quia indefinita &c.vt j̃.de pri.quia circa.Sed certe mul-
ta specialia hic continentur.j̃.de elec.licet.in fi.& de concef.præ-
ben.constitutus.& multa alia.in quibus fallit,vt no.j̃. de cõst.c.j.
Sed dic,ꝙ propter quædam specialia nec plus, nec minus. Nam
& dicit c.ꝙ omnes illi,qui mãducauerunt de manna,quod pluit
filijs Israel,mortui sunt in deserto.de con.dist.ij reuera.& tamen
36 † Caleph & Iosue intrauerunt terram promissionis.lxxvi.di. ieiu-
nium.sic & dicit decre.ꝙ omnes conuenerunt in Coloceñ.archi
epm̃.& tamen quinque Ecclesieñ. non conuenerant.j̃.de postu.
37 præla.bonæ.ij.§.verum.& §.vlti. sed † pro modico non commit-
titur simonia,vt no.j̃.de simo.& si quæstiones.& j̃.de rescri.si pro
38 ponente.Vel dic † in scholis vtantur omnibus taliter , ꝙ in iudi-
cijs sciant respondere specialibus,& rationem reddere.sic no.j̃.de
39 rescrip.si quando. Et nota. † ꝙ qui iure antiquo pro nouo vtitur,
crimen falsi committit,vt ff.ad le.cor.de fal.l.vlt.& C.de Iusti.co.
confir.l.vnica.§.falsi.& de ve.iur enu.l.ij.§.hoc autem.& §. eandẽ
40 pęnam. Et qui † contra mandatum Papæ facit,infamis videref,
vt j̃.de elec.dudum.ij.j.re pon ibi contra statuta &c.& excommu
nicandus est,vt j̃.de maio.& obe.si quis.& j.q.vij.si quis omnem.
& hoc intelligas,vt no.s̃.eo.§.super verbo,hac tantum.& j̃.de iu-
de.ad liberandam.in prin.

¶De summa Trinitate,& fide catholica. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum est omne,quod non est ex fide.*
2 *Ordo nostræ reparationis a fide sumpsit exordium,& ideo prius de fide agendum est.*
3 *Fides est prius instruenda,vt sic ad baptismum creduli deueniamus.*
4 *Fides multis modis accipitur.*
5 *Fides quid sit.& nu.seq.*
7 *Fidei species duæ sunt.*
8 *Charitas dignior est fide.& quid sit.*
9 *Fides quæ per dilectionem comparatur est fundamentum omnium virtutum.*
10 *Fides nostra in substantia eadem est cum fide antiquorum.*
11 *Fides nostra distat solum in qualitate cum antiquis.*
12 *Prælati & sacerdotes plus tenentur scire,quam laici.*
13 *Episcopi quare tenentur plus scire de fide,quam alij.*
14 *Dispensare quando potest Papa in episcopatibus minus literatos,et episcopi in beneficijs minus dignos.*
15 *Dispensationem qui allegat probare debet.*
16 *Clerici pauperes quid scire tenentur in fide.*
17 *Clerico turpe est,& oppobriosum scientiam circa quam quotidie versatur ignorare.*
18 *Confessor debet attendere causam ignorantiæ in non credentibus.*
19 *Fides implicita quid prodest laicis.*
20 *Hæreticus est,qui ore credit & operibus negat.*
21 *Fidei articuli quot sunt,& qui principales.*
22 *Simbolum vnde dicitur & quotuplex est.*
23 *Pœna non credentium,quæ sit.*

1 ¶Quoniam † omne,quod non est ex fide,peccatũ est, vt xxviij.
q.i.§.j.& j̃.de præscrip.quoniam omne. & ordo nostrę reparatio-
2 nis a fide† exordium sumpsit,& ideo iuri operam daturo primo
de fide agendum est : quia in maliuolam animam non intrabit
3 sapientia † & quia primo in fide instrui debemus,vt sic ad baptis
mum creduli veniamus. de conse. dist.iiij. ante baptismum. Vi-
dendum est quid sit fides, prout hic accipitur. Quot modis acci-
piatur fides.Quot sint species fidei.Quot & qui articuli.Quod sit
præmium credentium.Quæ pœna non credentium . Illud au-
4 tem notandum est † quod fides multis modis accipitur. nam
quandoque ponitur pro sacramento baptismi, vt xlv. dist. de iu-
dęis.j̃.de baptis.debitum.Item pro castitate thori.xxvij.q.ij.coniu
ges.Item pro conuentionali securitate , quæ etiam hosti seruan-
da est.xxiii.q.j.noli. Item pro conscientia. infra de restitu. spolia.
literas.§.porro.& de præscrip.quoniam omne. & de pœ. dist.iii.
§.illud.ad fi.dist.vltra med. Item pro credulitate , secundum quã
credimus id,quod non videmus. Gre. Fides non habet meritum,
cui humana ratio præbet experimentum.Item pro legalitate seu
confidentia,vt Institu. de rerum diui. §. venditæ. Item pro æqui-
tate & exuberantia actionum,vt Institu. de actio. §. actionum. &
infra de exceptio cum venerabilis.§. primo. Item pro legalitate,
seu fidelitate dolo contraria. infra depositi. bona fides. Item pro
probabili ignorantia.ff. de acquiren. rerum domi. qui bona fide.
& l. bonæ fidei, vel probabili credulitate.ff. de verborum signifi-
catio.l.bonæ fidei emptor.Item pro bona simplicitate.vnde dici
tur,iste homo est bonæ fidei.q d. non est duplex siue malitiosus,
sed innocens.xxii.q.iiii. innocens. & facit hoc ad exponendum.
versicu.no.j̃.de restitu.spolia.literas.§.porro. Item pro collectio-
ne articulorum,vt hic.& xxiiii.q.i.hæc est fides.& ĩ simbolo.Qui-
cunque vult.secundum hoc sic describitur ab apostolo in episto-
5 la ad Hæbreos. xj.c. Fides † est substantia sperandarum rerum:
quia sperare debemus , quod dictum est a prophetis esse futu-
rum, argumentum non apparentium : quia per prophetias iam
completas , debemus habere probationem de futuris non ap-
parentibus. sicut de fine mundi , de die iudicij. Sed hæc non
est conuertibilis cum suo descripto : quia spes est similiter sub-
stantia &c. vnde videtur inferendum , quòd fides est spes , quod
falsum est . Item hæc diffinitio videtur loqui de futuris tantum,
& tamen habet se ad omnia.Est enim fides de præsentibus: quia
credendum est, ꝙ Christus sit, qui quotidie in altari conficitur.
Item de præteritis : quia credendum est ipsum natum fuisse &
passum.Et de futuris: quia credere debemus eundem venturum
iudicare &c. & licet diuersa tempora comprehendat diffinitio,
tamen vna fides esse videtur.vnde potest dici,ꝙ non est diffinitio,
sed quædam notificatio , ideo magistraliter sic diffinitur.
6 † Fides est voluntaria certitudo absentium infra scientiam , &
supra opinionem constituta.Scientia enim habet cognitionem,
opinio dubitationem. Inter hæc duo fides est media : quia nec
est dubia nec cognitionem apertam habet , vnde dicit Aug Fi-
7 des est credere,quod non vides , † Species fidei duæ sunt. vna est
formata,quam habent boni & sancti.est & informis, quam ha-
bent mali , etiam dęmones & infideles & existentes in mortali
peccato:& fides istorum caret forma : quia non habent sincerã
fidem.infra de elec.Otius.Prima est virtus.a qua dicuntur fideles
quicunque baptizantur quousque incidant in mortali. de con.
distin.iiij.quod apud.talis fides dicitur informata idest valde for-
mata & infixa ciuitate,vnde sic potest describi.Fides est qualitas,
8 qua quis credit, quod diligit . † Charitas dignior est , penes quam
consistit omne meritum . & est fons viuus,cui non communi-
cat alienus.s.a fide.j̃.de regularibus.licet.in fi.de pœ. di.ij.§.chari
tas.& dist.j.§.item vt Christus ait . Ideo dicitur.fides vera est vir-
9 tus,quam charitas concomitatur.vnde Aug. † Fides, quæ per di-
lectionem operatur,est fundamentum omnium virtutum. j.q.
j.cum Paulus.& hæc est fides, quæ per dilectionem operatur.de
pœ.dist.ii.§.item dominus. & non ea,quæ dęmonum est : quia
secundum Iaco. capit. ij. credunt & contremiscunt. De fide in-
formata charitate dicit Abacuch propheta.Iustus meus ex fide
10 viuit.† fides autem nostra eadem est in substantia cum fide anti
quorum,vt dictum est,quo probatur Matt.xxi. ibi Turbæ autem,
quæ præcedebant,& quę sequebantur, clamabant dicentes osan-
11 na filio Dauid.Sed † distat in qualitate: quia quod ipsi credebant
de futuro.s.filium Dei nasciturum, nos de præterito.s.Christum
natum.est autem quædam fidei mensura.secũdum.d.n.ad quam
vnusquisque tenetur, & quæ sufficit simplicibus , & forte omni-
bus laicis. Vnumquemque enim discernẽrem,& maxime adul-
tum ad fidem accedentem oportet credere, quòd Deus est,& ꝙ
est punitor omnium malorum , & remunerator omnium bo-
norum.Alios autem articulos sufficit,quòd credant simpliciter
idest firmiter credant, & simpliciter confiteantur quicquid cre-
12 dit ecclesia catholica.Sed hanc† mensuram debent clerici exce-
dere,maximè prælati quicunque & curati, & sacerdotes:nam te
nentur scire explicitè & distinctè omnes articulos illos fidei, qui-
continentur in symbolis.Credo.& quicunque vult , & in conci-
13 lio generali.xxxviij.distin.c.j.ij.& iij.& infra. e.c.j.† Episcopi vero
tenentur plus scire,vt scilicet sciant circa prædicta opponere , &
respondere,& hæreticos persequi & confutare. infra de hære.ex-
communicamus.j.§.adiicimus . & §.pe.& fi.tenentur enim ra-
tionem reddere omni poscenti.xxxvj.disti. §. ecce xxxviii.distin.
omnes psallentes . non tamen incontinenti respondere cogun-
tur,sed habita deliberatione , & etiam si oportuerit cum cõsilio
aliorum.

14 aliorum.† Sed nec negamus,quin Papa in episcopatibus, & alii
Episcopi in beneficiis inferioribus possint certis ex causis minus
literatos , vel in temporalibus minus industriosos dispensatio-
ne admittere, vel etiam sustinere.infra de renunciatio. nisi cum
pridem.§.pro defectu.puta,euidente vtilitate,vel vrgente necessi
tate ecclesiarum,de quibus agitur hoc exigente, vt patet in eo,
quod legitur,& notatur infra de electio.cum nobis olim §.fi.&
c.in causis.§.fi.cum suis concor.dummodo non sit nimius defe
ctus.alias contra.infra de æta.& qua.c.pe.& fi.& dummodo alias
digni & honesti sint.alias contra.infra de elec.cum in cunctis.&
c.nihil est.& infra de do.& con. veritatis.& infra de accu.c.præla
15 torum.† Sed & qui dixerit dispensatum,hoc probet.quod dic,vt
16 no.infra de schismaticis.c.ij.† Quid de clericis pauperibus, nũqd
tenentur scire explicite articulos supradictos? Aliqui dicunt , ꝙ
sic,aliqui quòd non.Tu dicas, ꝙ si non habent magistros vel ex-
pensas,sufficit,ꝙ credant sicut laici,cũ & propriis manibus victũ
q̃rant, sicut laici.xcj.di.clericus victum.Sed & aliquantulum te-
nentur credere plus,quàm laici.scilicet quo ad sacramenta.circa
quæ plus versantur, quam laci.s.ꝙ vera & efficacia sunt ad gratiã
conferendam.Si vero habent expensas & magistros,tunc peccãt,
17 nisi distincte sciant . † Turpe etiam & opprobriosum est clerico
scientiam,circa quam versatur quotidie, ignorare,ff.de ori. iuris.
l.ij. §. Seruius autem Sulpitius.ix.col. In quo quidem casu debet
confessor attendere causam ignorantiæ: vtrum,scilicet hoc acci
derit duricia ingenij,vel negligentia, vel occupatione operũ cha
ritatis.puta,deputatus erat fratrum seruitio, vel hospitalitatis,vel
quia audiuit iura ciuilia,vt oppressos defenderet.vel ex ambitio-
ne & auaritia,vt citius ꝓmoueretur.& per iura lucraretur. & his
pensatis erit maior, vel minor pœnitentia iniungenda , ar. j̃. de
pęn.Deus qui. & ca.omnis. Ex quo autem habet expẽnsas ab ec-
clesia,vel curam, omnino tenetur hęc explicite scire, vt patet in
eo,quod leg.& not.infra,ne cler.vel mona.ca.fin. infra de magi-
stris. super specula . laici vero non tenentur ad hæc , etiam si sint
ingenij perspicatis,sed sufficit, ꝙ talentum sibi creditum nõ ab-
scondant in terra.i.in terrenis baratris , vt patet in eo,quod le. &
no.s̃.de vsur.in ciuitate.& c.consuluit.& ꝙ studeant bonis operi
18 bus abundare.s̃.eo. ca.j. §.fi. † Sed quid prodest laicis fides impli
cita? Respõ.si talis ratione motus dicat,ꝙ pater filio maior est, vl
ꝙ tres personę sunt tres res distantes a se adinuicem , vel aliquid
aliud simile,dummodo sic credat : quia credit ecclesiam sic cre-
dere,& suam opinionem fidei ecclesiæ supponat , nec suum de-
fendat errorem,sed paratus sit credere,sicut credit ecclesia catho-
lica,nunquam hæreticus iudicatur.j̃.e.damnamus.§.penul.ad fi.
secundum d.n.cuius est mens totius glo.istius.§. Caue tamen ti-
19 bi,est enim casus,in quo† hoc remedium non admitteretur,pu-
ta,quando ore dicit se credere, operibus autem negat.xj.q.iij.esti-
mant.& quando propter contemptum cẽsuræ ecclesiasticæ ali-
quis etiam laicus velut hæreticus condemnatur , vt patet in eo,
20 quod le.& no.j̃.de hære. excommunicamus. §. j. † Sunt autem
plures articuli fidei , sed de septem principalibus hic tangemus
ad instar.vij.donorum Spiritussancti. Primus est incarnatio.Se-
cundus natiuitas. Tertius,mors,siue passio Christi . Quartus, de-
scensus ad inferos in anima sine corpore. Quintus,resurrectio in
vtroque.Sextus,ascẽsus in cęlis. Septimus, aduẽtus ad iudicium.
De his.j̃.c.proxi.pro his Io.legitur fleuisse in Apoc.c.v.ibi. Vidi li
brum scriptũ intus & foris,signatum sigillis vij.& c.& hi.vii. arti-
culi spectant ad Christi humanitatem . Sunt & alij vij. ad eiusdẽ
diuinitatem spectantes, de quibus no. co.ca.j.§.j.ad fi & sic sunt
quatuordecim articuli in vniuersum. Aliqui tamẽ faciunt xij.ar
ticulos propter duodecim apostolos , qui eadem hora instinctu
21 spiritus sancti symbolũ composuerũt. & dicitur symbolũ † a syn,
quod est simul,& bolus,quod est morsellus. quia quilibet aposto-
lorũ suum bolum. i.partem suam apposuit. Est & aliud symbolũ
maius,quod cãtatur in missa,& fuit factum in Nicena synodo ꝓ-
pter græcos,qui non credebant , ꝙ spiritus sanctus procederet ab
vtroque,vt de con.dist.v.ca. penul.& vi. Est & tertium Athanasij.
s.quicunque vult.Et quartum potest dici,quod factum est in con-
cilio generali.j̃.eo.firmiter.& sic sunt quatuor ad exemplum qua
22 tuor euangeliorum.Ad hoc xv.di. Pœna† non credentiũ est gehẽ
na perpetua,iuxta illud,hæc est fides & c.præmium vero credẽtiũ,
vita ęterna.nam qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit,vt j̃.
de bap.maiores, secundũ Io. De cæteris omnibus dic , vt in Sum-
ma.e.ti.sub rubrica,de fide catholica.

SVMMARIVM.

1 *Dubius in fide,infidelis est.*
2 *Fides simplicibus verbis est proponenda.*
3 *Scriptura quælibet si obscura sit.pro non scripta habetur.*
4 *Res nunquam proponenda est per ignota verba.*
5 *Aeternitas quid sit.*
6 *Misericordiæ Dei, nec mensuras possumus ponere,nec tempora diffinire.*
7 *Natura diuina nunquam multatur.*
8 *Deus donare potest res impossibiles,& desperatas.*
9 *Deus peccare non potest.*
10 *Deus facere non potest infectum,quod factum est.*
11 *Deus quare dicatur incomprehensibilis.*
12 *Compositio quid sit.*
13 *Macedonis error damnatur,circa spiritum sanctum.*
14 *Homo naturam habet angelicam,& humanam.*
15 *Canonicæ sanctiones vnde compositæ sunt.*
16 *Hominum genera assimilantur Deo,& quomodo.*
17 *Theologia pura potest dici scientia hominum angelicorum,ciuilis bestialium,& canonica humanorum.*
18 *Vita triplex est contemplatiua,actiua,& mixta.*
19 *Canonica lex est dignior alijs.*
20 *Diabolus quare dicatur.*
21 *Homo peccauit per suggestionem,angelus vero per se.*
22 *Nullus liberatur,nisi per fidem.*
23 *Originale peccatum post baptismum non nocet.*
24 *Seruus non excusatur si suasu alicuius fugit.*
25 *Dubitans debet peritiores consulere.*
26 *Homines omnes descendunt ex Adam,& Eua quo ad carnalem concupiscentiam,præter Iesum.*
27 *Deus gratia hominum comparauit omnes fructus.*
28 *Ius naturale est duplex commune,& rationis.*
29 *Ius naturale rationis consistit in duobus præceptis.*
30 *Ius gentium quo tempore fuit introductum.*
31 *Obligationes,& accusationes quo iure sunt introductæ.*
32 *Leges tres fuerunt ante legem Mosaicam.valet naturalis communis, naturalis rationis & iusgentium.*
33 *Ciuiles leges,post legem mosaicam fuerunt institutæ primo a Foraneo rege.*
34 *Codices duo fuerunt facti,ex omnibus ll.a Constantino.*
35 *Legalis sapientia in quibus consistit.*
36 *Legalis sapientia neminem in paupertate viuere sinit.*
37 *Tempus gratiæ aduenit Iesu nato,in quo fuit lata lex euangelica.*
38 *Veritas data fuit in nouo testamento.*
39 *Anima regitur , nutritur , & saluatur theologia, qua etiam & religiosi reguntur.*
40 *Ciuili scientia regantur iusti iudices,& aduocati fideles.*
41 *Canonica lex ex quibus composita est,& quid comprehendit in se.*
42 *Trinitatis opera inseparabilia sunt.*
43 *Vniones quot fuerunt in incarnatione domini nostri Iesu Christi.*
44 *Ecclesia vniuersalis vna est,& indiuisibilis.*
45 *Vnitas non capit diuisionem.*
46 *Ecclesiæ vniuersæ per orbem vnus thalamus Christi dicuntur.*
47 *Episcopatus vnus est omnium episcoporum.*
48 *Eucharistię in sacramento tria sunt.*
49 *Consecratio panis,& vini an seorsum fiat,& quomodo,& quibus verbis.*
50 *Celebrare quilibet non potest,licet formam verborum obseruet.*
51 *Claues ecclesiæ duæ sunt.*
52 *Baptismum a quocunque dari potest dummodo forma ecclesiæ seruetur, & eo despiciente non datur salus.*
53 *Ordo triplex est in ecclesia Dei.*
54 *Homini tendenti ad regna cœlorum non expedit vxorem accipere.*
55 *Gratiora ea sunt in nostris officijs,quæ cum liceret, non impendere gratia dilectionis impendimus.*
56 *Virgines citius omnibus uenient ad regnum Dei.*

CAP. PRIMVM.

1 FIrmiter, Bene dicit . † nã du-
bius in fide infidelis
est,vt de con.di.ij.re vera.& dist. iiij.
nihil aliud. & dist. vlt. non ergo sis
infidelis, quia ad hoc genus menda
tij non debet quis aliqua conditio-
ne adduci.xxij.q.ij.primum.in prin.
sed nec ad aliud.qđ dic , vt in Sum-
ma no. de pœnitentijs.§. quę inter-
rogationes . sub.§. dixisti unquam
2 mendatium.[Simpliciter.] † Fides
enim simplicibus verbis est proponenda.xxiij.distin. qui episco-
pus . ẽt testimonium.iij.q.ij.pura,& lex,vt not. s̃.in proœmio su-
3 per verbo , declaramus . Sic & quęlibet scriptura , si obscura sit ,
pro non scripta habeť.ff.de hisq; pro nõ script.l.ij.& infra de pro
bation.in præsentia. & de testibus. cum clamor. & idem in quo-
libet dicto.ff. de interrogatori. action. de ętate . §. nihil . & ge-
4 neraliter† nunquam per ignota verba proponenda est res , sed ꝑ
vsitata.xxxvij.distinct.relatum. alias ad vsitata recurritur , vt j̃. de
sponsal.ex literis.secundum Ioannnem.[vnus]hoc dicit ad dif-
ferentiam planetarum,quos quidam colebant.[Verus] ad diffe-
5 rentiam fictorum.[Aeternus]† Aeternitas est interminabilis vi-
tæ possessio tota simul,vt ait Boe.in libro de Trinitate. [Immen-
6 sus] vnde † misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere ,
nec tempora diffinire.de pęn.distin.j.multiplex.[Incommutabi-
lis.]

7 lis]Ideoque semper existit per se,nec vnquam deficit,† nec mu-
tatur diuina natura.xxij.quæstio.iiij.incommutabil. Sed contra
infra de rebus eccle. non ali. si quis præsbiterorum. Solu. ibi de
hac dicit Boe. versus.

Ire iubes, stabilisque manens,dans cuncta moueri.

8 Omnipotens. Et ipse solus,qui res † etiam impossibiles donare
potest & desperatas.vt C.de vete.iure enucle. l.j. adfinem primæ
col.dum tamen deceat eius potentiam,&quod sit aliquid posse.
9 †Peccare igitur non potest:quia est non posse,vt de pę. dist.ij.§.
charitas.col. vlti.nec suscitare virginē post ruinam: quia quod
10 †præteritum est,nequit non fuisse.ff. de cap.& posti.re.in bello.
§.factę. posset tamen ipsam omnino integrā reddere.sic intelli-
11 ge xxxij.quæstio.v.si.Paulus. † [Incomprehensibilis.] Quia non
potest comprehendi , cum sine mensura sit. vnde dicitur intra
omnia non inclusus, extra omnia non exclusus, supra omnia
nō elatus:ergo noli cōpræhēdere,nec etiam tangere: quia in le
ge dicitur.Bestia,quæ tetigerit montem,lapidabitur.& Apoc.O
altitudo diuitiarū, quam incompræhensibilia sunt iudicia eius.
& facit ad id, quod not.infra de rescrip. si quando. [Ineffabilis.]
Humano sensu secundum Hylarium. de cōs.di.ij. in Christo pr.
Vnde Esa.iii.c.Generationem eius quis enarrabit?[Simplex om-
12 nino.] Nota † quòd multiplex est compositio . est enim par-
tis ad partes, vt in rebus corporalibus Item est compositio pro-
prietatis ad subiectum , vt rationabilitas in anima. Item formæ
ad materiam,& materiæ ad formā. nulla istarum cadit in Deū.
& ideo dicitur simplex omnino. i. in quolibet genere sine sensu
compositionis,& ponitur quasi simile in anima,cui⁹ substantia
simplex est,& tamen tria reperiuntur in ea,scilicet intellectus,
qui præconcipit.ratio, quæ discernit. & memoria quæ cōseruat;
Intellectus præconcipiens comparatur patri. ratio discernens
filio memoria conseruās spiritui Sancto. patri dico, primo ope-
ranti,filio discernēti,qui est sapientia patris in cęlo & in terra,
disponens omnia suauiter & sapienter.spiritui Sancto, qui om-
nia bona corroborat,& confirmat.Sicut.n.tria prædicta sunt in
anima,& cum vna est anima in substātia,sic in dietate,siue diui
na maiestate tres personæ sunt,& eadem substantia:& hæc est
imago Dei in homine.xxxiij.quæstio.v. hæc imago.non est er-
go diuina substantia composita verbi Dei & carnis. sicut dicit
Eutices Abbas Constātinopolitanus, cuius error reprobatur.xv.
di.canones.§.quarta.& tamen est verus Deus & verus homo, vt
infra de hæreti. cum Christus.[Spiritus sanctus.]Hic damnantur
13 Macedonij † pestifera pestis,qui dicebat spiritum sanctum nō es-
se Deum,sed seruum patris.xv.di.canones.& j.quæstio. j. eos .&
xvi.quæstio.vij.§ ij.ideo etiam dicit , ꝙ tres personæ sunt coom-
nipotentes,& tamen non tres,sed vnus omnipotens , vt in sym-
bolo Athanasij.[Coæterni.] Contra in symbolo: quia non tres
sed vnus eternus. Sol. hic ponuntur adiectiuè istæ dictiones. ibi,
substantiue ,idest hic designant personas , ibi essentiam,sed totæ
tres personæ coęternæ sunt sibi coęquales[Vniuersorum.]Con
tra Marchionitas, qui asserunt duo principia bonum , & ma-
lum.xxiiij.quæstio.ii.§.Marchionitæ.[Simul ab initio]Inde ec-
clesia.qui manet in eternum,creauit omnia simul.vnde in prin
cipio creauit Deus cęlum & terram.[simul]& tamen simul di-
ci non potest.[Humanam] Sed primo creauit angelos.& sexto
die creauit homines.[Quasi communem.]i.mediam inter an-
14 gelicam † & mundanam.vel.i. vtrique conformem: quia discer-
nit cum angelis , sentit cum brutis, viuit cum arboribus , est cū
lapidibus vt in homelia ascensionis,tamen quo ad quædam hu
mana natura dignior est cæteris:quia & eam dominus induit,
& redimit,& humana angelicam iudicabit . infra.qui fi. sint le-
giti.per venerabilem.§.tria. Sic & genus clericorum secularium
cōpositum est,& permixtam vitam ducit inter laicos & religio
sos.Hęc permixtio tangitur.infra de renun.nisi cum pridem.§.
nec putes.& de offi.ordi.licet.& xxxix.dist.§.j.& cap.vnico.& xvj.
quæst.j.de presentium.infra de elec.ne pro defectu.& de cleri.cō
iugu.diuersis.& j.quæsti.iij.si quis obiecerit.xij.quæstio.j. expedit.
&.cap.videntes.& capitulis medijs. per quæ patet , ꝙ nō sunt tē-
15 poralia contemnenda Sic † & scientia nostra , scilicet canonica
composita est,& permixta ex theologia,& ciuili sapientia, con-
sistens media, vt ex compilatione decretorum & decretalium
patet.& proprio nomine canonica vocatur vtrique participans.
sicut ius emphiteuticum venditioni, & locationi. C. de iur.em-
phi.l.j. Ab initio tamen descenderunt canonicæ sanctiones ex
authoritatibus noui & veteris testamenti.vt infra de accu.quali-
ter & quando.ii. in prin.& quamuis dicat cap. ꝙ duo sunt gene
ra hominum, vt xij.quæstio j duo sunt.tamen possumus addere
hic tertium quasi permixtum: quia sæpe mutāt vitam,vt quod
est cōtemplatiuū,statim erit actiuum: & de isto tertio sunt etiā
religiosi habentes temporalia,& administrationem tenētes. per
16 hæc tria genera Trinitas designatur. Nam genus laicorum † assi
milatur patri, propter potentiam . Genus secularium clerico-
rū filio,pp sapiētiā.Genus religiosorū spiritui sancto,pp benigni
tatē,siue grā. Vel gen⁹ religiosorū patri:quia verbo generant,&
exemplo. Genus laicorum filio:quia spiritualiter generātur.Ge
nus clericorum secularium spiritui sancto:quia ex vtroque pro
cedunt.Sunt enim actiui cum laicis , & cum religiosis contem-
platiui . in his enim generibus est Trinitās,sed in humanitate &
fide catholica est vnitas. Sed in personis patris & filii & spiritus
sancti trinitas,sed in essentia & diuina maiestate vnitas, vt infra.
eo.§.hęc sancta Trinitas.& ca.damnamus.§.nos autem.in fi.Ex
hoc etiam,quod hic dicit, potest colligi,quòd sicut hoīes mun-
dani, siue carnales laici sensuales & bestiales habent opiniones,
multa peccata mortalia reputantes venialia , & de spiritualibus
parum aut nihil curantes.sic & homines spirituales idest religio
si simplices iura penitus ignorantes, angelicas siue synderisanas
habent ꝯscientias consimiles tenentes opiniones , & vbi nullus
timor est trepidantes,vt patet C.de fide.instru.l.fi. infra de simo.
& si quæstiones Ideo humani homines idest clerici seculares, &
boni canonistæ sunt medii,humanas opiniones sequentes,vt pa
tet infra de præscrip.c.fi.& in his quæ no. in Summa.de clan.de-
spon.§.quare prohibeantur.ver.hic tamen notandum. & de de-
ci.§.fi.& §.septimo.Sicut ergo medium rationis est inter synde-
resim & sensualitatem , sic & clerici seculares inter religiosos &
laicos tenent medium beatorum infra de offi.deleg.quærenti.&
17 de offi.custo.c.j. Ideo † theologia pura potest dici scientia homi
num angelicorum,ciuilis vero bestialium, sed canonica huma-
norum , sic patet,quòd hic triplex conditio hominum concor-
dat cum triplici creatura, & cum triplici sciētia,theologica,ciui
li,& canonica.& cum tribus quæ sunt in anima.i.synderesi,sen.
18 sualitate,& ratione. & cum triplici † vita scilicet contemplatiua,
actiua, & mixta,& cū beatissima Trinitate . Primæ duæ per Ra-
chelem & Lyam.Secunda per Mariam & Martham. Tertia per
Iudith & Dominam nostram merito designatur.Hāc etiam vi-
tam mixtam duxit Moyses,& dominus Iesus Christus. Sicut au-
19 tem supra dixi , naturam compositam † digniorem , sic potest
dici de scientia nostra composita,ideo vincit legem, & ei præpo
nitur.x.distin.c.j in Auth.quomodo.op.ep.j.responso. col.j.infra
ti.j.c.j.& ca.vlti.quod dic.vt no. infra qui fi. sint legi per venerabi
lem.Sed alia mixtura cōfunditur.natura enim mulina compo-
sita est ex equina & asinina, nam cōstat,quod theologia tanquā
dignior equina dicetur,ciuilis dicatur asinina.& canonica muli-
na.Sed non est decens, ꝙ omnia genera hominum putis bestiis
20 cōparemus.[Diabolus.]Dicitur † diabolus a dia , quod est duo,[a]
a & bolus,quod est morsellus: quia quærit duos bolos tantum sci-
licet corpus,&animam hominis.sed dęmon interpretatur sciēs.
Et est hic ar.ꝙ de bono procedit malum,quod falsum est, vt hic
21 exponitur.angelus enim non habuit remedium,sicut homo qa
homo peccauit per suggestionem, angelus vero per se sine alte-
rius suggestione [Boni.]Sed contra.xvj.quæstio.ii.visis.vbi dr̄, ꝙ
diabolus non potuit habere charitatem in cęlis , nam foramina
Cherubin non fuerunt charitate repleta . de pę.distin. ij. princi-
pium.So.verum est de charitate perseuerante . Illi vero, qui post
ruinam Luciferi remanserunt,confirmati fuerunt. sic & homo
bonus creatus est.de poe.dist.ij.§.Romanos.ver. Adam vero. Sed
cōtra.quia dicit Apostolus.Eramus enim natura filii irę,sicut &
22 ceteri,a qua † nullus liberatur,nisi per fidem . de con. dist. iiij.fir-
missime.Sed dic eramus enim natura filii iræ,idest eramus debi-
tores,vel digni pęna æterna.natura idest inseparabili vitio scilicet
originali peccato,nam ita inhæret humano generi ac si esset na-
23 turale:† sed tamen post baptismum non nocet.de con.dist.iiij.c.
ij.secundum Io. Vel breuius non loquitur apostolus de natura
creationis,sed de natura corruptionis.[Per se]. idest per suum li-
berum arbitrium,quod habet diabolus semper ad malum,ange
lus vero semper ad bonum , homo tanquam in medio positus,
nunc ad hoc,nunc ad illud.Consueuit hoc notari xxiij.dist. qui
episcopus.secundum Gof.[Suggestione peccauit.[Non ideo ex-
cusatur,immo fortius quem faciens puniēdus est.lxxxvj. di.tāta.
24 sicut nec†excusatur seruus,si suasu alicuius fugit.ff.de ędil.edi.bo
uē.§.qui per suasum.qa debuit explorare, an sibi tale consiliū ex-
25 pediret. ff.man.l.ij.§. vlti. & si dubitabat, debuit peritiores consu-
lere.ff.de iur.& fac.igno. regula.& de bo.possess.in bonorum . 37.
distin.§.fi.C.de ingenuis.l.iij.secundum Ioan.nec id excusaret dia
bolum,&si homo etiam sine suggestione hoc facturus esset.ff.de
ser.cor.l.j.§.sed verum.licet sit contra.ar.ff.de his, qui no.infa.ob
hæc verba.secūdum Io.¶Hæc Sancta Trinitas.]secūda pars.[Per
Moysen.]Ar.quòd aliquis potest per alium docere:quia facere vi
detur,qui per alium facit,infra de sen.exc.mulieres.ff.de admi.tu.
ita autem.§.gessisse.non tamen discere.vnde tu nobilis & delica
te frustra conaris per repetitorem tuum addiscere, ipso ad scho-
las misso si remaneas in lecto dormiens,vt patet in his, quæ no.
supra in procœmio.§.sane.super verbo , & maximè studentium.
Quidam enim requirunt operam personalem,vnde nec bonus.
&

ADDITIO.

a ¶Quod est duo.Dic quòd diabolus proprie dicitur criminator:& deriuatur a dia
ballor,verbo greco,quod est criminor.& debet scribi per i,latinum.

& facundus magister deberet lectionem alij delegare. C.de ca.
tol.l.vnica.§.si vero talis.& ff.de sol.inter artifices.j̃. de offi.del.
quoniam.s̄m Goffr. [Dispositionem]huius dispositionis fun-
damentum requiro:quia vbi fundamentum non est, &c.j.q.j.
cum Paulus.j̃.de pres. non bap. veniens. & est sumendum ex-
ordium à principio humani generis.de poe.di.j.§.ex his.Forma
to igitur homine ad imaginem Dei.xxxiij.quæstio.v.hæc ima-
go.& in virili ętate.de pę.dist.ij.§.Romanos.& Eua formata de
eius latere.xxxiij.quæstio.v.mulierem. dixit eis dominus,cresci
26 te &multiplicamini.ex his omnes † descēdimus quò ad carna-
lem concupiscentiam, excepto Iesu , qui in vtero virginali si-
ne virili semine à tota Trinitate incarnatus est, vt sequitur.er-
go Adam sine homine & fęmina. Eua de homine sine femi-
na creati. Iesu de fęmina virgine sine homine natus.Quod ho
rum non nouum? quod horum non mirabile? sicut ait B.ma
gnum est , ꝙ Iesus sine viro est de virgine natus.sed magis fuit
contra naturam, ꝙ Eua de homine sine fœmina formaretur.
infinitæ vero potentię fuit , ꝙ Adam sine fœmina & homine
creatur,cęteri omnes homines ex homine & fœmina descen-
27 derunt,quorum gratia † natura rerum . i. Deus omnes fructus
comparauit.ff de vsur.in pecudum.Insti.de rerū di.§.in pecudū.
28 Hi naturali†lege & communi,quia erant eis omnia cōmunia,
vixerunt.& potest hoc dici ius naturale rationale, quod cæpit
ab exordio humanæ naturæ,vt distin.v. §. j. & Insti.de rerū di.
§.singulorum. ver. palam. Sed & alia lege naturali communi
omnibus animalibus.Insti.de iust.& iu.§.j.& de hac lege dupli
ci.s.naturali communi, & naturali rationali, cui animalia nō
participabant,tangitur prima di.ius autem naturale.& hęc na
29 turalis † rationalis in duob.præceptis consistebat.vnde versus,

Quod tibi vis fieri,mihi fac, quod non tibi,noli.
Sic potes in terris viuere iure poli.

vt in prin.Decretorum . His duabus vixerunt homines ēt post
eiectionem a paradiso,de qua habes de pę.distin. ij. sub §.Ro-
manos.ver.princeps.vitiorū omnium. vnde quamcunque ter-
ram calcaret pes tuus,tua erat.& sic concedebātur omnia oc-
cupanti,ar.Insti.de rerum di. §.ferę. multiplicato tamē genere
humano de iure siue lege gentium naturali, lege rationali in-
uenta , regiones distinctæ sunt, bella orta , & seruitutes secu-
tæ,& obligationes inductæ,vt Insti.de iure na.§.ius autem gen
30 tium.quod†ex illo tempore factum creditur,quo Cayn ciuita
tē ædificasse legitur. sed cum in diluuio propter raritatē hoīm
fere videretur extinctum,postea a tempore Nembroth repara
31 tum fuit.vnde in Gene. Cæpit Nembroth esse†robustus vena-
tor coram domino.i.hominum oppressor,vt dist.vj.§.ius vero
consuetudinis. licet aūt ius gentiū has obligationes induxerit,
non tamen nomina secundum dominum meum,neque accu
sationes,imo a iure ciuili postea inducto processerunt,vt Insti.
de acti.§.istę quoque actiones.in fine.& ff. de iusti.& iu.ius au-
tem ciuile.& de orig.iu.l.ij.§.nouissime.& C.de pac. conuen.l.
32 j.& l.seq.& no.in Sum.& de prescri.ver.l.j.iii.& iiij.Sic tātū †an
te legem Mosaycam fuerunt tres leges, scilicet naturalis com-
munis.item naturalis rationalis,quæ nil aliud videtur,quā na-
turalis ratio.item ius gentium. sed delictis & peccatis hominū
multiplicatis & crescentibus super terram necesse fuit populo
dare legē,qua regeretur,sicque data fuit Mosayca. vij.di. Moy-
ses.xxxij.questio.ij.Moyses.Mox & prophetica.de q̃bus in prin.
decretorum in fi.c.ibi,lex & prophetę.& ex quibus constat ve
33 tus testamentum.Item Foroneus Rex primo† post legem Mo
saycam,vt patet infra de homi.c.iij. §. fi. ciuiles leges instituit.
traditur vij.di.Moyses.& c.se.& qualiter decē viri,quorum no
mina habes.vij.di.fuerunt missi a Romanis,vt peterent legem
ab Atheniensibus,.& qūo ēt processerunt senatuscōsulta,ple
biscita,rñsa prudentū,edicta prætorū.& qualiter potestas con
dendi leges fuit translata in principē traditur.ff.de orig.iu.l.ij.
34 & Insti.de iu.na.& C.de vete. iure enuc.per totum. †nouæ aūt
leges a Constantino cęperunt,& eius successoribus,de quibus
fuerunt facti duo codices, scilicet Gregorianus , & Hermoge-
nianus.deinde Tehodosius fecit suum,de quibus factus fuit Iu
stinianus.& postea emendatus propter quinquagiuta decisio-
nes,quæ vagabātur extra.& sic factus est codex,quo hodie vti
mur,vt ij.di.fuerunt. & C.de no.co.fa.cum duabus sequētibus
35 constitutionibus.Et vt breuiter †comprehendā in quiquagin-
ta libris pandectarum. quatuor Insti. duodecim. C.nouē. col.
Auth. Lombarda:& constitutionibus feudorum cōsistit lega-
36 lis sapiētia,quæ non permittit in paupertate†viuere,vel anxie
tate mori, vt in Authen. de hęr.& Fal.in fi.col.j.¦&quæ pretio
nūmario nō est dehonestāda,vt ff.de var. & extraor.co.ver. est
q̄dē res sanctissima.sic tpe sub lege tres leges emanauerūt, Mo
sayca. itē prophetica , & ciuilis.Iesu vero nato aduenit tp̄s gra
37 tiæ,quo data † est lex euangelica.ij.q.j.si peccauerit.ij.apostoli-
ca,& dicta sanctorum patrum.xiij.dist.Nerui.xxviij.dist.de his.
de quibus constat nouum testamentum.& in his duobus testa
mentis,scilicet veteri . in quo contingebāt omnia hominibus
38 in figura.& in nouo,in quo†veritas data est. infra de cele. mis.
39 cum Marthæ.§.cęterum.theologia consistit†per quam anima
nutritur,& regitur,& saluatur.infra de offi.ordi.inter cętera.de
his.xx.di.ca.j.& sequentibus.& xxij.di.qui episcopus.Hac regū-
tur religiosi,qui in contemplatione positi, tēporalia despiciūt
& terrena.infra de exces.prela.nimis iniqua.& ca.nimis praua.
40 Ciuili†vero regūtur aduocati fideles,& iusti iudices seculares
vitam actiuam ducentes. Sed & nos alij clerici seculares in
medio istorum positi , tanquam cētrum scientia egebamus ,
41 qua spiritualia & temporalia regeremus.Sicque † ex prædictis
duabus,scilicet diuina,& ciuili composita est canonica ,vt no.
supra super verbo,quasi commune. sic tempore gratię tres le-
ges processerunt.s.euāgelica.item apostolica . item canonica.
Habes igitur nouem leges & tria tempora,quæ omnia lex ca-
nonica compræhendit. & hæc est dispositio. [Trinitate.] Im-
mò concepit virgo de Spiritu Santo , vt in symbolo . sed hoc
42 ideo dicit:quia†inseparabilia sunt opera Trinitatis , vt de con.
dist.iij.ca.fi.in fi.& xxviij.quæstio. j. sic enim neque . circa prin.
per mediam col. vnde nec potest filius à se facere quicquā,ni-
si quod viderit patrem facientem.de con.dist.v. Saluator. in fi.
Sed & hic sequitur Spiritu sancto cooperante , ne videatur
contradicere symbolo supradicto.[Incarnatus.]Hic explican-
tur duo articuli fidei de humanitate filij Dei domini nostri Ie
su Christi. Primus est,ꝙ conceptus est de Spiritu sancto. Secū-
dus,ꝙ natus est de virgine verus Deus,& verus homo.Alij quī
que explicantur super verbo, infra eo.mortuus. & seq. & alij
vij.j̃.eo. super verbo , nunc gestāt. [Compositus] Et ita vnio
animę ad carnem fecit eum hoīem.quod satis innuitur hic,&
43 in seq.& s̄m hoc† tres sunt vniones in incarnatione, vna diui
nitatis ad animam,alia diuinitatis ad carnem. tertia animę ad
carnem. & hæc fecit Christum hominem. Alij dicunt , ꝙ duæ
sunt tantum. vna animæ ad carnem. alia diuinitatis ad animā
& carnem. Vin.Intellige tamē , ꝙ quācito verbum caro factū
fuit , anima cum corpore simul vnita fuit , & statim perfectus
fuit vir.vnde in Hier.xxxj.Nouum faciet dominus super terrā,
mulier circundabit virum , & sic in momento verus Deus &
verus homo fuit, & est infra de hære. cum Christus. [Vna] &
ita non est persona secundum ꝙ est homo,ergo hæc est falsa ,
persona assumpsit personā,quia nūc prædixit,non est persona
secundum ꝙ est homo.nec valet hic arg. Christus est rationa-
bilis creatura sedundū ꝙ est homo.ergo est persona: quia quā
cito fuit anima coniuncta corpori ,statim in illa coniūctione
fuit vnitus ille homo filio Dei.vnde & sicut anima creando in
funditur , & infundendo creatur , & sic infusa vnum homi-
nem facit,sic Deus & homo simul vnitus vnum fecit Christū.
hæc propositio est vera persona assumpsit naturam.Vin.lvj.di.
nasci.[In duabus naturis] Hoc fuit figuratum in archa Noe.
vbi fuit sanctorum redemptio per duas naturas,quò ad opinio
nem & veritatem Io.[Impassibilis] xxij.quæstio.iiij. incommu
tabilis.& habetur figura his versibus.

Nil Isaac patitur, Aries fit victima Christo.
Nil deitas patitur,cum moriatur homo .

[Mortuus] Hic explicatur tertius articulus; nam primus , &
secūdus tacti sunt.s̄.e.super ver.incarnatus.[Ad inferos.] Quar
tus articulus.[Resurrexit.]Quintus articulus[Ascendit]Sextus
articulus[Venturus]Septimus articulus [Nunc gestant.] Vnde
Apost.j.Cor.xv.Hoc mortale induet immortalitatem.Primus
vero articulus de deitate est de persona patris.Secundus de per
sona filij.Tertius de persona spiritussancti. Quartus,ꝙ vna est
essentia.& ꝑtinent hi quatuor quo ad deitatē in se. Quintus,ꝙ
est creator oīum,& ostendit effectum creationis , & explicant
hi quinque s̄.eo.c.j.respon. Sextus,indicat effectum recreatio-
nis,probans,ꝙ ecclesia sancta ordinata est a Deo, & extra illā
nemo saluatur.j̃.e.§.vna.Septimus,resurrectio quo ad corpus,
vita æterna quo ad animam.& declarat iste effectum glorifica
tionis,& hoc tāgitur in verbis istis,& in fi.huius c. ¶Vna vero]
iij.pars.[Vniuersalis.]Multæ enim sunt particulares, & tamen
44 est † vna vniuersalis ecclesia,sicut vides , ꝙ in vna arbore sunt
plures ramusculi,& tamen vna est radix,& vna est arbor, quæ
sustentat omnes.Idem in fonte,a quo plures riuuli deriuātur .
Idem in Sole,a quo plures radij egrediuntur,& vnus est Sol,si
cut ab vniuersali ecclesia plures exeunt particulares,& tamen
45 vna est,quæ nec diuidi potest,nec scindi , quia † vnitas non ca-
pit diuisionem.vij.q.j.deniq;.xxiiij.q.j.loquitur.sic nec vestimē
46 tum domini scissum est,vt xvj.q.vij.sicut.& ideo † vniuersæ ec-
clesiæ per orbē vnus thalamus Christi dicuntur.xxj.di. quāuis.
s̄m Goff.Per hoc soluitur contrarium positum j̃.de transl.epi.
inter corporalia.quia quantūcunq; cedat,vel transferatur ep̄s,
nunquam soluitur vinculum spirituale, quo iunctus est gene-
47 rali ecclesiæ,quia vna est ecclesia, †vnus episcopatus oīum epi
scoporum.vij.q.j.Nouatianus. [Extra quam] xxiiij.q.j. quoniā
vetus[Est sacrificium.de consecr.di.ij.nec Moyses.vnde versus,

Rex sedet in cęna turba cinctus duodena.

Se tenet

Se tenet in manibus, se cibat ipse cibus.
[Sub speciebus.]& hoc prpter horrorem vitandum: vnde il-
lud, Nisi quis manducauerit corpus meum, & biberit meum
sanguinem &c.audito hoc verbo scandalizati sunt,& dixerũt,
Durus est hic sermo.de conse.di.ij.prima. [In sacramento] tria
48 † sunt in sacramento euchariſtiæ. primum est forma panis, &
vini. secũdum est veritas corporis & sanguinis Christi.tertium
est virtus charitatis, quę est inter Christum & ecclesiã.Primũ
est,sacramentũ,sed non res sacramenti & dicitur sacramentũ
vini.secũdum est veritas corporis & sanguinis Christi. tertium
est virtus charitatis, quæ est inter Christum & ecclesiam. Pri-
mum est sacramentũ,sed non res sacramenti. & dicitur sacra-
mentum quasi significatiuum. significat enim veritatem cor-
poris & sanguinis Christi.Secundũ est sacr̃m & res sacr̃i.sacr̃m
est,quia significat charitatẽ,quæ est inter Christum,& ecclesiã.
Res sacr̃i est, quia est res sigñata per sacr̃m primũ.s.per formã
panis,& vini.Tertium est res sacr̃i,quia est res significata per se
cundum sacr̃m.s. per veritatem corporis & sanguinis Christi.
Sed sacr̃m non est,quia charitas, quæ est inter Christum & ec-
clesiam,nihil significat,sed est tñ significatum, vt dixi. & ideo
dr̃ res sacr̃i,& non sacr̃m.de hoc de consecra. di.ij. in Summa.
& ĩ.de cele.mis.cũ Marthæ. §.distinguendum. [Veraciter] ipse
enim,qui est author sacrificij,testis est veritatis. de cõse.ij. quia
49 corpus.Et no. † ꝙ seorsum panis, & seorsum vini consecratio
fit.de conse.dis.ij.cum omne.i.sub duabus formis verborum.s.
hoc est corpus meum &c.& hic est calix &c. Circa hoc tñ tres
sunt opi.nam quidã dicunt,ꝙ illa substantia, quę prius fuit pa
nis & vinũ,desinit esse.de cons.di.ij.panis est in altari.& c.quia
corpus.Secundi,qa illę substantię transsubstantiantur,& rema
net color & sapor sub illis accidẽtib. & corpus & sanguis Chri
sti.& istam tene.Tertij dicunt,ꝙ remanet substantia panis & vi
ni,& sub eadem specie est corpus Christi.de conse. di.ij. ego &
quilibet istorũ asserunt corpus verũ Christi esse in altari.Quar
ti asserunt in sacr̃o altaris non esse corporis & sanguinis verita
tem hoc reprobatur de cele.mis.cum Marthę.§.quęsiuisti.opi-
nio vero secundorũ ibi approbatur,& hic,vt sequitur. [Sacer-
50 dos]Non † ergo quilibet celebrare põt, licet formã verborum
obseruet,sicut quidã dixerunt.de conse.di.ij.accipite.vt hic pa-
tet.& de consec.di.j.c.j.& c.sicut.& lxxxj.di.dictum. nã ad vocẽ
sacerdotis fit transsubstantiatio in corpus, vt de cons.di.ij. quid
sit sanguis.non ergo ad vocem laici, ar.ĩ.de consue. quanto. in
fi.& de ęta.& quali.cum contingat.& j.q.vij.Daibertum.[Secũ
dum claues] sic non põt conficere quis, nisi in forma ecclesię
51 fuerit ordinatus. † Et no.duas esse claues,vt hic.de pę. di.j. §.ex
his.in vna data est potestas ligandi,in alia soluendi.xx.di.§.j.qđ
est contra Hug.qui dicit vnã esse clauem vtrãq; potestatem ha
bentem.quod dic,vt no.in Sum.de pę.sub rub.de remission.§.j.
¶Sacramentum vero]iiij.pars.[Baptismi] hic est secundus arti
culus,qui vltimo ponitur ẽm Tan.tu dic,vt not. s̃. tñ hic expri-
mitur forma baptismi,quam seruat ecclesia.de conse.di.iiij. fir-
missime.& ĩ.de bapt.c.j.& c.maiores.[A quocunq;]dumtñ for
52 ma †seruetur,vt hic,& j.q.j.ꝙ quidam.de conse.di.iiij.a quodã.
& c.Romanus.[Proficit]immo & si perfectum est,sufficit, nec
sine ipso est salus,vt ĩ.de bap.maiores.§.ad id aũt.& seq.& c.nõ
vt apponeres.[Per verã]ĩ.de pę.& remis.omnis.[Reparari]nec
postea debet despici in eo,quod fuit &c.50.di.ferrum.¶Non so
53 lum autem]v.pars.[Coniugati] Tres † sunt ordines in ecclesia
Dei,s.virgines,& continẽtes,& coniugati.Sed plus amat Chri-
stus virgines,quàm alios,quia sponte tribuunt, quod sibi non
fuerat imperatum.Continẽtes etiam plus placent Deo, quàm
54 coniugati, † quia non expedit homini ad regna cęlorum ten-
55 denti accipere vxorem.xxxij.q.v. tunc saluabitur. & † ea sunt
in nostris officijs gratiora, quę cum licerent non impendere,
56 gratia dilectionis impendimus,vt xxviij.q.j.iam nunc. †& ideo
virgines citius omnibus peruenient ad regnũ.xxvij.q.j. nuptia-
rũ.xxxij.q.j.nuptię.Difficilius aũt coniugati, quàm continẽtes.
xxxiij.q.v.qui sitit.& iũge ea,quę no.in proę.super ver.pudicos.

SVMMARIA.

1 *Trinitas quomodo diffinitur.*
2 *Perfectum nihil est in humanis rebus.*
3 *Deus solus opus imperfectionis non nouit.*
4 *Arriani quomodo decepti fuerunt.*
5 *Deitas Christi triplici testimonio comprobata est.*
6 *Filij Dei quomodo facti sumus, & quot modis.*
7 *Nominum quædam sunt essentialia, quædam personalia, & quędã notionalia.*
8 *Nomina disiunctiua, siue partitiua, quæ dicantur, & quid significent.*
9 *Simplicitas multiplex est.*
10 *Deus quomodo dicitur simplex.*
11 *Papa vocando prælatos in partem solicitudinis non abdicat a se plenitudinem potestatis.*
12 *Prætor inferioribus iurisdictionem damni infecti subdelegat.*
13 *Cedens actionem quandoque sibi retinet.*
14 *Verbum, unum in nobis, & uerbum, unum sumus, quomodo interpretentur.*
15 *Christus quo ad humanitatem creatura est, & quo ad deitatem creator.*
16 *Almarici impij error qualis fuit. & nu. 22.*
17 *Scriptura reprobatur, quando author reprobatur, etiam si bona sit.*
18 *Hæreticus quis non debet reputari quando se exhibuit corrigi, licet errasset in fide.*
19 *Hæreticorum partem quandoque sumere licet quando bene dixerunt.*
20 *Hæreticorum dictum, quando reprobatur, licet sit bonum.*
21 *De fide non est dubitandum publice turbis coadunatis.*

CAP. II.

DAmnamus Errabat iste Ioachin:qa ma-
gr̃ P.non astruebat quaterni
1 tatẽ in Deo,sed† tñ trinitatẽ. dicebat enim tres es-
se personas,patrem, & filium,& Spiritum Sanctũ.
& dicebat, ꝙ erat quędam summa res, quæ non erat generãs,
nec genita, nec procedens. & illa summa res erat substantia,
siue diuina natura. & illa natura indiuisa erat. pater, & filius,
& Spiritussanctus,simul. & erat pater per se, filius per se,Spiri-
tus sanctus per se. & ita quicquid erat illa summa res, erat to-
ta Trinitas simul, & quęlibet per se. vnde non erat quaterni-
tas in Deo,sed, Trinitas.non tamen credas,ꝙ illa res.s.substan-
tia diuina sit generãs, licet sit pater,nec genita, licet sit filius.
nec procedens,licet sit spiritus sanctus:quia cum dico patrem,
intelligo illam summã rem,id est substantiã diuinã,cum dico
filium eodem modo.& sic de Spiritu sancto: quia pater, & fi-
lius,& Spiritus sanctus eandem habent substantiã, vt ĩ. sequi-
tur.non tamen illa est generans:quia si esset generans,sequere
tur,ꝙ solus pater esset substãtia diuina, cum ipse solus sit gene
rans.nec etiam illa substãtia diuina est genita:quia sic sequere-
tur,ꝙ solus filius esset su bstantia diuina. quod.ĩ.negatur.Item
nota,ꝙ Ioachin fuit deceptus in alio : quia cũ dicitur pater,&
filius,& Spiritus sanctus sunt vnum,non intelligebat de vnita-
te naturę.s.ꝙ essent vnum in substantia siue natura, sed vnum si
militudinarie & improp.rie: & hoc probabat satis subtili ratio
ne:quia Christus dixit,vo lo pater,vt ipsi.s. fideles sint vnum in
nobis,sicut & nos vnum sumus. Sed si tu dicas, ꝙ Christus est
vnum cum patre substãti a, ergo & fideles, quod falsum est. at
nos debemus credere(dicebat Ioachin) ꝙ oratio Christi exau-
dita fuerit.s.ꝙ fideles sint vnũ cũ patre.sed hoc non põt exau-
diri de vnione substantię, ergo Christus non est idem cum pa-
tre in substãtia.sed error iste non corrigitur:quia qđ dixit Chri
stus.volo pater,vt sint vnũ in nobis:hoc nomen vnũ, hic sup-
ponit pro vnione voluntatis & charitatis. & qđ sequitur,sicut
& nos vnũ sumus.hic hoc nomen vnũ, supponit pro vnione
substãtię.est ergo is rectus intell̃s.volo pater,vt ipsi sint vnũ in
nobis.s.vnione charitatis,sicut & nos vnũ sumus vnione sub-
stantię.& hic intellectus probatur per authoritatem,quę poni
tur prope finem constitutionis ibi.Estote perfecti, sicut & pa-
ter vester cęlestis perfectus est: nam impossibile est hoc aduer-
bium sicut, intelligi de omnimoda similitudine: est ergo sen-
sus,estote perfecti perfectione gratię, sicut & pater vester cęle-
stis perfectus est perfectione naturę.&ꝙ primum perfecti de p
2 fectione gratię intelligatur,probat lex, quæ dicit, ꝙ † in rebus
humanis nihil perfectum est.C. de ve.iur.enu.l.ij.§.sed ꝙ diui-
3 nę.&†solus Deus opus impfectionis nõ nouit.ĩ.de bap.maio-
res.§.sed adhuc.& beatus Paulus,gratia Dei sum id,quod sum.
[Damnamus]ergo &c.[Non est generans.]Adiectiue tenetur.
i.non generat,licet sit persona generans.[Multi homines.]ea-
4 dem†similitudine fuerunt decepti Arriani.de con.di.ij.in Chri
sto.ẽm Ia. [Et qui rigar] baptizãdo. sicut in epistola ad Corin.
[vnũ corpus.] vnione charitatis & spei.de cõ.di. 4. q̃ris a me.
[Vt sint vnũ.i.eiusdem voluntatis. [Non enim.] huic opposi-
tioni respondet conciliũ.ĩ.eo.§.cũ ergo. [Pater & filius.]pater
5 dedit†testimoniũ deitati,qñ dixit,hic est filius meus dilectus,in
quo mihi bene cõplacui, ipsum audite.Filius vero testimoniũ
dedit deitati, qñ in monte transfiguratus potentiã deitatis, &
spem ęternæ beatitudinis ostẽdit.Sed & spiritussanctus,qñ sup
baptizatum in specie colũbę requieuit, vel qñ ad inuocationẽ
nominis Christi corda credentium impleuit. [Et hi tres.]vnũ.
i. indifferentes quò ad dandã gratiam in terra. [Vnũ.]i. vnius
substantię, vel essentię.[In terra.].s.ꝙ Christus fuit homo.ĩ.de
cele.mis.in quadã.vbi hęc verba ponuntur,& exponũtur[Spi-
ritus.]i.humana anima,quã emisit in pasione.[& aqua] quæ
fluxit a latere Christi, vt in d.c. in quadã. & fuit vera aqua,vt
ibi dicit,& nõ aquaticus humor, vt quidam hæretici dixerũt.
[Et hi vnũ sunt]Non natura eiusdem substantię,sed operatio-
6 ne.eiusdẽ ministerij: quia † spiritus per adoptionem nos filios
Dei fecit. sed aqua fecit nos filios Dei per ablutionẽ baptismi,
sanguinis verò per redẽptionem. ¶Nos aũt.] ij.pars. [Non est
generans] i. non generat. sed est persona generans [Nec ge-
7 nita]Ad intelligentiã personarum in Trinitate†notabis,ꝙ no
minũ quędã sunt essentialia, quędã personalia,quædã notio-
nalia. Essentialia sunt, quæ in singulari numero dicuntur de
tribus psonis sigillatim,vt Deus bonus,iustus,æternus,oĩpotẽs,
& si-

& similia.in plurali vero incongrue dicũtur.vnde Ahtanasius,
& tñ non tres Dij,sed vnus est Deus.Personalia sunt, q̃ suppo-
nunt personam tñ,& in singulari nemero,vt pater,& filius,&
spiritus sanctus.Notionalia sunt,qui notant distinctionẽ in p-
sonis,vt generans,generata,& procedens.Ista notionalia,cum
veniunt adiectiuè,dñr de personis tñ,& nõ de essentia, sed qñ
tenentur substantiue, tunc dñr tam de essentia,q̃ de personis.
vñ hæc propositio est simpliciter vera, pater est generans, siue
hæc dictio generans,teneat adiectiuè,siue substantiue. Si autẽ
dicatur substantia diuina est generãs,si hęc dictio gñans,tenea
tur adiectiuè,falsa est,quia vellet notare distinctionẽ in diuina
essentia.si vero substantiuè tenetur,vera est,quia tunc is est sen
sus.substantia diuina est generans.i.est persona, q̃ generat. Vñ
cum noĩa ista generans,gñata,procedens,adiuncta sunt noĩb.
personarũ,tunc distinctionẽ notant personarum, iuncta vero
cum noĩb.istis,substantia,natura,seu essentia diuina,tenentur
substantiuè,& notãt essentia tñ ẽm Ber.[In natura] Hæc est il
la.s.summa res,de qua dixit magister.P. ¶ Licet igitur.] 3.pars.
8 [Alius pater,alius filius]Disiunctiua,siue†partitiua noĩa, vt v-
nus,aliquis,alius,duo,& similia.aliqñ significãt essentiã, aliqñ
non:nam oĩa partitiua iuncta cũ noĩb.personalib.& nõ essen
tialib.in masculino gñe, & fęminino notãt distinctionẽ in per
sonis.puta,pater est vnus,filius est alius,pater & filius sunt duo
iuncta vero cũ essentialib.ita ꝙ in eis mutanẽ,essentiã notant,
vt pater est vnus Deus,pater & filius sunt vna essentia. In neu-
tro vero gñe tñ essentiã notant,vt pater & filius sunt vnum. i.
vna res,& ideo optimè dicit.alius pater,alius filius.i.alia est pso
na patris,& alia est persona filii,nõ tñ aliud,imò idem sunt in
substantia,vt iam patet.[Orthodoxã] i.rectã.ab orthos, qđ est
rectũ,& doxa,quod est gloria,quasi rectè gloriosa. [Simplex.]
9 No.ꝙ multiplex † est simplicitas.est n.q̃dam ɔ̃ria dolo, & hæc
approbat.ij.q.7.sancta qppe rusticitas.i.simplicitas. De hac dr̃,
habeto simplicitatem columbæ,& astutiam serpentis, ne cuiq̃
machineris dolũ,nec dolo alterius supplanteris.16.q.j.si cupis.
Alia est,q̃ prouenit ex ignorantia.hæc reprobat.39.dis.Petrus.
cuius electio fuit cassata,quia simplex erat,& inscius.Hodie ãt
talis remoueretur iam promotus.ĩ.de ęta.& qua.c.vlt.sed olim
dabatur coadiutor.7.q.j.petisti.& c.quia frater. Deus uero nul-
10 la istarum simplicitatũ simplex dr̃,sed†dr̃ simplex,quia in eo,
nec diuersitas partiũ consistit,nec pluralitas proprietatũ. vnde
Philosophus ipsum principium (quod est Deus)non est contẽ
tum sub genere,neq; sub diffinitione, nec subest demonstratio
ni. expers est qualitatis,quantitatis,quotitatis.vbi,& qñ,& mo
tus,nec est aliquid sibi siłe,nec cõicans,nec proprium. Dixit ẽt
Aristoteles,ꝙ prima cã superior est narratione, & nõ deficiũt
linguæ a narratione, nisi pp narrationẽ ipsius cãæ. qñ ipsa est
sup oẽm cãm,& non narratur, nisi per cãs secundas, q̃ illumi-
nanẽ a lumine prioris cãæ, quod est,qñ prima cã non cessat il
luminare suũ cãtũ,& ipsa illuminaẽ a lumine suo:qñ ipsa est
lumen,supra quod non est lumen. cuius dictum Io.euangelica
veritate roborauit dicens.Erat lux uera,q̃ illuminat omnẽ ho-
minẽ ve.in hunc mun.ẽm Gof.& iunge, qđ no.s̃.c.j.super ver-
11 bo,simplex oĩno.[Retinuerit.]Nam & Papa †vocando p̃latos
in partẽ solicitudinis non abdicat a se plenitudinẽ potestatis.2.
12 q.6.qui se scit.3.q.vj.multum.sic & prætor †inferiorib.se iurisdi
ctionẽ dãni in secti subdelegauit,quia periculosum fuisset,si in
totũ retineret.ff.de dam.infec.l.j.& est bonum siłe ẽm Gof.im-
mo pessimũ,si nimis prosequaẽ,qa de superiorib.& inferiorib.
ad equales & consubstantiales,sed in parte põt sustineri.s. quo
13 ad translationem,non quo ad psonas,sic & † cedens actionem
ipsam sibi retinet.C.de noua.& deleg.l.3.super quo vide,quod
no.in Summa de schisma.§.fi.ver.mirũ tñ apparet.& seq.[Pro-
cedens.] Per inspirationẽ.Ber.¶Cũ ergo veritas.]4.pars.Rñdet
authoritati prædictæ.uolo pater &c. et eã exponit, q̃ Ioachim
pro se induxerat.docet ergo qualiter intelligatur hoc uerbum
vnũ.& p hoc ẽt aliis rñdetur.[Orat.]vt in euangelio Io. [Vnũ
in nobis] i.vnici†nobis vnione spiritus siue grẽ.[Vnũ sumus.]
Hic in alia significatione accipit hoc nomẽ vnũ.i. vnione sub
stantiæ,siue naturæ.[In gratia] id est per gratiã.[Inter creatorẽ
15 & creaturã.]excepto Iesu Chr̃o dño nr̃o,† qui etsi quo ad hu-
manitatẽ creatura sit,tñ q̃tũ ad deitatẽ creator est.Nõ siłis, sed
idẽ oĩno cũ Deo.vñ verus Deus,& verus hõ est.ĩ.de cele.mis.in
quadã.& de hr̃.cũ Christus.[Similitudo]Bñ dicit. Nam & si ali
qua siłitudo inter creatorẽ et creaturã notari ualeat, iuxta il-
lud Sap.13.b.A magnitudine.n. speciei et creaturæ cognoscibi
liter poterit horũ creator videri.etc. Inuisibilia.n. ipsius a crea
tura mundi per ea,q̃ facta sunt,intellecta conspiciunẽ, sempi-
terna quoq; eius uirtus,et diuinitas.Nulla tñ essentialis idẽtitas
est inter eos.imò cũ creator ipse vnum sit vniuersorum princi
pium, et oĩa creauerit visibilia et inuisibilia, corporalia et in-
corporalia,siue spiritualia.s̃.c.c.j.rñ.j.ver.;vnũ vniuersorũ prin
cipium.necesse est oĩno,ꝙ aliud sit creator,et aliud creatura di
stincta p essentiã.sicut et alias inter institutũ, et instituentẽ, et
multos alios,notaẽ dr̃ia personalis,vt ĩ.de insti.c.fin. cum suis
16 concor.†et sic error impij Almarici,qui dicit,ꝙ Deus erat oĩa,
hic spãliter confutatur.qđ dic,ut le.& no.ĩ.e.c.§.fi. ¶Si qs igiẽ]
v.pars.[In hac parte]q.d.in aliis scripturis põt defendi,& appro
14 bari.Sed ɔ:quia † si author reprobatur p ɔ̃ns,& scriptura. xvj.
di.c.j.ĩ.de hęre.fraternitatis.ẽt si bona sit,ex quo ad ipsum non
spectat.9 .dist.bñ.quidem ĩ.tit.j.ecclesia.Itẽ ɔ.C.de his,quib.ut
18 indi.hęred.Dic,ꝙ non reprobaẽ author,† quia paratũ se exhi-
buit corrigi,vt ĩ.sequitur.& iõ non dẽt hęreticus reputari,quis
ẽt i fide errasset.24.q.j.aperte.& c.hęc est.& j.q.3.dixit,licet etiã
19 ex dictis hr̃ticorũ†partẽ sumere,vbi bene dixerunt,vt 37. dist.si
20 quid ueri.& xix.di.c.j.in prin.veruntñ dictum† hæretici repro-
batur,etsi bonum sit q̃tũ ad hoc,vt pro iure,quasi authoritatẽ
in se contineat,habeat,alias quasi uerum,non tñ authorizabi
le approbatur,& sic solue prędicta iura.[Defendere.] Hoc cũ
21 nullatenus,licet immo†de fide turbis coadunatis non est publi
ce disputandũ.C.e.ti.l.fi.Si aũt ad confusionem hæreticorũ,vẽ
ad ueritatem fidei delucidandam,sicut & Siluester fecit,dispu-
taret aliquis,non peccaret.ẽm d.n.ĩ.de pur. ca. inter solicitudi-
nes.§.pcipias.¶Reprobamus &c.] vj.pars.§.iste non fuit expo-
situs,neque tactus ab aliquo magistrorum.tu vero dic,ut in se.
gl.[Impij Almarici.]Dogma istud colligitur in libro magistri.
Io.Scoti,q dr̃ pariphision.i.de natura, quẽ secutus est Almari-
cus,de quo hic loqẽ.sed & dictus Io. in eodem libro authorita
tes cuiusdã magistri Græci noĩe Maximi introduxit, in quo li-
bro(qui ẽt per magistros damnatus fuit) Parisijs multæ hęreses
22 continentur,de quib.cã exempli sufficiat tangere†tres errores.
Primus & summus error est,ꝙ oĩa sunt Deus. Vnde dicit, mo-
tũ Deo dare nõ possum, & sequiẽ.cum in ipso oĩa sint,immo
cum ipse oĩa.& alibi in codẽ libro dicit. Non facile possem ne
gare creatorem,& creaturã idẽ esse.Hic autem error confutaẽ.
s.eo.§.& §.cum ergo.in fi.Secundus est, ꝙ primordiales cãæ q̃
vocatur ideę.i.formæ siue exẽplar,creant & creantur,cũ tñ ẽm
nos idem sint,quod Deus,inquãtum sunt in Deo, et ideo crea
ri non possunt.de quib.tñ idem liber loqui intendit.Tertius est
ꝙ post consummationẽ sęculi erit adunatio sexuũ,siue nõ erit
distinctio sexus,quã adunationem a Christo asserit incępisse,
cũ tñ ipse verè masculus fuerit, & signa masculini sexus in eo,
apparuerint,qđ ẽt patet per id,ꝙ circũcisus fuit.Lu.ij.d.Si q̃ras
quare dogma istud non fuit specificatũ in hoc cõcilio: Rñdeo
in genere,ꝙ Almaricus iste habuit quosdã discipulos tpe hu-
ius concilij adhuc superstites, ob quorũ reuerẽtiã suppressum
extitit dogma istud,quorum ẽt noĩa honestius est supprimere,
q̃ spãliter noiare.Dictũ ãt librũ exposuit (errores singulos spã-
liter cõdemnãdo)venerabilis pater Oddo episcopus Tuscula-
nus,a quo habuimus hanc doctrinam.

¶De constitutionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Canones speciales non sunt trahendi in consequentiam.*
2 *Ratio legis abrogatæ allegari potest, licet ipse lex minime.*
3 *Constitutionem abrogatam allegans crimen falsi committit.*
4 *Statuta consiliatoria non obligant, sed præceptiua.*
5 *Conditori canonum, & creatoris vicario omnis creatura subdita est.*
6 *Princeps legibus solutus est, tamen eas decet seruare.*
7 *Princeps ex imperfecto testamento non vult capere.*
8 *Lex non potest imponi, nisi subditis.*
9 *Pagani, & infideles vtrum, & quibus casibus sint subiecti canoni.*
10 *Iudicium triplex est.*
11 *Arbiter quomodo iudicare debet secũdum sensum, an secundum conscientiã.*
12 *Iudex debet iudicare secundum iuris conscientiam.*
13 *Iustus contra iuris conscientiam iudicare non debet.*
14 *Communis opinio an semper sit sequenda.*

CAP. PRIMVM.

DAnonum statuta. s.gñalium. Nã quidã
1 sunt spãles.29.di.sciendũ.† qui nõ sunt trahẽ
di ad ɔ̃ñtiã,quia nec Princeps hoc vult, vt in
Instit. de iure naturali.§. planè.ff.de legib.qđ
vero ɔ rationẽ.et l.seq.et di.3.priuilegia. ĩ. de
a ɔ̃cess.pb.constitutus.[Statuta.]Nõ abrogata[a]
qualia

ADDITIO.

a ¶Abrogata.Constitutio abrogata vtrum possit allegari. Adde gl.hic in ver. statuta.& glo.in c.nouit.in ver.quicunque.inf.de iud.& gl.& Do.Domi.vii.di.fuerunt. per eundem Do.diffuse in c.si Romano rũ.xix.di.in 3.col.per do.Abb.Pa. in pro hę supra in 4.col.uer.quæro.& per Bar.& Alex.in eius apostil.in l.fi.ff.ad l.Corn. de Fal.Et quę sit pœna aduocati allegantis legem correctam,& iudicis permittẽtis.vide Spe.ti.de disputa.aduo.§.satis.ver.Item si aduocatus.& Bart.in dicta l.fin. ff.de fal.

2 qualia sunt. xxvj. dist.c.j.& xxxvj.q. vlt.c.j.ratio † tamen viget. ideo ipsa allegari potest, non ipsum ius, vnde & Inno. ex iure abrogato argumentatur.ſ. de iudi.nouit.Ideo notitia ipsius necessaria est,vt C.de cadu.toll.l.vnica.§.j.vij.di.fuerat. Legimus enim quædam,ne ignoremus,xxxvij.di.legimus.ij. Insti.de testa.in prin.sed tamen non sunt pro iure alleganda. vnde tacet
3 legis Papiæ crudelissima sanctio.C.de nup.l.vlt.§.j. Et talis ꝛcrimen falsi committit,vt no.s.in proœmio.super verbo, hac tãtum compilatione.Et dic statuta, præcepta vel prohibitiones
4 continentia,ꝛnam consiliatoria non obligãt.xiiij.q.j. quod ꝑcipitur.vnde dr̃ oĩa mihi licent,sed non oĩa expediunt. xj. q.j. aliud.de pc̃.dist.j.c.aliud.[Custodiatur.]ſm mẽtem.ſ. de verbo. sig.intelligentia.& c.in his.& concordant.j.q.vij.si quis oĩm.& xix.di.si Romanorũ.& C.de leg.leges. & de iu.& facti ig.constitutiones.& si dubitas,ſrecurre ad promulgatorem , vt ſ.cod. c.
5 vl.[Ab omnibus.]ſ.subditis. sed hæc non est bona gl.quia ꝛcõditori canonum , & creatoris vicario oĩs subdita est creatura. ſm Inno. hoc verum est christiana , alioquin saltem quo ad spiritualia contrariũ est,vt ſ.de iudi.nouit.§.j. & de diuor.gaudemus. §.j. Dic ergo ꝙ bona est glo. per quam excludendi excluduntur, scilicet successores, vt patet. ſ. de electi.innotuit.§.
6 multa.& ipse legislator.Nam ꝛ princeps legibus solutus est. ff. de legibus.princeps. ix. q.iij. cuncta. & c. ipsi.sed decet eum ꝙ
7 eas seruet.C.de legibus.digna vox. Vnde ꝛnec ex imperfecto testamento vult capere.ff.de leg.iij. ex imperfecto.Inſtit. quibus mo.test.infir. §. vlti.& facit ad hoc quod no.s. in proœmio, super ver.seruus. Alijs ꝛinquã nõ subditis non põt lex imponi,vt
8 C.de incest. nup.neminem.Et pagani & infideles non sunt subiecti spiritualiter. ſ.de diuor.gaudemus. respon.j.ꝛnam temporaliter subsunt.quod dic vt plene no. ſ.de voto.quod super
9 his.§.rursus. Aliis igitur,quàm subditis non potest quis legem imponere: ideo nec par astringitur, vt ſ. de elec.innotuit.ff.de arb.nam magistratus.[In actionibus.]scilicet ciuilibus & secularibus. i. in foro vbi actiones proponuntur.Quod dic vt ſ. de mut.peti.c.j.Vel sicut habet alia litera,accusationibus.s.ciuilibus &c.vt s.[Vel iudiciis]scilicet ecclesiasticis ciuilibus vel cri-
10 minalibus,quia ꝛduplex est iudicium.ſ.qui filij sint legi.per ve-
11 nerabilem.§.tria.ꝛEst ergo sensus ꝙ ĩ omni foro ſm canones iudicetur.& facit ad hoc quod no.s.ti.j.c.j. super.ver.cõpositã. Sed hoc non est verum.vnde dic in actionibus vel iudiciis.i.ciuilibus vel criminalibus,scilicet ecclesiasticis.Vel dic in actionibus, subaudi vel accusationib. in iudiciis.i. quando quis cognoscit tanquam iudex.Hoc autẽ ideo dicit, quia si tanquam arbiter suo sensu regitur , & si inque arbitretur, vt ff.de arbitr. qualem. & l.diem proferre. §. ſtari.& hæc est veritas,quamuis magistri aliter hic induxerint.l. qualem[Suo sensu.] i.furioso vel leui vel capitaneo & bursali.xj.q.iij.summo opere.alias autem sicut sibi videbitur iudicabit.q. d.non sequatur suum sensum quo ad voluntatem,sed quo ad ius.i.iudicet ſm conscientiam,quam de iure habet,quia sic iurat, vt ĩ Auth.iusiu.quod præstatur ab his.§.& equus ero.colla.ij.& de defen. ciuit. §.iusiuran.colla.iij.in Auth.de iudicib.coll.vj. seruata nihilominus æquitate. Quod dic,vt legitur,& nota.ſ.de transact.c.fin.Maxime circa inducias dandas,vt legi. & no.ſ.de dila.c.j.& ij.& pœnis infligendis.quod dic,vt legitur,& nota.ſ.de offi.del. de cau
12 sis.§.vnico.Debet ꝛ ergo iudex secundum iuris conscientiã iudicare.& sic intellige iij.q.vij.iudicet.xxiij.q.j.paratus. circa medium.& xx.di.de libell.Instit.de offi.iud.in prin.& C.de sent. & interlo.om.iud.nemo . Ergo caueas quando impetrabis iudi-
13 cem in dissensionibus, quia ꝛ nemo iustus ꝺ̃ iuris conscientiam iudicabit. quod si fecerit per gratiam, vel per sordes in grauamen partis alterius , ab executione sui officij per annum nouerit se suspensum , vt extra do. n. de re iud.cum æterni.§.j. & ij.Sed nec tenetur semper sequi alios,vt no.ſ.eo.ne innitaris.&
14 accedit ſ.de consue.ad audientiam . Verum ꝛ communis opinio semper sequenda est,nisi notoriè male dicat, vel rationabiliter conuincatur.& hoc bonus iudex , & acutissimi ingenij æstimabit.arg.ſ. de feriis.capellanus.& de appel. cum cessante. & de accusa.inquisitionis. Nam ve soli.ſ.de sta. mona. monachi.respon.j.

SVMMARIVM.

1 *Culpa,qui caret,debet carere & pœna,& quare.*
2 *Peccata suos debet tenere authores.*
3 *Iure suo an quis possit priuari sine sua culpa,& quando.*
4 *Negotia pendentia tempore constitutionis,an sint iudicanda secundum constitutionem,an secundum ius præcedens.*
5 *Appellare nemo potest a pœna legali.*
6 *Constitutio noua quando incipiat habere effectum.*
7 *Statutum prohibens extrahi bladum de ciuitate , si quis extraxit ante statutum,sed post vi tempestatis reuersus fuit in ciuitatem , an extrahendo incidat in pœnam statuti.*

CAP. II.

1 Cognoscentes. & infra. ꝛ[Culpa]qui caruit culpa , careat me iudice pœna. quia quod legitime factum est, pœnam non meretur . C.de adulter.l.Graccus.& pec-
2 cata ꝛ suos debent tenere authores. C. de pœn.sancimus.infra
3 de his,quæ fiunt a maio.parte capi.c.quæsuit.Sed ꝛ nec priuatur aliquis iure suo sine culpa sua.lvj.dist.satis peruersum. xvj. quæri.vlt.inuentum.Sed contra.xxxiiij.distin.si vnus.& cap.sequen.xxvij.quæst.si.multorum.Sol.in ver.sequen.[Paupertas.] xvj.quæst.j.& temporis qualitas.[Odium.]xxv.quæst.ij.ita nos. [Vicium.]ſ.de cleri.debil.tua nos.[Fauor.] xxij. dist. renouantes.[Et seclus]vt in contrariis.& xxiiij. quæst.iij. si habes infra de sponsalibus.non est.[Ordo]liiij.distinc. frequens generalis. ff.de ope.liber.interdum.[Personas spoliant,& loca iure suo.] Vel breuius non priuatur &c.sine culpa , vel sine causa,vt infra vt lite non contesta.quoniam frequenter.§.si vero.De hoc no.in Summa,de pœnis.§.in quibus.sub §.est autem pœna imponenda.[Solet]id est,debet[Futuris.]Quod dic,vt infra c.vlt.
4 Quid ꝛ de negotijs pendentibus tempore constitutionis . Dic decidi debere secundum ius obtinens ante constitutionem,vt C.de cura.furio.l.vlti.in fine.& de testamentis . iubemus.argu. infra vt lite penden.a memoria.secundum Goff. Immo secundum ius,quod obtinet a tempore sententiæ ferendæ, vt in Authen.quod pro se induxit,vt cum de appella.cogno.§.j. collat. viij.& argumen.ff.de petitio.hære.si quo tempore.& de rei vendica.si autem.§.j.[Mulcta.] cum c.i.pœna iudiciaria. ff. de ver-
5 borum significa.si qua.vlti.charta.A ꝛ qua appellari potest.sed a pœna legali non potest,quia nec duriorem debet, nec molliorem potest iudex infligere.C.de pub.iud.seruos.in fi. nisi secundum quod not.ff.de his, qui not.infam.quid ergo.§.pœna grauior.& probatur ff.ad Turpil.l.j.§.j.Et sic est nominatim ca sus. Et dic, vt mulcta non commender , id est commendando puniat siue damnet, alias multa sine c , tunc est accusatiui casus.& constituitur cum illo verbo,præterita . aliàs neque hoc , neque illud.& tunc subaudi,vt scilicet id quod statutũ est non commender,&c. [Dispendiis.] id est damnis, vel retractationibus.[T.Vel.]id est detrimentis,vel grauaminibus.sic extra d.n. de rescript.dispendia.& C.de decurio.l.diue.in fi.lib.x.C.de bo. auth.iud.pos.l.fi.la ij. [Prohibitionem]scilicet notam.vt sequi
6 tur. Immo ꝛ factam & publicatam elapsis duobus mensibus . & postea omnes subditi astringuntur,vt no.supra in salutatione proœmij,super verbo,Bononiæ.aliàs ignorans non ligaretur.lxxxij.dist.proposuisti.ver.fin.xxxij.q.iiij.dixit Sarra. Dic,ꝙ hoc bonus iudex æstimabit.arg.infra de postul.præla.c.j.§.ij.& qui matrimon.accus.possc.cum in tua. & ff.de in integ. restitu. diuus.nisi forte dilucide suam probaret ignorantiam,secundũ d.n.arg.infra de elect.innotuit.§. parcentes.& in eo,quod legi-
7 tur,& nota.infra de Iudæis.ita quorundam. §. fi. Quid ꝛ si heri incepit quis trahere bladum de ciuitate,sed vi tempestatis, vel fluminis coactus est reuerti.& hodie præconizatur,ꝙ quicunque extraxerit bladum de ciuitate sine licentia iudicis , soluat quinque solidos,nunquid illud, quod heri ceperat , extrahere potest,& post præconizationem sine metu pœnæ:Dico,ꝙ sic, vt ff.de pub.& vect. Cæsar.aliàs incipit,cum insulæ . Et facit ad hoc illud,quod legitur,& notatur infra de offi.deleg. gratum. & de fo.compe.proposuisti.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotium Melchisedech præcessit legem Mosaicam per quinquaginta annos,quod hodie non est,sed fuit translatum in Christũ,et eius successores.*
2 *Sacerdotium per quæ verba fuit translatum .*
3 *Legis condendæ tradita potestate in principem a populo,non potest amplius populus legem condere .*
4 *Humanum genus nunquam sine lege fuit .*
5 *Lex non potest esse sine sacerdotio .*
6 *Æterna promittuntur in nouo testamento,sed in veteri temporalia, & transitoria,& quare talia prom.ittebantur .*
7 *Vitium quod ex vna radice nascitur,consequens est, ut vna lege tollatur.*
8 *Res vna,eodemque non debet diuerso iure censeri.*
9 *Similia idem iudicium habent,licet quandoque similitudo veritatis decipiat.*
10 *Dissimile dicens debet probare,quia qui negat simile,asserit dissimile .*

CAP. III.

Translato &c. ¶Reprehendit Apostolus quosdam Hebræos, qui licet essent facti Christiani,tamen sabbatum,& alia legis cerimonialia seruare volebant . & Augustin. corroborat dictum Apostoli. [Sacerdotio.] scilicet Leuitico , vt innuit infra ibi. [Quia simul &c.] sic non obstat quod posset obijci de sacerdotio Melchisedech,qđ vt dicunt, ꝑcessit legem

3 legem.ꝛ Mosaicam per quingentos annos.Et in quem fuit trãslatum ꝛ in Christum,& ab eo ĩ successorem eius.ſ.Petrum. ſm
2 d.n.per illa verba. Pasce ꝛ oues meas.ſ.de ele. significasti. C.de summa Trini.inter claras. vel ſm alios per illa,cum dixit. Ite docete omnes gentes.de consc.di.iiij.propric.ſm Vincen.& ita non est hodie sacerdotium xxi. di.in nouo.& facit pro sententia dn̄orum,qui dicunt,ꝙ ex quo ꝛ populus transtulit potestatem condendi legem in principem,non potest decetero legem
2 facere,ª sed solus princeps,vt Insti.de iure nat.gen.& ci. §.fed & quod principi.& C.de ve.iu.enu.l.ii.§.fed huius operis. & de le. & consti.l.vlt.Sed contra in his,quæ no.s.ti.j.c.j. super ver.retinuerit[Quia enim]Verba Aug. confirmantis mentem apostoli,sed certe malè confirmat,si incipias a lege: quia non sequit. translata est lex,ergo trãslatum est sacerdotium.sed si incipias a primo,sicut apls fecit,bene sequitur:quia sacerdotiũ põt esse sine lege.sicut potest probari per sacerdotium Melchisedech ,
4 quod præcesit legem saltem scriptam,vt supra dixi : q̃uis ꝛ humanum genus nunq̃ sine lege fuerit.s.naturali, vt patet in his , quæ no.s.ti.j.c.j.§.hęc sancta trinitas.super ver. dispositionem .
5 Lex ꝛ aũt non põt esse sine sacerdotio: quia parum est iura habere in ciuitate,nisi sit,qui ea reddat,vt ff.de orig.iur.l.ii. §.post originem.& ſm hoc planior est textus,q̃ glossa.sed forte Aug. habuit consideration em mentis iurium,quæ sequũtur[Simul] sin mõte Synai[Ab eodem].ſ.dn̄o & eodem tpe [Et sub eadẽ sponsione]Quia post factam legem dixit dn̄s. Audi Israel mandata mea,& ea conserua in corde tuo, & dabo tibi terrã fluen
6 tem lac & mel, & tunc ꝓmiserunt seruare legem. Et no ꝛ ꝙ in veteri testõ promittebat semper dn̄s tpalia & transitoria.in nouo vero spũalia & æterna,& est rõ,vt ſ.de cele. mis. cum Marthæ.§.cęterum.ſm Ber.Vel dic sub eadem spõsione .i. sub eadẽ
7 spe promissionis[Necesse]Cum.n.ex vna radice ꝛ vitium nascitur,ꝺn̄s est,vt vna lege tollatur.C.de nup.si liberam. in fi.Idem cum ex vna stirpe , vnoque fonte vnus effluit contractus. C.
8 de duobus reis debendi.l.vlt.in fi. nec ꝛ debet diuerso iure censeri,vt no.ſ.de decimis.cum in tua.j.q.j.sicut Christus.iiij.distin.
b denique.xxii.q.ii.si quis per vetus testiñ [Intelligatur] ar.de [b] si-
9 milib.ꝛ similе esse iudicium, vt in proximis allegatis iurib. & ſ. de rescrip.inter cęteras.& ibi notatur qñq; tamen decipit simili tudo veritatis,vt xxvii.q.j.nuptiarum . vt si sunt aliqua in vno
10 similia,ĩ alio dissimilia,vt d.c.nuptiarum.ver.proinde. Qui ꝛ aũt dicit dissimile hoc dẽt probare:quia negat ius,vt ff.de pb.ab ea parte.vel quia negando simile asserit dissimile , vt ſ. de renun. super hoc,quod scisitaris.quod dic,vt no.ſ.ti.j. si quando.

ADDITIONES.

a ¶Legem facere . An hodie populus possit condere legem generalem . vide per Io.Fa & Ang.Are.& latissime per Christ.Por.in d. §. fed & quod principi . Et an populus Roma.possit reuocare potestatem per eum principi concessam.vide per Bar.in l.non ambigitur.ff.de leg.& in d.l.vlt.C.eo.

a ¶Quod procedit in omnino similib. quia ar.a simili non procedit vbi dissimilitudo aliqua potest reperiri.vide bo.tex.in c.per venerabilem. infra qui fil. sint legi. in ver.verum.& gl.in reg.in argumentum.de reg.iur.li.vj.& omnino do. Abb.Panor.hic in vlt.col.

SVMMARIVM.

1 *Concessa omnia sunt,nisi expresse inueniantur prohibita .*
2 *Concupiscentia prohibita per legem,omnia peccata intelliguntur prohibita .*
3 *Cupiditas est radix omnium malorum.*
4 *Peccata mortalia principalia,quæ sint.*
5 *Ebrietas est fomes omnium vitiorum.*
6 *Ignorantia est mater cunctorum errorum .*
7 *Pecuniæ amor est mater quasi omnium criminum.*
8 *Prohibito vno intelliguntur prohibita omnia,quæ ex eo sequuntur.*
9 *Iuris idem est in accessorio quod in principali .*

CAP. IIII.

Nam concupiscentiã. Dicit apls ad Rom. Peccatum non noui,nisi per legem:nam concupiscentiã &c.Hæc exponit hic Aug.[Nesciebam]& sic nec re probandam esse censebã.ſm d.n.pctm̃.stã grande.imo subaudi aliquo modo diceret.s.non concupisces. & sic no. ꝙ oĩa sũt
1 ꝛ concessa, nisi expresse inueniantur prohibita : quia oĩa licẽt iure naturæ.i.legis naturalis cõis:ad quod accedit,quod no.s.e. c.j.super verbo,statuta.Sed contra.ſ.de transla.epi.inter corporalia.§.sed neque.ver.fi.Solutio,vt ibi.Iure vero naturali,vel rõnali non oĩa licent,vt patet in prin. decretorum [Hoc.n.]Ver-
2 ba Aug.& dic prohibita ꝛ cõcupiscentia per legem omnia peccata intelligũtur prohibuisse,non sic de cæteris prohibitionib. & ideo apls hanc prohibitionem specialiter denotauit [Hoc enim].s.vitium concupiscentię[Elegit]specialiter inter prohibitiones factas per legem ad ipsius legis cõmendationem notauit.Alij dicunt prohibendum,vel nesciendum,vel a se proiiciendum[Generale].i.quod in lege erat generaliter dictum. & sic no.ꝙ ea,quę generaliter dicuntur &c.vt no. s.in proœmio, super ver.honestẽ viuat[Omnia] Comprehẽdendo genera singulorum,et non singula generum,& sic non ob.xlvii.di.bono-
3 rum.vbi dicitur,ꝙ ꝛcupiditas est radix omnium malorum, vt & no.in proœmio super ver.cupiditas.Sed hic dicit [Oriuntur]
4 i.oriri possunt ad minus vii.principalia ꝛ.s.superbia,ira,inuidia, accidia,auaritia,gula,luxuria.Vel dic oriuntur.i.orta sunt.Si.n. Eua per pomi concupiscentiam non peccasset,nullum peccatum commissum esset.v.di.ad eius vero concubitũ.in fi.In Grego.Caro nos lætra(.s.in Eua)traxit ad culpam,afflicta (.s.in dn̄o Iesu)ad veniam.sic non obstat.xxxv. dist. ante omnia. vbi dicit
5 ꝛ ꝙ ebrietas est fomes omnium vitiorum. nec xxxviii.dist.ignoran-
6 tia.vbi ꝛ dr̃ ignorantia est mr̃ cunctorum errorum . nec 23.
7 di.his igitur.vbi dr̃,ꝙ ꝛ amor pecuniæ est mr̃ quasi omnium criminum[Bona est ergo]vt appareat ex speciali nota electionis apti[Hoc].ſ.vitium cõcupiscentiæ.vnde oĩa mala &c.vt s.,pxi.
8 [Omnia mala]Quia ꝛ prohibito vno intelliguntur omnia prohibita,quæ sequuntur ex eo,vel ob id sic.14.q.5. pœnale. & de ele.quaꝛ.& de fi.instr.inter dilectos.§.pen.& fi.C.de reb.ali.nõ
9 ali.l.vlti.sic & econtra.ſ.de offi.deleg.præterea.& sic est ar. ꝛ qđ idem iuris est in accessorio,quod in principali.

SVMMARIVM.

1 *Salomonis dicta in parabolis.*
2 *Sanctorum dicta,an sint necessario tenenda,& obseruanda.*
3 *Sanctorum dicta ab ecclesia recepta,seruanda sunt .*
4 *Sanctorum dicta non dissentientia inter se,vsque ad vnum Iota,sunt seruãda.*

CAP. V.

1 Ne innitaris. Dicit ꝛ Salomon in parabolis. Fili mi habe fiduciam in dn̄o in toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ,ne sis sapiens apud teipsum.s.solum.quod dic, vt no.s. c.j. super ver.suo sensu. Hieronymus exponit hic illam partẽ. ne innitaris[Prudentię tuæ]Verba sunt Hieronymi.& subaudi in malo sic.viii.q.j.sciẽdum.& iii.q.ix.pura.ſm.T.dic,vt no.s.c.
a j.[Videntur]sine rõne.quia nec illa hr̃i põt,ª nec.n.sanctis pr̃ib.
2 contradicendum est.ꝛVnde dic decretis.s.authenticis. 37.di.relatum.hoc.n.esset negare locum ab authoritate, sed bene possumus dicere,non sic intellexit sanctus , et bene possumus ꝺ̃dicere opinionib. magistrorum , et salua honorificentia eorum corrigere,si contra veritatem senserint,vt ix.di neque quorũlibet.ꝙ dic,vt no.ſ.de sacra vnc.c.j.§.pe.super ver.non iudaizat .
3 uel ſm d.n.dicta ꝛ sanctorum patrum , uel aliorum ab ecclesia receptorum seruanda sunt,nec potest seruans de temeritate reprehendi,nisi illa dicta fuerint retractata.Nam et beatus Aug. multa retractauit.exemplum.26.di.c.j. et ii. uel nisi ab ecclesia sunt recepta correcta.32.di.§.uerum. in fi. In his uero,in quib. sancti dissentiunt, sicut de Salomone damnato , uel non . De corpore nostrę Dominæ assumpto,uel non.et similib.licet his, uel illis adhęrere.ſm d.n.hodie tñ, ꝙ corpus nostræ Dn̄æ assũptum sit,communis opinio est et merito approbata.et beatus
4 Aug.hoc dicit aperte.porro ꝛ ubi sancti non dissentiunt, usque ad unum iota,omnia sunt seruanda.15.di.c. fi.postquam opuscula sunt ab ecclesia approbata et authenticata . olim enim antequam essent authenticata , licebat ea seruare , uel non.ix. di.noli.et c.ego.et c.quis neciat.secundum do.no.

ADDITIO.

a ¶An dicta sanctorum sint necessario tenenda & obseruanda.vide Inn.& do.Abb. post eum in j.& ii.coll. Et si reperiatur diuersitas inter dicta sanctorum & summorum Pontificum quę magis sint seruanda,vide hic per Pa.

SVMMARIVM.

1 *Canonici an possint statutum facere , secundum ius commune,irrequisitis absentibus.*
2 *Clericus non seruiens.nihil percipere debet.*
3 *Maiori parti quando standum sit.& nu. 5*
4 *Successor in vniuersum ius succedere debet .*
6 *Consensus collegiatorum non valet,nisi præstitus fuerit in communi.*
7 *Par imparem non habet imperium.*
8 *Consuetudine extante tollendi lapides ex fundo alicuius pretio soluto , si lapides sunt necessarij eo an possim domino inuito eas capere .*
9 *Statutum potest fieri contra consuetudinem in fauorem ecclesiæ,si necessitas ecclesiæ hoc requirat.*
10 *Conditio facientis quando potior est,quam conditio prohibentis.*
11 *Pactum in societate appositum seruandum est socijs etiam inuitis.*
12 *Consuetudo an teneat,vt quis possit percipere præbendam, licet sit absens,& nume.18.*
13 *Beneficium percipere non debet,qui non facit seruitium.*
14 *Augustini pulcherrimum dictum .*
15 *Consuetudo si non sit in perceptione præbendarum, quid agendum pro earum diuisione.*
16 *Contra factum proprium quis non potest venire .*
17 *Constitutio non respicit præterita,sed futura.*

CAP.

CAP. VI.

VM omnes. Prima pars, in qua ponit tria. Primũ durat vsq; ibi. Vt eis. Secũdũ vsq; ibi. Cũ ſm trecen. eccl̃æ &c. Tertiũ vsq; ad §. ſtatuerũt [Nouũ] Iõ ſuſpectũ. q̃ dic, vt no. ſ.

1 de conſue. cum conſuetudinis. [Conſtitutum.] Sed nonne † canonici ſuperſtites potuerunt hoc ſtatutũ facere ẽt alijs irrequiſitis: nam eccleſia hẽt ſenatum. xvj. q. j. eccleſia. & ſtatuta facit.

2 ſ. eo. cum acceſſiſſent. & c. cum M. & de iure cõi † clericus non ſeruiens nihil percipere dẽt. ſ. de cleri. non reſi. c. pe. & de præb. cum ſm apoſtolum. quare ergo non valet, ex quo omnes con

3 ſenſerunt, † quia maiori parti ſtandũ eſt. x. q. ij. c. ea enim. §. hoc ius. 7. q. j. factus eſt. Dic, q̃ hoc ideo eſt, quia antiqui canonici ſcandalizarentur, ſi cogerentur ad illud. Ar. ſ. de præſcript. nihil & quia ℞ia erat conſuetudo antiqua, ar. xi. di. eccleſiaſticarũ, & ca. in his. & quia malo zelo & cã auaritię hoc faciebant ad propriam burſam Sarciendã, & inique, quia magis aſtricti erãt ad ſeruiendum antiqui canonici, qui ab eccleſia plura receperant, q̃ noui, qui adhuc nihil receperãt. ſm d. n. ar. ſ. de teſta. cũ in officiis. & inæqualiter. contra. c. erit. 4. di. nec enim debet du-

4 plici iure cenſeri idem collegiũ. ſ. de decimis. cũ in tua. † & quia ſucceſſor in vniuerſum ius ſuccedere debet. ff. de reg. iu. hæredi tas. ſ. de teſta. relatum. ij. §. nomine. ar. pro & ɔ. Sed ɔ. ff. de colla. bo. cap. vlt. Ideo ad plenam noticiam huius materiæ ſic diſtin-

5 gue. Cum quæritur † vtrum ſtandũ ſit votis maioris partis ſocio rum, diſtingue vtrum ſocietas ſiue cõio pertineat ad eos tanq̃ ad ſingulares, vel ad collegiatos. i. an id, de quo agitur, fiat ex neceſſitate, vel cõi vtilitate ex cã rationabili, vel ex ſola depen deat volũtate. Si tanq̃ ad ſingulares pertinet ad eos cõio, & ex voluntate ſoli a geritur negotium, potior eſt cõditio vnius pro

a hibentis, q̃ non tem cõcedentium[a]. ff. cõi. di. Sabinus. concedẽtes vero non poſſũt prohibere. ff. de ſerui. ruſ. præ. per fundũ. Arg. 32. q. v. horrenclus. ſ. de ꝓba. per tuas. ff. de nego. geſt. Põponius. ſ.

6 Conſenſus aũt collegiatorum non valet, niſi in cõi ꝑſtitus fuerit, vt. ſ. eo. cum. M. circa prin. ibi cõiter diſputauerunt. & c. cum acceſſiſſent. §. j. & de elec. cum terra. ante fi. ibi etiam in vnũ locum &c. & c. quia propter. poſt prĩ. ibi mox publicent in cõi. & vide circa hoc di. quam no. ſ. de elec. auditis. Et quo ad hoc inter iſtos differe nria facio. Si aũt geritur ex neceſſitate, ſicut ſunt electiones, ven ditiones, & ſimilia. ibi ſemper ſtandum eſt maiori, & ſaniori parti, vt. ſ. de his q̃ fi. a ma. par. ca. c. j. & ff. de pac. iuregentium. §. vlt. & l. ſe. nec hic ſemper conſidero numerũ, vt in dictis. ll. & ſ. tit. j. paſtoralis. rñ. ſ. Idem eſt ſi ob communẽ vti

7 litatem fiat, q̃ uis vni non expediat. ff. pro ſocio. l. actione. §. Labeo. & in Auc. de reſti. & ea, quæ parit in xj. mẽſe. §. q̃obrẽ. coll. 4. ſ. de poſtu. ꝓben. ca. bonæ. j. §. j. Ideo ſi maior pars feciſſet hoc ſtatutum, q̃ prębenda abſentis daretur ad fabricam, valuiſſet. ſ. de his quæ fi. a ma. par. ca. c. fi. & iõ ſub prætextu cõis vtilitatis non admittitur hic propria, ne iniquitas, ſiue inæqualitas nutriatur, vt. ſ. eo. cum. M. & c. ex parte. Vt enim ſi his probatur ſta tutum ob propriam vtilitatem, & in prędiudicium ſucceſſorũ factum ipſos non obligat. ſi. ſ. de precar. c. 2. & de reb. ec. nõ ali.

7 ępi. quia ſucceſſor &c. vt dixi. §. & non habet imperium par in parem, vt. ſ. de elec. innotuit. & ff. ad Tre. ille à quo. §. tempeſtiuum. & ff. de arbi. nam magiſtratus. Sed nec obſtat dicta. l. ff. de coll. bo. l. vlt. ubi confertur natis non naſcituris. quia ibi incertũ eſt, vtrum, quæ, & quot naſcentur, vt ff. de iudi. ſed & ſi reſtitua tur. §. vlt. & ff. de ſol. ſi pater meus, & ideo eis, quę non ſunt, cõferri non poteſt. Porro collegio, quod iam eſt in perſonas ſuc-

8 ceſſorum, q ui ibi ponendi ſunt, prędiudicari non poteſt, vt hic, & ar. ſ. de conſue. cum olim. vtrunq; ergo æquum & rationabi le, & ſic concordant. Item cõm vtilitatem põt facere maior pars, ni ſi conſuetudo contraria ſit, quę priuatam tueatur, alias minor pars ɔ̃dicere põt, ar. hic in fi. rñ. ſ. et C. de ſeruit. et aqua. præſes. 32. di. placuit. Sed et ſi conſuetudo ſit, q̃ liceat mihi de fundo tuo lapidicinas tollere, tibi tñ ſatisfaciendo de certo pre tio, et tibi ſint lapides neceſſarij, non põſſum ipſos tollere te in-

9 uito, aliter autem hoc licet, et ſic conſuetudo vtcunq; priuatã vtilitatem laedit. ſic intelligę. ff. cõia ꝑdio. venditor fundi. §. ſi cõ ſtat. ſm hoc intellige. ſ. de cõſue. c. vl. et de cle. coniuga. cũ olim. in fi. et de ſup. ne. prela. c. 2. §. j. q̃ dicunt cõſuetudinẽ eccleſię ſer uandã. verũ eſt rationabilẽ. ſ. e. cũ. M. in fi. Sed et ɔ̃ cõſuetudinẽ

10 fieri † põt ſtatutum ꝓp vtilitatẽ eccleſię, ſi neceſſitas hoc requit, authoritate ſupioris interueniẽte, ar. ff. de ſerui. vrba. ꝑdi. in re cõi. facit, q̃d no. ſ. de vi. et ho. cle. q̃m. ẽt ſ. eo. ex parte. Imò ex cã rõnabili potiorẽt eſt cõditio faciẽtis, quã prohibentis etiam ſo-

cij ſingularis. in caſibus. Primo fauore libertatis. C. de cõi ſeruo manu. l. j. Item fauore religionis, q̃ſi facit id, quod natura requi rit. ff. de religi. et ſump. func. ſi plures. et l. ſunt perſonę. et Inſt. de rerum diu. §. religioſum. ver. in cõe. Item cauſa pietatis, vt ſ. de his, quę ſi. a ma. par. ca. c. ex parte. Item cã æquitatis fouendę, et

11 maliciæ remouendæ poſſum vti re cõi. dũmodo in nullo lęda-

tur. ff. de ſerui. vr. ꝑdi. quidã Hyberius. in fi. et l. fiſtulam. §. penult. vlt. nec enim malicijs hominũ etc. ſ. tit. j. plerũq;. Item cauſa re

12 fectionis, ſi tamen ſine denunciatione reędificas, ſumptus perdis, vt. C. de ędi. priua. ſi is contra quem. Si autem ſocio de nunciaueris, et monitus detractet pro parte ſua ſumptus facere, et tu communi nomine reędificas, niſi infra quatuor menſes tibi ad præceptum iudicis pro parte ſua ſatisfecerit: dominium rei cõmunis inſolidum acquires. C. de edific.

13 priua. ſi vt proponis. Sed & inuitis ſociis † ſeruabitur pactũ in ſocietate appoſitum. ff. pro ſocio cum duob. §. item mela. ſm hoc intellige. ſ. eo. l. cum duob. & ff. cõmu. diui ſi ędes. [Vt eis.] ver. [in abſentia.] Sed recipiendi. nõ niſi in præſentia, & ſic clau dicat, vt ſequitur. [Cum hoc.] ver. [Pares.] ſ. q̃ tam in præſen-

14 tia, q̃ in abſentia percipiebant, & ſm hoc eſt arg. q̃ ratione cõ ſuetudinis † poteſt percipi prębenda, etiam in abſentia, quod vtrunque tolerari poteſt, ſi vicarium teneat, vel alias ſeruiat. arg. ſ. de app. peruenit. ij. alias conſuetudo eſſet onoroſa eccle-

15 ſiæ, & ſic irrationabilis. ſ. de conſuetudine. c. j. nec debet percipere † beneficium, qui non facit ſeruitium. ſ. de cleri. coniu. q̃ a te. & c. diuerſis. Et iuri communi congruit, q̃ canonicus reſideat. ſ. de cleri. non reſiden. c. pen. & fi. & per totum. inf. de prębe n. extirpandæ. §. qui uero. Quare ergo non mandauit hoc Papa: nam & contra canonicos eſt, q̃ quiſque iur. &c. et patere legem etc. vt ſ. eo. §. in prin. et quia in eo in quo deliquerunt puniri dicũt. ſ. de tranſlat. epiſcopi. quanto. §. cæterum. nec poſſunt venire contra factum ſuum. ſ. de cler. coniu. diuerſin fine. Solutio. di-

16 xit d. n. q̃ nullus fuit hic qui hoc peteret, ſed hoc non eſt ſuffi ciens, vt infra de inſtitutionibus. cum veniſſent. §. fin. Vel dic, q̃ ſi talem conſtitutionem feciſſent, non tñ fuerint vſi. et ſic non obfuit, quia verba intelligenda ſunt cũ effectu. ff. q̃ quiſq; iuris.

ADDITIO.

a ¶ Concedentium. fallit iſta regula. Primo ſi vnus ex ſociis vellet deputare rem ad vſum deſtinatum ita procedit. §. in commune vero ſepulchrum. Inſti. de re. diui. Item procedit hoc dictum in re competente pluribus iure ſingulari, ſecus ſi cõpetit iure eccleſię, licet competat ſingulari, vt in prębendis canonicorum. Item fallit fauore liberationis. Nam tunc quod facit maior pars creditorum valet. Item fallit fauore adminiſtrationis bonorum pupilli. Item fauore litium dirimendarum. quia ex pluribus iudicibus, quod facit maior pars, valet. vide has fallentias per do. Ab. Pa. hic in iij. co. & iſtum hic in ver. immo ex cauſa rationabili.

iuris l. j. Vel illud locum hẽt q̃n lex tenet licet iniqua ſit. ſecus quando non tenet. vt hic fuit, quia hanc conſtitutionem fecerunt ſine conſenſu eꝑi quod non potuerunt. vt ſ. de conſuet. cũ conſuetudinis. Quid ergo ſi eꝑus de conſenſu capituli hanc conſtitutionẽ feciſſet vel econuerſo? dixit. d. n. q̃ valet: excepto eo q̃ hic dicitur de vineis. & hæc conſtitutio eſt reprobanda ratione conſtituentium & intentionis ſuę & non ratione conſtituti. Nõ

17 . n. eſt iniquum q̃ antiquis ſua ſeruetur conſuetudo. & q̃ noui noua lege quam ſcienter admittunt ligentur: quia † conſtitutio non reſpicit præterita ſed futura. ſ. e. cognoſcentes. j. e. c. fi. eg us tamen eſſet q̃ hæc conſtitutio ab omnibus ſeruaretur, niſi ſcan dalum impediret. caueat ergo eꝑs q̃ nihil faciat cum ſcãdalo an tiquorum: neque etiam cum ſcãdalo nouorum: vt ſi ſtatueret q̃ futuri canonici a carnib. abſtinerent, vel nigrum habitum ꝺportarent, quia talis conſtitutio nulla eſſet, vel ſaltem deberet de facili reuocari. ar. ſ. de vi. & ho. cle. deus qui. ſm d. n. cuius sũt omnes præmiſſæ reſponſiones. Tu dicas q̃ hæc conſtõ reproba tur propter rationes tactas. ſ. e. rñ. j. ſuper uerbo conſtitutum. in

18 prin. glo. ver. dic q̃ hoc ideo eſt. [Conſuetudinem.] No. ar. q̃ in abſentia poteſt quis percipere beneficium ſine peccato ratione conſuetudinis: licet aliud ſit de iure communi. ſm B. ſi ar. inf. de cle. egro. vel debili. c. j. Sed ɔ̃. inf. de præb. ſuper inordinata. & ca. cum ſm. & in authen. vt clerici qui recedunt. colla. v. & infra de cleri. non reſiden. per totum. de hoc. ſ. eo. c. reſpon. j. ſuper verbo pares.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſtatuto laicorum, non aſtringitur.*
2 *Actiones de iure ciuili ſunt.*
3 *Reſcriptum non valet contra ius fratrum.*
4 *Ita nec conſuetudo, nec ſtatutum.*
5 *Omne uerbum ſtat in ore duorum, uel trium.*
6 *Leges quandoque plures teſtes requirunt.*
7 *Si non eſt ſubueniendum, cui aliquid ſua culpa contingit.*
8 *Feudum alienans, ſine conſenſu maioris, cadit a iure feudi.*
9 *Eccleſiæ alucratiuorum inſcriptionibus ſunt immunes.*
10 *Feudum, an dari poſſit in dotem.*
11 *Vaſallus an poſſit refutare feudum, inuito domino.*
12 *Alienatio rei eccleſiaſticæ, quomodo, & in quibus caſibus fierpoſſit.*
13 *Qui condunt ſtatuta contra eccleſiam, ſunt excommunicati, niſi infra duos menſes condita retractent.*

C. VII.

VÆ in eccleſiarum. [Conſtituerũt] q̃ eis licuit, tam de iure fori, quàm de iure poli. & vocatur ius municipale ſiue ius ciuile. vt inſt. de iure na. §. 1. & § ſed ius

1 & i. di. ius ciuile, † ſed eccleſia ſtatuto laicorum non aſtringitur. vt hic. & 96. diſt. bene quidem etiam ſi ĩ fauorem eccleſiæ fiat, vt ibidem. & inf. e. eccleſia. 10. di. c. j. inf. de ſen. & re iu. cum cauſam. & de ſen. excom. c. grauem. [vt ſi quis.] Hic non compẽdi tur mulier, q̃ dic. ut no. ſ. de teſt. Raynaldus. rñ. j. ſuper verb. maſculus. Sed nec maſculus. hoc. n. ſtatutum reꝑhendendum ẽ indiſtincte cum lędat alterius ius qđ omnib. ꝑpetit de iure natura

li. i. gentium ex hoc. n. iure ꝑcedũt rerum dominia & obligatio

2 nes. actiones † vero de iure ciuili ſunt. ff. de iuſt. & iur. ex hoc. & inſti. de rerum diui. §. fere. & §. præterea q̃ per alluuionem. con

3 tra † q̃ ius non valet reſcriptum[a] aliquod: neq ue ꝑceſſa etiã prag

a matica ſanctio. C. ſi ꝓtra ius uel vti. pub. l. fi. & ſicut reſcriptum

4 non valet † ita nec contraria conſuetudo. nec ſtatutum, nec lex, nam & reſcriptum lex eſt. C. de leg. l. 2. & hoc verum eſt, niſi ex iuſta cauſa fiat: vel ꝑcedat ut. C. de bo. dam. per totum. C. pro q. ca. ſerui. pro præmi. accipi. libertatem. per totum. & non in caſu. C. de quadri. præſcrip. l. fi. ff. de relig. ſi quis ſepulcrũ. vbi vero reſcriptum vel ſtatutum læderet alterius ius de iure ciuili prouenientis ſicut ſunt actiones. ff. de orig. iu. l. 2. ſi ex toto perimit ũ valet: niſi dicat. non ob. tali lege. arg. ff. de leg. 3. ſi quis. in princ. C. de teſt. auc. hoc inter liberos. nam & vltima uoluntas lex eſt. vt in auc. de nup. j. rñ. ver. diſponat. col. 4. & melius. ſ. de reſcrip. nonnulli. & inf. de reli. do. c. pe. Si autem non aufert ſed differt valet. C. de præci. impa. of. quotiẽs. Poteſt & diſtingui inter tollere, & detrahere: & addere & adiuuare, nam ſecundũ Euange-

5 lium. † In ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum in

6 fra de teſti. in omni † & tñ leges quandoque plures teſtes requi runt, vt C. de teſtibus teſtium. C. de teſta. l. fi. & etiam canones. 2. q. 5. c. 1. & 2. & hoc expreſsè innuunt leges. ff. de iuſti. & iure. l. ius ciuile, & l. ius autẽ. §. fi. ſm. d. n. cuius eſt hæc tota glo. Tu uero dic de hac mã, vt ple. no. in. ſumma. de reſcriptis. §. quas vi

7 res, ſub. §. p̃t autẽ. & ſe. [Ad inopiam.] Si hoc culpa ſua † contiu

b gat non eſt ei ſubueniendum, [b] ar. ff. de reg. iur. bona fides. 86. di non ſatis. ibi ſine ſuo vitio in egritudinem incidit, ſic ſ. de con ſue. ex parte. [probabiliter allegauerit.] i. allegando probauerit. nec enim ſufficit dicere niſi, & probetur infra de ſen. & re iudi

8 ſub orta. [alienandi.] q̃ feudũ alienat † ſine conſenſu maioris, dñi cadit a iure feudi: ſed tã alij q̃ eccl̃æ in feudum dari põt, vt in li. feudo. & de feu. aliæ. ſi clientulus. alienatum aũt vel ꝑ anima iudicatum: non ob. pſæſcriptione reuocatur: vt in li. feu. de prohi. feu. aliena. per federi. imperialem. §. 1. 2. ſic ergo non põt feudũ reling pro aĩa. Sed ɔ̃ 23. q. 8. ſm canonicam, vbi videt dicere q̃ hoc fieri poſſit, & ẽt de hoc non ꝑſtabit cenſum eccl̃a:

9 † eccl̃æ enim a lucratiuorũ inſcriptionib. ſunt ĩmunes. C. de ſacroſan. ec. ſancimus, & l. placet, & de epi. & cle. l. 1. & 2. 25. q. 2. deceſſorum, & etiã res clericorũ videntur immunes: & ibidem & 16. q. 1. §. nouarũ. ſ. de vi. & ho. cle. c. vlt. & de rebus eccle. nõ ali. cum laycis. Dic. vt in ſumma de imm. ec. §. inquantũ ſub. §.

10 ſed nec illa immunitas † Sed nũquid in dotẽ põt dari [c] feudum?

c Dic vt infra de dona inter virũ, & vxo. nuper. vſurarius autem non põt vſum vendere dño irrequiſito: vt inſti. de vſu. & ha. §. j. ad fin. nec vſufructuarius ius vtendi fruendi cedere quãuis poſſit cedere ꝑceptionẽ fructuũ, vt ibi. & inſti. de vſufru. §. finit, & ff. de iur. do. ſi vſufru. & de peri. & ꝓmo. rei ven. neceſſario in fi. ſic nec emphyteuta meliorationes quas fecit niſi elapſis duobus, menſibus a tpe denunciationis dño factæ: ſed & poſt dẽt, abſtinere a perſonis, phibitis, ut C. de iur. emphi. l. vlt. ſ. de loca-

11 to potuit. ſed nunquid † vaſalus poteſt refutare feudum, etiam inuito dño? Dicunt q̃ non ga in fauorem dñi eſt q̃ vaſallum ha beat ar. C. de acti. & obli. ſicut in inicio. licet ſit ɔ̃ ar. ff. de ope. lib. interdum. dum tamen non tẽpeſtiue. H. ɔ̃ B. dicas cõtra, & poſt refutationẽ non tenetur ſeruire ſed nec offendere debet dñm: vt in li. feu. de vaſal. qui contra ꝓſti. loth. reg. feu. ali. c. 1. hoc forte in memoriam antiqui dominij. ar. C. de quęſtio. ſeruos. & l. nihil in fi. & hoc poteſt intelligi quando ipſum in manibus alterius quàm domini a quo tenebat domino ignorante? Non nocet niſi ſibi. ar. ff. de ſerui. vr. prędi. ſeruitutes. §. pe. ff. de nego. geſt. ſoluendo infra de renun. q̃ in dubijs, & c. pe. & fi. & de arbi. cum tempore & iunge hic quòd nota. in ſumma de feu. §. quibus modis feu. Quid eſt feudum, nunquam audiui conuenientem deſcriptio nem poteſt tamen ſatis magiſtraliter deſcribi, prout no. in ſum ma de fe. §. quid ſit feudum. [Aſſenſu.] adhuc non ſufficit con ſenſus omnium niſi in caſu conceſſo: & ſeruata forma: alias

12 † irrita eſt alienatio [d] rei eccleſiaſticæ ipſo iure. 12. q. 2. ſine exceptione. C. de ſacroſan. ec. iubemus. in fi. 10. q. 2. §. hoc ius Sed & ſi forma ſeruata ſit tenet ipſo iure. ar. infra de his quæ fi ab epi. cum nos ſed ſi eccleſia leſa ſi reſtituitur. infra de reſti. in integrum, requiſiuit, & de empti. & ven. cum dilecti ſecundum Io. Hæc glo. non valet in feudo eccleſiaſtico: quia feudum ipſũ, de conſenſu eccleſiæ a qua tenetur vendi poteſt nec alienatur, immo idem dominium remanet penes eccleſiam, arg. infra de feu. c. 2. & de dona. per tuas, & iunge quod no. extra d. n. de non

13 alie. re. eccle. dudum. [Non habere.] & nihilominus † ſtatutarij excommunicati ſunt hodie niſi infra duos menſes &c. quod dic vt no. infra de ſen. ex nouit.

ADDITIONES.

a Reſcriptum pragmatica ſanctio, conſuetudo, ſtatutum, uel lex contra ius naturale non ualet, niſi ex iuſta cauſa fiat. Adde B. in l. fin. C. ſi contra ius, uel uti. pub

b Subueniendum. adde tex. & gl. ff. quod me. ca. l. ſi mulier. in prin.

c eudum an in dotem dari poſſit. adde an poſſit alienari B. in l. & ideo. ff. de cõ di. fur. & an poſſit dari inſolutum B. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. ff. de dã. infec.

d Alienatio rei eccleſiaſticæ quomodo & quibus caſibus fieri poſſit. uide Panormita. in c. nulli. infra de reb. eccl. non alie. & gl. 12. q. 2. in ſũ. & per B. in auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Nomen proprium, & cognomen, apponi debet in ſcripturis, ad euitandam æquiuocationis fallaciam.*
2 *Gradus, qui non eſt, rumpi non poteſt.*
3 *Confirmatio firmat infirmum.*
4 *Confirmatio quid operetur.*
5 *Canonici, an poſſint per se augere, uel minuere numerum prætendarum, uel dignitatum.*
6 *Epiſcopus, neceſſe habet conferre archipresbyteratum.*
7 *Canonici, Nullum ſtatutum facere poſſunt, ſine conſenſu epiſcopi.*
8 *Epiſcopus, eſt caput cathedralis eccleſiæ, & canonici ſunt membra.*
9 *Collegia, & uniuerſitates in reb. ſuis poſſunt ſtatuta facere.*
10 *Rectores habent exercitium iuriſdictionis.*
11 *Priuilegium, quare amittatur.*
12 *Præſcribitur ius pontificum ſpatio c. annorum.*
13 *Res, de facili reuertitur ad id, quod ius, & natura ab initio conceſſerat.*

C. VIII.

Vm accessissent. Allegatio ex pte primicerij. [Archidiaconus] ex parte primicerij. [Procurator] ex parte capituli. [Proposuit.] pro primicerio. [Memoratus.] subdiaconus. De hoc dēt fieri mētio in rescripto ar. hic. & j. tit. j. ad aures. & de ele. cum nobis olim. in fi. & de tēp. or. cum ī distribuēdis. & de ma. & ob. p tuas. [H. & C.] hodie de ꝯsuetudine curiæ
1 apponunt proprium nomen integre & cognomē† ad euitādam facilius equocationis fallaciam, ꝙ dic vt no. j. ti. j. quia nōnulli, necnon & crimen falsi quod & in legibus committitur, nisi nomina prudentiū sine signis scribant integra per cōsequētias litterarū. C. de ue. iu. enu. l. fi. §. eandem pęnam. vlt. co. [Vacauisset.] nulla iusta causa impediente alias tempus non curreret. ar. C. đ inof. te. ꝯtra maiores. & de an. exce. l. vl. ꝙ dic, vt no. inf. de ꝯcess. præb. quia diuersitatem. & de sup. ne. præla. licet. & accedit. de ele. c. vlt. & est si. j. de præb. venerabilis. [& inf.] i. mandatū fuit quibusdam iudicib. ꝙ si ita esset deberent eum conferre qđ & fecerunt. ¶ [Fuit.] 2. pars in qua ponitur allegatio ex parte capituli. [& infr.] i. & ꝙ per do. Papam extitit ꝯfirmatū. [Euidēter.]
2 quia primiciatus, qui non erat vacare non poterat. † Sic gradus qui non est rumpi non pōt. ff. de iniu. rup. te. nam & si. j. de resc. pastoralis. ad fin. ibi vnde superflua &c. & de eccle. ædifi. ad audientiam. j. & de despon. impu. ad dissoluendum. [& inf.] i. non obstat statutum, quia uenerunt contra. ut j. innuit in fi. ¶ Quo circa.] 3. pars. in qua ponitur diffinitiua commissio. [Confirmatum.] s. ex certa scientia, alias contra. inf. eo. ex parte. ad fi. quod ergo inutile erat: confirmatio roborat. ar. 16. q. 1. c. vlti. Sic & ex nudo pacto si lege iuuetur datur actio. ff. de pact. legitima ergo
3 † confirmatio firmat infirmum. 2. q. j. in primis. iij. q. vj. hoc ꝗppe. ar. C. de rei vxo. act. l. vnica. respon. j. supplet etiam defectū so-
4 lemnitatis ommissæ. inf. de transa. c. 1. † Itē aufert cognitionē iudicibus inferioribus sine speciali mandato apostolico. j. de confir. vti. c. j. & ij. & ar. infra de iudi. cum venissent. hoc quando ex certa scientia confirmat, secus si in communi forma. s. sicut iuste & pacifice possidet ꝯfirmamus. talis. n. & ꝯsimilis ꝯfirmatio parum aut nihil operat. ut j. de ꝯces. præb. quia diuersitatem & ne se. va. illa. Sed pōt dici ꝙ & id, ꝙ iuste confirmat maioris auctoritatis est, ut xj. dist. quis nesciat. 23. distinct. quamquam.
5 Sed † nunquid poterant canonici[a] per se hanc dignitatem remo-
a uere? Videtur ꝙ nō: quia nec de nouo instituere. inf. de ꝯsue. cū
6 olim. xxij. dist. c. j. † & necesse habet episcopus ꝯferre archip̄sbyteratum. inf. de offi. archipres. c. fi. & melius est qualemcunque eligere, quam ordinem plenum non esse. ff. de decu. l. generaliter. §. pe. Dixit Io. ꝙ hoc possunt auctoritate episcopi & ex causa ar. ff. communia præ. si quis duas. §. j. & de neg. gest. cum alicui. & inf. de preben. vacante, & hoc verum est vbi ad ipsos tantum spectat collatio præbendarum. sicut. infr. de elect. cum ecclesia vulterana. Nam si ab aliis sint dotatæ etiam laicis: non possunt numerum minuere sine patronorum consensu. 16. q. 7. monasterium. & c. rōnis. j. de offi. arch. ad hoc. §. fin. sed cum cōsensu
7 eorum hoc possunt ꝟm quosdam. Alii contra, quia † nullum statutum possunt facere sine consensu epi. inf. de consue. cum cōsuetudinis: ne forte hoc facerent in fraudem, & falsam causam pro vera supponerent, & ideo sine auctoritate Papæ hoc facere non possunt, vt j. de uerb. sig. c. ult. & hic dic vt j. eo. ex parte. super verbo restrinxerunt: & est hoc intelligendum. ꝟm d. n. de ca-
8 nonicis ecclesiarum cathedralium in quibus† episcopus caput est, ut inf. de uer. sig. cum clerici. in fi. & canonici membra. vnde nihil possunt sine capite. inf. de his quę fiunt a ma. parte cap. c.
9 fi. de aliis autem vniuersitatibus siue† collegiis satis potest concedi ꝙ in rebus suis possunt statuta facere. ar. j. de testam. requisisti. §. secus autem est, & pręceden. ff. quod quisque iur. l. i. §. ij. Nam si præposito suo dant iurisdōnem super se, eadem ratione possunt & statuta facere ad hoc. C. de iuris. om. iu. l. fi. secundū d. n. Sed contra. inf. de for. compe. significasti. inf. de exce. præla. dilecta. C. de monopol. l. unica. sed quod in hac l. dicitur potest intelligi de statutis illicitis & iniquis. secundum d. n. alias autem contraria possunt intelligi de singularib. siue uniuersitatib. quæ iurisdōnem non habent, quia nec pęnas indicere possunt, secus de iurisdōnem habentib. ff. si quis ius di. non ob. l. unic. ff. de iu
b di. l. 2. in fin. tales enim possunt statuta facere[b] sicut & consuetu-
10 dinem inducere. ff. de leg. de quibus. & nota† ꝙ rectores assumpti ab vniuersitate iurisdōnem habente habent exercitiū iurisdictionis & non ipsa vniuersitas, licet aliqui dicant ꝙ deficientib. rectoribus possint vniuersitates iurisdictionem exercere. secundum d. n. sed quod reprobat verius est, licet difficilius & incommodius, ut patet. ff. de orig. iu. l. 2. §. deinde ꝙ difficile. & in eo. quod le. & no. j. de of. or. irrefragabili. §. excessus. & de ma. & ob. cum olim. [Contrauenerunt aliquem.] Sic patet ꝙ vnico a-
c cta contrario priuilegium amittitur[c] vt hic. & inf. c. proxi. xj. q. 3. priuilegium. Contra, quia delictum p̄sonę, &c. 16. q. 6. si ep̄m. inf. de ins. cum uenissent. ad fi. Remotis diuersis solutionibus. &
11 tū ex ipsis vnā sufficientem faciens sic distingue † cū priuilegiū impetrat, uel ius aliud ꝯpetit, aut circa iudicium, aut circa scm̄, si circa iudicium & ad agendum, puta ad decimas quas nunq̄ exegeras repetendas potest agi. infr. tempus quod natura actionis requirit. arg. ff. si quis cau. si eum. §. qui iniuriarum. & inf. de voto magnæ. §. cum igitur. ver. ex hoc. nec extēditur ultra, quia non est verisimile principem, qui iura tuetur, &c. C. de inof. te. si quando. inf. de elec. ecclesia. n. §. denique. Si ad excipiendū & nullus agit: perpetuo competit exceptio, qa q̄ temporalia sunt ad agendum &c. ff. de do. ex. pure. §. fi. & inst. de exce. & C. de except. si pactum. nisi sit ꝙ possit imputari excipienti, qui potuit ꝑpetuare exceptionem: & hoc non fecit. sic solue. inf. ti. j. cæterū. & c. plerunque. vel nisi forma priuilegii limitata sit. puta impetraui, ne teneat usque ad quinquennium meis creditorib. respōdere. C. de preci. impe. off. l. quotiens. & l. rescripta. Sed si aliquo agente non excipiatur fit præiudicium, quo ad illum actum tātum de quo quæritur. C. de epi. & cle. generaliter. & authen. p̄sbiteros. ff. de procu. pompo. §. rati. & de condi. inde. si is qui. & de pact. si unus ex argentariis. §. & in summa. versic. & quando omnia. & saluo eo ꝙ sequitur. inf. §. aut non faciendum. sed si priuilegium ꝯsistit circa factū, aut est impetratum ad faciendū, & tunc spacio x. an. tollit. ff. de nundinis. l. j. aut ad non faciēdū; & tunc si Papa aliqd sibi retinuit vel alii venire contra priuilegium quo ad p̄iudicium Papæ vel alterius nulla rōne potes, q̄quis eatenus quatenus ipsum familianter tangit valeas renunciare. ar. inf. quod me. cau. c. pe. & de arb. cum tempore. & de inst. cum venissent. & de dona. inter dilectos. et de capel. mo. cap. 2.
12 Sed † & contra ius Papæ spatio c. an. præscribitur. ut inf. de præscrip. ad aud. cum nobis. si diligenti. & de confir. uti. cū dilecta. si uero Papa nihil reseruauit sibi uel alii, aut priuilegium cōcessum fuit fauore personarum, & sic unico ꝯtrario actu perditur. vt hic & aliis superiorib. similib. & inf. de præb. pro illorū. & C. de pac. inter empt. ꝯmissorie. & de iure domi. impetran. l. 2. aut fauore ecclesiarum, & tunc delictum personæ, &c. ut s. dictum est, sed tamen negligentia obest ecclesię, & ideo amittit priuilegium, si prælatus tanto tempore cōtrauenerit ꝙ præscriptio sit completa saltem. xxx. an. ut inf. de priuil. si de terra. & c. accedentibus. sed contra, quia nulla præscriptio minor quadragenaria contra aliquam ecclesiam currit. inf. de præscrip. illud. solut. dic ꝙ cum priuilegium contra ius commune concedatur citius a-
13 mittitur, † quia de facili reuertitur res ad id quod ius & natura sibi ab initio concesserat. ut no. inf. de rescr. c. j. in dis. §. nisi vero priuilegium est. & secundum hoc etiam intelligi potest. infr. de præscr. sanctorum. Quamuis ibi multos alios posuerim intellectus, tū & circa ius distingue vtrum. s. sit publicū uel priuatum. quod dic. ut no. inf. de fo. com. si diligenti. in dis.

ADDITIONES.

a Canonici an possint augere uel minuere numerum pręb endarum uel dignitatum. uide gl. hic. & per Do. Ab. Pa.

b Statuta facere. de statutis ciuitatum & aliorum locorum. uide plene per B. in l. fi. ff. de pe. & in l. omnes populi. in 4. q. 3. 5 art. ff. de iust. & iu.

c Priuilegium amittitur. Qualiter priuilegium amittatur. uide hoc pulchre per Pa. & Fel. facientem tres regulas cum fallen. oportunis. & vtrum unico actu contrario probatur per Bartol. in leg. creditor. C. de iure do. impe.

SVMMARIVM.

1 *Consors litis, pro consorte sine mandato agere potest.*
2 *Consors, post litem contestatam de rato cauere debet.*
3 *Instantia, quandoque non concedenda facit concedere.*
4 *Canonia quid sit.*
5 *Præbenda quid sit.*
6 *Præbenda potest laico assignari, sed non canonia.*
7 *Omnis canonicus præbendarius esse debet.*
8 *Qui ad onus officij eligitur, non debet a mercede repelli.*
9 *Præbenda prohibetur in monasterijs, sæculari clerico assignari.*
10 *Qui est de collegio in communibus tractatib. debet interesse.*
11 *Recepti in canonicos cum protestatione, protestatio nibil valet.*
12 *Protestatio, utrum & quando ualeat.*
13 *Vnusquisque potest dicere, & facere, dummodo ius non offendat.*
14 *Pacta licita, seruanda sunt.*
15 *Protestatio valet extra iudicium, quando in aliquid fieri non potest.*
16 *Protestatio, quandoque plus prodest, quam appellatio, & quandoque nocet.*
17 *Nemo inuitus compellitur ad communionem.*
18 *Sententia super non petito, dari non debet.*
19 *Concessum intelligitur, quod minus si sit concessum, quod plus.*
20 *Cessante causa priuilegij, cessare debet & priuilegium.*

Cum

C. IX.

Vm M. Ferrar. Allegatio pro Martino & sociis, in qua tria ponuntur. Primum vsq; ibi: post modum. Secundum usque ibi: & licet. Tertium usque. j. §. j. [Pro se ac quatuor.] ꝯ. inf. §. se. vbi non facit mentionem nisi de Martino & trib. aliis. ideo alia littera habet trib. sed ꝯ. inf. §. vlt. vbi dicit ꝙ quattuor fuerunt recepti vltra numerum. Solut. ibi [sociis.] In
1 hoc casu lit. contest. agere † potest pro se & pro consortib.[a] quā-
a uis constet ꝙ mandatum non habeat cum de rato cauere dēt. ut C. de consor. eiusdem li. l. 2. & est speciale contra id quod legitur. ff. de procu. sed & hęc. & no. j. de procu. c. j. non tamen ē spe-
2 ciale † ꝙ caueatur de rato post litem contest. contra legem ff. de procu. Pompo. §. rati, quia illa l. s. de consor. eiusdem litis. loquitur quando procurator constitutus fuit post lit. conte. ꝟm Vinc. [Paucorum.] Vide de se cogitant tantum & non de seruitio ecclesiæ. si. no. s. e. cū omnes. §. statuerunt. super verbo non transeant. [Consuetudinem.] Hoc non multum nocet dummodo ex cā hoc facerent non priuata sed cōi: vt patet in his quę distinxi. s. eo. cum oēs. ver. idem est si ob cōem vtilitatem. & dic. j. eo. ex parte ver. ꝙ si capitulum. [Voluntarie.] Ideo est eis imputandum. inf. de iureiur. breui. inf. de præb. pro illorum. [Veniētes.] & sic ei derogantes. s. c. prox. ff. de legi. de quib. sed allegatio partis est, quia non venerunt ꝯ constitutionem: licet canonicos elegerint vltra numerum p̄bendarum. Vel dic ꝙ constitutio erat ꝙ tm̄ quatuordecim essent canonici. ꝟm d. n. hoc dicit tex. [Dictos quinque. inferius dicit de quatuor. dicas forte allegatū fuit de quinque: sed de quatuor probatum. & iō in decisione nō ꝯsiderat facti ꝑpositio sed probatio. Vel melius ideo inferius supprimitur de quinto: qa vna p̄benda vacabat quę vni ex quinq; poterat assignari. ꝟm Gof. dic vt no. j. super verbo. quēdam aliū & super verbo quatuor. [Augmentati.] si hoc verum erat ꝑuidere debebant receptis. vt inf. §. vlt. & de preben. c. uacāte ad fi. ¶ [Verum.] 2. pars vbi ponitur canonicorū allegatio, in qua proponunt tria. Primum vsq; ibi. Cum vna in eadē ecclesia. Scdm vsq; ibi. Cunque ꝑ canonicorū. Tertiū vsque ibi. §. j. Instantiā. q̄
3 quandoque † non concedenda facit ꝯcedere: ut no. inf. c. 2. duos ad eam. Hoc non valuit. vt inf. de præb. tuę. sed dic ut dic. inf. de p̄b. c. vacante. [& quendā aliū.] subaudi. & quendam aliū, alias non fuissent recepti quatuor vltra numerū vt sequit in §. se. qa vnus de duob. primis receptis impleuit numerū. d. n. dixit ꝙ iō de quinto non fit hic mentio, qa forte capitulum non ꝯfitebat de ele. eius. sed quicquid dixerit ꝯstat ꝙ quatuor fuerūt recepti vltra numerum. & per ꝯns quinque fuerunt recepti per totum: vt inf. §. fi. ideo dic ut p̄misi. & vt ibi no. [sine præiudicio.] & tū p̄iudicauerunt: nec valuit hæc protestatio ut sequitur: & hoc iō quia protestatio fiebat extra ius & spontaneæ; nec fuit conuentionalis. [Receperunt.] ideo eis ꝑuidere debuerunt. inf. de pręb. dilectus. 1. 2. & 3. & c. relatum. & nota, ꝙ aliud est canonia: & a-
4 liud præbenda. † canonia prouenit ex receptione in canonicū & in fratrem: & consistit in iure & honore, vt inf. de conces. præb. proposuit in fi. s. stallo in choro, loco in capitulo, & similibus vt in supradictis iuribus de p̄bendis. c. pro illorum. & c. dilecto. &
5 hic † præbenda vero consistit in perceptione fructuum & libræ.
6 † quę præbenda potest etiam laico assignari, quamuis non canonia. secundum Lau. quod dic, vt no. inf. de insti. c. 2. & nota,
7 † ꝙ omnis canonicus debet esse præbendarius: quia † ex quo ad
8 onus officii eligitur non debet a mercede repelli. vt inf. de p̄bē. cum ꝟm apostolum, sed non conuertitur, quia non omnis p̄bēdarius canonicus, vt patet in eo qđ dixi de laico. & ar. inf. de cler.
9 non resi. cum ad hoc. † Præbenda āt prohibetur in monasteriis seculari clerico assignari. vt inf. de sta. mo. ea quæ. §. penul. excipe canonicum honorarium. vt no. inf. de his q̄ fiūt a præ. nouit. Queritur autem vtrū talis canonicus. s. vltra numerum receptꝰ heāt vocem in capitulo. & dixit d. n. ꝙ si fuit ei assignatus locus in choro tm̄, ea tm̄ faciet quæ ad chorum spectant sicut est legere & cantare vt canonicus. inf. de pręb. dilecto. Si vero est ei assignatus locus in capitulo, tunc & faciet ea quę ad capitulum spectant, sicut est eligere & in alienationib. & cōib. tractatib. quod ei videbitur dicere. inf. de elec. in Genesi. nam cum per hoc ap-
10 pareat ipsum esse de collegio nemini dubium quin † in cōibus tractatib. debeat interesse. ar. ff. de pęnis. l. 2. ff. de contrah. emp. clauib. inf. de elec c. j. xvj. q. fi. c. fi. 18. q. 2. abbatem. & c. q̄ sit. inf. de præb. relatum. & c. dilecto. & idē est si nulla sit consuetudo de installando, sed simpliciter sit receptus. inf. de p̄b. dilectus 1. & est hoc uerum nisi contraria sit consuetudo. ꝟm d. n. Sed nos dicimus ꝯriam consuetudinem non valere. vt no. in summa de consue. §. fin. ver. quid si quis de mandato Papæ. Sed & uix reperietur ecclesia in qua assignaretur alicui canonico stallus in choro quin & ei assignaretur locus in cap. expresse, uel saltem tacite, quinimmo & sine assignatione hæc duo spectant ad canonicum ex quo receptus est ipso iure. infra de præben. relatum. & c. dilecto. vnde & si in receptione hæc etiam expresse exciperentur receptio nulla esset. ar. inf. de condi. appo. c. fin. & inf. de præben. tuæ. [Ita ꝙ] ipsi. s. recepti in canonicos [Nihil.] & tamen nō
11 valuit † hæc protestatio, quia fiebat contra substantiā rei de qua agebatur: & quia iura multa contradicunt, si de vi protestatio-
b nis[b] vis habere plenam notitiam, sic distingue, cum q̄ritur vtrū
12 † protestatio valeat. distingue vtrum sit contra substantiam negocii, quod agitur, ut si recipiatur quis in canonicum habita ꝑtestatione, ꝙ præbendam non recipiat, & tunc non ualet vt hic & infr. de præben. dilectus. 1. & 2. & c. inter cætera. 1. q. 3. si quis obiecerit. infra de condi. appo. c. vltim. & infr. qui clerici vel vo. insinuante. §. j. & de stat. mona. cum ad monasterium. in fine. Vel non fit contra substantiam: & tunc subdistingue vtrum fiat extra iudicium vel in iudicio: si sit extra iudicium: & protestor de eo quod tangit solum vt aliquod periculum vitem, possum
13 † dicere & facere quod placet, dum tamen ius non offendam. 7. q. j. pontifices. inf. de censi. olim. & ar. inf. de postu. præl. bonę. 2. rñ. j. ff. de acqui. hęred. pro hærede. & de tribu. ac l. j. §. scientiam, sed si tangit ius alterius, & est vestita: puta conuentionalis est, tunc ualet. ut infr. de elect. cumana. circa princip. & §. pen.
14 † quia pacta licita seruanda sunt. ff. de pact. iurisg. §. ait prætor. & infr. de pact. c. j. ff. nau. cau. sta. l. ult. resp. j. ver. item si prædixerit. Idem est & si sit uestita cohærentia cōsensus. ut si consentio ꝙ res mihi obligata alienetur, saluo tamen iure pignoris. ut ff. quibus mo. pig. uel hypo. sol. si debitori. §. j. Idem si sit uestita cohęrentia expensarum cā humanitatis factarum. ut ff. de nego. gest. Nesennius. & de reli. & sump. fune. & si quis. §. si pro habente. Si autem fiat extra iudicium, & sic nuda per contrarium actum tollitur. ut hic procedit ibi sine præiudicio &c. & infr. de elect. in Genesi. versi. fi. nisi iusta causa contrarium actum excuset, quia propter iustum metum ad contrarium actum peruenit, sic solue contra. infr. quod met. cau. perlatum. 31. q. 2. Lotarius. Item vbi de necessitate iuris debeo aliquid facere, si uolo
15 uitare periculum, valet protestatio † extra iudicium, ubi nō possum aliud facere. inf. de of. or. pastoralis in fi. 16. q. 3. §. potest. & C. de an. excep. ut profectitius. & de vsuris. acceptam. & infra de procu. non iniuste. §. uel si iusta causa. & inf. de excep. pastoralis & vij. q. j. pontifices. & infr. de app. si iustus metus. si uero sit in iudicio semper per contrarium tollitur, nisi iterum repetatur, sed quousque actus contrarius interuenerit semper valebit. vnde si protestor ꝙ nihil dico animo contestandi litem, valet arg. infr. de or. cog. cum dilectus. 1 respon. j. & infr. de testi. dilecto. respon. j. sed si post me loquatur iudex vel aduersarius, et scribantur verba. & iterum ego surgam, & sine protestatione proponā verba per quę fit litis contest. recessum vr̄ a protestatione. ar. infr. de dolo & cont. prout. Ideo cauti aduocati semper repetunt, et dicunt salua protestatione tali, quam supra feci sic propono. & facit scribi, quia omnia scribenda sunt. inf. de prob. quoniam ꝯ falsam, nam protestationes iudiciorum de facili amittunt. vñ si recuso iudicem, uel ab eo appello, & postea sine protestatione ab eo diem peto, uel recipio, vel interlocutoriam audio, tanquam a iudice a protestatione uideor recessisse. infr. de off. delegatum. & c. insinuante. & c. super quæstionum. §. uerum. & de de testi. cum uenissent. et de sen. & re iudi. inter monasterium. et de app. sollicitudinem ad fi. & inf. de censi. cum olim. & ff. de
16 condi. indeb. ꝙ quis sciens. Quandoque tamen † plus prodest protestatio, quam appellatio. C. de sil. sa. l. j. & 2. uel x. quandoque etiam obest. & melius esset abstinere, quàm protestari. inf. de testi. præsentium. & iunge quod no. s. eo. cum accessissent in dic. versi. si uero papa. & inf. de fo. compe. si diligenti. [Nihil perciperent.] Expositio est protestationis. q. d. nos protestamur de tali constitutione, & quia nihil percipient donec &c. non tamē interuenit pactio aliqua inter recipientes et receptos, alias symoniacum esset. 8. q. 3. Artaldus. j. q. ij. quam pio. nec excusaret præcedens constitutio ꝟm d. n. sicut nec consuetudo. infr. de simonia. veniens. & cap. sicut pro certo. cum sit illicita, & pro ꝯmodo priuato & temporali inducta, secus si pro publico spirituali & cultu diuino. et sic non obstat. infr. de præb. significatū, quod dic, ut no. infr. de symo. Iacobus. [Industriam.] bona uidetur allegatio. ar. in his quæ no. inf. de in inte. restitutio. reqsiuit,
17 quia nemo inuitus † cōpellit ad communionem. ut ff. de condi. inde. si non sortem. §. si centū. & pro socio qui admittitur. Dic ꝙ præ-

ADDITIONES.

a Consors eiusdem litis agit pro consorte etiam sine mandato. Adde gloss. & Pau. hic

b Protestatio utrum, & quando ualeat. Adde quid sit protestatio, quotuplex sit, cui sit facienda, quis possit protestari, quis sit effectus, quomodo fieri debeat. Bar. in l. non solum. ff. de nou. ope. nunc. uide etiam hic do. Abb. Panor. & alios per Inno. in c. Cumana. inf. de ele. per Io. An. post Io. Mo. in regu. in generali. in mercuria. de reg. iu. li. 6.

q̃ præiudicauerunt sibi recipiendo eos. nec dist. vnde augmentum prouenerit. sm B. & Gof. dic q̃ si per industriam canonici augmentent præbendas sibi cedit. nec scinditur. argumen. ff. de rei ven. ceterum. & j. de peculio clericorum. c. vlt. rñ. j. & infr. de vsu. c. j. in fi. & j. de præben. cum causam quæ. Secus si communitatis prædia ẽt per industriã vnius augmẽtent: quia hoc canonicis acquiritur & ideo diuiditur, & de nouo receptis assignat. vt hic & j. de præben. c. vacante. & de pecu. cle. c. j. & ij. ar. 47. di. sicut hi. [Dicti quatuor.] Alias quinque. verum est cum subauditu, vt no. s. super verbo & quendam alium. [Petierunt.] & bene cum fructus excreuissent. vt sequitur. & arg. j. de censi. quanto. & de insti. c. 1. & c. auctoritate. & subaudi coram Ferrariens. episcopo. vt in fi. dicit. ¶ Mandamus.] 3. pars. in qua diffinitio ponitur: & dicuntur tria. Primum vsque ibi: ita q̃ si ex eis. Secũdum vsque ibi: reuocantis in irritum. Tertium usque in fi. [Vel esse debuerit.] Nota conditionem subintelligendam. sic. 22. qõ. 2. beatus. & ff. qui satisda. cog. l. vltima. & inf. ti. 1. c. 2. & de iureiu. quemadmodum. & c. peruenit. & ff. locati. & condu. quæro. §. inter locatorem. Sed contra. 32. q. vlt. c. vlt. [Excrescerent] Cõtra. j. de præb. dilecto. §. quamquam. dic illam supplendam per istam. vt ibi not. & concor. 21. distin. in nouo. 23. q. 1. c. 1. 3. & 5. ff. de serui. vrba. prędio. l. 2. j. de vi. & hone. cleri. quoniam. [Ad vacaturas.] Ad hoc dixerunt quidam q̃ continet hæc decre. indulgentiam. alias contra. inf. de concess. præb. c. 2. Sol. vacaturas dare intendebant: non tamen hoc exprimebant. secundum d. n. Tu vero dic, vt no. inf. de præb. relatum. & c. dilectus j. [Quatuor.] Bene dixit, nam Martinus numerum defuncti suppleuit: sicut vnus de primis receptis. vt no. s. eo. c. super verbo quẽdam alium. [Receperunt.] Hoc multum mouit dom. Papam secundum Gof. [Integritate.] Immo debebant omnes præbendę æquari, quia noui ex quo recepti erant non debebant esse sine p̃bendis. j. de præben. relatum, nec habebant exceptionẽ antiqui cum 9̃ certum numerum siue ↄstõnem suam venissent. ar. s. e. cum accessissent. 9. inf. de præben. pro illorum. So. licet hoc iustum fuisset: non tñ petierunt hoc noui, sed superexcrescentes
18 redditus tm̃. vt s. §. proxi. & ideo non † debuit dari sententia super non petito. infr. de ordi. cogn. cum dilectus. §. fin. Vel dic, q̃ ideo non communicantur præbendę, quia licet canonicos receperint super numerum præbendarum: non tamen eis præbendas assignauerunt. & sic non venerunt contra statutum, quod factum erat super numero canonicorum: sed super numero p̃bendarum. vt patet. s. e. rñ. j. sm d. n. Quare ergo redditus superexcrescentes non communicantur: sed solis nouis assignari mãdantur. ut sequitur. Rñ. quia extat conditio, in quo debet numerus augmentari, & sic cessat statutum. vt patet. s. eo. §. in princ. sm d. n. [Ita q̃ si.] ver. [Pares.] Et quid si non pares? nihilominus
19 debet eis quod superest assignari: quia ex quo concedit† q̃ plus est: concessum intelligitur, & quod minus. argumẽ. inf. de deci-
a mis. ex parte 3. ᵃ & nota q̃ eo ipso quòd adeo superexcrescunt redditus quod ad vnam præbendam sufficiunt, statim intelligitur priuilegium rumpi: in tantum, vt si quis impetret, quòd recipiatur in canonicum, talis ecclesiæ valet rescriptum: & si de numero non fecit mentionem, vt ex hoc. §. conuinci potest. sm
20 d. n. ad idem. infra de institu. c. 1. & cap. auctoritate. nam† & cessante causa priuilegij cessare debet & priuilegium. 63. dist. c. verum. inf. de app. cum cessante, quod dic, ut no. inf. eo. c. ex parte. & de vita & ho. cle. quoniam. [Reuocatis. ver. [In irritum] Quęcunque circa idem de quo agitur: puta si p̃bẽdæ vacantes post litem motam, & redditus excrescentes fuerunt aliis assignati, secus si aliqua possessio, de qua non esset quæstio fuisset alienata. argum. infra de off. or. dilectus §. penultim. nam ex quo coram Papa de his præbendis agebatur, videtur ad se totum negociũ reuocasset, & ideo non valet processus habitus coram alio iudice. 3. q. 6. quamuis. etiam si coram ordinario agatur. q̃uis. d. n. hic scripsit contra, vt patet. infra de app. vt nostrum. & inf. vt lit. pen. ecclesia. 2. Si vero essent pares iudices, & ageretur coram vno, nihilominus valeret, quod coram altero ageretur: nisi pars peteret se ad eundem iudicem remitti, nam si talis petitio non admitteretur cum multum posset intricari negocium: & laboriosum atque periculosum esset sub diuersis iudicibus de eadẽ re litigare. ex hac causa appellari posset. ar. ff. de quibus rebus ad eum. iudi. l. 3. ff. de libe. causa. si pariter ext. d. n. de rescr. dispendia. sed si pars: hoc non peteret valeret processus coram vtroque iudice habitus. argum. ff. de petitio. hæred. l. penultim. ff. de rei uend. is a quo sm d. n. qui & hic multa alia scripsit. de quibus non est multum curandum. [Post motam]. s. coram Ferrarien. episcopo coram quo petierunt sibi assignari fructus. vt no. s. §. j. in fin. & concor. inf. vt lit. pen. ecclesia. & inf. de despon. impub. ad dissoluendum. xj. q. j. quia res, contra. inf. de in integr. resti. cum venissent. ad fi. secundum B.

ADDITIO.

a Nota bene, quod etiam ubi est priuilegium de certo numero canonicorum si fructus adeo excrescunt quod posint sufficere adunam prębendam, statim intelligitur priuilegium rumpi.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes layci, inferiores sunt monachis.*
2 *Vrbanum prædium non facit lotus, sed materia siue usus.*
3 *Prædium suburbanum, non loco, sed qualitate secernitur.*
4 *Citatio est fundamentum iurisdictionis, & per ipsam perpetuatur.*
5 *Citatio præcedere debet in appellatione, lite non contest.*
6 *Sentientia non valet, nisi peremptorium ad absentis notitiam peruenit.*

C. X.

Ecclesia Sanctæ Mariæ. casus Ioãnes de Archeia conuentus coram Laurentio iudice ab ecclesia S. Mariæ super quibusdam possessionibus li. conte. transtulit ipsas in monasterium S. Siluestri: a quo vt dicebat super eisdem primo fuerat conuentus. Laurentius uero iudex examinato negocio pro dicto Ioanne sententiam absolutoriã dedit: a qua sententia ecclesia S. Mariæ appellauit ad senatorẽ: qui attendens quoddam statutum quod fecerat, videlicet q̃ si quis conuentus super re aliqua lite contestata eandem rem in alium transferret. eo ipso deberet res petita petenti restitui: & ad possessorem petitionis onera transferrentur: dictas possessiones in præiudicium possidentis nõ conuenti iuxta formam sui statuti restituit ecclesiæ memoratæ. At Inno. processum d. Senatoris reprobans & statutum: possesiones ipsas restituendas pro curatori monasterii diffiniuit processum: quia contra monasterium non conuentum &c. statutum duplici ratione. Prima, q̃a laicis etiam religiosis, &c. Secunda: quia si quid etiam in fauore ecclesiæ proprio motu, &c. quod per exemplum statuti Basilii comprobat manifeste. [Religiosis] iudicibus secularibus, infe
1 riores † ergo sunt layci. ut no. inf. de rescript. sedes. super uerbo digniores: & segregati sunt etiam patroni seculares, quasi ab omnibus ecclesiasticis: vt patet in his quę not. inf. de elec. messana. & de arbit. contingit. & s. eo. quæ in ecclesiarum: super verbo constituerunt. [Facultas]. i. potestas. Obsequendi.]. i. obediẽdi. & est ratio. ut inf. de ma. & obe. cum inferiorum. [Motu proprio.] Vel cuiusuis alterius, excepta p̃tãte Ro. ecclesię, vt sequit̃ & probatur. 2. q. 4. mennan. iste autem motus proprius sequendus non est. ut no. s̃ c. 1. super verbo suo sensu. [Commodum.] Nedum detrimentum & iacturam. q. d. si id de quo magis videtur inesse non inest. &c. arg. inf. de concess. præben. c. 2. [Nullius firmitatis.] sed per confirmationem apostolicam vires sumit, quod dic vt not. s̃. cum accesissent: super verbo confirmatum. [Ecclesia]. s. Romana ix. q. iij. cuncta. & c. per principalem. [Vnde.] Ponit exemplum de eo quod statim dixerat ibi a quibus, si quid, &c. [Statutum.] De quo legitur 96. distin. bene quidem. [Non alienandis.] & sic in fauorem. [Prædiis.] iunge ecclesiarũ quod est infra. [Rusticis.] id est prædiis colendis, ut campi, & uineæ. & similia. [Vel urbanis] id est habitaculis edificatis, vt domus & habitationis, quamuis in urbes non sint, sed in uillis. Sed & in ciuitate rusticum haberi potest ad rusticanos vsus, sci
2 licet oues vel boues custodiẽdos, ergo† urbanum prædium non facit locus, sed materia siue usus. ut ff. de serui. urbano. prædio.
3 l. 1. & communia præ. l. j. & institu. de seruitut. dicitur † & suburbanum, quod ab vrbano non loco, sed qualitate secernitur, ut C. de prædi. minor. si prædium. vt hortus in ciuitate. Sed si plurimum abundet in redditibus, tunc forte rusticanum dicetur. ut ff. de uerbo. sign. urbana præ. & de his. in authẽ. ut detur. sit numerus cle. rñ. j. ad fin. col. 2. [Ministeriis]. i. uasis uel instrumentis. sm B. ad ministerium ecclesię præparatis. [Ornamẽtis.] Sicut coopertoriis aureis aut sericis, & similib. quæ ponuntur in ecclesia ad decorem. [Potissima]. i. efficacissima. [Quod.]. i. quia. [Roboratum.] fac punctum suspensiuum: & accipe diffinimus, quod est in fi. & postea dic reuocantes in irritum quod
4 a senatore &c. [Non conuenti.] Quia † citatio est fundamẽtum iurisdictionis: & per ipsam perpetuatur. ut infra de of. dele. gratum. & de proba. quoniam contra falsam. & est simile. infra de ma. & obe. inter quatuor. inf. de postu. pręla. postulatio. in fi. &
a licet in causa appellationis procedatur lite non contestata ᵃ ta-
5 men† citatio præcedere debet. ut no. inf. de app. per tuas. immo
6 nec ualet sententia nisi p̃emptorium p̃uenit ad absentis notitiam. ut ff. q̃ sent. sine appe. rescin. l. j. §. item cum ex edicto, qđ intelligas nisi latitet. ut no. inf. de do. & cont. cãm quæ, & ca. ultim. & Ioannes de Atheia erat in causa pro se ipso non pro mona-

ADDITIO.

a Lite non conte. an in appellatione requiratur lit. conte. uide per Bar. in l. naturaliter. § j. in 3. q. extr. gl. ff. de acq. poss.

monasterio, & sic non obstat. C. de litig. l. vlti. & authen. ibi signa. B. immo dic vt in seq. glos. vt bene patet. infra vt lite pen. ecclesia. j. nisi reseruetur ecclesiæ quod de vitio litigiosi valeat experiri. [Confessi.] Sic. 2. q. 1. nos in quenq̃. & subaudi maxime, nam & si confessus esset. quamuis per l. de litigiosis alias potuisset condemnari, non tamen auctoritate statuti. si ar. j. de off. deleg. cum super abbatia. & de appel. dilectus. §. quia vero. & de concess. præben. dilectus. & est si. j. de accusa. ad petitionem Galterij. §. fin. quia nec senator iudex poterat esse, vt infra de iudi. decernimus. [Possessiones.] quæ fuerant assignatę ecclesiæ sanctæ Mariæ, loco illarum quas Ioannes de Archeia in monasteriũ transtulerat. j. vt lite. pen. ecclesia enim, & sic monasterium possessionis has recuperauit, sed quia timetur ne iterum alienẽtur vel obligentur, ideo prohibemus, &c. vt infra vt lite pen. ecclesia. hoc non tetigi in casu quem posui, sed serio obmisi, quia iterum repetam infra vt lite pen. ecclesia. [Sibi.] Melius dixisset vobis quia abbati & conuentui monasterij scribit, & sic contra infra de rescrip. ad audientiam. sed dic sibi. i. procuratori nomine monasterij in decisione nominato, vel respicit hic quod dixit monasterij, & non dixerat nostri, quasi simpliciter velit loqui, & est simile. j. eo. c. proxi.

SVMMARIVM.

1 *Nemo potest sibi legem imponere.*
2 *Vniuersitas dat iurisdictionem.*
3 *Monitio trina dicitur canonica, & debet vindictam præcedere.*
4 *Statuta perpetua sunt.*
5 *Iuramentum & priuilegium, secundum ius & interpretandum.*
6 *Stilus curiæ Romanæ pro lege seruandus.*
7 *Rescripta, ad ea quæ postea orta sunt, non extenduntur.*

C. XI.

Ex literis.] Tres sunt partes. In prima parte ponit statutũ. In secunda formã statuti ibi, vt si quis. In tertia interpretatur ibi, quia tamen.
1 [A vobis.] Contra quia † nemo põt legẽ sibi imponere. ff. de pac. nemo. nec imperare, nec se prohibere, vt ff. de arbi. l. penul. & ad trebel. ille a quo. §. tempestiuum. Dic ratione alterius interesse potest quis sibi legem imponere. ff. de seruit. quotiens. Item contra infra de fo. compet. significasti. ibi priuatorũ consensus &c. Dic quod magistri iurisdictionem habent, vt in constitutione. ff. veteris. §. penult. ibi. In berithen. vero ciuitate &c. secundum Gof. sicut & magistri militum. C. de iuris. om.
2 iudi. magisterię. Item† vniuersitas dat iurisdictionem, vt in authẽ. de defen. ciui. §. 2. colla. 3. & ar. ff. de albo scrip. l. j. [Fide pręstita.] Iuramento ęquiparatur, vt no. infra quod met. causa ad aures. ¶ Vt si quis.] 2. pars. in qua statutũ recitat vsque ibi, quia tamen &c. & ideo nõ obstat quòd loquitur de magistris in tertia persona, licet de eisdem loquatur in secũda persona. in prin. & in fi. quia vt magis proprie loquatur ibi, non de eisdem loquitur, sed eisdem. si. habuisti, supra c. proxi. super verbo sibi. [Ter-
3 tio ve.] Hæc† est canonica monitio. s. terna quæ semper vindictam præcedere debet. 12. quæst. 2. indigne. & no. infra de sent. excom. sacro. [Triduum.] sic. C. de erro. aduo. l. vlt. & de iudi. cũ specialis. infra de elec. in causis. respon. j. sed plures debuerũt dari. ar. ff. si quis cautio. & si post tres. ad minus. 10. dies. ar. ff. de cõsti. pec. promissor Stichi. §. j. nam & pro triduo appellanti decẽdium assignatur. 2. q. 6. anteriorum. & §. biduum. [Ex tunc]. s. elapso triennio. [In magistralibus]. s. in cõsilijs, exequijs, conuẽtionibus, examinationibus, & licentijs dandis, & alijs tractatibus & libertatibus magistrorum. [Ob hoc]. s. propter contumaciã ¶ Quia tamen.] 3. pars. [In perpetuum]. q. d. aliud quãdo ad tempus, aliud quando in perpetuum excluditur. si. 33. q. 4. non oportet. j. q. j. sunt nõnulli. infra de dona. pastoralis. ff. pro socio.
4 l. 3. & l. coiri. † Sed quia statuta perpetua sunt 50. dist. c. 1. in fi. ff. de penis. seruis. j. q. j. eos. & c. reperiuntur. & 79. dist. si quis ex. episcopis. 10. q. j. quia sacerdotes. 27. q. 1. de viduis. & ff. de euic. si rem. §. vlti. si dixissent magistri priuamus ad tempus de decẽnio videretur dictum. ff. de pœnis. sine præfinito. Sed certe in talibus consideranda est causa quare quis punitur, vnde cum hic puniatur ob contumaciam natura causæ non patitur q̃ pœna duret vltra q̃ rebellio extendatur sic. 18. dist. si quis authen. & c. si Episcopus Metropolitanus. & c. placuit. & 34. dist. quorũdã. & 58. dist. si quis de alterius 2. q. 4. quanto. & hic sequitur. Sed
5 † & iuramentum secundum ius est interpretandũ. j. de iureiur. ad nostram. 3. secundũ d. n. sic & priuilegium. j. de consue. cum dilectus. §. fin. Sinautem sententialiter priuatus esset vt aliud diceretur perpetuo intelligeretur amotus, secundum d. n. vt in cõtrarijs superius signatis. & j. de do. & contu. veritatis. & infra de verb. signifi. in his. & de hoc no. infra de æta. & quali. cum bone. [Iuris canonici.] j. de sent. excom. per tuas. & de cohabi. cleri. & mo. clericos. & c. sicut. [Nostri moris.] Sic cõsiderandus est
6 † mos & stilus curię Romanæ & pro lege seruãdus, vt hic. & ff. de legibus de quibus. & infra de senten. & re iudi. in causis. & de crimine falsi. licet. & c. q̃ graui. C. de epis. aud l. 3. & C. de offic. præfec. præ. affrice. in nomine domini. ante medium. l. ibi, vt secundũ exemplum &c. & ar. ff. ad leg. Iul. maies. famosi. in fi. respon. 1. & 12. q. 2. mos est, contra. j. de temp. ord. c. j. sol. ibi. [Satisfactionem]. i. iuratoriam cautionem, vt j. de verb. signifi. ex parte. & c. cum olim. Vel dic satisfactionem. s. expensarũ, quod dic vt no. j. de iudi. ca. j. [Admittatis.] Quod si medio tempore deliquisse repelli posset. argu. ff. de transac. cum Aquiliana. & j. de testi. co. præterea. §. j. secundum B. Sed contra quia tunc data considerantur quo ad vires rescripti. vt infra ti. j. eam te. & de transac. ex literis. nec eo ipso quod delinquit patitur pœnam vt apparet ex superioribus. posset tamen repelli vt dictum est,
7 quia† nec rescripta ad ea quæ postea orta sunt extenduntur, vt infra tit. j. c. fin. & in hoc contraria est natura rescriptorum & cõstitutionum, vt patet infra eo. c. fi. Sed in alio est similis, quia sicut iudicandum est auctoritate canonum supra eo. c. j. sic secundum formam rescripti. j. tit. j. cum dilecta. ad fi.

SVMMARIVM.

2 *Clerus semper agit de re familiari, parũ curans de publica.*
2 *Inhiare sonat iniuriam,*
3 *Facultates ecclesiæ, sunt considerandæ.*
4 *Cultus diuinus, semper augeri debet.*
5 *Capitulum, an possit dignitatem nouam constituere.*
6 *Confirmatio, secundum formam communem, non tribuit ius.*
7 *Qui confirmat, non donat.*

C. XII.

Ex parte.] Duo dicit. Primo factũ corrigẽdũ. Secũdo correctionẽ ibi, nolentes &c.
1 [Proprijs.] De † re familiari agit semper clerus, parum curans de publica. si. no. supra eo. cum M. Ferrariensis super verbo paucorum. [Inhiantes.] i. iniuste tenden-
2 tes, nã sonat† in vitiũ. [Numerum.] Intelligas a sede apostolica confirmatum. Vel hoc ideo quia non erant redditus diminuti, vt sequitur, alias auctoritate episcopi quamuis non propria restringere potuissent. [Diminuti.] Et sic non fuit iusta causa quare numerus deberet restringi. ff. de consti. prin. in nouis, secundũ d. n. Si vero diminuti essent ista erat causa sicut & si superexcreuissent debent augmentari, vt supra eo. c. proxi. nã in hoc
3 facultates† ecclesiæ sunt considerande. j. de insti. c. j. & c. auctoritate. [Restrinxerunt.] Multa signantur hic per Doctores in quęstione quam mouent vtrum hoc liceret canonicis similia & cõtraria. ad quarum consonantiam sic distingue, cum quęritur
5 † an capitulum possit ᵃ dignitatem nouam constituere in eccle-
a sia vel tollere, vel præbendas augmentare vel diminuere? Dicendum est q̃ si quæris de dignitate de nouo constituenda au-
4 ctoritate episcopi hoc potest fieri, quia† cultus diuinus semper augeri debet. 25. q. 1. quæ ad perpetuam. & q. 2. c. decessorum, & c. quæcunque. de consti. dist. j. vasa. Nec obstat infra de consue. cum olim. quia narrat factũ. nec enim prohibet quin hoc facere potuisset episcopus, vel forte capitulum ibi consentire nolebat. Idem est si quęras de augmento præbendarum nisi numerus forte esset firmatus iureiurãdo, vel a sede apostolica, adiecta clausula q̃ si quicquã contra fieret non valeret, vel si Papa interdiceret. j. de præben. dilecto. § j. ver. quanquam. & de verb. signifi. c. vlt. Sed si illa clausula adiecta est augmentari põt. & debet hoc ẽt fieri fructibus excrescẽtibus, quia cultus diuinus &c. vt hic §. fi. & in auth. vt deter. sit numerus cle. ante fi. col. j. & C. de epis. & cler. in ecclesijs. sed si fructus nõ superexcrescunt, & illa clausula q̃ si quicq̃ &c. adiecta est, non valet quod agunt. j. de præben. dilecto. sed & super hoc membro dic vt no. j. de præben. dilecto. Sed si quæris de dignitate tollenda vel diminutione præbendarum, & constat q̃ auctoritate Papæ constituta fuerat dignitas, vel certus numerus sine auctoritate Papæ nihil potest fieri ar. j. de iudi. cum venissent. & de confir. vti. c. 1. & 2. & de regu. iu. omnis res. & ff. de reg. iu. nihil tam naturale, & hoc est vtrum secundum Compost. quãdo a capitulo vel episcopo dignitas est dotata, alias secus. Si hoc non constat, capitulũ per se nihil potest, vt supra eo. cum accessissent. nec etiam prodest confirmatio sedis apostolicę per surreptionẽ obtenta, vt hic dicit in fi. Item nec auctoritate episcopi si negocia cõmunia sunt qui non fiet actor in proprio facto. ff. de auct. tu. pupillus. recurratur ergo ad archiepiscopum vel ad Papam. arg. j. de iure pat. nullus. Quòd si capitulum diuisum est ab episcopo, sufficit auctoritas episcopi, sed & iusta causa requiritur. Arg. de consecra. d, st. 5.

ADDITIO.

a Capitulum an possit dignitatem nouam constituere vel tollere vel præbendas augmentare vel diminuere. Adde glo. in c. cum accessissent supra eod. & ibi Doct.

di.v.ieiunia. & ff.de decre.ab ordi.fa.quod semel.& de iure de libe.ait prætor.& 6.q.1.c.vltim.j.de his,quæ fi.fa prela.tua nu per.& c.seq.& de dona.pastoralis.in fin.& de vita & hone.cler. quoniam.& de inst.ca.j.& c.auctoritate. Distinctio autem quã facio.s.vtrum negocia sint concreta,vel discreta.probatur.j.de rescripr.edoceri.& ff.de nego. gest. eum actum. & de mi. etiã. §.j.¶Nolentes.] 2.pars [Cultum diuinum.]sicut in concordã. quasignaui.s.in distinctio.in princ.] Auctoritate nostra.] Hoc ideo dicit,quia abusi erant:& ideo priuilegium amiserant. 11. q.3. priuilegium.& no.s.eod.cum accessissent.in distinct.vers. si uero Papa.si.inf.titu.proxi.ad hæc sumus in fin.[Vltimi statu ti.]Per quod antiquum plenum numerum restrinxerunt. vt s. dixi.[Constitutione.]Quia sine iusta causa diminuerunt : & qa auctoritate Papæ fuerat antiquitus numerus confirmatus. qđ dic vt in distin. proxim.versicu.sed si quæris.[Confirmatione.]

6 Formam communem continente.inf.de priui.ex parte j.† quę

a ius non tribuit:[a] quia qui confirmat non donat. infra de fide

7 instrum.inter dilectos.§.cæterum.& de confir.vti.uel inuti.cũ dilecta,vel per subreptionem obtenta.arg.infr.ti.1.c.2. Dic vt no.s.e.cum accessissent. super verbo confirmatum [Doneis.] Hoc semper subaudiendum est.vt no.j.ti.prox.cnm adeo. [Cõsilio.[Quod sequi necesse non est.vt no.infr.de arb. cum olim. licet alii aliter intelligant,vt ibi dixi.

ADDITIO.

a Confirmat in format commonit non tribuit ius. Quiautem confirmat, an donet.vide per Bar.in l.more.ff.de iurisd.om.iu. Item generalis confirmatio ad quæ extendatur per Bar.in l.si quis priore.ff. ad Treb.

SVMMARIVM.

1 *Romana ecclesia,mater est omnium,& magistra.*
2 *Lex ab omni obscuritate nos defendere debet,non in laqueum obscuritatis inijcere.*
3 *Seruitia ecclesiæ,in reuerentia,& honore consistunt.*
4 *Constitutio noua,futura tantum respicit.*

C. XIII.

Voniam constitutio. Tres sunt p· tres.In prima ponit cãm constitutionis. In scda declaratur. In tertia dicit rõnem declarationis.[Oẽs.s.subditos.vt no. s.c.j.super verbo ab omnib.[Astringit.]Quia Romana ecclesia

1 †mater est omnium & magistra.25.q.j.§.his ita.vnde ei obediẽ dum est:dic vt j.ti.j.si quando.[Obscurum.]4.dist:erit.[Ambi guum.]Ideo declarandum.vt not.s.in prooemio.§. sane.in fin.

2 †lex.n.ab omni obscuritate nos defendere dẽt nõ in laquẽ obscuritatis iniicere.ar.27.q.1.de viduis 2.& inf.de na.ex li.vẽtre. c.vnico.& ideo sequitur.¶Declaramus]2.pars.quia ad nos spe ctat interpretatio ex quo & ipsã cõdimus,dic vt inf.de sen.exc. inter alia.[Constõnem.]Quem habes.j.de ma.& obe.statuim⁹. [Præferendis.]Etiam si postea sit receptus sicut dicit constõ : & hoc fecit dubitationem,& de hoc plene nota. vt infra. in dicta constõne statuimus.[Maioribus.]i.prius ordinatis.17.distinc.

3 §.fi.fm d.n.[Seruitiis.]Quæ†in reuerentia & honore consistũt vt 93.dist.a subdiacono: quæ autem seruitia debeant minores maiorib.tam ex textu,q̃ ex glo. ipsius distinctionis satis colligit euidenter.[A minoribus.]i.posterius ordinatis. secundum d.n. ¶Cum leges].3.pars.[Futuris.]Aliud in rescriptis.vt no. s.e. ex

4 literis.in fin.[Nisi nominatim.]Hæc regula q̃† constitutio noua respicit tantum futura:non preterita. vt hic.& s.eo. cognoscentes.& C.de legibus.l.leges.31.dist. ante triennium : nisi ad ius naturale,i.diuinum ptineat.inf.de vsu.cum tu,vel nisi concordet cum iure antiquo p qđ id præcipiatur.vt inf. de elec.cũ in cunctis.§.hoc sane. & inf.c.3.§.1.& 2.& inf.de cõsuet. ca.2. Vel nisi hoc exprimatur in constitutione vt hic.& x.q.j. sic quidam.& C.de leg.leges.& de sa.san.ecc.l.penul.& antepe.& j.ti. 1.ad audientiam.

SVMMARIVM.

1 *Grauatus appellare potest,non grauatus non potest.*
2 *Sententia ratificatur per appellationem.*
3 *Ius commune restituitur per indulgentiam.*
4 *Excommunicato non interdicitur appellare.*
5 *Ius commune plurimum impetratur.*
6 *Derogare est in partem detrahere.*
7 *Iurisdictio,quæ non est,eneruari non potest.*
8 *Priuilegiũ concessum alij,prævalet semper priuilegio,concesso rectori.*
9 *Indulgentia aliquid operari debet specialitatis.*
10 *Clausulæ generalis,natura considerantur.*
11 *Specialis incerta prior, per posteriorem specialem, quamuis incertã non reuocabitur.*
12 *Res vnica,est certa,quamuis executio sit incerta.*
13 *Generi per speciem derogatur.*
14 *Princeps habet omnia iura,in scrinio sui pectoris.*

C. PRIMVM.

Sicut Romana. Duo tangit. Primo qõnẽ q̃ & quatuor continet ;formam priuilegij,formam literę,appellationem,consultationem. Scdo solut.ibi : inquisitioni tuę,&c.[Quæsitum.] sic construe-[Alicuius causa &c.] vsque ad verbum prorũpit.Si eius in eadem cã debeat appellationi deferri, quæsitũ est ex parte tua.inquisitioni tuæ, &c.& sic non est ibi nisi unũ si. neque an.neq; prorupit:sed prorumpit· sed si habes prorupit: tunc non põt construi nisi habeas duplex si.vel an: vel si: vel ni si subaudiatur. & est tunc ꝓstructio suspensiua. alia uero plana est & nisi supplet.[Altera pars.] Contra quã sunt literæ ipse tatæ.[Generaliter.].s.in qualibet causa: & sic vr priuilegium gña le.& fm hoc vr q̃ speciale rescriptum derogat generali priuilegio,q̃uis de ipso non faciat mentionem.dic ut in distinctione ĩferiori.[Indultum vt liberæ.]Vetus est quæstio hic posita quare fuit impetrata hæc indulgentia cum fm tempus istius decr. posset appellare,quilibet & prout libet ante litem cont.& post in maiorib.& in minorib.2.q.6.quotiens.& ca.ad Romanã. & c.non ita.& infr.de app.super eo.& c. de appellationibus. Item

1 hodie † aut grauatur,& tunc põt appellare: aut non grauatur: & tunc non põt.vt inf.de appe. vt debitus honor. sic apparet q̃ ista indulgentia superflua est.Ad quod.n. impetratur q̃ de iure cõi competit contra legem.C.de thesau.l.vnica.libr.10.& ff. ad municipales.l.j.in fin.dixit Ala q̃ per talem indulgentiam põt appellare vbicunque ius inhibet:non tamen propter delictum vnde a correctione non appellaret. infra de appella.peruenit. nec in casibus quos habes.2.q.6.§.sunt quorum. & est ratio, q̃ specialiter non concederet hoc Papa.argum.ff. de ritu nupt. q̃quam.& ff.de pigno.obligatione.& infr.de iureiur. veniens. & ff.de peculio.qui peculii:& intentio est considerandum.ut inf. e. super literis.in fin.& de præbenp.c. vltim. & exemplifica casus in quibus no.hoc per §.2.q.6.§. diffinitiua.Sed hæc non est responsio cum illis casib.sententia nulla sit ipso iure : & quilibet

2 ibi appellare possit:† & per appellationem ratificetur sententia. ff.rem ra.ha.l.3.§.falsus.& de iud.licet.& inf.de sen. et re iudic. cap.1.dixit t.quod iste deliquerat in foro, vnde fuit ei interdi-

3 ctum ne appellare posset:sed per talem indulgentiam†restitui tur ius commune sic.C.de inoffi.testam.si quando. hoc nõ placet,quia exemplo caret generali:& iste generaliter impetrat :

4 nec etiam†excõicato interdicit appellare,ut inf.de except. cum inter priorem. & c.uenerabilem. Alii dicunt, q̃ appellare põt, etiã si ꝓtumax sit,& ubicunque ius inhibet. exemplum in §.allegato sunt quorum.& 24.q.3.de illicita, sed certe non est verisimile vno verbo tot iura subuerti.ut dicta l.si quando.& infra de ele.ecclesia.2.§.denique.Ideo scripserunt alii, quod hoc solum operatur ut maiori auctoritate liceat, quam ante licebat. 11.dist.quis nesciat.12.di.nouit.12.q.2.c. 2. & quia solet plus timeri &c.23.dist.& infra de iureiur.& si Christus.§.vltim. & de

5 hæreti.si aduersus.nam & ius† commune plurimum impetratur.vt inf.de procu.quia in causis:sed si ita sit male dicit in fine

6 derogat generali,qa derogare † est in ptem detrahere. vt ff. de

7 ver.si.derogatur, sed † iurisdictio q̃ non est eneruari non põt, vt inf.eo.pastoralis.§.vnico.uer. nos igitur. Scripsit vero hic d. n.q̃ sicut secundo impetrans de iure communi,q̃ appellandi ꝙ cedit liberam facultatem,non tenet facere mentionem,sic nec de priuilegio,q̃ solum ius commune continet quale erat hoc. s.q̃ sibi liceret liberæ appellare. Ideo si quis rector alicuius ecclesiæ impetret, quod sibi liceat percipere decimas suæ parrochię & alius impetret super eisdem decimis,siue in totum,siue

8 in partem,semper priuilegium†concessum alii prævalet priuilegio concesso rectori,ẽt si utrumque sit generale,uel alterũ tãtum.& est ratio,quia in priuilegio a rectore impetrato nihil cõceditur nisi ius commune.arg.inf.de offi.q̃ licet in alio uero cõceditur speciale contra ius commune. q̃ ex certa scientia cõcessum videtur in præiudicium iuris communis et rectorię, et fm hoc expone literam sequentem sic.[Quia speciale].i. rescriptum,uel priuilegium,uel indulgentia contra ius, vel præter i⁹ obtenta.[Derogat generali].i.mandato,uel res scripto vel priuilegio quod continet solummodo ius commune, fm d.n. Vel dic q̃ fm tempus istius decretalis non appellabatur in emergẽtibus.arg.inf.eo.causam quæ.in fi. sed per tale priuilegium poterat appellare. Hodie vero si talis indulgentia concederetur, posset forsan,secundo & tertio appellare, non ultra contra iura. C. ne lice. in una & eadem causa,&c.In nigro & in rubro.in fra de appel.sua nobis.Item etiam sine scripto, & ex interuallo contra.l.ff.de ap.l.j.in fi.&l.sequenti.2.q.6. propter superflua. & c.post appellationẽ.§.forma.& §.huiuscemodi.immo uidetu

tur ẽt q̃ appellare posset si nõ grauaret ꝙ decr.inf.de ap.vt debitus.Nec obst.quod opponitur,quia.s. non est verisimile principem velle vno verbo omnia iura subuertere: quia nõ tollũtur. iura,si tali suum seruetur priuilegium.inf. de priuileg. dilecti. Nam in aliis non priuilegiatis remanent iura salua. Item per li-

a teram sequentem in qua remouetur[a] appellatio huic priuilegio derogatur : & sic in isto casu hæc clausula operatur : quod non faceret si priuilegium nullum esset, quod dici non debet,

9 †nam indulgentia aliud operari debet specialitatis.j.de priuile. ex ore.& in c.in his.& de verb.sig.abbate.dist.3.priuilegia. C.đ inof.test.l.vlti.circa medium.ibi q̃ priuilegij loco &c. ideo dic. [Libere].i.sine scriptis ex tertio:& intelligo q̃ vtraque scriptura instar priuilegij obtinet:secunda quo ad clausulam, appellatione remota,quamuis alii ꝓtradicant,quod dic vt no.j.de appe. vt debitus.secundum hoc expone.[Quia,speciale mandatum].i. priuilegiata clausula in speciali secundi mandati scriptura apposita.[Derogat].i.detrahit : sicut autem uirtus huius specialis

10 clausulæ.†hic consideratur, sic & natura generalis clausulæ.infra eo.pastoralis si.23.dist.quamquam.& C.de pigno.l.2.ff. qui potio.in pig.ha.l.2.ff.de re iudi.diuus. melior tamen ratio est secundum d.n.fm priuilegium per quod conceditur appellare in telligitur tantum qñ causa communi iure tractetur: & non qñ præter ius appellatio inhibetur.[Generali].i. primę scripturæ ꝙ quam in qualibet causa concedebatur generaliter & liberæ appellare:sic habes q̃ speciale priuilegium generali derogat, quãuis de ipso non faciat mentionem.sed contra.j.eo. cũ ordinem. & j.de prescrip.veniens.¶Remotis omnibus sic distingue. Cũ secunda scriptura ꝯ primam impetratur : aut vtraque est rescriptum:aut vtraque priuilegium:aut vna priuilegium: & alia rescriptum. Item aut est vna specialis, & alia generalis,aut utraque specialis, aut vtraque generalis, si vtraque sit rescriptum; sed vna generalis, & alia specialis : semper generali derogabitur,etiam si posterior sit specialis de generali non faciens mentionem. vt inf.eo.pastoralis. §. vnico. & de off.deleg. studuisti. vtrum autem prior sit generalis non inspicitur in scientia no-

11 stra.ar. ff. de iudi.sed & si restituatur.§. vlt. & ideo † specialis incerta prior per posteriorem specialem qnamuis certam non reuocabitur.inf.de of.dele.ex parte j.ibi enim prima scriptura nõ respicit nisi vnum archidiaconatum: sed incertum est quod re-

12 spicit:& sic†res vna est & certa,quamuis executio sit incerta an tequam vacet.sic ff.de verb.ob.vbi autem non apparet.§. illud. ¶Item quod auctoritate generalis rescripti legitimæ factum est non retractatur per posterius speciale.ut inf.de fil.presb.èx tua. multominus si factum sit auctoritate specialis certi & indubitati.vt infra de restitutio.spo.audita.secus si iniuste. Dico etiam, quo ad opinionem ordinarij in casu quem habes.inf.eod. cum contingat.§.j. Vel dic, quod ibi rescriptum cuius auctoritate denunciatio excommunicationis facta fuerat incertum erat & dubitatum,& ex futuro pendebat.sicut infra eo.plerunque,vbi valet primum rescriptum semper nisi impetretur secundum vt no.infra eo.ex tenore,in prin.distinctionis. Item nec primum speciale per secundum generale retractabitur.vt infra eo.abbatem.quod dic vt no.ibi.Vbi autem vtraque est generalis: vel vtraq; specialis.Dic vt distinxi.inf.eo.ex renore.ver. si vero vtrumque sit speciale.Quod si vtraque scriptura priuilegiũ fuerit dicunt qdã indistincte q̃ nunq̃ ꝓiudicatur priori nisi posterior de ipsa fecerit mentionẽ.vt in ꝯ.s.fig.Ego tñ dico q̃ si vna sit specialis & altera generalis idem vt ꝓdicit siue specialis sit posterior vt

13 hic.& ar.inf.de fo.compe.dilecti.siue sit prior.ut ar.inf.de decimis ex multriplici.In toto enim iure semper † generi per speci ẽ

b [b]derogatur.ff.de regul.iuris.in toto.& 25. quæst.1.§.vlti. versi. oportet. Quid enim si abbati alicui detur priuilegium generale vt percipiat vniuersas decimas alicuius parrochiæ & ab omnibus exigat & in proprios vsus conuertat, postea aliquis de ipsa parrochia impetret immunitatem decimarum non facta mentione priuilegii.Argum.quòd valet.infra de decimis a nobis.Item pone quod Carnotenses gaudent priuilegio, q̃ sententiæ interdicti latę pro ipsis firmiter obseruentur:nec ibi celebretur. vt inf.de ver.sig.ex parte.& c.se.nunquid priuilegiatis spãliter aperietur semel in anno.vt infra de priuileg. cum & plantare.§.quod si templarii.& c.priuilegia.§.vl.Dicendum est, quod aliquantulum generali detrahatur per speciale.& si de ipso non faciat mentionem.Non tamen dico,quòd in totum absorbeat. arg.inf.de priuil.in his.& de cenſi quanto. & de decimis.ad audientiam.& ca. suggestum.ergo si per speciale nimis contingeret ledi generale dicerem q̃ non valeret. Non tam illa ratione, quia mentionem non facit, quàm considerata intentione principis. argu. ff. ne quis in loco publico.l.2.§. merito.& §.si quis a principe.& C.de emanc. nec auus.& infra c.sequen. sic priuilegia non considerantur ex tempore,sed ex causa.ff.de priuil. credito. priuilegia.Sed si vtraque sit generalis, vel vtraque specialis non valebit posterior nisi de prima fecerit mentionem, nec detraher priori in totum, vel in partem.vt infr.de præscri.veniens. & 25.q.2.institutionis.& c.præce.& per totum.Quod intelligas verum,quando neutra est corpore iuris clausa.si enim vtraque sit corpore iuris clausa:semper posterior priorem corrigit, vel determinat.ut ff de legibus non est nouum.& I. sed & posteriores.& infra de cog.spi.c.1.& de consangui.& affini.ca.1. Si vero vna sit corpore iuris clausa,alia non: corpore iuris clausę præiudicabitur,& ipsa non præiudicabit.Ideo non requiritur, quando impetratur contra priuilegium Cistercienſium:quod habẽt de non dandis decimis.vt infra de decimis.ex parte.q̃ fiat mentio de ipso priuilegio:sed sufficit q̃ ordo exprimatur,vt infr. eo. cum ordinem:& est ratio vt dixi.inf.uer.primo. sed alij aliter intelligunt.& quod dixi q̃ corpore iuris clausæ semper præiudicetur:intelligas verum nisi in corpore iuris clausa contrarium caueatur.exemplum.infra de ęta.& qual.eam te. Vel nisi non corpore iuris clausa sit ꝯ ordinem iuris : vel iniquitatem contineat manifestã. inf.eo. c.seq. Vbi vero prima priuilegium est etiam generale.& secunda rescriptum & speciale:nunquam derogat priori nisi de ipsa fecerit mentionem.vt inf. e. constitutus.& de cle.non resi.cũ dilectus.& c.cũ ad hoc.nisi rõne alicuius clausulæ instar priuilegij obtinentis hoc contingat. maxime si priuilegium ex nã fuerit odiosum vt hic : qa ꝑ hoc priuilegiũ lites extenduntur.Vel vbi sit abhominabile.ar. inf.de fi.ꝑ.ex tua. & de deci.tua.& inf.eo.c.ex pte.tunc.n.restringit: & iõ hic nõ appellabit nisi quatenus de iure cõi ꝑ.inf.de ap. vt debitus honor. & sic đ facili reuertit priuilegium ad ius cõe, & quelibet res ad nãm suam.vt ff.de pact.si vnus.§.pactus.versi. q̃ si non vt tolleret.& inf.de offi.dele.super qõnum.§.si vero duo.& de censi.cũ venerabilis.ibi nec intelligatur &c. multo minus derogabit generale rescriptum generali vel speciali prece.nisi de ipso fecerit mentionem.Vbi ãt priuilegium posterius est & rescriptũ prius in impetratione & citatione nunq̃ rescripto derogat nisi de ipso & actis auctoritate eiusdem habitis fecerit mentionem. vt in fra vt lite pen.dilectus.& de test.causam quę vertitur inter vos. §.j. sed si citatio rescripti non præcesserit priuilegium impetratum sufficit q̃ in prima citatione allegetur: vt infra competentẽ terminum ostendatur.ar.ff.de iudi.si quis ex aliena.& inf.de fi. de fi.præf.ex tua.& de off.del.gratum.& c.relatum & c.licet. & de of.le.c.vl.§.vnico.& de rest.in int.cum venissent.§.pen & de alie.mu.iu.cã fcã.c.j.& de fid.instr. ex literis.& de priui.cũ olim essemus.nisi priuilegiatus missset in fraudem ad se. ap. ex quo sciuerit rescriptum ꝯ se impetratum.ar.inf.de ap.suggestũ. & c. meminimus.Illud tamen quod dixi, q̃ per rescriptum posteri⁹ non præiudicatur priuilegio præcedenti ita demum verũ credo si priuilegium non sit corpore iuris clausum. alias bene vr reuocatum sicut in diuersis priuilegiis dixi.s. ver.sed si vtroque. & ẽ

14 ratio.Quia cũ princeps†habeat omnia iura in scrinio pectoris

c sui.ut C.de test.& quemad.omn. vr reuocare priuilegiũ ex quo ꝯ ipsum rescriptum concedit. In his autem quæ non sunt corporis iuris clausa secus est. quia ibi sæpe fallit ipsum obliuio ar. infr.de pur.cano.cum in iuuentute.§.vl.in prin.& C.de pet.bo. subla.l.j.li.x.sicut & testator plerunq; tradit obliuioni priorem voluntatem quare non ꝑsumitur reuocare nisi hoc exprimat. vt ff.de le.3.si qs ĩ prin.rñ.j. Alij ꝯ q̃ semper oportet q̃ rescriptũ de iure ꝯ quod impetratur faciat mentionem.vt inf. eo.nõnulli. Sed illud est ratione distantię locorum quam Papa ignorat. aꝰ bene valeret dũ tamen constaret, q̃ ex certa scientia principis emanasset. Hoc tamen verum est, quod rescriptum contra ius impetratum,quamuis prima facie suspectum habetur,quia nõ consueuit hoc princeps concedere.ut infra de offi.delegat. ex pte.2.& 11.quæstio.1.peruenit.& aliis iuribus allegatis.sup. vers. q̃ si vtraque,ideo antequam procedatur dico principem consulendum vtrum illud concesserit. Si rescribat q̃ non : credam ei.vt infra ca.se.& c.ad hęc sumus.& inf.de ęta. & qua. eam te. & de cap.mo.c.pe.Si vero rescribat, q̃ sic postea procedat quãuis de iure non faciat mentionem : & sic expectetur tantum secunda iussio.ut in aut.ut nulli iudic. §. & hoc uero iubemus. coll.nona.C.de leg.l.ult.& inf.de fide instru. pastoralis. nam & plerunque fallit ipsum obliuio.23.dist. preterea.& ar. ff. de offi. asse

ADDITIONES.

a Remouetur appellatio.Adde an ad remotionem appellationis intelligatur remota excusatio Bar.in l.fi C.de sent.& interlocu.om.iu. Item quis possit appellatione remota delegare.Item an & quomodo a subdelegato delegati appellatione remota possit appellari.vide eundem Bar.in l. j. ff. quis & a quo. & Panor.hic in prin.

b Generi per speciem derogatur.Adde Panor. hic qui sequitur distinctionem Host.& Bar.in l.si domino.ff.de leg.j.& in l.vxorem.§.felicissimo ff. de le.3. & in l.mæuius.§.eum qui.de leg 2.& in l.fi alii.& in l.Sempronio.ff.de vsufr & l.fi.quis mancipia.& l.Seie.ff.de fun.instru.

c Princeps habet omnia iura in scrinio pectoris sui.adde tex. in cap. 1. de constit.lib.6.

asse. liberti. & no. ſ. e. cum adeo. ſuper verbo moderemur. Item quod dixi q̄ derogetur reſcripto per priuilegium poſterius de ipſo ſpecialem non faciens mentionem. Verum eſt niſi corpore iuris ſit clauſum, & in eo etiam de præteritis caueatur. ut iup. proxi. c. c. 2. & vlt.

S V M M A R I V M.

1 *Leges ſubtilitate gaudent, & eam in multis ſecuant, ſed canones ſimplicitate & ueritate.*
2 *Appellare a ſententia diffinitiua licet.*
3 *Impetrans iniquas literas, eſt ad Papam mittendus.*

C I I.

IX parte,] Tria continet. ſ. cauſæ commiſſionem. Appellationem. Diffinitionem. [Intimatum.] quod ſequitur ſic conſtrue. [q̄ cum ſ̄t. ipſe epiſcopus Conuentren. [De cauſa.] vſque legitime. & accipe Secundum tenorem, &c.] vſque. [Amouereturab ea.] ſubaudi. [Et eo cognito & probato prębendam eandem abiudicaſſet eidem F.] i. ab eo iudicando aduerſario aſſignaſſet. Vel i. contra eum iudicaſſet & aduerſario adiudicaſſet. ſic. ſ. eo. inter cæteras. [Ipſe in vocem appellationis, &c.] Et no. q̄ hæc prima pars tria continet. Cauſam. Litterarum formam Quæſtionem deciſam. [Cōſtaret.] ipſi epiſcopo. [Ipſum.] ſ. Philippum. [Et perpetuo.] vtrunque copulatorum per ſe ſufficit. De primo probatur. ſ. de iureiur. quærelam. & de fideiu. p̄uenit. De ſecundo. 7. q. 1. quàm periculoſum. Nunquid ergo vnum probare ſufficit? videtur q̄ non: quia ad hoc, q̄ coniuncta vera ſit neceſſe eſt, q̄ vtraque pars ſit vera. vt ff. de rebus dub. ſi is qui ducenta. §. vtrum. ita & de verbo. ſi. quæſita. Sed contra. ff. de ver. ſig. ſæpe. & l. coniunctione. Solue vt diſtinxi. ſ. eo. olim [eo cognito]. ſ. q̄ periurus erat: & quòd prębendæ renunciauerat. ¶ Ipſe in vocem appellationis. ſ. pars, quæ continet tria. ſ. Appellationem. Et cauſę commiſſionem. Dubitationem. [Prorupit.] in vitium ſonat quod dic. vt not. ſ. de ap. ſuper co. i. §. fin. Abſque cognitione cauſæ. non intelligas q̄ epiſcopi eſſent hæc verba: alioquin ſine alia in quiſitione ſtatim mandaſſet Papa q̄ ad eum mitteretur & detineretur tanquàm ſuſpectus de falſitate. Sed forſan literæ tales erant. Conqueſtus eſt nobis. F. q̄ epiſcopus Conuentren. eum ſua eccleſia ſpoliauit nullo iuris ordine ſeruato. Vnde mandamus q̄ eum reſtituas. ſecundum d. n. Tu dicas ſicut textus iſte innuit, q̄ hæc clauſula dicebatur eō in reſcripto. & ideo fuit ſuſpectum reſcriptum. vt C. de preci. imp. offe. quotiens. & l. vniuerſa. & hic & ſ. de off deleg. ex parte 2. & dixi §. c. proxi in diſtinct. verſi. penul. [& ſ.] Hoc eſt dubitaſtran a nobis hæc litera emanaſſet & ideo nos conſuluiſti, & huic rńder in ſequentibus & hic eſt. ¶ Verum.] tertia pars, quæ cōtinet quatuor. Literę ſuſpicione. Intelligendam conditionem. Conditionalem diffinitionem. Impetrantis remiſſionem. [Hæc conditio.] contra. 25. q. 2. vniuerſa. vbi dicitur, quòd non valet reſcriptum niſi in ipſo hæc clauſula ſit inſerta. Solut. illud ſecundum leges. iſtud ſecundum canones. ſecundum T. Ratio diuerſitatis
1 hæc eſt: quia leges ſubtilitate † gaudent, & eam ſeruant in multis. ſed canones ſimplicitate & veritate. vt ſ. de iudi. dilecti. & de iurą. cal. literas. & de dolo & contu. ca. i. & 2. & 2. q. 6. non ita. & tamen ſæpius æquipollens apponitur. ſ. ſi ita eſt. vt partibus conuocatis vel vocatis, qui fuerunt euocandi, alias ſubintelligitur, vt hic dicit. & ſic not. de tacita conditione ſubintelligenda. vt & no. §. ti. proxi. c. cum M. Ferra. §. vlti. ibi vel eſſe debuerit. & ſ. de iureiur. quemadmodum. [Inſpectis.] ſi ar. ſ. de priui. porro. ff. de tranſa. de his. [Prædictum modum.] ſubaudi, & q̄ ipſe ſecundū eundem proceſſerit. ſ. eo. cum dilecta. ad fin. [Reportauit.] ad te ſic. ſ. eo. capitulum. [Mentio literarum.] ergo a contrario ſi fuiſſet habita mentio non confirmaretur ſententia: dummodo & de proceſſu non taceret. aliàs contra. ſ. de reſti. ſpo. audita. & de ſen. & re iudi. inter monaſterium. & hoc ideo: quia dolo ſe hoc
2 ſuppreſſit. alias contra. ſ. eo. ſuper literis. Nam † a diffinitiua ſententia licitum eſt appellare. C. de appe. eos. & l. quoniam. ſm d. n. q. d. q̄ valerent literæ impetratæ in hoc caſu. & ſi de priorib. non facerent mentionem. Sed contra ſ. de exceptio. ſignificaue runt. & ad minus de appellatione neceſſe erat fieri mentio. ſ. eo. ex parte. [Confirmes.] ſicut iuſtum fuerit. vel infirmes. ſ. de app. oblatæ. vel non fuit appellationem infra ſua tempora proſecutus. Nam ſi de prioribus literis mentio non fiebat: per cōſequens, nec de appellatione, & ſic nec ſuper ipſa literas impetrauit: & de cętero lapſa ſunt tempora. vnde & rata manet ſententia: & ſic eſt confirmanda in auctentico, de his qui ingre. ad ap. §. i. C. de temp. ap. auctentica appellatore. ſecundum d. n. & leg. & no. ſ. de ap. cum ſit Romana. [Noſtram præſentiam.] nam falſę præſumuntur: quia tantam iniquitatem continent, & tales
3 ſunt mittendi ad dominum Papam. vt hic. vel detinēdi. ſ. de cri. fal. cap. 2. Sed hi de quibus eſt certum, q̄ Papam volunt decipere alienis literis ſunt in carcerem detrudendi. 19. diſtinct. in me moriam. In his vero qui bullam falſant tene quod dicitur. ſ. de cri. fal. ad falſariorum. De falſario regis. dic vt ſ. de crim. falſ. ad audientiam.

S V M M A R I V M.

1 *Reſcriptum ſecundum, de primo nullam faciens mentionem, ipſum non reuocat.*
2 *Reſcriptum, quibus modis amittatur.*
3 *Reſcriptum per excommunicationem ſuſpenditur ad tempus.*

C. III.

1 AEterum, &c. Tria dicit, q̄ ſecundum reſcriptum † de primo nullā faciens mentionem ipſum non reuocat. Sed ſi facit mentionem reuocat. Si de communi conſenſu non fit mentio: iudex in expenſis impetrantem condemnat. [Eandē cauſam.] Pone q̄ Ciſtaricen. epiſcopus impetrat contra epiſcopum Dien. ſuper eccleſia S. Marij. quam quilibet dicit ſibi ſubeſſe tanq̄ ēpo: & quilibet recipitur in eadem. vnde ad prohibendum ne veniat poteſt alteruter contra alterum impetrare, ſunt & alia exempla. ſ. eo. cum contingat. & c. olim. & c. capitulū. & ſ. de fi. preſ. ex tua. & de offi. vica. c. i. & de off. deleg. ex parte i. & 2. & c. ex literis. & de proba. ex literis. & de cle. non reſi. conquerente. [Priores. ꝰ. ſ. de off. dele. ſane. ſ. de ap. vt debitus. ſ. eo. ex tenore. ſoluę vt ibi in diſtinctione. T. dicit primam partem huius c. intelligendam in iudicijs iam cęptis. [Secundæ literæ.] ipſo iure. ſecundum T. Nam hoc verbum erat in textu in antiqua, ſed quia non ipſo iure, ſed per exceptionem eliduntur: ideo compilatores noui ex certa ſcientia hoc verbum remouerunt ſecūdū Gof. ſed contra ſ. de conceſ. præben. cum noſtris. § auditor. dic vt no. ſ. eo. cum dilectus filius Abbas. ¶ Si vero. 12. pars. [A prio
2 rum.] ſi. ſ. de offi. dele. paſtoralis. §. præterea & ff. de iud. iudiciū ſic † & eximitur per relationem. ſ. de offi. leg. licet. ſic & per iuſtam recuſationem. ſ. de off. dele. ſuſpicionis. Item per negligentiam primi & ſecundi diligentiam impetrantis. vt ſ. e. ſi autem. & c. plerunque. Item per ſolicitudinem præuenientis coram ordinario. vt ſ. de appel. vt debitus. ſed alii illud generaliter intelligunt. Item morte delegantis re integra. vt ſ. de off. dele. gratum. & c. relatum. Item morte impetrantis vel illius contra quē impetratur re integra. ſ. eo. ſignificauit Item per litis conteſtationē factam coram alio iudice antequam conteſtaretur coram delegato, quia literæ tunc tacite renunciare videtur. ar. ſ titu. i. cum acceſſiſſent. ff. de iudi. l. i. & 2. & ver. niſi. & ſic etiam poteſt intelligi præuentio facta. ſ. de ſo compe. propoſuiſti. & ſic intellige. ſ. de accu. ad petitionem. vt ibi no. Item ex noua cauſa. ſ. de offi. dele. in limuante. item per fraudem diuerſa paria impetrantis. ſ. eo. ex tenore, quod dic vt ibi. His modis tollitur primum reſcri-
3 ptum ſeu † ad tempus per excommunicationem ſuſpenditur. vt ſ. de offi. dele. prudentiam. §. ſexta [veritate tacita.] vt dixi. §. eo. §. proxi. ſuper verbo mentio literarum. ¶ Verum ſi de aſſenſu. 3. pars. [Tacito de commiſſione.] ſubaudi & communi conſenſu, quia eadem ratio, &c. vt ſ. eo ſuper literis in fin. [Laborare.] ſed in quo tamen ſion valeant? Reſpon. quia tenetur venire allegaturus priuilegium. ff. ſi quis in ius voc. non ie. l. ex quacunque cauſa. & ſ. de app. ſi duobus. & c. cum parati. & ſecundū hoc datur iuriſdictio per tales literas, quod non credo, ſecundū T. Sed dic q̄ hoc reſpicit factum. Vel melius dic, q̄ communi ꝓ ſenſu ad curiam acceſſerant & reſcriptum impetrauerant, & expenſas ſoluerant de communi: & in his coegit eum laborare.

Expenſis quæcunque in ea re & circa ipſum negocium factę ſunt. vt C. qui accu. poſ. qui crimen. in fi. & ſ. de elec. ut præteritæ. & de procu. cum pro cauſa. De aliis expenſis dic ut not. ſ. de dolo & contu. finem. Sed per quem condemnabitur. dic vt no. ſ. ca. vlt.

S V M M A R I V M.

1 *Succeſſio immediata, ſpecialiter reprobatur.*
2 *Idem iuris eſt, ſi nulla ratio reddi poteſt.*

C. IIII.

INter cęteras, Parsinfra deſenten. & re iudic. inter cęteras. Tria tanguntur hic. ſ. Quæſtio. Quæſtionis declaratio. Declaratæ diffinitio. [Diſiunctione.] ſecus videtur ſi copulatiuę. vt §. eo. ex parte. dic vt diſtinxi. ſ. eod. olim. [Verum.] i. probatur. G. [Falſum.] i. non probatur. G. [Vt puta.] 2. pars. [In
1 ſacerdotio.] maxime cum † ſucceſſio immediata ſpecialiter reprobetur. ſ. de fil. præſ. ex tranſmiſſa. [Vel q̄ illicitæ.] Vel q̄ illicitæ. puta, quia indignus erat. ſ. de elect. per inquiſitionem, vel quia ingeſſit ſe. vt inſ. de præben. cum iam dudum. [Occupauit.] quare & mandatur q̄ talem poſſeſſorem ſtudeas ſpoliare, ſecundum d. n. vel eccleſiam ei abiudicare ut innuit in ſequenti. §. [Eadem.] ſupple. an ſufficiat alterum probari. ¶ Huic ergo.] 3. pars. [Reſpondemus iudici.] alias ſi iudici. alias q̄ ſi: & tunc debes habere abiudicare & ſubaudi eundem iudicem. Vel dic. [Reſpondemus debere prælibatam eccleſiam abiudicari illi.] ſubaudi ex quo.

Quod-

[Quodcunque iſtorum conſtiterit iudici &c.] illi. ſ. contra quē ſunt literæ impetratæ. [Abiudicari.] i. ab eo in alium iudicari. ſic. §. eo. ex parte. [Et idem in ſimilibus.] ſi. ar. ff. de legibus. non poſſunt. & C. de leg. leges. & ſ. de transla. epi. uel electi. inter coporalia. §. ſicut autem in fin. & de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. §. nos igitur. & de præben. cum ſecundum apoſtolum. & de ſtatu. mo. cum ſuper quodam. & ubi eadem ratio idem ius. §. ti. 1. translato. ff. ad l. aquil. illud. C. de conſti. pe. l. vlt. & ad l. falc. l. vlt. & ſ. de excep. cum inter priorem. in fin. Nam ſi nulla ratio reddi poteſt idem iuris eſt. vt C. de lib. præteri. uel exhære. l. i. & ſ. de conſan. tua. [Obſeruandum. ſubaudi eſt. & eſt arg. in hoc. c.
2 q̄ ſi aliquos tenetur ſub duiunctione ad duo quotcunque illorum præſtare voluerit liberator, vt inſt. de act. §. huic autem. & de hære. inſti. §. vlti. C de condi. inde. l. pe. & ff. de iure do. plerunque. §. vlt. & ff. de le. 2. ſi ita relictum. §. vl. 35. q. 1. de raptoribus. & ſ. de præben. referente, quod intelligas niſi fuerit in mora. tunc enim deuoluitur poteſtas ad alium ſic ſoluuntur contraria. inſti. de leg. §. ſi generaliter. & ff. de pet. hær. item uenūt. §. idem recte ait. de ſoſticum. reſpon. i. & dele. 2. ſtatuliberum. §. i. & de opt. l. mancipiorum. & l. ſi tibi. & inſ. de conuer. coniu. ex publico.

A D D I T I O.

a Diſiunctione de diſiunctione. vide plene hoc per pa & per An. Sic. in add. adde tex. & Doc. inſt. de hære. inſti § pe & per Bar. in l. j. ff. de iuſt. & iu.

S V M M A R I V M.

1 *Infamia non irrogatur per aſpera verba iudicis, ſecus in cauſæ cognitione.*
2 *Vox, non omnis iudicis auctoritatem rei iudicatæ continet.*
3 *Pudor oneratur, ſi iudex ſine cauſæ cognitione verbum proferat.*
4 *Iudex non recuſabitur, ut ſuſpectus, licet comminetur.*
5 *Iudex interloquendo cum cauſę cognitione, infamiam irrogat.*
6 *Reſcripta elicita, per nimiam ſolicitudinem, non ualent.*
7 *Forma reſcripti, conſideranda eſt.*
8 *Ratio, de omnibus reddenda eſt, de quibus poteſt.*
9 *Res aliena uſucapitur, ne dominia rerum ſint incerta.*

C. V.

QUando, Tria continet. Literam exaſperantem. Benignam inſtructionem. Tolerantiam patientem. [Dirigimus] exemplifica per illam. infra eo. cum adeo. & inſ. de præben. cum teneamur ſecundum B. [Exaſperare.] quia † pro pera
1 verba iudicis infamia non irrogatur. arg. hic. & C. ex quib. cauſ.
2 infa. irro. l. verbum, quia nec † omnis vox iudicis auctoritatem rei iudicatę continet. vt C. de ſen. & interlocuto. om. iud. ex ſtipulatione. & C. comminato. epiſtolas l. 2. & 3. q. 6. hoc quippe.
3 Hoc † ſi ſine cauſæ cognitione verbum proferat pudor tamen oneratur. vt ff. de his quæ not. infam. ob hæc verba, & eſt arg.
4 quòd licet † iudex comminetur non tamen propter hoc recuſabitur vt ſuſpectus. vt 23. q. 5. non putes. 5. q. 5. non oſculatur. c.
5 diſtin. contra morem. ſi autem cum † cauſæ cognitione interloquendo infamiam irrogat ff. de pœnis. ſi prætes. inf. de ap. cum ceſſante. ¶ Qualitatem] 2. pars. [Negocii. & perſonæ. no. inf. eo.
6 ſi proponente, ſed nec reſcripta † per nimiam ſollicitudinē elicita valent. 8. q. 1 audacter. 22. q. 4. vnuſquiſque. ff. qui & a quib. manu. ſi priuatus & inf. de elect. ofius. & de pur. ca. cum in iuuę
7 tute. ſed † & forma conſideranda eſt. ut ſup. c. 2. & inſ. de cri. fal.
8 c. ſuper eo. [Rationabilem.] Ar. hic q̄ † de omnibus reddenda ē ratio. contra. ff. de leg. non omnium. Solu. ratio reddi debet de omnibus de quibus poteſt. ſed quandoque non poteſt, & ideo non eſt reddenda ſecundum T. B. & G. ſecundum iſtos non potes mihi ſignare contrarium. quia ſemper dicam aliud. vel ſpāle eſt. ſi petas rationem, dicam non poſſum reddere & per conſequens non teneor. Vnde ſubtilius cum quæritur, vtrum ratio
n reddenda ſit [a] diſtingue. vtrum quæratur de ſecretis diuinis, & tunc non eſt reſpondendum. quia conſilium diuinum non eſt nimium altę ſapientique diiudicandum, vt 23. q. 4. nabuchodonoſor. & c. de tyriis. & de pe. diſt. 4. ſi ex bon. & patet in eo quod le. & no. inf. de cele. miſ. cum marthe. § quæſtionis. §. vlt. Hæc. n. ſunt inſcrutabilia. vnde Act. 1. ca. Non eſt vobis datum noſſe tēpora vel momenta quæ pater poſuit in ſua ptāte, &c. Aut de factis vel de verbis hominum ſeu ſtatutis. & tunc ſi quęratur de his, quę ex uoluntate pendent. non eſt reddenda ratio. ut ff. de legibus. non omnium exemplum. ff. de poſtulando. l. j. §. initium autem, ibi ratus eſt. q. d. ita voluit. & inſt. de iu. na. §. ſed q̄d principi. & inf. de tem. or. cum ſm apoſtolum. & de præb. licet quàmuis ſcriptum ſit, q̄ de omni verbo ocioſo (licet voluntarie ꝓferas) redditurus rationē: ſed illud in alio foro. Si vero quę ritur de his quæ naturali ratione ſiue ingenio hominis dependent ratio reddi pōt et debet, vt ar. hic, & 24. q. 3. ſi habes. 68. diſt. corepi. 26. d. §. ecce. ſi ergo q̄ritur quare vſucapione ſpacio triennij vſucapiatur res aliena? Non reſpondeo, quia bene, poſuit ſtatuere vnam diem minus vel vnam diem plus ſed ita pacuit. Sin autem q̄ratur quare res aliena vſucapiatur. Rñ de dominia rerum ſint incerta, vt ff. de vſuc. l. 2. non ergo recipias ſolutionem: ſpeciale eſt niſi reddatur ratio ſpecialitatis, vt ſ. de elec. licet de vitanda diſcordia. I fi. quia niſi reddatur. ar. a ſimili locum habet, vt §. c., pxi. in fi. & ſ quę fi. ſint legi. c. per venerabilem. Vnde, & ratio diuerſitatis reddenda eſt: alias ſolutio q̄ fit aliud hoc, & ibi aliud, non valebit, vt ff. ad vel. ſena. ꝓſul. ſed & ſi ego. in fi. & ſ. de his quæ fi. a prela. ſine ꝓſen. ca. cum aplica. §. auctoritates. ſ. de elec. q̄ ſicut. §. ſuper eo. Quia patienter. 3. pars. [Suſtinebimus.] Si cauſa reddatur. 75. di qm̄quidem, gaplerunque fallitur. Vnde vrbanus dixit: nulla auctoritate, phibitum quin vir, & vxor poſſint aliquem ſimul de ſacro fonte, ſuſcipere. vt 20. q. 3. c. vlt. quod tō implicite erat prohibitū: cū prohiberetur, q̄ non plures ſed vnus ſolus hoc faceret, vt de cō ſe. diſt. 4. non plures. Sed hic, q̄ vrbanus de prohibitione explicita intellexit. [Fuerit.] Nec immerito: quia vbi etiam pe ꝓſultationem reſcribit non vult imperator rńſum ſuum ſequi. vt C. de ſen. & interlo. nemo. ſm B. ſed male intelligit: quia qđ ibi dicit ꝓſultationes, intelligit debet de his quæ factæ ſunt principe inconſulto per proceres ſuos. Vel de ſententijs eorundem, alias ꝓtra, vt no. ſ. ti. j. ex literis. ſuper verbo. noſtri moris.

A D D I T I O.

a Patio utrum reddenda ſit. Adde Abb. hic & haberi Fel. in uerbo circa reddendam rationem.

S V M M A R I V M.

1 *Religioſorum, alij fauorabiles, & alij fauorabiliores.*
2 *Priuilegium, lex priuata eſt.*

C. VI.

VM ordinem, Super decimis.] Sume ar. quòd ſecundum literam aliud ſi ſuper decimis poſſeſſionum acquiſitarum poſt generale concilium impetretur: cum in his nullo priuilegio tueantur, vt ſ. de deci-nuper ſecūm B. ſed tu ſubaudi maxime: quia, & ſi ſuper alijs niſi fiat mentio de ordine non valebit. nam, & ſuper hoc ſpecialiter ſunt priuilegiati. Sed de profeſſione qualibet: ſcilicet vtrū ſi clericus vel laycus: & ſi religioſus, & cuius religionis ſicut, & cuius dyeceſis, & dignitatis puto debere fieri mentionem. Ar. ſ. eo. ad aures, & ca. ſi ſignificāte. Rodulphus, ſignificauit, ſedes Apoſtolica, & de offi. delega. ſignificantibus, & ca. p. & g. & ſ. de cōfir. vti. vel inuti. por recta, & de regul. quia in inſulis, cum duobus ca. ſequentibus, & hoc ſeruat ſtilus romanæ curiæ: ſm quem qualitercunque impetretur, ꝯ ipſos ſemper exprimitur cyſtercien. ordinis: alias ſm ſtylum curiæ non valeret. Et eſt ratio: quia non ita cito nec illos iudices impetrare poſſunt contra religioſos quos contra
1 alios: & quia † religioſorum alij fauorabiliores. Ar. ſ. de dolo & contu. c. 2. ff. de relig. & ſump. fu. fuit perſonæ. [Nō facta mētione. Sed nonne hoc priuilegiū generale, & reſcriptū ſpāle, & ſic ꝯ §. eo. c. j. in fi. Sol. priuilegium, lex priuata eſt dif. 3 priuilegia. Commiſſio autem de decimis continet ius commune ſm L. debent tñ venire monachi allegaturi priuilegiū, ſuum ff. de iudi. ſi quis ex aliena, alias teneret in eos lata ſentētia. vt ſ. de appel. ſi duobus, ſm B. & facit pro quod dicit in fine
2 teneamini reſpondere, vtrunque † reprobo: vt apparet in ſe. glo. [Cyſtercien. ordinis.] iſtud permiſſam glo. deſtruit. nō. n. dicit, q̄ debeat fieri mentio de priuilegio ſed de ordine ſiue religione, vt §. no. & ſic non contradict. §. c. j. nec per conſequēs lo cum habet ſolutio ſupradicta, ſufficit ergo, q̄ fiat mentio de or
a dine [a] licet non de priuilegio: quia cum hoc priuilegiū ſit corpore iur. clauſum vt ipſm per conſequēs tacite reuocare, vt no §. eo. c. j. in dif. ver. aliud tamen, & ver. ſed ſi vtraque, & hoc confundit aliorum opinionē. Poſſet, & illud dici, q̄ hoc priuilegiū, ſpāle eſt: quia licet plures perſonæ ſint, & diuerſę domus, non tamen ipſis tanquàm plurib. ſed tanquàm vnico corpori. nec perſonis ſed ordini: qui vnicus & ſpālis eſt, hoc conceſſum eſt: & ſic eſt priuilegium ſpeciale. Ad hoc ff. de vſuca. l. rerum mixtura. §. j. & de rei ven. l. j. in fi. licet autem hoc vltimū ſubtilius, ſit: tamē quod prius dixi ſi placet verius reputabis. [Reſpondere.] Nāque venire: quia extr. territorium, &c. vt ff. de iuriſ. omiud. l. vlti. & ex quo de ordine non fit mentio, dicendum eſt, q̄ in incertis locus eſt coniecturis. vt ff. de verbo. oblig. continuus §. cum ita. ver. q̄ ſi duplomate, nec tenet ſententia propter hoc lata. Ar. ſ. de præben. c. fi.

A D D I T I O.

a Fiat mentio de ordine. Adde tamen, quod Panormi. ſumit hoc ar. in ſecundo notabile contra religioſos, licet non faciant mentionem cuius ſint ordinis uide eum.

S V M M A R I V M.

1 *Bonum præſumitur ex bono, ſicut econuerſo.*
2 *Quod uni dico, omnibus dico.*

Capi-

3 *Capitulum, gerit uices episcopi, in his, quæ iurisdictionis sunt, sede vacante.*
4 *Connexitas est maior inter episcopum, & capitulum suum, quam alias ecclesias.*
5 *Dominus, eadem persona censetur cum prædecessore, & vicario.*
6 *Delegatus, sortitur iurisdictionem a tempore datæ.*
7 *Dies edenda est.*

C. VII.

IAm te. Et.j.] Quinque continet. mandatum executionem cauillationem: reprehẽsionem: antipophoram. [Ecclesiæ] Alias capitulo
ecclesiæ.scribebatur enim captulo, vacante eccle-
sia,scd̃m.B. [Commisse.] scilicet nunc sed tunc qñ scripsimus
erat vnus de capitulo: sed modo non es vt sequitur. [Fidem xpi
1 suscepit.] suscepisse præsumitur; nam † ex bono præsumĩt bo-
num sicut econuerso.no.j.de cle.non resi.c.j.& inde circa hoc
quod no.j.de spon.is qui fidem, Vel hic fidem xpi.i. fundamẽ
tum sacramentorum fidei.s.baptismũ.vt.j.de presby.non bap.
veniens.[Reciperent.] Hoc ipso videtur mandasse,ꝙ conferãt
nullum enim ius acquisitum erat iudeo per has literas quantũ
ad canoniam si non reciperet.sed eo ipso,ꝙ mandatur capitulo
ꝙ eum recipiant, recipiendo ipm videntur ei contulisse ius ca-
noniæ quia videntur commissa non solum ea quæ in facto cõ-
sistunt: sed quę in iure, vnde, & põt dici,ꝙ in hoc mandato pl⁹
est factis quàm verbis.ff.de legi.de quibus, secus si scriberetur
extraneo ꝙ ipm reciperet in canonicũ istius ecclesiæ: nisi exps-
se de intentione,& certa scientia principis apperet. Quare er-
go capitulum non recipit ipm,epo etiã creato?Rñ.quia in man
dato subintelligitur hæc clausula.s.ecclesia in eodem statu in
quo tunc erat durante, Ar.ff.si ex noxa.causa aga.l.j.Sin autem
scriptum fuisset epo,& moreretur ante præsentationem litera
rum,capitulum p illas literas ipm recipere non tenetur.scd̃m.d.
n.cuius est mens istius glos.¶ Ipsi vero.] scilicet decanus, & Ca
nonici, & hæc est secunda pars. [Spectabat.] Innuit ꝙ ad epm
solum spectabat donatio præbendarũ. [Non potuerũt.].Obij-
cio,quia aut dñs Papa scripsit eis tanquàm illis qui potestatem
habebant de consuetudine: & huic ꝯdicit textus præcedẽs.aut
tanquàm illis qui in collatione successerant,& sic ꝯ.j.ne sede
va.illa,aut tanquàm executoribus: & sic ꝯ.j.de offi.de leg.sanè
& ca.pastoralis.§.quia vero.So. in sequenti glo.q̃ incipit, sicut
eis. [Mandare.] Sicut eis videbatur: vel sicut excusabant se, &
bene potuissent hoc fecisse: vt in præcedenti glo. super hoc ta-
men non statuitur hic ius,sed tantũ super excusatione episco-
pi vtrum bona fuisset: & rñdetur,ꝙ non. Vel dic ꝙ in defectu,
epi hoc mandatur: & quia forte ad ipsos spectabat in stallatio,
sicut.j.de conces.præben.post electionem.sed intentio erat, ꝙ
si eps fieret in hoc medio par ipm conferretur.ar.j.de offi.del.
super eo.primum verius est.¶ Cum itaque.] 3.pars.[Nullum
idem mandatum.] Quia non scribebatur epo expræssim : sed
decano,& capitulo tantum.vt s̃.¶ Quod.] 3.pars. [Fecisse.] s.
eum remittere infecto negocio: eo ꝙ nullum,&c.nam ꝯsidera
to tempore date etiam totum capitulum non posset conferre.
vt j.ne se.va.illa.nisi forte auctoritate tua. Ar.s̃.de consti.ex par
te.ibi: auctoritate nostra.Item si totum capitulum non pote-
rat ꝯferre: ergo archidyaconus solus non poterat: igitur ꝯside-
rato illo tẽpore nec hodie tenetur solus: nec cum toto capitu-
lo potest: quia non est de capitulo, vt probatur.s̃.ibi: te adhuc,
&c.& j.ibi cum tempore,&c. q.d.modo non es, ideo si vis sol
a uere necesse est variare.Inspicitur enim tempus datę [a] quo ad
hoc vt non possit se excusare qui mãdatum receperit: nam, &
decanus sub capitulo continetur.j.de conces.præben.post ele.
ctionem.Et ar.7.q.j.scire debes,non inspicitur tẽpus datę quo
ad hoc vt prębendas conferat sed potestas quam modo,habet.
Et ex hoc no.ꝙ illud ꝙ quis explere tenetur cum alijs, solus ex
plere debet si põt, vnde qñ præcipitur vni de familia, ꝙ depor-
tet sal, omnes currere debent: ꝙ est contra prouinciales, nam
a † quod vni dico omnibus dico.25.dist.c. auditæ.61.dist. mira-
mur, ibi: vbi est illa,&c.Ar ad hoc.35.q.11.ꝙ quis cõmisit, nec
est restringenda obedientia.8.q.j.sciendum.11.q.3.si dñs,& c.
quid ergo,scd̃m d.n.& de mente potius curandum est quàm de
verbis.j.de verbo.signi.intelligẽtia. Nec obstat.12.q.2.qui ma-
numittitur,quia illud quo ad proprietatem: istud quo ad mã-
datum,nam & si omnibus dico.nam vniuersalis infert particu
laria.j.de ma.& obe.solitę.§.nos autem,nec mutatio status li-
berat.vt ff.de iudi.si quis postea,& de iuris.om.iud.cum quedã
puella,& iudica tum solui si reus.16.q.j.c.3.j.de diuor. gaude-
mus,in fi.li.dist.designata.54.dist.ex antiquis. Contra ar.21.q.
2.si quis iam translatus.l.distin.ferrum.ff.de vaca. mune.l.pe-
nul.§.vlti.& de alimen.lega.is cui. Vel dic,ꝙ scribẽdo decano,
& capitulo vacante sede videtur potius scripsisse ecclesiæ quã
personis: & ideo eps succedit in mandato. Ar.j.de le qm̃ abbas,
& de off.ordi. pastoral.§.pterea,& in aut.nulli iu.§.& hoc quo
que iubemus.col.9.sed scd̃m.B.planior est intellectus vt intelli-
gas,ꝙ eps habebat vocem in capitulo sicut canonicus, vt j.de
conces.præben.postulastis,cum textus repugnat.Sed & d.n.in
tellexit totum cõtrarium scilicet,ꝙ in ecclesia ista ad solũ epm
3 pertinet collatio præbendarum; ꝙ & verum est: quia † vacan-
te sede in his q̃ iurisditionis sunt capitulum gerit vices epi.j.de
4 maio.& obe.cum olim.& maior connexitas † est inter epm,
& capitulum suum, quàm alias ecclesias.j.de testa.requisisti.§.
penul.j.de his que fiunt a prela.nouit,& c.q̃to.voluit Papa po
tius scribere capitulo quàm extraneo,scripsit tamen tanquàm
gerenti vices epi: & ipso epo subrogato ad eũ deuoluitur hæc
5 ptãs.ar.j.de offi.deleg.quoniam abbas,cum suis concor.† dñs
enim eadem persona censetur cum prędecessore,& vicario.in
aut.de iureiur.a mori.pręst.respon.j.& §.j.col.ver. extra.d.n.đ
appel.Romana.non tamen hoc extendas ad contentionẽ.nam
si contra vicarium impetretur, dñs nõ tenetur nisi si cum vica
rio lis fuerit contestata.scd̃m d.n.[Literarum] Subaudi,& mẽtẽ
& voluntatem nostram quæ considerata nõ potes dicere quin
eum a te noluerimus recipi in canonicũ et in fratrẽ: & sic nulla
restat oppositio.[Cum tempore.] Ar.contra iudices qui non
apponunt datam in citatione,& j.de dila. præterea. Item ar.ꝙ
6 † delegatus sortitur iurisditionem a tempore date : licet ipam
non exerceat ante receptionem,& expræssionem vt j.de appe.
7 super eo.2.in fi.& j.eo.pastoralis in fi.& ar.j.constitutus,& de
b transac.ex lr̃is.Item an.ꝙ dies edenda est [b] dic vt no.j.de fide in
stru.ver.perpetuus vicarius.¶ Pro eo vero.] v.pars. [Iudeus.]
quia de his conuersis fundata fuit ecclesia.21. dist.in nouo.32.
q.4.recurat.scd̃m L.[Dedignari.] immo fauore dignus est esti-
mandus, vt 23.q.7.ꝙ autem,& c.quemadmodum, & q.3.ipsa
pietas, secundum Gof.

ADDITIONES.

a Inspicitur tempus datæ.Adde Abba.hic in glo pe.& latius in c. dilectus 2. inf. de prȩben.& plene per Fel.qui facit regulam cum sex fallentiis.hic in pen.& ult.col.& late per Henr.hic in j.dist.

b Dies edenda est.De hac materia vide per dom.Ab.plenissime in ca.j.infra de proba.& per glo.in uerbo die.in l.j.§.editiones.& ibi per Bar. quæ remittit ad glo.in c.quoniam contra falsam.infra de probationibus.

SVMMARIVM.

1 *Princeps, non intendit per priuilegium suum, ius alienum lædere.*
2 *Melius est neutrum iuuare, quam alterum lædere.*

C. VIII.

AD aures.] Duo continet, dubitationem, & diffinitionem. [Super minoribus
beneficijs.] vel super maioribus, vt infra eod. cum
adeo postulasti, si proponente.[Nomen.] Idem de
proprio vel si mutauerit.j. eod. quia nonnulli.[Dignitatis,]
Vel nobilitatis,& diuitiarum vt infra de offi.deleg. significanti
bus. ¶ Cunsultationi tuæ.] 2 pars.[Intentionis.] Quæ semper
consideranda est, vt s̃.eo.c.2.& infra eo.causam quæ. Et est ar.
1 ꝙ princeps non intendit p priuilegium suum ius alienum gra-
uiter lędere. Sic in concor.sig.s̃.c.2.super verbo absque cogni-
tione,& 25.q.2.de ecclesiasticis priuilegijs 9 q.3.nunc vero.ff.
ne quid in lo.pub.l.2.§.merito,& §.si quis a principe, & C.de
emanci.nec auus.ff.de admi.tu.impuberi filio,& ad trebel. sed
2 cum ab hærede infra de offi.dele.super eo.Quia, † melius est
neutrum iuuare quàm alterum lędere. 14.q.5.denique.22.q.
2.infra de dona.apprice.respon.j.ibi: quia tamen,&c. [Paupe-
res inquietent.].i.inquietando loca quæ tenere deberẽt occu-
parent infra de præben.quia in tantum,& nunc intelligitur de
vacantibus præbendijs vel alijs. Vel hic super his quæ possidẽt
infra de cleri.non resi.conquerente,& tunc intelligitur de non
vacantibus: non tamen præbendis.Vel .i.aggrauent,& tuncin
telligitur de præbendis non vacantibus ad quas non sunt reci-
piendi vltra quàm facultates ecclesiæ patiantur infra de insti.
c.j.Vel.i.grauent, vt infra eo.mandatũ,& ca.seq. [Supprimit.]
Puniri debet qui supprimit quod reuelare tenetur, vt hic, & l.
dist.ex penitentibus,& ff.de act.emp.& ven.l.j.§.j. & l.3.infra.
de cor.vitia exposuisti. [Vires obtinere.] Ar.pro.L.no.s̃.eo.cę-
terum,super verbo scd̃æ literæ, & ca.cum ordinem.super.Rñ.
& dicit.B.hanc decretalem intelligendam,cum literæ impetrã
tur super beneficio quasi,alias non vendicet sibi locum,sed for
titer contradict.supra eodem cum ordinem,in his quę ibi no.
super verbo de decimis, & infra de offic.deleg. significantibus.

SVMMARIVM.

1 *Dolum, ex perspicuis insidijs, probari non conuenit.*
2 *Exceptio perimitur per lapsum anni.*
3 *Quæ annua sunt, ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum.*
4 *Exceptiones declinatoriæ iudiciorum, tempore concluduntur, & tacite ad mittuntur.*
5 *Quod per me non stat, mibi non est imputandum.*

C. IX.

SI autem.] Tria tangit, ponit factum ꝙ negli
gentia,non excusat, ꝙ impotentia
excusat. [Mentio.] sic s̃.eo.c.2.§.fin.& c.3. rñ.j.[Si
eis.].2.pars.] Dolo vel negligentia.] Hæc duo intel-
liguntur per lapsum anni.infra eo.plerunque.scd̃m.L.Bene dicit
1 de negligentia sed dolum,† ex pspicuis insidijs probari non cõ-
uenit, ꝙ dicit, vt no.infra ex parte.S.quæ est glo.istius, & illius
plerunque.B.dixit hanc intelligendam quãdo de primo rescri-
pto excipitur infra annum sed non assignatur nec ostenditur:
vnde non valet exceptio, vt infra de appel. vt debitus. Illa vero,
plerunque loquitur qñ primum rescriptum ostenditur , &
de eo excipitur, sed post lapsum anni; & sic videtur intelligẽda
lex.C.de diuer.rescrip.falso,tamen non est verum, quia decre.
iste loquuntur in diuersis rescriptis,& a diuersis partibus im-
petratis, lex in vno,& ab eadem,ꝙ dicit vt in di.infra eo. ex te-
2 nore.[Excusari.] i.excipere non poterit,† nam exceptio permit
3 titur per lapsum anni.Sed contra: quia quæ annua sunt ad agẽ
dum,perpetua sunt ad excipiẽdum, vt ff.de excep. do.l. pure.§.
vlt.So.exceptionum quædam sunt perpetuæ quæ perpetuo ꝯ-
petunt: quædam temporales quæ non semper sed ad tempus,
competunt,& euitari possunt,& talis est hæc, vt ff.de excep.l.4.
rñ.j.& temporales,scd̃m.B.sed hæc sol.implicat contrariũ: iõ op-
ponitur,quia temporalis est & probatur ꝙ nõ debet esse: & tu
respondes mihi,quia ita est.Item exceptio tẽporalis per pactũ,
est;, nec ex illa agi potest : infra annum auctoritate priorum
literarum vt infra eo.plerunque,quare ergo non potest excipi?
Respon.quia si perpetuo excipi posset,perpetuo agi sed hoc fo
ret iniquum,& exceptio. sequitur actionẽ sicut accessoria nõ
econtra: quia ad agendum literæ fuerunt spãliter impetratę,&
sic propter connexitatem admittitur exceptio, vt s̃. de ꝯsti. tran
slato,& ff.de excep.exceptiones.2.§.rei.& de neg. gest.eũ actũ
& de mino.etiam.§.j.est,& illa ratio; quia impetrans potuit li-
teram perpetuare per citationem vnde imputet sibi vt in ꝯtra
rio signato: & ita vigilantibus &c.vt no.s̃.in prohemio super,
verbo maximè studentium.Sed in exceptionibus declinatorijs
4 iudiciorum spãle est: quia tempore † cõcluduntur, & tacitę ad
mittuntur, vt s̃.ti.j.cum.M.ferrariensis.in d.ver.si vero iudicio,
& probatur.ff.de except.& exceptiones.j.§.pcuratorie,& hoc ĩ
odium cauillatorum.Ar.infra de iudi.venerabili. ¶ Si autem.]
5 3.pars.] Copiam.Ar. † id quod per me non stat mihi non esse
imputandum,& ar.2.q.6.anteriorum,& §.ibi dum,& in auth.
vt spon.lar.§.hoc quoque,col.9. & ff.ex quib.cau.maio.sed, &
si per prætorem.j.rñ.Et no.scd̃m d.n.hæc litera locum habet in
negocijs nondum ceptis: in iudicijs enim ceptis, si literæ apella
tionis impetrantur locum habet ꝙ legitur,& no.in constitutio
nibus de appellationibus promulgatis.infra de appel. oblatæ,
& c. vt debitus,& ca.cum cessante.

SVMMARIVM

1 *Generalitas nimia reprobatur.*
2 *Incertus non datur iudex, nec tutor, nec procurator.*
3 *Appellatio generalis non admittitus.*
4 *Iura ordinarie potestatis, sunt seruanda.*

C. X.

AD hæc summus.] Tria notat, impetrantium maliciã: abusum: remedium. [Omnia negocia.] s.tã præsen
tia quàm futura: & iõ reprobatur, vt infra eo.qa nõ
nulli ver.aut literas,& ff.ꝙ cuiusque vniuer.item.§.si de curio
nes ver.sed si ita decreuerint,alias si super omnibus pęnitenti-
bus vnum certum iudicem.impetraret commendamus esset, vt
1 in authen.extra e.ti.dispẽdia lib.vi.Et est argu.† ꝙ nimia gene
ralitas reprobatur.de hoc infra de lib.ob.c.2.& 3.[Elegerint.].
i.elegerunt dum erant in curia: & sic est pręteriti temporis con
iunctiui modi: & iudices certi. Vel.i.elegerint: & tunc est futu-
ri temporis eiusdem modi: & iudices sunt incerti: & ideo re,p
batur ratiõe incertitudinis: generalis commissio admitteretur.
vt infra eo.sedes,& ca.pastoralis.ff.de iudi.cum prætor.§.j. Sic
2 † procurator incertus datur.ff.de procur.l.2.nec tutor.ff.de te-
sta.tu.tutor incertus,scd̃m Lau.sed scd̃m.C.iudices erant incer
ti: vt dixi in prin.ideo etiam literę probãt: quia p ipsas enume-
4 ratur iurisdictio ordinaria sicut innuit litera : sed † nec ap-
pellatio generalis admittitur, vt infra de appel.inter cętera.Ar.
11.q.j.peruenit,& in concor.sign.s̃.eo.ad aures, super verbo in
tentionis.ego tamen non facio vim vtrum certi fuerint vel in-
certi: sed in eo: qnia ad futura trahebatur rescriptum, vt not. s̃.
eo.c.super verbo: omnia negocia, similem lecturã facio, infra
de appel.vt debitus super verbo. fuerint .¶ Sicque fit.] 2.pars.
[Propicios.] iõ magis repbat.Ar.j. de appel. cũ spãli.] Nos igi
tur huic.] 3.pars.[Celeri.] 8.di.mala.24.q.3.resecande.vñ ver.
Principijs obsta, sero medicina paratur.
Cum male per longas conualuere moras,
[Lr̃as.] qa suspectę sũt: nec credim⁹,ꝙ de cãcellaria exierũt.sic.
s̃.e.c.2. & j.de del.ex par.2.[Virib.] Si.ar.s̃.e.ad aures.] Nr̃a au
ctoritate.] Sic.s̃.ti.prox.ex parte,si tñ tales literæ hodie impetra
rentur valerent cum Papa plenitudinem habeat potestatis: nisi
forte reuocarentur sicut de istis factũ fuit scd̃m d.n.hæc tamen
4 litera contradicit,& quia † seruanda sunt iura ordinariæ pote-
statis infra de appell.vt deditus,cum suis concor.& 11.q.1.per
uenit,nisi appareret ꝙ ex certa scientia hoc fieret.9.q.3. nũc ve
ro.vel nisi generalem.legationem committere infra de offic.de
lega.c.2.

SVMMARIVM.

1 *Stilus est seruandus.*
2 *Vitium scriptoris non impedit causam iuris.*
3 *Falsa latinitas, non uitiat testamenta instrumenta, vel literas episcopales.*
4 *Abrasio non nocet, nisi sit in loto suspecto.*
5 *Episcopus reprobatur, qui nunquam audiuit donatum.*

C. XI.

AD audientiam.] Duo continet, scilicet dnbitationẽ: diffi
nitionem.[Absolutione.] Pro qua nulla pecunia,
est soluẽda,dicit no.infra de Symo.ad aures. ¶ Qui-
1 bus.] 2.pars. [In constructione.] Vel stilo † qui seruandus, est
vt no.s̃.ti.j.ex literis, super verbo nostri moris, vt si Papa loquatr̃
vni in plurali vel pluribus in singulari: vel si episcopus vel supe
riores filios vel inferiores venerabiles fratres appellet, vt j.de cri
2 mi.fal.quàm graui.Sed contra: quia † vitium scriptoris nõ im-
pedit causam iuris.C.de testa.errore,& l.ambiguitate, & de le-
ga.j.l.in legatis.ff.de lega.2.cum pater.§.fidei tuæ,& de hæred.
3 institu.l.j.& de manu.testa.qui habebat.So.in testamẽtis, †&
instrumentis vel literis epi.scd̃m.B.non obsunt hæc vitia: sicut
nec in sacris in quibus veritas substantialis formæ attẽditur nõ
sanitas verborum, vt de con.di.4.retulerunt,& ca.si non sancti
ficatur.ff.de offi.præsi. illicitas.§. veritas.sed aliud in rescriptis,
Romanæ ecclesiæ, vt hic, quia per multorum manus quasi per
ignem,& aquam trãseunt: & tandem purgatorium inducunt.
magna tamen maturitate prius deducta, & magno libraminæ
ponderata.35.q.9.apostolicæ.j.de eta. & quali.c. penul.& vlti.
[Fidem si causa sententiæ recitetur, vt infra eo.c.dilectus.i.[No
lumus,] sic.infra de præben.licet.Sed cõtra, quia videlicet lite-
ra etiam si in constructione sit peccatnm vt colligitur infra eo.
cum adeo.& s̃.de consti.ecclesia,in fi.sibi,&c. & c. sequenti.ibi
cõione.Item ꝯtra infra de sacra.vnctio.c. vnico.ĩ prin.ibi apud
nos.& §.j.& §.fi.Item.contra infra eo.dilectus.2.& c.ex insinua
tione,& de elec signasti..in prin.& in fi.& de cleri.peregri.c.vni
co.Item contra infra de ferijs,licet.& de testi.significauerũt. so.
in singulis contrarijs assignatis.se defectus figuræ non nocet.
vt infra de fi.iustru.ex literis,& de criminę fal.c.vlti.[Peccatũ.]
Sed id non est vitiũ: sed effectus.si.insta de elec.innotuit.§.mul
5 ta sic reprobatur eps † qui nunquàm audiuit donatum.& hoc
iustæ, vt infra de eta.& quali.c.vlti.& penulti.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus, & nudus, ante restitutionem, spoliatori non cogitur respondere.*
2 *Spoliatus, à spoliatore accusari non potest.*
3 *Dolus perspicuis insidijs præsumitur.*
4 *Articuli, & positiones, sub disiunctione fieri possunt.*
5 *Agitur ad expensas, etiam post sententiam.*

C. XII.

EX parte. S.&c.Tres sunt.partes.In prima tan
git quæstionem,diffinitionem,& ap
pellationem,& impetrationem.In scd̃a vnius partis
prosecutionem: alterius negligentiam,& dolositatẽ.
In tertia finalem determinationem.[Ecclesiam.] s. matricem:
sicut de capella, vt infra e.c.ad fi.[Capellam.] Non nominę ec
clesiæ de tarento: sed suo alias non fieret ecclesiæ restitutio cũ
spoliata non est scd̃m d.n.[Detinet.[s. nunc,& iniuste: quia deie
cit inde capellanum vt sequitur.[Capellanum.] Duplex ergo
auxilium ex hac spoliatione Stephano competebat.primũ , ꝙ
non obstante appellatione facta ab eo.poterat iudex procedere
1 vt infra de app.an sit.Scd̃m quia † spoliatus, & nudus añ resti-
tutionem spoliatori non cogitur respondere: sed nec alij in cri
minali causa.2.q.2.per totum.3.q.2.c.1.& 3.sed nec libellum,
cogitur recipere,nec deliberandum est an sua sit admittenda ac
cusatio: immo salue sunt omnes exceptiones suæ, sicut perem-
ptoriæ,& dilatoriæ.2.q.7.sicut.Quid si non ecclesia siue rebus
ecclesiasticis sed toto patrimonio proprio spoliatus esset? Rñ.
2 a spoliatore † accusari non posset,& sic intellige.3.q.5.omnes
ab alio autem posset scd̃m.d.n.quod dic vt legitur,& plene. no.
extra. de restitutio.spol.frequens.§.1.& §.istum autem , & §.fi.
[Ipsius ecclesiæ.] s.capelle vt procedit.[Ministrantem.] s.quon
dam: quia nunc eiectus erat.[Ad se factam] s.oliuerio Dyaco
no.

no. Vnde sequitur ipse. O. appellationem suam &c. Litigauerant enim adinuicem super dicta capella: & sñia lata pro presbytero Dyaconus appellauit a sententia: & post appellationē. capellanum de capella deiecit. & hoc sufficit pro casu tamen, scdm. d.n. quidam intelligunt ꝙ iste. O. appellauit extra iudiciū ab aliquo grauamine quod sibi. s. ītulerat, vel inferi timebat, & appellatus ꝑsenserat appellationi, & iō reuocatur quicqd post appellationem fuerit attentatum. sm d.n. ad hoc j. de app. bonæ literæ autem impetrate ab. S. non reuocantur: quia spoliatio facta ab O. obest eidem. O. vt vlterius super appellationem, contra voluntatem. l. nō audiatur. sm d.n. prior intellectus magis placet. [Amouit.] Et male. j. de mutu. pe. prudētiam, scdm. d.n. [non curauit.] Coram iudicibus licet literas impetrauerit, vt sequitur. ¶ Cunq; auctoritate.] 2. pars. Prædictorum. s. quos impetrauit præsbyter vt præmisit: sed literæ fuerunt posteriores, vt sequitur: & sic facit pro opinione. G. quam no. s. eo. c. si autem, super verbo dolo vel negligentiam: quia hic cōueniebatur post annum prioribus literis non assignatis iudicibus infra annum. [Nulla mentio.] Et ideo non valebant sm ꝙ allegabant. & probatur. s. eo. cęterum, respon. j. [Vsq; ad tertiā.] Sub audi maximè, nam idem si in prima citatione tacuisset. arg. ff. de iudi. si quis ex aliena, nec in proprio facto ex quo literas habuit potest ignorantiam suam allegare, vt infra eod. ab excommunicato, vnde nō præsumitur hoc tacuisse nisi in grauamen
3 alterius, & sic † dolus ex persipicuis insidijs præsumitur, vt. C. de dolo. dolum. Cur. enim tacuit, vt infra de frigidi. c. j. §. i. ibi quia si proclamare noluit, certe vt contra ipsum præsumatur. ar. s. e. cęterum, in fi. & infra eo. ex tenore, & quia nonnulli. in fi. negligentia vero per lapsum temporis præsumitur, & ideo dico, ꝙ hæc decre. est glo. illarum. s. si autem. §. plerunque, vt ibi no. & expone sic literam sequentem. [Suppressit.] Subaudi. & accipe versum infra. In quibus, vsque fiebat. [Reuocatis.] s. omnib. & dic quæ pro, & iō apparet subaudi. [Quòd eis.] s. priorib.
4 literis. [Dolo vti postposuit, vel negligentia.] Ar. ꝙ articuli, † & positiones sub disiunctione fieri possint ad idem infra de resti. in integ. constitutus. §. 1. & 2. vbi de hoc. & infra de prescrip. auditus. sm d.n. ꝙ dic vt no. infra de testa. Raynucius. §. j. [Quod] s. ꝙ negligentia vti postposuisset. [Ex diuturnitate temporis videbatur cum biennium, &c. nulla mentio] Ideo non valebat, vt hic & infra de appell. sępe, in fi. ar. nec inuenies alibi vt credo ꝙ aliquis de sua propria appellatione teneatur facere mentionem. scdm. B. Inuenio tamen, ꝙ & de termino per hominē apposito debet facere mentionem, & sic per consequēs de appellatione, vt inf. de ap. oblatæ infra de ꝑscr. vti. vel inu. bonæ. [Elapsum.] s. ante quàm impetratæ fuissent, vel eis vsus esset, ideo de cœtero non debuit audiri, vt j. de ap. ꝓstitut⁹. Sic no. ꝙ quatuor faciebāt ꝯ ipsum: qa supsit, qa vti postposui, qa de appone mētionem non fecit: & quia ipsam appellationem, infra legitimū tempus prosecutus non fuit. ¶ Ideoque mādamus.] 3. pars. [Si ita.] s. ꝙ appellationem non fuerit prosecutus, vel ꝙ post appellationem propriam ad spoliationem processerit, ꝙ melius est, scdm. d.n. ꝙ dic vt infra eo. olim. §. fi. [Reuocatis] Quia qdquid post appellationem, &c. vt hic & infra de offi. dele. super quæstionū in fi. & de app. bonæ & j. e. significante, cū alijs sequenti b. inc. fi. [Attēptata.] Super dicta capella de qua agitur vel alijs contingentibus appellationem, scdm. d.n. si. s. ti. i. cum. M. ferra. in fi. [Eccleſiam.] s. capellā. vt s. in prin. [Matrici ecclesiæ.] Quę in persona capellani videtur ejecta, & iō restituitur. ff. de vi. & vi. ar. l. qui possessionem capellanus enim, non sibi possidebat. & ideo non aget. vt ff. de vi & vi ar. l. j. §. deijcitur. Sed ecclesię colonus. C. communia de vsucap. l. j. scdm Gof. ideo ecclesia restituitur cum is possideat, &c. vt infra de rest. spol. cum venisset. in fi. & de appel. bonæ. [In expensis.] Quia non erat prosecutus appellationem, vt infra de app. repræhensibilis, & est hic ar. ex or
5 dine scripturæ, ꝙ post sententiam † etiam agitur ad expensas, ꝙ intelligas eadem diæ. ff. de re iudi. Paulus, & hoc quando iudicis officio veniunt: nam si ex constitutione vt hic erat quia agebatur ex constitutione repræhensibilis, forte perpetuo agi pōt, sic non contradicit. C. de fruct. & litis expens. terminato, & de iudi. properandum. §. & si quidem, & §. sinautē. De hoc. infra. de pœnis, calumniam, & plenius infra de dolo & contu. finem.

SVMMARIVM.

1 *Petitio, debet esse certa.*
2 *Impotentiæ, nouem sunt.*
3 *Filius non potest prohibere patrem quominus res aduenticia, pro libito, administret.*
4 *Debitas peccare non potest.*
5 *Illud solum possumus, quod honestum est.*
6 *Quæ contra bonos mores sunt, nobis facere non licet.*
7 *Excommunicatus, an possit esse iudex.*
8 *Homo potest se excusare a iudicando, prætextu infamiæ.*
9 *Sententia non retractat? prætextu infamiæ, nec seruitutis.*
10 *Iudex non debet ab alijs quærere, quid eum loqui oporteat.*
11 *Impeditus an possit vices suas alij delegare.*
12 *Nemo cogitur vltra posse suum.*

C. XIII.

Ciscitatus. &c.] Quinque tanguntur hic, qritur de qua impotētia intelligatur clausula, ꝙ si nō omnes &c. Respon. ꝙ de impotētia iuris, & facti debet se excusare is qui non pt interesse alias non excusatur, nisi contineatur in rescripto si nō omnes interfuerint, &c. [Petitorio.] i. litem petitionem tuā cō
1 tinente, quæ certa † debet esse, vt infra de spon. de muliere, sed scdm quam respondendum est vt C. de transac. ut responsum. [Vn⁹ aut plures.] Redde singula singulis. ¶ Nos vero.] 2. pars. Illa potentia.] Hic consueuerunt significari antiquę gl. de quin que membris impotentiæ loquentes. Gof. sextum prosecutus ē.
2 Tu dic, ꝙ sunt † nouē vnde versus. ¶ Posse dabit factū ius, & natura, potestas. ¶ Officium, meritum, commodum, deitas, & honestas. ¶ Posse dabit factum vel non posse, quia nō habet vnde suum paupertas pascat amorem. Vnde excusatur, & si iurauerit ar. ff. quæ satisda. co. l. fi. infra de iureiur. breui. infra de pigno. significāte infra de sol. Odardus īfra de rest. spo. olim vobis. [Ius] De hac impotentia. 22. q. 2. faciat. 27. q. 2. agathosa. [Et natura.] De hac infra de spon. iuuenis, & de despon. impub. pudere. & d frigidi. quod sedem. [Potestas.] Qua impeditus specialis delegatus non potest compellere legatum ad exequendum: nec legatus specialem delegatum quo minus procedat, vt infra de
3 offi. leg. studuisti, quia par in patrē &c. vt infra de elec. innotuit scdm T. & alios, vel melius † filius non potest prohibere patrē. quo minus res aduenticias pro libito administrer repugnante, patria potestate, vt C. de bonis quæ lib. cum oportet. §. nos autem hypothecā erubescit enim lex &c. vt no. īfra de ma. & obe. inter quatuor, & c. cum inferior. [Officium.] De hac. 21. di. inferior, & 24. q. 1. §. sed illud Augustini. [Meritum.] Quia nil videns, ideo, vt 3. q. 7. §. tria, & infra de adul. c. penulti. & vlti. [Cō modum.] De hac infra de elec. quia propter, & de dila. c. vlti. §. penul. & ff. de verborum significatione, nepos proculo. [Deitas. [Quæ peccare † non potest de pę. di. 2. §. charitas. [Et hone
5 stas.] Quia illud † solum possumus, ꝙ de honestate. ff. de vsu. &
6 ha. naturaliter, nam etiam ea quæ † aduersus bonos mores sūt nos facere posse credendum non est, vt ff. de condi. insti. filius. & l. conditiones. Hęc tamen omnia sub duplici impotentia iuris, & facti largo modo compræhenduntur, sed ideo specificamus vt prouincialibus amicis nostris qui ꝑ maiori parte multa efferunt & pauca attendunt subueniamus. Vix enim aut nū quam erit quin per prædictarum impotentiarum aliquem se valeant excusare. [Illorum.] s. iudicum quibus scribitur. [Seruum.] Nisi credatur esse liber tempore sententiæ. 3. q. 7. §. tria ver. verum, & ff. de of. prætoris. Barbarius, & C. de testa. l. 1. & ff. de arb. pedius. §. 1. & l. sed & si in seruum. [Infamen.] Quid si pendente iudicio infamis efficiatur? potest repelli. ar. infra de offi. del. insinuante & de iuramento calum. cœterum. Quid si medio tempore excommunicatus? Repellitur, sed eo absoluto resumit vires, ar. infra de offi. del. prudētiam, §. sexta. Idem si restituatur pristinę famę per principem. 8. q. 3. §. notandum, & c.
7 se. in fi. & C. de cura. fur. l. penulti. Quid si excommunicatus, † ē sed nescitur? ar. ꝙ valet sententia infra de cohabi. cleri. & mu. nostra dic vt infra de procura. c. vlti. & de excep. exceptionem, & de sentent. & re iudi. ad probandum, hoc autem notandum,
8 ꝙ secundum d.n. nemo, † potest se excusare a iudicando ꝑ textu
a infamiæ [a] nisi contra eum excipiatur ar. C. de decur. infamia, &
9 l. nec infames, sed nec † prætextu infamiæ vel seruitutis lata sententia retractatur. ff. de offi. præto. Barbarius. he etiam exceptiones contra delegatū tantum competunt: non etiam contra or-
b dinarium [b] quandiu in suo ordine, & officio toleratur. vt no. j. de offi. del. cum super, secundum d.n. infra de cohabi. cleri. &
c mu. nostra. [Impedimēto.] Si iuris puta illitteratus est [c] nec ha
10 bet scientiā vel experientiam: quia † nec debet iudex ab alijs q̄rere quid eum loqui oporteat, vt in aut. de iudi. respon. 1. coll. 6. & de san. epi. §. damus. coll. 9. & infra de consan. c. 1. tamē ex pertus iudex esse potest. C. de iudi. certi. & ar. C. de epi. & cleri. parabola ni, secundum ti. & ar. infra de elec. c. officij in fi. Hoc intelligas quoad ecclesiastica pertinet si clericus sit alias ꝓtra infra de so. compe. significasti. & in eo ꝙ le. & no. infra de arbi. contingit, sed & alia quædam impedimenta iuris ponūtur 3. q. 7. §.

ADDITIONES.

a Prætextu infamiæ. Infamis cui fit commisso nō se excusat prætextu infamiæ aut alterius inhabilitatis vide hic Fęl. in 4. col. ver. non excusat.
b Contra ordinarium. Adde eum c. cum super circa me post Innocen. de offi. deleg.
c Illiteratus est. Illiteratus potest esse iudex glo. & omnes hic super quo. vide plene per Fely. hic in 5. col. ver. illitteratus.

7. §. tria. [Inevitabilis.] Exempla multa. ff. si quis cau. l. 2. [Impediri.] Subaudi intantum. [Quominus.] pro vt nota. [Interesse.] Subaudi tunc enim poterant alij procedere. ¶ Dummodo, &c.] 3. pars, & sic videtur, ꝙ alij procedant nisi tertius se excuset. Sed contra j. de offi. dele. prudentiam. §. adijcimus, so. ibi & infra e. §. nec enim. [Canonicæ.] s. per literas, vel per certum nunciū. 64. di. c. j. & penulti. & vlti. 8. di placuit infra de off. del. prudentiam, & ff. de rebus eorum qui sub tu. vel cu. magis puto
11 §. illud, de hoc infra de ap. cum parati. Sed nunquid † impeditus tenetur alij vices suas delegare? de hoc infra de offi. del. corā. In antiqua erat literatoriæ: sed correctum est vt nuncium nō excludat. [Curet.] Vt præsentes certificentur infra de offic. deleg. prudentiam, resp. 1. quod si non fecerit nō excusatur vt sequi
12 tur. [Si poterit.] Vltra posse † nihil vt hic, & 22. q. 2. faciat homo infra de rebus ec. non ali. consensus, in fi. [Vt] sic mandata exe cutione alii, &c. sed contra. §. adiicimus vt dixi. §. [Procedant.] Nisi hæc clausula, ꝙ si non omnes adiecta esset procedere non possent, vt infra de offi. del. vno. ¶ Nec enim.] 4. pars. [Excusari.] Sed tamen alij procedant, licet absens sit grauiter arguēdus, & si soluitur contra supra signa. j. de offi. del. prudentiā. §. adijcimus. ¶ Nisi forte.] 5. pars. [Interfuerint.] Hoc verbum omnia compræhendit secundum quosdam: sed quicquid dicant bene posset aliquis interesse: & tamen nollet vel non posset procedere.

SVMMARIVM.

1 *Periti, non semper concordant.*
2 *Res dubia fit, per negocium.*
3 *Generalis mentio, de primis literis facta in secundis, vtrum, & quando sufficiat.*
4 *Iudicem fauorabilem habere non parum est.*
5 *Aequalitas iurisdictionis, non pluralitas personarum inspicitur.*
6 *Fraus, vel malitia non præsumitur in his, quæ fiunt auctoritate iuris.*
7 *Arbitri iuris, vtrum eligantur alijs casibus, quàm a iure expressis.*

C. XIIII.

Pastoralis officij. & infra] Decre. ista in 12. partes diuidit. Quarum primam habes hic secundam infra de offi. del. Tertiam inf. de offi. ord. Quartam. j. de iudi. Quintā. j. de fide instru. Sextam de exceptionibus. Septimam de appellationibus. Octauam de his quę fiunt a præ. Nonam de donationibus. Decimam de decimis. Vndecimam de iure patro. Duodecimā de priui. Sunt & aliæ duæ pastorellæ quæ nō sunt istius tituli infra de sacra. non itera, & de causa poss. & proprie. Pars veroque hic habetur in quinque partes diuiditur. In prima fiūt duæ quæstiones. In secunda respondet vni tantum expressim. In tertia similiter sunt duæ quæstiones. In quarta soluit vnam. In quinta probat ꝙ per solutionem primæ soluta est scda, & addit. [Ambigitur.] i. dubitatur. Sed hoc qūo? quia aut secundæ faciunt mentionem de primis: & tunc valent secundæ, aut non faciunt mentionem de primis: & tunc valent primæ, vt s. eo. cęterum. rñ. 1. & §. 1. sed certè prima pars disiunctiuæ tollitur per decretales infra de sen. & re iudi. inter monasterium, & de ap. sępe & c. ob latæ. Secunda per decre. j. eo. plerunque immo illæ solę valent, quæ primo præsentantur. sm t. & b. j. eo. capitulum, & de app. vt debitus, sed respondent vt ibi no. dum b. dicit dubitari posse si secundæ literæ non exhibeantur, ar. j. de offi. del. ex literis, hoc reprobatur. ff. si tabu. testa. nullę ex l. vnica, & de his quæ in testa. delen. l. j. & infra eo. cum contingat, & offi. del. cum in iure. Alij dicunt, ꝙ dubitatur: quia eadem data est vel deleta est, hoc reprobatur hic: quia si nesciretur quæ priores essent. Item re, ꝙ batur infra de offi. del. sanę, & ff. de bo. poss. scdm ta. l. j. §. si quis in duobus. Dicunt alij, ꝙ dubitatur si contingat allegari priores vel posteriores impetratas per falsi suggestionem, vt infra eod. cū dilecta, & primi iudices volūt de hoc cognoscere. Item scdi, hinc, & inde citant: ideo prouisum est ꝙ simul conueniant ne contingat causam dilacerari, ar. infra eo. quia nonnulli, & de sequestra. pos. c. 1. §. 1. fm T. & B. & qui aliud exemplum ponunt, sensu indignent. fm Goff. verum est capitaneo sed prædicti indigent rationabili ad hoc infra de his quæ fiunt a ma. par. ca. c.
1 1. nam iudices contra quorum rescriptum hoc objcitur de pcū qualitate habent cognoscere, & non alij quàmuis hoc posset intelligi quando vnum tantum est impetratum, quod dic, vt no. infra eo. cum contingat. Ideo dic dubitari quando in secūdis non fit de primis expressa mentio sicut primi dicunt, sed se-
1 cundi asserunt ꝙ expressa est & sufficiens, & † etiam periti iter se discrepant, quia nec semper concordant, vt infra eo. sup literis: super quo exemplo facti potius quàm iuris poteris instrui. puta fit mentio de processu: sed non de toto. Vel dicitur. ꝙ annus elapsus est ex quo primo impetrans habuit copiam iudicū iō. volūt scdi cognoscere; ali⁹ negat, & iō uolūt primi cognosce
2 re, vel dubitat an primæ sint gñales vel spāles: sic q̄ † ꝑ negociū fit res dubia, vt C. qui. ad li. ꝓcl. nō lg. l. 3. & j. de rest. spo. Pylanis. & de proba. c. vlt. & de resti. co. super eo. In omnibus istis casib & ꝙsimilib. siue sup facto (licet G. ꝯ no.) siue sup iure de reuocatione dubitetur: quia iudices cuiuslibet partis si per se sine alijs, cognoscerent suspecti haberentur ne pro se pronunciarent, pro uisum est, quod hic dicitur: & etiā in dubitatione facti fortius, quàm iuris hoc puto locum habere, ar. infra de offi. del. suspitionis, & de appel. cum speciali. [Cognoscere] s. de reuocatione, prædicta: & dic ꝙ neutri per se, sed vtrique simul, &c. vt sequit, nam huic quæstioni quæ iuris est respōdet. [Per secūdas.] Quęstio facti est & huic non respondet. sed decisionem vtriq; iudicibus si concordant alioquin arbitris committit vt sequitur. [Primæ.] Ergo non erat deleta data ne eadē: qa sic nō appareret quæ primę. [Reuocatæ.] Cum † de primis fiat mentio dicit,
3 non obstantibus literis quod videtur sufficere infra de iud. cau sam quæ & de resti. spol. audita. Sed contra. j. de dolo. & contu. c. 2. & de confirma. inuti. bonæ, sed certæ non sufficit generalis mentio nisi quando ab aduersa parte sunt generales, & diuersę literæ impetratæ. tunc autem sufficit: quia si de qualibet litera, deberet fieri expressa, & specialis mentio forte non sufficeret p gamenum ad hoc infra eo. ex parte decani. & de cleri. non resi. cū ad hoc. hoc ēt per stilum curiæ comprobatur, quare Angelici de Bachellio siue Bachellario (non obstāte nomine) qui vno verbo omnia sua priuilegia reuocabat me presente coram domino Papa, & fratribus conquesti fuerunt in camera tempore concilij lugdunēsis. ¶ Ad ꝙ] 2. pars. [Respondemus] s. statuendo ꝙ nisi iudices posteriores, &c. [Deferendum] s. utriq; eorum cognoscant, intelligas de consensu partium, ar. infra d offi. del. super quæstionum. §. verum secundum. T. Credo, ꝙ ēt inuitis partibus possunt sibi deferre sicut, & simul cognoscere, & in huius dubij cognitione puto ipsos ordinarios cum a iure isto hanc sumant iurisdictionem, vt ff. de offic. eius cui man. est iur. l. 1. & infra de appel. cum speciali: nec potest appellare a sententia aliqua partium, tum quia sibi deferre possunt vt dicit litera tum quia nullum paratur preiudicium super principali, &
4 in his omnibus concordat. d.n. veruntamen cum † non parum sit in causa habere iudicem fauorabilem, vt patet in eo ꝙ le. & no. infra de offi. del. consuluit. §. 1. & vnusquisque opinionem, suam sequatur, vt no. s. ti. 1. c. i. in fi. satis videt, ꝙ appellari possit nā, & q̄uis iudices sibi deferre possint q̄tū ad cognitionem iurisdōnis, nō tñ q̄tū ad cognitionē, principalis cāę, & si hoc vellent facere puto, ꝙ ex cā appel. posset. [Vna pte] i. vnius ptis ꝓmissio
5 ne, nam æqualitas † iurisdictionis non pluralitas personarum inspicitur. si ff. de pac. maiorē. 6. q. 4 c. 1. & infra de iure patro. quoniam. Contra 65. dist. c. j. & 2. ff. de re iudi. duo ex tribus, solutum est supra, quia æqualitas iurisdictionis, &c. Quid si æquales sunt hincinde: potest dici, ꝙ tunc maiori parti standū. sit ar. ff. de pact. si plures. §. vlti. & l. sequenti. & C. qui bo. ce. po. l. vlti.
a secundū. B. hęc tñ litera contradicere videtur quia innuit, ꝙ in
6 vtroque casu ad † arbitros [a] recurratur. Sed nunquid iudices quibus delatum est suspecti sunt? quia si pro se iudicant videntur, ingerere se. ff. de procura. quæ omnia, si contra se iurisdictionē, a se abdicant, & sic contra infra de offi. del. pastoralis, secundū.
7 B. magister textum dest ruis non præsumo † maliciam vel suspicionem in his quæ fiunt auctoritate iuris. 23. q. 5. si nō licet: ibi quaſdam vero exceptiones &c. [Huiusmodi concertatio.] i. reuocationis dubitatio. & hic respondet quæstioni factæ. s. e. ver. proxi. qōni iuris. Vel dic, ꝙ & ibi vtranque decidit. [Sopiatur.] i. finiat vl terminetur. Quid si arbitri, iurisdictionē abiudicēt illis qui in veritate cognoscere non debebāt? tenet sententia cū contra ius scriptum data non sit nisi appellaretur. 2. q. 6. §. diffinitiua, & est ratio, quia ꝑ vtrasque literas data fuit iurisdictio, secundum. B. immo, quia licet non valerent litere tamē, auctoritate huius canonis vires sumunt, & viriliter fulciuntur. Sed nū quid hoc dubio pendente possunt sibi ad inuicem inhibere iudices n e procedant? Non: quia pendente hoc dubio pares sunt ar. infrade offic. del. studuisti, & nunquid simul cognoscere cuius sit iurisdō? Sic hoc. n. expsse dicit lra p̄cedēs. Et nūqd de municipali simul cognoscer pñt si uelim? Sic si ptes iurisdōnē eorū volu erūt ꝓgare sm d.n. qd non placet; quia reprobatur per id ꝙ legitur, & no. infra de offi. del. cum super abbatia, & c. p. & g. sed quando habet locum, ꝙ cognoscant simul de iurisdictionem? Respond. quando vtrisque sunt literæ assignate, & corā, vtrisque excipitur, & vtrique volunt procedere, tunc enim habet locum ꝙ hic dicitur. Alioquin si coram alteris tantum iudicibus exciperetur ipi soli præcederent, & hoc dubium diffinerent, vt infra eo. super literis. §. j. & §. si vero, & si male diffiniāt poterit appellari j. de excep. dilectę, & c. significauerūt. Quid si interim citent alij iudices, & coram eis excipitur de alijs literis,

& quod

ADDITIO.

a Ad arbitros, vtrum arbitri iuris eligantur in alijs casibus quàm a iure expressis. vide hic per Fely. in principio.

& ꝙ alij iudices iam inceperunt procedere super cognitione vi
rium literarum? Dicunt aliqui ꝙ isti secundi nō possunt cogno
scere tanquam præuenti: & sic hoc facerent appellari posset in
fra de app. ut debitus. Alij dūt ꝙ semper re integra. i. antequàm
sit super hac examinatione conclusū siue diffinitum admitten-
di sunt ad cognitionem, & diffinitionem, & sic intelligitur istæ.
§. & hoc verius videtur sicut satis exp̄ssæ probatur, arg. infra eo.
cum contingat, & infra de procu. auditis. Si autē primi iudices
antequam secundi de hoc quæstionem referrēt hoc diffinierūt,
rata est sententia: nisi fuerit appellatum infra de re iudi. ꝙ ad
sultationem. Porro si appellatum fuerit eius iudicio stabitur ad
quem fuerit appellatum infra de app. vt debitus. Nisi & iterū
appellaretur. ſ. de purga. ca. nos inter alios. §. fi. non tamen ter-
tio super eodem poterit appellari. ſ. de ap. sua. §. fi. Quid si nec
ipi nec arbitri in eandem possunt concordare sententiā? Dicunt
aliqui ꝙ si arbitri infra triennium sibi assignatum non concor-
dauerint procedent soli iudices qui primo citauerūt, extrauag.
d n. de app. legitima. li. vi. & infra eo. ti. vt debitus. Dicas contra
rium, & ꝙ delegans con soluendus est in hoc casu in quo etiam
potest intelligi sine calumnia infra de offic. del. sanē. nec obstat,
ca. legitima: quia in alio casu loquitur, neque vt debitus: qa lo
quitur in ordinario vt bi no. Sed nec habet locum quod dicit,
quando vna litera super principali, & alia super appellatione,
impetratur, vt patet infra eodem dilectus. 2. §. fin. ¶ Quoniam
autem, &c.] 3. pars. [An iudex.] prima q̄stio. [Adijciens.] secun-
da quæstio. [Compræhensis.] 1. ab impetrāte intellectis. ¶ Nos
igitur.] 4. pars. [Ad hæc duo.] b. infra de sacra. non iteran. ca. 1.
& 2. infra eodem edoceri. §. j. [Generali.] ideo suspectum, quia
generalitas reprobatur, vt no. s̄. eodem ad hæc. [Speciale.] sic.
s̄. eo. c. j. in fi. contra. s̄. eodem cum ordinē. solue vt ibi. [Ener-
uatur.] ergo soluta est prima quæstio, quia nisi iudices ante ex-
præssionem inrisdictionē. haberent: iurisdictio quæ nō esset, e-
neruari non posset, arg. s̄. de consti. cum accessissent. §. j. & in
concor. ibi signatis super verbo euidenter. ¶ Vnde.] quinta ps.
[Superflua relinquitur prima quæstio.] quia per hoc ꝙ dixit,
eneruatur patet. [Quia donec iurisdictio, &c.] vsque delega-
tus. [Et si merito dici.] 1. adiici. [Possit.] id quod in fine sequit,
s. [Sed antequàm, &c.] & dic, pro quod. [Vel res.] De petitione
reali dic vt no. infra de libelli. ob. c. vl. [Exprimantur.] tantum
valet expressio coram iudice facta quantum valeret in literis q̄
& in primo citatorio fieri debet. extra. e. ti. cū in multis. li. vi. so-
la autem expressio sine citatione non æquiparatur citationi per
quam iurisdictio perpetuatur infra de offi. deleg. gratum, & c.
licet. Ad hoc vero valet expressio, quia de cętero super expræs-
sis impetrari non potest nisi de priorib. literis, & clausula gene
rali fiat mentio. saluo eo quod dis. infra eo. plerunque, s̄m d. n.
quinimo, & de expræssione debet fieri mentio. ar. hic & infra d̄
re iudicat. inter monasterium. [Iurisdictionem.] quam dele-
gare possunt cum ipsam habeant: & citare possunt si expri-
mantur persone licet non res. tamen citatus non respon-
debit quousque res expræssa fuerit, & dilationem habue-
rit, quia deliberare non potuit. 5. q. 2. c. vlti. & 3. q 3. offeratur. &
infra de dila. præterea. Sed contra infra de resti. spol. cum ad se-
dem solue, vt ibi. Quid si moriatur delegans ante expressio-
nem? Dic i urisdictionem expirare quo ad non expræssa, vt infra
de offi. del. gratum. & c. licet, s̄m d. n. G. & B. & c. licet sit Ar. s̄. ff.
de offi. assess. l. antepe. s̄m B.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia non claudit gremium redeunti.*
2 *Misericordia, non est alicui claudenda, nec peccatori, impunitas laxanda.*
3 *Misericordia adhibetur, nisi iustitia seruatur.*
4 *Principium, potissima pars rei est.*
5 *Ratio, edenda est a capite.*
6 *Maior in dignitate proponendus est.*
7 *Primi, primo loco ponendi sunt.*
8 *Adoptans, primo interrogatur tanquam pater.*
9 *Digniores personæ, quæ dicantur.*
10 *Episcopi nullam suspensionis, aut interdicti incurrūt sententiam, nisi in ea dem, ipsi specialis mentio habeatur.*
11 *Senatores, sub nomine populi intelliguntur.*
12 *Dictio hæc alij, non semper positionem facit.*
13 *Legatum fundi, in genere non valet.*
14 *Nomina, specificanda sunt.*
Occasio iuris, non debet ad iniquum compendium trahi.
15 *Actiones, inducentes infamiam, grauiores sunt.*
16 *Quis non cogitur, in grauioribus constituere procuratorem.*
17 *Grauiores sunt causæ morales, & spirituales, quam ciuiles, ideoque matu riores iudices requiruntur.*
18 *Spiritualia, fortiora sunt, quam carnalia.*
19 *Maior solennitas, semper in maiorib. requiritur.*
20 *Maior summa pecuniæ potest peti, quam sit expressa in rescripto per gene ralem clausulam.*
21 *Personarum acceptio, non est apud Papam.*
22 *Dolum allegans, probare debet.*

C. XV.

Sedes apostolica.] Quinque tangit Pri
mo ꝙ impetrātes gra
tia sedis apostolicæ abutuntur, & de hoc ab vsu po-
nit quatuor exempla insequentibus. [Liberalem, qa
1 non † claudit gremium redeunt. C. de sum m. trini. l. vlt. & de e
piſco. & cle. si quis in hoc genus 1. q. 7. conuenientibus, nec ali-
2 cui † claudenda est misericordia nec peccatori impunitas laxan
da est. 23. q. 4. duo ista licet tamen teneatur ius reddere, vt ſ. de
iudi. nouit & de fo. compe. licet, in quo est liberalitas, quia in ne
cessitatibus, &c. vt ff. de adim. leg. rē legatam. Dic quòd gratia, ē
quicquid facit? quia vniuersę viæ domini misericordia, & veri-
3 tas, & nisi iustitia † seruatur misericordia adhibetur 45. dis. Di-
sciplina. secundum Bar. ar. infra de elec. cum inter vniuersas in
fi. Vel ideo dicit gratia. & infra eo. nonnulli, quia excommuni-
catus vel scismaticus quibus intelligitur subtracta hæc gratia: vt
legitur & notatur infra de offi. ordi. ꝙ seden. in fi. impetrare nō
potest infra eo. dilectus, & extra. ca. ipo iure eod. ti. li. vi. ¶ Nos
igitur.] 2. pars. [Malicijs,] infra eodem plerunque. [Vt cum in
Commissionibus.] Primum exemplum. [Viliores.] & non ine-
leganter.

Nam ioue principium musę iouis omnia plena.

4 Virgilius. Et † principium potissima pars rei est ff. de orig. iuris.
5 l. 1. & † a capitæ edęda est ratio. ff. de edēdo. argentarius. §. 1. &
6 † maior in dignitate præponendus est, 16. di. clementis, & §. vlt.
7 c. Isidorus. & c. sexta. §. prima & † primi primo loco ponendi,
8 sunt, vt C. de no. co. facit. l. vnica. Et primo † interrogatur ad op
a tans tanquam pater. ff. de ado. l. 2. [Digniores.] Quæ † sunt hec?
9 nam clericus dignitatem habet. 4. distin. denique. 1. q. j. reperiun
tur in fi. infra de seruis non ord. eo. libentius. & emancipia. ff. de
vsuf. sed & si quis. §. mancipiorum, & potest as secularis. 23. q. 5.
administratores. Et decorionatus, dt ff. ad l. cor. de si. l. in fi. &
l. qui cedere. sed & magistri maiores dicunt. 35. q. 9. veniam, &
iusti. 40. dist. multi, in fi. & nobiles. 24. q. 1. qui cōtra eccleſiæ pa
cem, & seniores. dist. 2. lex est, & antiqores. ff. de gradib. iuri scō
sultus. §. parentes, & famosiores, & fideliores. 2. q. 7. quæren dū,
& c. criminationes, & potentiores. ff. de ali. iu. mu. cau. fac. l. 3. re
spons. 1. & ꝙ me. cau. non est verisimile. 31. q. 2. Lotharius, & ra
tione numeri. ff. de pac. maiorem, 65. distin. c. 1. Sed & personę
primi ordinis maiores sunt quàm personæ secundi ordinis. 10.
q. j. antiquos. ff. de sicc. l. pe. Dico hoc arbitrarium, vnum tamē
scias, ꝙ maiores, et digniores vocat personas nobilis quę sub ge-
nerali clausula non compræhēduntur. ar. ff. de iniur. Item apud
Labeonem §. ait prætor nā et dignitati deferendum est, et per
sonę infra de offi. delega. sanę, & c. pastoralis. 2. q. 8. quisquis 45.
distinct. cum beatus de talibus intellige quibus, expræssis siue
tacitis princeps, ad dandum vel denegandum rescriptum citius
moueretur quia & religio exprimenda est, vt dixi. s̄. eodem, cū
ordinem, super verbo decimis. vnde nec clericus conuenietur,
ex specificatione layci: quia clericus maior est, vt. s̄ de consti. ec
clesia. vj. q. j. beatus. 33. q. 2. historia. in fi. 96. di. duo sunt, & c. qs
dubitet, & infra de ma. & o. solitæ. §. potuisses, & §. p̄terea. Hoc
tamen totum arbitrarium dico. ar. 23. q. 4. duo ista, s̄m B. si tū
inique arbitretur appellari potest, vt infra eo. significauit hoc ex
10 cepto, ꝙ † epi nullā suspensionis aut interdicti, incurrūt sniam
nisi in ea de ipsis specialis mentio habeatur, extra d. n. de sen. ex
com. quia piculosum. li. 6. & ideo in hoc nullum arbitriū cadit.
[ncludi.] lites abbreuientur, & fraudibus occuratur infra eod.
11 nonnulli & de dolo & contu. finem. vel nomine † populi etiam
12 senatores intelliguntur, vt insti. de iur. na. §. plebiscitū, nec † hæc
dictio alij semper positionem facit, vt ff. de consti. pec. l. 1. §. de-
bitum: sic nec hæc dictio cœteri, 60. di. c. pe. & vl. & lvi. di. ceno
manensem infra de pur. c. accedens. insti. de obli. quæ ex quasi
contractu nascuntur. Et illud Crucifixus est Iesus, & alij duo La
trones. ¶ Sed nec liceat.] scd̄m exemplū. & est tertia pars. [Ge-
neralitatis.] eo enim ipo intelligitur in fraudem versari ff. de iu
13 re, fisci. ita fidei. & no. s̄. eodem ad hæc sumus, † nec valet legatū
fundi in genere. ff. de iure do. cum post. §. gener. Sed contra. 32.
q. 4. meretrices. 14. q. 5. pęnale, & s̄. de consti. nam concupiscen
tiam. C. de præscrip. 30. annos omnes. ff. de euic. hæres seruum,
14 & de leg. j. si domus, respon. j. sed † certe nomina specificanda
b sunt [b] vt 21. distin. cleros. ſ. de pręben. cum secundum Apostolū
15 C. de codicillis. si idem. [Multitudinem.] ar. † occasionem iu-
ris ad iniquum compēdium non trahi. C. de vsu. pro emp. l. vl.
arg. 10. q. 3. c. vlti. ex hoc tamen habes, ꝙ generalis commissio
fieri

ADDITIONES.

2 Digniores personæ quæ dicantur. Adde Do. ab hic. in 2. glo.
b Nomina specificanda sunt. uide hodie tex. in c. cum multis. inf. eo. li. 6. ubi hec opinio approbata est.

fieri potest. Sed contra. s̄. eo. c. ad hæc. Solue vt ibi. [Effrenatā.]
ſ. vltra quadraginta, ar. ff. de testi. l. 1. ad finem, & infra de testi.
cum causam quæ inter archiepiscopum. c. vlti. & de cle. ex. mi.
latores, secundum T. & Io. sed hodie non potest, vltra tres vel
quatuor quorum etiam nomina sunt in primo citatorio expri
menda, vt in auct. d. n. extra eodem ti. cum in multis iuris arti-
culis li. 6. ¶ Nec super.] Tertium exemplū, & est quarta pars.
[Grauioribus.] quàm sint illa de quibus in literis specialem fe-
cerint mentionem. [Audiātur.] occasione clausulæ generalis.
[Minoribus, & leuioribus.] pura ciuilibus respectu criminaliū
16 ff. de pęnis in seruorum in fi. & C. de ad l. cor. de fal. vbi. Itē † a-
ctione inducentes infamiam grauiores sunt. 6. q. j. ex merito, &
tribus. c. ibi sequentibus. In grauioribus etiam nō cogitur qs ꝓ-
stituere, procuratorem. j. de procu. quærelam, & in autem. d. n.
17 extra de iudi. iuris esse ambiguum li. 6. Item † grauiores sunt cau
sæ matrimoniales, & spūales quā ciuiles: ideoq; maturiores iu
dices requiruntur. infra de iudi. decernimus. & de consan. & af-
18 fi. c. 1. & spiritualia † fortiora sunt quàm carnalia. j. de trāsla. ep.
inter corporalia. Et ideo qui exprimit leuiorem, & postea tran-
sit ad grauiorem, in fraudem versatur: quia circa maiora pericu
lum vertitur, ideo si Papa veritatem sciret forte nontali cōmis-
sisset. 42. dist. quiescamus. ff. de carbo. edi. l. 1. §. 2. de maioribus
autem, & minoribus facile est exemplum: illud enim respectu
quantitatis dicitur, & valoris, ad q̄ accedit. ff. de reg. iur. in eo. &
del. 1. q filiabus, & ff. de iudi. per minorem. licet sit, ar. cōtra. j. de
19 ap. c. de appellationibus, & de præben. maioribus, sed † certe in
maioribus maior semper. requiritur solēnitas. vt auct. de man-
prin. §. sit tibi. coll. 3. Sed & licet in iudicijs quo ad iusticiam fa-
ciendam non habeatur distinctio personarum vel rerum: vt in
nuunt contra. j. de iudi. nouit. §. pe. & infra de excep. cum inter
priorem. in rescriptis tamen cōtrarium est: quia odiosa sunt, &
20 propter fraudem abutentium vt hic dicit. Dixit tam. d. n. ꝙ † per
generalem clausulam potest peti maior summa pecunię quam
sit expressa dummodo nimium non excedat, expressa tamen pe
cunia tantum non potest peti castrum. Sed & in hoc dixit vale-
re discretionem iudicis vt sciat discernere inter maiora negocia
& minora. Hæc vero in procurarotis contractibus non vendi-
cant sibi locum. secundum. d. n. fit hæc interpretatio in odium
abutentium, vt supra eodem. c. in prin. & ideo non est ad alia ex
tendenda: nisi forsan hoc similis ratio suaderet. ar. supra ti. j. trā
slato. ¶ Si quis vero.] quinta pars, & est quartum exemplum
[Personas.] scilicet dignitate vel genere præfulgētes, ar. ff. de iu
reiur. ad personas, & C. de iur. cal. l. 2. §. finautem, vel dignitas. vt
in auten. d. n. extra de iureiu. [Non.] subaudi tamē ideo. [Eis.]
scilicet quas expressit, sed subaudi ideo. [Vt ad pares.] ergo ad
pares transire potest vel minorem descendere dummodo impe
trauerit bona fide. [Fraus, & dolus.] sic infra c. proxi. in fin. & de
cleri. non resi. tuæ. & infra de dolo & ꝓtu. ex literis 30. q. 1. dictū.
[Impetratis.] cū pondus & pōdus: mēsura & mēsura vtrunq;
21 sit abhominabile apud deum: nec † apud Papam sit acceptio p-
sonarum, vt infra de iudi. nouit. Quæ vis est vtrum maiores vel
pares vel minores exprimantur? Respons. ponæ ꝙ Papa mādat,
titium, & sempronium: & quosdam alios compellendos ad ve
niendum coram iudice, & testimonium prohibendum. Certę si
impetrans nominat pauperes, senes, licet illustres videtur ī frau
de versari, vt infra de testibus, si qui testium, & no. vel impetro
inquisitionem contra prælatum specialiter nominatū, & quos-
dam alios: non prosequor nisi contra minores vel specifico in-
famatum: nolo transire ad parem non infamatum infra de ac-
cu. qualiter. Vel dic, ꝙ decre. ista violenter præsumpsit ꝙ ex quo
nominati non conueniuntur, ideo nominauit vt alij ad reden-
ptionem venirent. arg. infra eo. nonnulli. s̄m Goff. sic probabit
22 dolus quia qui † ipm allegat probare debet, ff. de ꝓba. quotiēs
§. qui dolum. Quid si non habet copiam specialiter nominati?
Dic ꝙ hoc protestari debet alias repelletur, quia præsumitur
contra ipsum, ar. infra de offi. ordi. pastoralis. §. vlti.

S V M M A R I V M.

1 *An pro sola impetratione, quis puniatur.*
2 *Iudex partes, & etiam alios delinquentes coram se potest punire.*
3 *Vires rescriptorum, quæ sint.*
4 *Iudicium mutatur, mutato iudice.*
5 *Generi, per speciem derogatur.*
6 *Rescriptum, quando facit dubiam mentionem de rescripto, quid iu ris.*
7 *Iurisdictio ordinaria declarari non potest auctoritatem rescripti, nisi pri mo delegato fuit assignatum.*

C. XVI.

Extenore.] Tria tangit, commissionem, &
citationem a præsbytero impe
tratam, aliam commissionem, & ad alios iudices, &
contra eundem obtentam, & abbatis exceptionem
quæstionis diffinitionem. [Ad alios.] quàm vos, coram quibus
abbas fuit primo citatus vt sequtur. [Apostolicas.] & ad vos quas
dam alias, qui scilicet iudices alij, [Aduersam.] scilicet abbatē.
[Eis.] scilicet alijs iudicibus. ¶ Cunque.] 2. pars. [Vos.] secundi
iudices citato abbate auctoritate literarum ad vos impetratarū
& presente. [In causę cognitione procedere.] ad instantiā eiuſ-
dē præsbyteri. [Per alias.] scilicet primas citatione, vt ſ. [Alijs.]
scilicet iudicibus. [Quæ.] scilicet primæ. [Illarum.] scilicet se-
cundarum reuocatæ, quia de ipsis nulla mentio facta erat vt se
quitur. ¶ Nos igitur.] 3. pars. [Duas commissiones.] & ad diuer
sos iudices, nam eo ipso præsumitur hoc in fraudem feciſſe: nisi
vna de reliqua faciat mentionem vt sequitur. [Impetrātis.] No
ta quamuis alij faciant vim in vsu: secundum quos faciat alle-
gatio. s̄. posita ibi citatus, tamen Papa in illo nō constituit vim:
1 vnde dicit impetrantis non dicit vtentis, & † sic pro sola impe-
a trationea punitur, & fraus præsumitur, vt hic & j. eo. in nostra. ī
prin. sed secundum alios subaudies, & vtentis, alioquin contra.
infra eodem quia nonnulli. ibi coram diuersis trahunt sed cer-
te illud respicit pluribus personalibus: & debes subaudire eo-
dem tempore alias enim quo ad illum articulum non habet lo
cum pœna, immo finita vna causa potest mouere aliam coram
alio iudice, sicut fit coram ordinario tota die. In alio autem ca-
su ex sola impetratione punitur non dico in expensis quousque
traxerit: sed in amissione rescriptorum quib. voluit abuti. ar. 11.
q. 3. priuilegium. j. de vsu. quia fruſtra. s̄. eodem cœterum in fi.
Delegans enim nunquam cuncederet diuersos iudices quin fa
ceret de vno rescripto in alio mentionem. vt hic, & dicto. c. ī no
stra, & infra de app. significauit, ergo eadem ratio debet mouere
delegatū vt infra eodem super literis in fi. & ex sola impetra
tione punitur īpetrās fraudulēter, vt s̄. eo. sedes & j. eo. nōnulli,
in fi. punitur, dico in casu nostro, quia exceptio contra vtrunq;
rescriptum acquiritur: sed illa extra iudicium non opponit: nec
in iudicio si nescitur: tamen ex quo trahit aperta ex probatio.
& sic quando. G. dixit trahūt: respexit facilitatem probationis,
& pœnam expensarum. Hoc hodie comprobatur in auct. d. n.
eodem ti. dispendia. li. 6. [Commodo careat.] scilicet capellan⁹,
immo videtur ꝙ a causa debet cadere. C. de asse. toll. l. 1. §. fi. sed
hic dicunt speciale fauore libertatis. Sed quis pronunciabit de
hoc? Nam delegatus cognouit tantum de exceptione oppo-
sita: ergo de ipsa tantum pronūciare debet. ff. de iudi. de qua re
2 infra de or. cog. cum dilectus. §. fi. Respon. † Iudex partes, & etiā
alios delinquentes coram se potest punire. vt C. de testi. nullū.
& hoc est notorium iuris infra de coha. cle. & mu. vestra secun
dum d. n. etiam ratione connexitatis hoc contingit. s̄. eod. cœte-
rum in fi. & auctoritate huius iuris hoc fieri potest si s̄. eodem
pastoralis. §. j. [Vtriusque.] scilicet commissionis. Sed contra. s̄.
eodem cœterum. ¶ Cancellatis antiquis glosis ad contrariorū,
omnium habendam plenam noticiam sic distingue. Cum quæ
3 ritur † viribus rescriptorū, si vnicum impetratum fuerit perpe
tuo durat. ar. C. de diuersis rescrip. falso. i. vsque ad 30 annos C.
de consti. pecu. l. 2. Sed si duo impretantur aut ab eadem parte,
a diuersis. Item aut contra eundem, aut contra diuersos. Item
aut super eo. aut sup diuersis. Item aut ad eosdem iudices, aut
ad diuersos. Item aut sub data & forma eadem aut diuersa. Si q
dem idem contra eundem, & super eodem & ad eosdem iudi-
ces plura rescripta impetrauerit eiusdem tenoris, & eiusdē da-
te, vtrunque valet, sicut de consuetudine fit, & hodie in auct. d.
n. extra eo. ti. dispendia. li. 6. expressius comprobatur; & est rō:
qa nō nocet hre plures testamēta eiusdē tenoris: imo prodest
ꝓpericula imminētia. ff. de testa. vnū testm̄, & de his q̄ ī testa.
del. l. vlti. & de bo. pos. s̄m, ta. l. 1. §. fi qs in duobus, & insti. de te
sti. §. pe. Ideo pro eodem facto scribitur iudicibus semel, & secū
do infra eodem olim. Si vero tenor contrarius est sibi imputet,
qui vtroque vsus est: quia neuter valebit ar. C. de fide instru. scri
pturæ, & infra de fide instru. imputari infra de app. sollicitudinē
ad fi. ff. de regul. iuris. vbi repugnantia. Sed, & si sint eiusdem te-
noris, & discordent in data distinguendum est vtrum secundū
faciat mentionem de primo sicut distinguitur in inferioribus:
ego enim in casu isto recedens ab antiquis facio vim propter li
tes post datam primi rescripti exortas, ad quas primum rescrip-
tum non extenditur, quāuis secundum extenderetur si diceremus ipsum valere. ar. supra eodem ad hæc sumus, & c. vlt. versi. aut literas. ff. de iudi. non videtur, & l. nō quemadmodum. Sed & si idem contra eundem super eodem ad diuersos iudices lite
ras impetrauerit: dixerunt antiqui vtrunque valere si bona fide hoc fiat, quia non nocet habere plura testamenta eiusdem te-

noris,

ADDITIO.

2 Pro sola impetratione punitur. Adde quod cum Hosti. transit hic An. ficcul. p tex. in c. dispendia infra eo. lib. 5. & Io. An. ibi in 4. co. & Do. versus finem principij. Contrarium quod immo cum impetratione requiratur vnus. tene hoc glo. quam communiter approbant Doc. s̄m Do. Abba. uide hic Fely. quæ reputat istum passum periculosum, vide eum in prima, & secunda col.

noris vt supra. Sed ego dico ꝙ non sunt eiusdem tenoris ex quo
4 diuersi scripti sunt iudices, quia † mutato iudice mutatur iu-
dicium. ff. iudi. sol. cum apud sempronium. & C. de iudi. prope-
randum. §. si uero in medio triennii. sic mutato hęrede aliud est
testamentum. & valet tantum posterius. vt infra de cel. missarũ
cum marthe. §. ceterum & C. de sacrosant. eccles. l. 1. 13. q. 2. c.
vltima volũtas. §. sed aliud. vnde dico ꝙ qualiterqunque cõstet
ꝙ diuersos iudices impetrauerit a iure præsumitur fraus ex quo
non fecit in vno dereliquo mentionem, & sic debet carere cõ-
modo vtriusque vt hic. & infra c. vlti. ver. seu quemquam. & j̃.
de appella. significauit quia si dicit ꝙ hoc fecit bona fide. vt si
forte moreretur vnus iudex recurreret ad aliud viuũ, nõ ꝓdest,
cum habeat ordinaria auxilia. s. ꝙ non exprimat propria noĩa,
sed dignitatis tãtum seu locorum. vt infra de offi. deleg. quoniã
abbas. & de offi. ordi. pastoralis. §. ꝓterea. vel faciat apponi clau-
sulam ꝙ si non oẽs possunt interesse, duo vel vnus nihilomi-
nus exequantur vt supra. eo. sciscitatus. & infra de offi. dele. pru
dentiam. & c. cap. vno delegatorum. vel procuret ꝙ vnum faciat
mentionem de reliquo. alioquin contra conscientiam princi-
pis impetrat, & sic non valet qđ sequitur ex eo. vel ob id vt. j̃.
cum dilecta post prin. non ergo recurrendum est ad extraordi-
narium auxilium per machinationis incitamentum. in quo nul
la fraus, nulla malicia potest excogitari. vt. ff. de mino. in cause.
2. ar. 32. q. j. dixit dominus. insti. vi bo. rap. §. sed nedum talia. j̃. e.
nonnulli. & de elec. osius. & de accus. qualiter. in princ. sic ergo
non diuidetur continentia iudicum, nec diuisio approbabitur,
nec via fraudi relinquetur in eo iudicio. ar. C. de iudi. nulli. & j̃.
de sequest. pos. c. j. nec obstat. infra eo. quia nonnulli. Respon-
dendo vt no. supra super verbo impetrantis. Quãdo autẽ impe
trat idem contra eundem super diuersis & ad eosdem commen
dandus est. ff. de iniur. pretor edixit. §. si mihi plures. Idem est si
contra diuersos dummodo neuter trahatur vltra duas dietas,
immo & hoc necesse habet facere si super eodem connexo im-
petretur, etiam si diuersi impetrent. ad hoc. ff. de qui. rebus ad.
eo. iud. ea. l. j. & 2. de libe. cau. cognitio. §. vlti. & l. seq. & iud. sol.
iam tamen. §. in hac. De hoc no. ff. de procu. l. omnium. & j̃. de
appel. vna. Sed hodie si plures personales contra eundem mo-
uentur necesse est ꝙ vnus tantum iudex impetretur. alias caret
commodo omniũ litterarum impetrans, & in expensis condẽ-
natur quam etiam pęnam reus patitur si eodem durante iudi-
cio actorem alibi traxerit. quamuis coram eodem iudice recon
uenire vel ad eundem possit litteras impetrare. vt in auth. d. n.
eo. ti. dispendia. li. vj. Sed si diuersi super diuersis & contra diuer
sos & ad diuersos iudices impetrare voluerit, nullum ius pro-
hibet. Vbi autẽ idem contra eundem super diuersis & ad diuer
sos iudices impetrat, distingue vtrum hoc faciat ex malicia, vt-
puta quia ipse diuersos contractus in eadem ciuitate cum eodẽ
inierat. vel diuersæ res in eodem territorio site erant, & tunc
a neutrum valet[a] vel hoc faciat bona fide, vt quia vnus contra-
ctus initus in anglia. ideo vult iudicem anglicum alius Bononię
quare petit italicum. Idem si res in diuersis prouincijs site sint,
tunc enim quia graue esset ei ducere testes vnius loci ad alium,
utrunque valet. sic intellige. j̃. eo. quia nonnulli. ver. seu quem-
quam. & dictum extra dispendia. li. vi. Ar. j̃. de fideius. peruenit.
& 33. q. 2. siue de coniugij. j̃. de fide instru. accepimus. & de testi.
cum olim. & de appel. ex parte. & de confir. inuti. cum dilecta.
§. volentes. Si vero duo impetrant super eodem ꝯ se, & adinui-
cem. s. vnus contra alium & ad eosdem iudices, sed diuersa est
forma & non apparet quod prius vel quod posterius, consulen
dus est princeps de quo sensit. j̃. de offi. dele. c. 2. secũdum oĩs
idem intelligo si ad diuersos iudices, licet eadem sit forma. nam
& ibi cum diuersi diuersa sentiãt, causarum fines impediri pos-
sent, cum vnus forte absolueret & alius condennaret. & ideo
dicuntur, varię literæ, quia mutato iudice intelligitur mutatũ
iudicium. vt no. s̃. ver. sed si idem. Hoc autẽ contingit quando
eadem est data, nec vnum facit de reliquo mentionẽ, vnde non
deficit ius sed ꝓbatio. sic. ff. de testa. tu. duo sunt Titij, & de vsuf.
quotiens. Si autẽ apparet qđ prius & quod posterius. sed vnum
5 est speciale & aliud generale, semper † per speciem generi dero
gat qđ dic vt di. s̃. c. j. ver. si vtrũq; sit rescriptũ. Si uero vtrũq; sit.
spãle vel vtrũq; gñale, & primo ĩpetranti possit fraus vel negli
gẽtia imputari, valet secundum, ꝗuis de primo non faciat men
tionem. vt. s̃. eo. si autẽ. & j̃. eo plerunque hoc si vterque assigna
uit rescriptum nam si ambo etiã negligentes simul occurrant,
primo assignans obtinebit. sicut põt saluari. j̃. eo. c. capitulũ san
ctę crucis & de appel. vt debitus honor per quas dicunt alij cor
recta quasi oĩa iura de hac materia loquentia sed nõ sic intelli-
go vt in dicto ca. no. Sed quomodo intelligemus hanc fraudem
vel negligẽtiã? Dic vt no. s̃. eo. si aũt & c. ex par. s̃. & j̃. ca. plerũq;
Hoc si ãnus elapsus est ex quo prĩo ĩpetrãs habuit copiã iudi. ꝫ
si ãnus adhuc elapsus nõ sit distĩgue vtrũ scđm de primo faciat
mẽtionem expressam, & sic reuocat primum, vel nullam, & sic
non preiudicat. vt. s̃. eo. c. 2. & 3. & infra de offi. delega. ex literis
6 vel dubiam † quæ est media inter expressam, & nullam; & sic
hęc dubitatio in subsidium per arbitros declaratur, vt supra eo.
pastoralis, quod dic vt ibi no. & infra eodem cum contingat. Sꝫ
vt fortius confundãtur aduersarii vestri dicunt hodie nõ esse lo
cum his an fractibus, quia tantum valet rescriptum primitus as
signatum, vt infra eodem c. capitulum, de appel. vt debitus, sed
huic contra dicunt glosæ suæ positæ in prohemio super verbo
ꝯrietatem, vnde dic non obstat infra eodem capitulum, quia
ibi primo obtulit is q̃ primo impetrauit vt ꝓbatur ex ui literæ,
sicut ibi no. & verbum prius non aduerbialiter sed nominaliter
tenetur ibidem non obstat infra de appel. vt debitus, quia intel-
ligo ipsam in ordinario coram quo potest impetrans perueni-
ri, & hoc est quod probatur in fine ibi saluis constitutionib. & c.
Nam si maiores causas delegasset quare exciperet eas immo co
gnoscerent delegati ergo ordinarius in omnibus procederet iu-
xta tenorem ipsius, saluis constitutionibus, & c. & sic non põt,
7 ordinaria † iurisdictio declarari auctoritate rescripti nisi primo
delegato fuit assignatum, ar. supra eodem ad hæc sumus, & in-
fra eodem quia nonnulli ver. aut literas, & infra de ma. & obe. p
tuas, & 11. q. j. peruenit, accidentalis ergo iurisdictio, & extraor-
dinaria per naturalem & ordinariam de facili rumpitur: quia
redit res ad id quod nã sibi concessit, quod dic vt no. supra c. 1. ĩ
distin. ver. nisi vero prima ad hoc infra de transac. de cętero, &.
3. q. 3. §. ei autem, sed & aliis modis saluatur, vt tetigi. supr. ver.
dicas, & super. c. vt debitus plene no. Quotquot autem mem-
bra facere voluerit inquantum possum comprehendere per su
pradicta plene poterit expedire.

ADDITIO.

a Neutrum valet. Adde quod faciens aduersarium citarem coram diuersis iudi
cibus pro eodem negocio debet perdere causam glo. fi. in ca. cum dilectus de
purga. cano. Et vide hic per And. sic. & Felyn. in 8. column. versiculo perdere
debet.

SVMMARIVM.

1 *Obliuio fallit aliquando Papam*
2 *Nihil inhumana conditione perpetuo stare potest.*
3 *Status noster, sub perpetuo motu consistit.*
4 *Præbenda sufficiens, quæ dicatur.*
5 *Mores indistributione fructuum, & præbendarum magis sunt attendendi, quàm nobilitas.*
6 *Papa quando quæ decipitur.*

C. XVII.

CVm adeo.] Tria tanguntur, miratur archi-
episcopus ostendit Papa ꝙ nõ de
bet mirari, declaratur quare. [Moderemur.] alias vi
derentur, quod dic vt not. supra eodem ad audien-
1 tiam, super verbo, in constructione. Plerunque tamen † fallit
etiam ipsum Papam obliuio, vt 22. di. persona nam omniũ ha-
2 bere memoriam, & c. & inhumana † conditione nihil perpe-
tuo stare potest, vt C. de ve. iur. enu. l. 2. §. si quis autem, & §. sed
3 quia diuinæ, quia † omnis noster statutus sub perpetuo motu,
consistit, vt in auct. de non ali. aut permu. re ec. §. autem lex col.
2. & de valde iustissimo dubitatur sollicitæ. vt ĩ auct. de tab. cir.
me. ibi: licebit enim eis, & c. col. 4. ff. de reg. iu. omnis diffinitio.
vnde vrbanus & c. sicut no. supra eodem si quando super verbo
sustinebimus. [Sufficientem.] Sufficiens dicitur si sibi, & suis suf
4 ficit. l. di. studeat ad fi. infra de coha. cle. & muli. c. j. & si † potest.
hospitalitatem tenere & episcopalia iura persoluere ĩfra de sup
plen. negli. præ. sicut, & de præben. de monachis, & de contra-
hen. emp. c. 1. considerata nobilitate, & dignitate illius de cuius
prouisione quæritur, ar. 41 distin. non cogantur, & in his q̃ not.
supra eodẽ sedes. super verbo. maiores, & digniores, sed & sciẽ-
tiæ, & facundiæ & consuetudinis ecclesiæ. ar. ff. de var. & extra-
or. cog. l. 1. §. in honorarijs, & ff. de vsuf. sed & si quid. §. 1. & su-
per de consti. cum omnes, & infra de conces. præ. ex parte in fi.
Hoc dico arbitrarium, ar. infra de offic. delega. de causis. Vt ta-
5 men † magis consideres morem virtutum matrem præmia di
spensantem quàm sanguinem nobilem dissipantem. sic intelli-
ge infra de præben. de multa in fi. & c. venerabilis. §. nos igitur,
& 8. q. 1. Moyses. [Miserimus.] Sed nos de admiratione tua for
tius admiramur cum si literarum, & c. [Cum si literarum, & c.]
2. pars. [Seriem.] Nota intentionem considerandam. vt supra,
eodem ad aures, & formam, vt supra eodem c. 2. & infra eodẽ,
cum dilecta ante fi. [De præbenda.] Hanc exceptionem non
posset diuersas præbendas habens opponere, vt infra de excep.
cum ecclesiasticæ. Alius autem hoc posset quantuncunque pa
6 pa præcise scriberet, vt infra de offic. dele. ex parte. 2. nam † quã
doque Papa decipitur, vt 2. q. 6. biduum, ante fi. ibi rursus illud
verendum est & c. & no. s̃. super verbo moderemur. ¶ Cum. n,
in literis.] 3. pars. [Nec clericus.] Sic non valet litera si tacet cle
ricatum.
a ricatum. Idem si dicit se clericum cum non sit[a] j̃. de transac. ex li
7 teris. & est arg. † ꝙ si non facit mentionem de beneficio vel etiã
clericatus non valet rescriptum, vt j̃. de præben. super inordina-
ta, quod dic, vt no. j̃. c. postulasti. in fi. & c. in nostra. & c. si propo-
nente. [Adiecta conditio.] s. ex abundanti. vt s̃. eo. si quando. &
probatur. j̃. de æta. & qua. accepimus. de hoc. s̃. eo. c. ij. [Obtinen-
8 dum.] Patet ex præmissis cum hoc verbo iunctis, † ꝙ habens
vnam præbendam non est idoneus ad aliam. sicut. j̃. de præben.
super inordinata. quod dic, vt ibi no. Potest tamen sophistice re-
sponderi, ꝙ idoneus est ex postfacto, quamuis non ab initio. arg.
j̃. de inreiu. quemadmodum. §. ꝙ si post huius. & de præben. dile-
ctus filius. G. vel hic volebat descendere contra iura. xciii. distin.
legimus. ad fi. & j̃. de transla. episco. c. j. ad fi. & c. vlti. §. j. Item hic
vexabat pauperes clericos contra. c. s̃. e. ad aures. sed hæc sophisti-
ca sunt, vt patet in eo, quod le. & no. j̃. de præben. cum non igno-
res. & c. super inordinata. & j̃. c. postulasti. & c. si proponente [Im-
petratæ.] q. d. tali veritate tacita, qua expressa nullatenus literas
9 habuisset, & sic nõ valebant, vt j̃. eodem. super literis. Quid si † do
b minus papa ex certa scientia pro indigno scribat.[b] Argumen. est
hic a contrario sensu, ꝙ exceptio non potest opponi. Sed contra
ff. de confir. tu. vtilitatem. quæstio dominicalis est. Tu dic, ꝙ pri-
ma fronte præsumitur rescriptum subreptitium. j̃. de æta. & qua.
eam te. sed si constat de certa scientia nihil opponetur, vt in d. l.
vtilitatem. j̃. de offi. dele. ex parte ij. xvij. q. iiii. §. qui autem. nisi for
san tanta, & tã patens esset indignitas, ꝙ is, cui scribit, salua ꝯsciẽ
tia obedire nõ posset, vt patet in eo, qđ no. j̃. de tẽp. or. ad aures. §. j.

ADDITIONES.

a ¶Cum non sit. Adde tamen ꝙ impetratio destinati ad clerum dicentis se
clericum valet si defert habitum clericalem & gerit se pro clerico, licet
nullum ordinem habeat. vide Feli. hic in ij. coll. in ver. de destinato. & in
ver. contrariam partem. Sed Ab. tenet contrarium.
b ¶Quid si papa scienter pro indigno scribat. Vide hic Panor. in c. si quan-
do. s̃. e. vbi pulchre declarat, & limitat quod hic sequitur. nisi forsan tan-
ta & tam patens & c.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iuris non est peruertendus.*
2 *Ordine iuris peruertere non pręsumitur Princeps vno verbo.*
3 *Clausula quandoque determinat præcedentia & sequentia.*
4 *Ordo scripturæ quando seruandus est.*
5 *Iudices semper secundum iustitiam procedere debent.*
6 *Ius sequendum est potius, quam ordo scripturæ.*
7 *Rescripta interpretantur sicut ius commune.*
8 *Dispensationes & promissiones restringuntur.*
9 *Interpretatio semper fit in dubio contra producentem.*
10 *Interpretatio fit lata in priuilegijs & indulgentijs.*
11 *Interpretationi locus non est, vbi non occurrit ambiguitas.*
12 *Error scriptoris, non nocet scripturæ.*
13 *Testes non sunt recipiendi lite non contestata.*

CAP. XVIII.

CAusam quæ. Quinq; dicuntur. Clausulæ. Dubitatio. Dubitationis de
claratio. Iusti processus confirmatio. Iniusti irritatio.
Idem iuris esse in accessorio. [Recipere] Videbatur ꝙ
testes recipiendi essent, etiam contra ius, quasi sequens clausula
non reciperet istam, ideo mandat, quòd sequens clausula quan-
1 tum & c. intelligatur ante hanc † ne contingat peruerti iuris ordi-
nem, vt statim sequitur. [Quantum de iure.] Hæc clausula sem-
per debet apponi in peremptorio post ipsum terminum perem-
ptorium, vt j̃. de resti. in integ. ex literis. in fi. & de dolo & contu.
cum dilecti. §. j. in fi. & ff. de iudi. in peremptorio. & hæc clausula.
2 respicit præcedentem, quasi nõ est verisimile, † ꝙ princeps vno
verbo peruertere voluerit iuris ordinem. ff. de confir. tu. l. v. secun
3 dum T. & j̃. de elec. ecclesia. ij. §. deniq;. & ita quandoque † clausu-
a la determinat[a] pręcedentia & sequentia, vt hic, & j̃. de appella. in-
quisitioni. prout ius postulat. xxxii. q. vii. apostolus. j̃. de ap. secũdo
requiris. Vel sicut est de voluntate ꝯhentiũ. ff. de pac. dot. cum
pater. & de ꝯdi. & demõ. auia. & de verb. obl. Titia. Vnde versus.
Sępe subauditur quod præit, aut sequitur.
ff. de lega. j. si seruus plurium. §. si numerus. Quandoque respicit
proximum dictum tantum. vt j̃. de dona. cum dilectus. quando-
4 que omnia superiora, vt j̃. c. olim. Sed contra, quia † ordo scriptu-
b ræ seruandus est, [b] vt j̃. e. cum dilecta. §. vlti. So. Illud verum est ni-
si ordo iuris peruertatur vt hic, & hoc in rescriptis, quia semper
5 † iudices secundum iustitiam procedere debent, vt C. de appella.
eos. & no. s̃. in prima constitutione super verbo, alterum non le-
6 dat, potius enim sequendum † est ius, q̃ scripturæ ordo. ff. de solu.
7 nec enim ordo. [Poteritis.] Patet hic, ꝙ in rescriptis † fit interpre-
c tatio secundum ius commune.[c] ff. de confir. tu. l. j. C. de inoffi. te-
sta. si quando. C. si contra ius vel vti pub. rescripta. j̃. de æta. & qua.
eam te. Et idem in statutis. j̃. de consue. cum dilectus. §. fina. Di-
8 spensationes † autem, & permissiones restringimus. j̃. de consan.
ꝙ dilectio. secundum d. n. verum est odiosas. quod dic, vt notatur.
j̃. de transla. episco. c. fi. Dicta vero testium intelligimus, secundũ
ꝙ nulli vel minus sunt captiosa. j̃. de testi. cum tu. ff. de regu. iuris.
9 peritus. secundum d. n. sed & contra † producentem in dubio in-
terpretamur. j̃. de probatio. in præsentia. §. fi. j̃. de condi. appo. per
10 tuas. §. fi. Secus in † priuilegijs & indulgentijs, in quibus fit lata in-
d terpretatio, [d] ff. de consti. prin. l. fi. & j̃. de deci. ad audientiam. j. j̃. de
verborum signifi. olim. vbi de hoc. dummodo a verbis priuile-
gij non recedatur. j̃. de priui ad aures. j̃. de statu monacho. in sin-
11 gulis. §. porro. cum suis concor. Vbi autem † non occurrit ambi-
guitas, non est locus interpretationi. ff. de leg. iij. ille aut ille. secun
dum d. n. & ff. de exerci. act. l. j. §. is, qui nauem. ff. de ver. ob. conti-
nuus. & de hoc nota. j̃. de sponsa. ex literis. j. j̃. de priuile. quia circa.
¶Nos volentes.] ij. pars. [Poteritis.] Accipe clausulam. j̃. vsq; pro-
cedat. [Fuerat inserenda.] i. ac si inserta fuisset intelligenda, vt sic
diceretur. [Quantum de iure possetis in causæ cogni. ac deci. pro-
ce. & præsentis partis probationem recipere minime retardetis.]
12 Sed forte scriptor errauerat † cuius error in instrumentis non no-
cet, vt no. s̃. e. ad audientiam. super verbo, in constructione. ¶Pro
uisuri] iii. pars. [Legitime.] s. si testes recepti sunt lite non conte-
stata, & accedit. j̃. de resti. spo. audita. ¶Alioquin.] iiij. pars. [Con-
13 stiterit.] Puta † quia testes recepti fuerunt lite non contesta, quod
non debet fieri, nisi in casibus, vt no. j̃. vt li. non conte. quoniam
frequenter. [Viribus cariturum.] Quia contra intentionem no-
stram processum est. si ar. j̃. de præben. c. vlt. ¶Mandantes.] v. par.
[Præmissum est.] i. intellecta clausula illa quantum de iure pote
ritis, vbi eam diximus intelligendam. [Superincidentibus.] Vbi
hoc exprimeretur aliud fuisset, vt no. s̃. c. j. super verbo, indultum
vt libere. sed hodie tene, vt no. j̃. de ap. vt debitus.

ADDITIONES.

a ¶Clausula in dispositione aliqua posita, quandoque præcedentia, quan-
doque sequentia determinat, prout ius postulat. Vide per Ab. hic. & per
Fel. in 3. col. uer. si clausula. qui ponit octo limitationes oportunas.
b ¶Ordo scripturę an & quando seruandus sit. Vide per Bar. in l. cum pater
§. fidei tue. ff. de leg. ij. & in j. consti. C. circa fi. per Fe. in c. cum dilecta. j. eo.
in 4. col. uer. ordo scripturæ.
c ¶Secundum ius commune. Adde hic Fel. qui ponit sex pulchras declara-
tiones huius articuli in 6. col. & quid in priuilegijs. in 9. col.
d ¶In priuilegijs fit lata interpretatio. Vide hic Fe. qui dicit, ꝙ interpreta-
tio priuilegij regulariter fit strictissime.

SVMMARIVM.

1 *Literæ beneficiales re integra morte mandantis, vel mandatarij non expirant secus in literis commissionis.*
2 *Idem in literis gratiosis.*
3 *Canonici an tenetur eum in canonicum recipere, si non possunt assignare prębendam impetranti resciriptum.*
4 *Præbenda ex canonia oritur.*
5 *Dolus cum dolo compensatur.*
6 *Authoritas papæ, regulariter excepta est in iuramento.*
7 *Iuramentum præstare non debet quis anceps facti.*
8 *Canonici non sunt domini, sed procuratores.*
9 *Exceptio peremptoria gratię semper potest oponi vsque ad sententiam.*
10 *Canonia potest esse sine prouentibus.*
11 *Spiritualia corporalibus quomodo sint connexa.*
12 *Nullus quantumcunque spiritualis potest sine corporalibus diu viuere.*
13 *Temporalia sunt necessaria ecclesiæ, sicut anima corpori.*
14 *Via non est aperienda fraudibus.*
15 *Iuramentum non potest tollere ius acquisitum.*
16 *Puritas omnis adesse dêt in beneficijs conferendis, & abesse omnis obreptio.*
17 *Delegatus non potest fieri qui non est, nec iurisdictionem prorogari.*

CAP. XIX.

COnstitutus. Tria tanguntur. Literæ ĩpetra-
tio, ꝯ ĩpetrantẽ exceptio. diffi-
nitio. [In mãdatis] Monẽdo eos, siue ꝓcipiendo, vt sc.
Ex hoc no. tria gña lrarũ circa bñficia obtinẽda, de q
1 bus dixi. j̃. c. ex insinuatione. † Itẽ no. ꝙ licet aliæ lræ cõmissionis
expirent morte mãdatoris re integra. j̃. de of. dele. gratũ. Secus in
lrĩs est. s. ad obtinẽdũ bñficiũ ĩpetratis, qa nõ ꝯsistunt in iurisdõ
ne tm̃ ꝯtentiosa, & iõ nec morte mandatoris nec morte mãdata
rij expirãt, licet scđa iussio expectet. in Auth. vt nul. iu. §. & hoc nõ
iubemus. & §. si vero. ẽt ꝓcepta. col. 9. ẜm Gof. Ad idẽ ar. hic. & j̃. e.
2 lrĩs. † Et idẽ vr̃ in qbuscũq; lrĩs gratiosis, seu vbicũq; iudex ex offi-
cio ꝓprio motu aliqd ꝯmittit, vel mãdat. vt 8. q. 2. dudũ. & j̃. de iu
reiu. ad nostrã. i. §. fi. vbi de hoc. Nẽpe ĩ gratiosis ex sola ĩpetratio-
ne acqrit ius ĩpetranti, vñ & in ipsis tm̃ vr̃ opari ĩpetratio, q̃tũ &
in ꝯtentiosis citatio operatur, vt põt colligi in eo, qđ le. & no. j̃. e.
capl̃m & de of. dele. ex pte. j. cx̃ d. n. de ꝯces. pl. qa in cũctis. §. ij. li. 6.
Vel admin⁹ tñdẽ operat ꝓcessus executoris q̃tũ in aliis citatio,
nisi qa nec necesse hẽt citare hos, quos res tãgit, vt no. j̃. de ꝓsum.
c. fi. Tu tñ dic de hac mã vt no. j̃. de of. dele. qm̃ abbas. ante fi. & c.
licet. §. j. [In fratrẽ, & ꝓbendã.] Hic duo mãdatur. Nunqd ergo si
3 † non pñt ei assignare ꝓbendã tenentur eũ recipere in canonicũ?
Videtur ꝙ sic ar. j̃. de præben. dilectus. ij. & de dolo & contu. cum
dilecti. §. præterea. Ar. contra, j̃. de offi. delega. cum super abbatia.
& ff. quod cum falso tu. l. j. §. j. Item argumen. contra quasi a cõ-
trario sensu. ij. q. vj. §, diffinitiua. versi. si plures. ff. quemadmodum
serui. amit. si communem. & de mino. l. tutor. §. contra. ix. distin.
si ad scripturas sacras, secundum B. Dic si valent literæ ex quo po
sunt assignare præbendam, tenentur ad canoniam. vt s̃. ti. j. cum

M.Ferrarenſis.§.vlti.in prin.& c. penul. alias non tenentur eum recipere in canonicum ne grauetur eccleſia.j̃.de inſtitutio.c.j.& c. authoritate.& ſic ſi incipis ab vno ad vtrunque tenentur.ſi.ff. ad exhiben.tigni.§.vltimo.& C.de inoffi.don.ſi liqueat. Certe & idem videtur ſi poſſunt recipere in canonicum. argumen. ff. de
4 procura. licet.§.ca.nam † ex canonia præbenda oritur.j̃. de conceſſio.præben.cum ſuper. in fi.Sed hoc ſoluitur hic in forma reſcripti.[Tunc]ſcilicet tempore datæ,quo ad alium impetrãtem, vel.i tempore receptionis,quod ad canonicos,ſcilicet vt no.j̃.de præben.dilectus.iii.& hoc acquiſitum eſt authoritate monitoria rium vt j̃.dicam.[Vel proximo vacaturam.]Hoc non poteſt mã dari ab aliquo quam a papa,vt j̃.de conceſ. præben. propoſuit.& c.conſtitutus.[Ipſi.]ſcilicet decanus,& capitulum.[Eius.]ſcilicet Cęleſtini.[Admittere.]i.exaudire.quia nonluerunt clericum recipere.[Eis.]ſcilicet decano, & capitulo. [Præcipiendo.]ſcilicet Cæleſtinus.& hæ literæ fuerunt præceptoriæ,ſed priores monitorię,vt præmiſi,ſed & iſtæ faciebant, vt puto de executione mentionem & ideo appellat ipſas executorias vt ſequitur .[Executoribus.]Qui eos compellerent cognitione præmiſſa , vt ſequitur. ſecundum.d.n.¶ Verum.]ii. pars. [In ſuis literis.] ſcilicet monitorijs , & tunc intellige , ꝙ numerus monitorias præceſſerat , & tunc plana.Vel dic literis, ſcilicet præceptorijs,& executoriis, ſed tunc contradicunt iura. vt j̃. notatur. Sed intelliges , ꝙ alius acquieuit,nec fuit in contrarium allegatũ. [Circunueniſſe.] Quia ſcilicet doloſe tacuit.argumen.j̃.c.proxi.§.j.& ſic quamuis canonici doloſe ſtatuiſſent certum numerum , etiam poſt receptas
5 monitorias,dolus† cum dolo compenſabitur.ff. de dolo. ſi duo. & ſic ſimiliter plana.Vel dic , vt j̃. ¶ Diſcretioni veſtræ.]iij.pars. [Qui nunc eſt .]q.d.ſi aliquid ſtatuerunt in fraudem non releuãtur.[Per decanum]Ar.quod decanus , & capitulum poſſunt facere conſtitutum.Sed contra.j̃.de conſue.cum olim.ſed hic non dicitur,ꝙ valeat , immo quod non cogantur propter iuramentum,de quo non faciunt literæ mentionem:vel papa confirmat hoc cõſtitutum,ſecundum d.n.dic vt no.s̃.tit.j.cum acceſſiſſent. & c.ex parte.[Iuramento.] Si de hoc feciſſet mentionem valuiſ-
6 ſet.quia † non potuerunt imponere legem domino papæ ſecundum Io. Argu.j̃.de maio.& obe.cum inferior.immo, quia autho
a ritas papæ excepta[a] intelligitur.j̃. de iureiuran. venientes. & ff. ad municipa.imperatores. quaſi ſuper proprietate rei domini papę videatur præſtitum.ar.ix.q.iij.cuncta. & c.per principalem Nam
7 † de facto alterius non debet quis præciſe iurare ne incurrat anceps . periurium . ff. de iureiuran. videamus. & ff. rerum amo. Marcellus.& aliæ multæ conditiones tacite iuramento inſunt vt nota.j̃.de iureiuran.quemadmodum. vnde ſi mandat papa non obſtante iuramento , non videtur habere ratum iuramentum
8 & canonici † non ſunt domini,[b] ſed procuratores, vt.j̃. de donat.
b fraternitatis.& no.ſecundum do.no.ꝙ hæc† exceptio tanquam
9 peremptoria gratiæ,ſemper opponi poteſt vſque ad ſententiam, ſiue concluſionem,ſicut & pactum de non petendo ſimpliciter. Secus ſi quis iuraſſet non impetrare contra aliquem ſuper actione antiqua.hęc enim exceptio ante litem conteſtatam tantum proponi poſſet, non poſt.C.de excep.l.fi.ſecundum d.n.& de hoc no.j̃.de renun.cum inter P. Gaufridi.& de re iud.inter monaſterium.Quid ſi iuraſſent ante repreſentationem & poſt datam, dic adhuc non valere reſcriptum,quia data conſideratur, vt hic.& s̃. eodem.eam te.de hoc j̃.de prębẽ. dilectus.ii. dic,vt ibi notatur.
10 Eſt autem hic argumẽ.ꝙ canonia† poteſt eſſe ſine prouentibus, vt j̃.de præben.relatum.Sed contra.j.qõ.iij.ſi quis obiecerit.Solu. ibi appellantur res corporales iura , ex quibus res ipſe corporales
11 percipiunrur ſecundum B.Ideo conqueror ego,quia dicit,† ꝙ illæ res corporales non poſſunt eſſe ſine ſpiritualibus, vel econuerſo , ergo hæc connexa ſunt , ergo quod de vno dicitur &c. ergo vnum ſine reliquo eſſe non poteſt.s̃.de conſti.tranſlato. Solu ibi non dicit , ꝙ ita ſint connexa, ſed dixit, ꝙ ſicut anima ſine corpore corporaliter viuere non poteſt , ſic eccleſia corporalis.i.epiſcopus in nullo proficit ſine rebus corporalibus. ſubaudi verum eſt temporaliter.q.d.ſicut anima ſimul corpori iuncta viuit corporaliter, ſic ſpiritualia cum temporalibus iuncta proficiunt tẽporaliter:ſed non negat, quin ſine ipſis poſſit proficere ſpiritualiter,ſcilicet prædicando,baptizando,pœnitentias dando,quod apparet in prædicatoribus,& minoribus,qui multum proficiunt ſine illis iuribus ſpiritualiter.j̃.de exceſ. præla.nimis praua. & c.nimis iniqua.& ſic patet,ꝙ quãtum ad adminiſtrationem, ſiue dominium , poſſeſſionum , & exercitium ſpiritualium vnum ſine alio eſſe non poteſt,& quamuis vnum altero ſemper egeat,nihil tamen commune habent , immo diſtincta ſunt , & diuiſa , vt xcvj.diſtin. cum ad verum. & x. diſtin. quoniam. & ſic patet , ꝙ
12 vnum ſine reliquo poteſt eſſe.ſed & illud verum eſt, † ꝙ & nullus quantumcunque ſpiritualis,ſine corporalibus.i. ſuſtentatione corporalium diu viuere , ſiue ſubſiſtere poteſt,& per conſequens nec ſpiritualiter proficere poteſt.Ideoque hac ratione conſidera-
13 ta † temporalia ſunt neceſſaria eccleſiæ,ſicut anima corpori. xij. qõ.j. expedit.& c. videntes.quamuis ergo eccleſia ſine dominio corporalium & proficere, & ſubſiſtere poſſit,vt s̃.no.& probatur. j̃.de ſta.mo.recolentes.§.fi. non tamen ſine eorundem ſuſtentatione.j̃.de offi.ordina.inter cætera.xcj.diſtin. clericus victum. xii. q.i.epiſcopus eccleſiaſticarum.& ca. ſequen. [Firmatum.] Nota de confirmatione non reperit,hoc ideo. quia alterum ſufficit,vt j̃.de præben.dilecto.§.vlti.ver.quamquam.[Antequam executorias.] Hoc ideo dicit , quia clericus obligauit ſe ad probandum, quod poſtea,vnde ad hoc tenebatur.j̃. de præbend. licet.§. idem quoque teſtes & de elec. cum dilectus. ad fi. Vel cum aduerſarij dicerent,ꝙ antea ipſe reſpondit, ꝙ ſi hoc poſſent probare,ipſe renunciabat iuri ſuo,& in hoc tanquam fatuus egit.Nam idem eſſet,ſi poſt monitorias in eluſionem mandati apoſtolici, hoc ſtatuiſſent.argumen.j̃.de appella.meminimus.& c.ſuggeſtum. Vel dic executorias , ſubaudi , & ante receptionem monitoriarum, nam & per ipſas ius acquiritur,argu.j̃.e.capitulum.& c. literis. & c.mandatum.& c.abbatem.& de præben. dilectus.ij.& c. venerabilis. & etiam niſi ſic intelligeres, ſæpe eluderetur mandato apoſtolico,quod vitandum eſt,vt j̃.de poſtu.bo.memo.ij.§.nec noce
14 bat.& j̃.de alie.iudic.mu. cauſa fac. c. j. † & aperiretur via fraudibus contra iura.j̃.eodem.nonnulli.& de diuor.quanto. §. penul. & Inſti.vi bo.rapto.§.ſed ne dum talia.& C.de indic.vidu.tol.l.ij. in fi.Verum ſecundum d.n.iuramentum præſtitum poſt execu-
15 torias non præiudicat, † quia ius petendi iam acquiſitum per ipſas non poteſt tollere ſubſequens iuramentum , præſtitum autem poſt monitorias & præceptorias,ſed ante executorias preiudicat , quia adhuc ius petendi non eſt acquiſitum : licet honeſtum ſit,ꝙ papa perficiat,quod incepit,& ſic intelligitur. nec contradicit. j̃. c.literis. ſecundum d.n.Plus placet, quod præmiſi , vt omnis fraus excludatur,quæ ratio conſideratur etiam vbi ius petendi acquiſitum non eſt , ſed ſola gratia imploratur, vt patet.j̃. de poſtula prælato.bonæ.ii.§.nec nocebat.& in alijs iuribus ſuperius allegatis.[Irritum.]j̃.eodem.ad audientiam. & ca.poſtulaſti. vt enim hic,& ibi probatur:ſi quis per literas ſubreptitias beneficium adeptus fuerit,etiam poſt ſententiam de hoc quæri poteſt, quia tales literæ nullam iuriſdictionem tribuunt.Et eſt ratio,qa
16 † in beneficijs conferendis debet adeſſe omnis puritas , & abeſſe omnis obreptio.j.q.i.ſi quis neque.& j̃.de re iudi. cum olim Magalonen.& c.cum Bertholdus.& j̃.de conceſ.præbẽ.cum noſtris. §.auditorum.Nec obſtat.j̃.de re iudica.inter monaſterium. quia loquitur in alio caſu.Vel ideo dicit irritum, quia poſt appellationem iuſtam proceſſerunt.& ideo irritum eſt, quod egerunt.j̃. de offi.deleg.i.cum olim abbas.in fi.ſecus forte ſi nihil fuiſſet obiectum.ſed in iudices tacite,vel expreſſe conſenſerunt.ij.q.vj.§.diffinitiua.& j̃.eodem. cum dilecta.ſecundum do.n.ſed certe partes
17 illum,qui† non eſt non poſſunt facere delegatum,nec etiam iuriſdictionem illius,qui non eſt prorogare.j̃. de offi.delega.ſignificantibus.& c.P.& G.Ideo dic,vt plene notatur.j̃. eodem.dilectus. j.in fine.[Alioquin.]ſcilicet ſi non conſtituerant certum numerum ante impetrationem executoriarum , & monitoriarum receptionem ei faciatis &c.[Si qua vacat.]non dicit, ꝙ recipiant in canonicum , quia forte per executorias iam fuerat inſtitutus, argu.ex eo,quod præcedit,quicquid factum eſt &c. Sed nunquid hoc potuerunt?Dic, vt no.j̃.de conceſ.præben.cum noſtris.]Aſſignari.[ꝙ ſi non vacat,expectabat,& viuet de redditibus cõmunibus,ar.j̃.de præb.dilectus.ij in fi.

ADDITIONES.

a ¶ Authoritas papæ eſt excepta regulariter in iuramento. Adde glo. hic & Doc.per tex.in c.veniens,de iureiu.vide Feli.hic. in fi.v.col.vbi ponit tres ampliationes & quatuor limitationes.

b ¶ Canonici non ſunt domini &c.Adde gl.hic.& Fe. in x.col.qui extendit hoc dictum ad quemlibet prælarum,etiam papam.

SVMMARIVM.

1 *Quot capitæ,tot ſententiæ.*
2 *Voluntates hominum,variæ ſunt,*
3 *Humana natura prona eſt ad diſſentiendum.*
4 *Simplicitas,vel imperitia in quibus excuſatur.*
5 *Quod ſimplicitate commiſſum eſt,non obeſt.*
6 *Diſtinguere,procedit ex diſcretione.*
7 *Qui dolum allegat probare debet.*
8 *Fraus probatur,quando impetrans probatur ſciens.*
9 *Triuilegium ſuum cuilibet eſt obſeruandum.*
10 *Subreptionis diſtinctio.*
11 *Iudicium ſine ſubſtantialibus eſſe non poteſt.Et quę ſint.*
12 *Error nominis non nocet.ſi conſtet de perſona.*
13 *Verba ſunt inuenta, vt quis proferat cogitationes ſuas alijs.*
14 *Reſponſio formatur iuxta petitionem.*
15 *Iuriſdictionem quam quis non habet,non exercet.*
16 *Error qualitatis non nocet.*
17 *Reſcriptum non extenditur , niſi ad perſonas & ad res , quæ ibi reperiuntur.*
18 *Papę intentio conſideratur,quicquid ſcribatur.*
19 *Scrutari non conuenit arcbana regni alterius.*
20 *Veritas tacita.quomodo intelligitur.*
21 *Terminus non eſt preueniendus.*
22 *Religio non eſt ſupprimenda,*
23 *Reſcriptum impetratum tacita ſua excommunicatione non valet.*
24 *Curandum eſt de intentione.*

CAP. XX.

SVper literis. Hęc decre.diuiditur in quinq; partes. In prima parte ponit Inno.quæſtionem, & deſſentionem. In ſecunda ponit dua mẽbra, oſtendẽdo in vno habere locum ſententiam priorum. In tertia ſubdiſtinguit, & oſtendit , ꝙ in vno membro eſt vera ſententia ſecũdorum.In quarta dicit, ꝙ in alio membro eſt vera ſententia priorum. In quinta tradit regulam generalem.[Sentire diuerſa.]ſic.j̃.de regula.conſulti. §.j. & eſt ra-
1 tio,quia † quot capita tot ſententiæ. de conſecra. diſtin. iiii. ſicut
2 in ſacramentis.& † varie ſunt hominum voluntates.ff. ad Treb.
3 quia poterat.& natura† humana prona eſt ad deſſentiendum. ff. de arbi.Item ſi vnus.§.principaliter.vnde verſus.

Tres mihi conuiuæ prope.i.nimis cito diſſentire videntur.
Quid dem,quid non dem.renuis tu quod petit alter.

[Alijs] ſiue Placẽtinus,& ſequaces.[Mendax precator.]xxv.q.ij. c.puniri.§.& ſi legibus.[Alijs vero.]ſicut Io. & Azo. & ſequaces. [Et ſi forma.] ſcilicet ſpeciali , ad quam concedendam mouit principem ſuggeſtio falſitatis,vel ſuppreſſio veritatis. [Rigorem iuris.]quaſi ſequendo formam communem remota ſpecialitate,vt C.ſi contra ius vel vti.pub.præſcriptione. canonizata. xxv.q. ij.præſcriptione. ¶ Nos igitur.]ii. pars. & dic nos igitur , ſubaudi opiniones ſuperiorum determinare volentes inter eos &c. [Simplicitatem.]cui ſubueniendum eſt. de conſecra.diſtin.ii.c.iii.j̃.de
4 rer. permu.cũ vniuerſorum.† nec obeſt,quod per ſimplicitatem
5 commiſſum eſt,ff.de ven.inſp.l.j.§.vlt † Item imperitię parcitur. ff.de proba.cum de indebito.§.j.& de edendo.l.j.§.vlti.& qui ſatiſda.cogan.de dic.§.j.C.qui admit.ad bonorum poſſeſ.quicunque. ff.ſi quis in ius vocat. non ierit.l.ij.§.ſi quis.fallit in iure naturali. C.de in ius voc.l.ij.& in falſa moneta,vt C.de fal.mone.l.j. & in promouendo,vt xxxix.diſtinctio.Petrus.& in magiſtro, vt argumen.j̃.de transla.epiſcopi. inter corporalia.§.j.& j̃.de ferijs.capellanus.ante fi.ibi,poſterior ſententia &c.[Diſcretionem.]ideſt di-
6 ſtictionem. ſed hoc ideo dixit , vt notaret, † ꝙ diſtinguere ex diſcretione procedit. & per hanc diſtinctionem ſublatæ ſunt omnes opiniones,quæ conſueuerunt in dictis.ll .p̃ſcriptione. & l. & ſi legibus.recitari. [Adhibendam.] Videlicet , vt hi.&c. [Priori modo.]ſcilicet per fraudem,vel malitiam. exemplifica per capitula.s̃.eodem.ſedes.§.fi. & j̃. de tranſac. ex literis. & s̃.de conſtitu.
7 cum acceſſiſſent. † qui tamẽ allegat dolum probare debet. ff.de prob. quoties. §. qui dolo. quia quilibet præſumitur bonus.j̃.de
8 ſcrutino.c.vnico.ſecundum B.& G.probabitur hęc † fraus eo ipſo,ꝙ impetrans probatur ſciens.argumen.ff.de probatio. verius. & de re mili.non omnes.§. a Barbaris. & C. de dolo.dolum.ergo probata ſcientia,fraus probata intelligitur , niſi in commmuni forma impetraretur,vt j̃.de crimi.fal.accedens.Vel diſtingui poteſt,vtrum ſit ſimplex homo,& tunc ſubueniatur,quamuis probetur ſcientia.Vel curioſus & diligens,& tũc habet locum, quod dixi , argumen. in legibus allegatis.s̃. eodem.c. ſuper verbo , per ſimplicitatem.hanc tamen diſtinctionem non admittimus,niſi per aliquas coniecturas reuelaretur,quod committimus arbitrio boni iudicis, ne viam apperiamus &c. argumen.j̃. eodem.nonnulli.& vt benefici.eccle.c.vnico.in fi.[Supprimunt.] exemplifica per iura.s̃.eodem. ſedes.& c. cum adeo. & c.ad aures. & ff. de contrahen.emptio.quod ſæpe.§.vlti. ſecundum Gof. [Commodum.]& in hoc caſu vera eſt ſententia priorum.[Delegatus.]ſcilicet cui literæ diriguntur taliter impetratæ , ſiue primus ſit, ſiue ſecundus.ſic.j̃.§.pen.ad fi.[Fides.]nam ratione dubij de hoc cognoſcere poteſt,ſicut ratione conſimili ſeruus ſtat in iudicio , vt C. de libe.cau.lite.& ff.de libe.cau. ordinata.¶ [Inter alios autem] tertia pars.[Poſteriori modo]ſcilicet per ſimplicitatem & ignorantiam.[Diſtinguendum.]prout ſequitur , ſcilicet quæ falſitas &c.[Talis expreſſa.]puta , dixit ſe de poſſeſſione eiectum , cum non eſſet,nihilominus darẽtur ei literæ in forma communi.ſecundum B.quod intelligas,vbi ex forma literæ poteſt haberi , ꝙ petitorium & poſſeſſorium commiſſum ſit , vt j̃.de ſequeſtratio poſſeſ.c.j.& mandatur , ꝙ ſi ita eſt,infra duos menſes reſtituatur. Et pone,ꝙ cum eſſet in curia, Romipetæ hoc idem de eiectione ſibi ſuggeſſerunt,argumen.ff.de verborum obliga.l.vlti.§.ſi inter eos.ſic enim habere potuit bonam fidem,& ſpecialitate remota poterunt iudices cognoſcere de proprietate infra ſua tempora. & pone exemplum de hoc,ſicut poſui.s̃.e.cæterum.alias forte videretur tibi inconueniens,quòd reus impetraret:tamen G.ponit exemplum per decre.j̃. eod.olim. ſed certe ibi non eſt ſpecialitas immo ius commune,quia ſi non probo, quod intendo &c. Itẽ ponit exemplum per iura.s̃.eo.ex parte.ij.& ff.de vi & vi armata. l.i.quia cum alius nomine meo eiectus ſit, ego ſuggero de me, ſed ex hoc non conſequor ſpecialitatẽ , niſi iungĩ id qđ iunxi in exemplo,B.Item poſuit exemplum per illam.j̃.de reſti.ſpol. cum ad ſedem.quia cum alius de mandato tuo ſpoliaſſet me, ego ſuggeſſi de te:ſed nec hic conceditur ſpecialitas, niſi iungas vt s̃. Dic ergo ſicut declaraui exemplum . B. vel vt dicam in diſtinctione . [Occultata.]puta,tacuit,ꝙ ad arbitros itum erat, nec per eos potuit cauſa terminari,vt C.ſi contra ius,vel vti.publ. l.j.ſecundum G.Hic non eſt ſpecialitas.vel tacuit ſe decanum,vel archidyaconum & impetrat literas ſuper vſuris. ſecundum B. q. d. procedet iudex.quia quilibet in hoc caſu impetrare poſſet.Sed contra.s̃.eo. ad aures.& in his quæ ibi no.Item nec ex hoc conſequitur aliquã ſpecialitatem,ſed ſecundum G. pone exempla per iura.j̃. de ꝯfir. vti.vel inuti.bonæ memoriæ. & de app.ſæpe contingit. & c.oblatæ.vt cum ſuppreſſi de primo reſcripto ab aduerſario impetrato . certè hic nullas literas habuiſſem de facili,nec aliquam ſpecialitatem conſequor . Ideo pone,ꝙ impetro contra cruce ſignatum in concilio Lugd. priuilegiatum,ne infra quinquennium teneatur creditoribus reſpondere:ignoro , ꝙ cruce ſignatus ſit,& ideo taceo bona fide, & impetro , ꝙ cogatur ad ſatisfaciendum mihi infra annum,non facient hoc iudices, ſed ſequentur formam iu
9 ris communis,quæ vult,† ꝙ cuilibet ſuũ priuilegium obſeruetur, vt j̃.de priuil. dilecti filij fratres.ad fi. Vel vt no. j̃. in diſtinctione. quædam & alia exempla poſuit hic. d. n.quæ omitto. [Secundũ ordinem.]& in hoc caſu vera eſt ſententia poſteriorum. ¶ Si vero.]iiij.pars.[Expreſſionem.]j̃.e.ex inſinuatione.[Suppreſſionẽ.] j̃.e.poſtulaſti.[Tacita.] s̃.de conſti. cum acceſſiſſent. [Expreſſa.] s̃.eo.cum ordinem.[Prorſus.]ſubaudi.vel de leui non dediſſem,
10 vt j̃.e.poſtulaſti.ad fi.[Dediſſemus.]Et hanc decre. † plene intelligas,ſic diſtingue,cum reſcriptum tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate impetratur:diſtingue vtrum hoc fiat per fraudem, vel maliciam.vbi nullo modo cognoſcit iudex,ex quo ſuggeſtione, vel taciturnitate fraudulenta ſibi fuerit facta fides,vt ſequitur. vt xxv. q.ij.§.& ſi legib.& C.de fun.patrimo.l.ij.li.xj.& ff.de reb.eorum q ſub tu.vel cura ſunt.magis puto.§.pe.& vlt.& ff.de iudi. ſi prætor. §.Marcellus.& de Carb.edi. Carbonianum.§. puberi & de bonis lib.l.antep.vel per ſimplicitatem & ignorantiam,& tũc ſi talis veritas eſt ſuppreſſa , vel talis falſitas ſuggeſta , qua tacita princeps nullo modo reſcriptum conceſſiſſet, vel de leui non conceſſiſſet. j̃.e.poſtulaſti.ad fi.exemplũ de falſitate. j̃.e.ex inſinuatione.& de tranſact.ex literis.exemplum de veritate.j̃.e.ver.ſed qũo intelligemus.& infra eo. §. ſi vero per huius . & hoc in gratioſis reſcriptis eſt ſpecialiter conſiderandum,quæ legenda ſunt, ſecus in non legendis,vt infra,de cri.fal. c.pe. In vtroq; tñ caſu de precũ veritate, ſeu qualitate cognoſcet,vt C.ſi contra ius vel vti.pub. & ſi nõ cognitio.ſic intellige.infra,de ſen.& re iu.de cętero. Videtur tamẽ , ꝙ in nullo debeat imputari,ex quo ignorat.infra,de priuil.ex parte.j. ſed ibi ſubaudiendũ eſt maxime . Sed & ſi princeps reſcriptũ nihilominus conceſſiſſet ſaltẽ in communi forma,refert vtrum poſſit inde elici æquiuocationis fallacia,& tunc iudex ſiľr nõ ꝓcedet, ꝓut inuit.j̃.eo.nõnulli.& c.qa nõnulli.& ar.j̃.đ lib.ob.ſignantibus.& de appellatio.ſignificantibus.Ideo non poteſt poni diœceſanus pro ciuitate niſi, nec vnus dioceſanus pro alio , quia cũ multi ſunt eiuſdem nominis,multi poſſent cõueniri.j̃.eodem.ſignificante.& c.Rodulfus.aut non,& tunc aut erratur circa prin-
11 cipalia, ſeu ſubſtantialia † ſine quibus iudicium eſſe non poteſt. puta perſonam iudicis,actoris,vel rei,ſeu quæſtionis.iiij.q.iiij.c.j. j̃.de verborum ſigni.forus.§.in omni.& tunc ſimiliter iudex nõ procedet,vt j̃.eodem. ſignificante. & c.Rodulfus . aut circa accidentalia,ſeu acceſſoria,& tunc iudex procedet ſm ius commune , quamuis non ſequatur formam , ad quam concedendam motus fuit princeps propter falſitatem ſuggeſtam , vel veritatẽ tacitam.& ſic intelligitur.§.ſequens.& C.ſi cõtra ius, vel vti pub.
12 præſcriptione.quæ ponitur.xxv.q.ij.Idẽ eſt ſi † in nomine erretur, dummodo conſtet de perſona per circunſtantias appoſitas.puta,ſi impetratur.contra P.archidiaconum Pariſien. beneficiatũ in Anglia atque prouincia legentem Pariſijs in decretalibus de Fecuſia oriundum, is enim nullus eſt, niſi ego. ſic enim non obſtat error nominis , ex quo circumlocutiones ſunt indubitate. ſic intellige.j̃.de cenſi venerablis.ff.de here.inſtituen. quoties.§. ſi quis.ij.C.de teſtamentis.ſi in nomine.ff.de rei ven.ſi in rem. & ſi certum petatur.certum eſt.j̃.de teſtibus.licet ex quadam.§. fin.
13 & de conſan.tua † verba enim ideo inuenta ſunt,vt eis quiſque in alterius noticiam cogitationes ſuas proferat , vt xxii.qõ.ij. is autem.ergo ex quo conſtat de veritate,non refert , per quæ verba. ſicut patet,ꝙ ſi reſcriptum impetratur contra G. Remen. qui eſt Leodien.vel contra G.etiam Leodien.qui iurabatur ſuper equo, cum iniuriaretur ſuper aſino.vel ſi impetretur ad P. priorẽ Antipolitanum,qui Henricus vocatur.vel ſi impetrat G. Remen. qui eſt Leoden.nulla alia circunlocutione oppoſita,reſcriptum non valebit.quia aut impetrans appoſuit hoc fraudulenter , & tunc non valet,vt s̃.aut per ignorantiam,& tunc cum ꝯ talem, ſeu ſuper tali,ſeu ad talem iudicẽ,ſeu pro tali actioni non intendit impetrans impetrare iuriſdõnem,vt ar.ff.de ꝯhen.emp. & vẽ.in lege.& ff.de pac.tres fratres. & de tranſactionibus. qui cum tutori
14 bus.in fine.per conſequens nec princeps conferre,quia † iuxta pe-

titionem formatur responsio. C. de transactio. vt responsum. ℨ. eo
15 dem, scilicitatus, ℑ. de sponsa. de muliere. & sic † iurisdictionem, quam non habet, non exercebit, vt ff. de offic. proconsul. l. iiij. §. vlti. & ℑ. de offi. delega, ex literis. Sed nec in proprio facto quicquid sit de iure vel de facto alieno potest simplicitatē, vel ignorantiam allegare, vt ℑ. eodem. ab excommunicato. ff. de iuris & fac. ign. in omni parte. & l. plurimum, & ff. pro suo. l. vlti. C. de rescinden. ven. quisquis. & j. q. iiij. c. vlti. debuit enim instructus ad iudicium venire, & alij adire non petere editionem ab aduersario suo. ff. de edendo. l. j. & l. si quis ex argentarijs. §. prohibet. vt hæc probantur. iii. q. iij. §. spacium, versi. ei autem. & C. de dilati, si quando. Sed & quamuis posset allegare simplicitatem, istud certum est, ꝙ secundum omnem rationem principali deficiente deficit & accessorium, vt ℑ. eodem. cum dilecta. & de fide instrumen. inter dilectos. §. pen. & vlti. & ff. de regu. iuris. cum principalis. ℑ. de rerum
16 permu. c. vlti. †Error autem qualitatis non nocebit, de qua pone exemplum, vt ℑ. sed substantialis nocet, vt hic, & hæc aperte probantur. xxix. q. j. §. j. & ff. de hære. instituen. quoties. & de lega. j. si quis in fundi vocabulo. & C. de hære. instit. l. vlti. Hæc autem substantialia voco, ne dum prætermissa: sed omnia, quæ si omissa sint, vel suggesta, secundum iura vitant rescriptum vbicunque hæc inueniantur exemplum ℑ. eadem glo. versi. sed quomodo intelligimus. Item locus est de substantia iudicij, argumen. ff. de iusti. & iure. l. pen. & de arbi. si cum dies. ℑ. de offi. deleg. consuluit. & in rescriptis intelligitur substantiale, ciuitas, & diœcesis. Ideo ne accipiatur Robertus pro Martino, & ne trahatur quis vltra duas dietas saltem de facto contra concilium. ℑ. eodem. nonnulli. &
17 sic †rescriptum non extenditur, nisi ad personas & ad res, quæ ibi reperiri possunt, vt ℑ. eodem. nonnulli. & c. significauit. & c. vlti. & de offi. delega. quoniam Abbas. & c. P. & G. & ℨ. eodem. sedes. Et
18 quicquid scribatur, †intentio papæ consideratur. ℨ. eodē. c. ij. & c. cum te. & c. ad aures. & c. cum adeo. & sequenti. & ℑ. de præben. cum causam. & c. vlti. Et ideo non nocet error qualitatis, quia licet propter illum motus fuerit princeps ad aliquam specialitatem concedendam, certum est tamen, ꝙ iudicem voluit iudicare. Et si non secundum formam illam specialem, ex quo in rescripto erat inserta falsitas vel veritas occultata, saltem secundū formam iuris ipse enim tuetur iura, vt ℑ. de elec. ecclesia. ij. §. denique. & ℑ. de supp. negli. præla. licet. de quo ponunt quidam exemplum per decre. ℑ. eodem. olim, versi. non probat vnum: nihilominus procedit in alio secundum ius commune. Sed certe ibi fuit impetratum rescriptum secundum ius commune: vnde si vtrunque probasset, vtrunque obtinuisset: Sed quia non probat
19 vno, ideo succumbit: quia & hoc est de iure communi idem. ℑ. vt benefi. eccle. c. vnico. §. j. & sic nedum in vno, immo in ambobus proceditur secundum ius commune. Tu vero omnibus exemplis, quæ adhuc viderim, exceptis his, quæ supra posui, cancellatis, pone, ꝙ ego Italicus intellexi me hæredem institutum ab aliquo Anglico, cuius consuetudines merito possum ignorare† quia non conuenit alieni regni archana scrutari, vt C. de commer. merca. mercatores. fuit mihi suggestum, quòd quæstio talis de consuetudine regni in fauorem morientium deplano procedebat sine oblatione libelli, & infra tres menses terminabatur. Ego, licet falsum esset, credens tamen verum secundum hanc formam porrexi petitionē meam, & rescriptū obtinui. Certe isti iudices facient nihilominus porrigi libellum, & lis ℑ. sua tpa suo marte decurret. In veritate tacita pone exemplū, quòd p̄dicta consuetudo vera erat. & ego reus hoc tacui. & mandat papa, ꝙ de iure procedat. Certe quamuis de iure communi libellus porrigendus esset, attamen dicta consuetudo seruabitur, & sic libellus non porrigetur, secundum hoc intellige opiniones contrarias insertas ℨ. eodem. c. rō. i. & omnia superiora iura. Sed quomo
20 do intelligemus † veritatem tacitam, quia expressa literæ nullatenus haberentur. xx. & octo. exempla his versibus comprehendes. [Si priuilegium.] ℑ. de præscrip. veniens. & de priuile. ex parte. Idem si priuilegium impetretur secundum rescriptum. ℑ, vt lite pendēn. c. vlti. & no. ℨ. eodem. c. j. [Si dispensatio] ℑ. de fil. presbyte. ex tua. [Pactum.] ℑ. de decimis. ex multiplici. [Vel si rescriptum] vt ℨ. eodem. ex parte. & c. cæterum. [Sententia.] vt C. senten. rescin. non possunt. l. fi. & argumen. ℑ. de fide instru. inter dilectos. §. instrumentum. ver. in omnibus. [Siue statutum,] ℑ. de cleri. nō resi. cum dilectus. & de præben. pro illorum. & ℨ. de constitutio. cum accessissent. [Gaze nobilitas.] ℨ. eodem. sedes. & ℑ. de foro compe. ex parte. & vt lite non contesta. accedens. ij. & ℑ. de offi. delega. significantibus. & ℑ. eodem. ex parte decani. & de senten. & re iudi. cum Bertholdus. in princi. [Ac appellatio.] scilicet propria, vt ℨ. eodem. ex parte. S. vel aduersarii, vt ℑ. de confirm. vti. vel inuti. bonæ. [Causa.] scilicet excommunicationis. & si plures sint omnes debent exprimi. ℑ. de offi. ordina. ex parte. & de senten. excommu. cum pro causa. [Ac hominis meta.] idest terminus ap
21 pellationis. Sed nec † præueniendus est terminus. infra de appella. sæpe. §. fi. & c. oblatæ. [Vel confirmatio papæ] ℨ. de constitutio ex parte. ℑ. de cleri. non resi. cum ad hoc. & ne sede vacan. illa. [Processus.] ℑ. de senten. & re iudi. inter monasterium. [Titulus.] scilicet beneficij. ℨ. eodem. ad aures. & c. cum adeo. & ℑ. eodem. postulasti. & c. si proponente. & ℑ. de præben. super inordinata. [Series] ℑ. eodem. dilectus filius Abbas. & de cohabi. clericorum. & mu. super eo. [Professio certa.] scilicet vtrum sit clericus, vel laicus. ℨ. eodem. cum adeo. ℑ. de transactio. ex literis. & de arbitris. innotuit. & de foro compe. licet. Item quia nec † religio supprimenda est, vt ℨ. eodem. cum ordinem. & ℑ. de confirma. vtili. ad nostram. & c. sequenti. & ℑ. de regularibus. quia in insulis. [Paupertas] ℨ. eodem. ad aures. ℑ. de offi delega. significantibus. & de foro compe. ex tenore. & c. ex parte. & de institu. c. j. & c. authoritate. [Facti possessio.] ℑ. de concessione præ. cum nostris. & c. literas. [Lisque.] ℑ. vt lite penden. dilectus. & de testibus. causam quæ vertitur. §. j. & ℑ. de priuil. c. penul. [Grauamen.] quia alius receptus est in ecclesia de mandato eiusdem. ℑ. eodem. mandatum. & c. literis. & c. abbatem. tñ hæc c. non probant hoc, quamuis sic intelligantur a multis. Sed tamen hoc probat consuetudo curiæ. [Gratia.] quia iam receptus est in alia ecclesia ℑ. eodem. in nostra. [Venditio.] rescripti sibi concessi a sede apostolica. infra eod. ad audientiam. [Pater.] ℑ. de fil. presbyte. c. ij. [Ac exceptio.] argu. ℑ. de procurato. in nostra. §. nos vero. [Ciuis.] quia & de diœcesi, & de ciuitate facienda est mentio. ℑ. eodem. significante. & c. Rodulfus. [Clausula] ℑ. cum dilecta. circa princip. vbi non valet rescriptum secundum, quia non facit mentionem, ꝙ articulus fuisset in primo rescripto insertus. [Firma fides.] scilicet sacramē tum, vt ℨ. e. c. constitutus. & ℑ. de appella. dilecto. Item fides interposita, vt argumen. ℨ. de constitutio. ex literis. & ℑ. quod metus
23 causa. ad aures. [Sed & his iunges anathema] †q si tacet excōem suam, non valet, vt ℑ. de ꝓcu. c. vlt. & de probat. post cessionem, nisi super defensione impetretur, vt no. ℑ. de exceptio. dilecto. & c. dilecti. & c. cum inter. & c. significauerunt. & c. venerabilem. & ℑ. eodem. in extrauag. ipso iure. eo. titu. lib. vj.

Finis tolletur, nisi mentio facta probetur

[Procedendum.] vnde & in hoc casu sententia priorum intelligi potest. Sed contra. quia si ignorabat, non videtur obesse, vt ℑ. de priuile. ex parte. j. rñ. j ad fi. Sol. ibi. [Cognoscat] ſic. ℨ. §. j. in fine. & ℑ. eodem, dilectus filius. xxv. q. ij. §. & si non cognitio. ℑ. de offi. dele. significantibus. & de præben. dilectus. iij. & per hæc iura no. reprobatam opinionem eorum, qui dicunt, ꝙ in hoc casu debent iudices conuenire, quia non conuenient: sed ille solus cognoscet vel illi ad quos literæ, contra quas hoc obiicitur, diriguntur, vt notatur. ℨ. eodem. pastoralis. super verbo, ambigitur. adhoc. ff. de iudi. si quis ex aliena. & infra de appellatio. si duobus. & c. cum. parati. ¶ Vt sic.] quinta pars. [In vtroque.] scilicet in quo papa rescriptum dedisset, & in quo non dedisset. [Et.] pro idest [Interponat.] subaudi, & vbi delegans literas suas concederet, delegatus non detractet suæ cognitionis officium exerce
24 re: quia † de intentione curandum est, vt notatur infra. de præben. c. fina.

SVMMARIVM.

1 *Rescripta seu literæ non extenduntur ad personas non expresse. & nu. 3.*
2 *Prælato nominato videtur nominata ecclesia.*
4 *Iudicium sine licentia prælati, non tenet.*
5 *Curator datur collegio, quando est lis inter prælatum & collegium.*
6 *Collegium non conuenit, nec conuenitur sine authoritate prælati.*
7 *Præscriptio non currit sede vacante.*
8 *Alienare rem ecclesiæ non potest prælatus sine consensu collegij nec econtra.*
Item nec in iudicium deducere nisi caueat de rato. & nu. 15.
9 *Ecclesia potest defendi a quolibet extraneo.*
10 *Actio datur administratori.*
11 *Iudicare debemus secundum canones, & non secundum leges in rebus ecclesiæ.*
12 *Episcopo committitur generalis & libera administratio.*
13 *Tutor non potest alienare sine decreto sed agere sic*
14 *Ecclesia sine prælato auditur.*
16 *Præscriptio non currit vacante sede quo ad ius episcopale, secus quo ad ius collegij.*
17 *Canonicus an aget vel committitur sine consensu capituli, si præbendæ sint diuisæ.*
18 *Religiosus nomine obedientię sibi commisse agere, & conuenire potest.*

CAP. XXI.

Doceri. Quatuor sunt partes. In prima ponitur vna quæstio. In secunda alia. In tertia soluuntur ambæ. In quarta declaratur qualiter solutio sit intelligenda. [Vtrum per literas. [Prima quæstio. [Et eosdem.] quasi dicat omnia habent communia. [De ipsis.] scilicet, causis communibus. ¶ Ac licet] ii. pars. subaudi in literis. & est secunda quæstio. [Per appellationis.] Si forte iudices dictam exceptionē non admittant. ¶ Super quo] iii. pars. scilicet vltimo per quod satisfacit & primo. sic melius tñ dixisset quibus. ſi. ℨ. eo. pastoralis. §. nos igitur. [Alia cā.] Smplex relatio. sic no. ℨ. eodem. sedes. super verbo, includi. Ex hoc etiam videtur, quòd parum addit quo ad hunc articulum. ℑ. de appellatio. vt debitus. ad idem ℑ. de offic. dele. super eo. [Per appellationem.] Sol. vltimæ quæstionis. [Possunt.] Occasine huius exceptionis. [Legitime respondere.] Solu. primæ quæstionis. & dic vere respondere tenetur, cum ex officio &c. Habito tamen consēsu conuentus, quem causa tangit, vt ℨ. dixit. ar. ℑ. de maio. & obe. c. vlt. & de
1 præscr. accedentes. Sed contra: † quia literæ non extenduntur ad personas nisi expressas ibidem, vt no. ℨ. e. cum ordinem. super verbo, decimis, sed hoc soluitur. ℨ. e. eam te. super verbo, nullum mā
2 datum. & hic sequitur. [Procurare] & quidem nominato † prælato, ecclesia nominata videtur. ff. de ann. leg. annua. §. j. & de cond. & dem. filiofamilias. vij. q. j. scire. ff. de rebus dub. ciuilib. ℑ. de parroch. c. j. & de offi. dele. quoniam Abbas. nisi in casu. ℑ. de testa. requisisti. & c. relatum. ij. xij. q. ij. illud. & q. iij. Pontifices. & dic, supradicta locum habent, quando prælatus & collegium pro indiuiso possident omnia. secus in diuisis: quia tunc nō appellentur,
3 & hoc est quod sequitur. ¶ Nisi forte &c.] Et est quarta pars. † tūc enim quando diuisi sunt, habet locum obiectio supra facta de literis, scilicet ad alias personas non extendendis. [Omnino discreta] i. diuisa. patet ex præmissis, ꝙ discrete agit, qui Abbatem conuenit nomine suo & conuentus. nam si conuentus conueniret, nominaret prælatum in iudicio, & sic inducias obtineret, vt ℑ. vt lite non contest. quoniam frequenter. §. penul. & ℑ. de procura. di
4 lectus: ꝙa † nec fine licentia prælati tenet iudicium. ℑ. de iud. cām. xvj. q. j. monachi. & q. iij. si sacerdos. sicut obtinet in filiofamilias. C. de an. exc. l. j. in fi. nec subsequens consensus prelati ratificaret præcedentia, ar. ff. de auth. tu. obligari. §. vlt. Inst. de auth. tut. §. tutor autem. & si inter prætiatum † & collegium lis oritur, dandus
5 est collegio per superiorem curator ad litem. Insti. de auth. tut. §.
6 vlt. Dic tamen, ꝙ nullum collegium † conuenit vel conuenitur [a] a sine authoritate prelati, & econuerso sine authoritate capituli nō b potest stare in iudicio per sindicum, [b] vel actorem, vel procurato rem ab ipso prelato de consensu capituli constitutum, vbi prelatum tangit negotium principaliter, vt ℑ. de procura. c. j. & econuerso a capitulo constituetur authoritate prelati. ℑ. de iud. cām. C. de epis. & cleri. oēs. §. & hoc nihilominus. Hoc vbi bona diuisa sunt: nam si communia prelatus de consensu capituli ordinabit, vt præcedit. ideo † vacante sede nihil innouatur, nec currit præ
7 scriptio: quia non est qui defendat. ℑ. de prescr. c. j. & c. de quarta.
8 & ne sede va. c. j. ij. & iij. cum enim non † possit vnus sine reliquo alienare, ergo nec rem in iudicium deducere, vt ff. de iure delib. ait prætor. nam & in iudicio quasi contrahere videtur. ff. de peculio. licet. §. sed si filiusfamilias. Si enim per se prælatus conueniretur, forte multoties procuraret se conueniri, & colluderet, quæ collusio vitanda est, vt ℑ. de collu. dete. audiuimus. & c. intantum. illud tamen credo, ꝙ vnus sine reliquo potest agere, si vult cauere de rato, arg. C. de procur. maritus. & de consortijs eiusdem litis.
c l. j. & ij. & ℑ. de offi. deleg. coram. vel respondere, si caueat iudica-
9 tum solui † cum & quilibet extraneus ad defensionem admittatur, vt ff. de procu. seruum quoque. §. publice. nec obstat. xij. qō. ij. non liceat, quia in reuocatione alienationis quilibet admittitur, cum per hoc conditio ecclesiæ melior fiat, vt ℑ. de rebus ecc. non
10 ali. si quis presbyter erorum. in fi. Et vbicunque inuenis alibi † ꝙ administratoribus competat actio, concedas, non tamen exercitium: nisi caueat de rato, vel nisi probet mādatū, vel dic ꝙ in rebus ecclesiæ, non debemus secundum. l. sed secundum canones
11 iudicare. secundum B. & secundum alios, quos sequitur. Ego cō tra quia administratori datur actio, vt ff. quod cuiusq; vniuer. l. vlt. immo nullus alius, sed ille solus agit, qui ab episcopo suo mādatum recepit, vt in Auth. de sanct. epis. §. pro omnibus. & §. reuerendissimi vero Apocripharij. coll. ix. mirū enim esset ꝙ, miser præceptor agere posset, ex quo apparet, ꝙ constitutus est. ℑ. de iudi. cum deputati. vel miser vicarius, vt ℑ. de fide. in. G. perpetuus vicarius. qui nec tantū ius, nec tantam authoritatem habet. & epi-
12 scopus hoc non posset, cui † committitur generalis & libera administratio, vt ℑ. de elec. cum nobis olim. in fine. Nec obstat ℑ. de procurato. c. j. immo est pro. quia ibi bis fuerat admissus procurator sine consensu clericorum, & quia iam bis deceperat dominum Papam, ideo maior solicitudo fuit adhibenda in tertia vice, vt litera dicit. Nec obstat. l. de iure deli. ait prætor, quia illud speciale est fauore pupilli deliberantis, an sibi expediat hereditatem adire, alias enim video, quòd tutor, de quo ibi loquitur † non
13 potest alienare sine decreto, vt C. de administra. tuto. lex quæ tutores. & tamen sine decreto actiones exercet, vt ff. de administ. tuto. l. vlti. Omnes enim legitimi defensores, & legitimi administratores, ex quo de administratione apparet, & actiones exercēt, & de calumnia iurant, & tamen ipsas res alienare non possent, vt C. de iura. calum. l. ij. §. j. ibi, quod obseruari oportet &c. Sed &
14 † ecclesia sine prælato auditur, nullo etiam curatore dato ad litem, vt ℑ. de institutio. cum venissent, ad fi. ibi. vel ad petitionem Eboracen. ecclesiæ &c. Ideo breuiter de hac materia sic distin-
15 gue. Cum quæritur † vtrum prælatus sine collegio agere, vel conueniri possit. vel econuerso. refert vtrum agatur de diminutione honoris, vel dignitatis ecclesiæ, puta, de subiectione vel limitatione episcopatus vel membrorum, vbi quidem vnus sine reliquo nō potest esse in iudicio, cum vnum corpus sint, vt ℑ. de his, quæ fiunt a præla. nouit. & c. quanto. & quia omnes tangit, argumen. ℑ. de maio. & obe. his quæ. & c. cum olim. ideo ab omnibus est comprobandum. ℑ. de maio. & obe. humilis doctrina. hæc enim & similia adeo eis communia sunt, ꝙ nullatenus inter eos diuidi possunt, vt ℑ. de resti. spoliato. olim. j. vel agatur de his, quæ ad mē sam pertinent, & tunc aut mensa est communis, & sic idem, vt pridem. hoc saluo, ꝙ prælatus tanquam caput nomine suo & collegij de consensu ipsius est in iudicio, nisi sindicus constitutus sit, vt ℨ. in prin. glo. ibi, patet ex præmissis, & ibi, dico tamen &c. & sic loquitur hęc decre. a princ. vsque hic nisi &c. & sic habet locum, quod vacante sede &c. neque quo ad prælatum, neque quo ad collegium, vt ℨ. in glo. ibi, hic vbi bona indiuisa sunt. & c. & in his duobus casibus vera est sententia B. aut diuisa, & tunc prælatus regulariter de iure suo per se aget, vel per procuratorem sicut eliget generalem, vel specialem, vt ℑ. de procurato. auditis. & c. petitio. & de iuramen. calum. c. penul. & vlti. nisi ex causa suspicio contra eum oriatur, vt ℑ. de procurato. c. j. & collegium per sindicum, vt ℑ. de sindico. c. vnico. & de iuramen. calum. in pertractandis. vel p procuratorem, quia non facio vim in nomine, vt nota. ℑ. de procurato. petitio. vel per præpositum, siue decanum, qui administrationem gerit de consensu collegij, sicut vides in abbate & conuentu, vt hic, & in hoc casu intellige, quòd nō cur-
16 rit † præscriptio quo ad ius episcopale i. quo ad ea, quæ de mensa sua sunt vacante sede, & ꝙ nihil debet innouari, secus quo ad ius collegii, dummodo præpositum, vel decanum habeat. alias contra, eadem ratione, argumen. in his, quæ no. ℑ. de electio. ne prodefectu. & de concess. præben. post electionem. & ℑ. ex parte decani. hoc bene probatur. ℑ. ne sede vacante. c. j. §. attendentes. ibi, cum non sit qui episcopale ius &c. & ibi, vt cum Bathemen. & c. & c. vlti. vbi incepta fuit causa contra episcopum sine consensu capituli. Si ergo diuisi sunt, vnus sine reliquo in iudicio admittetur, & in hoc concordat. d. n. nec alium defendere compelletur, vt hic, quamuis prælatus cum cautione admitteretur, vt dixit B. & sic seruat curia Romana, & obtinet de consuetudine, nec placet, quòd consensus prælati sequens non ratificet, vt ℑ. de his quæ fiunt a præla. sine consensu cap. c. ij. & iii. & de donatio. pastoralis.
17 Quid si præbendæ diuisæ sunt, nunquid † canonicus ratione præbendæ sibi assignatę sine consensu capituli aget, & conuenietur? argumen. ꝙ sic. ℑ. de fide instrumen. versi. perpetuus. quod credo verum, si canonici inter se agant, quia quicunque lucretur. capitulum nihil amittit, argumen. ff. delega. ij. vnum ex familia. §. i. & ij. & l. peto §. fratre. Idem quoque ad illos, qui non sunt de collegio, nisi agatur de diminutione præbendæ. ꝙ si de diminutione agitur, cum totum capitulum tangat, non admittam ipsum sine consensu capituli, nisi & de rato caueat si agit, vel de iudicato soluendo, si defendat. scripsit etiam hic do. no. quòd quamuis episcopus diuisus a capitulo per se agat, vt dictum est, si tamen vellet constituere officialem vel economum generalem & perpetuum, qui omnia cōmuniter negocia gereret, siue in iudiciis siue extra, hoc non posset facere per se, sed de consensu capituli sui tantum. tum quia magnum & arduum est, tum quia commune est, vt C. de episco. & clericis. omnes. lxxxix. distinctio, iudicatum. & argumen. xviij. qō. ii. hoc tantum. & infra de his quæ fiunt a præla. nouit. & c. quanto. secundum do. no. & infra de excessio. præ. c. j. quod intelligas verum, si perpetuo velit constituere, vel etiam ad tempus in his, quæ sibi & capitulo communia sunt, argumen in eo, quod legitur & notatur, infra de offic. archidia. ad hoc. §. fina. alias autem ex quo separatus est, potest per se & in suis negocijs tales constituere, & destituere temporales. sicut & de consuetudine obseruatur, & per plura iura superius est probatum. Quid si Abbas consuetudinem habeat, quòd ipse solus per se, vel per alium expediat? Hæc seruanda erit consuetudo, siue constitutio. ℑ. de probationi. ex literis. ℘m do. no. & melius. ℑ. de his, quæ fiunt a præla. ea noscitur. & infra de so-
18 lutionibus. quod quibusdam, sed & quilibet religiosus † nomine obedientiæ sibi commisse agere & cōuenire potest. ℑ. de iudi, cū deputati. Quid si Abbas cōmittat monacho administrationē alicui⁹ villę, vel possessionū certarū? Nō admittit, nisi procurator vel sindicus

ADDITIONES.

a ¶Collegium neque conuenitur neque conuenit sine authoritate prælati. Vide Fel. hic in ver. prima declaratio.

b ¶Sindicum creare potest episcopus vel prælatus vbi eum tangit principaliter negocium. & econtrario, si principaliter tangit collegium, constituetur per collegium authoritate episcopi. Vide Ab. hic in iiij q. & Fe. in verbo, solus.

c ¶Vbi collegiū vult cauere de rato, vel prælatus, potest unus sine reliquo agere. vide Fe. hic in ij. col. ver. prælatus.

a ſindicus fuerit conſtitutus,[a] quia pro præbenda non poſſunt ſibi talia aſſignari,ar.ĵ.de ſta.mo.monachi.§.q vero. & c.ſuper quodam.& c.cum ad monaſterium.§.qui vero.§.tales. & §.fin. & de teſtamen. requiſiſti. §.fina. canonicus vero nomine præbendæ ſuæ admittitur.& etiam poſſet dicere in libello nomine meo pe to.ſecundum do.no.turius tamen eſt, quòd nomine præbendæ petat,argu.ĵ.de dona.c.ij. De hoc etiam dic, vt no.s̄.eodem.glo. ver.quid ſi præbendæ.

ADDITIO.

a ¶Conſtitutus.Vide de hac materia in cle.j.eo.ti.

SVMMARIVM.

1 *Obreptitiæ,& ſub reptitiæ literæ,quæ dicantur.*
2 *Conſcientia cancellarij in reſcriptis quid operetur.*
3 *Conſcientia principis requiritur ad hoc vt literę valeant.*
4 *Perſonaliter commiſſo negocio an poſſit alij committi.*
5 *Ordo ſcripturæ in reſcriptis ſeruandus.*
6 *Ordo ſeruandus in prædicatione verbi Dei.*
7 *Ordo verborum oſtendit ordinem proceſſus.*
8 *Principali deficiente non valet quod ſequitur.*
9 *Collegium, quando non eſt ſoluendo ſinguli de collegio coguntur contribuere.*
10 *Intentioni potius quam verbis eſt attendendum.*

CAP. XXII.

Cum dilecta. Quatuor facit. Tangit quæſtionem. Caſſat proceſſum ſecundorum iudicum. Irritum pronunciat proceſſum priorum iudicum. Committit cauſam,& mādat,ꝙ ſpoliatæ reſtituātur.[Celebratis]In diſſentionem ex duab⁹ monialibus prope dictis.[Nobis.& ĵ.]Incontinetur, ꝙ iſtarum electionum deſſentione bis fuit cauſa commiſſa primis,& ſecūdis iudicibus. & G. moniali cum quibuſdam ſuis cōplicibus per aduerſe partis potentiam ſpoliatis. Iterum cauſa delata eſt ad ſe. ap.oſtenſoq; proceſſu vtrorunque iudicum, & facta caſſatione per dominum Papam, iterum duxit cauſam ſub certa forma aliis,vt ſequitur,delegandam. ¶Deprehendimus.]ii.pars. [Suos coniudices]Hi fuerunt ſecundi iudices.[Subreptionem.]Dicun-
1 tur quandoque literæ † ſubreptitiæ.i. furtiuæ, per quas nulla datur iuriſdictio, nec tenet proceſſus,vt hic,& ĵ.de of.vicarij.c.pen. C.ſi a non compe.iud.l.fi.& per totum.Vel dic, ꝙ hoc fuit exceptum ex eo,ꝙ alijs fuerat cauſa commiſſa,& appellatum.& ideo irritus eſt proceſſus ſecundum d.n. Quandoq; vero dicuntur obreptitiæ,quia aliquid ibi ſuggeſtum eſt,vel ſuppreſſum,ſed per tales datur iuriſdictio,& niſi excipiatur tenet proceſſus. ſecundum d.n.Dic,vt no.ĵ.e.dilectus.j.in fi.quandoque, quia præter conſciētiam aduerſarij ſunt impetratæ.ĵ.de re iud.cum olim.In hoc tamen caſu valent literæ ſecundum quoſdam,dummodo de conſcientia principis proceſſerint , vel officialium ſuorum. Et eſt ratio ſecundum ipſos, quia ad aduerſarium meum non pertinet literas concedere,vel denegare,licet ſi ſciret poſſet ipſas impedire. & ideo per tales literas procedi poteſt.C.ſi contra ius, vel vti. pu. præſcriptione.ĵ.e.in noſtra.ſecundum d.n.Veruntamen, quicqd dicant, tales prœuentiones reprobantur,vt patet ĵ.de ap.ſuggeſtū. & c.oblatæ.§.j.verſi.ſi vero non ſit. Digniras autem dicitur obreptitia,ſi obtenta ſit præter conſcientiam illorum,ad quos ſpectat promotio.ĵ.de elec. cum dilecti. vel contra expreſſam conſcientiam illius,qui habet ius prohibendi,vt ĵ. de poſtulan. prælato.c. ij.Sed & priuilegium dicitur ſubreptitiū , ex quo aliquid tacetur, quo expreſſo impetrans ipſum non habuiſſet. & eſt nullum ipſo iure.ff.de natali.reſti.l.j.& ĵ.de elec.dudum.ij.§. fi. ſecundum d.n. ĵ.de transla.epiſco.c.fi.ĵ.vt lite pen.c.fin.ĵ. de conſangui. & affini. quia circa.Quinimo & ſententia per obreptionem obtenta non reuocatur,niſi dolo malo eſt lata.ff.de dolo.cum a te.ff.de iudic. ſi prætor.§.ſi per dolum.xxxv.qō.ix.veniam. Si autem ſine dolo malo etiam contra veritatem detur ſententia non reuocatur , vt in dicta l.ſi prætor.ſecundum do.n.& melius ĵ.de re iudi.cum inter vos.§.fi.eſt tamen contra.ĵ.de purga.vulga.c.ij. dic, vt ibi not. Quid ſi aliquis dicat latam ſententiam reuocandam, & aduerſarius neget?Reuocabitur,dummodo aliquid rationabile,quare reuocari debeat,proponatur,& probetur,vt ff. de iudi. de qua re.ff. quæ ſenten.ſine appel.reſcin.l.j.rū.j.ſecundum.d.n.Vel dic,vt no. ĵ.de re iudi.inter monaſterium.& c.cum Bertholdus. [Eis.]ſcilicet ſecundis literis.[Subtractorum.]Videtur,ꝙ papæ conſtirit de ſubtractis,vt ĵ.§.j.& ideo ſubreptitię dicuntur literæ, per quas de ipſis mandabatur cognoſci.ſecundum d.n. immo quia hoc aliis fuerat commiſſum ,de quo in iſtis ſecundis literis mentio non fiebat,vt dicit expreſſe litera.[Præter conſcientiam noſtram.]Sc
2 furtiue.alias ſufficeret cōſcientia† cancellarij,vt ĵ. de cri. fal.dura. ſecūdum d.n.ſed dic iſtud locum habere in ſimplicibus, & quo
3 ad hoc ne imperans falſarius iudicetur,ſed† conſcientia principis ad hoc,vt literę valeant,requiritur in legendis, vt hic. & ĵ. de re iudi.cum olim.[Qui.]ſcilicet articulus.[Et coniudices ſuos.] Hi fuerunt primi iudices.[Inſertus]Vt apparet.ĵ.verſi. cui ad op⁹ &c.No.ergo hic expreſſum ar.ꝙ ſi quis impetret ad diuerſos iudices,quamuis ſub eadem forma,non valet,niſi in vno faciat mentionem de reliquo,nam articulus vnus & idem erat, vt hic inuit quod dic,vt no s̄.eo.ex tenore.[De quo.]ſ.ꝙ ille articulus in primis literis fuiſſet inſertus,qui principaliter demandabatur in primis literis.[In ſecundis &c.]Quamuis ſubaudi hæ ſecūdæ, alias de primis facerent mentionem. & ſic no. ꝙ etiam de principali articulo,ſiue clauſula facienda eſt mentio,vt no.s̄.in diſ.ſuper literis.verſi.ſed quomodo intelligemus.ſuper verbo, clauſula.& p̄ hac intentione facit, quod hic dicit , cum in eis &c. Alia tamen litera habet quibus. & tunc expone.ſ. Hildeſemen. & coniudicibus.i.ꝙ eis articulus iſte demandatus fuiſſet in ſecundis &c. & eſt idem ſenſus. Alii exponunt de quibus.ſ.primis literis. ſic s̄.e. c.ij. & iii.ſed non placet.[Et ideo]ſ.quia veritate ſuppreſſa impetratę fuerunt.[Irritandum]i.irritum nunciandum, ſed alii ſtant huic literæ,vt no.ĵ.e.dilectus.i.¶Dictum inſuper.]iii.pars.[Scholaſticum & coniudices.]ſ.primos.[Principaliter]Hic non committe
4 batur cognitio illius articuli de reſignatione tantum, †ſed etiam de perſonali acceſſu.cum autem hoc principaliter mandaretur, non erat prætermittendum, vel poſtponendum. ſecundum d.n. [Perſonaliter]In quo caſu non poterant etiam de conſenſu partium cōmittere vices ſuas,cum de prouiſione eccleſiæ ageretur: ſicut nec in inquiſitione.ĵ.de offi.delega.quoniam.§.penu.& vlt. quod dic,vt ibi no.[Accedentes]Quod minime fecerunt. ſecundum lac.[Perſonæ idoneæ.]Non tanquam abbatiſſæ, ſed tanquā cuſtodi.[Cui]ſ.perſonę cuſtodi.[Eiuſdem] Abbatiæ. [Hncinde] ſ.ab vtraq; moniali in abbatiſſam electa. nam quælibet electarū ſubtraxerat de bonis monaſterij iuxta poſſe,& quia de commiſſione iſtius articuli principaliter commiſſi non fiebat mentio in ſecundis,ideo per ſubreptionem fuerunt obtentę,vt s̄.dixit.[Trā
5 ſponentes.]Nota in reſcriptis † ordinem ſcripturæ ſeruandum.
6 nam & in prædicatione† verbi Dei ordo ſeruandus eſt.xliiij.dist. ſit rector.ibi.apud auditoris mentem &c.& iij.q.vii. in grauibus. ibi.dicturus quippe &c.ij.q.j.in primis.ff.de vſufruct. quoties . Et
7 ordo † verborum oſtendit ordinem proceſſus.de conſe. diſt.in. ij. in Chriſto pater,ibi ſi voluntatis tantum &c.& ff.ad Trebel.hæredes.in fi.ar.contra.s̄.e.cauſam quæ.& c.inter ceteras. & C. de app. l.j.Sol.vbi plura mandantur, ſi vnum principaliter , illud primo: alia ſecundo ſunt tanquam acceſſoria expedienda, vt hic. vbi vero omnia principaliter,vel indiſtincte, & vnum naturaliter præambulum eſt,illud primo expediendum eſt , quamuis poſterius committatur,vt s̄.e.cauſam.& C.de rei ven. ordinarij. & ar.ĵ. de cauſa poſ. paſtoralis.Quod ſi neutrum præambulum,ſit non refert quod eorum primo expediatur.s̄. eodem. inter cæteras. & ĵ. de præben.cum iam dudum.ad fi.Sed quare non confirmatur, quod per ipſos legitime factum fuit.ĵ.de priuile.cum olim. ij. & de præben.dilectus.& de reſti.ſpolia.audita?Reſpon. quia nihil legitime,ex quo formam non ſeruant,vt hic & ĵ.de offi.delega.ve-
8 nerabili.rñ.j.& §.vlti.& ideo† principali deficiente, non valet qđ ſequitur ex eo.vel ob id,vt ĵ.de elec. qualiter.in fine.ſecundum T. [Capitulo.]ſcilicet de reſignatione ſubtractorum. alias articulo. [Inordinate.] ſcilicet contra iuris ordinem forte non reſtitutis monialibus,de quibus dicit,& contra iura.ĵ.de reſtit.ſpolia. in literis.& c.item cum quis.[Propter quod.] ſcilicet quia mandatū non ſeruauerunt,vt ibi ipſi formam &c. & iniuſte proceſſerunt, vt ibi de aliis articulis &c. [Proceſſum &c. iuris ordinem.] ideo proceſſus irritus eſt,ĵ.vt lite non conteſta.accedens.j.& ij. in fine. & de reſti.ſpo.ex conqueſtione.in fi.ii.q.vj.§.diffinitiua.verſi.ſententia.& ĵ.de confirma.vti.examinata.& hic ſequitur.ſecundum Lau.[Irritum]ſupra dixit irritandum. quia ibi ipſo iure non erat proceſſus irritus,ſed hic eſt duabus de cauſis,vt dicit litera. ſecundum B.tu dic, vt s̄. [Ideoque.]iii.pars.[Reſtitutis.]Quæ ſpoliatæ fuerunt,vt dixi.s̄.in expoſitione deciſionis.& agunt ad reſtitutionem moniales,quamuis capite deficiente.ſcilicet abbatiſſa. ſicut filiusfami.ſine patre.ff de iudi. ſi longius.§.ſi filius fami. Vel quia hoc petit non tanquam monacha ſingularis,ſed quaſi de corpo-
9 re† ſicut collegio non facto ſoluendo ſoluunt ſinguli [a] de corpo-
a re,& petit monachus partem,vbi res monaſterij diuidūtur.xviij. q.ij.in nullo.& etiam vbi recedit a collegio.xxvij.q.j.ſi quis rapuerit , & vbi monachus percutitur. ĵ. de ſenten. excommunica. parochianos. quod dic, vt ibi. immo hoc admittitur propter periculum animę,quia clamare poteſt morior , morior.quia ſicut piſcis ſine aqua &c. xvj. qō. i. placuit. & iudex ad clamorem eius ex officio inquireret , & eam reſtituet. Argumen.ff.de offic. præfec.vr.l.j.§.ꝙ autem.& Inſtitu.de his,qui ſui vel alie. iur.ſunt. §.hoc tempore.ver.domino.& quod præcedit , ſicut iuſtum fuerit.expone.i.facta reſtitutione ſubtractorum,argu.ĵ.de elec. ſigni ficaſti.

ADDITIO.

a ¶Soluunt ſinguli.No. hic quòd ſinguli de collegio compelluntur contribuere quando collegium non eſt ſoluendo.Et adde hic Abb.in gl. fi.in fi.& Fel.hic in pe.col.

ficaſti.in fi.& ĵ.de or.cog.ſuper ſpoliatione. & ſalua ordinis diſci
plina,vt ĵ.de regu.c.vlti.[In forma.]ſ.prioris reſcripti ad ſcholaſti cum & coniudices impetrati,& iſtius tertij.[Exacta]Nota ſimile.ff.mandati.diligenter.ĵ.de elec.quia propter.& ĵ. de offi. deleg.
10 prudentiam.rñ.j. ad fi.†vt tamen intentioni magis, quam verbis deſeruias,vt s̄.eodē. ad aures.& c.ſuper literis. in fi.& ĵ.de præben. c.vltimo.

SVMMARIVM.

1 *Dictio ſemel poſita,propriam,& impropriam ſignificationem recipit.*
2 *Prætor non improbat factum illius qui litem exercatur.*
3 *Lites ſunt reſtringendæ.*
4 *Reſcriptum anno clauditur & quando incipit eum currere.*
5 *Annus reſcripti an ſit vtilis,vel continuus.*
6 *Continuum currit etiam ignoranti.*
7 *Mora vltima nocet.*
8 *Auxilium D. Papa fruſtra inuocat qui committit in ipſum.*
9 *Replicatio doli non datur contra exceptionem doli.*
10 *Culpa cum culpa compenſatur.*
11 *Iudicium redditur in inuitum.*
12 *Iudex ponderatis coniecturis iuſtum iudicabit.*
13 *Impedimentum probare tantum non ſufficit niſi probetur diligentia impedimenti.*

CAP. XXIII.

Perunque. Duo facit. tangit impetrantiū malitiam. Adhibet medicinā. ¶Cum igitur ĵij.pars.[Malicijs]Deplumatum eſt ex lege.ff.de rei vē.in fundo.ſic.ĵ.qui.ma.accu.poſ.ſignificante.& de priui.ex parte.iij. Et nota, ꝙ hæc decretalis loquitur in eodem caſu cum illa.s̄.e.ſi autem.niſi quia illa indeterminate,hæc autem determinate de anno,vel in diuerſis caſibus ſecundum quod no.ibi ſecundum Gof.[Infra annum] Hic habes annalem præſcriptionem.& ĵ.vt li.non conte.quoniam frequēter. in fi.& ĵ.de offi.dele.quærenti.& ĵ.de offi.ordi. paſtoralis.xj. q. iii. rurſus.quicunq;.& ĵ.de regu.ſtatuimus.ſm B.Et no. ꝙ dicit.ĵ.nō dicit poſt.& expone infra.i. citra annum. q.d. & infra annum p̄t admitti propter maliciam.ſ.quia pluries citatus tacuit , & ſic infra annum.i.citra.ſic.ĵ.de cleri.coniu. c.j.& c.iij. & ſic iſtud infra, reſpicit quod hic ſequitur,malicia. ſed & ſi in nullo dolo fuerit,
1 poteſt tamen amitti per negligentiam,ſ.ſi per annum integrum ſtetit,ex quo habuit copiam iudicis,hoc enim eſt negligentia,vt C.de anna.excep.l.vlt.in fi.& ĵ. de conceſ.præben. quia diuerſitatem.§.ſic tamen.ĵ.ne ſede vac.illa. & ſm hoc iſtud infra,reſpicit quod ſequitur,negligentiam,& tunc expone infra annum.ſ. cōpletum.q.d.vſq; ad annum excluſiue. & ſic† dictio ſemel poſita propriam,& impropriam ſignificationem recipit.ſic ĵ.eo.ad audientiam.& de teſta.Raynaldus.& in auth.d.n.extra eo.ti.diſpendia.lib.vj.& ſic per lapſum temporis probatur negligentia,nō dolus.nec enim dolum committo , ſi meo iure vti nolo , niſi aliud
2 iungatur,quicquid alij cantent,quod dic,vt no.s̄.eo. ex parte. Ad hoc C.vt nemo inui.age.l.vnica.vnde factum † illius,qui litē exe-
3 cratur,non improbat prætor.ff.de ali.iu. mu.cau.fac.l. item ſi res
4 §.poteſt.nam†& lites reſtringendæ ſunt,vt ĵ.eo.nonnulli.§.ij.ſic. ergo† reſcriptum anno clauditur.Sed a quo tempore incipit cur-
a rere annus?Dicūt a tempore illo,quo iudices literas receperunt,[a] vt ĵ.de ap.ſuper eo.ij.in fi.Alii, ꝙ ſtatim ex quo rediit a curia , & habuit copiam iudicis , & hoc videtur hic innuenire ibi , poſtquam &c.& hæc fuit communis opinio, & ſecundum hoc tolli tur.l.C.de diuer.reſcrip.falſo.dixit.G.ꝙ ſi uis.l.ſuſtinere dices,ꝙ incipit currere,demum ab impetratione ſecundi reſcripti. Dico remotis omnibus , ꝙ incipit currere, ex quo impetrans habuit copiam iudicis,vt hic aperte dicit.& s̄.ſi autem.ſed incipit ſub con ditione,ſiue in pendenti quo ad effectum. Pendet enim curſus ex impetratione ſecundi reſcripti,& ſic ſi non impetretur, nihil currit quo ad effectum.nec enim dicit litera, ꝙ amittatur per lapſum anni,ſed ꝙ authoritate poſteriorum literarum valeat con ueniri.q.d.poſteriores præiudicant prioribus,ſi dolus vel negligē tia replicetur,ergo ſi poſteriores non ſunt impetrate authoritate illarum,quæ non ſunt,nec conueniri poterit primo impetrans, nec contra ipſum etiam replicari.ar.s̄.e.paſtoralis.§. vlt. non ſolum hoc,ſed & multa alia in pendenti ſunt,vt ĵ.de in integ. reſti, cum veniſſent.ad fi.ff.de reb.dub.quædam ſunt.& ſi cer. pet. proinde.& qui po.in pig.ha.potior.§.j.& ĵ.de frigi.fraternitatis.§.vlti.
5 Item quæritur † an annus iſte ſit vtilis,vel continuus? Et videtur, ꝙ ſit vtilis,quia non currit, niſi cum habetur copia experiendi.ff.de
6 diuer.& tempo. præſcriptio.l.j. † nam continuum currit etiam ignoranti.ff.de his qui no.in fa.genero. Dic ipſum vtilem quo ad ſui principium,ſed continuum in progreſſu ſecundū Vin. Quid ſi quis impetrat ſecundas ſciens primas impetratas, & de ipſis nō facit mentionem? Dicunt quidam,ꝙ valent ſecundæ.ꝙ dolus primi non vtentis,cum dolo ſecundi cōpenſabitur. Ar.ĵ. de diuor.ſignificaſti.& de adult.intelliximus G.ꝺ.quia ꝺ hunc ſcđo impetrā tem per dolum orta eſt perpetua exceptio,vt s̄.c.ſuper literis. Solutionem approbo,non tñ dico, ꝙ primus non vtendo dolū cō-

miſerit,ſed negligentiam,vt s̄.expoſui. & ſic dolus ſecūdi,culpæ, ſiue negligentiæ prætoris præponderat.ff.ad l.Aqu. item ſi obſtetrix.§.vlt.Quid ergo ſi primus doloſe vti poſtpoſuit, puta,citatus tacuit,vt s̄.e.ex parte.S.Dico valere primum,hac tñ ratione moueor,quia ſi quæris vtrum reſcriptum vires habeat,data conſideratur,vt s̄.e.conſtitutus.& ĵ.de tranſ.ex literis.cum ergo data primi reſcripti vitioſa non ſit.ſecundi ſic, merito præualet primū . Item ſecundo impetrans plus deliquit:quia papam nedum vicinum decepit,& ideo plus dico puniendum. Ar.ĵ.de benefi.ecc.c. vnico.§.omnibus.& de vita & ho.cleri.vt clericorum mores. §.j. & §.vlti.& ĵ.de transla.epi.inter corporalia. §.vlt.licet contra:qa
7 vltima† mora nocet.ff.de peri.& commo. rei ven.illud. ſed certe
8 fruſtra† auxilium dñi papæ inuocat,qui committit in ipſum . ĵ. de vſur.quia fruſtra.& hæc intelligi poſſunt,ſi excipiens reus eſt .
9 alias contra† exceptionem doli non daretur replicatio doli. ff.de excep.do.apud Celſum.§.Marcellus. Quid ſi vterq; per annū negligens fuit ? Videtur,ꝙ primæ conualeſcant hincinde negligentia compenſata.ff.de dolo.ſi duo. & de compen.ſi ambo . ſed p̄m communem opinionem,q̄ s̄.no. ver. ſed a quo tpe.vtrunque reſcriptum clauſum eſt,quod non placet. Vel dic p̄m valere:quia poſt ipſum nullum eſt impetratum.C.de diuer. reſcrip. falſo.ſm G.quod etiā mihi placet . Quid ſi non apparet quæ ſint priores : quia & vna eſt data, & eodem momento ceperūt habere copiā
10 iudicum , & vterque negligens fuit? Poteſt dici , † ꝙ culpa cum culpa compenſabitur,vt s̄.vel forte actor obtinere debet.i.is , qui primo faciet citari.Ar.ĵ.de offi.dele. licet. quia ex perſona rei fo-
11 rum metimur,& ideo† redditur iudicium in inuitum. ff. de ver. ob.inter ſtipulantem.§.j.Sed contra,quia actor habebat in poteſtate,quando conueniret.ff.de excep.do.pure. §.vlti. & de cal.annus.& C.de tempo.in integ.petendæ.ſi ſimul citati fuerunt prin-
12 cipem conſulant.ĵ.de offic.deleg.ſane.Finaliter tñ iudex † ex varijs ꝺiecturis diligentiam,& negligentiam eſtimabit.& his conſideratis & ponderatis,quod iuſtum fuerit,iudicabit.ſm d.n. Ar. ĵ.de tranſac.c.fi.& ĵ.de iureiu.c.fi.& ĵ.de offi.dele.ex cauſis.[Poſtquam.]No.qñ incipiat currere annus,quod dic,vt no.s̄.ea.gl.ver. ſed a quo tempore. [Malicia.] Quia infra annum tacuit citatus per poſteriores,vt ſeruus vexaretur laboribus,& expēſis . quare ēt infra annum poteſt conueniri authoritate poſteriorum. ſic pōt
a intelligi.ĵ.de app.vt debitus[a] & non dicas,ꝙ omnia corrigat.[Negligentia.] Quando.ſ. per annum integrum negligens fuit , vt s̄. expoſui ſuper ver.infra annum.& hanc negligentiam probat ſolus lapſus temporis ſine alia requiſitione. Ar.ĵ.de loca. potuit.in
13 fi. niſi forte† probet, ꝙ nō habuit copiam iudicis.[b] ij.q.vj.biduū.
b puta,licet iudex præſens fuiſſet,tñ non fecit copiam ſui , vel erat in exercitu,vel feriæ fuerunt inductæ,habita diſt.vtrum ab initio habuit aliquo tempore copiam , cum ex poſtfacto ſit annus iſte continuus ſm Vin.vt no.s̄.in magna gl.quæ incipit. hic habes. ver.item quæritur.[Poſteriorum.]Et ſic non obſtat ſi dicat, ꝙ literas impetrauit.vnde non corrigit,ſed concordat. ĵ.de app.vt debitus.ff.de legi.non eſt nouum.& l.ſeq.& C.de inoffi. do.l.vnica. ĵ.de elec.eccleſia. §. deniq; [Ipſis.] poſterioribus.

ADDITIONES.

a ¶Literas receperunt,Do.Ab.dicit hanc op.eſſe euidenter falſam,quia ſecundum eam eſſet in facultatē impetrantis qñ inciperet annus currere.
a ¶Vt debitus.Vide ibi gl.melius quam hic de hac materia loquentem .
b ¶Copiam iudicis.Non tamen ſufficit probare impedimentum, niſi probetur diligentia impedimenti tempore ſecundum Ab.hic, & Mod. in c. ex tranſmiſſa.ĵ.de præſcr.quam diligentiam . ſm eundem Ab. hic poſt gl. ſatis probabit per proteſtationem.quibus adde Ant.de Bu.conſi.xxviii.

SVMMARIVM.

1 *Scimus illud,quod ab alijs audiuimus.*
2 *Quæ a leuibus dicuntur nullam ſuſpicionem inducunt .*
3 *Executio differri non debet,niſi incontinenti probetur exceptio .*
4 *Occaſio,figmentis dari non debet.*
5 *Notificatio qualiscunque ſufficit,vt iudex dubius dici debeat.*
6 *Dubia res fit per negationem.*
7 *Interpretatio ſit pro reo , in caſu dubio .*
8 *Mandatum ſuperioris non debet malicioſe declinari.*

CAP. XXIIII.

Cum contingat. [Tria tanguntur principaliter hic. Facti dubitatio. Dubitationis ſolutio. Ordinarij inſtructio. Circa primum ponitur factum,& quæſtio fit. Circa p̄m fit quadrimembris diſtinctio. Circa tertium inſtruitur ordinarius ī duobus. Et nota,ꝙ hæc eſt pars decre.ĵ. de offic. deleg. cum contingat.[Quarum.]ſcilicet literarum [Quidam.]ſcilicet iudices . [Altera.]i.vna[Partem.]contra quam literæ fuerunt impetratę. [Aliis iudicibus.]ſcilicet ab aduerſa parte impetratis.ſic patet,ꝙ actor & reus impetrant in curia . dic, vt no.ſupra eod.cęterum. [Iniungentibus.] contrarium,vt ſequitur,& ſic neſcio.

Quo teneam nodo mutante prothea vultus.
Horatius. [Quæris.] In caſu præmiſſo [Alterutris.] ideſt primis,

vel secundis. Vel. i. alteris. & quibus. [Super quo] Hic incipit solue re, & distinguere. [Primum mandatum] Et nondum executum. [Discordiam.] Huic respondetur. ꝯ. e. §. & id ipsum. [Suscitatā] Et aperte exceptionem oppositam, alias tenetur exequi, quod mandatur. secundum d. n. Sed melius est, ꝙ simpliciter hoc intel ligas, vt statim innuit ibi, nihil omnino. Et ar. ꝯ. de ser. non ordi. c. j. [Illos & alios.] scilicet primos & secundos. [Nihil omnino]

1 Nec per famam, nec alio modo: hoc † enim scire dicimur, quod
a ab alijs audiuimus. [a] xxii. q. v. hoc videtur. Quid si audiuit aliquid de discordia ab aliquo, qui est leuis opinionis? videtur, ꝙ nihilominus debet obedire non obstante tali auditu. Arg. ꝯ. de sponsa. cum in tua. quia in dubio semper obediendum est, xxiij. q. j. quid
2 culpatur. nam quæ † a leuibus dicuntur, nullam suspicionem in-
3 ducunt. xj. q. iij. in cunctis. Nec † debet differri executio, nisi in cōtinenti probetur exceptio. ꝯ. de testi. veniens. alias quilibet posset dicere ad impediendam executionem se habere literas alias. &
4 sic daretur † occasio figmentis, quod esse non debet. xxxij. q. j. dixit dominus. & ff. ad Car. Se. con. l. j. §. si quis non ab aliquo. & ff. de transac. cum hi. §. vlti. ibi, fingi lites &c. ꝯ. e. nonnulli. Dico, ꝙ sem per debet obedire, vbi probabilem causam habeat credēdi, quod asseritur. xxiii. q. iiij. quam magnum. ꝯ. de cle. excom. mi. illud. ff. quod cum falso tuto. l. ij. ꝯ. de sen. excommu. inquisitioni. Vel dic
5 ꝙ qualiscunque notificatio sufficit, vt iudex debeat dici dubius. j. q. iiij. §. vlti. in fi. ꝯ. de spon. præterea. ff. de peti. hære. item veniunt. §. a quo. & de admi. tu. quidam dicens. in fi. secundum Io. & hoc satis notat mens huius literę. nihil omnino. Satis puto honestū,
b ꝙ a quocunque [b] audiuerit, cui videatur sibi credendum, ab exequendo desistat aliquanto tempore, infra quod certificet partes & iudices, vt sibi ostendant rescripta, quod nisi fecerint, neutri obediat, quod si alter tantum ostendit, obsecundet eidem, ar. ꝯ. de conuer. coniu. ex publico. & in his, quæ in sequentibus. nam nec in mora modici temporis &c. vt ff. de iudic. si debitori. Quandiu autem paratus est ordinarius secundum formam huius constitutionis procedere non tenet excommunicatio in eum lata, ga cum non possint delegati punire, nisi rebelles & inobediētes, vel turbantes iurisdictionem suam. ꝯ. de offi. dele. c. j. nec constet vtrū primi, vel secundi iurisdictionem habeant, nec possit dici inobediens, qui constitutioni paret, interim puniri non potest. secundum d. n̄ [Et quidem.] ver. Hic dicit quid iuris sit in secundo mē bro præmissę dis. [Sed si postea] ii. pars. scilicet primo mandato iam executo, & est aliud membrum dist. [Tunc literarum.] Ar. ꝙ ordinarius non potest petere rescriptum sibi exhiberi, nisi quā do diuersæ literę impetrate sunt, & recipit mandata cōtraria. sed ꝺrium est verum. ꝯ. de offi. dele. cum in iure. [Exhiberi.] ſ. ordina rio, qui contraria mandata recepit. Quid si non exhibentur? neu tri obediat non exhibenti, vt statim no. s̄. ar. ꝯ. de excep. pastoralis. quia literę, quæ non apparent, non sunt, vt no. s̄. pastoralis. su per verbo, ambigitur, ar. ff. de contrahen. empt. in lege. de cons. dist. j. solennitates. non tamen potest ordinarius cogere ad exhibendum partes, vel iudices, vt apparet. ꝯ. §. vlti. secundum Ioan. ta men qui nō exhibet inobediens est, quia dominus Papa hic præ cipit districte ipsas literas exhiberi, & ideo videtur, ꝙ quo ad hoc haberet iurisdictionem ratione peccati. Ar. ꝯ. de offi. ordi. signifi cauit. sed non puto. Quid si aduersa pars occurit, & dicit ordina rio: domine supplico, ne obediatis in hac parte, quia habeo alias literas, per quas istæ reuocantur, quas paratus sum vobis ostende re infra terminum competentem, quia nec ipsas mecum porto? Respon. æquum est, vt ordinarius ei acquiescat, considerata ta men qualitate personę, quia nec diuinare potuit aduersarius, qui occurrit. ꝯ. vt benefi. eccle. c. vnico. §. j. nec est imputandum si nō venit cum sacco paratus. ff. de solu. quod dicimus. secundum d. n. [Ex ipsarum.] scilicet secundarum literarum. [Tenore] Non di cit partium cōtradictione, vel oppositione. [Euidenter.] scilicet ꝙ faciant expressam mentionem de primis. [Hesitandum.] i. du bitandum. Sed qualiter potest hoc perpendi ex sola inspectione, nam & si expressam faciant mentionem, tamen non valent, nec primas reuocant, si impetrate sunt per falsi suggestionem, vt ꝯ. eo dem. ex parte decani, circa princip. & de offic. delega. coram. & de re iudi. inter monasterium. & arg. s̄. eodem. cœterum. §. vlti. er go ad hoc, vt ordinarius certus sit, oportet, ꝙ partes audiat, quia merita causarum &c. vt C. si per vim, vel alio modo. l. vlti quod & verum est. non tamen propter hoc iurisdictionem recipit, quia si primo impetrans aliquid obiiciat, ordinarius videns expressam mentionem, præsumet primas reuocatas. sed si aliquid obiicit,
6 tunc supersedebit, quia † per negationem fit res dubia. C. qui ad li ber. procla. non licet. l. iij. & ꝯ. de testi. cogen. super eo. & in hoc ca su, scilicet quando contra secundas obiicitur falsitas, intelligitur decretalis. s̄. eodem. pastoralis. rn̄. j. secundum Ioan. & qui aliter glossau erunt, vel intellexerunt sensu indigent. secundum Goffr. verum est capitaneo. Sed qui hoc sensit indiget rationabili, & sensu caret, & ideo bestia. ff. si qua. pau. fecit. di. l. j. §. ait prætor. glos sat enim contra textum. nam ex mente istius textus apparet, ꝙ nihil debet iudex ordinarius audire a partibus, vt ꝯ. §. vlti. sed so-

lum inspicere literas, quibus inspectis ponit tria membra, quia aut secundæ euidenter reuocant primas, scilicet quia de ipsis ex pressam mentionem faciunt, & tunc debet exequi secundum mandatum, vt hic. Aut manifeste constat, ꝙ minime reuocant, puta, quia mentionem nullam faciunt. Vel talem, quę non vide tur ordinario sufficere, & tunc insistit primo mandato, vt ꝯ. §. se quen. Si vero aut merito dubitat de reuocatione, puta, quia secun dæ faciunt mentionem de primis, & nescit ipse ordinarius eligere in mente sua, vtrum sufficiat, vel non. & in hoc casu habet lo cum c. pastoralis. sicut dicit dominus Innocen. vt ꝯ. §. ꝙ si super hoc. Nū qđ ergo Inn. sensu indiget? Certe credendum est autho ri in facultate iua. Sed diceret quis, domine Innocenti vos vultis, quòd ordinarius in hoc casu sit sibi iudex, & ex inspectione sola in mente sua iudicet partibus inauditis, forte faucbit alterutri partium, ideo super hoc monet ordinarium. ꝯ. §. cœterum. Dice ret quis, domne bonum esset, ꝙ ordinarius audiret aliquid a par tibus, & ipse dicit non. Hoc enim penitus prohibemus, & ideo di cit in fine, licet autem &c. ergo ex vi ordinis istius decreta. glossa tur verbum, ambigitur positum. s̄. eodem. pastoralis. quod dic vt ibi no. Si enim deberet ordinarius subsistere ab executione hoc ipso, quòd primo impetrans contra secundas literas obiiceret fal sitatem, sæpe & sæpius obiiceret, & sic daretur materia figmentis, quod fieri non debet, vt s̄. notatur. Item vbi hæc exceptio obiice retur, debet cognoscere is, cuius rescriptum dicitur per falsi sug gestionem impetratum, vt no. s̄. super literis. §. j. & §. penul. Vnde si admitteret secum alium tanquam iudicem, qui in hoc iudex non est, non valeret processus, vt ꝯ. de offi. deleg. cum super abba tia. Nunquid ergo dimitteres iustiriam pro iustitia, veritatem pro falsitate, textum expressum & rationabilem pro glossa capi tanea & iniqua. vide, quod no. in summa. s̄. de constitutio. §. j. In
7 dubio tamen † pro reo debet interpretari, nisi &c. vt ꝯ. de senten. & re iudi. c. vlti. [Secundo loco.] Sed quare reuocatur, quod legi time factum est per primas. contra. ꝯ. de restit. spolia. audita. Dic, ꝙ non reuocatur, sed denunciantur hi, qui primo fuerunt ex communicati, absoluti. secundum B. Non soluis, sed in solutione ipsum quare repetis? Dic ergo, quod legitime fit authoritate veri rescripti non reuocati, retractandum non est, vt in contra. Sed si quid factum est authoritate rescripti veri putatiui. scilicet quo ad opinionem, sed in veritate reuocati, retractari debet, ex quo apparet de reuocatione, vt hic, quia plus valet, quod agitur &c. C. plus valere, quod agitur in rub. & l. j. ¶ Si vero.] Tertia. pars. [Ex literarum.] scilicet secundarum. hoc est tertium membrum distinctionis. [Inspectione] Nota non dicit partium assertione. sic s̄. §. prox. sed alij intelligunt sicut placet. ¶ Quod si super hoc] Quarta pars. scilicet super mentione, quæ fit in literis secundis de primis, vtrum sufficiat vel non. et est quartum membrum distin. [Tibi merito.] quasi dicat sicut tibi videtur, quia ad con scientiam tuam recurrit̄, & si inique arbitreris vel dubites, quod tamen facere non debes, vt ꝯ. §. cœterum. [Constitutionis.] scilicet pastoralis. [Huiusmodi concertatio.] Quæ super mentione habe. Aliqui dicunt, quòd sufficit. aliqui contra. & sic dubitatur, ergo apparet in quo casu intelligatur. ambigitur. s̄. eodē. pastora lis. nam hic est glos. illius verbi, cui standū, puto, aliis cancellatis. ¶ Et id ipsum.] Quinta pars, scilicet quod dictum est ab illo. §. sed si postea, vsque hic. [Si primo mandato &c.] scilicet ab execu tione cessare, & rescripta postulare, & inspicere, & secundum hoc primis vel secundis, vel neutris ad præsens obedire. Et nota, quòd hoc est principale secundum membrum distin. quod dimisit s̄. respon. j. ibi, an cum primum mandatum &c. hic incipit instrue re ordinarium. ¶ Cœterum.] Sexta pars. [In his omnibus.] scili cet superioribus quæ conscientiæ tuæ relinquimus. [Ad declinā dum.] i. non obediendum, siue non exequendum. [Dubitare.] quod si feceris, pœna xxx. librarum auri ferieris. secundum. l. C.
8 de legi. & constit. l. ij. in fine. nec enim † malitiose debet declinari mandatum superioris. infra de offi. delega. pastoralis. de hoc no. s̄. eodem. si quando. [Certus esse &c.] Si. ꝯ. de appella. consuluit. ¶ Licet autem] Septima pars. [In his.] Obediendis, vel non. [Nul la attribuitur.] Exceptio, ꝙ de fallsitate inquires a partibus secun dum Ion. Tu quæris malum & infirmitatem, sicut medicus. & glossas contra textum. [Inter delegatos] ꝯ. de of. deleg. si quando. & c.

ADDITIONES.

a ¶ Hoc scire dicimur quod ab alijs audiuimus. Adde hic glos. & domi. Abba. quòd fama inducit iustam credulitatem. Idem notat Bartol. in l. ij. C. si ser. vel liber. lib. x. & in l. Celsus. in iii. colum. ff. de vsucapio. Barto. & Bald. in l. proprietatis. in fine. C. de proba. & late per Feli. hic in ij. col. ver. quod autem fama.

b ¶ A quocunque audierit. Inquantum hic concludit Ho. quòd dictum vuius præstat in proposito iustam causam credendi, etiam si est persona leuis dum dicit quocunque. Idem tenet hic glos. sed contrarium vt hic refert Fe. in iii. col. tenent hic But. Car. & Ab. quia debet esse persona fide digna ad hoc vt retardetur executio mandati superroris.

& c. sane. ij. & ca. pastoralis. §. quia vero. [De iurisdictione] quasi dicat, ad te non spectat inquirere, vel audire exceptiones aliquas quæ iurisdictionem tangant, quia illas dimittes partibus coram iudicibus proponendas, & per ipsos, sicut de iure erit, diffiniēdas de his ipsis bene conueniat. nam tu ex sola inspectione motum animi, & tuam conscientiam informabis, vt ex superioribus la tis liquet.

SVMMARIVM.

1 *Mandato primo, non semper obtemperatur.*
2 *Citatio non debet fieri, vt quis precije compareat.*
3 *Clausula si esset ita, ad quæ referatur.*
4 *Impetrator tenetur probare omnia, quæ in rescripto continentur.*
5 *Probatione superflua se onerante sibi imputetur.*
6 *Reus fatuus dicitur, qui libellum alternatiuum admittit.*
7 *Duo probanda tendentia ad unum finem copulatiue posita vnum sufficit probare.*

CAP. XXV.

Lim. Asserens se ius habere in ecclesia contumax excommunicatur, absoluitur, & de falsitate redarguitur & conuincitur. mandatur, quod si ita est. falsario silentium imponat. Vtrum hęc clau sula omnia superiora respiciat, hic quæritur? ꝙ omnia respicit, re spondetur. [Ad eos.] s. abbates. [Et iterum.] Et ita habuerūt duo
1 paria: quia † non semper obtemperatur primo mandato. 18. q. ij. dudum. & s̄. eo. constitutus. & ꝯ. eo. capitulum. [Per interpositam.] Quod fieri potest, vt ꝯ. de præben. accedens. [Ipsi] s. iudices. [Et tertio.] Hæc est monitio canonica. sic. s̄. de constit. ex literis. [Noluit.] Et sic contumax fuit. [Per se, vel respon salem.] Non
2 enim debet quis † citari, vt præcise personaliter compareat, vt in Auth. d. n. extra de iudi. iuris. li. 6. [Sequestrari.] Quod fieri nō de buit, nisi in casu. C. de prohibi. sequestra. l. vnica. & ꝯ. de sequestra. poss. c. j. ij. & iii. no. ij. q. vj. quoties. ¶ Cunque] ij. pars. [Postmodū] s. ipso. P. excommunicato, & fructibus sequestratis. [Ipsi] s. P. vel i. iudices. [Promiserat.] s. se iuri pariturum. [Qui] s. P. [Literis] s. absolutionis, quæ diregebantur sequestro, & dicebatur forte ita in fi. scientes, ꝙ talem locum, & diem eidem. P. assignauimus, ut tunc iuri pariturus compareat coram nobis, sed ipse. P. hāc clau sulam radens, loco ipsius apposuit, mandantes vobis quatenus ei dem. P. fructus sequestratos reddere non tardetis, vt sequitur. [Qđ ipsi] s. iudices.] Quod] s. ꝙ ita raserit, & rescripserit. [Eorum] sci licet iudicum. [Excusante] s. eo. scisitatus. ¶ Nos igitur cum tā tæ.] iij. pars. [Careret.] Imo per confessionem suam euidenter
a clareret, vt præmisit. [Vt si esset ita.[a]] Hic mouit dubitationem.
3 nam aliqui dicebant, quod referebatur † ad proximum dic tum de falsitate. Alij ad hoc, ꝙ Imperator asserebat ecclesiā sibi fuis se collatam, vt s̄. respon. j. vt patet ex sequentibus. ¶ Verum] iiij. pars. [Et ob hoc] s. quia ita probauerat. ꝯ. de excess. præla. inter di lectos. §. præterea. ¶ Nos igitur] v. pars. [Ad omnia.] Ex hoc col
4 lige, ꝙ Impetrator † necesse habet probare omnia, quæ in rescri pto continentur, si obtinere velit. sic. s̄. eo. ex parte. ff. de excusa. tu to. qui testamento. & s̄. eo. cum dilecta. in fi. contra. ff. de condi. & demonst. falsa. ff. de condi. Insti l. ij. §. vlt. & ꝯ. de manu. te. si ita. So lu. cum duo probanda proponūtur, aut in libello, siue titulo, aut in rescripto. Item aut disiunctiue, aut copulatiue, & si quidem in libello, seu titulo proponuntur copulatiue, & proponens obligat se ad vtrumque probandum, necesse est, ꝙ vtrunque probetur, quamuis alterum per se sufficeret, vt ꝯ. de prob. licet. §. idē quoq;
5 testes. & imputet sibi † qui se onerauit, probatione superflua. ꝯ. de cri. fal. c. fi. qm̄ mos ei fuit gerendus. ff. de proba. circa. nisi ex forma rescripti aliud contingat. ꝯ. de accu. accedens Sed si non obligat se, sufficit, ꝙ alterum probetur, dummodo sufficiat, vt ꝯ. de ac cu. accedens. & c. cum oporteat. in fin. Si vero disiunctiue proponuntur, sufficit, ꝙ alterum probetur, ut ff. de iure dot. plerunque. C. de cond. inde. l. fi. s̄. eo. inter cæteras. ꝯ. de excess. prælat. grauem.
6 & xlix. dist. c. j. in prin. Sed fatuus † est reus, qui talem libellum, seu titulum admittit cum propter disiunctam incertus sit, vt no. C. de ann. ex. l. fi. & ꝯ. de libel. obl. significantibus. Si vero in rescri pto duo sub disiunctione proponuntur, sufficit alterum probari, vt s̄. eodem ti. c. inter cæteras. Sed si copulatiue proponuntur, aut
7 vtrunque tendit ad eundem finem, & † tunc sufficit vnum pro bari ad hoc, vt finis sequatur, vt ꝯ. de iud. exhibita. in fi. & de appel. significauit. in fi. & de præben. cum iam dudum, nisi impetrans se superflua probatione oneret, vt dixi. s̄. & patet. ꝯ. de foro comp. ex parte. §. vlti. Aut ad diuersos fines tendunt, & tunc vno proba to sequitur finis ille, ad quem tendebat, non tamen alius: & sic proponens non consequitur plenam intentionem suam, nisi v trunque probetur, vt hic. per hanc distinctionem intellige. s̄. eo. c. ij. & ff. de verborum obligatio. si quis ita stipulatus, & Instituta. de hæredi. instit. §. penulti. & omnia alia iura de hac materia loquentia. [Ei.] scilicet. P. [Super alijs,] scilicet quòd ecclesia si bi fuerit per interpositam personam assignata, quod proposue rat supra.

ADDITIO.

a ¶ Clausula, vtrum ad proxima, vel ad quæ debeat referri. dic vt per Abb. hic in fin.

SVMMARIVM.

1 *Iudici nulla fit iniuria, si appellatur.*
2 *Iudex si iniquo animo pronunciat, ei nocet quia facit litem suam, & condemnatur ad æstimationem.*
3 *Excommunicatus petens absolutionem, omnes causas excommunicationis ex primere debet.*
4 *Rescriptum ex quo processus supprimitur non valet.*
5 *Qui se communioni hominum ingerit, sibi imputatur.*
6 *Retractandum est omne quod factum est ex literis subreptitijs.*
7 *Libertas præstita per codicillos falsos tenet.*
8 *Iurisdictio datur per literas subrepticias.*
9 *Occulta, soli Deo relinquimus.*
10 *Iurisdictione deficiente, deficit quicquid sequitur ex ea.*
11 *Processus habitus, per literas subreptitias, vtrum irritus sit.*
12 *Ignorantia excusatur, & malitiæ puniuntur.*
13 *Exceptio nulla opponi potest contra rescripta gratiosa.*

CAP. XXVI.

Dilectus filius. Duo presbyteri propter eui dentes excessus ecclesijs pri uantur. In communi forma impetrant, ꝙ restituan tur. literę iuribus carere pronunciantur [. Quod cum ipse] s. abbas. Et ex hoc nota, ꝙ iudex sententiam suam potest de
1 fendere, quamuis enim † non fiat iniuria iudici, si appellaret ab
2 eo, vt C. de appel. & in maioribus. tamen interest eius: quia † si de prædenderetur, ꝙ iniquo animo pronunciasset, noceret ei. ij. q. 6. hoc etiam. Nam litem feciset suam, & condemnaretur in verā æstimationem. ff. de iudi. filiusfa. C. de pœna iudi. qui ma. iudi. l. ij. ꝙ si per imperitiam, tunc in quantum bonum & æquum visum
a fuerit iudici. Insti. de ob. quæ ex delic. na. s. in principio [a]. ff. de var. & extraord. cog. l. vlti. vnde ratione huius interesse Abbas iste no luit significare veritatem summo Pōtifici, & hac ratione admit terem iudicem sententiam suam defendere volentem. s̄m Goff. Hodie si per sordes, vel per gratiam iniquè iudicat, ab executione officij per mensem nouerit se suspensum, in æstimatione litis ni hilominus condemnandus, vt auth. do. n. extra de sent. & re iudi. cum æterni. §. si quis. lib. vj. [Ab ecclesiis,] si quas tenebant. [Du xerit] Et excommunicauerit, vt ꝯ. innuit. [A mouendos] quod
b generales inquisitores facere non possunt [b]. ꝯ. de stat. mon. in sin gulis. & c. seq. s̄m dominum nostrum, nisi sint delegati, vt ꝯ. de re iud. cum. l. & A. ꝯ. de acc. qualiter. l. & c. seq. [Ijdem] s. presbyteri. & est ij. pars. [Communi.] Quia dicebant se iniuste spoliatos. contra ꝯ. de crim. fal. c. penul. Sed ibi loquitur quò ad scripturam. hic
3 quo ad causam & tenorem. [Suæ causa.] No. † causam excom municationis exprimendam, & plures, si plures sint. alias non va lebit absolutio, vt hic. & ꝯ. de offic. ord. ex parte. & de sent. excom munic. cum pro causa. & c. officii. s̄m. G. Ex hoc etiam nota, ꝙ si excommunicatus de excommunicatione sua tacens impetrat,
c non valebit rescriptum, nisi ad defensionem [c] suā & in alia cau
4 sa, vt ꝯ. de excep. significauerunt. & c. venerabilem. Item nota, † ꝙ non valet rescriptum, ex quo processus supprimitur. ꝯ. de senten. & re iud. inter monasterium. vel series rei, vt ꝯ. de cohabi. cleri. & mulie. super eo. Item nota, ꝙ nō sufficit etiam causam exprimere, nisi & de modo processus fiat mentio, vt colligitur. C. de adop. l. iij. C. de transac. vt responsum. ꝯ. de resti. spol. Pisanis. Alia enim esset forma literæ reuocatoriæ, si in modum accusationis actum esset, alia si in modum inquisitionis, argu. ij. q. j. in primis, ꝯ. de accus. qualiter. ij. ꝯ. de simon. licet Hely. & ideo in talibus est magna vis facienda, vt paret in eo, quod legi. & not. s̄. eo. super literis. Nec obstat si dicat, ꝙ nulla subest causa, quia nihilominus debet face re mentionem, & de sententia excoicationis, & de causa quā visitator prætendit. ꝯ. de coha. cler. & mulie. super eo, s̄m dominum
5 nostrum. Item nota, † ꝙ imputat ei, qui se communioni hominum ingerit. xj. q. iij. placuit. ꝯ. de cleri. ex. mi. illud. ¶ Nos ergo] 3. pars. [Per veri suppressionem.] Subaudi, & falsi suggestionem, cum dixerint se iniuste spoliatos in communi forma. [Viribus carere. [Quid si per tales subreptitias literas aliquid actum esset?
6 Videtur, † ꝙ esset retractandum. ꝯ. de offic. vica. sua nobis. 3 5. q. ix. veniam

ADDITIONES.

a ¶ In principio. Vide ibi per Io. Fab. & Angel. quid de assessore, seu consiliario, quid de auditore. quid de referendario & examinatore testium: quid de notario q imperite fecit instrumentum. quid in proxeneta vel agrimensore, & de materia late per Bar. in sua disputatione quæ incipit iudex qui per imprudentiam.

b ¶ Facere non possunt. Aduerte tamen ꝙ. d. Abb. pulchre hic concludit. ꝙ visitator datus ad corrigendum potest priuare beneficijs, quod intelligit Fel. hic dummodo præmissa citatione & legitimis exceptionibus discussis. De quo latissime per Car. in cle. attendentes. §. visitatores. in 6. q. de sta. mona. & late per Fely. hic in 2. col.

c ¶ Nisi ad defensionem. De hac materia dic ut hodie habetur. infra. eo. c. j. l. b. 6. per tex. & Doct.

veniam.ff.de iudic.si prætor.ĵ.de sent.excommu.cum pro causa. nam & de exceptione falsi etiam post sententiam opponi potest cum probata falsitate apparear litem nullam retro fuisse.ĵ. de.pcura. in nostra.& de præben.licet.& sic non obstat.3.q.vj.§.exceptiones.ĵ.de senten.& re iudic.inter monasterium: quia per tales literas non datur iurisdictio? ergo non valet, quod authoritate illarum actum est.ĵ.de offi. del.ex literis,sed & replicatio ante sententiam omissa,etiam post sententiam ex causa probabili admittitur.ff.quando actio de pe.est an.l.i.§.vltimo. multo fortius exceptio,ad hoc.ĵ.de senten.& re iudi.ad probandum.& de despon. impu.ad dissoluendum. in fi,In contrarium probo.s. ꝙ tenet,nã per tales literas datur iurisdictio, q̃uis possent per exceptionẽ elidi,vt s̃.eo.si autem.& ar.ff.de bo.pos.ꝑm ta.l,penul.§.testamento, ideo non potest dici iudicium retro nullũ;quia a veris iudicibus, & secundum iuris ordinem lata est sententia. Et si quis sciuit sibi competere exceptionem,& non excepit,sibi imputet: si ignorauit,prætexru exceptionis de nouo repertæ sententia non retracta
7 bitur.ĵ.de senten.& re iudi.inter monasterium.Item† tenet libertas per fallos codicillos præstita.ff.de ma.testa, cum ex falsis,& legata præstantur,licet testamentum falsum sit ff.de hære.instit.l.fi. Sol. retractanda est sentencia per in integ.resti.vel si dicis,ꝙ ꝑ has literas nulla datur iuridictio,tunc nulla est sententia ipso iure,ꝙ tamen intelligas, cum iudex ex tali falso motus pronunciauit.ĵ. de sentẽ.& re iudi.cum.l.& A.& C.si ex fal.instru. falsam.ꝑm lo. Sed alij dicunt,ꝙ per tales literas iurisdictio datur.& si opponitur exceptio,& in contrarium fiat,totum retractabitur.s̃.eo.constitutus.& c,cum dilecta,sed si nihil opponitur,tenet.Hoc enim hodie tenet Romana curia,& sic ab alijs communiter obseruatur. quicquid infra,vel supra no.quod & potest intelligi,nisi per in integrum restit.vel supplicationem releuetur,3 5.q.ix. veniam.& c. sententiam.j.C.de preci.impera.off.auth.quæ supplicatio,In causa enim supplicationis de subreptione opponet,si probet se ignoraſſe in prima causa,saltem per iuramentum,arg.ĵ.de restit.præsentium,lib.vj,& de excep.pastoralis. & hoc in contentiosis, sed in literis ad beneficia impetratis potest dici speciale: quia si sint subreptitiæ totum debet retractari,vt ĵ.eo. ad audientiam. in fin. hoc ꝑm.B.& iuuatur hoc,quod dixi de beneficijs, quæ non possi dentur iuste,nisi canonicè adepta fuerint,vt no.ĵ. de instit.ex frequentibus quærelis,& argum.ĵ.de elec.cum dilecti.§,nos vero.& est expressum.ĵ.de sent,& re iudic.cum olim.Ita simplex sum, ꝙ de hac quæstione dubitare non possum:quia si per fraudem, vel ignorantiam hanc veritatem tacuit,vel falsitatem suggessit talẽ, ꝙ si princeps certificatus fuisset,non cõcessisset literas s̃.tribuit iurisdictio,vt s̃.eod. super literis.Si dicis verum est, si opponatur. alias cognoscet,vt innuit,quod confiteor,sed non dicit,ꝙ processus teneat.Respon.ꝑm hæc iurisdictio ex voluntate & opinione partium pendet potius,quam ex intentione principis. Sed cõtra dicit litera in fi.ibi,vt sit in vtroque casu &c.Certe alia est opinio
9 ꝑm quam valet processus quouisq; oppositum sit, quia † occulta soli Deo relinquimus,vt ĵ.de iudi.nouit.& no.s̃.eod.ex tenore. super verbo,impetrantis.Alia est veritas,ꝑm quam nulla iurisdictio attribuitur. vnde omnia iura clamant, ꝙ tales literæ carent iuribus,& irritæ sunt.Sed ne res exemplis egeat,paucis agam hic. & ĵ.c.proxim.ibi,perpetuus vicarius.ĵ.eo.ad audientiam.in fin.& c.fi.§.fi.s̃.eo.constitutis.in fi.& c.ex tenore.in fi. & c.sedes.in fi.&
10 c.ad;hæc sumus.& c.ad aures.& ca.cæterum.† Iurisdictione ergo deficiente, deficit quicquid sequitur ex ea, vel ob eam,vt legitur expresse.ĵ.de offi.delega.ex literis.& argu.ĵ. de elec.qualiter.Nam & vbi Papa intendit dare iurisdictionem,non valet ipso iure, q̃d fit contra intentionem suam.ĵ.de præben.cum causam.& c.vlti. & s̃.eo.causam quæ.ibi alias si occasione &c. nec moueat te verbum vnicum.s̃.eo.cum dilecta.post prin.ibi,& ideo &c. Expone enim,vt ibi no.certe aut stabis iuribus proxime inductis expresse probantibus, ꝙ tales literæ nullæ sunt, aut probabis per iura expressa,non bursalia,ꝙ per tales literas iurisdictio tribuatur.aut distingues.aut timendum est,ne prudentiæ tuæ innitaris. Non obstat,quod dictum est de libertatibus,vel legatis, quia specialia ad consequentiam non trahuntur,maxime circa rescripta, quæ o-
11 diosa sunt.† Ideo sic dist.cum quæritur, vtrum processus per sub-
a reptitias literas[a] habitus irritus sit? Non absurde dici potest, ꝙ si exceptio opposita fuit,& contra ipsam processum, & non appellatum,tenebit quod actum est,& imputetur sibi, qui non appellauit,vt C.de fide instrum.l.vltimo.& argum.s̃.eod.super literis.§. j.& penult.Sinautem appellauit,irritus est processus.sic intellige. ĵ.de concess.præben.cum nostris.§.auditor:sed si nihil oppositũ fuit,aut sciebat sibi exceptionem competere, videlicet is, qui eã opponere debuit.aut ignorabat.Si ignorabat, semper vsq; ad 30. annos audietur,sicut in exceptione alterius falsi obtinet,vt no.ĵ. de excep.cum venerabilis.§.intelleximus. Si enim vbi iurisdictio vera est sit,in genere probationis falsitas auditur,vt C.de transac. si ex falsis. multo fortius vbi circa iurisdictionem falsitas allegatur,argum.ff.de reg.iu.cum principale. Hoc nisi forte contra personam iudicis,vel aduersarij ipsorum personas speciliter,& prie tangens exceptio competeret,quæ omnino occulta esset,argum.ff.de offi.præto.Barbarius.& ĵ.de senten. & re iud.ad probãdum.Sin autem sciebat exceptionem sibi competere. & sic dolose omisit, sed impetrans ignoranter tacuit,vel suggessit. Dico, ꝙ sententia lata tenet.Sed si ante sententiam obijcitur auditur, tamen in expensis condemnatur,argu.s̃.eo.cæterum.§.vlti. & ĵ.de exceptio.exceptionem.& sic dolus culpæ præponderat hic, nisi tale quid tacuit,quod si expressisset, princeps rescriptum nullatenus concessisset.s̃ eod.super literis.§. si vero per huiusmodi. Item in beneficijs admitti potest dist.supra dicta.Quid si impetrans dolose tacuit,quandocunque infra.30.annos? Excipiens audietur,& sic dolus cum dolo compensabitur. nec contra doli exceptionẽ doli replicatio admittetur,vt no.s̃.eod.plerumque. super verbo.ĵ. annum.in quæstione. quid si quis impetrat, & sequenti hæc locum habent,quando fraudulẽter aliquid suppressum est, vel suggestum,vel etiam ignoranter,sed veritate expressa Princeps rescriptum nullatenus concessisset, nam si nihilominus concessurus erat,non moratur cognitio auditoris.s̃.e.super literis. & ꝑm hoc intellige.C.de falsis.nec exemplum.& C.si contra ius vel vti.pub.
12 præscriptione.sic iudicio meo iura saluantur. ignorantia † excusatur,& malitiæ puniuntur hoc expressim comprobatur.ĵ.de pœnis.c.suam.Hodie vero hæc exceptio, si peremptoria sit,ante litẽ contesta.non opponitur,nisi in tribus casibus, vt in auth.dom.n. extra de litis contesta.exceptionis.lib.6.ergo ante litem contesta, non est in mora: ergo per tales literas iurisdictio tribuitur quo ad litis contestat. & precum qualitatis cognitionem & sic oportet antiquum ius intelligi ꝑm nouum.Vnde quod dicit.ĵ.eo. super literis.§.j.& pen. ꝙ iudex non intromittat se de negocio, ex quo de subreptione fuerit facta fides,subaudi, post litem contesta.vel ante in tribus casibus,quæ in dicto extrau. excipiuntur.ſi rei iudicatæ,vel transactæ,vel finitæ exceptio prætendatur,& hoc verum est, si exceptio tangat negotium principale, in alijs vero
13 salua remanent iura antiqua.Ex hoc videtur, ꝙ † contra rescripta gratiosa nulla possit opponi exceptio ante litem contest. cum perempto rescripto,& actio perimatur. & sic semper exceptio tãgat negocium principale.

ADDITIO.

a ¶Per surreptitias literas processus habitus vtrum sit irritus. Adde glo.& do mi.Abb.in c.ad audientiam.ij.j.eo. vtrum autem iudex ex officio suo possit punire eum qui per obreptionem aliquid obtinuit.vide Bart.in l. si quis obrepserit.ff.de fal.

SVMMARIVM.

1 *Vicarij perpetui,vbi & quando poni debeant.*
2 *Intentio promulgantis,sequenda est.*
3 *Ecclesiam curatam, & vicarias vtrum quis possit tenere.*
4 *Qui bonis parentum sustentari possunt si quod pauperum clericorum esse debet accipiunt,sacrilegium incurrunt.*
5 *Episcopus qui ordinauit eum, qui de patrimonio sustentari potest, habet contra ipsum exceptionem.*
6 *Quilibet patrimonium cum ecclesiasticis beneficijs, de bonis ecclesiis, vti potest dummodo honeste viuat,& altari seruiat.*
7 *Qui altari seruit,de altare viuere debet.*
8 *Clerici non tenentur proprijs stipendijs militare.*
9 *Patrimonij mentionem, utrum,& quando tenetur impetrans facere.*
10 *Præstimonium,vnde dicatur.*
11 *Cura periculosior est,quanto anima præciosior.*
12 *Regula cui maius, & minus conceditur fallit in priuilegijs, & dispensationibus.*
13 *Qualitas,& affectio personæ,consideratur in beneficijs.*

CAP. XXVII.

POstulasti. Quæritur, an habenti vicariam, vel patrimonium sufficiens ordinato teneatur episcopus per rescriptum de hoc mentionem non faciens,respondere? Dicitur, ꝙ non redditur ratio.[Perpetuo vicario.] Sic facit mentionem de vno be-
1 neficio,& huic respondet.& no. ꝙ perpetui † vicarij[a] debent po-
a ni in omnibus ecclesijs, in quibus persona ex causa impedita nõ potest in propria persona deseruire.ĵ.de offic.vicarij.ad hæc.& de fide instrum.perpetuus.& de præb.extirpandæ.§.qui vero.& c.exposuisti,vel coadiutor dandus.ĵ.de cler.ægro.vel debili.ca.pen. & vlt.[Bonisque paternis.]Hic facit mentionem de alio beneficio & huic non respondet ꝑm quosdam. Dic vt ĵ. [Formam communem.]ĵ.de præben.cum secundum Apostolum. [Ecclesiastico.] hoc nomine continetur præbenda,siue aliud beneficium j.q.iij.ex multis.versi.constituimus.Itaque secundum.B.hoc non intel-

ADDITIO.

a ¶Vicarii perpetui ubi & quando poni debeant.Adde quis dicatur perpetuus uicarius uel temporalis.Dom.Abb.hic & in cap.de multa. & latius in repetitione.cap.extirpandæ.§.qui vero.ĵ.de præben.Item vtrum uicariam & aliam ecclesiam curatam, uel duas uicarias possit quis tenere per Specu.titu.de offic.uicarii.per to.Et de multiplici genere vicariorũ. uide hic pulchre per Fely.

intelligas, vbi Papa scribit pro aliquo beneficiando simpliciter, vt ĵ.de præben.cum olim.¶ Ad quod.] ii.pars.[Nullum.] dic de
2 hoc,vt ĵ.eod.si proponente.[Duxerit.] i.talis fuit † intentio promulgantis,quæ sequenda est,postquam verba.s̃.eo.ad aures.[Cõmodum.] q.d.literæ nullæ sunt.quod dic,vt no.s̃.c.proxi.in fi. super verbo,iuribus.[Literis.] in quibus de vicaria mentio non habetur.¶ Non enim] iij.pars.[Competenter.]Quod dicatur beneficium sufficiens,dic,vt plene no.s̃.eo.cum adeo. [Prouentibus.]
3 de duobus quæsitum fuit.ſ.de † vicaria,& de patrimonio,sed nõ respondet nisi ad vicariam,quare innuit, ꝙ nihilominus valet rescriptum licet de ipso patrimonio non fecerit mentionem, arg. ĵ.de præsumpt.nonne.& in concor.ibi signa.Sed contra. quia qui
4 † bonis parentum sustentari possunt & opibus, si quod pauperũ clericorum esse debet accipiunt,sacrilegium incurrunt. & per abusionem sibi iudicium manducant,& bibunt.xvj.q.j. quoniam quicquid.in fin.& contra tales habet exceptionem episcopus,ga neque sine grandi peccato reciperent j.q.ij. pastor. Excusantes excusationes in peccatis,dixerunt, ꝙ illa loquitur de consilio, quia ex quo sibi assignatum est beneficium, non peccat si vtitur iure suo,ĵ.de elec.cum ecclesia Vulterana.23.q.5.de occidendis. 14 q. j.ꝙ debetur. Alij dñt ꝙ est præceptum,sed intelligitur de his,qui occasione diuitiarum patrimonialium superbiunt,& vagantur. Tertij vero,ꝙ loquitur de his, qui vsurpant quartam decimarũ pauperibus assignatam. Quarti quando ecclesia non sufficit omnibus:quia tunc potius debet de suo subuenire. Arg 86.distin.pasce.ĵ. de censi.licet.Hugo. dicit, ꝙ ad bene dispensandum accipi possunt,ar.30.di.hæc scripsimus.& 22.q.j.habebat.& huic cõsen sit.do.no.Tu dicas hoc esse verum,si in beneficio ius habeat.alias grauatur potius,quam iuuetur.j.quæst.iij. ex multis. Breuiter di-
5 co,ꝙ † episcopus,qui ordinauit ipsum,ex quo de patrimonio sustentari potest,habet contra ipsum exceptionem,arg.hic, vbi dicit,ꝙ cum per formam &c.& expressum.j.q.ij.pastor.& ĵ.de præben.episcopus.in fi.& c.tuis,nec enim dicit ibi ad titulum patrimonij ordinetur, sed ꝙ hi,qui talia patrimonia habent, possunt
a ordinari nullo alio titulo assignato.[a] Sed si quæris,vtrum assigna
6 to titulo possunt licite vti? Dico, ꝙ sic † dummodo honeste viuant, nec prauam intentionem ditandi parentes habeant cum opere subsecuto,& dummodo seruitium ecclesiæ faciant, quia
7 † qui altari seruit &c.ĵ.de præben. cum ꝑm.nec † enim tenentur
8 proprijs stipendijs militare.ĵ.de præcrip.cum ex officij. & sic intellige iura posita.s̃.eo.ver.excusantes. Quod si seruitium non faciunt,vel in malos vsus expendant pena suos teneat authores:ga ipsorum vitia non palpabo.Si non credant mihi,credant Hieronimo.xvi.q.j.c.vlti.& Prospero.j.q.2.pastor.& xii.q.j.illi autem.& Ambro.qui ait.Quòd nullus tam iniustus,tam auarus est,quam qui multorum alimenta non suum vsum, sed abundantiam & delicias facit.47.dist.sunt hi.sed & Valeriano.C.de sacrosan.eccl. priuilegia.& Iustiniano,vt in Authen.vt deter.sit numerus cleri. colla.j.& de mensura ordi.cleri.colla.iij.& vt cleri. qui recedunt. coll.v. & ff.de reg.iu.ꝑm naturã.Nec enim ferendus est clericus,q lucrum,s.redditum ecclesiasticum amplectitur,onus autem,scilicet ecclesiæ, & seruiendi & honestè viuendi & prouide dispensandi ei,scilicet redditui ecclesiastico annexum contemnit, vt C. de cadu.toll.l.vnica.§.pro secundo.& argum.ĵ.de cleri. coniuga. diuersis.certè & si iura deficiant, propria conscientia & naturalis ratio te conuincent.[Et pro habente.] Hic respõdet ad id, quod iunctum fuit de bonis paternis, nam ad vicariam iam sufficienter responsum est.[Beneficii.] s.patrimonialis, vt quæsiuit.Nam & talis beneficiatus intelligitur quò ad hoc,de quo hic,quæritur vt no.s̃.super verbo,prouentibus.ver.breuiter dico.[Sufficientis.] & tu propositi,q̃ de bonis paternis poterat commode sustenta
9 ri,& sic † non valet rescriptum, cum de patrimonio[b] non fecit
b mentionem.Notauit autem hic dominus noster talem quæstionem.Quid si habens beneficium sufficiens, nec de ipso mentionem faciens paratus sit resignare, nunquid conualescet per hoc rescriptum impetratum ad aliud beneficium obtinendum? Dicas, ꝙ non.quia tempus datæ inspicitur.s̃.eo.eam te. Quid si habet aliquam possessionem ab ecclesia sibi datam, nunquid & de ipsa tenetur facere mentionem? Dic sicut de vicaria,vt hic.& argum.xvj.q.j.possessiones.& ĵ.de pecul.cler.c.fi. ꝑm dominum nostrum,& Io.quod intelligo.ꝑm Goffr.quando ad vitam suam,& tanquam titulus sibi data est,vt in eisdem iuribus,secus si ad tempus,sicut & alicui colono datur.ĵ.de locato.c.penul.in fin,& 32. distin.si qui vero.non solum autem de beneficijs quantumcunque minimis facienda est mentio ab impetrante super alio beneficio obtinendo,vt hic probatur.Argumen.ĵ.de cleri.non resid. cõquærente.& de præben.quia intantum.& c. cum teneamur. & ca.super inordinata. Sed etiam & de redditu, siue pensione ecclesiastica.ĵ.eod.ad audientiam.secundum dominum nostrum, Tu dic,vt ibi no.Hoc autem teneas incunctanter, ꝙ & in rescriptis & dispensationibus ad obtinenda beneficia impetratis, faciẽda est mentio de obtento, & obtentis beneficijs si plura sint quãtuncunque si mplicibus. Vnde & electio archidiaconi Compostellani cassata fuit per dominum Clemẽtem Papam quartum pro eo solo, ꝙ in dispensatione sua de quibusdam præstimonijs, quæ tempore dispensationis impetratæ tenebat,non fecerat mẽtionem non obstante,quod a quibusdam dicebatur, ꝙ præstimonia non erant cẽsenda nomine beneficiorum ecclesiasticorum cum in sola temporalitate videantur consistere. Vnde quasi temporalia,seu patrimonialia iudicanda erant. Sed non obstat, quia cum ea non possit conferre,nisi prælatus,nec alij,quam canonico siue saltem clerico,nec ipsa possit sibi retinere, sed necesse habet ea conferre,negari non potest,quin beneficia ecclesiastica cẽ seantur,& quin prælatus,qui ea venderent,simoniam committeret quocunque nomine appellarentur. Argu.j.q.iij.Saluator.& in eo,quod legitur,& notatur.ĵ.de simon.consulere. & c.audiuimus.saluo eo, ꝙ multa ex ipsis & in decimis,& in alijs spiritualibus consistant. Sed etiam significatio nominis hoc innuit.† Dici
10 tur enim præstimonium, quasi præstans nimium. idest beneficium.& de sorte.idest hereditate domini sunt. Talia ergo beneficia ecclesiattica sunt censenda,vt patet in eo, quod legitur & notatur.ĵ.de præben.cum ꝑm Apostolum.respon.i.ver.cum enim. Et dixit tunc idem dominus Clemẽs in diffinitione sua, ꝙ quantuncunque impetrans habilis sit,tamen quotiescunque super beneficijs obtinendis aliquid supprimit,vel exprimit quo expresso, vel suppresso princeps moueri potuisset ad petitionem gratiæ repellendam,& literam,& dispẽsationem subreptitiam iudicabat, quia in hoc casu nõ est personæ habilitas,sed potius veritatis suppressio,vel falsitatis expressio attendenda.Ideoque & si quis habes præposituram impetret,quòd liceat sibi habere alium personatũ & sit cum præpositura licite retinere,curam aũt animarum,quã habet præpositura taceat,non valet dispensatio,nec personatum cum cura alium potest,cum primo,etiam si curam non habeat, licite retinere.Et est ratio,quia in personatu cum cura, duo sunt impedimenta.Vnum est,quia personarus est.Aliud,quia curam habet,vt pater.ĵ.de præben.de multa.Si ergo impetrat quis, ꝙ liceat ei habere duos personatus,& de cura nullam faciat mentionem,fateor, ꝙ vnum impedimentum est sublatum: quia personatus sunt. Aliud vero impedimentum.s. de cura,remanet,cum nec de ipso fecerit mentionem. Et si dicas, imo quia personatus maior est,quam ecclesia cum cura,vt colligitur.ĵ.de præben.extirpandæ.§.qui vero.& c.fin. Vnde ex quo concessit,quod maius est,videtur & quod minus est concessisse,argum.in eo, quod leg. & no.ĵ.de præben.ex parte. 3.ĵ.qui fil.sint le.per venerabilem. Re
11 spon.& si hoc verum esset, tamen certum est, quòd † cura periculosior est quanto anima præciosior,vt C.de sacrosan.eccle. sta tuimus.lxij.q.j.præcipimus.Quare & tali daret Princeps personatum sine cura,cui non concederet etiam minus beneficium cũ
12 cura,argu.xlij.dist,quiescamus.† Sed & in dispensationibus & priuilegijs fallit hoc argmen.dispensatum est in maiori, ergo & in simili,vel minori.argum.in eo,quod legitur & nota.ĵ.de priuile. sane.nisi & illud minus sub illo maiori includatur:nam si concedatur filio sacerdotis, ꝙ possit in episcopum promoueri, bene videtur hoc concessum & de omnibus sacris ordinibus, cum non nisi ipsis primo receptis debeat quis in episcopum consecrari, ut patet in eo,quod legitur,& notatur.ĵ.de cler.per sal. promo.c.vni co.& de excess.præla.ex literis.§.fi,Vel dic, ꝙ & si in gratijs fauorabilibus hoc.argum.possit locum habere,vt ĵ.de decimis.ex parte. 3.non tamen.in odiosis,vt ibi no,sicut sunt dispensationes super multitudine beneficiorum obtentæ,argum.in eo, quod legit. & notat.ĵ.de præben,quia in tantum.& ĵ.de transla.epis.c,fi.Sed & si quis semel tenuit male beneficium, puta, quia minus canonice institutus fuit.vel dispensatio,quam habebat,non valuit,quantũcunque postea dispensationem sufficientem impetret, quòd eadem beneficia simul sibi liceat habere,& licite retinere.Sed de peceptis per eum,& ex eisdem beneficijs nullam fecerit mentionẽ adhuc tamen remaner ineligibilis pro eo,quod fur & latro fuit: quia fructus,qui ad ipsum non pertinebant, percepit, vt colligitur in eo,quod no.ĵ.de elec.dudum.ij,respon.j.ĵ. de præben. cum iam dudum,quod dic,vt no.in ea. decr.dudum.ij.§.fi.ver. penul ad fin,& adde quod legitur & notatur.in eo,§,per totum.[De lecui.] ergo a contrario, si insufficiens de leui scribimus, & sic ualet, quod est verum, si dicat se pauperem clericum,vel se nõ sufficiens beneficium affecutum.secus si dicat,quòd nullum.quod
13 dic,vt nota.infra eod. si proponente. in hoc etiam † qualitatem personæ & affectionem considerandam puto,argumen. de præben.de multa.

ADDITIONES.

a ¶Nota ꝙ licet quis habeat patrimonium sufficiens vna cum beneficijs ecclesiasticis de bonis ecclesiasticis vti potest dummodo honeste viuat. nec prauam intentionem ditandi parentes habeat cum opere subsecuto & altari seruiat de quo.vide plene per do. Abb. hic & in sua disputatione quæ incipit Titius,& late per Fel.hic in x.col.uer.quomõ clericus.

b ¶Patrimonij mentionem utrum & quando tenetur impetrans facere: conclude ut hic per Fel.in ix.col.uer.circa faciendam.

SVMMARIVM.

1 *Remoti dicuntur,vltra duas dietas distantes.*

2 *Impetrans ad extraordinarium iudicem, multipliciter grauatur.*
3 *Reo, & non actori prouidetur fauore ordinariæ iurisdictionis.*
4 *Reus fauorabilior est, quam actor.*
5 *Actor sequitur forum rei.*
6 *Roma communis patria est.*
7 *Dietarum genera sunt tres.*
8 *Nomina ex communi vsu intelligenda sunt.*
9 *Vsui statur contra naturam vocis.*
10 *Consuetudo est interpretatrix.*
11 *Quod legibus omissum est, non omittet religio iudicantis.*
12 *Reus non debet trahi extra suam prouinciam.*
13 *Casus specialis contrarius si occurrat, non est considerandus.*
14 *Citatus ultra duas dietas, an ire teneatur.*
15 *Locus est assignãdus tutus tã respũ inimicitiarũ quã cõmodus respũ expẽsarũ.*
16 *Aequalitas est seruanda in iudicijs.*
17 *Consentientes in iudices distantes vltra duas dietas, an uideantur consentire, quòd trahantur vltra.*
18 *Nominans iudicem in certum locum debet ibi eum conducere suis expensis.*
19 *Lites diffinitę per rescriptum Principis, suscitari non debent.*
20 *Rescripta contentiosa, odiosa sunt.*
21 *Procurator generalis, in multis casibus non sufficit.*
22 *Aliqua sunt, quæ non nisi per nos exerceri possunt.*
23 *Falsarius qualiter sit puniendus.*
24 *Personæ coniunctæ vsque ad quotum gradum admittantur ad impetrandum, sine mandato.*
25 *Neganti literas esse impetratas sine mandato an incumbit onus probandi. & nume. 27.*
26 *Ius suum, quod quis negligat, non est uerisimile.*
28 *Literæ gratiosæ, sine mandato possunt impetrari pro alio.*

CAP. XXVIII.

NOn nulli. Idest aliqui. Et no. ꝙ hæc constitutio in quinque partes diuiditur. In prima ponitur abusus impetrantium iudices remotos. In secunda prouidetur. In tertia ponitur abusus impetrantium cum mandato. In quarta prouidetur. In quinta
1 excipitur a regula. [Eius,] s. sedis Apostolicæ. [Ad remotos.] † Re
a moti dicuntur vltra duas dietas [a] distantes. vt j. sequitur. Sed quando tractatur de electione, valde remoti dicuntur hi, qui extra prouinciam sunt. j. de elec. coram. & potest intelligi prouincia sicut determinat capitulum. vj. q. 3. scitote. Vel melius sicut homines vsualiter vocãt, vt terram laboris Apuliam Siciliam, Franciam Burgundiam Normanniam. ſm. Goff. Dic, vt no. j. de elect. corã.
2 Et nota, ꝙ † is, qui impetrat literas ad extraordinarium iudicem, in tribus grauatur. Primo quia denegantur ei induciæ preparatoriæ, & deliberatoriæ. 3. q. iij. §. spacium. versi. ei autem. C. de dilat. si. quando. Secundo quia obligat se certum daturum reo, si litem non exequatur. Tertio quia obligat se ad pœnam, si non vincat. 3. q. 3. §. spacium. in fi. ver. quod fieri non debet. Sed & si forte vltra duas dietas impetrat, dicendo non obstante cõstitutione, vel de consensu partis etiam in quarto grauatur. Nam si absolutus a delegato non prosequatur principale, reducetur ab ordinario in excommunicationem. j. de offi. ord. significauit. ſm. G. [Nitunt]
3 scilicet ad hoc. [Vt reus &c.] hic ergo † prouidetur reo non actori. & fit hoc in fauorem ordinariæ iurisdictionis, argum. j. de ap.
4 vt debitus. & in odium impetrantium, vt hic patet, & quia † reus fauorabilior est, q̃ actor. ff. de reg. iur. fauorabiliores. & quia actor
5 † sequitur forum rei. j. de foro compe. cum sit generale, & hoc intelligendũ de reo originaliter. Vnde si Romanus conueniat Anglicum, & appellari contingat, & super appellatione impetrari attendenda est diœcesis Anglici, non Romani, secus si papa non cõmittat, sed de appellatione cognoscat, vel in curia dederit auditorem: tum quia forum iudicis, ad quem est appellatum, spectatur. extra. d. n. de app. Romana. lib. vj. j. de app. vt debitus, tum quia
6 † Roma communis patria est. j. de foro compe. c. fin. Sed & Romanus coram eisdem iudicibus, quos impetrauit in causa principali, & si vltra duas dietas ab vrbe distent, poterit conueniri. j. de mut. pe. c. j. & ij. [Liti.] scilicet in totum. vel cum habebat aliquam quæstionem. [Importunitatem.] scilicet quia nullam q̃stionem habebat contra illum, contra quem impetrauerat, vel licet haberet, dat tractus ad iudicium de suo impetranti, vt propinquiorem locum sibi faciat assignari. ¶ Cum autem.] ij. pars. [Patere.] sic. j. de na. ex li. ven. c. vnico. [Iuris obseruantiam.] nec inde debent nasci iniuriæ &c. j. de accu. qualiter. j. & s. in prohœmio. [Ne quis.] similis prouisio. ij. q. vj. si episcopus accusatus. [Vl
7 tra duas dietas.] Tria † sunt genera dietarum. [b] Legales, vbi pro die
b ra. xx. miliaria, assignantur. ff. si quis cau. l. j. & ff. de verb. sign. l. iii. Speciales & singulares, quia inueniuntur aliqui, qui vtuntur duplomate fęlici. i. de duabus dietis faciunt vnam. ff. de verbo. oblig. continuus. Hanc sæpe expertus sum. Vulgares, quæ sunt mediæ. sicut a Lugduno vsque ad Turrim de pino, vel vsque Matiscon. vel a monte Pessulano vsque ad sanctum Egidium, vel a cantuaria vsque ad Ropham. vel a villa vnde originem duxi, scilicet Fecusia vsque ad Taurinum. de quibus ergo loquitur hic? Dic de vulgaribus, quia medium tenuere beati, vt j. de offi. del. quærenti.
8 & argu. j. de spon. ex literis. j. & quia noĩa † ex cõi vsu intelligenda
9 sunt. ff. de suppel. lega. Labeo. & vsui † statur contra naturam vo
10 cis. ff. de leg. iij. vxori in pri. & l. non aliter, nam & lex debet patriæ conuenire. 4. distin. erit. & † consuetudo est interpretatrix. infra de consue. cum dilectus. §. fin. ad fin. Certe hoc puto arbitrarium vt tamen iuxta consuetudinem arbitretur. Quid enim si traham te per mediam leucam vltra duas dietas vulgares? Quid si traham te satis vltra leucam, & quid si nec vulgares apparent, puta, citatur quis in montanis, vbi nunquam aut per raro vadũt homines? Et quidem exceptio in hyeme locum habet, & in æstate non potest opponi, vt si Mauriañe. ciuis Ebredun. citetur. Cer
11 te quod legibus † omissum est, non omittet religio iudicantis. ff. de testi. quæsitum. qui & qualitatem regionis considerabit, argu. ff. de fer. præsides. hæc tamen in summa, co. ti. §. pe. versic. centesimo. & sequentibus plenius expediuntur, & in summa hæc a iudice erunt inspicienda, vt neque nimis delicatus tractus, neq; onerosus trahens audiatur, argu. ff. de pigno. act. si seruos pignoratos.
c in fi. [Extra suam diœcesim.] & sic patet, ꝙ a limite diœcesis [c] illius, qui citatur, debet fieri computatio duarum dietarum. Et no
12 ta, ꝙ & aliud priuilegium habet reus, † scilicet ne trahatur extra suam prouinciam. iij. q. vj. non liceat. vnaqueque. neminem. & c. si quis clericus. Quid ergo si trahatur vltra duas dietas, sed infra suam prouinciam, locum habet hoc priuilegium cessante antiquo. Sed quid si trahatur extra prouinciam, sed citra duas dietas? hanc quæstionem no. inter alias quæstiones meas. Goffr. Et quid si papa hoc mandat ex certa scientia? hic priuilegium cessat, alias locum habet. Nam sola authoritas Papalis excipitur. iij. q. vj. non liceat. [Per literas Apostolicas,] secus ergo in literis ordinariorũ. ſm dominum nostrum, & est ratio, quia non habent communiter prouincias nimis diffusas. Vnde non potest de facili reus e
13 normiter grauari, nec est † considerandus casus specialis contrarius si occurrat, argum. 4. dist. erit autem lex. ff. de legibus. nam ad ea. Quid de literis legatorum Apostolicæ sedis? Aliqui dicunt, ꝙ locum habet exceptio. alij contra. & est verius, ꝙ contra ipsas excipi potest, cum prouinciæ talium consueuerunt esse diffusæ, vt patet ex mente præmissorum, & argum. j. de off. leg. c. j. cum suis
d concord. & expressius extra. d. n. eo. titu. præsenti [d]. respon. j. [Trahi.] Nota, non dicit, quin literæ valerent, & si trahatur vltra duas dietas nec dicit, quin iudices possint distare vltra duas dietas. Sed ꝙ non trahatur vltra duas dietas, contra. j. c. prox. ſm literam quã quidam habent, distabat is. Dic, vt ibi notatur. videtur tamen, ꝙ si iudices distent vltra duas dietas, non ualent literæ, quia si hoc dixisset papæ, literas non habuisset, imo dummodo diceret, ꝙ vltra duas dietas non traheret, quia si non trahatur, non est graua
14 men. Quid † si citetur vltra duas dietas, nunquid ire [e] tenetur. nõ
e videtur: quia in certis &c. ff. de verbo. oblig. continuus. §. cum ita. Dicas, quòd tenetur ire allegaturus saltem priuilegium suum. & si admissum non fuerit, appellare. ff. de iudi. si quis ex aliena. & j. de app. cum duobus. & ca. cum parati. & expressum est. j. de foro compe. ex parte. & de excep. olim. & argum. j. c. proxi. Et est ratio quia multoties renunciatur huic constitutioni, vel promittitur aliud certo loco solui. j. de foro compet. dilecti. ideo iudex potest prima facie merito dubitare. Sed alio veniente extracto, erit trahens in expensis condemnandus, nisi aliud probet, argum. s. eod. cæterum. j. eo. quia nonnulli. Quid si iudex distat vltra duas dietas, sed non trahit vltra duas dietas? Dic, ꝙ citatus non grauatur. j. de excep. olim. §. j. vbi de hoc dum tamen de expensis, quas iudex facit vsque ad locum ad quem trahitur, nihil soluat. alias fieret fraus huic constitutioni, argumen. ff. de edendo. prætor ait, in
15 fin. Ideo dicitur, † ꝙ locus assignandus est, ne dum tutus respectu inimicitiarum, sed commodus, scilicet respectu expẽsarum, vt j. de testi. cum olim. & de fide instru. accepimus. & de appel. ex parte. & de confirma. vti. vel inuti. cum dilecta. §. nolentes. & arg. ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter. & de iudic. si locus. quod intelligo etiam infra duas dietas: puta, citatus trahitur vltra duas dietas
16 minus vna leuca, citans per leucam tantum. quia æqualitas † seruanda est in iudiciis, vt j. de mu. pet. cap. ij. & de excep. cum inter priorem.

ADDITIONES.

a ¶ Vltra duas dietas dic hodie de una dieta. ut in ca. statutum eodem titu. libro sexto.
b ¶ Dietarum tria sunt genera. Legales speciales, & vulgares. Adde ꝙ dieta continet. 12. leucas, & duodecim leuce continent. 20. miliaria, & leuca est pars continens duo miliaria, ut per istum, & phi. j. de foro compet. ex parte B. & uide l. j. & ibi Bar. ff. si quis cautionibus.
c ¶ A limite diœcesis. Dieta an computetur a loco domicilij, uel delicti, uel contractus, vel rei. uide plene per Do. Abb. in c. ex parte. B. j. de fo. cõpe. & per eum hic in secundo no. & bene per Inn. hic.
d ¶ Præsenti. Illam decretalem hodie non habemus sed de ea fit mentio, & quod hic dicitur probatur in c. statutum. eo. tit. lib. 6.
e ¶ Citatus ultra duas dietas nunquid ire tenetur. Adde quando priuilegiatus, uel exemptus teneatur uenire excusaturus se ipsum. Bart. late in l. ex quacunque. ff. si quis in ius uocatus non ierit, & Inno. in c. præterea. infra de dilatio.

priorem. ff. de reg. iu. non debet. & hæc replicatio tangitur. j. de except. olim. Sed esto, ꝙ plures diœceses habeat, a qua debet fieri cõputatio? Ab illa in qua habet principale domicilium, si quęstio personalis sit. Arg. in his, quæ no. j. de fo. compe. licet. Quod si realis, debet fieri computatio ab illa dięcesi, in qua res sita est, vt j. c. proxi. & de foro com. sane. Quid de Comitibus & Regibus, quorum iurisdictio extenditur in diuersis prouincijs, & vltra quinque vel sex dietas? Si quæstio realis sit, expeditum est. Item si personalis sit & in aliquo loco magis conuersatur, vel sit aliquis locus, qui caput ipsius dignitatis sit, expeditum est: quia diœcesis illius loci cõsiderabitur alias respiciam locum, in quo initus est contractus. Argum. in his, quæ no. j. de plus peti. c. unico. § loco. & de for. cõpet. licet. [Assensu.] quia sic quilibet videtur renunciare iuri suo:
a & accedit. s. eo. ceterum. & est simile extra. d. n. eo. tit. c. præsenti. [a]
17 in fi. Sed nunquid eo ipso, † ꝙ consentiunt in iudices distantes vltra duas dietas, videntur cõsentire, ꝙ trahantur vltra duas dietas? Quidam ꝙ sic, quidam contra. Tu dicas, ꝙ etiam vltra duas dietas possunt citare tales iudices: dummodo citent ad loca, vbi lares habent, & si in diuersis locis habitant, vnusquisque ad locum in quo habitat, citare potest, nam in hoc vident partes tacite consensisse: suadet etiam æquitas, vt partes compareant coram iudicibus, non econtra ſm. d. no. quinimo & iustitia hoc suadet. C. de episco. & cler. iubemus. in fi. ff. quis ordi. in bon. poss. ser. l. ij. §. si pręses. alias est l. j. veruntamen & æquitas, & iustitia dissuadent, ꝙ ipsi citent reum extra duas dietas, saltem extra loca in quibus lares habent: & dicere potest reus, ꝙ quamuis consenserit in iudices (quare & ipsos recusare non potest) non tamen consensit, ꝙ vltra duas dietas citaretur. & ideo si grauetur, non obstante tali cõsensu, appellari potest. Ad hoc. j. de offi. deleg. super quæstionum. §. verum. & §. fin. versi. fi. j. de re iudi. causam quæ. & idem videtur si nominatus a reo non distet vltra duas dietas: nominatus vero ab actore distet. Quid enim si iudices habitantes Lugduni citarent in Anglia? ideo dicendum est, ꝙ non obstante tali consensu a grauamine appellari potest. j. de appell. vt debitus. Sed si citaret ad loca, in quibus degunt, non videtur esse locus appellationi ſm dominum nostrum, caue tamen ibi. Quid enim si vnus distat vltra duas dietas ab vno fine diœcesis, & alius ab alio? Item quomodo in diuersis locis citatus eadem die poterit comparere, contra. j. eo. c. fi. ideo scire debes de practica curiæ, quia non fit ibi conuẽtio iudicum ad tollendam hanc absurditatem, nisi sit conuẽtio locorum, sed hodie requiritur, ꝙ locus sit insignis, quod dic, vt le
b gitur, & no. extra dominum. no. eo. ti. præsenti, [b] & vbi in curia fa
18 cta est conuentio locorum, vterque tenetur † iudicem a se noĩatum expensis suis ad locum nominatum adducere, & cõi territorio si aditus sit communiter prouidetur, quod & iuri cõgruit. C. de testi. si quando. & 4. q. iij. ante fi. versi. venturis. Quod si conuentio locorum non sit facta in curia facienda est a iudicibus in patria siue prouincia, non tamen vltra duas dietas, vel extra locum insignem, nisi de consensu partium, vt hic patet. & dicto extra. p̃senti. in fi. & si sint duo tantum, nec conuenire possunt vel nolũt, ad inuicem se impediunt, dummodo in locis citra duas dietas distantibus discordent, arg. ff. de vsufruc. quoties. & erit ad Principem recurrendum. Arg. j. de offi. deleg. c. ij. s. eo. olim. in prin. Sed si vnus citet ad locum congruum, & alius ad non congruũ, nec aliquo modo velit de congruo concordare, & si sit ibi clausula, ꝙ si non ambo & c. primo parendum erit, argu. ff. de iudi. si locus. j. de fide instrum. accepimus. respon. j. cum suis concor. sig. s. eo. in præceden. gl. versi. quid si iudex esset. & a secundo appellandum, vt patet in eo, quod no. s. eo. in præceden. gl. versi. quid si citetur. Si vero non sit ibi, hæc clausula, tunc omnino ad inuicem se impediunt, vt s. & idem videtur dicendum, si sint tres iudices, apposita etiam clausula. ꝙ si non omnes & c. & duo eorum nolunt de loco congruo cum tertio concordare, nã ipsis de loco congruo concordantibus, & tertio discordante. possunt duo procedere: super quo vide, quod no. in summa. de off. dele. §. quod sit eius officium. ver. quid si non vult interesse, & versi. quid si non possunt.
c & versi. vbi vero sunt plures. & sequẽ. [Mentionem. [c]] Puta quia dicit non obstan. constitutione de duabus dietis. & hoc ideo, qa papa ignorat locorum distantiam: nam si sciret, ꝙ vltra duas dietas traherentur dicerem rescriptum valere, ex quo de hoc constaret ſm G. quod dic, vt no. s. cap. j. in dist. versi. illud tamen. ¶ Sunt & alij.] iii. pars. [Conuertentes.] Accipe fingunt causas, quod est
19 j. & subaudi ad hoc, vt vel sopitas & c. [Suscitare.] Lites † diffinitæ per rescriptum Principis, suscitari non debent. vt C. de transac. causas. imo tales ad iudiciorum limine expelluntur. C. senten. rescin. non poss. l. finali. [Vel nouas.] Quæ adhuc non fuerunt initiatæ. [Super quibus] scilicet causis fictis. [Absque dominorum.] id est principalium personarum, ad quas pertinet. [Quas.] scilicet literas, & accipe, venales infra positum [Reo,] id est illi contra quem agi poterat de iure, vel de facto, dicendo talis vult vexare te, ecce literæ si dares mihi decem libras, ego redderem tibi, & postea non timeres. [Vel actori.] id est illi, qui authoritate illarũ poterat agere, quia nomen suum continebatur in literis, dicebat enim talis iniuriabatur patri tuo in hoc, tu ignorabas, ego fui ad curiam, & impetraui has literas, per quas ius tuum poteris rehabere, sed solue. x. libras. [Indebita.] Quia sciunt, ꝙ actor reũ odio habet, & ecõuerso. Vel quia forte alius in nullo tenebatur ei. Vel ideo hoc dicit, quia sine conscientia illius impetratę fuerunt. sic. j. eo. quia nonnulli. [Venales.] Sic iudicium in sui principio nõ debet esse venale, neque in fi. vt hic. & j. de vi. & honest. cleri. cum ab omni. ¶ Cum autem.] iiij. pars. [Restringendæ.] Ideo non extenduntur nisi ad personas, quæ ibi specialiter exprimuntur, vt
20 no. s. eo. cum ordinem. & ex hoc no. ꝙ † rescripta contentiosa odiosa sunt. de pęn. dist. j. penæ, quod dic, vt j. de præben. ca. vltimo. [Super aliqua quæstione.] Hic innuitur, & s. eo. ibi lites, quod hic dicit, non in rescriptis gratiosis, sed tantum in mere contentiosis vendicat sibi locum, & sic tenet consuetudo. [Sine speciali.] Sic
21 non sufficeret generalis procurator, sed requiritur specialis: sic, & in transactione. C. de transac. transactionis placito. & in petitione restitutionis in integrum. j. de in integrum resti. coram felicis & in alijs sex casibus, quos ibi, no. & in delatione iuramenti ff. de iureiur. iusiurandum. j. §. procurator. & cum agitur de suspecto. ff. procu. non solum. §. vltimo. & in interdicto. de libe. exhib. vel de
22 ducendis. ff. de procu. Pomponius. in princ. Sed & † aliqua sunt, q̃ non nisi per nos exerceri possunt, ut est nouum emphyteutam in possessionem inducere. C. de iure emphy. l. fi. circa fi. Item, qd dignitati adhæret, non potest inferiori demandari. j. de conse. eccle. vel alta. aqua. & similibus. de quibus. j. de offi. deleg. quoniam. alias enim tantum valet generale mandatum quo ad omnia, q̃tum speciale quo ad quædam, ff. pro socio. actione. §. renunciare. Sed nunquid ratihabitio retrotrahitur, ut ff. de iud. licet. j. de clan. despon. ꝙ nobis. Respon. licet procuratio possit ratificari, non tamen literæ propter rationem, quæ hic redditur. Nunquid literæ nullæ sunt ipso iure in superiori casu, planum est, quod non. Idẽ dicit. B. in isto secundo. Sed moueor in contrarium: quia si hoc dixisset papæ nullatenus literas habuisset, ergo non ualent, vt s. c. super literis. in fi. §. penul. Sed dic, ꝙ si papa sciret, ꝙ hoc non opponeretur, rescriptum dedisset, ergo imputet sibi, qui exceptionẽ non opponit. Item no. ꝙ in curia mandatum non requiritur, nisi litera cõtradicatur. [Et ipse] scilicet qui impetrauit. [Falsarius]
23 Qualiter † sit falsarius puniendus [d] tetigi. supra eodem capit. ij. in
d fi. & dicam plene. j. de crimi. fal. ad falsariorum. §. fi. [De illis personis.] Puta liberi, quamuis in potestate sint, parentes, affines, & liberti. ff. de procura. sed & hæ. & hoc siue legitimæ sint, siue non secundum quosdam. Alij dicunt incestuosos non esse admittendos, vt j. qui fil. sint legiti. per venerabilem. §. fi. Potest dici, † quod illi, qui succedunt pro eisdem, quibus succedunt, admitti possunt pro alijs non, super quo vide, quod not. j. de testa. Raynutius, super verbo, absque liberis, & hoc usque ad quartum gradum, non vltra. Argumen. j. de consang. non debet. & C. de aduo. diuer. iudi. petitiones. §. licentia. quamuis non ita late accipiãtur in iudicijs, vbi ad agendum nomine alterius admitti volunt. & potest reddi ratio, quia in agendo posset absenti parari præiudiciũ. Sed in impetratione eidem prouideretur: tales igitur ad impetrandum admitti possunt, & idem videtur de canonico, & beneficiato. Argumen. j. de offi. delega. cum. R. canonicus. & de offi. ordi. coram, & de postula. c. vltimo. quod non credo, vt argumen. in his, quæ no. s. eod. edoceri. [Extiterit.] scilicet impetrans. [Mandatum.] Sed sufficit, quòd non constet de contrario mandato. Sed quis proba
25 bit mãdatum in non coniunctis? Dixit, dominus noster, † quòd in hoc casu neganti incumbit probatio. ff. de proba. ab ea parte, quia non est præsumendum, quòd impetrator pecunias suas iactet. ff. de proba. cum de indebito, sed quicquid scripserit, timeri potest, ne alij eiusdem nominis literas venales exponant, vt s. eo. respon. j. & j. eo. c. fi. Nec obstat. l. ab ea parte, quia loquitur, quando negatur ius, hic autem quærimus de negatione facti. Dicas igitur, quòd in hoc casu non neganti, sed asserenti se habere mãdatum incumbit probatio, nisi sit de coniunctis personis, vt præmisit. & no. j. eo. in fi. Probatur hoc. ff. de probat. ei qui dicit, quia negantis factum. & c. j. de elect. bonæ. §. contra. nisi de alijs vellet probare impetrantem fuisse præsentem tempore datæ. j. de testi. ex tenore. & hoc idem locum habet, etiam si per principalem dicantur literæ impetratæ: sed cum per alium impetratur, & si hęc exceptio, non habes mandatum, locum habeat in curia: tamen in iudicio secundum consuetudinem causarum locum non habet secundum. G. sed Ioan. dist. vtrum dicat in litera talis procurator, & tunc non est necesse probare mandatum, quasi in curia videatur

ADDITIONES.

a ¶ Præsenti. hodie. in c. statutum. eo. tit. li. 6.
b ¶ Præsenti. hodie incipit statutum. eo. ti. lib. vj.
c ¶ Mentionem. Tangunt hic doc. quid si in rescripto fit mentio de hac cõstitutione, nunquid reus possit indifferenter trahi extra suam diœcesim ad libitum impetrantis. de quo vide hic late per Fel. in coll. 3 a. uers. tangunt etiam.
d ¶ Qualiter sit falsarius puniendus. Adde latissime per Io. de An. Pa. & alios in c. ad falsariorum. infra de cri. fal. per Bar. in l. i. ff. de fal.

videatur probatum fuisse. Sed si dicat talis, & non iungat procurator, tunc necesse habet probare mandatum, quia plerique fingunt se alios esse, & sub nomine aliorum impe.rant, & hoc est verum, nisi in causa appellationis. ibi enim non habet locum ex
26 ceptio, quia † non est verisimile, cp quis negligat ius suum. Argu. C. qui & aduer. quos. l. j. Alij restringunt hanc exceptionem ad causum istius constitutionis, vt B. quasi dicat, hoc locum habet, quãdo causa mercimonij fit, aliud si bona fide, quia vult subuenire actori absenti. Argum. ĵ. de commo. ca. vnico. in fi. & ff. de ser. expor. si seruus. quasi causa venalitatis finalis sit: sed potius credo, cp fuerit impulsiua, sicut de Calsurnia dicitur. ff. de postul. l. j. §. sexũ & Instit. de autho. tuto. §. j. respon. j. ibi, vnde in his &c. & hoc satis denotat mens verborum ibi, cum autem lites &c. & ibi decæterο sine speciali &c. alias autem nunquam magis hæc cõstitutio locum haberet, quia hæc fraus difficiliter probaretur. Item secũdum hoc coniunctæ personæ, quas excipit, possunt impetrare in
27 fraudem causa venalitatis, quod admodum est absurdũ. De hac tamen materia † sic distingue, cum obijcitur cõtra literam apostolicam, cp non est impetrata de speciali mandato, refert vtrum de communi consensu impetrata fuerit, & cum de hoc constiterit, cessat hæc exceptio. Argum. s. eo. cæterum. §. vltim. & ĵ. de sententi. & re iudi. causam quæ in fi. Vel alias. & tunc si fuit litigatum in curia, vel contradictum, idem videtur. Arg. s. eo. cum dilecta. & ĵ. e. ex parte decani. Sed si contradictum non fuit, nec litigatũ & dominus papa exprimit nomen proprium & circumlocutionem talem, cp non sit timendum de æquiuocationis fallacia, & est certus. cp notus est ei, idem vt pridem, puta, quia dicit talis capellanus noster, vt ĵ. eo. c. proxi. & de cleri. non resident. cum dilectus. Idem videtur si sit persona authentica, contra quam de facili non præsumatur, sed sit præsumptio pro ipso. argu. op. ĵ. de crimi. fal. dura. Vnde cum præsumptio iuris sit pro talibus, a probatione mandati releuantur. Argu. in his, quæ no. ĵ, vt bene. ecc. vt nostrum. §. j. sed si persona suspecta est, & timetur de æquiuocatione habet hoc locum. & ĵ. c. vlt. Vel breuius expedias te, & dicas istud arbitrarium esse, an asserenti, vel neganti credendum sit in hoc casu, vt sic iudex, qualitate personarum inspecta, deferat iuramẽtum ei, qui dicit, & sic credat ei, & testi vnico, considerata etiam re quæ petitur, vt ĵ. de procur. ex insinuatione. & c. seq. §. nos vero. & de transact. ca. vlti. & de iureiur. iuramentum. in fi. Dicere autẽ cp hæc exceptio in iudicijs locum non habeat, non placet mihi: quia textus contradicit hic. & ĵ. eod. ex parte decani. §. vltimo. & ca. quia nonnulli. ibi, eiusdem nominis. vt ibi no. sed hoc est verũ cp ubi non opponitur, locum non habet, & cp vbi persona suspe-
28 cta sit, mandatum de facili comprobatur. † Item hic dico, cp in re
a scriptis[a] gratiosis hæc exceptio locum non habet. Argu. s. §. cum autem lites. Illud etiam sciendum, cp de consuetudine curiæ, si litera contradicatur, necesse habet imperrans probare mãdatum antequam litera absoluatur, sed nõ admittitur hæc exceptio per auditorem, ex quo est litera impetrata, & hoc forsan ideo fit, ut vnusquisque mittat ibidem procuratorem suum, & inuigilet circa custodiam, audientiæ obseruandam: sed non putamus, cp propter hoc tollatur hæc exceptio, si opponatur corã iudicibus impetratis, ex quo enim, quòd personæ coniunctæ possunt impetrare sine mandato, patet, quòd aliæ non coniunctæ non possunt. ff. de iudic. cum prætor. infra de his, quæ fiunt, a prælat. cum apostolica. §. penult.

ADDITIO.

a ¶Literæ gratiosæ possunt sine mandato impetrari pro alio. Adde gl. no hic, & in c. ad aures. s. eo. quod multum commendat Abb. in alleg. ca. ad aures. Secus est in literis ad lites vt dicunt prædictæ glossæ.

SVMMARIVM.

1 *Diœcesis est semper exprimenda.*
2 *Beneficia plura, an quis possit habere.*
3 *Diœcesis loci, in quo crimen commissum est, vel contractus initus sit considerandа.*
4 *Ordinarius potest ad locum non insignem trahere, & personaliter citare.*
5 *Iurisdictio ordinaria est fauorabilior, licet delegata sit maior.*
6 *Possessio sola, non facit incolam.*
7 *Domicilium acquiritur multis modis.*
8 *Domicilium quis potest habere in pluribus locis.*
9 *Verbum, iubemus, necessitatem importat.*
10 *Iurisdictio est suspensa, quando appellatio est admissa.*
11 *Ratione quod caret, extirpandum est.*

CAP. XXIX.

Dilectus. Quinque tanguntur. literarum impetratio. Exceptio. Replicatio, & appellatio. Appellationis commissio, & inhibitio. Inhibitionis reprobatio. [Clericus.] Hoc semper debet dicere, cuius. s. professionis sit, vt no. s. e. cum ordinem. [Coram vobis.] [Loquitur tantum Cantuarien. & in plurali, & sic contradicit, ĵ. eo. ad audientiam. sed si non habes iunge, & coniudicibus eius. & est simile. ĵ. eodem. ex insinuatione. ¶ Ex parte.] ii. pars. [Ipsius scilicet Ioã. sarraceni. [Eo] idest ea ratione. [Quod] i. quia. [Erat fita.] & ideo ab hac diœcesi debet fieri computatio, cum quæstio sit realis, vt no. s. ca. proxi. super verbo, trahi. versi. sed esto. & probatur ĵ. de foro competen. sane. & c. proposuisti. & c. ex parte. & c. vlti. C. vbi de posl. agi opor. l. j. & vbi in rem act. l. fi. [Concilij.] s. c. proxi. [Distabatis.] sub. & trahebatis, vt dicit. s. ibi, coram vobis, traxisset subaudi, in loco vbi moram trahebatis. alias non esset contra concilium, vt nor. s. c. proxi. super verbo, extra suam diœcesim. & super verbo, trahi. & sic non cõtradicit, sed alia litera habet. [Distrahatur.] Et est melior litera. [Procedebatis.] Et male vt sequitur. [In Roffen. & Helien.] Quæ diœceses non distabant vltra duas dictas, & occasione istius grauaminis est etiam vis in
1 mentione diœcesis: nam † ipsa semper exprimenda est, vt ĵ. eo. significante. [Ex hoc.] s. cp in his diœcesibus beneficia obtinebat. [Hebere.] scilicet in Roffen. & Helyen. diœcesibus. Sed & si quæstio personalis esset, considerandum fuerat, vtrum ipsam intitula
2 tam teneret. & est argum. cp quis † possit habere plura beneficia,[a]
a quod dic, vt no. ĵ. de præben. super inordinata. probatur ergo hoc aperte, cp vbi quæstio realis est, non consideratur diœcesis domicilij, sed diœcesis rei, de qua quæstio est. Ad idem argum. ĵ. de foro compe. sane. & ĵ. de deci. quoniam. xvj. q. i. si quis laicus. & idem est secũdum dominum nostrum, si sit personalis in rem scripta.
3 ĵ. de foro competen. ex parte. Nunquid ergo & diœcesis † loci in quo crimen commissum est, vel contractus initus est, similiter consideranda? Quidam dicunt, cp sic dominus noster dixit, quod non: nam cum ibi trahi nõ posset talis per iudicem ordinarium, nisi ibidem inueniatur, eodem modo nec ibidem per literas apostolicas trahi debet: super quo vide, quod legitur & notatur extra dominus noster ĵ. de foro competen. Romana. §. contrahen-
4 tes-libro vj. nam & † ordinarius potest ad locum non insignem trahere, & personaliter citare, quod non potest delegatus papæ. extra. dominus noster. eod. tit. præsenti. hodie incipit statutum. lib.
5 vj. & de iudi. iuris. lib. vj. & † fauorabilior est iurisdictio ordinaria. ĵ. de appel. ut debitus. licet delegata sit maior. ĵ. de offi. delega. sane quia. ¶ Et quia.] iij. pars. [Appellauit.] Et bñ. vt ĵ. patet. non enim
6 sola † possessio facit incolam. ff. ad munici. libertus. §. sola. imo in
7 telligitur ibi habere † domicilium [b], ubi larem tenet, & maiorẽ
b partem fortunarum suarum. C. vbi sena. uel cla. l. ij. & vbi uendit, vbi emit, vbi dies festos colit. ff. ad munic. eius qui. §. j. & si ab hoc discedat, peregrinari videtur, & cum redierit peregrinari desijt C.
8 de incolis. ciues lib. x. Verum & † in pluribus locis potest habere domicilium dummodo se collocet æqualiter in vtroq;. ff. ad munici. Labeo. & l. assumptio. §. iuris prudentibus. Vnum tamen nõ omitto, cp ꝑm d. n. hoc, quod hic dicitur in reali actione, dictum est propter odium ad extraordinarium iudicem trahẽtium, alias autem secundum Azo. etiam in rei vendicaione cogitur reus tespondere, vbi domicilium habet, & hoc innuit rubrica, ubi in rẽ actio. Sed si conueniatur vbi res est, potest ibi si vult, sed non cogitur respondere. & hoc sequitur in respon. vltimo, vel esse queat imo necesse est quicquid dixt. vt ĵ. no. Sed Azo facit vim in rubrica: quia dicit, uel esse queat. sed certe hoc magis videtur respicere domicilium, ut dicamus ibi res exerceri debeat, vbi res sira est, vel esse queat, vbi habet domicilium. C. de præscrip. lon. temp. l. fi. est igitur vis in eo, quod dicit, vel esse queat, aliter autem intitulãtur præcedẽtes rubricę, scilicet vbi agi oporter: sed certe in textu maior est vis faciendа, & hoc si res immobilis vẽdicatur secundum quosdam. Idem si mobilis secundum Ia. de Bal. d. m. quia indist. loquitur l. C. vbi in rem actio. l. fi. & ff. de iudi. quod legatur. §. finautem. De hoc in summa. Azo. de iurisdictio. omnium iudicum in fi. & in summa mea plene. ĵ. de foro competen. §. quibus modis. versi. item ratione professionis: tamen de consuetudine cogitur hodie indistinctè in rei uen. ubi res sita est, rñdere, & hoc etiã videtur magis iuri congruere: nam intellectus Azo. uiderur destrui. C. ubi in rem act. l. fi. ubi dicit † inbemus. quod necessitatem
9 importat. t4. quæst. j. quod præcipitur. ¶ Cumque idem.] 4. pars. [Prosecutus.] Alias in expensis condemnari deberet, vt s. eod. ex parte. [Nihilominus.] i. licet ipsam causam appellationis ex certa scientia admiserimus, & commiserimus. [Iudicibus.] scilicet quibus causam appellationis commiserimus. [Inhiberis.] Et ma
10 le. quia † ex quo appellatio ex certa scientia est admissa, suspensa est iurisdictio nostra, vt ĵ. de offi. del. pastoralis. §. præterea. ¶ Quocirca.] v. pars. [Si est ita.] Hæc clausula omnia superiora respicit. s. eo olim. [Cum non uos.] Sic. ĵ. eo. ab excommunicato. [Iudices.] scilicet quibus causam appellationis commisimus. quod dic, vt

ADDITIONES.

a ¶Plura beneficia utrum possit quis habere. Adde gl. no. & do. Doct. in c. gratia. j. eo. lib. 6.

b ¶Domicilium acquiritur multis modis. Adde an quis possit habere domicilium in pluribus locis. Bar. in l. lex Cornelia. §. si tamen in fundum. ff. de iniur. Et gl. in c. priuatus. lxx j. dist. & c. quia intantum. infra. de præb. end. Et quot modis sumitur domicilium. Barto. in l. eius. §. Celsus. ff. ad municipa.

dic, vt leg. & no. ĵ. de offi. deleg. pastoralis. §. præterea. [Iurisdictio] Etiam si literæ impetratæ dicantur per falsi suggestionem, neq; debent conuenire simul, sicut quandoque fieri vidi, secundum. B. Certe hoc bene dicis, si intelligis, cp hoc speciale est in causa appellationis, alias contra, vt no. s. eo. pastoralis. super verbo, ambigitur. Ego tamen non video rationem specialitatis, quia sicut per appellationem, & commissionem suspenditur iurisdictio priorum iudicum, ita per mentionem secundi rescripti expressam non tantum suspenditur, sed in totum reuocatur. Si ergo in dubio suspensus nõ admittitur ratione, qua reuocatus in totum
11 admittatur. certe † quod ratione caret extirpandum est. ut no. s. eo. si quando. ideo dic, vt de hoc no. plene. s. eo. pastoralis. & ca. cũ contingat. [Pertinere.] Et si inueniunt, cp veritatem narrauit, audient causam, alias in expensis condemnabunt, & ad nos remitteretur. ĵ. de appel. cum speciali. & c. vt debitus. Certe idem intelligo de secundis iudicibus, ad quos secundæ literæ sunt impetratæ, quæ de præmissis expressam faciunt mentionem. Argu. s. eo. cæterum. in fi. & ĵ. eo. quia nonnulli. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum prius dicitur impetratum cum prius est reportatum.*
2 *Identitas consideratur respectu grauaminis ecclesiarum.*
3 *Impetrans primo, potior esse debet.*
4 *Impetrans primo, semper obtinet.*
5 *Ius, an acquiratur per monitorias.*
6 *Excommunicatus, iterum excommunicatur.*
7 *Papa eandem & maiorem potestatem quam episcopus, vel capitulum habet in conferendis beneficijs.*
8 *Iure suo vtente, non facit alicui iniuriam.*
9 *Papa solus potest non vacantia conferre.*
10 *Impetrans primo, an præsentans primo mandatum, obtineat.*

CAP. XXX.

Apitulum sanctæ crucis. Tres sunt partes. In prima tangitur duplex commissio. vera, & subreptitia. In secunda appellatio, & post appellationem suspensio, & secundorum iudicum iusta coertio. In tertia processuum diffinitio, in qua iudicatur pro primo impetrante. [Primo ad eos.] Ergo Raynaldus primo ad eos literas monitorias portauit. Secundo vero prius mandatum apostolicum, vt sequitur, reportauit, & de isto dicitur in fine, quòd obtinere debet, & sic qui primo impetrauit. [Monitorias.] scilicet mandando,
1 non præcipiendo. [Præceptorias.] Et hoc est † prius mandatũ impetratum, quod & prius fuit reportatum, vt sequitur. ĵ. eo. §. fi. Et dic præceptorias. s. quia præcipiendo mandauit. sic. s. eo. constitutus. Et ex hoc nota tria genera literarum, vt no. ĵ. eod. ex insinuatione. [Impetrante.] Subaudi, & reportante, vt innuit. s. prox. ibi, primo ad eos. & ĵ. ibi, ac dictus R. &c. [Contra eos.] Nota ad eos non reportauit iste, neque primo, neque secundario, sed impetrauit contra eos tantum executorias, vt hic dicit, & per hoc patet, cp finis literæ non potest respicere istum. [Consimili] s. præbendali, vt in fi. dicit. non ergo super eodem. nihil enim est id, cui est simile. argu. ff. fi. men. fal. mo. dix. l. j. §. j. secundum. B. & ĵ. de elect. transmissam. ibi, consimilium sibi laicorum &c. ĵ. de elect. innotuit. §. i. ibi, cui consimili. H. Vnde si duo beneficia vacarent, quare vterque non admittitur? Dic, cp non fuit intentio mandantis, cum in vtroque rescripto adiecta esset hæc clausula, nisi eadem ecclesia de mandato nostro foret in alterius receptione grauata, sicut in integra apparet. secundum. G. non facio vim. nam super
2 eodem intelligo, ex quo in eadem ecclesia: quia identitas † considerатur respectu grauaminis ecclesiarum, vt ĵ. eod. duobus c. proximis. & ĵ. eo. c. in fi. vt & ibi not. & sic † primo impetrans potior
3 debet esse, vt no. ĵ. eo. mandatum. [In eadem.] scilicet sanctæ crucis. [Conferendo.] scilicet, secundo, & Raynaldus primo, vt patet ex ordine scripturæ. [Prædictis,] scilicet, quas Raynaldus primo impetrauit & reportauit, vt not. s [Non habita mentione.] Scripsit ĵac. ergo literæ non valuerunt, vt s. eo. cæterum. Sed hæc glo. contradicit textui secundum. G. imo certe concordat. Nam Rayn. primo reportauit mandatum apostolicum, & ideo canonici secundo mandato, isto superuenienti, in quo continebatur clausula, quam posui. s. super verbo, consimili. contradixerunt: excipientes, quòd aliud mandatum receperant, & non erat intẽtio papæ, cp in duobus grauare vellet: quare literæ non valebant, & ideo appellabant, quia primum recipere uolebant, quare non tenuit sententia postea in ipsos lata: sed cum postea nollent primum recipere, fortè propter dubium litis euentum, sunt excommunicati & suspensi, & tenuerunt sententię. de quibus dicit in fi. quòd relaxẽtur iuxta formam ecclesię idest. Ray. primo recepto vel ideo in hoc casu dicuntur relaxari, quia si absoluti nollent recipere, iterum in pristinas sententias reducerentur. ĵ. de offi. ordi,
4 significauit. & † sic primo impetrans semper obtinet, vt ĵ. eodem Abbatem. & c. mandatum, & glo. lac, expressim comprobatur. ĵ. de offic. deleg. ex parte, & argu. ĵ. de iure patro. cum autem. & de concessio. præben. proposuit, licet etiam si secundus bona fide recipiatur, non remoueatur, cum etiam primo impetrans nihilominus recipietur. ĵ. de præben. dilectus. ij, Est ergo forma ecclesię vt R. recipiatur antequam alij absoluantur, vt ĵ. de præben. pro illorum. in fi. quia notoria est offensa. ĵ. de verborum signi. ex parte. & de hoc. ĵ. eo. Abbatem. [Executorias.] Nullis monitorijs pcedentibus. [Literas.] Appolita clausula, de qua habes. ĵ. eo. mandatum vt in integra, istę tamen fuerunt primæ executoriæ, & ta
5 men nõ obtinet, ergo per † monitorias ius acquiritur [a], quod dic
a vt no. s. eo. constitutus. §. fi. ¶ Qui] scilicet Tornacensis & eius collegę. & est ij. pars. [Appellationem.] Subaudi ad nos per ipsos canonicos factam pro eo, quòd exceptionem primi mandati, quã contra has executorias literas proponebant, non admittebant. [In eos.] scilicet canonicos. [Protulerunt.] Et bene secundum. B. imo & male: quia post appellationem legitimam. ĵ. de sententia excommunicat. per tuas. [Ac dictus. C.] Memor factus de impetratione sua prima. [Mãdati.] Dicti in prin. huius ca. [Obtinuit.] Secundo quo ad executionem, sed in impetratione & reportatione mandati primus fuit, vt supra not. [Scripta.] scilicet executoria, quæ deneganda non sunt, ex quo monitoria præcesserunt, & ideo per primas monitorias acquiritur ius, vt ĵ. eod. literis. [Qui.] scilicet executores secundi. [Tulerunt.] Et bene, quia non poterant appellare. cum iste. C. ius haberet, nec etiam appellauerunt & de hijs sententijs dicit in fi. quod iuxta formam &c. vt s. nota. [In eosdem] s. canonicos, cum obedire nollent, nec aliquam legitimam exceptionem prætenderent, nec prætendere possent. Et
6 nota hic † quod excommunicatus [b] iterum excommunicatur,
b sic. ĵ. de iudæis & sarracenis. ita quorũdam. ¶ Quo circa.] iij pars. [Eo] scilicet Calimacho, & tunc bene sequitur, q ti ad eos &c. nam iste fuit ipse, vt s. & ĵ. probaui. [Ad eos] scilicet canonicos: nam hoc respicit verbum. eosdem proxime dictum, & non dicit executorias: per quod apparet, cp non obtinet ille, qui primo iudicibus prætentat. & sic aduoco pro contrario, quod alij pro simili: secundum tamen intellectum ipsorum. ĵ. de appell. ut debitus. Respon. enim ad canonicos nullum mãdatum obtinuit, sed contra eos, vt no. s. super verbo, contra eos, & ideo necesse est, cp exponas prius, idest primum, nec enim aduerbialiter teneri pot nec comparatiue, quia ad eos nullus secundus impetrauit. Item istud eos, alia ratione non potest ad iudices referri, quia nec fuerunt ab vtroque ijdem, sed diuersi iudices impetrati. [Prius.] idest primum. hoc est qui primo impetrauit. Hinc autem colligunt quidam secundum dominum nostrum, cp si aliquis impetrat literas, vt sibi prouideatur in aliqua ecclesia, in qua alij eadem authoritate prouisum est: non valent secundæ literæ, nisi ibi apponatur hęc clausula, non obstante si pro alijs ibi scripsimus &c. ad idẽ ĵ. eo. mandatum. & c. sequen. Sed dominus noster dixit, quod & si nulla clausula pro, vel contra apponatur in secundis literis, semper debet secundo in eadem ecclesia prouideri. Nec obstat hoc. c. quia loquitur quando duo, scilicet primo vnus, secundo alius impetrant super eadem, vt scilicet utrique prouideatur de beneficio primo vacaturo, in quo quidem casu non valent secundę literæ, non quia in eadem ecclesia pro aliquo scriptum sit siue prouisum, idest quòd ecclesia grauata videatur, sed quia secũdæ literæ super eadem re impetratæ non valent, nisi de primis secerint mentionem. s. eo. pastoralis. §. j. & ca. cæterum, secundum dominum nostrum: imo, quia eoipso subreptitiæ sunt, vt ĵ, patet de offi. delega. ex parte. & idem est si scribatur, quòd ei prouideatur quamcito id facultas obtulerit, etiam vbi præbendæ nõ sunt distinctæ: quia vna tantum vice oportet primo facultatem offerri, secundum dominum nostrum. Vbi vero iam primo prouisum est antequam secunda litera impetretur, valet secunda. Et si de receptione primi, vel quod pro eo scriptum fuerit, nulla ibidẽ
7 mentio habeatur, eandem † etiam potestatem & etiam maiorem, quam episcopus vel capitulum, habet papa in beneficijs cõferendis, vt patet. ĵ. de concess. præben. quia diuersitatem. §. sic tamen. in fi. ix. quæstio. iij. per principalem, & ca. cuncta. Vnde sicut donationi episcopi secundæ non obstat prima, sic nec secundæ
8 prouisioni papæ obstat prima, nec † alicui facit iniuriam, si utitur iure suo. ĵ. de elect. cum ecclesia Vulterana, & habent hæc locum, quando papa confert præbendas vacantes, quare & non alias, scilicet non vacantes episcopus conferre potest. si vero papa
c mandat aliquem recipi ad non vacantes, c quod ipse solus † & nõ
9 alius facere potest, tunc posset habere locum hæc exceptio, non per se, sed cum adiuncto. quod dic, vt no. ĵ. eo. mandatum. in uerbo, super receptione. ver. & est hoc verum, & sequentibus. Quando autem

ADDITIONES.

a ¶Per monitorias utrum ius acquiratur. Vide. ĵ. eod. c. in uerbo, scripta.

b ¶Excommunicatus iterum excommunicatur. Adde istum in c. quorundam. & ibidem late per Henr. in 3. dist. de iudæis per gl. & Inn. in c. officij. infra. de sent. excomm. §. quis sit effectus. Item quis sit effectus primæ sententiæ. Et quis sciat per eundẽ d. Henr. in d. c. ita quorundam. j. de iudæis.

c ¶Non uacantia beneficia. solus papa conferre potest. uide tex. & Doc. infra de concess præb. ca. ij.

do autem in secunda dicitur prouideatis tali in aliqua ecclesia, vbi pro alio non scripsimus, vel quæ per nos grauata non fuerit, planum est ex vi literæ, quòd si in eadem ecclesia pro alio scripturn est obstat exceptio,& sic loquitur.ſ.eo.mandatum, & c.sequenti. Quid si dicatur non obstante, quod pro alijs ibidem scripsimus:quibus nolumus præiudicium generare sicut fit tota die Hic etiam si secundæ literæ impetrentur antequam primo prouisum fuit,valent,cum faciant mentionem de primis,dicendo, non obstante si pro alijs &c.& si super eodem impetratæ videantur,quia non est ita,imo super diuersis,quod probat pars clausulæ vbi dicit,quibus nolumus præiudicium generari, quasi dicat, licet vterq; impetrauerit super primo beneficio vacaturo,tamen is est sensus,quod primo impetranti prouideatur de primo vacãte, & secundo de secundo: alioquin si secundo prouideretur de primo,iam fieret præiudicium primo impetranti contra mentẽ secundæ literæ. Quid ergo si secundo impetranti prouisum fuerit de primo beneficio vacaturo? Dicunt quidam,quòd tenet ꝓuisio,argumen.ſ.de preb,dilectus,ij.Sed contrarium,est cum contra intentionem delegantis factum fuerit,vt patet,ſ.eo,ſuper literis.in fi,& c.ad aures.ſ.de præben.c.fi.Valet ergo ad duo hæc clausula primo,ꝙ de literis primis,per quas adhuc non est prouisum non potest excipi contra secundas. Secundo quia & si secundæ valeant,non tamẽ possunt præiudicare primis. Quid igitur si primo impetrans negligens fuerit, non curans prosequi ius suum, imo habet quasi pro derelicto? In hoc casu etiam de primo beneficio vacaturo secundo impetranti poterit prouideri,nec ideo debet dici fieri præiudicium primis literis per secundas:imo dic, quòd omnino euacuantur propter negligentiam primi impetranus.ſ.eo,plerumque,& c.si autem.Hæc enim est mens delegãtis,vt non fiat primo impetranti præiudicium per secundas literas,dum tamen huius gratiam prosequatur.C.de an. exc.l.fi.in fi.

10 Sed † quid si primo impetrans per annum tacuit,nunc vero videns,quòd secundus agit, euigilat & agere vult, nunquid obstabit annalis exceptio? Ita videtur,argumen.ſ.de frigid.c.j.§.j. & ex presius.ſ.eo,plerunque.sed illud in contentiosis: nam in gratiosis non inuenio hoc expressum.& est argum. ꝙ audiri debeat.ff. de consti. prin.l.fi.ſ.de dona.cum dilectus.in fi.& ſ.de verbor. signifi.olim.cum suis concor.& de hoc no.ſ.eo.literis. [Reportauit.] Iste fuit Raynaldus qui primo monitorias, & secundo præceptorias impetrauit,& hoc mandatum dicitur reportare, idest iterum portare,quia prius literas monitorias portauerat,vt patet in eo,quod legitur,& notatur.ſ.eod.c respon.j.Vnde dic reportauit,scilicet a curia,idest is qui primo [a] impetrauit. Alij hoc perueꝛse intelligunt,& contra textum , & dicunt per hanc literam & per illam ſ.de ap.vt debitus.ꝙ ille,qui primo reddit literas obtinere debet,etiam si posterior sit in impetratione, nec obstat.ſ. eo.cæterum,& consimilia,quia intelligũtur, quando super eodem impetrant diuersi,hoc autem quando super diuersis secundum.M.sed similitudo de qua reprehendit hic Iaco. decepit ipsum,vt patet in his,quæ nota.ſ.super verbo,consimili, & sic facit contra ipsum,quod induxit contra.Iaco.27.quæst.j. nuptiarum. 28.quæstio.j.sic enim neque.Nec etiam sequeretur, is primo reportauit,ergo primo reddit:quia potuisset vsque ad ostium reportare,& postea redire.Sed.B.dixit,ꝙ multa iura corrigunt per hoc & per illud vt debitus.Sed contra.ſ.de electio.ecclesia.§.denique. Tene quod vis,sed bene discutias, & postea si placet,adhibeas distinctioni,quam feci plenam.ſ.eo.ex tenore.[Prefatas sentẽtias] Et a prioribus & a secundis iudicibus latas, & tenuerunt etiam post appellationem latæ,quia adhuc neutrum clericorum receperunt.secundum.B,Tu dic præfatas,secundum Ioã. ſ. a secundis iudicibus latas.Aliæ enim non tenuerunt , quia post appellationem legitimam latæ fuerunt,vt nota.ſ. super uerbo, non habita mentione.Vel dic,ꝙ primæ sunt relaxandæ simpliciter,secundæ secundum formam ecclesiæ , & ideo dicit relaxetis proprie quo ad primas,improprie quo ad secũdas,quia ibi non relaxatio , sed absolutio fieri debet,& sic dictio semel posita &c.vt not.ſ.eo.plerunque.[Iuxta formam ecclesiæ.] Nõ ergo nudo verbo,ſ.de sententia excommunica.cum desideres.& c.a nobis.ij.§.penul.[Alteri.] ſ.B.quia non valuerunt suæ literæ, cum de primis non facerent mentionem,vt ſ.de offi.deleg,ex parte.j.[In eadem.]Hic idẽ titas consideratur,vt no.ſ.super verbo,consimili. a malo esset , si quid amplius hic poneretur.

ADDITIO.

a ¶An primo impetrans.an uero primo præsentans mandatum suum debeat obtinere.uide hodie tex.in c.tibi qui.infra eo.lib.6.& in c.eum cui de præben.c.li,qui tex.uolunt , ꝙ in literis ad beneficia fiterur datæ & nõ præsentationi.& ita approbatur opinio Host.uide hic plene per do. Ab. & infra eod.mandatum.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ in diœcesi constitutæ , omnes sunt subiectæ episcopo nisi se probent exemptas .*
2 *Tensionum impositio,prohibita est.*
3 *Renunciare literis ad beneficium obtinendum impetratis pro temporali, simoniacum est .*
4 *Permutatio fit de spirituale,ad spirituale.*

CAP. XXXI.

AD audientiam. Tangitur impetratorũ abus⁹,& correctio.[Subiectis.] Subiectæ † sunt omnes in tua diœcesi constitutæ,nisi se probent exemptas,ut not.ſ. de religio, do.de xenodochijs.[Ab eis] scilicet ecclesiis,siue collegio earundem.[Pensiones.] Quarum impositio † prohibita est,vt no.ſ.de præben.extirpandæ.§.vltimo,& de censi.prohibemus . & de coll. detegen.audiuimus.[Ab eorum.] ſ.clericorum ipsarum ecclesiarum,vel ab earum:& tunc plana.alias contra.ſ.eodem.ad audiẽtiam.[Renunciantes] ſ.iidem clerici.[Et ſ.]Hoc est & postea impetrant alias literas sub eadem forma ad alias ecclesias, priorum non habita mentione,& huic respon.in sequentibus.¶Mandamus.] ij.pars. [Taliter venditas] i.taliter renunciaras, vt præmisit.alias si pacto † pecuniario,vel alio temporali interuenientere nunciasset literis ad petendum spirituale beneficium impetratis simoniacum esset,argumen.ſ.ca.proxi.& j.q.ij.quam pio.ſ.de iure patro.de iure.Vel dic,quòd ex quo assignabatur beneficiũ impetranti,in pactum deduci potuit,ꝙ literis renunciaret , quia ad hoc tenebatur.ſ.e. postulasti. in fi.ſ.de præben.non cum ignores, & c.super inordinata.ea vero,quæ de iure sunt.in talibus possunt deduci in peccatum,vt patet in eo,quod legitur . & notatur.ſ.de elect.significasti.ſ.de præben.significatum.Vel potest dici,ꝙ hoc simoniacum fuit,nec negatur hic,quin simoniacum fuerit, cũ dum dominum nostrum.Dicas,ꝙ si ex pactione partium prodali quo temporali fiat renunciatio,simoniacum est . Si vero ex officio iudicis,vel bonis viris mediantibus purè renunciet, & ex altera parte detur ei aliquid temporale,non est simoniacum,ita intelligitur.ſ.de renun.sane.& ca.veniens.& ſ.de pact.cum prædem. vbi vero assignatur beneficium spirituale, ita quòd etiam expacto renunciet,non est simoniacum,vt hic fuit: tum quia ad hoc tenetur,& tacite inest,vt no.ſ.eo.glo.versi.vel dic,ꝙ ex quo. tum quia † fit quasi permutatio de spirituali ad spirituale.ſ. de rerum permuta.ad quæstiones.[Mentione non habita.]Et ideo non valent,vt ſ.ca.proxim.& ſ.eodem ad aures.& capit.cum adeo.& ſ. eo.mandatum.[Impetrarunt.]Et sic ad præterita se extendit.sic ſ.eod.c.vltimo.& no.ſ.titu.j.cognoscentes.& ca.fi. [Earundem.] scilicet,vltimarum literarum.[Occasione.] Cum enim per primas literas assequi poterant prouisiones quo ad sufficientiam,& potentiam literarum,proinde habetur,ac si assecuti fuissent, arg. ff.de in integrum restitutio.nemo videtur.ff.de regu.iu.qui actionem.Eis igitur erit imputandum , cum per eos steterit quo minus assequerentur,vt ff.de reg.iu.in omnibus. & l. quod quis.Vnde quasi beneficia habentes , si super aliis hoc tacito impetrauerint,non ualent literæ impetratæ,argum.ſ.eod.postulasti.secundum.G.[In irritum] Sed quæritur, an generaliter sit verum , ꝙ quicquid fit per tales literas subreptitias [a] irritum sit? Dic, vt not ſ.eo.dilectus filius Abbas.

ADDITIO.

a ¶subreptitias.Vide hic per gl.& do.Abb.uide tex.in clem.j.de præben.& in c.j.& ij de fil.presbyt.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Literæ illæ solæ volebunt,quæ primo repræsentatæ sunt.*
2 *Verba cum effectu sunt intelligenda.*
3 *Literæ quando præsumantur fraudulenter impetratæ .*
4 *Consensus purus quando requiratur .*
5 *Mentio semper debet fieri de processu.*

CAP. XXXII.

IN nostra. Duo dicuntur hic.sicut.supra cap. proxi [Mentionem.] Et ideo præsumitur,fraus vt sequitur.& not.ſ.eo.ex tenore.quare non valent.ſ.ca.proxi.& c.capitulum.& ibi not. [Facientes.] Et ideo videtur,quòd secundæ non valent.ſ. eo. cæterũ. Sed in pendenti est quæ ualeant,quousque repræsentatæ fuerint, † nam illæ solæ ualebunt,quæ primo repræsentabuntur , argum. ſ.c.capitulum.ſ.de appel.vt debitus,& ex quo receptus est per primas,secundæ non valent , vt sequitur , quia nec papa intendit ei prouidere super pluribus beneficiis,ex quo mentionem non facit etiam si modicum sit.ſ.eo.si proponente . Quid si primę literę annullatę sunt per exceptionem? Dico,quòd valent secundę: quia ad quia ad cautelã impetratæ videntur,vt si non valerent primæ,valerent secundæ,sicut consueuit dici in diuersis rescriptis.ſ.eo.ex te nore.& quia † verba cum effectu sunt intelligenda.ſ. de cleri.non resi.relatum.Et quia fuit intentio mandantis , vt saltim per alteras beneficiaretur,hoc satis innuitur.infra vbi dicit , ꝙ contenti sunt illis ecclesiis,in quibus sunt recepti.ſm.B.Dico,ꝙ neutræ valent,quia fraudulenter sunt impetratæ,vt sequitur.& dic,vt infra. [Fraudulenter.] † Quod præsumo eoipso , ꝙ non fecit mentionem[a], vt.ſ.no. Et si intelligis, ꝙ vno & eodem tempore impetrauit,tunc dico,ꝙ neutræ valent , cum vtræq; fraudulenter fuerint impetratæ.ſ.eo. super literis.§.j. &.c.ex tenore. & ſm hoc.&.ſ.dicit,ꝙ sint contenti,gratia est.sicut & illud.ſ.de supp.ne.præla.c.penul. Si vero diuersis temporibus , & fuerunt recepti authoritate posteriorum literarum,tunc similiter continet gratiam, sinautẽ authoritate priorum,tunc continet ius commune. [In aliis.]i.in vna,vel quia plures in pluribus,sic,infra de capel. mo. ad audientiam.[Assecuti.]Quare ergo non valent,secundæ contra.ſ.eo.cũ adeo.&.c.postulasti.&.ſ.eo.si proponente?Rñ. consecuti sunt ius canonię per quod ius præbendale in breui obtinebunt,ar.ſ. de pben.relatum.ſ.de concess.præben.cum super. vnde iam reputãtur beneficiati.ſm.B.imò & si nondum recepti sint , tamen secundæ non valent,cum de primis non faciant mentionem, sed hæc exceptio non obiicietur in iudicio si nescitur.si.no.ſ.e. ex tenore.super verbo,impetrantis.[Alias.] Ad quas literas obtinuerunt.[Nihilominus.]i.non ideo minus subaudi, quia iam recepti sunt in vna ecclesia.¶Mandamus.]ii.pars.[Ecclesiis.]i. ecclesia . [In quibus.]i.in qua.[Recepti.]i.receptus.sic.infra de priuil.vt priuilegia. §.fi.vel quia plures & in pluribus,vt no.ſ.[In quibus recepti.] Respondet ad proposita,sed non dicit,ꝙ recipi deberent, secundum. B.Tu dic,vt no.ſ.super verbo,fraudulenter. Super hoc autem verbo.no.d.n.ralem quæstionem.Pone,ꝙ aliquis litigat de aliqua ecclesia parochiali,ad quam dicit se electum vel præsentatum , cũ tamen possessionem ecclesiæ non haberet.pendente lite acquirit aliam ecclesiam cum cura,quæritur modo vtrum videatur renũciasse literis? Et breuiter respondeas,ꝙ sic:quia aut sine protestatio ne ipsam recepit,& tunc non est quæstio , cum per receptionem secundæ , videretur renunciasse primæ , etiam si ipsam pacifice possideret,infra de præben.de multa.quod plus est,multo ergo fortius & liti,quod min⁹ est,ar.infra de decimis.ex parte.iij. Aut fuit protestatus,vel saltem hoc intendebat , ꝙ ipsam recipiebat,saluo iure suo in lite iam mota. & sic promotio sua est vitiosa, quia nõ reperitur † consensus purus , quod requiritur extra.d.n.de elec. in electionibus.lib.vj.nec perpetuus,sed temporalis.& sic non valet, vt colligitur.lxx.distin.c.ii.& in eo,quod le.& no.ſ.de cõdi. appo. c.fi.secundum do.nost.qui licet hic super hoc scripserit, multa,tamen in hac distinctione resedit diffinitio sua . Primum membrum admitto,scilicet ꝙ quando sine protestatione recepit secũdam , videatur renunciasse liti,vbi vero receperit secundam pure,saluo tamen iure suo super prima,non video (etiam si ad secũdam vitiose promoueretur)ꝙ videatur renunciasse primæ, quia iste modus renunciandi nullo iure cauetur, sed nec est talis promotio vitiosa:nam recipiẽdo ecclesiam,etiam episcopatum desiderare posset , & in mente gerere , ꝙ ipsum reciperet si ad hunc vocaretur.viij.q.j.qui episcopatum . ad idem. infra de transla.episcopi.c.fi.ſ.de præben.præterea.&.c.expostuisti. [Literarum huiusmodi.]De aliis.ſ.mentionem non facientium.ſ. eod.ex insinuatione.[De receptione.]Per hoc innuit,ꝙ non simul , sed diuersis temporibus fuerunt impetratæ,& secundum hoc primę bona fi de impetratæ non amittuntur propter secundas fraudulenter impetratas in beneficiis.Secus in contentiosis . quod dic, vt no.ſ. eo.ex tenore. & non sufficeret facere mentionem de primis literis,nisi & de receptione fiat . Et hoc duplici ratione, quia de processu debet fieri mẽtio.ſ.de sen. & re iudi. inter monasterium,& de beneficio ſ.eo.si proponente. [Expressim.]Non ergo sufficit[b] in hoc casu si dicat.non obstante , quia alias beneficiatus existit, vel ꝙ in aliis ecclesiis scripsimus pro eodem.Imò requiritur, ꝙ dicat non obstante,ꝙ per literas nostras in tali ecclesia sit receptus, vt hic patet.

ADDITIONES.

a ¶Non fecit mentionem.Notat hic Ab.ꝙ impetrans debet facere mentionem de iure quod habet ad rem,licet Fel. videatur dicere contrariũ hic in proxi.col.in.xviij.corre lario.
b ¶Non ergo sufficit.Contrarium tenuit Compostel.sed Do.Abb.dicit hic ꝙ Io.An.Ioan.Calde.& communiter Doct.tenent cum isto ꝙ nõ sufficiat mentio generalis vide hic do.Ab.in vlt.no.

SVMMARIVM.

1 *Potest procuratorem constituere excommunicatus ad sui defensionem.*
2 *Agi potest de pluribus simul in eodem libello.*
3 *Procurator falsus,in eo ꝙ gerit domno obligatur.*
4 *Procurator falsus dicitur multis modis.*
5 *Mandatum,sicut parti aduersæ insinuatur,sic & reuocatio.*
6 *Reuocatio procuratoris iudicialis,debet intimari parti,uel iudici.*
7 *Deceptus contra alios non creditur,sed contra se ipsum tantum.*
8 *Non est sanum virgas colligere,cum quibus colligens uerberatur.*
9 *Curia admittit procuratorem substitutum.*
10 *Substitui quot, & quibus casibus procurator possit.*
11 *Literæ impetratæ sine speciali mandato non ualent , & impetrans punitur ut falsarius.*
12 *Dictio,si,quomodo ponitur.*

CAP. XXXIII.

EX parte decani. Factum.Cã committi tur,excipitur,replicatur & iterlocutoria fertur.Iterũ excipit,sed & replicatur. Dubiũ diffinitur.[Indulgẽtiæ.]per quã forte indulgebat eis dñs papa,vt possent excõicare detinentes & inuadentes res suas,vel decimas nõ soluentes, vel manifeste offendentes. Si.ſ.de ver.sig.ex parte . alias ẽt vacante sede hoc nõ possent ſm Goff.qđ dic,vt no.ſ.de ma.&.obe.his q̃.&.c. cum olim . [Nobilẽ virũ.] ꝙ forte res ꝓdictorũ detinebat.vel in aliis ꝙ cos delinq̃bat.[Protulissent.]ſubaudi,& dictus.Iad se.ap.appellasset, quia forte dicebat se excõicari nõ posse per aliã indulgẽtiam,vt vr̃ innuere.ſ.ibi,vt inspiceretis &c.[Propter hoc.]ſ.quia dictus.I.appellauerat, vel quia ipsum excõicauerant,forte conuenerunt ambę partes,vt ad curiã
1 mitterent.&.I.q̃uis excõicatus ꝓad defensionẽ sũã bene potuit ꝓcuratorem cõstituere,vt.ſ.de iudi.intelleximus . & de excep.cum inter.&.c.venerabilẽ.[Sup diuersis.] qui fuerunt nõ habemus.sed
2 † & de pluribus simul in eodem libello agi põt[a].ſ.de elec.q̃relam.
a [Contestata.] per procuratores datos ad totam litem.B.Qualiter ꝓtestetur lis,dic,vt.ſ.de litis contesta.c.vnico. [Vobis.]quia nobis plene liquere nõ poterat.[Terminandam.]forte sub hac forma, vt isti iudices indulgentiam viderent,& si eis cõstaret , ꝙ per talẽ indulgentiã potuisset excõicari dictus.I.ipsum excõicatũ denuciarent.alias absolutũ.[Non obstarent.]Hęc mentio q̃uis sit gñalis,non tollit oẽs literas p̃cedentes , quę sine assensu partiũ impetratę fuerunt,vt hic ſm.G.Dic,vt no.ſ.eod. pastoralis.super verbo, reuocatę.[Pręter assensum.]hoc solo non valebant literæ posterius impetratæ.Et si mandatũ procuratoris reuocatũ non fuit,vt hic &.ſ.eod.cœterum.in fi.ſm. B. dic,vt. ſ. super verbo,peruenit. ¶Dictus.]exceptio.& est.ij. pars.[Citatus.]per nos.[Quam.V.]ſ. procurator prefati.I.nobilis,qui vna cũ procuratore capituli has literas impetrauerat. Sed & forte alias de quibus habes.ſ.§.petẽte. [Falsus.]quia reuocato mandato se ingessit,iõ falsus.ff.de ver.sig. Paulus.Et qđ cum falso tu.l.j.Ideoq; qđ cũ eo factum est,non valet.ſ.de procura.ex insinuatione.&.ca.in presentia.ff. de procura. licet.&.C.de procu.licet.nisi dñs postea ratum habeat.ff.rẽ ra ha. l.iij.§.falsus.& ꝙ cũ falso tu.l.j.Sed & si ratum non habeat,nihilo
3 minus tamen † falsus procurator in eo qđ gerit dño obligatur.ff. qđ cũ fal.tu.si falso.&.l.falsus.&.l.nouissime.ſm.G. in hoc.n.casu non trahitur retro ratihabitio, vt.ſ.eod. nonnulli.§.pe.[Procura
b tor.]No.† ꝙ qñq; dr̃ falsus procurator,[b] qui nũq̃ fuit, & talis neq; dñm obligat,neq; soluentem ei liberat,nisi dñs ratum habeat,ar. ſ.de offi.deleg.cũ olim.&.c.coram.ff.de iudi.licet. & de condi.ob causam.da.si procurator.Dr̃ etiam falsus, qui fuit procurator,sed modo non est,vt hic,& iste liberat ignoranter soluentẽ,sed dñm non obligat.ff.si certum pe.eius qui.& de sol.si quis seruo. De exceptione ẽt procuratoria,no. ſ. dq̃ procu.in nostra. ſm. B.[Cum ipse.]ſ.I.nobilis.[Propter suspicionem.]potius presumo, ꝙ i fraudem,ſm ꝙ video eum cauillosum.Sed fraus ista in eius capite reuertetur.[Contra eundem.]ſ.procuratorem,quod si verum erat,
c & post litem contest.potuit reuocari,vt.ff.de procu.Item si suspectus.puta,affinitate aliqua aduersario iunctus fuit.ff. de procu.aut affinitate.Aut familiaris effectus.infra de offi. deleg.in fine. Item ob quamlibet iustam causam de nouo superuenientẽ, sed cã cognita,si procurator defendendo pudorẽ suũ refragetur post litem contest.vt.ff.de proc. post litẽ.&.l.se. quę oĩa . Sed mandatũ de impetrando,vel de alio negocio gerendo, vel etiam de agẽdo ante litem contesta.etiam sine causa reuocari potest,vt.ff.de procu.ante litem.Quare ergo non reuocatur quicquid factum fuit ꝓ talem

ADDITIONES.

a ¶De pluribus simul in eodem libello agi potest . Adde glo.2. & Do.Abb. hic.& c.dilectus de causa possess.& proprie.&.c.dilectus. infra de capellis mona.vbi glossa ponit concor.Adde Alexan.in.I.fi idem.ff.de iurisdi.omn. iudi.& plenius in.I.edita.in.v.col.C.de æden.& per.Roma.in.I.ij.§.item si in facto.ff.de verbo.obliga.hæ concor.ponuntur hic per Pa.&.An.Sicul. in suis apostil.ad Panor.in verbo,super pluribus.
b ¶Falsus procurator dicitur multis modis.Adde,an soluens procuratori reuocato,vel falso libereturex tex.& B.in I.cum quis.§.j.ff. de solutio. & in l.si procuratori.de condi.ob.causam.
c ¶Potuit reuocari.Adde qualiter reuocatio procuratoris facienda fit.Fely.hic in.4.col.ver.reuocato.vbi ponit sex no.regulas cum fallen.oportunis.Item an post præstitam satisdationem possit reuocari.B.in I.fi ante.in j.oppo.ff.iudica.solui.Item si est actum cum procuratore reuocato cuius reuocatio ignoratur,an sententia vel alia cum tali procuratore gesta noceant domino ibi,per eum.Et vide omnino qualiter, debeat fieri reuocatio Do.Ab.hic in v.col.ver.& generaliter.& Io.de Ana.consi.25.

talem procuratorem? Rñ. quia reuocatio ad iudicem, ſ vel aduersarium non peruenit[a], vt. ſ. de procurato. mandato, & nobilis ostẽdendo alias literas interlocutoriæ iudicum tacite acquieuit. ſm B. dic, vt no, ſ. [Eis igitur.] ſ. decano & capitulo, & est replicatio & est. iij. pars. [Quàm.] Iubaudi ipſis dicta reuocatio non debeat obesse, ex eo quia ad nos &c. [Ad ipsos.] Nam sicut ſ mandatum insinuatur parti aduersæ. vt. ff. de procur. ſi procuratorem. sic & mãdati reuocatio, vt hic dicitur. Vel iudici, quia ipſi fides est facienda, vt. C. de condi. ob tur. cau. l. j. ff. de proba. quinquaginta. ii. q. vii. pleriq;. ſm. G. [Interlocutoriam.] Quæ transit in rem iudicatam. ex quo infra. x. dies appellatum non fuit, vt. ſ. de elec. cum dilect⁹. §. fi. ſm. B. quod non est verum. ff. de iudi. licet enim dicatur dominus tacite ratificasse, vt ibi. Sed quomodo potest hoc constare nos, qui dicimus per literas subreptitias nullum ius, vel iurisdictionem tribui, vt no. supra eo, dilectus? Rñ. quia istæ literæ nõ sunt oĩno subreptitiæ, cum de communi consensu fuerunt impetratæ, inſpecta opinione partis capituli, qui reuocationem iuste poterat ignorare. Ar. ſ. qui ſi. sint legi. ex renore. ¶ Petente.] Triplicatio siue alia noua exceptio, & est. iiij. pars. [Iraq;.] ſ. quia inter locuti fuistis, cp per literas procedere debebatis. [Inſpiceretis.] Quia sic mandatum erat vobis, sicut no. ſ. super verbo, terminandam. [Exhibens.] ſ. procurator ipſius nobilis, & sic cum vnius cauillationis baculus defecisset, de alteri⁹ baculo se iuuabat. [Posterius.] ſ. post datam superiorum literarum, & ideo non valebant, vt. ſ. c. cæterum. nisi intelligas, cp & de communi consensu fuerunt impetratæ, sicut & primæ. [De partium voluntate.] Sic, ſ. de elec. dudum. i. [Alioquin.] ſ. si non procederet de partium voluntate. [Remittereris.] & ideo petebat procurator nobilis, cp remitteretur. ¶ Quas.] Quadruplicatio, seu replicatio. & est. v, ps. [Literas.] ſ. posteriores [Ipſi.] ſ. decanus & capitulum. [Per eundem V.] ſ. procuratorem. I. nobilis. [Mandati.] ſm cp dicitus. l. pro ſe & contra decanum & capitulum allegauerat. deceptus tamen est, quia
7 ſcontra alios ei non creditur, ſed contra ſe tm̃. ff. de inter. act. de ætate. §. i. & C. de testi. ſi quis testibus. &. ſ. de testi. præſentium. & de censi. olim. ſix. dist. ſi Romanorum, & sic no. hic vulgare prouer
8 bium. Non ſest sanum virgas colligere, cum quibus colligens verberatur. Et illud. ex ore tuo te iudico ſerue neq;. Lu. xix. c. [Impetratæ.] Ideo ſubaudi consulitis nos, an non obstantibus literis posterioribus procedere debeatis, & forte videretur alicui, cp non. ¶ Quia vero &c.] Responſio distinitiua, & est. vj. pars. [Concilio.] ſ. eo, nonnulli. [Sine speciali mãdato.] Quid ſi procurator meus,
9 ſalium procuratorem constituit⁹, & per ipſum impetrauit, cum
b generaliter ipſum constituissem ad impetrandum & contradicẽdum? vr̃, cp valeat. ar. ff. mandati. ſi procuratorem. §. ſi quis mandauerit, & de nego. gest. ſi quis mandato. & feciſſe videtur, qui per alium fecit. ff. de admi. tu. ita autem. §. gesſisse. Sed contra, is q impetrauit non habuit speciale mandatum, ergo nõ valet, vt hic. Cu
10 ria ſadmittit procuratorem substitutum, dum modo dominus deriderit potestatem substituẽdi, & tu idem facias. Ar. in his, quæ no. ſ. de consti ex literis. ſuper verbo, nostri moris. ſ. de re iudi. in causis. Sed quis & qualiter probabit mandatum? Dic, vt no. ſ. eo. nonnulli, ſuper verbo, mandatum. Et no. hic. B. cp & de mandato dato, & recepto debet fieri publicum instrumentum, vt vtrunque, si necesse fuerit, probetur. [Nisi sint de illis.] Quæ sint hæ dixi. ſ. eo. nonnulli. ad fi. hæ autem impetrare possunt, ſed ita demum valebũt literæ, ſi dominus ratum habeat, quia q̃q̃. l. tales personas agere permittat, ipſas tamen procuratores nõ facit, vt. ff. iudi. ſol. l. ij. §. ſ. [Reuocatio.] Ergo a contrario sensu ſi non peruenit, posteriores obstabunt, & sic est contra opinionem eorum, qui dicunt, cp tm̃ primæ assignatæ valent, vt. ſ. de appel. vt debitus. Item contra. ſ. eo. cæterum, & ſ. eo. c. rñ. j. in fi. ideo ſubaudiunt hic aliqui, maxime, quia idem ſi non peruenit. Gof. dicit, cp prima litera obtenta fuit de consensu partium & in iudicio, hæc autem posterior extra iudicium tanq̃ à procurante non procuratore: ſed quod fit in iudicio post litem contest. cum procuratore reuocato, cum de reuocatione non innotuerit, valet, quod extra non valet. Vel aliter circa ea, quæ in iudicio fiunt, iura distinguunt, vt post litem contestatam valeant, ſi non innotuerit de reuocatione manda-
11 ti. ſed circa literas impetrandas non sic inuenio ſ imò ſi sine ſpeciali mandato impetrantur, & literæ non valent, & impetrans sicut falsarius punitur. ſ. eo, nonnulli. Ea vero, quæ fiunt in iudicio ante reuocatum mandatum, valent, etiam post reuocatũ. ff. mandati. ſi mandassem. & de procura. ſi procuratorem. Sed quæ fiunt post reuocationem mandati ita demum non valent, ſi reuocationis fuerit conſcius aduersarius, vt lex quædam velle videtur. ff. de sol. vero procuratori. & l. ſi quis seruo. Hodie vero siue iudici, siue aduersario de reuocatione notum fiat, nõ valet quicquid postea fiat, vt. ſ. de procu. mandato ſm. G dic, vt statim no.] Peruenit. [Sed nunquid hoc fuerat confessus nobilis. ſ. §. j. quare ergo,
12 ſponitur ſi, dubitationẽ? Dic, ſi. i. quia, licut ſi Deus est animus, vel expone. ſi. i. postquam. [Peruenit.] licut nobilis confessus fuit. Vel dic, cp non constabat papæ de confessione, ſed tantum, cp sic proponebatur ex parte decani & capituli, vt patet. ſ. in prin. Decr. vñ non debet ei credi, nisi & proberur. Sed quare probabitur? quia ſi. ue probetur siue non, semper procedent iudices authoritate prioris, quia non valeant ſecundæ, cum præter consensum partium fuerint impetratæ, vt. ſ. rñ. i. ad fi. Ideo intellige, cp & priores & posteriores de consensu partium fuerint impetratæ, ſed capitulum nolebat vti posterioribus & ad hoc, vt non valerent, inuabat se reuocatione, quam contra ſe allegauerat nobilis, vt. ſ. no. & in tali casu paret, cp ratihabitio non trahitur retro aduersario contradicente, & sic claudicat iudicium ex parte fraudulenti: quia in potestate decani & capituli est, quod voluerunt, vel noluerunt approbare, vel etiam reprobare. ſi. ſ. de eo qui dux. in ma. c. j. Sed ꝑ. ſ. de excep. cum inter priorem, ſed ibi licet excommunicatus ſit, tamẽ nullam fraudem committit, ſed ſe tantum defendit. Hic autem punitur in quo deliquit. ſicut. ſ. de transl. ep. quanto. §. cæterum. Sed nec potest dici, quin primæ literæ valeant alia ratione: quia sententia iudicum in rem transit iudicatam, vt no. ſ. ſuper verbo, interlocutoriam. quod dic, vt ibi no. [Quominus.] prout nõ. alia litera habet, cum minus. [Debeant.] l. in præiudicium ipſius domini, non decani & capituli, vt. ſ. no. [Priorum.] quæ ideo remanent in ſuo robore, quia reuocatio non potuit fieri in præiudiciũ decani & capituli, nisi certiorati fuiſſent, vel ſaltem iudex. [Posterioribus.] quæ ideo nullius ſunt valoris, quia reuocario in præiudicium domini valuit, & sic non valeãt tanquam a falſo procuratore impetratæ.

ADDITIONES.

a ¶ Non peruenit. Reuocatio procuratoris iudicialis debet intimari parti, vel iudici, alias gesta per eum tenent quo ad præiudicium reuocãtis, ſed non quo ad eius commodum. vide hic latiſſime per Fel. in 14. col. in uer. quinta regula. & per omnes Doct. in c. mandato infra de procu. Et regula iter gesta per procuratorem reuocatum non potest dominus ratificare, ut per Fel. hic in loco allegato ex extra regula. ubi ponit tres fallentias no.

b ¶ Procuratorem cõſtituit. Quot & quibus casibus procurator possit ſubſtituere. vide per Bar. in l. de curatore. j. ſi. uer. quæro. ff. de curato. bo. dã.

SVMMARIVM.

1 *Mentio diœceſis requiritur, ut sciatur an reus trahatur vltra duas dietas.*
2 *Error nominis non est quando per circumlocutionem constat.*

CAP. XXXIIII.

1 Significante. [Leodiẽſi.] de diœceſi ſ requiri
a tur mentio, vt ſciatur, an reus trahatur vltra duas dietas[a]. ar. ſ. eo. nonnulli. ſ m. Gof. [Mentionem.] ed contra ꝑ. de consan. tua. quia non
2 dr obeſſe error nominis ſ ex quo per circumlocutionem cõſtat[b],
b & quia nihilominus dediſſet papa reſcriptum. Dic, vt plene no. ſ. e. ſuper literis in dis. [Admittere.] ſic grauatur eo ipſo, cp legitima exceptio non admittitur, vt hic. & ꝑ. c. ſe. & ſ. eo. dilectus. ii. & ꝑ. de app. dilecto. & c. ſignificauit. alibi requiritur, cp fuerit propoſita & non admiſſa, & quod ſit vera, vt. ꝑ. de testi. ex parte ade. Sed intellige non conuictum ibi fuiſſe presbyterum per idoneos teſtes coiſo, cp legitima exceptio non fuit admiſſa. vel forte presbyter ille de iure ſuo confidens vltro ſe obtulit probaturum, & ideo mos ei gerẽdus erat. ff. de proba. circa. & l. diui fratres. §. j. ſm. B. Hodie vero tene, vt plene diſtinxi. ꝑ. de app. interpoſita. [In irritum &c.] qđ hic deeſt. &. c. ſequentibus. & de multis aliis quære. ꝑ. de iudi. exhibita. in fine.

ADDITIONES.

a ¶ Vltra duas dietas. Dic hodie vltra vnam, vt in c. ſtatutum. ſ. cum vero. eo. titu. lib. 6.

b ¶ Per circumlocutionem constat idem Inno. & communiter ſcribentes hic. & iſte in ſum. huius ti. ſ. quæ possunt in. 4. col. ver. Idem ſi erretur vide hic Fel. in prin. & in 3. col. ver. poſtremo.

SVMMARIVM.

1 *Clerus ciuitatenſis eſt alius, & alius diœceſanus. vt & numero 3.*
2 *Diœceſanus intelligitur de ciuitate.*
3 *Ciuitas aliud eſt, & aliud diœceſis.*
4 *Ciuitatenſes ſunt fortiores, & digniores.*
5 *Reſcripta odioſa ſemper reſtringuntur.*

CAP. XXXV.

Rodulphus. [Sup reddititibus, & rebus aliis.] Ex hoc aliã habebat exceptio-
a nem, quia ad maiora & digniora[a] trahebatur. ſ. ad eccleſiam quæ ſpecialis eſt, & reddituſ temporales. Ar. ſupra eod. ſedes. de hoc non fuit exceptum. [Super eadem eccleſia.] Quid ſi dixiſſet ſuper decimis, redditibus, & rebus aliis. Nunquid poſſet tunc petere eccleſiam, vel ius parochiale, ſiue partem ipſius iuris? Dicunt quidam, quòd ſic, quia vtrunque. ſ. decima, & eccleſia, ſiue ius parochiale ſpirituale eſt. Tu tamen dicas contra, quia decima pars eſt iuris parochialis & ei accidit, non econtra. vnde & de ipſo priùs eſt agendum, quam de decima, & quæ.

ADDITIO.

a ¶ Et digniora. Adde, an valeat proceſſus ſi agatur contra perſonas maiores, vel ſuper negotiis maioribus contentis & expreſſis in libello gl. fi. & Pa. poſt eam. hic & in. ca. ſedes. ſupra eo.

quærendum. arg. ff. de redibito. act. iuſtiſſime. ff. de excep. ſundi. & de excep. rei iudic. ſi quis cum totum. per totam l. & l. & an & ea. §. qui cum partem. & l. ſi cum argẽtum. §. ſi fundum. & ſic fuit iudicatum per dñm Clementem papam iiij. in quadam litera, quæ ſuper hoc impetrabatur. [De ciuitate Sagien.] contra. ꝑ. de censi.
1 venerabili. Sol. ibi. [Inclauſus.] alias incluſus. Sic patet, cp ſalius est clerus ciuitatenſis, & alius diœceſanus, nec vnus includitur ſub alio, & arg. ꝑ. de offi. archipresbyter. c. pen. & vlti. & ꝑ. de verbor. ſign.
2 cum clerici. & ꝑ. de testam. relatum. ij §. ſecus. Sed contra, quia ſ q est de diœceſi, in relligitur eſſe de ciuitate, arg. ff. ad munici. qui ex vico. & de censib. forma. §. ſi vero. alias incipit. ſi vices. C. de epiſc. & cleric. nulli. circa fin. xvj. q. vij. omnes baſilicæ. xxiiij. dist. quando. de conſecra. diſtin. j. ſi quis etiam. & cui interdicitur diœceſis, & ciuitas interdicta videtur, argu. ff. de ſeru. expor. cui pacto. & vij.
3 quæſt. j. ſcire? Reſpon. vere loquendo ſaliud eſt ciuitas. aliud diœ-
a ceſis, [a] ſeu comitatus, arg. lxiij. diſt. ego Ludouicus. x. q. i. epiſcopũ.
4 & c. placuit. & poteſt huius decret. eſſe ratio, quia ciuitatenſes ſ for tiores ſunt, & digniores, ideo non poteſt fieri deſcenſus. ſ. eo. ſedes. & arg. inſt. de excuſa. tu. & C. qui numero liberorum. l. i. & ij. lib. v. & x. vel forte impetrator fortis erat in ciuitate, arg. ff. quod me. cã. non eſt veriſimile. non ſic in comitatu, vel diœceſi. vñ ſuper violentia non ita de facili habuiſſet literas contra ciues, ſicut contra diœceſanos. Sed modicæ ſunt hæ rationes, quia & modicum rationis habet hæc Dec. ſm Gof. imo certe multum, quia conquerendo de eꝓo Sagieñ. & quibuſdam aliis Sagieñ. diœceſis reſtringitur clauſula gñalis ad diœceſim tantum, quia quod de vno dicitur & c. vt. ꝑ. de præſumꝓ. nonne. Quid ergo ſi impetrat cõtra eꝓm Sagieñ. & quoſdam alios? Dic, cp tunc habent locum iura ẽria hic ſignata, quia cum clauſula vaga & generalis ſit, & ciues & diœceſanos includit, vt. ꝑ. c. ſe. Quid ſi dicat contra eꝓm Sagieñ. & quoſdam alios Sagieñ ciuitatis, nunquid aget ꝓ diœceſanos? Dic, cp
5 non. ſicut ſi poſuiſſet vnam diœceſim pro alia. & est ratio, q a reſcripta odioſa ſunt, et iõ ſemper reſtringuntur. ſ. eod. nonnulli. & no. ſ. e. ſuper literis. Quid ſi impetrat, cp ſibi prouideatur in beneficio infra ciuitatem Sagien. nunquid poterit prouideri in diœceſi. vel econuerſo? Non puto. ar. hic, & ſ. c. proxi. &. ꝑ. de præben. pro illorum. &. c. vl. Quid ſi impetretur contra ciuem de Podio beatæ Mariæ. & non dicit Anicieñ. ſed vulgari vtitur? Magiſter Bertrandus decretorum Doctor. dicit, cp valet arg. lxiij. diſtin. noſſe. ꝑ. de ſpon. ex literis. ff. de ſlu. l. j. Idem ſi impetret contra Graſſen. licet ante tranſlationem deberet dicere Antipolicanunt.

ADDITIO.

a ¶ Aliud est ciuitas aliud diœceſis Adde[a] Pa. hic in primo no. facientem differentiam inter materiam odioſam & materiam fauorabilem. & Bart. in conſi. incipiente, ciuitati. Et Hen. Boic in. c permicioſam. in. ij. diſtin. infra de offi. or.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor tenetur ex contractu.*
2 *Mandatum expirat, re integra, morte delegantis.*
3 *Reſcriptum perſonale, perſonam tranſgredi non poteſt.*
4 *Decretum non extenditur ad hæredes, niſi fauore libertat's.*
5 *Fauores ampliantur in iudice, & odia in partibus reſtringuntur.*
6 *Iuriſdictionis, perpetuatio per citationem, & non per expreſionem fit.*
7 *Hæredes habent tranſmiſionem poſt comminationem, de his, quæ nõ haberint prius.*
8 *Reſcriptum, eſt ſtricti iuris.*
9 *Eccleſia nunquam moritur.*

CAP. XXXVI.

Significauit. [Ipſa.] ſ. comitiſſa. [Eius.] ſ. co
mitis fratris ſui. [Clericos & laicos.] niſi hoc iungeretur, laicus conueniri nõ potuiſſet, quia diuerſæ ſunt ꝓfeſſiones. quod dic, vt no. ſ. eo. cum ordinem. [Eam.] ſ. comitiſſimam. [Obtentæ.] ſ. prædictæ literæ. [Quam.] ſ. ſummam. [Suo.] ſ. comiti. [Dicebant.] ſ. B. & S. [Succeſſerat.] & sic videbatur poſſe conueniri, quia ſucceſſor
1 ſtenetur ex contractu. ꝑ. de ſol. c. j. Sed ꝑ reſpondetur. hoc ſoluitur ꝑ. in ſe. magna glo. ver. quid ſi impetro cõtra rectorem. [Quãdo.] ſic no. datam conſiderandam, vt & no. ſ. eo. eam te. [Per ipſas.] ſ.
2 literas. [Dum viuerent.] ſic ſicut expirat ſ mandatum morte delegantis re integra, vt. ꝑ. de offi. deleg. gratum. &. c. licet. ſic & quo ad non expreſſas res, vel perſonas, quæ intelliguntur ſub clauſula generali, vt no. ſ. eo. paſtoralis. ad fi. imò & morte illius, ꝓ quem im-
3 petrantur, vt hic. quia cum ſ reſcriptum hic perſonale ſit, non poteſt tranſgredi perſonam. arg. ff. de reg. iu. priuilegia. & de excep.
4 exceptionem. &. ꝑ. de vſu pal. ad hoc. Ideo etiam decretum ſ non extenditur ad hæredes. ff. qui ſa tiida. co. ſi deceſſerit. niſi fauore liberratis. ff. de fideicom. liber. cum quaſi. in prin. & ſi antequam de curia redeam, decedat aduerſarius, ineficaces ſunt literæ. ff. quæ ſen. ſine app. reſcin. cum qui. Sed ꝑ. ꝑ. de iudi. quia. V. & de ſo. cõpe. dilecti. C. quando libel. prin. dat. l. i. Sol. dic, cp in illa. quia. V. fuit ꝓ deceſſor conuentus, & ſic intellige ꝑm hanc, vel ibi dolo deſiit poſſidere, ar. ꝑ. de ali. iu. mu. cã. fac. c. j. Vel illud ſpeciale in eo, qui a ꝑdone rem ſcienter recepit, & est ratio, vt. ꝑ. de reſti. ſpo. ſæpe. & Inſti. vi bo. rap. §. ſed ne dum talia. ſed. G. dixit, cp illud fit authoritate ſecundi mandati, vt innuit ibi, præcipimus[1]. Adhuc ſigno contra. C. de diuer. reſcriptis. l. j. vbi dr, cp ſi frater in cõmuni cauſa impetrat, etiam fratri non nominato vr̃ prouidiſſe. Sol. illud intelligo quo ad interruptionem temporis, & in cauſa indiuidua, ar. ff. quẽ ad. ſer. amit. ſi communem. rñ. j. & de mino. etiam. §. j. &. ſ. eo. edoceri. & ꝑ. de app. inquiſitionem. vel aliter, vt no. ꝑ. eo. ſuper verbo, cõueniri. Quid ſi impetro cõtra rectorem alicuius eccleſiæ, qui nomine eiuſdem mihi in decem libris obligatur, nũquid ſucceſſor
a reſpondebit, [a] cum proprium nomen expreſſum non fuerit. Et certe non videtur: qa hic non fuit expreſſum nomen, & tamen hæres non tenetur. Sed contra. ꝑ. de offi. deleg quoniam. & de cõceſ. præ. propoſuit. poteſt dici, cp ibi citatio præceſſit mortem, vt innuit. Vel dic, cp aliud est in iudice, vt ibi. Aliud in partibus, vt hic, & est ratio, quia iudex æquitatem ſeruat, iuſtitiam exhibet, lites determinat. partes vero cauilloſe ſunt, & ſæpe abutũtur reſcri-
5 ptis, lites & contentiones augmentant. Ideoq; fauores ſ ampliantur in iudice, ſed odia reſtringuntur in partibus, vt. ff. de liber. & poſthu. cum quidam. Ideo etiam quamuis ſucceſſor in obligatione ſuccedat, vt. ꝑ. de ſol. c. j. non tamen authoritate reſcripti, in quo de eo cogitatum non fuit, poterit conueniri. Sed contra. ſ. eo. eam te. Dic, cp ibi reſcriptum fauorabile vtcunq;, quia ad beneficium obtinendum, & ibi apparet de mente domini papæ, & reſpectu datæ mandatum recepit. Item loquitur quaſi in iudice, ar. ꝑ. eo. literis. & ibi no. [Euocatus.] ſ. comes frater ipſius comitiſſe. nec fuit ſ ficeret ipſum comitẽ expreſſiſſe in vira ſua, quis tũc iudices exercitium iuriſdictionis haberent. ſ. eo. paſtoralis. in fi. & sic non valer ratio. no. ꝑ. eo. glo. i. quia non requiritur expreſſio ſola ſiue exer
6 citium, ſed perpetuatio ſ iuriſdictionis, quę per citationem, & nõ per expreſſionem fieri habet. ꝑ. de offi. deleg. c. fi. Ergo ſi fuiſſet citatus, reſcriptum perpetuatum eſſet etiam quo ad hæredes. Nam &
7 alia quę ſ non tranſirent ad hæredes, poſt comminationes tranſeant. vt. ꝑ. de dona. c. vlt. Item in querela inofficioſi teſt. C. de inof. teſt. ſi pater. & l. ſi quis filium. & ff. de inof. teſta. poſthumus. § fi. & C. de dona. ſi delegatio. & iudicio cœpto, cauſa tranſit ad hæredes. C. de iura. cal. auth. principales. in prin. ibi, vel hi ad quos &c. C. ſi ex delic. defunc. l. vnica. &. ff. de fer. oratione. in fi. & de præto. ſti. l.
8 ii. ad fi. Sed quia non fuit vocatus, iõ ſ reſcriptum expirat, quia ſtricti iuris eſt, nec extenditur ad alias res, vel perſonas niſi ad exꝓſſas, vt patet in his, q̃ no. ſ. eo. cum ordinem. &. ſ. duobus. c. proximis. ꝑ. de offi. deleg. cũ olim. &. c. P. & G. [Conueniri.] nam ꝓ dominã non pñt agere ex perſona ſua, cũ non fuerit debitrix tempore date literarum. ſ. eo. eam te. &. c. fi. Neque ex perſona defuncti, cum morte eius expirauerit iuriſdictio, anteq̃ citaretur, vt patet in eo, quod legitur. ſ. &. no. Hęc tamen non placent. d. n. imò ſcripſit, cp & ſi citatus nõ fuerit is, ꝓ quem ſpecialiter & nominatim impetratum eſt, nihilominus tamen hęres & gñalis ſucceſſor poterit cõueniri per literas impetratas ꝑ prędeceſſorem. ꝑ. de fo. cõpe. dilecti. & ar. in eo, quod legitur & no. ꝑ. de reſti. ſpo. ſæpe. §. vnde. Hic autem non erat prędeceſſor ſpãliter nominatus, ſed tm̃ authoritate generalis clauſulę poterat cõueniri, in quo caſu ſi nõ citatus moriatur, oĩno expirat iuriſdictio, & est rõ, quia nec in vita iudices ipſius iuriſdictionis exercitium habuerunt ſ. eo. paſtoralis. in fi. ſm d. n. Sed quicquid dicat, hæc ratio non ſufficit, vt no. in prędecedenti glo. Hoc etiam est tenendum. cp aliud rñderetur, ſi platus fuiſſet alicuius eccleſię. Succeſſor. n. talis bene poſſet cõueniri per gñalem clauſulam, licet ꝑdeceſſor non fuiſſet citatus. & est rõ, qa nõ
9 proprie dr̃ conueniri ꝑlatus, ſed eccleſia. ſm. d. n. q. d. cp eccl'a ſ nũq
b moritur. xii. q. ii. liberdi. ꝑ. de offi. dele. qñ abbas, [b] & huic opinioni ſi volueris adhęrebis: tñ & ſi ſubtiliter dixerit in prima parte, põt dici ꝓrium. Nam & ſi hr̃des ſuccedant in obl'onibus, non ſic dicẽ dũ eſt in reſcripris. imò tanq̃ odioſa ſunt reſtringęda. ſ. c. nõnulli. §. cũ aũt. &. ꝑ. de offi. dele. P. &. G. & ſi qs mentẽ verborũ ꝓcędẽtiũ ibi, qđ cũ adhuc frater eiuſdẽ &c. & ibi, nec ꝓ ipſas &c. & qđ legi. & no. ꝑ. de offi. del. gratũ &. ca. licet. & alia q̃. ſ. no. notare voluerit, ꝓrium iudicabit, & tenebit. ſicut ſuperius eſt notatum. nec obſtat. ꝑ. de fo. compe. dilecti. quia poteſt intelligi ſm hanc. ſ. ꝓ prędeceſſor fuit ibi citatus. Vel dic, cp ibi loquitur in prelato, qui nomine eccleſię continetur, & quę non moritur, vt. ſ. no. ver. hoc etiam.

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid ſucceſſor reſpondebit. Vide glo. primam & Panor. ſuper eam. hic & in primo. no.

b ¶ Quoniam abbas. Adde tex. & Doc. in c. ſi gratioſę de reſcrip. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Literarum tria paria conſueuerunt emanare, a curia ſuper obtinendis beneficijs.*
2 *Ius acquiritur per monitorias.*

CAP. XXXVII.

EX inſinuatione. [Ad ipsũ.] ſ. Ambiañ. [Ad vos.] ſ. Abbatẽ &
coniudices. alias contra. ſ. eo. ad audientiam. ſic. ſ. eo. dilectus fi. I. ſarra. [Eum.] ſ. epiſcopum. [Impetrauit.] ad hoc, vt ipſe epiſcopus ſibi in beneficio prouideret. [Executo-

riis,quia fraudulenter impetrauit.Sed contra.ſ̃.eo. in noſtra.dic, ꝙ illa loquitur de gratia,vł aliud in recepto,vt ibi, quia multa impediunt cõtrahendum &c.ĩ.de iureiur.quemadmodum.§.quod ſi poſt huius.[Alioquin.]ſ.ſi ſuper hoc monitoriæ præceſſerunt, vel etiam ſi non præceſſerunt,dum tamen de monitoriis,vel pręceptoriis nulla mentio habeatur.[In executionis &c.] Hic notabis, ꝙ tria paria† literarum conſueuerunt emanare a curia ſuper
1 beneficiis obtinendis.ſ.primo monitorię,per quas mãdatur monendo & hortando,non præcipiendo,ꝙ recipiatur, vel ei prouideatur.Secundo præceptorię,per quas hoc idem præcipitur. Tertio executoriæ,per quas mandatur alicui, ꝙ hoc exequatur.ſic.ſ̃. eo.conſtitutus.& c.capitulum.quo ad literas Rainaldi.hoc tamẽ non ſemper ſeruatur.imo aliquoties prima vice conceditur executorium,vt.ſ̃.eo.capitulum.quo ad literas.B.qui ſecundo impetrauit,vt ĩ.de offi.deleg.ex parte.&.ĩ. de præben. pro illorum.& c. dilectus.ij.& de conceſ.præben.propoſuit. Si ergo executoriæ faciant mentionem de monitoriis,innuunt ipſas præceſſiſſe, & iõ ſi pręceſſerint,oportet,ꝙ de ipſis fiat fides,ar.ĩ.de fide inſtru. c.j.& C.de edendo.auth.ſi quis in aliquo documento. Si vero non præceſſerunt,apparet,ꝙ fraudulenter impetrauit:nam noluit monere papam ad executorium facilius concedendum ar.ĩ.eo.literas. quinimo & eſt talis falſitas.ſm do.no. qua tacita præſumitur, ꝙ
2 literas executorias non habuiſſet, †& ſic eſt hic.arg. ꝙ per moni-
a toriasᵃ acquiritur ius.Ideo quia videtur voluiſſe circumueniſſe papam,nullum commodum inde habebit.vt no.ſ̃.eo.in noſtra.ſuper verbo.fraudulenter.& c.conſtitutus.§.j.quod ſi executoriæ de monitoriis nullam fecerint mentionem, ſiue præceſſerint, ſiue non,bene valebunt:quia tunc quo ad hoc non ſunt fraudulenter obtentæ.

ADDITIO.

a ¶Per monitorias acquiritur ius·Vide iſtum, infra eod.c.literis circa medium.

SVMMARIVM.

1 *Clauſulæ,non obſtante ſi pro alijs ſcripſimus,expoſitio.& nu.4*
2 *Stilo curiæ ſtandum eſt.*
3 *Princeps nunquam præſumitur alij præiudicare uelle, niſi exprimat.*
4 *Multitudo effrenata refrenanda eſt.*
5 *Infinitas eſt reprobanda.*
6 *Mandatoris intentioni deſeruiendum eſt.*
7 *Papa non intendit concedere reſcriptum in alterius grauamen.*

CAP. XXXVIII.

Mandatum. Accipe,proſequi non teneris qđ eſt.ĩ.mandatum &c.[Directũ.] Sub hac forma,vt magiſtrum &c.[Eccleſiæ.]Faceres recipi,dico ſub hac conditione, ſi pro alio &c. [Non ſcripſimus.]Ergo ſi pro alio ſcripſimus, q̃uis mandatum receptũ non fuerit,obſtat exceptio,& ſic primo impetrans habet ius,non primo aſſignans.ƺ.ĩ.eo.Abbatem.dic,vt ibi. Item contra in eo,ꝙ ſequitur hic.proſequatur, ergo ſi negligens ſit primo impetrans, obſtabit ei ſm reſcriptum de primo non faciens mentionem,ſ̃. eo.plerũq;.vel dic,vt.ĩ.ſuper verbo,obtinente.[Proſequitur.]Tm̃ valet,ac ſi ſubiũxiſſet,vel proſecutus ſit & obtinuit, vt patet ex ſequentibus,[Alio.]ſ.primo impetrante,vt patet.ſ̃.proxi.[Obtinẽte.]Subaudi,vel proſequente,vel proſequi volente, vt.ſ̃.eo.capitulum.& ĩ.c.Abbatem.ſm intellectum meum,dũmodo negligentia,vel dolus imputari non poſſit,vt patet in eo, quod no.ĩ.eo.c.j. nam ſi hoc papa ſciret,bene concederet ſm reſcriptum,& ſic nõ obſtat.ĩ.de offi.deleg.ex parte.j.Sophiſta etiam fuit, qui hanc dubitationẽ mouit.Dicebat.n.magiſter,dñe nõ obſtat mihi, ꝙ alius receptus eſt,qa non proſequitur,ſed proſecutus eſt,ſed certe multo fortius obſtare debet exceptio.quia verba cũ effectu intelligenda ſunt.ĩ.de cleri.non reſi.relatum.[Cum.]Sicut per tenorẽ mãdati apoſtolici liquet manifeſte.[Super receptione &c.]Sicut patet ex mente conditionis appoſitæ, ſi pro alio ibidem &c. ſcripſit tñ hic.B.ꝙ hæc conditio ſemper ſubintelligitur,vt hic, & ĩ.c.ii.ſequẽti.ſicut & illa.ſi preces veritate &c.ſ̃.e.c.ii.& illa. ſi idoneus eſt. ſ̃.e.cum adeo.& ĩ.de ęta.& quali.accepimus:ſed non poſſum hoc ex iuribus iſtis elicere,cũ in literis apoſtolicis ſuper beneficiis im-
1 petratis ſemper conſueuit apponi hæc clauſula† non obſtanteᵃ ſi
a pro aliis ibi ſcripſimus &c. Innuitur ergo, ꝙ ſi hæc clauſula non apponatur,obſtat exceptio primi reſcripti,nec valet litera,ex quo
2 ſtilus non ſeruatur.& ſic pro Bernardo vr̃ facere hic† ſtilus curiæ, cui ſtandum eſt,vt no.ſ̃.de cõſti.ex literis ſuper verbo,noſtri moris,Ex aliis etiam iuribus poteſt elici, ꝙ non valeat litera,niſi hæc clauſula apponatur,qa ſi non apponitur,poſſet primo impetranti aliquod p̃iudicium generari.ar.ſ̃.e.capł̃m, & ſic præſumitur ſecundũ reſcriptum ſubrepticium,ar.ĩ.de of.dele.ex parte. j. niſi de iure primi mentionem faciat.ar.ſ̃.e.c.ii.& ſic no.in ſumma. Sed põt r̃nderi,ꝙ ſtilus curiæ ſupradictus eſt vagus, quia q̃nque apponitur,& quandoq; non.Et quando apponitur non ex neceſſitate fit,ſed potius ad cautelam.& ſic non nocet,ar.ff.mandati.qui mutuam,ſed nec obſtat,ꝙ poſſit primo impetranti præiudicari,quia ſemper ius ſuum ſaluum remanet:niſi poſſit ei negligentia, vel aliud imputari.vt no.ſ̃.ſuper verbo,obtinente. Nunquam enim
3 princeps† præſumitur alij præiudicare velle, niſi hoc exprimat,vt patet in eo,quod le.& no.ĩ.de offi.deleg.ſuper eo. Cum ergo papa de iure poſſit conferre beneficia.ĩ.de conceſ.præben. propoſuit.§. fi.& c.quia diuerſitatem.§.ii.in fi.Sicut nec donationi epiſcopi ſecundo conferentis obſtaret exceptio,ſic nec donationi, ſiue prouiſioni papæ obſtabit,ar.ĩ.de elec. cum eccleſia Vulterana.§.j.& de offi.legati.dilectus.Et hoc eſt verum,quando exceptio in finibus iſtis ſtat ſine alio adiuncto. nam cum alio adiuncto obſtare poſſet,ſiue in eccleſia,in qua ſcribitur, ſit certus numerus conſtitutus,ſiue non.nam vbi certus numerus eſt ſtatutus, & nulla vacat præbenda,certum eſt,ꝙ receptus ſub expectatione prębendę, remanet.vnde & ſi aliquis receptus ſit vltra numerum ad mandatum papæ,& ſecundo ſcribatur pro alio, nec fiat mentio de primo expectante,poteſt excipere eccleſia,& dicere non valere ſecũdum reſcriptum pro eo, quia ſcriptum eſt in eadem eccleſia pro alio,qui expectat,quod ſi ſciuiſſet papa, non ſcripſiſſet pro ſecundo, quia non eſt intentionis ſuæ pro tot expectantibus ſcribere, ar.op.ĩ.de conceſ.præben.c.ii.& c.propoſuit.§. licet autem.in pri. &.i.q.ii.ſi quis obiecerit.ĩ.de præben.relatum.§. fi. etenim abſurdum eſt,ꝙ quis diutius inane nomen canonici gerat,vt patet ibidem.&.C.de inoffi.dona.l.iii. niſi forſan contineatur in litera.nõ obſtante,ꝙ pro alio ibidem ſcripſimus.in quo quidem caſu obſtaret hęc eadem exceptio,vbi duo fuiſſent iam recepti, niſi ẽt di-
4 ceretur.non obſtãte, ꝙ pro aliis ibidem ſcripſimus.Quid† ergo ſi tribus iam receptis ſcribatur pro quarto, hac clauſula appoſita, non obſtante,ꝙ pro aliis ibidem ſcripſimus:vtiq; videtur, ꝙ & in hoc caſu obſtet exceptio, niſi exprimatur numerus receptorum.vt dicatur.non obſtante,ꝙ pro aliis tribus, vel quatuor, vel quinq; &c.Et eſt ratio.quia ſcribere,ꝙ aliquis ad vacaturam præbendam recipiatur,odioſum eſt,& ideo reſtringendum, vt patet, quod legitur.& no. ĩ. de conceſ.prębẽ. conſtitutus. in fi.& ideo qñ non exprimitur numerus,ſed ſimpliciter dicitur, non obſtante,ꝙ pro aliis &c.non eſt veriſimile,ꝙ papa hoc intelligat de pluribus,q̃ de duobus,ar.ĩ.de tempo.ordi.c.iij.§.j.& de cleri. non reſi. ad audientiam.vnde poteſt dici,ꝙ vere in hoc caſu pluralis locutio duorum tantum numero contenta eſt.iiij. q. iij.ver. item vbi numerus. Sed & cum per tales prouiſiones impediatur electio canonicorum,ad quos forſan electio pertinet,poſſunt dicere ipſi canonici non eſſe veriſimile,ꝙ papa ipſos tãdiu,intendat ſuſpendere a iure eligendi,arg.extra.d.n.de conceſ.prębẽ.quia in cunctis.
5 §.contra vero.ver.& grauis.lib.vi. nam & multitudo† refrenanda eſt effrenata.ſupra eod.ſedes. §. ſed nec liceat. Eſt etiam infinitas,
6 † reprobanda,vt patet in eo, quod legitur.& no.extra.do.noſt.eo. titu.cum in multis.rñ.j.lib. vj. & de hoc no.in ſumma.eod.titu.§. quę poſſunt obiici.ſub.§.hęc autem.ante fi. verſi.nec prodeſt.& ſequenti.Sed & vbi non eſt certus numerus. obſtat ſupradicta exceptio cum adiuncto, etiam vbi hæc clauſula apponitur, non obſtante,ꝙ pro aliis &c.vt ſi dicant canonici, non valet litera:quia papa ſcripſit pro alio,quem recepimus,in quo & grauati ſumus: quia non ſufficiunt nobis eccleſiæ facultates, & ſi paupertatem noſtram nouiſſet papa, non grauaſſet nos etiam in primo, & multominus in ſecundo ar.hic.& infra de Inſti. cap.j. & c.authoritate.extra.do.noſt.de offi.legati.officij.rñ.j.lib. vj. & infra de cenſi.cum inſtantia.§. ſane.Ex quo autem apparet de intentione papæ,obediendum eſſet, & ferendum iugum quàmuis graue,vt patet in eo,quod legitur.& no.infra de offi. deleg. ex parte.ij.§.j.& ſ̃. de reſcrip.ſi quando.infra de tempo.ordi.ad aures.§.j.xix.diſtin.in memoriam. Patet ergo ex præmiſſis, quòd non minorem, ſed maiorem poteſtatem habet papa, quàm epiſcopus in beneficiis conferendis.Et adde,quod no.ſupra eo.capitulum.§.fi. ſuper ver-
7 bo,prius.[Intentio mandatoris.]Cui.† deſeruiendum eſt, vt.ſ̃.eo.
8 ad aures.&.c.eam te.&.c.cum adeo.Et no.† ꝙ non intendit dominus papa concedere reſcriptum in grauamen alterius, quod dic, vt no.ſ̃.eo.c.ii.&.c.ad aures.

ADDITIO.

a ¶Non obſtante Ab.tenet hic indiſtincte ꝙ ſi hæc clauſula non ponatur in ſecundis literis,non annullatur vi ſubreptionis, ſed ſolum vi exceptionis grauaminis competentis eccleſiæ grauatę.vide eum hic.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula niſi pro alio,in cuius fauorem dicitur apponi.*
2 *Impetrans ſecundo ſi agit pro beneficio & obtinet ſciente primo præiudicat primo.*
3 *Literæ impetratæ cui ſunt præſentandæ.*
4 *Clauſula,ſi pro alio non ſcripſimus quomodo eſt intelligenda.*
5 *Ius petendi beneficium ex quibus literis acquiritur.*
6 *Ius petendi executorias a principe,per modum ſupplicationis acquiritur.*
7 *Papa eſt ſucceſſor illius,qui opus in perfectionis non nouit.*
8 *Succeſſor tenetur adimplere factum prædeceſſoris.*

CAP.

CAP. XXXIX.

Literis. Directis.]Sub hac forma.vt.G.clericũ &c. [Niſi pro alio &c.]Ergo ſi hæc cõditio appoſita non fuiſſet,non videtur, ꝙ hæc exceptio obſtaret.in quo concordat.d.n.ſic & ſ̃.c.proxi. quod eſt cõ
1 tra.B.Apponitur autem hæc† clauſula in fauorem eccleſiæ,ne vlterius grauetur,& in fauorem primi impetrantis, nec ei præiudicetur,& in fauorem ſecundi impetrantis,vt ſi primus dolo,vł negligentia ius ſuum omittat proſequi, ſecundus non obſtante,ꝙ pro alio ſcriptum eſt, admittatur. & eſt dicendum ipſum de negligentia poſſe argui,qui literis,vel iuri ſuo renunciauit.ſ̃.eodem in præſentia,vel contra quem ſententia lata eſt, a qua non appellauit.ĩ.de elec.cum dilecti.in fi.Vel qui vxorem duxit,vel miles factus eſt.quod dic,vt legitur,& no.infra de cleri. coniuga.diuerſis. & c.Ioannes.&.c.vt conſultationi. Vel qui aliud beneficium req̃rens perſonalem, & continuam reſidentiam recepit.infra de cleri.non reſi.conquerente. infra de præben. ſuper inordinata. Vel qui primam vacantem,& ſibi debitam non obtinuit.Vel ad hoc, vt ſibi aſſignaretur,agere neglexit.quia quando ſcribitur,ꝙ ſibi primo vacans præbenda detur, intelligi debet dummodo alij debita non ſit,ar.ĩ.de offi.deleg. ſuper eo.§.j.in fi. cum ſuis concor. Si vero alij non debetur,tunc eſt ſibi debita,nec de alia prouideri po
2 teſt,ar.ff.mãn.ſi diligenter.ſupra eo.cum dilecta.§.fi. Ideoq;† ſi eo ſciente alius agat de ipſa & obtineat,ſibi præiudicat,vt patet in eo, quod legitur.& no.infra de re iu.quamuis. niſi forſan appellaret. infra de re iudi.cum ſuper controuerſia.Si vero eo ignorante aliꝰ obtinuit,poteſt denunciare ſuperiori,ꝙ procedat, ſecundum tenorem illius Decre.ĩ.de præben.dilectus.ij. ſecundum do.no.niſi forſan negligenter omiſiſſet præſentare literas ſuas. Tunc enim ſibi poſſet imputari:ſed nec capitulo eſſet imputandum,ſi ſecundum recepit primis literis non receptis, quia non potuit diuinare.ĩ.vt ecc.benefi.c.vnico.§.j.ver.quoniam. Sed & ſi ſecundus cucurriſſet,vt eum præueniret,ſubueniendum eſſet primo contra ſecundum,ar.ĩ.de app.ſuggeſtum.cum ſuis concor.ſaltem ex clauſula generali. ſi qua mihi cauſa iuſta videbitur. ff. ex quibus cau. ma.l.j.D.tamen noſter,& alij dicunt,ꝙ non eſt vis in impetratione,ſed in repræſentatione.quod dic,vt no.ſ̃.eod. capitulum. Si tamen is,qui primo impetrat,primo repræſentat,;omnibus ſequen
3 tibus eſt præferendus,ſecundum omnes: ſed non ſufficit† literas
a rep̃ſentare executoribusᵃ,ad quos non ſpectat collatio,ſed neceſſe eſt,ꝙ fiat capitulo,ad quod ſpectat,ſecundum.do.noſt.qui & dicit,ꝙ tales literæ non amittunt vires ſuas per lapſum anni, & ſi aliæ impetrentur,& primo repræſententur. Hæc omnia & plura alia.no.do.noſt.ſ̃.eo.mandatum.dic, vt no.ſ̃.eod.capitulum.§.fi. [Grauata.]i.niſi pro alio ſcripſiſſemus,vt.ſ̃.c.proxi. [Exequi.]Sic ergo canonici,quibus ſcribitur,videntur executores.ſ̃.eo.eam te. & c.conſtitutus.[Qui.]ſ.T.ſubdiaconus. [Monitorias.]Mirabilis
4 impetratio. nam ſi papa dicit† ſi pro alio non ſcripſimus,intelligendum eſt monitorie & preceptorie. vnde ſi prædeceſſor monitorie ſcripſit,& ſucceſſor executorie, nõ videtur ſucceſſor ſcripſiſſe,quaſi totum ſit ſequela prioris ſcripturæ. Per hoc ergo apparet, ꝙ per monitorias acquiritur ius,ſm.d.n. No.hic, ꝙ per executo-
5 rias† non acquiritur ius petendi beneficium, ſm tenorem literarum papæ:ſed ſi papa contuliſſet præbendam, tũc haberet ius in rem.ſm d.n.vt patet.ĩ.de accu.accedens.Tu dicas,ꝙ per executorias acquiritur ius petendi beneficium.ſ̃.eo.cõſtitutus. & ĩ.de æta. & qualita.accepimus.Quamuis etiam per monitorias non acquiritur ius petendi beneficium acquiritur tamen aliquod ius:nam canonici tenentur obedire.ĩ.de præben.cum dilectus.ii.Sed & ac
6 quiritur† ius petendi executorias a principe per modum ſupplicationis,vnde ex quo facit gratiam monitoriarum, non debet iniuſte executorias denegare, vt innuit ſtatim ibi,cum factum &c.q. d.ex quo prædeceſſor noſter conceſſerat monitorias,ſi hodie viueret conſiderata ęquitate & iuſtitia,non plenitudine poteſtatis,neceſſe haberet executorias concedere: ſed quia mortuus erat, nos expleuimus,quod inchoauerat,vnde ipſe,qui primo cõceſſit,hoc videtur feciſſe,& non nos,qui quod iuſtum erat factiq; ſui ſequelã nequiuimus denegare.ad hoc.ſ̃.eo.capitulum.& c.conſtitutus, & C.de emenda.iuſti.co.& eius ſecunda edit.l.vnica.in prin.& de operi.publi.l.vlti.& ad Silł.ſe.cõſul.l.penulti.in fi.ff.de operi.pub.l.
7 vl.de conſe.diſt.j.nemo.Eſt enim papa† ſucceſſor illius, qui opus imperfectionis non nouit,vt.ĩ.de bap.maiores.§. ſed adhuc quæritur.H.ſic ſi mulier pro alio ſe obliget,& poſtea pro eodem conſcribat pignus,vel interceſſorem præſtans, non ei nocebit,quaſi totum procedat ex ſequentia prioris fragilitatis.C.ad Vell.ſi mulier.& in Auth.vt nulli iud.§.& illud.coll.ix.ſi ff.de dona. inter virum & vxo.ſi donare.§.ſi ſponſus.& l.ſi ſponſus.rñ.j.in fi.& de mino.l.iij.§.ſcio.& ff.mandati.ſi p̃cedente.in principio. Et illud totũ initium eſt ſpectandum.ĩ.de elec.dudum.contra.ar.C.de plus peti.l. vnica. in fi. & C. de præſcrip.xxx.an.cum notiſſimi.§.ſed & ſi quis.& C.de dona.ante nup.quod ſponſæ. quia ibi magis inſpici-
8 tur ſecundus,actus,q̃ primus.ſm Gof.[Cum factum.] No.ar.† ꝙ
b ſucceſſorᵇ tenetur adimplere factum prædeceſſoris. ſic.xij.q.v.qa Ioannes.xvj.q.vj.illud. Vnde & mandatum factum prædeceſſori, computatur ſucceſſori.xviij.q.ii.dudum. Quid ſi de mandato legati fuit aliquis receptus,nunquid ſecundum opinionem. B.no. ſ̃.c.proxi.obſtabit exceptio mandato papæ, qui eum miſit?Videtur,ꝙ ſic.ar.ĩ.de ſent.excom.mulieres.Sed contra, quia ex officio competit ei.ĩ.de offi.legati.dilectus.So.ſi de ſpeciali mandato prouidit,obſtabit exceptio. Si de generali. Non credo, ꝙ obſtet.ſm Bar.ĩ.c.ſequenti.Tu dic,vt no.ſ̃ c.proxi.

ADDITIONES.

a ¶Vtrum ſufficiat præſentare literas beneficiales executoribus ad quos non ſpectat collatio. Adde hodie tex.& optimam glo.in c.ſi ſoli.in glo.fi. de conceſ.præben.li.vj.Vtrum per executorias acquiratur ius petendi beneficium.

b ¶Succeſſor tenetur adimplere factum prædeceſſoris ſui. Vide hic Ab.in vl.no.qui no.ꝙ hodie fit totum oppoſitũ,quia omnis papa nouiter creatus reuocat omnes gratias factas per prædeceſſores ſuos, vt per eas non ſit acquiſitum ius in re.vt in c.ſi.de conceſ.præben.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Vis in impetratione non eſt,ſed in aſsignatione.*
2 *Impetrans primo ſi negligens ſit in proſequendo ius ſuum,ſibi præiudicat.*
3 *Archidiaconatum eundem,duo inſolidum habere non poſſunt.*
4 *Legitime factum pœnam non meretur.*
5 *Prouidere,ſiue ſpecialiter prouideri mandare idem eſt.*

CAP. XLI.

Abbatem. Accipe.iuris ratio non permittit cogi Abbatem &c.[Mandatum.] ſ.ſpeciale. [Iam recepit.] Ergo a contrario ſi non recepiſ-
1 ſet,cogeretur. & ſic non eſt vis † in impetratione, ſed in aſſignatione,vt.ĩ.de appel.vt debitus. & ſ̃. eo. capitulum.ſm.B. Tu dic, ꝙ factum narrat. & ſubaudi,maxime: nam idem eſſet ſi non recepiſſet, dummodo ſcriptum eſſet, vt patet. ĩ. ibi, vbi pro alio &c.& no.ſ̃.eo.mandatum,& comprobatur per ſtilum curię. nam ita dicitur hodie:non obſtante ſi pro aliis vobis ſcripſimus, quibus ex hoc nolumus præiudiciũ generari.q.d.aperte, ꝙ is,pro quo primo ſcripſit,potior eſt.q̃uis ſecundo impetrans primo reddat,& ideo non vult, ꝙ primo impetranti paretur præiudicium occaſione falſæ opinionis.arg. ĩ. de præben.venerabilis.§.fi. & de
2 conceſ.præben.propoſuit.Illud tamen aſſero, ꝙ ſi primo† impetrans negligens eſt in proſecutione ſui iuris, & permittit ſecundo impetrantem ſcienter proſequi, nec opponit de ſuo primitus impetrato,ſibi præiudicabit, etiam citra annum. ar.ſ̃.eo.mandatum.ibi,proſequatur &c.& ĩ.de ſen.& re iudi.q̃uis. & no.ſ̃.eo.literas.& c.capitulum.Sed vbi ſibi nihil imputari poteſt, ſemper potior eſt in iure,prior tempore.Pone ergo, ꝙ abbas primo recepit mandatum epiſcopi,ſecundo mandatum apoſtolicum,prius tamen in data.Dico,ꝙ ſecũdũ receptum præiudicabit primo, quia ſpeciale mandatum &c.vt.ſ̃.e.c.j.licet.B.contra.no. hic. Sed contra.ĩ.de offi.deleg.ex parte.j.Dic,ꝙ diuerſi ſunt caſus,non contrarij. nam ibi impetrant duo ſuper archidiaconatu primo vacante,quare non poteſt dici,ꝙ vtrunque reſcriptum valeat,quia duo
3 inſolidum eundem † archidiaconatum habere non poſſent.arg. ff.commo.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum, nec diuidi poteſt.ĩ. de præben.maioribus.ideo oportet,ꝙ primo impetrans obtineat quia ille ſolus ius habet,vt no.ſ̃.eo. capitulum.&.ĩ. de præben.dilectus.ii.Hic autem mandatur,ꝙ prouideatur impetrantibus,nec vtrunque reſcriptum reſpicit idem beneficium primo vacans,ſicut ibi.imò reſcriptum abbatis reſpicit monaſterium, & ipſum ſolum.reſcriptum vero epi idem monaſterium, ſed non ſolum, imò & totam diœceſim.ideo dico vtrunq; valere, vt vterque beneficietur,ar.ĩ.de dona.cum dilectus.in fi.& de verbo.ſigni.olim, & ff.de conſti.prin.beneficia. Quid ſi iam prouidit abbas ad man
4 datum epi anteq̃ mandatum dñi papę reciperet? & certe† ꝙ legitime factum eſt,pœnam non meretur.C.de adul.Grachus.ĩ.de reſti.ſpo.audita.& de fił.præſ.ex tua.ſ̃.eo.cauſam quæ.§.vlti?Sed contra,qa ſi papa ſciuiſſet ſiue memor eſſet,ꝙ pro alio ad abbatẽ ſcripſiſſet,ipſum excepiſſet.ar.ĩ.de offi.deleg. ex parte.j. Dico papam
a conſulendumᵃ,qui vel mandabit primo, vel ſecundo per epiſcopum prouideri,ne videãtur fruſtratorie impetraſſe. [Literas.]Poſteriores in data. [Generales.] Hoc ideo dicit,quia omnes eccleſias de diœceſi reſpiciunt,ſed mandatum abbatis eccleſias tãtum ad monaſterium pertinentes, & ideo ſpeciale reſpectu iſtarum. [Ad diœceſanum.] ſ. epiſcopum. [In diœceſi.] In qua abbatiæ monaſteriũ ſitum erat,vel ſaltẽ eccleſiæ ad monaſterium p̃tinentes.[Niſi pro alio ſcriptũ nõ eſſet.]ergo ſi pro alio ſcriptũ eẽt,q̃uis mãdatũ receptũ nõ fuiſſet,dũmõ ſciret,qa nec aŕ opponi poſſet, obſtaret exceptio,& ſic vis eſt in ĩpetratione,nõ in receptiõe,vt.ſ̃. no.

ADDITIO.

a ¶Dico papã conſulendum. Vide quod dicitur & no.in ca. tibi qui.de reſcrip.lib.vj.poſt Doc.hic.& in.c.ex parte.j.de offi.deleg. & Do.Abb.hic in glo.prima qui allegat iſtum.

no. Quid si primo impetrans non vult literas suas ostendere? Dic diem assignandum per iudicem, vt no. ſi ſ̃. e. cum contingat. [Non esset.] A nobis. vt supra eod. literis. [Prouideri.] Alicui clerico, nec repete iuris ratio permittit ipſum abbatem super cō-
a ferendis &c. [Cogi.] Per censuram ecclesiasticam[a], cum hæc clausula in literis non continetur ſ̃m quosdam. immò quia speciale mandatum &c. vel quia illa clausula. vbi pro aliquo ſcriptum nō esset, ipſum abbatem exemit, & omnes ecclesias mensæ suæ, & in
b quibus ius patronatus habet[b], ar. ĵ. de off. le. dilectus. & ĵ. de iure patro. cum dilectus. alias autem ex quo continetur in rescripto, prouideas vel facias prouideri, potest executor cogere per censuram ecclesiasticam. & ſi hæc clausula non cōtinetur in rescripto. ſ̃m d. n. vt ĵ. de offi. deleg. præterea. §. fi. [Etiam ſi.] i. quamuis. [Facultatem.] i. potestatem. [Prouidendi.] ſ̃. in aliis ecclesiis suæ diœcesis, quibus ſcriptum non est, non tamen in aliqua prælatura. ĵ. de prę-
5 ben. c. vlti. ſ̃m. B. & no. hic, q̃ siue † prouiderit, siue mandauerit specialiter prouideri, idem est, quia parum refert qualiter, dummodo sit prouisum. ſic. ff. de verbo. obli. cum seruus. C. de preci. impera. offi. vniuersis. & C. qui legiti. personam. l. momentanee. & ff. de peti. hęre. item veniunt. §. a quo. & de inoffi. testamē. posthumus, & ff. de fideicom. liber. generaliter. §. fi. ſ̃m. B.

ADDITIONES.

a ¶Censuram ecclesiasticam. Idem glo. hic & Inno. & sequitur do. Ab. in fi. ex quo infert ad delegatum papæ, vt possit excommunicare, licet in literis non dicatur.

b ¶Iuspatronatus habet. Nunquid respectu iuris patro. possit quis vti exceptione grauaminis. H. dicit hic q̃ sic, siue beneficia sint de mensa abbatis, siue spectent ad præsentationem suam. Compost. tenuit contrarium, vt hic refert do. Abb. quem vide, quia clare diffinit in ver. sed quæro.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus, an semper pro absolutione remittitur ad excommunicatorem.*
2 *Excommunicatum, an potest absoluere executor, ante lapsum termini si termines est appositus in rescripto.*
Quid si termino elapso.
3 *Remissio semper intelligitur in ordinarijs iudicibus, siue fuerit appellatum, siue non.*
4 *Delegatus nihil proprium habet.*
5 *Absolutio ab excommunicatione, est sacerdotalis ordinis.*
6 *Ignorantia probabilis excusat.*
7 *Ignorantia in facto alieno, tolerabilis est.*
8 *Iudicis partes an sint aliq; in notoriis, quantum ad sententiam.*

CAP. XLI.

A Excommunicato. Statuta.] ſ. non precedente, canonica monitione[a], vel sine causa, vt ĵ. de sent. excō. sacro. [Obtentis.] ſ. sub hac forma, vt si ita est &c. [Difficultate.] ſ. more, vt. ĵ. de foro compe. dilecti. in fi. vel temporalis exactionis ĵ. de simo. ad aures. Sed nunquid iurare debet.[b]
b Dic, vt no. infra de senten. excom. sacro. §. fi. licet super hoc sit dissentio. [Eundem.] ſ. excommunicatum. sed quare † remittitur ad
1 excommunicatorem? Quia cum iam contra ipſum iniq; processerit, suſpectus est ei. ĵ. de appel. ad hæc ſi in vna causa. & c. proposuit. & c. accepta. contra. Dic, q̃ hæc est forma & stilus curiæ, q̃ remittatur absoluendus, nisi periculum sit in mora, vt. ĵ. de senten. excom. sacro. Et in hoc differtur excommunicatori, vt factum suum corrigat. infra de accu. qualiter. j. xxxv. q. ix. q̃ quis. Et hoc quando non appellauit. nam ſi appellasset, non remitteretur. ĵ. de senten. excom. per tuas. nisi de gratia, vt. ĵ. de offi. ordi. ad reprimē dam. Hic autem non remittitur ad negocium examinandum, vt ſ̃ diffiniendum, & sic non obstabunt contraria. Quid de causa principali fiet, ſi ponamus, q̃ episcopus absoluerit? Dic, q̃ idem episcopus cognoscet, nisi appellauerit impetrans, vel nisi ex forma rescripti aliud habeatur, vt in contra. [Et aliis.] ſ. iudicibus. [Eo.] ſ. excommunicatore. [Non parente.] i. absoluere nolente. Sed quomodo sciemus hoc? Rñ. quia requisitus dicit, q̃ nūq̃ absoluet, nā in certis non est locus coniecturis. ff. de verbo. obliga. continuus, Vel quia hoc non facit infra terminum ab executore statutum. ĵ. de conuer. coniug. ex publico. cum ſuis concor. & habet hoc locum, quando in rescripto apostolico non apponitur terminus, quod tamen vix est, aut nunq̃ licet in hac Decre. non apponatur:
2 vbi autem in rescripto apponitur † terminus, non potest executor
c absoluere excommunicatum ante termini lapſum[c], quia nec ante iurisdictionem habet. ff. de verbo. sig. cedere diem. ĵ. de offi. dele. prudentiam. rñ. j. ver. ſi. cum ſuis concor. etiam ſi partes, & excommunicator consentiant ſ̃m quosdam. ar. pro ipſis. ĵ. de offi. dele. significantibus. Tu dicas cōtra. cum enim iste terminus, nec non & remiſſio in fauorem excōicatorum apponatur & fiat, nemini dubium est, quin possit renūciari his, quæ pro ſe ſunt introducta. infra de regu. ſtatuimus. maxime partibus consentientib. infra de offi. dele. de causis. hoc enim de mente delegantis quicqd ſonant verba rescripti, cui ſtandum est contra verba. ſ̃. eo. ſuper literis. in fi. & ca. ad aures. & infra de verbo. ſigni. intelligentia. Quid
3 † ſi termino elapſo vult excommunicator ipſum absoluere? Pōt, quia ſuus iudex ordinarius est: & est consulendum episcopo excō municatori, q̃ ſiue infra terminum, ſiue post petat excōicatus ab absolutionem ab eo ſi confidit de iuſtitia ſua, episcopus non absoluat ipſum, quia ſi iuste ligatus appareat, ad ipſum, vt ſatisfaciat, remitteretur. ſi vero ſcit, q̃ iniuſte proceſſit, omnino & ſine grauamine ſententiam iniuſte latam non pudeat reuocare, ſi autem dubitat, ſine grauamine ipſum abſoluat, ad quod ſpectat, quod leg. & no. ĵ. de offi. dele. cum contingat. ĵ. de senten. excomm. per tuas. & c. fœro. infra de accu. qualiter. i. Et no. q̃ hæc remiſſio fit in ordinariis iudicibus ſemper ſiue fuerit appellatum, ſiue non, ſecundum do. noſt. quod dic, vt no. ĵ. de offi. ordi. ad reprimendā. ĵ. de ſenten. excom. per tuas. in delegatis autem ſi non ſit appellatum, fit remiſſio. Si vero appellarum ſit, & appellatio recipiatur, non fit remiſſio, quia nec iudex remanet delegatus. ĵ. de offi. dele. paſtoralis. §. præterea, & hoc quando ante diffinitiuam excommunicat: nam poſtea elapſo anno nihil poſſet, niſi ex vi nouę cō miſſionis. ĵ. de offi. deleg. quærenti. ſed & ſi non recipiatur, de' legās abſoluet. ĵ. de offi. ordiñ. paſtoralis. §. præterea. Et breuiter qualitercunque delegans abſoluat per ſe, vel per alium, abſolutus est, quia
4 † delegatus nihil proprium habet. ff. de offi. eius cui man. est iuriſ. l. j. §. qui mandati. ff. de iudi. iudicium ſoluitur. [Exequantur.] Cauſe poſuit hoc verbum, impersonaliter loquens. ſic & ĵ. de elec. ga propter. ibi, eligatur: nam quando tales executores ſacerdotes sūt, poſſunt hoc exequi per ſeipſos: quando vero ſcribitur non ſacerdotibus, oportet, q̃ abſolutionem fieri faciant per aliquem idoneum ſacerdotem, & ſic intelligimus. ĵ. de ſi. ad aures. & infra de
5 offi. deleg. qñ apoſtolica. §. fi. nēpe ſententiæ huius abſolutio, † ordi-
d nis ſacerdotalis.[d] & tori pęnitētialis est, vt patet in co, quod leg. & no infra de exceſ. præla. accedentibus. & de ſenten. excom. a nobis. ij. §. primo. [De facto ſuo.] Sic non est tolerabilis error in pro-
e prio facto,[e] vt hic. & C. de reſcin. ven. quiſquis. & infra de frigi. &
6 male. c. j. niſi probabilis † ignorantia excuſet. xxviij. q. ij. in lectū. i.
7 q. j. ſi quis a laicis. ſed in facto † alieno tolerabilis est. ff. pro ſuo. l. ſi, niſi ignorantia fuerit craſſa & ſupina. xvj. diſt. quod dicitis. xij q. ij. quæ diuinis & humanis. & infra de ordi. ab epiſ. quæ reſig. epi. ca. j. & ij. & infra de cleri. ex. mi. apoſtolicæ. & c. ſeq. hoc tamen in talibus non requiritur, q̃ ſit nimis diligens, & curioſus, ſed q̃ non ſit nimis negligens, vel remiſſius. ff. de iuriſ. & fac. igno. nec ſupina, & l. plurimum. de hoc no. j. q. iiij. §. notādum. est etiam hic ar.
8 q̃ in † notoriis nullæ ſunt partes iudicis quantum ad ſententiam, ſ̃m B. contra. ĵ. de rerum permu. cum olim. & ibi no. & infra de appella. cum ſit Romana. in fi. [Illis.] ſ. aliis iudicibus deputatis. [Principalis negocij.] id est principalis clauſula. ſi ita est. ſic. ſ̃. eod. cū dilecta. alias ſine hoc. Et quid fiet de principali cauſa, pro qua excōicationis ſententia lata fuit? Rñ. ſi forma literæ hoc expediat, ipſam ſequaris. ſ̃. eo. cum dilecta. §. fi. alias recurre ad id, quod no. infra de offi. deleg. cum contingat. & infra de ſent. excō. ſacro. & extra. do. no. in eo. ti. cum medicinalis. li. vj.

ADDITIONES.

a ¶Canonica monitione. Adde q̃ Abb. tenet hic excommunicationem latā ſine monitione & ſine cauſa rationabili tenere. Vide eum in primo no. & eius apoſtillam. & in c. fœro. infra de ſent. exc.

b ¶Nunquid iurare debet. Adde glo. hic in ver. difficultate. per quam relatā ad rem tenet do. Ab. poſt Hoſtien. q̃ non tenetur excommunicatus contra formam. c. fœro. præſtare iuramentum de parendo mandatis eccleſiæ, licet referat lapſum tenuiſſe contrarium.

c ¶Ante termini lapſum. Inno. tenuit hic contra. Sed do. Ab. poſt gl. Inn. Io. Cal. & Ho. ponit breuem reſolutionem in gl. exequatur.

d ¶Abſolutio. ab excommunicatione ordinis est ſacerdotalis. Io. Cal. tenet q̃ in omni caſu iudex poteſt abſoluere, licet non ſacerdos, vt hic dicit d. Ab. in glo. difficultate.

e ¶Error in proprio facto. De hoc vide hic multas concor. & in apoſtil. ad Panor. in. ver. q̃ in facto. & conclude ut hic. poſt. Docto. concludit d. Ab. in glo. de facto ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Simonia in modico, non committitur.*
2 *Reſtitutio non datur pro modico.*
3 *Quis in ea uocatione, in qua uocatus est, manere debet.*
4 *Reſcriptum pro beneficiato ad aliud beneficium obtinendum, utrum ualeat.*
5 *Exceptiones contra impetrantes beneficia.*
6 *Mentiri plus est, quam verum tacere.*

CAP. XLII.

SI proponente. Sic conſtrue. ſi reſcriptū apoſtolicum impetratur, ſubaudi proponente aliquo &c. de hoc mentionē nō faciens: illud &c. [Licet.] i. quamuis. [Minus.] pro
1 non. [Competens.] ſ. beneficium. ſed contra, quia † modica contē nuntur. nec ſimoniam inducunt. ĵ. de ſimo. & ſi quæſtiones. j. q. j. iudices. & modicū damnū toleratur. xij. q. ij. bonæ rei, & modica
2 alienat eps. xij. q. ij. Tertulas. neq; pro † modico reſtitutio datur. ff. de
de in integ. reſti. ſcio. neq; actio. ff. de dolo. ſi oleum. in fine. & no. ſ̃. in prohæmio. §. fi. ſuper verbo, in iudiciis. In contrarium vī, q̃ a fraudulēter hoc præſumitur tacuiſſe, vt citi[9] impetraret, & ſic nō valet, vt no. ſ̃. eo. in noſtra. Item præiudicauit ſibi recipiendo tale beneficium, vnde quærat victum manibus xcj. diſt. clericus victū. & ex quo placuit, diſplicere non poteſt. xxxii. q. v. horrendus. & in
3 ea † vocatione, in qua vocatus est, manere debet, & miniſtrent ei man[9] necessaria ſ̃m apoſtolum xxj. q. j. c. j. Certum est, q̃ tenetur inde facere mentionem, quia timetur de multitudine cumulanda. ĵ. de præben. quia in tantum. Sed contra. ĵ. de præben. cum te-
4 neamur. Sol. cum quæritur, vtrum valeat reſcriptum † a beneficiato ad aliud beneficium obtinendum primi non habita mentione, diſtingue, vtrum dicat ſe nullum beneficium eccleſiaſticum aſſecutum, & tunc non valet, tanq̃ fraudulenter obtētum, vt hic, vel dicat ſe pauperem clericum, vel non competens beneficium aſſecutum, & tunc ſi primum ſufficiens est idem, vt pridē. vt. ſ̃. eo. cum' adeo. & c. poſtulaſti. & vide, quod ibi no. Si vero non ſit ſufficiens, valet. vt in contrario, ſicut & tenet conſuetudo curiæ Romanæ, niſi & ex aliqua coniectura cōtra ipſum veriſimiliter pręſumatur, ar. in his, quæ no ĵ. de præſcrip. ex ſtudiis. & c. mandata. ſaluis exceptionibus, quæ poſſunt obiici contra tales, vt in. ver. ſigna. ĵ. eo. ſuper verbo, mentionem. Tamen & in hoc caſu. ſ. quando dicit ſe minus ſufficiens beneficium aſſecutum, poteſt diſtingui, vtrum impetrans ſit diſcretus & cauilloſus, ita q̃ poſſit cōtra eum præſumi, & tunc idem, vt pridem. Ar. ĵ. de ſenten. excom. cū illorum. in fi. & ĵ. de præſump. mandata. & c. illud. in fi. ĵ. de emp. & vendi. ad noſtram. ff. de eden. ſi quis ex argentariis. §. j. & ĵ. de præſcrip. ad audientiam. Si vero erat puer, ſiue ſimplex & honeſta pſona, & talis, cui hoc papa conceſſiſſet, & ſi de primo ſciret quod ex coniecturis nobilitatis, affectus, & ſcientię bonus iudex æſtimabit, vt arg. ĵ. de præben. de multa. in fi. & ff. de ali. & ciba. lega. cum alimenta. & de le. iij. fi filiæ. non nocebit, vt. ĵ. de præben. cum teneamur. & c. dilectus. ii. Quod ſi talis erat, cui non erat conceſſūrus, non valebit, ſ̃m hoc intellige. ĵ. de præben. referente. in fi. ar. C. de lega. cum alienam. vt ſic eadem ratio moueat delegatū, que & delegantem, vt. ſ̃. eod. ſuper literis. in fi. Vel poteſt dici, q̃ vbi in communi forma impetrat, valeat. ar. ĵ. de crimi. fal. c. pe. & ar. ſ̃. e. poſtulaſti. De conſuetudine curiæ valet ſine aliqua ſubdiſtinctione, quando dicit ſe nondum competens beneficium aſſecutum, & ex eadem conſuetudine nō valet, ſi tacet beneficium, licet minus competens, & quamuis ſimpl'r impetret, q̃ ſibi prouideatur de alio beneficio, pro qua est. ar. ſ̃. eo. in noſtra. & c. cum adeo, & ĵ. de præben. ſuper inordinata. Verumtamen iura videntur innuere, q̃ non obſtet, ex quo beneficium non est ſufficiens, vt hic. & ſ̃. eo. poſtulaſti. & ĵ. de cleri. non reſi. conqnerente. & de præben. cū teneamur. & c. dilectus filius. ii. & hoc, quod d. n. hic ſenſiſſe vī. Et vtrum de patrimonio debeat facere mentionem? Dic, vt no. ſ̃. eo. poſtulaſti. [De hoc.] ſ. beneficio minus competenti. [Mentionē.]
5 Nota hic verſus in quibus continentur † quædam[a] exceptiones ꝑ
a impetrantes beneficia competentes.

Clericus, indigena, dignus, pauper, reſidens q;.
Sufficiens, numerus, ſi vendita gratia facta.
Scandala, nec prodeſt tibi litera ſede grauata.

Qui ſunt expoſiti in ſumma. eod. titu. §. quæ poſſunt obiici. ſub. §. hoc autem noto. non valet ergo ſi non facit mentionem de beneficio, vt hic. Item non niſi clericus ſit. ĵ. de tranſac. ex literis. Itē ſubauditur, ſi velit reſidere. ĵ. de cleri. non reſi. relatum. Item ſi est dignus. ſ̃. eo. cum adeo. ĵ. de æta. & qua. accepimus. Item ſi eccleſia ſufficit. ĵ. de vi. & hone. quoniam. & de Inſti. c. i. & c. authoritate. & ſ̃. de conſti. cum. M. Item ſi de terra est oriundus ſ̃m quoſdam. lxxj. diſt. horramur. C. de epi. & cle. eccleſiis. ĵ. de cleri. peregri. tue nobis. ſed reprobatur. ĵ. de Inſti. ad decorem. Item hodie ſ̃m quoſdam ſubintelligitur, ſi eccleſia non fuerit grauata in alio, vt no. ſ̃. eo. mandatum. & c. ſequenti. Item & quælibet alia iuſta excuſatio admittetur. ſ̃. eo. ſi quando. ĵ. de offi. dele. ex parte. ii. [Illud.] ſ. reſcriptum. [Fraudulenter.] Quia dixit ſe nedum beneficium aliquod aſſecutum, in quo caſu obſtaret etiam beneficium. xx. ſolidorum. ĵ. de cleri. non reſi. conquerente. nam † & plus est mentiri, quam verum tacere, ar. ſ̃. eo. poſtulaſti. ſ̃m do. n. & probatur. xxij. q. ii. ne quis arbitretur. Secus ſi diximus ſe non competens aſſecutum, vt no. ſ̃. [Non valere.] Ipſo iure, vt no. ſ̃. eo. dilectus. j.

ADDITIO.

a ¶Exceptiones competentes contra impetrantes beneficia. Adde ſpe. ti. de excep. & repli. §. ij. ver. ſed quæro.

SVMMARIVM.

1 *Fraudis ſeptem ſpecies.*
2 *Aequiuocatio nominis impetrantis, uel rei conueniendi, an uitiet literas apoſtolicas.*
3 *Falſitas, quid ſit.*
4 *Falſas literas tradentes, & recipientes puniuntur.*
5 *Calumnioſe trahentes aliquem ad iudicium puniuntur.*
6 *Victus, victori in expenſis condemnatur.*
7 *Tranſactio, ſtipulatis, teſtamentum ad futura non trahuntur, & alia.*
8 *Agi non poteſt de eo quod non est in rerum natura.*
9 *Tractus futuri temporis, ad iudicem non ſpectat.*
10 *Iudicium est ibi finiendum, ubi cæpit.*
11 *Agentibus pluribus contra unum de eadem re quot, & qui iudices ſunt adeundi.*
12 *Negocij appellatione, etiam criminale intelligitur.*
13 *Lex non diſtinguit, nec nos debemus diſtinguere.*
14 *Malicijs hominum eſt obuiandum, & qualiter dicatur quid fieri malicioſe.*
15 *Iudicij continentia, diuidi non debet.*
16 *Locus ſi expreſſus non ſit intelligendus de illo, in quo iudex iudicare conſueuit.*
17 *Generalitas parit obſcuritatem.*
18 *Actio pœnalis est duplex.*
19 *Iudex requiſitus ſi non facit, de ſuo tenetur reſarcire.*
20 *Lites, ex litibus oriri non debent.*

CAP. XLIII.

QVia nonnulli. Septem ſpecies fraudis pronuntur in hac Decre. quarum tres. ſ. prima, quam habes in prin. & duæ, quas habes. ver. ſeu. q̃q̃. committuntur in impetrādo quatuor
q̃ remanent in abutēdo literis impetratis, pœna vero communis est omnibus. ſ. amiſſio literarum, & condemnatio expenſarum, ſ̃m Gof. [Nomine alieno.] Sic est eadem cum illa. ſ̃. eo. nonnulli. ſ̃m Ia. & talis committit crimen falſi. ĵ. de his quæ fi. a præla. q̃. §. abſentium. vbi de hoc. Sed poteſt ſic diuerſificari, ſuperior loquitur, quando nomine alieno impetrauerat, & ei tradebat, cuius nomine hoc fecerat, ſed ſine mandato. hic vero quando de mandato impetrauerat, ſed alij eiuſdem nominis vendebat. tamen illud contradicit, quia ſi alieno nomine impetrauit, non est videre de facili, q̃ ipſe tradens & impetrans careat commodo literarum: ſed poteſt dici, q̃ illud de commodo non refertur, niſi ad recipientes, ſed quod dicit de expenſis ad vtroſque. Alia tamen litera habet nomine ſuo, & est melior. [Eiuſdem nominis.] Quia gli
bet vocatur Petrus, ideo vbicunque timetur de æquiuocationis fallacia, probatio mādati plena requiritur, maxime ſi perſona ſuſpecta ſit. & ſic arg. est expreſſum hic, q̃ exceptio illa non est impetrata de ſpeciali mandato, in iudiciis hodie locum habet. Nam
2 vbicunque † poteſt eſſe æquiuocatio[1] circa nomen impetrantis,
a ſemper præſumendum est contra ipſum authoritate huius literę, quouſque per probationem mandati hæc præſumptio elidatur, & ſic requiritur probatio de mandato: ſed hoc dico arbitrarium, vt no. ſ̃. eo. nonnulli. §. vlti. ſuper verbo, mandatum. ver. ſed breuiter. Poteſt tamen huic fraudi obuiari, vt apponatur nomen cum cognomine. vnde & hodie in curia ſcribitur nomen proprium integraliter ſine abbreuiatura, ſed & circumlocutio apponenda est. quod dic, vt no. ſ̃. eo. literis. in diſt. vbi idem est. [Qui.] ſ. recipiētes. [Quos volunt.] Quorum tamen nomina continentur in reſcripto expreſſe, vel ſaltem tacite ſub clauſula generali, & tales vitium falſitatis non effugiunt, ex quo in fraudē fit. arg. ff. ad. l. Cor.
3 de fal. falſi. & C. de muta. nominis. l. vnica. qa † falſitas nihil aliud est, quam immutatio veritatis, vt in Auth. de inſtru. cau. in prin. col. vj. tradens vero nullā ignorantiam allegare poteſt, arg. ſ̃. eo. ab excōicato. Sed & ſi recipiens, qui miſerat ad curiam, credidit tradenti, & dicenti, q̃ procurator ſuus mittebat ei, quo ad expenſas crederem excuſandum, dum tamen comperta fraude ceſſaret a proſecutione. Ar. ĵ. de cri. fal. dura. & in hoc caſu tradens vtique teneretur, ar. ff. de dolo. eleganter. §. vlti. & ij. l. ſeq. & l. ſi filius, cum tribus. l. ſeq. Si vero comperta fraude nihilominus proſecutus est, tunc ex ratihabitione fraudulenta dico ipſum teneri. ar. in his, q̃ no. infra de elec. ſi alicuius. [Per eaſdem.] ſcilicet literas traditas. [Tali modo.] ſ. fraudulenter. quod dic, vt. ſ̃. no. [Recipiunt.] Earū-
4 dem &c. vt in fi. ſic puniuntur † tradentes & recipientes. ĵ. de ali. iu. mu. cau. fac. c. j. & ij. & de iudi. q̃ vero. & de reſti. ſpo. ſæpe. & de cleri. non reſi. fraternitati. Ar. ĵ. de offi. dele. c. i. & leg. & no. ĵ. de ſimo. non ſatis. §. j. ¶ Quiq;.] ii. pars. repete ſtatuimus, vt illi qui illos &c. [Nil habent quæſtionis.] Et iſti quidem recte puniuntur, qui
5 † calumnioſe trahunt alios ad iudicium, vnde ſunt in expenſis cō demnandi. ĵ. de pœ. calumniam. & ff. de iudi. eū quem temere. ſ̃m
6 ß. Sed qūo conſtabit de hoc? Certe coipſo, q̃ ſuccumbit, & ſic est
b arg. q̃ victus † victori in expenſis ꝑdemnatur[b]. quod dic, vt no. ĵ. de dolo

ADDITIONES.

a ¶Aequiuocatio circa nomen. Adde vtrum æquiuocatio nominis impetrantis vel rei conueniendi vitiet literas apoſtolicas. Abbas. hic in primo no. & multas concor. per apoſtil. ad Panor. in ver. æquiuocatio.

b ¶Victus, victori in expenſis condemnatur. C. de iudi. properandum. ſ. ſi autem alterutra. Adde, an iudex debeat condemnare in expen. licet nō ſit petitum. Et an poſſit appellari a iudice ſi victum non condemnauit in expenſis. per do. Abb. hic in glo. fi. Et per Bar. in l. eum quem temere, ff. de iudiciis.

dolo & contu.finem.sed quo ad verba potes no.ꝫ. quia dicit nil quæstionis q.d.nullam cām.litigādi proponere sciuit, vel potuit. Sed dic nil qōnis.siuste & ꝓbabilis.nec.n.refert vtrum nullā qōnem ꝓponet,vel minus iustā.Ar.j.de trāsla.epi. inter corpalia.§. sed neq;.ibi,inutilē,& concor.ibi signa.[In iudicium.]i.coram iudice melius dixisset cām,vt.j.de ver.sig.forus . fm iac. Vel dic.i.in loco,vbi ius reddirur,qui aliquando etiam ius vocatur,tracta appellatione ab eo,quod fit in eo,quod fit , vt ff.de iusti. & iur.l.pe. [Euocari.]Frustratorie,vt præmisit,& ideo puniendi.C.de epi.audi.l.ii.ff.de vsur.tutor.& de re iudi.l.fi.& ꝫ.eo.cœterum. & ff.qui satisda.cog.si vero.§.qui pro rei.& de iniur.iniuriarum.§.si quis per iniuriam.& l.item apud Labeonem.§. si quis libello.& l. si creditor meus.Sed nunquid sola vocatione puniuntur?nō videtur.Ar. ff.quod qui sq; iu.l.j.in fi.& de in ius vo.quamuis.C.de his quibus, vt indig.alia.ff.de bonis liber.qui cum maior. & no.j. de fo.compe.si diligenti.Sed dic contra,vt hic. & C.de iudi.sancimus , & de iurisd.om.iudi.in criminali.& ꝫ.eo.cœterum. in fi. Quid si citatus non venit?Dic non aget ad expensas,quia non interest,ar. ff. si qs cau.& si post tres.Quid si procurauerit se citari?non aget.ar.ff.si qs cau.l.ii.§.simili modo.& j. de of.del.pastoralis.§.fi.¶ Aut literas.]

a iij.pars.Repete qui.[Futuras.]Considerata data,[a] vt sequitur. sic.ꝫ. eo.ad hoc sumus.ff.de iudi. non potest videri. & l. non quemadmodum.sic† nec arbitrium ad futura protēditur.ff. de arbi.de his
7 rebus.j.de arbi.cum dilectus.nec pactum. ff. de pac. tres fratres.& de ꝫh.emp.l.Turilia.&.l.in lege.nec† transactio. ff. de trāsac cum Aquiliana.nec stipulatio.ff.de verbo.obli.si ita stipulatus.§. Cryso gonus.in fi.nec voluntas testatoris.ff.de au.& ar.lega.si ita.nec iuramentum.j.de iureiur.clericus. Et est ar.ꝙ si monasterium cum capellis eximatur,capella post priuilegium facta,nō videatur exē pta.ff.de leg.iij.vxori iux. & l. non debitum.§.filio.& l vxorem §. testamento.Ar.contra.ff.de libe.& posth.placer.C.quæ res pig.obli post l.vlt.Quid si parum post datam orta est quæstio? videtur inesse,ar.ff.si cer.pe.lecta j.de elec.officij.§.nos.& arg.ff. de procur.l. iij.& l.filiusfa.sed contrarium est verum,vt hic.& ff.quod cuiusq; vniuer.item eorum.§.si decuriones. Quid si sententia lata est pro me authoritate harum literarum,& postea traho ad futuras controuersias?Non videtur,ꝙ iudex possit sententiam mandare execūtioni,alias consequerer commodum literarum,quod in fi.negatur. Et expressum videtur extra do.no.cod.tit. dispendia. lib.vi. Contra videtur,quia pœne moliendæ sunt , & quod legitime factum est &c.vt no.ꝫ.c. Abbatem. super verbo,mandatum,in quæstione.Quid si iam prouidit,& satis est,ꝙ quantum ad alia nō vratur literis.ꝫ.eo.in nostra.& ꝙ puniatur in expensis,vt hic.Nec obstat extra.eo.tit.dispendia.quia non extendo pœnam illam vltra casum,in quo loquitur.de pœ.dist.j.pœnę. [Trahunt.] i. aliquos citari faciunt super controuersiis de nouo emergentibus, ac si litræ ad eas traherentur.valet tamen sententia in nouis negociis,ni si excipiatur.ꝫ.eo.significauit.& c.ex tenore. & c.eam te.fm.do.n. quę potius contradicunt:sed comprobatur in eo, quod le.& no. j.de offi.dele.cum olim abbas.§.fi.&.c.p.&.g.[Tempore impetrationis.]No.datam considerandam.sic.ꝫ.eo. significauit.&.c.eam
8 te.& j.de transac.ex literis.[Exortæ.]Id† enim , de quo agendum est,primo debet esse in rerum natura. ff. de iure codi.quidam.§.j. & collegio,quod nondum est &c.j. de eccl.ædi.ad audientiā.nec potest dici verum,quod nunquam fuit.de pę.dist.ij.in fi.Sed contra,quia rei quæ nondum est,seruitus acquiri potest.ff.de serui.vr. prę.si seruitus.§.vlti.& si serui.vendi.l.fi.& de ser. rust. prę. Labeo. hoc soluitur.j.de consue.cum olim.Vnū tamen no.ꝙ si quis ius prohibendi habeat,ne in futurum quid fiat,ad tale futurum bene potest trahi,vt ff.si serui.ven.l.harum,& l.legi.sic.j. de sepul.cū
9 liberū. in fi. &.c.in nostra.§.talem.alias regulariter tractus† futuri temporis ad iudicem non spectat.ff.de vsur.l.j. §.j. & alias concor.signa.ꝫ.super verbo.futuras.¶Seu quemquam.]iiii.pars.& repete.quemquam.i.aliquem.[Super vno.]Hoc planum est imo. & talis deberet cām perdere,arg. C.de asser.tol.l.j.in prin nam &
10 † ibi fidēdum est iudicium, vbi cępit.ꝫ.de foro compe.propositi. & ff.de iud.vbi.Sed contra.ff. de leg.ii.cum filius. in prin.sed illa loquitur quando contra diuersos.hæc quando contra eundem. Vel dic, quod illa intelligitur in causa appellationis. secundum Ia.de Bal iuino.Hoc tamen no.ꝙ si plures accusationes intenterentur pro singulis potest singularis procurator iteruenire,sed si vnica sit,non interuenient nisi vnus defensor.ff.de procur.omnium
11 & l.non tamen † Quid si plures agunt de eandem re contra eundem?Dic,si connexum sit negocium idem iudex dabitur,alias diuersi.ar.ff.de nego.gest.eum actum.& de libe.cā.cognitio.§.si plures & l.si pariter.& l.si vsum fructum.§. sinautem . Quid de causa criminali?videtur.ꝙ aliud sit ar.xiiii.q.ii.super prudentia.Sed dic,
12 ꝙ appellatione † negocij etiam criminale intelligitur. C.de epi.& cleri.cum clericis.rñ.i.ad fi.j. de verbo.sig.forus. [Vel etiam malicioſe.]Sic continua fm magistrum meum Ia. seu quemq̄ super vno,vel etiam super pluribus &c.malicioſe &c.q. d. ꝙ malicioſe, vtrunque determinat,quia fm eum & quasi omnes etiam super vno possunt impetrari diuersi iudices bona fide . Tu dic no.non dicit malicioſe super vno negocio,quia ibi eo ipso, ꝙ ad diuersos iudices impetrat,præsumitur malicia,vt.ꝫ.eo.ex tenore.quod dic, vt ibi,plene no.[Super pluribus personalibus.] Puta,condictionibus.vt Insti.de act.§.appellamus.& C.de dona.quę sub mo.l.i.siue mixtæ sint,vt petitio hæreditatis,vt C.de peti. hære. l. hæreditatis. Idem in personalibus,quibus nostrum prosequimur, vt commo
13 dati,& depositi & similibus, quia hic non distinguitur,vnde† nec nos distinguere debemus,vt. C. de hære. vel act.ven.l.vlti.ii.q.iiii. consuluisti,hic autem dicuntur personales,quia nō rem,sed personam prosequuntur.ff. ad Trebel.l.j.§.si hęres . & de contrahen. emp.l.fi. non potest ergo actor conuenire reum super pluribus
b personalibus coram diuersis delegatis[b] . Sed nunquid mota vna actione coram delegato , potest super alia agere coram ordinario?Dixit.do.nost.quòd sic.Tu dic,vt leg. & no.extra. do.no.cod. titu.dispendia . Quid de realibus?dic, quòd illæ coram diuersis possunt agitari , quia inspicitur domicilium , & vbi res sita est,vt no.supra eod.d.lectus.fi.l.Barra.secundum Gof. Magister meus dixit,ꝙ idem est,quia eadem ratio.ergo idem ius, vt no. de consti. translato.& supra eo.si quando.&.c.inter cœteras . sed de reali nō expressit , quia nulla erat dubitatio, cum non possit deberi nisi ex vna causa tantum,infra de fide instru. inter dilectos.§.cœterum, & ff.de excep.rei iudi & an eadem.§.ii. hoc si vna res est : si vero plures petuntur , tunc dicit , ꝙ diuersi iudices possunt dari , quia quod non mutatur,quare stare prohibetur? vt C. de testa. sancimus.& si idem de realibus voluisset,idem dixisset.Ar.j.de transla. epi.inter corporalia.§.sed neque . & idem scripsit hic.do.nost.Tu dicas,ꝙ idem est distinguendum in realibus,vt & no.extra.do.n. eo.titu.dispendia.lib.vj.opinio autem prima in vno membro potest saluari.Nā,quod dicunt,hoc intelligi potest,quando res sunt in diuersis locis nimis distantes.secus putarem , si in eodem territorio.& sic in vtroque puto † malitiis hominum obuiandum, vt
14 ꝫ.eo.plerunque.Qualiter autem dicatur fieri malicioſe in plurib. personalibus,& quid iungitur per extra.dispendia. vide in di.ꝫ.eo. ex tenore.[Commodius.]Hodie maxime , quia nunquam codē tempore trahi debet ad diuersos,vt extra.do.no.eo.titu.dispendia.
15 [Diuersis.] neque enim † continentia iudicij diuidi debet, vt.j.de sequestra.post.c.j [Trahunt.]vno & eodem tempore. idem & ante tractum,dummodo posset probari malicia quo ad vires referiprorum pertinet, non tamen condemnatio expēsarum fiet ante tractum.quia non interest.dic,vt no.ꝫ.eo.ex tenore. super verbo, impetrantis.[Fatigatus.]per tractum.huic tamen debet iudex occurrere.j. de dolo & contu.finem.[Componere.]& sic.litem redimere,& ius suum retinere.[Vel cedere.]ita ꝙ nihil retineat.sic.ꝫ. eo.ca nonnulli. ¶ Aut reus.]v.pars. Supradicta locum habent in actore.Hæc in reo.[Reus.] repete qui . [Eodem tempore.]i.eadē die.[Indeterminate.]i.sine aliqua adiectione,seu circunstantia,ꝙ quam a'alio discerni possit.quia si hoc fieret, non obesset . sic timetur de æquiuocatione,vt no.ꝫ.rñ.j.super verbo,eiusdem nominis.[Commune.]puta,ad reuestum sistaricen. diœcesis,vbi sunt tria castra sic vocata.[Citari procurat.]de facto . quia de iure hoc non potest.extra.d.n.co.tit.dispendia §.reus.li.vj. Quid si actor cō pareat & respondeat.quia nec excipere ꝓcurat? Dixit.d.n.ꝙ valet processus,dummodo ille iudex,coram quo trahitur. alias iurisdictionem ordinariam habet.ff.de iudi l.j.& iij.q.vj.pulsatus. Alij ꝫ secundum do.nost.Tu dicas,ꝙ in laicis vera est opinio prima . In clericis vero secunda,vbi & proprius episcopus consentiret,vt patet in eo,quod le.& no.j.de fo.comp.significasti.[Comparuerit.] nec forte potest in vtroq; , licet in altero cō pareat.[Eum.]s.actorem . Sed nunquid ad certum locum liceret ipsum trahere corā alio iudice?ita videtur.ar.hic,& ꝫ.eo.pastoralis.§.j.& j.de ſofti.dele. prudentiam.§.fi.Sed certe non potest,si excipiatur nisi coram eo dem iudice,vt.C.de sen.& interlocu.o.iudi.auth. & consequēter, & in auth.d.n.extra.dispendia.li.vj. Et no. ꝙ si locus nō adiicitur,
16 intelligendum est † de illo , in quo iudex iudicare consueuit.ff.de iudi.si locus.& de arbi.si cum dies.§.si arbiter.& arg. C.quomodo
17 & quando iudex.si vt proponis.ii. Et no.ꝙ † generalitas parit obscuritatem,vt.ꝫ.eo.sedes.& c.ad hæc tumus.[Repellat.]f.reus. & subaudi,omnes supradicti.[Earundem &c.]sed reus quomodo potest carere?quia forte impetrauerat.sicut no.ꝫ.eod.cœterum,& dicetur hic reus,ex eo quod possidet. Vel quod dicit de commodo literarum , non respicit reum,sed actorem tantum.sicut & no.si. ꝫ.eo.c.super verbo,nomine alieno.[In moderatis.]i.per iudicem taxaris.j.de proc.ſstitutis.Habito tamē respectu causæ tñ ad principium,quam ad finem , tam tradens , q̄ recipiens tenetur ad expensas,

ADDITIONES.

a ¶No.multa quæ ad futura non protenduntur. Et quo ad casum huius.c. de rescriptis quæ non extenduntur ad futuras controuersias.vide hic plene per Panor.in 3.no.& per eius apostillam.

b ¶Coram diuersis del.gatis. Dic vt hodie per textum glo. & Doc.in cap. dispendia.eo ti.li.6.Quid autem in realibus vide hic per glo.in ver.super pluribus.& Panor.& per glo.in dicto.c.dispendia.

pensas, tamen vno soluente alter liberabitur, vt ff.de his qui deie. l.iij. Sed nunquid qui soluit habet actiones aduersus alium? Dic sic,si ante solutionem fuit sibi cessa actio, arg.C.de fideiuss. cum aliter.ff.de fideiuss.l.fideiussoribus.alias cōtra.quia solutione eius, quod debetur,omnis tollitur obligatio, vt Instit.quib.mod.tollē. oblig.in princ. Sed certe non potest alter desiderare, vt sibi actiones cedantur,vt arg.ff.de adminis.tuto.si plures.videtur,ꝙ contra vtrunque agi possit,cum pœnalis sit constitutio,argu.ff.de iurisd. omn.iudic.l.si quis id quod.§.vltimo. Sed illud in pœnali,in qua
18 † actor petit quod sibi non abest nec reo adest, & quæ introduci tur pro bono publico. Aliud est in pœnali, in qua actor petit qđ sibi abest,& reo non adest, & quæ pro priuato commodo introducitur,vt hic,quia prima pœnalis est respectu vtriusque, & ideo contra plures agi potest . Secunda vero pœnalis est respectu rei tantū,& ideo vno soluente alter liberabitur. ff.de eo per quē fact. est.l.j. §.si plures. [Expensis,ac damnis.] & merito, vt ꝫ.eo.cœterum.in fi.& j.de do.& contu.ex literis.& cap.finem. Sed quis puniet?delegatus non, quia non habet iurisdictionem. Ordinarius non,quia nihil ad ipsum? Aliqui dicunt,ꝙ ordinarius: mihi vide
a tur,ꝙ idem delegatus [a], vel saltem quo ad cognoscendum de pre cum qualitate , & condemnandum de expensis iurisdictionem
19 habeat,arg.ꝫ.eo.super literis.in fi. & arg.de appell.vt debitus. Et † si
b non fecerit hoc requisitus de suo proprio tenetur refarcire [b].C.de iudic.sancimus. Et hoc intelligas verum, nisi dicatur,ꝙ primi iudices condemnent,quia constat, ꝙ iurisdictionem habent, & sic
20 non obstat.j.de do.& contu.ex literis.alias lites † ex litibus oriren tur,quod esset contra propositum Principis.C.de fi.instr.l.fi.in fi. ff.si cer.pet. quidam. j.de do.& contu.finem.& ꝫ.eod.nonnulli. [Damnis.] sic.j.de iniur.c.j.& c.olim.quandoque vero agi potest de expensis,non tamen de damno,vt j.de iniur.in nostra [Condemnentur.] & nihilominus crimine stellio.poterunt criminaliter accusari,vt ff.de crimin.stellio.per totum. secundum dominum nostrum .

ADDITIONES.

a ¶Delegatus. Adde glo.fin.& Pan.hic qui dicit hodie videre tex.cum glo. in clem. eod.tit.

b ¶Refarcire. Adde de hoc per Bartol.in l.fina. C.quando prouoca.non est necesse.

¶De consuetudine. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo quid sit, & vnde dicatur.*
2 *Iure scripto deficiente ad consuetudinem recurritur.*
3 *Consuetudo loci initi contractus est sequenda idem & maleficij locus.*
4 *Consuetudo litigantium est seruanda non iudicis, licet diuersæ sint.*
5 *Consuetudo laicorum, clericum non astringit, ita nec statutum.*
6 *Consuetudo non valet, nisi rationabilis.*
7 *Consuetudo contra vtilitatem ecclesiæ non valet, quia irrationabilis.*
8 *Papæ opinioni contradici non potest.*

CAP. PRIMVM.

1 Consuetudines. † Consuetudo [a],
a est ius non scriptum, moribus vtentium approbatum.dist.j. consuetudo. Et dicitur consuetudo, quasi cōmunis assuetudo , qa ex communi vsu venit, vt ibi,ad hanc recurritur,vbi † ius scriptum nō
2 inuenitur. ff.de legibus. de quibus.secundum Goffr.dic,vt no.j.cap.penult. Et notandum,ꝙ † consuetudo loci, in quo contractus initus est,est sequenda.ff.de vsur.l.j respon.j. & loci in quo est maleficium perpetratum,arg.ff.de extra.crim.l.pe nulti.§.sunt quædam. nisi lex postea promulgata contraria sit.ff.
4 de sepulc.vio l.ij.§.diuus.Quid si † alia sit consuetudo iudicium,alia litigantium?Respon.consuetudo litigantium est seruanda,ar gum.j.de eo qui mitt.in poss.causa rei seruan.cum venissent. C. eod.tit.l.i.& de ędifi.priua.l.i.eriam si iudex sit appellationis,vt in Auth.vt cum de appell.cogn.§.j.collat.viij.Nec obstat.j.de re iu
5 dic.cum causa.tum quia † cōsuetudo laicorum non potest astrin
b gere clericum [b],sicut nec statutum.x.dist.cap.i.§.de constitu.quæ in ecclesiarum . tum quia illa consuetudo erat irrationabilis, & ecclesiæ onerosa. Vnde fuit omittenda,vt hic sequitur, & ibi no tatur secundum do.n.qui hæc not.hic super ipsa rubrica. [Ecclesijs.] vel clericis,vt j.de iud.clerici. [Grauamen.] enorme,& one rosum,vt j.de immun.eccles.non minus & cap.aduersus. & j.de
6 sent.excom.nouit.non enim valet † consuetudo nisi rationabilis.
7 j.cap vlri.Sed si contra † vtilitatem ecclesiæ est,ratione caret,vt j. de his quæ fiunt a maio.part.capit.cap.j.& j.cod.ad audientiam. & cap.cum inter vos.& cap.venerabilis.& j.de sent.& re iud. um
8 cum causa. [Nostra.].q.d.ita videtur † nobis,cui contradici non potest. xix.distinct in memoriam . [Remittere.] idest tollere , & nō secundum eam iudicare,secundum dominum nostrum,immo & radicitus extirpare. viij.distin. mala.xij.distin.omnia talia. xij.quæst.ij.bonæ rei.sic & constitutiones, vt not.supra de consti. quæ in ecclesiarum.

ADDITIONES.

a ¶Consuetudo quid sit,& vnde dicatur. Adde Bart.in repet.l.de quibus.ff. de leg.iij.iiij.col.versic.primo igitur quæro.Io.Fab.& Ang. Aret.Insti.de inre natu.§.ex non scripto.& Pan.hic in rub.

b ¶Clericum. Adde Bart.in d.l.de quibus.in pen.col.vers.quæro.& Abb.in c.ecclesiæ Sanctæ Marię.sup.de constit.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo vtilis ecclesijs approbatur etiam circa præterita.*
2 *Testimonium de auditu quando valeat,& quando non,& num.4.*
3 *Iudex discretus confirmat motum animi sui, ex eis quæ aptiora sunt.*
5 *Scotatio quid sit.*
6 *Consuetudinis transgressor, puniendus est sicut transgressor legis.*
7 *Possessio plerumque habet plurimum iuris.*
8 *Ecclesia, dominium rei sibi donate, acquirit , & si corporalem possessionem non apprehenderit.*
9 *Possessio non acquiritur per inuestituram.*
10 *Possessio nullo modo acquiritur, nisi apprehendatur.*

CAP. II.

1 Exliteris. Cōsuetudo † vtilis ecclesijs recitatur, nedum quo ad futura , sed præterita approbatur:antipophore respondetur.[Vel alijs.]puta xenodochijs & similibus,de quibus dicam j.de relig.dom. de xenodochijs. [In bona valetudine.] idest in sanitate, vnde dicitur. Bene valeas. [Vel vltima voluntate.] idest infirmitate.sic.j.de sepultur. de his. [Proponis.] videlicet, ꝙ in huis &c. [Accipere.] is qui possessiones vult dare . [Quod.] scilicet palliū. & hoc intellige , quando iacebat infirmus . [Super altare.] quod intelligas,quando erat in bona valitudine, quia poterat ad ecclesiam ire.[Videntium & audientium.] & ita videtur,ꝙ forma seruari debebat in faciendo,& exprimi in dicendo, vt scilicet sic dicerer. Ego dono talem rem pro remedio animæ meæ,secundum dominum nostrum,& ꝙ scotatio fieret,quam viderent testes fie
2 ri. Nō ergo sufficit † testimonium de auditu [a], vt hic,nisi in aqua
a pluuiali arcenda.ff.de probatio. si arbiter. & matrimonio.j.de testi.quoties.quod verum est de auditu auditus,siue auditu alterius facti.secus de auditu cōtrahentis.ij.q.i. in primis. quasi in medio. j.de testib.præterea.& de consanguinita.& affinita. tua nos. C.de testibus.authen.rogati. vt tamen conideres actum , qui probari intenditur,vtrum sit visibilis puta, ictus. Et tunc si dicat testis,ꝙ audiuit,testimonium non valet, quia ita potuit audire ictum parietis,vnde cecus non posset hic ferre testimonium, vel sit inuisibilis,puta.confessio, & hic surdus non posset ferre testimonium, quamuis videret. Ideo quod hic dicit videntium, referas ad positionem terræ. Et quod dicit audiētium,ad donationem,quæ ver
3 bis exprimebatur. Vnde & dicitur,ꝙ discretus † iudex confirmabit motum animi sui ex eis, quæ rei aptiora erunt,vt in dict. cap. præterea. & ff.de testibus ob crimen.in fi. Nam in actu inuisibili aptius est testimonium de auditu, dummodo cognoscantur per sonę loquentes.vide exemplum. Quidam tabernarius ganee suæ furatus fuerat cyphum argenteum coram omnibus negabat ad partem confitebatur. Vnde quadam die ganea vocauit tabellio
4 nem,& testes,quos † abscondit post parietem, & misit pro tabernario,qui cum calefactus vellet ea aburi,dixit ganea, non ascendes nisi reddas mihi cyphum , quem furatus es , dixit aliter bene recuperabis. Confiteris ergo,quod habes, & promittis mihi reddere, dixit gauea? Respondit tabernarius confiteor, & promitto. Et tunc dixit gauea, præcipio tibi tabellioni, quod inde facias instrumentum. & vos alij sitis testes , quod hoc audiuistis? inde tabernarius perterritus reddidit cyphum . In actu vero visibili aptius est testimonium de visu . sic intellige iura supradicta . & iij.
5 quæst.ix.§.de his.xxx. quæst.vlt.§.vlti. [Scotatio †.] idest stacotio, quasi stabilis collatio , seu firma donatio . ¶ Discretioni vestræ.] secunda pars. [Consuetudinis.] supradictæ, quia laudabilis. Vn
6 de tranigressor † ipsius puniendus est , sicut transgressor legis . xj. distinct.in his. videbatur contrarium, quasi possessio non videre tur tradita. vnde scripsit hic dom.nost. quod ex vi consuetudiuis, quæ obtenta fuerat contradictorio iudicio, hoc contingit , vt ff. cod.cum de consuetudine.alias non videbatur,quòd valeret.Nec
7 mireris, ꝙ aliquis fiat verus possessor ex vi consuetudinis , † quia possessio plerumque habet plurimum iuris , vt notatur infra de concessione prębend.cum nostris. § auditor. Sed certe huius signum non tam donationis,quàm traditæ possessionis est euidēs
8 argumentum vt hic. in fi. Præterea ecclesia † dominium rei sibi donatæ acquirit. & si non apprehenderit corporalem possessionem [a],

ADDITIO.

a ¶Testimonium de auditu . Adde quando testimonium de auditu valeat plene per Bart.& remissiue per Alexan.in l.j.§.item Labeo.ff.de aqua pluuia arcen.& per Innoc.in cap.cum causam.infra de testi.& per Specu.ti. de testibus.§.j.

nem a, vt C.de sacrosanct.eccles.vt inter diuinum.quod non est
in priuato,vt C.de rei vendic.seruum.Instit.de rerum diuis. §.per
traditionem . & §. venditæ. [Sunt collata.] sic respicit præterita.
dic,vt not.s.de constit.cap.vlt.Et nota, q in relictis ad pias causas
valet testamentum etiam si.vij.testes defuerint, dummodo duo,
vel tres affuerunt,vt j.de testam.cum esses.& c.seq.¶Cum huius-
modi signum.].iij.pars.[Argumentum.] sic & anulus inuestire,
vt not.de concess.præb.proposuit. & de his, quæ fiunt a mai.par.
9 cap.c.ex ore.Illud generale nota,† q possessio non acquiritur per
inuestituram,arg.ff.de acq.poss.si ex stipulatione,licet secundum
Azo.acquiritur hic ius ex inuestitura,q inuestitus potest posses-
sionem ingredi authoritate sua. Et hoc ar.eiusdem l.& l.fundi.§.
vnico.& l.quod meo nomine.§.si furioso.& l.j.§.penult. & con-
10 cord.ibi signa. sed regulariter † possessio nullo modo acquiritur,
nisi apprehendatur. C.de acquir.poss.licet.ff.de acq.poss.quemad
modum.& l.possideri.& l.qui vniuersas. Vel nisi actus quasi cor-
poralis,& propinquus interueniat.vnde versus.[Visu.] vt ff.de ac
quir.possess.q meo.§.si venditorem. [Siue rei mutuate venditio-
ne.] vt Instit.de rerum diuisi.§.interdum. [Clauibus.] ff. de con-
trahen.empt.clauibus. [Et cartis.] C.de donat,l.j.arg.j.de renun.
sane.& ff.de pac.cum pridem. [Mea si conduco scienter.ff.de rei
vendic. quædam. [Quamuis non aliter detur possessio, transit.]
Idem est,si retineo vsumfructum.C.de donatio.quisquis. Idem si
constituo me possidere nomine tuo.quia is possidet,nomine cu-
ius possidetur de hoc.j.de restit.spoliat.cum venisset. sufficit ergo
quandoque effectus aliquo actu interueniente, vt ff.de acquiren.
possess.l.j.§.penult.

ADDITIO.

a ¶Possessionem. Idem not.Innoc.& Abb.& glo.ij.in cap ecclesia vestra,in-
fra de elect.& glo.super verbo,læsæ maiestatis.in c.fœlicis, de pœn.lib.vj.
& Henri.Bono.hic.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium firmius est, quod a pluribus sequitur.*
2 *Consilium obligatorium non est.*
3 *Præpositio priuat, & aliquando auget.*
4 *Præpositio aliquando nil operatur.*
5 *Consilium a peritioribus querendum est.*
6 *Corruptela Anglicana, & Alemania.*
7 *Sententia, a non suo iudice lata, non tenet.*
8 *Iudex per reconuentionem efficitur meus iudex.*
9 *Ordo iudiciorum est seruandus.*

CAP. III.

AD audientiam nostram. Aũs ad nr̃am.
Abusiua consuetudo,reprobatio,iusta concessio.[Ec
clesiasticis.].q.d.nedum ciuilibus,& secularibus. [Mi
nus.] pro non. [Rationabilis.] ideo non est præscriptibilis. j.co.
c.fin. [Habeatur.].s.q cum &c. [Ibidem.].s.in tua diœcesi. [Par-
tis.].s.tam actoris,q̃ rei,quod faciendum est,vt j.titu.j.postulatio-
nem.in fin. [Illiteratis.] hoc non est reprobandum. s.q a talibus
consilium requiratur,dum tamen habeat scientiam per experiẽ-
tiam,vt not.s.tit.j.sciscitatus.super verbo,impedimento. Nam &
1 firmius† est iudicium,quod a pluribus quæritur, vt j.de offic.de-
leg.prudentiam.sed hoc solum reprobatur hic, q consilium pro
sententia habeatur.C.de senten.& interlocuto.om.iudic. nemo.
2 †nec enim est obligatorium,vt not.j.de arbitr.cum olim. [Insi-
3 pientibus.] idest non sapientibus†sic præpositio priuat a. Aliquã
a do auget,vt ff.depo.l.j.& pro socio.cum duobus.§.damna.& de li
4 ber.& posthu.Gallus.§.ille casus. † Aliquando nihil operatur,vt
ff.de dote prælegata.l.legata.Hoc tamen consilium,de quo loqui
5 tur hic†a peritioribus quærendum est,vt C.de inge.& manu.si a
Manicheis.sed & si a iunioribus & minoribus.ix.dis.noli.xxxviij.
distin.c.vlt.xcv.dist.esto subiectus.xxiiij.quæst.iij.si habes. C.de of
fic.re.prouin.potioris.[Illi.].s.omnes. [Vel aliquis.].s.vnus etiam
insipiens,& est arg.q is qui habet primam vocem,eligat pro om
nibus.quod dic,vt not.j.de elect. in Genesi. Hoc autem omnino
redarguitur,q responsio vnius pro sententia habeatur. Vel quòd
alius,quàm iudex sententiam ferat.C.de senten,ex breu.recit. l.j.
6 & ij.secundum do.no. [Pro sententia.] sic †est de corruptela An
glicana,vbi patria condemnat,vel absoluit,si aliquis accusetur. Et
idem fit in Alemania, & multis alijs locis. ¶Nos igitur.].ij.pars.
[Canonicis.] sic.s.eo.c.j.j.de offic. Archid.cum satis.Contra.j.de
cau.poss.cum ecclesia.ff.de administ.tuto.si sint hærede. §.penul.
7 hoc soluitur.j.c.vlti. [A†non suo iudice b.] sic.ij.q.j.in primis.j.
b de iudic. at si clerici.j.de paroch.nullus. C.si a non compet.iudi.
l.ij.& iij.Hæc regula fallit in causa reconuentionis,vt iij.q.viij.cu-
ius in agendo. Et vbi aliquis ex certa scientia consentit in non
suum iudicem.ff.de iurisdict.omn.iudic.si per errorem.& de iud.
8 l.j.& ij.secundũ T. Sed certe†per reconuentionem & consensum
c efficitur meus iudex,qui ante non erat c, & sic tempore sentẽtiæ
non fertur sententia a non meo iudice,sed a meo,vnde male ex
cipiuntur hi casus a regula. Alij excipiuntur.j.de fo.compet.si di
ligenti.versic.cum igitur.& xj.q.j.inolita.& c.placuit.& j.de renũ.
q in dubijs.& j.de appell.si duobus.quod dic,vt ibi not. [Firmita
tem.] Accipe.j.authoritate tibi præsentium &c. vsque in fi. vt in
causis&c. ¶Vt in causis.].ij.pars. [Ecclesiasticis.] Idem est in ci-
9 uilibus, secundum dominum nostrum. [Ordo.] Et not.† ordi-
ne iudiciarium seruandum.si.arg.s.tit.j.cum causam quæ. [Con
cedimus.] idest cõcessum esse ostendimus.sic.j.de iureiur.quem-
admodum.§.fin.

ADDITIONES.

a ¶Præpositio aliquando priuat, aliquando auget, aliquando nihil opera-
tur.Adde Abb.hic in iij.not.
b ¶Sententia a non suo iudice. vide Bart.in l.j.& in l.vlt.C.si a non compe-
tenti iudice.& ibi Alex.in addit.qui limitat hanc regulam. Et Henric.Bo
non.in c.at si clerici.in ij.dist.infra de iudi.
c ¶Qui ante non erat. Idem tenet hic do.Abb.post istum contra glo.si.

SVMMARIVM.

1 *Papa an potest delegare Sacerdoti, sacramentum quod est propium epi-
scopi.*
2 *Papa, si delegat Sacerdoti, & postea prohibet, nihil confert.*
3 *Episcopus inferiori se sacramentum, quod est propium episcopale, deman-
dare non potest.*
4 *Pape in omnibus obediendum est, nisi sunt contra fidem.*
5 *Collatio baptismatis semper tenet, & si fiat contra mandatum episcopi.*
6 *Laico possumus confiteri peccata in tempore necessitatis.*
7 *Baptismi sacramentum, tempore necessitatis potest per laicum, & per mu-
lierem conferri.*
8 *Eucharistiam nemo ab excommunicato, & heretico debet sumere.*
9 *Excommunicatum nemo absoluere potest, nisi sit episcopus, vel Sacerdos.*
10 *Ecclesia Costantinopolitana non crismabat in fronte.*
11 *Baptismum melius est sumere ab heretico, quam sine illo discedere.*
12 *Baptismum inter alia primum est, & magis necessarium.*
13 *Necessitas non habet legem.*
14 *Veritas non obumbratur imagine nature.*

CAP. IIII.

QVanto. Presumptuosa consuetudo,reprobatio,
reprobationis ratio. [Pontificibus.].i.
epis & superiorib.in officio.de consecr.dist.v. manus.
lxviij.dist.cor epi.j.de sacra vnc.c.vnico.§ ante baptis
mum.contra.quia presbyteris hoc vr̃ licere.xcv.dist.peruenit. sed
illud concessit Greg. pp scandalum ex speciali indulgentia & ad
tempus, sed hodie pro non dato hr̃,arg.j.de iure patro. q autem.
in fi.j.q.viij.Daibertum.C de legi.non dubium.Item ꝯ.j.de sacra.
non iteran.pastoralis. Sol.ibi fuit collatũ sacr̃m ab illo, qui pote-
rat:& ideo mandatur suppleri,quod fuerat p̃termissum.Sed nun
a quid a Papa†hoc posset Sacerdoti delegare? Quidam dicunt,q sic
1 etiam laico,sacr̃o maxime baptismi, sed & confirmationis rece-
ptæ adminiculum præstante,argu.in c.Daibertum.& j.de diuor.
quanto. Alij ꝯ,q non potest illud Sacerdoti, per illud c.peruenit.
2 Nolo disputare de plenitudine p̃tatis. Sed hoc † notandum,q si
b delegaret Sacerdoti,& postea prohiberet,nihil conferret b,sed epi
scopus prohibitus ad minus caracterem cõferret,arg j.q.j.q qui-
dam.j.de ord.ab episc.c.j.& ij.& est ratio, quia epo cõpetit ex offi
cio,sed presbytero ex delegatione,vnde proprium nihil habet,ad
3 qđ accedit id,qđ no.j. de app.vt debit9.†eps aũt iferiori se istud de
mandare nõ põt.j.de consec.eccl.aqua.Sed & dicunt quidam,q
quantumcunque prohiberet eps aliquem a baptizando, si bapti-
zauerunt,nihilominus baptizatus esset,quia nihil potest super ta
libus constituere sine Papa,sed Papa hoc potest ex illo priuilegio
quodcunque ligaueris.xxiiij.q.j.quodcunque. quod sic intelligit.
quodcunque ligaueris per constitutiones etiam,vel præcepta: ei
4 enim in omnibus spiritualibus,& quæ spectãt†ad animam obe-
diendum est,quę non sunt ꝯ fidem,vel specialiter prohibita non
sunt,vnde si super talibus faceret constitutionem, dicens, q talia
non fiant,& si fiant,q non valeant.si postea ꝯ ipsas aliquid factũ
fuerit,non valebit.Item bene potest Summus Pontifex,& presby
teros,& etiam episcopos prohibere a baptizando,& a crismãdo,
sed quantumcunque prohibeat sine constitutione,semper tenet
5 †collatio sacri,etiam si fiat ꝯ mandatum episcopi,s̃m d.n. Quic
quid dicat,nec per constitutionem potest Papa facere, quin bap-
tizatus secundum formam euangelicã baptizatus non sit, nã &
hoc ꝯ fidem,& ꝯ Deum.Mat.vlt.contra quæ nihil potest,vt patet
in eo.quod plene not. j.de concess.præb. proposuit. [Sacramen-
c tum confirmationis.] Secus in sacramẽto baptismi c, quod dic,
vt leg.

ADDITIONES.

a ¶Sed nunquid. vide plene de hac quæstione per dom.Abb. hic in j.glo.&
glo.in cap.manus.de consecr.distin.v.& glos.& Archidia.in cap.peruenit.
xcv.distinct.
b ¶Nihil conferret. Idem tenet glo.hic.& in d.c.manus.& bene, secundum
dom.Abb. qui quærit hic. Quid si prohibitio fieret episcopo per Papam
nunquid conferret, sacramentum post prohibitionem, quod tangit hic
Host.& Inno.ante eum.vide etiam Henri.Bon.hic in ij.dist.
c ¶Baptismi sacramentum potest per laicum etiam mulierem tempore ne-
cessitatis conferri.vide hic Pan.qui tractat etiam de alijs sacramentis per
quos possint conferri.Et de pœnitentia vide eum in cap.omnis. infra de
pœn.& remiss.& tex.in cap.quem penitet.de pœnit.dist.j.

vt legit.& not.s.de sum.Trin.c.j.§.pen. Item secus in pœnitentia.
6 nam†necessitatis tempore etiam laico possumus confiteri secũ-
dum quosdam.de consecra.dist.iiij.sanctum est.de pœn. distin.j.
quem pertinet.quod alij restringunt,quando necessitas baptismi
7 †instat tantum ? & hoc tunc admittunt propter necessitatem sa-
cramenti.xxiiij.q.j.si quem forte.Tu dic,vt not.j.de offic.ordi.pa-
8 storalis.§.præterea. versic.ad quod dicimus.sed & dicunt, † q ab
excõmunicato nemo debet Eucharistiam sumere.xxiiij.q.j. cœ-
pit. Dominus noster dixit, q illud verum est de excommunica-
to & hæretico,& sic loquitur illud capitulum.alias ab excommu
nicato,nõ hæretico licet sumere;nam & ipsemet sibi sumere po
test.xxij.dist.§.viij.sed ibi loquitur de presbyteris fornicariis,vel si
9 moniacis,& nõ de laicis. Ab†excommunicatione autem nemo
absoluere potest,nisi sit episcopus,vel saltem Sacerdos.j.de sentẽ.
excom.nuper.§.pen.vbi de hoc.& idem dicunt in qualibet recõ-
ciliatione spirituali.Hoc enim non cadit in laicum,cum spectet
ad potestatem clauium.xx.dist.c.j.§.j.xcvj.dist.cum ad verum. Et
breuiter de omnibus,quæ spectant ad officium presbyteri,hoc so
lum potest laicus,quod in iure inuenitur expresse cõcessum, s̃m
d.n.qui & idem videtur not.j.de senten.excom.cum illorum.§.j.
versic.eorum.in prin.& de excess.præla.c.fi.respon.j.versic j.super
verbo,violauit. versic.quid si absoluit excommunicatum, & seq.
[Ad excusandas.] Sic xvj.q.j.prædicator.j.de vsur.cum tu. [Con
suetudinem.] & male;vt probatur infra cap.vltimo.in prin.Vn-
de Martinus Zamoren.

Composito late fetenti quæso cibate.
Qui putat exclusum crimen qui temporis vsum.

Et do.Bertrandus bonæ Memoriæ episcopus Grassen.

Excusabit te præscriptio nulla dierum.
Quin diffameris de consuetu mulierum.

Etiam alibi idem.

Si male sis vsus, nunquam præscribit abusus.

Nec enim est melior conditio furis propter furti continuationẽ.
ff.de fur.inficiando.§.infans.¶Discretioni.].ij.pars. [Sua temeri-
tate.].q.d.ex delegatiõe nostra hoc possent.& sic soluitur hic quę
stio.s.not.¶Quæ licet.].iiij.pars. [Ex necessitate.] In hoc fuit ne-
cessitas. quia cum ciuitas Constantinopolitana capta fuisset a la-
10 tinis,nondum erant†in partibus illis episcopi Latini,qui crisma-
rent.Græci autem episcopi non crismabant in fronte, & in hoc,
& in alijs multis ab ecclesia Romana,cui se subtraxerant,discor
dabant.vt j.de maio.& obed.inter quatuor.& de baptis.licet Græ
cos.& ideo isti Sacerdotes hoc faciebant s̃m T. Non puto hanc
mentem:ideo sic expone & ordina. [Tutius est tamen.].s.ipsis fi
delibus. [Ea.].s.sacramenta. [Omittere.] Sic debet fieri de corpo
11 re episcopi.xxiiij.q.j.cœpit.Secus in baptismo.†nam melius est il-
lud sumere ab hæretico,q̃ sine illo decedere.xxiiij.q.j.si quem for
te.& s.de sum.Trin.firmiter.§.vlti.& est ratio, quia inter alia pri-
12 mum†est,& magis necessarium.xxxij.dist.§.porro. [Sine pericu-
lo.] sub.excusatione proueniente ex necessitate &c. Est autẽ ista
necessitas, quia præoccupante termino mortis, & non existente
a quo iuste recipi possent,necesse habent mori sine perceptione,
alias receptione horum sacramentorum, & ideo ab eis non req-
13 ritur lex,quia†necessitas non habet legem,vt j.de obser.ieiu.con
silium.§.vlt.& saluantur in fide sacramenti. j.de baptis.debitum.
Vere igitur tutius est &c.q̃ vt conferantur inaniter.subaudi.& re
cipiantur ab his, a quibus non licet ea conferre. Hoc enim non
fieret sine graui periculo.s.tam recipientium,q̃ cõferentium.pe-
riculo dico proueniente ex temeritate, quæ lege damnatur , quæ
non patitur,q minor episcopo possit ea conferre,argumen.vt su
pra notatur,ideo primum tutius est,idest tutum.secundum vero
periculosum,& non fructuosum. [Cum.] subaudi, & in hoc se-
14 cundo casu. [Vmbra quædam &c.] Nec tamen imagine†natu-
ræ veritas obumbratur,vt ff.de liber & posthu.filio.& pro nõ da-
to&c.vt s.not.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum generale, quomodo intelligitur.*
2 *Sententia interdicti, non releuatur per appellationem, nec sententia excom-
municationis.*
3 *Sententia interdicti,an valeat relaxari.*
4 *Capitulum an interdicere potest.*
5 *Præses sine officiali, causam non potest audire.*
6 *Clerici in locis non interdictis possunt officiare, licet locus eorum sit interdi-
ctus.*
7 *Consuetudo, & præscriptio in quibus casibus non prodest,*
8 *Vitia extirpare, spectat ad officium Papæ.*

CAP. V.

CVm inter vos. Querela. Exceptio. Senten
tia.Et no.q de eodem Ab
bate loquitur.j.de censi. venerabili [Et canonicos.]
.s.admittuntur hic canonici cathedralis ecclesiæ, qa
accusant de violatione non solum interdicti sui,sed etiam episco
1 pi,quę accusatio popularis est,vel quia aduersarij nihil exceperũt,
a secundum dominum nostrum. [Generale.]†interdictum a.[Ge
nerale.] intelligitur,nedũ si tota diœcesis,immo & si ciuitas, vel
castrum interdicatur,vt j.de verb.sign.cum in partibus.s̃m T.cũ
2 autem sentẽtia†interdicti non reueletur per appellationem.j.de
appell.pastoralis.nisi sub conditione lata sit, vt j.de appell. præte-
b rea. Quæritur si aliqua ecclesia interdicta relaxet eps interdictũ b,
3 ad tempus,an†valeat appellatio tempore relaxationis facta? Re-
spon.non.sed durat interdictum,& celebrabitur in ecclesia inter
dicta.j.de priuil.cum & plantare,arg ff.de preca.sed & si manen-
te.& de pecu.peculium.§.si ere alieno. & de don.inter vir.& vxo.
cum hic status.§.siue autem.Et arg.xv.q.vj. nos sanctorum. & c.
iuratos.j.de elect.quia diligentia.s̃m Laur.& Da.& d.n.Sed con-
tra.j.de appell.dilectis.§.quia vero.vbi dicit,q si feratur sententia
interdicti,sed effectus vsque ad tempus suspendatur,non est exe-
quenda,si medio tempore appelletur,sed hoc non prohiberet, ni
si per appellationem relaxaretur. nam si tempore adueniente se-
cum traheret executionem appellatio non impediret,vt j.de ap
pell.pastoralis. secundum Gostr. & arg.j.de offic.deleg.pastoralis.
§.præterea.& j.de appell.præterea.ij.dic,vt not.j.de appell. ad hæc
4 quoniam sub interdicto.[Vel a vobis.]† Et sic capitulum potest
interdicere,& etiam aliquoties solus decanus, vt j.de appella.di-
lectus. Sed contra,quia nec episcopus potest sine capitulo, nec e-
contra.j.de his quæ fiunt a maio.part.capit quæsiuit.& de excess.
præla.c.j. Ad hoc dicunt,q capitulum nullo modo potest nisi de
consuetudine, vel speciali indulgentia, vt tetigi s.tit.j.ex parte de
cani.nec episcopus sine capitulo,quia nec aliquam causam audi
5 re.xv.q.vij.episcopus nullius causam.sicut†nec præses sine officia
li.C.de sent.& interlocu.omn.iudic cum sententiam.& j.de his,
quæ fiunt a prælat.nouit.& c.quanto.s̃m d.n.nisi de consuetudi-
ne secus obtineat,arg.j.de his,quæ fiunt a prælat.ca noscitur.& de
fo.compet.cum contingat.quæ cõsuetudo iam quasi per vniuer
sum orbem sibi vendicat locum.quod dic,vt plene no.j.de excess.
præla.c.j.sed vbi consilio indiget,potius debet vti consilio fratrũ,
q̃ extraneorum,vt j.de his quæ fiunt a præla.nouit.& c.quanto.
De alijs minoribus dicetur j.de offic.archid. cum satis. & cap.vlt.
6 [In ciuitate.] Quando†locus interdicitur, possunt clerici in alijs
locis non interdictis officiare,s̃m d.n.¶Procurator.].ij.pars.[Ip-
sorum.]. s.canonicorum Sancti Petri. [Alta voce.] Nimis vsur-
c pabant,sed demissa voce forte liceret c. Arg.j.de sent.excom .per
mittimus.quod non est verũ,vt in seq.glo.¶Nos igitur.].iij.pars.
7 [Consuetudine.] † In hoc casu nec consuetudo, nec præscriptio
prodest. sic.j.de elect.cum causam quæ. nec contra obediẽtiam.
j.eo.cum venerabilis.& de præscrip.cum non liceat.xviij.q.ij.Ab
baribus.sed nec transactio.j.de transact.præterea.contra.j.de præ-
scri.auditis. Dic,q illud,quod dicit de præscriptione,allegatio est.
Item contra.j.de præscrip.de quarta.& de capel.mona.dilectus.&
de priuil.cum olim essemus.sed in omnibus illis nõ præscribitur
contra obedientiam,sed contra personam, quæ obedientiam pe
tit,vt si aliqua ecclesia dicat se tanto tempore immediate subfuis
se Romanæ ecclesiæ,& censum ei præstitisse,vel alteri ecclesiæ in
omnibus episcopalibus respondisse? tunc enim persona excludi-
tur,& non reijcitur obedientia.vnde proprie loquendo potius vi
detur hæc ecclesia præscripta,q̃ prescripsisse.de hoc j.de prescrip.
cum ex officij. [Irritandam.] Contra,quia nec ad hoc actũ erat.
8 j.de ord.cogn.cum dilectus.§.fi.Sol.†cum ad officium Papæ spe-
ctet vitia extirpare qualitercunque ei innotescant,vt iudici,debet
ea remouere.xxiiij.q.iij.ecce.ad hoc.infr.eo.cum venerabilis.& c.
cum consuetudinis.j.de fil.presbyt.quoniam.s̃m d.n.inf.de accu.
ad petitionem Galteri.§.fin.vbi de hoc.

ADDITIONES.

a ¶Interdictum generale quomodo intelligitur. Adde quid sit interdictum
ecclesiasticum & quot,& quæ eius species, & quis possit interdicere, seu
ponere interdictum do.Henri.Bono.hic in c.cum in partibus. in ij.dist.in
fra de verbor.signi.
b ¶Relaxet interdictum . An sententia interdicti ad cautelam valeat rela-
xari.vide per Spec.tit.de senten.& quæ ipsam sequuntur.§.vij.versic.iuxta
præmissa.vide etiam do.de Rot.decisi.lxxvij.in an.
c ¶Liceret. vide hodie tex.in cap.alma mater.de sentẽ.excom.lib.vj.vbi po
nuntur permissa, & vetita tempore interdicti, & in multis corriguntur
iura antiqua.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo conceditur, sine præiudicio alicuius præcentorem creare.*
2 *Consuetudo minus præiudicialis eligitur, quando diuersæ sunt.*
3 *Nemini præiudicium fieri debet.*
4 *Honorandus quilibet est secundum gradum suæ dignitatis.*
5 *Consuetudo ecclesiæ Metropolitanæ spectanda est.*
6 *Priuilegij verba generalia non sunt interpretanda in præiudicium aliorum.*
7 *Consuetudo vicinarum ecelesiarum, in dubio seruatur.*
8 *Interpretatio debet fieri, vt nulli sit captiosa.*

CAP. VI.

1 CVm olim. Conceditur†episcopo, q sine præ-
iudicio alterius possit creare præce
torem. dicitur, q præcentor conformet se cõuicinis,
2 si diuersæ sunt † consuetudines, minus præiudicialis
eligatur. [Statuere.] Hoc facere potest de consensu capituli , sed
& an-

& antiquam oneroſam deſtruere.quod dic,vt not.ℨ.de conſtitu. cum acceſſiſſent. & cap.ex parte. [Præcentorem.] Subaudi, ſed
a hoc facere non poterat capitulo contradicente [a]. [Licentiam.] Vt firmus eſſet,& authorizabilius.xj.diſt.qui neſciat. Vel quia ca pitulum non conſentiebat. alias de conſenſu capituli hoc potuiſ ſet,vt ſupra notatur. [Preiudicium.].ſ.enorme,quia pro modico non dimitteret,arg.xxij.q.ij.bonæ rei.ſ.de donat. Apoſtolicæ. Vel melius intelligas, put ſonat,quia licet in rebus epiſcopalibus poſ ſet in modico præiudicare,vt dicunt iura allegata.& xxij.q.ij.Vul
3 teranæ.alij † tamen nullum præiudicium fieri debet, vt probatur ſ.de maior.& obed.cum inferior. ¶ Statuentes.].ij.pars. [Inſtitu tus.] Non dicit inſtituendus, & ſic non obſt.ſ.de eccle. ædific. ad audientiam.ij.nec ff.comm.præd.l.j. non enim hic datur priuile gium dignitati,quæ non eſt,ſed conſtituitur nunc,vt demum di gnitate conſtituta valere incipiat? interim ergo non eſt priuile gium. ſic & ſeruitus promittitur futuro ædificio, non ꝙ interim ſit ſeruitus,ſed ꝙ demum facto ædificio incipiat valere,quia ad ip ſam conſtituendam perſona,quæ hoc promiſit, remanet obliga ta? & ſic intelligitur.ff.de ſeruit.vrba.prædio.ſi ſeruitus.§.futuro.ff. famil.herciſ.hæredes.§.an ea.& alia iura ſignata.ℨ.tit.j.c.vlt.ſuper verbo, exorte. [In poſſeſſionibus.] ſcilicet ſedibus. Alias ſeſſionibus,Et tunc planum Hoc autem ideo dixit,quia ſecundum ſtatū ſuæ dignitatis in poſſeſſionibus,proceſſionibus,& ſubſcriptionib.
4 eſt † quilibet honorandus,vt ff.de albo ſcri.l.j.& ij. & de decur.ſpu rij,& l.vlti.xvij.diſt.§.huic etiam.xcvj.diſt.bene quidem.in fi.xxv. diſt.perlectis.ſ.de maior.& obed.ſtatuimus.& xxij.diſt. c.vlt. [An glicanis.] ſcilicet ſi cōſtitutiones,ſiue conſuetudines eccleſiarum concordant,argu.ſ.de elect. cum eccleſia Vulterana. ꝙ ſi diuerſæ ſint,tene,quod not.ſ.§.ſeq. ¶ Quocirca.].iij.pars. [Illam.] Sed vi detur,ꝙ eccleſiæ Metropolitanæ conſuetudo ſpectanda ſit.xij.di ſtinct.de his.ſ.de ſponſa.duorum.c.vlt.immo de omnibus quod meliuseſt,eligetur.xij.diſt.nouit.& attribuetur ſtatus huic præcē tori,de quo minus,vel nullum ſcandalum eſt futurum,vt hic di cit,& ſic ad minimum ſtatum recurretur, vt argum.ff.de leg.iij. nummis.& infra de cenſi,ex parte.ſecūdum T. Dicas conſuetudi
5 nem † Metropolitanam requirendam ſi appareat, alias ad cōſue
b tudinem plurium: ſi omnia æqualia ſunt, medium tenebo [b], vt nota.ſ.de ſepul.certificari. niſi ex forma reſcripti aliud habeatur, quia tunc minimum ſequitur,vt hic, ſed & in ipſa conſtitutione certa forma apponi poteſt,& ſi de illa cōſtet, ipſam ſeruabo.ſ.de cenſi.cum venerabilis.& de cōd.appo.verum. [Sine præiudicio.]
6 Arg.ꝙ licet verba † priuilegij generalia ſint,non tamen interpre tanda ſunt in præiudicium aliorum.ſic.ſ.eo.cum dilectus.§.pen. & vlt,& ſ.de vſu pal.ex tuarū.& no.ℨ.tit.j.ad aures.Item arg.ꝙ in
7 dubio recurritur † ad conſuetudinem vicinarum eccleſiarum.ſ. de cenſi.ſuper eo.ff.de flumi.l.i. & de fundo inſtru. cum delanio nis,§.aſinam.in fin.Item arg.ꝙ in dubio ſic debet fieri interpreta
8 tio,vt nulli ſit † captioſa.ff.de regu.iur.quoties. xiij.diſt.cap.j. Vel ſecundum dominum noſtrum is eſt ſenſus.aſſignent ei quācun que dignitatem voluerit de omnibus dignitatibus,quas præcen tores habent in Anglia,non habita diſtinctione maioris,vel mi noris partis eccleſiarum,dummodo ex aſſignatione huiuſmodi nulli fiat præiudicium,nec etiam præiudicetur ipſis Lōdonen.ec cleſiæ conſuetudinibus approbatis,ſecundum d.n. ſi.ſ.de maior. & obed.cum inferior.

ADDITIONES.

a ¶Capitulo contradicente.idem no.hic do.Abb. quem omnino vide in c. cum acceſſiſſent.ſupra de conſtit.

b ¶Medium tenebo. Abb.hic non tenet medium, ſed magis rationabile al teri minus præiudicans.vide eum in vlt.not.

SVMMARIVM.

1 *Transgreſſio reprobanda, prætextu excuſationis, prauæ conſuetudinis.*
2 *Abbas, ſine licentia epiſcopi migrare non debet.*
3 *Clerici ſine epiſcopi licentia migrare non debent, alias temere, & ambitioſe faciunt.*
4 *Electus non confirmatus, an hodie adminiſtrat.*
5 *Conſuetudo attenditur in electionibus.*
6 *Conſuetudo inducta contra multos canones, ſeruanda eſt.*

CAP. VII.

1 Vm venerabilis, Continet aquſiuam transgreſſionem † re probandam, prætextu prauæ cōſuetudinis excuſatio nem,corruptelæ, non conſuetudinis reprobationē. [Quod.] ſcilicet monaſterium. [Temeritate.] alias authoritate. [Migraſſe.] ſed non debuit ſine licentia noſtra, vt ſ.de renun.c.
2 pen,& vlt.† ſicut nec Abbas ſine licentia epiſcopi, cui immediate
3 ſubeſt.xviij.q.ii. Abbas.nec alii clerici.†.ſ.de renunc.admonet.ꝙ ſi ſine licentia epiſcopi migrauerit, temere & ambitioſe hoc fa cit.ſ.de cleric.non reſid.c.j.vij.q.j.§.ambitionis.& c.ſequ.lviij.diſt. c.j.& ij.C.de ſacroſan.eccleſ. qui ſub prætextu. & debet carere ha bita & ambita,vt ſ.de translat.epiſc.quanto.§. vlt.vnde nō poteſt primam repetere,ſed ab ea reperi.vij.q.j.ſi qui vero. & cap.ſi quis presbyter. Vtrum autem fuerit hic toleratus,vel repulſus,hic non habetur.forte toleratus fuit occaſione conſuetudinis.ſic.ſ.de ele ctio.ꝙ ſicut.§.vlt. [Illud.] ſcilicet in quo primo erat. [Confirma tione.] ſcilicet ſecundi. [Ab ipſis.] ſcilicet legatis.de quibus dixit in princ.hoc eſt Hoſtien.epiſcopo.& l.Sanctæ Crucis.[Noſtras.] ſcilicet ſpecialiter.& quo ad iſta.alias contra.ſ.de offic.lega.quòd translationem. [Nec petita.] Maxime, quia forſan non ſuffice ret petere, de epiſcopo hoc planum eſt, vt ſ.de regu.licet. ¶ Poſt modum.].ij.pars.[Generalem.] Sic.ſ.de vſu pal.ex tuarum.& de elect.cum eccleſia Vulterana.ad fi. [Conſuetudinem.] Quæ for te erat,ꝙ ſine licentia tranſiret.Sed contra.ſ.de renunc.c.penulti.
a & vlt.& non confirmatus adminiſtraret [a],ſed contra.ſ.de electio.
4 qualiter, hodie tamen alligatus, in concordiam electus † etiam non confirmatus adminiſtrat,ſi ſit valde remotus,vt ſ.de elect.ni hil.§.vlt.¶ Cum igitur.].iii.pars. [Conſuetudo.] ſic.ℨ.eo.cum in
5 ter vos.alias tamen † conſuetudo attenditur in electionibus.Arg. xij.diſtin.nos conſuetudinem.ſ.de cleric.coniug. cum olim.ſ.de cau.poſſ.cum eccleſia.xxiiij.quæſt.j.pudenda.ff.de decu. l.non tā tum & ſ.eo.cum dilectus. [Sacris canonib.] Obedientiam, vnio nem,& eccleſiaſticam diſciplinam fouentibus,& publicam vti litatem continentibus,vt hic,& ℨ.eo.cum inter vos.Nam & con
6 tra multos canones † inducta conſuetudo ſeruanda eſt.ſ.de cogn. ſpir.ſuper eo.ſic & reprobanda eſt corruptela,ꝙ quis non confir matus adminiſtret,niſi in caſu.ſ.de elect.nihil.nam vt ibi dicit vl tra Italiam conſtituti,ex quo in concordia electi ſunt,etiam non confirmati hodie adminiſtrant.ſed illud non prodeſſet legatis in terra exiſtentibus,a quibus poterat confirmari, ſicut hic erat,ſe cundum dominum noſtrum.

ADDITIO.

a ¶Non confirmatus adminiſtraret. Adde quòd hodie electus adminiſtrā ante confirmationem eſt ipſo iure priuatus iure ſibi per electionem quæ ſito.per tex.in c.quaritia,de elect.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Procurator conuentus, ſiue capituli, ſyndicus cenſetur.*
2 *Confirmans, nihil de nouo dat.*
3 *Epiſcopus poteſt vnam eccleſiam alij ſubijcere, vel vnire.*
4 *Ius non tollitur, pacto priuatorum.*
5 *Conſuetudo contra ius publicum non valet.*
6 *Epiſcopus in fundatione eccleſiæ poteſt conſtituere quicquid vult, dummodo non faciat contra ius commune.*
7 *Secus vbi ſunt ordinati clerici.*
8 *Conſuetudinis virtus, multiplex.*
9 *Conſuetudinis quatuor ſpecies.*
10 *Catholici orant verſus Orientem de conſuetudine.*
11 *Generalitas aliter accipitur in interdicto, quam in conſuetudine.*
12 *Conſuetudo poſt legem introducta, iuri derogat.*
13 *Suſpenſus non poteſt eligere, nec eligi, nec beneficia conferre.*
14 *Excommunicatus ſimpliciter a communione fidelium, & a participatione ſacramentorum remotus intelligitur.*
15 *Suſpenſum ab homine, & ſuſpenſum a canone differunt.*
16 *Conſuetudo, quanto tempore præſcribatur.*
17 *Dubia qualiter interpretanda ſint.*
18 *Leges legibus concordare promptum eſt.*
19 *Interpretatio eſt facienda, ut res ualeat, & non pereat, nec alicui debet eſſe onerosa, uel captioſa.*
20 *Interpretationi locus non eſt, niſi uerba ambigua ſint.*
21 *Priuilegia Apoſtolicæ Sedis non poteſt niſi Papa interpretare.*
22 *Conſuetudinem allegans, eam probare debet.*

CAP. VIII.

Vm dilectus. Quinque ſunt partes,& cō tinent electionis duplicem quæſtionem.¶Pro electo allegationem. Cōtra electū reſpōſionem. Quæſtionis vnius diffinitionē. Alterius cum diuunctione&, declaratione deciſionem. [Procurator.] Admittitur procurator ex parte conuentus, ſiue capituli vacan
1 te ſede in his,quæ ſpecialiter tangunt ipſos: quia procurator † talis, cenſetur ſindicus. & ſic non caret eccleſia defenſore, vt ff.qd cuiuſque vniuer.l.j.vt probatur hic.& ſ.de reſt.in integ.c.ij. & de arbit.ex parte.ſecus ſi de iure menſe prelati vellent agere. ſ.ne ſe de vacan.c.j.& fin. ℣m d.n. [Eligendi.] Prima ſpecies queſtionis. ¶ Idem G.] ſcilicet electus.& eſt.ij.pars. [Aſſerens] ſcilicet ad de fenſionem ſuam,& monaſterij Andren.[De iure communi.].ſ. de elect.c.j.xvj.q.vlt.c.vlti.xviij.q.ii. Abbatem. & c.quam ſit. [Priuilegio.] Sic priuilegium concurrit cum iure communi.de hoc
2 ℨ.de reſcrip.cap.j. [Confirmato.] Qui † confirmat nihil de nouo dat.ſ.de fi.inſtrum.inter dilectos. §.cœterum. [Eligendi.] Seruata forma,ꝙ monachi iurent,ꝙ eligent fide rectum,vita caſtum, & qui poſſit vtiliter monaſterio prouidere ſecundum quoſdam, vt in Authē.de ſanct.epiſc.§.iubemus igitur Abbatem.Sed certe puto vnicam eſſe formam electionis, quę traditur ſ.de electi.qa propter.ſecundum Goff.quod dic,vt ibi,& c.ne pro defectu. not. ¶ Dictus veto.] Eccleſię Andren.& eſt.iij.pars. [Morien.] Dioce ſano.nam ad ipſum ſpectat,vt not.ſ.de donat.inter dilectos.&
3 c. ſeq. [Conſtitutum.] Licet epiſcopus † poſſit vnam eccleſiam alij ſubiicere, vel vnire,vt ſ.de exceſſ.prælat. ſicut venire. non ta
4 men ſtatuere,ꝙ vna eccleſia de alia eligat,quia † pacto priuatorū ius publicum non tollitur,vt ſ.de fo.comper.ſi diligenti. & de te ſti.requiſiſti.ſecundum B.Sed certe hoc ius non eſt publicum,ſed commune.ſ. de iure pat.nobis.§.i.& de ele.ſacroſancta. & aliis cō
5 cor.ſigna.ſuper verbo,de iure communi.nam contra † publicum conſuetudo non prodeſſet,vt ſ.de iudic.clerici.ſed cōtra commu ne,bene currit,vt patet in his,quæ not.ſ.ſuper verbo,interpres. vn de & hoc ius præſcribitur,vt ſ.de verbo.ſign.Abbate.& minus iu ſtus titulus dat cauſam præſcribendi,vt not.ſ.de empt.peruenit.ſ. de iure patro.cura.& contra commune,bene poteſt epiſcopus fa cere,vt arg.de tranſact.de certo.& de iud.at ſi clerici. nec videtur d.n. quare epiſcopus nō poſſit hoc concedere cum capitulo ſuo. xix.diſt.catholica.ſ.de his,quę fiunt a prælat.quanto.potuit enim dare ius confirmandi,quod ad ipſum pertinebat, vt ſ.de donati. paſtoralis. nec aliud tollitur, vel intelligitur hic conceſſiſſe ex interpretatione Papæ,qui ex hoc temperat,vt cum iure communi
6 concordet.ſ.eo.§.fin.Sunt etiam qui dicunt,ꝙ † epiſcopus in fun datione eccleſiæ,vel etiam ipſa fundata antequam de clericis or dinetur, poteſt conſtituere quicquid vult, dummodo non faciat expreſſe contra ius,argu.ſ.de cenſib.quanto.vbi de hoc.ſed poſtq̄
7 clerici † ibi ordinati ſunt, nihil pōt facere in p̄iudicium eorundē. ℨ.eo.cum olim.in fi.ſ.de reb.eccleſ.non alien.c.j. ſ.de exceſſ.præl. ad hoc.niſi iuſta cauſa ſubſit.ſ.vt benefic.eccleſ.c.vnico.§.fin.ſm dominum noſtrum.ſ.de eccleſ.ædific.cap.iij. vbi de hoc. [Pullu laret.]ideſt in poſſeſſionibus,& diuitijs acquirendis creſceret.[Cō ſtitueretur.] Quod fieri debet,ex quo eſt ibi congregatio.ſ.de elec tio.cap.j.& capit.cum terra. [Eius.] ſcilicet prioris, vel Abbatis. [Loci.]. ſ.Andren [Penderet.] Hi & illi haberent ius in electio ne. [Statuti.] ideſt a diœceſano facti.nam & epiſcopus poteſt ſta tutum facere,vt not.ſ.de loca.veſtra. [Interpres.].ſic.ff.de legib.ſi
8 de interpretatione,& eſt iſta † vna virtus conſuetudinis,ſcilicet in terpretandi ius dubium. Eſt etiam ſecunda,ſcilicet immutandi le gem,ſeu ſupplendi,vbi lex deficit ſ.de ſepultu.de vxore.in fi. & c. certificari.& ℨ.cod.cum olim.Inſtit.de iure nat.§.ex non ſcripto. Eſt & tertia, ſcilicet corrigendi. Et quarta, ſcilicet abrogandi. Et quinta.ſcilicet præſumptionem inducendi.Ad quod ſciendum,
9 † ꝙ quatuor ſunt ſpecies conſuetudinis, ſcilicet generaliſſima, vt
10 eſt conſuetudo inter omnes catholicos verſus † Orientem orare. xj.diſt.eccleſiaſticarum.de hac.ſ.de teſtam.cum eſſes.Sed expone ibi,generali,ideſt generaliſſima: per hanc abrogata eſt lex.C.de iu dic.rem non nouam.vnde Bulg.ꝙ iuretur lege cauetur,ſed in cō ſuetudine non habetur,nam per deſuetudinem inumbratur lex. ff.eod. de quibus.iiij.diſt.leges. quod verum eſt de abrogatione.l. rem non nouam.non approbo,quia contra illam legem nō po teſt valere conſuetudo,argum.infra de iuram.calum. cœterum. & infra eod.cap.fin.ſed quia non exigitur, ideo non ſeruāt quic quid Fulg.dicat. & hoc expreſſe probatur. C.de iuram.calum.l.ii. §.ſed quia veremur,licet alij aliud in contrarium inducant.Item eſt conſuetudo generalis,quando ſcilicet nedum ciuitas,ſed tota prouincia ita generaliter ſeruat,vt inf. de elect.cum eccleſia Vul terana.in fi.& not.ℨ.eo.cap.prox.ſuper verbo,generalem.Item ſpe cialis,ſcilicet quando in vna ciuitate,vel loco ſpecialiter obtinet. ff.commu.prædio.venditor.C.de ædific.priua.l.iij. ſ.de iureiur.ve
11 nientes. Aliter † tamen accipitur generalitas in interdicto. vt not. ℨ.eo.cum inter vos.ſuper verbo.generale interdictum. & hæ duæ ſpecies derogant iuri,ſiue ī prouincia,ſiue in loco in quo obtinet
12 hoc ſi poſt legem introducta † fit conſuetudo: alias enim a ſuper ueniente vincitur.ff.de ſepul.vio.l.ij.§.diuus.in Authē.de hære.& Falcid.§.j.col.j. & in prœmio Inſtit.& ſ.de fideiuſſ. conſtitutus. Habent igitur hæ duæ virtutem corrigendi, item immutandi, item interpretandi.Item eſt ſpecialiſſima,ſecundum quam in du bi s iudicatur,& hæc præſumptionem inducit,cui ſtatur,niſi for te contra probetur,hæc eſt conſuetudo patrisfamilias.ff.de pign. actio.l.vniuerſorum.ff.de vſur.qui ſemiſſes.ff.de leg.i.ſi ſeruus plu rium.§.ſi numerus.ſ.de pig.illo. in fi.& de præſum.ex ſtudijs.& c. mandamus.& c.cum in iuuentute. & de teſti.teſtimonio. eſt au tem interpretatio & c.quod dic,vt not.ſ.c.j.§.nec valet.ſuper ver bo,interpretatus.¶ Quia nobis &c.].iiij.pars.[A ſuſpenſis.] Suſpē
13 ſus † non poteſt eligere,nec eligi,vt hic, & ſ.de elect.cum inter R. iunio.& ſ.de ætа.& qualita.cum bonæ.& ſ.de cleri.excom. mini. poſtulaſtis.& ſ.tit.j.c.i.ad fin nec beneficia conferre.infra de con ceſſ.preben.quia diuerſitatem.Sed contra,quia hęc iuriſdictionis ſunt,& ſuſpenſus iuriſdictionem exercere poteſt, argumen.infra de electio.noſti. & capitu.tranſmiſſa. Dicunt quidam, quòd epi ſcopus ſuſpenſus poteſt beneficia conferre, nec ob.c.quia diuerſi tatē,quia intelligunt,quòd ibi ſuſpenſus erat ab officio, & iuriſdi ctione: ſed canonicus ſuſpenſus non poteſt eligere, quia ſuſpen ſus eſt ab officio, & eligere officium eſt, nec poteſt dici ſuſpenſus a iuriſdictione, quia eam non habet, niſi de ſpeciali conſuetudi ne.infra de foro competē.cum contingat. Alij dicunt,quod nec epiſcopus ſuſpenſus poteſt dare beneficia. xxiiij.quæſtio.j. audiui
14 mus.nam ſicut ſimpliciter excommunicatus, † & a participatione ſacramentorum,& a communione fidelium remotus intelli gitur, vt infra de ſentent.excommunicatio.capitu.ſi quem. ſic & ſimpliciter ſuſpenſus & ab officio,& a iuriſdictione,& in hoc cō cordat domi.noſt.ſicut notatur hic. & ad idem. infra de exceſſio. prælat.cap.fin. Vel hoc ex crimine conſiderari poteſt, vt ff.de pœ nis.ſi præſes.ſecundum Ioann. Licet enim confirmatus,ſed non conſecratus hoc poſſit,non tamen ſuſpenſus, quia plus aufert ei ſuſpenſio,quàm confert conſecratio,vt dici contigit, plus tol lit negatio,quàm ponat confirmatio,quia conſecratio non mul tum operatur, infra de translat.epiſco.inter corporalia. § primo. nam ſicut maritus poſt matrimonium conſummatum non po teſt intrare religionem,ſed ante poteſt, infra de conuerſ.coniug. ex publico. ſic per contrarium epiſcopus confirmatus non po teſt aliqua,quæ tamen poteſt conſecratus.ſic epiſcopus in archie piſcopum confirmatus ante receptionem pallij non poteſt cleri cos ordinare,quod tamen poſſet ante confirmationem,infra de electio.quòd ſicut.§.præterea.quod dic,vt ibi notatur. Item bene ficium recipere & conferre ratione ordinis competit, & eius acceſſorium eſt.j.quæſtio.iij. ſi quis obiecerit. vnde cui interdici tur vnum,& reliquum.lxxxj diſtinct.eos etiam.& capitu. præce
15 denti.ſi quis diaconorum,& hoc intellige † de ſuſpenſo ab homi
a ne [a], ſecus ſi a canone. Quod dic, vt notatur infra de elect.per in quiſitionem. & capitu.nę pro defectu. & infra de cleric. excom. mini. ſi celebrat. Et no. quòd licet de hoc nihil oppoſitum fue rit a partibus,nihilominus tamen de hoc Papa ex officio inquiſi uit,ſic infra de electio nihil eſt,ſecundum B. Vel forte in iudiciū deductum fuit in deciſione, & quamuis pars non multum inniteretur,iudex tamen poteſt,& debet inniti,ſi videt quod ſecundū illam pronunciandum ſit, argumen. infra de electio. cum cauſam.& de ſenten.& re iudic. cum Bertoldus. & de conceſſio.præ ben.ex parte Aſten.ſecus ſi non fuiſſet deductum in iudicium.ff. de iudic.de qua re.iij.quæſt.vij.iudicet.ſecundum Goff.de hoc no tatur infra titu.j.bonæ.§.i. ſuper verbo,fuerant. ¶ Cœterum.]. v. pars. [Talis.] ſcilicet rationabilis,& præſcripta, infra de cau.poſ
16 ſeſſ. † cum eccleſia. & requiritur præſcriptio quadraginta annorum,vt ibi notatur,& infra de electio.Cumana.& hoc quantum ad eccleſias,nam quo ad laicos ſufficiunt.x vel xx. C.quæ ſit lon. conſuetu. per totum. ff.de aqua plu.arcen.l.ij. In his tamen, quæ continuam cauſam habent.ff.de ſeruit.vrbano.prædio.foramen. In his vero,quæ non habent cauſam continuam,requiritur tem pus, cuius memoriam non extat.ff.de aqua quo. hoc iure. §.du ctus. ſecundum dominum noſtrum, qui & ſcripſit hic, quod ſi conſuetudo non eſt ſpecialiter contra aliquam eccleſiam, ſed ge neraliter contra omnes tam eccleſias,quàm contra alios,ſufficeret tempus decem annorum. Alij contra & videtur, quòd bene. nec enim poteſt conſuetudo laicorum clericos aſtringere, ſicut ipſe idem videtur ſenſiſſe,vt paret in eo,quod notatur ſecundum ipſum,ſupra capitu.primo. Tu dic.vt notatur infra eod.ex parte. §.fina & de præſcript.ſanctorum.[Nec iuri commun;] Nota in
17 † dubio [b] ſecundum ius commune dubium interpretari debere,& b ſecundum ſanum intellectum,vt hic,& ſupra ritu.j. ex tenore. & cap.cauſam.infra de fide inſtrum.inter dilectos.§.cœterum. & ff. de reg.iur.quoties.infra de præben.niſi eſſent,infra de priuileg.ex ore.in fin.& de verborum ſignifica. Abbate.promptum eſt enim
18 leges † legibus concordare.C.de inoff. dona. l. vnica.& Auguſtin. concordat Euangeliſtas.de pœnit.diſtin j. periculoſæ. & Innocē. teſtes eccleſiæ Ebredunen.infra de teſtu.cum tu fili. & ſic faciēda
19 † eſt interpretatio,vt res valeat.non pereat,ſicut notatur infra de donat.paſtoralis,infra de priuileg.quia circa. etiam vt nemini ſit onerosa,vel captioſa,ſupra eo.cum olim.& hoc verum eſt, ſi pri uilegiorum verba hoc patiuntur,vt hic,& ſupra §.j.ibi, penes fra tres &c.alias non eſt recedendum a verbis,infra de deci.ad audiē
20 tiam.& de priuileg. porro.ff.de legat.iij.non aliter,quia † niſi ver ba ambigua ſint,non eſt locus coniecturis.ff.de verb.oblig.conti
21 nuus.ſed priuilegia † Apoſtolicæ Sedis non poteſt interpretari niſi Papa,infra de iudic.cum veniſſent. [Confirmatio.] Subaudi bo num eſſet,ſi ita interpretaremur,niſi cōſuetudo obſtaret, & ideo
22 mandamus &c. [Cenobij.] Non qui allegat † conſuetudinem ip ſam probare debet,ſic qui allegat ius.ff.de prob.ab ea parte.[Præ judicet.] ideſt præiudicare debeat, puta præſcripta, vt infra eod. cap.vlt.Dic vt ibi notatur,nam talis bene præiudicabit in hoc ca ſu,vt infra de verb.ſign.Abbate. [Illam.] ſcilicet conſuetudinem. [Alioquin.] ſcilicet ſi talis conſuetudo non probat̄,& de ſtatuto fidem

ADDITIONES.

2 ¶Ab homine. No.differentiam inter ſuſpenſum ab homine.& ſuſpenſum a canone. Adde do.de Ro.deciſio.cccxxviij.in antiq.vbi poſt Innoc.in c.ſicut.in fi.infra de cohab.cleri.& mulie. vbi decidunt, ꝙ ſuſpenſus propter interdictum latum a iure celebrans non incurrit irregularitatem, ſecus in ſuſpenſo propter interdictum latum ab homine, quod notatur.

b ¶Dubia qualiter ſint interpretanda. Adde ſuper dubio, ad quem recurri tur. Item quid ſi dubium vertitur in intellectum legis. Item quid ſi vertitur circa aliquod verbum prolatum. vide Bar. in l. neque. ff. de legi.

fidem fecerit Andren.monachis &c. [Ecclesiæ suæ.]. s.Andren. [Vt ab eo.]. s.capitulo Carosen. [Canonica.]. s.electio. quod dic, vt not.j.de elect.postquam.& c.nihil est.

SVMMARIVM.

1 *Mutationes repentinæ periculosæ sunt.*
2 *Vtilitas euidens esse debet in constituendis rebus nouis.*
3 *Mutanda non sunt, quæ longam habuerunt consuetudinem.*
4 *Consilio alieno quando aliquid faciendum est, tenetur expectare responsum.*
5 *Consensus non sufficit, vbi authoritas alicuius requiritur.*

CAP. IX.

Cum consuetudinis. Omnium,secu dum dominu nostrum. [Leuis.] immo magna,quia vincit legem, vt dicam j.eod.cap.vlt.& sumuntur hæc verba ex l.C. quæ sit long.consuet.l.i.xj.dist.consuetudinis. [Nouitates.] Muta
1 tiones enim† repentinæ periculosę sunt,vt docet Amphorismus.
2 & probatur in Auth.de monachis.§.j.colla.j.& ideo† in rebus no uis constituendis euidens debet esse vtilitas.ff.eo.in rebus.Et quæ
3 longam habuerunt interpretationem† mutanda non sunt.ff. de legibus. minime.xj.dist. quis nesciat. Et est contra doctores, qui perniciosas nouitates inducunt. Quod dic,vt not.s.de constit.ne innitaris.& j.de sacra vnct.c.vnico.§.pen.& contra religiosos no uas religiones inuenientes.j.de relig.domibus.cap.penult.tamen quę de nouo emergunt &c.vt j.de iuram.calum.cœterum.C de leg.l.penult.secundum Goffr. [Consensu.] Hoc non valet, quod agitur,si consensus requiratur, & consensus non habeatur, secus si dixisset de consilio,nam tunc sufficeret requirere consilium, ar gum.j.de arbit.cum olim.sed hoc non est verum,quia tenentur
4 expectare† responsum hi,qui de consilio aliorum aliquid facere debent.j.de elect.§.penult.& vlt.secundum B.non tamen dicit,q
a sequendum sit consilium [a]. Dic, vt ibi not.& j.de his, quæ fiunt a prælat.c.nouit.& c.quanto. Quando autem consensus requiritur,non est vis,vtrum ab initio, an ex post facto habeatur, inf.de electio.q sicut.respon.j.in fi.dummodo ab initio tenuerit aliquo modo id.ad quod consensus accedit. alias contra.j.de elect.auditis.Nec obstat.ff.de seruit.rustic.prædio.per fundum.quia ibj con cessio facta tenet quantum ad partem concedentis,secus in alienatione rei ecclesiasticę.xii.q.ii.sine exceptione,secundum domi num nostrum.Sed contra.j.de his quæ fiunt a prel.c.ii.& iii.Dic,
5 vt ibi nota. Vbi vero† authoritas alicuius requiritur,non sufficit consensus,sed sicut sonat verbum, author & principalis debet esse in contractu.Instit.de autho.tuto.§.tutor.xvij.q.iiij.in venditio nibus.& plenius not.extra dom.nost.de rebus eccle.non alien.du dum.lib.vj. [Constitutiones.] Episcopum, vel communem statum ecclesiæ tangentes.Vel quæ fiunt de magnis,& arduis nego tijs, vt infra de his,quæ fiunt a prælat.quanto.secus de alia, vt potest colligi in eo,quod leg.& not.s.tit.j.edoceri.& de constit.cum omnes.& infra de his,quæ fiunt a maio.par.capitu.capit.j.secundum dominum nostrum.

ADDITIO.

a ¶Sequendum sit consilium. Adde quando aliquid debet fieri cum consilio, vel de consilio alicuius. vtrum & sufficiat petere & requirere consilium absque eo,q sequatur,vel vtrum oporteat sequi,vel quid iuris.Héric.Bono.supra cap.ex parte.de constit.& ibi per dom.Abb.& melius per eum in capitu.cum in veteri, infra de electio. vbi tractat de consilio, & consensu.

SVMMARIVM.

1 *Prodigus,auarus,largus,& parcus qui dicantur.*
2 *Prodigo subueniendum non est.*
3 *Reipublicæ interest male meritos egestate laborare.*
4 *Vigilantibus, & non dormientibus iura subueniunt.*
5 *Stultis sucurri non consueuit, sed errantibus.*
6 *Esurienti vtilius panis tollitur, quam si de cibo securus, iustitiam negligat.*
7 *Melius est cum seueritate diligere,quam cum lenitate decipere.*
8 *Bonorum appellatione mobilia,& immobilia continentur.*
9 *Consuetudo quid sit.*
10 *Consuetudo semper est tenenda,vbicunque ius deficit.*
11 *Consuetudo an sit rationabilis, vel ne quis debet determinare.*
12 *Consuetudo iuri diuino, vel publico derogare non potest.*
13 *Consuetudo quanto tempore præscribatur, & quid si post præscriptionem actus contrarius sequatur, num. 16.*
14 *Seruitutes quanto tempore præscribantur.*
15 *Consuetudo & priuilegium equiparantur.*
17 *Actus binarius frequentiam inducit.*
18 *Legibus iudicandum est, & non exemplis.*
19 *Probationum facultas angustanda non est.*
20 *Consuetudo quomodo est alleganda,& quomodo probanda.*
21 *Vnus solus non potest allegare consuetudinem contra multos, sed bene multi contra vnum.*

CAP. X.

Ex parte. Recitantur hic in prima parte, & secunda duæ prauæ consuetudines, q in tertia reprobantur.[Abusiue.]i. contra piu, & honestum vsum inductæ secundum Gof.vel i.non vtedæ,qa irrationabiles. [Indigena.]i. inde genitus. [Vel extraneus.]i. extra natus. [Prodigalitatis.]i.effusionis.xlj.di.parcimoniã. quæ plerunque se virtutem largitatis ostendere nititur,sic tenacitas parcimoniam: crudelitas zelum iustitiæ,remissio pietatem , vt xli.distin.sæpe.&
1 breuiter prodigus† est,qui non danda etiam largitur. Auarus,et retinet eroganda,& vterque vitiosus. Largus vero tenet medium dando danda. seruando seruanda. parcus idem est. Sed hæc est differentia, quod largo, placent data, parco vero retenta. Vnde versus.

Prodigus est animi vitio retinenda profundens.
Largus,qui sumptus facit ex ratione libenter.
Parcus sic retinet,sed numum plorat auarus.

2 Huic tamen.s.prodigo† subueniendum non est, [a] cum culpa sua
a in ægestatem inciderit,argu.lxxxvj.distin.non satis.nam publice
3 †interest male meritos ægestate laborare.ff. depositi.bona fides. nisi causa elemosinæ, ne pereat. lxxxvj. distin.pasce.considerata æquitate canonica.j.de eo,qui duxit in matri.quã pol. per adult. cum haberet.§.fi.[Incuria.]i.negligentia.ideoque non est ei sub
4 ueniendum,quia †vigilantibus non negligentibus &c. in Auth. de ecc.rerum immobi.aliena.coll.v.in princip.& no.s.in procemio
5 super verbo,& maxime studentium. nec stultis † consueuit succurri,sed errantibus.ff.de iur.& fac.igno.l. pen. §. si quis. & de dona.inter virum & vxo.l.iii.§.j. & quod vi aut clam. seruius.& de his, qui notan.infa. quid ergo.§. cum autem.& C. si mino.se. ma.di.si is.j.de rerum permu.cum vniuersorum.vtilius enim pa
6 nis† esurięti tollitur,quam si de cibo securus,iustitiam negligat.
7 .v.qõ.v.non omnis.Et melius† est cum seueritate diligere, quam cum lenitate decipere.xxiij.q.iiii.nimium sunt inquieti. ideo fuit talis consuetudo merito reprobanda.[Quocunque casu]hoc im putari non debet.j.de homicidio.Ioannes.[Dissipauerit.] Respicit prodigalitatis.[Amiserit.]Respicit incuria.[Bona.]Quorum
8 appellatione† mobilia,& immobilia continentur, vt sequitur.& probatur.j.de testa.relatum.[Voluntatis.]capitaneæ.quæ non est sequenda,vt no.s.de constitu.c.j.c. ne innitaris.& de rescriptis.si quando.[Alienat.]Et hoc iniquum,cũ lex Iulia hoc prohibeat, vt ff.de fundo dota.lex.Iulia.& C.de fundo dota.l.vnica etiam ob delictum mariti.no.j. de pigno.ex literis.nisi in causa primipilarij.C.in quibus ca.pign.tac. contra.l.satis.nec in hoc casu prodest. etiam consensus vxoris,vt Insti.quibus.alie.licet.vel non. in prin.
b & §.j.& no.j.de contrahen.emp.peruenit.nisi iurauerit.[b] j.de iureiu. cum contingat. & hæc est prima consuetudo. ¶Et quod.] hæc est. secunda consuetudo.& est ij. pars. [Ipsa].s. vxoris.] Suorum].s.viri.alias sine suorum.[Priuanda.]Sic etiam dote.j.de dona.inter virum & vxo.plerunque.C.de iure dot. si dotem. & ad l. Iul.de adulte.libertatem.¶Tenore.]iij.pars.[Denuuciamus]Ais declaramus , & bene dicit, in hoc enim casu non est tantum ad imperatorem , quantum ad summum Pontificem recurrendũ, vt hic patet. & j. de testa.relatum.quia hic agitur de consuetudine peccatis fauente,& ideo etiam secundum legem est ad ecclesiasticum iudicem recurrendum,vt in Auth. vt cleri. apud pro pri.episcopos.§.si vero ecclesiasticum.coll.vj.[Non teneri.]Quia irrationabiles , cum per primam inuitarentur viri ad dissipanda bona. per secundam mulieres ad adulterium committendum, sed vtrunque virandum.ergo & omnis via, per quam peruenitur ad idem,vt patet in eo,quod legitur, & no.j. de procura.tuæ. Nec est talis compensatio admittenda,ar.ff.de pac.do.conuenire.[Cõ
9 suetudines]Quid† est consuetudo?[c] Rñ. vsus rationabilis compe
c tenti tempore confirmatus,nullo actu contrario interruptus, fre quenti actu,seu contradictorio iudicio, vel q non extet memoria inductus,vsuque communi vtentium approbatus.Bene dixi rationabilis,sic enim præscribi potest,vt s.eo.c.ij.cum olim.& c.cũ dilectus.& c.cum consuetudinis.j.ti.j.bonæ me.ij.§. cæterum.in fi.& de elec.scriptum.& c.Cumana.& c. in Genesi. in fi.& de fo. compe.cum contingat.in fi.& C.de emancip.l.vlti.j.de cleri.con iuga.cum olim.ad fi.& de offi.archi.c.vlti.& de exces.præla. accedentibus.C.de ædific.priua.l.iij.& quæ sit longa consuetu.præses. Omnia hæc iura dicunt in iurisdictionibus,electionibus,& similibus consuetudinem attendendam.Et generaliter tibi trado, q
10 † vbicunque ius deficit,semper tenenda est consuetudo,dummodo nõ sit iniqua.vel alias a iure reprobata,vt ff.de legi. de quibus. & l.nam Imperator.xj.dist.in his.l.dist.consuetudo.viij.distin.frustra.& in defectũ ipsius est de similibus ad similia procedẽdum.
11 xx.dist.de quibus.& no.s.de rescrip.inter cœteras. Vtrum† autem sit rationabilis,vel nõ,relinquo iudici,cum nec regula posset tradi,argu.j.de offic.deleg.in causis.§.vnico.& de transact.c.vlt.& ff. de vsur.mora.& de testi.l.iij.& de actio.& oblig.l.fi.& de verb.obl. continuus. Irrationabilis autem non præscribitur, exemplum.s. eo.c.j.ad audientiam.& c.quanto.& c.cum inter vos.& c.cum venerabilis.& hic.& j.de elect.Massana.& de sent.& re iudic.cum causa.& de vita,& honest.cleric.cum decorem.& de præben.extirpandæ.cum venerabilis.j.de instit.ad decorem.de simo.non satis.& c.sequ.Et generaliter vbicunque per ius expressum reproba
12 tur, vel alias est iniqua: puta,contraria † iuri diuino,seu publico, quodcunque sit illud,non valet,vt j.cap.prox.Hoc enim finaliter & breuiter trado pro regula,q quamuis consuetudo ius commune tollat,sicut patet.s.eo.cum dilectus.§.fin.versi.mandamus.ibi, iuri communi præiudicet, nunquam tamen nedum iuri diuino præiudicare potest,sed nec publico,quod consistit in sacris,& Sacerdotibus.ff.de iustit.& iur.l.j.quod dic, vt not.j.de fo.compe. si diligenti.quibus graue onus afferre nõ potest.s.eo.c.j.& in obedientia,& alijs ecclesiasticæ disciplinæ,vt not.s.eo.cum venerabilis.§.fin.super verbo, sacris canonibus. In primo ergo casu, nisi a iure expresse reprobetur,semper rationabilis. In secundo vero, irrationabilis semper iudicatur. Competenti tempore confirma
13 tus,idest præscriptus,scilicet quadraginta †annis [a], secundum ca
a nones,vt j.de præscrip.vigilanti.& c.auditis.xci.q.iij. §.quas actiones.j.q.iiij.neque decennij.sicut intelligitur.j.de elect.Cumana.j. de cau.poss. cum ecclesia Sutrina. Verum inter dominos est dissensio, quia secundum Ioan.Barsan. sufficiunt x. anni inter præsentes,vel xx.inter absentes, quæ longa consuetudo seruanda est. C.quæ sit long.consuet. in rubr.& l.i.ff.de legib.sed ea.& longum tempus est decem,vel viginti ann.C.de præscrip.long.temp.l.fin. Instit.de vsucap.in princ.§.j.ff.qui & a quibus man.libe.non fi.si cum fideicommissaria libertas.§.Aristo. Sed secundum Placen. & Columb.& Lafranc.Cremo.spectandum est tempus longissimum, scilicet q non extet memoria,vt ff.eod. de quibus.§.inueterata.& l.diuturna.& Instit.de iure nat.§.ex non scripto.C.eo.l.ij.
14 & hoc probatur naturali ratione.Seruitutes† enim,quæ non habent continuam causam,cum incorporales sint,non vsucapiuntur longo tempore,vt ff.de seruit.seruitutes.ii.sic nec consuetudo. Oportet ergo,q non extet memoria.sicut in pluuia arcenda.ff.de probat.l.penult.& vbicunque inuenies longa,expone,idest longissima.tamen secũdum leges magis puto primam sententiam approbandam & vbicunque inuenies inueteratam,vel diuturnam, expone,idest diutinam,hoc est longam, vt Instit.de vsucap.§.diutina.nam talis satis est inueterata.nec obstat.l.de serui.quia loquitur de seruitute,quæ alicui specialiter acquiritur. sed consuetudo non magis acquiritur isti,quam alij.Hæc eadem dissensio secundum canones potest haberi,quia quidam dicunt cõsuetudinem longeuam attendendãm,quidam longam, vt s.cap.prox.dist.in j. mos.xj.dist.consuetudinis.xij.dist.cõsuetudo. & longum tempus est,decem,vel viginti annorum.xvj.quæst.iij.§.potest.ij.nec obstãt iura,quæ loquuntur de quadraginta annis, quia intelliguntur in præscriptione rei ecclesiasticæ,vbi ecclesijs præiudicium paratur, & ideo restringitur,sed consuetudo non præiudicat ecclesiæ,vt s. eo.cap.j.Ideo posset dici,q consuetudo citius maturatur.xvi.q.iij. placuit.maxime,quia hodie non præscribitur,nisi rationabilis,vt j.cap.prox.& dixi s.eod.glo.versic.benedixi.& sequen.Nam & in
15 cap.placuit,allegato consuetudo,† & priuilegium æquiparantur, ergo consuetudo amplianda,tanquam fauorabilis.& odiosa præscriptio restringenda.argum.ff.de liber.& posthu.cum quidam.j. de concess.præben.constitutus.& de donat.cum dilectus.in fin.& de decimis.tua.& his consideratis posset seruari, quod not.secundum dominum nostrum,supra eod.cap.dilectus.§.fin.super verbo,talis,scilicet q quando consuetudo est contra omnes, sufficit longum tempus, sed sicut magis congruit menti iuris canonici, quantum ad ecclesiastica pertinet,quasi omnes magistri canonistæ indistinctè dicunt quadragenariam præscriptionem spectandam, & facit pro eis, quia trigintasex anni non sufficiunt vt j.de censib.olim.& hoc verum est,quando ecclesia contra ecclesiam præscribit,secus si ecclesia contra priuatum.j.de præscrip.sanctorum.vbi de hoc. Nullo actu contrario interruptus. Alias non esset completa præscriptio.j.de præscript.auditis & capit.illud.C.de præscript.triginta annorum.sicut in rem.& de ann.excep.l.j. & l. vt perfectius.Frequenti actu,idest binario,vt xxv.q.ij.ita nos.C.de episcopali l.iij.in fi.& ff.de ser.cor.Neratius.§.j.in Auth. de defen.
16 ciuit.§.vlt.collat.iiij.†Binarius autem actus inducit frequentiam secundum magistros communiter,vt notatur infra de vita.& honesta.cleric.monasteria.puta,probatur,q bis iudicatum est infra tempus legitimum secundum consuetudinem allegatam , non tamen contradictam ,vt differat a sequenti. hic enim sufficit. q probetur bina sententia,quamuis non probetur statutum. vel q obtenta fuerit contradictorio iudicio,sic intellige, probatis quæ frequenter, idest bis in eodem genere controuersiarum seruata sunt. C.de ędi.priua.l.iij.& quæ sit longa consuetu.l. Et intellige hoc,quando Princeps,vel populus ita constituerat, nec fuit factũ contrarium per tempus legitimum.distinct.j ius ciuile.& c.consuetudo.& dist.ij.constitutio.& in Instit.de iure nat.§.& non ineleganter.secus si probaretur,q populus contra operatus esset infra tempus legitimum sciente promulgante,& tolerante.iiij.dist. §.leges.ff.de legibus.de quibus.ad hoc Instit.de iure nat. §.ex non scripto. Ideo duo requiruntur,& q sic statutum, & q sic per legitimum tempus seruatum fuerit, quamuis statutum per famam,
17 & binam sententiam comprobetur.Quia si post† lapsum legitimum tempus factum est contra , non obest consuetudini iam præscriptę,nisi forte & secunda prescriptio completa esset. Et quãuis d. M. dixi, q binus actus in delictis tantum inducit consue
b tudinem tamen ab eo in hac parte recedo [b].Sed nec errauit,quia non viderat decretales.j.de elect.venerabilem.ad finem.& capit. Cumana.& de cau.possess.cap.cum ecclesia.& cap.cum olim.Videtur etiam,q vnicus actus cum præscriptione sufficiat, argum. ff.de aqua quo.& esti.l.j.§.q autem.& de seruit.vrb.prædio.seruitutes,quæ in superficie.in princ.Est tamen contra.ff.de itinere actuque priuat.l.j.§.ij. secundum T. Sic duobus modis probatur consuetudo. Primo quia probatur fuisse constituta. Secundo,quia si non probetur constitutio, tamen probatur q secundum eam allegatum fuit , & bis iudicatum fuit. Sed & sufficit probare , q ita communiter obtentum fuit,etiam sine licentia.ff.de leg. de quibus.& l.seq.& Institu.de iure natu.§.ex non scripto.secundum q not.infra.versic.vel q non extet.seu contradictorio iudicio, vt ff. de leg.cum de consuetudine.j.de verborum significa. Abbate.§.
18 ad hæc.Sed contra,quia† non exemplis,sed legibus iudicandum est.C.de senten.& interlocuto.omn.iudic.nemo.Ideo dicunt quidam, q necesse est probare iudicem eo animo pronunciasse, vt
19 de cœtero sic pronunciaretur.Hoc non placet,quia† facultas probationum angustanda non est. C.de hære.quoniam multi.in fi. & de rebus credit.generaliter.respon.j.& ff.de testi.curent.Sed dicas,q non iudicatur exemplis,imo consuetudine,quæ per exem
20 pla probatur.Caueat† ergo allegans consuetudinem, nam si dicat ita pronunciandum,quia sic fuit pronunciatum, male proponit, quia non exemplis &c.vt in l.nemo.Sed si dicat ita pronunciandum,quia talis est consuetudo terræ,& ad probandum consuetudinem inducat, q pronunciatum fuit secundum eam contradictorio iudicio,bene proponit,quia præsumitur,q iudex non pronunciasset,nisi & coram eo probata esset,argu.de elect.bonæ.j.§. contra.& sequen.si.not.j.de censib.licet. Aliqui tamen dicunt, q nunquam valet consuetudo,nisi contradictorio iudicio sit obtẽta.j.de verbor.signific.Abbate.§.ad hoc autem.versicu.j.Sed contrarium probatur quod dic,vt ibi notatur. Vel q non extet memoria.sic.j.de præben.venerabilis.hoc non est necesse,q probetur statutum,neque sententia.iij.quæst.vj.hoc quippe.ff.de aqua.quo.& esti.hoc iure.§ ductus aquæ.& de aqua pluuia arcen.in summa.§. idem Labeo.& j.de verb.signific.super quibusdam.§.præterea.in fi.sed & si probetur aliquid per legitimum tempus communiter factum fuisse,sufficit,vt patet j.de verb.signific.Abbate.j.eo.cum dilectus.& notatur s.eod.cap.versic.sed & sufficit. Vnde & si probetur,q testes de vna ciuitate ad aliam sæpe vocati fuerunt,valebit. ff.de testib.l.iij.§ penult.secundum hoc satis facile est probare cõsuetudinem.sed secundum alios nõ solum difficile,sed quasi impossibile videtur,vt patet in his,quæ not.Ioan.viij.dist.frustra.& j. cap.j.in fine. Vsuque communi vtentium approbatus,vt Insti.de iure natu.§.ex non scripto.§.sed & naturalia.in fi.& j.de testi.cogen.cœterum. Inde communis consuetudo, quasi communis assuetudo,vt dist.j.consuetudo.in fi.Et hoc intelligas, quando populus consuetudinem inducit, quia sicut minor pars populi non posset facere legem,sic nec consuetudinem inducere.Requiritur ergo,q maior pars sic vsa fuerit,secũdum Ioan.& ex hoc videtur,
21 q† vnus solus non posset allegare consuetudinem, quam dicat se contra multos acquisiuisse.licet multi contra vnum possint.ff.cõmu.prædio.venditor.& est ratio,quia sola collegia,seu corpora ipsam acquirere possunt,vt C.eod.tit.l.fin.nec obstat.j.de offi.archidia.cap.vlti.& de his, quæ fiunt a prælat.ea noscitur.& de excess. prælat. accedentibus. quia ibi acquirit singularis nomine suæ dignitatis, non proprio . Quid si vnus miles consueuit colligere ligna in nemore alterius? Dic,q debet agere ex cõuentione,quam dicet

ADDITIONES.

a ¶Prodigo subueniẽdum non est. Adde in sua culpa egenti subueniendũ sit gl.ij.hic & pulchre.per An.Sic.in addi.ad Panor.in ver.parcus.
b ¶Nisi iurarit.inquantũ allegat.c.cũ contingat.Adde hodie tex.& Doc.in c.licet mulieres.de iureiu.li.6.& vide oĩno.Christof.Por.Inst.quib.alie.licet vel non.in j.rñ.in gl.interdicta.vbi pulchre disputat de hac materia. Et Fe.in d.c.cũ contingat.& Do.in c.quãuis.de pac.lib 6. Et vide Io.Fab. Inst.in loco alleg.qui damnat quandam cautelam,quam dat iste do.Host. in d.c.cum contigat.& Archi.& Io.Mo.in d.c.licet.
c ¶Quid est consuetudo.Vide illum & remissiue in apostil. sup.e.c.j.& per do.Ab.in rub.sup.eo.ti.& in c.fi.infra.eo.

ADDITIONES.

a ¶Quadraginta annis. Consuetudo quanto tempore præscribatur. Adde eum.in c.cum dilectus.§.fin.supra eod.& Doct.in §.ex non scripto. Inst.de iure nat.gen.& ciuil.& Bart.in l.de quibus.ff.de legi.
b ¶Ab eo recedo. Tenet ergo hic dominus Hostien.quòd binus actus in delictis non inducit consuetudinem.glos.in l.iij. C.de episco.audien.no.expresse contrarium per illam l.ad quam Host.non respondet.

dicet præcessisse, ad q̄ probandam inducet patientiam legitimæ prescriptionis. Argumē.ff.si seruitus vend. si quis diuturno.& de aqua plu.arcen.l.j.§.fina.& de itinere actuque priua.apparet. §.si quis seruitutem.si.not.j̄.de elect.querelam.sed caueat de scientia, vt no.j̄.de prescrip.c.fi.& j̄.de censi.peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Ius naturale immutabile permanet in moralibus.*
2 *Canones uincunt leges, vbicunque vertitur periculum animæ.*
3 *Derogare & abrogare differunt.*
4 *Puerilis responsio, puerilem quæstionem habet.*
5 *Consuetudinem malam, impij pro priuilegio assumunt.*
6 *Consuetudo limitans quantum in pecunia delinquens soluat pro delicto, non valet.*
7 *Status noster consistit sub perpetuo motu.*
8 *Consuetudo in certis casibus, iuri communi præiudicat.*
9 *Consuetudo facit personam ineligibilem, eligibilem.*
10 *Eligere quis cogitur de alieno gremio.*
11 *Episcopus solus sine consensu fratrum stipendia confert.*
12 *Consuetudo erronea, vtrum valeat.*
13 *Consuetudo differt a præscriptione.*
14 *Consuetudo & priuilegium concurrunt.*

CAP. XI.

CVm tanto. Sic.j̄.de simo. cum in ecclesiā. & c.non satis.& de eo, qui duxit in mat. cum haberet.xxiiii.q.j. scisma. [Intelligit.]. i.intelligere debet.& concor.j̄.de temp.ordin.vel non est, compos. [Naturali.] quod in lege, & in Euangelio continetur. vt in princ.decretorum.& viij.dist.§.dignitate.& c.seq.xj.distin.c.j & ij.xxv.q.j.sunt quidam.& hoc intelligas quantum ad præcepta moralia, seu phibitiones, vt honora patrē &c.& non occides &c, secus si de misticis, vt de custodiendo sabbato, & q mulier arceatur ab ingressu ecclesiæ per xl.dies.si masculum pariat, si fœminā lxxx. vt nota.j̄.de purifi.post partum.c.vnico.v.dist.§.j.& c.seq.vj.
1 dist.§.his itaque.In moralibus ergo naturale † ius immutabile permanet, vt Inst.de iure na.§.sed naturalia.contra ipsum etiam mala adinuenta, prauæque cōsuetudines, nec ex longo tempore, nec ex longa consuetudine confirmantur, vt in Auth.vt nullus iudicum.§.quia vero.collat.ix.xxxij.q.vij.flagitia.quia tanto sunt grauiora.sic s̄.in prin.vt no.s̄.eo.quanto.huius iuris ignorantia neminem excusat, vt j.q.iij.§.notandum. & j̄.de renunc. nisi cum pridem.§.pro defectu. De hoc etiam dicitur nihil interest in initio decipere, vel decipi posse, vt xvj.q.j.si cupis.Et ignorans ignorabiť. xxxvij.dist.§.vt itaque.Et de hoc not.q vbicunque vertitur pericu
2 lum animæ † canones vincunt leges.exemplum.j̄.de restit.spolia. sæpe.& de iureiur.cum contingat.& de secun.nup.c.vlt.ad quod accedit. xcvj.dist.duo sunt.& c.si Imperator. & in Auth.quomodo oportet episcopos.collat.j. [Quacunque consuetudine.] vel etiam lege, vt s̄.in prox.glo.in fi.Et adde, quod not.j̄.de præscrip.c. fi. [Quæ.].s.cōsuetudo.sicut vulgariter appellatur, sed dicēda &c. [In hac parte.].s.in eo, q contradicit iuri diuino. [Versus.] .i.ve-
3 re.[Derogari.].i.in parte detrahi, † multominus abrogari, de cuius verbi significatione dic, vt not.s̄.de rescript.c.j.Potest tñ addere, atque distinguere, dum tamen mortale peccatum non inducat, vt est videre in testibus. Nam & si s̄m euangelicam veritatē in ore duorum, vel trium testium &c.j̄.de testib.in omni.tamen quandoque requiruntur plures s̄m canones.ii.q.iiij.c.j & ij.& s̄m l.C.de testi.l.fi.& patet in eo, quod not.s̄.de constit. quæ in ecclesiarum.Et qua ratione lex ciuilis hoc facit, eadem & cōsuetudo hoc facere potest.ff.de legi.de quibus. secundum dominum nostrum.Sed Io.contra, vt patet in eo, quod not.j̄.de testi.cum esses. & c.relatum.¶ Licet enim.].ij.pars, alias etiam.& est melior litte
4 ra. [Longeuæ.] puerilis † responsio puerilem quæstionem habet. & in l.vnde sumitur.C.q̄ sit lon.consue.cōsuetudinis.Propositam soluit, cuius tamen ignorantia multos decipit, consueuit enim quæri, de qua consuetudine hic quæratur. Si dicis de mala, male dicit, vilis authoritas. Si dicis de bona, male excipit.ibi, nisi fuerit rationabilis.Item male dicit, q non præiudicet iuri. Bonæ indolis, reiectis omnibus disce a puero, a quo si quæsieris, quem diligit plus patrem, aut matrem? Respondet vtrunque? Sic respondeas, q hic loquitur de vtraque, scilicet de bona, & mala.Primo implicite, notando factum.Secundo explicite, notando ius. Implicitas durat vsque.ibi, non tamen &c.Vnde sic expone. [Licet enim authoritas consuetudinis longeuæ.] subaudi siue bonæ, siue malæ. [Non sit vilis.] scilicet inter eos, qui eam seruant, quia vtranque seruari volunt, vt ff.de offic.proconsul.si in aliquam.nam & ma-
5 lam † impij assumunt pro priuilegio.viij.dist.mala consuetudo. non tamen est, scilicet de iure.& ideo sequitur, debeat. [Vsque adeo.] idest intantum. [Valitura.] scilicet præscripta & iuri positiuo &c. vsque. [Nisi fuerit rationabilis.] & repete rationabilis. non est vsque adeo &c. vsque. [Generare, nisi legitime &c.] igitur non debemus spectare voluntatem, seu factum vtentium, sed qualiter vti debeant, vt ff.de offic.præsid.sed licet.j̄.de electio. cum causam quæ.sic intellige.xj.distin.consuetudinis.Nam hæc
6 Gregoriana glo.est illius l.Quid † de consuetudinibus [a], seu statu-
a tis aliquorum locorum, vbi limitatum est in pecunia quantum soluat delinquens, si homicidium, vel aliud commiserit delictū? Dic non valet, arg.s̄.eo.ex parte ff.de pact.si vnus.§.pacta. in Authen.de mand.princ.§.oportet ergo.collat.iij.& adde, quod not. j̄.de offic.ordin.dilectus. [Iuri positiuo.] idest manu facto. quod pro volūtate ponitur, & deponitur. q.d.instabili & mutabili. Hic ergo accipe ius positiuum pro canonico, & ciuili.argum.C.de veteri iure enucle.l.ij.§.sed quia diuinæ. & in Auth.quib.mod.nat. effic.legi.in princ.collat.vj.in quo nihil adeo indubitatum, vel iustissimum est, quin quandam dubitationem solicitam recipere possit, vt in Auth.de tabell post medium.col.iiij. Et sub perpetuo
7 motu status † noster consistit, vt in Authē.de non alien.aut permut.rebus eccles.§.vt autem lex. collat.ij. [Præiudicium.] abrogando, vel derogando.quod dic, vt no.s̄.eo.super verbo, interpres. versic.item generalis.& versic.item specialis. [Rationabilis.] De hoc & de præscriptione, quæ sequitur, dic, vt plene not.s̄.c.proxi, super verbo, & consuetudines. Et breuiter consuetudo in casibus,
8 iuri communi præiudicat.puta, in electionibus. Vnde eligit, qui e gremio non est.j̄.tit.proxi.bonæ.ij.§.cœterum. Item rationem
9 † consuetudinis fit persona eligibilis.xij.dist.nos consuetudinem, & ineligibilis, vt j̄.de cleric.coniug.cum olim.Item cogitur quis
10 † de alieno gremio eligere.j̄.de verb.sign.Abbate.& in alieno capitulo.s̄.eo. cum dilectus. Item in iurisdictione.j̄.de fo.compet, cum contingat. Item in canonica portione.j̄.de sepult.certifica-
11 ri. Item solus † episcopus sine consensu fratrum confert stipendia. j̄.de his, quæ fiunt a prælat. ea noscitur. Item in sacramento baptismi.de consecr.distin.iiij.de trina.Item in matrimonio.j̄.de cogn.spiritua.super eo.lxxxiiij.dist.cū de quorundam. Item in cibarijs, & vestimentis.xlj.dist.cap.j.Item in ieiuniis.lxxvj.distin.vtinam. Item in perceptione beneficij, & administratione victualium.s̄.de constitu.cum omnes.& infra de cleric.debilitato ministrante.cap.j.j̄.de concess.preben.ex parte.in fi.Item vt capitulum irrequisito prelato prebendas conferat. j̄.de electio. cum ecclesia Vulterana.& vbicūque alias in iure approbatur, rationabilis est.
12 Quid ergo si † erronea [b] sit? valebit secundum dominos, sed in cœ
b teris similibus non obtinebit, vt ff.eod.tit. quod non ratione. ponunt exemplum tale.Inductum est de consuetudine in burgo panigalis, & per errorem, quòd si quis mihi ducat vinum in plaustro, ex quo apposuero manum ad plaustrum, periculum effusionis ad me pertinet, hęc bene obseruabitur ibi de cœtero in vino. Sed nūquid idem in alijs liquidis. puta, oleo, melle, & similibus? Nā quamuis si per errorem inducta non esset, de similibus ad similia procederetur.ff.eod.tit.nam Imperator.& C.eod.l.j.Sed cōtra, quia si erronea est, non videtur rationabilis, nec inducta consensu, vt ff.de iurisdict.omnium iudicum. si per errorem. & ff.de iudic.l.ij.Sed dic, q tacitus consensus sufficit.ff.eod.sed & ea, quæ. Et secundum hoc potest intelligi, quòd domini dicunt, & respicit consuetudinem, cuius non extat memoria: de qua dixi supra capit.proxi.nec enim sequitur est erronea, ergo est irrationabilis, quia quod dicitur errore inducta, potest exponi, idest non ex certa scientia, neque expresso consensu, sed tacite ita vsi sunt homines, nec rato contradicit, alioquin consuetudo non esset, vt dist.j. consuetudo. Quid de consuetudine, quam quidam seruant, scilicet q debitorem suum, vel fideiussorem posset quilibet authoritate propria pignorare? Certe non est vilis authoritatis inter eos, qui eam de facto seruant, sed esse debet etiam vilissime quantumcunque præscripta: nam ipsam irrationabilem iudico propter rixas, guerras, vulnera, & homicidia, quæ inde venire possunt, argumen.ff.quod metus causa.extat.ff.de vsufruct.equissime.& de pactis dota.conuenire.& ff.de relig.& sump.fune.ossa.respon.j.& C. de Iudæis.nullus.& ne quis in sua causa iudic.l.j.& vnde vi. si quis in tantam, infra de iuramento calumniæ, cœterum.& de fideiussio.constitutus. Hoc si consuetudo sit, quòd inuitum pignoret, secus si voluntariū, quamuis & in hoc casu curialius faceret, si reposceret per prætorem. C.de pignor.l.iij. Ideoque quia vituperari potest, præcaueri debet, vt infra de electio.licet de vitanda. & de seruis non ordin.cap.j. [Legitime.] sine interruptione, & pacifice, vt infra de offic.archidia.cap.vlt.§.vlt. & a tali, qui præscribere potuit. Alioquin contra, infra de præscriptio.causam.quæ & tale ius, quod præscribi potuit. Alioquin contra, supra eod.cum inter vos.infra de præscrip.cum ex officij.& cap.cum non liceat.& supra cod.cap.respon.j.Item secundum quosdam probarj oportet, quòd contradictorio iudicio sit obtenta, & quòd vtēs eo animo vsus

ADDITIONES.

a ¶Consuetudo limitans quantum in pecunia delinquens soluat pro delicto non valet. Idem tenet hic Anto. & domi.Abb.& Archidia. & Dom. Do.in capitu.fina. ne clerici, vel monach.libro vj. Vide de materia plene per Felin.in rub.de homicid.infra qui arguit ad vtranque partem.

b ¶Consuetudo erronea vtrum valeat.vide Ang.Are.& Io.Fab.in ver.quid ergo si populus erret. Instit.de iure natu.gent.& ciui.§.ex non scripto.& do.Abb.in vij.col.versic.tertio quæritur.& do.Cardin.hic.

vsus fuerit, vt intendat ius in posterū habere, ar. ff.de itinere actuque priu.l.j.§.Iul.recte ait.& l.vlt. & quemadmodū seruitus amit. l.fi.Item q maior pars populi vsa sit.Item q de conscientia principis inducta sit, non tantum tollerata, vt.j̄.de præben.cum iam dudum.& de conces.præb.literas. Sed certe ibi non est consuetudo rationabilis.Item q non per errorem, sed ex certa scientia sit inducta. hoc no. Io. sed non placet. quia de diuersis modis probandi consuetudinem difficultatem, immo quasi impossibilitatem probationis induxit. quod dic, vt no.s̄.c.prox.super verbo, cōsuetudinis.ver.binario actu, & sequenti. [Præscripta.] sic patet, q
a consuetudo [a] non valet nisi præscripta. Sed nonne est differentia
13 † inter consuetudinem, & præscriptionem? sic. quia s̄m quosdā ubi consuetudo prætenditur, admittitur probatio in cōtrarium, vt probetur in contrarium, quod percipi consueuit, arg.C.de agr. & censi. lib. xj. Sed contra præscriptionem non admittitur, ar. j̄.de præscrip.si diligenti. Tu dic, q hæc est differentia: quia præscriptio locum habet in immobilibus, & etiā in mobilibus corporalibus & incorporalibus, vt.j̄.de præscrip.auditis.& c.seq.& de censi.olim. Consuetudo vero in incorporalibus tantum, vt in seruitutibus, iurisdictionibus, electionibus, & similibus. Itē præscriptio acquiritur singulari, & priuato: sed consuetudo non acquiritur magis isti, quàm illi, vt no.s̄.c.proxi.ver. vsuque communi. Item in præscriptione requiritur titulus, & bona fides. j̄.de præsc. si diligenti. Sed in consuetudine non requiro, nisi vsum & tempus completum, vt ff.comm.præd. venditor. quāuis quidam intelligebant ibi pactum intercessisse. & male. vt.ff.eo.sed ea quæ. Insti.de iure na. §.ex non scripto. Item præscriptio & priuilegiū non concurrunt.j̄.de fide instr.inter dilectos. §.cæterum.& de p̄scrip.veniens. nisi forte ex priuilegio præscribatur. j̄. de decimis.
14 dudum.j̄. de iure patr. cura. Sed consuetudo & priuilegium † bene concurrunt, vt.s̄.eo.cum dilectus. & j̄.de verb. signifi. abbate. xvij.q.iij.placuit huic sanctæ.ergo discretus est monachus, si in pceptione decimarum alleget consuetudinem contra episcopū, vel ecclesiam parochialem, vt patet ex superioribus. & patet in eo, quod legitur & no. j̄. de elec. cū ecclesia Vulterana. in fi.& de decimis.cū contingat.& c.cū in tua.& c.dudum. ¶In fi.no.q cū consuetudo legem imitetur, vt Insti.de iure na. § ex non scripto. & di.j.cōsuetudo.sicut. l.debet esse certa, & clara atque possibilis, vt iiij.dist.erit autem lex.& s̄.de consti.c.vlt.ita & consuetudo.ergo incerta consuetudo obscura, impossibilis non valebit.

ADDITIO.

a ¶ Consuetudo differt a præscriptione. Adde Ioan.Fa in d.§.ex non scripto in j.col.ver.quæritur ergo & ibi etiam per Ange. Et vide omnino.B. in l.de quibus.ff.eo.v.col.ver. vltra hoc vbi quærit in quo differant vsus, mores, consuetudo, stilus, & præscriptio.

¶ De postulatione prælatorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Appellare simpliciter ne fiat electio, non valet.*
2 *Appellatio iusta valet, iusta causa allegata.*
3 *Postulatio & electio differunt.*
4 *Monachus, sine licentia, in extranea ecclesia non potest in Abbatem eligi.*
5 *Electio cassatur, cum quis eligat postulandum.*
6 *Postulandus viam ordinariam non habet.*
7 *Non omnium quæ a iure tradita sunt, ratio reddi potest.*
8 *Conditiones quæ tacitè insunt, non vitiant electionem.*
9 *Conditionalis pura, obligationem non moratur.*
10 *Criminosus, ineligibilis est.*
11 *Ecclesia de occulto iudicare non debet.*
12 *Confessio procuratoris nocet domino.*
13 *Promoueri nemo debet ad ordines, & beneficia sine diligenti inquisitione.*
14 *Fama sola impedire potest a promotione.*
15 *Visitatio ecclesiæ qualiter fieri debeat.*
16 *Infamatus, nunquid cogatur. iurare, & dicere veritatem.*
17 *Quilibet præsumitur. ignorans, nisi probetur sciens.*
18 *Decretum non ligat ignorantes.*
19 *Lata culpa est, ignorare quòd omnes sciunt.*
20 *Præsumptio vna per aliam eliditur.*
21 *Ignorantia in occultis allegari potest.*
22 *Edictum citatorium vtrum sufficiat proponi in publico etiam si ad citatum non perueniat.*
23 *Interpretatio multiplex.*
24 *Misericordia debetur capto.*
25 *Papa potius debet parcere, cui sanctitas ignoscendi gloriam derelinquit.*
26 *Veniæ facilitas, incentiuum tribuit delinquendi.*
27 *Malesicia, impunita manere non debet.*
28 *Interdictum qui non seruat, ab officio est remouendus.*
29 *Postulatio est præparatoria electioni.*

CAP. PRIMVM.

AD hæc in beato Petro. Iniusta postulatio. Postulantium excusatio. Excusationis repulsio. Tacitæ obiectionis responsio. Responsionis conclusio. Inobedientiæ punitio. Gratiosa concessio. [Appellatū.]
1 Appellare † ne fiat electio nulla causa adiecta, non valet, vt.j̄.de his, q̄ fi.a ma.p c.ex ore.& j̄.de sup.ne præ.c. vlt.ar.ff.de app.non reci.l.fi. j̄. de elec.cū inter R. seniorem & R.
2 iuniorē.§.nos attendentes.sed † iusta appellatio valet, iusta cā allegata, vt si appellaret, ne excōicatus, vel indignus, vel insufficiēs eligatur.j̄.de app.constitutis. & j̄.de elec. cū Vinton.& cōgregato.vel ne fiat electio nisi canonica: vel nisi habito ɔsensu maioris & sanioris partis capituli.j̄.de elec.cū nobis olim. rñ.j.& §.j. & c. auditis.vel ne fiat ɔ̄ priuilegia.j̄.de elec. ɔsiderauimus.Et oportet, q tpe appellationis hæc cā exprimat: nā postea non posset, & si protestatus fuisset t.pe appellationis.j̄.de app.constitutus.ij.& adde, qd no.j̄.de accu.cū dilectus.[Tandē.] quia nec de facili potuerunt, vt p̄misit.& probat.lxiij.di.nosse.viij.q.j.nec nouū. ar.s̄.de rescrip super literis. [Conuenientes.] & appellationi factæ tacitæ, vel expresse renunciantes.s̄m.d.n. [In vnum.] quia sic consentire debent, vt no.s̄.de cōsti.cū oēs. & vniuersalis debet esse electio, j̄.de elec.in genesi.[Postulastis.] Circa postulationem, & electionē.s̄m.d.n.notandū est, q antiqui his verbis promiscue vtebanť, vt.lxiij.di.literas.lxj.dist. §.his oībus authoritatibus. Hodie vero p
a iura, & consuetudinem magna est dria [a] inter † ista. Eligere.n.est
3 in aliquem tanquam in sponsum, vel prælatum, seu canonicum consentire: & ideo si talis sit, qui sine dispensatione sponsus, vel p̄latus, seu canonicus esse non posit, sicut irregularis uel alius, de quibus no.j̄.eo.c.fi.peccat, qui dicit, eligo, quare cassatur & punitur.j̄.ti.j.innotuit. §.habito.si autem dicat postulo, per viam concessam incedit, vt ibidem. Non tamē intelligitur in postulatum, tanquam in sponsum, vel p̄latū, seu canonicū cōsentire.s̄m.d.n. quasi censeatur potius noīatio solēnis, q̄ electio.Vnde & hæc æquiparantur.j̄.e.bonæ.§.fi. vbi de hoc.& quia postulans non vr̄ consentire, vt.s̄.pōt variare.s̄m.d.n. anteq̄ postulatio fuerit superiori p̄ntata.qd̄ dic, vt legitur & no.j̄.e.bonæ.ij. §.nec nocebat.Verum ex quo superior, a quo postulatur, ipsum concedit, hr̄ in sponsum ipso iure.ar. j̄.de condi.appo.sup eo. & c.p tuas. s̄m.d.n. potest tñ eligi alterius ecclesiæ subditus, & tamen requiritur prælati sui cōsensus.lxiij. di. literas. Sed nec potest eligi alij ecclesiæ obligatus, vel irregularis.s̄m.d.n.& sic potest intelligi lxj.di.§.sed aliud.Quę est ratio? Respondeo.In eligendo hoc solum requiritur, q eligibilis sit, & statim sine dispensatione cōsentire possit. talis est subdyaconus.Vnde & in ecclesia, in qua est canonicus, eligi potest.j̄. de æta.& quali.in multis.secundum quosdam. Sed contra: quia etiam monachus in abbatē sui monasterij eligitur. j̄. de renun. post translationem.Respon.verum est, sed non potest consenti-
4 re sine † licentia, si in extranea ecclesia eligatur. s̄m.d.n. xij. q.j. nolo.& c.nō dicatis.sed c.post translationem. nō probat hoc, ad quod allegatur.dic, vt ibi.no. Irregularis aūt & alius obligatus ecclesiæ, vel hmōi, vt seruus, ideo est ineligibilis, quia sine dispensatione & consensu superioris, & ēt illius cui obligatus est, non pōt matrimonialiter consentire.liiij.dist.ex antiquis. & c.seq.Ideo di
5 cendum est † q si quis eligat postulandū, cassatur electio. j̄.eo.c. fi.j̄.ti.j.innotuit.§.habito. Quid si postulauerit eligendū? Rñdeo. aut postulatur minus solenniter, puta, quæritur a superiori suo, vtrum velit ipsum concedere, qd̄ non est reprobandū.Sed tñ requiritur, q postea interueniat solennitas electionis. Aut postulatur solenniter, & tunc male agitur: quia nec postulans ɔsentit in eū, tanq̄ in sponsum, nec ɔsensus superioris, deficiente ɔsensu postulantiū, pōt facere matrimoniū inter eos. Sed dices quare ergo secus, qñ.s.postulandus postulať: nā & in hoc casu ex quo superior ipsum ɔcedit, sponsus est, vt.s̄.no. Rñdeo. quia hæc via ɔcessa est a iure, alia vero, nō, iō sibi imputet, qui postulat eligēdum. Videtur enim istud ad hoc, vt nihil valeat, vel variare possit studiose fecisse. secundum dominum nostrum.Et est melior ratio, quia eligendus potest per viam ordinariam assumi, scilicet per electionem. non ergo recurrendum est ad extraordinariam, scilicet postulationem.ff.de mino.in causis.ij.respon.j. Postulan-
6 dus † vero non habet viam ordinariam: necesse est ergo, quòd recurratur ad extraordinariam: subueniendum ergo fuit omnino indigenti, quia necessitas non habet legem, vt. j̄. de regu.iur. quod non est licitum. Alij sequentes grossiciem canonicam, & vtilitatem ecclesiarum considerantes, dicunt, q si eligendus etiā solenniter postuletur, perinde est, ac si esset electus. quinimmo

ADDITIO.

a ¶ Magna est differentia vide quid sit postulatio, & differentiā inter postulationem & electionem per Do.Ab.in rubrica huius tit.

mo & pro violentia,& cautela,puta,dubitatur, an persona sit eli-
gibilis,& ideo securius est postulare.nam per postulationem hu-
iusmodi intelligunt postulãtes consentire in postulatum , dum-
modo superior ipsum concedat.Et hoc satis consonat æquitati,
nisi de voluntate contraria appareret.& tunc dic,vt s̃. secundum
d.n.vtique & iustitię,& veritati.Quid enim interest veritate con-
siderata,vtrum dicatur eligo , vel postulo , vel nomino ? vtique
nihil,vt patet.C.communia de le.omne verbum.C.de dona.l.fin.
& C.de formu.& impetra.subla.in rubro & in nigro.in eo,quod
leg.& no.j̃.de procu.petitio,& de iud.dilecti & de testa.cum tibi.
Sed verum est,ꝙ in hac materia vtimur subtilitate , & rigore.vt
patet in eo,quod legitur & no..j̃.ti.j.quia propter.& c. in Genesi.
quæ autem sit ratio,consideret legislator, nam ex quo ita placet
legis habet vigorem.Insti.de iure natu.§.sed & quod principi.sed
7 & consideret,quod no.j̃.de voto. magnæ.§.i. sed nec † omnium
quæ a iure tradita sunt,ratio reddi potest.ff.de leg.non omnium.
Sin autem vis secure procedere dic. eligimus & postulamus talẽ
a secundum quod de iure melius valere potest.ᵃ secũdum d.n. Sed
contra,quia nulla forma seruatur, ergo pro parte electionis non
valet,quod agitur.j̃.tit.j. quia propter.§.aliter.Solutio caueant in
hoc casu.ex quo concordes sunt,ꝙ recurrant ad formam com-
promissi,& per compromissarium sic faciant pronunciari, secũ
dum quod legitur,& not.j̃.tit.j.quia propter.§.j.& ij.Item contra,
quia talis consensus non est certus neque purus,sed potius condi
tionalis mente considerata. secundum quam nihil aliud est di-
ctum,quam si ita diceretur.eligimus talem , si sit eligibilis,alio-
quin postulamus.talia autem vota reprobantur. extra d.n.de ele.
in electionibus,lib.vj.Sed potest responderi , ꝙ aliquæ prouisio-
nes fiunt,in quibus si aliqua exprimantur, effectum nullum ha-
bent.quæ si verbis tangatur,quamuis idem significãtibus,omni-
no valebunt.ff.de hære.insti. si quis Sempronium. sic & testator
potest dicere,ꝙ si testamentum suum non valet,vt testamentum
8 valeat iure codicillorum.C.de codici.l.fi.Sed & conditiones † quę
tacite insunt,talia non viciant. ff.de condic.& dem.conditiones.
quæ nec simoniam inducunt,vt no.j̃.tit.j. significasti.Quinimo
cum de præsenti eligatur,& postuletur,siue sit eligabilis, siue po-
9 stulabilis,statim pro altera parte tenet,nam & † conditionalis pu
ra obligationem non moratur.Insti.de verborum ob.§.conditio
nes.cautius tamen proferent si dicant . eligimus & postulamus
b pro ea parte,pro qua de iure tenet, vel eligant in postulandum,ᵇ
vt no.j̃.eo.c.fi. Porro ineligibiles omnes illos, & solos dicendum
est,qui sine dispensatione eligi non possunt. Quid de criminoso?
R̃n.eligibilis est.& inde est.ꝙ quamuis criminosus electus fuerit,
si postea pœnitentiam egit,sine dispensatione episcopatum reti-
net , nec tenetur renunciare,vt no.j̃.ti.j.dudum.ij.§.tandem.secũ
10 dum d.n.vtrunque videtur falsum,criminosus † enim ineligibi-
lis est,vt patet,j̃.e.ti.§.nos igitur.& j̃.ti.j.cum in cunctis,§.j.ibi,qui
etiam vita &c.nisi dicas d.n.intellexisse de omnino occulto, qui
11 conuinci non potest de quo non habet ecclesia † iudicare.j̃.de sy-
mo.sicut nobis.in fi.Sed si in promotione sua vitium suum ta-
cuit,& sic sine dispensatione promotus fuit, est modis omnibus,
remouendus,vt legi.& nota.j̃.de cor.vitia.exposuisti.& probatur
xxiiii.distin.c.fi.Item quod no.hic d.n.scilicet quod subdiaconus
eligibilis est non obstante,quòd sine licentia episcopi sui transi-
re non potest pro eo,quod electioni de se factæ potest libere con-
sentire:non videtur bona ratio , nam & episcopus potest libere
consentire.Sed quia sine licentia papæ non habet liberum vola-
tum,eligi prohibetur,& hoc est , quod notant iura, quando di-
cunt liberum volatum,nec negant,quin habeat liberum consen
sum.j̃.eodem.c.fi.j̃.de renun.nisi cum pridem.in fi, quicquid ta-
men dicatur , nec consentire potest episcopus postulatus, quod
dic,vt no.j̃.e.c.fi.circa prin.sed nec est alius inferior ita astrictus,
sicut episcopus vel cardinalis, qui & postulatur,j̃.eodem.bonæ.j.
sed nec omnium ratio reddi potest,vt idem d.no. hic dixit. & s̃.
no.Dic ergo de hac materia,vt plene no.j̃.eodem.c.fi. & j̃.de re-
nuncia.admonet.[Et petens.]scilicet. a nobis.[Fauentes.]scilicet
nos,alias faciendæ.[Translationi.] De ecclesia Altissiodoren.ad
Senonensem,quam alius concedere non posset, vt j̃ de transla.
episco.c.j.& s̃.de consue.cum venerabilis.¶ Verum]ii.pars.[Cõ-
stabat.]Supplet hic dominus papa de facto,quod constat ei tan-
quam iudici.quod dic,vt no.j̃ e.bonæ.j.[Interdicti sententiam.]
Latam in terram Regis,quod mortuo archiepiscopo res archi-
episcopalis mensæ occupauerat , vt j̃.§.nec valet.quod fieri non
deberet,etiam si seruus fuisset.j̃. de succes.ab intesta.ca.ij. Alij di-
cunt,ꝙ propter vxorem suam,quam dimiserat.j̃.qui fi.sint leg.ꝑ
venerabilem.§.videbatur. Alii.ꝙ propter guerram regis Anglię.
j̃.de iudi.nouit.non est multum curandum. [Quod.] scilicet ꝙ
non seruasset.[Non negauit]Hic tamen taciturnitas pro confes
sione non habetur.secundum d.n.Tu dicas non negauit, immo
12 confessus fuit.Et est hic ar.ꝙ confessio procuratoris † nocet do-
c mino.ᶜsic.j̃.de capel.mona.dilectus. & de sen. & re iudi.suborta.
Sicut confessio aduocati j̃.de appel.cum causam.& de test.olim.
de hoc j̃.vt lite non contesta.c.j.& de causa pos.cum olim.Dicas
ꝙ semper obest domino.ff.de condi.inde.l.si procurator.sed tene
tur domino,vt ibi.& ff.de do.ex.si procurator in fi.& hoc nisi ex-
cedat fines mandati.j̃.de offi.dele.cum olim abbas.[Requisitus]
s.vtrum seruasset necne.& est ar.ꝙ de facto licet supplere iudici.
quod dic,vt no.j̃.eodem.bonæ.j.§.j.Sed contra, quia non debuit
inquiri nisi fama præcedente.j̃.de accu.qualiter.ij.Sol.illud locũ
habet,quando quæritur de crimine iam promoti ad hoc , vt pu-
niatur,hic vero loquitur,quando quæritur de persona,& qualita
13 te eius antequam confirmetur,siue promoueatur,† quæ nõ sine
diligenti inquisitione promoueri debet ad beneficia siue ordi-
nes,& maxime quando q̃ritur de postulatione, quæ ex gratia pẽ
det.j̃.e.c.iii.& c.pe.vt patet.j̃.ti.proxi.c.iii.& c.cum nobis olim.§.
his igitur.& c.scriptum & ca.nihil.est.xlvii.distin.de Petro.xxiiii.
distin.quando episcopus.Hæc autem inquisitio de plano fit sine
iuramento,nec in specie quæritur de crimine promouendi , sed
in genere.sicut alias. ff. de quæstio.l.j.§ .qui quæstionem.de ætate
tamen quærendum est, nec non de scientia, moribus,irregulari
14 tate,& natione personæ † & fama. quæ etiã sola impedire potest.
xxxiii.distin.laici.j̃.de accu.omnipotens. Ad hoc.j̃.de cleri.pereg.
c.j.j̃ de purg.cano.constitutus.xxxiii.dist. quando eps.Et idem fit
de accusationibus clericorum.ij.qõ.vii.si qua sunt.& c.seq.sed &
in his sufficit habere literas testimoniales,dummodo promouẽ-
dus contradictorem non habeat, & infamia non laboret.ij.q.vii.
criminationes.vii q.j.qualiter.lvi.distin.c.fi.viii.q.iij talia j̃. de cle
ri.pere.c.j.j̃.de præben.in Lateranen.Idem etiam est tenendum,
15 quando aliqua † ecclesia visitatur.j̃.de offi.or c.j.j̃.de sta.mona.in
singulis.& c.cum ad monasterium.x.q.j.decernimus.& c.episco-
pum.xviij.q.fi.visitandi non semel.& expressius extra d.n.de cen-
si. Romana.§.sane.lib.vj.vbi de hoc. Idem quando fit inquisitio
generalis tam in capite,quam in membris alicuius ecclesiæ.j̃.de
re iudi.cum I.& A.in quo tamen casu recipiuntur testes, & iurãt
dicere veritatem de omnibus reformandis,& corrigendis, atque
criminibus,exceptis occultis.j̃.de accusa.qualiter.j.vbi de hoc.In
speciali vero inquisitione non iurant de omnibus,neque occul-
tis,sed de his tantum,de quibus copia facta est infamato,vt patet
j̃.de accu.qualiter.ii.r̃n.j. & §.debet.s̃m d.n.cuius est mens totius
16 huius gl.Sed nũquid infamatus † cogit de his iurare,& dicere ve-
ritatem?dissentio est. Tu dic,vt ibi not. [Allegans.] s.idem magi-
ster.[Tenebatur.]s.eps.[Quod.]i.quia alias quę.[Qui.]s. cardina
lis j̃.de ap.nouit.[Peruenisset]Bona videbatur allegatio quia qui
17 libet † præsumitur ignorans,nisi probetur sciens.ff.de proba.verᵒ.
18 & de admi.tu.hoc autem.& † decretum non ligat ignorantes.ff.
de decr.ab ord.fa.l.vlt.lxxxii.disti.proposuisti.& s̃.de const.cogno
scentes.nec sufficit procuratori denunciare.ff. de peti.hære. item
veniunt.§.petitam.Sed hæc allegatio eliditur per contrariam præ
sumptionem.præsumitur enim sciens per hoc , quod sequitur.s.
quia sententia publice lata fuit,& cœpit a pluribus publice obser
uari,ar.ff.de insti.act.§. sed & si pupillus.§. præscribere.xvj.distin.
quod dictis.xii.qõ.ij.qui &. humanis.j̃.de præsum. quanto. & ca.
19 quosdam.lata enim † cupa est ignorare,quod omnes sciunt.ff.de
ver.sig.late,j̃.de elec.innotuit.§.parcentes.j̃.qui mat.ac. pos.cum
20 in tua.sic † vna præsumptio per aliam eliditur,vt ff. de rest.in inte.
21 diuus.j̃.ti.j.cum inter R.§.fi.In occultis autem bene potest † igno-
rantia allegari.j̃.de senten.excom.si vero xxxiiii.qõ.ii.in lectum.
& in primis concor.¶ Quod nec sufficit.]s.rationes,quæ allegatę
sunt ad excusationem epi.& est iii.pars.[Ac publice.]Sufficit, ꝙ
publice lata sit,etiam & si non sit ibi seruata solennitas illa , quæ
traditur xv.qõ.iii. debent.in promulgatione autem legis non est
malum,si dicatur solennitatem seruandam.C.de leg.l.humanũ.
22 secundum d.n.[Promulgauit.]sufficit † enim ędictum proponi
in publico,quamuis ad citatum non peruenerit.j̃.de dolo. & cõ-
tu.causam quæ.ff.de dam.in fec.l.iii.§.toties. C. de anna excep. vt
perfectius. & de iudi properandum.& C.quomodo.& quando iu
dex.ab eo iudicato.& l.ea,quę.& in Authen.vt spon.lar.§.ad hæc.
Nec obstat.ff.quæ senten.sine appel.rescin.l.j. §. item cum ex edi
cto:quia ibi non fuit solenniter propositum,vel intelligitur quan
do non latitat secundum quosdam. Alii dicunt , ꝙ non valet ci-
tatio , nisi ad personam citandam peruenerit , vel ad domum.
quod dic,vt legitur,& notatur.j̃.de dolo & contu.c.fin.in hoc ta-
men casu,in quo hæc loquitur decre.videtur,quòd sola fama suf
ficiat.j̃.de senten. excommu. cum desideres.§. secundę quæstio-
ni.s̃.de rescrip.cum contingat.nam in dubio.tutius est abstinere.
j̃.de cleri.

ADDITIONES.

a ¶Valere potest.Vide hodie tex.in c.infra.eod.ti.lib.6.& glo.ibi.in uer. sit vbi reprobatur hęc forma.nisi in casu ibi per gl.posito.

b ¶Eligant in postulandum.Dic quod ista forma est damnata. per dictũ c. c.infra eo.ti.li.6.

c ¶Confessio procuratoris nocet domino.Adde procuratoris dolus,delictum,contumacia seu factum vel confessio in faciendo,uel in non faciẽdo,an & quando noceat domino plenissime per do.Ab.in c.j.infra.ut li. non contest.Tex.& Bar.in l.certum.§.sed an & ipsos.ff.de confes.& Spec. ti. de proc..§.4.uer.cæterum.& seq.

j̃.de cleri.ex.mi.illud.nisi sicut no.j̃.de appel.dilectus.in fi.[Con-
stitutio.] s.quæcunque.[Editur.] post duos menses non habet lo
cum excusatio,vt no. s̃. in salutatione proœmij super verbo. Bo-
noniæ.Arg.j̃.de sent.excomm.nouerit.[Ipsius.] scilicet constitu
tionis.[Iudicare.]alias inculcare. Quia non sufficit pergamenũ .
[Teneatur.] scilicet quilibet subditus,vt s̃.de constitu.ca.j.& vlti.
[Quod] alias qui.[Sárdicen.] xvj.dist.ꝙ dicitis.[Illud.] scilicet cõ
cilium.[Credendi.] i.non facile creditur eis,quin ad ipsos perue-
nerit.[Idem.] s.concilium.[Illos.]s.qui non seruabant.¶ Nec va
let.] iiij.pars [Propriam terram.] Necessaria fuit interpretatio ,
a quia cum dicimus suum,vel ipsius domino actionem damus , ᵃ
vt ff.de rei vend.in rem.C.de rei ven.dote.ff.de religio. & sump.fu
ne.l.j.§.ĩ locum.sed hic large sumitur pro terra illorum,'qui Re
gi adhærebant.sic.ff.de verborum signific.liberorum.sed & iusta
fuit interpretatio.Si exponas,quod sequitur.adhærebat.i.Regi in
delicto fauebat.vnde & erant excommunicati,tanquam in deli
cto participantes.j̃.de sent.excommu.nuper.& ca.si concubinæ.
quinimo & terra Regis erat : quia de feudo & iurisdictione sua
erat,& ipsum distringebat.j̃.de verborum significa.pupillus.§.ter
ritorium.vnde & ratione delicti domini potuit interdici.j̃.de of-
fi.dele.sane quia.& de spon.non est vobis.[Interpretatus.]scilicet
ex plenitudine legationis,vel de speciali mãdato,vel vice nostra,
& nos ratificamus.si.j̃.c.proxi.alias contra.j̃. de iudi. cum venis-
sent. & j̃.de senten.excommu.inter alia.xi.q.j.§.ex his omnibus.
C.de leg.l.fi.Scripsit autem hic expresse dominus noster, ꝙ & si
ex vi verborum positorum in literis apostolicis hoc facere neq-
uisset,quia tamen generalis legatus erat,ratum debet esse , quod
fecit authoritate legationis,vt sic in dubio potius valeat res , quã
pereat.j̃.de verborum significa.abbate.§.contra ꝙ fuit.& nota.j̃.de
verborum sign olim.Item in hoc casu interpretatio legati papæ
est,& causam papæ agebat legatus vtiliter,vnde debet esse ratum
vt ff.de nego.gest.sed an vltro.§.j. nec mirum si interpretatio sua
tenuit,nam & quilibet iudex de causa,de qua agitur coram eo,in
terpretatur legem.ff.de legi.non possunt.& l.seq. s̃m dominum
nostrum:veruntamen proprie loquendo eius est interpretari, cu
ius & condere,vt leg,& no.j̃.de senten.excom.inter alia.§.j. vnde
& legatus propriam constitutionem interpretatur.j̃. de verb.sig.
ex parte.iij.& accedit,quod no.j̃.de appel.constitutus.§ j.Ideo cir
23 ca hanc materiam est notãdum,ꝙ est † quædam interpretatio ᵇ
b generalis,& necessaria,& in scriptis redigenda, vt principis, sicut
probãt iura proxime inducta.Alia est generalis & necessaria, sed
non in scriptis redigenda,vt consuetudo:habita tamẽ distinctio
ne,vtrum consuetudo sit generalis & c.quod dic,vt no.s̃.ti.j.cum
dilectus.§.dictus.super verbo,interpres. Tertia non generalis, sed
necessaria & in scriptis redigenda,vt iudicis,vt ff.de legi.non pos-
sunt.& l.nam vt ait.argu.ff.de re iudi.Paulus.j̃.de appel.cum ces-
sante.ff.de præto.stipu.in prætorijs.Quarta aliquando vtilis & ne-
cessaria,non tamen generalis,neque semper sequenda, neque in
scriptis authenticis redigenda,vt magistri.C.de profes.l. vnica.li.
x.vt patet in his,quæ no.j̃.de sacra vnct.c.vnico.§.penul.super ver
bo,mentiuntur.contra.j̃.de deci.c.j.& ff. de dam.insect.si edibus.
So.s̃. ea.gl.quando dicit,nec semper, quia aliquando sequẽda est
maxime iure deficiente,vt in contra.Vel dic, ꝙ quandoq; appro
batur,& in corpore iuris redigitur, & clauditur. vnde postmodũ
ab omnibus est sequenda.vt s̃.de consti.c.fi.in fin.[Quæ.] s.terra.
[Sed inde.] scilicet quod procedit,& quod sequitur.& est. v.pars.
[Metropolitanam.] xii.dist.de his.j̃.de spon.du.tuas.¶ Nos igit.]
vi.pars.[s̃m apostolum.]ij.Chorin.x.ca.& in promptu habentes
vlcisci omnem inobedientiam.[Vlcisci.] Iuxta illud.

Parcere subiectis,& debellare superbos .

Et alibi.Sicut bellanti & resistenti violẽtia redditur,sic victori ca-
24 pto † misericordia iam debetur.xxiij.q.j.noli.in si. Sed etiam pa-
25 pa † potius debet parcere,cui sanctitas ignoscendi gloriam dere-
linquit.C.de episco.& clericis,si quis in hoc genus . sed & Cęsari
dictum est.

Qui vincis semper,vt uictis parcere possis .
Parcere prostratis sit nobilis ira Leonis .

Ad hoc xl.dist.disciplina.[Contemptus.] ii.q.3.quanto.nam fa-
26 cilitas † veniæ incentiuum tribuit delinquẽdi,vt j̃. de vita & ho.
cle.vt clericorum.§.ne vero.23.q.4.est iniusta. [Canonicas.] 28.
27 dist.quia sunt culpæ.nec † remanere debent maleficia impunita
j̃.de senten.excomm.vt famæ.ff.ad l.Aqui.ita vulneratus.& de so
lu.Stichum.§.j.[Personam.] quasi dicat.vitiũ fuit materiæ,non
artificis.ff.ad l.Aqui.si seruus seruum.§.si calicem.& locati, & cõ
ducti.item quæritur.§.si Gemma.& l.fin.[Propter postulatam.]
28 Qui † enim interdictum non seruat, ab officio est remouendus ,
vt j̃.de cler.excom.postulastis.§.quæsiuistis.& irregularis & suspẽ
sus est,vt hic satis innuitur.& j̃.titu.j.cum inter.R.& arg.xi.q.iij.si
quis episcopus damnatur.s̃m d.n.& j̃.de excess.præla.c.fin.vbi de
hoc.[Personam.]Redditur ergo ineligibilis,vt patet in eo, quod
leg.& no.j̃.ti.j.super eo.¶ Licet autem.] 7.pars. [Non conuenie-
bat.]Eo ipso,ꝙ discrepabat.C.de iudæis & cęl.cęlicolarum. in fi.
& c.t hic expressum,arg.ꝙ qui scienter eligit sibi dissimilem quo
ad obedientiam,puniri debet , & ꝙ eligendus debet eligentibus
conuenire.[Postulastis.] Quod patet,quia cum vos & c.[Abusi]
s.talem eligendo,seu postulando.[Ideo.] s.quia abusi estis.[Priua
re.] i.priuatos ab eligendo hac vice repellere,& sic Lateran.con
cilium.j̃.de elec.cum in cunctis.ad postulantes extenditur,vt hic
& j̃.eo.bonæ.ij.§.vlti.& j̃.c.proxi.& de elect.scriptum.§.fi.hoc iõ,
29 quia † per postulationem peruenitur ad electionem, & prohibi-
to vno prohibetur & omne illud,sine quo prohibitum stare nõ
potest, argu. s̃.de consti.nam concupiscentiam.& ff.de spon.ora
tio.ꝯ.j̃.eo.c.vlti.Sol.ibi,& adde,quod no.j̃.de procur.tuæ.

ADDITIONES.

a ¶Actionem damus.Adde gl.& Panor.in ueibo,quæ Regi hanc,ubi d. Ab. declarat verba hic posita.& tractat de genitiuo & de pronominibus.

b ¶Interpretatio multiplex.Adde de multiplici interpretatione.Item quis possit sententiam interpretari,quam interpretationem potest iudex facere.Quot mõdis sumitur interpretatio.an in tali interpretatione sentẽtiæ debet pars citari,an unus iudex possit interpretari sentẽtiam sui prædecessoris.An ab iniqua interpretatione possit appellari.Bar. plenissime. in l.ij.ff.de appel.& pulchre per do.Abb.hic in glo.interpretatus.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes indignum scienter priuantur iure eligendi ipso iure.*
2 *Eligendi potestate qui sunt ipso iure priuati.*
3 *Appellatio iniusta non impedit electionem secus in postulatione.*
4 *Eligere qui non possunt ipso iure duæ sunt regulę eorum.*
5 *Maior pars capituli si eligat indignum utrum ad minorem partem deuoluerunt.*
6 *Electores si facti sunt indigni præter unus an ille solus potest eligere.*
7 *Vnus non facit collegium.*
8 *Consecratio episcopi per unum solum fieri non potest.*

CAP. II.

Ratum. Cassatæ postulationis,literæ suppres-
sio,& cardinalis monitio,eiusdem ꝑ
partem capituli maiorem conatæ innouationis re
pulsio.& per minorem partem saniorem tamen fa-
ctæ postulationis admissio.papalis approbatio. [Quorum.] s.ca
nonicorum.[Authoritate.] i. per nos non admissa.s̃.ca.proxi.§.
nos igitur.[In fraudem.] Tamen nihilominus &c. vt canonicæ
&c.¶ Cumque plures.]ij.pars.[Eorum.] s.canonicorum.[Postu
lationem.] Altissiodoren.Episcopi,vt s̃.cap.proxi.[Niterentur.]
Postulando eundem Altissiodoren. & male, cum vitio personæ
cassata fuisset postulatio. vnde ipso iure postulatio nulla fuit , &
ideo dicit,niterentur.q.d.de facto,quia de iure non poterãt. secus
si vitio electionis,nisi simonia interuenisset,vt j̃.de elec . super eo.
[Quidam vero.] s.ex canonicis. [Quodam modo.] quia solum
de facto,vt s̃.no.[Priuilegium.] De gratia enim erat ꝙ nunc ec-
clesiæ prouiderent,quia de iure potuissent priuari.s̃.c.j.§.fi.quini
1 mo & ipso iure priuati sunt † qui scienter indignum eligunt.j̃.ti
j.cum in cunctis.siue postulant,vt hic.& s̃.eo.c.j.maxime,ex quo
semel est reprobatus,ar.C.sen.rescin. non poss.l.fi. & sic defectus
personæ ipso iure priuat.Secus in defectu formæ, quia tunc non
sunt priuati,sed priuandi,vt no.j̃.ti.j.quia propter.§.qui vero.Nũ
quid ergo priuatus est ipso iure,qui eligit illegitimum, qui postu-
landus esset? sic.Nec obstat.j̃.tit.j.innotuit.quia intelligi debet, ꝙ
ibi potestas eligendi de gratia restituta fuit,sicut & s̃.c.j.§.fi.& cõ
probatur hoc in eo.cap.innotuit.§.parcentes.vbi de hoc. Sunt &
2 alij,qui iure eligendi priuati sunt ipso iure.Primo † qui eligit per
authoritatem laicalis abusus.j̃.ti.j.quisquis.Secundo qui eligit se-
mel reprobatum,vt hic,vel alias scienter indignum,vt no.s̃.Ter-
tio qui eligit postulandum,qui nullo modo eligi potest,vt j̃.titu.
j innotuit.§.parcentes.& quis sit hic no.j̃.eo.c.fi.Quid in conuer-
so casu.s.vbi quis eligendum postulauit, nunquid est priuatus ip-
so iure? Dic ꝙ non.imo licet eundem,vel alium eligere. Et est ra
tio,quia & si postulandum postulasset, liceret omnino resilire.j̃.
eo.bonæ.ij.& ad alium recursum habere.Nec obstat lapsus tem -
poris.j̃.titu.j.ne pro defectu.Vel dic,vt no.s̃.eo.c.j.respon.j. super
verbo, postulastis.versic.quid si postulauerit eligendum.& sequ.
Quarto qui recipit,vt prælatum electum , vel postulatum,cuius
electio vel postulatio nulla est,vt j̃.tit.j.bonæ.j.respon.j.in fi.& §.
fi.Quinto excommunicatus & suspensus.s̃.de consue. cum dile-
ctus.§.quia nobis.Sexto qui non eligit infra tempus congruum.
j̃.titulo j.ne pro defectu.j̃.de concessione præben.ca.ij. & hoc ex-
presse probatur.eo.ti.dilectus.j̃.de supplen.negli.præla.c.fi. Septi -
mo qui post appellationem interiectam postulat.infra titũ.j. bo-
næ.j.respon.j.in fi.& §.fi.Nunquid idem in illo, qui post appella-
tionem eligit? non,ratio diuersitatis hæc est,quia electionem,cũ
3 ordinaria sit,nulla † appellatio,nisi iusta sit impedire potest,vt le
gitur,& notatur.j̃.tit.j.cum nobis olim.§.i.& ca. cum inter cano-
nicos.§.penul.Postulationem vero impedit appellatio etiam ex
falsa causa emissa,cum non debeat fieri,nisi in concordia, vt in-
fra.capitulo.j. & ii. secundum dominum nostrum. Alii contra.
Dicas,quod vbi fit postulatio sine causa , nec duæ partes concor
dant, vera est sententia.secundum dominum nostrum . Si vero
fit ex causa,& a duabus partibus , vera est opinio aliorum , nam

talis poſtulatio vincit electionem.ĩ.tit.j.ſcriptum.vbi de hoc.& ſi
fortior eſt,multominus impediet eam appellatio,quam electio,
argu.ĩ.de tranſla.epiſc.inter corporalia. Octauo laicus non dico
priuatus eſt,ſed nullo iure eligere poteſt.ĩ.tit.j.ſacroſan.& c.Maſ-
4 ſana.De his† vero,qui ipſo iure priuati ſunt, vel nullo iure elige-
re poſſunt,duæ tradunt regulę.Prima eſt,ꝙ electio facta eis non
vocatis tenet,cum enim nullum ius habeant,non poſſunt agere
ex contemptu.nec expedit, ꝙ ante electionem ſuper hoc litige-
tur,ſed ſufficit,ꝙ de hoc poſtea fiat fides,antea etiam ſi is , qui di-
cit ſe ius habere,duxerit appellandum.ĩ.de ſupp.ne præla.c.ſi.ĩ.ti.
j.Cumana.ſed caueas, ne in quaſi poſſeſſione reperiatur. ĩ.tit.j.in
Geneſi.Secunda regula eſt,ꝙ quandocunque electio,ſiue poſtula
tio pronunciatur nulla propter vitium perſonæ nominatæ,tunc
ipſo iure priuati ſunt eligentes,ſiue poſtulantes.ĩ.tit.ĩ.cum in cũ
ctis.§.clerici.ſecundum dominum noſtrum , cuius eſt tota hæc
gloſſa.Aliquibus tamen additis,& aliquibus declaratis,ſed & alij
multi caſus ſunt,in quibus nulla eſt electio ipſo iure , vt nota.in
ſumma de elect.§.& qualiter.ver.& caſus.& ſequen. [Amiſiſſe.]
& ideo ſubaudi,quia &c.[Abuterentur.] s̃.c. proxi.§. vlti.xi.q.3.
5 priuilegium.[Licet pauciores.] Hic patet,quod ſi maior pars †ca
pituli eligat indignum,vel poſtulet,ius eligẽdi ad minorem par-
tem deuoluitur,vt ĩ.ti.j.cum Vinton.& c.bonæ me.j.Quid ſi om
a nes [a] delinquunt præter † vnum.nunquid ille ſolus eliget,vel po
6 ſtulabit? Vin.Lau.& T.dixerunt, ꝙ ſic. non tamen ſeipſum.ĩ.tit.
j.qualiter.ĩ.de iure pa.per literas.& viij.q.j.in ſcripturis. Ioan.con
tra.ĩ.titu.j.bonæ.ij.lxv.diſt.ſi forte.Goffr.ſequens opinionem Ioã.
ſcripſit hic vnum ſolum non poſſe eligere tribus rationibus.Pri
ma ratio eſt,quia electio non valet,niſi vbi duo vel tres &c.vt ĩ.ti
7 tu.j.cap.j.Secunda,quia † vnus non facit collegium.ff.de verbor.
ſignifi. Neracius. ff.de leg.j.ſi grege.Tertia quia non poſſet ſeruari
aliqua formarum,quas habes ĩ titu.j. quia propter . Satis autem
putauit,ꝙ iſte vnus poſſet a ſuperiore petere , vt eccleſiæ prouide
ret.Ego puto,quod vnus ſolus ius collegij retineat , & ſi collegiũ
eſſe deſierit.ff.quod cuiuſque vniuer.ſicut municipium.in fin.Et
8 hoc idem probat.c.ſi forte.ſed ibi eſt tale negotium.ſcilicet † cõ
ſecratio epiſcopi,quæ per vnum ſolum expediri nõ poteſt, vt pa
tet.ĩ.de tempo.ord.ſi archiepiſcopus.& capi.ſequenti.Hoc etiam
patet per legem,ſi grege.quia & ibi vnum caput tanquam Grex
vendicatur.ad idem.ff.de rei vend.l.j.§.vltimo.& l.ij.& iij. Et aſſe-
ro,quod & ſi vnus ſolus eligere nõ poſſet,electionis proprie ſum
pto vocabulo,vt argumen.ĩ.ti.j.in Geneſi. Nam & improprie po
nitur.ĩ.tit.j.cum eccleſia Vulterana.& de conceſſ.præb. dilectus.
tamen vnus ſolus eccleſiæ prouidebit, non obſtantibus rationi-
bus Goff.& in eodem concordat.dominus noſter,vt patet in eo,
quod no.ĩ.tit.j.cum nobis olim.§.j.ſuper verbo, accedere volue-
runt.Et hanc prouiſionem faciet de conſilio religioſorum,ſicut
& vides,quando poteſtas capituli ad ſuperiorem deuoluitur. Nã
ſuperior vnus & ſolus eſt,& tamen eccleſiæ prouidebit de religio
ſorum conſilio.vt ĩ.tit.j.cum in cunctis.§.vltimo.& c.ne pro de-
fectu.& de conceſſ.præb.c.ij.in fi.Sicut etiam fit , ſi capitulum in
vnum ſolum transferat poteſtatem.ĩ.ti.j.cauſam quæ. quamuis
quidam dicant illud hodie fieri non poſſe. nec in hoc caſu dico
prouiſionem ſingularem,ſed communem.quia nõ reſpicio ſin
gularitatem perſonæ,ſed ius communitatis in ipſum redactum.
Argu s̃.de reſcrip.paſtoralis.reſpon j. Dico etiam , quod ſeruatur
mens concilij.quia propter,quod factum fuit.propter diſcordias
vitandas.Sed nemini cõueniet,qui ſecum diſſidet ipſe.Et hoc ap-
paret in ſecunda forma,& in electione,quæ fit per inſpiratione.
Nec obſt.ca.bonæ.Nam ibi ideo non valuit electio ab vno facta
quia dixit ſibi ius,vt bene probat litera a contrario ſenſu, & pro-
batur.ĩ.tit.j.venerabilem.§.obiectioni.verſic.& ex eo,quod dic,vt
ibi no.Sed & inuenio,ꝙ vnus eligit.ĩ.de conceſ.præben. dilectus.
reſpon.j.& ĩ.de renun.poſt tranſlationem.[Ad eorum.] ſcilicet,
qui cum poſtulauerunt.[Apoſtolica.] quaſi dicat,de noſtro ſpe-
ciali mandato,vel vice noſtra. & nos confirmamus , vt ſequitur
in fi.alias non poſſes,vt s̃.titu.j. cum venerabilis. & probauit.ĩ.de
offi.leg.niſi ſpecialis.& c.poſt tranſlationem.Si.no.s̃.eo.c.j.§. nec
valet.ſuper verbo,interpretatus.[Prouidiſti.]ſcilicet eiſdem.alias
promouiſti.& eſt idem ſenſus.Hoc autem verbo ideo eſt vſus, vt
det intelligere,quod poſtulatio non confirmatur , cum nihil iu-
ris conferat.Ideo ſuperior ius , quod nec ortum eſt , confirmare
non poteſt,ſed de poſtulato debet potius prouidere , ſiue ipſum
promouere,ſed magis vſitatum eſt,& magis congruit iuribus,ꝙ
poſtulationem admittat ſm dominum noſtrum , quod dic , vt
ple.no.ĩ.ti.j.cum monaſterium.¶ Nos igitur] iii.pars.[Ipſum.] ſ.
epiſcopum.[Abſolutum.] ſubaudi nihilominus, ꝙ a te &c.

ADDITIO.

a ¶Eligendi poteſtate omnibus electoribus præter vnum priuatis nunqd ille ſolus eliget,vel poſtulabit.Adde gl.hic in ver.pauciores. quæ concordat cum iſto.vide d.Abb.in d.gl.qui pulchre diſcutit & ampliat hanc materiam vtrum ius vniuerſitatis uel collegij poſſit reſidere in uno ſolo.Adde etiam gl.& Bar.in l.ſicut.ff.quod cuiuſque uniuerſitatis.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis habet alas ligatas,ſicuti Epiſcopus.*
2 *Omnes de facili in vnum,non conueniunt.*
3 *Iudex ſupplere poteſt,ubi a partibus minus dictum eſt,& quomodo.*
4 *Iudex ſupplet de facto,altera parte abſente.*
5 *Cardinales communem impendunt ſolicitudinem pro ſtatu eccleſiæ generalis,ſicut & papa.*
6 *Vtilitas publica præfertur priuatæ.*
7 *Conſuetudo eccleſiæ Roman. facit ius.*
8 *Præſentato fit iniuria,ſi non admittitur.*
9 *Præſentantibus fit iniuria,ſi præſentatus idoneus ſit & non admittitur.*
10 *Superior aliquando tenetur diſpenſationem de gratia concedere.*
11 *Electio facta a minori parte capituli,utrum ualeat,ubi maior peccauerit.*
12 *Superior ſi non concedit poſtulatum , ad proximum ſuperiorem recurrendum.*
13 *Gratia requiritur in confirmatione electionis.*
14 *Papa quicquid facit,gratia eſt.*
15 *Poſtulato non acquiritur ius ex poſtulatione.*
16 *Iuris neceſsitati ſubijcitur,quicquid iudicis poteſtati permittitur.*
17 *Iudicis officium eſt attendendum,in poſtulatione.*
18 *Electio debet eſſe canonica & quando eſt petenda confirmatio electionis.*
19 *Poſtulatione præſentata ſuperiori,ab ea recedi non poteſt.*
20 *Ius acquiritur,ex nominatione.*
21 *Poſtulatio,& nominatio differunt.*

CAP. III.

BOnæ me. Duæ poſtulationes in diſcordia factæ ſimul.Vnius admiſſio,& ratio quare.Alterius repulſio.& ratio quare.Prouiſionis faciendæ monitio.[Presbyterum cardinalem.]Quamuis ergo alius presbyter poſſit eligi,cardinalis tamen eſt poſtulan
1 dus Habet † enim alas ligatas.ĩ.de cleri.non reſid.cap.ij. ſicut &
epiſcopus.ĩ.eo.c.fi.Alii dicunt,ꝙ cardinalis eligi poteſt.ĩ. tit.j.ec-
cleſia.ii.ſm quos verbum poſtulauerunt,quod ſequitur,ponitur,
proprie quo ad epiſcopum,improprie quo ad cardinalem.ſi.no.
s̃.de reſcrip.plerunque.quod dic,vt no ĩ.tit.j.eccleſia ii. [Poſtula-
2 uerunt.]Et ſic in diſcordia, quia † nec de facili omnes in vnũ cõ
ueniunt,vt no.s̃.eo.c.j.ſuper verbo,tandem.¶ Nos igitur] ii.pars.
[Auditis] Chiis.[Fuerant] Inter partes poſtulantium.[Allegare]
3 Habes hic,ꝙ † iudex ſupplere poteſt [a],vbi a partibus minus dictũ
a eſt,quod intelligo de iure & de facto, vbicunque vertitur pericu-
lum animæ,arg.ĩ.tit.j.cum nobis olim.§.his igitur.& de exce.ex-
ceptionem.& vbi læditur publica vtilitas,arg.C. de procur.mili-
tem.ff.de poſtulando.quos prætor. alias autem ſupplere non de-
bet de facto,niſi de eo quod ſibi conſtat tanquam iudici.ſic.s̃.eo.
c.j.§.j.ſuper verbo,conſtabat.& ſic intellige.ff.de pet.hære.l.fin.C.
de tempo.appel.l ii.§.vlti & C.de appel.l.fi.Inſtitu.de acti.§.ſi mi-
nus. ff. de ædil. edic.ſi bouem.§.aliquando.& ĩ de iudi.examina-
ta.ĩ.de conceſſ.præbẽ.ex parte Aſten. Item de facto,quod nouit
tanquam Deus nunquam ſupplebit,vt ĩ.de offic.ordi.ſi ſacerdos.
De iure autem ſupplere poteſt indiſtincte.vt hic.& C. vt quæ de-
ſunt aduoca.l.vnica.Inducendo.ſ.bonam legem, vel bonum ca-
pitulum.& ſedendo non ſtando , ne partes aduocati ſumere vi-
deatur,vt C.de poſtulando.quiſquis.Dixerunt etiam aliqui,ꝙ iu
4 dicis officio ſubuenitur.ff.de pet.here.l.vlt.Item quod iudex † ſup
plet de facto altera parte abſente,vt in dictis.ll.C.de tempo.appel.
& de appellationibus. ſed præſentibus partibus non ſupplet , niſi
in caſu.rene,vt dixi.[Eccleſiæ generali.]Quæ vnica eſt,vt no ĩ.de
tranſlat.epi. inter corporalia.ſuper verbo,fortius. Et nota hic,ꝙ
5 † cardinales communem impendunt ſolicitudinem pro ſtatu
eccleſiæ generalis,ſicut & papa,quod dic, vt not.s̃. in ſalutatione
proœmij ſuper verbo,ſeruus . [Præferentes &c.] Et ſic publica,
6 ſeu communis † vtilitas præfertur priuatæ, ſic.7 q.j. ſcias.ĩ. de re-
nun.niſi cum pridem.§.porro.ff. pro ſocio. actione.§. Labeo. &
C.de cad.tol.l.vnica.§.fi.in Auth.de reſt.& ea,quæ parit in xi.mẽ
ſe.§.ſancimus.ibi ea enim,quæ communiter &c.coll. 4.C.de pri
mipil. vtilitas publica. lib. xii. quod intelligas , vbi in communi
vtilitate includitur priuata.alias contra.xix.q.j.duæ ſunt.23.q.v.ſi
non licet.de pœn.diſt.3.ca.vlti.14 diſt.ꝙ ait. C.de ſerui.præſes.ff.de
arb.licet.De hoc no.s̃.de conſti.cum omnes.in diſt.& ĩ.de regu-
la.licet.§.illa.¶ Attendentes &c.] iii.pars.[Ex altera parte]ſcilicet
canonicorum,& repete attendentes,ꝙ apoſtolica ſede &c.[In tã
ta diuiſione.] Nam ad hoc,vt recipiatur,neceſſe eſt , ꝙ duę par-
tes conueniant,vt ĩ.tit.j.ſcriptum.quod dic,vt ibi no. & uide non
dicit,non debet,ſed non conſueuit,quaſi dicat bene poſſet ſi vel-
let ſine cuiuſquam iniuria,cum regulare ſit,vt quod fit a maiori
parte capi.& ſaniori,præualeat.ĩ.de his , quæ fi.a ma.par.ca. cum
in cun-

ADDITIO.

a ¶Iudex ſupplere poteſt.Vide hic omnino gl.& d.Abb.qui optime loquitur & remittit.

in cunctis.lxv.di.c.j.ii.& iij.nec obſtat.c.ſcriptum. quia tunc req-
ritur duplo maior pars,quando vna pars eligit, & alia pars poſtu
lat.Secus ſi vtraque poſtulet,vel vtraque eligat.ſm.G.Sed nunqd
7 conſuetudo † Romanæ eccleſiæ facit ius? ſic,vt no.s̃. de conſtit.
ex literis.ſuper verbo,noſtri moris.ĩ.de re iudi.in cauſis,ergo per-
inde eſt quo ad inferiores,ac ſi dixiſſet. non debet ſibi autem nõ
poſſet legem imponere,nec ſucceſſoribus.ĩ.tit.j.innotuit.Et nun
quid fit iniuria poſtulantibus, niſi poſtulatio admittatur ? Non
videtur:quia poſtulatio gratiæ innititur, vt ſequitur & probatur.
ĩ.eo.poſtulationem nec ſuperior tenetur concedere poſtulatum
lxiij.di.literas.in Auth.de ſanc.ep.§.nullum.argu.x. q.ij.precarie.
Sed dic contra.nam & præſentatio ſoli gratiæ innititur.xvj.queſ.
v.ſi quis epiſcoporum.ĩ.de iure pa.quoniam in quibuſdam.& tñ
8 iniuria fit præſentato,† ſi non admittitur.xvj.q.vii.decernimus.ĩ.
9 de iure pat.paſtoralis.Fit etiam iniuria † præſentantibus, ſi præ-
ſentatus idoneus ſit,arg.ff.qui ſatiſd.cog.ſi vero. in fi.ſi.ff.de aqua
quo.& æſt.l.j.§.æquiſſimum.ſic diſpenſatio de gratia eſt , & tamẽ
10 ſuperior † tenetur aliquando eam concedere.l.diſt.ponderet.do-
11 mino ſancto.ſi quis diaconus.Item nunquid † valet electio a mi
nori par.cap.facta,vt ĩ.tit.j.Cumana.eccleſia.j.& ij.vbi maior pec
12 cauerit,vt no.s̃.c.proxi.ſuper verbo,licet pauciores.†& ſi ſuperior
ipſum poſtulatum non concedit,ad proximum ſuperiorem re-
currendum eſt,arg.ĩ.de iure patro.nullus.ſm Io.&c.[Poſtulatur]
Cauſa vtilitatis , vel neceſſitatis eccleſiæ hoc non exigente. alias
contra.ĩ.tit.j.cum nobis olim.§.vlti.& c.in cauſis.in fi.[Eorum]
ſ.poſtulantium.[Non tam ex iuſtitia. [Ergo ex iuſtitia , ſed plus
eſt ibi de aqua,quam de vino.ſi.ĩ.de ſent.excommunic.cõtingit.
j.§.j.Alij vero hoc non conſiderauerunt notantes, ꝙ ſoli gratiæ
innititur poſtulatio,vt præmiſi.Sed ꝙ ex poſtulatione ius oriat̃,
hodie expreſſum videtur,vt in auth.d.n.de elect. in electionibus.
li.vj.nec eſt vis in hoc,quod dicit , nam & in confirmatione ele-
13 ctionis gratia † requiritur.ĩ.tit.j.cum inter vniuerſas metropolit.
14 in fi.& quicquid † facit papa gratia eſt,vt no.s̃.de reſcriptis . ſedes
15 apoſtolica. Vel dic, vt in ſequen.glo. [Gratia.]Poſtulato † enim
non acquiritur ius ex poſtulatione.ĩ.eo.c.pen. nec prælatus cogi
tur eum concedere.lxiij.di.literas.ĩ.de renun.admonet.in Auth.
de ſanc.epi.§.nullum.colla.ix.niſi ex cauſa.ĩ. de iure patr.nullus.
ſm dominum noſtrum, tunc enim cogitur dummodo cõcors
ſit poſtulatio:quia hic poſtulantibus ius ſupplicandi intantum
quæritur,ꝙ petitio ſimplex ſine iuris iniuria non denegaretur, vt
patet in eo,quod not.s̃.eo.§.per totum.Hic ergo videtur.d.n.tan-
gere,ꝙ ius acquiritur in quo caſu poteſt etiam poſtulatio confir
mari,vt no.ĩ.ti.j.cum monaſterium.quod dic,vt ibi no.[Mouea
16 tur,]quaſi dicat,non quicquid† iudicis poteſtati permittitur,ſub
bijcitur iuris neceſſitati.ff.de iud.non quicquid.& ĩ.de offi.deleg.
17 conſuluit.Vnde & in poſtulatione † eſt iudicis officium attendẽ
dum.de quo habes.ĩ.de offi iudi.c.vlt.argu.s̃.eo.c.j.ad fin.Inſti.de
publi.iud.ſecundum Gof.¶ Mandantes.] iiij.pars.[Cum his qui
vocem.] Hoc ideo dicit,quia forte vna pars obijciebat alteri, qđ
priuata erat iure eligendi.ſic.ĩ.titu.j.cum Vinton. vel forte aliqui
habebant vocem,qui non erant de gremio.ſicut.ĩ.c.proxi.& ĩ.ti
tu.j.ꝙ ſicut.[Per electionem &c.] His tribus modis poteſt eccle-
18 ſiæ prouideri,vt hic.& s̃.c.j.in fi.§.cæterum.Et nota † ꝙ electio de
bet eſſe canonica.i.forma ſeruari debet.de qua habes.ĩ.titu.j.quia
a propter.& ex hac acquiritur ius petendi confirmationem [a].ĩ.tit.
j.poſtquam.& c.nihil.& de accuſ.ſuper his.Poſtulatio autem de-
19 bet eſſe concors,a qua recedi † non poteſt, poſtquam eſt ſuperio-
ri præſentata.ĩ.c.j.§.nec nocebat.Fit autem poſtulatio,vt nõ ob-
ſtante defectu eligi poſſit,vt no.ĩ.ca.vltimo.Nominatio vero ſo-
lemnis debet eſſe,vt cum duo vel tres excellentiores ſunt in eccle
ſia,& nominantur omnes papæ ſupplicãdo, vt de altero illorum
prouidere dignetur.85.diſt.Florentinum archidiaconum,& † ex
tali nominatione ius acquiritur.xvj.q.ſi.contra ſanctorum.& ar-
gu.a contrario ſenſu.2.q.vj.diffinitiua.verſi.nominationes.tale vi
delicet,vt ex quo ſuperiori præſentata eſt , non licet reſilire . & in
his ſimilis eſt poſtulationi.ĩ.eo.c.j.§.nec nocebit. nam eadem ra
tio eſt in vtroque ſecundum dominum noſtrum , qui & ſcripſit
hoc,quod ſi poſtulans,& ſuperior a quo poſtulatur,concordarẽt,
bene poſſet idem poſtulans non obſtante contradictione aliqua
poſtulati reſilire, quod admitto , cum nec poſtulato ius aliquod
21 ſit quæſitum.Scripſit etiam hic , ꝙ differentia † eſt inter poſtula-
tionem & nominationem,quia poſtulatio fit cum ſolemnitate
nominatio vero ſine ſolennitate,quod non placet,niſi hic velles
exaudire de ſolẽnitate decreti,quod ſecundum magiſtrum meũ
eſt de ſubſtantia poſtulationis,vt no.ĩ.tit.j.innotuit.reſpon.j. Sed
hæc eſt differentia:quia non poſtulantur plures, ſed vnus tantũ,
nec nominatur vnus,ſed plures,vt not.s̃. Alioquin ſi vnus tantũ
nominaretur,poſtulatio eſſet,vel quaſi,niſi per decretum differẽ-
tiam notes,vt dixi. Alias autem nominatio ſolennitatem requi-
rit,& per talem ius acquiritur,vt ſupra not. Ex nuda autem,quæ
ſit in capitulo dicendo talis eſſet bonus vel talis, ius non acquiri-
tur.vnde inter primam & ſecundam diſtinguitur. ĩ. titu.ij. quod
ſicut ſecundum Goff. Vel dic,quod nominationem vocat proui
ſionem per vnum factam : quia nec talis poteſt dici proprie ele-
ctio,& intelligo hoc iuxta formam ſecundam,quod dic, vt not.
ſupra ca.proxi.ſub verbo,licet pauciores,ſed quod prius dixi, ma
gis placet .

ADDITIONES.

a ¶Petendi confirmationem.Confirmatio quando debeat peti.vide infra de elect.quam ſit.li.6.
b ¶Poſtulatio & nominatio differunt.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio non datur non poſſidenti,ſi deiectus ſit.*
2 *Seruitus non acquiritur,niſi acquirens intendat iure ſuo vti,& quomodo conſtabit quis vti iure ſuo.num.ſeq.*
4 *Res propria nemini ſeruit.*
5 *Præiudicium ſi fiat pluribus,omnium ſcientia requiritur.*
6 *Eccleſia vacante,requiritur ſcientia illius qui habæt cuſtodiam eccleſiæ.*
7 *Poteſtas papæ a Deo eſt,ideo immutabilis.*
8 *Præſcriptio non datur contra obedientiam.*
9 *Papa ſi ignoranter dat rem alterius, non transfert Dominium , vel poſſeſſionem.*
10 *Res dubia fit per negationem.*
11 *Colonus,qui habet precariam poſſeſsionem, intentat interdictum vnde ui.*
12 *Petens neceſſe habet docere de iure ſuo.*
13 *Nuncius,procurator ad negotia,& procurator ad iudicia differunt.*
14 *Calumniari non debet,quis nomine eccleſiæ.*
15 *Iuris diffidentia permittit hominem variare.*
16 *Conſilium,in alterius præiudicium mutari non poteſt.*
17 *Electionem differre,ſæpe periculoſum eſt.*
18 *Innouatio facta poſt mandatum receptum,non approbatur.*
19 *Electio,ſeu poſtulatio,& ſi non parit actionem, parit aliquando exceptionẽ.*
20 *Pars maior concors,omnes videntur concordes.*
21 *Omnes de capitulo negligentes adimplere mandatum apoſtolicum , nunquid vnus ſolus adimplere poſſit.*
22 *Capitulum ſi conſenſerit alicui contractui,nunquid poſſunt poſtea ſinguli reſilire.*
22 *Perſona ignota,eligi non debetur.*
24 *Iuſtum,& honeſtum concurrens , honeſtum eſt omittendum , & iuſtum faciendum.*
25 *Conſenſus ſucceſsiui an valeant in electionibus.*
26 *Pallium gratia loci datur,& perſona non vtitur extra locum.*
27 *Leges non debent alicui fieri ludibrio.*
28 *Poſtulatione ſuperiori porrecta,nihil eſt innouandum.*
29 *Argumentum a contrario ſenſu,validiſsimum in iure.*

CAP. IIII.

BOnæ me. Hoc cap.in ſex partes diuiditur.In prima tangitur poſtulationis admittendæ petitio,exceptio,& replicatio. & durat vſque ibi, nunciis. In ſecunda apoſtolica trimembris prouiſio vſque ibi,cæterum.In tertia temeraria & iniuſta poſtulatio,& eius repulſio.prouiſionis faciendæ monitio.eiuſdem comminatoria retentio,vſque ibi.verum. In quarta ſuffraganeorum ad concordiam reuocatio. canonicorum diſſentio duplicis poſtulationis iniuſta nouatio,vſque ibi,nec obſtabat. De qua facies ſextam partem,& protenditur vſque ibi.intelleximus. de qua facies quintam partem . & ſecundum hanc diuiſionem continetur In quinta parte diffinitiua prouiſio, & archiepiſcopalis tranſlatio,ac pallii mittendi promiſſio.In ſexta parte & vltima,tacitę obiectionis reſponſio.[Contuliſſetis.] vos canonici Strigonien. [Vnanimiter.] Ideo dominus papa eis ipſum iuſte conceſſit , ut in fin.dicit.ſecundum.T.[Quinque Eccleſien.]ſ. epiſcopus.[Veſtræ.] Factæ de Collocen.vt præmiſit. [Aſſerentes.] ſ. ſuffraganei ſupradicti.[Contemptis.]Hoc nõ poterat eſſe,niſi ex ſpeciali priuilegio,vel pacto,vel conſuetudine,vt apparet .infra.§.cæterum. in fi.& ĩ.tit.j.conſtitutis.vbi is,qui non eſt de gremio,tenetur exprimere cauſam,ſed ſi hoc erat merito,debebat electio caſſari,vt 63.diſt.obeuntibus.& ĩ.tit.j.bonæ me.cremo.& c. ꝙ ſicut.§.ſi autem.& de cauſa poſ.cum eccleſia . [Qui ius habebant.] Leuius & cautius propoſuiſſent,ſi dixiſſent , qui erant in quaſi poſſeſſione eligendi.ſecundum dominum noſtrum,vt patet in eo, quod legitur.& notatur.ĩ.titu.j.in Geneſi.verſic. nec ex ſingularibus.[De gratia.] Si hoc verum erat,neque ius aliquod,neque poſſeſſionis commodum illi fuerat acquiſitum,vt ĩ.de verborum ſignificat. abbate.x.quæſt.iij.quia cognouimus.C.de ſeruitu.& aqua.l.j.ff.de aqua quot.& æſti.l.j.reſpon.j.& §. Ariſto.& §.Trebatius.Et is qui conceſſit , denegare hoc poteſt quando vult , vt in ipſo.§. & dicto.capit.quia cognouimus.& C. de agrico. & cenſi.litibus.libro
1 xi.Nec daretur reſtitutio,† ſi deiectus eſſet,cum non poſſideat. in
fra de offi.dele.conſultationibus.Is autem,qui gratiam facit,cau
te ageret , ſi hoc proteſtaretur , ne ſibi præiudicium pararetur in
a poſterum [a],argu.7.q.j.Pontifices.& 24. diſtin.presbyteri.& infra.
de ele.

ADDITIO.

a ¶In poſterum.Idem conſilium dat hic gl.in uer.de gratia.& hoc multũ commendat,& bene declarat hic do.Abb.

de elect. Cumana. ff. de nego. gest. Nesennius. Verum ſm. d.n. si is
qui ius habet in electione, permittatur ibi esse de gratia, sufficit
ei, dummodo admittatur tanquam suffragium præbens, & pos-
sessionem si quam habet retinens. Sed si vocaretur tanquam cõ
siliarius, vel vt possessionem admitteret tunc non sufficit, cũ fiat
in præiudicium iuris sui ſm quosdam. Alij vero dicunt, & me-
lius, ꝙ non posset fieri sine præiudicio suo, ex quo de gratia ad-
mitteretur, vt in iuribus supradictis, & ff. de præc. si is qui pro pos-
sessore. & arg. j̃. de app. solicitudinem. §. fina. vnde etiam dicit. l. ꝙ
2 non † acquiritur seruitus, nisi & acquirens intendat iure suo vti.
ff. quemadmodum serui. amit. l. fi. & ff. de aqua quoti. & æsti. l. i. §.
Aristo. ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. Iulianus. & l. fi. Sed qualiter consta
3 bit, † ꝙ intendit vti iure suo? Per verba expressa, vt dicat, ꝙ hoc in
tendit, vel non intendit hoc de gratia, sed ex debito. Vel quia vti-
a tur frequenter alio vidente, & non contradicente[a], sed patiente.
Vel si contradicit alius, rñdet ei, ꝙ non dimitteret pro ipso, quia
ius suum est, vt ex dictis. ll. elici potest, Vel quia talẽ actum exer-
cet, qui non potest competere de facili, nisi ius habẽti, vel qui in-
tendit iure suo vti, vt si interfuit electioni in scrutinio, vel com-
promisso, & vna cum alijs fecit omnia tanquam canonicus, ar.
j̃. tit. i. Cumana. & c. in Genesi. & j̃. de præb. dilecto. & j̃. de regula.
vidua. Secus si is, cui fit præiudicium, hoc ignoraret, quia tũc nul
lum ius quæreretur. ff. de acq. poss. clam possidere. §. ti. sed quando
hoc scit & patitur, sibi præiudicat, nisi sibi prouiderit ſm ꝙ not.
j̃. de restit. in integ. c. ij. Hoc autem quando intẽdebat vti iure suo,
& ꝙ aduersarius suus hoc sciebat, & alia superiora, ex qualitate p-
sonarum, & actuum, atque frequentia & modo petendi & exer-
cendi & aliis circunstantiis arbitrabitur bonus iudex, & his pen-
satis redundet in alterutrum onus probandi. ſm d.n. arg. in eo, qđ
legitur. & no. j̃. de testi. præterea. §. fi. & c. in nostra. Quantum au-
tem ad inquisitionem possessionis non est necesse, ꝙ intendat qs
vti iure suo, cum & prædo ipsum acquirat. j̃. de restitu. spo. in lite
ris. ſm. d.n. vbi de hoc. Hoc verum est saluis beneficijs, ut patet in
eo, quod no. j̃. de cleri. peregri. c. fi. j̃. de concess. præb. cum nostris.
§. auditor, sed necessarium est quantum ad præscribendũ, vt not.
j̃. de præscrip. si diligenti. Hoc autem intelligitur in præiudicium
alicuius fieri, & si solũmodo possidebat, vel quasi, multo fortius
ergo si dominus sit, vel loco dñi habeatur, vt sunt canonici quã
tum ad ius eligendi. Tales autem non possunt acquirere seruitu-
4 tem, sicut nec dominus in re sua: quia † propria res nemini ser-
uit, vt ff. de serui. vrb. præd. in re communi. Sic nec canonici quo
ad ius eligendi, sed eo ipso habent ius, ꝙ sunt canonici. j̃. de præb.
relatum. & sic habent potestatem eligendi, sicut & dñs potesta-
tem eundi per fundum suum sine alia seruitute causali. Vbi au-
tem dominus non possideret fundum suum, videtur, ꝙ possit ac-
quiri in eo etiam domino ignorante possessio seruitutis: quia ex
quo non possidet, non potest ei fieri præiudicium super possessio
ne. Dicunt & aliqui non improbabiliter, ꝙ aliud est in domino
quo ad proprietatem, quæ ab eo inseparabilis est, & ideo semper
habet potestatem eundi, aliud in canonicis quo ad ius eligendi,
quod ab eis separabile est, & penes alios, & non penes canonicos
consistit, vt patet in eo, quod legi. & notatur. j̃. de in inte. resti. c. ii.
5 j̃. de verb. signi. abbate. ꝙ si plures † sint, quibus fiat præiudicium
scientia omnium requiritur, arg. ff. de serui. rusti. præd. per fundũ.
nisi essent iura adeo separata, ꝙ vni possit præiudicari, & alij non
ver. gra. Coniuncta sunt in eadem parochia iurisdictio episcopi,
& plebani sui, vt nota. j̃. de offi. ordi. cum ab ecclesiarum. Si quis
igitur in illa ecclesia vtranque iurisdictionem. s. episcopalem, &
plebanalem acquirere vellet, vtriusque sciẽtia requireretur. Si ve-
ro solam plebanalem, sufficeret scientia plebani, quamuis episco
pus hoc ignoraret, dummodo ei non præiudicaretur, & idem in
similibus, Puta aliquis intrat possessionem rectoriæ, vel præben-
dæ, quam alius possidet, non intendens acquirere ius eligẽdi: hic
enim non requiritur sciẽtia illorum, ad quos spectat electio, sed
sufficit, quod possessor ecclesiæ hoc sciat, & si ecclesia vacet, nul
la scientia requiritur. Sed tamen contra inuadentem compete-
ret officium iudicis, vel conditio ex illa. l. C. vnde vi. cum quære-
6 batur. Alij dicunt & melius, ꝙ ecclesia † vacante requiritur scien
tia illius, qui habet custodiam ecclesiæ, arg. j̃. de appel. bonæ j̃. de
Insti. cum venissent. xi. q. ii. non liceat. & c. illud. & ca. non liceat
alicui. ſm dominum nostrum, imo & requiritur scientia episco
pi. j̃. de renun. admonet. j̃. de cleri peregr. c. fi. j̃. de insti. ex frequen
tibus. Contra papæ vero iurisdictionem spiritualem, & plenitudi
nem potestatis nullus potest acquirere etiam possessionem, quæ
7 ei præiudicet. Tum quia a Deo est hæc † potestas, & ideo immu-
8 tabilis & vniuersalis. j̃. de iud. nouit. §. i. versi. cum enim. Tum † qa
contra obedientiam non præscribitur. j̃. de præscrip. cum non li-
ceat, spiritualia vero iura, & temporalia contra ipsam præscribi
possunt. j̃. de præscrip. ad audientiam. Sed & si papa dat ex plenitu
dine potestatis scienter aliqua spiritualia, sicut sunt decimæ, vel
ecclesiæ ad alium pertinentes, plenum ius consequitur donata-
rius, & potest ea percipere, sicut & papa posset, qui ei dedit. Vbi ve
9 ro papa † dat ignorenter rem alterius, non transfert dominium,
sed possessionem tantum. ff. de acquirẽ. rerum dominio. si pro.
curator. Præscribit tamen recipiens, quia habet iustum titulum,
dummodo habeat bonam fidem. j̃. de præscrip. si diligenti. ſm d.
nostrum cuius est mens totius huius gl.a superiori versu, qui in-
cipit. verum. ſm dominum nostrum, citra. [Requisitus.] Ex quo
nec possessionem acquisierunt contra illos, qui gratiam faciebãt
argum. ff. de præca. l. qui præcario. imo si antea in possessionẽ fue
rant, desieruut possidere, argu. ff. de acqui. possess. si quis autem. ff.
b de preca. si is qui pro possessore. Sed cui incumbit probatio,[b] cũ
quis dicit se iuste possidere: & alius dicit, ꝙ non possidet, nisi pre-
cario? Distinguunt quidam inter corporalia & incorporalia. In
incorporalibus enim, sicut in electionibus, maxime cum non sit
talis possessio corporalis. Si quis non canonicus dicat, quod est in
possessione iuris eligendi, debet probare, ꝙ possessio sit non preca
ria antequam restituatur. ff. si seruitus ven. si quis diuturno. nam
& ad canonicos de iure communi spectat. j̃. de elect. c. j. j̃. de cau-
sa. pos. cum ecclesia. In corporalibus vero, qui dicit precariã, hoc
probare debet, nec debet ipsam is, qui se dicit dominum, propria
authoritate inuadere. C. de rei ven. l. fin. C. de iudi. nullus. C. vnde
10 vi. si quis in tantam † & per negationem fit res dubia. C. quibus.
11 ad li. procla. non licet. l. 3. Inde est, quod colonus † qui tantum p̃-
cariam habet possessionem, interdictum vnde vi intentat. ff. de
vi & vi ar. l. colonus, & l. cum fundum. Alij dicunt indistinctè, ꝙ
si quis petat se restitui per interdictum vnde vi, siue per condi-
ctionem ex illa decre. j̃. de ele. quærelam. hoc solo probato, quod
erat in possessione facti, quando fuit deiectus. fit restitutio ff. de vi
& vi arma. l. j. §. interdictum. nec tenetur probare se non vi, non
clam, non precario possidere: imo nec de crimine, nec de proprie
tate potest ei referri quæstio. j̃. de restit. spol. in literis. & c. item cũ
quis. ff. de vi & vi arm. l. j. §. qui a me. & l. Fulcinius. Si tamen obij
ciatur, ꝙ p̃cario possideret ab illo à quo petit restitui audietur ex
ceptio: quia ea probata apparet, ꝙ licet concedenti precarium
reuocare. infra. de precariis. ca. j. ff. de precario. l. 2. & l. qui precario
Item licet eidem de violentia sibi facta quæstionem referre. j̃. de
ordi. cogn. ca. fi. nec obstat. ff. si seruitus ven. si quis diuturno: quia
12 loquitur, quando confessoria intentatur, vbi quidem petens ne-
cesse habet docere de iure suo, sicut & infra de causa poss. cum
ecclesia. & idẽ est, vbi agitur interdicto vti possidetis, vt ff. vti possi
deris. l. j. & hæc vltima opinio magis placuit, domino nostro, &
hæc verior est. De alijs, quæ no. hic in sequentibus dic, vt no. infra
de iudi. examinata. infra de causa pos. cum ecclesia. & c. pastora-
lis. ¶ Nunciis igitur.] Secunda pars, scilicet vtriusque partis. [Ad-
uersariis] scilicet nostris. [Non constabat.] nec de facili consta-
re poterat, vnde nec iudicari. xi. quæst. iij. graue. [Prouidendum.]
scilicet, vt suffraganeis & c. sic & prouidetur. j̃. tit. i. cum dilectus. §.
nos vero. [Per procuratores.] vt probatur. j̃. e. postulationem. quæ
13 hic legenda est. Et nota hic † differentiam inter nũtium, de quo
præmisit, & procuratorem ad iudicium, de quo hic loquitur, &
procuratorem ad negotium, de quo hic sequitur. [Veniretis] sci-
licet vtraque pars. [Quæ] scilicet personæ. [Oportuna] s. de for-
ma postulationis, & meritis postulati, vt j̃. ti. j. scriptum. & c. nihil
est [Diffidere.] Arg. ꝙ si prælatus de iure suo diffidat, debet dimit
tere rem, quam ipse tenet, argu. j̃. de simon. per tuas. 54. distin. ge-
neralis. in fine. quia bonam fidem agnoscere debet. ff. mandati.
quintus Mucius. quod intelligas quò ad proprium patrimoniũ:
c nam si de iure ecclesiæ diffidit, constituet alium defensorem.[c] Ar
gumen. ff. de nego. gesto. at qui natura. §. cum me absente. secun-
dum Ioan. & T. & argumen. ff. de leg. iij. cum pater. §. Titio. Sed tu
tius credo, quod communicato consilio capituli rem restituat.
Vel si capitulum non consentit, dicat. ego mundus sum a san-
guine huius causæ vos defendatis si vultis. nam parum interest,
maxime quantum ad peccatum committendum, vt si ipse de-
fendat per se, vel per alium. Argumen. j̃. de sentent. excommuni.
mulieres. & de pecu. clericorum. capit. penulti. & xlvj. distin. sicut
non suo. nec † enim nomine ecclesiæ calumniari debet, vt ar. C.
de aduo. fis. l. pen imo imputatur, si superuacuam litem exercet.
Arg. ff. de admi. tu. quoties. §. sicut autem. nec fraudem debet cõ-
mittere. j̃. de donat. per tuas. nec laqueum inijcere. xxvii. quæst. j.
de viduis. ij. Nec contra conscientiam agere. j̃. de seru. in ordi. fa-
15 ci. c. vnico. infra de iura. calum. c. j. prope fi. & not. si. j̃. de feu. c. il-
d lud tamen no. ꝙ diffidentia † iuris permittit hominem variare,[d]
vbi

ADDITIONES.

a ¶ Et non contradicente Nota. hic regulam quòd ad hoc ut quis quærat, sibi possessionem iuris eligendi, vel alterius iuris incorporalis duo requiruntur. Primo quòd intendat vti iure suo. Secundo quòd exercuerit illud ius sciente & patiente aduersario. Et idem firmat hic dom. Abb. in vna col. versi. sed circa materiam.

b ¶ Probatio. Vide hic Inn. in 3. col.

c ¶ Alium defensorem. Illud consilium dedit gloss. hic in uerbo, diffidere quod non placet Host. nec communiter Docto. vt dicit dominus Abb. sic per illam glo. propter rationes hic positas, & sequitur consilium Host. licet eum non alleget.

d ¶ Variare. Ista sunt de mente gl. alleg. in uerbo, diffidere.

vbi non est adhuc ius alteri acquisitum, vt hic. & j̃. ca. proxi. & de
elec. quod sicut. secus si ius acquisitum, vt j̃. ti. j. cum inter canoni
cos. §. fi. vel si res non sit integra. j̃. tit. j. in causis. §. fi. vnde postula-
tione repræsentata & c. vt j̃. eo. c. §. nec nocebat. nisi authoritate su
perioris, vt hic sequitur. & vide. j̃. tit. j. publicato. nec enim in alte-
16 rius præiudicium poterit † consilium mutari. ff. de reg. iu. nemo.
[In pastorem.] Quid si suffraganei non contradicerent, & cano-
nici de iure suo diffiderent? hoc quartum membrum tacuit, qa
erat indubitatum, nam si contradicentibus suffraganeis, & cano
nicis diffidentibus de iure suo datur facultas prouidendi, ut præ-
misit, multo fortius suffraganeis non cõdicentibus. ¶ Cæterum.]
iij. pars. [Postulatione.] s. dicti archiepiscopi Collocen. [Temere]
quia non seruata forma prouisionis dñi papæ, de qua præmisit,
s̃. c. proxi. & ideo non valuit, quod egerunt, vt sequitur cum enim
postulationem subscriptam superiori repræsentassent per se, non
poterant variare, vt j̃. §. nec nocebat, sed superior hoc cõcedebat
sub certa forma, cuius authoritate variare potuissent, dumtamẽ
formam mandati seruassent, vt hic, & lxiij. distin. quanto. Alij di-
cunt, ꝙ in illo. c. quanto. erat indignus electus, vel ꝙ duæ partes
nõ interfuerunt, & ideo non valebant: quare poterant resilire. e-
go illud intelligo ſm hoc. [Postulauerunt.] s. recedẽtes. & in hoc
excesserunt formam, quia ſm eam oportebat, ꝙ omnes recede-
rent, non solum quidam. [Postulationem ipsam.] s. de quinque
Ecclesiẽ. epo a quibusdam recedẽtibus a prima de Colloc. facta
cõ formam, vt s̃. prox. no. super verbo, postularunt. & patet. s̃. c. pro
xi. ibi, ita duximus prouidendum & c. & sic non valuit, quia di-
scors, vt s̃. c. proxi. & quia contra formam mandati, vt s̃. de rescri.
cum dilecta. in fi. [Sed vobis.] s. præposito & capitulo Strigonien.
quibus scribit. [Postulationem concorden.] talis enim debet es-
se postulatio ad hoc, ut admittatur, quod dic, vt no. s̃. ca. proxi. su-
per verbo, per electionem. [Si] subaudi tamen. [Antiqua.] i. præ
scripta. [Approbata.] idest approbanda, quia rationabilis, quod
dic, vt no. s̃. tit. j. c. vlti. vel approbata. q. d. non interrupta. [Consue
tudine.] Vel speciali pacto. j̃. tit. j. scriptum. §. j. vel priuilegio. s̃. tit.
j. cum dilectus. & no. s̃. eo. rñ. j. super verbo, contemptis. Idem vi-
detur, si essent in quasi possessione, vt patet in his, quæ no. j̃. tit. j. in
Genesi. prope finem super verbo, cum protestatione. & j̃. de offic.
deleg. consultationibus. & de cau. pos. cum ecclesia, & vt lite pen.
ca. j. ii. iii. & iiii. vel dic ꝙ debuit constare de iure ipsorum, anteꝗ̃
fieret electio, Argu. j̃. de elect. constitutis. & de restit. in integrum
cum venissent. ſm Goff. Quod credo verum, si vtraque pars con
sentiat alias curret eis tempus, qui eligere noluerunt. arg. j̃. de ele.
ne pro defectu. Nec dicas, ꝙ non sint in mora cum alii agant, qa
aut sunt in possessione. & tunc non sunt expellendi. aut nõ sunt,
& tunc collegium de iure communi debet eligere, sententia mi
nime expectata, & in fine apparebit quid iuris sit, vt dicit dictũ.
17 c. cum venissent. non ergo differatur † electio, quia hoc sæpe peri
culosum est, vt j̃. titu. j. cum inter vniuersas. [Alioquin.] s. nisi p-
uideritis. [Viduate.] Quia periculosa esset expectatio, vt s̃. proxi.
notula dixi. & quia non prouiderunt: ideo iuxta tenorem istius
posterioris mandati deuoluta fuit potestas prouidendi ad domi
num papam, quare prouidit sine cuiusquam iniuria, vt patet. j. §.
intelleximus. ¶ Verum.] 4. pars. [Antequam.] Quod ergo me-
dio tempore factum fuit, non debet irritari, vt argu. j̃. de resti. spo
audita. ff. mandati. si mandassem. s̃. de rescrip. causam quæ. quare
ergo dicit. j̃. §. fi. & si neutra esset postulatio approbanda? forte iõ
quia vtraque in discordia celebrata fuit, & discordes non admit-
tuntur, vt s̃. ca. prox. Nec reprobatur, quia postulatio facta de Col
locen. dicitur condors, quamuis diuersis tẽporibus in ipsum con
senserint, vt j̃. §. intelleximus. ſm. B. Certe licet diuersis tempori-
bus, non tamẽ eo modo quo debuit, & dico, ꝙ illud, quod medio
tempore factum est. s. consensus suffraganeorum habitus non re
tractatur, imo comprobatur j̃. §. fi. ibi in quem omnes & c. Inno
18 uatio † autem non fuit facta ante, sed post mandatum receptum
vt sequitur, & ideo non approbatur. Vel dic, ꝙ canonici recepe-
runt mandatum, vel si de iure suo diffiderent, possent variare. vn
de quidam variauerunt & consenserunt in quinque eccle. ideo
hac non cassata non debuit procedi, & quia processum fuit cas-
sari debuit. Sed cũ postulatio de quinq; Eccle. de iure nõ tenue-
rit, qualiter secundæ impedimentũ præstare potuit? Respon. ali-
19 quando electio, † seu postulatio & si non pariat actionem, parit
tñ exceptionem, vt patet. j̃. ti. j. auditis. ſm Goff. Tu dic, vt not. j̃. §.
fi. super verbo, approbanda. [Literæ.] s. istæ vltimæ. [Innitentes.]
s. vos canonici. i. quidam ex vobis, vt apparet ex sequ. & ideo non
bene innitebantur, quia non seruabãt formam. [Mandato.] Qđ
habuisti. s̃. eo. c. §. nuncius. [Ad concordiam.] Et sic videbatur cõ-
formari, seu ratificari postulatio Collocen. argum. j̃. tit. i. quod si-
cut. [Post hæc.] s. suffraganeis ad concordiam reuocatis. [Man-
dato.] s. secundo. de quo habuisti. s̃. §. proximo. [Hi.] s. canonici.
[Eius.] s. Collocen. [Innouarunt.] Cum hæc innouatio secun-
do mandato, in quo apparet postulationem de quinque eccle. fa
ctam non admissam, receptio facta fuerit, liquet, ꝙ non fuerit fa
cta prima non cassata. sicut no. G. s̃. eodẽ. super verbo, antequam.
[Eandem.] s. postulationem Collocen. credentes sequi formam
secundi mandati, & male: quia non erat concors sicut mandatũ
erat, nec quinque Ecclesien. ad concordiam reductus fuerat, &
innouatio talis nihil iuris de nouo attribuebat, sed innouabatur
antiquum si quod erat. [Ad eos.] Qui postulationem Collocen.
innouarunt. [Quibusdam.] Et paucis forte. ideo talis innouatio
20 discors erat, vt s̃. proxi. no. Secus si maior † pars concordasset, qa
tunc omnes viderentur concordasse. ff. ad municip. quod maior
pars. ſm. d.n. j̃. de his quæ fi. a ma. parte ca. c. j. Sed esto, ꝙ alii eẽnt
negligentes, nec curarent mandatum Apostolicum adimplere,
nunquid & isti in hoc omnes sequi debebant. Resp. non. sed nec
poterant contra formam mandati adimplere mandatum, vt s̃.
no. & probatur. s̃. de rescrip. cum dilecta. in fin. sed nec semper v-
21 nusquisque debet adimplere mandatum apostolicum. † Quid
enim si mandat capitulo, vt aliquem recipiat in canonicum, nũ
quid vnus tenetur eum recipere sine aliis, & extra capitulum? Nõ
tum quia ei non scribitur. xii. q. ii. §. qui manumittitur, tum quia
nec receptio per eum solum, vel etiam plures singulares non in
cõi, sed extra capitulum facta valeret. j̃. tit. j. quia propter. lxiiii. di-
stin. c. j. & ii. & no. s̃. de constit. cum omnes. ſm. do. no. nisi forsan
ius capituli in vnum recideret. s̃. de rescri. eam te. vel quia omnes
alii mortui sunt. ff. quod cuiusque vniuer. sicut municipii. §. in de
curionibus. siue quia omnes alii negligentes, & inobediẽtes sunt,
cum nihil rationabile prætendant, quare mandatum apostoli-
cum non debeat adimpleri. j̃. de his quæ fi. a ma. par. ca. c. j. Vt au
tem de negligentia euidenter appareat, propterea ꝙ executor si
datus sit assignet certum terminum, infra quem ipsum recipiãt,
aut quare hoc non faciant, rationabile quid prætendant. Arg in
eo, quod leg. & no. j̃. de conuer. coniu. ex publico. & si non est da-
tus recurre ad ordinariũ, qui debet supplere, etiam defectum de-
lega. j̃. de off. ord. significauit. In hoc aũt casu vnus non tanquam
singularis, sed tanꝗ̃ capitulum talẽ recipere debet, vt patet in eo,
quod no. s̃. eo. c. ij. Vbi vero papa iam contulit præbendam ibi v-
nusquisque põt ipsum recipere, cum iam sit ei plenum ius acqsi
tum ſm. d.n. ad quod accedit, ꝙ le. & no. j̃. de acc. accedens. Quid
22 si capitulum † consenserit alicui contractui, nunquid possunt po
stea singuli resilire? Non, vt no. j̃. ti. j. nosti. Quid si canonici consti
tuerunt procuratorem, nunquid mandatum tale possunt singu-
li reuocare? Si tanquam capitulum hoc fecerunt, nõ, nisi omnes
hoc, vel maior pars, & tanquam capitulũ facerent. j̃. ti. j. in causis
ff. ad muni. quod maior pars. Si vero tanꝗ̃ singulares in cã forsan
siue alio negotio eis cõi, re integra hoc possent. Instit. man. §. re-
cte. & etiam re non integra, dummõ consentiat eis p̃curator. ff.
de procu. quæ oĩa. & duabus. l. seq. si tñ societatem insimul cõtra
xissent sicut traditur. ff. pro socio. l. v. & seq. reuocans obligaretur
ad interesse socio. ff. pro socio. si conuenerit. & ll. seq. ſm d.n. [Al-
teram.] s. quinque ecclesien. [Cæteri vero.] s. exceptis reuersis. [Iu
xta mandatum.] s. secundum. [Sed illis.] scilicet qui postulatio-
nem Collocen. innouarunt. [Intelligentes.] scilicet hi, qui quin-
que ecclesien. postularant, & male: qa alij negligentes non erant
sed quod prius fecerant innouarunt. [Eligendi.] intelligentes di-
co ideo, quia reliqui & c. [Negligebãt.] Sic eis videbatur, quia vo
cati ad capitulum non venerunt & tamen non bene videbatur:
ideo contra. j̃. ti. j. cum nobis olim. §. j. sed ibi soluitur. [Denuo.]
Quia & primo postulauerant, sed non fuerat admissa postulatio
quod perinde est, ac si fuisset cassata, maxime expressa causa, qua
re admissa non fuit, scilicet quia in discordia, & contra formam
mandati apostolici fuerat attentata, & sic vitio processus, nam si
vitio personæ: tunc non debuissent ipsum de nouo postulare, e-
tiam alia ratione, vt s̃. c. j. & ii. [Postularunt.] Sed primi, quod fe-
cerant innouarunt, vt præmisit. hic continua. §. inferiorem. in-
telleximus itaque. & dic. itaque ex prædictis. ¶ Intelleximus.] v.
pars. & dic. [Itaque.] ex prædictis. [Quod & si.] i. quamuis. [Ap-
probanda.] Quia vtraque facta in discordia. ſm. G. imo quam-
uis neutram approbare teneremur, quia ex gratia pendet, & nos
non tenemur inuiti facere gratiam ſm. B. contra id, quod not. s̃.
ca. proxi. super verbo, tanta diuisione. versi. & nunquid. Tu dic, ꝙ
neutra est approbanda postulatio de Collocen. innouata non:
quia non erat mandatum, ꝙ innouarent, sed per postulationem
concordem prouiderent, & ipsi innouarunt, non postularũt. Ad
hoc. j̃. de elec. innotuit. §. fin. & c. bonæ. ii. ibi, in primo consensu.
& de transla. epi. inter corporalia. in fin. & etiam innouatio non
fuit concors: quia nec omnes suffraganei erant ad concordiam
reuocati: nam vnus solus bene poterat contradicere. j̃. tit. j. bonæ.
ii. nec canonici omnes interfuerunt, & sic innouantes non serua
uerunt ſm mandatum. post cuius receptionem ad innouationẽ
processerunt authoritate primi mandati, quod tñ per ſm videba
tur reuocatum, ꝙ si non esset, etiam contra formam primi pro-
cesserunt, quia iuxta primam oportebat, ꝙ nullus suffraganeo-
rum cõdiceret, & ꝙ omnes canonici concordes essent, postulatio
vero quinq; ecclesien. nihilominus approbanda erat eadẽ rõne,
& vt apparet ex sequentibus ibi, partem tamen eligimus & c. [Po
sterioris.] vt patet. s̃. eo. c. §. cæterum. in fi. [Regni] scilicet Vnga-

riæ salua conscientia.no.arg.ꝙ qui consentit in personam, cuius
non habet plenam notitiam,non saluat suam conscientiam,&
23 no.per consequens † ignotam personam eligi non debere [a],arg.
a ȷ̃.de cleri.peregri.c.j.& vlti.& de cleri.non resid. fraternitati.Huic
tamen signatur contra.ȷ̃.titu.j.cum nobis olim.§.penult.ibi sol-
uitur.[Alia persona.] quam archiepiscopi Collocen. vel quin-
que ecclesien.[Præficere.]71.dist.hortamur.C.de episco.& cleri.
in ecclesiis.ff.de tuto.& cura.da.ab his.diuus Marcus.ȷ̃.ti.j.ne pro
defectu.vbi de hoc.[Alienum.]Si fieri possit commode,ꝙ de ter
ra ipsa prouideremus, quod possumus accipiendo vnum de no-
minatis,& quamuis &c.[Honestius.] Vt apparet.ȷ̃.de transl.epi.
24 licet.ad fi.Et no.ꝙ quando † concurrunt vnum honestum,& al
terum iustum,honestum est omittendum,& iustum faciendū.
[Transferretur.]vt sic assensus fieret. ff.de muneri.l. vt gradatim.
[Potiorem.]i.pro qua plura faciunt,vt C.de edic.diui. Adri.toll.
l.fi.§.sin autem.& ȷ̃.de proba.licet.§.fi.ȷ̃.de senten.& re iudi. subor
ta.& sic apparet,ꝙ pars quinque ecclesien.inferior erat in iure,vt
no.s̃.super verbo,approbanda.[Omnes.]excepto quinque eccle-
sien.sed pro vno nec plus,nec minus,Argum.in his,quæ no.s̃.in
25 prooemio.§.fin.super verbo,in iudiciis.[Diuersis.]No.† successi-
b uos consensus [b] valere,vt hic.& lxiii.distin.quanto.ȷ̃.tit.j.quod si-
cut.ff.de serui.rusti.præd.per fundum.& commu.prædi.est rece-
ptum.non tamen singulares, nisi communis consensus præces
serit aliquibus contemptis,vt in primis concord.quod dic,vt no.
s̃.de constit.cum omnes.& tetigi.s̃.e.ti.c.j.super verbo,in vnum.
& probatur.ij.q.ij.§.diffinitiua.versi.nominationes.& ȷ̃.tit.j.quia
propter.& c.publicato.[Et ei.] scilicet archiepiscopo.[Transeun
di.]ad ecclesiam Strigonien. [Pallium.] Sed nunquid sufficit ei
pallium,quod habebat,cum quo debet etiam sepeliri,vt ȷ̃ de vsu
26 pal.ad hoc.Respon.† pallium & si personale sit,tamen gratia lo-
ci datur,& ideo persona non vtitur eo extra locum.vt ȷ̃.de renū.
ad supplicationem quamuis magister meus not.contra.ȷ̃.de vsu
pal.ex tuarum.Sed nunquid successor Collocen.vtetur pallio di
misso? non,sine speciali papæ licentia.sed iniuria fit,si non con-
cedatur,vel saltem aliud detur.ff.de aqua quot.& æsti.l.j.§.æquissi
mum.[Transmissuri.]Verum est,si instanter petatur.dic, vt no.
ȷ̃.titu.j.significasti.in prin.& in fi. Dixi.s̃.ꝙ omnes consenserunt
in Collocen.Sed contra,quia multi de canonicis discesserunt ab
eo,& in quinque ecclesien. consenserunt.& huic respondet.s̃.§.
nec obstabat.& ideo debet legi vltimo.¶ Nec obstabat.] vi.pars.
[Qui alium.] s.quinque ecclesien.[Subscriptionibus.] Hæc sub-
scriptio est de substantia postulationis ſm Ia.vt no.ȷ̃.ti.j.innotuit
& c.cum inter canonicos.[Confirmari.] Argu. est hic,ꝙ postu-
latio confirmatur.& ȷ̃.e.§.super verbo dijudicandam. sed potest
exponi confirmari.i.admitti.vel.i.approbari, vt patet ex sequenti
bus.quod dic,vt plene no.ȷ̃.tit.j.cum monasterium. [Dijudican-
dam] idest examinandam,& per consequens admittendam.vel
approbandam,vel non. [Persisterent.] Sed ipsi non persistebant
omnes,vt dixi.s̃.& sic potuistis variare,imo ex nobis pēdebat,sed
nec formam mandati,secundum quam variare permissum fue
rat,seruabatis.[Approbandam.] vt patet.s̃.§.nunciis. vere varia-
re non potuistis per vos,vt patet ex præmissis.[Si enim &c. Sub-
scriptionibus.] Quibus contradicere non poterant.j.q.7.saluber-
rimum.ȷ̃.de procur.c.j.ideo validior erat probatio contra ipsos.
sicut.lxj.dist.episcopus.7.quæst.j.episcopus.ii.ȷ̃.titu.j.quia propter.
non ergo tangitur hoc ad notandum,ꝙ sit de substantia postula
tionis,sed ad notandum probationem apertiorem,& efficatiorē
quod dic,vt no.ȷ̃.titu.j.innotuit.respon i.[illuderent.] quod fieri
non debet,vt ȷ̃.de aliena.mu iu.cau.fac.c.j.& de præben.pro illo-
rum.& c.dilectus.ff.ne quid in lo.pub l.vl.& de iud.si prætor.nec
27 † alicui debent fieri leges ludibrio,vt C.de bo.quæ lib.l.fi.§.vbi.Et
28 nota,ꝙ postulatione † superiori porrecta nihil est innouandum
sicut nec relatiōne transmissa,vt ȷ̃.de offi.lega.licet. & C. de app.
eo tempore.vel pollicita.infra de appella.intimasti.vj.quæstio.iij.
denique Gof.Quid si nuncius missus est,sed postea reuocatur an
tequam domino papæ sit postulatio præsentata? Videtur,ꝙ post
missionem nuncij non potuit reuocari.Argum.in his quæ not.
ȷ̃ de offic.lega.licet.& de appell.cum cessante.& de accu. cum di-
29 lectus.hic autem innuit contra a contrario sensu † quod argum.
c fortissimum [c] est,vt patet in eo.quod no. .de his,quæ fiūt a præ
la.cum apostolica.§. vltimo. quod verius videtur, non obstante
etiam,quod postulatio fuerit præsentata. Tum quia nullum ius
acquiritur postulato ȷ̃ eod.capi.j.tum quia sufficit,quod reuoca-
tio perueniat ad procuratorem.ȷ̃.de procu.auditis.& c. manda-
to.vt tamen procuratori satisfiat de expensis.ȷ̃.de proc. cum pro
causa.Quid si postulatus etiam de consensu capituli hac occasio
ne fecisset expensas? Respon.licet in alio negorio posset ipsas re-
petere.ff.de condi.cau.da.si pecuniam. & l.dedi. Huic tamen de-
negabo,quia cum nullum ius habeat, vix fiet hoc sine nota am-
bitionis,argu.ȷ̃.ti.j.qualiter.& c.officij.& in eo, quod no.ȷ̃.eo.c.fi.
circa princ.[Videretur.] Quod esse non debet, etiam de arbitrio
communiter electo,vt ff.de arbi.item si vnus. §.idem Pompon.
alias est.l.& incipit.si ita est compromissum.

ADDITIONES.

a ¶Eligi non debet ignota persona.Vide hic do.Abb.post Io.And.in 12.no.
b ¶Consensus successiui an ualeant in electionibus.uide hic do.Abb.in vl.
ti.no.& in penult.gl.
c ¶Argumentum a contrario sensu fortissimum est in iure. Adde de mul.
tiplici genere argumentorum Bal.in l.conuenticulam.C.de epis.& cler.

SVMMARIVM.

1 *Ius nullum acquiritur per postulationem voluntariam.*

CAP. V.

Postulationem. Tenorem huius c.habuisti.s̃.c.proxi.§.nun
ciis.[Celebrastis.]De archiepiscopo Collocen.vt s̃.c.
proxi.in prin.[Huiusmodi] s.nondum præsentatam
vel publicatam.alias contra.ȷ̃.titu.j.publicato.& no.s̃.eo.bonæ.j.
§.vlti.super verbo,per electionem.ſm Goffr. & B.hoc est contra
textum ,quia hæc & publicata,& repræsentata erat, vt hic appa-
ret.& s̃.ti.j.§.nunciis.ideo dicit huiusmodi.s.quæ sola voluntate,
non vtilitate uel necessitate ecclesię exigente facta est,sicut.ȷ̃.no.
vt statim sequitur.[Nullum ius.] s.petendi confirmationem,sed
ius supplicandi,vt admittatur.[Acquisitum.]Dum tamen ex cā
vtilitatis,vel necessitatis facta sit,quod dic,vt no.ȷ̃.titu.j.cum mo-
nasterium.& c.scriptum.hic autem nulla necessitas vel vtilitas,
quæ ius supplicandi concederet,imminebat, & ideo nullum ius
acquisitum est alicui de postulatis,vt patet in eo,quod no s̃.eo.c.
j.nam postulantibus quandoque aliquod ius acquiritur,vt no.in
præced.glo.¶ Ideoque.] ij.pars.[Præiudicio.] Quia iuri quod nō
est,præiudicari non potest.arg.s̃.de rescrip.pastoralis.[Vobis.]sci
licet capitulo Strigonien.[Prouidendum.] Prouisio ergo fuit,&
non sententia.& fuit specialis gratia,vt dicit.[Quod.] subaudi.si
vos postulationi vestre instare vul.is,& suffraganeo contradicere
per procuratores &c.[Idoneos.] Qui sciant,& possint reddere ra
tionem.xvij.dist.multis.ȷ̃.de procu.c.j.& c.accedens. [Vtraque]
Quia altera absente procedi non debet.ȷ̃.de causa poss.c.j.& s̃.de
constitu.ecclesia sanctæ Mariæ.in fi.& merita causarum &c.ȷ̃.de
in integrum resti.tum ex literis.§.fi.[Decernimus.]scilicet repel
lendo postulationem, si constiterit suffraganeos ius habere, vel
admittendo de gratia,si non probauerint quod intendunt , vt ȷ̃.
de resti.in integrum cum venissent.§.vlt.sic patet, ꝙ per postula-
1 tionem voluntariam nullum † ius acquiritur [a].aliud est in præ-
a sentatione facta per patronum:quia licet nō acquiratur ius præ-
sentato,per quod compelli possit prælatus ipsum instituere:quia
alio præsentato locus est gratificationi.ȷ̃.de iure patron.ꝙ autem
consuluit.tamen primo repræsentatus non sine iniuria non ad-
mittitur.ȷ̃.de iure patr.pastoralis.hoc vbi duo repræsentantur:nā
si vnus tantum,puto,ꝙ ei ius acquiratur in tātum,ꝙ si alii eccle-
sia conferatur per patronum non repræsentato,talis institutio re
tractabitur.sic intellige.xvj.q.vij.decernimus. ſm Goff.Et proba-
tur.ȷ̃.de sent.& re iud.cum Bertoldus.

ADDITIO.

a ¶Nullum ius acquiritur Idem dicit gl.hic in ver.nullum. Et uide hic per
do. Abb. etiam inter postulatum, præsentatum a patrono , & electum.

SVMMARIVM.

1 *Nemo ab initio cogitur episcopari.*
2 *Postulatio,nominatio,& electio differunt.*
3 *Postulatio quid sit.*
4 *Periurus incontinens,& inobediens eligi prohibetur.*
5 *Postulari,qui possunt,& qui non,& nu.7.*
6 *Monachus non habet consensum liberum,nec sine lnīa Abbatis promoueri pt.*
8 *Religiosus audiens phisicam,vel leges sit ineligibi is.*

CAP. VI.

Et si vnanimiter. Eligendum.] Sic isti
elegerunt illum,quē
postulare debebant,quia volūtas & potestas se adin-
uicem impedierunt.sic.ȷ̃.de offi.del.cum super abba
tia.[Alligatus.] Nexib præceptorū ȷ̃.de ren.nisi cū pridem.in fi.
idē si sit electus confirmatus.ȷ̃.de transl.epi. inter corporalia. §.j.
[Volatum] neq; consensum.vn̄ si postulatus consentiat sine pa
pæ lnīa,hoc ipso cassatur in curia tanq̄ ambitiosus,sed nec vr̄ ha
1 bere dissensum liberum:licet.n.ab initio † nemo cogat̄ epari.vn̄
nec quousq; consenserit confirmatur.ȷ̃.tit.j.cū inter canonicos.
§ pe & c.innotuit.rn̄.j.tn̄ ex quo semel consensit de vna ecclesia
ad aliā ēt inuitus transfertur.7.q.j.scias.in hac ergo parte eps mo-
nacho cōparatur.xii.q.j.nolo.& c. non dicatis.Et ideo sibi ab ini
tio est cauēdū,ne sic indissolubiliter alliget̄.vt patet hic. & ar. C.
de act.& ob.sicut in initio.Et hoc intelligas de semel voluntariè
consecrato,antea nēpe(& si ꝯfirmatus sit) non vr̄,ꝙ præcise inui
tus transferri possit,cū nec pcise inuitus cōsecretur,sed sufficit,ꝙ
cedat,si renuit cōsecrari.ȷ̃.de trāsl.ep.c.ij.§.sed neq;. q̄uis alias nō
possit cedere sine dn̄i pap licentia spāli,vt in e.c.§.j.licet ēt is qui
nunquā consecratus fuit,non cogatur præcisè consecrari , quili-
bet in rector de vna ecclesia parochiali ad aliā , ex cā etiā inuitus
transfert,ꝙ dic ut leg.& no.ȷ̃.de rer.permu.quæsitū.[Cum eligi]
simpliciter.& pure potuit tn̄ eligi in postulādum.ȷ̃.ti.j. in causis.
ȷ̃.de renū.post translationem.vel eligi & postulari.ſm Iac.& d.n.
quod dic,vt no.s̃.e.c.j.rn̄.j.[Potius.] i.tātū.[Postulari.] Ex hoc li-
2 quet,ꝙ aliud est † postulatio,& aliud electio, & aliud nominatio,
3 quod dic,vt no.s̃.e.bonæ.ij.in fi.ibi p electionem. Postulatio † est
alicuius personæ,quæ eligi prohibetur non propter vitium, sed
propter defectum ad eligendum seu promouendum concors pe
titio.Ex hoc patet,ꝙ criminosus postulari non debet,cum pro-
pter vitium eligi prohibetur.licet d.n.notet contrarium,vt no.s̃.
4 e.c.j.rn̄.j.Ergo sicut † periurus,incontinens, inobediens eligi pro-
hibetur,vt ȷ̃.de iureiu.querelam.& de vita & ho.cleri.vt clerico-
rum.& de elec.dudum.& c.cum in cunctis.sic & postulari,vt s̃.c.
j.& ij.& ȷ̃.de elec.scriptum. Sed quando propter defectum tunc
5 † postulatur,[a] puta,patitur defectum ordinis.quia laicus est,vel est
a in minoribus ordinibus constitutus.ȷ̃.de ætate & quali. a multis.
vel quia patitur defectum natalium.ȷ̃.ti.j.innotuit.vel ætatis.ȷ̃.ti.j.
cum nobis olim.vel defectum consensus,puta , episcopus est , vt
hic.& s̃.e.bonæ.j.& ij.vel quia curiæ astrictus. lj. distin.c.j.ij.& iii.
Laicus etiam & clericus alterius diecesis postulatur a suo episco
po.lxj dist.Osius.§.sed aliud.lxxj.distin.primatus.Sed nullum pa-
ctum super hoc interponendum est,lix.distin.hoc ad nos.xvi.q.
vij.per laicos.sed illa iura in episcopo intelliguntur. Nunquid er-
go potest in canonicum postulari.licet super hoc sit dissensio?In-
distinctè dicas,ꝙ sic,multo fortius,quam in episcopum, Ar.ȷ̃.qui
fil.sint le.per venerabilem.Nec obstat,ꝙ ius canonicatus non ca
dit in laicum,vt no s̃.de consti.cum M.Ferrariensis. & ȷ̃. de insti.
c.ij.ꝙ multo minus.& ius episcopale in episcopū cadit. Ad vtrun
que tamen postulatur a seipso,vt fiat clericus,& postea ex ordina
tione & postulatione admissa,consequitur plenum ius illius be-
neficij,ad quod est vocatus.Nec obstat.ȷ̃.ti.j.ad nostram.& c.offi
cij.quia speciale est in illū,qui assumitur in abbatem, cuius po-
stulatio ideo non valent , quia primo probandus est , vt patet in
eo,quod legitur & no.in dicto c.officij.Item postulatur ille , qui
est alij obligatus nec habet liberum consensum , vt seruus a do-
mino suo.liiij.di.c.j.libertus a patrono, qui in ipsum obsequium
retinuit.liii.distin.quicunque.Colonus perpetuus ascripticius,vel
alius obligatus conditione seruili ratione personæ.de quibus no.
ȷ̃.de iudęis.multorum.secus si ratione rei suæ tributum reddunt.
sicut Anglici,qui reddunt ecclesiæ tot denarios, quot sunt capi-
ta.Non tamen est personale tributum, sed reale , quia si terram
exeunt,liberi sunt a triburo.liiii.distin.si quis obligatus. secundū
d.n.& quia cum ex deuotione spirituali hoc tributum præstent,
non debet ascribi aliquatenus seruituti. Arg.ȷ̃.de censi. ex parte.ȷ̃.
de natis. ex lib. ven.c.vnico.Item ex publico officio,vel admini-
stratione obligatus postulatur ab illo, cui obligatus est , secundū
quod legitur,& no.ȷ̃.de ob.ad ratiocinia.c.vnico.Item ad omnes
dignitates habentes curam,postulandus est, qui non est in sacris
ordinibus cōstitutus.ȷ̃.ti.j.dudum.j. Item religiosus postulandus
b est [b] a prælato suo,& diœcesano suo.lviii.distin.c.ij.& ȷ̃.de sta.ma.
monachi.§.fi.& c.quod Dei timorem.Et hoc si agitur de mona
sterio extraneo,etiam & si professus non sit.ȷ̃.ti.j. cum monaste-
rium.secundum d.n.nam in proprio eligitur.s̃.de rescriptis.cum
dilecta.s̃.ti.j.cum dilectus.& adde quod no.ȷ̃.ea.glo.ver. sed nun-
quid monachus.Abbas tamen eligitur in episcopum,non postu
latur,vt ȷ̃.ti.j.cum in veteri.Item neophiti,etiam si promoti sunt
ad minores ordines,postulandi sunt a proprio episcopo.lviii. dis.
per totum.lxviii.dist.quorum vices.Item filius a patre,si in ipsius
sit potestate.& sic intellige.ȷ̃.ti.j.officij.Et quicunque aliquem de
fectum patitur,qui ipsum reddat inhabilem ad eligendum , po-
stulandus est,non eligendus.secundum d.n.cuius est hęc tota gl.
a ver.superiori. sed illa iura vsque hic. Hoc intelligas , nisi tantus
defectus sit,ꝙ ipsum omnino inhabilem reddat. Vnde secularis,
vel non ꝓfessus,& non expertus postulari non potest ad prælatu
ram regularem.quod dic,vt ȷ̃.ti.j.cum causam.& c.officij.& c.cū
in magistrum.Item si reddat impotentem, sicut morbus epylen
ticus.ȷ̃.ti.j.cum inter canonicos.Vel quia manu altera mutilatus
est.ȷ̃.de cor.vitia.exposuisti.Quod dixi clericum alterius diœcesis
eligi non posse,dic,vt no.ȷ̃.de renun.admonet.Sed nunquid mo
6 nachus eligi potest?Non videtur,quia † non habet consensum li-
berum.xii.q.j.nolo.& c.non dicatis.Nec sine licentia abbatis pro
moueri potest,vt ȷ̃.de tempo.or.ad aures xvj.q.j.si quis monach⁹.
& c.cum pro vtilitate,immo cum quædam videatur alienatio,ēt
c consensus conuentus requiritur.[c] xix.q.iij.statuimus.xij.qō.ij.sine
exceptione.& maior est alienatio personæ,quam rei.xij.q.j.præci
pimus.Nec conuentualis prior (etiam necessitate vrgente) trans-
ferri potest sine consensu fratrum.ȷ̃.de sta.mo.monachi.§.fi.cō-
tra ar.ȷ̃.de renū.nisi cum pridem.§. nec putes. & de regularibus.
7 licet.Et iunge,quod no.s̃.e.gl.ver. item religiosus.Omnes † irregu
lares postulandi sunt,sicut est illegitime natus.ȷ̃.ti.j. innotuit.& a
papa tantum,quando queritur de dignitatibus , vel beneficiis cū
cura,quod dic,vt legitur,& no.ȷ̃.de fil.presb.c.pe.in fi,Item infamis
siue de iure.lj,dist,qui ī aliquo,C.de infamib.l.j.& ii.li.x.& ij.qō,iii.
§.notandum,siue de facto,lxxxj.di.tanti.C.de dig.l.iii.lib. xij. Itē
publicę pœnitentes.l.distin. canones.lv,dist.pœnitentes.Item qui
fuerunt hæretici .j.q.vii..conuenientibus.& §.seq.Item qui se ab
scidit sponte sine necessitate.lv.di. si quis absciderit.& c.seq.Item
corpore vitiatus,siue deformis membro,siue casu hoc acciderit,
siue sic natus sit.lj.di.qui in aliquo.quod dic vt no.ȷ̃.de corp.vitia.
c.vnico.Item bigamus,viduarum & corruptarum maritus.quod
dic,vt le.& no.ȷ̃.de bigamis.c.j.& ii.& ȷ̃.de cleri.coniu.sane.Item
homicida.l.di.miror.ȷ̃.de temp.or.c.fin.Item iudex , vel assessor,
vel aduocatus,vel scriptor,vel denunciator in causa sanguinis.ȷ̃.
ne cle.vel mo.sententiam.lj.di.c.j.dummodo exinde secutum sit
homicidium,vel mutilatio membri,seu deformitas generalis,vt
ibidem.lv.dist.si euangelica.ȷ̃. de cle. pug.in duello.c.j.& ij.vbi de
hoc.Item vexillifer belli,capitaneus,& miles quilibet miliciam
exercens.lj.distin.c.j. & c.si quis post. Itē chirugicus,cuius culpa
mors secuta est,vt leg.& no.ȷ̃.de homi.tua nos.& idem in medi-
co.ȷ̃.de ætate & quali.ad aures Item omnis excommunicatus &
suspensus,vt no.s̃.ti.j.cū dilectus.§.quia nobis. Item intrusus per
laicalem potentiam.ȷ̃.ti.j.quisquis.Item minus literatus.ȷ̃.ti.j.du
dum.ȷ̃.de ęta.& qua.c.pe.& fi.Item falsarius papæ.ȷ̃.de cri.fal. ad
falsariorum.Item confessus,vel conuictus , vel condemnatus de
crimine,vt patet in eo,quod le.& no.ȷ̃.de coha.cler.& mu.vestra.
ȷ̃.de temp.or.c.fi.ȷ̃.de testi.c.fi.Item si non sit conuictus &c. dum
modo sit crimen notorium,& enorme l.di.de his vero.& in præ
dictis iuribus.Item qui pro quantumcunq; leui crimine & occul
to ad monasterium descenderit causa pœnitentiæ agende,vt leg.
& no.ȷ̃.de renunci.post translationem.§.quamquam.Item cele-
brans excommunicatus,vel suspensus,vel interdictus,vel in loco
interdicto,vt le.& no.ȷ̃.de cle.ex.mi.postulastis.& c.si celebrat. &
per totum.ȷ̃.ti.j.cum inter R.Sed contra.ȷ̃.ti.j.quia diligentia.Sol.
ibi.Dicimus autem postulandos prædictos,si incurrunt irregula
ritatem sine peccato,vel etiam cum peccato , dummodo pœni
tentiam egerint.Nā si adhuc essent in peccato,cassaretur propter
indignitatem postulati.s̃.eo.c.j.& ȷ̃.ti.j.scriptum.& hi omnes po-
d stulari possunt ab episcopis,[d] in casibus,in quibus possunt dispen
sare.In aliis a papa.quod dic,vt no.ȷ̃.de iudi.at si clerici.Item quā
do quis in episcopum postulatur,erit forsan ad solum pontificē
recurrendum.secundum d.n.cuius est hęc tota gl.vel quasi ab il-
lo. ver.superiori,qui incipit.omnes irregulares.vsque huc. Quod
autem dixit proxime forsan philosophicum fuit temperamen-
tum,vt patet in eo,quod le.& no.ȷ̃.ti.j.innotuit.ȷ̃.de æta. & quali.
a multis.ȷ̃.de cor.vitia.c.ij.dic,vt no.s̃.e.gl.ver.hoc intelligas.& sup
8 verbo,postulari.ver.postulatio.& sequenti.Sed † & ineligibilis est re
ligiosus phisicam,vel leges audiens.Item personatum habens, &
eadem audiens,nisi infra duos menses destiterit quousque fuerit
cum tali per sedem ap.dispensatum.quod dic,vt le.& no.ȷ̃.ne cle.
vel mo.nō magnopere.& c. super specula.Item minori executio
ne ligatus.ȷ̃.de cler.ex.mi. si celebrat.Sicut autē electio examina
tur, sic & postulatio.ȷ̃.de trasla.epi.licet.

ADDITIONES.

a ¶Postulantur hic enumerati vsque ad finem.c.& vide hic Do.Ab. in gl.j.
ver.ad secundam.
b ¶Postulandus est.Dic ꝙ hodie monachus eligitur ad prælationes sed nō
potest consentire electioni de se facta extra monasteriū sine licentia sui
superioris.c.si religiosus.de elect.lib.6.& adde tex.iuncta glo.in c. quam
sit.eo.ti.& lib.
c ¶Consensus conuētus requiritur.Dic ꝙ hodie,licet antea super hoc iura
essent varia solus superior sine conuentu dare potest consentiendi & trā-
seundi licentiam.d.c.si religiosus.de elec.lib.6.
d ¶Ab episcopis.Adde a quo debeat peti vt postulatio admittatur.do.Ab.
hic in 3.col.ver.venio nunc post gl.

¶De Electione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Duo faciunt congregationem , & tres collegium , & decem homines populum.& xv.turbam.*
2 *Quatuor aut quinque porci,& quatuor oues faciunt gregem.*
3 *Electio spectat ad collegiatos de iure communi.*

CAP. PRIMVM.

Nullus. Dic, [Nullus eligatur presbiter in
ecclesia]vbi duo &c. [Vel tres.]
1 No.ꝙ duo † faciunt congregationem, [a] vt hic
a Tres collegium,vt ff.de ver.sig.Neratius.Et de
cem homines faciūt populum.x,qō. iii.vnio.
Item x,aut xv.turbam.ff.vi bo.rap. prætor ait.
§.j.quatuor † autem , aut quinque porci ,
& quatuor oues faciunt gregem.ff. de abigeis.oues. ſm T.vnum
tn̄ no.ꝙ vbi tam pauci canonici sunt,non pōt hr̄e locū.eo.quia
pp.imo more solito eligent sine scrutino & compromisso , sicut
puto ſm Gof.Quo ad scrutinium hoc approbes,sed quo ad com
promissum,hoc non admittas,imo si duo sunt & cōcorditer eli-
gant vno ore,dicas hanc electionem inspiratam,vel quasi. salua
consuetudine

ADDITIO.

a ¶Congregationem qualiter hæc intelligantur.Vide hic per do.Abb. qui
defendit gl.hic idem notantem.

consuetudine Romanæ curiæ.quod dic,vt no.ſ.eo. quia propter §.vel ſaltem.in prin.ver,diffiniuit Romana curia.& ſequentibus. Aut ſi diſſentiunt ab initio,& poſtea cõcordant,poterit vnus dare alteri poteſtatem eligendi iuxta formam compromiſſi.Quod dic,vt no.ſ.e.quia propter.& c.in Geneſi.Nec puto propter gloſ. textum peruertendum.Sed hoc ideo forſan dicit Gof.quia credebat fouere,quod no.ſ.de poſtu.præla.gratum. vbi notauit vnum ſolum eligere non poſſe.cui hæc litera, quam ibi pro ſe induxit, euidenter contradicit.[In congregatione.]i.conuentu.q.d.collegati, quia ad tales de iure† communi ſpectat electio.ſ.eo. cum
a
3 terra.& c.ſacroſan.xvi.q.vlt c.ſi.ſ.de iure patro.nobis fuit.ſ.de cõſue.cum dilectus.§.vl.niſi quando fuit fundata eccleſia aliter fuerit ordinatũ.vel aliud obtineat de cõſuetudine ſpeciali,qđ dic,vt le.& no.ſ.de conſue.cum dilectus.ſ.de iure pa.nobis fuit.ſ.de cenſi.quanto.alias autem ad collegium de iure communi ſpectat eligere, vt dictum eſt. Sed ſi eſſent in eccleſia tanquam ſingulares (ſuper quo vide,quod legitur.& no.ſ.de exceſ.præla. dilecta) tunc ad repræſentationẽ patroni debet eccleſiæ prouideri.ſ.de iu. pat. poſtulaſti. ſecundum T.& ſi non eſſet ibi patronus per diœceſanum,ad quem talia ſpectant.x.qõ.j.regenda.& no.inf. de inſtitu. c.iii.quod dic,vt no.infra.e.cum eccleſia Vulterana'[Eorum]ſcilicet duorum,vel trium.[Electione.]ſ.interueniẽte. [Canonica] ergo ſeruata forma.infra.e.quia ppter.[Presbyter]i.rector[Eligatur.]i.electus,vel repreſentatus aſſumatur,& confirmetur.ſi. infra. de tempo.or.ſi archiepõs.¶Si vero.]ii.[Aliter.]ſ. niſi interuenien
te canonica electione collegii.[Fuerit] accipe, expellatur, quod eſt.infra.& ſubaudi a rectoria eccleſiæ.[Eo]i.ea ratione.[Quod] i.quia.[Illam]ſ.eccleſiã.[Per cupiditatem]præſumptã eo ipſo ꝙ non fuit electus.ſic.infra de cle.non reſi.c.j.ſi.no.ſ.c. proxi. ſuper verbo, manifeſtum ſit.[Canonice]ſ.ſtitius,& aliarum ſignificatarum.ſ.ſuper verbo,in cogregatione.

ADDITIO.

a ¶Collegiati. Nũquid ꝙ hic dicitur habeat locũ in collegio ſeculari,ut illi de collegio poſſint ſibi eligere rectorem.Vide hic per d.Ab. in fi. & per do.Hen.Bo.in c.aduerſus.ſ.de immuni.eccleſiarum.&

SVMMARIVM.

1 *Populus non eſt ſequendus,ſed docendus.*
2 *Voces vanę populi,non ſunt audiendæ.*
3 *Dubia,qualiter interpretanda ſunt.*
4 *De malo,& quod ſit contra ius,non poteſt præſumi niſi malum.*
5 *Charitas Dei perfecta,ſemel habita nunquam amittitur.*
6 *Charitas perfecta eſt,ſi quis paratus ſit pro fratribus mori.*
7 *Eccleſia non debet approbare fraudes,ſed reprobare.*
8 *Euchareſtia viaticum dicitur.*

CAP. II.

SSiius. Si quis.]ſ.eccleſiã tenens.]Vt]ſubaudi interrogatusꝙ epiſcopũ, ad quem ſpectat. x.q.j.c.j.& per totum.& infra de inſti.ex querelis.qualiter eccleſiam adeptus eſt.[Populi]non repræſentãtis,quod poſſet.infra eo. querelam.ſed eligentis.quod non poteſt ſ.e.maſſana.vel populi clamantis,vt ſequitur.Sed clamor talis nõ eſt admittẽdus.viii.q.j.licet ergo.& c.ſi ergo.lxj.diſtin. miramur.
1 quia† non eſt ſequendus populus,ſed docendus.lxii.di. docendus.
2 Et† vanæ voces populi non ſunt audiendæ.C.de pœnis.decurionum filij.& ar.ff.de app.ſi conſtat.& qui & a quibus ma.liberi nõ fi.ſi priuatus.ſ.de excel.præl.ex literis.circa me.Sic fuit hic in duobus peccatum,& quia per laicos fuit electio celebrata.ſ. e. quiſqs. & quia ad clamorem, vt dictum eſt.ſ.m d.n. [Manifeſtum ſit.]i.
3 manifeſte præſumatur.Sic no. †dubia in deteriorem partem interpretari,ſed hoc ideo,quia pro maiori parte conſueuerunt laici corrupti eligere, & ad eaquæ frequentius contingunt iura adaptantur.xxviii.diſtin.de Syracuſane.lxiii.diſ. noſſe.ff. de legi.nam
4 ad ea.Vel dic† ꝙ de malo,& quod ſit contra ius aperte, nõ poteſt præſumi niſi malum.ſ.de præſump.ex ſtudiis.ſ.de iureiuran.& ſi Chriſtus.§.quædam.ſecus in dubiis,ſ.de reg.iur.eſtote.ſi. no.ſ. c.j. ſuper verbo, per cupiditatem.[Sinceram fidem.]i. informatam charitate.Ala.quod dic,vt no.ſ.de ſumma tri.ĩ ipſa rubrica. ver.
5 fides.ſ. ſe.Et no.† ꝙ perfecta Dei charitas,quæ ſemel habita nunquam amittitur.de pœ. di.ij.§. ſed hæc,quæ de charitate. Nam ſi
6 quis† paratus ſit pro fratribus mori, perfecta eſt in illo charitas.e. di.§.hinc etiam Auguſtinus & §.opponitur. & §. qui ſine charitate.ſed & quæ deſcribitur,aliqua dicitur.e diſt.§.vlti. [Corrumpi.] ſubaudi ad hoc,vt clamarent &c.[Petere.] ſcilicet in presbyterũ ſeu rectorem,vt patet ſ.de teſti.veniens.¶Omnino]ij.pars.[Fraudes.]† quas eccleſia non debet approbare,ſed reprobare debet, vt
7 patet ſ.de do.per tuas.ſ.de reſcriptis. ſedes.in fi.[Ita.]i. intantum. [Communionem laicam.]i.euchareſtiam, quæ communis eſt
8 clericis,& laicis† quæ etiam viaticum dicitur.ſ.cod.licet.§.ſi quis pœnituerit.l.diſtinctio.pœnitentes.xxiiii.q.ii.legatur. ¶Si vero.] iii.pars.[Placet.]ſic. infra.de obligationibus. ad ratiocinia.c.vnico.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Deſideria petentium,confirmatione implentur.*
2 *Notus dicitur quis vbi conuerſatus eſt.*
3 *Extimationis ſatis habetur,quis qualis in ſua ciuitate eſt.*
4 *Ignoti non purgant infamatum.*

CAP. III.

PPoſtquam. Sic conſtrue. Deſideria † petentium confirmationem impleantur, ſi nihil eſt, &c. cuius vita, vel actus inquirantur, vbi conuerſatus eſt,quia ibidem melius poſſunt agnoſci.ſcilicet actus.[Confirmationem]ſcilicet electi [Deſideria]etenim nihil more,vel difficultatis debet opponi. ne gregi dominico diu deſit cura paſtoralis.lxv.diſ. de perſona.ſ. e.ti.cum inter vniuerſas.& c.ne pro defectu.[Electum] vel eligentes,vel electionem.quia de omnibus inquiri debet.ſ.e.dudum. & c.ſcriptum eſt.& impedimentum poteſt eſſe ex parte eligẽtium, vt ſ.de conſue.cum dilectus.§.quia nobis.& ex parte formæ.ſ.eo. Cumana.& c.eccleſia.¶Cuius.]ii.pars.ſ.electi. [Vita vel actus.]i. de cuius vita,vel actu,& aliis de quibus no.ſ.ti.j.c.j.§.j.[Conuerſatus.]Nota ibi faciendam inquiſitionem perſonæ, de cuius fama
2 vel moribus dubitatur† vbi conuerſatus eſt.quia ibi notus eſt, vt ſequitur.ſic.xxiii.di.illud.ſ.de præſump.quoſdam.xxiii.q.j.puden
3 da.xlvii.di.de Petro.quia talis æſtimationis† habetur, quis qualis eſt in ciuitate ſua.ff.de quæſtionibus.de minore.in fi. Ideo ignoti
4 † non debent purgare infamatum,vt ſ.de purga.ca. cum P. Manconella.& c.cum dilectus.[Inquirantur.]ſi de eo dubitetur.Nam prima facie pro eo præſumitur,ar.ſ.de ſcru.in ordi.fa.c.vnico.vn de expone.[Si nihil eſt]i.ſi nihil probetur.ſecundum Gof.immo certe inquirendum eſt,& ſi nihil opponatur,vt ſ.e.ti. cum nobis olim.§.his igitur. & ca. cum dilectus. & c.nihil eſt. ſed in genere, non in ſpecie, vt no. ſ.titu.i.c.i.§.j. Vel non ita ſubtiliter, neque ita ad vngem,ſicut opponatur.[Ibidem]ſubaudi, quam alibi.

SVMMARIVM.

1 *Criſis,quot modis ſumitur.*
2 *Tutela, conditionem non recipit.*
3 *Conditiones tacitę,non faciunt legata conditionalia.*
4 *Electo, promiſſo,vel poſtulato vtrum poſſit licite imponi aliquod onus, vel ab eo exigi.*
5 *Superior poteſt apponere conditionem,ante ſubditi confirmationem.*
6 *Ius commune ſi exigitur a ſuperiori,non eſt ſymonia.*
7 *Conditiones nouę non ſunt inducendæ a ſuperiore.*
8 *Epiſcopus,& capitulum poſſunt aliquid ſtatuere ſuper beneficio vacãte ſed perpetuum præiudicium afferre non poſſunt.*
9 *Dignitas beneficij poteſt tolli ex toto,& alicui loco religioſo conferri.*
10 *Beneficia eccleſiaſtica debent in ſua integritate remanere,niſi ex magna cauſa contrarium fiat.*
11 *Epiſcopi omnes,fratres ſunt.*
12 *Pallei conſecratio,& traditio,*
13 *Patriarchæ authoritate Papę dant pallia.*
14 *Debitum petit fruſtra qui in quo obligatus eſt non impendit.*

CAP. IIII.

SIgnificaſti.]Tria notantur hic.Reprehẽſionis confutatio. Obiectionis reſponſio.Intentionis concluſio. [Permotos].i. valde motos.& ſic præpoſitio auget.alibi priuat. ſ. de ꝑſue. ad noſtram,quod dic, vt ibi no.& hæc prima oppoſitio.quia videbatur ſimoniacum,vt ſequitur in gl.ſuper ver. tali cõditione
1 [Ab apocriſariis].i.nunciis noſtris ſecretariis.nam † criſis multis modis ſumitur.vnde verſus.

Aurum,iudicium ſecretum dat tibi criſis.

Secundum T.[Tali conditione].ſ.quæ ſequitur.ſi ſacramentum
a & c.Ideo videbatur traditio ſimoniaca.ar.j.q.ij.quampio.ª ſ.de rerum permu.quæſitum.Sed dic, ꝙ hæc adiectio non facit conditionem,ſed oſtendit pallium non aliter concedendum. ſicut cũ præror tutorem dat.l hæc adiectio,ſi ſatis dederis, non habet cõdi
2 tionem,ſed eſt potius quædam monitio,vt fiat, quod de iure fieri debet.ff.de tut.muto.nam nec† tutela(cum legitimus actus ſit) conditionem reciperet.ff.de reg.iur.actus.ex.d.n.e.ti.in electionibus.lib.vj.niſi a teſtatore detur,vt Inſti.quibus mo.tu. fi.§.item finitur.Tacitæ etiam conditiones, † & quæ ineſſe habent, non faciunt legata conditionalia.ff.de cond.& dem.conditiones. Ideo cum hoc onus annexum ſit palleo,vt ſ.§. vlt. apponi poteſt,nec
3 ſimoniam inducit,ar.ſ.de præben. ſignificatum.vbi innuitur, ꝙ in canonicũ poteſt prebyter eligi,ſi de beata Maria celebrauerit
4 omni† die.ᵇSed melius eſt,vt non eligatur ſub conditione,ſed per coniunctionem conſecutiuam,vt videlicet ſic dicatur. Eligimus te,vt promittas celebrare omni die &c.ſecundum d.n.Vel dic,ꝙ ibi non fuit conditio, vel coniunctio, ſed ſtatutum, quod ex eo etiam apparet:quia papa illud tibi confirmauit. ſecundum d.n.
5 ad idem.xxviij.diſt.diaconi. Et no. † ꝙ ſuperior poteſt apponere conditionem ante ſubditi confirmationem.xxiii.di.q̃q̃.xxviij.di.
6 prinſquam.& c.de Siracuſane. Et ideo ſi† a ſuperiore exigitur ius commune,non eſt ſimonia.xviij. q. ij. Eleutherius.inferior vero non

non poteſt niſi poſt confirmationem.viii. q.iij. Artaldus. Quidã tamen dicunt illas conditiones apponendas, quæ in iure inueniuntur expreſſe ſecundum Vin.vt ſ. de reſcrip. c. ij. ſ.de iureiur.
6 quemadmodum.Nã nec noue† inducendæ ſunt etiam a ſuperiore,arg.ſ.de cenſi.prohibemus.ſ.de ſimonia. ne Dei eccleſiã. Hoc
8 † autem certum eſt,ꝙ tam epiſcopus,ꝙ capitulum ſimul poſſunt aliquid ſtatuere ſuper beneficio vacante, & illud ſtatutum tenebitur ſeruare electus.ſ.vt eccl.benefi.c.vnico.§.fin.ſecundum d.n. verum eſt ex cauſa,& ad tempus. Perpetuum autem præiudiciũ non poſſunt afferre dignitati, vel rectoriæ, ipſa ſic remanente, vt patet in eo,quod le.& no.extra d.n.de rebus eccle.non alie.dudum.lib.vj.ſ.de inſti.cum veniſſent. Quod & de ep̃atu indubitatum eſt, etiã ſi interueniat iuramẽrum.ſ. de iureiu.ſicut noſtris.
9 Ipſam † tamen dignitatem poſſunt ex toto tollere.ſ.de cenſi. cũ acceſſiſſent.& rectoriam cum pertinentiis alicui loco religioſo conferre.ſ.de dona. conſultationibus.& c.paſtoralis. Sed tamen in totum(quod plus eſt)poſſunt tollere,vel in perpetuum conferre.quare non poſſunt in partem diminuere.Ideo ſigno contra.ff. de rei ven.qu.æ de dota.ſ.de offi.deleg.paſtoralis.§.i.Sol. ideo permittitur in totum conferre,vt diuinus cultus augmentetur. ſ. de cenſi.ex parte.Vel vt exinde pauperes ſuſtententur.ſ de præben. expoſuiſti.Vel in totum tollere.quia forſan eſt ſuperflua & eccleſiæ onoroſa,ar.lxviii.di.cor ep̃i.& ſ.in prœmio.§.ſane.ſ. de conſue.c.j.Diminutio vero,vel detractatio ideo denegatur.quia bene
10 ficia† eccleſiaſtica debent in ſua integritate remanere niſi & ex magna cauſa contrarium fiat.quod dic, vt le. & no.ſ. de præben. maioribus.& c.vacante.& extra d.n.de rebus ecc.non alie.dudũ. lib.vj.& ſ.de iureiu.ſicut noſtris.[Oblatum.] ſed antea inſtanter exactum,vt ſ.ad fi.& ſic non obſtat.c.diſ.priſca. vel voluit facere gratiam.ſic.ſ.de poſtu.præ.bonæ.ij.in fi.& ſ.de ſimo.& ſi quæſtiones.alias autem inſtanter petendum eſſet, ſicut & literæ dimiſſoriæ.lxxii.di.eps.& apoſtoli.ij.q.vj.poſt appellationem.& extra d.n. de app.cordi.nobis eſt.lib.vj.& ceſſio.ſ.ti.j.cum poſt petitam.& q præeſt parciſſime commeatum dabit.ff.de re mili.officium. [Et infra.]ſubaudi,ſed.[Mirentur]i.mirari poſſunt. [In hac cauſa.] i.in conſimili.contra no.ſ.de reſcriptis capitulum. [Ques meas] ſubaudi.Sed de domino Ieſu mirari nõ debent,ipſe enim ſciebat quid eſſet facturus,ergo nec de nobis.nam ſi conſcientiarũ. [Factor]ſ.de iudi.nouit.[Hac conditione]ſ.ſi diligis me &c.[Qua] i.quanta.[Tantam]Quia nulla ſupra ep̃ale quo ad ordinis dignitatem,vt no.ſ.in ſalutatione procemii.ſuper verbo, epõ.[Fratri-
11 bus]Omnes † epi fratres ſunt.ſ. de cri.fal. quamuis graui. [Quorum]ſ.fratrum.[Videmus].vt ſ.vt benefi.ecc.vt noſtrum.§ i.q.d. magna.¶Aiunt]ii.pars.in qua cõtinetur oppoſitio a Rege, & regni.maioribus facta.de quibus.ſ.in prin.c.[In euangelio.]Per illa verba.ſit ſermo vetter eſt eſt.non non.[Statutum]ſ.contrariũ. ergo ſtandum eſt prohibitioni domini, ſed ſi ita intelligatur. [Quid eſt ergo &c.Quod amplius &c.]q.d.per hæc verba innuit ꝙ poſſumus iurare.[A malo eſt.]i.Et quid volunt dicere iſta ver ba?certe hoc volunt dicere.[Quod amplius eſt.]i. ſi procedatur vltra fines iſtos &c.[A malo eſt]i.ad euitationem mali fit.q.d.ſermo vetter dẽt eſſe ſimplex,ſed & vltra poteſtis procedere.ſ.firmãdo ſermonem iureiurando, vt euitetis malum.[Hoc enim malum &c.]Enim pro quia,quia hoc malum.i.euitatio huius mali compellit nos.[Illo]ſ.domino permittente.[Hoc amplius.]i. per hoc verbum amplius.[Vt exigamus.] ſ. vltra ſimplicem ſermonem,videlicet iuramentum,ſed nonne malum &c. vel ſic. [Hoc malum,ꝙ exigamus amplius nos illo &c.]Et accedit.xxii. q.j.ita ergo.ij.q.iiii.ſi quis presbyter. Vel expone malum.i. incredulitas,vel infirmitas.& ſic a malo non credentis. vt xxii.qõ.j. tu malum non facis.ſic exponitur.ſ.de iureiu.& ſi Chriſtus.[Vnita te.]Subaudi.[Et]vel aut.[Sedis apoſtolicæ.]alioquin inculcatio eſt verborum.[Prorumpere]q.d.vtiq;.[Quod.]ſ.ab eccleſiæ vnitate &c. [Etiam poſt.] q. d. quid feciſſent ipſi, ſi non iuraſſent. [Hoc &c.]ſcilicet euitando. [Vel hoc malo.] ideſt hac ma
a licia & infidelitate hominum pro fide &c.ſed & in aliis caſibus.ª Vnde verſus.

Pax,& fama,fides,reuerentia,cautio damni.
Defectus veri,poſcunt iuramẽto,caueri.

Pax,xxii.q.iiii.omne quod.ſ.de iudi.nouit.& de feriis.ca.j. Fama. ii.q.iiii.presbiter ſi a plebe.& c.ſi mala.& ſ.de coha.clerico.& mulie.c.tua.§.vltimo.Fides.Quando ſuſpectus eſt, vel reuertitur ab hæreſi,iurabit,ꝙ fidem teneat.de conſecr.diſtin. ii. ego Berengarius.j.q.vii,ſi quis omnem ſ.de hæreti.ad abolendam.& c. excommunicamus.& hic Reuerentiam,i.obedientiam exhibendã, & reuerentia. ſicut diſtinguitur. ſ. de iureiuran. nullus. xxiii.diſtin. quamquam.lxiii.diſtin,tibi domino,& hic habetur.Cautio dam ni.ſ.quod me cauſa,c.vlti.vel.i. vt ſeruentur pacta, vel ſocietates licite, & vbique ad euitationem damni, niſi a iure reprobetur Defectus veri,xxii, q.j. vt noueritis.xiiii.q.ii. quamquam,xi.qõ,iii, quiſquis.[Aiunt,] verſi. ſidem Rex& regni maiores.& eſt tertia oppoſitio ſupra poſita. §. aiunt, nam ibi duæ proponuntur,ſcilicet prohibitio facta a domino, & huic reſponſum eſt.Item ꝙ non inuenitur ſtatutum,& huic modo reſpondet.[Statutum.] ſ.ꝙ iuretur.[Quaſi]ſubaudi,vel.nt intelligere, ꝙ Romanæ eccleſię &c.[Præfixerint.] Sed hoc non eſt verum, cum omnia &c. [Authoritatem]Vt xvii.diſt.c.i.& ii.& per totum.[Et in eorum] i.conciliorum.[Excipiatur]Vt iii.qõ.vj.dudum.& c. peregrina. ſic & in omni iuramento,vt no.ſ.de reſcrip.conſtitutus [Authoritas.[Tanquam ſuperioris.ix.q.iii.cuncta per mundum.ergo inferior non poteſt ei legem imponere.ſ.de maio.& obed.cum inferior.nec par.ſ.e.ti.licet.§.vlti.& c.innotuit.& adde,quod no.de hac materia.ſ.de iudi.nouit.§.j.ver.cum enim. ¶Cum igitur.iii. pars.[Exigitis.]ſ.tu & alij archiepiſcopi.ſic non obſtat.ſ.de reſcriptis.ad audientiam.quod facere deberis inſtanter, vt c.diſtin.priſca.& nota.ſ.ſuper verbo, oblatum.[Quæ]ſ.inſignia.[Tantum.] Sed contra.ſ.de priui.antiqua.rñ.i.verſi.penul.vbi dicitur, ꝙ pallia dant patriarchæ:ſed non obſtat.quia & tunc intelligũtur recipi ab iſto corpore,a quo & hanc recipiunt poteſtatem, vt patet ſ.ti.i.c.ii.§.ſed neque.verſi.præſertim.[Corpore]i.altari, quod eſt
12 conſecratum.† In honorẽ corporis beati Petri,quod ſic fit,palleũ benedicitur,& conſecratur.T.non eſt verum, ſed vnus de cardinalibus diaconibus de mandato papæ ipſum tradit, & dicit verba,quæ habentur.ſ.de vſu pal. ad honorem. hoc expertus fui bis in pallio,quod recipi.nec eſt vis,in cuius nomine altare fuerit cõſecratum.& ponitur ſuper altare,& ille,qui debet vti pallio, recipit ipſum,ſi præſens ſit de altari, vel alius pro eo ſi abſens eſt, & ſic ſumitur de corpore &c.Vel dic de corpore.i.ab illis archiepiſcopis,qui ſunt de corpore beati Petri.i.eccleſiæ catholice, cuius caput eſt Chriſtus,& eius vicarius Petrus,& eius ſucceſſores.ſecũdum d.n.canonice intrantes.ſ.de iureiu. ego. Vel hic vult dicere, ꝙ hoc inſigne palleum nullus dat niſi papa,& ſi obiiciatur,ꝙ pa-
13 triarchæ,hoc poſſunt.Rñ.illi † dant non ſua authoritate,ſed papę ſecundum d.n.qui hoc eis conceſſit.ſ.de priuile. antiqua.rñ.j. in fi.ergo non videntur ipſi hoc facere,ſed papa.ſ.de transla.epiſco.
14 c.ii.§.ſed neque.ver.præſertim.[Iuſtum eſt].Ar.ꝙ fruſtra petit† debitum,qui in quo obligatus eſt,non impendit.ſ.de mut.pe.c.j. & ij.& C.de ſen.& interlo.cum Papinianus.iii.q.viii.cuius in agendo.xcv.diſtin.eſto ſubiectus.Ar.contra.ſ. depoſiti.bona fides.§.ſane.[Signa.]i.iuramentum.quia poſtea non eſt veriſimile,ꝙ ſint immemores iuramenti ſ.de procu.in noſtra.§.vlti.& hoc annexum eſt traditioni curæ animarum quæ ꝯmittitur, vt hic innuit.& nota ſuper verbo, tali conditione. nam in pallio traditur cum nomine archiepiſcopalis officij plenitudo. ſ. de vſu pal.niſi ſpecialis.[Quæ]ſcilicet ſigna.[Declarent nos habere, & ſeruare vnitatem catholici capitis.]ſcilicet Romani pontificis.[Cum beato Petro] tanquam membra de membro.ſcilicet Petro, qui fuit membrum Chriſti.& nos ſumus membra Petri, cum nobis relictus fuerit tanquam caput.ad quod accedit,quod no.ſ. de ſacra vnc.c.vnico.§.hoc vnguento.ver.caput.& extra.d.n.de homicidio.pro humani.rñ.j.lib.vj.

ADDITIO.

a ¶In aliis caſibus. licite iuratur in caſibus hic contentis.Adde quando, & quibus caſibus iurare liceat ſine peccato.do.Ab.in c.& ſi Chriſtus.&in c. ſi vero.ſ.de iureiu.

SVMMARIVM.

1 *Schiſma quid,& qui ſchiſmaticus dicatur.*
2 *Schiſmatici,an ſint hæretici.*
3 *Deus vbi differentiam non facit,eccleſia facit.*
4 *Eccleſia ſciſmatica non eſt digna gratia ſedis apoſtolicæ.*
5 *Excommunicatus, abſolutus, omnia recuperat, & famam. & numero 6.*

CAP. V.

QVia diligentia. Abiurans ſchiſma eligitur diſpenſatiue, ſi alia non impediant.confirmatur.Conſecratur, & eius eccleſiæ ſuo tempore reſeruatur. [Schiſmate.]Octauiani, qui contra Alexan. fuit, & patriarcha Aquilegien.tunc erat
1 ſchiſmaticus.i.ab vnitate fidei catholicę diuiſus. † Schiſma enim
a interpretatur ſciſſura, ſiue diuiſio, & ſciſſum in vnitate eſſe non
2 debet.Ideo ſchiſmatici † ſpiritum ſanctum non habent, vt xxiiii. q.j.ſchiſma.inde eſt,ꝙ veſtis domini,quæ vnitatem ſignificabat indiuiſa remanſit.xvi.q.vlt.nullus.§.ſicut domini veſtimentum. & accedit,quod no.ſ.e in Geneſi.& de bigamis,debitum. ¶Duximus.]ii.pars.[Reſpondendum.]diligentiæ tuæ. hoc quod ſequitur.ſ.ꝙ ſi a ſchiſmaticis &c.[Suſceperit.] Ergo a contrario ſecus eſt,ſi ſuſcepit,quia caret effectu quo ad executionem.j. q.j. Arrianos.xi.q.j.c.pe.ſecundum d.n.& ſic dignitatem illam perdere debet.

ADDITIO.

a ¶Schiſma.interpretatur ſciſſura.Schiſmaticus an ſit hereticus. Vide hic per do. Abb.in j. no. Item an ſit excõcatus.quid ſit ſchiſma. quis dicatur ſchiſmaticus.Si reuertatur ad vnitatem eccleſię an ſit eligibilis, & alia multa de materia.vide per dominum Ioan. de An.infra de ſchiſmati.in rubrica.

bet.j.de schisma.ꝙ a prædec eore.secundum T.alias contra.xii.
distin,nos consuetudinem.[Et eius electio]i.nominatio,siue po
stulatio,vel electio in postulandum facta.sic.j.de renuncia. post
translationem,vbi de hoc.si.j.de tempo.ordi.dilectus. alias enim
cum schismaticus esset proprie loquendo, eligi non potuit sine
dispensatione,vt patet in eo,quod no.s.ti.j.c.fi.secundum d.n.sed
quod sequitur.dispensatiue,totum soluit.vnde dic, ꝙ elect⁹ fuit,
vt expresse dicit hic textus:quare & mandatur confirmari.j.eod.
§,in fi,cancella ergo hic, & ibi glossam,quæ destruit textum, &
peruertit verum intellectum.[Secundum formam canonum]i.
non per impressionem,non symoniace,quia tempore istius de-
cret.adhuc non erat certa forma,hodie vero est,vt j.eo. quia pro
pter.[Eum]s.sic electum siue nominatum, vel postulatum, nisi
hoc,ꝙ schismaticus fuit.[Dispensatiue.] Non ergo de stricto iu-
re,quia nec eligi potuit,vt no.s.e.c.super verbo,& eius electio. als
autem improprie poneretur hoc aduerbium,sicut.& j. de cleri.
peregri.c.j.in fin. Sed nonne ex quo rediit reconciliatus ecclesiæ,
a fuit nouus homo?[a] Videtur ergo non despiciendus.sic.l.distin.fer
rum,Rñ,intelligas,ꝙ notorie deliquerat,& ideo quamuis recon-
ciliatus despici non debeat.s. quantum ad Deum.ecclesia tamen
ipsum despicit,nisi cum eo fuerit dispensatum, vt patet in eo, qđ
b no.j.de bigamis.quia circa.[b] in fine.sic & alias vbi Deus† differen
3 tiam non facit,ecclesia facit,vt patet j.qui cleri.vel vouen.rursus.
xxii.q.v. iuramenti.[Confirmari.] Et tamen non fuerat electus,
sed postulatus,vt no.s.super verbo,& eius electio. ergo postulatio
confirmatur.ideo secundum do.n. dic confirmari,i.ad episcopa-
tum admitti,quod dic,vt no.j.e.cum monasterium, sed & secun
dum nos proprie confirmatur,sed dispensatiue.nam & textus di-
cit quidam electus fuit,quod dic,vt no.s.e.super verbo,& eius ele
ctio.¶Mandamus.]iij.pars.[Suffraganeis]Argumen.ꝙ suffraga-
nei supplent defectum Metropolitani, quod verum in hoc casu,
Argumē.j.de tempo.or.si archiepiscopo.[Ordinari.]Irrequisita
4 Aquilegien.ecclesia,†quæ schismatica erat. & sic non erat digna
gratia sedis apostolicæ.j.de offi.ordina.ꝙ sedem.in fi.hoc quo ad
personas quandiu sunt in delicto. [Salua debita eiusdem eccle-
siæ.]s.Aquilegien.quia delictum personarum &c.j. de excep. cū
venerabilis.§.intelleximus.& est arg, ꝙ protestatio necessaria est.
sic.vii.q.j. pontifices.ix.q.iii.saluo.xxiiii.distin.presbyteri.j. de iure
patro.ex literis.dic, vt plene no.s.de consti. cum M. Ferrariensis.
5 super verbo,sine præiudicio.[Redierit.]Argumen.est hic, ꝙ†ex-
c communicatus absolutus omnia recuperat [c] per absolutionem,
quæ amiserat per excōmunicationem. Ar. ad idem.xv.q.vj. nos
sanctorum.& c.iuratos.j.de hæreti.sicut.iii.q,iiii.beatus.iiii.qō.j.c.
j.xxxii.q.v.præceptum.in fi,vj.q. j.illi qui. Argumen.contra.ij.qō.
iii. §.hinc autem colligitur.iii.qō. iiii. consanguineorum.in fine.
6 So.puto,ꝙ ad omnes actus legitimos.†& etiam famam, quæ du
rante excomunicatione diminuta erat,restituatur, vt in contra-
rijs.secundum G.& vide j.de offi.dele. prudentiam.§. sexta. & de
excep.exceptionem.

ADDITIONES.

a ¶Nouus homo.Idem quærit hic do.Abb.ver. sed contra tex.

b ¶Quia circa.Addit do.Ab.tex.meliorem in c.fi. infra de tempo.ordi.vbi dicit probari,ꝙ incidens in peccatum notorium non potest amplius ad ministrare sacramenta sine dispensatione. & quis tunc possit dispensare uide per eum hic in uersic.sed contra

c ¶Omnia recuperat.Excommunicatus utrum per absolutionem recuperet famam & alia iura.Vide hic per gl.fi.& clare per do.Ab.post eam.[c]ubi ponit de infamia iuris.& facti.

SVMMARIVM.

1 *Papa quomodo eligitur & a quibus comprobatur. & numero 6.7.23.*
2 *Discordiam vitari debere.*
3 *Audacia per legem referenda est.*
4 *Diabolus vnde dicitur.*
5 *Zizania quid sit.*
8 *Electio summi Pont.vbi fieri debeat.*
9 *Introducta pro bono publico eis non potest renunciari.*
10 *Cardinales nequeunt infringere constitutionem Papæ licet successor possit.*
11 *Cardinales episcopi vicem Metroplitani obtinent.*
12 *Qui non deliquerunt nec secum admittere debent delinquentes.*
13 *Ignorantes probabiliter excusantur.*
14 *Omnia in Christi fide purgantur.*
15 *Electioni a duabus partibus cardinalium in Ro.Pon.nihil præter hæresim potest opponi.*
16 *Papa an etiam consecratus de heresi potest accusari.*
17 *Electio facta in alium qui non sit de numero cardinalium an valeat.*
18 *Multa fieri non debent,quæ tamen facta tenent.*
19 *Electio fieri non debet nisi tertio die depositionis defuncti quod hodie non seruatur.*
20 *Semel probatum,sine causa non debet reprobari.*
21 *Papa canonice creatus nullo humano canone,vel iure ligatur.*
23 *Trium verborum expositio, vel seditio presumptio, & quod liber ingenium.*
24 *Exceptio cui denegatur,multo fortius & actio.*
25 *Consensum suum an quis possit reuocare pendente scrutinio.*
26 *Cardinales an possint creare alios cardinales.*
27 *Seueritas aliquando prodest.*
28 *Deus quandoque non solum per iudices proprios, sed per populos peccata punit,*
29 *Priuilegium meretur amittere,qui permissa sibi abutitur potestate.*
30 *Laici iurisdictionem habent in clericos, quando deest alius qui iustitiam red. dat.*
31 *Irrisores sunt,qui nolunt accipere pœnitentiam sibi datam.*
32 *Ratio diuersitatis,& specialitatis semper reddi debet.*
33 *Eliger congregati debet.*

CAP. VI.

1 Licet. Antiquo statuto,vt malum vitetur,additur. Electus & receptus† in papam a duabus partibus cardinalium comprobatur. Nominatus a tertia,& consentiens excommunicatur, cui pœnæ no-
minatus a minori,quam a duabus partibus additur.Per hoc aliis
inferioribus non præiudicatur,& ratio diuersitatis redditur.[De-
2 vitanda]Nota discordiam†vitari debere,vt j.eo.quia propter.&
de fil.præsby.proposuit.[Constituta.]vt lxxix. distin. si quis papa.
& xxiij.distin.in nomine domini.[Illa]s. constituta. [Audaciā.]
3 Quæ†per legem refrenanda est,vt s.in prooemio.§.j.& ij. [Eccle-
sia.]s.vniuersalis,seu generalis.s.eo.bonæ.j.& de summa trini.fir-
miter,§.vna,[Scissuram.]i.diuisionem.dic, vt no.s.c.proxi. super
verbo, schismate.[Hoc euitandum.] Nota aliquid statuendum
ad cautelam futurorum,vt hic,& xxiii. distin. in nomine domi-
ni.& j.q.vii.conuenientibus.j.de seruis non ordi.c.j.Ar. contra.ff.
de vsuris.l.j.§.j.Sed certe nec adhuc plenarie est prouisum , vt pa-
tet in his,quæ no.j.e.§.præterea.[Adiungendum.]In nullo ergo
intendit detrahere formæ traditę.xxiii. dist. in nomine domini.
quia vicarius illius est,qui non venit soluere legem, sed implere.
& adde,quod no.j.eo.§.si quis autem.in fine.¶Statuimus]ii.pars.
4 [Inimico homine.]i.diabolo.†sic dicto ab euentu. s.quia diuicit
hominem.sicut & Scipio dictus est Affricanus,quia diuicit Affri
cam.Vel inimico homine.i.vitioso.de pœnis.distin.ij.versi.prin-
ceps vitiorum.Vel.i.inimico hominis.vnde.j.Pe.vlti.Sobrij esto-
5 te,& vigilate,quia aduersarius vester &c.[Zizaniam]i.†discordiā.
& est antepenult. sillaba longa.& ponitur in singulari,& implu-
rali.vnde & in doctrinali.

Est zizania,sunt zizania plura nieque.

Et alibi.

Neue superueniens zizania seminet hostis
Frontibus imprimitur mistichia forma crucis

6 [Inter cardinales]Ad quos solos hodie†de consuetudine iam ob
tēta spectat lectio summi pontificis , excluso Imperatore & eius
nunciis.quamuis olim fuerit secus obtentum, vt patet.lxiii. dist.
§.verum.& c.præceden.& sequen. Et primo episcopi cardinales
7 inter se super hoc tractare†debent.[a] deinde alios cardinales ad eli
a gendum admittere.xxiii.distin.in nomine domini. Quid si nul-
lus episcoporum superest nisi vnus?Rñ.admittet alios, & tractet
cum eis,Ar.in eo, quod legitur.& no.j.eo.ne pro defectu.§.fi. Ho
die tamen hæc prærogatiua episcopis non seruatur. immo sunt
de consuetudine omnes pares,& eliguntur de triplici ordine scru
tatores,vel compromittitur,prout placet,seruata tamen priorita
te sua cuilibet in sedibus,& votis perscrutandis.Quid si de omni-
bus cardinalibus non supersunt nisi duo? Rñ. eligant ipsi.s.eo.c.j.
Sed nunquid vnus de duobus potest alium collegam suum elige
re?Sic.dummodo electus non habuit originem a seipso , vt patet
in eo,quod le.& no.j.c.cum in iure. Quid si vnus tan tū superest.
eligat alium.nam seipsum non potest , vt patet in eo, quod legi-
tur.& no.j.de iure patro.per nostras.s.ritu.j.c.ii.Quid si nullus su-
perest?hoc nunquam accidet Deo propicio.Dicit tamē clericus
Romanus , ꝙ ad ipsum spectat. pro quo facit.xxiii.distin.in no-
mine domini.& sic etiā potest intelligi.lxxix.distin.c.j.& c.si quis
ex episcopis.& c. si quis pecunia. Alij dicunt , ꝙ concilium esset
congregandum, & per ipsum vniuersali ecclesiæ prouidendum,
Ar.lxv.distin.c.ij.& iij.& in eo,quod leg.& no.j.de tempo.ordin.
si archiepiscopus.§.fi.& clerus & populus Romanus debent con
cilium conuocare,Ar.op.lxv.distin.si forte.Solu. & si hoc secun
dum sit forsan iustius,primum tamen videtur leuius, & com-
modius,quia periculum est in mora, Argumen.s.eo.c.rñ.j.j.e.ne
pro defectu.& adde,quod no.j.de renun.nisi cū pridē.§.pp mali-
8 ciam.Sed vbi debet†fieri[b] hæc electio? Infra vrbem si fieri potest
b alioquin fiet extra.lxxix. distinctio. si quis pecunia. [A duabus
partibus.] scilicet cardinalium. Quid si vnus deest de duabus
partibus?

ADDITIONES.

a ¶Tractare debent. Quæsit hodie forma electionis Ro.pon.uide per c.ubi periculum.s.e.lib.6.& in cle.ne Romani.e.ti.

b ¶Vbi debet fieri.Adde ubi debeat hæc electio fieri tex. nouum.in d.c.ubi periculum.infra.e.li.6.

partibus?R.non valet.j. e.c.§. præterea.nisi cardinales renuncia-
rent expresse huic decre.ßm Gof. Sed contra. quia pro bono pu-
9 blico† introducta est,vt patet.s. in prin.ergo non potest ei renun
ciari.j. de foro compe.si diligenti. Et patet euidenter in his, quæ
plene no.j.de renū.nisi cum pridem.§. propter malitiam. Quid
ergo restat,nisi ꝙ electus, & consentientes hoc canone legentur?
Durum est, tamen ita scriptum est.ff. qui & a quibus manu.lib.
non si.prospexit legislator.vi. q.iij.scriptum est. Quid ergo si non
seruassent hanc formā tempore Greg.Certe infringere nequeūt
10 cardinales† constitutionem papæ, licet successor posset. j.eo. in
notuit.Dic,ꝙ vbi duo eliguntur habet locum hæc pœna,ar. 79.
distin.si duo.& c.dist.si transitus. sed vbi vnius tantum eligitur,li
cet ab initio duæ partes non consenserint,sit tamen postea con-
sentiant,sufficit,vt bene probatur.j.e.c.§. præterea. ibi vbi maior
concordia &c. sed caueat,ne administret, nec se papam nomi-
net quousque duæ partes consenserint & ipsum receperint, vt se
quitur. Attamen.d.n.intellexit,ꝙ illud,quod hic dicitur & quod
sequitur.j.§.si quis autem &c.locum habet,quando post electio
nem a duabus partibus factam minor pars eligit alium . alias
enim si nulla facta electione nec habita concordia de duabus
partibus minor pars eligeret,licet delinqueret,huius tamen con
stitutionis pœnis nō subiacent,imo & possent cum eis alij ꝯsen
ire, vt. s. no. Tu dicas, ꝙ siue ante,siue post aliqs a minori parte
duarum partium eligatur, vt vltra non procedatur, non habent
locū pęnę.sed siue ante siue post noīatus ꝯsentiat, & ꝓ papa sege
rat tam ipse, quam omnes ei adhærentes has pœnas incurrunt.
Quid ergo si nominatus taliter,s.cum non haberet duas partes,
electioni de se factæ cōsensit.& pro papa se gessit,& aliis cardina-
libus discordantibus? Planum est, ꝙ excommunicatus est, & sic
non valebit postea maior concordia cardinalium : quia in excō
municatum nequeunt consentire.Quinimo & omnes consen-
tientes,& ei adhærentes cum ipso ligantur,vt sequitur:nisi forsan
pęnituisset,& per illos,qui ei adhæserunt,absolutus & reconcilia
11 tus fuisset,& in ipsum postea cōsensissent. Nā &† cardinales epi-
scopi vicem metropolitani obtinet, vt j. no. super ver.receptus.
12 Intelligas igitur,ꝙ hoc ius retinent ij,†qui non deliquerunt.qui
nec secum debent admittere delinquentes, ar.j.e.cum Vinton.
& patet in eo, quod no.s. ti. j. ca. ij. Sed quid si quis contra hanc
formam, vel illam. xxiij. dist.in nomine domini. quæ seruanda
est,vt no.j.e. §.j.in fi.promotus fuerit.sed occultum est. Et quidē
ecclesia nō iudicat de occultis,sed hoc committimus soli Deo .
j.de sy.no.sicut tuis.in fi.Caueat tamen conscius,ne parendo cō
tinue ædificet ad gehennam. super quo vide,quod legitur & no.
j.de symo.per tuas.Caueat etiam vnusquisque de crassa ignoran
13 tia,& supina. Excuso autem omnino probabiliter † ignorantes.
super quo vide, quod legitur & no. j. de cleri. ex.mi. apostolicę.
14 Nam & quo †ad ipsos omnia in Christi fide purgantur.j.de co-
habi. cleri.& mu. vestra.& adde,quod ibi no.& j.e.dudum.ii.re-
spon. j. & de consecra. eccle. vel al. aqua. Hæc autem intelligas
esse vera, quando cardinales simpliciter procedunt per formam
scrutinij.Vel etiam sine forma aliqua simpliciter nominant ali-
quem ad papatum, quod possunt facere,& sufficit, ꝙ due partes
a conueniant.quia nec aliam formam necesse habent seruare[a],vt
hic patet. j.c.j. §. fi. sed & formas seruare possunt si volunt, vt sic
ad plenam ꝯcordiam duarum partium possint clericus cautius
facilius & expeditius peruenire.& si procedant per formam scru
tinij aliqua habent specialia ab illis ecclesiis inferioribus separa-
ta. Vbi vero per formam compromissi, possunt & ipsam infor-
mare, pro ut libet, dumtamen nihil faciant contra canonicas
sanctiones.Quid ergo si compromittant in duos,vel in plures ex
seipsis,vel de extraneis ita ꝙ isti compromissarij scrutantur vota
singulorum cardinalium, & illum teneantur eligere vice totius
collegij in ipso scrutinio consensisse. Nunquid taliter electus po
test se pro papa gerere? Vtique.quia ex vi compromissi talis non
solum a duabus partibus,sed a toto collegio est electus.Ar.infra
eo.in casibus §.fin. & c.d.lectus.§. j. & patet in eo , quod no. j.
e.§.præterea. & ita quamuis cardinales huic dec.expresse renun-
ciare non possint, vt premissum est hoc tamen modo eidem ta-
cite poterunt renunciare. & sic in hoc casu plus tacita,quam ex
pressa renūciatio operatur. sicut ꝙ alias idem accidit,vt no.j. de
foro compe. si diligenti. & de vi. & ho. cleri.c.fi.[Exceptione.] s.
15 de numero eligentium .alias forte de aliquo enormi † peccato
excipi poterit.Ar.j.de of.dele.ex parte.ij.immo cum grauetur in
hoc,ꝙ ius non habet,nisi duæ partes conueniant,releuatur,vt de
16 nullo crimine excipi possit nisi de hæresi. de qua etiam † conse-
cratus accusari posset.xl.dist.si papa.& idem in quolibet crimine
notorio sicut no.Hu.in eodem. c.si papa.quod non placet. nam
cui damus actionem &c.ff.de superficiebus.l.j.§.cui damus. secū
dum.T. q.d. ergo de omni crimine, de quo posset accusari ante
electionem,poterit excipi & post electionem siue in ipsa electio
ne,Dic,vt no.j.e.super verbo,receptus.[Duabus.]& non connu-
meratur electus, quando faciunt scrutinium . Sed connumera-
tur quando per formam compromissi procedunt.j.e.cum in iu
re.Sed. d.n. contra. vt ibi no.& j.e.Cumana.B.scripsit,ꝙ non ser-
uant hoc cardinales. Tu dic.vt s. no. super verbo,a duabus.[Ele
ctus.]vnus tamen de cardinalibus,non alius eligi debet lxxix.dis.
17 c.iii.& sequen.Quid† ergo si alius eligatur? Tenet electio, ex quo
duæ partes cōsentiunt,vt hic. Nam & ex clero eligi potest lxxix.
distin. si duo forte. videntur enim innuere eligentes, ꝙ inter eos
nullus idoneus sit. & sic valet electio. xxiij.distin.in nomine do-
mini.circa me.ver.eligantur au em de episcopis.sed & multa fie
18 ri non debent†quæ tamen facta tenent.j.de iureiu. quemadmo-
dum.§. quod si post huiusmodi electionem.& de hoc no.j.e.cū
19 inter canonicos.§.fi.& c.ne pro defectu. Sed nec debet fieri†ele-
ctio nisi tertio die depositionis defuncti. lxxix.di. nullus.ij.quod
tamen secundum Hu. hodie non seruatur immo a viuo mor-
tuus sepellitur.quod dic, vt ibi no.j. e.bonæ.ij. §. fi.[Et receptus.]
Hæc receptio pro confirmatione habetur . vnde post hanc non
est locus alicui exceptioni. Arg. j.de app. constitutis. ij.§.fi.& de
conces. præ.post.electionem.§.fi.Nec accusationi,nisi de hæresi,
vt no.j e.glo.in fi.ideo dixit.s.absque nulla exceptione.Et iunge,
quod no.j.e.§.fi.& j.de conces. præ.proposuit.Item sicut non cō
firmatus administrans punitur.j.e.nosti.sic & nominatus in pa-
pam, si antequam receptus fuit, administret,vt hic patet. Sed qd
si ante hāc receptionem aliquis de duabus partibus pęnitet nec
vult eum recipere? Potest dici, ꝙ ex causa audiri debet etiam in
modum exceptionis proposita. Arg.in eo, quod legitur & no.j.
de accu.accedens.§ fi.& sic intellige,quod no.s.eo.§.j. super ver.
bo , exceptione. Et episcopi cardinales erunt iudices qui vicem
Metropolitani tenent,& electum consecrare habent.xxii.distin.
in nomine domini.ante medium ibi. quia nec sedes apostolica
&c.nec cogendus est inscribere. Argumen.j.de accusa. super his.
20 §.sed cum opponitur.alias autem sine † causa semel probatum
non debet reprobari.j.de proba.per tuas.§.j.cum suis si. sed de fa-
cto hoc potest.Cum receptus ante electionem administrare nō
debeat,vt hic patet. & in sequentibus , & argumen.j. eodem. in
causis.§.j.sed his,qui sine causa ipsum renuit recipere, erit excō-
municandus quousque ipsum receperit , argumen.j.eodem.§.
se.& c.publicato. Verum.d.n.scripsit hic,ꝙ non est vis in receptio
ne,siue loquatur de receptione ad osculum pacis,siue de obediē-
tia pstita,siue de incathedratione,sed sufficit ei,ꝙ eligatur, vel no
minetur animo eligendi,ad hoc,vt plenū ius habeat, & vt papa-
tum de cętero sua authoritate regat.xxiii.distin.c.j. Potest autem
intelligi hoc de receptione verbali , vt scilicet postquam inter
se deliberauerint, & vt nominatum,quod consentiat , requisie-
rint , & sic ipsum receperint , & ad ipsum recipiendum in eum
consenserint,dummodo nominatus consentiat , dissentire non
possunt:quia iam inter eos spirituale matrimonium contractū
est,j.eodem.cum inter canonicos.§ penul.alias vero antequam
ipsum sic receperint,audiri deberent ex causa , vt s.no. Nec obst.
xxiii.distin.c.j.quia hoc in isto.c.additur,quod non erat in illo.&
illud non sufficiebat,vt patet s.eodem.c.rñ.j.Vel illud quod ibi di
cit,electus tamen sicut verus papa &c.Intelligi debet de illo, qui
iam consensit electioni,siue nominationi de se factæ, cui ad pote
statis plenitudinem consecratio nihil addit,vt ibi dicit.Ante cō-
sensum vero suum non potest dici, ꝙ illam habeat potestatem.
& proprie loquendo non potest dici electus,sed potius nomina-
tus.Sed ex quo semel consensit,fateor , ꝙ nulli exceptioni locus
est,nec ab aliquo terreno iudicabitur,sed habet omnes alios iudi
care.ix.q.iii.nemo.& c.seq.viii.q.ij.dilectissimi. exceptio crimine
hæresis.xl.distin.si papa.xxi.distin. nunc autem. Tu sentias cum
d.n.sicut no.s.e.gl. ver.verum.d.n. & dic.[Electus & receptus]&
pro vel idest approbatus per accessum.quod dic, vt no.j. e.§.præ-
terea.¶Si quis autem.]iii.pars.[Confisus.]scilicet de facto. [Quia
de ratione &c. episcopi.] idest papæ. s. in salutatione prooemij.
[Eum.]scilicet taliter in papam electum.[Subiaceant.] nisi mo-
niti humiliter obstineant,vt j.eodem.§.præterea.dic, vt ibi nota.
[Mulctentur]Dic,vt no.s.de constit. cognoscentes.super verbo,
mulcta.[Ita]i.intantum puniantur.[Viatici.]i.eucharistiæ, quæ
in viam rectam ducit,vt no.supra eodem. Osius. super verbo,lai-
cam.[In vltimis.]& hoc si pœnituerint.alias contra , vt sequitur
& no.s. eodem.Osius. [Quos terra.] In libro numeri.xvj.legitur,
ꝙ Chore,Dathan, & Abyron insurrexerunt contra Moysen, &
Aaron,& ducēti quinquaginta viri secum,quibus præcepit Moy
ses, quod quilibet acciperet thuribulum , & ibi poneret Thy-
miama,vt sic Deos suos probaret.quod cum fecissent , & Aaron
iuxta eos thuribulum suum deferret. Præcepit Deus Moysi &
Aaron,quod separarent se,& populum segregarent a tabernacu-
lis societatis Chorę. quod cum fecissent , terra absorbuit viuos
Chorę,Dathan,& Abyron,& ignis exiens de quolibet thuribulo
combussit ducentos quinquaginta , quæ thuribula ex præcepto
domini in laminas & publico posita sunt in testimonium , ne
quis

ADDITIO.

a ¶Seruare.Imo necesse habent seruare formā traditam per d.c.vbi periculum.s.eo.lib.6.

dotis,vt vii.q.j.denique.& j.q.j.si quis inquit. in fi.& ℣. eodem.qua
21 liter.[Porcionem.]quamuis ergo summus Pontifex † canonice
creatus nullo humano canone,vel iure ligetur, vt patet.viii q.ii.
dilectissimi.ix.q.iii.aliorum.& in eo,quod no.℣. de concess. præb.
proposuit.§.fi.dummodo non fiat hæreticus.xl.distin. si papa. Si
tamen contra formam istius constitutionis papatum sibi vsur-
pauerit,tam ipse,quam ei adhærentes sunt excommunicationis
vinculo innodati,sed & si contra formam decreti Nicolai Papę
per seditionem i. violentiam, siue impressionem, vel præsum-
ptionem.i.ipso.qui promouendus est,ambiente,tractante,& pro
curante.aut quodlibet ingenium.i. calliditatem vel fraudem,vel
carnalem, siue corruptum tractatum aliquorum, quæ sua sunt
tantum, & non quæ Iesu Christi quærentium : aliquis electus,
vel ordinatus,vel intronizatus fuerit,cum suis authoribus, fauto-
ribus,atque sequacibus perpetuo anathemate est ligatus, vt ex-
presse legitur.xxiii.distin.in nomine domini. lxxix. distin. si quis
22 ex episcopis.† & ꝙ sic debeamus exponere dicta tria verba,sedi-
tionem,præsumptionem, & quodlibet ingenium, satis elicitur.
lxxix.distin.c.j.& ij.& c.si quis ex episcopis. & sequentibus vsque
in fi.& illa. capitula omnia deberent legere & exponere inter se
cardinales antequam ad aliquem tractatum procederent, arg.℣.
de accu.sicut olim.quia per hanc constitutionem nihil detrahi-
tur iuri antiquo,sed additur,vt legitur,& notatur.s.eodem.ca.rñ.
j.in fi.¶ Præterea.]iiij. pars.[Interfecerit.] q.d.licet.ab initio non
consenserint duæ partes, si tamen ex postfacto consenserint,va-
let,vt notatur.s.super verbo, a duabus partibus. & sit hoc per ac-
23 cessum quandoque.Notandum enim est † ꝙ in electione summi
Pontificis quædam sunt specialia. Primum est, ꝙ quando proce-
dunt p formam scrutinij eligunt̃ duo genera scrutatorum, sci-
licet scrutatores tres collegij,& alij tres scrutatores dictorum scru
tatorum collegij ,qui scilicet scrutatores scrutatorũ primo scru-
tantur:& cũ cardinales sint episcopi,presbyteri,& diaconi,eligi-
tur vnus de quolibet ordine.scilicet vnus episcopus, vnus presby-
ter,& vnus diaconus.Secundum speciale est,quod quilibet cardi
nalis potest in scrutinio vnum vel plures quot voluerit nomina-
re.Nec est vis,vtrum dicat nomino, vel eligo, vel consentio.ad
quod facit,quod no ℣. de procurato.petitio. Tertium est, ꝙ non
est vis in ordine nominationis, quia quicunque publicato scru-
tinio repertus fuerit a duabus partibus nominatus,sit primus. vel
vltimus obtinebit. Quartum est, ꝙ si nullus nominatorum ha-
beat duas partes,possunt omnes cardinales accedere ad nomina
tum etiam ab vno solo.& si tot accedunt ad aliquem, ꝙ connume-
raris vocibus nominantium. & accedentium reperiatur, ꝙ
nominatus habeat duas partes, proinde est, ac si fuisset in scru-
tinio a duabus partibus nominatus, & hoc est, quod hic tangit.
Quintum est.ꝙ non fit ibi collatio zeli ad zelum, neque meriti
ad meritum,sed tantum numeri ad numerum. Sextum est,ꝙ ex
quo numerus duarum partium perfectus est,nulla exceptio ad-
mittitur,& est ratio,quia nullus est superior, per quem termina-
retur,vt patet ℣.e.§.fi.Septimum est forsan, quia nullus cardina-
lium absentium necessario est citandus, & per consequens non
potest conqueri de contempta : ex quo duæ partes in aliquem
conuenerunt,cum & omnis exceptio excludatur,vt patet in eo,
24 quod legitur & notatur.s.eodem.§.j.& cui † denegatur exceptio,
multo fortius & actio.ff.de superficiebus.l.j. §. quod ait ꝓtor.in fi.
Octauum est,ꝙ pẽdente scrutinio semper habet locum accessus
& dicitur pendere quousque de voluntate cardinalium fuerit ru-
ptum, siue laceratum. Sed quid si vnus dicat nolo, ꝙ rumpatur?
hoc forsan egeret declaratione, potest tamen dici, ꝙ hoc potest
impedire quousque cardinales communiter vadant ad mensam,
vel se ad alios actus contrarios conuertant. argumen. C. de
testamen.cum antiquitas. ff. de hæredi.instituen. hæredes.Sed &
rumpi poterit maiori parte consentiente,nisi minor rationabile
quid prætendat,argumen.in eo,quod legitur & notatur.℣. de his,
quæ fiunt a maiori parte cap. c.i. Sed nunquid pendente scruti-
nio & publicato potest is , qui aliquem nominauit , consensum
25 suum † reuocare,& omnino a nominato resilire? Non puto nisi
per accessum,argumen.℣.eodem.publicato.quod maxime in hu
ius electionis scrutinio propter prædictum accessum vendicat
sibi locum.Patet enim ex præmissis, ꝙ ab vno etiam solo nomi-
natus posset ius acquirere per accessum.Ergo scrutinio penden-
te,saltem spes est debitum iri.argumen. Instit. de verborum obli.
§.ex conditionali.non ergo potest reuocari consensus, ne huius-
modi spes extinguatur. Nam si posset reuocari & reuocaretur,
perinde esset,ac si nunquam nominatus fuisset,& sic non posset
quis accedere ad non nominatum. quia ei, qui non est , nullus
accedere potest . argumen.s. de constitutio. cum accessissent.§.j.
ad fi.cum suis concor.Quando ergo per hunc accessum nume-
rus alicuius augmentatur, tunc nominatus approbatur.& sic
recipitur.secundum hoc intellige.s. eodem.§.j. in fine.& ibi no.
Hæc vera sunt, nisi quando cardinales per viam compromissi
procedunt,quam tamen & vnus solus,cum ex sola voluntate de
pendat,poterit impedire,vt patet in eo, quod legitur, & notatur.
℣.eodem.quia propter diuersas.§.vel saltem.Quòd si omnes ℣ for-
ma compromissi consenserint.haud dubium,quin electus a cõ-
promissarijs non solum a duabus partibus, sed etiam a toto col-
legio intelligatur electus esse, ex quo omnes consenserunt in cõ-
promisso, quod etiam possunt quocunque modo volunt(dum
tamen canonico)informare.vt patet in eo,quod legitur & nota-
tur.℣.eodem in causis rñ.j.& §.fi.& c.cum dilectus. & de appella.
constitutis.j.& ij.Sed contra,quia non videtur, ꝙ cardinales hoc
aliis possint committere.℣ de offi.delega.quoniam apostolica.§.
is quoque.& §.cæterum.Solue,vt ibi no.& adde,quod notatur.s.
eodem.§.j.super verbo,a duabus partibus.℣.de renuncia.nisi cum
pridem.§.maliciam.[Nullaten⁹.] Quid ergo si duæ partes nullo
modo consentiunt?Innuocetur brachium seculare , vt plerunque
fieri consueuit argumen.ad hoc.xvii.distin.nec licuit.xxiii.qõ.v.
a de liguribus.& ponantur in conclaui , donec concordent.[a] sicut
fuit factum,vt fertur,in electione domini Honorij.iij. apud Peru-
sium. secundum T. Vel vocẽtur religiosi & clerici cum eisdem,
lxxix.distin.§.j.& c. sequenti. Nam & episcopi , clerus vniuersus,
& senatus,& populus ad hoc sunt vocandi.lxiii. distin. quia san-
cta.sed illud abiit in desuetudinem .lxiii.distin.§. verum. & c.seq.
& hæc constitutio solis cardinalibus hoc reseruat, cui standum
est,vt no.s.§.j.super verbo,a duabus partibus. Sed nunquid cardi-
26 les † possunt alios creare cardinales, cum quibus concordarent?
Sic.cum enim possint creare Papam,quod plus est, multo fortiꝰ
cardinales,quod minus est.sicut no.Hug.lxxix.distin.nullus.& fa
cit pro ipsò. ℣. qui fil.sint legi.per venerabilem. non tamen hoc
semper sequitur.argumen. Ecce enim capitulum creat episco-
pum,& tamen non possunt creare rectorem,quod minus est fe-
de vacante.℣.ne.fede va.illa. Recurre ergo ad glos.T. vt ponantur
in cõclaui.xxiii.q.v.de liguribus.in fi.& eis cibaria subtrahantur,
quousque concordauerint,sicut fit tota die,argumen.v. q.v. non
omnis.& xxiii.q.iiii.nimium sunt inquieti.Sed nonne sic possent
mori fame? Et nonne hoc facientes,& eis consentientes sunt ex-
communicati? Ita videtur.℣.de senten.excom.nuper. & c.quanꝰ.
Sed contra.℣.de senten excommu.veniens. & c. cum voluntate.
27 xxiii.q.v.† prodest fœcunditas,& c.de occidendis.non præsumo hoc
dissimire.Sed secundum vltima iura esset constitutio inde facien
b da,[b] quæ in his omnibus prouideret.debent nempe ij, qui aliorũ
perditio esse possunt,etiam secundum canones per seculares op-
primi potestates.xvij.distin.nec licuit.in fi.xi.q.j.perimus.proscri-
ptione etiam rerum. & dura custodia merito coercentur. sed &
28 quandoque † Deus non solum per iudices proprios, sed per popu
los peccata punit.xxiii.q.v.§. hinc notandum. & c.remittuntur.
ibi præceden.Nec putes hoc alicuius esse peccati.quia istud & di
uinæ, & humanæ leges concedunt.nec Deo maius sacrificium
offerri potest, quam si ordinetur, vt ij , qui in suam & aliorum
pernicem debachantur,competenti debeant vigore compesci.
29 xxiii.qõ.v.de liguribus.in fi.& c.sequen, in fi.Sed & † priuilegium
meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate.xi.qõ.iii.
30 priuilegium.s.titu.j.c.ii.Sunt etiam casus † in quibus laici iurisdi-
c ctionem habent in clericos , c puta quando deest alius qui iusti-
tiam reddat,vt legitur & notatur secundum Io.xxiii.q.v.princeps.
vbi & alii casus.no.& ℣.de senten.excõ.vt famæ.§.fi.no.hodie ta-
men , nec pro defectu etiam iustitiæ alius clericus ad seculare
iudicium trahi debet,vt ℣.de iudi.qualiter.nec inuitus etiam in-
loco aliquo detinetur.℣.de senten.excommu.nuper. nisi ad requi
sitionem ecclesiæ hoc fiat.℣.de iudic.cum non ab homine.℣.dere
bus ecc.non alie.c.fi.in prin.℣.de cleri.ex.mini.c.ij. in fi. ℣. de sen.
excom.vniuersitatis.quare satis est euidens , ꝙ per constitutionẽ
nouam esset circa hoc prouidendum.[Pœnæ]positæ.s.e.§.si quis
[Subiaceat.] scilicet tam electus,quam cum recipientes & fouen
tes [Abstinere.]excommunicati,nam primam pœnam ipso iure
patiuntur , quia eo ipso , ꝙ electus sic se immiscet, tam ipse,
quam ei adhærentes sunt excommunicati.secundum do.no.sed
maledictionem dare ita demum incurrunt,si nõ resipuerint.
Potest etiam dici,ꝙ pœnam excommunicationis euitãt, si ab his,
qui non deliquerunt,moniti humiliter resipiscãt, vt hic dicit.&
dicentur humiliter abstinere , si pœnam sibi imponendam vo-
lunt recipere,& pœnitentiam agere.alias enim non essent pœni
31 tentes,sed † irrisores.de pœ.di.iii perfecta pœnitentia.& c.sequen.
& est tutũ non delinquentibus ꝙ ad abstinendum & ad omni-
no renunciandum certum terminum assignent.ar.℣. de offi.or.
irrefragabili.§.excessus.cum suis concor. Communis tamen est
opinio,ꝙ eo ipso,ꝙ se ingerit electus,tam ipse,quam ei adhæren
tes sunt excõmunicati,quæ opinio tutior est. Alia vero benigni-
or,ideo forsan interpretationem egeret.¶ Ex hoc tamen] v.pars.
Et dic

ADDITIONES.

a ¶Donec concordent.Ita est hodie constitutum per c, vbi periculum.in-
fra.eo.lib.6.

b ¶Facienda.Facta est vt patet per d.c.vbi periculum.eo.ti.lib.6.

c ¶ Laici certis casibus iurisdictionem habent in clericos.Idẽ no.gl. in uer.
præsumant.præterea.in c.ubi periculum.eo.ti.li.6.

Et dic ex hoc.s.constituto,quòd requirit duas partes cardinaliũ
ad hoc,vt electus in papam ius habeat. [Constitutionibus.]Quæ
dicunt valere electionem factam a maiori, & saniori parte capi-
tuli,& certam formam seruãdam,& multas alias subtilitates ad-
mittunt,vt lxv.di.c.j.& ij.& iii.℣.e.coram.& c.quia propter.& c.ec
clesia.ij.& ℣.de his,quæ fiunt a ma. parte.ca.c.j. [Ecclesiis]s. infe-
rioribus prædicta iura loquuntur,& multa alia.[Eis]s inferiori-
bus.[Superiori]s. Romano in patriarchalibus & omnibus aliis.
patriarchali in archiepiscopalibus.archiepiscopali ĩ episcopalib⁹.
epali in abbatialibus,vt ita loquatur.& sic de singulis.℣. de præbẽ.
graue §.pe.& vlt [Diffiniri]Ergo aliud in Romana ecclesia.aliud
32 in inferioribus. Et reddit rationem diuersitatis † & specialitatis,
quę semper reddi debet,vt no.s.de rescrip.si quando. [Speciale.]
secundum hoc,quod dictum est, ꝙ duę partes cardinalium con-
sentire debent.illud autem omnino cauendum est. ꝙ alias sit ca-
nonica electio,vt patet in eo,quod no.s.e.§.si quis autem. & §.
alioquin non apostolicus,sed apostaticus censeatur.lxxix.dist.c.j.
& c.si quis pecunia.sed & hoc commune est,ꝙ præsentia duarũ
partium personarum exigatur , & vbi duæ partes præsentes sunt
(intelligas aliis citaris,ne contradicat.℣.eo.quod sicut) collegium
totum videtur adesse,vt ff.de decur.ab or.fa.l. iii. & quod cuiusq;
vniuer.nulli.& C.de decur.nominationi.lib.x.& ar.℣.e.scriptum.
§.pen.& vlt.Sed nunquid exigitur,vt duæ partes omniũ cardina-
lium eligant,vel duæ partes præsentium? Videtur, ꝙ præsentium,
vt in prox.iuribus allegatis.& x.q.ii.hoc ius porrectum.ver. ibidẽ
seruientium.nisi aliqui essent cardinales absentes,qui e vicino cõ
mode vocari possent ℣.e.bonæ ij.& c.quia propter Hoc puro ve-
33 rum.quia † congregati debẽt eligere,vt lxxix.dist.si quis pecunia.
quamuis sit contra.arg.C.prædi. curialum.l.ij. lib. xii. secundum
Gof.[Cotinuitur.] Quia non est hic ex necessitate aliqua forma
seruanda.Ꝑm.d.n.nisi concordia duarum partium,vt s.e.c.§.i.im
mo quocunq; modo appareat duas partes consentire in aliquẽ
tanquam in electum,ius habet & verus papa est Ꝑm d.n. Verum
est,ex quo consenserit.Quomodo enim sine consensu suo verus
papa esset? nullo modo.quod dic,vt no.s.eo.c.§.j.ĩ fi.[Ad superio
rem]quia nulla superior,imo ipsa super omnes est,vt in Authẽ.
de eccl.ti.§.j col.ix.& ideo iudicio Dei relinquitur,vt ix.q.iii.alio-
rum.[Recursus.]Hæc eadem est ratio,quare electus in papam,&
si propter aliquam turbationem intronizari non posset in vrbẽ,
nihilominus extra vrbẽ poterit fieri electio, ex quo a duab⁹ ptib⁹
cardinalium est electus & receptus,pro intronizato habetur , &
confirmatus intelligitur:quia dum eligitur & recipitur , confir-
matur,& electus receptus habet statim plenam & liberam admi
nistrationem,vt hæc probantur in hoc. c. & lxxix. distin.si quis
pecunia. & xxiii. dist. in nomine dñi.&℣.de vsu pal.ad honorẽ.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio hæc trahitur ad præterita si canones non obsistunt.*
2 *Electi in persona, quæ debent inquiri.*
3 *Sacerdos quæ scire debet.& reputandus est vilissimus,nisi præcellat scientia & ætate.*
4 *Intellectus regulæ si de quo minus .*
5 *Habilis ad matrimonium contrahendum,dicitur 14.annorum.*
6 *Annum sufficit attingere cum agitur de honoribus.*
7 *Tempus implere,vel incipere,quando requiratur, vel sufficat.*
8 *Criminosus ineligibilis est.*
9 *Episcopus dicitur iudex,& pastor animarum.*
10 *Presbyteri sufficit ꝙ sciat canones penitentiales.*
11 *Archidiaconi debent scire iura.*
12 *Episcopi non debent doceri,sed docere.*
13 *Illiteratus qui omnino est promouendi non debet.*
14 *Monachi & heremitæ potius egent contemplatione,quam scientia.*
15 *Scientia eminens requiritur in episcopo.*
16 *Qui non est competens,nec sufficiens,& officium siue beneficium recipit graviter peccat.*
17 *Obligatio ex causa oritur & ex obligatione actio.*
18 *Confirmatio ex electione oritur,& ex confirmatione administratio.*
19 *Confirmatus si non administrat pœnam patitur.*
20 *Electio debet fieri infra tres menses computandos a die vacationis.*
21 *Consecratio fit infra alios 3.menses.*
22 *Tempus currit electo a tempore negligentię.*
23 *Electus antequam renunciauerit, vel alius eligatur,semper auditur si consentire vult.*
24 *Beneficia electi,sed non confirmati an possint conferri.& nu. 27.& 29.*
25 *Episcopatum quis recipiendo,videtur renunciare prioribus beneficijs.*
26 *Priuilegium late interpretandum.*
28 *Habere est,cum effectu habere.*
30 *Archidiaconi quomodo habeant curam animarum.*
31 *Promouendus ad dignitates inferiores , vel ad ecclesiam curatam an debeat esse in sacris.*
32 *Admonitio non requiritur in episcopatu,sed sufficit negligentia electi.*
3 *Ordinari quando quis possit ad subdiaconatum vel ad diaconatum.*
34 *Canones cum obsistunt,nulli sunt cogendi*
35 *Voluntas nuda non sufficit vbi opus est facto.*
36 *Appellatio frustratoria remoueri debet.*
37 *Afflictio non est addenda afflicto.*
38 *Puniri quis debet in eo,in quo deliquit,*
39 *Indefinita æquipollet vniuersali.*
40 *Ecclesia hæc electionem,siue ordinationem inferiorum episcopis respicit.*
41 *Potestas conferendi beneficia moriente episcopo non deuoluitur ad capitulũ sed bene episcopo delinquente.*
42 *Deuolutio beneficiorum ad quem fiat.*
43 *Coniunctio maior est in his,quæ iure proprio spectãt,quam in his , quæ obuenerunt aliunde.*
44 *Electores ignoranter eligenties indignum,ad quos electo deuoluitur.*
45 *Ordinatio episcopatuum,& aliorum beneficiorum,qualiter fiat.*
46 *Capitulum eligens personam minus idoneam,priuari debet ipso facto iure eligendi & ab ecclesiasticis beneficijs triennio est suspensum.*
47 *Capitulum omne delinquens ad solum Papam deuoluitur electio .*
48 *Beneficia deuoluta ad Metropolitanum ob negligẽtiam inferioris, an possit dare eius negligentia,capitulum metropolitanum conferre*
49 *Capitula pinguius ius habent in collatione beneficiorum,quam prælati.*

CAP. VII.

CVm in cunctis.]Tradit in genere, quæ requiruntur in quoli-
bet promouendo.Specificat de epo.Quando debent
conferri beneficia electi in epm. Specificantur , quę
reqrantur in minoribus epis.Et qualiter debent ꝓmoueri, vel re
1 moueri & alii idonei subrogent.Trahit † † stitutio hæc ad præte-
rita,si canones non obstiterint.i.priuantur ipso iure , & suspendun-
tur per triennium beneficiis suis canonici contra hoc eligentes.
sed & priuatur eps in hoc delinquens , & per capitulum,vel Me-
tropolitanum suppletur.[Sacris]s.subdiaconatu.& supra.℣.de ser
uis non ordin.miramur.[Ordinibus.]i. promouendis ad sacros
ordines,& ad ecclesiastica ministeria,vt sequitur.[Ministeriis]sci
licet dignitatibus & officiis.secundum d.n.puta decanatu , & ar-
a chidiaconatu,vt ℣.s.inferiora.[Aetatis maturitas[a] & c.] Hæc tria
2 s. ætas,grauitas morum,literarum scientia, in persona electi de
bent inquiri.℣. eo.cum nobis olim.lxxvij.& lxxviij. dist.per totũ.
[Maturitas.].i. ponderositas . nam & compositio corporis quali-
tatem indicat mentis. xlj.dist.§.vlt.j.q.vii.conuenientibus.[Sciẽ-
tia.]Exigitur, † ꝙ sacerdos sciat missale,lectionarium,antiphona
3 rium baptisterium,computum,canones penitentiales,psalteriũ,
homelias ꝓ anni circulum dominicis,& singulis festiuitatibus
apras.Quod si vnum defuerit,sacerdotis nomen vix in eo consta
bit. xxxviij.dist.quæ ipsis [Inquirenda.]De quibus minus videꝝ.
[Multo fortius .] Quia vilissimus reputandus est nisi præcellat
scitẽia,& etate.j. q.j.vilissimus.j. q.vij.cõuenientibus.ibi.nõ opor
tet, qui ipsi sumus &c. & in Auth. de sancti. epi. §.damus col.ix.
[In episcopo.] De quo magis videtur, vnde & multa alia requi-
runtur,& tot & tanta, ꝙ qui talem volerit,perat a domino,quia
non fabricari posset vt apparet.xxiij. dis.qui epꝰ.lj.di.c.fi.& in eo,
4 qđ no.℣.§.i. & est hic ar.a minori iuxta hanc regulã.si id ꝺe quo
minus vr̃ inesse ineſt,& id de quo magis.34.di.si in laics.iij.q.iij.
de iudiciis.lix. distin.si officia.& 34. qõ.ij. cum per bellicam.13.
q.i.non æstimemus.℣.de deci.ex parte.iii.Sed ar.a maiori sumitur
negando iuxta hanc rſam.si id de quo magis vr̃ inesse non ineſt,
nec id de quo minus.Sicut Paulus vr̃ fortior Eustochio , sed non
est.ergo nec ipsa.33.q.5.si Paulus.8.q.1.si ergo.6. qõ. 1. imitare.&
40.di. quæliber.[Qui.]s.epꝰ.& ex hoc no. ꝙ debet esse speculator.
[Aliorum.]s.subditorum.[In se ipso.] Et ex hoc no. ꝙ debet esse
speculum.Vnde in Thobia.

Ecclesiæ Turonensis apex onium speculator.
Et speculum præsul Bartholomee faue .

Ad hoc.xxi.di.cleros.ibi,epi.n.Græce & c.& viii.q.j.qui epatum.℣.
de sacra vnc.c.vnico.§.j.& ij.& de sta.mo.cum ad monasterium.
§.prior.¶ Ea pp.]ii.pars.[Quibusdã.]Puta dño Ioanne epo quon
dã Gracionopolitano auunculo dñe comitissæ Sabaudię,qui pp
nobilitatẽ suam,& amicorum potentiam in decimo octauo ele
ctus fuit tpe schismatis Alex.iii.& Federici.[Necessitate]Quia ne
cessitate cessante cessare debet.j.q.i.quod pro necessitate.& qõ.vij.
quod pro remedio.ff.de legi.quod vero.Instit.de iure na.§.plane.
lv.di.prisci.& ℣.de appel.cum cessante.& de reg.iu.quod non est.
[Statuimus.].s.generaliter.[Eligatur]Non dicit non postuletur.
quod dic,vt no.s.ti.j.c.vlt.[Nisi]subaudi talis sit.[Exegerit]In an
tiqua erat egerit, sed præpositio adita est , quæ auget aliquando.
q.d.perfecte egerit.i.compleuerit.Sic ĩ volente contrahere matri
5 monium,quia ad hoc,vt habilis ſiudicetur,debet annos.xiiii.im
pleuisse.℣.de spon.impu.puberes.si. s. eo. significasti.super verbo,
promotos

ADDITIO.

a ¶Aetatis maturitas.Si queris quæ ætas requiratur pro beneficijs obtinen
dis aut pro ordinibus,aut pro religione dic,vt plene per.G.de Mon.Lau.
& Car.in cle.fi.de æta.& qua.& per Hen.Bo.j.de præb.super inordinata.
Et an episcopi possint dispensare super ætate promouendorum ad ordi-
nes,vel ad beneficia.Vide eundem d.Hen.i.i c.dudum.infra.eo.

promotos.& est hoc speciale in epo quia dñs Iesus Christus(cu-
ius vicarius est,vt not.s.in salutatione proœmij super verbo, eps)
in tali ætate baptizatus est,& pdicauit,vt lxxviii.di.psbiter. Authẽ
ticum etiam requirit.xxxv.annos.vt in Auth.de san.epis.§.psby-
6 terum.alias autem, qñ agitur de honoribus , sufficit annum † at-
tingere.ff.de mu.& ho.ad.rem publicam.etiam si quæras de reb⁹
7 ecclesiasticis,vt j.c.§.inferiora.Hic tamen consueuit dici, ꝙ † qñ
fauor est in causa,vt in vsucapione,tunc sufficit annum incipere
ff.de diuer.& tempo.præscri.in vsucapione.qñq; odiũ, vt in præ-
scriptio.xxx.ano.tunc oportet annum impleri,vt ff. de act.& ob.
in omnibus.Quandoq; vtrunq;,& tunc computatur de momẽ
to ad momentum.ff.de minor.l. iii.§. minorem. ſm Lau'signa-
tur ɔ. huic verbo.j.co.cum nobis olim.§. his igitur.in fi.Solu.ibi
[Legitimo matrimonio.] Hoc requiritur in quolibet promouẽ
do j.de fil.presb.c.j.& de ser.non ordi.consuluit.multo fortius in
epo,nã & multa alia in eligẽdũ ad epatũ requiruntur. vñ versus.

Anni triginta.sacer ordo.pura uoluntas.
Et morum grauitas.sapientia.sponsa parentis.
Concurrens fama,decus hæc dant pontificale.

Anni triginta,vt nota.s. sacer ordo,vt s.de æta.& quali.a.multis.
Pura voluntas per hoc excluditur seruus.j.de ser nõ or. c.i. Et eps
s.ti.j.c.vlti.Et morum grauitas.xxiii.di.qui eps. Sapientia quo ad
spiritualia,vt xxxviii.di.omnes psallentes.j.de æta.& quali.c.pen.
& vlti.Et temporalia,vt xxxix.di.Petrus.Sponsa parentis.s.ꝙ sit de
legitimo matrimonio natus,vt j.eo.innotuit.Concurrens fama.
quia in nullo debet vacillare.xxxiii.di.laici.j.de acc.omnipotẽns.
De ætate probatum est s.Decus hæc dant.i. hæc requiruntur in-
persona promouenda ad pontificatum ad hoc , vt ei ius per ele-
ctionẽ detur.sed oportet,ꝙ electio canonica sit: quod dic,vt no.
8 j.e.c.qa propter.[Vita.]Criminosus † igitur in eligibilis est vt not.
s.ti.j.c.j.& c.si.[Et scientia] Quæ est requirenda,& estimanda ſm
dignitatem,& locum,& ordinem , ad quæ assumitur. Eps enim
9 debet habere scientiã veteris,& noui testamenti,cum sit † iudex
& pastor animarum,vt xxiii.di.qui eps.xi.quæ.j. de persona. ſm
d.n.vtiq; & canonum.j.de consan.c.j.§.fin. In pbr̃o vero sufficit
10 † ꝙ sciat canones penitẽtiales.xxxviii.di.quæ ipsis.ſm d.n.& alia,
quæ ibi continentur.de quibus no.s.e.c.rñ.j super verbo, sciẽtia.
11 † Archidiaconi aũt,& omnes alii,qui de causis habent cognosce
re,debent scire iura,quia verecundum est patricio &c. ff.de orig.
iu.l.ij.§.Seruius.col.antepe.& turpe est de aliorum manibus quæ
12 rere,quod debet quis apud se inuenire.& nos epi † doceri non de-
bemus,sed alios docere.in Auth.de san.epi.§.damus.col.ix.& j.q.
vii.conuenientibus.Cantor aũt debet scire cãtum , & sic de aliis
omnibus ordinibus,ſm quod vnicuiq; congruit,& ex officio sci-
13 re tenetur,vt patet.xxiii.di.per totũ.Qui † vero oĩno illiteratus est,
promoueri non debet,si tñ ordinetur põt dici , ꝙ clericus est.nã
& inspecta prima origine clericorũ,clericus dr̃ quicunq; in hære
ditatẽ dñi est assumptus.xii.q.j.clericus.xxi.di.cleros.j.de præben.
cum ſm apl'm.Si autẽ sit parum sciens,& spes sit,ꝙ proficere de-
beat,promoueri potest ſm d.n.dispensatiue , & ex cã.alias enim
esset indigne ꝓmouens puniendus.xxiii.di.qui.eps.lxxvii.dis.p to-
tũ.lxxviii.di.§.hoc regulariter.& c.se.quia si spes non sit, pro defe
ctu ipsius non debet nullatenus promoueri,nisi ecclesiæ, ad quã
vocatur magna necessitate vrgente,ar.j.de æta.& qual. quęris nã
& imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.j.de
renun.nisi cum pridem.§.pro defectu quoq; sciẽtiæ.& potissime
a qñ agitur de abbate.a j.de æta.& qua.tuam. magnam curam nõ
14 habente,nam & † monachi,& heremitæ potius egent cõtẽpla-
15 tione, quam scientia,vt patet xviii.q.ii.per totum.requiritur † aũt
in epo sciã eminens , licet cõpetens siue sufficiens toleretur.j.de
renun.nisi cum pridem.§.pro defectu.sciẽtiã vero illam reputa-
mus eminẽtẽ, si subtiles qõnes,& extraneas discutere & diffini-
re nouit,ac ĩ promptu sine alia deliberatiõe rñdet.ſm d.n. & ma
xime de fide oĩ poscenti.xxxvj.dis.§.ecce.Ille vero hẽt mediocrẽ,
q & si oĩa in promptu non habeat, in libris tñ veritatẽ eorũ, q̃ sci
re tene tur,nouit q̃rere & inuenire,& sic cum libris deliberatione
habita, rñdere.Sufficiẽtẽ aũt hẽt,q sibi p se sufficit ad ea,q̃ sibi im
minet expediẽda,q oĩa sũt redigẽda ad arbitriũ boni viri.ſm d.n.
q & potissime qualitatẽ ecclesiæ,siue bñficij ad qđ vocat ɔsideret
vt patet in eo,qđ no.j.e.in causis.§.fi.& c.scriptũ.§.pe.in fi.& j.de
16 pb. sup inordinata.Quid si ille,qui † nec cõpetentẽ, nec sufficiẽtẽ
sciam hẽt,recipit offm siue bñficũ,ad quod tenendũ sua scia nõ
sufficit? Respon. peccat grauiter,vt patet.xxxviij.di.oẽs.& per to-
tum.xviij.q.ij.si quis abbas.j.de ęta.& quali.ca.penul.& fi.ex cau-
sa tamen dispensari potest,quia imperfectum scientię &c.vt no.
s.ca. glo.ver. quia si spes. ſm.d.n.cuius est quasi tota mens istius
gloss.[Demonstretur.] Sed a quo demostrabitur? Dico ab his,
cum quibus conuersatus est.vt no.s.e.postquam.& probatur.j.e.
cum nobis olim.§ penul.& vlti. & c.innotuit.§.multa.& de præ.
ben.in Lateranensi. in fi.debent enim canonici de hoc diligen.
tem inquisitionem facere,vt no.j eo.cum terra.ad fi.¶ Cum ve-
ro.]iij.pars.[Confirmationem.] No.ordinem.Primo ponit ele-
ctionem.Secundo confirmationem. Tertio administrationem,

17 & non sine ministerio. nam sicut ex † causa obligatio oritur,vt
18 Insti.de obli.& † ex obligatione actio.ff.de procu.licet.§.ca obliga
19 tio.Sic ex electione † confirmatio,vt.s.co.postquam.Et ex confir.
matione administratio. j.co.transmissa. als si non confirmatus
20 † administrat penã patitur,vt.j.e. qualiter b.[Administrationẽ]
b Quam aliquando de facto, aliquando de iure impeditus nanci.
sci non potest xcij.dist.si quis eps.cum duobus capitulis sequenti
bus.& patet in eo quod no.j.de accu.accedẽs.& accedit in Auth.
vt ordinariæ præfecturæ vrbanæ. col.v. & ff. de bonorum pos.ex
test.]mili.l.vlt.in fi.ɔtra.ar.ff.de mili.testa.ex co.[Decurso tempo
re.] quod est sex mensium. quia infra tres menses debet fieri ele.
c ctio c ɔputandos a die vacationis.l.dist.postquam.lxiij.dist.obeun
21 tibus. Infra † alios tres consecratio lxxv.distin.quoniam.ſm quos
d dam. Verius est, vt illud tempus sit trium mensium,d vt diligẽti
lectori patere potest per ca.quoniam.sed primum est benignius,
vt testatur Gratianus.lxxv.dist.§.tempus.Lau.dicit, ꝙ tempus de
quo hic dicit, quod s.computatur a tempore confirmationis &
adeptionis bonorũ,est triũ mẽsium,vt.lxxv.dist.§.j.c.j.quibus ela
psis patitur penã,nisi necessitas aliqua eũ excuset, vt ibidẽ expres
se dicit Et ar.xxviij.dist.de Syracusanę.& xvj. q.j.ne ꝓ cuiuslibet.
ſm. B. Penã certe illius canonis quoniã. non patitur nisi elapsis
sex mensibus.j.de transla.epis.inter corporalia. §. sed neque. vbi
22 hoc tempus currit † electo a tẽpore negligentiæ,sed nec ante ɔfir
mationem negligens potest dici,sed quo ad hoc,de quo hic que
ritur ei,quod leg.lxxv.dist.§.j.& c.j.stãdum esse puto omnino. Nã
& secundum d. n. a die vacationis infra tres menses debet fieri
electio,vt.s.no. & statim facta electione, & electo, repræsentata
quilibet electus in episcopum medio tempore sibi concesso ad
præparandum seipsum. vel nuncios transmittendos tenetur pe
tere cõfirmationem. lxj.dist.Cathinen.& c.ꝙ eps.l.di.postquam.
quod intelligendum est, ex quo electioni de se factæ consentit,
antea enim non est matrimonium.j.e.cum inter canonicos.§.
e penul.Quid si non vult consentire,vel dissentire,e? procede sicut
no.j.vt lit.non contest.quoniam.§.si vero.ver.ꝙ si forsan. Quidã
tamen dicunt,ꝙ si oblata sibi electione non vult consentire sta
tim canonici alium sibi eligere possunt.arg.j.co.cum inter cano
nicos.§.fi.habita tamen,& ei concessa aliquantula deliberatione
ar.ff. de sol. quod dicimus.Insti.de inuti.stip. §.fi. Antequam ta
23 men renunciauerit. † vel alius eligatur semper audietur, si conse
tire velit.j. eo.cum inter canonicos. §.fi.ff.de op.lega.mancipio
rum.C de repu.hære.l.fi. & hoc videt hic approbasse, d.n. Quid
24 si consensit † sed confirmationem non petit? Dicas,ꝙ eius benefi
cia non conferuntur,sed per Metropolitanum cogitur cedere in
hoc casu, sicut & quando negligit consecrari.quod dic,vt leg.&
no.s.ti.j. c.ij.§.sed neque. secundum.d.n. A tempore autem con-
firmationis infra tres menses debet consecrari.lxxv.dist.quoniã.
Et si sit Metropolitanus a tẽpore consecrationis debet infra tres
menses pallium obtinere. c. di. c.j. secundum, d.n.i. petere:quia
nec in ipso est obtinere. peti autem debet fortiter. c.dist.prisca.i.
cum instantia. sicut & cessio , vt le. & no. j. c. cum post petitam.
f [Beneficia.] Ar.ꝙ quis potest habere plura beneficia f iuste [Ha-
bebat.] electus. [Illis.] beneficiis. alias punietur is, ad quem spe-
ctat.j. de præben.de multa. §.j.siue sit prælatus, vt hic,siue patro-
nus,nec requiritur aliqua admonitio in hoc casu ſm.d.n.Vt ta-
men scias, ꝙ in vocatis ad minores dignitates,& curam aĩarum
spectãtur sex menses,vt ibi dicit,sed in electo in epm tres menses
tm̃ a tempore confirmationis, vt hic. Quid si ante fuerit conse-
cratus? Videtur.ꝙ beneficia sua confereda sunt,quia nihil habet
cõe cum prioribus ecclesiis. xxj.q.ij.si quis iam translatus.xvj.q.j.
25 ne pro cuiuslibet. nam † recipiendo epatum videtur renunciare
prioribus beneficiis. Ar.j.de conces.præben.cum nostris.ff.de ꝓ
cur.filiusfamilias. §.vlti.& de arbi.non distinguemus.§.sacerdo-
tio.C.de iure do. impe.l.ij. ff.si quis cau.l.ij. in prin. ff.de eo quod
cer.lo.l.vl.& videtur expressum,ꝙ etiam confirmatione facta va
g care intelligatur g j.de conces.præben.post electionem.& de his,
quæ fi.a ma. par.capi.ex ore.Sed potest dici contra.quia non va
cant, nisi decursu tempore , vt hic dicit. Quod tempus (cum da
tum sit electis a lege) priuatus auferre non poterit, vt xxviij.dist.
de his. & in Authen.de nup.§ de augmentis. col.iiij.& constitu-
tio,

ADDITIONES.

a ¶De abbate.Adde quæ scientia requiratur in abbate.gl.in verbo, scientia.§.deinde.de elec.in pragmatica sanctione.

b ¶Qualiter.Adde ca.nosti.j.e.& c.auariciæ.e.ti.li.6.vbi administrans ante confirmationem est ipso iure priuatus iure sibi per electionem quæsito.

c ¶Infra tres menses dẽt fieri electio.An capl'm posset abreuiare terminũ statutum ad eligendum, & illud notificare absentibus.Vide in prag.sanc. de autho.& po. sacro.&c.in §.3.in gl.in uer.abbreuiationem.

d ¶Trium mensiũ.Adde quòd expresse est hodie cõstitutũ, ꝙ post consensũ pititum j.tres menses confirmatio petatur,alias electio uiribus vacuatur ti.eo.quam sit.lib.6.

e ¶Dissentire.Dic vt hodie.per d. c.quam sit.ti.e.li.6.

f ¶Plura beneficia.Adde gl.& Doc.in c.gr̃a.in uer.deseruire. de rescri.lib.6.

¶Vacare in telligi?.Si quæras vtrũ & qñ bñficia electi & cõfirmati in epm vacare dicantur.Vide hic per do.Hen.Bo.post iustum.& Io.A.

tio,quæ de dignitate.§.illud.coll.vj.& videtur hoc esse priuilegiũ
electorum, sicut & aliud,quod no.s.super verbo.exegerit.vbi gra
26 uantur, sed in hoc releuãtur. & si † priuilegium est, ergo late est
interpretandum.j.de don.cum dilectus.in fi. Et fuit forte motus
dñs Papa ad concedendum hoc priuilegium pp infinitas expen-
sas,quas consueuerunt facere electi in introitu suo,sed & ante cõ-
secratione,& non decurso tpe est duplex ratio proxima.s.& quia
adhuc nõ habet epatum cum effectu,cum in consecratione pos-
set per exceptionem remoueri.j.de accus.super his. nam ad hoc,
vt priora beneficia vacent, requiritur adeptio possessionis secun-
di beneficij indubitata.xcii.dist.si qui epi.& c.præced. Nec obst.si
dicas, ꝙ hæc vr̃ fuisse causa huius iuris, quia posset remoueri per
exceptionem tpe consecrationis,vnde voluit ius sibi priora bene
ficia reseruare, ne se inueniret delusum: sed vbi iam consecratus
est,cessat hæc causa,ergo & effectus cessare debet, arg.j.de appell.
cum cessante.quia respondeo.sufficit, ꝙ per exceptionem ab ini-
tio potuit remoueri,arg.Instit.de autho.tuto.§.j. ibi. neque hære-
ditatem &c. Item adhuc posset impediri de facto.xcii.dist. si quis
ordinatus.& c.seq.vij.q.j. pastoralis. sed nec cessat causa de expen-
sis.de qua s.not.& etiam sufficit mihi,ꝙ sic statuit princeps, & sic
voluit.j.de do.& contum.cum olim Daniel. §.volentes. in princ.
27 cum suis concord.Teneas † igitur incunctanter,ꝙ infra hoc tem-
a pus non possunt conferri hæc beneficia b,cum non vacent, & sic
fuit iudicatum in negotio electionis ecclesiæ Toletanę: nam pp
hoc fuit cassata electio do. Ermengoti. electio vero alterius. s.de-
cani Burgen.fuit cassata pp pluralitatem beneficiorum, non ob-
stante dispensatione sedis apostolicæ, in qua tacuit quædam be-
neficia simplicia, quæ habebat, vnde & fuit subreptitia reputata.
j.eo.dudum.ij. §.insuper. vbi de hoc. Quid si de voluntate electi
confirmati hæc beneficia conferantur? Dicunt quidam, ꝙ tunc
tenet collatio,quia in hoc casu electus tacite consentire vr̃,arg.s.
de constit.cum accessissent. in fi.cum suis concord. sed tutius est,
ꝙ primo expresse renunciet;nam & si delegatus de voluntate sua
hanc collationem faceret,nemo diceret,ꝙ renunciasse videatur,
cum nec expresse posset renunciare in suis manibus,nisi ad hoc
datus.j.de renunc.admonet.j.de fo.compe.significasti.& de hoc
no.j.de his quæ fiunt a maio.par.cap.ex ore.respon.j.Nõ possunt
ergo conferri beneficia infra hoc tempus,quia non vacãt, vt hic
patet.& est multiplex ratio, vt patet in præcedẽ.Goff.dixit,ꝙ hoc
fiebat de vrbanitate.ergo premissa iura locum habent in mediis,
28 & inferioris beneficiis,vt j.de præb. de multa,nam habere j est cũ
effectu habere.ff.de verbor.sign.nomen.§.habere. tamen dixit,ꝙ
electo consecrato vacant priora beneficia , & hoc per iura signa.
s.ea.glo. versic.quid si ante.& cum eodem consentit d.n.etiam si
prima septimana fuerit consecratus. Idem etiam dixit si in negli
gentia deprehendatur. Reputatur autem negligens, si quamcito
potest fieri,non poterit se consecrari : maius ergo tempus dabitur
subdiacono & diacono,q̃ presbytero:nam si presbyter electus in
primis temporibus quæ occurrent se non fecerit consecrari,cum
hoc potuerit,beneficia sua vacant, & sic intelligendũ est de alijs.
Si vero per ipsum non stetit,etiam si per sex menses,vel etiam an
num,& vltra,non fuerit consecratus,non dicetur trãsactum tem
pus de episcopis consecrandis.ſm d.n.Hoc vltimum admitto.de
primo vero dic, vt s.not.quia priuilegium electis datum non au-
29 fero. Quid si quis † dispensationem obtinuerit,ꝙ infra triẽnium,
vel quinquennium,vel vltra consecrari non compellatur, nun-
b quid elapsis tribus mensibus vacant priora beneficia sua b? Sic,ex
quo hanc dispensationem pro suo priuato commodo procura-
uit,arg.ff.ex quib.cau.maio.l.iiii.& l.qui mittuntur.§.fi.& l.seq.se-
cus si Princeps motu proprio ex aliqua cã ꝓ vtilitate publica hoc
prohibuisset,vel concessisset,vt ibidem.& arg.ff.quod quisque iur.
l.iii.C.de peti.bo.subla.l.j.& ij.lib.x.Item secus si impetraret,ꝙ in-
terim non vacarent sua beneficia,sed posset ipsa licite retinere.er-
go verba indulgentiæ inspiciẽda sunt,vt patet in eo, qđ leg.& no.
j.de vsu pal.c.fi.& j.de priuil.porro. ¶Inferiora.].iiii.pars. Et non
quæ dicantur ministeria inferiora, vocantur & dignitates,& offi-
cia,vt s.de constit.cum accessissent.& de hoc no.j.de cler.non re
30 sid.quia nonnulli. [Et alia.] Videtur hic probari,ꝙ † archidiaco-
c nus habeat curam animarum b. ɔ.xvj.q.ti.nullus.j.de off.archid.
cum satis.Dicas,ꝙ curã habet de cõsuetudine pacifica,& prescri-
pta,vel ex delegatione epi,alias non,vt j.de offi.arch.archidiaco-
nis.& c.ad hæc.& c.vlt.& de hoc dic,vt no.in d.c.cum satis.& j.de
instit. cũ venissent. [Quæ.] Subaudi qñq;. [Curam animarum.]
Hanc enim hñt rl'r.sicut not.j.de off.ord.cum ab ecclesiarum.ta
men & si non habeãt,idẽ iuris est,vt j.eo.dudũ.ij.§.tandẽ.in fi.&
ideo ẽt si curam animarũ non habeant,hẽt locum,qđ hic sequi
tur de ętate,vt arg.j.de æta.& qualit.indecorum.& j.de præb. gra-
ue.& qđ sequitur de ordinibus recipiendis. j. de æta. & qualit.c.j.
[Regimen] .s.suscipiat quis,nisi subaudi talis sit. [Xxv. annum.]
Dispensatiue tamen potest & ante,dummodo maior sit.xiiij. an
norum ar.j.de æta.& qual.indecorum.& c.præterea.de hoc.j.co.
cum dilecti. Sed contra, quia ante. xxx.annos non potest esse pſ-
byter,vt lxxviij.dist.presbyter, & tales prælati debẽt esse presbyte-

ri ꝓ maiori parte,vt.j.de æta.& qual.c.j.& c.pterea. xxj.q.ij. sicut.
So.Satis põt dici,ꝙ hodie huic stetur.c.ſm.T.Tu dicas,ꝙ necessi
tate instante dispensatiue hoc fieri põt, non aliter, vt expressum
est.lxxviiij.di.si triginta.& lxxvij.di.c.monachus.quod. c.loquitur
de religiosis.nec etiam hic expresse dicit, ꝙ talis ordinetur, sed ꝙ
non committatur ecclesia nisi tali, & postea infra præfixum tẽ-
pus a canonibus promoueatur,vt sequitur[Attigerit.]Quamuis
non compleuerit, secus in epo,vt no.s.e.c.rñ.j.super verbo, exege
rit.[Cũ aũt.] ver.[Assumptus.] Non minor subdyacono. lx.dist.
31 innouamus † nisi dispensatiue,d vt j.de æta. & qua.præterea.& si
d aliter fiat, puniendus est eps. j.de præb.graue. non ergo & si sciat
defectũ dispensare vr̃,vt patet in eo,quod legitur.& no. j.de præb.
cũ iam dudũ.§.fi.& j.de schismaticis.c.ij.alioquin ignorantia, &
nõ scientia puniret . quemadmodũ absurdũ esset sentire,vt patet
in eo,qđ legitur.& no.j.de ord.ab epo. c.j.& ij.j.de cler. excõ. mi.
apostolicę. Aliqui tñ voluerunt dicere , ꝙ de iure cõi possint ta-
les eligi in minoribus ordinibus constituti.quos. d.n.sequitur, vt
no.ſm ipsum.j.de æta.& qua.præterea nec obstat.lx.di.c.i.ij.& iij.
quia per generalẽ consuetudinẽ,& per hoc quod hic dr̃ corrigũ-
tur, cum hic de sacro ordine nulla mentio habeatur, sed de æta-
te tantum,moribus,& scientia,vt præmisit.Quibus respondemus
per id,quod legitur.& no.ff.de leg.non est nouum.& l.seq.ff.de te
stibus.quæsitum scio.C.de inoffi.dot.l.vnica.j.e.ecclesia.ij.§.deni-
que.Et quia cũ hæc ministeria,& ecclesiæ parochialis regimẽ si-
mul & ab eodẽ,& eadẽ cã iuncta sint,necesse est qđ de vno dr̃,de
altero intelligatr̃. s. de ɔsti. translato.sed in ecclesia parochiali ex-
pressum est,ꝙ constituto in minoribus non nisi dispensatiue cõ-
mitti põt,ergo & de his ministerijs hoc idẽ intelligẽdũ est,& hoc
expresse innuitur.j.e.dudũ.j.§.fi.ver.sed decisionẽ. ibi,vel in ordi-
nibus.Sed hoc expresse legebatur.j.de his,q̃ fi.a ma.par.ca.ex ore.
§.j.in fi.vt no.ibidẽ.& in §.fi.super verbo rõne.Quia aũt dicunt.c.
antiqua prædicta.lx. di.s.ꝙ præpositus nõ eligatur, nisi dyaconus,
nec archipresbyter,vel decanus,nisi presbyter, non obstat,quia in
oĩb.illis dico subaudiẽdũ, vel nisi subdiaconus. nã ille ordo ẽr ad
episcopatum sufficit. j.de æta.& quali.a multis.§.fi.& sic antiqua
iura secundum noua intelligenda sunt,& econtra. [Admoniti.]
32 In episcopatu † non requiritur admonitio, sed sufficit negligen-
tia electi.c.di.c.j. In cæteris vero inferioribus necessaria est moni
tio,vt hic & j.de ætate & qualit.quæris.& sequi debet sententia,vt
ibi.& j.de conces.præb.cum nostris. & hic sequitur. sed sine libel
lo & iuris solennitate ex mero officio proceditur ɔ tales, cum
hæc non possint esse non notoria. j.tit.j.quanto. §. ne autẽ. & io
non est ordo seruãdus.ij.q.j.de manifesta.ſm d.n.quod dic,vt no.
j.de symo.licet Hely.§.j.vers.penul. [Præfixo] .s.in proximis qua-
tuor temporibus.ar.lxxv.di.c.j.& ij.& per totum.j.de temp.ordin.
c.j.& iiij.ſm B.Hoc verum est necessitate instante,& ex dispensa
tione:alias credo, ꝙ expectabitur per quinquenniũ. & sic in xxx.
anno fiet presbyter.lxxvij.di.in singulis. & c.quicunque, nec cor-
rigentur indistincte antiqua iura, vt no. s.super verbo.xxv.annũ.
hoc de rigore iuris: tamen hodie consuetudo interpretata est. ꝙ
33 in xxv.anno valeat ordinari. e Sed videtur abusio, nisi dispensati-
e ue fiat,vt dictum est,quia voluntas & potestas se adinuicem impe
diunt, vt j.de offic.deleg. cum super abbacia. & forsan si prælatus
vellet tales compellere ad tempus,cum nulla immineret necessi-
34 tas,appellari posset. Obsistunt † .n.canones in hoc casu. ergo nõ
sunt cogendi.j.e.§.hoc saue.Sed ſm.d.n. necessitas est, ex quo ad
tale beneficium est vocatus ꝙ tale ordinem requirit , ne diu fru-
stretur seruitio debito.ar.j.de præben.extirpand.c.j.de æta.& qua.
c.j. [Remoueatur.] Sic.lx.dist. cap.j.ij.& iij. Contra.lxxiij. disting.
consuluit.vbi non remouetur , sed minor ei preferturin ordine
& in quæstu. Sol. Hic loquitur, qñ quis recipit alterũ ex cõnexis,
vt j.de cleric.non resid.quia nonnulli.& c.relatũ. quod dic,vt ple
ne no.j.de æta.& qua.quæris. [Possint.] Quia vbi facto opus † est
non sufficit nuda voluntas. sic.j.de eo q mit.in pos.cã. rei ser.cõ-
stitutis.

ADDITIONES.

a ¶Conferri beneficia. Contra ho.tenet glo.hic. Tan. Vincen.Goff. Innoc. Compost.Ioã.And.& communiter Doct.dicentes, quòd immediate post consecrationem vacant beneficia consecrati.Io.And.distinguendo, concordat opin.quam videas.& post eum dom.Henric.Bono.& dom.Abb.in glo.in versic.ad quem.

b ¶Beneficia sua. Adde hoc do.Abb.in vers.sed dubium est.

c ¶Curam animarum. Vide glos.hic.& dom.Abb. super verbo,archidiaconum.vbi quærit.an archidiaconus possit excommunicare,& quid de presbyteris curatis,nunquid possint excommunicare suos parochianos.

d ¶Nisi dispensatiue. Si quæris nunquid promouendus ad dignitates inferiores,vel ad ecclesiam curatam debet esse saltem in sacris tempore promotionis. vide hic Innoc.& Compo.qui tenent contra.opin.Host. quòd non, quos concordat Ioan.And.in c.vnico.de æta.& qualit.lib.vj. & vide omnino do.Abb.hic in glo.in versicu. canones.& glo.in verb.ordinibus, §.deinde.eod.tit.in pragmatica sanctione.

e ¶Ordinari. Dic ꝙ hodie de iure potest quis in xviij.anno ad subdiaconatum. In xx.ad diaconatum. & in xxv. ad presbyteratum licite promoueri.per clemen.generalem. de æta.& qualita. Voluntas non sufficit vbi facto opus est.

ſtitutis.Inſtit.de autho.tuto.§.vlt.ff.de author.tuto.obligari. §.pupillus. [Proſit eis.]. ſ.decano, archidiacono, & alijs inferioribus. [Appellationis.] Factæ cõtra hoc decretum,vt dicit.q.d.ſi habet. xxx.annos,nullo modo appellare põt.ſi.xxv.& epiſcopus vult ex cã eum promouere, appellare non poteſt,ergo ſi ſine cauſa ante tempus,appellare poteſt,vt not.s̄.& ſic tantum fruſtatoria appel-
36 latio†remouetur.ſic.j̄.de appell.reprehenſibilis.& c.vt debitus.& de cleric.non reſid.relatum.& de vit.& honeſta.cleric.a crapula. ¶Hoc ſane.].v.pars. Alias hoc.ſ.quod dictum eſt de ordinandis in presbyteros. [Promoti.].i.inſtituti. nondum tamen ordinati, & ſic hæc conſtitutio etiam preterita reſpicit.Et eſt ratio,qa idem præcipiebatur etiam per præteritas & antiquas conſtitutiones.qđ dic,vt not.s̄.de conſtit.c.vlt. [Si canones.] Vt puta factus eſt irregularis poſt inueſtituram ſine culpa ſua.B.verbi gratia. Dic,ꝙ pp infirmitatem factus eſt inhabilis & impotens, vel aliquem defectum incepit pati. puta. latrones eruerunt ſibi oculos, vel manu, vel pede mutilatus eſt. ſecus ſi culpa ſua incidiſſet. puta, maritus inuenit eum cum vxore propria turpiter conuerſantem,& ſumpſit vindictam de inimicis,tunc enim priuandus eſſet,vt j̄.de ęta. & qualit.c.j.& de cor.vitia.ex parte.B.monachi.& c.ſeq.ſed in pri
37 mo caſu non eſt addenda †afflicto afflictio j̄.de cleri debili.mini. c.j.& ij.nec priuari debet iure ſuo ſine culpa ſua.quod dic, vt not. s̄.de conſtit. cognoſcentes. Vel quia infra interſticia cogitur ſine cauſa,vt not.s̄.eo.§.inferiora.verſic.cum autem.ſuper verbo,præfixo.¶Clerici ſane.].vj.pars.] Et no.ꝙ hæc clauſula reſpicit tantũ electionem epiſcoporum. [Formam.] quam habuiſti.s̄.eo.§.ea propter. [Cõtra formam.] Puta,minoris ętatis illegitimum,malę vitę hominem,vel illiteratum,vt s̄.eo.c.§.j.ſm d.n.[Elegerint.] ſ.in epiſcopum ſcienter.j̄.eo.innotuit.ſm do.no.quod dic, vt ibi not.in §.parcentes. [Tunc.].ſ.in illa vice tantum.j̄.eo.cum Vintonien.vel.i in ea vacatione,vel ordinatione.j̄.eo.cõſiderauimus de hoc.j̄.eod bonæ me.Magum.& c.cum Vintonien.ſm Goffr. [Priuatos.].ſ.ipſo iure.& ſic eſt canon latæ ſententiæ, vt not.j̄.eo. quia propter.Sed contra.j̄.eo.quia innotuit.§.parcentes.expone, vt ibi. [Beneficijs.] Non officijs, quis enim officiaret tunc eccleſiam,tamen ineligibiles ſunt durãte ipſo triennio.j̄.eo.per inquiſitionem. [Eccleſiaſticis.] Illius eccleſiæ,in cuius electione peccauerunt,ſicut & eiuſdem tantum, tunc iure eligendi priuãdi ſunt, vt pręmiſit.Quid enim ſi canonicus Pariſien.& Bononien.peccauit in electione Bononien.eccleſiæ,nunquid intelligetur ſuſpenſus etiam & præbenda Pariſien.videtur,ꝙ non.tum quia in eo,in
38 †quo quis delinquit puniri debet.j̄.tit.j.quanto.§.cœterum.& nõ vltra,vt j̄.de his quæ fiunt a maio par.cap.c.ij.in fi. & arg.j̄.de offi. ord.dilectus.§.vnde præfatus.in fi.cum ſuis concor.Tum qa hæc pœna eſt,& ideo reſtringenda. ff.de pœn.interpretatione. & not.
39 j̄.de conceſſ.præb.conſtitutis.in fi.Sed ꝯ,quia† indefinita æquipollet ſuo vniuerſali,vt not.j̄.de priuil.quia circa. cum ſuis concord. & quia hæc cõſtitutio in fauorem eccleſiarum inducta eſt,vt patet s̄.eo.c.reſpon.j.ſicut & illa.j̄.eo.ne pro defectu.& c.qa propter. ergo eſt dilatanda.ff.de lib.& poſth.cum quidam.& not.j̄.de ſent. excom.c.pen.& quia tales redduntur ineligibiles,vt in ſeq.gl.Sol.
a interpretatione eget[a],huic tamen parti vltimæ videtur potius ſtãdum eſſe,quia ex quo pp delictum ſuſpenditur & punitur.per generalem cõſtitutionem omnes offendit,vt patet.vij.q.j.Nouatianus.xvij.q.iiij.frater.iii.q.iiii.nullus.& c.ſeq.coniuge, quod not.j̄. de appell.paſtoralis.in fi.& eſt ſi.extra d.n.eo.tit.ſtatuimus. §.ſi vero.dignum eſt enim &c.ſic lxii.diſt.docendus.lxxxii.diſtin.plurimos. C.de emenda.propin.l.vnica & belli peſtis interimat, quos delinquentes ad rectitudinis viam Dei præcepta non reuocant. xxiii q.iiii.ſi quos.in fi.ſic.j̄.de vit.& honeſt.cleric. vt clericorum.
40 ¶Epiſcopus.].vii.pars.Et no.ꝙ hæc† clauſula electionem,ſiue ordinationis inferiorum epiſcopis recipit,& ex his no.arg.ꝙ electio epiſcopi de iure communi ad capitulum pertinet.ordinatio vero inferiorũ ad epiſcopos.quod dic,vt no.j̄.eo.cum eccleſia Vulterana ad fi. [Fecerit.] Vbi ad eum in totum ſpectat,ſicut eſt de iure communi. [Aut conſenſerit.].ſ.vbi ad eum,& capitulum de cõſuetudine ſimul ſpectat.j̄.de conceſſ.præben.poſtulaſtis. Vel dic conſenſerit confirmando,ſiue inſtituendo. [Amittat.] Vbi in totum ad epiſcopum pertinebat,& per capitulum ordinetur,ſi concordare põt. & intelligas ipſo iure. nec enim video quare in hoc haberet epiſcopus priuilegium , non tamen ſuſpenſus eſt aliquis a beneficio in hoc caſu , cum loquatur de inferioribus epiſcopis, quia nec tantum periculum imminet,nec eſt tantum delictum. Vel dic amittat per ſententiam,vt hodie probatur.j̄.de præb. graue.quæ eſt glo.iſtius verbis.Vel dic,vt no.j̄.e.nihil.Vel dic. [Aut.] ſubaudi amittant.ſ.tam eps,q̃ capitulum. vbi ſimul ſpectat ad ipſos.& ſic. [Per Metropolitanum &c.] Quod intelligas, ſi eps hẽt vocem in capitulo tanquam prælatus.nam ſi tanquã canonicus, deuoluitur primo ad ipſum,& poſtea ad archiepiſcopum, vt j̄.de conceſſ.præb.poſtulaſtis.ideo ſic ordina literam.Eps autem ſi ꝯſecerit in conferendis prædictis officijs , ptãtem amittat. & per capitulum &c.aut ſi conſenſerit tã ipſe,q̃ cõſentientes ptãtem amittant,& per Metropolitanum ordinetur,non repetas per capitulũ
41 ex quo deliquit cum epo. [Per capitulum.] No.†ꝙ licet epo moriente non deuoluatur poteſtas conferendi beneficia ad capitulũ vt j̄.ne ſe.vac.illa.deuoluitur tamen ipſo delinquente, vt hic.& j̄. de conceſſ.præb.nulla.ſm Vin.Sed certe ibi loquitur de negligentia, quæ per inferiorem ſuppleri poteſt, vt ibi,& per ſuperiorem, vt ix.q.iii.cum ſimus.ad hoc.lxv.diſt.c.vlt.lxxxix.diſt.c.ii.Sed & de delicto probatur hic,quamuis quidam ꝯdicant per decre.j̄.de cõceſſ.præb.non va.quia diuerſitatem. quod dic, vt ibi not.& extra d.n.de ſuppl.neglig.prælat.Romana.lib.vj. [Nequiuerit.] De facili enim concordare nõ poteſt,vt s̄.tit.j.c.j.circa prin.D.vero.n.hic
42 ſcripſit ſic. † Hic habes,ꝙ epo peccãte deuoluitur primo poteſtas ad capitulum ſuum.j̄.de conceſſ.præb.c.ij.quod intelligas de beneficijs,quæ ad ipſum pertinẽt ſuo iure:nam ſi iure deuoluto. puta,quia negligentes fuerunt hi,qui debuerunt conferre,tunc non ad capitulum,ſed ad proximũ ſuperiorem hæc deuolueretur poteſtas.j̄.eo.ne pro defectu.Ratio diuerſitatis eſt,quia in his,quæ ad
43 ipſos iure proprio pertinent,maior †eſt couiunctio,q̃ in his, quæ obuenerunt aliunde.j̄.de teſta.requiſiſti.§.ſecus autem. Item tũc demum fit hæc deuolutio,quando illi, ad quos ſpectabat electio, ſcienter elegerunt indignum , & epiſcopus ſcienter confirmauit ſm quoſdam,ſed plus placet d.n.ꝙ in hoc caſu ad ſuperiorem deuoluatur:nec obſtat hæc decret.quia intelligenda eſt, quando interfuit electioni rectoriæ inferioris eccleſiæ,in qua habebat vocẽ & vnà cum alijs ſciẽter eligit indignum. Alias aũt,vt dictum eſt, ſi ſciẽter elegiſſent alij per ſe,& ipſe ſcienter cõfirmaſſet,ad archie
44 piſcopum deuolueretur.Si † enim electores ignoranter elegiſſent indignum,ad eos deuolueretur electio,vt j̄.eod.dudum.j. Si vero ſcienter elegiſſent,& epiſcopus confirmaſſet ignoranter,tunc nõ obſtante confirmatione,ex quo caſſata eſt propter indignitatem electi,eligeret epiſcopus. Is vero, ad quem poteſtas deuoluitur ꝑpter delictum aliorum,infra ſex menſes,computandos a tempore,quo ſciuit electionem & confirmationem ſic factam,tenetur eligere,ſicut contingit in negligentia, vt j̄.de conceſſ.præbẽ. quia diuerſitatem,ſecundum d.n. Tu dic,vt ibi not. & j̄.de exceſſ.præ-
45 lat.inter dilectos.& in ſequen.glo. [Ordinetur.] Si † vis ſcire qualiter hæc ordinatio fieri debeat, notare debes, quòd regulariter ordinatio epiſcopatuũ ad ſolum Papam ſpectat: ordinatio vero eccleſiarum , & aliorum beneficiorum inferiorum ad epiſcopum diœceſanum,infr.de exceſſ.prælat.ſicut vnire.& patet in eo, quod not.j̄.eo.innotuit.& c.cum eccleſia Vulterana.§.i.j̄.de accuſat.cum dilectus.§.vnico.Hæc igitur regula ſemper eſt obſeruanda,exceptis caſibus contrarijs,qui in iure reperiuntur expreſſi. ita ꝙ in omnibus generaliter videatur prohibitum id,de quo quæritur,niſi in iure contrarium reperiatur expreſſum.j̄.tit.j.intercorporalia.§.ſed neque.verſic.fin. Excipe tamen, quod no.j̄.de æta.& qualit.tuam.§.fi.ſuper verbo,aliqua ſiniſtra.verſi.ſed & tanta poſſet.In epatibus autem,& etiam eccleſiis conuentualibus quibuſcunque reperitur expreſſum , ꝙ ipſis vacantibus capitulum, ſiue conuentus infra certum tempus habet eligere,& proximus ſuperior confirmare,vt patet in eo, qđ leg.& not.s̄.eo.c.j.j̄.eo.c.noſti. & c.cum terra.& c.nihil eſt.niſi & aliter obtineat de conſuetudine,vt leg.& not.s̄.tit.j.bonæ.ij.reſpon.j.j̄.eo.cum terra.& c.Cumana.& c.ſacroſancta. & j̄.de reſtit.in integ.c.ij. Quid ſi capitulum eligere negligat? expreſſum eſt, ꝙ ad proximum ſuperiorem deuoluitur hæc poteſtas ſm certam formam , quam dicemus eſſe diligenter ſeruandam,licet aliqui contrarium notent. quod dic. vt leg.& not.s̄.eod ne pro defectu.§.j.ad fin. & ſeq. Si autem ca-
46 pitulum †perſonam minus idoneã eligant,priuantur iure eligen
b di ipſo facto, & ab eccleſiaſticis beneficijs triẽnio[b] ſunt ſuſpenſi, vt s̄.eo.c.§.clerici. Sed & ſi perſonam idoneam eligant, minus canonice,ideſt contra formam canonicam,in hoc caſu priuari debent iure eligendi per ſententiam.j̄.eod.quia propter.§.qui vero. Nunquid ergo in his caſibus deuoluitur poteſtas eligendi,vel prouidendi ad proximũ ſuperiorem ? patet per prædicta , quòd non, cum hoc non reperiatur iure expreſſum. Quid ergo? Dicendum eſt,ꝙ ſi aliqui ſint in capitulo, qui non deliquerint,cum iure ſuo ſine culpa ſua priuari non debeant,ſupra de conſtitu.cap.ij.ad ipſos in primo caſu ipſo facto , in ſecundo vero per ſententiam ea vice tantum deuoluitur hæc poteſtas, vt patet in eo,quod legitur & notatur infra eod.bonæ.j.§.fina.& cap.cum Vinton. Caueant igitur ſibi , ne in ſecundo caſu dicant ſibi ius , infra eod.bonæ.ii.
47 quod dic, vt plene notatur infra eod.auditis.verum † ſi omnes de capitulo ſimul deliquerint,ad ſolũ Papam deuoluitur hæc poteſtas.ſicut tenet curia, vt patet in eo, quod leg.& not.j̄.de cõceſſ. præb.quia diuerſitatem.§,ſic tamen.& idem vr̃ etiam,vbi omnes diuiſim,ſiue ſucceſſiue deliquerunt.quod dic,vt leg.& not.j̄.eod. bonæ.j.§.fi.& c.cum Vintonien.Si quęras quare in his caſibus deuoluitur hæc poteſtas ad Papam ſolum,& non ad alium? Reſpõ. hoc contingit ex vi regulæ.de qua not.s̄.ead.glo.a princ.vſque ad verſ.in epiſcopatibus. De eccleſijs vero inferioribus,& alijs minoribus beneficijs,ſi conferantur perſonis minus idoneis, vel ad ipſa eligantur,vel præſententur,tenendum eſt,quod leg.& not.hic. & j̄.de ſuppl.neglig.prælat.c.ij.§.fi.& de offi.ordi.cum vos. & j̄.de præbẽ.graue. quorum etiam iurium diuerſitatem not.j̄.eo. nihil eſt.§.quia ſi ſecus.Porro ſi capitulum,vel epiſcopus,qui hoc conferre debuit,negligens reperiatur,tunc deuoluitur hæc poteſtas a capitulo ad epiſcopum,& econuerſo. & ab vltimo negligente ad proximũ ſuperiorem,niſi ambobus ſimul.ſ.epiſcopo & capitulo poſſet aliquid imputari. & ſic poteſt intelligi, quod hic dicit. & j̄. de præb.de multa.§.& ſi vltra.& de conceſſ.præb.c.ij.& c.poſtulaſtis. ſed & ſi negligens ſuperiorem non habeat, ad Papam deuoluitur hæc poteſtas.j̄.de ſuppl.neglig.prælat.licet.ante fin.Sed nũ-
48 quid a Metropolitano deuoluitur hæc ptãs ad capitulum ſuum? Diſtingue,vtrum Metropolitanus negligens ſit in beneficijs,quę ad collationem ipſius ſolius immediate,& de iure communi,ac conſuetudine approbata pertinent,& tunc deuoluitur ad capitulum hęc poteſtas,ſm quod legitur,& diſtinguitur.j̄.de conceſſio. præben.poſtulaſtis:an in beneficiis,quæ non immediate,ſed iure deuoluto ad collationem ipſius ſpectant, & in hoc caſu non ad capitulum Metropolitanum,ſed ad proximum ſuperiorem hæc poteſtas deuoluitur,vt j̄.eo.ne pro defectu.& de ſuppl.negl.prelat. licet.ante fin.& eſt ratio, quia quãdo ad proximum ſuperiorem poteſtas deuoluitur, tunc ſimul deuoluitur ad capitulum ſuum quo ad conſilium:nam de conſilio capituli ſui,& vbi non eſt aptum,vel non ſufficit aliorum virorum honeſtorum, debet ſuperior in hoc caſu beneficium conferre,vt j̄.eo.ne pro defectu.j̄.de conceſſ.præben.c.ij.j̄.de his,quæ fiunt a præla.nouit. & c.quanto. vbi de hoc.ſic & alias prælatus,& capitulũ ius aliunde proueniens ſimul participant.j̄.de teſtam.requiſiſti §.ſecus autem eſt.quamuis d.n.hanc concord.aliter induxerit in præced.glo. Sed nec poteſt capitulum conqueri , ſi ad ipſum non deuoluitur hæc poteſtas,quia hæc deuolutio a Romana eccleſia de gratia eſt conceſſa ſub certa forma,quæ & ſeruanda eſt,vt patet in eo,quod leg.& not.j̄.ne pro defectu.& de conceſſ.præben.c.ij. quæ & hanc deuolutionem quo ad capitula debuit reſtringere . Vnde & ſine iuris iniuria potuit facere gratiam ſuperiori, & non capitulo, vt in beneficijs poſſet citius prouideri, quia in talibus periculoſa eſt mora,vt patet in eo,quod leg.& not.j̄.eo. ne pro defectu.j̄.vt lit.non conteſt.cap.fin.§.porro.& ſequen.& de appell.oblatæ.§.pen. ſecus
49 in beneficijs,quorum collatio ad prelatum ſpectat iure ſuo,†quia pinguius ius habent capitula in collatione ipſorum , vt patet in eo,quod leg.& not.j̄.de exceſſ.prælat. c.j. Ideoque dicendum eſt, & tenendum,ꝙ ſi ad diœceſanum deuoluatur poteſtas prouidendi pro eo,ꝙ patronus,vel alius ſubditus ſuus neglexit præſentare, vel eligere,vel perſonã nõ idoneam repreſentauit.vel elegit ſecundum ea,quæ leguntur,& not.j̄.de iure patron.cap.j.& ij.& c.eam te.& cap.autem.& cap.cum propter.& j̄.de ſupplẽ.neglig.prælat. cap.ij.§.fina. In his caſibus nunquam ſupplebit capitulum negligentiam diœceſani,quia nunquam ſuccedit in talibus,niſi quando reperitur iure cautum.j̄.ne ſede vacan.cap.ij.Sed potius ad proxime ſuperiorem,ideſt Metropolitanum,vel primatem ſi ipſum habeat : alioquin ad Papã poteſtas huiuſmodi deuoluatur, vt hic patet, & in iuribus ſupradictis. Et notandum, ꝙ in iſtis omnibus caſibus priuatur negligens , vel delinquens ea vice tantum , & ſi tempore elapſo prouideat negligens , nulla eſt ordinatio, niſi de gratia illius toleretur,ad quem eſt poteſtas huiuſmodi deuoluta. quod dic,vt legitur & notatur infra de ſuppl.neglig.prælat. cap.ij. §.fin.& cap.penult.& fin.

SVMMARIVM.

Compromiſſum an poteſt fieri extra collegium inter collegiatos.
2 *Arbitrio compromiſſarij quamuis iniquo ſtandum eſt.*
3 *Arbitratoris dictum ad arbitrium boni viri reducitur.*
4 *Arbitrorum duo ſunt genera.*
5 *Hæc clauſula ſi eſt idonea, intelligitur, & ſi non apponatur in electione.*
6 *Electores ſi dederunt poteſtatem alij eligendi, an debent ſtare eius electioni, & an iterum poteſt eligere.*
7 *Non factum, ſeu male, aut vitioſe factum idem eſt.*
8 *Iurans aliter quam ei delatum eſt iterum iurare debet.*
9 *Verba cum effectu ſunt intelligenda.*

CAP. VIII.

CAuſam quæ. [Contuleret.]Hoc rectè fieri poteſt,& eſt forma compromiſſi.de qua habes.j̄.eod.quia propter.& eſt ſi.ff. quod cuiuſque vniuerſitatis.itẽ corũ.§.ſi decuriones
1 & extra †collegiũ bene poteſt compromitti[a],quia nec hic epiſco
a pus erat de collegio,arg.j̄.de teſta.requiſiſti.§.ſecus.ibi non eſt tanta cõio &c.Sed alij dñt,ꝙ hodie non poteſt compromitti in vnũ. qđ dic,vt not.j̄.eo.quia pp.ſuper verbo,viris idoneis.[Prouideret.] Quid ſi nondũ prouidit,ſed prouidere intendit,põt ne moniales reuocare? Minime ſm T.vt j̄.eo.in cauſis. qđ intelligas verũ,ſi iã feciſſet in partẽ,& incepiſſet tractare de prouidendo. alias re integra reuocare poſſent,qa hoc generale eſt in omnib.mandatis, vt re integra reuocentur,vt Inſtit.mandati.§.recte.cum non interſit mandatarij,vt ff.de cond.cau.da.dedi.l.ſi pecuniam. & vr̃ hoc expreſſum.ff.quod cuiuſque vniuer.item corũ.§.ꝙ ſi actor.ſm Gof. quod dic,vt not.j̄.eo.in cauſis.§.fi. [Reciperent.] ſubaudi mãdamus tibi quatenus ipſam &c. [Ab eis.].ſ.ſororibus. [Idonea.] qa de tali cogitaſſe pręſumuntur,vt arg.s̄.de reſcrip.& eſt ar.ꝙ quantumcunque generaliter committam me alicuius bono arbitrio, non valet,niſi qđ cõmiſſum eſt legitimè fiat, etiam ſi iur̃m interueniat.j̄.de iureiur.quintauallis.& c.veniens.ff.de ritu nup.q̃q̃. & l.ſi filius.& pro ſocio.vnde ſi Neruę & in Auth.de hære. & Falci. §.his igitur.collat.j.& ff.ne quid in loco publ.l.ij.& de oper.liber. ſi libertus.C.de inoff.teſta.ſi qñ.j̄.de off.deleg.ex parte.ij.xvj.q.j. & tpis qualitas.& c.poſtquam.ꝯ.xxxii.q.vlt.c.vlt.& §.vlt.ij.q.vj.ſi eps §.arbiter.j̄.de iureiur.ſi vero.ff.de regu.iur.quiſquis.alias ꝙ quis.ff.
2 de dam.infect.qui bona.§.cum inter.xxiii.q.iiii.diſplicet.Sol.†arbitrio compromiſſarii quamuis iniquo ſtandum eſt. ff.de arbitr. diem proferre.§.ſtari.niſi ꝯ ius ſcriptum latum ſit.ii.q.vj.§.diffinitiua.j̄.de confir.vti examinata.& ff.de arbit.ſi cum dies.§.compromiſſo.ff.quę ſent.ſine appell.reſcin.l.j.§.item cum ꝯ. Sed dictum
3 †arbitratoris ad arbitrium boni viri redigitur, vt hic, & dictis de-
4 cret.quia tauallis.& veniẽs. Nam †arbitrorum duo ſunt genera[b].
b ff.pro ſocio.ſi ſocietatem.& l.ſeq.ſm T.& de hoc no.j̄.de arb.c.ii.
5 Et not.ꝙ hæc † clauſula,ſi eſt idonea,intelligitur,& ſi non apponatur,arg.ff.de mu.& ho.vt gradatim.in fi.reſpon.j.Et multæ aliæ aliquoties intelliguntur,vt not.s̄.de conſtit.cum M.Ferra.& de reſcrip.c.ij.& j̄.de iureiur.quemadmodum. [Recipi.] non ex vi cõpromiſſi,ex qua non tenetur,veniens contra,niſi ad pœnam,vel intereſſe,vt ff.de arbit.diem.§.fin.& l.ſeq.Sed ex vi huius mandati,ſm quoſdam.Tu dicas,ꝙ illud verum eſt de arbitrio compromiſſario,hic autem loquimur de arbitrio boni viri,vt not.in præcedẽ.glo. Vel loquimur potius de commiſſo,q̃ de compromiſſo.
6 Nam conuentus† monialium epiſcopo vices ſuas commiſit.Vnde electam ab eo tenentur recipere, ſicut & ſi ipſemet elegiſſent, vt patet.ff.quod cuiuſque vniuerſitatis.item ſuffragium. §.j.& j̄.e. cum inter canonicos.& c.in cauſis.& c.cum dilectus.& c.cum in iure,eſt enim hæc vna de formis, per quas electio facta tenet.j̄.e. quia pp.§.j.inde eſt,ꝙ poſſunt obiicere in perſonam,vt hic patet, quod non poſſent,ſi eſſet verum arbitrium.ff.de arbit.diem.§.ſtari.ſed ſi elegit idoneã,ipſam tenentur recipere,vt hic dicit,ſm d.n. Quid ſi elegit malam,nunquid iterum poteſt eligere? arg.ꝙ ſic.j̄.e. cum terra.ad fin.Et qui optauit acetum,iterum poteſt optare vinum.ff.de opt.leg.l.ij.& reproba electio nulla eſt. vii.q.j.factus eſt. ſicut nec reproba ſolutio.ff.de pigno.actio.eleganter.§ qui repro-
7 bos.Nec†intereſt vtrum non fiat,vel male,ſeu vitioſe fiat, ar.j̄.de translat.epiſc.inter corporalia.§.ſed neque.& in concor.ibi ſigna.
8 Et qui † iurat aliter,q̃ delatum eſt,iterum iurare debet, vt ff.de iureiur. qui per ſalutem . Sed dic, ꝙ in caſu iſto non poteſt iterum eligere,quia functus eſt officio ſuo,ſiue bene,ſiue male, argum.j̄. de offic.deleg.in literis.ff.de re iudic.iudex.ſecundum T.ego bene credo vbi malam elegit,quia ſcienter deliquiſſe præſumitur,niſi probet ignorantiam,quod dic, vt notatur infra capit.innotuit.§. parcentes. Sed nunquid ſuſpenſus eſt a beneficio ſuo per triennium,ſicut in electione epiſcopi,vt ſupra cap.proxi.§.clerici. Certe hodie non,quia nullam ſententiam ſuſpenſionis incurrit epiſcopus ipſo iure,niſi de ipſo expreſſa mentio habeatur,vt extra domin.noſt.de ſenten.excommu.quia periculoſum.lib.vj. Quid ergo ſi eſſet alius,q̃ epiſcopus is,cui hæc poteſtas data eſſet? Et certe videtur, ꝙ cum ſuccedat capitulo quo ad honorem eligendi, per conſequens & quo ad onus,argum.infra de ſeruis non ordin.miramur.& de pignor.ex literis.& de iure patrona.paſtoralis.& indiſtincte loquitur dictus §. clerici. ſupra capitu. proximo. Contra, quia non dicit hoc expreſſe de illo , qui prouidet ex compromiſſaria poteſtate,& pœnæ ſunt reſtringende,infra de his quæ fiunt a maio.par. cap.quæſiuit.Sol.Puto, quòd ad talem,mens.§.extendatur. quod intelligas quando agitur de epiſcopo promouendo.

Nam

ADDITIONES.

a ¶Interpretatione eget.Dic ꝙ hodie eſt interpretatum,& reſtringitur hęc pœna ſolum ad ea beneficia quæ ſic peccans in illa obtinet eccleſia, quã taliter eligendo ſpecialiter noſcitur offendiſſe per tex. in cap. ſi compromiſſarius.in fi.infra eod.libr.vj.cui concor. tex.in cap.cupientes.§.cœterum.eod.tit.& libro.

b ¶Quid autem ſi durante iſto triennio contingat.iterum eos eligere ſcienter indignum & ſic incidunt in nouam pœnã alterius triennij,nunquid iſtum ſecundum triennium incipiet ſtatim poſt factam electionem.vide do.Abb.hic.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Extra collegium bene poteſt compromitti. Idem not.hic dom.Abb.An autem hæc poteſtas eligendi prælatum poſſit conferri in laicum, vt in cõpromiſſarium. Item an ille cui data eſt poteſtas eligendi, qui ante habebat confirmandi poteſtatem poſſit ſe vno actu expedire. Vide hic per eundem do.Abb.Panor.

b ¶Arbitrorum duo ſunt genera. Adde dom.Abb.hic in glo. ſi tamen idoneus.& in c.quiutauallis.infra de iureiur.in v.col.in verſi.ex prædi. colligę pulchre per Ang.Aret.Inſti.de actio.§.omnium autem.ij.& iij.col. vbi ponit caſus, in quibus arbiter, & iudex ęquiparantur, & in quibus differunt. de quo per Bart.in l.inter pares.ff.de re iudic.Et per Bart.in l.Labeo.§.tam & ſi.ff.de arbit.

Nam ad inferiores illam pęnam non extendo, vt patet in his, quæ
not.s̃.eo.cum in cunctis.§.pen.& vlt. Quid ſi bonam elegit, ſed re
9 cipere renuit. Sed certe non vr̃ functus officio ſuo, quia verba † in
telligenda ſunt cum effectu, arg.j̃.de offic.deleg.ſignificaſti.& c.in
literis.& de cleric.non reſid.relatum. Et capitulum poſſet eligere,
ergo & iſte, qui vicem capituli gerit. Arg.xciii.diſt.c.vlt.xciiii.diſt.
c.j. Et in iuribus inductis s̃.in proxi.quæſtio.de hoc.j̃.eod.cum in
veteri lege.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatione ius plenum adminiſtrandi acquiritur.*
2 *Confirmatio peti poteſt inuitis canonicis.*
3 *Par in parem non habet Imperium.*
4 *Quis aliquando poteſt venire contra factum ſuum.*
5 *Iudici an liceat in ſententijs interlocutorijs voluntatem ſuam mutare.*
6 *Eccleſia Romana, ex cauſa mutat ſtatuta ſua.*
7 *Epiſcopus poteſt eſſe iudex in cauſa ſuæ eccleſiæ, ſicut Imperator in cauſa fiſci, & num.9.*
8 *Res fiſci, Imperatoris quaſi proprie ſunt.*

CAP. IX.

Noſti. Ideſt noſcere debuiſti, vel noſcere debes, a-
lias ſcientiam repuliſti a te.j̃.de temp.ord.
vel non eſt compos. [Diſponendi.] quod ſi faceret,
a deberet amoueri [a], vt j̃.eo.qualiter. niſi in concordia
electus eſſet, cum multum differt a domino Papa, quia tunc non
prohibetur, arg.j̃.eo.quod ſicut.& expreſſum eſt.j̃.eo. nihil.§.fin.
1 [Confirmata.] Per † cõfirmationem autem plenum ius admini
ſtrandi acquirit, vt not.s̃.eo cum in cunctis.§.cum vero.ſuper ver
bo, confirmationem & probatur.j̃.eod.tranſmiſſam.& cenſetur
ſponſus eccleſiæ, vt j̃.de tranſlat.epiſc.inter corporalia.§.j. ſm T.
2 qđ dic, vt ibi no. [Facultatem.] Poteſt tñ † petere confirmationẽ
etiam inuitis canonicis, vt j̃.eo.cum inter canonicos, ſm Goffr.
ſed etiam publicato ſcrutinio poteſt agere, vt ipſum eligãt, quod
dic, vt not.j̃.eod.publicato.¶Mandamus igitur.] ij.pars. Et not.ꝙ
poteſt legi taliter, quod eſt arg.ꝙ nullus poteſt venire ↄ̃ factũ ſuũ
authoritate propria, vt ſic dicas. [Mandamus igitur quatenus ei
præcipias, vt authoritate noſtra coceſſionem &c.] Sed hæc lectu-
ra ſophiſtica eſt, quia Vigorien. cui ſcribitur, eſt ſuffraganeus Lin-
conien.& ambo ſuffraganei Cantuarien. Ideo hoc præcipiet au-
3 thoritate Papæ, quia alias par † in parem non habet Imperium,
vt j̃.eo.innotuit.§.j. [De prædictis.] ſ.rebus eccleſiæ. [Reuocare.]
quatenus de facto proceſſit, nam de iure pro nõ dato hr̃ &c.j̃.de
4 iure patr.quod autem.in fi. Et eſt hic arg.ꝙ aliquis poteſt † venire
b ↄ̃ factum ſuum [b].xij.q.j.certe.lv.diſt.pœnitentes xxxv.q.ix. quod
quis.j̃.de reb.eccle.non alien.ſi quis presbyterorum. C.de euict.ſi
tibi liberam. Arg.contra.xvij.q.iiij.ſunt qui opes.xviij.q.ij. Eleu.he
rius.ff.de ſeruit.ruſtic.prædio.per fundum.j̃.de cleri.coniug.diuer
5 ſis. Solut.in ſententiis † interlocutorijs licet alicui voluntatem ſuã
mutare.ff.de re iudic. quod iuſſit.j̃.de appell.cum ceſſante. Circa
negotia vero diſt.vtrum ex mutatione nulli paretur præiudiciũ,
& tunc licet mutare, vt xij.q.j.certe. ſm T.tamen hic loquitur in
ſtatutis. vbi autem ex mutatione paratur præiudicium, adhuc re
integra licet.ff.de iuriſd.omn.iud.ſi conuenerit.ſed re nõ integra,
non licet.ff.de regul.iur. nemo. & qui bon.cede.poſſ.is qui.niſi fa-
uor aliud inducat.C.de libe.cau.interrogatam, vel iuramentum.
6 j̃.de inſtit.cum veniſſent.ad fin.ſic.& Romana † eccleſia ex cauſa
mutat ſtatuta ſua.xxxv.q.ix.ſententiã, ſm T.& §.his ita reſponde-
tur.& j̃.de re iudic.lator.& c.conſanguinei. Et ideo poteſt hic cõ-
tra factum ſuum venire. quia ſi de hoc ꝙ non poſſit venire con-
tra factum ſuũ excipiatur, replicabitur, ꝙ adminiſtratio eſt ei in-
terdicta. Argum.ff.de iureiu.iuſiurandum.& l.j.§.j.ſecundum B.
vel dic, ſecundum dominum noſtrum, ꝙ vbi factum eſt impro-
batum a iure, ita ꝙ non poteſt allegari in contrarium, licet veni-
re contra factum ſuum.xij.quæſt.ij.non liceat Papæ.j̃.de præbẽ.
cum non ignores.nec obſt.j̃.de cleric.coniug.diuerſis. quia illud
non eſt omnino improbatum a iure, vt patet lxxxiiij.diſtin.cum
in præterito.vel in pœnam epiſcopi eſt illud ſpeciale, ſicut illud.j̃.
de fil.presbyt.veniens.vel ibi fuit diſpenſatum.nec ob.xij.quæſt.ij.
monemus. ibi enim non poterat alienator rei eccleſiaſticæ rem
alienatam reuocare, quia remotus erat: alias enim adhuc ſi tene
ret, adminiſtrationem ipſam poſſet reuocare.xxxv.queſt.ix.quod
quis,& notatur infra de rebus eccleſ.non alien.ſi quis presbytero
rum & iunge, quod notatur infra de donat.inter vir.& vxo.inter
dilectos, infra de excep.i.cum venerabilis. Sed adhuc ſic opponi-
tur. Quomodo erit epiſcopus iſte, iudex in cauſa ſua. Cõtra. C.ne
quis in cauſa ſua ius ſibi dicat.l.vnica.C.vnde vi, ſi quis in tantam.
ff.quod met.cau.extat? Solut.intelligi debet, ꝙ hæc reuocabit vbi,
& ſicut debet,& tanquam actor, non iudex. Alias contra.infra de
reſtit.ſpoliat.conquerente.ſecundum quoſdam. Alij dicunt hoc
intelligendum in notorijs tantum, vbi nec ordinem ſeruabit, ſed
ſola monitione præmiſſa excommunicabit.xvj.quæſt.j.in cano-
7 nibus. Tu dicas, † ꝙ epiſcopus bene poteſt eſſe iudex in cauſa ec-
cleſiæ ſuæ. Argum.ij.queſt.vij.ſi quis ab epiſcopo.xlv.diſtin.& qui
emendat.ſicut & Imperator in cauſa fiſci.ff.de his, quæ inteſt.de-
8 len.proxime.& tamen res † fiſci Imperatoris quaſi proprie ſunt.
ff.ne quid in loco publi.l.ij.§.hoc interdictum. Non eſt ergo mi-
9 rum, ſi epiſcopus ſit iudex in cauſa eccleſiæ, quia † nullo modo
ſua eſt.j̃.de donat.cap.ij.ſecundum dominum noſtrum, quinim
mo & contra malefactores eccleſiæ vtroque gladio, ſi vtrunque
habeat, vti poteſt, vt extra dom.noſt.de ſenten.excom.dilecto.§.&
quidam.lib.vj. Ad idem argum.j̃.de fo.compet.cum ſit generale.
j̃.de iuram.calum.cap.fin.j̃.de teſti.inſuper.& cap.cum nuncius.
& j̃.de verbo.ſign.ex parte.j.j̃.de confir.vti.cum dilecta.§.quia ve-
ro.& j̃.de cenſi.venerabili.

ADDITIONES.

a ¶Amoueri. Adde hodie dicendum, vt in c.auaritiæ.infra eo.lib.vj.
b ¶Contra factum ſuum. Adde glo.fin.& dom.Abb.hic clare loquentem & latiſſime per do.Henr.hic.& per Bar.& Imo.in l.poſt mortem.ff.de adop.& in l.qui ea mente.ff.de fur.& per Franc.Aret.conſ.cxiiii.

SVMMARIVM.

1 *Appellari ſimpliciter non poteſt, ne fiat electio.*
2 *Electiones duæ ſi fiunt, vtra debeat prævalere.*
3 *Quod incontinenti fit meſſe videtur.*
4 *Electioni factæ ex interuallo plura ſunt neceſſaria.*
5 *Electio caſſatur propter vitioſum proceſſum.*

CAP. X.

Conſiderauimus. Hic partes diuerſę & duæ electiones fue-
runt ſucceſſiue a partibus minus canonicæ attẽtatæ.
[Electio.] ſ.prima, & a maiori parte capituli facta.
[Appellationem.] ſ.primam, & a minori parte capituli factam.
1 Appellari † autem ſimpliciter nõ poteſt, ne fiat electio.quod dic,
vt not.s̃.tit.j.c.j. cum perpetuo edicto fieri mandetur.ff.de appell.
non recip.l.vlt. [Priuilegiorum.] quæ fuerunt, non habemus.for
te ne eligeretur quis niſi de proprio, vel certo gremio.argum.s̃.de
conſuet.cum dilectus.j̃.de verbo.ſigni.Abbate. Et ex hoc patet, ꝙ
non erat notorium, ꝙ non eſſet nulla, ſm d.n. [Veſtræ.] alias no
ſtræ.ſ.Romanæ curiæ priuilegia ſunt, vt appellatione interpoſita,
nihil innotetur, ſm Goff. immo & ꝙ appellatio ad ipſum extra
iudicium, etiam ſine cauſa facta valeat, prout not.j̃.de accu.cum
dilectus. [Electio.] ſecunda a minori parte capituli facta. [Qua-
lemcunque.] ſ.primam.vnde ſecunda irritanda eſt, niſi prima fa
cta fuiſſet ab ijs, qui per negligentiam priuati fuerant.j̃.de ſuppl.
neglig.prælat.c.vlt.j̃.de exceſſ.prælat.inter dilectos. præterea. in fi.
[Poſt appellationem.] ſ.ſecundam, ad quam facta electione. Io.
Frontini maior pars capituli conuolauit.¶Qua propter.] ij.pars.
[Vtriuſque.] ſ.tam, Io.ꝙ B. [Omnino.] argu.ad multa caſſanda,
quæ fiunt, vel appellatione.vel cauſa pendente, vt lxxxj.diſtin.tan
tis.xj.quæſt.j. quia res.j̃.de ſponſat.du.tua.ff.de lib.cau. de liberta-
te.j̃.de accuſ.omnipotens ff.ad municip.Lucius.§.fin.ff.de re mi
lit.qui cum vno.§.reum.& l.qui ſtatus.C.de reis poſtuland.l.vni-
ca.lib.x. [Caſſamus.] ſic.j̃.eod.auditis. Sed contra.j̃.de appell.con
2 ſtitutis.j. Solut.cum duæ † electiones fiunt, aut ſimul, aut ex inter-
uallo, ſi ſimul, illa valet, quæ melioribus & maioribus meritis a-
diuuatur, vt j̃.eod.dudum,& cap.eccleſia. & cap.coram. & s̃.eod.
licet.in fi.& lxiii.diſtinct.cap.fin. Idem ſi incontinenti antequam
eligentes ad contrarium actum diuertant.ſic poteſt intelligi.j̃.eo.
3 congregato.quia † quod incontinenti fit, ineſſe videtur, infra eo.
officii ff.ſi cer.per.lecta. Si vero ex interuallo, aut prima eſt annul
landa, aut ipſo iure nulla. Si annullanda, ſecunda caſſanda eſt, vt
infra eod.auditis. & capitu.bonæ memoriæ Cremonen. Si nulla,
aut eſt occultum, aut notorium. Si occultum: puta, quia appella
tum eſt,& neſcitur an per ſuperiorem admittatur, vt infra de of-
fic.deleg paſtoralis.j.§.præterea. Vel alias impedimentum occul-
tum eſt. Idem vt pridem.ſcilicet ꝙ ſecunda caſſanda eſt, vt hic,&
infra eod.auditis. Si notorium, poteſt valere ſecunda, vt infra de
ſuppl.neglig.prælat.cap.vlt.& infra eod.congregato.& cap.venera
bilem.§.vlt.verſic.ſunt enim notoria.& ſic poteſt intelligi, inf.de
appel.conſtitutis.j.vel poteſt dici, ꝙ ibi prima non fuit electio, ſed
nominatio: vnde non potuit præſtare impedimentum ſecundæ.
infra eod, ꝙ ſicut.magiſter tamen Iaco.dicebat.ꝙ ille, qui primo
appellauit, primo elegit. vnde non fuit deferendum appellatio-
ni ſuæ, infra eod.bonæ memoriæ magiſter. & de appell.an ſit de-
ferendum. Ego intelligo, vt diſtinxi. ſic ſponſalia. quæ nulla ſunt
impediente conſanguinitate, præſtant impedimentum ſecundo
matrimonio, infra de ſponſ.ad audientiam. ſed ſi notorium eſſet
ſponſalia nulla fore, vt pote inter eos, qui in cunabulis ſunt con-
tracta, non præſtarent impedimentum, vt infra de deſpon.impu
ber.literas.& cap.acceſſit. Nec obſtat infra de exceſſ.prælato.inter
dilectos.§.præterea.& ſequen.quia ibi ille idem, qui primo ſcien-
ter publico luſori dederat ſuccentoriam, dedit & ſecundo imme-
diate, cum ea vice ipſo iure priuatus eſſet. Ideo ipſo iure ſecunda
donatio nulla fuit, infra de iure patrona.quod autem.in fine. Vel
dic, vt notatur infra eo.auditis.§.penul.in fi. [Aliam perſonam.]
non ergo in aliquam iſtorum. Sed & ſm d.n.notãdum eſt, ꝙ vbi
duę electiones fiunt vno contextu ad hoc, vt confirmetur electio
facta a minori numero (maiori parte eligente indignum) nõ eſt
neceſſe, ꝙ a tpe electionis eſſet notorium vitium, ſiue defectus ele
cti, ſed ſufficit, ꝙ tpe ſentẽtię ſit de hoc facta fides. Vel ꝙ alias ipſa
electio nulla ſit.j̃.eo.dudum.j.& ij.imo ſufficit probare, quare ſit
annullanda.j̃.eo.congregato. Sufficit ergo, ꝙ ante ſentẽtiam fiat
fides, ꝙ electus a maiori parte indignus erat tpe electionis.s̃.eo.cũ
in cunctis. Vel ꝙ eligit quis illegitimum, vel alium qui poſtulan-
dus fuiſſet. De quo plene not.s̃.tit.j.c.fin. Vel ꝙ laici interfuerunt
electioni tanquam ius habentes.j̃.eod. Maſſana. Vel ꝙ eligentes
erant ſuſpenſi, vel excommunicati.s̃.tit.j.cum dilectus.§.quia no
bis.j̃.de appell.conſtitutis.j. vel quia non ſeruauerunt formam.j̃.
eo.quia pp.& c.in Geneſi. Nos tamen dicimus, ꝙ hæc non eſt nul
la, ſed annullanda, vt ibi nota. Vel ꝙ aliquis contemptus fuit, qui
de ſuo iure agit.j̃.eo.ꝙ ſicut.§.ſin autem. in hoc caſu non eſt nul-
la, ſed annullanda.quod patet ex eo, ꝙ poteſt ratificari, vt ibi,& j̃.
eo.eccleſia.ij.§.denique. Item eſt annullanda, vbi tractatus fuit ha
bitus corpore nondum tradito ſepulturæ.j̃.eod.bonæ.ii. & aliqui
4 dicunt, ꝙ nulla eſt.quod dic, vt ibi nota. Quando † vero electio fit
ex interuallo, dicunt quidam, ꝙ plura ſunt neceſſaria ad hoc, vt
teneat. Primum eſt, ꝙ prima electio nulla ſit ipſo iure. Secũdum,
ꝙ eligentes priuati ſint ipſo iure poteſtate eligendi, alias contra.j̃.
eo.auditis. Tertium, ꝙ ipſa prima electio pendeat. Nam ſi caſſa-
ta eſſet, vel electus renunciaſſet, non valeret ſecunda, niſi omnes
vocati eſſent.j̃.eo.cum Vintonienſis. Hæc vera ſunt, vbi alij ſunt
primi,& alij ſecundi eligentes. Nam ſi ijdem vtranque feciſſent,
tunc & ſi prima nulla ſit, bene tenet ſecunda.j̃.eo.cum terra. ſm
d.n. Sed hoc reprobatur expreſſe.j̃.de exceſſ.prælat. inter dilectos.
§.præterea.nec ob.j̃.eo.cum terra.quia ibi non fuit completa pri
ma electio, ſed tractatus habitus tantum, quod ibi not. Vel ibi fuit
electio prima de indigno ignoranter, & ideo non fuerunt priua-
ti.j̃.eo.dudum.j.§ j. Et multa alia not. hic d.n.quæ ex certa ſcien-
tia omiſi.¶Ita ꝙ.] iii.pars. [Prædictorum.] ſ.electorum. [Nõ mi
nus.] ſ.non obſtante dicta caſſatione. [Conſeruetur.] cum pp vi
5 tioſum proceſſum vtraque electio † caſſetur.j̃.e.ſuper eo. ſecus au
tem eſſet, ſi pp crimen oppoſitum,& probatum.ff.de re milit.qui
cum vno.§ non omnes.& § exauthorizatus. alias exauthoratus.
ff.de his qui not.infa.l iii.§.ignominiæ. Sed pp hoc priora benefi
a cia non amitteret, nec etiam infamis fieret [a], cum in modum ex
ceptionis probatum eſſet, ſm d.n.nec ad hoc actum eſſet.j̃.de or-
di.cogn.cum dilectus.in fi.& de accuſa.ſuper his. [Conſeruetur.]
s̃.eo. licet ↄ̃. Illud ſpeciale eſt in electo in Papam, vel illud in eo,
qui mouet ſchiſma. Hoc in eo, qui paratus eſt ſubire iudicium,
ſm Goff. [Præter iſtam.] ſ.quæ nunc caſſata eſt, ſm Iac.alias con
tra j̃.eo. ſuper eo. Ego intelligo præter iſtam. ſ.quæ imminet fa-
cienda nec ob.j̃.eo.ſuper eo.& c.cum inter R.iuniorem &c. Sol.
ibi. Verum ſm d.n.& in iſta poſſet eligi de iure, vt in proximis in
ductis iuribus, ſed Papa ex aliqua ſpeciali cauſa hoc præter ius in
terdixit. Tu dic, vt ibi nota. [Ordinationem.] quæ in hac narra-
tione occurrit,& eſt argu.ad idem, quod not.s̃.eo.cauſam quæ.in
quæſtione, quæ incipit.quid ſi bonam elegit.quod dic, vt no.j̃.eo.
c.ij.ſuper verbo, eius.

ADDITIO.

a ¶Nec etiam infamis fieret. Adde do.Abb.hic.& in c.ſuper eo.infra eo.qui hanc ſententiam approbat.

SVMMARIVM.

1 *Conſecratio differtur propter pallium non receptum.*
2 *Plenitudo Pontificalis officij confertur traditione pallij.*
3 *Electus confirmatus iuriſdictionem habet.*
4 *Archiepiſcopus ſine pallio iuriſdictionem exercere non poteſt.*
5 *Dignitas, ſeu ordo delegari non poteſt, nec transferri.*
6 *Character, non per delegationem, ſed per manus impoſitionem imprimitur.*
7 *Pallium perſonam non egreditur.*
8 *Mora eſt periculoſa.*
9 *Intellectus regulæ, qui per alium facit.*

CAP. XI.

Suffraganeis. Sic ordina literam. Licitum eſt ſuffraganeis &c.conſecra-
re electum &c. [Ipſius.] ſ.Metropolitani. [Etiam ſi.]
.i. quamuis. [Pallium.] Sed ↄ̃. quia pp pallium non
1 receptum differtur conſecratio.† c.oo.diſtin.qm̃.nam ſine pallio
hoc fieri non poteſt.j̃.eo.ꝙ ſicut.§.preterea. Ideo dicunt quidam,
2 ꝙ hæc non eſt decret.quia † in traditione pallij confertur Pontifi
calis officij plenitudo, vt j̃.de vſu pal.niſi ſpecialis. Et quod nõ po
teſt facere, alij non demandabit, arg.s̃.de conſuet.quanto. in fi.&
j̃.de conſecr.eccl.vel alta.aqua & ff.ad Maced.filium habeo. Alij
dicant, ꝙ poteſt, dummodo non ſit in mora petendi pallium. Nã
& alias facit quis per alium, quod per ſe non poteſt.lxxxviii.diſt.
epiſcopus gubernationem.ff.de neg.geſt.at qui nulla. §.cum me
abſente.& de offic.proconſu.aliqñ, ſm T.& Goff.& qđ noſtrum
non eſt, ad alios transferimus. ff.de vſufru.quod noſtrum. Et qđ
dicit.c.ↄ̃rium.100 diſt.qm̃.intelligi poteſt, vbi archiepiſcopus nõ
habet, niſi tres ep̃os ſub ſe.hic enim deficiente archiep̃o, qui pal-
lium non recepit, duo, q remanent, non pñt electum tertium cõ
3 ſecrare, vt j̃.de temp.ord.ſi archiep̃s. Tu dicas, † ꝙ electus cõfirma
a tus iuriſdictionem habet [a].j̃.eo.tranſmiſſa.& ipſum demandare
iuriſdictionis eſt.ff.de iuriſd.om.iud.l.iii.in fi.j̃.de offi.deleg.paſto
ralis, ergo ipſam transfert, quamuis exercere non poſſit.ſic.s̃.de
reſcrip.paſtoralis.in fi.& accedit.C.de noua.l.iij.& Inſtit.de lib.§.j.
4 nam & archiep̃us ſine † pallio hoc exercere non poteſt, vt j̃.eo.ꝙ
ſicut.§.præterea.nunquid ergo niſi pallio indutus poterit dema-
dare? & nunquid capitulum vacante ſede.j̃.de maior.& obed.his
quæ.& c.cum olim. Et nunquid electus in ep̃m confirmatus.j̃.c.
tranſmiſſam.vel presbyter Cardinalis.s̃.eo.quia diligentia. Certũ
eſt, ꝙ a non ſuo iudice conſecrari non poteſt, vt j̃.de paroch nul
lus.nec etiam a ſuo iudice non conſecrato, ergo duo imperfecta
faciunt vnum perfectum, & iuriſdictione delegata delegatus in-
5 cipit eſſe iudex, dignitas † vero ſiue ordo, nec delegari, nec transfer
ri poteſt, ſed iuriſdictio, cuius claue commiſſa ſere, poterunt reſe
rari, ad hoc j̃.de temp.ordin.ꝙ translationem.& de ordin.ab ep̃o
qui re.epiſcopa.c.j.& de offic.arch.ſignificaſti.& de conſecra.ec-
6 cleſ.aqua. † Character autem non per delegationem, ſed per ma-
nus impoſitionem imprimitur.j̃.de ſacram.non ite.c.vlt.ſed nec
7 † pallium perſonam egreditur, vt j̃.de vſu pal.ad hoc. Mora † au-
8 tem in talibus eſt periculoſa, vt j̃.eo.cum inter vniuerſas.& c.ne
pro defectu.& c.nihil eſt.§ vlt.argu.opti.ff.de offi.eius cui mand.
eſt iuriſd.cognitio.& de offic.proconſul.l.iiii.§.poſt hęc.in Auth.
de collatoribus.§.prohibemus.collat.ix.per quod corrigitur.l.præ
9 dicta. Sed adhuc opponitur. Nonne † qui per alium facit, feciſſe vi
detur? Sic.j̃.de ſent.excom.mulieres.ergo ſi per ſe non poteſt, nec
per alium. Solut.illud locum habet, quando aliquis mandat id,
quod ad ipſum pertinet.vel quod per ſe fieri vult. Hoc autem lo-
cum habet, quando mandat, quod ad officium iuriſdictionis ſpe
ctat, ſcilicet mãdare, vt officium ſuum faciat, & ideo hoc poteſt,
ex quo confirmatus eſt.j̃.eo.tranſmiſſam.ſm d.n.imo dic, quod
quandocunque interdicitur aliquid fieri, quia factum in ſe dam
natum eſt, qui non poteſt per ſe nec per alium, vt in contrario,
& xlvj.diſt.ſicut non ſuo. Si vero hoc prohibeatur, quod damna
tum nõ eſt, imo alias hoc tenetur facere, vel poteſt de iure. is qui
prohibitus eſt, ſed pp defectum aliquem, vel alias de facto impe-
ditur, tunc qui per ſe non poteſt per alium hoc poteſt facere, vt
hic,& ff.de procurat.l.j.& in alijs caſibus ſpecialibus ſupra nomi
natis, in quibus poteſt quis per alium qđ per ſe nõ poteſt. [Qui.]
ſcilicet electi. [Ad eius.] ſ.Metropolitani.

ADDITIO.

a ¶Electus confirmatus iuriſdictionem habet. Idem not.hic in iiij.not.do.Abb.quę autem ſint iuriſdictionis & quæ ordinis præmittit ad per ſe no.in c.tranſmiſſam.infra eod.

SVMMARIVM.

1 *Fama promouendi, in nullo debet vacillare.*
2 *Modus agendi in multis habet vim accuſationis.*
3 *Electus ſi fuit eius electio caſſata, an poterit iterum eligi, & num.5.*
4 *Indignus ex ſc[illegible] redditus, contradicere non poteſt.*
6 *Miles exauctoratus, infamis efficitur.*

CAP. XII.

Super eo. [Idem.] ſcilicet cuius fuit caſſata ele
ctio. [Ad alterius.] Immo eiuſdem,
vt ſequitur,& huic interlineari ſtat.d.n.indiſtincte, vt
patet in eo, quod not.s̃.eod.conſiderauimus.in fi. Tu
dic, vt infra diſt.xi. ¶Hoc quam volumus.] ij. pars. [Vtrio perſo-
ne.] Puta, quia bigamus eſt, vel criminoſus,& colligitur hic, ꝙ
crimen in modum exceptionis probatum, infra de accuſa.ſuper
his.perſonam afficit, & infamat. Sed contra, infra de ordi.cogn.
cum dilectus.ad fin.& de except.denique.§.j.ff.de his, qui not.in-
fam.Lucius. Solut.dic, ꝙ in alia exceptione repellitur, ſi infamia
ipſum ſequatur, non quia fuit repulſus in prima, ſed quia ex re-
1 pulſione remanſit grauata eius opinio, cum fama † promouen-
di in nullo debeat vacillare.lxxxiii.diſtin.tantis.infra de teſti.teſti
monium.& de accuſat.omnipotens. Alias hoc intellige, quan-
do exceptio tangit negocium, de quo agitur, vt infra eod.per in-
quiſitionem.& de confeſſ.cum ſuper. vel quãdo in prima electio
ne per modum accuſationis repulſus fuit, vel quando iterum cõ
uincitur de eodem, argum.j̃.de teſtib.cap.fin.& accedit.j̃.eo.cum
inter canonicos.§.j. Sed & ſecundum d.n.quamuis hic modus a-
2 gendi appelletur exceptio, habet † tamen in multis vim,& mo-
dum accuſationis, vt patet infra de accuſat.ſuper his. ff.de decur.
generaliter.& ęque bene dicitur accuſatio. ſicut exceptio.in Au-
then.de ſanct.epiſc.§.ſi quis autem electum.& §.ſeq. collat.ix. in
Auth.quomodo.op epi.§.ſi quis autẽ talis.colla.j.vnde & in hac
exceptione neceſſe eſt electum vocari,& litem conteſtari,& aliũ
ordinem iudiciarium ſeruari, infra eod.dudum.ij.§.licet autem.
& ſeq.quod alias in exceptione neceſſariũ non eſſet, ſecundũ d.n.
quod dic, vt notatur infr.de offic.deleg.prudentiam §.cœterum.

[Eius ēt in eadem ecclesia.] Et potest subaudiri, de qua q̄stitū est, quia præsumi debet, q̄ quæstioni respondeat, vt patet in eo, quod leg. & not. j. de spon. de muliere. & p̄m hoc expone in eadem. i. in altera, vt patet j. eo. c. in prin. Sed nimis vī extranea hæc expositio. & ideo dic. [Eius.] Subaudi, nedum in altera, sed etiam. [In eadem &c.] Et no. q̄ vbi vnus tm̄ in dissentione eligitur, sed electio non pp vitium personę, sed pp vitiosum processum cassatur, non impeditur eius promotio in eadem ecclesia ēt prima vice, vt hic. & j. eo. innotuit. & de translat. episc. inter corporalia. §. fi. vbi vero
3 duo electi fuerunt, neuter eligendus est in prima vice, vt 5. c. ꝓx. in fi. & hoc ideo, vt discordia vretur, arg. j. de consue. cum consuetudinis. & 5. eo. licet. & j. c. auditis. & c. quia pp. Si tñ alter ipsorum cōiter eligatur, deficit rō, & iō confirmatur, vt j. eo. cum inter R.
4 iun. nec vnus, vel plures †q se indignos reddiderunt, ꝺicere p̄nt, vt j. eo. bonæ. §. vlt. & c. bonæ. §. i. nisi simonia interuenerit, vt sequitur. Quam si vitio personæ reprobata fuerit, lepra percutitur, quæ semper, vt ex præmissis patet. concomitabitur reprobatum. ¶ Ni si forte.] iij. pars. [Simoniace.] i. q. j. c. i. & j. de simo. de regularib.
5 ꝺ. Sol. j. eo. si alicuius. Quid si obijciatur † ꝺ electionem, & ꝺ personam, & cassatur non assignata causa, nunquid est ineligibilis? Nō videtur, argu. ff. de his qui not. infam. ait prætor. §. ignominiosa. ff. de suspect. tuto. hæ causæ. respon. i. §. j. sed ꝺ. ff. de re milit. milites. §.
6 & si sine. Sol. Illud intellige, quando miles exauctoratur † ideo, vt infamis efficiatur, vt in l. ait prætor. alioquin ꝺ. ff. de pen. si præses.

SVMMARIVM.

1 *Heremita habet proprium.*
2 *Heremita in Abbatem eligi non potest, nisi professus.*
3 *Heremus aliquando dicitur monasterium.*
4 *Concordia, & non forma requiritur in postulatione.*
5 *Postulantes, licet postulent non tamen consentiunt tanquam in sponsum.*
6 *Contrariorum eadem est disciplina.*
7 *Confirmatio, nihil de nouo dat.*

CAP. XIII.

Vm monasterium. Abiecerūt. Ideo sunt expellēdi, vt j. ne cle. vel mon, relatum. ¶ In quendam.] ij. pars. eiusdem ordinis, cuius & monachi, vel alterius approbati, vt j. de relig. dom. c. fi. & sic non ob. xvj. q. vij. in nona. Nā ibi tractat de asperitate clericorum, & laicorum, p̄m Goff. [Cum fratribus suis.] Eiusdem monasterij, in quo postulabatur p̄m d. n. per hoc innuit, q̄ religiosus erat, & professus, p̄m Th. [In Heremo.]
1 Sed ꝺ ga Heremita † hēt proprium[a]. xix. q. iii. §. econtra Paulus. religioso si non. xiij. q. i. non dicatis. sed † in Abbatem eligi non potest
2 nisi professus, vt j. eod. cum in magistrum. Solu. Iste erat de Heremo. i. monasterio, quod sic appellatur, & est in Tuscia, & sunt albi monachi, cui subsunt Camaudulen. & ille de S. Damiano iuxta pontem Ferreum, p̄m B. & facit pro eo, quod præcedit cum fratribus suis, sed ꝺ. in inferioribus. & quia de facili non inuenies, quin decret. cum proprio nomine iungat monasterium. sic. 5. e. c. in prin. §. de constitu. ecclesia S. Mariæ. in fi. Illud autem verum est, q̄ duo religiosa loca sunt in Tuscia, quorum vtrunque Heremus vocatur. Vnum est in episcopatu Clusino, in quo aliquantu lum moram traxi. & seruatur ibi ordo Camaudulen. sed neutri subsunt alteris. Aliud est in episcopatu Aretino supra monasterium Camaudulen. in quo sunt cellæ illorum, qui arctiorem vitam volunt tenere, & est vnum cum Camaudulen. & si talis erat iste frater religiosus, & professus fuisse videtur. Sed quicquid intel
3 ligas, ex quo † ad aliud monasteriū vocabatur, postulari debuit[b],
b p̄m d. n. vt patet in eo, quod not. p̄m ipsum. 5. titu. j. c. j. sed etiam si intelligas, q̄ fuerit Heremita, & non professus, adhuc non potuit postulari, vt innuitur j. eo. officij. §. fin. quod dic, vt ibi not. Quam uis etiam Heremitæ proprium habent, tamen personæ sunt eccle siasticæ. & continentiam debent promittere, & seruare, vt patet. xxvii. q. j. §. ecce q̄ coniugati. p̄m d. n. [Boni testimonij.] etiam ab his, qui foris sunt, vt j. de sacra vnct. c. vnico. §. ad habendum, vers. hoc ergo. & vers. & aliis. [Consenserunt.] No. non elegerunt, sed eum concorditer consenserunt, vt postea postularent. [Postulantes.] Necessitate monasterij hoc exigente, ideo fuit admittenda, vt j. eod. scriptum. [Præbuisti.] Confirmando eum, vt sequitur [Ordinationem.]. Situam. sic nota verbum speciale, quod per ra, ro inuenies, scilicet & postulatio confirmatur. sic. 5. titu. j. bonæ. ij §. nec nocebat. sic & econtra dicitur cassari j. eod. bonæ. j. §. licet. & §. fin. in fi. & 5. de postula. præla. gratum. & intellige, q̄ licet frater iste non esset professus, erat tamen in regula monachali competenter instructus. & sic necessitate exigente potuit postulari, vt infra eo. officij. in fi. acquiritur ergo ius per postulationem, Argu. opti. extra d. n. eod. titu. in electionibus. lib. vj. alias non confirmaretur, vt hic. sed cassaretur, vt j. eod bonæ Memoriæ. j. §. j. & §. fina. Vel expone confirmationem, ideſt amissionem: quia in postulatione † non requiritur forma, sed concordia tantum, & per conse
4 quens non confirmatur proprie loquendo, nec infirmatur, sed admittitur, vel non admittitur, vt 5. titu. j. bonæ. j. §. ij. & bonæ. ij. §. cæterum. talis tamen admissio habet vim confirmationis, quod & hic satis subtiliter probari potest, quia in præcedentibus nō habetur, q̄ confirmauerit, sed dicitur, q̄ assensum suum præbuit, & statim sequitur hic eandem confirmationem. q. d. eo ipso, q̄ consensisti, siue postulationem admisisti ipsam videris confirmasse. Hoc etiam aliter probari potest; planum est enim, q̄ quantumcū
5 que postulantes † postulent, non tamen consentiunt tanquam in sponsum, vt not. 5. tit. j. c. j. respon. j. nec etiam per consensum eorum & postulati, quantumcunque de facto interueniret (qa nec de iure interuenire nō potest) iniciatur matrimonium spirituale inter eos, ergo id, quod iniciatum est, continuari non potest, vt patet in eo, quod leg. & nota. j. eo. in notuit. respon. j. super verbo, confirmari, potest tamē sic superior dicere. postulationem vestrā duximus admittendā, & postulatum vestrum, sicut petistis promouentes, damus ei licentiā. q̄ decętero tanq̄ minister legitimus in omnib. administret, ar. in verbis, quibus vtitur Papa, q̄n admittit postulationem de ep̄o facta, vt 5. ti. j. bonæ. ij. in fi. & j. eo. in causis. §. fi. & in hoc concordat d. n. vt not. 5. tit. j. gratum. §. i. in fi. vbi
6 eriam dī expresse, q̄ superior promouet postulatum, siue de ipso prouidet ecclesiæ postulanti p̄m aliam literam. Alij tñ dicunt, q̄ postulatio cōfirmatur, vt hic expresse innuitur, & in alijs superioribus iuribus, in quibus dī cassari: nam qua ratione cassatur, seu in firmatur, eadem conuersa confirmari potest, quia ꝺriorum † eadē est disciplina, & ꝺria ꝺria operantur. Dicas q̄ vbi sine causa fit, nec duæ partes concordant, de gratia admitti potest, sed nunquamelt confirmanda, & sic intelligas tententiam d. n. & sequacium. q̄uis etiam d. n. videatur tangere ꝺrium. 5. tit. j. bonæ. §. ii. vt ibi nota. vbi vero ex causa fit, & duæ partes cōcordant, omnino est confirmā da. i. approbanda, sicut alias exponitur. j. de treug. & pace. c. j. §. j. in fi. Nec dico confirmari, vel approbari matrimonium, quia nec ceptum est, sed propositum prouidum postulantium, vt expresse probatur. j. eo. cum nobis olim. §. fin. vbi de hoc. & de tali confirmatione vī hoc litera expresse loqui. Quid enim est assensum præbuisti, nisi quia ipsam approbasti? & sic confirmasti? ideo & hic dicit eandem confirmationem. i. approbationem, quæ & vim confirmationis habet. Sed ad denotandum, q̄ per stipulationem concordem ex causa factam ius supplicandi quæritur, in tali casu nō solum debet admitti, sed confirmari. ideoque hic signanter dicit eandem confirmationem. Hoc etiam modo petitur postulatio confirmari. 5. tit. j. bonæ. ij. §. nec nocebat. & p̄m hoc vera est sentētia aliorum. & secundum hanc distinctionem intellige quicquid alias per nos de hac materia not. inuenies, siue in summa, siue in hoc commento. Alia tamen opinio a Modernis potius appellatur. elige cui dicas. [Cōfirmamus.] Ergo nihil † de nouo damus.
7 j. de fi. instrum. inter dilectas. §. cæterum. erit tamen maiorisauthoritas, vt xj. dist quis nesciat. & xxiij. dist. quamquam. p̄m Goff. Vel forte monasterium istud erat subiectum Papæ immediate, arg. lviii. di. c. j. & ii. p̄m B. primum tene. [Canonice.] i. factā. alias est in textu. Vel dic. [Canonice confirmamus.] ac si aperte dicat, quia consideramus, q̄ postulatio ex causa rationabili, & necessaria facta fuit, ipsam confirmamus, qa hoc volunt canones. j. q. vij. tali. vij. q. j. scias.

ADDITIONES.

a ¶ Heremita habet proprium. Adde q̄ heremitica vita est commendabilis, vt est bonus tex. in c. qui vere. xvj. q. j. Et dicit Inn. q̄ heremita est religiosa persona, & tenetur seruare, & promittere continentiam. contra quem tenet glo. in 5. ecce. xxvii. q. ii. & do. Abb. hic. s. q̄ heremita non sit religiosa p fona, licet gaudeat priuilegio fori, vt hic dicit, quem vide & latius p eum in c. ij. infra de fo. comp. Contrarium tamen. s. q̄ non gaudeat priuilegio ecclesiastico heremita tenent Laur. & Ioan. de Lign. in clem. per literas. de præben. de quo vide per do. Card. ibi in verſi. xii. quæro. licet glo. in c. qui vere. xvj. q. j. & xciij. dist. c. nulla ratione. expresse dicat, quod gaudet priuilegio clericali. vide Abb. in d. c. ij. de fo. comper.

b ¶ Postulari debuit. Hoc verum intelligas, si vocabatur ad monasterium alterius religionis, vel habitus. Sed si ad aliud monasterium eiusdem religionis, & habitus vocaretur deberet eligi; & non postulari, vt hodie clare est prouisum per clem. j. de elect.

SVMMARIVM.

1 *Funiculus quis sit, & quotuplex.*
2 *Electio pertinet ad conuentum, nisi aliud de iure obtineat.*
3 *Consuetudo onerosa ecclesiis, cassanda est.*
4 *Consuetudo an possit introduci, quod petatur licentia eligendi a Principe.*
5 *Conuentus præsumitur eligere instinctu spiritus sancti.*
6 *Locus clericorum honestus esse debet.*
7 *Electio debet simul fieri, & non singulariter.*
8 *Ius non acquiritur ex nominatione.*
9 *Electio secunda, prima non cassata, an possit fieri.*
10 *Electio an possit fieri sub conditione, & quid de uoto.*
11 *Eligentes contra formam priuandi sunt.*
12 *Electores a promoto iudicantur.*
13 *Quod omnes sciunt, ignorari non debet.*
14 *Promouendus non est, qui infamia laborat.*
15 *Bona fides præsumitur, non apparentibus impedimentis.*

CAP. XIIII.

Vm terra. Prauus abusus primo recitatur. Consuetudo, quæ ecclesiasticę libertati præiudicat, reprobatur. Statuitur, q̄ in electio nibus forma canonica obseruetur. Et si in tractatu peccatum fuerit, corrigatur. Si facta electione, requiratur cōsensus principis, toleratur. Et dic. [Terra.] p̄missionis. i. Hierosolymitana. [Funiculus.] † Et portio. i. hæreditaria dñi. i. terra sancta, siue Hierosolymitana, sic dicta a funibus, quib. agri mensurari cōsueuerunt p̄m Goff. Tu dic, funiculus testimonialis hæreditatis dñi. s. vniuersi orbis. j de deci. tua nobis. § j. Et est triplex. s. incarnatio, conuersatio, & passio. quibus ipsam hæreditatem dñs specialiter luit, quia natus fuit in Bethleem. nutritus in Nazareth. sepultus in Hierusalem in sepulchro Ioseph, vt no. j. de sepul. c. j. Igitur iste funiculus, qui sic tripliciter fidem corroborat, debet præ alijs liber esse, qui difficilius. i. nunquam rumpetur. j. de treu. & pa. c. j. & de diuor. quanto. [Morbus.] i. vitium. p̄m Goff. sic. 5. de rescrip. ad hæc sumus. [Irrepsit.] i. latenter inoleuit hic, scilicet vt cum ali
2 cuius &c. [Conuentus.] No. q̄ ad conuentum pertinet † electio, nisi aliud obtineat de consuetudine, vt not. 5. eo. c. j. & j. eo. sacrosancta. & j. de iure patro. nobis fuit. §. i. [Nominet.] Inter se conferēdo, an talis esset bonus, an talis. [Vt sic.] Idem Patriarcha &c. [Alterius.] scilicet personæ. [Princeps.] Dicendo talis placet, vel neutra placet. [Libertatis.] Quæ est, vt libere conuentus eligat, ideo consuetudo † onerosa ecclesiis cassanda fuit, vt supra de con
3 suet. cap. i. sed contra, supra de consuetu. cum dilectus. Solut. hoc, quod hic dicit † respicit Regem[a] tantum, qui laicus est, non Pa
4 triarcham, qui clericus est. Clerici enim possunt ratione consue tudinis acquirere ius in talibus, vt in contrarijs. & j. eod. Cumana. laici vero non possunt, vt hic, & j. eod. sacrosancta. & cap. Massana. Vel dic, q̄ nec clericus tale ius posset acquirere. vt is, ad quē de iure pertinet, teneretur ad voluntatem suam eligere, hocenim esset spiritum sanctum repellere, qui in talibus consideratur, vt hic patet, licet posset ipsum ius in totum acquirere, vt j. de restit. in integ. cap. ij. infra de concess. præben. dilectus. & ne sede vacan. cap. fin. vel vt vnam personam de certo conuentu teneretur eligere, vt in contrarijs. nam & ad hoc dicitur habere liberum consensum, vt ibi patet in §. fin. & adde, quod not. infra eo. cum in veteri. respon. j. super verbo, sociorum. & adde, quod notatur infra eod. cap. §. j. in princ. ¶ Quia igitur.] ij. pars. [Abolendam.] Nam & sic faciendum est, vt legitur, & notatur supra de consuet. cap. j. & cap. cum inter vos. j. de rebus eccles. non alien. cap. fin. infra de immun. eccles. cap. non minus. & cap. aduersus. & hic quantum ad Regem: nam quantum ad Patriarcham, posset valere, si esset præscripta, argum. 5. tit. j. bonæ. ij. j. de restit. in in integr. cap. ij. & patet in eo, quod not. 5. eo. respon. j. super verbo, liberatis. Sed dic, q̄ licet Patriarcha posset de consuetudine habere vocem in electione, vel etiam per se solum prouidere, vt in dictis iuribus, hoc tamen non potest acquiri aliqua consuetudine, q̄ ex quo ad conuentum in solidum spectat electio, q̄ in potestate alterius sit ipsam factam irritare sine alia iusta causa, vel etiam faciendam impedire, quia effet contra spiritum sanctum, cuius instinctu con
5 uentus † præsumitur eligere, argum. j. eod. cap. §. j. & contra quem nulla consuetudo potest valere, vt patet in eo, quod leg. & nota. 5. de consuet. cap. fin. ¶ Statuentes.] iij. pars. [Conuentualibus.] Argum. q̄ in omnibus ecclesijs conuentualibus locum habet. j. eo. quia propter. secundum Goffr. Secus si non sit ibi conuentus, sed patronus. xvj. q. viij. decernimus. [In quo.] scilicet in ecclesia decentius, q̄ alibi. j. de appell. qua fronte. j. eo. quod sicut. In ciuitate potius, q̄ extra, nisi ex causa. xxiij. dist. in nomine domini. lxiij. distin. quanto. secundum Goffr. & j. eod. bonæ. j. & lxxix. dist. si quis pecunia. Vel dic in quo, scilicet in capitulo. 5. tit. proxi. bonæ. ij. §. verum, vel in choro. j. eo. cum nobis olim. post prin. sed nō facio
b vim[b], dummodo locus † clericorum sit, & honestus. non ergo in
6 coquina, vel lupanari, vt ff. de iustit. & iur l. pen. nisi forte de consuetudine tantum in vno loco honesto fieri consueuisset, quia tunc posset dici consuetudo obseruanda, vt argu. j. eo. in causis. & c. congregato. in princ. & c. in Genesi. in fi. ff. de arbit. si cum dies. §. si arbiter. & expressum videtur hoc. 5. de consuet. cum dilectus.
7 §. j. & §. fi. [Conueniant.] i. simul in vno loco veniant. nec † singulariter, sed simul eligant, vt arg. lxiij. dist. c. j. & c. quanto. & c. plebs. viii. q. j. licet. & cap. qualis. & j. eo. quia propter. & c. in Genesi. Sed contra. 5. de postula. cum bonæ. ij. §. vlt. Solut. ibi. [Personam.] scilicet eligendam, & formam prouideant, p̄m quam eligent. [Nominent.] scilicet in tractatu conferendo quis bonus esset, vt seq.
8 Ex tali nominatione † non acquiritur ius, vt not. 5. de postu. præla to. bonæ. §. fin. super verbo, per electionem. ¶ Quia si.] iij. pars. [In persona.] scilicet eligenda. [Electionis.] scilicet faciendæ. [Modo.] i. forma. [Peccatum.] ideſt vitium. [In electiōne.] scilicet faciendā. [Diligentiam &c.] Sumpserunt hic antiqui, argu. q̄ se
9 cunda † electio potest fieri, prima etiam non cassata per superiorem: nam nec inutilis tutoris datio impedit alterius datione m. C. de confirma. tuto. l. iii. arg. j. de iure patr. illud. & potest hoc cō-
a cedi, quando vna pars peccauit, & notorium est, quod dic, vt not. 5. eo. considerauimus. Secus si omnes deliquerint, cum tunc deuoluatur potestas ad superiorem, si vitium sit ex parte personę, vt 5. eo. cum in cunctis. §. vlt. & j. eo. bonæ. §. vlt. A lij dixerunt ex hac
10 litera, q̄ sub conditione † potest fieri electio. pura, eligimus Petrū, & si ipsum non possumus habere, eligimus Gulielmum, argum. hic, & lxj. dist. studii. & lxxxv. distin. Florentinum. & C. de imp. ub. & al. substitu. post aditam. Hoc reprobatur. ff. de reg. iu. actus. vota enim conditionalia pro non adiectis habentur: voce eorum, qui non pure consenserunt ea vice in alios residente, vt extra do. no. eod. titu. in electionibus. lib. vj. Alij dicunt, q̄ tempore huius decret. licebat variare vsque ad electionem publicatam, vt hic, & in fra eod. cum inter dilectos. in fi. & cap. auditis. quod hodie non licet, infra eod. publicato. nisi forsan notorium esset primam non tenere, adeo q̄ nec inde contendi posset, vt supra not. vt si electus
11 renunciauit, vel quia electio facta fuit non seruata forma, infra eod. quia propter vel ab excommunicatis notoriis, vt j. de appell. constitutis. j. Secus si elegissent indignum, quia ibi posset ignorantia allegari, infra eod. innotuit. §. parcentes. Item secus si dicatur, q̄ post appellationem, quia nec semper est, appellatio admittenda. j. eod. cum nobis olim. §. j. Dominus vero noster intellexit hāc decret. sic, vt sit sensus, q̄ canonici postquam conueniunt in capitulo, electione facta, ipsam statim solenniter publicent, vt infra eod. quia propter. §. fin. & demum superiori, confirmandam præsentent, & si superior propter vitium personæ, vel formę eam cassauerit, iterum alium eligant, & sic faciant quousque eorum electio confirmetur, & postquam fuerit confirmata, ipsam repre sentent Regi, vel Patriarchæ. sed propter hoc, q̄ prius non requiruntur, non cassabitur, nec tamen negauit, quin & ante ad ipsos recursus habeatur, si de priuilegio hoc habeant, vel consuetudine iam præscripta, vt infra eod. cum inter vniuersas. in fi. infra de iure patr. nobis fuit. §. i. vbi de hoc. Intellectus iste non placet omnino, quia si indignum eligunt, nisi ignorantiam probent, ipso iure priuati sunt, supra eod. cum in cunctis, infra de excess. præla.
12 inter dilectos. §. præterea. Sed & si contra forma † priuandi sunt. j. eo. quia propter. §. aliter. in neutro ergo casu ex quo priuati erūt, eligent. Dic ergo, vt notatur infra eod. in sequentibus. [Inquisitionis apponant.] ideſt antequam procedent ad electionem, de modo electionis & persona taliter inquirendo ordinent, atq; prouideant. [Donec vacanti &c.] Quamuis ergo regula sit, q̄ glibet præsumitur ignorans. ff. de probat. verius. hic tamen ꝺ. ex quo vitium apparet, nam debent canonici probare ignorantiam, si alle
13 gant, vt j. eod. innotuit. §. parcentes. & ideo dat hic consilium Papa, q̄ inquirant diligenter de persona antequam eligant. xxiij. di. qui episcopus. nam ex quo promotus est, nō iudicabūr ipsum. sed
12 ab ipso † iudicabuntur. xviii. q. ii. dilectissimi. & arg. dist. iiij. in istis. & j. de maior. & obedien. cum inferior. Et est inquirendum ab his, cum quibus conuersatus est, vt supra eo. postquam i. Sed nec
13 debent ignorare, † quod omnes sciunt. ff. de iur. & fact. igno. l. regula. & de verbo. signific. late. nam & impuratur, si potuerunt scire per se, vel per alium, argumen. ff. ad Macedo. Iulianus scribit. xxxvij. distin. §. vlt. maxime si in fama laborat, quia talis promo
14 uendus † non est, vt notatur supra eodem. super eo. Per hanc ergo inquisitionem probabunt ignorantiam, quia si nihil omiserunt de contingentibus, non debet latens vitium imputari, argum. ff. de redhibi. actio. l. j. §. si intelligatur. & l. quæritur. §. fi. & de actio. empt. & vend. renetur. §. vlti. & de institut. actio. sed & si pupillus. §. de quo palam. nam & quilibet præsumitur bonus prima fa cie. j. de presump. cap. vlt. ergo impedimento apparente debet per
15 hanc inquisitionem probari ignorantia, alias † impedimentis nō apparentibus præsumitur bona fides, vt infra eod. dudum. i. in fi. [Vacanti.] ideſt viduæ, quod dic, vt infra eod. quia propter. [Persona congrua.] ideſt idonea. & per congruam famam, ac sic postea ad electionem procedant, vel postulationem, vel nominationem: nam alia est nominatio, quæ fit in tractatu. alia ca, quæ

ADDITIONES.

a ¶ Respicit Regem. An ex consuetudine possit introduci, q̄ peratur licentia eligendi, a principe, & vnde hoc, & qualiter princeps potest se opponere confirmationi electionis. Item q̄ in multis ecclesijs Regni Franciæ seruatur, q̄ electio facta contra voluntatem Regis retractatur. vide glos. not. in §. veruntamen. in verbo. Pontifex. eod. titu. in pragmatica sanctione. Et dicit do. Io. de Ana. in cap. super his. infra de accusat. post Innocen. ibi, q̄ princeps loci admittitur ad excipiendum cōtra electum in episcopum si habet eum suspectum. Quod ibi multum dicit notandum esse do. Abb. Quinimmo dicit notanter Guiliel. de Monferrat. in commento super pragma. sanctione. in v. par. circa prin. quòd potest audaciter affirmari, quòd in casu, in quo Regis preces reperientur benignæ, atque beniuolæ pro personis bene meritis, quæ in dubio præsumuntur, si preces non admittantur, & fiat electio de alia persona, quàm de nominatis & expressis per Regem, quod electio non teneat, quod est bene nota. pro Regibus Franciæ.

b ¶ Non facio vim. In quo loco debeat fieri electio. vide glo. in uerbo, loco. in uersad loçum uero. eod. tit. in pragmatica sanctione. quæ allegat & sequitur istum. & do. Abb. hic in glo. in uerbo. in quo.

ea,quæ fit postea,vt ff.eo. cum inter vniuersas. & c.cum inter canonicos. & c.quod sicut. ¶Quo facto.]v.pars. & dic quo facto.i. qua prouisione facta non prohibemus &c.ergo non ante prouisionem.& si secus aliquoties vsurpetur, vt hic. & ff.eo. quod sicut. [Requiratur.] Et recipiatur,si præstare voluerit,& a Papa vacante regno vice regia,vt ff.eo.cum inter vniuersas.in fi. [Sed propter hoc.],s.q assensus eorum requiritur, licet dissentiant. [Ipsam electionem &c]vt ff.eo.sacrosancta.in fi.quod intelligas,vbi malitio se consensum denegant: secus si iustam causam obijciant,sicut in illustris Regis Anglorum priuilegio dicitur contineri,& arg.ff.de iureiur.petitio.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Mercatura sine peccato,expediri an possit.*
2 *Ecclesia non subuenit eis, per quos constat in ea scandalum generari.*
3 *Similis,similem sibi quærit.*
4 *Petri claues non sunt contemnendæ.*
5 *Confirmatus statim potest administrare sine aliqua possessione, vel installatione.*
6 *Priuilegium Cisternensium.*
7 *Papa non confirmatus ab homine administrat.*
8 *Consuetudo non permittens confirmato administrare,an ualeat.*
9 *Prætoris tuitione omnia roborantur.*
10 *Iurisdictionis quæ sunt.*
11 *Ecclesia quando dicatur vidua, licet sponsum habeat.*
12 *Episcopalis ordinis quæ sunt.*
13 *Episcopus an possit causam clericorum audire, ante consecrationem.*
14 *Ordinare clericum qui non potest, nec degradare.*
15 *Criminalis causa per biennium durat.*
16 *Episcopus examinationi adesse debet.*
17 *Excommunicare quæ personæ possint.*

CAP. XV.

IRansmissam. Clerici beneficiati paruipē dunt electi confirmati sēntias,non beneficiati similiter dicentes, q nisi committatur ei a Sede Apostolica,potestatem nō habet. Rndetur ꝓrium. [Eam.].i.sinsam. [Dimittunt.] Quod facere nō debent,vt ff.de renunc.admonet. [Ecclesias.].s.quas habent:& sic loquitur de beneficiatis. [Mercimonia laicorum.]. i.laicis cōcessa,non clericis.lxxxviij.dist.fornicari.¶Nonnulli.]ij.pars. [Non habentes ecclesias.] Et sic diuersificatur a casu superiori.[Postpositio.].i.reiecto.[similis expositio.ff.de re iu.inter monasterium.ꝑm Goff. [Turpibus.] quo ad clericos.ff.ne cler.vel mon.c.i. vel ideo

1 hoc dicit,quia mercatura † sine peccato expediri non potest de facili,vel sine peccato saltem veniali.xxv.dist.qualis. de pœn.dist.v. qualitas.& c.falsas.ff.de ꝓhen.empt.& vend.c.i.& ij. honestum autem lucrum laico conceditur,vt ff.de do.inter vir.& vxo. per vbi. §.vlt. [Implicantes.] Vnde ipso facto priuilegiū amittunt,si tunc moniti non desistant,vt ff.de vi.& honest.cler.c.vlt.& ff.de sen.ex

2 cō.in audientia.nec † debet eis ab ecclesia subueniri,per quos constat in ecclesia scandalū generari,vt ff.ne cler.vel mon. facerdotibus. [Consimilium.] No. † similia similib,gaudent.sic.xiii.di.nerui.§.j.& arg §.de rescrip.inter cęteras.[Manus.].i.potentias. vnde Psal.'in manus tuas dne &c.ideo dr seruus manu, i.potestati suppositus,vt Inst.de liber.§.j.vnde & dictum est.

An nescis longas Regibus esse manus.

Et accidit,inf.de off.deleg.c.i. erant ergo laici consimiles in vitio, non in potentia, qa potentioribus non possumus esse pares,vt ff. de alie.mu.iud.cau.fac.l.iii.respon.j. [Eludunt.] Elusio fieri non

4 debet,vt not.§.de postu,præla.c.bonæ.ii.§.nec nocebat.nec † contemnendæ sunt Petri claues,vt ff.de excel.prælat.tanta. [Dicētes.] Subaudi,& mentientes. [Quia potestatem.] accipe,corrigēdi.& subaudi,cum adhuc consecratus non sis. [Et ff.] hoc est consulis nos, quid iuris sit. ¶Respondemus.].iii.pars. [Confirmationem accepisti.] Postquam sine alia possessione,vel installatione,vel in

5 possessura statim potest administrare confirmatus † in spiritualib. & † in temporalib.in iudicio,& extra,vt hic,ꝑm d.n.& ff.de iud.cū deputati.nisi forsan aliud obtineat de consuetudine,vt innuitur, vel nisi obijciatur crimen cum infamia,prout leg.& not.ff.de accus.accedens.§.fi.& ff.de appell.constitutis.ij.§.j.ꝑm d.n.non confirmatus vero hoc non potest.s.eo.notā.& ff.e.qualiter.Nisi aliud competat ex priuilegio in iure scripto,sicut patet in valde remo-

6 tis.ff.eo.nihil est.§.pen.† Et in Cistercien.quibus conceditur, q ēt non recepta benedictione administrent.quod dic,vt leg.& not.ff.

7 de supp.neg.prælat.c.i.Et † in Papa,qui etiam nō confirmatus ab homine,administrat.xxiii,distin.in nomine domini.quod dic,vt leg.& not.§.eo.licet.§.j.in fi.& §.fi.vel nisi aliud sit de consuetudi-

8 ne.Sed aliqui dicunt,q in hoc casu consuetudo † non prodest,qa est ecclesia grauis, & onerosa.ff.de re iudic. cum causa. ꝑm d.n.§. de consuet.c.i.Melior esset alia ratio,quia,videlicet per talem consuetudinem videtur eneruari bonum obedientiæ.xxiij,dist.quam quam,xciiij,dist.nulla ratione.Et neruus ecclesiasticæ disciplinę. §.de consuet.cum inter vos.& hoc obtinet in omnibus ecclesiasticis personis qualemcunque administrationem habentibus, ēt si sint canonici habentes administrationem prebendarum suarum, quorum aliqui confirmantur. Vel aliud interuenit, quod loco confirmationis habetur,sicut est institutio, siue inuestitura, quam recipiunt ab episcopo,vel ab alio inferiori prælato, ad quē spectat.inf.de concess.præben.proposuit.ff.de his,quæ fiunt a maio.par.capitu.ex ore.secundum dominum nostrum. quod dic,vt not.ff.de suppl.neglig.prælat.literas. & ff.de offic.Archid. cum satis Hoc vbi præbendæ sunt diuisæ,vbi vero diuisæ non sunt, videtur sufficere,q quis in canonicum sit receptus, & loco confirmationis est,q recipitur eius iuramentum,siue professio,vel obedientia,vel dantur panni altaris,vel campanæ.vel aliud simile.xxiij,distin. Acolitus.& cap.sequen.& infra de maior.& obedien. legebatur.ff.de reg.iur. cap.fin. Potest tamen talis notari differentia inter confirmatos,& non cōfirmatos.qa confirmati admittuntur nomine ecclesiarum suarum,ex quo constat de cūfirmatione, nec

9 pōt obijci,q iniuste promoti sint,quia tuitione prætoris † omnia roborantur.ff.quod cum falsō tuto.l.j.& not.ff.eo.nihil.Quinimo ex quo confirmati sunt,possunt authoritate propria bona ad beneficia sua spectantia apprehendere.argum.ff.de acquir.possess. cum hæredes.C.de edicto diui.Adria.toll.l.fin. Et idem dicēdum est de inuestitis,ex quo de inuestitura apparet, sed illam approbari oportet. Alij vero,qui non confirmantur.vel inuestiuntur,nō habēt necesse probare aliud,nisi solam possessionem. Hoc enim eis sufficit,vt patet ff.si vsufruct.petatur.l.vti frui C.de peti.hæred. cogi,secundum dominum nostrum, cuius est quasi ista glo.[De

10 talibus.] scilicet † ad iurisdictionē spectantibus,sicut iudicare,fide litares recipere, vt hic, & infra de translat.episc.cap.j. Iurisdictionem (non dico potestatem ordinis) committere, vt notatur supra eod.suffraganeis. Ac ministrare,vt infra de præben. cum iam dudum. Hæc enim,& similia post confirmationem competunt, & ab ipsa descendunt.vt not.per ordinem,supra eod.cum in cunctis.§.cum vero.ordinare autem non potest.quousque consecratus fuerit,nec ea,quæ sunt ordinis, (de quibus habes infra eodem.

11 quod sicut.§.præterea) exercere.Vnde † quo ad hoc dicitur ecclesia vidua,quamuis sponsum habeat,vt infra de translat.episc.inter corporalia.§.sed neque.ideo sequitur hic. ¶Præterea quæ maioris inequitationis &c.] & expone, quod pro vel, siue pro id est. [Ministerium.]sicut est ordinare,consecrare virgines & ecclesias

12 & similia,quæ † episcopalis ordinis sunt,vt legitur, & notatur infra eod.q sicut.§.penult.infra de consecr.eccles.vel alta.aqua.sed

13 nunquid potest † causam criminalem clericorum audire ? Dicas, quod non,nisi de crimine in modum exceptionis propositō: alias enim qui clericum ordinare † non potest,nec degradare, vt infra de paroch. nullus. quod intelligas, etiam si minores sint clerici,quamuis laici indicentur.v.q.vij. quia iuxta. Nam & tales degradantur.xj.quæst.iii.episcopus.xv.quæst.vi.si autem.secūdum Goff.nec enim debet cognoscere, ex quo iudicare non potest,vt argum.§.de cau.possess.cum super.ad finem. Magister meus contra.& dicit,quod quamuis non posset diffinire, tamen cognoscere potest.argum.iij.quæst.vi,quamuis.& cap.dudum. Et est ratio,

15 quia,cum cau † criminalis per biennium durat,vt C.de iudi.procedendum.& electus cōsecrandus sit infra sex menses,vt notatur supra eo cum in cunctis.§.cum vero.patet,q cognoscere ad præsens, & pronunciare cum consecratus fuerit non discrepant, sed concordant. Puto,q etiam non consecratus possit pronunciare accusatum,& conuictum clericum degradandum,quamuis degradare non possit,argumē.ff.de damn.infect.l.iiii.§.duas.& dere iudic.a diuo Pio.& de officio eius cui mand.est iurisd.l.penult.§. vt possessio. nisi cum cognitio missionis faciendæ demandatur, quod iurisdictionis est. Potest ergo delegatus decernere ponendum,sed tamen ponere non posset:nam illud Imperij est,vt ff.de iurisdict.omnium iudicum,iubere cauere.& ad munici. ea quæ.§.magistratibus. quia sententia lata ad preces electi confirmati, poterit per canonicos episcopos degradari, sicut & ordinari, vt notatur supra eod.suffraganeis. secundum hoc intellige. xv.q.vii.

16 episcopus sacerdotibus. Vt † tamen adsit in examinatione episcoporum præsentia,sicut traditur.xv.quæst.vj.si quis. & cap.sequen. & in hoc concordat dom.noti.dicens.quod audire causas criminales non est ordinis episcopalis,quod patet ex eo, quia simplex Sacerdos eas audit ex delegatione,vt l.dist.studeat.Item qa quilibet ordinarius habens merum Imperium,ipsas audit & expedit. ff.de iurisd.omn.iudic.l.iii. Ergo & electus confirmatus, quia merum Imperium habet.quod patet ex eo,quia excommunicat,vt hic,quod est meri Imperij,ꝑm d.n.vt notatur infra de offic.ordi. pastoralis.respon.j.versic.i.Hæc tamen non est bona ratio,quia secundum ipsam posset ipsas audire,quicunque potest excommunicare.Quod omnino constat esse falsum.dic ergo,vt §.no.& de hoc no.ff.de cleric.non resid.ex tua.'Secundum hoc etiam potest intelligi, quod sequitur. præter ea,'quæ maioris inquisitionis &c [Consecrationis.] vel depositionis secundum ea,quæ not.supra.

[Statuen-

ADDITIO.

a ¶Audire.Adde do.Abb.hic in glo.fi.

17 [Statuendi.] † Potest igitur electus in eꝑm, & confirmatus excōmunicare,vt hic.Imō etiam & electus in abbatem, vt innuitur ff. de simo.sicut tuis.Imō & visitator,si liberam habeat administrationem,vt.vij.q.j.quis triste.Sed & prælatus quilibet,vt.ff.de offi.ordi.cum ab ecclesiarum.quod dic, vt ibi no. quinimo & sacerdos parochialis,vt.ii.q.j.nemo.& ij.q.vij.§.item cum Dauid.xj.q.j.experientiæ.& c.sacerdotibus.ff.de eo,qui fur.or.susce.c.j. Etiam si dicat excōico simpliciter maiori excommunicatione,quæ a communione fidelium separat,est ligatus,vt.ff.de sen.excom.c.si quē. [Habeas.]alias habes.& est melior litera.

SVMMARIVM.

1 *Papa,an possit compellere partes ad componendum.*
2 *Euentus iudicij dubius,& incertus est.*
3 *Sententia iniusta,quomodo quandoque reportatur.*
4 *Dolum non facit qui rem deserit,ut litem fugiat.*
5 *Prioratus confirmatione non indiget.*
6 *Priores conuentuales,sine causa non remouentur.*
7 *Papæ authoritas purgat uitium simoniæ.*
8 *Voluntas coacta,uoluntas est.*
9 *Actio prima simplici pacto non tollitur.*
10 *Nemo de dolo suo reportat commodum.*
11 *Sententiæ plures super eodem negotio ferendæ non sunt.*
12 *Iudex,facti quæstionem in potestate habet,non iuris authoritatem.*
13 *Agens de interdicto post,confirmationem auditur.*
14 *Præsumptiones duæ concurrentes quarum neutra præponderat ad inuicem se impediunt.*
Vbi vero una præponderat aliam tollit.
15 *Reus,in dubio est absoluendus.*
16 *Suspensi eligendo suspensum,licet electio sit nulla, non tamē sunt eligendi potestate priuati.*

CAP. XVI.

VM inter.R.seniorem. Duæ electiones ī discordia factæ,quarū neutra recipitur, aliter electorum post applonem alterius scdo eligitur,& benedicitur & appellatio reprobatur.quia qđ opponitur, non probatur. Cā diffinienda committitur. [R.seniorem.] vendicantem sibi iº in abbatia.[Et R.iuniorem.]qui & electus erat. sed nō fuit approbata electio.Idem etiam.R.iunior fuit post compositionē de qua sequitur,& appellationem. R. senioris electus. [Cogit.]quia ius suum magis vacillabat.nec poterat lis sine magnis sumptibº terminari.ꝑm Io.ad hoc.ff.de præben.nisi esset,sed per hoc non remouetur contra.ff.de transac.c.vl.& quod me.cā. ad audientiam. ff.quod me.cā.l ii.& C.quod me.cā.l.pe.& vlt.vnde dixit. do nosti.

1 [Cogit † inuitum.]a.i.instantia precum deuictum.vel pp mala q̄
a sciebat in ipsum de plenitudine potestatis,sed ex post facto voluntarium.Tu dic coegit causatiuæ,non præcise,dicendo, dubius &
2 incertus est † euentus iudicij.ff.de peculio.quod debetur. Aliquan
3 do † enim gratia,vel odio,vel precibus, vel sorde, vel falsis testibus iniusta sīa reportatur.ff.de adul.denūciasse.xj.q.iii.quatuor. Vnde cum. R. senior talia vel similia audisset coactus, quia dolebat de amissione abbatię cessit ad maius periculum euitandum.sic. ff.eo.dudum.ii.in fi.& de simonia'. per tuas.in fi. Sed ibi se obtulerunt renunciantes, quia de iure suo diffidebant.sic.§.tit.proxi.bo-
4 nę.ij.§.j.Nec † enim dolum facit,qui rem deserit,vt litem effugiat, vt.ff.de ali.mu.iudi.cā fac.item si.§.j. De simili modo cogēdi no. ff.de despon impuber.c.j.& sic desperans. subaudi pp verba præmissa,vel consimilia.[Renuncians.]ff.R.senior. [De manu.]ar.q per inuestituram acquiritur possessio,qđ non est verum, vt no.§. de consue.c.ij.ꝑm.d.n.[Eius.]ff.Celestini. [Et prioratum.]pertinēres ad abbatiam Chaunsēn.[Ab eo.]ff.R.seniore. [Dum viueret.]
5 licet prioratus † non sint monachis confirmandi, vt.ff. de confir.
6 vti.porrecta.Tamen conuentuales sine † causa non remouentur, vt.ff.de sta.mo.monachi.§.priores.ꝑm Io. Quid ergo si prioratus iste conuentualis non erat,& quid de custodia.Nam talia pro voluntatis arbitrio reuocantur,vt.ff.de sta.mo.cum ad monasteriū,
7 §.tales? Dic,q papa sic voluit,cuius authoritas † purgat vitium simoniæ,vt.ff.de præben.nisi essent.& de offi.deleg,ex parte.i. sic nō obstat,infra de transac.super eo.Sed & dici potest,q hoc fit ad sustentationem R.senioris.Tum forte propter debilitatem senectutis,tum in memoriam præteritæ dignitatis.arg.infra de renun.ad supplicationem.l.dist.studeat.ad fi. [Consentiret.] No. non fuit
8 trāsactio,sed ordinatio ex officio papæ facta. Et no. † q coacta vo-
b luntas,voluntas est b.lic.xv.q.j.inuito.ff.quod me.cā. si mulier.§.si metu.&.ff.quod me.cā.sacris. [Obseruare.] quia monachi nolebant ei dimittere custodiam & prioratum, sicut compositū fuerat per dominum Celestinum.[Et.ff.]Hic continetur qualiter.R. iunior fuit secundo electus post appellationem,& ab interdictis, & per diœcesanum approbatus.Quæritur vtrum obstet appellatio,& ideo sequitur.¶Nos attendentes.]ij.pars.[Ex cōsensu amissset.]& nonne eo ipso,q alij non seruabant pactum,poterat ipse redire ad pristinum ius,vt.ff.de renū.sane. & de pac.cum pridē & de iureiur.c.iii.& ff.de condi.cā da.si quis accepto tulerit.&.l.similiter.&.C.de transac.siue. & l. cum proponas.&.l. cum mota. Nam & si filius impugnat testm patris,in quo mater erat instituta,restituetur matri actio,q̄ perdita erat per confusionem in hæreditatis aditione.C.de inoffi.test.si marit.us.ff.de inof.test.si institutus.Et si mulier adiuuetur Velleiano, restituetur actio creditori in antiquum debitorem.ff.ad Vell.si mulier,quia nec simplici pa-
9 cto tollitur † prima actio.C.de trāsac.siue.Nisi odiosa sit.C.de trāsac.cum mota.& nisi in criminibus,vt.C.ad Turpill. quamuis,& si tollitur,debet ad minus dari actio de dolo,vt C.de dolo.cū proponas. Dixit Io.q ille.ll.non habent locum in spiritualibus,in quibus sub conditione,vel modo non fit renunciatio, vt.ff.de rerum permu.quæsitum.ideo iste non potuit redire ad ius pristinum.qa pure renunciauit.vii.q.j.q̄ periculosum. Et etiam recipiendo custodiam vel prioratum,videtur ius,si quod sibi cōpetebat in abbatia,habere pro derelicto,vt.ff.de præben.de multa.Tu dic,q p̄sum prio est iuris & de iure,q abbatiæ renunciauerat eo ipso.q cōpositioni consensit,vt hic dicit. Prioratum enim vel custodiam non recepit factis,sed verbis tantum,vt ibi patet. Domi tamen reuersus &c.& sic non profuit,vt.ff.de eo,qui mit.in pos. cā rei. ser.c.j.& de sen.& re iudi.cum aliquibus.Quare ergo aliud in illa,cum pridem.Nā & ibi loquitur de beneficio ecclesiastico.& sic de re spirituali.& compositioni consensit,& eam approbauit. Dixit.d.n.q contrarium loquitur de gratia,sicut ex litera ipsa apparet.Vel dic, q hoc fuit restitutum pactum rei interuētu per prioratus & custodiæ receptionem,vnde de cœtero nō debet sibi restitui prima petitio.C.de transac.si pro fundo.ff. de rerum permu.l.i. Contraria vero loquuntur,qū pactum non fuit restitutum sed simplex.ſm.d. n.Vel dic ſm.T.q in contrarium imploratur iudicis officium,p quod pristinum ius restituitur. hic autem sine restitutione volebat agere pristina actione.& iō nō audiitur. Tu dic,q hic certum quid fuit determinatum de consensu partium quæ habebāt plenam potestatem componendi, in contrario vero nihil certum fuit determinatum,imo mandabatur, q prouideretur,& non dicebatur in quo,vel in quantum. Nec procurator monasterij potestatem habuit componendi.ad quod accedit. C. mandati.salarium.ff.de transac.contingit.C.de transac.trāactionem. Ibi ergo restituitur actio,quia ad nihilum potest agi. Hic vero restituitur, quia prioratus & custodia possunt peti. Et eodē modo potest re-
10 sponderi illi.sane.Vel dic,vt ibi,vt sic nemo † de dolo suo reportet commodum.ff.de rerū permu.cum vniuersorum, nec prouisioni apostolicæ eludatur.§.ti.j.bone.ij.§.nec nocebat.[Ac per hoc.] .s.q amiserat ius,si quod habebat.[Appellare.] De hoc dic,vt no. §.de postula,præla.ca.i.[Interest.] sed eius non intererat quia forte non de gremio erat,alioquin cōtra.ff.de ma. & obe.dilecti. Alij notant ex hoc loco, q ad dicendum contra formam admittitur etiam is,cuius non interest.nam & iste,cuius nō interest,admittitur,& si potest probare formam minus canonicam.i. a suspensis factam,obtinebit,vt pater.ff.eo.d.§.fi.Sed dic, q iste erat monachus istius monasterij.vnde & ipsius intererat bonum habere p̄latum,& ideo admittitur,vt dictum est.Sed non intererat quantum ad causam in appellatione expressam. ꝑm d.n. Et si appellauerat,ne fieret electio in præiudicium suæ electionis, nō valebat, quia iam renunciauerat,vt dixi [Non soleant.] sic.ii.q.vj.non solent.[Per eam.]s.per appellationem.mirum tamen vr, q sic per partes pronunciat. Hic enim sententiæ appellationem nullam esse,& tamen adhuc remanet quæstio de electione,quā nec diffi-
11 niuit,quia de ipsa non constat.vt.ff.eo.§.j. & tamen super † eodem negotio plures ferię ferendę non sunt. Rñ. hoc verum est super principali,& super vno capitulo.& si centum petita sint, non est ferenda sententia super quinquaginta, licet de ipsis constet, nisi aliis quinquaginta renunciet. ꝑm.d.n. Vel non sunt plures sententiæ ferendę etiam super diuersis ipsius interrentibus, nisi forsan eadem die suppleatur.ff.de re iudi Paulus.i.secus super diuersis,& oī no separatis.ibi enim tenet sīa,sic colligitur hæc distinctio.ff.faerci.l.ij §.dubitandū.& l.in hoc iudicio.ff.de re iudi. de vno quoque.ff.de mino.etiam §.ex cā.ff.de nego. gest. eum actum.&.l.sequentib. ff. de arbitris,quid tamen. C. de iudi.licet cum suis concor. Verum ſm.d.n. vbicunq; de aliqua exceptione constare pōt sine probationibus facti.s.per iura tm, ex quo factum notum est iudici,de illa exceptiōe iudicare debet & potest, vt & paret, & no. §.de consue.cum inter vos. Et hoc, vt occurratur pretium laboribus,& expensis.ſm.d.n.ff.de offi.dele. super quæstionum.§.porro. in fi.ff.de app.vt debitus.& vt lites restringantur, vt.§. de rescriptis. nonnulli.§.cum autem,& cito finis litibus imponatur.ff.de dolo & contu.finem. Secus quando occurrit dubium facti, nec potest liquere

ADDITIONES.

a ¶Coegit inuitum. An Papa possit compellere partes ad componendum vide hic pulchre per Do.Abb.in ver. An autem.ad fi.a.col.
b ¶Coacta uoluntas voluntas est.idem no.gl.hic in ver.inuitus.

liquere de facili.Iura enim certa & nota sunt,& licet iudici supple
re de iure.sm.d.n.& non de facto,quod dic,vt no.s. titu.j. bonæ.j.
§.j.Quamuis videatur contrarium , quod dici consueuit, scilicet
12 ꝙ†iudex habet in potestate facti,quæstionem, non iuris authori-
tatem.ff.ad muni.ordine. Sed concordat intellectus, hoc enim
vult dicere,ꝙ iudex potest æstimare & diffinire, vtrum sit proba-
tum vel non.Sed ius non potest immutare, imò ipsum debet seq
cum notum & scriptum sit.nec obstat, ꝙ de incidentibus nō est
pronunciatum.quia distinguendum est inter incidentes,& emer
gentes, nam & vbicunque cognitio principalis negotij impedi-
tur,nisi primo sup exceptione proposita pronuncietur,tūc sem-
per de ipsa exceptione primo pronunciandum est, quod dic , vt
ple.no.j.de ordi.cog.c.j.& ita erat hic. Nam quantum ad articu-
lum appellationis quæstio principalis pendebat ex ipsa appellatio
ne,quia si constaret appellationem tenere, & cōtra ipsam electio
nem secutam fuisse,non valeret electio . Sed quia constat ipsam
appellationem nullam fuisse,pronunciatur super ipsa , & ꝙ non
potuit impedire electionem secutā.sm.j.de arb.ex parte.§.fi.Sup
alio vero,quod contra electionem fuit oppositum,s. ꝙ a suspensis
facta erat,quia de facto non constat, suspendit sententiam ipsius
exceptionis,& per consequens sententiam electionis , quæ & ex
13 ipsa exceptione pendet.j.de resti.in integ.c.ij.in fi. Nam &†de in-
terdicto,siue suspensione agendo, etiam post cōfirmationem au
diretur.j.de app.constitutis.ii.§.i.&.ii.sm.d.n. Vel etiam excipien
do in casu.j.de accu.super his. [Electio.] secundo facta de.R.mi-
nore.quod dic,vt no.s.eo.considerauimus.¶[Sane.]iij.pars.[Con
stantieñ.]quibus forte negotium fuerat commissum , & ipsorū
literis bene creditur.vt.lxxiii.dist.in nomine patris.&.xix.q.iii.sta-
tuimus,sm.T.Vel dic,vt.j.[De interdicto.] in monachos lato q
(quod deterius fuit)in istum.R.seniorem manus iniecerant vio-
lētas,& propter quosdam alios excessus , sicut legitur in antiqua.
[Posuerat.]sicut dicebatur.[Literis.]forte ad instantiam. R.senio
ris transmissis.[Dioecesanus eps.]pro quo præsumitur , vt.j.de re-
nun.in præsentia.ii.q.vj.hoc etiam. Vnde non est verisimile,ꝙ a
suspensis electum benedixerit. In contrarium vero p̄sumitur au-
14 thoritate præcedentium literarū,& sic†duæ præsumptiones con-
currentes(quarum neutra preponderat)ad inuicem se impediūt.
vbi vero vna præponderat,aliam tollit. ff. de in integ. resti. diuus.
lvij.dist.si quis in ægritudine.&.j.de præsump.literas. [Imposuit.]
alias impendit,ꝙ si negligeret presbyter in abbatem electus mo-
nachos suos,benedicere posset.j.de sup.ne.p.ca.j.[Ei.]s.tenori lite
rarū,quia non est verisimile,ꝙ hoc fecisset eps , si literæ veræ fuis-
sent.[Scriptura.]s.præpositi & capituli . [Facto.]s.epi.[Factum.]s.
15 epi.[Scripturæ.]s.præpositi & capituli. [Præiudicat.] ideo † in du-
bio reus absoluendus erat.j.de proba.ex literis.[Electio.] s. R.mi-
a noris.& accedit.xi.q.iij.graue.[A suspensis.][a] & de suspenso.licet,
16 †alterum sufficeret.sicut.s.de consue.cum dilectus.§.quia nobis.
[Cassata.]imò cassa nunciata,vt.s.eo.cum in cunctis. [Monaste-
rio.]accipe,consulatur,quod est in fi. [Post satisfactionem.].R.se
niori factam,quia ipsum verberauerant,vt.s.dixi.ad hoc.j. de ver.
sig.ex parte.§.vlt.[Relaxata.] j.de accu.olim.I.V.&. P. circa prin.
& de testi.veniens.ii.in fi.[Consulatur.] alias ipsam confirmetis,
vt in antiqua.sed &.R.seniori restituti fuerunt prioratus, & custo
dia,sicut habetur in registro.secundum.d.n.

ADDITIO.

a ¶A suspensis. Suspensi eligendo etiam suspensum licet electio sit nulla, non tamen sunt eligendi potestate priuati , vt hic in fi. firmat Do.Abb. quod no.

SVMMARIVM.

1 *Subtilitas potest esse ecclesiis perniciosa.*
2 *Administrans ante confirmationem,an sit ipso iure priuatus .*
3 *Administrare non debet non confirmatus & quare.*
4 *Qui minimam partem hæreditatis attigerit,administrare uidetur.*
5 *Tutor ante inuentarium factum nihil gerere debet .*
6 *Consuetudo generalis tutorem excusat .*
7 *Scientia conueniens toleratur in episcopo.*
8 *Quod contra legem fit,per legem dissolui meretur.*

CAP. XVII.

a Valiter. Administrationi.]Quod non debet fa
cere ante confirmationem[a], vt no.s.c.
cum in cunctis.§.cum vero.& probatur.j.de præben.
cum iam dudum.Sed contra.j.eod.nihil est. §. vlti.&
c.ꝙ sicut.in fi.Dic,ꝙ illud speciale est in remotis, & concorditer
electis ad vitandum moræ periculum. Ar.infra c.prox.&.c.ne pro
1 defectu†posset enim esse ecclesiis perniciosa subtilitas,si nimium
sequeretur.C.ad Treb.l.pe.Sed si in discordia electus administra-
2 uerit,punietur,†vt.j.eo.bonæ.j. Vel illud quando vtiliter & neces-
sario administrat,vt dicit litera . Agendo illa , quibus omissis,res
esset peritura,vel deterior futura,ar.ff.de impen. in rebus dota.fa-
ctis,quod dicitur,infra &.l.impensæ.& infra,de decimis. pastora-
lis.ff.de admi.tu.tutor,qui repertorium.C.de admi.tu.l.lex quæ tu
tores.in fi.Hic autem loquitur,quando irreuerenter se ingerit re-
cipiendo &c.vt hic sequitur.quia satis potest sine his cena duci.
nec debet ei aggredi,nisi confirmatus, vt infra de præben.cum iā
dudum.Talia enim fastum sapiunt,quem debet vitare etiam cō-
firmatus.viij.q.j.qui episcopatum.&.c.sunt in ecclesia.&. c. illud.
Et no.infra de renun.nisi cum pridem.rñ.j.ad fi. Sed nec expedit
3 ecclesiis,ꝙ taliter administrent†duabus de causis. Prima est,quia
multi exempti sunt, quæ non habent consecrari vel ordinari , &
sic non curarent de confirmatione, sed semper administrarent
non confirmati.Secunda quia,si aliquo casu contingeret eorum
electionem cassari,non possent sic de facili(maxime in Aleman
nia)remoueri.Prima causa tollit obedientiam,& reuerentiam ꝯ
iura.xxiij.dist.q̄uis.xciij.dist.nulla ratione . Secunda vero inducit
ambitionem & intrusionem ꝯ id,quod legitur & no.j.eo.quisqs,
& etiam rerū ecclesiasticarum illicitam alienationem contra id,
quod legitur & no.infra de rebus ec.non alie.nulli.&.c.si quis pre-
sbyterorum.Quid si tanquam canonicus aliquid disposuit, vt ec-
clesiæ saluum fieret , cum res esset forte tempore peritura? Dixit
Laur.ꝙ non debet ei nocere,ar.ff.de acqui.hære.pro hærede.&.C.
de tuto.qui non satisde.tutor.subtiliter dixit,sed est securius,vt per
4 alios hæc gerantur.sm.T. Nam qui†minimam partem de hære-
ditate attigerit,administrare vr̄.ff.de acqui.hære.si seruum. §. siue
autem vna res.& l.Iulianus.§.si seruum. & est certum , ꝙ securius
est,tamen verius,quod no.Lau.nec obstat.§.siue autem , vel.l.Iu-
lianus,quia verum est,ꝙ nisi protestetur,ꝙ non tangit animo ad
ministrādi,videtur administrasse.Si ergo protestetur,securus erit.
ar.ff.de tribu.act.l.j.§.scientiam,& expressum in dicta.l.pro hære-
5 de.Nam & licet†tutor ante inuentarium factum nihil gerere de
beat,permittitur tamen ei gerere id,quod nec potest dilationem
modicam expectare.ff. de admi.tu.tutor qui repertorium.rñ.j.&
§.j.Consulo ergo,ꝙ sibi caueat,cum.T.sed & si sic administraue
rit,sum cum Lau.nec repello.Quid si se permiserit installari?non
propter hoc dicetur se immiscere,imò ipsum excusat consuetu
6 do†generalis.ar.ff.de legi.minime.ff.de acqui.hære.pro herede.C.
de tuto.qui non satisde.l.fi.sm.do.n. Videtur tamen contra.infra
eo.ecclesia.j.§.j.ad fi.Dic,vt ibi no.[Nemo debet.]viij.q.j. in scri-
pturis.Queratur cogendus.Rogatus recedat.Inuitatus effugiat.so
la enim suffragetur necessitas excusandi,vt.C.de epi.& cleri.si qq.
Alioquin si se ingesserit,cum Datham & Abyron accipiat por-
tionem,vt.s.eo.licet.§.si quis autem,sed nec beneficium potest si-
bi ipsi conferre,vt infra de insti.c.vlti.& de exces.præ.ad aures.[Cō
7 ueniens.]Licet†desideretur eminens,tamen conueniens tolera-
tur,infra eo.cum nobis olim.§.his igitur, & de preben. venerabi-
lis.§.penul.ad fi.& de hoc no.s.eo.cum in cunctis,infra de renū.
nisi cum pridem.§.pro defectu . & de æta. & qua.c.vlti.[Eundē.]
.s.electum.[Examinatione.]Quod fieri deber, & si nihil obiicia-
tur,infra eo.cum nobis.§.his igitur. Alioquin pœna sequitur,si in
caute agatur,infra eo.nihil.rñ.j. &.§.j.[Irrirandam.]i.irritam nū-
ciandam,ex quo defectus erat in scientia,vt.s.eod.cum in cūctis,
sed quo ad administrationem,cui se ingesserat,proprie ponitur,li
cet,sit.ar.ꝯ.infra eo.bonæ.j.vbi dicit irritam nunciaret . quod dic,
vt ibi.[Quicquid ex ea &c.]Hoc verum est, quando non fuerat
confirmatus.alioquin quamuis cassaretur in modum exceptio-
nis,vt infra de accu.super his.non tamen ea,quę gessisset. reuoca-
rentur,vt in contra.hic signa.&.ff.de of.præto. Barbarius.iij.q.vij.
§.tria.ver.verum.&.infra de iure patro.cōsultationibus , sm Vin.
8 Et no.†ꝙ contra legem fit, per legem dissolui meretur. x. dist.vi-
des.nec valet,quod sequitur ex eo,vel ob id.C.de leg. non dubiū,
infra de rerum permu.c.vlti.xix.dist.c.fi.xii.q.ii. alienationes,& si
principale deficit,& accessorium.ff.de reg.iu. cum principale.&
s.de consti.nam concupiscentiam.

ADDITIO.

a ¶Ante confirmationem.An administrans ante confirmationem sit ipso iu re priuatus iure sibi per electionem quæsito.vide tex.&gl.in.c.auaritiæ, infra eo.li.6.

SVMMARIVM.

1 *Decanus honorabilior est in capitulo,& potest inter dicere.*
2 *Electio quot modis sumatur.*
3 *Dies non currunt nisi receptis literis.*
4 *Electio an potest fieri a præsentibus,citatis absentibus ante eorum aduentum & nume.6.*
5 *Ius non acquiritur ex gratiosa citatione.*
7 *Præsentes infra prouinciam,& absentes extra dicuntur.*
8 *Canonici si extra ciuitatem sunt per literas ad capitulum uocantur, si in ciuitate per campanam.*
9 *Impediti legitime,etiam si in ciuitate sunt,excusati sunt.*
10 *Impeditus,uices suas potest committere.*
11 *Absentes in alijs negotijs,quam electionibus an sint uocandi.*
12 *Absentes,etiam si erant in loco unde citandi essent,non tamen coguntur uenire,nisi citentur.*
13 *Absentes citati pro electione facienda,& expectati usque ad terminum si mandauerunt expectari allegantes causam absentiæ,an sunt expectandi.*
14 *Vices duorum quando quis gerere potest .*
15 *Gratia est quicquid facit Ro.ecclesia.*

CAP.

CAP. XVIII.

Cum inter vniuersas. Citātur ad ele-
ctionem faciē
dam non ignorantes mortem prælati,canonici val-
de remoti.Ostenditur,ꝙ non erant citandi. Datur fa
cultas eligendi.[Metropoli.]q.d.istam amplectimur in visceribꝰ
charitatis.[Et.j.]Continet mortem archiepiscopi, & citationem
canonicorum,& ꝙ nolebant reuerti,& petebatur , ꝙ per præsen-
tes posset ecclesiæ prouideri. [Et per literas.] Quæ fidem faciunt,
vt no.s.eo.inter.R.§.sane.[Ad decanum.] No. ꝙ absente decano
(qui honorabilior est in capitulo,vt ar.j.de cōcess.præ.post electio
1 nem.ad fi.rñ.j.vnde etiam &†interdicit,vt.j.de appel. dilectis)pōt
fieri electio sm Io.Sed contra.j.eo.bonæ me.mag.rñ. i. quod dic,
vt ibi no.[Manentes.]Accipe.destinastis,quod est infra.[Intima-
tum.]s.vobis capitulo Capuano.[In eorum.]s.decani,& canoni-
2 corum.[Nominare.]i.eligere.sic ponitur nominatio†pro electio
ne.j.de app.constitutis.&.c.cōstitutus. in fi. Alibi ponitur electio
pro repræsentatione,vt.j.eo.querelam.Alibi pro creatione.j.eod.
cum ecclesia Vulterana.Vel dic nominare solenniter , quod dic,
vt no.s.de postu.præla.bonæ.j.ad fi.&.j.eo.quod sicut.tamen ma-
le mādabant,quia nimis erant remoti,vt sequitur . [Cum literis.]
Alias non crederetur ei,ar.j.de offi.deleg.coram.[xij.dierum.]xx.
miliaribus pro dieta computatis.ff.de verb.sig.l iij.&.ff.si quis cau-
tionibus.l.j.sm.B.quod dic,vt no.s. de rescrip. nonnulli . sed certe
non assignantur hic dies ad eundum , sed ad iter arripiendum,
3 †nec currunt ante literarum receptionem , prout sequitur.arg.j.
de app.super eo.ij in fi,[Iter arriperēt.] Sic in appellatione aliquo
ties assignatur terminus ad prosequendum , aliquoties ad iter
arripiendum,aliquoties ad comparendum , vt.j.de appel. perso-
nas.&.c.cum sit Romana.&.c.ad hæc.ij.[Redeundi.] Si electioni
interesse vellent,sic vr̄,ꝙ postea tenebantur expectare tanto tem-
pore,ꝙ alij potuissent venisse,& hic competentius significata fuis
set glo.B.quæ ponitur,s.super verbo.xii.dierū,& accedit.ff. de ver.
4 ob.cōtinuus.§.cum ita . Sed nunquid†præsentes interim possunt
eligere in hoc casu?Non vr̄.ar.iiij.dist.in istis.ff. de seruit.rus.præ.p
fundum.& de procura.Pomponius.xxxii.q.v.horrendus.j.de pro
ba.per tuas.§.quia vero.ad fi.ex eo enim,ꝙ citarunt , vr̄r confite-
ri,ꝙ sine ipsis procedere non possent,ar.j.de offi.deleg.cum super
abbatia.& ar.j.de commodato.c.vnico.Io.contra. Nam cum nō
tenerentur vocare,possunt mutare voluntatem, quia absentium
non interest,ar.ff.de reg.iu.nemo.& de condi.ob causam. si pecu-
5 niam.& locati.sed addes.§.penulti. &.l. penul. Sed nec†ex gratio-
sa citatione acquiritur ius,ar.s.de postul.præla.bonæ.ij.rñ.j.&.j.de
6 verbo.sig.abbate,Sol.si in expectatione†vertitur periculum , non
sunt expectandi.alias contra.sm.B.& facit pro eo.j.eo. ꝙ sicut.§.
si autem.Indistincte vr̄ sententia Io.verior nam talia re integra re
uocari possunt,vt.j.eo,in causis.ar.op.j.de renun.lectæ. Vrbanius
tamen,vbi periculum nō vertitur,facient si expectant. sicut no.si.
C.de pigno.l.iij. Dicerem tamen , ꝙ si venientes expensas facerēt
(cum tunc eorum interfit)esset eis in ipsis capitulum condemnā
dum.arg.s.de rescrip.cœterum,in fi.Sed quo ad cassationem ele-
ctionis non possunt dicere se esse contemptos, ex quo ob locorū
distantiam assereres non citandos , sed ego quo ad hanc materiā
potius consueui considerare more periculum, quam aliud argu-
mentum,& sic in citatione facienda,vel non,est vis in distinctio
ne periculi,& consuetudine approbata.quod dic,vt no.j.eo.§.j.&
c.ꝙ sicut.§.si aūt.super verbo,sine periculo, & de hoc tangitur.j.e.
c.§.fi.super verbo assumatis.¶Quamuis.]ij.pars .[Tam remoti.]
Hic videtur consuetudo , ꝙ extra prouinciam constituti non vo-
a centur[a],ar.infra eo.coram.& de ma.& obe. humilis,nam † tales,
7 absentes intelliguntur , sed infra prouinciam iudicantur præsen-
8 tes,vt.C.de præscrip. long.temp.l.fi. Et † vocabuntur præsentes,si
extra ciuitatem sint per literas,vel per nuncium,ar. infra de offi.
deleg.prudentiam.rñ.j.Si vero sint in ciuitate per campanam,vt
9 infra eo.in causis.Legitime†autem impediti, etiam si in ciuitate
sint,excusati sunt,& valet quod ab aliis fit,ar.C.de legationibus.l.
10 fi.li.x.sm Gof.Impeditus†vero potest committere vices suas,vt in
fra eo.quia propter.§.illud. Et quod dicit de citatione campanæ,
intelligo,vbi talis est consuetudo,vt dicit illa.in causis.alias vocan
dus est specialiter,& si exierit reuocandus,vt.j.eo.ecclesia.ij. & ar.
j.eo.c.proxi.§.j.ver.item cum post appellationem. &.s. de postul.
præla.bonæ.ij.§.verum.ver.cœteri. Item extra prouinciam citan-
tur Mediolaneñ.canonici Ianuę commorantes,vt.lxiii.di.quāto.
& de Rauēnate prouincia Mediolani,vt.j.e. bonæ memoriæ Cre
mo.Item de toto regno Franciæ,vt.j.eo.in Genesi.in fi.puto ergo
consuetudinem seruandam,nisi in mora vertatur periculum,vt
sequitur,& dixi,infra eo.ꝙ sicut,hęc questio ad electionē. In aliis
11 †vero negotiis non vocantur absentes , sed sufficit, ꝙ maior pars
præsentium facit.x.q.ij.hoc ius porrectum.dum modo duæ partes
adsint,ar.in his,quæ no.s.eo.licet. super quo distingue , sicut no.s.
de consti.cum omnes,vt tamen scias,ꝙ non sufficit ex tabella de
cretum recitari,vel curiales vocari,vbi tractatur de venditione p̄-
dij curialis,vt.C.de pręd.curial.l.fi.lib.x.[Præsentialiter.]Quia for-
te archieps in aliquo loco a ciuitate Capuana remoto decessit in
præsentia eorundē,& ideo certiorandi nō erant, vt.ff. de ac.emp.
& ven.l.j.in fi.sed statim debuerunt venire ad tractandum de cōi
vtilitate,vt,C.de decur.curiales.ii.li.x.Item nec citationem impe-
diens expectandus est,ar.ff.de euic.si dictum. §. si præsente. &.j.vt
lit.non contest,quoniam frequenter.§.j.secundum. B. in quo ca-
su puto citationem in ecclesia loci , in quo moratur publice, fa-
ciendam,ne causari valeat se contemptum,ar.infra de dolo & cō
tu.c.vlti.&.ff.de insti.act.sed & si pupillus.§.proscribere,& sequen.
12 [Cognouerunt.]Nec tamen†venire cogebantur, si erant in loco,
vnde citandi essent,nisi citarentur,cum dicat constitutio,conuo-
catis qui possunt &c,j.eo.quia propter.sm.d.n. imò dicit,præsen-
tibus omnibus &c.Sed ad quid venirent inaniter, si non esset dies
prefixus.sm.d.n?Forsan non inaniter, quia possent interim cum
aliis deliberare,& de persona,& de forma.ar.s.eo. cum terra.§.pe.
&.j.eod,ecclesia.ij.& tale quid posset vnus scire, quod alij ignora-
rent.xcv.dist.esto subiectus,quia non omnes per omnia &c,vt,C.
de Vete.iur.enu.l.j.§.omnibus authoritatibus. Est tamen veritas,
quia licet decens sit,& vtile possit esse,ꝙ veniat, non tamen cogi-
tur venire nisi vocatus,& hoc expresse probatur.s.eo.§.circa prin.
ibi,canonici tam remoti vocentur,ergo non remoti sunt vocan
di,vt.j.c.j.§.j.ibi,& vos illos,vt intersint &c. & expressius,infra e.
coram.ibi omnibus,qui fuerunt in prouincia conuocatis.&.cap.
ibi sequenti.bonę.§.fi.&.c.quia propter.§.illud.ibi, in eo loco , de
quo debeat vocari,& idem dicitur,infra eo.ꝙ sicut.§. si autem, &
in multis aliis locis.[Quorum.]s.canonicorum , [Eius.]s.Metro-
politani.[Sunt reuersi.]Sed alij minime,qui tamen venire potuis
sent,sicut & cœteri fecerant, ar.xxiij.q.iiij.displicet.&.j.eod.bonæ
memorię magū.§.contra.ad fi. Est tamen arg.ꝯ. ff. de arb. si cum
dies.§.penulti.¶[Quia vero.]iii.pars.[Longior.] i.nimis longa,in-
fra eo.ne pro defectu.[Suspecta.]quia timedum est de corruptio-
ne,& colligatione.[Semper.]i.sæpe.Sic in Auth. vt determina.sit
numerus cleri.circa princi.collū.i.alias sępe.& tunc planum est.
[Semper.]Alias sępe.& est melior litera,quia & cum deliberatio-
ne & consilio fieri debet,licet infra tempus suum.s.e. cum terra.
§.penul.&.j.eo.ne pro defectu.[Canonicam.]Subaudi.vel postu-
lationem.ideo sequitur concorditer.quod dic,vt no.s.de postu.p̄.
bonę.j.in fi.[Assumatis.]Nec obstat,ꝙ illi,quos citauerant,absen
13 tes erant,quia†forsan expectati fuerant vsque ad terminum assi-
gnatum,sed iterum mandauerunt,ꝙ expectarentur,causas absen
tiæ allegantes,& videbatur,ꝙ ex quo fuerant semel vocati & expe
ctati,debent iterum expectari, sed non est verum , quia de gratia
citati fuerunt.arg.s.titu.j.bonæ.ii.&.C.de neg.ges.tutori. Item qa
speciale est in electione,vt qui venire non potuit, & si sit iusto im
pedimento detentus,nō expectetur,sed si vult,vnum de collegis
procuratorem constituat,infra eo.quia propter.§. llud.sm.d.no.
& hoc propter periculum morę,vt.s.eo.§.in prin. Sed nūquid,ex
quo semel vocati sunt,debent expectari saltem vsque ad terminū
assignatum?Dic,vt plene no.s. eo.c.rñ.j.super verbo, redeundi , &
plenius,infra eo.c.j.§.j.[Per quos.]s.nuncios.[Vice regia.]Quia re
gnum vacabat,vt.s.de fo.compe.licet.in fi. Tamen ex tali consen
su non posset administrare electus,quia non consentit in eum tā
14 quam Papa,sed tanquam Rex.& ita gerit†quis vices duorum, sic.
xxiij.q.iiij.si ecclesia.in fi.& infra eo.cum inter canonicos. §. post
hæc,&.ff.de adop.si pater qui duos,& sic duplex consensus requi
ritur.sic,infra qui fil. sint le. per venerabilem. §. insuper . sm Io.
[Assensum.]Forte propter feudum, vel talis erat consuetudo.sic.
s.eo,cum terra.&.j.e.ꝙ sicut , vel quia Rex erat patronus,vt.j.eo.
sacrosancta.[Confirmationis gratiam.] Ergo electio gratię inni-
15 titur.quod dic,vt no.s.de postul.pręla.bonę.j. Sed certe†gratia est
quicquid facit Romana ecclesia,vt no.s.de rescrip.sedes.Vel ꝙ di
cit de gratia,referri potest ad hoc, ꝙ subaudiui de postulatione.s.
super verbo,canonicam,nam & postulatio confirmatur.s.eo.cū.
monasterium.quod dic,vt ibi no.

ADDITIO.

a ¶Non vocentur.Notat hic do.Ab. ꝙ super vocatione canonicorum absentium standum est consuetudini.& idem dicit hic Host.

SVMMARIVM.

1 *Electio an dicenda sit nulla de iure uel anullanda, quæ post appellationem est attentata.*
2 *Appellatio reddit minus canonicum id quod alias teneret factum ea pendente.*
3 *Factum post appellationem quando ualeat, & teneat uel non .*
4 *Appellatio ne fiat electio certo loco aut tempore tanquam suspecto an ualeat non tenet.*
5 *Appellatio extra iudicium facta pro nisi causa ex qua appellatum est probetur,esse uera.*
6 *Sententia tribus modis dicitur iniusta.*
7 *Appellatio facta in iudicio non ualet nisi a grauamine.*
8 *Electio facienda est in choro ecclesiæ.*
9 *Vocati si non ueniant,præsentes,an possint statim eligere.*

Absentes

Absentes usque ad quantum tempus expectandi sint.
Reus expectare debet ad finem triennij.
Ecclesia vltra tres menses vacare non debet.
Absens debet saltem uni de capitulo, committere vices suas.
Electione facta extra ecclesiam ab omnibus dempto uno qui solus fecit aliam electionem in ecclesia, aliis contemnentibus eius citationem, qualis electio erit valida.
Citatio quando a non iudice fieri possit.
Tempus interpellat pro præsente.
Certus certiorari non debet.
Manum cito imponere quid sit.
Auditus simplex non sufficit, nisi legitime probetur.
Dispensatio non fit sine causa, sed cum causa.
Consecratio differtur ad ætatem legitimam, si electio sit facta dispensatiue.
Verba, liberam administrationem, non dant potestatem male administrandi.
Ius acquiritur per postulationem ex causa factam a duabus partibus capituli.

CAP. XIX.

Vm nobis olim. Contra electum. Pro electo exterminatio. Procurationis commissio. [Nisi canonica.] Nō vī, ꝙ talis appellatio locum possit habere, quia si sequatur electio canonica, non fit contra appellationem, vt. ſ. §. j. Si vero sequatur minus canonica, etiam præter appellationem cassaretur, vt. ſ. eo. auditis, vbi de hoc no. secundum do. nost. nisi dicas, ꝙ ap-
1 pellatio nullam †reddat electionem[a], vt hic sequitur & probatur,
a infra eo. auditis, quæ esset alias anullanda. ſ. eo. quia propter. §. aliter. [Appellationem.] Iab archidiacono, & fautoribus suis, de q-bus ſ. loquitur. [Prouideri poterat. ſ. prima facie. [Innouari.] Verum est iniuste, sic intellige, infra de app. dilectis. §. quia vero. in fi. alias contra, infra de restit. spo. audita. &. ſ. de rescrip. causam quæ. §. fi. secus in nunciatione noui operis, vbi postꝙ siue iure, siue iniuria ædificatum fuerit, demolitur, vt. infra de no. ope. nunci. c. j. ſm Io. Certe & si contra appellationem fuisset facta electio, non teneret. Super hoc vide, quod no. ſ. de postula. præla. c. i. ¶ Sed contra.] ſ. videbatur. quia cum appellatum &c. Et est. ij. pars. [Non vt nulla.] Quia tunc non valuisset, vt in antiquis dicebatur, & probatur, infra de ſupp. ne. præ. dilecto. & de his, quæ fi. a ma. par. ca. ex ore. Appellatio autem cassat ea sola, quæ illegitime, siue minus canonice fiunt[b], vt sequitur, & ar. infra de restit. spo. audita. secus in no.
b 2 ope. nun. vt infra de no. ope. nun. c. j. ſm. d. n. Imò †appellatio reddit minus canonicum & irritum id quod alias teneret, quia ipsa pendente (dummodo sit legitima) nihil est innouandum, vt patet in eo, quod legitur, & no. infra de offi dele. cum olim abbas. in fi. infra de app. dilectis. § j. in fi. sed hoc ex vi formæ appellationis. Aliud est tenendum, vt. ſ. no. Sed & sciendum est ſm. d. n. ꝙ & si ille, qui extra iudicium appellatur. contra istam appellationem aliquid iniuste fecerit, illud solum reuocatur, & non alia, etiam si
3 iusta sit appellatio, vnde si quis appellat † ex causa. ne capitulum procedat ad electionem per formam compromissi, licet cōpromissum postea secutum cassandum sit, si tamen effectum non habuit, vel quia compromissarij non elegerunt, vel quia electus renunciauit electioni de se factæ: si capitulum postea eligat p formam scrutinij, appellante vocato, & contemnente venire (quia de appellatione sua fortitan confidebat) non obstante appellatione valebit electio, quia licet facta sit post appellationem, non tñ contra, vt hic sequitur Idem si appelletur, ne talis canonicus admittatur, quia est excōmunicatus, dūmodo sit occultus & ignoranter admittatur: secus esset si publicus, vt patet in eo, quod le. & no. ſ. de procura. c. fi. & tamen vox sua non præstat suffragium, & sic appellatio iusta fuit, & bene transtulit negotium ad superiorem, ſm. d. nost. Excipe appellationem factam in cāpalibus. quod dic, vt no. infra de accu. cum dilectus. Idē est si appellaretur a prouisore siue executore, ne præbendam conferat non vacantem, q̄-
4 ujs enim & præbendam talem conferat & canonicatum, quē ex vi rescripti conferre poterat, & si præbendæ collatio facta non teneat & cassetur, tenebit tñ collatio de canonicatu rite facta, nō ob. appellationem † & confirmabitur. ar. infra de præben. relatū. &. c. dilectus. i. §. fi. & in eo, quod le. & no. de rescrip. contingit. us. rñ. j. Idem si appellaretur a receptore testium, ne talem excommunicatum recipiat, & ipse recipit illum & alios, valebit quo ad alios, & idem in similibus est tenendum. secus est in iudicio, ibi enim ex quo tenet appellatio super vno articulo facta, vt quia non assignatus locus tutus, vel quia non fit mentio de dioecesi, tota iurisdictio est suspensa & ideo quicquid postea fit, totum est reuocandum. Vnde & dī tota die reuocato in irritum &c. vt patet. ſ. de rescrip. significante. Rodulphus. significauit. Idem ergo erit si appellaretur, nec excommunicatum aliquem in testem recipiat. dummodo offerat probationes paratas ar. infra de restit. spol. literas. §. præterea. Alias contra ſm quosdam, nisi iudex ipsius dictum sequeretur, ar. ſ. de re iudi. cum. l. &. A. Sufficit enim, ꝙ non grauetur, & idem in similibus aliis. ſm. do. n. Sed certe grauatur eoipso, ꝙ recipitur, tum propter scripturas, tum propter dilationes delibe-
rationis, & ideo puto, ꝙ omnino iurisdictio suspendetur, vt. ſ. no. hoc in delegato, cui vna causa tantum commissa est. Alias appellatio in vna cā trī facta non impediret processum alterius, ar. infra de offi. ordi. dilectus. §. penulti. etiam si esset causa reconuentionis, ſm. d. n. Sed contra in eo, quod le. & no. ſ. de ordi. cog. cum dilectus. §. nos autem. Item iudex, ex quo ab eo appellatum est, accusari potest. quod dic, vt le. & no. ſ. de app. ad hæc si in vna causa. Item ordinarius, etiam si ab eo appellatu sit, potest nihilominus in aliquibus procedere, quod dic, vt no. infra de app. cum teneamur. [Electio canonica.] Quod aperte per verba appellationis p-
5 posita comprobatur. Sed † quid si appellaretur, ne fiat electio certo tempore, vel certo loco pro eo, quia eo tempore, vel eo loco timetur de violenta impressione? Dicunt quidam, ꝙ non valet, ni-
6 si sequatur impressio, qa nec † valet appellatio extra iudicium facta, nisi causa, ex qua appellatum est, probetur esse vera, & de hoc no. d. n. infra de his quæ fi. a ma. par. ca. ex ore. §. fi. Breuiter & finaliter dicas, ꝙ appellatio facta ex hac causa tenet omnino, dūmodo de impressione timeatur per probabiles coniecturas, quæ & postea probentur. vt patet in eo, quod le. & no. ſ. de ap. bonæ. § fi. & ſ. de spon. veniens. & arg. ff. quod me. cā. metum. & in eo quod legitur & no. ſ. quod me. cau. abbas. & c ad audientiam. §. i. & ſ. eo. quisquis. & est ibi quasi expressum. ſ. eo bonæ. j. respon. i. ver. dein de ibi & si de vi, quam ipse & sui metuerant &c. vbi de hoc. [Non tamen contra.] Nota hic, ꝙ non omnis excommunicatio lata, post appellationem legitimam cassa est, sed illa sola, quæ & post & contra appellationem fertur, secus & si post, sed non cōtra. Nā & si appellarem ab ordinario, ne me irrequisitum excommunicet, & tamen me requisitum & contumacem excommunicat, nō defendor ab excōmunicatione p appellationē ſm Gof. Quid si appellauero, ne me iniuste excommunicet, & idē excōicat nō admonitum, vel sine causa rationabili, vel ex odio forsitan nā ex
7 his † tribus modis. ſ. ex causa, ex ordine. ex animo. sententia est iniusta, vt. xj. q. iij. §. ti ergo. & infra de sen. excom. facto. Potest dici, ꝙ sententia tenet, ar. infra de appel. c. ii. & xj. q. iij. c. j. Sed contrarium credo, vt, infra de appel. consuluit. ii. vbi de hoc. & ar. hic & infra, de offi. deleg. cum contingat. §. j. & de sentē. excom. per tuas. §. &
8 hoc intelligas, si extra iudicium appelletur, vel vbi superior conqueritur de subdito, & vult sibi dicere ius, vt infra de app. bonæ. & c. dilectus. Nam in iudicio † facta appellatio nō valeret nisi gra uamine, vt. ſ. de appel. vt debitus. quod dic, vt no. infra de appel. interposita. Videtur tamen, ꝙ hic fuerit facta electio minus canonica & sic contra appellationem, quia facta fuit de minore, vnde nec confirmata fuit, vt patet, infra eo. §. j. & ij. & hoc verum est veritate cōsiderata, sed hic habetur respectus ad partem aduersam, quæ hoc non allegabat, quia nihil obiiciebat contra personam, vt infra eo. §. j. ſm. d. n. sed hoc est contra id, quod no. ſ. de consue. cum inter vos. &. ſ. eo. cum inter. §. j. in fi. Vel dic, ꝙ & si papa nō confirmauerit, non tamen fuit probatum, ꝙ esset minor. ſm d. no. vtiq; nec, ꝙ esset maior. Dic ergo, vt no. infra eod. §. j. &. ij. non erat. ſ. ea ratione, ꝙ videtur facta post appellationem. [Item cum post.] Ver. [Archidiaconus.] Iqui appellationem emiserat, vt. ſ. e.
9 [Chorum.] Ar. ꝙ † in choro ecclesiæ faciēda est electio. quod dic, vt no. ſ. eo. cum terra. ſuper verbo, in quo. [Illos.] Archidiaconū, & fautores suos. [Reuocare.] Ergo non solum vocandi sunt per campanam, sed etiam viua voce si exierint reuocandi. quod dic,
c vt no. ſ. c. proxi. Sed nunquid si vocati non veniant, possunt præsentes statim eligere? Vī, ꝙ sic. ar. infra eo. quod sicut. §. finaliter, & ſ. de postu. præla. bonæ. ij. rñ. j. &. §. verum. & ſ. de testi. in nomine domini. &. lxv. dist. si forte. &. ſ. de offi. dele. cum super. &. c. prudentiam. §. adiicimus. maxime, quia mora periculosa est, vt. ſ. ca. proxi. & infra vt li. non contest. quoniā frequenter. §. j. &. ar. C. de
10 adm. tu. l. ii. post medium. & l. j. ad fi. † Econtra videtur, ꝙ expectare debent vsque ad finem trium mensium, ar. ii. q. vi. appellatore, & infra de offi. deleg. consuluit. §. j. &. xvi. q. iii. placuit. j. nam & sæpe vocandi sunt, & sæpius. lxiij dist. plebs, & etiam reus † expectare
11 debet vsque ad finem triennij. C. de iudi. properandum. §. & si quidem pars actoris. &. ar. ff. de excu. tu. non tantum. & de ver. obl. insulam. Dixit Io. ꝙ procedere possunt presentes circa finem trium mensium non præcipiti festinatione, nec morosa cunctatione, vt ff. de admi. tu. tutor qui. §. j. &. infra de offi. deleg. cōsuluit. Hoc nō
12 credo. nā quamuis † ecclesia vltra tres menses vacare non debeat, infra eo. ne pro defectu. §. j. non tamen prohibetur præsentibus, quo minus infra tres menses eligant. imò dicas, ꝙ si vsque ad tem-
pus congruum, & absentibus assignatum considerata locorum distantia & aliis circūstantiis vocati non venerint, & tūc præsentes eligent, & hoc per prima iura secundum. T. quod. B. comprobat dicens, ꝙ sic etiam obseruatur. Ar. infra de his, quæ fi. a maio. par. ca. c. j. nisi absentes aliquid rationabile prætendant, vt ibi. exē-plum. ſ. eo. bonæ. j. rñ. j. & hoc idem Gof. asserit. nec enim tenētur præsentes artare se, vt. ff. si quis cau. l. ii. §. si quis tamen. &. ſ. de offi. dele. consuluit. in fi. vt & patet in eo, quod no. infra de supp. negli. præ. c. iij. & pro his vī casus, infra eo. quod sicut. §. si autem. Dicas, ꝙ si duæ partes præsentes sunt, & causa artationis assignatur, vera
13 est sententia. T. quia saltem debet † absens tunc vni de capitulo cō mittere vices suas, vt. infra eo. quia propter. §. illud. Si vero duæ partes absentes sunt, vel non assignetur iusta causa & vera, propter q̄ terminus restringatur, puto veram sententiam. Io. ar. ſ. eo. licet. sic ergo prelatus sine causa tempus concessum a lege nō auferet, neque diminuet. Ar. xxviij. dist. de his. & in Auth. de nup. §. augmentis. ver. sed hæc quidem. col. iiij. & consti. quæ de dig. §. illud. col. vj. [Accedere noluerunt.] Et vī, ꝙ bene, quia nec citatio aliorum arguebat eos, etenim par in parem non habet imperium. ſ. eo. innotuit. §. quamuis. in fi. Ad hoc dicendum est, ꝙ etiam vnus solus p-sens potest omnes alios absentes reuocare. x. q. ii. hoc ius. &. ſ. cap. proxi. ſm. d. n. Non probant hæc iura de vno, sed de pluribus præsentibus, vel de capitulo. Quid † enim si omnes eligerent extra, vo-
14 cato vno & non veniente, & vnus eligeret in ecclesia, aliis omnibus absentibus & contemnentibus citationem vnius? Vide, quod le. & no. infra de his quæ fi. a ma. par. ca. c. j. &. ſ. eo. cum inter. rñ. j. & infra eo. super verbo. alienos. Locus etiam non est de substantia. quod dic, vt no. in sum. eo. ti. §. vbi. ar. tamen pro vno. lxxix. dis-
15 si quis pecunia, & infra eo. bonæ. j. rñ. i. † Sed & talis citatio potius debet dici denunciatio, quæ & a non iudice fieri potest. ff. de euic. si rem. §. fi. &. l. si dictum. §. si presente. &. l. Herēnius, infra de emp. c. fi. sed & hanc potestatem habent præsentes a iure. x. q. ii. hoc ius. lxv. di. c. fi. C. de prediis curialium. l. fi. li. x. ff. quod cuiusq; vniuer. l. j. nec est talis citatio iudicialis. ſ. vnde nec requirit peremptoriū, nec etiam secūdam citationem, nisi de gratia fiat. sic intellige. 63. dist. plebs. Nec tenentur expectare præsentes per totam diem assignatam, sed celebrata missa eligāt in nomine domini, & sibi imputet qui non venit. Scire enim debet vnusquisque, ꝙ ita fieri consueuit. ff. de legi. nam ad ea. curialius tamen facient, si expectent vsque in mane sequentis diei, nisi forsan expiraret potestas eligendi. Ar. ſ. de offi. deleg. consuluit. ſm. d. n. Alij cōtra. quod dic, vt no. in præcedenti. glo. Sed & quamuis electores possint sibi præfigere terminum, non tamen consiliariis a papa datis, quia alio iure in electione consentur. & sic non obstat, infra eo. cum in veteri, ibi, etiam in pluribus peccauerunt, quia non congruo tempore fuit requisitum consilium, nec etiam expectatum. Sed quid si omnes sint negligentes præterq̄ vnus, & tempus trium mensium adeo lapsum sit, ꝙ non possunt absentes citari, nunquid ille solus, qui præsens est, potest eligere? Sic. lxv. dist. c. fi. & arg. hic: etiam si citati
16 non fuerunt, ex quo sciebant ecclesiam vacantem, & lapsum tē-
17 poris, quia † tempus pro præsente interpellat. C. de ꝫhen. ſtip. magnam, infra de locato. potuit. in fi. & quia qui certus † est, certiorari non debet. ſ. eo. c. proxi. §. j. Secus est si non labatur tempus, & commode citari possint. & sic loquitur, infra eo. quod sicut. §. si autem. &. c. bonæ. ij. Sed quid si assignata die ab homine. i. ab his, qui præsentes erant, omnes sint absentes præterq̄ vnus, nunquid ille solus poterit eligere, esto, ꝙ terminus trium mensium non artet ipsum? Ita vī. ar. lxv. dist. c. fi. ff. quod cuiusq; vniuer. sicut municipium. & in eo, quod no. ſ. ritu. j. c. ij. est tamen curialius, & tutius, ꝙ cum res grauis sit, & deliberatione & consilio egeat, ꝙ etiam si plures sint præsentes, dummodo duæ partes eorum, qui vocandi erant, non adsint, adhuc expectent vsque ad tempus a iure præfixum. & si is, ad quem spectat, præsens sit, poterit absentes iterum citare, infra de maio. & obe. c. j. ſm. d. n. cuius est quasi tota ista gl. & sic vī concordare in eo, quod no. ſ. in præcedenti gl. ver. fi. Et iūge, quod no. infra eo. bonæ. j. rñ. j. ver. deinde. &. c. ecclesia. ii. §. denique. [Alienos.] Imputetur istis, ꝙ vocati ad capitulum non venerunt, quia a maiori parte capituli, & iuxta mandatum apostolicum procedere cupiente, vocabantur: secus si a minori parte vocarentur, & contra mentem mandati apostolici, quia tunc non imputaretur, & sic loquitur contra. ſ. de postu. præla. c. bonæ. j. §. verum. Sed & hoc no, hic ꝙ quando partes non conueniunt de loco, in quo fiat electio, maiori parti standum est, vt hic. nisi minor aliquid rationabile prætendat, vt. ſ. e. bone. j. §. j. Sed contra. in eo, quod no. ſ. eo. super verbo, accedere noluerunt. [Mandati.] Quā formam habuimus. ſ. c. proxi. ad fi. ¶ His igitur. Iiij. pars. [Illius.] C. subdiaconi nostri, vt in fi. huius. c. [Elegistis.] Iin postulandum, vt infra eo. in causis. Alioquin cum defectum ætatis pateretur, contradiceret. ſ. eo. cum in cunctis. & quod no. ſ. de postu. præla. c. vlti. [Nihil dictum.] Sic ergo supplet de facto, quod dic, vt no. ſ. de postu. præla. bone. j. §. j. [Dicentis.] ad Thimo. v. [Nemini cito,] vt. xxiiij. dist. §. j. Sed contra, quia nimis cito imponit, cum ætatis maturitas probata non fuerit. vt sequitur, ideo ꝙtra. (quod alij signāt

18 pro simili) lxxviij. dist. quid est. Vt enim ibi, dicit † manus cito imponere, est ante maturitatem ætatis, ante tempus examinis, ante meritum obedientiæ, & ante experientiam disciplinę aliquē ad sacerdotium promouere. Sed respondet vt. ſ. [Personam,] ſ. electi. [Ex officio.] De hoc dic, vt no. ſ. eo. postꝙ is. & concordat. ſ. eo. cū dilectus. rñ. j. ad fi. &. c. nihil est. Hic autem no. inquisitionem fieri sine infamia. quod dic, vt no. ſ. ti. j. c. j. secundum d. n. [Illius] q. d, talis quorum &c. [Conuenientis.] Dic, vt no. ſ. e. qualiter. super verbo, conueniens, & concordat ff. de ædil. edic. sciendum. & l. si quis venditor. & tñ imperfectionem scientiæ supplere pōt perfectio charitatis, vt ſ. de renun. nisi cum pridem. §. pro defectu. [Electus] scilicet in postulandum. [Ab his.] scilicet qui tales erant, quod eis credendum erat, ita ꝙ nostram conscientiam plene potuimus informare, & sic non contradicit. ſ. de postu. præla. bone. ij. §. fi. & iō sequitur. [Cognouerunt.] Forte in scholis, vt ſ. c. prox. §. multa. vel in ciuitate, vnde originem duxit, vt ſ. e. scriptum. quod dic, vt no. ſ. eo. postquam is. [Ab electione.] scilicet in postulandum facta. [De legitima.] ver. [Quia.] scilicet nos papa[Indagare] i. inquirere. [Audiuimus. [Sic. xxij. q. v. hoc videtur. & no. de hoc. ſ. de rescr.
19 c. cum contingat. Sed certe quicquid innuat † auditus simplex nō sufficeret, nisi legitime probaretur, vt lxxviij. dist. quid est, ideo sub audi, maxime. [Attigisset.] Quasi innuat. ꝙ sufficit attingere. xxx. annum, & hoc dicebatur expressius in antiqua. sed remotum est, quia falsum. vnde dic, attigisset, nedum compleuisset secundum la. Vel subaudi, maxime & sic non contradicit. ſ. e. cum in cūctis. §. j. super illo verbo, exegerit. Sed in re dubia quomodo diffinit? contra, infra eo. dudum. j. §. cum autem. xj. q. iij. graue. Sol, in fe. §. ¶ Nos ecclesię. iij. pars. [Pariter & personę.] Bene apparet ex superioribus & inferioribus dño papa. [Volētes.] Ergo fit pro rōne voluntas, qđ dic, vt no. ſ. de rescrip. si qñ. [Obseruare.] Certe si fas esset dicere non obseruantur, sed violantur iura. ſ. eo. cum in cunctis. &. lxxviij. dist. quid est. cum adhuc. xxx. annos nō attigisset electus, vt statim dixit. Sed dic, ꝙ ab illo rigore ex causa recedendum est, & cā dispensationis statim sequitur, & sic seruātur rationes &
20 canones, qui volunt, ꝙ ex † cā, & non sine cā dispensentur. j. q. vii. §. nisi rigor, &. c. seq. Sed contra, quia nuncij erant ad confirmationem, non gratiam petendam, ergo non debuit dispensare, vt. ſ. c. se. §. & quamuis. Forte fauor subdiaconatus fuit hic in causa, & iō ipsum in procuratorem concedit, sed non confirmat. hoc idem, si sibi placuisset, in contrarium facere potuisset. sicut & fecit, infra eo. ꝙ sicut. Vel dic, ꝙ ibi nulla necessitas imminebat, hic autē contra, vt sequitur, & hoc est. [Quia propositum vestrum.] ſ. necessitatem, & vtilitatem ecclesiæ respiciens. [Intelleximus.] accipe. [Volumus ipsum.] ſ. prepositū. [Firmiter perdurare, & ideo propter vrgē. &c. quam.] ſ. necessitatem & vtilitatem ecclesiæ. [In hac parte.] i. in hmōi partis proposito admittendo. Vel. i. in dispensationem petitam faciendo. [Potius.] ſ. q̄ rigorem iuris. [Præfatum.] subdiaconum. &c. ver. [In procuratorem.] Nunquid per hęc verba confirmat electionem? Dixerunt omnes antiqui, ꝙ sic, † sed cō
21 secratio vsque ad ætatem legitimam differetur, & facit pro ipsis. ſ. de ætate & quali. ca. ij. & etiam eps procurator dī, non dñs, vt. ſ. de dona. fraternitatem. Sed non credo, ꝙ sit spōsus ecclesię, imò procurator, vt dicit litera. Habent tamen administrationem spiritualium & temporalium, & quando ad ætatem veniet, poterit dissentire si voluerit, & sic ad tempus ecclesia sponso careret, vt ipsius necessitatis & vtilitatis periculis occurratur. sicut vidi de facto in psonam felicis memorię domini Guilielmi de Sabaudia Valentini primo procuratoris, & postea Leodiēn. electi, cui fuit commissa hoc modo procuratio ecclesię Valentinæ, & postea domino Philippo, qui etiam eam tenuit cum ecclesia Lugdunēn. domino etiam Bonifacio fratri, postea Cantuarien. archiepo hoc mō fuit cōmissa procuratio ecclesiæ Belliceñ. Dñs tamen noster talē visitatori comparauit, qui & procurationem recepit, xii. q. ii. charitatem, & iurisdictionem habet. vii, q. j. quis triste. xxiiij. di. c. j. [Li-
22 beram administrationem.] Per hæc † verba nō datur potestas male administrandi, vt ar. xxj. q. i. relatio. &. C. de inoffi. test. si quādo, sed bene datur potestas aliquid conferendi, vt. ff. de pac. ꝫ iur. ciui. regulas. §. fi filius, inspecta consuetudine patriæ, vt. ſ. de dona, cœterum. quod dic, vt ibi no. sed non conceditur perdere, vt. ff. ad Maced, si filius familias. rñ. j. ergo nihil alienabit in ecclesiæ detrimentum. sic. ſ. eod, nihil est. §. pe. potest & illud dici, ꝙ non simpliciter
23 fuit electus, sed in postulandum, vt. ſ. exposui. Et ex hoc no. † ꝙ per postulationem concorditer, & ex cā factam acquiritur ius. sic. ſ. e. in causis. ad fi. & idem est, si fiat a duabus partibus capituli, & ex causa. quod dic, vt no. supra eod. cum monasterium. &. ſ. eod. scriptum. §. vlti.

ADDITIONES.

a ¶ Nullam reddat electionem. dic vt hic per do. Ab. cum glo. j.
b ¶ Minus canonice fiunt. Idem no. hic Inno. quæ etiam dicit secus esse in noui operis nuncia.
c ¶ Si vocati non ueniant nunquid possint præsentes statim eligere. Si quæris vsque ad quod tempus absentes sint expectādi. Et utrum præsentes, absentibus aliquibus quæ possunt uenire sine periculo, possint eligere in termino assignato. vide hoc pulchre per do. Ab. & Henri. Bohic. & glo. hic in verbo. reuocare.

SVMMARIVM.

1 *Electio non est confirmanda ante consensum.*
2 *Promouendus, an debeat pandere defectum suum.*
3 *Legitimus ad promouendum, an sit, ad ecclesiam spectat examinare.*
4 *Episcopi in quibus casibus dispensant.*
5 *Causæ maiores sedi apostolicæ reseruantur.*
6 *Decretum electionis quomodo fiat, & quid continere debeat.*

7 *Decretum nunquid fidem faciat.*
8 *Decretum, an sit de substantia electionis, vel postulationis.*
9 *Filius non legi per subsequens matrimonium si mater erat coniugata, & an possit talis filius eligi, ut legitimus.*
10 *Nihil est id ipsum, cui simile est.*
11 *Par in parem non habet imperium.*
12 *Scholastica notitia multum valet, sicut & militaris.*
13 *Scholastica disciplina, & fraterna dilectio.*
14 *Populi appellatione, ciues continentur.*
15 *Mitius agitur cum confesso, quam cum convicto.*
16 *Dispensatio aliquoties de iure petitur.*
17 *Quilibet praesumitur ignorans, nisi probatur sciens.*
18 *Ius canonicum nunquid subtilitatem pernitiosam repellat.*
19 *Episcopo deposito si canonici eligunt alium ante literis restitutionis Papae, an valeat electio. & nu. 21.*
21 *Mens mittentis consideranda est.*
22 *Capitulum non tenetur diuinare.*
23 *Quod rite factum est, retractari non debet.*

CAP. XX.

INnotuit. Illegitime nati electio, & confirmationis faciendae petitio, pro petitione admittenda allegatio, petitionis cassatio, poenę canonis gratiosa remissio. dispensationis non factę rō, prouitionis faciendae anteliteram receptam irritatio, & vt eundē postulent inductio, tacitae obiectionis responsio. [Prior & conuētus.] Hoc ideo dicit, quia monachi sunt ibi, sicut & cātuarie. [Elegerunt.] Et male, cum esset illegitimus, vt §. e. cum in cunctis. §. j. [Cuius.] s. electi. [Confirmationem.] Accipe, distulisti quod est,
1 infra & merito, quia quousque † consensisset, non erat electio confirmanda, vt. j. c. proxi. §. penul. & vlti. papa tamen aliquoties confirmat absentem, & nomine eiusdem electi consentit, vt lxiij. dist. quia igitur. &. c. quanto. & §. c. proxi. §. his igitur. [Qui tamē.] ver. alias tandem. subaudi, postea coram te veniens. [Secreta.] iubaudi, tanq̄ iudici, non tanquam sacerdoti, alias contra. j. de offi. ordi. si sacerdos. & de tempo. ordi. ex tenore. in fi. Vel dic, q̄p de voluntate eiusdem denudauit ipsum. sic. j. de adul. significasti. si, no. infra de cleri. per sal. promo. c. vnico. [Monstrauit.] Peccasset vtique, ni-
2 si hoc † cōfessus fuisset, [a] & remoueri potuisset promotus, si hoc ce-
a lasset. xxviij. dist. priusquam. l. dist. ex poenitentibus. ar. xxiiij, dist. c. vlti. vnde facilius dispensabitur cum eo. lvj. dist. apostolica. &. cap. Cenomanen. &. c. quia simpliciter. Sed & si confirmatus fuisset, q̄uis peccasset in eo, q̄p reticuit, nihilominus cum eo digne dispensaretur postea, si alias dignus esset, vt. j. de renū. nisi cum pridem, §. personae. p̄m Gost. & ex quo confirmatus est, & dispensatū cū eo, licite tenet, dum tamen is qui dispensat habuerit potestatē dādi beneficium, sicut est papa, secus si non haberet, sicut est archiepūs, p̄m quosdam. Alij indistincte dicunt, q̄p siue is, qui dispensat, habeat potestatem cōferendi beneficium in quo dispensat, siue non, licite tamen tenet ex quo est dispensatum, & hoc verius est p̄m. d. n. dummodo potestatem habeat dispensandi, & dispēsatio authoritate iuris etiam id, quod de iure nihil est, reddit firmum, & accedit, infra de corpo. vi. exposuisti. [Aliquantisper.] i. aliquantulum. [Ex natalibus.] s. quia non erat de legitimo matrimonio
3 natus, vt sequitur cuius † causae examinatio ad ecclesiam tantum spectat, vt. j. de ordi. cog. tuam. [Cuius.] ver. s. archidiaconi. [Capitulum.] Ad nos mittens nuncios, quia tu volebas ad cōfirmationem procedere, petiit per sedem apo. nūquid archiepūs poterit di-
b spensare [b] nam & † epi in aetate dispensant, ar. j. de aeta. & qua inde
4 corum. Et in ordinibus, vt. j. eo. tit. c. pe. Et cum illegitimo, vt. j. de fi. presby. ex tua. Et cum corpore vitiato, vt. j. de corpo. vitia. de presbytero. Et cum adultero, & alias criminoso, vt. j. de iudi. at si clerici. R. n. quis hoc possit Metropolitanus circa alios inferiores suos subditos, non tamen circa promouendum in episcopum, ar. j. de corpo. vitia. cum de tua electione. vii. q. j. mutatiōes. &. j. de excess.
5 pla. sicut vnire. est etenim hęc † de cauſis maioribus, quae sedi apostolicae reseruantur, vt. j. de transla. epi. vel electi. c. j. &. c. inter corporalia. §. fed neque. p̄m. T. hodie tamen vr̄, q̄p epūs cum filiis p̄sbyterorum, vel aliis illegitimis valeat dispensare, & hoc seruat Romana ecclesia p̄m quosdam, quod non est verum, p̄m. d. n. quod dic, vt no. j. de fil. pres. c. pen. & vlti. [Confirmari.] Primo oportebat per cōsensum electi iniciari, vt. j. de transla. ep. licet, quia id de
mum cōfirmatur, quod praecedit & tenet. j. de fide instru. inter di-
c lectos. §. ceterum. [Electionis decreto.] Decretum [a] istud † debet
6 continere totam seriem. i. formam electionis, nomina eligentiū, cōsensum, & subscriptionem cuiuslibet. sic. Ego talis canonicus ī. tali ordine & tali dignitate (si ipsam habeat) cōstitutus supradictae electioni, & omnibus aliis interfui, & cōsensi, manu propria subscripsi. Vel talis nomine & mandato meo, quia scribere nesciebam, vt. j. de re iudi. cum inter vos. §. j. & ar. infra de priui. cū olim ij. §. distinguentes. Debet etiam continere nomen electi, & ad quā dignitatem electus est, & in quo ordine cōstitutus, & eiusdem cōmendationem, arg. infra de aeta. & quali. tuam in dño. &. j. eo. dudum. j. §. gestis. &. §. fe. &. c. scriptum. j. rñ. &. c. per apostolica. &. ca. Cumana. Debet etiam facere mentionem de absentia canonicorum, & quare non fuerunt expectati, ar. infra eo, q̄p sicut, §. si autē, &, c. in Genesi, §. nec praemissi. &. c. ecclesia. ii. Et debet fieri p manum publicam, non tamen laicam, vt puto. ar. infra eo. Massana. non obstat, infra ne cleri. vel mo. sicut te, quia illud intelligas in
7 seculoribus, arg. infra de postul. c. j. & infra, de arbi. contingit. & de
d iudi, decernimus. Vel adhibeantur duae personae idoneae, vt. j. de proba, quoniam ō falsam, vel sigillum authenticum, vt. j. de proba, post cessionem. & de app. significauit, & extra. d. n. de sent. exc. cum medicinalis. §. exemplum. li. vj. Sed p̄m. d. n. sufficit, q̄p sigillet sigillis canonicorum, & etiā valet sine sigillis, & sine subscriptionibus. Potest enim fieri incontinenti post electionem], vel ex interuallo etiam post recessum canonicorum, qui forsan pro electione venerant. Et potest fieri etiam per compromissarios, dum modo capitulum approbet hoc expresse, ergo & capitulum ipsū facere potest, cuius sigillum sufficit, vel aliud authenticum. Ordinatius tamen est, q̄p singuli canonici in eo subscribant, & sigilla sua apponant. Dr autem hęc litera sic authentica decretum ac de
cerno, vel dispono, quia in ea ordinatio ecclesiae cōtinetur, & de-
7 bet fieri per tabellionem. Sed nunquid facit fidem [d] ? non. ex quo
d de electione litigatur, sed est testimonialis litera tantum, vt ex ipsius tenore apparet, vnde & personae discretae mitti debent, quae su periorem instruant & de electione, & de persona, vt. j. eo. nihil. §. ceterum, p̄m. d. n. cuius sunt omnia verba ab illo verbo. s. ver. sed & p̄m. d. n. vsque hic, siue mens ipsorum verborū. Tu dicas, q̄p decretum prima facie fidem facit, cum enim instrumentum publicum, vel sigillatum sigillo authentico prima facie fidem faciat & ei stetur, vt patet in eo, quod le. & no. infra de fide instru. c. ij. Quare nō faceret fidem decretum sic solennizatum? Quia & per manum publicam conficitur, & sigillum authenticum apponitur, & nichilominus canonicorum singulorum sigillis & subscriptionibus roboratur, quorum alterum deberet sufficere, ar. j. de prob. quoniam, ergo ei omnino standum est, niti saltem a parte aduersa ea, quae continentur denegentur, vt patet in eo, quod le. & no. j. de procura. c. j. &. j. eo. scriptum. §. j. Nec obstat, q̄p personae discretae mittendae sunt &c. vt. j. c. nihil. §. ceterum, quia illę personę necessariae sunt, quando decretum non apparet, vel non est bene formatum. Vel illud dr debere fieri ad cautelam, nec enim ibi dicit,
8 q̄p cum decreto sufficienti sint necessariae personę illę. Sed nunqd
debeat, non † tamen est de substantia electionis, siue postulationis, vnde & eo omisso (dummodo cōstet de aliis) & postulatio potest admitti, & electio confirmari, sed scriptura scrutinij, publicatio, collatio, & electio sunt de substantia electionis, vt probatur. j. eod. quia propter. &. c. cum post petitam. &. c. Cumana. in fi. &. c. eccle
sia. ij. §. denique. quod dic, vt ibi no. [Quidam autem.] ver. [Suffraganeorum.] Qui forte (vt innuit) literas deprecatorias transmiserunt. De huiusmodi precibus. dic, vt no. infra de aeta. & quali. tuā. [Asserunt.] In literis nobis transmissis, vt. j. eo. §. multa. [Eū.] s. archidiaconum. [Et ab eo.] s. milite. [Ingenua.] i. libera, vt Insti. ingenuis. in prin. de hoc, infra de seruis non ordi. c. j. [Cōiugata.]
9 Si coniugata † foret, non legitimaretur per matrimonium subse-
c cutum: secus si soluta, vt. j. qui fil. sunt le. ranta. quamuis. B. de soluta hic mouerit quaestionem. Sed pone, q̄p tēpore electionis non erat, matrimonium contractum inter hunc militem, & solutā, craftina die contrahit, & sic legitimatur, nunquid cōfirmabitur ita vr̄. ar. ff. de rei ven. finautem. §. j. & de pigno. acti. si rem. §. fi. Dicas ō, quia tempus electionis spectatur. vt. j. eo. dudum. j. §. fi. & dudum. ij. §. nos igitur. ideo electio irrita est ipso iure, vt. s. eo. cum in cunctis. &. j. eo. §. habito. & de aeta. & quali. ex ratione. in fi. licet videatur. ar. ō. j. c. proxi. §. discretioni. [Idem quoq;.] ver. [Magister.] s. archidiaconus electo. [Quasi furtim &. j.] Hoc est. vnde propter hoc videbatur dispēsandum, & propter multa alia, & accipe. ver. infra multa enim in hoc casu &c. & lege totū vsq; in fi. Postea dic, quòd superius diximus, electionem ipsam prędicti canonis authoritate cassatam, videretur alicui, q̄p dispensare non possem[9]: quia si cassa esset ipso iure, in eo quod non est dispensari non potest, arg. s. de consti. cum accessissent sed non est ita. & hoc est, q̄d sequitur. q̄uis autem &c. ¶ Quamuis.] vii. pars. [Lateranen. concilij.] Vt. s. eo. cum in cunctis. [Nullam esse.] Et sic videtur, q̄p non possumus dispensare. [Nobis tamen.] ver. &c. Et ex hoc, & ex eo quod habes. j. eo. §. habito. &. c. cum Vintoniensis. Nota, q̄p ille canon. cum in cunctis est latae sententiae, quod. T. admittit quo ad electionem, non tamen quo ad poenam eligentium, arg. pro eo j. eo. c. §. parcentes, sed expresse reprobatur. j. eo. per inquisitionem: secus in concilio generali, qui non est latae sententiae, sed ferendae, vt. j. eo. quia propter. &. c. quisquis. vt & no. infra eo. Cumana. in fine. & ca. ecclesia. ii. [Nō fuit.] Nec esse potuerit, vt sequitur. [Intentio.] Cui deseruiendum est, vt. s. de rescriptis. ad aures. [Qui.] s. prohibens. [Successoribus suis.] Accipe versum. [Pari post.] &c. vsque nullum potuit. &. c. [Imò eadem.] Correctiue ponitur: quia
10 nihil † est id ipsum, cui simile est, p̄m Aristotilem, vt no. s. de rescri
11 ptis. capitulum. &. §. eo, transmittam. † [Par in parem.] ff. de arb. nā magistratus, & ad trebell. ille a quo. §. tempestiuum. multominus inferior in superiorem. quod dic, vt no. infra de ma. & obe. cū inferior. ¶ Multa enim.] ij. pars, p̄m q̄p consueuimus ponere casum. Vnde & in praecedenti. §. assignauimus partem. vii. quae tamē, p̄m ordinem scripturae est. ij. pars. similis lectio. j. de resti. spol. literas. [Videbantur.] Haec. s. quae sequuntur, & non singula. s. eo. cum in
12 cūctis. &. c. qualiter. [In scholis.] No. multum † valet noticia scholatica, sicut & militaris, vt. ff. de castrē. pe. miles. ij. &. l. si forte. p̄m Io. Talis enim ratio ad amicitiam acquirendam honesta dr, &
13 p̄m hoc intellige. ff. de ver. sig. late. § amicos. Haec est † etiam fraterna dilectio, ar ff. de haere. insti. nemo dubitat. §. qui frater. Et no. q̄p testimonium fratrum cardinalium valere debet, sic. j. de priui. cū olim essemus. §. fi. quamuis hic non profuerit, vt apparet. [Facient.] ver. [Concors.] Quia de facili discordare possunt, vt patet. s. tit. j. c. j. rñ. j. & de rescriptis. sup literis. rñ. j. [Petitio populi.] ar. lxiij. distin. vota. &. § principibus. Hoc intelligas post electionem. s. eo. cum terra. in fi. nam ante non exaudiretur, vt. s. eo. Otius. [Principis.] s. eo. cum inter vniuersas. ad fi. [Votum tuum.] i. desiderium
14 alias ciuium, sed nō est bona litera, quia † appellatione populi. (de quo praemisit) etiam ciues continentur, vt Insti. de iure na. §. plebiscitum. [Suffraganeorum.] Sic. lxv. dist. §. j. & per totum. &. j. de
15 tempo. ordi. nec episcopi. [Confirentis.] Nam mitius † agendum est cum sponte confesso, vt. l. dist. c. iij. &. lvj. dist. quia simpliciter. q̄p dic, vt plene no. j. de simonia. de hoc. [Reatum.]i. defectum. si. s. de reseri. ad audientiam. Nec enim est nota delicti. lvj. dist. nasci. sed defectus impediendi promouendū. j. de pur. ca. accedens. [Laesa conscientia.] j. de tempo. ordi. c. vltimo. & de scru. in ordi. fa. ca. vnico. [Thronū.] j. de priui. ex ore. ¶ Habito.] Tertia pars. [Ergo.] q.d. quia multa inducebant dispensationem, ergo cassamus, sed si sic legas, peruersa erit conclusio. Vnde dic, q̄p hoc ergo, non praemissa, sed sequentia respicit, alioquin a demonio meridiano venit. [Postulasse.] Quod facere debuerunt, & potuerunt. [Elegisse.] Quia nec potuerunt, nec debuerunt. [Inhibitam.] Et sic quod voluerunt, non potuerunt. [Sed per postulationem.] Et sic quod potuerunt, noluerunt. si. j. de offi. deleg. cum super abbatia, & est hic ar. q̄p per postulationem non acquiritur ius, sed per ipsam sola dispensatio postulatur, vt hic dicit. Sed certe † dispēsatio aliquoties
16 de iure petitur, vt no. s. c. proxi. §. vlt. super verbo, obseruare. de hoc dic, vt no. j. eo. scriptum, sed nec hic dicitur, q̄p ex causa necessitatis postulatio facta foret, & ex hoc etiā apparet, q̄p illegitimus postulatur. quod dic, vt no. infra de postula. prae. la. c. vltimo. ¶ Parcētes.] iiij. pars. [Quam eis.] s. monachis de capitulo. [Infligimus.] Hoc facit pro. T. vt statim no. s. §. quamuis. super verbo, nullam esse. sed dic. i. inflictam pronunciamus. imò eis remittimus. si. expositio, infra de cleri. ex. mi. illud. in fi. [Ignorantiam.] Contra. q-
17 libet praesumitur † ignorans, nisi probetur sciēs. ff. de proba. verius, infra eo. scriptum. §. vlti. lxxxij. dist. proposuisti. circa fi. quod verū est etiam in hoc casu, impedimentis cessantibus, vt. j. eo. dudum. j. ad fi. ergo a contrario ipsis apparentibus praesumitur cōtra ipsos, nisi probent ignorantiam, vt hic. haec autem ignorantia probabitur, sicut docui. s. c. cum terra. super verbo, inquisitionis apponār. ¶ Et quamuis.] v. pars. [Sed ad petendam.] Cōtra, quia si fuissent missi simpliciter ad eligendum, bene potuissent postulare, vt. j. c. in causis. & patet. s. eo. cum nobis olim. &. c. praeceden. in fi. pro, & contra, infra de ma. & obe. cum olim. Item nunquid capitulum vr̄ concessisse omnem viam, per quam posset consequi omnem intentionem suam, vt infra de offi. deleg. praeterea? Et nunquid ius
18 † nostrum subtilitatem pernitiosam repellit, vt infra de iudi. dilectī? Certe cancellat conscientia: nam satis debiliora erāt iura sub diaconi, cuius electionem admisit. s. c. proxi. quod dic, vt no. ibi, §. vlti. super verbo, obseruare. velare tamē possunt & dicere, q̄p vbi certa forma apponitur in mandato, nec contra, nec citra formā fieri debet, vt infra de offi. deleg. prudentiam, sed circa formā fieri potest, & si non apponatur forma, vel generaliter demādetur, sufficit, q̄p mandatum executum fuerit bona fide, probatur hoc, ff. mandati. l. iij. & l. diligenter. &. l. si quis pro eo. & de rebus eorum, qui sub tu. vel cura. sunt. magis puto. §. cuius officio. ver. in primis igitur. ibi nec nimium tutoribus &c. qui bene p̄cordat huic Dec. & l. si pupillorum. §. si praetor. [Ad presens.] Forte adhuc erit melioris voluntatis dominus papa, quia spem exaudiendi dat in. §. se.
19 ¶ Decernentes.] vj. pars. [Ante susceptionem.] Vr̄ † hic solui q̄stio
a dominicali [a], qua quaeritur, si ēpo deposito canonici eligant aliū, anteq̄ recipiant literas dñi papae, p̄ quas depositus restituitur, vtrū teneat electio, ar. est hic, q̄p electio nō tenet, & pro restituto. viij. q. vlti. c. vlti. C. de man. prin. l. vnica. & infra de praeben. inter coetera. ar. contra. vij. q. j. eos sacerdotes qui. ff. de decur. l. ii. infra de renū. ex transmissa. C. de nup. neq; ij. Distingui potest, vtrum appellauerit dicto vel facto, & tunc recipiendus est alio remoto. ar. infra de appel. dilecti. &. c. vt nostrum, & in his, quae no. s. c. proxi. §. j. super verbo, non tamen communi. Idem si misit nuncium ad prosequendum negotium, infra x. dies. ar. infra eo. cum dilectus. in fi. Si vero non appellauit, & haec clausula, de qua hic loquitur. s. q̄p ir
b ritum sit [b], quicquid interim fiat, apposita non est, non remouebi tur electus, si vero apposita fuerit, remouendus est de rigore iuris, sed si consecratus esset, papam consulerem antequam procederem, quia forte episcopatum mandabit diuidi inter ipsos. ar. infra de paroch. c. j. D. vero noster notauit hic, q̄p per dictam clausulā, de qua loquitur hic, satis apparet, q̄p tarda voluit auferre canonicis potestatem eligendi, & quandocunque & qualitercunque de
20 hoc constet, non valet postea electio ab eis facta, quia mens † mittentis consideranda est, ad hoc. ff. de acquiren. pos. qui absenti. s. de reserip. super literis in fi. &. c. ad aures. cum suis concor. Quid ergo si de hac intentione non constat, nec cōstare pōt, & capitulum eligat sede vacante, ad quod de iure cōi spectat. s. e. c. i. Et papa aliū restituat, & de alio prouideat de plenitudine potestatis, ex qua potest omnia beneficia conferre, & omnibus ecclesiis prouidere, infra de cōcel. praeb. proposuit, §. fi. &. c. quia diuersitatem. §. sic tamē, in fi. Quis igitur istorum debet obtinere? dicas, q̄p ille, qui prior est tēpore. ar. infra de ma. & obe. c. j. &. c. statuimus, & expressius. in-
21 fra de praebē. dilectus. ij. &. c. venerabilis. in fi. Si † igitur quaestio haec veniat coram papa, & constet ei, q̄p electio capituli praecessit prouisionem suam, debet eam confirmare de iure, cum sit canonica s. eo. post q̄. & suam restitutionem, siue prouisionem cassare, de eadem plenitudine potestatis. ar. infra de reg. iu. omnis res. p̄m. d. n. Innuit ergo, q̄p alij de prouisione facta per papam tenentiare nō possent. ar. infra de iudi. cum venissent. & de confir. vti. vel inuti. c. j. & ij. Nihil enim potest imputari capitulo, si prouisionem futu-
22 ram non praeuidit. ar. s. de consti. cognoscentes. quia † nec tenetur diuinare, infra vt benefi. ecc. c. vnico. §. j. vnde nec debuerunt suspicari, q̄p papa prouideret de plenitudine potestatis, quia nec decet, q̄p ea vtatur, nisi ex causa. p̄m. d. n. Vel passim & indifferēter, vt paret in eo, quod no. infra de voto. magnae. §. j. Et sic nō ob. infra de seruis non ordi. c. j. cum suis concor., † sed nec fecit capitulum alicui iniuriam, sed vsum est iure suo, infra eo. cum ecclesia Vulterana, & † quod rite factum est, nō debet retractari, infra de resti. spo-
23 audita. §. licet. imò est approbandum, infra de praeben. dilectus. j. §. fi. infra de re iudi. cum Bertholdus. ver. pen. & fi. Alij dicunt, q̄p tenet prouisio ex plenitudine potestatis facta, arg. de balista. in eo, quod le. & no. infra de ma. & obe. per tuas. Sed est ō veritatem, & ō omnia praemissa iura, & multa alia. Verum si prouisio, siue restitutio papae praecedat electionem, tunc electio secuta nulla est, & hoc per eadem iura, & quia facta est de beneficio non vacante. j. de concel. praeben. c. i. & quia papa prouidendo, siue restituendo vr̄ eis potestatem eligendi abstulisse: licet alij aliter dicant, & male. p̄m. d. n. cuius est mens istius gl ab illo. ver. superiori. D. vero no ster vsque huc quibusdam additis, & detractis ac declaratis, prout visum est expedire. [Quam si Vigorien.] ver. & dic q̄p, pro quia. [Apud sedem apostolicam.] q.d. q̄p inferior in episcoparibus dispē sare non potest. vt no. s. eo. rñ. i. super verbo, per tēdem apostolicā. [Praesentare.] Subaudi, & si postulatio fiat ex cā predicta, admittamus ipsam si placet, cum hoc respiciat prouisionem personę, secus si fieret ob necessitatem ecclesię. quia tunc ipsam admitteremus, si rationes & canones obseruaremus, vt. s. c. proxi. §. vlt. quod dic, vt no. s. eo. cum monasterium. & s. de postula. prę. bonę. i. & j. eod. scriptum. Sed & super electione facta dispensare potuisset si voluisset, sicut & dispensauit. s. eo. c. proxi. §. fi. Sed contra, quia electio nulla erat auctoritate concilij Latera. s. eo. cum in cunctis, & sic de nihilo non posset facere aliquid, nec contra tam solēne concilium dispensare, sed non est ita, & hoc est, quamuis aūt &c. vt. s. eo. §. i. qui hic sic potest cōtinuari. & sic est. vii. pars, vt ibi no. Vel continua ipsam, sicut no. s. eo. c. rñ. i. in fi,

ADDITIONES.

a ¶ Confessus fuisset. An promouendus vel ordinādus teneatur pandere delictum seu defectum proprium. vide hic pulchre per istum, & per do. Ab. Panor. hic in. j. n o. vbi infert ad aliam. q. An existens in peccato tempore promotionis vel collationis vel electionis de se facte possit cū bona conscientia illud beneficium retinere.

b ¶ Dispensare. Episcopi dispensant in multis casibus. Adde gl. & Doc. in c. at si clerici. §. de adulteriis. in. ver. minora. j. de iud. & glo. in. cap. nuper. de senten. excom.

c ¶ Decretum electionis qualiter fiat, & quid continere debeat. Et adde gl. hic in. ver. decreto & do. Abba. super ea.

d ¶ Nunquid facit fidem. Adde d. Ab. hic in. ij. gl. vbi refert tres opi.

e ¶ Secus si soluta. Vide glo. hic in. ver. coniugata quam singulariter commendat hic do. Abba. qui dicit q̄p non habemus super hoc aliquem tex. expressum. uide do. Abb. qui infert ad q. An legitimatus per sequens matrimonium succedat in feudo paterno.

ADDITIONES.

a ¶ Quaestio dominicalis. Vide gloss. hic Pe. & do. Abba. quae concludit post Doctores distinguendo.

b ¶ Quod irritum sit. Hic vt hodie in c. ñ eo tempore. infra eod. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 Capitulum quando dicitur ibi esse ubi est maior pars.
2 Nomina absentium scribi non debent, alias in pœnam falsi incurritur.
3 Procuratori an sit prouidendum de communi cum inter se litigāt canonici, religioso procuratori sic, seculari non.
4 Vnus canonicus cum cautione nomine ecclesiæ admittitur ad agendum.
5 Crimen per modum exceptionis probatum in vno iudicio, an in alio iudicio præiudicet.
6 Delictum de quo contrarium loquitur tanto magis augmentatur.
7 Electio, & confirmatio cum competit alicui eodem iure, per electionem intelligitur confirmatus.
8 Matrimonium spirituale contrahitur per mutuum consensū sicut & carnale.
9 Matrimonium spirituale nunquam dissoluitur.
10 Appellare non sufficit ex iusta causa nisi probetur vera.
11 Episcopus conferendo beneficium alicui si obijcitur contra personam electam, tanquam criminosa, an valeat electio ita ut non perdat tempus conferendi, & num. 14.
12 Via figmentis non debet dari.
13 Fama promouendi in nulto uacillare debet.
15 Quorum non interest audiri non solent.
16 Variare non licet post publicata uota.
17 Electus si infra tēpus sibi assignatus non consentit, an est amplius audiendus.
18 Electio secunda non valet, prima non cassata.
19 Electio facta de proprio gremio, an præualeat alij electioni & nu. 22.
20 Optimus eligendus est.
21 Sufficiens toleratur, ne malus existat.
23 Potestas eligendi data, & postulandi etiam uidetur data.

CAP. XXI.

Cum inter canonicos. Duæ electiones factæ ex interuallo, & pro primo electo allegatio. Contra primā electionē obiectio, secūdi electi promotio & cōfirmatio. Eiusdē secūdi electi cōdōnalis repulsio, & primi electi confirmatio. Eiusdē primi electi sub certa forma admissio. [Verteret.] Sup qua forte ad nos fuerit appellatū. [Proposuit aūt.] ver. [Pro-
1 curator.] capituli. Hic no. q si canonici inter se tm̄ litigēt † vbi est maior pars capituli dicitur esse capitulum, arg hic, & lvj. dist. apostolica. & possunt constituere procuratorē nomine capituli, nec hic requiritur consensus singulorum, secus si agant contra extraneum, quia tunc requiritur, q duæ partes capituli in constitutione procuratoris præsentes sint, quarum duarum partium sufficit maiorem partem consentire, in quorum numero vox procuratoris computabitur. sic intellige ff. quod cuiusq; vniuer. nulli. & l. seq. & j. de his quæ fiunt a ma. par. ca. c. j. & arg. j. de procura. c. j. & de iudi. causam que. & vide, quod no. s. eo. licet. §. vlti. super verbo, speciale. Sed nunquid constitui potest procurator minor. xxv. an.
2 Vide quod no. j. de procura. non inuite. Absentium autem † nomina non debent inscribi alias incurritur crimen falsi, vt j. de his
3 quæ fi. a prela. quanto. §. absentium. Sed nunquid † tali procuratori cum canonici inter se litigant, prouidebitur de communi? Dixerunt antiqui, q non. Tu dicas, q religioso etiam pendente lite prouidendum est, vt j. de accu. ex parte. & ca. olim. j. V. & P. Secularis vero pendente lite nihil percipiet, q si sententia feratur cō ipsum, nihil recuperabit a capitulo, sed quilibet sociorum ponat ibi pro solido & libra, si vero obtineat, a capitulo recuperabit, ar. in his, quæ no. j. de procura. cum pro causa. & j. de rebus eccl. non alien. ad audientiam, & sic utilitatem expensarum litis terminus declarabit, arg. C. de iud. rem non nouam. & de hoc. j. eo. ut præteritæ. Victus etiam victori condemnabitur, quod dic, ut nota. j. de
4 dolo & contu. finem. Et nota, q etiam † vnicus canonicus cum cautione nomine ecclesiæ admitteretur, vt no. j. de offi. deleg. coram. sed si malitiose contra alium excipiat, de proprio expensas componet, vt j. de accus. accedens. Hic tamen plusquam duæ partes constituerant procuratorem. [Singuli.] s. ad quos electio pertinebat. & hoc referes ad scrutinium. [Communi cōsensu.] Hoc referas ad electionem de subdiacono, & quodam sacerdote, vt in antiqua, & sic quinque remanent, qui procuratorem constituerunt: quia septē erant, vt sequitur. [Conuenerunt.] singulariter in scrutinio, communiter tamen in electione, alias contra. j. eod. in Genesi. [Redactus.] Hoc non sufficit, nisi & publicetur. j. eo. quia propter. in fi. sed & per consensus hodie ius acquiritur, vt j. eo publicato. [Publicum.] Quod dic, vt no. s. c. proxim. respon. j. super verbo, electionis decreto. ¶ [Cæterum] ij. pars. [Pro parte altera.] s. ex parte Stephani subdiaconi, qui & solus erat. s̄m dominum nostrum. [Tractaturi.] & caute hoc faciebant. quia tractatus debet præcedere, vt legitur & no. s. eo. cum terra. §. pen. [Sed archidiacono.] ver. [Et proposito.] s. Saonen. [Nominantibus.] s. in tractatu. per quam nominationem non acquiritur ius, vt j. eo. q sicut. [Obuiatum.] & dictum est, ne eligeretur. [Asserente.] s. dicto Stephano. [Ipsum.] s. Asten. præpositum. [Epilentico.] i. caduco. de quo habes 33. di. maritum. & c. communiter diffinimus. & c. clerici. & seq. [Pro quo.] s. morbo. [Alia vice.] s. electus. [Recusatus.]
5 Arg. q † crimen in modum exceptionis probatum in vno iudicio, in alio iudicio præiudicat, vt ij. q. j. prohibentur. quia opinionem grauat saltem de facto, ut j. de testi. testimonium. Ideo inhonestum est talem admittere. ff. de decu. eos. C. de adult. & si libidine. quod dic, vt no. s. eo. super eo. Et quamuis hic scriptum fuerit per antiquos, q si cōstaret hic de prima repulsione nō egeremus alijs testibus, vt s. de postul. præla. gratum. Hoc tamen non admitto indistincte. nam hic defectus per lapsum anni extinguitur. &
6 33. di. communiter. Sed † delictum, de quo contrarium loquitur tanto magis augmentatur, vt s. de consue. c. vlt. [Nec ad ecclesiā.] ver. & dic nec pro, & non. & asserente non debere &c. [Ad ecclesiam aliam.] Quid iuris sit de hoc dic, vt no. j. eo. ne pro defectu. [Et infra.] hoc est subdiaconus appellauit ad Mediolanen. archiepiscopum. Sed alij nihilominus elegerūt, vt in antiqua, quod forte compilator remouit serio, vt saluetur capitulum. lxj. di. nullus. Et ideo intellige, q post electionē appellauit, vt j. no. ¶ [Post hec.] iij. pars. [Pro parte altera] s. eligentium. [De rato.] Alia cautio in spiritualibus, quæ æstimationem non recipiunt, apponi non potest. de hoc. j. de offi. dele. coram. & de transac. contingit. [Mediolanen.] ad quem fuerat appellatum, vt dixi. s. [Compromittere.] & tamen ordinarius erat, & causa spiritualis. quod dic, vt j. de arbi. cum tempore. & c. contingit. [Qui.] s. archiepiscopus. [Eis] scilicet canonicis Saonen. [Confirmauit.] Sed nonne eo ipso, q elegit, confirmasse videtur? arg. q sic. lxiij. dist. in sinodo. ff. de autho. tu. l. j. & l. iij. Sed contra. j. de fide instru. inter dilectos. §. cæterum.
7 Dicas, q † vbi eodem iure spectat ad aliquem electio & cōfirmatio, puta, quia alicui concessum est q eligat & confirmet, eo ipso, q elegit, confirmare uidetur, ut in primis iuribus, secus vbi diuerso iure competit. s. electio ex compromisso, & cōfirmatio authoritate ordinaria, vt hic erat, & in contrarijs s̄m d. n. quia tanquam alius eligit, & tanquam alius confirmat, vt s. eo. cum inter vniuersas. in fi. & j. eo q sicut. §. præterea. & de conces. præbē. postulastis. iij. quæst. vij. §. tria. & c. si contra patrem. xxiij. q. iiij. si ecclesia. in fi. & j. de præscri. ad audientiam nunquid ergo electionem factam idem tempore confirmationis poterit irritare? Non uidetur, arg. infra de cleri. coniug. diuersis. & de natis ex libero ven. ca. vnico ff. de euict. vindicantem. cum suis similibus. Sed dic contra, quia tanquam alius hoc facit, & per hoc, & per alia iura superius allegata. secundum Ioan. [Et infra.] hoc est sed dictus archipresbyter a processu iam dicto, & confirmatione ad sedem ap. appellauit. nec canonici voluerunt recipere electū ab archiepiscopo, quare causa delata est ad papam. s̄m dom. no. Ideo dominus papa causam committit, vt sequitur. ¶ [Discretioni vostræ.] iiij. pars. [Subscriptam.] q. d. post subscriptionem resilire non potuerūt. Dic remota gl. confusa, & inutili. certe nec ante scrutinio publicato. vt. j. e. publicato. quod dic, vt ibi. [Si dictus præpositus.] ver. [Consenserit.] antequam compromitteretur in archiepiscopū, sicut forte fuerat allegatum, & est præteriti perfecti. s̄m d. n. [Per mutuum consensum.] No. q per mutuum consensum contrahitur matrimoniū spirituale, vt no. j. de transla. epi. licet, quod intelligas inter electum, & eligentes, siue administrationem ecclesiæ, ad quam vocatur. j. vt lite non contesta. quoniam fre. §. si vero. Alij dicunt, q per cōfirmationem, vt. j. ti. i. c. inter corporalia. §. j. Dic, vt ibi, & statim no. [Quasi cōiugale.] s. carnale. q. d. sicut car-
8 nale matrimonium per mutuū consensum cōhitur, sic & † spirituale ad exemplum ipsius, vel sic quasi vinculum. q. d. nō est vere vinculū inter electū & eligentes, siue administrationem ecclesię ad quam vocatur, q̄uis verum sit inter electum & ecclesiam
9 gñalem. Vñ primū † dissoluitur, & secūm nunq. quod dic, vt no. infra tit. j. inter corporalia. rñ. j. super verbo, fortius, & de illo vinculo gñalis ecclesiæ pōt dici, q cōhitur in confirmatione, & s̄m hoc pōt dici, q istud quasi, determinat verbum sequens, cōctum, & sic saluatur opinio aliorū, sed nō sic intellexerunt. [Nisi sufficiēter.] ver. [Ostensum.] s. ex parte subdiaconi. [Eundem.] s. electū. [Laborare.] dic, vt no. s. super verbo, recusatur. [Non obstante applōnis obiectu.] ver. subaudi post electionem iam factam emissa, vt s. no. secus si ante. ar. lxj. dist. nullus inuitis. [Appellatum.] sic non
10 sufficit appellare † ex iusta causa, nisi probetur vera, vt no. s. eo. cū nobis olim. §. j. [Ex aliis causis.] puta, quia nō debuit fieri trāsitus ad aliam ecclesiā, donec reperiretur idoneus in propria, ergo de alieno gremio eligi pōt, vt. infra de simo. sicut. quod dic, vt no. infra eo. §. j. [Friuolas.] licet ergo ex vi applōnis non possit aliquid obiici, quia nō licet alias causas prosequi, nisi illas, quæ in appellatione fuerunt expressæ, infra de app. constitutis. ij. §. fi. tamē ex vi iuris pōt opponi quæcūq; exceptio canonica, tam cō formam, q̄ cō personam anq̄uā cōfirmetur, vel cōsecretur, vt infra de accu. super his. & in d. c. constitutis. & no. s̄m. d. n. j. de his, quæ fi. a maio. par. ca. c. j. Sed nec sufficit appellare extra iudicium ex causa legitima, nisi & sit uera. s̄m. d. n. vt & s. no. Quid si obtulit se probaturum iustam exceptionem coram capitulo super hoc iurisdictionem non habente, & quia non fuit admissus, appelauit? Dicas q adhuc oportet, q probet veritatē causæ, si obtinere velit. Nec obs. j. de app. interposita. quia loquitur, quando in iudicio appellatur. & facit ad hoc, quia quando appellatur a capitulo, nō est coram quo fiat probatio capitulo cōdicente, etiam si alias iurisdictionem haberet, quia non esset iudex idoneus in propria cā, nec etiam appellatus tenetur has probationes recipere, nisi velit, imò superiori, ad quem appellandum est, omnia hæc reseruantur, vt. j. de ap. vt debitus. §. cum aūt. Sed si tam appellans, q̄ appellatus concordarent, q probaretur coram ipsis etiam appellatis vel aliis, tunc satis posset credi, q non valeret electio interim facta, quia lite pēdente &c. vt legitur & no. j. vt lite pe. c. j. Quid si offeratur hæc probatio coram confirmatore, & quia non admittit probationem, appellatur ab eo, & ipse nihilominus confirmat? Dicas, q non tenet confirmatio, cum ab eo qui iudex est iuste fuerit appellatū. j. de app. interposita. s̄m. d. n. Et nunquid agetur postea coram iudice applōnis de viribus exceptionis, & veritate ipsius? sic. vt patet in eo, quod no. in dicto. c. interposita. & j. de prebē. dilecto. Idem est si ex causa eadem ab executore, siue prouisore aliquo appellare-
11 tur. Sed quid si † vbi eps, ad quem spectat conferre præbendam, vel aliud beneficium iure ordinario, paratus sit ipsum conferre alicui, & alius veniat coram eo, & dicat. Domine denuncio vobis, q iste, cui vultis beneficium cōferre, est adulter, vel periurus, vel aliās criminosus, & hoc statim offero me probaturum, & quia nō admittitur hæc oblatio, appellatur, nonne tenet collatio postea facta? Dicunt quidam, q non. d. no. dicit, q sic, nisi probetur veritas ipsius causæ, quia & eps hanc collationem facit extra iudicium. Vnde nec tenetur probationes admittere, nec ordinem iudiciarium obseruare. De hoc no. j. de app. constitutis. ij. j. de cōces. præ. proposuit, s̄m. d. n. cuius est quasi hæc tota glo. Item si talis probatio esset admittenda, tanta absurditas sequi posset. Quia aut impediretur libera facultas epi conferendi beneficium illi, quem putat dignum. j. de præben. relatum. §. j. in fi. Aut posset labi tempus suum, & ad alium deuolueretur potestas eadem. Si ponamus, q vltimo die temporis sui volebat beneficium conferre, & sic non posset expediri receptio testium, quin tēpus labetur. s. de sup. ne. præ. c. ij. iij. & iiij. & sic priuaretur iure suo sine culpa sua, contra iura lvj. dist. satis peruersum. s. de consti. cognoscentes. Item pararetur via volentibus impedire promotionem alicuius, & sic dare-
12 tur † via figmentis contra id, quod legitur & no. j. de diuor. q̄to. § pe. Sed contra. quia episcopus tenetur inquirere de persona, & ēt ex officio anteq̄ ipsum promoueat, alioquin si incaute, procedat
13 pœnam habet. j. eo. nihil. vbi de hoc. Item fama † promouendi in nullo vacillare debet, vt legitur & no. j. de accu. omnipotens. imputandum est ergo episcopo, si noluit scire veritatem ex quo probatio offerebatur, & videtur saltem ignorantiæ affectator, & qui tanquam sciens punitur, vt patet in eo, quod legitur & nota. j. de clam. despon. cum inhibitio. rñ. j. §. j. Solutio. Consulte agit episco-
14 pus † si ad instructionem suam probationem admittat, dum modo commode hoc facere possit, vt in contrarijs. Si vero hoc commode facere non potest propter lapsum temporis, & confidit de idoneitate personæ audacter ei conferat, vt in primis iuribus. Si enim contradictor voluerit presequi contradictionem suā, vtrū iuste eps processerit, litis terminus declarabit, sicut alias dicitur. C. de iudi. rem non nouam. Si vero diffidit, alij conferat, & tutus erit. ad quæ duo consideranda notare & considerare debet, vtrū contradictor & testes quos offert bonæ famæ sint, & de quibus præsumatur, q bono zelo moueantur, & is, cui conferre intēdit, male famæ. Et tunc, vel probationes recipiat, vel alij conferat. vel econuerso si is, cui intendit conferre, sit bonæ famæ, & alij malæ, vel inimici sui, & tunc ipsos omnino repellat. ar. in eo, quod legi. & no. j. de testibus. preterea. in fi. & c. in nostra. In dubio vero poterit conferre illi, de quo intendit, & quem prima facie præsumit bonum. j. de seru. in or. fa. c. vnicio. Sed si apparet minus idoneus, nisi ipsum excuset alia causa rationabilis, punitur, vt patet ī eo, qđ le. & no. s. e. c. pxi. §. parcētes. & j. de dolo. & cōtu. finē. Sed
15 nec solent † audiri, quorum non interest, etiam in talibus appellātes, vt patet in eo, quod le. & no. j. de rebus eccl. non ali. si quis presbyterorum. §. fi. & j. de obli. ad ratio. c. vnico. Sed & cauendum est, vtrum in epatibus vacantibus, quibus prouidendum est, appellatur. quod dic, vt no. j. de ac. cū dilectus. [Ipsius] s. præpositi & electi. [Talem electionem.] s. consensum mutuum cōfirmatam & in postulandum factam, si vis dicere, q simpliciter eligi nō possit secundum q no. s. eo. cum nobis olim. [A tali] s. publicata, & per mutuum consensum firmata, & in postulandum facta. [Sic] s. cōpromittendo. [Resilere] cō. s. de postu. prela. bonæ. j. & c. pe. Dic, q aliud est in electione, per quam ius acquiritur. vt viii. q. ij. dilectissimi. & hic & aliud in postulatione. secundum Ioā. vt in cōtrarijs. dic, vt ibi. ¶ [Quod si electores] v. pars. [Illius] s. præpositi. [Non cōpromiserint] s. post consensum mutuum, sicut fuerat allegatum vt s. dixi. tamen compromiserunt, sed antequam electus consentiret, quia adhuc non consenserat. & sic nō est necesse hic subaudiri, maxime. Quicquid enim hic suppleatur, vel non, hoc semp
16 itelligas, q hodie post publicata † vota variare nō licet. quod dic, vt legitur & no. j. e publicato. & arg. j. de iure patro. pastoralis. & idem dicēdum est in electionibus canonicorum, ar. ij. q. vj. §. nominationes. & C. de app. qui ad ciuilia. & l. nominationes. Quid
17 si electus infra tps sibi assignatū non † cōsensisset[a], vel expresse re-
a nunciasset, tūc teneret compromissum: quia alium possent eligere. Sed & electus re integra veniens, & cōsentire volens audiendus est. Ar. ff. de ces. bo. l. iij. & vt no. s. e. cum in cunctis. §. cum vero. Vnde & hic sequitur, q ēt si nondum consenserit, auditur tamē si nunc saltem consentire voluerit, & hoc est. [Etiam si.] i. quis. [Dictus &c.] s̄m. d. n. [Nondum.] s. ante compromissum factū. [Factę.] s. de se. [Eo.] s. præposito. [Volente.] s. nunc cum effectu. arg. j. de eo, qui mit. in pos. cā rei ser. c. j. & de cleri. non resi. relatū. Aliud in postulatione, vt s. ti. j. bonæ. ij. s̄m. d. n. [A morbo.] alias ēt consecratus ab altari prohiberetur, & daretur ecclesiæ alius visitator, vt. ij. q. vij. c. j. & ij. s̄m. T. [Nihilominus.] s. non obstante
18 compromisso: quia a tali electione &c. vt s. § proxi. in fi. Nec † valet secūda electio prima non cassata, vt no. s. e. cōsiderauimus. [Con-
b firmetis.] Hic expresse colligitur, q electio de alia ecclesia[b] a maiori parte capli facta, valet, nō obstāte cōdictione minoris partis. Hoc intellexit Lau. si duæ partes in alienum conueniant, quia instar capituli obtinēt, vt no. s. e. licet. § vlt. super verbo. diffiniri. Si vero vnus sit minus de duabus partibus, & minor pars, maior, tamen tertia, de proprio gremio eligat, electio facta de aliena ecclesia non valebit. sic intellexit. lxj. dist. obitum. & lxxxv. dist. c. j. Vin.
19 & Io. dixerunt, q semper præualet electio de proprio † gremio facta, ēt si a duobus fiat. ar. proxi. capitulorum. & lxj. dist. nullus inuitis. C. de epi. & cle. in ecclesiis. j. de cleri. peregri. c. vlt. & vij. q. j. deniq;. ad finem. Ibi. memoriale inquit filiis Israel &c. Nec obstat hæc decre. quia, vel non fuit de hoc exceptum efficaciter coram papa. Vel quia pars cōdicens de proprio gremio non eligit. nec obstat. j. e. in causis. quia illud contingit ex forma compromissi. T. dixit, q electio facta a maiori & saniori parte capituli, siue de eodem gremio, siue de alieno præualet, nisi aliud impediat, vt hic & s. e. licet. in fi. & aliis iuribus, quæ ibi no. & j. e. in causis. & c. coram. & c. ecclesia. ij. & j. de iudi. cū deputati. & de insti. ad decorē. Nec obstant. c. a Io. allegata. quia intelligūtur de honestate. Verum est enim, q de alieno gremio eligendus non est, sed electio
20 facta tenebit. ar. j. de iureiur. quemadmodū. nam & † optimus eligendus est, vt. lxiij. dist. metropolitano. xxv. di. §. nunc aūt. sub. c. vnū orarium. & C. de his. qui ad eccle. cofu. præsenti. §. q si in fi-
21 nibus. ff. de decu. eos. in prin. viij. qō. j. licet ergo. & tamen † sufficiens tolleratur, vt. s. e. cum nobis olim. §. his igitur. & j. e. cum dilecti. vbi multi meliores erant: quia sufficit, ne malus existat, vt
22 xvj. q. vlt. monasterium. Dico sniam Io. & Vin. indistincte † reprobandam. sed quo ad aliorum opiniones saluandas: posset dici, q clericus alterius diœcesis intitulatus, & in sacris cōstitutus, & maxime astrictus parochiali ecclesiæ (qui quodāmodo sponsus dr. xxi. q. ii. sicut) postulari dēt, vel eligi in postulādū, & nō simplr eligi. Alij vero simplices, in sacris tñ cōstituti, & non intitulati (nā qñq; inueniunt tales, licet male fiat. j. de pb. cū s̄m aplm) simplr eligi pñt, vt j. e. ecclesia. ij. Sic pōt intelligi. j. de renū. admonet. vt ibi no. Si ergo fiat electio de persona ꝓprie diœcesis, vel alienæ nō alligata ecclesiæ vel titulo, vera est snia. T. sed vbi persona extranea allegata est, habet locum distinctio Lau. Item in hoc pōt fieri vis, vtrum eps, vel alius immediate subiectus Romano pontifici postuletur, vt in hoc casu non acquiratur ius, nisi fiat ob necessitatem, vel vtilitatē ecclesiæ, sicut no. j. e. scriptum. Vel alius non subiectus immediate, ī quo casu sufficit, q duæ partes in postlandū cōueniant. q̄uis ex cā non fiat, & acquiritur ius, ita q si eps ipsū concedere renuit, ad superiorē recurratur, vt j. de iure pa. nullus. Et oībus iuribꝰ innuētibus, q allegatꝰ fuerit electus. subaudi in postulandū. sicut j. e. in causis. & de renun. post translationē. Vel largo modo accipitur eligere, ita q supponit, ꝓ postulare Nam & si
23 data † sit potestas eligendi, videtur data & postulandi, vt no. s. eo. c. proxi. §. & quamuis. ar. s. de postu. præl. bonæ. j. ad fi. comprobatur hoc. j. de temp. or. dilectus. vbi is, qui non est in sacris, dr electus. sed & si ītelligas stricto mō, falsum ē, vt s. de æta. & qua. a multis. & j. e. c. prox. De consuetudine tñ obtinet snia. T. Est autem veritas, q & si eligatur indistincte, est tñ a suo epo postulandus, sine cuius licentia transire non potest, vt patet in his, quę no. j. de cle. non resi. fraternitati. & de præbē. de multa. & de regular. licet. Ergo postulatio aliqñ præcedit electionem, vt qñ quis non potest eligi, vt s. ti. j. per totum. Aliquando sequitur, vt qñ eligitur alieno epo subiectus, & etiam a proprio, non de gremio ecclesiæ electꝰ, & de tali potest dici, q eligitur in postulandū. lxi. di. §. sed aliud. & c. Osius. & hoc teneas saluo eo, quod no. s. e. licet. §. j. & s. tit. j. & fi.

ADDITIONES.

a ¶ Consensisset. Dic q si infra mensem a tempore præsentatę electionis nō consentit est ipso iure priuatus iure sibi per electionē quæsito per c. quā sit. j. e. l 6. qua pp nō uī hodie teneri q̄d hic dicit sed & electus re integra.
b ¶ De alia ecclesia. Vide gl. hic in uerbo. aliā. & d. Ab. qui dicit q cōsuetudo approbauit opi. Tā. q. q̄d Hos. postea dicat s̄m eū. sed & ipse Ho. idē fatet.

SVMMARIVM.

1 Conscientia eligentium est examinanda.
2 Iudex sententiam ferre non debet antequam diligenter examinet.
3 Seniores, ergo maiores.
4 Collatio fit meriti ad meritum, numeri ad numerum, & zeli ad zelum.

5 *Electores si sunt pares in voto, tam respectu numeri, quam authoritatis, quid iuris.*
6 *Eligentes multa attendere debent.*
7 *Electionibus numerus an authoritas præferatur.*
8 *Electum circa, quæ sunt attendenda.*
9 *Maior pars semper præsumitur bonum zelum habere.*
10 *Præsumptio præsumptionem elidat.*
11 *Eligentium sanitas non solum in intentione consistit sed etiam in effectu, & opere.*
12 *Eligens maior pars indignum, & minor dignum quid iuris.*
13 *Ignorantia non excusat quantum ad electionem de indigno factam, sed quantum ad pœnam tantum.*
14 *Quæ maior non iustior sed quæ iusta est maior.*
15 *Vitium aliquando in materia, & non in artifice reperitur.*
16 *Vtilitas & necessitas ecclesiarum potius consideranda est quam personarum.*
17 *Unus contextus, quomodo intelligatur.*
18 *Iudices debent mittere causam sufficienter instructam.*
18 *Causæ innumerabiles rebus mortalibus incidunt, per quas homines detinere quę habeant non possunt.*
19 *Positioni vel petitioni superfluæ respondendum non est. & quomodo cognoscatur.*
20 *Positioni respondere denegans pro confesso habetur.*
21 *Natura quid sit. & quot modis accipitur.*

CAP. XXII.

DVdum. Duorum in dissentione facta electio:
commissio, & remissio, contumacia
vnius partis & eligētium collatio, insufficiens remis-
sio, & cōditionalis diffinitiua commissio. [Coloc.]
maioris nam & sequentes Colonien. sunt. [In duo.] quorum
altera pars minor numero præpositum sanctorum apostolorū.
Altera vero maior numero præpositum sancti Gregorij eligit,
vt ǰ.subiicit.§.sequenti.[Ipsi vero] versi.s.iudices.[Conuocarunt]
subaudi, & [Receperunt testes] subaudi, &.[Conscientias] Nota
1 conscientiam † eligentium examinanda, sicut & accusantium.
ii.q.vii.si qui sunt.ſm Io.& q.j.in primis.§.quia igitur Stephanus.
ver.sed de personis accusantium.ver.ꝙ autem dicitur.subaudi, &
audierunt &c.[Et quoniam] versi.[Sancti Gregorij] s.A.xxv.ele-
ctus.[Nolle stare] s.propter iustam causam suspicionis, quod dic
vt no.ǰ. de off.dele.super quæstionū articulis.§.fi.vel quia sic cōti-
nebatur in rescripto.sic.s̄.de rescrip.ex parte decani.& ǰ.e.scriptū.
& de priuile.cum olim.ii.[Denunciarunt] alias destinarunt.non
tamen sufficienter instructam, sed vtrique parti assignarunt ter-
minum vt ǰ.subiicit. ¶ Cunque.] ij.pars.[Sanctorum apostolo-
rum] a quatuordecim electi.[Termino] a iudicibus ad compa-
rendum assignato.sic ǰ.de ap.personas.sic no.s̄.eo.cum inter vni-
uersas.super verbo, iter arriperent.[Idoneum responsalem.] forte
simplicem nuncium ad impetrandum missum, vt ǰ.de renunc.
veniens.§.fi.Vel non habuit potestatem respondendi, vt ǰ.de pro
cu.constitutis.vel fuit simplex nuncius.ǰ.c.proxi.§.continet.ad fi.
Sed tamen ipsius absentia, Dei præsentia repletur, vt C.de iudi.p-
perandum.§.finautem reus.& extra.d.n.de eo, qui mit. in pos.cā
rei ser.eum qui lib.vj.[Gestis igitur] ver.quæ perpetuam fidem fa
ciunt, si publica sint, vt C.de re iudic.l.vl. [Diligenter] No.contra
2 iudices † qui ante sententiant, quam diligenter examinent. quod
faciendum non est, vt xj.q.iii.graue.xxx.q.v.iudicantem.ǰ.de fide
instru.cum Ioannes heremita.in fi. Vnde ex hoc etiam Papa re-
præhenditur.ǰ.de in integ.rest.tum ex literis.§.nos igitur.vers.per-
speximus.[Authoritas.] vt probat statim.ver.sequens.[Cum pri-
mus.] ver.s.præpositus sanctorum apostolorum.[Qui.] s.quatuor
decim.[Alios] s.xxiiij.[Dignitate] quia personæ erant, vt præmi-
si.s̄.de consti.cum accessissent.Vel erat nobilior, vel literatior se-
cundum.d.n.ar.de præben.de multa.& no. hic in quibus consi-
stit authoritas.sic.xxiii.dist.c.j. ibi. quia ergo sedes apostolica &c.
3 [Aetate] quia seniores † & ideo maiores.ar distin.ii.lex.& ǰ.ti.px.
quanto rñ.j.[Tempore.] quia primo fuerant recepti, sed talibus
maiores ordine præferuntur, vt ǰ de mai.& obe.statuimus.& de
his diximus in decreto debere fieri mentionem, vt s̄.eo.innotuit.
rñ.j.super verbo, electionis decreto.[Præcedebant.] Hic no.ꝙ quā
tumcunque numerus numerum excedat.sicut hic erat, semper
4 debet fieri † collatio meriti ad meritum, vt hic, numeri ad nume
rum, vt statim sequitur.zeli ad zelum.vnde & s̄.rñ.j. examinaue-
runt iudices conscientias. ad idē, ǰ.e.scriptū. per quæ duo antiqui
contrarium notauerunt, vt no.ǰ.e.ecclesia.ij.§.vlt. Sed & tu no.ɔ
ipsos, ꝙ semp plene debet fieri collatio, vt no.ǰ.eo.in Genesi.Tñ si
numerus numerū in multū excedat, præfertur, vt ǰ.§.vlt.& in di-
cto c.scriptum.& de ap.constitutis.Quòd si in modicum excedit
forte in vno vel duobus, pręfertur authoritas ſm Gof.ar.ǰ.de test.
in nostra.Quòd si intantum excedit, vt non minorem coniectu-
ram inducat maioritas numeri ex vna parte, quam authoritas p
5 ueniens ex altera, partes † æquales iudicabuntur, vt xix.di.in cano
nicis.& sic vtraq; cassabit, vt ǰ.e.ecclesia.ij.§.vlt. & lxxix.di.si duo.
vel locus est gratificationi.vt ar.ǰ.e.venerabilē.§.obiectioni.ver.ꝙ
aūt, & ver.sciunt.inquantū aūt excedere debeat ad hoc, vt præfe-
ratur, vel succumbat, vel æquipararetur (saluo eo, quod no.s̄.e.licet.
§.fi.) non inuenio determinatum expresse, ideo relinquo hoc ar-
bitrio iudicantis, vt ff.de vsur.mora.de testi.quæsitum, & de verb.
ob.continuus.& de iure deli.l.j.ǰ.de off.delega. in causis in fi.& de
transac.c.vl.& §.vl.[Secundus vero.] ver.s. præpositus sancti Gre-
gorij [A vigintiquatuor] Et sic in x.numerus numerum excede
bat, & sic in multum.& quis ſm d.n.nec in his certa rña tradi pos
6 sit, tñ ad instructionem iudicis aliqua sunt notanda.Circa † eligē
tes igitur attende numerum, qui consistit in quantitate. attende
zelum, qui consistit in conscīa, necnon & authoritatem, quę cō
sistit in personatibus, dignitatibus, ordinibus, prouectiori ætate,
ordinationis tpe, vt colligitur.s̄.e.§.& lxxiiii.di.eporum. & c.con-
7 suluit, & in.vita, & in religione.xxiii.di.in noīe dñi.Scias † igitur, ꝙ
numerus præfertur authoritati nisi authoritas adeo polleat, vt sit
multitudini præferenda, vt ǰ.de test.in nostra.& ǰ.e.ecclesia.ii.ſm
8 d.n.Dic, vt no.s̄.e.gl.ver.tū si numerus.& se.Circa † electu attēde
merita, q̄ ɔsistunt in scīa, moribus.vita, ætate, sacro ordine, natali-
bus, & alijs, de quibus no.s̄.e.cū in cūctis.rñ j.& §.j. Zelus aūt eli-
gentium sciri non pōt, nisi per ɔiecturas, sed ex meritis electi præ
sumitur bonus, vel malus.ar.C.de dolo.dolū.ſm d.n. vtiq;.& ex
carnalitate, vel nimia familiaritate.ar.ǰ.de ęta.& qua.tuā.ǰ.de pb.
graue.& ex odio, vel inimicitijs illius, in quem quis non consen-
9 tit.ǰ.de simo.sicut nobis.§.j.quis autem.Sed illud scias † ꝙ maior
pars semper præsumitur bonū zelum habere, nisi hunc elidant
impedimenta electi, vt ǰ e.c.§.fi.ad fi.sed cum eligentes de pſona
præficiendi diligenter inquirere debeant.viii.q.ij.c.fi. semper pre-
sumuntur scire impedimenta electi.nisi ꝓbent ɔrium.s̄.e. inno-
10 tuit.§.parcentes.Vel nisi illā pſumptionem alia † pſumptio elidat.
ǰ.de præsum.quia verisimile.& s̄.e.cū inter R.§.fi.ſm d.n.Dic, vt
no.s̄.e.cum terra.§.pe.& c.innotuit.§.parcentes. Consistit aūt ze-
lus in intentione animi, sed non est magna vis, quis bono vel me
liori zelo ducatur.sufficit.n.ꝙ non ducatur malo. puta, carnalita
te, vel alia mala affectione, siue corruptione.i.q.j. sunt nōnulli. &
in iuribus.s̄.inductis e.gl.ver.zelus aūt.& se. sicut & dici consue-
11 uit, ꝙ sufficit ꝓne malus eligatur.xvj.q. fi. monasterium. [Sanitas
vero eligentiū non solū in intentione ɔsistit, sed et in effectu &
opere, vt s.illa pars sanior dicatur, q̄ meliorē & digniorē eligit. vt
ǰ.e.ecclesia.ij.vij.q.j.licet.& c.si ergo.Hæc aūt sanitas modicū valet
in electione ex interuallo facta. sed tñ in illa, q̄ fit cū alia simul
vno ɔtextu, vel quasi, vt hic.& ǰ.e.cōgregato.& c.ecclesia.ij.& vbi
ex vtraq; parte eligitur dignus, vt tūc qui meliorē eligit.sanior iu-
dicetur.nisi numerus, vel dignitas eligentiū nimis ꝓponderet, vt
12 s̄. no. Nā si ex altera † parte sit electus indignus, dicā saniorē.ſm
d.n.imo solū sanā illā.q̄ dignū eligit, & electioni indigni oīno ꝓ
ferendā.dūmō pars eligentiū indignū ignoranter non sit duplo
maior.in hoc.n.casu non valet electio facta a minori parte. quia
duæ partes faciunt capl̄m, & non tertia.ff.de decre.ab or.fa.l.3.C.
de decur.noīationū. lib.x.s̄.e. licet.§.j.ad fi. Et ex quo ignoranter
elegerunt, non sunt priuati iure eligendi, & p ɔñs nō recidit ipsū
ius ī tertiā partē, sed remanet adhuc vnū capl̄m tā ex maiori par
te, q̄ ex minori, & simul eligēt. Secus si sciēter elegissent indignū,
non solū duæ partes, sed ēt oēs, qui scienter peccauerūt, ipso iure
priuati sunt.& recidit totū ius in illū solū, qui dignum eligit, & ip
se solus capl̄m censetur, & iō electus suus ɔfirmabitur. ɔprobatur
hæc.s̄.c.īnotuit.& hic, & ǰ.e.scriptū.& c.ɔgregato.ſm d.n.Et q̄uis
subtiliter motus sit: tu tñ dicas, ꝙ ēt vbi duæ partes eligunt ignorā
ter indignū, nihilominus nulla est electio de indigno facta, vnde
& minor pars, q̄ dignū eligit, obtinere dēt, vt patet in eo, qđ no.ǰ.
e.ɔgregato.& c.scriptū.nocet ergo si malus existat.xvi.q.fi. mona
sterium.in fi.Nec intelligo, ꝙ ignorantia excuset q̄tū ad electionē
13 de indigno factā, sed tñ † a pęna canonis eis infligēda, vt s̄.e.inno
tuit.§.parcētes.vñ & si totū capl̄m ignoranter peccasset, vel is, qui
dignū noīauit, nullū elegisset, tūc ignorāter peccātes (ex quo eēt
alij electioni scdæ faciēdæ locus) non priuarentur ea vice i.in pri
ma electione, q̄ de alia pſona īminet faciēda.ǰ.e. cum Vintoniē.
Sed vbi ab altera pte saltē ab vno electus est dignus, nō posset cas-
sari sine iniuria: nā nec ī pſona, nec ī forma peccatū est.vtiq; nec
in numero, imo totū capl̄m cēsēt ille solus rōne sanitatis, cū ex
altera pte omnis īfirmitas, & nulla sanitas, & ex sua oīs sanitas, &
nulla infirmitas valeat reperiri, ergo hoc casu vere pōt dici, ꝙ nō
14 illa pars, q̄ maior est, iustior est.i.iusta, sed illa, q̄ iustior.i. sola † iu-
sta est, maior est.xl.di.multi. in fi. Quod ergo dñt iura de maiori
& saniori parte ɔsiderāda ɔparatiue.locū nō pōt hr̄e, nisi vbi vir-
tutes sunt, & vtraq; dignū elegit: nā vbi vna ps indignū elegit, de
ficit positiue, quia nec magna.nec sana potest dici, ergo nec alte-
ra comparatione ipsius potest dici maior, & sanior.quę dignum
elegit, quia deficiente positiue, deficit comparatiuum.sufficit er-
go maiori parti ignoranti, ꝙ nulla pęna ei infligatur in posterū.
cassetur autem, quod ab ea minus rite factum est: quia & si forsi-
15 tan non in artifice, tamen † vitium in materia reperitur. ff. loca.
& condu.item quæritur.§.si gemma.caueat ergo alias cautius ne-
gotiari, sua ignorantia non obstante, quæ quantum ad hoc ei
non prodest, ar. op. C.de fur. l.ij.& l.v.Expedit aūt ecclesiis, ꝙ sic
sentiamus,

sentiamus, vt eligentes diligētiores sint, & ipsis ecclesiis sine mo-
ra de bono prouideatur.ǰ. eod. ne pro defectu. sic ergo teneamus
arg.C.de rescind. vend.ratas. Alia subtilitate ecclesiis perniciosa
explosa, arg.C.ad Trebel.sancimus.Potius enim debemus consi-
16 derare † vtilitatem, & necessitatem ecclesiarum, quam persona-
rum.ǰ.eo.in causis.in fi.cum suis concor. Nec est vis, vtra ipsarū
partium prima eligat, ex quo vno contextu fit. Figuratur autem
17 vnus † contextus a principio scrutinij vsque ad publicatam ele-
ctionem.secundum d.n. Et dicunt quidam, ꝙ publicato scruti-
nio hi, qui indignum nominauerant, priuati sunt.immo secun-
dum alios etiam ante publicationem eo ipso.ꝙ consenserunt, si
vsque ad publicationem perseuerauerunt: quia nec possunt po-
stea variare secundum d n.quod dic, vt plene no.ǰ. eo. publicato.
Cum autem] iij.pars.[Allegationes.] Facti non iuris, a quia illas
plene nouit, vt legitur & no.ǰ.de appel.sępe. respo.n.j.[Præsenta-
te.] Imputet ergo hoc sibi pars contumax.quia expectari non de
bet, vt C.de iudi.properandum.§. finautem. secundum quosdā.
sed cum eius absentia Dei præsentia repleatur, & melius dicitur,
vt si ad causam faciunt, requirantur & expectentur secundum
d.n.[Sicque causa.] ver.sufficienter.] Et in hoc iudices peccaue-
18 runt: quia debuerunt causam nobis mittere sufficienter instru-
ctam, vt C de appel.ne causas.de rela.l.j.& ij.& ǰ.de appel.consti-
tutus.& c. intimasti. [Non duximus.] contra.s̄.eo.cum nobis
olim.§.his igitur.sed ibi fit gratia. [Procedendum.] Quia non li-
quebat de causa.xi.q.iij.graue.nec dinumerare potest.alias in hoc
casu procederetur contra absentem, etiam lite non contest. ǰ. vt
lit.non contest.quoniam frequenter.§.i. quod hodie locum ha-
bet in quolibet beneficio, vt extra.d.n. de eo qui mi.in posses. cā
rei ser.l.eum qui.li.vi. [Sed decisionem.] ver. [Notorium] i. per
19 rei euidentiam.[Per ea, quæ iam dicta.] Hoc ideo dicit, quia † cū
testes iam publicati fuissent, non liceret alios producere. ǰ. de te-
sti.cum venissent.§.i.& c. fraternitatis.& c.de testib. & maxime,
20 quia hoc erat in causa conclusum.vnde erant consideranda † di-
cta tantum, & non dicenda secundum d.n.ǰ.de procura. auditis.
ǰ.de cau.poss.pastoralis.ǰ.de fi.instru. cum dilectus. [Constaret.]
& sic erat notorium iuris, vt ǰ.de coh.cler.& mu. c.vlti. [Electio-
nis tempore. Hæc tria in episcopo præcipue requiruntur, de qui-
21 bus sequitur, sed & alia, vt no.s̄.e.cum in cunctis.Et nota hic † tē-
pus electionis spectandū, vt hic.& ǰ.e.auditis.& ǰ.de ele.ex. mi.po-
stulastis.& sicut no.s̄.e.innotuit.& ar.s̄.e.cum inter R. seniorem.
ad fi.ibi, a suspensis.& ibi signaui, alias concordantias.Sed contra.
s̄.de post.præla.bonæ.ij.& §.verum.& ǰ.e.ꝙ sicut.§.finautem.Sol.
22 si tempore electionis † irrita est ipso iure, nūquam tractu tempo-
ris conualescet, vt hic.& xvj.q.iii.§.potest.ver.qui ab initio. & ǰ.e.
23 auditis.§.ipse vere decanus.Sed & dispensatio † facit valere, quod
non valeret.ǰ.de æta.& quali.præterea.Si vero erat irritanda, bene
potest ratificari per istum, qui habet ius infringendi, vt in contra-
rijs. vnde & d.n. quādo peccat qs in forma, sępe ratificat supples
defectum de plenitudine ptātis.[Vel in ordinibus.] No. hic ſm
Vin.& Io.(ɔ hunc textum tamen) ꝙ defectus ordinum non im-
pedit eligendum, ar.ǰ.de æta.& qua.præterea. quæ dispensatiue lo
24 quitur.Tu dic, ꝙ nunq̄ pōt quis eligi ēt † in ꝓpositū, nisi subdiaco-
b nus sit b ad min⁹, vt hic.& ǰ.de æta.& qua.a multis.in fi.imo est po
stulādus.& iō si talis scienter eligatur, trāsfertur ptās ad alios, qui
non peccauerunt, vt patet in eo, quod no.s̄.ti.j.c.j. & c.fin. vnde in
præiudicium illorum, ad quos est potestas deuoluta nō debet su-
perior dispensare.secundū do.n.qui tamen videtur no.ɔ.ǰ.de æta.
& qua.præterea.de hoc no.s̄.eo.cum in cunctis.§.ea propter.& §.
inferiora.[Qui] s.defectus.[Sāctiones canonicas] De quibus præ-
misi.s̄.super verbo, vel in ordinibus.[Ei.] s.præposito sancti Gre-
gorij.[Absentia] Etiam si canonica esset, vt ǰ.de re iudi.cū olim.
si vero appellasset, per annum expectaretur.& sic solue contra.ǰ.
de dolo & contu.cum olim.sed hodie nō expectatur, nisi per xx.
dies tantū.vt extra d.n.e.ti.statuimus.lib.vj.nisi gratia fiat, vt in d.
c.cum olim.& iunge, quod no.s̄.super verbo, procedendū. [Cor
porali.] Vnde & iudices, quibus nunc causa committitur, eo nō
citato procedent.secundum quosdam.Sed tutius est, ꝙ citent, sed
si non potest citari, vel citatus non venit, tunc habet locum, qđ
hic dicitur, vt satis elicitur.ǰ.de dolo & contu.cum olim. ǰ. vt lite
non contesta.quoniam frequenter.secundum T. Tu dic, vt no.
in præcedenti.gl.[Alioquin] versi.s.si præpositus sancti Gregorij
non patiatur defectum in ordinibus, scientia, vel ætate, cum in eū
&c.[Duæ pęnè] i.fere.non enim deficiunt nisi quatuor, vt patet
23 ex superioribus. Et ex hoc no.ꝙ † numerus in multum excedens
authoritati præfertur, non tamen propter hoc debet omitti colla
tio, sicut no.s̄.super verbo, præcedebant.[Cessantibus] Ergo ex vi
literę a contrario sensu sequitur, ꝙ impedimentis apparentibus
pręsumitur zelus, imo apparet, nisi ignorantiam probauerint eli
gentes.in quo concordat.d.n.quod dic, vt no.s̄.eo.innotuit.§.par
centes.[Ipsius.] s.præpositi sancti Gregorij. Et nota, ꝙ ideo præci-
pitur cassari electio præpositi sanctorum apostolorum in hoc
casu, quia facta est contra formam concilij generalis. ǰ. eo. quia
propter.§.qui vero.in alio vero casu dicit præposito sancti Grego-
rij silentium imponendum ex eo, ꝙ cassa est ipso.iure, quia con-
tra Later.concilium attentata.quod dic, vt s̄.e.innotuit.§.j. super
verbo, nullam esse.

ADDITIONES.

a ¶Facti non iuris.No.hic do.Ab.ꝙ appellatione allegantium veniunt allegationes facti tantum, & non iuris vt hic.nam non sunt coram papa necessariæ allegationes iuris cum ipse habeat omnia iura in pectore suo. de consti.c.j.lib.6.

b ¶Nisi subdiaconus sit.Vide Inno.& Compo.in c.cum in cunctis.§.inferiora.sup.e.qui.fouent opi.contrariæ, quos ibi cōcordat. Io.An. & adde de hoc remissiones quas ibi feci in apostil.in verbo, nisi dispensatiue.

SVMMARIVM.

1 *Vis quando est in nominatione.*
2 *Pręposítus, qui est caput capituli trahit ad se capitulum ex causa.*
3 *Timorem iustum habens non cogitur procuratorem constituere.*
4 *Quis non debet se committere suis capitalibus inimicis.*
5 *Ecclesiæ expedit, ꝙ plures intersint tractatui.*
6 *Duabus partibus capituli in electione quando standum est.*
7 *Prępositi & decani solent habere primam vocem in capitulo.*
8 *Recipiens in episcopum postulatum ad administrationem ipso iure potestate eligendi priuatus est.*
9 *Idem in electo quia de similibus ad similia.*
10 *Abundans cautela non nocet.*
11 *Ius commune non lędunt, quæ causa dubitationis tollere de in conteactibus inseruntur.*
12 *Notoria quandoque examinantur. & nu.17.*
13 *Defensio legitima non est alicui deneganda.*
14 *Consuetudines prauæ, non ex longa obseruatione, nec ex longo tempore confirmantur.*
15 *Inquisitio quando fit ad instantiam alicuius testes recipiuntur, quos ipse nominat.*
18 *Causæ innumerabiles rebus mortalibus incidunt, per quas homines detinere quę habeant non possunt.*
19 *Positioni vel petitioni superfluæ respondendum non est. & quomodo cognoscatur.*
20 *Positioni respondere denegans pro confesso habetur.*
21 *Natura quid sit. & quot modis accipitur.*
22 *Negatiua quinque modis dicitur.*
23 *Affirmans probare debet.*
24 *Negatiua an, quando, & quomodo probari potest.*
25 *Positio negatiua an sit admittenda.*
26 *Capitulum vniuersitas, seu collegium quomodo citentur.*
27 *Negatiua quomodo per iuramentum probetur.*
28 *Causa vniuersitatis non est singulorum, nec econtra.*
29 *Excommunicationis sententia in vniuersitatem, vel collegum, non fertur.*
30 *Sententia interdicti rite fertur in vniuersitatem.*
31 *Vitium priorum purgatur propter vitium posteriorum.*
32 *Postulans debet ab aliquo postulari.*

CAP. XXIII.

BOnæ memoriæ. Factū. Et sub certa for-
ma facta ɔmissio.[Qui
busdā] s. canonicis.[Petentibus] s.postulantibus.s̄.de
postu.præ.c.vl.[Archiepm vr̄m] s.nunc.sed.[Tunc.]
s.tpe electionis.[Pręposítū &c.] & sic expone ī oībus inferiorib⁹.
1 Et no.ꝙ † vis est in noīatione, vnde & Mascarō vocatur, non ꝓpo
situs.ǰ.e.p inquisitionē.& Otho rex noīatur & non Philippus.ǰ.e.
venerabilē.§.obiectioni.ver.nos itaq;. & male ɔsecratus simplex
canonicus.ǰ.de tē.or.dilectus.in prin.Et hēt hoc locū in noīatio
ne iudiciali ex cā, & aīo dānandi vel approbandi facta, vt hic, &
in dictis ɔcor.& idē in extraiudiciali solenniter facta.ij.q.vj. noīa
tiones.als aūt ēt in iudicijs non est vis facienda, vt patet in eo, qđ
le.& no.ǰ.de ꝑ c.petitio.Secus de extraiudiciali simplici, & nuda, qa il
la nō ꝓdest, vt le.& no.ǰ.e.ꝙ sicut.rñ.j.& sic ēt solui pōt ɔ.C.de ꝓ
ba.non epīs.& no, ꝙ istæ ꝓuisiones diuersis locis, & diuersis tpib⁹
factæ fuerūt ſm d.n.vt & innuit in sequētib⁹.[Eligentibus] Nec
mirū, qa de eodē gremio erat.ꝙ dic, vt no.s̄.e.cū īter canonicos.
sup verbo, ɔfirmetis.[Prenestino] ver.[Epo] s.postulato.[Tplia, vt
spūalia] Ergo alterū sufficit, vt s̄.de rescrip.inter cęteras.[Recepis-
se] Gerens se manifeste ꝓ plato ecclesiæ Maguntinę.ſm d.n. sicut
ɔ ipsū fuerat allegatū, nec poterat esse nō notoriū, vt ǰ. ti.j. q̄to.§.
he aūt.& hoc seqt.ǰ.eo.§.licet aūt.[Ministrasse.] q.d.ēt si fingat, ꝙ
nō tāq̄ platus, sed.tanq̄ extraneus, cui a caplo hoc ɔmisū est, mini-
strauit.Sed ɔ qa remotis licitū est ministrare, & si nō sint ɔfirma
ti.ǰ.e.nihil.§.pe.Rñ.verum est, si sint electi in concordia, vt ibi, ni-
si & legatus præsens sit, a quo confirmari possint, vt hic erat, & pa
tet.s̄.de consue.cum venerabilis.sed & hic non erat electus, sed
postulatus, cui non licet transire sine licentia.s̄. titu.j.c.fi. sed nec
etiam concorditer postulatus erat, & sic nullum ius facit pro ip-
so ſm d.n.alias autem si fuisset electus, & in discordia, posset sibi
a forsan committi a ad tempus administratio tanquā extraneo dū
modo

ADDITIO.

a ¶Committi.Vide de hoc hodie per tex.gl.& Pet.de Ancha.in c.auaricię.titu.eo.lib.vj.

modo de authoritate constaret, vt ĩ.de simo.sicut tuis.vbi de hoc
[In eadem.]s. ecclesia Maguntina.[De ipso.]s.Vuarmacien.epo.
[Irritam nunciaret.]sic.s̃.e.qualiter.& ĩ.de preben. cum iamdu-
dum.secundum Io.Tu dic irritam nunciaret.i.irritaret,alias con
tra.s̃.e.qualiter.& ĩ.§.licet autem.vbi non nunciauit irritam, sed
cassauit.[Deinde]ver.s.facta cassatione,ergo si ante inquireret,p-
cessus nõ valeret,vt ĩ.de offi dele.venerabili.[Archiepiscopi.] sci
licet.nunc. sed tunc præpositi Maguntini, & sic expone omnia
ĩferiora,vt dixi s̃.[Et si ei.]s.legato.[De vi]quia forte habebat ibi
inimicos capitales ad hoc.ĩ.de renu.ex transmissa.& c.ad. suppli
cationem.& s̃.e.Osius.[Ipse]s.archiepiscopus nunc,sed tunc &c.
vt s̃.[Metuebant]Quare supplicabant,ꝙ capitulum cum eis ex
tra conueniret ad aliquem locum idoneum, vt simul eligerent,
alias appellarunt,ne ad electionem procederent sine ipsis, vt seq-
2 tur.Et ex hoc†no.ꝙ prępositus,qui est caput capituli,trahit ad se
ex causa capitulum.nec cogitur procuratorem constituere,sicut
no.ĩ.eo.quia propter.§.illud.& ĩ.e.super verbo,legitime.& tetigi.
s̃.e.cum nobis olim.super verbo,reuocare.& c.cum inter vniuer
sas.super verbo,redeundi.& super verbo,tam remoti. secundum
quosdam. Sed hæc gl.stare non potest, quia præpositus iste non
est ꝑpositus maioris eccclesiæ sed sancti Petri extra ciuitatē Ma-
guntinam.vnde dic,ꝙ cum hic liber consensus requiratur, sicut
3 & in matrimonio carnali.ĩ.de spon.cum locum.is † qui iustum
timorem habet,non cogitur constituere procuratorem.arg.ĩ.de
procur.accedens.& maxime,quando plures sunt, vt hic, & sic
quando minor pars habet iustam causam, est ei condescenden-
dum,alias maiori parti statur in talibus. Quicquid tamen infra,
vel supra,vel etiam in summa.e.tit.no.de hac materia.dic,vt no.
ĩ.e.quia propter.§.illud.& sequenti gl.Vel dic.[De vi]Impressio-
nis,quam timebant sibi fieri,si Manguntinam accederent. vnde
valuit appellatio ex probabilibus coniecturis facta, & si impres-
sio secuta non fuerit.quod dic,vt no..s̃.eod.cum nobis olim.§.i.
sed d.n.sic exposuit hoc finaliter. [De vi.]i. de impræssione facta
in hac postulatione.& sic non appellatio,sed impressio facta red
didit postulationem nullam,& postulãtes priuatos potestate eli-
gendi.ĩ.eo.quisquis.Et hec lectura,& solutio videtur melior. d.n.
quam aliqua alia. Veruntamen magna & violenta est suppletio
contra literam istam,nec enim propter vim factam fuit appella
tum,sed propter illam,quam metuebant,vt hic dicit.tamen d.n.
hoc supplet per integram,vt no.ĩ.eo.ver. cum ipsi. Verum quic-
quid dicat in integra,cõtinetur expresse,ꝙ hæc fuit forma appel-
lationis,videlicet ne canonici Maguntinę residentes sine ipsis ha
berent in electione processum. Et post hanc appellationem pro-
cesserunt præsentes ad postulationem Vuarmacien.Nec de ĩtru-
sione loquitur in compilatione antiqua, nescio tamen si conti-
neatur in registro,nam si sic intelligat,credo ei,vt & no.si ĩ.e.§.fi.
Sed hoc notandum est,ꝙ secundum d.n. id quod s̃ dixi in eadē
glo.versi. vnde dic.s.ꝙ minor pars audiri debet,quando allegat ti
morem.Verum est,quando timor talis est, ꝙ electio non potest
pure procedere,quia impressio est parata.xxiii. distin. in nomine
domini.hic enim non cogitur quis procuratorem constituere,
quia idem periculum imminet procuratori, quod & domino.
4 Sed nec debet†quis se committere suis capitalibus inimicis.ĩ.vt
li.non contest.accedens.ii.§.i.ver.fi.Vbi vero aliquis, vel etiam ali
qui habent priuatas inimicitias,quare non possũt ire ad locum,
in quo electio debet & consueuit fieri, tunc etiam vnus residens
ad se omnes alios trahet,& alij,qui venire non possunt cõstituẽt
procuratores,si velint.ĩ.e.quia propter.Sufficit enim, ꝙ is, qui lo-
co debito & consueto est,hoc denunciet absentibus, & ipsi si vo-
lunt veniant,alioquin sibi imputent,arg.ff.de tuto.& cura.da l.fi.
x.q.ii.§.hoc ius.ff.de iusti.& iur.l.pen.in fi.ff.de arbi.si cum dies.§.
si arbiter.& s̃.eo.cum nobis.olim.§.i.ver.i.& c.cum inter vniuer-
sas.ĩ.de ap.qua fronte.rñ.i.Sed melius est secundum d.n.vt si ma-
ior pars consentiat,ꝙ eatur ad absentes,stetur tali consensui.ar.ff.
ad municip.quod maior.ĩ.eo.coram.in fi cum suis concordan.
5 est enim hoc vtilius ecclesiæ,cui est prouidendum.nam & ei†ex
pedit,ꝙ plures intersint tractatui.ar.xx.di.de quibus.ĩ. de offi.dele.
prudentiam.rñ.i.ver.penul.cum suis concor.ĩ.de arb.cum olim.
Si vero nulla iusta causa impedirentur absentes, nisi quia venire
nolunt,tunc vnus solus aliis contradicere posset.ĩ.de his,quæ fi.a
6 ma.par.cap.c.i.secundum d.n.Videtur tamen aliquibus,ꝙ† dua-
bus partibus capituli omnino standum sit,etiam si absentes sint,
ar.ff.quod cuiusq; vniuer.nulli.& l.se.plane.Et ratio est, quia duæ
partes faciunt totum capitulum,vt no.s̃ eo.licet.§.fi.& iunge,qđ
no.s̃.e.cum nobis olim.rñ.i.ver.item cum post.& de hoc dic, vt
no.ĩ.e ecclesia.ij.§.deniq;.et adde,qd no.ĩ.de no.ope.nun.c.ij.rñ.
i.ver.cum enim.& s̃.e.cum nobis olim.§.i.ver.item cum post.su-
per verbo,accedere noluerunt.[Constaret] Accipe verba.in fine.
istius.rñ.i.Electionem archiepiscopi confirmare eo non obstan-
te &c.[Interpositam]s.ab eis,qui postularunt episcopum,nam fa
cta postulatione,ne ipsa pendente alij ad electionem procederẽt
appellarunt,sed nilominus elegerunt.[In ipsius.] scilicet archie-
piscopi.nunc &c.vt s̃.[Cum alij.]ver. scilicet postulantes. [Inter
positæ.] scilicet ab ipso archiepiscopo & suis, qui propter vim,
quam sibi timebant inferri,appellarunt, vt s̃. dixi.antequam alij
postularent,sed nihilominus postularunt.[Vti contra ipsum] vt
ĩ.de appella.an sit deferendum.& c.constitutis.[Quia frustra.] vt
ĩ.de vsuris.quia frustra.ff.de mino.auxilium.& xvij.qõ.iiii.frater.
xii.q.ii.de viro,ĩ.de senten.excommu.in audientia. [Vnde nec.]
ver.& dic vnde.i.hac eadem ratione.[Ab eis.]scilicet postulanti-
bus.[Videbatur.]hoc, quod sequitur, scilicet ꝙ idem &c.scilicet
archiepiscopus.[Cum ipsi]ver.scilicet postulantes. [Appellatio-
nem]& causam impressionis,q̃ suberat,quia Philippus Rex Sua
uiæ, qui se pro rege Romano gerebat, vt ĩ.eodem.venerabilem.
istum Vuarmacien.per vim intrusit,sicut in integra continetur,
sed & solius timoris sufficeret probabiles coniecturæ. secundum
d.n.quod dic,vt no.s̃.eodem ver.deinde. [Legitime.]Sed contra
ĩ.eodem.quia propter.§.illud Dic,ꝙ ibi loquitur,quando canoni
cus absens est,hic vero de prepposito,qui caput est capituli,non er
go mirum,si membra debeant sequi caput. argumen.ĩ. de appel.
dilectis.& de concess.præben.post electionem.ff.de relig.& sump.
fune.cum in diuersis.& ĩ.de præscri.cum non liceat. Tales enim
7 s.præpositi † & decani consueuerunt habere primam vocem in
capitulo,vt ĩ.eodem.auditis.§.i.ideo citãdus est, & sine ipso nihil
fieri potest,quod intelligas nisi præpositus sit nimis remotus, vt
s̃.e.cũ inter vniuersas.secũdum quosdam.Tu vero dic,aut habet
iustum metum,& tunc non cogitur dare procuratorem, vt hic,
siue non habet,& tunc cogitur, vt in contra.quod dic, vt plene
no.s̃.prox.in ver.deinde.super verbo, metuebant. & sequentibus.
[Præter]ver.[Licentiam.]Vnde priuandi sunt potestate eligen-
di,& transferẽs habita & ambita.vt ĩ.ti.i.quanto.§.cæterum.& §.
8 fi.Vel dic,vt in se.gl.[Recipientes.]ar. ꝙ si quis† receperit episco-
pum postulatum ad administrationem ipso iure priuatus est po
testate eligendi,videtur enim a postulatione recedere, & talem
pro electo,& confirmato habere,quia hoc soli tali licet.s̃.e.tran-
missam.& c.nosti.licet sit argumen. contra. ꝙ non sit priuatus,
9 sed priuandus,vt in præceden.gl.Sed nunquid †idem si quis reci
piat electum,cuius electio nulla est ipso iure? Videtur, ꝙ sic: qa
de similibus idem iudicium.ff.de leg.non possunt.s̃. de rescrip.in
ter ceteras.in fi.cum suis concor.Do. tamen noster dixit contra-
rium,& est ratio diuersitatis,sicut scripsit. quia postulatio non fi-
nitur publicata postulatione.sed tantum habito assensu eius, ad
quem spectat postulationem admittere. Ideoque si quis medio
tempore,consensu superioris contemptu, vel derelicto, postula-
tum recipit,cum adhuc postulatio non sit completa & derelin-
quat,ita priuatus est potestate.acsi postulasset indignum.s̃.tit.i.c.
i.& ii.& s̃.eodẽ.innotuit. §. parcentes.secus in electione,quæ ipsa
publicata finitur.ĩ.eodem.quia propter.in.fi. Et ideo si postea pec
cat,non tamen propter hoc priuatus est potestate eligendi, licet
propter ipsum delictum sit alias puniendus. secundum d.n.subti
liter dixit.Videtur tamen, quòd & talis ad minus sit priuandus,
vt puniatur in eo,in quo deliquit.ĩ titu.i.quanto.§.cæterum.[In-
dignos]potestate eligendi. secundum d.n. & ꝙ contra alios non
debeant audiri.ĩ.eodem.§.fi.versicu.i.¶ Licet autem.]ii. pars. in
qua continetur processus habitus iuxta formam. [Notoria]i.
per euidentiam facti apparentia, vt no.s̃. super verbo, recepisse.
[Obiecta.]scilicet de translatione,administratione, & metu, ac
canonicorum receptione,vt s̃.quasi in princi.decre.[Cautelam]
10 Nam† abundans cautela non nocet, vt hic.& C. de testam.l.te-
stamentum.& de reg iu.non solent.& de nego.gest.si pupilli. §.i.
11 Quæ enim†causa dubitationis tollendæ inseruntur in contracti-
bus,ius commune non lædunt,vt ff.mandati.qui mutuam.ideo
12 †examinatur quandoque quod notorium est,vt hic & arg.xxiiii.
q.i.pudẽda.circa.fi.xi.q.iii.eorum, qui accusantur.Nam & si ma-
13 nefestum sit,non tñ est interpretatio†negligenda,vt ff. de ven.in
spi.l.i.§.quamuis.& quantumcunq; indubitatum sit, quandã tñ
solicitam dubitationem recipit,vt in Auth.de tabe.circa mediũ.
coll.iiii.& ex abundanti aliquid probatur, vt ff.de manu. cãm.in
prin.& ideo quia ad cautelam fit,satis poterit recipere testes parte
nõ citata,alias secus,vt ĩ.de testi.in noĩe dñi.s̃m Io.& Gof.Quod
transtulisset se,non poterat esse occultum, non tamen erant for-
te omnia illa notsiria,quæ circa appellationem fuerant allegata.
quod dic,vt no.ĩ.e.§.i.sed & s̃m d.n.si prædicta erãt notoria aliis,
& nõ sibi,iuris ordine nõ seruato,poterat testes recipere.ii.q.i. ma
nifesta.ĩ.de iureiu.ad nostram.ii.§.fi.& aliis iuribus supra ĩductis.
hoc enim seruat totus mundus,ꝙ qñ aliquod maleficium noto-
rium committitur, statim inquirit iudex in genere,& facta in-
quisitione vocat illos,quos reperit in ipsa culpabiles,vel suspectos
vt veritatẽ dicant.& si se pñt defendant. quod ex quo longam in
terpretationẽ recepit, ex interatione factorũ minime est mutã
dum.ff.de le.minime.& l.cũ de interpretatione.& l.se s̃m.d.n. &
l.de quibus.§.inueterata.in qua quidem inquisitione non serua-
tur illa subtilitatis forma,quæ traditur.ĩ.de accusatio. qualiter.ij.
Maleficio autem flagrante procedit hæc inquisitio nullo voca-
to,siue certum sit quis fecerit,siue non,illi tamen ꝯ quem proce-
ditur defensione legitima reseruata,vt patet ĩ.de offi.ordin.c.i.ff.
de offi præsi.l.iii.& l.congruit.ff.de custo.& exhi.reo. diuus.ij. & l.
solent.& l.de militibus.C.de fer.prouinciarum.in Auth.de colla-
toribus.§.iubemus.iii.col ix.& ar.op.ĩ.de re iudi.cum l.& A.ii.q.
iiii.sæpe.& c.interrogatum.secundum d.n.Dicunt autem quidã,
ꝙ hæc constitutio,quæ fit contra incertam personam, est tantũ
præparatoria ad secundam,ar.ĩ.de confes.c.ij. poterunt tñ in ip-
sa secunda recipi ijdem testes,qui in prima fuerunt recepti, ar.ĩ.
de testi.veniens.ii.§.i in fi.& §.fi.secundum d.n.Officium tamen
iudicium hodie ĩ hac inquisitione mirabiliter exuberat,& adeo
arctant defensiones,ꝙ vere & proprie potest dici, ꝙ latissime pa-
tet,vt ff.de iuri.om.iud.l.i.Statim enim pleriq; suspendunt homi
nem saluo iure suo vnde & de hac materia in summa sub titu.de
accu.inuenies specialem rubricam de criminibus, sine ordine
puniendis.Sed quicquid de facto obtineat,non puto,ꝙ alicui sit
13 † legitima defensio deneganda,vt patet in eo,quod le.& no.ĩ. de
except. cum inter priorem.§.i. vnde & abutentibus potest dici,ꝙ
non excusantur per consuetudinem suam prauam. Mala enim
14 adinuenta.† prauęq; consuetudines non ex longa obseruatione,
nec ex longo tempore confirmantur,vt in Auth.vt nulli iudi.§.
nulli vero liceat.coll.ix.ad idem.ĩ.de symo.non satis.in fin. cum
suis concor.& adde,quod no.de hac materia.ĩ.de purga.canoni.
cum dilectos §.his igitur.ver.dicitur enim.[Ex ipsius parte.] No.
15 ꝙ quando committitur inquisitio ad instãriam alicuius, vt hic
fuit recipiuntur testes quos ipse nominat.quando autem ex offi-
cio tunc iudex recipit ex eodem illos, de quibus sibi videtur.ĩ.de
accu. qualr. ij.[Recepit] Aduersa parte nõ citata.& de hoc oppo
nitur.ĩ.§.i.[Vnde ipse.]ver.s.legatus.[Cassauit.]In hoc videtur ex
cessisse formam mandati,quia non mandabatur, ꝙ cassaret, sed
ꝙ irritam nunciaret.Dic,vt no.supra super verbo,irritam nũcia-
ret.Item & formam iuris, quia processit contra canonicos non
citatos,vt no.ĩ.e.ver.porro.[A paucissimis.]De hoc dic, vt no.ĩ.
de postu.præla.gratum.[Ipsumq;]i. præpositum tunc. [In archie
piscopum]Ideo vocatur archieps per totam decre.sed semper de
bet subaudiri,tunc,vt in prin.decre.¶ Contra vero legati]iii.pars.
Opponitur ꝯ processum,& responsio. [Videbatur.]Videlicet, ꝙ
nõ citatus &c.[Porro]ver.Hæc est excusatio legati, quia excessus
notorius &c.vt ĩ.de fil.pres.quoniam. & de iureiu.ad nostram. ꝫ.
17 Et no secundum d.n ꝙ quamuis iste transitus epi† notorius esset
in sui natura.ĩ.de cleri. non resi.c.i.ĩ.tit.i.quanto.§. ne autem. &
sic sine solennitate iuris potuerit legatus procedere cõtra ipsum,
vt patet in eo,quod no.s̃.e.§.rñ.i.super verbo, cautelam. securius
tamen fuit,ꝙ primo mitteret illuc aliquem de latere suo,vel aliũ
officialem,qui & de fama, & de translatione, & de aliis inquire-
ret de plano & videret,ac sibi referret antequam procederet ꝯ ip-
sum, vt & ipsum audiret,si vellet probare ꝯrium.C.de acc.ea qui-
dem.sed & in tali notorio testes potuit recipere iuris ordine non
seruato,quod in alio facto etiam euidenti(quod tñ ex natura sui
non esset notorium)non liceret.ĩ eo. venerabilem.§.obiectioni.
rñ.i.s̃m d.n.saluo eo,quod no.s̃m ipsum.s̃.e §.super verbo,caute
lam.& de hac materia no.ĩ.de coha.cleri.& mu.vestra. quia igi-
tur legatus quantum ad postulatum rite processit,in hac parte ꝯ-
firmatur processus suus,maxime quia & cum postulato soli gra
tiæ innitatur,saltem quantum ad postulatum,non intererat sua,
ꝙ se opponeret.vnde & eo non citato potuit procedere ꝯ ipsum.
Porro processus ꝯ canonicos habitus non confirmatur, cum ea,
quæ eis opponebantur de exceptione epi & alia nõ essent in sui
natura notoria.& ideo male processit,quia eos nõ citauit,& aliũ
iuris ordinem non seruauit.Quare & processus ipse in hac parte
tacite cassatur in eo,ꝙ electio præpositi confirmatur, quod ex eo
perpendi potest, quia non dicit, confirmationem legati ratam
habentes,sed dicit electionem archiepi confirmantes, vt patet ĩ.
eod.c. in fi.Sed dices quomodo potuit papa iustius confirmare,
quam legatus fecisset? Rñ.quia constitit papæ partibus præsenti-
bus de his,quæ ꝯ canonicos postulantes obiecta fuerant.s.de rece
ptione postulati,& aliis, de quibus & si legato constitit, non ta-
men partibus præsentibus, nec vocatis. s̃m d.n.[Et pro his]s x.
[Præsumitur]Sic.ĩ.de renun.in præsentia.ii.qõ.vi.hoc etiam pla-
cuit,ar.ff.de publicia. in rem actio.quæcũq;.in fi.Et hoc est verũ
si de actis appareat publicis, siue quæratur de sententia, siue pro-
cessu, quamuis alij dicant, ꝙ pro processu non præsumatur.Sed
ꝯ textũ est,quia semper præsumitur. ex quo de ipsis constat legi-
timis documentis,& hoc per ius, quod alij in ꝯrium allegant. ĩ.
de proba.quoniam ꝯ falsam.& hoc est,quod hic no. quando di-
xit.acta.& non dixit,sententiata.D.vero noster no.hic, ꝙ quam-
uis non præsumatur pro processu iudicis,nisi inquantum proba
tum fuerit.ĩ.de proba.quoniam.nec pro sententia quousq; in rē
transierit iudicatam.Ex quo tamen transijt,pro ipsa præsumitur.
Et est ratio,quia postea pro veritate accipitur.ff.de reg.iu.l. res iu-
dicata.ĩ.de re iudi.cum inter vos.§.fi & c.sicut nobis.in fi. Et quia
difficile,imo quasi impossibile esset omnia acta continue custo-
dire,& quotidie exhibere,ar.ĩ.de proba.c.fi & C.de fide instru.l.fi.
& ĩ.de confir.vti.cum dilecta.§.nos igitur.ĩ.de priuil.cum olim.i.
18 ca.ex parte.i. Innumerabiles enim † causæ rebus mortalibus inci-
dunt,per quas homines iugiter detinere,quæ habeant, non pos-
sunt.C.de vsufru.l.fi.circa medium illius.l. Tu dic, vt plene no.ĩ.
de renun.in præsentia.In sententia vero excommunicationis di-
stinxit,quia aut non fuit appellatum,& sic præsumitur pro sentẽ
tia,& qui dicit eam iniustam, hoc probet. Aut fuit appellatum,
& tunc licet sententia iusta sit, tamen pro ipsa non præsumitur,
imo incumbit probatio illi, cui antea appellationem incumbe-
bat.ĩ.de offi.ordi.ad reprimendam.ĩ.de seten.excõ.sacro.s̃m d.n.
quod dic,vt ibi no.& ĩ.de offi.deleg.cum contingat.[Quamuis.]
versi. Et nota, ꝙ quamuis istud aduersatur ad hoc,quod dixit in
prin.§.ibi,ꝙ non citatus &c.[Comprobari.]Nisi per cõfessionẽ.
ĩ.de confes.extra d.n.statuimus.lib.vi. Sed per testes non posset se
cundum d.n.cum hæc sit negatiua,ideoq; non debet grauari in-
utili probatione,siue superflua, vt hic, & ĩ.de excep.dilecti.& est
19 ar.ꝙ†positioni,alias petitioni superflue respondendum non est,[a]
a ex quo ad causam non facit.ad idem.ĩ.e.cum Vintonien.& C.de
proba.ad probationem.& ĩ.de off.dele.cum contingat.§.verum.
& ff.de fideicom.lib.Thays.§.sorore.& vt lega.non cauea.hæc sti-
pulatio.§.i.& de procur. non cogendum.§.vlti.Hoc si certum est
ꝙ superflua sit, si vero certum est, ꝙ ad causam facit,indistincte
respondendum est,vt ff.de interro.act.de ætate.§.qui interrogatꝰ.
Quid in dubio? Rñ.ad æquitatem recurritur iudicantis,vt ff.de in
terroga.act.vbicunq;.& ar.ĩ.de transac.c.vlti.ad fi. qui potius de-
bet declinare ad hoc, vt respondeatur ar.ĩ.de app.cum speciali.§.
20 excessu.& in his,quæ no.ĩ.de reg.iu.c.ij.Quid si † non vult respon
b de re?Procedatur,ac si confessum esset,[b] vbi cõfessio esset ꝯ eum:
nec respondisse videtur, nisi ad ĩterrogata respõdeat.Vel si obscu
re rñdeat.ff.de interro.act.de etate.§.qui tacuit.& §.nihil.interest.
& ff.de confes.certum.& ar.ĩ.de iura.calu.c.vlt.ad fi. potest etiam
excommunicari,vel missionem in possessionem pati, vt ĩ.vt lite
non conte.quoniam frequenter.§.vlti. Sed & cogi potest captis
pignoribus,vt ff.de ven.insp.l.i.§.igitur.ff.ad leg.iuliam.peculatꝰ.
cum eo.& Inst.de satisda.tu.§.sciendum.& ff.de mu.& ho.si quis
magistratus.C.de apochis.l.i.Sed & pœna indici potest, vt ff.si qs
ius di.nõ obtem.l.vnica.Tamen caue tibi de positione obscura,
vel incerta,vel ius tangente.quod dic, vt no.ĩ. de iudic.pastoralis.
21 [Per rerum naturam]Multiplex†est natura.[c] Est enim nã nãñs.i.
c Deus,vt ff.de iudi.sed & si restituatur.§.fi.de tali potest intelligi,ꝙ
hic dicit,quia non descendet de cęlo ad probãdum.nam sufficit,
ꝙ ad redimendum descenderit,vt s̃.de sum.tri.c.i.ad hoc.ij. qõ.i.
vnus. Item est natura, quam comprehendit naturalis ratio, de
qua dicitur,hoc non est in rerum natura,vt Insti.de inutil.stipul.
§.i.Et de hac hoc verbum intelligo,quia natura est rerum, & nõ
est non rerum,ideo non potest pati, ꝙ super suo non prædicato
probatio admittatur,& quam cito negas illud non esse in rerum
natura, hoc ergo quibus testibus comprobabis? Nam sicut dicit
Aristotiles.Negationum non sunt causæ.ad hoc s̃.de consti.cum
accessissent.vnde dic.s̃m naturam.i.s̃m naturalem rationẽ, quæ
non patitur entia de non entibus prædicari, nec econtrario,
nec potest facere non entia entia. Vel s̃m naturam.i.s̃m natura
lem rationem,quæ entia, & non entia comprehendit.i. ea quæ
sunt in rerum natura.i.in esse.non ea quæ non sunt,& ideo sequi
tur.[Rerum]q.d.natura habet prædicari de rebus,& non de non
rebus.i.de affirmatiuis,& non de negatiuis,quia illud,quod nega-
tur,dicitur non esse,vt s̃.no.item dicitur natura naturalis Dei or-
dinatio,s̃m quam omnia producuntur in mundum. vnde dici-
tur aliquid natum,siue formatum cõtra naturam.s.ordinatam
& consuetam,vt habẽs duo capita,vel aliud monstruosum,vt ff.
de sta.ho.non sunt liberi ad hoc ĩ.de offi.or.quoniam.§.prohibe
mus,sed & hæc a Deo est.vnde & tales naturaliter filij sunt, vt ff.
de ver.sig.q̃ret aliquis.& plerunq; contingit pp peccata parentũ,
vt in euangelio de cęco nato.Io.ix.Item dicit natura.i.res huma-
na,quæ in lucem prodiit & in mundo,etiam si in vtero sit. quãq̃
non sit in rebus humanis,vt ff.de sta.ho.qui in vtero.Itẽ dr̃ nã nã
lis ratio,quæ excepta prima natura.s.naturante.i Deo,cuius secre
ta sunt inscrutabilia, vt not.s̃. de rescrip.si quando.omnes, alias
comprehendit,vt Insti de iure na.gen.& ciui.§. quod vero natu-
ralis.& hæc ẽt non patitur,ꝙ negatiua directe & per testes probe
tur. Alij exponũt per rerũ nãm.i. s̃m solitũ cursum cãrũ.siue iu-
diciorũ,s̃m q̃ affirmatiua,& non negatiua ꝓbat,sed defert iurm
probationis inopia exigente.C. de rebus cre.in bonæ.fidei. & ĩ.de
proba.

ADDITIONES.

a ¶Positioni uel petitioni superflue respondẽdum non est.Adde quid sit po
sitio impertinens.Item quomodo cognoscitur,ꝙ sic impertinẽs. Itẽ quid
si positiones sunt contrarię.Bar.in l.ij.§.quod obseruari C.de iura. calu.
b ¶Confessum esset.An qui denegat positionibus fidere habeatur pro cõ-
fesso.uide per Bar.in l.i.C.de confes.& in l.2.§.ꝙ si actor.C.de iur.ca. Itẽ
dato ꝙ ex legis dispositione habeatur pro confesso,an incõtinenti index
possit super principalibus ac super eo super quo factæ sunt positionenes
pronunciare,ac si interuenisset vera confessio vide tex.& Bar.ibi.Et gñali
ter quæ sint pœnæ non respondentis positionibus, uel fallaciter respon-
dentis,uel obscure.vide per Spe.secunda parte ti.de positio.§.nono.
c ¶Multiplex est natura.Adde Ang.Are.Inst.de iu.na.gen.& ciuil.i.rñ.in.gl.i.

proba.qm contra falsam. & c.ad nostram, tamen cum negatiua
22 non dicatur † nisi quinq; modis,& quilibet probetur,cōuincuntur male exponere vt.j. no.[Nulla est directa ꝓbatio.] s.directa. & sic non contradicit, j.de renun.super hoc. & de proba. tertio.
23 hæc est ergo regula,ꝙ † affirmans probare debet,vt vj,q,vlt.actor quod dic,vt no.j. vt benefi.ec.vt nostrum.§.j. sed qñq; contrariū inuenitur,vt ibi.Vt autem hoc plene intelligas,sic distingue.Cū
24 q̄rit, an † negatiua ꝓbari [a]debeat refert de qua negatiua q̄rat. Nā
a alia est negatiua iuris, alia qualitatis, alia facti. Et negatiua facti, alia prægnans,alia terminata,alia pura & simplex, & indeterminata. Negatiua iuris est,cum dicitur.non pōt esse procurator vt ff.de ꝓcura.mutus.§.exemplo. Vel testis ff.de testibus.l.j.Vel matrimonium contrahere.j.de spon, cum apud,& hæc probari debet, vt in proximis iuribus. Et est duplex ratio. Vna,quia omnia videtur concessa vt s.de consti.nam concupiscentiam.& j.de of. archipresc.c.ij.§.si eps.Secunda,quia cum ius certum & terminatum sit,videor allegare aliquod ius,quod hoc prohibet.ergo probē, vt.ff.de proba.ab ea parte.Negatiua qualitatis,vt si dico.non es bonus,non es soluendo,& hæc similiter probanda est,quia ius præsumitur contra negantem,vt j. de seru. in ordi.fa.c.vnico.& de præsump.dudum,& ff.de priuil.cre.si creditores.in fi.hoc si cōstant, ꝙ aliquando soluendo fuit. Alioquin contra. cum nudi in hoc seculo veniamus.& sic solue contrarium.C.de proba ex ꝑsona.& de diuiden. tu.l.j. & quia quod.semel est verum,semper præsumitur verum, vt, C, de proba. siue possidentis.vnde in dubio isto est probatio facienda, vt.ff.qui satisda.co.si vero.§.j.Negatiua facti prægnans,vt si dico non sponte renunciaui.nam habet in ventre filiam, ꝙ coacte,& ideo hæc filia implicata est probanda,vt, j.de renun.super hoc.& quod me.cā.c j.§.vlti. Negatiua facti terminata, vt si nego interfecisse hominem Parisijs die martis proximo preterita.& hęc probatur propter limitationem diei,& loci adiunctam. nam si probem, ꝙ eram Romæ die illa, bene sequitur, ꝙ non interfeci Parisiis hominem eadem die vt negaui,sic.j.de testi.ex tenore.§.verum.& C.de committen. stip. optimam, & Insti.de inut. sti.§.item verborum.& ff.de eo quod certo loco,non vtiq;.§.si quis ita.Excipe magistrum.P.Baalardi, qui in vigilia natiuitatis domini primam lectionem in vrbe legit, & tertiam Parisijs sicut fertur, Item beatum Arigium Vapicen.episcopum, qui sicut in vita eiusdem legitur,cum papa quidam cum muliere peccasset in vigilia cęnę dñi,vt ei nūciaret nec crisma conficeret, fecit se de Vapico vsque Romam eadem nocte deportari per dyabolum , qui rationem reddens aliis super hoc se iactabat,Item quando dicitur,ꝙ personæ non sunt in primo gradu positæ,sed secundo,vt j.de testi.series.Negatiua autem facti pura,& simplex,& indeterminata , vt si dico non interfeci hominem nihil adiiciendo,vel non consensisse,hæc nuquam ꝓbatur regulariter.vt hic,quia non est directa probatio,vt j.de probatio.quoniam.sed & inuenio, ꝙ hæc probatur modo mirabili. Nam si dicatur.capitulum non consensit,hæc probatur hoc modo, quia quotiescunque fuit inter ipsos super negotio de quo queritur in communi tractatus habitus,maior pars capituli reclamabat,vt j. de prob.tertio. & de testibus.tam literis.§.fi. & j.de de his,quæ fi.a præla.ca noscitur.Item si dicatur , ꝙ clausula non fuit apposita in literis de conscientia iudicis.nam super hoc statur testimonio eorundem,vt j.de exces.præla.inter dilectos.§ preterea.& s.de rescriptis.olim ,quod est generaliter,quandocunque quæritur de alicuius conscientia obseruandum,quæ non nisi per sacramentum illius de quo quæritur probari potest , vt patet in eo,quod legitur & no.j.de homicidio.significasti.j.§.fi.Item probatur si dicatur sententia non rite lata,vt j.de sen.& re iudi.lator. & c.consanguinei.Et est ratio,quia præsumitur pro sententia,vt j.
25 §.seq.& hæc præcedit.Nunquid ergo est negatiua † positio admit
b tenda?[b] soui semper,ꝙ sic.Et facit pro hoc mirabiliter,quod præmisi,quia vt ex præmissis patet, quinque modis tantum dicitur negatiua,& quilibet comprobatur. Item probatio confessionis omnibus aliis præualet , vt patet. C.de transac.l.v.Multi tamen contrarium notauerunt,sed expresse est hodie , ꝙ responderi debet. in auth,d.n,extra de confes.statuimus.lib.vj.Qua aliis iurib9 non insisto.Propter hoc etiam apparet, ꝙ expositio , quam aliis faciunt in precedenti verbo per rerum naturam , non est omnimode comprobanda.[Cum & si]versi.i.quamuis.[Quilibet.]Ex
26 hoc loco † videtur,ꝙ nō capitulum,[c]sed singuli de capitulo sunt
c citandi, quod verum est, vbi dubium est quæ pars sit capitulum, secundum d.n.vel vbi conuocari non potest , vel conuocatum inueniri,tunc enim citandum est capitulum ex quo reperitur,& haberi potest,vbi vero nō patet aditus, faciat homo quod potest: citetur ergo publice in ecclesia,secundum quod not.in sequenti gl.citentur & singuli,non tanquam singuli & priuati,sed tanquā illi qui sunt de capitulo,& qui vna cum alis faciunt capitulum, Alioquin citatio non valeret:quia causa capituli non est singulorum,nec econtra,vt no.in sequenti.gl.[Singulares]vnde nihil prodesset,vt j eodem,cū dilectus.§.nos vero.versi. & si tres simul. quia si dicat de concanonico,ꝙ non fuit citatus,debet subaudiri ri.ꝙ ipse sciat,vt j.de pur.cano.c.quoties,in fin.& c.constitutus,& in Auth,de here.& falci.§.si vero absunt.alias incipit,hinc vobis, alias,sancimus igitur ibi,& in nullo conscios esse factæ ab hære de malignitatis,colla.j. Alioquin si nihil subaudias , incurret anceps periurium,vt ff.de in litem iuran.videamus, & rerum amo, Marcellus.secundum Lau, Sed nonne capitulum erit excusatū si quilibet de capiulo iuret se non fuisse citatum ? videtur, quod
27 sic,argumen,j.de probatio.tertio.nam & † ibi negatiua per iuramentum probatur,vt ff.de iureiu.l.iii,§.quæcunque. & nota.j. de pur.cano.accedens.& de sponsa.iuuenis. Dic contra , quia causa
28 † vniuersitatis non est singulorū,nec econtra,vt xii,q,ij.qui manumittitur.alias est,§,& ff.quod cuiusque vniuer.sicut municipii.§. si quis,& quia in communi nō singulariter sunt citandi. ad hoc, j,eodem,in Genesi. Quid ergo si non potest haberi capitulum, quia quilibet se abscondit?Rn.citetur prælatus, vel caput capituli nomine ipsius coram testibus.ad hoc.s de postula.præla.c.j. § ij, xliiii.distin.commessationes.in fi,j.de simo,veniens.Inst. de iure na.§.senatusconsultum.& ff.de condi,& demon.municipibus,& argumen.in his,quæ no.s,de rescriptis.edoceri.& j.de procuratio c.vlti.Quid si non potest haberi copia?Rn.legat citans publice in claustro,ecclesiæ vel capituli , & dimittat literas in altari,& si nō potest intrare in platea, & si nec in platea , extra locum quanto propinquius poterit.ad hoc.j.de dolo & contuma.causam quæ, & c. vlti.& de eo, qui mit.in pos.c.vlti. & de appellatio.si iustus metus.& de cleri.non residen.ex tuæ.Significetur etiam amicis parochianis,& vicinis,an forte inueniretur aliquis qui defenderet,xvj.q.vii,filijs.j.de rebus eccle.non alie,si quis præsbyterorum, ad fi.ff.ex quibus cau.ma,l.ergo,& de lib.agnos.l.j.& de damno in fe.l.iii.§.prætor.Citentur & in hoc casu canonici singuli, qui haberi potuerunt,vel audiri. sicut no.in præceden.glo.Sed nunquid si capitulum sic citatum excommunicatum fuerit, vel suspensum,ligantur ignorantes? Videtur,ꝙ non. argumen. ff. si quis ius dicen.non obtem.l j,§.si procurator,Iudicio meo tenentur omnes,ex quo publice sententia lata est,vt s.de postula.præla.c.j. §.ii. nec potest allegari ignorantia.argu,optimum. j. de clan.despon. cum inhibitio.§.si quis vero. Aliud si occulta esset citatio , & excommunicato.vt apparet ex his,quæ no.j.de procu.c.vlti.Hodie
29 tamen † prohibetur ferri sententia talis in vniuersitatem vel col
d legium,[d]sed in eos dumtaxat, qui peccauerunt ferenda est. Ergo quod præmissum est,locum habet,quando non capitulum ,sed singuli de capitulo sunt excommunicati,quod dic,vt le.& no.ex
30 tra d.n.de sen.excom,Romana §,fi.Sententia † vero interdicti rite fertur in vniuersitatem , quæ pro delicto alieno ferri potest j. de spon.non est vobis.[Ad ipsum quoque]ver.Hic innuit,ꝙ fuerunt citati.[Secure]bene dicit.nam aliter non tenetur venire.sed potest appellare,vt j.vt li.non contest.accedens.ij.& de ap.ex parte.Et ideo quia secure poterat mitti procurator, imputatur:quia non misit procuratorem,ex quo nuncium miserat.sic,s. c. prox. rn.j.ad fi.& j.de ap.constitutus.Hoc tamen intelligas in magnis causis,qñ principalis potest secure accedere. quia nec cogitur in magnis causis procuratorem constituere,vt j.de procura.querelam.Mittat ergo excusatorem,alias tenebit sententia excommunicationis in eum lata,vt j.de app.si duobus,secundum T. quod dic,vt no.j.de dol.& contu.cum dilecti.§.præterea.& preceden. Hodie etiam non potest delegatus partem personaliter citare,nisi sicut habetur extra d.n de iudi.iuris.lib.vj,[Nuncium.]sic non auditur simplex nūcius,ar,j.de ꝑc.c.j.& de do.& ꝯtu.c.cū dilecti, Quod verum est quoad agendum vel defendendum, vt no.j.e. in causis,§,j.Secus quo ad excusandum vel ad nunciandum, vt j. de ap.cum parati.& Inst.per quas personas,no.ac.§.j.& ff. depositi.l.j.§.si te rogauero.& j.de of.deleg.prudentiam. ¶Nos igitur] iiij.pars.motus iudicis,& processus cōfirmatio.[Et si]i. quamuis. [Propter authoritatem.]vt j.de resti.spo. cum ad sedem. in fi.de hoc dic,vt no.s.§.prox.super verbo,præsumitur.[Illi tamē]. ver. [Quod]i.quia.[Aduersarii]s.postulatus,& postulātes. [Ex trib9.] quę fuerunt præsumptio,contemptus,& blasphemia , vt in antiqua,de qua hoc pessime decisum fuit.Præsumptio dico , quia in temporalibus & spiritualibus ministrantem admittebant. Contemptus.quia papa inhibuerant eis,ne sibi parerent, nec eum reciperent.Balisphemia,quia infamantes cardinalem , quod pecunia corruptus fuit. De hoc mentiti sunt, & istæ sunt causæ in antiqua expressæ.secundum do.n. Similis inepta decisio.infra de iudæis.

ADDITIONES.

a ¶Probari debeat. Adde negatiua an & quādo & quomodo potest probari.Panor.hic.in v.& vj.colum.Aliquid per Io. de Ana. in c.ij.de calum.& per Specul.ti.de teste.s.v.ver.hoc quoque.& per Bar.in l.de ætate.ff.de mino.& in l.nec codicillos.C.de codicil.

b ¶Negatiua positio admittenda Adde Spe.ti.de posito.§.7.ver.8.& Bar.in l.quiuiam in iure.in prin.ff de donat.

c ¶Capitulum.Vniuersitas seu collegium qualiter citari debeat.adde do. Ab.hic in pe. col.& Ang.consi.cxcvj.

d ¶Vel collegium.Adde Do.Ab.hic in pe.col.Fran.Are.concil.164.

iudæis.ad liberandam.cum suis concor.Intelligas autem, ꝙ hæc remanserunt in registro.Nam in antiqua compilatione hæc nō ita plene specialiter exprimuntur.Alii dicunt ex tribus .s.quia locum tutum assignare nolunt,quia epm non licentiatum receperunt,quia appellationi non detulerunt.s.rn.j.Sed sm T.tertia est quia citati non venerunt.s.prox.§.Dicas cum papa:quia sibi credendum est in hoc casu.[Quinetiam.]ver.[Quin]i.certe plus dico tibi,quia etiam si electores &c. [Partis.]s. archiepi.[Pariter.]i. simul.sm Lau.qui dixit tunc demum deuolui potestatem eligēdi a capitulo ad papam,vel proximum superiorem,vt s.eo. cum in cunctis.§.pen. cum simul omnes delinquunt.ceterum si vna pars hodie peccet,& alia cras,semper a parte delinquente deuoluitur ad non delinquentem.ad hoc induxit.j.e.cum Vintonien-
31 sis.sed hoc videtur mirabile,vt propter † vitium posteriorum purgetur vitium priorum,ar.ff.de dolo.l.j.vnde dic cum T. ꝙ siue simul,siue separatim delinquunt,semper defertur potestas ad superiorem,ex quo omnes deliquerunt,vt & probatur.s.e.cum in cūctis.§.fi.nam & hic separatim peccauerunt. & hæc dictio pariter non denotat identitatem tpis,sed delicti.vnde expone pariter.i. pari modo,siue pari delicto.Nec obstat.ca. cum Vintoniē. vt ibi no.[Vt]subaudi.sic delinquendo.[Iniuria.]s.eo.considerauimus contra.Sed dic,ꝙ hic prima electio non valuit propter delictum tam electi, quam eligentium , qui cum sine licentia receperunt. In contrarium vero propter vitiosum electionis processum.ad hoc.s.de postu.præla.gratum.& s.eo.dudum.Vel ibi erat scandalum,hic non.Vel quod verius est dic,ꝙ hic primo eligentes vocē habuerunt funestam , vnde nullatenus audiri debent adeo se indignos reddiderunt:nam sicut dicit papa huic plus innititur rationi,vt s.e.ver.illi tamē plus innitimur. sed neq; ipsi legi subiacet,vnde potest accipere quem vult,ex quo ad ipsum potestas extitit deuoluta.sic.s.de postu.præla.bonæ.ij.§.vlt.Scripsit tamē hic d.n.ꝙ appellatio,quæ præcessit postulationem Vuarmacien.reddidit postulationem nullam,& peccatum postulantium transtulit ad alios potestatem eligendi.non enim erat perfecta postula-
32 tio quousq; fuisset superiori præsentata. tū quia qui † postulatur, debet ab aliquo postulari:tum quia interim possunt variare postulantes.s.ti.j.bonæ.ij.§.nec nocebat.sed & propter ea, quæ facta sunt in medio.s.quia transiuit , & administrauit eps,nulla redditur postulatio ipso iure,vt s.in prin.decr.Et quia canonici medio tempore ipsum receperunt indignum,& indigne,priuati fuerūt iure eligendi.Nec obstat si dicas , ꝙ electio facta fuit antequam postulantes peccassent.& sic videtur,ꝙ electio non tenuerit,quia a principio postulationis quousque superiori præsentetur , vnus actus intelligitur.i.vna postulatio, & vnus contextus , & ideo in quacunq; parte illius contextus peccauerunt postulantes , inesse videtur,vt ff.si cer.pe.lecta.& sic potestas eligendi ad alios fuit deuoluta.sm d.n.Dic,vt præmisimus in prima parte huius gl. & j. e.auditis.vbi hæc materia plenius expeditur.[Pastorem.] Multo fortius hoc facere possumus,cum electores archiepi non reddiderint se indignos.[Super his vero.]ver.[Cassationem] Cassatur ergo postulatio,vt hic.& s.eo.c.§.j.ver.vnde ipse.Sicut ergo cassatur,quādo est minus canonica,sic ꝯtraria ratione est,si fuerit canonica confirmanda.quod dic,vt plene no.s.eo. cum monasterium.[Electionem.]Non est vera litera hic posita,nec potest tolerari,imo vera litera registri hæc est. Et electionem memorati archiepi diximus.subaudi,quondam confirmandam.& ne quid &c.& pallium ei concedendum,licet autem & j.Districte præcipimus quatenus eidem archiepo debitam exhibeatis reuerentiā, & honorem sm d.n.vel potest dici electionem , per consequens & confirmationem & consecrationem , sicut in cōuerso casu.s. e.qualiter.ad hoc.j.de offi.deleg.coram.in fi.& de renun. veniēs. in fi.& de accu.ad petitionem Galteri.§.vlt. Et intelligas, ꝙ hoc est ex gratia,non enim potest eligi archiepiscopus,nisi in postulādum.quod dic,vt no.s.e.cum nobis olim.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex a quo est appellatum,si succedat in locum illus,ad quem est appellatū vnum possit de causa cognoscere.*
2 *Remoueri vt quis possit a iudicio ob crimen,requiritur accusatio , vel denunciatio,vel inquisitio.*
3 *Negligens in iudicando remouetur.*
4 *Actiones duæ in eodem libello simul proponi possunt.& nu.8.*
5 *Contraria dicens in eodem libello audiendus non est.*
6 *Actionum distinctio.*
7 *Prouerbium ad talem morsellum talem cultellum, nec canis ad lupum , nec lupus ad canem,& nil arenarius arenareo.*
9 *Administrator legitimus dicitur quis interim,petita eius remotione.*
10 *Interdictum vnde vi competit pro iuribus & fructibus subtractis.*
11 *Officium iudicis pro actione proponitur.*
12 *Possessio quomodo & quanto tempore amittatur & perdatur.*
13 *Possessio solo animo quando retinetur.*
14 *Spolari iuribus incorporalibus,quomodo quis dicatur.*
15 *Spoliatio non fit sine dolo.*
16 *Nemo violentiam inferre debet,quantumcunque potens sit.*
17 *Consilarius tenetur actione furti,& de seruo corrupto.*
18 *Interdictum vnde vi,spoliato competit infra annum.& nu.22.*
19 *Possessio iuris decimarum est quasi spiritualis.*
20 *Capitulum comprahenditur sub electione,vbi de ea habetur tractatus.*
21 *Possessio vel quasi acquiri non potest neque amitti sine animo.*
23 *Interdictum atrocitatem requirit.*
24 *Incorporalia non possidētur,nec vsucapiuntur,sed quasi possidentur.*
25 *Res inter alios acta aliis præiudicare non potest.*
26 *Conductor pendente iudicio pensionem soluere debet.*
27 *Petitio sæpe per sententiam suppletur,& econtra.*

CAP. XXIIII.

Querelam. Iudex & noīa partium.[Ecclesiæ sancti Vitalis]ꝯ.j.e.coram.solue,vt ibi.[Cuius]s.ecclesię sanctæ Agatæ.[Gubernator]ar. pro pluralitate beneficiorum quod dic,vt no.j.de pb. de multa.Itē ar.ꝙ gubernatori ꝯpetit actio.dic,vt no.s. de rescrip. edoceri.& j.de rest.spo.olim.j.[Sancti Saluatoris]s.de Termis, vt j.[Ipsa]s.sancti Saluatoris.[Minori officio.]ar.ad qōnem dnica-
a lē,ꝙ si ille,a quo [a]appellatur † succedat in locū illius, ad quem est
1 appellatū,forte ꝑ translationē vel alio mō,ꝙ nihilominus pōt de cā cognoscere.ad idē.j.de in integ.rest.tū ex literis.j.rn.ff.de iud.si is qui.ar.ꝯ.ff.de iud iudiciū.& l.Iulianus.Dicas,ꝙ delegare dēt. vt ff.de iur.om.iu.l.ꝑtor.& ar.s.de rescri.ab excōicato.iō Cælestinus delegauit in illa decre.tū ex literis.Nec ob.quod hic dicit. Vel qa princeps non subiacet legi.Vel quia hic nō fuerat appellatū. Vel quia superiorē non habet.s.eo.licet.in fi.¶Petebat]ij.pars.In qua ponitur libellus,in quo apparet quis.ꝯ quē.corā quo.quare. super quo litigatur,& tangitur hic in principio prima petitio.[Quā.]s. ecclesiā sancti Saluatoris.[Ecclesia]sancti Saluatoris.[Remoueri]No.agi posse ēt in modū actionis ad hoc,vt is, qui non hēt ius in ecclesia,remoueatur ab eadē,vt hic & s.de rescri.c.ij.& c. inter
2 cæteras.Vbi vero † ius hēt,sed ꝑꝑ crimen petitur remoueri,requiritur accusatio,vel inquisitio , vel denunciatio.j.de accu.super his. & c.qualiter.ij.Vnde sm do.n.in modū inquisitionis procedi dēt
3 j.e.cum dilecti.j.de iureiu.querelam.Sed & ꝑꝑ † crimen negligetiæ remouetur quis.j.de offi.custo.c.j.sm d.n.& adde, quod no.j. de confess.c.ij.j.de symo.licet Hely.§.j.ver.pe.[Pleno iure]sic.j.de priui.cum & plantare.§.in ecclesijs. Et sic q̄tū ad hunc articulū petitorio agebatur,sed nō p̄iudicat populo, qui non erat citatus, vt patet.j.e.§.nos igitur.in fi.qa res inter alios acta &c.vt le.& no. j.de re iud.c.pe.sm d.n.[Petens.]s.idē ęconomus.& hæc est secun
4 da petitio.Vnde habes,ꝙ duę † actiones simul proponi pn̄t in eo
b dē libello.[b] sicut j.de capel.mo.dilectus.& de cā pos.cū ecclesia. & c.se.ff.fa.er.hr̄des.§.de pluribus.& de act.emp.& ven.nō est nouū.sm Lau.imo vr̄,ꝙ necesse sit,vt ff.de iniur.ꝑtor edixit.§. si mihi plures.Sed ꝯ.ff.de tribu.act.ꝙ in hr̄dē.§.eligere.& dele.ij. cū filius.§.variis.Iōq; distingue,cū plures actiones ꝓponūtur ī eodē libello,aut circa idē,sed diuerso mō,aut ad idē & eodē mō,aut ad diuersa.Si circa idē,sed diuerso mō ꝓponēs seipsū excludit,si ꝯrię sint,vt C.de fur..l.j.& si seruus extero se emi mandauerit emēdū. l.vnica.& ij.q.vj.biduū.ante fi.ibi,illud rursus verendū est &c.j.de ap.solicitudinē.in fi.& de regula.sicut tenor.Si vero non sunt ꝯrię sed diuersę.puta,proponitur rei vendicatio,& interdictum vn̄ vi. circa eandē rē pn̄t simul intentari.Sed rei vēdicatio & interdictū vti pos.n̄ pn̄t,cū ꝯrię sint,vt j.de cā pos.& ꝓpr.pastoralis.qđ dic,vt ibi no.Sin aūt ad idē ꝯpetāt & eodē mō,vt qa ambę ad ꝓprietatē,
5 vel ambæ ad possessionem eiusdem rei,contraria † dicens audiēdus non est,vt s.dixi.& probatur j. de fide instru. imputari. & de purg.cano.cum dilectis.§.his igitur.Sed si diuersæ sunt,& proponens certus sit de iure suo,eligere tenetur,vt in legibus superioribus pro contrariis allegatis.salua æquitate iuris canonici.quod secundum T.plures causas admittit, vt in similibus supra signatis. &.s.de consue. cum dilectus. & j. de fide instru.inter dilectos.in prima pte.& de prescri.cum olim.& de inst.cum venissent.& de ver.sig.abbate.Vnde vis turbatiua,seu inquietatiua proponitur,vt j.de probatio.licet.§.vlti.vbi tamen est eadem actio,licet ex causis diuersis,vt ff.vti pos.si duo.§.ij.Hoc autem non simpliciter in-
6 telligas.Nam hic † distinguendum est inter reales actiones,& personales , vt dicam.j. de libel.obla.c.ij. & iii.Item inter generales, vniuersales.& speciales,vt dicam.j.de rest.spo.cum ad sedem.Itē inter spirituales & ciuiles.vt no.j.de iudi.dilecti. & c. examinata. Sed si proponens incertus sit propter defectum aduersarij , qui non vult respondere quo titulo possidet,ambæ possunt proponi, & accedit

ADDITIONES.

a ¶Si ille a quo est appellatum succedat in locum illius ad quem est appellatum vtrum possit de causa cognoscere.Et adde gl.primam hic. & gl.in §.tria.3.q.7.& in l.eos.C de vsur.& Spe.ti.de accu.§.nunc tractemus.in fi.& d.Ab.Panor.hic in gl.j.cuius est hæc apostil.

b ¶Duæ actiones proponi possunt simul in eodem libello. De materia cumulationis vide pulchre per Di.in c.nullus.de reg.iu.lib.vj.& per Bar.in l.edita actio.C.de e den.

7 & accedit †prouerbium. Ad talem morsellum, talem cultellum. Et nec canis ad lupum, nec lupus ad canem. & nil arenarius arenario &c. j̃.de excep.cum ecclesiasticæ.sic intelligitur.ff.quorum lega.l.j.§.quod autem. Alii vero intelligunt illud indistincte, vbicunque propones haber iustam causam incertitudinis. Nam ibi traditur hoc pro regula.vbi dicit,quoties ĩcertum est &c. Et hoc Rofredus approbat,ar.ff.de rei ven.quæ de tota.§.incertæ.& l. Marcellus.in fi.& si pars hære.peta.l.j.in fi. & depositi.l.i.§. si quis ar-
8 gẽtum. Quod admittat† maxime secundũ canones, qui sicut.s̃. nota. videntur admittere plẽs causas. Sed & secundum Legistas hoc sub distinctione fieri debet,& oportet,ꝙ ante sententiam eligat, per quam vult ius suum prosequi.ar.Insti.de act.§.curare. & xi.q.ii.graue.Sed & forte secundum canones his subtilitatis anfractibus non est locus.j̃.de iudi.dilecti. & de dolo & contu.c.j. arg. ff.mandati.si fideiussor.§.quædam. quia ex quacunq; causa obligatus sit quis quo ad periculum animæ, parum refert.argum.j̃. de resti.spo.sæpe. Vbi vero ad diuersa competunt,vt quia vna pro boue empto, alia pro asino commodato, possunt,& debent simul proponi,vt hic.& concor.s̃.allegatis.Sed & personalis actio & hypothecaria simul proponi possunt,vt in Auth. de fideiusso. §.sed neque colla.j. & de hac materia nota copiosius in summa de libel.obla. [Pensionem.]In hac secunda petitione proponitur possessorum tantum.& ideo nec petitorio præiudicat, vt patet.j̃.e.c.in fi.secundum d.n.[Debitam]quia si conuentum fuerat, & ad hoc inducebat patientiam longi temporis, vt j̃. quod
a dic,vt no j̃.de censi. peruenit.Sed nunquid [a] œconomus iste sibi ipsi videtur contrarius, qui illum Petrum petit remoueri ab ecclesia, & nihilominus ipsum sibi condemnari in debita pensione? Ita videtur: nam si remoueatur,& postea condemnetur, tanquam rector ecclesiæ non tenetur.ar.j̃.e.venerabilem.§.vlti.& ff. si quis caut.l.ij.rñ.j. Eadem quæstio potest moueri de emphyteuticario,qui cessauit in solutione canonis per bienniũ,vt j̃.de loca
9 to.c.potuit.Dic.ꝙ licet†petatur remoueri,est tamen interim administrator legitimus.viii.q.iiii.nonne.j̃.de iure patro. consultationibus.& sic reo accusato recte soluitur, vt ff.de solut.reo.sic & recte ab eodem peti potest,vt ff.de solu.sed nec illud.& possidens tributa soluit,vt ff.de vsufru.l.vsufructu relicto. & l. si pendentes. §.vlti.& ar.xvj.q.iiii.volumus.& j̃.vt lite pen.per totum. Nam cũ præterito tempore totum lucrũ habuerit recte, & onus amplecti debet.ff.de reg.iu.secundum naturam.C.de cad.tol.l. vnica.§. pro secundo.j̃.de pigno.ex literis.& de decimis pastoralis. secundum quosdam.Sol.in prima quæstione,quando petitur remoueri non ob hoc,ꝙ in solutione cessauerit,hoc admitto, in secunda,hoc reprobo.[Per priora iura restitui.]i.in statum percipiendi pensionem reduci,vt potest elici ex sententia, quæ super hoc fertur.j̃.e.c.§ fi.quæ secundum petitionem formanda est,vt legitur & no j̃.de ordi.cogni.cum dilectus. §. fi. Et est hic argumen.
10 ꝙ†interdictum vnde vi [b] pro fructibus,& iuribus subtractis com-
b petit,vt j̃.de causa pos.cum ecclesia.ff.de mor.infe.l.j.§.item si mihi.ff.de vi & vi.ar. l. iii. §. vnde vi. & §.pertinet.& §.qui vsum fructum.& ff.de serui.quoties.Sed contra.quia non datur nisi pro rebus soli.vel solo cohærentibus,vt ff.de vi & vi ar.l.j.§.ii.& iii.Solu. verum est directum,vtile tamen competit, vt in primis concordant.sed & datur condictio ex hac decre.& ex illa.j̃.de causa pos. cum ecclesia. Quid de aliis iuribus denegatis, de quibus nec decre.iste loquuntur expresse? Respon. dabitur saltem vtilis condictio ex eisdem,argumen.ff.de lege.neque leges. & l. non possunt. & s̃.de rescrip.inter cęteras.in fi. Vel etiam vtile interdictum maxime de his,quæ ad aduersarium peruenerunt.ff. de vi & vi arm.
11 l.si filiusfam.§.fi.& l.sequen. Vel officium iudicis†quod pro actione proponitur,vt legitur & notatur.j̃.de offi.iudi. c.ij. secundum d.n.[De nouo]Dicunt quidam,quód si quis de facto rem meam
12 per annum possidet,& per idem tempus petere † negligo, posses-
c sionem amitto, [c] argumen.ff.de damn.infecto. si finita.§.non autem.& §.cum tamen.j̃.vt lite non contesta.c.fi.§.in aliis. Alii dicunt,ꝙ per x.vel xx.annos.ff.de vsuca.sequitur.§.si viam.C.de pręscri.lon.temp.l.fi. Tu dicas hoc esse arbitrio iudicis relinquendũ. ar.ff.de iure delib.l.j.Vt tamen scias absurdum esse tantum tempus requiri in amissione possessionis.scilicet quantum requiritur in amissione proprietatis.secundum d.n. Quid si per vnum, vel per plures annos omitto ex causa petere pensionem, vel non intersum electioni, in qua ius habeo, nunquid hoc ipso possessio-
13 nem amitto? Non.quia solo† animo retinetur.C.de acqui. pos.licet.Si tamen petatur pensio,& denegetur, tunc amittitur, argu. C.de seruitu.l.ij.& tunc possum intentare interdictum,in quo veniet non solum pensio denegata, sed etiam præcedenti tempore non soluta,vt hic.Quid si his, qui est in possessione eligendi non admittatur ad eligendum? Respondeo aut est extraneus, aut canonicus,si sit canonicus, non amittit possessionem. Et est ratio, quia non tanquam singularis,sed tanquam vnus de capitulo ius quasi possidet eligendi. Vnde & si capitulum eligat sine ipso, per idem capitulum recipiet possessionem eligendi. Si vero est extraneus,qui forte de consuetudine,vel alio iure hanc quasi possessionem sibi vendicat,hoc ipso,quód non admittitur, ipsam amittit, nec videtur habere animum retinendi, si electum ab aliis in dignitate sua sic pacifice agere patiatur. Potest tamen intentare interdictum, vel condictionem vtilem,vt s̃.nota.sic.j̃.eodem.scriptum.& c.Cumana.& j̃.de cau.pos.cum ecclesia.& c. cum olim. secundum do.no.Idem videtur & de canonico,si de canonicatu quæstio referatur.quod dic vt legitur,& notatur.j̃. eodem. in Genesi.& de præben.dilecto.[Subtractam.]hoc respicit pensionem.
14 †Dicitur ergo aliquis spoliari iuribus incorporalibus, sicut pensionibus & similibus. quando quis semel constitutam & solutã pensionem,termino postea veniente,non soluit, nec in posterũ soluere intendit: ex quo de hoc certificatus est is,cui debetur pensio,vt hic.& de hoc no.s̃.eodem.in bonæ.ii.rñ. j. de censib.peruenit.Quid si vellet soluere,sed non potest? Respon.non videtur spoliare.arg.ff.si seruitus.ven.sicut.§.plane.j̃.de solu. Odoardus. Nec
15 enim fit spoliatio† sine dolo.ff.vi bo.rap.l.ij.§.doli mali. ff. de vi & vi ar.l.iii.§.hoc interdictum.Quid si ita potens est is, cui debetur pensio,ꝙ si vult potest distringere debitorem,nunquid dices spoliatum,si non distringit? Videtur, ꝙ sic. Nam amitto seruitutem & possessionem altius non tollendi.si sciens aduersarium ædificare hoc patiar.ff.si ser.ven.& si forte.§.i.in fi.& ff. de vsuca. non so-
16 lum.§.si dominus.Sed contra. quia quantumcunq; † potens sit aliquis,nullam violentiam inferre debet.ff.quod me.causa.extat. ff.de vi priua.l. pe. quod verius est. Quid si ante terminum petatur pensio,& pensionarius soluere renuit? Non dicetur dñs spoliatus.sm d.n.quinimo & si in iudicio hoc instanter peteret,in pœnam incideret plus petentis.quod dic,vt le.& no.j̃.de plus peti.c. vnico.Potest tñ agi non solũ ꝯ eũ qui subtraxit,sed ẽt ꝯ eum,qui subtractionem fieri mandauit,vel ratam habuit. ff. de vi & vi ar. l.i.§.deiecisse.& §.quoties.Quid si consuluit? Rñ. licet consiliarius
17 †teneatur actione furti,& de seruo corrupto sm quod leg.& traditur.ff.de fur.si quis seruo.Insti.de obli.quæ ex delic.nas.§.ope.& ff.de ser.cor.l.i §.sed vtrum. non credit tñ d.n. ꝙ teneatur interdicto vnde vi,vel condictione ex hac decre.quia hoc nullo iure cauetur,nisi forsan in defectum,vt ff.de eo per quem fac.est.l fi.& adde,quod no j̃.de homicidio.sicut dignum.§.qui vero. Sed nec ex mandato tenetur quis,nisi factum sequatur:quia non nisi spo
18 liato competit interdictum.ff.de vi & vi ar.l.j.rñ.j.Competit† autem infra annum,sed ꝯdictio perpetua est, cum personalis sit.C. de consti.pe.l.ij. Licet autem pro prohibitionibus,seu denegationibus dicant aliqui oriri interdictum vti possidetis. quasi potius videatur vis turbatiua.quam expulsiua.ar.ff.vti posside.l.j.§. ii.& iii. Melius tñ dr̃,ꝙ competat vnde vi ĩterdictũ,vt patet ff. de vi & vi ar.l.idꝰ.§.vnde vi interdictum. Quid si eps sine causę cognitione mandet alicui rustico,ꝙ non soluat plebano decimam, sed alij, cum tñ plebanus esset in quasi possessione? Rñ. tenetur epus interdicto.vel cõdictione, vel officio iudicis ad omne interesse plebani pecuniarium,vt no.s̃.de sepul.certificari.quãtum ad fructus
19 decimæ, ius.n.siue quasi possessio † iuris decimarum(cum quasi spiritualis sit)æstimari non posset,vt j̃.de rer.permu.c.fi. nunquid ergo plebanus sic priuabitur sua quasi possessione? Nõ, imo ad officium sui iudicis pertinet mandatum reuocare,& iniungere, vt plebano soluatur sicut prius.j̃.de resti.spo.conquerente.j̃ de censi.significauit. Alii ꝯ. cum nec nouũ possessorem sine causæ cognitione debeat spoliare.& de hoc no.j̃.de fil.pres.veniens.sed primum verius puto.si notorium sit.ar.j̃.de ap. solicitudinem ante fi.hoc autem certum est,ꝙ ꝯ nouũ possessorem competit vtilis condictio siue vtile interdictum. Dr̃ autẽ quis spoliari iure eligẽdi.si cum sit in quasi possessione,fiat electio sine ipso animo spoliandi.j̃.de cã pos.cũ ecclesia.multo fortius si de capitulo ad hoc vt sine ipso fiat electio.expellatur.Quid si eo expulso non eligãt? nõ põt agere ad restõnẽ quasi possessionis iuris eligendi, competit tñ offm iudicis,vt restituatur ad capl̃m, quo exiuit spoliatus
20 ff.de vi & vi ar.si plures.§.fi. Nam sub electione† comprehendit. capl̃m,vbi de ea habetur tractatus.j̃.e.c.j sed hoc non multũ placet.d.n.quia non vr̃ velle spoliare cũ possessioni capl̃i. Quid si eo taliter spoliatio elegerunt vnũ canonicũ,sed postea in electione secundi canonici, quæ occurrit, ipsum ad eligẽdum admittũt & sic spoliatus quasi possessionem suam recuperauit. Nunquid adhuc potest agere ad cassationem primę electionis,petendo restõnem officio iudicis? Rñ.sic.ff.de vi & vi ar.idẽ est.§.qui vsufructus.& l.j.§. illud.& §.si fundus a quo.& §.quod autẽ ait.& duob' §.sequen.& l.merito. Quid si eligant eo præsente & non vocato,

non

ADDITIONES.

a ¶Sed nunquid.Idem quærit glo.hic in verbo,petens.in ver.sed uidetur.
b Interdictum vnde vi competit pro iuribus,& fructibus subtractibus.Adde hic uer.sequentem.licet autem pro prohibitionibus &c.
c ¶Possessionem amitto. Possessio quomoto & quanto tẽpore amittatur. Adde an & quando tempore perdatur obliuione Dy.in reg.sine possessione.de reg.iu.lib.6.in prima oppo.& Bar.in l.si id quod in princ.& in l. cũ solum.ff de vsuca. Item an & quando perdatur solo animo.Bar.in l.j.§.nõ alii.ff.de ui & ui ar. Item quanta negligentia perdatur.Bar.in l.si de eo.§.j. ff.de acquir.pos.

non tamen fraudulenter.puta,quia credebant eum absentẽ, vel excommunicatum cum non esset. Nunquid amitteret possessionem? His quęstionibus,& omnibus similibus respõdeatis,ꝙ nũquam amittat possessionem quis,nisi aduersarius habeat voluntatem subtrahendi ei suum ius,vel spoliandi. & hoc ipsum sciat etiam spoliatus, scilicet ꝙ aduersarius hoc intendit. Nam sicut
21 † possessio, sic & quasi possessio acquiri non potest sine animo, vel amitti.ff.de acquir poss.quemadmodum. C.de acquir.possess. licet.sed hunc animum habere potest quàm cito aduersarius ei soluere denegat,vel eum venientem non admittit. ff. de acquir. poss.clam possidere.§.qui ad nundinas. Oportet autem eum qui agit probare se fuisse in possessione non vi,non clam,non precario sm quosdam.& de hoc no. s̃.ti.j.bonæ.ij respon.j. & se spoliatum,vt no.j̃.de restit.spo.ex parte.§.j.ver j.quod satis ex confessione aduersarij,vel ex factis præcedentibus, vel alijs circunstantijs
22 poterit apparere. Quid si dicat † aduersarius, ꝙ non animo spoliandi elegit,sed ex simplicitate,vel ignorantia? Respon. non potest peti restitutio,sed potest peti,ꝙ cassetur electio, quia non seruata forma ratione contemptus j̃.eo. ꝙ sicut. §. sinautem. Quid si quis cum armis prohibuit alicui, ne ingrederetur possessionẽ suam,quam non animo retinebat, vel ne perciperet fructus administrationis quam gerebat, vel fundi cuius vsum fructum habebat? Respon.competit interdictum.ff.de vi & vi ar.idem.§.vnde vi. Idem est,si quis discessit metu armatorum ad locum veniẽtium.ff.de vi & vi ar.l.j.§.idem Labeo. Si autem illuc non ibant, solo animo possessionẽ amisit. ff.de vsuc.non solum. §. si dominus.Sed armati venientes (qui nihil dolose egerunt) non tenentur.ff.de vi & vi ar.idem.§.si quis visis armatis. Veruntamen & si possessionem sic derelictam postea occuparent, potest dici,ꝙ tenentur actione in factum, vel vtili interdicto,quia propter vim, quam si exiẽs de possessione timuit, possessio vacua ad eos peruenit.ff.de vi & vi ar.l.j.ff.familiæ.& §.seq.sed si alius occupasset, licet postea deueniret ad eos,quorum metu exiuit, non competit ĩterdictum.ff.de vi & vi ar.l.j.§. quia me.sm.d.no. sed adhuc ius canonicum præstat suffragium contra tales,vt patet in eo, quod legitur.& no.j̃.de resti.spol.sæpe.Quid si quis non armis, sed verbo tantum prohibuit,ne quis ingrederetur possessionem suam? Respon.si prohibens erat talis, ꝙ probabiliter timeri poterat violentia, & post talem terrorem possessionem inuasit, infra annũ tenetur insolidum de eo, quod occasione dictæ prohibitionis ad
23 ad eum peruenit.alias non.Interdictum † enim atrocitatem requirit.ff.de vi & vi ar.l j.§.interdictum hoc.& § ad solam.sinautẽ esset in possessione, sed propter minas exiuit, nõ competit interdictum,sed quod metus cã.ff.quod me cau.metum.rñ.j.[¶ Prædictus vero] iij.pars.& litis contestatio. [Qui ipse] .s.Petrus prædictus.& no.hic qualiter contestetur lis.Sigillatim respondet pro positis in libello.sic.j̃.eo.dudum.§.tandem. [Cum hæc] .s.ecclesia sancti Saluatoris.[Ad illam].i.ecclesiã sanctæ Agathæ. [Nec aliquam.] Hic contestatur litem quo ad petitionem pensionis. [Pensionem.]Subaudi,neque subtraxit,vt apparet. j̃. §. fin.alias non esset sufficiens litis contestatio.[Sed ipse].s.Petrus presbyter. [Per electionem].i.repræsentationem.alias contra.s̃.eo.Ossius.& j̃.eo.Massana.sic improprie ponitur nominare, pro eligere.s̃.eo cum inter vniuersas. rñ.j. [Consuetudine.] Quæ dat ius eligen
a di, [a] vt no.s̃.c.prox.bonæ.ij.§.cæterum.in fi.& j̃.eo.Cumana.& j̃ de hijs quæ fi.a præla. ea noscitur. [Cui.] scilicet cardinali. [Suo titulo] .j̃.de ma.& obe.his quæ. [In spiritualibus.] Sub.& in temporalibus.nam & de ipsis diocesano ratio reddi debet.x.q.j.c.ij.& seq.nisi sint ecclesiæ religiosorum, de quarum temporalibus ratio non episcopo,sed monachis est reddenda.xvj.q.ii. c.ij. secundum do.no.quod dic, vt legitur & no.j̃.de priuil. cum & plantare.§.in ecclesiis.[Canonice.] Et ideo dicebat se non esse remouẽdum ¶ Nos igitur[.iiii.pars. Et sententia super petitorio remotionis Petri.[Auditis.] Sic.s̃.e.dudum.§.gestis.[Ab impetitione ęconomi.] Mar.dixit,ꝙ tunc procurator condemnandus est,nõ do
b minus, [b] quia ipse procurator litem contestatus est, vt hic fuit, ar.ff.de his qui no. in fa.furti. §.si quis. sed ibi subaudiendum est, maxime.alias dominus condemnabitur, vt.C.de sen. & interlo. om.iud.l.j. Ioan.contra. C.de procura. nihil arbitramur. & dicit semper procuratorem condemnandum,vt.ff.de nego.gest.liberto.§.fi.& de procur.qui proprio.in prin. & l.licet in popularibus. in fi.pro ipso.j̃.de censibus.olim.& de capel. mo.dilectus. tamen actio iudicati dabitur contra dominum,vt.ff.de re iudi.si se non obtulit. in prin.& isto respectu dicitur ferri in personam domini.j̃ de proba.licet.§.fi.vbi condemnatur commune Fauentinũ, non procurator. quod dic, vt ibi no. Alij tamen domini moderni consulunt,ꝙ vtrunque fiat.s.condemnetur procurator nomine domini,& ipse dominus per procuratorem, ne incidas in aliquem labyrinthum,ar.j̃.de præb.accedens. In spiritualibus autẽ causis & matrimonijs puto verba esse concipienda in personam principalis,vt d.cat iudex electionem factam de tali cõfirmo vel infirmo. Item Titium pronuncio maritum Seiæ. & nominet principalem,non procuratorem. Idem in criminalibus mixtis, vt.j̃.de procura.tuæ.& C.de iureiur.l.fi.secundum G. Vel dic Titium pronuncio maritum Seiæ, & nomine ipsius talem procuratorem quò ad matrimonium, de quo agebatur, condemno. j̃.de præben.accedens. præcipiendo districte,vt dictus Titius eidẽ Seiæ de cętero adhereat,vt vxori,& tam in lecto,quàm extra, maritali affectione pertractet.j̃.de spon.ex parte. & c.veniens.ii. in fi.
24 [Quasi possessionẽ.] Hoc ideo dicit, quia † incorporalia nõ possidentur, vnde nec vsucapiuntur, vt. ff.de acquir.rerum do.seruus qui.§.incorporales.quod verum est per se.alias contra. ff.de vsuc. si alieno.§.hoc iure.ergo quamuis possideri non possunt, vt.ff.de vsuc.l.iiij.§.si viam.tamen quasi possidentur,vt hic & j̃. de iudic. c.fi.& de fo.compet.conquestus. & j̃. de causa pos. cum ecclesia Sutrina.§.nos igitur.ad fi.& in fi. Nota,ꝙ agebatur possessorio tãtum,non petitorio.[Ipsum] .s.Petrum. [Ad illam] .i. ecclesiam sancti Saluatoris. [Super iure patronatus].s.proprietatis.Sed nunquid petitorium & possessorium deductum fuit in iudicium? Ita videtur per responsionem præsbyteri ibi, cum ad illam nullo iure pertineat.Quare ergo non fit condemnatio super iure patronatus.sicut.j̃.de cau.pos.cum ecclesia.& c.cũ super.& c.cum dile
25 ctus? Respon. quia populus non fuit in iudicio. vnde † res inter alios acta &c.vt j̃.de sen.& re iudi.cum super. & c.quamuis regulariter. secundum T. Potest & illud dici, ꝙ petitorium non fuit deductum in iudicium, vt no.s̃.super verbo, quasi possessionem. & ideo responsio non potest trahi ad petitorium,vt ar. j̃. de ordi. cog.cum dilectus. in fi. Vnde nedum populo, sed & ecclesijs reseruatur quæstio proprietatis,vt in fi.dicit. Nam quo ad illam petitionem non sufficit responsio. T. cũ ibi de iure populi nõ quæratur. Et nota,ꝙ si quis in quasi possessione repræsentandi sit, nõ remouetur ab eo præsentatus, licet postea in quęstione proprietatis succumbat,vt hic & j̃.de iure patro. cõsultationibus, sed per eum qui euicerit est iterum pręsentandus,vt per hoc adipiscatur quasi possessionem iuris sui,vt.j̃.de iure patr.si vero.& c.cum propter discordias. ¶ Quia vero] v.pars.In qua super possessorio pensionis pronunciatur. [Permulta tempora] j̃. de censi. peruenit. cõtra. Sol. illud in petitorio. hoc in possessorio. [In eundem sta-
26 tum.] Et de iure,quia debet conductor † pendente iudicio soluere pensionem. xvj.q.iiij. volumus. C.locati.si quis conductionis. j̃.vt lite pen.a memoria. Sed contra,quia potest colonus pensionem (nisi illam diu soluerit) pendente iudicio denegare,vt C.de agri.& cen.litibus.lib.x.So.Ibi agebat dominus petitorio, nõ possessorio. Vel bene volebat soluere colonus, sed dicebat, ꝙ ille, qui dederat ei rem ab initio, non erat dominus. & tunc fit sequestratio,nisi longo tempore soluisset,vt ibi dicitur. & est speciale secũdum Vincen.[Percipiendi],i.huius perceptionis.[Et ad solutionem pensionis.] Mirum videtur, ꝙ cum vnum tantum petitũ fuerit.s.restitutio pensionis subtractæ,vt patet.s̃.eo. §.i. in fi. Papa tamen condemnat hic in duobus.s.in restitutione iuris, & in restitutione pensionis.Respon. quando petijt pensionem sibi restitui, intelligitur restitutionem tantum iuris percipiendi pensiosionem petijsse. quod autem hic additur de solutione pecuniæ, non accidit pro eo quod principaliter petitum fuerit, sed ratione accessorij & naturæ interdicti vnde vi, in quo habetur ratio fructuum & omnis causę. ff.de vi & vi ar.l.j. §.ex die.sm. do.no. Tu dicas,ꝙ vtrumque petitum fuit.s.pensionis pecunia, vnde dixit petens pensionem.xvj.denariorum.Item restitutio iuris.vnde dixit sibi restitui de nouo subtractam.q.d. nedum pecuniam retentam,sed & quasi possessionem iuris de nouo subtractam sibi restitui petijt. & sic planum est,quod hic dicit, & sępe suppletur
27 † petitio per sententiam, & sententia per petitionem, vt legitur & no.j̃.de decimis.dudum. §. i. in fi. Illud autem quod dixit. d.n.de interdicto non prodest, quia nec hic fuit propositum interdictum. [Reducendam] .s.quo ad possessionem. [Proprietatis.] An sit debita pensio, an non. vel cui ecclesia sancti Saluatoris sit subiecta Lau. Vel etiam iurispatronatus. & hoc ideo quia quæstio proprietatis iuris patronatus non fuerat deducta in iudicium. & sic hæc saluatio fit ad cautelam. sic.s̃.eo.c.proxi. §.licet. Vel quia non liquebat iudici, cum nihil probatum esset. sed quod proxime dixi magis placet.

ADDITIONES.

a ¶Quæ dat ius eligendi. Idem gl.hic in uer.consuetudine. Adde do.Abb in dicta glo. qui refert multos tenuisse contrarium, & plene examinat hunc passum.
b ¶Non dominus. Adde glo. hic. & super ea do. Abba. optime discutientem subtilitates legales & æquitates canonicas.

SVMMARIVM.

1 *Eligentes indignum quando sunt priuati iure eligendi, & nu 8.*
2 *Legitimatus per Papam, vtrum dispensatus censeatur ad episcopatum.*
3 *Probatus semel, reprobari non potest.*
4 *Suspensi a canone eligere possunt sed non eligi.*
5 *Res de facili ad naturam suam reuertitur.*

6 Eligendi qui potestatem non habent possunt admitti ad eligendum aliquando.
7 Priuati possunt dare ius eligendi in electionibus.

CAP. XXV.

VM Vintonienſis. Vota eligentium in partes diuiſa, Et allegatio pro vna parte. ¶ Caſus. Vacante eccleſia Vintonien. archidyaconus cum ſequacibus Salubrien. decanum, qui illegitimus erat, ſcienter elegerunt, prior vero & complices præcentorem Linconien. elegerunt vno cõtextu. Papa vtranque caſſauit. Primam, quia de illegitimo. Secundã, quia per violentam impreſſionem fuerat attentata. Elapſis aliquot diebus pars prioris quoddam inſtrumentum ſignatum ſigillo capituli Vintonien. exibuit continens, ꝙ capitulum priori, & quibuſdam de fratribus eligẽdi in preſentia domini Papæ dederat poteſtatem, quod ſigillũ ab aduerſa parte extitit approbatum. ad interrogationem autẽ domini Papæ dixit pars prioris, ꝙ volebat admittere aduerſarios ad eligendum ſaluis exceptionibus ſibi competentibus contra ipſos. Sed licet ipſos admiſerint, & ſimul de electione facienda retractauerint, tamen non potuerunt aliquatenus concordare. & poſtea procede, ſicut ſequitur in ver. licet igitur &c. vſque in fi. ſecundum T. ſed ſecundum Io. & Vin & Iac. dictæ electionis ex interuallo factæ fuerunt. primo elegit archidyaconus, poſtea pars prioris vocauit archidyaconũ & ſuos. & dixit bñ videtis, ꝙ hominẽ illegitimũ elegiſtis. non eſt bona diſſentio, concordemus, & ſic tractauerunt ſimul de alia pſona. Sed cũ non poſſent concordare, prior & ſui alium c. præcentorem elegerunt. in alijs cum T. cõcordant. [Elegerũt.] Vno contextu. p̃m T. immo ex interuallo p̃m Io. [Et.j.] Sub hac deciſione latet veritas caſus, & quod placet poſſumus diuinare, & gratificare. Io. vel T. ſed & p̃m. d. n. prima electio † facta fuit per præſumptionem, quia. ſ. ſcienter elegerunt indignum. & ſecunda p impreſſionem, & ideo fuerunt caſſatæ. & ſic continetur in regiſtro. Nec mireris ſi ſecundi, qui per impreſſionem elegerunt, nõ fuerunt priuati ipſo iure poteſtate eligendi, quia nondum emanauerat conſtitutio. ſ. e. quiſquis. per quam tales hodie ſunt priuati. Poterãt tamen priuari per ſententiam, ſi Papæ placuiſſet, ſed non placuit, vt hic patet. p̃m. d. n. [Tractauerint]. ſ. in vrbe primis duabus electionibus caſſatis ſecundum T. Immo Vintonie. antequam præcentor Linconien. electus eſſet ſecundum Io. D. noſter ſcripſit hic, ꝙ iſtæ electionis caſſatæ fuerant, & poſtea canonici vtriuſque partis, qui erant in curia, cum haberent poteſtatem eligendi ab abſentibus, ſimul tractauerunt de electione facienda, ſed non potuerunt concordare. & hoc eſt, quod hic tangit, & ſic continentur in integra. p̃m. d. n. [Concordes]. ſ. de perſona eligenda, concordes tamen erant de electione facienda. vnde in hoc tractatu omnes interfuerunt, quare nõ poteſt excludi pars archidyaconi a tertia electione, quæ occurrit, vt in fi. dicit. [Infecto]. ſ. quòd ad concordiam, ſed pars prioris nihilominus elegit. ſecundum Io. immo ante elegerat. ſecundum T. [Et. hi]. ſ. prior, & complices. [Quia illi]. ſ. archidyaconus, & fautores ſui. [Elegerant]. ſ. ſcienter, vt apparet. j. quod dic, vt no. ſ. e. innotuit. §. parcentes. [Priuati.] Quare non poterant intereſſe electioni. [Maxime.] Ergo videbatur alia eſſe cauſa, ſed ſi & quæ fuit, ignoramus ſecundum T. Vel dic, vt no. p̃m. d. n. ſ. in deciſione. [Cauſa]. i. ratione. [Quod]. i. quia. [Concilium.] ſ. e. cum in cunctis. §. clerici. [Hac vice.] Bene allegabant, ſed male intelligebant, cum iſta vicis iã elapſa eſſet, vt dicit in fine. ¶ Illi vero] ij. pars, ſcilicet archidyaconus, & complices ſui. Et continet hæc ſecunda pars allegationem alterius partis. [Is]. ſ. decanus Salubrien.] [Fuiſſet.] Sic non allegabant ignorantiam, ſed potius videntur ſcientiam cõfiteri. [Promeruit.] Bona erat hæc allegatio, ſi eam probaſſent ſecundum T. Sed contra, quia ſi de legitima ætate ſit mentio. non de gratioſa, ſed de naturali intelligendum eſt, vt C. de his qui ve. æta. impe. l. fi. ſicut cum ſtipulamur in caſu mortis, non de ciuili, ſed naturali intelligitur. ff. de verbo. oblig. ab ea parte. §. in inſulam. ſecundum Goff. Dic † ꝙ ſi indulgentia de dignitate epiſcopali mentionem expreſſam faciebat, bene allegabatur, alias contra. j. tit. j. c. vlr. Et adde, quod no. de hac materia. j. de offi. deleg. ex parte. i. [Probaturos.] Sed non fuit neceſſe, quia ratio ſequẽs ſufficit, ſed non fuerant onerandi probatione ſuperflua. quod dic, vt no. ſ. e. bonæ. ij. §. contra. ¶ Nos igitur] iij. pars. & ſententia. [Quia iſti] ſcilicet prior & complices, ad quos erat electio deoluta. quare de iure ſuo alijs gratiam facere, & ipſos ad eligendũ admittere poterant. Secus ſi ad Papam eſſet deoluta poteſtas, tunc enim electio præſumpta ab alijs, non valet, ſecundum d. n. quod dic, vt legitur. & no. j. de ſup. ne. præ. c. penult. [Poſt primã] ſcilicet vno cõtextu factam. & ideo licet duæ perſonæ electæ fuerint, vna dicitur electio, ſecundum T. Immo poſt primã. i. primi tus factam, ſecundum Io. [Admiſerant]. ſ. in curia Romana ſecundum T. immo Vintonie. p̃m Io. [Illos]. ſ. archidyaconum, & fautores ſuos: quare ſemel probatos † non poterant reprobare, arg. ff. de nego. geſt. Pomponius. xxxij. q. v. horrendus. j. de proba. per tuas. ſicut nec valuit proteſtatio facta contrarium faciendo. quod dic, vt no. ſ. de conſti. cum M. Ferrarienſis. Et no. ꝙ ij, quis † ſuſpenſi a canone, eligere poſſunt, non tamen eligi. quod dic, vt no. j. c. per inquiſitionẽ. & c. ne pro defectu. [Secundam]. ſ. attentatam, non tamen factam, nec miteris, nam & non attentata tertia vocatur, vt j. e. ſequitur. p̃m T. Immo ſecundam. ſ. factã a præcentore ex interuallo p̃m Io. [Vna vice]. i. in prima electione, q̃ celebranda occurrit, & illa iam trãsfacta erat, vt no. ſ. [Priuatos]. ſ. ipſo iure, vt no. ſ. e. innotuit. in fi. [Celebrare.] Cũ haberet mandatum a capitulo, alias contra. ſ. eo. innotuit. in fi. [Iam non ſecũda.] Sic ſublata eſt proxima cã turpitudinis. ſic ff. de condi. ob tur. cãm. ſi ob turpem. Sed tertia reſpectu tractatus habiti in curia p̃m T. immo reſpectu ſecundæ ex interuallo apud Vintoniã de præcentore factæ p̃m Io. [Concurrebat.] Sic appellatur tertia electio illa, quæ concurrebat, nec fuerat attentata, ſed futura erat. & hoc facit pro. V. vt ſ. no. Et nota hic, ꝙ ex quo tractauerunt ſimul de electione, nõ poſſunt repelli archidyaconus & fautores, cum de cætero nõ ſit resintegra, ar. j. e. in cauſis. §. vlt. & ſic eſtar. ꝙ res † de facili ad naturam ſuam reuerritur. ff. de pac. ſi vnus. §. pactus. ver. ꝙ ſi non, vt tolleret. ſi no. ſ. e. de reſcrip. c. j. & j. de offi. deleg. ſuper quæſtionum. §. ſi vero duo. & de cenſi. cum venerabilis. ibi, nec intelligatur &c. ſed & contra. j. e. Cumana. §. fi. [Admittendos.] Sic innuit, ꝙ admitti poſſunt † ad eligendum etiam ij, qui poteſtatem non habent eligendi, nec propter hoc vitiatur proceſſus. Ar. cõtra. j. de offi. deleg. cum ſuper abbatia. Sol. Aliud in iudicijs, vbi priuatorum conſenſus non facit iudicem, vt j. de foro compet. ſignificaſti. Aliud in electionibus, in quibus priuati † poſſunt dare ius eligendi, vt no. j. eo. conſtitutis. Vel ſic. Ibi nõ credebat iudex ſe pronunciare poſſe ſine adiuncto, hic autem ſciebant ſe poſſe eligere ſine adiunctis: vnde eo ipſo, ꝙ admiſerunt, videntur iuri ſuo tacite renunciaſſe, ar. in his, quæ no. ſ. de conſtitut. cum acceſſiſſent. & j. de offi. deleg. gratum. Quid ergo ſi crederent ſe non poſſe eligere ſine adiunctis? forte tunc haberet locum contrarium. puta, ſi aliqui canonici eſſent excommunicati publice in remotis per delegatos iudices, & tamen canonici ignorarent, ar. ſ. e. cum inter R. ſeniorem. §. vlt. Alias autem etiã ij, qui in electione ius non habent, admittuntur, & requiruntur de gratia, vt ſ. de poſtul. præl. bonæ. ij. j. de cauſa poſſ. cum eccleſia. xxiij. diſt. in nomine domini. lxxix. diſt. c. i. Et no. hic, ꝙ cum diuiſim & ſeparatim peccant duæ partes, nunquam exit ius eligendi de capitulo, ſed ſemper ad partem non peccantem poteſtas deuoluitur a peccante, vt hic ſecundum Laur. Sed vnde no. hoc nõ video. nec enim hic dicit, ꝙ hæc poteſtas deuoluatur, ſed ꝙ vna cum alia admittatur. Vnde & ſi primum notem, non tamen ſecundum. vbi vero vno contextu, tunc ad ſuperiorem transfert, vt ſ. eo. bonæ. §. vlt. Si obijciatur, ꝙ ſecundum hoc in infinitũ electio protrahetur. Reſpõde, ꝙ huiuſmodi viciſſitudines in ſtatu rei menſes tantum modo locum habent. j. e. ne pro defectu. ſecundum Laur. Et eſt hoc ar. probabile ſecundum caſum Io. quẽ ſupra poſui, ſed adhuc reſponde, ꝙ primi ideo admittũtur, quia ipſorum vitium eſt purgatum, ſecundi vero non peccauerunt in eligendo indignam perſonam, ſed peccauerunt in forma, ideo non erant priuati, ſed priuandi, ſecundum ea, quæ no. ſ. e. innotuit. §. quis. & j. eo. bonæ. ij. & hæc reſponſio, cui innititur Papa in hac decre. omnem dubitationem tollit: nec. n. dicit, ꝙ ad archidyaconum poteſtas deuoluatur, ſed ꝙ ipſe vna cum alijs admittatur. Et hoc nõ ideo, quia electiones ſint factæ ex interuallo, ſed quia vitium ipſorum eſt purgatum. vnde miror de hac diſſentione, & huic intellectui adhære, quicquid præcedat, vel ſequatur. Alij dicunt, ꝙ ſecunda electio ideo caſſata fuit, quia per impreſſionem facta fuit, vt poſui in caſu, vel quia adminiſtrauit non confirmatus. ſ. eo. bonæ. Vel forte ſecundi elegerunt ignoranter indignum. nam ſi ſcienter, ad Papam deuolueretur poteſtas. Vel forte Papa voluit vtriſque gratiam facere, quod potuit. ſic. ſ. de poſtulat. prælat. bonæ. ij. §. cæterum. ſed & ſecundum intellectum. T. hæc oppoſitio fieri non poteſt, quia ſecundum: eum pariter deliquerunt.

SVMMARIVM.

1 *Vagandum non eſt in crimine, cum diſcrimine al'eno.*
2 *Confeſſio extra iudicialis facta quando præiudicat.*
3 *Recognitio debiti, præſcriptionem interrumpit.*
4 *Eligens contra conſcientiam, ædificat ad Gehennam.*
5 *Confeſſus pro conuincto habetur.*
6 *Infamiam facti incurrenti, portæ dignitatis claudi debent.*
7 *Confeſſione facta coram non ſuo iudice nemo punitur.*

CAP. XXVI.

PEr inquiſitionem. Simplex, vel furioſa aduerſus ſe facta confeſſio, ſi gratis facta foret. [Feciſtis]. ſ. tam in capite, q̃ in membris, vt. j. de accuſa. qualiter. j. in fin. [Super ſtatu epiſcopatus.] Hic fiebat inquiſitio ſuper ſtatu eccleſiæ. ſic. j. de accuſa. ad petitionem. & c. cum olim. in quo caſu etiã lite non conteſta. proceditur, vr. j. vt lit. non conteſt. quoniam. §. ſunt & alij. & de teſti. cum olim. Recipiũtur etiã teſtes, quales in eccle-

in eccleſia reperiuntur, etiam conſpiratores, ſaluo tamen illo, ꝙ non præiudicant illi, ꝰ quem conſpirauerant, licet in alijs eidẽ credatur, ſic intellige. j. de ſent. & re iudic. cum I. & A. §. fi. p̃m Io. [Cancellarius]. ſ. quondam, nunc tamen præpoſitus, vt j. innuit. ſed iniuſte, & ideo hoc dicit, ſi j. de tempo. or. dilectus. & ſic eſt vis in nominatione. quod dic, vt no. ſ. eo. bonæ. in prin. [Se ſciuiſſe.] Hoc ſufficiebat ad caſſationem epiſcopi, & ad electores hoc ſcienter reddendos culpabiles. j. q. j. nullus epiſcopus. C. de epiſ. & cler. ſi quenquam. ad hoc etiam ſufficit, quod ſequitur, de precibus amicorum, ſi pro indigno ſcienter fiant. j q. j. de ordinationibus, & c. ordinationes. p̃m. d. n. quod dic, vt no. j. de æta. & qual. tuam. [Amicos.] Secus ſi inimici, vt j. de ſimo. ſicut nobis. p̃m Laur. [Electionem]. ſ. ſecundam. Fuit. n. electus bis, vt j. innuit, in prima electione quidã reluctabantur, in ſecunda nullus, & in hoc concordat. d. n. [Colloquiũ.] Ideo remouendus. xl. diſt. multi. viij. q. i. in ſcripturis, quod dic, vt no. ſ. eo. qualiter. [Nominatim.]

1 Non enim in tanto † crimine vagandum erat cum diſcrimine alieno, vt. ff. de iniur. prætor. in prin. p̃m Gof. [Expreſſis.] In actis ipſius inquiſitionis. p̃m. d. n. [Eo iq;.]. ſ. canonicos. [Solicitaſſe.] Ideo ſuſpectus, ar. ff. de proc. quæ omnia. & j. de præb. cũ iam dudũ. i. q. vj. ſicut is. [Ipſum.]. ſ. Raymundũ. [Eligerent.]. ſ. ſecundo. & ſic fuit electus in ꝺcordia a corruptione, non ſanctò à ſpiritu procedente. [Seq;.] repete, pariter aſſeruit & audiſſe. De hoc dic,

2 vt no. ſ. de conſue. c. ij. [Eps.]. ſ. R. [Recognouit.] Talis † cõfeſſio,

2 maximè publice, licet extra ius facta p̃iudicat, ª vt j. de exceſ. præla, quàm ſit graue, & de collu. dere. crimina. xxij. q. v. hoc videtur.

3 Sic & recognitio † debiti præſcriptionem interrũpit, vt C. de præſcrip. xxx. an. cum notiſſimi. §. ſed & ſi quis debitorũ, & iij. q. ix §. de his. alias incipit. ſi debitũ. poſt. c. teſtes. p̃m Io. [Iuraſſe.] Neſciẽs

4 quid iurauerit, ſed tñ credens &c. ſic † quia elegit eũ ɔ conſcientiã, vnde ædificauit ad gehẽnã. xxviij. q. i. §. ex his. & ſ. tit. j. bonæ. ij. §. fi. [Et præſtitum.] Subaudi ideo, vt ibidem &c. [Et.]. ſ. aſſeruit. [Ipſe. met.] ſcilicet Maſcaron. [Ipſius.]. ſ. R. [Eius.]. ſ. R. [Detinebat.] Et male. quia ſicut non ſuo, ita nec alieno nomine fraudẽ facere debuit, vt. j. de pecul. cler, inquirendũ. [Ipſius.]. ſ. R. [Eius.] ſcilicet R. in quo commiſit furtum rem alienam inuito domino contractando. j. eo. dudum, tñ. j. p̃m. d. n. ¶ Cum igitur.] ſecũda pars. & pœnæ impoſitionis ratio. [Talem.] ſimoniacum, qui ante electionem intrauerat. viij. q. iij. c. j. & ij. & qui pactum fecerat. i. q. j. ordinationes. & q. ij. quampio. [Scienter.] Quia ab eo au diuit, & de ſolicitudine ſciunt, ſecus ſi ignorãter. quod dic, vt no. ſ. eo. innotuit. §. parcentes. [Beneficiis.] ſcilicet tenendis infra triẽnium ſ. eo. cum in cunctis. § clerici. vel etiam acquirendis, vt hic. & ſic in hoc æquiparatur ſuſpenſo ab officio. ſ. de conſue cũ dilectus. §. quia nobis. & non ſeruanti interdictum, vt ſ, de poſtu, præla. c. j. & excommunicato. vt j. de cler, ex, mi, poſtulaſtis. tamen talis ſuſpenſus de quo hic loquitur, cum a canone tantum ſit ſuſpenſus, eligere poteſt. quod ſic probo. Non priuatur niſi vna vice, licet per triennium ſuſpendatur, ſed infra triennium poſſet epiſcopus quater, vel pluries decedere, ergo talis ſuſpenſus poſſet quater, vel pluries eligere, alioquin non vna vice tantum, ſed pluribus priuaretur. Ad hoc. ſ. eo. c. proxi. & j. de cler. ex. mi. ſi celebrat. [Indignum.] Ad minus propter infamiam ortam. quod dic, vt no. ſ. eo. ſuper verbo, vitio perſonæ. & j. de accu. omnipotens. [Electo.] Sic præpoſitus eligitur de alieno gremio. quod dic, vt no. ſ. eod, cum inter canonicos, ſuper verbo, vltimo confirmetis. ¶ Quo circa.] iij. pars. & pœnalis tacta commiſſio. [Eundem.] ſcilicet Maſcaron. [Amouentes.] ſed cum actum fuerit de epiſcopo & epiſcopatu Toloſano, quare punitur ᵇ iſte Maſcaron, cũ ad

b hoc actum non ſit, ideo contra. j. de ordin. cog. cum dilectus. & de excep. denique. ff. de his qui no. infa. Lucius, & qui po. in pig. ha. Claudius. & res inter alios acta & c. vt j. de præb dilecto. in fin. So. hic fiebat generalis inquiſitio, vt ſ, expoſui. & ideo de ſtatu cu

5 iuslibet principaliter quæritur, & confeſſus † pro conuicto habetur, vt j. de confeſ. cum ſuper. & cum etiam in tali ſtatu promotus fuerit, in hoc erat ſtatus eccleſiæ reformandus. Potuit etiam priuari ex officio, ex quo contra ſe eſt confeſſus. arg. xxiiij, q. iij. ecce. & q. j. ſubdyaconus. & in Auth. de ſan. epiſ. §. ſi vero crimen. C. de libe. cau. iubemus. xj. q. j. ſtatuimus. j. q. vij. ſi quis omnem. xv. q. viij. ſi quis presbyter. l. diſt. de his vero. quinimmo confeſſio extra ius facta, ſufficit ad prꝛuandum, cum ſaltem ex hoc infa-

6 miam facti † incurrat, vnde portæ dignitatis ei claudi debent. C. de dign. l. iij. lib. xij. j. de teſti. licet ex quadam. §. j. in fi. Ad idem ij. q. j. multi. j. de proba. per tuas. ff. ad l. Aquil. ita vulneratus. §. fi. C. de non nume. pec. l. generaliter, ſecundum dominum noſtrum,

7 quod dic, vt j. de exceſ. præla. quam ſit graue. Propter † confeſſionem autem coram non ſuo iudice ᶜ factam non puniretur, ꝙ dic, vt le. & no. j. de iudi. ar ſi clerici. Sed contra propriam confeſſionem excuſationes admittuntur quandoque, vt patet in eo, quod le. & no. j. de accu. cum dilecti. §. j. & ij. Multo fortius contra probationes eſt audiendus, cum & teſtes & inſtrumenta valeant reprobari, & facilius auditur contra eas, quàm contra confeſſionem propriam, vt patet. j. de proba. per tuas. §. j. in fi. Cæ-

quæ deficiunt circa hanc materiam, collige in his, que no. j. de confeſ. cum ſuper. j. de excep. denique. Alij intelligunt, ꝙ contra iſtum Maſcaron iure ordinario ſit proceſſum, alias non priuaretur, niſi aliquis modus iuris ſeruatus eſſet. j. de accu. qualiter. ij. ſed quod præmiſimus, verius reputamus. Vbi vero crimẽ teſti in modum exceptionis obijcitur, vt in contrarijs poſitis. ſ. e. glo. in prin. nulla ordinaria pœna infligitur, ſed ſufficit, ꝙ a teſtimonio repellatur. [Illud.] ſcilicet illius præpoſituræ. ſed prius debet amoueri penitus, vt præmiſit, alias poſſeſſio facti obſtaret ſecundum quoſdam, vt j. de conceſ. præb. cum noſtris. & c. literas. ideo dixit. penitus, q. d, de iure, & de facto. De hoc dic, vt no. in d. c. cũ nñs.

ADDITIONES.

a ¶ Præiudicat. No. hic caſum in quo confeſsio extraiudicialis præiudicat. Adde an ex confeſſione extraiudiciali poſſit quis condemnari Bar. in l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reorum. Et generaliter quid operetur confeſſio extraiudicialis. & an faciat iudicium ad torturam per Bar. in l. quoniam. ff. de his qui no. infa. Et per Inno. in c. per inquiſitionem. de accu. & per eum in cap. quam ſit. de exceſſ. præla. & tex. & do. Ab. in c. olim. ſ. de reſcr.

b ¶ Quare punitur. Adde glo. hic.

c ¶ Non ſuo iudice. Adde confeſſio facta coram non ſuo iudice. vel incõ petente an noceat. Bar. in l. ſi. C. ſi a non competen. iu. & tex. & do. Abb. in c. at ſi clerici. infra de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo contra ius & contra bonos mores non eſt ſeruanda.*
2 *Profeſſio diſpar ſub eodem tecto non debet eſſe.*
3 *Inexpertus non debet præeſſe monachis.*
4 *Quod fiat non eſt conſiderandum ſed quod fieri debeat.*
5 *Legibus, & non exemplis eſt iudicandum.*
6 *Homines diuerſę profeſsionis in vno officio non ſociabis.*
7 *Secularis non poteſt eſſe canonicus in eccleſia regulari nec econtra.*
8 *Electio facta de non regulari, ad regularem eccleſiam non tenet.*
9 *Profeſſus tacitè quis dicatur, & quomodo debet profiteri. & infra quod tempus.*
10 *Regulares, regulam non ſeruantes, remouendi ſunt.*

CAP. XXVII.

VM cauſam. Bonum preſbyterum.] Ex vna parte. [Et brunum canonicum.] Ex parte altera [A maiori.] Debet iungi, & ſaniori. j. eo. coram. [Sicut dicitur.] Ideo aſſerebat preſbyter electionem ſuam confirmandam. [Et infra.] Hoc eſt, ſed Brunus dicebat eam infirmãdã, quia idẽ preſbyter profeſſus non fuerat. Preſbyter vero excuſabat ſe propter antiquam conſuetudinem p̃riam, tamen excuſatio ſua non admittitur, vt appa ret. [Quamuis aũt.] ii. pars, & dubitatio. [Per multa.] Itta conſuetudo erat ɔ ius, & ɔ bonos mores. xvi. q. j nemo. & c. preſbyteros.

1 xviij. q. ij. peruenit. & ideo † non ſeruanda. xij. diſt. illa. & ſ. de conſue ad noſtram. & c. cum venerabilis. p̃m. d. n. [Et longa tempora.] Hoc non valet. ſed eſt potius prælati negligentiæ imputandum, vt j. de teſta. quia ingrediẽtibus. Nec ſub † eodem recto debet eſſe diſpar profeſſio, vt xvj. q. j. presbyteros & q. vij. in nona. ar.

3 xij. q. ij. cognouimus. nec † inexpertus debet præeſſe monachis, vt xxiiij. diſt. quã eps. & xix. q. iij. monaſterijs. & accedit. ſ. eo. cum monaſterium, j. eo, cum ad noſtram. & c. officij. & c. cum in magiſtrum. [Et merito.] No. ꝙ licet contra ius commune ſit, & irrationabile, tamen quia per longa tempora in contrarium obtinuit, poteſt de pceſſu merito dubitari, vt hic innuit. ¶ Quia igitur.] iij. pars, & riſio. [Faciendũ.] No, non eſſe conſiderandum

4 † quid fiat, ſed quid fieri debeat, vt hic, & ff. de offi. præſi. ſed licet. quia nec Pariſijs fuiſſe, ſed laudabiliter ſtuduiſſe commendandũ eſt, vt xij. q. i. gloria epiſcopi. ad idem. xciij. diſt, legimus. ante fin.

5 ver. cæterum. & ver, diſcant. Sic nec † exemplis, ſed legibus iudicandum eſt, vt C. de ſen, & interlo. om. iudi. nemo. [Arandum]

6 i, homines † diuerſę profeſſionis in vno officio non ſociabis. ſic

7 exponitur. xvj. q. vij. in nona. Et eſt ar. † quia ſecularis non poteſt eſſe canonicus in eccleſia regulari, quia nec præbendarius, vt j. de ſtatu mona. ea quæ. §. præcipimus. de hoc no. j. de vita & hone. cler. Deus qui. multo minus videtur, ꝙ regularis in ſeculari poſſit fieri canonicus, ar. j. de reli. do. c. vlt. ar. in contrarium. j. de eccle. ædifi. ad audientiam, ſed illa continet indulgentiam ſpe-

a cialem. & accedit, quod no. j. de inſti, in eccleſia. [Irritetis[a].] Quia

8 ɔ ius eccleſiæ facta eſt. xviij. q. ij. abbatem. & c. quam ſit, nam † ad regularem eccleſiam electio de non regulari facta non tenet. j. eod, cum in magiſtrum. & cap. officij. contra quod non præſcribitur, vt hic patet. [Electionem.] ſcilicet factam de preſbytero bono. [Præſbyterum.] ſcilicet bonũ. [Clericos.] ſcilicet eiusdem eccleſię canonicos. [Non profeſſos.] Innuit, ꝙ quidam erant profeſſi, ideo dixit conſultationi veſtræ &c. [Profiteãtur.] Si & monaſterio placeat. nam & in optione ipſius eſt. ſecundũ

9 dominum noſtrum. Hoc puto † verum infra annum probationis

ADDITIO.

a ¶ Irritetis. Hodie eſt ipſo iure nulla. vt in c. nullus. eo. tit. lib. 6. niſi fieret electio ad eccleſiam cathedralem, etiam regularem vt ibi. & facit cle. j. eo. tit. Adde do. Abb. hic. in ver. item nota quod electio.

nis tantum: quod dic, vt le. & no. j̄. de reg. ad nostrãm. Elapso aūt
a anno cogetur monasterium professionem recipere, [a] nisi & iu-
stam causam prætenderet. receptus autem non cogitur profite-
ri præcise, sed expellitur, vt in seq. glo. Ratio diuersitatis est, quia
monasteria constructa sunt ad saluandas animas volentes regu-
las obseruare, & quia monasteria tanquam maiora magis delin
quunt, si suo tempore professionem non recipiant, ar. j̄. ti. j. inter
corporalia. §. fi. & habent personas singulares corrigere, non ecō-
tra, vnde & professos incorrigibiles possunt expellere. Paratos au
tem corrigi, reconciliare coguntur. quod dic, vt le. & no. j̄. de reg.
c. fi. Vbi ergo in aliquo religioso monasterio recipitur, & mora-
tur per annum quis tanquam frater, sed tamen non mutat habi
tum, & elapso anno paratus est profiteri & seruare regulam, cogi
tur monasterium ipsum recipere, nam ad hoc intrauit, vt salua-
ret animam suam. Si vero dicit, ꝙ nullo modo vult profiteri, nō
cogitur, sed libere permittitur abire, vt hic: quia nec tanquam fra
ter potest secularis in monasterio remanere. j̄. de sta. mo. c. fi. Vbi
vero in introitu mutauit habitum, & in ipso per annum mora-
b tur, cogitur profiteri, [b] & regulam seruare: alioquin si finaliter
incorrigibilis sit, omnino expelletur, vt hic patet, & in superiori-
bus iuribus, vt. j̄. de testa. c. j. & j̄. de relig. do. inter quatuor. & secū-
dum hoc intellige, quod le. & no. extra. d. n. de regula. is qui mo-
nasterium. lib. vj. & quod hic deest, supple per illa, quæ ibi legūtur
& no. [Dimittant.] Hodie ꝯ. nā si quis in habitu regulari p annū
steterit, cogitur profiteri, vt. j̄. de reg. ex parte. & c. statuimus. ſm
Gof. Sic innuit, ꝙ corrigitur. qđ non credo, nec d. n. hic dicit, ꝙ ste
tissent in habitu regulari, immo forte ꝯdōnē & regulā ecclesiæ
ignorabant, ideoque cōpellendi non sunt, vt ar. xxxij. q. j. integri-
10 tas. & xxij. q. iiij. §. vlt. Plus dico, ꝙ † & si regulares essent, & regulā
non seruarent, nec seruare vellent, ideo essent remouendi, & alij
substituendi, vt. j̄. ne cle. vel mo. relatū. & arg. j̄. de cler. non resi.
quia. & c. relatum, & in fine esset ecclesia saltem per seculares cle
ricos retinenda, vt. j̄. de relig. do. inter quatuor.

ADDITIONES.

a ¶ Professionem recipere. Hodie per annum deferens habitum nouitio-
rum patenter non distinctum ab habitu professorum intelligitur tacite
professus per cle. ij. de regula. Et dicit hic do. Ab. ꝙ tacite professus po-
test compelli per superiorem vt faciat professionem expressam. vide ra-
tiones suas. quod videtur contra id quod sequitur immediate.
b ¶ Cogitur profiteri, dic vt in cle. ii. de regu. hodie est decisum.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio dicitur potius quā electio si plures sunt electi, quia ecclesia non potest omnibus matrimonialiter consentire, sicut in matrimonio carnali.*
2 *Consensus sub conditione fieri non potest*
3 *Causæ spirituales in ecclesia sunt tractandæ.*
4 *Laici an electioni episcoporum interesse debeant.*
5 *Electio facta contra consuetudinem & priuilegium non ualet.*
6 *Iura spiritualia in non spirituales, & non consecratas personas non cadunt.*
7 *Clauis administrandi a confirmatore accipitur, & a consecratore ordinandi potestas.*
8 *Citatus non præsumitur quis nisi appareat.*
9 *Electione cassata cassantur omnia ex ea sequuta.*
10 *Electio quæ ab initio non valet ratihabitione confirmatur.*
11 *Electio facta aliquo contempto qui uocari debebat, an sit confirmanda. Et quid si mortui sunt contempti nu. seq.*
13 *Substituti videntur esse idem cum defunctis.*
14 *Celebrari an possit pluries in die, quòd non.*
15 *Consecratione in episcopi quæ requiruntur.*
16 *Missa est de substantia ordinationis.*
17 *Vnum diuidi non potest.*
18 *Episcopus extra prouinciam pallio vti non potest.*
19 *Ecclesia an sit reconcilianda ab episcopo, non episcopalibus sed tantum sacerdotalibus inducto.*
20 *Archiepiscopus in tota sua prouincia habet plenitudinem officij.*
21 *Aliquis facit aliquid, tanquam alius, aliquando.*
22 *Ecclesia episcopo commissa antē receptionem pallij dicitur uiduata.*
23 *Pena criminis purgatur per restitutionem.*
24 *Pena vitatur, si ante accusationem quis ab incestuosa coniunctione recedat.*
25 *Publicanus excusatur si ui arreptum, sponte restituat.*
26 *Suspensus est ipso iure qui obligat ecclesiam.*

CAP. XXVIII.

QVod sicut. Obijcitur, ꝙ electio post nomi-
nationem facta est. [Electione.]
Sic nominata allegādo. Vel. i. nominatione, vt sequi-
tur. Econtrario exponitur. s̄. e. cū inter vniuersas. [De
1 tribus.] scilicet personis. [Nominatio.] Cū plures † simul eligun-
tur, nō pōt dici proprie electio, sed noīatio, quia non pōt eccle-
sia oībus simul matrimonialiter ꝯsentire, vt vides in matrimo-
nio carnali. xxxi. q. i. quo virginibus. j̄. de diuor. gaudemus. §. quia
2 vero. nec † sub ꝯdōne ꝯsensus fieri pōt, vt no. s̄. eo. cū terra. §. fi. [Ni
hil iuris.] Sic. ij. q. vi. §. imperatores. in c. si quis appellat. sub. §. si ve-
ro is qui. & in §. si quis libellos. & §. nominationes. Et hoc intelli-
gas de noīatione habita in tractatu, & de nuda. secus de solēni. i.
de habita in scrutinio publicatione facta. Sic tolle ꝯ. j̄. e. publica-
to. Itē secus de habita in tractatu, & missa ad summū Pōtificē. qđ
dic, vt no. s̄. de postu. pl. bonæ. j. §. vlt. super verbo p electionē. Ter
tio mō dr̄ solēnis, prout no. j̄. e. §. j. [Armachana.] s. cathedrali,
nā forte noīationes alibi factæ fuerant. [Constitutiones canoni-
3 cas.] xxiij. dist. in noīe dñi. j̄. de app. qua fronte. & ēt causæ † spūa-
les in ecclesia sunt tractandæ, vt. ij. q. ij. pceptū. xxiij. q. viij. ꝯuenior.
ver. sed in consistorio &c. [Si fieri pōt.] Nā pp scandalū, vel pp
metū non pōt aliquoties, vt. s̄. eo. bonæ. rñ. j. lxxix. dist. si quis pe-
cunia. [In cathedrali.] De hoc dic, vt no. s̄. eo. cū terra. §. j. sup ver-
bo. in quo. ¶ Nec appellatio.] ij. pars. in qua obijcitur, ꝙ post ap-
pellationē est attentata. [Interposita.] s. a Rege, qui appellauit, ne
inimicus, vel sibi suspectus eligeretur ſm Ia. sed mihi vr̄, ꝙ appel-
latio talis teneret: ar. j̄. de iureiur. petitio. & in his, q̄ no. s̄. cum no
bis olim. j. rñ. super verbo, non tñ ꝯ. Vnde dic, ꝙ appellauit, ne eli-
gerent, quousque noīatum sibi repræsentassent in præiudiciū re-
giæ dignitatis, vt innuit. j̄. qđ reprobat. s̄. e. cū terra. [Simplex no-
minatio.] i. nuda, qualis fuit hic, vt. s̄. no. [Solēnis.] i. solēniter fa-
cta iuxta formā concilij. j̄. e. quia pp [Assensum.] Si voluerit, alias
si nihil rationabile proponat, nihilominus cōfirmari dēt, vt no.
s̄. e. cū terra. in fi. & ad hoc. s̄. e. Osius. & c. cū inter vniuersas. in fi.
& j̄. e. quisquis. & c. sacrosancta. nec in hoc cōsuetudo obstat, vt. j̄.
eo. Massana. priuilegiū tñ obstaret, vt no. j̄. de iu. pa. nobis fuit. §. j.
4 Quidā tñ dñt, ꝙ electioni † epōrum non debent laici interesse,
vt hic. & lxiij. dist. Adrianus. Electioni aūt aliorū prelatorum in-
tererunt, si hoc habēt de iurisdictione sua j̄. de iur. pa. nobis fuit,
quod non placet, nisi sicut ibi no. & in superioribus. Veruntñ ſm
d. n. mors prælati defuncti nunciari pōt principi, & eius assensus
a requiri [a] de alio eligendo, si hoc habet de consuetudine, vel priui
5 legio. Quod si ꝯ consuetudinē † vel priuilegiū fiat, electio est cas-
sanda. lxiij. di. perlectis. xviij. q. ij. abbatē. Eligere aūt non pñt laici,
6 nec interesse electioni. j̄. e. Massana. quia † iura spiritualia in non
spirituales, & non ꝯsecratas psonas non cadunt, vt j̄. de iud. c. ij. vn
de per ꝯsensum laici nō posset ꝯhi vinculū matrimoniale inter
prælatū siue canonicū, & ecclesiā. quod requiritur. s̄. eo. cū inter
canonicos. §. discretioni. Nec obstat. j̄. de conces. pb. c. fi. quia illud
fit p pntationē, quæ non est spūalis, sed spirituali annexa. j̄. de iu-
di. q̄ro. & tunc ēt non ꝯhitur vinculū per ꝯsensum laici nudum,
sed p ꝯsensum suū vestitū approbatione, seu authoritate epi. alias
.s. hoc vinculū ꝯhi non posset, vt patet in eo, qđ le. & no. j̄. de iure
pa. pastoralis. Nec ob. lxiij. di. Adrianus. & c. seq. quia illo tpe fa-
ciebant hoc imperatores vice Papæ, non sua, sed nec p electionē
& confirmationē imperatorū ꝯhebatur tunc vinculū, sed p ꝯse-
crationē tm̄, q per spirituales personas fiebat. ſm. d. n. Tu dic, ꝙ
illud operabatur priuilegiū sedis apostolicæ, qđ fuit postea reuo-
catū, vt patet. lxiij. di. §. verū. vnde possumus dicere, sicut alias dr̄,
q̄diu mos erat, fas erat. xxij. q. ii. §. itē opponitur. Hodie ēt ex inue
stitura regū datur ptās recipiendi vasallagia, & alia tēporalia, q̄ ta
men nec debet attingere quousque p spūalē iudicē fuerit confir
7 matus, vt patet. s̄. eo. qualiter. A confirmatore † ergo aperitur cla-
uis administrandi. a ꝯsecratore vero ptās ordinandi, vt patet. s̄. e.
suffraganeis. & c. nosti. [Faciant.] vt. s̄. e. cū terra. sed non est ꝯside
randū quid fiat, sed quid fieri debeat, vt. s̄. c. prox & de ꝯsue. c. vlt. &
j̄. de iudi. qualiter. ¶ Si aūt.] iij. pars, in qua obijcitur, ꝙ quibusdā
ꝯtēptis est pſumpta. [Si tñ sine periculo.] No. verbū, cuius menti
standū dico in vocatione canonicorū absentiū, vt no. s̄. e. cū in-
ter vniuersas. sup verbo, tā remoti. ar. j̄. eo. quia propter. & de sen.
excom. sacro. & quia sicut habetur hic a cōtrario sensu, non im-
ponetur necessitas citandi præsentibus, si periculum sit in mora.
& hoc dico arbitrarium, cum nec certa regula tradi possit. ar. j̄. de
transac. c. vlt. nam nec tempus trium mensium sine causa nimis
restringi debet, vt no. s̄. eo. cum nobis olim. super verbo, reuoca-
re. Vbi ergo non potest citari absens sine periculo vel venire, pos-
sunt præsentes eligere, sed & pōt vices committere impeditus. j̄.
eo. quia propter, §. vlt. ſm. d. n. [Siue nequiuerint.] scilicet ipsi vo-
cati. & cū hæc alternatio a iure sumatur, quodcunque istorū cō-
stiterit, præsentes procedere pñt. arg. s̄. de rescrip. inter cæteras, &
excusatur non veniens, ēt si possit, sed non vult interesse, secus in
iudice, vt no. s̄. de rescrip. sciscitatus. & j̄. de offi. deleg. prudentiam.
§. adijcimus sed in vtroque casu præsentes procedunt, vt ibi le. &
no. & videtur hic solui questio posita. s̄. eo. cum nobis olim. super
verbo, reuocare, sed hoc intellige, quando est prope finem trium
mensiū, vel qn̄ assignatur cā, quare terminus restringatur, vt ibi
no. [Accedere.] scilicet die assignata prope finē trium mensiū,
8 vel certa ex cā. [Constiterit.] Ergo pſumitur † citatus, [b] nisi probe
b tur ꝯriū. Sed dic, ꝙ hoc ꝯstat eo ipso, ꝙ ꝯriū non apparet, vt iiij. q.
vj. c. j.

ADDITIONES.

a ¶ Assensus requiri. Dic de hoc vt dixi remissiue. supra eo. cum terra. in
apostil. in uerbo. respicit regem.
b ¶ Citatus non præsumitur quis nisi appareat. uide glo. hic in uerbo. uo-
catos. cuæ ponit an nuncio dicenti se citasse credatur. Et si negat quis
se fuisse uocatum cui incumbat onus probandi.

vj. c. j. De hoc dic, vt no. s̄. eo. bonæ. §. contra. & j̄. de appel. cum pa
rati. De simili modo probandi habes. j̄. de his, quæ fi. a præla. ea
noscitur. [Infirmanda.] Non ergo est irrita. Quid si electus fuerit
interim consecratus? Respon. Nihilominus remouebitur de epi
10 scopatu: quia cassata † electione cassantur omnia, quæ ex ea sunt
secuta. s̄. eo. qualiter. in fi. Quamuis aūt conciliū prouinciale, vel
Metropolitanus de hoc possit cognoscere, non tñ diffinire. j̄. de
cler. non resi. ex tuæ. iij. q. vj. accusatus. ſm. d. n. Vel dic illa iura lo
cum habere, qn̄ eps canonice electus, & consecratus accusāt de
crimine. Vbi vero contēptus ius suum prosequitur, & probat ta-
lem quæstionem, pōt Metropolitanus examinare, & diffinire, &
cassare omnia, q̄ tali electione sunt secuta, vt hic. & s̄. no. Tutius
tñ dicā, vt in remotione consecrati de facto summū Pontificē
consulat, quamuis ēt de iure pronunciauerit, ne videatur specia-
le priuilegiū sedis apostolicæ vsurpare, vt patet in eo, qđ le. & no.
j̄. tit. j. c. j. [Consentire.] Sic patet ꝙ electio q̄ ab initio non valet,
p ratihabitionem cōfirmatur. sic xvj. q. j. qm̄. & j̄. de his, q̄ fi. a pla.
11 c. ii. & iij. Sed ꝯ. j̄. e. auditis. iō sic distingue. Cū quæritur, vtrū † ele-
ctio confirmanda sit? refert vtrum sit canonica & concors, &
tunc confirmanda est, vt s̄. e. postq̄. & j̄. e. nihil. Vel nec canonica,
nec concors, & tunc nec ratificari potest, nec confirmari debet,
sed potius irritari, vel irrita nunciari, vt s̄. de postu. pl. c. j. & ij. & c.
bonæ. ij. §. cæterū. & s̄. e. dudū. & c. cū Vintoniensis. & j̄. e. auditis.
Aut est canonica, sed non concors, & tunc est irritanda, quia cō
temptus vnus & c. vt. j̄. e. venerabilē. §. obiectioni. & c. bonæ. §. ele
ctione, nisi contēpus pro bono pacis velit ratificare, quod pōt, vt
hic, & in similib. s̄. eo. signatis. & j̄. de don. pastoralis. in fi. & de iu-
re pa. cura. & j̄. eo. ecclesia. ij. Quod si concors fuerit, sed nō cano
nica, tunc ratificari non pōt. nec confirmari debet, vt s̄. de postu.
pl. c. j. s̄. e. innotuit. nisi dñs Papa de plenitudine potestatis aliud fa
ceret, vt apparet in his, q̄ no. s̄. e innotuit. §. quamuis. & fit de hoc
alia distin. quæ tamen videtur similis. j̄. eo. in Genesi. super verbo,
12 nec ex singularibus. Quid si contempti mortui sint, [a] nunquid
a substitutorum consensus requiretur? Sic. si talis sit, qui succedat
in onere & honore, secus si simplex canonicus ſm Vin. vt no. j̄.
de offic. deleg. qm̄. & de offic. ordi. pastoralis. §. ꝑterea. & de testa.
relatum. ij. §. nomine. & c. requisisti. & §. vlt. Quid ergo vbi cano-
nicus contemptus mortuus est? De rigore iuris cassanda est ele-
ctio, quia initium spectatur, vt s̄. eo. dudū. & mortuus consentire
non potest. xxiij. dist. quorum. & ar. hic. Sed contra, quia hoc nō
est de substantia electionis. j̄. e. ecclesia. ij. §. denique. Porro ad cu-
ius instantiam irritaretur, idē videtur de illo, qui succedit in one-
re & honore, quia vox priorum conuentualium mortuorū non
computatur, immo non obstante morte ipsorum fit electio, vt
j̄. e. scriptum. §. & si partes, ibi. totque tunc temporis. Sed dic, ꝙ
aliud est vbi viuente prælato, & contempto fit electio, sicut su-
pra posui. Aliud quando prioratu vacante fit electio maioris di-
gnitatis, vt in contrario. Ratio, quia persona viuens vocari pōt,
non dignitas ipsa mortua, nec conuentus in voce succedit, ar. j̄.
ne sede vac. illa, & in mora vertitur periculum, vt. s̄. eo. cum inter
vniuersas. Quid si illi, qui consenserunt mortui sunt, & alii substi
tuti, nunquid sufficit, si contempti modo velint consentire? Di-
xit Io. Vulteranus, ꝙ non, quia non inueniunt consensus, quos
confirment. ar. ff. communi a præd. receptum. Vinc. contra, quia
initium spectatur, vt s̄. e. dudū. cui consentit Gof. quia substituti
13 † videntur esse idem cum defunctis. xvj. di. habeo. vij. q. j. denique.
ff. de iudi. proponebatur. Nec obstat lex cōtraria, receptum, quia
intelligenda est de successore particulari, puta, legatario vel simi
li, cuius persona non astringitur, secus enim esset in vniuersali. q
tenetur omnia onera hæreditaria supportare, sed nec aliquid fa-
cit quo ad electionem, quia ibi finis, in hac autem initium spe-
ctatur. Quid si primi electores resilire velint ab electione (contē
ptis nolentibus consentire) ad hoc, vt postea eligant cum cōtem
ptis? Videtur, ꝙ possint quasi de iure suo diffidant. s̄. eo. cū terra.
in fi. s̄. de postu. præla. bonæ. ij. lxiij. dist. quanto. Sed dic contra, vt
s̄. eo. cum inter canonicos. in fi. & ff. de serui. rust. pręd. per fundū.
& de op. lega. si tibi. §. vnius hominis. & j̄. e. in causis. secundum
Goff. cum enim contempto ius acquisitum sit, j̄. e. bonæ. in eius
præiudicium resilire non possunt. ar. ff. de condi. ca. da. si pecu-
niam. respon. j. Quid si lite pendente moriatur contemptus cano
nicus, vel ad aliam ecclesiam transeat? Respon. perit accusatio,
nec sententia dabitur, vt C. si reus vel acc. mor. fu. l. fi. Sed nūquid
prælatus, qui promotus est, alio contempto (& hoc bene nouit)
peccat mortaliter prælaturam retinendo? Non. nisi tunc demū
cum contemptus de iure suo agit. Tunc enim ex quo scit verita
tem, debet ipsam confiteri, nec vlteriùs litigare. ar. C. de iudi. rē
non nouam, Alioquin litigando contra conscientiam suam æ-
dificat ad gehennam. j̄. de præscrip. c. fi. Sed & quantumcunque
bonam fidem habeat, si contrariam reportat sententiam, necesse
habet aut parere, aut appellare, vt patet. j̄. de re iudi. ꝙ ad consulta
tionem. Sed nunquid minus canonice ordinatus hoc sciens te-
netur renunciare? Ita videtur, ar. lxij. distinc. c. fi. super quo fecit
hic dom. n. magnam glo. quam causa breuitatis omittimus. Si
autem vis scire in quibus casibus episcopus renunciare tenetur,
vide, quod no. j̄. de renun. nisi cum pridem. §. propter cōscientiā.
¶ Super eo.] iiij. pars, & obijcitur, quod electus in die consecratio
nis suæ acolitum ordinauit. [Angelicū.] scilicet gloria in excel-
sis Deo. [Postmodum.] scilicet post consecrationem. [Ipse.] sci-
licet Romanus Pontifex. [Ordines.] subaudi, & missam. ar. j̄. c. p-
xi. [Cæteri.] scilicet episcopi. [Concelebrant.] i. simul celebrant.
14 ergo † aliam missam non dicent, quia vna sufficit, vt j̄. de celebr.
mis. consuluisti. & c. te referente. sicut obseruatur, quando presby
ter ordinatur. Et hoc est contra Anglicos, qui consecrati in alio
altari celebrant, ministerium, de quo sequitur diuidentes. Sed nō
magis approbo, quàm consuetudinem Valliæ, de qua habes. j̄.
de temp. ord. sane. [Principaliter.] Per hoc dicunt quidam, ꝙ si
principaliter celebrans verba apta non proferret, per quæ confici
tur corpus Christi, tamen ad verba aliorum concelebrantiū cō-
ficietur. Alij dicunt contra, quia ad hoc non intendunt nec intē-
dere debent, cum iungantur tantum ad solennitatem. quinim-
mo, & secundum alios, si cauti sint & discreti, quando peruentū
fuerit ad verba canonis, omnino tacebunt, ita ꝙ de ipsis penitus
nihil dicent. Prius tamen dictum magis placet d. n. cum enim p-
sona verba proferens hāc potestatem habeat (quia sacerdos est)
& verba apta proferat cum intentione, nec desit materia apta, sci
licet panis & vinum. Non est dubium, ꝙ conficitur corpus Chri
sti, vt patet. s̄. de sum. trin. c. j. §. vna vero. debeant tamen concele-
brantes esse cauti, vt in verbis consecrationis non præcedāt prin
cipaliter celebrantem. Sed nec nocet, si cum celebrante princi-
paliter eadem verba repetant, sic nec obesset, si idem principali-
ter celebrans eadem verba repeteret. secundum dominum nost.
secundum quem necesse est confiteri, ꝙ per primo proferentem
verba apta ꝯficiat corpus Christi. Sed nunqd materia semel trās-
substantiata iterum ad verba alterius transsubstantiabitur? non
putamus, ideo videtur, ꝙ tutior sit opinio aliorum, quia nec sa-
cramenta reiterari debent, vt patet in eo, quod legitur & no. j̄. de
sacram. non iteran. c. j. & fi. Quid enim si plures sacerdotes audiāt
missam in ecclesia, & vnus eorum profert verba canonis cū in
tentione conficiendi, antequam proferantur a celebrante: cū ta
men primo proferens ad altare stet, nec indutus sit sacerdotali-
bus, nunquid dices, ꝙ ad verba sua fiat transsubstantiatio? Vtique
ridiculosum videretur hoc sentire, cum & forma ecclesiæ con-
traria sit generalis, qua non seruata nunquam est verum sacrm̄.
j. q. i. extra catholicam. & legitur. j̄. de schismaticis. c. j. Nec obstat,
si dicas in prima constitutione, ꝙ sequitur maior absurditas se-
cundum opinionem quam sequor: quiam secundum ipsam ex
quo principaliter celebrans non profert verba apta, nullum erit
sacramentum. Nam & idem potest accidere tota die, vt patet. j̄.
de cele. mis. de homine. sed non potest omnibus absurditatibus
prouideri. In consecratione autem episcopi aliud dici posset, sci-
licet consecratores simul principaliter cum consecrante conse-
crent, & videtur diuersitatis ratio, quia sacramentum eucharistię
per vnum solum confici potest, & debet. Sed in consecratione
15 † episcopi requiruntur tres. lxvj. dist. c. porro. j̄. de tempo ord. si ar-
chiepiscopus. & j̄. de sacra. non iterandis. c. fi. & tamen dicit. c. ꝙ
vno super eum fundente benedictionem, omnes reliqui episco-
pi qui adsunt manibus suis caput eius tangant. xxiij. distin. eps. &
idem continetur in rubrica libri pontificalis. Notandū, ꝙ dicit p
vnum verba proferri debere. s. principaliter consecrantem, & nō
alium. xxiij. di. quorūdam. Alios vero dicit, ꝙ caput tangāt, nec
dicit ꝙ verba proferant. Tamen nihilominus de consuetudine
Romanæ ecclesiæ omnes verba proferunt, nec duo episcopi ma
nibus suis super caput, & verticem euangelium tenent, sed duo
acoliti, quod videtur esse corrigendum, cum sit contra dicta ca-
pitula, episcopus, & quorundam. & lxxv. dist. ꝙ die. & j̄. de sacra.
non iteran. c. fi. & hodie est correctū. Nec placet, ꝙ qui celebrat,
possit sine offensa verba canonis per quæ fit transsubstantiatio, ex
quo semel perfecte prolata sunt, iterare. [Celebranti.] scilicet ar-
chiepiscopo, vel episcopo qui cōsecrat de mandato archiepisco-
pi, vt j̄. de temp. ord. si archiepiscopus. & c. seq. & pōt esse casus da-
tiui, & tunc regitur ab illo verbo concelebrant ex vi acquisitio-
nis, vel potest esse ablatiui, & tunc subaudi, cum. sed prior lectura
præualet. [Ne diuidatur.] Diuideretur aūt si consecratus in alio
altari celebraret, sicut seruant Anglici ex abusu, quia toti missæ,
quam cum consecratore incepit, interesse debet, vt hic innuit, &
16 sic videtur, ꝙ † missa est de substantia ordinationis. secundum T.
17 [Veritatis.] alias vnitatis, quia † vnum diuidi non potest. vij. q. j.
nihil. & c. illud. & xxiij. dist. quorundam. & de cōse. di. ij. quia pas-
sus. [Tunc.] q. d. finita illa missa posset & etiam ordines celebra-
re, si necessitas immineret, quæ legem non habet vt s̄. de consue.
quanto. ad fi. & de con. dist. j. solennitates. secundum B. sed q̄ pos-
set

ADDITIO.

a ¶ Mortui sint. Idem quærit & eodem modo soluit hic gl. in ver. consenti
re. in fi. Et hoc dictum multum commendat hic do. Ab. Ex quo colligit
dr̄iam inter successorem in prælatura & successorem in canonicatu.

set esse hæc necessitas, cum multi alij episcopi sint præsentes, sed nec posset conferre sacros ordines illa die, vt patet in eo, quod legitur & no. ȷ. de temp. ord. c. i. & c. literas. Ideo male exponis tunc, non enim exponi debet tunc, scilicet durante missa, sed tunc, scilicet in consecrationis suæ. Nam supra dixit, ꝙ solus Romanus Pontifex hoc potest, ergo non alius. ar. ȷ. de sen. exc. nuper. ff. de iudi. prætor, & sic concordat cum superioribus [Celebrare.] nec missam, vt innuit. & s. no. ¶ Præterea.] v. pars. Et obijcitur, quod ante receptionem pallij ordines celebrauit. [Archiepiscopo.] s. infra prouinciam suam. Nunquid ergo extra? Dicũt quidam, ꝙ non. credo tamen de rigore iuris contrarium, quia non tanq̃ archiepiscopus, sed tanquam episcopus simplex hoc facit. ar. hic in fin. Nec enim extra prouinciam archiepiscopus, sed episcopus intelligitur, nec plenitudinem officij habet, ad hoc. ȷ. de vsu pal. c. j. & c. nisi. & c. ad honorem. & de renuncia. ad supplicationem, sed & ibi contrarium notari potest, sed certum est, ꝙ potest, in quo concordat. dom. nost. vt patet in se. glo. alias sequeretur, ꝙ palliatus esset deterioris conditionis, quàm non palliatus contra. l. C. de dignitatibus. l. iij. lib. xij. quia nunquam extra prouinciam posset ordines celebrare, nisi super eo priuilegium impetra
18 ret, cùm nec aliter extra prouinciam pallio † vti posset, vt. ȷ. de vsu pal. ex tuarum. Verum secundùm magistrum Ia. expeditum est, quia illam intelligit de iure communi, sed male, vt ibi no. [Sine pallio.] i. antequam pallium receperit, ex quo tamen ipsum recepit potest sine ipso in alterius episcopatu de licẽtia diocœsani ordines celebrare. secundum dom. nost. quod & verum est, vt patet in eo, quod no. in præcedenti glo. Sed antequam ipsum receperit, hoc non potest, nisi authoritate Papæ. ar. ȷ. de renun. ad supplicationem s̃m d. n. sed hoc nullo iure probatur, & certum est, ꝙ episcopus est. Hæc autem expositio contradicit illationi sequenti multum profecto &c. Vnde dic sine pallio, q̃uis recepto. & expone, quod sequitur. [Conuocare.] i. conuocatũ tenere solenniter, & in eo residere. Sicut enim episcopalibus vestibus indutus tenet sinodum, & sequentia exercet, sic archiepiscopus archiepiscopalibus indutus hoc facere debet. Ideo cũ pallio non potest hoc facere extra prouinciam sine indulgentia specia
19 li, vt s. no. Et ex hoc ẽt videtur, ꝙ ecclesia † non esset reconcilianda ab epõ sacerdotalibus tm̃, non episcopalibus induto. Et ar. ȷ. de consec. eccle. aqua. sed contrarium seruatur de facto. De alijs vero sequentibus planum est, ꝙ sine pallio expediri non possunt per archiepiscopum, hoc excepto, ꝙ ecclesiæ & altaria sine pallio consecrantur, sed missa tunc non sine pallio celebratur, multo minus per electum in archiepiscopũ, quamuis hoc possit suffraganeis demandare. quod dic, vt no. s. e. suffraganeis. [Multum profecto.] i. multo magis. [Anteq̃ impetrat.] i. impetrando recipit, alias antequã impetret, & tunc nõ debes hr̃e. quã sequens, & debes hr̃e, festinat. [Cũ id.] s. ordinare clericos tanq̃ simplex eps.
20 Verũ est infra † prouinciã suã in qua habet plenitudinẽ officii. ȷ. de vsu pal. nisi. extra aũt prouinciã deficit hæc rõ, per ꝯns & pro
21 hibitio. Et nota, ꝙ † aliquoties facit aliquis aliud tanq̃ alius. si. ff. de adop. si consul. & s. e. cum inter vniuersas, in fi. ȷ. qui fil. sunt le. per venerabilem. §. insuper. [Sed tanquã archiepiscopus.] Ideo
22 quo ad supradictorum exercitium † ecclesia sibi commissa ante receptionẽ pallij dicitur viduata, vt ȷ. de transla. epi. inter corporalia. §. sed neque. ¶ Quod autem.] vi. pars. Et obijcitur dilapidatio & sic tria obijciuntur ꝯ electionem, & tria contra personam, vt ex præmissis patet. [Vendidisse.] & ideo dicitur bona dilapidasse, quia nec in casu concesso, vnde nec consensus cleri & populi in totum excusant, & hoc vbi iusta & necessaria cã nõ subest, alias contra. xij. q. ij. præcipimus, & q. j. aurum, & ȷ. de pigno. c. j. [Præte
23 rire.] sic purgatur † pena criminis per restitutionem, si. ȷ. de rebus eccle. non ali. si quis presbyterorum. xij. q. ij. si quis qualibet. xiiij. q. vj. si res, sic vitatur † pena, si ante accusationem recedat quis ab incestuosa coniunctione, vt. ff. de adul. si adulterium. §. idem Pollioni, sic. ff. quod mat. cau. si cum exceptione. §. satis enim clementer, & de inoffic. testam. contra veterani, alias Papinianus. §.
25 meminisse. Sic excusatur † publicanus, si vi arreptum sponte restituat. ff. de publi. & vectiga. l. j. §. j. & C. de his quibus, vt indig. aliam. Sed contra, ff. vi bo. rap. non prodest, & de furtis, qui ea mẽte. Item satisdatio animum maliuolum non immutat, vt insti. de suspec. tut. in fi. Sed iste non erat suspectus, alias & excusatur propter consensum episcopi, cleri, & populi, vt xij. q. ij. de rebus. secundum Io. sed ibi maior interposuit authoritatem suam minore distrahente, hic autem maior distraxit, qui alios prohibere debuit. xvj. q. j. nemo. & c. in canonibus. ȷ. de na. ex li. ven. c. vnico. Alij dicunt, ꝙ potest purgari pena, ita ꝙ non deponitur. Hoc nõ credo, ꝙ euadat pẽnã depositionis, sed excommunicationis tm̃, vt xij. q. ij. monemus, & c. statuimus, & c. diaconi, & sic intellige
26 ȷ. de rebus eccle. non alien. si quis presbyterorum. Nã & † qui obligat ecclesiam, suspensus est ipso iure, vt ȷ. de sol. si quorundam. Nec ob. quod hic dicitur, quia fuit toleratiua dispensatio, vt hic innuit, cui adminiculum prestitit, quia de cleri & populi processerat voluntate. secundum B. [Cum id.] scilicet ista venditio.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus hodie potest eligi sicut diaconus.*
2 *Primam vocem qui habet in capitulo debet pro se, & pro alijs pronunciari electionem.*
2 *Verbum, prorupit, in vitium sonat.*
4 *Electio prima an præstat impedimentum secundæ, & quando.*
5 *Papa omnem defectum supplere potest.*
6 *Ratihabitio electionis, an habeat locum pendente appellatione.*
7 *Electio secunda quando valeat, prima nondum cassata & nu seq.*
9 *Eligentes post appellationem an eligendi potestate sint ipso iure priuati.*
10 *Eligentes si post recessum eligant non valet electio quia videntur, sibi ius dicere.*
11 *Iura variantur, secundum varietatem temporum.*
12 *Electio quæ est nulla an secundam impediat.*
13 *Accusatio nulla inducit pœnam Turpilliani.*
14 *Accusatio nulla differt contractum matrimonij.*
15 *Manumissio nulla interrumpit vsucapionem.*
16 *Stipulatio secunda valet quamuis prima non valuerit.*
17 *Electiones duas si in ecclesia contingat fieri, aut eodem contextu, aut ex interuallo vltra illarum præualere debeat.*
18 *Consensus singularis, clandestini, & separati nunquam valent.*
18 *Electio solenniter publicatur, & forma certa seruatur.*
20 *Appellatore renunciante fingitur, non appellasse.*
21 *Dictio semel, propriam, & impropriam significationem recipit.*

CAP. XXIX.

AVditis. Duæ electiones, nec canonicę, nec cõcordes. [Intellectis.] Audiri & legi potuit hæc decre, sed nõ fuit clare hactenus intellecta. In ecclesia Baiocen.] Hæc est vera litera, alias Baiocen. sed non est bona litera. [Vnã de Guil. archidiacono, & alterã de R. subdiacono.] Hæc est falsa litera nã s̃m veritatem registri sic est corrigenda. Vnã de R. archidiacono, & alteram de magistro. R. [Inuenimus &c.] Et dic de Roberto archidiacono a decano cũ paucioribus electo, vt ȷ. sequitur. [Et alteram de magistro Roberto.] s. subdiacono. & a cantore electo, vt ȷ. e. §. eis ergo. [Cõtra formã canonicã.] prima videlicet a decano facta, q̃ ideo non dicitur canonica: quia a minore parte capituli, & post, & ꝯ appellationẽ canonicã facta. & iõ nulla fuit, vt ȷ. §. j. Secunda vero. s. facta a cantore iõ dr̃ non canonica, quia magister Ro. ab ipso cantore electus non erat diaconus. sed subdiaconus tm̃, qui s̃m tempora ipsius decre. nõ poterat eligi sine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia, vt lx. di. c. fi. & p̃cedentibus. Iste aũt magister Ro. electus fuerat hác non petita licentia, nec obtenta, vt ȷ. §. pe. & iõ reprobatur tanq̃ p̃sumpta ꝯ canonicas p̃dictas sanctiones, nec ob. ꝙ subdiaconus hodie † põt eligi, sicut diaconus. vel facer dos. ȷ. de æta. & qual. a multis. §. fi. Licet enim idem Papa. s. dñs In noc. tertius author sit vtriusque. s. istius & illius decre. tñ, sicut patet in registro, ista p̃cedit illã p biennium. Nã sicut probatur p registrũ emanauit hæc pontificatus eiusdẽ dñi Inn. anno viij. Illa vero pontificatus eiusdẽ anno decimo. Vnde patet, ꝙ illa de illa futura nõ potuit somniare, sed oportuit, ꝙ cassaret hæc electio s̃m iura, quæ tũc currebant, vt in Auth. vt cũ de app. cog. §. j. coll. viij. & patet in eo, quod legit & no. s. de ꝯst. c. ij. & c. fi. [Attẽtatã.] Nos igit & c. vt ȷ. e. §. fi. qui dẽt ꝯtinuari huic, nã alia oĩa intermedia allegationes partiũ ꝯtinent. ¶ Cum. n.] ij. pars in qua ponitur iusta appellatio. [Inquisitis.] in cõi tractatu, qui tpe huius decre. habebat loco scrutinij, nec. n. adhuc statuta fuerat forma illa, de quã legit. ȷ. e. quia pp. [Decanus cũ paucioribus in R. ipsum. & cãtor cũ pluribus in dictũ archidiaconũ ꝯuenissent &c.] & hæc litera falsa est. Vnde s̃m veritatẽ registri sic est corrigenda. [Decanus cũ paucioribus in R. & cãtor cũ pluribus in G. archidiaconos ꝯuenissent & c.] Et hæc fuit cã, quare male intelligebat hæc decre. quia. s. falsam literã ꝯtinebat. s̃m. d. n. Nẽpe & iste magister Ro. quẽ decanus cũ paucioribus noĩauit & eũ elegit, archidiaconus erat, quod patet per hanc verã literã archidiaconos, & p aliã correctã. s. e. c. rñ. j. ibi vna de. R. archidiacono, cantor vero qui & in tractatu cũ maiori parte capituli p̃missum. G. archidiaconũ noĩauit ab ipsa noĩatione recessit, & magistrũ Ro. nõ archidiaconũ vel diaconũ, sed tm̃ subdiaconũ minus canonicè elegit, vt nõ. s. e. c. rñ. j. [Magistrũ. R. de Altegijs.] alias Ablegijs. q. d. G. archidiaconũ noĩauit vna cũ alijs, sed istũ Robertũ solus sine alijs nominauit. Fuerunt aũt iste noĩationes simplices, vnde & sequitur. [Noĩante.] non dicit eligente. sic. s. c. prox. rñ. j. Et nota ꝙ iste Robertus est ille, quẽ cantor postea elegit, vt ȷ. §. eis ergo. Et est alius ab illo Roberto archidiacono, quem decanus nominauerat & elegit. [Appellatũ.] s. a cantore & suis iuste, & canonice, & ideo reddit minus canonicã electionẽ postmodũ attentatã, vt sequitur, quod dic, vt no. ȷ. e. cũ nobis olim. §. j. & de postu. præl. c. j. rñ. j. [Qui primã.] Et ex hoc forsan ei cõpetebat, vt p oĩbus eligeret, ar. ȷ. §. j. in prin. qđ dic, vt no. ȷ. e. quia pp. in prima forma, sup verbo, eligatur. [Ad electionẽ.] i. electionis publicationẽ, q̃ tñ olim necessaria non erat, sed soli consensus sufficiebant, vt. s. e. cũ inter canonicos. Alij vero dicunt, ꝙ electio fuit semper necessaria. s̃m d. n. quod

d. n. qđ vr̃ verius, vt hic patet. & s. c. p xi. pro, & ꝯ. 63. dist. c. fi. ¶ Ipse vero.] Minꝰ canonica electio & est. iij. pars. [Maioris.] Qđ necesse erat sic no. de maioritate numeri requirẽda, vt hic. & 79. di. si duo. & ff. de tuto. & cura. da. ab his. vbi. & ad municipa. quod maior. & ȷ. eo. coram. & de his, quæ fi. a ma. par. capi. ex ore. ad fi. & ȷ. de iure pa. c. iij. & ȷ. e. cũ in iure. & c. ecclesia. & c. Cumana. & c. in Genesi. [Minoris.] Accipe versum. ȷ. quamuis asseueret & c. nã huic aduersatur. [In electionẽ.] s. archidyaconi Roberti supradicti, quẽ &
2 noĩauerat in tractatu. Et est hic ar. ꝙ ille † qui primã vocẽ habet in capitulo pro se & pro alijs, debet electionẽ pronunciare, vt &
3 no. ȷ. §. j. super verbo, qui primã. [Prorupit.] i. procul rupit. † q. d. minus canonice, & nimis propere ad hoc processit. hoc enim verbum in vitium sonat. qđ dic, vt no. ȷ. de appel. super eo. j. §. fi. [Contra ipsam.] scilicet electionem a decano factam. sed huic deferẽdũ non erat. ar. s. e. bonæ. [Factæ.] s. ab ipso decano. [Cõsenserũt.] subaudi, ex post facto, quasi per hoc velit dicere, ꝙ habet maiorẽ partem, arg. s c. proxi. §. si aũt. qđ dic, vt ibi no. tñ hæc asseueratio non valet, cum ex postfacto & c. [Irrita.] ꝯ. ȷ. eo. congregato. & de
4 appel. constitutis. j. vbi † prima electio, quæ nulla est, non præstat
a impedimentũ secundæ,[a] hic aũt præstat, vt apparet in fi. Sed dic irrita. i. irritanda. sed hæc verba nõ ꝯstituunt ius, sed est allegatio, nã quicquid est in decre. allegatio est partium vsq; ȷ. §. nos igitur. s̃m. B. qđ dic, vt no. s. c. proxi. §. si authoritatem. Vel dic, ꝙ electio hæc nõ fuit canonica, neq; concors. qđ dic, vt no. s. proxi. §. si aũt. & irrita fuit: quia præsumpta post, & ꝯ appellationẽ iustã interpositã, vt no. s. eo. cum nobis olim. super verb. nõ tñ ꝯ. & ar. s. de resc. significante. & c. Rodulphus. & c. significauit. licet videatur cõtra-
b dicere in fi. sed rñde, vt ibi no. Nec vnquam potuit haberi rata[b] ni
5 si per † Papã, qui defectum supplere poterat, ar. ȷ. de transac.[c] c. j. nã si ij, qui consenserunt, contempti fuerant, non poterant ratificare electionẽ nullã: secus si non fuisset facta post appellationẽ, vt s. eo. ꝙ sicut. §. sin autem. Item si in alium consenserant eligendo, non poterant dissentire, vt s. e. cum inter canonicos: quia nec publicato scrutinio possent, vt ȷ. e. publicato. solue ergo contraria si-
6 cut. ȷ. dicam. Alij dicunt, † ꝙ pendente appellatione non habet locum ratihabitio, & ideo sequitur hic (maxime appellatione pẽdente) ar. ȷ. de appel. solicitudinẽ. ad fi. Sed tu dicas, ꝙ quãtũcunq; renunciaret appellationi ex postfacto. s. electione iam facta ꝯ appellationẽ iustam, nunq̃ haberet locũ ratihabitio: quia initiũ spectatur, vt s. e. dudũ. & ideo bñ dixit, maxime: quia idẽ esset, & si appellatio nõ penderet. Qui ergo ꝯrium dicit, ꝯ textũ ducit suo sensu. qđ dic, vt no. s. de const. c. j. & c. ne innitaris. sed in hoc ꝯcordat. d. n. vt patet in eo, quod no. in se. gl. [Non poterat.] q. d. si cãtor & sui omitterent hãc appellationẽ suam prosequi, vel ei renũciarẽt, ratificari posset electio facta hmõi appellatione pẽdente. qđ. d. n. nõ fatetur hic & bñ patet in eo, qđ le. & no. ȷ. de accu cũ dilectus. §. vnico. & de appel. solicitudinẽ §. j. & in præcedenti gl. ¶ Eis ergo.] s. decano & suis & est. iiij. pars. & ponit hic primo non cassata, secundo temere attentata electio. [Recedentibus.] Et sic ipsis ad ꝯrium actum diuertentibus, & alijs nimis expectãtibus, forsan diuersos alios actus interponentibus, non fuit actus continuus. ff. de duobus reis. duos. §. duo. & l. ex duobus. rñ. j. & de verbo. obli cõtinuus. & de testa. hæredes. in fi. & de adul. ꝙ ait. & §. ꝙ ait. & ad. l. Fal. l. j. §. item si ita legatum. & tractatur. ff. de pactis. iuris gentium. §. quinimo. & §. ea enim. & seq. & ar. ȷ. e. officij. §. nos autem. super quo vide, quod no. s. e. dudum. § j. ver. si seruus vero. in prin. ad fi.
7 illius gl. & hoc est. qđ hic sequitur. [Post illam.] s. † ex interuallo, non incontinenti, nec vno contextu, sed nec fuit cã cassationis secundæ electionis. prima electio nõdum cessata: qa cũ esset nulla, poterat sc̃da fieri ẽt ex interuallo. s. eo. bonæ. sed quia electores nõ erant priuati potestate eligẽdi, & expone. [Post illam electionem nondum cassatã.] i. contemptis electoribus illius. s. primæ electionis nondum cassatæ. Vel supple maxime, vel allegando dicit prædicta, & vr̃ hæc vltima rñsio melior s̃m. d. n. [Nondum.] Hæc electio, quæ nulla est ipso iure, impedimentum præstat sc̃dę ar. ff. de libe. & posthu. si a primo. ff. de iniu. rup. siue irri. testa. cum in secundo. ȷ. de spo. iuuenis. ȷ. de despon. impu. ad dissoluendũ. ar. ꝯ. ff. de verb. obli. si dari stipuler. Potest dici, idcirco cassari sc̃dam electionẽ: quia in ea contempti fuerunt, alij qui primo elegerãt & plures erant, qui cum non essent priuati, sed priuandi, vocandi
8 erant. ex quo ex interuallo fiebat electio. si aũt hæc † duo cõcurrerent. s. ꝙ electio esset nulla, & ꝙ electores priuati essent, puta, qa indignum elegissent. s eo. cum in cunctis. vel per potentiam secularem. ȷ. eo. quisquis. & in consimilibus. tunc teneret sc̃da electio, ẽt non cassata prima ȷ. de sup. negli. prela. c. fi. ȷ. de re iud. cum Bertoldus. ȷ. de appel. constitutus. ȷ. Sed oppones & dices, ꝙ hic priuati erant ipso iure, quia post appellationẽ elegerunt, vt s. e. bonæ. Rñ. Hic non fuit appellatum nisi ꝯ decanũ, & ideo non sunt priuati alij ipso iure, & si elegerint. Item non fuit hic appellatum, vt consentirent in quos vellent, sed ne publicaretur electio, vt s. exponitur. Item in codẽ contextu vr̃ hic facta fuisse electio s̃m quosdã.
9 Sed nec sunt † priuati ipso iure, qui post appellationem eligunt, vt quidam asserunt. qđ dic, vt no. s. e. bonæ. & s. tit. j. gratũ. s̃m. d. n.

vel dic, vt in sequenti gl. [Electionem.] s. de archidiacono factam apponit nõ causam, vt causam. Quicquid enim dicatur in sequẽti, vel in præce. gl. hæc nõ fuit vera causa, quare fuit cassata ista electio, sed quia magister. R. cum subdiaconus esset tm̃, sine Papę vel proprij metropolitani conscientia non sine magna præsumptione electus fuit ꝯ canonicas sanctiones, vt patet in eo quod leg. & no. ȷ. eo. §. in litera correcta. & s e. c. rñ. j. vel dic, vt no. ȷ. eod. §. in fi. [Nondum cassatam.] Et hoc est, quod eis imputatur, & sic tolle ꝯria supra signata, quæ intelligas quando vno contextu fiunt duę electiones, vel incontinenti fit secunda anteq̃ primi eligentes re-
10 cedant. alias si post recessum † eligant. videntur sibi ius dicere, vt hic, & ideo non valet, vt ȷ. eo. bonæ. & de conces. præ. post electionem. §. fi. sic non dr̃ res integra ex quo diuerterunt. ar. ȷ. c prox. §. quia vero. Quicquid tñ hic dicatur, distingue de hac materia sicut plene no. s. e. considerauimus. & ȷ. e. §. in fi. [Et appellationẽ.] Forte & in hoc est vis: quia de maioribus causis est, arg. ȷ. de appel. vt debitus. in fi. quod dic, vt ibi no. & ȷ. de accu. cum dilectus. [A nominatione dicti archidiaconi recedẽtes, de nouo præfatũ subdiaconũ eligere p̃sumpserũt.] Hæc fuit correctio, imo corruptio ꝯpilatoris huius libri, quæ totũ intellectũ huius decre. turbauit: nã in vera litera registri, & integre in cõpilatione antiqua sic habet. [A noĩatione. B. archidiaconi recedẽtes de nouo magr̃m. B. absq; Romani Pontificis, vel Metropolitani proprij cõscientia, cũ esset subdiaconus, eligere præsumpserunt.] Fuit aũt motus cõpilator ad hæc verba resecanda: quia hæc ratio corrigitur. ȷ. de æta. & quali. a multis. §. fi. sed non debuerunt resecari: quia fuit sola & vera cã, quare dñs Inno. hanc electionẽ cassauit, vt patet in eo, quod no. s. e. c. rñ. j. & hoc teneas, quicquid. s. vel ȷ. no. Distingue tpa &
11 concordabis scripturas. nam s̃m varietatẽ tp̃m † variantur & iura, vt patet. 29. dist. c. j. & ij. & 63. dist. §. verum. Ideo melius fuerat, ꝙ tota hæc decre. resecata fuisset, q̃ falsificata apposita & corrupta. vnde dic. [B. archidiaconi.] Quem in tractatu noĩauerãt. [De nouo magr̃m. R.] Si intelligas, ꝙ iste sit magr̃. R. de Altegijs. verum est, ꝙ de nouo ipsum elegerũt: quia solus cãtor ipsum noĩauerat in tractatu, vt le. & no. s. e. §. j. & hunc intellectũ comprobat litera compilatoris, quæ dicit præfatũ subdiaconũ, & coadiuuat vera litera registri polita. s. eo. c. rñ. j. Si vero intelligas, ꝙ non sit iste magister. R. de Altegijs, sed alius, tunc oĩno & a cantore & suis fuit de nouo noĩatus, & electus. in hoc tñ nõ est magna vis, quicunq; enim fuerit, subdiaconus tm̃ erat, in quo tota vis est, vt sequitur. Cõscientia, subaudi. qđ tpe istius decre. fieri nõ debuit. Cũ subdiaconus. subaudi, tm̃ esset. Hæc. n. est cã præsumptæ electionis, & iõ sequitur. [Præsumpserunt.] subaudi tu ꝯ canonicas sanctiones, vt patet in eo qđ no. s. e. c. rñ. j. [Præsumpserũt.] q. d. iniuste. & sic pri
12 ma † electio, quæ nulla est, impedit sc̃dam. sic resignatio, quæ nulla est, præiudiciũ parat, vt ȷ. de renun. ꝙ in dubijs. sic & accusatio
13 † nulla inducit pœnam Turpilliani. ff. ad Turpillianũ. l. j. §. accusationem. sic s̃m testm̃ nullum rumpit primũ, vt ff. de iniust. rupto test. cum in secundo. sic sponsalia nulla impediũt sc̃da, vt ȷ. de
14 spon. ad audientiam. sic accusatio † nulla differt ꝯtractum matrimonij, vt ȷ. de despon. impu. ad dissoluendum. §. interloquendo. & §.
15 ad denunciationem. Sic manumissio † nulla interrumpit vsucapionem, vt ff. pro dona. l. qui pro donato. secus in stipĺone: quia va
16 let sc̃da, quamuis † prima nõ valuerit, vt ff. de verb. obl. si dari stipuler. Et quamuis de hoc s̃m opiniones antiquas plene notatũ sit. s. e. considerauimus. de hac tñ materia põt nõ improbabiliter sic
17 distingui. Cũ duas † electiones in vna ecclesia contingit fieri. aut simul, vel in eodem contextu, aut ex interuallo. Si simul fiant, illa præualet, quæ maioribus meritis adiuuat. i. cui nihil obstat de canonicis institutis. 63. dist. c. fi. s. e. dudum. ȷ. eo. coram dilecto. & c. scriptũ. §. pe. & fi. & c. quia pp. & idẽ est, si in eodem contextu fiãt. & sic intelligit. ȷ. e. congregato. & sic ẽt põt intelligi. ȷ. de appel. cõstitutis. j. Si vero ex interuallo fiat sc̃da electio, aut fit ab illis eisdẽ, qui primam fecerunt, aut ab alijs. si ab eisdem, tunc oĩa sc̃da electio est cassanda. ȷ. de conces. preben. inter dilectos. §. preterea. nisi prima oĩno euanuisset per mortẽ, vel resignationẽ electi, vel alio modo, & sic põt intelligi. ȷ. de resti. in integ. c. ij. Vbi aũt nõ ab eisdẽ, sed ab alijs fit ex interuallo sc̃da electio, prima non cassata. aut prima est anullãda, aut nulla. Si anullanda, hoc ipso cassanda est secunda electio, ꝙ prima nõ cassata fuit præsumpta, vt ȷ. e. bonæ memoriæ Crem. & sic ẽt p̃t intelligi. ȷ. de arb. ex parte. §. fi. Quod si prima electio nulla sit, aut fuit canonice appellatũ anteq̃ sc̃da fieret, aut nullo modo, vel minus canonice. Si nullo modo appellatũ fuit, valet sc̃da, dummodo alias canonica sit. ȷ. de re iudi. cũ Bertoldus. & ar. C. de confir. tuto. l. iij. & ff. de verb. obli. si dari stipuler. & idẽ est si minus canonice fuerit appellatũ. ȷ. de sup. negli. prę la. c. fi. & ȷ. de his qu. e fi. a maio. par. ca. ex ore. §. quia vero. ver. nos attendentes. Sin autẽ ẽt ante primã electionem canonice fuerit appella-

ADDITIONES.

a ¶ Secundæ. Si quæris qñ fiũt plures electiones vtrũ prima p̃stet impedimẽtũ secundę. uide plenissime hic Hen. Bo. & ȷ. e. scriptũ & c. eccl̃ia vestra. ii.
b ¶ Rata. Idem no. hic do. Abbas. in iiii. no.

appellatū, & prima electio post, & ɔ̃ talē appellationē fiat, hoc ipso nulla est electio, & appellatio transfert ad superiorem negotiū appellationis. Vnde tali electione, & appellatione pendente non debet ad secundā electionē procedi, qđ si fiat, hoc ipso irritabitur ipsa scda electio. Tñ quia facta est post qualēcunque electionē, saltē de facto habitam (quæ tñ rō ꝑ se non sufficeret, immo & nulla esset.) Tū quia facta est post appellationē ꝓdictā, quę rō per se sola sufficit, vt patet in eo qđ le.& no.ĵ.de appel. solicitudinē.§.i.& de accu.cū dilectus.§.vnico, & sic pōt intelligi sine calūnia hæc decretalis, & ŝ.e.cōsiderauimus. Hæc vera sunt, nisi forsan primo eligentes se adeo indignos reddant, ꝙ ɔ̃ secundam electionē non mereantur audiri, vt ŝ.eo. bonæ memoriæ. § fi. & sic ēt poterit intelligi. ĵ.de app.constitutis.j. Nec est vis, vtrū de his cōstet tpe electionū factaru, vel non. Sufficit.n.ꝙ de ipsis corā superiore ante diffinitiuā sn̄iam fiat fides, vt no.ꝭm.d.n. ŝ.e.considerauimus, & patet in ꝑall.iuribus, ar.ff.de pign.act.si rem alienā. §.fi. ¶Nos igitur.] Sn̄ia, qua vtraque electio iuste reprobatur, & est. v.pars, & dic.[igitur.] Quia ꝑ ꝓdicta patet, ꝙ prima electio.s.de archidiacono facta post appellationē legitimā interpositam fuerit attentata, & ꝙ secunda fuit facta ex interuallo, prima nō cassata.[Electionē &c.] Immo certe iō cassatur secūda, & ēt prima, quia attentatę fuerunt ɔ̃ canonicas sanctiones, vt patet in eo, qđ no.ŝ.e.c.rñ.j.& §.prox.[Vtrāq;.] s.R.archidiaconi, & magistri.R. qui electus fuit a cantore, & ex parte sua. electionē vero siue nominationē.G.archidiaconi.quā primo fecit cantor, non confirmat hic Papa, nec cassat, quia ipse de sua electione non contendebat, sed tm̄ inter alios electos acta erat contentio. Erat.n.tantū noīatus.G.archidiaconus, non electus, & iō de iure suo non confidebat. Sed dices cū ꝭm iura Inn.iij. statim ex consensibus ius acquiratur, quare non fuit confirmata electio. G.archidiaconi, cū a maiori & saniori parte capituli esset facta, vt hic dicit? Rñ. quia non ɔsenserant eligendo, sed deliberando tm̄, vnde non fuit ius acquisitū, vt ŝ.c.prox. & c.cū terra. Semper.n.fuit necesse in cōi
18 consentire, nec vnquam † valuerunt clandestini, singulares, & separati consensus, ij.q.vj. noīationes.lxiij.dist.q̃to. Hodie vero ne-
19 cesse est, ꝙ electio solēniter † publicetur, & ꝙ certa forma seruet, vt le.& no.ĵ.e.quia pp. Sed nūquid appellationē factā, ne quis eligat sine ɔsensu maioris partis capituli, pōt prosequi is, qui nō appellauit? Br̄ dicas, ꝙ sic & oēs illi, quorū interest, vt hodie expsse legitur & copiose no.extra.d.n.e.tit. statuimus.lib.vj. Et dn̄t quidā, ꝙ talis appellatio & cōsimilis reddit electionē post ipsam & ɔ̃ ipsam factā nullam, vt hic, & ŝ.e.cum nobis, q̄ alias sine appellatione esset anullanda, nisi aliquis contēptus esset. ŝ.e. ꝙ sicut. Sed obijcitur, si appellans remittit appellationē, tenet electio, siue ratificatur, ergo non est nulla. Rñ. Hoc iō contingit: quia ap-
20 pellatore † renunciante fingit non appellasse. ff.de his qui no.in fa.furtū.rñ.j.ꝭm.d.n.cuius est mēs totius huius gl. Alij dn̄t, ꝙ electio decani nō fuit hic nulla rōne appellationis, q̄ in his nil operat, sed quia facta fuit a tertia parte capituli, vel minori.ĵ.e. scriptū.in fi. Ter.ij dicunt electionem decani fuisse nullā.i.annullādam. Et si quæras, quare ergo non pn̄t valere subsequentes ɔsensus? Dic, vt no.ĵ.e.ecclesia. Finaliter dixit.d.n.ꝙ nisi electio a principio fiat a maiori parte & saniori, habito respectu ad aliā electionem a minus saniori factā, vel ad alios qui priuati sunt ipso iure, siue in eodem contextu, siue ex interuallo fiat, semper nulla est, nec ratificari potest, vt probatur in c.euidenter. ꝭm. d.n. Tu dic, vt no.in præced.glo.[Irritandam.].s.primam ipso iure.q.d.irritā. Ipsa enim prima electio nulla fuit, vt patet, in eo, quod no.ŝ.eo. c.§ ipse vero decanus, secundam vero per sn̄iam, & sic quo ad primam exponendum est irritandā.i.irritam nūciandā, sed quo ad
21 secūdā proprie ponitur, & ita no.ꝙ dictio † semel posita propriā, & impropriam significationē recepit.si.no. ŝ.de rescrip.plerūq;. & ĵ. de testa. Raynaldus. Vel potest dici, ꝙ vtraque est irritanda, quia & vtraque fuit ɔ̃ formā canonicā attentata. ŝ.eo.c.respon.j.

SVMMARIVM.

1 *Extraneos secreta scrutare, non est honestum.*
2 *Consensus singulares valent ab his, qui de capitulo sunt, & in capitulo habiti, dummodo vnanimes.*
3 *Potestate eligendi data, intelligitur etiam & potestas postulandi.*
4 *Potestas prouidendi data, quomodo intelligitur.*
5 *Pars in toto continetur, non pars in parte.*
6 *Electio est populo publicanda.*
7 *Postulatus, a quo petendus sit.*
8 *Incontinenti fit, quòd infra iij. dies fit.*
9 *Contentio parit suspitionem.*
10 *Vniuersitas, an possit congregari per sonum campanæ.*
11 *Campana pulsatur, vt populus ad ecclesiam veniat, & pro horis diei.*
12 *Eligentes in postulandum postulasse videntur.*
13 *Reuocatio fieri debet re integra.*
14 *Iurisdictio subdelegata, reuocari non potest.*
15 *Ordinarius dignitatem retinens, non potest a se ex toto imperium abdicare.*
16 *Procurator de mandato non habet nisi laborem.*
17 *Delegatus an poßit dici donatarius.*
18 *Compromisso ex in spiritualibus non agitur ad interesse, immo semper tenet quod a compromissarys fit.*
19 *Tractatus habitus in electione, & inceptus, res non dicitur, integra.*
20 *Procurator potest reuocari ante litem contestatam.*
21 *Tractatus negligens remouetur.*
22 *Ius oritur ex postulatione, ob neceßitatem ecclesiæ facta.*

CAP. XXX.

IN causis. Factū, & allegatio ꝓ vna parte. [Et ĵ] Hoc est factis duabus electionib. q̄ sequuntur in ecclesia Tholosana cā ad sedē apost. est delata. nuncijs ergo vtriusque partis in curia constitutis cępit allegare pars Conuennarū.epi sub hac forma, cum capitulū &c.[Vt.] subaudi.illi duo electi ad eligendū quinq; &c. [De eodē capitulo.] Non ergo aliunde, ar.ŝ.de rescrip.cū dilecta, ad fi. Et est rō quia melius & fidelius ꝓsumunt vtilitatem ecclesiæ procurare, ar.ĵ.de testa.cū in officijs, & de pęnis c.i.& ff.de peti.hæred.sed si hac lege.§.ɔsuluit, licet hoc qnq; fallat, quod dic, vt no ĵ.de his q̄ fi.a præla.nouit, & melius scire quid expediat, ar. C.de in integ.rest.min.de tutela.ꝙ de rescin.ven.quisquis, & deli
1 be.cau.si filiū.nec esset honestū, ꝙ † extraneus scrutaret secreta, arg.C.de cōmer.& merca.mercatores.iij.q.vj.non liceat, per quę iura patet, ꝙ tres scrutatores debent esse de collegio, vt præcipit. ĵ.eo.quia pp. sed non refert qui sint, dummodo honesti, & in capitulo vocē habeant de ɔsuetudine, vt ĵ.e.scriptū.vel de iure, vt ŝ. eo.cū terra. & c.i.[Qui.] .s.quinque a duobus electi ad eligendū pastorem.[Suo.] Vt ꝭm Deū, & puram ɔscientiam eligerent.ar. de app.ɔstitutis.ij.& in Auth. de san.epis.§.iubemus igitur abbatem.col.ix.[Et a singulis.] Non singulariter, sed in cōi.ar.ɔ̃.in his
2 quæ no.ŝ.de const.cū oēs. Et sic no.ꝙ valent singulares † consensus ab his, qui de capitulo sunt. & in capitulo habiti in oībus his, quæ electionē præcedunt.& alijs ab electione.vt hic & ĵ.e.cū dilecti.§.verū.& de testi.tā literis.§.vlt.tñ debēt esse consensus vnanimis, vt ĵ.eo §.vlt.ibi, vnanimiter, & de ꝓb.tertio. In electione aūt non valent singulares consensus. sed vnanimis, & quæ sit rō, no.ĵ.eo.in genesi.[Illi.].s.quinq;.[Vel tres.] Hoc tacite videbatur intelligi, arg.ĵ.de arb.c.j.& vnū ex se eligere pōt. si.ĵ e.cū iure, qđ dic, vt ibi no.[Ab eis.] .s.singulis de capitulo. subaudi, & oībus. [Idonea.] Hoc semp subintelligitur, vt.ŝ.e.causam q̄.& ŝ.de rescr. cū adeo.[Quinque electores.] Isti a toto capitulo no ab illis duobus, qui eos eligant, ptātem recipiunt eligendi, vt patet. ĵ.e.c.§.fi. Et idem esset, si hi quinque alios deberent eligere electores, vt ff. quod cuiusq; vniuer.item corū.§.i.& ĵ.eo.§.ij.circa prin. [Secessissent.] Se traxissent, seu se ab alijs diuisissent. [Oēs.] .s.quinque. [Epm.] Eundē eligendo in postulandū, vt sequitur vel simplici-
3 ter postulando. Et sic habes hic, ꝙ ex quo † datur ptās eligendi, datur & postulandi, ad idem.ĵ.de renun.post translationē. rñ.i.ff. iudi.sol.iam tñ.§.pen.& ff.cōmodati.& l.fi.& hoc cōiter cōceditur per magistros. Sed ɔ̃, nā in electionibus tanta subtilitate rigoris vtūtur iura canonica, ꝙ qui cadit a sillaba, cadit a cā, vt patet. ĵ.e.in genesi. Cū ergo sint diuersi modi hi ꝓuidēdi, immo quasi ɔ̃rij, vt patet.ŝ.tit.j.c.fi. Vr̄, ꝙ fines mandati diligenter sunt in talibus attendendi, vt patet.ŝ.e.innuit.§.fi.ff.mandati. diligenter.ŝ de rescrip.cū dilecta.in fi.& ĵ.eo.cū dilectus.§.nos vero. versi. si vero
4 per corū depositiones, secus aūt si data esset † ptās prouidendi.[a]
a Rō diuersitatis reddi pōt, quia sub gn̄e cōprehenduntur diuersæ species eiusdē gn̄is, sed sub vna specie, alia diuersa species non ɔtinetur, vnde & qui habet ptātem repn̄tandi, non habet ptātem ɔ-
5 ferendi, vt patet.ĵ.de iure pa.c.fi. In toto † ēt inest pars, & nō pars in parte, vt legitur & no.ĵ.de offi.deleg.pastoralis.§.fi. Nec obstat, qđ hic dr̄, quia nō fuit eps specialiter postulatus, sed electus in postulandū, vt hic expresse dr̄. & ĵ.de renun.post trāslationē, sed ex interpretatione benigna hodie cōiter, qđ prius dictū est, obseruatur.[De postulando.] Hæc electio non fuit initialis matrimonij spūalis, nec ex ea acquiritur ius aliqđ, sed est quidā tractatus siue prouisio q̄dā ad postulandū. sic. ĵ.de renun. post translationem. ꝭm Gof. immo ꝑ hoc postulauerunt, vt apparet.ĵ. §.quia vero, & no. ꝭm Iac. bonum verbū, quia si dubitatur vtrum eligendus sit quis vel postulandus, non pōt simpliciter eligi, sed in postulandū, vt hic docet, de hoc tetigi ŝ.e.cū inter canonicos, & c.cū nobis olim.& no.plene.ŝ.tit.i.c.j.& fi. Et est similis huic responsio, q̄ fecit electo dn̄s Innoc.III.dicens. Nolens volo, volēs nolo, sic vnus in trinitate, & trinus in vnitate, vt.ŝ.de sum.tri.c.j.& ii. [Fecerāt.] id est facere proposuerant. Vel iō hoc dicit, quia cum semel consensissent, & ad publicandum ɔuenissent, non poterant dissentire, vt.ĵ.eo.quia pp.& c.publicato. nā iā elegerant in postulandum inter se, vt præmisi in alia notula, vt hic innotuit.& de hoc no.ĵ. §.j.ad fi.super verbo, elegit.[Publicarunt.[Et non populo, q̄q̄ er-
6 go † electio sit publicanda populo, ĵ eo. quia pp. in fi. postulationem tñ, siue electionem in postulandum factam sufficit capitulo præsentare, vt hic colligitur, & ĵ.e.scriptum, & ŝ.tit.j. ꝑ totum. Sed

ADDITIO.

a ¶ Prouidendi. Vide tex.in c.cum in illis, de preb.lib.vj.

Sed hoc verum est, qñ est talis postulatio, ꝙ soli grǣ innitit, nec est ɔfirmāda. sec⁹ videretur hodie de illa, q̄ ɔfirmāda esset. qđ dic,
7 vt no.ŝ.e.cū monasteriū. In oī aūt casu is, q postulat petēdus † est ab illo, q impedimentū remouere ꝑt, vt libertus a patrono, q ī eo aliqd retinuit, vt liiij.di.qcūq;.& c.se.& c.fi. & obligat⁹ ad rōcinia a creditore suo, vt ĵ.de obl.ad rōci.c.vnico.qđ dic, vt plene no.ŝ.ti. j.c.fi. Remoto aūt tali priuato impedimēto, ꝑt postulari ab epo, cuius clericus est ī illis casibus, in qbus eps dispensare pōt, vel Papa vbi dispensare non pōt, vt patet.ĵ.de renun.admonet.ĵ.de fil.pręs. c.pen.& fi.&.ĵ.ti.j.inter corpalia, & si pp hæc impedimēta tollenda, vltra tres mēses differatur, ꝓuisio nō imputatur, qđ tñ alias imputaretur canonicis, si ꝑ negligentiā essent in mora.ĵ.e.ne pro defectu.ꝭm.d.n.ad hoc.C.de inof.testa.ɔ̃ maiores.&. ĵ.de ɔcess.ꝑ.qa
8 diuersitatem.§.sic tñ.[Tertia die.] Sic, qđ infra tres, † dies fit, incō-
a tinenti[a] fieri intelligitur, vt hic, &.C.de erro.aduoca.l.fi.& ĵ.de regulari.ad nostrā. Aliter accipit in ɔtinenti, qñ scda electio fit post primā, vt no.ŝ.c.proxi.&.c.ɔsiderauimus.[Reliquis.] s.tribus, & reliquis de caplo.[Et.ĵ.] Hoc est, & iō dicebant electionē archidiaconi infirmandā, & postulationē suam admittēdā. ¶ Nuncij.] ii. pars. Et ponit hic allegatio pro altera parte, & nō intelligas, ꝙ essent nūcij simplices, qa tales nō audirētur ad ꝓcedendū, vt no.ŝ. eo.bonæ.§.ɔ̃.sed nūcij.i.ꝓcuratores, qa nō est vis in noīe, vt no.ĵ. de procu.petitio.sic.ŝ.e.dudū.rñ.i.vbicūq; nūcij &c.[Dissiderēt.] i.dissentirent, seu discordarēt.]Ita.]i.ad eos.[Ipsos.] s.quinq;.[Propter electionē hmōi ɔtendētes.] Alias pp ɔtētionem hmōi.[Su-
9 spectos.] No.ꝙ † ɔtentio parit suspitionē, qa silentia iudicij obstrepentiū turbo cōfundit.& cōtentiosæ voces cōsensus audientium turbāt, vt.v.q.iiij.in loco.[Ad eos.] s.qnq;.[Per quos.] s.duos.[Eis.] s.qnq;.[Ex parte nr̄a.] s.aplica. Sed qs ɔ̃stituerat eos procuratores? nā aliter audiēdi nō erant, ar.ĵ.de of.deleg. cū in iure, & de cōfir. vti.cū dilecta.§.quia vero? Dic, ꝙ loqtur ꝭm vulgarem vsum. quo
b etiā rustici dn̄t ex parte Dei, & dn̄i Regis[b], vel comitis, vel epi prohibeo vobis, ꝙ hoc nō attēteris, & in tali casu iniuste attētatur id, qđ rusticus inhibet. Recte dicit ex parte, ar.ĵ. de peregrinan. c.j.& melius.ĵ.de exces.pla.sane.&.ca.cū ad quorūdā, & plerūq; supponūt se ꝓtectioni, vt.ĵ.de app. ad audientiā. [In facto.] s.electionis. [Et.ĵ.] debes hr̄e, & ita.[Potestatē eligēdi.] sic, sed nō postulādi, iō ɔ̃.ŝ.e.innotuit.§.q̄uis. sed dic, ꝙ postulando vn̄r fecisse iuxta mandatū.ff.mādati.l.fi.& de ꝓcur.ad rē mobilē.&.l.ad legatū, & in ɔ̃rio plenius no.&.ŝ.e.rñ.j.super verbo, epm.[Cōmiserant.] cautius dixisset, si q̄ cōmiserant, nā ꝑ hoc, ꝙ pure asseruerūt, iā constat de translatione ptātis, & sic tacite intentionē aduersarij fundauerūt, de hoc.ĵ.de dolo & ɔtu.prout, & de exce.cū venerabilis.§ ad hæc &.§.intelleximus.[Reuocarunt.].i. reuocare crediderunt, vel de facto.nā de iure nō potuerunt, cū nec esset res integra, vt.ĵ.§.seq. [Non ɔ̃dicentibus.] s.hmōi reuocationi. [Ad fores.].i. portas.sic. l.dist.in capite.alias appellātur valuæ, vt.ĵ.de spōs.ɔsulrationi.[Ab
10 eis.] s.duobus.[Ipsorum.] s.trium. [Campanā.] sic vocantur hi † q
c in ciuitate sunt per cāpanā[c], verū est vbi talis sit ɔsuetudo, vt sequitur, sed decuriones nō sufficit vocare ꝑ tabellā, vt.C.de ꝓdi.curia.l. fi.li.x. Vñ scripsit.d.n.hic, ꝙ ad uocandū ꝓsentes, & in minoribus negotiis sufficit hoc signū. in electionibus aūt, vbi necessarij sunt absentes, ꝑ certos nūcios, vel literas sunt citādi ĵ. de of.dele.prudētiā.rñ.j.ver.in hoc casu.&.ĵ.e.corā.ꝙ dic, vt no.ŝ.e. cum inter vni
11 uersas, sup verbo, tā remoti. Alibi pulsatur † cāpana, vt ppl̄us ad ecclesiā veniat, & ꝑ horis diei, vt.ĵ.de of.custo.c.j.&.ii. Alibi, vt exerceāt hoīes ad bellū, vt.dist.j.ius militare.[Elegit.] vr̄, ꝙ potuerunt recedere a postulatione, cū per eā non acqratur ius.ŝ.ti.j.c.pe. Sed dic, ꝙ obstat fides ꝓstita in ɔpromisso, & qa nō ipsi, sed ɔpromissarij postularūt, ar.ĵ.de arbi.ca.ij. sed nec propriā reuocare pn̄t, nisi oēs vel maior pars ɔsentirent, vt ar.ff.ad munici.qđ maior. ꝭm.d. n.imò forte reqrerentur duæ partes. nā aliter non est plena ɔcordia, ar.ŝ.e.licet.§.i.cū suis ɔcor. sed nec pōt reuocari, ex quo supiori est ꝓsentata. qđ dic, vt leg.& no.ŝ.ti.j.bonæ.ij.§.nec nocebat.[Sicut moris.] s.in eccl̄ia ista. Idē iuris censēt vbicūq; est talis ɔsuetudo.& vide, qđ no.ŝ.de ɔsti.ex lr̄is.[Et.ĵ.] hoc est.iō dicebāt electionē archidiaconi ɔfirmādā, & aliā reprobādā. ¶ Quia vero.] Sn̄ia.
12 Et est.iij.pars.[Postulatio.] Ecce † ꝙ eligendo in postulandū postulasse vn̄r, vt no.ŝ.rñ.j.sup verbo, de postulādo. Itē habes, ꝙ dādo potestatē eligēdi, vr̄ data & postulādi, vt probatur.ŝ.rñ.j.vt hic.&.ŝ.§. proxi.sup verbo, ptātē eligēdi.[Præcesserat.] s.electionē archidiaconi.[Ptātē.] vt.ŝ.rñ.j. [Vnanimiter.] Sed tñ a singulis. qđ dic, vt no.ŝ.rñ.j.[Intelligitur.] Hic bñ cōuincitur, ꝙ data ptāte eligendi, intelligitur data & postulādi, vt.ŝ.dixi.[Quā.] s.ptātē.[Integra.] Iō .s.nō erat integra, qa iā &c.& qa forte ꝓstiterant iur̄m, de quo habuisti.ŝ.rñ.j.ergo a ɔ̃rio sensu, si nō processissent in tractatu, re integra poterāt reuocare, vt Insti. mandati.§.recte. cū non intersit mādatarij, vt.ff.de condi.cā data.dedi.§.j.&.l. si pecuniam.rñ.j. sic & in societate.ff.pro socio.verum.§.vlt.sic in deposito, vt.ff.depositi.l.j.§.pen. Nec obstat.C.de acti.& ob.sicut, ex quo in continenti pœnituit, ar.ĵ.de testi.co.præterea. in fi. secus si ex interuallo.s.ex quo diuerterunt ad alium actū, puta, ad tractatū, vt in ɔcor. quas signati.ŝ.c.proxi.§.eis ergo. sup verbo, recedētibus. Sic etiam nō obstat.ĵ.de offi.deleg.super quæstionū.§.porro.nec xxxij.q.v.horrendus, nec ꝙ perfecta donatio non reuocatur, vt no.ĵ. de dona.c.vlt.nec.ĵ.de cōmodato.c.vnico.§.vnico, quia nec datur potestas eligendi, quem vellent, sed quem velle debēt, in quo si priuatam vtilitatem considerarent, nō publicam, malo zelo non carerent, & sic non obstat.viij.q.ij.dilectissimi. Sed quare etiam re non in-
d tegra, non potuit reuocari[d], pp suspitionem ɔ̃ iura.ŝ.de rescriptis, ex parte.&.ĵ.de procurato.mandato.&. ff. de procura.post litem. Respon.quia non fuit iusta causa suspicionis discordia. nam in compromisso hoc naturaliter inest, & hoc in forma expressum fuit, vt no.ŝ.rñ.j.super verbo, vel tres, non obstat.ŝ.e.cām quæ, per quam Io.hic subaudiebat. maxime, quia non erat ibi res integra,
13 ergo re integra reuocari † potest, re non integra non potest, vt hic, ff.de iurisd.om.iudi.si conuenerit, quia nec videtur data potestas, nisi ēt permissa duret, vt.ff. quod cuiusque vniuer.item eorum.§. j.in fi.& ĵ.de offi.deleg.licet. Et adde, quod no.ĵ.eod.publicato. D. vero noster scripsit hic, ꝙ hoc non fuit purū mandatum, sed cessio iuris, vel collatio potestatis eligendi, vt præmisit, & ad idem.ĵ. co.cum dilecti.rñ.j.&.c.cum in veteri.§.j. quæ reuocari non pōt,
14 sicut nec † iurisdictio subdelegata.ĵ.de offi.deleg. super quæstionū, §.porro.in princi.&.c.venerabilem.in fi. sic nec donatio reuocatur, nisi ex iusta causa.xvj.q.ij.visis.xxxij.q.fi.c.vnico. &.xii.q.fi.c.j. in fi. Et isti magis proprie possunt dici donatarij, q̄ compromissarij, siue commissum, q̄ compromissum, nec est locus.ar.a cōtrario sensu, quia nec semper valet huiusmodi.arg.vt.C. de epi.& cleri.conuenticulam. Consenserunt etiam hmōi donatarij, nō verbo tantum, quia tunc suffecisset reuocatio, sed & facto.s. secedendo ad tractatū electionis, quare non potuit reuocari. Et ideo nō
15 obstat.ff.de iudi.iudicium. quia ille delegatus, † non potest dici donatarius, & delegans ordinarius in ea causa, quam delegat, nihilominus iudex remanet. vnde & ad ipsum est appellandum. Secus est, vbi delegatus singularis totam causam committit, tūc.n. talis delegatus potest dici donatarius, vnde nec reuocari potest,
16 vt.ĵ.de offi.deleg.super quæstionum.§.porro. Ordinarius † ergo dignitatem retinens non potest a se ex toto imperium abdicare.ff. de offi.præsi.præses. Secus si dignitati rite renunciaret, & loco.ĵ. de ordi.ab epo, qui renūcia.epa c.j. Aliud est in electoribus. Illi.n. ex toto possunt potestatem eligendi conferre, vt.ŝ.no. Nec obstat qđ dictum est de mandato procuratoris re integra reuocando, qa
17 procurator † de mandato non habet nisi laborem. ff. de proc.quæ omnia.& alieno nomine tantum agit, sed hi electores, & suum honorem prosequuntur, & suo nomine eligunt, vt.ĵ.e.quia pp.§. vel saltē.vnde non debēt dicere nomine talium, sed ex potestate nobis data talē eligimus, vel de tali prouidemus ecclesiæ. ꝭm.d.n. hoc est ɔ̃ textum dicti.§.cum ibi dicatur vice omnium. Sed nec obstat, ꝙ ex cōpromisso non agitur nisi ad interesse. ff.de arbi.diē proferre.§.fi.&.l.seq.quia (sicut dictum est) non sunt isti compro-
18 missarij, sed donatarij. Et si etiam dicamus † compromissarios, tñ in spiritualibus non agitur ad interesse, imò semp tenet. qđ a cōpromissariis fit, vt no.ĵ.de arbi.cum dilectus.&.c.dilecti. ꝭm.d.n.q tñ finaliter scripsit hic, ꝙ isti fuerunt compromissarij, & ꝙ nedū oēs, sed ēt vnus solus posset reuocare ptātem eis ɔcessam. Cū.n.a principio non procedat cōpromissum vno ɔ̃tradicente, eadē rōne nō procedit postea vno re integra reuocante. Est tñ spāle in cōpromisso electionis, vt re nō integra. s.ex quo incęperūt tractare de eligendo, nec a singulis, nec ēt ab oībus ptās hmōi valeat re-
19 uocari. Et dr̄ † tractus incipi, ex quo vnus dicit talis vr̄ mihi bonus, & alius rn̄det, mihi placet, vel displicet, & sic non dr̄ res integra, ex quo quantū ad substantialia ipsius negotij in aliquo est processum: secus si de solēnitatibus aliquid fieret, vt si cantassent missam

ADDITIONES.

a ¶Incontinenti. Adde de hac dictione Bar.in.l.denique.§. cum igitur, ff.de vi & vi arma. Itē quale tempus importet vel quando dicatur fieri incontinenti. Bar.in.l.qđ ait.§.j.ff.de adul.& in l.quoties.ff.solu.ma.& in l.iurisgētium.§.quinimo, ff.de pact.ver.venio ad quartum, & in.l.lecta. ff. si certa.in.2.q.& in.l.j.C.vnde vi.

b ¶Domini regis. Adde hic do.Abb.Panor.in.7.no. qui ad hoc commendat istum tex.& istum vulgarem modum inhibendi cum arreptione itineris ad superiorem æquiparat appellationem extra iudiciali.vide eum.

c ¶Per campanam. Adde an vniuersitas possit congregari per sonum campanę, & in quibus negotiis non sufficiat Panor.hic in.8.no.iuncta apostil.remittente in verbo, per sonum campanę. Aliquid per Bar.in.l.2.C.de decurio.li.x. Campanę materiam & de eius pulsatione.in Spec. de elec.§.i.ver. his igitur reperies.

d ¶Reuocari. Vide glo.hic super verbo, integra. Nunquid autem sufficiat tacita reuocatio potestatis datę compromissariis ad eligendum. Item nunquid vnus solus possit re integra reuocare, compromissum factū per capitulum. Item an ualeat compromissum factum ab uno nomine capituli, aliis præsentibus, & non contradicentibus. Item si vnus compromissariorum esset excommunicatus an uitiaretur tota electio. uide de his omnibus hic pulchre per do.Abb.& adde no.per do.Henri.Bo.in.c.constitutus.in.2.dist.infra de conces.præben.

missam de sancto spū,vel ēt si intrassent capitulū,& de electione adhuc nihil tractassent, tunc.n.nihilominus diceret̄ res integra,
20 vnde & locus esset reuocationi,sicut & citatione facta, pōt † ꝑcurator reuocari semp ante litē contestatā,ff.de procur.ante litem. Idē si tractatū habuissent,sed ab eo oīno recessissent,vel ēt elegissent,& electus renunciasset, nā & tunc res integra diceretur, ar.j. de cler.non resi.relatū,& C.quō & qñ iudex,si p̄ses.alias ꝯ.fm.d.n. Tu dic,vt no.s̄.e.gl.in prin quia in hac additione parū recolliges veritatis [Processerant.]Maxime fm Io immo ꝯriū est,vt statim no.in p̄cedēti gl.& ar.j.de of.del.gratū.[Hæreticorū p̄fidiā. Si cir
21 ca hoc sit p̄latus† negligēs remouet̄,vt.j.de hær.excōicamus.i.in fi.[Quæ] i.hæreticorū p̄fidiā. [Pullulauit.] & aliquoties radices egit.[Propter vrgentē necessitatē.]Nota exp̄sum,ꝙ ex postulatio
22 ne † q̄ ob necessitatē ecclesiæ fit, ius orit̄.sic.s̄.e. cū nobis olim. §. si ad idē. j.de ꝯces.p̄b. cū nr̄is. §. si.cū multis ꝯcor.ibi signa. quod intelligas,si duæ partes consentiant,vt no.j.eo. scriptum. de hoc tamen dic,vt no.s̄.eo,cum monasterium.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus tenetur,obsequi ecclesiæ.*
2 *Qui non reddit obsequium,frustra petit debitum.*
3 *Episcopus an possit canonicis terminum assignare ad supplendum.*
4 *Electio ab vno solo fieri non potest.*
5 *Episcopus solus beneficia debet dare.*
6 *Moyses ex præcepto Domini Aaron in pontificem & filios eius in sacerdotes elegit.*
7 *Prælatus doceri non debet, sed docere.*
8 *Magistri dilectio multum operatur,quia quod quis nō diligit,facile contēnit.*
9 *Consuetudo spectatur,in electionibus, & in beneficiorum collationibus.*
10 *Iure suo quis vti potest dummodo vtetur,sine nocendi animo,etiam si alij auferat commoda consueta.*
11 *Quis in suo omnia licet facere, dummodo non mittat in alieno fumum, vel aquam.*

CAP. XXXI.

Cum ecclesia Vulterana. Factū, ex quo oriunt̄ duæ petitiones,q̄ in decisione cōtinent̄.[Debito obsequio.] Ex debito ergo tenetur canonicus
1 † obsequi ecclesiæ,[a] vt hic.& j.de cler.non resi.cū ad hoc. Frustra
a igitur † petit debitū,qui nō reddit obsequium, vt. j.e. significasti.
2 in fi.& j.de cler.coniug.diuersis.& c.Ioannes,& de p̄b.graue. & c. extirpandæ,& c.sup inordinata.& no.ibi, & s̄.de rescrip. postulasti.[Longo.]Non tñ tāto.ꝙ ad ipsum esset donatio deuoluta, sic nō obstat,j.de ꝯces.p̄b.nulla,vel tanto, ꝙ ꝯ ipsum tp̄s cucurrerat, vt.j.de sup.ne.prę.c.licet,& c.literas.& c.dilecto.Vel hic non erat certus numerus institutus, vt j.de ꝯces.p̄b.ex parte. Sed nunquid
3 in hoc casu ad supplendū defectū pōt † ep̄s canonicis terminū
b assignare,[b] infra quē suppleāt, alias idem postea prouidebit, arg. ꝙ sic.s̄.de postu.p̄l.bonæ.ij.§.cæterum, & j.de offic.ord.irrefragabili.§.excessus,nec obstat istud capitulū, quia hic hoc intēdebat facere,tāquā ille,ad quem pertinebat electio canonicorū, vt innuunt sequentia. Itē quia nec canonicis aliquem terminū assignauit, quod dic,vt no.j.de ꝯces.præb.ex parte. D.aūt nr̄ scripsit hic,ꝙ vbi non est certus numerus canonicorū,ēt negligentibus canonicis non pōt ep̄s eligere canonicos.j.de ꝯces.præ. ex parte. Et est ratio,quia non reperitur in iure, ꝙ ep̄s suppleat defectū canonicorum in talibus,secus si hoc reperiretur, ar.ix.q.iij. cum simus,& extra d.n.de sup.ne.præ.Romana.lib.vj. Potest tñ eos cogere per censuram ecclesiasticā, vt eligant. fm. d.n.ad quod potest rñderi,ꝙ & si per Lat.concil.non deuoluatur ptās ad superiorem in hoc casu. Auctoritate tñ iuris cōis hēt circa hoc ꝓuidere, vt patet.x.q.i.regenda.& c.seq.& præceden.xij.q.j.præcipimus, & c.præceden.ar.in eo,quod legitur.& no.j.de vita & hon.cler.qm̄, j.de cler.non resid.cū ad hoc,& in alijs concor.signa. j.§.i. super verbo,postulauit, & per ꝯsequens, ex quo p hoīem est terminus appositus, negligentia est supplenda, vt in iuribus supradictis.j. de offic.deleg.ad reprimendā,& c.quanto.& c.significauit.j.de foro compe.ex tenore,& c.ex parte.j.de of.deleg.prudentiā.§.sexta. & expressius.in Auth.de eccl'ia.ti.§. si quis aūt pro redemptione, & seq.coll.ix.&.ix.q.iij.cum simus.vbi Patriarcha supplet defectū Metropolitani in economi ꝯstitutione.[Elegit.]i.creauit.Nā ele-
4 ctio†ab vno solo fieri non pōt,vt no.s̄.de postu.p̄la.gratū,sup verbo,licet pauciores.&.j.de ꝯces.prę.dilectus.&.c.literas,sic ponitur impropriè.s̄.e.q̄relā.§.j.ibi p electionē. [In eadē.]i.ecclesia Vulterana,q̄ institutio ad ipsum de iure cōi pertinet,vt.j.de insti.ex frequentibus.[Quos.]i.creatos per ep̄m.[Canonici,]i.antiqui.[Afferentes.]i.canonici.[Electio.]i.creatio,siue prouisio . [Et.j.] Hoc est,ꝙ Papa cām istam delegauit ep̄o Florentino, qui ipsam plene instructā cōsulendo ad summū Pontificē remisit,a quo nunc responsum accepit sub hac forma.¶ Mandamus &c.]Sn̄ia sup primæ petitionis articulo.Nā & in eodē libello plures articuli poni p̄nt.qđ dic,vt no.s̄.e,q̄relam.Et est hic secūda pars.[In quo.]i.pri
5 mo articulo.[Postulauit.]Et bene,vt vr̄, quia solus†ep̄s beneficia
c debet dare[c].nā dn̄s(cuius vices gerit ep̄s,vt no.s̄.in salutatione ꝑemij.super verbo,ep̄os) duodecim apostolos.& lxxij.discipulos elegit.vt.xxi.di.in nouo,& exp̄ssum est.xvi.q.vij.nullus oīno.Nam &
6 Moyses†ex p̄cepto dni Aaron in Pōtificem,& filios eius in sacerdotes elegit.vt.xxj.di.§.j.& expressum vr̄ in Auth.de mensura.ordi.clericorum.coll.iij.&.j.de of.archid.cum satis.&.c. se. Sed ꝯ,q̄ cōiter spectat ad prælatū & cap̄m,vt.j.de his quæ fi. a præla.ca.ij. iij.iiij.&.v.qđ antiqui dixerunt de iure cōi fore,ar.j. de magistris, c.pen.§.verū.Sed certe ibi loq̄tur de magistro eligendo,cuius ele-
7 ctio potius tangit cap̄m,q̄ prælatum;cū prælatus† doceri nō debeat,sed docere,vt in Auth.de sanc.epi.§.damus.Sed alij habēt ad
8 discere,& magistri†dilectio multū operatur,quia qđ quis nō diligit,facile contēnit,vt.xx.q.iij.præsens clericus . ad hoc.j. de fil.p̄s. proposuit.Sol.In electionibus & beneficiorū collationibus ꝯsue-
9 tudo † spectatur.j.de cā.pos.cū ecclesia.j.de iure patro. nobis fuit, j.de ver.sig.abbate.fm d.n.Sed hæc solutio non sufficit.Quid.n.si non apparet ꝯsuetudo? Iō sic distingue. Cū quæritur de beneficio conferendo,aut apparet de cōsuetudine,aut nō. Si apparet de cōsuetudine,seruanda est,vt hic dicit in fi.nā hic de cōsuetudine ad solum cap̄m ptinet , sic & de cōsuetudine Ebredimeñ. ecclesiæ (cuius cōsuetudinē noui)spectat collatio p̄bendarum ad capitulū & prælatū,sicut est fere in qualibet ecclesia prouinciæ, & sic loq.tur.j.de cōces.præ.postulastis,sic & in electione prelati collegiatæ eccl'iæ statur ꝯsuetudini,vt.s̄.de cōsue. cū dilectus.&.j. de ver.sig. abbate.&.j.e scriptū,& sic ēt pōt intelligi.j.de cōces.præ.c. fi.& de iure patro.nobis fuit.§.j.ibi patronus & c.i.clericus,nā laicus hanc allegare nō posset,vt.j.e. Massana.Si nō apparet de ꝯsuetudine,& queris de p̄latura collegiatę,vel ꝯuentualis ecclesię,mero iure spectat electio ad collegiū,vel ꝯuentū,vt no.s̄.e.c.j.&.c.cū terra.Confirmatio vero spectat ad superiorē proximū , vt.j.e. cū dilectus.& c.venerabilem.§.j.&.c.nihil est . Sed si q̄ris de alio beneficio inferiori.puta,ecclesia,archidiaconatu,p̄benda,& similibus,& est ibi patronus, q representare habeat,ad ipsum spectat representatio, & institutio ad prelatum,vt.j.de cōces.prę.c.vlti. & de iure patro. nobis fuit.§.i.&.c.pastoralis.&.c.postulasti . Si nō habet patronū, puto,ꝙ mero iure ptinet ad prelatū institutio , ac destitutio,vt in primis cōcor.sed ipsum facere debet de cōsilio cap̄li, vt.j. de his,q̄ fi.a prela.c.nouit.&.c.qto.Vel cōsensu illius , cuius principalr interest,vt.j.de offi.archid.ad hęc.§.vlti.ne sociū, vel vicariū habeat archidiaconus,vel presbyter,quē hr̄e nollet,vt.j. de fil.pres.proposuit,& de offi.vica.c.ad hęc.& de exces.prę.illud. Sic ēt nihil equius est,q̄ vt hincinde fiat q̄dam compensatio, vt canonici sibi prelatū quem volūt eligant,& a prelato canonici eligantur,& sic neutro inuito,& non delinquēti detur dn̄s,vel subiectus, & cōcordia nutriatur.lxi.dist.nullus inuitis.j.de transla.epi.q̄to.§. cœterū, sed si nullius ita principaliter interest,sine ꝯsensu hoc facit,vt.j.de of. ordi.qm̄ in plerisq; . Hoc vbi oīa sunt diuisa, nam si cōia,prelatus hoc facit de consensu capituli.nisi consuetudo prelato tribuat,ꝙ assensum capituli non requirat,vt.j.de his quę fi. a prela.ca noscitur.qđ dic,vt ibi no. Alienationes aūt perpetuas simul faciunt,& ex causa,vt.xij.q.ij.alienationes.&.j. de his quę fi.a prela.ca.j.&.c. tua.&.ca.pastoralis. [A te.] scilicet Florentine episcope,cui causam delegaueramus . [Ab iniuria.] Quia nolebant eos recipere, sicut supra dictum est. Vel dic iniuria.i.inquietatione,nam in primo articulo egerat episcopus possessorio petendo , vt canonici non molestarent eum super electione canonicorum. Molestare autem videbantur, cum institutos ab eo inquietabant , sed quia canonici melius,& plenius probauerunt intentionem suam , iō absoluuntur,fm.d.n.quia sic debet fieri,vt.j.de proba. licet.§.fi.vel erat iniuria ex eo,ꝙ institutos per ep̄m non recipiebant, vel quia alios eligebāt.Sic enim vr̄ facere vim,quo minus ep̄s quiete possidebat,vel si minis terrerent electos ab episcopo, vt non consentirent electioni ab ipso factæ,& ideo competit interdictū,vt.ff.vti pos.si duo.§.item videamus . Vel dic, ꝙ ep̄s intentabat negatoriā, fm.d.n.dequa no.j.de iudi.examinata. [Ipsius.] i.epi . [Iniuriam facere.] si.ff.de iniur.iniuriarum.§.j.& de regu. iu. nemo damnū, pe.col.& de pet.hære.illud. & infra de appel. bonæ.xiiij. q.j. quod debetur.&.q.v.non sanc.lxiiij.dist.quia per ambitiones. Nam suo
10 iure † vti pōt quis sine nocendi animo, ēt si alii auferat cōmoda ꝯsueta,vt ff.de aqua plu.ar.si in meo, & de dam. infec. Proculus, & xvj.q.j.illud.ff.de ser.vrb præ.cū eo.xxiij.q.ij.c.vlt.C.de seruit.altius.Secus si hoc faceret animo nocendi,non sibi prouidendi,vt
11 ff.de reg.iu.domū.& de dam.infec.qui vias. Licet ergo † in suo facere, dummodo non immittat in alieno fumū, vel aquā, vel simile,hoc.n.nō licet,vt ff.si seruitus vē.sicuti.§.Aristo. & de aqua plu.ar.l.j.§.de eo.& §.seq.& §.denique.& §.pe. & ff. ne quid in loco publico.l.j.§.hoc interdictū.& §.hoc interdicto.[Iure suo.]iure aūt suo vtuntur,si non admittunt creatos p ep̄m, quia non ad ipsum ptinet creatio,sed ad eos,cū p testes &c. [Melius.] iō obtinere debent.vt.j.de prob.licet. § fi. Quid si pares essent probationes?vide,quod no.j.de p̄b.ex literis.j.de sen.& re iudi.c.vlt. [Hoc iure.] .i.electionis , & sic probauerunt consuetudinē p̄scriptam. [Anteq̄.] q.innuat, ꝙ nisi consuetudo obstaret ep̄o , ius cōe pro ep̄o facit,quod dic,vt no.s̄.in distinctione.Innuit ēt hic, ꝙ secundus vsus non præscriptus non p̄iudicat primæ consuetudini præscriptæ,& est hoc verū quo ad petitoriū,secus in possessorio , vt.s̄. eo.querelam.& j.de iure pat.consultationibus.[Memoratus.] repete hoc iure vsus fuisset.Fuerat tñ vsus, & sic erat in quasi possessione.& hoc fm gl.quā proximè no.sed non sic intelligo,immo hic subaudio , anteq̄ .i.anteq̄ ep̄s canonicos instituisset supradictos. ¶In secundo.]sententia super secūdo articulo petitionis, & est.iij.pers.[Quodque.]alias quo.[Ipsum.] i.ep̄m.[Electionis.] .i. creationis.[Paterent.].i.in futurū. sic. j.de sepul.in nostra. §.talē. In primo ergo articulo agebatur possessorio .i. vt creati p ep̄m admitterentur.In secundo petitorio , vt creare libere posset in futurū.[Absoluere.] pp præmissam probationē,alias ep̄s (cū intētionem suam de iure cōi fundauerit) obtineret,sed ꝯsuetudo in hoc p̄iudicat,vt s̄.de consue.cū dilectus, & xij.di. nos cōsuetudinem. xxiiij. q.j.pudenda. Secus si allegassent p̄scriptionē, quia tunc haberet necesse ꝓbare titulū.qđ dic,vt no.s̄.de ꝯsue. c.vlt. super verbo p̄scriptam.[Maxime.] Hoc iō dicit , quia & si non constaret de gn̄ali consuetudine,tñ pp spālem obtinerent. Est.n.consuetudo gn̄alissima,gn̄alis,spālis, & specialissima , & habes hic exēplū de gn̄ali,& spāli. Et de his oībus dic, vt no.s̄ de ꝯsue. cū dilectus. §.dictus vero, super verbo interpres [Notorium.] euidentia rei, vel alio mō.qđ dic,vt no.j.de cohabi.cleri.& mu.c.vestra.]Quod in Tuscia.]& pro ep̄o nullæ sunt aliæ probationes. fm.d.n.[Generalis.]sic.j.de vso pal.ex tuarū.[Cathedralib.] si hoc esset, vr̄,ꝙ & ista eadē ꝯsuetudine vti deberent , quāuis spālem cōsuetudinē non probarent.ar.j.de cēlib.sup eo.& de of.archidia.c.vlt. §.iōq;. [Irrequisito.] ergo sine consensu, & consilio. Quid in conuerso casu? nunquid cōsuetudo dabit ep̄o,ꝙ irrequisito capitulo beneficia conferat? Dic,vt no.j.de his quæ fi.a prel.ea noscitur.

ADDITIONES.

a ¶Obsequi ecclesiæ. Adde bo.tex.in.c.vl.de rescrip.li.6.ubi habetur ꝙ propter officium datur beneficium.
b ¶Terminum assignare. Adde Abba.hic in glo.j.qui multum extollit hoc dictum.Host.& dicit ꝙ communiter tenetur.
c ¶Episcopus beneficia debet dare.Adde ad quem de iure communi pertineat collatio seu prouisio beneficiorum latissime per do.Abba.hic in gl. ij.& do.Henri.Bo.in c.nouit de his quæ fi.a præla.& per eum de capel.monach.dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Sententia aliquando datur,lite non contestata.*
2 *Dispensare est principalis clementiæ.*
3 *Episcopi in defectum ætatis dispensare non possunt.*
4 *Concilijs standum est,nisi canones contradicant.*
5 *Impuberes,ad honores etiam ex causa, admittendi non sunt.*
6 *Episcopus cum peccatore ex causa dispensat.*
7 *Episcopus an possit dispensare contra constitutionem concilij.*
8 *Impossibilitas iuris æquiparatur,quasi impossibilitati facti.*
9 *Impotens sicut in habilis est ad contrahendum sic quilibet Papa inferior ad dispensandum.*
10 *Confirmatus minus rite quis non est prælatus.*
11 *Res aliena si sententietur,mea,per sententiam quidem mea non fit.*
12 *Forma mandati seruanda est.*
13 *Honoris augmentum, non ambitione sed labore,quærendum est.*
14 *In spiritualibus an iuretur,de calumnia in principali,vel inceptionibus.*
15 *Iuramentum de calumnia præstitum, suspicionem de nouo exortam, non excludit.*
16 *Illi de vniuersitate an possint esse testes.*
17 *Iudici creditur, de his quæ coram eo facta sunt.*
18 *Duobus creditur,contra vnum.*
19 *Mitius agitur,vt lege,quam cum homine sine ministro legis.*
20 *Contradictor in probatione formæ,quare magis oneratur, quā electus & confirmatus.*
21 *Obligare quis potest se sub pęna beneficij sui, sub pœna ordinis anathematis, & pęna pecuniaria.*
22 *Res dubia fit per negationem.*
23 *Criminales,& populares accusationes per vnum consumuntur.*
24 *Hominis vnius de delicto sæpius quæri non debet.*
25 *Causarum tria genera.*
26 *Sententiæ quæ transeant in rem iudicatam,& quæ non.*

CAP. XXXII.

Cum dilectus. Factū ,& allegatio ꝑ archidiacono electo.[Et.j.]Hoc est electo archidiacono isto in ep̄m Morinen.Bertrādus,& quidem alij opposuerunt se . Vnde partibus in p̄ntia summi Pontificis ꝯstitutis cepit allegare pars archidiaconi in hunc modū.[Ecclesia Morinen.] &c. [Eiusdem.] .i.ecclesiæ Morinen.[Tractantes.]De hoc dic,vt no.s̄.eo. cum terra. [Vna nimiter.] dic,vt no.s̄.eo.in causis.respon.j. super verbo & a singul.[Contulerunt.] sic quem maior pars nominaret,sicut allegatur.j.§.verū.[Promittentes.]oēs canonici Morinen. [Quē.] isti tres intellige , vel duo ex ipsis, vt j. §. nos vero. ver.& si tres. Et no.s̄.eo.in causis.resp.j. super verbo, vel tres. [De gremio.] si libe.dictum non fuisset, poterant recipere vndecunque vellent. quod dic,vt no.s̄.eod.cum inter canonicos.super verbo, vltimo: [Qui.]i.tres.[Examinatis.]Hic tangitur prima forma . Et no. ꝙ fm allegationem canonicorū hoc habuerunt necesse facere. Sed fm allegationē electi hoc ad cautelam fecerunt,& nihilominus poterāt eligere,quem volebant , quia liberā acceperant potestatē eligendi,vt p̄misit.[Elegerunt.]i.ex vi potestatis sibi traditæ , alias non potuissent,& si in scrutatores electi essent, & p hoc supple in forma per hanc,sicut no.j.eo.quia pp.super verbo,eligatur.[Examinans.]ex officio.i.vt.s̄.eo.cū nobis olim.§.his igitur . [Dubitatum.]& obiectum in iudicium , alias non transisset sn̄ia in rem iudicatam,sicut dicit in fi.fm Goff. [Per sn̄iam.] Idem esset & sine sn̄ia.dūmodo præmissa sup hoc inquisitione electionē ipsam (non obstante hoc,qđ obiectū fuerat)confirmasset.ff.de neg.gest. si aūt.§.item si fundum.fm.d.n.& j.de re iudi.inter monasteriū, §.j.&.c.suborta.§.fi.[Declarando.]non constituendo.sic. ff. si ser-
1 ui.ven.sicuti.§.sed si quæratur.Et no.ꝙ hic datur † sn̄ia lite non contesta.super quo vide,qđ no.j.vt lite non cōtest. qm̄ frequēter, §.sunt & alij.[In ætate.]licet hunc defectum examinare possit archiep̄s,& veritatem referre principi,vt.C.de his quę ve.æta.impe. l.ij.in fi.& per sn̄iam diffinire,vt hic . tamen dispensare non pōt.
2 Nam hoc†principalis clementiæ est,vt.C.de his qui veniam ęta.
3 impe.l.iij.& ex hoc dixit.T.& B.ꝙ epi in defectum,†ætatis dispensare non p̄nt,quod admitto in ep̄alibus indistincte,quia de maioribus causis est,vt no.s̄.eo.innotuit.rñ.j.super verbo,per sedē apostolicam.Sed quid de inferioribus beneficiis?Iidem dicunt idem, ar.s̄.eo.cum in cunctis.§.inferiora.&.j.eo.nihil, & de præbē.graue.vbi puniuntur,qui ꝯ faciunt.j.de æta.& qua.ex ratione,vbi viribus caret donatio,nec in hoc literis papæ creditur. j. de æta. & quali.cā te.sic nec pōt ep̄s dispensare cum illegitimo,vt.j.de fil.p̄s.
4 ca.pe.& vlt. Vnde standū est† cōciliis ita celebribus, & legibus supradictis,nisi canones ꝯdicant,vt.j.de no ope.nun.c.j. Tñ in mi-
a noribus beneficiis satis putauit. T. ep̄os dispensare posse,[a] qđ dic, vt no.j.de concet.præ.literas.Io.& Gof.& d.n.(quorum opinionē amplector)tenentur ꝯrium.Et dico cū eis , ꝙ cum minore quatuordecim annorū dispensare non pōt.vt curam habeat, ergo à ꝯrio cum maiore.xiiij.an.ex cā hoc poterit,sic intelligo.j.de æta. & qua.indecorū,& vt ibi no.& de regul.postulasti,& hoc ꝓbant,
5 .ll.quibus.T.dicit standū esse.Nam impuberes†ad honores etiam ex cā admittendi non sunt,vt. ff. de iure immu.l.ij. §.impuberes, ergo a ꝯrio puberes ex causa admittendi sunt , vt dicit casus.l.ff.de decur.non tm̄.§.non alias.Nec obstat.C. de his qui ve.æta.impe. l.iij.quia non est tantus fauor rei priuatæ,q̄tus publicæ , & quia illud nō ex necessitate,sed ex benignitate procedit.Item episcopus,
6 †cum peccatore ex hac cā dispēsat,vt.j.de æta.& qua. quæris.nec intelligo,ꝙ ep̄s puniatur , nisi qñ indiscrete , & sine cā dispensat.
7 Porro si ex cā dispensat, non intelligo , ꝙ ꝯ † concilium hoc fa-
b ciat,[b]quia semp necessitas a rigore iuris excepta intelligitur , quæ legem non habet,vt.j.de obserua.ieiu.consilium.§. vlti. & de reg. iu.qđ non est,& a iurō,vt.j.de iureiur.breui.Sicut ergo iur̄m contra vtilitatem eccl'iæ p̄stitum periuriū est,vt.j. de his quæ fi. a ma. par.ca.c j sic concilium ꝯ hanc promulgatum , vel intellectum irrationabile iudico.& si ratione caret,ergo & iure, vt.j.dist.cōsuetudo.&.s̄.de ꝯsue.c.j.& fi.& extirpanda est talis gl.ar.lxviij.dist.cor epi. Certe male intelligit ecclesiasticas regulas, qui hoc negat,vt patet. vij.q.j.scias.&.c.p̄ceden.&.j.q.vij.§. nisi.&.c.sequētibus.&.c. tali.&.c.si illa.& dicit.l. ꝙ necessitate instante diaconissa minor.l. annis assumitur,vt in Auth.qūo opor.ep̄os.§. quāta igitur . coll.j. Si opponis & dicis,ꝙ eadē rōne posset in ep̄atu dispēsare.i.necessitate eccl'æ exigēte,& pp maiorē vtilitatē,hoc videret̄ facilius ꝯce-
8 dēdū eē,vt.j.ti.j.c.fi.Ref.tāta est īpossibilitas† iuris , ꝙ quasi æqparat̄ impossibilitati facti.ff.de regu.iu.ipossibiliū. Nām.n.iuris hoc hēt,ꝙ hoc solus papa posset, vt.j.ti.j.c.j.xvj.q.j.§.sicut . Sicut ergo
9 nāliter impotēs† inhabilis est ad ꝯhendū.j. de frigi. ꝙ sedē. sic in his qlibet inferior papa quo ad dispensandū,vt.j. de of.leg.ꝙ translationē.Sed & tāta posset imminere necessitas, ꝙ & in talib.posset Metropolitanus vsq; ad volūtatē papæ cōmittere administrationē.ar.j.de simo.sicut nobis.rñ.j.lxj.di.c.fi.j.ti.j.inter corpalia.§. sed neq;.j.de æta.& qua.a multis,vbi de hoc.&.ix.q.ii.ca. fi. Si vis esse cum aliis,solue iura eis ꝯria,& redde rōnem.si.no.s̄.de rescri. postulasti.&.c.si qñ,consuetudo tñ Romanæ ecclesiæ ad præsens amplectitur opinionem.T. [Factā solenniter.] Si facias hic punctum suspensiuū,determinatur verbū p̄cedens.q.d. non clam:qa tunc reprobaretur,vt.j.eo.quia pp.in fi.&.s̄.eo.in causis. rñ.j.&.c. ꝙ sicut. ver. nec appellatio . Vel potest determinare verbum sequens,& sic facies hic punctum planum , & dic factā solenniter, confirmauit,

ADDITIONES.

a ¶Dispensare posse.Adde dicendum hodie,vt in.c.vnico.de eta.& qua.ordi.lib.vj.Et adde glo.& Archi.in.c.licet canon.eo.titu.lib. vj.& Do.Abb. hic in glo.super verbo,sustinere.Et utrum episcopus possit dispensare super ætate.vide per do.Hen.Bo.in.c.dudum,supra eo.
b ¶Quia contra concilium hoc faciat . Episcopus an possit dispensare contra constitutionem concilij.vide glo.hic in verbo, sustinere, & Do.Abb. super ca.in ver.no.tamen glo.

confirmauit.q.d.ſedendo pro tribunali, quia talia de plano expediri non poſſunt,vt.ij.q.iij.§.abolitio.ff.de offi. proconſul. nec qcquam.§.vbi.&.ȷ̃.de offi.leg.nouit. Et no.ȷ̃.co.§.fina.ſuper verbo,in rem tranſiit.[Confirmauit.]Dicunt aliqui, ꝙ ſemp ꝯfirmatio debet fieri cũ cauſę cognitione,vt in præce.gl.ĩ fi.&.s̃.e.poſtq̃.Quòd
10 ſi minus† quis rite ꝯfirmatus fuerit,non eſt p̄latus.lxij.diſt. per totũ.j.q.j.ordinationes.Tenet tñ,quod interim facit pp cõem ignorantiã,& tuitionẽ cõfirmationis,& bonũ publicum.ff. de confir. tuto.l.j.&.s̃.e.tranſmiſſam.ff.de offi.pro.Barbarius,& pp multitudinẽ,q̃ eſt in cauſa q̃nque,vt.ȷ̃.de tempo.ordi.ca.ij. Sic & ſi aliena
11 res† mea ſententietur,per ſñiam quidẽ mea non ſit.ff.de condi.in de.Iulianus.ff.de rei ven.ex diuerſo.ff.ſi ſeruitus ven.ſicuti.§.ſed ſi quæratur. Et tñ ipſam vẽdico, ac ſi mea eſſet pp bonũ publicum, ff.de pub.in rem actio.ſed & ſi res.rñ.j.ff.de iureiur. ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.&.§.item ſi de hrditate. Alij dicunt & melius,ſm.d.n.ꝙ cõfirmatio ipſum p̄latũ facit,quod euidenter probatur.ȷ̃.e.nihil eſt.§.quia ſi ſecus.vbi dr̃, ꝙ deiiciendus eſt indigne promotus,qđ debet intelligi per ſñiam.Sic eſt & in cõfirmatione adoptionis.ff.de adop.adoptio.& in cõfirmatione tutoris, vt no. Az.in ſumma de ꝯfir.tuto.Facilius tñ admittitur quis ad reuocãdam cõfirmationẽ,quã ſñiam.Et eſt rõ,quia confirmatio magis ſeqtur naturã decreti,q̃ ſñiæ,quia in ꝯfirmatione ſummarie proceditur.ar.ff.de rebus eorũ qui ſub tute. ſunt.l.j. in prin.&.l.magis puro.§.añpe.& in hoc.c.Et hæc locũ habẽt,vbi alius eligit, & aliꝰ cõfirmat.Si.n.ad Metropolitanũ deuoluatur poteſtas, & ipſe eligit,non eget talis electio cõfirmatione,& magis proprie põt dici prouiſio,ſiue ordinatio,q̃ electio.ȷ̃.eo.ne pro defectu.§.ſi ſed antequam prouideat,debet diligenter inquirere de perſona.viij.q.ij.dilectiſſimi.s̃.e.cũ terra.Facta aũt cõfirmatione, ſeu prouiſione nihilominus põt opponi,& ꝯ perſonã,& ꝯ formã,ſicut & antea.ar. ȷ̃.qui ma.accu.poſ.c.fi.interim tñ non impeditur cõfirmationis effectus,vt.ȷ̃.de app.cõſtitutis.ii.§.fi. ſm.d.n. verũtamẽ q̃n per cõpromiſſum datur iſta poteſtas,vr̃,ꝙ cõfirmatio neceſſaria ſit , vt legitur & no.s̃.e.cũ inter canonicos.§.poſt hæc . ¶ Verũ.] allegatio ꝯ electũ,& eſt.ij.pars.[B.]ſ.canonicus Morineñ. vt.ȷ̃.§.vlt.ver. præfatũ.[Ex aduerſo.]quia ſemp in modũ excep.audiendus erat ante cõſecrationem cõfirmatione ẽt non obſtante.ȷ̃. de accu.ſuper his.[Eum.]ſ.electũ.[Nominatũ.]Hoc eſt , quod aduerſa pars omiſerat,vt no.s̃.rñ.j.[Terminos.] qui diligenter cuſtodiẽdi erãt, vt.ff.mandati.diligenter.nõ tranſgrediendi,vt. ȷ̃. de ſepul.c.j.§.vlt.
12 †Nam & forma mandati ſeruãda eſt,vt.ff.mandati. ſi quis pro eo, non tranſponenda.s̃.de reſcrip.cum dilecta. [Quem.] ſ.archidiaconum.[Vnde.]quia eũ elegerunt. [Digniores.] Hæc admiratio ex forma cõpromiſſi ſurgebat.Nam q̃uis dignior,& melior eligẽdus ſit,vt.viij.q.j.illud.&.lxiij.diſt.Metropolitano.&. lxj.diſt.miramur.ad fi.& in Auth.de ſanctis epi. §. ſi quis aũt oratorij domũ, coll.ix.& quẽ prolixior labor fecerit anteire, vel ſtipendia melio-
13 ra,vt.C.de of.ma.of.nemo,quia honoris† augmentũ nõ ambitione,ſed labore ad vnũ queq̃ conuenit deuenire, vt. C. de re mili.ꝯ publicã.li.xij.ſufficit tñ,ꝙ bonus eligatur.xvj.q. vlti. monaſteriũ, & de hoc legitur,& no.ȷ̃.de of.cuſto.c.ij.§.pr.[Reputãtes.]ſ.canonici.[In hac parte.]ſ.quia archidiaconus electus fuerat.¶ Nos vero.]Prouiſio,& ſñia trimembris,& pœnæ impoſitio, & eſt tertia pars.[Subreptionis.]ſi.ȷ̃.de reſtitu.in inte.tũ ex literis.§.nos igitur, ver.p̄ſertim,quia ſñia,& de ſñia & re iudi.cum olim.§.nos igitur. [Prouidendũ.]ſimilis prouiſio.s̃.de poſtul.p̄la.bonæ.ii.§.j [A ꝯdictoribus.]arg.ad idem .xxiii.diſt.illud. [Iuramento.] No.ſm.T.ꝙ
14 †licet in ſpiritualibus de calumnia nõ iuretur in principali , vt.ȷ̃. de iura.cal.literas.iuratur tñ in exceptionibus , cũ p̄ſumitur ꝯ excipientẽ,vt hic &.ȷ̃.e.dudũ.§.partibus,&.§.tandẽ.&.ȷ̃. de reſti.ſpo. literas.§.p̄terea.& de teſti.p̄ſentium.&.c.vlt.& de exce. paſtoralis, & de deſpõ.impu.atteſtationes,& qui ma.ac.poſ.c.fi.& in Auth. de inſtru.cau.§.ſi vero moriantur.&.§.ſi vero nihil.coll.vj.Hæc in iudiciis,in quibus de calũnia non iuratur locum habent ante litem ꝯteſt.& poſt.In aliis vero,in quibus iuratur ante litẽ conteſt. & poſt tm̃ hæc obtinent,vt in Auth.de teſti.§. ſi vero. coll. vij.cũ ſtatim litis conteſta.præſtetur,vt. C. de iura. cal.l.ij.& p̄ſtitum ad oĩa extendatur,quia nõ iuratur niſi ſemel,vt in Auth.de his , qui ingre.ad appella.§.pe.& vlt.coll.v.quod ſignatur in.C. de iura.cal. auth.hoc ſacrm̃.Vnde corriguntur iura, quæ dicebant pluries iurandũ.ff.qui ſatiſda.co.de die.§.iubetur, & de iureiur. iuſiurandũ, §.quia iuſiurandum.Vel intelliguntur in his,quę ante litẽ conte. accidunt.Tñ ſi allegetur,ꝙ nunc melius veritatem nouerit , credo,ꝙ q̃uis rñderit,cogetur iterum rñdere,vt.ar.ff. de dam. infec.q̃ bona.§.ſi quis ſtipulaturus,& de edendo, argentarius.§.fi. ver. ſed non ita eſt.Dico etiã cum Gof. ꝙ nec in exceptionibus circa ſpiritualia oppoſitis iuratur de calumnia, ſed de veritate dicenda & de malicia,ſiue circa ſp̃ualia,ſiue circa tp̃alia excipiatur,ẽt poſt litem cõte.q̃nq;,vt cũ petitur quarta productio teſtiũ, vt in Auth. de teſtibus.§.quia vero.coll.vij.&.ȷ̃.de teſtib.in cauſis , &.c.ſignificauerunt.Itẽ cum quis petit inſtrm̃ edi, qđ ſibi prius editũ fuerat, vt.C.de fide inſtru.l.fi.& probant cõcor.ſupradictæ. Et ex hoc pa-
15 tet,ꝙ iurm̃ † de calũnia præſtitum ſuſpicionẽ de nouo exortã nõ excludit,vt patet in eo quod legitur & no.ȷ̃.de teſti. vltra tertiam Quare taceant q̃ dicunt,ꝙ victus victori in expenſis non condẽnetur,vbi iuratur de calũnia,quaſi poſtea calũniari minime præſumatur,quod dic,vt no.ȷ̃.de dolo & contu.finẽ. [Et ſi.]ver.& eſt primum membrũ.[Tres.]ſ.electores quibus creditur , quia hæc, q̃ in caplo geſta ſunt,in hoc caſu per alios non probantur,vt.ȷ̃.de teſti.veniens.ij.&.ca.in cauſis.&.C.de repud.l.cõſenſu. Sed ꝯ,quia vñr teſtes in re propria ar.C.de fideiuſ.l.fi.quod eſſe non dẽt,vt.C.
16 de teſtibus,oĩbus.Sol.non eſt cauſa propria † ſed cõis,[a] quare audiũ
a tur ſicut legatarij in cã teſtamentaria, vt Inſti.de teſta.§.legatarij,
17 †& iudici creditur de his,q̃ coram eo acta ſunt,vt.xviij.diſt. de cõciliis.ȷ̃.de exceſ.præ.inter dilectos.§.p̄terea,multo fortius iſtis, qui toti negotio interfuerunt, ar.C.de adul.in adulterij . & de ſica.l.fi. & ff.de teſta.Domicius.Et ſi etiam alias ſuſpecti eſſent,in defectũ probationis admitti debent.ar.ȷ̃.de teſti.co.venerabil.cũ ſuis concor.Contra ar.ȷ̃.de p̃ba.q̃m ꝯ falſam.in fi. ſed illud intelligas , q̃n agitur corã ipſo vel coram alio.& vnus iudex fuit , non plures.ȷ̃. de teſti.cũ a nobis. et hoc eſt,qđ hic ſequitur,ſingulares &c. [Vel
18 duo.]creditur † ergo duobus ꝯ vnum,ar.ff.de re iudi.duo.ȷ̃.de re iudi.c.fi.[Maiorẽ.]cõſenſibus eorũ etiã cõputatis. Alioquin ſi pauci eſſent canonici,non poſſet cõſtare, ꝙ maior pars conſenſiſſet. Iõ autem ſtatur teſtimonio duorum,quia nec per alium ꝯrium probari poteſt.quod dic,vt plene no.ȷ̃.de p̃ba.tertio.§.i.in fi.[Singulares.]ſi.s̃.e.bonæ.me.Magũtinen.§.ꝯ.& ȷ̃.de proba.licet. §.q̃q̃. & de accuſa.cũ dilecti.in fi. Sed quare non creditur vni iudici de proceſſu habito coram eo?& tñ creditur vni tabellioni , ex quo p ipſum redactum eſt in actis?Rñdeo pp publicam authoritatem, quam habet q̃tum ad hoc officium exercẽdũ , ſm.d.n.quod dic, vt legitur,& no.ȷ̃.de proba.q̃m ꝯ falſam.[Imponatis.] non obſtãte dicto canonicorũ ꝯrio.[Eorum.]ſ.ꝯdicentium. [Inſufficiens.] Hoc iõ,quia ſigillatim & ſingulariter fuerunt vota examinata,ſecus ſi ageretur de conſenſu in cõi habito,quia tunc cõſenſus probari poſſet quodam mõ mirabili. qđ dic,vt no.s̃.e.bonæ.§.ꝯ.ſuper verbo,nulla eſt probatio.ver.negatiua autẽ facti . [Si vero per eorum.]ver.electorũ,& eſt ſcdm membrũ. [Omnino.]nõ mireris, ꝙ ad dictum iſtorũ caſſetur electio , quia licet ꝯ formam ſibi datam elegerint,& ſic tanq̃ peccatores viderentur a teſtimonio repellendi,tñ pñt excuſari,quia forte formã ignorabant , vel aliam cãm prætendebant.Si.n.confiterentur ſe corruptos,vel alias malicioſe hoc feciſſe,oĩno poſſent repelli.ȷ̃.de teſtibus, ſicut.xiiij.q.iij. c.fi.[Caſſetis.]i.caſſam nuncietis. ex quo ꝯ formam per hominẽ appoſitam fuit facta.s̃.de reſcriptis.cum dilecta.in fi. Secus ſi con
19 tra formã canonis,vt.ȷ̃.eo.quia pp.§.qui vero.Ratio, quia† mitius agitur cum lege,q̃ cum miniſtro legis,vt.ff.de arbi. Celſus, & de compẽſa.ſi cum militi.[Alioquin.]ver. & eſt tertium membrũ. Et dic alioquin,ſi forma mandati proxime dicta non fuerit ſuffi
20 cienter oſtẽſa,qđ de ipſo &c.Sed quare† magis oneratur ꝯdictor in probatione formæ,q̃ electus & confirmatus? Rñdeo,quia pars electi dicebat , ꝙ poteſtas eligendi ſimpl̃r & libere data fuerat, & pro ipſo ſententiatum erat,cui ſñiæ prima faciæ ſtandum eſt. Cõtradictor vero aſſerebat,ꝙ ſub certa forma fuerat data hæc poteſtas.s̃.eo.§.j.Sed quia pro electo faciebat cõis curſus, nam pro maiori parte conſueuit dari hæc poteſtas libera.s̃.eo. cauſam quæ,& ȷ̃.eo.quia pp.§.vel ſaltem,& quia pro ipſo ſñia lata fuerat, & cõfirmatus erat,magis præſumit ius pro ipſo,quã pro ꝯdictore, q hoc negat,& dicit ꝙ certa forma fuit appoſita. Et iõ in eo , quod aſſerit,incũbit ei probatio,vt patet hic,&.ff.de prob.ei qui dicit.quinimo,quia ad hanc formã probandam ſe obligauerat,vt.ȷ̃.eo.ver.j. Et in hoc conſentit.d.n.[Præfatum.]ver. in quo continetur pœna non probantis , ad quam obligauit ſe ſpontanea voluntate . [Qui.]ſ.B.[Pœnam.]ſ.amittendi præbendam.ſi.ȷ̃. de crimi.fal.c. vlt.Alias obligat ſe quis ſub pœna excõicationis , vel ordinis.j.q. vij.quoties.de con.diſ.ij.ego Berengarius,alias ſub pœna pecuniaria,vt.xxiij.diſt.q̃q̃.& xxv.quæſtio.ij. quęcunque. & infra de arbi.
21 cum tempore.[Obligauit.[b]] Si ſe non obligaſſet, † pœna extraor
b dinaria puniretur,vt.ȷ̃.de offi.deleg.de cauſis.& de accu.ſuper his, ita vt quandiu alias diſtringi poſſet,non priuaretur ſtipendiis,ar. C.de execu. rei iudi. ſtipendia.&. C.quæ res pig.ob.poſ. ſpem . ne mendicet pauper clericus in plateis , aut vt mercennarius operetur.xciij.diſtin.diaconi. ver. mendicat infelix . Sed nunquid ad hanc pœnam inſcio prælato potuit ſe obligare?Non videtur,arg. infra de renun.admonet.& de foro compe.ſignificaſti, & de hoc no.infra de pręben.tuis.& de cleri.coniug.diuerſis. &.ca.Ioannes, niſi hoc ratum habeat epiſcopus,vt.ȷ̃.de renun. qđ in dubiis . Vel ſummus

ADDITIONES.

a ¶Sed cõis.Adde an illi de cõitate vel uniuerſitate poſſint eſſe teſtes in cauſis vniuerſitatis vel cõitatis.Ang.Are.pulchre in.§.vniuerſitatis.Inſti.de rerum diuiſio.& uide glo.hic in ver.& ſi tres.

b ¶Obligauit.Notat hic gl.ꝙ poteſt quis ſe obligare ſub pęna beneficij ſui, & ſub pœna ordinis,vel anathematis,& ſub alia pœna pecuniaria. Hodie autem qualiter puniantur deficientes in probatione obiectorum contra electum vel electionem dic vt in.c.j.& c.vt circa titu. eo.li.6.

ſummus Pontifex,vt hic,& in ſimilibus.s̃.ſigna.ſuper verbo, pœnam.[Obiectum.]Et iõ verſum fuit in dubium,vt.s̃. rñ.j. quia p
22 negationem fit res† dubia,vt.ȷ̃.de reſti. ſpo. Piſanis . [Illum.] ſ.electum.[Canonicus.]ſ.B.[Obiectioni.]ſup defectu ætatis.[Cuius.] ſ.Metropolitani.[In rem tranſiit.] No. ꝙ ſententia lata in cauſa inquiſitionis , vel denunciationis , vel exceptionis tranſit in rem iudicatam,& præiudicat aliis.Quod autem dicitur hic, ꝙ nõ põt quæri vlterius de ætate,ex quo ſuper ea lata eſt ſñia , intelligi debet vbi præcedente ſolenni inquiſitione ſñia lata eſt. nam ſi non ſolenniter inquiſiuiſſet,nec de certo crimine, vel defectu ſolennitatis vel perſonæ,ſed in genere tantum, tunc nihilominus poſſet de omiſſis criminibus,vel defectu p̃ſonæ inquiri & agi, ſed de formæ electionis defectibus(cũ de his ſemper debeat inquiri ſolẽniter)non poterit iterato inquiri,niſi ſm quod no.ȷ̃.de dolo & contu.olim.&.s̃.e.ꝙ ſicut.Sed nonne neceſſe eſt ante ꝯfirmationem edicta ſiue banna proponi, vt quicunq; vult ꝯdicere, & aliquid obiicere ꝯ electum vel electionẽ vſq; ad certum diẽ veniat, & di-
a cat?Non[a].Veruntñ ſi propoſita fuerint,poſt diem veniens audietur,vel repelletur,ſm qđ alias le.& no.ȷ̃.qui ma.accu.poſ.c.fi. Hodie vero ſub hac materia pro magna parte traditur certa forma. extra.d.n.eo.ti.ſtatuimus.Vnũ tñ notabis,ꝙ iõ nõ auditur hic ſuper ętatis articulo,quia diffinitiue pronunciatũ fuit ſup principali.ſ.ſup electione,q̃ confirmata fuit,vt.s̃.e.rñ.j.in fi.Nec fuit appellatum a cõfirmatione:nã ſi quis appellaſſet ab ipſa ꝯfirmatione, & cãm appl̃onis proſequeretur , bene audiretur ſuper exceptione ætatis,q̃uis ſup ea pronunciatũ eſſet,vt no.ȷ̃.de re iudi.ꝙ ad ꝯſultationẽ.hic aũt nõ fuit appellatum,ſed tãq̃ ꝯ minus canonice cõfirmatum de fraude in electione cõmiſſa,per officiũ iudicis agebatur ſm. d.n. cuius eſt tota hæc glo.ne quis.ſ.per ſubreptionem promoueatur,vñ & per officiũ iudicis hoc prouiſum fuit, vt patet in eo,qđ le.& no.s̃.c.§.nos vero.Sed ad hoc , vt edicta ſint proponẽda,vr̃ exp̃ſſum in Auth.q̃uo.op.ep.§.oportet autem in ipſo, & ſeq.coll.j.[Iudicatã.]Hic vr̃ exp̃ſſum,ꝙ interlocutoria in rẽ trãſit iudicatã,ſic. ȷ̃. de re iudi. ꝙ ad ꝯſultationem.&.c.cũ inter vos. non tñ intelligas , ꝙ interlocutoria tranſeat in rẽ iudicatam quo ad hoc,vt actionẽ in factum pariat,vt.C.de rebꝰ cre.actori , ſed ne appelletur.ȷ̃.de teſti.ſignificauerunt.§.mandamus , & exceptionẽ parit,vt hic dicit.Aliqui tñ dicunt, ꝙ hæc ſñia non interlocutoria fuit,ſed diffinitiua.Tu dices,ꝙ in eo, ꝙ Metropolitanus declarauit electũ non pati defectũ in ętate,fuit interlocutoria,in eo vero,ꝙ ꝯfirmauit,diffinitiua,vt patet.s̃.e.c.rñ.j.Sed nunq̃d hæc ſñia obſtabit aliis de eodẽ ꝯ electum agere volentibus? Vr̃, ꝙ ſic, quia
23 † criminales,& populares accuſationes per vnũ conſumuntur,vt ȷ̃.de accu.de his.xxiij.q.iiij.ſi illic.ff.de popul.acri.l.iij. & de procu.
24 non cogendũ.§.qui ita.nec enim † de delicto vnius hominis ſæpius quæri debet,vt legitur & no.ȷ̃.de offi.lega.licet. Sed ꝯ.quia res inter alios acta &c.&.ȷ̃.de præben.dilecto.in fi.& ſolis pręſentibus obeſſe debet,vt.ij.q.i.notum.&.q.iiij.habet hoc.&.c.Mẽnam.&.ȷ̃. de accuſa.veniens.Sol.Dicas,ꝙ in popularibus etiã abſentibus obeſt,niſi in duobus caſibus.Primus eſt.Si quis iniuriã ſuam proſequatur,& probet ſe ignoraſſe accuſationẽ ab alio ĩſtitutam. ff. de accu.ſi cui.§.j.Scd̃s cũ vult docere de colluſione prioris accuſatoris.ff.de p̄uari.l.iij.& de iureiur.cum qui.§. in popularibus . ſm.T. imõ ex eadẽ cã nõ põt quis agere diuerſis accuſationibus,ad idẽ, vt no.ȷ̃.de purga.ca.cum dilectus.ſm.do.n.Sed Goff. dicit,ꝙ non obeſt in hoc caſu abſentibus,& hoc innuit litera ibi , cum idẽ canonicus &c.q.d.alij inſtare poſſent.Credo verius dictum.T.pp rationem q̃ hic traditur.[Suſpenſa.]Suſpenditur ergo pronunciatũ per appl̃onem,vt hic.&.ȷ̃.de app.directe.Alibi dr̃ , ꝙ extinguitur, ſed exponi debet.i.ſuſpenditur,vt.ff.ad Turpil.l.j.in fi. Et nota hic
25 tria gñа† cauſarum.Vnũ,cuius ſñia nunq̃ tranſit in rem iudicatã, ſ.q̃n ea ſeruata aĩa periclitatur,vt.ȷ̃.de reſti.ſeries.& de frigi. fraternitatis.& de diuor.ex literis.Et eſt rõ,vt le.& no.s̃. de conſue.cum tanto.Sed nunquid hic eſt eadẽ rõ & maior,vt patet.ȷ̃.titu.j.inter corporalia, quare ergo tranſit hæc in rem iudicatã etiam interlo
b cutoria?Rñ.[b] † Vbi ſñia fertur ꝯ legẽ diuinã , non poteſt tranſire
26 in rem iudicatam,vt in matrimonialibus . Vbi vero ꝯ legem canonicam,põt papa ꝯſtituere,ꝙ tranſeat vt hic,& cõſtituere,ꝙ nõ tranſeat vt in matrimonialib.q̃ lege canonica prohibentur.De q̃bus no.ȷ̃.de reſti.ſpo.literas. nam in talibus poteſtatem habet , vt no.ȷ̃.de conceſ.præ.propoſuit.Secundum genus ſñiarum ꝯrium eſt,cuius ſñia incontinenti in rem iudicatam tranſit,ſicut ſñia excõicationis,vt.ȷ̃.de app.paſtoralis.& de ſen.ex.per tuas. Et q̃ ſit rõ, no.ibi.Item q̃n inſignes latrones, vel ſeditionum concitatores,vł duces factionũ dãnant̃,q̃a dãnatos tales ſtatim puniri intereſt,vt ff.de app.ꝯſtitutiones , & in raptore virginũ,vt.C.de rap.vir.l.vnica.§.quibus. Item in homicidis, maleficis , & veneficis,violentis adulteris,ſi ſponte cõfeſſi ſunt.ſecus ſi coacti,vt.ij.q.vj.§.ſunt quorum.& C.quorum ap.nõ reci.l.ij.Item ſm quoſdam in ingenuitate & libertate,vt ff.de ſta.ho.ingenuum,& de reg. iu. res iudicata,ſed in libertate ꝯrium eſt,vt.C.de libe.cã.ſi is quem, & ff.q̃ ap. ſit.l.ii.§.ſi is . Tertium tenet medium, cuius ſñia infra.x. dies per appellationem ſuſpenditur,ſed poſtea appellari nõ poteſt, & hoc generaliter in omnibus obſeruatur,vt hic.&.ij.q. vj. anteriorum, & C.de arbi.l.pe.Eſt & caſus,in quo non trãſit in rẽ iudicatã ante profeſſionem emiſſam.quod dic,vt no.ȷ̃.de diuor.de illa.§.fi.

ADDITIONES.

a ¶Non.Dic ꝙ imo. hodie etiam ſi non appareat coelectus vel ſe opponẽs confirmationi,fient edicta ſiue banna in eccleſia generali, ꝙ ſe confirmationi opponere uolentes veniant peremptorio aſſignato.al. confirmatio facta non tenet per tex.nouum in ca.ſi.eo.ti.li.6.

b ¶Reſpondeo.Cum hac ſolutione tranſeunt communiter Doct. vt hic dicit do.Ab.in 2.col.ver.ſed hoc vltimum,quæ tamen ſecundum eum non eſt perfecta,& ſoluit clarius.vide eum.

SVMMARIVM.

1 *Perſona loquentis excipitur in generali ſermone.*
2 *Eligendi poteſtate uni tantum data an ſe ipſum eligere poteſt.*
3 *Compromiſſum diligenter eſt ſeruandum.*
4 *Electus debet nominari,ut certus ſit.*

CAP. XXXIII.

CVm in iure. Pars.ȷ̃.de of.dele. cũ ĩ iure.Forma ptãtis.Proceſſus electionis. Sol.dubitationis.[Continebat]hoc,quod ſequitur. [Ex ſe].ſ.ſeptem.Hoc aũt ex forma compromiſſi ꝯtigit.alias ex ſe eligere non poſſent,vt in fi. huius decre.ibi,iuxta compromiſſi tenorẽ & c.ȷ̃.de ſortil.c. vlt.non.n.dẽt hr̃e originẽ a ſeipſo,nec ſe ingerere,vt s̃.e.qualiter.ȷ̃.de inſti.cum ad noſtrã . & ȷ̃.de iurepa.per nr̃as.ff.de tut.& cur.da.ab his.prætor. & xxiiij. q.j. audiuimus.ſm T.& B.Io.ꝯ.ar.ff.de tu.& cur.da.ab his. l.vbi.quod approbo,dũtamen alij primo eligãt ipſum.Secus ſi ipſe prius nominaret ſe.& ſic loquuntur iura pro T.inducta. Nã & dño quærenti Eſaias ſe vltro obtulit,vt viij.q.j.in ſcripturis . & iſti ſeptem vicem capituli obtinent,vt s̃.eo.in cauſis.& ȷ̃.e.quia pp. §.vel ſaltem.ergo poſſunt vnum ex ſeipſis eligere, quamuis hoc dictum non ſit. Alioquin ſequeretur, ꝙ capitulum nunquam poſſet de proprio gremio eligere,cũ electus ſi conſentiret ex ſeipſo,qui vocem habet in capitulo,oriretur.quod eſſet ꝯ iura , vt no.s̃.e.cum inter canonicos.ſuper ver.vltimo.Nec obſtat, quod hic dicit; q̃a factum narrat.& eodem modo intelligo ca.vltimum.de ſortilegiis allegatũ.Nec ob.ȷ̃.de iure patr. per noſtras. quia illud verum eſt,q̃n vni ſoli data eſt hæc poteſtas,ſecus ſi plurib. quia tunc vocatur a ſociis,vel ẽt ſocio,ſi duo tm̃ fuerint, de religioſorũ tñ cõſilio,vt no.ȷ̃.eo.ne pro defectu.& ſic poterit conſentire.tunc.n.ab illo oritur,& non a ſeipſo vocatur, ſed a Deo vocatus ꝯſentit . Et hæc vltima opinio euidenter comprobatur, & ſuperior reprobatur in eo,quod le.& no.ȷ̃.eo. cum in veteri.rñ.j.ver.tandem.ſuper ver.ſociorum.Hoc tñ locum hẽt in forma compromiſſi,& ſi dictum non ſit,ꝙ ex ſeipſis poſſint eligere,vt dictum eſt, ſed in forma ſcrutinij ſecus,vt no.ȷ̃.e.Cumana.& c.eccleſia.ii. §.ii.ideo dicit.ȷ̃.iuxta compromiſſi tenorem.q.d. hoc locum hẽt, q̃n fit electio per formam ꝯpromiſſi,nõ alias.Nec ob.ꝙ a trib. fit electio; q̃a ipſo ſtatim conſentiente ſunt quatuor.& vr̃ ineſſe, ex quo ſtatim fit.ȷ̃.eo.officij.Et idem credo in electione ſummi Pontificis. s̃.eo.licet.niſi & ibi forma ſcrutinij ſeruaretur, ſi cardinales ipm̃ forſitan elegiſſent. & ſic ſeruant cardinales, ſicut expertus ſum ,
a poſtquam feci præmiſſam gl.& no.s̃.e.licet. Quid ſi vni[a] detur talis poteſtas,& iurauerit eligere meliorem.& credit, ꝙ ipſe melior ſit?Furioſus eſt ſi poteſtatem recipiat in hoc caſu,niſi perſonam ſuam excipiat,vel niſi tacite intelligatur excepta:quia in generali
1 ſermone† perſona loquentis excipitur,vt ff.de pign. Paulus.& de cond.& dem.qui hæredi.§.vlt.& C.de ſolu.inquiſitio. alias ſi aliũ
2 eligat,ꝯ conſcientiam venit,& deieraret,ſed† repellitur ſi ſeipſum eligat,vt.C.de epi.& cleri.ſi quemq̃,& cõcor.pro.T.inductis . Vñ & dixit.d.n.ꝙ cum ſe debeat credere culpabilẽ.v.diſt.ad eius,& de aliis non debeat præſumere niſi bonũ.ȷ̃.de præſump.c.fi. talis potius eſt repellendus,vt phariſæus,q̃ admittẽdus,vt Iudex . Sed ſm Goff.põt ſic dicere.puto me magis idoneũ, & etiã magis aptum, & ita nec ſe eliget,& tñ ſatisfaciet iuro, qđ mihi non placet , quia per hoc fouẽt ambitionẽ,& talis ſe nimis ingereret , & p̄ſumeret de ſeipſo,ar.ȷ̃.de purga.cano.accepimus.§.porro.[Eorum.]ſ.quatuor.¶ Vnde cũ vnus.]ij.pars [Ipſorũ.]ſ.ſeptẽ , & de ipſo rñdetur infra,ꝙ ſi electioni de ſe factæ cõſentiat, in decanũ aſſumatur.Et ſi ẽt in alio conſenſerat,qui tñ ius nõ haberet, in hoc caſu poſſet, nõ dico mutare cõſenſum,ſed electioni de ſe factæ conſentire,& tñ cõſenſus eius nõ ſibi,ſed illi quẽ elegit proderit. Aliud.n.eſt eligere ſe.qđ nõ licet,vel aliũ,qđ licet . & aliud electioni de ſe factæ cõſentire.ſm.d.n.qđ licet,vt.s̃.e.innotuit.&.c.cũ inter canonicos. Quod aũt dixit,ꝙ cõſenſus non ſibi , ſed illi quẽ elegit prodeſt,intelligendũ eſt,q̃n alius haberet ius cõputata voce conſentientis, alioquin non illi,ſed ſibi prodeſſet,quod dic,vt no.ȷ̃.eo.c.in fi.Sed obiicitur,aut iſte conſenſit electioni factæ, & hoc eſſe nõ põt,cũ electio eius non teneat,q̃a in eũ maior pars nõ cõſenſit,ſicut cõpromiſſi

ADDITIO.

a ¶Quid ſi vni.hanc.q.mouet hic glo.in verbo,tenorem,& ibi do. Abb.recitat plures lecturas ad hunc textum.

promissi lex continebat. Aut consensit electioni faciēdæ, & ideo
oīno repellendus est, vt.ĵ.co.cū post petitam. Rñ. hic cōsensit ele-
ctioni de se factæ: nam ẜm antiqua iura ex solis cōsensibus in ali-
quem directis, velut in electum, intelligitur facta electio epi, vel
prælati.s̄.e.cū inter canonicos, & hoc idem ẜm moderna iura in
minoribus dignitatibus hodie obseruatur, cū non sit immutatū.
C.de testa.sancimus.ẜm.d.n. Nos contra, vt patet in eo, quod no.
ĵ.e.quia pp.& extra d.n.statuimus.li.vj. Sed & d.n.dixit, ꝙ hic cō-
sensus est de facta electione, quia tñ post publicatam electionē
requiritur ab eo, sicut ab extraneo. Nec ob. ꝙ ante cōsensum suū
non habet maiorē partem numero, habet enim æqualem & sa-
niorem, quod ex eo apparet, ꝙ secuti sunt ordinē scripturæ, ẜm
quem primo debebāt eligere ex seipsis, ar.ff.de vsufr.quoties. Nec
obst. si alius præponderet in meritis, & sic & pars sua videatur sa-
nior, quia hic nō dicimus saniorē partē, nisi in quantum colligit
3 ex ordine scripturæ, cum compromissum †sit diligenter seruan-
dum, ar.ff.de arbi.si cū dies.§.plane.ff.man.diligenter, nisi forsan
oīa sint paria in numero & ordine. puta, quia elegerūt ex se hinc
& inde, tunc enim esset ad merita recurrendum. ẜm.d.n. Sed qc-
quid dicat, ex vi istius textus habetur, ꝙ hic erat facta electio, qñ
consensus fuit requisitus, licet nominatio dicatur, vnde & hic se-
quitur, nominari, & supra dr̄ nominarent. & ĵ. sequitur, noïatus.
Veruntñ hæc noïatio loco electionis hr̄, vnde & ĵ. sequitur, dū-
modo electioni de se factę consentiat, & tñ non est facta, nisi a tri
bus, qui non faciunt maiorē partem de septem neq; de sex, & sic
vr̄, ꝙ nulla sit electio.ĵ.e.ecclesia.j.& ij.& ca.in Genesi, & in hoc
requirebatur maior pars, vt patet.s̄.rñ.j. Nec est alia vera rño ni-
si ista, ꝙ licet in forma scrutinij consensus electi numerū suum
nō augeat, in forma tñ compromissi, & auget, & perficit. Electus
enim a tribus, anteq̄ consenserit, a maiori parte electus nō est, pē
det tñ hęc maioritas ex suo consensu: nam si consentiat maiorē
partem habet, & iō obtinet, vt probatur.ĵ.eo.ca.ad fi. Quid ergo si
dixisset caplm, ꝙ illum reciperent in decanum, quem oēs.vij.no
minarent, siue in quem oēs consentirent? Dixit d.n. ꝙ hic nō pñt
eligere de seipsis, cui euidenter hęc decretal s ɔ̄dicit. nam & si sex
septimum eligant, & ille septimus electioni de se factæ consen-
tiat, apparet, ꝙ ita completur numerus omnium per consensum
ipsius, sicut maioritas numeri qñ a tribus eligitur tm̄. Hoc autē
vbi dictum est, ꝙ in vno de seipsis pñt omnes cōsentire, quæstio-
nem non habet, nec apud me, dūmodo exp̄sse dictum non sit, ꝙ
non possent eligere de seipsis. Nec obstant iura, quæ ɔ̄dicere vñr,
ĵ.de iure pa.per nostras, cum suis similibus. Rñde enim, vt ibi no.
&.s̄.e.ca.circa prin. Quid si dicat consentio in illum, quē talis no-
minauerit, vel in quem maior pars consenserit? Rñ. non valet, cū
4 electus certus †non sit, ar.ff.de procu.l.ij.quod dic, vt le. & noĵ.eo.
extra.d.n.in electionibus.li.vi.posset tamen compromittere, ꝙ il-
lum haberet pro prælato, quem talis eligeret.s̄ co. in causis.& ca.
causam quæ, alias vero ex quo præsens est, non pōt committere
vices suas.ĵ.eo.quia pp.§.illud aūt, ẜm.d.n.quod dic, vt ibi no. De
aliis dic, vt no.ĵ.e.cum post petitam. hic ergo eligitur vnus de.vii.
compromissariis, vt hęc litera dicit. Erat tamen de gremio ipsius
ecclesiæ, alias non esset quæstio ẜm formam compromissi, vt.s̄.
c.proxi.§.nos vero.&.ver.si vero, & appareret in fi. [Vter.] i.quis.
[Eorum.] s.septem. ¶ Super quo.] iij.pars. [Tenorem.] Quia fuit
dictum ꝙ de seipsis eligere possent, alias nō tenuisset electio, vt.s̄.
no.ẜm.T.imò quia fuit dictum, ꝙ ille reciperetur in decanum, in
quem maior pars de ipsis septem consentiret. si ergo tres eligunt
vnum de septem, & electus consentit, sic erant quatuor, & sic ma
ior pars de septem concordabit, & sic ipsa vi, vt sequitur, ꝙ iuxta
hunc compromissi tenorem &c. & sic apparet, ꝙ. T. non intelle-
xit medullam. [Consentiat.] Nam persona electi auget numerū,
quia vox sua computatur, vt ff.quod cuiusq; vniuer. plane. & de
adop.si consul, Contra.ar.s̄.de postu.præla.bonæ.ij.§.vlti. Quid si
eligat cum tribus aliis alium de gremio? Certe resilere non pote-
rit, si electus ab ipso consensit, vel paratus sit consentire, vt.s̄.e.cū
inter canonicos, ar.ff.de regu.iu.nemo. Secus si cum uno, vel duo
bus tantum de septem eligeret, quia tunc consensus suus alij non
prodesset, & ideo reuocare posset ẜm.T. sed Io. dicit neutram va-
lere. vt.lxxix.dist.si duo, arg.pro ipso.ĵ.eo.publicato. nam ex quo
elegit siue bene, siue male, functus est officio suo, vt.ĵ.de offi.dele.
in literis. Quid si nominatus a tribus sit indignus? Videtur, ꝙ alius
debet obtinere.ĵ co.congregato, sed contrarium est, quia obstat
forma compromissi, prouideat ergo capitulum, ad quod acce-
dit, quod no.ĵ.eo.ne pro defectu, super verbo, hac vice.

SVMMARIVM.

1 *Electores Imperatoris qui sint.*
2 *Sacerdotium & imperium a Deo procedunt.*
3 *Cronica ecclesiæ Romanæ & Constantini Imperatoris.*
4 *Carolus Magnus coronatus a Papa Leone 3.*
5 *Regnum Mundi quomodo fuit in Tehutonicos translatum.*
6 *Quilibet dicitur Rex rerum suarum.*
7 *Imperator totius mundi est dominus.*
8 *Papa Imperatorem inungit per manus Cardinalis, Hostiensis.*
9 *Papa solus imperatorem coronat.*
10 *Imperator si non potest recipere coronam in locis debitis potest tamen authoritatem administrandi recipere a Coloniensi archiepiscopo.*
11 *Confirmatio sine examinatione fieri non debet.*
12 *Abbas an benedicendus & examinandus.*
13 *Plenitudo officij quomodo accipiatur.*
14 *Exceptiones an admittatur, contra coronandum.*
15 *Iudex malus dicitur, qui fauet.*
16 *Partes ad concordiam cogi possunt.*
17 *Prouerbium rusticorum.*
18 *Ius eligendi principem compet ad singulares & non ut tanquam ad collegium.*
19 *Imperator debet defendere ecclesiam, & ex altare Papam.*
20 *Imperator comparatur tutori honorario, qui defendit a vexationibus alios.*
21 *Electoribus negligentibus eligere, Papa eliget.*
22 *Imperator pro quolibet peccato mortali potest deponi, quando ecclesia scandalizatur.*
23 *Papa etiam Reges potest a Regno deponere.*
24 *Ecclesia Romana Mater est fidei.*
25 *Qui rebelliter uiuit, magis Dyaboli quam Christi membrum esse ostenditur.*
26 *Regum officium quid sit.*
27 *Crimine periurij irretiti regnare non merentur.*
28 *Apostolus Corinthium absentem & irrequisitum condemnauit.*
29 *Excessus notorius, examinatione non indiget.*
30 *Crimina notoria quæ sint.*
31 *Filius solet esse sæpe similis patri.*
32 *Admissio sola ad osculum, in absolutionem inducat.*
33 *Iudex non requirendus quando ius remittit.*
34 *Iuramentum est seruandum semper nisi uergat in dispendium salutis eternæ.*
35 *Iurans illicitum temeritate propria, debet pœnitere.*
36 *Iuramenta quæ ualeant & quæ non.*
37 *Mala non sunt facienda, ut inde bona proueniant.*
38 *Occasio mali ne detur a bono sæpe cessatur.*
39 *Fiduciam, & intentionem bonam habere non est malum.*
40 *Binus actus consuetudinem inducit.*
41 *Sublato principali intelligitur sublatum & accessorium.*

CAP. XXXIIII.

Venerabilem, & infra. Hæc Decre. in quinque
partes diuiditur. In prima ponit repræhensionem le-
gati, & durat vsq; ad.§.verū. In secunda alliciēdo prin-
cipes trahit farinā ad propriū molendinū, & durat vsq; ad.§.obie
ctioni. In tertia rñdet obiectioni principū, & durat vsq; ad. §. cos.
In quarta monet principes, vt discedentes a Philippo duce, Otho
ni regi adhæreant, & ꝙ hoc facere debeant, quatuor rationibus,
tribus spiritualibus, & vna tpali nititur probare, & durat vsque ad
.§.nobilitatē. In quinta, ex qua casum elicies & assumes, dat istud
in mandatis duci Carintiæ, cui hæc mittitur Decre. [Inter cœte-
ra.] Obiectio principū. [Legatus.] Qui denunciauit Othonē im-
peratorē, seu Regem approbandum, & Philippū reprobādū, vt.ĵ.
eo.§.obiectioni. [Si electoris.] s.personam gessit. [In messem alie
nam.] Quia hæc messis (i.electio imperatoris) principum est, vt.ĵ.
§.se. [Falcē.] quod fieri non debet, vt.vj.q.iij.c.j.& ar.ĵ.de paro.nul
lus.& de sepul.c.j. [Si cognitoris.] i.iudicis, & iunge, personam ges
sit. [Absente altera.] s.Philippo ex parte sua. [Perperā.] vt.s̄.de cō-
sti.ecclesia.in fi.ĵ.de cau.pos.c.j.& de testi. in nomine dñi. & iij.q.
ix.per totum. [Citata.] Si.ĵ.de maio & obe.inter quatuor. ff. de re
iud.contumacia.§.contumax est.&.ĵ.de dolo & contu. cām quæ.
[Nō fuerit.] s.pars ipsius Philippi. [Debuit.] s.subandi, tanq̄. [Et.ĵ.]
hoc est, etiam dicebant principes, ꝙ nō videbatur ꝙ nos recogno
sceremus eos hr̄e ius eligendi. Verū pro sed, sed non est ita, quia il
lis principibus &c.& sic continua.§ sequētem. ¶ Verum.] ij pars.
in qua ponitur recognitio Pape, ꝙ ad principes spectat electio Re
gis in imperatorē pmouēdi, & hic incipit rñdere obiectioni prin
a cipū. [Illis.a] s.† Magūtino. Colonieñ. Treuereñ. archiepis. Comiti
1 Rheni. Duci Saxoniæ. Marchioni Brādeburgeñ. Et septimus est
dux Bohemiæ, qui mō est Rex. sed iste ẜm quosdā non est necessa
rius nisi quando alij discordarēt, nec istud habuit ab antiquo, sed
de facto hoc hodie tenet. [Recognoscimus.] No. ar. de recogni
tione feudi, & quod ius suum non debet alicui denegari. De pri-
mo no.ĵ.de iudi.cœterum, & de foro compe.si clericus. De secun
do.s̄.de postu.præla.bonæ.ij.&.ĵ.de sup.negli.præla.licet, & de hoc
no.ĵ.eo.§.eos.ver.fuit.super verbo, recognouit. [Ad quos.] s.prin-
cipes. [De iure.] s.communi, vt.xciij.dist.legimus.ff.de origi. iu.l.ij.
§.postea cū Appius.&.§.deinde cum esset in ciuitate.&.§. deinde
quia difficile &.§.nouissime, & Insti. de iure natu.§. sed & quod
principi.&.C.de ve.iure enu.l.prima.§. hoc etiam nihilominus.
Hæc iura probant, quòd imperator à populo eligitur, & habet
iurisdictionem, alibi tamen dicitur, ꝙ Deus misit ipsam legem
animatam

ADDITIO.

a ¶ Electores imperatoris hic nominantur. Adde glo. in ver, illi autem. in c.
ad apostolicæ. circa fi.de senten.& re iudi.lib.vj. quæ allegat illum hic.

animatam in terris, vt in Auth.de consu.§.vlti.col.iiij. vnde sacer
2 dotium † & imperium ab eodem principio. s. Deo processerunt, vt
in Auth.qūo.o.e.rñ.j.coll.j.& ideo non multum differunt. s. quo
ad principium, vt in Auth. de non alie. aut permu.rebus eccle.§.
si minus igitur.colľ.ij. De hoc.ĵ.de maio.& obe.solitę. & de iudi.
nouit, & qui filij sunt leg.per venerabilē, habet ergo populus eli-
gere sibi principem de iure cōi, vt dictū est, ẜm ꝙ quodlibet colle
gium prælatum sibi eligit, vt no.s̄.eo. cum ecclesia Vulterana. in
dist. Vel de iure.i.naturali ratione, a qua procedit ius, vt Insti.de iu
re natu.§.quod vero.& j.dist.consuetudo.sic.ĵ.§. obiectioni.ver.ꝙ
autem, & no.ĵ.de verbo.signi.forus.§.causa. [Ac antiqua cōsue-
tudine.] s.præscripta & rationabili, quæ ius tribuit eligendi, vt no.
s̄.de postu.præla.bonæ.ij.§.cœterum super verbo, consuetudine,
& ĵ.eo.Cumana.& ad hoc.ĵ.de transla.epis.quanto.rñ.j. ibi, sicut
testatur antiquitas &c. [Præsertim.] .j.maxime. Ad hoc.ĵ. de na-
tis ex libero ven.c.vnico. [Ad eos.] s.principes. [Huiusmodi.] s.eli
gēdi Regem in Imperatorē. [Quæ.] s.sedes apostolica. [Caroli.]
Cui etiam principatus dignitas est ɔcessa, vt.lxiij.dist. Adrianus.ii.
3 [A græcis.] Legitur † in cronicis, ꝙ cum ecclesia Romana oppri-
meretur ab Arstulpho rege Lombardorum, petiit auxilium a
Constantino, & eius filio Leone imperatoribus constantinopoli
tanis, & cum nollent patrocinari ecclesiæ, Stephanus papa secun
dus natione Romanus trāstulit imperium in Carolum magnū,
qui fuerat filius Pipini, quem Zacarias prædecessor eius substitue
rat Hilderico regi Francorum, quē deposuerat, sicut legitur. xv.q.
4 vj.alius & translatio illa facta est anno dñi.ccccccclxxvj. † qui Ca-
rolus coronatus est a Leone papa.iij.elapsis post hoc. xv.annis. T.
5 [In germanos.] i.in Theutonicos. Sic † ergo regnum mundi, siue
regimen in Theutonicos translatum est. Nam habent regimen
Romanæ ecclesiæ.de con.dist.v.in dic, & sic patet, ꝙ imperium
non est apud græcos, improprie enim dr̄ imperator Constanti-
nopolitanus, ẜm.d.n.licet largo nomine imperator dicatur.ĵ.de
6 ma.ob.solitę. sicut & Rex Francorum dr̄ Rex. sic & quilibet † dñs
dr̄ Rex rerū suarū, vt.xxiij.q.iiij.duo ista. Quod ostendit regi An-
glorum Ricardo Anglicanus rusticus habitans in foresta, habēs
vero regimen Romanæ ecclesiæ proprie loquendo solus dr̄ Rex,
vt.s̄.no. quia extra ecclesiam non est imperium. xxiiij. q.i.§. sed
a istud. Vnus est enim Imperator a super omnes Reges.vij. q.j.in api
bus, & oēs nationes sub eo sunt.xj.q.j.§. hæc si quis. ver. volumus.
Etiam Iudæi, vt.C.de Iudæis.Iudæi. Et omnes prouinciæ.lxiii.dist.
Adrianus. Et demū omnia temporalia, vt.viii.dist quo iure.xxiij.
7 q.viij.conuenior, † quia mūdi dñs est.ff.ad.l.Ro.de iac.deprecatio.
C.de quadri.præscrip.bene a Zenone.ẜm.Io.quod dic, vt no.ĵ.qui
fil. sint le. per venerabilem.§.j.ver.fi. [Sed & principes.] ver. Reco
gnitio principum, qđ ad papam spectat personę electæ in Regem
examinatio. [Recognoscunt.] & si hoc non facerent, dat eis intel-
ligere, ꝙ sic credit. Et est color rethoricus, qui præoccupatio dici-
tur, sic.ĵ.de iudi.nouit.in prin.ff.de quæstionibus.l.j.§.pe. Conuer-
sus modus loquendi quodammodo hr̄.ĵ.de offi.ordi. inter cœte-
ra. & ĵ.de iudi.nouit.§.j.ver. nec sic illud humillimū omittamus.
8 [Qui.] s.nos papa. [Eum.] s. electum. [Iniungimus.] per † manus
epi Hostieñ. qui super hoc priuilegiatus est ab antiquo. Vñ & nos
qui hoc concessimus, hoc facere videmur.ar.ĵ.tit.j.c.ij.§.sed neq;.
ver.præsertim. nam & inunxisse vr̄, qui per alium inunxit, vt pa-
tet.ĵ.e.super verbo, pertineat. [Et consecramus.] improprie poni-
tur, & superfluit, eps enim proprie dr̄ consecrari, sed Rex inungi,
vt patet.ĵ.de sacra.vnc.c.vnico.rñ.j.&.§.vñ in veteri. Vel dic inun
gimus per Colonieñ. vt patet in eo, quod no.ĵ.§.j.ver. & ex eo. sup
verbo, & ĵ.& consecramus per epm Hostieñ. vt patet in eo, quod
no.ĵ.de priuil.antiqua.& præceden.glo. [Et coronamus.] vt sequi
tur per nos ipsos, vt ista sit dña saltem in nomine inter vnctionē
regalem, quę fit Aquisgrani, & imperialem quæ Romæ fieri cō-
9 sueuit. [Et coronamus.] Hoc proprie ponitur, nā solus † papa im-
b peratorem coronat b, licet Hostieñ. inungat, vt dictum est, & dic
vere examinatio personæ, ex quo, & consecratio ad nos spectat.
[Est enim rīr & generaliter.] q.d. Hæc est sine instantia regula ge
neralis, seu consuetudo generalissima, rationabilis, & approbata.
[Examinatio.] vt.lxxviij.dist.quid est.& ĵ.e.nihil. & est ar. ꝙ sicut
in coronatione potest inquiri de vita, & meritis coronandi, ita &
excipi potest contra eum. Et est ratio, quia in vnctione (quæ præ-
cedit) fit manus impositio, quæ non debet fieri sine inquisitione,
vt in primis concor. & in coronatione tribuitur confirmatio, vt
hic ẜm.d.n. sed non possumus istud comprehēdere ex hoc textu.
Confirmatio aūt sine examinatione fieri non debet.s̄.eo. cum di
lecti.&.c.cum nobis olim.§. pe. non tamen reputamus absonū,
vt ij, qui hoc habent ex priuilegio, sine examinatione confirmen
tur, vel sine cōfirmatione administrent, sicut sunt Cistercienses,
& premonstratenses. ẜm.d.n.qđ dic, vt no.ĵ.de app.quia nos.qua-
si comprobati sint a papa, qui hoc priuilegium dat. Sicut alias dr̄
de tutore a patre in testamento dato, vt Insti.de satisda.tu.§.j.& ij.
c Credit tñ.d.n. ꝙ c & si imperator † non possit recipere coronam in
10 loco debito, nihilominus authoritatem administrandi recipere
potest a Coloniensi archiepo, ad quem spectat, vt no.ĵ.eo.§. super
verbo & ĵ. Vel ex ipsa electione hanc habet. ẜm.d.n. Intelligas cō
cordi. sicut & papa.s̄.eo.licet quod verius est.xciij.di.legimus. Sed
nunquid in pallij datione locus est examinationi, & exceptioni?
Non, quia non consueuit dari pallium nisi confirmato. cōfirma-
11 tio, † aūt sine examinatione fieri non debet.ĵ.eo.nihil. vnde pallij
datio sequitur ad priora, nec ibi fit manus impositio. ẜm.d.n. Et
quid si occurrat probatio alicuius grauis criminis q̄ latuerat? Nō
reputarem absonum, si excipiens audiretur.ar.ĵ.de excep.pastora
lis.& in.eo.ti.extra.d.n.pia.li.vj.quod dic, vt no. ĵ. de accusa. super
12 his.§.fi.in prin.&.c.accedens.§.fi. † Sed nunquid abbas benedicē-
dus est examinādus? Sic, cum manus impositionem recipiat. Vñ
& locus est exceptioni.ad hoc.ĵ.de sup.ne.pla.c.j.ĵ.de æta. & qua-
li.cum contingat.lxix.dist.qm̄ ĵ.de accusa.meminimus. Hoc aūt
notādum, ꝙ q̄uis abbas in benedictione plenitudinem officii re-
cipiat, non tamen confirmationem, seu authoritatem admini-
strandi in temporalibus, sed ex confirmatione precedenti. Sicut
& archiepiscopus in confirmatione potestatem administrādi re
cipit.s̄.eo.transmissa.in pallio vero plenitudinē officij, vt.ĵ.de au-
thoritate & vsu pal.nisi specialis, quod intelligi debet quātum ad
spiritualia. Melius tamen dicitur, ꝙ plenitudo officij quandoque,
13 † sumitur pro confirmatione.ĵ.eo.nihil.§.epi. Qñque aliter sicut
apparet in archiepo, qui & si confirmatus sit, tamen plenitudinē
officij recepisse dr̄ in pallij datione, sicut dictum est. ẜm.d.n. [Per
tineat.] Ita ꝙ hoc faciat per se, vel per alium, & sic non obstat.
xxiiij.dist.qñ.nec.ĵ.de offi.archid.vt nostrum, quia & fecisse vr̄, q
per alium facit, vt.ĵ.de senten.excom.mulieres.§.vlti.&.c.sacro.§.
caueat.&.§.vlt. [Impositio manus.] In examinatione ergo impe-
ratoris attendendum est, vtrum sit canonice electus, vt hic, & an
sit criminosus, vel etiam negligēs.xv.q.vj.alius. ẜm.d.n. [Spectat.]
Rō quare ita obseruari debet, nunquid enim &c. [Sacrilegum.]
Sic sacrilegium impedit promouendum: nam inter crimina nu
meratur.xvij.q.iiij §.qui autem &.C.de epi. & cler. si quis in hoc
genus, & familia sacrilegi a legitimis actibus expellitur.iij.q.iiij.
nulli.& ab ecclesiæ sacris, vt.xvij.q.iiij.miror. ¶ Obiectioni.] Rñ-
14 detur † obiectioni principum. Et est.iij.pars.& ẜm.d.n. A superio-
ri.§ verum.vsq; hic est interpositio, sed ẜm lecturam nostram to
tum continuatum. [Approbando.] in prædicationibus, & collo-
quiis suis, & per suas literas suadendo. [Regem.] s.Othonem. [Du
cem.] s.Philippum. [Quo ad factum.] i.ex eo, ꝙ fuerit electus legi
time, vel ꝙ electores sui essent alterius partis electoribus preferen
di, sed pp demerita ducis bene dicebat suam electionem nullam,
ẜm.d.n. [Exercuit.] ver.legatus fuit denunciator. [Denūciatoris.]
Patet hic, ꝙ non fuit sufficiens diuisio facta per principes.s̄.rñ.j.
quia istud medium omiserunt. si.no.s̄.de consue cum tanto.§.li-
cet.super verbo, longeuæ. Sed nunquid iste denunciator fuit euā-
gelicus, vt.ĵ.de iudi.nouit.vel canonicus, vt.ĵ. de acc.c. prelatorū.
&.c.cum oporteat.vel vulgaris, vt. s̄. de rescrip. cum contingat, &
ff.de peti.hære.item veniunt.§.a quo. Dici potest ẜm Gof. ꝙ fuit
canonicus, qui peccatum malę electionis denunciabat, vt.ĵ. de
spon.preterea.ij.& de cogna.spirituali.tua. Dic, ꝙ fuit denūciator,
i.annūciator principibus & aliis fidelibus (quos videbat vicinos in
præcipitio, si iuuarent Philippum ducem) vt se subtraherent, cum
criminosus esset, & tāta dignitate indignus.xxij.q. v. hoc videtur,
& c.seq.& monebat, ꝙ ab eodem recederent, nec in peccato per-
seuerarent.ij.q.j.si peccauerit. Et ipsum Philippum ducem publi-
ce monebat, quia publice peccauerat.xlv.dist.sed illud. Vel denun
ciabat Philippum priuatum per sententiam pape, vt.ĵ. sequitur,
secundum do.nost.quod melius est. Vnde dic, ꝙ fuit denuncia-
tor.i.mādati apostolici publicator. vel (quod verius est) executor,
vt infra de appella.nouit.certi ministerij sibi commissi, vt infra,
de offi.deleg.quoniam.§.penulti.& si.alias iudicialis denūciator.
Nec obstat oppositio principum, cum crimina cōtra eum oppo
sita notoria censeantur, vt infra, eo.§.eos. & ver. sunt enim. [Stu-
dia eligentium.] Quia si hoc fuisset, citandi essent, & haberet lo-
cum oppositio principum. [Propter merita.] s. bona quo ad per-
sonam Othonis mala quo ad personam Philippi. sic.ĵ.e.ascriptū,
§.per apostolica, & de exce.pla.tanta est clauis, prope fi. [Quāuis.]
Sub.pp studium eligentium ipsis citatis, si opposita crimina etiā
dubia forent, istud fieri potuisset, quia plures ex illis &c. Sic nota,
ꝙ in electione, maiori parti standum est. quod dic, vt no. supra
eo.dudum

ADDITIONES.

a ¶ Imperator totius mundi dominus est. Adde Nico.de Neapo.in.l.si duas,
§.grammatici.ff.de excusa.tuto.& Bar.in extrauaganti.ad reprimendum,
in verbo, totius orbis.
b ¶ Imperatorem coronat. Adde a quo imperator coronetur. Et quid facit
imperator illi qui eum coronat. B.in l.j.ff.si quis test a.li.iussus esse fue.
c ¶ Si imperator non possit recipere coronam in loco debito, nihilominus
authoritatem administrandi recipere potest a Colonieñ archiepiscopo,
vel ex ipsa electione concordi hanc habet. Vide Do. Abb. hic in fi. qui di-
cit ꝙ receptum est consuetudine, vt statim administret. Et eundem Abb.
in c.nihil. in gl.fi.in.ver.est & quartus casus.j.eo de quo remittit ad glossā
plenam & no.in cle.ne Romani.de iureiur. Et quid si plures sint electi in
discordia quis administrabit. vide per eum hic.

eo.dudum.§.gestis.super verbo,procedebant, & facit hoc multū pro opinione antiquorum. ſ. q vbi numerus maior,zelus melior Præſumatur. Sed certe propter hoc non prohibetur, quin collatio plena fiat,ſed & ſicut ex regiſtro colligitur,pauci conſenſerāt in Othonem.ſ.duo tm Colonienſ.& quidam alius. Pluralis ergo numerus in hoc caſu duorum numero eſt cōtentus,quia & hoc ſingulare eſt.iiii.q.iij.ver.item vbi teſtium numerus &c. Nec obſtat,q tā pauci fuerunt electores regis.hoc enim ipſo,q electores ducis elegerūt notorie excōicatum,& alias indignū, & quia alios contēpterunt.ſ.electores regis,fuit ad eos deuoluta poteſtas eligēdi.j.eo.ſcriptum.& c.cōgregato.& s.eo.dudū. vbi de hoc ſm.d.n. [Ex eo.]ver.ſm lac.[Et plus contēptus vnius &c.] Et no.ſm lac. q hic.ſ.ex eo & c.debes habere verſum,& in præcedenti verbo,regem.facere punctum planū.Hoc iō, quia erat in opinione lo.ſed tu non facies hic,imo remouebis ſi habes, & faciens in præcedenti verbo,regem.punctum ſuſpenſiuum, & dices,& ex eo & c. q.d. ex eo,q plures erant,& ex eo q contēpti fuerunt,apparet,q fautores ducis perperam proceſſerunt,& q alij,ad quos per contemptum ius eligendi deuoluebatur,regē Othonem canonice elegerunt,quod pōt intelligi,qñ vno contextu, vel in continenti duæ electiones factæ fuerunt,alias ꝺ.j.e.bonæ.quod dic,vt no.s. de poſtul.præla.gratum.ſuper verbo, licet pauciores.&.s.e.auditis.§.eis ergo.&.c.cōſideratibus.ſuper verbo,caſſamus.[Ducis.]ſ.Suauię. [Contemptus vnius.]vt.s.eo.bonæ.§. electionē.&.s.eo.q ſicut.§. ſinaūt.[t.j.]Sub hac deciſione,quæ remouet non debuit.continebatur ſic in antiqua.[Et qm̄ dux prædictus, nec vbi debuit.]ſ. A quiſgrani.[Nec a quo debuit.]ſ.Colonienſ.archiep̄o, vt ſequitur. [Coronam & vnctionem accepit. memoratus vero Rex, & vbi debuit.& a quo. ſa venerabili fratre noſtro Colonienſi archiepō recepit vtrunq;.]Per hoc patet,q & locus, vbi debet fieri vnctio, & coronatio,& perſona,a qua hæc debent recipi,ſunt conſiderāda,ſuper quo vide,quod no.s. eo.cum terra.§.j.&.j. de tempo.ord. q translationem.Patet ergo,q cum Rex eſſet in poſſeſſione,& coronam regni haberet,nō eſt ꝺ ius,ſi eum nominat regē. ſm.d.n. vnde & ſequitur.[Nos itaq; &c.] Et no. q hoc verbū accepit violētiam,recepit vero iuſtitiam notat. Philippus etiam coronatus, & iniunctus fuit ab archiepō Tarenthaſien.ſicut legitur in antiqua.[Nos itaq;].ver.approbatur Rex. [Non ducem.] ſ.Philippū. [Sed reliquum.]ſ.Othonem nominamus. Quid ob hoc vt. C.de proba.non nudis. [Multum vt. j. de proba.per tuas.§. quia vero. [Iuſtitia.] Cum potior ſit in electione,q̃ alius.ſic.s.tit.j. bonæ.ii §. fi.nec mirum. Nam & ſi obſcuram eſſent vtriuſq; iura, nos cui mallemus gratificare poſſemus.& hoc ſtatim probat. vnde ſequitur,[Quam autem.]ver.Hucuſque defendit factum legati, nunc autem recipit factum ſuum excuſare. & primo probat, q poteſt papa fauere in diſcordia.[Poſt admonitionē.]ſ. q iſti ſatisfaciant de iniuriis,& exceſſibus ſuis.ſm.d.n. Imò,q ꝓcordent ſi poſſent, ſiue ad maiorem concordiam reducantur, vt ſequentia innunt, & ar.s eo.licet.§.i.&.§.præterea. [Expectationem.] Ad iudicium, vbi de iure ſuo cognoſcatur.ſm.d.n. imò ex quo expectauimus, nec pñt ad concordiā reuocari.vnde dic expectationem competentis termini aſſignati.s.de poſtul.præla.bonæ ij. §. cęterum, & j.de offi.ordi.irrefragabili.§.exceſſus,& ſic eſt arg. ad id, quod no. s.e.cum eccleſia Vulterana.[Fauere.]Si fauet, ergo † malus iudex eſt.xj.q.iij.quatuor.&.c.ſeq.&.j.de iudi.nouit.§.non igitur ver.cętetum,extra.d.n.de ſent.& re iudi.cum æterni.li.vj. Sed intelligas, q fauere debet iuſte electo,& non illi qui ius non habet. ſm.d.n. Et quid ſi non apparet,nec apparere poteſt quis ipſorum ius habeat?Vtiq; dicendum eſt,q in dubio pōt fauere,ar.ff de leg.ii.ſi qs ſeruum.§.ſi inter duos,& de bo.auc.iudi.poſſi. in venditione.§.fi. & ad Sill.ſi quis in graui.§.ſi cum omnes, & de relig. & ſump.fune.l.fi,& hoc cū paria ſunt merita eligentiū, & electi. alias ille dignus fauore eſt,qui plurimorū aſſenſu approbatur, & maioribus meritis adiuuatur,vt.j.de iure pa.qñ in quibuſdam.&.lxiii.diſt.ſi forte.Poſſunt etiam cogi † partes ad concordiam.vt.j.de offi.dele. ſuſpitionis.§.ab ipſo.& Inſti.de ſatisd.tu.§.ſinautem. [Poſſimus.] Vt ſic locus ſit gratificationi.[Iure.]i.naturali ratione iure corroborata,ſic exponitur vno modo.s.eo.c.j.& hoc ſtatim exponitur in.ver.proxi.nunquid.[Et exemplo.] Et hoc ſtatim exponi.j.ver. ſciunt.Sed ꝯ.C.de ſen.& interlocu.nemo.Sol.exemplum ſententiæ non ſequitur,vt ibi,niſi ab imperatore feratur, quia principis exemplum,ſequitur,vt.C.de offi.pſec.præto.affri. in nomine dñi. §.pro limitaneis.quaſi ad mediū legis.&. C. de epi.audi. nemo.& no.s.de conſti.ex literis.ſuper verbo noſtri moris. & plenius. j. de re iudi.in cauſis.Exemplum † vero facti antiquum deficiente iure allegari pōt,ſicut & prouerbium ruſticorum,& ſenū, vt.ff.de offi. proconſul,ſolent.§.non vero.ver.cuius epłæ.& de le.iij. ſi chorus. §.i.j.de ſenten.excom.a nobis.ij.§. fi. ad fi. & de verbo.ſig.forus §. his verbis.&.j.de ludæis.& ſi Iudæos.rñ.j. ver.j. vbi de hoc ſicut & conſuetudo.ff.de leg.de quibus,vt no.s.de cōſue.cum dilectus.§.j. ſuper verbo,interpres.[Nunquid.]ver.benedixi.s.iure. Rō,nunqd enim &c.[Vel noluerūt.]Hæc alternatio a iure ſumitur,vnde ſufficit alteram partem veram exiſtere,vt no.s.eo.q ſicut.§.ſi aūt, & eſt hic ar.euidens.q pendente expectatione, de q̃a hic lō q̃ritur, poteſt maior inter princeps concordia intertenire, & ſic qui conſenſit in vnum,pōt mutare voluntatem ſuam, & in alium conſen-
18 tire,ſicut.s.eo.licet.§.præterea. maxime † quia non tanq̃ ad collegium.ſed tanquam ad ſingulares competit principibus huius ius eligendi,ar.ff.communia præ.receptum eſt.& adde,quod no.s.de conſti.cum omnes, & quia ius iſtud ſpectat ad eos, tanquam ad laicos,qui etiam in repreſentatione variare poſſunt, vt patet.j.de iure pa.cum autem.&.c.paſtoralis. §.j. [Aduocato.] Aduocatus non poteſt eſſe patronus eccleſię,& iō ſequitur,& pro id eſt.[Defenſore.]Nam † imperator debet defendere eccleſiā,vt hic dicit,&
19 20 exaltare dñm papam,vt.lxiij.di.tibi dño. Comparatur † aūt tutori honorario,qui defendit a vexationibus alios,vt.ff. de ſol.q ſi forte.nec talis computatur in numero trium tutelarum,vt.ff.de tutu nup.ſi quis tutor.§.quid ergo.[Eorūque.]ſ.principū non diſcordantium.[Ipſi.]ſ.ſedi apoſtolicæ.[In pœnam.]q.d.abſit omnino, vt.s.§.j.in fi.&.C.de inof.teſta.ſi quis ſuo.§.vlti.&. j. de his quæ fiu ma.par.ca.quæſiuit.& hoc iure corroborabitur ratio naturalis,de
21 qua.s.no.ver q aūt. Electoribus † igitur negligentibus imperatorē eligere,papa eliget,& ſi plures electi ſunt, de iure vtriuſq; cognoſcet,& diffiniet,& ſi aliqua partiū contumax fuerit,non obſtante ipſius abſentia in cā procedet.j.eo.extra.d.n.ſtatuimus.li.vj. ſm.c. d.n.Et ſi omnia paria ſunt,fauere poterit cui voluerit, vt p̃miſit. [Sciunt.]ver.benedixi exemplo.& hoc eſt,ſciunt aūt &c.ſi ponitur hic exemplū exempli.[Lotharius.] Et ſic ei gratificauit.[Obtinuit.]ſ.Lotharius.[Corrado.]ſ.alio electo.[Demum.]ſ.corona to Lothario.[t ius.]ſ.Lotharij. q̃ Eos igitur.] iiij.pars. in qua monentur principes,vt Regi approbato adhęreant.& a duce reproba to recedant. [Commonendos.]ſ.principes. [Duce.] ſ. Philippo. [Iuſto.] Caſſauit enim papa quicquid factū erat de Philippo duce,ſed non confirmauit electionem regis Othonis, imò reſeruauit ꝺicentibus poteſtatem dicendi in perſonam & formam, vt ſequitur.Interim tñ debent hñe eum pro Rege pp coronam, quā receperat a Colonienſi. archiepō Aquiſgrani.ſm.d.n. Nec pōt dici,q hæc reprobationis ſnīa ſit iniuſta ex cā. Sunt.n.notoria &c. vt.j.§.i.[Reprobato.]ſ.duce.[Regi.]ſ.Othoni. [Abnuāt.]i.renuāt ſeu denegent,cū electus ſit a minori parte, & vbi & a quo debuit coronatus,quod obtinet vim confirmationis. vnde quouſq; reprobatus fuerit,eſt ei reuerendum & obediendum. viij. q.iiij.nōne.Et ideo papa in hoc iuſtum impertitur conſilium.ſm.d.noſt. [Vel factum.]ſ.electionis.[Quid.]i.aliquid.[Ab eis.] ſ.principib⁹, vel aliquo eorū,arg.s.eo.cum dilecti.[Et oſtenſum.]q.d.non ſufficit obiicere,niſi & probetur,vt.j.de ſen.& re iudi. cum ſuper.§.i.& c ſuborta.§.verum,& de conceſſ.præ.cum ſuper quæſtione.&.c.ex parte Aſten.§.vlti.&.ff.de procur.quæ omnia.[Et.]Hoc eſt,vere adhærere debent Regi, nō duci reprobato.ſunt enim &c.Sūt.n.] ver.tria ſpiritualia,& quartum temporale. Et no.q hæc eſt antipophora.Poſſet enim quis dicere,quare reprobaſti Philippū non conuictum,non confeſſum, contra id,quod legitur.ii.q.j. nos in quem̃q.&.s.de ꝓſti.eccleſia.in fi.Et ipſe reſpondet, ſunt enim notoria &c.[Notoria.]Ideo non requiritur examinatio, vt.s.eo.bonæ.§.contra.Nihilominus tamen ordinem,qui in notorio requiritur,obſeruauit.[Excommunicatio.]exemplū.j.ver.fuit. Et no. q eſt notorium iuris,duo vero ſequentia nororia facti, quæ non poſſunt aliqua tergiuerſatione celari. quod dic,vt no. j. de cohabi.cleri.& mulie.veſtra.[Periurium.]Exemplum.j.ver.idem etiā. [Et perſecutio.] Primum notorium ſpirituale. [Diuulgata.] Et ſic non potuit eſſe non notoria.[Quam.] ſperſecutionem.[Progenitores. [Conſulatus fuit apud Lugdunū. in concilio generali quidam epiſcopus,primo ſuper potentia diſponendi. Secundo ſuper cōtempru clauium. Tertio ſuper captione,depredatione,& interfectione prælatorum. Quarto ſuper fractione pactis per eccleſiam cōfirmatæ, in quibus omnibus (ſicut pro cōſtanti habebat curia)peccauerat Fœdericus, ſicut reſpondit. Secundum opinionem maiorum meorum † imperator pro quolibet morali peccato deponi poteſt,quod intelligo de grauibus, & ſic incorrigibilis ſit,maxime,quando vniuerſalis eccleſia idem ſcandalizatur & concutitur,vt in iſto.de hoc no.ſm lo. xl. diſt.ſi papa.in glo. quæ incipit,quod intellige.in fi.ſuper verbo. a fide deuius. & in ſumma Hug.Si enim Zacharias papa regem Francorum (qui a Romano pontifice coronam nō recipit. nec per eum examinatur, nec ab eo comprobatur vel reprobatur)non tam pro ſuis iniquitatibus,quàm pro eo, q tantæ poteſtati erat inutilis † a regno depoſuit,& alium loco ipſius ſubſtituit,vt.xv.queſt.vj. alius. multo fortius imperatorem, qui ſubeſt ei pro ſuis iniquitatibus poterit remouere, vt hic.&.xcvj.diſtin.duo ſunt. &.c. ſi imperator.de contemptu clauium planum eſt,q ſufficit,quia quæ Romane ecclię priuilegio detrahit,hic proculdubio in hęreſim labitur,fidē
24 quippe violat, qui aduerſus eam agit † quæ mater eſt fidei. & illi (hoc eſt Deo)cōtumax inuenitur,qui eam cūctis eccleſiis cognoſcitur prærulisſe.xxii.di.omnes. Et dicit Hiero. q talis imperitum vel maliuolum,aut etiā ſe non catholicum, ſed hæreticū cōprobabit.xxiiij.q.j.hęc eſt fides.&.c.rogamus.&.c. alienus.&.c.omnibus

bus conſideratis & quaſi per totum.& optime C.de hære.quicūque.& de ſum.Tri.& fi.catholi.l.fi.& in Auth.de eccl.tit. in prin. nam & ſi nihil contra poteſtatem clauium dicere attentaret, tamen ſi excommunicatus per annum ſatisfacere contemſerit,talis pertinacia non careret ſcrupulo hæreticæ prauitatis, vt j. de pœn.grauem. Non enim eſt vis in biennio (de quo illa loquitur decret.) vt probatur.xi.q.iij.rurſus.& c.quicunque. & j.de hær.
25 excommunicamus itaque.§. moneantur.qui † enim rebelliter vi uit,magis diabolis,q̃ Chriſti membrum eſſe oſtenditur. & etiam infidelis.xxxviii.diſt.c.fi.Talis etiam peccatum paganitatis incurrit,& ſcelus idolatriæ.lxxxj.diſt.ſi quis presbyteri. Item captio,deprędatio,& interfectio prelatorum ſufficere videtur. Aufert enim nomen boni Principis & religioſi,vt xcvj.diſt.boni Principis. vnde ſi caret nomine,per conſequens & effectu.C.de fer.a nullo. Inſtit.de donat.§.eſt & illud.j.de verbor.ſignif.nam & ego. Regum
26 † enim officiū eſt facere iudicium, & iuſtitiam.& liberare de manu calumniantium vi oppreſſos,& nō ſolum liberare, ſed etiam nec pati debent,vt eorum cōniuentia ab aliis contriſtentur, nec effundent ſanguinem innocentem. Si enim (inquit) hoc obſeruaueritis ò Reges luda, tenebitis priſtinam poteſtatem. ergo a contrario ſenſu,alias amitteris,vt xxiii.q.v. Regum. & c.adminiſtratores.& ca.Principes. Nam ſi gens & ciuitas petenda eſt, quæ vindicare negligit, quod a ſuis improbe factum eſt, vel reddere, quod per iniurias ablatū eſt. Quare non Imperator pro proprio commiſſo.xxiii.q.ii.dominus Deus noſter⁹ vtique cum in hoc caſu,patroni ius patronatus,aduocati aduocatiam,feudatarij feudū vicedomini,vicedominatum,beneficiati beneficia amittere debeāt.ſicut præcipitur in concilio generali.j.de pœn. in quibuſdā. §.ſacri.Nulli conuenit magis hæc pœna,q̃ Imperatori,qui tot beneficia recepit a Romana eccleſia.& ipſi⁹ exiſtit feudatarius. nec non & ei competunt,quamdiu bene regit omnia ſupradicta Itē qui contra pacem ſunt eccleſiæ (ſi dignitatem,aut cingulum habeant) nudentur eis,vt xxiiii.q.j.qui contra pacem & certe priui-
27 legium meretur amittere &c.vt s.de poſtu.præl.c.i.& ij.& xj.q.iij. priuilegium.ſed nec merentur regnare crimine † periurij irretiti. j.de iureiur.querelam.vnde his omnibus cōſideratis & aliis (quę allegari poſſent,ſi temporis ſpacium ſuffragaretur, & librorū copia) liquet ſatis de poteſtate depoſitionis:vtrum autem expediat, ſi pax firma,& honorabilis haberi non poſſit, (quod vix,aut nunquam creditur) nolo ponere os in cœlum, ſed qui ſuper omnes eſt,diſcutiat & conſideret, quod lucrum reportauerit eccleſia ex expectatione diutina, quot & qui Principes inſurrexerunt pro ecclęſia contra ipſum,vel potius contra eccleſiam,vel ad minus,antepidi ſint,qui ſeruire in defenſione eccleſiæ conſueuerunt, & q omnes fideles.& vaſalli Imperii pro maiori parte aſſerunt, q domino ſuo deeſſe non debent,quamdiu dominus eſt. Siquidem & de tranſacta vita in ipſo didicimus,quid de ſubſequenti præſumere debeamus.

Nam rumor de veteri faciet ventura timeri.
Cras poterunt fieri turpia, ſicut heri.

Sed hæc qūo,cū tātus Princeps ſit,nec accuſet,nec denūciet, nec citatus ſit,nec cōuētus.Quia citatus fuerit.hoc eſt certū. ſed eſto,
28 q nō fuerit,Quæro quare † Apoſtolus Corinthiū abſentē & irreſitum cōdemnauit.ii.q.i.de manifeſta.& j.de appell.cum ſit Ro-
29 mana.in fi.Certe,quia † exceſſus notorius examinatione non in-
30 diget,vt s.eod.bonæ me. Magun.§.contra. Sunt † autem crimina notoria, quæ alias fuerunt contra patrium ſuum allegata. Pater ſanctiſſime conſidera, q idem eſt in eodem. ſ.excommunicatio publica,periurium manifeſtum, ac perſecutio diuulgata, quam progenitores ſui & ipſe præſumpſerunt in Apoſtolicam, & in alias eccleſias exercere.vt hic.Henricus enim primus degenere,Paſchalem Papam cum epiſcopis,& Cardinalibus captiuauit.Fœdericus auus contra Alexandrum longo tempore ſchiſma fouit. Henricus pater interfectores quorundam epiſcoporum punire omiſit,vt hæc narrabantur in eadem decre.extra in antiquis.§.q autem.Quod ergo bonum ab iſto filio,qui in tot atrocibus patri zauit,poſſumus expectare.certe.

Sæpe ſolet filius ſimi is eſſe patri.

31 † ff.de redhibit.actio.q ſi nolit.§.qui mancipia.& vj.q.j.§.verum. verſic.alias.c,ſi quis cum militibus.& lvii.diſt.ſi gens Anglorum. & j.de fil.presbyt.literas. Eligat igitur & determiner ſanctitatis noſtræ circumſpectio quid magis debeat expedire. Illud autem notandum,q ad hoc,vt ſententia etiam in notorijs rite feratur,citatio,ſiue monitio præcedere debet.quod dic.vt not.j.de iureiur.ad noſtram.iij.& de appell.cum ſit Romana.in fine.[Et ipſe.].ſ.dux. [Fuit.] verſic.exemplum de excommunicatione,& eſt ſecundū notorium ſpirituale. [A prædeceſſore noſtro.]. ſ.Celeſtino, qui cum excommunicauit,dum erat in Tuſcia,propter inuaſionem & deuaſtationem patrimonij Beati Petri. Item ex eo,quia adhæ rebat Marchoaldo Dei & eccleſiæ inimico, vt in antiqua. [Qd.] ſ.ſe excommunicatum eſſe. [Recognoſcit.].Gracite.& ſic ibi præ
32 iudicauit,vt s.eod.per inquiſitionem.Sic ſi ſuperior † admittit aliquem ad oſculum,ipſum non excommunicatum eſſe tacite re-

a cognoſcit ², vt j.de priuil.cum eſſemus.ante fin.Sic not.arg.de re cognitione,vt & not.s.§.j.& accedit.j.de offic.deleg. cum contingat.§.fin.Sed contra.j.de eo,qui mitr.in poſſ.cum veniſſent.§.cunque.ſed concordat.j.de appell.ſolicitudinem.§.fin. [Excommunicatus.] Non ſequitur,ſed bene ſequitur, q læſam haberet conſcientiam,niſi hoc petiiſſet forſitam ad cautelam, ſecundum dominum noſtrum,argum.in eo,quod leg.& not.j.de ſent.excom. venerabili.Alij dicunt,q hoc ipſo probatur excommunicatus,q
b abſolutionem petiit ᵇ ſine aliqua proteſtatione, vt in præcedē.& ſequen.glo.quod & textus iſte plene ſentire videtur. [Electus.] Iō non valuit electio,vt s.de conſuet.cum dilectus.§.quia nobis.nec poſtea ratificari poteſt,vt no.s.eo.auditis.& c.dudum.contra, ar. j.de offic.deleg.prudentiam.§.ſexta. [Idem etiam.] verſicu.nunc probat de periurio.& eſt tertium notorium ſpirituale. [Iuramen-
33 tum.] Quod fecerat Regi nepoti ſuo, ſcilicet Fœderico nunc depoſito,viuente Hērico Imperatore fratre eiuſdem ducis, & patre nepotis.ſ.Fœderici nunc depoſiti, ſup ſucceſſione Imperij obtinēda.ſicut etiam & de nato ſuo Conrado idem fecerat Fœdericus in exercitu Brixiæ conſtitutus.[Ambitionis.] Quæ reprobanda eſt. j.de præben. quia in tantum. & c.cum iam dudum. [Prius.].ſq̃ contraueniret propria authoritate.Et ex hoc colligitur arg.q ſine authoritate ſuperioris recedi non poteſt etiā ab illicito iuramento,ſed contra.xxii.q.iiii.in malis.& c.ſi aliquid.& per totum. & ex
34 † quo ius remittit,non eſt iudex requirendus,vt ff.de condi.inſti. quæ ſub conditione §.fin.& arg.ff.de leg.iii.fideicommiſſa.§.ſi qs illicite. Puto, q ſi liquet iuramentum illicitum fore, non eſt recurrendum ad iudicem.ſecus in dubio,vt hic:videbatur enim illicitum,quia ſuper hæreditate viuentis præſtitum,vt C.de inut.ſtipula.ex eo.Sed contra.cum de voluntate illius,cuius erat hæreditas,factum eſſet,vt C.de pact.l.fi.Solur.Prima pars potior eſt.quia cum Imperium per electionem acquiratur, vt patet s.§.i.& hic ſequitur.nulla pactio præcedere debet,vt s.eo.per inquiſitionem. & viii.q.iii.talia.& j.de iureiur.ſicut noſtris & de conceſſ.præben. nulla. Vel dic.q ipſe Philippus non debuit recedere ſic, vt Regnū occuparet ſecundum quod hic fecit.ſed ſimpliciter non ſeruare, c
34 contra,quia ſemper ſeruandum eſt,niſi † vergat in diſpendium ſalutis ęternæ, vt j.de iureiur.ſi vero.& c.quanto. & c.quemadmodum.in fi.quod dic,vt ibi not.in ſeq.glo ſ. [Nihilominus.]. ſ.licet illicitum eſſet,vt veniret tali modo,ſicut fecit.ſvſurpando regnū.
c Si autem quæras, vtrum iuramētum ᶜ præſtitum ſeruandum ſit, vel non,diſtinguendum eſt vtrum ſit omnino illicitum,ita q nō poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis ęternæ,vel alias temerarium. Si ſeruari nō poſſit ſine ſalutis interitu, puta,iurauit aliquis corrumpere ſanctimonialem, vel iugulare patrem,vel aliquid ſimile. in tali caſu debet ſe ab obſeruatione authoritate propria retrahere.
35 Sed † & quia temeritate propria illicitum tantum iurauit, debet
36 pœnitere.xxii.q.iiii.c.i.& ſeq.Si † vero poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis,ſed alias eſt temerarium & perniciоſum exemplo, vel periculoſum quale hic erat, non debet venire contra ſine authoritate ſuperioris,vt hic.& j.de iureiur.ſi vero.& c.cum quidam.& §.fi. & c.verum. Et idem ſi dubium eſt.vt no.in præced.glo. ſinautem temerarium tantum ſit, non perniciоſum exemplo, neque periculoſum, tunc ſeruandum eſt, vt j.de iureiur.debitores.& c.ſi vero.xxii.q.iiii.§.illicitum.in fi.niſi eſſet metu,vi,vel dolo extortum
37 tunc enim abſoluuntur talia iuramenta.j.de arbit.c.ij.& de iureiur.verum.& c.cum contingat.§.fi.& not.j.quod met,cau.ad aures. Vnum tamen notandum,q non ſolum in temerarijs, ſed ēt & in iuris licitis licet venire contra ſine authoritate ſuperioris, ſi neceſſitas vrgeat,nec poſſit haberi ſuperior,a quo petatur abſolutio.xi.q.iii.anteceſſor.& arg.in eo,quod leg.& not.j.de regu.iur. quod non eſt licitum.j.de iureiur.breui.ff.qui ſatisda.cog.l.fi,j.de pign.ſignificante.Et idem eſt forte,ſi magna vtilitas ſpiritualis id exigat,ſecundum dominum noſtrum,cuius eſt hæc tota glo.exceptis quibuſdam concord.Veruntamen non videtur,q pro aliqua vtilitate ſpirituali debeat aliquis deierare,vt patet in eo,quod
37 leg.& not.j.de vſur.ſuper eo. Abſit enim,vt commictantur † mala iō, vt eueniant bona.xxxii.q.iiii.ſic non ſunt.Nec enim Deus tale lucrum tali damno compenſat. xxxiii.q.v. ſi dicat. [Præſertim.] ideſt

ADDITIONES.

a ¶Recognoſcit. Vtrum admiſſio ſola ad oſculum,inducat abſolutionem, vel nunquid per talem admiſſionem præſumatur quis non ligatus. Vide pulchre per glo & do.Abb. in c.cum olim eſſemus. infra de priuil. & ibi per Innoc.& rex.& dō.Card.in clem.ſi ſummus.de ſent.excom. Quid autem de ſalutatione, an per eam videatur remitti excommunicatio, vel iniuria. Vide pulchre per Pet.de Ancha.in proœm.libr.vj.incip.Bonifacius.in vj.not.

b ¶Abſolutionem petiit. Abſolutionem petens,an fateatur ſe excommunicatum. Vide hic dom.Abb.ſuper glo.in verbo, poſtulauit.qui dicit, q Hoſtiē.viderur hic tenere quòd ſic, ſed certe nihil firmat. Et adde Rom. conſi.cclxvj.

c ¶Iuramentum præſtitum vtrum ſit ſeruandum. Adde gloſ.hic in verbo, venire.& dom.Abb.& glo.& Doct.& ſignanter iſtum in cap.fin.de teſtib. cogen.in fi.

ideſt maxime.[Exemplo.] Dic,vt not.ſ.eo.§.obiectioni.verſic.ꝙ autem.ſuper verbo,exemplo. [Gabaonitę.] Hiſtoria. Gentes terræ promiſſionis, ex præcepto domini delendæ erant Gabaonitæ ibi habitantes cœlantes conditionem ſuam,ne interficerētur,iuramentum a filiis Iſrael extorſerunt,& quamuis illicitum fuerit, tñ ſeruauerunt, vt Ioſue.ix. F.& ii.R. xxj.A. quæ & tangitur.xxij. q.iiii. innocens. [Per fraudem.] Sic videbatur nullum, quaſi per ſubreptionem obtentum,vt ſ.eo.cum dilecti.§.nos vero.Sed contra. ff.de bonis eorum qui ſibi mor.conſci. l.j. [Ipſi.]. ſ.filij Iſrael. [Venire.].ſ.authoritate propria.[Temere.]Ratione vero ſecundi mandati,quod filij Iſrael receperunt a domino, ne deberent Gabaonitas,hoc accidit.ſicut dicit glo.Aug.in libro Ioſue, quæ incipit. quare coniurationem. Vel ideo noluerunt, ne darent exem-
38 plum veniendi etiam contra licita,ſæpe † enim a bono ceſſatur, ne mali occaſio detur,vt xxi.diſt.denique. ſm Goffr. [Illicitum.] Et ideo non ſeruandum. [An licitum.] Ergo ſatis innuit, ꝙ erat dubium.vnde in dubio non debuit venire contra,vt ſ.not. & arg. ȷ̄.de ſpon.iuuenis.& ȷ̄.de cleric.excom.mini.illud. §.ipſe vero. ad finem. [Ad noſtrum.].ȷ̄.de iud.nouit.§.poſtremo.[Inſuper.] ver. quartum notorium temporale. [Cœteris.].ſ.ab eo non deſcendētibus,quia deſcendentes tantum, vel eius proximiores illud deberent habere iure ſucceſſionis,vt C.de legi.hæred.defunctis.& authen.ibi poſita. [Ex ſucceſſione.] Et hoc eſt,nam ſi &c. vt ſequitur. [Fiducia.] In hoc voluit captare fauorem Principum.& not.
39 ꝙ † hanc fiduciam,ſiue bonam intentionem habere,non eſt malum,arg.hic.lxj.diſt.quid proderit.contra.viii.q.j.in ſcripturis.Sol. Dic,ꝙ nullus debet aſpirare ad hoc, poteſt tamen curare, ne impedimentum apponatur,ꝙ eligi non poſſit,ſecūdum dominum noſtrum. Et adde, quod not.ȷ̄.ne prælat.vi. ſu.c.j.& ij. [Frater.].ſ. Henricus. [Ducis.]. ſ.Philippi. [Fratri.] ſ.Henrico. & hæc eſt ſecunda ſucceſſio. [Succederet.]. ſ.ſine electione. [Videretur.] Nō ſequitur,quia ſi fuiſſet vera ſucceſſio,filius ſuperſtes. ſ.Fœdericus depoſitus ſuccederet,& non frater,vt in Auth.de hæred.ab inteſt. §.ſi quis igitur.collat.ix.ſed allegando hoc dicit [Sed ex ſucceſſio-
40 ne.] Quia binus † actus inducit conſuetudinem, vt not.ſ.de conſuet.ex parte.§.vlt.ſuper verbo, conſuetudines.verſi.binario actu. Antiqui tamen not.hic tres ſucceſſiones,ſed nō video niſi duas. [Deberi.] Quod eſſe non debet. [De domo.] Immo de alia Tribu eligi debet. viij.q.j.Moiſes. ¶ Nobilitatē.].v.pars. in qua infert ex præmiſſis,& monendo,ac præcipiendo concludit. [Ergo.] Ab hac concluſione ſumes caſum. Mortuo enim Henrico Imperatore vota principum diuiſa fuerunt in Othonem & Philippū. do.Innoc.miſit legatum, qui Othonem dignum, & Philippum indignum denunciauit,quam denunciationem do.Inno.ratam habuit, ſed & Ducem Caringiæ,q Philippo adhęrebat, monuit, vt ab eo recederet, ipſe vero excuſauit ſe prætendēs obiectionem principum, quam habes.ſ.reſpon.j. & iuramentum, de quo hic ſequitur.Et do. Innoc.reſcribit ei hanc epiſtolam,per quam omnibus ſatisfecit: ipſam ergo in v.partes diuides, vt præmiſi ſupra in prin.[Cum eo.] ſ.duce. [Iuramentum huiuſmodi.].ſ.factum ratione Regni. Sic not.hic argum.expreſſum.ꝙ ſi iuro alicui tanquam archiepiſcopo, ipſo depoſito non teneor perſonæ ratione præſtiti iuramenti.ad idem.ȷ̄.de tranſlat.epiſco.quanto. Sublato
41 † enim principali,intelligitur ſublatum & acceſſorium. C.de leg. non dubium.ſ.eo.qualiter. pari modo videtur,ꝙ ſi quis, tāquam prior denarios, vel quicquam aliud mutuauerit, dimiſſo prioratu,perſona non remanet obligata,vt ȷ̄.de no.oper.nunc. cum ex iniuncto.reſpon.j.ad fi.ſ.eo.per inquiſitionem.reſpon.j.ad fi.C.vt nemo.inui.l.vnica.lib.xj.ff.de ſolut.cum quis.ȷ̄.de iureiur. quemadmodum.& de pœn.c.vlt. & xv.q.vj.alius.& hic. Quod dictum eſt,de pecunia verum eſt,dummodo in vtilitatem prioratus verſa fuerit,alioquin contra.quod dic,vt not.ȷ̄.de reb.eccl.non alien. ad audientiam.& de fideiuſſ.quod quibuſdam.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales,epiſcopi, & presbyteri titulati ſunt,diaconi vero non.*
2 *Nemo contemni debet.*
3 *Abſentes a quo loco ſunt vocandi.*
4 *Conſuetudo præualere debet.*

CAP. XXXV.

1 a Coram. Alias cum dilectus. [Tituli.] Epiſcopi † Cardinales [a] ſine titulo eſſe non poſſunt, ſed presbyteri Cardinales dicuntur habere titulum,vt hic,& ȷ̄.de ſuppl.neglig.prælat.dilecto.Diaconi vero non habent, vt ȷ̄.de arbit.cum a nobis. quamuis aliquoties in decret. non ponatur titulus etiam in presbyteris, vt ȷ̄. de præben.dilecto.ſ.eo.querelam.contra, ſecundum vnam literam. ſed ibi,& vbicunque deficiat titulus,ſupplendus eſt:nam reſcriptum apoſtolicum falſum eſſet, niſi ibidem titulus poneretur,qa de ſtilo curiæ eſt,ad hoc.ȷ̄.de crim.falſi.q̄ graui.De ſignificatione autem iſtius tit.not.ȷ̄.eod.dudum.§.inſuper.ſuper verbo,intitulatam. [Et ȷ̄.] Hoc eſt duobus electis in diſſentione, commiſſa eſt cauſa iudicibus ſub certa forma,vt debeant alterutrum confirmare, vel vtrunque caſſare. Sequitur autem hic quid fieri debeat, ſi
2 caſſetur electio vtriuſque. [Omnibus.] Quia nemo † contemni debet,vt ȷ̄.cap.proxi.[In prouincia.] Not.ꝙ omnes de prouincia
3 ſunt vocandi, † vt hic,& ȷ̄.de maio.& obed.humilis.Et extra a duabus dictis,arg.ſ.de reſcrip.nonnulli.& qualiter accipiatur prouincia dic,vt ibi not.Sed & de toto regno vocantur, ſi de conſuetudine ſit,vt ȷ̄.eo.in Geneſi.in fi.imo vbicunque ſint,arg.de poſtu.prę
4 lat.bonę.j.ad fi.Dominus noſter ſcripſit hic † conſuetudinem prævalere debere,arg.xij.diſt.nos conſuetudinem.& ſ.de conſuet.cū dilectus.ȷ̄.de cau.poſſ.cum eccleſia.& melius.ȷ̄.eo.in Geneſi.in fi. Quod autem dicitur.ſ.eo.in cauſis.§.j.de pulſatione campanæ,intellige,ꝙ illud fit ad vocandum præſentes ad capitulum,& nō abſentes,vt ibi not.ſm d.n. De hoc not.ſm Ioā.vij.q.j. factus eſt. Tu dic,vt de hoc plene not.ſ.eod.ꝙ ſicut.§.ſin autem. & c.cum inter vniuerſas.ſuper verbo, tam remoti. [Maiori.] Sic.ſ.c.proxi. obiectioni.verſ.exercuit.ibi,quamuis plures &c.& c.auditis. §.ipſe vero &c.licet,in fi.& ȷ̄.de renunc.niſi cum pridem.& de temp.ord. nec epiſcopi.in fi.

ADDITIO.

a ¶ Cardinales epiſcopi & presbyteri titulati ſunt.diaconi vero non. Adde do.Abb.in c.ex geſtis.de cler.non reſid.& hic in j.not.

SVMMARIVM.

1 *Vigilia non eſt ſolennitas.*
2 *Exceptio feriarum non habet locum in electionibus.*
3 *Argumentum a contrario ſenſu fortiſſimum in iure.*
4 *Electio ſecunda, non caſſata prima, quo caſu impune poſſit fieri.*
5 *Papa, de plenitudine poteſtatis, de nihilo poteſt facere aliquid.*
6 *Eccleſia mortuo prælato, non ſepulto ſoluta eſt.*
7 *Tractatus electionis habitus ante mortem prælati quid operetur.*
8 *Deliberare prudentia eſt, diffinire illicitum etiam ambitioſum.*
9 *Perſona ſi electa de qua conſpirauerunt electio caſſanda eſt.*
10 *Quæ incontinenti fiunt ineſſe videtur.*
11 *Tractatus electionis quis approbetur, & quis reprobetur.*
12 *Citatus quando venire teneatur.*
13 *Regula bona, quando citatus venire teneatur.*

CAP. XXXVI.

Bonæ memoriæ. Factum. [Ipſius.].ſ.epiſcopi. [Cremone.]De Mediolanen. prouincia. [Regij.] Quæ ciuitas eſt de prouincia Rauennate,& ſic habes,ꝙ etiā de vna prouincia vocantur in alia.& de hoc tetigi ſ.c.proxi. [Terminum.] ſubaudi ſcilicet. [Vigilia Penthecoſtes.] Nec obſtat.ꝙ poſſit obij
1 ci de ſolennitate.tum quia † vigilia non eſt ſolennitas, tum quia
2 in electionibus non habet locum exceptio † feriarum,argu.ȷ̄.de fer.c.ſi.§.quibus. Tum quia in iudiciis, & ſi die ſolennitatis ſtatuto non teneatur comparere, debet tamen ſe poſtea competenti tempore præſentare,ſecundum dominum noſtrum,arg.ȷ̄.de accuſa.veniens.§.j.in prin.ȷ̄.de do.& contu.cum dilecti. §.præterea. Tu dic,vt not.ȷ̄.eo.c.verſic.fin.ſuper verbo, arctare. [Futuri.] Sed falſo & præpoſtere,cum adhuc viueret epiſcopus,vt dicit in fine. [Et ȷ̄.] hoc eſt,ꝙ epiſcopus vixit per duos dies poſt terminum tamen aſſignatum, & ꝙ duæ electiones, de quibus ſequitur, factæ fuerunt,& partes ad Sedem Apoſtolicam acceſſerunt. ¶ Conſtituto.].ij.pars.in qua caſſatur ſecunda electio a contempto attentata,quia ius eligens ſibi dixit. [Pro ſua.].ſ.electione,quam de archidiacono fecerat, vt in antiqua.[Electione.] Ad quam proceſſit capitulum reputans contumacem. H.quia non venerat in termino, quamuis incongrue aſſignato, & male, ſecundum dominum noſtrū. [Archipresbyteri.] In quem omnes conſenſerunt, excepto iſto. H. qui poſtea veniens, & poteſtatem eligendi ad ſe deuolutam fore credens (quaſi cōtemptus fuerit) ad electionem ſecundam propria temeritate prorupit. [Archipresbyteri.].ſ.primo,& ab aliis electi. [Nō caſſatam.] hoc eſt, quod ei imputatur, vt ſequitur. [De priori.]. ſ.archipresbytero facta electione. [Deberet.]. ſ.H. [Iudicium antequam.] Ergo a contrario expectato
3 iudicio procedere potuiſſet,quod arg. fortiſſimum † eſt,vt no.ȷ̄.de his quæ fiunt a prælat.cum Apoſtolica.§.fi.& hoc eſt contra Ioā. & Goff.& Iac.quod dic,vt plene not.ſ.de poſtulat. prelat.gratum. ſuper verbo,pauciores. Sed nunquid prima electio irrita eſt ipſo iure? Dic,ꝙ non, quia non eſt de ſubſtantia formæ, vt omnes citentur,vt ȷ̄.eod.eccleſia.ij.§.denique.& etiam contra formam facta non eſt irrita,ſed irritanda,vt not.ſ.eod.innotuit. §.quamuis.
4 ſuper verbo,nullam eſſe.Si quæris in quo † caſu ſecunda electio, prima non caſſata,impune fit,vide diſtinctionem,quam nō.ſ.c. auditis.§.eis igitur. Et not.hic,ꝙ nemo ſibi debet dicere ius, vt C. ne quis in ſua cau.l.vnica.& vnde vi.ſi quis in tantam. ff.qđ met. cau.extat edictum.& de vi priua.creditores. ȷ̄.de conceſſ.præben. poſt electionem.§.fin.& ȷ̄.quod met.cau.ſuper eo.& ij.q.j. in primis.& xvj.q.vj.placuit. quod ſi fecerit, ſine pœna eſſe non debet, vt ſequitur. [In pœnam.].ſ.quia ſibi dixit ius. [Eidem.].ſ.Hen.& hoc iō,vt puniatur, in eo,in quo deliquit,& habet epiſcopū,quē forte nollet habere, vt ȷ̄.titu.j.quanto. §.cœterum. [In primo.].i. primæ perſonæ electæ.ſ.archipresbyteri.alias cum primus cōſenſus ſtatim caſſetur,ſibiipſi contrarius eſſet Papa.& ſic dicit primo

reſpectu

reſpectu perſonæ,in quam de nouo conſentire permittit capitulum.Et eſt ſenſus,ꝙ neque contra perſonam poſſit aliquid obijcere,ſi iterum eligatur,vel non obſit ei vox ſua, nec alij accreſcat, ſi capitulum,vel maior pars eum iterum volunt eligere. hoc ideo, quia malo zelo prēſumitur contradicere,& ideo non admittitur ſecundum dominum noſtrum, immo vt puniatur, in quo deliquit,vt in præced.glo.Vel poteſt dici,ꝙ quamuis caſſetur electio. non tamen conſenſus, vel etiam, ꝙ electionis caſſatæ conſenſus authoritate apoſtolica ſumit vires.ſic ȷ̄.titu.j.inter corporalia. in fi.& ſ.de poſtula.prælat.bonæ.ij.§.verum.nam & de plenitudine
5 poteſtatis † poteſt Papa de nihilo facere aliquid,vt not.ſ.de conſtit.cum acceſſiſſent.& ȷ̄.de tranſact.c.j. Alias enim primus conſenſus, qui fuit illicitus, non ſufficeret, imo requireretur nouus circa eandem perſonam,arg.ȷ̄.de eo qui duxit in ma.veniēs.lxiij. diſt.quanto.ff.commun.prædio.receptum eſt.Et no.ꝙ hoc fit de gratia,alias contra.ȷ̄.eo.quia propter. verſi.qui vero.& in his,quæ not.ſ.eo.ſuper verbo,vitio perſonæ.nam de iure communi vtraque pars priuanda erat,& ſuperior debebat eligere,ideo de ſuo iure ſine cuiuſquam iniuria gratiam facit.ſi.ſ.eo.bonæ. §.fi. Primā expoſitionem approbo,& tamen vtraque ſuſtineri poteſt. ¶ Electionem.].iii.pars in qua caſſatur prima electio propter duo,vt ſequitur. [Caſſauimus.] Non quia priuati eſſent electores ipſo iure poteſtate eligendi, tunc enim diceret irritam pronūciamus, ſed propter tractatum (de quo ſequitur) habitum,ille enim eſt cauſa,quare caſſatur, ſecundum dominum noſtrum. [Sepulturæ.]
6 Sed nonne mortuo † prælato,quamuis nō ſepulto.ſoluta eſt vxor .i.eccleſia a lege viri? Vtique, nubat ergo in domino. ȷ̄.de ſecund. nupt.cap.penulti.& fin.vij.q.j.ſicut alterius. & ſic fuit iudicatum in eccleſia Islerden. ſcilicet ꝙ a tempore mortis prælati ſtatim poteſt fieri electio: ſed tractatus iſte habitus fuit non ſolum ante ſepulturam,ſed etiam ante mortem communiter per totum capitulum, quod non licuit ſine auctoritate prælati adhuc ſuperſtitis.ipſe enim bene poſſet vocare canonicos,& monere ad cōcordiam, & de certa perſona conſulere.lxxix.diſt.ſi tranſitus.ſed & inuicem poſſent deliberare ſimpliciter de aliquo bono præficiendo,etiam in capitulo,dummodo cauerent, ꝙ ſe non obligarent ad hoc pœna interueniente, vel promiſſione aliqua,iſtud enim omnino illicitum eſſet.lxxix.diſt.c.ij.& ſeq.& dummodo nihil faciant, quod pertineat ad tractatum communem & legitimum, ſicut eſt vocare abſentes:nam ſi per communem tractatum capituli,vel maioris partis ſit deliberatum de certa perſona quamuis non ſit firmatum, tamen electio de ipſo facta poſt mortem caſſabitur,arg.huius decret.& lxxix.diſt.nullus.& ȷ̄.de conceſſ.præb.
7 c.j.Ad hoc enim,vt talis tractatus impediat † electionem,requiritur primo,ꝙ totum capitulum,vel maior pars de hoc ſimul tractauerit,arg.ȷ̄.de his quæ fiunt a maio.par.cap.c.i. Secundo, ꝙ ibi fiat diſcuſſio & examinatio eorum,quę poſſunt obiici in Papam arg.ſ.eo.cum terra.§.fin. Tertio,ſecundum quoſdam. vel ꝙ citatio interueniat, vt hic,vel aliquid aliud, quod ſit de ſolēnitatibus electionis,ſicut eſt ſcrutinium,vel compromiſſum, vel aliud ſimile.ȷ̄.eo. quia propter. Sufficit autem ſi ob hunc tractatum fiat capitulum principaliter,dummodo ibi de certa perſona deliberetur & firmetur,ſaltim verbo,vel cōdicto. Nam ſi ſecundario,vel incidenter immiſceatur hic tractatus etiam ab omnibus, nō impeditur, quin poſt mortem eligi poſſit. Item dicunt quidam, ꝙ licet caſſari poſſit electio nominati ante mortem, ſi tamē alium eligant,non caſſatur,qa non ſunt priuati ptāte eligendi.vt hic patet. Alij dicūt, ꝙ electio etiam de pſona nominata facta ob hoc ſolum, ꝙ nominata eſt,non eſt irritanda, & ad hoc multum facit, quia ſi propter perſonam nominatam in tractatu, in odium ipſius,& non propter cōtemptum caſſata fuiſſet præſens electio, non tantus fauor exhiberetur ei in ſecunda electione,ꝙ ſibi contradici non poſſet. Tu dic ſecundum dominum noſtrum, ꝙ in caſſatione huius electionis non attenditur odium perſonæ nominatæ,quæ forte nihil ſciuit de præcedente nominatione, ſed attēditur honeſtas eccleſiæ, & odium tractantium,& ideo ſtatutum eſt, ꝙ perſona prius nominata non eligatur, vt hic: olim autem propter ſolennia exequiarum differebatur tractatus vſque ad tertiū diē poſt mortem.lxxix.diſt.nullus.hodie aūt ſtatim poſt mortem licet eligere,vt not.ſ.ea.glo.in prin. poſt mortem ergo prælati non eſt malum tractare de electione ſucceſſoris ſui communiter, ſiue diuiſim, dummodo ibi nihil diffiniatur. Deliberare
8 † enim prudentia eſt,ſed diffinire illicitum, & ambitioſum. Sed qualiter accipitur hic diffinitio? Reſpon.ſi is,cui commiſſum eſt dicat eligatis talē, vel ſi omnes, vel maior pars dicat bene ſumus concordes,ꝙ talis eligatur,ſecundum dominum noſtrum,intelligas tu ex condicto,vel promiſſione illicita præcedenti. Alioqn videretur reprobari quaſi inſpiratio,quod dic, vt leg.& not.ȷ̄.eod, quia propter.§.aliter.Sed nec obeſt,ſi aliquis,vel aliqui non ex cōdicto,neque promiſſione diceret,talis eſſet bonus, & ſuaderet; ꝙ eligeretur,quamuis tutius ſit ſilere, ſecundum dominum noſtrū, imo tutius eſt plures nominare,vt de pluribus melior eligatur, argu.ſ.eo,ꝙ ſicut.& c.cum terra.in fi.Sed qualitercūque ex promiſ-
a ſione,vel condicto illicito nominetur,reprobanda eſt [a].lxxix.diſt. c.j.& ij.Sed & cauendum eſt ne ſegregati, vel omnes ſimul ſuper contradicendo alicui malo,vel promouendo aliquo etiam bono promiſſionem faciant,vel ſubſcribant. xj.q.j. ſi qui clericorū, & quatuor præcedentibus:tamen ſi omnino apparet iuſta cauſa, quare hoc feciſſent,non puniretur. xvj.q.vij.ſane.Quid de electio
9 nibus a conſpiratoribus facta? Reſpondetur,ſi eligant † perſonam, de qua conſpirauerunt,caſſanda eſt electio, tanquam minus canonice facta,arg.hic.& x.diſt.vides.C.de leg.non dubium.ȷ̄.eo.qa propter.§.aliter.ibi,abſque vitio niſi forte ante electionem ſe adinuicem abſoluiſſent, tunc enim non impediretur, arg.ȷ̄.de reg. iur.omnis.quamuis puniri poſſunt pro proceſſu præterito, argu. contra., quia idem factum præſumitur eſſe, quod antea fuit. ff.
10 mino.denique.§.j.verſic.neque enim extremo.& quæ † incontinenti fiunt ineſſe videntur,vt ȷ̄.eo.officij. §.nos autem. Si vero aliam perſonam elegerint, q̄ illam de qua conſpirauerunt, tenet electio,quia nullo iure cauetur,ꝙ conſpiratores ſint eligendi poteſtate priuati,ſecundum dominum noſtrum,cuius eſt tota glo. paucis exceptis.Tu vero dic,vt in ſeq.gl.Vtilitatem autem totius præmiſſæ glo.in duobus verbis ſatis breuibus comprehendes. Pri
11 mum eſt,ꝙ omnis † tractatus reprobatur ſi ſit ambitioſus ȷ̄.eod. cum poſt petitam.ſ.eo.qualiter.Item ſimoniacus.ſ.eo. per inquiſitionem.Item conditionalis,vel conuentionalis quicunq;.lxxix. diſt.c.j.& ii.& i.q.ii.quampio.& ȷ̄.de pact.c.fi.Item incōgruus,inhoneſtus,ſiue præpoſterus, vt hic. & lxxix.diſt.nullus. Secundum eſt,ꝙ tractatus diſcretus,honeſtus,& deliberatorius,& præparatorius approbatur.ſ.eo.cum terra.§.fi.& c.ꝙ ſicut.reſpon.i.& c.auditis.§.i.& c.in cauſis.§.j.& cap.cum dilectus.§.j.& ȷ̄.eo.officij. circa prin.& c.eccleſia.ij. & in multis aliis capitulis. [Tractatum.] qui non debet haberi ante tertium diem depoſitionis;vt lxxix.diſtinctio. nullus.ii. Aliqui tamen dicunt, ꝙ hæc cauſa non ſufficeret per ſe,ſed aſſumit dominus Papa hic non cauſam,vt cauſam,vel tanquam coadiutorem, non tamen per ſe ſufficientem. Dicas contra,cum hoc ius in fauorem mortui,& honeſtatis,& odium multorum,qui ad ſepeliendum corpus plerunque nimis properant,ſit inductum,vt ȷ̄.de teſtam requiſiſti.reſpon.j.in fi.cum cōcord.ibi ſign & in his,quæ not.in præced.glo. & ȷ̄.de fo.compet. ſi diligenti.ſuper verbo,iuri publico. [De ipſa.]. ſ.archipresbyteri.vt in integra,ſecundum dominum noſtrum.[Multorum.] ſic ſ eo.venerabilem.§.obiectioni.verſi & ex eo.& c.ꝙ ſicut. §.ſin autem.& arg.ȷ̄.eo.quia propter.& de offic.archid.ad hæc.§.vlt.[Nec prædicta.] verſicu.in quo reſpondet antipophore. Diceret enim quis,domine non fuit contemptus.H.ſed citatus,vt ſ.reſpon.j. Reſpon.illa citatio nō valuit,cum epiſcopus vixerit poſt terminum aſſignatum, & hoc eſt,nec prædicta &c. [Arctare.] alias arcere, ideſt conſtringere, vel diſtringere.q.d. Si citatio fiat non cōgruo tempore,vel modo non debito,non valet. Nec citatus venire te-
12 netur: † puta,quia aſſignatur dies feriata ad reſpondendum,vt ff. ſi quis in ius vocan non ie.l.ij.in fi.& de iudic.l.iii.& ȷ̄.de fer.cap. vlt.Secus ad comparendum,vt ȷ̄.de dilat.expoſuit.in fi. Vel quia locus incommodus,vel inhoneſtus aſſignatur, vt ȷ̄.vt lit.non cōteſt.accedens.ij.& ȷ̄.de appell.ex parte.& ff.de arbit. ſi cum dies.§. ſi arbiter.& ſeq.vel locus non inſignis.extra d.n.de reſcrip.præſenti.hodie incipit ſtatutum.lib.vj.vbi de hoc plenius not. Vel quia aſſignatur dies in caſu non conceſſo ad producendos teſtes lite non conteſt.vt not.ſ.eo.de reſcrip.cauſam quæ. Vel quia duo ex tribus iudicibus citant non facta mētione de tertio,vt leg.& not. ȷ̄.de offic.deleg.prudentiam.reſpon.j.& c.ſeq. Vel quia delegatus, qui hoc in mandatis non habet, citat aliquem perſonaliter ſine cauſa.quod dic,vt leg.& not.extra d.n.de iudi.iuris.lib.vj. Itē non valet citatio,quia nimis breuis terminus aſſignatur.v.q.iii.c.i. ſed ibi appellandum eſt.ȷ̄.de dilat.c.j. Item quia non exprimitur cauſa.vt v.q.ii.c.vlt.ſed & ibi appellari debet,niſi exprimatur poſtea. ȷ̄.de libel.obla. c.vlt. Vel quia euidens eſt citantem non eſſe iudicem.quod dic,vt not.ſ.de reſcrip.nonnulli.Item quia citatus ſpoliatus eſt.iii.q.ii.ſi epiſcopus. Item non valet, niſi reſcriptum apoſtolicum inſeratur.argum.ȷ̄.de dilat.præterea.ſecundum Ioā.ſed hoc non credo,quia ſufficit,ꝙ poſtea oſtendatur,vt ȷ̄.de offic.deleg.cum in iure. Item non valet, ſi ad querelam liberti patronus citatur.iiii.q.iii.§.item in criminali.& §.item liberti. Dico,ꝙ vbicunque eſt euidens citationem non tenere ratione iuriſdictionis
13 exercendæ.i.vbicunque certum eſt,ꝙ ſi citatus † veniret,aut præſens eſſet,non teneretur procedere,in tali caſu non tenetur venire.Secus ſi dubitetur,vtrum iuriſdictio exercere poſſit,licet obſtaret exceptio,& ſic intelligo totam glo. Signatur contra. ff.iudica. ſolu.ſi reus, Sed illud ideo,quia præuentus fuit priuilegiatus,ȷ̄.de fo.compet.propoſuiſti. & quia non tranſit ad fideiuſſores perſonale priuilegium principalis. Nam perſonalia non tranſeunt, vt ȷ̄.de vſu pal.ad hoc,in dubio tamen quilibet venire tenetur, vt ff. de iud.ſi quis ex aliena,& ſic intellige.ff.ne vis.fi.ei q in poſſ.miſſ. eſt.

ADDITIO.

a ¶ Reprobanda eſt. vide Abb.hic in ij.glo.

est.l.pen.§.fin.& j̃.de appell.si duobus.& c.cum parati.& de accusat.veniens.ad fin.

SVMMARIVM.

1 *Secularis in Abbatem eligi non potest.*

CAP. XXXVII.

Cum ad nostram. [Ante monachus.] Hic habes expressũ,
1 † ꝙ secularis non potest eligi in Abbatem, vt s̃.eod. cum in magistrum. Sed cõtra.xvj.q.j.presbyteros. solue, vt j̃.c.proxi.not. [Electus.] s.quo ad spem: quia forte hoc pacto monachus fuit, vt innuit in sequentibus. [Nullam spem.] s. ex pacto prouenientem, & expone. Vel, quod sequitur pro idest. Vel dic spem ex aliquo pacto prouenientem, vel pollicitatione, quia alias obtulit, & ipse consensit, vt ff. de pollici. pactum. versic. pollicitatio. [Promissionem.] s.solennem ad hoc. s̃.eo.per inquisitionem.& c.qualiter. quia nec tractatus super hoc haberi debet, arg. s̃.c.prox.& sic intellige. c.vnde hoc sumitur. xvj. q.vij per laicos, alias nulla præcedente pollicitatione, vel promissione sine vitio monachatur intrans, & sperans de abbatia, ac eligitur, siue postulatur in Abbatem, arg.lix.dist.si officia.& lxj.dist. quid proderit.& lxxiiii.dist.consuluit.& lxxvij.dist.in singulis & viij.q.j. sunt in ecclesia. Et adde, quod not.j̃.eo.officij.§.pen. Potest tamen distingui, vtrum vacet abbatia in introitu, & tunc spes reprobatur, vel non vacet, & tunc approbatur. Si tamen desideret ad hoc, vt oneretur, non vt honoretur, arg.viii.q.j.qui episcopatum.l.distin. accedens.ad fin.si.not.j̃.de rap.in archiepiscopatu. Alij dicunt, ꝙ spes principalis reprobatur, vt hic. Secundaria admittitur, vt in aliis iuribus. sed hæc distinctio exulatur, vt j̃.de simo.mandato.

SVMMARIVM.

1 *Tractatus debet electionem præcedere.*
2 *Nobilis, & potens dicitur cui inferiores parificari non possunt.*
3 *Nobilitatis ratio quare habeatur, & in quo casu.*
4 *Prouidum & discretum quomodo interpretatur.*
5 *Legatus an possit dispensare, vt homo alterius professionis in Abbatem eligatur.*
6 *Incontinenti quid fieri quando dicatur.*
7 *Quæ præcesserunt ingressum, repetita videntur in ingressu.*
8 *Monachus quis bonus vix faciet bonum clericum.*
9 *Officium prædicandi est priuilegiatum.*
10 *Graue est, inexpertos diuinis officijs applicare.*
11 *Sacerdos non potest fieri qui non est probatus in clericatu.*
12 *Professus qui non est, non debet eligi.*
13 *Promissionem semel factam, frangere non licet.*
14 *Spiritualia præferuntur temporalibus.*

CAP. XXXVIII.

Officij. Factum suspectum. [Nationis.] idest latronum, & raptorum, & tirannorum. [Monachi.] s.eiusdem monasterij. [Tractãtes.] Tra-
1 ctatus † debet electionem præcedere. quod dic, vt no. s̃.eo.bonæ.j.§.fin.& cap.cum terra.ad fin. [Idoneam.] quo ad defensionem ecclesiæ. sic dicitur idonea, alias quo ad reformationem. s̃.eod.cum monasterium.& de ęta.& qualit.tuam. [Nobi-
2 lem. †] & potentem, cui inferiores parificari non possunt, vt ff.de
3 alie.mu.iud.cau.fact.l.iij.respon.j. Et sic.not. † hic in quo casu, & quare habetur ratio nobilitatis. vide, quod nõt.j̃.de præben.venerabilis.§.fin.in princ.& s̃.de rescrip.cum adeo.& j̃.de præben. de multa. §.fina. [Per quem.] s.nobilem. melius, q̃ per aliquem de monasterio. [Ipsius.] s.nobilis. [Postulãtes.] Ab ipso patre, & bene si erat in potestate, alias enim liber homo a seipso est postulandus, secundum dominum nostrum. [Nullam.] scilicet firmam, vel expressam conuentionem. [Ad hoc.] vt reciperet ha-
4 bitum. † [Prouidum.] Quo ad temporalia, vel quo ad futura, argum.j̃.de ser.non ordin.c.i. [Et discretum.] Quo ad spiritualia, vel quo ad præsentia, vel quo ad scientiam, alias nisi discretus esset, non posset ad religionem efficaciter obligari, vt j̃.de regularibus. cum simus.xx.q.j.illud.& q.iii. præsens. [Electus.] s.incontinenti, vt innuit j̃.§.nos autem.& ex hoc præsumitur suspicio praua. ¶[Cum autem.] ij.pars.in qua ponitur purgationis oblatio, & triplex quæstio. [Idem.] s.in Abbatem assumptus. [Quia.] alias ꝙ.i.quia. [Vtrum dictus.] prima quæstio. [Confirmare.] s.de iu-
5 re.& dicas, ꝙ non. [Potuit.] dicas, ꝙ non. Hic habes ergo, † ꝙ legatus non potest dispensare, vt homo alterius professionis eligatur, quia non professus eligi non potest, postulari autem potest. Sed si postuletur in abbatem, non de facili admittitur, si vero in archidiaconum, vel consimilem, non oportet ita solennem inquisitionem fieri, & est ratio, quia archidiaconũ regularem plus oportet scire iura communia, q̃ regularia. Et nunquid clericus potest eligi in monachum? Non, imo est postulandus, secũdum dominum nostrum, argum.j̃.de stat.monach.cap.fin.§.præcipimus. Quicquid autem dicatur, sine electione, & postulatione, nedum clerici, sed & laici monasteria ingrediũtur, & ad dominum conuertuntur, vt j̃.de regula. per totum. [Vel quod factum.] secunda quæstio. [Stare.] de gratia.q.d. quia multa impediunt contrahenda &c. vt j̃.de iureiurã quemadmodum.§.ꝙ si post huiusmodi.& dicas nõ. [Et vtrum.] tertia quæstio. [Valeat.] i.possit. Dicas sic secundum determinationem, quæ sequitur. ¶[Nos autem.] facti reprobatio.& est.iii.pars. [Incontinenti.] præsumitur
6 aliquid ex eo, † quod in continenti [a] fit, vt hic.& xxxj.q.j. si quis vi-
a uente.& l.dist.si qua fœmina. quia inesse videtur, vt ff.si cer.petã. lecta. C.de pact.petens.& j̃.de cleri.percuss. præterea. ex hoc enim præsumitur, ꝙ promissio, siue pactum præcesserit, quod esse non
7 debet.i.q.ii.quam pio, † & quæ præcesserunt ingressum, repetita videntur in ingressu.arg.ff.de verbo.oblig. Titia.fuit & alia cassationis ratio. s.quia antea voluit esse magister, q̃ discipulus, vt hic sequitur. Illa fuit finalis, nam prima posset esse motiua aliquando, secundum ea, quæ not.s̃.c prox.super verbo, nullam spem. [Sũt.] s.electio & confirmatio, vt s̃.respon.j.ad fin. [Quod talis.] s.neophitus, & inexpertus. [Taliter.] s.pacto præcedente expresso, vel tacite præsumpto. Vel taliter. s.eligendo, vel postulando. [Discipulus.] sic. j̃.eod.cum in magistrum.& s̃.eod. cum causam quæ. Sed si hæc est ratio, quare neophitus, vel secularis in abbatẽ, vel priorem eligi prohibetur, quia non est instructus in regula, pari ratione, nec monachus in prælatum alicuius ecclesiæ secularis eligetur, arg.xvj.q.j.si cupis.& c.alia est causa. Vix enim aliquis bo-
8 nus monachus bonum faciet † clericum.xvj.q.j. legi. Sed contra,
9 quia bene eliguntur regulares propter officium prædicandi † priuilegiatum, vt j̃.de stat.monach.ꝙ Dei timorem, & de vo.p tuas. xviij.q.j.statutũ.lviii.distin.cap.j. & ij.xvj.quæstio.j. sic viue.& ca. si clericatus. Nec est par ratio, nam cito expertus est in laxiori, qui expertus est in strictori, inde est, quòd nobile monachum, qui exiuit de monasterio, in quo semper virgo permanserat, cum pater decessisset sine hærede, non oportuit instrui qualiter vxorem quã duxit cognosceret, quia naturaliter doctus fuit, arg. Instit.de iure natu.respon.i.§.j. Quid si peritus sit secularis clericus in regula monachorum? Non sufficit, nisi & expertus sit,
10 quia † graue est inexpertos diuinis obsequiis applicare, vt xix.q.iii.
11 monasteriis. Sic & neophitus, qui non est probatus † in clericatu, non potest fieri Sacerdos, vel episcopus.xlviii.di. sicut neophitus. Quidam tamen dicunt, ꝙ eo ipso, ꝙ aliquis professus est, potest eligi in abbatem, sed ante professionem non potest. Nullo enim
12 modo † eligitur non professus [b]. Sed nunquid postulari posset? Di-
b cunt quidã, ꝙ non, nisi & expertus sit, sicut dñs voluit beatum Petrum fragilitatem humanam experiri, vt in se disceret qualiter esset alijs miserendum. l.dist.considerandum. Sed contra, q̃a licet neophitus promoueri non debeat ex causa. s.ne in superbiã efferatur, vt xlviii.di.cap.j. Tamen quia hæc causa cassauit in Ambrosio cessauit & prohibitio.lxiii.dist. Valentinianus.lxj.dist §.his omnibus. Et laicus postulatur.lxj.dist. Osius. quia antequam admittatur, exponetur ei regula, & si dicat se posse seruare, admittetur, alias respuetur, vt in Auth.quomodo op.epi.§.igitur ordinã-
13 dus.collat.j. Nam † promissionem semel factam frangere non licebit.xviii.dist.diaconi.& j̃.de baptismo.maiores.§.vlt.& hoc facit vtilitas, & necessitas monasterij. sic.s̃.eo.cum monasterium.& c.cum nobis olim.ad fin.& cap.in causis.ad fin.& j̃.de ęta.& qualit.tuam.& secundum hoc potest intelligi. xvj.q.j. presbyteros.q̃uis intelligatur aliter a magistris. Quare ergo cassatur supra? Respon. quia timetur de ambitione, arg.viii.q.j.in scripturis.lxj.dist. miramur.in fine.& not.s̃.eod.cum dilectus.§.verum. Et quia timetur de simonia.j̃.de pact.cap.vlt.& quia non postularunt, sed temere elegerunt.s̃.eo.innotuit.§.habito.& quia non fuit in confirmatione seruata solennitas, quam præmisi, argum.j̃.eo.nihil.& quia non erat instructus in regula, vt sequitur infra. Vnde quãuis potentia sua, & nobilitas necessaria esset monasterio quo ad tpalia, tñ quo ad spũalia nõ minus suspecta, q̃ piculosa erat ipsi⁹ simplicitas, & iuuẽtus, vt in Auth.qũo apo.ep.§.cogitãdũ.ĩ fi.col.
14 j. Et iõ in hoc casu spiritualia † pferũtur, ar.j̃.de maio.& ob.solitæ.§.verũ.& §.seq.x.di.suscipitis.xii.q.j.pcipimus.xxiiii.q.iii. si habes. [Voluit.] misere.lxj.dist.miserum. ¶[Verum.] iii. pars. [Competenter.] s.spacio trium mensium, arg.in Auth.de sanct.episc.§.j.& ii.collat.ix.& j̃.de æta.& qualit. præterea. secundum Ioan.& T. Vel dic spacio vnius anni, argum.j̃.de regula. statuimus. [Instructus.] No. non dicit professus, per quod comprobatur, quod no. s̃.§.prox.super verbo, discipulus. Sed alii hic subaudiunt, per sciẽtiam & experientiam. [Si vrgens necessitas.] subaudi, maxime, secundum dominum nostrum. Tu vero remoue subauditum, nam hæc duo faciunt, ꝙ postulatio admittatur.s̃.e.in causis.in fi. [Purgatione.] de ambitioso ingressu. [Assumi.] per postulationem, non per electionem, nisi expertus esset & professus, tunc enim

ADDITIONES.

a ¶Incontinenti. Quando dicatur quid fieri incontinenti. Et de hac dictione incontinenti. vide in c.in causis.in verbo, tertia die. supra eo.
b ¶Nullo modo eligitur non professus ita hodie aperte est decisum per c. nullus religiosus, infra eo.lib.vj.

enim eligi posset, & per hoc seruari potest expositio aliorũ. Sed & si expertus non sit, dumtamen instructus, credo, ꝙ poterit postulari, & postea solẽniter confirmari, siue admitti postulatio. q̃d dic, vt plene not.s̃.eo.cum monasterium.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum mortale repellit omnes a legitimis actibus temporalibus.*
2 *Electiones extraiudiciales sunt.*
3 *Excommunicatus minori, non est ipso iure priuatus iure eligendi, sed per sententiam est priuandus.*
4 *Excommunicatus maiori si cum alijs non excommunicatis eligit, an valeat electio, & quid si omnes sunt excommunicati præter vnus.*
5 *Excommunicati quomodo & quando electionibus admittantur.*
6 *Excommunicati maiore nec eligi, nec eligere possunt.*

CAP. XXXIX.

Illa quotidiana. [Canonicam.] & concordem, alias contra. s̃.eo.bonæ me.Crem. [Extitisse.] quantum ad formã, dũmodo ex parte personæ electæ impedimentũ non sit, quod potest esse modicum, vel magnum, vt patet in eo, quod not.j̃.eo.super verbo, fuisset, & seq. [De plenitudine.] de qua.j̃.de vsu pal.ad honorem. Tamen satis potest supplere de semiplena, si intelligatur de minori excommunicatione. Videbatur tamen contrarium, participare enim cum excõmunicato mortale pec-
1 catum est, vt j̃.quod met.cau.sacris. sed mortale † repellit a legitimis actibus temporalibus, sicut est testimonium, vt j̃.de testi.super eo.& c.ex parte A de. multo fortius ergo & a spiritualibus. j̃.q fil.sint leg.per venerabilem. Sol. aliud hic, & aliud ibi. Ratio diuersitatis hæc est, quia eligendo ius suum prosequitur, a quo nullus prohibetur.iiii.q.vj.omnibus.s̃.eo.cum ecclesia Vulterana.§.j. & sic loquitur hic. Testificando vero prosequitur officium publicum, a quo repellitur quilibet criminosus, & sic loquitur decret.
2 super eo. Item electiones † extraiudiciales sunt, vnde nec ibi est iudex, qui exceptionem admittat. Testimonia vero iudicialia sunt & ideo iudex legitimas exceptiones admittit, & a testimonio repellit. Et propter hanc rationem etiam ligatus maiori post appellationem ad eligendum admittitur, vt legitur, & notatur extra dom.nost.de senten.excommun.solet.§.fin.lib.vj. Quamuis etiã
3 ligatus † minori posset remoueri per sentẽtiam (si directe accusetur) ab his actibus, non tamen est ipso iure remotus, nec etiam in modum exceptionis conuictus infamaretur, nec suis iuribus priuaretur. j̃.de iudic.at si clerici. j̃.de ordin.cognit. cum dilectus.
4 §.fin. Quid si ligatus maiori, † vnà cum non excommunicatis eligat? Respon. si scienter & indistincte admittitur, nõ valet electio. Si vero ignoretur, vel in dubio fiat protestatio, ꝙ non admittitur tanquam in electione ius habens, sed quia non est, qui dubium determinet, & ne turbetur, vel impediatur ordinatio ecclesię, nec intendunt, ꝙ vox sua debeat numerari, si super hoc contineatur nihilominus valebit electio, argum.infra de procurat.cap.fina.& de re iudic. ad probandum. Est etiam talis protestatio admittenda, infra eod.Cumana.respon.i. Et idem dicendum est de quolibet alio, qui iure publico authoritate non sit admittendus, sicut est laicus. infra eod.Massana. secus si admittatur is, qui priuatus est iure eligendi pro eo, quòd indignum elegit: nam talis electio tenet, supra eod.cum Vintonien. Hoc enim non est contra ius, sed præter ius, secundum dominum nostrum. Vel non est contra ius publicum, sed contra ius priuatum admittendum, cui renunciare possit, infra de foro competen.si diligenti. Quid si omnes sint excommunicati præterquam vnus, & ille solus præmissa protestatione prædicta cum aliis eligit? Respon. tenet electio, quia in eo solo ius totius capituli recidit in hoc casu ff.quod cuiusque vniuer.sicut municipium.& not.supra titu.j.gratum.& argumẽ.ff.quod cum fal.tuto.l j.§.j. Et breuiter vbicunque excommunicatio dubia est, vel etiam si certa sit, tamen de facto non potest excommunicatus expelli. Non obest, si admittatur præmissa protestatione prædicta, & dicant non excommunicati, ꝙ per se tantum eligere intendunt, & suis vocibus, & consensibus tantum inniti, argum.ii.quæst.vij.plerumque.& infra quod me.cau. capit.j. vbi vero de iure, & de facto possunt non excommunicati excommunicatos repellere, imputabitur si admittant, argum.infra cod.Massana.infra de offic.delega. cum super abbatia. vbi tamen excommunicati sunt manifesti, secus enim est in occultis, vt supra notatur. Et hic notandum est, ꝙ vbicunque aliquis admittitur ad eligendum, vel iudicandum, qui non deberet interesse de iure, sed tamen de consensu admittentium potest admitti, si scienter admittatur, tenet quod agitur, supra eod.cum Vintonien.& cap.in causis.& infra de offic.deleg.super quęstionum.& cap.coram. Si autem ignoranter admittatur, etiam is qui nullo modo de consensu admittentium potest interesse electioni, vel iudicio, adhuc tenet quod agitur, argum.ff.quod cum fals.tuto.l j.§.j. quia principalis admittentium intentio est procedere, siue cum aliis, siue per se tantum, si alij interesse non debent, argum.ff.de iniur.cum qui.§.si iniuria.& sequen. Porro si scienter, & sine protestatione talis admittitur, non valet quod agitur, infra eod.Massana, infra de offic.deleg.cum super abbatia. supra de cõ-
5 suet.cum dilectus.§.quia nobis. vbi de hoc. † Quid si excommunicatus cum protestatione admissus, scrutetur vota: puta, quia tanta est multitudo excommunicatorum, ꝙ nec aliud fieri potest? Rñ. dissensio est. Aliqui enim dñt, ꝙ in tali casu nõ valet electio subsecuta, sed videtur recessum a protestatione, argum.j̃.de procurato.cap.fin.j̃.de appell.solicitudinem.ad finem. Alii vero dicunt, ꝙ nihilominus tenet, ex quo aliquid fieri non potest, & hoc approbat dom.nost. Quid si talis eligat? eadem dissentio potest esse: veruntamen in talibus, & consimilibus consilium est, ꝙ si excommunicati manifesti sunt, qui uitari non possunt, & protestatio fiat, & nihilominus non excommunicati, q̃ cito poterunt, nacta oportunitate per se tantum eligant. Nam in tali casu secunda electio tenet, non obstante prima. j̃.de appel.constitutis. & protestatio facta operatur, vt id, quod cum excommunicatis actum est per non excommunicatos, ipsis non debeat imputari. Multo fortius debet valere electio non excũmunicatorũ, si facta fuerit vno contextu, vt j̃.eo.dudum.& s̃.eod.congregato. Vbi autem excõmunicati non sunt notorij, nec conuinci possunt, non solum non sunt expellendi, imo etiam sunt vocandi, argu.vj.q.ij.
a c.j.& ij.xxiii.q.iiii.iubemus [a], & expressius.j̃.de procurato.cap.fin. Quid si etiam notorius excommunicatus ignoranter a capitulo admittatur? Respon. nihilominus valet electio, dum tamen capitulum ignorantiam probet. Nam ex quo notorius erat, præsumptio est contra ipsum, arg.s̃.tit.j.c.j.§.quod nec sufficit.& s̃.eo. innotuit.§.parcentes. j̃.vt beneficia ecclesia.cap.vnico.§.j. versi.quoniam. Quid si aliqui sciunt, aliqui ignorant? Respõ. protestentur scientes, & procedant, arg.C.de iudic.rem non nouam, vel si maluerint, appellent ex hac causa. Nam si coram superiore excommunicationem notoriam probauerint, cassabitur quicquid post appellationem fuerit attentatum, extra do.no.eod.tit.statuimus. lib.vj.& s̃.eod.auditis. nec proderit allegatio ignorantiæ. Nam & in dubio appellationi probabili fuerat deferendum j̃.de appella. cum speciali.§.excessu. Et ꝙ dictum est de excommunicato idẽ intelligas de suspenso, & interdicto, & alio quolibet, qui iure publico eligere prohibetur, secũdum dominum nostrum, cuius est hæc glo.quasi tota. Vel dic, vt not.de hac materia. j̃.de sortilegii. cap.fin.§.fin. super verbo, in talibus. [In ea.] s.electione. [Fuisset.] sed tamen non fuit. Vnde hoc supplementum potius in facto, q̃ in iure consistit, vt patet j̃.de cler.excom.min.si celebrat. Vel dic vt j̃. [Eiusdem.] subaudi, vel ex eo, ꝙ idem electus simili vinculo ligatus erat, quod eligentes minime ignorabant, & secundum hoc supplementum in iure consistit. Talis enim eligi non potest. j̃.de cler.excom.min.si celebrat. [In simplicis.] i. minoris, vel n a
ioris non solennis, quia participarunt in crimine criminoso, vt j̃. de sent.excom.nuper.§.in primo. & c.quod in dubiis.§ illi. Dic, vt ibi, & sic similiter supplementum in iure consistit. [Excommunicationis.] non solennis anathematis.xj.q.iij.debent.& cap.
6 cum aliquis. Excommunicati † enim maiori, nec eligere possunt, nec eligi. j̃.de appella.constitutis. Item qui interdictum violãt. s̃. de postula.prælat.cap.j.& cap.fin.& j̃.de cleri.excom. postulastis. Item suspensi. quod dic, vt not.s̃.de consuet.cum dilectus. §.quia nobis. [Laqueum.] Minoris excommunicationis, & sic nihil supplet. j̃.de cleric.excom.si celebrat. nec enim talis maiorem excommunicationem incurrit.xj.q.iii.quoniam multos. nisi communicaret in crimine. j̃.de senten.excom.nuper.& sic intellige. xj.q.iii.excellentissimus, vel quando participes excommunicantur monitione præmissa. Aliter enim in ipsos lata sententia hodie nulla esset. quod dic, vt leg.& not. extra dom.nost.de sent.excom.statuimus.lib.vj. secundum hoc autem, scilicet si de maiori vinculo hoc intelligas, multum suppletur, vt in cap.allegato. si celebrat.& in his, quæ notatur in præceden.glos.

ADDITIO.

a ¶Iubemus. Credo ꝙ voluerit allegare.c.infideles.e.cau.& q.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, sex, quomodo intelligatur.*
2 *Errorem dominus procuratoris nudo verbo infra triduum reuocat.*
3 *Confessio procuratoris, an domino obsit.*
4 *Numerus si numerum excedit, tamen semper collatio plena fieri debet.*
5 *Compromissum per capitulum fieri non potest, nisi omnes sint concordes.*
6 *Electus a prælato, & capitulo censetur, habere duas partes.*
7 *Conuentus quomodo, & quando prælato succedat.*
8 *Meriti ad meritum respectus non habetur, dumtamen conueniens meritum electi sit.*
9 *Postulatio vtrum, & quando electionem vincat, & econtra.*
10 *Maiori, & saniori parti eligentium standum est.*
11 *Papæ respectu totum dicitur ex gratia.*
12 *In re dubia a verbis edicti non est recedendum.*
13 *Maior pars delinquens, omnes videntur delinquere.*
14 *Sacrilegij instar est, dubitare an dignus sit, qui fuit a Papa confirmatus.*

CAP.

C A P. XL.

Scriptum. Factum. [In Apocalypsi.] iiij.c. [Duo animalia.] Quia omnis homo est animal. [Vocata.] Videlicet tradiē.&c.[Oculis.] Quo ad circunspectionem, prouidentiam, atque discretionē.s.e.ca.officii. respon.j. [Et senas.] Quinimo & senes, & antiquis quo ad consilii maturitatem, & morum ponderosita
1 tem.xlj.dist.§.vlt.& s.eo.cum in cunctis. Dixit †autem senas propter sex ętates. quia forsan quilibet iam attigerat sextam ętatem. q.d. Papa vtinam sint maturi in moribus, sicut sunt in ętate. Vel propter sex opera misericordiæ, quæ tenentur prælati præ cęteris exercere. Vel propter sex gradus obedientiæ, ad quos debent esse parati. ¶ [Verum.] Commissio, quia non liquet de propositis. Et est.ij.pars. [De his.] .s.omnibus, vel etiam aliquibus. [Plena.] Sed semiplena, vt sequitur. [De numero.] Qui in duplo maior dicebatur. [Publicum instrumentum.] Subaudi, in dubium reuocatum, vnde non probat, donec sit data ei fides. C.de probat.l.pen. alias esset hic arg. ꝙ instrumentum publicum fidem nō faceret, Et sic contra.j.de fi.instr.c.j.& ii.& de præscript.ad audientiam.§. nos igitur. [Aduersæ.] .s.eligentium. [Reuocatam.] .s.in cōtinenti, arg.j.de testi.cog.præterea. Vel probato errore quandocunque
2 ante sententiam, vt j.de confess.c.vlt. Dominus †autem errorem procuratoris nudo verbo infra triduū reuocabit. quod dic, vt not.
3 j.de appell.cum causam quæ.§.vlt. Vtrum autem confessio † pro
a curatoris [a] obsit domino. vide, quod not.j.vt lit.non contesta.c.j. in fi. Et not. ꝙ huic confessioni staretur, nisi reuocata fuisset, vt j. de cēsi.olim.§.j.ſm d.n. [Altera.] .s.postulantium. [Intentionē.] .s. postulationem esse præferendam electioni, & not. de titulis tradendis.si.j.de cau.poss.cum ecclesia.§.partibus. ¶ [Per apostolica.] Forma, ſm quam inquiritur etiam inuitis partibus. Et est.iij.pars. [His.] .s.quæ dicta sunt de numero. [Et aliis.] .s.quia pars postulantium dicit electum indignum. Pars vero eligentium multomagis postulatum, vt apparet ex sequentibus. [Electi & postulati.] .s.vter indignus, vel quis magis dignus sit. [Conuersati.] Nam ibi de hoc inquirendum est, vt s.eo.postquam is. quod dic, vt ibi nota. [Eligentium & postulantium.] .s.quotus sit numerus vtrorumque, & quorum motus melior, ac cōsilium sanius videatur,
4 vt s.eo.cum nobis olim.§.vlt. Sic no.hic, ꝙ quantumque † numerus numerum excedat, semper debet fieri plena collatio, vt j.eo. in Genesi. quod dic, vt not.s.eo.dudum.§.gestis.super verbo, præcedebant. [Celebratæ.] Nam & ibi præsumitur, ꝙ veritas melius sciatur, vt j.de præsumpt.quosdam. & c.quanto. Fuerunt.] Hæc autem inquires etiam inuitis partibus, & nobis transmittes, sed & si partes &c. vt sequitur. ¶ Et si partes.] .iiij.pars. vbi ponitur forma, ſm quā determinatur quæstio, si partes consenserint, & confirmāt postulatio, si data fuerit fides verbis. [Cōsenserint.] Quia nisi consentirent prius deberet constare de confessione facta, & reuocatione: nam ex hoc constaret, vtrum numerus esset duplo maior, vel non. Vel dic, ꝙ consensus iste non refertur ad inquisitionē: illa enim fiet ēt partibus inuitis, vt præmisit, & arg.s.eo.cū nobis olim.§.his igitur. Sed refertur ad diffinitionem, quam non vult fieri nisi partibus placeat, sed si placet, fiet prout sequitur, ſm d.n. Vnde dic consenserint, .s. ꝙ vltra procedas, & per totum diffinias, volumus ꝙ procedas &c. Alij tamen intelligunt, ꝙ consensus determinet illas dictiones hoc modo. q.d. super modo requiretur consensus, & super hoc fuit quædam prouisio, nec cōtinet ius commune, quod mihi non placet, sed dico, ꝙ modus ius cōtinet. Et adde, quod not.j.eo.§.quod si ad faciendum. sup verbo, confirmes. Vtrum autem diffiniatur per iudicem, arbitrio partiū relinquitur, & etiam voluntati. sic.s.eod.dudum. respon.j.& j.de priuil.cum olim.ij.respon.j. [De mutuo conuenisse.] Alias non valeret consensus per alium. .s.per procuratorem habitus, nisi ita cōuenisset ex pacto, vt hic, vel nisi pars capituli absens esset, & inimicitias capitales haberet, propter quas venire non auderet, vt s. eo.bonæ me.Magum.respon.j. Vel nisi iusto impedimento detineatur, de quo si dubitetur, fidem faciat iuramento, vt j.eod.quia propter.§.illud.quod dic, vt ibi plene not. [Consensu.] .s.capituli, & aliorum, qui habebant ius in electione. [Præpositi.] Qui & si alias in electione ius non haberent, ex quo tamen vtraque pars consensit, ꝙ admitterentur, connumerandæ sunt voces eorum. [Per alios.] Ex hoc dicunt aliqui, ꝙ vna pars eligentium potest
5 compromittere, & alia non, quod omnino falsum est: nam † vno solo contradicente non potest fieri compromissum, vt patet in eo, quod leg.& not.j.eo.quia propter.§.vel saltem.& quia nō potest sequi electio partim ex scrutinio, & partim ex compromisso ſm d.n. quod non placet, quia quandoque suppletur forma scrutinij, per formam compromissi, vt patet s.eo.cum dilectus, & qa compromissarij potestatem habent prouidendi, sed vna pars sola potestatem non habet insolidum, ergo eam dare non potest, vt j.de iure patro. ꝙ autem consulis.in fi.ſm d.n. Hæc ratio & prima placent. Vnde dic, ꝙ isti nō fuerunt compromissarij, sed procuratores, qui in scrutinio consenserunt, nec attenditur quot sint voces procuratorum, sed quot sint, illi quorum vices gerunt, vt hic dicitur. Si vero essent compromissarij, quasi donatarij censerentur, nec attenderetur numerus votorum transferentium potestatem, cum ipsa translata nihil potestatis in eis remansisset, vt leg.& not.s.eo in causis.§.fin. sed vota compromissariorum tantum, vt patet s.eo.cum in iure. Sed quid si ad capitulum pertinet ius eligendi pro tertia parte tantum, ad clerum vero pro alia tertia, & ad prælatum aliquem pro alia tertia, & contingat fieri scrutinium, quo publicato reperiatur, ꝙ prælatus & capitulum consenserunt in vnum, & non essent nisi nouem canonici, clerus autem viginti numero in alium consenserunt, nunquid in tali casu electus a clero habet duplo maiorem numerum? Respon.nō, quia tantum ponderat vox prælati in hoc casu, & si solus sit, quā
6 tum vota tutius cleri, & si essent mille. Ideoque † electus a prælato & capitulo censetur habere duas partes, arg.in eo.quod leg.& not.s.de rescrip.pastoralis.§.j.& j.de concess.præben.pastoralis.§.j. Sed quid si in hoc casu pars canonicorum, & pars cleri concordant cum prælato, aliæ vero partes tam capituli, ꝗ cleri in alium? Respon. Hic oportet considerari quot partes sint hinc & inde, & quot sint numero, & ſm hoc a maiori vel equali parte omnium qui in electione ius habent, electus censebitur hic, vel ille. Sed qa casus posset accidere, in quo calculi error incideret, videtur expediens, ꝙ ij qui plures sunt numero aliquem procuratorem constituant, qui vice constituentium potestatem habeat procedendi per formam compromissi, vel scrutinij faciendi. procuratorē autem constituant vnum, & non plures, ne aliqua contrarietas occurrat, arg.ff.iud.sol.iam tamen.§.si tamen plures.& hoc intelligas, quādo vniuersitas cleri habet ius in electione pro tertia parte, vt supra positum est. Vbi autem nō vniuersitas, sed singuli prælati singularium ecclesiarum singulas voces habeant pro suis ecclesiis, ibi singuli singulos procuratores facere possunt, vel plures, aut vnum, aut duos, & sic loquitur hic. Quid si in præmisso casu capitulum diuisim aliquibus compromissariis conferat potestatem eligendi, & prælatus aliis, & clerici aliis. Nonne isti quasi cōpromissarij poterunt eligere? Dixit d.n. ꝙ non, quia in nullo singulariter translata est potestas eligendi, vtpote quia nec ipsi transferendi soli sine aliis hanc potestatem habebant, sed nec in omnes translata est: quia simul in omnes transferre noluerunt. Procuratores autem & simul, & diuisim constituere possunt ad hoc, vt vice eorum eligant. Compromissarij vero nō possunt diuisim dari, ſm d.n. fateor, ꝙ soli compromissarij etiam duarum partiū eligere nequeant. Verum si compromissarij trium partium. .s.capituli, prælati, & cleri simul conueniant, sicut & illi, quorum vices gerunt, si simul conuenirent, possent, sic & isti, vt patet j.eod. quia propter.§.vel saltem.& hoc siue simul, siue diuisim data fuerit hæc potestas. ff.de seruit.rustic.prædio.per fundum.ff.commu.prædio. receptum est. Hic autem non fuerunt compromissarij, sed procuratores, vnde dic per alios. .s.procuratores, quos aliqui ex præpositis miserunt. [Et.] Repete, si constiterit, ꝙ admitterentur de mutuo consensu duo alij &c. [Vniuersitatis.] Quasi hi duo haberent voces omnium prælatorum, qui in electione ius habebant. [Conuentualium.] Hoc de consuetudine, vel de speciali pacto. j.eo.cōstitutis. vel de gratia, alias contra.s.eo.c.j. [Prælatis.] Quia pars postulantium asserebat, & alia negabat. [Conuentuales.] Quia forte aliqua tunc vacabat, arg.j.ne sede vacan.c.j.& ij. & de præscrip.c.j.& c.de quarta.& c.auditis. Sed nunquid conuētus in hoc casu accedit? Videtur, ꝙ sic, quia nō præiudicatur prælato, sed potius ius suum saluatur, cum alij nihilominus eligerēt, arg.j.de maio.& obed.his quæ.& c.cum olim.& de iure patro.si vero, sed forte hic erat contraria consuetudo, vel conuentuum prælati de gratia vocabantur, alias conuentus per procuratorem
7 admitteretur, argum.j.de maior.& obed.cap.vlt. Vel dic, † ꝙ conuentus succedit prælato in his, quæ non ratione consuetudinis, (maximè contra ius inductæ) sed de iure communi ad ipsum pertinet, nisi ei præiudicaretur. j.ne sede vacan.cap.ij. [Quia cum septem.] .s.duobus aliis, qui vicem gerebant. [Canonicos.] .s.nouē. subaudi, & septem præpositos, & duos alios vicem omnium gerentes. [Duplo maiorem.] .i.bis tantum haberent, siue in duplo maiorem &c. [Quam sexdecim electores. [Verbi gratia.] Prælati, quorum duo vices gerebant, erant.xiiii.& sic habebant voces sexdecim, suis vocibus computatis, si enim vnus pro pluribus admittitur, tantum ponderat vox ipsius solius, quantum si omnes,
a quorum vices gerit, voces suas dedissent[a], & hoc verum est, quando omnes singuli singulas voces habent. Alias enim esset, si vniuersitas prælatorum haberet vnam vocem tantum, vel duas, licet plures essent prælati, secūdum dominum nostrum. Item nouem canonici, & septem præpositi, sexdecim faciunt, sic ergo si bene computet sexdecim prælati cum sexdecim tam præpositis, ꝗ canonicis.xxxii. faciunt. sic habes.xxxii. voces ex parte postulantiū, qui

ADDITIONES.

a ¶ Procuratoris confessio. Adde do.Abb.hic post glo.j.qui remittitur ad cap.fin.de confess.

b ¶ Voces suas dedissent. Idem not.hic do.Abb.in viij.not.

qui.xxxii. sine dubio in duplo maiorem partē habet, ꝗ sexdecim electores. [Postulationem.] .s.archiepiscopi. sic habes, ꝙ vbi nu-
8 merus numerum in multum excedit, nō habetur † respectus meriti ad meritum, dumtamen conueniens meritum electi sit, nec ad zelum. j.eo.ecclesia.ii.§.pars.& de appell.constitutis.ij.§.decanus autem. ſm T.contra.s.eo.§.per apostolica. [Postulato.] Vel potius postulantibus. quod dic, vt not.s.eo post quam is. [Aliqd.] Quo ad promotionem &c. [Canonicis institutis.] Super hoc vide, quod not.s.eo.cum in cunctis.§.ea propter.super verbo, legitimo matrimonio.& de postul.prælat.c.vlt. [Ac.] Subaudi, si eum postulatum dignum inueneris plebani &c. [Cassata.] No. ꝙ postulari potest quis de aliena ecclesia, quamuis reperiatur in propria, & vincitur electio facta a tertia parte per postulationem factam a duabus partibus, vt hic, quod dic, vt nor.s.eo. cum inter canonicos.in fin. Item declaratur hic, ꝙ iuri innititur talis postula-
b tio [b], cum electionem vincat. Item quia pendente ipsa nō debet alia attentari. s.eo.bonæ me.Crem. Sed contra, quia gratiæ innititur, vt s.de postul.prælat.bonæ.ij.& cap.postulationem. vnde sic distingue, quicquid alij cantent. Aut duo postulantur, aut duo eli
9 guntur. Aut vnus postulatur, & alius eligitur. † Si duo postulātur, & in alterum conueniant duæ partes illorum, qui habent ius in electione, & postulatio fit ex causa. puta, propter necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ, acquiritur ius postulantibus, vt hic, & s eo. cū monasterium.& cap.cum nobis olim.§.fin.& cap.in causis. in fi. & j.de ęta.& qualit.tuam.& de concess.præben.cum nostris.§.vlt. non postulato, vt s.de postul.præla.bonæ.j.nisi superiori repręsentata sit, quia postea resilire non possunt, argum.hic.& s.de postul. prælat.bonæ.ij. §.nec nocebat. non tamen aget postulatus, quia nimis præsumendo de se, se ingerere videretur, argum.s.eod.qualiter. viii.quæst.j. in scripturis. sed forte in modum denunciationis admitteretur ob vtilitatem ecclesiæ, argum.j.eo.publicato. & de iureiur.quemadmodum.& cap.ad nostram.& viii.quæst.j. qui episcopatum. si vero neutra duas partes habeat, vel habet, sed non fit ex causa, non iuri. sed gratiæ innititur, argum.hic. & s.eo.licet. & de postul.prælat.bonæ.j.& ij.& cap.postulationem.& s.eod.venerabilem. §.obiectioni. versicu. quod autem. vbi vero duo eli-
10 gantur, ibi semper maiori, † & saniori parti eligentium standum est. s.eod.coram.& cap.venerabilem.§.obiectioni.versic.exercuit autem.& j.eo.quia propter.& cap.ecclesia.ij.§.vlt. Si autem vnus eligitur, & alius postulatur, aut duæ partes conueniunt in postulatam, & tunc præfertur electio, vt in sequen.§. ꝙ si ad faciēdum. Hæc vera intelligas, dummodo personæ idoneæ sint, & formę generalis concilij obseruatæ. Aliter persona electa idonea contra personam postulatam minus idoneam obtinebit, vt s.§.si vero.& c.
11 congregato. Potest & illud dici, ꝙ † respectu Papæ totum est gratia, vt patet s.eod.cum inter vniuersas.in fin.cum solutus sit legibus, vt ff.de leg.princeps.& C.de leg.digna vox.& argum.j.de concess.præben.proposuit. quod dic, vt nor.s.de postul.prælat. bonæ. j.§.attendentes.super verbo, non tam ex iustitia, ꝗ gratia.& capit. postulationem.super verbo nullum ius. [Absoluas.] Ex hoc speciali mandato. sic.s.de postula.præla.gratum.alias contra.j.de vsu pal.nisi. ¶ [Quia si ad faciendum.] Hic confirmatur electio, si vera sunt allegata. Et est. v. pars. [Prædicti.] .s.tam canonici, ꝗ præpositi, & prælati. [Sufficerent.] Puta, quia prælati non erant nisi tredecim, vel duodecim. [Confirmes.] Quamuis a minori parte capituli factam. Sed contra.s.eo.auditis.§.ipse vero. super verbo, maioris.& concord.ibi signa. Dicunt quidam, ꝙ hæc decret.non continet ius commune, sed fuit quædam prouisio de consensu partium, quibus non assentio. Sed dic, vt not.s eo. §.sed & si partes.super verbo, consenserint. Item contra.j.eod.ecclesia. Sed ibi quilibet vtitur iure communi. .s.iure eligendi. Hic autem ad extra ordinarium auxilium recurrit. Et ideo est, quòd imputari potest postulantibus.ff.de mino.in causæ.respon.j.& de edend.quidam personæ.respon.j. quia semper imputatur, nisi extraordinarium plenius sit, vt ff.nau.cau.sta.& ita de facto.§.ait. versic.sed si gratis. [Eidem.] scilicet plebano. ¶ [Si vero numerus.] igitur cassatur vtraque, nisi forsan &c.& est.vj.pars. [Postulata.] scilicet archiepiscopus. [Electionem.] quia a minori parte facta est. [Postulationem.] quia de persona indigna celebrata fuit. [Omnes aut maior pars.] confirmatur autem plebani electio in hoc casu, non qa illi, qui ignorantes archiepiscopum indignū ipsum postularunt, priuati sunt potestate eligendi, sed quia non computatis illis, qui scienter indignum postularunt, reperitur plebanum maiorem partem habere, verbi gratia, postulantes sunt.xxxij. quorum maior pars sunt.x.& vij. qui si sciebant impedimentum, non computantur voces eorum, & sic remanent de ipsis postulantibus tantum quindecim ignorantes. Electores vero sunt sexdecim, qui proculdubio in vno excedunt quindecim ignorantes, & sic habēt maiorem partem, ꝗ postulantes. Quid ergo si maior pars postulantium postulauit indignum? Respon non confirmabit electio, quia non est facta a maiori parte. Nec est a verbis huius edi-
12 cti † in re dubia recedendum. ff.de exerci.acti.l.j.§.si is qui nauem.
13 versic.in re igitur dubia. Et no.mirabile, ꝙ † etiam in delictis videntur omnes delinquere, si maior pars delinquat, & omnes puniuntur, argum.s.eo.licet.in fi.& j.de procurat.cap.vlt.& j.de his quæ fiunt a maio.par.cap.c.j.sed in c.ij.est contra, argum.& adde, quod not.de hac materia j.de iniur.in nostra.respon.j. ad finem. [Præsumptione damnabili] idest ex certa scientia. quod dic, vt not.s.eod.innotuit.§.parcentes. super verbo, ignorantiam. [Indignum.] indignitate peccati, in quo perseuerat. Aliud enim esset de emendato, prout leg.& not.j.de temp.ordin.cap.fi. Item secus si defectum pateretur, tunc enim non priuantur potestate eligendi, siue postulandi, nisi forsan & talem elegissent, quem postulare debuerūt. s.eo.innotuit.§.parcentes.& §.fin. Vel nisi postulationē cassatam, propter personæ vitium, iterarent. s.tit.j.gratum. Hic ergo propter indignitatem peccati reprobatur. Sed contra, quia fieri non potest, ꝙ in vno sit sanctus, in alio sit peccator. Item sacri-
14 legij † instar est dubitare, an dignus sit qui fuit a Summo Pontifice confirmatus.xvij.q.iij.§.qui autem.j.de ęta.& qua.accepimus? Respon.hoc potest esse ex causa superueniente, argum. j.de iureiur.quemadmodum. Vel potest esse dignus minori dignitate, nec tamen sequitur, ꝙ maiori.xii.dist.nos consuetudinem. xxviiii.distin.lector.xv.q.viii.qui admisit.& cap.si presbyter.& cap.hi qui.& j.tit.proxi.licet.§.j.& ij.& s.§.prox.in fi.ibi tanto præsulatu. [Vt.] subaudi, ita scienter postulando indignum. [Hac vice.] idest hac postulatione, quam fecerant. [Debeant.] illi qui scienter indignū postularunt, non alii, & hoc intelligas vbi vno contextu duæ fiūt electiones. Nam si ex interuallo, tunc non valet electio, siue postulatio de indigno facta. Nec admittuntur hi, qui peccauerunt hac vice, idest in prima electione, quæ immediate occurrit faciēda. Illa vero sublata vitium est purgatum. s.eo.cum Vintonien. [Priuari.] idest priuati nunciari. Ex hoc ergo patet, ꝙ & si duæ electiones fiant vno contextu, & maior pars scienter deliquerit. Præsumitur tamen contra ipsam maiorem, nisi probet ignorantiam. quod dic, vt not.s.eo.innotuit.§ parcentes.& c.cum terra.§. statuentes.& §.sequen. [Et hoc quoque casu.] .s.vbi scienter indignus postulatus est de persona idonea, vt s.dixerat.versicu. ꝙ si ad faciendum.

ADDITIO.

a ¶ Postulatio vtrum & quando vincant electionem, vel contra. Adde do. Abb.hic in ver.no.& tene menti.& Rom.cons.ccclij.vbi materiam huius cap.declarat.& do.Henri.hic post istum.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus multis nominibus appellatur.*
2 *Ecclesia cathedralis infra iij. menses debet ordinari, & infra alios iij. electos consecrari.*
3 *Pastor ne conuertatur in Lupum cauendum est.*
4 *Negligentia procuratoris obest Domino.*
5 *Pęna suos debet tenere authores.*
6 *Ius suum vnusquisquis debet recuperare per beneficium restitutionis.*
7 *Excommunicatus plerunque propter timorem ad eligendum admittitur.*
8 *Monachum non facit habitus.*
9 *Multa prohibentur fieri, quæ tamen facta tenent.*
10 *Papa non vult præficere alienum.*
11 *Quod non canonice, & quæ canonem fit canonice, & per canonem dissolui meretur.*
12 *Electionis actionem quando quis dicatur habere actiuam, & passiuam, vel econtra.*

CAP. XLI.

1 Ne pro defectu. Causa statuti. [Pastoris.] sic patet, ꝙ † episcopus habet officium pastoris, sed & multorum aliorum. Vnde versus.

Dux, doctor, præco, pastor, medicus, gladiator.
Præfectus vigilum, miles, nutrix, agricultor.
Corrector, iudexque, pater, speculum speculator.
Officijs præsul præstat, sacratque, patronus.

Dux. j.de ęta.& qua cum sit. Doctor. j.q.vij. conuenientibus. Præco. xliii.dist.sit rector. Pastor, vt hic. Medicus, vt j.de pœn.omnis. Gladiator.xvj.q.ii.visis. Præfectus vigilum, extra d.n.de homi.pro humani.§.j.lib.vj.& lxxxj.dist.oportet.lxxxiiii.dist.nunciatum est & de hoc not.j.de offic.archipresbyt.c.fi. Miles.xxiii.q.viii.§.j. Nutrix.j.de pœn.Deus qui. Agricultor.j.de maio.& obed.solitæ.§.potuisses. Corrector.s.eo.transmissam. j.de offi.ordi.licet. Iudexque. j.de offi.ordi.per totum. Pater.j.de restit.spol.conquerente. Speculum speculator.s.eod.cum in cunctis. Officiis præsul præstat.viii. q.i.qui episcopatum. Sacratque.j.de consecr.eccles.per totum. Patronus.x.q.j.quia sacerdotes. [Lupus rapax.] .i.diabolus, qui alias inimicus homo appellatur.s.eo.licet.§.statuimus. [Inuadat.] .q.d. ne in spiritualibus, aut temporalibus, de quibus sequitur, patiatur ecclesia læsionem, vt j.vt lit.non contest.quoniam.§.porro. [Viduata.] Ex hoc verbo videtur, ꝙ loquatur de episcopalibus ecclesiis tantum: sed dic, vt j.not.§.i.super verbo, cathedralis, & seq. [In hoc.] .s.statuto. ¶ [Statuimus.] statutum pœnale, & est.ij.pars. [Cathedralis.] subaudi, & secularis. [Vel regularis.] repete cathedralis, arg.s.respon.j.super verbo, viduata. sed ſm hoc nihil noui adderet,

2 deret,cum & infra tres menses debeat cathedralis † ecclesia ordinari per antiqua iura. l.dist.postquam. lxiij.dist.obeuntibus.& j. alios tres dēt electus cōsecrari. 100.dist.qm̄.ꝑm Io.imo sex,vt not. s.eo.cum in cunctis.§.cum vero.super verbo,decurso tpe. Itē hic addit,ꝙ hic deuoluitur potestas ad superiorem,ibi non.Est tamē veritas, ꝙ nedū de cathedralibus, regularibus,vel secularibus, sed etiam de regularibus, non cathedralibus est intelligenda decret. vnde dixit d.n. [Cathedralis.].i.epālis,vel regularis.s.collegiata qcunque sit,vbi sunt clerici, vel conuersi sine proprio viuentes. & tanq̄ collegium,ad qd̄ spectat electio. Et idem est ēt si ad superiorem abbatem,vel aliū quemlibet spectet prouisio,quia nec ratio diuersitatis occurrit.Non aūt intelligunt hic comprehendi priores,vel alia certa officia, quæ sunt in monasteriis sub abbate præsidente: quia tales nō hn̄t principaliter curā,ꝑm d.n. Secus ergo si prior præsideret sicut est in monasteriis,quæ non habent abbates proprios,sed priores.j.de sta.mon.c.fi.§.fi.Item nō intelligunt hic comprehendi parochiales ecclesiæ,vel dignitates ēt cathedralium ecclesiarū,excepto epātu,qa litera hoc nō sonat,ꝑm d.n. Et qd de mente? & breuiter mentem extendo ad oēs exemptas,prælato(qui caput est)mortuo,& ēt ad præposituras,vel decanatus cathedralium ecclesiarū,vbi præpositus,vel decanus est administrator capituli.Et bona inter ipsum,& capitulū sunt diuisa,qa semper inter ipsos,& capitula cōsueuit regnare liuor discordiæ, qua-
3 re cauendum est,ne† pastor conuertatur in lupum,arg.ii.q.vj.decreto.ad fi.In aliis vero omnibus dico sex menses spectandos,vs j. de concess.præb.nulla.& de cler.non resid.ex tuæ.& vt lit.nō cōtest,qm̄.§.si vero.Alij vero stant verbis tm̄,& hanc opinionē con-
a suetudo vsque ad hæc tpa potissime amplexata est [a]. Vnde & hic scripsit d.n.ꝙ hoc est speciale in pastoribus cathedraliū, & regularium ecclesiarū. In aliis enim præbendis, & officiis sex menses dantur.j.de concess.præb.c.ii. Tertii minus extendunt mentem, quia intelligunt,ꝙ loquatur de omnibus prælaturis,arg.j.de offi. ordi.cū ab ecclesiarum.ego aūt intelligo, vt dixi. [Regularis.] sic patet,ꝙ canon Lateranen.j.de concess.præb.nulla.hodie non habet locū in regulari ecclesia,qa hic equiparantur epātus, & regulares platuræ,ꝑm T.Tu dic,vt s.prox.not. [Infra quos.].s.tres menses. [Iusto impedimento.] in quo tn̄ non inciderent culpa sua, vt patet in eo,qd̄ leg.& not.j.de ęta.& qua.c.j.puta, qa mandatur capitulo,ꝙ nō eligat sine superioris licentia, & superior denegat, vt j.eo.c.vlt.Item si canonici excōicati sint, vel suspensi ēt culpa sua:qa tunc nō deuoluitur potestas ad archiepm, sed ad Papam, vt j.de cōcess.præb.qa diuersitatem.§.sic tn̄.ad fi. Item qa electus
b noluit electionē recipere [b],nec secundus,nec tertius.Hic non currit præscriptio:quia non est,qd̄ canonicis non negligentib.imputetur.xxviii.dist.de Syracusane.lxj.dist.bene nouit, C.de inoff.test. ꝯ maiores.ff.ex quib.cau.ma.in integ.re.ait prætor.§.fi. & trib.l.sc. & C.de ann.exce.l.vlt.in fi.Vnde non currit,nisi a tpe scientiæ. j. de suppl.neg.præla.licet.sic.s.de rescrip.si autem.& c.plerumq;.ij. q.vj.biduum.ff.de diuer.&temp.præscrip.l.j.& de redhib.act.cum lex,Ideo hoc tpe vtile dr̄.ff.qn̄ act.de pecul.est an.l.j.§.annus. Sed ꝯ est,quia continuo currit,siue quis possit agere,siue non,vt in actione de dolo,vt ff.de do.l.fi.& in rescissoria,vt C.de temp.in integ.resti.l.fi.[Hac vice.].i.ea vacatione.ꝑm Goff.imo in prima electione,q̄ si cassaretur,statim recuperarēt ius suum.s.eo. cum Vintonien.ꝑm T.ergo in prima q̄ facienda occurrit. j.de supp.negli. præl.c.ii.§.fi.Quid si capitulum transfert ptātem suam in aliū, & ille negligens est,nunquid capitulum pp hoc priuatur ptāte eligē-
4 di? Credo,ꝙ sic,quia† negligentia procuratoris obest dn̄o, vt not. j.vt lit.non contest.c.j.ad fi.Et qa hæc constitutio in fauorem publicum introducta est,quare ei renunciari non potest.j.de fo.cōpet.si diligenti.alias semper posset transferri ptās, & semper vacaret ecclesia,& posset in fraudem fieri, si ꝯrium diceremus, quod
c vitandum est,arg.j.de diuor.quanto.ad fi.Quid si alius [c],in quem translata est ptās,indignum eligit? Nunquid capitulū pp hoc priuatur ptāte eligendi? Et certe vr̄,ꝙ sic,arg.in eo, qd̄ leg.& not.j.de
5 off.arch.ea quæ.Sed ꝯrium est verum: nam † pœna suos debet tenere authores.j.de his,quæ fi.a ma.par cap.quæsiuit.super hoc vide,qd̄ no.s.eo.cām quæ.& c.in causis.§.pen.& c.cum in iure.& j. de concess.præb.cōstitutus.& j.de renun.post translationem.§.fi. [Deuoluatur.] Olim non deuoluebatur in epātib.Vnde corrigitur.j.de concess.præb.dilectus ꝑm B.& d.n. Vel dic,ꝙ hic appellat cathedrales ecclesias,non epāles,sed archipresbyteratus & preposituras, quibus multæ subsunt capellæ tanq̄ titulo & cathedræ, vt s.eo.querelam.ꝑm Goffr.& j.de maio.& obed. his quæ. Sed huic ꝯdicit.s.respon.j.vbi dicit viduata.Dico,ꝙ ꝯrium hic inductum, concordat,vt statim not.j.§.seq.super verbo,tres mēses.Quid ergo si post tres menses eligant,& capitulum & superior postea sciēter,non cassata prima electione,alium eligat? Rn̄.tenet secunda, ēt si capitulum appellasset,vt patet j.de suppl.neg.prel.c.fi.& pen. Sed nunquid si capitulū,postq̄ sciuit ecclesiā vacare iusto impedimento,impeditum fuit,erit ei tempus restituendum per beneficium restōnis in integrum? Dn̄t quidam, ꝙ sic, nisi forsan ante restōnem datam ecclesia esset alij collata,arg.j.de iure pat.cōsul-

d tationibus. Alij dicunt [d], ꝙ per beneficium restōnis restituit electo, & præbenda alii aufertur,licet canonice collata fuerit, quia
6 per beneficium † restitutionis vnusquisque debet ius suum recuperare.ff.de minor.ꝙ si minor.§ restitutio.C.de repu.l.vnica.Veruntamen hæc litera vr̄ sonare, ꝙ iusto impedimento detento, nec tempus currat, nec ad superiorē hmōi potestas deuoluatur. Quid si in capitulo dissentiunt? vna pars eligit,alia non, sed expectat quousque cassata est prima electio, & postea vult agere non obstante lapsu trimestris? Dixit d n.ꝙ non potest eligere,& imputet sibi,ꝙ non elegit,qn̄ alii elegerunt,tunc enim facta electio ab vno solo teneret,vt j.eo.congregato.Et idem vr̄ dicendum,etiam si a duabus partibus aliquid postulatus fuisset,& si postulatio gratiæ innititur.quod dic.vt not.s.c.proxi.Hoc habet locum, vbi est præsens & eligere potuit, si vero abest, vel præsens pp timorē forsan probabilem non audet eligere,ꝯrium est dicendum,dum tamen hoc protestetur,vt patet in eo,quod leg.& not.s.eo. bonæ,j.
7 & j.de appell.si iustus metus.plerumque † enim pp timorem excommunicatus ad eligendum admittitur, vt not.s.eo.illa. & adde,quod not.j.eo.§.quia vero.super verbo,præuentus. vers.sed pone,ꝙ electus.& c.Cumana.§.fi.super verbo,priuantes. ¶ [Is vero.] iij.pars. in qua superiori dantur alii tres menses, & eadem pœna imponitur.& dic is vero.s.proximus superior. Nam gradatim deuoluitur, sicut gradatim fit appellatio.j.de appell. dilecti.ij.[Tres menses.].s.alios a primis, qui dātur capitulo ꝑm Goff.ergo si tres menses cucurrerūt in personas capituli, & alii tres in personā archiepi, qui immediate subest Summo Pontifici, non poterit archieps ecclesiam de cœtero ordinare,vt hic,& j.de suppl.neglig. prælat.c.vlti.sic induco pro concordia, ꝯrium antiquorum. j.de concess.præb.dilectus. Nam ibi per sex menses vacauerat, sed & ibi aliter soluitur. Veruntamen not.ꝙ in officiis & ministeriis & aliis,quę etiam curam non habent animarum,& quæ etiam pertinent ad collationem abbatis, supplebit episcopus defectum ipsius:non tamen trimestre,sed semestre spacium est spectandum. xvjij.q.ij.c.j.j.de concess.præb.c.ij.& in conuentuali ecclesia: puta,abbatia,vel alia,tres menses tantum,vt hic,ergo & in conuentualibus prioratibus hoc habet locum,de quib.leg.j.de sta.mon. c.ij.§.fin.Sed qualiter computandi sunt isti menses? Dic,vt plene not.j.de suppl.negl.præla.licet.§.vnico. [Cum consilio.] requiritur
e hoc consilium de honestate,non de necessitate [e],ꝑm d.n. imo ex pone consilio.i.consensu.ꝑm B.sic ꝯdicit.j.de arbitr.olim. & quæ ibi nota. Sed pro Deo,ne ꝯdicat,remoue subauditum. si.not.j.de offic.deleg.§.porro. De consilio autem dic,vt not.j.de his, quæ fi. a prælat.nouit.& c.quanto. [Et aliorum.].s.religiosorum. i.hone-
8 storum. Nam habitus† non facit monachum, vt not.j.de sepult. fraternitatem.& c.porrectum.de regula.& in hoc casu saluantur antiqua capitula.lxiii.dist.obeuntibus.& c.plebs.& viii.q.i.licet.& lxxix dist. si quis apostolicæ. [Ipsius.].s.si ibi inueniatur idonea,& intelligas hoc de honestate ꝑm Iac.& T.alias cōtra.s.eo.cum inter canonicos.Dom.nost.scripsit,ꝙ semper dēt fieri electio de eadem ecclesia,si ibi reperiantur idonei.lxxix.dist.c.iii.& iiii. & aliis iuribus inferius allegatis.si tamen ꝯrium fiat,tenet.xxiii.distin.in nomine domini.ꝑm d.n. ergo & si archieps aliunde eligat, tenet electio. Nam eadem potestas,quam capitulum habebat,intelligitur ad archiepm deuoluta. ergo si capitulum poterat aliūde eligere,sic & ipse,arg.j.vt lit.pend.ecclesia.j.ad fi.& j.de pign.ex literis.& de priuil.porro.s.eo.scriptum.& c.in causis.nec inuenies,ꝙ
9 pp hoc cassetur electio,& multa† prohibentur fieri,quæ tamē facta tenent.xxvij.dist.si vir.j.qui cler.vel vo.consuluit.ꝑm T. Mihi
f vr̄,ꝙ si aliunde eligat,cassanda est electio [f]. Nam hæc potestas deuoluitur ad superiorem beneficio iuris istius limitata, & sub certa forma,quæ si non seruetur canonicam vltionem patitur,vt sequitur j.c.prox.§.qui vero. Nec inuenies,ꝙ aliunde electus sit in hoc casu.imo ꝯ.j.de concess.præb.dilectus. Et in hoc casu intelligo iura loqui de necessitate,quæ alii intelligunt de honestate.lxj. dist.nullus inuitis detur.subaudi,a superiore(ad quem propter negligentiam inferioris deuoluta est potestas) electus.& c.obitum.
10 xviii.q.ii.q̄ sit.ff.de tu.& cu.da.diuus Marcus.Vnde nec† Papa vult præficere alienum.s.de postul.prælat. bonæ.ij.§.vlti.nec obest,ꝙ ibi non erat de gremio,nam & ipsum canonici postularunt. Sic vbi capitulum transfert potestatem eligendi in alios limitatam, non licet limites transgredi.s.eo.cum dilectus.§.verū.& §.si vero. Illud

ADDITIONES.

a ¶Amplexata est.&eam amplectitur hic do.Abb.& reddit rationem diuersitatis.in iiij.not.& in vers.quæro.in prin.pen.col.
b ¶Recipere.vide de hoc hodie tex.in c.si electio.tit. eo.lib.vj.
c ¶Quid si alius.vide hanc q.&præcedentem hodie decisas per c.si compromissarius.tit.eo.lib.vj.
d ¶Alij dicunt. Et male vt credo per tex.in c.quamuis. de rescrip.lib.vj.
e ¶Necessitate. Idem tenent hic glos.& do.Abb. qui pro hoc dicto adducit tex.in c.quamquam.tit.eod.lib.vj.vbi solum fit mentio de superiore.
f ¶Electio licet contrarium dixerit glos. hic, & seruetur etiam secundum Ioan.And.tamen opin.Hostien.placet do.Abb.hic in glo.fin.quem omnino videas.

Illud tamen assero,ꝙ canonici possunt id,quod factum est, ratificare, quia in fauorem ipsorum hoc inducitur, ar. a contrario sensu illius c.nullus inuitis,& j,de regularibus,statuimus, s. eod. ꝙ sicut,§.si autem.Non ita sequitur de archiepiscopo,quia non in fauorem ipsius, sed canonicorum inductum est, ergo aliunde eligere non potest. Nam si consuetudo hoc priuilegium dat, ꝙ aliunde eligatur,non de proprio gremio,vt j.de verbo.signific. abbate.§.vlt. & s.de cōsuet.cum dilectus. Multofortius ius, quòd non aliunde, sed de proprio gremio assumatur, vt hic. Quid si aliqui discordant,isti volunt ratificare, quod per archiepiscopū, qui aliunde elegit,factum est, sed alij contradicunt? Videtur, ꝙ maiori parti standum sit,vt s.eo.auditis, §.ipse vero, & concord. ibi sig.& j.de his quæ fi.a ma.par.cap.c.j. Sed dic contra, argum. in his, quæ no.j.cap.prox. §.vel saltem,super verbo,vice omniū, & hoc intelligas, vbi plures sunt qui contradicunt. Nam si vnus solus esset, is euidenter de ambitione notari posset. [Vel alterius,] scilicet ecclesiæ. [Non reperiatur.] ergo a contrario, si ibi digna reperiatur, non aliunde, cui argum. standum est. Nam in hoc casu,scilicet quando ad superiorem potestas deuoluitur iuris beneficio non poteris (nisi me fallat obliuio) contrarium reperire, ad hoc. j.de his quæ fi.a præla. cum apostolica. §. vlt. Sed qualiter prouidetur de ipsis,cum omnes deliquerint non eligendo? Respondeo, intelligas, ꝙ nec peccauerunt omnes, vel quia absentes erant,vel etiam præsentes propter scandalum eminens, vel etiam iustam causam dimiserunt eligere infra tempus, secūdum dominum nostrum. Tu dicas, ꝙ si etiam non impediti nō elegerunt,non propter hoc deliquerunt, sed negligentes & sui iuris contemptores fuerunt, C.de an.ex l.fi.& j.de præscrip.vigilanti,§.j.& hæc negligentia habet pœnam suam, vt patet, s.§.proxi. scilicet quia priuati sunt hac vice iure eligendi actiue. Non ergo sunt per glossam aliquam iterum puniendi in passiua,ar.de pen. distinc.j.pœnæ, ff.de sepul. vio. l.ij. §.non perpetuæ,ff.de relig. & sump.fun.l.& si quis,§.idem Labeo.ver.& generaliter. Dic ergo, vt no.j.super verbo, vltionem. [Canonice.] idest non simoniace.s.eo. super eod. vel idest seruata forma huius canonis, scili-
11 cet quòd de eadem ecclesia assumatur, alias quod non † canonice & cōtra canonem fit, canonice & per canonem dissolui meretur.x.dist.vides, & s.eo.qualiter. Et contrauenens vltione canonica feriretur,vt sequitur. [Ordinare.] idest ita electum consecrare.j.de tempo.ordin.si archiepiscopus, & c.nec episcopi. Vel ideo non dicit, quia cum superior solus prouideat, non electio, sed ordinatio, vel puisio propriè dici potest,quod dic,vt no.s.de postulat.prælat.gratum,super verbo,licet pauciores. [Si canonicam.] scilicet supradictam de amissione potestatis conferendi, secundum Iac.& hoc in hac vacatione, forte & in sequenti, arg. j.eo. nihil,§.si secus,alias pro motu iudicis punietur secundum Gof. Sed illa decre.nihil in alio casu loquitur . Intelligo tamen , ꝙ hic puniatur pro motu iudicis,quia formam non seruauit,ar. j.de offic.deleg. de causis,§.illis, & hæc clausula credo, ꝙ proprie determinet, illud quod dixit. Ipsius quidem ecclesiæ. Nam de translatione potestatis satis dictum erat, sed nec absurdum est ꝙ omnia superiora respiciat,argum.j.de rescrip.olim.§.fin.[Vltio-
12 nem.] Punitur ergo si eligat aliunde. Vnde no. † ꝙ aliquando habet quis actionem electionis actiuam, & passiuam. s.eo.cum in iure,& c.cum dilectus, & c.in causis. Aliquando actiuam , & non passiuam,vt suspensus a canone,s.e.per inquisitionem & c. cum Vintonien. & c.cum in cunctis, & j.de cle. exc. mi. si celebrat. Aliquando vero passiuam habet, & non actiuam,quod est dignum no. vt hic & j.de concess. prælat.nulla. Aliquando nec actiuam nec passiuam,vt excommunicatus maiori , vel suspensus ab homine,quod dic,vt no.s.de consuc.cum dilectus, §.quia nobis.

SVMMARIVM.

13 *Attestationibus virorum prudentum standum est.*
14 *Contradictio quandoque plus facit,quàm absentia.*
15 *Iuri suo quilibet renunciare potest.*
16 *Locus,nec tempus plerunque patitur,plenius deliberandi consilium.*
17 *Possumus illud solum,ꝙ commode possumus.*
18 *Scrutatores.4.quod eligantur,nunquid sit de forma electionis procedendo per scrutinium.*
19 *Vox vnius quasi nullius.*
20 *Firmius est,quod pluribus committitur.*
21 *Ecclesia,si non habet nisi.3.electores,an poßit seruari forma scrutinij.*
22 *Necessitas legi non subiacet.*
23 *Suffragium patris filio prodest.*
24 *Amor carnalis simoniam inducit.*
25 *Scrutatores vtrum esse debeant de collegio.*
26 *Nemini conuenit alienæ ecclesiæ archana scrutari.*
27 *Scrutatorum acta qualiter sint scrutanda.*
28 *Infamem ad actus legitimos non admittuntur.*
29 *Suspitionis & coactionis materia remouenda est.*
30 *Difficile est crimen non perdere vultu.*
31 *Electionis contingentia non debent omitti.*
32 *Clericus in sacris orationibus constitutus non debet esse tabellio.*
33 *Sententia lata per clericos & laicos simul mixtos plerunque tenet.*
34 *Scripturæ standum est.*
35 *Dictio mox, qualiter accipiatur.*
36 *Electio debet esse communis.*
37 *Appellari qualiter potest,ne fiat electio.*
38 *Electio qualiter sit publicanda.*
39 *Collatio debet fieri de manumißio de zelo, & merito si vnus ab omnibus est electus.*
40 *Numero maiori vtrum sit standum simpliciter.*
41 *Nemo potest variare post publicationem.*
42 *Electionis formæ quæ sunt de substantia.*
43 *Vota diuisa singularia,& in diuersis locis habita,non tradunt ius.*
44 *Dulcius est bibere de fonte,quam de riuulo.*
45 *Arbiter per alium pronunciare non potest.*
46 *Idem iuris est in parte quo ad partem,quod de toto quo ad totum.*
47 *Compromissa sunt stricti iuris.*
48 *Locus non est de substantia electionis.*
49 *Iuri suo inuitus renunciare quis non cogitur.*
50 *Quæ spiritu Dei ducuntur,sub lege non sunt.*
51 *Qui superior est non fallit, nec fallitur.*
52 *Electio contra formam iuris factam irritanda est.*
53 *Casus speciales,non sunt ad consequentiam trahendi.*
54 *Vnus pro alio non punitur.*
55 *Pœnitentia in delictis non prodest in forensi iudicio.*
56 *Res quę restitutioni subiacet non potest alienari.*
57 *Stipulatio semel commissa,vlterius purgari non potest.*
58 *Pęnitentiæ locus est quandoque in delictis.*
59 *Lex mitius agit, quam homo.*
60 *Citatus vnde non debuit citari,non est expectandus.*
61 *Ignorans præsumitur,qui non probatur sciens.*
62 *Forma recipiendi procuratorem ad eligendum.*
63 *Quicquid fit per obreptionem,etiam post sententiam,reuocatur.*
64 *Vota incerta reprobantur.*
65 *Voluntatem suam quis per literas exprimere potest.*
66 *Clandestinæ electiones,quæ dicantur.*

CAP. XLII.

Quia propter. Causa constitutionis, sic.s.c. prox.& j.de præben. quoniā, & de appel. vt debitus, & de pen.cum infirmitas. Et est ar.ꝙ de omnibus sit ratio reddenda, quod dic, vt no.s.de rescrip.si quando.[Diuersas.] sic.s.de rescrip. super literis. [Electionum formas.] s.eo.cum terra,& c.in causis,& c.cum dilectus.[Inuenire.] No.contra nouitates,& dic,vt no.s.de consue. cum consuetudinis.[Et multa impedimenta.] quia oriuntur litigia,quæ refrenanda sunt,s. in proœmio,§.sed effrenata, & de rescrip.nonnulli, & de sen.& re iudi.iurgantium , & differtur prouisio, quę maturanda est, s. c.proxi. & c.cum inter vniuersas, §. quia vero. [Magna pericula.] scilicet tam circa spiritualia, quā temporalia, & expensarum damna, quibus omnibus occurri debet,etiam de quibuscunque beneficijs ecclesiasticis litigetur.j.de dolo & contu.finem.[Viduatis.] per hoc dicunt quidam,ꝙ non habet locū hæc constitutio,[a] nisi in prælaturis cathedraliū,& regularium ecclesiarū,ar.s.c.proxi.xxxiiij.dist.vidua.vij.q.j.sicut.secūdū T.& Io.Vel dic, ꝙ in archipresbyteralibus, & plebanalibus, ita magnum collegiū habentibus, ꝙ formæ seruari possint, locū hēt.Itē in ꝑposituris,decanatibus & hmōi ꝑsonatibus, dū tn̄ extra epāles ecclesias sint,& habeant spāles ecclesias sub se,& gn̄alē prelationem in spiritualibus,tam in clericos,quam in laicos parrochianos. Nam tales prælatos benedicimus sponsos, arg. xxj. q.ij.sicut,secundum. d.n. In alijs autem locū non habet ꝑm Gof. Vnde nec in canonicis,nec in prælationibus,quę non hn̄t curā, nec prælationem generalem,est necesse has formas seruari,ꝑm. d.n.Sed ꝯ,quia locū habet ēt in præpositura cathedralis ecclesię, s.eo.dudum,& ēt non cathedralis. j. de ap.constitutis.ij. & vide, quod no.s.c.prox.sup verbo,cathedralis, & s.e.c.j. Tu dic viduatis,.s.prælatis, & subaudi,vel destitutis ministris quibuscūq;,& sic largo mō intellige,arg.j.de appel.c.de appellationibus,& de præben.maioribus,& de no.ope.nunc.c.ij.ad fin. & de iud. nouit, §. nos igitur.ver.cæterū,licet. n.verba constitutionis primū habeāt intellectū, tn̄ mens promulgatoris aliud vult,cui cerpidio,bola,
13 Paulo,& Domicio,Vulpiano vel prudētibus veteribus † attestantibus standū dico,vt ff.de excu.tu.in l.græca scire oportet.§.aliud, & j.de verb.sig.intelligētia.nā & mens rōnis ꝑcedentis in oībus beneficijs,quorū collatio ad collegiū aliquod pertinet, vendicat sibi locū,& cōprobat hoc in auth.d.n.extra.e.ti.statuimus.§.hęc aūt lib.vj.& dic ad hoc,vt ꝑmissa vitemus statuimus &c.¶ Statuimus.].ij.pars.[Electio.] Cuiuscunque beneficij, cuius electio ad plures

ADDITIO.

a Habet locum hæc constitutio . Si quæras in quibus electionibus habet locum dispositio huius.c.dic vt per glo.j. & Do.Abb. hic & Oldr. cons. cxlvi.& pro do.Hen.hic.

plures pertinet , etiam si canonia sit, vt s̃. e.cum ecclesia Vulte-
rana,ad fi. nã ex quo plures sunt de diuersitate & discordia , quas
vitare intendit,vt s̃.no.timeri potest,& minus expedit ecclesiæ,ꝙ
pro canonia litiget, & expensas forte intolerabiles faciat , quàm
pro episcopatu, ar.xlij.dist.quiescamus, ergo mens fortius in mi-
noribus beneficijs,quàm in maioribus sibi vendicat locum , ar.
op,ii,q.vj.anteriorum,§.illud,secus si ad vnum tantum ius eligẽ-
di pertineat,quia sicut dici consueuit.

Conueniet nulli, qui secum dissidet ipse.

Super quo vide,quod no.s̃.de postul.præl.gratum,super verbo, li
cet pauciores.In quibusdam ecclesijs de consuetudine est ꝯrium,
in alijs vero sic vidimus obseruari . [Celebranda.] Non ergo vi-
uente prælato,& si de facto possideat,j̃.de conces.præl.c.j. & c. cũ
nostris.§.fi.Nec mortuo antequam corpus traditum fuerit sepul
turæ,quod dic,vt no. s̃.e bonæ memoriæ Cremo. §.electionem.
[Præsentibus,] alias plus obesset cõtẽptus vnius &c,nisi ratifica
retur,sic no.s̃.eo.ꝙ sicut,§.si autem.Hoc enim, quod hic dicit, &
verba sequentia vsque ibi,assumantur,non sunt de substantia for
mæ quo ad ius publicũ, vt patet,j̃.e.ecclesia. ij. §. demq;, qñq; tñ
14 plus facit ꝯdictio † q̃ absentia,vt liiij.dist.quis aut leges.[Oĩbus.]
Quia qđ omnes tangit &c. vt j̃. de of.arch. ad hæc.§.si. [Qui de-
bent,] De iure,vel de ꝯsuetudine,vel priuilegio,vt no.s̃.e,c,j,super
verbo,in congregatione,& de ꝯsue.cũ tanto,super verbo;rõnabi-
lis,nisi excõicati sint,vel suspẽsi,qđ dic, vt no.s̃ c,prox.sup verbo.
vlt.vel impuberes, vt no.s̃.de præb. sup inordinata . [Et volunt.]
15 Quia non coguntur præcise, vt,j̃.e.ecclesia, nã quilibet † iuri suo
renunciare pot.quod dic,vt no.j̃.de so.comp.si diligenti, tñ cau-
satiue coguntur, arg. s̃.c.prox.si.j̃.de æta, & quali.c.q̃ris, qđ dic, vt
plene no.j̃.de renun.nisi cũ pridẽ,§.pp malitiam.[Et põt.] Argui
põt,ꝙ si interesse põt,non põt cõmittere vices suas, ar. hic,& j̃.§.
illud,qđ verũ est de singularibus,vt apparet in eo,qđ ibi no.sed de
toto capitulo hoc falsum est,vt apparet. j̃.ver.vel saltem, & vide,
qđ no.s̃.c.prox.§.i.sup verbo,iusto impedimento. [Cõmode in-
teresse.] Hoc verbũ liga , & repone in scrinio pectoris,nã ex hoc
habes q̃,& a quo loco quis citandus sit,qđ dic, vt no.s̃.e.coram,
& c.ꝙ sicut,§.si aũt,& c,cum nobis olim , super verbo reuocare,
& c.cũ inter vniuersas,super verbo,tam remoti, vt tñ in non vo-
cando ꝯsuetudinẽ serues,in vocando vero periculum euites,hoc
16 ergo dico arbitriũ , quia plerunq; † nec locus nec tp̃s patitur ple-
17 nius deliberandi ꝯsiliũ,vt ff de exerc.ac.l.j.& † illud solum possu
mus,qđ commode possumus,qđ dic, vt no.s̃.de rescr.sciscitatus.
ad hoc,j̃.de trãsac.c.vlt.& in Auth. vt spõ.lar. §.ad hæc quolibet,
col.ix.hoc aũt intelligo potius de ꝯmoditate ecclesiæ,q̃ personæ.
[Assumantur,] subaudi a simul in capitulo ꝯgregatis, hic .n. est
de substantia, vt ꝯgregentur in vnum sm.d.n.lxxix. di.si quis pe-
cunia,& c.si transitus.s̃.e.cũ terra.§.statuentes. [Tres.] Hic puto,
ꝙ incipiat substãtia formæ quo ad ius publicũ statũ respiciens.
Alij vero inter quos fuit. d.n. dicunt , ꝙ incipit, j̃.ibi, qui secreto
vota cunctorũ &c.Sed credo ꝯ,& puto,ꝙ hunc numerũ ratus est
promulgator sicut alibi,ff.de postu.l.j.§.initiũ,non sine rõne, er-
go dicit assumantur, quia si aliqui se ingerent, & seipsos assume-
rent electio vitiaret,ar.s̃.e.qualiter, & c.in causis,sed & iõ assumi
18 † debent tres,vt dissentio tollatur,vt ff.de arb. itẽ si vnus,§.princi-
paliter,Quare ergo non statuit de vno,vt j̃.de ar.c.i.Respon. quia
ita possent dissentire in illo,sicut in electo, vt patet, s̃. e. in causis.
19 Item ne quid falsitatis committi possit,& quia † vox vnius,quasi
20 nullius,ar,s̃.e.cũ dilectus, §.nos vero, & seq. & † quia firmius est,
quod pluribus committitur,vt C.de fideic.l.fi.& j̃.de of.deleg.pru
dentiam rñ.j.Quare ergo non cõmittitur quinq;, vel septẽ ? Rñ.
Propter raritatem canonicorum aliquarũ ecclesiarũ , in quibus
non sunt nisi septẽ,vel octo,vel duodecim canonici,exemplũ in
prouincia quasi vbique,& s̃.e. cũ inter canonicos, vnde contin-
geret absurditas,ꝙ tot,vel fere tot,vel plures essent inquisitores, q̃
inquisiti,nec iuxta qualitatem diuersarum aliquarum ecclesia-
rũ essent promulgandæ constitutiones diuersæ , quia locales es-
sent & infinitæ, ideo hæc generalis inquantum fuit possibile , est
cõis.iiii,dist.erit aũt lex,Item quinq;, vel septem facilius tres par-
tes facerent,q̃ tres faciãt, vix enim erit, quin duo de tribus simul
concordent, & sic fugatur discordia, & impedimentis & pericu-
lis occurritur & ecclesijs prouidetur , vnde dixit Gof. Tres, non
plures vel pauciores . Quid ergo si non sunt in ecclesia nisi tres?
21 Planum † est, ꝙ non potest seruari hæc forma deficiente nume-
ro, eligant ergo simpliciter, quia impossibilium &c. vt ff. de reg.
iu.impossibiliũ, & sic scrutentur duo tertiũ . Vel si sunt duo tantũ,
vnus aliũ,sicut & tres scrutatores adinuicem se scrutantur , nõ iõ
minus hæc forma seruari dr̃,ar.in Auth.de san.epis §.j. & §.si ve
ro vt euenerit,col ix. Nec ob.si dicas, ergo patet, ꝙ numerus non
est de substantia, nã hic casus perrarus est,cui nec fuit ius adaptã-
dum,vt ff,de legi,nam ad ea,& excusat in eo impossibilitas facti,
& per ꝯñs impossibilitas iuris in ea positi.ff.ad leg.Aquil.si ex pla
gis. §.in cliuo, Vel recurrant duo ad formam compromissi , ter-
tio etiam contradicente, quod in hoc casu speciale erit: Tũ quia
volentes compromittere duas partes capituli faciunt, arg. in eo,
22 quod le.& no.s̃.e.scripiũ,§.& si partes,& c.licet,§.j.Tũ quia † ne
cessitas legi non subiacet,vt j̃.de reg.iur.quod nõ est licitu.Quid
ergo si contradicunt,vel si sint duo tãtum, & vnus vult compro.
mittere,alius non? Respon,imputent sibi, quia adinuicem se im
pediunt,sicut alias leg.ff.de vsufruc.l,quoties,& si labatur tẽpus,in
hac discordia ad proxime superiorem potestas deuoluetur,s̃.ca.
prox,& de hoc no. s̃.eo.c.j. Tñ.d.n. dixit, ꝙ vbi sunt duo tm̃, vel
vnus,non requiritur,nisi ꝙ mutuus consensus hincinde proue-
niat,forma enim hæc in hoc casu seruari non potest,quod appa
ret ex hoc, ꝙ hic dicit tres, & ex eo quod præmisit præsentibus
omnibus,quod ad minus pro tribus supponit,cum sit signũ vni
uersale,sm.d.n.Dic ergo,vt præmisi.Quid si vnus solus sit,in quẽ
recidit ius eligendi? Respon. Ille solus vocatis testibus exprimet
votum suum,& postea eliget,& electionem publicauit,secundũ
dominum nostrum, quod dic,vt no s̃.tit.j.gratum,nec in hoc ca
su timendum est de discordia,etenim.

Nemini conueniet,qui secum dissidet ipse.

Quid si iste vnus dat potestatem eligendi patri legitime facto cle
rico,vel alij seu alijs, de quibus plene confidit, ꝙ eligant personã
idoneam,& pater compromissarius,in quẽ (ponamus) solũ pote
statem transtulit,eum eligit,nunquid valet talis electio? Videtur,
ꝙ sic, hoc enim edictum prohibitorium est, sicut & illud.j̃.de-
spon.cum apud,cum ergo nõ sit reperire in iure expresse tale cõ-
promissum prohibitũ, intelligitur esse cõcessum , vt patet in eo,
quod le.& no.j̃.tit.i.c.ij. §.sed neque.ver.si. quinimmo & hæc for
ma expresse ꝓcedit in gñe.j̃.e.§.vel saltẽ.Sed dicas, ꝙ non põt cõ
promitti in patrẽ, da mihi ius expssum, ff.de prob.ab ea parte,nã
23 & † suffragiũ patris filio prodest,ff.qđ cuiusq; vniuer.illud,& Do
ctores communiter sentiunt. ꝙ pater idemq; patronus põt filiũ
ad regimen ecclesiæ præsentare,vt no.j̃.de iure pa.quia clerici, &
c.consuluit,& per nostras.Sed ꝯ,quia filius nõ põt se per seipsum
eligere,sicut nec repñtare,vt ibi,ꝙ patet in eo, qđ no.s̃.e.cũ in iu-
re.§.nec per aliũ.xlvj.di.sicut non suo.j̃.de pecu.cler.c pe. & ma-
xime per patrem,cuius vox filii est.Insti.de iniuri. sti.§.ei vero qui
tuo iuri , alioquin fieret fraus legi de persona ad personam, ff.de
dona.inter vi. & vxo.l.iij §.non tantum, quod reprobatur , vt le.
& no.j̃.de empt.& vend.ad nostram. Nec ob.si dicas, ꝙ bona fi-
de hic fecerit,vt scilicet pater,qui maturior & discretior est eccle
siæ melius prouideret, quia præsumptiones iuris ꝯ hoc faciunt,
q̃ ex diuersis circunstantijs colligi possunt,videlicet, ex affectu pa
terno,vt ff.quod me.cau.isti quidem, C.de cur.fu.l.pe.j̃.de pñum.
afferte, & ex eo quod secutum est forsan incontinenti,s̃.eo.offi-
24 cii , & ex iniusto siue carnali † amore cordis , qui & simoniam
inducit,vt no.j̃.de ætatæ qualit.tuã,& ex eo,quod sine translatio-
ne potestatis poteras vti cõsilio,& alium eligere , quàm seipsum,
vt j̃.de arbitr.cum olim , ergo quicquid velando dicat, manife-
sta est,idest,esse præsumitur, quare hoc fecit ambitio , scilicet vt
eum eligeret, ar.in eo quod leg.& no.j̃. de cler. non resid.capit.j.
Nec obstat, ꝙ pater patronus filium repræsentat, quia illud facit
ex potestate sibi a iure concessa , vnde in illo casu non potest ita
notari filij ambitio , si quando ei dat potestatem , nempe si pa-
ter & filius soli in vna ecclesia essent canonici , bene posset vnus
eligere alium iure suo. Solu. Si de ambitione vel fraude con-
stare potest , ipsam expresse damno, argu. ff.de iure fisci.in frau-
dem, & l.aufertur, alioquin & si in dubio magis declinarem ad
cassationem per rationes, & iura in contrarium allegata, vide-
tur tamen , quod super hoc esset Romanus pontifex consulen-
dus,ad quem spectat dubia declarare, vt leg. & no.j̃. qui filij sint
legiti. per venerabilem , §. rationibus , nec cogor hunc casum
præcise diffinire,quia non solum nouus est,sed & rarus , ad quẽ
non sunt iura adaptanda, vt ff.de leg. nam ad ea, & no.extra.do.
nost. de elec. præsenti, respon.i.super verbo , honorabilibas ver.
25 quid ergo.[De collegio.] Vel aliunde, secundum T. ar.lxiij.dist.
obeuntibus,immo non aliunde secundum Gof.quod mihi pla-
cet,& est rõ.quia præsumitur, ꝙ proprij melius & fidelius pro-
curent vtilitatem ecclesiæ, quàm extranei, ar.j̃.de testa.cũ in of-
ficijs.& de sepũl.c.j. & de pœnis presbyteri. ff.de peti.hære. sed & si
lege.§.consuluit, C.de in integ.restitu.mino. de tutela, & de libe.
26 cau. si filium.nec enim † conuenit alienæ ecclesiæ archana scru
tari , C. de commer. & merca.l.mercatores, iii. q vj. non liceat,
sed nec expedit,ꝙ extraneus sciret conscientiam cuiuslibet, ar.j̃.
de offic.ord.vt iuxta,& de his quæ fiunt à prel.nouit,respon.j. [Fi
de digni.]Idest fideles, & honesti, & maturi, & omni exceptio-
ne maiores,ar.j̃.de proba.ad nostram. & de consan.ex literis, &
27 puto , ꝙ debent seipsos primo examinare † alias in ecclesiis, vbi
pauci sunt canonici, possent dare electionem cui vellent, & om
nis materia fabricandi falsum remouenda est, ff.quemadmodũ
testa.ap.l.tabularum. §. inspectio.ver. diem. Si ergo inter tres est
is,qui habet primam vocem,primo examinet, secũdo alij, si nõ
est,possunt ipsi tres ipsum primo examinare,secundo seipsos, ar.
ij.q.vij. quærendum, ff.de testi.testium , sm Iac. Sed & aliquibus
vr̃,ꝙ qñ tres examinantur, iungatur eis quartus de capitulo, qui
cum duobus tertiũ examinet sigillatim :alias si simul, & ad inui-
cem

cem ipsi seipsos examinent,fraudi locus est,nec forma canonica
obseruatur.Tu dic, vt no.j̃.super verbo,cunctorum. Quid si sunt
infames? Nihilominus creditor eorum testimonio, si in modũ
inquisitionis agatur,ar.j̃.de sen & re iud..cũ I.& A.ad fin. Secus si
in modũ petitionis,sm Ia.ar. j̃.de iudi. exhibita. Videtur tamen,
28 ꝙ infames † vel infideles indistincte repellãtur, quia non admit-
tuntur ad actus legitimos,vt j̃.de testi.licet ex quadam. rñ.j.ad fi.
& ij.q.vij.alieni,& c.non põt,& c.pagani.ar. Contra,quia nõ pos-
sunt reprobari.j̃.de proba.per tuas,& de sen.exc.in præsentia,ff.de
adul.si vxor.§.pe.Sol.Puto,ꝙ appellari posset ab initio , vt statim
no.j̃.super verbo,qui secreto,& sigillatim, alias ex posttracto repel
li non possunt , nisi ob crimen postea commissum , ar. op. j̃. de
test.co.præterea.de pur.ca.accepimus. §.vlt.& vide, j̃. de præb. cũ
non ignores,in fi ar.contra. Fide aũt dignos intelligo ipsos esse,
nisi contra eos aliqui † obijciatur canonicũ, & probet, j̃.de præ-
sum.c.fi.Sed quare habetur talis circuitus, nonne melius esset, ꝙ
prælatum eligerent immediate? Rñ.In prælato non ita de facili
cõuenirent , præterea aliqui meticulosi malum nominarent in
publico, qui bonum nominabunt in priuato. Item intendit re-
mouere appellationem,quam olim faciebant, ne post nomina-
tionem vel electionẽ suam alius eligeretur,j̃.eo.ꝙ sicut, & c.audi
tis,& c.considerauimus,sm.d.n.quod dic, vt no. j̃.eo. sup verbo,
nullo prorsus.[Qui secrete & sigillatim.]Non in communi,sm
Gof.vel in psentia alicuius alterius,qui habebat ius eligendi, hoc
ideo,vt liberius dicat,quod sibi videbitur,iõ si eps vel alius de col-
legio,cui vultus terribilis esset,assumeret inter tres, appellari pos-
set hac cã adiecta , maxime si intenderet ẽt alios multis aliquem
29 promouere,& de hoc se iactasset:quia omnis † suspitionis & co-
actionis materia remouenda est,ar.j̃.de procu.accedens, de spõ.
cũ locũ,viij.q.ij.dilectissimi.j̃.eo.quisquis.j̃.de accu.inquisitionis,
C.de testi.iulium.Et no.ꝙ si vota in communi scrutentur, non
seruatur forma,quis omnes cõsentiant.j̃.c.in Genesi. debent au-
tem inquisitores diligenter scrutari.j̃.de pur.cano.constitutus,&
faciem inquisiti respicere. Ideo dictum est.

30 *O quàm difficile † est, crimen non prodere vultu.*

I.dist. in capite, C.de fide instru.auth. apud aliquem eloquentis-
simum,sic & appellari potest,si sit excommunicatus,vel infidelis
scrutator qui eligitur,vt no.s̃.super verbo, fide digni. Quid si non
reperiatur in ecclesia aliquis fide dignus? Rñ. amittunt priuile-
gium eligendi.ar.j̃.de verb.sig.abbate §.vlt. [Vota.] i.nominan-
tium desideria,& motũ, & causam desiderii. [Cunctorũ.] Ergo
ẽt & sui ipsorũ scrutium,& sic duo tertium examinant, & vox ter-
tij computatur,ar.s̃.e.cũ in iure. Et ex hoc verbo no. ꝙ scrutato-
res nominatim debent singulos vocare ad scrutinium, nec suffi-
cit generalis vocatio, vt si dicant , venite ad scrutinium , qui uos
scrutandi remansistis. Item vocandi sunt non tñ præsentes in
capitulo,sed etiam hi qui sunt extra si videri possunt, ar. insti.de
rerum di.§.examen.Quinimmo & si videri non possint, dummo-
do sciatur,ꝙ circa capitulum sint, ꝙ si aliter fieret, esset malitia,
quæ omnino in electionibus est vitanda,sm.d.n. Consulo,ꝙ vo
cent ẽt si sint in ortis ciuitatis,ar. ff.de procur.l.v. nisi forsan anti-
qua consuetudo excuset,vel certam formam vocandi det, puta,
per campanam,quod dic,vt le.& no.s̃.eo.in causis. §.i. [Diligen-
ter inquirant.] scilicet de zelo, & meritis nominandorum & no
minatorum,quæ in quibus consistunt.no.j̃.eo. duda. §. gestis,&
cuncta scribant vt plene possit fieri collatio , sicut sequitur. Nihil
31 enim omitti † debet de contingentibus,ar.ff.de transact. cum hi.
§.vult igitur oratio, & §.seq. [Et in scriptis redacta.] Aliter non
seruatur forma . Sed per quem scribetur, nunquid per tabellio-
nem laicum ? Ita videtur , ar.j̃.de proba.quoniam cõtra falsam.
32 nam clericus † in sacris ordinibus non debet esse tabellio,vt j̃.ne
cler. vel mo.sicut te accepimus,& in hoc concordat.d.n.Puto cõ
tra, quia ob hoc solum cassata fuit electio Placentini secundum
Iac. Nec obstat. c.quoniam contra falsam. quia in iudicijs eccle-
siasticis temporalibus bene potest scribere tabellio laicus, vt ibi,
33 secus in electionibus , vt hic.Ratio † quia sententia lata per cleri-
cos & laicos simul mixtos plerunque tenet,vt j̃.de arbit.per tuas.
§.vlt.sed electio præsumpta per laicos cum canonicis, nunquam
valet,vt.j̃.eo. Massana.arg.j̃.de iudi.decernimus. Dico ergo, quod
etiam per tabellionem in sacris per episcopum constitutum scri
bi potest.Et nec obstat, sicut te.quia intelligitur in secularibus, vt
patet ex rubrica, tutius tamen est,ꝙ ipsi tres scribant quod pos-
sunt,vt probatur in c. quoniam contra falsam . alias cum in du-
bio ad dicta scrutatorum recurratur,non bene seruaretur mens,
quia possent esse omnia æqualia . Nam & tabellio cum vno de
tribus posset dicere,ꝙ in Guliel. alij duo. ꝙ in Martinum maior
pars capituli conuenisset, & sic sibi fidem adinuicem derogarẽt,
j̃.de fide instrum.imputari , & de testi.in nostra præsentia. Quid
si dicant contra propriam scripturam ? & certe non est eis cre-
dendum,ar.j̃.de testi.sicut nobis. C.de non num.pec.auth. con-
tra qui propriã.j.q.vij.saluberrimum.xx.q.j. vidua. xxviij.q.j. om-
nes feminæ . Quid si omnes de capitulo concordant cum tribus
contra scripturam? nulla potest haberi quæstio,quia non est, qui
opponat,ex quo omnes consentiũt. Sed quid si aliquis,vel aliqui
34 contradicunt? Videtur † standum scripturæ, ar.j̃.de testi.co.præ-
terea. §. fi. Item nunquid iudex ex officio suo hoc opponere po-
test,& stare scripturæ? ar.ꝙ sic.s̃.eo.cum nobis olim.§.his igitur,
cum tamen hi inquisitores magnam potestatem habeãt, vt no.
s̃.eo.cum dilectus,§.nos vero,ver.& si tres, multa mala perpetra-
re possunt,ideo dixit,ꝙ sint fide digni ? & in omnibus his arbitra-
bitur bonus iudex,arg.j̃.de testi.in nostra præsentia, & in Authẽ.
de instru.cau.§.si vero aliquid tale contigerit quale in Armenia.
35 [Mox.†].I.[a] nullo actu contrario interueniente, C. de testam.cũ
a antiquitas.ff.de hæred.instit.hæredes.Et vide concord. quas no.s̃.
eod.officij,§.nos autem,super verbo,incontinenti,& c.in causis,
§.vlt.super verbo,integra.omnia enim continuanda sunt, vt no.
36 j̃.eo.Cumana, §.vlt. Et ex hoc no. † ꝙ communis debet esse ele-
ctio,vt j̃.eo.in Genesi.nec est vis vtrũ omnes scrutatores, vel pars
eorum,vel capitulum ipsum hanc faciant publicationem , non
enim est de forma,per quam fiat. sm.d.n. Tutius est,vt textui ad-
hæreas,qui expresse hoc innuit,vt per scrutatores fiat,sed & capi-
tulum secreta scrutatorum,quibus non interfuit, quomodo pu-
blicabit? vtique melius nouit vnusquisque propriam conscien-
tiam,quàm alienam . Vel dic, vt no.j̃.eod. super verbo,eligatur.
[Nullo prorsus &c.] Hæc clausula potest determinare præceden
tem,& tunc punctabis , in communi suspensiue. Nullo &c. q.d.
inquisitio facta,non obstãte appellatione, incontinenti publica-
bitur in communi.sed contra,j̃.e.publicato. Solue, vt ibi, hic tñ
multa latent non secreta celestia, sed sophistica & insolubilia , q̃
exprimere fas non est,cũ ipsis expressis venenũ propinarem, cui
cui mederi non posset aliqua tyriaca . Potest etiam determinare
sequentem clausulam,vt is & c.& tunc punctabis plane in cõi, &
expones vt pro quin.q d.ante publicationẽ appellari posset , sed
ex quo publicatio facta est, non valet appellatio. [Vt is.] .i.quin
is eligatur &c. similis electio, s̃.electio. s̃.eo cum dilectus,rñ.i.in
fi.Puto,ꝙ sequentem & præcedentem clausulam determinat,ar.
j̃.de appel.secundo requiris,respon.j.saluo eo, quod no.j̃.e. publi-
37 cato. † Qualiter autem appellari posset,ne fiat electio, vide,quod
no.s̃.de postul.præl c.j super verbo.appellatum,circa prin.[Col-
latione habita.] Quæ triplex est, numeri ad numerum, zeli ad
zelũ, meriti ad meritũ, vt j̃.e.in Genesi,& hoc quantumcunque
numerus excedat numerum,vt no.s̃.eo.dudum, §. gestis, super
verbo,præcedebant. Quid si facto scrutinio obijciatur , ꝙ aliqui
requisiti non habent vocem,& ideo non sunt computandi? Rñ.
Si in capitulo plene facta fuit collatio, & veritas discussa & ter-
minata bene est, super quo vide,quod no.s̃.e.illa Alioquin & qñ
ante electionem hoc obijciatur , adhuc est collatio plenius fa-
cienda.Si vero nihil obijcitur , non est de necessitate iuris,ꝙ hæc
collatio plene fiat,& sic intellige,j̃.eod.in Genesi.Quinimmo &
si etiam vbi aliquid obijciatur, non fiat plena collatio,nihilomi
nus tenet electio, j̃.de his quæ fiunt a ma.par.ca. ex ore, secundũ
dominum nostrum.Hoc verum est, quantum ad diffinitionem
eius, quod obijcitur , quod & per superiorem poterit terminari,
j̃ eo. extra do. n. statuimus. lib.vj. Porro si collatio omitteretur,
vel semiplene fieret.i.nisi hinc & inde omnes inquisiti plene no
minarentur , quicquid esset de diffinitione obiectorum , electio
non valeret,quod dic.vt le.j̃.eo.Cumana §.fi.& c.in genesi. [Eli-
gatur.] Antequam diuertant ad alia,vt j̃.eod.cum post, & publi
cent solenniter electionem in capitulo, & fiat electio communi
ter. i. ab vno vice omnium. secundum dominum nost. hoc est,
non singlariter,sed vniuersaliter.alias contra , j̃.eo. in Genesi.§.fi.
b Sed per quẽ? per prædictos tres [b] sm Goff.Nec refert vtrum dicat
eligimus,vel vos qui conuenistis in talem eligitis eum, & ipsi re
spondeant sic,secundum Iac.arg.op.s̃.eo.Osius,in fi. & j̃.de obli.
ad ratiocinia.c.vnico,in fi. quod mihi non placet, nisi (quando
electi fuerunt)data fuerit eis hæc potestas, & consulo,ꝙ detur eis
hæc ptãs inquirendi,& scribendi,& publicandi vota , quia super-
flua nõ vitiant,vt no.s̃.e.bonæ me.Magun.§.licet sup verbo,cau
telam. Item detur ptãs collationem faciendi, vt oẽs, vel vnus de
voluntate duorũ , vel alterius posset pronunciare de quo videbi-
tur sibi sm ius electio faciẽda, & eligendi ipsum vice omniũ,sic
supplendus est defectus cõcilij p glossas suas. s̃.eo.cum dilectus,
38 §.j.& c.in causis,§.quia vero.& pronũciabit sic. † Inuocata sancti
spiritus gratia , quia facto scrutinio p nos iuxta formã cõcilij ge-
neralis, & consequenter publicatione, mox & plena collatione
inueni-

ADDITIONES.

a ¶ Mox. Qualiter accipitur. Vide glo.in verbo.mox.quæ quotidie solet al
legari pro significato harum dictionum mox, statim, illico, incontinen-
ti,& similium.Et qualiter debeat capi regulariter, vide do. Ab. super ea.
Et per Bar.in l.si fructus,ff.solu.matr. & in l.momentaneæ. C. vnde vi, &
an importet ipso iure,& quod tempus significet per Bar. in l.si quis ma-
ior.C.de transac.& in l.j.ff.si cer.pet.

b ¶ Per prædictos tres. Dic ꝙ per vnum est facienda electionis pronun-
ciatio,tit.eo. sicut.lib.vj. & per verba singularia numeri, infra de sen. &
re iudi.cum ab vno,eo.lib. Alias electio non valet, vt in d.c. sicut.

inuenimus maiorem & ſaniorem partem capituli conſenſiſſe in Petrum, idcirco poteſtate ab omnibus nobis conceſſa pronũciamus electionem de ipſo faciendam, & ipſum.P.iure omniũ eligimus in paſtorem. Te Deum laudamus &c. Et ſi inique pronuncietur, puto, ꝙ poſſit appellari, alias non puto, ꝙ iſti tres per ſe eligere poſſent. Nam hæc conſtitutio non dat eis poteſtatem, niſi ab illo verbo, qui ſecreto, vſque ad verbum, collatione, nam ibi & hic imperſonaliter loquitur, dicens, habita, & eligatur, & non dicit per quem, ergo niſi aliud dictum ſit, totum capitulum eliget, vt ſatis innuitur. ĩ.e Cumana.§.pen.& nota. ĩ.ſuper ver.cõſentit, ſed hoc periculoſum eſt, ĩ.e.in Geneſi, & curia aliter ſentit, vt no.ĩ. ſuper verbo, conſentit.ver. ſed qualiter intelligis, & §.j.ſuper verbo, aliquibus viris. ver. quid ſi pluribus data eſt poteſtas. [In quem omnes.] Ergo etiam & ſi omnes in vnam perſonam
39 conueniunt, nihilominus facienda eſt † collatio, non dico numeri ad numerum, cum non ſit ibi numerus, ſed de numero, vt inter ſe conferant & diſcutiãt. Vtrum omnes præſentes fuerint, vtrum citati vel contempti, vel quare non eſt vox alicuius computanda, vel quare non fuit citatus, & ſic de ſingulis, quæ ad numerum ſpectant. Item non dico meriti vnius electi ad meritũ alterius, cum & vnicus nominatus ſit, ſed de merito ipſius nominati. Vtrum ſcilicet ſit legitimus, vel in ſacris, vel criminoſus, infamis, vel defectum patiens, & ſic de alijs. Nam & eſſe poſſet, ꝙ in hac collatione communi occurreret, quod in nominatione ſecreta non occurrit, quia & plerumque per collationem veritas reperitur. Item de zelo vniuſcuiuſque conferẽdum eſt, vtrum ſit malus, vel bonus, melior, optimus. Si ſic facta collatione de plano nullum occurrat dubium, ad electionem procedant, ſi occurrat, diſcutiatur plenius antequam ad electionem procedatur, s̃. eo. cum terra. Sed nunquid vitiabitur electio propter hoc interuallum? Non, quia præparatoria eſt ad electionem, quæ alias nõ valeret, ĩ.eo.Cumana. §.fi.& ſic non vitiat, ſed iuuat, nam & ex cauſa fit, arg.ĩ.de accu.cum dilecti.§.fi.cum ſuis concor.& ſic nõ obſtat, ĩ.eo.cum poſt petitam, vel hi, qui pro electione ſtant, eligant, alij appellent ſi voluerint, & ſuam iuſtitiam proſequantur, ar.in eo, quod legitur & no.ĩ.e.publicato, & extra.d.n. ſtatuimus, lib.vj.vbi vero plures a pluribus nominantur, planum eſt, ꝙ collatio eſt plenius facienda, vnde & ſequitur, vel maior & ſanior. Tunc enim & numeri ad numerum & meriti ad meritum, & zeli ad zelum fieri debet plena collatio, ſed quando omnes vnũ & eundẽ nominant, tunc fit collatio, non dico numeri ad numerum &c.ſed de numero, merito, atque zelo. Alij vero dicunt, ꝙ vbi omnes in eandem perſonam conueniunt, valet electio, & ſi collatio ſit omiſſa, & quod hic præcedit de collatione, referunt nõ ad hoc, quod hic dicit, omnes, ſed ad hoc, quod ſequitur, maior & ſanior, vt no.ĩ.e.in Geneſi, quod mihi non placet, niſi forſan omiſſa forma ſcrutinij, haberetur recurſus ad formam compromiſſi, vt in ſeq.§.Illud etiam non omitto, ꝙ caſus poſſet accidere in quo & ſi omnes in vnum conſentirent, excepto illo vno qui alium nominaret, nihilominuus collatio plena deberet fieri. Quid enim ſi nominatus ab omnibus alijs criminoſus, vel ſolũ minoris excommunicationis vinculo ligatus ſit, talis enim & ſi non eligi, eligere tamẽ poteſt, vt ĩ.de cler.ex.mini.ſi celebrat. Nominato vero ab illo ſolo nihil obſit de canonicis inſtitutis: vtique in hoc caſu is, qui nominatus eſt, ab vno obtinere debet, vt patet in eo, quod le.& no.ĩ.c.congregato, & ſi non eſſet electus, ſubueniretur ei, ĩ.eo.publicato. [Vel maior & ſanior.] Dixit.G.Naſo.
40 † ꝙ maiori numero ſemper ſtandum eſt.de hoc dic, vt no.ĩ.eod. eccleſia.ij.§.vlt.eſt tamen contra, ar.s̃.e.ſcriptum. §.ꝙ ſi ad faciendum, ſuper verbo, confirmes, dic, vt ibi, & expone prædictam copulam expoſitiue, vt dicas maior, &, pro id eſt, ſanior. ĩ.eo. eccleſia.ij.ad fi.ſm.d.n.immo certe non ſufficit, ꝙ ſit ſanior, niſi & ſit maior, vt patet in eo, quod ibidem legitur & no. [Conſentit].i.
41 conſenſerit, nã poſt publicationẽ de nouo † nemo poterit variare.ĩ.e.publicato. Vel hoc ideo dicit, quia totum capitulum debet facere collationem. q.d. is eligendus eſt, in quem omnes &c. i. is de quo ſibi videtur, ꝙ habeat meliorem collationem, & hoc con
42 tra Rofre.& Iac. Vt autem in ſumma huius † formæ ſubſtantia-
a lia[a] tangamus, notandum eſt, ꝙ ſm.d.n. Primũ ſubſtantiale eſt,
43 ꝙ congregentur ſimul hi, qui volũt eligere.q.d. Vota † diuiſa ſingularia, & in diuerſis locis habita non tribuerent ius, vt no.s̃.e.cũ terra.§.j.nõ tamen intelligas, ꝙ ſubſtantiale ſit omnes vocari, vt patet.ĩ.e.eccleſia.ij. §.denique. Secundum eſt, ꝙ aſſumantur ſcrutatores, ſiue tres, ſiue plures, ſiue pauciores ſint de capitulo, vel aliunde ſm.d.n. Alij quos ſequimur credunt ſubſtantialem numerum, & ꝙ de collegio, non aliunde aſſumantur. Cõſilium eſt igitur, ꝙ huic adhæreas, quia ſic ſm vtranque opinionem obtinebis, necnon & ſm verba huius conſtitutionis, quibus in dubio melius eſt deſeruire.ff.de exercit.act.l.j. §. ſi is qui nauem. ver. in re igitur dubia, ff.de le.iij.l.non aliter.tene ergo certum, & dimitte incertum. Tertium eſt, ꝙ vota ſecreto inquirantur a ſcrutatoribus, ſed nec obſtat, ſi præter ſcrutatores adhibeantur alij duo, vel plures teſtes extranei, non de capitulo. Illi enim tantũ excluduntur, ne bina vota ſimul recipiantur, ſed vnus tantum ſigillatim primo, ſecundo alius, & ſic de omnibus quouſque oẽs, qui in electione ius habent, fuerint requiſiti.ſm.d.n. Tutius tñ eſt, ꝙ nulli teſtem adhibeas, nec a verbis huius formæ recedas. Quid ſi inquiſitus non reſpondeat? Reſpon.non obſtat, ff.de interro.act.de ætate, §.qui tacuit, & §.ꝙ autem, ſm.d.n. Obſtat tamen ſi vota ſint conditionalia, vel incerta, ti.eo.extra.d.no.in electionibus.lib.vj. Item non obſtat, ſi vota omniũ non requirantur, dummodo cõtemptum ſuum nõ proſequatur, ſm.d.n. s̃.e.quod ſicut.reſpon.j. ver.fi.Sed quis inquiret vota ſcrutatorum? Reſpon. ipſi adinuicẽ ſe inquirant, nam cum data ſit ptãs inquirẽdi vota cunctorum, ergo & ſua, ar.s̃.e.cũ in iure. Vel committant alijs, qui ſcrutatorum vota ſcrutentur, prius tñ dictũ magis placuit.d.n. ſm ꝙ ſatis comprobatur, quod no.s̃.eo.ſuper verbo, tres, ſed nec ſm dictũ reprobandum eſt, cum & illud ſeruent cardinales, vt no.s̃.e.licet, §.præterea. Quid de infirmis, vel alijs impeditis in eadẽ ciuitate tñ præſentibus? Reſpon.vadant ad eos ſcrutatores, & inquirãt vota, ſicut aliorum præſentium, nã & pñs eſt, qui in ortis eſt, ff.de procur.l.v.nec erit neceſſe ipſos in collatione, vel alijs quæ ſequũtur, requirere, ſed ſufficit conſenſus in ſcrutinio habitus, vel ſi malũt procuratorem conſtituant vnum de collegio, ex quo ſunt impediti, vt ĩ eo.§.illud. Prius tamen dictum videtur expeditius, quia
44 ſicut † dulcius eſt bibere de fonte, quàm de riuulo, ſic efficacior eſt vox principalis, quàm procuratoris, ſm.d.n.ar.ff.de procur.ſi actor. Quid ſi ſcrutatores electi infirmentur, vel alias impediantur? Reſpon. Subrogentur alij a capitulo, quia nec ſubrogatio hic prohibetur, ſm.d.n.q.d.ergo cõceditur, ar.ĩ.de offi.archipreſ.c.ij. §.ſi epiſcopus, in prin.& expreſſius.vij.q.j.nihil. Quid ſi tantus eſt numerus, ꝙ vna die ſcrutari non poſſunt? Rñ. fiat in ſequenti cõtinuata ſm.d.n.ar.ĩ.de offi.deleg.conſuluit, niſi forſan vltima die trium menſium cõtingeret ſcrutiniũ fieri, in quo quidẽ caſu imputaretur, ꝙ ſe tñ arctaſſent, vt ibi, & ff.ſi quis cauti. l.ij. alias autem poteſt fieri diei continuatio ſine continuatione ieiunij, quę tamen in ordinibus requiritur, vt legitur & no.ĩ.de temp. ord.literas. Quartum eſt, ꝙ vota redigantur in ſcriptis ſiue per vnũ tabellionẽ, ſiue vnũ vel duos viros idoneos, quia nec aliter de hoc conſtare poſſet.ĩ.de prob.qm̃ ꝯ falſam, ſm.d.n.quod non placet, cum nec illa conſtitutio ad extraiudicialia extendatur, & de hoc aliter per ipſos ſcrutatores fiat fides, vt patet, ĩ.eo.cum dilectus, §. nos vero.quod dic, vt no.s̃.eod ſuper verbo, & in ſcriptis redacta. Quintum eſt, ꝙ ſcripta vota mox publicentur in communi.i. in capitulo. Sed nec eſt ꝯ formã, ſi aliqui extranei ſint pñtes, dũ modo ſint idonei, puta, religioſi vel alij. lxiij.di. obeũtibus.ſm.d.n.tamen & in hoc forte à laicorũ præſentia eſt cauendum, ar.in eo, quod le.& no.ĩ.eo. Maſſana. Sextũ eſt, ꝙ plena fiat collatio, vt le.& no.ĩ.eo.in Geneſi. Septimum eſt, ꝙ ſequatur communis electio.ĩ.e.eccleſia.j.ver.conſiderauimus, quæ nec eſt protrahenda, ĩ.eo.cum poſt petitam. §.quia tandem. Sed qualiter intelligis, ꝙ ſit communis electio? Dicunt quidam, quando ab omnibus cõmuniter pronunciatur, alias autem ſingulares voces vnam electionem non facerent, vt patet.ĩ.eo. in Geneſi, nec videatur tibi impoſſibile, ꝙ plures vno ore loquantur, hoc enim legitur in hyſtorijs multorum martyrũ contigiſſe. Vnum in vita beati Dyoniſij legitur, ꝙ cũ ſolus Dionyſius interrogaretur a pfecto Siſinnio, idem Dionyſius ruſticus & Eleutherius ita ſono vnius vocis eiſdẽ verbis dedere reſpõſum, ac ſi ab vnius hoĩs ore ſermo pcederet, ſed Euthites ab omnibus vno ore dãnatus eſt. C.de epiſ.& cler.l.quoniam venerabilis. Alij dicunt, ꝙ oportet ad hoc, ꝙ ele-
b ctio ſit cõis, ꝙ ab vno tñ fiat,[b] qui poteſtatem habeat de conſuetudine, vel de ſociornm voluntate, ar.ĩ.eo.in Geneſi.ſm.d.n.quæ potius facit pro opinione aliorum, quod dic, vt no. s̃.e.ſuper verbo, eligatur, & ĩ.eo.§.j.ſuper verbo, aliquibus viris. Octauum eſt, ꝙ ſcrutatores ſint fide digni, in hoc tamen non eſt vis, ſm d.n.qđ dic, vt no, s̃.eo.ſuper verbo, fide digni. Et adde, qđ no.ĩ. §.i. ſuper verbo, aliquibus viris.ver.ꝙ ſi pluribus. Nonum eſt, ꝙ ille eligatur, in quem omnes vel maior & ſanior pars capituli in ſcrutinio conſenſit. Nam ex conſenſibus poſtea habitis non creſcit nnmerus, nec inſurgit electio, vt patet in eo, quod legiẽ & no. s̃.e. auditis, §.i.& ĩ.c.eccleſia.ii §.pars vero, ver.fi.ſic intellige. quod hic dicitur, & s̃.eo.coram, in fi. Decimum eſt, ꝙ ordo prædictorum articulorum ſeruetur, non tranſponatur, vt patet in eo, quod le.& no. ĩ. e. Cumana.§ fi. Vndecimum eſt ſm quoſdã ꝙ in eccleſia de qua agiẽ, fiat electio, qđ dic, vt legitur & no.ĩ.e.ꝙ ſicut.rñ.j.ver. præſertim, & c.cum terra. §.j. Duodecimũ eſt, ꝙ electio non ſit clandeſtina, alioquin reprobatur, quod dic, vt legitur & no. ĩ.eo. §.fi. Tertiumdecimũ eſt ſm nos, ꝙ tres ſcrutatores a capitulo aſſumanẽ. Quartumdecimũ, ꝙ ſit de collegio, is.n.proprie dr̃ aſſumi nõ extraneus, ſed alij ꝯ, vt patet in eo, quod no. s̃.eo.glo.ver. ſecundum,

ADDITIONES.

a ¶ Subſtãtialia. Adde do. Abb.hic q enumerat.18.ſubſtãtialia. ĩ v.& vj.col.
b ¶ Ab vno tantum fiat. Et ita hodie eſt conſtitutum per d.c.ſicut.tit.eo.li.vj.cui adde bo.tex.in c.cum ab vno de re iudi.eo.lib.

ſecundum, ſuper verbo, de collegio. ¶ Vel ſaltem.] Secunda forma, & iij.pars. Et nota, ꝙ dicit forte, quaſi dicat prima forma eſt de neceſſitate, vt patet, ĩ.eo.ſup verbo, vice omniũ, aliæ ſubſidiariæ, vnde nec ad compromiſſum venitur vno contradicente, & hoc vidit, dom.noſt.niſi forſan canonicorum raritas aliud inducat, vt patet in eo, quod no.s̃.ſuper verbo, tres. [Aliquibus viris.] Vel alicui etiam non epiſcopo, vt ĩ.de renunc. poſt tranſlationem, reſpon.i.ff.de negot.geſt.l.iij. §.j.& de hoc no.s̃.eod.cauſam quæ. Aliqui tamen dicunt contrarium, quia vnus non eligit, quod dic, vt no.s̃.de poſtulat.præl. gratum, ſuper verbo, licet pauciores, hoc ſoluitur.ĩ.vbi dicit prouideant.q.d.non eſt vis, vtrum plures eligant, vel vnus prouideat, ſed ex hoc mouentur, quia pluraliter loquitur, vnde ſaltem duo requiruntur. iiij. q.iij.ver. item vbi teſtium numerus, & ideo corriguntur alia iura, ſed melius eſt, ne corrigantur, vt reſoluas pluralitatẽ in ſingularitatem, ſic. ĩ. de priuil. vt priuilegia, §.vlt. ergo & vni & pluribus committi poteſt, & melius, ꝙ vni, vt diſcordia vitetur.ĩ.de arbitr.c.j. & s̃.eo. cum inter canonicos. §.poſt hæc, vel ſaltem in impari numero, vt s̃.eo. in cauſis, & c.cum dilectus, & c. cum in iure. Poteſt tamen & in impari, vt ĩ.eo.cum in veteri. Quid ſi pluribus eſt data hæc poteſtas, & vnus alijs conſentientibus, vel non contradicentibus prouidet? Diffiniuit Romana curia, ꝙ talis electio tenet, ꝙ ſi tres eligant non valet, argum. ĩ.eod.in Geneſi. Sed non obſtat: quia ibi loquiẽ, quando vnuſquiſque dicit.eligo, ſecus ſi ſimul omnes vno ore proferant in ſcriptura, & dicant, eligimus, vt ibidem, & adde, quod no.s̃. §.j. ſuper verbo, conſentit. ver. ſed qualiter intelligis, ſed & ſecundum ſupradicta magna ſequitur abſurditas, hæc, ſcilicet ꝙ ſi hi, quibus data eſt poteſtas, eligant, non valet electio. Si vero is, cui a capitulo non eſt data poteſtas, eligat, tenet electio. Quæ eſt ratio huius irrationabilis diuerſitatis, non video. Nec obſtat, ꝙ aliqui dicant, ꝙ iſti tres habent poteſtatem totius capituli, vnde quod ipſi faciunt, totum capitulum feciſſe videtur, vt s̃.eo. in cauſis, §. quia vero. quia hoc eſt verũ eligendo, vt ibi, & eſt caſus, ꝙ valet electio a pluribus facta, s̃.e.cum in iure, & cap.cum dilectus, & ĩ.de appell.conſtitutus vbi de hoc, ſed hoc non eſt verum, poteſtatem ſibi datam in tertium transferendo, quod enim poteſt capitulum, & ſi tres tantum ſint, s̃.e. cap.j.ex poteſtate ſibi data a iure in vnum de ipſis, ſcilicet vel in alium ius eligendi transferre. s̃. eo. cauſam quæ. hoc non poſſunt tres compromiſſarij ex poteſtate compromiſſaria, niſi &
45 hoc ibidem expreſſum ſit, ĩ.de offic.deleg. vno: quia † nec arbiter poteſt per alium pronunciare, ff.de arbit.item ſi vnus.§.idem Pompi.& l.non diſtinguemus, §.cum in plures. vnde ſicut vnus, ſi in ipſum eſt tranſlata hæc poteſtas, non poſſet ipſam in alium
46 transferre, vt ibi, ſic nec duo in tertium, quia idem iuris † eſt in parte quo ad partem, quod de toto quo ad totum, ff. de rei vend.
a quæ de tota, oportet igitur, ꝙ omnes & ſimul pronuncient,[a] ff. de arbi. Pedius.§.fi.& l.ſeq.& l.item ſi vnus.§.ij. & §.fi. & l.ſeq. & & no.ĩ.de appel.cum ſpeciali.§.j.& vide ſuper hoc, quod no.ĩ.de offic.deleg.vno delegatorum. [Idoneis.] Quod ſemper præſumitur.s̃.de ſcru.in or.fa.c.vnico. Et no.ꝙ ſupra in prima forma poſuit certum numerum, & de collegio, & fide dignis. Hic autem non imponit illam neceſſitatem, & hæc differentia eſt caute notanda ſecundum Gof. quod & mihi placet. [Committatur.] ſcilicet per capitulum, cum imperſonaliter loquitur, ſicut.s̃.in verbo, eligatur, & poſſunt iſti vbique prouidere, ar.lxiij.diſtin. lectis, & c.reatina, & c.nobis, & c.cum longe, & ĩ.de appel. qua fronte, ſm quoſdam. Alij contra, quia non poſſunt canonici transferre in iſtos plus iuris, q̃ habeant, ſed ipſi debent eligere in eccleſia, vt s̃.eo.ꝙ ſicut, & c.bonæ me.Maguticenen.& xxiij.diſt.in nomine domini, ergo & iſti, ar.vij.q.j.licet, & xvj.q.j. ſi quis clericus. Nec obſtant iura pro alijs inducta, quia intelligenda ſunt de illis, qui habent prouidere de conſuetudine vel priuilegio, ſm.d.no.vel de iure.s̃.e.c.proxim. Porro compromiſſarij tenentur eligere, vbi hi, qui poteſtatem habebant, eligere tenebãtur, vt dictũ eſt, quod tutius (ſm d.n.) & verius, dũmodo & in eadẽ eccleſia fuerit cõpromiſſum. Nã & vbi non apparet de loco, melius dicetur eũ lo
47 co contineri, vbi cõpromiſſum eſt.& compromiſſa † ſtricti iuris ſunt, ff.de arb.ſi cũ dies. §. ſi arbiter, & l.non diſtinguemus. §. de
48 officio, vt tamen ſcias locum † non eſſe de ſubſtantia, niſi forſan ꝯria eſſet conſuetudo, quod dic, vt no.s̃.e.cũ terra.§.j.[Qui.] ſcilicet viri idonei, [vice omnium.] ergo ſi vnus diſſentiat, non ſerua
49 tur hæc forma.arg.s̃.eo cum dilectus, ibi, vnanimiter. Nec † .n. cogatur quis iuri ſuo renunciare inuitus, ad hoc, ĩ.quod me.cau. abbas & c.ad audientiam, & C.de ꝯh.emptio.inuitum, & de dona.nec ignorans, ff.fam.erc.ſi pignori. §.vlt. Nam prima forma ordinaria eſt, hæc extraordinaria, ſuper hoc vide, quod no s̃.eo. §.in prin.& c.ſcriptum, §.ꝙ ſi, ſuper verbo cõfirmes. Alij dicũt, ꝙ maior pars capituli poteſt ſequi hanc formam alijs inuitis, vt diſcordia vitetur, quod mihi non placet, nam & hæc res exrra neceſſitatem eſt ab initio, vt ff.de arbit.l.iij. §.j. vnde ſibi imputet, qui compromittit, vt ff.de minori, cum mandato, ad fin.de arbi. idem proferre, §.ſtari, & etiã re integra talis poteſtas reuocari poteſt, ſicut no.s̃.eod. in cauſis. §.fin. ¶ Aliter.] iiij.pars. Et dic aliter, ideſt præter duas formas ſuperiores, & hic tangitur tertia forma, quæ non forma, ſed potius inſpiratio dici debet, quia
50 † tales, qui ſpiritu Dei ducuntur, ſub lege non ſunt, ĩ. de regula, licet.ſecundum Goſ.tu dic, vt ĩ.no Super verbo, quaſi per inſpirationem. [Non valeat.] Sed irritetur, vt ĩ.eo. cum poſt petitam, & ĩ.eo.cum eccleſia.i.& ij.& c.congregato, ad fi.ſed.d.n. & quidã alij intelligunt ipſo iure, vt ĩ.eo.in Geneſi. ad fi. quod mihi non placet, ſed quod prius dixi, [Cõmuniter] ergo ſi vnus diſſentiat, recurrendum eſt ad ſecundum. Sed & ſi ibi vnus contradicat ad primam, ſaluo eo, quod no. s̃.eo. §. in prin. & hæc prima poteſt dici tertia, & vltima. Prima, quia primo ad tertiam, ſecundo ad mediam, & ad primam tertio recurretur, ſic & ex parte caudæ frænũ in hoc, c.poni debet. [Quaſi per inſpirationem.] Hæc non eſt forma, ſed vbicunque conſtabit electionem per inſpirationẽ factam eſſe, confirmabitur, quia qui ſpiritu Dei aguntur &c. vt ĩ.de regu.iur.licet, reſpon.j.ver.i. ſm.d.n. immo ex hoc ſequitur, ꝙ confirmatione non eget, alioquin ſub lege eſſet. Quid ſi duo vel tres nominauerint eligendum? nihilominus fit per inſpirationem. Sed ſi interrogetur quis, vis talẽ, vel etiam ſi maior pars nominet ſigillatim, nõ eſt inſpiratio, ſed potius hominis inſtigatio nominandai. ſm.d.n. Tu vero non intelligas hoc, quaſi ſolũ empreſſiuum veritatis, ar.xxxiiij.diſt.fraternitatis, ſed eſt ſimilitudinarium.q.d.vere inſpirata eſt, ſi canonici inſpirati, & inebriati, & calefacti paraclito pleni ad exemplum apoſtolorũ vno ore loquentes eligant, ſed & ſufficit, ꝙ concordent ſimul in capitulo etiam ſigillatim, duntamen communis electio ſubſequatur. Hic enim ad exemplum inſpirare valebit, ſic videtur loqui. ĩ. de temp.ord.cũ dilectus. Tangitur ergo hic duplex forma.ſ.vera in-
51 ſpiratio, & hæc eſt prima, nec eget alio adminiculo, cũ illũ † qui ſuper omnes eſt (nec fallit nec fallitur) habeat authorem. ĩ. de ſen.exc.a nobis.xix.q.ij.duæ. Secũda eſt quaſi inſpiratio,[b] ſicut dr̃ poſſeſſio in corporalibus, & quaſi poſſeſſio in incorporalibus, s̃.e. querelam, & no.ĩ.de cauſa poſ.cũ eccleſia. ſic & dicitur verũ dominiũ, & quaſi dñium, ff.de pub.l.j. Primo igitur ad primã. ſ. ad inſpirationem. ſi forſan ipſam Deus dederit. Secundo ipſa deficiente, quæ perrara eſt, ad hanc eſt recurrendum. Tertio ad formam cõpromiſſi. Quarto ad formã ſcrutinij. Prima eſt a Deo, & latet ſub illo verbo, quaſi, & ideo de illa parum locutus eſt, quia peccatis noſtris impedientibus raro, aut nunquam contingit. Talis tamen fuit electio beati Ambroſij, & beati Nicolai.lxj.diſtin. §.his omnibus. Secunda eſt quaſi a Deo, & eget propter dubium canonica probatione & confirmatione. Vnde & ei ſubueniendum eſt per formam compromiſſi, ſeu potius commiſſi. Tertia eſt ab homine, & eſt ſeruanda forma ab eodem appoſita, s̃. eod. cum dilectus. Quarta eſt a canone, quæ ſicut hic canon ſtatuit eſt ſeruanda, vt no.s̃.igitur nõ ſolum duæ vel tres, ſed etiam quatuor formæ in hoc capitulo continentur, quicquid alij notent. [Abſque vitio.] Simoniæ, ambitionis, conſpirationis, vel coniurationis, s̃.e.cum ad noſtram, & cap.officij. Hoc ergo vitioſum redderetur, ſi extra capitulum adinuicem concordauerint ante electionem, ſecus ſi in tractatu habito in communi, vt s̃.eo. cum terra. §.vlt. Item ſecus ſi extra capitulum conſentiat quis electioni iam factæ, vt s̃.eod. quòd ſicut, §.ſi autem, & de poſtulat. præla.bonæ.ij.§.verum, ergo abſque vitio, ideſt pure & canonice, & ſine fraude, non intelligo de ſpiritu Balaam, ſed de ſpiritu ſancto, hæc tamen electio raro contingit, ſed nec quaſi inſpiratio de facili, quia vix eſt, quin vnus diſſentiat. ¶ Qui vero,] Pęna contra non ſeruantes. Et eſt.v.pars. [Ea vice] ideſt ea vacatione, quod dic, vt no.s̃.eod.cum Vintonienſis.§.vlt. ſuper verbo, illos, & ſuper verbo, concurrebant, & ſuper verbo, admittendos. [Priuentur.] ſcilicet per ſententiam, vt no.s̃.eod.innotuit, §.quã-
52 uis, & capit. bonæ mem. Cremo. §. j. Sic electio † contra formam iuris facta irritanda eſt, vt no.s̃.cap.proxi. § vlt.non irrita, niſi dicatur aliud, ſic.s̃.eod. cum in cunctis. §. clerici, Sed quod contra formam hominis attentatur, irritum eſt, vt s̃.de reſcrip. cum dilecta.§.vlt. Alij dicunt, quòd quando electio fit ex interuallo, neceſſaria eſt priuatio per ſententiam, ſecus ſi incontinẽti, ĩ.eo.Cumana, & cap.congregato, & s̃.eo.dudum. Quid ſi quidam peccauerunt, alij non. Dicunt quidam, ꝙ non delinquẽtes (ẽt ſi ſint minor pars) habent condictionem ex hac decre. vel officium iudicis contra delinquentes, vt priuentur, & ea vice adiudicetur eis poteſtas eligendi, pęna enim ſuos debet tenere auctores, vt ĩ.de his quæ fi. a ma.par. ca.quæſiuit, excludantur ergo delinquentes, & in non delinquentes recidat ius eligendi, etiam ſi vnus ſolus ſit, vt ar. ff. quod cuiuſque vniuer. ſi cum municipiũ lxv.diſt.c.fi. Immo plus dicunt quidam, ꝙ cum electio ꝯ formã facta nulla ſit ipſo iure.ĩ.e.in Geneſi.nõ impedit, qn ſcdi poſſint eligere.

ADDITIONES.

a ¶ Pronuncient. Vide contrarium hodie in d.c.ſicut cum.tit.eo.lib.vj.
b ¶ Quaſi inſpiratio. Adde Dom.Abb.hic in §.niſi.ver.ſed quæro. qui declarat hæc verba. Et Oldr.conſil.cxv.vbi ſequitur hæc dicta Hoſt.

eligere siue incontinenti, siue ex interuallo, ar. j̃. de appell. consti
tutis. j. ff. de verb. oblig. si dari stipuler. Alij dicunt, ꝙ si non delin-
quentes sint minor pars, quamuis electio talis nulla sit, tamen ex
interuallo eligere nequeunt, nisi communiter vna cum priori-
bus delinquentibus. s̃. e. auditis, nec habet minor pars actionem
aliquam, potest tamen hoc denunciare superiori, qui ad denun-
ciationem suam delinquentes priuabit, arg ff. de offic. præfec. vr-
ba. l. j. §. ꝙ autem, ei tamen ius eligendi nõ adiudicabit, quia hoc
nullo iure cauetur, nec vnquã hoc factum fuisse reperitur. Sed
opponitur sic, electio spectat ad capitulum, s̃. eo c. j. in princip. In
pauciores autem non peccantes recidit ius eligendi, vt probatũ
est, ergo ipsi eligent, ad quod ipsi respondent, ꝙ facta cassatione
omnes simul faciunt capitulum vnum. Vnde minor pars, non
potest eligere, nisi & maiori restituatur potestas eligendi, immo
& plus est, quia ex quo maior pars deliquit, totũ capitulum deli-
quisse videtur, ar. ff. ad muni. quod maior. Et ideo ad proximum
superiorem deuoluta est potestas, in Auth. de scepi §. si quis ora-
torij domum, coll. ix. s̃. eo. cum in cunctis. §. fi. Nec mireris, ꝙ nõ
delinquens punitur propter delinquentem, quia & alias hoc cõ-
tingit. s̃. eo. scriptum. §. fi. vi. q. j. §. verum. xv. q. viij. cum mulrę. ve-
53 rum est, sed † casus sunt speciales, qui non sunt trahendi ad con-
54 sequentiam, Instit. de iure na. § plane. Regulare autẽ † est, ꝙ vnus
pro alio non punitur, vt in dicto c. quæsiuit, & s̃ de constit. cogno
scentes. Sed & curia tenet, ꝙ ad superiorem nunquam potestas
a deuoluitur, nisi vbi hoc a iure reperitur expressum, [a] quod dic. vt
legitur & no. extra do. n. de sup. ne. præl. Romana. §. j. lib. vj. & s̃. e.
cum in cunctis. ad fin. Et ideo opinio priorum magis est appro-
banda. Nam & secundum alios hoc ipso, ꝙ maior pars priuat,
jus eligendi recidit in minorem, vt s̃. no. & ar. in eo, quod legitur
& no. j̃. de off. deleg. prudentiam, & c. vno delegatorũ. Sed pone,
ꝙ electus a delinquentibus non consentit, vel moritur, & sic de-
linquentes volunt secundo eligere. Non delinquentes vero op-
ponunt se, & dñt ipsos non posse eligere, cũ priuati sunt ptãte eli-
gendi pro eo, ꝙ in prima electione peccauerunt, & ex hac cã ap-
pellant, ne maior pars delinquens eligat, ipsi vero nihilominus
eligunt. Nunquid valebit talis electio, si aliud non obstat? Vr̃, ꝙ
55 non, quia in delictis non prodest † penitentia in forensi iudicio.
C. de apostatis, hi qui sanctam, in fi. ff. de furtis, qui ea mente. ff. de
56 vi bo. rap. l. pen. Item res † quæ subiacet restitutioni alienari non
potest. C. de fideicommis. l. fi. & auth. ibi signata. A simili ergo cũ
ista electio restitutioni subiaceat (quia ad nõ delinquentes redire
debet) interim attentari non potest, ad idẽ, ff. de in di. adiec. ver.
autem, §. fi. per quod potest dici, ꝙ si electio ista interim facta te-
neat, tñ non delinquentibus agentibus irritanda erit, & adiudica
bitur eis potestas eligendi. Sic & alienata in fraudem patronorũ
& creditorũ reuocantur, licet dñi fuerint alienantes. ff. de his quæ
57 in frau. cre. l. oẽs. § Lucius, & multis alijs. ll. Itẽ ex † quo semel cõ-
missa stipulatio, vlterius purgari non põt. ff. de arb. Celsus, & hoc
quidam tenent. Alij vero dñt (& hoc magis approbat d. n. ꝙ talis
electio tenet, dummodo non fiat in fraudẽ legis, nec in fraudem
non delinquentium, q̃ suspicio vix habebitur. Ideo aũt dicendũ
est hanc electionẽ tenere, quia facta est ab his, qui cũ priuati nõ
essent, eligere potuerunt. Et quia prima electio effectum non ha-
buit, ar. ff. de in ius voc. quamuis. ff. de his qui no. infa. l. iij. ff. si quis
cau. & si post tres. C. de app. si quis libellos. Et videtẽ hæc quæstio
terminari, ff. de dona. post contractũ, C. de bonis proscrip. si quis
post hanc. Vbi dicitur, ꝙ & si bona cõmittentis capitale crimen,
debeant publicari. Tamen si ante sententiam ipsa alienauerit, te-
net alienatio, dũmodo fiat sine suspicione pęnæ, ff. de mor. cau.
dona. si aliquis. Ista autem suspicio semper cessare videtur in ele-
ctionibus, dummodo de bonis prouideatur personis, quia in tali
bus periculosa est mora. Et ideo non mala suspicio præsumit, sed
potius bona fides, ar. j̃. de app. oblatę. §. fi. s̃. c. prox. in prin. & c. cũ
inter vniuersas. §. fin. Ad idem est, C. de pac. conu. inter empt.
l. j. & ij. C. de dona. ante nup. cum ante, C. de iure dot. etiam. vbi di
citur, ꝙ si venditur vel donatur res sub tali pacto, ꝙ aliquo casu
contingente res donata, vel vendita perueniat ad donatorem vel
venditorem, tñ si interim emptor vel donator eandem rem alte-
ri alienauerit, tenet alienatio, nec reuocatur, quamuis actio præ-
scriptis verbis competit contra alienantem. A simili tenet ele-
ctio ab ipsis facta, quamuis delinquentes aliqua alia pœna com-
petẽti puniri possint, ar. j̃. de malef. statuimus, §. j. ver. & si nec ad
hanc, cum suis concor. Nec obstat, ꝙ in delictis non prodest pœ
nitentia. Fatemur enim, ꝙ delinquentes hoc non obstante sunt
puniendi, vt statim dictum est, sicque non est in potestate ipsorũ
pœnam vitare, quia & si non hanc, tamen aliam patientur, licet
58 & quandoque sit locus † pœnitentiæ in delictis. ff. de publica. l. j.
§. vnde quæritur, & præced. C. de hæret. Manicheos. Nec obstat,
ꝙ oppositum est de committente furtum, vel rapinam, qui per
pęnitentiam non vitat pęnam, sed potius concordat. Si. n. inte-
rim alienaret omnes res suas, ipsam vitaret, quia inanis actio re
maneret. j̃. de sol. Odoardus, in hoc tamen est differentia, quia
facilius præsumeretur ibi alienatio propter suspitionem pęnæ, q̃

in electionibus. Item ibi statim commisso furto tenetur furad
quadruplum, & competit ius & actio contra ipsum, sed hi cano
nici non habent ius in electione, nisi per sñiam detur. Sed nec
obstat, quod oppositum est de lege vlt. C. de fideic. quia res, quæ
ex cã fideicommissi restitutioni subiacet, statim est obligata, &
affecta fideicõmissario, & in ptãte ipsius intelligitur esse. Item nõ
obstat, quod obijcitur de venditione facta sub pacto legis cõmis-
sorię, vel adiectionis, in diem, vel de alienatis in fraudẽ credito-
rum, vel patronorũ, quia spãlia sunt, nec trahũtur ad ꝯñam. Sed
nec obstat, ff. de arb Celsus. quia ibi loquitur de pœña commissa
certæ personæ & in stipulatione hoĩs. Nos aũt quærimus hic de
59 † pęna legis, q̃ mitius agit, q̃ homo, vt ibi, & ff. de iure pa. qui con-
tra, ff. de ar. quid tamen. §. fi. & l. seq. Item differentia debet esse in-
ter priuatos, & priuandos, priuandi igitur possunt pęnitere, & qđ
male fecerunt, in melius reformare, hoc videtur expressum, s̃. eo.
cũ tetra. §. fin. secundum dom. nost. cuius est quasi hæc tota glo.
Tu dicas, ꝙ electione semel emissa ꝯ formam, non est locus pę-
b nitentiæ, [b] aliquo cuius intersit contradicente & appellante. Nec
obstat, s̃. eo. cum terra, quia non loquitur ibi de electione emissa,
sed de tractatu male ordinato in melius reformando, vt ibi no.
nec põt dici, ꝙ in hoc casu fiat electio sine suspicione pęnę, vel
sine fraude delinquentiũ, immo patet, ꝙ ex quo ex hac cã delin
quentibus ꝯdicitur & appellatur, & ipsi nihilominus eligant hoc
ipso s̃m solutionem factã, & ius non delinquentiũ excludũt, &
pœnã certam huius canonis euitant. Cũ tñ ex quo certa imponi
tur, nõ sit alia arbitrio iudicis infligenda, nisi vbi hoc expresse in
iure reperitur, vt patet in eo, quod legitur & no. j̃. de off. deleg. de
causis, & de maledicis. statuimus. Item appellatio ex causa iusta,
& ab illis quorum interest emissa, igit non tenet electio postea
attentata, s̃. eo. audiris. Nec obstant alia iura in contrarium indu
cta, quia omnia intelligenda sunt, quando delinquentibus non
contradicitur, vel saltem qñ non appellatur, ar. s̃. e. cũ Vintonien.
& j̃. e. extra. d. n. statuimus. lib. vj. Dicas igitur, ꝙ si ex hac cã appel
latur, vera est sententia priorum. Si vero non appellatur, vera est
sententia posteriorum, ar. extra. d. n. de conces. pb. quia in cunctis,
lib. vj. & adde, quod no. s̃. c. proxi §. j. in fi. ¶ [Illud autem.] vj. pars,
in qua dicitur, ꝙ quilibet non per procuratorem, sed per seip-
sum eligere debet. [Ne quis.] scilicet absens. nam presens potest,
quod dic, vt no. s̃. eo. scriptum. §. & si partes super verbo, consen-
su. Super hoc tamen scripsit. d. n. ꝙ contemptus potest facere cas
sare electionẽ, j̃. e. ecclesia. ij. s̃. e. bonæ me. Cremo. capitulum ã
non tenetur citare absentem, si distet vltra duas dietas. s̃. de rescri
ptis, nonnulli, nisi consuetudo contraria sit, quæ in his præualet,
j̃. e. in Genesi. ad fi. Tu dic de hoc, vt no. s̃. e. coram, & c. ꝙ sicut re
60 spon. j ver. si autem. Et si † citatus sit, vnde nõ debuit, non est ex-
pectandus, vt. s̃. e. cũ inter vniuersas, s̃m d. n. quod dic, vt no. s̃. e.
olim. §. j. Est autem citandus præsentialiter, si scitur vbi sit. Alio-
quin per publicum edictum ad domum, vel domicilium mis-
sum, j̃. de cler. non resi. ex tuæ quod dic, vt legitur & no. j̃. de dolo
& contum. causam quæ, & c. fin. Quid si tempore citationis erat
in loco, vnde vocari debuit, & non fuit vocatus, tempore autem
electionis erat in loco, vbi non debuit vocari, nonne est hoc capi
tulo imputandum? Respon. non, quia non interest absentis, secũ
dum. d. n. & quia tempus electionis spectatur, s̃. eod. dudum. &
j̃. eo. dudum. Potest tamen dici contrarium, contemnitur enim
si non citatur ita tempestiue ad diem electionis, ꝙ venire possit,
& potest causari, ꝙ si fuisset citatus quando erat in loco, nõ tran
stulisset se ad alium locum, sed venisset, argum. j̃. eod. ecclesia. ij.
s̃. eo. cum inter vniuersas. Quid in conuerso casu. Puta, tempo-
re electionis est in loco, vnde vocari debuit, tempore vero cita-
tionis non erat? Respon. sufficit capitulo, ꝙ eandem diligentiã
adhibuit circa istum, quam circa alios Et ideo est excusandum,
secundum dominum nostrum, nisi sciret tempore electionis ip
sum esse in loco, vnde citari potuit. Hæc etiam solutio facit con
tra præcedentis quæstionis solutionem, quia si tempore citatio-
nis erat in loco, & non citauit, diligentiam adhibere cõtempsit,
nisi & forsan hoc ignoraret. arg. j̃. de cler. ex. mi. apostolicę. Ideo
in vtraque quęstione videtur tutius, ꝙ vtroque tempore citentur
omnes absentes, de quibus ignoratur vbi sunt, & mittatur cita-
tio ad domum, vel ecclesiam, vt præmissum est. Postea enim ni-
si probetur scientia, erit capitulum excusatum. Nam præsumi-
61 tur † ignorans, qui non probatur sciens, ff. de prob. verius. Et idẽ
est dicendum de vagabundo, vt. ff. de iudi. hæres absens, §. j. ver. nã
vbi sic venit, ff. de instito. ac. sed & si pupillus, §. proscribere, & §.
conditio. & §. item si plures, & seq. Quid si sit in loco, vnde vo-
candus est nullo tamen impedimento detentus nec venit, mit-
tit tamen procuratorem, nunquid est procurator admittendus?
Non,

ADDITIONES.

a ¶ Expressum. Dic vt in c. quamquam. tit. eo. lib. vj.
b ¶ Non est locus pęnitentiæ. Do. An. vr̃ inhęrere huic opinioni, sed Innoc. Comp. Io. Cal. & do. Ab. tenent contrariam opin. & vide hic Do. Ab. in s. nisi. ver. sed circa qui optime respondet ad contraria Host.

Non, vt hic patet, nisi de gratia, si capitulum consentiat in hoc,
ar. s̃. eo. scriptum, & c. cum Vintoniensis, & lxiij. dist. obeuntibus,
sed contra, C. de leg. non dubium. x. dist. vides. Nam ex quo ista
procuratio facta est isto canone prohibente, non solum nulla
est, sed & omne id, quod ex ea secutum est, vt in d. l. nõ dubiũ, &
s̃. eo. qualiter, quod verum est, si excipiatur de hoc, alioquin tenet
electio facta. Et est si. de literis posterioribus de prioribus non fa-
cientibus mentionem, quæ non valent, si excipiatur. Alioquin
tenet processus per eas habitus, vt no. s̃. de rescrip. cæterum, & c.
super literis. j̃. de app. oblatæ. Sic & si agatur ex promissione per
metum facta, vel turpiter exorta, excipi potest, si tamen postea
soluatur, non repetitur. ff. de cõd. ob tur. causam. si ob turpem, ad
idem. ff. de ad Ma. item si filiusfa. & l. seq. §. fi. secundum d. n. Tu
dicas, ꝙ austeritas huius prohibitionis potest de consensu capitu
li mitigari. C. de tempo. app. l. fi. & hoc expressum est, s̃. e. scriptũ.
§. per apostolica. ver. & si partes, cum enim de gratia possent da-
re vocem extraneo, vel etiam potestatem eligendi in totum, vt
s̃. e. §. vel saltem, & c. causam quæ multofortius possunt admitte-
62 re procuratorem concanonici sui. † Procurator autem iusto im
pedimento detenti, debet habere speciale mandatum ad iuran-
dum in animam domini sui, ipsum dominum credere, ꝙ tẽpo
re electionis erit in loco, vnde vocãdus est. Et ꝙ iusto impedimẽ
to tenetur, quare interesse non põt. Et ꝙ eodem impedimento
tenetur, eodem tempore quo fiet electio. Et debet procurator lo-
cum, & impedimentum exprimere, ita ꝙ in iuramento suo nõ
tenetur exprimere verba iuris, sed facti, j̃. de pur. ca. c. fi. & sic de
bet intelligi iste. §. s̃m. d. n. Non dicat ergo in loco, de quo vocan-
dus est, siue infra fines, qui deputati sunt ad vocationem eligen-
tium, constituto. Hæc enim sunt verba iuris, sed dicat in tali lo-
co, & si non admittitur, nomine domini sui appellet. Quid si p-
a curator [a] non habeat hanc potestatem iurandi? Rñ. repellendus
est, tanquam minus sufficiens, & ideo eligant. Alioquin oportet
capitulum congregatum expectare, quousque nuncius iret, & re
diret pro mandato sufficienti, & ad eligẽdum alium terminum
assignare quod non est sentiendum. ar. lxiij. dist. cum longe, c. dis.
optatum, s̃. c. proxi. in prin. Quid si post præstitum iuramentũ ali
quis, cui vox sua præiudicat, vult probare, ꝙ dominus suus non
fuit in loco, vnde vocandus esset, nec iusto impedimento deten-
tus? Non videtur audiendus, ar. ff. de dolo, ꝙ si deferente, & l. seq.
ff. de iureiur. non erit. §. dato iureiurando. Nisi dicas aliud in spi-
63 ritualibus, vbi † quicquid fit per obreptionem (etiam post sen-
tentiam) reuocatur. s̃. eo. cum dilectus. §. nos vero. s̃m. d. n. Verũ
b est ex officio iudicis, [b] vt ibi, & s̃. e. cum nobis olim. § his igitur,
& non ad instantiam partis, sicut alias no. si. j̃. de testi. per tuas, &
c. cum clamor. Quid si procurator admissus fuit sine præstatio-
ne iuramenti? Rñ. neque de loco, neque de impedimẽto de cæte
ro potest excipi, quia huic exceptioni videtur tacite renunciasse
capitulum, quando sibi iuramentum remisit. Et si dicat se dece-
ptum ignorantia facti, quæ etiam prudentissimos fallit. ff. de iur.
& fac. ign. l. ij. puta, quia credidit aduersario, qui hoc referebat.
Respondebitur ei, ꝙ crassa est talis ignorãtia, & ꝙ nimis fuit cre-
dulus, & imputet sibi, quia prouisionem iuris de iuramento exi-
gendo neglexit, s̃m. d. n. Et per hoc patet ꝙ minus bene soluit
quæstionem præpositam. s̃. eo in. gl. ver. quid si sit in loco. Absen-
tem intelligas, etiam si sit in eadem villa, dummodo non possit
ire ad capitulum, vel propter inimicitias, vt s̃. eo. bonæ me. Mag.
Vel propter ægritudinem. v. q. ij. si episcopus ægrotãs. Vel quia vo
catur ad maius tribunal. ff. de re iudic. contra pupillum, j̃. de ap-
pel. cum deputati. Quid si maior pars capituli contenta est iura-
mento, minor autem contradicit dicens, ꝙ parata est probare
cõtrarium, scilicet ꝙ nec in loco est de quo sit vocãdus, & ꝙ nec
iusto impedimento detinetur? Rñ. dicunt quidam, ꝙ standum
est maiori parti. Nam propter incredulitatem capituli introdu-
ctum est iuramentum, s̃. eo. significasti, j̃. de iureiu. & si Christus,
& quod maior pars facit, capitulum videtur fecisse, ff. ad muni-
cip. quod maior. Nec obstat interdictum huius. §. quia in fauo-
rem capituli introductum est, cui renunciare potest. j̃. de regula-
ri, statuimus, nec est retorquendum in eius læsionem, C. de leg.
quod fauore. Alii contradicentes, ꝙ probato contrario corã su-
periore reuocabitur suffragium per eius vocem habitum. Non
autem quicquid factum est post talem contradictionem, etiam
si super hoc fuisset appellatum, nisi totum quod factum esset, pẽ-
deret ex voce eius, quia tunc totum reuocaretur, s̃m. d. n. arg. j̃. de
re iudic. cum l. & A. §. qui vero, & seq. Sed contra, quia quicquid
fit post app. legitimam, reuocandum est, j̃. de offic. deleg. cũ olim
abbas. §. fi. & j̃. de appel. dilectis. §. j. ad fi. Sol. Illud locum habet in
iudicijs, vbi is a quo appellatur, per appellationem desinit esse
iudex. Secus in extraiudicialibus, sicut in electionibus, & simili-
bus, vbi non debet omittere, quin iure suo vtatur is, contra quem
appellatur, quantumcunque iuste appelletur. Item licet proce-
deret capitulum post appellationem, quæ tãtum fuit, ne vox ab-
sentis per procuratorem admitteretur, non tamen contra appel.
lationem, s̃. eod. cum nobis olim. §. j. Et idem in similibus est cẽ-

sendum, secundum dom. nost. s̃. de rescriptis, inter cæteras, hæc
c non placent. [c] Quid enim dices, si sic fuerit appellatum, appello
ne eligatis admisso tali procuratore, cum dominus suus nec in
loco sit vnde vocari debeat, nec iusto impedimento detineatur?
Vtique si sequatur electio, directe fit contra appellationem. Nã
appellatio est, ne eligant, & ipsi eligunt, ergo contra appellatio-
nem faciunt ex iusta causa emissam. Probata ergo causa coram
superiore, totum est reuocandum. Nam & in extraiudicialibus
sufficit appellare non solum ex iustis causis, sed etiam ex verisimi
libus, & probabilius coniecturis, ad hoc, vt in eum statũ, in quo
erant tempore appellationis, omnia reducantur. Et hoc expres-
sum est. j̃. de appell. bo. me. §. fi. nec est verum, ꝙ post appel. legiti-
mam, & ex veris & iustis causis emissam debeat fieri electio. Sed
verum est, ꝙ si fiat, non reuocabitur, nisi causa probetur. Vtique
& idem est in iudicialibus, vt legitur & no. j̃. de appel. interposita,
s̃. eo. cum nobis olim. nec obstat. ff. ad munici. quod maior, quia
illud verum est, vbi maior pars verum & rationabile quid præ-
tendat, tunc enim etiam vnus contra totum capitulum audire-
tur, vt legitur & no. j̃. de his quæ fi. a ma. par. c. j. Sed nec est in po-
testate capituli per consequens contra hoc interdictum facere,
saltem vno ex iusta causa & vera contradicente, admittere enim,
vel non admittere procuratorem, ex quo hæc causa prætendi-
tur, voluntarium est, non necessarium. In volũtarijs autem vnus
ex causa contradicere potest, vt no. s̃. de consti. cum omnes. igi-
tur si ex hac cã appellatum fuerit, ne electio fieret, ipsa probata
totum est reuocandum. Si vero non fuerit appellatum, sed sim
pliciter contradictum, tenet electio & imputet sibi, qui non ap-
pellauit. Et no. si. s̃. §. prox. super verbo, priuetur, in quęstione quę
incipit. Sed pone ꝙ electus. ver. tu dicas. Quid si nullus de capi-
tulo vult esse procurator? Dicunt quidam, ꝙ cogendus est. Alij
d contra, quibus assentio, [d] nam ab initio nemo est compellen-
dus Institut. mandati. §. mandatum. C. de procur. inuitus. Priua-
bitur ergo absens in hoc casu iure suo sine culpa sua, sed non si-
ne causa, sicut alias legitur & no. j̃. vt lite non contest. quoniam.
§. si vero aliter. ver. fi. Quid si in certam personam consentiat per
e suas literas? Dixit. d. n. ꝙ non valet, [e] tum quia secreto & sigilla-
tim vota sunt exprimenda, tum quia ante scrutinium expressa
vota non valent, procuratori autem suo bene potest scribere de
certa persona. Magister meus contra, dum tamen litera clausa
sit, nec ante publicationem scrutinij, sed tunc vnã cum alijs pu-
blicetur, quod benignius est & æquius. Primum tamen videtur
iustius de rigore. Sed nunquid vox procuratoris duplex connu-
merabitur? Rñ. si mandatum habeat de certa persona, & ipse in
eandem consentiat. Vel generaliter sit ei commissum, & vnam
tantum personam nominet, quotorum procurator est. tot voces
habebit, nec insisto hic argumentis, quia expressum est. j̃. de app.
constitutus, respon. j. ver. electioni, & s̃. e. scriptum. §. & si partes.
vbi autem non habet mandatum de certa persona, si in diuersas
consentiat, nomine suo in vno, & nomine domini in alio, vide-
tur contrarius sibi ipsi, nec potest in diuersos consentire. s̃m. d. n.
Puto cõtrarium, dummodo neuter sit malus, sed tunc diminui-
tur numerus vocis suæ Honestius est etiam, ꝙ consentiat in ean
dem personam, ar. xlvj. di. sicut non suo. Quid si dicat noĩe meo,
& noĩe illius, cuius gero vices consentio in illũ, quẽ ppositus no-
minauit? Rñdeo talis consensus oĩno est reprobandus. Tũ quia
dat viã ambitioni, posset. n. sperare, ꝙ ipsum ppositus nominaret.
Et talibus fraudibus est occurrendũ. j̃. de diuor. q̃to. §. vlt. cũ suis
64 ꝯcor. Tũ quia † vota incerta reprobant. tit. e. extra. d. n. in electioni
bus. lib. vj. & propter hanc rationem tenendum est, ꝙ nullus prę
sens, nec impeditus possit committere vices suas, sicut iste. §. so-
nare videtur, & quia votũ vniuscuiusquæ pñtis s̃m formã scru-
tinij est sigillatim secreto examinandum, & quia si põt interesse
electioni & non vult, nõ vr̃ cõtẽptus, vt patet. s̃. e. rñ. j. ver. statui-
mus. Et hoc teneas quicquid p nos alias sit notatũ. Nunquid er-
go corrigit. j̃. de app. ꝯstitutus? Rñ. nõ, quia intelligã illã, qñ de cõ
sensu omnium sic conuenit s̃m illam. s̃. e. scriptũ. §. & si partes.
f Sed nunquid talis pcurator cõpromittere põt? (Rñ. sic, [f] si simpli
citer fuerit ꝯstitutus, secus si sub certa forma scrutinij, quia tunc
non liceret mandatũ datũ transgredi ff. mandati. diligenter. vel
si esset ꝯstitutus ad certã personã tñ noiandam, ar. ff. de pec. licet,
§. si seruus. [In eo loco.] Etenim de necessitate nõ est aliunde vo-
candus,

ADDITIONES.

a ¶ Quid si procurator. Do. Abbas prosequitur hic hanc q. & seq.
b ¶ Ex officio iudicis. Nota & tene menti hæc dicta, ꝙ ẽt in spiritualibus non admittitur probatio in contrarium post iuramentũ, nisi ex iudicis officio. & licet Do. An. videat tenere, ꝙ ex quo offert probatio post iurm põt admitti ẽt ad instãtiã partis, hoc tñ nõ placet Do. Ab. sed sequit Host.
c ¶ Hæc non placent. Adde Ioan. An. hic qui concordat opin. quam hic sequitur Do. Abbas.
d ¶ Assentio & bene per c. pen. §. fi tit. eo. lib. vj.
e ¶ Quod non ualet. Hæc opi. hodie est approbata p tex. in c. pen. §. fin. tit. eo. lib. vj. licet gl. hic teneat contrariam opi. & Host. ei quasi consentiat.
f ¶ Rñdeo sic. Idem dicit glo. in verbo. decreta. In fi. d. c. pen. tit. eo. lib. vj.

candus, de quo dic, vt no. s̄.eo.respon.i. super verbo,commode. [Iustoque impedimento.] Hoc relinquo iudici, quia numerari non possent impedimenta.C.de vsufru.l.vlt. sed exempla habes. ff.si quis cauti.l.ij. sic.s̄.eo. c.proxi.§.i.[Super quo.] scilicet ꝙ non possit venire. [Iuramento.] Si exigatur.ff.de iureiur. iusiurandū. §.qui iusiurandum,& de noui oper.nunc,de pupillo. §.qui opus. [Et tunc.] scilicet ex quo sic impeditus est. [Si voluerit.] Quia nec cogitur,& est ii.s̄.in prima forma, ergo si alij cōmittat, qui
65 de collegio non sit, imputet sibi cum possit † per literas a suam
a exprimere voluntatem. ar.j̄.de præben. accedens, & de conuer. coniug.ex parte tua.respon.i.ibi,mediātibus internuncijs. Et erit illa voluntas per tres scrutatores cum alijs publicanda. De collegio autem & hic, & s̄.in prima forma intelligo de cōsuetudine, vel de iure. [Vicem suam.] Talis ergo procurator duplicem vocem habebit,j̄.de sen.& re iudi.cum olim.circa princ.vel triplicē, vel quadruplicem,vel vltra, vt s̄.e.scriptum. §.& si partes, & j̄.de appel.constitutus, licet sit ar.contra. j̄.de cler.coniug.diuersis, & poterit nomine suo in vnum consentire, & nomine illius, cuius vices gerit,in alium, si forte magis ei voluerit complacere, dummodo vterque idoneus sit, ar. ff. de administr. tut.l.j. & de operis lib.duorum,& de assigna. lib.l.j.ii. & iij. ¶ Electiones] vij.pars.in
66 qua † electiones clandestinæ reprobantur. [Clandestinas.] idest in cauernis, & per occulta conuenticula concordatas. lxxix. distin.c.ii.& c.si transitus,& c.si quis pecunia,& no.s̄ eo.§.aliter, super verbo,absque vitio.j̄.de clan.despon.c.i.& ii. Hic autem videtur vocare clandestinas etiam illas, quas canonici inter se secretas tenent, se ad hoc iuramento forsan proprio obligantes. nec extra capitulum publicantur, sicut quandoque vidimus de facto, & ad hunc intellectum facit, quod sequitur statuentes &c. Sed & clandestinæ prouisiones etiam de minoribus beneficiis factæ suspectæ sunt. j̄.vt benefi. ecc. c.vnico. §. i. [Solemniter.] idest congregatis canonicis surgat vnus,& annunciet populo ad hoc conuocato electionem factam, vt moris est & iuris. viij.q.j. licet.Quid ergo si publicatio ista omittatur? Dixit.d.n.ꝙ propter hoc non est cassanda electio, cum enim ex electione in capitulo facta sit iam electo ius acquisitum, sine culpa sua non amittit illud.lvi.distinc. satis peruersum. Verumtamen. §. Iste omnino contrarium innuit, scilicet ꝙ electio, quæ secreta tenetur, sit cassanda. Sed & clandestinæ desponsationes reprobātur. j̄. de clan. despon. c.iii. Sol.si canonici hanc publicationem omittūt ex contemptu,vel etiam ex negligentia,quod potest perpendi ex eo,ꝙ electum repræsentant.& pro ipso confirmando instant.electio est cassanda,& sic intellige.§.istum,si vero hoc omittant in fraudem, puta, quia peniteret nec vellent, ꝙ electus confirmaretur,tunc ob hoc solum non cassabitur,& sic intellige hoc, quod sensit.d.n.& est si.quod no.j̄.e.cum post petitam,& c.publicato. [Publicetur.] Per quemcunque, cum hæc publicatio non sit de de substantia.s̄m.d.n.vel quia fecisse videtur, qui per aliū facit. j̄. de offi.deleg.pastoralis.§.præterea,sed honestius est, ꝙ per vnum de collegio,ar.in eo quod le.& no.s̄.eo.c.§.j.super verbo de collegio,vt in p̄ced. gl. in prin.vel publicet, idest non teneant secretā, s̄m d.n.vel dic,vt in præced. gl. & s̄.e.cum dilectus, respon.j.ad fi.

ADDITIO.

a ¶ Per literas &c.Dic contra,per d.c.pen.tit.eo.lib.vi.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudines,& statuta contra ecclesiasticam libertatem,quæ dicantur.*
2 *Suspensus ab homine eligere non potest.*
3 *Excommunicatus est qui de manu laici inuestituram ecclasiasticam recipit.*

CAP. XLIII.

Q Visquis electioni. s.episcopalis dignitatis.secus de præbēdis,vt j̄.de ꝯcess.præb. c.vlt. [Abusum.] Sic.s̄.e. Olim. & c.cum terra,& c.ꝙ sicut,& bene dicit abusum, nā
a si de priuilegio, vel consuetudine a competeret, secus esset.lxiii. dist. Adrianus.j̄.de iure pa.nobis fuit,secundum d.n. quod dic,vt
b j̄.no.[Libertatem.b] Quæ est † vt quilibet conuentus sibi prela-
1 tum eligat,vt s̄.eo.c.i. Et libere. viij.q.ii. dilectissimi.ar. j̄.de spon. cum locum. Et sine laicis,vt j̄.eo.sacrosancta, & c.Massana. [Ineligibilis] respectu episcopatuū.xvj.q.vij.si quis deinceps,& idem videtur de alijs inferioribus dignitatibus,vt sequitur ibidē. [Fiat] ipso iure,sed si ecclesiam reciperet, per sententiam priuandus esset communione,& nisi desisteret deponendus, vt j̄.de iure patr. præterea.§.vnico.[Absq; dispensatione] episcopi,cum promulgator canonis non reseruauerit sibi.j̄.de sen.excom. nuper. §.in secundo,secundum omnes. Sed contra, quia in eo quod minus videtur, sibi retinet. j̄.de præben,graue. §.vlt.ergo & in eo, quod maius est, sibi retinere videtur, ar.j̄.de sen.excom. cum illorum, sed forte habent se hæc per excedentia & excessa,quod dic,vt no. j̄.c.seq.§.ii super verbo, verum etiam indigne promouens. [Ad aliquam.] Etiam inferiorem,hoc ideo dicit, quia prohibita superiori non videntur inferiori prohibita, sicut concessa superiori, non videntur ꝯcessa pari,vel inferiori.j̄.tit.j.licet.§.nec ilia. ¶ Qui vero secunda pars.[Irritam.] Ergo in præcedentibus innuit,ꝙ est canon latæ sententiæ,quicquid sit de sequentibus.[Penitus suspēdantur.] per sententiam, s̄m hoc expone tunc. quod sequitur.j.
2 durante suspensione,quia suspensus † ab hoīe eligere non pōt,vt no.s̄.de consue.cū dilectus.§.qui a nobis,sed relaxari potest suspēsio,q̄n superiori videbitur,vt j̄.c.proxi.§.quia si secus,ad fi.si.no.j̄. de cler.vena.c.i.in fi. Relaxatione autem facta ius eligendi recuperabit,arg xv.q.vj.nos sanctorum,& c iuratos,& lxxxj. distinc.si qui presbyteri sunt, & cap. si quis amodo. Alia litera dicit per triennium suspendantur,scilicet per sententiam, & sic expones, tunc scilicet durante triennio. melior est litera, penitus. Sed & si vis,intelligas,suspendantur,scilicet ipso iure, idest authoritate huius canonis suspensi pronuncientur.& sic expones, tunc scilicet ea vice,siue vacatione,sic.s̄.eo.ne pro defectu. §.j.& c.cū in cunctis, §.clerici, nam in præcedentibus & sequentibus est latæ sententiæ,ergo & in hoc medio,arg.ff.de leg.j.si seruus plurium. §.si numerus denariorum.Sed & intelligi oportet,tunc.scilicet quousque fuerit dispensatum.nisi dicas,quousque ecclesiæ canonice prouisum fuerit,suspensio tm̄ duret, q̄diu aut suspensio durabit, ad Papam tm̄ pertinet prouidere. Et licet graue sit ad Papam recurrere in omnibus electionibus, quæ durāte suspensione occurrent,tamen hoc fieri oportet.ff.qui & a quibus ma.li. non si,prospexit,cum ab officio & beneficio suspendatur, & ideo alius prouidere non potest.vt.j̄.de conces.præb.quia diuersita em.§.sic tñ. ad fi.sed & per antiquum. c.infligitur suspēsio ipso iure. xvj.q.vij. si quis deinceps. Et no. ꝙ hic suspenditur ab officio & beneficio, sed in c. cum in cunctis. a beneficio tm̄, quia grauius delinquit hic,q̄ ibi.Hoc etiam no.ꝙ prior intellectus benignior est, scilicet ꝙ non ipso iure,sed per sententiam suspendatur. Dn̄s nr̄ no.
3 hic,ꝙ talis electio irrita est.xvj.q.vij.quoniam. Et si quis † de manu laici inuestituram recipit,excommunicatus est, vt.e. c.& e.q. si quis deinceps, & si accusetur, deponi debet, & excōicari.ea.q. constitutiones.& intellexit,ꝙ ineligibilis sit ipso iure, & dixit,ꝙ episcopus pōt dispensare,ar.j̄.de iudi.ar si clerici.§.de adulteriis.j̄. de sent.excom.nuper.§.ii.Nec ob.j̄. de iure pa.præterea, quia loquitur,quando quis ecclesiam,vt proprietatem,non vt beneficiū recipit de manu laici.qui minus delinquit,q̄ ille qui recipit vt beneficium,& ideo minus punitur. Intellexit etiam, ꝙ illi per abusum secularis potestatis eligunt qui in electionibus episcoporū, vel prælatorum Laicos interesse faciunt.j̄.eo. sacrosancta, & cap. Massana. Vel si principes laicos requirant,vt super primis eligendis consensum præstent.s̄.eo.sicut,& c.cum terra. Vel si minis potentum aliquem eligunt, s̄.e.bonæ memoriæ. Ma. respon.i.vẽt. deinde & verba,quæ præcedunt sic exposuit.[Suspendantur.] Per sententiam.[Priuati.] Ipso iure.

ADDITIONES.

a ¶ Consuetudine. Hæc limitatio de consuetudine non placet do.Ab. hic in uersi.tertio & ultimo quęritur.
b ¶ Libertatem quæ dicantur consuetudines uel statuta contra ecclesiasticam libertatem. uide per Bar.in auth.cassa.C.de sacrosan eccl.& per Innoc.& do.Ab.in c.nouerit,& in c.grauem.infra de sent.excommun.

SVMMARIVM.

1 *Sicut per medicinam medetur morbo,sic per constitutionē negotio intricato.*
2 *Abundans cautela,non nocet.*
3 *Pęnæ promouentis indignè, quæ sunt.*
4 *Canonias qui conferunt filijs presbyterorum, a suis beneficijs suspenduntur.*
5 *Verbum careat,an priuationem inducat ipso iure.*
6 *Prælatus examinans per alium,confirmandum,vtrum excusetur.*
7 *Iudex delegatus non potest mandare.*
8 *Decretum solum non sufficit ad probationem electionis canonicæ.*
9 *Mora est periculosa in electionibus.*
10 *Ecclesiæ securius est,nequis per subreptionem promoueatur.*
11 *Remoti ualde,qui dicantur.*
12 *Lex communis esse debet.*
13 *Iudicium claudicare non debet.*

CAP. XLIIII.

N Ihil est. Causa.[Indigni.] xiii.dist.nerui. j̄.de æta. & qual.cum sit,super quo vide quod no. j̄.de æta.& qualit.c.pen.& de accu.accedens.§.fin.& j̄. de voto. magnæ §.j. [Volentes.] Statutum, & est ij.
1 pars. [Morbo.] Hoc ideo dicit,quia sicut † per medicinam medetur morbo, sic per constitutionem negotio intricato, in Authen. hæc constitutio innouat constitutionem, in princip.col. lat.viij & j̄ de iuram.calumn.cæterum & s̄.de rescrip.ad hæc sumus.ad fin.[Irrefragabili.] idest cui refragari non potest.xix.dist. in memoriam, vel cui renunciari non potest, cum publicum statum respiciat,vt no.j̄.de foro compet.si diligenti. [Ipsius.] scilicet electi.[Examinet.] Et si nihil obiiciatur, vt s̄.eod. cum nobis olim. §. his igitur, & c.cum dilectus respon.i. & c.venerabilem.§.verum.ver.sed & si principes. [Omnia.] scilicet tam ex parte electi,quàm electorum,& electionis concurrentia, vt no.s̄.e. postquam is. ¶ Quia si secus.] iij. pars. in qua continetur pęna. [Incaute.]Quia non premissa examinatione,vel sine dispensatione,quāuis necessitas immineret,vel ex voluntaria dispensatione
Alias

Alias si ex dispensatione interueniente ex causa facta, nō in episcopatibus, sed alijs inferioribus defectum patientem. Non dico vitio laborantem confirmasset, nullam pateretur pœnam meo iudicio.quod dic,vt plene no.s̄.eo.cum dilectus.rñ.j.super verbo, in ætate.velin caute,quia non constat de meritis,ar.j̄.de ap.constitutis.ij.& s̄.de postu.præla.bonæ.ij.§.fi. Hoc quando non quæritur notitia personæ,vt ibi,secus quando nota est, nec aliquid sinistrum apparet,vt s̄.eo.dudum.ij.& j̄.de præsump.c.vlti.& argu. xii.distin.nos consuetudinem.in fi.xcvii.distin.nobilissimus. Tutius tamen est,ꝙ examinet,ne offendat hanc irrefragabilem constitutionem:quia talis creditur notus & sufficiens, qui in exami-
2 natione sufficiens reperitur.& † abundans cautela non nocet.s̄.e.
3 bonæ.ii.§.licet.[Verum etiam indigne promouens.]Variæ† pœnæ statuuntur a canonibus contra tales.Quandoque enim priuatur potestate conferendi ordinem, quem illicite cōtulerunt.j.q. j.si qui episcopi.xxxvj.distin.qui ecclesiasticis.j̄.de temp.ordi.literas.& ordinatus remouetur a clero.l.distin.ex pœnitentibus. Qñque suspenditur a celebratione missæ per annum. lv. dist.nullus. Quandoque deponitur.lxiiii.distin.c.vlti.lj.distin.c.j.lxxxi. di.tantis.Hic autem statuitur pœna circa illos, qui indignos promouent ad ecclesiasticas dignitates secundum Ioā Et quia de pœna talium loquuntur iura diuersimode, ad remouendam antonomiam sic distingue. Punitur promouens ad beneficium aut propter negligentiam,& delicti conscientiam,aut propter solam negligentiam,aut propter delictum. Si propter negligentiam & delicti conscientiam,potestas ad superiorem deuoluitur.& ecclesię, quam debuit conferre (si proprium habet) restituere cogitur, quantum a tempore vacationis constat esse perceptum.j̄.de præbend. de multa.§.is quoq;. Si propter solam negligentiam. Aut commissam in maioribus beneficijs,& tunc elapsis tribus mensibus potestas ad superiorem deuoluitur,& in aliis proceditur,sicut dixi.s̄.eodem,ne pro defectu. Aut in minoribus,& tunc elapsis sex mēsibus potestas deuoluitur ad superiorem,& proceditur sicut habes.j̄.de concessio.præben.nulla.§.cum vero præbendas. & sequenti.Quod si propter delictum, aut commissum authoritate abusus potestatis secularis.& tunc aut commissum in minoribus beneficiis. & sic locum habet. j̄. de iure patro.præterea.aut in maioribus, & tunc habet locum.s̄. c. proxi.§. quia vero. Aut authoritate propria, & tunc aut delictum commissum est,circa personam electam,aut circa formam non obseruatam, aut circa confirmationem. Si circa personam electam, aut in beneficijs curam animarum habentibus seu personatibus aut in simplicibus beneficijs.Si in personatibus vel beneficijs curam animarum habentibus committat culpam prælatus, vel sentiat,priuatus est ipso iure hac vice iure eligendi. Si canonici, ipso iure similiter sunt priuati. Sed in episcopatu per triennium
a ipso iure sunt suspensi beneficijs suis, sic potest intelligi.s̄.e. cum in cunctis.§. vlti Quod si in simplicibus beneficiis non ipso iure punitur,sed post trinam admonitionem suspenditur, substituta ei persona, quæ suppleat suum defectum in beneficiis conferē-
4 dis.sic intellige.j̄. de præben. graue.Et qui† filijs canonicorum in eisdem ecclesijs conferunt canonias, a suis beneficijs suspenduntur.j̄. de filij presby. ad abolendam. Si circa formam non seruatam,aut illam, quam debet seruare is, ad quem deuoluitur potestas iuris beneficio,& tunc arbitrarie punitur.s̄.eodem.ne pro defectu. Aut communem, & tunc priuantur hac vice iure eligendi.s̄.e.quia propter.§.quia vero.Si circa confirmationem, aut minorum beneficiorum, & tunc sequitur mentem decre.graue.quāuis verba deficiant.Aut maiorum, & tunc non confirmabit primum successorem, & a proprijs beneficiis suspendetur quousq; &c.vt hic sequitur.Sed nunquid magis excedit confirmator, quā eligens, cum ante confirmationem administrare non possit.s̄.e. qualiter.quare ergo punitur minus. contra id, quod habetur.j̄.de transla.epis.inter corporalia.§.fin? Responde per decre.j̄.de cleri. ve.c.i.Sed & potest dici,ꝙ eligēs peccat magis: quia est fons & origo peccati.[Ipsum.]scilicet promouentem.[Ipsius.]scilicet promouentis.[Maxime.] Hoc ideo dicit: quia & multi alij defectus possunt esse, sed hi qui sequuntur sunt de maioribus.de his dixi.s̄. eodem,cum in cunctis.§.i.[Scientię.]Dic,vt not.s̄.eodem.cum nobis olim.§.his igitur.[Vitæ.] Nam cuius vita dispicitur &c.iij. qō.vij.§. tria. & l.distin.de his.la [Aetatis.]Hic videtur ꝙ episcopus non possit dispensare in ætate,cum puniatur si talem confirmauerit.sed hoc soluit verbum suprapositum,incaute. quod dic, vt ibi no. [Primum successorem.] Ergo tantum ea vice punitur. sic.s̄.eodem.ne pro defectu.& sic videtur,quòd etiam is qui suspēsus est per hominem a beneficio tantum possit ea, quæ officij & ordinis sunt exercere.Et ideo quamuis suspensus sit, tamen secūda vice confirmabit.de hoc tetigi.s̄. de consue.cum dilectus.§. ga nobis.& s̄.eodem ne pro defectu.in fi.sed potest exponi,quod se-
5 quitur.† [Careat.b]i.carere indicetur. Vel dic,ꝙ eoipso, quod dica-
b tur in sententia superiorem in confirmatione electi negligentē fuisse, hoc ipso sequitur hæc pęna.secundum d.n.[Suspendatur] scilicet ipso iure sicut & s̄.c.proximo.Sed huic contradicit, quod dixit.s̄.cum de ipsius constiterit.q.d.non ante.ergo non ipso iure sed per hominem.Dic ergo primum successorem, subaudi & secundum,& tertium,si tantum duret suspensio.[Suspendatur] scilicet per sententiam.Sed contra.s̄.eodem.cum in cunctis.§ clerici. & §.fina. Solu. Habent se per excedentiam & excessa. Potest etiam dici, quod canon iste est latæ sententiæ in eo, ꝙ præmisit, careat potestatem, sed ferenda est quo ad hoc, de quo loquitur hic.Et recurre ad distinctionem, quam nota.s̄. super verbo,indi-
gne promouens.[Promereri]Per illum qui suspendit, argumen. 8
j̄.de maiori.& obe.cum inferior. & de senten. excommu. nuper §.in secundo.Sed ꝯ.j̄.de præben.graue.§. vlti. Solu. habent se per excedentia & excessa. & hic loquitur de suspensione proprij beneficij perceptionis.ibi vero de suspensione collationis. hic ergo magis punitur,quam ibi, cum nedum a confirmatione suspendatur.sicut ibi a collatione, sed etiam a proprij beneficij perceptione.& in hoc grauatur hic, sed releuatur: quia citra sedem apostolicam absoluetur.ibi vero releuatur a perceptione proprij beneficij,non suspenditur:sed grauatur, quia citra sedem apostolicam,vel patriarchalem sedem non poterit absolutionem promereri.& sic qui in vno grauatur &c.sic.j̄.titu.proxi.inter corporalia.§.fi.[Maliciam.]Sic.s̄.de rescrip.super literis. j̄. de cri. fal.ad
6 falsariorum,in fi.Sed nunquid,si ipsum per alium † examinaue-
c rit,c excusatur? Puto,ꝙ sic.dummodo & maliciose hoc non commiserit,ar.xxiiij.dist.quando episcopus.& j̄.de pig. significante.§. fi.cum suis concor & qui dolum allegat &c.vt ff. de proba. quoties. §.qui dolo. Vel probabitur ex perspicuis indiciis.C.de dolo. dolum.puta,quia electus dicebatur patenter insufficiens,& illiteratus.& ipse confirmator hoc nolebat audire, sed commisit examinationem corruptibilibus,vel idiotis,vel alias minus idoneis, vt examinandus transiret, & ipse examinator haberetur excusatus. Et de hoc no.j̄.de offi.arch.ad hæc § in quadam. & j̄. de æta. & quali.accepimus.§.j.super ver.contra illos.ver.excusatur. & se.
[Grauiori.] Arbitraria.ar.j̄ de offi.deleg.de causis. §.vnico.& de 10
accu.super his.§.post confirmationem.secundum B. Immo deponitur.lxxxj.di.tantis.sicut si dignum, sed inuitum & reluctantem promouet.lxxiiij.dist. vbi ista. secundum Gof. verum est si præcise.secus si causatiue.j̄.de ęta.& quali.quæris.Sed nunquid canonicus,qui præsens fuit in omnibus, poterit archiepiscopum, vel episcopum accusare,cum tempore confirmationis tacuerit? Non videtur,ar.j̄.qui ma.accu.pos.insuper.& c.cum in tua.sed denuncians forte admittetur propter periculum animæ,ar.j̄.de despon.impu.ad dissoluendum.j̄.de cog.spi.tua.j̄.de accu.super his. §. penul. & non ob. tempore contra promotum & promouentem,cum de prædictis constiterit, procedet,vt dicit hic.quia tanto sunt grauiora crimina &c.vt no.s̄ de consue.c.fi.in prin.& ini-
d tium spectatur d in talib.j.q.j. principatus, vt no.s̄.eo.dudum.§.cū autem.ibi electionis tempore.& imputatur ei.s.promoto.quia tacuit,vt le.& no.j̄.de cor.vi.exposuisti.& pater.xxiiij.dist.c.fi.Quid de his,quæ interim administrauit? Solue,vt no.j̄.c. fin.super ver. administrent. ¶ Episcopi quoq;.] q. d. nedum archiepiscopi debent cauere quales ad episcopatus promouet, sed & episcopi hoc cauere debent circa promouendos ad ordines & ecclesiasticas dignitates, vt sequitur.& est iiij.pars.in qua dicit, ꝙ ordinandus examinandus est.[Qui commissum]Siue episcopi sint, siue inferiores prelati, vt s̄. de consue.cū venerabilis. Et hoc est verum in electis,qui iam habent matrimonium initiatum, secus in postulatis,qui sine dispensatione transire nequeunt,nec interim administrationem habent secundum do.n.Non intelligo hac glo. textum enim intelligo de his omnibus, quos possunt episcopi
promouere,siue ad ordines,siue ad beneficia, qui ex quo canoni- 11
ce promoti sūt ad ordines,executiones recipiunt.& si ad bñficia 12
potestatem administrandi.si vero episcopi indignos,vel insufficiētes promoueant,sunt canonice puniendi, vt sequitur. [Valeant.] Et quibus liceat.j.qō.j.si qui episcopi.[Ipsi.]s.episcopi.[Canonicam.]

ADDITIONES.

a ¶ Beneficiis suis.supple quæ sic peccantes obtinent in illa ecclesia quam
taliter eligendo offenderunt.ti.e.si compromissarius lib.vj.& no.sup. eo. 13
cum in cunctis.§.clerici sane.
b ¶ Careat.An hoc uerbū careat inducat priuationem ipso iure.uide hic per do.Ab.in gl.potestate.
c Per alium examinauerit.Confirmandum prælatus examinans per alium utrum excusetur.Adde istum in c.ad hæc.j.de offi.archi.& do.An.post.eū ibi in pe. col.uersi.quærit.& do.Abb.hic.& ad quem spectat confirmatio electionis cuius uis prælati.& de edictis proponendis ante confirmationem uide gl.in uerbo,pertinet.in uerbo,præsentata.& in uerbo,nominatim.& in uerbo,uocetur.s.facta autem.e.ti.in pragmatica san.Item quid si confirmator commiserit confirmationem electionis, & commissarius indignum confirmauerit,an confirmator teneatur.Et quando peccatum est in confirmatione electionis,ad quem deuoluetur potestas confirmandi glo.in uerbo,ea uice.s.confirmantes autem.& in gl.priuati.eo.s.& eo. ti.in pragma.
d ¶ Initium spectatur.Adde quando initium & quando medium & quando finis sint spectanda.do Hen.B.,& do.Ab.in c.dudum.sup.e.

cam]Varie pœnæ &c.vt dixi.s̄.super verbo,indigne promouent.
quæ debet hic signari vsque ibi. & quia de pœna. ¶Cæterum.]v.
pars.in qua dicit quid iuris sit de his qui subsunt immediate sum
mo pontifici.[Eius]s.Romani pontificis.[Commode] Alias nō
intelligitur fieri posse,vt nota.s̄.eodem quia propter super verbo,
7 commode.[Personaliter.] hoc hodie non potest † mandare iu-
dex delegatus, nisi ex causa .vt in author. do. n. extra de iudic.
iuris esse ambiguum.[Aut]s.si se personaliter nequeant præsenta
8 re.[Personas &c.]Nam † solum decretum non sufficit ad proba-
tionem electionis canonicę.lxj.distin.episcopus.& not.s̄. eodem.
innotuit.vnde nec consueuit Romana ecclesia cōfirmare electū
nisi ad minus duo de his,qui electioni interfuerunt,præsentes ve
niant per duos de electione canonica fiat fides, & si quandoque
ex certa causa aliud facit gratia est. Sed nunquid quando petitur
confirmatio in Romana curia hi quorum interest ,sunt citandi?
Nō,Sed si quis vult contradicere veniat, & opponat.argumen.ti.
eodem.extra.d.n.statuimus.rñ.j.lib.vj.vbi no.de hoc super verbo,
facta.& hoc etiam seruat generalis consuetudo, ꝙ nisi appareat,
non præsumitur cōtradictor.Nec obstat si quis hoc dicat se igno
rasse.quia licet cuilibet præuenire & denunciare futurum præci-
pitium,si talis qui electus est confirmetur,vel ordinetur.argumē.
ī.de despon.impub. ad dissoluendum. & est hoc inductum ideo,
9 †quia in electionibus periculosa est mora. ī. de appella.oblatæ §.
fi.& s̄.eodem.cum inter vniuersas.§.quia vero. tamē & si omnes
a per generale edictum citentur, [a] vt omnes illi, qui contradicere
voluerint,veniant vel mittant.Securius est electio,quia de cæte-
ro difficilius admitterentur ad aliquid dicendum contra electū,
nisi de nouo ad eorum noticiam deueniret.ī. de æta. & quali.ac-
b cepimus.secundum d.n.& ī.de excep.pastoralis.[b] Vtique & iusti⁹
est,vt patet in eo,quod legitur.ī.de tempo. ordi. si archiepiscopus.
§.fi.& ī.de offi.archi.ad hæc.§.fi.sicut & in sponsalibus carnalib⁹
obseruatur.ī.de clan.despon. cum inhibitio.ī.qui matri.accusa.
10 pos.c.fi.Est etiam securius ecclesiæ † ne quis per subreptionem ꝓ-
moueatur.s̄.eodem.cum dilecti.§. nos vero. quam & quandoq;
ignorant omnino canonici,vt patet ī.de dolo & contuma.cum
olim.Daniel.vnde nec eis est imputandum , si non præueniant,
quod ignorant.ar.ff.de de contrahen.emp.in lege. & l.Rutilia. &
ff.de pa.tres fratres.ff.de transac.qui cum tutoribus.in fi.& ī.de cle
ri.excommu.min. apostolicæ. sed forsan,quia casus iste rarus est:
noluit d.n.gl.suam huic casui adaptare , considerans quid seruat
curia Romana,& non forte quid debeat obseruare contra id, qđ
legitur,& notatur.ff.de offi. præsi. sed licet.& s̄. eodem. cum cau-
sam §.quia igitur. Tu dicas hoc esse arbitrarium secundum ꝙ se
probabiles offerent coniecturæ.argumen.in eo, quod legitur , &
no.ī.de testi præterea.§.fi.[Per quas.]s. personas transmissas suffi-
cienter instructas.s̄. de postu.præla.bonæ.ij.§.j. Alioquin non pos
set diffiniri.s̄.eodem.dudum.§.cum autem.[Diligens.] Sic & di-
xi.s̄.§.j.ibi,diligenter examines.Sicut enim forma diligenter ser-
uanda est,sic & examinatio diligentius,nec quod ab eligentibus
omissum est,omitteret religio confirmantis.ff.de testib.quæsitum
scio.[Demū.]s. facta inquisitione diligenti. [Ipsius.]s. Romani
pontificis.vel sui s.fratrum,vt ī.eodem in Genesi. in fi. sed prima
verior est.[Circumspectionem.]q.d.sacrilegij instar est &c. xvii.
q.iiii.§.qui autem.in Authen.vt iudi.sine quoquo suffa.§. eos au-
tem.ibi,quis enim non deligit &c.col.ij. [Exequantur] Alias as-
sequantur per confirmationem.s̄.eod.transmissam.vel per rece-
ptionem pallij si tales sunt.ī. de vsu pal.ad honorem. [Eis.]s. ele-
ctis. ¶Ita quod]vj. pars in qua ponitur gratia ex causa insurgens.
[Valde remoti.]i.vltra Italiam, vt sequitur. q̄uis fines Italiæ non
11 distēt æqualiter vndique ab vrbe. Alibi dicuntur † valde remoti[c]
c extra prouinciam constituti.s̄.eodem coram.alibi morantes vl-
tra duas dietas a diocesi & trahentes.s̄. de rescrip.nonnulli.Non
facit ergo parum &c.vt no.ī.de resti.in integr.tum ex literis.§ fi.
super verbo, locorum distantiam. [Vltra Italia.]Citramontani
ergo omnes hoc priuilegiū habent papa vltra montes exstiente.
ergo prouinciales & Francigene,& Hispani & sic de alijs.Vnde si
papa sit apud Taurinum,credo, ꝙ Ebredunen(quamuis conti-
gus sit) hoc habeat priuilegū.Sic enim scriptum est.vj.q.iii. & c.j.
12 etenim lex communis † debet esse.iii.distin.erit.si.no.s̄.e.quia pro
pter.super verbo,assumantur tres.Fateor tamen,ꝙ domino papa
d existente Lugduni deuoluitur hoc priuilegium apud Italicos [d]
Apulos , & Lombardos, quia pro ipsis mens & ratio canonicis
modo subest.& si postmodum citra mōtes veniat O.ad A.reuol-
uetur.xxxv.distin.ab exordio.[Electi.]secus si postulati.s̄.eodem.
bonæ memoriæ. Magun. res.j.quantumcunq; necessitas immi-
neat.ī.de maio.& ob.illud.& est hic euidens argumen.ꝙ soli gra-
tiæ innititur postulatio.s̄.ti.j.c.pen.[Concordia]scilicet iuxta for
mam.vel ex quo duę partes conueniunt,ar.s̄.eodem.scriptum. §.
antepe.& vlti.& c.licet.§.j.super quo vide,quod no.extra d.n.eod.
ti.statuimus.rñ.j.in fi.lib.vj.& hoc intelligo in exemptis omnib⁹,
qui domino papæ immediate subsunt, vt dicit litera.nec exten-
do priuilegium hoc ad aliquem alium.ī.de re iudic.in causis.lvi.
distin.Cinomanensem.Nec obstat,si dicas, ꝙ in suffraganeo val-
de remoto a suo archiepiscopo habeat locum eadem ratio, quia
cum priuilegium sit,extendi non potest.vii.q.j.petisti.in fi. nisi &
a iure extendatur, vt per priuilegium aliud , & consuetudinem a
iure approbatam,vt patet in eo, quod legitur & no.s̄. eodē.licet.
§.fi.& ī.de ap.quia nos.[Dispensatiue]Ergo nō extenditur.ī.de ꝓ
cel.præben.constitutus. est tamen dispensatio respectu Lombar.
dorum.sed est ius commune respectu priuilegiatorum. secundū
hoc potest intelligi,quod de iure communi & de priuilegio legi
tur.s̄.de consue.cum dilectus.§.j.[Necessitates]argumen.si. supra
eodem. in causis. in fi. super verbo , vrgentem necessitatem. [Et
temporalibus.]Per consequentiam.quia minora sunt. quod dic,
vt no.s̄.de rescri.sedes.super verbo maioribus & grauioribus.[Ad
ministrent.] speciale est in hoc casu. Alioquin contra.s̄.eodem.
qualiter.Et hoc ideo,ne si circa hoc, nimia subtilitate vtatur Ro
mana ecclesia,in pernicem ecclesię conuertatur. C. ad Trebel.l.
pe.C de verborum.sig.cum quidam.circa fi.ī.de pœni.c.fin. Sunt
autem isti secundum quosdam sicut visitatores, procuratores,
vel custodes.s̄.eodem.cum nobis olim.§.fi.lxi.distin.obitum. vii.
q.j.constitutum. Alii dicunt,ꝙ administrant , ac si prælati essent
constituti. obedientiam tamen recipere non debent.secundum
d.n.quod dic,vt no.s̄.eodem.qualiter.Sed & in Romano pontifi.
ce eadem specialitas inuenitur. quia non habet superiorē,a quo
confirmetur.xxiii.distin.in noīe domini.& no.s̄.eo.licet.§.fi. su-
per verbo,speciale.Quid si postmodum non admittatur eius ele-
ctio,sed cassetur,nunquid gesta per eum firma sunt?argu. ꝙ non
ī.de hæreti.fraternitatis.s̄.c.qualiter.xii.q.ii.alienationes. Contra.
iii.q.vii.§.tria.ff.de off.præsi.Barbarius.ff.de procur. si procurator.
in fi.Puto,ꝙ omnia quæ rite gessit,emendo,recipiendo, nō dan-
do,vel alienando rata sunt.ar.ff si cer.petatur. eius qui in prouin-
cia.j.q.i.si quis a simoniacis.secundum Goff. & B.& ꝙ non pos-
sit alienare, probat litera sequens. & sic loco prælati habetur, dū
bene administrat, non cum ecclesiam spoliat.sic.ff. pro empto-
re.qui fundum.§.si tutor.nec obstat.C. de eo , qui pro tutore.l.fi.
quia ibi non defenditur procurator a iure. Sed nec a magistratu,
cum eum non dedisset.alioquin contra.ff.quod cum fal. tuto.l.j.
valent ergo contractus ab isto initi , cum habeat administratio-
nem authoritate iuris.secundum d.n.Hoc intelligo,si cum diuer
sis contraxit.Quid ergo si cum eadem persona diuersos cōtrac⁹
iniit? Res.cassabuntur dānosi,sed lucro si confirmabuntur. C.de
legibus.quod fauore.ff.de min.si iudex.secundum B. Credo con
tra.s.ꝙ hinc & inde fiat compensatio.ar.ff. de mino. ꝙ si minor.
§.restitutio.& l.etiam.§.ex causa.C. de repudi.l.vnica.ff.de condi.
13 inde.nam hoc natura quia non debet claudicare † iudicium.ī.de
excep.cum inter priorem.§.j.ff.de arbi. Celsus. nec ecclesia frau-
dem adhibere debet in suis actibus.ī.de dona.per tuas.§.j.nec ob-
stat.l.quod fauore.quia nihil amittat ecclesia , & nō lucratur cū
aliena iactura,ergo nihil deperit, argumen. liiij. distin.generalis.
Nec enim par eademque ratio videtur amittere debita , & lucra
non capere.C.de iure delib.scimus.§.sed si legatarij.C. de codicil.
l.fi.nec obstat.ff.de eo quod certo loc.da. op.l.iii.§.fi.vbi habetur
ratio lucri:ibi est enim in culpa contrahens, quia nō soluit,sicut
præmiserat: huic autem (cum authoritate iuris contrahat) non
potest aliquid imputari,nec debet decipi authoritate iuris, vt C.
de his qui ven.ætate.impe. eos qui ętatis veniam impetrauerunt.
in fine.Nec obstat si dicas,quòd scire debet, quòd non permitti-
tur electo aliquid alienare, vt hic sequitur,si modo ius ignoraue-
rit. quia non obest petentibus suum.ff. de iuris & facti igno.l.iu-
ris.ergo si sciebat ius,a se ipso deceptus videtur.& in hoc casu po-
tes sententiam.B.exaudire.alias contra.ff. de ædi.edic.l.j.§.si intel
ligatur.& l.quæritur.§.fina.Sed si coram papa actum esset, tuitio-
ne sua valeret,si ex certa scientia confirmasset. ff. quod cum fals.
tuto.l.j.§.pen.& fina.Quid de his, que geruntur ab hæreticis, sy-
moniacis,intrusis,& similibus?Dic,vt not. ī. de schisma.c.j.& de
excessio.prælatorum.c.fina.[Recipiant]scilicet ex quo ipsos con
firmauerimus,& non ante,vt & s̄.notatur.§.proximo. [Consue-
uerunt.]vel a nobis , vel ab his , quibus mandauimus.argumen.
ī.de tempo.ordi.nec episcopi.Vel ab aliis secundum consuetudi
nem hactenus obseruatam.xxiiii.q.j.pudenda.argumen.ī. de of-
fic.ordi.duo simul.

ADDITIONES.

a ¶Edictum.Dic ꝙ ita hodie debet fieri.alias facta confirmatio non tenet ti.eo.c.vlti.lib.6.
b ¶Pastoralis.Adde tex.in c.ut circa.ti.eo.lib.sexto.
c ¶Valde remoti.qui dicuntur multis modis.Adde do.Ab.hic in gl.in uerbo,ultra Italiam.
d ¶Apud Italicos.Adde do.Abba.hic in glo.super uerbo,ultra Italiam.uer sicu. dubitatur.Et Oldra. qui ut dicit And. Bar.late explicat intellectum huius c.consi.ix.

SVMMARIVM.

1 *Vbi eadem ratio idem ius.*
2 *Auxilium charitatiuum postulandum pro necessitate superueniente.*
3 *Pauperes non compellitur,nec diuites grauentur.*
4 *Pastorum integritas,est salus subditorum.*
5 *Alienare vel dispensare male res ecclesiæ,nulli licitum est.*

6 *Bona*

6 *Bona prælaturæ vacantis per œconomum custodiuntur.*
7 *Capitulum tenetur inuentarium facere de bonis episcopi morientis.*

CAP. XLV.

VT præteritæ. Statuimus]Ergo ius commune facit, & perpetuo conser-
uandum est,etiam si legatus esset ī. de offic.lega.c.vlti.
[Expensę]siue in custodia castrorum, siue electione
signāda , siue pro confirmatione petenda , siue pro quocunque
alio vtiliter gesto,ar.ff.de neg.gest. Pomponius. ex quo enim vti-
litatem patriarchæ & ecclesiæ procurauerunt , dignum est , vt
suum inde stipendium consequantur.ar.xii. q.iiii. quicunque.x.
q.ii.precariæ.xxviii.q.j.iam nunc.ī.de accusa.ex parte.Quid si ali⁹
1 prælatus sit,non patriarcha?idem intelligo.quia † vbi eadem ratio
idem ius.ī.de consan.tua.C.de liber. præteri.exhære.l.j. [Necessa-
rię.]siue quibus negocium non poterat expediri,vel poterat, sed
non ita bene.ff.de ver.sig.impensæ.ff.de impen.in re.do.fac.l.j.ij.
iij.& iiij.[Vacante]quia tunc ꝓcurare tenetur , vt habeat prælatū
quamcito commode poterit.s̄.eodem.ne pro defectu.&c. cum ī
ter vniuersas.& vices patriarchæ gerit.quod dic,vt no.ī.de maio.
& obe.cum olim.ī.ne se.vac.c.fi.[Electionis negotio.] hoc bene
notandum.Secus enim si propriis negotijs,vt apparet hic, & ī.de
dolo.& contu.cum dilecti.ī.de eo qui mit. in pos. causa rei seruā.
cum venissent.in fi.ī.de procu.cū pro causa.Quid si vna cum ne
gocio electionis sua propria negocia procurauerint? Si principa-
liter missi erāt pro causa electionis,habet locum, quod hic dicit:
dum tamen non distulerint electionis negocium. Alioquin si ꝓ
prijs negociis principaliter venerant , sed capitulum mandauit
eis,ꝙ electionis negocium procurarent.Quatenus plus expende-
runt ratione negocii capituli repetent,& non vltra. Sic & in pri-
mo casu,quod plus expenderet pro propriis negocijs , deducetur.
argumen.ff.de neg.gest.si communes.ff fami.ercis.ex parte. circa
prin.& in aliis iuribus.s̄.proxi.allegatis.[Fecerint]i.facient, vel fe
cerunt.Similis expositio.s̄.de rescrip.ad audientiam.super verbo,
elegerunt.& hoc intelligo , quousq; confirmatio habita fuerit.s̄.
eodem.transmissa.& confirmatio præsentata,argumen.ī.de app.
a super eo.ij.§.fi.[Patriarchatus]i.de bonis [a] spectantibus ad came-
ram patriarchæ futuri secundum Gof.Immo videtur innuere,ꝙ
ab omnibus de patriarchatu contribuendum sit. Vnde & sequi-
tur totaliter.q.d.a toto patriarchatu.sunt enim onera comportā-
2 da.ī.de præsump.mandata.Et pro † necessitate superueniente vi-
detur charitatiuum auxilium postulandum.ī.de cēti.cum apo
3 stolus.§.inhibemus.Sed cauendum est, ne † pauperes compellan-
tur,nec diuites inæqualiter aggrauentur.ī.de censi.l.cet. & ca. ꝓ-
curationes.§.j.ī.de offi ordi.cum querente.§.j.ad finē. Et est ratio,
quia quod omnes tangit &c.ī.de offi archidia.ad hæc.§. fi. Cum
4 ergo omnium intersit bonum prælatum habere. quia † integri-
tas pastorum salus est subditorum.lxj. distinct. c. miramur.circa
prin.& capite languescente &c.vj.q.j.ex merito. ab omnibus con
tribuendum videtur , argumen.ff. de acqua plu.arcen.in conce-
dendo.ī.de maio.& obe.c.fi.Puto,ꝙ si de consuetudine appareat
seruanda est, quia optima est legum interpres.s̄. de consue. cum
dilectus §.dictus.ad fi.si non apparet,satisfaciat mēsa.cuius prin-
cipaliter interest,nisi graues sint expensæ. Quo casu per iura præ-
allegata contributionem dicimus faciendam,quæ potissime tan
git canonicos,argumen.ī.de præscrip. cum non liceat. vbi dicit,
ꝙ nō obstāte præscriptione tenentur,sicut alij obedire.ī. de statu
mo.in singulis.§.j.ver.fi. & expressum est.ī. de præscrip acceden-
tes.ī.de his quæ fiunt a præla.nouit.& c.fi.[Totaliter]i.in integrū
secundum expositionem Goffre. vel i. communiter secundum
alium intellectum.vel reddantur,nisi probabilem modum exce
dāt.De quo dic,vt no.ī.de procura.cum pro causa. & de dolo &
cōtu. finem.Quid si duo litigant, vter potior sit,is qui succubuit,
expensas non repetat,ar.ff.de neg.ge.l.j.& l.iij.& C.de sta.& imag.
l.fi.& expressum.C.de neg.gest.l.ij.Quid si opponat se alteri?Rñ.si
illa ratione,ꝙ dicat se contemptum,idem vt proxime: quia de ꝓ
b prio iure agit.[b]argumen.s̄.eodem.bonę me.Cre.§.pe.& fi. & ca.
ꝙ sicut.§.sinautem. Nam secundum d.n. vtilius ageret negociū
ecclesiæ,si alias canonicæ electioni consentiret. Est tamen argu.
contra.ff.de religio.& sump.fune.l.j.& l.& si quis.§. sed & si res.&
§ fortassis,& §.si prohibente. Quid si dicat personam minus ido-
c neam,vel formam non obseruatam?[c]Dic,vt no.s̄. eodem. cum
inter canonicos.super verbo,procurator capituli. Verum quo ad
hoc,vt expensæ possent repeti,videtur sufficere,ꝙ causam habuit
probabilem litigandi. ar.ff.de bo.autho.iu.pos.prætor ait.§. quòd
ait prætor.Sufficit enim,ꝙ vtiliter & bona fide cœptum fuerit.ff.
de neg.gest.sed an vltro.§.j.Quod si capitulum prosequatur, ele-
ctionem cassari,tamen capitulum expensas repetet,quas sine do
lo malo fecit. quia a iure potestatem habet hoc negocium pro-
sequendo.argumen.in eisdem.ll.& implorabit officium iudicis.ī.
de offi.iudi.c.ij.Vel conditionem ex hac decre.secundum d.n.&
idem videtur,si duæ partes capituli prosequantur,argumen.s̄.eo.
licet.§.j.cum suis concor.Sed d.n.contra,vt s̄.eadem.gl.ver. verū.
secundum d.n.& sequen.Sin autem alius pręter capitulum, siue
sit maior pars,siue sit minor,hoc negocium prosequatur, non di
co,ꝙ sufficiat sine dolo malo agere,vt in capitulo dictum est, im
mo requiritur,ꝙ vtiliter cœptum sit quo ad sui principium,ff.de
neg.gest. sed an vltro.in fine.& l.Pomponius.Nec sufficit,ꝙ bō-
na fide egerit , vel ꝙ maior sit numerus , & ideo præsumitur pro
eo.Immo requiritur,ꝙ ad minus inceperit vtiliter agere , neque
enim propter hoc vtiliter agit,ꝙ hoc credit , vel quod ab aliis ita
præsumitur. secundum d.n.Ille autem vtiliter incipit, qui in for
mam ,vel personam probabiliter opponit.ī.eodem.extra.d.n.sta-
tuimus lib.vj.dummodo aperiatur in processu, saltem per semi-
plenam probationem vel aliam cōiecturam, ꝙ probabilem cau
sam litigandi habuit.argumen.in Authen.de iudi.§.oportet.col-
la.vj.Quid ergo si maior pars eligit indignum , & minor dignū?
Respondeo cum hoc diffinitum fuerit, apparet minorem partē
gessisse negotium , vnde ei competit actio negotiorum gesto-
rum.ff.de neg.gest.si autem.Quinimo & si maior pars scienter in
5 dignum elegerit,expensas tenetur refundere.Nulli † enim licitū
est res ecclesiæ male alienare,vel dispensare.xii.q.ij.nulli liceat.&
c.alienationes.& sequenti. & c.abbatibus.& c. si qua de rebus.se-
cus de propriis.vii.q.j.episcopi.& c.sicut.De hac autem ignoran-
tia & sciētia dic,vt no.s̄.eodem.innotuit.§.patentes. verum. se-
cundum d.n.ad hoc,vt capitulum possit expensas repetere , non
sufficit,ꝙ sint duæ partes , vel etiam tres illorum , qui elegerunt:
immo necesse est,ꝙ post electionem iterum conuocentur & plu
res,& pauciores , & diffiniatur per capitulum quam electionem
vult prosequi,& sic illi,qui a capitulo destinabuntur,expensas ha
bebunt.Sed & si minor pars petat, ꝙ capitulum iura suę electio-
nis portari faciat per superiorem diffinienda,tenetur hoc capitu
lum facere.Et forte nisi hoc faciat,& ipsum capitulum contin-
gat succumbere,non habebit expensas.secūdum d.n.immo im-
putabitur ei,quia superuacaneam litem prosequitur. sicut & tu-
tori.ff.de admi.tut.quoties.§.sicut autem.Mihi videtur , ꝙ & sine
hac conuocatione,ex qua forsan posset oriri maior discordia , il-
la quæ supra notata sunt,locum habent.Quamuis autem , quan
do patriarcha Constantinopolitanus eligitur , plures habent vo-
cem in capitulo,qui non sunt de capitulo.s̄.eodem.scriptum. Ta
men capitulum tantum cathedralis ecclesiæ habet ius prosequē-
di electionem,vt hic probatur,quod est bene notandum. Vacan-
te autem ecclesia debet capitulum expensas facere.& post repete
re.Interim ergo de bonis episcopatibus nihil accipiat , alioquin
d pœnam habet,[d] vt hic sequitur.& arg.ff.quod me. cau. extat. Alij
dicunt & melius,ꝙ interim pōt expēsas accipere.arg.ī.de hær. ad
abolēdam.ī.de ma.& ob.his quæ.vbi de hoc secundum d.n. Vel
dic,vt no.in sequen.glo.¶ Dummodo.]ij pars.[Non occupent.]
quia tunc nihil possunt repetere,cum in causa condemnationis
sint.argumen.ī.de do. inter virum & vxorem. & si necesse. ad fi.
Vel ideo hoc dicit:quia id quod occupauerunt detrahitur , & id
quod superest tantum redditur ī.de accu.ex parte.& c.pe. in fine.
& s̄.de rescrip.cum dilecta.in fin.Vel dic occupent.scilicet aliquā
rem,in qua dicebant se ius habere. Et ideo ipsam occuparunt si-
ne iudicio,vel vsurpauerunt iudicando: quia non est, qui defen-
dat.ī. ne se.vacan.per totum.ideo debent cadere a iure suo. argu.
xvj.q.vj.placuit.C.vnde vi.si quis in tantam.ff.ad l.Iul. de vi publi-
ca.si creditores.xii.q.ij.non liceat clericis.[Vsurpent.]nihil enim
debet supprimi vel auferri , sed futuro successori omnia fideliter
reseruari,etiam suppellectilia. Alioquin qui contra facit,reus sa-
crilegii prolixiori anathemate condemnetur.xii.qō.ii. hęc huius
placiti.& legitur,& notatur.ī.de offi.ordi.cum vos.Quinimo tan
quam fur , & latro honore priuandus est , etiam si episcopus de
bonis vacantibus ecclesiæ subditę surripiat.x.q.ij.c.vlti.& hæc pa
ribus passibus ambulant.xij.q.ij.monemus.& c.si qua de rebus.&
6 c.illud.Sed per quem custodientur?[e]Per œconomum.i. † præposi-
e tum,si in ecclesia sit. lxxv. distin. quoniam quidem. Alioquin si
non sit ibi,vel non sit idoneus capitulum prouidebit, & ipso defi
ciente Metropolitanus.xii.q.ij.non liceat alicui Metropolitano.
Sed & consuetudo super hoc clericis posset dare potestatem, nō
f tamen laicis.xii.q.ij.de laicis.[f]Nec est prætermittendum,ꝙ † capi-
7 tulum tenetur ad inuentarium faciendum de bonis episcopi
morientis,vel depositi œconomo,& canonicis præsentibus.xii.q.
ij.chari-

ADDITIONES.

a ¶ Idest de bonis &c.Adde do.Ab.hic qui concludit per hunc tex.& tex. in c.cupientes.§.pe.ti.eo.li.vj.ꝙ expense fieri debent de bonis prælature. An.Sic.hic remittit pro materia ad Old.cons.xxvii.Adde multas remissiones hic per do.Hen.Bo.
b ¶De proprio iure agit.Dic vt in cle.constitutionem.eo.ti.
c ¶Formam non obseruatam.Dic,vt in c.j.& c.vt circa. & cap. cupientes. titu. eo.lib.6.
d ¶Pœnam habet.De qua in c.quia sæpe.ti.eo.lib.6.& de offi.ordi.præsenti. eo.li.& cle.statutum.de elec.
e ¶Per quem custodientur bona prælaturę vacātis,quæ dēt futuro successori reseruari.Adde d.Ab.hic in fi.& Lap.alleg.lxxxi secūdum An. Sic.hic.
f ¶De laicis.Illud.c.hoc non probat de consuetudine s'm d.Ab. hic qui cōtra hoc dictum Host.alleg.tex.in c.generali.ī.c.lib. vide eum hic. in fine.

ij.charitatem. Ad idem tenentur, si mortuus sit. s. inuentarium fa-
cere publice a minimo vsque ad maximum, & si quis inde sub-
traxerit, furti tenetur. xii. q. v. sicubi Quinimo infamis videtur, si
cut tutor, nisi fecerit, & in litem iurabitur contra ipsum. argu. ff. de
admi. tu. tutor. qui repertorium. C. de admi. tu. tutores. C. arbitriū
tutelæ. l. fi. §. fi. vbi dicit, ꝙ & alias pœnas in iure statutas sustinent.
s. quia etiam tales vinculis alligantur. ff. de suspec. tu. l. iii. §. antepe.
Ad hoc inuentarium faciendum videntur omnes veri admini-
stratores legitimi, siue ecclesiastici, ad quos aliqua bona perue-
niunt, & tenentur reddere rationem, siue sint tutores, vel curato-
res furiosi. C. de episcopali audi. de creationibus. & de cura. fur. l. fi.
§. & si quidem parens. siue creditores. ff. de bon. autho. iud. possid.
l. fi. siue orphanotrophi. C. de epis. & cleri. orphanotrophos. siue
episcopi. C. eod. nulli licere. nisi ab illo, qui potuit, facta fuerit re-
missio. C. arbi. tute. l. fi. Et vide rationem, quare debet fieri & for-
mam. C. de bo. proscrip. si quis. j. ff. de bo. auth. iud. pos. l. fina. & in
Auth. vt cum de ap. cog. §. si vnum de prædictis. versi. inuentario.
coll. viii. C. de iure deli. scimus. & in Auth. de hære. & fal. §. sanci-
mus igitur. & seq. coll. j. iunge, quod legitur. C. de erog. mil. anno.
excellentiæ. lib. xij.

SVMMARIVM.

1 *Moræ non annumeratur quod differendi causa fit.*
2 *Quod diffidentia ætatis differtur consilio maturiori perficitur.*
3 *Moratoria cunctatione, nec præcipiti festinatione quid non debet fieri.*
4 *Dictio mox posita in concilio quid importet.*
5 *Labore ad dignitatem, non ambitione conuenit peruenire.*
6 *Inuitus & fugiens requiritur in electione sed consentiens, & ambiens reprobatur.*
7 *Eligendi, & electi consensus qualiter se habere debeat.*

CAP. XLVI.

CVm post petitam. Instanter. alias nō est concedenda. j̄.
de renun. c. j. Sicut in pallio. c. dist. prisca. Idem in li-
bellis dimissorijs. ij. q. vj. post appellationē. ff. de libel.
dimis. l. vnica. Idem in sponsa, quia gratior est fructus, quam spes
a productior edit.[a] xxvii. q. ij. institutum. Idem in sanctorum cano-
nizatione, vt no. j̄. de venera. sanctorum. c. j. idem in peccatorum
remissione. de pœ. dist. j. importuna. Idem in morum correctio-
ne. lxiii. di. si rector. in fi. & idem no. j̄. de renun. quidam. ¶ Quia
tandem] ii. pars. [Sicut decuit.] quod dic, vt no. s̄. ca. proxi. §. cæte-
rum. super verbo, diligens [Eam] scilicet electionem. [Collatio-
nis] plene nec enim sufficit quo ad numerum tantum, nisi zelus
& merita discutiatur. j̄. eodem. Cumana. §. fi. & c. in Genesi. [Ali-
quandiu] hoc est vltra, quam deceret. i. intantum, ꝙ diuerterunt
ad alios actus. Vel. i. post obtentum consensum electi, & ideo cas
satur, alias ex causa liceret differre. argumen. j̄. eodem. publicato.
secundum d. n. Nec enim reprobo si dicatur missa de spiritu san
b cto,[b] vel de concordia tractetur. quia nec † omne, quod differendi
1 causa fit, moræ annumeratur, vt ff. de vsur. sciendum. immo non-
2 nunquam, quod † diffidentia ætatis differtur, consilio maturio-
ri perficitur. xxxii. quæstio. ij. ancillam. de pœnis. distinctio. vij. ca.
j. nec est præcipitandum consilium. argu. j̄. eo. cum in veteri. §. fi.
& l. di. ponderet. ergo aliquandiu. interueniente. s. actu contrario
vt no. s̄. e. quia propter. super verbo, mox. Sunt ergo oīa continuā
da. s. publicatio, collatio, & electio, vt patet hic. & s̄. e. quia propter.
Nec sunt hæc trāsponenda, vt. j̄. e. Cumana. §. fi. & ar. s̄. de rescrip.
3 cum dilecta. §. pe. & fi. Hoc ciuiliter intelligas. ita vt nec † morato
ria cunctatione, nec præcipiti festinatione fiat. ff. de admi. tu. tutor
qui repertoriū. §. j. in fi. & ad l. Fal. l. j. §. item si ita. [Protractam] as
sumit nō cām, vt cām, nec. n. dicit cōciliū, ꝙ statim post collatio
nē fiat electio. & ita cassata fuit electio nō ex hac cā, sed ex seque
c ti[c] s̄m Gof. Puto, ꝙ † mox, positum in cōcilio potius respicit col-
4 lationē & electionem ꝗ publicationem, vt hic interpretatur. in
fi. super verbo, inordinato processu. Quid enim si scrutinium nō
possit fieri vna die? puto, ꝙ crastina continuanda sit, arg. j̄. de tem
po. or. literas. Sed ex quo publicatio facta est, ad collationē seu
electionem faciendam, nō puto dari diem: quia nec causa subest
& hoc, quod hic dicit, intelligo quando protrahitur per simplici
tatem vel negligentiam vel de ꝯsensu electi, & præsumo semper
malam fidem adesse nisi contrarium appareat per probabiles cō
iecturas, vt oīs fraus excludatur. Alioquin quod directe nō licet.
s. variare publicato scrutinio, vt. j̄. c. publicato. indirecta via sub-
dola concederetur, quod vitandum est. ar. j̄. de procu. tuę. & de di
uor. ꝗ̄to. §. pe. qm̄ calumnias odimus, & tergiuersationē oīmo-
dam detestamur. in Auth. de executio. in pri. coll. vij. [Priusquā.]
hoc ambitionis suspicionē inducit, vt in his, quæ no. s̄. e. officij. su
per verbo, incontinenti. & super verbo, discipulus. & c. cum ad
nostram. super verbo, nullam spem. Nec ambitione, sed labore
5 † ad dignitatē ꝯuenit ꝑuenire. C. de re mil. ꝯ publicā. li. xij. j. q. vj. si
cut. C. de epi. & cl. si queq̄. [Requisitū.] per capl'm, & satis inepte:
qa aut dissentit, & sic nō pōt eligi. aut cōsentit. & sic notabitur de
ambitione, vt no. in præceden. glo. Secus si per aliquem de cano-
nicis. Hoc non placet. quia bene potest requiri eius voluntas, nec
est malum, vt ecclesiæ laboribus, & eligendi infamiæ occurrat.
sed & bene potest electio protrahi. j̄. e. publicato. Hic autem ideo
cassatur, quia antequam esset in capitulo publicata, consentit ele
ctus electioni, ac si facta esset. & si non fuit seruata forma. s̄m d.
n. Tu dicas requisitum. subaudi & obtentum, ne fraudi locus re-
linquatur, vt no. s̄. e. c. super verbo, protractam. Vel distingue, vtrū
ab amico fiat, & tunc obest. vel inimico, & tunc non obstet
argum. j̄. de symo. sicut nobis. Illud autem, ꝙ continetur. s̄. e. glo.
6 d. n. ꝙ dissentiens eligi non potest, corrigendum est. Inuitus † enī
& fugiens requiritur, sed consentiens & ambiens reprobatur, vt
patet j. q. vj. sicut is C. de epi. & cle. si quemquam. viii. q. j. in scriptu
d ris. & c. sciendum. & c. qui episcopatum. Ideoque[d] si ante electio-
nem dignitatis, honoris, siue prælaturæ requiratur consensus eli-
7 gendi, † debet dicere non sentio me sufficientem, nec consentio,
ꝙ eligaris me. Quid si dicat non est mei propositi vocationi Dei
contradicere? non est reprehendendum. secūdū do. n. argumen.
xix. q. ij. duæ sunt, quod non placet: quia hic & ambitio notari po
test. Vbi autem compromissum factum est in tres, ita ꝙ possunt
eligere vnum de ipsis, vel aliis. Si duo eligant tertium, & suum re-
quirant consensum, & statim consentiat timens, ne perniciosus
aliquis ingeratur, & charitas cum ducat. non reprobatur. viii. q. j.
sciendum. Sed & si aliquantulum renititur, honestius est. secun-
dum d. n. Dicas, ꝙ ex quo ab aliis vocatur, incontinenti potest cō
sentire, vt legitur, & no. s̄. eodem. cū in iure. Et si honestius sit ali-
quantulum differre consensum, vt dictum est. argumen. xxvii. q.
ii. institutū est. [Dumtaxat.] hoc ideo dicit, ne reddatur ineligibi
lis si. no. j̄. eo. cum in veteri. in fi. quod dic, vt nota. s̄. eodem. super
verbo, vitio personæ. [Inordinato.] Ex his enim, quæ inordinate
cœpta sunt, nihil ordinabiliter sequi potest. j̄. de accu. qualiter. j.
ex hoc etiam apparet, ꝙ in eo, ꝙ electio aliquandiu protracta
fuit, maiorem vim constituit decre. quod est contra Goff. [Pr[illegible]
su.] Ergo in processu seruandus est ordo. scilicet ꝙ primo [illegible] pu
blicatio, mox collatio, statim electio, vt hic innuit. quod [illegible] vt
no. s̄. e. super verbo, aliquandiu. & super verbo, protractam. [illegible]
hoc intelligendum de ordine scripturæ substantiali. quod dic, vt
legitur & no. s̄. de rescrip. causam quę. rñ. j. & no. ꝙ cum propter
inordinatum processum dumtaxat huiusmodi cassetur electio
fama electi integra remanet. quod dic, vt no. s̄. e. consideratum
in fi. & c. super eo.

ADDITIONES.

a ¶ Edit. Adde glo. quæ ponit hunc versum. xxvii. q. ii. c. institutum est.
b ¶ Missa de spiritus sancto. De missa spiritus sancti dicenda ante electionem & de receptione euchareſtiæ. vtrum sint de substantia electionis [illegible] rum prælatorum ab episcopo, & abbate. Vide glo. in pragma. sanct. [illegible] electio. §. & cum humane fragilitatis. in verbo, suscipiant. & in [illegible] dituri. uide illum in c. in Genesi. ante fi. in uerbo, concilii iuncto [illegible] hęc possunt dici. ti. eo.
c ¶ Sed ex sequenti. Adde d. Ab. hic qui tenet cum gl. ꝙ propter ambas causas hic positas fuit cassata hæc electio.
d ¶ Ideoque. No. qualiter se debeat habere eligendus & electus quando requiritur ut consentiat electioni de se faciendæ aut factæ. Et adde d. Abbatem. hic in fine. qui ponit etiam qualiter se debeat habere postulatus

SVMMARIVM.

1 *Differentia, quæ sit inter procuratorem sindicum & actorem.*
2 *Conatus non obest, qui non habuit effectum.*
3 *Monachi non possunt habere locum in pluribus monasterijs non dependentibus.*
4 *Vbi multa consilia ibi salus.*
5 *Priuilegia odiosa restringuntur.*

CAP. XLVII.

COnstitutis. Quæstio. Causa inepta. Sententia. [Procuratoribus] scilicet sin
1 dicis, vel actoribus. Nam inter hos est † differentia,[a] vt
a no. j̄. eodem. de sindico. in summa. & in glo. latissime
tamen patet hoc vbi secundum cano. pro omnibus. s. administra
toribus, & nomine aliorum agentibus. j. q. iij. Saluator. Vnde quā
do in iure inuenimus causam ecclesiæ agi per procuratorem, ex-
ponimus. s. sindicum vel actorem, vt hic & j̄. de iura. calum. cum
causam. secundum Goff. quod dic, vt no. in summa de procurat.
§. si quis dare possit. & j̄. de procur. petitio. & de iur. calum. c. pen.
& de sindico. c. vnico. [Abbatum] Qui fuerant monachi mona
sterii fiscani. & inde assumpti fuerant in abbates. ¶ Cum autem]
ij. pars. [Visi] secundum hanc literam non videtur, & non est, si-
cut exponitur secundum Plac. ff. de acquirē. pos. naturaliter. alias
2 nisi, & secundum hanc no. ꝙ non obest † conatus,[b] qui non ha-
b buit effectum. j̄. de sponsalibus. c. fin. alias iussi. & secundum hanc
nota, ꝙ tenetur quilibet exprimere causam petitionis suæ, & etiā
actionem, & ꝙ iudex in hoc supplere debet. de hoc dic, vt no. j̄.
de iudi. dilecti. & de libel. ob. c. j. [Exprimere.] Petebant enim ele
ctionem,

ADDITIONES.

a ¶ Differentia. Vide gl. fi. §. fi. de curato. insti.
b ¶ Non obest conatus. Adde quando conatus puniatur. Fel. in tractatu suo quando conatus puniatur.

ctionem, factam in monasterio fiscano irritari, quia dicebant
se contemptos. [Quo iure.] Non ergo agebant possessorio. alias
contra. C. de peti. hære. cogi. ij. q. v. §. j. Sed & contra ius commune
petebant, secundum quod ad congregationem solam pertinet
eligere prælatum. xvi. q. fi. congregato. & no. s̄. eo. c. j. & ideo neces
se habent dicere causam petitionis suæ. ff. de excep. rei iudi. & an
eadem. §. actiones, & docere de iure suo. C. de proba. siue posside-
tis. c. distin. contra morem. viii. distin. quo iure. Et sic no. ꝙ si extra
neus dicat se debuisse ītieresse electioni, debet exprimere causam
quare, & idoneam, alias succumbet. idem est si agatur de electio
ne facienda, licet tunc admitti posset cum protestatione, vt no.
s̄. eodem. illa. & sola possessio in hoc casu non prodest. secūdum
B. & Io. nisi possessorio tantum agatur. quod dic, vt no. j̄. eodem.
Cumana. & c. in Genesi. [Responderunt] Si possessorio agebant
fatue egerunt, quia licet visi fuerint causam exprimere, non ta-
men iussi, vel imputent sibi: quia non appellauerunt. [Assumerē-
tur] De monasterio fiscano, in quo tunc erant monachi. [In suo
rum.] Quorum non sunt abbates. [Vt haberent vocem.] Tan-
3 quam monachi, ita, ꝙ etiam fratres & monachi primi † mona-
a sterij. s. fiscani nihilominus remanerent,[a] & ideo non valuit. vt j̄.
de religio. do. c. fi. alias bene posset concedi vox, tanquam mona
cho. s. vt vox sua tantum valeret, quantum vnius monachi, quia
4 † vbi multa consilia, ibi salus. Prouer. xj. c. & quod a pluribus quæ-
ritur, facilius inuenitur. xx. distin. de quibus. j̄. de offi. deleg. pruden
tiam. & etiam religiosi consueuerunt ad electionem vocari, vt
no. s̄. eo. ne pro defectu, & tantum debet valere pactum siue con
cessio huiusmodi, quantum & consuetudo, secundum quam ex
traneo a collegio multoties vocem habent, vt j̄. eodem. Cuma
na. s̄. de postu. prælat. bonæ. ij. Aliqui tamen dicunt, ꝙ & si cano-
nicis secularibus posset concedi huiusmodi vox. ar. s̄. e. scriptum.
& c. cum. Vintonien. & j̄. eo. Cumana. lxiii. distin. obeuntibus. nō
tamen religiosis, siue hominibus alterius professionis. j̄. de religi.
do. c. fi. xvj. q. vii. in nona. sed quod prius dixi magis placet. d. n. ar.
xxiii. distinct. in nomine domini. Laicis autem hoc nullo modo
concedi potest. j̄. e. Massana. & j̄. de inst. c. ij. ¶ Nos autem.] iii. pars.
[Friuolam] Hoc ideo, quia monasterium fiscanum immediate
pertinet ad dominum Papam, sicut in integra continetur. vnde
in ipsius præiudicium non potuit subiici huiusmodi seruituti. j̄.
de resti. in integ. cum venissent. in fin. j̄. de sen. & re iudic. suborta.
Vel dic, ꝙ hæc concessio tanquam odiosa restringenda fuit, vt
quamuis haberetur vocem in aliis, non tamen in electione abba
5 tis: quia & odiosa † priuilegia restringuntur. j̄. de transla. epis. ca. fi.
j̄. de decimis. tua. j̄. de consang. & affini. quod dilectio. ff. de liberis
& posthu. cum quidam. secundum Gof. Neutrum placet: quia
nec est hoc seruitus, per quam Papę præiudicaretur, nec est odio
sum, sed fauorabile, ꝙ religiosi etiam extranei intersint electioni.
Dic ergo, vt no. s̄. eodem. §. proxi. super verbo, vt haberent vocem.
in summa de præscriptio. sub rubrica de præscrip. rerum immo-
bilium. §. quæ exigantur. sub. §. quartum. versicu. circa. hanc ma-
teriam. & sequenti. [Perpetuum.] Quo ad causam, vt patet in se-
queti glo. [Silentium.] Audirentur tamen de nouo, si vellent
proponere aptam causam, vt patet & notatur. infra de iudic. exa-
minata.

ADDITIO.

a ¶ Remanerent. Dic quod hodie non possunt monachi habere locum in pluribus monasteriis non dependentibus. titu. de præbend. cum singula. libro sexto.

SVMMARIVM.

1 *Publicatio, collatio, & electio sunt continuanda & canonice facienda, alias non valebit, quod agitur.*
2 *Deportatio electi ad altare post electionem quid operetur.*
3 *Inuestiri quis non debet de ecclesia nisi præcedente donatione.*
4 *Aliquoties minus est factis, quam verbis & aliquoties æqualiter, & aliquoties plus factis quam verbis.*

CAP. XLVIII.

ECclesia vestra. Factum. Propositio. Examinatio. Sentētia. [In di
uersa diuisis] Pone, ꝙ duodecim erant canonici, sex
in Thomam, quatuor in cancellarium, vndecimus
in tertium singularem, duodecimus in quartum singularē aliū
conuenerunt. Thomas autem non fuit electus, sed loco electio-
nis fuit in cathedra solenniter deportatus. & secundum hunc ca
sum plana est decre. [Consensistis.] Non dicit, elegistis. & sic pa-
tet, ꝙ non sufficit consensus tacitus, vel expressus in electionibus,
nisi electio fiat. Immo verbis hic opus est, sicut in baptismo, vt
le. & no. j̄. §. j. in fi. præterea nullam formam seruauerunt, & ideo
cassātur omnia, vt sequitur. & s̄. e. quia propter. ¶ Verum.] ii. pars.
[Non tamen ad maiorem.] Sed contra, quia si quis duobus men
sibus possedit agrum, videtur maiori parte anni possedisse, vbi ad
uersarius minori tempore possedit. ff. de ver. sig. maiore? Rñ. illud
verum est respectu aduersarij, non respectu anni. Hic autem nō
consideratur pars aduersariorum, sed requitur maior & sanior
pars totius capituli, vt s̄. e. quia propter. j̄. de his quæ fi. a ma. par. c.
c. j. lvj. di. Cenomanensem. secundum Io. & Gof. Quæ est ratio di
uersitatis? Rñ. l. in contrarium inducta loquitur in interdicto vti
possideris, vel vtrobi. ita obtinet is, qui possidet tempore litis con-
testatę, & qui prior est in possessione, licet non habeat ius in re. j̄.
de prob. licet. §. fi. Inst. de interdic. §. vtrobi. Hic aūt queritē de iure
electionis, & prelationis q̄ non acquiritur ex possessione, nec ex
electione minus canonica, sed ex canonica, in qua requiritur ma
ior pars capituli, vt dictum est, & ex iusta institutione. vnde non
quæritur hic de possessione, sed de iure, vt patet j̄. de prebend. dile-
cto. j̄. de inst. ex frequētibus. [Partē capl'i] s. totius, qđ requirit, vt di
ctum est. [Ad electionem.] solennem. de qua habuisti. s̄. eo. quia
propter. & ideo non valuit, etiam si totum capitulum in scruti-
1 nio consensisset, vt j̄. eo. in Genesi. † Publicatio enim, collatio, &
electio sunt continuanda, & canonice facienda: alias si transpo-
nantur, non valebit quod agitur. j̄. e. Cumana. §. fi. Vel si omittan
tur. j̄. e. in Genesi. vel si differantur. s̄. e. cū post petitam. vel si æqui-
pollens fieri credatur, vt hic. secus in possessione, quæ non solum
per corporalem traditionem, sed etiam per alium similem mo-
dum acquiritur, vt s̄. de consue. ex literis. vbi de hoc. [Habitus.] de
consensu eiusdem Thomæ. quod dic, vt no. de simili materia. s̄. e.
2 cum post petitam [Deportationis†] quæ in Cistersiensib. locum
non habet. j̄. de simo. ne Dei ecclesiam. In aliis autem fit post ele
ctionem, & confirmationem. & sunt hi actus diuersi: quia per
electionem & confirmationem acquiritur ius. s̄. e. trāsmissa. Sed
per deportationem, seu installationem, possessio facti. & pertinet
hoc ad archidiaconum. j̄. de offi. arch. vt nostrum. Et de hoc no.
j̄. de resti. spo. in literis. [Post appellationem] quæ locum non ha
bet scrutinio publicato, vt j̄. eo. publicato. secundum Ber. [Legiti
mam.] quia forte appellatum fuit, ne procederetur vltra sine cō-
sensu maioris & sanioris partis totius capituli. s̄. eo. auditis. quod
dic, vt no. s̄. e. quia propter. [Quam]. s. deportationem. [Pro ele-
3 ctione] Sic nec debet quis † inuestiri de ecclesia, nisi præcedente
donatione. j̄. ne se. va. illa. [Non deceret.] Quia videtur affectare
intronizatus consentiens prælationi, & quodammodo se inge
rere, & non confirmatus cathedram occupare. & ideo remouen
dus est. C. de epi. & cleri. si quemquam. & s̄. e. qualiter. & c. officij.
vbi de hoc. Vnde cōsulendum est tali, ꝙ si inuitus deportetur in
cathedra (sicut plerunque fit) exeat inde quamcito ipsum duxe-
rint relinquendum, ar. j̄. de spon. ad id quod. & de despon. impu.
ex literis. [Nec expediret] Quia hoc ipso vitiatur, vt hic. & no. s̄.
4 [Haberi] Sic not. ꝙ † aliquoties minus est factis, quam verbis, vt
hic. aliquoties æqualiter. j̄. de app. dilecti. & c. vt nostrum. ff. de le-
gibus. de quibus. ad finē. aliquoties plus est factis, q̄ verbis. j̄. de so.
compe. si diligenti j̄. de vi. & ho. cle. c. fi. j̄. de de cleri. non resi. rela-
† tum. † ¶ Vnde.] iii. pars. Quia Thomas non habuit maiorem par
tem totius capituli, nec etiam electus fuit. [Cassauimus] i. cassam
denunciauimus, tum quia post appellationem legitimam tum
quia nulla electio facta fuit, tum quia maiorem & saniorem par
tem capituli non habuit. [Consentientium] Sed non eligentiū,
alias præualuisset eorum electio, cum ex delicto aduersariorum
ius eligendi ad ipsos deuolutum fuisset. s̄. de postul. præla. bonæ. ij.
& c. gratum. & s̄. eo. gratum. & c. cum in cunctis. secundum Gof.
& hoc verum est, nisi contra concilium Lateranense electio fa-
cta esset. s̄. e. scriptum. §. fi. & j̄. e. congregato. quamuis curia con-
trarium hodie teneat etiam in hoc casu. Secus quando non ser-
uatur forma concilij generalis, qui non est canon latæ senten-
a tiæ,[a] sed ferendæ, vt no. s̄. e. quia propter. & ideo est sententia expe
ctanda, vt no. s̄. eo. bonæ me. Cremo. [Non admissa.] Eisdem ra-
tionibus s. quia nec maiorem partem totius capituli habuit, nec
electio facta fuit.

ADDITIONES.

† Alias per latum.
a ¶ Non est canon latæ sententiæ. Contrarium tenuit. ibi, do. Abb. in c. cum post. in secundo no. ti. eo..

SVMMARIVM.

1 *Magistrum miserum est, illum fore, qui nondum didicit esse discipulus.*
2 *Prius adisce, quæ postea doceas.*
3 *Viam quam nunquam ingressus es absque ductore non ingrediaris.*
4 *Intelligentię ingenij sui quis nimis non confidat sed a pertioribus addiscendum.*
5 *Qui alios docere tenetur non debet quęrere ab alijs doceri.*
6 *Qui sub tutela debet esse non debet alium regere.*
7 *Qui alij subest non debet habere alium sub potestate.*
8 *Habitus non facit monachum, sed professio.*
9 *Dispar professio esse non debet in vno & eodem officio.*

CAP. XLIX.

1 CVm in magistrum. Formam discipu li] Est enim mise
rum † illum magistrum fore, qui nondū didicit esse
discipulū. lxj. di. miserum. & c. in sacerdotibus. lix. dis.
ordinatos. & qui remum tenere non nouit. secundum Aug. xl. di.
2 ante omnia. prius † ergo addisce, quę postea doceas. lix. dist. si offi-
cia. xvj. qō. j. sic viue. nec ipse te doceas. nec absq; ductore ingre-
diaris

3 diaris† viam, quam nunquam ingressus es.xvi.q.j.si clericatus. in
4 fi.Nec nimis† confidas de proprij ingenij intelligentia, sed disce
a peritioribus.xxxvi.di.relatum.nisi forsan habeas excellens inge
nium Hipocratis.Vel dic, ꝙ in diuinis scripturis loquitur dictũ
capitulum relatũ.& vbi magister antiquus a veritate non deuiat,
alias contra,vt no.s.e.de consti.ne initaris.j.de sacra vnc.c.vnico
5 §.pen.sed & qui† alios docere tenetur, non debet quærere ab alijs
edoceri.in Auth.de san.epi.§.damus.colla.ix.j.q.vij. conuenienti
6 bus.[Præficiendus.] Sic.j.de æta. & quali. indecorum .qui† enim
sub tutela debet esse.non debet alium regere.C.de legi.tu.l.fin.&
7 qui alij† subest, nõ debet habere aliũ sub potestate sua.ff.de adul.
sic eueniet.ff.ad Mac.filium habeo.j.q.i.estote.¶ Nos intellecto]
ij.pars.[Regularibus]q.d.in secularibus assumi possunt tales.j. de
voto.per tuas in fi.[Non professi] Vt per consequens nec mona-
8 chi,quos non solus† habitus facit monachum,sed professio.j. de
regula.porrectum.& c.ad apostolicam,si tamen per annum por-
tet habitum,cogitur profiteri.j.e.c.in fi.j.de regula. vidua. & c.ex
parte.& c.statuimus.quod dic,vt no.s.e.cum causam quæ.¶ Mã-
damus.]iii.pars.[Non fuerunt]sic,s.e.cum causam.& c.officij.&
c.cum ad nostram.ex quibus iuribus aperte liquet,ꝙ non profes-
sus ineligibilis est, quantumcunque moram in monasterio tra-
a xerit sine professione expressa.[a] Imo & in quibusdam monaste-
rijs talis etiam non potest eligere. quod non multum distat a iu-
re,nam & abbas est a monachis eligendus.xviii.q.ij.abbatem.j.&
ij.Sed & ille,qui leges audit vel phisicam,ineligibilis reddatur.ni-
si secum per sedem apostolicam dispensetur.vt j.ne cleri. vel mo
na.non magnopere.in fi.& c.super specula.§.j.quod dic,vt ibi no.
9 [Ad amotionem ipsorum]s.abbatum : quia in † vno & eodem
officio dispar non debet esse professio.xvj.q.vii.in nona. nec in ta
libus prodest consuetudo.s.eo.cum causam.j.de testa.quia ingre-
b dientibus.& quo ad hoc de monachis & canonicis regularibus,[b]
quamuis regulam laxiorem teneant idem iudicium est haben-
dum.j.de sta.mona.quod Dei timorem.& j.de postulando.ca.ii.
[Impedimento.] Quia a correctione appellari non potest. j. de
offi.ord.licet.

ADDITIO.

a ¶Sne professione expressa.Adde tex.in c.nullus.ti.eo.lib.vj. & in clem. ne in agro.§.pe.de sta.regul.

b ¶Canonicis regularibus.Canonicus regularis hodie non potest eligi in abbatem monachorum non canonicorum per tex.in cle.j.e. tit.qua prouisum est, vt homo alterius professionis vel habitus non possit eligi in abbatem quod est no.vt hic dicit do.Ab.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio multoties vtilis est.*
2 *Protestatione facta coram aliquo.si non contradicit an consentire videtur.*
3 *Possessor malæfidei non est ad electionem vocandus.*
4 *Vox electi computari non potest quando proceditur per viam scrutinij.*
5 *Binus actus consuetudinem inducit.*
6 *Inqusiti debent facere electionem,& non inquisitores.*
7 *Seruitutes quatuor causam perpetuam habentes.*
8 *Seruitus non vsucapitur vel præscribitur nisi in certus casibus.*

CAP. L.

Vmana. Electio.Collatio.Sentẽtia. [Congre-
gatis] Abbatibus,& canonicis infra-
scriptis.vel i.citatis & conuocatis omnib.qui dicebãt
&c.s.e.quia propter.[Præsentes.] ar. ꝙ absentes non
debent vocari.secundum B.dic,vt no.s.eo. coram.& c.cum inter
vniuersas.& c.quia propter.huic tamen.ar.præcedens glo.contra
dicit.[Canonicis]Qui erant.xviii.vt j.apparet.[Qui vocem &c]
s.canonici, & tres abbates.[Noscuntur.]s.canonici de iure com-
muni,abbates de consuetudine,vel priuilegio speciali. nec eis re-
ferebatur quæstio,alias necesse haberẽt in iudicio exprimere cau
sam suam.quod dic,vt no.s.eo.constitutis.sic erant xxj. per totũ.
de quibus constabat,ꝙ vocem habebant.[Capellani]xiiii.vt inf.
a [Clerici.]xx.vt j.& sic sunt.xxxiiii.qui non habebãt vocem,[a] vt j.
apparet.[Dicentes] sed non probantes,vt j.prox.§.ver.sed nec ꝓ-
batum.& ideo succubuerunt.quia non sufficit dicere, nisi probe
tur,vt no.s.e.venerabilem.§.cos igitur.[Sub huiusmodi protesta-
tione]De consensu vtriusque partis facta & recepta, & sic conuẽ
tionali,alias si nuda esset,non obstaret,ar.ff.nau.cau.sta.l.fin. rñ.j.
ver.item si prædixit.& sic tollitur contra.j.e.in Genesi.§. nec præ
missi.& in eodem consentit. d.n. sed secundum B. nisi esset facta
hec protestatio,bene esset computata eorum vox, cum essent in
quasi possessione.j.de causa pos.cum olim. & de iure patro. con-
sultationibns.Hoc est contra textum,qui dicit contra.j.e.§. pro-
xi.ibi,nam & si capellani &c.vbi bene innuit,ꝙ nec in quasi pos
sessione reperiuntur.No.etiam hic B.ꝙ capellani & clerici inuiti
consenserunt huic protestationi: quia canonici & abbates aliter
nolebant ipsos admittere ad electionem , sed si confidebant de
quasi possessione sua,non video,ꝙ ad hoc compelli possent,imo
facta protestatione possent respondere,non consetimus protesta-
tioni:quia nec volumus renunciare quasi possessioni nostrę, si
vultis nos admittere sine protestatiõe,sicut alias fuimus admissi
bene quidem,sinautem reputamus nos quasi spoliatos & contẽ-
ptos,& prosequemur ius nostrum.De veritate autem protestatio
nis.dic,vt no.s.de consti.cum M.Ferrariensis.in dis.quę incipit,cũ
quæritur vtrum protestatio.Fuerunt tamen qui dixerunt,ꝙ pro-
testatio quandoque prodest in hoc casu,puta aliqui laici electio-
b ni se ingerunt violenter, nec canonici audent eos repellere.In ta
1 li igitur violentia non magna, vel occulta, vtilis est † protesta-
tio:nam sine protestatione videntur consentire canonici.& ideo
non tenet electio.s.e.Massana.j.quod me.cau.c.j.Si vero magna
esset violentia,quæ caderet in constantem.tunc & sine protesta-
tione excusarentur.j.de spon.ueniens.ij.Sed d.n.dixit, ꝙ nisi fue-
rit magna violentia,quæ caderet in constantem, nec cum prote
statione,nec sine, excusaret canonicos.j.de spon.cum locum.ff.
quod me.cau.non est verisimile. Si autem violentia magna fuit
protestatio bene ostendit animi dissensum.j. quod me. cau.c.j.&
ideo non videbat rationem dictæ distinctionis,sed & si nulla fiat
protestatio,quauis violenti & similes,qui non habent ius in ele
ctione,vel si sunt in quasi possessone, vel etiã ius habentes: sunt
tñ excõmunicati vel suspẽsi occulti intersunt electioni, nõ ꝑiudi-
cat non protestantibus,qui etiam si protestarentur,non prodesset
quia quamdiu tolerantur sine denunciatione , vel sunt in quasi
possessione,non possunt nec debent expelli.viij.q.iiij.nonne.j.de
causa.pos.cum ecclesia.extra.d.n.sent. exco.solet.§.fi.li.vj.Sin au
tem dubium est de quasi possessione , vel an sint publice suspen-
si ,vel excommunicati . Vel etiam vbi crimen est,sed tamen ti-
metur scandalum.Vel si quæcunque alia causa subsit , propter q̃
periculosum esset ipsos repellere . In tali casu bona est protesta-
tio,vt. s.si sint in possessione,vel si non sunt excommunicati,vel
suspensi valeãt voces illorũ,vt no.s.c.illa.Protestatio,vero de qua
hæc loquitur dec. capellanis & clericis periculosa fuit:nam si si-
ne protestatione admissi non fuissent, & si nõ probassent ius vel
consuetudinem,sufficeret tamẽ eis probare quasi possessionem,
vt.s.alias vna cum canonicis elegissent. j. de iure patro. consula-
tionibus.Nec obstat. j.de causa pos.cum ecclesia.quia ibi illi, qui
erant in quasi possessione , neminem elegerunt , nec dicitur ibi
eorum electio cassata,sed potius canonicorum sibi aduersantiũ.
2 Et fm hoc habes† hic,ꝙ si ꝓtestatio fiat ꝯ aliquem, & ille nõ cõ
c tradicat,consentire videtur.quod non est verum. [c] nam & si pro-
testanti credatur contra se,non tamen contra aliũ,vt ff.de interr.
act.de ætate.§.j.Nec obita,quod hic dicitur:quia hic fuerunt cõ-
cordes de protestatione,& ideo propter mutuum cõsensum præ
iudicat.Sed ꝯ: quia hic factum ꝯdicit protestationi,& ideo vide-
tur recessum ab ea.j.de ap.solicitudinem.§.fi.j.de consti.cum M.
§.j.So.hic fuit iusta causa protestãdi propter dubium iuris, quod
se habere dicebant capellani.& ideo valet.j.quod me.cau.c.j.fm
d.n.vtique & in ꝯrio iusta causa fuit protestandi,si ille, qui prote
status fuit,voluntarie venit contra,& ideo imputatur hic autem
secus.Item ibi fuit protestatio nuda , hic autem conuentionalis.
Quid si duo occurrant,quorum vnus dicit se esse in quasi posses-
sione canonicatus & præbendæ,alius vero asserit,ꝙ & si non pos
sideat,ius tamen habet in eis,& vterque se petit admitti ad eligẽ-
dum? Rñ.caute faciet capitulum , si vtrunque admittat sub hac
protestatione.s.vt vox.eius præstet suffragium tantum,de quo cõ
stabit,ꝙ ipsam præstare debet,& non alterius,verumtamen quã-
do petetur confirmatio coram superiore , si constet hoc ita fuis-
set tempore electionis, sicut suprapositum est , non computabi-
tur vox domini veri,sed potius bonæ fidei possessoris:nam ad ip-
sum illud commodum pertinet.s.e.querelam.j.de iure pat.con-
sultationibus,& non ad dominum.j.de cau.posses. cum ecclesia.
Vnde & si de hoc tempore electionis capitulo constitisset,debuit
admittere bonæ fidei possessorem , non dñm . Quod si possessor
3 † malæ fidei sit,non est ad electionem vocandus,sed & si non vo
catus venit,nõ est eiiciendus. ar.j.de rest.spo.in literis.Verũtamẽ
nec vox eius præstabit subsidium :quia non spectant huiusmodi
commoda ad malę fidei possessorem.ar.C.de condi.ex lege. ma-
la fide.ff.de vsur.neq;.Nec sunt hi computandi duobus ꝯria mã
data repræsentantibus,quorum neutri parendum est. s. de rescri.
cum contingat.Vel duobus vti possideris agentibus, & ęqualiter
probantibus,vbi iudex supersedet sententiæ.fm d.n.quod dic, vt
no.j.de proba.licet.§.fi.Et est diuersitatis ratio, quia in talibus nõ
posset vnus admitti,& alius repelli,vel etiam ambo , quin alicui
prçiudicium fieret. Sed in casu nostro ex vi protestationis prædi
ctæ si fiat nullũ ꝑiudiciũ generatur:sed nec ꝯparant deponenti &
domino

ADDITIONES.

a ¶Non habebant vocem.Adde An. Sic.Ro.cosi. ccclij.

b ¶ Laici se ingerunt violenter. Adde in hoc casu.quid agendum quando laici ingerunt se in capitulo,& volunt vna cum clericis eligere.d.Ab.hic in fi.post Inn.& Oldr.consi.cclxxxvj.

c ¶Quod non est verũ.No.hic,ꝙ vbicunque protestatio uenit ad detrahẽdum iuri aduersarij non nocet aduersario, nisi expresse protestationi cõsentiat.Adde hic Pan.& gl.super verbo,protestatione.

domino simul concurrentibus ad depositum repetendum, vbi
quidem fit restitutio vero domino,ff.depositi,bona fides §.incur
rit.nam ibi constat de dominio, hic autem nõ constat.Sed quæ
ritur quomodo potest præstare suffragium vox illius , qui nõ est
in possessione? Rñ.quia in hoc casu.s.quando nullus alius possi de
ret,vel possidet,sed mala fide.omne commodum , & omnis fru-
ctus spectant ad dominum,nisi forsan sit talis possessor malæ fi-
dei,cuius factum prætor tuetur.quod dic,vt no.j.de iure pa. con-
sultationibus.fm d.n.cuius est quasi hæc tota gl.a superiori.versi.
fuerunt tamen citra.[De iure vel consuetudine]Et sic si probare
tur quasi possessio,non probaretur quasi proprietas , & ideo suc-
cumberent capellani & clerici.stulti ergo fuerunt:quia protesta-
tioni huiusmodi consenserunt.Poterant enim respondere, sicut
no.s.prox.gl [Iuxta formam]s.primam.[Concilij generalis]s. e.
quia propter.[Et nouem cleri.]Et sic viginti octo,de quibus sub
ducuntur presbyteri & clerici,qui faciunt viginti. vnde remanẽt
tantum octo.qui in electione ius habent.[Et vndecim clericis.]
Et sic viginti duo,de quibus subducuntur capellani & clerici, qui
sunt duodecim. vnde remanent tantum. x. qui in electione ius
habent.Supprimuntur autẽ duo canonici ,& vnus abbas, & duo
capellani de toto numero,qui canonici & abbas nolunt interes-
se,videntes,ꝙ non seruabant formam,vnde obtinuerunt.& post
ea elegerunt episcopum,sicut audiui a Cumanis in scholis magi
stri Ia. dum hanc legeret decretalem. ¶ Cum decem & octo.]ii.
pars.[Ad maiorem partem.]quod requiritur,vt no.s.eo.ecclesia.
[Peruenisse] Si bene attendas compotum præmissum . quinqua-
gintaquinq; inuenies per totum,de quibus vigintiocto in archie
piscopum conuenerunt,qui excedunt vigintiseptem qui rema-
nent in vnum, sic ergo vr̃ habere maiorem partem capituli: qa
xxviii. & xxvii.faciunt quinquagintaquinq;. Rñ.Capellani & cle
rici non computantur,vt apparet,j.e.§.fi.& sic remanent.xxj.tan
tum.s.decem & octo canonici, & tres abbates qui computantur,
quorum octo in archipbr̃m,decem vero in archidiaconum cõ-
senserunt,& sic neuter habuit maiorem partem totius. Sed con-
tra:quia vox electi cõputatur, vt s.c. cum in iure. & sic sunt. xj.ex
parte archidiaconi,qui faciunt maiorẽ partem viginti vno.Rñd.
Si vis computare archidiaconum. volo & ego computare archi-
pbr̃m : & sic erunt per totum. xxiii. Vel si dicas archipresbyter
non erat canonicus,sunt.xxii.quorum vndecim non faciunt ma
iorem partem,sed medietatem.nisi archidiaconum computare
velis in numero x.& viii. Hæc tamen est veritas(sicut audiui ab il
lis,qui factum nouerunt)ꝙ xx.erant canonici per totum.s.archi-
presbyter & archcidiaconus,& alii x.& viii.& sic habes hic expres
4 se,ꝙ quando proceditur † per formam scrutinii , vox electi com-
putari non potest. Et est ratio. quia ex vocis tantum in scrutinio
habitis insurgit collatio,vt patet s.eo. quia propter.ergo si electus
in scrutinio non consensit in seipsum,votum,quod non est habi
tum.computari non potest.si vero consensit,minus computabi-
tur in forma scrutinij:quia omnino tanquam ambitiosus: meri-
to repelleretur.s.e.qualiter.& ꝙ vox electi computetur,in forma
compromissi solummodo locum habet,vt & no.s.e. cum in iu-
re.[Nec probatum]ver.sic continua.nec subaudi. obst. quod ab
aliquibus posset obiici. scilicet quod. viginti octo fuerũt ex vna
parte , qui faciunt maiorem partem. Iv. nam nec clerici , nec ca
pellani , qui fuerunt admissi cum protestatione prædicta , com-
putari possunt : quia probatum non fuerat &c. [Vel de iure]
Vel priuilegio quia clerici nihil probauerũt,nec probatio capel-
lanorum sufficiens est quo ad proprietatem , seu etiã quo ad pos-
sessionem. Et ex hoc no. dicta testium esse interpretanda fm ꝙ
nulli,vel minus sunt captiosa.ff.de reg.iu.quoties.iiii. & vlt.colla.
& j.de proba.cum tu fili.[Nam & si capellani &c]Et ex hoc, qđ
5 sequitur no,ꝙ† binus actus inducit cõsuetudinem, vt & no.s.eo.
venerabilem.§.fi.[Non tamen inquisita] Quod per se solum suf-
ficeret,sed dare scrutatores non sufficit,hic enim opus est facto,vt
no.s.e.ecclesia.& j.de eo,qui mit.in posses. cau.rei ser.constitutis.
[Vota sua]s.capellanorum.& sic patet etiã, ꝙ nec quasi possessio
nem probauerunt.[Vel eos]s.capellanos.[Elegisse]ar.ꝙ inquisiti
6 † debent facere electionem,& non inquisitores.sic.j.e. in Genesi.
§.fi.Et no.hic,ꝙ aliud est dare scrutatores, & aliud eligere. secun-
dũ d.n.[Elegissent] Et sic de quasi possessione constaret. [De iu-
re,vel ex consuetudine.]q.d. propter hoc non constaret de quasi
proprietate,ad quam tamen probandam tanquam fatui ex vi ꝓ-
testationis supradictæ videntur se obligasse , & ideo succumbunt,
vt j.de proba.licet.§. ijdem quoque testes. & ibi no. [Præscripta.]
Ergo non est consuetudo,quantumcunque sit rationabilis , vt s.
de consue.c.fi.§.j,vbi de hoc.& concordat.C.de libe.cau. non id-
circo.sed non videtur,ꝙ ius eligendi præscribi possit: quia in cor
porale est.quod nec traditionem recipit , nec vsucapionem.ff. de
acquiren.rerum do.seru⁹.§.incorporales.vnde nec seruitutes præ
7 scribuntur , vt ff.de seruitu.seruitutes. † nisi habeant continuam
a causam,vel perpetuam,[a] sicut est seruitus tigni immittendi , stilli-
cidij recipiendi,ff.de ser.vrba.prædi. foramen.seruitus altius non
tollendi.C.de serui.l.j.& seruitus aquæ ducendæ,vt ff.si ser. vendi.
si quis diutino.C.de serui.l.ij.In his quatuor tantum habet locũ
præscriptio legitima.in alijs vero non,nisi tanto tempore prescri
bantur,ꝙ non extet memoria in contrarium , vt ff. de aqua plu.
arcen.l.j.§.fi.sed ius eligendi non habet perpetuam, & continuã
causam.ergo non præscribitur, nisi tanto tempore , ꝙ non extet
memoria,vt dictum est,nam & in seruitutibus , quæ alternis an-
nis vel temporibus constituuntur , video tempora duplicari.ff.
quemadmodum ser. amit.si sic constiiuta. C. de serui. cum talis
electio alternis temporibus,& causaliter fieri habet,ergo &c. So.
speciale ẽ , vt hoc ius præscribatur quia nec propter hoc amittit
collegium ius suum, immo magis consulitur ei , quando plures
sunt. Vel dic, quòd sicut stillicidium dicitur habere perpetuam
causam :quia naturalem, & a celo est, & aptum ad aquam reci-
piendam si semper plueret, vt dicit lex dicta foramen. sic & ele-
ctio naturalem habet causam.nam frequentius per mortem va-
cat ecclesia,& continuam :quia quotidie apta est ad eligendum,
si ecclesia vacaret. Dominus H.dixit , quòd non inducebatur ex
hoc præscriptio,sed præsumptio,vt scilicet ratione temporis hoc
præsumatur concessum fuisse , vel ab initio constitutum . sicut
alias no.de hac materia.ff.de vsur.cum de in rem verso.j.de cen
8 si.peruenit.secundum Gof.Vel dic seruitus † non vsucapitur,[b] si-
b ue præscribitur regulariter, vt in contrariis . nisi in certis casibus
exceptis a iure,vt s.no.& sic restringitur: quia odiosa.C. de ann.
ex.l.fi.sed consuetudo prescribitur , vbicunque vsus rationabilis
est,vt hic.quia fauorabilis & communis.Vnde intellige, ꝙ capel
lani tanquam corpus,vel nomine ecclesiarum suarum hanc cõ
suetudinem allegabant.sicut & j.de cau. poss. cum ecclesia.& c.
cum olim.alias priuatus nomine proprio consuetudinem alle-
gare non posset,nec ipsa vti.secus in præscriptione,vel seruitute.
Item licet seruitutes per se longo tempore regulariter non vsu-
capiantur vt dictum est, cum ædificiis tamen vsucapi possunt.
ff.de vsucap.si aliena.§.j. Vnde nos.]iii.pars. [Contra formam.]
Quia neutra facta inuenitur a maiori parte totius capituli.quod
requiritur, vt s.e.ecclesia.& quia collatio omissa fuit,vt sequitur,
quæ fieri debet,vt s.eo.quia propter.[Omissa.] De consensu ele-
cti.quod dic,vt no.de simili materia. s. eod. cum post petitam.
[Quæ.]scilicet collatio.[Scrutinij.] Statim nullo alio actu con-
trario interueniente.] Debuisset. Hic ergo ordo scripturæ seruan
dus est.sic.s.de rescrip.cum dilecta.§.fi. [Priuantes.] Et alij , qui
non peccauerunt adiudicantes.secundum ea quæ s.no. & a Cu-
manis intellexi.Et ex hoc aperte probatur,ꝙ & si non delinquẽ-
tes non eligant,nihilominus non possunt eligere sententia expe
ctata.contra id quod no.d.n.s.eo.ne pro defectu.§.j.in fi. [Irritã-
das.]Patet ex hoc verbo,& præcede.ꝙ generale concilium. s.
quia propter.non est latæ sententiæ,sed ferendæ . ad idem.s.eod.
ecclesia.in fi.Sed contra.j.eod. cum in veteri.in fi. & c. congre-
gato.§.fi.& c.ecclesia.in fi. Sed contra. j. eod. in Genesi. in fi.sol-
ue,vt ibi. Et hoc teneas, ꝙ aliud est peccare contra formam cõ-
cilii Lateranen.s.eo.cum in cunctis. (quod facit,qui indignam
personam eligit,etiam si alias per omnia seruet formam conci
lij generalis.) Aliud contra formam concilij generalis.s.eo.quia
propter.quod multis modis fit , etiam si persona idonea eligatr ,
vt patet in his,q̃ no.s.e.ecclesia.super ver.ad electionẽ.Patet igit,
ꝙ canones isti diuersi sũt,nõ aduersi.sic.j.de his q̃ fi.a præla.sine
consen.ca.cum apostolica.§.authoritates.& iustum est, vt cum
eligens contra formam concilij Lateran.magis delinquat, q̃ is
qui contra formam generalis concilij eligit,grauius puniatur ,
ar.xxiiij.q.iij.non afferamus.j.de vita & hon.cle. vt clericorum.
§.ne vero.Et de hoc no.s.eo.innotuit.§.quamuis autem .

ADDITIONES.

a ¶Perpetuam.No. hic seruitutes quatuor habentes causam perpetuam, quæ præscribi possunt. Adde quando seruitus dicatur habere causam cõtinuam,vel discontinuam. Bar.in l.j.in ii.q ff.vti posside.& in l.j.§. denique.ff.de aqua plu.arcen.& glo.magi.in l. seruitutes.ff. de serui.titu gene.& Bart.magistraliter.in l.ij. C.de serui.& aqua & ibi Bald.in ii.& iii. columna.Et per Ioan.Fab.Ange.Are.& dominus Ia.Mai.in §.æque. Insti. de actio.

b ¶Seruitus non vsucapitur regulariter.Adde de hac materia Io.Fa. Insti. de act.§.ęque.in v.& vj.col.

SVMMARIVM.

1 *Laicus spiritualia possidere non potest.*
1 *Transigere non licet super spiritualibus.*
3 *Laici non habent se intromittere de spiritualibus.*
4 *Ius eligendi est mere spirituale.*
5 *Bononiensium consuetudo.*

CAP. LI.

Acro sancta. Irrationabilis.& iniusta cõ-
positio.iusta reuocatio. De-
nũciatio.[Sancti Pancracij]ꝯuentualis ecclesiæ,vt j.
sequitur.[Pertinente.]i.pertinere debent,alias perti
nentis.[ipsius.]s.prioratus. [Capituli sui.] alias tui.& est idem
sensus.

CAP. LII.

Vm in veteri lege. Processus. Commissio. Sententia. [Cum consilio]Quid si sine consilio eligerent personam idoneam? Videtur, q valeret electio, arg. ff. de admi. tu. quidam decedens. §. Papinianus. alias est lex. & incipit, ita scribit. Sed contrarium verum est, vt pater. j. c. versi. alioquin. & §. fi. per hæc enim verba voluit papa potius, q in tractatu electionis essent, & suum consilium præberent, quam consensum. Sed quia non fuit requisitum consilium, vt debuit ideo reprobatur electio tanquam facta contra formam mandati. secundum d. n. [Prædicatorum] Licet secundum verba consilium istorum trium requirendum sit, tamen si vnum ex tribus volunt eligere, sufficit q duorum consilium requiratur in specie, licet tertius posset requiri in genere, vt pater. j. e. §. translato. ſ. e. cum in iure. j. de arbi. c. j. & hoc ex mente, cui standum est. ex quo de ipsa constat. j. de verb. sig. intelligentia. & c. in his. & de hoc. j. eo. c. §. tandem. super verbo, sociorum. dic, vt ibi. [Eligeretis] Per scrutinium, vel compromissum, vt hic colligitur. hic enim non redarguitur compromissum, sed quia non fuit tempore congruo consilium requisitum. Sed quæro quando, & a quibus, & super quibus est consilii requirendum? Rnd. Aut canonici intendunt procedere per formam scrutinij, vel per formam compromissi. † Si per formam scrutinij, tunc dicendum est, q antequam perueniatur ad scrutinium debent canonici vocare consiliarios, & quærere ab eis de quo consulunt, q eligatur, quo audito procedant ad scrutinium, & nominent quem voluerint, nec coguntur sequi consilium nisi velint. publicato autem scrutinio, si iterato volunt in collatione eos requirere, non vitupero. Veruntamen ipso tunc tantum vellent requirere, delusorium esset, cum is, qui in scrutinio maiorem partem habet, debeat eligi. j. c. publicato. ſ. e. quia propter. & sic consilium nō posset mouere aliquem, nec aliquid operari, cū iam canonici, quātum ad hoc pertinet, suo officio functi essent. j. de offi. dele. in literis. Aliqui tamen dixerunt, q in hoc casu publice coram consiliariis debent dicere vota sua. nec est necesse seruare formā, cū isti consiliarii personam papæ repræsentāt, sicut nec esset necesse si papa p̄sēs eēt. ar. C. de test. oīum. qd verū est, vbi forma rescripti haberet hoc expressum. ar. j. de offi. leg. q translationem. alioquin præsente legato generali non esset necesse formam seruari, ar. xciii. di. c. fi. & xciiii. di. c. j. quod omnino falsum est. & ideo tene, quod prius dixi. † Sinautem per formā compromissi velint incidere. Dicunt quidam, q eligēt compromissarios, quos voluerint, & ꝓmissarij electi, antequam incipiant tractare, consilium istorum requirent. & hoc sufficit, ar. ff. de adminis. tu. ita autem. §. gessisse & ſ. e. in causis. §. fi. & postea compromissari eligant quem voluerint. repræsentant enim totum capitulū, cui succedunt in onere & honore, vt ibi, & ar. j. de offi. dele. passo ralis. §. j. ver. ad quod dicimus. In onere. l. vt consilium requirant. In honore vero, vt quē voluerint, libere eligāt, sicut & capm facere, vt ſ. no. & hoc vr hic ꝓbrari: quia non leguntur ꝓmissa rij dati de ꝓsilio. nec pp hoc repræhenditur electio, sed quia ꝓpetē ti tpe non fuit ꝓsiliū requisitū, vt j. e. §. fi. Alii senserunt, q etiam super electione ꝓmissariorū est ꝓsiliariorum istorū ꝓsiliū requrēdū. Alioquin in eligendis ꝓmissarijs posset esse periculū, & aplico mandato fraus fieri: qa tales pñt noīari, qui spernent consiliū: qa canonici si eligerent, reuerterentur, & ipsum forsitan se querentur. Igitur ex quo in principali erit, merito in super eligendis ꝓmissariis, & super oībus aliis accessorijs ꝓsiliū requirendū ar. j. de of. deleg. p̄terea. j. de ar. cū olim. ff. iud. sol. iam tñ. §. in hac D. n. primū dictū approbat. & hic scripsit sic, sed qa hęc decr. ꝓriū vī innuere. iō ꝓriū tene. Tu dicas, q & si opi. d. n. & sequentiū sit iustior de iuris rigore, opinio tū aliorū in hac parte æquior est & securior. vbi aūt mandaret, q electio fieret de aliquorū ꝓsilio, & assensu obrento tūc satis vī. d. n. q non astringāt ad formas ꝓtōnis seruandas. Alij vero dñt, q p vnā de formis ꝓsonā eligēt noīa tā, sed & hoc cauri[9], & tuti[9] est. & adde qđ no. j. e. sup verbo, sociorū. [Idoneā] Hoc semp itelligit. ſ. e. cām q. [Alioquin] ſ. nisi j. xl. dies de ꝓsilio istorū fieret electio canonica, & de ꝓsona idonea dicti ꝓsiliarij, &c. [Verū] ver. [Præfixa sex.] Nō posse ꝓmitti in sex, vel pluribus, vel paucioribus, q̄uis tutius sit in tres. j. de ar. c. j. & hoc qñ ꝓcedit p vīa ꝓmissi. qñ vero ſm formā scrutinij, necesse est, q tres eligāt, non plures, nec paciores, licet aliq dicāt, vt no. ſ. e. qa pp. sup verbo, assumāt tres. & §. vel saltē. sup verbo, aliq bus viris. [Ptātē] Iuxta scdā formā ꝓcilij gñalis. ſ. e. qa pp. [Dedistis] Accipe duraturā. qđ est. j. px. [Vsq; ad ꝓsūptionē &c] Quid ergo si casu fortuito, puta, vēto flāte, vel alio mō extingueretur, & vna hora vel plures fluerēt, antеq̄ posset reaccēdi, nunqd ad huc duraret hęc ptās? Talia puto ad boni viri arbitriū remittēda, q cōsideret q̄tū cādela durare potuisset. si non fuisset extincta. ar. ff. de ver. ob. interdū. rñ. j. & l. ꝓtinuus. rñ. j. & §. si qs stipulatus. ff. cōmo. si vt certo. rñ. j. & in aliquid posset electoribus iputari. & ſm hoc concedat, vel deneget ptātem. ar. ff. si qs cau. l. ij. §. q diximus. & p ceden. & sc. ff. de admi. tu. tutor qui repertoriū. rñ. j. & §. j. sed & cō

1 sensus. [Iuri contrariam.] Quia laicus † spiritualia possidere non potest. j. de præscrip. causam. xvi. qō. vii. c. i. Nec potest conferre ecclesias. j. de iure patro. præterea. & c. nullus. Nec electioni interesse. ſ. e. quisquis. & j. e. Massana. & no. ſ. eo. cū terra. & c. quod sicut.
2 Nec licet super † spiritualibus transigere. j. de transac. de cætero. & ideo pactam talia reprobantur. j. de pac. cum clerici. & c. pactiones: quia nec habēt † laici se intromittere de spiritualibus. j. de arb. contingit. & ſ. de consti. ecclesia. vbi de hoc. [Et ecclesiæ ipsi] scilicet Cluniacen. & etiam sancti Pancracij damnosa. & ideo fuit etiam reuocanda. ſ. de consue. ca. j. & j. de in integ. rest. c. j. [Optione] Et ideo etiam reprobatur. si. ſ. e. cum terra. [Dicti monasterij.] sancti Pancracij. [Exceptis] q d. hos duos non nominabit abbas sed alios quos voluerit. [Quos] scilicet priores. q. d. abbas debet nominare duos priores meliores totius ordinis, exceptis prædictis duobus, quos non tenetur nominare. & de duobus nominatis eliget quem maluerit dictus comes. Hæc autē nominatio & electio, si alias valeret de iure, compositio redigenda esset ad arbitriū boni viri. ff. pro socio. si societatem. §. arbitrorum. Alij dicunt, q abbas debet nominare secundum voluntatem comitis, cum in fauorem suum esset introducta nominatio, & comes eligere ad voluntatem abbatis, cum in fauorem prioratus introduceretur electio, ar. C. de legi. quod fauore. secundum do. n. ¶ Attendentes itaque] ij. pars. [In collegiata] Maxime: quia nec in alia, cum ius
4 †eligendi mere spirituale sit. j. e. Massana. j. de iudi. decernimus. sed ius repræsentandi bene cadit in ipsum. j. de iure patro. postulasti. Verum repræsentario non habet locum in collegiata ecclesia, immo electio, vt no. ſ. de consue. cum dilectus. & ideo hic dicit
5 [In laicum] Ergo & hic tollitur consuetudo † Bononien. & multorum aliorum ciuium, & locorum. in quibus parochiani eligūt presbyteros ad capellas, & patroni eligunt prælatum cum clericis, vt ſ. e. Osius. & j. e. Massana. Sed contra. j. de iure pa nobis fuit. §. j Sol. illud intellige, quando tempore fundationis hoc retinuit j. de censi. quanto. ff. de pac. in traditionibus. sed ex postfacto retinere non posset, vt hic. Nec mireris, si hoc toleret ecclesia in tempore fundationis: quia hoc facit, vt laici non retrahantur, sed ad fundandas ecclesias prouocentur. & de gratia hoc tolerat. j. de iure pa. quoniam in quibusdam. ad hoc. xviii. q. ij. Eleutherius. j. de censi. prohibemus. & c. ecclesijs. C. noua vecti. insti. non posi. in rubro & in nigro. secundum Gof. De iure repræsentandi hoc admitto, sed de iure eligendi hoc non concedo: quia esset contra substā tiam rei, de qua agitur. ad hoc. j. de condi. appo. c. fi. & patet. ſ. in p̄ ceden. gl. ideo dixit. T. q per hanc decre. omnia iura cōtraria corriguntur. Vel dic, q c. nobis fuit. intelligi debet in prono ecclesiastico, qui hoc sibi retinuit in fundatione. Vel quod dicit iurisdictione sua expone. i. sibi a Papa concessa, qui hoc facere potest. xvj. q. j. hinc est etiam. j. de concess. præbē. proposuit. j. de deci. tua. & c. a nobis. Vel dic, vt no. ſ. e. quod sicut, & in d. c. nobis fuit. [Perniciosum exemplo] Si dicta compositio seruaretur. si. j. de cleri. non resi. cum decorem. [Ecclesiasticæ libertatis] Quæ est omni mode defendenda. ſ. de consti. quæ in ecclesiarum. & j. de rebus eccle. non alie. cum laicis. j. de immu. eccl. non minus. & c. aduersus. j. de senten. excom. nouit. & c. grauem. & in quo hęc cōsistat no. ſ. e. quisquis. [Volumus] Non sine ratione, vt patet. [Sicut alios] Sed contra. ſ. eo. c. i. j. de sta. mo. monachi. Dicas, q de iure communi electio pertinet ad conuentum, vt in contrarijs. Sed prælatus hoc potest habere ex consuetudine, vel priuilegio speciali, vt hic. & j. de his, quæ fi. a præla. ea noscitur. j. de excess. præla. accedētibus. ad fi. j. de foro compe. contingit. ſ. e. Cumana. & c. cum ecclesia Vulterana. & ſ. de consue. cum dilectus. [Ordinare.] De hoc dic, vt no. j. de præben. nisi essent. Et no. q quamus hęc compositio non posset per abbatem reuocari, argumen. j. quod me. causa. cum dilectus. ad ipsam tamen reuocandam per resti. in integ. potuit officium iudicis implorari. j. de offi. iud. c. ij. secundum
8 Gof. Puto, q fuit irrita ipso iure, [a] quod satis patet vbi dicit, nō obstante & c. quia non ipsam cassat, sed dicit, q non obstat. ¶ Denūciando] iij. pars. [Patrono] ſ. committi supradicto. [Honeste] alias honestum, q. d. cito, & libere, & sine aliquo grauamine, vel tēporalitatis extorsione. [Impartiatur] Si voluerit, alias ordinatio nihil ominus firma erit. non obstante, q consentire renuit sine causa sic. ſ. e. cum terra. & c. q sicut.

ADDITIO.

a ¶Ipso iure, Idem renent gl. & d. Ab. hic in gl. i.

SVMMARIVM.

1 *Forma scrutinij in electione.*
2 *Forma compromissi in electione.*
3 *Forma mandati exacta diligentia est seruanda.*
4 *Licentia, consilium, assensus, & votum habent diuersum effectum.*
5 *Agemus tempore vt aliquid maturius agamus.*
6 *Appellans non congruo tempore habetur pro non appellante.*
7 *Antequam scruteris, non reprehendas, intellige prius, & tunc increpa.*
8 *Vocatus ad iudicium intempestiue respondere non debet.*
9 *Citatus si tarde arripiat iter, & impeditus non veniat sibi potest imputari.*
10 *Nemo ex culpa alterius puniri debeat.*

filium do pp diuersas hominum asturias extinguendas, vt cādela apposita in laterna magna, bona, integra, & secura ponatur, eleuatur a terra: ita, q nec manu hominis alicuius tangi possit, aliquibus honestis, & fidelib. ad ipsius custodiam deputatis. [Candelę.] Hanc merā nō redarguimus. d. n. [Tandem.] ver. [Cōuenissent.] Nam prædictorum consilium requisissent, quamuis post conuētionem, ipsum requisierint, vt sequitur, & sic non competēti tpe, vt j. §. fi. [Abbatem S. Benigni.] Alterum. ſ. de consiliariis. [Et.] Subaudi postea. [Super hoc.] ſ. quod consulebant de ipso abbate eligendo, inquantum conuenerant. [Sociorū.] ſ. abbatis maioris mundi & fratris. G. de ordine prædicatorum, & nō dicit ipsius abbatis S. Benigni: nam si de se consuleret, esset tanquam āmbitiosus repellendus. viij. q. i. in scripturis. C. de episc. & cler. si quemquam. Si nō consuleret, cum se idoneum sciret, videretur contemnere do. Papę mandatum. Quid ergo erit? faciat, vt Rebecca verecundiam prę̄rendens & dicens, iudicio sociorum meorum hoc relinquo, arg. xxxii. q. ii. honorantur. ſm Goff. hoc non placet: quia per hoc satis potest adhuc de ambitione notari. Ideo no. B. q non est requirendū eius consilium nisi ex postfacto, & tunc si consentiat electioni de se factæ, satis vī consilium dedisse, arg. ſ. eo. cū in iure.
3 ff. quod cuiusque vniuer. plane. ſm B. Nec ob. q forma mandati exacta diligentia est seruanda, ſ de rescrip. cum dilecta. in fi. quia si consensus eius requireretur, hoc ipso vitiaretur electio. ſ. eo. cum post petitam. ergo non est in hac forma seruāda: quia ō ius seruare. ſ. de rescrip. causam quæ. D. n. dixit ipsius consilium requirē dum, sed non consensum, sed non determinat, qū, vel quale consilium regatur: puto, q in ipso tractatu consiliū suū possit requiri in genere: puta, de quo consulit, q eligatur, vt & not. ſ. eo. circa prin. super verbo, p̄dicatorum, vel si requiratur in specie, dicat dñi non sum sufficiens ad tā onus (& hoc potest dicere cū sana conscientia: qa nescio quis hodie debeat sufficiens reputari) & ideo consulo de tali, & nominet aliquem bonum virum, q si canonici ipsius, & sociorum consilio sic competenti tpe requisito eundē elegerint, electioni de se factę poterit consentire, & ſm hoc omnino seruabitur forma, nec offendentur iura. Quid si in forma mandati fuisset dictum, q canonici eligerent de istorum trium consilio, & assensu. Adhuc non recedo a solutione prædicta quo ad consilium & assensum, si tū postea electus de consilio, & assensu duorum electioni de se factæ consentiat, valebit. Tum per illa, quæ not. B. & quæ not. ſ. eo. super verbo, prædicatorum. Tum qa regulare est, q qñ tres eligunt, cōsensus duorū p̄ualere dēt, dūmodo tertius nō contemnatur. ff. de arbit. item si vnus. §. fi. alias est. l. & incipit. si in tres. & l. seq. ff. de re iud. duo ex tribus. j. de arb. c. j. Et p hoc conuincunt euidenter maledicere, q consentiunt, q compromissarij vnū ex seipsis eligere nequeūt, nisi hoc ex forma habeant cōpromissi. qđ dic, vt not. ſ. eo. cum in iure. Quid si dictum fuisset de cōsilio & assensu concordi? Non puto, q aliqs triū possit eligi, sicut ex p̄missis potest colligi euidēter. Et no. hic, † q qūq;
4 accidit, q capitulū non pōt eligere sine licentia alterius, qñq; vero sine cōsilio, qñque sine assensu, qñque sine requisitione voti, q quatuor diuersa sunt, & diuersum effectū hāt. Vbi et electio faciēda est de licentia alterius, nō requritur ipsius pūtia, sed sufficit petere eius licētiā, die ēt non assignata ad eligēdum. qđ dic. vt not. j. c. fi. Qñ vero consiliū requirendū est, tunc exigitur ipsius pūtia, & in ipso tractatu electionis faciendæ est requirendū, & congruo tpe expectandum, vt hic patet, & in §. seq. sed de necessitate nō est
8 sequendum [a], vt j. de arb. cum olim. Vbi consensus requiritur de consuetudine rm̄, restringitur talis consuetudo tanq̄ odiosa. & fit interpretatio, q requratur electione iā facta. ſ. eo. cum terra. & c. q sicut. & c. sacrosancta. Quia si is, cuius consensus requrendus est, cō sentire noluerit, nec iusta cām præcenderit, non iō minus est electio facta canonice cōfirmanda, vt innuit in eisdem iurib. & arg. j. de temp. ord. nec ep̄i. & c. præced. & ſ. eo. postq̄. Verū si ex cōuentione requrendus sit, adhuc idem vī, nisi cōsuetudo alias fuerit interpretanda, ar. expressum. ſ. de consue. cum dilectus. & hoc vbi conuentio, & cōsuetudo iuuant collegium, vel personā ecclesiasticam. laicā enim aliquā in hoc casu iuuare nō possent, vt patet in his, q not. ſ. eo. sacrosancta. §. j. super verbo, in laicū, q si consuetudo, & conuētio alicui collegio, vel personæ ecclesiasticæ, vel priuilegiū speciale Papę ēt laico hoc ius dederit, q sine cōsensu suo non fiat electio, tunc requiri debet in tractatu electionis j. de iure patr. nobis fuit. §. j. & sic pōt intelligi. j. de restit. in integ. c. ij. nō tū impedietur electio, & si nō consentiat nisi causam p̄tendat. quod dic, vt not. j. eo. cum terra. Item si requirendus est cōsensus in tractatu de speciali mandato Papæ hoc fieri debet: puta, qñ mādat, q sine consensu talis nō eligāt, in quo casu necesse est, q ante electionem in personā cōsentiat eligendā, & sic tollitur ipsa vi in tali ecclesia forma scrutinii, & per solā formam prouidebitur cum promissi, qa forma mandati & c. ſ. de rescrip. cum dilecta. ſ. fi. Porro qñ votum alicuius requiri debet, recurre ad ea, q not. ſ. eo. scriptum. & c. quia pp. Hæc omnia vera intelligas, nisi ex verbis conuentionis, & qualitatib. personarū, vel ecclesiarum citra, vel vltra arbitrari valeat bonus iudex, arg. j. de transact. c. fi. & in iurib. supe

rius allegatis. [Proponente.] Et bene. d. n. [Vno.] Pro se, & pro aliis, vel pro se tm̄: nam & si alii vellent consentire, q in tractatu non requireretur eorum consiliū, tū rectius nō tenet hoc approbare, sed potius collegii: etiam inuitis mandatum apostolicum adimplere, vt not. ſ. de rescrip. eam te. [Ex illis.] Duobus consiliariis, qui forsan fuit de nominatione tertij indignatus. [Eis.] ſ. cō
5 siliariis duobus. [Festinanter.] Et bene. Egemus enim tpe, vt ali quid maturius agamus. l. dist. ponderet. circa princ. ad idem. ff. de vsur. sciendum. ff. de admini. tut. tutor qui repertorium. ſm d. n. [Candela ipsa.] Alias sequitur hic in textu in parte. [Non expectato.] Et male, vt j. eo. §. j. ¶ Relato.] ij. pars. [Tractatum.] Qui semper debet præcedere electionem, vt not. ſ. eo. cum terra. [De electione.] Alias electionis. [Prædictorum.] ſ. duorum sociorū, vel etiam trium consiliariorum, ſm quod not. ſ. super verbo, sociorum. [Requisitum.] & obtentum, alias sola requisitio nō sufficerer, vt no. ſ. ſ. eo. cum post peritam, ſm Goff. vel congruo tempore expectatum, vt patet j. eo. §. fin. [Quia si in tractatu.] versic. tunc enim, & non ex postfacto debet haberi consiliū, arg. xij. q. ij. sine exceptione. Instit. de autho. tuto. ſ. tutor. ſm d. n. [Postea.] ſ. ipso electo, vel ex quo ipsum conuenerunt, vt ſ. eo. respon. j. versi. tandem. [Non competenti.] Ad arbitrium iudicis. ſ. de offic. de leg. de causis. & adde, quod not. j. ſ. i. super verbo, competenti tempore, vel etiam in tractatu esset requisitum. [Nec.] Pro, & non. [Expectatum &c.] Tempore competenti. [Irritarent.] Proprie ponitur hoc verbum quo ad pactum formæ iuris, sed quo ad personam electam improprie. Nam & si non esset idonea, irrita esset electio, vt not. ſ. eo. Humana. in fi. & quo ad hoc exponi debet, irritarent. i. irritam nunciarent. & idem est quo ad formam per hominem appositam, arg. ſ. de rescrip. cum dilecta. in fi. ¶ Cum autem.] iij. pars. [Non fuerit.] Imo contrarium compertum fuit, vt patet ſ. eo. respon. j. versic. tandem. [Competenti tempore.] ſ. in tractatu electionis, sed postea, vt ſ. eo. §. prox. & ideo pro irrequisito habetur, sicut ille qui † non appellat congruo tempore, habetur pro non appellante. ij. q. vj. §. biduum. versic. siquidem. sic nec valet collatio beneficii, vel electio, nisi fiat congruo tempore. j. de suppl. neglig. prælat. §. antepen. penult. & vlt. sic & in rempestiua citatio non tenet. ſ. eo. bonæ me. Crem. in fi. sic si promitto tibi facere insulam infra certum tempus sub certa pęna, committitur, si tempus labatur. Quinimo si tantum lapsum sit, q a modo certum est re infra tempus, de quo conuenit, insulam posse non facere, statim possum agere contra re. ff. de verb. oblig. si ita stipulatus. & l. stipulationes non diuiduntur. §. fiqs. & l. insulam. & l. continuus. §. item qui. & l. cum stipulatus. Sed & ſm d. n. tempus nō competens est omne illud, infra qđ propter breuitatem nimiam non potest cum deliberatione dari consilium, vel quando non requiritur, dum durat prouidendi potestas, sed postquam prouiderunt, vel etiam postquam concordauerunt inter se de certa gsona, & ipsam eligendam statuerunt. Satis enim videtur delusorium consilium, si postea requiratur, ſm d. n. & adde, quod not. ſ. §. proxi. super verbo, expectant. ad fin. [De persona.] Ex hoc videtur, q in tali casu non sufficit petere consilium in genere, sed est de certa persona, & in specie requirendum. Hoc tamen fallit, quando vnus de consiliariis eligitur, vt not. ſ. respon. j. super verbo, sociorum. Quinimo nec ad certam personam descendendū est, vt patet in eo, quod not. j. in seq. glo. [Expectatum.] Sic non sufficit consilium petere, nisi in tractatu peratur, & habeatur, vel saltem congruo tempore expectetur, secundum hoc ergo intelligenda sunt iura. ſ. eo. ne pro defectu. ſ. fin. lxiii. dist. obeuntibus. xv. q. vij. episcopus nullius. xii. q. ii. fine exceptione. j. de his quæ fiunt a prælat. cum apostolica. & similia. Quid si rescponsum habuissent, & consilium secuti non fuissent? Valuisset nihilominus electio, vt hic bene innuit, & j. ſ. seq. quamuis aliqui contradicant. quod dic, vt not. j. de arbit. cum olim. Sed vsquequo expectabitur respō sum? Si sit persona ignora illa, quæ nominatur, maius tempus dabitur, arg. ſ. de postulat. prælat. bonæ. ij. §. fi. Si vero nota sit, minus, secundum quosdam: sed dicas, q canonici non tenentur nominare personam, sed ita dicere consiliariis, domini, in mandatis habemus, q de vestro consilio eligamus, de quo consulitis nobis, & alij debent statim deliberare & respondere non præcipitanter, neque nimis morose. argum. ff. de administ. tuto. tutor, qui repertorum, & est hoc ad arbitrium iudicis redigendum. ff. de iure delib. ait prætor, infra de offic. delega. de causis. [Responsum.] Notabis hic tria argum. Primum contra illos, qui non expectata responsione tendunt ad diffinitionem, contra quos dicitur, ante-
7 quam † scruteris, non reprehendas, intellige prius, & tunc increpa. xj. quę̄st. iii. eorum. Scundum est, quòd † nemo vocatus ad concilium

ADDITIO.

a ¶Non est sequendum. Adde qui debet aliquid facere cum consilio, vel consensu alicuius, an teneatur illud sequi do. Abb. hic posi Bart. in l. j. §. si plures. ff. de exercito. Et do. Henric. Bon. in cap. ex parte. in ij. dist. supra de constit. Et Felin. infra de sponsali. c. j. in j. col. circa med. & per eundem in c. ii. in iii. col. eo. tit. & per Ang. cons. xcii.

essium siue iudicium,intempestiue i.illicentiatus recedere debet.
xi.q.iii,certum est.xviij.dist.si quis autem.viii.q.v. c.vnico. Tertiū
9 est, ꝙ si † citatus tarde arripiat iter, & impeditus non veniat , sibi
poterit imputari.j.eo.ver.nec debeat.C.de diuid.tu.l.ij.ff.de dam.
infect.cum postulassem.ff.si quis cautio.l.ij.& j.de offi.deleg. con
suluit.§.fin.vbi de hoc. [Modico tempore.] Hoc ergo sufficeret,si
congruo tempore expectassent,quod erit illud tale,ꝙ congrue de
liberare possint.j.de offic.deleg.consuluit.dic,vt not.de simili ma
teria.s.eo.super verbo,sociorum. [Aliis.].s.consiliariis, sed potius
sibi.ff.si quis cautio.l.ij.& de offic.deleg.consuluit.& est arg.ꝙ ne-
10 mo†ex culpa alterius puniri debeat,quod dic,vt not.s.de constit.
cognoscentes.j.de his quę fiunt a maio.par.cap.quæsiuit. [Illi].s.
canonici. [Non personæ.] Quare hoc dicat, vide s.eod.super eo.
[Irritandam .] idest irritam nunciandam , cum contra formam
factam per hominem appositam fuerit attentata, quo autem ad
formam iuris ponitur proprie. quod dic, vt not.s.eod. super ver-
bo, irritarent.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi,qui volunt esse non debet aliorum scientia indigere.*
2 *Episcopi debet semper esse parati, omni poscenti rationem reddere.*
3 *Scientia quæ requiritur in quolibet Sacerdote.*
4 *Electio facta de indigno, licet a maiori parte, non valet.*

CAP. LIII.

Congregato. Processus, & allegatio, & pro
parte vna. Allegatio pro parte
altera. Sententia . [Computato.] In eo ꝙ procurator,
& nihilominus in eo,ꝙ canonicus:nam procurator
vnus de canonicis debet esse.quod dic,vt no.s.eo quia propter.§.
illud.& c.scriptum. [Absentis,].s.canonici. & sic duplicem vocē
habebat,vnam tanquam procurator, & aliam tanquam canoni
cus.si.s.eo.scriptum.§ ꝙ si partes.& j.de appel.constitutis.respō.j.
ibi,tum per se.tum epō medio consentirent.[Qui.].s.cantor.[Plu
res.] Quia decem & octo.[Pauciores.] Quia tredecim.[In aliū.]
s.decanum. [Direxissent.] In scrutinio, vt patuit postea in colla-
tione Goff. [A parte sua.] Videlicet decem & octo. [Extitit.] sci
licet cantor. [Postmodum.] versic.non intelligas ex internallo,
sed vno contextu , antequam eligentes ad alia negotia diuertis-
sent, alioquin contra.s.eo.cum post petitam. Vel dic,ꝙ defectus
cantoris erat notorius,& sic concordat,infra de appella.constitu
tis.j.nec cōtradicit.s.eod,consideraulmus.vbi de hoc,vel hic quo
ad cantorem gratia facta fuit, vt not.in fi.super verbo , præficias.
vterque.intellectus bonus est.[Decani.] scilicet tredecim.[Alii.]
scilicet decem & octo.[Scientiæ.] De hoc,s.eo.cum nobis olim.
§.penult. [Expertem.] scilicet cantorem, quod de facili appare-
re potest : quia patebit risui matheseos imperitus.xxxvij.dist. qui
de mensa.& de hoc not.j.de eta.& qualit.cap.fi. [Propter quod.]
scilicet quia personam non sufficientem elegerant,subaudi scien
ter,quod dic,vt not.s.eod.innotuit.§.parcentes. [Lateranen.con
cil.].s.eo.cum in cunctis.] Ipso iure.] Sic patet, ꝙ canon ille La-
teranen.est canon latæ sententiæ,secus de generali.s.eo.quia pro
pter.vt & ibi not. & c.quisquis. [Priuatis.] scilicet decem & octo.
[Ad eos.].s.tredecim . [Qui.] scilicet illi tredecim . [Eum.] scili-
cet decanum.[Et infra.]Hoc est,ideo petebant suam electionem
confirmari.¶ Reliquis.] scilicet decem & octo. Et est.ii.pars. [A
paucioribus.] Quia a tredecim tantum. [Aliam.] De cantore fa
ctam. [Non cassatam.] Quod videbatur debere fieri,vt s.eod.au
ditis, sed hoc soluitur tribus modis,vt not.s.eod.super verbo,post
modum. [Reliquam.].s.suam factam de cantore a pluribus: qa
a decem & octo , cum alii sint tantum tredecim , vt patet supra .
¶ Nos igitur.] iii.pars. [Cantor.] A decem & octo electus primo.
[Defectum.] Qui deiicit etiam iam promotum.j.de eta.& quali.
cap.penult.& vlt.& est iusta causa renunciandi.j.de renuncia.nisi
1 cum pridem.§ pro defectu, qui † enim episcopi volunt esse, non
debent aliorum scientia indigere.j.quæst.vij.conuenientibus.nec
ab aliis quærere edoceri,in Auth.de sanct.episc.j.respon.versic.da
2 mus.collat.ix.imo semper† parati debent esse omni poscenti red
dere rationem.xxxvj.distin.qui ecclesiasticis.§.ecce.ad fin.& vide
3 †scientiam,quæ requiritur etiam in quolibet sacerdote,xxxviii.di
stin.quæ ipsis.& cap.omnes.& in eo,quod not.s.eod.cum in cun
ctis.Requiritur etiam,ꝙ habeat prudētiam secularium negotio-
rum.xxxix.dist.Petrus.licet autem in episcopo requiratur eminēs
scientia,tamen competens toleratur,quod dic,vt not.s.eod,cum
nobis olim.§.penult.& j.de præben.venerabilis.§.nos igitur attē-
dentes. [Ipsius.].s.cantoris. [Reliqua.].s.facta a tredecim de deca-
no secundo. [Alioquin.] versic.s.si cantor non est idoneus. [Irri-
ta.] Quia canon Lateranen.ipso iure cassat talem electionem,vt
supra not.[De canonibus.] Alias canonicis institutis,quod idem
est.[Authoritate.].s.apostolica, siue nostra,vt p̄misit. [Præficias.]
No.bene hoc verbum,non enim dicit cōfirmes,sicut dixit de ele
ctione cantoris, sed præficias,& sic videtur gratia fieri , alioquin
contradiceret,s.eod.auditis.;& cap,consideraulmus, vel aliter, vt
not.s.eod.super verbo, postmodum. [Memorate.] Sic est hic ar-
gum,ꝙ quando duæ electiones fiunt,si simul,vel quasi vno con-
textu fiunt , scilicet antequam diuertant eligentes ad alios actus
valet illa, quæ maioribus meritis adiuuatur, supra de postul.præ.
lat.bonæ.ii.§.fin.& si vnus indignus a pluribus eligitur,& alius di
gnus etiam ab vno, electione indigni cassa pronunciata, erit di-
gni electio confirmanda. ad idem,supra eod.scriptum. §.penult.
& fina. & infra de his quæ fiunt a maio.par.capitu. cap.j. Dicunt
autem quidam hoc locum habere, quando plures scienter elege-
4 runt indignum [a]. Dominus noster dixit idem esse, & si ignoran-
ter elegerunt,dummodo in eodem contextu fiat vtraque electio,
quia ipso facto apparet minorem partem saniorem , & ideo est
ipsius electio præferenda, vt hic, & supra eod.dudum, & argum.
infra eod.ecclesia,secundum dominum nostrum.imo:quia om
nino sana est, & alia corrupta. Ideoque quamuis minor sit, cen-
setur tamen maior,vnde non solum sanior, idest sana est, sed &
maior,argumen.xl.distinct. multi. Et est hoc verum secundum
quosdam . nisi forte numerus in duplum excederet , quia tunc
non confirmaretur minoris partis electio , nisi probaretur alios
scienter elegisse indignum,supra eod.scriptum.§.fina. quod non
placet, quia illud locum habet, quando vnus postulatur, & alius
eligitur , vt dicit ipsa litera . Porro vbi duo eliguntur , vnus di-
gnus , & alter indignus , semper præualet electio facta de digno,
vno contextu, vel quasi, & si ab vno solo eligeretur , quod dic, vt
ibi notatur .

ADDITIO.

a ¶Indignum. Et istum intellectum sentit glo.fi. hic.& do.Abb. reiecto in-
tellectu Inno.qui sequitur immediate quem tenet Host.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non admittitur in iudicio, nisi contra actionem.*
2 *Infamis videtur qui canones contemnit.*
3 *Illud facere non debes, a quo debes alios prohibere.*
4 *Non est bonus hortator castitatis, coniugiorum frequentator.*
5 *Ecclesiæ de medio malum auferre non potest, qui in eodem vitio corruit.*
6 *Furtum quid sit.*
7 *Vetare intelligitur, quæ expresse non consentit.*
8 *Inueniens rem alienam quid facere debeat.*
9 *Hæreditati iacenti non sit furtum.*
10 *Res immobiles neque rapiuntur, neque furantur, sed inuaduntur.*
11 *Deus non ex operibus solis iudicat, sed ex corde.*
12 *Animæ subditorum excusantur propter iuxtam ignorantiam.*
13 *Prælatus ab ecclesia toleratur.*
14 *Ea quæ causa disputationis aguntur, ius commune non lædunt.*
15 *Dispensatio super pluralitate beneficiorum, curatorum , vel dignitatum fa-
cta, an valeat.*
16 *Pluralitas beneficiorum, ambitio,& auaritia reddunt quem inhabilem.*
17 *Pœnitentia sola dimissionis, innocens esse non desinit.*
18 *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.*
19 *Litis motio non aufert alicui ius suum.*
20 *Nemini facit iniuriam qui vtitur iure suo.*
21 *Vbi de episcopatu agitur, hæsitatio non occurrit.*
22 *Lis primo contestatur, antequam iuretur.*
23 *Positionum forma in hac materia .*
24 *Positiones ad quid inuentæ sint.*
25 *Ponens tenetur certum ponere, & respondens certum responsum dare.*
26 *Nullæ sunt partes iudicis in confitentes .*
27 *Litis contestatio quomodo fiat.*
28 *Lis vtrum contestetur per exceptionem peremptoriam.*
29 *Positiones loco probationum succedunt.*
30 *Vix reperitur aliquis sine crimine.*
31 *Respondere quis an teneatur supere crimine facti.*
32 *Iuramentum calumniæ an detur in spiritualibus .*
33 *Iudex potest facere interrogationes ante diffinitiuam .*
34 *Peccatum præcedens an impediat electionem.*
35 *Dispensatio quando, & in quibus criminibus sit necessaria.*
36 *Papa si misericors , est in remissione criminis oculus tuus non debet esse ne-
quam .*
37 *Multa sunt attendenda per dispensatorem.*
38 *Testium dicta in dubio, interpretanda contra illum, qui eos produxit.*
39 *Iudex non debet admittere accusatorē, qui ex libidine vindictæ accusat.*
40 *Beneficia quæ dicantur habere curam animarum.*
41 *Beneficium personatus, & sine cura ęquiparantur .*
42 *Dispensatio per subreptionem redditur nulla.*
43 *Taciturnitas beneficij vitiat dispensationem.*
44 *Mandatum referendum est ad ius commune.*
45 *Dispensatio est prohibita vbi non subest iusta causa dispensationis.*
46 *Actio confunditur per aditionem hæreditatis.*
47 *Titulus multis modis accipitur.*
49 *Dispensare super pluralitate beneficiorum, quis possit.*
50 *Commendata ecclesia alicui, an intelligatur prælatus.*
51 *Commendare quid sit.*
52 *Rei depositæ possessionem, & dominium retinetur.*
53 *Ecclesia qualibet prælatum suum habere debet.*

54 *Commendatio non fit sine dispensatione.*
55 *Commendatione in ecclesiæ , patroni vocandi sunt.*
56 *Solutionem dispensationis multi habent ab homine, sed pauci a Deo.*
57 *Pluralitas beneficiorum reprobatur.*
58 *Priuilegium non extenditur ad ea, de quibus cogitatum non est.*
59 *Quilibet in re sua est moderator, & arbiter.*
60 *Prælati in beneficijs, non sunt domini, sed procuratores.*
61 *Beneficia plura titulata tenens, quorum vtrumque per se sufficit, mortali-
ter peccat .*
62 *Consuetudo dat ius percipiendi beneficium in absentia.*
63 *Qui stante sententia cedit, non videtur sponte cedere.*

CAP. LIIII.

Dudum. Decanus Rothomagen. qui olim ar-
chidiaconus Ambianen.fuerat,& cū
ipso plures ecclesias parochiales, & alia beneficia te-
nuerat, quæ etiam nunc cum decanatu (dicto tamē
archidiaconatu dimisso)tenebat,electus fuit in discordia propter
quod quidam archidiaconus pro parte electi,& eligentium ad se
dem apostolicam accesserunt,super quo facto hæc decret.episto
la emanauit,quam diuides in septē partes,vt sequitur. In hac pri-
ma parte tangitur,qualiter electus fuit, & quæ opponuntur con-
tra electum . [Ea.] Alias eadem . [Celebrata.] De decano nunc
eiusdem Rothomagen.ecclesiæ,sed olim archidiacono Ambia-
nen. [Accesserunt.] Contra electum. Archidiacono. s.Alano, q
contra electum venerat.[Pro parte sua.].s.pro contradicentibus.
[Archidiaconum.] Et sic archidiaconus Alanus venerat contra
electum,vt præmisit. Et alius archidiaconus.s.Gaufridus venerat
pro electo , vt hic dicit. [Procuratore.] No.electores posse petere
a confirmationem [a], sic s.eo.cum dilecti.& cap.inter dilectos.Hoc
tamen debet intelligi,ex quo electioni de se factæ consensit,alio
quin contra.s.eo.innotuit.circa prin.quia nec ante consentire co
gitur,nec ecclesiæ est ligatus.s.eo.cum inter canonicos.§.pen. &
fi.Secus in epō postulato,qui inuitus transfertur,vt not.s.tit.j.c.fi.
circa prin.Sed & ipse electus potest ipsam petere.s.eo. cū inter R.
s̄m d.n.& melius.s.eo.dudum. Vnde & electus his contestatur li
tem.j.eo.§.tandem.& de hoc not.j.eo.§.partibus. & c.publicato.
[Contra electum.] No.ꝙ hic nullus agebat , vel petebat pro ele-
ctoribus,vel electo. Et tamen contradictores excipiunt cōtra ele
ctionem,quæ iam facta erat,& est hoc speciale in electionib pro
pter periculum animarum,arg.j.de appell.constitutis.ij. §.j. & c.
1 oblatæ.§.pen.lxj.distin.nullus inuitis.alias autem in iudicio †non
admittitur exceptio,nisi contra actionem,vel intentionem.ff.de
excep.l.j.C.de non nume.pec.si quasi.s̄m d.n.& hoc teneas quic-
quid j.not.quod dic,vt plenè no.j.de accus.super his.& c.accedēs
& de excep.dilecti. Potest tamen dici,ꝙ vbi nihil petitur,vel intē
ditur,nec ad aliud agitur,non est locus exceptioni, nec obs.quod
hic dr̄.Nam intelligendum est,ꝙ hoc,quod hic dr̄, obiiciebatur
ad excludendam cōfirmationem,quæ ex parte altera petebatur.
Vel dic,ꝙ hic nihil petitum fuit,sed simpliciter oppositum, & iu
ratum hincinde,ac positiones factæ,& ideo cassatur processus, vt
patet j. eod.§.partibus. & §.licet . Ideoque postea fuit ordinatum
iudicium & petitum ex eadem causa,ꝙ electio irritaretur,& ele-
ctus respondit,ꝙ non erat irritanda,& sic fuit lis contestata.j.eo.
§.tandem. Et est quasi popularis hæc actio,quæ tuetur ius populi
& ecclesiæ Dei.ff.de popu.actio.l.j. Sed contra,quia in ea procura
tor cōstituitur,qui nec prætextu criminis,vel infamiæ repellitur,
vt leg.& not.j.de accusa.super his. ergo non est vere popularis. ff.
de popul.actio.l.popularis.Ideo dixit dom.nost.hanc esse anoma
lam secundum hūc simplicem modum agendi a canonibus in-
troductum. Alii dicunt, ꝙ & si in modum exceptionis aliud op
ponatur & probetur,illud idem consequitur, qđ in hoc casu con
sequeretur agendo.s.eo.per inquisitionem. & c.cum dilecti. & s.
tit.j.c.j.j.de excep.c.j.Nam & talia in modum denunciationis ex
pediuntur,vt leg.& not.j.de despon.impube.ad dissoluendum. &
etiam ex officio. Et si nihil opponatur,vt patet in eo, quod leg.&
not.s.eod.cum nobis olim.§.his igitur. Debet autem exceptio in
scriptis dari,argum.in Auth.de tempo.non solut.pecu.super do-
te.j.respon.circa medium.versic.contestationem.coll.vij.s̄m d.n.
j.de probat.quoniam ꝯ falsam.cuius est quasi hæc tota glo. Tu di
cas, ꝙ professor iuris canonici non debet multum curare de his
apicibus,vt patet in eo,quod leg.& not.j.de iudi.dilecti . Hoc sal-
uo,ꝙ in talibus exuberare potest officium iudicis,quantum adve
ritatis inquisitionem, & s̄m ipsam iustam pronunciationem, vt
patet in eo,quod leg.& not.s.eo.cum nobis olim.§.his igitur.j.de
appell.oblatæ.§.pen. [Memoratus.].s.Alanus,qui cōtra electum
venerat. [Concilium.].j.de præb.de multa.quod damnat plurali
tatem beneficiorum , vt sequitur . [Ipsum.]. s.archidiaconatum
Ambianen. [Quas.].s. ecclesias. [Obtinuerat.]. s.decanus & ele-
ctus nunc, sed tunc nec decanus, nec archidiaconus , vt patet ex
præmissis,& sequentibus. [Præsumpsit.] ipse tamen electus præte
xtu cuiusdam indulgentiæ se nititur excusare.j.eo.§.verum. & §.
insuper. quod dic, vt ibi not. [Eoque.].s.archidiaconatu Ambia-
nen. [Omisso.] sub.& decanatu Rothoma.adepto, quem hodie
tenet cum aliis pluribus beneficiis, quæ non dimisit, sed semper
retinuit,vt sequitur.Sed & s̄m d.n.non est vis,vtrum ante electio
nem,vel post hanc dimiserit archidiaconatum. [Vnde.] vers.in
quo infert ex præmissis. [Concilio.] j.de præben.de multa. [Ta-
le beneficium.].s.curam animarum. Idem est in præbendis,& si
curam non habeant animarū.j.de concess.præb.literas.s̄m Gof.
quod dic,vt ibi not.& j.de præbē.super inordinata. [Obtinebat.]
vel personatum,quamuis sit sine cura,vt innuitur in dicto conci
lio.de multa.§.hoc idem. & exprimitur expresse.j.eo. §.tandem.
2 in fi.§. [Notam.].i.infamiam. Contemnens † ergo canones [b],in
b famis videtur,vt hic,& j.de maior.& obediē.illud.vj.q.j.infames.
[Cupiditatis.] quod in hac parte reprobatur,etiam per Lateranē.
conci.j.de cle.non resid.quia nonnulli.j.de præb.quia intantum.
Et sic nedum generale.sed etiam Lateranen.concilium contem
nere videbatur.[Quod.].s.vitium. [In aliis.] sibi subiectis.[Repro
3 bare.]Sic patet,ꝙ non debes† illud facere,a quo debes alios prohi
bere.Et quod quis ab alio exigit,multo fortius a se ipso.ff.de fide-
iuss.& mandato.l.tutor datus.ff.de admin.tu.quoties. §.ij.xlij.dist.
4 §.j.in prin. Vnde† nec est bonus hortator castitatis,coniugiorum
5 frequentator.xxvij.dist.vna tantum. Nec† potest de medio eccle-
siæ malum auferre,qui in eodem vitio corruit.xxv.dist.primum.
j.de voto.c.magnæ.§.j. Cętera,quæ hic de hac materia deficiunt,
not.plene.j.de nat.ex li.vent. c.vnico.in fi. [Beneficia.].s.ecclesias
supradictas . [Alterius.].s.archidiaconatus Ambianen. [Ipso iu-
re.].i.ipso facto.j.de præb.de multa. Non tamen ea dimisit de fa-
cto:quia semper de facto ipsa tenuit,vt præmisit,& sequitur. Vn-
de & q̄nque de tali possessione,seu detentione,& si de facto sit,de
bet fieri mentio in rescripto,alioquin non valebit, vt leg.& no.j.
de concess.præb.non vacan. cum nostris.§.auditor. [Alienam.]
i.non suam.si.C.vnde vi.conquerebatur. [Furtum.] sic.vij.q.j.nō
6 furem. Furtum † enim est ꝯctio rei alienæ fraudulosa,& inuito
dn̄o,vt Instit.de oblig.quæ ex delict. nasc.§.j. & §.furtum. Ideo dr̄
fraudulosa:quia si putat rem suam esse,excusatur.Inst. vi bo.rap.
§.quia tn̄ ita competit.sed hoc statim ibi corrigitur in sequ.§.sed
nedum talia,& arg.C.vnde vi.meminerint. Vel dic,ꝙ & si corri-
gatur quo ad rapinā (quæ cū violenta sit, sine dolo fieri non pōt,
arg.j.de præsum.c.j.)tn̄ non quo ad ꝯctationem,q̄ sine violentia
c fit.Et ideo dr̄ ēt hic.Inuito dn̄o:quia si putatur dn̄m permissurū [c],
excusatur,vt Inst.de obl.quæ ex delic.nas.§.placuit.& de vsu.§.itē
si is.ff.de fur.inter omnes.§.recte.& l.qui re.rn̄.j.Sed ꝯ:quia in hoc
7 casu vetare†intelligitur,qui expresse nō cōsentit ff.de fur.qui vas.
§.vetare.Item nec credendū est illi, de cuius cōdemnatione agit̄,
alioquin semper absolueret: qa semper diceret,ꝙ credebat dn̄m
hoc permissurū. Vnde & imputatur ei,q non debuit hoc credere.
Non solū ad hoc,vt alia rōne teneatur,vt no.Doct.in d.§.recte.p
l.ff.de fur.q re.§.j.sed ēt ad hoc,vt talis teneatur furti actione.ff.de
fur.qui vas.§. vetare.& seq.So.cū furtum non cōmittatur sine do
lo, semper excusat̄,si credat hoc dn̄m permissurum, vt in primis
concord.arg.ff.pro soc. merito. nisi credulitas crassa sit & supina,
vt in ꝑr.s.sign.& arg.j.de cler.excom.min.apostolicæ.Ideo ex con
iunctione personarum,& qualitate facti, & aliis circūstātiis hoc
arbitrabitur bonus iudex,arg.C.de leg.cum in rem alienam.& C.
8 si quis impera.male.l.vnica.in fi.& j.de transact.c.fi. Nam † & si
d inuenias rem alienam [d], debes eam facere præconizari , vt suspi-
cionem furti euadas , quamuis a domino veniente possis petere
competens præmium inuentionis , si forsan proinde aliquid ex-
pendisti.sic intelligas.ff.de furt.falsus.§ qui alienum. & §.sequen.
Et argum. v.q.j.quidam maligni spiritus.& xiiii.q.v.si quid inue-
nisti.Sed & si dicamus,aliquid dandum inuentori,vt a concelan
do retrahatur,non errabimus,argum.ff.de condict.ob turp.caus.
l.iiii.§.fin. Imo & ipsorum,quorum res sunt , vt ipsas facilius re-
habeant,interest,ꝙ sic sentiamus,argum.C.de rescind.vendit.ra-
tas.& ad Trebell.l.penult.respon.j.Doctores etiam sic intelligunt
d.l.ff.de furt. falsus. §.qui alienum. secundum Otho. Hic autem
cum requiratur expressa dispensatio,non excusatur.j.eod.§.insu-
per . [Quodammodo .] non philosophicum fuit hoc tempera-
mentum,sed necessarium.Nec enim furtum potest fieri rei,quę
caret domino.ff.de furt.falsus.§.qui alienum. Ideo iacente hære
9 ditate † non fit furtum rei hæreditariæ.ff.de crim.expi.hæred.l.ij.
& l.fina. Sic videtur , ꝙ nec hic committatur furtum beneficio
vacante, nisi consideres episcopum viuentem, cui subsunt om-
nes basilicæ. xvj.quæstio.vij.omnes basilicæ. infra de religi.dom.
de zeno-

ADDITIONES.

a ¶Confirmationem. Adde do.Abb.hic in iiii.not.
b ¶Canones. Si queras quis dicatur transgressor canonis,dic vt per do.Hen
ri.in j.dist.
c ¶Dominum permissurum. Adde de materia Bar.in d.l.inter omnes. §.re
cte. Et si dominus dicat furtum commissum eius uoluntate,an iudex vl-
tra possit procedere ibi per eum.
d ¶Inueniens rem alienam quid debeat facere, & an possit petere præmiū.
Adde Bar.in d.l.falsus.§.qui alienum.ff.de fur. Et Io.Fab.& Ang.Are.in §.
fin.Instit.de rer. diui.

de zenodochiis.& qui loco dñi hr̃,& si vere dñs non sit.j.de don. c.ij.vel Papam,cui omnia subiacent.ix.q.iii.cuncta. & c.per principalem. Vel nisi ratione fructuum, quos scit ad se non pertinere.ff.de fur.si quis vxori.§.si sulphurariæ.& §.si cretæ. Sed hoc nõ procedit:nam & Imperator dominus est.ff.ad l.Ro.de iac.de præcatio. C.de quadri.præscrip.bene a Zenone.Et nihilominus dr̃ iacere hæreditas talis.Sicut & dr̃ vacare beneficia quantumcunque viuat eps̃,& etiam Papa,vt j.de concess.præb.& ne sc.vac.per totum. Sicut ergo de rebus hæreditariis iacente hæreditate furtũ fieri nõ potest, sic de rebus ad ecclesiam pertinentibus ipsa ecclesia vacante,fieri non potest.Potest tñ repeti quasi furtum, vt hic innuitur,& datur eps̃ actio etiam ecclesia vacante,vt j.de succes. ab intest.c.fi.Et Papa ex officio q̃nque ipsam mandat restitui.§.de rescrip.cum dilecta.§.fi.j.de præb.dilecto.in fi j.de instit.cum venissent.§.fi.Et eriam eidem ecclesiæ procuratorem dat.§.eo.cum nobis olim.§.fi.quod & eps̃ potest facere in ecclesiis sibi subditis. j.de offic.ordin.cum vos.arg.j.de procur.c.fi.& de excess.præla.sicut vnire. [Rapinam.] impropriè ponitur. Nam rei immobilis
10 †non fit furtum,neque de re incorporali qualis hic erat.ff.de acqui.rer.dom.seruus.§.incorporales.sed dr̃ inuadi.Instit.de vsuca. §.q̃ autem.& vi bo.rap.§.sed ne dum talia. Sic etiam exponitur. vij.q.j. non furem. i.inuasorem. [Cum earum.]. §.ecclesiarum. [Qua.].t.cura.[Priuatus.] recipiendo,& adipiscendo archidiaconatum,vt not.§ eo.super verbo,ipso iure. [Eum.].§.decanum, & electum nunc. Sed olim Ambianen.archidiaconum, vt §. [Per ipsum.].t.intellectum. [Animæ.] quæ per ipsum, qui iudex esse desiderat veritate considerata, nec absolui poterant, nec ligari.j. de pœnit.omnis.de pœn.dist.vj. placuit. Sed in tali casu puto opinionem veritati esse præferendam, quamdiu sic ab ecclesia toleratur.arg.opp.j.qui fil.sint legit.ex tenore.§.fi.& j.de præbẽ. cum iam dudum.& expressius.j.de cohab.cler.& muli.vestra.§ fi.Nec enim fides sacramenti deficit,& si fidei deficiat sacr̃m.j.de bapti.
11 debitum. & de presbytero non baptizato.veniens. Deus † enim nõ ex operibus solis iudicat,sed ex corde.xv.q.vj.c.j.ad fi. xxii.q.v. qui periurare. [Damnabiliter.] ergo quo ad contractantem, seu administrantem iniuste.i.ac si ipsas decepisset,damnabitur,& sanguis eorum ab ipso exigitur.j.de offi.ord.irrefragabili.respon.i.in
12 fi.Excusantur autem animæ † subditorum pp iustam ignorantiã,
13 arg.viij.dist.consuetudo.& quia prælatus ab ecclesia toleratur.j. de cohab.cler.& muli.vestra.viii.q.iiii.nonne.Dicunt autem quidam, q̃ ex quo subditi saltem per sententiam depositionis de veritate sunt certificati,debent accedere ad verum sacerdotem,' & ab eo absolui.j.de pœn.omnis.& melius.j.de presbyr.non bapti. veniens.Tu dicas hoc esse consilium cautum,non tamen est de necessitate iuris.Nam qualiscunque sit presbyter,vere absoluit,ex quo curam tenet:dummodo seruet formam ecclesiæ quamdiu
a probabilis est ignorantia,& ab ecclesia toleratur [2],vt in premissis iuribus,& ff.de offic.præro.Barbarius. j.de consecr.eccles.vel alta. aqua.§.q̃ autem . Nec obst.j.de pœ.omnis.quia loquitur,q̃n quis scienter vadit ad extraneum sacerdotem . Nec ob.j.de presby.nõ bapt.veniens.quia loquitur, q̃n fundamentum sacramentorum deest,vbi quidem superedificari non potest, vt ibi leg.& not.Fatemur tamen,q̃ bonarum mentium &c.v.dist.ad eius vero concubitum.j.de obser.ieiu.c.ii.§.cum autem.vers.preces . Et q̃ ea quæ
14 †causa dubitationis aguntur,ius commune non lędunt.ff.mãd. qui mutuam. [Deceptæ.] melius dixisset receptæ,vt patet in trib. proximis præcedentibus glos.¶ Verum.].ii. pars. in qua tangitur excusatio proposita ex parte electi. [Procurator.].§.Gaufridus archid. [Etsi.].i.quamuis. [In iure.] alias non obesset, quod dic, vt not.j.de confess.c.fi. [Concessionem.] quæ ideo non valuit:quia archidiaconatus Ambianen.non subiacebat archiepo,nec etiam est de prouincia sua, sed de Remens. Sed nec est iste de casibus ad archiepm spectantibus in suffraganeorum subditis.j.de offic.ordi.pastoralis. Et sic dispensatio a non suo iudice facta,non tenuit vt patet in eo,quod leg.& not.j.de schisma.c.ii.Sic & de sententia dr̃.§ de consuet.c.iii.arg.ff.de iurisd.omn.iudi.l.fin.Et quia sine iusta causa forsitan emanauit,alias contra,fm lo.j.de concess.preb.
b non va.cum nostris.§.fin.quod & mihi placet [b] de mente iuris.licet fm consuetudinem Romanæ curiæ ꝓriam ꝓrium sit in iudiciis iudicandum.j.de sentẽ.& re iudic. in causis. [Visus.] alias nisus,si.§.eo.constitutis.¶ Nos igitur.] iii.pars.in qua tangitur excusationis electi reprobatio,& causę commissio. [Excusationem.]
15 de indulgentia archiepi proposita super §.proxi.† Excusationem autem de dispensatione Papæ, & q̃ archidiaconus Ambianens. non habebat curam animarum, non recusauit. Sed tamen electus in probatione defecit,vt patet j.eod.§.tandem. & seq. Indulgentiam vero archiepi ostendit esse friuolam,& est ratio,vt not, s.eo.§.proxi.super verbo,concessionem. Vel quia suggesta falsitate obtenta fuit,vt dicitur j.eod.§.insuper indulgentiam. Alii dñt, q̃ ideo friuola reputatur : quia talem indulgentiam non potest concedere nisi Papa, vt & innuit in fi.huius §.ibi. nec ostenderet &c,quod dic,vt not.j.de præb.de multa.§.fin.& fm d.n.quia hęc excusatio non erat de iure, ideo tãquam de notorio iuris statim sententiam profert.sic s.de consuet.cum inter vos.& c cum venerabilis. [Idem.].t.electus. [Habentem.].t.maxime, vt patet j.eo. §.tandem.in fi. [Vel electionis tpe.] alias & electi tpe.alias neque hoc neque illud,si habes,& bona est litera. Si habes vel,dicas vel, pro.&,ff.de verb.sign.sæpe.sicut & econuerso exponitur.j.de vita, & honest.cle.clerici.vers.capas. Si non habes &,neque vel.subaudi et. Alioquin innueret litera, q̃ archidiaconatum tenuisset tpe electionis,quod falsum est,imo ipsum iam diu dimisserat,vt s.eo. respon.j.in fi,& factus erat decanus Rothomagen.vt s.not. & habes.j.eo.§.partibus.Est ergo is sensus huius literæ,q̃ si dictas ecclesias retinuit post adeptum archidiaconatũ,& nihilominus postquam dimisit eum vsque ad tempus electionis inclusiue,nisi ecclesiæ
16 sufficienter dispensatum fuisse ostenderet, debeat cassari sua electio,quia non reperitur tpe electionis de crimine emẽdatus,j.de testi.testimonium.xxvj.dist.vna. Nihil ei ergo prodesset,& si post tempus electionis eas dimisisset.Sic ergo not.† q̃ pluralitas beneficiorum,ambitio,& auaritia reddunt electum inhabilem,vt hic & j.de præb.cum iam dudum.Item not.q̃ tempus electionis spectatur,vt hic,& s.eo.dudum.§.fi.vbi de hoc. Sic & tempus ꝺ̃tus spectatur, q̃n quæritur,an quis deceptus sit vltra dimidium iusti prætii.j.de empt.& vendit.cum dilecti. Sed quid si dimisisset ecclesias ante tempus electionis. Nunquid impediretur ipsius confirmatio? Distingue,vtrum sit emendatus de crimine,quia perfectam pœnitentiam egit,& tunc non impeditur,vt s.nota.& prob,
17 l.dist.ferrum. Alioquin sola † dimissionis pœnitentia innocens se non desinet,arg.ff.de edil.edict.l.quid sit fugitiuus.ff.de fur. qui ea mente.ff.vi bo.rapt.non prodest. & sic quia non inuenitur capax,repellitur.vt indignus.ff.de iure fisc.non intelligitur.§.si quis palam.i.quęst.i.quibusdam.quia talis contractus non sumeretinitium ab origine equitatis.xvj.q.iii.si sacerdos. Sed & si vult perfectam pœnitentiam agere,non sufficit in sola oratione,& ieiunio hoc demonium eiicere, imo necesse est, fructus interim iniuste perceptos restituere, vt patet j.de præb.dilecto.§.fin. & c.de multa.§.& si vltra & de iure patro.cum dilectus.ad fin.Et quia secun-
18 dum August.nõ † dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. j.de vsur.cum tu.§.i.ad fin.& adde,quod not.j.eo.§.tandem.super verbo,electionis tempore.& §.insuper.super verbo,cum nulla.vers. sic.nec sufficerer.[Super hoc.].t.q̃ tot beneficia tenere possiet.[Per sedem apostolicam.] ex sola prærogatiua meritorum.j.de præbẽ. de multa.vel per archiepiscopum ex iusta causa.s.necessitatis,vel vtilitatis ecclesiæ.Nam hæc duo equiparantur.j.de concess.præb. cum nostris.§.fi.vbi de hoc.& s.eo §.verum.super verbo, concessionem. [Dispẽsarum.] Nunquid in hoc casu licuit illis ad quos pertinebat collatio ecclesiarum.quas electus tenebatur,ipsas conferre? Dicunt quidam,q̃ non,ex quo lis pendet coram iudice.Vn de nec valet collatio facta,argum.j.de arbit.ex parte. Alii contra,
19 nec enim motio † litis aufert alicui ius suum.j.de restit.in integr. cap.ii.Etiam si super hoc fuerit appellatum.j.de suppl.negli. prælat.cap.fin. Nec obstat, q̃ ea,quæ lite pendente fiunt, & maxime post appellationem,sunt reuocanda:quia illud intelligendum est de his.quæ in processu iudicii fiunt, vel etiam extra. Si de nouo attenteatur.porro iure suo potest, quis vti his pendentibus. Tum quia nec per litis motionem,nec per appellationem est alicui iurbanda sua possessio,vt patet in eo, quod leg & not.j.vt lit.pendẽ. cap.i. & infra de cau.possess.cum olim. j.de iure patro. consulta-
20 tionibus. Tum quia † nemini facit iniuriam, qui vtitur iure suo. s.eod.cum ecclesia Vulterana.§.i.& hoc concedit dom.nost.Alij concedunt hoc verum esse,nisi forsan contingat in curia Romana legitime appellari, & super ipsa appellatione litigetur inter duos,quorum vnusquisque asserit ad se beneficium pertinere.Vel alias qualitercunque ibidem negotium referri contingat,argum. s.eod.bonæ me.Cremo.§.i.& ij.& j.de offic.lega.licet.j.de præbẽ. inter cætera.quod approbamus.& dicimus, q̃ tũc nullatenus est sine Papæ conscientia conferendum,& potest esse ratio specialitatis, excellentia iurisdictionis & curiæ, propter quæ nullus inferior de his, quæ in ipsa curia pendent,habet se intromittere sine licentia.argum.in eo,quod leg,& not.j.de maior.& obedien.per tuas.& j.de appell.si duobus. Et maximè si de viribus dispensationis sedis apostolicæ agatur argum.j.de iudic.cum venissent.Et ne forsan ius suum ab inferioribus vsurpetur, argum.j. de suppl.negligen.prælat.licet.& cap.literas. Et ne ipsi eludatur,& iudicium suum pendere ab inferioribus videatur,supra titu.j.bonæ.ij.§.nec nocebat.& ne forsitan colludatur,infra de collu,dete.audiuimus. Quid

ADDITIONES.

a ¶Toleratur. Adde in not.hic & do.Abb.hic in glo.in verbo, decepte.& in c.omnis.infra de pœn.& remiss.

b ¶Mihi placet . Adde an valeat dispensatio super pluritate beneficiorum curatorum, vel dignitatum,nisi fuerit facta per sedem apostolicam. do. Abb.hic in ij.col.versic.Item not.& in cap de multa. infra de præb. Item an valeat consuetudo quod quis possit obtinere plura beneficia simplicia sine dispensatione Papæ. Et contra illos qui obtinent plura beneficia ẽt cum dispensatione sine causa. Vide bo.glo.in §.cui rei.in verbo,pluralitatis.tit.de collat.in pragma.sanct.

a Quid si possidens scit se nullum ius habere [a], & cum videt sniam ꝺ̃ se dari debere,cedit liti,vt alii conferatur. Sic secũdus,sic tertius & sic ceteri,vtique fit ibi res in infinitum ꝺ̃ l.ff.de leg iii fideicom missa.§.si quis.x.extra d.n.de rescrip.cum in multis.lib.vj. cũ suis concor.& j.de do.& contu.finem. Sed & tales translationes sunt ꝺ̃ iura.j.de ali.iud.mu.cau.fact.c.j.j.de app.meminimus.& c.suggestum.& s.de const.eccl.ad fi.cum suis concor.j.de iud.qa vero. Et ne contingat prouisionem (si forsan ipsam facere voluerit)impediri arg.s.eo.cum inter R.j.de pac.cum pridem.§.i. Et adde,qd not.j.de iure pat.pastoralis.§.fi.super verbo,malitiose.ante fi.ver. sed quid si duobus litigantibus.& seq.Hæc autem vix locum habebunt in ordinario,sine quo non potest fieri cessio. j.de renun ad monet.Vnde & bene cauebit,ne in clusionem suã cessio admit-
21 tatur.Quia vbi † de ep̃atu agitur, hæsitatio non occurrit,vt patet in eo,quod leg.& not.j.de accus.cum dilectus.Et quia ex quo appellationem ad se factam admittit,vel alii committit sedes apostolica,iurisdictio priorum suspenditur.j.de off.deleg.pastoralis.§.præterea.vers.nos autem.& per ꝺ̃s potestas conferendi beneficium, quæ ratione iurisdictionis competit, vt patet in eo, quod legit.& not.s.eo.nosti & c.cum in cunctis.§.cum vero.& j.de cler.excõmini. si celebrat. Et sic non obst.quod not.hic d.n. dicens, q̃ per appellationem causa defertur, & potestas conferendi beneficia, nec confertur, nec alii aufertur. Fateor enim, q̃ non confertur: quia & sine appellatione potestatem habet Papa beneficia conferendi.j.de concess.præb. proposuit. & c.quia diuersitatem. Sed nec aufertur alii , tamen suspenditur per quandam consequentiam,quia collatio sequela est iurisdictionis, vt præmissimus. Vn de & si prælatus suspensus sit a iurisdictione, per ꝺ̃s suspensus est, & a collatione, arg.ff.de reg.iur. cum principale. Hæc autem intelligas,quãdo agitur inter duos de beneficio, & quæritur cui ius sit,vel inter prælatum & subditum,quæ vult a beneficio remouere. Secus autem vbi non ageretur principaliter de beneficio , sed accessorie, vt hic erat,vbi principaliter agebatur de electione, sed incidenter obiiciebatur de pluralitate beneficiorũ, hic enim concedo, q̃ nec iurisdictio, & per ꝺ̃s nec collatio inferioris ordinarii,quantum ad hæc beneficia suspenditur, imo & de eisdem beneficiis posset interim cognoscere, si de ipsis coram eo qõ principaliter moueretur,per ꝺ̃s & conferre si vacent, vt patet ex p̃missis.licet sit arg.ꝺ̃.de ord.cogn.tuam.nisi forsan potestatem conferendi per lapsum tpis amisisset.j.de præb.de multa.§.& si vltra. Sed & si de ipsis agatur principaliter,nec suspenditur inferioris iurisdictio,vel collatio per appellationem factam etiam ad Papam quousque ei representata sit,& ab eo recepta,vt patet j.de supplẽ. neglig.prælat.c.fi.& s.titu.i.bonæ.ii.§.nec nocebat.Quid si agatur coram delegato Papæ? Idem vr̃,ac si coram Papa agatur, argu j. de offic.deleg.pastoralis.§.præterea.& melius.j.de pur.ca.cum dilectis §.fin. Et adde, quod notatur infra de excess.prælato.inter dilectos.§.verum.super verbo,præcesserit.ante fi.illius glo.versũ. alii dicunt,q̃ ex quo prouisio.& seq. [Et j.].i.& ecclesiæ Rothom.de persona idonea prouideatis,quod & fecerunt, vt in seq.§.& male,vt j.eo.§.licet.¶ Partibus ergo.].iiii.pars.in qua tangitur processus iudicum,& appellatio ad sedem apostо.facta. [Propter hoc.] Quia vobis fuit commissio facta.[Constitutis.].t.procuratoribus eligentium , & ꝺ̃dicentium . Sed nunquid est necesse vocare electum? Non vr̃:nam & electores possunt confirmationem petere,vt hic innuitur,& j.de cau.poss.cum ecclesia.& s.c.prox.quod & verum est,vbi de forma electionis tantũ agitur, vel de defectu electi , quamuis & in hoc casu electus interesse possit si voluerit, ne colludat.sicut alias leg.C.de litig.auth.nũc si hæres.Si vero agatur de crimine electi,cum ipso crimine probato,& per sniam repulso ineligibilis,fiat,vt s.eo.super eo.omnino est citandus,vt no. j.de procur.in pñtia.nisi sciret cãm suam agi,& non curaret interesse.ff.de re iud.sæpe.j.de re iud.c.pen.Alii autem dñt,q̃ & si hoc sciat,tñ vocandus est.Sed & si cõtumax fuerit,sibi imputabit,nisi forsan appellatio facta esset,tunc enim omnes,quos res tangit citantur a iure.j.eo.extra d.n.statuimus.lib.vj. Alias aũt non obest absenti sententia,imo veniens ipsam faciet retractari.ex quo nõ fuit vocatus,nec contumax,vt iii.q.ix.per totum.C.qũo & q̃n iudex.ea quæ.& l.pen. & per ꝺ̃s nec eligentibus oberit sniа illa retractata,& ex hoc pp causæ connexitatem.ff.quemad.ser.amit.si cõem. Et hæc vera sunt,vbi agitur de cõfirmatione, vel cassatione electionis,cui electus nondum consensit.alioquin vocandus est,si per mutuum consensum matrimonium sit ꝺctum.s.eo.cũ inter canonicos.§.discretioni.nisi appellatum fuerit, vt præmisi, fm quosdam.Tu vero dicas,q̃ nihilominus vocandus est,vbi nõ consensit.qđ dic,vt not.s.eo.circa prin.super verbo, procuratore. Quia & si confirmatione obtenta petat ordinatio, vel consecratio,omnino vocandus est,arg.j.tit.j.c.ii.§.i.& c.licet.cum & tunc inscriptio requiratur.quod dic,vt leg.& not.j.de accu.super his. [Præstito quoque.] Aliasque .[De veritate.] Sic. j.eo. §.tandem. per quod patet,q̃ in hoc non errauerunt iudices, sed in litis contestatione omissa,vt j.eo.§.seq.[Positionibus.] Per quas credebat litem contestari,& male,vt sequitur j.§.seq.Sed & si hoc intendo

22 bant,ordo erat retrogradus,quia primo debet contestari lis,q̃ iuretur,vt pater j.eo.§.tandem. [Eodem decano.] In decisione nominato,& venerat pro electo fm Iac. Imo eodẽ decano Rothomagen.nunc & in archiepm electo.sed olim Ambianen.archidiacono,vt sæpe s no. [Prouidistis.] fm q̃ in mãdatis a nobis receperatis,vt patet s.§.prox.in tex.cum glo.tñ ordinem iudiciariũ seruare debuistis, q̃ non videmur per mandatum nostrum exclusisse,vt s.de rescrip.causam quæ.§.nos volentes. in textu & in glo. & ideo errauistis:quia ipsum nõ seruastis,vt patet in seq.§.[Et j.]. Hoc est,q̃ dictus electus personaliter,& pars ꝺ̃dicentium per procuratorem ad sedem apost.accesserunt,& hincinde pro processu iudicum,& ꝺ̃ plura proposuerunt,super quibus pronunciat Papa in seq.§. [Licet autem.].v.pars. in qua tangitur pronũciatio super processu iudicum . [Positionibus.] Quibus locus non est, nisi demum lit.contest.præstitoque iuro calumniæ,si talis sit causa,in qua præstetur,vel de veritate dicenda,si talis sit causa,in qua non præstetur,sicut hic est,vt patet s.§ proxi.& j.§.seq. fiunt autẽ
23 hoc modo.† Pono,q̃ tu habes & tenes talem ecclesiam,& iudex statim debet dicere ponenti . ponis tu hoc per iurm tuum? Si dicat, q̃ non, repellitur positio. Si dicat, q̃ sic, dicet iudex aduersæ parti respondeas positioni sub iuro tuo. Si neget,locus est probationi. Si confitetur, habetur pro probato. Et hoc innuit ordo rubricarum posirus.j.de lit.contest. & de iura.calum. & de confess. & de probat. Secundo dicet ponens. Pono,q̃ & talem ecclesiam tenes, & habes. Item pono , q̃ dictæ ecclesiæ habeut curam animarum . Item q̃ ipsas recepisti post concilium generale , si hoc confiteatur respondens,ponens habet propositum in materia,de
24 qua hic agitur. Et not.q̃ † positiones istæ inuentæ fuerunt ad difficiliorum (puta testium.) probationum releuationem, argum.j. de probat.cap.ii. Item cauere debet ponens, ne in eadem positione plura copulet, sed de quolibet membro per se suam faciat positionem,alioquin cauillosus pro vno,quod credit falsum in positione , & si multa alia ibi posita vera sciat , totum negabit per l. ff.de rebus dub.si is qui ducenta. §.vtrum. sed bonus iudex debet illum §.in cauillosi capite retorquere,vt scilicet ipsum cogat cuilibet articulo sigillatim,& per se respondere, vt ibi innuit in fi.§.
25 Item & † ponens certum ponere,& respondens certum responsum dare,vt elicitur.ff.de iniur. prætor edixit. §.q̃ aut prætor ait. & ff.de confess.certum.ff.de interrog.actio. de ętate. §.nihil interest.Debet etiam cauere cautus aduocatus,ne clientulus simplex in positione duplici, vel cauillosa decipiatur.j.de iudic. pastoralis. Et si aduocatus desit. puto, q̃ in hoc potest supplere iudex, sicut & in libelli formatione,vt not.j.de libel.obla.cap.i. & s.de postu.præla.bonæ.i.Et si inter partes surgit altercatio,vtrum positioni respondendum sit equitate pensata,vt semper in dubio respondere faciat,erit hoc arbitrio iudicis dirimendum. ff.de interroga. actio.vbicunque.extra dom.nost.de confess.statuimus.lib.vj.Vbi cætera,quæ circa hanc materiam deficiunt, plenè not.s.eo. bonæ me.Magutinen.§.contra.j.de libel.obla.cap.i.& j.de iuramẽ. calum.cap.i.in fi. [Contestationem.] Ex hoc patet litis contestationem fore necessariam super exceptionibus contra electum,q̃ positis:secus si contra electionem aliquid opponatur secundum m quosdam.j.vt lit.non contest.quoniam.§.i. Tu dicas in vtroque casu,q̃ in præsentia partium requiritur contestatio.ꝺ̃ contumacem vero proceditur lite non cõtest.vt ibi.& leg.& not.extra d.n. de eo qui mitt.in poss.cau.rei ser.eum qui.lib.vj.vbi de hoc.Quid si qs authoritate rescripti apostolici petat sibi prouideri? Hic non est necessaria litis contestatio,quia is cui scribitur potius est executor,q̃ cognitor.j.de offi.deleg.super quæstionum.§.porro.licet exceptiones legitimas debeat admittere,vt patet s.de rescri.cũ adeo. & c.constitutus. & c.capitulum. Nihil enim potest petere impetrans,nisi quod in rescripto continetur,nec ex alia causa. & ideo rescriptum sufficit pro libello,arg.j.de dilat.præterea.& c.ꝺ̃dictio est pro rñsione. Tutius tñ est,q̃ aliqua petitio offeratur,& lis con
testetur fm d.n.arg.hic.& j.de lit.contest.c.vnico. & in eo, quod not.j.de dilat.præterea. De facto tñ experimur quotidie,q̃ in talibus proceditur lit.non contest & de hoc not.j.de ęta.& quali.ac
cepimus.ad fi.Vbi vero petitur cõfirmatio, nec apparet ꝺ̃dictor, non est cum quo contestetur lis,& ideo proceditur lite non contest.Sed & potest dici,q̃ si hi,quos res tangit,citati non veniãt,vel præsentes nihil opponant,sed tacent,confiteri intelliguntur. ff.de
26 interrog.actio.de ętare.§.nihil interest.in confitentes autem † nulæ sunt partes iudicis.ff.ad l. A qui.proinde,secundum dominum nostrum,quod dic,vt not.j.de confess.c.fin.& de rer.permu.cum olim. Sed & qualitercunque constet superiori de veritate sufficiẽti potest negotium diffinire, arg.s.eo. cum nobis olim, §.his igit. & maxime si per confessionem.j.de rerum permut.cum olim.j. de excess.prælato.quàm sit graue. [Habitas.] Alias factas. sic,j.de lit.con-

ADDITIO.

a ¶Nullum ius habere. Adde ad quid teneatur possidens beneficium scienter sine titulo glo.in vers.vendicat.t.cui rei.tit.de collatio.in prag.sanct. Ubi istum & Hen.in c.nisi cum pridem.infra de renunc.

lis conteſt.c.vnico. [In iure.].i.coram iudice, & aduersario pñte, vt ĵ.§.prox.& ff.de interrog.act.l fi. & reſpondente, ſicut traditur in ſeq.§. [Proceſſum.].f.per vos habitum.loquitur enim iudicibus,quibus commiſerat cauſam.[De fratrum noſtrorum conſilio.] ſic.ĵ.eo.in Geneſi.ad fi.[Irritum.] Quia fundamento iudicij omiſſo. ſ.litis conteſtatione, non valet, quod ſequitur.i.q.i. cum Paulus.C.de legi.non dubium.ſ.eo.qu aliter.in fi.& quia p̄ intentionem noſtram proceſſiſtis.ĵ.de præb.c.fi.ſ.de reſcrip.cum dilecta.in fi.& quia ordinem iudiciarium peruertiſtis,ſiue non ſeruaſtis.ĵ.qui fil.ſint legit.per venerabilem.§.videbatur. verſ.præterea. ¶ Tandem.].vj pars.continens lit.conteſt. iuramẽti p̄ſtationem. electi confeſſionem.& reprobatam excuſationem.Et dic tãdem. ſpoſt prædicti proceſſus caſſationẽ. [Archidiaconus.].ſ.Alanus. & qui p̄ electum venerat. [Præmiſſa cauſa.]. ſ.pluralitate beneficiorum poſita.ſ.eo.c.a prin.vſque ad §.verum.] Petiit.]in ſcriptis. nam libellus offerendus eſt.ĵ.de libel.obla.c.i. [Irritari.] Per nos. [Electo.] & decano,qui,perſonaliter venerat,vt ſ.eo. §.partibus. [Quia non erat eius electio.] Alias ſine eius.& tunc ſubaudi,ſua.

27 [Irritanda.] Hic ergo † patet qualiter fiat litis conteſtatio.ſ.quia p petitionem in libello poſitam,& reſponſionem ſufficienter ſecutã ad ipſam,vt hic,& ĵ.de lit.conteſt.c.vnico.& C.de iur.cal.l.ij.ſiue reus confiteatur id,quod narratur.i petitur.& ſic intellige.C.de lit.non conteſt.l.vnica.ſiue p̄dicat.i.neget,vt hic.& C.de iud.rem non nouam.Quid ſi rñdeat concedendum puto. Nũquid eſt lis conteſtata? Vr̃,q ſic,arg.iii.q.iii.offeratur.Dicas p̄. licet enim fecerit id,ad quod viginti dies erant dati,non tamen reſpondet:nam & eſſe poteſt,q libellus veritatem continet,& tamen contendere vult,ideo cogendus eſt,q reſpõdeat.ff.de eden.l.i.in prin.Quid ſi dicat cedo liti? Nõ eſt lis conteſtata.ſufficit tamen, q re careat, quæ ſibi manu militari auferetur, niſi reſtituat. Ad hoc.ff.de rei ven.qui reſtituere.ff.de alien.iud.mu.cau.fac.item ſi res poteſt.C. vt nemo inui.agere.l.vnica.nõ ſufficit autem,q differat,niſi & in totum renunciet.C.de pact.poſtquam.ff.de mino.deſtitiſſe.Quid ſi non vult rñdere? Dic,vt not.ĵ.de iur.cal.c.vlti.ad fi. ſed & ita demum conteſtatur,ſi proteſtatio p̄ria non impediat,vt no.ĵ.de ordi.cog.cum dilectus.† Sed nunquid conteſtatur per exceptionem

28 peremptoriam? Vr̃.q ſic,vt ĵ.de do.& contu.prout. & ĵ.de appell. cum cauſa.Dicas p̄.nam aut peremptoria opponitur.antequam libello rñdeat,& tunc non eſt petitionis reſponſio.ſed intẽtionis excluſio,& ſic intelligas.ff.de cond.indeb.eleganter. §.ſi quis poſt translationem.ff.qđ met.cau.metum.§.ſed q̄ ait.in fi.ff.de nego. geſt.ſi autem.§.ſi quocunque aut poſt conteſtationem, & ſic eſt actionis eliſio,alias eluſio,& ſemper proponi poteſt vſque ad diffinitiuam ſententiam.Sic intelligas.C.de excep.ſiquidem. & l.p̄ſcriptionem.C.de præſcrip.long.temp.emptor. C.ſen.reſcin.non poſſ.peremptorias.Nec obſtãt p̄ria? Rñ.enim,vt ibi not.p̃m Gof. Et q̄ non conteſtetur lis per peremptoriam euidenter probatur hodie extra d.n.de lit.conteſt.exceptionis.lib.vj. [Legitime cõteſtata.] Per petitionem & rñſionem coram nobis factã,vt premiſit,& non per poſitiones & rñſiones,vt ſ.proxi.§.& eſt ratio,quia

29 † poſitiones loco probationum ſuccedunt, quibus rñr locus non eſt,niſi poſt litem conteſtatam,vt ĵ,vt lit.non conteſt.qm̃ frequẽter.& no.ĵ.de lit.conteſt.c.vnico.& in ſum.eiuſdẽ tit. §.quæ ſit rõ. [Præſtitoque.] Poſt litem conteſt.quæ præmiſſa eſt, & anteq̃ fierent poſitiones,vt patet.ĵ.ibi.& ſi cõfiteretur. Sic ergo no.q cum hoc iurm ſuccedat loco iurĩ de calumnia,eodem tpe p̄ſtandum eſt quo & ipſum.ſ.poſt litem conteſtatam,vt C.de iur.calu.l.ij. & antequã poſitiones fiant.Ex quo ẽt notabis,q per poſitiones non conteſtatur lis,imo diuerſa ſunt hæc,& diuerſum effectum hñt, & gradatim procedunt, vt hoc ex ordine ſcripturæ colligitur eui denter. [De veritate dicenda.] Super proceſſu electionis, & ſuper omnibus eius acceſſoriis,quæ non ſunt criminis,vel infamię.De illis enim non eſt iurm præſtandum,alioquin vix cõfirmaretur

30 aliquis.cũ † vix reperiatur aliqs ſine crimine.xxv.di.vnum orariũ. ver.nũc autem.vnde & dr̃.nemo ſine crimine viuit.& l.di.qa tua. xxxiiii.diſt.fraternitatis.ſed nec tenetur aliqs ſe prodere.de pe.di.j.

31 §.cõ.ſub c.ſiſr. A lij † dñr,q ẽt de criminib.rñdere tenetur [a], vnde

a & ab iſto electo quæſitũ fuit, vtrum plures curas haberet? & ipſe rñdet,vt patet in ſeq. Ad qđ primi rñdent,q licet peccatum ſit plures curas habere ſine ſufficienti diſpenſatione,vt patet ſ.eo.c.rñ.j. non tñ ſimpliciter eſt peccatum,imo excuſat diſpenſatio,vt patet ſ.eo. §.nos igitur.ad fi. Tu dicas,q ſuper occultis non cogitur rñdere:qa nec eccleſia de ipſis iudicat,vel ingrit.ĵ.de ſimo.ſicut nobis.in fi.& ſic intellige primam opinionẽ. De manifeſtis autem,& iurare cogitur,& rñdere tenetur,vt patet in eo,quod leg.& not.ĵ. de accu.qualiter.i.§.fi.& qualiter.ij.§.nos igitur. & ſic intellige opinionem ſecundam. ideoque p̃m d.n. & iurare & rñdere tenetur in hoc caſu. Et primo quæretur ab eo,an ſit de aliquo crimine infamatus,vel condemnatus, peccaret enim ſi grauaret aduerſariũ in probationibus,ex quo veritatem nouit,arg.ĵ.de cri.fal.c.j.§.vnico.xi.q.iii.quiſquis. ſi totum negauerit, neceſſaria eſt probatio.ff. de probat. ei qui dicit. niſi forſan ex ipſo facto notorio fundetur intẽtio aduerſarij,vt hic erat. Hic enim notoria erat pluralitas beneficiorum, quia nec in partibus ſuis non notoria poſſet eſſe,vt patet ĵ.tit.j.quanto.§.ne autem.vnde nec hic negari potuit,nec negata fuit,vt ſ.eo.c.§.i. Sed quia tale factum iure canonico damnatur,vt ĵ.de præb.quia intãrum.& c.de multa.ideo neceſſe habuit probare iuſtum titulum.vt patet in eo,quod leg.& not.ĵ.vt bene fi.eccle.c.vnico.§.i.in prin. & quia hic non probauit, ſuccubuit, vt patet ĵ.§.pen.& fi. Si vero confiteatur infamiam,vel nota ſit,vt præmiſi tunc quærendũ eſt,an crimen commiſerit: nam ſi hoc confiteatur.iuſtum eſt,vt repellatur.C.de dignit.l.ij.lib.ij. ĵ.de exceſſ.prælat.inter dilectos.§.j.ad fin. Si autem hoc negauerit,necalias conuinci poterit,debet ſe purgare, vt ĵ.de purg.ca.per totum, aliter graue eſſet ipſum promoueri,vt patet in eo, quod le.& no. ĵ.de accuſa.omnipotens.& hoc teneas. Tertij dicunt, & non male, p̃m d.n. q de omnibus illis, quæ expediunt executionem officij etiam poſt pœnitentiam peractam reſpondere debet,quia in hoc bonum ſuum procurat.arg.u.xxiii.q.v.prodeſt. & quæ ſint illa not ĵ.de renunc. niſi cum pridem.§.i. & §.propter conicientiam. Sed nec iſte prodit ſe in publicum.quia tantum de his,quę nota ſunt,quæritur.ſ.de infamia & condemnatione, non de occulto.nec enim dr̃.q crime manifeſtet,ſed ſi verum eſt,arctatur, vt cedat.vnde & iſte ceſſit.ĵ.eo. c verſ.ſi. Sed nec reſpondebit niſi velit quia principales perſonæ non coguntur reſpondere, ſi adalham pœnam,q ſpiritualem agatur,ſed nec teſtes peccant teſtificando acta pœnitentia de comiſſis,nec coguntur ad talia reſpõdere. Nec ob.q hic reſpondit electus:quia hoc fecit voluntarius, non coactus, p̃m d.n. Tu vero dic de hac materia,vt not.ſ. ea.glo. ab illo.verſ.tu.dicas.vſque ad verſ.tertii. De teſtibus vero dic,vt plenè not.ĵ.de teſti.cum cauſam quæ reſpon.i.verſ.ac eos.ſuper verbo,de perſonis.ĵ.de teſti.cog.dilectorũ. Nam,vt videre potes,d.n. in præmiſſis eſt p̃rius ſibi ipſi, ideoque tene verum & certum, & dimitte incertum.iuxta conſilium Aug.de pœn.diſt.vii.§.j. ad fi.

32 j.col. [Veritate.] Habes ergo.q & ſi in ſpiritualibus non ſ iureturb de calumnia [b], vt ĵ.de iur.cal.literas.iuratur tamen de veritate dicenda, vt hic, & eſt hoc ius nouum, licet ratio ſit antiqua. p̃m B. imo & idem innuunt iura antiqua.ſ.e.cum dilectus. §.nos vero. reſpon.i.ibi.prædicti tres &c.vbi de hoc. & ĵ.de deſponſ impub. continebatur.§.i.& c.atteſtationes.§.fin.& extra d.n.de teſtib.præſentium.lib.vj.§.i. & ij.vbi quæ ſit differentia inter hæc duo iuramenta,& a quibus præſtanda ſunt,& qualiter reſpondendum.plenius expediui. Sed eſto,q procurator epi hic præſtitit iurm,vel ẽt de calumnia, (quod fieri poteſt,vt ĵ.de iura.cal. c.vlt.) nunquid ſi procurator omnia negat, poteſt deliderari, q eps iuret? Sic, p̃m quoſdam, ſed quo iure hoc faciant, non video, p̃m B.ſed ipſe vidit,& multi alij.ĵ.de iuram.calum.in pertractandis.C.de procur. l.fin.C.de eden.l.ii.C.de teſtib.ſeruos.ff.de procur.ſi actor.ff.de teſti.curent.ff.de dam.infect.qui bona.§.ſi quis ſtipulatus.Si enim procurator vilis perſona ſit,ſubueniendum eſt,arg.ff.de eden. ſi quis ex argentarijs.§.j.& ii.q.i.in primis.§.q autem. Sed quid ſi confeſſio prælati eccleſiæ præiudicat, nunquid ei ſtabitur? Non, argum.xvj.quæſt.vj.ſi epiſcopum.ĵ.de exceptio.cum venerabilis. § intelleximus,niſi forte ipſo melius nouerit veritatem: quia forſan quæritur de facto ſuo. iiii quæſt.iii. ſerui. alias. Item ſerui reſponſio.C.de queſti.interrogari.nec enim præiudicat eccleſiæ,ſi quæ ſunt,alicna reddantur.liiii.diſtin.generalis. ad fi. ĵ.de teſtam. filius. Sed quid ſi eccleſia probauit intentionem ſuam, & ipſe cõtrarium confitetur? ſtandum eſt probationi,& non confeſſioni: quia aut ignorabat veritatem,& tunc non obeſt error,vt ĵ.de cõſeſſ.cap.fin. Aut ipſam ſciebat,& ſic ſimiliter non obeſt, cum dolo ſe confiteatur,argum.C.vnde vi.meminerint, ſicut nec confeſſio nocet matrimonio.ĵ.de eo qui cogno.conſan.vxo.fuę.ſuper eo.& de diuor. ex literis. Et nunquid idem in procuratore priuati? Videtur,q ſic. C.de inoffic.teſtam.ſi quis ſuo. ff.de dolo.l.j.ff.ſi quis ius di.non obten.l.vnica. §.ſi procurator.& quia error reuocari poteſt.ĵ.de confeſſ.cap.fina. Sed contra,quia competit actio aduerſus procuratorem.ff.de dolo.& eleganter.§.penulti.ſed & ſi non ſit ſoluendo,dño ſubueniendum erit.ff.de eo per quem fac. eſt.l.fin.reſpon.j.verſicu.plane. De hoc not.ĵ.vt lit.non conteſta. cap.j.ad finem.extra de teſtibus.præſentinm. libr.vj. [Et ſi confiteretur.] Poſitione facta, vt notatur ſupra §.proxi. (quæ non habet locum niſi poſt litem conteſt.) vel interrogatione ad inſtantiam aduerſæ partis,vel etiam ſine poſitione & interrogatione,vt ff.de interrog.actio.non ſine.quæ interrogatio fieri poteſt antelit. conteſt.& poſt,dummodo fiat in iudicio. ff.de interrog.actio.l.j.

33 ii.iii.& iiii. Et hanc † poteſt facere iudex ante diffinitiuam ſententiam quandocunque videbitur ſibi expedire.ff.de interro.act.vbi cunque.

ADDITIONES.

a ¶Reſpondere tenetur. Adde an poſitionibus ſuper crimine factis teneatur quis reſpondere, latiſſime hic do.Henr.in ij.diſt.Et Bart.in l.j.C.de iurã.cal. Et an de veritate iuretur. Bart.in l.inter omnes.§.recte.ff.de fur.

b ¶Non iuretur de calumnia. Dic hodie vt habetur in cap.j.de iuram. calum.lib.vj.vbi patet,q etiam in ſpiritualibus poteſt hodie exigi iuramẽtum de calũnia.

cunque.ĵ.de ſi.inſtrum.cum Ioannes.§.pen. & de interrogationibus not.ĵ.de iuram.calum.cap.penul.ante fin. Et not.qđ dicit,& ſi confiteretur,nec mirum,non enim locus erat inficiationi. Talia nempe non poſſunt eſſe non notoria,vt not.ſ.eo.§.ſuper verbo,de dicenda. [Electionis tempore.] Hoc non facit ad rem, nã & ſi ante tenuiſſet ſine diſpenſatione (cum peccaſſet mortaliter) ad caſſationem ſufficeret de rigore.xxv.diſt.primum. Nec ob ſi di

39 cas,q ſi antea habuiſſet & dimiſiſſet,præſumitur pœnituiſſe, quia idem dicere debes etiam ſi tempore electionis, & etiam poſt ha-

a buiert,ſed reſignatũ,cui propter hoc,q electus eſt peccator [a], nõ

34 minus valeat electio,vt not.ĵ.eod.eccleſia. Vel dic, † q ideo dicit tempore electionis:quia ſi tunc,vel etiam antequam electio imminebat facienda, vel etiam iam electus renunciet, præſumitur ſimulata & ficta pœnitentia, necnon & ambitioſe facta.ſ.propter honorem,quem habere deſiderat.Sed ſi conſtaret de veritate pœnitentiæ,nec poſſet præſumi de ambitione,ſiue ante,ſiue poſt reſignauerit,de equitate ex officio iudicis dicunt non admittẽdam exceptionem de criminibus,de quibus non eſt neceſſaria diſpenſatio,licet de rigore iuris poſſet admitti, argum.ii.q.vij. quæritur. Sed & accuſator repellitur:quia præſumitur mala intentione a-

35 cuſare illum,qui veram pœnitentiam egit,niſi proſequeretur ſuã iniuriam,vel ſuorum.iiii.quæſt.vj.omnibus. Quando autem, † & in quibus criminibus neceſſaria ſit diſpenſatio.not.infra de tempor.ordin.ex tenore.& cap.fin. Alij dicunt,q ex quo de crimine procedit accuſatio,vel exceptio contra aliquem,diſpenſatio ſemper neceſſaria eſt,ſiue ſit crimen enorme,ſiue mediocre. Nec obſtat,quod legitur,& notatur infra de tempor.ordi.ex tenore.quia illa diſtinctio locum habet,quando quis petit confirmari,vel ordinari, nec accuſatur, nec contra ipſum excipitur. Et ex hoc patet,q cum delegatus diſpenſare nõ poſſet,omnem exceptionem cuiuslibet criminis debet admittere. prudentet tamen faciet, ſi antequam procedat, retulerit deleganti, vt per eum ſi expedierit diſpenſetur,ſecundum dominum noſtrum, argum.infra de offi. archid.ad hæc.§.item in epiſtola.& de offic.archibresbyt.cap.fin. ad finem.ſic innuit,q etiam pendente lite ſuper accuſatione,vel exceptione diſpenſari poteſt, nec mirum, ex quo crimen adhuc probatum non eſt, infra de except.apoſtolicæ, infra de cleric.excom.mini.apoſtolicæ. & infra de ſentent.excommu. venerabili. nec obſtat infra vt lite penden.cap.fin. quia illud verum eſt de indulgentia,ſiue priuilegio,per quod alicui fit præiudicium priua-

36 tum & temporale. Porro ſi Papa † miſericors eſt in remiſſione criminis,non debet oculus tuus eſſe nequam.argum.xxvi.quæſt.fin. alligant. Hoc tamen intelligas, quando obiicitur crimen prætritum,de quo ante electionem electus poſtea pœnitentiam egit. Si enim perſeueraret in crimine,ſemper eſſet exceptio admitenda.xxiii.diſtinct.cap.j.xxv.diſtin.cap.fin.l.diſtinct.abſit. In occultis etiam, de quibus poſt electionem tantum pœnituit, poſſet forſi-

37 tan diſpenſari. Sed † & diſpenſator attendere debet dignitatem, ad quam electus vocatur: quia facilius diſpenſatur in minori, q̃ in maiori.ſecundum dominum noſtrum.argu.ſ.eod.ſcriptum. §.penult.in fine. Sed contra,infra tit.j.cap.fin.§.j.verſi.vnde licet. Solutio,talis ſufficit in minori eccleſia, qui non ſufficeret in maiori,& quantum ad hoc in minori facilius diſpenſatur cum criminoſo quondam,& ſic intellige ſ.eod.ſcriptum. & capi.in cauſis.ad finem. Quando vero agitur de diſpenſatione translationis perſonæ, facilius diſpenſatur in maiori propter maiorem vtilitatem.& ſic loquitur infra tit.j.cap.fin.vt ibi notatur, & infra de regularibus.licet. ſ.illa. attendenda eſt etiam qualitas perſonæ. Facilius enim diſpẽſatur cum magis gratioſo propter literaturam, eloquẽtiam,prudentiam,nobilitatem,& ſimilia,quàm cum minus gratioſo,infra de præben.de multa.§.fin. Item facilius repellitur quis ab obtinendo,quàm deiiciatur ab obtento,infra de iureiurand.quemadmodum. §.q ſi poſt huiuſmodi. Item conſiderãdum eſt,quare accuſatio,vel exceptio proponatur: nam ſi hoc fit,vt repellatur quis ab accuſatione, vel teſtimonio in cauſa criminali,non diſpenſatur:quia illius illaudabilis intẽtio eſt. ij.q.vii. ſi quis epiſcopus. & quia fieret in præiudicium illius, qui accuſat, vel contra quem teſtis producitur. Illud etiam eſt notandũ,q in huiuſmodi exceptionibus probationes, & dicta teſtium ſemper interpretanda ſunt in meliorem partem.verbi gratia. Si dicit ele ctum venatorem,interpretandum eſt,q cauſa licitę recreationis hoc agit. Si dicit iraſcibilem,vel indignantis naturæ,interpretandum eſt,q perſequendo vitia,non perſonas,vel ex alia aliqua iuſta cauſa hoc accidit,& ſic de aliis,argum.infra de ſcrutinio. cap. vnico.§.j.verſicu.cum illum, ſecundum dominum noſtrum, & melius,infra de accuſationibus.cum dilecti.§.j. verſic.quoniam.

38 & quia dicta teſtium in dubio † interpretanda ſunt contra illum, qui ipſos produxit,infra de probationibus.in preſentia.§.fin.& penult. infra de condict.appo.per tuas.§.fin. Et hoc verum eſt, niſi aliæ probabiles præſumptiones in contrarium mouerẽt, quæex perſonis,& ex aliis variis circunſtantiis colligi poſſint,ſicut de his not.ſecundum dominum noſtrum,infra de præſump.quia non eſt veriſimile,ſupra de reſcrip.cauſam quæ,infra de re iudi.cap.ij. infra de cleric.excom.mini.propoſuit. Hæc autem interpretatio laxior fit,tam in exceptione,q̃ in accuſatione,in qua vtrique imminet equale ſupplicium,& in qua quandoque aliquis proſequitur ſuam iniuriam,vel ſuorum,in exceptione nempe nõ videtur magis admittendus ille qui proſequitur iniuriam ſuam, q̃ alius, cum in exceptione non agatur ad vindictam,ſed repulſionẽ, p̃m

39 d.n.vt ĵ.de ord.cog.cum dilectus.§ fin.Sed & dicendum eſt,q p̃ iudex eccleſiaſticus nõ debet etiam admittere illum accuſatorem, qui libidine vindictæ accuſat,quia peccat.xxvii.q.ii.lex.& §.ſeq.& q.iiii.in prin. Vbi vero proſecutor iniuriæ ſuæ,vel ſuorum non ex libidine vindictæ, ſed ad correctionẽ & ex charitate accuſat, aliis eſt præferendus: quia melius nouit negotium, & ipſum fidelius proſequetur.arg.xxxv.q.vj.conſanguineos.& ſic intellige.iiii.q.vj. omnib.ii.q.j.ſi peccauerit.p̃m do.n.Hoc autem vtrum ex libidine vindictæ,vel ex charitate procedat,ex qualitate perſonarum,ferocitate,vel ſimplicitate vultus, prolatione verborum,comminantium,placabilium,& aliis diuerſis circunſtantiis arbitrari poterit bonus iudex,arg.j.q.vij.ſancimus.C.ſi quis impera.maled.l.vnica. ff.quod met.cau.non eſt veriſimile.ĵ.de no.ope.nunc.c.ij. §.ſuper eo.ĵ.de procur.in noſtra.§.nos vero.ĵ.de tranſa.c.fi.in fi. Sed & dicunt quidam,& forſitan non male,p̃m d.n. q p̃ ſi in modum exceptionis probetur crimen p̃ electum,de quo egit,vel egiſſe p̃ſumitur pœnitentiam etiam ſi crimen modicum ſit,vel non eſt ortũ inde ſcãdalum, non caſſabitur electio,ſed alia pena imponetur. ſ.eo.q ſicut.§.fi.lxiii.di.Salonitanę.ĵ.de homic.ex literis.i.§.fi.p̃m 2 d.n.cuius eſt quaſi hæc tota glo. Veruntamen & ſi Papa, probato crimine in modum exceptionis,hanc gratiam poſſit facere,& ẽt 41 ſi in modum accuſationis actũ ſit,hoc idẽ ei liceat,ſed nõ deccat, ſuper quo vide,quod not.ĵ.de vo.magnæ.§.j.tamen non puto, q alii iudici hoc liceat,ex quo accuſatur,vel excipitur,vel denũciatur,licet aliud ſit cenſendum de illo,qui per ſeipſum apperit concilium ſalutare,vt patet in eo,quod leg.& no.ĵ.de homi. ſignifica ſti.ii.§.j.verſetiam quid.& adde,quod not.ſ.eo.§.nos igitur.ſuper verbo,vel electionis tpe.[Videbatur.] Alias nitebatur.Subaudi,iõ quia videlicet qñ recepit dictum &c.ſed quæ vis eſt de iſto archidiaconatu,cũ ei renũciauerit? Rñ.q̃a qñ ipſum recepit,habebat plures eccleſias cũ cura, quæ in receptione archidiaconatus ipſo iure vacauerunt,& ſic per p̃ns fur & ambitioſus probatur ipſas retinendo.& fructus recipiendo,vt habuiſti.ſ.eo.c.rñ.j.ad idem.ſ.e. per inquiſitionem.& caſdem ẽt eccleſias tpe electionis detinebat vnde & ſibi obeſſe dẽt, vt hic p̃mittit,& ſ.e.c.§.nos igit. [Habere] ipſum archidiaconatum.[Curã animarũ.] Sed qđ eſt cura? Dic, vt no.ĵ.de pen.omnis.rñ.i. [Sed.] Subaudi, excuſatio iſta apparet friuola. [Cum iure &c. De conſuetudine.] De iure enim cõi hęc curam,vt not.ſ.eo.cum in cunctis.§.inferiora.ĵ.de off.archid.c.i. & c.cum ſatis.& c.ad hæc.& c.fi.[Sulpendit.] Suſpendere & excõmunicare potius vñr ſpectare ad iuriſdictionem,q̃ ad curam animarum,q̃ magis vr̃ conſiſtere in ſecreta confeſſione,vt ĵ.de pœni. omnis.ſed dic,q & qui curam habet,etiam hoc exercet. ĵ.de off. ordi.cum eccleſiarum.vbi de hoc.& ĵ.de off.archid.cum ſatis.p̃m

40 d.n. [Excommunicat.] Ex his verbis colligo, † quæ beneficia dicantur habere curam animarum:nam excommunicare,interdicere,abſoluere,viſitare medicinalia ſunt animarum.ii.q.j.multi. xj.q.iii.cum aliquis.x.q.iii.relatũ.& q.j.placuit.& c.præced. & ſeq. [Abſoluit.] Si presbyter ſit indiſtincte.aliogn & ſi a iudiciali ſententia poſſet abſoluere,non tñ reconciliare. ĵ.de vi.& ho.cle.qm̃. §.fi.de pe.diſt.j.quem pœnitet. antequã.ſ.reconciliationem non eſt communicãdum excommunicato. xxiiii.q.iii.notandum. ĵ. de ſent.excom.cum deſideres.§.i.& c.canonica. vt patet in eo, qđ not.ſ.de reſcrip.ab excõicato.ſuper verbo,exequuntur [Recipit.] ſubaudi ex quo. [Euidẽter apparet &c.].q.d.hoc euidens & infallibile,arg.& adde,quod not.ĵ.de cle.non reſid.quia nonnulli.rñ.j. [Quam.].ſ.curam. [Exiſtat.] Subaudi,& ita ſiſr dicta debet excuſatio friuola reputari,cum idem &c.[Iudicium.] Si.ſ.de præb.de

41 multa.§.hoc idem.vbi de hoc.Equiparantur ergo † hæc duo.ſ.beneficium cum cura, & perſonatus ſine cura. igitur idem iuris eſt in vtroque,vt hic,& arg.ſ.de conſtit.translato. ſ.de reſcript.inter ceteras.ĵ.de transla.epiſc.inter corporalia.§.j.verſ.ſicut ergo. Et ex hoc patet,q ſicut perſonatum hñs excõicatus eſt, ſi leges audiat, ſic & curã animarũ hñs, q̃is de ipſo hoc ſpecialiter nõ dicatur. ĵ.ne cler.vel mon.ſuper ſpecula.§.vlt.quod dic,vt ibi no cũ enim hic tradatur regula,q idem eſt iudicium de vtroque,ipſam ſemp ſequar, niſi & in iure p̃rium exprimatur, vel ratio ſpecialitatis. alias diuerſitatis reddatur:nam ſic ſentiendum eſt,& tenendum, vt nota.ſ.de reſcript.ſi quando. ¶Inſuper.] vij. pars. in qua ponitur alia excuſatio electi. Videns enim, quòd ſuccubuerat in præmiſſis, poſtremo cucurrit, (tanquam ad extremum refugium) ad quandam indulgentiam quam habebat, ſed nec ipſa ſibi profuit,

ADDITIO.

c ¶Peccatór. An propter peccatum præcedens impediatur quis eligi, vel promoueri ad dignitatem. Vide hic late per do.Abb.ſuper glo.in verſic. electionis tempore.

fuit,vt sequitur. [Indulgentiam.] Apostolicam, vt patet. j. versi. item suggerens.ad fi. [Habere.] scilicet electus.[Inualidam.] Per hoc patet,ꝙ ostensa fuit,aliter enim de viribus ipsius iudicari non posset.j.de priuil.porro.& c.se. ff. de transac. de his. [Cum in ea.] scilicet indulgentia.[Suggesserit.] Accipe.ver.j.proxi.suggessit. n. &c.& alium.Item suggerens &c. vsque & exiles. [Et suppresserit.] Accipe clausulam.j.e.ver.item suggerens.ibi suppressit,ꝙ aliquos &c.vsq; obtineret [Veritatem.] Subaudi talem. [Ipsam.] scilicet indulgētiā. [Nullatenus.] Ex hac ergo exceptione eneruat indulgētia & priuilegiū,sicut & rescriptū.s.de rescr.super literis.vbi plene de hoc no. nisi & postea ex certa scientia roboretur tacite, vel expresse.& sic non ob.quod posset hic notari pro contra.j.de consan. & affi. quia certa. vbi de hoc. [Canonice.] Quod impossibile
42 erat.Sic igitur † dispēsatio propter expressionem falsitatis,vel suppressionem veritatis redditur inualida,vt hic.& ar.ff.de natal.resti. l.ij.j.de off.ordi.ex parte.Quod intelligas esse verum, vbi falsitas exprimitur,vel tacetur veritas de his,quæ circa dispensationem obtinendam consistunt, quibus tacitis vel expressis fuisset dispensatio denegata.qualia sunt illa,quæ hic tanguntur.s. ꝙ ecclesias, super quibus dispensabatur, habebat canonice. si enim dixisset, ꝙ non canonice,dispensationem non habuisset.Item si non dixisset ꝙ exiles haberet prouentus, non dispensationem ita de facili habuisset.Verumtamen si simpliciter dispensatum fuisset,de exilitate non habita mentione,satis videretur valere dispensatio. dum-
a modo non esset nimia pluralitas: [a] quia tunc talis veritas videtur tacita, qua expressa dispensationem non habuisset. quamuis &
43 † dici posset, ꝙ tunc vitiatur dispensatio propter beneficiorum multitudinem, sed in veritate peccat ipsam multiplicando, propter quod deponetur, vel eius cassabitur electio, & non propter hoc, ꝙ plura beneficia receperit. & hoc ex eo apparet: quia si dimitteret priora beneficia excepto vno, & aliud de nouo post dispensationem receperit,ambo licite retineret.contrarium tamen videtur no.j.e.glo. ver. quid si alterum dimiserit. Quid si habens plura beneficia minus canonice,impetrat dispensationem,quod sibi liceat habere plura beneficia, & non exprimat de obtentis? Respon. & si non prosit quo ad priora beneficia, prodest tamen quo ad futura,dummodo canonice fuerint acquisita. Huic tamē solutioni & sequentium quæstionum determinationi contraria est diffinitio domini Clementis Papæ.iiij.quod dic, vt no s.de rescrip.postulasti.in fi.& in se.gl.ver.nec enim occurrit.& ver.sed & caueat. Quid si Papa dicat indulgemus, vt tibi liceat personatum vnum recipere,& simul cum obtentis retinere,cum prius haberet duo.vnum canonice,aliud non? Respon.& si non prosit quantū
b ad illud,quod tenebat minus canonice, [b] proderit tamen quantū ad aliud,quod cum personatu de nouo acquisito poterit licite retinere.Quid si dicatur indulgemus,vt tibi liceat plures personatus recipere,si tibi canonice conferuntur, & postea recipit ipsos non canonice? Respon.Et si talis peccet,& contra eum procedi possit: quia male tenet prædictos personatus.non tamen quia plures tenet.Quid si dicatur in indulgentia.dummodo personatū, in quo non resederis, facias idoneæ deseruiri, & is cui conceditur personatum recipit,& lac & lanam percipit,sed seruicium negligit? Re-
c spon.nihilominus valet dispensatio, [c] nam hoc quod dicit. dummodo personatum &c. non habet vim conditionis, sed potius monitionis,ar.ff.de tutc.muro.siue comminationis, arg.C.comminationes.in rubro & in nigro.potest tamen eo priuari propter negligentiam seruicij.j.de cleri.non resi.relatum. Quid si Papa cōcedat alicui episcopo, ꝙ cum vno de clericis suis dispenset? Respon.Nō valet dispensatio,nisi sit sublimis & literata psona: quia
44 † mandatum referendum est ad ius commune.s. de rescrip. causam quæ. secundum quod hoc considerari oportet. j. de præben. de multa.§.fi.secus quando Papa dispensat.de cuius facto disputare non licet.xvij.q.iiij.nemini. & præceden. §. qui autem.in fi.secundum.d.n.cuius est quasi tota superior.gl.quam non approbamus per omnia.sed dic,vt no.j.in seq.glo.Quid si alicui concedatur,ꝙ possit recipere duo beneficia cum cura & retinere? Respon.
d Super duobus beneficijs, quæ primo obtinuerit, [d] intelligitur dispensatum.Quid si alterum dimiserit, nunquid licebit ei aliud recipere loco ipsius? ita videtur.ar.in eo, quod legitur & no.j.de voto.magnæ.§.cum igitur.ver.ex hoc attendentes. & de testi. significauit. Contrarium est verum, nisi de nouo iterum dispensetur. arg.ff.delega. iij. fideicommissa.§.si quis decem.ff. de condi.& demonstra.hæc conditio.& l.conditio.ff.de verbo.signifi. boues. §.j. nam tales indulgentiæ restringendæ sunt, tanquam ambitiosæ. j. titu.j.c.fi.sed alij aliter dicunt secundum.d.n.[Cum nullus.]Quia nec post concil. Latere.licuit plures curas habere. j. de cleri. non resi.quia nonnulli.& c.relatum.nisi ex dispensatione episcopi.70. dist.sanctorum.cui nec licuit dispensare post concilium generale.j.de præb.de multa. Iste autem electus dispēsationem se.ap.sufficientem non ostendit.vt sequitur. [Potuerit &c.] scilicet de iure.nam de facto hoc possunt,vt no.s.eo.respon.j.ver.j. super.versi. ipso iure.& duplex est potentia, vt s. de rescrip.sciscitatus. non tamen hoc fit sine animarum periculo graui, vt patet in eo, quod le.& no.s.e.c. respon. j. & vix de decem indulgentijs vna prodest: quia non specificantur omnia beneficia,& semper consueuit apponi hæc clausula.quæ te canonice asseris assecutū.qd impossibile est, vt hic dicit.Item tales indulgentiæ sunt contra intentionē Papæ: quia non intendit in tot beneficijs dispensare, nec aliquid de nouo dare,vt j.sequitur.versi.sequenti.ibi,cum intentionis nostræ &c.cui intentioni standum est etiam contra verba,vt no.s.de rescrip.c.ij.& c.ad aures.& j.de præben.c.fi. Patet ergo per hoc capitulum, quòd in suarum & multarum animarum periculum suos expendunt denarios ambientes pro talibus indulgentijs obtinendis,& melius.idest benefacerent, si se inanibus laboribus & sumptibus non vexarent.sicut alias dicitur.ff. de inoffi. testamen. l.j. nec enim occurrit, quòd de facili possit sufficiens indulgentia impetrari circa plura beneficia obtenta.nisi omnia specificentur, & aliter exponatur istud canonice consecutus in ipsa indulgentia,quam hic dicat. Quinimo & si beneficium quantumcunque simplex & minimum taceat, non valet dispensatio, vt patet in diffinitione domini Clementis.no. s.de rescrip. postulasti. in fi.& j.eod.versi.item suggerens. super verbo,beneficijs, nec circa obtinenda de facili nisi certa summa, vsque ad quam ipsa recipere licitum sit, exprimatur. Sed quicquid sit de ecclesia militante, nec
e adhuc quo ad triumphantem excusatur.[e] nisi ex iusta causa & vera fuerit dispensatum.5 1.distin.c.j.in fi.& c.qui in aliquo in fi. Nā prohibita est dispensatio, vbi non potest fieri sine decoloratione
45 ecclesiæ.& vbi † non subest iusta causa dispensandi.j.q.vij.& si illa & c. tali. Caueant ergo sibi nepotes prælatorum, & videant quæ notantur hic.& s.de rescrip.in nostra,infra de præben.super inordinata. sed caueat sibi indulgentiam impetrans hoc modo, videlicet,quòd possit beneficia,quæ nunc tenet,licite retinere.non ob. contraria constitutione concilij generalis.Certum est enim,quòd secundo beneficio cum cura recepto & adepto,vacauit primum consimile ipso iure, igitur nisi ipsum per Papam sibi iterum ex certa scientia conferri faciat,vel talia verba poni in dispensatione quæ vim collationis habeant, vt si dicat non obstante, quòd primum vacauit ipso iure per receptionem secundi. & quòd ipsum tanto tempore tenuerat, exprimat. Vel alia similia verba apta ad totam veritatem, cum secundum sine dispensatione tenuerat,& fructus non suos perceperat,dispensatio hac veritate tacita impetrata ipsum non excusabit, nec ius conferet, cum per eam de nouo nullum ius tribuatur,vt patet euidenter in eo, quod le. & no. infra versi.j.super verbo,nec intentionis nostræ.& sequenti. infra, de offic. ord. ex parte. infra, de consang.quia circa. Nec sufficeret omnia alia exprimere, & de fructibus perceptis tacere, quantum ad hoc,vt eligibilis redderetur,nisi probasset se pœnitentiam egisse.quia si constet de perceptione fructuum sine dispensatione habita, constat per consequens de peccato ambitionis, auariciæ, & quasi furti,vt patet in eo,quod leg.& no.s. eo.c. respon.j.Nec prodest quantum ad hoc, quòd postea factus sit verus prælatus eiusdem beneficij per sufficientem dispensationem, quamuis enim hoc casu videatur satisfactum de perceptis quantum ad restitutionem: quia nec alij.nec sibi ipsi ex quo prælatus est,hoc restituere cogitur,vt patet.infra.de offi.ordina.cum vos.in fi.infra,de præbend.dilecto.§.fi.quasi per iustam adeptionem prælaturæ,sicut &
46 † per aditionem hæreditatis actio confunditur. C. de acquiren. hæredita.vt debitum. & l.se.tamen hoc non sufficit, nisi & ecclesiæ, quæ per peccatum offensa est, alias per veram pœnitentiam fuerit satisfactum.vt patet in eo,quod leg.& no. infra, de tempo. ordi.c.fi.& hoc expressum est in decisione.no.infra, eod. §.versic. item suggerens.in fi. Verum insufficiens dispensatio,& si ius non conferat retinendi, pręber tamen forsan obstaculum ordinario, ne talem priuet secundo beneficio. dumtamen in dispensatione contineatur,quòd primum possit retinere cum secundo.non obstante constitutione concilij generalis, vt ita,etsi non operetur in vtroque, operetur saltem quo ad secundum, vt eo non priuetur sine Papæ licentia.argu.infra.de confirma.vti.c.j.& ij.quæ tamen alias priuatur. ex quo vtrumque contenderet retinere, vt patet. j. de præben. de multa.rū. j. Primum autem beneficiū in hoc casu
f conferre poterit.[f] tanquam vacans.s̄m id.qd le.& no.j.de preben. de

ADDITIONES.

a ¶Nimia pluralitas. Adde ꝙ hodie taciturnitas beneficii etiam modici uitiat dispensationem super pluralitate beneficiorum, ut infra, de præben.non potest.lib.vi.

b ¶Minus canonice.Vide tex.in c.si gratiosæ.in fi.de rescrip.lib.vj.

c ¶Valet dispensatio.Idem tenet glo.post istum in uerbo curam.c.non potest.de præben.lib.vj.

d ¶Quæ primo obtinuerit. Ita hodie est decisum per c. non potest. de præben.lib.vj.in uer.illud autem.

e ¶Non excusatur. Adde do.Abb.in c.de multa.infra,de preben.uide remissiones quas feci.supra,eod.c.§. uerum. in uerbo mihi placet. Et Henri. in d.c.de multa.in iij.distin.circa fi.& in c.cum ad monasterium.in v. distin. de na. monacho.

f ¶Conferre poterit. Non poterit tamen eius possessio dari irrequisito possessore,vt infra de præben.licet.lib.vj.

de multa.§.& si vltra.quia quantum ad illud parum,aut nihil dispensatione paratur,vt.s.no. vnde s̄m prædicta aliqua sufficiens
47 & canonica dispensatio vix occurrit.[Intitulatam.] Multis† mo-
a dis accipitur titulus[a].Ponitur enim pro rubrica,vt.C.de nouo codi.fa.l.vnica.ibi,sub competentibus titulis.ff.si certum.pe.l.j.extra d.n.de testibus,præsentium.li.vj.Secundo pro figura literæ. C. de ve.iur.enu.l.ij.§.pe.j.de fide instru.ex parte.Tertio pro intentione siue articulo,super quo testes producuntur,vt no.s.eo. bonæ me. Mag.§.contra.& extra.d.n.de testibus, præsentium.lib.vj. Quarto pro signo.C.vt nemo priuatus titul. suis prædi. vel alterius impo. in rubro & in nigro.xvj.q.v.consuetudo.Quinto pro omni causa licita acquirendi dominium rei,siue pscribendi.sicut sūt pro emptore,pro donato,pro hærede,& similes, vt ff.&.C. in suis rubricis.de quo dicitur,ꝙ in rebus ecclesiasticis præscribendis requiritur titulus.j.de præscrip.si diligenti. Sexto pro causa solutionis, ff.de fideiusso.tutor.Septimo pro sigillo reliquiarum, vt no. j. de conse.eccle.c.j.Octauo pro laude.vnde & laudum titulis plerūq; dr̄ quis attolli,& in laudem & commendationem martyrij beati Thomæ Cantuarieñ.in sua legenda seu homelia sic hr̄, cui nūq̄ sanctorum martyrum titulus extitit gloriosior, pro ecclesia certans &c.Nono pro ecclesia ponitur, siue beneficio ecclesiastico. j.de offi.archipres.c.fi.lxxx.dist.epi. sine quo nullus est ordinandus.j.de præben.c.iij.vnde dr̄ aliquis intitulari in aliqua ecclesia.
b Et de iure communi teneas, ꝙ nullus potest habere[b],duas ecclesias,vel duo beneficia tanq̄ titulos,siue loquamur de titulo clericatus,vel canonicatus,vel prælationis,vel dignitatis, vel ordinationis,quia non ad titulos in plurali, sed ad titulum in singulari dr̄ quis promoueri.lxx.dist.sanctorum.xiii.q.j.c.j.lxxx.dist.epi.vii. q.j.in apibus,hoc enim negotiationis est, ꝙ plures habeātur.xxi. q.j.clericus ab instanti.xvi.q.j.presbyteros.& no.j.de cleri. non resi.quia nonnulli.&.c.conquerente.&.j. de præben. quia intantū, &.c.ad hæc.&.c.præterea.& se.&.c.de multa.&.c.extirpandę.&.c. super inordinata,hoc regulariter teneas. Fallit tamen in casibus, vnde.ver.Dependens.j.de præben.extirpandæ.§.qui vero.Tenuis. x.q.iij.vino.j.de æta.& qual.eam te.§.vnico.Rarus.s.qñ pauci idonei reperiuntur.xxj.q.j.c.vnico.in fi.Vel gratia papæ.j.de præben. de multa.§.fi. Vtilitas vrgens.s̄m Io.j.de conces.præ.non vacā.cū
49 nostris.§.fi.Sed alij cōdicentes asserunt, ꝙ ex nulla cā licet ep̄o † in
c talibus dispensare[c],quod dic,vt ibi no. Et commendatio iusta,vt hic.&.xxj.q.j.qui plures,& iunge,quod no. j. de præben. cum iā dudum.§ j.Diuersos titulos permittūt rite teneri,Thadeus.[Cō-
50 mendatam.]Sed nunquid† in hoc casu is,qui habet commenda-
d tam,intelligitur prælatus ecclesiæ? non, sed procurator tantum[d] Habet tamen legitimam administrationem. xxj.q.j.relatio.s.eo. cum nobis olim.§.fi.Nunquid ergo interim dicetur vacare? non s̄m Bertrādum doctorem,quia canonicus est iste titulus, sicut & alij,vt patet hic.xxj.q.j.qui plures. Alij cō,& dicunt, ꝙ vsque ad sex menses licet prælato talem commendationem facere. & non vltra. Alioquin tota die posset fieri fraus constitutioni.j.de præben. de multa §.sed & si vltra sex,quod vitandum est,ar.j. de diuor.q̄to.§.pe.vbi de hoc no.Talis enim custos non habet ius in ecclesia,nec in fructibus,nisi ad gubernandum,colligendum, & prouidendum ministris, & quæ supersunt in vtilitatem ecclesiæ conuertendum.Sicut & dr̄ in visitatore,ar.lxj.dist.obitum.&.c. Catinensis.&.c.fi.lx.dist.c.ij.vij q.j.constitutum.xij.q.j.qm̄ velina. Tu dicas,ꝙ si commendatio fit ex iusta cā & vera, tenenda est opinio.B.ar.j.de fil.pres.veniens.in fi.j.de conces.præ.& ec.non vacā. cum nostris.§.fi.Si vero fit sine cā,tunc vera est sñia aliorum,& sic potest intelligi.j.de accusa.si constiterit.Sed quæ potest esse iusta cā commendandi ecclesiam? R. litigium ecclesię,vel electi cōfirmandi impedimentum,seu protractio,ar. in eo, quod legitur
† & no.j.de offi.ordi.cum vos.& j.de simo. sicut nobis†.rū.j. Vel necessitas ecclesiæ,vt patet in eo,quod legitur,& no.s.eo.officij,vl̄ priuilegio magistri,vt patet in eo, quod legitur & no.j. de magistris,quia nonnullis.§.fi.ver.j. Possunt & multa alia exempla de facto occurrere,vt.ff.de leg.non possunt.ff.de præscri.ver.l.iiij.Sed nunquid licet prelato talem commendationem reuocare quan-
51 documque vult? Ita vr̄,† quia commendare nihil aliud est,q̄ depo-
52 nere,ff.depositi.Lucius. Sed rei† depositæ & possessionem, & dominium retinemus.ff.depositi.licet.§.rei.inm̄,ꝙ etiam si vsq; ad certum tempus rem aliquam deposuerimus, & citra terminum hoc possumus reuocare,ff.depositi.l.j.§.pen.Nulla obstante exceptione.j.depositi.bona fides.§.sane.& sic etiam vr̄ loqui.j.de acc. si constiterit.Tñ si depositarius expensas fecerit occasione rei depositæ,est sibi reuocans obligatus,ff.depositi.actione. ff. de vsur.q̄ semissem.ff.de nego.gest.at qui natura.§.fi. Verius vr̄,ꝙ nec reuocari,nec conferri possit per ordinarium,vbi ex causa facta est,nisi ea cessante.ar.lxiij.dist.§.verum.j.de voto.magnæ.in fi.Quid si papa ecclesiam sic commendatam conferat? Si hoc facit ex certa scientia,tenet collatio.j.de conces.pre.propoluit.&.c. quia diuersitatem.§.sic tamen.Et intelligo hoc ex certa scientia fieri,si in litera fiat expressa mentio de commendatione & causa ipsius,alioquin litera non valeret,ar.op.j.de conces.præ.cum nostris, &.ca. literas.&.s.de rescriptis constitutus.&.ca.dilectus.j.&.c.postulasti.
53 Verum.s̄m.d.n.cum quælibet † ecclesia prælatum suum habere debeat,vt legitur & no.j.de preben.cum non ignores,& sic com-
54 mendatio † contra illud ius fiat.nō debet fieri sine dispensatione, quę est relaxatio iuris.nec debet fieri sine causa.j.q.vij.dispensationes.Quid si aliqui lædantur ex tali commendatione? Rndet.d.n.
55 ꝙ† vocadi sunt,arg.ff.de adop.nam ita.ff.de mino. deniq;.j.de of. archi.ad hæc.§.fi. quòd si contumaces fuerint,vlterius nō audiētur.j.qui fil.sint le.lator. &.c.perlatum,& qui ma.acc.pos.c.j.&.c. fi.Si vero venerint,audientur, & per superiorem diffinietur.ar.j. de tempo.ordi.si archieps,ꝙ si vocati non fuerint,sed contempti, talem commēdam facient per superiorem cassari.ar.s.e.bo.me. Cremo.§.j.&.c.venerabilem.§.obiectioni. Nunquid ergo patronus ecclesiæ est vocandus? sic.s̄m.d.n.ar.xvj.q.vij.filiis. &.j.de iure pa.ex insinuatione.&.c nobis fuit §.fi.Quid si clerici ecclesiæ cōmendatę contempti fuerint,& post commendationem factam eligant,nunquid tenet electio? Dicunt quidam, ꝙ sic.si tamē ep̄s maliciose sine causa fecerit hanc commendam.arg.op.j.de iure patro.postulasti. Alij dicunt & melius. s̄m.d.n. ꝙ & si ep̄s hoc fecerit fraudulenter,tamen nihilominus cassanda est talis electio subsecuta.Et hoc iō,quia ep̄s fecit,quod ad iurisdictionem & officium suum pertinebat,quamuis iniuste.ar. j. de conces.præ.quia diuersitatem.&.c.cum nostris.&.c.literas.& hoc verius puto.ar.s. eo.auditis.&.c.considerauimus.j.de exces.prę. inter dilectos.§ pe. ver.fi.&.s.e.bo.me.Cremo.§.j.& vr̄ expressum, ꝙ vacāte ecclesia suffraganei liceat archiep̄o electo in abbatem abbatiæ eiusdem
† ciuitatis,vel diœcesis commendare.j. de simo. sicut nobis† quod qualiter intelligatur,ibidem no.Sed nunq̄d clericus alterius diœcesis sine prælati proprij licentia potest recipere hanc commendam? Dicunt quidam, ꝙ non.ar.j.de renun.admonet. Nam & si non habeat ius in ecclesia,legitimam tamen & liberam administrationem habet, quasi procurator.vij.q.j.pastoralis.lxj.dist.obitum.&.c.se.D.n.contra,quia non obligatur ad commendam tenendam,nisi quantum voluerit. Vnde ad mandatum prælati sui eam dimittere oportebit.Nec obstat,ꝙ non debet esse procurator alicuius generalis,vt no.j.de obli.ad ratio.cap.vnico.quia non est alia pœna, nisi ꝙ cogitur administrationem dimittere.alioquin deponitur,& si in fraudem depręhensus fuerit, per ecclesiam nō iuuatur,& sic intellige.j.ne cle.vel mo.c.ij.&.ca. sed nec procurationes.[Cum idem.] s.electus. [Illarum.] s.ecclesiarū. [Nequiuit canonice.] Imò fuit contra canones,vt no.s.eo. super verbo intitulatam.Et per hoc,& per ea,quæ no.s.eod.rū.j.super verbo,cum
56 nullus euidenter patet, ꝙ multi† habent solutionem dispensationis quo ad hominem,sed paucissimi quo ad Deum. [Item suggerens.]ver.in quo exemplificat qualiter electus suggessit falsitatem,& suppressit veritatem in indulgentia. [Personatus.] s.archidiaconatus.[Tenues.] Cum tamen essent sufficientes,statu personę considerato,non ambitione auida, quę nunquam dicit.sufficit.j.de preben.quia intantum.Quod autem dicatur sufficiens beneficium,no.s.de rescrip.cum adeo.j.de preben.cum s̄m apostolum.[Beneficiis.] No.hic ar. ꝙ rescripta super beneficiis obtenta, debent facere mentionem non tantum de vno, sed de omnibus beneficiis,nō solum de maioribus,sed etiam de minoribus. Nec ob.si dicas.aliud in dispensationibus,quæ sunt restringēdę,vt hic, &.j.de consan.& affi.ꝙ dilectio, aliud in rescriptis beneficialibus, quę vñr esse amplianda,ar.ff.de consti.princi.l. beneficium, quia illud verum est,quando per rescriptum nō preiudicatur alii. alioquin contra.C.de emanci.nec auus,& patet in eo,quod legitur & no.j.de preben.c.fi.debet ergo rescriptum huiusmodi ad hoc, vt valeat, mentionem facere non solum de omnibus beneficiis,vt dictum est,sed etiam de redditibus ecclesiasticis quibuscūque,vt patet in verbis precedentibus.ibi,suppressit, ꝙ alios redditus &c.& sic fuit iudicatum in negotio electionis ecclesię Toletanę.nam & in rescriptis impetratis ad beneficia obtinenda hęc suppressio obest.quod dic,vt no.s.de rescrip.postulasti.in fi.&.c.in nostra,& ca.si proponente,multo fortius & in huiusmodi dispensationib. quia magis odiosę sunt.ar.j.de preben.quia intantum, & patet.j. ti.j.c.fi.[Intentionis nostrę.] O quot indulgentię reperientur inualidę,si hanc intentionem consideremus, cui tamen standum est,quicquid dissimulant ambientes.s.de rescrip.ad aures.j.de of. deleg.super eo.j.de resti.spo.audita.[Presertim.]i. maxime,ergo à contrario

ADDITIONES.

a ¶Multis modis accipitur titulus.Adde glo.hic super hoc verbo, intitulatam.

b Plura beneficia titulata de iure communi nemo tenere potest, nisi certis casibus hic enumeratis.Adde glo.& Doct. in.c.gratia.de rescrip.lib.6.

c ¶Dispensare.Adde quis super pluralitate beneficiorum possit dispensare.Henri.in.c.de multa.j.de præben.

d ¶Non.sed procurator tantum.Idem tenet glo.in. ver. commendare.in.c. nemo deinceps,titu. eoden. lib.vj. quæ glossa est sumpta ex hic per hoscriptis & vide illum tex.pro hac materia & Docto.

† ¶Alias incipit.c.sicut tuis literis.

† ¶Alias.sicut tuis.

contrario idem est,& si curam non habeant, sed simplicia sint,
57 & per consequens† horum pluralitas reprobatur[a].nam & in his,
a & in illis pluralitatis auaritiam execramur,vt hic pater,&.j.de preben.super inordinata.[Animarum curam.] Quæ autem sint beneficia,quæ intelligantur curā animarum hñe.le. &.no.s̄.eo.§ tandem.&.j̄.de cleri.non resi.nonnulli.rñ j. [Dispensare.] arg.hic,ꝙ
58 priuilegium† non extenditur ad ea,de quibus cogitatum non est, ff.de pac.tres fratres.ff.de transac.cum Aquiliana.&.l.qui cum tutoribus,ff.de inof.test.mater decedens.Item ar. ꝙ priuilegiū odio sum restringendum est,vt.j̄.titu.j.c.fi.vbi de hoc.subaudi. Sed & si intendissemus secum super pluralitate omnium beneficiorum suorum dispensare,hoc tamen intelligendum esset de his tantū,
b in quibus ius haberet[b].Quia.[Nec intentionis nostræ &c.]q.d.dispensatio nostra facit,quod non obsit ei pluralitas,sed non operatur,ꝙ alias ea canonice possideat.Nec ob. ff. de annuis le.Scio. §. vxori nam aliud in rebus priuatis,in quibus est vnusquisque mo-
59 derator† & arbiter,C.mandati.in re mandata, & in vltimis volūtatibus, quæ ampliantur,vt ibi, &.j̄.de dona. cum dilectus.ad fi.
60 aliud in rebus,& maxime in beneficiis ecclesiasticis,quorū† prælati non sunt dñi,sed procuratores.j̄.de dona.c.j.vnde nec de ipsis
c pro libito possunt disponere[c],vt patet in eo,quod leg.& no.s̄.eo.nihil.rñ.j.&.§.epi.&.j̄.de præben.c.iij.quare & dispensationes super his sine cā concessæ tanq̄ ambitiosæ sunt restringendæ, vt hic,& j̄.titu.j.c.fi.& in hoc concordat.d.n. [De nouo concedere.] Parū ergo prodest talis indulgentia.imò nihil,cum æquiparatur indulgentiæ sub forma communi impetratæ,vt hic patet,& s̄.de consti.ex literis.vbi de hoc.[Habita licite.]Hic fac punctū suspensiuū ex vi literæ,Ex vi enim literæ determinat verbum præcedens,habita,& nō sequens.s.retinere alioquin contradiceret litera sibi ipsi.[Retinere.]Sed non habuerat licite,vt patet.s̄.e.§.rñ.j. Ergo authoritate talis indulgentiæ,quæ non erant,non poterant retineri,
61 & sic nihil operatur,vt no.s̄.Et habes hic ar. ꝙ† qui plura tenet beneficia intitulata,& quorū vtrunq; per se sufficit,mortaliter pec-
62 cat,sed & indulgentia hoc excusare potest, sicut & † consuetudo dat ius percipiendi beneficium in absentia.s̄. de consti.cum oēs, s̄m.B.quod dic,vt ibi no.De indulgentia vero dic,vt.s̄.no. [Et.j̄.] Sub hac decisione,quæ decidi non debuit,sic continetur in registro. Ad hoc etiam fuit obiectum,ꝙ cum mandauimus,vt si nobis constaret, ꝙ idem decanus post receptum archidiaconatum pdictum curam animarū hñtem, pdictas parochiales ecclesias retineret,nec ostēderet secum super hoc per sedem apostolicam dispensatum,electionē ipsius authoritate apo.cassaretis. Et nullā fecerit mentionē,ꝙ per biennium cū archidiaconatu,& per triennium cū decanatu prefatas parochiales ecclesias tenuisset. Apparet,ꝙ super hoc cum eo non extitit dispensatum, cū vitium purgare nequiuerit,de quo non fecerat mentionē.Tandem cū non restaret &c.vt hic sequitur. [Ad hec.] s.preter illa, quæ premissa sunt.[Obiectum.]ergo oīa continere vnr allegationem, nihilominus tñ faciunt ius,quia rationabilia sunt.ar.j.dist.consuetudo. Instit.de iure natu.§.quod vero.Et quia per iura scripta comprobantur,ar.j̄.de fide instru.pastoralis.Vnde & nisi resignasset, sentētiam contrariam reportasset,vt statim innuit in seq.ver. [Mandauerimus.]vt.s̄.eo.c.§.nos igitur.[Constaret.] quia nec aliter dāda est snia.xj.q.iij.graue.&.j̄.de renun.post translationem §. cum ergo.[Retineret.]i.retinuisset,quod & fecerat,vt sequitur.[Dispensatū.]sufficienter,quod nec factum fuit,nec fieri potuit, nisi melius veritatem expressisset,vt sequitur. [Mētionem.] aliter autem non potuit esse sufficiens dispensatio,vt patet in eo, quod no.s̄.de rescriptis.postulasti.§.fi.[Apparet.]ar.in eo , quod legitur & no.s̄. de rescrip.super literis.[Purgare nequiuerit.] nisi per pœnitentiā, ar.j̄.de testi.testimonium.l.dist.ferrum,& patet in eo , quod nō. s̄.eo.§.super verbo,canonice.ver.nec sufficeret,& se.[Mentionē.] Et per hoc patet,ꝙ oīno erat cassanda electio. [Tandem &c.]& sunt hec verba Papę.[Tandem.]ver.in quo tangitur ob iuris diffidentiam spontaneę præstita cessio & recepta. [Snia.]quę contra electum oīno danda erat, sicut euidenter colligitur ex prędictis. [Idem.]s.electus tanq̄ de iure suo forte diffisus.[Tam iuri &c.spōtanea.]vt peius vitaret.si.no.j̄.c.cum inter.R.seniorem.j̄.de simo. per tuas.in fi.alias aūt non presumitur simplr sponte cedere vel-
63 le.j̄.de renun.super hoc . Quinimo & qui instante† probatione, vel sententia cedit,non videtur sponte cedere , sed timore.xxiiij. dist.c.fi,ff.de his qui mor.sibi consci.l.iij.C. qui testa.fa.pos.l.ij.C. de bonis eorum qui mor.sibi consci.l.ij.

ADDITIONES.

a ¶Pluralitas reprobatur.Vtrum plura beneficia possint de iure communi simul obtineri & quæ.vide per Henri.in.c.de multa.infra de præben.
b ¶Ius haberet.ita hodie probatur in.c.gratia.de rescrip.li.vj.
c ¶Disponere.Adde an beneficiati,& prælati ecclesiarum faciant fructus beneficiorum suorum suos,& utrum de eis possint disponere & testari, pulchre per Do.de sancto Gemi.in.c.præsenti.in.3.col.de offi.ordi.lib.vi. Et per do.Abb.in repeti.§.qui uero.c.extirpandæ.de præben.

SVMMARIVM.

1 *Zelus in electionibus in tribus consistit.*
2 *Collatio fit in uarietate testium.*
3 *Qui saniori,& maiori ratione nititur maior est.*
4 *Collatio zeli ad zelum,meriti ad meritum,numeri ad numerum qualiter fiat.*
5 *Quæ causa dubitationis in electionibus inseruntur ius commune non lædunt.*
6 *Taciturnitas quando habeatur pro consensu.*
7 *Electionis pronunciatio per quem fieri debeat.*
8 *Eligendi forma.*
9 *Stipulationes tot sunt,quot sunt res in stipulationibus deductæ.*
10 *Consensus eligentium sunt omnes per unum uel plures in simul exprimendi.*
11 *Communis actio per singulos non diuiditur , sed tota simul in iudicium uenit.*
12 *Electio communis & concors,confirmanda est.*
13 *Ignorantia hominis inspicitur , & non conscientia Dei.*
14 *Electio communis vtrum requiratur, in electionibus paruorum prælatorum.*
15 *Quod bona fide fit,non congruit de iuris apicibus disputare.*
16 *Electio debet fieri gratia sancti spiritus inspirante.*
17 *Absentes qui debuerunt uocari utrum in numero eligentium computentur.*
18 *Incorporalia non possidentur,sed quasi.*
19 *Possessio sua nemini est turbanda.*
20 *Quædam præcedunt formam concilij.*
21 *Formæ iuris communis quæ sunt de substantia.*

CAP. LV.

IN genesi legitur. Legitur totum suspē siue vsq; prope finē. c.ibi,nos his &c.s̄m.d.n.[Et.j̄.]Hic continetur qualiter,duabus electionibus sequentibus factis, in dissentione partes recursum ad se.ap.habuerunt,& multa hinc & inde proposuerunt,super quibus datur diffinitiua sñia in hunc modū. [Cum in concilio &c.].s̄.eo. quia propter. [Maior.] quo ad nu-
1 merum.[Sanior.]quo† ad zelum, qui in tribus consistit.s.in idoneitate electi,& eligentium authoritate , & spirituali intentione, s̄.eo.dudum.j̄.eo.ecclesia.§.nos vero. [Et in.G.]proprium nomē est.[Habuit.]s.ipse.G.pone,ꝙ duodecim erant canonici, quorū quinque conueniunt in Vincentium,quatuor in Petrum,tres in Henricum.sic patet,ꝙ hic dicitur quinq; maiorem partē esse cōparatione minorum,quod non sufficit,imò reqritur maior pars totius capituli,vt premisit,& probatur.s̄.eo.ecclesia.per quam & hic exemplificari potest,&.c.Cumana. [Nec plene.] non sufficit ergo qualiscunq; collatio,imò plene debet fieri.s. numeri ad numerum tam presentium,q̄ absentium,tam ꝯdicentium, q̄ cōsentientium,vt videlicet ad inuicem conferant, quare absentes non sunt citati,vel expectati.forte qa nimis remoti sunt,vel certi erāt, vel in mora periculum imminebat,super quo vide, quod no.s̄.e. cum inter vniuersas.&.c.se.&.c.coram . Item quare ꝯdicentes nō
2 sunt admissi,vt hic . Sic & fit collatio † in varietate testium,ff.de testi.ob causam.j̄.de testibus,in presentia.iiij.q.iij.§.item in crimi
† nali.ver.si testes † & creditorum.ff.de pactis.maiorem.C. qui bo. ce.pos.l.fi.Item zeli ad zelum , vt sciatur qui eligentium sint maioris authoritatis,& meliori conscientia moueantur,vt no.s̄.eod. super verbo,sanior.Non.n.qui maior est sanior est,sed potius ma
3 ior,qui saniori † & maiori nititur ratione.arg.xl.dist.multi.in fi. Item meriti ad meritum , vt sciamus quis electorum maioribus meritis adiuuatur.j̄.de iure pa. qm̄ in quibusdam. lxiij. dist.c.pe. ex quo etiam melior zelus præsumitur.j̄.eo.ecclesia.§.pars.ibi,habito prælertim & c.Et no.s̄m.d.n.ꝙ plena debet fieri collatio,non studiose semiplena,nec percunctoria . Vnde si de aliquo articulo dubium oriatur,de illo tractandū erit,& discutiendum, vt hic sequitur.Non vt diffiniatur,vel vt probationes recipiantur , qa nec vnus canonicus iudex est alterius.cum nec habet imperium par in parem.s̄.c.innotuit.rñ.j ad fi. Sed vt instruantur , & veritas inueniatur de plano.sicut &.s̄.de rescrip.cum contingat, s̄m.do.n. Nec ob.quod legitur & no. j̄. de offi. ordi.irrefragabili.§.excessus, quia hic non agimus de excessu corrigendo, sed de iure capituli, quod qñq; ad vnum deuoluitur, vt patet in eo,quod no.s̄.eo. cōgregato.&.s̄.titu.j.gratum.j̄.de his quæ fi.a ma.par.ca.c.j.Vnde sicut vnus partem faciens nō est iudex omnium aliorum, sic nec oēs alij iudices sunt istius. Est enim generaliter prohibitum.C.ne quis in sua causa iudi.vel ius sibi di.in rubro & in nigro,ergo neutra pars iudicabit. Et in oī iudicio requiritur āctor,& reus,& iudex j̄.de ver.sig.forus.§.in omni.Postq̄ etiam sic discussum est,nō potest dici snialiter electionē cassari debere pro eo, ꝙ facta sit,omissa collatione.Si vero nullum dubium motum sit,sufficit, ꝙ colla
4 tio de plano fiat† in genere sine alia discussione,vt sic dicant.Nos habemus decem,vos habetis quinq;, nos habemus zelum , quia elegimus virum religiosum,non consanguineum,vel aliud simile.Vos autem elegistis secularem & consanguineum,electus noster habet scientiam,vester nō,Hæc simplex & plena collatio sufficit,vbi nihil opponitur,Si vero dicatur ex aduerso,q̄uis habeatis numerum,noster habet scientiam . Vel non est vis in vestro numero

ADDITIO.

† Alias est c.

mero,quia tales sunt excommunicati,vel infames, de his erit plene discutiendum.ar.hic,&.C.ad.l.Cor.de fal.l.v.&.l.vbi.nec ob.qđ hic sequitur.[Non fuit tractatum &c.] quia supplendum est plene in collatione conferendo. Alias tamen tactum fuit , quod ex eo apparet,quia vnus ex eis protestationem emisit.Et idem debet fieri,quando aliquid notorium occurrit dubium, vt si aliquis absens sit,de quo dubitetur,vtrum vocari debeat. Nec obstat.j̄.eo.ecclesia.quia ibi nō negat collationem fuisse habitam de absente. Alij dicunt,ꝙ qualiscūq; ꝯdictio, qualecūque dubium occurrat, & si nulla discussio,nullus tractatus interueniat , nihilominus tñ valet electio,dummodo collatio fiat plene,saltē generalis & simplex,vt præmissum est.Illa vero necessaria,etiam si unus solus eligatur,non dico tunc numeri ad numerum,quia patet, sed zeli & meriti,quod melius est s̄m.d.n.Imò & numeri, vt saltem dicant, collatio numeri patet,quia omnes consentimus in talem . Alias autem non satisfaceret saltem verbis,quibus in dubio melius est deseruire,ff.de exerci.acti.l.j.§.is qui nauem.ver. ī re igitur dubia. Item tutius est,ex quo dubitatio occurrit,vel contradictio,tractatum & discussionem hñi,vt hic sequitur . In omnib⁹ enim dubiis consulo canonicis,ꝙ in quantum erit eis possibile, omnibus opinionibus satisfaciant,quia hoc prodesse potest, non obesse. Nam
5 & quę† cā dubitationis in electionibus inserentur,ius commune non lædunt.ff.mandati.qui mutuam.Ponant ergo se in tuto. teneant certum,& dimittant incertum. de pœ.dist.vij.§.j. post primam col.in fi.Cum ergo dicant aliqui sufficere collationē qualēcunq; etiam vnius solius ad hoc,vt forma seruata videatur. Alij dicunt hoc verum est,vbi nulla occurrit discordia , vel dubitatio. Alioquin plena debet esse collatio,discussio & tractatus.Tertij dicunt,ꝙ semper requiritur plena collatio numeri, zeli , & meriti, vt hic sequitur.adeo vt si alterum omittatur , totum est irritādū, ar.expressum.ff.de transac.cum hi.§.si ptor.Quarti asserunt,ꝙ vbi vnus tantum ab omnibus eligitur,vno pronunciante, nō est necessaria aliqua collatio,qa nec est cum quo fiat , qui tñ nullū expressum ius pro se habent.Quinti,ꝙ in hoc casu debet fieri collatio,vt patet in verbis concilij ibi,vel is collatione habita eligatur, in quem omnes,quamuis alij dicant,ꝙ hoc , quod de collatione præcedit,non respicit hoc,quod dicit omnes , sed tātum illud,qđ sequitur.Vel maior & sanior pars.Sed quinti respondent, ꝙ hoc nullo iure firmatur,imò semper est facienda collatio , quia substantialis est,vt hic patet.&.j̄.e.Cumana.§.fi.&.c.cū terra.§.fi. Cōsulo,ꝙ hanc vltimam obserues,quia hoc non est error. Sed si dubitatio occurrat,adhæreas præcedenti , q̄uis etiam collatio & communis electio sint de substantia . Non tamen ꝙ singuli collationem faciant,vel expresse per se in electione vel collatione cōsentiant.Nam vbicunq; spiritualis & expressus consensus non requi-
6 ritur,habetur† taciturnitas pro consensu.sicut.liiij.di. si seruus sciēte,ff.de pigno.fideiussor.ij.§.pater.C.ad Vell.si sine. Et maxime in re meritoria,& necessaria, sicut est per electionem canonicā ecclesiæ prouidere.Secus in voluntaria & onerosa,sicut est,quando quis assumit procuratoris officiū.Vel ꝙ res alicuius alteri seruiat, tunc requiritur expressus consensus,ff.de procura. filiusfa. §. inuitus.ff.de ser.vr.prę.inuitum.s̄m.d.n.& de hoc no. j̄. de iure pa.cū laici.Quid si collatio,vel communis electio sit aliquibus absentibus? Rñdeo potest aliquis ratificari.arg.Insti. de acti.§. præterea.ff. ad Mace.l.fi.& melius.s̄.eo.ꝙ sicut . Secus autem est in scrutinio, vbi requiritur expressus consensus & præsentia saltem maioris partis.s̄.eo.quia propter.ibi,præsentibus omnibus &c.& ibi , vota
7 cunctorum. Et idem dicunt† quidam in pronunciatione electionis,quæ fit in capitulo,quia si non est certa persona , ad quam ex officio pertineat,debet reqri a singulis per quem fiet. Alij dicunt, ꝙ ille,qui primam vocem habet,ipsam facere potest, & hoc magis placet dño nostro.Tu dic,vt no.s̄.eo.quia propter . Quid si in scrutinio,vel compromisso vota inueniantur diuisa? Nunqd vna pars debet requirere aliam,vt consentiat pronunciationi electionis suæ,vel aliis,quæ facere intendit? Non.quia non possunt alij a prioribus votis suis recedere,nisi cōiter omnes,vel maior pars re-
† cedere vellent,vt.s̄.tit.j.bonæ.ij.§.nec nocebit † & præceden.s̄m. d.n.quæ potius facit ꝯtra.& de hoc.j̄.eo.publicato. [G.&.H.] Alij forte consenserunt in Vin. & sic erant in numero quinque s̄m interlinearem supra positam.Sed aduersarij dicebant eos nō debere computari,& male,vt patet.j̄.eo. ver.nec præmissi duo canonici,qui determinat hoc,quod hic dicit. [Aduersarij.] Dicentes, ꝙ.G.non debebat computari,quia non erat canonicus, & qa cū protestatione fuit admissus.H.vero erat ita remotus,ꝙ nō potuit dici fuisse contemptus,sed aliter respōdetur.[Tractatum.] in collatione,alias tamen perfunctorie tractatum fuit, & etiam diffinitum,quia non computarentur in numero.Rationes autem,quare expellendi essent,nec attendere,nec discutere voluerunt.s̄m.d. no.[Non extitit.]tempore collationis factæ , quamuis hoc nunc in iudicio discutiatur,sed tarde venere bubulci.sic.s̄.eo.cum in veteri.§.fi.[Discussum.]accipe ver.j̄.positum.Nec pręmissi duo &c. [Communiter.]i.in communi,& publice,& per omnes, vel per vnum vice omnium,quod fieri debet,vt no.s̄.e.quia propter.Sed a singulis & singulariter,vt statim sequitur,& ideo reprobatur.Necesse est enim s̄m.d.n.ad hoc, vt communis electio censeatur , ꝙ
a ab vno[a] vice omnium,vel ad minus vice partis,quę bene & canonice elegit,pronuncietur.Sed quicquid dicat, hæc constitutio innuit potius,ꝙ omnes simul pronunciare debent,quod dic,vt no. s̄.eo.quia propter.&.j̄.eo.super verbo.sed communis.[Consensissent.]s.in scrutinio.[Singularis electio.] & singulariter facta.[Sed communis.]subaudi & vniuersalis,vt sequitur, quod est cōtra id, quod no.s̄m.d.n.in precedenti gl.ver.necesse est enim, verbi gratia.Facta plena collatione.sicut.s̄.no.super verbo,nec plene.Videbunt quæ pars sit maior & sanior, non respectu partium,sed toti⁹
8 capli,& tunc poterit dicere vnus de illa maiori parte. † Dñi,si placet eligamus hunc,in quem maior & sanior pars capituli cōsensit in scrutinio.Si omnes acquiescant,dicat ille, quæ priorem vocē habet in capitulo,& ego pro toto capitulo eligo talem , & alij respondebunt placet.Si autem contradicant,tunc pronunciet ille,qui priorem vocem habet inter illos,qui consentiunt,s̄m Gof. & Host.& quasi omnes. Et facit pro ipsis.s̄.e.Osius.in fi.&.j̄.de obli.ad ratioci.c.vnico.in fi. Quamuis autem hi ex quadam æquitate probabiliter moueri videantur,tamen hæc litera euidenter ꝯdicit.s̄.eo.quia propter,quod dic,vt ibi no.super verbo,eligatur. Et no.s̄m.d.n.ꝙ singularis est electio,non communis , vbi quilibet dicit.eligo,non eligimus , ex quo autem aliquis habet ex officio eligere,vel data est ei potestas,vt vice omnium eligat, non refert,
b vtrum dicat . eligo in singulari , vel eligimus in plurali[b], quia in vtroque casu intelligitur electio esse cōis.s̄m.do.no.Tu dicas,ꝙ si vnus est,in singulari pronunciari debet, vt si dicat vice omnium eligo.Et si dicat eligimus,talis electio s̄m hodiernam curiæ consuetudinem reprobatur.Vbi vero plures sunt quibus data est hęc potestas,& si vnusquisque per se & diuisim non possit eligere,nec dicere eligimus,scripta tñ electione vno ore pronūciare pñt . Sic
c dicentes.Nos tales vice omnium eligimus. Nec vnq̄ vnus solus[c], pro se,& collegis suis pronunciare potest de iure , nisi & data sit hæc potestas, quamuis curia de facto contrarium seruet etiam in compromissi forma inducens pro se hanc literam, quæ oīno contrarium sonat,vt.j̄.eo.no.&.s̄.eo.quia propter.§.vel saltē. Sed quid si quasi omnes, vel omnes excepto vno velint dare potestatem pronunciandi vni,& aliquis contradicat? Rñdeo s̄m cōsuetudinem curiæ stabitur super hoc voluntati maioris partis, cū nec possit pronunciari per duos,& de necessitate agatur.ar. j̄. de his q̄ fi.a ma.par.ca.c.fi.s̄.de consti.cum accessissent , nisi forsan excōicatio,vel aliud rationabile obstet.j̄. de his quæ fi. a ma.par.ca.c.j. [Repeti.]si enim dicit,ꝙ hæc secunda non sit electio , sed nominatio.idem repetitur,& hoc superfluū.[Electiones.]si enim dicis ꝙ hæc secunda sit electio,non ergo est vna,sed plures,quia qua ratione dices,ꝙ vox vnius facit vnam electionem , eadem ratione dices,ꝙ vox alterius faciat alteram electionem , quia vnusquisq;
9 dicit per se,& pro se eligo.[Eligentes.]sicut & † tot dicuntur stipulantes,quot res sunt in stipulatione deductæ, ff. de ver.ob.scire debemus.&.l.quod dicitur.&.l.pluribus.ff.de dona.causa mor.sena-
10 tus censuit.§.fi.[Nec ex singularibus.]sic ergo † consensus eligentium sunt omnes insimul exprimendi per unum , vel plures , vel per omnes,vt hic.&.s̄.eo.quia propter.&.c.cum dilecti. §. nos vero.&.c.bonæ me. Ma.§.contra. vbi non creditur testimonio singularium,neque enim voces eorum plurium admittuntur,quos diuersitas temporum simul interfuisse prohibet.iij.q.ix.nihilominus.nec diuiditur ius eligendi per singulos , sed cōmuniter ad oēs
11 pertinet,sicut nec communis† actio per singulos diuiditur, sed simul tota in iudicium venit.ff.de iurisdi.om. iudi. cum voluerit.§. si vna actio.ar.ad idem ff.de seruit.rus.præ.si vnus ex sociis. Sed ꝯ, quia bene valent singulares consensus,vt.ff. de seruit.rus. præ. per fundum,ff.cōia prædi.receptum,& l.si quis duas.§. item si duo.ff. de aqua.plu.ar.si autem.& etiam in electone valent consensus diuersis temporibus habiti.s̄. de postula.præla.bonæ.ii.§.fi. Solu.hic agitur de tali negotio, quod non recipit diuisionem, nec omissionem,nec transmutationem,vt patet.s̄.eo.quia propter. &.c. cum post petitam.&.c.ecclesia.& c.Cumana. Ideoque non valent cōsensus diuisi.ff.de verbo.ob.l.ij.nec obstant ll.contrarię, quia ille actus,de quo loquuntur,diuisionem recipit temporis, nec est ibi communio collegiatorum,sed singularium,vnde valent ibi consensus singulares.quod dic,vt no.s̄.de consti. cum omnes, in distinctione ibi posita.nec ob.c.bonæ.s̄.in contrarium allegatum, quia ibi fuit communis electio,licet non integra,siue cōcors.Hic autem non fuit communis,quamuis fuerit cōcors respectu par-
12 tis.Ex his collige,ꝙ electio† communis & concors confirmanda est.s̄.eo.

ADDITIONES.

† ¶Alias nec obstabat.
a ¶Ab uno uide tex.hodie in.c.sicut cum.ti.eo.lib.6.
b ¶In plurali.Dic ꝙ imo debet hodie fieri per verba singularis numeri.ca. cum ab uno de sen.& re iudi.li.vj.
c ¶Vnus solus.Dic ꝙ imo necesse est ꝙ unus solus pronunciet per d.c.cum ab uno.de re iudi.lib.vj.

est.ꝛ.eo.quia propter,non communis vero,licet cõcors,infirmãda est.multo fortius si nec communis,nec concors,vt hic. Si aũt sit communis,sed non concors,quia aliquis contemptus est, ab eo ratificari potest,vt in dicto.c.bonæ.&.ꝛ.c.ꝙ sicut,vbi vero nullus contemptus est, sed est factam a maiori & saniori parte capituli,confirmatur,vt.ꝛ.eo.dudum.j.&.c.corã.&.c.congregato, nec putes,ꝙ hæc distinctio eadem sit cum illa.quę no.ꝛ.eo. ꝙ sicut.§. si autem,super verbo,consentire.in prin.quia bene posset esse cõmunis & concors,& tamen non esset canonica, vt patet.ꝛ.eo.innotuit.&.ꝛ.titu.j.c.fi. quod membrum in illa distinctione plenius enodatur.[Particularibus.]ar.ff.de arb.non distinguemus.§. cum
13 in plures.[Appareret.]Chomini,cuius ignorantiam inspicere† debemus,& non Dei conscientiam,ff.de iudi.sed & si restituatur.in fi.quæ nec tempore variatur,vt no.ꝛ.de sum.Tri.ca.i. & quamuis hęc ratio subsistit,tamen.ſm.d.n.hæc est verior , quia si cuilibet licet prorumpere ad eligendum etiam malũ,vt gratiam eius acq reret,festinaret,& sic collatio omitteretur, quod non est faciẽdũ.
14 †Et quamuis hæc subtilitas in episcoporum electionibus sit seruanda,& aliorum,in quibus forma locum habet, non tamen in canoniis vel similibus,in quibus sufficit, ꝙ vnusquisq; prout placet exprimat votum suum. Alij dicunt, ꝙ & si in his forma scrutinij locum non habeat,tamen & post consensus singulares cõis electio sequi debet. ſm.d.n.Tu dic,vt no.ꝛ.e. quia propter. [Veritatem.]Indiuiduis enim siue singularibus simul concurrentibus oẽs currunt , & est apta materia ad formandum argumentum, sed non est formatum.materia est primum mediũ, & extremũ, quæ apta est ad formãdum argumentum.Dicas ergo Petrus currit,Martinus currit,Gulielmus currit,ecce primum,& sic de singulis,ecce medium, ergo omnis homo currit,ecce extremum.
Quamuis igitur induiduis currentibus hanc aptam materiã nõ habeas vniuersalẽ propositionem, nisi formes argm̃,& cõcludas per signum vniuersale,vt probatur.j.eo.ibi, quemadmodum,ex singularibus propositionibus &c.sic singulis de capitulo consentientibus,habes aptam materiam ad formandam electionem.ſ. primum,medium,& extremum . Petrus elegit talem , Martinus eundem, Gulielmus eundem, medium est, ꝙ sic de singulis , extremum est,ergo oẽs eligunt.Paret igitur ex vi huius argumentationis,& literæ,ꝙ si oẽs simul eligant,vniuersalis est electio & cõmunis contra opinionẽ curiæ supradictã.Fateor tamen , ꝙ expe
a ditius est,vt pronuncietur per vnum[a], ex potestate tamen sibi a capitulo tradita.ſm ꝙ & primũ,& medium,& extremũ colliges, ex quibus sic formatur argm̃.Dicas igitur , ꝙ in hoc casu,primũ est singularis consensus,medium potestas data alicui, vt vice omnium eligat siue pronunciet.extremum,vt ille dicat,vice omniũ eligo.Fac igitur argm̃,& sic forma ipsum ex dicta materia.singuli habentes ius in electione in Petrum consenserunt.Martino,vt vice oĩum eligeret,potestatem dederunt , & Martinus vice oĩum elegit Petrum,ergo oẽs,qui habebant vocem in electione ,Petrũ elegerunt,vt & probatur.ꝛ.eo.in causis.§.fi. sic & alias consideran tur principium,medium,& extremum.ĩ. de offi. dele.super quæstionum.§.intentionis , & facit ad hoc,ff.de verbo.obliga.l.ij.&.l. iij.§.Cato.&.l.scire debemus,&.l.ꝙ dicitur . [Exprimat.] ſ.ꝙpriũ, & singularem consensum,& per hoc potest & alio modo intelligi,quod supra interlineatum est.pone enim,ꝙ quilibet eligit per se solus,non in præsentia aliorum,sed clam, quare reprobatur,vt ꝛ.eo.quia propter.in fi.[Suæ partis.]i.ꝙ ipse eligit , vel ꝙ pars sua eligat aliquem.ſm.d.n. Sic & si plures simul damnum dant , qđ vnus per se dare non posset , vterq; tenetur , & si quis inuolucrũ, quod tollere non potuit,aperuit, & singulas res contractauit , sed quasdam abstulit,illarum tm̃ reus est . Si tm̃ totum inuolucrum tollere potuit,de oĩbus tenetur.ff.de furt.vulgaris. §.antepenul & penul.ff.si quis testa.liber.esse iuſ.fu.l.j.§.fi.ff.arbo.fur.cæ.si plures, ff.ad.l.Aquil.ita vulneratus.§.fi.Est enim actus qui conuenit pluribus,ſigillatim,& simul singulꝛ & vniuersaliter,sicut ferre lapidẽ & trabem.Nam tã paruus potest esse,ꝙ vnus fert,& tã magnus,ꝙ non nisi plures,in quo singulares actus non repræsentant vniuersalem,sic in electione singularia vota non repræsentant vniuersalem electionem,siue cõem.licet quilibet singularis veritatẽ exprimat suæ partis,vt hic dicit per signũ vniuersale, vt no.ꝛ.eod.super verbo,veritatem.Sed quid refert,vtrum oẽs simul per se, vel p plures alios,vel vnũ solum in electum consentiant,dũmodo consen
15 riant,ex quo enim bona† fide fit , etiam in ciuilibus nõ ogruet de iuris apicibus disputare,ff.mandati.si fideiussor. §. quædam , & si in ciuilibus subtilitates huiusmodi reprobantur.ff.qui.mo. pig,vł hipo.sol. sicut in re corporali.§.si debitori, multo fortius in spiritualibus.j.de iud.dilecti.j.de do.& contu.c.j.j.de resti.tpo.sæpe. Dicunt quidã,ꝙ in causa est , vt bursam superiorũ nostræ rei discrimine sopitem faciamus,vnde subtilizant in materia rescriptorũ & electionũ,vt lites ex litibus oriantur, & ad ipsos sæpius recurra
16 tur,ꝛ.eo.innotuit.§.parcentes.& sequenti . Tu dicas,ꝙ† gratia sancti spiritus inspirante debet fieri electio.ꝛ.eo.cum terra . Cũ ergo cõis electio vnitatẽ significet,singulares vero diuisionem, & spiritus sanctus non descendebat super segregatos, sed habitantes simul & congregatos in vnum:ideo cõis electio approbatur,& singulares reprobantur,ar.op.xciii.dist. si inimicus.xvj.q.fi. sicut dii vestimentũ.xxiiij.q.j.schisma.&.q.iij.de illis.&.ꝛ.de sum. Tri.& fi. ca.c.fi.§.verum.[Nec præmissi.]ver.qui respicit illud , quod supra dixit de duobus,de quibus non fuit discussum, vtrum vocem haberent.[Duo canonici.]ſ.G.&.H.[Sic excludi.] Qui computaren
tur in numero.Nam publicato scrutinio dixerunt & diffinierũt, ꝙ isti duo non erant computandi, vnde nec dici poterat electionem G.a minori parte factã.Non tm̃ intelligas, ꝙ electio cassare tur,licet hi duo contẽpti essent,nisi contẽptum suũ pro sequerẽtur.ꝛ.eo.ꝙ sicut.Sed iõ cassatur, quia de eorum exclusione nõ habuerunt plenam collationem.Sed intelligas non plenam , dummodo hoc omittant ex studio , vel procurata negligentia omnibus manifesta. Vel dic,ꝙ iõ vim facit in exclusione istorũ, quia si vere & iuste excluſi essent, bene haberet electus maiorem partẽ,istis vero computatis non habebat. Et ideo etiã ipsis non prosequentibus suũ contẽptum,fuit cassãda electio, tanq̃ à minori parte facta,ẽt si ipsam ratificassent,quia consensus subsequens electionem factã non ratificat,vt patet in eo, quod le.& no.ꝛ.e.quia propter.&.c.auditis,& hoc vltimũ verius est. ſm.d.n. Nobis plus placet,ꝙ iõ cassatur,quia nõ fuit plene facta collatio,quia & hoc
17 dicit textus.Est tm̃ notandũ.ſm.d.n.ꝙ ẽt in † numero cõputãtur absentes,qui debuerunt citari & fuerunt contẽpti,quod non concedimus,nã ex votis scrutinij insurgit electio , ac tempus electionis spectatur.ꝛ.eod.dudum.j.&.ij. & ideo ratificatio numerũ non augmentat,vt no.j.eo.ecclesia.Propter factã aũt collationem,vel pronunciationem electionis in absentia aliquorũ , qui tamen in scrutinio consenserunt,non vr̃ cassanda electio. Alioquin pari ratione de oĩbus, quæ circa electionẽ & electũ habentur,parẽ tractatum habere deberent. ſm.d.n. Dicas ergo sic excludi.ſ.p protestationem nudã.secus si conuentionalis esset,& sic tollitur contra.ꝛ.eo.Cumana.Item secus si per diffinitiuam sniam priuati essent,vt.j.de pręben.dilecto.Nec prodest,quod obiectum est,ꝙ primus non erat canonicus,& ꝙ secũdus(quia nimis remotus erat) non videtur fuisse contẽptus.[Cum primus &c.]ſ.G.[Existeret.] Vr̃ hic Papa supplere de facto, quia de hoc nihil dictum fuerat? iura.j.de cã pos.& proprie.cũ super.ff.de iudi.de qua re. Sol.in talibus supplere potest & si nihil a partibus opponatur.ꝛ.eo. cum nobis olim.§.pe.& de hoc plene no.ꝛ.tit.j.bonæ.j.[Possessione.]Hoc
18 ideo dicit,quia incorporalia† non possidentur,sed quasi,vt no.ꝛ.e. querelam.[Stallum in choro.]In his consistit ius canoniæ,vt no. ꝛ.de consti.cum.M.Ferra.j.de præben.relatum.[Sic vocatus.]Qđ sufficit quo ad hoc,vt vox sua debeat cõputari , & si in canonia non haberet.ꝛ.eod.querelam. j. de causa pos.cum olim.j.de iure patro.consultationibus.&.c.ex literis. Hæc tm̃ nõ prodessent,quo minus sua contra ipsum ferretur,si ad hoc ageretur,nisi aliter de iure suo fidem faceret,& sic non contradicit.j.de pręben.dilecto. [Cum protestatione.]ſ. ꝙ eius vox valeret quantum de iure valere deberet,vnde cum esset in quasi possessione, fuit vox computãda.Secus si dictum esset,valeat vox eius si de iure interesse debet. ꝛ.eo.Cumana.ſm.do.n.Sed nonne qui in quasi possessione est,de
19 iure debet interesse?Vtiq;,quia† nemini sua possessio est turbanda, vt le.& no.j.vt lite pen.c.j.viiij.q.iiij. nonne . Ideo dic cum protestatione.ſ.nuda,vt no.ꝛ.Puta dictum fuit nos protestamur, qtu non es canonicus, & sic admittimus te. & ipse respondit,& ego protestor,ꝙ ego sum in quasi possessione canonicatus,& ideo volo admitti,sicq; admissus fuit , & sublata protestatio per ꝛrium actum.ꝛ.de consti.cum.M.Ferra. vbi plene distinguitur de materia ista.Secus si dixisset.Nec ego volo, ꝙ mea vox computetur,ni si de iure meo fidem faciam,tunc enim consensisset protestationi,& conuentionalis esset.ideoq; obesset.ꝛ.eo. Cumana.Sed quid si canonici nollent talem admittere, nisi protestationi consentiret?Consulo ei,ꝙ non consentiat,sed dicat. Cum ego sim in quasi possessione eligendi,& nemini turbãda sit sua possessio vel qua si,vt.j.vt lite penden.c.j.vbi de hoc . Appello , ne me excluso,siue contempto eligatis.arg.ꝛ.eo.considerauimus.&.c.cum nobis oli. vbi de hoc.[Secundus vero.] ſ.H. licet absens esset , sed postea veniens forsan electionem factam de Vincentio ratam habuit.ſ.e.
20 ecclesia.[Esset in tali loco &c.de consuetudine.] Sic ergo consuetudo in talibus consideratur,quod dic,vt no.ꝛ.eod.coram.&.c.qa propter.? [Nos plenius.]ver.alias nos his, alias non igitur,& ideo, ſm diuersas literas facies punctum submissum, vel suspensum in præcedenti verbo,ecclesiæ Gallicanæ. [Contra formã.] Quia non fuit electio communis,nec habuit maiorem & saniorẽ partem,& quia,& si collatio talis qualis habita fuit, non tamen plena,vt.ꝛ.dixit post prin.ibi,nec plene numeri ad numerum &c.& sic perinde est,ac si nulla facta fuisset.ar.j.titu.j. inter corporalia.§. sed neque.ver.sicut iuxta communem , & per consequens cõtra concilium facta fuit.ꝛ.eo.Cumana.§.fi.[Concilij.] Hic notandũ
est,ꝙ† quędam præcedunt formam concilij, sicut est vocatio canonicorum,

ADDITIO.

a ¶Per unum.Ita hodie fit per.d.c.cum ab uno.de re iudi.lib.vj.

nonicorum,assignatio diei ad tractandum de electione.ꝛ.eod.in
a causis.rñ.j.j.eo.ecclesia.rñ.j.Missa , siue inuocatio spiritus sancti[a]. ꝛ.eo.cum terra.§.j.in fi.Adiuratio,vt sane prouideatur.j. de appel. constitutis.ij.rñ.i.Ipse tractatus præcedens electionem,vel formã, ꝛ.eo.cum terra.§.fi.& similia,& hæc possunt dici præcedentia , siue pludia formæ,quæ potius sunt ad bene esse.q̃ ad esse. vnde nec
21 substantialia sunt.j.eo.ecclesia.§.deniq;. Quædam † vero de iure communi cõcomitantur ipsam formam , & ei ipso iure insunt, & hæc dicuntur substantialia formæ. vñ ipsis omissis electio cassatur,& de his loquitur hic.super his tamẽ est diuersitas.quod dic, vt no.ꝛ.eo.quia propter.§.j.De nulla etiam istorum censentur ea, quæ formæ insunt ex modo per hominem apposito.ꝛ.eo. qualiter.vnde si omittatur,omnino irritum est,quod agitur.ꝛ.eo.cum in veteri.rñ.j.&.§.fi.&.c.cum dilecti.§.nos vero. Quædam vero se quũtur,sicut est.Te Deum laudamus,deportatio , seu installatio, & horum quædam pertinent ad solennitatem consuetam , siue decentem,vt præmissa,quæ nec necessaria videntur.ꝛ.eo.ecclesia. salua installatione abbatum,quæ ad archidiaconum pertiner.ꝛ.de offi.archid.vt nostrum. Quædam vero ad publicationem securã & solennem,sicut est publicatio coram populo, & super hac est diuersitas,quod dic,vt legitur,& no.ꝛ.eod.quia propter.§ fi.Quædam ad electionis factæ roborationem , & seram administrationis aperiendam,vt confirmatio,sine qua quo ad effectum cętera frustrantur,vt patet in eo , quod legitur.& no.ꝛ.e.qualiter.&.c. nosti.saluo eo,quod le.& no.ꝛ.eo.nihil.§.penul.&.j. de app. quia nos.Quædam vero etiam ad matrimonij consummationem,& exercenda ea,quæ ad ministerium consecrationis siue officii exiguntur,sicut ordinatio vel consecratio.ꝛ.eo.transm.issa.§.fi.sine q bus ecclesia vidua dr̃,vnde & si horum receptio negligatur , pœna priuationis iuris iam acquisiti infligitur.j.ri.j.c.ii.§.sed neq;.ꝛ. eod.cum in cunctis.§.inferiora.j.de æta.& qua.c.j. Quędam vero sunt p̃ter,vel extra formam,sicut vocare religiosos.lxiij.di. obeuntibus,& si hæc omittantur,siue interueniant,non obsunt , immo qñq; prosunt.ar.in eo,quod le.& no.j.de offic.deleg.prudentiam, rñ.j.ver.illa quippe,sed & qñq; hoc necessariũ vr̃.quod dic, vt le. & no.ꝛ.eo.ne pro defectu.§.fi. [Decernimus irritam & inanem.] id est decernendo irritamus,& sic inanem pronunciamus . Et.n. quando electio fit contra concilium generale, non est irrita , sed irritanda,vt patet.j.eo.ecclesia.in fi.&.ꝛ.eo.Cumana.in fi. &.c.ecclesia.in fi.quando vero fit contra Later.irrita est,vt no.ꝛ.eo.quia propter.§.aliter electio.

ADDITIO.

a ¶Spirituſſancti Vide remissionem quam feci.in.c. cum post petitam , supra eodem.

SVMMARIVM.

1 *Statutum non debet esse deluſorium.*
2 *Leges non debent esse ludibrio.*
3 *Edictum quid ſignificat.*
4 *Interdictum quid.*
5 *Laici eligere non debent ſine canonicis.*
6 *Præſumptio eſt quicquid contra ius attentatur.*

CAP. LVI.

Alias Messana.[Ft.j.] Continet qualiter ī ecclesia Massana facta fuit electio per clericos, & laicos simul iunctos . [Edicto.]i.statuto,quod non† debet esse deriſorium.ff.de iudi.si ꝓtor.
7 ff.ne quid in loco pub.l.fi.Sicut† nec leges ludibrio debent esse.C.
2 de bo.quæ li.l.fi.§.vbi.Dr̃ etiam edictum mandatum ciratoriũ à
3 iudice emissum.xxiiij.q.iij.de illicita.ff.de iudi.ad peremptorium.
4 Indictum† autem dr̃ impositum,vł adiectum. & ponitur pro collecta.xvj.q.i.placet.C.de indictionibus.in rubro , & in nigro.lib.x. Hic autem ponitur edictum pro constitutione generali.nam per hanc dictionem lex decernitur generalis.C.de legibus. leges vt generales.Ideoque dixit edicto perpetuo,vt generaliter & irrefragabiliter obseruetur,quia omnes astringit,vt.ꝛ.de consti.c. fi. [Ne p laicos.]Qui ab electione summi Pontificis omnino excluſi sunt, lxiij.dist.§.verum,quia imperatores.&.c.sequentibus.Sed & generaliter ab omnibus spiritualibus,& ecclesiasticis excluduntur.no. ꝛ.de consti.quæ in ecclesiarum.&.c.ecclesia.& de arb.contingit.j. de iudi.decernimus.in electionibus autem inferiorum papa, aliquando requiritur consensus eorum ex post facto. & sic intellige, lxiij.dist.vota ciuium.ꝛ.eo.innotuit.§.multa.dic , vt no.ꝛ.eo.cum
5 terra.&.c.sacrosancta.&.c.quia propter.super verbo,& in scriptis. [Cum canonicis.]Imò nec sine † canonicis debent eligere laici, vt patet.ꝛ.eo.sacrosancta.&.c.sicut.&.c. Osius.sed soli canonici si ne laicis eligere debent:nam & si quis consentiret electioni de se factæ per laicalẽ abusum,ineligibilis redderetur,quod dic,vt no.ꝛ.
6 eo.quisquis.[Præsumatur.]No.ꝙ† quicquid contra ius attentatur præsumptio est.sic.j.titu.i.c.j.rñ.i. [Consuetudine.] Est enim ecclesiis onerosa,& ideo reprobanda.quod dic,vt no.ꝛ.de consuetu. cap.j.&.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians iuri ſuo,ſibi imputetur.*
2 *Electio retardari non debet propter abſentiam alicuius.*
3 *Qui termino ad aſſignandum diem electionis noluit intereſſe,ad electionem eſt citandus.*
4 *Sciens certiorari non debet.*
5 *Electus a minori ad maius debet aſſumi .*
6 *Dictio ſemel,propriam,& impropriam ſignificationem recipit.*
7 *Ratihabitio an augeat numerum aliorum ellgent.um.*
8 *Ratihabitio retrohaitur.*
9 *Maioritas numeri non ſufficit ſine ſanioritate.*
10 *Sanioritas nunquid ſufficiat ſine maioritate.*
11 *Turpe eſt redire ad id quod quis renunciandum putauit .*
12 *Nullus debet dari inuito.*
13 *Locus variationi non eſt publicato ſcrutinio.*
14 *Nimia deciſio obſcuritatem inducit.*
15 *Duæ partes adminus de præſentibus debentur ſcrutentur.*
16 *Electio cont a formam concilij non eſt nulla ſed annullanda .*
17 *Quod de uno conceditur eadem ratione de pluribus concedi oportet.*
18 *Duæ partes qualiter computandæ ſunt.*
19 *Capitulum dicitur facere,quod maior pars facit .*
20 *Iuri publico renunciari non poteſt,ſecus iuri priuato.*
21 *Iuri ſuo quilibet renunciare poteſt.*
22 *Iura non ſunt corrigenda ſed potius ſaluanda.*
23 *Papa princeps eſt.*
24 *Duæ electiones factæ,adinuicem ſe impediunt.*

CAP. LVII.

Ecclesia vestra. Duæ electiones in discordia factæ.[Cõuenientes.] In tales descendit spiritus sanctus,nõ in segregatos,vt no.ꝛ.eo.in Genesi.&.ca.quia diligentia tua.[In vnũ] Ad tractandum de assignanda die,in qua deberet electio celebrari.[Qui tunc.]Quia non curabat de tractatu illius diei, tamen de electione bene curabat,& in ea interesse intendebat , & sic cessat
1 sequens glo.[Noluit.]Imputet ergo sibi , si iurꝛ suo renunciauit, vij.q.i.q̃ periculosum.nam alij eligere poterant.ꝛ.eo. cum nobis olim.&.c.ꝙ sicut.&.c.quia propter &.j. de offi.dele. prudentiam,
2 §.adiicimus,nec propter eius absentiam debuit, † electio retardari.C.de decur.nominationum.li.x.ſm.B. hæc glossa est cõtra textum.Nam & ſm.d.n.si termino, ſin quo agitur de statuenda die
a ad eligendum,noluit interesse, nihilominus tamen vocandus est ad electionem faciendam , dummodo nesciuerit diem assignatum,forte quia ante exiuit terram. q̃ dies assignaretur,vel alia iusta de causa.Tenet tamen id,quod agitur de assignatione diei.cũ tũc noluerit interesse.Et est hic arg.ꝙ licet aliquis citetur ad testes recipiendos,vel alium articulum ſpecialem, & nolit venire,nihilominus ad publicationem testium,vel ad sententiam.seu articulos alios est citandus.&,ar.C.quomodo & quando iudex, ea quæ, ſm.d.n.& in eo,quod le.& no.j.de offi.ordi.dilectus.§.j.j.de testi.c. ii.Quod autem dixi hunc esse citandum,si diem electionis ignorauit,verum est.nisi ideo recesserit a capitulo,ne ad ipsum assigna tio peruenire,tunc enim sibi est imputandum.ar.xxxvij.dist.c.fi. j.vt li.non contest c.fi.§.j.ver.siue quia malicioſe , & sequenti.ſm d.n.& melius.j.de clã.despon.ca.iij.§.j.ibi , de parentum ignorantia &c.Secus si pro alia necessitate sua recessisset etiam fraudulenter , dummodo non in fraudem citationis,ff.quibus ex causis.in pos.ea.Fulcinius.§. quid sit latitare.Sed opponitur sic.esto,ꝙ recesserit in fraudem citationis,& sic apparet de malicia sua . Nonne & modo est malicia capituli, ex eo ꝙ non citarita vr̃ , & sic vltima,malicia(sicut & vltima mora)nocer,ff.de pericul.& commo. rei vendi.illud.Sol.in hoc casu non dicimus capitulum malicioſum,siue negligẽs,excusatur enim propter malicioſam absentis, de qua constat,& quæ ſemper durare præſumitur , donec veniat. Si autem veniat,& non admitteretur , nisi priuaretur per sniam, tunc de malicia capituli vltima apparet , & ita ei noceret,vt in.d. l.illud.Nempe cum malicia absentis quantum ad hunc articulũ certa sit,non est locus coniecturis ſuper malicia capituli , ff. de re iudi.contumacia,alias autem & si in vno articulo contumax fuerit,in alio nihilominus est citandus:quamuis etiam ille , qui ſcit ecclesiam vacare,citandus sit,is tamen qui præsens fuit in assigna tione diei ad eligendum,si se absentauerit , citari non cogitur,qa
4 † qui scit,certiorari non debuit,ſupra eod.cum inter vniuersas.§.j. ff.de act.emp.& ven.l.i.in fi.ſecundum do.nost. [Cum absens.]In tali tamen loco , de quo debuisset vocari , quod dic , vt no.ꝛ.eod. coram.[Non vocato.] Et sic cõtempto, nam & sic tractatui diei assignandæ noluit interesse,vt præmisit , non tamen propter hoc renunciauit iuri ſuo , imò determinata dies sibi fuerat intimanda, sed nec propter hoc electio facta nulla redditur , imo est potius anullanda, vt no. infra eod.§.denique. [Concilij generalis.] ſupra eod.quia propter.[Quatuordecim.] Et sic minor pars.[Cardinalem.]Nunc,sed tempore electionis non erat cardinalis,vt patet in regiſtro.& sic taceant,qui inducunt hanc Decre. ad hoc, ꝙ cardinalis

ADDITIO.

a ¶Vide do.Abba,hic.in.iij col.in glo.j.

a cardinalis eligatur[a].quod verum non est,imò est postulandus,vt
no.ĩ.eo.glo.erat tamen canonicus istius ecclesiæ, & postea cardi-
nalis factus,remansit canonicus factus iuxta morem presbytero
rum,& diaconorum cardinalium,qui beneficia prius adepta reti
nent,& sic patet,ꝙ quando fuit electus,cum esset canonicus,erat
de proprio gremio,vt sequitur,& alius electus de alia extranea ec
clesia,quia de Remensi, & tamen electio istius non præualet. In
quo reprobatur opinio Io. qui dixit electionem de proprio gre-
mio a quantumcunq; minori parte factam,electioni factæ de ꝑ
sona extranea præualere,vt no.ſm ipsum.s̄.eo. cum inter canoni
cos.&.c.in causis. Cardinalis autem quicunque , minus eligibilis
5 vr̄,q̄ eps.Tum quia maior est in officio , & quicunque eligitur,†a
minori ad maius debet assumi.xciij.dist.legimus.ad fi.Tum quia
immediate subest summo pontifici,tales autem nullatenus trās-
feruntur sine domini papæ licentia spirituali. s̄. de consue.cū ve-
nerabilis.& ar.in eo,quod le.& no.ĩ.de tempo.ordi. cum in distri
buendis. Tum quia magis habet alas ligatas, q̄ eps.cum nec sine
licentia consueuerit exire curiam,imò nec sibi innuere,quod mi
nus est,quomodo ergo sine licentia electioni de se factæ poterit
consentire?Hæ enim omnes rationes in epo deficiunt, & tamen
non est eligendus,sed postulandus,vt le.& no.s̄.ti.j.c.fi.& pro hac
via vr̄ casus expressus.j.q.j.filium vestrum, certū est tamen,ꝙ iste,
de quo agitur hic,fuit cardinalis Romanæ ecclesiæ,& nihilomi-
nus electus.Sed non obstat,quia quando fuit electus,non erat car
dinalis,sed canonicus tantum,vt no.s̄.ca.glo.in prin. Scd̄m alios
vero,qui dicunt , ꝙ quādo fuit electus erat cardinalis iam factus,
adhuc potest responderi,ꝙ fuit electus in postulandum , sicut &
no.de alio in seq.glossa,vel de hoc nō fuit obiectum , seu questio
mota.Vel potest dici,ꝙ vbi cardinalis in aliqua ecclesia est cano-
nicus,in eadē potest eligi ratione fraternitatis , & sic loquitur hic,
vbi vero nō est canonicus,postulatur,& sic loquitur.s̄.ti.j.bonę.j.
Veruntamen & si canonicus cardinalis ab ecclesia , in qua cano-
nicus est,eligatur,modica vis est . nam hæc electio censetur quasi
postulatio,cum nec papa ipsum cogatur cōcedere nisi velit.lxiij.
dist.literas.nec ad superiorem potest haberi recursus.s̄.eo.licet.§.
fi.& sic patet , ꝙ siue dicamus ipsum eligi , siue debere postulari,
quantum ad effectum,modica est vis in hoc facienda.[Et decem
& septem.]Et sic maior pars. [Elegerūt.]Sic ergo clericus de alie-
na ecclesia,sicut & de proprio gremio dicitur eligi.Sed potest di-
ci,ꝙ hoc verbum tenetur proprie quo ad cardinalem,quo ad Re
mensem vero canonicum,dicas elegerunt in postulandum,simi
6 lis expositio.ĩ.de tempo.ordi.dilectus,sic†dictio semel posita pro-
priam,& impropriam significationem recipit.si.s̄. de rescrip.ple-
runque.&.c.ad audientiam.ij.ff.de procu. Plautius . Vtrum autē
clericus de aliena ecclesia possit eligi?Dic,vt no.s̄.eod. cum inter
canonicos.ĩ.de renun.admonet.Vel si intelligas , ꝙ cardinalis iā
factus electus fuerit,potest dici,ꝙ vterque fuit electus in postulan
dum,vt no.in præce.gl.[Præfato.Gu.]s.contempto. [Eiusdē.R.]
& sic pars istius(computata hac voce)excedebat aliā in quatuor,
vt.ĩ.§.se.[Præbente.] Quod bene valuisset propter bonum pacis,
dummodo electio alias fuisset canonica,vt.s̄.eo.ꝙ sicut. Sed mi-
nus caute fecit,quia si contemptus erat,debuit expectare exami-
nationem negocij,& si ipso aperto videret,ꝙ nihil obesset nisi cō
temptus suus,tunc hanc gratiam facere potuisset . alioquin data
pro ipso sn̄ia eligendo eundem,vel alium de proborum consilio
euidentiorem gratiam ostendisset.s̄.eo.bonæ me. Cremo. Ratifi-
cando aūt electionem minus canonicam , perit vox sua cū aliis,
nec potest conqueri de contemptu.[Consensum.]Nunquid rati
7 habitio†auget aliorum numerum eligentium Reginaldum Re-
mensem?No.hic.B.quod no.ĩ. super verbo,illo adiicere, & fecit
hic magnam glo.in qua supponebat , ꝙ non erat contemptus,q̄
tota vacat,quia est contra textum,vt.s̄.no. Goff.vero no.ꝙ sic,qa,
8 †ratihabitio retrotrahitur,& repræsentat rem in præteritum geri.
de quo dic,vt no.ĩ.de his quæ fi.a præla.sine con.ca.c.iij.in fi.¶ Tā
dem.]ij.pars.in qua continetur allegatio pro electo a maiori par
te.[Dicti R.]s.Remeñ.canonici.[Aliam.]s.electionem cardina-
lis.G.[Prædicto.]Qui ex postfacto consensum præbuerat, vt præ-
misit.[Et per hoc.]s.ꝙ maiorem partē habebat . [Pars sua.]s.Re-
9 meñ.canonici.[Vbi maior.] Ab insufficiēti infert, omittit†enim
b & sanior,quia hæc duo requiruntur[b], & ideo succumbit , quia li-
cet habuerit maiorem numerum,non tamen saniorem, vt.ĩ.eo.
§.fi.[Præsumatur.] Allegabat opinionem ipsorum,qui dicebant,
ꝙ non erat locus collationi,vbi in multum numerus numerum
excedebat,quia erat pro numero præsumendum. Sed reprobatur
hoc,quia quantumcunq; excedat,& collatio est facienda, & ple-
ne,vt.s̄.eo.in Genesi,& no.s̄.eod.dudum.j. ¶ Pars vero.]iij.pars.in
10 qua†continetur allegatio pro electo a minori parte.[Altera.]s.eli
gentium cardinalem . [Eandem.]s.electionem Remeñ.[Propo-
nens.]s.pars cardinalis.[Prenominatum.R.]s.Remeñ.canonicū.
[In ætate.]Si hoc verum erat,nulla electio fuisset.s̄.eo.cum in cū
ctis.licet quandoque per papam in hoc gratia fiat, vt.s̄.eod.cum
nobis olim.[Sufficientis scientiæ.]De hoc dic,vt no.s̄.eo.congre-
gato.§.nos igitur,& ibi iuenies alias remissiones. [Ad electionē.]
Subaudi tātę ecclesię,alias ecclesiam,& est melior litera. Hoc au-
tem ideo dicit,quia talis est sufficientis scientiæ quo ad vnam ec-
clesiam,qui non esset sufficientis quo ad aliam, vt no.s̄.eo.in cau
sis.§.fi.& .c.scriptū.§.fi.[Præfatus cardinalis.] Et sic electio sua ex-
cedit aliam in collatione meriti.[Meritis.]Quo ad vitam,seu mo
res.[Et authoritate.] Quo ad tempus, dignitates, & ordines.ĩ.de
maio.& obe.c.j.&.c.statuimus.s̄.eod.dudum.j. [Electam.]ꝓm.B.
cardinalis,qui aliam excedebat in collatione meriti, vt.s̄.not.[Ze
lum.]Nota ergo ex præcedentibus , in quibus consistat zelus.s.in
meritis,& authoritate,& pura intentione eligentium, quæ & ex
qualitate electi sumi potest,vt hic,& no.s̄.e.in Genesi. [Habere.]
Alias habuisse.[Dicebatur.]ver.ex parte præfati cardinalis.G.ac-
cipe verba inferiora,adiicere nil valebat in fi.huius.§. [Quem.]s.
G.[Eiusdem.R.]s.Remeñ.[Confitebatur.]s̄.eo.rñ.j. [Asserente.]
Et male.licet enim contempserit capitulum in termini assigna-
tione,non tamen contempsit in electione , imò fuit contēptus,
quia nec citatus.s̄.eo.cum nobis olim. ſm.d.n. [Parte reliqua.]s.
cardinalis.[Contemptum.] & ideo cōsensus eius nil operabatur,
11 quia†turpe est redire ad id , quod quis renunciandum putauit.C.
de rebus cre.si quis iusiurandum, & de condi.inser.l.j.sed hæc alle
gatio est sophistica,vt patet in his,quæ no.s̄.e.rñ.j. [Adiicere.]Ad
quod duo allegabantur,& quia non fuerat contemptus , vt pmi-
sit,& quia non fuerat in scrutinio præstitus , & licet primum so-
phisticum sit,vt no.s̄.in præceden.glo.tamen secundum rationa
bile vr̄:quia aut non fuit contemptus , & sic cum in hoc nullum
ius habeat,nec ꝯdicere valeat, nihil potest adiicere,aut si fuit con-
temptus,fatuus erit,si non vtatur consilio, quod no.s̄.rñ.j.sup ver
c bo,præbente.numerum tamen non augmentabit[c].absurdum.n.
esset si ex votis superuenientibus hoc penderet,cum statim facto
scrutinio & collatione habita eligi debet ille, in quem omnes vł
maior & sanior &c.s̄.eo.quia propter.&.c.auditis. & no.s̄.eo.cap.
proxi.Sed & si velit omnino consentire,negari non potest , quin
cum totum possit infringere,quod maius est,possit cōsentire ele
ctioni iam factæ,quod est minus.ar.ĩ. qui fi.sunt legi. per venera-
bilem.rñ.j.& quamuis non adiiciat numero,maiorem tamē par
tem poterit roborare,ꝓm.d.n.Sed caueat,ne vox sua ex alia causa
cum aliis pereat,vt hic fuit.necesse est enim , ꝙ ratione societatis
idem ius sortiatur.ĩ.de sta.mo.recolentes . in fi. Item hæc locum
habent,quando per formam proceditur scrutinij.secus si per for-
mam compromissi,quia tunc nihil potest ratificare,quod nomi
ne suo gestum nō est ꝓm.d.n.Quid ergo si canonici facientes cō-
promissum ipsum fecerūt nomine suo,& nomine absentis? Hic
non video , quare non possit ratificari.ix.q.iij. Lugdunensis,ff.de
nego.gest.si pupilli.§.sed si ego, quia generaliter omnis ratihabi-
tio retrotrahitur &c.vt no.ĩ. de his quæ fi.a præla. sine con.capi.c.
iij.in fi.in quibus probatur,ꝙ ratificari potest,& si expresse suo no
mine non sit gestum.nam & ꝓm.d.n in hoc casu,& in aliis spiri-
tualibus ratificari potest id, quod suo nomine gestum non est.ii.
q.j.§in primis.ix.q.ii.Lugdunensis.ĩ. de iure pa.cura. alias forte se-
cus.ff.de preca.si seruus.ꝓm.d.n.Sed quid si aperto scrutinio,ante-
q̄ tamen sit facta electio,veniat contemptus, & petat scrutinium
de nouo fieri?Rñ.Vr̄,ꝙ non possit audiri,vt patet in eo , quod le.
& no.ĩ.eo.publicato.Sed cōtra,quia per tale scrutinium nulli ius
est acquisitum,ergo exaudiendus est,cum notorium iuris sit scru
tinium non valere.ar.s̄.eo.cum terra.§.pe. ſm.d.n. Cauēdum est
tamen,ne quis cōfingatur , alioquin posset hoc fieri in fraudem
constitutionis.ĩ.eo.publicato. Ad hoc.ff.de transac. cum hi.§.sed
cum lis,& in eo,quod le.& no.ĩ.de diuor.quanto.§.pe.& cōcede-
retur per vnam viam,quod per alteram denegatur, quod nō est
sentiendum.ĩ.de procur.tue? vnde & si nominatus in tali scruti-
nio vellet probare,ꝙ non fuit contemptus, nisi alium elegissent,
admittendus esset ꝓm id,quod no.s̄.eo.cum post petitam.&.cap.
auditis.&.ĩ.eo publicato.Quid si veniat electione iam facta,& pe
tat ipsam per capitulum irritari?Non potest audiri,quia hic capi
tulum non est iudex,sed functum est officio suo saltem semel.ĩ.
de offi.deleg.in literis,& quia mero iure tenet electio , quamuis ꝑ
superiorem cassari debeat contempto hoc prosequente.s̄.eo.ꝙ si-
cut.Quid si superueniat is , qui non erat vocandus scrutinio iam
facto?Rñ.non irritabitur.imò ad electionem procedetur.ĩ.eo.pu-
blicato.s̄.eo.quia propter,ad collationē tamen esset admittēdus.
Et

ADDITIONES.

a ¶Cardinalis eligatur.Adde an cardinalis possit eligi in episcopum,an ve-
ro debeat postulari.do.Ab.hic in pe.col.ver.vl.qui taxat istum & omnes
eius solutiones dicit diuinatorias , quas vide ĩ.ver. secundum alios vero.

b ¶Hæc duo requiruntur.Non ergo sufficit maioritas numeri sine saniori-
tate.Nunquid autem sufficiat sanioritas sine maioritate, respectu nume-
ri.Et an hæc habeant locum in uniuersitate seculari.uide hic per do.Ab.
in iij.col.in ulti.no.Ex quibus ipse infert, ꝙ in disponendis per uniuersi-
tatem,uel capitulum,non debent dari uoces per lupinos,quia tunc non
potest apparere de sanioritate,sed solum de maioritate respectu numeri
quod est no.

c ¶Numerum non augmentabit.Adde glo.in uerbo,adiicere.ibi,non cre-
do ꝙ uox sua.&c.& ibi do.Ab.qui multum commendat hoc dictum.

Et idem dicendum est,si omnibus legitime vocatis compromis-
sum est in aliquos per præsentes, in hoc casu canonicus superue-
niens,anteq̄ electio publicetur,compromissum nō poterit reuo-
care,licet si superueniat re integra,audiretur.arg. vij.q.i.factus est,
&.s̄.eo.in causis,vbi & no.qñ res integra cēseatur.Quid si præsen-
tes elegerunt dignum,nonne contemptus necesse habet hoc hr̄e
ratum?Vr̄ ꝙ sic,quia vtiliter gestum est suum negotium, ff.de ne
go.ge. Pomponius.&.l.sed an vltro . Sed contrarium verum est.
12 Tum quia nullus†debet dari inuito.lxj.dist.nullus inuitis. Tū qa
ad electionem sunt omnes vocandi.s̄.eod.quia propter.Tum qa
non est negotium absentis, sed ecclesiæ.ſm.do.n. sed hæc vltima
ratio non placet.nam ipsa considerata magis expediret ecclesiæ,
ꝙ ratificaretur,& prælatum dignum haberet,quam si litigetur &
vacet,vt patet.s̄.eod.quia propter.&.c. ne pro defectu. vnde dicas.
Tum quia de priuato iure canonici agitur,cui præsentes renun-
ciare non po[illegible]unt,& ideo ipso instante cassabitur.s̄.eo. bonæ me.
Cremo.&.c.ꝙ sicut.Sed nunquid vox electi partis suæ numerum
augmētabit?Rñ.Si agatur de forma compromissi, sic.licet aliqui
contradicant.quod dic,vt no.s̄.eo.cum in iure. Si vero agatur de
forma scrutinij,nullo mō,qa si ꝯsensit in se in scrutinio,reproba
tur.s̄.eo.qualiter,si anteq̄ eligeritur fuit requisitus & ꝯsensit hoc
ipso cassatur.s̄.e.cū post petitā, sed & post electionē nihil pōt aug
mētare ēt contemptus. Tum quia res non est integra.s̄.e.in cau-
13 sis.§.fi.Tum quia etiam publicato scrutinio†non est locus varia-
tioni.ĩ.eo.c.j.Tum quia tempus electionis spectatur.s̄.e.dudum.j.
&.ij.[Nil valebat.&.ĩ.]Subaudi impediente statuto cōcilij gene-
ralis.s̄.eo.quia propter,quia innuit electionem nullā esse, vbi for-
ma obseruata non est.Sed si.G.cōtemptus fuit,sicut pars Remeñ.
allegat,ergo forma non est seruata,quæ requirit, ꝙ electio fiat ꝑ-
sentibus oībus &c. & si forma obseruata non fuerit , ergo electio
Remeñ.nulla fuit.ergo.G.electionem,q̄ nulla fuit,ratificare non
potuit.s̄.eo.auditis.Pars autem dicti Remeñ.ad hoc sic responde
bat ex inconcesso &c.Dicebat etiam bene concludis , sed falsum
proponis,quia male intelligis,non enim ita intelligitur conciliū
supradictum,& sic continuabis sequentem. § [Deniq;.] Et dices
deniq;,si ita sicut dicis intelligeretur,multa iura subuerterentur,q̄
volunt , ꝙ contemptus possit ratificare electionem factam ipso
contempto,vt no.s̄.eo.ꝙ sicut,sed non est ita [Nam statutum ge
neralis concilij &c.]Et intelligas,ꝙ hæc sub.hoc.ĩ. plenius conti-
14 nētur,& quia†nimia decisio hanc obscuritatem inducit . Si.no ĩ.
de voto.quod sup his.§.rursus.in fi. ¶ Deniq;.]iiij.pars , in qua po-
nitur replicatio eligentium Remeñ.contra id, quod per partem
eligētium cardinalem,vt.s̄.§.prox.fuerat allegatum. Dominus.n.
scripsit,ꝙ hic potest incipere responsio papæ, vel est allegatio ex
parte cardinalis,qui contemptus erat cassatione vtriusque , cum
nollet dimittere cardinalatum propter episcopatum.q.d.vñ vim
non faciebat,etiam si contra se allegabat. Sed magister meus no
tauit,ꝙ neutrius partis erat.non partis cardinalis, quia iam tanq̄
fatui contra se allegarent.non partis Remeñ.quia male cōtinua-
retur istud deniq;.vnde dixit,ꝙ verba erant papæ, quod verū non
est,vt patet.ĩ.eo.§.seq.Tu vero continua istud deniq;.sicut no.s̄.§.
proxi.in fi.[Ad contemptum.]Imò plus dixit.d.n.ꝙ & si præsen-
tes aliqui ad scrutinium non vocentur, nihilominus tamen me
ro iure tenet electio,sufficit enim seruare substantialia formæ,si-
15 cut est scrutinium & simila,vt patet hic,& in sequentibus.† Verū-
tamen requiritur,ꝙ ad minus duæ partes de præsentibus , vel de
his,qui vocari debent & interesse volunt,scrutentur.ar.ff.quod cu
iusque vniuer.plane.&.s̄.eo.licet.alioquin irritum esset scrutiniū,
& possent variare illi qui primo elegissent.i.consensissent , & aliū
eligere,& sic intellige.lxiij.dist.quanto.sicut enim ibi dr̄ , ꝙ opor-
tet duas partes esse presentes,sic & intelligi debet , ꝙ easdem duas
partes debet scrutari.ſm.d.n. Quid si omnes volunt ratificare ele
ctionem minoris partis,vel alias minus canonicam?Rñ.Cū for
ma sit de substantia,& electio a paucioribus,q̄ a duabus partibus
celebrata,vel alias minus canonica sit nulla, necesse est eos elige-
re de nouo.ar.dicti.c.quanto.ꝓm.d.n.nulla enim ratificari nō po
test.s̄.eo.auditis.Sed ꝓm nos electio contra formam concilij gn̄a
16 lis celebrata†non est nulla,sed anullanda, vt no.s̄.eo.Cumana.in
fi.&.c.quia propter.§.aliter. Veruntn̄ ibi versatur ius duplex.s.pri-
uatum & publicum,priuato potest renunciari publico nō,vt no.
in seq.gl.Cum igitur numerus de iure priuato sit, vnde nec voca-
tio est de forma,vt hic dicit,planum est, ꝙ electio a minori parte
17 facta potest a contemptis ratificari,qua.n.ratione hoc de†vno cō
ceditur(quod negari non potest,vt.s̄.eo.ꝙ sicut.)hoc eadem ratio
ne & de pluribus concedi oportet,ar.ff.de rei ven.quę de tota.Nec
obstat,ꝙ consensus superuenientes post scrutinium non augmē-
tant numerum,vt no.s̄.§.proxi.ad fi.nam & si non augmentant,
tamen roborant & ratificant,quod cassari potuisset,vt ibi,no.sed
& ille,qui eligit,& si non eligat nomine contempti eligit tamen
nomine ecclesiæ,cui accedere possunt omnes illi , qui de ecclesia
sunt,dummodo forma,quæ substantialis censetur,alias fuerit ob
seruata,sicut & vides,ꝙ cardinales , qui non habent necesse hanc
formam seruare , possunt omnes ad consensum vnius accedere,
prout le.& no.s̄.eo.licet.§.præterea.Nec dico,sicut dixit.d.n.ꝙ ille,
qui ratificat,hoc faciat nomine ecclesiæ, sed nomine suo,qui cō
temptus est,vnde & de iure priuato suo agitur,vt no.s̄.§. proxi.&
18 in sequenti glo.Sed qualiter†computandę sunt duæ partes? Rñ.d.
n.ꝙ in parte absentium non computantur illi, qui vocari nō de-
bent,sed nec illi qui interesse nolunt.contumacia enim repræsen
tat absentes supplente Dei præsentia.C.de iudi. properādum.§.cū
autem eremodicium.nec malicia eorum debet eis prodesse.s̄.de
rescrip.ex tenore.ſm.d.n.& hoc aperte innuitur.s̄.e.quia propter,
vbi dicit,qui debent & volunt.Quid ergo si illi,qui vocandi sunt,
sed interesse nolunt,maiorem partem capituli faciunt,& sic ma-
ior pars capituli abest?Tunc dicendum est,ꝙ minor pars non po
test eligere.Et est ratio,quia sicut per capitulum prefixus est termi
nus electioni,ita & per ipsum potest mutari.Quod autem maior
19 pars facit,dr̄†facere capitulum.ff.ad muni.quod maior.ſm.d.no.
Hoc non placet,omnes enim illi,qui possunt interesse,sed nolūt,
se a iure eligendi excludunt,vt patet ex præmissis.&.s̄.eo.quia pp
& ca.cum nobis olim.§.j.ver.fi.adeoque totum ius recidit in præ-
sentes,& si vnus tātum sit.ff.quod cuiusque vniuer. sicut munici-
pium.nisi forsan & absentes iusto impedimento detineantur.De
talibus enim constat,ꝙ nec interesse possunt.quod dic , vt legitur
& no.s̄.eo.bonæ me.Ma.rñ.j.ver.& si de vi.&.c. cum inter vniuer
sas.§.j.alias enim pro præsentibus facit ius commune, quantum
ad potestatem eligendi,vt dictum est,& quantum ad locum , qa
in eadē ecclia,de qua agitur,facienda est electio.s̄.e.ꝙ sicut.rñ.j.&
quantum ad vtilitatem ecclesiæ, cui nō expedit prouisionem dif
ferri,sed accelerari, vnde & hoc instante exitu trimestris tempo-
ris locum habet,ergo eligant.s̄.e ne pro defectu.Et hoc putamus
omnino verum , vbi per capitulum ad eligendum certus termi-
nus pręfixus est,nec mutatus . Quid ergo si p̄dicta maior pars ab-
sens mandet minori parti præsenti,ꝙ ad pręfixum terminum in
teresse non possunt , vnde pręfigunt talem alium terminum ad
eligendum.inhibentes eis,ne in primo termino assignato eligāt,
quia ipsum reuocant?Hoc posset habere quæstionem.Certum est
enim,ꝙ talia mutari possunt,vt patet.ff.de arbi.qualē.§ si de plu-
ribus.alias incipit lex.dicere,& maiori parti stādum est.ff.ad mu-
nicip.quod maior.Nos tamen putamus distinguēdum esse,vtrū
hæc reuocatio ex causa iusta & expressa fiat infra tempus trime-
stre,& tunc valet,aut sine cā,vel post trimestre tempus.quia.s.dies
quæ prorogando assignatur,excedat trimestre tempus, & sic non
valet minore parte præsente reclamante,cum ex quo maior pars
in iusta causa reuocationis deficit , per consequens iustam causā
habet minor pars reclamandi , vt patet per prędicta iura , & quia
possit esse,ꝙ minor pars,vł aliqui ex ea, qui modo præsentes sunt,
non possent in secundo termino interesse,vnde nec consilium in
ipsorum præiudicium est mutādum.ff. de reg. iu. nemo potest.ff.
de condi.cau.da.l.dedi.&.l.si pecuniam.audienda est ergo minor
pars contra maiorem,ex quo iustam prætendit causam ,vt patet
in eo,quod legitur & no.ĩ.de his quæ fiunt a maio.par.capi.c.i.&
adde hic,quod no.de hac materia.s̄.eo.cum nobis olim. §.j.ver.fi.
& hæc adde in summa.e.ti.§.vtrum mutari. [De forma.]i.de sub
stantia formæ,& quę sunt illa,no.s̄.e.quia propter.Sed & dici pōt
ꝙ & forma incipiat ibi.Statuimus,vt cum electio fuerit celebran
20 da &c.tamen in ea duo iura versantur.s. ius publicum †cui renun
ciari non potest,& ius priuatorum,cui renunciari potest.ĩ.de fo-
ro compe.si diligenti. De iure publico est etiam hoc , quod dicit
in prin.cum electio fuerit celebranda.s.vacante ecclesia . Alioqn
contra.ĩ.de conces.prę.c.j.Et illud,assumantur tres, & cœtera oīa
sequētia,vt ibi no.De iure vero priuatorum est id , quod remanet
mediū.ibi,pręsentibus omnibus &c. Et ideo quo ad illud ius , cui
potest renūciari,potest & ratificari,vt sequitur.ĩ. & hoc est , quod
hic sequitur . [Vnde quod ibi dicitur &c. non valeat.] quo ad ius
publicum pertinet , quinimo cassetur . Et etiam quo ad ius pri-
uatorum,nisi is,cuius interest,renunciet iuri suo.s̄.e.ꝙ sicut. [Cō
tra formam.]expone,vt no.s̄.eo.de forma. [Concilii.] quo ad ius
publicum.[Non autem alia.]quę ius priuatorum tangant secun
do allegata,imò certe & illa,nisi & is cuius interest iuri suo renū-
ciet,vt.s̄.no.Sed hęc est differentia,quia in his, quę tangunt publi-
cum ius.si contemnatur forma,omnino cassabitur electio.ar.ff.
de postul.quos prohibet pretor.ĩ.de excep. exceptionem.s̄.e.cum
nobis olim.§.pe.q̄tumcunque petatur vnanimiter confirmari,vt
in eisdem iuribus.s̄.eo.innotuit.s̄.ti.j.c.fi.Si vero contemnatur in
his,quę ius priuatorum respiciunt , consentientibus partibus po-
terit confirmari,& sic intelligas,quod hic dicit. [Alia quę ponun
tur ibidem.]quę alias pœnas imponebant delinquentibus,sed nō
semper electionem irritam nunciabant. Nam si ex omni pecca-
to in electione commisso irrita sit electio ipso iure , iam oēs alię
pœnę,& omnia iura super his prodita euanescent , & paucę ele-
cassationem euadēt.Vel hoc dicit ideo , quia multa alia honesta,
siue necessaria,vel vtilia sunt in electione, quę non sunt tamen de
forma.Sicut est,ꝙ de eadem ecclesia fiat electio.lxj.di.nullus.Vel
ꝙ sit sine crimine,qui eligitur.xxv.dist.c.fi. Vel ꝙ sit legitime na-
tus,vel sufficientis scientię.ꝓm.d.n.hęc tamen tria vltima sunt de
sub-

substantia formę concilij late. Vnde & electionē nullā reddunt,
s.eo.cum in cunctis. Et adde hic, quod no.s.eo.in Genesi.in fi. Vel
potest cōsiderari aliter hoc duplex ius. Vnum.s. quod ecclesia ha
bet in canonicum, ratione cuius ad electionem faciendam, & ad
dandum concilium canonicus ecclesiæ est astrictus, & hoc est de
iure publico, cui & canonicus renunciare non potest, vt patet in
eo, quod legitur & no j.de iure iur.breui.& de his, quæ fiūt a ma.
par.ca.nouit.&.c.quanto.& de.ver.sig.cum clerici. Aliud vero ius
est, quod habet clericus in ecclesia, vox sua videlicet, & ꝙ omni-
bus communibus tractatibus intersit, in quibus non est contem
nendus. Vnde & hæc, & ipse cōtemptus de iure priuato sunt, cui
& canonicus renunciare potest, in quantum persona sua tangi-
tur. Nam in præiudicium ecclesiæ nihil potest. Vnde si hac renū-
ciatione euidenter appareret ecclesiam lædi, cum hæc iura con-
nexa sint, potest & debet contra renunciationem suam venire ra
tione connexitatis iuris, quod ecclesia habet in ipsum. Et si nō ra
tione iuris sui priuati, arg.ff.quemadmodum serui.si communē,
§.j.& in eo, quod le.& no.j.de iureiur.sicut nostris.§.fi.& de his, q̄
fi.a maio.par ca.c.j.§.pen.& de renun.ꝙ in dubiis. Vel dic, vt ple-
ne no.j.de renun.nisi cum pridem.§.propter malitiam.[Præsen-
tibus omnibus &c.]hæc enim sunt de iure priuatorum.[Proces-
sus.]Dicendum est ergo, ꝙ contemptus iuri suo potest renuncia-
re, & quod factum est ratificare.[Nec cœtera alibi &c.].s.eo.ꝙ si-
21 cut, & ꝙ†quilibet iuri suo renunciare potest.j.de regula.statuimus,
cum suis ꝯcor.infinitis.[Nec enim.]alias neq;. & sumuntur hæc
verba ex.l.C.de inoffi.test.si qn̄. Et est ar.ꝙ non debemus esse ꝑm
22 pti ad iura † corrigenda[a], sed potius saluanda.C.de inof.doti.l. vni-
a ca.[Pontificem.]Hoc mutauit, quia lex dicit principem, & male,
23 nam & Papa†princeps est, vt patet.xcvj.dist.Constantinus, & no.
j.de ma.& obe.si quis.[Vigiliis.]ad hæc in Auth.vt iudi.sine quo
quo suf.in prin.coll.vj.& quod no.s.eo. ne pro defectu.ver.præfe-
ctus vigilum.[Vno.].q.d.si tu vis dicere, ꝙ vocare singulos est de
forma, & per consequens electionem irritam reddat.idem etiam
dicas de singulis, quæ ponuntur in constitutione concilij. Et ea-
dem etiam ratione dicas, ꝙ nihil concilio sit addendum, vel de-
trahēdum, & si contra fiat electio nulla erit. Sed ex hoc sequitur
absurditas. Vix enim occurrit aliqua electio, quin aliquid adda-
tur, vel detrahatur, sic enim continget omnem electionem cassā-
ri. Et per consequens frustra laborassent summi Pontifices in iu-
ribus, per quæ prouidetur ecclesiæ, promulgandis. Vel dic, ꝙ iura,
quæ loquuntur de ratificatione, euacuabuntur, de quibus tamen
cū pauca sint, improprie dr̄, ꝙ sint multis vigiliis excogitata, ſm
d.n.imò certe multa sunt, vnde dic, vt no.s.eod.super verbo, alibi.
[Verbo.]ar.s.de rescrip.causam quę.¶Nos igitur.].v.pars, in qua
ponitur diffinitiua pronūciatio, & ex hoc; ꝙ dicit.nos.satis innui-
tur, ꝙ vsque nunc non fuerat Papa locutus. Et ex hoc, & ex illo,
quod sequitur quæ fuerunt hincinde proposita, euidēter apparet,
ꝙ allegatio facta.s.§.proxi.non est Papæ, sed partis. Nā si præmissa
hincinde fuere proposita, non ergo a solo Papa, quod dic, vt no.s.
eo.§.proxi.in prin.[Intellectis.]esse potest, sed parum mouēt nos
proposita.vt videtur.[Lateranē.].j.de his quæ fi.a ma.par.ca.c.j.
[Generalis.]s.eo.quia propter.[Electionis vitio.]sic seruatur for-
ma illæsa, vt no.s.e.super eo.[Maior & sanior.] quāuis enim ma-
iorem habuit, nō tamen saniorem, quia aduersa pars in collatio-
ne meriti, & zeli excedebat, vt no.s.eo.§.pars vero. Sic notabis, ꝙ
vbi duo eliguntur in dissentione, & neutra personarum electarū
vitiosa est, pro vna tamen facit numerus, pro alia zelus, & maio-
24 ra merita ad inuicem † se impediunt[b], sicut duo vsufructuarii.ff.
b de vsu.quoties. Nec enim cōfirmabitur is, qui maiorem partem
habet, quia non habet saniorem, nec is qui habet saniorem, quia
non habet maiorem, quia vtrunque requiritur.s.ꝙ is, qui confir-
mandus est, habeat maiorem & saniorem partem, vt hic &.s.e.
coram.& concor.ibi signatis. Nam cum hæc duo copulatiue iū-
guntur, necesse est, ꝙ vtrunque interueniat, alioquin tota copula
tiua falsificatur, si pars altera falsa esset, vt no.s.de rescrip.inter cœ
teras.&.c.ex parte presbyteri.§.fi. Secundum hoc intelligo, quod
no.in summa.eo.tit.§.qualiter.ver.maior.&.ver.sanior, & sequē.
omissis multis antiquitatibus, quæ ibi no. [In eūdem.]s.Remeñ.
c [Irritandam.]Taceant ergo qui dicunt, ꝙ irrita est ipso iure[c], ele-
ctio contra formam generalis concilij attentata, vt hic patet.&.s.
eo.cum post petitam. in fi.pro ipsis tamen est verbum vnicum,
s.e.in Genesi.in fi. Sed expone illud, vt ibi no. Iustius est ei, ꝙ illud
verbum unicum trahatur ad omnia alia iura contraria, q̄ si illud
omnia alia traheret ad se ipsum, ar.s.eo.§.proxi.in fi.&.ff.de pact.
maiorem.ff.ad munici.quod maior pars.

ADDITIONES.

a ¶Corrigenda. Adde textum & Doct.in cum expediat.tit.eo.li.6. Et Bar.in extrauagan.ad reprimendum in verbo, non obstā. priuilegiis, ubi prout hic refert Do. Abbas in.vii.no.ponit pulchra verba pro euitanda iurium correctione.

b ¶Se impediunt. Hanc opi. sequuntur communiter Moderniores vt hic dicit do.Abb.quam & ipse sequitur, quamuis glo. fi. hic in secunda parte contrarium uideatur tenere.

c ¶Irrita est ipso iure, hanc opi.tenent Inno.& Compo.& do. Ab.supra eo. quia propter, & eam dicit Do. Ab. ueriorem pro qua alleg. tex.in c.sicut, & in ca.si cui.tit.eo.li.vj.&.c.ecclesia.2.s.eodem.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia de occulto non habet iudicare.*
2 *Sponsalia, quæ nondum sunt, non impediunt sponsalia.*
3 *Leges in multis casibus uariare permittunt.*
4 *Variationem sine causa facta aspernari debet homo spiritualis.*
5 *Variare laico si liceat, non licet clerico.*
6 *Quæ procedunt de labijs meis, irrita non faciam.*
7 *Papæ illudere nemo debet.*
8 *Litis contestatio est fundamentum iudicij.*
9 *Electio fit ex iusta causa, quando nulli quæsitum est ius.*
10 *Malitijs hominum non est indulgendum.*
11 *Episcopatum qui desiderat, bonum opus desiderat.*
12 *Nominatus de ambitione notari potest.*

CAP. LVIII.

PVblicato scrutinio. Ergo a contrario, nō publica-
to, variare pñt, quod argm̄ fortissimum est.ff. de offi.
cius cui man. est iurisdi.l.j.j. de his quæ fi. a præla.cū
apostolica.§.fi.ver.pe. Nā ante publicationē simplex noīatio est,
per quam non acquiritur ius.s.eo.ꝙ sicut.in prin. Quinimo & si
diceremus ius acquiri, inutile vr̄, quia ante publicationem vota
1 occulta sunt, de quibus†ecclesia non habet iudicare.j.de simo.si-
cut nobis in fi.vj.q.j.si omnia. Item res vr̄ integra, quia nulla obli-
gatio adhuc nata est. sicut ergo canonici cōiter consenserunt, sic
& possunt communiter dissentire.ar.ff.de pac. ab emptione.j.de
reg.iu.c.j.Insti.mandati.§.recte.ff.de condi.cā.da.dedi.§.i.&.l.si pe
cuniam.rñ.j.C.quando licet ab epi.disc.l.j.&.ij. Item esto, ꝙ aliud
scrutinium cōi consensu fecerint canonici, ex quo & electio se-
cuta est, & in aliis oībus forma seruata diligenter, quare non cō-
firmaretur electio hęc? non enim obest primum scrutinium, qd
nullum habuit effectū.ar.j.de spon.c.fi.ff. quod cuiusque iuris.l.j.
in fi. Electio igitur, quæ nulla est, non impedit electionē, sicut &
2 sponsalia†quæ nondū sunt, non impediunt sponsalia.j. de despō.
īpu.literas.&.c.accessit. Hæc enim electio facta est p̄sentibus &c.
Tribus electis scrutatoribus, votis in scriptis redactis, mox publica
tis, plena collatione secuta, & sic demū facta electio, ergo ex for-
ma confirmanda est.s.eo.quia propter. Sed contra. Hic enim di-
cit, ꝙ post publicationem variationi locus non est. Et redditur ra
a tio[a], quia facienda est collatio & electio, ad quod etiam cogi pñt.
Vtriq; & idem vr̄ ante publicationem, nā ex quo vota in scriptis
redacta sunt, mox publicatio, & alia sequi debent, vt patet.s.eo.qa
propter. Sunt enim quatuor actus.s. votorum inquisitio, quæ hēt
fieri per tres, & in scriptis redigi, publicatio, collatio, & electio.li-
cet autem ab initio non coguntur canonici præcise ad primum.
Ex quo tamen ad ipsum processerunt, ad alia vnr præcise cogen-
di.arg.C.de acti.& ob.sicut. Quinimo ex quo tres elegerunt, quæ
in partem secesserunt, & inquirere cęperunt vota, non vr̄, ꝙ pote-
stas ipsorum possit postea reuocari, multo minus scrutinium iā
perfectum, ar.ex pręmissis.&.s.eo. in causis.§.fi.ff.de arbi.litigato-
3 res.ff.de iurisdi.om.iudi.si conuenerit.&.l.seq. Item licet leges†in
multis casibus variare permittant.ff.de coll.bo.nō nunq̄.nec sem
4 per dedeceat laicos variare, spiritualis†tamen homo variationē si
ne causa factam aspernari debet.ar.in eo, quod le. & no.j.de cau-
sa pos.cum ecclesia.§.nos igitur, & vt benefi.eccle.c.vnico.§.oib'.
5 Vnde &†si laico liceat, non tamen licet patrono clerico variare[b],
b j.de iure patro.cum autem. Dicit enim Psal.. Ea, quæ procedunt,
6 †de labiis meis, non faciam irrita.xxiij.dist.Psalmista. Vnde & ex
nudo pacto actionem damus.j.de pac.c.j. nec liceat reprobare se
mel probatum.ff.de nego.gest.Pomponius.j.j.de proba. per tuas.
Item pro hac parte vr̄ casus, ſm quem vno modo punctatur lite-
ra.s.eo.quia propter.ibi, mox publicent in cōmuni, nullo pror
sus appellationis obstaculo interiecto.[Vt.]subaudi, sic. [Is colla-
7 tione habita eligatur &c.] sicut enim nemo†debet Papæ illudere,
s.de postul.bonę.ij.§.nec nocebat, sic nec formę maxime tam so
lenni, ne leges ludibrio ei fiant.C.de bo.quę li.cum non solum.§.
vbi autem puerilis ętas.&.j.vt eccle.bene.c.vnico.§. omnibus er-
8 go. Ideoq; sicut†litis contestatio dr̄ fundamentum iudicij, vt no.
j.de lite contest.ca.vnico.quo semel habito necesse est sententiā
ferri, alioquin timenda est ruina, vt no.in summa.de sen. & re iu-
di.in prin. Sic scrutinium est fundamentum electionis faciendę.
Vnde ex quo perfectum est, nisi ruinę te velis cōmittere, electio
canonica sequi debet, vt patet.s. e. quia propter. Sol.ſm.d.n.anteq̄
recedant de loco. vbi inquisita sunt vota, licet variare. Secus post
quam inde recedunt, & intrauerunt capitulum ad scrutinium
publicandum: quia postea nō est res integra, ar.s.e. in causis. Nisi
forsan appareret, ꝙ per hoc scrutinium nulli esset ius acquisitū:
puta, quia nullus nominatorum ad maiorem partem capituli
peruenit. In hoc enim casu liceret omnino aliud scrutinium fa-
cere, vel ꝑ formā compromissi procedere.ar.s.eo.in Genesi.& c.
ecclesia.ii.& c.cum Vintonien.& ca. dudum.ii.& c.cum terra §.
pe.secundum d.n. Tu dicas, ꝙ si nominatus in scrutinio certifica
tus de nominatione renunciauerit iuri suo expresse, vel etiam ta
cite, locus est variationi, & ante publicationem, & post. Nam ele-
ctionem ei præsentata dissentire potest, & canonici ad aliam ele
ctionem procedere possunt, & debent.ar.s.eo.cum inter canoni-
cos.§.discretioni.& §.fi.& i his, quæ no j.ti.j.c ii.§.j. Si vero nullo
modo renunciauit nominatus, in ipsius pręiudicium sine causa
variare non possunt.ar.ff.de reg.iu.l.nemo.ff.de serui. rusti. prædi.
per fundum. Vnde & talia semper ex causa iudicari oportet.arg.
j.de ac.cum dilecti.§.j.ante fi.j.de voto.magnæ.in fi. Ideoque si si
ne causa variatum sit, & hoc ad nominatum ipsum peruenerit,
etiam eo instante. Si alius reperiatur ad perficiendum, quod ince
perint, canonici sunt cogendi, & sic intelligenda sunt contraria
supradicta, adeo ꝙ remouebit secundo institutum, ar.j.de re iud.
cum Bertoldus.in fi.§.fi.vbi vero hoc occultum est, variatio de fa
cto tenet, vt patet in his, quæ no.circa princip.quæstionis.versicu.
quinimo. Sed & si communi consensu ex causa vera & iusta, &
ante publicationem, vel post variauerint, tenebit variatio, & de
iure, & de facto.ar.j.de his, quæ fiunt a maio.parte cap.c.j. C.de ꝑ
fesso.& medi.l.ij.lib.x.& expressius s.e.cum terra.§.pe.& est iusta
9 †causa, quando nulli est ius acquisitum. vt no.secundum.d.n.s.e.
glo. ver.so.& sequen. Si tamen ad superiorem appelletur, vel alias
recursus habeatur, ipsius erit finalis approbatio, vel reprobatio
iustæ causæ.ar.j.de appell. vt debitus.§.cum autem. & secundum
hoc intellige concor.signatas.in princ.quæstionis.& quod no.in
summa.eodem.ti.§.vtrum mutari. Cætera, quæ hic deficiunt, ibi-
dem colligi possunt.[Variare]si ius alicui fuerit acquisitū. Quid
enim si vota apparent ęqualia? De communi consensu ad scruti-
nium reuertantur. Quid si aliquis contradicat? si habet iustam
causam, appellet: quia si iustam causam contradictionis habue-
rit, audietur.j.de his, quæ fiunt a ma.par.cap.c.j.sed caueat, ꝙ in-
fra mensem iter arripiat, & suam iustitiam prosequatur secun-
dum formam constitutionis.extra.d.n.c.ii.statuimus lib.vj.quod
dic, vt ibi no.[Nequeunt]sigillatim.s.titu.j.bonæ.§.nec nocebat.
Sed nec etiam omnibus in communi variare licet, nisi notoriū
esset iuris, vel facti, quare nominatus eligi non posset, tunc enim
cum post electionem publicatam liceret aliam facere, vt no.s.e.
cum terra.& c.dudum.multo fortius licet non publicare. Quid si
non sit nulla, sed anullanda propter contemptum alicuius, vel
alia de causa? Respondeo nihilominus debent cogi ad eligen-
dum: quia non est cassanda ad petitionem eligentium, sed con-
tempti. Nec per alium, quam per superiorem, & nescimus, vtrū
contemptus velit ius suum prosequi: quia nec cogitur, vt s.eo. ꝙ
sicut. nec scimus vtrum, superior velit eam cassare. Quid ergo si
contemptus petat aliud scrutinium fieri, antequam ad electionē
sit processum? In hoc casu videtur audiendus. Hæc vero quæstio-
nes no.plenius.s.c.proxi.§.pars vero. Quid si aliquis offert se pro-
bare, paratum impedimentum nominati, quare non est eligen-
dus? Dic. ꝙ non est audiendus (etiam si apparet) quin electio fiat,
& quin facta publicetur, vt hic, & j.de ap.constitutis.ii.j. de con-
ces.præben.post electionem.nisi forsan essent probationes in prō
ptu. Alioquin recipiendi sunt testes, & ne ecclesia grauetur la-
boribus & expensis, citabitur nominatus, sed procedetur in mo-
dum inquisitionis.secundum d.n. Non placet: quia nec ad capi-
tulum spectat has probationes recipere, procedat ergo ad electio
nem, & alius si voluerit coram superiorem suum ius prosequa-
tur.ti.e.extra d.n statuimus.li.vj. cum ex quo publicatū est sit fa-
cienda &c.[Collatio]plene, alioquin perinde est, ac si non fieret.
quod dic, vt no.s.eo.in Genesi.[Ad quod.]s. faciendam collatio-
nem, & electionem.[Per superiorem]Hæc ergo ī electione sum-
mi pontificis non vendicant sibi locum: quia superiore Roma-
na ecclesia caret.s.e.licet.in fi [Si oportuerit]Puta, quia intendūt
illudere electioni omittendo collationem, vel transponendo, vel
semiplene faciendo, vel electionē omittendo, vt s.e.cum post pe-
titam.ecclesia.j.Cumana.in Genesi. & admotiter nolunt nego-
tium expedire.argu.j.de supple.negli.prelato.c.j.& j.de iudi. no-
uit.& s.de consti.ex literis.[Compellantur.]Incontinenti.s.ante-
quam diuertant ad alium actum, & sic non contradicit. s. codē.
cum post petitam. vel intelligitur, quando pecuniam intendunt
extorquere a nominato, vel alias hoc maliciose protrahunt, nec
10 enim est maliciis†hominum indulgendum.ff.de rei ven.in fun-
do.s.de rescri.plerunque.secundum d. n. compellantur ergo qui
cunque fuerint contradicentes nominato (etiam si noluerint)
prosequente.ar.s.eo.dudum.ii.& expressius.j.de simo.sicut nobis.
§.j.per modum tamen denunciationis.j.de iureiuran. quemad-
11 modum.§.fi.nam qui†episcopatum desiderat, bonum opus de-
derat.viii.q.j.qui episcopatum.nec dicitur ambiens. ex quo non
oritur a seipso, vt no.s.c.cum in iure. sed caueat, ne administret
non confirmatus.s.e.qualiter. Alij dicunt, ꝙ aliqui de canonicis
hoc debent prosequi, & non nominatus: quia per nominatio-
nem non acquiritur ius. sed responde, verum est per nudam.se-
cus est de vestita per scrutinium iam factum.& sic intellige.s.e.
12 quod sicut.vt ibi no. Dicunt etiam, ꝙ nominatus†posset de ambi
tione notari.j.qō.j.sicut is.C.de episco.& cleri. si quemquam. sed
huic responsum est in pręcedentibus. Dominus autem noster
scripsit hic, quòd etiam & si publicatio in capitulo differatur per
multos dies, non tamen propter hoc est nulla electio subsecuta.
quod non admittimus indistincte. sed dic, vt no.s.eo.c. & c.cum
post petitam cætera, quæ hic deficiunt, require in summa.c.tit. §.
vtrū mutari.sub.§.& vt plenius.vbi hæc decr.est plenius ꝯmētata.

ADDITIONES.

a ¶Redditur ratio. Adde ꝙ vt hic dicit.Do.Ab.Difficile est indagare rationē decidendi ad istum tex.ipse tamen post multas rationes glo. Io.An.& do. Anto.dat hic in.3.col.in ver.& ex istis ueram & subtilem rationem.

b ¶Variare. Parroni ecclesiarum nunquid possint uariare publicato scrutinio si processerint per uiam scrutinij. Vide hic post Io.An.per do.Abbā 3.col.ver.sed dubitatur.

SVMMARIVM.

1 *Rectoria ecclesiæ inter simplicia beneficia non numeratur.*
2 *Ratihabitio in delictis retrotrahitur.*
3 *Accipere est quandocunque accipere.*
4 *Dispensare non possunt episcopi cum simoniacis.*
5 *Beneficium simplex quomodo cognoscatur.*
6 *Intentioni occultæ per solam penitentiam satisfit.*
7 *Dispensare episcopus cum simoniace promoto in quibus beneficijs possit.*
8 *Vrgens necessitas, & euidens vtilitas ecclesiarum dispensationes inducunt.*
9 *Periculum vertitur circa maiora.*

CAP. LIX.

SI alicuius. Electionē]Dignitatis, vel prælatio-
nis, vt sequitur. etiam si de rectoria
1 alicuius ecclesiæ agatur. quia† nec ista inter simplicia
beneficia numeratur.j.de præben.c.fin.[Eo.] scilicet
2 electo [Ratū] Alioquin†ratihabitio retrotraheretur. j. de simo.
sicut. nam hoc in omnibus maleficijs generaliter obseruatur.ij.
q.j. notum.in fi.j.de resti.spo.cum ad sedem.in fi. nec refert vtrū
3 ante, vel post dederit, vel promiserit: quia†accipere est quandocū
que accipere.j.q.v.eos.in fi.& q.iii.si quis obiecerit.& c.si quis pre-
bendas. De ratihabitione dic, vt plene no.j.de his, quæ fiunt a prę
la.sine consensu cap.c.iii.in fi.[Commissam] A consanguineis,
vel amicis. secus si ab impedire volentibus, & inimicis.j. de simo.
sicut nobis. [Cum eo]scilicet taliter reprobato. [Super postula-
tione prælaturæ.]Alij libri loco istarum duarum dictionum ha
bent prælatione.[Taliter.] s.simoniace.[illa. vice.] Quæ primo
occurrit facienda. vel. i.in ea vacatione. vnde si ad archiepiscopū
deuoluatur electio, non potest ea vice eum eligere, sed alia vice
eum potest. secundum.d. n.s. e.ne pro defectu.ii.j.de simo.nobis
fuit. & habuitti etiam ii.s.e.considerauimus.in fi.& c.cum Vin-
ton. Si ergo media persona interueniat purgabitur vitium, sicut.
j.de fil. præsby. ex transmissa. [Dispensare.] Nisi vtilitas ecclesiæ
a hoc requiratur[a]. & sic non contradicet. j. q. v. præsentium. in fi.
Alij dicunt, ꝙ ibi vltro se obtulit ad deponendum. vnde mitius
agitur cum eodem l.di.præsbyterum.hic autem sententiam ex-
pectabit. sed cum hec constitutio sit generalis, non decretalis epi
stola, nec de facto alicuius specialiter quæreretur, non potest dici,
ꝙ sententiam expectauerit, qui non erat. nec enim antea quæren
da est ratio, quā persona.ff.de iure codicil.quidam referunt. & s.
de consti. cum accessissent. §.j. cum suis concor. Alij distingunt
4 inter simoniacos.& simoniace promotos dicentes ꝙ†cum simo
niacis non possunt episcopi dispensare. j.q.j.erga simoniacos. sed
in simoniace promotis possunt, vt.hic.& j.de simo.c.de simonia
co.& c.de regularibus.& c.nobis.respon.j.& c.ex insinuatione.j.q.
j.quicunque. Nec ob. j.de simo.nobis in fi.nam quod dicit, vt di-
ctum est, subaudi, in decisione. & sic non referas illud ad primū
casum decretalis. qui non loquitur de simoniaco, sed de simonia
5 ce promoto secundum Gof.[Simplex beneficium.] Puta † sine
cura, & quod per electionem non confertur.quod dic, vt no.j.de
præben. super inordinata. & ca fi.[Post liberam.] i. nullo pacto,
nulla spe expresse interueniēte.s.eo officij.de pac.c.fi.si. j.de offi.
dele.ex parte.j. De intentione autem occulta iudicabit Deus, quia
6 † per solam penitentiam satisfit. in hoc casu ar. j. de simo. c.fi.
7 [Episcopi dispensatio.] No. ergo ꝙ†cum simoniace promoto ad
simplex beneficium post liberam resignationem ipsius potest
eps dispensare, vt ipsum rehabeat sine persona intermedia, et ea
vice.j q.i.quicunq;.in fi.j.de simo. ex īsinuatione. Si vero agatur
de duplici beneficio, necesse est, ꝙ psona intermedia purget vitiū
nisi forsan euidēs vtilitas ipsius ecclesiæ suadeat dispensare, vt hic
8 probatur.& j.q.v.præsentium. Vrgens†enim necessitas, & euidens
vtilitas ecclesiarum dispensationem inducunt.j.q.vii.§.nisi rigor.
& §.necessitatis.& §. vtilitatis intuitu. &.c.tali. quod dic, vt nota.
j.de præben.de multa.§.fi.& secundum hoc intellige.s.eod.super
eo. & alia omnia iura loquentia de materia ista, omnibus aliis
opinionibus

ADDITIO.

a ¶Hoc requirat Adde gl.hic in verbo, illa vice. cuius d.Ab.approbat tertiā solutionem ad contrarium formatam de d.c.præsentium.

opinionibus cancellatis.Non ergo ita de facili dispensatur in du-
9 plicibus beneficiis. sicut in simplicibus. Et est ratio : quia † circa maiora periculum vertitur.vnde cautius est agendum.xlii.distin. quiescamus.lxj.distin.miramur.vii.qō.ii.c.fina. ff. de Carbo. edi-
a cto.l.j.§.ij. [a]

ADDITIO.

a ¶Adde tex.in c.vbi periculum.ti.e.lib.6.

SVMMARIVM.

Ecclesia Rauennarum non eligit,nisi prius papa consulto.
2 *Moram facere quandoquis intelligitur.*
3 *Amara interpretatio non est facienda.*
4 *Mensis præfixus est a tempore receptionis literarum numerandus.*
5 *Mitius agitur cum lege,quam cum homine.*

CAP. LIX.

His quibus. Alias eis quibus.[Interdicitur.] Per priuilegium concessum regibus aliquibus,vel aliis,ne sine ipsorum licentia eliga-
1 tur,vel per consuetudinem,sicut ecclesia † Rauennarum non eligit nisi primo papa consulto.secundum do.n. Vel a papa,qui etiam quandoque interdicit,ne eligant sine consilio, vt s.e.cum in veteri. Vel de consuetudine,siue ex vi pactionis,quod dic,vt no s.eo.cum terra.& c.sacrosancta.& plenius in c.cum in veteri. Ad hoc.j.de arbi.cum olim.j.de iure pa.nobis fuit.§.j. Hæc enim impedimenta cum sint præter ius, & quasi in excogitata, non potuit præuidere,& ideo quandiu durat,non currit canonicis non negligentibus tempus concilij generalis: secus est de impedimento iuris,vel hominis ex culpa eorum proueniente,vt patet in eo,quod le.& no.j.de conces.præbē.quia diuersitatem.§.sic tñ.Item secus est de tempore,quod expeditur in canonicis cōuocandis: quia illud bene præuidit cōditor canonis, & propter hæc & alia impedimenta consilia dedit trimestre tempus.secundū d.n.[Sps] i.trium mensium.[A canone] l di.postquam.lxiii. dis. obeuntibus.& c.di quoniam.s.e.ne pro defectu.[Currit]Et non ante.ex quo eis nihil imputari potest.C.de inoffi.test.contra maiores.C.de an.excep.l.i.§.si.j.de conces.præb.quia diuersitatem.j. de præscrip.placuit.& c.de quarta.& c.cum nobis.[In mora] Sed
2 † quando intelliguntur esse in mora? Rñ.Si quamcito potuerunt licentiam non petierunt.ff.ad Ter.l.ii.§.confestim. Sed & si pp aliquantulam morulam,vel propter mortem prælati recētem , vel propter aliquiam aliam iustam causam aliquantulum retardentur,non imputamus.ar.ff.de in ius vo.l.ii.iii.& iiii.ff.si quis cau l.
3 ii.ff.de constit.pecu.promissor Stichi.§.j. nec † enim facienda est amara interpretatio.ff.de dona.inter vi.& vxo.si id quod.§.si quas serui operas.neque calumniosa.ff.ad exhiben.l. pe.j. de priuile.in his.hoc ergo arbitrabitur bonus iudex.ff.de iure deli.l.j.§. vnico. Quid si ab aliquibus maliciose impediantur, ne possint petere? Subuenitur eis : quia non sunt in mora j. de conces.præben.postulasti.nisi ipsi hoc procurarent.ff.si quis cau.l.ii.§.fin.j.de offic.
a delega.pastoralis.§.fi.Quid si papa mandat,[a] φ infra mensem eligant de consilio alicuius episcopi.alioquin ipse episcopus prouideat,& episcopus latitet,vel aliud impedimentum latens appo-
4 ni faciat, ita φ mensis labatur , qui est † a receptionis literarum tempore numerandus,vel ex forma mandati,vel ex vi iuris.ff. de app.super eo.§.fi.Omnino enim videtur tempus currere.ex quo apponitur ab homine,vt a contrario sensu illius dictionis supra-
5 positæ a canone.q.d.aliud esset,si ab homine:quia mitius † agitur cum lege,quam cum ministro legis.ff.de arb. Celsus. & φ aliud sit quando ab homine est expressum ar.j.de offi.deleg.pastoralis. §.fi.per cuius mentem dico,φ si de tali fraude constiterit, subueniendum est, sed per papam , & non per inferiorem , cum de facto sui delegati quæratur,vt in eo.c.pastoralis.§.pe.& ar.j.de iudi.cum venissent.Est autem contra.ar.j.de conces.præben.postulastis.sed ibi loquitur de tempore canonis,& non de tempore hominis , & sic concordat. Consulte autem facient eligentes,si super hoc,φ non possunt habere copiam iudicis , protestationem duxerint faciendam. infra de offic. ordina.pastoralis.§.fina.cum suis concordantijs.

ADDITIO.

a ¶Mandat.Idem quærit hic do.Ab.

¶De translatione episcopi vel electi.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio hæc omnes astringit.*
2 *Ecclesia Ro.uoce Domini tantum prælata est.*
3 *Imperium a populi Ro.originem sumpsit.*
4 *Omnis potestas a Domino Deo est largo modo.*
5 *Appellatio ad Papam ualet qualitercunque factam.*
6 *Causæ maiores ad sedem apost.perferendæ sunt.*
7 *Præsumptor quis dicatur.*
8 *Dolum qui dicit,ipsum probare debet.*
9 *Capitulum,uacante sede confirmat.*
10 *Puniendus quis est in quo deliquit.*
11 *Facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquenti.*

CAP. PRIMVM.

Cum ex illo. Priuilegiū. Præsumptio. & Admiratio.[Gnali] Inter & super omnes catholicos.vnde & † co
1 stitutio ista omnes astringit.s.de consti.c.fin. [Priuilegio]Per illa verba Mat.xvi.Tu es Petrus &c.vsque ibi. & tibi dabo claues regni celorum.quo priuilegio Romanam ecclesiā cunctis aliis ecclesijs prætulit, & ei ligandi , atque soluendi potestatem contulit.xxi.distin.in nouo.& c.quamuis.q.d.ex illo priuilegio potestatem habet condendi canones , per quos ad papam causæ maiores ecclesiæ referuntur.secūdum d.n.Vel per illa verba,quando Christus dixit Mat.xvj. Quodcunque ligaueris &c. xxiiii.q.i.quodcunque.j.de simo.licet Hely.& illud Ioan.vl.Pasce oues meas.j.de maio.& ob.solitę.§.pe.xxi.di.in nouo.& c.quāuis
2 vbi dicitur † φ ecclesia Romana voce domini tātum prælata est,
3 & xxii.dist.sacrosancta. & per totum.Imperium † autem a popu
a lo Romano vires sumpsit.[a] Insti.de iure na.§. sed quod principi. ff.de orig.iur.l.ii.§.quia difficile plebs.& sequentibus.C.de ve. iur. enu.l.j.§.hoc etiam nihilominus.ver cum enim.& l.ij.§.antepe.
4 largo tamen modo † omnis potestas a domino Deo est. vnde ad Rom.xiii.Non est potestas nisi a Deo. itaq; qui resistit ptāti &c. ideo dicitur,φ vtrunq;.s.sacerdotium,& imperium ab eodē principio emanarunt.in Auth.qūo.o.e.in prin. col.i.De maioritate autem papæ.no.plene j.qui fil.sint le.per venerabilem .§.rationibus.& extra.d.n.de homi.pro humani lib.vi.[Dns noster] i.Iesus Christus Deus & homo.j.de hære.cum Christus.[Postmodum] s.post dictum priuilegium indultum.[Statuta]alias instituta.s.canonica.xii.di.præceptis.statuta dico &c.[Continentia &c. Maiores]xvii.di.multis.ii.q.vi.c.j.& seq.sicut est qō fidei, translatio eporum.& similes vt sequitur & probatur.xx iii.q.i. quoties.iii. q.vi. quamuis.j.de exces.præ.sicut vnire.de quibus plene no.extra.d.n.
5 de offi.leg officii.in fi.lib.vi.in quibus valet appellatio ad papam qualitercunq; factam.vt j.de ap.vt debitus.§ fi.[Ac per hoc] s.ga
6 maiores † causæ ad se.apo.perferendæ sunt.[Translationes &c.] Cum de maioribus sint.vii.q.j.mutationes.& c.omnis cuigemebat.& c.& tpis qualitas.j.e.c.j.[Antistitem] Quasi ante alios stantem.i.epm.ab epi.quod est supra.viii.q.i.qui epatum. [De iure]Et de consuetudine.j.e.quanto.[Super his] s.translationibus ,& mutationibus.[Eius] s.papę.[Electum]in archiepm[Tripolitanam] i.epalem.[Transtulisti]Propria non dico authoritate , quam non habes,sed temeritate.[Mutādi]alias mutationis[De archiepare] Sed qūo dearchiepauit eum,cum nec archieps.nec eps esset?Dic φ ipsum largo modo & quo ad effectum finalem loquendo dr de archiepasie pro eo,φ eum transtulit ad epalem ecclesiam ab ecclesia in qua erat in archiepm consecrandus.& sic non obstat. j.ti.j nisi specialis.[Præsumens]Subaudi,nec obstat,φ adhuc cō-
7 secratus non esset,licet enim &c.Et no.hic † φ presumptor dicitur quicunq; facit ɔ ius.sic.s.ti.i.Massana.in fi.necnon & ille, qui quod non est sancitum sibi attribuit,& inuenire præsumit.j.c.i. §.sed neq;.ver fi.Quid si archieps ex iusta cā cessit,nunquid ei poterit de epatu aliquo vacante prouideri?Dicunt quidam,φ non; quia non licet descendere.xciii.di.legimus.in fi. nec dēt fieri eps, vt hic.Itē si hoc fit datur via ambitioni,vt s.habens tenuē archiepatū pcuraret cessionē, vt sic possit promoueri ad epatū locuplerē,quod vitādū est,ar.j.de diuor.quanto.§.pe.cū suis ɔcor. alio quin vna via consequeretur,quod alia denegatur ɔ id, quod le.&
b no.j.de proc.tuæ.Sed ɔrium fuit iudicatum [b] per dnm Clementem.iiii.qñ Vuolfrannus archieps Salsaburgen.cessit.& Dux Poloniæ ad eūdē archiepatū pmotus extitit: nā dicto archiepo de archiepatu Felzouien. ecclesiæ ēt Salsaburgen.subditę puisū fuit. Nō ob.qđ hic dr qa in prouisione non dearchiepat, imo qñ cessit, dearchiepatus fuit,& eps tm̄ remāsit,vt patet i eo,qđ le.& no. j.c.c.j.§.i.vnde & licite & honeste de epatu epo puidet.inde est,φ & talis pōt in alterius ecclesiæ epm licite postulari.j.e.post trāslatione.s.de post.pl.c.fi.Sic nec ob.p ɔñs,φ dicat descēdere : qa eo tpe, quo ei puidet,non descendit,sed potius ascendit,cū de nullo epatu ad epatū ascēdat,vt patet.j.de or.ab ep.c.j.quinimo & in puisione descensus non attenditur, sed necessariæ sustentationi subuenitur.vnde & in tali casu ēt de parochiali ecclesia puidetur.& est rō,vt le.& no.j.de renun.ad supplicationem. & hic,quod no. multo fortius de aliquo epatu.vi.q.j.pastoralis.Nec ob φ hoc posset fieri in fraudem.quia bene cauebit sibi papa,sine quo non possunt

ADDITIONES.

a ¶Sumpsit. Adde hic d.Ant.& d.Ab.qui disputant,quare valeat statutum factū ab inferiore a principe & contra legē principis,& non ab inferiore a papa contra legem papalem.

b ¶Contrarium fuit iudicatum.Et hanc opi.sequuntur hic Io.An.& d.Ab. post istum suis rationibus.

sunt talia expediri,vt hic.& si de ipsa constaret,non esset cessio ad
8 mittenda,nec prouisio facienda,sed qui † dolum dicit, ipsum pbare debet.ff.de probat.quoties.§.qui dolo. ¶[Licet enim]ii.pars. in qua antipophorizat.[In archiepiscopum]Futurū,vel cum destinatione.secundum d.n.[Munus]Vnde erat matrimonium iā contractum.cui episcopalis dignitas nihil addit.j.e.c.j.§. sicut autem.[Licuit]q.d.quo ad ea,quæ iurisdictionis sunt. sicut confirmare,vt sequitur.causas examinare & diffinire.s.titu.j.nosti.& c.
9 transmissam.Nec mirum :quia † & capitulum vacante sede confirmat.j.de maio.& ob.cum olim.non tamen consecrat,sed hoc committit aliis episcopis.s.titu.j.quod sicut.§.præterea.& c.suffraganeis.quia nec ante pallei receptionem exerceret talia , vt in d. §.præterea.& quo ad hoc dicitur ecclesia viduata.j. e.c.j.§.sed neque.in palleo vero & nomen archiepi recipit.& sibi confertur officij plenitudo.j.ti.j.nisi specialis.[Ipsius] s. translati.[Qui] s.translatus.dum ante trāslationem præesset archiepali ecclesię.[Se Valiensem epm &c.¶[Ne igitur]iii.pars.in qua concludendo temeritatis audaciam punit.[Audacia]arg.φ peccata sunt punienda,
10 & φ vni pęna imponitur,vt ceteri terreātur,& φ quis † puniēdus est,in quo deliquit.si.j.e.c.quāto.ii.q.vii.qua propter.j.de sta.mo.
11 ea quæ.j.de tempo.or.literas.nam & facilitas † veniç incentiuum tribuit delinquendi.j. de vita.& hone.cle. vt clericorum mores. §.ne vero.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium corporale solus consensus inducit.*
2 *Matrimonium corporale facilius constituitur,quam spirituale.*
3 *Matrimonij spiritualis multę solemnitates pręcedunt.*
4 *Corporale matrimonium dici potest spirituale.*
5 *Copula spiritualis est dignior,quam carnalis.*
6 *Possessio solo animo amittitur,licet corpore acquiratur.*
7 *Peculium facilius reuocatur,quam constituatur.*
8 *Virtutes de facili destruuntur,nisi legaliter obseruentur.*
9 *Solutio matrimonij est difficilior,quam coniunctio.*
10 *Corporalia facilius transeunt in societatem, quam in corporalia.*
11 *Legata corporalia adita hæreditate transeunt ad legatarios.*
12 *Virtutes per peccatum destruuntur.*
13 *Matrimonium spirituale qūque dissoluitur depositiōe mutatione, & cessione.*
14 *Matrimonium corporale nunquam dissoluitur citra morte.*
15 *Matrimonium spirituale fortius est corporale.*
16 *Matrimonium carnale aliquando facilius dissoluitur.*
17 *Matrimonium carnale difficilius construitur.*
18 *Matrimonium spirituale nec per mortem dissoluitur.*
19 *Vinculum quod est inter ecclesiam & episcopum nunquam dissoluitur , nisi Dei iudicio.*
20 *Papa , vt homo,matrimonium spirituale dissoluere non potest.*
21 *Papę quod fit authoritate fit authoritate Dei.*
22 *Quilibet episcopus,vicarius Christi est.*
23 *Matrimonium spirituale per mutuum consensum contrahitur.*
24 *Per confirmationem ratificatur.*
25 *Per consecrationem consumatur.*
26 *Non probat hoc esse,φ ab hoc contingit abesse.*
27 *De similibus ad similia idem iudicium.*
28 *Quod dicitur de vxore prorogatur ad sponsam.*
29 *Priuilegium datum mulieribus in personalibus prorogatur ad hypothecas.*
30 *Similitudo veritatis quandoque fallit.*
31 *De similibus ad similia est procedendum.*
32 *Idem ius vbi eadem ratio.*
33 *Argumentum a simili quando valeat.*
34 *Subtilitas in iure approbatur.*
35 *Sapientia,& veritas consueuit esse in antiquis.*
36 *Præscriptio contra negligentem currit.*
37 *Prouerbia vulgaria allegare possunt.*
38 *Inutilis nullus dicitur.*
39 *Solutio reprobata,non est solutio.*
40 *Sacerdos malus,non dicitur sacerdos.*
41 *Ex delicto suo quis non debet remunerari.*
42 *Sententia non debet prodesse ei,contra quem lata est.*
43 *Quod in fauorem inductum est,non debes in odium retorqueri.*
44 *Quod prouisum est ad concordiam non debet tendere ad noxam.*
45 *Iuramentum offensiuum veritatis non debet esse vinculum iniquitatis.*
46 *Appellatio quæ est remedium oppressorum non debet esse præsidium malignorum.*
47 *Præsumere quis dicatur.*
48 *Regula quod non est concessum intelligitur prohibitum , quomodo intelligatur,& econtra.*
49 *Libertas quid sit.*
50 *Omnia licent , sed non omnia expediunt , omnia licent , sed non omnia ędificant.*
51 *Lex canonica interpretatrix,est omnium dubiorum.*
52 *Concessa & prohibita quomodo intelligantur.*
53 *Quod sibi non vis fieri alteri ne feceris.*
54 *Quod non mutatur,nunquam stare prohibetur.*
55 *Mitius agendum cum confesso,quam cum conuicto.*
56 *Qui in vno grauatur in alio releuatur.*
57 *Episcopatibus in ad solum Papam recurrendum est.*

CAP. II.

Inter corporalia. Idest mundana. [Et spiritualia] generaliter omnia.quamuis fallat in casibus.[Differentiam.]
1 Subaudi,esse siue existere.Sed † nonne corporale matrimonium,quod solus inducit consensus. j. de spon.cum locū.
2 §.j.facilius † construitur,quam spirituale,ante cuius contractum
3 † tot solennitates,& subtilitates præcedunt,vt no.s.ti.j. in Genesi. Rñ.Non fit hic comparatio de contractu vnius ad contractum alterius per se,sed de contractu & destructione vnius ad contra-
4 ctum & destructionem alterius.quāuis † & corporale spirituale: dici possit,vt patet in his,quæ no j.de frigi.c.fi.Dicitur etiam spi-
5 rituale: quia † fortius imprimitur, & fortius operatur , cum character imprimatur in anima per consecrationem ipsius, qui nunquam delebitur,& gratia datur & multiplicatur,quod non est in corporali,vt no.j.de sacra vnc.c.vnico.§.j.Item quia fortiora copulat.s.non solum corpora , sed & animas.non solum duos,sed & plures.xi.q.j.præcipimus.Item quia fortior & efficacior est generatio sua,potius enim obesset prima, quam prodesset, nisi & secunda sequeretur.de conse.di.iiii.firmissime. Item quia fortius astringit,cum soluat effectum corporalis , vnde si infidelis discedit,discedat: ergo vere non solum dignior, sed fortior est copula spiritualis,quam corporalis.[Corporalia] s generaliter.licet causaliter aliud quandoque contingat.Et dic corporalia, siue personarum sacramenta recipientium corpora , siue animæ spiritua-
6 les.[Facilius]Nam possessio solo † animo amittitur, quæ nō nisi aīo,& corpore acquiritur.ff.de acquir.pos.possideri.§.in amittenda.si tñ a corpore incipiat amissio,requiritur & animus.ff.de ac-
7 ren.pos.quemadmodum.Item † peculium facilius reuocatur , q̄ constituatur.ff.de pec.non statim.secus in cōtractibus. ff. de pac. ab emptione.j.de reg.iu.omnis res.& accedit.ff. de acceptil.l.fin.
8 [Spiritualia] s.sacramenta.nam † virtutes de facili destruuntur, nisi legaliter obseruentur.xl.di.sicut.in fi.j.de regu.iu.deficat.[Faci-
9 lius ɔstruuntur] Vnde dicit lex,φ difficilior † est solutio matrimo
10 nij, quam coniunctio.C.de diuor.consensu. sed & corporalia † facilius transeunt in societatem, quam incorporalia. ff. pro socio.
11 ea vero.& adita hæreditate transeunt legata † corporalia ad legatarios.ff.de fur.a Titio.secus in incorporalibus.C. de lega. ex legato nominis.[Destruantur]Quo ad exteriorem destructionem, quæ fit per cessionem, depositionem , & similia, alias autem virtutes
12 † per peccatum facile destruuntur.xl.dist.sicut viri & mulieris. 32. q.1.cum renunciatur.d.n.[Vnde]ver.Primum exemplum. [Canonicas]xv.q.vii.eps.& c.fi.[Epi quoque] ver. Secundum exemplum.[Accipiunt]lxiiii.di.c.j.ii.iii.& iiij.j.de temp.ordi.nec episcopi.[Qui] s epi.nec electi confirmati excepto casu.j. e.§. sed neq;. [Romanum]Quo ad depositionem.alias autem subsunt Metropolitanis.iii.q.j.quamuis liceat.& c.se.[Cum ergo]ver in quo cōcludit ex præmissis.]Fortius.]i.dignius, secundum omnes. nam
13 spirituale † quandoque dissoluitur.s.depositione.l.di.postquā.Mutatione.vii.q.j.mutationes.& c.pastoralis.Cessione.j.de renun.ni
14 si cum pridem. † sed corporale nunquam dissoluitur citra mortem.vi.q.j.sicut.etiam ob causam fornicationis,vt no.j.de diuor. quæsiuit.§.j.& c.j.& probatur.xxxii.q.vii.c.j.& ij.j.de iureiuran.tua nos.Tu dic fortius.i.robustius. non enim de dignitate,sed de fortitudine intendit loqui hæc litera. quando loquitur de constru-
15 ctione & dissolutione,vt i ipsa patet.& vere spirituale † matrimonium fortius est: quia aduocat coniuges ad se de communi consensu etiam post carnis copulam.j.de conuer.coniuga.coniugatus.non sic econtra,vt no.j.de statu. mo. cum ad monasterium. in fi.& in summa.j. qui cleri.vel vo. §. qui vouens. Item carnale
16 † facilius dissoluitur: quia in casu altero tantum volente.j. de eo, qui dixit in matri.c.j.in fi. Impeditur etiam per homicidium.j.
17 de diuor.c.ii.Sed † difficilius construitur: quia nunquam,nisi vtriusque consensu interueniente,vt j.de spon.tuæ fraternitatis.& c. tua nos.§.fi.& c.si inter virum. Dissoluitur etiam per introitum religionis ante carnis copulam.j.de conuer.coniuga.ex publico. & per conuersionem infidelis etiam post carnis copulam.j. de diuor.quanto.& semper post mortem.in Authen.de nup.§.deinceps.coll.iiii.sed spirituale,qđ est inter episcopum & ecclesiam q̄ vnica est,& cuius pars hic inferius militat,& pars superius triū
18 phat,nec † per mortem dissoluitur. immo si sponsus hic digne militauerit in supernis gloriosissime triunphabit. Ad hoc. vii.q. j Nouacianus.& xl.distin. ante omnia.vere ergo non solum dignius est spirituale matrimonium,quam carnale.honorabilius, atque spiritualiter fęcundius,salubrius,atque securius, vt infra de renunciationibus. nisi cum pridem. §.nec putes. Quinimmo & fortius ad literam,vt patet ex præmissis,& ex his, quæ notatur supra eodem. super verbo, differentiam. noli ergo ipsam literam , quæ hoc plane sonat destruere, sed potius de le glossam dele destruentē.[Cōiugiū]alias vinculum.[Quod carnale.] Subaudi,& cominus solutionē carnalis, de quo minus videtur,

 quam

q de spirituali, sibi specialiter reseruauit, vt. ī. sequitur. [Dubitari non debet &c.& ecclesiam.] s. generalem, quæ vnica est. vij.q.j. Nouicianus.&.§.itē epatus, & sic per omnia verum dicit, & omnis oppositio euitatur, vt patet in his, quæ no.s̄.e. super verbo, fortius. [Suo.] i. suis constitutionibus, vel vicarij sui, s̄m d.n. [Reseruauerit.] Quia si id, quod minus vr̄ inesse, inest, & id, de quo magis, vt hic.&.s̄.tit.j. cum in cunctis, vnde & si id, quod maius est, conceditur, per consequens & id, quod minus est cōcessum vr̄. ī. de decimis, ex parte. alias si. argu. ī. qui fil. sint le. per venerabilem. rñ. j. [Qui.] s. dñs. [Precipiens.] s. dñs Matth. xix. b. [Quos Deus.] Vt. 33. q. ij. an quod in subditis. &. c. quos Deus, q̄ authoritas exponi pōt, vt no. ī. eo. super verbo, diuina. [Homo.] ua authoritate, non autem separat hō carnale matrimoniū, cū eps vel archidiaconus etiam ipsum per ɔstitutiones papę dissoluit, sed ipse Deus, cuius authoritate sunt factę, s̄m d.n. [Separet. [Hucusq; locutus est de mrimonio ecclię gnalis, ab hoc aūt loco in antea intelligas, ꝙ loquitur de mrimonio ecclię spālis. puta Mediolanen. Lugdunen. sic de cæteris, quæ sunt membra ecclesiæ generalis ad quod facit quod no. s̄. e. super verbo, & ecclesiam. & ī. e. §. sicut autem. ver. cū non debeat. super verbo, nullius tñ ecclesiæ. & §. fi. versi. quoniam.
19 super verbo consecrari. dicas ergo. Patet ex premissis, ꝙ † vinculū. quod est inter epm & ecclesiam generalem, nunquam dissoluit, nisi Dei iudicio, qui s̄m opera sua quemlibet iudicabit. s̄. de sum. tri. c. j. §. hæc summa trinitas. in fi. Vinculum vero, quod est inter epm & ecclesiam specialem (quod & dignius est carnali) qñq; dissoluitur, sed per Papam. nec opponas, ꝙ Deus dissolutionē istius
20 sibi soli reseruauerit. vnde nec † vr̄. ꝙ Papa, qui & homo est, ipsū dissoluere possit. & sic continua. ver. seq. [Non enim &c.] ver. in quo antiphorizat, vt no. in prox. præcedenti glo. [Spūale.] Quod est inter epm & administratione, quā tenet. [Dissoluitur.] Quia
21 † quod fit authoritate Papæ, authoritate Dei intelligitur, & quia vicarius est, vt sequitur. & quia hanc potestatem a Deo habet, vt no. s̄. e. c. j. in prin. & probatur. xxiiii. q. j. quodcunq;. & q. iii. si quis non recto. & xi. q. iii. nemo contemnat. extra d.n. de homicid. pro humano. lib. vi. sic & archieps non vr̄ recipere cessionem ab electo confirmato sine authoritate papæ, qui hanc sibi contulit potestatem. ī. e. §. sed neq; vicarium. ī. e. c. j. sed nihilominus succes-
22 sor est piscatoris. xxiiii. q. j. quoniam vetus. sed & quilibet † eps vicarius Christi est. quod dic. vt no. s̄ in procemio. in prin. sup verbo, Gregorius eps. [Ab ecclesia.] i. administratione ecclesiæ [Remouetur] Cum sit ex iusta cā. xxiiii. q. iii. si quis non recto. j. q. vii. necessaria. & c. se. s̄m d.n. [Tria hęc] s. translatio, depositio, cessio. [Constitutione.] q.d. potestatem dissoluendi matrimonia habet ex authoritate diuina, non terrena. s̄m d.n. [Diuina] Per illa verba superiora. quos Deus coniunxit, hō non seperet. quam sic potes exponere. Quos Deus coniunxit. i. quos Deus coniungeret, nisi constitutio canonica prohiberet, vel quis coniunxit non ꝓhibēte constōnē canonica, quam & ipse, dummodo ɔ fidem nō sit, facere intelligitur. Homo. s. inferior Papa. Non separet. i. non præsumat constitutionem, vel interpretationem, vel glossam facere, per quam separentur, vel coniungi non possint. ad hoc. ī. de testi. licet. ex quadam. §. fi. ī. de consang. non debet. & qui filij sint. leg. per venerabilem. §. rationibus. vbi de hoc. [Reseruata.] Supradicta intelligenda sunt de epo consecrato. sed & idem est de electo confirmato. & sic continuatur sequens. §. ¶ Sicut autem] ii. pars. [Consecratus] Accipe verba sequentia sic. & electus confirmatus sine licentia &c. [Derelinquere] vii. q. j. mutationes. ī. de regula. licet. §. illa. [Confirmatus.] Ergo ante confirmationē nō potest. quod verum est. quoniam adhuc habet tenue ius, cū per exceptionem possit repelli. ī. de accu. super his. s̄m Io. & idē scripsit hic d.n. hæc tñ rō non est bona: quia & idem post confirmationem, & ante consecrationem, vt ibidem dicit Io. s̄m Gof. subaudi maxime. nam idem est & si non sit confirmatus, dummō electioni de se factæ consenserit. arg. ī. c. §. ver. vnde cum nō maius sit vinculum. quod dic, vt ibi no. [Cum non debeat.] ver. [Confirmationem] Maxime, vt hic. ī. ver. vnde cum non sit maius. [Eligentium.] Et mediantibus ipsis eligentibus inter electū, & ecclesiam siue populum sibi subiectum, s̄m d.n. [Contractū.]
23 Subaudi, & ratum. & data authoritas administrandi, † nam per mutuum consensum contrahitur. s̄. tit. i. cum inter canonicos.
24 per † confirmationem ratificatur, vt ī. eod. licet. Et administrandi authoritas datur. s̄. ti. j. nosti. & c. transmissa. s̄. e. c. j. sed & s̄m d.n.
25 † per conserationem consumatur. ī. e. licet. [Cui] s. electo confirmato. [Nil addit] alias nihil addit. subaudi, quo ad substantiam matrimonij. fit tamen cōsumatio per consecrationem. ī. e. licet. antequam quo ad quædam dicitur ecclesia viduata. ī. e. §. sed neque. & quo ad illa multum addit. Vel dic, vt no. ī. vt li. non cont. qm̄. §. si vero aliter. Vel dic nihil addit quo ad vinculum ɔhendū inter electum, & ecclesiam specialem, quod patet: quia & electus confirmatus est alligatus administrationi, licet consecratus non sit, & consecratus potest esse sine administratione, & hoc est quod sequitur. [Cū quis epali] &c. [Dignitate] i. ordine. ī. de consec. vel alta. aqua. & iunge hic, possit esse eps. quod sequitur. [Nullius] s. specialis, vt statim exemplificabit, est tñ eps ecclesię gnalis, nō administratione, sed numero & ordnie, & honore. [Ecclesię] Patet ergo, ꝙ quantum ad cessionem administrationis, consecra-
26 tio nihil addit. sic non probat hoc † esse, quod ab hoc contingit abesse, vt hic. & C. de prob. neq; natales. C. vnde cognati. l. nō hoc. ī. de resti. spo. cum ad sedem. in fi. ī. de testi. cum tu. xxxviii. di. quę ipsis. s̄m Lau. [Quemadmodum] Exemplificat, quod statim dixerat, qūo possit esse eps nullius tñ ecclesiæ. [Oneri] Nam his tñ absoluitur ab administrationis vinculo. & idem est in electo cōfirmato. Item inter talem possessionem & administrationem nullum vinculum est, secus est in electo confirmato. & ex his infert. ī. e. versi. proxi. vnde cum non sit maius &c. [Renunciat] Vt distinguitur. ī. de ordi. ab epo qui re. epa. c. j. [Vnde cum] ver. subaudi, pateat ex premissis, ꝙ nō magis &c. als maius, & est melior litera. [Vinculum] s. matrimonij ɔcti. [Maxime] i. tñ quantum ad hoc, de quo hic quæritur. nam & licet ante confirmationem sit ligatus administrationi matrimonialiter. vii. q. j. sicut. tñ & ante confirmationem potest sine papa dissolui, opposita. s. exceptione criminis, & probata, s̄m Io. sed & idem est post confirmationem, & ante consecrationem. ī. de accu. super his. & sic bene dicit maxime s̄m Gof. Dic ergo, ꝙ & sine authoritate papæ per cessionem spontaneam solui nequeat, soluetur tñ per sñiam puniētem, sed nec istud fier sine papa, qui hanc authoritatem Metropolitanis tribuit. Nec statutum pœnale ad gratiam trahi debet, vt ī. e. §. sed neq;. & adde, quod no. in se. gl. [Idem iuris] i. sicut matrimonium carnale non potest dissolui sine authoritate Dei, vel vicarij sui. i. per constitutiones ab eo factas, & in casibus ab eo cōcessis, sic non pōt matrimonium separari nisi authoritate papæ, & in casibus in cōstitutionibus suis expressis, s̄m d.n. [In vtroq;]
27 s. epo consecrato & electo, maxime confirmato: quia † de similibus idem iudicium. s̄. ti. j. dudum. ii. §. tandem. in fi. & s̄. de rescrip. inter cæteras. ī. de confir. vti. vel inuti. cum dilecta. ī. de præb. cum s̄m. vbi de hoc vr̄ tñ, ꝙ non confirmatus posset cedere. sicut no. s̄m Io. s̄. e. §. rñ. j. super verbo, confirmatus. quia adhuc vr̄ res integra esse: vnde sicut p ɔsensum mutuū est alligat⁹, vr̄, ꝙ p mutuū dissensū dissolui valeat. arg. C. qñ li. ab emp. disc. l. j. & ii. ff. de pac. ab emptione. ī. de reg. iu. omnis res cum suis ɔcor. & quia adhuc. nō s̄ ratū matrimoniū, vt ī. e. licet. & sic minus est vinculū. sicut legitur in matrimonio corporali. ī. de diuor. quanto. Quid. n. si cā subsit iusta, quare ecclesia eundo ad curiam vexabitur laboribus & expensis? Non debet hoc esse ar. s̄. ti. i. quia pp. ī. de ap. vt debit⁹. & vr̄ casus. ī. de resti. in inte. c. ii. rñ. j. ver. i. vt ibi no. super verbo, renunciauit. & de voto. per tuas. Quantūcunq; hoc videatur ęquū interpretatio tñ non mea est, sed Papæ. ar. s̄. e. c. j. & ī. qui fi. sint le. p venerabilem. §. rōnibus. [Sicut ergo] ver. concludit ex præmissis. [Post cōfirmationē] Subaudi, maxime. s̄. ver. prox. [Ad tpa ista.] Non istius decre. sed nostra. hoc est dñi Innocentij. iii. qui primo
28 fecit hanc interpretationem. s̄. e. c. j. sic & alias † quod dictū est de vxore prorogatur ad sponsam. ff. de iure do. si sponsa. ff. de fundo do. l. lex Iulia. C. de bo. quæ li. non sine. in fi. ī. de iureiu. quēadmo-
29 dum. Sic priuilegium † datum mulieribus in personalibus, prorogatur ad hypothecas. C. qui po. in pig. ha. assiduis. [Similitudinē]
30 Qñq; † tñ fallit similitudo veritatis. xxvii. qō. j. nuptiarum. Contra
31 † quia de similibus est ad similia procedēdum. s̄. de rescrip. inter cę-
32 teras. nā vbi † eadem rō, idem ius. ff. ad l. Aquili. illud. ff. de adult. si postulauit. §. ratio. ff. de eden. quædam. §. nummularios. & vbi eadem æquitas idem ius. ff. ne quis eum qui in ius vo. vi. exi. l. ii. Solu.
33 Stādum † est similibus, nisi rō dissimilitatis reddatur, vt no. s̄. de rescri. si qñ. [Dubium] s. in vtroq; idē iuris esse, vt s̄. e. ver. proxi. Hæc est rō, quare abstinui ab interpretatione consimili, vt no. s̄. eo. sup verbo, in vtroq;. quia forsan si Papa consuleretur, responderet, ꝙ
34 idem iuris. [Subtiliter.] Sic est in † iure subtilitas approbanda, vt hic & ī. de renun. nisi cum pridem. §. pro graui quoq; scandalo. si. ī. de fer. capellanus. §. fi. quod dic, vt ibi no. ¶ [Sed neq;] iii. pars. Hic respondet tacitę obiectioni, diceret enim aliquis. dixisti electum non consecratum fore sponsum ecclesiæ, nec posse cedere sine licentia papæ. Contra: quia canon dicit, ꝙ ecclesia talē sponsum habens, vidua est. & ꝙ pōt in Metropolitani manus cedere, sed papa rñdet, ꝙ non obstat talis obiectio. & hoc est, quod dicit, sed neq; illud &c. [In canone] c. di. qm̄. sed certe tenor illius canonis non bene recitatur hic, sed solue, vt sequitur. [Legit] Subaudi, nō expresse, sed īterpretatiue: quia sic dēt intelligi, vt no. ī. [Vltra sex] Imo certe dicit vltra quinq;, ideo dixit Bertrādus Doctor, ꝙ hic est corrupta litera: quia dicere dēt quinq;. Alioquin dictus ca-
35 non, cui standum est (quia in antiquis † consueuit esse sapientia, & veritas) ɔdicit. Alii transierunt. & nihil glossauerunt, pōt tñ sic saluari & exponi, qđ hic dicit. [Vltra sex] Subaudi, & cęptos, q̄uis non ɔpletos, & est si. de tpe ętatis dñi nostri Iesu Christi, qui dr̄ passus fuisse, cū esset xxxij. annorū & sex mensiū, qđ cōstat falsū esse si menses intelligātur fuisse ɔpleti, nec. n. a natiuitate vsq; ad parasceuen possent esse sex menses completi, sed cœpti tantū. Tu dic, vt in præcedēti, & ī sequen. gl. retinuerunt. s. vltra quinq; menses. c. di. quoniam. Sed quid si vltra quinque mēses differat s. per

s. per horam, vel diem, vel paucos dies⁹ non credo, ꝙ debeat remoueri, quia in mora modici temporis &c. ff. de iudi. si debitori. nisi eius fraus aperte deprehendatur. de pę. di. j. cogitationis. Hug. hanc gl. Hug. hic puto expositam. s. quia post quinque mēses potest purgare moram infra paucos dies. sicut dicit Hug. i. infra mensem secundum Inno. iii. qui hic interpretatur numerū dictorum paucorum dierum. & iste mēsis hic de nouo, & de gratia additur. ergo elapsis sex mensibus nec horam, nec diem dabo, immo de momento ad momentum tempus computabo: quia sic obtinet generaliter in omnibus præscriptionibus in odium alicuius inductis, vt hic est. & ff. de act. & ob. in omnib⁹. Et est forte Papa motus ad hanc interpretationem faciendam: quia tanto magistro voluit deferre. super quo vide, quod no. ī. de tempo. ordin. literas. §. j. ante fi. super verbo, referatur. & quia in huiusmodi materia semper sex menses spectantur. vt patet ī. vt lite non conte. quoniam frequenter. §. ꝙ si forsan. licet ibi (qa nō est odiosa præscriptio, cum possit interuenire iusta causa absentiæ, & periculum vacationis diutinæ) pp qđ tps ꝓrogari valeat. vel artari. ī. de cleri. non resi. ex tuę. §. j. vbi de hoc. & sit similis allegatio. ī. de eo qui duxit in matri. cum haberet. §. nosti. ibi, tam Gregorius, aut me fallit obliuio: quia illud Gregorij nusquam potui reperire expressum. quod dic, vt ibi no. item si. ī. de simo. & si quæstiones. in prin. versi. cum leges. [Negligentiam.]
36 Contra negligentem enim solum currit † præscriptio. C. de an. excep. l. fi. ī. de conces. præbē. quia diuersitatem. ī. de præscrip. de quarta. & c. vigilanti. [Viduatam] Ex hoc verbo insurgit prima obiectio: quia si vidua est, ergo marito caret. xxxiiii. dis. vidua. ff. de ver. sig. malum. §. vidua. sed huic respondetur. ī. eo. versi. cum non intelligatur. & sequen. [Cedat] ex hoc insurgit secūda obiectio: quia per hoc videtur, ꝙ vinculum contractum (si quod est) sine authoritate Romani pontificis solui potest. sed huic respōdetur. ī. e. ver. nec quod de cessione. & sequenti. [Aliter] i. contrarium ei, quod supra diximus. § proxi. vel. i. peruerse. [Suffragari] Quare non? quia peruerse intelligerent, cum non intelligatur &c. vt sequitur. [Cum nō] versi. [Intelligatur] i intelligi debeat. [Ecclesia &c.] Et hic respōdetur primæ obiectioni: quia canon appellat talem ecclesiam viduam, vt s̄. nō. [Non habeat] Immo vere habet, vt s̄. §. prox. quo ad quædam, puta, quo ad omnia, q̄ ordinis episcopalis sunt. sicut no. s̄. e. c. j. & s̄. ti. j. ꝙ sicut. §. præterea. [Destituta.] Sicut est videre simile in carnali matrimonio per verba de præsenti contracto, sed nondum consumato. vel etiam consumato, sed viro impotente facto. puta; secto. xxxii. q. vii. c. antepe. [Sicut iuxta.] versi. [Communem] Ad hunc in dubio recurrendum est. ī. de sponsa. ex literis. i. [Vsus] alias mo-
37 dum. Et no hic ar. † ꝙ possumus prouerbia vulgaria allegare. si. ff. de off. proconsu. solent. §. fi. ff. de le. iii. si chorus. §. j. ī. de iudęis. & si iudęos. vbi de hoc rñ. j. [Dicitur] Improprie quo ad vinculum, proprie tamen quo ad vtilitatem. ideo dicebat dominus Philibus bo. me. Aquensis archiepicopus, ꝙ nō poterat sibi obiici præscriptio temporis prædecessoris sui, cum nullus fuisset, & ideo semper vacauerat ecclesia tēpore suo. ar. pro ipso hic. & ī. de præscrip. de quarta. & in concor. sequentis glo. [Inutilem] als sequitur hic nullum, & tunc punctabis sic. inutilem, nullum ta-
38 men &c. talis † enim nullus dicitur. vii. q. j. factus est, & mortuus. de pę. di. j. §. hoc idem probatur. & c. conuertimini. ver. itē a mortuo. Et qui inhabilis est ad agendum, nullus dicitur. ff. quod cuiusque vniuer l. j. §. penul. & vitiosa cautio non est cautio. ff. qui satisda. cog. l. quoties. ff. ad Vellea. quamuis. § si conuenerit & vitiosa authoritas, non est authoritas. ff. de autho. tu. nulla differē-
39 tia, & reproba † solutio non est solutio. ff. de pigno. ac. si pigno-
40 re. §. qui reprobos. & malus † sacerdos, non dicitur sacerdos. lx. di. multi. & malus episcopus, non dicitur episcopus. ii. qō. vii. non omnes. [Videtur] alias prohibetur, & est melior litera. [Nec qđ] ver. [De cessione] Hic respondet secundæ obiectioni, quæ no. s̄. e. rñ. j. super verbo, cedat. [Subsequitur] In dicto canone. [Ad pęnam.] Sic patet, ꝙ hæc prescriptio inducta est in odium negli-
41 gentis, vt s̄. no. [Ad gratiam] No. ꝙ † ex delicto suo non debet qs remunerari, vt hic. & ff. de mino. Papinianus. ff. de interdi. & rel. l. relegatorum. §. fi. & l. se. & ī. de dona. inter virum & vxo. & si ne-
42 cesse. §. j. vbi de hoc. nec † debet prodesse sententia ei, contra quem lata est. ff. de excep. rei iud. euidenter. sic econuerso, quod in fauo-
43 rem † inductum est, non debet retorqueri ad pœnam. ff. de legi-
44 bus. quod fauore. & † quod prouisum est ad concordiam, nō
45 debet tendere ad noxam. xlv. di. licet. sic † iuramentum, quod est offensiuum veritatis, nō debet esse vinculum iniquitatis. ī. de iu-
46 reiu. quanto. §. j. in fi. & † appellatio, quæ est remedium oppressorum, non debet esse præsidium malignorum. ī. de app. cum speciali. §. porro. [Vt sicut] Exemplum de pena. [Eiicitur] alias deiicitur. [Ita etiam] Exemplum de gratia. [Præsertim] ver. in quo. & datur secunda solutio quantum ad cessionem. [Sine authoritate.] s. generali. si. ī. de hære. ad abolendam. §. vlti. ī. de offi. ord. irrefragabili. §. cęterum. Nam & ille facit, cuius authoritate fit. ī. de senten. excomm. mulieris in fi. [Qui] s. Romanus pontifex. [Ex canone] Nam & omnia nostra facimus &c. C. de veteri iure enu. l. j. circa medium. §. omnibus authoribus. [Illo] i. authoritate illius canonis. [Idem fieri voluisset] i. Romanus pontifex. & est. si. ī. de decimis. ad audientiam. C. de cad. tol. l. vnica. §. si autē ad deficientis. [Et quod non est] ver. [Sancitum.] sic. ii. q. iiii. consuluisti. & quod apostolus non diffiniuit, nec nos diffinire debe-
47 mus. xxxi. q. j. ꝙ si dormierit. [Præsumendum] No. † quis dicatur præsumere. quod dic, vt no. s̄. c. j. super verbo, præsumens. [Intelligatur prohibitum] Duæ sunt regule. Prima est talis. quod nō
48 est concessum, intelligitur esse prohibitum. & habet locum in contractibus stricti iuris. ff. de verb. ob. quicquid astringendæ. & in arbitriis. ff. de arb. si cum dies. x. plenum. & l. non distinguem⁹, §. de officio. & l. quid tamen. §. fi. ī. de arbi cum dilectus. Item in rescriptis. s̄. de rescriptis. c. nonnulli. §. cum autem lites. ī. de offi. deleg. c. cum olim. & c. P. & G. Itē in priuilegiis, per quæ detrahitur iuri alieno. ī. de offi. ordi. licet. & c. graue. ī. de priuil. pastoralis. & c. ex parte. Secunda regula est talis, quod non est prohibitū intelligitur esse concessum. Hæc habet locum in edictis prohitoriis. magis tamen proprie loquerentur Doctores, si dicerent in permissorijs, vt patet in exemplis sequentibus; nam cuilibet ꝑmittitur procuratorem constituere, testes producere, matrimonium contrahere regulariter: ergo vbi regulariter aliquid permittitur, semper videtur esse permissum, nisi prohibeatur. sicut est illud. ff. de procur. mutus. §. j. & de testib. ff. de testibus. l. j. & de matrimoniis. ī. de spon. cum apud. Item locum habet hęc regula in iudicijs. ī. de causa pos. & proprie. cum ecclesia. §. fina. Item in absolutionibus. ī. de sen. excom. nuper. Item in donationibus xvj. q. ii. vilis. ī. de dona. cum dilectus. secundum Gof. Sed quia ꝑ hæc, cum gnalia sint, modica doctrina daī, & in aliquibus ex ꝓmissis habet se ueritas in contrarium. Dic, ꝙ secundum diuersa iura & tempora est solutio diuersimode facienda. Dicas ergo, ꝙ tempore ante legem, & antequam esset inductum ius gentium de lege. s. naturali primæua rationabili, omnia fuerunt cōcessa, duabus exceptis. Primo, ꝙ homo non faceret alii, quod sibi nollet fieri, vt patet in prin. decretorum. quod statim fuit scriptum digito Dei in corde hominis. Secundo, ꝙ homo non faceret cōtra præceptum superioris. quod patet in pomi prohibitione. & s̄m hoc temptus primæuum, & hanc legem, hęc regula, quod non est prohibitum &c. locum habet, cum ergo sit prior tempore, potior est iure. ī. de maio. & ob. c. j. cum suis concor. Superueniente vero iuregentium fuit destructum de facto illud prohibitorium, & fuerunt omnia concessa, dummodo posset homo de facto, quod conceperat adimplere, vt j. di. ius gentium. saluis pactionibus, & legatorum religione, quas non licebat violare, vt ibi. & ff. de pac. conuentionum. & l. se. sed quia tunc multa peccata committebantur, superuenit secundum tps, quo; data est lex in monte Synai, in qua continentur pręcepta decalogi, quorum quædam sunt prohibitoria, quædam præceptoria, vt in ipsis patet Exo. xx. & secundum hoc tempus & hanc legem, etiam habet locum regula, ꝙ quicquid non est prohibitum, vel sequela prohibiti, est concessum, vt s̄. de const. nam concupiscētiam. sic secundario confirmatur hęc regula: quia qui duplicat affirmat. arg. C. plus pe. l. vnica. in fi. semper enim competit hęc
49 regula ex libertate naturali. & hoc est, quod dicit lex. † Libertas est, ex qua liberi vocātur, naturalis facultas eius, quod cuiq; facere libet. q.d. naturaliter omnia sunt concessa. Nisi quod vi. subaudi, de iuregentium. Aut iure. s. iure legis naturalis scriptæ in corde hoīs, & legis obedientiæ datæ Adæ, & legis iustitię cuiuslibet prohibetur, sic intellige & expone Insti. de iure personarū. §. i. &
50 iō etiam dicit apostolus. j. Corin. x. e. † Omnia mihi licēt, sed nō oīa expediunt. oīa licent, sed nō omnia ædificāt. Et facit ad hoc, quod no. ī. de scruti. in or. fa. c. vnico. rñ. j. in fi. super verbo, dignū debeas æstimare. & ī. de æta. & qua. c. iij. Eodem tempore superuenit lex ciuilis, in qua & quædam sunt prohibita, & quædā permissa. Superuenit & tempus gratiæ, in quo sumus & in quo vetus lex declarata est, & veritas patefacta, s̄m quam & vetus est intelligenda, vt patet. ī. de cele. mis. cum Marthæ. §. cœterum. Et hoc eodem tempore emanauit lex canonica, per quam ciuilis intelligenda est, & regenda, sicut vetus lex per nouam, vt prædixi,
51 quæ. s. lex † canonica interpretratix est dubiorum omniū legum ꝓdictarum ī. qui fil. sint le. per venerabilem. §. rationibus, vbi de hoc. &. s̄. de summa Tri. c. j. rñ. j. super verbo, quasi cōem. &. §. j. super verbo, dispositionem. Inducit etiam statuta, quæ non humana, sed potius diuina dici debent, vt patet. s̄. eo c. rñ. j. &. ca. j. & in his, quæ ibi, no. Igitur s̄m has omnes leges & tempora hodie tibi trado duas regulas. Prima hæc est. Si constitutio affirmatiae fuerit promulgata, omnia illa, quæ continet & ex eis sequentia, vñr esse concessa, nisi reperiantur & probentur prohibita, verbis
52 grā. † Cōcessum est, ꝙ qlibet possit mrimoniū ɔhere, licet ergo semel, & scdo, & tertio &, cuilibet, nisi repiat ꝓhibitū. 31. q. i. De⁹. masculum. & c. præceden. & sequen. xxviij. dist. de his. Item cuilibet in suo licitum est edificare. ergo semper licet, nisi sit prohibitum. C. de serui. altius. Item promittit ꝑtor se restiturū in

integrum absentes causa rei publicæ.semper ergo restituet, nisi prohibeatur.ff.ex quibus ca.ma.nec non. §. quod eis inquit. Secunda hæc est.Si constitutio negatiue,siue prohibitorie promulgata fuerit,omnia,quæ continet & ex his sequentia, intelliguntur prohibita, nisi inueniantur concessa. verbi gratia. Dictum est a domino.ne occidas, ergo omne homicidium videtur prohibitum,nisi reperiatur concessum.xxiii. q. v.si non licet. Item prohibitum est metropolitanis, ne intromittant se de cessionibus episcoporum. idem est de cessione electi confirmati, quia sequela est.ergo semper est prohibitum, nisi reperiatur concessum,vt hic.& idem intelligas de omnibus his, quæ sedes apostolica sibi specialiter reseruauit.secundum hoc intellige, quod legitur & no extra.d.n.de sup.ne.præ.Romana.§.fi.lib.vj.Item prohibitum est archiepiscopis, ꝙ non intromittant se de subditis suffraganeorum suorum.ergo semper est prohibitum,nisi reperiatur concessum.j.de offi.ord.duo simul.& c.pastoralis.respon.j.Item mandatis principalibus prohibentur collegia.ergo semp sunt prohibita, nisi reperiantur concessa. ff. de colleg. illi. l.j.in princ. & l.iij.§. in summa. In his autem, quæ non reperiuntur expresse prohibita,vel concessa,reuertendum est ad primum tẽpus,& primam legem. Et sic dicendum est omnia esse concessa,
53 hoc excepto,ꝙ nemo debet esse inobediens, nec facere alij † qđ noller sibi fieri,vt no.s.e.ver.dicas ergo. Et ar.s.de const.nam cõ
54 cupiscentiam.quod † enim non mutatur, nunquam stare prohibetur. C.de testa.sancimus.& no.j.de app.vt debitus. Ideo etiã dicit hic, nonnunquam, quod præcedit.q.d. regulariter licent omnia, sed quandoque aliqua prohibentur, vt & patet in his, quæ no.s.e.gl.vet.& secundum hoc tempus, & hanc legem ẽt, secundum hęc circa hanc materiam nihil contrarium reperiatur.[Expresse.] alias expressum.j.de offi. archipresb.c.ij.§.si episcopus.contra.j.de sen.ex.nuper.§. in secundo. Sol. in proximis præceden.gl.¶[Sane quoniã]iiii.pars.ex qua elicitur casus huius decre.& hic incipias ipsum ponere.[Archiepiscopus.]metropolitanus Andegauen. ecclesiæ. [Per metropolitanum].s.Rothomagensem. [Ecclesiam vestram.] loquitur decano & capitulo Andegauen. [Quem].s.Abricen. electum. [Rothomagensis.] Abricen.ecclesiæ metropolitanus. [Absoluit.] a vinculo ecclesiæ Abricen.de facto;quia de iure non potuit, vt patet.s.§. sicut autem.Trãseundi.]ad vestram.s.Andega. ecclesiam. [Prædictos archiepiscopos ab executione episcopalis]alias pontificalis.[Bituricen.]a nobis super hoc deputatus, vt sequitur. [Mandati].s. sibi facti. [Suspendit.] vt punirentur, in quo deliquerunt.j.eod. quanto.§.cæterum.Nec dicas, ꝙ in plus puniantur, quam deliquerunt.quia sic connexa fuerunt delicta ipsorum, ꝙ vnum est causa alterius.si.j.de temp.ordi.literas.§.fi.[Et quamuis.ver. [Tãquam maiores.]si,xl.di.homo christianus,& ff.de re mil.omne delictum.§ augetur.vnde versus.

Est animi uitium tanto conspectius in se
Crimen habet,quanto quæ peccat maior habetur.

s.[Illorum].s.archiepiscoporum, quibus tamen nec debuit consentire.j.de temp.ord,dilectus.[Secutus.]subaudi,& iõ forsan videret aliquib.ꝙ ei oĩo de misericordia pcẽdũ eẽt. Archiepi vero tanq̃ maiores,& q peccauerũt grauiter,essẽt grauiter puniẽdi,vt trãsiret aliis in exemplum.s,e.c.j.in.fi.[Nos tñ intellecta &c.spõ
55 tanea.] No. ꝙ mitius † est agendum cum sponte confesso,q̃ cũ conuicto,vt hic.& s.ti.i.innotuit.§.multa.vbi de hoc [Malignitate.s.ti.j.nihil est.rñ.j.ĩ fi.j.de cri.fal.ad falsariorũ.i fi [Ex simplicitate]Ideo veniam meruerunt.quia per ignorantiam & simplicitatem peccauerunt,vt hic.& viii.di.consuetudo.xxx.q.i.de his. ii.q.iii.notandum.xxiiii.q.i.si quis dederit.xxxiii.q.j.cum per bellicam.de con.dis.ii.c.iii.& i.q.i.si quis a symoniacis.xxviii.di.presbyterorum. j. de rerum permu. cum vniuersorum. vbi de hoc. [Et qñ]ver.[Peccauerat]vnde minus fuerat puniendus.[Seue
56 rius &c.] quod fieri non debuit. Ideoque qui † in vno grauatur, in alio releuatur,vt sequitur. Si ar,j.de parochiis.c.i.[Iudiciũ.] ac si diceret. Nõ intres in iudicium cum seruo tuo domino &c. misericordiam peto.Si,j.de cle.ex,mi.illud.§.j.[Nos intuentes.] ꝙ in pœna grauatus fuerat, vt.s.ipsum volumus releuare in beneficio,vt sequitur,& ideo.[Licet sibi munus prioris ecclesiæ] s. Abricen.[Nec secundæ.]s. Andegauen.[Ad primam.]s.Abricen.[Consecratus.]quod potuisset.[Ad secundam.]s.Andegauen.[Priori vinculo.] s.ecclesiæ. Abricen.[Non potuerit.]licet voluerit.[Canonice.]quia non erat ei alligatus,sed alii,vt sequitur.[Consecrari.]sed si neque ad primam,neque ad secundam fuit consecratus:ergo ad nullam,cum nec de aliqua alia ageretur.fateor,ꝙ ad nullam specialem,fuit tamen consecratus ad generalem,ad quam quilibet consecratur: quia vnica est ecclesia, vt no. s.e.rñ.j.ver.cum ergo fortius. in fi.super verbo,separet,Sic & consueuit dici, ꝙ si quis certam religionem intrauerit, & eã infra annum professus fuerit,quamuis non obligeretur illi religioni in specie, obligatur tñ religioni in genere. & sic intelligitur hodie communiter, ex.de regula.non solum.Et adde,quod no.j.de renun. post translationem.§ ceterum.super verbo,reassumi.[Alteri].s.Abricen.Sic ergo no.hic ar.ad id,quod dici con
57 sueuit.Quod † voluit,non potuit,& quod potuit, noluit, vt j.de offi.deleg.cum super abbatia.ad fi.vbi de hoc.[Priores ecclesię] s.Abricen.[Absoluto]s.a nobis breui manu.si.j.de accu. ad petitionem Galeri.ad fi.[Vt priore]s.canonicorũ.i. si in ipsum de nouo consentire voluerit.si.s.de post.præ.bonæ.ii.§.verum.lxiii. dist.quanto. & ar,j.de eo qui duxit in matri.veniens.§. fi. Vel.i. si in primo consensu voluerint persistere & permanere, & ipsum ratificare authoritate nostra, vt præcedit : quia de nihilo possumus aliquid facere.s.ti.j.illa.sic.s.ti.j.bonæ.ii.§.j. in fi. Et secundum hoc in voluntate canonicorum est consentire,vel dissentire.Vel dic priore.s.suo,quem authoritate, nostra volumus esse firmum,& sic nõ possunt canonici dissentire. Et hic verior est intellectus: quia non canonicis intendit facere gratiam, sed episcopo,vt præcedit.Et vere,nõ sine gratia istud fuit:quia prior consensus erat omnino inualidus.Si enim dicas,ꝙ canonici elegerunt sponsum alteri ecclesiæ alligatum, nulla fuit electio.s. de postu.præla.c.fi.Si postulauerũt,postulatio nullum habuit effectum:quia non fuit repræsentata illi,qui gratiã facere potuit, hoc est Papæ.s.de postu.præla.bonæ.j.& ii.§.nec nocebat.versi.si
58 enim.Ad quem solum † est in episcopatibus recurrendum.j.de ætа.& qua.a multis.& s.ti.j.innotuit.vbi de hoc.ideo cum canonici siue eligendo,siue in postulando videantur errasse in conditione hominis consensus habitus,nec legitimus fuit, nec initialis matrimonij.xxix.q.j.§.j.Sed Papa totum hoc ratificat & approbat,cui nec dicere possumus,cur ita facis.xix.dist.in memoriam. [Perdurante] forte non peccauerant postulantes in recipiendo episcopum,& ideo reseruatur eis cõsensus suus.alias autem contra.j.c.j.§.cæterum.Vel dic hoc eis seruari de gratia.secundum d.n.quod verius est,vt patet in præceden.gl.Et ideo dic perdurante & authoritate nostra vires sumente. De facto enim tantum tenuerat, & ideo dicitur prior respectu istius secundi, qui de iure tenet,cum fiat authoritate papæ.[Gubernare]Ecce in quo releuatur,qui supra in pœna fuerat grauatus. Si tamẽ bene considerare voluerit,& non perfunctoriæ agere,onus subibit non honorem,& laborem sentiet,non quietem.xl.di. ante omnia.viii.q.j.qui episcopatum.

S V M M A R I V M.

1 *Papæ potestatem non audeat aliquis sibi vsurpare.*
2 *Mos fidelissimæ vetustatis est retinendus.*
3 *Vinum antiquum prævalet nouo.*
4 *Senectus ueneranda.*
5 *Natura edere nouas formas deproperat.*
6 *Antiquum quod est merito antiquari oportet.*
7 *Tuberonis libri parum grati habentur quia sermone antiquo usus est.*
8 *Nouum testamentum præualet.*
9 *Antiquitati quando standum sit.*
10 *Christus est uerus Deus,& uerus homo.*
11 *Consistorium Dei,& Papæ unum & idem censendum.*
12 *Papa excepto peccato de iure quasi omnia potest ut Deus.*
13 *Necessitas,& utilitas dispensationem inducunt.*
14 *Exempla sunt uitanda.*
15 *Sententia fertur in notorio parte non citata.*
16 *Notorium habet uim sententiæ.*
17 *Vnusquisque in quo uocatus est manere debet.*

C A P. III.

QVanto personam. De eodem facto loquitur.s.c.prox. & j.de ma.& ob.illud.j.de cle.excõ.mi.illud.[Ipse]s. Hildesenen.eps.[Se authoritate propria transtulit.] alias motu propio absque sedis apostolicæ authoritate transiuit. quod temerarium fuit.vt sequitur.[In euangelio]Matth. xix.B. Quos Deus cõiunxit &c. sic.s.c.prox.rñ.j.ver. cum ergo. dic,vt ibi no [Separet]cuius authoritatis & aliorum.no.s.eo.c.j.interpretatione patet ꝙ.[Potestatẽ transferendi &c.]ver.[Retinuit.] s.e,c.j & ii.[Et per ipsum]s.beatum Petrum.[Successoribus]canonice intrantibus.j.de iureiu.ergo.s.tit.j.licet.[Prębuit]dictam
1 prãtẽ † ipsam ergo non audiat sibi aliqs alius vsurpare.j. de priui. sane.s.e c.j.[Antiquitas]sic xxv.q.j.ꝯ statuta.ix.q.iii.conquestus. xj.di.ecclesiasticarum.[Cui]s.antiquitati.[Reuerentiã]sicut iuiuri scripto.xj.ecclesiasticorũ.& c.catholica.xii.di.illud.& c.nul
2 la.ii.q.vi.anteriorũ.§.illud. Est enim retinendus † mos fidelissimæ
3 vetustatis.C.de test,testamenta.Et † antiquũ vinũ pualet nouo.ff.
4 si cer.pet.l.iii. Et semper in ciuitate nostra senectus † veneranda
5 fuit.ff.de iure immu.semp.Cõtra:quia † nouas formas edere nã
6 deproperat.C.de veteri iure enucle.l.ii.§.sed qa diuinæ.Et † quod
7 antiquũ est merito antiquari oportet.C.de vsuca.transfor. l.vni-
8 ca.ad fi.Et qa † Tubero sermone antiquo vsus est,iõ eius libri parũ grati habentur.ff.de orig.iu.l.ii.§.post hos. & licet sero, tandẽ refrenabimus legẽ,vt in Auth.de ꝯlan.& vternis fratri.§. qa igitur.coll.vj.Aristo,etiam a veterum opinione recessit.ff.ad l. Fal. l.i.§.vsufructus.& † nouum testamẽtum præualet. j. de cele.mis. cum Marte.§.cæterum.& breuiter noua placent.So.semper stãdum.

verum qua imperatores.& s.de constitu. cum omnes,vbi de hoc Vel nisi repræhendatur ibi, manifestus error.ix,di.neq; quorum liber.j.de sacra vnc.c.vnico.§.pe.vbi de hoc. Vel nisi ob euidentẽ vtilitatem in melius reformuentur,vt s.de consue.cum consuetudinis.vbi de hoc.¶[Non enim.]ii.pars.in qua respondet tacitæ obiectioni.Diceret enim aliquis. ex quo dominus hanc potestatem sibi retinuit,quare dicis, ꝙ ipsam concessit beato Petro, & suis successoribus? Et tu cum homo sis, vt quid sis Michael.i. quis vt Deus?sic videtur,ꝙ tu non possis talia vincula separare.Et ipse respondet.Carissime quod nos facimus,facit Deus,& hoc est,qđ hic dicit.[Non enim homo &c. separat]i. separare intelligitur. [Qui non]subaudi tantum puri hominis &c.[Sed veri Dei &c.]
10 s.Christi,qui est † verus Deus,& verus homo.j.de cle.mis. in quadam.j.de hære.cum Christus.s.de sum.tri.c.j.cuius vicarius est, vt
11 sequitur,& successor Petri.vt j.ca.j.[Vicem]ergo † consistorium Dei,& papæ vnum & idem est censendum.extra d.n.de app. Romana.rñ j.lib.vj.quia & locum Dei tenet.j.vt bene.ec.c.vnico.§.j. & in ligando,& in soluendo ratum est quicquid facit, claue tamen non errante,sic intelligas.xxiii.q.j.quodcunque ligaueris.&
12 habuisti.si.s.e.c.j.rñ.j.ver.non enim.Et breuiter † excepto peccato quasi omnia de iure põt, vt Deus.de poe.dist ij.charitas.quod dic, vt no.j.de conces.præ.proposuit.& de voto magnæ.§.j.[Necessita
13 te vel vtilitate] Hęc sunt † quæ dispensationem inducunt. quod dic,vt no.j.de concess.præ. cum nostris.§.fi.& s.ti.j.in causis.§.f.
14 ¶[Ne autem.]iii.pars.[Facti]supradicti † in exemplum,quod vitãdum est.xxiii.q.iiii.est iniusta,vt no.s e.c.j.§.fi.& j.de prębend.nisi essent.rñ.j.in fi.[Quod]s.factum.[Non potest non esse notoriũ] i.non potest esse non notorium. q.d. tota terra illa hoc scire potuit,& sic patens fuit,vt leg & no.j.de cleri.non residẽ.c.j. & j.de cler.excom.mi.illud.& est hoc verum quo ad factum, tamẽ quo
a ad licẽtiam potuit esse occultum,vt no.j.ti.j.nisi specialis.[a][Sibi]
15 s.dicto episcopo. [Præcipimus.]No.sententia ferri † in notorio,
16 parte non citata.secundum do.n. hoc enim verbum † vim habet sententiæ j.de verb.sig.in his.§.fi.de hoc no.j.de iureiu.ad nostrã. iii.j.de app.sicut Romana.in fi.j.de coha.cle.& mu.tua.[Herbipolen.ecclesiæ.]ad quam temerarie transierat. ¶[Cæterum.]iiii. pars.[Contulerunt]non postulando,sed eligendo.s.de post.præl. c.fi.secundum Gof.& facit pro ipso,quod statim sequitur.Sed cõtrarium est:quia postulauerunt,vt patet.j.c.i.§. fin. quod loqt̃ de eodem.Ideo dic contulerunt.i.ipsum(in quem vota sua contulerant sine papæ licentia,ad quem solum hoc spectat,vt no.s.c.j.§. fi.)illicite receperunt.sic.s.c.prox.bonæ.me.Mag.rñ.j.ad fi. ibi, & præter licentiam nostram &c.[Dignum est]dignum est ergo, ꝙ quilibet puniatur,in quo deliquit,vt hic.& j.de temp.or.literas.§. fi.j.de of.dele.cum olim magister.§.fi.j. de ap.an sit deferendum. j.de iure immuni.c fi.j.de conces.præ.inter dilectos.§.si. [In quo peccauerunt]delira videtur hęc litera : quia ipsi nõ peccauerunt eligendo,sed recipiendo,vt nota super verbo, contulerunt.Vnde dic,ꝙ sicut peccauerunt recipiendo,quem volebant, ita puniuntur non eligendo.& sic per consequens formam non recipiendo quem vellent Sic ergo voluntas indiscreta,quæ eos peccare fecit recipiendo punitur in non recipiendo, & sic puniuntur in quo deliquerunt, & per qđ peccauerunt,per hoc & torquentur. [Hac vice]De hoc dic,vt no.s.tit.j.c.pe. [Suspendimus]i.suspensos denũciamus. ar.s.ti.j.bonæ me.Mag.secundum quosdam. imo per sententiam.sic dicit litera secundum d.n. Ideo autem ipsum suspendimus,quia & forsan prouidere volumus, & de tali persona prouidebimus,quæ non erit eis multum acceptabilis,neque grata.Et sic recipient, quem habere nollent, vt puniantur in quo peccauerũt,sicut præmisit.¶[Quia vero]v.pars. [Secundum apostolum.] dicentẽ.j. corin. vii. d. vnusquisque sicut vocauit
17 Deus,ita ambulet.Ex quo patet,ꝙ † vnusquisque in quo vocatus est manere debet.xxi.q.j.c.j.vii.q.j.episcopum.[Nimis improbe] alias minus prouide.[Dereliquit]s.dictus episcopus.[Ad ipsã] s.Hildesenen.ecclesiam.[Inhibemus] quia hanc contempsit, & ab Herbipolen.ecclesia ipsum remouimus,vt s.e.§.ne autem. Et ita inter duas sellas ad terram cecidit, & vtrunque iuste factum est,[Cum secundum traditiones &c.]& sic continuatur sequens. ver.[Cum secundum.]ver.[Canonicas] vt vii.q.j. si quis episcopus.[Transtulerit.]temeritate propria,vt hic fuit. Secus si authoritate papæ fit,vt s.de postu.præ.bonæ.ij.§.fi.[Aliena]quam concupiuit.[Propria]quam spreuit,vt sequitur,nisi & ipsa propria ipsum repeteret,vt vii.q.j.nõ oportet.& c.si qui vero. [Vt]subaudi sic[Nec illis &c.]s.subditis prioris ecclesiæ vii.q.j.si quis episcop⁹. Et hoc est verum,quando sine authoritate superioris transiuit temeritate propria.j.de renun.admonet.Tam illius, cuius erat prima ecclesia, vt ibi.& vii,qõ.j.non oportet.& c.si quis vero.quam etiam illius,cuius est ecclesia,ad quam trãsit, & quam etiam sua temeritate occupare nõ debet, vt hic.& s.ti.j.qualiter.secundum d.n.& melius.j.de cleri.peregri.c.fi.j.de insti.c iii.[Spreuit.]Et sic.
b caret habita,& ambita.[b]Dixerunt autem quidam ar.huius decr. ꝙ ex quo electus in episcopum electioni de se factæ consensit, ammodo ad aliam ecclesiam sine authoritate papæ transire nõ potest,ar.s.ti.j.cum inter canonicos.§. discretioni. ver.j. Alij vero dicunt contrarium, argumen.s.c. proxi.§.j. versi.vnde cum non magis.& seq.secundum d.n.quod dic,vt ibi no.[Nec illis]scilicet subditis secundæ ecclesię,ad quam se transtulit.[Concupiuit.] & sic caret ambita.

A D D I T I O N E S.

a ¶No.sententiam ferri in notorio parte non citata. Quod qualiter intelligendum sit,uide hic remissiue per d.Ab.in j.col.ver.no.ꝙ in notoriis,cui addit hic in apostil.ad d.Ab.An.Sic.Fran.Are.consi.clxv.

b ¶Habita & ambita. Adde an transiens ad secundam ecclesiam absque licentia,sit priuatus ipso iure Io. An. hic qui tenet, ꝙ non,sed est per sententiam priuandus.Et cum eo transit d. Ab.hic.in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium carnale per verba de futuro initatur,*
2 *Matrimonium carnale per verba de præsenti contrahitur.*
3 *Matrimonium carnale solo consensu de præsenti contrahitur.*
4 *Matrimonium in sacramento baptismi ratificatur.*
5 *Electio est spes futurarum nuptiarum.*
6 *Matrimonium carnale ratificatur,quando per ecclesia benedictio dat.*
7 *Matrimonium spirituale dicitur consumatum per consecrationem.*
8 *Proles spiritualis generatur post consumationem matrimonij spiritualis quia potest postea ordinare consecrare & alia facere.*
9 *Consuetudo quædam non prodest,nisi per Papam confirmetur.*
10 *Consensus eligentium,electi,& confirmantis faciunt matrimonium.*
11 *Promotio debet fieri de minori ad maius.*
12 *Episcop omnesi equales sunt quo ad dignitates.*
13 *Fauor delendus non est.*
14 *Examinatio qualis esse debeat.*
15 *Id quod ratione caret extirpandum est.*
16 *Priuilegium aliquando odiosum est.*
17 *Impetrantes priuilegia non debẽnt decipi beneficio principis.*
18 *Interpretatio debet fieri potius vt res valeat quam pereat.*
19 *Ambitio quomodo cognoscatur*

C A P. IIII.

LIcet in tantum. De codẽ.s.c.proxi. quos Deus coniunxit. sic.s. e. c.ii.& iij.[Quod est in electione]alias sine est, vtrunque legi potest. [Initiatum] De hac materia diuersi
1 diuersa sentiunt. Tu dicas, ꝙ matrimonium carnale † initiatur per verba de futuro.Sed contra:quia.c. dicit, ꝙ per verba de præsenti.xxvii.q.ii.cum initiatur.Sol.ꝙ dixit coniugij nomen asciscitur.expone.i.asciscii speratur,sequente pactione coniugali, vt ibi sequitur,vel improprie loquitur.Nam per verba de futuro initia
2 tur.& per verba de presenti † contrahitur,vt patet in § ibi,sequenti.secunda carta,quę incipit.iuxta hãc distinctionem:ver. potest
3 & aliter distingui.Et ꝙ solo consensu † de præsenti contrahatur, euidenter probatur.j.de sponsa. cum locum.§.j. & c.tuę fraterni-
4 tati.in sacramento baptismi † ratificatur. j. de diuor.quanto. vbi de hoc per carnalis copulam consumatur. j. de conuer,coniu. ex publico.j.de biga.debitum.Sed contra ex quo verba de præsenti interuenerunt, videtur consumatum.arg.j. de coniug. lepro. literas.in fi.so ibi.Simili modo spirituale coniugium in electio-
5 ne facta initiatur,vt ibi dicit.& dicitur initiari,quia † spes est futurarum nuptiarum,arg.ff.de spon.l.i.& l.oratio.xxx.q.v.nostrates. nec possunt retrahere se,nec est mirum,si in electione dicitur initiari:quia idem videtur in scrutinij publicatione. s. titu j. publicato.Tamen quia electus renunciare potest, adhuc non est matrimonium contractum.Necesse est ergo, quod dicatur initiatũ tantum, ipso vero electo consentiente aliquid erit vltra:quia sicut supra dixi de carnali, per mutuum consensum contrahitur. Quod membrum, & si hæc litera omiserit, suppletur euidenter per aliam .s.titu.j.cum inter canonicos.§.penul. vbi de hoc. Ratificatur autem, idest ab ecclesia approbatur, & indissolubiliter sancitur, quando per ecclesiam confirmatur, vt hic. Sed contra:quia contrahitur, vt supra eodem. c.ii.§.j.dic, vt ibi notatur.
6 Sic † & potest dici de carnali, quod ratificatur, idest approbatur,quando per ecclesiam benedictio datur.xxx.q.v.c.j.& ij.& c. sponsis.de qua no.j.de secun.nup.c.j.& iij. Vel qñ in ꝯspectu ecclesiæ celebratur,quod dic,vt no. j. de clan. despon. cum inhibi-
7 tio.& qui fil. sunt le.prelatum † Consumatum vero intelligitur spirituale per consecrationem. vt hic dicit. quod per quandam similitudinem sumitur. quia sicut consumato mr̃imonio car-
8 nali,& non añ proles carnalit̃ generatur.sic post † consũmationem spiritualis, & non ante proles spiritualiter generatur :quia postea potest ordinare, potest consecrare, & alia episcopalia exercere, quo ad quæ ante hanc consumationem dicitur ecclesia vidua,seu viri solatio destituta,vt s.eodem.c.ij.§. sed denique. Ideo quidam infulati intitulati.sed non ꝯsecrati,cũ spũaliter generare nequeant,a quibusdã galli gallinatii seu epi simatici vel vmbratici appellantur.super quo vide,quod notatur.j. de ætate & quali.cum contingat.& s.de consue.quanto.in fi. quod etiam quidam canonici vsurpare nituntur ad modum cardinalium incendentes, in quo nec prodest consuetudo, nisi expresse

9 per † summum pontificem confirmetur, vt xciii. distin. §. compagis. & c. peruenit. & c. illud. & xcvj. distin. in palea illa, que incipit Constantinus. [Consummatum] Per hæc, & per ea, quæ s. nota- sumitur. arg. ꝙ matrimonium potest habere principium sine medio, & sine fine. Sed cõtra: quia secundum Ambro. hoc sacra-
a mentum, aut plenum est, aut nullum est, [a] vt not. j. de sta. mona. cum ad monasterium. §. fi. super verbo, nec summus pontifex. in fi. gl. & comprobatur. xxix. q. j. §. j. & xxvii. qõ. ii. §. j. Dicunt, ꝙ hæc verba potius ad solennitatem, quam ad matrimonij substantiã referuntur. Tu dicas ꝙ Ambro. loquitur de matrimonio contracto, quod sine dubio aut statim tenet, aut non tenet, nõ de initiato, quod nec matrimonium est sed matrimonii spes, vt no. j. prç ceden. gl. Ad hoc xxvii. q. ij. §. apparet. & §. iuxta hanc distinctionem. & §. ex his omnibus & c. intermediis. non ergo secundum d. n. intelligas habere partes, siue principium, medium, & finem, cum sit res simplex & in corporea. vnde nec diuidi potest, sicut apparet in eo, quod no. j. de iure pat. c. j. & ij. sed referas hæc verba ad processum facti, & solennitatem, & potestatem, quam conse-
10 quitur ex confirmatione. Per consensum † enim eligentium, & electi, & confirmantis quo ad substantiam plenum est matrimonium, siue sacramentum atque perfectum, adeo ꝙ ei etiam consecratio nihil addit, vt s. c. proxi. §. j. ver. j. in fine. [Successor est Petri] dic, vt not. s. c. j. [Hoc autem.] scilicet ꝙ sine authoritate illius & c. [Quondam.] Hoc ideo dicit, quia ad ipsam redire non audet, vt s. c. j. §. quia vero. tales enim merito spoliantur, argumẽ. j. de renun. quod in dubiis. [Et j.] Hic cõtinetur, ꝙ eps vel iuit, vel misit ad curiam nitens se excusare prætextu cuiusdam indulgentiæ impetratæ, quæ in seq. §. reprobatur. ¶ Nec illa.] ii. pars. [Indulgentia.] Quæ continetur in pręcedenti decisione, vt ibi no. per quam ei concedebatur, ꝙ si ad aliam dignitatem vocaretur, ipsam recipere posset, vt sequitur. per quod videbatur sibi data licẽtia transeundi. vnde non videbatur, ꝙ de cætero papam adire cogeretur. ar. ff. de condi. insti. l. quæ sub conditione. §. fi. & xxiiii. q. j. c. j. sed non est verum, vt hic dicit. & j. sequitur. nisi secundum quod no. j. e. in fi. vltimæ glo. versi. tu dicas. & sequentibus. [Cum
11 in ea.] scilicet indulgentia. [Ad maiorem.] Qui † enim promouetur de minori, ad maius promoueri debet, non econtra, vt s. e. c. j. ff. de mu. & ho. vt gradatim. xciii. distin. legimus in fine. [Eam] scilicet maiorem. ergo non æqualem vel inferiorem, vt sequitur.
12 omnes † autem episcopatus quo ad dignitatem çquales sunt. xciii. distin. legimus. circa medium. & hæc est prima ratio, quare non excusatur. [Dummtamen ei] s. episcopo. per quod apparet, ꝙ antequam assumeret dignitatem, debebat examinari, vt sequitur. j. § seq. & hæc est secunda ratio, quare non excusatur. [Vnde licet] ver. [Aliquibus] No. intelligentibus. sic. s. e. c. ii. §. sed neque. rñ. j. immo certe veritatem perspicaciter considerantibus. sicut no. j. de feriis. capellanus. §. fi. vt probatur in his, quæ no. j. super verbo, fi. in fine [Maiorem] Accipe verba sequentia. cum in maiori dignitate & c. [Ad parem] Etiam secundũ verba indulgentiæ. [Facilius] Si, argu. j. de renun. nisi cum pridem. §. nec putes. rñ. j. in fi. ¶ Præterea.] iii. pars. & subaudi secundum mentem indulgentiæ nulla restat dubitatio. [Quia cum postulatio & c.] vt s. ti. j. scriptũ. §. fi. & est hic quasi expressum secundum d. n. ꝙ quamuis dispensetur cum aliquo ineligibili, tamen adhuc est postulandus, & nõ eligendus. quod dicunt quidam verum, nisi remaneret impedimentum, sicut hic erat. nam iste etiam post dispensationem remansit episcopus, quod impedit, ne eligatur, & quod transire nõ possit. s. de post. præ. c. fi. vbi vero penitus toleretur irregularitas siue impedimentum, sicut patet in illegitimo, satis videtur, ꝙ possit eligi. argumen. s. titu. j. cum Vintonien. Alij contra secundum d. n. nam & quantumcunque legitimetur, illegitimus tamen remanet. C. de gene. aboli. l. fi. Dicas verba indulgentiæ consideranda, & secundum illa iudicandum. j. de priuile. porro. Hoc tamen notandum, ꝙ magis tollitur impedimentum in irregularitate, & in defectu natalium, & in quolibet simili odioso, quam in honore episcopali vel alio fauorabili. æquũ enim est, vt odium ex toto tollatur, ita etiam, ꝙ ex eo nihil remaneat, nec inde habea-
13 tur memoria, fauor enim delendus † non est. ar. ff. de libe. & posth. cum quidam. Et est simile, quod in pacto dici consueuit. s. ꝙ tollit ipso iure actionem ex delicto prouenientem, tanquam odiosam, sed non actionem ex cõtractu tanquam fauorabilem, licet ipsam elidat, vt ff. de pac. iurisgentium. §. quinimo. & l. si vnus §. sed si pactum. & l. si tibi. x. §. quæ eadem. ff. de sol. Stichũ. §. naturalis. In hoc tamẽ casu, de quo hic loquitur hæc decre. licet videatur, ꝙ episcopus possit eligi. nam ex quo consentire potest, ex eius arbitrio pẽdet vtrum matrimonium iniicietur, & persona videtur
b eligibilis, tutius tamen est, vt eligatur in postulandum. [b] s. titu. j. in causis. secundum quosdam. immo tutius est, ꝙ omnia per papã fiant, ita ꝙ sine licentia papç non consentiat, & ꝙ postuletur, nõ eligatur. & hoc sonare videntur verba indulgentiæ. j. vbi dicit, dummodo nihil de canonicis ei obuiet institutis, huius enim dum. i. s. vtrum aliquid obuiet, vel non, superior iudex est, & non postulatus. Item hęc examinatio cum sit quasi cõditionalis, præcedere debet consensum, & adeptionem epatus. Item quia turpius eiicitur & c. j. de iureiu. quemadmodum. ergo per se sine superioris licentia consentire non potest. Est tamen veritas, quicquid dicatur
c ab aliis, ꝙ consentire non potest [c] postulationi de se factæ, & ꝙ superior etiam minor papa postulationẽ poterit approbare. & hoc totum hic colligi potest ẽm d. n. quod dic vt no. j. e. super verbo, transire. ver. tu dicas. [Et tenor] i. mens tenoris. [Indulgentiæ] Accipe clausulam sequẽtem subiungens & c. [Sed personæ] Per hoc quod dicit dummõ & c. vt sequitur. [Nihil ei.] Per quod innuit,
d ꝙ ipsa persona est examinanda. [d] Talis enim † examinatio habet
14 fieri ex officio, & si aduersarij taceant ꝯ. s. tit. j. cum nobis olim. §. pe. [Postulatio] De dicto epo facta. alioquin postulatio, quæ facta non esset, nec repręsentari, nec examinari posset, ar. s. de consti. cũ accessissent. §. j. cum suis concor. ergo patet, ꝙ canonici Herbipolen. ipsum non elegerant, vt not. Gof. sed postulauerant, vt hic dicit. Contra. s. e. c. prox. §. cæterum. Dic, vt ibi no. [Examinata] Examinatio ista fiet extra iudicium, sicut & cum mandatur alicui, vt prouideat alij si est idoneus, quamuis enim hæc clausula in rescripto ponatur, non tñ est necessarium aliquos citare, vtrum aliqui velint opponere, vt no. j. de exces. præla. proposuit. Veruntñ & delegatus, cui sic scribitur, & ẽt ordinarius, qui habet prouidere vel cõfirmare, semper ex officio debet examinare personam, an sit idonea, vt no. s. de postu. præla. c. j. ẽm d. n. & probatur. s. ti. j. postquam is. & c. cum nobis olim. §. nos igitur. & c. nihil est. rñ. j. & §. j. & § epi. Quod si nullum impedimentum occurrat; prima faciæ pręsumitur idoneus is, de quo agitur. ex quo contrarium nõ probatur. j. de præsum. c. fi. [Fuisset] Subaudi per illum. [Cui] i. a quo. [Facienda] s. examinatio. Vel dic cui fuerat facienda. i. cui fuerat postulatio præsentanda, & tunc nihil aliud subaudies. Quis est iste? Solus Papa, ad quem solum talia pertinent, vt no. s. c. ij. §. fi. super verbo. priorem. imo certe & Metropolitanus. & in hoc operatur indulgentia, vt no. j. in fi. & ideo loquutus est impersonaliter. si. no. s. ti. j. ne pro defectu. § j. & ii. [Debuerat.] Sed ꝯ: quia ex quo ad maiorem transire põt, multo fortius ad minorem. nã ex quo maius concessum est, & quod minus. j. de deci. ex parte. iii. Quinimo qñque transit quis ad parẽ vel inferiorẽ, qui nõ potest transire ad maiorem. s. de rescrip. sedes. §. j. Solu. licet vna dignitas sit maior alia, vñ nõ est verisile, ꝙ aliquis renũciet maiori ꝓ minori j. de præsump. quia non est verisimile. tamen quoad mentem iuris, & indulgentiæ minus est transire ad maiorem: q̃ ad minorẽ quia minus est ꝯ ius cõe, vt patet in his, quæ no. s. eod. §. proxi. respon. j. super ver. ad maiorem. & ideo magis dispensabile, vt ibi sequitur & no. super ver. facilius. [Ratione.] No. ꝙ id
15 † quod ratione caret, extirpandum est, vt hic. & j. de præben. c. iii. [Transire.] Licet agatur hic de interpretatione indulgentiæ, nõ tamen ampliatur, sed restringitur. & ideo contra. ff. de consti prin. l. beneficia. j. de priui. in his. j. de verb. signific. olim tibi. Sol. & mens & verba indulgentiæ latæ interpretationi faciendæ cõtradicunt, quç attendenda sunt, vt j. de priuil. porro. & c. sequenti. j. de verbor. significa. abbate. § contra. & s. de consue. cum dilectus. §. cæterum. Item noluit papa per vnum verbum latæ interpretationis subuertere omnia iura circa examinationem postulationum postulatorum edita, ar. s. ti. j. ecclesia. ij. §. deniq; secun
16 dum omnes. Vel potest dici † ꝙ priuilegium aliquando est odiosum; quia contra naturalem rationem, & æquitatem. Vel quia inducit periculum animarum. Vel quia ambiciosum, saltem ex post facto, esse præsumitur. & tunc restringitur, vt hic. & s. ti. j. dudum. ij. §. fi. vbi de hoc. & j. de præben. c. fi. vel etiam odiosum est priuilegium ratione personæ etiam paternæ, quæ iuri odiosa est. & sic etiam restringitur. j. de fil. præsbyt. literas. & c. penult. & fi. Vel ratione tenoris sui; quia contra ius alterius impetrata. & sic etiam restringitur, vt ff. de vulga. & pupill. substir. ex facto. respon. j. & no. s. tit. j. ex tuarũ. super verbo, id permittat. hoc enim est contra morem principis. C. de eman. l. iii. etiam si ex postfacto grauiter lædere incipiat. j. de deci. suggestum. Aliquando autem mere fauorabile; quia & persona, cui conceditur, est fauorabilis, nec inducit animarum periculum, & continet æquitatẽ. & tunc quamuis ꝯ ius cõe sit, tñ late interpretatur, vt in ꝯriis supra signatis. Sed obiicitur sic. aliter non est priuilegiũ, nec indulgentia, nisi spãle aliquid operetur. ff. ad muni. l. j. & j. de priuile. ex
17 ore. vbi de hoc. alioquin decipiuntur † impetrãtes bñficio principis. quod esse non dẽt. C. de his q ve. æta, imp. l. j. & ar. j. de ꝯmoda
18 to. c. vnico. i fi. Itẽ interpretatio talis dẽt fieri, † vt res poti⁹ valeat, quàm

ADDITIONES.

a ¶ vt nullum est, Adde gl. hic in verbo, initiatur.
b ¶ Eligatur in postulandum. dic, ꝙ hæc forma est hodie damnata per c. vnicum. de postu. præ. lib. vj.
c ¶ Consentire potest. Adde quid operetur ista indulgentia. do. Abbatem. hic in glo. fi.
d ¶ Examinanda. Adde qualis debeat esse hæc examinatio Io. An. & do. Abb. hic in ver. & iuxta prædicta. & vide infra proxi. in ver. examinata.

quàm pereat. j. de verbo. sig. abbate, §. contra. Interpretatio autẽ, quæ hic fit, frustratoria videtur esse, & omnino indulgẽtiã annullare, vt scilicet si postulatio concors fuerit, & persona idonea admittatur, alioquin repellatur, hoc enim habuisset nulla indulgẽtia impetrata, s. tit. j. scriptum, §. fi. Sol. ideo omnino attenuatur hæc indulgentia, quia ambitiosa fuit, j. de præbẽ. quia intantum. j. q. j. principatus, C. de senatuscon. l. vnica, ff. de min. l. iij. rñ. j. Satis
19 enim de † ambitione docebat, qui habens vnam dignitatem episcopalem, super alia habẽda indulgentiam impetrabat, vt patet, C. de epis. & cler. si quenquam, s. tit. j. qualiter, cum suis concord. Et ꝙ hanc intentionẽ habuerit. s. ambitiosam, ex post facto hic euidenter ostẽdit, quia ipsum fit interpretatio, vt no. j. in fi. j. q. vj. sicut is. Vel hoc ideo contingit, quia hæc conditio, si idoneus qs fuerit, & idonea postulatio, semper subintelligitur. s. tit. j. causam quæ. Gof. vero dixit, ꝙ cũ postulatus alias non habeat ius petendi confirmationẽ. s. de postu. præl. bonæ. j. Hic ex vi indulgentiæ poterat confirmationẽ petere, ex quo de personæ postulatæ, & postulationis meritis apparebit. Hoc non placet, nã & sine indulgẽtia talis postulatio confirmatur, vt. s tit. j. cũ monasterium, quod dic, vt ibi no. Tu dicas, ꝙ cũ alias transire non possit, nisi de licentia Papæ speciali, vt s. eo. per totum, hic trãsire poterit ex vi indulgentiæ, ex quo per illum ad quem spectat, puta, patriarcham, vel archiepiscopum plena præcedente examinatione fuerit postulatio approbata, & hoc est, qđ dixit statim ibi, antequam per eũ & c. vt & ibi no. super verbo, facienda, alioquin fieret interpretatio ꝯ charitatem, & ecclesiæ vtilitatem, si omnino extingueretur hæc indulgentia, nam ex quo persona idonea apparebit, & postulatio concors, de intentione indulgentiæ est, ꝙ vtilitati ecclesiæ consulatur, & sic per consequens transferatur, vt patet. s. e. §. j. ver. vnde licet. Nec fit istud sine Papæ licentia, quam non fauore ambitionis, sed maioris vtilitatis ecclesiæ ꝑsumitur ꝓ talẽ indulgentiã ꝯcessisse, ar s. eo. c. ij §. sed neque. ver. præsertim, & s. tit. j. cum nobis olim, §. fi. & hoc idẽ sensit. d. n. vt patet in eo, quod no. s. e. §. super verbo, quia cum postulastis, in fi. gl. Hic aũt iõ fit interpretatio ꝯ epm, quia nec expectauit iudicium. sicut no. s. tit. j. bonæ. ij. quare ex euidenti ambitione præsumitur hanc indulgẽtiam impetrasse, quia ex quo ad superiorẽ nullum recursum habuit, sed propria temeritate se transtulit, nunc se ab initio ambitiosam intentionem habuisse per factum sequens euidentius comprobauit, arg. s. tit. j. officij, §. nos autem. j. de proba. per tuas, in fi.

De authoritate, & vsu pallij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Palleum, & pallium differunt.*
2 *Cruces in palleo cuius coloris, quare, & quot ponuntur.*
3 *Prouin i.e appellatione, quid comprehendatur.*
4 *Prouincia in eadem an possint esse duæ ciuitates matrices.*

CAP. PRIMVM.

Cum sup aliqua re. & inf. Intelligatur.] illud, qđ in forma traditionis pallei & c. In quo officij plenitudo cũ noĩe archiepali confertur. j. e. nisi specialis. rñ. j. Et no. ꝙ debet scribi per e. & non p i. vt scribatur palleum, & non pallium, ad hoc saltẽ, ꝙ in scri-
1 bendo sit dña inter † palleũ dignitatis, qđ palleati tñ deferũt, vt in hoc tit. per totũ, & inter pallium honestatis, qđ & quilibet laicus põt deferre, & post tunicã qñq; relinquere expedit. j. de homic. suscepimus. §. fi. in prin. & dr vterq; a pallij grçce, latine motu, sine ꝯcussione, & merito, nã & palleũ sæpe mouetur, sed & palliũ sæpius, vnde & minister frequenter aptando palleũ, ꝯcutit palleatũ, vel dr palleũ a pallore, siue palleo palles, tenet. n. palleatus ꝑ cæteris dñm diligere, ex quo sequit, ꝙ in ieiuniis, & disciplinis, & alijs bonis operibus, dẽt alios ꝑcellere, vt ornatui vestiũ actionũ ꝯueniant ornamenta. c. di. §. priuilegia, & c. rõnis, ibi, sequenti, licet qñq; decorentur palleo moribus indecori, c. di. ꝯ morẽ, añ si, Qui vero ex pallei receptione ad amorẽ Dei, & proximi magis accenditur, qñque ex labore vtriusque vitæ. s. contẽplatiuæ & actiuę pallidior reddit, tali ergo designatio pallei ꝯsonat, vñ Ouidi⁹.

Palleat omnis amans, hic est color aptus amanti.

2 Ad † quod etiam designandum ponuntur in palleo cruces nigri coloris, pp mortificationẽ vitiorũ, q̃ in palleato debent esse extincta & mortua, vt dicere possit cũ apostolo. Mundus mihi crucifixus est, & ego mũdo, ad Gala vlt. Et notandũ, ꝙ ꝑdictæ cruces pallei quatuor tñ sunt numero, quẽ ẽm quosdã quatuor affectiones significant. s. gaudiũ, dolorẽ, spem, & timorẽ, vn versus,

Excipiunt homines, metuunt, gaudentque, dolentque.

Prima, q̃ est ante pectus, significat gaudiũ, Scda, q̃ est a sinistris, spẽ. Tertia, q̃ est retro post spatulas dolorẽ. Quarta, q̃ est a dextris, timorẽ, & ẽm hoc gaudiũ & dolor, spes & timor. sicut ꝯria sunt sic ꝯdictorie opponuntur. Sed & quia, qñ hmõi affectiones excedunt, potius pñt dici afflictiones, q̃ actiones, iõ in tribus primis crucibus ponuntur tres actus ad pungendũ, & reprimendum, ne excedant. In quarta vero non ponitur actus, quia timor siue aculeũ secum portat. Vel põt dici, ꝙ per primã designatur gaudiũ, q̃ ideo præponitur, quia hõ semper debet incedere læta facie. Per secundã dolor, quia a sinistris panderur oẽ malum. Per tertiã timor, quia magis põt hõ timere ea, q̃ non videt, q̃ ea q̃ videt. Per quartã spes, q̃ & iõ sine aculeo remanet, vt hõ magis speret, q̃ timeat. Hac aũt ꝯsideratione habita, iõ sic ordinantur & ponunt subalternæ, vt gaudiũ dolore misceatur, & vt timor spe temperetur, q̃ & iõ vltima ponitur, ne hõ desperatus decedat. Vel per quatuor cruces designantur quatuor virtutes cardinales. s. iustitia, fortitudo, prudentia, tẽperantia. Per primam igitur designatur iustitia, quã palleatus semp debet hr̃e ꝑ oculis, & ideo ponitur ante pectus. Per secundã fortitudo ꝯ aduersa, & ideo ponitur, vt per prætoritorũ memoriã prouideantur futura. Per quartã tẽperantia. quę & ideo caret aculeo, quia nunquã excedit. Tẽperantia nẽpe in se est tẽperata, nec tẽperatur ab alijs, immo habet alias temperare, quæ & ideo a dextris, & vltimo loco ponitur. quia est quasi auriga, & ꝯclusio aliarũ virtutũ, vnde philosophus in extremis constitutus pro summa philosophiæ legitur dixisse discipulis, ne qđ nimis. [Continetur.] c. di. palleũ. [Vt eo.] scilicet palleo. [Vtaris.] Ad quod rñdemus. Quod ita intelligitur & c. ¶ Quod ita intelligitur.] ij. pars. [Infra ecclesiam tuam videlicet & c. Quãlibet.] j. de verb. sig. cũ clerici. Contra, vbi vocabulum ecclesiæ ad cathedralẽ tñ restringitur. Sol. ibi fit arcta interpretatio pp merũ periurij, ne multi vasalli ipsum incurrant, si lata fieret, ar. j. de cohabi. cle. & muli. clericos. Sed & ẽm diuersos tractatus diuersa signi
a ficat, vt no. j. de sen. exc. si quẽ. [Prouinciæ. [a] †.] Et ciuitas metro-
3 polica, & diocœsis, quia totũ includit, sicut & alias diocœsis ponitur pro diocœsi, & prouincia. ix. q. ij. epm, aliquãdo vero ponitur regio pro diocęsi. ix. q. ij. epm In rescriptis aũt contentiosis nec ciuitas includit diocęsim, nec diocęsis ciuitatem, vt s. de rescrip. si-
4 gnificante, & c. Rodulphus. Quid † ergo si scribatur archiepo, ꝙ in prouincia sua prouideat alicui clerico de beneficio competẽti? Aliqui dicunt, ꝙ non põt ei prouidere in ciuitate sua. Alij hoc restringunt ad suam diocœsim. Tu dicas, ꝙ oẽs ecclesiæ ciuitatis suæ, diocœsis, atque prouinciæ includuntur, arg. hic, & vj. q. i j. scitote, & iij. q. vj. non liceat, & c. seq & s. de rescrip. nonnulli, & j. de sacra vnc. c. j. in prin. vbi de hoc, & j. de offi lega. nouit, nã & si mandetur ei, ꝙ hoc faciat in aliqua ecclesiarũ, non restringitur hoc ad solas ecclesias ciuitatis suæ & diocœsis, sed includunt omnes ecclesiæ totius prouinciæ sibi commissæ. vt j. de pb. pro illorum, vbi de hoc. Sed nunquid intelligi debet de ecclesiis cathedralibus, vt j. eo. cũ sis, vt ibi no. [Commissæ.] Et hoc infra ipsius ecclesiæ ambitũ, in qua te celebrare cõtigerit. Si vero & c. vt sequit. ¶ Si vero] iij. pars. [Ecclesiam.] Tunc s. qñ exis, [Palleo & c. Debes.] Nisi forsan ex indulgentia speciali, vt j. e. ex tuarũ, & c. fi. j. de offi. ord. quod sedem, & c. duo, ipso tñ vtendum non est regulariter, nisi in missarum solẽnijs. c. di. contra morem, nec potest alij commodari, quia personale est, vt j. c. j. nec potest cõcedi nisi a Papa, vel ab vno de quatuor principalibus patriarchis, ẽm qđ habes, & no. j. de priuileg. antiqua. respon. j.

ADDITIO.

a Prouinciæ appellatione quid comprehendatur. Adde qualiter prouincia constituatur. Item vtrum in eadem prouincia possint esse duæ ciuitates matrices, item an vna prouincia possit diuidi in duas. Item vtrũ de duabus ciuitatibus, vel prouinciis possit fieri vna, Item quando vniũtur duç prouinciæ ita, ꝙ vtraque remanet principalis, sed sub vno præside, vtrum negotia vnius possint expediri in alia. Item quãdo duæ prouinciæ, uel ciuitates, uel ecclesiæ uniuntur, an debita vnius alia debeat supportare. Bar. pulchre. in l. i. C. de metropo. beri. lib. xi.

SVMMARIVM.

1 *Superuenientes quandoque inuitantur ad celebrandum.*
2 *Realia perpetua sunt, personalia cum persona extinguntur.*
3 *Palleum sibi datum, episcopus extra prouinciam sibi ipso commodare non potest.*
4 *Palleo & vestibus sacerdotalibus defuncti debent sepeliri.*
5 *Anuli & ornamenta poni cum cadaueribus prohibentur.*
6 *Sacrilegus quis dicatur.*

CAP. II.

AD hoc. Commodare.] Ex quadam curialitate,
1 sicut & quandoque superuenientes † inuitantur ad celebrandum. vii. q. j. episcopi, vel presbyri, aliter enim hoc vsurpare non debent, ix. quæst. ii. non inuitati. Videbatur autem, ꝙ sicut potest inuitare eum ad celebrandum, posset eadem ratione (cum quasi sequela videatur) palleum commodare, argum. ff. de procur. ad rem mobilem, & l. ad legatum, sed contrarium respondetur. ¶ Inquisitioni & c.] ij. pars. [Conueniens.] idest cum palleum & c. vt sequitur, vbi reddit rationem. quare nõ. [Personam.] Sic notabis hic, ꝙ realia

2 ℘ realia † perpetua sunt, sed personalia cum personis extinguuntur, nec ad alios extenduntur, vt hic, & ſ.de offi deleg.quoniã abbas.ſ.de conceſſ.præb.conſtitutus, in fi. Inſti.de iure nat. §. ſed & quod principi.ver.plane.ff de iudi.ſed & ſi reſtituatur.reſpon.i. in fi.ff.de aqua quo. & æti.l.j. §.æquiſſimum, ff.de regu.iur. priuilegia,ff.quib. mo.vſufr.amit.ſi vſusfructus.vij.q.j.peniſti,licet enim conceſſio priuilegij quò ad eccleſiam metropolitanam perpetua ſit & realis.xxv.q.ij.priuilegia, reſpectu tamen perſonæ archiepiſcopi perſonale † eſt palleum traditum,vt hic dicit, vnde nec ſibi ipſi ipſum commodare poteſt, ſi extra prouinciam ſuam ꝓficiſcatur.ſ.eo.ex tuarum,nec etiam ſi transferatur. ſ.de poſtula. prælat.bonæ.ij.ad fi. [Sed quiſque.] cui conceſſum eſt. Nam & quandoque conceditur epiſcopo. ſ.de præſcrip.cũ in iuuenture. [Cum eo.] ſcilicet pallio,adeo ꝙ ſicut dicunt curiales, ſi quis archiepiſcopus tranſferat ad ẽpatum,cuſtodiendũ eſt, non vt eo in vita vtatur,ſed vt cum eo ſepeliatur, ar.ſ.de poſtu.pla.bonæ. ij. §. fi.tũ palleum vltimæ eccleſiæ erit deſuper. Aliud.n.pálleum intel ligit fuiſſe ſepultũ ab illã die,quo priori eccleſiæ eſſet, ſiue trãslatus fuit. Alij dñt,ꝙ corpus dẽt indui vltimo palleo tm. Primũ vero eſt ponendũ ſuper corpus,vel ſub capite eius.ſm.d.n. qd & rationabile videtur. Et ſi tria,vel plura pallea in vita ſua recepit, idẽ iuris erit.[Sepeliri.]de con.diſtin.j,nemo.ꝑ. Sol.ibi loquit in pállea,& ſindone altaris,qua mortuus inuolui non debet. Eſt † autem ſpeciale in palleo, & veſtibus ſacerdotalibus, & cuiuslibet certi ordinis de conſuetudinẽ diu obtenta, vt cum ipſis defuncti debeant ſepeliri. Alias autem anuli † & ornamenta poni cum cadaueribus prohibentur,ff.de relig,& ſump.fu.& ſi quis, §.funeris.Ne occaſione ipſorum corpora ipſa contingat effodi, vt ibidem,quod tamen ſub pœna ſacrilegii a cohibetur,vt C.de ſepul. vio, pergit audacia. Sed nec. ſ.ix. dies ab obiru computandos ex perſona defuncti eſt aliquis moleſtandus,vt in author. ibi ſigna, ſed nec ante.

ADDITIO.

a ¶ Sacrilegii. Addit And. ſic.Rom.conſi.clxxxv. Et adde gloſſam.ii.& Do Abb. hic.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ex in quibus caſibus poſſit facere gratiam.*
2 *Errorem ſuum quilibet corrigere debet.*
3 *Simulatio quando approbetur.*
4 *Nemini expedit negare,vel mentiri.*
5 *Charitas bene ordinata incipit a ſeipſo.*

CAP. III.

NIſi ſpecialis. Pars.ſ.de offi.deleg.niſi. [Et ſ.] q.d, niſi ſpecialis dilectio, quã erga perſonam tuam gerimus,nos retraheret, pœna docente ſcires,ſꝙ grauiter exceſſiſti, vt in parte iſtius, vbi ponitur hæc deciſio integra.ſ.de offi.lega.niſi. Et eſt ar. ꝙ † iudex poteſt facere gratiã, qđ tñ generaliter prohibetur.extra.d.n. de ſen.& re iudi.cũ æterni.lib.vj.vbi de hoc.Sed qñq;,& in aliquibus põt.ſ.de offi.deleg,conſuluit.§.i.vt ibi no.[Troiani.] quẽ cardinalis,cui loquitur Papa, ad Panormitanam eccleſiã tranſtulerat,ſup quo reprehenditur hic, & ſ.de offi.legati. ꝙ translationẽ, & c.præced.[Epi.] ſubaudi, atque translatio facienda a Troiana, [Ad Panormitanam &c.ꝙ nos.] q.d.nedũ per te, qui hoc facere nequiuiſti.[Deberet.] ipſe translatus, [Appellare.] multominus hoc deberet facere,vbi per te tm extitit approbata. [A nobis.] q foli ipſum cõcedere poſſumus,vt hic,& ſ.de elec.ſignificaſti, qđ dic,vt no.ſ.eo.c.j [In quo.].i.in traditione, & ſuſceptione huius pallei plenitudo.c.di.qm qtidem.i.plena executio in his,quæ ordinis ſunt,& ẽrin his,quæ ſunt iuriſdictionis, maxime, ſicut eſt concilium conuocare,quod dic,vt le.& no.ſ.tit.j. ꝙ ſicut, §.prætẽrea, ꝑm.d.n. Papa tamen vocatus eſt in plenitudinẽ ptãtis. ſ. e. c.j. [Archiepiſcopalis noſis.] ergo ante ſuſceptionẽ pallei,nec archiepiſcopus vocari debet, nec inter eps plenitudinem officii habet,nec debet aliqua,quæ epalis ſunt ordinis, ſaltẽ infra ſuam ꝓuinciam exercere,vt hic,& c.diſt.palleũ,& ſ.de elec.ꝙ ſicut.§.prætẽrea, quod dic, vt ibi. qualiter ergo vocabit electus, vel poſtulatus,vel ẽt eps Lugdu.ſi iã conſecratus ſit,vt patet. ſ.tit.j. poſt tranſlationẽ,in prin,& ibi no.¶ Tu ergo.] ij.pars.cũ pateat ex pmiſſis, ꝙ tu & translatus non modicũ excelliſtis. [Quod factũ &c.] nõ ſolũ de eo,ꝙ translatus ſe archiepm nominauit, vt præmiſit, ſed & de translatione pſumptuoſe facta.Ex his patet,ꝙ quilibet † debet errorem ſuum corrigere, vt hic,& ſ. de accu.qualiter.j.§.i. & ſ.de app.cũ ceſſante.[Palliare.]Nã † & Ieſus Chriſtus finxit ſe lõgius ire,& bona ſimulatio approbattir. ſ. quod me. cã.c.j. §.i. vbi de hoc.Sed quomodo hic palliabit(Dicunt quidam,ꝙ in prædicationibus & publicis conuentibus dicet, ꝙ hoc fecit auctoritate Papæ ſibi ſuper hoc ſpecialiter commiſſa, Sic licitum eſt mentiri,vbi alii præiudicium non paratur,& eſt bonus dolus, ar.ff.de dolo.l.j.§.non fuit.xxij.q.ij. is autem. Sed contra, quia † nemini expedit negare,vel mẽtiri,ff.ed tribu,act.l.illud. §.pe. & omnio eſt illicitum mendatium in hoc caſu ſecundum Aug. vt probatur.xxij.q.ij.primum, vt ergo vitetur mendatium, conſulo, ꝙ ſi dicat. Fratres intellexi,ꝙ multi reprehenderunt me,& mirantur ex eo,ꝙ epiſcopum Troianum authoritate ſeu temeritate ꝓpria dicor ad Panormitanam eccleſiam tranſtuliſſe, & proculdubio hoc merito faciunt,ſi res ita ſe habet,quia talia ſunt ſummo põtifici ſpecialiter reſeruata. Nunquid ergo credunt, ꝙ iura nouerim, vel ꝙ ita ſim reſupinus, ꝙ ſine authoritate ſpecialiter mihi conceſſa pſumiam Papæ officiũ vſurpare, neſciunt tales oẽs gratias mihi factas.Nullus ergo ex hoc ſcandelizetur,velexinde cauſam mali exempli aſſumat, quia ſatis mihi ſcio in talibus prouidere.Fateor,tũ,ꝙ ſi talia præſumerem poſſe reputari nõ in merito furioſus,ar.ſ.de ætate & qua.vel non eſt compoſ.Per hoc.n. vel ſimilia non mentitur cardinalis, neque confunditur & priuilegium ſedis apoſtolicæ conſeruatur, quibus,vt ſequitur, eſt medendũ.Et no.de ſimili concilio.ſ.de ſacra.non iteran.c.fi.§.i.& ſ. de of.ord.graue.in fi.¶ Quoniam.] iij.pars. [Nos, vel tu.] cum enim factum notorium ſit, quia nec aliter eſſe poteſt, ſi tu non palluaueris,& nos publice hoc non reuocauerimus, ex hoc confunditur,quia noſtram lædimus dignitatem,ſed & tu confunderis,ſi hoc publice reuocemus. Bonũ eſt ergo,vt hoc pallcare ſtudeas,ſicut præcedit in textu,& in gloſſa,quod fieri põt,nam licet factum ſit publicum,licentia põt eſſe occulta,vt no.ſ.tit.j. quãto. §.cæterũ. [Te potius.] Hæc.n.eſt charitas † ordinata, q incipit a ſeipſo,vt hic.xxiij.q.v.ſi nõ licet.C.de ſeru.pſes,ff.ad l.Aquil.quẽadmodum,& l.ſi quis furnio, in fi.ff.de præſcrip. qui ſeruandarũ. xlvj.diſt.ſicut non ſuo.lxiiij.diſt.quia per ambitiones. xiiij.diſt.ꝙ dit.xxij.q.ij.primum,vt & no.ſ.de ſacra vnc.c.vnico.§.hoc vnguẽto.ver.manus,ſuper verbo,ſicut ſeipſum.

SVMMARIVM.

1 *Forma qua conceditur palleum.*
2 *Archiepiſcopus quibus diebus poſſit vti palleo.*
3 *Palleum conceditur inſtanter poſtulanti.*
4 *Palleum mittere an poſſit ad petendum palleum, epiſcopus.*
5 *Nuntium mittere infra. 3. menſes ſufficit ad palleum petendum.*
6 *Verba intelligenda ſunt cum effectu.*
7 *Papa quantuncunque peccet,citra Deum a nemine iudicatur.*
8 *Palleum in Papa,& in aliis quid ſignificet.*
9 *Anulus in muliere ſignificat matrimonium.*

CAP. IIII.

AD honorem Dei & infra. Sub hac forma conceditur palleũ,ad honorem Dei omnipotentis,& beatæ † Mariæ virginis, & beatorum apoſtorum Petri & Pauli & dñi Papæ.N.& Romanæ eccleſiæ,necnõ & N. eccleſiæ tibi commiſſæ tradimus tibi palleũ de corpore beati Petri ſumptum in plenitudinem pontificalis dignitatis, ſiue officij,vt vtaris eo infra eccleſiam tibi commiſſam certis diebus, q ꝓnentur in priuilegiis ab eccleſia Romana eccleſiæ tuæ ꝓcellis. † Et ſunt hij natiuitatis dñi,feſtum ſancti Stephani, ſancti Ioannis Euangeliſtæ,circunciſionis,in Epiphania,in ramis palmarũ, in cœna Dñi,in ſabbato ſancto,in feſto reſurrectionis cũ duobus diebus ſequẽtibus, in Aſcenſione Dñi,pẽthecoſtes, ſancti Ioãnis Baptiſtæ,quatuor a feſtiuitatibus beatæ Mariæ, omnium apoſtolorum,in commemoratione omnium ſanctorum, in dedicationibus eccleſiarum principalibus feſtiuitatibus eccleſiæ palleati, vbi & quãlibet eccleſiã ſuæ prouinciæ intelligas comprehendi, ar.ſ.eo.c.j.In ordinationibus clericorũ, in conſecrationibus epiſcoporum,& virginum,& eccleſiarum, in cõmemoratione dici conſecrationis ſuę,ad hoc.ſ.de ferijs. c.fi. de con.diſt. iij. prouinciandum,hoc autem generaliter obtinet. Aliquibus tamen plus conceditur,& ideo eſt ad tenorem conceſſi priuilegij recurrendũ,vt ſ.c.fi. Qualiter autem dicatur de corpore beati Petri ſumi. no.ſ.de elec.ſignificaſti, §.fi. Palleũ † autem tantũ inſtanter, ſeu fortiter poſtulanti conceditur.c.di.prima.ſicut & ceſſio.ſ.de elec. cum poſt petitam, & ſ.tit.j. Quidam cedendi,niſi Papa quãdoq; gratiam faciat.ſ.de elec,ſignificaſti.rñ.j.ſ.de poſtu.præla.bonæ.ij. §.fi. Quod ſi electus in metropolitanũ, & conſecratus infra tres menſes a die conſecrationis ſuæ connumerandos ad fidem ſuã exponendam,palleumque ſuſcipiendum apoſtolicam non miſerit,commiſſa ſibi careat dignitate. c.di.quoniam, accuſatus de hoc coram Papa,alias non, ſecundum Hug. & Ioan. quia nec ꝑ alium poſſet talis ſententia ferri. iij.q.vj. accuſatus, & c.ſequentibus.Et hoc verum eſt, niſi iuſta cauſa excuſet, nam ex cã daretur annus,& etiam plus.vij.q.j.conſtitutum eſt lxxv.diſt.qm quidam.Sed nec † ſufficit mittere nuncium, niſi ſufficiens ſit, ad qđ quatuor requiruntur.ſ.ꝙ mittatur nuncius & idoneus,arg.in eo, qđ legitur & no.ſ.de elec,cauſam,& infra tres menſes,vt no.ſ.eo. glo,ver.ꝙ ſi electus,& ꝙ habeat ſufficiẽs procuratoriũ. Et ad hoc quatuor exiguntur. Primum eſt, ꝙ in eo fiat mentio de ſanctis vniuerſalibus ſiñodis,in quibus fidei noſtræ ſimbolum continetur

ADDITIO.

a Quatuor glo.dicit tribus,& dicit Ioan.And.eſſe magis credendum Hoſtiensi cum fuerit palleatus,& poſtea Cardinalis.

tur .ſ.Niceni, Conſtantinopolitani,Epheſini,& Calcedo. xv.diſt. ſicut ſancti Euangelij,C.de ſum.trin.l.fi.& conſtitutionum, ſiue decretalium Pontificum Romanorum. ſ.de ſum.trin.c.j. & ij. & ſimilium. Secundũ eſt,ꝙ propria manu mittentis ſubſcribat. Tertium eſt, ꝙ nuncius poteſtatem habeat hanc fidem iureiurãdo firmandi,i.iurãdo in animam mittentis,ꝙ ita credit firmiter & ſimpliciter.ſ.de ſumma tri.c.j. Quartum eſt,ꝙ habeat poteſtatem petendi palleum.c.di.quoniam. Quintum forte eſt, vt poſtatẽ habeat iurandi in animam mittentis fidelitatem & obedientiam Romanæ eccleſiæ,ar.ſ.de elec.ſignificaſti. lxiij.diſt. tibi domino.ſ.de iureiur.ego.Sextum,ꝙ fortiter petatur,vt no.ſ.c.gl.ver. palleum aũt,alioquin denegabitur palleũ,& perinde eſt, acſi nõ miſiſſet,ſicut probatur de miſſione nuncij, & de primis tribus, q̃ exiguntur ad hoc, vt procuratorium ſufficiens ſit. c.di. optatum. Igitur ſi hæc non obſeruauerit, & infra tres menſes adimpleuerit, deponendus eſt.c.di.quoniam, niſi forſan nuncius infra tres menſes ſic miſſus infideliter egerit,vel in via impeditus fuerit, ar. in eo,quod le & no.ſ.de pigno.ſignificãte,quia tunc eſſet ei ſubueniendum,vt ibi patet,& in eo,quod legitur & no. ſ. de re iudi. cum Bertoldus,§.poſtmodum,ſed & aliqui volunt intelligere,ꝙ omnino elapſis dictis tribus menſibus patiatur hanc pœnam,ſicut Hug.& Ioan.Nec obſtat,ꝙ electo in epiſcopum dantur quinque,vel ſex menſes,vt in d.cap.c di. quoniam, in fi.& ſ,de trãsla, epiſc.c.ij.§.ſed neque. quia quanto maius periculum vertitur in officio archiepiſcopi, tanto minus tempus conceditur, arg.xlij. diſt.quieſcamus,cum ſuis concor. Alij dicunt,ꝙ nec metropolitanus hanc pœnam patitur.niſi demum quinque menſibus elapſis,ſicut & in eo. c.quoniã notauit Hug. & huic intellectui magis videtur litera ipſius capituli aſſentire, quæ dicit, ꝙ moneri debet ſemel & ſecundo, ibi, itaque licentia metropolitanis, & alijs &c.ſubaudi tu & tertio,arg.xi .q.ij.indigne. ſ.de vita & ho.cleri.c. fi.quamuis autem rigor iſte ſic ſcriptus ſit, non tamen vidimus hunc ſeruari,vnde poteſt dici, ꝙ hæc ſolẽnitas in deſuetudinem abiit, cum nec Romana eccleſia ipſam ad vnguem ſeruet, ar. iiij.diſt.§.leges.Quinimmo & ſecundum conſuetudinem Romanæ curiæ non auditur electus,ſed requiritur, ꝙ procurator capituli, vel ſaltem vnus de canonicis nomine eccleſiæ hoc petat, quorum malitia, culpa, vel negligentia non eſt imputanda electo,ar.ſ.de his,quæ fi.a ma.par.ca. quæſiuit. Ex his ſic arguo. Vbi nulla petitio,ibi nulla mora,C.de an.ex l.j.ad fi.ſed electus in hoc nullam petitionem habet ſecundum conſuetudinem curiæ, ergo in nulla mora eſt,ergo nec pœnã aliquã pati debet,vt patet ex præmiſſis,ſed de iure ſcripto aliter eſt, vt dictum eſt. Ideo poteſt dici,ꝙ huic conſuetudini non per omnia ſtandum eſt, alioquin prædicta iura capitulo negligentre fruſtratoria remanerent,quod non eſt ſentiendum. Dicas ergo,ꝙ ſufficit ita ſcriptum eſſe, & ſi per quam durum ſit,ff.qui & a quibus ma. li.non fi.proſpexit.vi. q.iij.ſcriptum eſt. Et notãdum, ꝙ ſufficit † infra tres menſes hũc nuncium mittere,vt in d.c.quoniam, & ar. ſ.de elec. ne pro defectu,licet apoſtolicæ ſedi ſe infra dictum tempus non repræſentauerit. Ad hoc enim non arctatur, nec arctari poſſent omnes, cum & aliqui tantum diſtent, ꝙ ſi prima die cõſecrationis iter arripiant,non poſſent infra tres menſes ad ſedem apoſtolicam peruenire,ergo ad hoc aſtringi non poſſunt, ff. de reg.iu. impoſſibilium. Sed nec potuit fieri vna conſtitutio quò ad propinquos,& alia quò ad remoros, quia lex debet eſſe communis. iiij. diſt. erit autem lex.Sed quid ſi nuncius moritur in via,vel infideliter agit, nunquid ſufficit quantum ad dictam pœnam vitandam,ꝙ infra tres menſes ſemel nuncium miſerit, ita innuit dictum cap.quoniam,ſed non ita eſt. Immo, ex quo peruenerit impedimentũ, ad metropolitanum quam cito poteſt commode, vel ad minus infra alios tres menſes a tempore notitiæ connumerandos tenetur iterum mittere nuncium ſecundum,& tertium,& quartum, & ſic in infinitum quouſque hoc adimpleuerit, quia verba † intelligenda ſunt cum effectu.ſ.de cler.non reſi.relatum,& arg.op. ſtad Tertullia.l.ij.§.ſi mater non petierit, & §.igitur ſi forte excuſati, & tota lex illa optime facit ad materiam iſtam. [Semper.] hoc eſt vnum de priuilegiis Papæ. Secus enim in aliis, qui certis tantum diebus vtuntur,vt no.in præcedenti gl.& ſeq. [Et vbiq;.] Hoc eſt priuilegium Papæ,ſecus enim in aliis, vt ſequitur & probatur.ſ. c.j.ſed contra. ſ. eo.cum ſis. Solu. ibi. Quare autem hæc duo in Papa ſpecialia ſunt,ratio eſt quoniam. [Aſſumptus &c.] Et conſecratus. Et no. ꝙ Papa dicitur aſſumptus, quoniam ex quo in ipſum conuenerunt duæ partes cardinalium, nulla alia confirmatione eget, vt ſ.de elec.licet. Sed ſtatim habet plenitudinem poteſtatis, vt ſequitur. [Plenitudinem.] Tantam, ꝙ quãtumcunque peccet (dummodo a fide non exorbitet) citra Deũ a nemine iudicatur.xl.diſtin.ſi Papa.ix.q.iij.aliorum,& poteſt dicere & facere quicquid placet,licet in peccato committendo, ſi de ipſo liquet,non teneatur aliquis ei obedire, quod dic, vt no. ſ. de tempo.ordin.ad aures,§.j.& ſ.de conceſſ,præla. propoſuit,& ſ.de elec.illa. [Poteſtatis.] Sic.ij,quæſt.vj. decreto, & ſ. de elec. ſignificaſti,& ſ.de pœnit.cum ex eo, in fi.& ex hac fiunt multę ſolutiones ad hominem,ſed quò ad Deum pertinet,ipſe nouit.ſ.de

8 iudi.nouit, Et nota † ꝙ palleum in Papa ſignificat plenitudinem poteſtatis,vt hic,in alijs plenitudinem officij,vt ſ.c.prox.reſpon.j. ad fi.quæ & dicitur pars ſolicitudinis,vt ſequitur,vel dic, vt no. in

9 ſumma,eo.tit,§.j.ver.notabis.ſic & † anulus in muliere ſignificat matrimonium.ſ.de præſum.illud, quod dic, vt ibi no.& ſ.de vi. & ho.cle.c.clerici.ver.ſed nec anulos. [Palleum.] Quod traditur, vt cum augmento honoris pallei creſcat cura ſolicitudines paſtoralis, & vt ornatui veſtium actionum.i.bonorũ operum con ueniant ornamẽta.c.di,priuilegia,& c.rationis,ibi, ſequenti. Sed heu,quia decorari volumus palleo forte moribus indecori,c.diſ. contra morem,ante fi.ſed & dandum eſt cum conceſſione no. ui priuilegij,vel reuocationis antiqui, c.diſt.§.priuilegia, & c.ſeq. [Alij autem.] ſcilicet Patriarchæ & archiepiſcopi, quibus conceditur. [Nec ſemper.]Vt ſ.no. [Sua.] ſcilicet tantum, hoc eſt in qualibet eccleſia ſuæ prouinciæ.ſ.c.j. [Acceperunt.] Et ſic non vbique.[Diebus.] Et ita non ſemper, vt præmiſit, & eſt ratio diuerſitatis Papæ & aliorum.[Quoniam.]Alii. [Vocati ſunt & c.] Non dicit aſſumpti,vt no,ſ,ſuper verbo, aſſumptus. [Solicitudinis.] Siue plenitudinem officij,ſ.c.prox. [Poteſtatis.] Sicut Papa, vt ſupra dixi.

SVMMARIVM.

1 *Modica vis in habitu.*
2 *Totum hodie datur ventri,ornatui,& honori.*
3 *Proconſul vbique vtitur inſignijs poſtquam vrbem egreditur.*
4 *Legatus de latere excommunicatos abſoluit.*
5 *Miles poſt finitam militiam non vtitur cingulo militari.*
6 *Vſufructuarius non vtitur extra ſcenam,veſtem ſcenicam.*
7 *Palleo ex permiſſu extra prouinciam vti poteſt.*
8 *Pallei vſum nemo alius quam Papa concedere poteſt.*
9 *Priuilegio vti quis debet, ſine alterius præiudicio.*
10 *Palleo vt quis vti poſſit in aliena prouincia,via requiruntur.*

CAP. V.

EX tuarum. [Conceſſione.] vt no. ſ. c.proxi. [Commoranti.] Nihilominus videtur eſſe præſens, dum modo fraudulẽter ſe nõ abſentet, ſed negotia ſuæ eccleſiæ fideliter proſequatur, & in ea uerit reſidere. ſ.de cler.non reſid.ex parte.ii. [Verecundum.]Cum alij vtantur indifferenter,vt ſequitur. tu vero nõ vtaris.Vtique de modico verecundabatur iſte archiepiſcopus, quia

1 † modica vis eſt in habitu,vt ſ.de regula.porrectum. §.vnico.Sed

2 totum † datur hodie ventri, ornatui, & honori, & parum curæ, onori,& labori,quia perfunctorie res agitur,nec militamus ſicut noſter præcipit imperator.xl.di.ante omnia. Vnde & ad hunc rubrorem vitandum,& honorem impendendum quæſiuit archiepiſcopus,vtrum poſſet alij ſuum palleum cõmodare.ſ.e.ad hoc. [Generalis.] Dicitur ergo conſuetudo generalis illa, quæ ſeruat in vna prouincia, vt hic, & ſ.de elec. cum eccleſia Vulterana, & accedit.ſ.de verb.ſig.cũ in partibus, quod dic, vt no. ſ.de conſue.

3 cum dilectus. §.dictis vero.[Vtantur.] Hæc conſuetudo toleranda videtur,quia & proconſul † vbique vtitur inſignijs, poſtquam vrbem egreditur,ff.de off.proconſul.l.j.etiam extra prouinciã ſibi decretam,vt ibi,& exercet ea, quæ volũtariæ iuriſdictionis ſunt,

4 ff.de off.proconſul.l.ij.ſicut & legatus de latere Papæ † miſſus excommunicatos abſoluit.ſ.de off.leg.excõicatis.Sed contra, quia non debet vti, niſi infra eccleſiam ſuam, & dum celebrat.ſ.e.c.j.

5 ergo non extra, ſicut nec miles † poſt finitam militiam cingulo vti debet, C.de præpo. ſacri cubiculi.l.fi.lib.xij. Nec vſusfructua-

6 rius vtitur † veſte ſcenica a extra ſcenam,ff.de vſufr.ſed & ſi quid.

a §.& ſi veſtimentorum,alioquin ſi vbique vterentur archiepiſcopi palleis,priuilegium Papæ præſumerentur vſurpare, vt patet, ſ. c.proxi.& ideo contraria cõſuetudo huiuſmodi reprobatur, niſi ſuper hoc ſit priuilegiatus,quod dic,vt le.& no. ſ.e.§.i. Nec obſtat prima iura, quia illud.quod dictum eſt de proconſule, contingit ratione mittentis ꝑm lo Immo quia nec ꝑ illud, nec ꝑ ea, q̃ alia iura ꝺria ꝓtinent,alicui ꝓiudiciũ gñatur.Hic aũt ꝓiudiciũ videretur fieri: quia talia ſignũ dant, ꝙ locus, in quo portant hmõi inſignia,iuriſdictioni ſubiaceat inſigni'i,vt no.ſ.ſup verbo, lid pmittat,& pater.ſ.vt lite pen.c.j.vbi de hoc. ¶ Licet aũt] ij.pars.[Conſuetudo talis.].ſi indifferenter vti palleo extra prouinciã,ẽt de permiſſu illius ad quẽ declinat [Corruptela.] q̃ ꝙſuetudo, ſ.de ꝙſue. cũ venerabilis, §. fi. [Indulgemus.] Qđ in fine innuit ,ſ. ꝙ palleo ſuo poſſit vti extra prouinciã ſuã ex ꝓceſſione illius,ad quẽ eccleſia ꝓtinet.Dñt Iac.& Io.eſſe de iure cõi,& quod hic dixit,indulgemus,exponit quò ad illud ꝓtiner.i.indultum eſſe oſtendimus, & qđ præcedit.ſ.ꝙ talis conſuetudo dici debet corruptela,verũ eſt,ſi vtuntur ſine conceſſione, & hoc eſt,qđ dixit,indifferenter. Et vbi dicit in fine iã dictis caſibus,ſubaudit,maxime: quò autem ad illud, ꝙ poſſit ſuffraganeos conſecrare, & clericos ordinare extra pro-

ADDITIO.

a ¶ Veſte ſcenica. Adde ſcæna, & veſtis ſcænica quid ſit. Ioan. And. hic & do.Abb. per eum.

prouinciam,proprie ponitur hoc verbum indulgemus, ar. ff. de
off.proconsul.l.iij.& de iu.omn iud.l.vlt. Est igitur ius commu-
7 ne secundum eos ꝙ † extra prouinciam vtatur ex permissu, &
hoc est,quod dicit sequen.c.cum sis,ꝙ vbicunque fuerit, pōt vti,
ex permissu tamen,vt hic.Sed dic istud esse indulgentiam specia-
lem,vt hic manifeste dicit,& facit.s̄.eo.c.j.& c.ad honorem,& j̄.
eo.c.vlt.Nec obstat sequens.c.cum sis. Quod enim dicit vbicun-
que, expone infra prouinciam tuam. Tale est illud, nunquā ca-
dat psalterium à manu tua. s. horis competentibus. Similem ex-
positionem habes, ff.de iudi.eum, & de cond.indeb. qui in certo
loco,& de consti.pecu.si duo quasi, §. j. Si enim ipso vti possit de
permissu illius.ad cuius prouinciam transit,multofortius suo, &
tamen cum transfertur ad aliam prouinciam,non potest hoc si-
bi permittere,nec antiquum proprium palleum secum ferre,im
mo necesse habet a Papa de nouo aliud impetrare.s̄.de postu.prę
la.bonæ.ij.§.vlt.arg.contra. j̄.tit.j. ad supplicationem, ibi, absque
vsu pallei &c.Sed responde,vt ibi;ad quod facit,quod no. s̄. super
verbo,generalis,& j̄.super verbo,id permittat,vbi & de hoc,quod
no.s̄.e.glo.ver.quo autem ad illud &c.[Reprobatur.] sicut enim
palleum non datur nisi instanter petenti,sic nec dandum est nisi
fideliter custodienti, c.di.prisca,vnde nec personam egreditur, s̄.
eo.ad hoc,neque locum,nisi indulgeatur,vt hic. [Subiectam.]
Quia de iure communi nec in alia vti debes. [Ordinandis.] Ta-
lia enim & similia, quæ episcopalis ordinis sunt, non debes sine
palleo exercere,vt s̄.de elec.ꝙ sicut,§.præterea. Quid ergo si con-
tingat archiepiscopum extra suam commorantem prouinciā
inuitari ad ordines celebrandos? Fit enim insolubile,quia palleo
vti non debet,nisi specialem habeat indulgentiam,vt hic,nec si-
ne palleo hoc facere potest,vt in d.§ præterea. Et sic palleatus vi-
detur deterioris conditionis,q̄ non palleatus, etiam nullius eccle
siæ episcopus,vt patet.j̄.de ordi.ab.ep.qui re episcopatui.c.j.§.j.So
lu.secundum opinionem.Io.& magistri mei Iac. quam no.s̄.su-
per verbo,indulgemus,expeditum est.Tu tamen dic, vt no.in di-
cto §.præterea,& j̄.eo.c.fi.[Id permittat.] scilicet ꝙ possis ordina-
re clericos,vel suffraganeos consecrare.Et sic non datur hic priui
legium de ordinibus faciendis in aliena diocœsi, sed est recurrē
dum ad illum,cuius est diocœsis: ex quo autem ipsius licētia fue
rit impetrata concedit Papa, ꝙ & palleo vti possit. Et ex hoc in-
8 nuitur † ꝙ alius, q̄ Papa vsum pallei concedere non posset. Vel
dic,permittat. s.ordines facere, & palleo vti. Et si quæras in quo
operatur iuris priuilegium de vsu pallei a Papa concessum? Rñ.
vt episcopus diocesanus sine Metropolitani sui licentia hoc con
cedere possit,quod alias nō posset,etiam si esset episcopus pallea-
tus,nisi exemptus esset,cum sit signum prælationis, argum.s̄.eo.
c.nisi,& seq.secundum d.n.Certe nec cum licentia metropolita-
ni hoc posset concedere suffraganeus, nisi esset priuilegium Pa-
pæ,vnde melius est, ꝙ in hoc casu intelligas non ad episcopum,
sed ad metropolitanum esse recurrēdum,ad quem ecclesia perti
net quantum ad vsum pallei,de quo agitur,vt patet. s̄.eod. c.j. &
in eo,quod no.s̄.eo.respon.j.in fi.Et sic priuilegium istud restrin-
gitur,quia est alij præiudiciale,& quia ex quadam elatione præsu
mitur fuisse petitum,quod dic,vt plene no.s̄.ti.j.c.fi.§.fi.Et sic pa
tet,ꝙ licet princeps alicui concedat priuilegium,est tamen intel
9 ligendum,ꝙ ipso † vtatur sine præiudicio alterius, vt hic & j̄. de
off.deleg.super eo.j̄.de offi.ord.licet in corrigendis, & c.graue, ff.
ne quid in loco publico.l.j.§.si quis a principe,& §.merito,& no.
s̄.tit.j.c.fi. Per hoc autem si sine permissu fieret, videretur parare
præiudicium,sed alijs insignijs, per quæ non præiudicatur in ali-
quo,vti potest,sicut sunt sandalia,& anuli,& omnia alia vestimē
ta pontificalia,nam flamines vbique pilleo vtebantur.xxj di. cle-
rus,vnde & simplices episcopi talibus indifferenter vtuntur. Per
hoc etiam soluitur contrarium,quod posset hic signari. j̄.de pri
uil.in his, ꝙ & illud sine præiudicio fit,vt ibi no. sed nec debent
ordines celebrare,nec iudicium exercere in aliena parochia, ni-
si de permissu illius, ad quem noscitur pertinere. vij.q.j. episcopi.
ix.q.ij.nullus.vj.q.iij.scriptum,quia per talia præiudicium parare
tur. Ideo in talibus protestatio tuta erit,sicut traditur.vij.q.j. pon-
tifices,& iunge,quod no.s̄.eo.super verbo, vtantur. Ex præmissis
etiam elicies arg.ꝙ si episcopus ad alterius transit parochiam de
permissu illius episcopi,cuius est parochia.i.diocesis.j̄.de rap. c.j.
poterit inter suos subditos , si ad episcopum venerint, iudicare,
quod quidam negant,sed conuincuntur male sentire, quia si de
permissu illius,ad quem transit, potest eiusdem subditos excom-
municare,vel iudicare,vel ordinare,vt ix.q ij.cap.j.ij.& iij. & cap.
non inuitati, & in alijs iuribus superius allegatis, multofortius
suos proprios, vt hic: nam vbi alienos iudicat, fit duplex gratia,
scilicet nedum loci, sed & personarum , quæ maior est, quàm
locorum,argum.xij.quæst.j.præcipimus, C. de sacrosanct. eccle,
sancimus.j.ff.de ędil.edicto,iustissime,quando vero suos iudicat,
tantum vna. Si ergo potest fieri duplex gratia, multofortius vna
de duabus,& si potest submitti persona, quod maius est, vt præ-
missi,ad fortius locus,quod minus est,argum.j̄.qui sint fil.leg.per
venerabilem,respon.j.& in hoc consentit d.n. vt & not. de hoc.j̄,
de offi.leg.nouit.nec hic requiritur Papæ indulgentia, dummo-
do palleo non vtatur, vt colligitur ex dictis iuribus euidenter, &
ideo minus bene notauit magister meus,salua tamen reuerentia
sua,vt not.s̄.super,verbo,indulgemus.primo.versi.gl.quæ incipit,
quo autem ad illud &c. [In iam dictis casibus.] Nō ergo in aliis.
ff.de iudic.cum prætor.quia quod de vno conceditur, de alio ne-
gatur,& econuerso,vt ibi,& j̄.de præsump.nonne.vbi de hoc.Sic
10 † ergo ad hoc,vt possit vti palleo (non dico ordinare, vel iudicare
clericos suos, vel alios, quia ibi sufficit permissio illius ad quem
declinat, vt not.s̄.super verbo,id permittat) tria requiruntur. Pri-
mum est priuilegium,vt s̄.in verbo, indulgemus. Secundum est
permissio,vt statim dixit.Tertium est,ꝙ causa subsit,vt hic, quo-
rum si alterum deficiat,palleo nullatenus vti debet,& sic ꝯ opin.
Io.& magistri mei concluditur euidenter.

SVMMARIVM.

1 *Palleum est deponendum si contingat exire ecclesiam.*
2 *Multi inueniuntur maligni interpretatores.*

CAP. VI.

Cum sis,& infra. Pars.j̄.de conuers.coniu. cum sis præditus. [Vbi
cunque.] Ergo tam infra prouinciam,q̄ extra. Sed ꝯ.
s̄.eo.ad honorem. Sol.dicas vbicunque.i.in quacun-
que ecclesia sita infra prouinciam tibi commissam, & dum mis
1 sarum solennia celebrantur,& si cōtingat exire † ecclesiam, om
nino est deponendum,vt c.dist.palleum.j.& s̄.eo.c.j. & certis die
bus tibi concessis.j̄.eo.c.fi. qui exprimuntur in glo.s̄.eo. ad hono-
rem.ergo hoc, quod dicit, vbicunque ad quatuor est restringen-
dum,ad prouinciam, ad ecclesiam, ad missarum solennia, & ad
certos dies. Sic videtur,ꝙ si forsan sub papilione,vel in castris in
aliqua domo priuata extra ecclesiam,secundum c. de consecra.
dist.j. concedimus. (quamuis infra suam prouinciam) archiepi-
scopus celebret,palleo nullo modo vti debet.Item contra.s̄ c.pro
xi. Solut.ibi, super verbo indulgemus. [Pontificii.] i.pontificalis
officii.s̄.eo.nisi. [Liberius.] i. libere. Sed quæ fuit dubitatio hu-
ius decret.Hæc potuit esse,cum illa verba,infra tuam sic exposita
fuerint.s̄.eo.c.j.videlicet infra quamlibet ecclesiam prouinciæ ti
bi cōmissæ,aliqui forte hoc restringebāt ad cathedrales tantum,
2 quia & multi † inueniuntur maligni interpretatores, vt infra de
decimis.ad audientiam. Immo certe dicit Papa , intelligendum
est de qualibet ecclesia, sicut sonat. ideoque apposuit aduerbium
vniuersale, vbicunque supra,& hic comparatiuum, liberius,vt de
cœtero super hoc dubitatio quælibet sopiatur, & de hoc notatur
supra eod.cap.j.

SVMMARIVM.

1 *Presbyteri simplices celebrare prohibendi non sunt.*
2 *Celebrare cum pontificatibus an possunt episcopi,extra eorum diocœsim, & sine licentia.*

CAP. VII.

Quia nos,& infra. Alias rua nos. [Aliena.] De licentia tamē
diœcesani.vj.q.iii.scriptum.ix.q.ii.nullus primas. s̄m
Vin.& T.quod intelligo,si velit facere ordines,vel alia
episcopalia exercere,alias autem dummodo noti sint,puto,ꝙ per
mittendi sunt etiam solenniter celebrare: nam & nec simplices
1 presbyteri sunt (si in secreto celebrare voluerint) prohibendi.j̄.de
cler.pereg.c.iii.Dominus tamen noster no.hic ꝙ de licentia diœ
cesani, vel etiam sacerdotis parochialis possunt celebrare, dum-
modo sine pontificalibus celebrent,illis enim non possunt vti,ni
si super hoc essent priuilegiati,vt innuitur j̄.titu.j.ad supplicatio-
2 nem,sed responde,vt ibi nota.† Nos autem dicimus [a], ꝙ & cum
a pontificalibus,& sine licentia possunt solenniter celebrare,vt pa-
ret in eo,quod not.s̄.eo.ex tuarum.super verbo,hoc permittat, si
cut generalis seruat consuetudo,quæ & in hoc est seruanda.s̄.eo.
ex tuarum.respon.j.Et etiam prædicare,nisi specialiter prohibeā-
tur,quod dic,vt plene not.j̄.de hæreti.excommunicamus.j. §.qa
vero nonnulli . Quid si volunt indulgentias dare? Hæc enim iu-
risdictionis sunt,nec prosunt nisi subditis, vt j̄.de pœnit.c.iiii. vbi
de hoc. ergo non possunt dari sine licentia, vt patet ix.q.ii.c.j. &
c.seq. [Sandaliis.] Hoc ideo dicit,quia & si inuitetur ad ordines
celebrandos extra prouinciam, & sine sandalijs non consueue-
runt ordines celebrare, dat intelligere, ꝙ cum ipsis & aliis indu-
mentis pontificalibus sine palleo, tanquam simplex episcopus
hoc poterit expedire,quod & verum est, vt no. s̄. de elec. ꝙ sicut,
§.præterea.Exprimendo etiam de sandalijs , de quibus maior vi-
debatur dubitatio,videtur hoc idem de omnibus alijs ornamen
tis pontificalibus,per quæ nullum paratur præiudicium , expres-
sisse,ar.s̄.de constit.translato.¶Qui vtiq;.] ij.pars.[In tua diocœ-
si.] Non ergo in prouincia , & sic facit pro illis, qui tantum ad
diocęsim hoc restringunt, quod dic,vt no.s̄.eo.c.j. [Tua.] i.tibi
subdita,

ADDITIO.

a ¶ Dicimus.Glo. tenet hic cum Inno.ꝙ non possit sine licentia. Adde gl. quæ disputat quis melius dicat, in cle.vnica.de priuileg.

subdita. hoc est infra tuam prouinciam constituta. s̄.eo.c.j. Sed
& de aliena,ideo non repetit, quia etiam his diebus non posset
ibidem vti palleo,nisi priuilegiatus esset & illius, ad cuius declina
ret ecclesiam,licentiam obtineret,vt s̄.eo.ex tuarum.[Expressi.]
Dic,vt no.s̄ eo.ad honorem. ¶Sicque.] iij.pars. [Soluta.] Quia
ex quo non potest vti palleo, nisi in solennitatibus quæ in priui-
legio continentur,vt prædixit,apparet,ꝙ nec ipso vti potest,quā-
do celebrat pro defunctis,cum non sit solennitas secundum do
minum nostrum.Sed si bene attendas,non prædixit hic de solen
nitatibus,sed de diebus,ideoque per hoc soluta est,quia si hoc cō
tineatur in priuilegio,ipso vti poterit, alias non, vt apparet in se-
quenti glo.[Pro defunctis.] secundm consuetudinem nō,quia
non consueuerunt ibi exprimi. Sin autem ibi expresse reperian-
tur,fiat voluntas Dei vicesgerentis in terris.i.Papæ.s̄.tit.j.c.ij.iij.&
iiij.Hoc iudicari non potest,nisi visis priuilegijs & perlectis , vt j̄.
de priuil.porro,& c.seq.& ff.de transact.de his.

De renunciatione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Infirmitas inducit causariam,crimen ignominiosam, in milite seculari.*
2 *Idem in milite spirituali.*
3 *Renunciationis plures sunt causę.*
4 *Iudex potius causam debet differre,quàm de nouo alij delegare.*
5 *Papa per importunitatem quandoque non concddenda concedit.*
6 *Milites solui non debet nisi completis stipendijs.*
7 *Deliquit magis,qui interruptam causam deserit,quam qui nunquam ad causam peruenit.*
8 *Nihil videtur actum,quando aliquid superest agendum.*
9 *Qui ponit principium,supplere debet vsque ad finem.*

CAP. PRIMVM.

1 Literas tuas. & infra. [Senectu te.] Hęc
causa honesta est, infirmitas † vero inducit
causariam,crimen ignominiosam, in milite
seculari,ff.de his qui no.infa.l.ij. §.ignominię
causa missum,ff.de excu.tu.philosophi, §.sed
2 ignominiæ. Et † idem videtur multo fortius
in milite spirituali, vt j̄.eo. nisi cum pridem , & c.post translatio-
3 nē,vbi de hoc.[Insufficientiam.] Forsan præmebatur † vicinorū
tirannide,sicut.s̄.de elec.officij, & carebat potentia amicorum. j̄.
de appel.constitutis.ij.§.j.ante fi.& hoc satis innuitur.j̄.tibi, in tā-
to discrimine,vel erat delicatæ naturæ,& aer sibi contrarius. s̄.co.
ad supplicationem,vel temporalium omnino inexpertus.xxxix.
di.Petrus,vel insufficientis scientiæ.j̄.de æta.& quali. c.fin. Sed nō
puto, ꝙ hic loquatur de tali insufficientia , quia sequens textus
contradicit . dicas ergo . [Aut insufficientiam.] Aut pro id est
[Insufficientiam.] idest sufficientiæ debilitatem ex senectute pro
uenientem, & sic istud aut,non disiungit,sed exponit,quod dixe-
rat. [Senectutem.] Quæ & tanta potest esse,ꝙ sufficiens causa est
j̄.eo.nisi cum cum pridem, §. alia vero est debilitas. [Tanquam
immeritum.]alias emeritum.i.valde meritū.q.d.completis stipē
dijs,sic.lxj.di.nec emeritis,& c.statuimus,alias immeritum, & sic
causam humilitatis pōt notare,sicut consueuit dici.H.Dei gratia
talis episcopus quamuis immeritus, si. no.s̄. in procemio super
verbo,seruus seruorū Dei. Sed caueas cui scribes, nam forsan re-
scriberet tibi,licet immerito, sicut cuidā epō ꝯtingit sic scribenti.
Vel potest notare causam criminis, & tūc notat iustam causam
petendi cessionem.j̄.eod.nisi.§.personæ.[Sub vmbra.].q d.tm̄ est
tuum consilium, ꝙ melius regetur ecclesia te existente in tua ca
4 mera. [Quam si alteri noue &c.] vt sequitur,sic & iudex † potius
debet causam aliquantisper differre,q̄ de nouo alii delegare.ff.de
vaca.mune.prætor.§.fi.Nam periculosum est admittere inexper
tos.xix.q.iii.monasteriis.[Discrimine.] Forte erat in medio natio
nis peruersæ, & ideo tirannidem allegabat, vt not.s̄.super verbo,
insufficiētiam.¶Maxime.]ij.pars.[Deuotionis & fidei.] Innuit,
ꝙ habebat gratiam sedis apostolicæ.j̄.de off.ord.ꝙ sedem. ad fi.s̄.
de elect.c.v.ad fi. [Conscendit.].q.d. ad mortem tendente corpo-
re,anima erigitur ad superna,iuxta illud apostoli,cum infirmor
tunc fortior sum. [Et j̄.].i. & ideo ad præsens tuam nolumus ad-
mittere cessionem,quia obtenta cedere oporteret, vt j̄.eo.qdam.
¶Monemus te.]. iii. pars. [Igitur.] Quia ad præsens tuam cessio-
nem non admittimus,vt not.s̄.in decisione.[Monemus te super
hoc&c.].s.iterum mittendo ad nos,vnde & sequitur. [Importu
nitate.] Quod ideo dicit:quia ipsa cessio cum instantia est peten
da.j̄.eo.quidam.quare timet Papa , ne sit ei importunus iterum.
5 nam † per importunitatem quandoque non concedenda conce
dit.j̄.de purg.cano.cum in iuuentate.§.cęterum. [Militiæ cingu
lum &c.].q.d.indecens est militi si debilitatem,vel infirmitatem
prætendat,vt a militia dimittatur,cum ei fortuna belli non sit,cō
6 traria,& adhuc valeat se inuare.si.arg.vii.q.j.sciscitaris.nec † debēt
solui milites,nisi completis stipendiis.C.de his qui non imple. sti
pen.l.ii.lib.x.frustra etiam velociter currit,qui priusquam ad me
tas perueniat,deficit.de pœn.dist.iiii.in cassum.& arg.vij.q.j.nihil.
7 & magis † delinquit,qui interruptam causam deserit,q̄ qui nun-
quam ad causam peruenit, in Auth.de litig.§.omne. collat.viii.
8 Et nihil † videtur actum, dum aliquid superest agendum. C .ad
Syllan. l.pen in fi. Et nobis cordi est , omnia cœpta ad effectum
perducere.C.de emen.codi.l.vnica.in prin.& arg.s̄.de rescrip.lite
9 ris.§.fi.vnde qui † ponit principium, supplere debet vsque in finē.
de consec.dist.j.nullus episcopus, & dominus opus imperfectum
non nouit.j̄.de baptis.maiores.§.sed adhuc quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus sine præbenda diu esse non potest.*
2 *Maiori parti semper statur,nisi minor rationale quid prætendat.*
3 *Spoliatus renuncians,ei iuramentum non obstat.*
4 *Iuramentum seruandum,etiam temerarium.*
5 *Iuramentum præstitum canonicis iisdem remittere possunt.*

CAP. II.

Cum inter P.Gaufredi. Petrus iste impetra-
uit tria paria literarum. Primas,vt reciperetur in ca-
nonicum & in fratrem , & ei beneficium assignarēt
prębendale,quibus literis renunciauit, & posuit se in voluntate ca
pituli,sicut,& j̄.eo.sane.& plus processit,iurauit enim se authori-
tate rescripti apostolici dictum beneficium non petiturum , sed
quia illudebatur ei,& non recipiebatur,impetrauit secundas lite
ras,vt nō obstante renunciatione admitteretur,& ei beneficium
assignaretur,quarum authoritate a maiori parte capituli receptus
fuit. Demum cum minor pars contradiceret,impetrauit has ter
tias, vt si iam per secundas receptus & de beneficio inuestitus fue
rat,permitteretur ei ipsum pacifice possidere, non obstante iura-
mento prædicto,quia iurauit beneficium non petere,& non iura
uerat nō recipere: innititur enim non primis literis,sed receptio
ni factæ authoritate secundarum literarum s̄m Goff. vel aliter,
vt not.j̄.super verbo,non petendo.quod magis placet.[Super spi
rituali.].i.canonicali. ad quod pertinet stallus in choro, & locus
in capitulo,de quibus sequitur,quod dic,vt not.s̄ de consti.cū M.
Ferra.§.j.super verbo,receperunt. & per consequens præbendali,
1 sine quo † canonicus diu esse non debet.j̄.de præb.relatum. [Be-
neficio.].i.iure ratione beneficii contingente.d.n.Tu dic,vt in p̄-
ced.glo. [Et j̄.] Hic ꝯtinetur casus positio,vt s̄.vel vt j̄.no. vtrun-
que enim poni potest , sed quod inferius dicitur, magis placet.
¶Ideoque.] ij.pars. scilicet quia dictus P. se iam receptum asserit
a maiori parte capituli , & de præbendali beneficio inuestitum,
& quod a minori parte capituli impeditur ipsum pacifice possi-
dere,& alia quæ.s̄.vel j̄.no.in casu,vbi de his constat.[Vobis mā-
damus &c.] Si.j̄.eo.post trāslationem.§.fi. [Maioris partis] Cui
standum est.lxv.dist.c.j. xix.dist. in canonicis, ff.ad munic. quod
maior pars,C.de decu.nominationum.lib.x.Contra.xxxj.distin.
Nicena. So.Primæ concondantiæ continent regulam , semper
2 enim † statur maiori parti, [a] nisi minor rationabile quid præten
a dat. j̄.de his quæ fiunt a ma.par. cap.c.j. vbi de hoc,& de hoc no.
lxiij.dist.§.nunc vero.in gl.quæ incipit,super isto, §. posuit. [Eū.]
scilicet Petrum Gaufredum. [Possidere] Non obstante iuramē-
to,quod fecit,sicut dicitur in casus positione. ¶Non enim &c.]
iij.pars.[Videtur nobis.] q.d.ponamus, ꝙ ei præiudicet, nobis ta-
men præiudicare non potest,cuius authoritas ab omni iuramē-
to excepta videtur.j̄.de iureiur. venientes, §.j.in fi. & no. s̄. de re-
scrip.constitutus. Et iste potest esse alius intellectus a casus posi-
tione supradicta,vel infra scripta, secundum quem sic pūctabis ,
non enim videtur nobis impedimētum auferre iuramentū &c.
vsque præstitisse,subaudi,maxime. [Si.] idest postquam consen-
sus maioris &c. Verum secundum casus positionem infra scri-
ptam,vel supradictam sic punctabis,& leges. Non enim videtur
nobis impedimentum auferre,scilicet prædicto Petro, idest non
videtur nobis,ꝙ ei impedimentum afferat, ex quo iam receptus
est & inuestitus.[Iuramentum &c.] Et tunc illud si, quod sequi-
tur,ponitur conditionaliter, & sic retinet propriam significatio-
3 nē. Signatur tamen contrariū.j̄ de iureiur.si vero.So.Hic † renū
b ciauit spoliatus, [b] & ideo non obstat iuramentum.j̄.de resti.spo.
sollicite.Sed hoc non placet.d.n.dicenti , ꝙ bene tenet iuramen-
tum a spoliato præstitum,dum modo sponte iuret,vt illa eadem
innuit decre. Alij dixerunt,ꝙ ideo est,quia iurauit nō suo iudici,
sed

ADDITIONES.

a Statur maiori parti. Adde do.Abb.consi.lvij.& Bar.in d.l.quod maior, ff. ad municip.& in l.nulli. ff.quod cuiusque vni. vide do. Henr. Bo. & dominum Abb.in c.cum omnes,supra de consti.
b Renunciauit spoliatus. Adde, ꝙ renunciatio beneficij facta in manu superioris etiam post spoliationem præsumitur spontanea , ar.in l.non est verisimile,ff.qd̄ me.cā.& com quæ no.glo.in l.transactionē, C.de trāsac.

sed hoc est diuinare, ſm dominum nostrum qui & scripsit hic, 4 ꝙ tale † iuramentum seruandum est, arg. vj. q. iij. denique, quamuis etiam temerarium sit, donec is qui præstitit absoluatur, vt j̃. de iureiur. cum quidam, in fi. & s̃. de elec. venerabilem, §. eos igitur. ver. idem etiam. Tertij dicunt & melius, ꝙ iurauit non petere ex priori iure, sed hic agebat ex posteriori, vt & no. j̃. eo. super verbo, præstitisse. Tamen. d.n. magis placet, ꝙ quamuis iurasset capitulo non petere, tamen non deierauit si postea recepit ele- 5 ctus canonice a canonicis † qui a iuramento sibi præstito ipsum absoluere potuerunt, sed nec fecit contra iuramentum, si ex inuestitura Papæ ipsum beneficium recepit, vt. ff. de vulg. substit. ex facto, §. j. quamuis autem si a solo Papa recepisset, nec fecisset mentionem de iuramento, vel fecisset, & non subesset causa dispensandi, quantumcunq; dispensaret Papa, non consuleret d.n. ꝙ veniret contra præstitum iuramentum, si tamen dispensaret & causa subesset, secure posset agere, ar. s̃. de rescrip. constitutus, secundum dominum nostrum, & melius. vij. q. j. scias, & j. q. vij. §. nisi rigor, & §. necessitatis, & c. seq. & §. vtilitatis, & §. seq. Quicquid tamen dicatur siue a Papa, siue a capitulo, dictum beneficiũ sibi oblatum & collatum fuit, ipsum recipere potuit, & per consequẽs hæc nouo iure spectantia ad beneficium petere, sicut stallum in choro, & locum in capitulo, & similia, vt s̃. in princ. ca. Dic igiĩ, vt no. j̃. e. sup verbo, nõ petẽdo, & sup verbo, præstitisse, & expone, qđ sequiĩ. [Non petẽdo.] Nã & si iurauerat nõ petere nõ tñ iurauerat nõ recipere, & õ nõ obstat, hic, & j̃. qđ me. cau. ad audientiam, vnde & potest poni casus, ꝙ cum renunciasset literis, & hoc iuramentum præstitisset, & q. se misericordię capituli submisisset, maior pars capituli ipsum postea liberaliter recepit, & de beneficio inuestiuit minori parte contradicente, ideo statur maiori parti misericordiam facienti, & non minori misericordiam impugnanti, & merito, vt patet. j̃. eo. sane, & c. veniẽs, & in his, quæ no. s̃. super verbo, maioris partis, & ista casus positio magis placet. [Præstitisse.] Quia hic de nouo iure acquisito agitur, ad quod præmissum non extenditur iuramentum, quod nec sequentia respicit, nec futura, vt. j̃. de iureiur. clericus, cũ suis concord. Et alia est causa petendi, vnde non obstat exceptio iuramenti, ff. de instit. actio. habebat. ff. de excep. rei iudi. & an eadem, & l. cum quæritur, & j̃. de cau. poss. & proprie. c. fi.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia de seculari ad regularem transire licet, sed non econtra.*
2 *Habitus solus sine perfessione non facit monachum.*
3 *Renunciationis causæ multæ sunt.*
4 *Remotus ab ecclesia perpetuo & restitutus an in restitutione patroni consensus requiratur.*

CAP. III.

EX transmissa. [Abbatis.] scilicet secularis, iuxta consuetudinẽ Metropolitanæ ciuitatis, in qua rectores seculariũ ecclesiarum vocantur abbates, secundum Gof. vel secundum consuetudinem aliarum ecclesiarum, in quibus abbates seculares reperiũtur, vt est abbas sancti Felicis Valentini, & abbas Claromonten. & in Hyspania sunt multi tales. [Clericis.] Subaudi, & canonicus abbatiæ sancti Nicolai prædicti. [Infirmitate.] Hoc non impedit votum, nisi extra mentem esset vt j̃. de regu. si- 1 cut tenor. [Monasterium.] scilicet monachorum † & sic de seculari transiuit ad regularem, quod licuit, non sic econtra. j̃. de regu. licet. j̃. de relig. & domi. inter quatuor. [Petijt.] Et accepit, si j̃. de regula. sicut nobis. [Habitum.] scilicet probationis. i. dixit, ꝙ volebat apud sanctum Saluatorem habitum recipere, & postea iuit & accepit. ſm d.n. ¶ Qui recuperata.] ij. pars. [Ad monasteriũ illud.] s. sancti Saluatoris. [Complendi.] i. vt staret in probatione eo animo, ꝙ si sibi placeret religio, remaneret & professionem faceret, quam tñ non fecit, vt apparet ex sequẽtibus, ſm d.n. [Votum.] i. voti propositum, non. n. votum emiserat, sed emittere proposuerat, sic. j̃. de spõ. cõmissum. j̃. de reg. cõsulti, §. j. Sed ꝯ. j̃. de regu. super eo. §. j. Ibi fuit habitus professiouis, hic ꝓbationis. Vel ibi loquitur, quando apparebat, ꝙ omnino volebat vitam mutare, hic qñ volebat religionem probare ſm di. dictæ decre. consul- 2 ti, alias. n. solus habitus sine † professione nõ facit monachũ. j̃. de regu. porrectũ. j̃. qui cler. vel vo. consuluit. [Et ibidẽ.] s. in dicto monasterio. [Aliquantulam.] Non tamẽ annalẽ, alioquin exire non posset, quod dic, vt no. j̃. de regu. statuimus. [Ea.] scilicet bona. [Ecclesiæ.] scilicet seculari. [Contulerat.] scilicet. P. Rubeus. [Restitui.] Contra. xij. q. ij. nulli. xvij. q. iiij. sunt qui opes. So. Hic fuerunt bona collata causa mortis, vnde potuit pęnitere, ff. de dona. causa mor. l. ij. & l. mortis causa. iij. Vel dic. hic fuerunt reddita de gratia. xviij q. iiij. quicunque, & §. seq. vel fuerunt reddita. i. auferri finita, vt dicit Gratianus. xvij. q. iiij §. fi. secundum Gostr. Tu dic, vt no. j̃. §. seq. super verbo, contulerat, de hac materia tamen dic, vt no. j̃. de cler. coniug. quod a te. [Nunc autem.] ver. [Mutato.] si. j̃. eo. lectæ. §. j. [Supradicta.] scilicet prima seculari 3 † quia forsan non poterit austeritatem ordinis sustinere. j̃. de regu. ad apostolicam. ¶ [Verum.] iij. pars. [Iam dicta.] Ecclesia, scilicet secularis. [Ea.] scilicet bona. [Sibi.] s. ecclesię [Cõtulerat.] Quia ex hoc videtur renunciasse beneficio canoniæ, argu. C. de iur. domi. impe. l. ij. Sed contra, quia aut in monasterio stetit per annum, & sic nullo modo exire potest, aut exiuit infra annum, & sic ad priorem statum libere redire potest. j̃. de regu. statuimus, sed a canonia excluditur, vt hic dicit, ergo ad priorem statũ non reuertitur. Solu. Intelligas, ꝙ quando bona repetijt, dixerunt abbas & canonici. Respon. tu potes bona dissipare, & postea ad nos reuerti, & nos grauare, quo audito sine aliqua alia pactione dixit. P. rubeus, ego omnino renuncio beneficio vestro, & alij responderunt, & recipimus resignationem tuam in nomine domini, accipias bona tua, & sic. s̃. & j̃. plana est decre. vnde sic expone verba præcedentia, & sequentia. [Ex quo.] Subaudi dictus Petrus renunciauit beneficio canoniæ liberè. [Et ecclesia ea, quæ sibi contulerat ad petitionem suam &c.] Et valuit resignatio facta in manu abbatis tanquam sui iudicis, vel si non erat iudex, ad minus potest per Papam ratificari. j̃. eo. quod in dubi s, & miror, ꝙ alij cõtrarium omiserunt, quia hic est tota vis decre. [Si res ipsa se habet.] Sicut. s̃. proxi. exposui, scilicet ꝙ renunciauerit, & bona sua recuperauerit. [Abbatem & socios.] Ergo ad ipsos simul pertinebat canonicos recipere. j̃. de his quæ fi. a præla. sine consen. ca. ea noscitur. s̃. de rescrip. edoceri. [Ad receptionem.] Argu. ꝙ eo ipso, ꝙ aliquis assumit habitum probationis, intelligitur renunciare beneficijs prioribus, sed sophisticum est. Hic enim magis præsumitur pro derelicto habuisse ecclesiam primam propter hoc, quia omnia bona sua portauit secum, quàm propter habitum probationis in monasterio susceptum, & de hoc no. j̃. de regu. postulasti, secundum dominum nostrum. Tu dic, vt no. s̃. eo. §. super verbo, contulerat [Inuitos.] lxj. dist. nullus inuitis. [A populo Ceparano.] i. ab hominibus Ceparani, & est modus loquendi, vt vnus de ciuitate supponat pro omnibus, secundum Goffr. Sicut & dicitur & intelligitur vulgariter in Lombardia. homo Mediolani fecit hoc, idest vniuersitas Mediolanen. [Compelli.] Forte enim populus Ceparanus clericorum fouebat, sed ei in hoc est resistendum, vt patet. s̃. de elec. quisquis, & de constit. ecclesia sanctæ Mariæ. [Hortari tamen.] ver. [Eos.] scilicet abbatem & canonicos. [Sed quasi de nouo.] Alias tanquam de nouo. Et est ar. ad 4 quæstionem, qua † quæritur si remotus sit aliquis [a] ab ecclesia a perpetuo, & demum restituatur, an in restitutione requiratur consensus patroni? Et videtur, ꝙ sic. arg. hic, & s̃. de elec. considerauimus, C. qui mili. stipendia, & l. cum allegatis. lib. xij. Sed contra, quia videtur, ꝙ restitutus in pristinum ius recidat, arg. xv. q. vi. nos sanctorum, & c. iuratos, & s̃. de elec. quia diligentia. ij. q. iij. §. notandum, in fi. restitutio enim operatur, vt nec prosit, nec obsit quod euenit, ff. ex quibus cau. ma. l. j. Solu. Requirendus est consensus patroni, arg. C. de nup. si vt proponis, secundum Goffr. Tu dic distinguendum esse, aut enim restituitur a principe, & sic cõsensus patroni non requiritur, vt in contrarijs, s̃. signatis, & C. de senten. pal. l. j. & fi. aut ab inferiore, & tunc vera est sententia Gof. vt j̃. de offic. archid. ad hæc, §. fin. comprobatur hæc distinctio, ff. de postu. l. j. §. de qua autem restitutione, & præced. & sequen. [Recipiant.] Cum non fuerit professus, nec apparet ipsum voluisse omnino vitam mutare, alioquin cogeretur, saltem ad aliã laxiorem religionem transire. j̃. de regula. cõsulti, & c. statuimus. secundum dominum nostrum.

ADDITIO.

a ¶ Si remotus sit &c. Adde de hac quæstione do. Abb. hic in fine.

SVMMARIVM.

1 *Clericorum appellatione quid contineatur.*
2 *Laici seculares inter canonicos non connumerantur.*
3 *Zenodochia sub dispositione diocesarum reguntur.*
4 *Repræsentator clerici ordinandi, tenetur ei titulum aßignare.*
5 *Institutio de iure communi pertinet ad episcopnm.*
6 *Episcopus sine licentia Papæ, non potest episcopatum dimittetur.*
7 *Nec Rector ecclesiæ, sine licentia diocœsani.*
8 *Clericus alienæ diocesiæs sine literis sui episcopi, non est recipiendus.*
9 *Laicus sine literis sui episcopi peregrinari non debet.*
10 *Abbas absoluendo monachos, ab obedientia sua renunciasse non videtur.*
11 *Episcopus non debet eligi, sed postulari.*
12 *Eligitur qui est de eadem ecclesia, postulatur qui de aliena.*
13 *Consensus nudus, vel tacitus, non sufficit in emancipatione.*
14 *Episcopus transire non potest sine licentia Papæ.*
15 *Episcopus fortius est ligatus.*
16 *Multa per patientiam tolerantur.*

CAP. IIII.

ADmonet. & inf. clericis. Alias vniuersis personis tui episcopatus sub districtione prohibeas, ne ecclesias &c. dicas ergo. [Districtione.] hoc est, sub pœna excommunicationis, etiã exinde si volueris canonem faciendo, vt j̃. de insti. c. iij. & de loca. conduc. vestra. dicas 1 etiam. [Clericis.] siue in minoribus constitutis. Nam hoc † nomen indiffinitiue prolatum, pro omnibus supponit. j̃. de cohabi. cle. & mu. c. ij. iij. & iiij. & c. sin autem, sicut & ecõuerso, j̃. de pig. c. j. Immo etiam pro omnibus etiam de clero, & sic pro conuersis religiosis, quamuis laicis, argum. j̃. de insti. ad decorem. j̃. de decimis, quamuis. xxiii. q. i. paratus. j. q. iij. Saluator. Alias autẽ lai- 2 ci seculares † inter canonicos non connumerantur, vt no. j̃. de insti. c. ij. Dic ergo clericis, idest omnibus personis de clero, siue ecclesiasticis, quia indiffinita &c. j̃. de priuil. qa circa. Et hoc melius elicitur ex altera litera supra signata, ibi, vniuersis personis tui episcopatus. Non tamen intelligo, ꝙ laicus possit esse rector ecclesiæ, vt no. s̃. de decimis, quamuis. Sed ideo expono de ipsis 3 quo ad materiam, de qua hic agitur, quia † etiam xenodochia sub dispositione diocesanorum reguntur. j̃. de relig. do. de xenodochijs. [Ecclesias.] quæ dotandæ sunt a patronis, seu ipsis q eas promouent consecrari. j̃. de consec. eccle. vel alta. cum sicut. Sic 4 & repræsentator clerici ordinandi tenetur ei titulum assignare. j̃. de præben. cum secundum apostolum. §. inde. nisi repræsentatus in hoc deliquerit pactum illicitum faciendo. j̃. de simo. p tuas. iii. Et idem est de xenodochijs, vt in præcedẽti glo. [Tuę diocœsis.] alias non haberet in eis iurisdictionem nisi inuitatus. Nec posset eos soluere, vel ligare, vel pœnam imponere. ix. q. ij. c. i. & sequentibus. s̃. de elec. dudum. respon. j. ad fi. & s̃. de consue. c. iiij. j. de iudi. at si clerici, C. si a non compe. iudi. l. i. & ij. nisi ratione delicti. j̃. de sen. excom. a nobis. j. & j̃. de rap. c. j. & in alijs casibus. no. j̃. de fo. compe. c. fi. in prin. [Pertinentes.] quod præsumitur eo ipso, ꝙ in diocœsi sitæ sunt. x. q. j. regenda. j̃. de relig. dom. de xenodochijs, cum suis concor. nisi aliud probetur. j̃. de insti. cum venissent. j̃. de decimis, cum contingat, & c. dudum. c. dist. contra morem. 5 [Intrare.] vt j̃. de insti. c. iij. j̃. de iure patro. cura. quia † institutio ad episcopum de iure communi ptinet, vt in dictis iuribus. & xvi q. vij. nullus omnino, quod dic, vt no. j̃. de offic. archid. cum satis, & extra. d.n. de priuil. volentes. §. sane. super verbo, quæstiones emergunt. lib. vj. [Detinere.] quando intrauerunt sine consensu episcopi, nisi de gratia ipsos ibidem duxerit dimittendos. j̃. de cle. peregri. c. fi. j̃. de sup. ne. præla. c. pen. alias vero priuarentur iure suo si ne culpa sua. j̃. de dona. consultationibus, etiam si prior conuen- 6 tuali esset. j̃. de sta. monachi. §. fi. [Dimittere.] sicut ergo † episcopus non potest dimittere episcopatum sine licentia Papæ. j̃. eod. ad supplicationem. j̃. de regula. licet, §. illa. s̃. tit. ij. per totum. ita 7 nec † rector ecclesiæ ecclesiam sibi commissam sine authorita- 8 te diocœsani, vt hic, quia nec † clericus alienę diocœsis sine literis episcopi sui est recipiendus. j̃. de cleri. peregri. per totum. j̃. de 9 cler. non resid. fraternitati. Nec mirũ, quia † nec laicus sine iussione sui episcopi peregrinari debet. de con. dist. v. non oportet. n. Ideoque sicut episcopi in manu Papæ cedunt & exempti. s̃. de consue. cum venerabilis, & sic & subditi inferiores non exempti in manu diocęsani, ar. j̃. de exces. prælat. sicut vnire. † Inde est, ꝙ 10 † abbas absoluendo monachos ab obedientia sua renunciasse non videtur. j̃. eo lectæ. xviij. q. ij. abbas. Sicque videtur, ꝙ sicut epi- 11 scopus † non debet eligi, sed postulari eo, ꝙ alas habet ligatas nexibus præceptorum. s̃. de postu. prela c. fi. j̃. eo. nisi cum pridem in fi. sic & eadem ratione clericus alterius ecclesię, quia & iste alligatus est episcopi sui nexibus præceptorum, vt probatum est. Nam de similibus idem iudicium. s̃. de rescrip. inter cæteras, in fi. & de elec. dudum. ij. §. tandem. Nec dicas aliud in maioribus, aliud in minoribus, nam reprobareris. j̃. de præben. maioribus, & de no. ope. nunc. c. ij. prope fi. j̃. de app. c. de appellationib. Eligitur enim 12 qui est † de eadem ecclesia, sed postulatur, qui est de aliena. lxi. dist. Osius. §. sed aliud. quia nec cogitur prælatus ipsum concedere nisi velit. lxiii. dist. literas. Et si transijt de facto, non eximitur a 13 potestate sui episcopi, qa † in emancipatione non sufficit nudus consensus, vel tacitus, C. de emanc. l. iiij. debet ergo carere vtraq; secundum Vin. arg. xxj. q. j. c. j. Quod nõ videtur verum, quia hoc speciale in episcopis, vt s̃. ti. j. quanto, in fi. vij. q. j. si quis episcopus, nisi forsan vtranque retinere contendat, vt j̃. de præben. de multa, vbi de hoc. Potest tamen ecclesia prima repetere ipsum, vij. q. j. si qui vero. Sed si in eodem episcopatu eligatur, sufficit tacitus consensus, vt ar. xxxiij. q. v. qui vxorem, secundum Vinc. Nec obstat. lxxxv. dist. Florentinum archidiaconum, nec. s̃. de elec. ecclesia, nec c. cum inter canonicos. Potest enim dici, ꝙ in omnibus illis & similibus fuerit electus in postulandum, vt j̃. de elect. in causis. respon. j. & j̃. eo. post translationem. Sic & dicitur eligi citra sacros ordines constitutus, vt j̃. de temp. ordin. dilectis, sed est a subaudiendum in postulandum [a] alioquin contra. s̃. de elec. dudum. j̃. de æta. & qual. a multis. Sunt enim verba hæc simonia, & ipsis promiscue vtimur. s̃. de elec. quia propter, sic & episcopus dicitur eligi. j̃. de concess. præb. cum nostris, quod intelligi debet in postulandum. Alioquin contra. s̃. de postula. c. fi. & is qui in ætate defectum patitur. s̃. de elec. cum olim, in princ. & §. pen. & hæc omnia intelligenda sunt de habentibus personatus, vel ecclesias cum cura. In talibus enim potest nominari vinculum. xxi. q. ij. sicut in vnaquaque, quamuis illud ibi aliter exponatur. Aliud ergo in canonicis, vel simplicibus clericis, quãuis autem sic possit dici, tamen Io. & T. & quasi omnes alij contrarium notant, & de facto contra opinionem Vin. supradictam obtinui in causa Bertrandi rectoris ecclesiæ de Croctis Glandecen. diocœsis, & electi in præpositum ecclesiæ Vencien. Et si quæras rationem, quare aliud in episcopis, & aliud in inferioribus? Hæc potest red- 14 di, quia † episcopus non potest transire sine Papæ licentia. j̃. eod. nisi cum pridem, §. fi. qui si nolit dare licentiam, a nemine cogi potest, cum superiorem non habeat. s̃. de elec. licet, §. fi. Inferiores vero transeunt de prælati sui licentia, vt hic, qui & si ipsam dare noluerit, per superiorem suum cogi potest. j̃. de iure pa. nul- 15 lus. Patet † ergo, ꝙ eps fortius est ligatus, cum ꝯ voluntatẽ Papæ nullo modo solui possit, alij autem pñt. Ideoque alij possunt eligi, sed episcopus solummodo postulari. Quod dic, vt plene no. s̃. de postul. præla. c. fi. [Inconsulto.] sic sufficit, si consilium prælati requiratur. Et hoc verum est, si velit intrare religionem, vt xix. q. ij. duæ sunt, & j̃. de regula. licet, & pro illo casu dixit inconsulto, sed habito respectu ad alios, repete sine consensu, & sic dictio semel posita, propriam & impropriam significationem recipit, sic. s̃. de rescrip. plerunque. [Prohibitionem.] scilicet si expressim prohibuisti, nam talis excommunicandus est, vt j̃. de ma. & obe. c. ij. Vel contra prohibitionem &c. i. si veniat contra superiora, nisi habito tuo consensu, quia nisi habeatur expressim, intelligitur prohibitum, ad hoc, ff. de illici. collegi. l. iij. ar. contra. j̃. de re. permu. ad quæstiones. Solue, vt no s̃. tit. ij. inter corporalia. §. sed neque. ver. & ꝙ non est. [Canonicam vltionem, quam tanquam gladium acutum trina monitio debet præcedere. j̃. de sen. excõ. sacro. j̃. de vi. & ho. cle. c. fi. Vel. i. excommunicationis denunciationem, si iam canonem promulgasti, secundum ea, quæ no. super verbo, districtione. Si autem velis sequi opinionem Vin. s̃. notatum. tunc dices, sicut. s̃. tactum est, ꝙ litera ista intelligitur de personis ecclesiarum. Vel de parochialibus sacerdotibus, non de alijs. Vnde quod dicit. s̃. inconsulto, loquitur tantum, quantum ad minores clericos, sed ꝙ dicitur consensu, trahitur ad maiores, & est ratio, vt patet. s̃. de elec. dudum. ij. §. tandem, & quod hic dicit, intelligitur, ex quo prohibitum est per episcopum, & quod dicit. s̃. ecclesias, potest exponi, scilicet parochiales. Verum secundũ hodiernam consuetudinem curiæ statur opinioni. T. & ideo sic erit in iudicijs iudicandum j̃. de sen. & re iudi. in causis. Dominus vero noster dixit hanc decret. esse intelligendam de clericis in ꝑsonatibus constitutis, qui & eligi possint, quia non est prohibitũ, sed potius concessum. s̃. de elect. cum inter canonicos. & etiã electioni de se factæ consentire. Non tamen se transferre debent sine licẽtia superioris, alioquin ab ipso superiore reuocari possunt inuiti, vt s̃. not. Vnde & si ad alium spectet electio, siue præsentatio primæ ecclesiæ antequã eligat, vel repræsentet debet requirere a diœcesano translati, vtrum translationem ratam habeat. ar. in eo. quod in dubiis. Alii dicunt (forte non male, ſm do. no.) ꝙ nisi diœcesanus infra sex menses talem cum effectu inceperit reuocare circa fi. sex mensium, poterit fieri electio in prima ecclesia. Et si ad diœcesanũ ptinet prouisio, superior poterit prouidere quasi diœcesanus, ex quo infra sex menses non reclamat, ne videatur ratificare translationem, ſm d.n. Dicas, ꝙ vsque ad sex mẽses expectandum est, non ergo circa finem sex mensium, sed ipsis elapsis eligẽdum erit, seu prouidendum, & hoc expressum est. j̃. de præben. de multa. §. & si vltra. & præceden. Et hoc in illo casu, vbi ad diœcesanum prouisio pertinebit. Nam & si ad alium, tutius est, vt diœcesanus requiratur, an translationem ratam habeat, vt s̃. not. Quia si ter charitatiue monitus sufficienter respondere noluerit, ex tunc infra sex menses fiat electio, arg. s̃. de elect. c. fi. j̃. de suppl. negl. prælat. c. j. Hoc etiam notandum, ꝙ si talis possit eligi, & electioni de se factæ consentire, non tamen se transferre sine licentia, vt hic, & lxxj. & lxxii. distin. per totum. Quid ergo fiet in tali casu? Dicas, ꝙ diœcesanus secundę ecclesiæ potest ei tẽpus præfigere, infra quod a primo diœcesano licẽtiam obtineat. Alioquin erit secundæ ecclesiæ de persona alia prouidendum, argum. j̃. vt lit. non contesta. quoniam frequenter. §. si vero aliter. j̃. de cleric. non resid. quia nonnulli. & cap. relatum. Sed & si trãseat sine licentia, videtur, ꝙ prima vacet ipso iure. j̃. de præben. de multa? Solut. illud intellige, quando de licentia prælati transiit, alioqn non vacet prima, licet ea priuari possit, vt j̃. de cler. non resid. cap. penult. & fin. & hoc infra sex menses. Nam ipsis elapsis videtur tacite ratificare translationem, vt s̃. nota. Veruntamen & si de iure prædicta vera sint, tales tamen quotidie sine licentia eliguntur, & electioni de se factæ consentiunt, & transferuntur & recipiũtur. Et ex quo sic translati recepti sunt ad prælaturam, siue rectoriam, vel curam, vel personatum, seu dignitatem ecclesiæ sine cura. Priora beneficia, quæ habebat similia. ipso iure intelliguntur vacare. quæ tamen & plerumque de facto retinẽt, sed omnibus his 16 potest non improbabiliter responderi, quia † multa per patientiã toleratur & c. j̃. de præben. cum iam dudum. in fi. & adde, quod nota. j̃. de præb. de multa.

ADDITIO.

a ¶ Electus in postulandum. hæc forma hodie est damnata, de postul. prælat. cap. vnico. lib. vi.

SVMMARIVM.

1 *Quod vix fit, attamen fit.*
2 *Necessitas, & non voluntas spontanea debet inducere quemquam ad iurandum.*
3 *Funiculus triplex difficulter rumpitur.*
4 *Filia probata, probata est mater.*
5 *Malæ opinionis suspecti sunt, bonæ vero famosi.*
6 *Nemo præsumitur iactare suum.*
7 *Tradens rem suam per metum dominium transfert.*
8 *Coacta voluntas, voluntas est.*
9 *Spoliationis quæstio est priuilegiata.*
10 *Turpitudinem suam allegans non auditur.*
11 *Dicere non sufficit, nisi probetur.*

CAP. V.

SVper hoc, quod sciscitaris. Hæc litera cōsueuit difficilis reputari, & in ea ponitur casus duobus modis. Primo sic. Hic formant duæ q̄stiones. Prima est talis. Agit aliquis pro beneficio, quod dicit ad se pertinere, opponitur ei exceptio renunciationis. Quæritur, an exceptio sine causæ cognitione debeat audiri? Et respondetur, ꝙ nō, quia nō est verisimile, ꝙ quis resignet beneficium multis forsan expēsis, & laboribus acquisitum. Et ideo causa renunciationis debet inquiri, an metu, vel vi &c. renunciauerit, & vt sic non præiudicet, vel spontaneæ, vt sic præiudicet. Secunda quæstio est, an rei excipientis de spontanea renunciatione, an actoris replicantis de non spontanea, sit probatio admittenda? Et respondetur, ꝙ actoris. Vltimo satis fit cuidam tacite obiectioni, quæ posset fieri de probatione negatiuæ non admittend... Et hanc casus positionem secutus est Goff., secundum hoc sic expone literam. [Reposcentibus.] i. valde, siue instanter poscentibus, ita ꝙ illud re, non notat restitutionis petitionem, sed proprietatis. Sic non contradicit. ĩ. de restit. spoliat. solicitę. [Obiecta.] ex parte rei. [Sine causæ cognitione.] ĩ. s. renunciationis. q. d. vt de causa renunciationis nihil quęratur. Et dicas, ꝙ non imo quæretur de causa, vt sequitur ĩ. eo. §. j. Ideoque superuacuum &c. vt ĩ. eo. §. versic. ideoque. [Et an actoris.] versic. Hæc est secunda quæstio, qua quæritur, an actoris, &c. [Quia.] alias qui, sed non est bona litera. [Renunciauit.] & dicas, ꝙ sic, si replicetur de hoc, vt ĩ. eo. §. j. versic. j. [De spontanea.] Dicas, ꝙ sic, si non replicetur, vt sequitur in §. sequen. ¶ [Sic tuæ.] ii. pars. [Respondemus.] primo superiori quæstioni. [Quidem.] subaudi, malum, & minus cautum esset recipere testes super renunciatione obiecta sine causæ inquisitione, idest ꝙ nihil quæreretur de causa renunciationis, cum præsumptio sit pro actore, quia hoc nulla ratio &c. [Ideoque.] versic. [Superuacuum.] immo cautum, & necessarium. [Inquiri.] a testibus ex parte rei productis. [Quam.] s. resignationem. [Non vi, non metu &c.] Ecce quid venit in causæ cognitione, non enim intelligas, ꝙ testes super his negatiuis producantur, sed super resignatione facta simpliciter, quæretur tamen ab eis. Scis tu, si metus, vel vis &c. interuenerunt. Si dicāt, ꝙ non, remanet probata exceptio. Si enim fieret articulus, intendo probare, ꝙ non vi, non metu &c. renunciaui, non reciperetur articulus: quia nec probari posset, cum pura, & simplex, & indeterminata sit negatiua. Vnde si testis ipsam astrueret, deieraret, vt ĩ. de cau. poss. cum ecclesia. §. nos igitur. ff. de actio. rerum amo. Marcellus. § penult. Posset tamen testis dicere, se non conscium violentiæ, vel ipsam non credere. C. de his, qui ad eccles. confu. l. vlt. Alias probatur hæc negatiua eo ipso, ꝙ nō probetur contrarium. ff. de probat. verius. C. qui mili. non poss. super seruis. lib. xii. [Iuramentum.] loquitur ergo hæc litera, quando extra iudicium de resignatione conuentum est inter partes. Nā & si in iudicio, nō esset verisimile ꝯpulsū in vrbe. ff. q̄d metus cau. non est verisimile, & quia magna est tuitio prætoris. ff. quod cum falso tuto. l. j. §. penult. Si iussu iudicis fieret, infamia purgaretur. ff. de his quæ not. infam. furti accipe. §. qui iussu. quod dic, vt not. ĩ. de præben. nisi essent. [Quod.] i. iuramentum. [Vix.] tamē
1 quandoque fit, & sic quod vix † fit, tamen fit, vt hic, & ff. de iudi. vix
2 certis ex causis. [De voluntate.] Hoc ideo dicit: quia † ad iurandum non debet quemquam inducere voluntas spontanea, sed necessitas, vt infra de iureiuran. & si Christus. § Iacobus. & sic est hic argum. ꝙ si quis renunciat iuri suo iuramento interposito spoliatus, vel pactione interposita extra iudicium, non est verisimile. ꝙ hoc faciat sponte, & est triplex ratio. Tum quia renunciat iuri suo, vt supra dixit. Tum quia spoliatus. ĩ. de restitu. spoliat. capi. ii. Vel pactione interposita extra iudicium, infra de transacti. super eo. respon. j. Et quia iuramentum non præsumitur sponte præsti-
3 tum, vt hic, & sic † triplex funiculus rumpitur difficulter. ĩ de treu. & pace. capi. j. [A malo est.] supra de electio. significasti. subaudi sic soluta est prima quæstio: quia patet per prædicta, quod testes excipientis non recipiuntur sine causæ cognitione. Quid ergo de secunda quæstione, qua quæsitum fuit, an rei excipientis de spontanea renunciatione, an actoris replicantis de non spontanea, testes recipi deberent? Respondendum est, ꝙ actoris. Vnde quod dixi, quod testes rei recipiantur cum causæ cognitione, verum est, nisi replicatio &c. & hoc est. [Nisi replicatio.] versic. [Canonica.] Puta, ꝙ dicat actor, fateor, ꝙ renunciauit, sed non sponte, & hoc volo probare. Hic enim necesse non est, ꝙ super renunciationis probatione de cœtero laboremus, ex quo ipsam confessus est, vt ĩ. eod. cap. j. ad fin. & ĩ. de confess. cap. j. sed replicatio est probanda, & sic non testes rei, qui iam fundauit intentionem suam, sed actoris recipiendi sunt, & sic in hoc, versic. secundæ satis fit q̄stioni. ¶ [Porro.] iii. pars. In qua antipophorizat. Vnde dic, nec obstat. subaudi, quod posset opponi huic, quod dixi, actoris replicātis, ꝙ non sponte renunciauit, probationes debere admitti pro eo, ꝙ non sit negatiua probatio admittenda, vt vj. quęst. vlt. actor. Dicimus enim, ꝙ non obstat: quia illud intelligitur de negatiua, pura, simplici, & indeterminata. Porro hæc non est simplex pure, sed prægnans, siue implicita, & hoc est, quod hic sequitur: quia licet negātis factū &c. [Per rerū naturam.] idest causam. Nam negationum non sunt causæ, vel idest cōsuetudinem, & solitum cursum iudiciorum, & sic exponitur. ff. de postu. l. quod Nerua. ff. de iudic. sed & si restituatur. §. fin. secundum Goff. quod dic, vt nota. s̄. de elec. bonæ me. Mag. §. contra. [Probatio.] verum est explicite. Secus de implicita, vt hic, & hoc est, eius tamen &c. [Implicite.] dicendo enim, ꝙ non sponte, videtur dicere, ꝙ coactus, & sic hæc mater negatiua, non sponte renunciaui, habet in vtero filiam implicitam, idest intus plicatam, hanc. s. affirmatiuam, coa-
4 ctus renunciaui, qua filia † probata, probata est & mater. [Super assertione.] s. implicita, vt supra. [Ad dignitatem & oppositionem.] idest modum oppositionis, seu causam, vt patet ex præmis-
5 sis. Alias opinionem: nam † malæ opinionis suspecti sunt. Bonæ verò opinionis famosi, argum. hic. & ĩ. de præben. nisi essent. ĩ. de iureiur. cap. fin. vbi de hoc. Secundo sic consueuit hic poni casus. Quidam repetebat beneficium suum, obiiciebatur ei excipiēdo, ꝙ non poterat repetere: quia sponte abiurauerat illud, replicabat actor, ꝙ non sponte renunciauerat. Quæritur, cuius testes sint prius admittendi, vtrum rei excipientis, vel actoris replicantis? Et dicitur, ꝙ rei, qui obtinebit probata exceptione, nisi actor faciat fidem de replicatione. Vltimo satis fit cuidam obiectioni &c. vt s̄. in alia casus positione, & secundum hoc sic expone. [Sine causæ cognitione.] scilicet coactionis, idest antequam recipiantur testes super replicatione actoris. Et hoc est, quod sequitur, & an actoris &c. Volue tamen literam, & dic. Et an rei de spontanea &c. & dicas, & pro. idest, quasi exponendo hæc verba sine causæ cognitione. [An actoris &c. admitti.] Dic ꝙ vtriusque, si vterque probare voluerit, sed reus obtinebit probata sua exceptione, nisi actor fidem faciat de replicatione, & hoc est quod sequitur in sequenti. §. [Sic tuę &c. respondemus quod.] subaudi licet videri posset aliquibus, ꝙ probationes rei non essent recipiendæ pro eo. [Quia nulla ratio &c.] vsque ibi, resignet. [Expensis & labo-
6 ribus.] Nullus enim diligens paterfamilias præsumitur velle iactare suam pecuniam, ff. de proba. cum de indebito, nec redditus suos diminuere. ĩ. de presumptio. quia non est verisimile, nec sine magna causa se laboribus & periculis exponere. ĩ. de no. ope. nunc. c. ii. §, super eo. Nec est mirum, quia nisi hoc vitet, fatuus reputatur. ff. de inoffic. testam. l. j. & accedit, quod no. ĩ. de instit. c. j. & cap. authoritatem. [Resignet.] tamen probationes excipientis primo sunt recipiendæ, sed propter præsumptionem prædictam sunt testes diligenter examinandi. [Ideoque superuacuum &c.] non obstāte. n. dicta p̄sumptione testes rei sunt admittēdi. [Causam.] forte quia ad minus beneficium vocatus. ĩ. de præben. de multa. Vel quia beneficium simoniace adeptus fuerat. s̄. de elect. si alicuius. Sed contra. ĩ. de rest. spol. solicitæ. Sol. hic nō agebat de spoliatione, vt in contrario, sed quia non permittebatur pacifice possidere, vt s̄. eod. c. ij. Vel aliter contrarium loquitur in vi expulsiua. Hęc litera in compulsiua, in quo casu, cum
7 actio ista prętoria sit, non potest agi de spoliatione. Nam † tra-
8 dens rem suam per metum, dominium transfert, quia † coacta voluntas, voluntas est, vt ff. quod met causa. si mulier. §. si metu. & xv. quęst j. merito, potest tamē repeti per actionem in rem, & in personam. Aut si agatur contra ipsum de promissione, vt res tradatur, habet exceptionem, ff. quod me. causa. metum autem. §. sed ꝙ pretor. Ideoque in tali casu obstat exceptio iuramenti. ĩ. quod me. causa. ad aures. Spoliatus autē dominus remanet, & solam possessionē amittit, quam repetit nulla exceptione obstante, vt in ꝯrio, quia priuilegiata † est spoliationis q̄o, sicut legitur & no. ĩ. de ord. cog. super spoliatione, sicq; non sunt hęc iura ꝯria, sed diuersa, sicut alias legit. ĩ. de his q̄ fi. a prela. cū apostolica, §. authoritates. [Interuentu pecunię.] Subaudi, maxima s̄m T. nam idem esset, & si interuenisset propter simoniam commis-
10 sam, quia nec audiretur † allegans turpitudinē suā, ad hoc. ĩ. c. q̄d in dubiis, ĩ. de concel. preben cum super. Vel iō hoc dicit, quia si excipiens hanc dedisset pecuniam, beneficium non remanet ei, ar. s̄. de rescrip. olim. in fi. [Nec promissione] [Si hanc aduersarius

dolose

dolose procurasset, subueniendum esset. ĩ. eo. sane. [A malo est.] Accipe. remittere non postponas. quod sequitur. & subaudi cum effectu. absoluetur enim reus. [Nisi replicatio canonica &c.] Pu-
11 ta, quia non sponte renunciauit. [Opposita] Et probata. neq; † enī sufficit dicere, nisi etiam probetur. ĩ. de concess. præ. ex parte. §. fi. vbi de hoc [Porro.] Hoc non mutatur. & ideo dic, vt. s̄. no. hæc fuit lectura. T. quem secutus est. B. vtraque potest legi. sed prima præualet. Do. no. adhæsit. T. & sic legit. Prima quęstio est, an exceptio spontaneæ resignationis simpliciter propositæ sine adiectione iustæ causæ sit admittenda? Et respondetur, ꝙ non, & est simile. ĩ. de appel. constitutus. hoc est, si aliquis repetit beneficium suū petitorum proponendo, & reus opponat exceptionem spontaneę abiurationis, non est audiendus reus excipiens, nisi probabilem causam resignationis prædendat. Secundo dicitur, ꝙ si actor replicat dicens, ꝙ coactus renunciauit, & vterque intentionē suam probare velit. s. reus, ꝙ sponte renunciauit. actor vero, ꝙ coactus, recipiendi sunt testes actoris, & non rei. Nec obstat. ĩ. de resti. spol. accepta. quia ibi volebat probare spoliationem, & non coactam renunciationem. Et est ratio, quare in hoc casu præferendæ sunt probationes actoris, quia reus intendit probare intentionem suam interiorem. s. ꝙ sponte renunciauit. quod soli Deo patet. Actor vero vim, vel metum exterius sibi illatū. quod oculus vidit. & ideo probatio actoris etiā per paucos testes habilis rei testium multitudini pręualeret. s̄m. d. n. ar. ĩ. de iudi. nouit. ĩ. de simo. tua. in fi. & in eo, quod le. & no. ĩ. de testibus. præterea. §. fi. & c. in nostra præsentia. vbi vero nihil replicaretur de coactione, reciperentur testes de spontanea renuciatione. sed & indirecte admitteretur reus, si vellet probare nullam violentiam interuenisse, arg. ĩ. de resti. series. & c. ex tenore. vel si præsumptio. esset contra actorem, qui dicit se coactum in publico, cum tamen sit diues & potens is autem, qui dicitur cogens, pauper & humilis, vel talis, de quo non creditur, ꝙ violentiam vel peccatum committat. ff. de quod me. causam. non est verisimile. ĩ. de no. o. nū. c. j. §. super eo & hoc videntur sonare verba huius. c. præcedentia. ibi habito ad dignitatem & oppositionem respectu. Vel dic. ꝙ finis huius decr. non negat, quin probationes rei admittantur. sed de probationibus spoliati tamen dicit, ꝙ sunt admittendę. & hoc ideo, quia de ipsis tantum, & dubitatum, & quæsitum fuit. sed & si reus diceret ꝙ post coactionem iterum alio tempore secundo sponte renunciauit, probationes ipsius admitterentur. C. quod me causa. l. ij. ff. de condi. ob. tur. c. si ob turpē. & hoc si petitorio ageretur. secus si possessorio, vt ĩ. de resti. spol. solicitę. s̄m. d. n. adhuc magis placet prima lectura.

SVMMARIVM.

1 *Causa non est exprimenda in sententia.*
2 *Appellans dicere debet se iuste appellasse.*
3 *Sententia probatur rite lata, eo quod non probatur contrarium.*
4 *Sententia, etiam si a Papa prolata sit potest in melius reformari.*
5 *Annus indulgetur ad prosequendam causam appellationis & ex causa biennium.*
6 *Probatio contra pręsumptionem iuris admittitur.*
7 *Falsa causa adiecta in sententia, an eam uitiet.*
8 *Causis duabus expressis in sententia, quarum una est contra ius altera non, an per hoc uitiatur sententia.*

CAP. VI.

IN præsentia, & infra. Hic continetur, ꝙ duo electi fuerunt ad quendam abbatiam. s. Rainaldus, & quidam alius. lata sententia contra ipsum Raynaldū & pro aduersario suo, idem Raynaldus ad sedem aposto. appellauit. causa appellationis Dullen. siue Dulmensi episcopo, & coniudicibus suis commissa fuit, coram quo proponebatur ex parte Raynaldi, ꝙ sententia contra ipsum lata non tenebat pro eo, ꝙ non exprimebatur causa in sententia. Præterea aduersarius nihil probabat, qui tenebatur probare sententiam rite fuisse latam. Ad primum respondebatur, ꝙ iudex non tenetur causam exprimere. consueuit enim ex diuersis modum animi sui informare. Ad secundum dicebatur, ꝙ semper erat præsumendum pro sententia iudicis, quousque contrarium probaretur. quamuis autem hæc sufficerent: quia tamen constitit papę, ꝙ dictus Ray. abbatię renunciauerat, fertur sententia contra ipsum. [Applicet mentē suam.] Si. ff. de testi. ob carmen. iiij. q. iij. si testes. ĩ. de senten. & re iudi. causam. [Motum.] subaudi. Patet, ꝙ non obstat id, quod dicebatur ex parte Raynaldi, sententiam contra ipsum latam non valere pro eo, ꝙ non exprimebatur causa in sententia ipsa. Quin
1 immo † nec a sapientibus exprimi consueuit. ĩ. de senten. & re iudi. sicut nobis. §. fi. [Et tanta sit.] ver. [Iudicialis authoritas] Si. ĩ. de testi. cum a nobis. ĩ. de sen. & re iud. cum inter vos. ad fin ff. de reg. iur. res iudicata. ff. de sta. ho. ingenuā. ff. de in ius voc. adoptiuū. §. j. Sed ꝯ. ĩ. de testi. spo. cum ad sedem. in fi. ĩ. de proba. q̄m ꝯ fallam. in fi. Sol. quamdiu. pendet causa coram iudice, non creditur ei super processu suo, nisi quatenus constiterit legitimis documentis, vt ibi. Sed lata sententia, pro ipsa est præsumendum, vt hic, & in concor. s̄. signa. s̄m Goff. Sed & si causa tractetur coram alio, & super priori processu probando testis esse poterit prior iudex, vt ĩ. de exces. præ. inter dilectos §. præterea. & ĩ. de accusa. cum dilecti. §. j. [Legitime.] Et sic patet, ꝙ aduersarius tenebatur probare sententiam rite fuisse latam: habeat tamen Raynaldus pro se opinionem Io. & legem expresse dicentem, ꝙ in causa appellationis ita potiuntur actores sententiis, si eas recte habere monstrauerint, vt in Auth. de his, qui ingredium. ad app. §. si vero neuter in fi. coll. v. Sed contrarium verum est. vt, hic & C. de appell. qui
2 ad ciuilia. & C. vt causę post pub. assit tuto. l. j. Nam & † is qui appellat, docere debet se iuste appellasse. ĩ. de appel. cum in ecclesia. & detegere iniquitatem sentētiæ. ff. si pendente. app. l. j. §. j. ff. de mino. prefecti. Quid ergo respondebitur Auth. supradicto? Dicas,
3 ꝙ probatur † rite lata, eo ꝙ non probatur contrarium. ar. C. qui mili. non poss. super seruis. li. xij. & de hac materia no. d. no. s̄. de elec. bonę. j. §. contra. Vel dic, ꝙ semper præsumitur pro sententia dummodo non obiiciatur contra processum. alioquin contra, vt no. in præcedenti gl. super verbo. & tanta sit. ar. ĩ. de proba. cum bone. ver. alioquin. & hoc intelligas si moueatur dubitatio infra biēnium a tempore sententiæ numerandum. in quo casu quamdiu continuabitur dubij prosecutio, audietur. & etiam si
4 sententia † a papa prolata fuerit, in melius poterit reformari, vt ĩ. de resti. in integ. tum ex literis. §. j. Si vero infra biennium nullum dubium motum fuerit, commouere nolumus terminata. & hoc est, quod expresse vult dictum, Auth. de his qui ingre. ad app. §. si vero. neuter. ver. illud quoque determinare optimum est. Si quæras, quare sic limitatum est tempus. Respon. quia ad
5 prosequēdam causam appellationis indulgetur † annus, & ex causa biennium. ĩ. de appel. cum sit Romana. respon. j. Et nota de simili materia in extrauag. d. n. de cōcess. præ. & ec. non va. quia cunctis. respon. j. in fi. super verbo, præcessisset. ver. si contra alios. & sequentibus. li. vj. & iunge hęc in summa. ĩ. de senten. & re iudi. sub rubrica de sentētia. §. qualiter proferri debeat. sub. §. is est ordo vbi (hoc iuncto, quod ibidem sic non exprimitur) hæc materia ple-
6 nius expeditur. Et nota hic, ꝙ contra præsumptionē iuris † admittitur probatio quod dic, vt no. ĩ. de spon. is qui fidem. [Comprobetur.] Cum non sit appellatum. nam si appellatum esset, vel adhuc non esset diffinitiue pronunciatum, non creditur iudici, nisi quatenus ꝯstaret legitimis documentis. ĩ. de proba. quoniā contra falsam infra, de offi. delega. cum in iure. vbi de hoc secundum. do. no. [Quare.] ver. alias quæritur. [Si tu.] Pro quo lata est sententia, & qui agebas petendo, quod quidam abbas, qui resignauerat abbatiam, ipsam de facto dimitteret. secundum. do. no. dic, vt no. s̄. in casu. [Tullensi.] Alias Dulmeñ. [Coniudicibus.] Quibus appellationis causa commissa fuerat. vt not. s̄. in casu. [Sententiæ.] Contra cuius processum nihil. proponebatur. alioquin contra infra, qui fil. sint le. per venerabilem. §. j. ver. præterea. [Fuerat.] Subaudi. lapso biennio, infra quod licet appellatum fuisset, contra processum nihil fuit obiectum. & sic adduco pro concor. contra quod alij signauerunt. in Auth. de his, qui ingre. ad app. §. si vero neuter. ver. illud. coll. v. vt & no. s̄. super verbo. cō probetur. [Irritandam.] subaudi. & hæc sufficit ad sententiam cōtra Raynaldum ferendam. quia tamen &c. vt sequitur. [Quia tamen.] ver. [Præter ista.] scilicet superiora proxime dicta, quæ sa-
7 tis sufficiunt. [Constitit.] No. quòd licet falsa, † causa subiiciatur in sententia, nihilominus tenet, quamuis contra ius litigatoris lata sit. ĩ. de re iudi. cum inter vos. §. fi. & multo fortius valet. si iusta causa subsit, licet expressa non sit infra de re iudi. sicut nobis. §. fi. Sed contra. ff. de excu. tu. qui testamento. Sol. ibi fuit sententia lata expresse ius scriptum: nam habenti tutorem legitimum non potest dari testātarius. vel ibi lata fuit sententia sub conditio-
8 ne, quæ nō extitit. Quid si exprimantur, † in sententia duæ causæ, quarum vna est contra ius, alia non? Respon. tenet sententia, vt in dubio res potius valeat, quam pereat infra, de verbo. sig. abbate. §. contra. quod s̄m. do. no. [De ipsius]. s. Raynaldi aduersarij tui. [Spontanea.] Alias non valeret, vt. s̄. c. proxi. [Per quasdam] Semiplena probatio. s̄m. do. no. [Episcoporum.] In quorum præsentia idem abbas renunciauerat [Literas.] Quibus q̄nq; statur, vt. ĩ. de treuga. & pace. c. i. ĩ. de proba. post cessionem. ĩ. de præben. cum secundum apostolum. in fi. ĩ. de fideiuss. peruenit. ex. d. n. de sen. exc. cum medicinalis. §. exēplum. li. vj. C. de epi. & cle. si qua. ff. de leg. ii. l. fina. ff. de procura. si procuratorem. & de hoc no. plenius. ĩ. de testibus cum a nobis. [Confessionem.] Et hoc solum sufficit, vt no. s̄. c. proxi. & ĩ. de confes. cap. j. & fi. Vnde & hæc fuit plena probatio. secundum. d. n.

SVMMARIVM.

1 *Chirographo legato debita ibi contenta legata uidentur.*
2 *Restituto instrumento pignoris, pignora sunt remissa.*
3 *Fides non est seruanda, non seruanti.*
4 *Actio ex nudo pacto utrum, & in quibus casibus tollatur.*
5 *Honor exhibitus non debet esse damnosus, nec officium suum alicui.*
6 *Decepto, non decipientibus subuenitur.*

CAP. VII.

Ane. Factum ex quo oritur quæstio. [Subdiaconum.]arg.cp de ordine faciēda est mentio de hoc s.de rescrip.cum ordinem & c.ad aures. & cetera adeo.[Instituere.]In canonicum.[Qui]. s. legatus.[Obtēperans.]Quod semper fieri debet,nisi causa subsit,vt s. de rescrip.si qñ.[Ibidem]scilicet in ecclesia Pictauēsi. [Et.ſ.] Hoc est,cp canonici ipsum recipere noluerunt, nec ipsum in choro, vel capitulo admittebant.s. eod.cum inter.P.¶ Postmodum] ij. pars.s.post institutionem factam,& querelam suborta.[Ide.H. quorūdam.]Quos forsan credebat amicos.[Ductus cōsilio.] Dato forte in fraudē,& sui lucri cā, & sic tenentur de dolo.ff.de dolo.si quis affirmauerit.§.j.& l.præce.qđ si cum scires.Si vero bona fide hoc consulebant,non tenebantur.ff. de reg. iu. concilij non fraudulenti.probet ergo dolum,si vult agere contra ipsos .ff. de proba.quoties.§.qui dolo.Nec enim ipse est sine culpa, cū nec se qui teneretur concilium,quia non est præceptum xiiij.q.j. quod pcipitur.vnde non obligatorium.ff.mādati.l.ij,nec interest in vitio decipere,vel decipi posse.xvj.q.j.si cupis . [Misericordiæ.] Sed ipsam non inuenit,vt sequitur.[Subiecit.] Et sic tradendo literas iuri suo renunciauit.sicut instris emptionis mancipiorum tradi
1 tis,ipsa mancipia donata intelligūtur.C.de dona.l.j.& legato†chirographo,debita ibidem contenta legata videntur.ff.de le.iij. qui chirographum.& obligatis instrumentis agrorum ipsi agri obli
2 gantur.C.quæ res pig.ob.posſ.l.ij.Et restituto†instrumento pignoris,pignora sunt remissa.C.de remiſ.pigno.creditricem. ff. de pactis.l.ij.Et tamen non videtur remissum debitum ipso pignore restituto.ff.de pac.l.iij.Ratio diuersitatis hęc est,quia in restitutione pignoris est vtilitas vius,& si debitum non intelligitur remissum.In restitutione vero instrumenti cautionis nulla est vtilitas, niii remissum debitum intelligatur.In primo ergo sufficit, si vel in paucis amici laboribus consulatur.C.de neg.gest.tutori. In secūdo vero fit interpretatio,vt res potius valeat,quam pareat. ſ. de ver.sig.abbate.§.contra.[Et.ſ.]Hoc est,quare coactus est nostrū remedium implorare,sed nonne ex quo inter eos actum est, vt ei beneficium darent,& hac contemplatione renunciauit,potest ipse reuerti ad literas suas, & eis vtī?ra videtur . Nā si excipiatur de renūciatione,de dolo poterit replicare.C.de transac.siue apud
3 acta.etenim†non seruanti fidem non est fides seruanda. ſ. de iu-
4 reiur.c.iij.Nec ex nudo pacto tollitur†actio.vt Instit. de excep.prę terquam in criminalibus.C.ad Turpil.quamuis.& in actione in iuriarum.& furti.ff.de pac.si tibi.§.j.Et in querela inofficiosi testamenti.C.de transac.cū mora.in quibus ēt casibus datur actio, vt quis in actionem priſtinam reducatur.ff. de cond.ob cām.si quis accepto tulerit.ſm Gof.Bona sunt verba,non dico tamē per nudum pactum hic tolli actionem , sed per literarum redditionē, vt s.no.Quibus etiam redditis male posset se iuuare de ipsis, & diceremus actionē non tolli.vix.n.ipsas cōtra se aduersarij exhiberent,sed nec cogentur.ſ. de prob.c.j.ad fi.Dic ergo, cp huic officio iudicis subuenitur,vt no.ſ.de pactis.cum pridem.s. de elec. cum inter.R.seniorem.secus si non reddidisset literas , quia tunc non obesset,vt ſ.ti.j.veniēs.& no.ſ.§.sequen.¶ Quia vero]iij.pars.[Vt de debuit.]No.scissum notabile ar. quod per se patet . sic honor
5 †exhibitus non debet esse damnosus,nec officium suum alicui. ſ.de fideiuſ.peruenit.ff.de fur.si seruus cōis.§ quod vero.ff.quemadmodū.testa.ape.l.sed si quis.& ideo quia fuit deceptus promiſ
6 sionibus siue suasionibus,decepto†non decipiētibus subuenitur. ſ. de rerum permu.cum vniuersorum . ei tamen non subueniretur, si literas vendidisset.s.de rescrip.ad audientiā.ij. [Non obstāte.] scilicet cp literas reddidit.& capituli misericordię se subiecit, sed ipsi reddebant malum pro bono.xxiij.q.iii.sex differētię sunt. [Admittatis.]Subaudi,ex hoc secundo mandato.si.no.ſ. de iudi. quia.v.Et nota ſm quosdam, cphæc decret. plus innititur æquitati, quam iuri.ª Alij dicunt,cp iuri innititur.ex quo misericordię se subiecit,vt no.ſ.eo.veniens.secundum.d.n.

SVMMARIVM.

1 *Resignatio,an possit fieri in manibus tertij,etiam layci.*
2 *Capitulum est requirendum in arduis negocijs .*
3 *Renunciatio prælati facta in manibus subditorum non ualet.*
4 *Spoliatio quandoque licita est.*

CAP. VIII.

Vod in dubijs. Simile principium . ſ. de consecra.eccl.quod in dubijs [Hi præterea.]scilicet clerici.[Collatum.] A prę lato ecclesiæ,[Sponte.]Aliud si inuiti.ſ.quod me. cā. ad audientiam.[Resignantes.]Non videtur,cp resignatio teneat, arg.xvj.q.iij.denique.s.e admonet.C.de defen.ciui.l.penul.in Authen.de defen.ciui.§.interim.col.iii.ff.de orig.iu.l.ii.§.& cum placuisset.xvii.q.ii.Gonsaldus.& hic sequitur.quod verum est quantum ad superiorem. vii.q.j. si qui vero.& cap.si quis presbyter.& argumen.xxxiii.q.v.mulier. vel ecclesiam , quæ ipsum potest repetere , vt nota. s. titu. ij. quanto. §. fina. tenet tamen quantum ad renunciātem.nam ad modum accepilationis inutilis habet in se pactum tacitum ne repetat. ff.de pac.si vnius.§.pen.ff.de acceptil.si acceptilatum.vii.q.j.cos.arg.contra.ff.de acceptila.an inutilis.ſm.B.Vnde procedat hæc glo. non video.quia & textus dicit, cp non tener renunciatio . Nec dicit, cp ius suum amiserunt, sed cp sunt beneficiis spoliandi,vt sequitur.Vnde scripsit hic.d.n.cp
1 si ralis†resignatio non teneat," tamē priuari potest. quia deliquit
a sed ante sententiam non amittit proprietatem beneficij.xvij.q.ij. Gonsaldus.Secus de possessione,vt s.e.super hoc.& hæc vera sunt in beneficiis iam canonice acquisitis. Secus in acquirendis,nam in illis tenet renunciatio in manibus , etiam nō sui iudicis facta, ſ.e.veniens.ſ.de his quæ fi.a ma.par. ca.ex ore.Sed nec sufficit authoritas prælati relignationem recipientis ab illo, qui beneficiū canonice acquisiuit , sed requiritur consensus canonicorum ecclesiæ quam relignat.xix.q.ij.statuimus.lviij.di.si quis de alterius ſ.de sta.mo.monachi.in fi.ſm.d.n.Sed nunquid est consensus capituli catheralis ecclesiæ requirendus? Rūdeo non.nisi forsan agatur de persona in dignitate,vel personatu constituta.Vel alias ec-
2 clesiæ pervili , de cuius subtractione detrahitur honori ecclesiæ, vel periculum immineret.† Tūc enim quia arduum censetur negotium , esset sicut in aliis arduis capitulum requirendum. ſ. de
3 his quæ fi.a prela.nouit.& c.quanto.Sed nec†valet renuciatio prelati facta in manibus subditorum, vel etiā canonici facta in manibus fratrum,vel præpositi sui.ſ.e.c.pe.& fi.Immo necessaria est authoritas episcopi vel confirmatoris.s.e.admonet.nisi forsan ad præpositum institutio,& destitutio pertineret ſm. d. n. Et adde, quod no.ſ.de of.archi.ad hæc.§.fi.[A laico susceperunt.Ideo spoliantur beneficiis, vt sequitur . Et suspensi sunt a cōmunione sacramentorum.xvj.q.vij.si quis deinceps.& c.ie. & possem excōicari.ſ. de iure patro.præterea.Et in maioribus beneficiis fiunt irregulares.s.de elec.quisquis.[>poliandi.]i.per sententiam priuan
4 di.vel si notorium sit amouendi.& sic quandoque spoliatio†licita est.nec in vitium sonat. si.ſ.de pac. cum clerici.ver.pe.[Firmitatem.]nisi quo ad detrimentū suum, vt patet in præcedenti glo.

ADDITIO.

a ¶Non teneat.Adde an resignatio beneficij facta in manibus laici teneat do.Hen.Bo.hic.

SVMMARIM.

1 *Vituperium est totius cleri.si in ipso inueniantur aliqui mendicare'.*
2 *Depositio,dummodo corrigibilis sit subueniatur.*
3 *Incorrigibili,etiam exurienti panis tollitur ne iustitiam negligat.*
4 *Male meritus debet egestate publica laborare.*
5 *Renuncians episcopatui,retinet ordinem episcopalem.*

CAP. IX.

D supplicationem instātem, vt no. s.e.c.i.[Eo.] i.ca
ratione.[Quod.]i.quia.[Secure morari.] forsan.propter intemperiem aeris.lxxiiij. di.quorundam.Velini micitias capitales. s.de elec. bonæ me.i. ſ.e.c. fe.§. propter malitiam.[Ad illam.ſ. ecclesiam. [Et ſ.] Hic continetur , cp archiepiscopus mittit ad papam pro obtinenda gratia subsequēte. ¶ Ne
1 vero.]ij.pars.[Idem.]ſ.archiepiscopus.[In vituperium.]No.cp vituperium est totius cleri.si in ipso inueniatur aliquis mendicare, sed potissime episcopis, per quem ecclesia est regenda, vt hic.& xciij.di.dyaconi. ibi.mendicat infelix. &c.x.q.j. cpm.ſ.c.ca.seq.§. pro defectu. Sed heu, quia multi hodie locum apostolorum tenent, qui officio abutuntur:quia non diuidunt, prout vnicuique opus est. Sed sibi vendicant vniuersa, contra id , quod le. actu.ij. G. & iiij. G. Vel cōsanguineis conferunt contra id, quod legitur &.no.ſ. de præben.graue. [Mandamus quatenus.] construe sic. Mandamus quatenus beneficium,quod de liberalitate regia &c. ad sustentionem huic prouidendū est qđ non crimen . abducit,
2 sed necessitas. vij. q.j. quamuis sit triste Nam & deposito†dum-
3 modo corrigibilis sit,subueniatur. l.dist.studeat. Incorrigibili†vero etiam esurienti vtilius panis tollitur ne iustitiam negligat,quā frangatur, vt seductus iniuste acquiescat. v.q.v .non omnis. quia
4 & male† meritus debet egestate publica labore.ff. depositi.bona fides.Et tandē quando ecclesia non habet vltra quid faciat,per se cularem comprimendus est potestatem . ſ. de iudi. cum non ab homine. §. fi. ¶ Cui.].iiij. pars.ſ.archiepiscopo olim.[Concessimus.] quare te inuito hoc facere potest.ar.ſ.de cleri.non resi.fraternitati.ix. q.iij.cuncta per mundum. & c.per principalem. Sed contra.s.ti.j.ex tuarum.dic, vt no.ſ.super verbo officium episcopale, & super verbo. valeat.[Absque pallei.] videtur ergo, cp nisi exceptum fuisset, palleo vti posset. Et sic facit pro opinione Io.& magistri mei,vt no.s.ti.j.ex tuarū.Sed dic cp hoc ideo dicit qa illo vtiſnō debet.ex quo eccliā archiepalē dimittit,vt s. de postu.p.bone ii.§ fi.[ossim epale.]ēt ordines celebrādo,sed de tua īnia,vt i se. gl. Alias autē celebrare solenniter,etiam posset,& etiam prædicare,nisi prohiberetur quod dic,vt no.s.ti.j.c.fi.Sed dic,cp etiam sine licētia pōt hoc facere in locis exēptis,vel de alienis clericis sibi missis, vt indulgentia aliquid operetur.[Valeat.] de tua licentia autem

aurem sine præiudicio no graui, vt in præcedenti glo. ar ſ. de of. dele. super eo ſ.de priuil.in his. Abstineat ergo a iurisdictione nō subditorum nisi iniuratus fuerit. quod dic,vt no. ſ.ti.proxi.ex tuarum.alioquin non bene seruaret,quod sequitur. [Tibi tanquam Metropolitano &c.] sic ergo licet defendere. Sed contra. C.quēadmodum ciuilia munera indicuntur.l.ij.li.x.& s.de transla.epi. c.i.So.hoc verum est,nisi causa subsit, vt hic,& ar.ſ.vt lite noñ cō testa.quoniam frequēter. §. sinaurem de carnali coniungio.in fi. Et ex hoc etiam,quod hic dicit no.cp si renuncietur archiepiscopa-
5 tui†nihilominus retineturordo episcopalis.ſ.de ord. ab episcopo.c.i. sicut & vides per conuersum modum, cp promoto archidyacono in præsbyterum ordo dyaconatus nihilominus retinetur.Et per consequens officium archidyaconatus,in quo fuit deceptus Rauennas,credens,cp talis tanquam adeptus maiorem ordinem. ſ. præsbyteratum, minorem. ſ. dyaconatum amisisset.& sic archidyaconus esse desisset. ar.pro ipso.ff.ad muni.municeps esse desit.ſ. de præben. de multa . Sed illa iura locum habent in realibus, quæ ex nos sunt. Secus in ordine.cuius caracter animæ infigitur,& ideo nec definit, nec deletur,vt no.s.de transla.epi.inter corporalia. & ſ. de sacra vnc. c. vnico . Ideoque nihilominus remansit dyaconus. & per consequens archidyaconus cōpulsus per Rauennatem in præsbyterum promoueri,vt.lxxiiij.dist.gesta. & c.vbi ista didicisti.[Impensurus.] vsquequo cessabit persecutio & timor mortis . nam postea iure postliminij recuperabit ecclesiam.vij.q. j.pastoralis. Et ar.xxxiiij.q.ij.cum per publicam , alias per bellicam.xvj.q.iij.prima actione ſm Gof.quod non puto verum,cum hic ex toto renunciauerit, vt.s.dixit.vij.q.j.quam periculosum.Sed nunquid posset talis eligi in episcopum,vel saltem
a postulari?[Dicunt quidam,cp non, ne dearchiepiscopari videatur,vt s. ti.ij.c.j.rñ.j. vbi & hæc quæstio est notata. Et quia non licet descendere.xciij.dist. legimus ad fi.Tu dicas contra.Talis enim,quando renunciatio sua fuit admissa , dearchiepiscopatu extitit,& episcopatus remansit, vt patet in eo, quod no. s. e. super verbo,tibi tanquam Metropolitano. ergo de tali non potest fieri quæstio, vtrū archiepiscopus possit assumi in episcopum . Immo necesse est cp quæramus,vtrum episcopus nullius ecclesiæ specialis. possit assumi in epm ecclesiæ cathedralis. Et est rñdendum,cp sic quia ex pressus casus est.ſ.e. post translationem.quod dic,vt ibi legitur & no.Ex quo enim potest sibi assignari beneficium ad sui sustentationem , vt hic , multo fortius ad proficiendum in ecclesia Dei, & lucrum animarum quærendum,vt non sit in beneficio otiosus, sed potius in episcopatu laboriosus,viij.q.j.qui episcopatū.& ſ.c.proxi.rū.j.& §.alia vero.& §.nec putes,& præcedenti. Ex quorum mente asserimus, cp ēt archiēps vnius ecclesiæ, in qua ꝓpter patrā curam parum potest proficere,posset & deberet transferri ad episcopatum spaciosum & laboriosum , in quo magis posset proficere,quia in talibus non est tantum attendendus honor,seu magnitudo dignitatis, quantum vtilitas proficiendi & animarū lucrum,vt patet.vij.q.i.?cias.ſ.e.c.i.s. ti.ij. c.fi.s.de elec. in causis.in fi.ſ.de regula. licet.§.illa. Translatio autem sine Papa expediri nō potest,vt patet in eo,quod legitur & no ſ.de of.le.quod translationem, qui hanc debet concedere, & postulationem concordem admittere.ex quo ecclesiarum vrgens necessitas, aut euidens vtilitas hoc expoſcit, vt patet in eo, quod le.& no.s.de elec.cum nobis olim.§.fi.& c.in causis.in fi.

ADDITIO.

a ¶Postulari.Adde do.Anro. de Bu hic post istum & Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Hieremyas vitam actiuam habuit,& prædicationem instituit.*
2 *Obedientia meritoria est,quæ de voluntate propria nihil habet.*
3 *Rationabilia sufficientia,non ficta,quæ sint.*
4 *Cautela seruanda,quæ contractum non ledit,& iura inducit.*
5 *Dictio forsitan , non semper dubitat sed aliquando affirmat.*
6 *Episcopus pro nullo crimine quantumcunque graui , sine licentia Papæ potest renunciare.*
7 *Crimina digna depositione,quę sunt .*
8 *Licentia Papæ est necessaria in episcopis qui titulum habent.*
9 *Morosus nemo in confitendo esse debet.*
10 *Crimina impedientia officij executionem etiam post peractam pœnitentiam.*
11 *Res est contra naturam pene,vt quis sine peccato viuas.*
12 *Nemo peccat legis authoritate.*
13 *Morbus sonticus,qui dicatur.*
14 *Feruor spiritualis ad superiora conscendit.*
15 *Ignorantia si proueniat ex defectu sciemiæ non est peccatum,sed pœna.*
16 *Stultus est qui in eo se existimat vt bona quæ viderit discere contemnat.*
17 *Quilibet debet esse paratus a collega,etiam nedum anniculo edoceri.*
18 *Pedem si alterum infoueam haberem adhuc addiscere vellem.*
19 *Excusari non potest cp prætextu ignorantiæ,qui discere potuit , quòd ignorat.*
20 *Charitatis laudes,& effectus.*
21 *Qui non mutat mentem,non mutat sedem.*
22 *Iure suo quis priuatur ex causa.*

23 *Persecutio duplex intrinseca & extrinseca.*
24 *Vtilitas publica priuatæ præfertur.*
25 *Veritas iustitiæ est duplex.*
26 *Consuetudo contraria primam veritatem non tollit,sed bene secundam.*
27 *Prælatus debet se opponere murum pro domo israel.*
28 *Patria defendenda est.*
29 *Ecclesia sine corporalibus non subsistit.*
30 *Boni nunquam deserendi propter malos.*
31 *Maius bonum minori præferendum.*
32 *Prælatus plerunque in lupum conuertitur.*
33 *Quod semel repudiatum est reintegrari non concedit.*
34 *Ius eligendi Papam diuinum est.*
35 *Ius publicum peccato priuatorum immutari non potest.*
36 *Renunciatio debet fieri in manibus sui iudicis.*
37 *Renunciatio siue repudiatio quandoque inefficax est.*
38 *Pactum quid sit.*
39 *Omnes possunt Cardinalibus dicere,date nobis patrē cū non habemus Papā.*
40 *Debitum soluendum nullæ exceptiones obstant & quale sit.*
41 *Debita quatuor ad Cardinales spectant soluere.*
42 *Ecclesia Ro.mori non potest.*
43 *Renunciationes nullæ quæ sint.*
44 *Nemo se facere aliquid iubet,aut petere prohibet.*
45 *Dominus quis non desinit esse per nudam voluntatem.*
46 *Nemo potest sibi legem imponere a qua non licet recedere.*
47 *Nemo potest se ipsum ex communicare,nec instituere,nec baptizare.*
48 *Destituisse videtur non qui detulit,sed qui in totum renunciauit.*
49 *Nemo de seipso potest facere suspensionem temporalem.*
50 *Penitentia ecclesię est vtilis,& nemini captiosa.*
51 *Consensus perdurat donec dilanietur scrutinium.*
52 *Qui semel noluit petere bon.possessionem statim perdit ius petendi.*
53 *Negans se velle accusare vlterius non auditur.*
54 *Ambitiosa causatio est repellenda.*
55 *Quod a pluribus quæritur facilius inuenitur.*
56 *Vbi multa consilia ibi salus.*
57 *Iuri eligendi prælatum & maxime Pontificem renunciari non potest.*
58 *Pactum expressum simoniam inducit.*
59 *Simonia per penitentiam aboletur.*
60 *Mora vltima semper nocet.*
61 *Seueritas disciplinę quandoque debet dormire.*
62 *Mali sunt tolerandi propter bonos.*
63 *Qui nimis emungit sanguinem elicit.*
64 *Subtilitas commendatur.*
65 *Scandalum an potius vitandum quam peccatum mortale.*
66 *Certum tene,& incertum dimitte.*
67 *Iustus quandoque in Doctrina sua perit.*
68 *Cepta inordinabiliter ordinabiliter sequi non possunt.*
69 *Illud solum possimus,quòd iuste possumus.*
70 *Peccata latentia an irregularitatem inducant.*
71 *Irregularitas sumitur pluribus modis.*
72 *Episcopi generaliter dispensare possunt exceptis casibus prohibitis.*
73 *Hortator viduitatis esse non potest,qui coniugia frequentata.*
74 *Suspensus ab officio celebrans irregularis est.*
75 *Dispensatio quando sit debita.*
76 *Dispensatio quando sit prohibita,vel promissa.*
77 *Deus est zelotes.*
78 *Dispensare quid sit.*
79 *Signum concordantiæ coniunget dextras.*
80 *Vbi Episcopus Dei ibi libertas.*
81 *Vtilitas communis,priuatæ est præferenda.*
82 *Euentus mortalitatis non est in medico imputandus.*

CAP. X.

† **N**isi cum pridem Scribit hic archiepiscopo Carthalēn. Alias Calaritano † cessionem perenni,vt sequitur,& sub de cisione sequenti plenius continetur. [Cessione.]vt & ideo cedas, cp ad religionem transeat, prout sequitur.[Frugen] i.fruitionem.ſm Gof. Vel.i.plenitudinē, seu vbertatem.Vel.ſm. do.no.si credis vitam ꝑplatiam meliorem esse, quam actiuā. & hæc est prima cā. [Promittes.] i. promissam intelligas. & sic te inspirandum & sanctum credas, & cp per hoc magis Deo placeas.[Sanctificato.]ſ.Hyeremia.Hicē.j.b.qui vita †actiuā habuit,& ꝑdicationē instituit.ſm.d.n.[Iam susceptæ.]ar.C.de act.& ob.sic in initio.ſ. de voto.per tuas.[Ministeriū.] quod priuilegiatū est.ſ. de sta.mo.quod Dei timorē.[Cum ille.] ¶Hyeremias sic ordinat literā hanc.C ū ille tandē verbū Dei ꝑdicādū receperit.[Cuius.]ſ. verbi Dei.[Baiulus.i. deportator.seu ꝑceptor. [Fieri recusabat.] dicētes.a.a.a. domine Deus,eccę nescio loqui.e.c.& viii. q.j.in scripturis. [Quod si forsan.] ver.alias forsitan eo ipso.[Quòd renimis &c.]vsque[Pertinacem.]i.valde tenacem.i. durū , & quasi errando perseuerantē.[Videris humilitatis &c.Ceruicē.]a ſs verticē [Cum

ADDITIO.

† ¶mmo episcopo Arelaten.vt patet in suprascriptione.

[Cum p eā.]alias & cū & p eā.s.humilitatē.[Sublimē fugies.]nō appetendo.j.q.vij.c.fi.[Et.]subaudi,cū iam susceptum,& hoc est, quod supra dixit prædicationis iam susceptæ. [Per obedientiam
2 &c.]Talis enim obediētia †meritoria est quæ. s.de proprio. i.de volunt ate propria nihil habet. viij. q.j. sciendum.[Non dimittes.]sic pater, ꝙ istæ duæ causæ nisi aliud iungatur,non sunt sufficientes.[Ita que.]vt de sufficientibus notitiam habeas.[Intueri te oportet &c.]& sic continuatur sequenti.§. ¶ Intueri te.] ii.pars. [Volumus.]ad instrutionem tuam,& multorum aliorum. ti.j. de sacra vnc.c.vnico.rū.j.in fi & j.vt beneficia eccle.c.vnico rū.j.
3 in fi.[quia hæc sunt illa.[s.sufficietia†rationabilia,non ficta [Per quæ cedendi &c.] potest & debet,vt patet in sequentibus.[Conscientia criminis.]ver.prima causa.[Debilitas corporis.]ver.secūda causa.[Defectus scientiæ.]ver. tertia causa.[Malicia plebis.] ver.quarta causa.[Graue scandalum.]ver.quinta causa.[Irregularisque personæ.]ver. sexta causa.quæ omnia prosequendo per ordinem qualiter intelligi debeant, manifestat. non enim sunt simpliciter intelligenda.& ideo sequitur. [Sed in his omnibus.]
4 ver.[Obseruanda.†est cautela.]quæ nec contractum lædit.ff.mādati.qui mutuam. & iura inducit. s.de elec.licet.¶ Propter consciam n.criminis. iij. pars. Alias sine.n.[Forsitā.] Sub dubio forsan loquūtur sepe periti. philosophicum.n.fuit temperamentū.
5 nec notat†dubitationem, sed affirmationem,sicut innuunt verba sequentia.si.xxxiij. q.ii.admonere. de pę.dist. j.quamobrem.ff. de rei.ven.item si verberatum.§. j.j.de procu. tu e.[Non cuiuslibet.]scilicet criminis.[Propter quod.]scilicet crimen. [Ipsius.]s. petentis licentiam.[executio.]ex loco isto colligitur,ꝙ pro nul-
a lo crimine quantumcunque grani[a] potest episcopus† cedere si-
6 ne papæ licentia , quia hic determinatur, quæ sunt illa, propter quæ potest peti licentia.& s.§.proxi.in prin.& ar.j.c.proxi §.quāquam.ver.vnde quidam.vi.q.ii.denique Sulfredus.ff.de admi.tu.
7 tutores §.curator.ver.quæ se. † Etiam si tales sint qui titulum nō habeant,sicut Simoniacus,& intrusus.In morte tamen stante periculo possunt renūciare,ar.j.de sen.excom.non dubium.xvij.q. iiii.si quis suadente.T.& Io. cōtra.quia tales.s.Simoniaci & intrusi titulum non habent, sed raptores & inuasores intelliguntur. j. q.j.ordinationes. Et ideo sine licentia papæ tenentur cedere.quia quanto plus tenent,tanto magis peccat , vt s. de consue.c.fi. Ar. ff.de condi.fur.si pro fure.§.pen.xiiii.q.vj.si res.sunt enim licentia ti a canone.j. q. j.si quis neque. Et a vero sumo pontifice, s.Christo , qui conuersionem peccatoris festinam desiderat. dicens pe-
8 nitentiam agite.In aliis†vero qui titulum habēt , necessaria est licentia.j. e.c.j.§.j.ver.rursus.& sequenti.§.Sed hæc opinio euidenter reprobatur.j.e.c.§.verum.vt ibi no.&.c.post.translationem.§. j.ver.rursus.& ibi no. & j.de regula. licet.§.illa.de pę.dist.j.penitentiam agite.vbi manifeste probatur,ꝙ absolutio sacerdotis necessaria est.sed hic non est sacerdos, nisi papa,vt.s.de transla.epi.per totum.Vnde & Christus ait leprosis Lu.xvij.c.ꝙ ostēderent se sacerdotibus in plurali, & non sacerdoti in singulari . Minori.s.in minoribus.medio in mediis. summo in summis.i.in illis,quæ sedes apostolica sibi specialiter reseruauit.s.de transla.epi c.j.Sic ergo sacerdos simplex non potest absoluere de casibus episcopo reseruatis.Nec episcopus de his,quæ ad papam pertinent,nisi illi & isti ab illo, qui potest, specialiter committatur.sicut alias legitur. j.de of.leg.excommunicatis.sic intelligas de pę.dist.j.conuertimini.Est ergo prima opinio approbanda.quia & si alias valde vtilis esset & necessarius,dummodo contritus esset,posset cum talibus dispensari, & pro penitentia inungi,ꝙ non otium sectando, sed laborando vtilitatem ecclesiæ procuraret.arg.j.e. §.personæ vero necessitas.s.de elec.in causis §.fi.xl.dist.ante omnia. Vel posset cessio recipi ad ipsum vitium omnino purgandum , & breui manu.restitui.sicut alias fit.s.de transla.epi.inter corporalia.§.fi.j.de accu. ad petitionē Galteri. ad fi.qđ magis iuri congruit.s.de elec. si alicuius.j. de simo.qm̄ simoniaca.Illud etiam cocedo, nedum in supradictis criminibus simoniæ. s.& intrusionis.Sed & in aliis omnibus,in quibus habet conscientiam remordentem,ꝙ instāte periculo mortis in manu etiam sacerdotis simplicis, si archiepiscopus absit.Vel etiam in mente sua, si alius deficiat, omnino renunciat. Sub hac tamen conditione si papæ placuerit , ipsumque si conualuerit, quam citius poterit,adeat,vt demum eidem pareat humiliter & deuote. ar. j. de sen.excom.ca noscitur. §.fi.
9 cum suis concor. sed & in vita caueat, ne,† morosus existat.ar.j. de conces. præ. quia diuersitatem. §. sit tamen. & iuribus allegatis.s.e.ver.T.& Io.Et quod etiam fructus suos non faciat, sed fideliter custodiat, & in vtilitatem ecclesiæ ominino conuertat. Ar. j.de of. archi. cum inter vos.quia ad restitutionem tenetur.j.de præben. dilecto. §. fi. vbi de hoc. Puto tamen, ꝙ de licentia proprij sacerdotis(quem potest sibi eligere.j.de pę.ne pro dilatione) poterit vitæ necessaria stricta, ita solum,ꝙ non elegat, perci, et & habere. ar.lxxxvj. dis. non satis.& c. pasce.Et vtinam hæc toto corde aduerterent hi,qui precibus indignis , vel precio , vel alias minus canonice aliqua beneficia sunt adepti. argu. j. de æta.& qua. tuam in domino.vbi de hoc. Nā initium in talibus est spe ctandum su. de elec.dudum j.& ii.vbi de hoc. D. n. scripsit hic ꝙ & si titulum non habeant, tamen possessionem,facti, quam habent,non debent dimittere sine licentia papæ, sed a rebus ecclesię abstinere debent.i.fructibus. Ar.j.c.proxi.§.j.ver.rursus. Et idem in omnibus.suspensis siue ab homine, siue a iure dici potest sm.d.n.dic,vt præmisimus.[impeditur.]Sed quæ sunt hæc, multa enim sunt quæ non impediunt.l. distin.de his. Dicas ꝙ q̄dam sunt grauia & enormia,de quibus loquitur.in quibus etiā post pœnitentiam dispensare non consueuit, vt homicidium.l. distin.miror. Aliqui tamen dicut,ꝙ si sit occultus,licet sibi bene consuleret si abstineret post pęnitentiam,non tamen ei præcipitur.l.dis.de his cler.c.s. quod non placet. d.n.& bene. quod dic,vt no.j.de tem.or.c.fi.Symonia in ordine. j. q.j. erga symoniacos.Vel etiam in beneficio quo ad ipsum beneficium retinendum:sicut legitur de istis tribus casibus j. de accusa. inquisitionis.rū.j. ver.in quo quidem . Item si quis in contemptum clauium excommunicatus,vel suspensus,vel interdictus se faceret ordinari.j.de sen.ex.cum illorum §.hos ad ordines.Vel præsumpserit celebrare.xi.q.j.si quis episcopus in concilio. j.de vi. & ho.cle.vt clericorum.§.si quis igitur.Vel beneficia conferre, seu recipere a contemnente.Vel interdictum papæ violante. j. de excel.præ.tāta est clauis.Item falsarius domini papę.j. de cri. fal.ad falsariorum.§.j.Talis tamen sm .d.n.si occultus sit. post absolutionem & pœnitentiam acta.m sine peccato ordinatur. Nec potest petere cessionem,cum nec aliquo iure caueatur , ꝙ infamis sit ipso facto Item hæreticus.j.de purga. ca.inter solicitudines.& exhibentes eis ecclesiastica sacramenta. j. de hæreti excommunicamus.j.§.si vero clericos.& §.sane clerici.Item sodomiticus.j.de excel.prela.clerici.Item pęnitentiam peccatorū denudans.j.de pęni.omnis.§ fi. Item incorrigibilis, & nimjum in contumacia perseuerans.j.de dolo & contu. veritatis. §. fin. xxiij.q. 4.forte.j.de iudi.cū nō ab homine.Item notoriū crimen de facto,vel de iure.j.de tem.or.c.fi.Item vtens officio assasinorum aut ipsos receptans,vel defendens,vel occultans quamuis exinde mors etiam non sequitur.vt extra.d.n.de homi. §. sacri. consilii.li.vi.& demum.sm lo.omne delictum quod ipso facto inducit infamiam ciuilem.iij.q.vii.§. porro. Item infamia descendens ex delicto.per sententiam declarato.quia.

Pœna potest demi,culpa perennis erit .

Licet enim per pęnitentiam culpa tollatur,infamia tamen minime abolctur.i.q.iij.§. hinc autem colligitur. In his ergo.xxiij. casibus,& aliis quatuor notatis.j.de sacra.non iter.c.ii.rū. j.& similibus.s.de rescrip.inter cœteras(si qui reperiantur, quæ post pœnitentiam impediunt ordinis executionem, aut beneficij retentionem,debet episcopus petere cessionem, cum alias pœnitere non possit.Et idem dicunt quidam de apostata.j. de aposta. ca.fi.Et de schismatico.j.de schismati.c.j. Et de intruso. xvj.q.vii. si quis deinceps.de hoc no.vij.q.j.factus est.&.ca.se. In aliis autē, quę hęc non impediunt, sufficit per solam pœnitentiam satisfacere suo creatori,arg.j.de simo.c.fi.j. de tempo.ordi.c.fi.l.dist. ferrum.Non ergo occasione cuiuslibet culpę commissę,& si ipsum conscientia redarguat,dummodo ipsam deponat , tenetur petere cessionem,& hoc est,quod sequitur. cū si omnes&c. De hac etiam materia no.in summa.j. de tempo.ordi.§.& cui.sub. §.prima regula.Sed hic plenius, & ideo illud per hoc, quod hic no.intelligendum est,& supplendum. [Cū si omnes.]ver.[Cu-
11 iuslibet culpę.]Quia res pœne†contra naturam est, vt quis sine peccato hanc vitam ducat. xxxiiij. dist. fraternitatis. xxv. dist.§. nunc autem.Et est simile quo ad scientiam,quę & si requiratur eminens in prelato,tamen competens tolleratur, alioquin vix ad culmina dignitatum &c.j.de preben.venerabilis.§. pe. [In illo.]alias sine illo.[Remanerent.] non debet ergo de cœtero ex talibus conscientia erronea cruciari , cum sit ad tāti prelati nō solum consilium,sed determinationem declaratam per hoc.ca.
12 deponenda,vt.j.de sen.ex.inquisitioni.quia † nemo peccat legis authoritate.xxiij.q.iiij.qui peccat.Si quis tamē sit,qui ipsam deponere nequeat,si ipsam sequatur,pculū non euadit. j. de simo. p tuas.ij.ad fi. ¶ Alia vero cā est.] iiii.pars . [Debilitas corporis.] alias corporalis.[Non tamen omnis.] s.debilitas,sufficiens cau-
13 sa est.[Sed illa solummodo &c.]talis† morbus dr̄ sonticus,qui cuiq; rei agendæ impedimentū est.ff.de ver.sig.moribus.ff.de re iud.quęsitum.Et talis sufficit.vij.q.i.qualiter.& c.q̄uis triste.& si nō petat cessionem, dandus est coadiutor. quia inuitus credere non cogitur in hoc casu infra, de clerico debili. ex parte tua. [Pastorale.]in spiritualibus.nam licet in temporalibus nō posset proficere,non propter hoc cogitur cedere,sed datur coadiutor,vt in præcedenti glo.& dic bene,vt dixi.s. [Nec tamē oīs &c. nam si pro qualibet corporali.&c.]Apostolus.ij Corin.xij.c.[Senilis debilitas.]Sic.vij.q.j.petisti. [Moralis.] i. morum.pro talibus enim.s. senibus maturis retinendis, & ne quis pro qualibet infirmitate desperet,seu frangatur . [De se dicit apostolus &c.]ij.Corin.xii.s.[Infirmitas corporis.]Etiam si ex peccato procedat.dum modo pœniteat.j.de pœni.cum infirmitas.[Fortitudinē.] Quia,
14 †feruor spiritus ad superiora cōscendit.quod dic, vt legitur & nos eo.cap.j.¶ Pro defectu quoque.].v.pars. [Scientiæ.] Qui & promotum deiicit inuitum.j.de ætate & quali.c.fi. [Potest.] i.debet, cum inuitus cogatur,vt.s.in præceden.glo. Est autem notādum, sm.do.no.ꝙ ignorantia†si proueniat ex defectu scientiæ,non est
a peccatum[a],sed pęna.xv.quæst.j.§.j.Si vero proueniat ex negligentia addiscendi,aliquibus est peccatum.puta,his qui in aliquo officio constituti addiscere negligunt ea , quæ ad officium istud spectant.xxxviij.distin.c.j.& sequenti.alias autem & si quilibet teneatur credere,vt patet.s.de sum.Trin.capitu.j.& ad operandum sm scientiam,non tamen tenetur addiscere,sm.d.n.quod dic, vt no. s.de sum.Trini.sup ipsa rubrica.[Spiritualium.]vt patet.s.de elec. in causis.§.fi.j.de hære.excōmunicamus.j.§.adiicimus.& xxxviii. dist.per totum.[Temporalium.] vt xxxix.dist.Petrus. [Regere.]x. q.j.regenda.]In vtrisque.]s.temporalibus,& spiritualib.xii. q.j.præcipimus. in quibus habet liberam & generalem administrationem.quod dic,vt no.s.de elec.cum nobis olim.ad fi.[Salubriter] i.ad salutem suam. ergo a contrario damnabiliter ipsam tenet,vt patet.j.de æta.& quali.c.pen.[Ei].s.ecclesiæ sibi de facto commissæ,vt patet.s.de elec.cum in cunctis.[In qua].s.scientia.i.per quā . [Ipsam].s.eccle siam.[Ignorat.] Ergo non solum ad salutem suā renunciat,sed ad vitandum ruborem ipsius defectus, manifestiq; patebit risui matheseos imperitus.xxxvii.dist.qui de mensa.& depositionis.j.de æta.& quali.c.fi. & ideo sequitur.[Tu enim inquit dominus &c.]Oseæ.iiii.c.& xxxviii.distin.omnes psallentes in fi. [Quanquam.]Subaudi.non quilibet defectus scientię ipsum impediat, vt repellat.Nam [Et si desideranda sit &c. Competēs.] ad quam consequendam semper debet esse paratus addiscere, ne
16 membrum diaboli videatur.xxxviiij.distin.c.fi.Stultus†enim est, qui in eo se primum estimat,vt bona,quæ viderit, discere contēnat.xxii.distinc. c. iiii. alias v.Ideoque ad exemplum beati Augu.
17 †debet esse paratus a collega etiam nedum anniculo edoceri. xxiiii.q.iii.si habes. & iuris consulti, qui cupiditatem discendi so-
18 lam rationem viuendi existimantes, & si † alterum pedem in sepulchro haberet,discere quidem vellet.ff.de fideicomm.lib.apud
19 Iulianum.quia non†excusatur prætextu ignorantiæ , qui discere potuit,quod ignorat. xxvij.dist.c.fi.ff.de bo. possess.l.in bonorum . ff.de iuris & fac.igno.l.regula. C.de ingenu. & manu.l.iiii. [Toleranda.]Quod dic,vt no.s.de elec.cum nobis olim.§. penult. & c. congregato.[Inflat].j.Corint.viii.quo ad superbiam.ix.q.iii.si autem.viii.q.j.illud inferendum. [Charitas.] No.bonum notabile, quod per se patet. & est verissimum . nam secundum Prosperum
20 charitas est†recta voluntas ab omnibus terrenis , ac præsentibus prorsus aduersa,inseparabiliter Deo coniuncta,& vnita igne quodam spiritus sancti,a quo est & ad quem refertur incensa , inquinamenti omnis extranea,corruptionis nescia,nulli vitio mutabilitatis obnoxia,super omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa,affectionum omnium potentissima,diuinæ contemplationis auida,in omnibus semper inuicta,summa actionum bonarum, salus morum,finis cęlestium præceptorum , mors criminum, vita virtutum,virtus pugnantium,palma victorum , mater sanctarū mentium,causa meritorum bonorum,præmium perfectorum, sine qua nullus vnq̄ Deo placuit,cum qua nō potuit aliquis peccare nec poterit,fructuosa in pœnitentibus, læta in perseuerantibus , victoriosa in martyribus , operosa in omnibus fidelibus, ex qua quicquid est boni operis viuet.de pę.di.ij. charitas est,vt mihi videtur.col.j.¶ Propter autem malitiam.]vj.pars . [Cogitur.]Etiā à superiore suo.[Interdum.]Hoc ideo dicit , quia non semper,vt j.c.vers.sed est tamē pro qualibet,& ꝙ dicit cogit, intelligitur causatiue.si.no.s.de elec.cum inter. R.seniorem , vel forte præcise,cū magis prouidendum sit ecclesiæ,quam personæ , vnde saltem est ad aliam , in qua proficere possit,ecclesiam transferendus : quia.
21 †non mutat sedem,qui non mutat mentem.vij.q.j. scias.&.c. seq.
22 & præceden.† nam ex causa priuatur quis iure suo.j.vt lit.non cōtest.quoniam frequenter.§.si autem de carnali. Ad hoc.j.de rerū permu.quæsitum.§.fi.[Nequeat.]s.prelatus. [Apud ipsam.]s.plebem.[Quo.]id est quanto.[Satagit.] id est conatur prelatus proficere , ad quod laborare debet : ad quod inducit authoritatem linguam tuam &c.vt sequitur . [Eo.]i. tanto. [Iusto iudicio.] scilicet Dei . [Permittatur.] scilicet plebs , & omnino relinquatur , ex quo pręedicationem nullo modo audiunt,sed recipiunt,seu ptinaciter contradicunt, ad quod inducit authoritatem. ecce conuertimur ad gentes , vt sequitur . [Per prophetam.] scilicet Ezechielem.iij.G.[Linguam tuam.]Quantum cunque satagas,quantūcunq; laboras.[Adherere.] Vt non predices, vel vt non fructificet pręedicatio tua.secundum.d.no. [Quia domus &c.]Propter malos.do.no. [Leguntur.] Act.xiij.G.[Ad gentes.]idest gētiles [Vos indignos]Nolentes ipsum recipere,& sic probat, ꝙ relinqui possunt.[Non tamen]ver.[Pro qualibet culpa]scilicet plebis tuæ siue gregis.[Deserere]Immo distinguendum est , vtrum tota ecclesia,vel solus prælatus quæratur perdendus , & tunc si sint alii,per quos ecclesia tuta seruetur,fugiat. alioquin murum pro domo Israel se opponat,vel si omnes mali sint , tunc etiam fugiat,cum proficere nequeat. Si vero permixti sint aliqui boni aliqui mali,non sunt relinquendi boni propter malos, sed tolerandi mali propter bonos:& hoc totum plenius distinguitur.vi. q.j.aduersitas.& §.ibidem sequenti , qui incipit.hoc tunc seruandum intelligitur.& §.cum vero non prælatorum.& sequentibus. vsque in fi.quæstonis.& hoc est,quod tangitur etiam in sequentibus.j.eodem.§.verum ver.quippe.Ad hoc autem, vt de hac materia plenam doctrinam habeas,distinguendum est inter extrin-
23 secam,†& intrinsecam persecutionem.Extrinseca autem persecutio dicitur illa,quam patimur a paganis & saracenis, schismaticis , & excommunicatis, & alijs præcisis ab vnitate hostibus & inimicis , ac persecutoribus ecclesiæ manifestis.Intrinseca vero dicitur illa,quam patimur a subditis incorrigibilibus,non tamen pręcisis secundum quosdam. Vel dic,vt no.j.eodem.gl.in fine.Si persecutio sit exterior,aut solus prelatus quęritur,aut totus clerus siue tota ecclesia. Si solus prælatus,vel prædicator, vel etiam soci' quæritur,& est alius,per quem possit esse tota salus ecclesiæ, cedat si vult,& etiam si non vult , vbi tamen periculum destructionis ecclesiæ,vel magni & periculosi scandali in spiritualibus & temporalibus imminet,potest cogi,ita tamen , ꝙ bonum connubiū alterius prælaturæ siue dignitatis ei assignetur. j. eodem.ca. §. pro
24 graui.nam publica†vtilitas præfertur priuatæ. j.de regula. licet.§. illa. Ad hoc.vii.q.j.mutationes.& c.scias.& c.seq.& sic etiam potest intelligi.j.de rerum permu.quæsitum.§.fi. Nec obstat , quod posset opponi de furiosis,& infirmis,qui non remouentur. & sic videtur,ꝙ in eis priuata vtilitas publicę præferatur.vij.q.j. c.i.& c. quamuis triste.& c.qualiter. & c.cū percussio.Hoc enim non est verum.immo ibi seruatur communis vtilitas.priuata.scilicet in eo,ꝙ infirmus non remouetur:publica vero in eo , ꝙ coadiutor sibi datur. Sed nec ob.j.de reg.iu.qui scandalizauerit.nam distin-
25 guendum est inter† veritatem iustitię iuris naturalis, quod in lege & in euangelio continetur,& hæc propter vitandum scandalum non est deserenda, vt ibi. & veritatem iustitię iuris positiui, quam quidem lator canonum potest & debet deserere , vt scandalum vitet,& ex iusta causa alia temperare,& relaxare,& in certis casibus contrarium statuere,vt patet in eo,quod legi. & nota. j.de conces.præben.proposuit. j. de voto.c. j.j.de statu monaco. cum ad monasterium.§.fina.sic & primam veritatem non tollit
26 †consuetudo contraria.secundam vero tollit,vt le.& no.s. de cōsue.c.fi.Et quod dictum est de vno prelato,vel socio, idem intelligas & de pluribus.Sed quid si ex remotione siue translatione talium immineat scandalū ex parte populi,quē relinquit? Rn̄.Hic potius vitandū est scandalū eiusdem populi,qđ iuste mouetur de iure positiuo,q̄ scādalum persecutorum, quod iniuste mouetur. Si aūt tota ecclesia.i.clerus & populus quęritur ad hoc , vt fidem dimittant , siue vt persecutoribus per violentiam subiiciantur & seruiant, qui hactenus extiterint liberi & immunes, etiam si persecutores christiani sint,debet se prælatus † opponere murū pro domo Israel.xliij.dist.sit rector.xxiij.q.viii.igitur.&.ca. scire. & seq. & hoc intelligas,dūmodo spes sit,ꝙ se defendere possint.Tum qa patria defendenda est.ff.de iusti.& iu.l.i.§.fi.&.l.ij.&.iij.Tum quia periculum esset,si multus populus marium & mulierum patriā desereret,& vagaretur per mūdum,& idem dicendum est de clericis,si multi essent,& de ipsis periculum immineret, quamuis in ipsis tanquam sapientioribus minus periculum timeatur.Quia si spes non sit,ꝙ se defendere possent , ab impugnantibus fugiendū est,vt maius malū vitetur,sicut cum filio Dei fugit Ioseph in Egyptū.Matth.ij.Vel cōueniant cū infidelibus,siue etiam christianis persecutoribus, si aliter non possunt euadere , prout melius poterunt.ita tamen, quòd fidem & ritus suos non dimittant . Hoc enim & sæpe legitur factum in veteri testamento , sed & persecutione cessante ad libertatem suam poterunt redire . ad hoc.vii.q. j.sciscitaris.&.cap.præceden.xxiij.quæst.viij.§.ecce ꝙ Nicolaus.& cap.sequenti.Quid si persecutores ciuitatis dicant , parati sumus vobis parcere,dummodo omnes clericos expellatis? Respondeo. Cum per hoc & sacramenta ecclesię perdantur,& Doctores fidei amittantur,nec laici debent eos expellere , nec clerici debent exire voluntarij.Quòd si laici ipsos nollent,vel non possent defendere,tunc possent clerici recedere,& tranquillitatem temporis expectare,vt in dicto.c.sciscitaris,debent tamē secū ducere, quos pn̄t, ne in tanto discrimine remaneant cū aliis sine sacerdotibus, & sacrīs,& commendandum esset,si inspirati martyrium sustinerēt vij.q.

ADDITIO.

a ¶Pro nullo crimine quantumcunque graui potest episcopus renunciare sine licentia Papæ etiam si non habeat titulum vt intrusus & simoniacus.Quæ autem sint crimina digna depositione.vide Pe.de Ancha.cō si.clvij.& do...nt.hic in.i.&.2.col.

ADDITIO.

a ¶Non est peccatum.Adde Io.An.& do.Anto.post eum hic,qui sequuntur istum ad literam.

vij.quest.j.sciscitaris. Sed numquid distinguendum est inter maiores & minores prelatos? Respon. sic. Verumtamen etiam de minori dicendum est, quamuis quæratur ad mortem. vile tamē esset, & reprehensibile statim cum transferre vel eius admittere cessionem, imo potius debet superior ecclesiam interdicere, vel claudere, vel reliquias extrahere. sicut alias le.& no.j. de iure pa.c. j.ij.&.iij.excommunicare, & tandem ad brachium recurrere seculare.arg.j.de cleri.ex.mi.c. j.in fi.cum suis concor. Quod si nec sic compesci possit persecutio, vt maius malum vitetur, admittat finaliter cessionem, vt.s.no.& ar.xiii.dist.nerui. Si vero sit maior prelatus, puta, episcopus, ibi non potest finaliter mederi sine papæ licentia, vt patet.j.eo.c.§.fi.& quia in remotione episcopi maius periculum imminet, quam in remotione inferioris, cautius est agēdum.xlij.distin.quiescamus, prouideatur ergo ei si potest fieri, vel per locum tutum in quo moretur, vel per societatem armatorū secum incedentium, vel per alium modum. Quia si nullo modo potest ei mederi, cōsulatur papa, qui si ei videbitur cessionem admittat, vt hic. Quid si non quærantur personæ sed res & possessiones ecclesiæ tantum? Dicunt aliqui, φ non est violenter contendendum, ar.j.de homi.suscepimus. sed contrarium verum est, vt patet in eo, quod le.& no.extra.d.n.de sentē.excom. dilecto.lib.vj.
29 nam & sine † corporalibus ecclesia non subsistit.j.q. iii. si quis obiecerit, debet ergo p̄latus & pro his defendendis se opponere murum pro domo israel.exemplo beati Thome Cantuarieñ.qui & ex hac causa martyrizatus fuit.j.de homici.sicut dignum. Vbi vero intrinseca persecutio est, & boni mixti sunt cum malis, nunq̄
30 boni † deserendi sunt propter malos xxiij.q.iiii.tu bonus. vii q.j §. hoc tunc.nisi alias magis proficere posset, tunc enim superior eū transferre potest, & ipse non male faceret, si hoc peteret, quia ma
31 ius † bonum minori est præferendum, vt no.s.eo.glo.ver.si persecutio.& se.& ar.vii.q.j.omnis.xj.q.iii.si quis dixerit.&.ca.seq. Si autē oēs sint mali, est spes & de correctiōe, expectet, si uero nulla spes est, recedat.vij.q.j.§.cum autem.&.c.fi. Et intelligas hic extrinsecam persecutionem esse, quando fit alicui prælato siue in publico, siue in priuato, vel propter peccatum quod ei imponitur, vel propter odium personale. Intrinsecam vero, quando contingit propter peccata aliorum, & tn̄ prælatus odio non habetur. vij. q.j.§.hoc tunc.&.§.cum autem.s'm.do.n.cuius est quasi hæc tota glo [Et fugit.] Cum non sit alius, per quem ecclesia defendatur. [Declinare.] Quando ipse persequitur, & ecclesia per alium regi potest vel quando omnes sunt indurati. [In lupos.] Hoc malum
32 est, sed peius. † est, si prelatus conuertatur in lupum, quod plerūq; fit. vtinam non frequenter. & de hoc no.s. de elec.ne pro defectu. [Humiliter obedire.] ar.contra. Viterbienses arctantes cardinales ad papam faciendum præcise, propter quod ipsos omnes in vna domo incluserunt, ipsam discooperiēdo, & eis priuatas cameras
a subtrahēdo, & φ nisi papam facerent, victualia eisdē subtrahere [a], comminando, contra hoc, quod hic dicitur, &.s. de postu.præla. c.j.§ nos igitur.&.j.de maio. & obe.cum inferior.cum suis concor.&.s.de elec.quisquis.&.c.Massana.de quo dic, vt no.s. de elec. licet.§.præterea. Accidit autem, φ in illa arctatione grauem infirmitatem incurrit episcopus Hostiensis, adeo φ ei mortis periculum imminebat, propter quod cum aliter non posset obtinere, educi de carcere, renunciauit ea vice in præsentia cardinalium voci suæ.de qua renunciatione inter peritos fuit dubitatum, an valeret, & multifarie altercatum. Et primo videtur, φ omnino valuit renunciatio, quia renunciare potest quilibet iuri suo. vt patet, C.de pac.si quis in conscribendo.& in eo, quod legitur & no.j.de regula.ad apostolicam.§.j.in fi.vnde caueat sibi: quia

Euolat emissum semel irreuocabile verbum.

xliij.distin.§.fi.nec est locus pœnitentię in hoc casu.vii q.j.quam
33 periculosum, quod enim semel † repudiatum est, reintegrari minime concedimus.C.de condi.insertis.l.penul.ante fi.ff.de redhibi.act.quæritur.§.si venditor.C.de rebus credi. si quis iusiurandū, post prin.nec est vlterius insistendum circa hoc generalibus iuribus, vel aliquibus argumentis.expeditum est enim, & expressum in hac materia, φ renunciatio tenet, quia non cogitur quis eligere, nisi velit, nec venire ad eligendum, quātumcunq; citatus, imò a iure eligendi potest se reddere alienum, vt expresse colligitur.s. de elec.cum nobis olim.§.j.ver.item cum post appellationem, & c.bonæ.j.§.fi.&.c.quia propter.§.j.ibi, præsentibus omnibus, q debent & volunt q.d. quia qui non vult eligere, reddit se alienum.
34 ¶Sed contra.] quia † ius eligendi papam diuinum est, vt patet in eo, quod legitur & notatur.j.de iudi.nouit.§ j.ver.cum enim, &.j. de iuramen.calum.c.j.§.præterea, & publicum authoritate & vtilitate, quod ad statum rei Romanæ spectat, & consistit in sacris magistratibus & sacerdotibus indistincte.ff. de iusti. & iu.l.i.§.publicum ius.j.&.ij.Igitur in quantum papatus summus est, intantum ius eligendi, per quod creatur papa, summe publicum est,
35 ius † autem publicum pacto priuatorum immutari non potest, ff.de pac.ius publicum.neque renūciari, vt expresse le. & notatur, j.de foro compe.c. si diligenti.ante fi. non ualuit ergo renuncia-
36 tio, maxime cum non fuerit facta † in manibus sui iudicis, vt patet in eo, quod legitur & notatur.s.eo.admonet.&.vi.q.iij.deniq;. Item hoc ius corporale est inhærens cardinalatui, sicut & canonię.j.de præben.relatum.ita φ ad nullum alium, quàm cardinalem pertinet, nec deuolui potest, vt patet in eo, quod legitur & notatur.s.de elec.licet. Nec ob.si dicas, φ cardinales in extraneos compromittere possunt, nam & tunc non ipsi compromissarij eligere intelliguntur, sed cardinales potius per eosdem.s. de elec. in causis.§.quia vero.nec etiam propter hoc amittunt cardinales potestatem suam: nam ius eligendi semper retinent, quod cardinalatui inhæret, vt dictum est, licet durante compromisso in propriis personis exercitium suspendatur. sicut alias.C.de cura.furi.l. penul. Idem est & quando canonici propter culpam suam, vel negligentiam amittunt ius eligendi & exercitium, nam ipsum ius remanet semper, vt patet in eo, quod legitur & no.s.de elec. cum Vintoniensis.j.de supplen.negli.præla. c.ii.ad fi. Incorporalia etiam personalia & temporalia talis naturæ sunt, φ quantumcunque cedantur, seu communicentur vel transferantur in aliū, nihilominus remanent, vt.ff. pro socio.l.sin.ff. de pecu. quis ergo casus.in fi.&.l.si Sticho.C.de noua.& delega.l.iij. multo fortius ergo in realibus & incorporalibus hoc locum habet, quæ perpetua sunt, vt patet in eo, quod legitur & no.supra de vsu pal.ad hoc.infra de institu. cum venissent. ad fi. & maxime si spiritualia sint, argumen.supra, de transla.epis.cap.ii. & potissime si nec transferantur, nec cedantur, sed simpliciter renuncientur, vt hic fuit.
37 Nam & quandoque † renunciatio siue repudiatio inefficax est, vt ff.de lega.ii.si ita scriptum.§.j sub conditione, & tamen pactum efficax est. C.de pac.l.j. De quo & redditur ratio quod in repudiatione solus consensus repudiantis interuenit, vnde debilior est, q̄ pactum, in quo plures necesse est consentire, vt patet ex descri-
38 ptione ipsius pacti.ff.de pac.l.j post princi.ibi. † & est pactio duorum, vel plurium in idem placitum & consensus. Sequitur ergo, φ si per pactum tale ius amitti non potest, multo minus per repudiationem siue renunciationem, quæ debilior est. Quod autē pactum etiam expressum non valeret, iam probatum est. & euidenter colligitur.ff.de pac.l. pen. Item ius eligendi papam datum est cardinalibus, non solum in eorum fauorem, sed etiam in fauorem omnium hominum & vniuersalis ecclesiæ, cui præest ipse solus, & nullus alius, vt colligitur. j. de priuile. antiqua. & de immu.eccle.aduersus.§ j.ver.fin.& in eo quod legitur & notatur. j.de iud.nonit.§.j.ver.cum enim.& de voto.φ super his §.rursus. tale autem ius per pactum remitti non potest. & sic loquuntur iura allegata.s.eo.ab illo.ver.sed contra. vsque ad ver.non valuit. & j. de senten. excomm. contingit.j. Possunt enim generaliter
39 omnes † quorum interest, quasi ex debito petere a cardinalibus. & dicere.date nobis patrem, cum vos soli hoc potestis facere, & nullus alius, soluite debitum.sicut alias legitur & notatur.j.de deci. parochianos.quod ergo responsum dabis.s. pro cardinalibus. Sufficit ne renunciatio, vel etiam pactio, φ non fiat? Ridiculosa esset talis responsio, si animo repetendi debitum diceretur. Ego renuncio solutioni faciendæ. ego tibi facio pactum, φ non sol-
40 uam.& maxime in tali debito † quod soluendum est nulla exceptione obstante. sicut alias leg.j. de coniug. lepro. quoniam.in fi. hoc enim per concordem electionem soluitur (nulla exceptione obstante.) vt s.de elec.licet.§.j. ad fi. Est etiam debitum vnum
41 ex † quatuor, quod ad officium cardinalatus spectat soluere, vt no. j.de pen.cum ex eo.in fi.& eidem officio inhæret, vt dictum est. non potest ergo retinere officium, quin retineatur & onus. nec esset ferendus cardinalis, qui ipsum appeteret declinare, vt colligitur.C.de caduc.toll.l.vnica.§.pro socio.ff.de lega.ii.si duobus.& l.præceden.& sequen.ff.de acquir.hæred.l.j.& ij.C.de caduc.toll.l. vnica.§.his ita diffinitis.ff.pro socio.si igitur.j. de cleri. coniug.diuersis.§.j.in fi.Item qua ratione dices, φ vnius cardinalis renunciatio valeat, eadem ratione oporret confiteri, φ & alterius.& sic de singulis, arg.j. de consang. tua.in fi. cum suis concor. Ex quo euidens occurrit absurditas. hæc.s. φ nunquam creabitur summus pontifex. Si enim singuli sic renunciauerunt, & dicamus, φ renunciantes de cætero eligere nequeant, ergo nullus cardinalis de cætero eliget. sed nec ad alium superiorem (qui non est) potestas huiusmodi deuoluetur. vt patet in eo, quod notatur.s. co.gl. ver.item hoc ius incorporale est. hoc autem in nulla alia ecclesia reperitur. immo ex negligentia. seu delicto ad superiorem saltem Romanum pontificem potestas deuoluitur eligendi, vt probatur.j.de concess.præb.quia diuersitatem.§.si tamen.& no.plene s.de elec.cum in cunctis.in fi. Nec obstat, si dicas.& quid fieret, si simul omnes perirent chasmate cardinales? carissime tunc vrgens necessitas ius nouum faceret.j. de reg. iu. quod est licitum.
42 & ecclesia sibi salubriter prouideret, quæ † mori non potest. xii. q.ii.liberi.& xxiiii.q.j.pudenda.& adde, quod not. supra, de elec. licet. §.j. Potest etiam responderi, φ casus vix, aut nunquam accidere pōt & iō non est respondendum.ff.de legib.nam ad ea.nec est uoluntarius, sed casualis. Casum aūt aduersamq; fortunā hominis liberi spectari, nec nāle, est nec ciuile.ff.de ver.ob.inter stipulātem.§.sacram rem.ante fi. Casus vero, de quo agimus, non est casualis, sed voluntarius, & inexcusabilis, si sine causa fiat, nec tenet renunciatio, vt dictum est. Quandiu igitur superest aliquis cardinalis necesse habet id, quod ad suum spectat officium, expedire, nec voluntarie potest abiicere a se onus, nec officij solicitudini se subtrahere, vt expresse colligitur.C.de defen.ciui.l.fi. & ī Auth. de defen.ciui.j.rū.circa.fi.ver.interim.coll.iij. nec in totum, ff. de offi.præsid.legatus, & per consequens nec in partem, quod enim iuris est de toto quo ad totum, idem iuris est de parte quo ad partem, ff.de rei vendica.quæ de tota.ff.de vsur.qui scit.in prin. &.l.tutor.§.Lucius.ff.de pac.iurisgentium.§.ideo autem.ver. si igitur in totum, ff. de procura.in causæ.respon.j.infra de offi.delega.pastoralis. §. j. Sicut ergo episcopus per se sine authoritate superioris non posset renunciare episcopatui, siue cardinalatui, vt.j.eodem, cap.in fi.ita nec officio cardinalatus, nec pertinentibus ad officium, maxime in his, quæ publicum statum respiciunt. Quid.n.
43 si cardinalis diceret † ego renuncio celebrationi missæ, vel subuētioni pauperum, seu portandi ad summum pontificem verbū suum, vel quòd non assistam papæ in cōciliis, nec recipiam, nec audiam, nec expediam causas mihi commissas, & sic de aliis, quæ ad officium spectant? vtique simplex, imò nulla esset in huiusmodi, & similibus renunciatio, siue pactum, vt potest colligi, infra de cele.mis.cap.j.&.c.dolentes.&.lxxxvij. distin. per totum, & infra de iureiuran.ego.&.c.veniens.&.c.breui. & de cleric.non resi.cap.ij.maxime, cum talia nec sine peccato omitti possint, & ideo est omnis allegatio contraria reprobanda, & quæ contra præstitum iuramentum, vt patet in eo, quod legitur & no. s. de
44 consuc.cap.fi.&.j.de præscrip.cap.fi. Vltimo certum est, φ † nemo se facere aliquid iubet, aut petere prohibet, neque sibi imperare aut prohibere se quisquam potest, ff.de arb.l.penul.ff. de pac.
45 nemo.nec per nudam voluntatem † desinit quis esse dominus.ff.
46 de acquiren.possess.si quis.ui.§.differentia, nec sibi legem † imponere, a qua non liceat resilire.ff.de lega.iij.si quis.in principio, per
47 quod patet, φ nemo † potest seipsum excommunicare, vel suspendere, sicut nec instituere, vel repræsentare, vel baptizare, vt.j. de Institu.ca.fi.& de iure patro.c.per nostras, & de baptismo.debitū, §.j.ff ad Trebell.ille a quo.§ tempestiuum. Sed quid, aliud est hoc dictum, renuncio electioni hac vice, vel suspendo me a iure eligēdi hac vice? Nec enim in totum renunciat, imò & in significatione verborum ipsum ius eligendi insolidum retinet, ad tempus tamen suspensum.s.quandiu ecclesia hac vice vacauerit, & non vltra. vnde & in secunda vacatione eodem iure eligere poterit, quo & modo, nulla alia restitutione sibi facta, sicut alias legitur & notatur.j.de vita & hone.cleri.c.fi.in fi.& de cohabita. cleri. & mulie.sicut ad extirpandam.in fi.§.j. vnde & si diceremus renunciationem omnino valere, sicut sonat, ita φ nec pœnitentię locus esset, non est tamen vera & pura renunciatio, quæ in totum & simpliciter habet fieri, nō ad tempus.C.de pac.postquam. Vnde dicit
48 lex, cuius tenor optime facit ad hanc quæstionem, φ † destitisse videtur, non qui detulit, sed qui in totum renunciauit.ff. de iudi.
49 destitisse.sed est potius quædam suspensio temporalis, quam † nemo potest facere de seipso, vt.s. plenius est probatum. Sol. Potest dici, φ in electione ecclesiarum inferiorum versatur duplex ius. Vnum personale & singulare, ac priuatum.s. φ singuli vocentur canonici, cum singuli in electione vocem habeant, & huic renūciari potest, vt.s.in primis concor.pro hac via inductis. Aliud, φ persona idonea canonice eligatur, quod est publicum, & huic renunciari non potest, vt in glo.& concor.signa.s.e.glo.ver.sed contra, probatur vtrunque membrum.ff.de pac.iurisgentium.§.si paciscar & de hoc tetigi.s.de elec.ecclesia.ij §.deniq;.quantumcūq; autem renunciatum sit, semper penes renunciantē remanet ius eligendi, vt patet in eo, quod notatur super glo.versi.item hoc ius incorporale est.&.ver.per quod & patet, & quandocūque veniat, re integra semper admittendus est, & locus est pœnitentiæ, cum
50 † pœnitentia ecclesiæ sit vtilis, ac nemini sit captiosa, vt. ff. de interroga.act.de ætate.in fi.& dicitur res integra in inferioribus ecclesiis, quandocūq; veniat antequam aliquis eligatur, vel scrutinium publicetur, vt patet in eo, quod legitur & notatur.s. de elec. qa propter.&.c.ecclesia.ij.§.pars vero.&.c.publicato. In electione vero summi Pontificis omnia sunt de iure publico, & videtur res integra etiam publicato scrutinio, antequam dilanietur, vnde si nō deesset de numero duarum partium cardinalium, nisi vnus, renuncians superueniens posset ad nominatum accedere, & numerum complere, cum nulla differentia sit, vtrum ab initio vel ex postfacto concordia duarum partium cardinalium habeatur, vt colligitur in eo, quod legitur.s.de elec.licet.§.præterea, quod tamen intelligas consensu cardinalium nominantium perduran-
51 te, qui semper, donec † dilanietur. scrutinium intelligitur perdurare, vt ibi no.ad hoc.s, de elec.bonæ.ij.§.j.in fi.s. de transla.epi.ca.ij.
52 in fi. Nec obstat si dicas, φ † qui semel noluit petere bonorum possessionem, statim perdit ius petendi, & ad alios incipit pertinere, ff.de suc.edic.l.j.§.qui semel. in quo nec prodest iuris ignorantia. C.de iuris.& facti.ig.l.ignorantia, & φ qui semel renunciauit liti,
53 vel etiam † negauit se velle accusare, vlterius non auditur. C.de pact.postquam. ff. de adul.si maritus.§.si negauerit.ff. ad Turp ill. qui destitit. In his enim casibus & similibus, ideo non est locus pœnitentiæ, quia priuatum est ius, cui renunciatur, etiam quia interest illorum, quos res tangit, quòd renuncians vlterius non audiatur. Porro saltem q̄tum ad Romanā ecclesiā hoc ius publicū est, cui renunciari non potest, vt dictū est, nec pōt causari ēt aliquis de canonicis in ea interesse, φ renuncians non admittatur: quia
54 si agatur de priuato interesse ipsius, ambitiosa est talis † causatio ergo repellēda.j.de pręben.cum iam dudum. Nam & si esset alias licita & honesta, haud dubium, quin & sit communis vtilitas p̄ferenda.s.de postula.prela.c.j.§.j.In hoc autem apparet communis
55 vtilitas, quia quod à pluribus. † quæritur, facilius inuenitur.xx.dist. de quibus, infra de offi.delega.prudentiam.respon.j. ver. illa quip-
56 pe.vnde & dicit Salomon Prouerb.xj.b. Quia † vbi multa consilia ibi salus. Admittatur ergo renuncians, & si iunior sit, ex quo venit re integra, sicut alias dicitur de illo, qui cessit bonis.ff.qui bo. ce.pos.l.iij.&.iiij.& de illo, qui uenit adhuc iudice sedente pro tribunali.ff.de restitu.in integ.diuus, & nedum collega, quinimo & prior taceat in hoc casu ar.xcv.distin.esto subiectus.ad fi. tanquā libertatem voluntatis, & communem vtilitatem inuidiose impediens, & sibi totum ascribere cupiens.arg.Insti.de lege fu.cani. toll.& adde, quod no.de simili materia.s.de cōsti.cum. M. Ferra. §.j.super verbo, receperunt.ver.quare autem, & in summa de cō
57 sue.ante fi.per mediam colum. Potest † & illud dici, φ ius eligendi prælatum cuiuslibet ecclesię, & maxime summum pontificem authoritate & vtilitate publicum est, cui nulla ratione expresse renunciari potest, vt no.s.ead.glo.ver.sed contra. Tacite autem potest renunciari in aliquibus, vt si canonicus citatus non veniat, vel præsens noluit eligere, vel etiam expresse renunciet. Nam & hic expressa renunciatio habet vim tacite. vnde & si vocem non tollat, tollit tamen, φ renuncians non potest de his, quæ ante reditū suum iam perfecta sunt, quærere de contemptu, vt expresse probant concordan. signa.s. ead.glo.versi.nec est vlterius, vnde patet, quòd sophisticum est hoc argumentum. Non potest hoc ius lędi per expressum pactum, ergo nec per repudiationem, vt no.s.
58 ea.glo.ver.de quo & redditur ratio. Nam † pactum expressum simoniam inducit, quæ & electionem nullam reddit: secus in repudiatione, quæ sine pacto fit. Quia & si mentalis sit simonia,
59 † tamen propter pœnitentiam aboletur, vt colligitur, & no.infra de pac.cap.fi.j.de simo.veniens.&.ca.fi.& idem est videre in alio diuino iure collegiato & publico.xvij.q iiij.si quis suadente, cui & si clericus expresse renunciare non possit, vt. j. de senten. excom. contingit.j.tacite tamen potest per factum contrarium, vt colligitur.j.de senten.excom.perpendimus.&.c. in audientia.&.c.contingit.ij.& leg.& not.j. de foro compe. si diligenti.ante fi. Est ergo iste sensus, & effectus renūciationis, voci meæ renuncio.i.cōcedo, φ alij sine me eligant, nolo eligere, nec citari, vnde si quid fiat tali absente, prætextu contemptus irritari non potest. Nihilominus tamen veniens erit in sequentibus admittendus, vt expresse probatur.s.de elec.ecclesia.ij.rū.j.& in eo, quod notatur.extra.do.no. de elec.statuimus.rū.j.super verbo, infra mensem.ver. quid si elapso.&.§.j.ver.sicut de iure, & si taliter renuncians sit in qualibet ecclesia admittendus, multo fortius cardinalis, q̄diu pendet electio summi pontificis facienda, vt patet in eo, quod no.s.ead.glo. ver.est etiam debitum, & sequentibus, quia quāto in ecclesia Romana maius periculum imminet, tanto magis est subueniendū. xlij.dist.quiescamus.lxj.distin.miramur. Illud autem nō omitto, φ cum metu mortis, & si iniuste instantis, hęc renunciatio facta fuerit, sicut patet in themate (quare iustus metus renunciantem omnino excusat, vt.ff.quod me.cā.nec timorem.&.l.seq.&.j.q̄d me.cā.per totum.) tamen & si sine causa aliqua detractet canonicus eligere, hoc potest facere, & vt dictum est, valent ea, quę facta sunt per præsentes. licet talis peccet, & exinde taliter sit arguēdus, & etiam puniendus, sicut alias etiam in debiliori casu leg.& no.j. de off.deleg.prudentiā.§.adiicimus, patet ergo p̄ p̄n̄s, φ si veniēs pęniteat, maxime si vocem suā ecclesię necessariam & utilem esse p̄pendat, non est ex hoc vituperandus, sed potius condemnandus, vt patet.xxij.q.iiij.magnæ.& in eo, quod legitur & no. j. de accus. qualiter.j.§.j.discrete etiam facit per hoc vitans pœnam, sic alias legitur & nota.s.de elec.q̄d sicut.ad fi. & de locat.c.pen.in fi.&.c. fi.§.emphiteuta.ad idem, ff.de ali.mut.iudi.causa.fac.ex hoc.§.penul.ff.de his qui not.infa.l.ii.in fi.&.l.iij. impęnitens, ergo de his, quæ aguntur in eius absentia, non potest conqueri, pœnitens vero & veniens omnino est in sequentibus admittendus, & sic sem
60 per † vltima nocet mora, ff.de pericul. & cō. rei ven.illud.in fi. [Irreuocabiliter.] Et pertinaciter. sicut no.s.eod.super verbo, permittatur. [Cum & si tales.] s.inobedientes, vel alias delinquentes. [Puniendi.] Vt.s. de postul.præ.c.j.§.penul.sunt tamen &c. [Pro tempore.] i. ad tempus iustitia dilata.argu.ff.de iudi. si debitori, & in

ADDITIO.

a ¶Subtrahere comminando. Adde de hoc bonum textum pro ipsis Viterbiensibus.tit.e.c.ubi periculum lib.vj.

his,quæ no.supra.§.seque.[Tolerandi.] Quandoque enim debet,
61 †dormire seueritas disciplinæ:quia siue plectendo siue ignoscen-
do hoc solum bene agitur, vt vita hominum corrigatur xxiij.q.
iiij.ne amisso iudicio,&c.præceden.non potest.&.q.v.prodest se-
62 ueritas,sed & hoc ideo dicit,quia tolerandi sunt† mali propter bo
nos,vt no.s̄.super verbo,deserere.[Emungit,] Nota bonum nota
63 bile,& sunt† verba Salomonis, vt Prouerb. xxx.g.& testatur Gra.
iiij.dist.denique.& probatur ad idem.xxiij.q.iiij.nō potest.&.ij.q.
vi.§ his ita.¶ Pro graui quoque scandalo.]vij.pars.[Licet.]Et for
te cogitur,tantum potest esse scandalum.ar.j. de prescrip.nihil.j.
de præben.cum teneamur.j.de iure patro.c.j.ii.&.iij.j.de purga.c.
inter solicitudines.§.j.i.&.ii.q.vj.hæc quippe quod dic,vt no.s̄. su
per verbo,deserere.[Temporalem honorem.]O quot ad hāc par
tem declinant. [Memor.].s.platus. [Si esca.].i.Corinth.viij.G.&
est si.j.de noui operis nuncia.cap.ij.§.fi.[Subtiliter.]Sic subtilitas,
64 †commēdatur,vt & no.s̄.ti.ij.inter corporalia.§.j.ver. sicut ergo,
super verbo,subtiliter intuenti. [Distinguendum.] Licet de hac
materia a diuersis diuersimode sit notatū,tu tamen dicas, ꝙ vbi-
65 cunq; in†euitatione scandali euitans peccat mortaliter,potius de
bet peccatum mortale,q̃ scandalum euitare, & sic non est ꝑpter
scandalum relinquenda veritas.i.filius Dei,qui est via,veritas,& vi
ta.& qui relinquitur per peccatum,sic itellige j. de voto, magnę,
§.pe.j.de reg iu,qui scandalizauerit,si vero euitās nō peccat mor-
taliter scandalum euitando, semper debet scandalum euitari , vt
probatur hic & in sequentib.j.de no.ope.nun. cum ex iniuncto,
§.super eo,& in hoc concordat distinctio Grę.facta super Ezechię
le.sm.d.n.Quid si dubitatur videtur scandalum euitandum . arg.
xiiij.dist.c.fi.& j.q.vl.i.& si illa.xxiij.q.j.quid culpatur,ad fi.nam si
dubitetur de peccato,& certum sit de scandalo, dicere possumus
66 cum Aug.Tene†certum,& dimitte incertum , de pœ.dist.vij.§.j.
ad fi.Patet ex præmissis,ꝙ non omne scandalum est mortale pec
catum.nec omne peccatum mortale scandalum iudicatur.Et q̃-
uis triplex veritas.s.vitæ,& doctrinæ,& iustitię , de quibus no.j. de
reg.iu.qui scandalizauerit,non sit propter scandalum relinquen-
da.vt ibi.Subaudiendum est omnino,vel in toto . Nam & si veri-
tas vitæ nulla sit ratione dimittenda vel differenda , puto tamen,
ꝙ alia duplex.s.doctrinæ & iustitiæ aliquādo ex causa sit dissimu-
landa,vel etiam differenda, nunq̃ tamen peruertenda , sicut pro-
batur de veritate doctrinę.xliij.dist.c.j.&.ij.& per totum,& de veri
tate iustitiæ xlv.dist.licet.xj.q.iij.plerunq;.Iōq; dicitur.Noli esse ni
67 mium iustus,quia quandoque† iustus in iustitia sua perit.ii.q.vij.
§.de his.de pe.dist.j.serpens & in concor.signa.s̄.§ proxi.super ver
bo,tolerandi.Veritas autem quæ Deus est vera animarum vita,
nunq̃ est relinquenda.Si vis diffusius tractare hanc materiam,re
curre ad ea,quæ no.in summa.eod.ti.§.cui.ver.graue scandalum,
& se.[Cui.]s.domino.[Apostoli.]Matth.xv.c. [Scis.] O domine.
[Respondit.]s.dominus.[Sinite.]s.vos apostoli scandalizari pha
riseos.nam.[Cæci sunt &c.].q.d.potius est scandalum tolerandū,
quàm peccatum mortale committendum. [Alibi vero dixit.].s.
dominus.Matth.xviij.a.[Qui scādalizauerit &c.] Per quod patet,
ꝙ vbicunq; fieri poterit sine offensione,Dei erit scandalum euitā
dum.¶ Personæ vero irregularitas.]viij.pars.[Testāte apostolo.]j.
Tim.iij [Vnius vxoris.]Et non plurium.xxvi. dist.acutius.&.c.se
quentibus.[Non tamen propter quamliber.]Hęc tamen causa re
68 gulariter locum habet , quia ex his , quæ inordinabiliter † cœpta
sunt,nihil ordinabiliter sequi potest.j.de accu. qualiter.j.vnde di-
cit litera,alias.Vnius vxoris virum,qui cum irregularis sit,regula-
riter ministrare non potest,& postea sequitur in litera,non tamē
propter quamlibet &c.& bene in spiritualibus & temporalibus,
sm ꝙ canones,& regulæ ecclesiasticæ iubent.j. de accu.qualiter.
ij.secundum,d.n.[Indulgeri.] Ipse tamen semper petere debet cū
sine dispensatione non habet executionem officii:superior autē,
qui dispensare potest si causa subsit, dispensabit etiam non uoca-
tis his,ad quos electio vel confirmatio pertinet . Sed contra,quia
talis prælatus canonicum non habuit ingressum propter defectū
dispensationis sed nec tempore dispensationis videtur habere in-
gressum canonicum,nisi habeatur consensus electorum, confir-
matorum & consecratorum.sm.d.n. & aliorum quorum inter-
est.ar.op.j.de offi.archidi.ad hæc,§.fi.Sol.dicas , ꝙ per dispensatio-
nem omnia reformantur , nec habent de quo conquerantur hi,
quorum interest ex quo semel in eum consenserunt . vnde am-
modo resilire non possunt,dum modo ille,qui potest dispensare,
velit.arg s̄.de elec.cum inter canonicos.§ fi.s̄.de postula.præla.bo
næ.ij.§.fi.sm.do.no.& ar.j.de proba.per tuas.§.penul.in fi. cū suis
concor. est tamen ar.contra.s̄ de elec.bonæ me.Cremo.§.j.in fi.
&.s̄.de transla.epi.c.ij.in fi.j.de prebē. cum non ignores.§.fi. Hęc
tamen est veritas,ꝙ ei qui laudabiliter ministrauit, non est semp
cedendi licentia indulgenda,vt hic dicit , & de hoc statim ponit
exemplum,vnde & sequitur,vt potes si de legitimo &c. qui nō est
aptus ad prælaturas,siue ad ordines,vt.s̄.de elec,cum in cunctis.j.
de fil.presby.c.penulti.& fi.j.de ser.non ordi.consuluit . [Non po-
a tuit.]i.non debuit,& sic est arg.ꝙ [a] illud solum † possumus, quod
69 iuste possumus.xxij.q.ij.faciat,de quo dic,vt no.s̄.de rescriptis.scis-
citatus.[Subricere.]In scrutinio.l.dist.ex pœnitentibus.xxij.i.dist
c.fi.s̄.de elec.innotuit.§.multa, & de hoc legitur & notatur.j.de
cor.viti.exposuisti, & est arg pro illis,qui dicunt, ꝙ latentia pecca
ta irregularitatem inducunt.l.di.sacerdos.&.c.de his vero. quam-
uis tales suæ conscientiæ relinquantur.xxxiij.dist. habuisse,& sic
intelligitur.xxxij.q.v.christiana.Contra.j.de coha.cleri.& mu.ve-
70 stra. Sol. Dicas † ꝙ latentia peccata irregularitatem inducunt ca
nonicam,quæ per solam pœnitentiam abolerur. j. de tempo.or-
di.c.fi.vbi de hoc.& iunge,quod no. in sequenti gl. Notauit hic.d.
71 n.ꝙ irregularitas dicitur pluribus modis. † Primo modo sumitur
pro defectibus,qui sunt sine peccato,sicut sunt bigamia,defectus
natalium.& similia,de quibus habes.l.distin.non confidat.liiii.&
lvj.distin.per totum.Secundo modo dicitur irregularitas, vbi ge-
neraliter omnis homo prohibetur ordinari , vel etiam celebrare
in ordine iam suscepto sine dispensatione papæ, siue patiatur de-
fectum sine peccato,siue grande peccatum commiserit, de qui-
bus no.j.de tempo.ordi.dilectus, non ergo dicitur hic irregulari-
tas pro eo,ꝙ sm regulam apostoli ordinari prohibeatur, sed quia
72 talis est extra regulam aliorum.Nam cum† generaliter episcopi [b]
b possint dispensare in omnibus,exceptis prohibitis, vt no.in dicto
ca.dilectus.Cum prædictis tamen dispensare nequeunt,quia ipsis
prohibetur,¶Papa vero in omnibus irregularitatibus dispensat,qa
& omnes irregularitates,& pœnæ ipsarum sunt de iure positiuo,
sm.d.n. In talibus autem habet plenariam potestatem , vt patet
in eo,quod legitur & no.j.de conces.pre.proposuit.Tertio modo
dicuntur irregulares omnes illi, qui non possunt remanere in su-
sceptis ordinibus,nec promoueri ad maiores etiam pœnitentia
peracta,sine dispensatione vel papæ,vel inferiorum prelatorum,
& de his no.j.de tempo.ordi.dilectus. Defectus autem sacramen-
torum videtur , ꝙ tantum ex constitutione ecclesię inducunt ir-
regularitatem,quantum tamen ad ordinationem.In hoc.s.ꝙ cū
eis non possit dispensari nisi per papam. Sed cōtra,quia vnum de
capitulis apostolicę regulæ est,oportet episcopū vnius vxoris esse
virum.xxvj.di.c.j.&.ij.Sol.potest dici,ꝙ hoc ꝙ talis ꝓhibetur or-
73 dinari, non est ex defectu sacramenti,sed quia non potest esse vi
duitatis hortator,qui coniugia frequentauit.xxvj.di.vna.ad fi.Vel
dicas , ꝙ licet per nouū testām inducatur hmōi irregularitas q̃tū
ad hoc.vt promoueri non possint, non tamen q̃rum ad hoc , qn
per alium,q̃ per papam dispensari possit. Capitula tamen vñr di-
cere,ꝙ tales propter defectum sacramenti promoueri nō pñt,vt.
xxvj.dist.acutius.&.j.de biga.debitum . sed dicas defectus sacri est
causa ordinationis.In ueteri autem testō erant irregularitates tē-
porales,& nō perpetuæ,vt qñ quis eiiciebatur extra castra pro eo,
ꝙ tetigerat morticinium, vna tamen videtur fuisse perpetua.s.ꝙ
summ⁹ sacerdos debet habere virginem , & non repudiatam.qđ
dic,vt plene no.j.de cle.coniuga.sane.i. Sed nec istud erat propter
defectum sacramenti,sed quia non possit esse hortator viduitatis,
vt.s̄.no.Idem ēt vř de his, qui tātū de iure positiuo sunt irregula-
res,sicut corpore viriati , illegitimi , & obligati ad ratiocinia . Et
74 hoc notandum,ꝙ si suspensus† ab officio celebrat, irregularis est,
xj.q.iii.si quis eps.Secus in suspenso a bñficio tm̃,qa hoc nullo iu
re cauetur sm d.n.& de hoc no. j. de exces.præ.c.fi.& de cleri.exc.
mi.ca.ii.[Si tamen.]ver.[Culpa latet.]q̃uis ergo peccm̃ latens non
inducat irregularitatem,in qua requiratur prælati dispensatio,vt.
patet in his,quæ no.in precedenti gl.& etiam sic intellige.j.de bi
gamis,quia circa.Irregularitas tamen,etiam si ipsius culpa & cau
sa lateant,dispensationem requirit,vt hic patet.&.s̄. de elec.inno-
tuit.§.multa.& lvj.di.c.pe.& fi. [Impleuit.] Nec sequitur paternū
vitium,vt & no.j.de fil.presb.literas,& hic sequitur. [Potest.].i.de
bet.i.q.vij.tali.[Nō minus viiliter &c.] vtiliter dicit respectu eccle
siæ.[Misericorditer.]respectu dispensationis . [Potest.] quantum
ad ius.Ex quibus no.ꝙ vbi utilitas ecclesię (multo fortius vbi ne-
cessitas)requirit dispensationem fieri,debita est, vt hic.&.j.q.vij.§.
75 nisi rigor.&.c.se.vsq; ad.§.ecce quibus de causis. Et breuiter† vbi-
cunq; persona,res,locus,causa hoc exigit , debita est dispensatio.
xxix,di.ca.i.&.ii.l.dist.dño sancto.ver.pręcipiūt . &.ver.necesse sit,
&.c.considerandum . adeo ꝙ prelatus peccat non dispēsando.ar.
ij.q.iiij,quanto.in fi.& tamen subditus non potest eam petere.s.
no.in postulato.s̄.de elec.scriptum.§.fi.&.ca.cum monasterium.
76 Prohibita autem† est dispensatio,vbicunque nō pōt fieri sine de
coloratione ecclię , & ubicunq; non est iusta cā dispensandi.j.q.
vij.& si illa.&.c.tali.Permissa vero est in casu,puta , vbi ad accusa
tionem alicuius cōuictus est aliquis vasa sacra, vel aliam rem ec-
clesię subtraxisse . Hic.n.potest eps etiam forte ꝯdicente aduersa-
rio dispensare, sm Hug.l.dist. si quis presbyter . Potest & aliter di-
stingui de hac materia , vt no.infra de fil.presby.c.pe,& fi. Et ad-
de

ADDITIONES.

a ¶Hoc solum possumus,quod iuste possumus.Adde,ff.de condi. institu.l. filius.in fi.ubi hoc solum possumus,quod honeste possumus.

b ¶Episcopi regulariter dispensant in omnibus exceptis prohibitis. Adde glo & Doct.in cap.at si clerici.§.de adulteriis, infra de iudic.& in cap.nuper de sent.excom.

de quod not.s̄.de translat.episc.c.fi.& j.de præb.de multa.& j.su-
per verbo,discretionis. [Misericorditer.] per Papam cum episco
pis, & superioribus . Cum inferioribus autem per episcopos sm
quosdam.quod dic,vt leg.& not.j.de fil.presbyt.c.pen.& fin. [Di-
spensari.] vt patet per sequentem authoritatem . [Ego sum † in
77 quit Deus zelotes &c.] Exo.xx.an.Zelans & vlciscēs peccata,vel
exactor castitatis.j.q iiii.§.ecōtra.xxiiii.q.j.§.j.[Paternū odium.]
ergo a contrario in illis,qui non imitantur, non vindico, sed di-
spenso,& hoc est,quod sequitur. Vnde pater &c.] illis.s.filiis ille-
gitimis. [Possunt in talibus &c.].s.dispensationibus faciendis, vt
patet.lvj.dist.c.j.& ij.& per totum.& s̄.de elect.innotuit. §.multa.
78 [Illo discretionis &c.] Dispensare† enim est diuersa discrete pen
sare,& in aīo,an relaxatio iuris expediat,versare. Et si expedire vi
deat,ipsius rigorem relaxare,alioquin ipsum rigorem seruare,vt
patet ex his,quæ not.s̄.eo.super verbo, non minus vtiliter. & seq.
Nam sm B.dispensatio sine causa facta,non dispensatio, sed po-
a tius dissipatio [a] dici debet. [Inter nothos & manzeres &c.] Legi
tur in historiis sub rubrica, quibus non est fas in ecclesia Dei in-
troire,ꝙ manzer est propriè de scorto natus,spurius de concubi-
na,sic dictus de spurcitia incontinentiæ,nothus natus de adulte-
ro,vel adultera,admodum nothæ febris,quæ affligit,sicut quarta
na,& tamen non est vera quartana. Sicut dicitur nothus,qui vi-
detur filius, sed non est , sed secundum hanc expositionem inter
hos non distingueretur , sed omnes excluderentur . Vnde dic, ꝙ
manzer est de scorto natus, qui aliter appellatur vulgo quæsitus,
siue spurius,quasi de spuma riualium, siue corriualium natus. in
Instit.de nupt.§.si aduersus. Spurius tamen propriè loquendo est
natus de adulterio,siue alio coitu per legem damnato, spurius.n.
est , qui patrem ostendit,sed talem, quem nominare fas non est.
ff.de sta.homi.vulgo quæsitus. in fi. Naturalis vero dicit propriè
susceptus a soluto de soluta ingenua concubina , quasi vxore in
domo detenta C.de natu.lib.auth.licet & vt patet.xxxij.q.iiij.libe
ri.ad fi.Ad cuius differentiam susceptus de non ingenua, vel etiā
ingenua extra domum. A soluto tamen,& de soluta nothus po
terit appellari,sic dictus a notha id est infamia: qa tales infamia
laborant,de qua tamē possunt se purgare.j.de purga.c.accedens.
vnde & dicitur de bastardo nothus est,ad hoc Instit.de nup. §.fi.
quamuis nothus,& largo modo naturalis vocetur,vt C.de natu.
liber.l.j.& l.cum quis a mulie.& per totum. Et cum ingenua, &
illustri castitatis obseruatio præcipuum debitum est nominari ,
vt C.ad Orficianum. si qua illustris,secūdum hoc ergo est, prout
hic dicit inter nothos,& manzeres distinguendum,vt nothi, &
naturales admitti possent.s̄.de elect.innotuit. respon j. vers.idem
quoque magister. Manzeres vero,& spurii nullatenus admitran
tur testante domino dicente, ꝙ manzeres & spurij vsque ad deci
mam generationem in ecclesiam non intrabunt.j.qui fil.sint le-
git.per venerabilem.§.fin.versic.testante. Licet autem sic distin-
guatur quò ad dispensationem faciendam,vel non:tamen Papa
cum quibus vult dispensat,licet aliqui sint cum quibus non con
sueuit aliquatenus dispensare,& de hoc not.j.de fil.presbyt.c.fin.
ad fin.Sed & de rigore iuris omnes illegitimi repelluntur, vt j.de
ser.non ordin.consuluit j.de fil.presbyt.c.pen.& fin. Et de generi
bus istorum filiorum not.in summa.j.de fil presbyt.§.i.vers.con-
sueuit . & seq. Et quod ibi minus dicitur,per hoc intelligendum
est,& supplendum.¶ Verum.].ix.pars. alias veruntamen. [Alias
causas.] exceptis sex supra specificatis. [Postulanti.].s.cessionem.
[Discreta.] quasi alia causa non possit esse iusta,& sic nulla diffe-
rentia est,vtrum cessio sine causa, vel ex causa minus iuste petat,
arg.s̄.tit.ii.inter corporalia.§.sed neque illud.versic.sicut iuxta.cū
suis concord. Et est hic arg.ꝙ iniusta petitio non est admittenda.
Et de hoc not.j.de simo.ex tuæ. [Omittamus.] Dicit ꝙ omittit
& tamen exprimit,color enim rhetoricus est, qui dicitur præoc-
cupatio.sic.viii.q.j.Moises.in fi.& j.de iudic.nouit.§.j.versic. vt il-
lud omittamus.& j.de offic.ordi.inter cœtera.§.j.ibi.ne dicamus
defectum scientiæ,& j.c.j.§.j.versic.item propter literaturæ defe-
ctum.] Ociositas & voluptas.] iuxta illud.Ocia si tollas,perire cu
pidinis artes (alias arcus.) & iterum.Quæritur egistus quare sit fa
ctus adulter. In prōptu res est(alias causa est) desidiosus erat.Ideo
dicit Hieronimus. Facito aliquid operis,vt semper diabolus inue
niat te occupatum. Et tanguntur hic duæ causæ,quæ multos in-
ducunt ad cedendum contra illud,quod legitur.viij.q.j.in scriptu
ris.& j.c. prox.& se. [Angustias,aut persecutionis.]respectu ocio
sitatis,& voluptatis,de quibus præmisit.Et hic tanguntur alię duę
causæ,propter quas multi cedunt [Incursus.] Hic continuatur.
versic.sequens. Sciens, ꝙ beati &c. [Sponsam.].s.ecclesiam. s̄.de
translat.episc.inter corporalia. [Cui.] s.sponsæ. [Defigendo ma-
num.].q.d.hoc tacite inest,vt sine licentia ab hoc extraneo obtē
ta nunquam relinquat sponsam,vt j.de regularibus.licet.quia ni
hil humanius, quàm sponsum , & sponsam in fortuitis casibus
participes esse.ff.soluto matri.si cum dotem.§.si maritus. in fine.
[Apud extraneum.].s.Deum,a quo quis se reddit extraneum per
peccatum,vel dicitur extraneus,idest, mirabilis. Psalm.Mirabilis
Deus in sanctis suis. Vel dicitur extraneus,id est,inscrutabilis,cū
tamen omnia ipse scrutetur & sciat.ij.q.j.vnus.xxiii.q.iiii.Nabu-
chodonosor.& cap.de Tiriis.& j.de iudic.nouit. Vel dic. [Extra-
neum.] idest Papam , qui & Vicarius est Dei.s̄.de translat.episc.
cap.penult.& fina.& cui episcopus alligatus est.j.eo.cap.j.in fi.qui
& ideo dicitur extraneus:quia extranei vicarius est,vt dictum est.
Et quia mirabilis , & inscrutabilis est , & mirabilia operatur quo
ad casus sibi reseruatos , & plenitudinem potestatis, quod dic, vt
not.j.de concesi.præben.proposuit.s̄.de transla.episc.cap.j.& s̄.ti-
tu.j.ad honorem.& sunt hæc verba Salomonis dicentis prouerb.
vj.a.Fili si spoponderis pro amico tuo,defixisti manum tuam a-
pud extraneum , illaqueatus es verbis oris tui. Hic ergo loquitur,
metaphorice,vt sicut fideiussor obligat se apud creditorem fideiu
bendo,siue sub fide,vel in fide sua promittendo,sic apud Deum,
vel ecclesiam obligat se electus. Vnde quod præcedit de figendo
manum,expone,idest obligando. Sed & ideo dicit hoc,quia con
sueuit dari fides de manu in manum. Vnde & pactum dicitur a
pactione.quod potest exponi,idest a palmarum actione,siue per
cussione.ff.de pact.l.j.in princ.Inde legitur da nobis dextras.j.Ma
chab. xj. d. Item ꝙ Abraam , & Abimalech percusserunt fedus.
Gen.xxj.f.Ad idem Galath.ii. d. Dextras dederunt mihi , & Bar-
79 nabæ societatis.Glo.coniungere dextras solet esse signum † con-
cordantiæ , quia se adinuicem confœderabant antiqui. [Propter
iustitiam.] Matth.v.vij.q.j.sciscitaris. xxiii.quæst.viii. conuenior.
[Quoniam cum probati fuerint.] Iaco.j.cap. [Sed dices.] versic.
[Spiritus vbi vult spirat &c.]Io.iij.B.sic.xix.quæst.ij.duæ sunt.j.de
regularib. licet. [Vias illius.] quia non sunt in homine viæ eius.
80 xlvij.di §.necesse est.in fi.[Vbi † spiritus Dei,ibi libertas.] Gal.v.c.
[Quia data est.] ex hoc verbo reprobatur euidenter opinio. T.&
Io.not.s̄.eo.§ propter conscientiam. super verbo,executio. quod
dic,vt ibi not.& j.eo.super verbo,veritatem [A Deo.] vsque huc
pro episcopo allegauit. s.a principio istius.versicu.hucusque. Hic
nunc respondet allegationi,& dicit. [Certe desipis &c.] Nam sic
sapere non est sapere,sed desipere. xvj.quæst.j.§.i.xxxviii.distinct.
quamuis errare. [Qui contra spiritum.].q.d.qui facit contra spi-
ritum,idest intentionem Papæ in his,in quibus obedire tenetur,
contra spiritum Dei facere intelligitur & fit.s.argu.j.tit.ii. c. ii.iii.
& iiii.[Si enim.] idest quia,vt sequitur. [Præmisimus.].s̄.e. §.ibi.
non debes deserere sponsam tuam &c. [Indubitanter.] quia ne
fas est dicere,ꝙ sacra scriptura mentiatur.xxiii.q.v.quid ergo.[Ve
ritatem.]sed verum est,qđ secundum prædicta apparet,ꝙ non de
bes deserere sponsam tuam temeritate propria,ergo si ipsam de
seris sine licentia illius,cui manum defixisti,idest Dei vicarii, ve-
nis contra veritatem,& sic contra spiritum Dei procedis. non se
cundum ipsum,& hoc est quod vadit dicēdo, iō requiritur,quia
angelus Sathanæ plerumque in lucis angelum se transformat .
Ideoque talia sunt superioris iudicio relinquenda, vt sequitur in-
fra versic.porro . Et est hæc regula inuiolabiliter obseruanda , &
obseruata,vt nullus absque Romani Pontificis licētia præsumat
deserere prælatum . j.de regularibus. licet.§.si vero dubitetur. &
§.sequen. [Porro.] versi. [Tu quomodo scis.].q.d.talibus creden
dum non est,nisi probetur diuino miraculo,vel scriptura.j.de hę
re.cum ex iniuncto.§.cum igitur. Quare ergo tibi credetur:quia
scriptura tibi contradicit,vt supra probatum est, & j.sequitur , &
miraculum non ostendis,quod si faceres,adhuc esset per nos exa
minandum, vt patet j.de veneratione sanctorum.c.j. in fi. [Glo-
riosus pontifex.].s.beatus Martinus. [Illius.].s.beati Pauli aposto-
li vasis electioni.vii.q.i.ibi,adunati.[Secutus.].s.beatus Martinus.
[Exemplum apostoli.].s.dicentis . Phil.j.e. [Propter vos .] idest
propter charitatem,quam ad vos habeo,.vnde & sequitur, quip-
pe si quacunque &c. [Quippe.] versicu. [Virtutum flore.] idest
operibus.quoniam virtutes nullus . potest habere sine charitate.
Nam qui habet vnam virtutem,habet alias in actu,& in habitu,
& qui perdit vnam,perdit omnes. xxiiii.quæst.j.vbi sana.xxxij.q.j.
cum renunciatur.& j.de reg.iur.defleat peccator.[Nil probaris,]
alias nihil.Iuxta illud apostoli.j.ad Corinth.xiii.Si linguis homi-
num &c.vsque nihil sum,& nihil mihi prodest. [Quia vt animā
suam &c.] vt ait Ioā.xv. d. [Propter hanc te doceat.].s.dominus.
alias propter hoc te doceat.[Tamen multis.]Non enim boni de
ferendi sunt propter malos,vt not.s̄.eo.§.propter malitiam.versi.
non tamen.super verbo,.deserere. [Pro communi salute.] sic er-
81 go habes,argum.hic,ꝙ communis† vtilitas præferenda est priua-
tæ,quod dic,vt nota.s̄.de postulat.prælat. bonæ.j. [Plus cœteris.]
sic.xxiii.quæst.iiii.quis nos potest. Et iterum cum sim liber ex om
nibus, omnium me seruum feci,vt plures lucrifacerē. xxviii. q.j.
iam nunc. [Laborem effectus.] iuxta illud.

Non est in medico semper, releuetur vt eger.
Interdum docta plus valet arte manus.

82 Ideo euentus† mortalitatis non est in medico imputandus.ff.de of
fic.præsid.illicitas. §.sicuti. Nam & quandoque est vitium mate-
riæ,non artificis, vt ff.ad l.Aquil.si seruus seruum. §.si calicem.ff.
loca.&

ADDITIO.

a ¶Dissipatio.Idem dicit do.Abb.in c.de multa.infra de præb.

loca.& conduct.item quæritur.§.si gemma,vnde sufficit, ꝙ me-
dicus ita se habeat,ꝙ non reperiatur in culpa ante factum, vel in
facto, vel post factum, vt not.j.de eta.& qualit.ad aures.j.de ho-
micid.tua.ad hoc.xlvij.dist.c.si.xliii.dist. ephesiis. Illud autem no.
ꝙ quamuis regula sit, ꝙ sufficiat ut liter incipere gerere negotiũ,
licet euentus aliter sequatur.ff.de nego.gest.sed an vltro.§.j.illa ta
men regula in negotiis pupilli fallit, vt ff.de nego. gest. si pupilli.
respon.j. & l. litis. [Iuxta quod legitur.] Sap. x. F. ¶ Nec putes.]
x. pars. [Martha.] quæ elegit actiuam vitam. [Maria.] quæ ele-
git contemplatiuam.[Optimam partem.] Luc.x.G.[Licet illa.]
s.pars Mariæ.i.contemplatiua.[Ista tamen.].s.pars Marthæ.i.acti
ua. [Et licet illa.].s.contemplatiua. [Hæc tamen.].s.actiua. [Vti
lis.] & sic est præferenda , quia communis vtilitas præfertur pri-
uatæ,vt not.s.§.proxi. ante fin. Et hoc statim probat per aliud e-
xemplum dicens . [Cum in fecunditate &c.] & sumitur hoc ex
eo,quod legitur Gen.xxxi.f.[Lippitudo Lyæ.] per quam signatur
actiua . [Rachaelis pulchritudini.] per quam signatur contem-
platiua. [Quamuis.] subaudi.possit & aliter responderi.s.ꝙ præla
tus non est omnino a contemplatiua exclusus, imo vitam per-
mixtam ducit.s.nunc actiuam negotiis intendens , & ipsa expe-
diens,nunc contemplatiuam orationibus vacans. [Quamuis si-
mul in vnum & contemplatiuus esse valeas,& actiuus &c.] alias
& in vita contemplatiua esse valeas,& actiua.& dic. [In vnum.]
idest in vna vita permixta,quam episcopus ducit, non tamen in
vnum.i.simul eodem tempore hanc vitam exequitur,sed diuer-
sis temporibus,& hoc statim probat ibi.[Legislatoris &c.] Moy
si.s.Exod.xxiiii. De hac vita permixta dic,vt plene not.s.de sum.
Tri.firmiter.respon.j.super verbo,quasi communem. [Laboris.]
s.Moysi. de cuius ascẽsu & descensu legitur.lxxxviii.dist.decreuit.
xxxvj.dist.si quis vult. [Nunc ascendebat.] & sic erat contempla
tiuus . [Libertate.] alias veritate. [Nunc verbo descendebat.] &
sic erat actiuus.lxxxvj.dist.fratrem nostrum.& in aliis concord.s.
signa.super verbo,laboris.Nobis ergo clericis secularibus non est
deserenda omnino vita contemplatiua propter actiuam , nec
econuerso. Sed vtrique vacandum est,vt hic probatur, & viii.q.j.
qui episcopatum.in fi.j.de cler.coniug.diuersis vbi de hoc.[Qua-
propter.]quia actiua præferenda est priuatæ ſm T. imo quia vita
prælati permixta præferenda est soli contemplatiuæ, tanquam
publice communior . [Facilius indulgetur &c.] quia magis di-
spensabile est, quando quis ad maiorem dignitatem vocatur, ar.
hic,quod dic,vt not.s.tit.ij.licet.§.j.versic.vnde licet.& j.c.seq.§.fi.
super verbo,q̃ antea. [Ascendat.] viii.q.j.c.j.[Descendat.].vii.q.j.
hoc nequaquam.& j.eo c.seq.& arg.ff.de mu.& ho. vt gradatim.
xciii.dist.legimus.in fin. [Monemus.] versic. [Vt laborem.] nec
dicit honorem.viij.q.j.qui episcopatum. [Recipere.] construe sic
literam. [Sperneret recipere te.qui spreuisses ministrare sibi soli
cite cum Martha.] sibi dico. [Diuertenti apud te.i.hospitanti. iu
xta illud Apocal.iij.g.Ecce ego sto ad hostium & pulso.q.d.timẽ
dum est,ne forte dominus acceptet tuam contemplatiuã,si non
habes aliquid de actiua.¶ Quia vero.] xj.pars. [Instituisti.] hoc iõ
dicit,quia cum instantia est petenda,vt not.s.ca.j. [Tibi te.] idest
tuæ conscientiæ,sic.j.de iureiur. mulieri. Si vero hoc non dicere-
tur,sed simpliciter daretur licẽtia,cedere cogeretur.j.eo.quidam.
[Causis.].i.sex, sicut distinguuntur & exponuntur.s.eo. ab illo.§.
intueri. vsque ad §. verum . [Interdictam.] nec dicas alas habeo,
volare possum. [Quoniam & si pennas &c.].s.contemplationis,
[Quibus satagis,] idest niteris,alias satagas.[In solitudinem aduo
lare.] non tamen sunt libere imo. [Ita stricte &c.præceptorum.]
s.nostrorum . Et hæc est ratio , quare episcopus eligi prohibetur,
quod dic,vt no.s.eo.admonet.& de postul.præla.c.fi. [Permissio
ne.].s.petita & obtenta,& est ratio,vt j.de regula,licet.§.illa sem-
per regula.§.præced.& s.eo.§.verum.

SVMMARIVM.

1 *Eligere qui potest, potest & postulare, sed non econtra.*
2 *Verba aliquid operare debent.*
3 *Consilium præceptoris circa electionem.*
4 *Prior solus non potest alienare rem ecclesiasticam.*
5 *Clericus plurium episcoporum ad omnibus requirendum.*
6 *Religiosus non habet liberum consensum.*
7 *Monachus eligitur ad episcopatum.*
8 *Episcopatus potius est ad onus, quam ad emolumentum.*
9 *Anima sua, in manica sua.*
10 *Præpositio in, aliquando priuat.*
11 *Cessante causa, cessat effectus.*
12 *Vigilantibus, & non dormientibus datur scientiæ margarita.*
13 *Aedificium omne recipit incrementum.*
14 *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.*
15 *Antiquitatis nihil ignorare debemus.*
16 *Iudex non debet sententiam proferre, nisi certificatus.*
17 *Dispensationem quæ inducant.*
18 *Dispensatur facilius vbi maior est vtilitas.*
19 *Episcopus habet officium pastoris.*

CAP. XI.

Post translationem tuam. Scilicet fa
ctam de ecclesia Fauentina . [Ad ecclesiam Rauen-
naten.&c.] Et no. ꝙ hic scribitur episcopo in archie-
piscopum Rauẽnatensem electo, per quod comprobatur, quod
no.s.tit.j.nisi specialis. [Cum præpositus.] Hic incipit cõstructio,
vnde dic. [Quia post trãslationem &c.] vt s.[Præpositus,& cano
nici &c.] vt sequitur j. [Eorum concanonicum.].s.solum.Sic er
go vni potest dari hæc potestas, vt hic, & s.de elect. causam quæ,
quod dic, vt ibi not. [Liberam eligendi.] & sic potuit postulare.
2 Nam qui potest†eligere,potest & postulare,vt hic,& s.de elect.in
causis. Non sic econtra,argu.ff.de ritu nup.generali. contra.s.de
elect.innotuit.§.& quamuis contra. Vel potest fieri vis in hoc,ꝙ
2 dicit,liberam,quia† verba aliquid operari debent, vt not.s.de re-
scrip.cap.j.quod dic,vt not.in dictis c.in causis.& innotuit. [Vna
nimiter.] non caret misterio hoc verbum.Nam si vnus discrepet
per viam non poterit procedi compromissi, vt s.de electio.quia
propter. §.vel saltem. [Contulissent.] ipsa ecclesia Fauentina va-
cante.[Post.] subaudi.& per translationem tuam &c.vt supra,sic
not.ad formam decreti faciendam. Nam & de modo vacationis
non solum de ipsa vacatione ecclesiæ est mentio facienda,vt hic
& j.de concess.præben.post electionem.& s.de postulat. prælato.
bonæ me.j.& ii.& de elec.cum inter vniuersas.& cap.bonæ.j.& ii.
Hoc ideo, ne quis forsan occupet locum viui. j.de concess.præb.
cap.j.Vel per falsitatem se faciat facilius promoueri.j.de dolo,&
contuma.cum olim Daniel [Postulandum.] No. arg.ad consi-
3 lium,†quod dabat magister meus,ꝙ quando dubitabatur de ali-
quo, vtrum possit eligi, simpliciter cautum erat, ꝙ eligeretur in
a postulandum [a], vt hic,& s.de elect.in causis.vbi de hoc not. & s.
cod. admonet . vbi & vtrum clericus alienæ ecclesiæ eligi valeat,
plenius expeditur . Electio tamen sic facta non est initialis , sed
præparatoria ad electionem faciendam secundum Ioan.& Goff.
Sed hoc consilium videtur frustratorium,vt not.j. eo. versic.por
ro.super verbo.postulationem eandem. Tutius ergo videtur,ꝙ si
dubietas est,postules,& non eligas:quia hodie in talibus nullo si-
mili est vtendum,extra d.n.de elect.statuimus.lib.vj.quod dic.vt
not.s.de postulat.prælat.cap.j.& fin. [Porro.] versic. [Priore.] Su
4 baudi & capitulo:quia solus prior † non posset rem alienare.xii.
quæst.ii.sine exceptione.xix.quæst.iii.statuimus.multominus per
b sonã [b], quæ maior est re.xii.quæst.j.præcipimus. C.de sacrosecl.
sancimus.j.qui & si nollent consentire ad superiorem esset recur
rendum,argum.j.de iure patr.nullus. Veruntamen si iustam cau
sam prætenderent,non essent compellendi lxiii.dist. literas. lxxj.
dist.cap.j.& ii.lxxxv.dist.Florentinum. ſm T. ꝙ autem fratres re-
quirendi sint,nõ est necesse vti argumento: quia casus est expres
sus.j.de sta.mon.cap.monachi. in fi.& dicas. [Priore.] Postulati,
qui post cessionem suam in fratrem huius monasterii est recep-
tus,vt patet j.eo.in verbo,ad monachorum vitam,vt ibi not. Hic
autem notandum,ꝙ religiosus exemptus ab abbate & conuentu
est regulariter postulãdus,vt hic,& idem est, si non sit exemptus.
xix.q.iii.statuimus. In hoc tamen casu quamuis habito consen-
su abbatis, & conuentus possit consentire , non tamen potest se
transferre sine authoritate diœcesani , cuius clericus est , ex quo
exemptus non est.lxiii.dist.literas.& lxxi.dist.cap.j.& ii.& sic intel
5 lige.xvi,q,j. qui vere & pure. Quid si sit† clericus plurium episco-
porum? Respon.eadem ratione ab omnibus est requirendus, se-
cundum dominum nostrum,arg.j.de testam.relatum.ii.§.fin.j.
de senten.excom.cum illorum.§.si vero claustralis.& cap.officii.
Requisitio vero Papæ hic fuit necessaria non pro eo,ꝙ esset mo-
nachus,sed quia erat episcopus.s.de transla.episc.cap.j.vbi autem
sine dispensatione vocatus ad episcopatum promoueri non po-
test,tunc ad Papam semper recurrendum est.lvi.dist.Cenomanẽ
sem.s.de electio.innotuit.secundum dominum nostrum,& no.
j.de eta.& qual.a multis. Si vero religiosus vocetur ad abbatiam,
vel prioratum,vel aliam dignitatem inferiorem episcopatu,&di
spensatione egeat,poterit episcopus dispensare,vt j.de eta.& qua.
cum contingat.lv.distin.priscis.nisi vbi Papa sibi retinuit.j.de sen
ten.excom.nuper.secundum dominum nostrum,& de hoc no.
j.de sta.mona.ꝙ Dei timorem. Sed & in abbatem proprii mona
sterii est monachus eligendus,non postulandus,vt patet supra de
rescrip.cum dilecta.& s.de consuet.cum dilectus . Abbas autem
in episcopum potest eligi : quia & liberum habet consensum,vt
s.de elect.cum in veteri. Vbi vero canonicus,seu clericus secula
ris eligitur,non est recurrendum ad præpositum,vel archipresby-
terum,

ADDITIONES.

a ¶In postulandum. Dom. Andreas Sic.remittit ad Roma.consil.cccli. Sed dic,quòd hodie hæc forma non tenet, vt de postula. prælat. cap.primo, libro vj.

b ¶Multominus personam. Dic, quòd imo hodie solus superior sine capitulo dare potest consentiendi,& transeundi licentiam per tex.in c.si religiosus.de elect.lib.vj.

terum , vel alium consimilem prælatum suum de necessitate ,
sed sufficit habere consensum episcopi.j.de cleric.peregr.cap.fin.
& lxxi.dist.& lxxii. per totum. Episcopus tamen non debet eum
licentiare sine consilio fratrum ipsius electi.secundum dominũ
nostrum,quod dic,vt not.s.eod.quod in dubiis.& cap.admonet.
[Super hoc.] Vt scilicet supradictæ electioni in postulandum fa
ctæ suum præberet assensum,vt sequitur.[Præpositus & alii.].s.Fa
uentini. [Postulationem eandem.] Ergo perinde est,quando di-
xerunt eligimus in postulandum,ac si dixissent.simpliciter postu
lamus,& sic in consilio,quod dabat magister meus, non videtur
magna vis facienda,vt no.s.super verbo,postulandum.Sed potest
responderi,ꝙ si propter hoc dictum consilium reprobatur,certũ
est tamen,ꝙ iste fuit postulandus, & in hoc consentit d.n.dicẽs,
ꝙ iste non potuit eligi.Tum quia episcopus,vt s.de postu.prælat.
6 cap.fina. Tum quia religiosus † qui non habet liberum consen-
sum.xii.quæst.j.nolo.& cap.non dicatis.Nec obstat.j.de voto.per
tuas.quia exponi debet,quod ibi dicitur.Electionem, idest postu-
lationem , secundum dominum nostrum, sicut & j.de tempor.
ordin.dilectus . Alii dicunt & forte melius , ꝙ etiam monachus
7 †eligitur ad episcopatum vt in dicto cap.per tuas.secundum do-
minum nostrum,& de hoc not.j.de sta.mona.ꝙ Dei timorem.
[Verum.] versic. [Capitulum obuiare.] Quod habes.vii.quæst.j.
hoc nequaquam. [In quo.].s.capitulo . [Vt quicunque.] Hic in-
cipiunt verba capituli,& protenduntur vsque.ibi,vnde cõtra,&c.
[Ad monachorum vitam &c.] Sicut iste fecerat postulatus , vt
not.s.super verbo, priore. [Nequaquam vlterius.] Qualiter hoc
intelligendum sit determinabitur.j.eo.quamquam. versic.vnde
quidam & sequent. [Ad Pontificatum resurgat.] Multo minus
ad minores dignitates secundum quosdam. argum.s.de transla.
episc.cap.fin.vii.quæst.j. mutationes. officium tamen aliquod si-
ne dignitate posset habere quia plus est ad onus, quàm ad emo-
lumentum.C.de infamib.l.j.Alii dicunt, ꝙ licet ex hac causa re-
pellatur ab episcopatu, nec de facili dispensatur cum tali contra
a concilium Cõstantinopolitanũ p̃dictum postuletur tñ [a] a Papa,vt
in Abbatẽ vel in priorẽ promoueat̃.facilius dispensabitur.Tũ qa
non est contra concilium . Tum quia licet sit indignus maiori,
non tamen minori,argum.ff.de interdict.& relega.l.relegatorũ.
§.fin.& l.sequen.Sed nec istud cap.locum habet,vbi aliquis dimi
sit dignitatem inferiorem episcopatu,& tactus est monachus.Ta
lis enim bene potest assumi in episcopum, nisi probatum fuerit
ei crimen,in quo casu non propter concilium (quod de tali non
loquitur) sed propter crimen repellitur.xxv.distin.primum.Nec
mirum,si difficilior sit inquisitio in episcopo,quàm in aliis infe-
rioribus:quia episcopatus nõ est dimittendus propter monacha
tum,sed aliæ dignitates inferiores bene possunt dimitti,vnde nec
ibi sic ad vnguem inquiritur,quare illam dimiserit inferiorem di
gnitatem, argum.j.de regularib.licet.secundum dominum no-
strum. Huic autem quod supradixit , ꝙ talis potest habere offi-
cium:quia potius est ad onus,q̃ ad emolumentum.Videtur con
tradicere.viii.quæst.j.qui episcopatum.& xl.distin.multi. nam &
8 episcopatus† potius est ad onus, q̃ ad emolumentum, vt ibi pro-
batur , & sic illa rõne ꝯsiderata ẽt cpatum hr̃e põt,vñ die ꝙ offim
sine dignitate hr̃e põt non illa rõne:qa onus est,sed quia tanq̃ in
ferius,& nudũ ministeriũ facilius, q̃ dignitas cõmitti potest : nã
& semper in maioribus cautius est agendum.lxii.distin. quiesca
b mus.& argum oppo.j.quæst.j.§.ecce cum honoris [b].[Vnde con-
tra.] Hic incipiunt verba Innocentii.[Vnum.] Nam hæc sunt.s.
Nicenum,Constantinopolitanum, Ephesinum,Calcedonense.
Hæc enim quatuor debent,sicut quatuor euangelia obseruari,vt
legitur,& probatur.xv.dist.sicut.& C.de sum.Trin.& fide cath.l.ii.
& l.fina.ibi, suscipimus autem sancta quatuor concilia &c. ante
medium.l.& in Auth.de eccl.tit.§.j.collat.ix.[Nullatenus videba
tur.] Quasi potestas Papæ ad hoc non extendatur : nam & ipse
necesse habet euangeliis obedire,quod intelligas quò ad fidem,&
9 ad eam pertinentia. In aliis autem †anima tua in manica sua,qa
super omnia concilia est,vt s.de elect.significasti.§.j. versic.aut in
concilio.& j.eo.§.seq.vbi de hoc.quod dic,vt not.j.de concessio.
præben.proposuit.& de voto. magnæ.§.j. [Admittenda.] Subau-
di,quod est intelligendum generaliter. [Cœterum speciales.] Et
sic continuatur seq.§.¶ Cœterum.].ii.pars.[Speciales.] secũdum
ꝙ causæ, propter quas potest peti cessio, sunt diuersæ vt sequ.tur,
de quibus plenius leg.& not.s.capit.proxi.§.intueri. & seq. [Non
obstante.] Ergo non per omnia,& in omnibus sicut euãgelium
obseruatur,vt not.s.super verbo,nullatenus videbatur.[Si enim.]
versic hic ponit primum exemplum de casibus specialibus supra
dictis. [Persecutionis.] puta inimicitiarum capitalium , vt s.cap.
proxi.§.propter malitiam. [Inualitudine.] idest non valitudine,
10 hoc est infirmitate,& sic præpositio † in,aliquando priuat , quod
dic,vt not.s.de consuet.capi.iii. Et hoc est secundum exemplum
de casibus specialibus,quod sumitur ex illo.§.s.eod. capi.proxi.§.
Alia vero causa est debilitas,sed quomodo poter t hoc exempli-
ficari?Dicas,quando morbo epilentico laborabat , & cadebat as
sidue cum emissione vocis continuæ confusæ, & iactationis spu-
mæ,vt vij.quæst.fin.cap.j.& ii. Postea vero fuit plenarie liberatus,
& iam a tempore liberationis fuit per annum , & amplius expe-
ctatus,secundum quod traditur.xxxiii.distin. communiter. [De
superioris.] idest Papæ.alias nullo modo potest.vt s.cap.proxi. §.
verum. [Impedimento cessante.].s.finali. Et not. hic, ꝙ cessante
11 †causa cessat effectus [c].j.de appella.cum cessante.quod intelligas
de finali,secus de compulsiua, vt j.de pœnit.cum infirmitas.ff.de
postul.prælat.l.j.§.sexum.& sic intelligas similia contraria hic,vel
alibi de hac materia allegata. Aliter tamen distinguitur de hoc se
cundum Ioan.lxj.distinct.§.his ita. alias incipit his omnibus, sed
hoc sufficit quantum ad solutionem huius generalis. [Item si
quis.] versic.in quo ponit tertium exemplum de casibus speciali-
bus, & est hic duplex litera, vna sic dicit. [Item si quis propter li-
teraturæ defectum.] ne tanquam cecus cœco ducatum præbeat
locum (alias baculum) regiminis &c.] Alia sic. [Item propter li
teraturę defectum , ne quisquam cæcus cæco ducatum præbeat,
si locum regiminus &c.] Et est idem sensus. [Literaturæ defe-
ctum.] Vt habuisti , supra cap proxi.§.pro defectu quoque scien-
tiæ.dic,vt ibi. [Ducatum.] Matth.xv.c.sic.j.de eta.& qualita.cum
sit ars artium.

Si cæcus cæcum conatur ducere secum.
In foueam ductor primus cadit, inde secutor.

[Ad otium.].i.quietem.in quo cautela adhibenda est,vt patet s.c.
prox.§.verum. post princip.ibi. Quoniam vt id tanquam notissi-
mum obmittamus &c.Præoccupatio est.sic s. [Ac per exercitiũ
reperitur &c.] Alias lectionis scientiæ. Alias per lectionem , &
scientiæ exercitium reperitur &c. Quicquid tamen habeas,hoc
12 notabis secundum vtrãque literam, & a vigilantibus † & studen
tibus , & non dormientientibus nec dormitantibus acquiritur
scientiæ margarita.quod dic,vt no. extra. d n.de homic. pro hu-
mani.§ j.super verbo negligentiæ somno.lib.vj.& ad hoc de cõ-
secr.dist.v.nunquam.Item & hoc notabis hic, ꝙ parũ valet theo-
rica sine practica,idest,scientia sine experientia. Qui enim nõ est
expertus quid nouit? q.d.nihil,ideo dicit lex, ꝙ omnes adhuc di-
13 scere possunt,† & omnem artificium recipit incrementum.ff.de
lega.iii.legatis seruis, §.ornatricibus,sed & magis quotidianis ; &
vtilioribus specialiter est studendum,vt.ff.de fun.instru.lega.quę-
situm.§.sed et si.ff.de lib.lega.legaui.respon.j. ff.de vsuc.iusto.rñ.j.
[Vocatus.] Aliter non debet sibi reassumere honorem,quod dic,
vt no.s.de elec.qualiter. [Pastoralem.] Quia cessante causa &c.
vt s.ver.proxi. [Rursus.] ver. Et hic ponit quartum exemplũ de
casibus specialibus.[Adeptus.] Data pecunia, vel promissa. i.q.v.
quicunque.& c.præsentium.[Et hoc comperto.] scilicet ꝙ simo
niace promotus fuit. [Episcopatum.] Quod citius potuit , alio-
quin si postquam hoc sciuit,tacite vel expresse consensit, videtur
ratificare,& ei nocebit.j.de simo.sicut.§.qui vero.arg.xxxiij.q.ij.si
virgo. C.de transac.quamuis, C. quomodo & quando iudex. ab
eo.vel infra breue tempus.j.q.j.constat.j.de regula.cap.ij.& ca.ad
nostram secundum T.& Ioan.j.de frigid.c.j.Dicas, ꝙ statim hoc
comperto tenetur remedium adhibere , vt dicit hæc litera, alio-
quin præsumendum est cõtra ipsum,si probaretur, ꝙ etiam per
tres dies tenuisset post scientiam,argum . j.de despon.impub.atte
stationes, & c.ex literis, & aliis iuribus. s.allegatis . Quid ergo fa-
ciet,cum non possit sine licentia cedere,vt sequitur? Dicas, ꝙ sta
d tim debet vocare personas idoneas , [d] & reuelari eis, ꝙ tale quid
comperit,& ꝙ ipse protestatur,ꝙ inuitus tenet episcopatum, cũ
sine licentia cedere non possit, & coram eisdem statim faciat p̃-
curatorem,quem in præsentia ipsorum mittat ad curiam pro li
centia obtinenda,sic enim,vt puto & non aliter, erit tutus,argu.
j.de offic.ordin.pastoralis.§.fi.j.de appell.si iustus, metus . [De li
centia.] Non aliter.s.eo.c.prox.§.verum, sic ergo & hic reproba
tur opinio Ioan.& Tan.vt no.s.c.proxi.§.verum, & §.propter cõ
scientiam,super verbo,executio,quod dic, vt ibi no. [Et si.] idest
quamuis.[Episcopatum eundem.] Cui propter simoniam com
missam renunciauerat.[Nequeat.] De rigore iuris in odium de-
linquentium , cum & in odium eorum remotus fuerit, vt j. de
simo.nobis,& c.sicut.j.q.j.quidam,& c.erga simoniacos. vij.q.j.p̃-
sentium.dispensatiue tamen poterit, vt hic, quod dic, vt no. s.de
elec.si alicuius.[Canonicas sanctiones.] In præced. glo.signatas.
[Ad alium.] scilicet episcopatum. [Re assumi.] Per postulatio-
nem,nam episcopus remanet,& sponsus ecclesiæ generalis,vt no.
s.tit.ij.inter corporalia,& sic non debet eligi,sed postulari, vt no.
s.respon.j.& sic patet,ꝙ non ratione vinculi specialis ecclesiæ, qđ
non est,vt s.tit.ij.inter corporalia,§.ij.ver.cum non debeat,sed ra-
tione vinculi ecclesiæ generalis prohibetur eligi, vnde euidenter
pro-

ADDITIONES.

a ¶Ad episcopatum. Adde c.si religiosus.de elect.lib.vj.

b ¶Cum honoris. Adde ca.vbi maius periculum,de elect.lib.vj.

c ¶Cessante causa cessat effectus. Adde glo.hic.& do.Henric.Bon.in c.& si Christus.infra de iureiur.

d ¶Debet vocare personas idoneas &c.Adde do.An.hic in vers.quæro, an simoniacus,qui hoc consilium sequitur.

probatur ex hoc, c. ℘ quantumcunque cedat, semper ratione vinculi ecclesiæ generalis remanet astrictus nexib⁹ præceptorum, & hæc est causa, quare etiam post renunciationem eligi prohibet, vt nó. s. e. prox. in fi. ¶ Quamquam autem.] iij. pars. [Vitam elegit.] Alias elegit. [Valeat.] Et sic videantur offendi verba concilii Constantinopolitani supradicti &c. [Cõtra præfatum.] Alias præscriptum. [Concilium.] idest contra mentem præfati concilij, nam verba offenduntur, vt statim dicit. [Attentatum.] Alias attentari. [Quod.] scilicet cõcilium. [In eo loquitur.] i. loqui intelligendum est, hęc enim est vera interpretatio illius. 'c. secundũ dominum nostrum. [Casum.] scilicet tantũ. [Cum propter alia quod crimen.] scienter commissum, & quod impedit executionem ordinis etiam post pœnitentiam peractam, vt le. & no. s. e. c. prox. § propter conscientiam, in his enim ideo non dispensatur, quia non potest pontificale officium sine altaris ministerio exerceri. j. de excess. prælа. ex literis. §. fi. ver. cum igitur, in alijs autem omnibus vendicabit dispensatio sibi locum, argum. l. dist. ferrum. j. de temp. ord. c. fi. quia nec propter alia tenetur petere cessionem, vt in d. §. propter conscientiam. Et huic interpretationi soli standum est super illo. c. vij. q. j. hoc nequaquam, cancellatis oĩbus gl. sup illo c. & exaratis, secũdum Lau. hæc enim interpretatio ad Papam pertinet. j. de sen. excom. inter alia, §. vt igitur, & j. qui fil. sunt leg. per venerabilem. §. rationibus. [Deferens.] quod non est in aliquo de quatuor exemplis positis, s. eo. §. prox. [Vnde quidam.] ver. Hic ponit primum intellectum priorum. Nam secũdum Hug. quatuor modis intelligitur sæpe dictum. c. vij. q. j. hoc nequaquam. Primo de eo, qui causa perpetuæ pœnitẽtiæ intrat monasterium, & hic non debet reuerti ad eundem, vel ad alium episcopatum. Secundo de eo, qui causa humilitatis transit, & abrenunciat tantum loco. Hic per se non reuertitur, sed electus (intelligas semper in postulandum) ad eundem, vel alium episcopatum congrue reuerti potest. Tertio de eo, qui causa humilitats renunciat non tantum oneri, sed etiam honori, & hic etiam electus non reuertitur, nisi de speciali licentia Papæ. Quare to dicunt quidam, ℘ illud ad terrorem statutum fuit quia tunc temporis nimis erant proni prælati ad suas ecclesias relinquẽdas. [Dixerunt.] & bene, si intelligant sane secundum quod no. s. e §. respon. j. vnde. d. n. scripsit hic, dixerunt & bene, sed non sufficienter, siue enim conuictus fuerit, siue non, ex quo tamen propter peccatum cessit, quamuis occultum, amplius ad episcopatum non resurget, vt innuitur. j. e. c. ver. fi. & est ratio, quia non p̃sumitur, ℘ superior dedisset ei cedendi licentiam propter crimẽ, nisi de eo conuictus esset, vel confessus. Vel nisi crimen esset tale, ℘ executionem officii, etiam post peractam pœnitentiam impediret, quod dic, vt no. s. c. proxi. §. propter conscientiam. Veruntamen si constaret, ℘ pro occulto & leui crimine, in quo perseuerabat, cessisset. Vel etiam in quo non perseuerabat de facto (cum de iure debuisset) cesserit, ad episcopatum posset iterum reassumi secundum dominum nostrum. [Pro crimine.] alias de crimine, subaudi, quod executionem ordinis impedit etiam post peractam pœnitentiam, & sic per omnia bene dicunt, vt no. s. [Existit. alias extitit. [Vel cum aliquis.] ver. in quo ponitur secundus intellectus priorum. [Pœnitentiam.] si. xiij. di. nerui. j. q. j. si quis
14 neque. Sic & dicitur in detentione rei alienæ, quia † non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. xiiij. q. vj. si res. Et hanc lecturam inuuit Gratianus. vij. q. j. §. hoc ad pœnitentiam, & cap. suggestum, ibi seq. [Alijs.] ver. scilicet secundis. Et est iste tertius intellectus secundorum, nec est reprobandus omnino, sed superior prævalet, secundum dominum nostrum. [Ordinem.] idest, ordinis executionem characteri renunciare nõ posset. j. q. j. quod quidam. ver. si forte. xxxij. q. vij. licite, & concordat. j. de ordin. ab episcopo. c. j. vnde adhuc posset reassumi de licentia Papæ, cum non nisi executio sibi desit. ar. j. de ordin. ab episc. c. ij. [Resignaut,] omittit quartam opinionem, & melius fecisset si omnia omisisset. Hæc enim frustra membranas occupant. xix. dist. si Ro
5 manorum, sufficit enim, quod dixerat. s. eo. §. respon. j. Et † nisi, quia antiquitatis nihil ignorare debemus. Insti. de testa. respõ. j. essent omnia alia cancellanda. ¶ Cum ergo nobis.] iiij. pars. [Ne
6 quiuerit.] No. ℘ index † quousque de causa certificatus fuerit, debet a sententia diffinitiua abstinere, vt hic. s. de elec. dudum. i. §. cum autem. xj. q. iij. graue, Inst. de act. §. curare. j. de despon. de mu muliere, in quibus de hoc no. [Prædictus Ioan.] scilicet spoliatus per alium Io. canonicum Fauentinum, vt s. e. c. in prin. [Constiterit.] probante electo, siue postulato. Præsumitur enim prima facie, ℘ sine causa resignauerit, arg. hic & j. c. j. vij. q. j. hoc nequaquam, & s. e. super hoc. §. j. Alij dicunt, ℘ nunquam debet aliquã ex prædictis causis, pbare, nisi esset præsumptio õ ipsum, quæ esset si renunciasset ordini, tunc enim posset probare, ℘ ex aliqua prę dictarũ causarũ resignauerit, vt sic cessaret præsumptio, & postulatio admitteretur. Litera tñ magis consonat pro primo dicto, fm. d. n. [Cesserit memorato. [Alias sine memorato. [Ex p̃missis causis.] s. quatuor, videlicet causa persecutionis, vel infirmitatis corporalis, seu defectus scientiæ, seu simoniæ eo ignorante commisse, neque ratificante enumeratis, & expeditis. s. e. c. extera. [Memorato.] Saxenacen. [Authoritate nostra.] Alias hoc nõ posset, etiam si esset legatus cardinalis, vt s. tit. j. nisi specialis. [Necessitas, vel vtilitas ecclesiæ.] Alias sine ecclesiæ, & subaudiri, oportet. Hæc † n. sunt, q̃ dispensationẽ inducunt. qđ dic, vt not. s. de elect. cũ nobis olim. §. fi. & c. in causis. §. fi. & j. de p̃ben. de multa. i fi. Tertia causa est p̃rogatiua meritorũ, vt ibi. [Licẽtiam.] In hoc enim casu potest peti confirmatio postulati, arg hic. quod dic, vt not. s. de elect. cum monasterium. [Maxime.] i. tantum. & hoc est, quod sequitur. Tũc enim &c. Vel potest teneri comparatiue, quantum ad potestatem Papæ, vt pater in his, quæ not. s. eo. c. respon. j. ad fi. [Tunc enim.] versic. s. quando non ordini, sed loco tantum renunciauit. [Esset.] Alias est. [Præsumendum.] Præsumptione iuris, & de iure. quod dic, vt no. infra. desponsa. is qui fidem. [Præsertim cum.] Subaudi, si propter crimen cessisset. [Apostolica sedes. [Post cessionem.] f. propter crimen fa
18 ctam. [Quã antea.] Quia vbi maior † est vtilitas, facilius dispensatur, vt not. s. cap. prox. §. nec putes. super verbo, facilius indulget, sed secundum dominum nostrum, ideo dicit antea: quia existẽs prælatus aliquando potest celebrare propter scandalum, & tamẽ non prælatus prohiberetur. vj. dist. testamentum. [In pontificali.] In quo ministrabat, ex quo hjc præsumitur, quod non propter crimen facta fuerit cessio memorata. [Alioquin.]. versi. s. si non resignauit ex prædictis causis, quæ sunt sine peccato, sed ex alia. i. p pter peccatum, vel alioquin. i. si episcopus non probauerit prædicta, nec de ipsis: alias tibi constiterit, cum durum &c. secundum dominum nostrum. [Durum.] Non tamen est Papæ impossibile: quia ei obediendum est, & si per quam durum sit. quod præcepit. xix. dist. in memoriam. Et bene dispensat Papa contra concilium. & contra apostolum, dummodo non veniat contra fidem xxv. q. j. sunt quidam, arg. xxxiiij. dist. lector. lxxxii. dist. presbyter. & interpretatur euangelium. xxxiij. q. ij. quos Deus. s. tit. ij. c. ij. quod dic, vt no. s. resp. j. ad fi. [Conciliũ.] Quod in hoc casu intelligitur vt s. §. proxi. respon. j. [Personam idoneam.] Hoc semper intelli
19 gitur, vt s. de elect. causam quæ. [Pastorem.] Sic ergo † eps habet officium pastoris, & multorum aliorum. quod dic, vt no. s. de elc. ne pro defectu. super verbo, pastoris.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio petenda est cum instantia.*
2 *Qui duplicat confirmat.*
3 *Importunitas potentis quandoque superiorem cogit.*
4 *Inconstantia recusatur.*
5 *Cedendi licentiam, qui obtinuit cedere compellitur.*
6 *Episcopus procurator est, & non dominus.*
7 *Famam suam qui negligit, crudelis est.*

CAP. XII.

Vidam cedendi licentiam.

[Quidam.] s. prælati, episcopi, vel alii, siue simplices clerici, secundum dominum nostrum. [Cum instan
1 tia.] Instanter enim † petenda est cessio, vt hic, & s. de elect. cum post petitam. vbi de hoc. ex eo enim, ℘ cum instantia perseueran tiæ petitur, si postea petentes pœniteant, magis præsumitur contra ipsos. arg. de pœn. dist. i. diuortium: nam & creditur perseuerãti in respõsione sua post quæstionem. ff. de quæstionibus. l. i. §. di uus. & magis operatur secunda petitio, sicut & secunda cõfessio:
2 quia qui † duplicat, confirmat, argum. C. de plus peti. l. vnica. C. ad Velleia. si mulier. in fi. & C. de episc. audit. l. iii. in fi. Ex importunitate petentis magis firmum est, quæ & quandoque superiorem
3 cogit. de pœnit. dist. j. importuna. C. de peti. bo. sub. l. j. & ij. lib. xj. j. de purga. cap. cum in iuuenture. [Ea.]. f. licentia cedendi. [Præter mittunt.] Ex toto, vel ad tempus nimium, quod non est toleran dum, & est ratio vna ne Papæ illudatur, sicut alias dicitur in postalatione eidem præsentata. s. de postula. prælа. bonæ. ii. §. nec no cebat. Quid ergo si petitione repræsentata superiori, tamen antequam licentia sit concessa, hoc reuocauerit? Respon. tenet reuocatio, dummodo ad superiorem perueniat, vt j. eo. lectæ. Nec ob. quod dictum est de postulatione, cum hæc reuocatio nullius interfit, sicut illa, nec ista petitio fiat ita publice & solenniter, sicut illa, secundum dominum nostrum. Et hoc satis innuitur hic a contrario sensu. s. ℘ reuocatio possit fieri, antequam licẽtia sit obtenta. Sed quid si superior reuocationem ignorans, licentiam dederit? Respon. videtur, ℘ licentia tenet, arg. ff. de procur. si procuratorem. j. de appell. si duobus. quamuis posset distingui, an p pro curatorem, vel per nuncium petierit cessionem, secundum dominum nosttum, cuius est hæc tota glo. super quo vide, quod legit. & not. j. de procu. mandato. & adde, quod not. j. eo. § eos. [Obtenta.] Simpliciter, vt s. eo. ad supplicationem. & j. eo. c. dilectus. in fi. secus si conditionaliter: puta, si mãdetur alicui, ℘ cessionem recipiat vice Papæ, si personæ & ecclesiæ videat expedire, tunc n, facienda erit inquisitio, & forma mandati diligenter obseruanda, vt leg. & not. s. de rescript. cum dilecta. in fi. nec debebit recipi cessio, quousque constiterit de prædictis, arg. s. c. prox. §. cum ergo.

Item

Item secus si suæ conscientiæ relinquatur: quia & tunc ipsam sequi tenetur, & sic cedet, vel non cedet, vt s. eod. nisi cum pridem. §. fi. & adde, quod not. j. eo. §. fi. in prin. [Prætermittunt.] Talem
4 inconstantiam merito † recusabit iudex, arg. ff. de procur. in causæ. s. eo. ad supplicationem. & argu. C. de actio. & oblig. sicut in initio. ¶ Sed cum.]. ii. pars. [In postulatione.]. f. cessionis. [Ecclesiarum commoda.] Quia nesciunt, vel non possunt regere, sicut ecclesiæ expediret. puta, quia infiniti sunt, vel alii ipsos persequunt, vel defectum scientiæ patiuntur, vt s. eo. nisi. §. alia. & duobus seq. [Videantur.]. i. præsumantur præsumptione iuris, & de iure. sic s. c. proxi. §. fin. versic. tunc enim. [Propriam.] Vt quia criminosi, vel irregulares, vt s. eod. nisi. §. propter conscientiam. & §. personæ vero. [Quarum.]. f, ecclesiarum cõmodi, & salutis propriæ. [Neutrum &c.] Aliquorum.] Forsan nepotum, vel cõsanguineorum, vel familiarium de substractione præcepis forsan, aut impedimẽto repletionis bursæ timentium, & hoc est, quod sequitur. [Quærentium.] Philipp. ij. e. [Quæ sua sunt.] Subaudi, non quæ Iesu Christi, vt j. de censi. cum apostolus §. archidiacono. & c. procurationes. in fi. q. d. non curant tales de vtilitate, vel detrimento ecclesiarum, neque de salute, vel periculo animarum, propriis tãtum temporalibus commodis inhiantes, nec attendentes id, quod legit. j. de simo. Matthæus. in fi. [Leuitate.]. f. incõstantiæ, sen variationis, vt not. s. sup verbo, prætermittunt. [Impedire.] Et est mul
5 tiplex ratio, † vna ne Papæ illudatur. s. de postul. prælat. bonæ. ii §. nec nocebat. versic. si enim. Alia ne leuitas nutriatur, vt hic. Tertia, ne auaritia comprobetur, vt præcedit. Quarta, ne salus animarum impediatur. vt s. ibi, aut salutem &c. Quinta, ne ecclesia detrimentum patiatur, vt in prin. huius §. ¶ Eos.] iij. pars. f. qui cedẽ di licentiam petierunt, & obtinuerunt. [Decernimus.] Hoc videtur intelligendum, etiam si antedatam licentiam velint resili
a re [2], dummodo Papa petitionem receperit, & ipsorum voluntatem intellexerit: nam si Papa cõsensisset, antequam reuocaretur petitio licentiæ, tamen cogendus esset cedere, etiam si episcopus esset, qui petijt cessionem, cum sufficiat petitio episcopi, & assensus Papę, & iam non sit episcopus illius ecclesiæ, arg. s. eo. quod in dubiis, & est hoc omnino verum, quãdo episcopus obtulit cessionem, secundum dominum nostrum: quia tunc omnino voluntati Papæ hoc exposuisse, & potestatem in eum transtulisse intelligitur, vnde deœtero non est locus reuocationi, arg. in eo, quod leg. & not. s. de elect. in causis. §. fi. secus autem si petierit cedendi licentiam in futurum in manibus illius, quem ad hoc Papa duxerit deputandum, tunc enim obtinet, quod hic dicit, secũdum dominum nostrum, & sic intellige. quod not. s. eo. c. respon. j sup verbo, ea. & in seq. gloss. [Compellendos.] Contra, quia locus est pœnitentiæ. j. eo. lectæ. §. qui tamen. Sol. Illud intellige re integra. s. antequam nuncius ad Papam perueniat, vt j. de procura. mandato. s. de elect. in causis. §. fi. Item in contrario non plene deliberauit, sed deceptus fuit, vt patet ibi. Sed contra, quia etiam cessione bonorũ facta dicitur res integra, vnde si is, qui cessit, pœniteat, & re integra. i. ante districtionem bonorum veniat, pœnitere potest, & bona sua recuperare. ff. de cess. bon. is qui. ff. de mino. quòd si minor. §. Scæuola. Sol. Ibi loquitur in vero domino, hic in pro
6 curatore, episcopus enim procurator † est, non dominus. j. de donat. cap. ij. Non est ergo mirum, si maius priuilegium habeat dominus in recuperatione rei suæ, q̃ procurator in recuperatione rei alienæ, & est solutio probabilis hæc & bona, & comprobatur j. eo. versic. illud speciale. Vel subtilius, licet ibi audiatur pœnitẽs, & hic non audiatur, & sic iura quò ad verba discrepent, non tamen quò ad mentem, vt not. s. s. c. proxi. §. quamquam. respon. j. ideo enim in contrarium auditur pœnitens, vt fama sua seruetur illæsa: nam si cessio effectum habeat, infamis videtur saltem de facto, licet non de iure. C. qui bono. cede. possl j. & fin. & C. quib. ex causis. infam. debitores. quia dicunt homines, ℘ diffipator est, nec inuenit de facili mutuantem, hic autem non auditur pœnitens propter eãdem rationem: nam si audiretur saltem de facto, de ambitione & auaritia ab hominibus notaretur, sic ergo ibi auditur, & hic nõ auditur, vt vtrique fama sua seruetur, qui enim fa
7 mam † negligit crudelis est. xii. q. j. nolo. xj. q. iii. eorum. Item ibi est necessaria cessio, & ideo subuenitur, hic autem volũtaria, & ideo non subuenitur, argum. ff. qui farid. cogan. si fideiussor. C. de reb. cred. generaliter. respon. j. ad finem. Huic tamen solutioni assigno contrarium. C. de repud. hæret. si quis. vbi voluntarie repudiauit, & nihilominus potest re integra pœnitere. Solutio. Illud speciale est in suo hærede, secus enim in extraneo, vt hic, & C. de repudiat. hære. l. iii. & quod not. s. vertic. solutio comprobatur. Vel aliter in repudiatione non interuenit authoritas iudicis, hic autem interuenit authoritas Papæ, quæ omnino iustificit. C. de testa. omnium, quare hic præsumuntur omnia diligenter inquisita, & explorata, non est ergo mirum, nisi quod causa cognita petitur, & conceditur, & cum tanta maturitate decoquitur, non de facili reuocatur, argum. s. de rescrip. cum adeo. & xxxv. q. ix. apostolice. sed & hic multæ rationes occurrunt aliæ vt not. s. super verbo impediri. quæ non possunt contrariis adaptari, & sic euidenter apparet, quare aliud hic, & aliud ibi, quod sufficit ad solutionem faciendam, vt notatur s. de rescriptis. si quando. & adde, quod notatur in præced. glo.

ADDITIO.

a ¶ Resilire. Adde, an post petitam licentiam cedendi possit esse locus pœnitentiæ. glo. & Anto. hic.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio non solum fit expresse, sed & tacite.*
2 *Rem suam pro derelicto habitam occupanti conceditur.*
3 *Res dubia per negationem efficitur.*
4 *Ius acquiritur per litteras executorias.*
5 *Effectus statutionis termini qui sint.*
6 *Lites sunt immortales.*
7 *Terminus assignatus ad prosequendam appellationem, est loco citationis peremptoriæ.*
8 *Absens, & contumax in expensis condemnatur.*

CAP. XIII.

Veniens. [Cantoribus.] Executoribus datis. [Si nil canonicum.]. f. secundum iura ca no num. sic. j. de eta. & quali. accepimus. quæ condicio semper subintelligitur, vt not. s. de rescrip. cum adeo. & ca. ii. [Resignauit.] Quia non poterat esse in eadem ecclesia p̃positus, tanquam superior, & canonicus, tanquam inferior, vt hic & j. de cõcess. præb. literas. quod dic, vt ibi not. ¶ Cunque.]. ii pars. [Vellent.] Sicut & tenebantur, vt leg. & not. s. de rescrip. si quando. [Mandatum.]. i. præbendam assignare, vt s. respon. j. in fin. est enim forma mandati in talibus attendenda, vt not. j. de præben. pro illorum. respon. si. [Canonici.] Sed quid ad canonicos de renunciatione in manibus capituli etiam rite facta? Respond. vere de tali renunciatione non possent excipere, tanquam de renunciatione facta capitulo, & non sibi. possunt tamen excipere. vt singuli de capitulo. s℘ executores non intrudant eum per literas q̃bus renunciauit, sicut & alias possunt excipere, ne ipsum intruderent per falsas literas. j. de crim. falsi. super eo. vnde &. si capitulum inhiberet canonicis, ne de dicta renunciatione excipierent non tenerentur ei obedire: quia nec principaliter excipiunt de renunciatione, sed de intrusione, quam suo nomine, & nõ capituli proponunt. Veruntamen si capitulum vellet eum recipere, vel renunciationem remittere, hoc facere posset, nec postea admitteretur canonici ad excipiendum de ipsa, secundum dominum nostrum. Quod dicit de receptione, verum est. patet s. eod. cum inter. Quod autem dicit de remissione renunciationis, nõ concedimus vsque quaque: nam hæc iurisdictio delegata semel extincta, etiã ex con
1 uentione partis, & iudicis suscitatur, vt patet in eo, quod leg & no ta. j. de offic. deleg. significantibus. vnde ex quo aliquis libere & rite renunciat iuri suo, etiam absente illo, cui dicta renunciatio p̃dest, omnino tenet renunciatio, & renuncianti p̃iudicat, & cui libet exceptionem parit, argum. C. qui accus possl accusationem. vij. q. j. q̃ periculosum. & C. de pact. postquam is. j. de p̃script. cap.
1 penult. ff. de acquir. hæred. l. ii. & l. is potest. Et fit † renunciatio nõ solum expresse, sed etiam tacite, vt patet in eo, quod not. j. eod. §. j. super verbo, sententialiter decreuerunt, & hoc ipso, ℘ quis rem
2 † suam pro derelicto habet, conceditur occupanti. ff. pro derelicto. per totum. Instit. de rerum diui. §. penult. & fina. Fatemur tamen, ℘ per renunciationem non amittat quis dominium rei, quam tenet, licet amittat possessionem. ff. de acqui. possl. si quis vi. §. j. scilicet dominum nostrum, cuius est quasi hæc tota glos. [Dicentes.] Subaudi, & mentientes, vt patet in sequentibus. [Renunciasse,] Pro eo, ℘ capituli gratiæ se commisisset, vt j. §. sequẽ. vnde perinde est, ac si literis renunciasset. cum idem sit renuncia re tacite, quod expresse. j. de præben. pro illorum, secundum dominum nostrum, sed non est verum. Nunquid enim si proposita contra te actione, tuæ gratiæ de qua spero sine alia renunciatione simpliciter me committo, hoc ipso videor renunciasse, & tollitur actio supradicta? Vtique non video rationem: nam & si iurassem stare mandatis tuis, recurrendum esset ad arbitrium boni viri. j. de iureiur. veniens. & cap. Quintauallis. & si etiam in alium compromisero, non propter hoc renuncio iuri meo, vt patet. ff. de arbit. si quis rem. C. de tempor. appell. auth. item si. ¶ Dicto
3 igitur.]. iii. pars. [Hoc negante.] & sic per † negationem res facta est dubia. C. quibus ad liber. procla. non licet. l. iii. sic etiam lis per narrationem & responsionem contestatur. j. de lit. contest. c. vnico. secũdum B. Nunquam tamen per negationem actoris super principali quæstione quam monet, sed per assertionem suam, & rei negationem, vel confessionem lis poterit contestari, vt ibi patet, & s. de elect. dudum. ii. §. randem. super exceptione vero contestatur per assertionem rei, & actoris negationem, vt hic, & ff. de excep l. i. Actor ergo necesse habet probare assertionem, reus exceptionem. ff. de probat. ei qui dicit, & hic sequitur. [Ad hoc.]. f. ℘ literis renunciasset, sed non audiuntur, cum lis super principali non fuerit contestata. Nam hæc exceptio peremptoriam videtur, & sic contra, extra d. n. de lit. contest exceptionis. lib. vi. Dic. ℘

hoc

Hoc speciale est in hac peremptoria, & consimili, qua. s. probata perimitur simul & petitio, & rescriptum, vt si etiam dicatur tale rescriptum verirate facta imperatum vt j. de appella. dilecto. & s. de rescr. si proponente. & c. constitutus. & c. ad aures. [Per quos.] f. testes. [Duo iudices.] tertio iudice absente, non committente, nec se excusante, & sic non valuit processus, vt s. de rescript. iscisitatus. & j. de offic. delega. prudentiam. quod dic. vt ibi not. Et hæc est vna ratio, quare processus iudicum reprobatur. [Sententialiter decreuerunt.] & male. Videtur tamen, cp bene: quia tacite renunciat quis iuri suo, vt j. de offic. deleg. gratum. & j. de testib. cum veniſſent. j. de his quæ fiunt a maio. par. cap. c. ex ore. C. de iure dot. impe. l. ii. ff. de lege commiſſ. poſt diem. Nec refert quid ex eq pollentibus fiat. ff. de re iudic. in sententiis. alias incipit in summa. ff. de arbit. quid tamen. §. i. j. de appell. ad audientiam. j. de verb. sig. in his. ff. de pact. si vnus. §. illud. Sed contra. ff. mandati. l. vlt. §. fi. C. de Instit. si mater. Solut. dixit Goff. cp licet ex aliis causis processus reprobetur quantum ad hoc, de quo hic quæritur, de rigore tamē iuris bene pronunciauerunt hj iudices. arg. vij. q. i. cq periculosum. & ff. de ædil. edic. Item si quæritur. §. si debitor. quod non puto verum, vt patet in his, quæ not. s. §. proxi. super verbo, renunciasse. Non enim eo ipso, cp se aduersariorum gratiæ committit, videtur iuri suo renunciasse. nisi forsitan & eis reddat literas super hoc impetratas. Et sic tollitur contra, quod posset hic assignari. s. eo. sane. quod dic, vt ibi not. Item contra. j. de pact. cū pridem. sed illa continet gratiam, secundum dominum nostrum. Supradictam vero generalitatem contrariorum solue, vt no. j. eo. lectæ. in fi. super verbo. non videmus. [Eundem.]. f. subdiaconum. [Literis.] arg.

4 cp per literas executorias † acquiritur ius, alioquin iuri, quod non esset, renunciari non posset, quod verum est quantum ad hoc, vt imploretur officium iudicis. & super hoc suum officium exequatur. Ecclesia tamen, seu canonici non sunt adhuc impetranti in aliquo obligati, secundum B. Tu dic, vt not. s. de rescrip. constitutus. [Quam.] i. quia. [Idem.]. f. subdiaconus. [Propter quod.]. f. quia se gratiæ aduersariorum commisit. [Visus est &c.] secundū opinionē iudicum, & male. vt s. not. ¶ A qua sententia.], iiii. pars. [Idem.]. f. sub. diaconus appellās, & bene. [Terminum.] ad representandum se coram iudice, ad quem appellatur, quod potest facere appellans [a], vt hic, & j. de appell. personas. † Quandoque ve-

5 ro præfigitur ad iter arripiendum. j. de appell. peruenit. ii. j. de sententia. & re iud. cum causa. Quandoque a lege ad ipsam causam pro sequendam. s. annum, & ex causa biennium. j. de appell. ex ratione. Terminus autem, infra quem causa expediatur, non potest præfigi ab homine. j. de appell. ex insinuatione. ii. q. vj. anteriorum. §. licet lis. Præfigitur autem a lege. C. de iudic. properandum. C. vt infra certa tempora crimi. quæsti. termi. l. fin. Sed secundum cano-

6 nes lites † sunt immortales. vt patet j. de restit. in integ. tum ex literis. j. de iudic. venerabilis. [Ad quem.]. f. terminum. [Cum venisset.]. f. subdiaconus. [Petrum de Collemedio.] qui postea fuit archiepiscopus Rothomagen. vir maturi consilii atque iustus. Vnde propter merita sua in seruitio Dei & ecclesiæ vitam finiuit factus cardinalis episcopus Albanen. ¶ Sed cum.]. v. pars. [Eius.]. f. subdiaconi. [Expectatus.] si. j. de restit. in integ. coram. [Pro eo.] s. aduersario. [Coram eodem.]. f. capellano. [Qui.]. f. comparens. [Minus]. f. pro non. & sic est hic arg. cp non refert, vtrū quis man datum nō habeat, vel minus sufficiens habeat. Ad idem. s. de elec. innouit. s. fi. s. tit. ii. inter corporalia. §. sed neque. versi. sicut iuxta. [Sufficiens.] videtur tamen, cp sufficiens esset quantum ad hoc, vt sententia diffinitiua non ferret contra absentem, licet posset in expensis condemnari, & ideo signatur contra. j. de app. Nicolao. Solut. hic fuit lis contest. per negationem, vt patet s. eo. §. dicto igitur. Et diffinitiua sententia lata, a qua fuit appellatum. s. e. §. a qua. Ideo potuit hic procedi aduersario absente. j. de appellat. per tuas.

7 Nec est necessaria citatio, † quia terminus ad prosequendam appellationem assignatur (vt s. dixi) vicem obtinuit peremptorii. j. de appell. sæpe contingit, secundum B. quare ergo non fit hic condemnatio expensarum, sicut in illa Nicolao. Nam siue sententia

8 lata sit, siue non, absens, † & contumax in expensis omnimode condemnatur, vt C. de temp. appell. auth. ei qui appellat. versic. appellatore. & in Auth. de his qui ingred. ad appell. collat. v. j. de appell. reprehensibilis. Idem si veniat, & succumbat. C. de appel. eos. §. ne temere. j. de app. vt debitus. Iō dic, cp in decreto. Nicolao fuit petitū, vt procederetur tanquam ctra contumacem, qui in expensis condemnatus, vt dictum est, & not. j. de do. & contu. finem. ad fi. C. de iudic. properandum. §. & si quidem pars actoris. & l. sancimus. & qualiter super principali processum fuerit, non habetur. Hic autem similiter non dicit. vtrum expensæ fuerint peritę, nec ne. Sed solum sententia lata per iudices reuocatur. item cum agatur hic de beneficio, nulla vis est in contestatione litis, cum & lite non contestata, & etiam nulla appellatione facta, possit hoc negotium exigente contumacia diffiniri, vt extra do. n. de eo, qui mitt. in poss. cau. rei seruan. cum qui lib. vi. Sed nec in hac causa videtur lis fuisse contestata super principali, sed super exceptione proposita vt patet in his, quæ no. s. eo §. dicto. super verbo, hoc negante. super qua pronunciatum fuit, & dicitur hic, cp male. Vnde adhuc non est principalis quæstio terminata, sed necessario habet appellans petitionem factā prosequi, si voluerit obtinere. In quo quidem casu. s. quādo agitur de grauamine, potest procedi etiam lite non contest. j. de appell. interposita. §. sane. & idem est, quādo ab interlocutoria appellatur, cum hæc duo paribus passibus ambulant, vt patet extra d. n. de appell. cordi. lib. vi. Vnde adhuc iudices per talem interlocutoriam non desierunt esse iudices, immo potest desiderare appellans, cp ad eos remittatur, quantumcunq; contradicerent aduersarii j. de appell. interposita. §. ille. & cp iniungatur eisdem, cp mandatum sibi factum, non obstante dicta interlocutoria, exequantur, vt j. de præben. dilectus. iii. & hoc etiam hic mandatum fuit. sicut in integra habebatur: sed & quia iudices ipsum grauabant, poterat desiderare, cp super principali procederet in curia. j. de appella. vt debitus. & ita procurator insufficiens fuit. Dicergo, cp & hic potuit condemnari in expensis, & cp mandatū insufficiens fuit, vt hic, & in dicta decret. Nicolao. & sic nō discrepant, sed concordant. Quando vero quis teneatur mittere procuratorem ad prosequendam totam causam, & quando sufficiat mittere ad impetrandum & contradicendum. Dic, vt plene not. extra d. n. de appell. cordi. lib. vi. & j. de appell. interposita. §. i. [Casauir.] Et fuit duplex ratio. Vna, quia duo iudices processerūt, tertio absente, vt notatur s. §. dicto. super verbo, duo iudicum. Secunda, quia hoc videbatur actum inter partes, vt gratia fieret de gratię submittenti. quod cum non fieret, equum erat, cp subdiconus posset vti literis impetratis. Et si excipereturde renunciatione, replicaretur de dolo. C. de transact. siue apud acta. j. de pact. cū pridem. quia non seruanti fidem &c vt not. s. eo. sane. secundum Goff. sed non placet hæc vltima ratio: quia nisi expresse actum esset inter partes, nō nasceretur noua actio, si sublata esset antiqua, vt C. de condict. ob cau, si repetendi. Vnde dic, cp vnica ratio tantum est & sufficiens, quare sententia hæc cassatur. s. quia apparet etronea euidenter. vt patet in his, quæ not. s. eo. super verbo, renū ciasse. Nam & si prima ratio reddita per Goff. consideraretur. nō debuit cassari sententia, sed cassa & irrita nunciari, vt patet j. de offic. deleg. causam matrimonii. §. discretioni vestræ. & c. pruden tiam. respon. j. versic. in hoc casu. [Nos igitur.] versic. quia. s. sententia iudicum iuste cassata fuit, vt præmisit. [Ratam & firmam &c.] quia, quod iustum est, confirmamus. s. de elect. cum monasterium. Et est simile, quod legi. j. de testam. Rainutius. in fi. & c. Rainaldus. in fi.

ADDITIO.

a ¶ Appellans. Adde quis sit effectus statuitionis termini, quia facit in beneficialibus causam esse in curia, secundum do. Ant. hic in vij. no.

SVMMARIVM.

1 *Confessor, reuelat de conscientia pœnitentis ad eius instantiam.*
2 *Consulens fraudulenter, tenetur ad interesse.*
3 *Spiritualia non æstimantur, nec vendantur.*
4 *Non omnis qui parcit amicus, non omnis qui verbera inimicus.*
5 *Dulcior castigatio amici, quam blanda remissio inimici.*
6 *Abbas cedere non potest sine licentia proprij episcopi.*
7 *Pœnitentiæ quando locus sit.*
8 *Scripto opus non est, vbi obedientia aduentus voluntarij officio comprobatur.*
9 *Nemo in bursa sua habet iudicem, nec ius.*
10 *Renunciatio in præiudicium alterius non valet.*

CAP. XIIII.

Tecta. [Confessus.] extra iudicium. Alioquin cō

a latio fieret de conscientia pœnitentis [a], cui & † con-

1 fessor tenetur ferre testimonium ad eiusdem instantiam, vt sic sciamus, vtrum sit de crimine emendatus, arg. j. de testi. testimonii. cp & si corruptus fuerat, pestem simoniacam non euadet, vt j. de simo. nemo. §. nec quemquam. [Adeo.] idest intantum. [Desperaretur.] si. j. de regularibus. sicut tenor. Et de hoc not. s. eo. ex transmissa. [Emuli.]. i. inuidi. [Concilium.] De quo

2 tenetur consulens, ex quo † consulit fraudulenter, vt not. s. eod. sane. §. i. & tenetur quantum interest decepti, tale consilium non dedisse. ff. de do. arbitrio. §. dolo. Fi hoc si soluendo sit, alioquin officio iudicis, vt sibi restituatur pristina actio, subuenitur. ff. de do. elegan. §. pen. ff. de eo per quem fac. est. l. fi. Idcoque subueniēdum

3 est isti, quia consiliarius non potest esse soluendo, cum non † æstimentur spiritualia, nec vendantur. vt patet j. de pact. pactiones. j. de rer. permu. ad quæstiones. & c. cum vniuersorum. & c. fi. Fm T. sed cum non habuerit effectum, nisi de expensis agamus, in hoc casu hæc glo. non vendicat sibi locum. [De quo.] confidebar, q † est j. [Cum non crederet &c.] multi in consimilibus sunt decepti, quia secundum August. non omnis † qui parcit, amicus est, non omnis qui verberat inimicus. Et secundum Ambr. Dulcior est

ADDITIO.

a ¶ De conscientia pœnitentis. Adde glo. hic do. Ant. & Lap. alleg. xciii.

5 est † religiosa castigatio amici, q̄ blanda remissio inimici. v. q. v. nō omnis. & c. non osculatur. [Absoluit.] hoc non tenuit, quia & præses abdicando a se impium, nihil agit. ff. de offic. præsid. legatus. Nec soluitur potestas patria modo isto. C. de pat. potest. abdi-

6 catio. Sed nec † potest abbas cedere sine proprii episcopi licentia speciali, vt hic, & j. eo. c. §. fi. & xviii. q. ii. abbas. & leg. & not. s. eod. admonet. & j. eod. c. seq. [Vocato.] qui & venit, & tamen abbas pœnituit. & hoc est, quod sequitur in seq. §. qui tamen &c. ¶ Qui tamen.] ii. pars. [Consilio saniori.] non ergo ipsum mouerat iusta causa. Alioquin contra. s. eo, quidam. sic continua, & cōstrue literam sequentem, subaudi, quinimo & [vniuersi & singuli. de conuentu promiserunt in capitulo obedientiam & reuerentiam eidem abbati requisiti ab eo.] hoc non fuit necesse: quia & absolutio, quam fecerat, nulla erat, vt s. not. respon. j. super verbo, absoluit. Sed sic de facto processum est ad cautelam. arg. ff. manda. qui mutuam. & not. s. eo. nisi cum pridem. §. j. versic. sed & in his omnibus. [Et j. & hoc est, cp consultus fuit Papa, vtrum ex tali facto videretur renunciasse, ad quod respondet in seq. §. nos autem &c. ¶ Nos autem.] iii. pars. [Ex tali facto.]. f. cp eger & tali consilio ductus monachos ab obedientia absoluit, & episcopum, vt in eius manibus renunciaret, vocauit, sed cum re integra pœnituit.

7 [Eundem abbatem &c.] re enim integra pœnitere † potuit, arg. ff. de iurisdict. omn. iudic. si conuenerit. ff. de in ius vocā. quamuis. Semper enim re inregra locus est pœnitentiæ. ff. de interrog. acti. de ætate. §. Celsus. & Instit. mandati. §. recte. & leg. & not. s. de elec. in causis. §. fi. Nisi pœnitentia sit captiosa, siue præiudicialis alii. ff. de reg. iur. nemo. Tunc enim necesse habet seruare illum indemnem, cuius interest, si reuocando mandatum voluit pœnitere, vt ff. de condict. cau. da. si pecuniam. Et ideo, quia res hic erat integra, pœnitentiæ locus fuit. Hic enim plus est verbis, q̄ factis, vt le

a git. & not. s. de elect. ecclesia. j. [Non videmus.] Sed nunquid [a] nos videmus. nam tacite renunciat quis iuri suo, vt j. de his quæ fiunt a maio. par. cap. c. ex ore. & in concord. signa. s. eo. veniens. §. j. sup verbo, sententialiter decreuerunt. Et etiam ipso facto appellamus. j. de appell. vt nostrum. & cap. dilecti. Et ipso facto Deum nega-

8 mus. xi. q. iii. æstimant. Nec est opus scripto, † vbi obedientia aduentus voluntarij officio comprobatur. j. de maio. & obed. legebatur. Solut. prima iura, quæ volunt, cp tacite renunciet quis iuri suo, siue per actum contrarium, vt leg. & not. s. de constit. cum ac cessissent. locum habent in illis actibus, qui non pendent ex iuris, vel iudicis authoritate, & quo ad præiudicium renunciantis tantum. Porro vbi dependent ex iuris, vel iudicis authoritate (cū

9 nemo † habeat in bursa sua, vel ius, vel iudicem, vt patet j. de iudi. nouit. §. non igitur. versic. cæterum. & de excep. cum inter priorem. & de testam. requisisti. respon. j. in fi. cum suis concord.) non valet regulariter renunciatio tacita, vel expressa. quod dic, vt leg.

10 & not. j. de fo. compet. si diligenti. Item nec † in præiudicium alterius tenet. j. de arbit. cum tempore. j. de donat. inter dilectos. ad finem. Sed & licet scriptura non requiratur in illo, qui aduentu suo obedientiam comprobat, verba necessaria requiruntur, & sic non ob. j. de maior. & obed. legebatur. Nec alia iura contraria: quia id de quo quæritur pendet ex authoritate iuris, & iudicis, vt patet in his quæ not. s. respon. j. super verbo, absoluit. Sed adhuc signo. contra. s. eod. quidam. Solut. ibi petita fuit licentia cedendi, & obtenta, hic autem nec petiit, licet petere voluerit, & sic non obfuit, vt ff. rem ratam habe. amplius. Item ibi suberat causa eccle siæ vtilitatis, vel animæ salutis. hic autem erat causa seductionis, propter quam subueniendum fuisset, vt patet in his, quæ not. s. e. respon. j. super verbo, consilium. Et infirmitatis, qua cessante, cessare potuit & effectus. s. eo. post translationem. §. cæterum. versi. si enim. Item ibi interuenit deliberatio, & instantia importuna, hic autem contra. quia statim penituit, vt præmisi.

ADDITIO.

a ¶ Sed nunquid &c. Glo. mouet hic contrarium in verbo, sicuti, sed nō solui. Et dicit hic do. Ant. quòd glo. fecit, vt faciunt pueri, qui aliter nesciūt respondere, quàm quòd contrarium est verum. Et tandem ipse sequitur solutiones istius, & addit vnam aliam.

SVMMARIVM.

1 *Abbas propter insufficientiam removetur.*
2 *Confirmatio ad quem pertinet, pertinet resignatio.*
3 *Monachus an de licentia sui Abbatis possit monasterium dimittere.*

CAP. XV.

Dilecti filij. [Sancti Gulielmi.] Accipe. [Pertinentis.] Quod est j. [Immediate.] Ideo & in manibus legati etiam cardinalis, qui nec

a talem transferre potest sine speciali authoritate do-

1 mini Papæ, facta cessio non valeret [a], vt s. de consuet. cum venerabilis. [Intimarunt.]. f. nobis. [Quia abbas.] sciusdem conuen-

b tus. [Insufficientem.] Propter insufficiētiam † remouetur abbas. xviii. q. ii. si quis abbas. sicut & magister [b]. C. de profess. & mel. ii. lib. x. Item propter negligentiam, arg. j. de offic. custodis. c. i. Nam & per hanc prælatus repellitur. j. q. i. § ecce. & iudex. C. de offi. præ-

fect. ori. l. iii. sic ergo hic erat iusta causa cessionis petendę, vt patet s. eo. nisi. §. pro defectu. & c. post translationem. §. j. versi. item. sed hic quia non fuit facta in manu sui iudicis, reprobatur, vt statim not. [In manibus eorundem.]. f. monachorum. ideo nō tenuit: quia non erant iudices, sed subditi, vt j. de maio. & obed. cum in-

2 ferior. & ad quem pertinet confirmatio † ad eundem pertinet resignatio. xviii. q. ii. abbas. ex hoc tamen, quod in hoc delinquit, potest cogi ad cedendum, vnde & hic cogitur, vt patet in fi. secundū B. Non inuenio hoc in litera, sed bene dico, cp cogendus est, vt no j. in fi. & merito, vt s. eo. cp in dubiis. quod dic, vt ibi not. & j. eo. c.

3 in fi. † Monachus [c] autem de licentia abbatis sui potest dimitte-

c re monasterium, & ad aliud arctius transire. j. de regula. licet. xix. q. iii. statuimus. quia ei soli facit obedientiam. xii. q. j. non dicatis. sed si secundum monasterium sit paris, vel laxioris religionis, requiritur dispensatio episcopi, arg. j. de regula. significauit. sed & in vtroque casu requiritur cōsensus cōuentus secundum quosdam, & hoc turius est, secundum dominum nostrum, vt in d cap. statuimus. & lviii. dist. cap. ii. Alii etiam consensum episcopi requirē dum dicunt, argum. xvj. quæst. j. qui vere, & pure, quod d. n. credit esse verum quantum ad susceptionem ordinum, nisi forte transeat ad religionem arctiorem: sed nec debet abbas dare licētiam monacho intrandi religionem etiam arctiorem, nisi certum sit. cp eum velint recipere, & si aliter recedit, monachus fugitiuus cēsetur & apostata, cum non sit in alicuius obedientia, nisi forsan daretur licentia tali modo, cp sub obedientia vadat, & quærat locum arctiorem, sed non est consulendum abbati, cp hoc faciat, nisi forsan, vt peius euitet: puta, quia omnino vult illicentiatus re

d cedere, si licentia denegetur. Presbyter autem repræsentatus per abbatem, & per episcopum institutus in manibus episcopi [d] renū ciare debet, sed & abbas, cum sua interfit, est super hoc requirendus & sic intelligas. j. de præben. in Lateranensi, argum. j. de offic. archid. ad hæc. §. fi. Quid si renunciat in manibus abbatis quo ad temporalia tantum? Respon. non valet talis renunciatio: quia hæc duo adeo sunt coniuncta, cp vnum sine reliquo nō subsistit. j. q. iii. si quis obiecerit, secundum dominum nostrum, cuius est hæc tota glo. a superiori. versic. monachus autem citra. Verumtamen ratione renunciationis in manibus abbatis factæ, videtur, cp episcopus ipsum priuare posset, arg. hic, & in eo. quod leg. & not. s. eod. cp in dubiis. [Ipsi.]. f. monachi. [Sancti Victoris.]. f. Massilien. alterius monasterii & ecclesiæ, & tamen ipsum elegerunt, vt sequitur, & sic est hic arg. cp talis potest eligi, sed cp dicit elegerūt,

c potest subaudiri in postulandum [e], quod dic, vt leg. & not. s. eod. post translationem. respon. j. super verbo, postulandum. [Canonice.] Hoc omnino falsum est, cum non renuerit cessio. vt sequitur, & ideo electio nulla fuit, vt patet in his, quæ no. s. eo. post trāslationem. Vnde dic canonice, sicut intimauerūt, vt s. & sic c im narratio falsa sit, nullum hic sumitur. arg. vt C. si ex falsis instru. per totum. j. de senten. & re iudic. cum l. & A. Vel potest dici, cp licet quantum ad hoc sit minus canonica, potest tamē esse canonica quò ad formas, & sic intellexit Goff. [Et j.] Hoc est, litigatū fuit, super prædictis, vel quæsitum quid iuris esset, & Papa diffiniendo committit negotium, sicut patet in §. seq. ¶ Cum igitur.]. ii. pars. [Sine licentia nostra.] Et est ratio, vt not. super verbo, immediate, & s. cap. proxi. super verbo, non videmus. [Nequiuerit.] Imo cessio ipso iure non tenuit, & per consequens subsecuta electio nulla fuit, & sic si primus non fuit legitime destitutus, nunquam erit secundus viuente primo canonice institutus, vt hic patet, & j. de concess. præb. cap. j. & j. de accusa. ad petitionem. lxxxi. distin. tantis Daniel. iii. quæst. vj. hæc quippe. vii. quæst. j. præsentium. Et est hic argum. cp destructo principali, destruitur & accessorium, vt infra de fide instrumen. inter dilectos. §. penult. & si non valet, quod agitur, non valet quod sequitur ex eo, vel ob id, vt supra de electio. qualiter. vbi de hoc. [Restitui.] Vt purgetur vitium rei, argum. Institu. de vsucap. §. aliquando etiam furtiua. [Quo.] scilicet abbate. [Integre restituto.] scilicet quo ad honorem, & administrationem, & omnia. C. de sem. pass. l. j. & fin. [Vice nostra recipiatis &c.] Si ipsam facere voluerit. Quid ergo si cedere nolit? Videtur, quod pœnitere possit, vt argumen. in his, quæ leguntur, & notatur supra eod. lectę. immo dicas, quòd cogendus est. Hic enim omnino non est res integra: quia renunciauit quantum in ipso fuit, & licet cessio non tenuerit, tamen iustum est, vt puniatur

ADDITIONES.

a ¶ Non valeret. Dic, cp imo valeret hodie per tex. in cap. si abbatem. de electio. lib. vj.

b ¶ Magister. Do. Ant. multum no. hoc dictum. & alleg. ff. de mune. & honori. vt gradatim. s. reprobari. do. Andr. Sic. addit Old. consi. xviii.

c ¶ An monachus de licentia solius abbatis possit ad aliud monasterium transire. Adde do. Ant. hic. & Rom. consil. cccxlj. secundum Andr. Sicu. in eius apostilla.

d ¶ Episcopi. Idem tenet hic do. Ant. post istum.

e ¶ In postulandum. Dic, quòd vt supra dixi hæc forma est hodie damnata per tex. in c. vnico. de postula. p: ælat. lib. vj.

niatur in eo,in quo deliquit,supra titu.ij.quanto.§.cœterum.qđ dic,vt not.ſ.eod.quod in dubiis.maxime,quia & hic eſt iuſta cauſa,vt notatur ſupra ſuper verbo,inſufficientem. nō tamen authoritate iſtius literæ,quæ non eſt compulſiua,ſed ſolum certum miniſterium demandatur,vt ſ̄.de offic.deleg.quoniam.§.fin. Super hoc ergo ad Papam, ſi neceſſe fuerit,recurratur,vt authoritate ſecundi mandati valeat expediri,ſicut intellexit Goffr.infra de iud. quia Gulielmus.

De ſupplen.neglig.prælatorum. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia ſubditi conuincitur per trinam monitionem.*
2 *Benedictionis abbatis effectus.*
3 *Benedicere eſt confirmare.*
4 *Religionis magnus eſt fauor.*
5 *Aliquis poteſt dare, quod non habet.*

CAP. PRIMVM.

STatuimus. Intelligitur vacare eccleſia,nedum per renuncia tionem, ſed & per prælati nimiam remiſſionem,vt ſ̄.de translat. epiſc.inter corporalia.§. ſed neque,propter quam etiam plerumque ab eccleſia remouetur,& ſic vere vacat, quod dic,vt notatur ſupra titu.j.cap.fina.ergo poſtquam viſum eſt de vacatione,quæ fit per ceſſionē, videndum eſt de illa,quæ intelligitur,vel fit per remiſſionem, & ſic dicamus de ſupplenda negligentia prælatorum,& hæc continuatio tituli prę ualet illi,quæ fit in ſumma,eod.titu. [Præterea.] ideſt præter alia capitula, quæ in conceſſis vobis priuilegiis continentur, ſicut eſt illud ſ̄.de reſcrip.cum ordinem. Loquitur enim vniuerſis fratribus Ciſtercien.ordinis hic, & ibi. [Tertio cum humilitate.] No.
1 hic argum.quòd ſicut † per trinam monitionem prælati conuincitur contumacia ſubditi.ſ̄.de vita,& honeſt.cleric.cap.fin. infra de ſenten.excommuni.facro.reſpon.j.xii. quæſt.ii.indigne.ſic per trinam requiſitionem ſubditi conuincitur duritia, ſiue dura, vel
a rigida pertinacia ſuperioris [a], quando ab eo aliquid iuſtum petitur,& non facit, quod facere debet, vnde poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem,vt argum.infra de offic.ordin.duo ſimul.& de iure patrona.nullus.& infra de accuſatio.veniens.§.i.verſic fina.vbi de hoc.& in l.Fœderici.nor.infra de iudic.clerici.ſuper quo etiam debet confici inſtrumentum,ſed & ſi expreſſe in prima vice hoc deneget, non eſt vlterius admonendus . Quia in incertis, non in omnino certis locus eſt coniecturis , ſupra de electio. cum iuter vniuerſas.& probatur hoc extra dom.noſt. de ſenten.excommu. cum medicinalis. libr.vj. Hæc tamen requiſitio non ſuperbe, ſed humiliter facienda eſt,vt hic dicit:quia ſuperioribus eſt reuerentia exhibenda,vt ſupra de maior.& obedien.ꝙ ſuper his.& eod.tit. capit.dilecta. [Subſtitutos.] ideſt ſibi ſubiectos. per quod patet, ꝙ Ciſtercien.quibus hic loquitur,licet priuilegiati ſint in multis,nō ſunt tamen exempti.ſic extra dom.noſt.de priuilegiis.volentes.§. in eos.lib.vj. Vnde tenentur obedientiam facere diœceſanis ſuis ſecundum formam traditam, infra de ſimon.ne Dei eccleſiam. Idem eſt de hoſpitalariis & templariis, licet in proprios eccleſiæ Romanæ filios ſint recepti,vt extra dom.noſt.de verborum ſignificatio.veniens.reſpon.j.in fine. Sunt tamen ſeruanda ſua priuilegia his & illis, vt infra de priuileg.dilecti. ſed ipſa neceſſe eſt exhibere,vt patet in his,quæ not.ſupra de vſu pal.capi.fina. [Abbates veſtros.] Subaudi & a nobis confirmatos,ante enim non poſſent adminiſtrare.nec diſponere,vt ſ̄.de electio.noſti.& cap.tranſmiſſam.& capit.qualiter.ſecundum omnes, quod mihi non placet: quia cum exempti non ſint,niſi per priuilegia ſua aliud oſtendāt, ſunt a propriis epiſcopis confirmandi: nam hoc regulariter obtinet,vt ſupra de electio.venerabilem.§.i.ibi,eſt enim regulariter & generaliter obſeruatum &c. ideo dic, vt in ſequen.glo. [Bene-
2 dicere.] Etiam non confirmatos, ſed † per hanc benedictionem
b intelligitur dare curam monaſterij [b], & ſic ſuccedit loco confirmationis, nec eſt facienda examinatio, ſed ſimpliciter benedicitur. Sicut & tutor filio emancipato a patre datus, ſimpliciter ſine examinatione confirmatur.ff.de teſtam.tute.pater. Quinimmo, & ſine benedictione, ex quo epiſcopus ipſam denegat, habet abbas plenam adminiſtrationem authoritate huius conſtitutionis,
3 ſecundum dominum noſtrum. Tu dic† benedicere:ſubaudi,vel confirmare: nam eadem ratio eſt,ergo idem ius argumen.ſupra de translatio.epiſco. inter corporalia. §.j. ſed ita poſſet epiſcopus malitioſe differre,vel denegare confirmationem,ſicut & benedictionem . Quicquid ergo ſonent verba, de mente videtur , quòd huic malitiæ,ſicut & alii occurratur,argum.infra de verbo.ſignificatio.intelligentia.& cap.in his.ff.de excuſat.tuto.ſcire oportet. §.aliud. & ſupra de reſcript.ad aures. Eſt enim hoc inductum in fauorem religioſorum , ſicut & in fauore fidei inductum eſt, ꝙ non baptizatus baptizet.xxxiii.diſtinct.§.verum,& ſicut etiam in fauorem eccleſiarum introductum eſt,quòd non confirmati ad miniſtrare poſſunt,electi vnanimiter & remoti,vt ſupra de electi.
4 nihil eſt.§.fin.magnus † eſt enim fauor religionis, vt ff.de reli,& ſumpt.fun.ſunt perſonæ,infra de dolo,& contutua.capit.ii.ſic ergo quod hic dicitur, cum fauorabile ſit, dilatandum eſt, non arctandum,argum.ff.de liber.& poſthu.quidam.& not.ſ̄.de conceſſio.præben.conſtitutus.& iunge,quod not.ſ̄.eo.§.fin.ſuper verbo, cogitent. Hic tamen ſubintelligēdum eſt,quando malitioſe hoc renuit epiſcopus,quod præſumitur eo ipſo, ꝙ nullam excuſationem prætendit,& tertio requiſitus humiliter hoc non facit,vt ſupra notatur.Porro ſi iuſtam cauſam prætenderit,abſtineat abbas, & quilibet ſuam iuſtitiam proſequatur, argumen.ſ̄.de reſcript. ſi quando.ſ̄.de appell.vt debitus.& de his,quæ fiunt a maio.par.cap. c.j.& ſ̄.de regularibus.licet,ſi tamen epiſcopus non poteſt probare,quod prætendit,punietur,prout leg.& not.extra d.n.de electio. ſtatuimus.lib.vj. Alii tamen dicunt,ꝙ quicquid prætendat epiſcopus,nō eſt audiendus: quia Papa tuetur abbatem per hanc cōſtitutionē.Quod mihi non placet,nec enim vī Papa per hanc conſtitutionem cauſam rationabilem velle excludere, quæ generaliter in omnibus eſt conſideranda,vt patet in eo, quod legi.& not. ſ̄.dea ccuſat.cum dilecti.§.j.verſic.& ideo iudicari debent ex cauſa,& etiam admittenda tam in iudicio,q̄ extra,vt patet in eo, qđ leg.& not.ſ̄.de appeil.bonæ.§.fin.& cap.vt debitus. §.cum autem, quamuis autem ita ſit de iure, tamen de facto in multis locis patres abbates Ciſtercien.ordinis,abbates filios cofirmant, ſed quo iure hoc faciant, ignoramus: poſſet tamen eos priuilegium,ſi forſan ipſum habeant , ſuper hoc excuſare . ¶ Eiſdem.].ii. pars. [Abbatibus.] ſcilicet veſtris.ſiue veſtri ordinis. [Liceat.] Authoritate huius ſtatuti,argumē.ſ̄.de offic.ordin.irrefragabili. §.cœte-
5 rum. [Benedicere.] Argum.ꝙ † aliquis poteſt dare,quod non habet,vt hic,& ff.de vſufruct.ꝙ noſtrum non eſt.Sed contra.ſ̄.de iure patro. ꝙ autem.in fine. De hoc generali dic, vt ibi notatur,& ſ̄.de electio.ſuffraganeis.Hic tamen non intelligo hoc argumen. poſſe notari : quia hoc intelligitur de electo canonice in abbatem, ergo de profeſſo. Alioquin contra.ſ̄.de elect. cum in magiſtrum , intelligas tu & de benedicto in monachum , & ſacerdotem,cui & Papa etiam,quòd in fronte criſmaret,poſſet concedere,vt xcv.diſtinct.peruenit.licet hodie hoc de facili non concederet.quod dic,vt not.ſ̄.de conſuetud.quanto.ſuper verbo,Pontificibus. & ſic etiam non obſtat, ꝙ ante manus impoſitionem receptam non poſſit abbas talia exercere,vt infra de ęta.& qual.cum contingat.quia ſubaudiendum eſt,ne fiat ſine authoritate Papæ, vt hic. Nec dicitur dare,quod non habet,ſed quod habet, ſcilicet benedictionem monachalem,quam iam recepit,vt dixi, & non abbatialem:quia illam non recepit,quamuis & in hoc potius poſſet Papa priuilegiare quemlibet ſimplicem ſacerdotem:quia benedictio abbatis non eſt ordinis,ſed eſt ſimplex,ſicut patet in presbyteris cardinalibus,qui & ſi nullam benedictionem ſupra ſacerdotalem ordinationem receperint , & ſic tantum ſalua honoris reuerentia ſimplices presbyteri ſint,tamen vtuntur inſigniis epiſcopalibus,& minores ordines conferunt,atque ſolleniter benedicunt. [Et alia quæ ad huiuſmodi officium pertinent.] Puta lectoratum conferre.lxix.diſtinct.cap.j.& idem intelligendum eſt de hoſtiariatu, & pſalmiſtatu, quæ minora ſunt, argumen.infra de decimis. ex parte.iii. & expreſſum eſt de pſalmiſtatu , infra de ęta.& qualita.cum contingat. Exorciſtatum autem, & Accolitatum non poteſt abbas etiam benedictus , niſi ſuper hoc habeat priuilegium ſpeciale. Non benedictus ſiquidem nec hoc,nec illos conferre poteſt,niſi & ei per priuilegium concedatur, vt hic. Alij dicunt, quòd benedictio nihil facit ad collationem ordinis, quibus manifeſte prædicta iura, & iſta conſtitutio contradicūt. Pſalmiſtatum autem quilibet ſacerdos conferre , ſecundum dominum noſtrum,& Goffr.quod mihi non placet. Sed dic de hac materia,vt plene not.in ſumma de ordin.ab epiſc. qui reſign.epiſco.§.i.& de ęta.& qual.c.j.reſpon.i. & per hoc ſatis poteſt colligi, quòd minor ſacerdote non poteſt benedici in abbatem , quod dic,vt plene not.ſ̄.de ęta.& qualit.cum contingat. ¶ Donec ipſi.] iij.pars. [Duriciam.] Loquitur ergo quādo nullam iuſtam cauſam prætendunt,vt ſupra notatur.[Recogitent.] Sic ergo in odiū epiſcoporum introducitur hoc ſtatutum , & nihilominus in fauore religioſorum,vt ſupra notatur,& ſic eſt partim fauorabile, & partim odioſum,& ſic eſt etiam extendendum,argumen.ff.de condict.indeb.ſufficit.& infra de ſenten.excom.contingit.ii.in fi. Eſt tamen argum.contra,in eo,quod no.ſ̄.eod.licet.ſuper verbo, vel ad capitulum. in fi.glo.

ADDITIONES.

a ¶Superioris. Adde do.Ant.hic.& Roman.conſil.cccxxvii.prout allegat And.Sic.in apoſt.ad do.Ant.Addit tex.in c.venerabilibus.de ſent.excom. lib.vj.& in c.ab eo.de appell.lib.vj.

b ¶Monaſterii. Adde quis ſit effectus huius benedictionis Abbatis.do.Ant. hic.& Old.conſil.xiiii.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Canonici reguluves habent regulam laxiorem.*
2 *Clerici vtrum teneantur ad hoſpitalitatem.*
3 *Exemptio liberat a iuriſdictione contentioſa.*
4 *Clerici patroni ius piguius habent,quam laici.*
5 *A correctione non appellatur.*
6 *Dies interpellat pro homine.*

CAP. II.

SIcut nobis. Circa ſex excedunt religioſi in eccleſijs,in quibus habent p̄ſentare.Mādatur ep̄o,ꝙ ſi exēpti nō ſunt,hoc dēat corrigere.& ſi nō p̄ſentant idoneè elapſo tp̄e, ecclijs ſtu deat ordinare. [Monachi quidā, & canonici.] De his idem iudi-
1 cium eſt,niſi quia canonici † regulares habent regulam laxiorē. ſ̄.de ſta. mona. quod Dei timorem.§.j. [Præſentationem.] Ideo ad eos ſpectat præſentatio,& ad diœceſanum inſtitutio. ſ̄. de capel.mo.c.j.niſi ad regulares pertineat pleno iure, tūc enim habēt inſtituere,& deſtituere.xvj.q.ii.viſis.quod non eſt , ex quo epiſcopus ibidem ius epiſcopale recipere conſueuit.ſ̄.de priuil. quoniā per confeſſionem.quod dic, vt no. ſ̄. de præben. c. de monachis. [Tuo epiſcopatu.] Vnde de iure communi ſubſunt epiſcopo,niſi probentur exempti,vt ſ̄.§.j.& ſ̄.de fil.presbyt.extua. & legitur & no.ſ̄.de inſti.c.iij. [Proprijs vſibus.] Ecce primus exceſſus, quem nulla ratio patitur.ſ̄.de præben.c.iij.[Nec volunt ad eas.] ſcilicet eccleſias. & eſt ſecundus exceſſus,cui prouidetur. ſ̄. §. fi. [Quin.] Pro imo.[Potius occaſione conceſſionis.] Sine conſenſu capitu
ti factæ.Ideoq; non prodeſt.ſ̄.de dona.paſtoralis.ſ̄. de his; quæ fi. a præla.cum nos.& c.tua.& c.paſtoralis.niſi præſcripta ſit.ſ̄. de p̄ſcrip.cum olim.[Epiſcoporum.] ſcilicet prædeceſſorum tuorū. quę & ſi teneant,quandoque tamen ex cauſa reuocantur,vt ſ̄.de cleri.non reſi. cum ad hoc.[In eis.] ſcilicet eccleſijs. [Inſtituunt & deſtituūt.] Tertius exceſſus.quod dic,vt no.ſ̄.de præben.de monachis.[Admiſſos.] ſcilicet per epiſcopū in perpetuum.ſ̄.de offi. vicarij.c.iij. & fi. & eſt quar.us exceſſus , ex quo tria mala proueniunt,vt ſequitur [Penſionibus.]Nouis.quod non licet.ſ̄.de cenſibus.ſcientes.& c.prohibemus. [Quia nec in eccleſijs.] Primum malum.[In paupertate.]exiſtentes.quod eſt opprobrium toti cle ro,ſed ſpecialiter epiſcopo,vt no.ſ̄.tit.j. ad ſupplicationem. [Nec epiſcopo.]Secundum malum,& eſt quintus exceſſus.[In epiſco palibus.] Quæ ſint hæc collige.ſ̄. de offic. ordi. conquerente.§.j. ver.ſynodum.Sed contra.xvj.q.j.cum pro vtilitate.x.q.j.c. j. vbi p̄batur,ꝙ monaſteria ſunt exempta a lege diœceſana. Reſpon.ꝙ licet monaſteria ſint exempta,capellæ tamen ſubſunt, vt hic.& ſ̄. de priuil.cum & plantare.& c.ex ore.Sed contra.x.q.iij. inter cætera.Sol.quod ibi dicit baſilicis monaſteriorum. expone.i. baſilicis,quæ ſunt monaſteria,vt ibi no. Sed contra : quia abbates etiā lege diœceſana ſubiecti ſunt.ſ̄.de ma.& obe.quod ſuper his.Sol.ibi. [Neque hoſpitalitatem.] Tertium malum, & ſextus exceſſus.te-
2 nentur enim ad † hoſpitalitatem † pietatis, vt hic & xlij. diſt.§.ſ.
† nō violentam,ſeu ſeruilem.C.de epi.& cleri.l.j.ſ̄.de imm.eccl.c.i. ¶ [Nolentes autem.] ij. pars. [Debitus & antiquus.] Hic habes ſciſſum notabile,ad quod accedit. ſ̄. de conſue. cum conſuetudinis.& ſ̄.de conſti.cum omnes.[In ſolertiam.]i.in curiam,ſiue ſa
tuitatem,ſiue negligentiam.alias in ſolentiam.i.ſuperbiam.[Exē
3 ptæ ſint.]Sicut ergo exemptio liberat † a iuriſdictione contentio ſa.xvj.q.j.frater noſter , ſic & a voluntaria , vt hic dicit ſecundum Gof.Et tamen quicquid dicat Gof. exceſſus corrigere non eſt de voluntaria iuriſdictione,ſed mere contentioſa:quam tamen nulla conſuetudo,nulla appellatio impedit,niſi corrigens formam exceſſerit in talibus obſeruandam, vt ſ̄. de offi.ordi. irrefragabili. §.i.Sed contra: quia priuilegium in talibus non defendit, vt ſ̄. de priuil.patentibus.& in Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuff.§.volumus autem.pro,& contra.e.tit.§.ſi quis præter hæc.colla.ij. de hac dic, vt plene no.extra.d.n.de priuil.volentes.lib.vj.& in ſumma de priuil.§.fi.ſub.§.fi.[Prædictos exceſſus.] ſcilicet ſex,vt ſ̄.reſpon.i.[Rationabiliter.] ſcilicet non excedendo modum,vt ſ̄.de offic.ordi. licet in corrigendis.& c.ſe.§.fi.ſ̄.de ſenten.& re iudi.ꝙ ad conſultationem.in fi.¶[Et niſi.] iij.pars. [In Lateranenſi concilio.] ſ̄. de conceſ.præ.nulla.quod ſex menſium eſt,vt ibi.[Eccleſias.]Nō exemptas , vt præmiſit. [Perſonas idoneas.] Ergo a contrario,ſi minus idoneas repræſentant,iure repreſentandi priuati ſunt ipſo
a iure,a ſicut & canonici iure eligendi perſonam minus idoneam eligentes,vt ſ̄.de elec.cum in cunctis.& ca.innotuit. §.parcentes. arg.hic:etiam ſi laici ſint,licet aliqui contradicant,vt no.ſ̄.de off. ordi.cum vos.& hoc ſatis comprobatur.ſ̄.de eccl.ædifi. c. iij. §. fi. & eſt caſus expreſſus in Auth.de ſan.epiſ.§.ſi quis oratorij domū. col.ix.& vt cleri.qui recedunt.§.fi.col.v.& de eccle.titulis.§.ſi quis ædificationem.col.ix.& hoc idem no.d.n.ſ̄.de fil.presbyt. propoſuit.§.j.vt & ibi no.in fi.Et eſt duplex ratio huius iuris. Prima , vt puniantur,in quo deliquerunt.ſ̄.de tranſla.epiſ.quanto.§.cæterū. Secunda , quia nihil refert vtrum nullum , vel minus idoneum repreſentent,vt ſ̄.de tranſla. epiſc. inter corporalia. §. ſed neque.
4 ver.ſed iuxta. Poteſt addi & tertia. quia ſcilicet † pinguius ius habent clerici patroni,quam laici,vt patet in eo,quod no. ſ̄. de iure patr.quoniam.& c.cum propter. [Ex tunc.] Tranſacto ſemeſtri tempore,a tempore tamen ſcientiæ numrando,vt ſ̄.c.j.[Liceat.] Hoc ideo dicit:quia & gratiam poſſet eis facere.ſ̄.e.literas.[Appel
5 latione remota.]Quia a correctione † non appellatur,vt ſ̄. no.ſu per verbo.exemptæ.[In eiſdem.] ſcilicet eccleſijs.[Ordinare.]De hoc dic,vt no.ſ̄.de p̄ben.niſi eſſent.[Qui.] ſcilicet rectores.[Eis.] ſcilicet eccleſijs.[Nouerint.]Et voluerint.ſ̄.de cleri.non reſi.relatum.[Ex hoc.] ſcilicet ex hac ordinatione.ſ̄.de elec.conſideraui-
mus. [Præiudicium.] Vt ſcilicet hac vice tantum priuati intelligantur,& poſſint in prima vacatione,quæ occurrerit,preſentare, vt ſ̄.de iure pat.cum propter.ſi.ſ̄.de elec.ſi alicuius. Et no. ꝙ non
6 eſt neceſſarium ſuper hoc monere patronum : quia † dies pro homine interpellat,vt ſ̄.de locato.potuit.vbi de hoc.

ADDITIONES.

† ¶Clerici utrum teneantur ad hoſpitalitatem.Vide per do.Henric. Bo.in c.j.de iure immuni.

b ¶Ipſo iure. Adde d.Anto.hic.& in c-cum uos.infra de offi.ordi.

SVMMARIVM.

1 *Turpis eſt iactura,quæ per negligentiam accidit.*
2 *Collatori non currit tempus,niſi a tempore ſcientiæ vacationis.*
3 *Menſes ſemper reſpectu anni computantur.*
4 *Annus habet cclxv. dies.*
5 *Menſis,quot dies habet.*
6 *Recurrendum eſt ad vulgares,quando agitur de dietis.*
7 *Quatuor hebdomadę faciunt vnum menſem.*
8 *Sexaginta & vnus dies dantur pro duobus menſibus.*
9 *Quid in diuerſitate ſentiendum.*
10 *Simplicitate,& veritate gaudemus.*
11 *Quod vituperari poteſt,præcaueri debet.*

CAP. III.

LIcet magiſter. De eodem facto legitur.ſ̄. de teſti.conſtitutus.& ſ̄.de conceſ.præ.poſt electorē.¶ Ne igitur.] ij.pars. [Negligere.] Quia ſecundum Senecam. Turpis † eſt iactura,quæ per negligētiam accidit.& habes hic notabile ſciſſum. Et eſt arg.ꝙ a ſeipſo incipit charitas ordinata. quod dic, vt no. ſ̄. de vſu pal.niſi ſpecialis.[Tempore ſemeſtri.] De quo no.ſ̄.c. proxi. [Ad archiepiſcopum.] De conſuetudine ſpectat,collatio prima ad archiepiſcopum.ad capitulum vero pertinet ex negligentia archiepiſcopi ſ̄.de conceſ.præ.quia diuerſitatem.ſecundum.d. n.Tu vero dicas,ꝙ ad archiepiſcopum pertinet tam de iure communi , quam de conſuetudine generali prouinciæ Anglicanæ, vt patet.ſ̄.de inſti.cum veniſſent.de conſuetudine tamen ſpeciali,& priuilegio ſunt perſonæ Eboraceñ.capitulo præſentandæ, vt patet.ſ̄.de conceſ.præ.poſt electionem.quę loquitur de eodem facto:nos etiam dicimus,ꝙ collatio beneficiorum ſpectat ad epiſcopum de iure communi,licet alij contradicant,quod dic,vt plene no.ſ̄.de elec.cum eccleſia Vulterana.Hoc tamen notabis hic,
2 ꝙ ſiue de iure communi,ſiue de conſuetudine,ſiue ex priuilegio ſpecter ad aliquem beneficiorum collatio , nunquam currit † ei tempus,niſi ex quo ſcit beneficia ipſa vacare,vt ſ̄.le.& no.[Vel ad capitulum.]Semeſtre anni huius redde archiepiſcopo,& aliud ſemeſtre capitulo, & ſic duo ſemeſtria faciunt vnum annum. q.d. ſi inueneris archiep̄m fuiſſe negligentē ſ̄.ſuū ſemeſtre, & cap̄m
3 ſimiliter ſ̄.ſuū. Et eſt hic ar.expreſſum,qđ meſes ꝓputentur ſemp reſpectu anni,qui habet in ſe menſes duodecim. Igitur ſi aliquid debet fieri ſ̄.vnū mēſem,dabitur xij.pars anni.ſicut.ſ̄.de proba.licet.§.j.ver.qa tñ nolumus.Si ſ̄.mēſes duos, habebit ſextā partem anni.ſic.ſ̄.de cōuer.cōiug.ex publico.§.j.ſ̄.ne cleri.vel mona.non magnopere.& c.ſuper ſpecula.Si vero agatur de tribus menſibus, dabitur iiij.quarta pars anni.ſic.ſ̄.de elec. ne pro defectu. Quia ſi de quatuor,dabitur iij.pars anni.ſic.ſ̄.de offi.dele.quērēti.& ſic de
4 ſingulis.† Verū cū annus [a] non habeat in ſe,niſi trecētos ſexagin ta & quinq; dies,vt ff.de ſta.lib.cū hæres.§.Stichus (ſubaudi tu,& ſex horas) talis cōputatio ſatis intricata vī. qa p̄m ipſam oportet nos forſan qñq; non ſolum ad diuiſionē horarū,ſed ēt momēto
5 rū peruenire.Ideoq; dicunt † aliqui, ꝙ pro vno quoq; mēſe ſunt computandi xxviij.dies tm̄.nā in omni patria duo oboli pro vno denario cōſueuerūt admitti,& quatuor hebdomade pro mēſe.in talibus aūt eſt ad patriæ conſuetudinē recurrendū, vt patet.ff.de fun.inſtru.lega.cū delanionis.§.aſinā.ff.de ſuppel.lega.l. Labeo.ſ̄.
6 deſpō.ex literis.j.vbi de hoc.ſic & qñ agit † de dietis, recurrimus ad vulgares,vt no.ſ̄.de reſcrip. nonnulli.hoc ēt ex vi cōputi comprobatur. Quatuor † hebdomade faciunt vnum menſem, ſed in
7 hebdomada

ADDITIO.

a ¶Annus habet cclxv.dies & ſex horas.Adde Barto.in l. cum hæres.§.Stichus.ff.de ſta.libe.& in l.ita uulneratus.ad leg.Aquil.Menſis quot dies habet.Adde Pet.de Ancha.& alios.in c.quam ſit.de elec.lib.vj.& Bart. in l. eum biſextus.ff.de verbo.ſigni.

hebdomada non sunt nisi septem dies, ergo & in mense nõ sunt
nisi viginti & octo dies,& ꝙ mensis sic computandus sit (qui &
intercalaris vocatur) expresse probatur, ff. de verb.sign. cum bi-
8 sextus,in fi.Sed ꝯ. nam pro duobus mensibus † dantur sexaginta
& vnus dies,vt ff.de reg.iur.vbi lex. ergo pro mense dantur trigin
ta dies & dimidius , quinimmo & triginta vnus dies, vt expresse
probatur, C.de tempo. appel.l.ij. §.ꝙ si primo,& l.fi. §.sinautem
ex alijs.Sed contra,quia triginta dies tantum pro mense dantur,
res enim vendita infra duos menses est redhibenda, ff.de redhib.
act.si venditor de his.hoc infra.lx.dies,sicut exponunt aliæ leges,
ff.de redhib.act.ꝙ si nolit.§.si quis ita.& l.ædiles aiunt.§.j.ergo cõ
putandi sunt.xxx.dies pro mense, non plures , non pauciores , vt
patet,C.de iure delib.sancimus. §.sinautem dubius.& §.donec ta
men inuentarium.in Auth.de hære.& fal. §.hinc nobis.ver. fiat
igitur,col.j.& patet in Auth.vt cum de appell.cog.§.ij.col.vij. si-
gnata,C.de iudi.auth.iubemus,sic etiam computatur,C.de adul.
iure mariti.ff.de adult.si maritus peruenerit. §. nec in maritis,&
l.si maritus.respon.j.& l.miles,§.sexaginta,& l.mariti lenociniũ.
9 §.sex mensium . Quid ergo sit in † tanta diuersitate iurium sen-
tiendum?Respon.Videt̃ aliquibus,ꝙ sit ad calendarium recurrẽ
dum,& sic quandoque computantur viginti & octo dies, quan-
doque plures,s̃m ꝙ mensis in ipso calendario occurrit prolixior
die illa,quo per iudicẽ vel aliũ est terminus assignatus. Alij dñt ,
ꝙ xxx.dies sunt computandi pro mense , quia in hac opinione
plura iura concordant,vt patet ex præmissis,& ar.ff.de arb.diem
proferre.§.si plures,& s̃.de elec.coram.cum suis concord. Tu di-
cas, ꝙ in casibus illis,in quibus hæc computatio expresse a iure
est determinata,non est recedendum ab ipsa determinatione, er
go secundum ꝙ occurret casus , & materia quandoque cõputa-
buntur xxx.dies,q̃nque vero plures vel pauciores,vt patet in iuri
bus supradictis.Vbi vero hæc cõputatio non est expressa in iure,
sicut & in iure canonico, quasi in omnibus ibidẽ assignatis men
sibus est videre:dicimus,ꝙ hanc computationem determinabit
& arbitrabitur bonus iudex ecclesiasticus,ar.j̃.de offi.deleg.de cau
sis.j̃.de transac.c.fi.qui æquitatẽ hñs præ oculis,ff.de eo, qđ certo
10 lo.ꝙ si Ephesi in fi. & attendens † ꝙ simplicitate & veritate gau-
demus.j̃.de iudi.dilecti.non debet nimis cõputationẽ arctare,sed
potius dilatare,quando fraus vel malitia non occurrit, ar.j̃.de do
lo & contum.c.j.§.j.& ii.igitur si forsan canonici episcopum suũ
elegerint in nonagesimosecundo , vel tertio die a tempore mor-
tis prælati connumerando (dummodo alias sit electio canoni-
ca) non debet superior tendere ad cassationem, sed potius ad cõ
firmationem.Tum quia triduum principij vacationis non vide
tur computandum:quia illo debuerunt cessare, saltem ex hone-
state,quod dic, vt no.s̃.de elec.bonæ memoriæ Cremo.§.fi.Tum
quia si triginta & vnus dies computantur pro mense, non repe-
riuntur canonici negligentes, & talis computatio comprobatur
a iure, vt patet in eo, quod no.s̃.eo.glo. ver. sed contra. nam pro
duobus mensibus & seq. Tum,quia & si in nonagesimo die dicã
tur tres menses finiti,tñ qđ infra triduũ sequens fit , inesse videt̃,
vt patet in eo,qđ legitur,& no. j̃.de regula.ad nostrã. j.& j̃. de de-
spon.impu.attestationes. sed quia non oẽs forsan superiores arbi
trarentur,consulimus canonicis,ꝙ non arctent se nimis.j̃.de of-
11 fic.deleg. consuluit, ad fi. quod † .n.vituperari potest , præcaueri
debet. j̃.de serui. non ord. c.j. Caueant ergo de negligentia,vt vi-
tent pœnam constitutionis.s̃.de elec.ne pro defectu.nam illa cõ
stitutio in fauorẽ ecclesiarũ, & in odiũ eligere negligentium est
introducta,& sic videbitur superiori forsan potius arctanda cõ-
putatio,q̃ dilatanda ar.ff.de lib.& posth.cũ quidã.Est tñ ꝯ, ar. in
eo,quod no.s̃.eo.c.j.in fi. [Non a vacatione &c.Notitia.] Sic er-
go hoc tp̃s non a tempore vacationis, sed a tempore scientię cõ-
putatur,vt hic patet,quod dic,vt le.& no.j̃.de conces.præb.c.j.§.j.
& c.ex parte Asten.rñ.j. vbi hæc materia plenius expeditur . [Si-
lentium.] Hic euacuatur eorum opinio , qui dixerunt moram
a purgari posse[a] in beneficijs conferendis , quæ consueuit notari.
j̃.de conces.præb.c.j.non enim purgari potest,vt hic, & j̃.eo. dile-
cto.& j̃.de conces.præb.postulastis. nisi de patientia toleretur , &
sic non obstat.j̃.c.j.quod dic, vt ibi no.

ADDITIO.

a ¶Posse.Adde de materia,vt per do.Hen.Bo.hic in ij.dist. & glo.in c.fi. de elec.lib.vj & Ro.consi. ccclxi.

SVMMARIVM.

1 *Gradatim ascendimus ad honores.*
2 *Priuati non possunt purgare moram.*
3 *Institutio authorizabilis quid.*
4 *Papæ authoritas de nihilo potest facere aliquid.*
5 *Ordinarius nunquam tacite dispensat.*

CAP. IIII.

Literas. [Discretionis.] Alias deuotionis. [Subiectis.]Alias nihil ad eos,arg.s̃.eo.c.ij.§.j. [Tanto tempore.] Puta sex mensibus in persona capituli, & alijs sex in persona prælati minoris, medij, vel maioris,ita ꝙ vnusquisque sex menses habeat, vt s̃.cap.proxi.
gradatim enim fiunt tales deuolutiones.s̃ de elec.ne pro defe-
1 ctu.& c.cum in cunctis. §.fi. sicut † & gradatim ascendimus ad
honores,ff.de mu.& ho.vt gradatim. xciij. distinc.legimus. in fi.
[Lateranensis concilij.] j̃. de concess.præben. cap.ij. [Priuati.]
ergo non erat necessaria monitio, vt no.s̃.cap.prox.in fi.nec pri-
2 uati possunt † purgare moram,vt j̃. no. [Innotuit.]scilicet ipsis
prælatis,& dictis capitulis, timentibus,ne & vos cõferretis, & vo-
lentibus vos præuenire in fraudem , sed talis præuentio reproba-
tur , vt j̃.de appel.suggestum , & intendentibus purgare moram,
sed tarde venere bubulci:quia etiam in episcopatibus non potest
purgari morã.j̃.de concess.præben.dilectus.[Illis.]Quæ tanto tẽ
pore vacauerunt.[Minus idoneas.]In multis ergo peccauerunt.
Primo,quia vtebantur iure,quo priuati erant,vt s̃.Secundo, quia
in fraudem officij legatorum hoc facere intendebant, vt no. s̃.su
per verbo, innotuit. Tertio, quia personas minus idoneas elige-
bant,vt hic dicit,vnde & ipso iure priuati erant,vt no.supra ca.ij.
§.fi.[Instituere.] argum.ꝙ institutio pertinet ad capitulum,& ita
ad minorem episcopo.Sed contra. j̃.de præben. in Lateranen.j̃.
de instit.cap.iij.So.Illud de iure communi.hoc de consuetudine.
Sed contra,quia consuetudo in hoc non prodest, vt j̃.de offic.ar-
chid.cum satis.Rñ.vt ibi.Hæc tamen materia per extra.do.nost.
de priuileg.volentes, §.sane. lib.vj. plenius enodatur. Et est verũ,
ꝙ institutio authorizabilis, quæ in rectoriis, & prioritatibus non
conuentualibus loco confirmationis succedit , ad solum epm
spectat.Nec obstat,quod hic dicit,quia expone. [Instituere psũm-
pserunt.]Tam prælati,q̃ capitula prælati.s.epi conferendo bene
ficia ad ipsos spectantia,& minores & capitula repręsentando.Et
3 si intelligas,ꝙ prælati minores,& capitula instituant † institutio-
a ne authorizabili [a]necesse est,ꝙ hoc intelligas de priuilegiatis a se
de apostolica super hoc,vel exemptis,vt leg.& no.s̃.eo.c.ii.& j̃.de
præb.de monachis. Vel ꝙ dicit,præsumpserunt, intelligas epi pp
causas superius nota.inferiores vero prælati, & capitula pp easdẽ,
& nihilominus quia institutio de iure communi, non spectabat
ad eos.¶ Discretioni vestræ.] ii.pars. [Personis idoneis.] Alias to
lerandum non esset.s̃.e.c.ij.& s̃.de elect.cautam quæ.Nihil enim
magis ecclesiæ Dei officit &c.vt s̃.de elect.nihil est. [..as.] i.digni
tates:]alias ea.s.beneficia, vel dignitates, & est melior litera. [De
patientia.] expressã.s.j̃.de conuer.coniug.cum sis prædictus.§.fi.in
telligo enim,ꝙ expressim debeant cõsentire,siue ratificare autho
ritate huius literæ:alioquin institutio,quæ nulla est,ratificari nõ
posset.s̃.de elect.auditis.§.j.& cum prælati non sint, non possent
soluere,vel ligare,vt s̃.de elect.dudum.ij.respon.j.ad fi. & si dedu-
ceretur in iudicium,mediante iustitia cassaretur, vt j̃.de præb.cũ
iam dudum.in fi.& c.dilecto.j.respon.§.fi.& j̃.de inst.c.iij.j̃.de his
4 quæ fi.a præl.cum nos.j̃.de iure pat.cura. † Papæ autem authori-
tas de nihilo potest aliquid facere,siue hoc approbet per se,vt inf.
tit.j.c.ij.& j̃.de consan.in fi.& j̃.de consecr.eccl.aqua.in fi.vbi po
nuntur quasi similia verba, siue per alium, vt hic, & ita ex nunc
incepit conualescere per talem expressam patientiam,quod an-
tea nullum erat.si.ii.q.j.in primis.ff.de off.procon.obseruare.in fi.
non ergo intelligitur hoc de patientia simulata : vnde & scripsit
d.n.ꝙ sine peccato hæc retinere non possunt,nisi de nouo confe
rantur eisdem,quod intelligas s̃m præmissa,& prosequit in se.gl.
5 Et ex his collige,ꝙ † nunquam ordinarius tacite dispensare intel-
ligitur,nisi hoc exprimat.j̃.de schisma.c.ii. [Permittatis.] De pa-
tientia,vt præcedit: nam de iure cõmuni non posset purgari mo
ra,vt leg.& not.s̃.c.prox.in fi.& hic sequitur. Sed nunquid qlibet
ordinarius talia potest ratificare?Non puto,nisi haberet authori-
tatem Papæ,vt hic fuit,potest tamen ei de nouo conferre, vt j̃.de
concess.præb.ex parte.dummodo adhuc tempus suum elapsum
non sit:alias ꝯ.s̃.c.prox.¶ Alioquin.] iii.pars.s.si non idoneis per-
sonis inueneritis beneficia assignata. [Personas &c.]Idem esset,
& si personæ idoneæ essent,nisi gratia fieret, vt s̃.c.proxim. [Au-
thoritate nostra.] Hæc clausula respicit non solum quod sequi-
tur,sed etiam quod præcedit,de qua materia dic, vt no.s̃.de rescr.
olim.§.fi.& j̃. de appel.inquisitioni. alioquin legati , quibus scri-
bit, non possent de nihilo aliquid facere ex authoritate genera-
li sibi commissa, cum hoc sit vnum de priuilegijs Papæ , vt j̃. de
offic.lega.ꝙ translationem. nec etiam hodie beneficia conferre,
cum non essent de latere,vt extra.do.nost. de offic.lega.officij. li.
vj.dicas ergo.[Authoritate nostra.] scilicet speciali commissa vo
bis per has præsentes literas,& concessa.

ADDITIO.

a ¶Institutione authorizabili.Adde de multiplici institutione do. Ant.in c.cum satis,infra de offic.archid.

SVMMARIAM.

1 *Appellatio qualiter impediat electionem,vel non.*

CAP. V.

Dilecto. [Tituli sancti Marcellini.] De hoc dic, vt no.s̃.de elect.coram.[P.& G.]Isti duo sunt principales,fuit.n. P.electus per decanũ Salamã tinũ & sequaces primo. G. vero per Metropolitanũ secun-

secundo,ad eandem cantoriam[a], scilicet Salamantinam , & liti-
gabant in curia per procuratores, P. per S.& G. per R. Et isti duo
procuratores , scilicet S. & R. erant præsentes in curia , quibus
cardinalis,de quo hic loquitur,fuit datus auditor,vnde dicas S.&
R.constitutis apud sedem apostolicam , & procuratoribus. P. &
G. dilecto filio &c. [Auditore concesso, & j̃.] Hoc est , ita fuit
propositum & concessum , sicut in decisione hac continetur ,
nam hic continetur totus processus , & allegationes hinc & in-
de factæ, super quibus pronunciatur,& committitur negotium,
sicut in sequentibus legi potest. [Quia nobis.] ver. [Constitit.]
Aliter non pronunciasset diffinitiue, vt no.s̃.tit.prox. post trans-
lationem,§.cum ergo. sic autem construe hanc literam. [Quia
nobis constitit.] Accipe clausulam infra post quinque lineas.
[Electionem supradicti.P.] Celebratam minus canonice,reuer
taris superius , & dicas , celebratam dico . [Salamantino deca-
no &c.] Vsque neglexerant. Ideo eandem decreuimus &c.] Vt
in fi. huius respon.j.apparet , ergo quod iste. P.fuit per decanum
Salamantinum, & sequaces minus canonice electus , reuertaris
tamen iterum ad textum recurrendo, & dic. [Eius sequacibus.]
fuerunt enim partes in capitulo , decanus, scilicet & eius sequa-
ces fuerunt ex parte vna , vt hic innuit. Quidam ergo alij ex
parte altera , frequenter enim fiunt partes in capitulo, vt hic pa-
tet,& s̃.de electio.considerauimus,& cap.cum inter R.& cap.au-
ditis,& cap.in causis,& cap.congregato. Qui autem fuerunt isti
alij aduersarij istorum decani & sequacium in Salamantino ca-
pitulo, expresse hæc litera non declarat. [Post elapsum .] Sic er-
go fuerunt priuati ipso iure , vt s̃. cap.proxi. [Episcopus & capi-
tulum.] scilicet Salamantini. [Communiter.] Ita quòd epi-
scopus habebat vocem tanquam prælatus , & non tanquam ca-
nonicus, alioquin si haberet vocem in capitulo tanquam cano-
nicus non cucurrisset hoc tempus simul episcopo tanquam præ
lato & capitulo,sed curreret tantum capitulo,simul & episcopo,
tanquam vni ex canonicis , & lapso tempore deuolueretur po-
testas a capitulo ad episcopum,tanquam prælatum & capitulo ec-
clesiæ, vt distinguitur, & nota. in litera facta de nostra Ebredu-
nen. ecclesia,infra de concessio.præben. postulastis.[Spectabat.]
Nota, quòd dicit. spectabat quasi dicat de consuetudine ita erat ,
quod dic,vt plene no.in dicto capit.postulastis, & supra de elect.
cum ecclesia Vulterana . [Minus canonice.] Quia ab illis , qui
nullam potestatem habebant , vt no.supra super verbo , nam &
pro non dato habetur &c.vt supra de iure patr.quòd autem, in fi.
& plene legitur & no.supra de consuetu.quanto.§.fi.[Eandem.]
scilicet electionem dicti. P. factam a prædicto decano , & eius,
sequacibus . [Decernimus irritam &c] Apparet, quòd talis ele-
ctio nulla est , & ideo non nisi authoritate Papæ ratificari po-
test , vt no.supra cap.prox. nec impedire secundam,vt legitur &
no.in sequen.§. ¶ Et appellationem.] Secunda pars,& dic, & re
pete decernimus . [Appellationem a decano &c.] scilicet su-
pradicto Salamantino]. [Fautoribus .] Forte alia pars fauebat
Metropolitano infra scripto . [Interpositam .] Ne quid fieret
contra electionem suam , vel expresse ne archiepiscopus alicui
conferret cantoriam , cum ipsi iam elegissent , cui tamen ele-
ctioni archiepiscopus non detulit , immo nihilominus supradi-
ctum . G. in cantorem elegit, vt sequitur , & hoc est . [Factum
archiepiscopi &c.] Qui postea elegit. G. vt statim no.supra pro-
xi. [Iam erat.] scilicet semestri tempore elapso ipso iure sine ali
qua monitione , vt supra cap.ij.& iij.& no. supra cap.j.in fi. [Ne-
quiuisse.] Cum super hoc non litigaretur in curia Romana ,
alioquin contra,in eo quod no.supra de electio. dudum.ij. §.nos
igitur,& cum prima electio facta a decano , & sequacibus nulla
esset , vt hic & infra de appellatio.constitutus. j. secus si anullan-
da, quia tunc impediret secundam , & appellatio facta teneret ,
& sic colligitur contra, supra de electio. considerauimus . & cap.
1 auditis, quod dic,vt ibi no. [Impedire.] Qualiter appellatio † im
pediat electionem vel non , plene no. supra de postulat. prælat.
cap.j.respon.primo,& de electio.cum nobis olim.respon.j. & de
accusat. cum dilectus. & concord. infra de his , quæ fi. a maio.
par.capi.ex ore, §.fi.versi. nos attendentes . ¶Mandamus.] Ter-
tia pars. [Dicto G.] electo per archiepiscopum, vt sequitur post
electionem factam a decano Salamantino & sequacibus,vt præ
misit . [Aliquod canonicum .] Si.supra de electio congregato,
in fi. infra de fil.presby.ad hæc.infra tit.j.ex parte.[Electionem.]
Hic ergo euidenter probatur, ꝙ vnus solus elegit. G. quãuis Goff.
contrarium senserit, quod dic,vt plene no.s̃.de postul.prælat.gra
tum,super verbo,licet pauciores.

De temporibus ordinationum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo Romanę ecclesiæ,an in omnibus sit seruanda.*
2 *Consuetudo vnius ecclesiæ , non est alterius ecclesiæ contrariꝭ consuetudine subuertenda.*
3 *Epiphania quare dicatur.*
4 *Velum professionis nullus Pontifex dat viduis.*
5 *Virgo non recipitur, nisi post xij.annos.*
6 *Velum consecrationis non datur,nisi post xxv.annos.*

CAP. PRIMVM.

Subdiaconos. [Nulli.] scilicet episcopo de aliis enim nulla dubitatio est , qa nullus inferior sacros ordines confert , quamuis minores ab abbatibus conferantur , vt legitur & not.de æta. & qual. cum contingat. & quandoque etiam a simplicibus sacerdotibus, vt no. supra tit.j.c.j.
1 [Nisi Romano pontifici.] ar. ꝙ † consuetudo Romanæ curiæ
non est in omnibus obseruanda,vt hic,& xij.distinc.c.j.& ij, & j̃.
de sacra vnc.cap.vnico.in fi.Sed contra.xj.distinc.quis nesciat,de
consecra.distinc.j.basilicas.j̃.de sacra vnc.c.vnico.§.fi.& C. de ę-
dific. priua. cum dubitatur,& in concord.signa. supra de consti.
ex literis.Solu.Omnes ecclesiæ vbique,& semper in fide, & colla
tione sacramentorum ecclesiasticorum consuetudinem Roma
næ ecclesiæ sequi debent,vt xj.distin.nolite.infra de hæret. ad abo
lendam.respon.j.nec valet consuetudo contraria, vt pote consti-
tutioni ecclesiæ inimica. j̃.cap.j. nisi vbi a Romana ecclesia ap-
probatur tacite,vel expresse infra de cogna.spi.super eo.j̃.de con-
secra.eccle.aqua.qui de nihilo potest aliquid facere, vt no. s̃.tit.j.
cap.pen. Sed contra infra de serui. in ordin.faci.cap.vnico. §. fi.
Solu. ibi. Item sequenda est consuetudo Romanæ ecclesiæ in iu
dicando,si iure agatur.si.j̃.de senten.& re iudi.in causis. & sic in-
tellige contraria supradicta. In alijs autem quælibet ecclesia po-
test, sequi suam consuetudinem specialem , quia consuetudo
2 † vnius ecclesiæ, non est alterius ecclesiæ contraria consuetudi-
ne subuertenda , vt xij.distin. illud breuiter. & c.præcedentibus.
Licet etiam consuetudo Romanæ ecclesiæ sic,sicut prædiximus,
sit sequenda,non tamen sunt ipsius priuilegia vsurpanda , vt hic,
& xciij.distinc.peruenit,& c.illud.supra de transla.episc.cap.j.in-
fra de offic.lega.quòd translationem. de quibus plene,extra do.
nost.de offic.lega.officij.lib.vj. ¶Quamuis.] Secunda pars. [Vir-
gines.] Iunge his diebus, de quibus sequitur , scilicet dominicis,
de quibus præmisit,supra respon.j. Subaudi, & albis paschalibus,
idest per totam hebdomadam Paschæ,& epiphaniorum die, id-
est festo.Et dicitur epiphaniarum in plurali, quia tria festa appa-
3 ritionum diuersarum illa die recoluntur. scilicet † epiphania,
theophania, & bephania, & apostolorum natalibus, vt xx.quæ-
stio.j.deuotis,sed & alijs diebus datur , si necessitas vrgeat, sicut &
baptismus omni die datur,vt ibidem,& de consecrat. distinc.iiij.
venerabilis.& cap.baptizandus. Vel dic, vt no.infra de ferijs. ca-
pellanus, & sic quod minus dicitur hic , & per illud suppletur .[a]
& econuerso,quia non possunt &c.vt ff.de legibus. non possunt.
4 sed & secundum dominum nostrum † velum professionis nul-
lus pontifex dat viduis. xxj.distinc. deuotis, in fi. sed ipsemet sibi
assumũt de altari.xxvij.quæst.j.viduas, nec obstat infra quod me.
causa. cap.j. quia ibi episcopus nõ imposuit velum consecratio-
nis, sed imponere simulauit. Vestem autem religionis accipit
vidua a sacerdote,aut ministro eius.xx.quæst.j. vidua. & sic intel-
lige infra qui cler. vel vo. consuluit . Velum vero professionis su-
scipitur a virgine, a corrupta, quando profitetur hæc,vel illa,nec
est vis, an per se sumat de altari , an a sacerdote, sed non recipi-
5 tur † quousque compleuerit. xij.annos. xx.q.j.cap.j. Nec † enim
6 velum consecrationis datur virgini ante.xxv.annum, nisi dispen
satiue.xx.quæst.j.placuerit.lxxvij.distinc.placuit. Olim etiam ve
lum ordinationis dabatur diaconissæ in xl.anno. xxvij.quæst.j.
diaconissam.xx.quæst.j. sanctimonialis . Sed & velum prælatio-
nis dabatur abbatissæ in lx.anno. xx.quæst.j. iuuenculas, secun-
dum dominum nostrum,& hoc idem plenius no. j̃.de regulari-
bus.vidua.Sed si diligenter perlegeris, inter hanc & illam notam
erit aliquam differentiam inuenire. [Minores ordines.] De hoc
dic, vt no. j̃.eo. de eo. ¶Sabbato.] Tertia pars . [Penthecostes .]
Neque natiuitatis domini, in quo quãdoque aliqui errauerunt.
[In sequenti septimana.]Nam in illa vnum de quatuor tempo-
ribus celebratur.lxxvj.distinc.de ieiunio,& cap.si autem.

ADDITIO.

a ¶Suppletur.Adde glo.hic in verbo,virgines.

SVMMARIVM.

1 *Character imprimitur si tamen fit, quod non licet.*
2 *Delicta non multa transire publice interest.*
3 *Seueritati est aliquid detrahendum,vbi multorum strages iacet.*
4 *Delicta multorum quomodo sunt punienda.*
5 *Brachium seculare aliquando inuocatur.*
6 *Consuetudo vtrum excuset in delictis.*

UNIVERSITARIA

CAP. II.

SAne. [Valliæ.]Subaudi,licere episcopis extra ieiu nia &c.ↄ.s̄.eo.c.j. Solu. quod hic minus dr̄,
1 per illud suppletur.[Ad sacros.] † Quod non licet, si
tamen fiat, character imprimitur. j̄. eo.cōsultationi.
[Promouere.] Subaudi, & quæris, vtrum talis consuetudo sit to-
leranda.Significamns &c.vt in seq. §. ¶ Significamus.] ii.pars.i.
in significando respondemus.[Quod consuetudo illa.]scilicet ꝙ
in dedicationibus ecclesiarum, vel altarium sacri ordines confe-
rantur,est penitus &c.vt.j̄.sequitur.[Institutioni canonicæ.] ſm
quam extra quatuor tempora,nisi in sabbato sancto,ante domi-
nicam de passione nulli licet episcopo sacros ordines celebrare,
vt j̄.c.i.saluo priuilegio Romani Pontificis,quod non est vsurpā-
dum,vt legitur & no.j̄.c.prox.[Improbanda.] De hoc dic, vt no.
j̄.de consue.c.fi.¶ Et nisi.] iij.pars.[Multitudo.]argum.ꝙ multitu
do hominum delinquentium dispensationē inducit, vñ versus.
Ob populum multum crimen pertransit inultum.
.i.non perfecte,siue ad plenum ſm rigorem iuris vltum,&.qñq;
2 de facto omnino transit inultum. Sed quia delicta † nō omnino
transire inulta publice interest,vt j̄.de sen.excomm.vt famæ, §.j.
& si de facto nō semper possint puniri,sicut ius præcipit, propter
multitudinem dispensari oportet quandoque, vt hic dicit, & est
3 ratio duplex. Vna quia vbi † multorum strages iacet, seueritati
est aliquid detrahendum.l.distinc.vt constitueretur. j.q. vij. quo-
ties.Secunda quia imminet scandalum, quod dic, vt plene no.s̄.
de renunc.nisi cum pridem,§.pro graui quoque scādalo. Discre
4 tus ergo † iudex non dissimulabit, quin quoquo modo peccata
puniat, modo plus, modo minus, secundum ꝙ personas, cau-
sas,loca,& tempora currentia viderit postulare, vt j̄. de transact.
cap. fi. Primo ergo incipiat a magis specialibus, & spiritualibus
proximis, vt eorum exemplo cætera frangi valeat multitudo.
xliiij.distinc.comessationes. Item puniat capita principalia, idest
illos, qui sunt principes, seu principales delicti, & trahunt alios
ad peccandum.j̄.de cler.excomm.mi.latores, nacta etiam oppor-
tunitate,prædicet,& corripiat, sed obiurgare non differat pestilē-
tes saltem in genere si vltra non potest.secundum Aug. xxiij.qō.
iiij. non potest. Et hoc quod dixi de dispensatione, intelligen-
dum est, quando multitudo peccatum non defendit, alioquin
rigide procedat sine misericordia.de pœnit. dist.j.c.j.& distinc.vj.
c.i.ad fi.& si per se non potest, licet sciat, ꝙ vix absq; effusione san
5 guinis valeat choarctari.nihilominus † audacter inuocet brachiū
seculare. j̄.de homi. postulasti.Si vltra non potest, oret pro mise-
ris.& dicat cum apostolo. Actuum.xx A sanguine vestro mun-
dæ sunt manus meæ. Non enim subterfugi, quominus annun-
ciarem vobis consilium omne Dei.xliij.dist.Ephesijs, & de hoc
no.j̄.qui fil.sint leg.cum haberet, §.penul. [Et consuetudo anti-
qua.] Mirabile,arg.ex hoc,quod hic dicitur, sumi potest, scilicet
6 ꝙ † consuetudo reprobata excusat delinquentes.Sed contra.j̄ qui
fil.sint leg.cum haberet.§.pen.vbi de hoc, & j̄.de simo.non satis,
in fi.& c.seq §.putant. Sol. Talis consuetudo ex vi suiipsius nullo
modo excusat, Papa tamen quandoque parcit ex hac causa quò
ad præteritā,vt hic, & j̄ de consec.eccle. vel alta.aqua. j̄.eod.cum
secundum.Et quandoque scienter dissimulat in præsenti.j̄.eo. ꝙ
translationem,& no.s̄.de sup.ne.præ.literas. §.j. Vel dic secundū
dominum nostrum ꝙ & si consuetudo quandoque excuset a pę
na temporali,vt hic,& iiij.dist.denique,& xxxij.q.iiij. obijciuntur
a culpa tamen siue pœna æterna nunquam excusat,vt in contra-
rijs.s̄.signa.[Ministrare]Nisi ex dispensatione. j̄.e. cum quidam.
¶ Nam apud nos.] iij.pars,idest nostrates. si.expositio. s̄.de sacra
vnc.c.vnico,in princ.q.d.secundum iura nostra,& consuetudinē
Romanæ ecclesiæ,quæ in talibus ab omnibus ecclesijs sequenda
est,quod dic,vt no.s̄.c.j.[Deponerentur.] idest tanquam deposi-
tioni ab executione ordinis arcerentur in iniuriam ordinantis,
argum.lxx.distin.neminem.j̄.de præben.cum secundum aposto-
lum,§.j.[Priuarentur.] i.suspenderentur,vel suspensi tenerentur,
sicut probatur de ordinatis,& ordinantibus. j̄.eod.cum quidam,
& c.literas,& c.sequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Tutius est in re dubia verbis edicti deseruire.*
2 *Ordines qui conferri possunt vna die, & qui non.*
3 *Ordines sacri in sabbato sunt conferendi.*
4 *Archiepiscopus sine palleo non debet ordines conferre.*

CAP. III.

DE eo autem. [An liceat.] Generaliter q̄rit, non dicit cui, & accipe
promoueri,quod est in fi.huius rñ.j.[Aliquos.] Rari
tatem notat. q.d.paucos, & si caute quæsiuit, cautius
respondetur,vt patet in §. sequ. ¶ Taliter respondemus.] .ij.pars.
[Episcopis.]Non ergo alijs,nam ar a ꝯrio sensu fortissimum est,
vt legitur & no.j̄.de his quę fi.a præla.cum apostolica.§ pen. & si
voluisset idem de inferioribus,cum generaliter mota fuerit quę-
stio,vt patet.s̄.rñ.j.hoc idem & de alijs exprimere potuisset. s̄. de
transla.epi.c.ij.§.sed neque.ver. præsertim,& concor. & ſm hoc
abbates hoc non possunt,nisi in quatuor temporibus, quod dic
vt no.j̄.de æta. & qual.cum contingat. [Dominicis & alijs festi-
uis.] In quibus licet & virgines consecrare,de quibus no.s̄.eo. c.j.
Alij hoc intelligunt de omnibus festiuis specificatis. j̄.de fer.c.fi.
Sed cū hæc interpretatio ad Papam solū pertinet,nō ad magistrū.
Tutius est,quod premisi.[Vnū,aut duos.]Nunquid plures? vtiq;,
dummodo generalis ordinatio euitetur ſm Ala. quē & oēs alij
sunt secuti. Sed sicut prædixi in præcedēti gl. cum non sit sua in-
terpretatio,huic stabo.Tū quia quæsitum fuit de aliquibus,& ip-
se respondet vnum, aut duos.q.d.non plures, innuens, ꝙ in hoc
casu pluralis locutio duorum numero sit contenta,sicut alias.j̄.
1 de cler. non resid. de cætero & c. ad audientiam. Tū quia in † re
dubia tutius est edicti verbis deseruire,ff.de exerc.act.l.i.§.si is qui
nauem.ver.in re igitur dubia,ff.de leg.iij. non aliter. Tū quia ne-
cessitas nulla cogit me ad aliud sentiendum, cū sæpius in anno
festa apostolorū,& dies dñici reuoluantur.[Ad minores.] Nun-
2 quid oēs simul vna die † potuerunt vni personæ conferri? Dicas,
ꝙ sic,ar.lxxvij.di.quicunque.qđ est oīno verū, dummodo ꝑ ꝯsue
tudinē patriæ cōprobetur, vel nisi consuetudo ꝑria obstet. lxxv.
di.ordinationes, ſm d.n.Sed caueat, ꝙ illa die ordinē subdiaco-
natus non recipiat. Alioquin indignū se reddet ab executione
ordinis sic suscepti,quod dic,vt legitur & no.j̄.de eo qui fur. ord.
susc.c.ij.Sed nunquid primam tonsurā, & quatuor minores ordi-
nes licebit simul conferre? Hoc nō est expressum in iure, verum-
tamen ſm illos qui dñt, ꝙ psalmistatus siue prima tonsura non
ordo est,vī ꝙ hoc licet,ſm alios vero,qui dicunt, ꝙ ordo est (&
illos sequimur,vt se.& no.j̄.de æta.& qual.cum contingat) nō vi
detur hoc licere, quia collatio & receptio plurī ordinum vna
die est generaliter reprobata,vt patet in eo, quod legitur & no.j̄.
co.literas,& c.dilectus.nisi vbi a iure vel a consuetudine approba
ta per ius aliud concedatur, vt in prædictis iuribus, ergo huic re-
probationi stabo in hoc casu, cū talis ordinatio nec per ius, nec
per cōsuetudinem approbetur. ¶ Sed ad subdiaconatū.] iij.pars.
[Nisi in quatuor temporibus.] scilicet in sabbatis quatuor tem-
porum,vt lxxv.distinc.quod a patribus,& c.ordinationes. ij. non
4 enim die dominico, vt dixit Hug.Sed † in sabbato sunt sacri or-
dines conferendi,vt ibi,& hic sequitur, quod dic,vt no.j̄.eod.lite
ras.[Sabbato ante dominicam.] In quo,scilicet cantatur. Sitien
tes. quod in canone appellatur sabbatum quadragesimalis ebdo-
madæ medianæ.lxxv.dist.ordinationes.ij. [Romano pontifici.]
Cui licet quolibet die dominico de consuetudine, vt s̄. c.j. nam
considerata plenitudine potestatis,sicut semper, & vbique vtitur
palleo, vt s̄.de vsu pall.ad honorem, sic semper & vbique posset,
4 si vellet ordines celebrare, sine quo. s.palleo archiepiscopus † nō
debet conferre ordines, quod dic, vt no.s̄.de elec. ꝙ sicut, §.præ-
terea.Decet tamen Papam,ꝙ in cæteris, quæ non cōsueuit, alijs
se conformet,vt C.de leg.& consti.digna vox.

SVMMARIVM.

1 *Peccatum enorme, quamuis occultum, post pœnitentiam impendit executionem.*
2 *Peccatū mortale an impediat ordines suscipere, & an susceptorū executionē.*
3 *Celebrare nullus debet existens in peccato mortali.*
4 *Conuictus de crimine,promoueri non debet, & promotus deijcitur.*
5 *Dispensatio danda est cum causæ cognitione.*
6 *Cōuictus, vel depræhensus in peccato mortali tenetur ab officio propter scandalum abstinere.*
7 *Scandalum est vitandum.*
8 *Scandalo de hæreticorum non est curandum.*
9 *Omnia diffiniri non possunt.*
10 *Celebrare qui non potest eligendus non est.*
11 *Irregularis sine dispensatione celebrare non debet.*
12 *Peccatum occultum, an pœna careat.*
13 *Diuina iudicia locum non haberent si omnia in hoc seculo iudicarentur.*
14 *Iniquitas imperanti, quandoque facit reum.*

CAP. IIII.

EX tenore. Alias ex literarum. [Adeo.] scilicet intantum,puta periuriū,adul-
terium,fornicationē cōmisit. l. di. de his vero nobis
visum est. Hoc ergo intelligitur de medio crimine,
1 † nam enorme,quamuis occultum,etiam post pęnitentiam im
pedit executionē.j̄.e.quātū.de quo inuenies.xxx.exempla, vt no.
s̄.de renun.nisi cum pridem.§.propter conscientiam,sup verbo,
impeditur.¶ Verum.] ij.pars.[Occultum.] Hoc non sufficit,im
mo & requiritur,ꝙ non sit enorme, vt s̄.respon.j. [Parte pœnitē
tiæ.] Sic ergo non solum tota pœnitentia, sed parte ipsius per-
acta habet executionem.si.de fur.ex literis.[Quo.] scilicet susce-
pto ordine.[Contentus &c.]Et si aquiescit,caute faciet,quia non
in sublimitate graduum &c.vt j̄.eod.c.sequen.in fi. [Non ascen-
dat. Super hac dec. notauerunt antiqui Doctores illam proxi-
2 xam materiam & confusam, an peccatum † mortale impe-
diat aliquem in susceptis ordinibus, vel suscipiendis, quæ ma-
teria no.l.distin.in prin. & xxv.dist.primum. Et erant in hoc tres
opiniones.Vna dicebat,ꝙ post mortale peccatum, quod deposi-
tionem

tionem inducit, etiam post peractam pœnitentiam impeditur
quis in suscipiendis, & in susceptis exequendis, & in hoc rigore
fuit.H.quæ opinio expresse reprobatur.s̄.de renunc.nisi cum pri-
dem,§.propter conscientiam. Ala.distinguebat inter peccatum
occultum, & manifestum. Tertia inter mediocre, & enorme,
sed omnes istæ opiniones hodie sunt sublatæ per medicam de-
creta.j̄.eod.c.vlt.quæ dicit, ꝙ peccatum occultum non enorme
post peractam pœnitentiam non impedit in susceptis ordini-
bus exequendis,nec in suscipiendis, cui standum est sublatis cir
cuitu,& anfractu Goffr. Sinautem hanc materiam prosequi vo-
lueris,profusius recurre ad ea quæ no.in summa.eod.tit. § & cui.
sub. §.prima regula,sed & ea, quæ ibi dicuntur, suppleas & exau-
dias per ea quæ no.j̄.eo.cap.fin. Notauit autem hic.d.n. ꝙ si pec-
catum enorme sit & occultum parte penitentiæ peracta, potest
ministrare in susceptis ordinibus, monendus est tamen, ne ad
superiores ascendat, sed si omnino voluerit promoueri, potest
sine peccato.j̄.de aposta.cap ij.in fi. j̄. eod.quæsitum, etiam sine
dispensatione episcopi,quia sufficit sacerdotis absolutio ex pote-
state clauium, argum. vj. quæst.j. illi qui, quamuis meritoria sit
humilitas,si voluerit abstinere,& subaudi. Hæc vera, nisi tale sit
crimen, quod impediat executionem officij post penitentiam,
de quo plene no. s̄. de renunc. nisi cum pridem, §.propter con-
scientiam, tali enim & si prohiberi non possit, quia peccatum
suum occultum est,vt j̄ de simo.ex tuæ, & argum. vj.q.ij. si tan-
tum,& c.placuit.peccat tamē siue ministret, siue promoueatur,
argum.i.q.i.erga simoniacos,& j̄.de simo.Matthæus. Vbi autem
tem est modicum,siue mediocre & occultum,forte non est mo
nendus, vt abstineat. Si vero est mediocre & manifestum,& est
conuictus in iudicio,vel timore probationis confessus, deponi-
tur.xv.quæst.viij.si quis presbyter.lxxxi.distinc.cap.i.Si autem eui
dentia rei,vel spontanea confessione,tunc acta penitentia pote-
rit cum eo misericorditer agi, quandoque plus, quandoque mi-
nus inspecta probitate personæ, & alijs circunstantiis. xv. quæst.
fi.si quis presbyter.l.distinc.presbyterum. Et sunt hæc vera, si ve-
ram pœnitentiam egerit. Secus si simulatam.l.distinc.vt consti-
tueretur. Non ergo præcipitur hic,vt abstineat pro eo,quod pec
cet recipiendo ordines, sed monetur ad humilitatem, vt magis
mereatur. Sed nec peccat,si statim facta confessione celebret, li-
cet bonum sit consilium, ꝙ antea pro parte satisfaciat, vt hic di-
cit. Sed & si attendamus ius naturale, quod in lege & in euange
3 lio continetur.s̄.de consue.cap.fi.planum est,ꝙ nullus in † mor-
tali existens debet celebrare, alioquin sibi iudicium manducat
& bibit.j̄.de cohabita.cler.& mulic.ca.fi.cum suis concordan.&
secundum idem ius quantumcunque fuerit criminosus, si mo-
do est sine peccato & Deo placens, secure celebret, quod pro-
batur exemplo Iesu summi sacerdotis,& Dauid,& apostolorum
Petri, & Pauli, & multorum aliorum. l.dist. ponderet, & c. quid
est, & c.cum exaudiero. & c. domino sancto. & §.econtra. Huic
tamen iuri naturali sancti patres simulatas pœnitentias multo-
rum experti aliquid voluerunt addere, & ideo restrinxerunt, qđ
eis licuit.j̄.de biga.c.ij. Et statuerunt,ꝙ ex quo aliquis esset conui-
4 ctus † de crimine.siue penituisset, siue non, non promoueri de-
beret,& promotus deijceretur,nec restitueretur.l.distin. presbyte-
rum,&c.peruenit,& c.si post,& c.vt cōstitueretur.Sed & per hoc
non fuit subtracta episcopis potestas dispensandi cum vere pe-
nitentibus,vbi scandalum non esset.l.distin.vt constitueretur, &
c.domino sancto. Debet enim discretus episcopus in dispensan-
do & pœnitentiam peractam,& scandalum, & bonitatem per-
sonæ,& vtilitatem, & necessitatem ecclesiæ, & alias circunstan-
5 tias attendere diligenter. Nam † cum summaria causæ cogni-
tione danda est dispensatio.j.q.vij.dispensationes, & c.seq. vij.q.i.
scias. Vnde si quis in mortali peccato fuerit deprehensus pro-
pter scandalum, quod est in populo, de oblatione talium statu-
tum est,vt non celebrent.l.distin.de his vero. Et idem est si con-
uicti fuerint,vel confessi,vel aliter notorij l.distinc. si quis diaco-
nus,& c.si episcopus, & hic & j̄.eo. quæsitum,nisi fuerit dispensa-
tum.lxxxj.dist.ministri.j.lxxxij.distin.presbyter. quod fieri debet,
si vere pœniteat, vt hic,& l.dist.si quis diaconus. A beneficio ta-
men percipiendo non præcipitur abstinere in dictis c. sed ab of-
6 ficio tantum.Et argum.xliij.dist.cap.j.Ab officio † igitur debent
abstinere propter scandalum,ex quo deprehensi sunt, vel conui-
7 cti. Nam & secundum ius naturale scandalum est † vitandum,
vt patet.j̄.de no.oper.nunc.c.ij. §.fi. Sed nonne & scandalum re-
manet, etiam si fuerit dispensatum? Respondeo non, quantum
ad catholicos credentes firmiter, ꝙ prælati habent potestatem li
gandi atque soluendi, & etiam dispensandi. l.dist.ponderet, & c.
8 vt constitueretur. † De hæreticorum autem scandalo non cura-
mus,vt patet.xj.q.iij.inter verba.s̄.de voto.magnæ, § cum igitur.
ver.de illius.Sed dices,vbi nescitur deprehensio ista, non est scan
dalum, ergo licet offerre? Respondeo nō est verum,quia vix est,
quin talia notoria sint,& iura solent ad ea, quæ frequentius acci
9 dunt adaptari, sed nec possunt † omnia diffiniri, ff. de leg nam
ad ea,& l. non possunt. Vnde & idem dici potest,& si scandalum
cesset, quod semel ortum est. Hæc autem vera sunt in capitali-
bus criminibus, & vbi quis confessus est, vel conuictus, & maxi-
me condemnatus,vel in crimine publice deprehensus, nam ta-
lia excusationem non habent.Secus de his, quæ, & si euidentiā
habeant,tamen excusationem possunt habere,& minus scanda-
lum inde generatur, sicut est tenere plures curas, quæ non ob-
sunt electo,nisi tempore electionis ipsas habuerit, vt s̄.de electio.
dudum.ii. Hic enim satis potest dici,ꝙ post peractam pœniten-
tiam,licite celebrabit,& idem si fecit tumultum in concilio.v.q.
iiij.in loco,vel si fuit excommunicatus.iiij.q v.c.i.vel contumax,
hæc enim & similia multoties excusantur. j̄. de accu.cum dile-
cti. Alij tamen dicunt,ꝙ qualitercunque notorius sit excessus, &
maxime ex quo scandalum generat postea etiam acta pęnitētia,
celebrare non debet. Subditi tamen criminosi officium audiēt,
quousque sententialiter condemnetur. viij.q.iiij. nonne. xxviij.
di.consulendum.j̄.de coha.cle.& mu.vestra.vbi de hoc. Sicut au
10 tem talis celebrare prohibetur, ita & eligi. Qui † enim celebrare
non potest, eligendus non est.j̄.de cle. exc. mi. si celebrat. Et hoc
expressum de conuicto.s̄.de elec.super eo.& de confesso.j̄.de cō-
fes.cum super. Et eadem ratione idem dici potest & de deprę̄hē-
so.Sicut autem talis ad episcopatum prohibetur eligi, sic & ad di
gnitates minores. s̄. de electione. per inquisitionem j̄.de exces.
præla.inter dilectos Sin aūt crimen occultum sit quantumcun-
que graue, acta pęnitentia vel parte ipsius, ēt sine dispensatione
celebrabit,vt hic & j̄.c.j.& de aposta.c.ij. nisi sit tale,quod post pę
11 nitentiam executionem impediat, vt s̄.no. † Irregularis aūt sine
dispensatione celebrare non debet.l.di.ex penitentibus. Est tñ cū
tali.si occultum fuerit,dispensandū ſm id, quod legitur & no. s̄.
de renun.nisi cum pridem.§.sunt personæ,ſm d.n.cuius est qua-
si hæc tota glo.¶ Veruntamen.]iij.pars. [Peccatum occultum.]
quod propter defectum probationis pœna caret, vt hic & j̄. de
12 simo.ex tuæ,& c. Matthæus. xxxij. q.v. Christiana. Et hoc † quo
ad ecclesiam militantem, tamen quantum ad Deum suspensus
est,& quantum ad seipsum.j̄.de cohabita.cleric. & mulie. c.fi. &
nisi peniteat, iudicabitur a iudice incorrupto, cui omnia nuda
13 sunt & aperta.j̄.de simo. sicut nobis in fi. Ideo dicitur † ꝙ si om-
nia iudicarentur in hoc seculo locum diuina iudicia non habe
rent.vj.q.i.si omnia. [Si promoueri voluerit.] suasioni tuæ nul-
latenus acquiescens. [Eum non debes &c.] contra. j̄. c. proxi.
So.hic loquitur de clerico seculari,ibi de regulari, vt patet in prin.
huius. c. qui omnino renunciauit propriæ voluntati.xij.q.ii. no-
lo.& c.non dicatis. Vnde beatus Ber. Qui curam vestri nobis se-
mel commisistis, quid amplius de vobis vos intromittitis? Vel
hoc c. intelligitur in minoribus criminibus.Cōtra,in grauibus,
argum. j̄.eo. quæsitum, quod dic,vt ibi no. Vel hoc intelligitur,
quando prælatus hoc scit tanq̄ sacerdos, illud qñ tanquā iudex,
argum. j̄.de offic.ordin.c.ij.pœnitentiarius ergo hoc non potest
prohibere,vt hic iudex,autem potest prohibere,vt ibi secundum
dominum nostrum. Vel hoc quando nullum scādalum immi-
net,illud vbi scandalum imminet,arg. s̄.de renun. nisi cum pri-
dem.§.pro graui. Vel prælatus non debet hoc prohibere, vt hic.
Si tamen omnino prohibeat, necesse habet subditus obedire, vt
in contra, quia secundum Augustinum semper in dubio est pa
14 rendum, quamuis † quandoque reum faciat iniquitas imperā-
di.xxiij.q.j.quid culpatur,ad fi.Vel melius hic loquitur, quando
clericus habet dignitatem,vel beneficium, cui annexus est cer-
tus ordo.Et ideo repelli non debet,cum habeat ius petendi,vt s̄.
de elec.cum in cunctis,§ præterea,& j̄.de æta.& qua.c.j. Contra-
rium vero intelligendum est, quando habet simplex beneficiū,
cui nec annexus est certus ordo,argum j̄.de sponsa. præterea. ii.
Et hæc vltima solutio ab omnibus communis commendatur.
Consulo tamen episcopo,ꝙ si aliquo casu habeat inde lęsam cō
scientiam,alij hoc committat, ne veniendo contra conscientiā
ædificet ad gehennam,ar.ff.de iurisd.omn.iudi.solet pretor, & ff.
de neg.gest.at qui natura. §.cum me absente.

SVMMARIVM.

1 *Nomina sunt diuersa secundum regiones.*
2 *Vis non est in nominibus.*
3 *Prælatis an sit semper obediendum.*
4 *Digno semper est parendum.*
5 *Qui non obedierit digno pœnam luet.*
6 *Actio melioris vitæ comprobatur, non gradus.*
7 *Qui sanctior est, maior est, & iustior est.*

CAP. V.

ADaures. [Quod religiosi.] scilicet monachi, vel regulares canonici.s̄.ti.j.cap.ij.sic
ergo diuersificatur hęc litera a superiori proxima,
quæ intelligi potest in clericis secularibus tantum,
quod dic,vt no.in fi.[Sed prælati.] puta, abbates,vel priores, j̄. de
sta.mon.ea quæ. §.fi.vel ministri, vel custodes. j̄.de exces. prælat.
nimis praua.rñ.j.ver.fidelitatem. Vel alij quoquo nomine cēseā-
1 tur,quia secundum diuersas † religiones nomina sunt diuersa.j.
2 q.iij.saluator † nec est vis in nominibus, vt j̄.de proc.petitio.[Eo-

tium.] scilicet religiosorum. [Contradicunt.] & quæris, quorũ voluntas, scilicet religiosorum, vel prælatorum suorum debeat adimpleri. ¶ Tuæ igitur quæstioni &c.] ij.pars. [Honestius & tutius.] non tamen forte iustius, & sic potest solui contra. ĵ.c.prox. vt sic illud intelligatur de rigore iustitiæ, hoc de cauta honestate. Et hæc solutio euidenter elicitur ex vtroque. [Debitam præposi-
3 tis obedientiam.] arg. pro obedientia † plątis, quibus semper obediendum est & parendum, vt hic, & c.dist. contrā morem.xix.di. in memoriam.viij.q.i.sciendum.xj.q.iij.absit. ff.de re mili.l.iii. §. in bello. Sed contra x.dist.non licet.xij.di.non decet, alias non liceat.xj.q.iij.non enim semper.xv.q.vj.iuratos, C.de decur.omnes. lib.x. ĵ.eo.dilectus. Sol. in sententijs censuræ ecclesiasticæ, de quibus habes. ĵ.de verb.sign.quærenti semper obediendum est, & si sententiæ sint iniustæ, nisi in casibus.vij.quos no.extra d.n.de sen ten, excom.solet.respon.i. super verbo, nullam.lib.vj. Licet aliqui non excipiant, nisi duos. In alijs autem.i.diffinitiuis sententijs, nisi appellatum fuerit, est obediendum. Similiter & si contra ius litigatoris lata sit sententia. ĵ de offic.deleg.si quando. ĵ.de sen.& re iudi.cum inter vos. §. fi. dummodo ordo iudicarius sit seruatus. Alioquin contra, vt ĵ.qui fil.sint leg. per venerabilem. §.j. vbi de hoc secundum omnes cõmuniter. Tu vero si placet de hac materia, sic distingue. Cum quæritur, vtrum superioris imperio sit parendum, si superior indignus sit gratia sedis apostolicæ, puta, quia est hæreticus, vel schismaticus, vel rebellis, & excommunicatus, tunc non debet ei subditus in aliquo obedire, vt patet. ĵ.de offic.ordin.ꝙ sedem. ĵ. de exces.præla.tanta est clauis. š. de elect. quia diligentia.xv.q.vj.nos sanctorum, & c.iuratos. xxiiij.q.j.au-
4 diuimus. Si vero † indignus non est, tunc semper eidem quo ad censuram ecclesiasticam est parendum.xj.q.iij.c.j.& ij.nisi in septem casibus. vt š.no.ver.in sententijs. Quo autem ad præcepta, si præcepit id, quod ad officium suum non pertinet, impune nõ parebitur. ff.de regu.iur.factum, vij.qõ.j.si quis episcopus. Sin autem præcipit hoc, quod ad officium suum spectat, & certum sit,
5 ꝙ bonum est, qui † non obedierit pœnam luet, vt ĵ.de ma.& ob. c.j.& ij & c. cum in ecclesijs, dummodo possibile sit. Alias contra. ĵ.de pac.c fi.ff.quę sen.sine app.rescin.Paulus. Quod si certum sit, malum & iniustum esse, quod præcipitur, nullatenus est parendum.xj.q.iij. non enim semper, & c.iulianus, & c. dominus, & ĵ.eo.dilectus. § i. Verum si dubitetur de præcepto, vtrum licitum sit, debet subditus (si vnquam potest prælati sui conscientiæ suam conscientiam informare) in dubio obedire, vt ĵ. de sentē. excom.inquisitioni, & xxiij q.i. quid culpatur, vt & no. ĵ. de æta. & quali.ad aures, quod si non fecerit, nisi ostendat causam probabilem, merito punietur. Porro si non potest suam conscientiam prælati imperio conformare, sequatur conscientiam, nec obedat. ar. ĵ.e.c.fi. rñ.i. ēt si conscientia erronea sit, vt ĵ. de simo. tuas.ij. nec ędificet ad gehennam.xxviij.q.j §.si ex his. ĵ. de præsc. c.j. Iudex tamen ex hoc, ꝙ non obedit, potest animaduertere in eum. vt ĵ.de offi.deleg.si quando, & c.pastoralis. §.quia vero. Subditus autem, ex quo talem conscientiam non potest deponere, quantumcunque angarietur, patienter sustineat, & a sua innocentia non recedat. ĵ.de restit.spo.literas, § porro, & ĵ.de senten. excommu.inquisitioni. Veruntamen secundum d.n.ab hac sententia mandati appellandum est. ĵ.x.dies.si quis sentiat se grauari. ĵ.de app. ad audientiã, & c.de priore, & c.proposuit, C. de app. qui ad ciuilia & l.si actor, & l.ciues, & l.si apud, & l.si quis prouocatione. Sed necesse est assignare iustam causam appellationis, ar. ĵ.de offic.ordin.licet, & ĵ.de app ad nostram. secundum dominum nostrum. Hoc verum est, si in modum sententiæ aliquid p̃cipiatur, iudice, scilicet pro tribunali sedēte, etiam cum causæ cognitione arg. ĵ.de verb.sign. in his. Alioquin si per tale mandatũ extra iudicium quis grauetur, etiam si ad præceptum superioris ordines non receperit, quamuis etiam non appellauerit, audiet. Sic fuit auditus onoratus.lxxiiii. dist. gesta, quia grauamen iniuriosum extra iudicium, vel etiam in iudicio quandocunque illatum, nunquam transiret in rem iudicatam, quod dic, vt no.extra do.no.de app, Romana. §.si vero vocatis, super verbo, post interlocutoriam, vel diffinitiuam. lib. vj. quantum autem ad præceptũ, nõ est necessaria causæ expressio. Vani enim capitis esset, q diceret prelatum suum nõ posse precipere, maxime id, quod ad officium suum spectat sine causæ cognitione. vij.q.j. quia frater, s̃m d.n. Dicunt etiam quidam, ꝙ vbi prælatus sine capitulo præcipit aliqd, quod sine ipso capitulo expediri non debet, licet securius sit appellare, tamen & sine appellatione tutus est subditus, de quo potest poni exemplum in confirmationibus, institutionibus, & alijs magnis & arduis negotiis, quæ non debet prælatus sine consilio capituli expedire. ĵ.de his, quæ fi.a præla.nouit, & c. quanto. quod dic, vt no. ĵ. de exces.præla.c.j. Quid igitur si episcopus pręcipiat alicui, ꝙ recipiat ęconomatum, vel vicedominatũ, vel consimilia? videtur tutus subditus.ij.q.vj.§ nominationes, secundum d.n. Hoc verum est in his, quæ ipsum episcopum & capitulum communiter tangunt. Nam in his, quæ episcopus a capitulo separata habet, nisi aliqua iusta causa prætendere, obediendum esset. vt patet in eo. quod legitur & no.š.de rescriptis, edoceri. ĵ.de procu.c.j. Et no.de hoc in summa de ma. & ob.§.ad quid, fi.ver.ad huius autem materiæ & sequentibus, quæ distinctio ab ista diuersificatur aliquantulum, sed huic dico standum. [Scandalo.] hic ergo non imminebat scandalũ, & sic non ꝯdicit. š.c. prox. quia ibi nullũ scandalũ imminebat, vel dic, vt ibi no. ¶ Nec est in hac parte.] iij. pars. si velint promoueri p̃latis ꝯdicentibus. [Subiectorum &c. qm̃ esse potest.] No. aliquid faciendum, vel omittendum ad cautelam eorũ, quæ possunt contingere, vt hic & xxxij.q.i.dixit dñs.ff.de nego.gest.diuortio, ff.de his qui deie.vel effu.si vero.§.prætor.ff.loca. & conduc.l.si quis domũ, §. hic subiungi.ff.de dam.infec.qui bona. §.si quis stipulaturus. š.de elec.licet. ĵ.de seruis non ordi.c.i.xxviij.di.de Siracusanę.j.q.vij. conuenientibus. [Nouerint.] ex hoc magis comprobatur solutio, ꝙ hic intelligatur de religiosis, & c.š.prox.de secularibus, quia religiosi sunt ad talia magis astricti, vt patet. ĵ. de app. repræhensibilis. in fi. [Ex quibus.] scilicet commissis. [Constat.] qualitercunque. [Eis.] .s.prælatis. [Quod.] scilicet subiecti. [Salua conscientia nequeunt &c.] subaudi nec obstat ipsis subiectis quo ad salutē animæ, si ad maiores ordines non ascendant, & cum tali antiposita continuatur.ver.sequens. [Quia non in sublimitate &c.] ver. Hic habes scissum notabile, & est si. arg. ĵ.de æta.& qual.c pe.
6 in fi. [Graduum.] nec enim gradus † elegantior, sed vitæ melioris actio comprobatur.xxiij.q.iiij. sicut excellentiam, & qui san-
7 ctior †& iustior est, maior est.xl.distinc.non loca. & cap.multi sacerdotes, in fin.

SVMMARIVM.

1 *Electus & confirmatus non debet ecclesiam viduam tenere vltra.vi.menses.*
2 *Archiepiscopus dicitur caput prouinciæ.*
3 *Quod omnes tangit, ab omnibus comprobari debet.*

CAP. VI.

SI archiepiscopus. [Et alter.] .s.archiepiscopus. [Fuerit.]
1 puta quia † electus est & confirmatus, vnde non debet tenere vltra sex menses ecclesiam viduatam š.de transla.epi.c.ij.§.sed neque, & sic expone, quod sequitur. [Ordinandus.] .i.consecrandus, nisi forsan epi haberent ius in electione.xciij dist. miramur, quod pot esse de consuetudine speciali.š.de postu.præl.bonæ.ii.& tunc expone ordinandus.i.eligendus. [Oẽs epi &c.] si.lxiij.dist. Metropolitano.li.dist. c.fi. [Ordinetur.] .i.eligatur, si habent ius in electione. Vel consecratur, si non habent ius, vt š.no. ¶ Reliqui vero.] ii.pars.] Si necesse fuerit.] puta, quia archiepiscopus inuenitur aliquo casu impeditus. ĵ.de offic.ordi. ꝙ sedem. Sic vero ordina literam sequentem. [Poterunt ordinari iussu archiepiscopi cæteris consentientibus a tribus] computato in hoc numero principaliter consecrante, vt patet. ĵ. c.j. & ĵ.de sacra vnc.cap.vnico.circa princ.& dicas. [Poterunt ordinari.] idest consecrari. [Iussu archiepiscopi.] facto vni principaliter consecranti. š.de electio.quod sicut, §.super eo, & hoc intelligas, si ipse archiepiscopus viuit. Nam ipso mortuo, ijdem episcopi hoc sua authoritate facere possent.lxiiij.distin.quia per ambitiones.lxviij.distin.c.fi.secundum dominum nostrum. [Cæteris consentientibus.] idest præsentibus, & non cõtradicentibus. Vel si contradicant, nihil rationabile obijcientibus, vel vocatis, & non venientibus, vt patet in glo.no.super verbo, cum omnibus. & sumitur hoc ex capitulo. lxiiij. distinc. comprouinciales. ¶ Sed melius.] iij pars. & dic. [Sed.] licet (subaudi) sic posset fieri necessitate instante, tamen si commode fieri potest. [Melius est &c.] ii.q. vij. accusatio. [Si ipse.] scilicet archiepiscopus qui
2 † principalis est, & caput prouinciæ.ix.q.iij.c.j.& ij. [Cum omnibus.] scilicet suffraganeis. sic habes hic argum.ad illud generale.
3 Quod omnes † tangit, debet ab omnibus comprobari. ff.de aqua plu.arcen.in concedendo, C.de auth.præstan.l.fi. C.de omni agr. deser.quicunque.in fi.lib.xi.viij.quæst.j.licet, & c.si ergo. lxvj.dist. archiepiscopus, ff.de adop.nam diuus. ĵ.de offic.archid.ad hæc.in fi. Dicas, quod in hoc casu omnes vocandi sunt, vt hic. & lxiiij. distin.quia per ambitiones. Et si omnes concordant, bene quidem. alioquin maiori parti standum erit, vt ĵ.c.seq.in fi. & š. de elec.coram. nisi maior pars rationabile quid pretendat. ĵ. de his quę fi.a ma.par. ca.c.j. Si queras, vtrum in communi consentire debeant? Respondeo sic, si actus communis ad eos pertineat, tanquam ad collegiatos, vt.x.q.ii. §.hoc ius. š de elect. quia propter. Si vero tanquam ad singulares, sufficiunt singulares consensus, ff.de serui. rustic. præd. per fundum. Sed & quod factum est, contempto vno de collegio, ab eodem ratificari potest. š. de electio. quod sicut. ver. si autem. quod dic, vt plene no. š. de consti. cum omnes. in dist.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi tres de mandato archiepiscopi possunt consecrare.*
2 *Auxilia vicinorum conuocantur.*
3 *Irritandum quod agitur nisi consilium requiratur.*
4 *Archiepiscopi assensus an sit necessarius, in consecratione subditorum.*

CAP.

CAP. VII.

NEc episcopi. Subaudi, suffraganei .s. tres, vel duo, vt elicitur ex verbis sequentibus. Vel etiam si omnes simul fuerint congregati. [Sine Metropolitani permissu.] .i. iussu, vt š. c. proximo. quæ nec decet fieri, nisi iusta causa interueniente. ĵ. de offic.ordin.quod sedem. [Sine tribus.] in quo numero trium includitur Metropolitanus, vt sic cum tribus, vel ad minus cum duobus sibi astantibus valeat consecrare. Alij dixerunt, ꝙ archiepiscopus non potest consecrare, nisi cum tribus. Sed hoc nõ habet rationem, quia sic esset archiepiscopus deterioris conditio-
1 nis, quàm episcopi, † qui si tres sint hoc possunt de mandato archiepiscopi expedire, vt lxiiij.dist. comprouinciales, & c. j [Vel duobus.] quod olim ponebatur in glo. per illos qui tenebant primam opinionem. Hodie vero in textu ponitur. vt sic, quod bene senserint, comprobetur. ĵ.de iur.calum.literas. [Præsumat.] est enim de substantia consecrationis, vt non a paucioribus, quàm a tribus episcopis alius episcopus consecretur, vt hic. & lxvi. dist. §. alias. c.porro. alias incipit, §. de episcopis, vbi traditur forma consecrationis ab apostolis introducta, quæ omnino seruanda est, vt ĵ. de sacra. non iteran. c.fi. Ita ꝙ ad minus duo assistant tertio principaliter celebranti, vt š de elec. ꝙ sicut, §.super eo. Quid si prouincia non habeat tot episcopos, puta, quia mortui sunt, vel
2 non habet nisi vnum? Respõdeo conuocentur auxilia † vicinorum. vij. q.j. pontifices. Ex prædictis sumes ar. ꝙ quando episcopus aliquem in presbyterum promouet, ad minus duo presbyteri induti sacerdotalibus ei astare debent, qui cum dicto episcopo ordinando manus imponant, & sic intelligo. xxiij. dist. presbyter. Consuetudo tamen de facto seruat in multis ecclesijs, ꝙ nec duo assistant induti, & ꝙ omnes præsentes manus imponant, ēt nõ induti. Sic seruantes solam superficiem literæ canonis supradicti, quia dicit omnes presbyteri, qui pręsentes sunt, manus suas imponant iuxta manus episcopi, super caput illius teneant. Sed tu expone omnes presbyteri in sacerdotalibus vestibus, tanquã presbyteri assistentes, nam eo modo posses intelligere. š. c. proxi. vbi dicit, cum omnibus & cuncti, intelliges ne præsentes, & pontificalibus non induti? absit. Intelligo ergo, ꝙ in consecratione episcopi debent astare tres. Vel ad minus duo induti solenniter principaliter consecranti, & pari modo debent assistere in ordinatione presbyteri tres sacerdotes, vel ad minus duo induti solenniter ordinanti. Sed nec reprobo, si ex quo duo ad minus sacerdotalibus induti assistunt episcopo (sicut consuetudo seruat) manus imponant omnes præsentes, alij etiam non induti. Item superficies liter.ædicti ca. euidenter impossibilem se ostendit, quando dicit manus suas iuxta manus episcopi, &c. quod de omnibus præsentibus omnino impossibile est. Qualiter autē illud intelligat, exponitur. ĵ.de sacram.non iteran.c.fi.& iunge, quod ibi no. [Ordinare.] Subaudi, sufficiunt, ergo tres, vel ad minus duo assistentes solenniter cõsecranti. [Ita &c.] Et sic continuatur sequēs. §. ¶ Ita vt alij.] ij.pars. dic ita, subaudi, tamen. [Vt alij episcopi &c.] Vt probatur. lxiiij. distinc. per totum. [Epistolis.] vel certo nuncio. argum. ĵ de offic.deleg prudentiam. Vel dic, ꝙ in casu epistolis tantum. argum. ĵ.de deci.ad audientiam. [Admoneantur.] Ne contemni videantur, quia quod omnes tangit &c. vt no.š.c. proxi.§.fi.super verbo, cum omnibus. Quid si quis contemnatur? Nihilominus tenet consecratio, licet furtiua, & erit hoc in prouinciali concilio corrigendum.lxiiij.dist.extra conscientiam, & c.seq. ĵ.de accu.sicut olim, & argum. ĵ. de præben.graue, & hoc intelligas, quando aliquis de suffraganeis contemnitur. Quid si Metropolitanus ꝯ̃temptus sit? Decretũ est, taliter promotũ epm esse non oportere. lxiiij.dist. c.fi. quod intellige quo ad executionem episcopalis ordinis secundum Hug. interdictam, vel per archiepiscopum interdicendam. Vel quantum ad hoc, ꝙ hoc ipso, ꝙ ab episcopatu merito depellendus est, quia taliter se ingessit, arg. š.de elec.qualiter. Sed per Papam, qui solus iudex est in hoc casu. iii.q.vj. quamuis. dummodo confirmatio præcesserit. ĵ.de transl. episc.inter corporalia, § j. [Consensisse.] .i. ipsum approbasse, ne postea per contemptum aliquis scrupulus suscitetur. viij. quæst. j. licet, ergo & si nullus contradicat, omnia recte, quòd si inter &c. & sic continuatur sequens. §. ¶ Quod si inter.] iij. pars. [Partes.] scilicet suffraganeorum. [Dubitatio.] Super consecratione facienda, vel non. Si pars contradicens nihil opponit, procedatur in consecratione: verum si super causa contradictionis proposita dissentio fuerit. [Maiori numero &c.] Quod sic exponendum sit, euidenter probatur. ĵ. de his quæ fi.a ma.par.cap.c.j. quod dic, vt no.š.eo. cap. proxi. §.fi. super verbo, cum omnibus. Quid ergo si maior pars dicat, ꝙ repellendus est a promotione, minor vero dicat, ꝙ non est repellendus? Planum est ꝙ archiepiscopus debet stare sententiæ maioris partis, vt hic dicit. Quid si sententiauerit secundum opinionem minoris partis? Respon. tenet sententia, nam suffraganei non sunt hic iudices, sed potius consiliarij secundũ dominum nostrum ad hoc. ĵ. de arbi. cum olim. Sed quid si non vocentur omnes suffraganei, sed aliqui tantum. Dixit d.n. ꝙ ad minus duæ partes vocandæ sunt, argu. ff.de decre. ab ord.fa.l.j. & š. de elec. licet & c.scriptum, & in eo quod no.š.de elec.cum nobis olim & c. cum ecclesia ij. licet alij aliter
3 dicant: nec mireris, quia sunt consiliarij necessitatis, vnde † irritandum est, quod agitur, nisi cõsilium requiratur. š.de elec. cum in veteri, secundum dominum nostrum hoc vult dicere, ꝙ ad minus duæ partes debent esse præsentes. Nam & sicut idem scripsit in fi.glo. quam hic posuit in consecratione archiepiscopi, vel episcoporum, sunt omnes vocandi, alioquin contemptus potest agere, vt priuetur executione officij.lxv.distin.non debet. sicut & contemptus in electione agit, vt cassetur. š.de elec.bonæ memo. Cremo. & etiam grauior debet imponi pœnitentia hic, quàm ibi. Quid si conueniant suffraganei ad consecrandum electum in archiepiscopum suum, & aliquid rationabile opponatur, quare non est consecrandus? Respon. Recurrendum est ad Papam, vel ad alium superiorem, si ipsum habeat, puta, primatem, vel patriarcham, secundum dominum nostrum, & ar. ĵ.de offi.ordin. quod sedem. ĵ.de foro compe.sane, & c.cum sit generale, cũ.n.ex confirmatione receperit electus iurisdictionem in suffraganeos, vt š de elec.suffrãganeis, & c.transmissa, planum est, ꝙ de hoc nõ possunt cognoscere tanquam inferiores. xxj.di.inferior. ĵ.de maio.& obe.cum inferior. recurratur ergo ad Papã, vel patriarchã. ĵ. de præb.graue. §.pen.& fi. Sed quis vocabit suffraganeos ad consecrationem electi in archiepiscopum, vel etiam consuffraganei archiepiscopo mortuo? Dixit. d.n. ꝙ consilium suffraganeorũ, etiam si vnus tantum supersit.lxv.distin.si forte. Alij dicunt, ꝙ capitulum archiepiscopalis ecclesiæ, ar. ĵ.de hære.ad aboiendam, & melius. ĵ.de maio.& obe.his quæ, & c.cum olim. dicas, ꝙ hoc primo spectat ad suffraganeos, vt in dicto c.si forte, qui si negligentes sint, vel aliquo casu impediantur, erit ad capitulum archiepiscopalis ecclesiæ recurrendum, vt in alijs iuribus, & secundum
4 hoc potest intelligi.vij.q.j.pontifices. † Sed nunquid in consecratione subditorum archiepiscopo primatis assensus est requirẽndus? Dicunt quidam, ꝙ sic de honestate, nõ de necessitate, & sic intelligunt.lxv.dist.placuit, vel loquitur in subditis ipsius primatis. Alij dicunt, ꝙ de necessitate requiritur, cum enim hoc magnum factum sit, & arduum, & totam prouinciam tãgat, cuius ipse caput est, merito consensus ipsius est requirendus, alioquin consecratus executionem non habebit, vt in d.c.placuit, & arg. š.de præscrip.cum non liceat, & š.c.prox & his magis assentit.do. nost. quod admitto, si appareat hoc debere fieri de consuetudine, vel priuilegio. Alias contra. argum.ix.q.iij.conquestus. ĵ.de offic.ordin.duo simul & c.pastoralis.respon.i.ver.fi. [Metropolitanus.] Qui iudex est, & caput prouinciæ, & per ipsum sunt talia terminanda.ix.q.iij.per singulas.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis arbitrio punitur, quando pœna non est certa.*
2 *Tempus non est de substantia in charactere imprimendo.*

CAP. VIII.

CVm quidam. & infr. [Celebrauit.] Accipere debes, qđ est. ĵ. [Canonica disciplina &c.] Quę est, vt priuet. i. suspendat conferendi ordines, quos illicite ꝯtulit prate, vt š.eo.sane. & ĵ.e.literas, & c.dilectus, alioquin si pœna
1 † certa nõ esset, arbitrio iudicis puniretur, vt ĵ.de offic.deleg. de causis. [A susceptis.] .i.ab executione susceptorũ ordinũ, semp.n.
2 character imprimit, quocũq; tpe ꝯferat, qa tps nõ est de substantia, vt patet. š.e. sane. & ĵ.e. ꝯsultationi. [Reddere.] Per sñiam non ipso iure s̃m.d.n. Alij dĩt, ꝙ ipso iure. arg. ĵ.e.literas, in fi. qđ dic, vt ibi no. & c.ꝯsultationi [Apud nos.] Et sic talis dispensatio solius Papæ est, vt hic, & ĵ.eo.literas, in fi. & c.dilectus, in fi. ex quo cũ sibi retinet ĵ.de sen.exc.nup.§.in sedo, & ĵ.de p̃b. graue. §.fi. Sed ꝯ̃. ĵ.e. ꝯsultationi. So. qđ hic dicit apud nos, subaudi, vel successorē delinquentis, vt in ꝯ̃rio. Nec obstat hoc. c. qa eps. qui deliquerat, indignus erat dispensandi, ar. ĵ.de cler.ꝯiug diuersis. §.fi. nec Metropolitanus cui loquit̃ hoc facere poterat, cũ non sit de casibus ei a iure ꝯcessis. ĵ.de offi. ord. pastoralis. rñ.j.in fi. Tñ.d.n. dixit, ꝙ iõ non potest hic archiepiscopus dispensare, quia authoritate delegata procedit, & iõ reseruatur Papæ dispensatio, s̃m d.n. Ad hoc ĵ.de offic.ord.pastoralis, §.i.ver.ad quod dicimus.

SVMMARIVM.

1 *Græci & latini in ordinibus conferendis, non equi parantur.*
2 *Mos quidam in græcis toleratur.*
3 *Græcus vxoratus presbiter nunquid possit vxorem suam inter latinos retinere.*
4 *Romanus Põtifex quicquid sanciat, orientalis ecclesia semper remanet græca.*

CAP. IX.

CVm secundum. & infra. Hic cõtinet, ꝙ ordinationes debent fieri secundum ecclesiasticas regulas, certis tamen temporibus, & quòd latini
1 † in partibus Calabrię in ordinibus conferendis seruabant institutionē grecorũ extra quatuor tẽpora ordines ꝯferendo, & eõ-

uerso, ita & permixtim se ordinabant ad inuicem, ideo in hoc c. prohibetur ꝙ latini decętero eorum ritum non conseruent, sed in quatuor temporibus ordines conferant, non obstante cõsuetudine antiquitus obseruata, cum sit contra ecclesiasticam institutionem.s̃.eo. sane. Sed contra, quia talis mos toleratur. ĩ.eo.ꝙ translationem. Dicas, ꝙ hodie talis mos est penitus reprobatus, vt in concilio generali.ĩ.de baptis.licet græcos,& merito, ne promiscuis actibus rerum officia perturbentur, C. de testa. consulta diualia,& arg.ĩ.de vita & hone.cle.Deus qui.In his vero, quæ nõ obstant saluti credentium, seu institutioni ecclesiasticæ tam solẽni, non obstat talis diuersitas, dummodo canonica non obstet authoritas.xij.distin.scit sancta.Nec obstat.ĩ. eo. ꝙ translationẽ: quia, quod dicit talis mos toleratur, dicas, ꝙ loquitur secundum tempus suum.secundum quod, dum talis mos erat, fas erat. ĩ. de diuor.gaudemus,§.quia vero.ver. nec vlli.xxxij.q.iiij. obijciũtur, sed & Papa adhuc potest hoc, quando sibi placuerit tolerare, vt no.s̃.eo.sane,& hoc hodie tolerat secundum formam scriptam. ĩ.de offic.ordin.quoniam in plerisque.respon.j. licet ista decretalis aliter fuerit hic inducta, secundum hoc ergo expone, quod sequitur. [Latini.] scilicet clerici.nam græci, quamuis latinis prælatis subiecti, de mandato prælatorum suorum a græcis poterũt
2 ordinari, quandiu per Papam talis † mos toleratur, sic non contradicit, sed concordat.ĩ.eo.ꝙ translationem, vbi de hoc. Dominus vero noster scripsit hic, ꝙ episcopi gręci clericis suis subditis & græcis conferebant ordines extra quatuor tempora, clericos vero latinos & subditos tantum in quatuor temporibus ordinabant, & idem faciebant episcopi latini de clericis sibi subiectis græcis & latinis, quod hic prohibetur: non enim prohibet ordinari græcos a latinis, vel econuerso, nam hoc licet, vt ĩ.eo ꝙ trãslationem, sed hoc tantum, ꝙ extra tempora non conferantur ordines his, vel illis,& ita quotiescunque ritus sunt contrarij, nunquam gręcus episcopus debet dare ordines, quia si ordinat contra ritum suum, peccat, si vero seruat ritum suum, non faciet cõtra canones.nam hoc licet. Vel dic, ꝙ licet prohibeatur facere, vt hic, tamen factum toleratur, vt in contrario secundum dominum nostrum. Tu dic, vt s̃.in hoc capitulo,& ibi no. Quid si cõ-
3 iugatus † græcus ordinatus in presbyterum a suo episcopo trãsferat se,& vxorem ad morandum inter latinos, nunquid vxorẽ ductam erit ei licitum retinere? Dixit dom. nost. ꝙ si breuem moram contracturus sit inter latinos, poterit hoc tolerari, si autem longam, tunc propter scandalum non esset hoc tolerandũ: & nisi primo continentiam promittat, nunquam debet ei dari ecclesia latinorum, hoc vltimum approbo secundum id, quod le.& no.ĩ.de cler.coniug. cum olim.§.fi. Quod autem matrimonium rite contractum a gręco, qui continentiam non admisit. xxxj.distin.Nicena. Propter huiusmodi scandalum separetur, durum est sentire, cum & gręcus tali matrimonio possit vti, vt ĩ. de vita & hone.cler.vt clericorum, in fi.nisi forsan & cum scandalo alleges,& probes specialem consuetudinem regionis, secundum id, quod leg.& no. ĩ.de cogna. spiri. super eo. & ĩ.de cler.coniug. cum olim.§.fin.[Alterutrius.] scilicet latini, secundum institutionem græcorum, & sic quolibet die. Item greci secundum institutionem latinorum, & sic tantum certis diebus, in quo vltimo non est error quantum ad tempus, sed in primo tantum, & illud intendit solummodo reprobare de iure, quicquid sit de facto.

Nam quicquid dicatur, birria semper homo

.i. quicquid sanciat Romanus Pontifex, orientalis ecclesia semper remanet græca, hoc est, a nobis aliena, schismaticati, & rebellis, vt no.ĩ.de sacra vnct.c.vnico.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Apostatare propriè quando dicatur.*
2 *Monachus transiens ad aliud monasterium an dicatur apostatare.*

CAP. X.

Ex parte vestra. Loquitur abbati, & conuentui cari loci, subaudi, monasterij albi. [Ad nigros] Sic mutatus est color optimus,& iõ dubitauerunt, vtrũ talis possit hr̃e executionẽ ordinum in nigro monasterio susceptorũ,& videbatur, ꝙ non. quasi ex hoc apostata censeretur, iõque non erat ad actus legitimos admittendus.iij.q.iiij.beatus, sic quia suspẽsus ordinatus videbat̃,& sic abbas cũ tali non poterat dispensare, arg.s̃. de elec.cum inter R.seniorẽ. ĩ.de æta. & qual.cũ bonæ. ĩ.de cler.
1 exc. mi. postulastis, sed non est ita, quia quantũ ad hoc † non dr̃ apostatare proprie, nisi is, qui a fide vel religione retrocedit.ii.q. vij.non põt.l.di.c.fi.xxvj.q.fi.non obseruetis. Vel qui oĩno ad seculũ redit, & tunc si in laicali habitu ordinetur, non põt cũ tali citra sedẽ apostolicã dispensari.ĩ.de aposta.c.j.& fi. ſm T. & Ioã. Vel dic, vt ĩ.[Transferens.Subaudi, petita licentia, licet non obtẽta, cũ religio nigrorũ esset arctior, & sic non obstat, sed ꝯcordat. ĩ.e.intelleximus,& de reg.licet, vel dic, vt ibi. [Promotus.] Infra annum nouiciatus, infra quẽ ẽt & exiuit, quod licuit.ĩ de reg.sta-
a tuimus.[Dubitastis.] Quia videbatur apostatasse, [a] vt s̃.no.vel ar. sumpserũt ex canone.xix.q.iij. mãdamus, cuius tenor ponit.ĩ.e. intelleximus.§.ne igitur.[Aliud canonicũ.] Puta simonia vel bigamia, vel alia irregularitas.j.q.j.erga simoniacos. lj.di.qi aliquo. [Libere exequi permittatis.] Si intelligas, ꝙ de licentia transierit ad arctiorẽ religionẽ, expone ꝑmittatis de iure cõi.ĩ.de regu.licet. Si vero intelligas, ꝙ transijt ẽt licentia non petita,& ad leuiorem religionẽ, tunc quia mortaliter peccauit, expone, quod hic dicit, permittatis, dispensatiue sine authoritate huius mandati nostri, quod facimus per pñtes, vt s̃.ibi, mandamus quatenus &c nã peccatũ tuum manifestum est, quia transitus non potuit esse non notorius.s̃.de transla.epis.quanto.§.ne aũt, sed.d.n.dixit, ꝙ peccatũ huius bene potest esse occultum. Nec obstat dictũ. c.quanto, §.ne aũt, quia loquitur de ẽpo, qui cum multis transit,& in turba, & ideo transitus ipsius non potest esse non notorius, nam & publice cunctis videntibus administrat. Is autem, qui religionem vult intrare, omnino solus vel quasi consueuit transire, & suum propositum occultare, quare & transitus monachi potest esse occultus, sed quicquid sit authoritas huius mandati sufficit ei in hoc casu.ar.in eo, quod legitur & no.s̃.tit.j.literas.

ADDITIO.

a ¶ Apostatasse. Adde, an monachus transiens ad aliud monasterium dicatur apostatare. Ex quotuplex sit apostasia Rom.consi.cccxlj. Lap.alleg. cxxx.& lxij. Calder. consi.xxv.de regula. & consi.j. de apost. ad quos remittit hic And.sic.

SVMMARIVM.

1 *Ordine recipiens a non suo episcopo, an ipso iure sit suspensus.*
2 *Sententia lata a non suo iudice, nulla est.*
3 *Papa solus dispensat cum suspenso celebrante.*
4 *Permixtiones rituum reprobantur.*

CAP. XI.

Quod translationem. Pars.ĩ. de offi. le.ꝙ translationem.[Grecus.] Quid de latino? Dic, vt s̃.eo.cum sm, & ĩ.eo.in fi. [A greco Pontifice.] ſm ritũ suũ.s.quolibet die [Vel licentia. In quo non sufficit litera archidiaconi.ĩ.de offic archi.significasti, sed requiritur episcopalis. lxxj.dist. primatus,& c.sequentibus.[Interdicenda.] Si.ĩ.de ordi.ab epi.c.j.§.j.ad
1 fi.sic ergo videtur † ꝙ talis suspensus non est ipso iure, [a] vt hic,&
a ĩ.in fine huius c.& ſm hoc si antequã interdicatur, celebret, cum suspensus non sit, non est irregularis.arg.hic, & ĩ.de offic.archid.
2 significasti. Sed contra † quia sicut sententia lata a non suo iudice, sic & ordinatio facta a non suo episcopo irrita est ipso iure. ix.q.ij.c.j.& ij.lxxj.distin.c.j.ij.iij.& iiij.quod c. quartum innuit, ꝙ etiam talis excommunicatus sit. ad id ĩ.de parochiis, nullus. Sed Quod dicunt iura contraria talem ordinationem irritam esse, intelligas quò ad depositionem, quia hæc est pœna, nisi cum eo fuerit misericorditer dispensatum, vt ix.q.ij. nullum. vii.q.j.episcopus in diœcesi.xxj.q.ij.c.ij.Vel quia non habet executionem quo ad se, sicut & dicitur de peccatore occulto.ĩ.de cohabi.cler. & muli. c.fi. Vel quia potest ei interdici executio a prælato suo etiam quo ad omnes, vt hic, & si sic interdictus adhuc non abstineat, potest excommunicari,& sic intelligas. lxxj. distin. c.iiij. si autem antequam per hominem sit interdictus vel excommunicatus fuerit, celebret,& si peccet grauiter, irregularis tamen nõ fit.argum. ĩ.de cler. excomm.min. si celebrat, vnde & antea potest secum per prælatum proprium misericorditer dispensari: nam & talia ratificari possunt, nec tali ordinato detrimentum est.[Ordinato.] Dummodo secum per proprium episcopum dispensetur.ix.quæst.ij. Lugdunensis. vnde patet, ꝙ quousque interdicta sit executio per hominem, non intelligitur suspensus tali suspensione, ex qua irregularitatẽ incurrat, alioquin si celebra
3 ret, non posset secum † nisi ꝑ summũ Pontificẽ dispensari. ĩ. de sent.excom.cum illorum. rñ.j.ver.in reliquis casibus, & hoc capit stilus curiæ.ſm quem qñ scribitur pro talibus, mandatur quatenus ipso ad tempus suspenso, super hoc authoritate nostra dispenses &c.Nota, ꝙ dicit super hoc,& non dicit, super irregularitate sic contracta, quod (quando contrahitur) facere consueuit. Item dicit suspenso.q.d.non.n.ipso facto propter hoc eũ suspensus.si quæritur, in quo ergo mandatur dispensari? Respon.vt non deponatur, nec alias grauiter puniatur, quod de rigore fieri posset, vt patet in eo, quod no.s̃.eo.gl.ver.solutio, & sequẽtibus. Alij vero contrarium tenent, sed ego neminem de facili irregularem iudico, nisi ius expressum ad tale iudicium me compellat. Nec obstat.ĩ.de ordi.ab epi.c.j. §.sane. Responde enim, vt ibi no.[Sic suscepi.] s.sine licẽtia. [Ordinato.] Quãuis ex hoc loco appa-

ADDITIONES.

a ¶ Ipso iure. Adde, an recipiens ordines a non suo episcopo sit ipso iure suspensus ab eorum executione, vel nunquid sit suspendendus per hominem, Do.H.Ao.hic post Archid.& Ioan.An.in c. eos.tit.eo.lib.vi.
b Solus Romanus Pontifex dispensat cum suspenso celebrante. Adde do. Car.in clem.j.de consan.& affin.in fi.ver.xxvij.quæro.

appareat Latinum ordinatum a Græco tolerari debere quantũ ad executionem ordinum, non tamen est hoc attendendum quantum ad hoc, vt possit vti matrimonio iam contracto, sed potius est attendenda consuetudo ecclesiæ, ad quam est intitulatus, quam debet seruare.viii.dist.quæ contra mores.& illius, qui ipsum ordinari mandauit, vt hic. Si vero non ordinetur ad titulum certæ ecclesiæ, tunc consuetudinem ordinatoris seruabit.ĩ. de præben.cum secundum apostolum.secundum d. n. hæc glo. non placet.nam si latinus coniugatus vxore sua ignorante ordinatus fuerit,& etiam professus, cogitur ad vxorem redire, vt patet in eo, quod le.& no.ĩ.de conuer.coniug.coniugatus.& c. sane. & c.vxoratus.¶ Si vero] ii.pars.[Mos talis ab ecclesia toleratur] Hęc tolerantia comparatiua fuit permissio. quare ergo non cassatur, cum in iudicium deducatur, ideo contra.ĩ.de præben. cum iam dudum.in fi.So.Forsan hoc omissũ fuit propter multitudinem & scandalum.xxiii.q.iiii.non potest.secundum Tan.quod dic, vt no.s̃.c.sane. Sed contra: quia tempore istius decre. non tolerabatur.reprobatur enim mos iste.s̃.c.cum secundum. quæ est Cęlestini hæc autem est Innocẽ.iii.quem præcessit dictus Cęlestinus. Sol.Dic, ꝙ consultatio ista facta fuit hic de promotis antequam emanasset dicta decre.Celestina.si.quæstio fit.ĩ.de consang. non debet.vnde considerato illo tempore bene dicit hic, toleratur.sed expone, toleratur.i.quando promoti fuerunt, tolerabatur.ar.s̃. de const. cognoscentes.si.expositio.s̃.de rescrip. mandatum. & c.ad hęc sumus & similis lectura.ĩ.de conces.preben.dilectus. Vel dic,
4 † ꝙ permixtiones rituum reprobantur. s̃.eo. cum secundum.vbi de hoc. Sed mos ille, ꝙ omni de Græci conferant ordines, adhuc toleratur, vt hic.& ĩ.de offi.ordi.quoniam.quæ ab aliis in contrarium est signata,& ideo prælatus, qui dedit hic hanc licentiam, licet puniendus sit, non tamen interdicere potest executionem ordinis sic suscepti, vt hic dicit. Et no.caute, ꝙ hic loquitur de clerico Græco Latino episcopo subiecto, vt patet s̃.eo.in princ. Secus enim esset, si Latinus episcopus Latinum clericum sibi subiectũ faceret taliter ordinari, tunc enim: quia in hoc casu certum est, ꝙ Latinus clericus ad talem obedientiam non tenetur, vtrunq; dicerem grauius puniendum.ar.ĩ.e.dilectus.

SVMMARIAM.

1 *Subdiaconus Papę, quæ priuilegia habet.*
2 *Beatius est dare quam auferre.*
3 *Spiritualia facilius construuntur quam destruuntur.*
4 *Iudicare qui potest, potest ordinare.*
5 *Commendatitias literas pro suscipiendis ordinibus, qui episcopi possunt dare.*

CAP. XII.

Cum in distribuendis, & inf. De eodem.ĩ.c.sequen.[Suppliciter] Alias humiliter. [Postulatum,& clementer indultum] Cum indulgẽtia afferre consueuerit, vt di.iii.priuilegia.& operari debeat, vt no. s̃.de transla.epi.c.fi.mirum est, ꝙ priuilegium subdiaconi domini papæ potius videtur auferre & impedire, quam expedire. cum talis sine speciali papę licentia non possit ad ordines promoueri, vt sequitur.& sic est impedimẽtum sublimitati graduum & honorum, vt patet s̃.e.ad aures.ad fi.Respõ.ꝙ cum faciat se promoueri,& per quemcunque catholicum ẽpm voluerit, nõ negetur, hoc impedimentum de facili tolli potest: imputatur ergo ei, si non impetrauerit: quia sibi necessarium quandocunque fore potuit æstimare, vt in concor.signa s̃.e.ad aures.§.nec est.super verbo, quoniam esse potest.quo facto multa affert hoc priuilegium
1 Primo, † quia in voluntate sua est ordines suscipere, vel non suscipere.contra illud, quod legitur.ĩ.de æta.& quali.quæris. Secundo, quia ex vi dictæ indulgentiæ (quam (vt prædixi) potest de facili impetrare) potest ordinari ab alio ẽpo suo irrequisito, contra id, quod habuisti.s̃.e.c.proxi. Tertio, quia inter alios subdiaconos est specialiter honorandus.ĩ. de maio.& obe.per tuas. Quarto, quia non ita de facili cõuincitur, sicut alius.ii.q.v.presul.& c. nullam. Quinto, quia non puto, ꝙ deponi posset sine speciali mandato papæ.sumpto ar.a ratione istius decre. Rationabile enim est, ꝙ ex quo episcopus nõ potest alium ordinem addere subdiaconatui sic recepto, vt nec ipsum subdiaconatum possit auferre. Tum qa
2 fauorabilius est & beatius † dare, quam auferre.xvi.q.j.prędicator. Tum quia si id, de quo minus videtur inesse, tollitur,& id de quo maius, vt ĩ.de sentẽ.excommu.cum illorum.rñ j.ver.in reliquis & s̃.de consti.ecclesia sanctæ Mariæ. Tum quia facilius datur or-
3 do, quam aufertur,& facilius construuntur † spiritualia, quam destruuntur.argumen.s̃.de trasla. epis.inter corporalia.Sed contra. ĩ.de maio.& obe.per tuas Sol.ibi in eodem concordat.d.n.qui & scripsit, ꝙ secundum quosdam nec perpetuo suspendi potest ab alio, quam a papa. Hunc tamen casum, & secundum non notauerunt antiqui, subdiaconus ideo non erat sine nostra licentia or
4 dinandus. Sed contra, qui † potest iudicare, potest & ordinare. ar.ĩ. de parochi.nullus.sed proprius ẽps potest ipsum iudicare.ar.ĩ. de maio.& obe.per tuas.in fi.ergo propriuseps potest ipsum ordinare.Sol.istud ergo regulare est, fallit autem in casu isto: quia hoc est vnum de priuilegiis principis, vt no.extra d.n.de of. leg.officij. lib.vj.Sed quæ est ratio istius specialitatis? Rñ.honor magnus tantæ excellentiæ, post cuius manus impositionem non debet præsumere inferior suam imponere sine licentia speciali. sicut legimus alias simile, ꝙ presbyter in illo altari, in quo celebrauit episcopus, non præsumat illa die (hoc est sine ipsius episcopi licentia) missam aliam celebrare.de consecra.di.ij.c.fi. Ad idem argu. ff.de albo scriben.l.fi.C.de aduoc.diuer.iud.l.restituendę.ad fi. in Auth.vt iudi.sine quoquo suf.§.cos.ante.fi.ver.quis enim non diligat eum &c.coll.ij.[Promoueri.] Quia sine nostra licentia fieri non debet.vt s̃.no.Sed & idem iuris est quantum ad hoc in subdiacono alterius episcopi. s. ꝙ non debet ordinari ab extraneo episcopo sine licentia sui episcopi proprij, qui ipsum ordinauit, vt patet.lxxvii.distin.c.fi.& in eo, quod legitur & notatur.s̃.c.pro-
5 xi.nisi forsan sub alio episcopo † beneficium acquireret, [a] & se om
a nino sub ipso transferret: quia postea posset ab illo, nõ petita prioris licentia ordinari, si aliud canonicum non obstaret, et patet in eo, quod le.& no.ĩ.de paroch.c fi.ĩ.de cle.pere.c.j. & fi.ĩ.de præb. cum iam dudum.secundũ d.n.non tamen posset transferre se sine proprij diœcesani licentia, vt patet in eo, quod legitur. s̃. de renun.admonet.

ADDITIO.

a ¶ Beneficium acquireret. Adde ꝙ episcopus originis,& episcopus domicilij,& episcopus beneficij possunt dare literas commendacias ad ordines.ti.eo.cum nullus.lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio de duobus facit vnum.*
2 *Ordines omnes die sabbati sunt conferendi.*
3 *Ecclesia sine missa non consecratur.*
4 *Die dominico, vtrum possit in præsbyterum ordinari.*
5 *Ecclesiastica sacramenta a ieiuno & ieiunis conferenda sunt.*
6 *Ordines quando die sabbati conferunt.*

CAP. XIII.

Literas. De eodem.s̃.c.prox.&c.[Super inordinata ordinatione] Oppositio in adiecto.si. ĩ.e.c.j.ĩ.de præben.super inordinata. vbi de hoc.[Bononien.eps] Recepto mandato apostolico. vt habuisti.s̃.c.proxi. vbi loquitur de eodem. [Continuato.] Continuari debet ieiunium in hoc casu, non solum ab ordinando, sed etiam ab ordinatore.vnde quando celebrat die sabbati ordinando partem illorum, qui occurrunt, sumere debet tantum corpus & sanguinem, & non super effusionem: alioquin non esset ieiunus, secundum d.n.vt patet in eo, quod le.& no.ĩ.de celeb.mis.ex parte. & c.cum Marthæ.§.quęsiuisti.ver.quod inde conuincitur. [Ieiunio] Hæc continuatio confundit Bononien.ẽpm.nam cõtinuatio ieiunij ideo fit, vt si qui forsan propter nimiam multitudinẽ occurrentem ordinari non possunt die sabbati, ordinentur saltẽ die dominico in mane, ordinatore, & ordinandis omnino ieiunantibus,& ab omni cibo & potu abstinentibus: habita fictione eiusdem diei propter ieiunij continuationem.lxxv.dist.ꝙ a patribus.& no ĩ.e.c.§.nam si.super verbo, ad hunc necessitatis. Si ergo sero diei sabbati,& mane diei dñicę vnus & idem dies fingat̃, ipsa vt sequitur, ꝙ eodem die bis ordinatus videtur.& ideo ex hoc arguitur eps memoratus, vi elicitur ex sequẽtibus euidenter. [Ordinauit] Ideo forsan, vt citius in ẽpm posset consecrari. [In quo] i, in qua ordinatione sic facta.[Vterque] s.tam ẽps ordinãs, quam electus ordinatus. [Deliquerit.] Quia non solum non debet eadem die aliquis duos sacros ordines recipere, vel conferre.imo sunt seruatis diligenter satis prolixis temporum interstitijs conferendi, nisi ex causa rõnabili dispensetur, vt lxxvij.di. singulis.& c.quicunq;.& c.monachus.[Qui prudenter] Sic.ĩ.de do.cum dilectus.& si.ar.s̃.de transla.epi.inter corporalia.§.j.ver.si ergo.ad fi. & ĩ.c.proxi.¶ Si enim] ii.pars.[Vtrunque ordinem] s.diaconatũ, & presbyteratum.[Eodem die] s.non ficta.puta.s.die sabbati sine ieiunij continuatione.[Illi.] s.ẽpo.[Conferre.] Et electo recipere. [Non licuit] ꝙ non liceret, nemo sanę mentis ignorat.[Pari] scilicet simili.[Non licuit &c.vno die] s. sabbati in sero. [Altero.] s. die dñico in manę,& sic vno die ficto.[Continuato.] Bene dixi
1 vno die ficto [Cum propter † continuationem &c.] Continuatio enim de duobus facit vnum: nam continuatio possessionis vnum facit dñium.xvj.q.iii.§.potest.continuatio duorum ministrantium facit vnum ministerium.vii.q.j.illud.& c.nihil. Continuatio siue cõiunctio duorum corporum facit vnum corpus.ĩ. de conuer.conga.ad apostolicam. Continuatio, siue coniunctio duarum ecclesiarum facit vnam ecclesiam.ĩ.ne.se.va.c.j. Sic continuatio, siue coniunctio duorum dierum facit vnum diem, vt hic,& sicut accidit bisexto.ĩ.de ver.sig.quæsiuit.ff.de min. deniq;. §.minorem. Licet tamen die sabbati conferre presbyteratum,& die dominico sequenti ordinem ẽpalem ſm omnes.& sic fit tota di e& per papam.per quod etiam patet opinionem Hug.ĩ.no. minus rationabilem fore.[Fictione] Accipe clausulam ĩfra scriptam.profecto mane &c. Et sic fictione, immo & sine fictione aliqua factum est vespere,& mane dies vnus.Gen.j.A. Et hoc idẽ

iura

iura comprobant.ff.de fer.more Romano.j.de of.del. consuluit.
§.pe.[Siue mane diei dominicæ trahatur ad sabbatum &c.] Te-
neas incunctanter, ꝙ mane diei dominicæ trahatur ad vesperã
a sabbati in hoc casu.Omnes enim † ordines dies sabbati sunt regu
lariter conferendi,vt s.eo.c.iii.& lxxv.dist.c.fi.Fallit autem regula
hęc in episcopali ordine,vt.lxxv.distin. quod die dominico.illud
enim intelligitur de cõsecratione episcopali:quod patet per exẽ-
pla ibidem posita de apostolis,qui tali die consecrati fuerunt. Fal
lit etiam in minoribus ordinibus,& virginum consecrationibus:
talia enim possunt diebus dominicis , & alijs quibusdam solen-
nib.expediri,vt le.& no.s.e.c.j.& c.de eo.Et in subdiaconatu a pa-
pa conferendo,vt ibidem , & sic seruari debet ab omnibus sanæ
mentis& hodie per omnes Modernos communiter probatur.
Hug.tamen & sequaces sui contrarium dixerunt. s. ꝙ die domi
nico sunt conferendi omnes ordines,ar.pro ipso.lxxv.dist. ꝙ die
dominico.cui iam responsum est.& quia die dominico resurre-
xis Dñs.de consecra.di iiii.proprie.& sacramentum baptismi, &
ordinis , & quodlibet aliud a resurrectione dominica efficaciã
sumit.de consecra.di.iiii.venerabilis.& c.se.Sed hæc sunt satis de-
bilia ar.quia sic sequeretur, ꝙ nullum sacramentum intelligere-
tur conferri,nisi die dominico.Item facit pro ipso.lxxv.dist.quod
a patribus.ibi,sed post diem sabbati,eiusque noctis initia,quæ lu-
cescit in prima sabbati exordia consecrandi eligantur.i. electi ad
ordines consecrentur.& est hypollce secundum Hugo. Sed illud
dicit ad probandum,ꝙ propter continuationem ieiunij censeri
poterit vnus dies.Item facit pro ipso.s.e.c.iii.vbi dicit, ꝙ in sabba
to sancto ordines conferuntur ꝙ necesse est referri ad mane do-
minicæ sequenus,sicut & missam illius diei,quæ nec illo die intel
ligitur celebrari. vnde & dicitur oratio. Deus qui hanc sacratissi-
3 mam noctem.Sicut † enim ecclesia sine missa non consecratur.
de consecra.di.j.omnes.sic nec sine missa sunt sacri ordines con-
ferendi.ar.s.de elec.ꝙ sicut.§.super eo.So.Di.ꝙ speciale est ĩ sab-
bato sancto,ꝙ missa trahatur ad mane,sed ordines in sabbato ni-
hilominus intelliguntur celebrari , sicut & vere celebrantur. ſm
Gof.Possunt etiam & nocte illa ordines celebrari. In alia autem
nocte hoc non licet,cum nec missa ibi,celebretur.lxxv.dist.quod
a patribus,secundum do.n. Hug.tamen vult omnino, ꝙ omnes
ordines die dominico intelligantur conferri , sed si hæc opinio
vera esset,quare esset necessaria ieiunij continuatio: nam & si in
sero diei sabbati comedat ordinator,non ideo minus ieiunus in
mane sequentis diei dominicę inuenitur.& ita sicut ordo episco
palis potest conferri die dominico,licet consecrator & consecrã
dus in sabbati vespera præcedenti cœnauerint , sic non obstante
cœna diei sabbati possent & debẽt die dominico ordines celebra-
ri.secundum T.& hoc approbat Papa.j.eodẽ.§.nam. & si.& hoc
4 etiam approbat d.n. Dixerunt autem aliqui,ꝙ eodem die† domi
nico posset quis in presbyterum ordinari, & in episcopum con-
secrari , & mouentur hac ratione. Quia dies dominicus, & dies
sabbati finguntur vnus dies , sed & in die sabbati posset quis in
presbyterum ordinari.& in sequenti die dominico consecrari:er
go dicunt ipsi eadem ratione potest in die dominico,& consecra
ri.& ordinari,sed hoc de consilio domini nostri non fiet.Nec ob
stat predicta ratio : quia nec ordinem , nec consecrationem de-
bet quis recipere sine missa,sed die dominico,vel etiam alio non
debet quis celebrare duas missas,nisi prout le.& no.j.de celebra.
mis.consuluisti : ergo nec licet vtrunque simul.s. ordinationem
& consecrationem eodem die dominico recipere, vel conferre.
Vel melius,vnus dies fingitur propter ordinationem tantum,quñ
occurrit multitudo ordinandorum,prout in hoc.c.legi.& nota.
Sed non fingitur vnus dies quantum ad consecrationem.vnde &
etiam ordinato in presbyterum in die sabbati licet aliquid come
dere,& cõsecrationem recipere in die dominico subsequenti,se-
cundum d.n.Huic tñ quod dicit de comestione , & quod supra-
dixi de cœna epi consecrandi,vr̃ obstare,quod in libro pontifica-
li ordinario dicit consecrator post scrutinium in sabbato conse-
crando.Hodie abstinebis,& cras donante dño consecraberis.Sed
cum dicat abstinebis,& non abstinebimus,dat intelligere , ꝙ lo-
qui intendit de abstinentia ꝯsecrationis,quę in crastino debet fie
5 ri,& nõ de abstinẽtia corporali.Nã † a ieiuno & ieiunis sunt ꝯfe-
renda ecclesiastica sacramenta.de consecra.di.ii.liquido. & di.iii.
vt ieiunij. & c.vt epi. & opi. Hug.sicut apparet ex interlinearibus
6 infrascriptis (licet latenter)in hoc c.reprobatur.Si queras † ratio-
nem,quare ordines die sabbati conferantur, die dominico vero
eps consecretur.Rñ.ꝙ sicut vigilia seruit festo, sicut promoti ad
sacros ordines epo.de consecra.di.j.eps sacrificans.& c.se.iubem⁹.
Ideoq; minores ordinant ĩ ieiunio, epi ĩ festo. Si vis plures rõnes
harum opinionum recurre ad summam.e.ti.§.fi.sub.§.sed an ve
spera.[Referatur]Præsumi potest,ꝙ dñs Inn.iii.magistrum Hug.
habuit in magna reuerentia:quia per prædicta verba videtur , ꝙ
non intendat suam sententiam reprobare,quando dicit,siue ita.
sit,siue ita.q.d.neutrum intendimus reprobare.sicut & alias dicit-
j.de resti.spo. literas.§. nos autem. & tamen ipsum statim repro
bat,vt j.no.præoccupatio est.sicut & alias.j.de of.ordi. inter cæte-
ra.& s.de renun.nisi cum pridem.vers.verum.post prin. Item de
gl.sua textum facit,vt no.s.de trasla.epi.c.ij.§.sed neque.[Ad eun
dem diem].sabbati.ad hoc.lxxv.di.quod a patribus.de conse.dist.
ii.liquido.j.q.j.§.ecce cum honoris.[Pertinere dicetur.] Subaudi
vere ad eandem diem pertinet , non ad plures hæc continuatio,
& ideo fit,vt idem ieiunium,& eãdem diem sabbati repręsentet,
& non ideo,vt ordinator & ordinandi ieiuni videantur.& sic cõ
tinuatur.§.sequens.nam si quantum &c.¶[Nam si.]iii. pars.[Ad
huc necessitatis]q.d.non oportet sic continuare ieiunium & die
dñico conferre ordines,nisi necessitas adsit,puta,quia sabbato in
uasit eum infirmitas , vel tarde venit ordinandus , vel ordinator
ita ꝙ in sabbato non potuit ordinari ſm d.n.Vel tanta multitu-
do ordinandorum occurrit , ꝙ non potuerunt omnes expediri
die sabbati,vt no.s.eo c.rñ.j.super verbo,ieiunium.[Articulum.]
vt s.die dñico in mane continuato ieiunio possint promoueri or
dinandi.[Mane ad vnum diem.]s.dñicæ. [Et vespera referatur ad
alium]s.diem sabbati.subaudi,& ordines conferri intelligerẽtur
etiam die dñico: quare non conferantur ipso die dñico, sicut&
ordo epalis:ergo secundum opinionem Hugo. [Cur esset conti-
nuatio &c]Subaudi quo ad hoc,vt ordines intelligerentur ieiu-
no stomacho celebrari.vtique talis opinio modica nititur ratio-
ne.[Cum & sabbato ante cenam &c.] Et sic opinio Hug. repro-
batur,& alia comprobatur.[Esse ieiuni]s.tam ordinator , quam
ordinandi.per quod patet,ꝙ tam ordinator,quam ordinandi te-
nentur ieiunium continuare,non ad hoc,vt ipsi videantur ieiu-
ni,sed vt mane intelligatur tractum ad vesperam. & sic non die
dominico,sed in sabbato intelligãtur esse ordines celebrari.¶[Pre
fatum itaque]iiii.pars subaudi quia euidenter probatum est epi-
scopum ordinatorem , & electum ordinatum in prædictis deli.
quisse.[Epm Bononien &c.in quo deliquit.]Sic.s.de transla.epi.
quanto.§.cæterum.sed videtur,ꝙ eps puniatur vltra , quam deli-
querit:quia non peccauit in collatione ordinis diaconatus,nam
illum rite contulit,& tamen suspenditur in collatione ipsius , vt
hic sequitur.Rñ.rite contulit ipsum.hæc est falsa, sed hæc vera,ri
te contulisset ipsum, si non contulisset presbyteratum in domi-
nico subsequente.Hæc enim duo connexa sunt,& vnum est im-
pedimentum alterius.sic habes.si.s.ti.j.c.fi.ad fi.primi.ver.ibi, mi
nus canonice.vbi de hoc.Si enim contulisset ordinem presbyte-
ratus,nõ deliquisset in ordine diaconatus.& econuerso.salua quali
tate diei.& est simile, quod dicit lex,ꝙ tenetur quis actionẽ cede
re,quia ipsam habet,& quia ipsam habet,tenetur cedere.& sic est
vnum causa alterius.ff.de pecu.quod debetur.ff.mãdati. si procu-
ratorem. §.si quis mandauerit.& hæredem.Ideoque punitur in
vtroque:quia in vtroque deliquit.& de hoc.j.eo.tit.c.i [Alterum
vero]s.electum ordinatum.[Sacerdotalis]s.tantum, & tamen in
receptione vtriusque deliquit:quia connexa sunt hæc , vt proba-
tur in præcedenti gl.Quare ergo minus punitur , quã episcopus?
Rñ.quia tanquam minor minus deliquit.s.de transla. epi. c.ii.§.
fi.eps vero plus punitur,tanquam maior,& vt cęteri terreantur.j.
eo. dilectus.[Suspensos]Hoc verbum proprie & improprie tene-
tur.improprie quantum ad episcopum,qui non est suspensus,sed
suspendendus,vt j.c.dilectus. ad finem. Proprie quantum ad ele-
ctum ordinatum,qui suspensus est ipso iure,vt no.j.eodem.con-
sultationi.& de hoc.s.eodem.cum quidam.& no. si. s. de rescri-
ptis.plerunque.

SVMMARIVM.

1 *Qui negligenter studuit non profecit.*
2 *Veniens contra canonem aut fatuus est,aut furiosus.*
3 *Diaconus, subdiaconus,& presbyter,quot annos debent habere in suscipiendis ordinibus.*
4 *Quod asseritur non semper verum est.*
5 *Qui minoribus caret,non debet frui maioribus.*
6 *Puer in cuinis charecterem recipit.*
7 *Continentia res voti est non præcepti.*
8 *Prætor dicitur ius reddere , & si inique decernat.*

CAP. XIIII.

VEl non est compos. Idest sanę mentis.[Vel nimis
1 a se &c.]q.d.negligenter† studuit nõ profecit.de quo
no.extra.d.n.de homic.pro humani.§.j.super verbo,
2 negligentiæ sonno.li.vj.& j.de offi.primic.c.vnico.Et no.hic ,†ꝙ
veniens ꝯ canones,maxime si prælatus sit , aut est fatuus, aut fu-
riosus.quod dic.vt no.s.de consti.c.j. super verbo , suo sensu.& j.
de ma.& ob.c.ii.& de pœ.c.fi.[Repulisse]Vnde põt ei dici,& ego
te repellã &c.vt s.de renun.nisi cũ pridem. §. pro defectu.[Qui.]
alias ꝙ.[Adhuc tredecim.]i.habentem tredecim annos tantum.
3 [Canonum instituta] licentia † ꝙ ante.xx.annum nullus in sub-
a diaconatum. ante xxv.annum vero nullus in diaconatum.ante
tricesimum

ADDITIO.

a ¶ Subdiaconatum.Dic,ꝙ hodie in xviii.anno ad subdiaconatum. in xx.
ad diaconatum. in xxv. ad presbyteratum potest quis libere promoueri,
vt in cle.generalem.de æta.& quali.

tricesimum autem annum nullus in presbyterum debeat pro-
moueri.sicut probatur de subdiacono lxxvii.dist.in singulis.& c.
quicunque.& c.subdiaconus.& de diacono no.ea.di.placuit.& c.
eps.& c.in singulis.& c.quicunq;.& de presbytero.lxxviii.di. c.j.&
iii.Necessitate tamen instante dispensatiue quinque anni de quo
libet possunt demi sicut exprimitur de presbytero.lxxviii.dis.c.si.
& de hoc no.s.de elec.cum in cunctis.§.inferiora.ibi vicesimum
quintum annum &c.[Inordinate]Sic.s.e.literas.& j.c.proxi.& j.
de præben.super inordinata.[In ludibrium]i.in derisionem.si. C.
de bo.quæ lib.l.fi.§. vbi autem. ¶ Discretioni vestræ.]ii pars.[Ira
4 esse]Quia† nec semper verum est,quod asseritur.s.de rescri.super
literis.[Suspendentes.]vt puniatur,in quo deliquit.s.c.prox.§.fin.
xii.q.ii.qui diuinis & humanis.xvj.qõ.j.reuertimini.Punitur autẽ
hic in suspensione collationis omnium ordinum , & tamen nõ
peccauit nisi ĩ diaconatu. Et hoc propter duo.s.propter excesus
quantitatem.& vt cęteri terreantur.j.c.proxi.& s.de transla. epis.
c.j.Ideoq; indefinita hic prolata,quãuis circa pęnam quæ odiosa
est,tamen late interpretatur.j.de priui.quia circa.Quid si extra tẽ
pora conferat quis ordinem diaconatus? A collatione huius ordi
nis tantum suspendetur.ar.iurium prædictorum.& s.eo.cum qui
dam. Nunquid ergo interim poterit conferre ordinem subdia-
conatus? Videtur,ꝙ sic ar.j.de presump.nonne.de pę.di.j.pęnæ.ff.
de lib.& posth.cum quidam. Et nũquid ordinem presbyteratus.
Non videtur.quia si quod minus est interdicitur &c.s.de elec.qđ
5 sicut.§.præterea.sic & econuerso.j.de decimis.ex parte.iii.† nec de
bet frui maioribus,qui minoribus caret.ff.de ser.expor.cui pacto.
Sed ꝯ.ar.j.de his,quæ fi.a ma.par.c.quæsiuit.cum suis cõcor.Pri-
mum verius: quia quamuis non deliquerit in maiori,fecit tamẽ
se indignum delinquendo in minori,vt d.l.cui pacto.& j.de ordi.
ab.epi.qui.c.j.§.sane [Ipsum]Sic construe hãc literam compella
tis.quod est in fin.& dic.Compellatis ipsum.s.epm per censuram
ecclesiasticam, vt eidem M.prouideat in competenti beneficiõ
ecclesiastico.[Quem.]s.M.ordinatũ.[Ab executione officij &c.]
Et idem debuit fieri de executione ordinis subdiaconatus , vt pa-
tet in eo,quod no.s.e.c.rñ.j.super verbo,canonũ instituta.sed de il
lo mentio hic non habetur.[Vsque ad ætatem]Sic habes , ꝙ de-
6 fectus† ætatis nõ impedit characterem,sicut nec tempus.j.e.con
sultationi. Adeo ꝙ etiam puer in cunis baptizatus,si ordinetur,
characterem recipit,quamuis nõ præiudicetur ei , si adueniente
ætate adulta contradicat.sicut no.Hug.lxxvii.di.subdiaconus.arg.
expressum.j.de batismo.maiores.§.pe.& fi.j.de regula.cum sim⁹.
§.vnico.& c.significatum.& fit similis suspensio.j.de æta. & qua.
c.ij.Quod autem dixi, ꝙ ordinato in infantia non præiudicatur
ætate adulta adueniente,intelligendum est,quando quamcito in
tellectum habuit ordinationi cõtradixit,& postea in cõtradictio
ne perseuerauit vsque in finem. xiiii. anni. Vel etiam si contra-
dixit statim post finem xiiii. anni. secundum do. no. idest infra
triduum.ar.xx.q.j.illud.j.de regula.ad nostram.j.de despon.impu.
literas.& c.accessit. & c. attestationes. Potest ergo talis cõtrahere
7 matrimonium:quia virginitas, seu continentia† res voti est, non
præcepti.xxxii.q.j.integritas.quod ex eo comprobatur euidenter:
quia necante adultam ætatem posset se astringere ad continen-
tiam,etiam voto expresso.xx.q.i.c.i.& in supradictis iuribus,ergo
multo minus hoc potest per susceptionem ordinis , voto maxi-
me non expresso.Sed nunquid adueniente ætate necesse est inter
rogare ordinatum,an velit continentiam seruare , sicut interro-
gatur ingressus in monasterio,vt no.j.de regula. c. ij? Respondeo
non. Ratio diuersitatis hæc est : quia ordinatus quamuis minor
characterem recipit, & ordinẽ habet,vt s.no.Et ideo de facili nõ
solum expresse,sed & tacite votum ordini ex constitutione an-
nexum introducitur.Sed ingressus monasterium non est mona-
chus quousque.xiiii.an.compleuerit.Et ideo requiritur expressus
consesus,vel ratificatio æquipollens. & idem in matrimonio.j.
de despon.impu.attestationes.secundum d.n.cuius est quasi hęc
tota gl. superior gl. ab illo.ver.quod aũt &c.Sed si præmissa diligẽ
ter aduertas,nulla aut modica est rationis diuersitas. Nam vtrun
que non solum expresse.sed & tacite ratificatur , vt patet ex præ-
missis,& in eo,quod legitur & no. extra d.n.de regula. is qui mo-
nasterium.lib.vj.Posset autem hęc ratio reddi:quia ingressus mi-
nus habet de tempore, & ideo magis fuit ei prouidendum. Illud
tamen certum est,ꝙ & sine interrogatione per solum lapsum an
ni efficaciter obligatur.j.de regula.statuimus. Et ideo non vide-
tur hodie diuersum hoc,immo idem. & de hoc no. j. de cleri.
per sal. promo.c.vnico.§.j [Iniuriam.]si.lxxi.distin.c.j.xvj.qõ.vii.
decernimus.j.de præb. cum secundũ apostolum. §. j. Et dicas in
8 iniuriam iustam,sicut alias prætor dicitur† ius reddere , & si ini-
que decernat.ff.de iustitia & iure.l.penul.Vel dic iniuriam.i.infa-
miam.Iste est ergo casus,in quo punitur quis sine culpa sua pro-
pter alterius odium quod dic , vt no.s.de constitu. cognoscentes.
[Competenti]De hoc dic,vt plene no.j.de præb.cum ſm apſm.
§.pen.sup verbo, vitæ necessaria.& sup verbo,qualitate, & qtitate.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus postulationem episcoporum admittit.*
2 *Ordinans clericum extraneum vtrum debeat eum examinare.*
3 *Dispensare in quibus casibus potest episcopus.*
4 *Nemo debet esse varians vel mendax vel inconstans.*
5 *Prætor ex causa nunquam variantem audit.*
6 *Ordinatorem contra quando proceditur & quando contra ordinantem.*

CAP. XV.

DIlectus filius. Canonicus] Ex hoc collige pœnam huic electo imposi-
tam. Suspensus enim fuit ab episcopatu.licet de hoc
in hoc c.nihil habeatur expressum . Quod tamen ex
eo apparet . quia hic ipsum non episcopum vel etiam electum ,
sed simplicem canonicum appellauit,secũdum d.n. & sic est vis
in nominatione,vt no.s.de ele.bonæ.j.in prin.Si.s.de elec.c.j.[Ip-
sum].s.G.cũ canonicum suum.[Vnanimiter.] quasi per inspira-
tionem.quod dic,vt no.s.de elec.quia propter. sic.j.de cõces. prę.
cum nostris.s.de elec.cum nobis olim. [Elegerunt.] subaudi , in
postulandum.s.de transla. epi.post translationem. Alioquin cõ-
tra,cum non esset in sacris, vt sequitur. Sic ergo ponitur hic im-
proprie,elegerunt.sicut & s.de elec.cum nobis olim. & j. de cõn-
ces.præb.cum nostris.Vel dic elegerunt,& male, cum esset postu
landus.secundum d.n.veruntamen in hoc non fixit pedem papa,
vt patet ĩ eo,quod no.j.e.sub ver.archiepiscopus. ¶Qui cũ esset.]
ij.pars.[Citra sacros.]Ideo non potuit eligi,sed postulari tantũ. j.
de æta.& qual.a multis.contra.s.de elec.dudum.j. contra.Solu.in
præcedenti gl [Canonici.]scilicet humilien. [Archiepiscopus.]
1 No.ꝙ archiepiscopus† postulationem episcoporum admittit. Itẽ
no.ꝙ archiepiscopus potest dispensare . quod ex eo elicitur: quia
quamuis papa hoc sciret , non tamen reperitur, ꝙ electionem
cassauerit ex hac causa.Sed dicas, ꝙ papa in nullo inuehitur ꝯtra
electionem,vel electum ratione electionis. Et ideo de hoc men-
tionem non fecit.sed ratione ordinationis tantum, & contra or-
dinatorem quem punit.j.eo.§.fi.secundum d.n. Veruntamen &
consecratum ab episcopatu remouit,vt no.s.eo. super ver.cano-
nicus.Illud autem certum est,ꝙ metropolitanus non potest in ta
libus dispensare,vt no.j.de æta. & qual.a multis.& s. de elec. cum
in cunctis.in fi.[Eorum].s.canonicorum humilicen.[Episcopo
Trecen.]suffraganeo suo. [Mandauit] sicut idem etiam episco-
pus asseruit primo,sed postea variauit,vt sequitur [Vt eum] .s.G.
electum.[Ad tres sacros.]hoc non licuit etiam de duobus, siue
hoc intelligatur de die non ficta siue ficta.quod dic,vt no.s.e.lite-
ras.Nec etiam de vno sacro,vel prima tonsura cum minorib. qđ
dic,vt no.s.e.c.iij.[Quod ipse]scilicet episcopus . [Non ausu pro
prio.]q.d.non temeritate propria . [Sed ipsius &c.] sicut idem, s.
episcopus iurauit,vt sequitur . ¶Cũ ergo.]iii. pars. [Constitueris.]
partis.s.Trecen episcopi assertione.secundum d.n. [Tum quia si-
ne mandato.]Ecce primum in quo deliquit,vt s.eo.ꝙ translatio
nem.[Vt ipse.]scilicet episcopus Trecen. Humilien. tamẽ cano
nicus contrarium asserebat.secundum d.n.[Confessus.] Contra
se.& ideo ei credendum fuit.ff de interro.ac.de ætate.§.j.[Extitit]
s.secundo,vt sequitur.[Ad eius]s.archiepiscopi.[Inordinate.] sic.
s.c.proximo.[Processit]Forte nulla premissa examinatione.s.de
elec.nihil est.ex quo notabis,ꝙ si quis ad mandatum alterius ex-
2 traneum† clericum ordinet,debet eum examinare,nisi & forsan
ei committens significet,ꝙ eum examinauit,vt j.de offic.delega.
pręterea.in fi.cum suis concord. quod tñ ab epis nostri temporis
minus bene obseruatur.Vel dic, ꝙ hic dicitur ordinatio inordi-
nate facta propter plures ordines simul datos. sicut & s. e.literas.
[Tum quia si de archiepi]versi.vbi ponitur,in quo deliquit.[Cũ
illi]s.archiepo.[Huiusmodi dispensatio.]q.d.generalis regula est,
ꝙ epi vel archiepi circa ordines,seu ordinatos dispensare nõ pos-
sunt:ergo nec in isto casu potuit dispensare archieps , nisi probet
hoc sibi permissum contra regulam generalem.quod dic,vt ple-
ne no.s.de trasla.epi.c.ii.§.sed neque.ver.& quod non est. No.au
3 tem hic d.n.casus,in quibus licet† vel non licet epis dispensare.hi
igitur sunt casus secundum ipsum.in quibus episcopi dispensare
a possunt.[a]Primo.cum ordinato extra tempora.j.eo.c.j.quod non
placet eidem.d.n.Tu dic,vt ibi no & s.e.cum quidam.Secundo,
ꝙ quis habeat duas ecclesias intitulatas.lxx.distin.sanctorum.Ali
qui tamen dicunt,ꝙ in hoc non est necessaria dispensatio,vt no.
j.de præben.dudum.nec in d.c.sanctorum agitur de dispensatio-
ne, sed de dispositione . secundum d.n.Sed quicquid dicant , ne-
cessaria est dispensatio,quæ etiam secundum quosdam non pro
dest,nisi a sede apostolica habeatur.quod dic,vt le.& no.s.de ele.
dudum.ii.§.j.& ij.& § insuper.& j.de preben.de multa.Tertio cũ
subditis sine licentia ab extraneo epo ordinatis.ix.q.ii.Lugdunẽ-
sis.lxxi.di.c.ii.& iii.qđ dic. vt no.s.e.ꝙ translationem.Quarto, cũ
ordinaris ignoranter ab eo,qui resignauit epatui.j.de ord.ab epis.
qui re epis.c.j.in fi.Quinto,cum ordinato ignoranter ab excom-
municato.j.de or.ab epi.qui re.c.ij.Sexto,cum minore.xxv. ann.
maiore

ADDITIO.

a ¶Dispensare possunt.Adde d Hen.in c.at si clerici.de iudi.Et plenissime
per Spe.ti.de lapsis & dispensa.§.nunc de episcoporum.

maiorem tamen.xiiii.quo ad dignitates inferiores, & ecclesias.j̃. de æta.& qua.,indecorum.quod dic,vt ibi no. Septimo cum illo qui non est in sacris quo ad eadem beneficia.j̃.de eta.& qual.præ terea.Octauo in adulterio & minoribus criminibus post pœnitentiam.j̃.de iudi.at si clerici.§.de adulteriis.Nono cum pugnante in duello.j̃.de corp.vi.c.j j̃.de cle.pug.in duel.c.j.& ii.quod dic, vt ibi no.Decimo cum apostata.j̃.de aposta.c.ij.Vndecimo cum illo,qui habuit plures concubinas j̃.de biga.quia circa.Duodecimo cum sacerdote,qui virginem in vxorem duxit.j̃.de cle.cõiu. sane.ii.Tertiodecimo cum illo, qui institutus est in ecclesia sine sua licentia.j̃.de cle.pere.c.fi.vel ab illo, qui instituere non potuit s̃.de sup.neg.præla.literas.Quartodecimo cum regularibus,vt possint in ecclesijs secularibus ministrare.j̃.de sta.mo. quod Dei timorem.Quintodecimo cum diacono, qui clericum verberauit,
a & matrimonium contraxit.[a] j̃.qui cle.vel vo.c.j.Sextodecimo cũ clerico excommunicato ministrante quo ad beneficium.j̃.de cler.ex.mi.c.ij.& c.postulastis. rñ.j.Decimoseptimo cum clerico per saltum promoto.j̃.de cleri.per saltum promo.c. vnico. Decimo octauo cum clerico non ordinato ministrante.j̃.de cleri. nõ or.mi.c.ij.Decimonono cum clerico furtiue ordinato, vt legi.& no.j̃.de eo,qui fur.or.suf.c.j.Vigesimo, ꝙ religiosus ad minorem ordinem transeat.j̃.de regu.significatum.Vigesimo primo in permutatione prębendarum, siue ecclesiarum.j̃.de rerum permu. quæsitum.Vigesimo secundo cum eo, qui bigamum ordinauit. j̃.de biga.c.ij.& idem intelligendum est de illo, qui aliquem aliũ irregularem promouit.secundum.do.no. In multis autem casibus eps dispensare non potest.Primus est in receptione plurium sacrorum ordinem vna die: vt hic.Sed post susceptos, potest dispensare.quia non prohibetur.Secundus in eo,qui ordinauit, vel ordinatus est in die,quo non debuit.s̃.e.cum quidam. Vel dic, illud intelligendum esse, quando vnus vna die plures ordines sacros suscepit,vt hic.quod dic, vt ibi no & j̃.ca.j. Tertius,vt minor quatuordecim annis promoueatur ad dignitates,vel ecclesias parochiales.j̃.de æta.& qual.indecorum.Quartus, vt idem promoueatur ad sacros ordines,prout le.& no.s̃.c.proxi.Quintus cũ homicida.l.dist.miror.Sextus cum illegitimo quantum ad personatus.& beneficia cum cura.j̃.de fi.presbyte.c.pe.& fi. Septimus cũ corpore vitiato.lv.di.si qui pro ægritudine.& e.di.si quis absciderit,Contra ar.j̃.de cor.vi.significauit.quod dic,vt ibi no. Octauus cum bigamis,& viduarum.siue corruptarum maritis j̃ de biga. c.ij.xxiiii.di.lector.Nonus cum eo,qui duas vxores,vel saltem de facto secundam duxit, vel vnam corruptam j̃.de biga.super.& c.a nobis.Decimus cum illo,qui pugnauit in duello, vel pugnæ consensit,de quo tamen sequutum est homicidium,vel mutilatio membrorum.j̃.de cleri.pug.in duel c.j & ii.Vndecimus in illo,qui excommunicatus, vel ab excommunicato scienter se patitur ordinari,etiam si ius ordinauerit.Et sic intellige.j̃.de ordi. ab epi.qui resig.epi.c ij.Quinimo & idem est etiam, si proprium factum dicant se ignorare,puta verberauerant clericum,sed nõ reminiscebantur.Et hoc ideo:quia talis ignorantia crassa est vt pater.s̃.de rescrip.ab excommunicato.quæ non excusat.j̃. de cle. ex mi. apostolicę.Et ideo nec eis prodest quia & sunt in culpa.quod dic vt le.& no.j̃.de sen excom.cum illorum.§.pen. Xii.cum illo, qui in iudicio seculari conqueritur, se iniuste excommunicatũ fuisse.xxi.q.fi.c.pe.Xiii.cum simoniacis in ordine.j̃.de simo.de simoniace.Xiiii.cum infamibus.ii.q.iii.§.hinc autem colligitur.& §.notandum.Xv cum nouitio, vel homine alterius professionis, vt abbas fiat.s̃.de elec.officij.xvi.q.vii.in nona.Xvi.vt quis in eadẽ ecclesia duas præbendas habeat.j̃.de concess.prebẽ.literas.Xvii. vt penitus illiterati vel solenniter pœnitentes promoueantur, vt j̃. de eta.& qua.c.pe.& fi.l.distin.non confidat.Xviii. cum seruis, & obligatis certis conditionibus, vt in prædicto. c. non confidat.& liiii.di.per totum Hic tamen distinguendum est,vt no.j̃. de seruis non ordi.c.ii.& iii.Xix.cum obligatis ad ratiocinia. quod dic, vt le.& no.j̃.de oblig.ad ratioci.c.vnico.Xx.vt ordinet aliquem sine titulo.j̃.de preben.cum secundum.§ j.& lxx.di.neminem. Xxi.vt sine aliquo temporis interuallo promoueatur quis ad sacros ordines.l.di.non confidat & hic.Secus in minoribus.quod dic,vt legitur & no.s̃.c.ii.secundum d.n.Dispensationes autem cum non debeant fieri,nisi causa cognita.Et consilio egeant, ac de maioribus negocijs sint,vt pate .i.qõ.vii..nisi rigor.& c.se.& §. necessitatis.& c.se.& §.vtilitatis.& c.se.debent eas facere episcopi secundũ quosdam de consilio canoncorum,& aliter factæ non valentiar. j̃.de his,quæ fi.a præla.nouit.& c.quanto.& j̃.de excess.præb.c.j. Et videtur expressum.j.q.v.præsentium.in fi. vbi de hoc. Alij dicunt ꝙ hoc honestum, & cautum est, sed non est necessarium.Nam iure suo potest eps dispensare.sed hanc opinionem consuetudo amplectitur hodierna,& comprobatur.j̃.de iudi.at si clerici.§ de adult. & aliis iuribus superioribus, in quibus de capitulo nulla mentio reperitur.Quamuis sic notauerit do.n.tamen aliquos casus concedit in superioribus,quos curia denegat. & aliquos denegat,quos concedit,sicut est videre in glo.positis super singulis. c.in ductis.ideo ad ipsas est recurrendum.[Ipsi]s. archiepiscopo.
[Obtemperare]i.obedire.in hac parte. q.d. quia in hoc casu certum est,ꝙ mandatum iniustam est,quod dic,vt plene no.s̃.e. ad aures.§.j.super,verbo,debitam prepositis obedientiam.[Tum ēt] ver.vbi ponitur tertium, in quo deliquit.[Periuri].]ideo ecclesiã regere non meretur.j̃.de iureiu.querelam [Variauit]s.episcopus, Ideo nec ei credendum erat.4.qõ.3.§.qui falso.j̃. de pœnis. super
4 his.j̃.de præsump.literas.Et no.ꝙ † nemo debet esse varians,vel inconstans,vel mendax,vt hic & ff de mino.in causæ.& j̃.vt bene.
5 eccle.c.vnico. Licet ex causa prætor † nonnunquam audiat variantem.ff.de colla.bo. nonnunquam.[Prius ꝙ archiepiscopus&c.] quod & G.electus affirmabat,vt s̃.rn.j.ad fi.[Non mandauerat.] & sic variauit,& deierauit,vt s̃.[Confitendo]vt s̃.versi.Tum quia sine mandato,& ideo pro conuicto habetur.j̃.de confes.c.j. & fi. [Ipsum]s.episcopum ordinatorem.[Ab ordinandi]De omnib' sacris ordinibus intelligitur, nec mirum : quia in omnibus delinquit.& vt sit aliis in exemplum.j̃.de vi.& ho.cleri. vt clericorum mores.§.j.in princi.& in fi.[Suspendimus.]quia non fuit actum contra ipsum episcopum.Ideo tam modica pœna ei imponitur, sicut no.de hoc.s̃.de elect. per inquisitionem. Vel misericordius egit papa cum ipso propter confessionem.xv.qõ fi.§.j.& c.si quis presbyter.secundum d.n.de quo dic,vt no. j̃. de simo. de hoc.Veruntamen tantum talibus hæc pœna consueuit imponi, vt hic
6 patet.& s̃.e.literas.§.fi.Quandoque † etiam procedetur contra ordinatorem,vt hic quandoque contra ordinatum tantum, vt s̃. c.proxi quandoque vero contra ordinatorem & ordinatum, vt s̃.e.literas.& c.cum quidam.[Donec nostram]sic ergo in hoc casu solus papa dispensat.quod dic,vt no j̃. c.j.

ADDITIO.

a ¶Matrimonium contraxit.Adde,ꝙ hodie constitutus in sacris contrahẽs matrimonium,est ipso facto excommunicatus per tex.in cle j.de consan gui.& affi.a qua tamen excommunicatione,vt ibi volunt gl.Pet.L.& Car. episcopus absoluit.n.si forsan post talem excommunicationem celebrasset.ita ꝙ irregularitatem incurrisset celebrando. vel etiam scienter alios sacros ordines recipiendo,quia hoc modo incurrit irregularitatem.tit. de sen.exco.cum illorum.nam ab irregularitate non absoluit episcopus j̃.de cle.ex.mi.c.iii.vide illum.ti.e.c.ver.xj.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus vtrum possit dispensare cum ordinatis extra quatuor tẽpora.*
2 *Tempus & locus, & qualitas episcopi non sunt de substantia ordinis.*
3 *Confitentes,& recipientes transgressores puniuntur.*
4 *Quatuor anni tempora.*

CAP. XVI.

Consultationi. Hæc est ergo ep̃la decreta. quod dic,vt no.in procemio summæ.§.quo nomine. Item et. secundum d.n.
1 † ꝙ archiepiscopus potest dispensare cum ordinato extra quatuor tempora. Alii dicunt ꝙ hoc fecit de speciali mandato papę.ar.s̃.e.cum quidam.Tu dic,vt ibi no & j̃.in se. gl.& super verbo. sustinere poteris.[Quod eos.]ibi imediate subiectos. Et sic tollitur contra.s̃.e. cum quidam. quæ loquitur de subditis suffraganeis.Vel dic,vt j̃.no.[Tempora statuta.] vt legitur & no. s̃.e.c.j.& c.de eo.[Receperunt.]alias susceperunt.intelligas tu nõ a proprio episcopo.sed ab alio,cui episcopus proprius mandauerat,ꝙ suum subditum canonice promoueret.Et sic tollitur contrarietas.s̃.e.cum quidam.quæ intelligitur de episcopo,[qui] deliquit.Vel dic,vt j̃.no.[Characterem]& ita character imprimitur quocuaque tempore, & cuicunque baptizato, & a quocunque episcopo.dum tamen in forma ecclesiæ ordines conferantur.De
2 hoc no.j̃.de schisma.c.j.quia † tempus,vel ætas,vel epi qualitas nõ sunt de substantia ordinis, vt hic patet. & s̃. co. vel non est compos.& c.ꝙ translationem.& c.ex parte.& c.cum quidam & c.sa-
3 ne.in quibus de hoc. Tamen quia † conferentes & recipientes inueniuntur transgressores canonum puniuntur hi,& illi,vt hic patet,& s̃.e.dilectus.& c.literas.& ĩ aliis.c.allegatis.Sic & baptismus a quocunque rite conferatur,tenet.s̃.de summa tri.c.j.§.sacramẽtum. [Quos]s.extra tempora ordinatos.[Trãsgressione.]quæ nõ debet remanere impunita,nisi ex causa suspendatur, alias dispensetur,vel impotentia excuseur,vt patet in his,quæ no.s̃.eo. sane. [Eis]s.taliter inordinate ordinatis.s̃.c.prox.[Pœnitentia imposita] & peracta,vel saltem parte ipsius.s̃.e.ex tenore.[Sustinere poteris]tuo iure,iusta ignorantia excusante.ar.j̃.de ord.ab ep.c.ii.vel vrgente necessitate,vel euidente vtilitate ecclesiæ exigente. vi patet in eo,quod le & no.s̃.de ele.cum nobis olim.§.fi.& c.in causis.§.fi.& j.de præben.de multa.§.fi.nisi forsan tu in hoc deliquisses.ar.j̃.de cle.coniuga.diuersis.j̃.de dona.inter vi & vxo.& si necesse,vel nisi nos iner sententiam feramus, vel nobis dispensationẽ retineamus,vt s̃.c.proxi.in fi.& c.literas.in fi. Alias autem exceptis casibus prædictis de ignorantia, necessitate, vel vtilitate, in hoc casu dispensare non posses tuo iure, nisi tibi specialiter cõmitteretur,vt s̃.e.cum quidam.Et hoc teneas, quicquid notetur de hac materia.in summa.e.ti.§.fi.rñ j.ver. per prælatum vero p prium,& sc.vbi tamen & idem dicitur & prolixe,quoniam circa hanc materiam est episcopis generaliter huiusmodi dispensatio interdicta,vt no.s̃.c.prox.§.j.super verbo,huiusmodi dispensatio, nisi

nisi erretur in his,quæ sine errore ab initio de eorundem mandato perfici potuerunt,vt patet in eo,quod le.& no.s̃.e. quod translationem .&,iunge,quod no.j̃.de biga.c.ii.ad fi.Sed quomodo potest hic iusta ignorantia allegari?Respondeo: quia ille, qui indixit tempora in ecclesia,simplex erat, & episcopus non fuit multum diligens inquisitor. Vel quia diuersis hebdomadis de consuetudine ieiunatur tempore Setembris in diuersis locis,sicut patet in Lugdu.& Vien.& Ebredunen.& Vapicen.ecclesijs valde vicinis. In his enim & similibus quandoque audiuimus erratum fuisse: quia diuersæ sunt consuetudines, vt predixi. Nam Lugdu. & Ebredunen.tempore statuto ieunant. Vien. vero & Vapicen. vel præcedunt,vel sequuntur.Viennensis ecclesia pretendit festũ beati Mauricij patroni sui,quod in sabbato illius temporis accidere solet.Vnde non posset ab eodem prælato vna die vtrunque officium expediri.Eadem ratione Vapicen. ecclesia obtentu beati Arnulphi episcopi sui se nititur excusare, sed non prodest talis
a consuetudo quo ad ordines [a] celebrandos,nisi per summum põtificem roboretur,vt le.& no.s̃.sane. Ne autem te in talibus erra-
4 re contingat.No.versus † quorum doctrinam si seruaueris, non errabis,& sunt hi.

Vult crux,lucia,cineres charismata dia.
Vt det vota pia, quarta sequens feria.

vt patet.lxxvj.dist. ieiunium.& §.non autem.& §.necessario.& §. obseruantia.Hoc est prima feria post festum exaltationis sanctę crucis in Septembri tempore autũni,etiam si festũ in feriã quartam incidat,& similiter in feria quarta proxima post festum sanctæ Luciæ in hyeme. Et eodem modo in feria quarta proxima post feriam quartam in capite ieiunij,quando consueuerunt cineres poni in capite in vere.Nec nõ in feria quarta proxima post festum Penthecostes in æstate incipies ieiunare. Teneas igitur incunctanter, ꝙ consuetudine aliqua contraria non obstante in sabbato istorum quatuor temporum.Et in sabbato, quo cantatur sitientes, & in sabbato sancto tantum, & nullis aliis diebus, sunt ab episcopis sacri ordines conferendi.Minores vero non solum in prædictis quatuor sabbatis,imo & in omnibus diebus dominicis,& festiuis vt patet.s̃.e.c.j.ii.& iii.Prima tamen tõsura die quolibet:quia de illa non exprimunt canones certum diem, & quia sic de generali consuetudine obseruatur. Et ar.in eo,quod le. & no.j̃.de æta.& qua.cum contingat.

ADDITIO.

a ¶Quibus temporibus conferantur ordines Adde gl.in verbo,a iure.in c. si pro clericis.de pręben.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Conscientia etiam scrupulosa respondet ad quodlibet quare.*
2 *Conscientiam debemus cum magna diligentia custodiri.*
3 *Peccata mortalia sunt mediocra.*
4 *Peccata venialia sunt minuta.*
5 *Peccata occulta per penitentiam abolentur.*
6 *Homo sine peccato viuere,est contra naturam.*
7 *Impenitentes bonum conscientiæ perdunt.*

CAP. XVII.

Quesitum est. De sacerdotibus,vel aliis clericis,qui per reatum adulterij &c.Hec exempla ponuntur,vt detur intelligi, quę peccata dicantur mediocra, vt hic.& l.dist.de his.Et ideo etiam postea excludit enormia,specificando vnum de ipsis in se.§.ibi.præter reos homicidij.[Bonum conscientiæ]O bonũ,
1 in hac vita summe bonum.Nam respondet † ad quare quodlibet etiam si scrupulosa sit.j̃.de simo.per tuas.ij.Omnia soluit,omnia mala excludit,nec verba,nec faciem alicuius pertimescit.xi.q.iii. senti de Augustino & patet in his.quę no.j̃.e.ad aures.Ideoq; de-
2 bet cum magna † & cauta diligẽtia custodiri,vt patet j̃.de præscr. c.fi.& j̃.ti.j.c.vnico.rñ.j.ver.vnde.cum suis concor.[Perdiderunt.] quia in conspectu Dei ceciderunt, adeo ꝙ quantum ad Deum, & seipsos suspensi sunt.j̃.de coha.cle.& mu.c.vestra.& c.fi.[Et j̃.] Hoc est quæris vtrum tales,vel alii peccatores possint sine dispensatione post peractam penitentiam in susceptis ministrare ordinibus,& ascendere ad maiores. Super hac enim materia iura videntur contraria & magistri,& huic respondet in se.§.¶ Respondemus]ii.pars.subaudi,quæstioni in decisione factæ.sic.j̃.ti.j.c.vnico.in prin.[Quod si proposita crimina]subaudi, vel consimilia, de quibus idem iudicium.s̃.de rescriptis.inter cæteras.[Vel alias] tunc enim propter scandalum abstinere debet.l di.de his vero.secundum d.n.[Notoria]q.d.nisi sint notoria de iure vel de facto. quod dic,vt no.j̃.de coha.cle.& mulie.vestra.in di.Ergo a contrario si sint notoria, sine dispensatione non possunt assequi primũ statum,vt patet.j̃. de biga. quia circa. & in talibus & minoribus possunt regulariter episcopi, nisi vbi inuenitur prohibitum, dispensare.s̃.de iudic. at si clerici.§. de adulteriis . Quę autem sunt
3 hęc mediocira? Dicas † omnia mortalia. quod dic, vt no.a. in summa. j̃. de pen. §. de quibus peccatis. sub. §. qu e autem sunt peccata mortalia. sed & ipsa potes satis recollige... xx.di.l in.§.
nunc autem.alias incipit.§.criminis.vel alias, ea demum.ab illo
4 ver.Illo enim transitorio igne &c.vsq; ad ver.quę autem sunt † minuta.vbi & venialia exprimũt.[Nõ debet hi.]accipe.j̃.illa verba ĩ iam susceptis &c. vsq; impediri . patet ergo, ꝙ talia peccata, ex
5 quo † occulta sunt oĩno per pniãm abolent.& in hoc casu intelligunt iura.l.di.de his.& c.quia tua.& c.dño sancto.& c.ponderet. & j̃.de furtis.ex literis.j̃.de testi.testimonium.nec ob.canon, qui mouit Hug. ad contrarium sentiendum & dicendum,ꝙ nullus post peccatum mortale commissum quantumcunque peniteret, poterat promoueri, vt.xxv.dist. primum.cum suis concor.Quia defectus nostri temporis non patitur illius canonis manere cẽ-
6 suram. xxxiiij. dist.fraternitatis. Nam & pene contra † naturam est.ꝙ homo sine pecato viuat.xxv.di.§.nũ c autem.ver.Vnde Beda super epistolam Iacobi &c.& patet in eo,quod le. & no.s̃.de renun.nisi cum pridem.§.propter conscientiam. Licet s̃m.d.n.isti ministrare possint,sicut post pœnitentiam.ante pœnitentiam tamen non ministrant sine peccato . Sed & pro quolibet peccato mortali, licet subditis a proprij sacerdotis officijs abstinere . Ad hoc,vt exinde confusus penitentiam agat, & vbi nullum exinde scandalum prouenit.Si vero exinde scandalum timeretur,vel vitaretur ex contemptu,quasi sacramenta a tali præstita minoris essent efficacię, non liceret s̃m.d.n.quod dic,vt le.& no.j̃.de coha.cleri.& mu.vestra.[Præter reos.]ver.[Homicidii.]& aliorum similium.s.enormium, quæ etiam post perfectam penitentiam impediũt executionem ordinis,etiam iam suscepti. Et quæ sunt. hæc recollige in his, quæ no.s̃.de renun.nisi cum pridem.§.propter conscientiam . super verbo, executio. in qua specificantur. xxiii. exempla Et in his intelige, ꝙ prohibita est regulariter episcopis dispensatio,nisi vbi inuenitur in iure concessum. j̃. de iudi. at si clerici.§.de adulteriis.& no.s̃.e.dilect⁹.Tales igitur,q̃tũcunq; peniteant, pristino statui regulariter restitui nequeunt,nisi cũ ipsis per se.ap. dispensetur. & sic intellige opinionem. Hug. & iura sua. xxv.dist.primum.xlviij.di.qm̃.l.di.illud. & c.miror.j.qõ.vij.si quis omnem.vj. q.j.qui crimen. viij. q.j. in scripturis.in fi.cũ suis concor.¶ Qui.]iii.paras.s.periuri clerici,& alij mediocres peccatores,quamuis occulti.[Monendi sunt.]vt in testimonium &c. vt sequitur.j̃.& qđ dicit monendi sunt, intelligo ego,etiam a suis confessoribus in occulto.ar.s̃.e. ex tenorę.§.j.& j̃.de of.ordi.si sacerdos.& subaudi,si monitioni non acquieuerint [Sub interminatione.] q.d. sub. pœna excommunicationis, quæ fiet in extremo calculo, quando separabuntur oues ab hædis.Matth.xxv. c.Hoc est perpetuæ damnationis.[Obtestandi] non cogendi per iudicem contentiosum etiam enormes si occulti sint, vt. j̃.de simo.ex tuæ.& c.Mattheus.Et ẽ ratio,vt no.s̃.e.ex tenore.§.ii. Tales ergo,licet in detrimentum salutis suæ rebelles sint,tamen & characterem recipiunt,vt patet.s̃. c. prox. Et dummodo seruent formam ecclesiæ,vera conficiunt sacramenta.xix.di.secundum.j q. j.dominus declarauit.& c.quod quidam.de conse.di.iiii.ostendit. & c.quomodo.vt no.j̃.ti.ii.& c.j.& de sacramẽ.non ite.c.ii.& j̃.de schisma.c.j.Nam ex quo omnino occulti sunt, solo Dei iudicio reseruantur,& hoc solum,quod hic in hac decre. exprimitur. & no.vt s̃.præmissum est, explosis omnibus aliis prolixis scripturis & dissentionibus,quæ reperiuntur in summa,Vel alibi est tenendum,vt no.s̃.e.ex tenore.§.verum.super verbo, non ascendat. Ergo in summa mediocris peccator occultus post peractam penitentiam sine dispensatione aliqua,& notorius pœnitens obtenta dispensatione,exceptis prohibitis,& in susceptis,secure ministrãt ordinibus,& ad maiora etiam prouehuntur.Enormes vero sine dispensatione papę,exceptis concessis,nec ministrare debent,nec
8 ascendere ad maiores,vt s̃.e.§.j.cum his.quæ ibi no, † Impenitentes autem bonum conscientiæ perdiderunt,vt s̃.e.rñ.j. Ideo monendi sunt,& obtestandi ab his,quibus suas conscientias denudarunt,ne ministrent etiam in susceptis. In iudicio autem contentioso cogi non possunt,sed suæ conscientię damnabili(si non acquieuerint)relinquuntur,vt hic.& j̃.de coha.cle. & mu.c. fi.& in seq. extra.nullum.

SVMMARIVM.

1 *Ius non deficit,sed probatio.*
2 *Casus occultus terminari non potest.*
3 *Conscientia sua summa res est in hac vita.*
4 *Christianus in dubio debet se reputare peccatorem.*
5 *Occulta solum Deum habent vltorem.*

CAP. XVIII.

Nullum. Hoc est quoddam extrauagans domini Gregorij Papę. quod aliqui libri habent loco authentici,aliqui non.[Eorum]qui forte de nocte ibant, & obuiauerunt aliis ceperunt rixari ad inuicem, & percusserũt se, crastina die,alter vnius partis mortuus reperitur.quilibet dicit,ꝙ ipse non interfecit, nec vulnus fecit.Dicitur hic,ꝙ nullus istorum est,si ordinari voluerit,repellendus[Nescitur]Specialiter quis fecit,cum quilibet neget etiam se ipsum percussisse.Præsumitur tamen.seu vehementer opinatur

ꝙ aliquis

1 ꝙ aliquis eorum hoc fecit.ideo † non deficit hic ius, sed probatio
ff.de testa.tu.duo.ff.de rei ven.l.v.in fi.ff.de vsuf.quoties.ff. ad legẽ
Aquil.scientiam.§.cum stramenta.[Præsententur] secũdũ quod
le.ĩ.ti.j.c.vnico.vel ĩ.de preben.cum secundum apostolum.§. in-
de est.[Repellendum]Hoc est contra.Io. qui dixit omnes esse re-
pellendos,ar.lj.di.aliquantos.& c.se. & c.si quis post .Sed illa pos-
sunt intelligi quantum ad ordinandum , qui habet cõscientiam
læsam.vnde quantumcunque occultus sit, non debet facere se ꝓ
moueri,vel etiam quantum ad ordinatorem,si de vulnere,& per
cusserint,constare possit,sed non potest hic qui commiserit spe-
cialiter reperiri.Tunc enim ratione incertitudinis de occiso tene
rentur.& sic non obstant contraria,quę hic signari possunt. xxiii.
qõ.fi.c.fi.ff.ad l.Aquil. item Mela.§.sed si plures.ff.de his qui deie.
vel effu.l.j.in fi.& l.seq.si autem apparere possit , ꝙ ex vulnere alte-
rius interierit, tunc ille solus tenetur de occiso , alij de vulnerato
tantum,siue percusso.ff.ad l. Aqui.huic scripturæ.ff. ad l. Cor. de
sica.l. fi.ĩ. de homi .significasti.ii.§.j.sed nec mihi imputabitur,si
alius interfecerit ipsum me inuito.j.q.iiii.quia presulatus.ĩ.de ho
mic.Petrus.¶Quamuis]ii.pars.[Indeterminate]Quia nec potest
2 † determinare,cum sit occultus,vt ĩ.de offi.or.c.j. quinimo opor-
tet,ꝙ taceat episcopus,siue hoc sciat tãquam sacerdos,vt ibi, siue
tanquam socius,vt xvj.q.ii.c.pe.& fi.necesse habet hic ipsum in-
stantem ordinare ad minus,si titulum habeat,vt no.s̃.eo.ex teno
re.in fi.[Monendus]Sed non est cogendus,cum omnino occul-
tus sit.sic.s̃.c.proxi.in fi.vbi de hoc.[Ne in periculum cõscientiæ]
3 Quæ si sana sit † summa res est in hac vita,vt no s̃.c.proxim. rñ.j.
4 Ideo † vero christianus debet se reputare semper in dubio peccato
rem,& etiam excommunicatum,vt probatur extra.ĩ. de cler.ex.
min.illud.§.licet autem.Ne notetur de negligentia, vel periculo
circa querendum remedium salutare:quia bonarum mentium
est &c.vt dicit Aug.v.di.ad eius vero concubitum.& semper in-
dubio,quod animæ tutius est,tenendum & sequendum.ĩ.de spõ.
iuuenis.vbi de hoc.ĩ.de simo.Mattheus.& no.ĩ.tit.j. c.vnico.rñ.j.
super verbo,dignum debeat æstimare.& ĩ.de homici.petitio.& c.
significasti.ii.§.quod si discerni.& per c.s̃. eodem. ex tenore. & c.
proximo.Hæc extrauagans roboratur.& sic facit ius, vt ĩ. de fide
instrumen.pastoralis.[Præsumat]Si tamen hoc facere noluerit,
5 cum † occultus sit solum Deum habet vltorem.C.de re.cre.l.ii.&
no.s̃.e.c.proxi.in fi.

¶ De scrutinio in ordine faciendo. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Papa diebus dominicis episcopos consecrat.*
2 *Qui primo in sede ponitur prior dicitur aliorum.*
3 *Papa solus dicitur assumptus.*
4 *Consentire dicitur qui non contradicit.*
5 *Presumitur quilibet bonus,nisi probetur malus.*
6 *Quare quilibet præsumitur non soluendo.*
7 *Virtutes homini christiano inesse præsumitur.*
8 *Semel verum semper verum.*
9 *Heres qui simel Dei extit manet.*
10 *Homo quo ad temporalia nudus nascitur.*
11 *Diuitiæ de facili adsunt,& absunt.*
12 *Excommunicatus quilibet in dubio præsumitur.*
13 *Et fornicator nisi probetur coniugatus.*
14 *Quando quæritur de salute animę indubio consulitur peccatori.*
15 *Malum est,aliquem infamare.*
16 *Scrutinorum genera tredecim sunt.*
17 *Occulta publicanda non sunt.*
18 *Iudici nemo debet suo violenter resistere.*

CAP. PRIMVM.

EX parte tua. Respõdemus]Ad quę stionem, quam fecisti in decisione.si.s̃.tit.j.vel non est compos.§.discretioni.& c.ꝙ translationẽ.& c.fi.§.respõdemus.Huius autem questionis tenor ex sequẽtibus declaratur,& specialiter exprimitur. ĩ. §. fi.[Promouemus.] Nos.s. Papa quod non facit,nisi in quatuor temporibus,& solum de cardinales,seu episco
1 pos promouendis.† Diebus autem dominicis episcopos cõsecrat.
sed tunc non vtitur clausula subsequenti,vt dicit.§.fi.[Prior]sci-
licet tpe,etiam.si ĩ cadẽ die plures promoti fuerint is,qui primo
2 † in sede ponitur.prior dicitur aliorum quilibet in suo ordine , si-
ue sint diaconi,siue presbyteri, siue episcopi cardinales. ĩ. de ma.
& ob.c.j.cum suis concor.[Assitit]q.d.non attenditur prioritas
diaconorum præsentium & absentium , sed assistentinm tantũ.
[Postulat]ver.verba diaconi loquentis in personam ecclesiæ ge-
neralis,quam nedum episcopi,sed etiam omnes christiani largo
modo desponsare ĩtelliguntur, vt patet in his,quę no.in summa
de big. §.quare bigamus.sub.§.hæc posui.& arbore ibi signata & sequentib⁹.[Ad onus]Bene dicit,vt patet.xl.di.ante oĩa.& no.s̃.de renun.nisi cu pridẽ.rn.j.in.fi.§.verum.[Assumi]q.d.ab alio debet vocari.s̃.de elec.qualiter.magis propter autem dixisset ,ordinati,
3 quia proprie loquendo solus † papa dicitur assumptus, vt patet & no.s̃.de vsu pallei. ad honorem.[Et nobis.] ver. tenentibus locũ Dei.s̃.de transla.ep.c.ii.& iii.& idem in epo..xxxiij.q.v.mulierem. & idem in quolibet confessore.ĩ.de of.ordi. c.ii. Coniungitur er-
4 go ordinandus ecclesiæ,qui consentire intelligitur eo † ꝙ non ꝯ dicit,ar.ff.so.ma.l.ii.§.voluntate.ĩ.de spon.ex literis.j.& no.e.ti.cõ sultationi. rñ.j. sup verbo , cõsensisse.cum suis concor.& intelligitur consentire ordinatore & dyaconi mediantibus ordina tus , sicut hõ mediante p̃sbytero coniungitur mulieri.ad hoc.s̃. de transla.epi.c.fi.& c.ij.[Agnouerit.]Alias cognouerit.quod in telligit̃ ꝑm exteriora.puta,qa ꝯuersat⁹ est cũ e. s̃.de ele.ĩnotuit.§. multa.vel qa ip̃m audiuit a multis xxij.q.v.hoc vr̃.Quinimo ĩtel ligit̃,ꝙ eũ cognoscat bonũ.dũmõ nesciat malũ, vt.ĩ.e.ver.vnde ĩ tali.& sequẽti.[Idem.]ver.[Respondet ꝙ quantum &c.]q.d.nullum malum scio in homine . caueat ipse qui nouit se, cadat in conspectu cordium scrutatoris.s̃.de iudi.nouit.Nam & si sciat in se impedimẽtum canonicum, nec reuelat,nec dispensationem petat,intus ortus occidit ,& irregularis fit.ita ꝙ non poterit postmodum secũ citra sedem aposto.dispensari.sic intelligitur.lxxxj. dist.c.j.& iiij.& v.& arg.xxiiij.dist.c.fi.& ĩ.de clandes.despon.cum inhibitio. §.si quis vero.[Et scit & testificatur.] Mirabilis est hæc responsio, Quomodo enim scit,vel testificatur de hoc,quod nec vidit nec nouit?Non video.iij.qõ.ix.testes. ꝯ Dic, ꝙ licet verba ꝯ dicant testimonio ,tamen authoritate huius interpretationis & securitatis tute conscientiæ excusatur.Nam ꝑm Aug. qui peccat &c.xxiij.q.iiij.qui peccat.& iunge, quod no.s̃.eo.ver.& nobis [Illum.]scilicet ordinandum per dyaconum repræsentatum. [Vn de]ver.[Non credimus.]Ergo nec nos credere debemus.quicun que autem ex hoc me culpare voluerit , se imperitum, vel maliuolum, immo & hæreticũ comprobabit ꝑm Hierony. xxiiij.q. j.hæc est fides.[Contra conscientiã]Hæc soluit omne contrariũ, & respondet ad omne quare,vt patet in his,quæ no s̃.ti.j.c.fi.rñ.j. & concordat.ĩ.ti.ii.quæris.ĩ.de resti.spo. literas.§.porro. ĩ. de præ scrip.c.fi.xxviii.q.j.§.ex his.& s̃.ti.j.extra.Greg.nullum.& est ratio: quia non simpliciter &c.& no.s̃.e.ver.& nobis.sup verbo,agnoue rit.[Cum illum]ver.[Non nouerit]Talem enim agnouit.s̃.eod. ver.& nobis.i.agnouisse interpretatur,vt hic dicit papa, cui inter pretationi potest stari,vt le.& no.ĩ.qui fil.sint le.per venerabilem. §.rationibus.[Dignum debeat estimare.]Ex hoc sumitur.argu.ꝙ
5 quilibet † prçsumitur bonus,nisi probetur malus.ĩ. de præsump.c. fi.in fi.& quilibet gratus,nisi probetur ingratus. ff. manda. testa. l.seruos.ff.delega.ij. cum pater. §.rogo. C.de inof.tes. si quis filiũ. sufficit enim,ꝙ malus non apparet,vt hic & ĩ. de iudi.cum depu tati.ff.de fideicommis.lib.Thais.§. sororem. Sed ꝯ:quia præsumi tur quis non idoneus, nisi probetur idoneus. C.de his qui ve.æta. impe.l.iij? Sol. Illud quando dubitatur de ætate,vt s̃. de elec. cum nobis olim. §. penul. Sed & quilibet præsumitur non soluendo. C.de proba ex persona. C. de diui. tu. l.j. nec ob.ff.de priuil. cre.si creditores.in fi.quia ibi onerantur creditores probatione,pro eo, ꝙ recenter non postularunt hæredem suspectum. & ideo est prę sumptio contra ipsos.nec enim præsumitur diues, nisi euidẽs sit. ff.qui satisda.co.si vero.§.qui pro rei qualitate.Quæ est ergo ratio,
6 ꝙ quilibet præsumitur bonus, vt hic.† tamen quilibet præsumitur non soluendo,vt in dictis. ll.ꝯriis? Rñdeo Homo creatus fuit
7 plenus virtutibus.vnde naturaliter p̃sumitur virtutes † inesse hoĩ xp̃iano,vt.s̃.in procœ.in prin. Nec ob.peccati destructio,quia per sacramẽtũ baptismi fit reparatio.s̃. de sum.tri.c.j.§.penul.in quo cõfert̃ gratia.de ꝯse.di.iiij.c. ij.& ca.per.aquã. ideo cum cõstet,ꝙ semel reparatus est adhuc præsumitur talis,nisi probetur destru-
8 ctus.quia † quod semel verum,semper verum,ar.C. de prob. siue
9 possidetis.manet † ergo hæres Dei, qui semel extitit.ff.de mino-ait prætor.alias incipit.l.& si sine.§.pe.vnde.& si probetur destructio per peccatum,adhuc destructus prçsumitur:nisi per emendationem poenitentiæ refectio comprobetur.ĩ. de testi. testimo
10 nium. Homo vero quo † ad temporalia nudus nascitur.Iob.j.G. Vnde eadem ratione & hodie nudus præsumitur , nisi probetur vestitus. maxime quia diuitiæ accidentales sunt , & de facili as-
11 sunt † & absunt. ff. de magistra. conue.l. j. §. si magistratus. & in Auth.vt omnes obe.iu.§.j.colla.v.Vel potest dici,ꝙ vbi probatur semel esse soluendo , adhuc idem præsumitur , nisi contrarium probetur. & sic potest intelligi. ff. de priuile.credi.si creditores.in fi.quia si semel verum &c.vt s̃. no. & facit ad hoc,quod notatur. s̃.de translatio.epi.c.ij.§.sed neque.ver.& quod non est.Sed signa
12 tur adhuc contra:quia in dubio † quilibet præsumitur excommu nicatus ĩ.de senten.excommunicatio. cum desideres.§.secundę.
13 & etiã † quilibet fornicator,nisi probetur coniugatus.xxx.q.v.aliter.& c.nostrates. & quilibet præsumitur non baptizatus in dubio.de conse.distin.iiii.paruulos.& quilibet præsumitur male institutus,nisi probetur , quod canonice , vt patet & notatur.ĩ.de præben.

14 præben.dilecto.& de insti.c.iii.Solu.quandocunque † quæritur de salute animæ,semper in dubio consulitur peccatori quantumcunque occulto,quòd se peccatorem existimet,vt notatur.s̃. tit. j.extra.Greg.nullum.§. fi.& si ĩ publicum veniat,& in cõmunione,seu conuersatione periculum participationis,vel mali exempli,vel scandali ecclesiæ imminebat, adhuc peccator præsumitur,ne anima periclitetur , & animæ remedium negligatur.vt in proximis cõtrariis inductis iuribus , & suis similibus.Quando autem quæritur de personis in iudicio puniendis,semper bonæ prę sumũtur,nisi euidenter malę probentur.C. de probatio.l.fina.xv. q.vii.si quid de quocunque.vbi etiam quæritur de beneficijs adipiscendis,siue personis sublimandis, per quas ecclesiæ habent regi.vel de occultis hominum actibus , in quibus ecclesiæ nullum euidens periculum imminet,si aliqua præsumptio sit contra pro mouendum, vel aliquod dubium oriatur, inquirendum est , vt nota.ĩ.de fil. presbyte.literas. Sed & si nulla sit præsumptio ꝯtraria specialis, semper superior ex officio facere debet generalem examinationem , vt s̃.de elec.nihil. vbi vero facta examinatione nihil mali inuenitur,vel si quęratur in genere , an talis bonus sit, semper præsumitur bonus,nisi probetur malus,vel ab initio, vel ex postfacto, vt hic & in fine. Ex postfacto ideo dixi:quia per ea, quæ apparent in posterum,nisi aliud probetur,mala fuisse præterita præsumuntur , vt legitur & notatur.s̃. de electio. innotuit.§. parcentes.& ĩ.de spon.is qui fidem.§.quia licet.super verbo, admittenda.de hoc no.in summa.eodem ti. quæ sit forma. sed hic breuius & plenins.& hanc teneas ¶Huiusmodi ergo.] ii. pars.in qua respondet quæstioni factę in decisione.[Responsione]De qua hic habuisti.s̃.versi.idem respondet.[Secure vti poteris]Subaudi,si Metropolitano electum in episcopum consecrante ipsũ repræsentaueris,dicens. Postulat sancta mater ecclesia hunc prę sentem electum ad onus episcopatus assumi,& idem Metropoli tanus te interrogauerit,dicens.Scis illum dignum esse, vt dixerat in sordinando.s̃.versi.postulat.& ver.& nobis.[Nisi forte &c.Con stiterit.] Nota ergo , quòd eoipso constat aliquem dignum esse quòd non constat contrarium.si. C.qui mili.non pos.super seruis.libe.xii. & potius debeat credere bonum,quam malum. ar.ĩ. de simo.licet Hely.§.j.ver.nam iuxta.xxii.q.iiii.innocens, ff.de ꝓba.ab eã parte.Sed contra.ĩ.de fil.presby.literas.Solu.ibi. [Cogno scis]De quo te conscientia remordeat,vt s̃.super quo vide, quod no.s̃.de rescriptis.cum contingat.rñ.j.ver. super quo nihil omni-
15 no.[Priusquam]Vt electi scandalum euitetur:quia † malum est aliquem in famare.vi.q.j.ex merito.& duobus ca. sequen. [Scru-
16 tinium]consecrationis faciendæ.Hoc † ideo dico , quia tredecim genera scrutiniorum.no.extra.d.n.de ele.c. in electionibus.lib.vj. [Secrete]Nisi scias hoc,vt sacerdos.ĩ.de pœnitẽ.omnis.§.caueat. [Studeas.] alias studeat prior diaconorum. & intelligas secreto
17 quasi in pœnitentia,si occultum sit.Hoc ideo,quia † occulta publicanda non sunt,ne proximus infametur,vt patet.ĩ.de sentenexcommu.cum non ab homine.respon.j.& vi.q.ii.c.placuit.& c. si tantum.Nec etiam ecclesia iudicat de occultis.ĩ. de simo. sicut nobis. in fin.ideo sufficit hoc nunciare archiepiscopo in secreto. Sed quid si archiepiscopus , hoc non obstante,nihilominus vult facere ordinationem? Respon.debet instare apud archiepiscopũ, vt aliqua die occasione honesta vt vera captata alium sibi subro get,vel ipsemet se absentet,& alii committat vices suas.argumen. ff.de nego.gest.at qui natura.§.cum me absente.ff. de iurisdictio. omnium iudic.l. pretor. quod si nullo modo potest se excusare, vel absentare , finaliter informata sua conscientia prædictis ver-
18 bis,vti potest secure:quia non debet † iudici suo violenter resistere,vt patet.ĩ.de offi. delega. si quando.& c.pastoralis.§.quia vero. ver.ad quod dicimus. Nec enim facit hoc tanq̃ ipse , sed tanquã minister.vnde & excusatur,argumen.ĩ.de offi. ordina.c.ii.xxiii.q. v.cum minister. Alioquin subtrahendo se sine causa, cum præsens esset , peccatum fratris quodammodo publicaret , & ipsum infamaret.& sic peccaret,vt patet.s̃.eadem.glo.in princip.& vi.q. j.ex merito.& c.deteriores. & in hoc concordat do.no. Veruntamen hic videtur contradicere.s̃.respon.j.versicu.vnde in tali.ibi, dummodo contra conscientiam.Sed respondeo , quod si ipsam non potest per prædicta,vel alia aliquatenus informare,sequatur ipsam,vt patet in eo,quod no.s̃.tit.j. ad aures.§.j. Sed & si publice hoc vellet proponere in modum exceptionis,admitteretur , propter legitur & no.ĩ. de accu.super his.[Nunciare.]Subaudi.Nam Metropolitanus supradictis verbis vtitur non solum in presbyteri & diconi ordinatione , sed etiam in episcopi consecratione. & sic continuatur sequens.§.quamuis nos &c.¶Quamuis nos] iii.pars.[Sed]subaudi.tantum in ordinatione &c.Sed contra:qa alii debent sequi consuetudinem Romani Pontificis in sacramentis ecclesiasticis conferendis.de conse.di.j.basilicas.Sol.Illud verum est quo ad substantialia & solennia.& sic intellige , quod no.s̃.ti.j.c.j.Hic autẽ loquitur de his,quę siue dicantur, siue omit tatur,non est vis facienda.Talia enim contemni poterunt, ar. ff. de ven.inspi.l.j.§.fi.de quibus dic,vt no.ĩ.de sacra vnc.c.vnico. rñ. j.super verbo,suppleri.

¶ De ordinatis ab episcopo, qui renunciauit episcopatui. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ***Dictio præter , & dictio vsque aliquando inclusiue, aliquando exclusiue ponuntur.***
2 *Dictio infra quandoq; ponitur exclusiue.*
3 *Deponendus est,qui scienter recipit ordines a non suo episcopo.*
4 *Suspensus est,qui ordines recipit a suspenso.*
5 *Ignorantia crassa neminem excusat.*
6 *Ignorantia crassa quomodo cognoscatur.*
7 *Error facti prudentissimos fallit.*
8 *Errare in suo facto non licet.*
9 *Dispensatio non est necesse,quando est ignorantia probabilis.*

CAP. VI.

REquisiuit. Post renunciationem]al's resignationem.[Permanere]alias remanere.hoc est vtrum habeant executionem.De charactere enim dubium non est,quin ipsum receperint.vt s̃.ti.ij.cõsultationi.& ĩ.no.& plenius.ĩ.de schism.c.j.& in summa illius ti.§.fi.¶Respõdemus igitur]ii. pars. [Vtrum]Subaudi dictus prędecessor tuus.[Loco simul,& dignitati]i.ordini,siue executioni ordinis episcopalis,vt s̃. de renunci. post translationem.§.fi.ver.maxime.vnde per consequens potestatem non habet cõferendi sacros ordines,nec alia,quæ episcopalis sunt ordinis exercendi,vt patet in eo,quod le.& no.ĩ.de cõsecra.eccle.aqua.hoc tamen tertium membrum omittit. Quid enim si simpliciter renunciauit? Dic,vt no.in summa.e.ti.§.j.ver. sed quid si simpliciter.& sequentibus.[In primo casu.]s.quando loco tantum renunciauit.sicut fuit.s̃.de renunci.post translationem.[Ordines accipere poterit &c.sicut antea] s.poterat ordines conferre clericis extraneis. de voluntate.s. suorum prælatorum, vt patet s̃.ti.ij.quod translationem.& in his,quæ no.s̃. de vsu pall. ex tuarum.Suos enim subditos(quos & iudicare)poterat ipse,antequam renunciasset,sine precibus alterius episcopi promouere. ĩ.de parochi.nullus.[De ratione]i. rationabiliter.Bonus enim faber est , & non deest ei nisi materia , quia recepta potest omnia quæ episcopalis ordinis sunt,quem retinuit , exercere. quod dic, vt no.s̃ de ele.suffraganeis. [Conferre.] Siue hoc committatur a papa.ĩ.de sacra.vnc.c.vnico. Vel eius legato.s̃.de elec.quia diligentia,vel quocunque alio episcopo in diœcesi committentis.alioquin prohiberi posset ab illo in cuius diœcesi vellet talia exercere vt s̃.de renun.ad supplicationem.& de autho.& vsu pal.ex tuarũ. ¶In secundo vero]iii.pars.s. vbi renunciauit loco , & dignitati. [Distinguendum]Immo subdistinguendum.quia.s̃. §.j in prin. incepit distinguere.[Vtrum]s.dictus prædecessor tuus etiam rogatus.[Sacros ordines &c.a tali]qui s. loco , & dignitati resigna-
1 uit.[Ordines vsque &c.]Et sic tenetur † exclusiue hæc dictio vsq;. ff.de his,qui no.infa.ait prætor. Alibi ponitur inclusiue.xxii. dist. de illo clerico.xciii.di.a subdiacono.ff.de senato.l.fi.§.senatores.si
a cut & hæc dictio præter,[a] ponitur inclusiue.xxxv.q iii.porro.ff.de
2 pigno.act.l.j.in fi.Sed & hæc dictio † infra,quandoque ponitur exclusiue,vt ĩ.de cleri. coniug.c.j. [Huiusmodi ordines]s.minores. [A non episcopis.]puta abbatibus.ĩ.titu.j.cum contingat.quinimo & simplicibus sacerdotibus,vt no.s̃.de sup.negli.præla.c.j.§ j. [Et in illis.]s. sic receptis.[Poterit.]Ex dispensatione. secundum Gof.quod intelligas,quando non rogatus hoc fecit:nam nec prima tonsura conferri debet sine licentia illius,cuius parochianus est is,qui tonsuratur,vt ĩ.de sen.& re iudi.cum inter vos.rñ.j.ver. videlicet.ibi,tonsuratione.& vii.q.j. c. non oportet.Multominus minores ordines,& multomin⁹ sacros. vt s̃.ti.ij. ꝙ trãslationẽ.nã
3 de rigore iuris est deponendus † qui scienter se fecerit a non suo episcopo ordinari.vii.q.j.episcopus in diœcesi aliena.ix.qõ.ii.episcopum non debere.& de hoc no. plene in summa. eodem titu. j.§.j.& vtinam episcopi nostri temporis hoc melius attenderent & seruarent.¶Sane]iii.pars.[Si ab eodem.]s.qui resignauit loco & dignitati.[Scienter.] Nam si ignoranter dispensationem recipit,vt in sequenti.§.[Executionem]Ergo suspensus est,qui ordines recipit a suspenso.j.q.j.statuimus.& c.gratia.& no.ĩ. c.j. Resignatio enim executionem tantum subtraxerat resignanti.& sic suspensus erat, alias qui ordines recipit a non suo episcopo, non ipso iure suspensus est : quia nec suspensus est is , qui confert.Est tamen

ADDITIO.

a ¶Hæc dictio præter,& hæc dictio vsque,aliquando inclusiue, aliquando exclusiue tenentur.Adde Ang.Are.Insti. de adop.§. cum autem impubes. & Bar.in l.Feio.§.vxori.ff.de an.leg.& in l.actione.C.de transactio.& in l. in fundo. ff. de adimen. legato. & inl.si eum. §. qui iniuriarum.ff.si quis cautio.

tamen ei interdicenda executio ordinis sic suscepti, nisi possit a suo episcopo gratiam obtinere. nam & deponi posset, vt no. s. super verbo, poterit. & sic non contradicit, sed concordat. s. ti. ij. cp translationem. rñ. j. quod dic, vt ibi no. super verbo, interdicenda.

a ¶ Vbi autem] v. pars. [Crassa & supina] Quæ neminem excusat,
5 † vt j. de cler. excom. mi. apostolicę. j. de clan. despon. c. iii. §. si qui
6 vero. † puta, quia publice renunciauit, & sic non licet ignorare. ff de verbo. sig. late. xvi. distin. cp dicitis. s. de postu. præla. c. ij. §. quod nec sufficit. & de hoc, cp crassa sit, satis patet exemplum. Sed quomodo potuit esse ignorantia probabilis? Rñ. Renunciauit in curia, vel alias in absentia. & veniens hoc celauit. finges se adhuc sponsum sicut prius, prout alias le. & no. in casu conuerso de illo, qui finxit se ab vxore solutum. j. de sponsa. cum apostolica. & de eo, qui duxit in ma. quā polluit per adul. veniens. vel etiam absens erat, quando publice renunciauit, ar. j. de testib. ex tenore. j. qui ma. accu. posc. c. fi. §. j. in princ. Sed si hoc ignorauit probabiliter, cur dispensatio erit necessaria. † Na, error facti ēt prudentissimos fallit. ff. de iuris & fac. igno l. ij. vnde omnino excusat. si quis
8 errat in alieno facto, licet in tuo licitum † non sit errare, vt legi. & no. s. de rescrip. ab excommunicato. ff. de iuris & fac. igno. l. error. & l. regula. & l. nec sup inam? Rñ. hic necessaria est dispensatio: qa saltem scienter fecit, se a non suo episcopo ordinari secundum omnes. hoc non placet: quia quod præmissum est, contradicit, sed hæc est sola ratio, quia alius transferre non potuit executionem, quam non habebat, vt j. de iure patro. cp autem consul. in fi. cum suis concor. & no. s. §. proxi. super verbo, executionem. & vt clerici caueant, a quibus ordinabuntur, ar. j. q j. §. ecce cum honoris. statuitur etiam hoc in vituperium ordinantium. ar. lxx. di. neminem. j. de præb. cum secundum apostolum. §. j. & ita quamuis ordinati sint sine culpa puniuntur tamen, & egent dispensatione ex causa. j. vt li. non contesta quoniam. §. ij. ver. fi. & in hoc concordat. do. n. nam secundum ipsum de rigore iuris, ex quo esset
9 ptobabilis † ignorantia, non videtur dispensatio necessaria, vt j. de cleri. excom. mi. apostolicę. ix. qō. j. ordinationes, nisi pro eo, cp ordinatores executionem non habent, vt præmisi. Sed & hęc pœna modica est: quia de facili dispensationem obtinebunt. [Discretus] Ad talem pertinet dispensationem, alioquin non dispensabit, sed dispensabit, quod dic, vt not. s. de elec. dudum. ij. §. insuper. & de transla. epi. c. fin. §. fi. [Dispensare.] Vt & in iam susceptis ministret, & vt ad superiores valeat promoueri, vt s. §. in secundo. & j. c. sequenti.

ADDITIO.

a ¶ Ignorantia crassa neminem excusat, quæ quomodo cognoscatur. Vide hic exemplum. Et adde hic do. Anto. post istum & post glo. verficu. quæro quando.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus confert ordinem, licet sit exta ecclesiam.*
2 *Forma ecclesię est seruanda in ordinatione.*
3 *Excommunicatus an alium possit excommunicare.*
4 *Collatio ordinis non solum verbum requirit sed & factum.*

CAP. II.

Vm clericis. Sic construe. [Poterit dispensari per suos episcopos cum clericis,] qui receperunt ignoranter ordines, ab
1 episcopo excommunicato.] Sic patet, cp † excommunicatus confert ordinem, licet sit extra ecclesiam, vt hic. & ix. q. j. ab excommunicatis. & c. ordinationes. vnde sumitur hæc decre. quod dic, vt no. in summa. de tempo. ordi. c. j. §. fi. ver. hæc igitur sit fides tua. & j. de sacra. non ite. c. ij. dummodo † seruet formam ecclesiæ: alioquin nulla est consecratio, nulla ordinatio. sic colligitur contra. ix. qō. j. c. j. vel etiam si seruet formam ecclesię nulla est quantum ad executionem: quia quod non habet, dare non potest. j. q. j. qui perfectionem. & c. vetitum est. & de consecr.
3 distin. iiij. quomodo. & nota. s. c. proxi. §. sane. † Sed nunquid excommunicatus
a potest alium excommunicare? Ita videtur: quia potest ordinare, quod maius est, ergo & c. qui fil. sint legi. pet venerabilem. rñ. j. quod tamen falsum est, xxiiii. qō. j. audiuimus. Quę
4 est ratio diuersitatis? Respon. Quia ordinis † collatio non solum verbum requirit, sed & factum, scilicet manus impositionem corporalem. j. de sacra. non ite. c. fi. excommunicatio vero in solo verbo consistit. vnde non est mirum, si factum & verbum fortius, siue magis operantur, quam solum verbum. Nec est mirū si excommunicatus de facto transfert characterem, quam de facto retinet, & excommunicatus non poterit ligare de iure quo ad exclusionem communionis, a qua ipse est iam exclusus, quod valde naturaliter rationabile est, is enim, quod extra domum est, ab ipsa domo, in qua sum quam nec tangere potest, nec apprehendere, quomodo naturaliter me excludet? non posset hoc fieri naturali facto interueniente. argumen. ff. de acquiren. possess. l. j. respon. j. licet posset me eiicere metu, vel vi interueniente. ff. de vi & vi armata. l. iii. §. si quis autem visis. & quod dicit per episcopos intelligas, non delinquentes, licet posset per successores, vt no. s. de tempo. ordina. consultationi. [Dispensari] Vt ministrent in sic susceptis ordinibus, dummodo probabilis sit ignorantia, vt legitur & notatur. s. c. j.

ADDITIO.

2 ¶ Excommunicatus an possit alium excommunicare. Adde quod occultus excommunicatus potest alium excommunicare, vt hic retert An. Sic. Federi. tenere consi. cxxxvj.

¶ De Aetate & qualitate ordinandorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Abbas debet esse presbyter.*
2 *Archidiacon non habent iurisdictionem.*
3 *Qui maior est in honore, prior sit in sede.*

CAP. PRIMVM.

Vt abbates. Subaudi, statuimus. si. j. de fil. presb. c. j. hodie igi-
1 tur † debet abbas esse presbyter. nec immerito quia & benedicitur, & minores conferet ordines, vt le & no. s. de sup. neg. præla. c. j. & j. e. cum contingat. olim tamen secus fuit quando & in minoribus ordinibus constitutus poterat abbas constitui, quod & hodie potest necessitate instante, vt legi. & no. j. eodem. tuam. §. fi. Nec mirum, quia & laicus olim assumebatur, vt ibidem no. & probatur. xcii. distin. a subdiacono. & xvj. q. i. generaliter. secundum d. n. Et sunt hæc in ar. cp abbas primo debet fieri presbyter, & postea benedici. quod dic, vt no. j. eo. cum contingat. [Præpositi.] Præpositura in ecclesia dignitas est per se, licet & nomen sit generale, vt j. de verborum sig. quamuis. Quid autem sit dignitas no. j. de cleri. non resi. quia nō nulli. rñ. j. [Aut prælationes amittant] alias non sunt hæc verba in textu, & statim sine ipsis (cum in fine contineantur, & ibi no.) poterit cena duci. [Qui archidiaconatus.] ver. Quid si fiant presbyteri. dic, vt no. s. de renun. ad suplicationem. §. fi. in fin. [Diaconi.] Repete
2 fiant qui † nec iurisdictionem habent nisi de cōsuetudine. quod dic, vt no. j. de offi. archi. cum satis. & c. vt nostrum. & c. fin. [Qui vero] ver. [Archipresbyteratus] Repete, tenēt. qui subsunt archidiacono. vnde & archidiaconi & hic, & j. in suis rubricis eis in
3 ordine præponuntur: quia & sic debent esse, vt qui † maior est in honore, prior sit in sede, vt no. j. de ma. & obe. c. j. & c. statuimus. [Presbyteri] Repete, fiant. [Aut dimittant honorem.] Etiam sine his verbis pōt cena duci. [Quod si.] versi. subaudi. hoc renuerint. [Aut aliqua & c.] Alioquin verba proxima, q notaueram esse superflua necessaria essent. [Iusta cā] Puta, quia amiserūt oculum, vel pedem, vel manum, vel aliud simile. intelligas in culpa sua in terueniente. puta, qa ei, de quo q̄ritur, duellū obtulit, aut sponte susceperit, vel in bello voluntarie se ingessit. j. de cor. vi. c. j. xxiii. q. vi. §. j. Vel quia vir reperit ipsum cū vxore sua turpiter pernantē, vñ ei ea, cū quibus deliquerat, amputauit. j. de sen. ex. c. iii. §. fi. & no. j. de cor. vi. c. iii. & iiii. & sic tolluntur p̄ria. j. de cler. ægro. c. vnico. ff. de postu l. j. §. casum. lv. di. præcepta. quæ intelliguntur, qñ sine culpa talia acciderūt, vt & no. s. de ele. cū in cūctis. §. hoc sane. & qñ post ordinationē hoc p̄edimētū est subsecutū, hic aūt inteili gitur, qñ in culpa fuerunt, vt p̄misi. Vel qñ ante ordinationē hęc habebant p̄edimenta, & in ordinatione sua hæc fraudulēter tacuerunt, vt patet in eo, qđ le. & no. j. de cor. vi. exposuisti. & s. ti. j. c. vnico. ver. idē rñdet. in quo casu ēt merito cedēdi lnīa peti pōt, vt patet. s. de renū. nisi cū pridē. §. pp conscīam. & §. pśonæ vero ir regularitas. & ī hoc ɔcordat. d. n. [Prælationes] Ergo isti intelligū p̄lati. qđ dic, vt no. j. de of. ordi. cū ab eccleśiarū. [Amittant.] sī. oēs supradicti: nā hæc clausula oīa superiora respicit. arg. s. de rescri. olim. ex literis. §. fi. de quo & no. j. de ap. inq̄sitioni. & hoc in duobus casib. s. siue ordinarij renuāt sine cā, vel ex iniusta cā, quæ duo vnū sunt, vt patet in his, q̄ no. s. de transla. epi. c. ij. §. sed neq;. ver. sicut iuxta cōem. & j. e. q̄ris. sine ex iusta cā, in qua ceciderunt culpa sui, vt no. in præced. gl. & sic cū hæc verba oīa superiora respiciant, non fuit necesse vsq; hic scribi, vt & no. s. super verbo, aut p̄lationes amittant. Sed & hoc, qđ hic dicit, intelligas nisi valde reperiantur alīs vtiles ecclesijs, q̄bus p̄sunt. j. e. quæris. & c. tuam.

SVMMARIVM.

1 *Pueritia in homine a septennio vsque ad xiiii. in mulierem vsque ad xij. durat.*
2 *Laicus non licet ecclesias regere, & oblationes recipere nec sacra tangere.*
3 *Ecclesię regimen, vtrum possit laicus habere,*
4 *Necessitas & utilitas ecclesiæ dispensationem inducit.*
5 *Laicus potest esse sindicus ecclesiæ.*
6 *Pueri iura sapientum tractare non debet.*
7 *Puero concedere iura tractare ludibrium esset.*
8 *Pueri an habeant vocem in electionibus.*
9 *Minores non sunt idonei ad canonias.*
10 *Ecclesię regimen committere illi qui se nescit gubernare indecorum est.*

CAP.

CAP. II.

Xratione, & infra. Sic construe. [Accepimus, cp Conuentren. eps cōcessit plures ecclesias pueris q̄ sunt & c. j. decennium.] Bene exemplificat: nam pueritia a se-
1 ptennio † vsque ad xiiii. annum in homine, vel vsque ad xii. in muliere durat. quod dic, vt not. j. de despon. impub. c. j. ii. & iii. quibus pueris non sunt canonię, nedum ecclesiæ, nec præbendæ, nec sacri ordines conferendi, vt hic, & j. de præb. super inordinata. & s. de temp. ord. vel non est compos. [In archidiaconatu.] Argu. cp institutio non pertinet ad archidiaconatum. contra. j. de præb. referente. Dic, vt ibi not. & j. de offic. archid. cum satis. [Per laicos.]
2 Quod nullo modo tolerandum est, vt sequitur j. §. seq. quia † non licet laicis ecclesias regere, & oblationes recipere. x. q. j. quia sacerdotes. & duobus c. seq. nec sacra etiam vestimenta tangere. de cōsecr. dist. j. in sancta. & c. vēstimenta. j. de cohab. cler. & mulie. c. j. §. fin. vbi de hoc. nec administrationem ecclesiæ tenere. xvj. q. vij. c. j. & c. in nona. & c. seq. vsq; ad §. vt ergo. & c. pce. nec de ecclesia sticis aliqd disponere, nec psonis ecclesiasticis aliqd p̄cipere, ēt si religiosi sint, vt leg. & not. s. de constit. ecclesia S. Mariæ. nec excusat authoritas episcopi. j. de deci. quamuis. & c. prohibemus. quia & in ꝓprio hospitio talia laico committere ipsemet episcopus prohibetur. lxxxix. dist. iudicatum. & adde, quod not. j. eod. c. §. & clericis. in princ. ¶ Vide.] ii. pars. [Quoniam nō debet hoc.] f. cp pueris talia beneficia conferantur, vt & not. s. super verbo, infra decennium, vel cp ecclesiæ per laicos disponātur, vt no. in præce. glos. [Non debet aliquatenus & c.] Etiam prætextu paupertatis,
3 arg. j. de simo. quoniam simoniaca. Quid ergo fiet, si adeo oppressa est ecclesia debitis, cp non potest ab eis commode † nisi per laicos releuari? Respon. si sit religiosorum, & inueniatur aliquis religiosus ciusdem domus, aut si ille deficiat saltem extraneus, illi est committenda, non etiam clerico seculari, vt j. de reb. eccles. non alien. possessores. & iunge hic, qđ ibi not. Si vero nullus religiosus reperiatur, tunc potest in subsidium admitti clericus secularis. ar. j. de relig. dom. inter quatuor. j. nec cler. vel mon. relatum. Quia si nec secularis clericus aliquis reperiatur: puto, cp in tanta necessitate poterit eps dispensare, cp ad tempus laico committatur, argu. j. de loc. & conduc. vestra. & in his, quæ ibi not. Ita tamen, cp nō ip
4 se laicus, sed clericus ibidem nomine laici administret, vt seq. & arg. j. de iudæ. & Sara. c. ex speciali. quia † necessitas & vtilitas ecclesiæ dispensationem inducit, vt not. j. de concess. præb. cū nostris. §. fi. alioquin si laicus omnino vellet administrare, ad Papā super hoc recurrendum esset. ii. q. iiii. Mennam. ibi, coram te & c. xxxii. dist. §. verum. alias est. §. ait enim. ibi, scribit enim prædecessor noster Greg. & c. j. de deci tua. vbi de hoc. Si vero sit secularium clericorum. tunc etiam ad religiosum virum potest haberi recursus, vt patet in eo, quod leg. & not. j. de sta. mo. cp Dei timorem. & vtinam hæc bene seruarent episcopi, & abbates: nam nec religiosi ad eps recurrunt pro hmōi, imo iam sibi hæc omnia vsurparūt nedum clericis, sed ēt laicis. non solum fructus, sed ēt administrationem & omnia committentes, vel plātis, q hæc & similia hūt corrigere, vt s. de suppl. neg. præl. c. ii. & facti sunt canes muti. xliii. dist. sit rectos. [Corripias.] Tu Cantuarien. cui loquitur, & qui est Metropolitanus epī, vnde ad ipsum spectat correctio. ix. q. iii. per singulas. j. & ij. ¶ Et clericis.] iii. pars. superior nempe administratio cuiuslibet ecclesiæ semper clerico est committenda, nō laico, vt sic clericus dominetur. speciale autem procurationem aliquarum temporalium rerum potest habere laicus sub clerico, vt patet. lxxxix. dist. indicatum. xvi. q. vii. in nona. Fm d. n. & de hoc plene not. in sum. ne præla. vi. versic. fed & vī. j. de deci. quamuis. &
5 c. prohibemus. Potest † etiam laicus generalis procurator, seu sindicus cōstitui in iudiciis, vt patet in eo, quod leg. & not. j. de sindi. c. vnico. qui & erit generaliter admittēdus, vt j. de procur. petitio. & in hoc concordat d. n. & adde, quod not. s. eo. c. j. respon. j. super verbo, per laicos. [Custodiam.] Vt sint quasi curatores puerorū, qui nec legitimam personam hūt standi in iudicio, & sic isti agēt nomine ecclesiarum, vel pueri ipsorum authoritate, arg. ff. de administ. tut. l. i, qđ dic, vt no. j. eo. c. i. sic tñ construe verba sequentia. [Et laicis amotis committas clericis idoneis administrationes & c.] Sed quid ad Metropolitanum de subditis suffraganei ō. j. de offi. ordin. pastoralis? Sol. hoc fit de mandato Papæ, vt s. dicit. ibi, mādamus quatenus & c. Vel quia iste est vnus de casibus. sq̄n quis peccat in beneficiis conferendis, arg. j. de insti. c. iii. quod dic, vt ibi not. Debet etiam delictum suffraganei corrigere, & negligē tiam ipsius supplere generaliter. ix. q. iiii cū simus. & has duas solutiones approbat d. n. Sed & si ipse hoc non correxerit, erit istud in prouinciali concilio puniendum, vt leg. & no. j. de preb. graue. nimis. §. i. & ii. [Vsque ad congruam.] Dispensatiue tolerātur isti pueri, vt patet j. c. seq. & de elect. cum in cunctis. §. inferiora. Sed si authoritate Papæ dispensetur, nunquid talis interim omnia potest facere, ac si haberet ętatem legitimam, tanquam rector? arg. cp sic. j. de offic. deleg. cum vicesimum. & in iuribus ibidem indu
6 ctis. Dicas ō: quia talis † non debet iura sapientium tractare. C. de testa. milit. l. fi. nam & si princeps veniam ętatis det minoribus, vt C. de his qui ven. ęta. imper. l. eos. nec tñ videtur consentisse, cp sine decreto alienent, vel liberam administrationem habeāt citra perfectam ętatem, vt in eod. tit. l. eos. fm T. Hoc puto verum, nisi appareat de expressa principis voluntate, vt patet s. de electi. cum nobis olim. §. pen. in fi. & arg. xvii. q. iiii. §. alii autem. & sic intelligē. ff. de re iud. quidam. sed ipse hoc non concederet puero, quia
7 ludibrium esset, vt s. de temp. ordi. vel non est compos. si tñ hoc precisè vellet quo ad temporalia, vix possum recalcitrare. xix. di. in memoriam. In spūalibus aūt. vel in quibus vertitur periculum animæ, non obediam, vt patet in his, quæ not. s. de temp. ordi. ad aures. & j. de concess. præb. proposuit. Hoc etiam intelligas de puero, secus de pubere, vt patet j. c. seq. Puer enim in electionib⁹ vocē
8 † non habet, arg. ff. de iur. imm nni. l. ii. §. impuberes. etiam si oblati, ac nutriti sint in monasterio. tales enim etiam adulti facti vocem non hñt in capitulo, quousque sint professi, cū interim laici censeantur, arg. s. de elect. causam quæ. & expressius. j. de sta. mon. c. fi. §. pen. ver. j. fm d. n. Aliqui tñ dicunt, cp nisi consuetudo refragetur, requirendi sunt, etiam pueri, quamuis maiorum voces saniores reputentur, arg. s. de elect. dudum. j. §. j. ad fi. Sed illud debet intelligi non de pueris, sed de adultis factis, vt sic fiat ibi comparatio de maioribus & minoribus. xxv. ann. maioribus famē xiiii. vn
9 de & minores † non sunt idonei ad canonias, quamuis beneficia simplicia habere possint, quod dic, vt plene not. j. de præbē. super inordinata. ¶ Eidem epō.] iiii. pars. [Quæ ętatem.] xxv. annorū. s. de elect. cum in cunctis. §. inferiora. fm d. n. vel. i. x. & vii. annor. nam postea potest prodire in publicum. quod dic, vt not. j. eo. c. §. j. [Et scientiam.] Vt hic, & j. eod. eam te. & c. cum sit ars. alioquin sine pœna non erit, vt sequitur in seq. §. [Regendas.] Valde
10 † enim indecorum est regimen ecclesiæ illi committere, qui nō nouit etiam se gubernare. vt j. c. seq. ¶ Quia si.] v. pars. [Secus.] i. aliter, vel. i. male. C. de inoff. testam. filiis matrem. q. d. si de cętero defectum in ętatis, vel scientia patientibus hæc beneficia contulerit eps. [Ei debitam pœnam & c.] Quod dic, vt plene distin. s. de elect. nihil est. §. cp si secus. Eps etiam videtur obligari de mala administratione puerorum, quos instituit, argu. ff. de magistra. conue. l. ii. ff. de adminis. tuto. Lucius. j. & ij. fm do. no. & paret in eo, quod legitur & notatur j. de offic. archidi. ea quæ. §. j. [Viribus.] vt s. de elect. cum in cunctis. §. penult. & fin. Sed contra. j. c. proxi. ad finem. Solut. vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Verbum indecorum quomodo intelligatur.*
2 *Prælati non debent esse sub patria potestate.*
3 *Iudices an sui iuris, vel in potestate sint nihil interest.*
4 *Presbyter remanet in patris potestate.*
5 *Dignitas nulla secularis equiparatur sacerdotali.*
6 *Filius semper remanet quantumcunque patria potestate soluatur.*
7 *Dominicalis potestas, est odiosa.*
8 *Pater excommunicatur, si filium presbyterum verberat.*
9 *Subdiaconus Papæ a iurisdictione sui episcopi non eximitur.*
10 *Maiori quatuordecim datur curator.*
11 *Differentia inter pueros, & adultos.*
12 *Adolescentis contractus tenet cum sacramento.*
13 *Maior quatuordecim annos dispensatiue potest fieri rector ecclesiæ.*
14 *Via media est amplectenda.*

CAP. III.

Indecorum. Hic habes scissum notabile. Et no. cp si hoc verbum inde
1 corum, componatur ex in, & decus decoris, tunc penultima syllaba corripitur. Si autem componatur ex in, & decor decoris, tunc eadem penultima syllaba producitur, & hoc vltimo modo consueuit communiter pronunciari.

Hunc homines decorant, quem vestimenta decorant.

2 [Gubernare.] Qui † enim in prælatum eligitur, nō debet esse sub patris potestate, cum habeat alios corrigere, & coercere. j. de offi. ord. c. iii. arg. ff. ad Trebell. nam cp ad ius. ff. de adult. sic eueniet. C. de legit. ture. l. fi. Insti. de excu. tu. §. minores. ff. ad Maced. filium habeo, arg. ō. ff. de adop. per adoptionem. ff. de his, qui sunt sui, vel ali.
3 iur. filius. fa. ff. de mu. & ho. l. ii. nihil enim interest, an † iudices in potestate, vel sui iuris sint. ff. de iudi. cum prætor. fm T. quinimo eo ipso, cp habet aliquis alium sub se, necesse est. cp recognoscat alium super se, excepto Papa. s. de elect. licet. §. fi. Alioquin (vt puta acephalus) minime est ferendus. xciii. dist. a subdiacono. & c. nulla ratione. xviii. q. ii. abbatibus. Non ergo egre ferat superior vnius
4 si sit inferior alterius ii. q. vj. qui se scit, † vnde & presbyter remanet in patris potestate. C. de episc. & cleric. auth. presbyteros. & argu. Instit. quib. mod. ius par. potest. fol. §. filius. Alii dicunt, cp a patria potestate liberatur quilibet sacerdos, cum liberetur a maiori, scilicet dominica seruitute, vt legitur j. de seru. non ordi. miramur.
5 quia nec aliqua † dignitas secularis equiparari potest sacerdotali. xcvj. distinctio. duo sunt, in fra de maior. & obedien. solitæ.

cum ergo inueniam, ꝙ dignitas, patritiatus, & consulatus (quæ secularis sunt) liberent a patria potestate.multo fortius & ecclesiastica,quod & de episcopali expressum est, vt in Auth.constit. quæ de dig.§.i.& ii.col.vj.nam & tales in sacris.s.constituti,& illustres equiparantur. C.de episc.& cler.ad similitudinem.Sol.non
a puto, quòd sacer ordo omnino eximat a patria potestate [a]: quia non inuenio hoc expressum,nisi in iuribus dignitatibus supradictis in versic. cum ergo . nam hoc iusa iure naturali rationabili sumpsit originem,quod tamen ius gentium lex vocat, ad differentiam iuris communis naturalis,vt ff.de iustit.& iur.l.j.in fi.& l.ii.& iii.Hoc ergo adhuc durat:quia immutabile permaner.Inst. de iure natu.§.pen.& de legit.agna.tute.§.fin.ff.de capit.dimi. eas obligationes.nisi expresse inueniatur reuocatum,vt patet in his, quæ not.ſ.de translat.episc.c.ii. §.sed neque. versic.quod non est. de quo not.ſ.de sum.trin.c.j.§.hæc sancta trinitas.super verbo,dispositionem. vnde dicas,ꝙ quantum ad patrimonialia profectitia omnino remanent in patria potestate,&sic intellige.C.de episco.& cler.auth.presbyteros. & etiam quò ad reuerentiam naturalem exhibendam patri,sed & ipse filius reuerentiam spiritualē in oblationibus,& confessionibus, & similibus recipiet ab eodē, & sic erit inter eos reuerentia reciproca: quia aliud in domo paterna,aliud in ecclesia,sicut not.ſi.inter archidiaconum & archi presbyterum.ĵ.de offi.archipresbyt.c.j. Nec est bonum simile de dominicali ad patriam potestatem:quia licet dominicalis sit fortior quò ad quædam,nec tamen simpliciter,vt patet in eo,quod not.ĵ.de infan.expo.c.vnico.§.ꝙ & de prædictis: nam dominicalis adeo deletur ꝙ nec seruus remaner,sed patria quantumcunq;
6 soluatur,semper filius † remaner,vt Instit.de hæred. quæ ab intest.
7 defe.§.adoptiui vero emancipati.& seq.Item dominicalis † odiosa,quia violenta.Instit.de iure nat.§.ius autem gētium .sed patria fauorabilis: quia naturalis,& talis semper nascitur,& natus fuit quo ad ipsum ius pertinet naturale. Instit.de iure nat.respon.j. & deliber.§.j.non ergo sequitur, odiosa soluitur per sacri ordinis susceptionem,ergo fauorabilis,arg.ff de lib.& posth.cum quidam. tamen talis priuilegiatur quo ad peculium aduentitium, qđ dic, vt not.ĵ.de testa.quia nos:alias tua nos.Item quo ad nimiam vio
8 lentiam potestatis,vnde & si talem pater † verberat,excommunicationis sententiam non euitat.ĵ.de sent.excom.cum voluntate. §.fin.quare & bene sequitur.ꝙ nec talem potest pater distrahere, qđ tñ in aliis locum habet,ſm quod legitur.C.de patri.qui fil dis.
9 l.ii.Sic dñi Papæ subdiaconus ſta iurisdictione sui epi non eximitur,licet in aliquibus priuilegiatur, vt not.ſ.de temp.ordi.cum in distribuendis.Sed nec Cistercien. vt not.ſ.de suppl.negl.præla.c.j.
10 & adde,quod not.in seq.glo. [Se ipsos.] Sed † certe nec maior quatuordecim annos se ipsum regere nouit,imo datur ei curator,vt Instit.de cura.& tamen dispensatiue potest ei ecclesia conferri,vt patet in eo,quod leg.& not.ĵ.eo.c.j.quod dic,vt ibi not.¶ Nolentes.] ii.pars. [Regimen.].f.ecclesiarum.quia tales discretione carent,vt not.ĵ.de delic.puero. c.j. [Infra quartumdecimum.] Subaudi,maximè. Alioquin cōtra:quia nec talis se ipsum gubernare nouit.Vnde & in maiore quatuordecim annis remanet ratio expressa.ſ.eo.c.in princ.vt ibi not.quare & xxv.anni exiguntur.ſ. de elect.cum in cunctis.§.inferiora.Et sic patet,ꝙ cum episcopus puniendus sit,si minori conferat,vt ſ.de elect.nihil est. In hoc casu non poterit dispensare,arg.Instit.de excu.turo.§.minores. Deleantur maximè,per quem textus deletur,vt hic,& ĵ.de offic.deleg.super quæstionum.§.porro.& dicas. [Annum.] ergo a sensu
ꝺrio maiori quatuordecim annis dispensatiue poterit committi vrgente necessitate,vel euidenti vtilitate ecclesiæ exigente,vt hic, & arg.ĵ.de regula.postulasti.Nam ætatis defectus morum poterit suppleri probitate.lxxvii.dist c.fin.C.de proxi.sacro.scri. certe,& l. vnicuique.lib.xii.& in hoc concordat d.n.Sed ꝺ.ſ.c.prox. vbi archiepūs dispensat cum puero decenii.Sol.illud fit authoritate Papæ. Alias enim hodie cum minore quatuordecim annorum dis
b pensare non posset, sed cum maiore potest [b],vt hic, nec ob.ſ.de elec.cum in cunctis.§.inferiora.Vbi dr̄,ꝙ minori xxv.annis non est parochialis ecclesiæ regimen committendum:quia illud verum est de iure communi,porro dispensatiue hoc fieri potest,vt hic.Nec obstat ratio.ſ.eo.c.in princ.quia & de iure communi in
c telligenda est.Vel dic,quod verius est,restringenda est ad pueros [c], vt patet ex hoc,quod hic dicit:alioquin sibi ipsi ꝺiceret hæc litera,& ex hoc etiam sequeretur,ꝙ nec cum minore.xxv.annis.etiā si haberet xx.vel xxiiii. eps ex aliqua necessitate instante dispensare posset,quod sentire admodum est absurdum, cum ex quo est saltem decem , vel septem annorum possit postulare , & prodire in pvblicum,vt patet.ff de postulan.l.i.§.ii. & not.ĵ.de offic.deleg.
11 cum vicesimum . Sed & † magna differentia est inter pueros, & adultos. Primi enim testari nō possunt. Secundi possunt,vt patet ff.de testam.l.j. Item primi non obligantur iuramento. Secundi
12 obligantur.xxii.quæst.v.pueri.& cap.paruuli. Vnde & tenet † contractus adolescentis iuramento firmatus. C.si aduersus vendi.l.j. & auth.sacramenta puberum. & not.ĵ.de iureiurā. cum contingat. Item pueri non sunt habiles ad matrimonium contrahendum. Adulti vero habiles sunt, siue agatur de carnali, vt ĵ.de despon.impub.puberes.siue de spirituali, vt ĵ.de regu.significatum. & c.cum virum.& c.cum simus.Et hæc est potissima ratio,quare cum maiore quatuordecim annis dispensari potest:quia consensum habet perfectum,& aptum ad contrahendum matrimo
13 nium,& ideo dispensatiue potest fieri rector ecclesiæ,vt hic,& argum.xxj.q.ii. sicut.ſm d.n. Quid ergo si talis velit agere nomine
d ecclesiæ [d], cuius est rector? Dicunt aliqui indistincte,ꝙ admittendus est non obstante defectu ætatis,vel ꝙ in patria sit potestate,vt ſ.de elect.dudum.j.§.fin.versic.sed decisionem.& ĵ.de restit.spol. ex parte.M.mulieris.§.j.vbi hoc videt expressum.Et facit ad hoc, ꝙ compilatores canonum in libris suis nullam rubricam apposuerunt de tutelis,vel curis,neq; de patria potestate quasi innuāt, ꝙ de istis materiis non est curandum in foro canonico.Alioqn speciales titulos curassent apponi,quamuis materia sit legalis,sicut & de multis aliis mere legalibus curauerunt. Alii vero,quos sequitur dom. nost. Dicunt, ꝙ tali dandus est curator ad litem authoritate episcopi,argum.C.de cura.fu.l.fin.in princ. & de cura.ad litem dan.per totum. Nec sufficit,immo nec requiritur authoritas patris,nili in patrimonialibus, in quibus necessaria est. C.de bon.quæ liber.cum oportet.& l.cum non solum.Immo requiritur proprij diœcesani , vel vbi indignum se fecit superioris sui authoritas. Et hoc expresse comprobatur ſ.eod.cap.proxi.& xii.quæst.j.cap.j.ĵ.de iudic.causam quæ.C.de episc.& cler.omnes. §. hoc nihilominus. Nam quo ad spiritualia & ecclesiastica pertinet,non est ad partem aliquatenus recurrendum,argu.ff.ad Trebell.ille a quo.§.fin.& l.seq.& in eo,quod not.ſ.eo. c.respon.j. §.j. & ĵ.de arbit.contingit.& ĵ.de sepult.de vxore.§.vnico.Potest dici, ꝙ hæc sententia in minore. xvii. annis locum habeat. Prior autem opinio in maiore.xvii.annis seruetur: quia talis potest prodire in publicum,vt ſ.not. Vel saltem in maiore.xviii.annis. super quo vide,quod leg.& not.ĵ.de offic.delega. cum vicesimum.
14 Hæc etiam est via rationabilis & media,& ideo † amplectenda,vt ĵ.de offic.delega.quærenti. ad quod accedit,quod not.ĵ.de frigid. quod sedem. Nec obstat,quod legitur.C.de episc.& cler.presbyteros.vbi patribus de bonis filiorum legitima reseruatur,quia intelligēda est de bonis profanis. Secus in ecclesiasticis,de quibus nec filius testari potest,licet seruientes remunerare possit, & pauperibus aliquas elemosynas erogare.j.quæst.ii.pastor.& cap.clericos. xvj.quæst.j.cap.fina.quod dic,vt leg.& not.ĵ.de testam.cum in officiis.& duobus cap.sequen.& cap.relatum.ii.§.licet autem. Si vis vlterius hanc materiam prosequi,vide in summa, eod.tit. §.ætas. & quod not.ſ.de elect.cum dilectus.respon.j.super verbo, in ætate. [Præsumatis.].q.d.sine dispensatione ex causa facta. Alioquin non est præsumptio,nec incaute fit,vt ſ.de elect. nihil est.§.quia si secus. Sed & si Papa tali conferat,videtur ipsum constituisse iudicem,dum tamen de certa scientia constet, & sic tollitur cōtra. ĵ.cap.proxi.secus de puero.quod dic,vt notatur ſ.capit.proximo. super verbo,annum.¶ Scituri.] iii.pars. [Præsumpseritis.] scilicet conferendo pueris,vel etiam puberibus sine dispensatione ex causa facta ecclesias parochiales,vel personatus,de quibus idem iudi
e cium [e], vt hic,& supra de elect.dudum.ii.§.tandem.in fine.vbi de hoc. [Quod inde &c. irritabimus.] ideſt irritum esse pronunciabimus sic supra de electio. qualiter. in fine. Sic non contradicit, sed concordat supra capitu. proximo. in fine. [Inobedientiam.] ergo a contrario , si ex causa cum impubere dispensaueritis , vestram discretam iniuriam necesse est commēdemus.vii.quæst.j. scias.in fine.& argumen.supra titu.j.cap.j.in fine. Quod argumē. fortissimum est,infra de his quæ fiunt a præla.sine consensu cap. cum apostolica.§. penult.

ADDITIONES.

a ¶Potestate. Adde do.Ant.post glo.hic.& B.in consi.incip.si filiusfa.presbyter.Et do.Henr.Bon.in c.cum voluntate.infra de senten.excom.

b ¶ Cum maiore potest . Adde, ꝙ licet tempore domini Hostien. per hanc decret. & decreta.præterea, infra eod. multi, cum eo dicerent episcopos posse dispensare cum maiore.xiiii.annis.minor tamen xxv. Hodie tamen secus est dicendum per decret.licet canon. de elect.lib.vj. & vide ibi glo. in verbo,carere.

c ¶Ad pueros. Adde quæ sit ætas idonea in beneficiis sine cura.glo.penult. in cap.si eo tempore.de rescrip.lib.vj.& ibi per Io.And.& do.Do.& Petr. de Anch.& plene per do.Ant.infra eod.præterea.

d ¶Nomine ecclesiæ . Dic, quòd hodie per text.apertum maior.xiiii.annis per se , & per procuratorem potest agere, & defendere causam spiritualem;minorum xiiii. per se non agit , sed per procuratorem. de iudic.capitu.fina.lib.vj.

e ¶Idem iudicium.Glo.in c.licet canon.in verbo,parochialis. de elect.li.vj. videtur sentire contrarium.

SVMMARIVM.

1 *Omnia iura ex causa sunt intelligenda.*
2 *Papæ non semper obediendum.*
3 *Iussio secunda in dubio semper expectanda.*
4 *Papa ob nimiam importunitatem non concedenda concedit.*
5 *Ecclesia una dependere ab alia , quomodo dicatur.*
6 *Ecclesias plures ex dispensatione, quando quis potest habere.*

CAP.

CAP. IIII.

Amte. [Tui episcopatus.] Et ideo ad te de iure communi pertinet institutio.ĵ.de institu. c.iii. [In ipsis.].f.ecclesiis. [Aliqua occasione.] carnali,vel veniali,vel friuola.vt ĵ.de præb.graue.arg.
1 in seq.glo. Alii tamen intelligunt,sicut sonat & male: † quia omnia iura ex causa intelligēda sunt.ĵ.de transact.c.fi. [Literarum.] supple , per veritatis taciturnitatem impetratarum.si.ĵ.de fil.presbyt.c.ii. Maximè, quia tales literæ sunt contra ius & vtilitatē publicam ecclesiæ impetratæ.xxv.q.ij.rescripta.ſ.de rescrip.ex parte ĵ.de testi.causam quæ.Et no.de hoc.ſ.de rescrip.super literis. & c
2 si proponente,& sic est hic,arg. † ꝙ non semper est obediendum· Papæ,quod dic, vt not.ſ.de rescrip.si quando. Si tamen cōstaret ꝙ emanassent ex certa scientia,obediendum esset,argu.C.de crimine sacrileg.disputare,& no.ſ.eo.c.ii.& c.prox.& dic,vt ibi.[Obtentu.] & quia semper præsumitur contra tales literas,semper in
3 † dubio est iussio secunda expectanda,vt in Auth.vt nulli iudi.§. & hoc vero iubemus.collat.ix.& arg.C.de legi.l.fi.ĵ.de fi.instr.pastoralis. Nam & plerunque fallit ipsum obliuio. xxiii.dist.præterea.Et quandoque per † nimiam importunitatem non concedē
4 da concedit.ĵ. de purga.cano.cum in iuuentute.§.cœterum. [Et ætate.] & ordine: nam hæc quatuor requiruntur, vt in concilio, quod inducit.ſ.de elect.cum in cunctis.in prin. Et tamen in defectu ordinum dispensatur,vt ĵ cap.proxi.quod dic,vt in seq.glo. [Institutis.] de iure communi. Secus si de dispensatione , vt ſ.& & ĵ.c.proxi.¶ [Sed etiam.] ii.pars & dic.[Sed.] Subaudi, non solum debet esse cautus in beneficiis conferendis,immo etiam in collatis,ne minus canonice tencantur. Igitur non sufficit,ꝙ impedias tantummodo supradictos, immo etiam reliquos. [Plures
5 habentes † &c [Non dependeant.]quod sit per vnionem , quod dic,vt not.ĵ.ne sede vacan.cap.j. Vel quando capella subest alicui plebanatui,seu parochiali ecclesiæ tanquam matrici.ĵ.de transa. præterea.ij. Vel quando ecclesia infra limites alterius ecclesiæ cōstruitur,& ei subiiciatur,vt ĵ.de offic.deleg.coram. ĵ.de eccles.edifi. ad audientiam.j.In his enim casibus prelatus maioris ecclesiæ intelligitur esse prælatus & inferioris . Licet & ipsa inferior rectorē habeat specialem,& in hoc concordat dom.nost.& hac ratione considerata præest episcopus nedum ecclesiæ cathedrali, sed etiā omnibus ecclesiis suæ ciuitatis, & diœcesis. Et omnes dicuntur vna parochia.x.quæst.i.regenda & cap.sequen.ĵ.de rapto. capit.j. Et hic est vnus casus, in quo quis potest habere plures ecclesias, sunt & multi alii, quod dic, vt plene notatur ſ.de electi.dudum. ii.§.fina. [Appellatione postposita.] quia a correctione appellari non potest,vt ĵ.de offic.ordina.licet.& capitu.irrefragabili. [Ipsarum.] scilicet ecclesiarum . [Quam maluerint.] si. ĵ. de præben. referente. sed contra.eod.tit.de multa. Solue,vt in ipsis not. [Tenues.] sic.x.quæst.iii.vnio.xxj.quæstio.i.per totum. Hic ergo sunt duo casus , quibus licet habere plures ecclesias ex dispensatione episcopi.lxx.dist.sanctorum.ſm d.n.De quibus,& aliis plene no. ſ.de elect.dudum.ij.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Personatus habentes sine cura ad ordines compelluntur.*
2 *Subdiaconatus est sacer ordo.*
3 *Episcopus dispensat circa personatus, & ecclesias parochiales in defectu ordinum .*
4 *Breue tempus quid dicatur.*

CAP. V.

Præterea ad regimen. Ergo a contrario sensu ad regimen personatus non habentis curam , assumi potest sine dispensatione,etiam in minoribus ordinibus constitutus.ad idem,supra de electio. cum in cunctis. §. inferiorum. Cum enim curam non habeat, quare compelleretur ad ordines? Nec obstat , supra de electio.dudum.ii.§.tandem. in fine. Vbi dicitur, quòd de beneficiis curam habentibus, & de personatibus idem iudicium est habendum : quia allegatio est. Vel idem iudicium est , quantum ad dispensationem pluralitatis beneficiorum, quæ omnino est restringenda . Sed nec obstat. lx.distinct.innouamus.quia intelligendum est de honoribus ecclesiasticis curam habentibus, sicut habetur ex textu ipsius capituli,& aliis ibidem præcedentibus & sequentibus,secundum dominum nostrum. Sed hæc glo.in nullo placet: nam propter defectum ordinis electio electi in præpositum cassari mandatur,supra de electio. dudum.j. Et dē his, & de illis idem iuris est omni
1 no exceptis prohibitis, vt notatur in dicto cap. dudum. Et † habentes personatus sine cura ad ordines compelluntur. Sic enim generaliter scriptum est,supra eod.capitu.j. nec mirum . quia, & prębendati,siue beneficiati,vt infra eod.cap.j. De hac ergo materia dic,vt plene notatur supra de electio.cum in cunctis.§.inferiora. versicu.cum autem. [Parochialis.] vel etiam personatus sine cura, vt patet in præceden glos. [Nisi subdiaconus.] qui non solum in parochialem presbyterum , sed etiam in episcopum ho
2 die potest eligi : quia subdiaconatus † est sacer ordo, infra eod.a multis.respon.j.& §.fina. [Admitti.] scilicet de rigore iuris. ¶ Dispensatiue.] secunda pars.Cum igitur expresse hic conceditur episcopo dispensare cum eo , qui paritur defectum ordinis contra concilium, cum in cunctis. supra de electio. quod quatuor exigit,scilicet sacrum ordinem, vt hic, & alia tria, de quibus habuisti,supra capitu.proxi. respon. j. Qua ratione de vno conceditur, de alio videtur concessum,argumen.expressum, supra de constitutio.translato.& infra de consangui.tua.cum suis concordātiis.
3 † Potest ergo episcopus dispensare [a] circa personatus,& parochia
a les ecclesias in defectu ordinum, vt hic. Etiam si perpetuus sit,in fra eod.tuam.& in defectu ætatis,vt legitur & notatur supra eod. indecorum.& in defectu scientiæ, argum.infra de præben. venerabilis.§.nos igitur.Et est ratio,quia talia tractu temporis possunt corrigi,& suppleri,vt legitur,& notatur supra de translat. episco. post translationem. § cœterum Quinimmo etiam dummodo corrigibilis sit, & in defectu morum , vt patet infra cap.proxi. & supra de tempor.ordin.cap.ex tenore.& capit.fina.& infra de cleric.coniuga.sane ij. Sinautem incorrigibilis appareret, non esset dispensatione,seu potius dissipatione aliqua liniendus,sed potius ferro, ne alios inficeret abscindendus, vt legitur & notatur infra de statu monach,ea quæ.§.j.& xxiiii.quæst.iii.resecandæ. Absurdum est igitur per aliquam glo.aliquod istorum quatuor in hoc casu potestati dispensationis episcopi velle subtrahere,ne quis forsan suæ prudentiæ innitatur , cum per iura & naturales rationes hæc quatuor simul iuncta, vt præmissum est,comprobentur. Dicamus ergo ei,quod legitur,& notatur supra de constitutio.ne innitaris. Fatemur tamen, quòd maior causa requiritur in defectu ætatis , quàm in aliis. Maximè si adhuc plenam con'ecutus non fuerit pubertatem,de quo notatur infra de desponsa.impub.c.iii. §.i.super verbo, quartumdecimum annum, versicu.ideoque, & ętas. Et est ratio: quia iste defectus magis in posterum prolongatur,argum.in sequen.glo. [Assumi.] per episcopum, vel assumptum ab alio,ad quem spectat approbari & institui, a quo tamē secundum dominum nostrum postulari debet,nec est eligibilis, supra de electio.dudum.j.§.fina.versic.si decisionem.quod & verum est. Sed hæc glos.contradicit huic, quod notauit supra eod. cap.super verbo,ad regimen. [Quia infra.] alias qui infra. [Breue † tempus [b].] scilicet annum.Nam infra annum & dimidium
4 b dispensatiue, & ex causa potest quis ad sacerdotium promoueri. lxxvii.distinct. monachus. dimidium autem anni subrahimus propter minores ordines, quos iam recepit , & sic remanet annus.Vel dic breue tps,videt infra annum,& dimidium.secūdum dominum nostrum . Alij vero dicunt infra breue tempus : puta,intra tres ordinationes proximas, quæ occurrent, & sic breue, ideſt quàm citius fieri poterit,argumen.ff.ad Tertullia.l.ii. §.constitum.ff.de conditio.& demonst.hæc conditio.puro hoc arbitrium resecatis omnibus aliis,argum.superfluis hic inductis. ff.de iure deliber.l.j.§.ait prætor,infra de offic.deleg.de causis. Nam & iusta causa , quæ interuenire posset, semper est excusata, vt supra de electio.cum in cunctis.§.hoc sane.ff.de condict.instit.mulier. respon. primo.vt tamen non stetur ordinandi arbitrio , sed potius dispensantis, vt infra cap.proximo. qui & hoc faciat, quam citius commode poterit expediri, vt in dictis iuribus in princip. huius glo.Sed & caucat, ne sine dispensatione talem promoueat interstitiis non seruatis. Nam & ex causa primæ hæc secunda dispensatio sequi potest, quia & in accessorio idem iuris,vt legitur & notatur supra de electio.qualiter. & infra de fide instrument. inter dilectos.§.cæterum.versic.fina.quod dic, vt notatur supra de elect.cum in cunctis.§.inferiora.super verbo,regimen.& seq.& c. cum dilectus.respon.j.

ADDITIONES.

a ¶Episcopus dispensare. Dic vt in cap.licet canon.de electio.lib.vj.& per do.Ant.hic.

b ¶Breue tempus, quod dicatur.vide hic per glo.& do.Ant.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus de sua iurisdictione curare debet non de extranea.*
2 *Beneficiorum multitudo quando est licita.*
3 *Pœnitentiale, pœna ordinaria non punitur,*
4 *Peccata occulta non habent vindictam.*
5 *Subtractio fit ad tempus.*
6 *Rebellis priuatur loco, & beneficio.*

CAP. VI.

Væris. Hic continetur consultatio. [Tuæ iurisdictioni.] Quia de ipsis magis curare debes,† q̄ de extraneis, vt patet ĵ.de offic.archid.c.j. & de offi.ord.irrefragabili.respon.j. [Qui.] ſ.clerici. [Bene ficiis.] Quæ tamen certos ordines requirunt , alioquin eis priuarentur,& aliis conferrentur,vt ſ.eod.cap.j. secundum dom.nost. Ergo loquitur hic de beneficiis,quæ non habent curam: nam illa ordinem presbyteratus requirunt, & tñ hi, de quib.hic loquit, ordinari coguntur secundum id,quod ĵ.leg.& not.& hoc est cō tra illud,quod not.d.n.ſ.cap.prox. [Multis.] Quæ multitudo pro-

hibita eſt,niſi ex diſpenſatione.ĩ.de preb.quia intantum. & ca.de
multa.[Abundent.] Et alii forſan eſuriunt,cõtra illud,quod leg.
Corinth.xi.E.& contra id,quod not.s̃.de reſcrip.poſtulaſti,& ſum
3 pſerunt hic quidam argu.q† multitudo beneficiorum eſt licita,
cum tales ordinentur,vt ſequitur, quod non fieret,ſi eſſet mor-
talis,vt s̃.de tempor.ordin.cap.fin. Sed reſpondeo duobus modis.
2 Primo,factum notant hæc verba,non ius,igitur non debemus at
tendere &c.s̃.de elect.cautam quæ.§.quia igitur cum ſuis cõcor.
Secundo ſic,q hic dicit clericis,& beneficiis eccleſiaſticis, nõ red
das multa beneficia vni clerico,ſed ſingula ſingulis, & ſic multa
multis:nam ſi centum habet centum,ergo multi multa,& ſic ha
bent clerici multa.ſi.ĩ.de capel.mon.ad audientiam.ad ſi. cũ ſuis
concord.[Commoniti.] Vt ſacros recipiant ordines.[Noluat
ad ſacros &c.]ad maiores,quod idẽ ſonat. Vel.i.ad ſuperiores his,
in quibus ſunt:puta,ſubdiaconi nolunt in diaconos,ſeu presbyte
ros promoueri,cum tamen habeant beneficia quibus hi ordines
ſunt annexi.s̃.eo.c.j.& ex hoc not.q ſicut prælati in hoc caſu poſ
ſunt cogere ſubditos,vt hic,ſic & ſubditi quodam modo ſuperio-
res,vt patet in his quæ not.s̃ de temp.ord.ex tenore in ſi. & arg.s̃.
de ſuppl.neglig.prælat.c.j. vbi de hoc. Vel poteſt hoc intelligi in-
a diſtincte de omnibus beneficiatis, quod verius eſt [a]: nam de his,
qui habent beneficia certos ordines requirentia,ſatis dictum eſt
& in textu,& in glo.s̃.eo.c.j. Sed quia forſan crederet aliqs q nec
canonici deberent cogi, vel alii clerici ſimpliciter beneficiati, Iõ
de ipſis ſpecialiter hic tractatur, vt patet ex ſequentibus.[Se tale
quid.] Puta aliquod enorme peccatum,vel mediocre. quod dic,
vt not.s̃.de temp.ord.c.ſi.§.j.[Secreto.]ſ.in iudicio animæ:nam
ſi in contentioſo fieret notorium iuris,& ideo contra.s̃.de tem-
por.ordin.quæſitum & ſi hanc occultaſſet ordinandus,remoue-
retur.xxiiii.diſt.c.fin.Si vero hoc impedimentum incurriſſet poſt
ordinationem,diſtingue,vtrum hoc accidiſſet culpa ſua,vel non
vt not.s̃.eo.cap.j.ſecundum Goff.Hoc non placet: quia iam pro-
deretur peccator ex pœnæ impoſitione,quæ ſequitur,cõtra iura,
vt ĩ.de celic.ordin.cap.ii.cum ſuis concord.ideo dic, q hoc confi
tetur in iudicio mixto, ſcilicet in examinatione, quæ fit in ordi-
natione,vel audita monitione prælati confitetur ei,tãquam epi-
ſcopo,non dico tanquam ſacerdoti, & ſic quia iudiciale repelli-
3 tur: † quia pœnitentiale pena ordinaria non punitur,quod dic,
vt not.in ſumma de ſeruit.§.fin.verſic.penult.& fin.[Salua con-
ſcientia.]Quam ſemper ſequi debent,vt not.s̃.de tempor.ordin.
ad aures.§.i.Sed nunquid epiſcopus debet talem cogere ordinari,
ex quo dicit q conſcientiam habet læſam?Dicit dom.noſt.q ſic,
non enim debet ei ſtatim credere,vnde poteſt eum ordinare, vel
alii committere ordinandum,argu.ĩ.de offic.delega.paſtoralis.§.
quia vero.verſic.ad quod dicitur.ĩ.de ſimo.per tuas.iii.ſecundum
dominum noſtrum,ipſe tamen conſcientiam ſuam ſequatur,vt
præmiſi. Sed quid ſi talis poſtea veniat,& velit ordinari,nunquid
epiſcopus debet eum repellere? Dic,vt not.in ſumma de elect.§.
quis poſſit eligere.ſub §.& qui nullo iure.ver.quid ſi poſtea.¶Cũ
igitur.] ii.pars.in qua ponitur contrarietas canonum.[Cum qui
dam.].ſ.canones.[Eos.].ſ.clericos,qui ordinari renuunt.[Mini-
me.] vt lxxiiii.diſtinc.cap.i.& ii.& cap.vbi iſta. & cap.honoratus.
[Alij vero.]. ſ.canones.[Contrarium.] Videlicet tales clericos
eſſe corrigẽdos,vt xxiii.q.iiii. diſplicet.i.quæſt.vj.ſicut. viii.quæſt.j.
in ſcripturis.lxxiiii.diſt.cap.iii.& iiii.& cap.fin.Item & circa mo-
dum cogendi: nam alicubi dicitur tales per ſubtractionem bene
ficij cogendos eſſe.lxxiiii.diſtin. epiſcoporum. Alibi, vt minores
& poſteriores,& maioribus & prioribus præferantur,vt ſic rebel
les honorem & quæſtum appetere compellantur. lxxiiii.diſtinc.
conſuluit.[Enodamus.] Sic s̃.de reſcrip.ſuper literis. ¶Statuen-
tes.] iii.pars.[Si prædicti clerici.] Non dicit vtrum ſint parochia
les presbyteri,vel in perſonatibus conſtituti: quia de his non ve-
nit in dubium.vt s̃.cap.j.Sed dicit clerici in genere,vt omnes be-
neficiatos,ſeu intitulatos,etiam ſi ſit titulus.xx.ſol.includat nam
talis tenetur reſidere,per conſequens & ſeruire,vt leg.& not.ĩ.de
cleric.non reſid.conquerente.& cap.cum ad hoc. Dicas ergo cle
rici,ſcilicet Aſſiſij,vt in dicto cap.cum ad hoc. vel cardinales ca-
nonici.ĩ.de offic.archipresbyt.cap.ii.[Peccata.] Subaudi, vel alia
impedimenta, in qua culpa ſua inciderunt, dummodo occulta
4 ſint,†quæ non habent vindictam, vt not.s̃.de tempo.ordi.cap.fi.
& cap.ex tenore.§.fin.[Vita probabilis.] alias laudabilis.[Præfe-
rantur eiſdem.] In ordinis ſuſceptione,per conſequens & in ſede
& beneficij perceptione poteſt intelligi in canonicis, & clericis
collegiorum,vt ĩ.de maior.& obed.ſtatuimus.& ſic non cogun-
tur,vt dicunt primi canones,dummodo ſint vtiles eccleſiæ, vt ſe
quitur. ¶Et niſi.] iiii. pars.[Illi.] ſcilicet clerici.[Pro iam dicta
cauſa.].ſ.propter occulta ſua pecca ta,de quibus tamen ſunt para
ti corrigi: alioquin non retinerentur, nec diſpenſaretur cum eis,
vt not.s̃.cap.proxi.[Eis.] Et in hoc caſu compellantur, & ſic ſe-
cundi canones ſunt intelligẽdi.[Auferantur.]Ergo ſi vtiles ſunt:
puta,quia ſunt prouidi in temporalibus.l.diſt.accedens. ſecundũ
d.n.Vel ratione potentię.s̃.de elec.officij.Vel ratione ſcientię.Vel
ratione artificij,non remouebuntur, ſed diſpenſatur cum eiſdẽ,
& ſic non cogentur,vt volunt primi canones.Si ergo diſpenſatur
quaſi quodammodo in defectu morum, vt hic propter vtilitatẽ
eccleſiæ quare non in defectu ętatis?Dic ergo,vt not.s̃.eo.indeco
rum.& duobus c.ſeq. Vel dic, q licet non compellantur in hoc
caſu per ſubtractionem beneficiorum,compellentur tamen per
ſubtractionem prouentuum ad tempus.quod dic,vt not.ĩ.de off.
vica.c.ſi [Beneficia.] Hoc verũ eſt, ſi conuinci poſſunt,vel illud
confiteatur in iudicio contentioſo,& eis poteſt aliquid imputari,
nec defectus reſtitui,vel quando volunt cõteri, & ſic latenter mu
tat caſum:alioquin contra.s̃.eo.c.in prin.& c.j.¶Quia ſi p ſola.]
v.pars.[Voluntate.] Vel ex cauſa iniuſta, quod idem eſt, vt s̃.de
tranſlat.epiſc.c.ij.§.ſed neque.verſic.ſicut iuxta.[Suaſerit.] eos or
dinari per amiſſionem locoram & ſic intelligantur contraria.ſ.
ſecundi canones.& non per cenſuram eccleſiaſticam,& ſic intel
ligantur primi ſignati.s̃.eo.c.j.ſic ergo eſt differentia inter hunc §.
& ſuperiorem,quia quando nullam cauſam allegant, compelliũ
tur per amiſſionem locorum.Intelligas tũ ad tempus.ſ.quouſque
ordines receperint,& hoc innuit verbum ſequens,compellas.ſi.n.
auferentur ex toto,non compellerentur vlterius promoueri,ſm
5 d.n.Ad idem facit,quod ſequitur † per ſubtractionem,quæ & ad
tempus fieri conſueuit.ĩ.de appell.paſtoralis.§.fin.In ſuperiori ve
ro caſu.ſ.quando dicit ſe criminoſum, non compellitur ordina-
ri,ſed beneficium aufertur ex toto, & alij confertur, vt præmiſit
ſm d.n,& hoc eſt contra id.quod idem notauit.s̃.eo.c reſpon.j.ſu
per verbo,ſalua conſcientia,vbi dixit,tales eſſe cogendos.Nos au-
tem quaſi totum contrarium ſentimus.Dicimus enim, q quan-
do iuſtum impedimentum allegant,etiam ſi ſit crimen occultũ
nihilominus compelluntur per priuationem ſedis & beneficij,vt
s̃.eo.c.§.ſtatuentes.& non per priuationem beneficij:ſi,tamẽ alias
ſunt vtiles eccleſiæ,vel neceſſarij.alioquin omnino tanquam inu
tiles arbores ſuccindantur,vt s̃.eo.§.proxi. & ſic quando cauſam
allegant,ſemper incipit pęna a priuatione ſedis & quęſtus:vbi ve
ro ordinandus nullã cauſam allegat,ſtatim poteſt ei præcipi ſub
pœna amiſſionis beneficij & loci,vt vſque ad tale tempus ordines
recipiat,& ſi obedierit patet,q ſic compellitur per pęnam amiſ-
ſionis loci, & ſubtractionis beneficij,ſubaudi tu,comminãdam.
6 Quia ſi†rebellis fuerit,omnino priuari poterit,& loco, & benefi-
cio,ex quo pęnam incurrit,& ſic eſt intelligendum,quod hic dr.
Eſt autem intellectus iſte rationabilis, nec enim dubium eſt,qn
magis videatur cõtemnere is,qui pro ſola voluntate ordinari re-
nuit,q̃ is qui iuſtum impedimentum allegat.ergo cum magis re
belli,curius.& cum minus mitius eſt agendum, & ẽt hunc intel-
lectum litera iſtius c.plane ſonat.Si vis vltra dilatare materiam,re
curre ad ea,q̃ no.in ſum.eo.tit.§.ordo.ver.circa hoc q̃ritur.& ſeq.

ADDITIO.

a ¶Quod verius eſt, & hoc ſequuntur hic Io.And. & do.Ant. De his vero,
qui habent beneficia habentia certos ordines annexos, dic vt in c.licet
canon.de elect.lib.vj.& in clem.vt hi qui.de ęta.& quali.

SVMMARIVM.

1 *Experto quilibet in ſua ſcientia credendum eſt.*
2 *Caſus fortuitus diligenti non eſt imputandus.*

CAP. VII.

AD aures.[Quod cum arte.] Sic nõ fuit in cul
pa ante factum.[Eruditus.] Sicut ti-
bi falſa opinione videtur, vere enim eruditus & peri-
tus ita prudentum regulis eſt munitus, vt in ſingulis
ægritudinibus præterita, præſentia, & futura cognoſcat, vt di-
cit Hipocras in prologo pronoſticorum,quod non erat in iſto,vt
in ſequenti litera demonſtratur,ſecundum T.hæc glo.eſt contra
textum.[Pluribus.] ſcilicet infirmis.[Ipſius artis.] ſcilicet phiſi-
cæ.q.d.non fuiſti ſecutus proprium ſenſum,ſed artem. ergo erat
eruditus & obediens arti, quod locum habet in qualibet faculta
1 te.nam in qualibet † ſuo magiſtro credendum eſt,ad hoc.s̃.de cõ
ſti.c.j. & c.ne innitaris.[Traditiones.]Sic non fuit in culpa in ip-
ſo facto.[Cum diligentia.] Sic non fuit in culpa ex poſt facto,ſic
ergo tribus modis poteſt reperiri quis in culpa. Primo.ſ.ante fa-
ctum,puta,quando intromittit ſe de hoc,quod ignorat,vel ad ip
ſum non ſpectat,vel non ſufficit ad agendum, ſed hoc excludit.
s̃.ibi eruditus.Secundo,cum inſipienter agit non ſequendo artẽ,
ſed experimenta noua & inexperta,ſeu propriam voluntatẽ, ſed
hoc excluditur, qñ dixit iuxta ipſius artis traditiones &c. Tertio,
ex poſtfacto,puta,quia licet eruditus ſit & erudite agat,tamẽ ver-
ſatur circa cuſtodiam negligenter, ſed hoc excluditur, quando
dixit cum diligentia, hic ergo omnia recte egit, vt patet ex præ-
miſſis.Ad idem.ĩ.de homi.tua nos.reſpon.j.& § j.ibi, ſi tamen
cauſa pietatis &c.& verbo ibi præcedẽti ff.ad l.Aquil. qua actio-
ne,§.ii.& l.idẽ iuris eſt.ff.de reg.iu.culpa. & nota de hoc in ſum-
ma.eo.tit.§ ordo.ver.hoc breuiter intelligo,& ſequentibus,& ex
his etiam patet, q glo. T.poſita.s̃.ſuper verbo,eruditus, huic tex-
tui contradicit,quia innuit,q nihil recte,& textus probat,q om-
nia recte.[Licet.] ver.[In contrarium.] Quia.
Non eſt in medico,ſemper releuetur vt æger.
Interdum docta plus valet arte manus.

Sed

Sed ſicut euentus mortalitatis non eſt erudito,& diligenti medi-
co imputandum.ff.de offi.præſid.illicitas.§.ſicuti.ſic imperitia &
præſumptio imputantur,& minus diligens cuſtodia culpabilis iu
dicatur,vt in iuribus ſuperius alleg.in præced.glo. & propter hoc
illicite extortum ſalarium reprobatur.ff.de var.& extraord.cogn.
medicus.[Putabas.]
In modio rendi non eſt plena vola ſciendi.
Ex hoc vero præſumi poteſt, quòd in arte medicinæ non eſt pe-
ritus ad plenium: nã Hippocras ait,peritus mẽdicus &c.vt nota-
tur ſupra eod.cap.reſpon.j. ſuper verbo, eruditus. ſecundum do-
minum noſtrum. Sed non ſequitur: nam & quandoque bonus
dormitat Homerus, ſed nec eſt in medico ſemper &c. Intelligas
tu,quantumcunque perito.quod dic,vt notatur ſupra eod.verſic.
ſuper verbo,contrarium.& reſpon.j.ſuper verbo,cum diligentia.
& in ſequen. glo.[Medelam.] Et vere adhibebas quantum in te
2 erat,nec eſt tibi † caſus fortuitus, ex quo adhibuiſti omnem dili-
gentiam,imputandus.l.diſtinct.hi qui ad arborem. & cap.ſequẽ.
& infra de homicid. capitu. fina.ff. commodati. in rebus. Abſit
enim vt ea, quæ pro bono & licito (ſubaudi & licite) facimus, ſi
præter voluntatem noſtram aliquid ſecus cõtingat,nobis debeat
imputari.xxiij.quæſt.v.de occidendis.[Medicinis.]Corporalibus.
idem accidit & de ſpiritualibus,vt notatur extra dom.noſt.de ſen
ten.excomm.cum medicinalis.reſpon.j.lib.vj.¶Verum.] ſecun
da pars.[Promoueri.] Subaudi,& dubitas de homicidio.[Super
eo &c. conſcien tia.] Quæ ſemper ſequenda eſt, vt notatur ſupra
titu.ij.cap.vnico & de tempor.ordin.ad aures.& cap.fina.[Te re-
mordeat.] Et in dubio ſemper tutius eſt abſtinere, & eſt ratio, vt
infra de homicid.ſignificaſti.ij.§.quòd ſi diſcerni.& capit.petitio.
in fine.& ſupra de tempor.ordin.ad aures.in ſine.quod dic,vt ple-
ne notatur infra de homici.tua nos.§.j.[Conſilio.] Hoc eſt con-
ſilium reuerentiæ, vel neceſſitatis conſilium, ſcilicet prælati, cui
ſe debet ſubditus conformare,infra de ſenten.excommun.inqui
ſitioni.& ideo ei obediendum eſt.vj.diſtinct.teſtamentum. infra
de ſimo.Matthæus.in ſi. vt & notatur ſupra de tempor.ordin.ad
aures. Secus in conſilio voluntario,ſiue expeditionis,& quod ad
ſalutem animæ non ſpectat,& ideo nõ obligat, vt notatur ſupra
de electio.cum in veteri.& infra de arbi.cum olim.xxiiij.quæſt.j.
quod præcipitur. Item in conſilio perfectionis: puta, a coniugio
abſtinere.xxii.quæſt.j.integritas.de quo dicitur:ſi conſilio vti no-
lueris,minus bunum adipiſceris,nec tamen mali aliquid perpe-
trabis.xxiiii.q.j.quiſquis.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia omnis aduerſus præſidem capite punitur.*
2 *Volenti militem caſtigare non eſt reſiſtendum.*
3 *Contumelia parentis morte luitur.*
4 *Degradatus curiæ traditur ſeculari.*
5 *Suſpenſus ſimpliciter perpetuo ſuſpenſus intelligitur.*
6 *Suſpenſus ad tempus quomodo intelligatur.*
7 *Hæreticus reputat quòd excommunicationem per annum tolerat.*
8 *Suſpenſus fructus ſui beneficij non percipit.*
9 *Excommunicatur in nulla eccleſia eſt recipiendus.*
10 *Sacramenta quædam voluntatis,& quædam neceſſitatis.*
11 *Qui omnibus ſatisfacere poteſt, Deus eſt.*

CAP. VIII.

CVm bonæ.[Buccarum.] Vel potius bucca
durum, vt patet ĩ. ex rebellione
ſua ad modũ equũ nõ parentis habẽis. ĩ. de homici.
ſignificaſti.j.[Ipſius.].ſ.Clementis Papæ.[Archidia-
cono ſuo.]. ſ.ipſorum clericorum.[Grauiter læſerant.] Et ideo
1 graui pœna erant puniendi. ſ.capitali. omnis enim † contuma-
cia aduerſus præſidem,vel ducem commiſſa capite punitur.ff.de
2 re milit.omne delictum.§.j. & ii.nec † eſt caſtigare volenti mili-
tem reſiſtendum. ff.de re milit.miles.§.irreuerentes. ſed & iuxta
3 diuinum oraculum parentis † contumelia morte luitur. lxxxvj.
4 diſtin.non ſatis.in ſi. & reſiſtens epiſcopo † degradatus curiæ tra
ditur ſeculari. xj.q.j.ſi quis ſacerdotum. ¶Quia venire.] ij. pars.
[Contempſerunt.] Et ſic contumaces fuerunt.ff.de re iudic.con
tumacia.ĩ.de do.& contu.cauſam quæ.[In eos.].ſ.clericos ſupra
dictos,& contumaces.[Suſpenſionis.] Moderate incipit.ĩ.de of-
fic.deleg.ſane.ii.ad finem. ĩ.de vſur.quia in omnibus. Hic autem
ſecundum dominum noſtrũ fuit lata ſententia ſuſpenſionis ab
5 officio,& beneficio,ſuper quo notauit,q ſi quis†ſuſpenditur ſim
a pliciter,perpetuo ſuſpenſus[a] intelligitur,ſi tamẽ hoc fit cum cau-
ſæ cognitione, & diffinitiue pronunciando, & vbi proceſſum eſt
criminaliter per modum accuſationis,vel etiam ciuiliter p mo
dum inquiſitionis,ſeu denunciationis de crimine,arg.ĩ.de accu
ſat. inquiſitionis. in quo caſu beneficia ſuſpenſi ſtatim conferri
poſſunt,cum per ſententiam ſit damnatus,vt not.ĩ.de conceſſio.
præben.literas. ſi vero non diffinitiue cum ad hoc non ageretur,
ſed interloquendo ſiue contumaciam non parentis puniendo
pronunciatum ſit, non intelligitur ſuſpenſus perpetuo, niſi hoc
ſit expreſſum.s̃.de conſtit.ex literis.vbi de hoc.Hæc ſecundũ quoſ
dam vera ſunt,quando is,qui ſententiauit,erat iudex perpetuus.ſi
enim erat temporalis,nec cauſam ſuſpenſionis exprimeret, toto
tempore adminiſtrationis ſuæ (& non vltra.) intelligitur ſuſpen
diſſe.ff.de pen.l.ſi.quod dom.noſt.non admittit,imo intelligit,q
ſemper eſt ſuſpenſus quouſque abſoluatur.Et hoc eſt ſpeciale in
pœna cenſurę eccleſiaſticę,& in eius fauorem,ne rumpatur ner
uus eccleſiaſticæ diſciplinæ.xxiii.q.v. excommunicatorum. & s̃.
de conſuet.cum inter vos.niſi forſan oſtenſam expreſſerit, de cu-
6 ius natura eſt,†vt ad tempus intelligatur,vt ſi propter contuma
ciam, vel alia, quæ lite pendente accidunt,aliquem ſuſpenderit:
quia tunc ſuſpenſus intelligitur quouſque ſatisfecerit de contu-
macia,vel offenſa.ii.q.iiii.presbyteri ſi a plebe.lxxxj.diſt.ſi qui pre 11
ſbyteri ſunt,& idem eſt intelligendum de ſtatutis,quorum autho
ritate aliquis eſt ſuſpenſus.s̃.de conſtitu.ex literis.horum autem
beneficia conferenda non ſunt, niſi prius per ſententiam priuati
ſint,& idem eſt,vbi ad tempus excommunicati ſunt:nam per ſu
ſpenſiones,ſeu excommunicationes temporales non intelligun
tur priuati beneficiis,niſi prius per ſententiam priuentur,vt not.
ĩ.eo.c.§.j.ſuper verbo,quæ habuerant. Vbi etiam quis ad tempus
ex officio ſuſpenditur,finito tempore ſtatim ceſſat ſuſpenſio,& q̃
prius habebat,recuperat.ff.de poſtul.puto. niſi forſan ſuſpẽſus ſit,
quouſque ſatisfaciat, tunc enim poſt ſatisfactionem ſequi debet
abſolutio ſpecialis.ii.q.iiii.presbyter.Ratio diuerſitatis hæc eſt:qa
quando ad tempus ſuſpenditur ex officio, nec alia ſatisfactio im
ponitur,finito tempore,nec poteſt eſſe dubitatio de ipſius abſolu
tione.exemplum.ĩ.de cle.vena.c.j.Vbi vero ſuſpenditur,quouſq;
tali ſatisfecerit, vel ppter aliud intereſſe hominis multæ poſſunt
occurrere dubitationes, ſuſpenſus enim forſan dicet, q plene ſa-
tisfecit,& alius negabit,& ſic oportet, q per iudicem terminetur,
ſm d.n.Alii tamen contradicunt,& accedit. quod not.ĩ.de iudi.
c.j.[Promulgari.] Eſt enim inobedientia punienda,vt leg.& no.
s̃.de poſtul.prælat.c.j.§.nos igitur.[In qua.].ſ.ſententia ſuſpenſio
nis.[Triennio.] Factum narrat. Idem enim eſſet, & de biennio,
& ſi excommunicati eſſent,non carerent ſcrupulo hæreticæ pra
7 uitatis.ĩ.de pęn.grauem.†Quinimo itẽ eſt,& de anno.ĩ.de hęred.
excommunicamus.j.§ ſi vero dominus. nam & talis conuictus
præſumitur.xj.q.iii.rurſus.& c.quiſquis.[Suſpenſi.] Suſpenſi eli-
gere non poſſunt &c.hæc glo.quæ ſic incipit,& quã poſuit hic B.
tota ſuperflua eſt: quia hęc materia plenius expeditur.s̃.de con-
ſuet.cum dilectus.§.quia nobis.[Aliud.] Ab eo,quod tunc habe
bant,& ideo non tenuit collatio;quia ſuſpenſi erant, vt hic, & s̃.
8 de elect.cum inter R.ſeniorem.§.fi. nec†enim tempore ſuſpen-
ſionis fructus ſui beneficij debet percipere.ĩ.de appell,paſtoralis.
§.fi.¶Et quia vtrum.] iij.pars.[Sic recepta.].ſ.dum ſuſpenſi erãt.
[Retinere.] Non etiam ea,quæ prius habebant, vnde & ipſis ſpo
liantur,vt ſequitur,& hoc eſt.[Reſpondemus &c.Illa.] Subaudi,
etiam quæ,& a quibus ſuſpẽſi erant, & ipſa nihilominus retinue
rant, & adminiſtrauerant, & ſic cenſuram eccleſiaſticam con-
tempſerant, ſiue violauerant, quare ſunt ipſis merito ſpoliandi,
hæc ergo eſt pœna clerici ſententiam eccleſiaſticam non ſeruan
tis,vt hic,& ĩ.de do.& contuma.veritatis.ĩ.de vita,& honeſt.cler.
vt clericorum.§.ſi quis igitur.ĩ.de cle.excom.mini.poſtulaſtis.ad
ſi.& ĩ.de exceſſ.prælat.tanta eſt clauis. Patet autem ex hoc,quod
hic dicitur,& quod infra ſequitur,q non tantum beneficiis,quæ
habuerant ante ſententiam, ſed etiam acquiſitis pendente ſentẽ
tia ſunt per ſententiam ſpoliandi, ſi per annum excommunica-
ti permanſerunt,& ſic intellige hoc c.& xj.q.iii. rurſus. Olim au-
tem excommunicatus pro crimine,ſtatim poſt excommunica-
tionem locum amittebat,niſi ſtatim doceret de iniuſtitia ſenten
tiæ.xj.q.iii.ſi quis presbyter. ſed mitigatur rigor ille per dictum c.
rurſus. ibi ſequens. Priuatus autem beneficiis ex hac cauſa non
auditur vlterius ſuper eis elapſo anno,ſed tantum ſuper crimine
pro quo fuit excommunicatus.C.de requi.reis.l.ii.ſed videtur,q
ſolus lapſus anni ſine ſententia amotionis a beneficiis ſufficiat,
vt vlterius non audiatur ſuper ipſis,& ſic videtur loqui. c.rurſus.
Quæ autem dicta ſunt de excommunicatione,eadem intelligas
de interdicto & ſuſpenſione,argum.hic.& ĩ.de cler.excom.min.
poſtulaſtis.nec eſt vis de triẽnio,de quo hic loquitur:nam idem
eſt ſi per annum,vt in d.cap.rurſus.ſecundum dominum noſtrũ
cuius eſt tota hęc glo.a ſuperiori.verſic.patet autem citra.Vel dic
de hac materia,vt not.ĩ.de offic.deleg. quærenti. & ĩ.de hære.ex-
communicamus.j.§.j.ĩ.de pœn.cap.fin.videtur tamen,q excom
municatus non ſit expectandus,niſi per ſex menſes, & iõ ſigna-
tur huic contra.ĩ.de cleric.non reſid.ex tuæ. Solu.illa loquitur in
latitante,& docet qualiter poſſit eccleſia ſua priuari,hic loquitur
in excommunicato præſente contumace, & docet quamdiu ſit
expectandus,ſecundum dominum noſtrum. Vel dic,vt ibi not.
[Retinere.] argu.q ſi clericus habens plura beneficia in diuerſis
eccleſiis excommunicetur in vna, non debet ſibi reſponderi in
alia,& ĩ.de appell.paſtoralis.§.fin. nec enim tenetur aliquis pen-
dente ſententia reſpondere,infra de ſenten.excommuni. ſi vere,
†quia

ADDITIO.

a ¶Suſpenſus.. Adde de hac materia do.Ant.hic poſt iſtum in j.col.

9 † quia excommunicatus in nulla ecclesia est recipiendus. xxj.distinct.cleros.in fin.xxv.distin.perlectis.post princip.i.quæst.j. non liceat.xj.q.iij.cum excommunicato.& c.excommunicatos.Caute vero faciet excommunicator,si aliis hoc denunciet, vt patet j.
10 de treu.& pace.cap.j.§.j. Absolutus † tamen videtur,ꝙ fructus medii temporis repetere potest,argu..C.qui milit.stipendia.& l.cum allegatis.lib.xii.secundum Goff.de hoc in summa.j.de sent.excō.§.quis sit effectus.dic,vt ibi not. [Vnde.] versic. s.quia ea retinere non possunt. [Baranensi archiepiscopo &c.Beneficiis.].s.omnibus supradictis tam prius habitis,q̃ post adeptis.sic habes hic sm
11 d.n.ꝙ suspēsus eligi non potest,† nec beneficii ecclesiasticis capax esse.& de hoc no.s.de consuet.cum dilectus.§.quia nobis.j.de excess.prælat.c.fi.non solum ergo per excommunicationis sententiam potest compesci contumax.xj.q.iii.certum,vel pęnæ impositionem.ff.si quis ius.di.non obten.l.vnica seu per rei perire missionem.j.de offic.deleg.quærenti.j.vt lit.non contest.tuæ.Quinimo & per pęnæ augmentationem & beneficiorum priuationē, vt hic, quia crescente contumacia pęna est augmentanda.j.vt lite non contest.quoniam frequenter.§.fi.& tandem cum ecclesia non habeat vltra quid faciat, per curiæ secularis inuocationem. quod dic,vt leg.& not.j.de iud.cum non ab homine.delegatus tamen hanc potestatem nō habet ex virtute censuræ ecclesiasticæ. quod dic, vt not.extra d.n.de homic.pro humani, §.cum igitur.& seq.lib.vj. [Spoliare.] Collatio enim beneficiorū tempore suspensionis facta nō tenuit,vnde nec tpis tractu conualescere potuit.xvj.q.iii.si sacerdotes.j.q.i.principatus,qd dic, vt no.j.de præb.dilecto.s.de elect.dudum.i.& ii.Nec de hac spoliatione ad restitutionem aliqua agi potest,cum tacta sit causa cognita & iuris ordine obseruato. vii.q.i. præsentium.& s.de rescript.dilectus filius abbas. Alioquin si iniuste.restitutio peti posset,& sic tollitur cōtra.j.de restit.spol.conquerente.& c.ij.

SVMMARIVM.

1 *Ordines quot sint, & a quibus conferri valeant.*
2 *Prærogatiua meritorum dispensationem inducit.*
3 *Quod non mutatur, stare non prohibetur.*
4 *Papa solum de episcopatibus se intromittit.*
5 *Subdiaconus manus impositionem non recipit.*
6 *Bigami repelluntur a sacris ordinibus.*
7 *Qui grauatur in continendo, releuatur in promouendo.*

CAP. IX.

A Multis Caput cum cauda sufficeret,vētre penitus proculpulso.In principio enim quæritur an subdiaconus possit eligi.& in fi.soluit,ꝙ sic.In medio vero quædam iura inducit,& est similis casus positio.j.de biga.debitum.in princi. [Eligi valeat.] Et hoc ideo: quia super hac quæstione videntur iura adinuicem discrepare, vt j.sequitur. sic.s.eo. quæris. [Hæsitatur.] Et tu respondeas, ꝙ sic,vt j.§.j.& debuissent omnia alia resecari. [Siquidem.] vers. in quo incipit allegare, ꝙ subdiaconus non est eligibilis nisi de gratia & hoc est,quod dicit. [Siquidem Vrbanus Papa &c. Nullus in episcopum.] Hic incipiunt verba canonis Vrbani, quem habes.lx.dist.nullus in episcopum.accipe.[Eligatur.] Quod est j. [Nisi in sacris &c.Sacros.] Inquit.s.Vrbanus Papa. [Solos.] Subaudi sacros:nam & alios habuit,licet non reputaret sacrum ordinem subdiaconatum, vt infra sequitur, quem & habuit ecclesia
1 primitiua.xxj.dist.§.j.& c.i.quot † autem sint ordines,& a quibus conferri valeant.dic.vt not.in sum.de ordi.ab episcopo.§.i. & tangitur.j.eo.cum contingat. [Concedimus.]. s.ex dispensatione & de gratia:alias improprie loqueretur,vt & innuunt verba sequentia,& leg.& not.s.de vsu pal.cap.antepenult. licet & quandoque, quod de iure communi est,concedatur j.de procur.quia in causis. [Si tamen spectatæ scientiæ.] idest eminentis q.d. si prærogatiua
2 † meritorum dispensationem inducat. quod dic, vt not.j.de præben.de multa.ad finem. [Quia ipsum.].s.ꝙ subdiaconus eligi valeat. [Non sine Romani, vel Metropolitani] Et ita Metropolitanus olim poterat dispensare in ordinibus quò ad episcopatū: vnde & dicunt quidam authoritate mentis istius iuris, ꝙ hodie possit dispensare in Accolito eadem ratione. Sed cum illegitime nato, nec olim poterat,nec hodie potest.s.de elect.innotuit. nec in defectu ętatis, vt C.de his qui veni.ęta.imp. ra. l.ii.& iii. Quod
3 enim non † mutatur quare stare prohibetur? C.de testam.sancimus.& sic ista gratia reseruatur hodie Metropolitano, sicut & aliud, quòd in pœnam electi negligentis consecrari, suam possit recipere cessionem.s.de translat.episco.capitu.ii.§.sed neque.Sed quicquid dicatur, ecclesia Romana episcopatus ad manus suas retinuit, nec hodie talem licentiam approbaret: quia & iuri con
4 gruit, quòd de episcopatibus † non intromittat se, nisi Papa.xvi.quæst.vii.sicut.saluo eo quod not.j.eod.tuam.§.fina.super verbo, aliqua sinistra,versic.sed & tanta posset.quod dic,vt no.s.de elect.cum in cunctis.in fi.& cap.innotuit.respon.j.super verbo, per sedem apostolicam.& cap.cum dilectus respon.i. Quo ad dignitates vero:alias minores rectorias,& alia beneficia media dic,vt notatur s.eod.præterea,& duobus cap.præceden,nam & in abbatiis dispensat diœcesanus.supra eod.tuam.& Metropolitanus sede suffraganea vacante,infra de simo.sicut nobis. respon.i. vbi de hoc. [In quibus.] versic.verba sunt Innocentii.III.interpretantis.intētionem Vrbani.[Verbis.] scilicet Vrbani Papæ supra positis.[Primæ ecclesiæ.] Alias primitiuæ. [In quibus.] scilicet statu primitiuæ ecclesiæ. [Sacer minime.] Et hoc etiam tempus videtur re-
5 spicere capitulum dicens,ꝙ subdiaconus † manus impositionem non recipit.vt not.j.de sacram.non iter. cap.j. [Vtilitatis causa.] Hæc enim dispensationem inducit,vt legit.& not.s.de electio.in causis.§.fina.¶ Verum.] ii.pars.in qua incipit allegare,ꝙ subdiaconus eligibilis est, ad quod inducit cap. sequens. [Subdiaconatus.].s.ordo. [Erubescant.] Hic incipiunt verba canonis, quem inducit,quem habes.xxxii.distin.erubescant. [Et iterum.] Verba Innocentij inducentis ad idem aliud capitulum eiusdem Vrbani secundi. [Nemo ad sacrum.] Hic incipiunt verba canonis, quem habes.xxxii.distin.nemo. [Vsque ad subdiaconatum.] Expone vsque.i.citra,exclusiue enim tenetur.si.s.tit.j,cap.i.§.in secūdo. [Vnicam & virginem.] Alioquin si duas vel corruptam ha-
6 buisset,bigamus censeretur,& sic † repelleretur.j.de biga.debitum, [Et ad similitudinem.] versic.hæc sunt verba Innocentij,qui argumentatur a simili. sic supra de rescriptis. inter cœteras. [Constitutum.] videlicet. [Vt si quis eorum.] Et hic incipiunt verba canonis textę sinodi, quem inducit,& quem habes.xxxii. distinctio.si quis eorum. [Et beatus.] versicu.Hæc sunt verba Innocentij. [Nullum facere.] Hic incipiunt verba canonis Greg. quem inducit,& quem habes.xxviii.distinct.nullum.xxxj.distinct. ante triennium.¶ Nos volentes.] tertia pars. [Disputationis.] Alias disceptationis. [Libere] idest vbique,& hoc statutum erat. lx.dist.cap.j & ii.& cap.nullus,& §.fin. [Valeat eligi.] Iustum est enim,
7 vt ex quo grauatur † in continendo, releuetur in promouendo: quia qui in vno grauatur &c.xxvj.quæst.vi.de lapsis.& not.j.de parroch.cap.j [Sicut.] scilicet libere valet eligi.[Diaconus,vel sacerdos.] Reducatur ergo ad ius commune, quod olim fiebat ex dispensatione.si.j.de offi.leg. post translationem. Et quod dictum erat de superioribus ad inferiores extenditur.simil.supra de translatio.episco.cap.ij.§.j & supra de constitu.cum venerabilis. sicut econuerso fit.j.de priuileg.quod nonnullis.& est argumen.ad id, quod not.j.de sacram.non iteran.cap.j.& iij.

SVMMARIVM.

1 *Melior semper a principio est eligendus.*
2 *Episcopus dispensat etiam in abbatiis, necessitate vrgente.*
3 *Abbatis nomen, est potius solicitudinis, quam honoris.*
4 *Abbati omnes in omnibus obedire debent.*
5 *Abbas, an solenniter est benedicendus.*
6 *Abbas, quæ exercere non possit.*
7 *Benedictio abbatialis, non est ordinis.*
8 *Abbas primo debet ordinari, quam benedici.*
9 *Benedictio abbatissæ simplex est.*
10 *Cardinalis legatus plura potest quam episcopus.*
11 *Amor cordis iniustus, loco pretij est.*
12 *Affectus carnalis non debet peruertere iudicium rationis.*
13 *Preces quando noceant promouendo,& quando non.*
14 *Remittere idem est quod dare.*
15 *Simonia committitur munere interueniente.*
16 *Adulari pro beneficio, simoniacum est.*

CAP. X.

Qvam in domino. [Commendamus.] Ex quo commendatur, ergo parum, aut nihil omiserat de contingentibus. [Quam.]. s.diligentiam. [Super monasterio.] i. super prouisione monasterii,vt sequitur,in talibus enim diligenter cauendum est,vt patet s.de electio.officii.¶ Mandamus qua.] secunda pars. [Melius prouidere.] quàm de monacho, de quo scripsisti hæc autem ratio dicit,quod ab initio semper melior est
1 † eligendus.lxiii.distinct.Metropolitano.Finaliter tamen sufficit, ne malus existat.xvi.quæst,fina. monasterium. in fi.[Commendasti.] Subaudi &. [Per quem.]. s.monachum. [Creditur.] Et si secus acciderit, non imputabitur bonæ fidei promouenti. quod dic,vt notatur s.eod.ad aures.[Nullum prorsus &c.] Ac si dicat, caue bene tibi, vt in nullo moueant te preces carnales illicitæ, nec principaliter,nec secundario,& tamen satis videtur sufficere, si principaliter non mouerent, argum.j.de re iudic. cum I.& A.§.fin.versic,vel etiam si aliqua.& sequen. [Respectum.].i.quæst.j. quibusdam. [Quidam laici.] Qui in nullo participare debent in talibus,vt legitur & notatur s.de elect.quisquis.& cap.sacrosancta.& cap.Massana. [Ex tuæ duntaxat &c.] No. non dicit legationis,non commissionis, sed ex tuæ duntaxat &c.q.d,ex officio solo ordinariæ potestatis. Habes ergo hic expressum textum, ꝙ
2 † episcopus etiam in abbatiis dispensat necessitatis articulo exigēte,vt & infra notatur,quod dic,vt notatur supra eod.præterea.vbi de hoc.& adde,quod notatur j.§.j.in princ.& super verbo,tamen instante

instante necessitatis articulo. [Faciebant.] Qui dictum monachum instanter in abbatem petebant.si.not.s.de renunciatio. ex transmissa. §.verum. [Institutas.] Dispensatiue, cum defectum ordinis perpetuum patiatur. vt sequitur. ¶ Ita videlicet.] iii.pars. [Ad sacros ordines.] Quia forte bigamus erat, vel homicida,vel alias irregularis,vnde non poterat promoueri,vt lj.distin.cap.penult.& fin.& tamen dispensatiue propter necessitatem monasterii promouetur. Quare ergo non idem in personatibus & recto-
3 riis? Dicunt quidam, ꝙ nomen abbatis † potius est solicitudinis, quàm ordinis,vel honoris.xviii.quæst.ii.hoc tantum. vnde & laicus potest fieri abbas.xciii.distin.a subdiacono.xvj.quæst.i.generaliter. Sed certe hoc recessit ab aula: nam hodie necesse est, ꝙ fiat sacerdos.s.eod.cap.j.& ꝙ professus promoueatur.s.de elect.cum causam quæ. Nec obstat, quod dicitur, ꝙ abbas non sit nomen honoris,vel ordinis:quia hoc non dicit ca.super hoc allegatum. Fateor tamen,ꝙ non est nomen ordinis, benedictionem tamen recipit episcopalem,vt legitur, & notatur s.de supplen.negligen. prælat.cap.j.& salua regula,a qua nec ipse,nec alius debet temere deuiare, præest omnibus in monasterio secundum regulam bea-
4 ti Benedicti,& prior præest aliis post abbatem,vnde † & abbati debent obedire omnes in omnibus reuerenter,licet ipse de diligenti cura,& vigili sit præ omnibus aliis oneratus. j.de statu monacho.cum monasterium.§.prior.& §.abbas. sed nec ex hoc debet intumescere,sicut nec episcopus de episcopatu: quia nomen est oneris non honoris,secundum Hiero.& Augusti.viii. quæst.i. illud.& cap.qui episcopatum.vnde patet,ꝙ hic dispensatum fuit,
5 sed nec sine causa, vt sequitur. Sed nunquid talis † abbas solenniter erit benedicendus? Videtur, ꝙ non : quia illa benedictio ad hoc datur. vt monachos suos possit benedicere, vt patet supra de supplen.neglig.prælat. cap.j. & vt possit minores ordines confer-
6 re,vt lxix.distin.quoniam videmus.quæ † tamen exercere non potest,nisi sacerdos sit,vt patet j.cap.j.sed iste abbas promoueri non potest, vt dicit hæc litera,nec confessiones audire poterit monachorum,nec ipsos absoluere,vt patet in eo, quod legitur & notatur j.de pœnitentiis.omnis.j.de senten.excomm.canonica in fi. Et secundum hoc cōstitutus in minoribus ordinibus curam habet ex dispensatione,& iurisdictionem spiritualem,quæ ad abbatem spectare potest & debet : ea tamen, quæ ordinis sunt, per se non exercebit. Sed aliis,qui habent ordinem,hoc committet,argum in eo quod legitur & notatur s.de elect.suffraganeis.& cap. transmissam. saluo eo, ꝙ benedictionem & ordinationem monachorum etiam per alium abbatem non faciet fieri,vt patet in eo quod not.j.capit.j.§.j.super verbo,in ipso proprio monasterio. immo est in talibus ad proprium diœcesanum recurrendum, argum.j.de sentē.excom.monachi.in fi.& cap.de monialibus.in fi. cui nec præiudicare debent in hac parte,vt patet in eo,quod legitur,& notatur s.de vsu pal.cap.antepenult.ad finem. Ideoque, & ad ipsum semper in huiusmodi prius recurrendum est, etiam si monachi sint exemp.i.j.de præscrip.veniens.§.chrisma vero.Ecōuerso videtur,scilicet ꝙ talis abbas possit benedici ēt citra sacros
7 ordines.hæc enim benedictio † abbatialis non est ordinis,vt supra not.& est ad hoc efficax,argum.j.cap.i.§.j.ad finem.vt ibi not ad idem.quia etiam laicus potest abbas fieri. vt not.s.ead.glos. circa princ. & hoc etiam seruat Romana ecclesia, quæ tales electos etiam non presbyteros benedicit, & hoc solum debet sufficere, vt patet in eo,quod notatur j.de re iudic. in causis. Solutio.non puto,ꝙ talis sit benedicendus, sed sto ei quod dictum est. s.ead.glos. in allegationibus primæ partis huius quæstionis. Nec obstat, infra eod.cap.i.Responde enim vt ibi notatur. Nec etiam obstat,ꝙ olim laicus præficiebatur: quia illud hodie non seruatur,vt not. s.ead.glo.post princip. Requiritur enim,ꝙ saltem minores ordines habeat,vel ad minus clericus sit ad hoc,vt dispensetur,ar.hic, & in eo,quod legitur,& notatur j.de arbit.contingit & capitu.ii. Sed nec obstat exemplum Romanæ ecclesiæ in hac parte: quia non puto, ꝙ hoc faciat in exemplum, sed ex suo priuilegio specialis,vnde nec est ab inferioribus vsurpandum,vt patet in eo, qđ legitur & notatur s.de temp.ordin.cap.j.& ipsa etiam non consueuit hoc facere sine causa. Quinimmo nec debet vocari abbas, sed electus tantum,donec sit benedictus.quod dic,vt legitur & notatur j.de re iudic.inter monasterium.ad finem.sed & ratio naturalis hoc dictat. ꝙ, ex quo abbas hodie debet esse presbyter,& benedictionem accipere episcopalem & spiritualem manus impo-
8 sitione interueniente,vt patet s.eod.cap.i.& j.eod.cap.i.primo † debet ordinari,quàm benedici,argum.xciii.distin.legimus.in fi.ff.de muner,vt gradatim. & vt legitur & notatur j.de cleri.per sal.promo.cap.vnico.& de excess.prælat.ex literis.§.fin.versi.cum igitur. Sed qualis est hæc benedictio? Ordinaria non,quia per ipsam nullus certus ordo datur,nec character imprimitur. Simplex nō, qa & annexam habet potestatem ordines conferendi, dumtamen presbytero præbeatur,vt patet ex præmissis. Quid ergo? Dicas, ꝙ mixta est inter simplicem & ordinariam, vtriusque participans, sicut dicitur de iure emphyteutico, C. de iure emphyte.l.iii. Habet tamen maiorem participationem cum ordinatoria, quia &
9 manus impositionem requirit episcopalem,quæ † non fit abbatissę,cuius benedictio simplex est,vt patet in libro pōtificali, nec impartienda est nisi presbytero, ergo si talis primo benedicatur, antequam fuerit in presbyterum ordinatum,caute supplendum est,quod incaute fuerit prætermissum vt patet in eo,quod legitur & notatur j.de sacram.non iteran.cap.j.& fin.& de hoc tangitur. j.cap.j.§.j.super verbo,per manus impositionem.[Non ascēdat.] Subaudi,nec obstat,quod posset obiici,non posse.s.promoueri ad tantam dignitatem in minoribus ordinibus cōstitutum. [Cum instante necessitatis &c.] Patet igitur, quod de rigore iuris non promoueretur, & quod dispensatiue sumitur, & causa dispensationis exprimitur,& quòd per ordinarium dispensatur, ergo qui in dignitatibus aufert dispensationem episcopi ex hac causa faciēdam,hic euidentissime reprobatur.quod dic,vt notatur supra eo. indecorum. & duobus capit.sequentibus. Sed dices, hic loquitur
10 de † cardinali legato,qui plura potest,quàm episcopus. Respond. quo ad dispensationem huiusmodi, tu qui contrarium tenes,ipsos ponis equales,vt notatur infra de fil.presbyt.cap.penult.& fin. & sic quod de vno dicitur &c.& vtique verum est,quòd si in vtroque de iure dispensandi agatur, in talibus necessitas est excepta. quod dic vt notatur j.de concess.præben.cum nostris.§.fi. [Constitutus.] Subaudi,sed nec obstat petitio laicorum,quia ipsam(vt legatus instructus est) non sequitur, maximè cum. [Et laici memorati &c.] & sic continuatur versic. sequens. [Et laici.] versic. [Vt.] Subaudi. s.si essent coniuncti monacho consanguinitate, vel affinitate. [Ex ipsorum &c.contra eum.] .s.monachum, qui ipsos forsan retrahere potuisset, argum.j.de simon. sicut nobis.j. de homic.Petrus.[Aliqua sinistra &c.] Quia multa iura & dicta
a de hac materia sparsa sunt. Breuiter sic distingue[a], cum preces porriguntur pro aliquo ad beneficium ecclesiasticum promouēdo,si is qui promouendus est,offert preces pro prælatura, ad quā quis per electionem canonicam promouendus est consequendam,simoniacum est.sic intellige.i.q.i.nullus itaque. & s.de elec. qualiter.& c.per inquisitionem. cum suis si. Si autem pro beneficio simplici,& dignus est,vel indigens,non est simonia,vt j.de simo.tua nos.§.j.& j.de cler.excom.mini.proposuisti. Sed & si alienis precibus promoueatur & spiritualibus.s.non factis a laicis,sed a clericis honestis,quos nulla trahit carnalitas, neque corruptio, nō est simonia,arg.lxiii.dist.principali j.q.j.latorem. Verum iniu-
11 stus amor † cordis loco precij est.j.q.j.si quis neq; sanctis. & c.sunt
12 nonnulli. Caueat ergo prælatus,ꝙ † carnalitatis affectus non peruertat iudicium rationis.j.de præb.& digni.graue.j.vt eccle.benēfic.c.vnico.§.omnibus.quod est,quando viro idoneo præfert nepotulum minus idoneum in personatu vel parochia conferenda:non dico hoc idem de simplicibus indistincte:nam & si egentem ꝯsanguineū dūmodo non peccatorē ꝓferret magis idoneo non egenti in simplicibus,nō reprobarem,cum & talibus teneatur præ cœteris prouidere,arg.lxxxvj.di.non satis.j.de cohab.cler.
13 & mulie.c.i.j.de testa.relatum.ii.§.licet autem. Quando † autem consanguinei clerici, vel laici pro egente & indigno preces offerunt circa simplex beneficium non est simonia,cum in tali casu nec preces proprie reprobentur,vt not.s.versic.si is qui promouēdus, ꝙ si preces fiāt a laicis siue carnalibus vt prælaturam consequantur,& hoc fiat in fraudem:puta,ab inimicis intendentibus promotionem illius de quo speratur,vel agitur impedire,nō ob. j.de simo.sicut nobis.§.pen.& cap.nobis fuit.respon.i. Sin autem sunt amici non consanguinei,sed forsan extranei,& promouendus non consentiat, sed ignoret penitus, vel si sciret expresse contradicat,non obsunt preces,dummodo dignus sit, argum.j.de simo.sicut nobis.§.penult.j.de homic.Petrus.maxime si fiant a patronis, quorum assensus requiri consueuit, & qui homines quasi spirituales sunt.argum.s.de elect.cum terra.j.de iure patro.nobis fuit.§.j. Si vero promouendus hoc scit, & non contradicit, dicitur habere voluntatem turbatam,& ideo obest.j.de simon.Matthæus.Porro si preces laicorum interueniant (maximè violentæ) nisi sic fiat comminātium,illicitæ sunt omnino. s.de elect.Osius. & cap.quisquis.j.de iure patron.præterea.Idem est,si fiant ab aliis laicis consanguineis, vel aliis carnalibus quibuscunque, ex quo illicite præsumuntur,vbi preces principaliter sunt secutæ, argum.hic.& j.de simo.de simoniace.& cap.de regularibus.Quantumcunque autem preces illicitæ sint, dummodo promouēdus non consentiat tacite,vel expresse, nec superior ad quem spectat ad ipsas aliquatenus oculos habeat, sed Deum tantum, & idoneitatem personæ, necnon & vtilitatem ecclesiæ considerans ipsum promoueat,non errabit,vt supra §.primo.& argumen.infra de rerum permutatio.quæsitum. Quinimmo & cum ipso exigente hoc vrgente necessitate, vel euidenti vtilitate ecclesiæ, si oportuerit (intelligas tu solus Papa in episcopatibus, ordinarius autem episcopus in aliis inferioribus) dispensabit, vt supra præmisit, secundum hoc intellige verbum beati Bernardi dicentis.

Pro

ADDITIO.

a ¶ Sic distingue. Adde glo.& do.Ant.hic.

Pro quo rogatis, ſuſpectus ſit tibi, qui pro ſe rogat, iam iudicatus eſt. Sed & tanta poſſet imminere circa epiſcopatum neceſſitas, ꝙ Metropolitanus de conſenſu capituli poſſet cuſtodiam epiſcopatus perſonæ idoneæ committere (ſicut puto.) vſque ad domini Papæ beneplacitum voluntatis, arg. ſ̃. de elect. nihil. §. pen. & ſ̃. eo. a multis. reſpon. j. verſic. ſi quidem. & ĩ. de ſimo. ſicut nobis. reſp. j. Dominus vero noſter no. hic, ꝙ ſiue pro alio roget quis electores, vel alios quoſcunque, etiam pro indigno, ſiue pro dignitate, ſiue pro beneficio, taliter tamen promotus non dicitur habere beneficium ſimoniace, niſi rogans intenderet obligari collatori beneficii ex precibus, vel ipſum exonerare ab aliquo ſeruitio, ſeu debito, quo ei tenetur. Tunc enim dicitur ſimoniacum, quia in talib
14 † idem eſt remittere, quod dare, etiam ſi remittatur naturalis obligatio, qua quis eſt ad antidora obligatus arg. ff. de calumniatorib. l. ij. & iij. in prin. ff. de pet. hæred. ſed & ſi. §. conſuluit. j. q. j. ſi q ſunt.
15 ĩ. de ſimo. querelam. Nam † ad hoc, vt ſimonia committat, oportet, ꝙ minus interueniat. j. quæſt. j. ſunt nonnulli. Tales autem preces frequentius interponuntur, non pro munere, ſed pro conſilio, licet ſæpe iniuſto, vel inhoneſto. Et ideo nõ eſt ſimoniacum, quamuis peccatum ſit, vnde nec tenetur ad reſignationem taliter promotus, ſed ſufficit, quod alias pœnitentiam agat, argum. ĩ. de ſimon. capit. fina. ſed & dici poteſt, ꝙ quamuis ille, qui iniuſte rogat, ſit ſimoniacus, vt ĩ. de ſimon. tua nos. Non tamen ille, qui rogatus beneficium confert, dumtamen nõ ſequetur preces iniuſtas, vt colligitur a contrario ſenſu, argum. ĩ. de re iud. cum I. & A. Sed nec tunc forte teneretur renunciare taliter promotus, niſi promotor expreſſiſſet, ꝙ propter preces hoc faciebat, etiam ſi pecunia data eſſet. argum. ĩ. de ſimon. cap. fina. Sed nec ſemper preces huiuſmodi ſunt iniuſtæ, etiam ſi quis pro ſe roget. Puta, ſi ſolum Deum in eius obſequium in ſua promotione attendat, & non honorem, vel delitias, potentiam, ſeu diuitias ſeculares, argu. viij. quæſtio j. qui epiſcopatum, ſecundum dominum noſtrum. Quæ additio non per omnia placet: quia & ſi aliqua de prædictis vere & proprie loquendo non ſunt ſimoniaca, tamen quaſi ſimoniaca iudicantur. Ideo dic, vt notatur ſupra ead. glo. a prin. vſque ad verſicu. dominus vero noſter. Quid ſi non promotori, ſed alii collaterali ſuo, vel ei familiari data eſt pecunia, vel preces oblatæ, vt det operam, quod talis promoueatur? Reſpondeo idem eſt, ac ſi datum, vel dictum eſſet promotori, vel beneficii collatori.
16 j. quæſt. j. præſentium. Quid ſi quis adulatur, † vt beneficium conſequatur? Rñ. ſimoniacum eſt, & munus ab obſequio dici poteſt. Vnde beatus Ber. Adulantem & ad placitum loquentem, vnum de rogantibus puta, etiam ſi nihil rogauerit. Ad hoc. j. q. j. ſunt nõnulli. & c. ordinationes. & quatuor c. ſeq. De hoc no. in ſumma de ſimo. qualiter committatur. ſub §. ſigna. & in aliquibus vna nota per reliquam eſt ſupplenda.

SVMMARIVM.

1 *Ordo confertur per primam tonſuram.*
2 *Sacerdos ſimplex primum ordinem conferre poteſt.*
2 *Ordo pſalmiſtatus eſt fundamentum militiæ clericalis.*
4 *Ordinatus recipit officium cantandi in eccleſia.*
5 *Ordo epiſcopalis per conſecrationem confertur.*
6 *Ordines ſunt nouem.*
7 *Sabbati diebus, quam alij operari debemus.*
8 *Eccleſia quolibet die poteſt conſecrari.*
9 *Manus impoſitio an quolibet die dari poſſit.*
10 *Abbas benedictus Sacerdos, & profeſſus poteſt ordines minores ſuo monaſterio conferre.*

CAP. XI.

Cum contingat. [An clericatus ordo.] No. ꝙ per primam tonſuram † ordo confertur, vt expreſſe dicitur in fi. huius capituli. ad idem. ĩ. de ſenten. & re iud. cum inter vos. reſpon. j. ibi, tonſuratione. Aliqui tamen dixerunt, ꝙ ordo iſte in deſuetudinem abiit, quod non placuit. dom. noſt. Dixit tamen,
2 ꝙ ſimplex ſacerdos hunc ordinem conferre poteſt. xxiii. diſtinct. Pſalmiſta. vt & de hoc not. ſ̃. de ſuppl. negli. prælat. cap. j. Sed quid ſi hoc ordine omiſſo conferatur lectoratus, vel hoſtiariatus? Scripſit d. n. ꝙ non eſt repetendus. ſed ſi quis aliorum ordinum omittatur, repetendus eſt, vt patet ĩ. de cleric. per ſal. promo. cap. vnico. vbi de hoc. Ratio diuerſitatis hæc eſt: quia in ordine pſalmiſtatus nullum officium conceditur, nec in ſignum collationis ordinis aliquid traditur, in aliis vero ſecus. Ideoque recipiendo quemcunque volueris illorum ordinum, videtur recepiſſe poteſtatem faciendi omnia, quæ pertinent ad ordinem pſalmiſtatus, ſecundum dominum noſtrum. Quod non placet: nam pſalmiſtatus certus ordo eſt, vt hic dicit. Et eſt principium & quaſi fundamẽ
3 tum † militiæ clericalis, cui quis per hunc ordinem aſcribitur. ĩ. de ſer. non ordi. eo libentius. & in hæreditatẽ domini aſſumitur. xxj. diſtin. cleros. ĩ. de præben. cum ſecundum Apoſtolum. Non eſt ergo contemnendus: nam in omnibus rebus animaduerto id eſſe perfectum, quod ex omnibus partibus ſuis cõſtaret, & certe cuiuslibet rei potiſſima pars eſt principium. ff. de orig iur. l. j. Ordinate ergo ad ordines aſcendendum eſt. nam caſum appetit, q poſtpoſitus gradibus per abrupta quærit aſcenſum. xlviii. diſtin. ſicut Neophytus. Dicimus ergo, ꝙ ſi omiſſus eſt, repetendus eſt. nec eſt vna cum quatuor minoribus conferendus, vt no. ſ̃. de temp. ord. c. iij. nam ſi manus impoſitio & liquoris qualitas, alios etiã ordinibus, ſiue ſacramentis rite exhibitis, repetuntur: multo fortius erit iſte ordo, qui omnes alios debet præcedere, repetendus, vt patet ĩ. de ſacram. non iter. cap. j. & fin. Eſt enim certus ordo in eccleſia
4 Dei, vt probatum eſt. Per quem recepit ordinatus † officium cantãdi in eccleſia Dei. xxiii. diſtin. pſalmiſta. & per quem vinculum promouendi, & eccleſiæ quodammodo initiatur, & eſt priuilegiatus. xvij. quæſt. iiii. ſi quis ſuadente. cui priuilegio nec renunciari poteſt. ĩ. de fo. compet. ſi diligenti. ſed & per conſecrationem or
5 do † epiſcopalis confertur. lxxvii. diſt c. j. & ſ̃. de tempo. ordin. ſi archiepiſcopus. & cap. ſeq. C. de epiſc. & cleri. auth. epiſcopalis ordo. Cuius authoritate quædam expediuntur, quæ nec inferioribus in ordine committuntur. ĩ. de conſecrat. eccleſ. aqua. ſeptem alii ſpecificantur. lxxvii. diſtin. capitu. j. & xciii. diſtinct. a ſubdiacono. Sic taceant, qui aſſerunt illos ſeptem tantum ordines eſſe. Nam hi duo per iura ſupra allegata ſupplentur. Quos ſi ſeptem iunxe-
a ris, nouem [a] in eccleſia Dei clericorũ ordines ſine errore calculi
6 cõputabis, vt ſic ſuperiori Hierarchiæ, in qua ſunt nouẽ † ordines angelorum, hęc inferior conformetur. de hoc in ſumma de ſeruitio. § j. [In tonſura huiuſmodi.] ſcilicet quam abbates faciunt. [Conferatur.] ſic, vt infra eod. §. fina. ¶ Super quo.] ſecũda pars. ſic conſtrue ſequentia. Quia clericalis ordo confertur per primam tonſuram datam a talibus iuxta formam eccleſiæ, cum in ſeptima ſinodo ſit ſtatutum, quod vnicuique abbati ſit licentia faciendi lectores per impoſitionem manus in ipſo proprio monaſterio ſolummodo, dummodo manus impoſitio noſcatur facta ipſi ab epiſcopo & c. & conſtet eum & c. reuertaris ad textum, & dic. [Septima ſinodo.] quam habes. lxix. diſtinct. quoniam videmus. cuius tenor incipit infra. ibi, vt lectores & c. & durat vſque ad §. fina. Et quamuis dicat hic de lectoribus tantum. Idem tamen intelligas, & de aliis duobus minoribus: quia eadem ratio. Et quod de vno dicitur, argum. ſ̃. de conſtitutionibus. tranſlato. & de tranſlat. epiſco. capit. ii. §. j. & ſic ſeruatur de facto. [Per manus impoſitionem.] benedictoriam, quam & olim ſubdiaconus dicebatur recipere. j. quæſt. j. manus. Sed videtur, quod hodie recipiat ordinatoriam, vt notatur infra de ſacram. non iteran. capit. j. quod dic. vt notatur ſupra eod. tuam. §. fin. ſuper verbo, ſacros ordines. verſic. ſed qualis eſt hæc benedictio. Adde. quod notatur infra eod. ſuper verbo, manus impoſitio. [In ipſo proprio monaſterio.] q. d. non in extraneo. Et eſt hic argum. contra quoſdam abbates, quod poſſint vti inſigniis epiſcopalibus impetrantes. Nam niſi expreſſe, ꝙ vbique hoc poſſint facere in ipſa indulgentia exprimatur, erit hoc ad proprium monaſterium reſtringendum, vt hic, & lxix. diſtinct. cap. j. & a diœceſanis in locis aliis, niſi gratiam faciant, vel conſuetudinem iam præſcripſerint, poterunt prohiberi, vt patet in eo, quod legitur, & notatur ſupra de authoritate & vſu pal. capitu. antepenult. ante finem. Et hoc expreſſum
† eſt hodie extra Alexan. IIII. de priuilegiis. quoniam nonnulli †. Sed quo tempore licet hoc? In quatuor temporibus hoc planum videtur: quia in illis licet omnibus. Diebus autem dominicis nõ videtur, quod hoc poſſint: quia hoc de ipſis ſpecialiter exprimitur, ſupra de tempor. ordin. cap. j. & iij. Ergo quod de vno dicitur & c. argumen. ff. de iudic. cum prætor. in fine. argum. infra de præſump. nonne. cum ſuis ſim. ſed puto cõtra. Tum cum in ſuo monaſterio hoc tantum liceat, & ſic nemini præiudicatur. Vnde poteſt latius interpretari, vt patet in his, quæ notãtur ſupra de tranſlatio. epiſco. licet. §. fina. & de authoritate, & vſu pal. capitu. antepenult. ad finem. Tum quia potius hoc videtur concedendum de diebus dominicis, quàm de quatuor temporibus, ne epiſcopizare, id eſt, generales ordines facere videantur. Sicut alias dicit. c.
7 quòd potius debemus † operari diebus Sabbati, quàm aliis, ne videamur iudaizare, de conſecrat. diſtinctio. iii. peruenit. Sed nunquid in alieno monaſterio inuitatus? forte ſic, ſi exemptum ſit, argumen. ſupra titu. j. capitu. j. & de tempor. ordin. poſt tranſlationem. cum ſuis concordantiis. In non exempto vero hoc poſſet epiſcopus prohibere, vt ſupra notatur, & adde, quod notatur ſupra de ſupplen. negligen. prælato. cap. j. & ſupra de tempor. ordin. capitu. ii. [Dummodo ipſi.] ſcilicet abbati. [Ab epiſcopo.] diœceſano, vel alio de mandato ſuo non minore in ordine, infra de cõſecratio. eccleſ. aqua. [Manus impoſitio.] abbatialis, nec enim eſt conſecratoria, nec ſimplex benedictoria; quia illam recipit ſimplex monachus. Et hæc non nominatur in ſumma de ſacramen. non iteran. §. & qualiter. verſicu. eſt enim multiplex. & ſeq.

Quamuis

ADDITIONES.

a ¶ Nouem ſunt ordines. Adde de hoc glo. & Doct. in proœ. lib. vj.
† ¶ Hodie incipit ne aliquis, vel loquitur de c. abbates. de priuilegiis. libro vj.

Quamuis a ſeco improbandam ſuperiorẽ, de qua præmiſit, hoc idem. c. inducatur. quod dic, vt no. ſ̃. c. proxi. §. fi. & ſuper verbo, ſacros ordines. ver. ſed qualis eſt hæc benedictio. Sed nunquid hęc manus impoſitio quolibet die dari poteſt? Hoc egeret declaratio
8 ne. Videtur enim † ꝙ hoc liceat ſicut & eccleſiã conſecrare. ĩ. de
9 conſecra. eccle. c. ij. Sed contra † quia hæc maior eſt, quam ordinatoria exorciſtatus, cum ex hac illa dependeat, vt hic patet. & lxix. diſt. quoniam videmus. Sed dependens non debet dari, niſi diebus dominicis & feſtiuis, vt legitur & no. ſ̃. de temp. ordi. c. j. & iij. Ergo nec iſta, quę principalis eſt, argu. ĩ. qui fil. ſint legit. per venerabilem. rñ. j. & ſ̃. de elec. cum in cunctis. rñ. j. Et hoc tutius eſt. ar. lxxv. di. quod a patribus. Nec obſtat. ſ̃. de ſup. ne. pre. c. j. quia illud fit authoritate Papę, qui & preſbyteris maiora concedere poſſet, vt patet in eo, quod no. ſ̃. de conſue. quãto [Noſcatur.] ſubaudi, vel in mora ſit prẹſtandi ipſam, quod ad minus in Cyſtercien. locum habet. de quo dic, vt no. ſ̃ de ſup. ne. prę. c. j. [Et cõſtet & c.] q. diceret bene poſſet recipere manus impoſitionem, & non eſſet ſacerdos. & ſic eſt hic efficax argu. ꝙ electus in abbatem benedici poteſt, & ſi preſbyter non ſit, nec eſſe poſſit. Sed iſte eſt falſus intellectus. Vnde ſuper illis verbis, quę pręcedunt. [Manus impoſitio facta noſcatur.] ſic ſubaudiendum eſt, quę nec fieri debet. Niſi & conſtet eum] & c. & hic verus, & rationabilis intellectus, vt patet. lxix. diſtinc. c. j. vnde hoc ſumitur. & in eo, quod no. ſ̃. c. j. quod dic, vt ibi no. ¶ Per primam.] iij. pars. & ſunt verba. Innocentii. [Iuxta formam.] Aliter nihil daretur. & ſic intellige. j. q. j. extra catholicam. & ſ̃. de ſum. tri. c. j. §. ſacramentum. & ex hoc etiam, quod in hac forma requiritur, fortius arguo, ꝙ certus ordo de-
10 tur. quod dic, vt no. ſ̃. rñ. j. [A talibus.] ſ. abbatibus benedictis † & ſacerdotibus. Per conſequens & profeſſis. tales enim poſſunt minores ordines conferre, vt hic. & monachos ſuos benedicere. quod dic, vt no. ſ̃. de ſup. ne. prę. c. j. & ſ̃. ti. j. c. j. §. in ſecuudo.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet manere debet in ea vocatione in qua vocatus eſt.*
2 *Miraculum uel ſignum fidem facit inſpirationis.*
3 *Aliqua obſeruantur ad memoriam refricandam.*
4 *Summum remedium peccatorum eſt penitendo continuata memoria.*
5 *Aliqua tolluntur ne memoria facti habeatur.*
6 *Finis coronat non pugna.*

CAP. XII.

Intelleximus. In monaſterio tuo.] Canonicorum regularium, vt patet. ĩ. §. j. [Laudabiliter.] ſic. ſ̃. de elec. cum, monaſterium.] ordinis ſancti Benedicti, & monachorum nigrorum, vt patet ex ſequentibus. [Vbi.] ſ. in monaſterio ſancti Vincentij. [Ad cor reuerſus.] quia forſan te conſcientia remordebat, vt. ĩ. §. ne igitur. [Conſilio.] de hoc dic, vt no. ſ̃. e. ad aures in fi. [Ad primam demum.] ſ. regularium canonicorum, de qua exieras. & ſic. o reuolauit ad a. xxxv. di. ab ex ordio. Inde fuerunt verſus compoſiti in hunc modum.

Eya drogo pater, mutata veſte tua ter.
Es factus frater bis candidus, & ſemel. ater.

i. niger. [Meritorum.] Per hæc deberet quilibet promoueri non per ambitionem, vt ſ̃. de elec. qualiter. Ex his enim quilibet maior eſt iudicandus. xl. di. multi ſacerdotes. ad fi. & per hęc eſt quilibet promouendus, vt hic & lxj. di. quid proderit. [Vnanimiter.] quaſi per inſpirationem. ſi. verbum. ſ̃. de tranſla. epi. poſt trãſlationem. rñ. j. [In abbatem.] ſubaudi. Sed aliquantiſper adhuc conſcientia tua te remordet. ſic. ſ̃. de elec. innotuit. propter canonem qui ſequitur. Et ideo a nobis ſalubre conſilium implorasti. & ſic continuatur ſequens. §. ne igitur & c. ¶ Ne igitur.] ij. pars [In præſcripto monaſterio.] ſ. monachorum nigrorum [Tepeſcas.] i. tebidum inuenias, ſiue pigriteris. tu dico. [Attendẽs & c. in canone.] xix. q. iij. mandamus. quem forſan legens in decreto reperit reuoluendo. & cuius tenor ſtatim ſequitur hic. [Ne quis canonicus regularis & c.] per hæc verba, & quæ ſequuntur dicitur, ꝙ monaſterium, in quo nunc erat abbas de quo exierat, Et ad quod demum reuerſus erat, canonicorum regularium erat. monaſteriũ vero ſancti Vincentij monachorum nigrorum, vt ſ̃. no. Alioquin canõ iſte male induceretur. [Publice lapſus.] quaſi ad perpetuam pęnitentiam agendam. xvj. q. vj. de lapſis. [Et ſi factus fuerit.] temeritate propria. [Ordinem.] ſi monaſterium canonicorum ipſum repetere voluerit. vii. q. j. non oportet. Alioquin cum non debeat eſſe melioris conditionis delinquens, quam non delinquens, ipſum recuperare canonici non coguntur, immo hoc ipſo priuandus eſt, ꝙ tranſiuit. ar. ſ̃. de renun. ex tranſmiſſa. & c. ꝙ in dubiis. ſm. d. n. [Reuertatur.] velit nolit, ſi tranſiuit ſine licentia, aut ſi forſan locus, ad quem tranſiuit, laxioris ſit religionis. & ſic tollitur contra. ĩ. de regula. licet. ſm omnes. Videtur tamen de mente canonis, ꝙ canonicus regularis nullo modo poſſit monachus fieri, excepto caſu, quem excipit, argu. ĩ. de iure patro. ex literis. cum ſuis concor. quod forſan. Vrbanus. qui cano-
1 nicus regularis fuit, conſtituit in fauorem religionis ſuæ, † vt & qui libet in ea vocatione maneat, in qua vocatus eſt. xxj. q. j. & ij. per totum. Nec obſtat. xix. q. ij. duæ ſunt. quia illud intelligi poteſt
2 (quo ad hoc pertinet) qñ de inſpiratione; ſit fides eccleſiæ forſan per miraculum, vel per ſignum. ĩ. de hæreti. cum ex iniuncto. §. j. & ſ̃. de renun. niſi cum pridem. §. verum. ver. porro. de hoc dic, vt no. ſ̃. de tempo. ordi. ex parte. & ĩ. de regula. licet. [Vltimus in choro.] ſi. ff. de decurio. l. ij rñ. j. in fi. & ſ̃. de renun. c. ii. in fi. vbi de hoc. [Cucullam.] ſi tñ erat monachus. xciij. diſt. c. fi. xxxiij. q. v.
3 quod Deo. ſm. d. n. [Ad memoriam.] No. † aliquid obſeruari ad memoriam refricandam, vt hic & vij. q. j. denique. in fi. xxvij. q.
4 ij. Agathoſa. Nam † & continuata memoria penitendo eſt ſummum, remedium peccatorum. de pe. di. iij. Iudas. ſub illo. §. ſiue
5 autem. Sed contra † quia aliqñ tollitur aliquid, ne facti memoria habeatur. xv. q. j. mulier. lxxxj. di. valet interdum. Sol. diuerſis cõſiderationibus habitis vtrunque licite fit. lxiij. di. § verum. ſm Gof. eſſe poteſt. Sed quæ eſt hæc conſideratio? Dicas, ꝙ prima iura loquuntur, quando memoria expedit memorandi. contraria quando nocet, & ſic vtilitate memorantis conſiderata licite fit vtrunque: hæc igitur non aduerſa ſunt, ſed diuerſa. Sic. ĩ. de his quæ fi. a prælatis. cũ apoſtolica. §. authoritates. ¶ Diſcretioni tuę.] iij. pars. [Mandamus.] ex hoc mandato videtur diſpenſare. xiiij. q. j. quod pręcipitur. Nam & conſilium ſuum in talibus obligaret, vt no. ſ̃. e. ad aures. [Exercere.] ĩ. de regula. licet contra. Sol. illud intelligatur, quando licentia petita tranſiuit: tunc enim non poteſt redire ad canoniam priorem. Hic autem loquitur, quando tranſiuit licentia non petita. Sed contra. ĩ. de regula. ſane. vbi dicitur, ꝙ ſi locus ad quem tranſiuit eſt arctior, ibi remanebit. Sol. illud intelligitur ex diſpenſatione, vel forſan hæc canonia erat arctioris religionis. quam monaſterium. Ad huc tamen ſic opponitur. ſi licentia petita non tranſiuit. ergo fuit apoſtata. Et ideo promoueri non debet. iij. q. iiij. beatus. Sol. verum eſt durante apoſtaſia. Nam poſt penitentiam poteſt is, qui fuit apoſtata, promoueri, vt patet in eo, quod legitur & no. ſ̃. de tem. or. ex parte. & c. fi. Niſi forſan in apoſtaſia ordinem ſuſcepiſſet. ĩ. de apoſta. c. fi. Vel dic, ꝙ licite tranſiuit, & licite rediit, quia ibi religionem quam ſperabat non inuenit, ſed nec hoc ipſo cenſetur apoſtata, ꝙ ad minorem religionem tranſiuit, dummodo ea, quæ ſunt de ſubſtantia ordinis, ſeruauerit. nec contrauenerit, quia ſemper in obedientia alicuius fuit, ſm. d. n. [Indefeſſam.] i. non feſſam, nõ fatigatam. q. d. continuam, vt ſequitur. & abſque negligentia, vt. ĩ. de offi. primi. c. vnico. in fi. Alij libri habent indefenſam. q. d. non defenſam. i. non defendas te, quo minus adminiſtres. ſic. ſ̃. de renun. c. j. [Et.] repete ſtudeas. [Taliter & c. cõtinuare.] Quia cuius finis bonus & c.
6 Et finis. non pugna coronat. tar. ĩ. de cleri. non reſi. relatum, & ſ̃. de renun. c. j. in fi. cum ſuis concor.

SVMMARIVM.

1 *Titulus multis modis accipitur.*
2 *Excipi contra quos poſſit & quando.*
3 *Beneficia non ſunt indignis conferenda.*
4 *Examinatio & præſentatio ad Archidiaconum ſpectat.*
5 *Epiſcopus ſemper excipere poteſt de quantitate & qualitate beneficij.*
6 *Epiſcopus de criminibus excipiens non admittitur.*
7 *Ius commune non lędunt quæ dubitationis cauſa in contractibus inſeruntur.*
8 *Plus timetur quando ſpecialiter cõceditur, quam quod generaliter pollicetur.*
9 *Verba ex ſuperabundanti non reſpiciunt ſuperfluitatem, ſed gratiam.*
10 *Talis eſt dignus epiſcopatu, qui non eſt dignus archiepiſcopatu.*
11 *Succeſſor utrum obligetur ex facto prædeceſſoris.*
12 *Dignus qui reputatur vna dignitate, debet reputari dignus ad aliam.*
13 *Suſpectus ſemel eſt ſemper ſuſpectus.*
14 *Fama promouendi non debet in aliquo vacillare.*
15 *Clericus de facto ſuo certus eſſe debet.*
16 *Iure ſuo qui utitur nemini facit iniuriam.*
17 *Præſumptio ſemper pro iudice eſt.*
18 *Omnia ſemper præſumuntur rite & ſolemniter facta.*
19 *Examinatio quandoque ſæpius fit.*
20 *Ciuitas expreſſa uidetur, quando dicitur cathedralis eccleſia.*

CAP. XIII.

Accepimus. Quidam clerici.] ibi ſubiecti ſ̃. eo. cam te. [Ad ſacros.] Hoc ideo dicit, quia in minoribus conſtitutis non cogitur epiſcopus titulum aſſignare, quod dic, vt no. ĩ. de præben. c. ij [Sine titulo.] i. ad nullius eccleſiæ nomen, ſiue bene-
1 ficium. lxx. diſt. ſanctorum. † Titulus enim multis modis accipitur, vt no. ſ̃. de elec. dudum. ij. §. inſuper. [Promoti.] a te, vel prædeceſſore tuo, nam in vtroque caſu tenetur, vt ſequitur. [Obtinendis.] cum non habeant vnde viuant. quod dic, vt no. ſ̃. de reſcrip. poſtulaſti. [Et. ĩ.] hoc eſt quare uideris conqueri de ſede apoſtolica pro eo, ꝙ concedit tales literas indiſtincte, & ad hoc reſpondet in ſequenti. §. ¶ Licet igitur.] ii. pars. [Eorum.] ſ. clericorum a te, vel prædeceſſoribus tuis promotorum. [Exceptionem non pote
2 ritis.] al. non poteris. ſ. ꝙ minus ſufficientes ſint, vel indigni. † Qui ergo aliquem ordinat, non niſi ex cauſa ſuperueniente poteſt excipere contra ipſum. vt hic. idem eſt in electio. viii. q. ij. dilectiſſimi. ſeu qualitercunq; promoto. ĩ. de excel præ. cum ſuper q̃ &c.

xxviii.dist.diaconi.iiij.dist.in istis.j̃ de cleri.coniuga.diuersis.Idem
in iudice.j̃.de offi.dele.insinuante.Idem in procuratore.ff.de pro-
cu.post litem.Idem in teste.j̃.de testi.co.præterea.§.ij. [Contra il-
los.]petentes beneficium a te. Cum enim hæc duo.s.ordo & titu
lus sint connexa.lxx.di.c.j.qui dedit ordinem,& titulum dare de-
bet.j̃.de præben.c.j.Ideoq; non est audiendus ordinator,si velit ex
cipere de crimine.Etiam si post ordinationem ad noticiam eius
peruenerit,dummodo & antea per diligentem examinationem
hoc scire potuerit.ar.j̃.de clande.despō.c iij.§.si vero . s̃m quosdā.
3 Alij,q̄ de æquitate semper est admittendus, † quia beneficia non
sunt indignis conferenda.s̃ de rescrip.cum adeo.j̃.de præben.du-
dum.est tamen ordinator,si in culpa sit,puniendus.j̃.eo.c.j.Sic er
go s̃m ipsos potest semper ordinator excipere de crimine.Si vero
obiiceret illiteraturam,vel irregularitatem,siue præcedentem or-
dinationem,dummodo nō esset in culpa,siue sequentē nō audi-
retur,sed cogeretur ei in necessitatibus prouidere. s̃. de tem.or.vel
non est compos . & talis dispensationem de facili obtinebit.j̃.de
fil.presb.veniens.&.c.proposuit.Si autem à prædecessore sit ordina
tus,tunc de mero iure admittitur exceptio. Nec obstat,quod hic
præcedit,exceptionem non potes prætendere,subaudi enim quā-
do tu ordinasti.Vel dic,q̄ in hoc casu speciale est, q̄ successor ob
ligetur,nisi forsan alius præsentasset: quia tunc primo agendum
est contra presentatorem.j̃.de præben. cum s̃m , qui si prouidere
non possit,tunc tenetur episcopus , cum in culpa fuerit aliquem
sine titulo ordinando.lxx.dist.neminem . Excusatur autē episco-
4 pus,vbi ad alium,sicut ad archidiaconum spectat † examinatio,
& repræsentatio ex officio.j̃.de officio archidia.ad hæc. §. in qua
dam(quod dic,vt ibi no quicquid sequatur hic)qui ipsum præsen
tauit.Tūc enim,quia iuste potuit ignorare , potest excipere.Et in
hoc casu locum habet finis istius Decre.vt.s.episcopus excipiens
audiatur.Archidiaconus vero examinator punietur , & forte in
prouisione ordinati.xxiiij.dist.quando.& adde , quod no.j̃.eo.ver.
vnde grauiter.super verbo,sine examinatione.&.j̃.eo.c.j.§.j. super
verbo dephendi.De examinatione tamen dic,vt no.j̃.c.j.De quā
5 titate†autem & qualitate beneficij semper excipere potest[a] eps.j̃.
a de præben.cum s̃m.Illud etiam nota dignum,q̄ † & si episcopus
6 de criminibus excipiens non admittatur,iudex tamen ex officio
suo de his inquiret.ar.j̃.de collu.deteg.c.ij.&.s̃. de elec.cum nobis
olim.§.his igitur.ij.q.vii.quærēdum. ff.de postu. quos prohibet p̄-
tor.j̃.de appel.constitutus.ff.de adul.l j.alias.l.ii. §. si publico. ff. de
peti.hære.l.fi. idem no.j̃.eo.ver.cum & si.super verbo, idoneos re-
putare.ver.Ioh.dicit,vnde & papa tales mādat examinari , vt hic,
& .j̃.de præben.cum s̃m apostolum.s̃m.do.n. cuius est quasi hæc
tota glo.sed hoc est de æquitate.vnde dic contra illos.s. si de rigo-
re ageremus,& nullam gratiam faceremus. [Ex superabundāti.]
ver.sic apponitur clausula superuacua in rescripto.si.C.de fideiuss.
non recte.ff.pro socio,sed & si adiiciatur.ff.de au.& ar.lega.pedicu
lus.§.Labeo.Contra.s̃ de rescri.cum adeo. ff. de vsur. si stipulatus,
ff.de le.i.si quādo.in prin.ff.ad municip.l.j.in fi.ff. quod me.cau.l j.
ff.de ver.obl.si sic stipulatus.j̃.de priuil.ex ore.s̃m.d.n.So.Hæc pē-
dent ex voluntate quandoq;,nec mirum,si ex superabūdanti ali-
7 quoties clausula apponatur:nam & quæ†causa dubitationis in ꝯ-
tractibus inseruntur,ius cōe non lædunt ff.mādati . qui mutuam.&
aliquoties etiam tota litera superflua est,vt patet.j̃.de procur.quia
8 in causis.nisi quia†plus consueuit timeri.quod specialiter conce-
ditur,q̄ quod generaliter pollicetur.j̃.de hære.si aduersus , regula-
re est tamen,q̄ clausula debet aliquid operari,vt in ꝯtris.Quod au
9 tem hic dicit ex superabundanti†non respicit superfluitatem,sed
gratiam.q.d.de gratia hoc facimus , vt patet ex verbis præcedenti-
bus.&.j̃.ver.cum & si tecum.[Apponi.] Sic forte in clausula illa,
quæ hodie multum frequentatur.s.appellatione remota,ex super
abundanti apponitur in rescriptis.s̃m Gosf.Dic,vt no.j̃.de offi.de
le.super quæstionum.§.porro.&.j̃. de appel.vt debitus . [Idoneus
habeatur.]Hoc semp,alias generaliter subauditur,vt no.s̃.de elec.
causam quę.[Et ecclesiastico &c.] q.d.talis esset idoneus ad mili-
tiam,vel pelliparium,qui non esset idoneus ad beneficium eccle-
siasticum obtinendum,vt patet.j̃.de cle.coniug.c.iij.&.v.sed & ta
10 lis†est dignus episcopatu qui nō est dignus archiepatu, quod dic,
vt no.s̃.de elec.scriptum.§.fi.[Ipsius.]s.ordinatoris,generaliter, nō
solum quando tibi , sed semper cuicunq; pro talibus scribamus.
[Competens.]Quod dic,vt no.j̃.de præben.cum s̃m apostolum,
§.penul.ad fi.[Tribuatur.]Subaudi,bene dixi.s̃ ex superabundan
ti,i.de gratia. Cum & si tecum &c. vt in sequenti.§.[Cum & si.]
ver.[De iure.]s.stricto.nulla gratia,nulla æquitate attenta.[Te pos-
11 semus &c.]vt sequitur.[Vel prædecessoribus.]Culpa†ergo præde-
cessoris obest successori,vt hic.sicut & negligentia j̃ de præscrip.p
totum.Sed contra.j̃.de rebus eccle.non alie.c.iiij.j̃.de preca.c.ii.Sol.
In alienationibus non obligatur successor ex facto prædecessoris,
vt in contrariis,nec ex delicto suo.j̃. de excep. cum venerabilis.§.
intelleximus.porro ex facto prædecessoris obligatur successor in
his,in qbus etiam est ex officio sui regiminis obligatus . sicut hic
patet:nam si ordinatus mendicaret,cederet in opprobrium ordi
nis clericalis.quod dic,vt le.& no.s̃.de renun.ad supplicationem.

Quid si vnus episcopus de mandato alterius ordinauerit aliquē,
& is qui mandauit non potest ei prouidere,nunquid tenebitur or
b dinator[b]Non,cum ab illo fuerit præsentatus. j̃. de præben. cum
s̃m,& de iure ordinauerit.ix.q.ii.epm.s̃m.d.n.Sed contra,quia fe-
cisse vr̃,qui per alium fecit,vt no.j̃.de sent.excom.mulieres.[Eo.]
12 s.ea ratione.[Quòd.]i.quia.[Idoneos reputare.] No.qui † reputa-
tur dignus vna dignitate,debet reputari dignus ad aliam , vt hic,
&.lxxiiij.dist.gesta.ar.contra.xij.dist.nos consuetudinem. De hoc
statim no.s̃.super verbo,ecclesiastico . Item econuerso,qui repu-
13 tatur indignus vno officio,reputatur indignus & alio . nam &†q
semel suspectus,est semper suspectus.ff.de suspec.tuto.l.iij.§.quæri
potest.C.de suscepto.& archa.si aliquid.li.x.& proculdubio fama.
14 †promouendi non debet in aliquo vacillare.xxxiii.di laici. Quid
si aliquis irregularis , vel criminosus in sacerdotali officio tolera-
tur in aliqua ecclesia,nunc ad aliquam dignitatem eligitur in ea-
dem,nunquid ipsi,qui ipsum tolerarunt, poterunt excipere con-
tra ipsam?Io.dicit,q̄ non.ar.hic,&.j̃.de accu.nulli.j̃.de senten.ex.
in præsentia.xxxij.q.v.horrendus.ff.de libe.cau.q sciens.ff.de adul.
si vxor.in fi.iudex tamen ex officio hoc inquiret.ar.ij.q.vij.quærē-
† dum.ff.de peti.hæredi.l.fi.ff.de adulte.l.i.†.§.si publico , & est exp̄s-
sum.s̃.de elec.cum nobis olim.§.his igitur, & idem no.s̃.eo.§.re-
spon.j.super verbo,contra illos.ver.istud etiam.Tan. vero dixit,q̄
& si non possent ipsum accusare , poterunt tamen excipere.sicut
no.si.j̃.de excep.cum ecclesiasticę.j̃.de senten.excom. in præsen-
tia,quòd verius credo:nam & quantūcunq; ipsum elegerint sem
per ante consecrationem , & etiam qn̄q; post,possunt excipere ꝯ
ipsum,sicut traditur.j̃.de accusa.super his.&.ca.accedens . [Vnde
grauitur.]ver [Inclinare.]Ne videaris ingratus , sicut multi alij.s̃.
de rescrip.sedes apostolica.&.c.nonnulli.&.c.fi. [Si illos.] s.taliter
promotos.[Facimus.]i.fieri sinimus in literis nostris,quas talibus
indulgemus.[Sine examinatione.]Intelligas tamen , q̄ in eo ca-
su permittitur episcopo ipsum iterum examinare,vel excipere ꝯ
ipsum,quando non per se,sed per alium examinauit,puta,per ar-
chidiaconum.vel alium.j̃.de offi.archid.ad hæc.xxiiij. dist. quan-
do episcopus.s̃m.T.& Io.& de hoc no.s̃.eo.§.rn̄.i. super verbo,cō
tra illos.Ego intelligo hoc in vtroq; casu:nam quandocunq; pla
cet,potest papa facere gratiā,& hoc est ex gratia, vt hic dicit . Sed
quare fauet episcopo , plusq̄ clerico ordinato? Duplex est ratio,
15 vna quia magis imputatur clerico, †qui de facto suo certus esse de
bet,vt no.s̃.de rescrip.ab excommunicato.ex eo, q̄ non prodidit
crimen suum , siue.defectum.j̃. de corpo.vi.expoluisti vt & no.s̃.
de seru.in or.fa.c.vnico.rn̄.j.ver.idem.super verbo , quod quantū,
q̄ epo,qui potest ignorantiam allegare.ff.pro suo.l.fi. Secunda ga
nec papa tenetur esse contentus examinatione episcopi : vnde &
potest & debet ipsum examinare,ex quo ab ipso perit beneficiū,
quantumcunq; eps declinaret,seu taceret.ar.j̃.de excep. exceptio
nem.cum suis concordantiis.vnde & de eo, quod ad ipsum de iu
re communi pertinet , potest sine clerici iniuria gratiam facere
16 epo,quia nec facit iniuriam,qui†vtitur iure suo.s̃.de elect. cū ec-
clesia Vulterana,& de hoc no.copiosius in summa.eo.ti. in prin.
[Non credimus.]i non credere debemus , quia ius examinatio-
nem requirit.Sic ergo no.hic,q̄ non est verisimile, q̄ aliquis eps
violet canonicas sanctiones,licet qn̄que hoc faciat , vt.s̃.de tēpo.
17 ordi.vel non est compos.Item est ar. q̄ semper†pro iudice presu-
matur,quod dic,vt no.s̃.de renun.in presentia . Item est ar.quòd,
18 †omnia præsumuntur rite, & solenniter acta.ff.de prob.ab ea par
te.Insti.de fideius.in fi.[Anteq̄.]Quod de iure stricto possemus,vt
s̃.ver.cum & si tecum.Ergo q̄ examinatus hic iterum examina-
tur,de gratia est,alioquin contra. j̃. de offic.le.licet.q̄uis & qn̄que
19 fiat sæpius†examinatio.ij.q.iiij.Mennā.&.q.j.notum.j̃. de proba.
causam matrimonij.cū suis concor.vbi de hoc. [Mandamus igi
tur.iij.pars.[Eis.]s.clericis.per te,vel prædecessores tuos sine titulo
ad sacros promotis. [Pro quibus &c.] In forma communi iuxta
constitutionem.j̃.de prebendis.cum s̃m apostolum . [In maiori
ecclesia &c.] No. q̄ per hanc formā cōem potest prouideri etiā
in ecclesia cathedrali,vel alia ciuitatis,siue diœcesis,vt hic innuit,
& ar.j̃.de præben.pro illorum.secundum. T. Et tamen de ciuita-
te nulla fit hic expressa mentio.Sed dic,q̄ eo ipso , q̄ specificauit,
20 †cathedralem ecclesiam,vr̃ & ciuitatem expressisse, quæ a cathe-
dra nomen sumit.si.j̃.ti.j.ca.vnico,vt ibi no in prin. & sic non cō
tradicit.s̃.de rescrip.Rodulphus.&.c.significante,& vide,quod ibi
no.[Vel aliis.]s.i.j̃.de insti. ad decorem.q.d. considerata qualitate
personæ erit maius.vel minus beneficium assignandum , vt hic,
& j̃.de præben.de multa.ad fi.& sic facit ad id,quod no.j̃. de præ-
ben.c.fi,§.fi.super verbo,ad talia.ver.quid si scribat generaliter,qn̄
tamen

ADDITIONES.

a ¶Excipere potest.Dic conclusiue si quæris , an admittatur exceptio contra ordinatum,vt repellatur a beneficio consequendo , vt per dominum Anto.hic in pe.col.circa me.

b ¶Ordinator.De hoc dic,vt no. de præben si episcopus. li.vj. quia si mandauit de certa persona,tenebitur sibi prouidere ille, qui mandauit alias non.

† ¶Alias est.l.ij.

tamen scribitur pro simplici beneficio tale mandatum ad recto-
riam non extenditur,vt ibi dicit.[Prouidere.]vbi tamen prouisio
ad episcopum pertinet.ar.s̃.de rescrip.abbatem.&.j̃. de offi. ordi.
licet in corrigendis s̃m.d n.[Exceptiones.] ver. Ex hoc videtur,q̄
quando scribitur pro aliquo beneficiando non est necesse,q̄ cō-
a testetur lis ,vel q̄ in scriptis porrigatur petitio specialis , sed suffi-
cit,q̄ impetrans dicat executori.domine,supplico, q̄ exequami-
ni mandatum vobis iniunctum,& si nihil opponatur, procedat
s̃m tenorem rescripti. .de rescrip.si quando.&.c. cum dilecta.in
fi.j̃.de præben.pro illorum.Et idem est , si exceptio friuola oppo-
natur.j̃.de præben.dilectus.iii.j̃.de concess.præben.cum nostris. Si
vero aliquid rationabile prætendatur,illud examinabitur, & exe-
cutio suspendetur.s̃.de rescrip constitutus.j̃ de appella. dilecto fi-
lio, sed & super exceptione proposita,antequam testes recipiātur
erit lis contestanda.s̃.de renunci.veniens.§. dicto igitur.& de hoc
plene notatur in summa de exceptionibus.§.& quādo.sub.§.hoc
de dilatoriis.versi.penul.& fi.vna tamen nota per aliā est supplen
da.[Audiendas.]Nisi in rescripto contrarium poneretur , vt no.
j̃.de offi.deleg.ex parte.ij.

ADDITIO.

a ¶Contestetur lis.Adde hodie tex.in cle.dispendiosam . de iudi. & do. de Ro.deci.clv.ti.de litis contest.in anti.

SVMMARIVM.

1 *Dialectica quid sit.*
2 *Ciuilis sapientia est res sanctißima.*
3 *Imperatores ad actiones diuinitus peruenere.*
4 *Vbicunque agitur de peccato, semper recurrendum est ad legem canonicam.*
5 *Canonica lex diuina est.*
6 *Differentia inter Theologia,legem canonicam,& ciuilem.*
7 *Tot sunt hostes artis quot sunt ignorantes.*
8 *Episcopus an excusetur propter examinationem archidyaconi.*
9 *Catholici omnes astringuntur ad obseruationem canonum.*
10 *Episcopus quando uisitat quid facere debeat.*
11 *Vtilius est pauca idoneæ effundere,quam multis in utilibus prægrauari.*
12 *Melius est pauca agere caute quam multis interesse periculose.*
13 *Multitudo onerosa nihil habet honesti.*
14 *Dubitare de singulis non est inutile.*

CAP. XIIII.

CVm sit ars artium. Contra,quia secū
dū artistas, Diale-
1 ctica † est ars artium,sciētia sciētiarum. quæ sola scire
facit,sine qua nihil,cum qua quęlibet quid licet.imo
& præualet grammatica secundū grammaticos,quia est aliarum
scientiarum omnium fundamentum.Non est verum dicunt le-
gistæ,immo sola nostra scientia habet finem mirabilem , quod
in nulla aliā inuenitur arte,cum & si vilissimæ sint, omnes tamē
2 infinitæ sunt,vt in proemio digestorum.§. pro ratis in fi.est † ei-
dem res sanctissima ciuilis sapientia,quæ pretio nummario non
est extimanda,nec dehonestanda.ff.de var.& extraord.cog.l.i.ver.
est quidem res sanctissima,sic consueuit quilibet ad modum or-
tulani porrosorum sui commendantis suam scientiam commen-
dare,sed hæc est veritas,q̄ ars artium est diuina lex. a qua non est
excludenda canonica,nec humana ciuilis enim diuina est,quia
3 imperatores,†ad actiones diuinitus peruenerunt. C. de præscrip.
lon.tem.l.fi.& quia a viua lege.s.imperatore per quem Deus mi-
sit hominibus legem animatam in terris.& ei ipsas leges subiecit
vt in Auth.de consulibus.ante fi.col.iii.sunt leges diuinitus pro-
mulgatæ.sicut dicit Io.Papa.xvj.q.iij.c.fi.& imperatoris omne stu
dium est,vt crediti sibi a domino Deo bene viuant,& eius inue-
niant placationem,vt in Auth.vt non luxurientur,cōtra na.rn̄.j.
col.vj.& quatuor concilia approbat,& sacras scripturas& regulas,
sicut leges seruat.in Auth.de eccle ti.§.i.col.ix.& hæc per omnia.
in Auth.quomodo op.e.§.sancimus igitur.coll.j. per quæ & alias
multas leges pro certo assero,q̄ de mente legis est : q̄ vbicunque
4 de † mortali peccato.seu de periculo animæ,vel alio negotio (etiā
ratione personæ,quæ personaliter cōuenitur)ecclesiastico agitur,
semper ad legem canonicam , & eius ministrum.s.epm recurra-
tur,ita q̄ & clarissimi prouincię iudices in talibus in nullo com-
municent epis,nec inde quicquā sciant.sicut expresse le.in Auth.
vt clerici apud proprios epos conueniantur. §. si vero ecclesiasti-
cum.coll vj. & de san.epis.§.si autem ecclesiastica causā est . & se.
coll.ix.in quibus nec intendit a dn̄i Papę sententia deuiare. C. de
5 sum.tri.l fi.De canonica†vero lege planum est,q̄ diuina est,vt pa
tet.j̃.de iura.cal.c.i.§.nos vtriq;.vbi de hoc.&. s̃. de transla.epi.inter
corporalia.§.sed neque.ver.q̄ non est,vnde dicas,q̄ istæ duę leges
vnum sunt cum theologia,& omnes sunt necessarie ecclesiæ san
6 ctæ Dei.Hæc tamen est † differentia inter ipsas,q̄ ciuilis principa
liter tractat de regimine temporalium, quæ necessaria sunt eccle
siæ Dei,sicut corpus aīę.j.q.iij.si qs obiecerit Theologia vero prin
cipaliter de aīa.Canonica,modo de hoc.mō de illo. ministros ec
clesię in multis instruens,quæ in aliis sunt obscura.Dicamus er-
go, q̄ in regimine ecclesiæ sanctæ Dei theologia locum capitis
obtinet.Ciuilis locum pedis . Canonica vero, quę qn̄q; ad caput,
qn̄q; ad pedem ducitur.obtinet locum manus. ad hoc pertinet,
qđ le.& no.j.Corin.xii.E.non pōt dicere oculus manui,opera tua
non indigeo.aut iterum caput pedibus,non estis mihi necessarij,
& iunge,quod no.j̃.ne cleri vel mo.c.fi.§. fi. Tanto aūt maior &
p̄tiosior est vna reliqua,quanto maius & pretiosius est subiectū,
quanto enim qs melioribus pręest tanto maior ipse & honestior
est,vt in Auth.de defen.ciui.§.nos igitur.in fi.coll. iij. Multi tamē
has leges.s.humanam & canonicam reprobant , & blasphemāt,
7 quia s̃m Boetium tot sunt†hostes artis quot ignorantes.cano.lu
de.i.g Hi autem quæcunque ignorant,blasphemant . Hiero. Ne-
mo bene iudicat,quod ignorat. Vel dic vt no.s̃ de sum.trini.ca.j.
rn̄.i.super verbo,quasi cōmune. Sic ergo standum est descriptio-
ni,quam facit hic concilium generale, q̄ ars artium est regimen
animarum, nec tamen propter hoc artes alias(dummodo non
abutatur aliquis)improbamus.s̃m Hiero.xxxvij.dist.si quis gram
maticam,& iunge,quod no.j̃. super verbo, diuinis officiis.j̃.ti.j.c.
vnico.rn̄.i.super verbo,suppleri.[Instruant.] Non loquitur hic de
8 examinatione † quæ ad archidiaconum ex officio pertinet.j̃. de
offi.archi.ad hęc.sed de quadam instructione sacerdotum tantū,
quam eps necesse habet facere.& est argu.q̄ propter examinatio-
nem archidiaconi non excusatur eps , quamuis possit rn̄deri , q̄
hoc locum habet,quando in ecclesia non est archidiaconus,qui
examinet:tamen melius dr̃ , q̄ hęc distinctio locum non habet
quo ad prouisionem ecclesię,quę nunquam prouidere debet ni-
si digno,vt.s̃.c.proxi.habet tamen locum quo ad pęnam ordinā-
tis & examinantis,& prouisionem necessariorum, vt hic,s̃m.do.
no.Tu dic,vt no.s̃.c.proxi. & in summa de scrutinio in ord.fa.§.
qn̄ ver.cum quęlibet ecclesia.&.seq.j̃.de of.archi.ad hęc.§.in qua
dam. [Vel per alios.] De latere suo missos gnaros diuinę legis,&
in ecclesiasticis sanctionibus exercitatos.xxiiij.di.quando . Et no.
hic ar.q̄ fecisse vr̃,qui per alium fecit.j̃.de sen. excom. mulieres.
in fi.[Diuinis officiis &c.] Quod non potest plene fieri sine sciē-
tia canonum.j̃.de offi.ordi.inter cœtera.j̃.de fer.c.j.j̃. de cele.miss.
c.i.& de consecra.per totum,& patet in hoc tractatu , & aliis hoc
tangentibus quę ignorant puri theologi , non sine periculo aīa-
rum,quia ad obseruationem canonum quę censetur regula om
9 nium.& ipsi & omnes catholici,†astringuntur.vt.s̃.de consti.c.j.
§.fi.non est ergo modicum periculum suam regulam ignorare,
& inniti suę prudentię contra canonicas sanctiones,vt.s̃.de con-
sti.ne innitaris.vbi de hoc,& talis religiosus reputandus est idiota,
vt le.& no.j̃.de uoto.ex multa.rn̄.j.ver.sic ergo.[Qualiter ea.]s.ec
10 clesiastica sacramēta,& diuina officia, quod† & facere debet eps,
qn̄ visitat.x.q.i.placuit omnibus . ¶[Quoniam.] ij.pars.[Si decete-
ro.]q.d.quod preteritum est,mediocriter toleramus. j̃. de conse-
cr.di.ec.aqua.[Rudes.]Quo ad temporalia . [Et ignaros.] Quo ad
spiritualia siue iura: nam vtrunq; requiritur,vt.xxxix.dist. Petrus.
[Quod.]i.verum rudes & ignari sint ordinati.[Facile poterit.]Sta
tim enim si in aliquo imperitus examinetur Matheseos risui pa
tebit.xxxvij.dist.qui de mensa.&.c.relatum.[Deprehendi.] No.q̄
eo ipso q̄ constat ordinatum indignum , presumi potest contra
ordinatorem,& q̄ est puniendus.vt hic.&.lxxxj.di. tantis Daniel.
li .dist.ordinatos.nec enim potest prelatus de facili circa vitium,
seu defectum subditi allegare ignorantiam.ar.j̃. de regu. iu. q̄uis.
C.de rescin.ven.quisquis.si.loca.& conduc. sed addes.§.j.nisi forsā
per alium ipsos examinauerit.j̃.de offi.archid.ad hęc,secundum.
T.&.xxiiij.di.quando , imputatur tamen si forsan insufficientes,
vel malos, seu negligentes ad hanc examinationem faciendam
elegerit.tūc enim ex ipso delicto,seu negligētia obligatur,ff. nau.
cau.sta.l.j.§.qui sunt igitur.in fi.&.l.fi.&.ff.depositi.l.j.§. idem Pō-
ponius scribit si apud te volentem.&.j̃.de offi.archi.ea quę.§ vni-
co.vbi de hoc.[Subiacere.] subaudi,nec obstat,quod potest obii-
ci,q̄ si hoc statutum seruetur,pauci ordinabuntur,quia pauci ta-
les,quales requirit,reperiuntur,& huic antipophore continuatur
sequens.§.sanctius est enim &c. ¶ Sanctius est enim.] iij. pars.
11 [Paucos bonos.]Sic.xxiij.dist.tales.sic † & vtilius est pauca idonee
effundere.quam multis inutilibus prægrauari.C.de veteri iu.enu.
12 l.tanta.§.contrarium.sicut†melius est pauca agere caute,q̄ multis
interesse periculose.in Auth.de tabel. circa medium.col.iiij.& est
arg.contra illos,qui vastando seu consumendo pretiosum tēpus
in allegationibus,inutiliter se dilatant.& de conse.dist.v.non me-
13 diocriter.xxiiii.q.i.odi & pieci.In summa enim multitudo†one-
rosa nihil habet honesti,vt in Auth.de referen. ad fi.coll.ij. secus
in compilatione librorum,vt patet in eo,quod le.& no.j̃.de iudę.
ad liberandam.in prima decisione.cum suis concor. &.j̃.titu.j.c.
vn.co.rn̄ j.in fi.Item secus in lectionibus,& in glosis,quas non de
bemus,cum ibi sint multa difficilia,multa latentia & obscura,li-
cet plerunque vtilia,aut etiam necessaria perfunctorie pertransi-
re.aliquoties enim aliquam legem vidimus negligi, per quam po
stea quæstionem difficilem vidimus terminari, & secūdum Ari
14 stotelem non est inutile,† de singulis dubitare, & de hoc no.j̃.de
sacra.nō ite.c.j.§.fi.super verbo,breuiter [Quia si cæcus cæcū &c.]
vt Matth.xv.c.&.xxxviij.dist.quæ ipsis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Confessus pro conuicto habetur.*
2 *Grammatica pura non est prædicanda.*
3 *Scientia in episcopo, quanta requiratur.*
4 *Episcopus debet esse paratus omni poscenti respondere.*

CAP. XV.

1 Qvamuis. Proposita.] Subaudi, nec probata, & ideo videbatur absoluendus. Quia tamen &c. vt sequitur. [Confessus.] Et † ideo pro conuicto habetur, vt. j. de confes. c. j. [De gramatica.] Quæ requiritur, quæ fundamentum est, & etiam ad vitam proficit, dũ fuerit in meliores vsus assumpta. xxxvij. di. si quis grammaticam,
2 non tamen est pura † grammatica prædicanda, & ideo non sufficit illa sola, & sic tollitur contra, quod potest hic signari. lxxxvj. di.
3 cum multa. quæ autem & † quanta scientia in epo requiratur[a],
a collige. xxiij. dist. qui eps. & lj. di. c. fi. & in superioribus, tenetur etiã scire eps librum sacramentorum, qui alias officialis dr. xxxviij. di. qñ. i. ordinarium, siue epalem, in quo continetur qualiter sunt cõferenda ecclesiastica sacramenta, siue alium in quo hæc continẽtur quantum ad ea, quæ tangunt presbyterum. puta, plenum missale, quia hunc & illos qui sequuntur, presbyter quilibet scire debet. s. lectionarium, antiphonarium, baptisterium, compotum, canones pœnitentiales, psalterium, homelias per anni circulum. ex quibus omnibus, si vnum defuerit, sacerdotis nomẽ vix in eo cõstabit. xxxviij. di. quæ ipsis, sed cum vix, aut nunquã reperiatur presbyter, ne dicam eps, qui hæc omnia corde tenus præ manibus habeat, sufficit, q in libro hoc sciat, & adde, quod no. j. super verbo, contra canonicas sanctiones. ¶ Et per euidẽtiam facti.] ij. pars. q. d. non solum fuit defectus suus notorius de iure per confessionẽ suam, vt. s. sed & facti euidentiã, qa nesciebat ɔgrue literaliter loqui. forte quia cõiungebat masculinũ cum feminino, plurale cũ singulari, & errabat loquendo in multis aliis euidenter, potest. n. hoc de facili comprehendi, vt legitur & no. s. c. proxi. §. j. [Insufficientia.] propter hunc defectum nõ solũ impeditur quis, ne promoueatur, vt legitur & no s. de elec. cum nobis olim. §. pe. & c. cũ in cunctis. rñ. j. Sed etiam, si promotus sit, admittitur spontanea cessio, vt. s. de renun. nisi cum pridem. §. pro defectu. & c. post trãslationem §. cœterum. ver. item si quis, & etiam inuitus remouetur, vt hic. Licet autem in epo eminens scientia requiratur, tamẽ sufficiens, siue competens toleratur. Euidens vero insufficientia modis omnibus reprobatur, vt colligi potest ex hoc. c. & aliis superius allegatis. [Contra Deum.] propter periculum animarum, quia si cæcus cæcum &c. vt. s. c. proxi. in fi. [Contra canonicas sanctiones.] sm quas debet docere, non ab aliis edoceri. j. q. vij. si quis omnem. j. q. i. vilissimus. s. de elec. qualiter. Et melior, & sanctior est eligendus. viij. q. j. licet ergo. Cuius comparatione cœteri grex dicantur. xxv. di. §. nunc autem. ver. nomine autem criminis, als
4 est. §. & paratus † debet esse omni poscenti respondere, vt. xxxvj. di. §. ecce. Substantia enim summi sacerdotis nostri. i. de substantia ipsius sunt eloquia diuinitus tradita, & diuinarum scripturarum disciplina. xxxviij. dist. omnes psallentes. Et adde, quod no. s. super verbo, de grammatica. [Ipsum.] s. episcopum. [Executione.] bene dicit. Nam character remanet velit, nolit, vt le. & no. j. de sacra. non iteran. c. j. & ij. s. de ordi. ab epi. c. j. j. ti. j. c. vnico.

ADDITIO.

a ¶ Requiratur. Adde istum in. c. cum in cunctis. in. j. respon. supra de elec.

¶ De sacra vnctione. Rub.

SVMMARIAM.

1 *Aduentus spiritus sancti per misterium vnctionis designatur.*
2 *Patriarcha potest uti baculo pastorali in consecratione.*
3 *Græci in multis a nobis discrepant.*
4 *Patriarchæ appellatione, omnes subditi continentur.*
5 *Sacramentum iterandum non est.*
6 *Substantialia episcopalis consecrationis, & aliorum ordinum.*
7 *Solennia consecrationis, quæ sint.*
8 *Dubia in consecratione, quæ sint.*
9 *Iteratum non uidetur quod ambigitur esse factum.*
10 *Consecrationis leuia, quæ sint.*
11 *Episcopi. 3. sunt de substantia in consecratione episcopi.*
12 *Character imprimi non potest, nisi baptizato.*
13 *Baptismus est omnium sacramentorum fundamentum.*
14 *Character est indelebilis.*
15 *Notæ quædam remanent in damnatis baptizatis.*
16 *Omnia bona, uel mala, ex corde procedunt.*
17 *Anima secundum diuersa officia, diuersimode nominatur.*
18 *Sacramentum extremæ unctionis, quadno institutum sit.*
19 *Qui spiritus Dei ducitur, non est sub lege.*
20 *Sacramentum quare dicatur, & unde.*
21 *Gratia confertur in quolibet sacramento, excepto matrimonio.*
22 *Sacramento in quare matrimonij gratia non conferatur.*
23 *Gratia spiritus sancti non inprimitur nisi exterius minister ecclesiæ operetur.*
24 *Cathecumini qui dicantur.*
25 *Sacra scriptura interpretatur quatuor sensibus.*
26 *Quid per oleum, & quid per balsamum designatur.*
27 *Balsamum quid, & ubi nascatur.*
28 *Conscientia & fama in omnibus necessaria & præcipue in episcopo.*
29 *Prælati quæ fiunt, a subditis in exemplum de facili trahuntur.*
30 *Papa potius vult confundi legatum suum, quam suam lędere dignitatem.*
31 *Caput viri est Christus & uir caput uxoris.*
32 *Princeps principum pre omnibus est reuerendus.*
33 *Benedictio episcopis, & presbyteris est communis.*
34 *Vnctio Christi fuit mistica & inuisibilis.*
35 *Vnctio Regis quando quare transferatur a capite in spatula.*
36 *Episcoporum officium potius in iure quam in facto consistit.*
37 *Vnus gladius alio semper eget.*
38 *Potestas dependet ab authoritate, & non econtra.*
39 *Ecclesia est uniuersitas christianorum.*
40 *Potestas spiritualis prior est terrena in tribus.*
41 *Sacerdotium a Deo primum institutum est.*
42 *Potestas spiritualis iudicat omnia, & a nemine iudicatur.*
43 *Chrisma a minori episcopo fieri non potest.*
44 *Vnctionum significatio quæ sit.*
45 *Nemo ante baptismum hæreditatem Christi consequi potest.*
46 *Episcopus dicitur summus sacerdos, Papa summus Pontifex.*
47 *Episcopi sunt vicarij Christi.*
48 *Columba alia fuit quæ tulit ramum in archa, & alia quæ in baptismo descendit super Christum.*
49 *Cathachismum quid sit.*
50 *Paradisi ianua aperta non erat in ueteri testamento.*
51 *Papa contra antiquos loquitur uerbo rusticano.*
52 *Antiquis semper in dubio est deferendum.*
53 *Vbi de ueritate fidei agitur, usque ad sanguinem defendamus.*
54 *Dulcis mixtura bonorum.*
55 *Deus suam nouit mutare sententiam.*
56 *Magni uiri cautela magna nobis instructio.*
57 *Preces multorum si doctoribus recitentur quotidie emendantur.*
58 *In dubio gratificandum ut æquitas, nos mouebit.*
59 *Sic reprobat quæ ignorat, ita percutit quæ non iudex.*
60 *Tria signantur per baculum pastoralem.*
61 *Papa quare baculo pastorali non utitur.*
62 *Papa terreni & celestis imperij habet dignitatem.*
63 *Episcopus qualiter, & quando uti debent baculo pastorali.*

CAP. PRIMVM.

Cvm venisset. Casus. Quidam eps græcus accessit ad sedem apostolicam, qui in ordinatione sua sacram nõ receperat (sicut debuit) vnctionem, quia alia est consuetudo græcorum, alia latinorum. Super hoc dominus papa scribit Constantinopolitano patriarchæ, eidem hanc Decre. dirigens, quam diuides in nouem partes. In prima dicit, q papa fecit suppleri in dicto episcopo id, quod ei deerat quia per epm Albaneñ. duobus aliis sibi assistentibus fecit caput ipsius, & manus iuxta ritum ecclesiasticum sacro chrismate deliniri. & protenditur vsque ad. §. scire. In qua parte secunda tractat generaliter de oĩ vnctione. Et dicit, q duplex est. s. visibilis, & inuisibilis. In. ver. primo eiusdem partis comprobat primam per actum Iacobi. In secundo. ver. comprobat secundam per actũ Ioannis. In tertio. ver. ostendit quid significet quælibet, & durat vsque ad. §. ad exhibendum. Et incipit. iij. pars, in qua ostendit, de quo debet eps inungi. Et dicit, q de chrismate quod conficitur ex oleo & balsamo. In primo ver. declarat quid significet oleum. In secundo quid significet balsamus. In tertio hoc chrismate inungitur eps. s. vt ostendatur, q debet habere puram conscientiam, & famam bonam. In quarto inducit actum pro conscientia. In quinto pro fama. In sexto, q aliis sumus odor vitæ &c. Et extenditur vsque ad. §. hoc vnguento, vbi incipit. iiij. pars. In qua docet, in quo loco debeat inũgi eps, & dicit, q in capite, & in manibus. In primo. ver. docet qd significat manus, & quid caput. In secundo reddit rationem, quare inunguntur manus, & caput epi. In tertio reddit de eodem aliã rationem. In quarto specificat rationem secũdam quo ad caput. In quinto quo ad manus, & durat vsque ad. §. vnde ĩ veteri. Et ibi incipit. v. pars, in qua probat, q rex inungi debet in capite, iuxta præceptum veteris testamẽti. In primo. ver. dicit, q a tẽpore Christi citra non fuit rex vnctus in capite, sed in armo. In secũdo ostẽdit, q hæc vnctio armi, etiam in veteri testamento fuerat designata, sed vnctio epi etiã hodie in capite reseruatur. Et sic ponit vnã differentiam inter regalem vnctionem, & episcopalem. In tertio ponit aliam differentiam, & protẽditur vsque ad. §. qa vero Christus, in quo incipit. vj. pars. Et ibi incipit tractare de generali vnctione

ctione omnium christianorum, dicens, q quilibet christianus inungitur bis ante baptismum oleo sacro, primo in pectore, secundo in scapul. Item bis post baptismũ. sed chrismate sacro, primo in vertice, secundo in fronte. In primo. ver. reddit vnam rationem, quare in pectore. In secundo quare in scapulis. In tertio reddit de eodẽ aliam rationem. In quarto, quare in vertice. In quinto quare in fronte. In sexto quare inungitur quis chrismate ante baptismum. In septimo probat, q nullus inferior epo potest conferre sacramentum confirmationis. In octauo inducit lectionem a-
1 ctuum. In nono probat, q † aduentus spiritussancti per vnctionis misterium designatur, & durat vsque ad §. vngitur. Et ibi incipit, vij. pars. vbi tractat de vnctione rerum, & durat vsq; ad. §. verum. In quo incipit viij. pars. vbi antipophorizat, & probat, q nõ iudaizat ecclesia, licet sacramenta seruet ad literam, quia aliud efficit & figurat tam in nouo, quam in veteri testamento Et extenditur vsque ad. §. monemus. in quo incipit. ix. pars. vbi inducit patriarcham, q in consecrandis epis suis, & presbyteris ordinandis obser-
2 uet morem apostolicę sedis. & dicit, q potest † vti baculo pastorali, quamuis ipso non vtatur Romanus Pontifex. Tum propter historiam. Tum propter misticam rationem, & sic iungit caudam capiti vituli, vt ad eundem ventrem innuat vtrunque pertinere. [Bracareñ.] Alias Brandinensis. alias Bramerbensis. impone quodcunq; nomen volueris, & idem iuris erit. j. de procura. petitio. [Sacram.] Quia, vt sequitur statim, in capite & in manibus sacro non fuerat chrismate delinitus. [Apud vos.] i. apud Græcos,
3 † qui & in multis aliis a nobis discrepant, vt. j. de offi. ordi. quoniã in plerisq;. j. de bap. licet. & no. s. de tempo. ordi. cum secundum. Jõ monet patriarcham Constantinopolitanum, cui scribitur, vt in his sedi apostolicæ se conformet, vt. j. eod. c. §. fi. Notandum. n. q hic scribitur patriarchæ Constantinopolitano latino, sed proxi. ante eum fuerat ibi patriarcha Græcus, a quo eps, de quo hic agitur, fuerat consecratus, mirum tamen est, q dicit. [Apud vos.] Nam per hoc innuit, q hæc litera pluribus dirigatur. Sed contra. j. eo. §. j. & §. fi. vbi loquitur patriarchæ in singulari. Dixerunt quidam, q hic scribitur patriarchæ, & suffraganeis, & sm hoc, quando vtitur singulari, refert se ad patriarcham solum, quando plurali ad ipsum, & suffraganeos suos. si. j. de insti. ca ii. Alioquin ɔ. j. de cri. fal. quamuis graui. Dicas, q soli patriarchæ scribitur, & ex hoc
4 no. q appellatione patriarchæ, † omnes subditi, & totus patriarchatus continentur. ar. s. ti. prox. accepimus. §. mandamus, vbi de hoc. & s. de vsu pa. c. j. vbi de hoc, vnde dicit apud vos. q. d. apud te, & subditos, hoc est, in terra quam regis, vel vnde es. i. non est consuetudo inter vestrates, q ita fiat. Non enim poterat dicere inter tuates: quia hoc pronomen non reperitur. Meates enim, tuates, & tuates nõ dicimus: ideo quia patria non est vnius. sed multorũ, & sm hoc potest significari cõtra. s. de rescriptis. Radulphus. Sol. illud in rescriptis mere contentiosis, quæ odiosa sunt, & ideo est significatio vocabuli restringenda. hic vero in modo loquendi, vbi nulli præiudicium generatur ad quod accedit, quod no. s. de vsu pal. c. antepenul. & fi. sic & exponitur eps. i. epatus sm vnam lecturam. j. de paroch. c. j [Non consueuerunt.] Alias non consueuere. [Inungi.] Chrismate, & statim sequitur. [Suppleri.] Quamuis
5 enim sacramentum † iterandum non sit. j. q. j. q quidã tamen supplendum est id, quod iuxta morem ecclesiæ, seu sacerdotis deest, vt hic. & j. q. j. §. ecce quando ab hæreticis. in fi. Contra, non enim videtur supplendum, sed totum iterãdum, quia nihil vr actũ &c. C. ad Sill. cum Silleianum. in fi. vij. q. j. nihil. & de consecra. dist. ij. re vera. lxviij. distin. cor episcopi. & c. quamuis, & si forma non seruetur, nihil agitur. s. de rescrip. cum dilecta. in fi. Ad solutionem horum contrariorum nota, q circa consecrationem, siue ordinationem huiusmodi quędam dicũtur substantialia, & si hæc omittantur, nihil omnino agitur, vt in contrariis. Quædam solennia, & hæc omissa, sunt supplenda. Quædam dubia, & sic non solum suppletur, quod omissum est, sed totum est iterandum. Quædam leuia, & quamuis hęc de necessitate supplenda non sunt, non tñ erramus, si ipsa suppleuerimus ad cautelam. Quæ sunt hæc? Rn.
6 liber, qui † ponitur super ceruicem ɔsecrãdi substantialis est. xxiij. dist. eps. sm Goff. & a. i. lxxv. dist. c. j. & c. q die dominico. sed secundum Hug cautum est, q in talibus nil temere asseramus. Item numerus consecrantium, vt ad minus sint tres. lxiij. dist. §. porro. sm quod no. s. de tempo. ordi. si archieps. & c. seq. Item substantiale, q vnus eps totam benedictionem faciat xxiij. dist. quorundam. arg.
7 de conse. dist. ij. quia passus. xxiiij. q. i. loquitur. Solennia, † vero sunt vnctio, tempus, ætas, manus impositio, vnde in talibus nihil iteratur, sed suppletur impositio & vnctio, vt hic patet. & j. de sacra. non iteran. c. i. & fi. In aliis vero dispensatur. vt. s. de tempo. or-
8 di. consultationi. vbi de hoc no. Dubia † autem quędam sunt. puta. missa, & ieiunia in quibus videntur discrepare canones & magistri, & in his consilium est, quod tutius est æstimari, quia in talibus est, quod tutius est præsumendum, vt no. s. tit. j. ad aures. itere-
9 tur ergo totum, ac si nihil actum fuisset, quia † non videtur iteratum id, quod ambigitur esse factum. j. de clerico per sal. promo. c. vnico. j. de presbytero non bap. veniens. c. fi. & de baptismo. c. ij. cũ
10 suis concor. Leuia † vero, siue honesta dicuntur tangere, vel nõ tãgere aquimanile, hostium, vel campanam. tradere vel non, vrceolum, vel candelabrum, vel calicem & similia, quæ per se patent, q forsan non multum exacta diligentia sunt seruanda. ar. ff. de ven. inspi. l. j. §. fi. sed si ad cautelam suppleantur, non reprobamus. ar. v. dist. ad eius vero concubitum. ff. mãdati. qui mutuam. vt & no. s. s. ti. j. accepimus. §. i. ver. ex superabundanti. Et cum in his & iura, & magistri discrepent, quę nec de lana caprina sunt, nescio si hæc, quæ potissime dependent ex statutis canonicis, quæ & a pluribus ignorantur, suo sensu purus theologus præsumeret diffinire. Hæc tamen materia in summa. eo. ti. §. a quo & qualiter est plenius expedita. [Assidentibus.] Alias assistentibus. [Duobus epis.]
11 Tres † enim sunt de substantia, vt hic patet, quorum vnus principaliter consecret, & duo assistant principaliter consecranti. quod dic, vt no. s. de tempo. ordi. nec epi. & c. præceden. [Et. j.] Hoc est, Vt autem scias, q in consuetudine, quam seruas, error est, & monitioni nostræ, quã facimus. j. §. fi. facilius acquiescas, ad vtilitatẽ tuam & multorum aliorum, tractatum sacrę vnctionis, & quid significet, volumus plenius explicare, & sic continuatur sequens, §. [Scire te volumus.] Si. s. de renun. nisi cum pridem. rñ. j. in fi. j. vt benefi. ec. c. vnico. rñ. i. & sic Clemens non Alex. iij. &c. vt no. j. de fil. presby. ad hoc. §. j. in fi. rñ. j. & si. j. de offi. delega. cum contingat. §. j. & sunt hæc in ar. q magister non est inculpandus, sed potius commendandus, si ad communem vtilitatem multa effundat. super quo vide, quod no. s. ti. j. cum sit ars artium. in fi. ¶ Scire te volumus.] ii. pars. [Spiritualis est & inuisibilis.] Quia nihil aliud est quam charitas spiritussancti, siue donum impressum animæ, sicut character corporalis corpori imprimitur: sed quanto spiritualia fortiora sunt corporalib. vt. s. de trãsla. epi. s. iter corporalia, tãto fortius corporali spiritualis character animæ imprimitur, tanquam radix, quæ ardente sole non arescit, sed calore ipsius nutritur, vt de pœni. dist. ij. quærendum. ver. item Augustinus super epi-
12 stolam. Hæc autem impressio † non potest fieri in baptizato, cum
13 baptismus sit sacramentorum aliorum omnium † fundamentũ, vt j. de præs. non bap. veniens. respon. j. Ex quo autem fundamẽtũ characteris. i. baptismi impressum est in anima, omnia alia superuenientia postea indelebiliter recipit sacramenta. ita q quantuncunq;
14 † degradetur episcopus, seu presbyter ordinatus, semper character remanet. nec mirum, quia secundum Aug. etiam in dãna
15 tis baptizatis † quædam notæ remanent, per quas ab aliis discernũtur. ad hoc. j. de diuor. quanto. §. nam & si. j. de schisma. c. i. s. de ordi. ab epi. c. j. Quid nicum enim corporalis character furis deleri nequeat. immo si delere intenderes, potius augmentares: euidens est visibili ratione, q spiritualis tanquam fortior, vt dictum est, nullatenus amitti valeat, vel deleri, & hoc est, quod hic sequitur. [Exteriore.] scilicet vnctione. [Vngitur corpus.] s. per ministrum. [Visibiliter.] Quia subiicitur patenter oculis astantium & inspicientium, sicut alia corporalia. ff. fi reg. si irruptione, de quibus no. j. de proba. causam matrimonij. [Interiori.] Alias interiore. s. vnctione. [Inuisibiliter.] Quia. s. oculis corporeis nõ patet anima nec sua vnctio, sed tantum spiritui sancto, qui intus operatur. [Vngitur cor.] i. anima. Hoc autem ideo dicit, quia sm quosdam philosophos anima sedem habet in corde. vel ideo dicit hoc, qa non operatur vnctio in anima, nisi ex corde & voluntate procedat, quod vr verius, quia ad cor respicit Deus. & ex corde proce-
16 dunt † omnia, siue bona sint, siue mala, vt patet. xv. q. vj. c. j. ante fi. Ideoq; qui in baptismo contradicit penitus, nec rem, nec characterem recipit sacramenti, vt. j. de baptismo. maiores. §. fi. & arg. lxxiiij. distin. gesta. sic ponitur hic cor pro anima, & ipsam signifi
17 ficat. † Anima enim secundum diuersa officia, quæ habet uaria, uarie nominatur. vnde versus.

Pluribus officijs animæ sunt nomina plura.
Dum sentit sensus, ratio cum indicat, & mens.
Dum quid commemorat, animus dum cogitat, & cor.

Et hoc idem vult beatus Aug. [De prima.] ver. j. s. vnctione exteriore. [Iacobus.] in canonica sua vlt. [Infirmatur &c. Eum.] s. infirmum. [Oleo.] Hic ergo loquitur de exteriore vnctione. [Fidei.] i. fidelis presbyteri. i. sm fidem facta. sm. d. n. [Saluabit.] i. infirmo proderit contra infirmitatem corporis, vt vel eam imminuat, vel patientius toleret, & etiam proficiet ad salutem æternam. sm. do.
18 no. [Infirmum.] Hic loquitur de sacramento extremæ † vnctionis, quod duplici de causa est ab ecclesia institutum. Quo ad corpus, vnde sanat infirmũ, & sic corpus alleuiat, si tamẽ expediat ei, vt hic. & xcv. dist. §. sed illud. j. de offi. archipres. ca. ii. j. de pœni. cũ infirmitas. Item quo ad animam, quia purgat peccata venialia, & si non reperiat aliquid ad purgandum, prodest tamen ad minus quo ad prudentiam, securitatem, & maiorem constantiã. de con. dist. v. c. j. & ij. sm Hug. [De secunda.] ver. secundus. s. vnctione interiori. [Ioannes apostolus.] j Io. ii. G. [Vos vnctionem &c.] Sic construe. [Vos non habetis necesse, vt aliquis doceat vos.] Iuxta illud. cum veneritis ante reges, & præsides &c. Matth. x. c. [Vos vnctionem] i. vnctio. si. Io. xiiii. & sermonem, quem audistis non est meus & c. sermo. & ponitur hic casus pro casu. j. de verb. sign.

ferus.

forus.§.testes.ſi.xxxv.diſt.c.vlti.ibi.itaq; cum.i.is. [Quam acceptis ab eo.]ſ.ſpiritu ſancto.alias a Deo.[Maneat in vobis.]& de oībus ſeruate.i.docendo,vel operando. [Sicut benedictio eius docet
19 vos.]Ideo dicitur, q̄ †qui ſpiritu Dei ducitur,non eſt ſub lege.ix. q.ij.duæ ſunt.[Vnctio.]ver.iij.[Inuiſibilis.]Quæ.ſ. fit ī anima,corpore exterius vncto p̄m. do n.[Non ſolum eſt ſignum.]vt præter id,quod ingerit ſenſibus hominum.ſipſam vnctionem exteriorem & characterem animæ infixum faciat,& aliud uenire in notitiam hominum.ſ.gratiam animæ īfuſam. hic etiam character animæ impreſſus eſt ſacramentum, quia facit illud, quod ſignauit:nam p̄ter id,quod deſignat.ſgratiæ infuſionem, eſt etiam & ipſius gratiæ infuſionis cā.vnde & ſeqtur, q̄ ſi digne ſumitur.&c. p̄m.do.no.[Sed etiam ſacramentum.]i.ſignum, ſiue ſignificatio inuiſibilis gratiæ,vt ſtatim ſequitur. p̄m Vinc. tu expone. [Sacramentum.]i.ſacramentalis character, qui ſemel admiſſus, nunq̄ amittitur,vt.ī.de diuor.quanto.§.ſi vero alter.& no.ſ.eo.§.rñ.j. Et gloſſam Vinc.trahe ad verbum,quod præcedit.ſ.ſignum.Dicitur,
20 †autem ſacramentum,quia ſacrat mentem.ſ.ſanctificat,& purificat,& Deo vnit,vt ī.eo.§.quia vero Chriſtus. ī. de baptiſmo.debitum.de conſe.diſt.iiij.c.j.& ij.&.c.proprie,& hoc eſt, quod hic ſequitur. [Quia ſi digne ſumitur &c.] Vel dic. [Non ſolum eſt ſignum &c.]i.character impreſſus in anima.[Sed etiam ſacramētum &c.]ſ.gratiam conferens.excepto enim matrimonio, con-
21 ferturſgratia in quolibet ſacramento.ad hoc.lxxv.diſt.§.i.&.c.j.&
22 c.p̄a patribus.& ſe.j.q.j.multæ.&.c. multi. † In ſacramento vero matrimonij,ideo dicitur non conferri gratia, quia contrahitur pecunia mediante.xxxij.q.i.honorantur.xxx.q.v.aliter. quod nō fieret ſine ſimonia,ſi in ipſo gratia conferretur,vt patet.j.q.ij. quā pio,ī.de pœnis ca.fi.& in aliis iuribus ſuperius allegatis, ſed & ī̄ poteſt dici in ſacramento matrimonij gratiam non conferri,ga ſacramentum hoc commune eſt.non ſolum fidelibus,ſed etiam in fidelib⁹,vt patet in eo,quod le.& no.ī.de diuor.gaudemus. De infidelibus autem conſtat,q̄ ipſis ſic exiſtentibus gratia non datur.j.q.j.multæ.&.c.ſi quis inquit.Theologi tamen dicunt, q̄ ſi fideles vacent orationibus,& ea intentione,qua debent,contrahār, & alias ad gratiam recipiendam ſe habilitent,etiam in ſacramento matrimonij inter eos p̄tracti gratia datur aliqua. Citius enim dat dominus eis prolem.fortiores redduntur ad fidem ſeruandā ſibi adinuicem.magis enim abundant in temporalibus, & diuiⁿ viuunt,ad quod pertinet,quod legitur Thob.vj.f. In eos,qui coniugium ita ſuſcipiunt &c.vſque in fi.&.viij.per totum , & maxime ibi,filij enim ſancti ſumus,& non poſſumus ſic coniungi , ſicut gentes,quæ ignorant Deum, & ex illis capitulis videntur ſumpta iura.xxx.q.v.aliter.&.c.ſequentibus,ſed & hoc certum eſt , q̄ tale opus carnale ſine peccato perfici poteſt,quia & mutatur aqua in vinum. xxxiij.q.v.noluit.nec obſtat, q̄ contrahitur pecunia mediante.puta,dote,vt in dicto.c.aliter,quia illud toleratur , propter onera matrimonij ſupportanda.ar.in eo,quod legitur & no. ī.de vſur.ſalubriter, & quia potius ordinatur ad carnalitatem.ſ.prolis ſuſceptionem,quam ad ſpiritualitatem,ad hoc.ff.de ver. ſig. libe. rorum.ī.de.cōdi.appo.c.fi.& quia inter carnales, & ſeculares hoc tantum agitur.Nam ſi de actu omnino ſpirituali,& eccleſiaſtico agatur.puta,benedictione nuptiali in illo bene cōmittitur ſimonia,vt patet in eo,quod le.& no.ī.de ſimo.ſuam.& adde,quod no. ī.qui ma.accu.poſ.ſignificante,& de ſimo. cum in eccleſiæ corpore rñ.i.[Quia ſi digne &c.]i.ſi ſumens deuote recipiat , & eſt ſine mortali peccato ipſa interior vnctio.[Vel agit.]i.creat nouā gratiam.puta,caſtitatem in illo,qui conſueuit eſſe diſſolutus , & ſic p̄ cōſequens agit,& operatur ſalutem,quam quis per gratiam aſſequi conſueuit.[Vel auget.]i.ampliat veterem gratiam, vt ſi antea libenter dabat pauperibus,nunc libētius & largius erogabit. [Qđ deſignat.]ſ.ſalutem p̄m.d.n.vel quod deſignat.i.gratiam,quā oſtēdit exterior vnctio:non enim pingit,ſiue imprimit gratiam ſpiri-
23 tus ſanctus interius,niſi miniſter, † eccleſiæ exterius operetur,ad hoc.ī.de bap.debitum.§.ſi. Et nota , q̄ mens iſtorum verborum, quod ſi digne ſumitur &c.eſt in ſacramento ſacerdotalis ordinis curioſius,& dignius,& deuotius,quam in cœteris attendenda. Et eſt ratio,quia non ſolum ratione recipientis,ſed aliorum confertur.j.q.j.§.ecce cum honoris.& ar.ſ.de tempo.ordi.c.fi. Ad qđ deſignandum,quando inungitur manus ſacerdotum,vt tam recipiētem , q̄ conferentem , & oēs alios,qui præſentes adſunt, ad deuotionem lachrymarum moueat cantando alta voce alleluya . veni ſancte ſpiritus,vel hymnū.Veni creator ſpiritus . Cōſueuit mī eccſia ejuſdem paracliti gratiam implorare. vel dic . [Vel agit.] .i.fundamentum ponit in ſacramento baptiſmi. [Vel auget.]In ſacramentis poſt baptiſmum collatis. q.d.in baptiſmo dat nouā gratiam: in cæteris vero auget iam datam excepto baptiſmo , vt iam dictum eſt de conſe.di.iij.gratia.& c.ſeq.non ex quo.& c.j.& ij.ī. cod. §. quia ver.o.ver.per frontis.¶ Ad exhibendum].iij.pars.
24 [Cathecuminorum].i.quo inunguntur† Cathecumini, & infirmi. & dic cathecuminorum in fide inſtruendorum,ſiue inſtructorum.& dicitur a catheceizo.zas.i.inſtruo inſtruis,quia antiquitus inſtruebantur in fide,antequam ad baptiſmum peruenirent

de conſecra.di.iiij.in catechiſmo.& c.iudei.& c.fi.& c.venerabilis.& c.baptizandi.& c.de cathecuminis.[Vel infirmorum].ſ.c. §.proxi.ver.de prima.[Et conficitur chriſma.] Ad exhibendum ſimiliter exteriorem vnctionem: nam & de chriſmate fiunt exteriores vnctiones,vt ī.ſequitur.p̄m d.n.[Ex oleo]ſcilicet benedicto.[Myſtica]ſcilicet ſignatiua,ſiue ſignificatiua.i.propter ſigni
25 ficationem p̄m. d. n. Ad quod notandum eſt,q̄ quatuor † rotæ ſunt,ſiue quatuor intellectus , quibus mediantibus ſacra ſcriptura exponitur tota die. Eſt enim ſenſus hiſtoricus , per quem res geſta ad literam recitatur,vt xxvj.q.v.nec mirum . Item allegoricus,per quem aliusex alio ſumitur & intelligitur,& dicitur miſti ca locutio,ſiue interpretatiua, quando.ſ. fit ſermo mixtus , vt de conſe.diſ.iiij.proprie.Item tropologicus.i.moralis,per quem mores ordinantur,& dicitur ſermo conuerſiuus. xxxvij.diſt. vino.de pœni.diſ.j.ſuper tribus.Item anagogicus ab ana, quod eſt ſurſum per quem de terrenis ad cœleſtia aſcendimus , & de ipſis tractatū habemus de conſecra.diſt.iiij.eccleſia,de pœni.diſt.ij. principium, ver.gra.hoc,quod dico Hierīm p̄m hiſtoriam eſt ciuitas, p̄m allegoriam,ſiue miſticum ītellectum ſignificat ſanctam eccleſiam, p̄m tropologiam,ſiue moralem intellectum deſignat quamlibet fidelem animam.p̄m anagogē demonſtrat cœleſtem Hierīm.ſ. eccleſiam triumphātem,ſiue cœleſtium ciuium vitam,qui Deū vident facie reuelata.His quatuor modis , quaſi quibusdam rotis tota diuina pagina voluitur & reuoluitur , & eſt diuerſimode exponenda,ad hoc.lxxvj.diſt.iciunium.Ideo dicit hic,q̄ chriſma q̄ficitur ex oleo,& balſamo miſtica ratione.i.ſignatiua,vt dictum eſt,& ſtatim ſubdit miniſterium,exponens ſeipſum,& oſtendens
26 quid per oleum,†& quid per balſamū figuratur, vt ſequitur.[Per oleum.]ver.j.[Nitor conſcientiæ.]i.puritas,ſiue mundicia.[Deſignatur.]Alibi tamen ſignat miſericordiam.xlv.diſt.diſciplina.ī. de pœni.omnis.§.ſacerdos autem.alibi opus pietatis, vt.ī.eod.ver. manus igitur.[Legitur.]Matth.xxv.A[Prudentes virgines &c.Per
27 balſamum.]ver.ii.Balſamus eſt quidam liquor, † qui emanat de quibuſdam arboribus,ſiue frutectis dum putantur. olim hi arbuſtuli reperiebātur in vineis tātum Engyadi iuxta Hieroſolymam ſed regina Cleopatra vxor regis Ptholomei fecit eos eradicari , ſicut fertur,& plantari in Babilonia,nec haberi potuit poſtea aliūde . De radice vero & cortice ipſarum arborum fit opobalſamū, quod non eſt ita pretioſum [Intelligitur.] Alias exprimitur.[Propter quod dicitur.]Eccl.xxxiij.ca. [Sicut balſamū aromatizās &c. Hoc ergo.]ver.iij.[Chriſmate.]Confecto ex deſignātibus bonam conſcientiam,& famam.[Vngi &c. Non tam in corpore.]i.non ſolum.vt ſequitur , & facit ad expoſitionem verborum poſitorū, ſ.de poſtula.prę.bonæ.j.§.fi.ibi,non tam ex iuſtitia,q̄ ex gratia.[In corpore.]Quo ad famam. [In corde.] Quo ad conſcientiam,vnde & ſequitur . [Vt & interius &c. Conſcientiæ.] Reſpectu olei. [Odorem famæ.]Reſpectu balſami. [Quo ad proximum.] Sunt
28 autem hæc duo neceſſaria cuilibet,ſed maxime eō,†nec ſufficit dicere,Deus nouit conſcientiam meam.xi.q.iij. ſenti. imò etiam requiritur opus in publicum , ex quo eſt aliis in exemplum.xj.q. iij.non ſunt.xii.q.j.nolo. [Denitore.] iiij.verſic.[Apoſtolus.]ii.ad Corin.j.[Gratia noſtra hæc eſt &c.] Nam p̄m Pſal. [Omnis gloria &c.[Filiæ.]i.animæ.[Regis.]i.Dei.[Ab intus.]i.a puritate ītterioris conſcientiæ,ſubaudi procedit.[De odore.]v.ver. [Apſs ait.] ij.Corin.ij.[Chriſti bonus odor ſumus &c.]i.exemplum, & imitatio ad bonum, dicīt enim bonus odor prædicatio bona,quam aliqui ex charitate ſuſcipiunt , & inde in animam viuunt , hunc odorem habebant apoſtoli,qui per prædicationem ſuam , & bonam famam inuitabant alios ad ſalutem , & tamen ipſi quandoque currebant inter infamiam,& bonam famam, vnde a quibuſdam veraces dicebantur,ab aliis ſeductores , vt.ij.Corin.vj.c.& vj.q.j.tunt plurimi,& ponuntur hæc eadem verba.xxiij.q.iiij. Nabugodonoſor.Vel dic bonus odor.i.bonum teſtimonium, & ſic omnia ꝓprie & continuatiue ſequuntur.[Et aliis.]vj.ver.ſubaudi, ſimpliciter credentibus,& operantibus.[Vitæ.]i. dilectionis & bonæ opinionis.vel.i.gratiæ,ad vitam æternam ducētis. [In vitam.] .ſæternam,quando videlicet audientes prædicationem credunt, & faciunt quæ audierunt,& ſequuntur in bonum. Sed ſi vilipendunt & contemnant,tunc mortem animæ incurrūt,vt ſequitur, p̄m Vin.vnde expone. [Mortis.] Gratiæ Dei in anima ducentis. [In mortem.]ſæternam.ſecundum.do.no.Vel dic.[Aliis.]ſ.foré ſibus hominibus. [Sumus odor.]i.exemplum . [Vitæ in vitam.]
29 Nam ea,quæ à†prælatis fiunt,trahuntur a ſubditis de facili in exemplum. ī. de voto. magnæ.§.i.xi.q.iii.præcipue.xl.diſtin.multis. [Aliis.]ſ.intrinſecis,qui nobiſcum morantur.puta , cubiculariis. [Odor mortis.]i.pœnitentię.per quam caro.i.peccata mortificātur.[In mortem.]i.penitentiam.q.d.prælatus interius debet facere aliquam aſperam pœnitētiam,quam neſciat, niſi cubicularius, a quo ſibi cauere non poteſt,& ſic trahet forte ipſum cubiculariū ad eandem . Sed heu, quia quidam per vitam occultam inhoneſtam,& deteſtabilem ipſos trahunt ad mortem ęternam . Ītē de foris quod ore predicat,debet probare exemplis , vt ſic ei omnes bonum teſtimonium ferant,& hoc eſt,quod ſequitur. [Deber.n.

epiſcopus

epiſcopus &c.].j.Thim.iij.[Vt cortina.]Exo.xxvj.d. Secreta pœnitentia.[Et qui audit]Prædicationem,quam videt operibus comprobari.[Dicat veni.] Apo.vlt.g.i.verba tua audiui, & recepi & in corporaui,& ſic eſt præteriti temporis.[Vel dicat.] Pauperi indigenti.[Veni.] Ad hoſpirandum,reficiendum, induendum,& ſic eſt præſentis imperatiui.Vel dic.[Aliis.]ſ.incredulis. [Odor mortis.]i.inuidiæ,& malæ opinionis,& confuſionis ad mortem æternam ducentis.[Debet enim epiſcopus.] Et hic.ver. reſpondet ad id,quod ſupra dixerat,hoc ergo vnguento . [Qui ſunt intus.]i.familiaribus.[Foris.]i.extraneis.ſic.viij.q.j.licet.de conſe.diſt.j. iubemus.ij.q.vii.cum paſtoris.&.c.ſeq.lxiij.diſt.plebs Diotren.&.c.noſſe.& .c.vota ciuium.&.c.ſi.xxxiij.diſt.laici.[Vt cortina &c.]i. vt fidelis trahat ad fidem per ſua bona opera infidelem.xxviij.q.j.iā nunc.T.[Et qui audit.]Credendo dicat. [Veni.] Prædicando.q.d. priuſquam prædices oportet,q̄ credas, vel qui audit authoritatē prædicandi ſibi datam,quia neque aliter prædicandū eſt.ī.de hære.cum ex iniuncto.¶ Hoc vnguento]iiij.pars . ſubaudi ita confecto,vt dictum eſt.ſ.§.proxi [Et manus.]Quod in conſecratione dicti epi fuerat prætermiſſum,vt.ſ.eod.c.rñ.i.[Conſecrentur.] diceret quis,& quare in capite:Et ipſe rñdet in ſequenti.ver. [Per caput .n]j.ver.[iuxta illud.]Matth.vj.c.[Vnge caput tuū &c.]Et die vnge.i. mentem humilia.[Et faciem.]i.tua opera . [Laua]i. munda opera fac.& quare manus?[Quia per manus &c.iuxta illud &c.]Cant.v.b.[Manus meæ diſtillauerūt.]i. bona opera mea dederunt bonum odorem aliis. [Manus igitur.]iij.ver. & eſt prima ratio,alia redditur,ī.co.ver.manus vnguntur . [Vngitur.] Als inunguntur. [Oleo.] i.Chriſmate. in cuius confectione eſt oleū. [Pietatis.]Hoc dicit propter oleum,quod admiſcetur balſamo.q. d.oleum magis reſpicit vnctionem manus.balſamus vero vnctio nē capitis.licet manus & caput vtroq; mixto in Chriſmate inunguntur,ſic ergo deſignatur per oleum miſericordia.vt no.ſ.§.pro xi.ver.per oleum.[Vt eps bonum operetur &c.] Gal. vlt.c.[Balſamo.]i.Chriſmate,in cuius confectione eſt balſamum. [Sicut ſeipſum.]Matth.xxij.G. hoc verbum nō eſt omnino ſecuriſſimū nec ad literam profequēdum , quia ordinata charitas incipit a ſe ipſo.xxiij.q.v.ſi non licet.vnde primo dabo mihi elemoſinam,de inde proximo.de pœ.diſt.iij.ſane cauendum.xvj.q.j. decimas. Eſt enim crudelitatis proximum ex meis prædiis aquam ſitientibus
30 ipſam agris extraneis propagari.C.de ſerui.l. præſes. & Papa † potius vult confundi legatum ſuum,quam ſuam lædere , ne dicam confundere dignitatem.ſ.de vſu. pal. niſi ſpecialis . Primo etiam debet quilibet ſeipſum corrigere , deinde proximū.iij.q.vii.§.tria. ver.penulti.& fi.ideo dic.[Sicut ſeipſum.]i.ad id,q̄ ſeipſum.ſ.quo ad bonos mores,& vitam æternam conſequendam, in quo non conſiderando gradum ſanguinis,ſed naturam,& Dei creaturam, aliis debemus conſulere,ſicut nobis.de pœ.diſt.ij. proximo . [Caput.]iij.ver.& eſt ſecunda ratio,quia alia eſt reddita ratio.ver.proxi.[Dignitatem.]Hoc ſtatim exponit.ī.ver proxi. [Officiū.]Hoc exponitur.ī.ver.man⁹.[Caput.]iiij.ver.vbi exponitur, quod.ſ.ver. proxi.dixerat authoritatem & dignitatem.[Illius.]i. Chriſti,ſic ergo non ſolum Papa,ſed & quilibet eps eſt vicarius Chriſti,vt hic, &.ī.§.quia vero.ver.per frontis.xxxiii.q.v.mulierē.& no.ſ. in proœmio.in princ.ſuper verbo,eps. [Per propheram Dauid, ſicut vnguētū in capite &c. Caput enim viri Chriſtus eſt.]Deus eſt caput
31 Chriſti.j.Corin.xj.a.& Ephe.iiij.d.Chriſtus † eſt caput viri. vir eſt caput vxoris,vt hic.xxxiij.q.v.cum caput.ſicut Chriſtus caput Petri,& Petrus eſt membrum. Petrus autem eſt caput prælatorum, & ipſi membra.ideo ſe debent ſuo capiti coaptare.ſ.de elec.ſignificaſti.in fi.xi.diſt. quis neſciat.xix.diſt. per totum.xx.diſt.c.i.&.ij.& quamuis quilibet rex in domo propria habeatur & ei pareatur,
32 †eſt tamen pre omnibus princeps principum reuerendus. viij.di. quæ contra mores.ideo nec temper ſuperioris hominis imperio eſt parēdum.xi.q.iii.Iulianus.quod dic,v t no.ſ. de tempo.ordi.ad aures.§.i.[Qui.]ſ.Chriſtus.[Dicit.]Iſa.lxj. [Spiritus domini ſuper me &c.vnxit.]i.gratiam infudit.[Ad euangeliZandum.]i.prædicandum.[Manus inunguntur.]v. ver. in quo exprimitur ſecūda ratio,quare manus inungūtur:nam primam habuiſti.ſ.e.§.verſ. manus igitur,& exponit,quod dixerat.ſ.eo.ver. caput inungitur, ibi,miniſterium,& officium.[Cum eas.]ſ.manus epi. [Conſecrare inquit.]ſ.conſecrator principaliter celebrans.ſ.de elec.quod ſicut.§.ſuper eo.in fi.Et no.q̄ hæc verba dicuntur,nedum quando
33 conſecratur eps,ſed etiam quādo presbyter ordinatur , & ſic† hęc benedictio epis & presbyteris eſt communis. xvj.q.i. §. hoc idem, &.§.ecce.ibi,ſequenti.Sed quo ad materiam liquoris differt,quia manus epi chriſmate,vt hic dicit.manus vero presbyteri oleo per unguntur.xxiij.diſt.præterea,& iunge,quod no.ſ.de ſacra. nō ite. c.i.§.j.ſuper verbo non chriſmate.[Conſecrauerint.]Manus ipſę, accipe.[In nomine domini.]Quod eſt.ī.conſecrentur &c. ¶ Vñ in veteri teſtamento.]v.pars.iſte.§.reſpicit id,quod dixit.ſ.§.prox. ver.caput inungitur propter authoritatem . [Sacerdotis.]In capite.[Sed etiam reges.]Nam & tales dignitatem habent,& miniſterium.[In libro regū.]iii.vel.xix.f.[Vade & reuerte &c. Sed vbi leſus.]i.ver, & dic vbi.i. poſtquam.[Quē vnxit Deus.]Myſtica ſuit.

34 †& inuiſibilis vnctio Chriſti,quia nec in regem , nec in ſacerdotem ab homine fuit vnctus.ij.q.vij.§.his ita.poſt.c.ipſi apoſtoli,& ante. ca. Petrus.[In actibus apoſtolorum.]iiij.f.x.f.& ſicut dicit, propheta Dauid.propterea vnxit te Deus,Deus tuus oleo letitiæ, q.d.non materiali.[Qui.]ſ.Chriſtus p̄m apoſtolum. Coloceñ.j.d. [Eſt caput eccleſiæ, quæ.]ſ.eccleſia.[Corpus ipſius.]ſ.Chriſti.ī.de his quę fi.a præla.nouit.[Ex tunc.]ſa tempore Chriſti citra.Vin. [In quibus.]Chumero , ſeu armo.i.ſpatula.[Iuxta quod legitur.] Eſa.ix.a.Factus eſt principatus eius &c. ¶ Ad quod.]ii.ver. Et di-
35 cas ad quod.i.ad hoc,q̄ adhuc transfertur. † vnctio regis a capite in armo.[Samuel fecit poni in armum &c.]Tangitur de hyſtoria,quę legitur in.j.Regū.ix.ca.cum enim Cis pater Samuel amiſiſſet aſinas ſuas,dixit pater ad Saul.tolle tecum vnum de pueris, & quære aſinas,qui cū peragratis diuerſis regionibus infecto negotio ad patrem redire vellet, de conſilio pueri concomitantis eum acceſſit ad Samuelem , vt indicaret ei vir Dei quid factum eſſet,& cum ſolicitus eſſet Saul quid daret prophetæ,dixit puer,ecce inuenta eſt in manu mea quarta pars ſtateris argenti , demus homini Dei,vt indicet nobis viam. Dominus autem reuelauit Samueli,vt Saul vngeret in ducem populi Iſrael . Occurrente ergo Saule Samueli ait dominus prophetæ Ecce vir,quem dixeram tibi,ait autem Saul ad Samuelem.Indica oro mihi, vbi eſt domus videntis.i.prophetæ,qui enim hodie propheta dicitur,olim vidēs appellabatur,& rñdit Samuel.Ego ſum videns, aſcende ante me in excelſum & comedes mecum,& dimittam te mane , & indicabo tibi quæcunq; volueris.nec ſis de aſinis ſolicitus,quia inuentæ ſunt. Aſcenderunt ergo , & cum inuitaſſet Samuel viros alios quaſi triginta.dedit Sauli locum in capite eorum,& præcepit coco , vt deportaret armum ante Saul. & cum apposuiſſet dixit Samuel comede,quia de induſtria ſeruatum eſt tibi, quando inuitaui populum.& dormiuit Saul cum Samuele nocte illa,& locuti ſunt ſimul in ſolario.Surrexerunt autem mane, & deſcenderūt in extremam partem ciuitatis , & dixit Samuel ad Saul dic puero,vt antecedat nos& tranſeat,tu ſubſiſte pauliſper , vt indicem tibi verbum dñi.tulit autem Samuel lenticulam olei , & effudit ſuper caput eius,& oſculatus eſt eum,& ait. Ecce miſit te dñs in principem hæreditatis ſuæ,& dedit ei ſigna,inter quæ illud ſpecialiter denotauit.Quod inueniret duos homines foueas fodientes, qui dicerent ei noua de aſinabus quia inuentæ erant,& q̄ pater q̄rebat eum.Receſſit ergo Saul a Samuele , & obtinuit regnum,& tangitur hæc hiſtoria.j.q.i.iudices. [Delibatio.] i. vnctio capitis.i. Chriſti,qui eſt caput eccleſiæ,vt.ſ.eod.ver.proxi. [Repræſentat.]ſ. eps,qui eſt vicarius Chriſti.vt.ſ.c.§.proxi.ver. caput inungitur , vt oſtendatur. [Refert autem.]iii.ver i.dña eſt inter pontifices &c. [Delinitur.]i.inungitur.[Quanta ſit dña]Quæ tanta eſt,quanta ſit inter ſolem & lunam.ī.de maio.& obe.ſolitæ.§.potuiſſes, & lō ge minor eſt comparatio,quam plumbi ad fulgorem auri.xcvj. diſt.duo ſunt,quod dic,vt plene no ī.qui fi.ſint legi.per venerabilem.§.rationibus [Authoritatem.]Hic no.ius. [Poteſtatem.]Hic
36 no.factum.q.d.officium eorum potius, † conſiſtit in iure,quam in facto,officium vero principum econuerſo . Primi autē habēt verba.Secundi facta.primi ſcientiam.ſecundi potentiam,& ideo
37 etiam dicitur,q̄ vnus gladius †alio ſemper eget.ī.de cle. excō.mi. c.ii.in fi.vbi de hoc. Sed & hic no. q̄ authoritas non dependet a
38 poteſtate,ſed potius poteſtas †ab authoritate, ſuper quo vide, qđ legitur & no.ī.de maio.& obe.ſolitæ.§.præterea.ver.j.& de reb.eccle.non ali.c.fi.in prin. vnde & p̄m fratrem Alexandrum de ordi
39 ne minorum. Eccleſia eſt multitudo fidelium , ſiue † vniuerſitas chriſtianorum, quod comprobatur.de conſe.di.j.eccleſia.vii.q.j. Nouacianus,habens duo latera.dextrum.ſ.clericorum , qui ea, q̄ ad ſpiritualem vitam pertinent , adminiſtrant . Item ſiniſtrum.ſ. laicorum,qui terrenæ vitæ neceſſaria tractant. Eſt & duplex poteſtas ſpiritualis.ſ.quæ caput habet ſummum Pontificem,& ſecularis,quæ caput habet regem,quod comprobatur.xcvi.diſt.duo ſūt & in eo,quod no.ī.qui fil.ſint legit.cauſam quæ.ii. &.ſ. de æta. &
40 qua.cū ſit ars artium.in prin.Spiritualis, † prior eſt terrena in tribus.ſ.in dignitate ſiue maioritate, in quantum ſpiritus eſt maior & dignior,q̄ corpus.ſ.de tranſla.epi.inter corporalia, vnde Abraham Patriarcha tāquam minor obtulit decimas Melchiſedech, tanquam maiori . Geñ. iiij. G. Benedixit etiam ei Melchiſedech, tanquam maior:nam ſicut habetur Heb.vij.vbi idem oſtenditur ſine nulla contradictione,quod minus eſt a maiore benedicitur. Ad idem.xxj.diſt.deniq;. ad fi. Item prior eſt inſtitutione , quod patet per ſacerdotium Melchiſedech , de quo præmiſſum eſt, qđ præceſſit legem ſcriptam,vt no.ſ.de conſti.tranſlato.& per hoc in
41 tellige,q̄ ſacerdotium, † a Deo primum inſtitutum eſt. Exo. 28. G.Legitimum ſempiternum erit Aaron & ſemini eius poſt eū, ſed & hoc facies,vt mihi in ſacerdotio conſecrentur. Demum p ſacerdotium iubente domino.regalis poteſtas eſt ordinata.j.Regum.viij.G.Dixit dominus ad Samuelem . audi vocem eorum, & conſtitue ſuper eos regem.quod & fecit de Saule. cui ait.j.Regum x.A. Ecce vnxit te dominus ſuper hęreditatem ſuā in principē &c. Sed & prior eſt in poteſtate,ſiue authoritate.nā ſpecialis

authoritas

authoritas terrenam potestatem instituere habet, vt sit.iudicare autem,si bona non fuerit.i.Corī.vi.Nescitis quoniam angelos iudicabimus,quanto magis seculariaʒipsa tamen spiritualis,& si de
42 uiet,a nemine iudicatur.j.Corin.ij.G.spiritualis,† iudicat omnia, & ipsa spiritualis a nemine iudicatur, quod de papa omnino verum est.ix.q.iij.nemo.&.c.aliorum.excepto crimine hæreseos.xl. dist.si papa.Sunt & aliæ multæ rationes,per quas prærogatiua cō probatur.quod dic,vt plene no.j.qui fi. sint legi.per venerabilem, §.rationibus.ver.fi.¶Quia vero Christus.]vj.pars. [Nos.]Somnes christianos.[Petrus apostolus.]i.Pe.ij.b.[Vos.]Somnes christiani. [Estis genus electum &c.]i.electi ex generibus hominum.p̄m.d. n.[Regale.]Hoc est vos estis reges.i. bene vos regentes, & estis sacerdotes.i.sancta exempla exhibentes.p̄m.d.n. [In pectore.]Hoc exponitur.j.eo.ver.in pectore [Inter scapulas.] Hoc exponitur.j. eo.ver.inter scapulas.[In vertice.]Hoc exponitur.j.eo.ver.in verti
43 ce.[In fronte.]Et hæc vulgariter confirmatio appellatur,quæ † a minori episcopo fieri non potest,vt.j.eo.ver. per frontis chrismationem.vbi & hoc exponitur. Significatio, †autem istarum vnctionum habetur hic,& de consec.dist.v.de his.&.c.manus.&.c.nouissime.[In pectore namque.]i.ver.ostendit hic quid significat,& quare fit vnctio in pectore.idem habes de consec. dist. iiij. deinde, & c.presbyteri.&.c.nouissime,& di.v.de his.&.c.manus.&.xcv.dist. peruenit.In quibus istarum vnctionum significatio habetur,p̄m d.n [Quia iustus &c.]Heb.x.G.[Inter scapulas &c.]ii.ver.in quo ostendit quid significat.& quare fit vnctio inter scapulas. [Et torporem.]i.pigritiam.[Quia fides sine operibus &c.]Iac.ii. [Fit.]id est fiat.[In pectore.]iij.ver.& hic ostendit quid significat, & quare fit vnctio in pectore.[Laborum.]Sspiritualium, vt quod laboriosum est, possit contra inimicum diabolum fortiter dimicare, p̄m apostolum.ii.Thimo,ii.[In vertice.]iiij.ver.& hic dicit,quare inungitur in vertice,& quid significat.[Omni poscenti.] Aliasoī petenti.quod in eo speciale est.xxxvj.distinctione.§. ecce.[Per caput.]Quod hic intelligitur idem,quod vertex. p̄m.d.n. [Iuxta qđ legitur.]Eccle.ij.[Oculi.]i.intellectus.[Sapientis in capite.]i.mēte.siue in anima. disciplina enim intrans in animam sapientis, imprudentiam tollit,& scientia ignorantiam.de pœ. dist. iij. ille rex tantus.[Cuius.]Scapitis,imò mentis.p̄m,d.n. [Ratio.] Respectu animæ siue mentis,vt statim sequitur. [Sensualitas.] Omittit sinderesim,de quibus no.s.de sum.Trini.c.i.rñ.i.super verbo,quasi commune [Capitis.]Respectu corporis. [In fronte.] v.ver. ecce quare inungitur in fronte. [Quia corde creditur ad iustitiā &c.] Rom.x.[Corde.]i.ex fide,quæ est in corde,siue in mente credit qs quod est ei in remissionem peccatorum, & sic per fidem cordis iustificatur.i.de impio fit pius.sic exponitur hæc authoritas de pe. dist.iiij.baptismi vicem.Vincen.[Memor]l.baptizatus,de quo dixit.s. [Dominus ait.]Mat.x.[Qui me confessus fuerit &c. Ante baptismum ergo.]vj.ver.infert hic ex eo,quod dixerat. s. in prin. huius.§.chrismate, & nō ante nec sine rōne [Quia chrisma &c.
45 christianus.]Sed christianus non est ante baptismum, † nec hæreditatem Christi consequi potest.de consec.dist. iiij.firmissime.ergo solum post baptisma chrismate est vngēdus.[Christus.n.&c. nominis formam.]q.d. non ad literam, sed p̄m moralem intellectum,& hoc est quod statim subiicit.[A Christo vero &c.Ab vncto.]Diceret quis,quomodo & ad quid deriuantur? & ipse rñdet. [Vt omnes concurrant.] i.simul cum eo currant in perfectione charitatis parati,si oportuerit,pro eo mori. sicut & ipse mortuus est pro ipsis,vt sequitur & ostenditur.s.in præcedenti. ver. & probatur.viij.q.j.inscripturis.[In odorem.]i.exemplum.imò ad eius famosissimam misericordiam,p̄m.d.n.[Vnguenti.]i.mortis.[Illius.]SChristi.[Cuius.]i.gratia cuius nominis. Vel dic.[Nomē.] i.cuius fama est de infinita misericordia.p̄m.do.n.[Oleum.]i.per oleum.[Effusum.]i.effusa,vt.s.eo.ver.in pectore namq;.& sequēti.[Per frōtis chrismationem.]vii.vet.[Designatur.] Accipe clausulam.j. vnde cum cęteras &c. [Ad augmentum.]Sic auget,qđ designat in baptizato,vt.s.§.j.in fi.[Robur.]Sgratiæ.[Vnctiones.] signatur contra.xcv.dist.peruenit,vbi dr̄,qp̄sbyteri simplices hāc dederunt.solue,vt no.s.de consue.quanto.rñ.i.super verbo.ponti
46 ficibus.[Simplex sacerdos.]De consec.dist.iiii. presbyteri [Sūmus sacerdos.]Seps.sic ergo no.qp eps, † dr̄ summus sacerdos, vnde & alias fit expolitio.sacerdotes.i.epi.ij.q.vij.accusatio.Papa vero dicitur summus pontifex.j.de sta.mo.cum ad monasterium, ad fi.sine Romanus.s.de transla.epi.inter corporalia. Est enim magna dīa inter istos.vt no.s. de vsu pal.ad honorē.[Quorum vicarii.]
47 Epi enim locum apostolorum tenent, vt hic. &.lxviii.dist.quorū vices,& etiam†Christi vicarii sunt, vt & no.s. c.§. hoc vnguento, ver.caput.ii,[Actuum apostolorum.]viii.[Venerat.]Subaudi.ad robur:nam quantum ad absolutionem peccatorum bene venerat in baptismo. [Cum audissent.]viii.ver.[inquit.]l. lectio actuū apostolorum.[Cuius.] er.spiritus sancti.[Aduentus &c. quia columba,in qua.]Simplex relatio est,sicut illa mulier, quæ damna-
48 uit,saluauit :quoniam alia fuit† columba,quæ tulit ramum in archa Noe, & alia quæ descendit super Christum in baptismo.T. Vel dic.[In qua.]i.in cuius specie, & sic superfluit dicta glo.[Descendit.]cum a Ioanne Baptista baptizaretur.Lu.iij.E.[Ad vesperum.]vt Geñ.viij.D.Legitur enim Geñ.vii.&.viii.ca.q̄ cum Noe tempore diluuij archam,sicut ei dominus iniūxerat, fabricasset, & in ea ipse,& vxor & filij,& ex oī genere animantium, quæ sup terram mouentur bina & bina intrassent, & diluuium durasset, xl.diebus.&.xl.noctibus,deleta omni substantia ab homine vsq; ad pecus,recordatus est dominus Noe, cunctorumque animantium,& imminutæ sunt aquæ.emisitque Noe corum per fenestram qui reuerti noluit.† misitque columbā bis,sed secundo reuertens in vesperam,detulit ramū virentis oliuæ in ore suo,emisitque tertio,& amplius non est reuersa. Egressus est igitur Noe de archa,& vxor & filij, & cuncta animantia ex præcepto domini, & cœperunt crescere & multiplicari, & hoc est, quod hic tangi-
49 tur.[Catachismo.]i.diluuio generali, †& dicitur a cata. quod est commune,& clysma,quod respicit quatuor mūdi climata, quia totum mundum occupauit.[Virentis oliuæ.]q. d. considera significationem columbæ, habes spiritum sanctum, considera significationem virentis oliuæ, ex qua procedit oleum, habes vnctionem,vt quid ergo columba elegit oliuam inter omnes arbores,nisi,vt det intelligere,qp spiritus sanctus libentius effet in oliua, .i. in vnctione facta ex oliuæ oleo,quam ex aliis liquoribus descē surus,sed & in baptismo promptissime descendit, quia columba consueuit libenter iuxta flumina habitare,vt.xxxvj.dist.§.ecce.in fi.[Dauid.]Dicens in psalmo.benedic. ij. vt exhilaret faciem in oleo,& panis cor hominis confirmet.[Prædicauit.]Subaudi, nedum autem personæ inunguntur.imò res,& hoc est,vngitur præterea &c.& sic continuatur sequens.§. ¶Vngitur præterea.]vii.ps. [Ecclesiasticum morem.]Sgeneralem, qui in talibus est seruandus,vt.s.de tempo.ordi.c.ii.&.j.de cele.mis. pernicious.[Legis diuine.]Accipe clausulam infra sequentem.[Præcepit enim dñs exemplo beati Siluestri.]l.papæ,quod exemplum a nobis est imitandum.De quo dic,vt notatur.s. de temporibus ordinationum, ca.j.[Præcepit dñs Moysi.]Exo.c.j.[Mensamque cum vasis.]Subaudi.]ed forsan dicet aliquis,qp ecclesia iudaizare videtur faciendo vnctiones ad literā,sicut fiebant in veteri testamento. Et huic anthypophoræ rñdet in sequēti.§.[Verum vnctionis &c.]& dic verum pro sed,sed non est ita, quia vnctionis sacramentum &c.
¶Verum vnctionis sacramentum.]viij.pars.[Quam in veteri te
50 stamento.]quia tunc non erat aperta gratia, nec ianua†paradisi. Vnde nec poterat fieri ad tantam gratiam consequendam. Sed hodie secus,vt patet.s.eo.§.quia vero Christus. & de sum.Tri.c.i. §.pe.&.j.de cele.mis.cum Marthæ.§. cœterum.& de con. dist.iiii. nec quemquam.&.c.quæris.[Non iudaizat.]i.non considerat solam literam,vel solam vmbram, sicut Iudæi.s. de cōsti.transiate. [Ecclesia.]Hinc colligitur euidenter alium ordinem in subtantia habuisse diaconum in veteri testō, & alium in nouo, aliasiudaizare videretur ecclesia in idētitate.p̄m.d.n.[Sicut antiqui mē
51 tiuntur.]satis grosso modo loquitur hic papa, † contra antiquos, & verbo,vtitur rusticano.sic.ff.de procura.quæ omnia. Curialius loqui poterat dicendo,sed non est ita.ff.de edendo.argētarius. Nā & deferendum est opinionibus magistrorum,sicut & idem papa defert.ar.j.de resti.spo.literas.§.nos autem,& no.s. de tem.ordi.literas.§.j.quæ possunt hic signari pro contrariis.Sol.antiquis semp
52 est in dubio,†deferendum,vt ibi. Vbi vero de notorio errore euidenter liquet.Puta,quia manifeste notant contra textum, cōtra mentem,contra naturalem rationem,debemus diuertere ab erroribus eorundē,vt.ff.ad.l.fal.l.j.§.fi vsufru. Et eos reprobare,quantumcunque magni sint,sicut probat beatus Aug.ix.distin.neque quorūlibet.&.c.noli.&.c.negare. Et potest hoc exemplificari per id,quod no.s.de æta.& qua.indecorum.§.j.Hoc tamen facere debemus cū quadam reuerentia,qñ non habemus oīno iura expsa.ar.ff.de iure immu.semper, & vbi mortui sunt, nisi forsan aliquantulum indignemur ex zelo bono propter periculum opinionis in exemplum assumptæ,vel qp imminet animabus, tunc enim durius loqui possumus,vt hic.Vnde & Paulus ex hac causa summo apostolorum capiti audacter in faciem legitur restitisse. viij.dist.qui contempta.Cum ergo p̄m apostolum. Quæcunque scripta sunt,ad nostrā doctrinam scripta sunt. Et ꝓbatur.xxxvii. dist.c.legimus.§.hinc etiam filius.&.c.fe.Vtile est, qp legamus, dū tamen intelligamus. Alioquin legere,& non intelligere,negligere est.Et oīa reuoluamus,& vbi inuenerimus,quod bene & sufficienter scripserint,non mutemus,ff.de legibus.minime.xi.di.no-
53 lite.Et vbi† de veritate fidei agitur,vsque ad sanguinem defendamus.xxv.q.ii.si ea destruerem.&.xxv.q.j.sunt quidam. Ex insufficientibus vero dictis, exemplo beati Augustini Anglorum apostoli,si vnquam possumus,vnum sufficiens componamus.Nam
54 & dulcis,†mixtura bonorum.xii.dist.nouit.&.xxxvii.dist.legim⁹, &.c.qui de mensa.&.c.si quid veri.&.§.fi. Sed errorem proprium,
55 cum apparuerit,corrigamus.j.de accus.qualiter.i. Nam &†Deus suam nouit mutare sententiam.xxii.q. iiij.vnusquisque. &.cap.
56 magnæ.Magni,†autem viri cautela, magna nobis instructio debet esse.lxxxi.dist.legitur.Vnde & ad exemplum imperatoris,nec ab aliis corrigi expectemus.in Authē.de nup.§.j.coll. iiii. Quia & multorum,

57 multorum †preces,si recitentur Doctoribus quotidie emendan-
58 tur.de consē.di.iiii.si nō sanctificatur.In† dubiis autem gratificemus,prout æquitas nos mouebit. s. de elec. venerabilem.§. obie ctioni.ver.qp autem.& j. de offi.dele.de causis.j.de transac.c. fina. Vel distinguendo ipsos concordemus. s. de rescrip. super literis. Sed nec minorum dicta omnino condemnamus, mandantes memorię sapientis consilium dicentis.

Corporis exigui vires contemnere noli.
Consilio pollet,cui vim natura negauit.

Et quia sæpe reuelat Deus minori &c. secundum Ioan.xcv.dist. esto subiectus. Et beatus Augus. Episcopus tot annorum &c. xxiiii. q. ii.si habes. ergo si rebelliter viuis, aut addiscere negligas membrum esse diaboli conuinceris.p̄m Clementem.xxxviii.di. c.fi.& iunge,quod no.s.de transla.epi.quanto.rñ.j.ad fi. [Quia neque.]alias qui neq;. [Scripturas &c.]No.hic ar.ad id,quod vulga
59 riter dici consueuit.Sic† reprobat,qui ignorat,ita percutit,qui nō videt,vt no.s.ti.j.cum sit ars artium.in prin.ante fi.ipsius glo.& j. de fil.presby.ad hoc.§.j.super verbo,presunt.Cauendum est ergo multum,ne quis alium temerarie reprehendat,quod habet accidere decē modis.De quo dic, vt plene no.in prœmio summæ. rñ.j.circa medium columnę secundę. ver. studiosus.& sequenti. ¶Monemus igitur.]ix.pars.[Consecrandis epis]subaudi, & aliis sacramentis ecclesiasticis exhibendis,de quibus,qui qualiter sentit aut docet,quam Romana ecclesia prædicat & obseruat, ipso iure est sicut hæreticus anathematis vinculo innodatus.j.de hæreti.ad abolendam rñ.j.quod dic,vt no.s.de temp. or.c.j. Quicqd vero moneat hic papa,vel alibi sentiat,siue statuat,est tamen Grę corum ecclesia semper Græca,vt no.s.de temp.or.c.cum secundum.in fi.[Licet Romanus.] ver.alias & licet, quæ litera verior est. & sic est in antiqua. Vnde dic, vt licet.i. quamuis Romanus pontifex &c.Tu tñ &c.vt j.ver.tu tñ. Et sic est hic argu. qp nec in omnibus mos Romanæ ecclesię est seruandus, quod dic, vt no. s.de temp.or.c.j.[Tū propter historiam]Hæc est historia.Marcialis vnus de discipulis Petri,de quo dñs loquens discipulis ait Mat the.xviii.Nisi efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis &c. Vna cum alio discipulo s.beato Materno,qui fuit primus archiēps Treuerē.missus est a beato Petro ad prædicandum in Germa niam,qui Marcialis in via mortuus est, & sic Maternus collega suus reddiit ad Petrum, casum,qui acciderat,relaturus,quod cū fecisset,ait ei Petrus.Accipe hunc baculum, & tange eum tu dicens.In nomine dñi nostri Iesu Christi surge,& prędica.Qui Maternus reuersus ad defunctum quadragesimo die a tpe mortis ipsius computato,& sicut Petrus ei præceperat cum baculo tetigit eum dicens. In nomine dñi.&c. vt s Et statim reuixit mortuus, & surrexit, & prædicauit.Et sic intelligitur Petrus a se baculum remouisse,& aliis concessisse. Ex tunc enim fertur apostolicū ba
60 culo caruisse. † Significāt aūt tria p baculū,q̄ his versib⁹ ꝓhēdes.

Attrahe per primum,medio rege,punge per imum.
Attrahe.sustenta,stimula,vaga,morbida,lenta.

p̄m Vinc.[Mitticam rationem]i.figuratiuam,siue allegoricam, quod dic,vt no.s.§.ad exhibendum.rñ.j.super verbo, mistica ratione.Quid autem significet,potest comprehendi & elici ex verbis positis.s. proxi.præce.gl. p̄m B. Sed per illud non plene elicio,
61 † quare sūmus pontifex non vtatur baculo pastorali. Dic ergo, qp hoc ideo est, quia baculus habet in summitate recuruationem quasi ad attrahendum,quod nō est necessarium in summo pontifice:quia nullus ab eo finaliter diuertere potest,ecclesia nempe nequit annihilari. xxiiii.q.i.pudenda.nec vnquam moritur.xii.q. ij.liberti.Quicquid tñ hæc rō in nuat,cōsiderato Græcorum schismate omnino insufficiens vr̄. Ideo dic, qp hoc ideo est, quia per baculū correctio,coerctio, siue castigario designatur.Quare alij pontifices a superioribus suis baculum in signum coercionis sibi tradendæ recipiunt:quia nō solum a Deo, sed ab homine suā recipiunt potestatem. Romanus vero pontifex ipsum non recipit:quia & a solo dño confirmatur,vt patet.s.de ele.licet.§ j.& vt detur intelligi,qp a nemine iudicatur.xix.di.nunc autem.ix.qō.iii.
62 aliorū.Habet enim † terreni simul, & cælestis imperij dignitatē. xxi.di.c.j.& xxi.dis.omnes.p̄m Vin.Vel hoc ideo est: qa per baculum significatur regnū.quod īferior a superiore recipit, & habet recuruationem,vt sciat se,nisi recte rexerit,ab illo, a quo baculū recipit,recuruandum.Sed sedes apostolica, cum a nemine regit, omnes regens(vnde & cardo omnium appellatur.xxv.qō.j.§.his ita.) ideo ergo baculo non vtitur, licet alij vrantur:quia nec superiorem hominem,a quo recuruari valeat, super se recognoscit.s.
63 de elec.licet.§.fi.Et no.qp hoc baculo† prælatus in prædicationib⁹ vti debet.xlv.dist. disciplina.& tunc debet tenere recuruationem baculi ex parte populi,quasi minas recuruationis eis ingerens,nisi se correxerint a pactis. In eundo autem, & redeundo ex parte sui causa humilitatis quasi sibi ipsi dicat, nothis olitos Et ad de signandum, qp superiorem, qui ipsum recuruaret si male ageret, super se recognoscit.Sed nec ipso baculo in missæ introitu vti debet,vt de consec.di.i.nullus epūs.quod tamen hodie de consuetudine est vsurpatum.Vtique nec sine aliquo signo superbiæ.Remoueat ergo non solum baculum, sed & insulam, ne nimis videatur in suis ordinibus gloriari, & sic inclinato capite confessionē suā faciat humilr,& deuote.Ad hoc.viii.q.j.illud inferendū. [Tu tñ ad similitudinē aliorū.]ar.īeo,qđ leg.& no.s.de ꝑsue.cū olim.

¶De sacramentis iterandis,vel non. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Diaconus sine impositione manus non ordinatur.*
2 *Manus impositio quædam dicitur ordinatoria, seu cœsecratoria, & quædam simplex benedictoria.*
3 *Ius commune non leditur per manus impositionem.*
4 *Sacramenta sunt septem.*

CAP. PRIMVM.

PAstoralis,& infra. An hæc pastoralis sit pars illius.j.de of.dele.pastoralis.dubitatur.Illud aūt certum est,qp idē papa est author vtriusq; & satis potest sustineri,qp sit pars, licet s. rium sit notatum.s.de rescri.pastoralis.[Præterea.]hoc est exceptis his, quæ in decliene continentur.[An permitti debeat]aliqui dicunt, qp sic:quia manus impositio non est de substantia ordinis.& iō ministrare pōt, quod nō placet.Et ideo dicas, qp talis quousq; impositio manus suppleta fuerit,ministrare non dēt.p̄m d.n.vt lii.dist.solicitudo.&
1 ar.j.§.fi.vt ibi no.[Sine impositione manuum.]Sine† qua diaconus non ordinatur.xxiii.distin.diaconus. tactu corporali interue
2 niente.j.e. presbyter. Talis aūt† manus impositio ordinatoria, seu consecratoria dicitur.Est & alia simplex benedictoria.j.qō.j. manus.quæ fit non solum subdiacono,sed etiā in minoribus ordinibus constitutis.lxix.di.c.j.secundum d.n.Tu dic,vt in se. gl. [Subdiaconatu.]alias diaconatus.Et dicit d.n. qp hæc est vera litera:quia subdiaconus non recipit manus impositiones. xxiii. distin.subdiaconus. Vnde si habes literam subdiaconatus, contradicit illud capitulum euidenter. Sed dicunt, qp subdiaconus non recipit manus impositionem consecratoriam, vt in dicto. c.& ar.j.c.fi.vbi de hoc:q̄ tñ diaconus recipit, vt in præce.gl.recipit aūt benedictoriā simplicē,sicut accipitur, & exponitur.s. de æta.& qua.cū ꝓringar. lxix.di.qm̄.j.q.j.manus.Tu dicas, qp c.illud subdiaconus,loquitur p̄m tpa primitiuæ ecclesiæ.p̄m quæ subdiaconatus non erat facer ordo,& iō non recipiebat manus īpositionē, & illud idē ips respicit rubrica libri pontificalis, qui al⁹ ordinarius epi appellat.In qua & dr̄,qp subdiaconus non recipit man⁹ īpositionē, quare est corrigēda:ga subdiaconatus ordo hodie sacer est, vnde potest eligi,sicut diaconus.s.de ęta. & qua.a multis. rñ.j.§.fi.& manus īpositionē recipit,sicut diaconus, vt hic,& eo dē priuilegio gaudet.vt j de ser.nō or.c.miramur. Nec ob.v.q.vj. qa iuxta.Rñ.n.vt no.in d.c.miramur.& ar.j.de cle.per.c.i.rñ.j.vbi manifeste hęc solo ꝓbat.Et hæc oīa dēs Inn.iii. declarauit, & hęc tria capīa ꝓpilauit.Vnū ēt ñ omitto,qp hi q̄ notauerūt hoc ꝯ riū,in hoc oēs ꝓuenerūt,qp īpositio man⁹ hic omissa supplēda est p̄m qđ necesse est, qp hoc intelligamus de corporalia īpressione. Etenim oēs oīones hic dictæ erāt,qūo ergo nisi manus īprimat (qđ solū omissū est) fiet hoc supplemētū,nō video.Sed & si hoc suppleat,ꝑtetus sum,& qđcūq; nomē īponas huic manus īpositioni,hoc certū est,qp illud idē, qđ & in diacono hodie operat.j. de ser.nō or.miramur.& in alijs iuribus sup ius alle.Cōsuetudo tū Romanæ ecclesiæ primā opi.approbat:qa nec apicus īponit manū subdiacono.Vū q̄diu sic seruauerit, idē possumus obseruare, vt patet in eo,qđ no.s.de tē.or.c.j.& ii.Sed & si ad cautelā manus
3 † īpositionem,non ledit ius cōe.ar.ff.mā.q mutuā.j.de sen.ex.venerabili.& no.j c.c.fi.§.j.sup verbo,caute supplēdū.ad fi.glo.[Assumptus]i.ordinatus.ergo excepta man⁹ īpositiōe nihil ei deficiebat.¶ Et si ꝑfirmationis.ii]pars. In qua fit ij.qō.& die & repete,p̄terea ꝑtulere nos voluiti.[Si ꝑfirmationis &c]qđ nō est a minori epō ꝓferēdū,vt l.s.& no.s.ti.j.c.vnico.§.qa vero.ver.p frontis.[Nō chrismate]iō tñ in qualitate.materiæ error fuit,vt patet hic.& s. ti.j.c.vnico.§.qa vero.rñ.j.Quid in ꝓuerso casu,puta,deliniit manus p̄sbyteri chrismate,q̄ erāt oleo liniēdæ,vt no.s.ti.j.§. hoc vnguento.ver.manus.vnguntē:Nō puto,qp sit aligd iterādū.Tū qa & sic fuit antiquitus,obseruatū.ar.s.de tē.or.c.ij §.fi. Tū qa in chrismate est oleū,vt patet.s.ti.j.§.vnico.§.ad habendum.Tum quia eadem proprie vsia est argumen. op. ff. de contrahen.emptio.in venditionibus.ante fi.Peccaret tamen hodie episcopus, si hoc faceret sciēter,& presbyter qui reciperet, qui statutum canonis nō seruet.Ideo vterque esset puniendus,vt s de temp.ord.literas.& c. dilectus. sed nec iterandum putarem aliquid, nec supplendum [Delinitus.]i.vnctus.¶ Ad quod.iii]pars.Melius dixisset ad quæ: quia duo sunt quæsita, vt patet.s.rñ.n. & §.j.sed dic. [Ad quod.]Sprimum & secundum,vt patet j. vbi loquitur in plurali ibi, qm talibus.sed plerunque fiunt tales solutiones:quia per solutionem vnius,soluitur aliud.&.qp ad duo simul fit vna responsio, vt patet s.§.j.c.vnico.& j. de fil.presby.ex tua.j.de offi. ordi.pastoralis.rñ.i. ver.ad quod respondemus & hic. & s. de rescrip.pastoralis.§. fin. [Breuiter] Quia gaudent breuitate Moderni.ar.hic.& j.de iure-

iu. breui. & ff. de offi. præfe. præ. l. vnica. in prin. & j̄. c. proxi. vbi ple-
niori vtitur breuitate. Sed certe plerunque accidit & per sæpe, ꝙ
dum breuis esse laboro, obscurus fio, vt hic patet: quia ita breui-
ter se expedit, quod omnes notauerunt hic, ꝙ quæstionē factam
non expresse soluit, & alias ex breuitate accidit, ꝙ dū quis ansam
intendit soluere, non dum ligat. j̄. de ver. sign. cum olim. §. j. quod
dic, vt no. s̄. de æta. & qua. c. pen. §. fi. & j̄. super verbo, iterandum.
in. fi. glo. [In talibus] sicut sunt duo proposita, & alia similia puta
cætera ecclesiastica sacramenta. Vel dic. [In talibus.] quæ. s. de so-
lennitate sunt, non de substātia. quod dic, vt no. s̄. tit. j. c. vnico. rñ.
j. super verbo, suppleri. Vel dic. [In talibus.] s. sacramentis, & cir-
ca ea commissis. Et hæc præualet: quia vtrunque includit. [Iterā-
a dum.] Hic no. ꝙ septem sunt sacramenta † quæ continentur in
4 hoc versu.

Abluo, firmo, cibo, piget, vxor, & ordinat vngit.

Et habent se in maioritate, & minoritate per excedentia, & ex-
cessa. vnde versus.

Maior in effectu baptismus corpus inesse.
Coniugimus signo sed & ordo chrisma ministro.

Item quædam sunt voluntatis, quędam necessitatis. vnde versus.

Ordo voluntatis, thorus est, dant quinque necesse.

Item quædam iterantur, quædam non iterantur. vnde versus.

Fons. ordo, chrisma non, cætera sunt iteranda.

Licet & hic sit dissensio, vt hæc omnia pleneponuntur, & ex-
ponuntur in summa eo. ti. §. quot sunt species. & §. & quæ sunt
iteranda. Hoc saluo, ꝙ vbi dixi. s̄. sed ordo chrisma ministro, ibi
dicitur, ꝙ maiori chrisma ministro. Sed ideo iunxi de crimine,
quia & maiorem ministrum requirit, vt patet in his, quæ no. s̄.
de temp. ordi. c. j. & iii. & de ordi. ab epi. c. j. & de ætate & qua. cum
contingat. Et timeo, ne qui de prolixitate repræhendor in aliis,
hic forsan arguar de minima breuitate. Sol. qui omnibus posset
satisfacere, Deus esset. Summam in hac parte habeas, & me ha-
bes. [Supplendum] Per hoc patet, ꝙ subdiaconus, de quo quæsitū
est, non habet executionem, quousque istud superuenerit supple
mentum: quia nihil videtur esse actum, dum aliquid superest
ad agendum C. ad Sil. l. cum Sillanianū. in fi. & ar. s̄. de renuncia.
c. j. in fine. cum suis concor. Nec refert, vtrum quis non sit, vel sit
minus canonice ordinatus. ar. s̄. de transla. epis. c. ii. §. sed neque.
versi. sicut iuxta. & sic tacite soluta est quæstito facta. s̄. rñ. j. quia
per hoc patet, ꝙ ministrare non debet taliter ordinatus. Per hoc
etiam patet, quòd puer est iterum chrismate liniendus. Et debet
iterari illa oratio, vt dicat episcopus vngendo puerum Petre si-
gno te signo crucis, confirmo & chrismate salutis. In nomine
patris &c pax tecum &c. Aliæ autem orationes, quæ præcedunt,
vel subsequuntur, non sunt iterandæ. secundum d. n.

ADDITIO.

a ¶Septem sunt sacramenta. Adde gl. in c. veniens. j̄. de transact.

SVMMARIVM.

1 *Degradati, excommunicati, & depositi. semper retinent characterem.*
2 *Dispensatio, an conceditur cum ordinatis, a degradato.*
3 *Excommunicatorum, & infidelium ossa sunt exhumanda, & ab oßibus infidelium segreganda.*
4 *Hæreticus, schismaticus, vel excommunicatus. si benedicit vestimenta, consecratur chrisma. an talia dicantur benedicta, vel consecrata.*
5 *Eucharistia confecta ab hæreticis. schismaticis, seu excommunicatis non reconsecratur, ne reconciliatur, idem in batismatæ & chrismate.*

CAP. II.

A Nobis. De corporibus.] Prima quæstio. [Qui] s. mortui. [Reprobi &c.] & in quo schi-
smate Reprobus & Valdemarus interfuerunt forsan
principales authores, quare specialiter nominantur.
[Sepulti] quæsiuistis enim vtrum tales sint exhumandi? Dicas, ꝙ
non, vt sequitur. [Et de indumentis] ver. secunda quæstio, quæsi-
uisti. Repete, vtrum debeant benedici? & dicas, ꝙ nō, vt sequitur.
[Nec non.] ver. tertia quæstio. [De altaribus.] quæsiuisti. repete,
vtrum sint reconsecranda? & dicas, ꝙ non, vt sequitur. [Degrada-
1 ti.] quantumcunque † enim excommunicentur, deponantur, de-
gradentur, semper characterem retinent. quod dic, vt plene no.
s̄. ti. j. c. vnico. §. scire. circa prin. Et ideo (dumtamen formam ser-
uent ecclesiæ) vera conferunt sacramenta, vt hic probatur, licet
executionem non transferant quam non habent, vt no. s̄. de or.
2 ab epi. c. ij. dispensatur † etiam cum his, qui in tali statu, vel a tali-
bus fuerunt ordinati, nisi in quatuor casibus. Primus est, si itera-
ta vnctione se fecerint maculari. i. iterum in eodem ordine ordi-
nari. j. q. vii. saluberimum. Secundus est, si fecerint se rebaptizari
de consecratione. distin. iiii. eos. & c. qui his. Tertius est, si ad sub-
uersionem fidei, & in contemptum ecclesiæ ad quemcunque
ordinem se fecerint promoueri. j. quæst. vii. conuenientibus.
Quartus est, si simonia interueniente a simoniaco & simonia-
ce se fecerint ordinari. xj. q. j. ab excommunicatis. vnde versu.

Si bis ordo datur, baptismus si repetatur.
Aut vt vertatur fidei status, ordo petatur.
Vel si præstetur, ut vtrunque simon operetur.
Vt dispensetur spes irrita prorsus habetur.

¶Nos autem.] ij. pars. [Inquisitioni.] immo inquisitionibus. qa
tres factæ sunt quæstiones, vt præmissum est vnde dic inquisitio
ni. s. primę secundæ, & tertię. s. s̄. c. proxi. §. fin. [Breuiter.] & be-
ne. quandoque tamen respondet breuiter, & semiplene. quini-
mo & obscure. quod dic, vt no s̄. c. proxi. §. fi. [Ob hoc.] s. ꝙ tem-
pore schismatis sunt sepulti mortui, & sic plene primę satisfit q
stioni [Dumtaxat.] Hoc ideo dicit, quia hęc solutio intelligenda
est de mortuis nō schismaticis, nec excōicatis Vel qn̄ in cymi
terio nullus fidelium est sepultus. Porro si fideles & infideles ibi
3 permixiti sint, & ossa discerni possunt erunt † ossa excommuni-
catorum & infidelium exhumanda, & ab ossibus fidelium se-
greganda, vt. j̄. de sepul. sacris. j̄. de conse. eccle. vel alta. consuluisti
[Exhumandos: quia non sunt in culpa, quicquid de corpori-
bus eorum fiat post mortem: sed si scienter elegissent ab eis se-
peliri, grauiter deliquerēt, & exhumandi essent ar. lxxxviij. dist.
c. fi. & xcj. di. c fi. ſm d. n. [Aut.] ver. repere. [Non credimus debe-
re indumēta &c.] & sic soluitur secunda questio, Talia benedi-
ci.] quia hoc intelligitur de indumentis a schismaticis nō bene-
dictis. Mouebat autem quęstionem quia huiusmodi tangi non
debent etiam ab hominibus insacratis. i. laicis. de con. distin. j. ve
stimenta. & no. j̄. de vita & ho. cle. c. j. vnde videbantur reconci-
lianda. sed contrarium respondetur ſm omnes: immo quia in
detestationem schismaticorū hoc videbatur fieri debere, ar. j̄. de
4 baptismo. licet grecos. Quid ergo si a schismaticis † hereticis, vel
aliis quibuscunque excommunicatis maiori sententia benedicā
tur vestimenta, consecretur chrisma, vel alię quęcunque res con
secrētur, vel benedicantur? Rñ. certum est, ꝙ non carent effectu.
licet executio, siue vsus eorum desit vt patet in his, quæ no. s̄. rñ.
j. in fi. super verbo, celebrarunt. & quamuis circa hanc materiā
iura expressa deficiant, nec orationes speciales circa hoc reperiā-
tur in libro pontificali siue ordinario, de mente tamen dico, ꝙ
sicut ordinatis a talibus executio interdicitur, quousque fuerit di
spensatum, vt no. s̄. de ordi ab epi. c. ii. sic interdicendus est vsus
rerum talium, quousque reconciliatio fuerit subsecuta. ar. bonū.
s̄. de trasla. epi. c. ij. §. & expressius. j̄. de consecra. eccle. consuluisti.
&. c. aqua. sicut & de consecratione, & benedictione facta ab oc-
cidentalibus seruant greci, vt j̄. de bap. licet grecos. Dicamus, ꝙ
proprię orationes essent circa reconciliationem huiusmodi
faciendę: videtur tamen contrarium expresse tenendum.
5 Ceterum eucharistia † a talibus cōfecta, nō reconsecratur nec re
cōciliatur: immo statim suum effectum habet, & idem iuris est
in baptismate, & chrismate. vt j. q. j. multi ante fi. ibi, de corpore
& sanguine &c. Sed quod ibi dicit, chrismate. expone. i. chrisma
li & episcopali cōfirmatione, vt s̄. t. j. c. vnico. §. quia. ver. per fron
tis, & sic est istud intelligendum, non de chrismate. i. materia
chrismatis consecrata, sed de chrismate sacramento, & adde, qđ
no. j̄. de schisma. c. j. [Vel] Repete, non credimus debere. [Recon
secrari &c.] Et per hoc soluitur tertia quæstio. [Supradicta.] A
schismaticis non consecrata, sed a catholicis: licet ibi schisma
tici celebrassent. de quo dic, vt dixi. s̄. ver. preceden. super verbo,
talia. & accedit. de consecra. distin. j. si motum. & c. ecclesijs. & j̄.
de conse. ec. c. j. & iii.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ordinans aliquem in presbyterum, vel diaconum. debet corporaliter manum imponere capiti ordinandi.*
2 *Manus impositio capiti differenter apponitur presbytero ordinando, quam diacono.*
3 *Manus impositionem capiti, an recipiat subdiaconus.*
4 *Ius unum intelligitur per aliud, & suppletur.*
5 *Formæ in ordinatione sunt seruandæ, & illis omissis supplendæ sunt.*
6 *Ordinatus, a non ordinato in die iudicij discernetur, ob characterem ei collatum.*
7 *Character insigitur animæ per constitutionem ecclesiæ, & per constitutionem Imperatoris insigitur stigma militi, vt ab alijs discernatur, sed differenter.*
7 *Papa potest facere de monacho, non monachum.*
9 *Ordinationibus in omissa, quomodo supplentur. & nu. 11.*
10 *Calice, & patena omissis in ordinatione, an sint supplenda.*
12 *Manus impositio quando est fienda.*
13 *Facto melius quid potest perfici, quam uerbis exprimi.*

CAP. III.

Presbyter. Manus impositionē] Recipiunt. qđ est j̄. [Tactu corporali.] Sub-
audi, interueniente. [Ritu &c.] secundum ritum in-
1 trodūctū ab apostolis. q. d. † quādo episcopus ordinat
aliquem in presbyterum, vel diaconum debet corporaliter ma-
num imponere capiti ordinandi ſm consuetudinē ab apostolis
introductam. Subaudi tu, & formam per ecclesiam postmodū
statutam, approbatam, & declaratam, scilicet temporibus com-
petentibus. s̄. de tempo. ordi. consultationi. & verbis certis expres-
sis in orationibus consuetis, vt sequitur, sicut fecerunt apostoli,
quando miserunt ad prædicandum Paulum & Barnabam, vt
lxxv. di-
stin. ꝙ die dominico. similiter Petrus, Iacobus, & Ioannes
introduxerunt forma consecrandi episcopos. lxvi. distin. §. porro.
Diaconus ergo, & presbyter manus impositionem per corpora-
lem impressionem recipiunt, vt hic. & xxiii. distin. quorundam.
2 Est tamen differētia, † quia non solum episcopus, sed etiam om-
nes presbyteri astantes imponunt manum presbytero ordinan-
do. xxiii. distin. presbyter. diaconus vero solus episcopus. xxiii. di-
stin. diaconus. secundum T. Quod qualiter intelligi debeat. no. s̄.
de tempo. ordi. nec episcopi super verbo, præsumat. & j̄. eodem.
3 §. fi. Et est hic arg. ꝙ † subdiaconus non recipit manus impositio
nem, cum presbyter & diaconus tantummodo exprimantur:
quia quod de vno conceditur &c. & econuerso. C. de procurato.
maritus. & no. j̄. de præsump. nonne. Tu dic, vt no. s̄. titu. j. Sufficit
4 enim, ꝙ ibi expressum sit, nam † vnum ius intelligitur per aliud,
& suppletur, vt ff. de legibus. non est nouum. & l. sequenti. & no.
j̄. de appella. vt debitus. & quod lege omissum est, magistri glossu
la non omittet. ff. de testibus. quæsitum scio. [Ab apostolis.] De
ritu apostolorum inuenitur in epistola ad Titum. ꝙ manus im
ponebant ordinandis, & orationes fundebant super eos. Aliam
autem formam non inuenimus fuisse seruatam; vnde credit
d. n. ꝙ nisi essent formæ postea inuentæ & statutæ, sufficeret ordi-
natori, ꝙ diceret ordinando, sis sacerdos, vel diaconus, vel alia
5 verba æquipollētia: hodie † vero formæ postea per ecclesiam in-
uentæ, & statutæ seruandę sunt de necessitate. adeo ꝙ si eis omissis
aliquis fuerit ordinatus, sunt supplendæ, vt j̄. sequitur. & s̄. e. c. j. Si
vero forma seruatur, quidam character animæ asfigitur. i. quæ-
dam figura intellectualis & indelebilis, per quam ostenditur ta-
6 lem ordinem fuisse collatum, & ordinatus † a nō ordinato in
die iudicij discernetur, potest autem Papa, & ecclesia in talibus
certam formam statuere, & constitutionem facere, dummodo
constitutionibus Dei non sint contrariæ: quia & animæ & ad
eas pertinentia sunt de iurisdictione Papæ & sanctorum patrū.
ad hoc. x. distin. suscipitis. xcvi. distin. cum ad verum. j̄. de maio. &
obe. solitę. non est autem mirum, si per constitutionem ecclesiæ
7 † insigitur character animæ: nam & per constitutionem Impe-
ratoris insigitur militi quidam character, siue stigma, vel nota
in brachio, vt ab alijs discernatur. C. de fabri. stigmata. lib. xi. j. q. j.
quod dominus. Illi autem character non insigitur animæ, sed
corpori tantum, quod ex eo apparet, quia mortuo milite in ip-
sius anima de illo charactere nihil penitus apparebit sed si Impe
rator inducit hunc characterem, multo fortius ecclesia hunc in
ducere potest, arg. xxx. q. iii. c. j. In monachatu autem character
8 non insigitur, cum non sit sacramentum. Et † de monacho pos-
set Papa non monachum facere, vt no. j̄. de sta. mona. cum mo-
nasterium. §. fina. secundum do. no. cuius est quasi hæc tota glo.
¶Quod si.] ii. pars. & expone. Quod. i. quæ corporalis impressio.
[Si omissum.] i. si omissa fuerit, corporalis intelligas: nec enim
sufficit manus extensio, sicut quidam dixerunt, argumen. legis. ff.
de acquiren. pos. l. j. §. antepenul. & ad idem. s̄. de consuetu. c. ij. ad
fi. vbi de hac materia: ad idem multa argumenta poteris reperi-
re. in glo. not. super verbo, videntiū, & audiētium. & super verbo,
argumentum. & ideo ad tollendam illam opinionem hæc lite-
ra in contrarium est expressa. [Iterandum.] scilicet sacramentū
ordinis presbyteratus, vel diaconatus: quia manus impositio nō
est de substantia, sed de solennitate. & ideo est supplenda, vt sequi
tur & notatur. s̄. titu. j. c. vnico. rñ. j. super verbo, suppleri. vnde &
saluis verbis cum eadem solennitate supplendum est, quia & cō
ferendum, vt ibi patet. [Sed statuto tempore.] q. d. eisdem tempo
ribus debet fieri hæc suppletio, quibus & facienda est ordinatio,
scilicet in sabbatis quatuor temporum, & in sabbato sancto, &
ante dominicam de passione, vt patet in eo, quod leg. & no. s̄. de
tempo. ordi. c. j. & iii. & ab eodem, vel eisdem, vt patet s̄. tit. j. c. vni-
co. rñ. j. [Caute supplendum.] Repete, est, nam vtrunque determi
9 nat. Sed quomodo fiet † caute hæc suppletio? Respon. statuto tem
pore episcopo ordines celebrante, veniet defectum patiens quasi
ministrans episcopo, nec erit intentio episcopi, nec ipsius, ꝙ ora
tiones super ipso iterentur, sed quando episcopus veniet ad ver-
bum competens, scilicet quando dicitur in oratione. super hunc
famulum tuum, vel alijs similibus. sicut no. j̄. §. fi. Hic enim in-
nuit, ꝙ tunc debet fieri manus impressio, alijs ordinandis mani-
bus post impositis. Vltimo ei manum imponat. & ad magis velā
dum poterit ei dicere, vade, deporta mihi talem librum vel aliā
rem, quasi credant circunstantes, ꝙ propter mandatum sibi iniū
ctum manum imposuerit, vel in capella sua paucis, & bonis se-
cretarijs vocatis poterit priuatim ordines celebrare. Quousque
autem hoc supplementum receperit, executionem (non seruata
forma) suscepti ordinis non habebit. lii. distin. solicitudo. & s̄. c. j
vbi de hoc: commendatur enim non prohibetur fictio ad cau-
telam, dumtamen mendacium euitetur. xliii. distin. in manda-
tis. xxiii. q. ii. dominus. xxii. q. ii. vtilem. ff. de noua. doli. in fi. vt not
s̄. de vsu pal. nisi specialis. & in summa. eo. ti. §. & qualiter. sed hic
breuius & plenius. & secundum hoc intellige. s̄. eodem. c. j. & ij. &
omnia alia iura loquentia de consimili supplemento [Quod
per errorem.] Ita quòd dicantur omnes orationes, quæ manus
impositioni adhærent, & de ipsa faciant mentionem. secundum
d. n. sed paucę aut nullæ de ipsa mentionem faciunt, & ideo dic,
vt in præcedenti glo. Illud autem verum est, ꝙ vbi diuersi sunt
actus, sicut in ordinatione sacerdotis, vbi alius actus est tenere
manus super caput, alius ei dare calicem, alius dare patenam.
alius iniungere: si aliquis istorum omittatur, non est ordo iterā-
dus, sed actus, qui omissus est, caute supplendus, vt hic. & s̄. eo. c. j.
Aliqui tamen dicunt, ꝙ hæc duo, quæ dicta sunt de calice & pa-
tena, non sunt supplenda: quia non sunt de substantia, sed tutius
10 † est suppleri. secundū d. n. vbi vero vnus actus est tantum substan
tialis & indiuisibilis, sicut apparet in sacramento altaris, & in ba-
ptismo si de ipso aliquid omissum est, vel etiam dubitetur, totum
est iterandum, siue deuote faciendum, cum nihil factum sit, vt
patet in eo, quod legitur & no. j̄. de bap. c. j. Quid si ordinator, par
te orationis expleta, deficeret, nunquid esset alia medietas tantū
prosequenda, vel tota oratio a capite iteranda? Respon. tutius est
ꝙ a capite iteretur, quod necesse est de oratione substantiali, vel
de qua dubitatur, an sit substantialis, vel etiam solēnis. Aliæ enim
orationes, de quibus certum esset, ꝙ non essent de substantia, nec
de solennitate, non essent de necessitate iterandæ. Quid si vnam
11 tātum † manum vnxisset? Rñ. altera tantum vngi debet, quæ nō
fuerat inuncta, & vbi in oratione dicitur manus in plurali, dice-
tur manum in singulari. Quid si facta est vnctio, sed non dicta
oratio, vel si dicta sit oratio, & non facta vnctio. Dicunt quidam
ꝙ si oratio tantum dicta sit, facienda est vnctio, & iterum dicen-
da oratio. Si autem vnctio facta sit, dicenda est oratio tantum, &
non vnctio iteranda: nam oratio dicitur adhærere vnctioni, &
non vnctio orationi, quod ex ipsis orationibus apparet & iuribus,
quæ de vnctione faciunt mentionem. Sed do. n. contradicens, ꝙ
in vtroque casu est iterum vnctio, & oratio facienda. Hi enim
duo actus. s. inunctio & oratio separati non sunt, sed annexi. quid
enim esset dictu benedicere, & sanctificare manus istas per istam
vnctionem &c. si nulla fieret inunctio? ad hoc. s̄. c. j. & s̄. titu. j. c.
vnico. rñ. j. Quomodo etiam diceret baptizas, ego baptizo te, nisi
puerum in aquam immergeret? ideoque vtrunque est iterandū.
j̄. de bap. c. j. quod aūt in ordinibus omissum est ꝑ eūdē ordinato
rem, si vnquam potest, suppleri debet alioquin per alium, quod
& in missis obtinet. & in officijs etiam vespertinis, vt patet. vii. q. j.
nihil. & ca. illud. Igitur si effuso oleo super manus ordinandi su-
peruenerit infirmitas, ita, ꝙ non potuit ordinator verba proferre,
nec ordinationem compellere, idem ordinator vel alius debet
alia vice oleum superfundere, & a capite incipere verba illa, bene
dicere & sanctificare &c. quia licet actus diuisi non sunt iterādi,
si tamen vnus actus non perficiatur, a capite est incipiēdum. Vn
de si quis in sacramento eucharistiæ, dum est in verbis illis. hoc
est corpus meum, deficiat, incipiendum est a capite. s. a verbis il-
lis. qui pridie, quam pateretur &c. & idem dicendū est in bapti-
smo. Si autem compleuisset omnia verba prædicta, per quæ con-
ficitur sacramentum panis, & tunc deficeret, non reiterantur ver
ba illa, sed incipiet a verbis illis, per quæ conficitur sacramentum
sanguinis. ibi. s. hic est sanguis meus &c. secundum d. n. cuius est
quasi hęc tota glo. [Prætermissum.] Subaudi non tamen necesse
est, ꝙ prælatus manum impressam teneat in capite, ordinandi,
immo ipsam trahet ad se, vel tenebit aliquoties in suspenso. &
sic continuatur sequens. §. suspensio autem &c. & adde, quod no.
j̄. de cleri. per sal. prom. c. vnico. §. fi. ¶Suspensio] iii. pars. alias im
positio. sed secundum d. n. suspensio est vera litera de registro ex-
tracta. alias interpositio. Quicquid habes, sic intelligas. antequam
episcopus incipiat orationes suas, siue sit ordinandus diaco-
12 nus, siue subdiaconus † manum suam imponat super eum
& postea trahet ad se, & dicet orationes suas, sicut habentur in li
bro: & quandocunque inueniet in oratione, super hunc famu
lum tuum, vel emitte spiritum sanctum &c. vel da ei dignitatem
vel in talem ordinem dedicamus, vel alia verba consimilia, sem-
per manum imponat. In alijs autem verbis, vel manum trahet
ad se, vel ipsam super ordinandum tenere poterit in suspenso, &
idem fiet in ordinatione presbyteri & hoc plus: quia quando ma
num imposuerit, statim post ipsum astantes presbyteri vnus post
alium debent imponere manus suas. Idem in consecratione epi-
scopi. & hoc plus, & hoc minus: qa duo epi, non plures, nō paucio
res debent continue tenere manus suas impressas cum libro,
quem sustinent, & qui imponitur capiti super spatulas consecran
di. sicut in libro Pontificali, siue ordinario episcopi legi potest.
quod quandoque minus plene vidimus etiam in Romana cu-
ria obseruari. In presytero autem omnes astantes presbyteri de
consuetudine manus imponunt. & ideo dixi. s̄. & hoc minus. qđ
dic, vt no. s̄. de tempo. ordi. nec episcopi. Hæc doctrina rationabi-
lis est, & seruatur ab intelligentibus, & plana est & aperta. quam-
uis aliqui notauerunt hic, ꝙ hoc, quod intendit hic dicere, me
13 lius † potest facto perfici, quam verbo exprimi, vel doctrina. argu.
j̄. de dona. apostolicæ. §. nam & si prima. ibi, quod quidem potest
&c. cum suis concor.

¶De filijs presbiterorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Filij presbyterorum quare ordinari prohibentur.*
2 *Natus in matrimonio, an teneatur credere matre dicenti cum illegitimum.*
3 *Canon gręce dicitur, latine vero regula.*

CAP. PRIMVM.

VT filij presbyterorum. Subaudi statuimus.si.s̃.de æta.& qual.c.j.j̃.de vita.& hone.cle.c.j.[Ex fornicatione.] si.s̃. de cle.cum in cunctis.& c.innotuit.& j̃.ti.j.consuluit.& j̃.e.c.si.xxxv.q.iii.de incestis.& notandum, ꝙ tales † prohibentur propter honorem
1 sacramentorum,& in detestationem paterni criminis.j̃.eodem. literas.a secularibus autem dignitatibus non sic repelluntur.ff.de decur.l.ij.§.nullum.& l.spurij.[Ad sacros ordines.] Alias gradus. ergo a contrario ad minores possint,& ar.lv.distin.c.j.Sed d.n.cōtra.& de hoc no.j̃.eo.literas.quandoque tamen hoc.arg.vacaa,vt patet.j̃.tit.j.c.ii. Quid si per ignorantiam fuerunt promoti? habetur apud omnes probabilis ignorantia excusata, vt no.s̃.de ordi. ab epi.§.j.ad fi.& ar.C.de testa l j.ff.de offic.preto.l.iii.Ipse vero,si veritatem nouit,in conspectu Dei cecidit, quantumcunque occultum sit,vt patet.s̃.de tempo.or.c.fi.& extra nullum. Si veritatem nouit,non sine causa dixi.Quid enim si mater sua coniugata latenter admiserit sacerdotem, nec ei reuelauit? vtique erit in omnibus,& per omnia excusatus,ar.ff.de his qui sui vel alie.iuris
2 sunt. filium.& de in ius vo.quia semper.& no.j̃.c.j.Sed † nunquid filius debet super hoc credere verbis matris,cum filius sit is, quē nuptiæ demonstrant? Vtique prima facie est credendum.ar.j̃. de proba.per tuas.j̃.de præsump.afferte.vt s̃.de tempo.ordi.ad aures. §.pe.& fi. Verantamen non cogitur credere.C.de testa.neque professio.& vt patet in eo,quod no.j̃.de pœni.officij. Consulimus tamen tali, ꝙ si habet ɔsciētiā lęsā ipsam,seruet.j̃.de simonia.per tuas.ii.& accedat ad sedem aposto.pro dispensatione obtinenda: quia ipsam in hoc casu debet de facili obtinere.[Non promoueantur.]Subaudi in seculo. & ob hunc subauditum dicit in sequenti.ver.nisi.& c.[Nisi]ver.[Congregatione canonica]i.regulari, vt patet ex sequentibus.hoc autem ideo dicit: quia canon
3 Græce,† Latine regula nūcupatur,vt distin.iii.canon.q.d.nisi religiosi fiant,& religiose viuant:quia nec habitus &c. j̃. de regulari. porrectum.licet hic non loquatur,nisi de monachis & regularibus canonicis.sed eadem ratio est,& de aliis religiosis approbatis. j̃.de excessio.prælatorum.nimis.j.& ii.si.s̃.de supple. negli.prelat. c.ii.[Viuentes]Ergo si tales sunt,a contrario sensu de iure communi sine dispensatione aliqua habita ad sacros ordines promoueantur,non tamen ad prelationem : & hoc est quod dicit in sequenti.ver.[Prælationem]versicu.sed nec ecclesiam secularem. xvi q.j legi.[Nullatenus]de iure communi.Secus ex dispensatione,quod dic,vt notatur.j̃.c.penul.& fi.Dicas ergo,quod hoc generale statutum sic expositum in omnibus,& per omnia continet ius commune.[Sed neque.]verti.[Serui.] subaudi, etiam ad ordines promoueantur.[Nisi a dominis suis &c. Libertati.] subaudi,plenarie, ita quod laicus nullum ius sibi retineat. Secus in seruis ecclesiæ seruos suos manumittentis. quod dic, vt notatur.infra titu.j.c ii.& iii.& iiii.& vi.liiii.distinctio.cap. primo.& c. quicunque.

SVMMARIVM.

1 *Infamatus in dubio potest se purgare.*
2 *Nato ex matrimonio non nocet, si pater postea fiat sacerdos.*

CAP. II.

AD præsentiam. Tacito.]Scienter secundum antiquos. Et ideo non valuerunt literæ.xxv.qō.ii.§. & si legibus. & s̃.de rescrip. super literis. Idem si ignoranter secundum Gof. Verum est,si possit probari defectus: alioquin contra.j̃.§ sequenti,xxxii.q.vi.indignanter.32.q.5.Christiana.Nam & infama
1 tus† in dubio poterit se purgare.j̃.de purga. cano. accedens. Hoc etiam potest probabiliter ignorare,prout notatur.s̃. c.j. respon.j. [In ecclesia.]hæc enim erat veritas,sed non expressit eam, vt in præcedenti.glos. secundum.d.n. ¶Ideoque mandamus.]ii.pars. [Constiterit.]alias enim non posset hoc diffiniri, vt no. s̃.de renuncia.post translationem.§.cum ergo nobis.[In sacerdotio ge-
2 nitus.]subaudi,vel in sacris ordinibus. Nam si in † matrimonio contracto,antequam pater promoueretur ad sacros, licet postea fieret pater episcopus,non obesset.j̃.eodem.ad hæc.ex tua parte. & no.j̃. eodem. literas. Quinimo & si ex concubina virgine veniente ad patrem, & ei corpus seruante susciperetur, cum qua postea contraheret, idem esset, ac si in matrimonio suscepisset, j̃.qui fil.sint legi. tanta. Pater tamen bigamus remaneret, quod dic, vt no.j̃. de cleri.coniuga.c ii.[Et quod pater eius].expone & pro aut.sicut.j̃.de vita.& hone.clericorum.ii.ver.capas.Nam alterum,istorum copulatorum sufficit,sicut probatur de primo. s̃.e. j.& de hoc secundo j̃.eodem.conquerente.& c. Michael. Sufficit ergo,quod alterum istorum probetur, ergo necesse est, quod exponas.& pro aut. Alioquin contra.s̃. de rescriptis.inter cæteras. quod dic,vt no.s̃.de rescriptis.olim.§.fi.[Ministrauit.]nulla persona media: alioquin contra.j̃. eodem. ex transmissa. & c.ad extirpandas.[Non obstantibus prædictis literis.]sic s̃.de ætate. & qua. eam te.vbi de hoc. nisi forsan dispensaretur canonice. infra.eodem.ex tua.

SVMMARIVM.

1 *Spurij ad dignitates seculares promouentur.*
2 *Delictum patris non debet esse penę filio innocenti, secus in ordinibus.*
3 *Filij sacerdotum, quare non ordinantur ratio multiplex.*

CAP. III.

PRosentium. In paternis]subaudi, maxme s̃m d.n.quia nec in aliis, vt s̃. c.j.nisi ex dispensatione,vt j̃.c.penul.& fi.[Nullatenus
1 patiaris]Sed contra:quia spurij† ad dignitatem promouentur.ff.de decuri.generaliter §.spurios. & l.spurij. respon.j.
2 Nullum enim delictum † patris pœnę debet esse filio innocenti, vt ibi.& eodem.tit.l. ii.§.penul. ff. de pœnis. crimen.j̃ de his,quæ fiunt a maiori parte cap.quæsiuit.j.q.iiii.c.j.C.de pœnis.sancim⁹. Respondeo.Speciale est in ordinibus, & dignitatibus ecclesiasti-
3 cis,quod filius puniatur pro delicto patris.Et † est multiplex ratio.Primo ad incontinentiam paternam, siue parentum de clero modis omnibus propellendam.j̃.eodem.literas.§.i.qui & in personam filij puniuntur.ff.quod metus cau.isti quidem.ad finē. Secunda est,quia talia non tantum propter recipientes,sed propter alios conferuntur,& circa maiora & fortiora, scilicet spiritualia.s̃.de trasla.episco. inter corporalia periculum vertitur.Et ideo cautius est agendum.j.q.j.§.ecce.cum honoris.xlii. distinct. quiescamus.Tertia,ne exinde contingat ecclesiam infamari,argumen.j̃.de obli.ad ratioci.c.vnico.§.penul.Quarta, quia vix potest fieri dispēsatio, sine aliqua ecclesiæ decoloratione.In quo casu si manifesta sit,est omnino dispensatio interdicta.j. quæsti.vii. & si illa. Aliter autem videntur specificari hæ rationes in summa.eodem titu. §. quę est causa prohibitionis, sed vna nota per aliam est supplenda.[Sed ipsos.] scilicet filios sacerdotum. [Ministrasse.]subaudi, vel perpetuam vicariam habuisse.j̃. eodem. constitutus.

SVMMARIVM.

1 *Notorium qualiter quid dicatur.*
2 *Quędam se ingerunt oculis, qudo non possunt aliqua tergiuersatione celari.*

CAP. IIII.

COnquerente. Publicum & notorium.] sic.j̃. eodem. quoniam est
1 sacris. Qualiter autem dicatur † aliquid notorium esse.dic,vt no.plene.j̃. de coha.cle.& mu. vestra.in fine. [Est]vel esse poterit,vt s̃.eodem.c.ii.[In præscripta ecclesia]in qua ipse.R.filius ministrauit.secundum d.n.non potest esse non notorium.j̃.de cle.excom.mi.illud.in prin.s̃.de transla.epis.quanto.
2 §.ne autem.Quædam enim adeo† se ingerunt oculis, quod non possunt aliqua tergiuersatione cellari.ii.q.j.§.in manifestis.sub.c. quæ Lotharius.Hoc tamen,quòd pater esset. bene posset esse occultum,vt no.s̃.c.j.[Personatum.] vel vicariam, vt no.s̃.c.proxi. [Ibidem.]i.in eadem ecclesia,etiam tanquam vicarium.j̃. eodē. Michael.[Nullatenus]nisi ex dispensatione, vt j̃.eo. ex tua.[Est ibi]s.dictus R.[Amouere.]& alii conferre,vt legitur & no.j̃. c.fi. Sed contra.j̃.eodem.c.proposuit. Sol.ibi loquitur de dispensatione,hic de iuris rigore,vel ibi fuit persona media,hic non.j̃.codē. ex transmissa.

SVMMARIVM.

1 *Filius sacerdotis non potest tenere ecclesiam paternam, etiam si legitimus sit.*
2 *Examinans presumitur nihil de contingentibus omisisse.*
3 *Collatum quod benigne est, non debet fraudis consilio reuocari.*
4 *Episcopus potest venire contra factum suum illicitum.*
5 *Episcopus scienter ordinans intelligitur dispensasse.*
6 *Dispensatio est iuris communis relaxatio, vel quasi discreta pensatio.*
7 *Episcopi vtrum possint dispensare cum filijs presbyterorum quo ad ordines, & beneficia.*
8 *Episcopus ordinans excommunicatum scienter, an videatur eum.*
9 *Prelatura ad tempus, dari non potest.*

CAP. V.

VEniens. Quam]scilicet capellam.[Ipsum]scilicet Nicolaum.[Spoliasti]iuris ordine non seruato,cum potius fuisset ei paterna solicitudine puidendum,quod dic, vt le.& no j̃.de rest.spoli. ꝯquerente.[Eo]i.ea ratione.[Quod]i.quia.[Pater eius &c.]qđ nō est

1 est† tolerādum, etiam si legitimus esset,nisi persona media purgasset vitium,vt le.& no.j̃.eod. ex transmissa.¶ Ideoque.]ii.pars. [Innotuerit]per confessionem ipsius.xxii.q.v.hoc videtur.vel aliqualitercunuue:quia hic non distinguunt.ff. de admi.tut.ita autem.§.fi.alias incipit lex quidam decedens. Et est si.s̃.de rescr.cū contingat.rñ.j.ver.fi.vbi inuenies plures alias concor.Sed quis tenetur hoc probre? Dicunt quidam, ꝙ ille,qui allegat scientiam, ipsam probare debet.ff de proba.verius.lxxxii.distin. proposuisti. Alii dicunt,ꝙ episcopo incumbit probatio,qui ipsum examinauit, vel examinari fecit. xxiiii.distin. quando episcopus.& præsu-
2 mitur,†nihil de contingentibus omisisse.xi.q.iii.absit.s̃.de æta.& qua.accepimus.& ī hac opinione fuit Gof.Tu dicas, ꝙ aut istud fuit notorium,& sic præsumitur contra ipsum, vt s̃.c.proxi.aut manifestum. Et si ipsum purgari in defectum probationis non fecerit,similiter imputatur, & presumitur contra ipsum.argu.j̃. de purga.cano.accedens.Aut occultum,& tunc nisi probet se ipsum diligenter examinasse,vel per se,vel per alium.Ex quo nunc defectus apparet,adhuc præsumitur contra ipsum, vt legitur & notatur.s̃.de elec.innotuit.§.parcentes.Sinautem probet se fecisse diligenter examinationem, tunc probet clericus scientiam, quam allegat,vt ibidem.no.& vt dicit prima opinio cum suis iuribus. Nec enim imputatur episcopo, si non potuit diuinare, vt legitur & no.j̃.vt bene.eccle.c.vnico.§.j.ver. porro. Nam & adeo occultum posset esse, ꝙ non posset de facili reperiri, vt patet in eo, quod no.s̃. eodem.c.j.& sic in vno casu tantum opinio prima saluari poterit,quem tamen casum videtur omnino opinio posterior improbasse.[Eam]scilicet ecclesiam.[Ministrasset.]in quo casu impeditur de iure filius,etiam si legitimus esset.Nam si illegitimus sit,tunc duplex est causa impedimenti, vt no.s̃.codē.
3 c.ii.[Restituas]quia,quod benigne† collatum est,non debet fraudis consilio reuocari.ff.de ædil.edicto.ad res donatas. de pœni.di. j.q̃tuslibet.ver.sed Iesus non reuocat beneficia.xii.q.ii.sacrorum. xvi.q.ii.visis.xxii.qō.ii.non enim.j̃.de præben.inter cætera.vbi de
4 hoc. Sed contra : quia episcopus † potest venire contra factum suum, cum illicitum sit.xxxv.q.ix.quod quis commisit.j̃.de reb⁹ eccle.non alie.si quis presbyterorum.C.de euic.si tibi liberam. C. si aduer.rem iudi.si cum pater.So. hoc mandatur in odium epi, qui talē scienter promouit, & dispensatur, vt & cæteri a talibus
5 retrahantur.Secundum Goff.episcopus scienter † ordinans intelligitur dispensasse,cum tale factum sit, in quo potuisset ab initio dispensare.j̃.de cleri.coniu.diuersis.in fi. de quo dic,vt ibi no. & s̃.de elect.nosti.quod non placet. Ad hoc enim,vt dispensatio rite fiat,considerandum est,vtrum,vtilitas, vel necessitas ecclesiæ hoc requirat.Vel an alia iusta causa subsit ff.de in ius vo.libertus. j.q.vii.nisi rigor.& c.sequenti. & quòd ipsa causa exprimatur in
6 ipsa dispensatione. Nam† dispensatio est iuris communis relaxatio. Hoc autem regulare est, quod quandocunque iudex iure communi recedit,causa est exprimenda,vt no.j̃.de re iudic.sicut nobis.Dicitur autem dispensatio,quasi discreta pensatio, quando scilicet iudex in lance mentis suæ discrete pensat & ponderat quid magis ecclesiæ expedit, scilicet,sequi rigorem iuris, vel ei æquitatis dispensationem præferre. Quare dicendum est, quòd non intelligitur dispensatum,nisi de hoc probetur, vt & notatur. j̃.de schisma.c.ij.& s̃.de elect.cum in cunctis.§.hoc sane.& præceden.Et in hoc etiam concordat.do n.ad idem.j.qō.vii. quoniam quicquid.Si igitur vis intelligere,ꝙ episcopus cum isto dispensauerit,dicas,ꝙ hoc expressit, & scienter etiam ex causa hoc fecit, & ideo expone,quod præmittitur.[Ministrasset.] subaudi, quod patet ex eo, quod cum ipso ex causa & scienter dispensasti.[Ipsam ei restituas]quia per hoc apparet,quòd in ecclesia ius habet. Vnde & sequitur,quòd iniuste ipsum spoliasti,& alium per consequens iniuste instituisti,quare & ipsum debes remouere, vt sequitur,& adde,quod notatur in sequenti.glo. Et secundum hanc
7 glo.patet, quòd episcopi † dispensant cum filijs presbyterorum. Nam quo ad ordines dispensare possunt, vt elicitur.s̃. eodem.c. j.Per consequens ergo & quo ad beneficium,vt j̃.notatur.ex tua. vbi de hoc.Vel quod melius est, dic, quòd quicquid continetur in hac litera, gratia est. Si tamen intelligas, quòd clericus defectum suum scierit, & non prodiderit, vt patet in his,quæ no.s̃. de serui.in ordi.faci.c.vnico.respon.j.ver.idem respondet. Tunc ideo fit huic gratia, quia ex quo promotus est, & alias idoneus, ęquum est,ꝙ habeat beneficium de quo valeat sustentari, vt.j̃.§. se.& c.proxi. & patet in eo,quod le.& no.s̃.de renun.ad supplicationem.Si autē penitus hoc ignorauit,canonice promotus fuit. Et ideo non solum æquum, sed iustū est, vt taliter prouideatur ei, ne ipsum oporteat mendicare.Et hoc per eadem iura,non tamen sine dispensatione, cum nunc appareat, ꝙ capax non erat: quia in talibus initium est spectandum, vt le.& no.s̃.de elec.dudum.j.& ij.[Et in pace] subaudi,ex quo tibi innotuit.& cum eo dispensasti:nam per hoc patet,ꝙ ius habet in ecclesia.Alij dicunt eo ipso,ꝙ ordinat talem,vel confirmat,vel instituit,videtur cum eo dispensasse.Hoc enim est tale factum,quod requirit causæ cognitionē, & diligentem examinationē, vt patet in eo, quòd legitur & no.s̃.de elec.nihil est.s̃.de postula.præla.c.j.Et ideo ex quo ordinat, vel confirmat, videtur de hoc inquisiuisse,& ex certa scientia dispensasse secundum quosdam:quia præsumuntur omnia solenniter acta, vt Insti.de fideiuss.in fi.Et præsumedum est ꝓ iudice. s̃.de renun. in præsentia. sed nil falsius est, vt patet in eo, quod legitur & no.j̃. de schismati. c.ij. Secus autem est, si a tali missam audiat,vel procuratorem recipiat:quia in talibus non requiritur inquisitio, siue examinatio iudicialis,quamuis & attendendum sit a quo missa audiatur.xliiij.di.commessationēs. Item quia recipere procurationem non est solennis actus, & pati eum remanere in ecclesia post visitationem non est agere, sed pati.
8 †Quid si episcopus excommunicatum scienter ordinat; nunqd videtur eum absoluisse? Respondeo non:quia in absolutione excommunicati necessaria est certa forma. j̃. de sen. excom.cum desideres.§.j.secundum.d.n. quod dic,vt ibi no. Alij dicunt,quòd etiam sola patientia dispensationem inducit. quod dic, vt no. s̃. de sup.ne.præ. literas.§.j. Tu dicas,ꝙ nec ordinando,nec confir-
a mando, nec alio modo intelligitur episcopus dispesare, [a] nisi hoc exprimatur. quod dic. vt no. in præceden. glo. & j̃.e. ex tua. [Amoto] hæc est maior gratia,cū iste, qui amouet puniat sine culpa sua. Non tamen fit hoc, vt præmissum est sine causa. & sic non obstat. lvj. distin. satis peruersum. quod dic,vt no. s̃. de consti.cognoscentes. Alij dicunt,ꝙ nullum ius habere potest qa episcopus intelligitur cum alio dispensare,vt no.in glo.præcedē. ver. vel secundum Goff. Alij dicunt amoto, subaudi, iuris ordine obseruato, & ipso qui tenet vocato, quarta quæstio.sexta. hæc quippe. Alii asserunt hoc esse intelligendum,quando iste secūdo institutus sciuit causam cum episcopo agi Nam in hoc casu sibi præiudicauit,si ius suum defendere neglexit.j̃. de re iudi.cum super controuersia.& c.quamuis regulariter.ff.de re iudic. sæpe. Et de hoc no.j̃.de procu.ex insinuatione.Tu dicas, quòd totum est gratia,vt nota.s̃.c.proximo.super verbo, restituas.¶ Verum.]iii. pars.[Ignorans.] scilicet quòd pater eius presbyter &c.vt s̃.§.proximo.[Ex quo ad ecclesiam &c.]ecce ratio, quam no.s̃.§.proxi. super verbo,restituas.ver.si tamen intelligas.[Ordinasti]subaudi, nolumus,quod mendicet.j̃.c.proximo. repete. Ideoque mandamus quod.[Eam sibi restituas &c.]ad tempus, vt sequitur, hoc est.[Donec in alia ecclesia]Nunquid ergo intelligitur interim esse prælatus ecclesiæ? Scripsit Goffre. quòd vel prælatus est,vel in loco prælati habetur.argumen.ff.de bon. pos.l.j.& ii.& vii.q.j.pa-
9 storalis. Sed contra:quia prælatura †ad tempus dari non potest. lv.distin.præcepta. Sicut nec hæreditas temporalis.ff. de adopt.si tibi.ff.de hære.instituen.hæreditas.ff.de regu.iuris.actus.sicut nec libertas.ff.de manu.testi. libertas. nec peculium. ff. de pecu. quæsitum.§.ii.Tu dicas,quòd ecclesia ex causa in hoc casu commendatur. nec est prælatus,alioquin contra.j̃.de condi.appo.ca.fina. extra do.n.de electio.statuimus.lib.vj. Administrabit tamen,tanquam prælatus,argumen.s̃. de elec. cum nobis olim.ad fi. vbi.de hoc.Nec dicitur interim vacare ecclesia, nec poterit sibi auferri hæc commoditas sine licentia Papæ cuius authoritate hoc fit, vt patet in distinct.no.s̃.de consti. ex parte. nisi ex nouo delicto superueniente: quia nec in eo videtur papa dispensasse. argumen. j̃.de excep.pastoralis.& de testibus.co præterea.§.ii.cum suis concor.Alii autem dicunt,quòd is qui commendat, potest hoc quādo voluerit reuocare.De qua materia dic, vt plene notatur.s̃. de
b electio.dudum.ij.§.fi.rñ.j.super verbo, commendatum.[b] [Vnde honeste]secundum ea,quæ no.j̃.de præben.cum secundum apostolum.§.inde est.super verbo,competens beneficium.

ADDITIONES.

a ¶ Dispensare. Adde de hac materia,an omni actu promouens scienter vel actu faciens scienter contra ius videatur dispensare do. Anto. hic in j.col.ver.testat. cui And.Sic.addit Ro.consilio.ccxlvi..& Oldr.consi.325 cum quatuor seq.

b ¶Commendatum.Et adde.de elec.nemo deincep.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Promotus sine beneficio esse non debet.*
2 *Multa fieri prohibentur, quæ facta tenent.*
3 *Sacerdos potius est prælatus, quam alius.*
4 *Prælationes consueuerunt inflare.*
5 *Communio discordiam parere consueuit.*
6 *Rustici, dubia per medium diuidunt.*
7 *Missam celebranti, duo debet ad minus assistere.*
8 *Ecclesia non debet dedicari si non habeat dotem.*

CAP. VI.

PRoposuit. A domino fundi.]i.patrono,qui in fundo suo ecclesiam fundauit. Et ideo ius patronatus acquisiuit.xvi.qō.vii. filiis.& c. quicunq;.& in Auth.de san.episco. §. si quis oratorij domum.

domum.colla.ix.[Noluisti]& canonice hoc fecisti,vt ſ. eodem præſentium. [¶ Cæterum.] ii. pars. [Quia indignum eſt.] ve. rum eſt, ſi nihil ei impetrari poteſt, vel indignum eſt quo ad te, qui iſtum promouiſti ſcienter argu.ſ. eodem. veniens.§.i. quod dic,vt ibi no.& ſecundum hoc intelligeglo.ſequen.[In ſubdiaco
1 num.]vnde† non debet eſſe ſine beneficio, vt ſequitur &.probatur lxx.diſtin.c.j.& ii.ſ.de preben epiſcopus.& c.cum ſecundum. j.q.iii.ſi quis obiecerit lxxxi.diſtin.ſi quis amodo.& c.ſi quis ſacerdotum.[Ordinatus]licet enim ordinare non debuiſſes,vt ſ.c.i.ta-
2 men ordinatio facta valet:quia &† multa fieri prohibentur.quę facta tenent.j. de iureiuran. quemadmodum.§. quod ſupoſt huiuſmodi.Quinimo & ratio eſt,vt no.ſ.ti.j.c.ii. [Omnino] ne vertatur in vituperium ordinis clericalis. quod dic, vt notatur.ſ.de renuncia.ad ſupplicationem.[Cum aſſenſu]Sed contra:quia po tius quæri deberet de conſenſu patroni.lxiii.diſtin. principali. & c.ſequen.xviii.q.fi.Eleutherius. Dixit P. ꝙ ad patronum pertinet repræſentatio rectoris tantum,& ipſe præſentauit iam iſtum ſub diaconum, & iam erat prælatus. Et ideo conſenſus ipſius prælati requiritur,non patroni,vt ſ. de iure patro. poſtulaſti. Vel ſupple hoc ſuper eo,quod ſequitur.[Eiuſdem clerici]ſubaudi, & patroni.Vincen.& Lau.dixerint,quod ſubdiaconus de gratia toleratur,& presbyter,qui quærendus eſt, repræſentabitur per patronum,ad quem ſpectat,de aſſenſu tamen iſtius clerici, & iſti ambo æqualiter habebunt bona eccleſiæ.Et quod hic dicitur de iſto R.ſubdiacono ex diſpenſatione eſt: quia de iure ſacerdos debet habere adminiſtrationem.G.dixit,quod ex litera potius, colligi-
3 tur† ꝙ ſacerdos ſit prelatus,quam alius,vt patet.ſ. in fine.Vbi dicit.Solus presbyter.& vbi dicit. Sine miniſtro ſuffragio.& ſ.eodē. §.vbi dicit.Qui eccleſię ſeruat,& quod clericus ſit ſeruitor.Et eſt argumen.ꝙ clerici poſſunt habere præxendas diſtinctas, & diuiſas.Hæc verba ſatis videtur mihi confuſa, & inutilia. Nec enim poſſum ex litera colligere,quod iſte,vel ille prælatus ſit. Quid ergo dicas,quod hæc fuit quędam prouiſio,quam papa facere voluit,qui non ſolum eccleſias, ſed & epiſcopatus poteſt diuidere & vnire.ſ. de exceſſo.prælatorum.ſicut vnire.Vnde iſti duo inſolidum habēt iſtam eccleſiam, & quilibet ei ſeruit in ſuo ordine, vt patet ex litera. Sacerdos ergo qcqd ſpectat ad ſacerdotale offiū exercebit.Super quo vide,quod no.ſ. de corpo. vitia. ſignificauit. Et clericus erit in quibuſcunque ſpectat ad ſuum ordinem coadiutor.Si quæras,quare papa fecit ſubdiacono hāc gratiam, ipſe reſpondet ſupra ibi. Quia indignum eſt &c.Si quæras. quare nō fecit maiorem gratiam,vt ſcilicet eccleſiam per ſe regeret,& poſſet ad omnes ordines promoueri?Reſpondeo forte cauſa ſuberat alia latens,quæ non ſinebat ipſum ſalua conſcientia promoueri, argumen.ſ.de ætate.& quali.queris. Quinimo & talis quæſtio eſt hominis importuni,qui(ſecundum quod vulgariter dicitur)con ſueuit manum appetere,ſi ſibi digitus porrigatur. Lex autem ſatisfacit talibus importunis dicens.Quod ſufficit ſi cui, vel in paucis amici laboribus conſulatur.C. de nego. geſt.tutori. Si queris quare non expreſſit,quod omnino presyter eſſet rector? Reſpondeo, ne forſan nimis intumeſceret contra clericum ſupradi-
4 ctum.† Nam prælatione conſueuerunt inflare. xi.qō.iii. illud.Si queras,quare aſſenſus clerici requiritur? Reſpondeo,ne inuito ſocius detur.ff. pro ſocio. actione.§. ſocietas.& l. qui admittitur.Et argumen.lvii.diſtincti.c.vnico. & præſumitur, ꝙ minus diſcordent ratione iſtius conſenſus, de qua diſcordia eſt timendum
5 Communio enim †diſcordiam parere conſueuit.ff.deleg.ii.cum. pater.§.dulciſſimis.quam debemus,prout poſſumus, euitare, vt xlvi.diſtin.§.j.& c.j.& xc.diſtin.§.j.& per totum.Si queras, quare non requiritur conſenſus patroni? Reſpondeo, quia repræſentando indignum,priuauit ſe hac vice iure repræſentandi,vt notatur. ſ.de ſupple.negli.prela.c.ii.§.fi.quod & hic ſcripſit.do.no.& ſic eſt pluribus quæſtionibus ſatisfactum. ¶Ira quod]iii.pars.[Medieta tem]patet ergo,ꝙ de gratia loquitur,ſicut & alia.ſ. de præben.niſi eſſent.Alioquin contra.ſ.eodem.ti.maioribus.quod dic, vt ibi
6 notatur.Et eſt hic argumen.pro ſententiis ruſticorum † qui ſemper dubia per medium diuidunt.Ad idem.ſ.de parochi.c.j. Nam & media via tenenda eſt,vt & no.ſ. de offi. cuſto. c.j.§.lampades. [Eidem]ſcilicet eccleſiæ.[In ſuo ordine.]ſcilicet ſubdiaconatus: quia nec vltra poteſt,cum vltra nō habeat. Et tamen niſi gratia fieret, hoc non ſufficeret, vt patet ſ.de præben. extirpandæ.§.qui vero.ſ.de ętate & quali.c.j.[Obtinere]ſubaudi, & ſic non multū grauaretur ſacerdos,etiam ſi rector eſſet. [Nō enim ſolum &c.] Hic habes ſciſſum notabile,quod & comprobatur.ſ.de vita & ho
7 ne.cleri.c.iii.Quinimo duo† ad minus ei debent aſſiſtre,[a] qui ei re
a ſpondeant. Alias non diceret congrue, Dominus vobiſcum. de conſecratione.diſtin.j.hoc quoque ſtatutum eſt.licet illud hodie
8 non ſeruetur. Et eſt argumen. ꝙ † non debeat dedicari eccleſia, niſi habeat dotem,quod expreſſum eſt.ſ.de conſecra.eccle. quod ſicut. ſufficientem ad minus duobus.argumen.hic, & vii.qō.j.illud.lxxxi.diſtin.in omnibus.de conſecra.diſtin.j.hoc quoque ſtatutum.alias & hoc ſtatutum.& c.nemo.j.qō.ii.placuit. [Non poteſt.]i.non debet:quia duplex eſt potentia.ſ.de reſcrip.ſciſcitatus.

ADDITIO.

a ¶Miſſam celebranti duo debent ad minus aſſiſtere,alias non diceret congrue.dominus vobiſcum:Adde dominum Henr.Boic.infra de verborum ſign.quæſiuit.

SVMMARIVM.

1 *Hæredis nomen, aliquando primum ſolum, non ſecundum, vel tertium ſignificat.*
2 *Hæres hæredis teſtatoris in infinitum dicitur hæres.*
3 *Vitium aboletur varietate ſucceſſionis.*
4 *Vitium furti,& violentiæ tranſeunt in ſucceſſorem.*
5 *Vitia perſonalia, dolus, & contumacia non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem.*
6 *Hæreditario iure nemo in eccleſia debet ſuccedere.*
7 *Liberorum appellatione nepotes continentur.*
8 *Parentum nomine omnes ſuperiores continentur.*
9 *Filio eccleſiæ rectore mortuo, an immediate pater eius poſſit fieri rector.*
10 *Iure ſuo nemo eſt priuandus ſine culpa.*

CAP. VII.

EX tranſmiſſa. Eum] ſcilicet G.[In præſenti.] quando fuit repræſentatus,quouſque forſan noſtram authoritatem haberet.[Eo]i.ea ratione.[Quod]i.quia.[Pater]Forſan legitimus,cui nec immediate debet ſuccędere propter rationem inferius ſubſequentē. [Quo] ſcilicet preſente ipſius.G.[Media.]
1 No.† quōd nomen hæredis primum ſignificat, non ſecundum, vel tertium,vel vlteriorem in quibuſdam caſibus, vt hic, & C. de pœnis.honor.ff.de verborum ſigni.ſecundum.illud autem re
2 gulare eſt, quod hæres hæredis teſtatoris in infinitum eſt hæres. C.de hære.inſtituen.l.fi.C.de legati.in annalibus. ff. de verbo.ſi.
3 hæredis.ff.de liberi.& poſthu.l.i.[Perſona]no.ꝙ† varietate ſucceſſionis aboletur vitium,vt hic.& argumen.i.q.i.ſcito turpem.ii.q.i. in primis.ff.de hære.vel actio.ven.venditor.contra.ſ.de reſti. ſpo. ſæpe.ff.depoſiti.l.j.§.ſi rem.ff.de condi.tur. qui furtum.& l fi.C.de
4 aqui.poſ.vitia.So.Vitia,quæ rem aſſiciunt,ſicut † vitium furti & violentiæ tranſeunt in ſucceſſorem,vt in cōtrariis. & iii.q.i. reinte
5 granda. Perſonalia vero† vt dolus, & contumacia non tranſeunt in ſingularem ſucceſſorem,vt in iuribus hic ſignatis:tranſeūt aūt in vniuerſalem:nā ille ſuccedit cū ſua cauſa.iunq; viriis. ff.de diver. tepo. præſcrip. Lan vitium. & l. cum hęres, ſecundum Gof. [Qui.]ſcilicet medię perſonę.[Predictū beneficii] Ad quod dicit⁹ G.tunc repreſentatus fuit.¶ Ideoq;.]ii.pars.ſubaudi, quia propter hoc ad nos venit,vt tibi quid iuris eſſet,ſcribere⁹ ſupplicauit.[Mandamus.] De iure ſi legitimus eſt,de gratia,ſi illegitimus & ſic intellexit.d.n. hanc literam.ſ. de gratia & ex diſpenſatione. papæ.alioquin contra ſ.e.conquerente. Veruntamen ſi intelligamus,ꝙ iſte filius erat legitimus,nulla diſpenſatio neceſſaria eſt in hoc caſu.ſ.ex quo perſona media interceſſit, ideoque expone,qđ ſequitur.[Quatenus ſi ita eſt.] ſcilicet ꝙ media perſona interceſſit prænoiatum G. &c[Non poſtponas.]Hoc enim facere potes Non ideo minus &c.] q.d. propter hoc enim non minus ſeruabitur decretum,de quo ſequitur: quia in nullo offenderetur:quia pſona purgauit vitiū, q̄ media interceſſit, vt hic.& ſ. de ele.venera bilē.§ fi.& ſ.e. ex tua.rō.j.& c.ad extirpādas & c.Michael.[Decre
6 to]ſm quod nemo † iure hereditario debet ſuccedere in eccleſia ſancta Dei, quia ipſa non debet eſſe ſucceſſio, vt.viij. q.j.aplica.illud enim eſt decretum, quod allegat.ad idem.ſ. de inſti.ad decorem.ſ.de iure pa.cōſuluit.ſ.eo.preſentium.[Succeſſionem.] Nūquid hęc prohibitio extenditur ad nepotes? Videtur, ꝙ ſic† quia
7 nomine filiorum continentur .ff.de ver. ſigni.liberorū.ff.ad Ma-
8 ced.filium. ſic & nomine† parentum oms ſuperiores continentur.ff.de in ius vo.l. iij. §. pe. Sed illud locum habet in fauorabilibus.ſecus in odioſis: ſenator enim non poteſt filiā illius,qui exercuit artem ludicram, ducere in vxorem,qui tamen ducit neptē. ff.de ritu. nup.l.lege.§.hoc capite & ar.lvj.diſt. dominus.ſm Gof. Sed contra:quia ſenatuſconſulto cauetur,ne tutor pupillam ſuā filio ſuo tradat nuptui, nunquid poterit & nepoti? Certe non. ff. de ritu nup. ſenatus.& pro regula traditur,ꝙ cuius filiam habere non licet, neque eius neptem. Inſti. de nup.§.fratris. Ad idem.ff. de verbo.ſig.l.iuſta. Poteſt dici,ꝙ viuente patre pōt nepos auo ſuccedere, vt in primis concor. eo autem mortuo non poteſt, vt in contrariis. Ratio: quia in primo caſu ceſſat cauſa prohibitionis nam ſi iure ſucceſſionis habetur, non nepos, ſed pater ſuccederet.In ſecundo vero nepos, tanquam proximor ſuccedit,vt.C.de ſuis & legi. hære.auth. in ſucceſſione. vt ſicut vides. quod perſona extranea media purgat vitium, vt hic dicit.ſic & perſona media naturalis.hoc autem intelligendum eſt de nepotibus deſcendentibus per rectam lineam. ſicut eſt filij. filius. & ſic de aliis. ſecus eſt de collateralib.ſicut eſt filius fratris: talis enim bene admittitur non obſtante hac prohibitione,vt infra,de offic.delega. ex parte. infra de arbitris non ſine. & de hoc notatur in ſumma eo.ti.

c.ti.§.qui filij.ver.ſed nunquid. & ſequenti. vbi inuenies quaſdam alias quæſtiones vtiles.& ſ.de hære.vergentis.§.i. Quid in conuer
9 ſo caſu, †puta,filius fuit rector eccleſiæ, mortuus eſt,vel ceſſit, nūquid pater poteſt immediate fieri rector eiuſdem eccleſiæ? Quidam dicunt,ꝙ ſic:quia hoc nuſquam expreſſe prohibitum inuenitur,argumen.ii.q.iiij.conſuluiſti. & ſ. de transla. epiſco.c.ii.ſed neque.verſi.fi. cum ſuis concor.Sed contrarium credo:quia ſucceſſio prohibetur generaliter.viii.q.j. apoſtolica. ex quo decreto ius iſtud elicitur, vt no.in præcedenti glo. Sed ſicut filius ſuccedit patri,ita & pater filio.quamuis turbato ordine, vt ff.de inofficio. teſta.nam & ſi parentibus. & l. præcedenti. & vterque querelam haber,vt in Authen.vt cum de appella.cog.§.aliud quoque. & l. ſequenti.& §.ſancimus itaque.& ſequenti.colla.viii. & eadem ratio eſt in vtroque,ergo idem ius debet eſſe,vt patet in eo,quod legitur & notatur.ſ.de conſti traslato.& de reſcriptis. inter cæteras. Quid ſi eccleſia patris, & eccleſia filij propter ipſarum tenuitatem ipſis viuentibus fuerint vnitæ,ſecundum cano.x.q. iii. vnio. ſ.de exc.præ.ſicut vnire.nunqd altero decedēte vl cedēte ſuperſtes in vtraque eccleſia miniſtrabit? Non videtur: quia hoc eſſet contra hoc ius, & alia ſupradicta, Nec obſtat ſi dicas, quōd non eſt
10 †quis priuandus iure ſuo ſine culpa ſua, vt ſ.de conſtitu. cognoſcentes.lvi.diſtin.ſatis peruerſum: quia ſubueniendum eſt, vel ſine iuſta cauſa.ſ.vt lite non conteſta.quoniam frequenter.§.ſi vero aliter.in fine.hic autem ſubeſt.hæc, ſcilicet quia vnus non debet alteri immediate ſuccedere, vt dictum eſt ſupra. Puto tamen contrarium. Nec obſtat,quod allegatum eſt de ſucceſſione:quia hic nō vendicat ſibi ius,nec adminiſtrat ex vi ſucceſſionis.ſed ex vi vnionis factæ canonice,& authoritate iuris dictam vnionem approbantis,vt in ſupradictis iuribus.& ſ.de præben.expoſuiſti.& ſ.de ætate & qualitate.eam te.§.vnico. niſi forſan in fraudem canonis hæc vnio facta eſſet. quod dic, vt notatur.ſ. de contrahen. emptio.ad noſtram.§.i. Eſſet tamen honeſtam & decens, quōd ſuperſtes in ſua eccleſia per ſe,& in eccleſia vacante per alium ad miniſtraret,vt ſic vtroque demum cedente, vel mortuo haberet vnio effectum ſuum.ſic enim nec mens iſtius canonis offenderetur,nec verba in hoc tamē caſu dominus Clemens Papa iiij. ad cautelam voluit diſpenſare.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſionis cauſa a crimine eſt ſeparata,ideo electio comprobatur.*
2 *Vicarius perpetuus habet ius in eccleſia, nec remouetur ſine cauſa rationabili.*
3 *Conducens ad non modicum tempus habet ius in re.*
4 *Filij poſſunt eſſe canonici in eccleſiis in quibus miniſtrant patres tanquam prelati.*

CAP. VIII.

ONſtitutus. Canonice] Quia nec interuenit vitium,ſeu defectus ex parte conferentis,vel recipientis,vel mediæ perſonæ, vel modo conferendi.arg.ſ.de elec.poſtquam.& c.nihil. & ex hoc arguitur,ꝙ iſte clericus non reſtitutionis poſſeſſorium, ſed proprietatis petitorium intentabat: alioquin non debuiſſet per exceptionem infra poſitam impediri,vt iii.q.j.& ii.q.ii.per totum.ſ.de reſti.ſpo.item cum quis.& c.ex conqueſtione.ſ.de ordi.
1 cogni. c.fi. Eſt enim † cauſa poſſeſſionis a crimine ſeparata.C.de dona.inter vi.& vxo.ſi maritus.& comprobatur hæc electio.ſ. de ordi.cogni intelleximus ſ.de reſtit.ſpo.literas.§. nos autem.verſi. quamuis ſecundum omnes.Vel dic,vt ſ. no. nam hæc electio ſ. §.fina.reprobatur.[Et eam]ſ.eccleſiam.[Ea]ſcilicet eccleſia.[Ipſum]ſ. Gulielmum.[Sine iudicio]Sed propria authoritate.& ex his omnibus arguitur, ꝙ poſſeſſorium intentabat.[Spoliauit.] quod de ſe fieri non debuit.xvj.q. fi.laici.& c. contra ſanctorum. & xij.q.ij.eccleſiarum.quia nec poteſtatem habent in bonis clericorum.xii.q.ij.eccleſiarum.xxiii.q.viij.ſcire.& no.ſ. de offi.arch. c.fi.§.primo. ¶Cumque]ii.pars.[Exinde] Qui ſcilicet ſic fuerat per laicalem potentiam ſpoliatus.[Querelam] Non dicit vtrum petitorio,vel poſſeſſorio: intelligunt tamen Doctores,ꝙ petitorio,vt ſ. notatur. ſuper verbo, canonice.Sed contrarium eſt verum, vt ſ.& ſ.notatur.[Obiectum] In modum exceptionis. Sed contra.ſ.de reſti.ſpolia.ſolicite.Sol.Hic agitur petitorio. ibi poſſeſſorio.ſed huic obſtat, quod legitur in ſequenti.§. vt ibi notatur. ideo dicūt alij,ꝙ hic in petitorio & poſſeſſorio agebatur, & ideo de vtroque mandatur inquiri.ſi.ſ.de reſti.ſpo.accepta.ſed ego nō video,ꝙ ſuper petitorio aliqua inquiſitio committatur, vt patet in ſequenti.§. Dñs noſter ſcripſit hic, hanc decretalem loqui diſpenſatiue,& ꝙ non mouebatur hic quæſtio de canonica inſtitutione. Alij dicunt,ꝙ etiam ſi poſſeſſorio ageretur, & per confeſſionem vel probationem euidentem conſtaret, vel alias notoriū eſſet,ꝙ eſſet illegitimus,vel quod violenter poſſeſſionem occupaſſet,denegaretur ei reſtitutio: niſi contra tale notorium aliquid canonicum opponeret & probaret,cum ſine peccato eccleſiam tenere non poſſet. Ad hoc.ſ.de diuor.ſignificaſti.ff.quorum lega. l.j.§.rediguntur.ff.de dolo. ſed & ex dolo. In dubio vero poſſet dicere ſpoliatus non reſpondebo de proprietate, quouſque fuero reſtitutus.ſ.de reſti.ſpo.in literis.& c.item cum quis.Tu dicas, ꝙ de voluntate clerici talis proceſſit commiſſio, & ideo mos ei gerendus fuit.ſicut no.ſi.ſ.de reſt.ſpo.c.i.& iduxit eum papa ad hoc ex quadam æquitate,& vt cercuitus tolleretur.nam ſi pater ſuus adminiſtraſſet in capella nulla media perſona, & ſi de rigore iuris reſtituendus eſſet,parum tamen ei prodeſſet: quia breui manu amoueretur,argumen.ſ.de acculationibus. ad petitionem.ad fi.ſ.de cau.poſſeſſionis.& proprie.cum dilectus.& clericus bene confidebat de iure ſuo,& ſecundum hoc plana & clara remanet decretalis. [Miniſtrauit.] Eſſe potuit tanquam conductitius ſeu nomine filij,& non tanquam prælatus.& ideo non obfuit, vt ſequitur. [Et infra]Hoc eſt propter hoc ad nos recurſum habuit, & noſtrum remedium implorauit.& ſic continuatur ſequens.§. fraternitati tuæ &c.¶ Fraternitati tuæ] iii.pars. [Eiectus.] Et non dicit canonice inſtitutus,quod ſupra præmiſerat:ergo deſtruitur communis lectio:quia non ſuper petitorio,ſed ſuper poſſeſſorio tantum modo fit commiſſio,vt hic dicit.& argum.in fi.in verbo, perceptis,vt ibi no.& ſuper exceptione oppoſita,vt ſequitur.& ſic euidenter contradicit,vt ſ.de ordi. cogni.c.fi.& iura alia infinita. ſed ſolue,vt no.ſ.§.proxi.ſuper verbo,obiectum.[Perpetuus]Perpetua ergo vicaria impedit filium,vt hic. & ſ. eo.ad extirpandas.
2 Et eſt ratio:† quia perpetuus vicarius habet ius in eccleſia, nec de bet removeri ſine cauſa.ſ.de offi.vica.prouideas.c.ad hæc. & c.fi. ſ.de fide inſtru.G.perpetuus.ſ.de reſcrip. poſtulaſti. ſicut emphy-
3 teuta,& qui nō† ad modicum tempus conduxit, ius habet in re. ff.ſi ag.vecti.petatur.l.j.& fi.& ff.de ſuperficiebus.l.j.§. quod ait.ſecundum Gof.quinimo & ratio eſt, ꝙ perſona & vicarius eādem curam habent inſolidum : quia talia diuiſionem non recipiunt de facili,vt no.ſ.de iure patro.c.j.vnde ſi ficret perſona,poſtquam pater renuiſſet perpetuam vicariam,vel eōuerſo.fieret ſucceſſio in eodem,vel conſimili iure,quod tamen intelligitur eſſe prohibitum,vt no.ſ.e.ad hæc.ad fi.ſuper verbo,vel prefuerunt.[Nō fuerit.]De hoc conſtat eo, ꝙ non conſtat contra.ſi.C.qui mili.non poſ.ſuper ſeruis.lib.xii.ſ.de his quæ fi.a prela.ea noſcitur. vel conſtabit per probationem eius,quod ſequitur, niſi aliud dicatur,ad quam probationem faciendam onerauit ſe clericus, vt ſ.no.ff.de proba.quinquaginta.[Nomine eiuſdem G.]Per hoc enim patet ꝙ nullum filio præiudicium generatur, ſed ius ſuum euidentius comprobatum. & idem eſſet, ſi nomine alterius miniſtraſſet. nam is poſſidet,[a] nomine cuius poſſidetur. ff. de acquiren.poſſeſſ. quod meo.Inſt.de interdi.§.poſſidere.ſ.de reſti.ſpo. cum veniſſet. & c.olim.§.fi.ſ.de præſcri.ſi diligenti.[Miniſtrauerit.] Vtrum au-
4 tem filij † poſſunt eſſe canonici in eccleſiis,in quibus miniſtrant patres,tanquam prælati.no.ſ.eo.ad hęc.& c.ad abolendam.[Perceptis]Et qui percipi potuerunt cum hic ſolum poſſeſſorium intentetur.ſ.de reſtitutio.ſpo.grauis.& hæc etiam communem reprobat lectionem.

SVMMARIVM.

1 *Princeps ſolus, vel ſenatus infamiam remittere poteſt.*
2 *Dictio & ponitur,pro vel, & vel pro &.*
3 *Epiſcopus iure ſuo cum legitimo filio ſacerdotis diſpenſare poteſt.*
4 *Diſpenſatio rite facta,non eſt amplius reuocanda.*
5 *Quod factum eſt authori ate priorum literarum, non eſt per ſecundas reuocandum.*
6 *Inſtitutio quæ ad epiſcopum pertinet poteſt authorizabilis appellari.*

CAP. IX.

EX tua. Diſſentiones, quæ cadunt ſuper hac epſa. no.in ſumma.c.ti. §. ſi quis poſſit. vbi hæc diſtinctio non placuit.Gof.& ſc.[Conſultationem.] Patet ergo,ꝙ hæc decre continer ius cōe.Sed ō.ſ. e. c. pe.& fi.So.hic intelligas neceſſitate vrgente.ſicut no.ſi.ſ.de ætа.& qua.indecorum.& c.quæris.& c.tuam.& qñ nō eſt de hoc publice infamatus.ſ.ria vero loquuntur,qñ nulla neceſſitas imminet, ſed prerogatiua meritorum tm̄ diſpenſationē requirit.in quo caſu ſolus Papa diſpenſat,vt no.ſ.de ꝓb.de multa.§.fi. Vel qñ de hoc eſt publice infamatus, vel vilificatus.in quo caſu ſine decoloratione eccleſiæ,de facili diſpenſari non poſſet, & ideo nō eſt diſpē ſandū,vt no.ſ.e.præſentium.& innuitur expreſſe.ſ.e.c.fi.in princ.
1 nā & ſolus princeps† remitere pōt infamiā,vel ſenatus.ff.de poſt. l.j.§.deinde.ver.de qua.& no.ſ.de fen.& re iud.cū te. Alii dūt, &
a curia ſeruat hodie,ꝙ non valet diſpenſatio,niſi a papa facta, [a] vt in ō.& ſm hoc expone.Conſultationē.i.conſultam ſupplicationē.q.d.bene cō ſuluiſti[a]ibi:quia nobis ſuplicaſti pro tali gratia obtinēda:qa ab aliquo alio nō poterat impetrari, & ſic ſupradicta iura nō diſcrepār, ſed ꝯcordāt.prima tm̄ opi.de rigore iuris verior eſt,licet i iudicando ſit poſterior ꝓferenda,niſi curia hanc mutaret conſuetudinē.ſ.de ſen.& re iu.in cauſis [Literas]luri cōi conſonas.ſm primam opinionē, imo ſpecial[a] indulgentiam continentes.

ADDITIO.

a ¶A Papa facta.Dic, ꝙ cum illegitime natis diſpenſant epi in minoribus ordinibus,& beneficio ſine cura,dummodo ſint tale,in quo alias diſpenſare poſſit.per tex.nouum.ti.eo.c.j.lib.vj. & ibi bona glo.in verbo,talę. quæ recitat has diſſentiones hic poſitas.& in c.fi.ti.eo.

nentes.secundum aliam.[Vt eos]s. filios sacerdotum. [Quas.]s. ecclesias.[Nullo mediante.]Hoc ideo dicit : quia vitium purgat persona media, vt s̃.eo. ex transmissa. [Sustinere.]i.cum ipsis dispensare,vt eas possit licite retinere.in talibus enim expressa est dispensatio requirenda.quod dic,vt no.s̃.eo.veniens.& s̃. de suppl. neg.præla.literas.si intelligatur hoc de illegitimis duplex ē gratia. de legitimis vna tantum,vt no.s̃.eodem. veniens.§.j. [Quos probatæ vitę &c.]Hoc semper cognoscitur,nisi contra probetur, qđ dic,vt no.s̃.de seru.in ordi.fa.c. vnico. rñ.j. versi.idem respondet. Vel hoc ideo dicit:quia vbi infamatus est,omnino episcopo di-
2 spensatio denegatur,vt s̃.notatur.[Vel quos]Expone† vel,pro et. ff.de verborum sign. sæpe.sicut econuerso exponitur, &, pro vel s̃.eodem.c.ij.alioquin innueret hic, quod ratione temporis posset cum peccatoribus dispensari ratione disiunctę : quia is esset sensus [Vel eos, quos longo tempore &c.] quamuis non essent probatæ vitę & sanæ conuersationis,quod admodum esset detestabile,& absurdum.s̃.de consue. c.fi. in princip. cum suis similibus.[Illas] scilicet ecclesias,quas patres eorum immediate possederant, & quas post mortem eorum fuerant filij consecuti. Sed
3 nunquid in hoc casu† potest ª episcopus iure suo cum filio legiti-
a mo dispensare? Ray.scripsit,quod sic,vt hic probatur,cum ad consultationem fiat responsio,vt s̃. no.sed contra.j̃. eodem. dilectus. Solu. illa intelligitur de illegitimo.ista de legitimo. Nec obstat. viii.q.j.apostolica.nec.s̃.eodem.c.proxi.in fi.cum suis concordā. quia intelligi possunt,quando filius tanquam ambitiosus & imp bus ecclesiam petit iure successionis,libellum porrigendo, vel se de facto intrudendo,vel se repræsentando, quod non licet, vt j̃. de insti.c.iij.j̃.de iure patro.consuluit.& hunc intellectum innuit dictum decretum.apostolica.quando dicit. valeat vendicare, aut postulare præsumat.ꝙ si quis improbus,aut ambitiosus reus &c. Nos autem loquimur de illo,quem episcopus vocat, & cum illo proprio motu dispensat:talis enim non ingerit se, sed vocatur a Deo tanquam Aaron.s̃.de elec.qualiter.viii.q.j.in scripturis. talis etiam non dicitur succedere,sed accedere.sicut legitur de Augustino.vii.q.j.non autem.& mutari,non mutari, vt ea.qō. scias frater charissime.& hoc teneas.¶[Quidā]ii.pars.[Impetrauerūt] subaudi sub hac forma.[Ante eos] scilicet qui modo tenent secundum quosdam.immo qui petunt secūdum alios.[Super his] scilicet ecclesijs. [Eis.]scilicet filiis sacerdotum.i.eos remoueant & impetrantibus assignent, su vnam lecturam. vel secundum aliam hi,qui impetrauerant,in...auerant ecclesias,& filij sacerdotum ipsos impetebant,& sic proprie sequitur,appellatione cessāte.[Silentium.]Illis.s. impetrantibus.[Assignent]Conferendo secundum vnam lecturam.vel adiudicando secundum aliam. cū tamen tacuerint suum vitiosum ingressum.& hoc est, qđ seq̄t. [Quamuis in ei.]s.eccl'is.[Ostēdere] Hoc aūt de gratia est. fm d.n. Tu dic,vt in se.gl.[Nequeant]Impetrantes, qui possidebant ecclesias per laicos constituti.& ad hoc respondet.j̃.eo.§.sequen. ver alios. Alii dicunt, ꝙ aliud dictum est a primo, & ꝙ mutatur hic casus.Tu dicas omissa dicta confusione & dissentione, ꝙ cū archiepiscopus per totam prouinciam recipisset generales literas apostolicas supradictas in rñ.j. dispensauit cum aliquibus, & cum aliquibus non,& aliqui impetrauerunt literas contra illos, cum quibus fuerat dispensatum. Et aliqui contra illos, cum quibus non fuerat dispensatum,& aliqui de istis impetrantibus ante quam impetrassent, amotis presbyterorum filijs fuerant instituti per episcopos diœcesanos. Alij intrusi per potentiam laicalē, querebatur de his,quid iuris esset?& Papa respondet,ꝙ authoritate aliquarum literarum impetratarum illi, cum quibus iam dispensatum est,molestari non debent: ergo a contrario contra illos,cum quibus dispensatum non est, poterit procedi iuxta formam rescripti super hoc impetrati.& hæc duo eliciuntur.j̃. § sequenti.super quo &c.Illi vero,qui intrusi sunt in ecclesijs per laicalem potestatem,nec instituti per episcopum,omnino sunt remouendi:ergo a contrario illi,qui authoritate diœcesani in ecclesijs instituti sunt,amotis presbyterorum filijs,ipsas pacifice debent gubernare,vt hæc duo eliciuntur.j̃. eodem. versi.alios vero. ¶Super quo.]iii.pars.melius dixisset,quibus.cum plures quæstiones fiant.quod dic,vt nota. s̃. de sacra.non ite.c.j.§.ad quod.[Per priores literas]Generaliter ad te directas quo ad filios p̄sbyterorum per tuam prouinciam constitutos.& hæc litera multum facit contra nos,qui dicimus,ꝙ diœcesanus iure suo potest in talibus dispensare,& pro illis,qui contrarium notant: quia hic innuit,ꝙ dispensauit archiepiscopus non iure suo, sed per literas supradictas:alioquin si hoc fecisset iure suo,innuit, ꝙ hoc non valeret.Sed tu expone per priores.i.post priores Vel subaudi,maxime: nam & idem esset si iure suo, vt pater in his, quę no. s̃. rñ.j. super verbo. vel eos quos longo tempore.quātum enim ad hoc, parum curamus de litera.si.j̃.de offi.ordina. licet in corrigendis. [Dispensasti.]Ergo a contrario contra illos cum quibus dispensatum non est, possunt procedere iudices, secundum quod datum est eis in mandatis,vt s̃.de rescrip.si quando.& c. cum dilecta in fi.& est hic euidens ar.ꝙ non eo ipso,quod episcopus dat ec-
b clesiam patienti defectum dispensare ᵇvidetur, immo qui dicit dispensatum,probet.ff.de proba.ei qui dicit.Est tamen argumen. contra.s̃.eo.veniens.quod dic, vt ibi no.[Nolumus irritari.]Ergo
4 †dispensatio semel rite facta,sicut & iniuriæ remissio non est amplius reuocanda,vt hic.& j̃.de schisma.c.ii. & xxiii.q.iiii. sic illic. & Iesus beneficia sua multiplicat, nec reuocat.de pœni.distin.j. quantumlibet.ver. sed Iesus. & beneficium decet esse mansurum, vel mansuetum.in Authen. consti. quæ de dig.§. illud quoque.
5 colla.vii.ar.j̃.de don.c.j. sed & quod iuste† factum est, authoritate literarum reuocandum non est per secundas,vt j̃.de resti. spo. audita.§.licet.ver.quia tamen non intelleximus.& no.s̃.de rescri. causam quæ.sic & econtra.vt no.j̃.c.j.§.j.[Alios vero]ver.[Laicę donationis]quod dic,vt no.s̃.de elec.quisquis.& c.sacrosancta.& c.cum in veteri.& j̃.de iure.patro. præterea. nā & si sint patroni, non pertinet ad eos donatio,sed repręsentatio tantum, vt no.j̃. de iure patro.c.fi.[Sine authoritate &c.]Ex hoc no.quod institu-
6 tio† quæ ad episcopum pertinet,potest authorizabilis appellari, vt no.j̃.de offi.archi cum satis.[Instituti &c.]Si.j̃. de insti.iii.[Remanere]Ergo a contrario,instituti authoritate episcopi ipsas debent pacifice gubernare,& restituti ad eas,etiam si fuerint spoliati,vt s̃.c.proxi.

ADDITIONES.

a ¶Episcopus potest secundum istum post Gof. dispensare cum filio sacerdotis legitimo,vt teneat ecclesiam,in qua pater suus præfuit immdiate. de quo vide late per do.Hen.Bo.ti.e.c.vlti.& per gl.in c.j. ti.e.lib. videas Arcni.in verbo,dispensari.qui allegat & sequitur istum.

b ¶Dispensare.Adde, vtrum & quando prælatus dicatur cum suo subdito tacite dispensare.d.Hen.Bo.ti.eo.veniens.

SVMMARIVM.

1 *Paternitas,seu filiatio vix,aut nunquam probari potest.*
2 *Ordo iudicairius est,iuris ordinem seruare.*

CAP. X.

QVoniam est sacris. Manifestum & publicum.] idest notorium.ꝙ si verū fuerit,scilicet, quod patres in ecclesijs personatus gesserint, vix potest esse non notorium,vt patet s̃.de transla.epi.quanto.§.ne autem. & in tali notorio,etiam quod inficiari non potest,non requiritur alia probatio vel quod causa in iudicium deducatur,vt sequitur secūdum d.n. Tu dicas quod & si administratio sit notoria, paternitas tamen
1 seu filiatio bene posset esse dubia,quæ & quandoque† vix,aut nūquam probari potest,vt patet in eo,quod legitur & notatur.j̃. eodem.Michael. [Ab eisdem] scilicet personatibus.[Si etiam eas.] scilicet ecclesias,alias eos,scilicet personatus.[Adepti sunt.] scilicet filij.subaudi in personatu,vel vicaria.& immediate,vt j̃.codē. c.j.alioquin contra.s̃.eodem. constitutus.& ca. ex trasmissa.& j̃. eodem.ad hæc.[Excludatis.] Nisi fuerit canonice. dispensatum. alioquin.contra.s̃. c. proxi.§. super quo. & idem dicebatur olim
a de nepotibus.ª j̃.de iure patro.consuluit,sed illud verum hodie est remotum.secundum Goffre.quod dic, vt no.s̃. eodem.ex transmissa ad finem. [Nec ad eorum.]scilicet personatuum.[Vlterius]Sicut enim id,quod rite factum est,reuocari non debet vt legitur & notatur.s̃.c.proximo.§.super quod. sic contra, quod rite cassatum est,reuocari non debet, vt hic.& s̃. de postula.prælatorum.c.ii.respo.i. [Assumantur.]Subaudi, ad remotionem autem ipsorum,etiam si accusator vel testes non appareant, procedatis.& sic continuatur sequens versicu.nolumus enim &c [Nolumus enim.]ver.[In iudicium]Nota, quod ex quo de facto cōstat iudici euidenter, tanquam iudici (alias contra.in eo, quod legitur & notatur.j̃. de offi. ordina.si sacerdos) non debet vexare actorem circa libelli oblationem,vel probationum exactionem vt hic patet.& in concordantijs signa.infra super verbo, manifestum.talia enim superflua resecanda sunt, vt no.s̃. de electio.bonæ.j.§.contra legati.super verbo, comprobari. [Manifestum.]i. notorium.ii.q.j.manifesta. & c. de manifesta.s̃.eodem. conque-
2 rente.j̃.de accusa.audientia.In talibus enim ordo† iudiciarius est iuris ordinem non seruare,vt j̃.de iureiurando.ad nostram.iii.§. j.quod dic,vt notatur,infra.de cohabitatio.clericorum,& mulie. vestra. ad finem. Secus autem si de hoc posset probabiliter dubitari,vt patet. xi.q.iii.graue. & in eo, quod legitur & notatur.s̃. de renunciatio.post translationem. §.cum ergo. & est hic arg ꝙ quando episcopus requirit a subdito,ꝙ ostendat qualiter ecclesiā est adeptus,non est offerendus libellus.quod dic,vt no.j̃.de simo. licet.Hely.§.j.ver.pen.

ADDITIO.

a ¶De nepotibus. Adde an prohibitio ista immediate successionis in paternis beneficiis extendatur ad nepotes,vel etiam ad parentes.dominum Henri.j.c.1.

SVMMARIVM.

1 *Metropolitanus est iudex in communi vitio prouinciæ.*

CAP.

CAP. XI.

AD extirpandas. [Prouinciæ.]Sic ergo ī communi vitio puin-
1 ciæ Metropolitanus† est iudex,vt hic & j̃.de inst.c.iij. s̃.de rescrip.ad hæc sumus.& j̃.e.c.fi.in prin. [In quibus.] s.ecclesijs.[Personæ,vel vicarij.] s.perpetui,vt s̃.e.cōstitutus. ad fi.[Media.]Bene dicit,vt patet.s̃.e ex trāsmissa.quod dic,vt ibi. [Eos.] s.filios.[In sacerdotio.]Quinimo locum habet hæc prohibitio,si ex matrimonio sint suscepti. Sed nunquid idem in nepotibus? Dic,vt plene no.s̃,ex transmissa.in fi.[Siue non.]Quia quo ad paternas ecclesias non distinguitur,quantum autem ad alias, seu alia simplicia beneficia in eisdem ecclesijs obtinenda, distinguitur,vtrum sint in sacerdotio geniti.i.illegitime, hoc est. postquam pater ad sacros ordines est promotus,siue non.i.vtrum sint nati legitime.s.de legitimo matrimonio a patre, antequam veniret ad sacros ordines contracto,vt lvj.dist.§.cum ergo.& j̃.ca.proxi.& c.fi.[Amouere.]Nisi sit canonice dispensatū,vt s̃.eo.ex tua.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur in promouendo.*
2 *Innocentij Papę iij.institutiones iuriales.*
3 *Digni ordine,digni sunt & beneficio.*

CAP. XII.

AD hęc. [A pontificibus.] s.nūc,licet olim fuissent vxorati.[Generati.]Subaudi olim, antequam patres essent promoti ad sacros ordines, vt innuit in se.§.alioquin licet post receptionem sacrorum ordinum de consensu vxoris canonice factam generarentur de legitimo matrimonio,tñ illegitimi censerentur. quia licet matrimonium legitimum sit, est tñ carnalis copula interdicta,vt patet.j̃.de cleri.cōiug.c.j.& ij.& sic loquitur.j̃.e.literas.[Probabiles.]Et quare non? vtiq; possunt beneficiari etiam in ecclesijs, in quibus præsunt,vel prȩfuerunt genitores eorum,vt j̃.sequitur. dummodo defectum ætatis non patiantur. vel aliud canonicū
1 non obsistat,vt j̃.sequitur.In† promouendis.n. legitimatio,scientia,ætas,& morum grauitas solummodo in consilio, quod de talibus loquitur,requiruntur s̃.de elec.cum in cunctis. respon.j.§.i. & s̃.de æta.& qua.cam te.¶[Sciat fraternitas tua.] ij.pars. [Ex legitimo.]Subaudi,& legitime,vt no.s̃.respon.j.super verbo generati [Nec aliud.]Subaudi,quam expresseris.alias aliquid vel aliquod. puta,irregularitas aliqua,vel crimen periurij vel adulterij,vt le.& no.s̃.de tempo.ord.c.fi.[Ascendere.] Et sic facta quæstio est soluta,sed & vlterius, quam quæsieris te instruere volumus.nam. [Et in eisdem &c.]Vt sequitur in sequēti.ver.curialior enim fuit hic Clemens.iij.archiepiscopo Calaneñ.quam Alex.iij.episcopo Pa-
2 duano,vt patet.j̃. de spon. de muliere.has† tamen instructiones curiales & vtiles sæpe faciebat Inno.iij.vt legitur & no. s̃. de sacra vnc.c.vnico.respon.j.super verbo, & j̃. [Et in eisdem.] ver.de alijs
3 enim dubiū non est: quia ex quo digni † sunt ordine, digni sunt & beneficio,vt legitur & no.s̃.e.proposuit.§.j.& de æta.& quali.acce pimus.[Præsunt.]Sed contra.j̃.e.ad abolendam, dicunt quidā, ꝙ hæc corrigitur.Tu dicas ita percutit,qui non videt, vt no.s̃. de sacra vnc.c.vnico.§.pen.super verbo,scripturas.Diuersi enim casus sunt,non aduersi:nam illa loquitur de illegitimo filio,& maxime spurio.hæc autem de legitimo & legitime generato. quod dic,vt ibi no.[Vel præfuerunt.]Non tñ in eo iure,vel simili,puta si fuit episcopus,non succedet in episcopatu,si fuit decanus, non succedet in decanatu. & sic de aliis personatibus. Sed nunquid si pater fuit archidiaconus,poterit esse filius episcopus in eadem ecclesia? Puto ꝙ sic,quamuis maior sit episcopatus:quia (dummodo filius legitimus sit, & alias idoneus) non considero beneficij maioritatem,vel minoritatem,sed identitatem.ar.ff.de reg.iu.hęreditas.ff.de acq.pos.cum hæredes.Quid si fuit canonicus? rñ.vbi non est certus numerus præbendarum,nullo modo prohibēdus videtur:vbi vero præbendæ distinctæ sunt, licet aliam præbendā possit habere filius in eadem ecclesia,petitio tñ sibi eiusdem præbendæ,quam pater tenuit,denegatur,vt patet ex præmissis.& cō probatur hæc distinctio.j̃.de præben. dilecto. §. j. ver. præterea.& seq.& j̃. de conces.præ.ex parte.§.i.Hoc ergo solum talibus intelligas esse prohibitum,ꝙ in eodem iure, vel consimili non succedāt.Simili ideo dico : quia si pater fuit persona non potest filius in eadem ecclesia perpetuam vicariam obtinere, vel econuerso. & sic non est contra.s̃.c.proxi.quod dic,vt no.s̃. e. constitutus.§. fi.super verbo,perpetuus.[Simplex beneficium.]Simplex,non tñ canonicatū.alioquin ɔ.j̃.e.cū decorē.& c.ad abolendā. fm Gof. Tu tñ intelligas bñficiū quodlibet,sicut hoc verbū innuit in distīcte.ex quo de filio legitimo agimus salua idētitate eiusdē bñficij, qđ pater tenuit.qđ dic,vt plene no.in præceden.gl.nec obstat decre.ad abolēdā.qa ipsamet se ostēdit,vt ibi no.Illegitimus aūt cū patre suo nec simplex hr̄e posset.& est ratio, vt no.j̃.e.cū decorē.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti contra se,est fides adhibenda.*
2 *Filium sacerdotis se negans, quomodo probetur.*
3 *Indicia probationem iuris inducunt.*
4 *Filiatio per affectum probatur.*

CAP. XIII.

MIchael. [Canonice.]Quod dic,vt no.s̃.eo.cōstitutus.respon. j. super verbo, canonice. [M.filius Antonij.] ver. [Qui.] scilicet Antonius. [Proximo.] i.immediate.alioquin contra.s̃.e.ex trāsmissa.[Ante.]Subaudi,quam dictus Michael.[Vicariam.]quod esse non potest.& est ratio,vt no.s̃.eo.constitutus.§.fi.super verbo, perpetuus.[Et j̃.] q.d.quæritur quid iuris sit,& huic quæstioni respondetur in sequenti.§. fraternitati tuæ. ¶Fraternitati tuę.] ij. pars.[Constiterit.]Sed qualiter constabit de hoc? Respon. in hoc
1 casu per confessionem suam.s̃.de elec.innotuit.quia cuilibet † cōfitenti contra se est fides adhibenda.ff.de interro.act.de ætate.§.j. xiiij.q.ij.§.j.& sic potest intelligi.s̃.e.c.ij.vel cōstabit in hoc casu : quia probabitur, quod de legitimo matrimonio est susceptus.ff.de in ius voc.l.iiij.in fi.& l.se.vel de legitimo concubinatu in Auth.qui.mo.na.eff.leg.§.si vero effusam.col.vj.Talis tñ filius non reputatur quantum ad successionem,vel patriam potestatē, vel alia priuilegia,seu iura secularia.secundum. d.n. Quia autem dicit de successione,intelligas legitima prole superstite. alioquin contra.C.de natura.li.auth.licet.& no.j̃.de testa. Rainucius.rñ. j. ver.j.super verbo, absq; liberis.Verumtamen fm canones quātū ad hoc,vt repellatur a promotione.ex indicijs etiam alijs proba-
2 tur filius.j̃.qui fil.sint le.transmissæ.fm.d.n.Quid ergo si quis† neget se filium sacerdotis:nam lex probationem filiationis impossibilem reputat.ff.de condi.& demon.Lucius? Dicas,ꝙ adhuc ꝓbabitur filius per certa indicia.puta, quia tempore conceptionis & natiuitatis forte sacerdos tenebat in domo propria publice matrem suam.arg. C. de nupt. si vicinis.& postea presbyter publice nutriuit ipsum,& signa dilectionis ostendit tanquam filio,& ipse sequebatur ipsum tanquā patrem,& sic vocabāt se, & ita esse publice a vicinia credebatur & dicebatur, arg.C.de inof.test.l.si mater.j̃.de præsump.afferte.Inst.de iure natu.rñ.j.Hæc enim indicia
3 † & similia probationem iuris inducunt,vt in dictis iuribus, & ij. q.vj.ad Romanam.& j̃.de proba.per tuas. in fi. quæ tamen tolleretur,si contrarium probaretur.ar. ff.de leg.j. si seruus plurium.§. fi.& sic non obstat.C.de proba.non nudis.C.de testa.neq; professio.C.de hære.insti.si pater.ff.de inof.test.si instituta.§.j. & de hoc no.j̃.qui fil.sint le.transmissæ.ad fi.super verbo,indicijs.& in summa.e.ti.§.j.Plus dixit.d.n.ꝙ si certum est sacerdotem peccasse cū muliere,& postea filium ex ea natum nutriuisse, vel filium nominasse,vel alias sicut filiū tractasse, vere præsumitur filius, vt in
4 prædictis iuribus.Probatur † enim filiatio ª per affectum.j̃.de prę-
a sump.c.ij.Quinimo si quando vir & mulier aliquem pro filio habuerint,licet postea negetur filius,tamen adhuc intantum filius reputatur,ꝙ cum patris consanguineis matrimonium ɔtrahere ꝓhibetur.j̃.de prob.per tuas.Hæc aūt indicia, & silia ꝓbationem in contrarium admittunt,vt s̃.no.fm. d.n. ꝙ si indicia manifesta deficiant, quantumcunq; super hoc alias laboret infamia, poterit se purgare, vt j̃. de purga. ca. accedens.Et idem intelligendum est de patre: quia correlatiua sunt hæc,& eadē est ratio in vtroq; [Qui.] s.Antonius.[Eidem.] s.Nicolao filio Antonij. [Super eadem vicaria.] quod dic,vt no.s̃.e.ad extirpandas.& c.ad hæc.

ADDITIO.

a ¶Probatur filiatio.Adde,vtrum & qualiter probetur filiatio. do.Henri. Bo.in c.per tuas,infra qui fil.sint legiti.Bar.in l.Lucius.ff. de condi.& demon.& in l.falsum.ff.de his qui sunt sui uel alie.iur.& in l.ii. C. quorum bonorum.Et Alex.consi.xxv.& lj.lib.iiii.secundum And.Sic.hic.

SVMMARIVM.

1 *Continentiam promissam violare non licet.*
2 *Filij presbitorum dicuntur dehonestati ex incontinentia patris.*
3 *Patres magis terrentur in filijs,quam in se ipsis.*
4 *Indulgentia odiosa ad minores ordines restringitur.*

CAP. XIIII.

LIteras & inf. [Genitus.]Intellige,ꝙ iste duxit vxorem legitimam, vt sequitur, anteq̄ ad sacros ordines perueniret, nam postea nō liceret.xxxj.dist.ante trienniū.xxxij.dist.placuit.& c.seriatim.j̃.de cle.cōiug.c.j.& ij.Demū viuente vxore,& castitatē vouente,vel etiam religionē intrante,promotus fuit in sacerdotē fm dist.quā habes.j̃.de cōuer.cōiuga.c. cōiugatus. & c.sane.& c. vxoratus.& lxxvij.dist.episcopus benedictionē. Postea sic promotus vxorē reperit,& cognouit,& filiū,de quo hic loquitur,gn̄auit. Sic patet,ꝙ in sacerdotio fuit genitus, & natus de vxore legitima & cōceptus,nō tñ legitime,vt no.s̃.e.ad hæc.sup verbo,generati.
1 quia non licuit promissam † continentiam violare, vt j̃. de sta. mo.cum ad monasterium.ad fi. [Et conceptus.] non caret hoc ministerio,si enim conceptus fuisset ante promissam continentiam per momentū (ponamus ante quadragesimā)& postea in ipsa quadragesima tribus sabbatis, in quibus possunt celebrari ordines,pater dispensariue promotus esset gradatim ad tres sacros ordines.ita ꝙ sabbato sancto presbyter fieret, & demū. ix. men-

sibus

sibus completis filius nasceretur, & sic nasceretur in sacerdotio, tñ ratione conceptionis concesso tempore habitæ, legitimus cẽ seretur, vt probatur euidenter. ſ. qui filij sint le. c. ij. ff. de ſta. ho. q in vtero. [A pueritia.] i.a principio pueritiæ. Nam in tali tempore potest quis ad minores ordines promoueri, vt lxxvij. dist. in singulis. Et sic videtur, q̃ iste fuit promotus ad minores ordines. & p̃m hoc expone, quod sequitur. [In officio clericali.] Subaudi, & affectum compleuit: quia ad minores ordines promotus fuit. qđ de iure fieri potuit. arg. s̃.e.c.j. vbi statuitur ius commune, prout ibi no. Sed huic intellectui contradicit textus. ſ. §. fi. vbi dicit. in clericum. & s̃. vbi dicit, q̃ H. in sacerdotio genitus fuit, & non vocat ipsum clericum. ad hoc. s̃. de rescrip. cum adeo. & ſ. de trãsac. ex literis. Dicas ergo, q̃ affectus in finibus suis remansit, licet & textui contrario possit responderi. prout no. ſ. §. fi. super verbo, clericum. Si tñ intelligas, q̃ ad nullum ordinem fuerit promotus, tunc super verbo sequenti, clericali, subaudi, qui ad nos veniens, vt affectum quem conceperat posset ad effectum ducere, nobis humiliter supplicauit, & huic subauditui (qui in decisione præcedenti continetur) aduertatur sequens. §. verum licet &c. Sinautẽ intelligas, q̃ ad minores ordines promotus fuerit, tunc subaudi, qui ad nos veniens, vt ad ordinem subdiaconatus promoueri posset, nobis humiliter &c. ¶ Verum licet.] ij. pars subaudi, videretur q̃ dicta supplicatio admittenda non esset. [Licet a filijs &c. si tamen &c.] vt in ſe. §. & sic est tota litera continuata. [Paterna incontinentia.] Hæc est vna ratio, quare tales ordinari prohibentur quod dic, vt no. s̃. eo. præsentium. nisi forsan ad religionem tranſeant, vt le. & no. s̃. e. c. j. Timetur enim ne paternæ incontinentiæ imitatores essent in seculo existentes. arg. vi. q. j. §. verum. & C. ad le. Iuli. maie. l. quisquis cum militibus. canonizata. vj. q. j. c. si quis cum milibus. & ff. de ædil. edic. quod si nolit. §. qui mancipia. Vel
2 prohibentur ordinari, quasi ex incontinentia † patris dehonestari, sicut ex incontinentia vxoris dehonestatur vir. xxxi. ij. dist. si cuius. xxxij. q. j. in coniugio. sicut dehonestatur quis ex eo, q̃ contrahit cum ancilla, vel alias inhonesta. xxxiiij. dist. si quis viduam, secundum Gof. [Propellenda.] i. procul pellenda. quod fit, si non promoueantur timore pœnæ, expectantes enim eandem pœnã in filijs quos habent, quam sentiunt in ſeipsis, retrahuntur a paterno vitio committendo. ad hoc. ff. de iustitia & iure. l. j. iiij. dist.
3 factæ sunt. s̃. de transla. epi. c. j. §. si. nam † & magis terrentur patres in filijs, quam etiam in ſeipsis ff. quod me. causa. isti quidem. in fi. & argu. ff. de adult. nec in ea lege. ad fi. ver. ideo autem patri &c. ¶ Si tamen.] iij. pars. [Alias.] q.d. excepto eo, q̃ legitimus est dignus quo ad scientiam, & mores, vt legitur & no. s̃. eo. ad hæc. respon. j. [Inuentus.] Quo ad mores pertinet, inueniri videtur dignus. nisi contrarium appareat, vt no. s̃. de scru. in ordi. fa. c. j. respon. j. ver. item respondet: sed in hoc casu puto, q̃ per illum cui committitur sit facienda inquisitio de conuersatione sua in loco, in quo conuersatus est & nutritus. arg. ſ. de frigid. c. fi. ff. de quæstionibus. de minore. in fi. nec obstat. s̃. de scruti. in ordi. fa. c. vnico cum suis similibus: quia illud locum habet, quando nulla alia sinistra suspicio habetur. porro hic merito de paterna incontinentia dubitatur, vt legitur & no. s̃. §. proxi. super verbo, paterna incontinentia, ergo in dubio semper erit hæc inquisitio faciendа: quia ex quo dubitatur, hoc in omnibus regulariter est tenendum, vt s̃. de elec. postquam is. & c. scriptum. §. per apostolica. & præceden. cum suis concord. Sinautem facta inquisitione nihil inuentum fuerit nisi bonum, tũc locus erit dispensationi. & stan dum est principio huius glo. [Permittimus.] Dispensatiue secundum quosdam, alij contra secundum d.n. Dicas, q̃ vtraque expositio bona est, dum modo sane intelligatur, igitur si hoc intelligas de sacris ordinibus, tunc subaudi de indulgentia speciali. si de minoribus, tunc nihil indulget speciale. nam ad minores promouentur, & beneficia sine cura habere possunt ex dispẽsatione episcopi, & sine authoritate sedis apostolicæ. secundum d.n. vt patet.
† s̃. c. j. & ſ. eo. c. fi. respon. j. & §. j. † & sic fit communiter interpretatio, vt s̃. no. & secundum hoc expone, permittimus idest permissum esse ostendimus. si. expositio. ſ. de iureiur. & si Christus. ad fi. [Clericum.] Ergo non erat promotus ad aliquem ordinem. Nũ quid ergo potest per hanc indulgentiam promoueri ad sacros ordines. Multa hic in hoc casu allegantur hinc inde ab aliis pro, & contra. In hoc tamen omnes conueniunt, q̃ dum hæc indulgẽtia † odiosa sit, ad minores ordines restringatur. [a] Et est ratio, vt
4 no. s̃. de transla. epi. licet. §. fi. & de hoc plenius no. in summa. e. tit. §. quis possit dispensare. ver. quid si dispensetur cum aliquo illegitimo. & sequen. Sed si incipiamus restringere, eadem ratione hoc intelligere possumus de prima tonsura tantum. arg. s̃. de ætа. & qualituam. Si tamen velles hoc intelligere de sacro ordine, tunc posses exponere, quod hic dicit in clericum. Subaudi irrevocabiliter: quod fit per sacri ordinis susceptionem tãtum, vt no. s̃. respon. i. super verbo, genitus. sic ponitur. ſ. de præb. c. ij. nam nec alij tenetur quis titulum assignare, vt ſ. no. qui & hic assignari videtur, vt sequitur. & secũdum hoc potest sustineri, quòd iste esset iam promotus ad minores ordines, vt no. s̃. eo. respon. j. super verbo, a pueritia. Quid ergo si quis illegitimus & in minoribus constitutus impetret, q̃ possit ad ordines promoueri, aut hoc intelligitur de sacris, aut nihil operabitur indulgentia impetrata? Sed dic, q̃ semper restringenda est talis dispensatio quantum potest, dummodo in aliquo remaneat gratiosa. [Beneficium.] Subaudi simplex. quia restringitur. de quo dic, vt s̃. no. [Vnde commode.] Qualiter hoc intelligatur. no. ſ. de præbend. cum secundum Apostolum. §. inde est. ad fi.

ADDITIONES.

† ¶Adde q̃ hodie ita est decisum per c. j. tit. eo. lib. vi.

a ¶Restringatur. Adde gl. hic. & do. Anto. latissime post istum.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia quomodo dicitur infamari.*
2 *Oculus est nuncius cordis impudici.*

CAP. XV.

Cum decorem. Pars. ſ. de vi. & hone. cleri. cum decorem. [Canonicorum filijs.] scilicet illegitimis, tamen sic ordina literam. [Filij canonicorum, quorum patres sunt canonici in ecclesijs.] Subaudi, aliquibus. [Non sinatis conferri prębendas in eisdem, cum indecorum &c.] Et hoc secundum literam, quam habent quidam libri. [Quorum sunt canonici patres cum indecorum &c.] Alij libri habent. [Quarum.] scilicet ecclesiarum. [Sunt canonici patres eorum, cum indecorum &c.] Et dicas. [Cum.] Subaudi, vnus canonicus debeat, siue consueuerit alij suo canonico ministrare. [Et indecorum sit &c.] q.d. hoc in decens est quantum ad ecclesiam: quia videntes poterunt dicere. ecce bastardus iste ministrat patri suo † & continget ecclesiã
1 inde infamari. ſ. de obli. ad ratioci. c. vnico. §. penul. Et etiam forsitan propter hoc vitabunt ecclesiam. & a diuinis officijs retrahentur. arg. ſ. de cohabi. cleri. & mu. vestra. Item periculosum est patri: timendum est enim ne peccati memoria ipsum pungat. arg. xv. q. j. mulier: & sic contingat conscientiam perturbari. ar. xxxiij. distin. habuisse. & s̃. de ætа. & quali. ad aures [Non legitimus.] Patet ergo, q̃ hæc litera loquitur de illegitimo. & sic non contradicit. s̃. eo ad hæc. quæ loquitur de legitimo: si mihi non credis, legas textum. quia ipse literæ se ostendunt. Gof. tamen intellexit aliter, vt ibi no. Sed contra ſ. ca. proxi. fol. ibi. [Impudico.] Sic ergo impudicus filius impudici facti est nuncius quo ad memoriam præsentandam. sicut alias dicit Aug. de oculo impudico, q̃ cordis est nuncius † impudici. xxxij. q. v. nec solo. est enim testis gradiens super terram. xxviij. dist. priusquam. in fi. [In quo.] scilicet
2 altari. [Pro salute.] q.d. forsan damnationem. & sic contrarium poterit operari. [Victimatur.] i. sacrificatur, siue pro victima offertur. s̃. de sum. tri. c. j. §. vna vero est. de consecra. dist. ij. Moyses.

SVMMARIVM.

1 *Filius canonici legitimus, vel illegitimus, non potest habere canonicatum in eadem ecclesia, cum patre suo.*
2 *Dictio Maxime, cuius naturæ sit.*

CAP. XVI.

Adabolendam. [Inoleuit.] Sic. ſ. de simo. non satis. & c. cum in ecclesia. [Filij.] scilicet illegitimi & naturales, videlicet nati de simplici fornicatione. s̃. eo. c. j. de consecra. d. nn. c. firmissime. [Et maxime spurij canonici &c.] & sic nullo modo contradicit. s̃. eo. ad hæc. quæ loquitur in legitimo. & concordat omnino. s̃. e. c. proxi. & hoc verbũ maxime proprie ponitur & tenetur, & hanc lecturam teneas. Alij aũt omnes intel
1 lexerunt, q̃ illa litera adhuc ꝺicit, quã ita soluit Gof. q̃ filius† canonici, siue legitimus, siue illegitimus nõ potest hr̃e canonicatũ in eadẽ ecclesia cũ patre suo, vt hic. & s̃. c. proxi. sed bene põt habere aliud beneficium simplex, vt no. s̃. eo. ad hæc. T. vero dixit, q̃ illa loquebatur in legitimo. Nec obstat hæc litera: quia exponen
2 dum est † maxime. [a] quod hic sequitur. i. tantum. tene primam
a lecturam, in qua cõcordat d.n. & omnia recte. de hoc tamen no. spacioſius in summa. e. ti. §. qui filij. a prin. vsque ad ver. quinimo. [In secularibus.] Hoc ideo dicit: quia in regularibus possent promoueri, vt legitur & no. s̃. co. c. j. fin T. Tu vero subaudi, maxime propter rationem redditam. s̃. c. proxi. [In quibus instituti sunt.] Ergo a ꝛrio in illis ecclesijs, in quibus præfuerunt, non prohibetur dum tamen dispẽsetur cum eis. & hæc est differentia inter legitimos & illegitimos: quia illegitimi non possunt præfici in ecclesijs, in quibus præsunt patres de præsenti, vt hic. & s̃. c. proxi. Sed bene possunt præfici patribus mortuis: quia deficit ratio, quã ibi

ADDITIO.

n ¶Maxime. Adde de natura huius dictionis, maxime, vt per do. Hen. Bo. hic.

ibi no. Legitimi vero possunt præfici nedũ in ecclesijs, in quibus præfuerunt, sed etiam in his, in quibus præsunt patres. non tñ in eodem iure, vel simili, vt s̃. e. ad hæc. [Sed si fuerit.] ver. [Contra præsumptum.] scilicet q̃ tales fiant canonici in eadem ecclesia cum patribus suis. [Non valere.] Quia qđ ꝺ legem fit &c. x. dist. vi des. qđ ꝺic, vt no. s̃. de elec. qualiter. [Qui vero.] ver. [Tales.] scilicet filios naturales, & maxime spurios. [Præsumpserint.] scilicet in secularibus ecclesijs. &c. vt s̃. dixi. [Suspendantur. Vt puniant, in quo deliquerunt, vt s̃. de transla. epi. quanto. §. cæterum. Si aũt canonici ad episcopatus tales assumerent, ipso iure per triennium a beneficijs suspensi essent. s̃. de elec. cum in cunctis. §. pen. p̃m. d. n. Verum est per modum electionis, secus si per modũ postulationis, vt patet in eo, quod legitur & no. s̃. de elec. innotuit. §. habito. & sequenti.

SVMMARIVM.

1 *Legatorum tria sunt genera.*
2 *Legitimæ generaliter commissa, non veniunt ea, quæ Papa specialiter nõ fuisset concessurus.*
3 *Legatus, an possit dispensare cum illegitimis.*
4 *Canonice quod factum est pœnam non meretur.*

CAP. XVII.

Dilectus filius. [Curã animarum.] Maxime quia nunq̃ potest filius patri succedere in eodẽ iure, vt no. s̃. e. ad hęc. [Quã.] scilicet. [Nullo medio.] Si hoc intelligatur de filio legitimo, bene dicit, tunc enim media persona purgat vitium, vt legitur & no. s̃. e. ex transmissa. Si vero de illegitimo, tunc subaudiendum est, maxime: quia talis sine indulgentia sedis apostolicę ad minus ex prærogatiua meritorum facta, nullam ecclesiam, etiam cũ cura potest recipere vel habere, vt ſ. c. prox. [Pater eius.] scilicet Virgilij. [Monuit.] scilicet dictus. B. præpositus. [Resignaret.] subaudi, in manibus ipsius præpositi. Forsan quia iste præpositus cum capellis suis erat exemptus, vel ex speciali mãdato a papa, vel ordinario sibi facto. Alioquin contra. ſ. de præben. in Late ranẽ. Vel dic, q̃ resignaret in manibus dioœcesani: quia forsan præpositus erat patronus, ad quem & talia spectare videntur. xvj. q. vij. filijs. & de hoc no. ſ. de sup. ne. præ. literas. ¶ Sed idẽ.] ij. pars. ſ. Virgilius. [Legatus.] & ordinarius, sicut est in Cantuarien. ſ. de of. leg. c. j. & Eboracen. ſ. de app. c. j. quos legatos natos consueuimus
1 appellare. Sunt enim tria † genera legatorum, vt no. extra. d.n. de of. leg. officij. §. pen. super verbo. obseruari. lib. vj. & ſ. de of. leg. ex communicatis. [Dispensauit.] ſ. q̃ dictam ecclesiam posset habere & tenere, non obstante, q̃ pater eius &c. vt s̃. Quæritur quid sit iuris? ad quod respondetur in se. §. quo circa &c. ¶ Quo circa.] iij. pars. [Non obstante.] & est ratio, quia licet legatio commissa
2 fuisset † generaliter, nõ tamen illa transeunt, quæ Papa non esset specialiter concessurus. arg. ff. de pigno. obligatione generali. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. j. ad fi. §. pe. & l. ij. nisi forsan aliqua ex talibus trãsferentur ad ipium ratione consuetudinis antiquæ
3 per sedem apostolicam approbatæ. Legati† ergo in hoc casu dispensare non possunt, vt hic patet, sicut nec contra concilium Lateranen. ſ. de præben. dilectus. §. cum ergo. quod Gof. indistincte approbat sublata opinione. T. & aliorum, qui dixerunt, q̃ episco-
a pus poterat in talibus dispensare. [a] Post tamen adhuc de rigore iuris eorum opinio tolerari cũ moderamine. qđ no. s̃. e. ex tua. nec obstat hæc litera. Rũde enim, vt no. ſ. e. c. in fi. [Non manauerit.] No. nõ intelligitur emanere a sede apostolica, quod a legato eius emanat, nisi & a Papa emanet d. n. [Canonicum.] Canonicum est, vt ab ecclesia expellatur. s̃. e. Michael. lvj. dist. q̃ totum. fm. d. n. nisi a sede apostolica fuerit dispensatum, vt hic. & ſ. c. proxi. quia debet filius succedere patri in beneficio ecclesiastico, vt legitur & no. s̃. e. ad hæc. ad extirpandas. ex transmissa, hoc enim esset cõtra apostolum. viij. q. j. apostolica. contra quem dispensare non licet, vt ſ. de biga. c. ij. p̃m Goff. & omnes modernos communiter. Quam opinionem (quia nec iurisdictioni Romanæ ecclesiæ aliquid detrahitur) summa curia non reprobat, sed amplecitur & acceptat. Tu tamen potes aliter intelligere verbum istud. Dicas ergo. [Quod canonicum fuerit.] Est autem canonicum, q̃ omnino remoueatur, nisi forsan ex cã necessaria fuerit dispensatũ, vt patet in eo, qđ legitur. s̃. de ætа. & qua. tuam. Nã si hoc inuentũ
4 fuerit, qđ canonice factum † est, pœnã nõ meretur, ar. C. de adult. Grachus. imo decet, q̃ stabile sit, & firmum, vt leg. & no. s̃. eo. ex tua.

ADDITIO.

a ¶Dispenre. Dic vt in cap. j. tit. eod. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Honor olim ex sacerdotio nasci reputabatur, hodie secus.*
2 *Necessitas non habet legem.*
3 *Dispensationes quę restringendæ, & quæ laxandæ.*
4 *Pœna iuris debemus esse contenti.*
5 *Peccatum per pœnitentiam soluitur, sed infamia non aboletur.*
6 *Dispensare solus Papa potest cũ illegitime nato, in suscipiendis sacris ordinib.*
7 *Adulterium maius peccatum in Principe, quam in alio inferiori.*

CAP. XVIII.

Nimis in tua prouincia. Et ideo, quia per totam prouinciam generaliter committitur, videtur correctio ad archiepiscopum pertinere. ſ. vt hic & s̃. e. ad extirpandas. & ſ. de insti. c. iij. §. fi. vbi de hoc. [Diffamatur.] Alias deformatur. q.d. de illis loquimur, qui ex natiuitate illegitima infamati sunt & vilificati. Cum talibus enim nullo modo potest citra sedem apostolicam ꝺispensari: quia non potest fieri sine ecclesiæ decoloratione. j. q. vij. & si illa. quod ꝺic, vt no. s̃. e. ex tua. circa prin. [Filij sacerdotum.] quod hodie ad infamiam ce-
1 ꝺit. licet olim † reputaretur honor, vt legitur & no. s̃. de ma. & ob. solitę. §. potuisses. [Et alij non legitime.] puta, de fornicatione nati, & sic omnes illegitimi prohibentur, vt hic. & s̃. c. j. [Curam animarum habentia.] ergo a contrario citra sedem apostolicam possunt habere simplicia beneficia, arg. xxv. dist. qualis. & ſ. de his quę fi. a prela. cum apostolica. §. pen. ibi. per quod indirecte datur intelligi. cum suis concor. & videtur expressum. s̃. e. c. j. Sed contra s̃. e. literas. §. si tamen. ꝺic, vt ibi no. super verbo, permittimus. [Sedis apostolicæ.] subaudi, vel episcoporum ex causa necessaria facta, argu. j. q. vij. §. nisi. & c. tali. secundum Io. Nam & † necessitas
2 legem non habet. ſ. de obser. ieiu. consilium. §. fi. & arg. ſ. titu. i. de famulis. in fi. Alij. contra, vt ſ. no. [Promouentur.] alias enim simplex episcopus in non prohibitis poterit ꝺispensare. ſ. de sent. ex. nuper. §. in secundo. Potest autem dispensare episcopus, vt in ecclesia paterna præficiatur clericus post mortem patris aliquo medio, arg. s̃. e. veniens. nullo autem medio, non liceret. s̃. e. ad extirpandas. sed nec patre viuente. s̃. e. ad abolendam. secũdum d.n. loquitur de illegitimo. Nam si esset legitimus sine dispensatione promouereretur. ex quo media interciderit persona, quod ꝺic, vt legitur & no. s̃. eo. ex transmissa. Alij tamen ꝺicunt, q̃ solus Papa
a cum illegitimis dispensare potest: [a] quia non inuenitur, q̃ episcopus hoc possit. & de hoc no. s̃. de tempo. ordi. dilectus secundum d.n. Quid de ordinibus? Respondeo non inuenitur expressum, q̃ in maioribus, vel in minoribus liceat episcopo dispensare. Nec obstat, q̃ in beneficijs sine cura dispensare potest, vt innuitur in sequentibus: quia intelligendum est, q̃ ipsa potest conferre illis, cum quibus per sedem apostolicam dispensatum est, q̃ ad ordines solum modo valeant promoueri. Alias autem etiam talia beneficia non posset eis conferre, sed nec illis, cum quibus sic dispensatum est, beneficia cum cura conferri possunt, nisi & hoc in dispensatione contineatur expresse, q̃ eis liceat curam animarum habere, & sic de consuetudine obtinet. secundum. d.n.
3 Sed & † dispensationes huiusmodi restringendæ sunt potius, quã laxandæ, vt patet in eo quod le. & no. s̃. de transla. epi. c. fi. De minoribus autem ordinibus & beneficijs sine cura, ꝺic, vt no. s̃. literas. Alij dicunt, q̃ hoc inuenitur expressum de beneficio etiam cum cura. s̃. e. tua & per consequens etiam de ordinibus sacris, vt patet s̃. de ætа. & qual. c. i. ꝺic, vt ſ. §. fi. ¶ Quo circa mandamus.] ij. pars. [Personis.] scilicet illegitime natis. [Huiusmodi beneficijs.] scilicet cum cura, vt s̃. [Amotis.] et iam sine ordine iudicio, si notorium sit. s̃. e. quoniam. secundum d.n. nulla appellatio
ne obstante, ar. ſ. de off. ordi. licet. [Idoneis.] hoc semper subintelligitur, vt legitur & no. s̃. de elec. causam quæ. [Per illos.] Quid si hoc facere noluerint? per censuram ecclesiasticam distringantur, vel elapsis sex mensibus per superiorem proximum eorum negligentia suppleatur. s̃. de sup. ne. præ. c. ii. §. fi. & c. seq. quod verius.
4 est. Nam ex quo pœna in iure † certa est, illa debemus esse contẽti, vt ſ. de off. deleg. de causis. §. vnico. [De iure.] siue de priuilegio, vel consuetudine speciali, ar. ſ. de excess. præ. accedentibus. §. fi. vbi de hoc. [Pertinere.] arg. hic, q̃ dominus Papa per literam suam alieno iuri non intendit præiudicare, vt leg. & no. ſ. de offi. deleg. super eo. ¶ Et ne.] iij. pars. [Id.] scilicet, q̃ illegitimi ad dignitatem, vel personatus, vel alia beneficia curam animarum habentia promoueantur. [Decetero &c.] q.d. quicquid hactenus super hac materia dictum, vel scriptum fuerit, nos ad manus nostras talia decetero retinemus. Et hoc, cum hæc constitutio prohibitorie promulgetur, vt sequitur. Talis dispensatio omnibus ordinarijs est prohibita, nisi probetur esse concessa, vt leg. & no. s̃. de transla. epi. c. ij. §. fed neque. versi. & q̃ non est. Et hæc expositio multum facit pro modernis, quam nec episcopi tetigerunt. [Præsumatur.] in casu non concesso. hæc enim præsumptio est. Quid ergo si hoc fiat vrgente necessitate? Qui hoc faciet, præsumere non ꝺicetur, vt j. q. vij. ꝺispensationes. & c. præcedenti. secundum Ioan. Sed alij ꝺicunt contra, vt in præceden. glo. patet etiam in sequenti. [Inhibemus.] sic patet per decre. hanc, q̃ sola sedes apostolica cum illegitime natis dispensat in seculo degentibus, vt ad dignitates, personatus, & beneficia cum cura valeant promoueri,

ADDITIO.

a ¶Dispensare potest. Adde do. Anto. hic qui plene prosequitur hanc materiam. & do. Hen. Bo. hic.

ueri,vt hic.& ſ. c. proxi. Nec prodeſt eis religionis introitus quo ad tria prima,vt ſ.e.c.j.ver.prælationem. Ad minora autem beneficia promoueri poſſunt. Sed cum epiſcopus poſſit diſpenſare cū adultero,& minus criminoſo,vt ĵ.de iudi.at ſi clerici.quare non poteſt cum illegitimo? Rñdeo propter odium parentum, qui in hoc puniuntur,vt no.ſ.e.literas.ſm Gof. Eſt & alia ratio,quia per
5 pœnitentiam,ſicut per baptiſmum peccatum ſoluitur,ſed † infamia,ſiue defectus minime aboletur.ij.q.iij.ſ.notandum. ad fi.& §.hinc autem colligitur.xxvj.diſt.c.ij.ij.& iiij. Item quia inferior Papa non legitimat,ergo per conſequens impedimentum ex illegitimatione prouieniens nullus inferior eo tollere poteſt,vt patet in eo,quod le.& no.ĵ.qui.fil. ſint le.per venerabilem. Si tñ epiſcopus aliquem talem promouerit ad ſacros ordines,tenetur ei conferre beneficium,& ſi contulerit,auferre nō poteſt, vt ſ.e.veniēs. & c.propoſuit.ſm. T. Verum eſt ſi authoritas Papæ interueniat,
6 vt ibi fuit.alias contra,vt hic præcedit. Et breuiter quicquid dixerimus,quicquid notauerimus, hoc tenet † curia, ꝙ nullus poſſit cum illegitimo ſeculari ad minus quo ad curam, & ſacros ordines(excepto Romano pontifice) diſpenſare,vt no. ſ.c. prox.& c. ex tua. Sed cum natis de religioſo,vel de adulterio, ſeu inceſtuoſo coitu ſuſceptis,niſi ad religionem trāſeant, ſedes apoſtolica de facili non diſpenſat,ar.ĵ.tit.j.conſuluit. Quid ſi Papa diſpenſat cū aliquo ſuſcepto, ſiue nato de coniugato & ſoluta, & coniugatus erat comes,vel dux,vel alius magnus princeps, de quo indulgentia ſpecialis & expreſſa mentio non habetur, nunquid valet? Dicunt quidam,ꝙ ſic.ꝙ & ſi hoc expreſſiſſet indulgentiam facilius
7 habuiſſet. Alij contra: quia adulterium † maius eſt peccatum in principe,quam in alio inferiori.xl.diſt.homo Chriſtianus.& ideo difficilius impetraſſet. Et tales indulgentiæ tanquam odioſæ ſunt reſtringendæ,non laxandæ.ſ.de tranſla.epi.c.ſi.quod in conuerſo caſu. ſin ſuſcepto de ſoluto & coniugata nobili de plano confiteor verum eſſe,arg.C.ad Orfi.ſi qua illuſtris. In alijs vero videtur, ꝙ valeat. alioquin quaſi omnes indulgentiæ huiuſmodi fruſtratoriæ eſſent, cum nec ſtilus Romanæ curiæ habeat, ꝙ nomina vel qualitates parentum exprimantur, vel ꝙ circunſtantijs talibus fiat mentio. Sed ſufficit mentio generaliſ: qui ſtilus eſt attendēdus,vt patet in eo,quod le.& no.ĵ.de cri.fal.quam graui. Et per conſequens deciperentur impetrantes beneficio principis. quod non eſt ſentiendum,vt patet in eo,quod le.& no.ĵ.de do.per tuas. §.fi. De hac tamen materia no.ſpacioſius in ſumma.e.tit.§.fi. Cætera quæ deficiunt in ſumma.e.tit.poteris reperire.

ADDITIO.

† ¶Curia tenet,ꝙ ſolus Papa cum illegitimo ſeculari quo ad curam & ſacros ordines poſſit diſpenſare. Adde ꝙ videtur concor.j.tit.eo.lib.vj.

De ſeruis non ordinandis,& eorum manumiſſionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ingenuus,& libertinus differunt.*
2 *Deo ſeruiens,plena debet corporis gaudere libertate.*
3 *Nobilitas,nec origo,ſed libertas attenditur.*
4 *Maior triſtitia eccleſiæ naſcitur de reuocatis,quam letitia de aſcitis.*
5 *Melius eſt ante tempus occurrere.*
6 *Futura ſunt præcauenda.*
7 *Exempla præſentia cauere nos monent in futurum.*
8 *Nemo tenetur diuinare.*

CAP. PRIMVM.

INſtituendi & inf. Alias inſtruendi. Et eſt vera litera.[Aliquis.] id,quod ſequitur.clericus fieri non permittitur.i. permitti non debet.in fi.&c. [Ingenuitatis.] i. plenæ libertatis, vt ſ.tit.j.c.j. Nec enim requiritur, ꝙ ingenuus ſit,dummodo ſit libertinus,vt ĵ.c.j.& c.nullus.

1 Hæc enim eſt † differentia inter ingenuum, & libertinum. Quia ingenuus eſt is,qui ſtatim,vt natus eſt,liber eſt. Libertinus vero is, qui ex iuſta ſeruitute manumiſſus eſt, vt Inſtitu.de ingenuis in prin.& de libertinis.in prin. [Re vera.] ver. [Verum dicit.] quia
2 † Deo ſeruiens plena debet corporis gaudere libertate. ĵ. de cle. coniuga.diuerſis.§.j.[Et ideo.] accipe. præcaueri debet, quod eſt in fi.q.d.ſequendum eſt & ſtatuendum,ꝙ ſic obſeruetur,arg.ĵ.de dolo.& contu. veritatis in prin. Sed contra, quia nec refert vnde
3 ſint,vel qui ſint,nec curandum † eſt de nobilitate,nec de origine, vt ĵ.de præben.venerabilis.§.j.& ij ĵ.de inſti.ad decorem.§. j. Sol. quod dicit illa.ad decorem. Vndecunque originem.ſubaudi libera.m,non ſeruilem. Licet enim non faciamus vim in nobilitate, vt in dictis contrarijs, facimus tñ vim in natiuitatis cognitione, vt hic,& in conuerſationis notificatione & approbatione,vt ĵ.de cle.peregri.c.j.ĵ.de iud.cum deputati. Et ideo de triſtitia ſeruis om
4 nino cauendum eſt,ne promoueantur: quia † maior triſtitia naſcitur eccleſiæ de reuocatis, quam letitia, ſeu gratia de aſcitis. li. diſt.præterea. & c. deſignata [Quia infirmari.] domino ſeruum reuocante ad ſeruitutem ſuam, ſi citra ſacros promouereture, vt le.& no.in c.ſe. Et ſic poſſet infirmari.i. reuocari, vel vituperari.i. ad vituperium eccleſiæ deduci. Nam ex hoc poſſet diffamari, vt ĵ.tit.j.c.vnico.§.pe. Et etiam a domino damnificari, ſed & ꝙ ſeruus promoueatur,& ſeruus remanet,vituperium eſt toti clero,& tale ius tangit totum collegium clericorum, cui nec renunciari poteſt,vt leg.& no.ĵ.de fo.compe.ſi diligenti. [Præcaueri debet.]
5 quia † melius eſt,ante tempus occurrere &c.vt C.in quibus cauſis reſti.in inte.non eſt neceſſ.ancimus. & C. qñ liceat vnicuique
6 ſine iudi.vindi.l. j. Et ex his no.ꝙ † futura ſunt præcauenda. lxiij. diſt.cum Adrianus.& xxviij.diſt.de Syracuſanæ.& ſ.de elec. licet.
7 exempla enim præſentia † cauere nos præmonent in futurum. lxxxij.diſt.plurimos.in fi.& no.ſ.de tempo.ordi.cum in diſtribuē
8 dis.Contra,quia † non imputatur alicui,ſi non diuinauit. ff.ad l. Aquil.ſi putator.& fi.l.di.hi qui arborem.ff.mandati.ſi fideiuſſor §.ſi cum debitor.ĵ.vt benefi.eccl.c.vnico.§.j.Sol. verum eſt,ꝙ nō tenemur diuinare,vt in proxime allegatis iuribus,imputatur tñ,ſi non occurrimus cum potuerimus præuidere, vt in primis iuribus comprobatur hæc ſolutio. ĵ.de homici.ex literis.j.& ij.& c. Ioannes.& c.ſi.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a contrario ſenſu hic non ualet.*
2 *Cauſa ubi agitari debeat ſi de fugitiui ſtatu agatur.*
3 *Seruus promotus in presbiterum peculio tantum multatur.*
4 *Seruus promotus ſi peculio cavet tenetur pſallere domino.*
5 *Ordinator conſcius tenetur dño duo mācipia æquipollentia in ualore, reddere.*
6 *Seruus ordinatus,uel factus monachus,infra quæ tempora repeti poteſt.*
7 *Clericus publice manet,monachus uero ſecrete.*
8 *Seruus ordinatus uel monachus factus, in quibus gaudet priuilegio clericali.*
9 *Qui de gradu ecciderit,ſit eius conditionis, cuius ante gradum.*
10 *Seruus liberum conſenſum non habet.*
11 *Seruus inuito domino matrimonium contrahere poteſt,& etiam baptizari.*

CAP. II.

1 DE ſeruorum. [Ad ſacros.] ſubaudi,maxime.Nam & idem † eſt & de minoribus,vt leg.& no.ſ.e.c.j. Sic ergo vacat hic arg. a contrario ſenſu. Contra. ſ. titu.j.c.j. Sol.dicas,ꝙ in hoc tractatu ſpecialiſſimum eſt,vt in ſeruis diſpenſari non poſſit propter illa,quæ no.ſ.c.j.& ĵ.e.c.[Libertatem.] ſcilicet plenarii, vt no.ſ.c.j.ita ꝙ dominus in eo nihil retineat.liij.diſt.quicunque ſecundum.d.n.[Et ſi quilibet.] ver. i. aliquis quicunq; ille fuerit. [Fugiens.] i.fugitiuus.ſ.qui extra domum domini fugiendo,quo ſe a domino Cęlaret,manſit, ſm Offilium etiam ſi poſtea pœniteat ſm Cellium. Hoc enim ſm Viuianum potius ab effectu animi intelligitur,quam a fuga,vt omnia hæc probantur.ff. de ædil.
2 edic.quis ſit fugitiuus. Et no.ꝙ ſi † de ſtatu fugitiui agatur,remittendus eſt ad iudicem,vnde fugit. C. vbi cā ſta.agi de. l. j. Si vero eſt in poſſeſſione libertatis,tunc conuenietur coram illo iudice, ſub quo degit. C. vbi cauſa ſta.l.iij. Hoc autem,an ſit fugitiuus,diſſinietur antequam cauſa ſtatus inchoetur.ff.de libe.cauſa. l. liberis.§.fi.& l.iij.§.poteſt. Quid ſi fugitiuus non eſt, & proclamat in libertatem? Tunc cauſa coram iudice, ſub quo dominus habet domicilium,eſt tractanda. C. vbi cauſa ſta.l.iiij. Vinc. [Calliditate.] puta, quia finxit ſe liberum. [Vel fraude.] quia corrupit teſtes,qui ei teſtimonium perhibebant ad hoc.ff.de dolo. l. j. §. dolum.& §.ſe.[Ad gradus eccleſiaſticos.] inferiores ſecundum omnes.in alijs autem diſt.vt ĵ.no.[Vt deponatur.] Vt de hac materia
a te breuiter expedias,ſic diſtingue.[a] Si ſeruus ſciente domino,& nō contradicente ad quemcunq; ordinem promotus fuerit, ſoluit dominicale vinculum,& plenam conſequitur libertatem.liij.di. ſi ſeruus ſciente. Si vero domino & prę ſentatore, & ordinatore ignorantibus,tunc locum habet,quod hic dicitur.liiij.diſt. nulli. in fi.& c.ex antiquis.in fi.& ĵ. e. de ſeruorum. Quia ſi in diaconū promouetur, ſeruum æquiualentem præſtando domino liberatur.liiij.diſt.ex antiquis.ver.diaconus vero an vicariū præſtet &c. Et idem priuilegium hodie ſubdiaconus habet.ĵ.c.miramur.vbi
3 de hoc.† Promotus autem in presbyterum peculio tantum multatur,vt in dicto.c.ex antiquis.ante ſi.ibi.ita,vt ſi quis &c.Sed ſi pe
4 culio caret,tenetur † pſallere domino in diuinis.liiij. diſtinc. frequens.in fi.& ſi contumaciter hoc renuat,deponatur.ĵ. c. nullus. in fi.Quid ſi dominus,cui pſallit,non habet vnde viuat, & ſic nō poteſt tali presbytero prouidere? prouideat ei epiſcopus,ar.in his,
5 quæ no.ſ.de renun. ad ſupplicationem. Vbi † autem ordinator, vel repreſentator conſcius eſt tenetur domino reddere duo mancipia æquipollentia in valore.liiij.diſtin.ſi ſeruus abſente. Et idem in quocunque ordine ſecundum Gof. Hoc tamen expreſſe non inuenio

ADDITIO.

a ¶Diſtingue. Et adde gloſſam hic in verbo,deponatur.

inuenio in iure cautum. Ideo dicas,ꝙ hæc vel alia maior, vel minor arbitraria erit pœna,arg.ĵ.de offi.deleg.de cauſis.§.vnico.& ĵ. de tranſac.c.fi. Primo tamen agendum eſt contra ordinatorem. Secundo contra repræſentatorem,arg.in ordine. c. ſupradicti.ſi ſeruus abſente.ĵ.de præben.cum ſecūdum apoſtolum.§.inde eſt. vno autem ſoluente alius liberatur.ff.de eo per quem fac.eſt.l.i.§. ſi plures.& no.li.ſ.de reſcrip. c. fi. §. fi. ſuper verbo,immoderatus. Quid ſi neuter ſoluendo eſt? Recurre ad ea,quæ no.ſ.eo.ver.ꝙ ſi
6 in diaconum.& ſequen.vſque. ver. vbi autem. † Hæc locum habent, ſi infra annum repetitura a tempore ordinationis computandum ſecundum Hug.imo a tempore ſcientiæ ſecundū Laur. liiij.diſt.ſi ſeruus ſciente,quod dictum Laur.præualet, arg. in eo, quod legitur & no.ſ.de ſup.ne.prę.licet. Sed & ſeruus factus monachus infra triennium repeti poteſt,vt in dicto.c. ſi ſeruus ſciente.ibi, verum etiā ſi legitimo probatur experimento: & ſi nimis diſtat dominus,prolixius tempus datur.xxvij. q. ij. ſi quis incognitus.ad fi.& ſecundum hoc intellige,quod legitur in Auth.de monachis.coll.i. Sed & ſecundum. i.n. ſi quæras, quare clericus vltra annum non repetitur,monachus infra triennium ſemper repeti poteſt,vt ſ.no.& probatur.liiij.diſt.ſi ſeruus ſciente. Ratio eſt,quia
7 clericus † publice manet,monachus vero ſecrete ideo maius tē
8 pus ſtatutum eſt in monacho,quam in clerico repetendo.† Non tamen licebit domino in clericum repetitum manus iniicere. xvij.q.iiij. ſi quis ſuadente. nec matrimonium poterit contrahere propter votum,quod in ſuſceptione ordinis fingitur emiſiſſe. ĵ.de conuer.coniug.cum quidam.lxxxiiij.diſt. cum in præterito, nec a domino ſuo iudicabitur,ſed ab epiſcopo. xcvi.diſt. ſi imperator. In alijs autem priuilegio eccleſiaſtico non gaudebit, ſed domino ſuo in omnibus ſubiacebit.ĵ.de cleri.coniug.Ioannes.& c. ſe.& idem dicendum eſt in originarijs, aſcripticijs, & in omnibus conditione ſeruili aſtrictis alicui,vel patrocinio obligatis.liiij. diſt.frequens.& c.ſi quis autem.& c.generalis.& c.ſi quis.& in libertis,in quibus dominus aliquod obſequium retinuit. liiij. diſt. quicunque.& publicis functionibus obligatis.lij. diſt. præterea.& no.ĵ.de obli.ad ratioci.c.vnico. ſecundum. d. n. & quaſi omnes. ſecundum hoc non omnino libere ſeruus reſtituitur ordinatus, & multominus profeſſus,& in multis domino ſine culpa ſua prę iudicium generatur, licet non ſine cauſa. ĵ. vt lite non conteſta. quoniam.§.ſi vero aliter.§.fi. Sed iuſtius eſſet,ſi diceremus tales eſſe deponendos, & domino ſuo omnino reſtituendos. ita ꝙ nec ſub foro eccleſiæ remanerent, nec ab ea tanquam clerici defendantur.& hoc eſt,quod ſtatim ſequitur.[Decretum eſt &c.] Ad
9 idem.ĵ.e.c.j.§.j.& c.nullus.in fi. & arg. ĵ. de iudi. cum non ab homine ĵ.de verbo.ſignifi.nouimus.§.j.vnde & ſcriptum eſt,ꝙ † talis poſtquam de gradu ecciderit,cius conditionis ſit, cuius fuerat ante gradum.liiij.diſt.nulli.& c.ſe.& c.de antiquis.circa medium. & c.frequens.& c.ſi quis autem leges.de quibus.c.hic mentio habetur, ſalua tamen ſuperiori diſtinctione. Nec obſtant iura pro alijs inducta: quia intelligenda ſunt (ſicut & loquuntur) non de ſeruis ſurrepticie promotis, ſed de perſonis liberis, & libere ordi-
10 natis. Certum eſt enim † ꝙ ſeruus liberum conſenſum non habet,& ideo in præiudicium domini ſui etiam expreſſum votum emittere non poteſt,vt in c.prædictis.& arg.ĵ.de ſen.excom. rela-
11 tum.§.j.excepto matrimonio,quod etiam inuito † domino cōtrahere poteſt,vt ĵ.de coniug.ſer.c.j. quia ſacramentum eſt apud omnes.ĵ.de diuor.gaudemus.& excepto ſacramento baptiſmi.de quo dic,vt legitur.& no.ĵ.de iudę c. fi. & idem intelligendum eſt de aliis, ſine qu b. ſalus non eſt animarum. Hæc enim eſt omnibus præferenda.xij.q.j.præcipimus.C.de ſacroſan.eccle.ſancimus j.& patet in eo,quod legitur.& no.ĵ.de præſcrip.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſio libertorum eccleſiæ,ad quæ pertineat.*
2 *Differentiæ inter libertos eccleſiæ.*

CAP. III.

DE famulis. Subaudi,aliquos neceſſitate temporis hoc exigente, vt innuit. in fi.[Per parochias.] Subaudi, ſubditas illi eccleſiæ, cuius ſerui ſunt.ſecundum.d.n. Idem forte eſſet de aliis, tanta neceſſitas poſſet eſſe,arg.vij.q.j. Nouacianus.& c.ſcias.& ſ. de elec.cum nobis olim.ad fi.& c.in cauſis.in fi.cum ſuis concor. [Ita tamen.] ſcilicet ſi liceat hoc.[Vt antea.] Subaudi,quam cōſtituantur & promoueantur. [Libertatis.] No.non dicit plenam libertatem,ſed ſtatum libertatis hoc ideo, quia eccleſia nihil omnino patrona remanet,& eis ſuccedit,& ex cauſa in ſeruitutem redigit,vt hic.& xij.q.ij.liberti.& c. de libertis, & c. longinquitate.& ca.epiſcopus.& c.qui mancipium.aliud eſt in libertis priuatorū, qui ordinari non debent,niſi primo conſequantur plenariam libertatem,vt no.ſ.tit.j.ca.j.in fi.& ſ.eo.c.j. ¶ Quicquid autem.] ij. pars.[Talibus.] ſcilicet libertis eccleſiæ ad hoc, vt per parochias ponantur manumiſſis.[Debitum.] ſcilicet naturaliter tempore manumiſſionis,vel poſt manumiſſionem ciuiliter, & naturaliter. [Quolibet modo.] Etiam obtentu perſonæ. [Non lidebit.] Ex teſtamento, vel ab inteſtato. Et nunquid inter viuos poterit aliquid donare? aliqui dicunt,ꝙ non.ſed.d.n.contra.[Pertinere.] Quod eſt ſpeciale in libertis eccleſiæ ſic manumiſſis ſimpliciter ſm T.& ſic non contradicit prædictis interlinearibus. ĵ. de teſta. quia nos.& c.requiſiſti.nec.xij.q.ij. c.j.& ij.nec Inſti.de ſucceſ. lib. §.ſed noſtra: quia illa locum habent in libertis priuatorum. Ra-
1 tio ſpecialitatis † eſt fauor religionis.ff.de reli.& ſump. fu.ſunt perſonę. Alij hoc intelligunt,quādo conſanguinei deſunt: alioquin contra.xij.q.ij.epiſcopus qui filios.tunc enim melius eſt, ꝙ eccleſia ſuccedat,quam extranei,arg.ĵ.de teſta.cum in officiis.xij.q.iij. pontifices.ĵ.de pœnis.c.ij.in fi. Dominus.n.hoc intelligit eſſe verū qñ liberos non habent legitimos, illi enim eis omnino ſuccederent,ſecundum quod dict.& leg.in Inſti.de ſucceſ. liber. §.ſed noſtra conſtitutio.nam & parentes filiis theſaurizant.xvj.q.j. prædicator.liberis autem deficientibus,eccleſia patrona ſuccedit.laicus vero,nec iſtud ius,nec aliud in libertis clericis habere poteſt ſecūdum.d.n Alij hoc intelligunt, ꝙ ſub hac condit one fit manumiſſio,arg.ĵ.de condi.appo.c.ij.alioquin contra.ĵ. e.ca. libertius. Puto ſententiam.T.& d.n.veriorem eſſe,vt tamen de tali peculio quatuor partes fiant,vt le.& no.ĵ.de ſucceſ. ab inteſt. c. ij. niſi alia
2 conditio interueniſſet,vt ſ no. Sunt & alię differentiæ † inter hos libertos.& plene no.in ſumma eo.tit. §. qualiter ſeruus poſſet ad ordines.ver.licet autem manumiſſus.& ſeq. ¶ Quibus.] iij. pars.ſ. ab eccleſia ſic manumiſſis.[Sicut cæteris.] clericis laicis,& ſeculariter viuentibus.[Accuſandi &c.] libertus non poteſt patronum etiam in ius vocare.ff.de in ius voc.quique. §. prætor.nec contra ipſum teſtimonium dicere.C.de teſti.libertorum.alias incipit lex aduerſus.nec pro ipſo.C.de quæſti. priden. per quod patet, ꝙ nec volentes admittuntur.& no.ff.de teſti.l lege Iulia. in fi. Sed nunquid pro eccleſia admitteretur? Videtur,ꝙ ſic,arg.ĵ. de teſti. inſuper. Sed contra.iiij.q.iij.§.item in criminali.ante fi.ver item liber
† ti.† Sed poſſet reſponderi,ꝙ illud obtinet in aliorum libertis. verum cum illud ſtatutum prohibitorie promulgetur, ſemper eſt prohibitum,niſi probetur eſſe conceſſum,vt no.ſ. tit.j.c. fi. in fi. [Aduerſus eccleſiam.] i.prælatum, vel capitulum. cum prælato tanquam capiti principaliter obligetur.ĵ.de verbo.ſigni. cum clerici Placentini.ſecus de canonicis: nam poſſet ſingulos in ius vocare.xij.q.ij.qui manumittitur.[Ad quod.] ver.ſ.ad accuſationē, vel teſtificationem.[Si aſpirauerint.] Cum effectu.alioquin contra.ff.de in ius vo. quamuis. Item qualitercunque in ius vocauerint,venia non petita.C.de in ius voc.l.ij.xij.q. ij. qui manumittitur.[Careant.] Et ſic in ſeruitutem redigantur.[Sed etiam honoris &c.] i.ordinis,cui & honor eſt annexus,vt patet. ĵ.de maio.& obed.per tuas.ad fi.ſicque tales taliter degradentur, vt hic & xij. q.ij.epiſcopus qui mancipium.& c.viij.diſcuſſio. [Naturæ.] i.natiuitatis: quia ſerui nati fuerunt contra naturalem dignitatem. Inſti.de iure perſo.§.ſerui.& §.ſeruitus.[Neceſſitate.] Quia forſan non reperiebantur idonei.xxj.q.j.c.j.in fi. Et ſic no.ꝙ neceſſitas legem non habet.ĵ.de reg.iu.quod non eſt licitum.& no.ſ.tit. j. ex tua.& c.fi.[Promeruerunt.] i.receperunt.ſi.improprietas.viij.diſ. conſuetudo. Vel dic,ꝙ non ſolum neceſſitate temporis,ſed etiā: quia valde probi erant,pro meritis acceperunt, & ſic promeruerunt.xij.q.ij.ſi quis de ſeruis.

ADDITIO.

† ¶Ille uerſi. eſt in cap. lege. uerſus fi.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis ſuſceptio,conditionem aliquam non admittit.*
2 *Quæ incontinenti fiunt,ineſſe videntur.*
3 *Dominus præter ſpirituales operas in liberto clerico,nihil retinere poteſt.*
4 *Sacerdos factus ſeruus,liber remanet.*

CAP. IIII.

NVllus & inf. [Libertati.] Subaudi, ſub hac conditione,ꝙ domino in horis canonicis deſeruiret,alioquin in ſeruitutem redigeretur ſecundum Melendum. Sed contra: † quia ordi-
1 nis ſuſceptio conditionem aliquam nō admittit.j.q.ij.quam pio. & ĵ.de pac.c.fi. Reſpon. Non imponitur hæc conditio in ordinatione,ſed in manumiſſione,quæ non eſt ſpiritualis,licet ſit ſimilis ſpirituali: quia vtrumque eſt res inæſtimabilis.ff.de re.iu.libertas.debet autem imponi in manumiſſione,vel incontinenti poſt
2 manumiſſionem: nam quæ † incontinenti fiunt, ineſſe videntur.ff.de operi.liber.vt iuſiurandi ff.de lib.cau. l. fi. reſpon.j.& §.j. & ff.ſi cer.pet.lecta.alias quæ aguntur cum ſeruo in ſeruitute exiſtente,cum non obligant.C.an ſer. ex ſuo facto. per totum.alias
3 † autem operas præter has ſcilicet ſpirituales in liberto clerico non poteſt dominus retinere.ſecundum.d.n. Vel dic,ꝙ talis conditio etiam in ordinatione apponi poteſt, ſicut & in beneficij collatione.vt leg.& no.ĵ.de præbend. ſignificatum. quinimo & in manumiſſione,ſicut & in traditione rei ſuæ pōt fieri retentio, & ſuper ea apponi conditio.ff.de pac.in traditionibus.& le.& no. ĵ.de cond.appo.c.ij.& iiij.& no.ĵ.e.eo libentius. Alij dicunt ꝙ manumiſſus presbyter tenetur dño ad obſequium ſpuale præſtandū, & ſi appolitum non ſit.verius credo primū. [Ille aūt.] ſub dicta condi-

conditione primo manumissus, & postea ordinatus. [Canonicas horas.] Quæ sint hæ, legitur. ff. de cele. misc. j. [Accusatus.] i. cõuentus & conuictus, arg. C. de eden. qui accusare: qa ageret ad hoc ex vi pactionis, etiam ciuiliter, arg. ff. de testi. testimonium. Vel si vis potes intelligere, qp dominus accusabit, & se ad pœnam extraordinariam obligabit, arg. ff. de accu. super his. secundum. B. & ff. de calum. c. j. & ij. [Ordinauerit.] Nisi domicilium transtulerit, vel in aliena diœcesi hoc commilerit, vt le. & no. ff. de foro com. c. fi. ff. de paro. c. fi. [Degradetur.] liij. dist. ex antiquis. & c. frequẽs.

4 Contra. Vbi dicitur † qp sacerdos factus, liber remanet? Sol. Ibi fuerat simpliciter manumissus, hic autem sub conditione, vt no. s. super verbo. libertati. Sed & si dicamus, qp simpliciter manumissus ad hoc spirituale obsequium teneatur: alioquin degradetur. adhuc non est contrarium: quia licet degradetur, vt hic, non tũ in seruitutem redigetur, vt ibi. & ad denotandam hanc solutionẽ remouit compilator verba, quæ hic p̃rium inducebant, sic enim erat in antiqua. [Degradetur, vt seruus fiat dñi sui.] Quæ verba serio, vt puto, vt nulla insurgat contrarietas, sunt remota.

SVMMARIVM.

1 *Spurij, Manzares & Nothi, qui dicantur.*
2 *Mentem iuris sufficit dicere, licet verba omittantur.*

CAP. V.

1 COnsuluit & inf. [Neque spurios.] Qui † dicantur spurij, qui manzares, qui nothi, dic, vt no. s. de renun. nisi cum pridem. §. personę. ad fi. [Neq; seruos.] ti. s. ij. c. j. [Debes.] Nisi secundum quod no. s. e. c. i. & c. de famulis. [In consecratione.] i. in scrutinio, quod præcedit consecrationem, quo tũ Papa non vtitur in consecratione episcopi: per quod patet, qp ille archiepiscopus fuit ab alio consecratus ex vi horum verborum iudctorum, cum eo, quod le. s. de scruti. c. vnico. in fi. [Vide.] i. caue. allegat verba ordinarii epali, siue libri pontificalis. de quo no. s. de æta. & quali. c. fi. & de sacra. nõ ite. c. j. & fi. quæ dicuntur in scrutinio consecrandi sabbato in vesperis, qũ Metropolitanus scrutatẽ electum consecrandum dicens, omnia recte &c. & postea sequit capitulum. vide ordinationes si feceris &c. & ff. bigamos, aut curiales, aut de seruili conditione ad sacrum ordinem non promouendos, quorum verborum mẽtem hic allegat, ex quo notabis duo argumenta. Primum est, qp ille liber pontificalis authenticus est, sicut consueuit dici de arbore consanguinitatis, quæ ideo dicitur authentica: quia vẽ allegari in decretis. xxxv. q. v. ad fedem. circa fi. ibi taliter igitur determinatis &c. & ar. xv. dist. canones. & c. sancta Romana ecclesia. & xxxviij. dist. quando. vbi vẽ appellari liber officialis. & intelligo, qp presbyter debet illum librum recipere, vt ibi dicit, vt sciat sacramenta, quæ ad ipsum pertinent exhibere, & vt eps libro non careat, qũ ad parochiam declinabit. Secundum

a arg. notabis, qp sufficit. † mentem iuris dicere, licet verba de verbo, ad verbum omittantur; nam ita bene potuisset hic verba supradicta exprimere, sicut mentem. sed hoc fecit contra illos, qui in verborum foliis gloriantur. j. q. j. Marcion. & qui verba præponunt intentioni, & peruertentes, quod verum est, iudaizãt contra iura ff. de verb. sig. intelligentia. & c. in his. & s. de sacra vnc. c. vnico. §. pen. [Seruilis conditionis.] i. seruum existentem. s. eo. c. j. & ij.

SVMMARIVM.

1 *Filij oblati seruitio ciuitatum legitimari consueuerunt.*
2 *Clericatus ordo nobilitat.*
3 *Ordo certus est in ecclesia Dei.*
4 *Milites facere potest Gratia diuina potius, quam humana.*
5 *Sponsalia possunt contrahi, vt mulier fidem Christianam recipiat.*

CAP. VI.

EOlibentius & inf. [Aliam.] A prima, quæ continet in decisione. [Quæstionem.] Hanc. san illorum filij &c. fabaudi. legitimi. nam inter seruos matrimoniũ est. ff. de coniu. seruo c. i. [Ecclesiæ seruili.] Loquitur ergo de seruis ecclesiæ manumissis. sicut & s. eo. de famulis. [Tenentur.] i. tenebantur, antequam traderentur militiæ clericali, vt sequitur. [Traditi.] Sfilij. [A parentibus.] Ssuis. simili modo consueuerunt legi-

1 timari filij † oblati seruitio ciuitatum, vt C. de na. lib. l. iij. Insti. de nup. §. pe. & non solum a parentibus, sed ẽa a seipsis possunt, dummodo pater offerre potuisset. in Auth. qũo na. effi. sui. §. & ite modus. & §. generaliter. coll. vij. [Militiæ clericali.] No. qp † clericatus

2 ordo nobilitat, vt hic. & ff. de cor. vi. c. iij. rñ. j. ; o. dist. clericum. Nec

3 mirũ: quia & certus † ordo est in ecclesia Dei. s. de æra. & quali. cũ coningat. sic & aduocatum nobilitat officium sũ. C. de adu. diuer. iud. aduocati. inferior est tñ isto: quia ille miles imperatoris, vt ibi dicit. iste aũt miles Christi, qui noster est imperator. xl. di. ante omnia. s. quẽ terreno imperatori obediendum non est, nec

4 credẽdũ. xj. q. iij. Iulian⁹. sed & † milites pt porius facere diuina gra q̃ humana, ar. xxx. q. iij. c. j. ante fi. nec magis intumescere pñsumat miles armatæ militiæ, q̃ inermis. iij. Reg. xx. Non glorietur accinctus æque, vt discinctus. ad hoc. liiij. dist. c. j. & c. ex antiquis. xxiij. q. j. militare. [Cum suorum.] sclericorum ipsius ecclesiæ, cui pertes astricti tenentur. [Conniuentia.] q. d. ipsis dissimulantibus qa videntibus & scientibus, & non contradicentibus datur eis prima tonsura, & sic ordo psalmistatus inter minores ordines computatur. xxiij. dist. psalmista. ex quo per ipsum consequitur aliquis libertatem, vt hic. & liij. dist. si seruus sciente. Vel dic conniuentia. i. consensu. secundum quod. ff. innuit. [Dñorum.] i. cpi & capituli. Gof. vel aliorũ quorumlibet clericorum: quia & hoc de qua libet ecclesia intelligi potest, cum & indefinite loquatur. ff. de priuil. quia circa. & idem est de alijs dñis. liiij. dist. c. j. ij. & iij. subaudi, hoc factum fuit tali intentione, seu pacto intercedente, seu modo apposito. [Vt in eadem ecclesia debeant deseruire.] In ordine suo. s. de æta. & quali. quæris. [Propterea.] Ex hoc videtur, qp hoc, quod dixi. s. conniuentia, non solum ponitur pro dissimulatione sed pro expresso consensu; sed dubium est, vt apparet in dist. quam facit. ff. quod dic, vt ibi no. [Post rẽpus.] scilicet aliquod, per quod seruierunt. [Relicta.] scilicet ecclesia domina. [Ad aliam.] scilicet ecclesiam. [Transferre.] De licentia episcopi intelligas. alias. n. in ea vocatione, qua vocatus est, manere debet. xxi. q. j. c. j. lxx. dist. sanctorum. ¶ In quo. ij. pars. i. in cuius quæstionis sufficienti solutione, seu responsione faciẽda. [Credimus &c. vtrum.] ver. [Eo tenore.] i. eo modo. si. ff. de tute. muto. §. sub conditione. ff. de manumis. te. libertas. potest ergo in spiritualibus apponi conditio seu modus, ad quem quis tenetur in iure, vt hic patet, & s. de elec. significasti. sic & sponsalia possunt contrahi tali modo apposito

5 † vt mulier fidem Christianam recipiat. xxviij. q. i. non oportet, vel vt vitam corrigat. ff. de spon. inter opera. etenim manumissio spiritualis non est, vnde & emi potest, vt ff. de iudi. qui se dicit. qđ si spiritualis esset, fieri non posset. ff. de testi. veniens. ff. de simo. que relam. quinimo & in ordinatione tale pactum apponi potest: qa & deseruire ecclesiæ spirituale est, & de vno spirituali ad aliud permutatio fieri potest. ff. de rerum permu. ad quæstiones. Dominõ tamen nostro magis placet, qp non in ordinatione, sed in manumissione hę operę spirituales fuerunt retentæ. quod dic, vt no. s. e. nullus. [Et oblati.] Repete si vis eo tenore. Vel dic, qp licet manumissi fuerunt eo tenore, fuerunt tñ oblati simpliciter. [Manumittenti.] scilicet ipsi oblati. q. d. ante manumissionem fuit tenor appositus, & tunc debes hic habere punctum suspensiuum, vt dicas. [Quia manumittenti ecclesiæ &c.] Alia litera habet. manumittenti ecclesiæ, & tunc facies punctum suspensiuum. sic. [Quia manumittenti ecclesiæ dum vixerint &c. famulatum.] quod interest fieri, arg. ff. de rebus eccle. non ali. consensus. & si hoc adimplere contempserint, rediguntur in pristinam seruitutem. secundum ea, quæ no. s. eo. nullus. tenetur enim actus ecclesiæ prosequi xij. q. ij. diaconi. & c. liberti. [Vel manumissi.] Et dic. [Vel.] Repete vtrum. [Manumissi &c. absolute.] Quia nihil dictum fuit de seruitio, & sic proprie ponitur verbum supra positum. conniuentia. i. dissimulatione. sed secundum hoc non satisfit quæstioni, vt patet. s. respon. j. Dic ergo absolute. i. si seruirent, non determinato certo tempore, vt fuit quæstum. s. rñ. j. & sic sufficit, qp seruiant per tempus aliquod. & fit similis interpretatio. s. de consti. ex literis. & est arg. qp indefinita non æquipollet suo vniuersali. contra. ff. de testa. relatum. ij. [Transeundi.] De licentia tamen episcopi, vt s. no. ius etiam saluum remanet patronatus, & quo ad operas, & quo ad ingratitudinem committendam. xij. q. ij. liberti. & c. octaua discussio.

SVMMARIVM.

1 *Presbiter multatur peculio, diaconus præstando seruum.*
2 *Subdiaconus recipit manus impositionem in sua ordinatione.*
3 *Prudentiæ magnæ est, suum errorem corrigere.*

CAP. VII.

1 MIramur. Cum certum sit. alias cautũ sit. [Cõstitutionibus.] liiij. dist. ex antiquis. & c. frequens. & c. quis aũt. & c. si seruus. ex quibus põt colligi, qp presbyter multatur † peculio. diaconus vero præstando seruum æquiualentem liberatur. alioquin in seruitutem redigitur, quod dic, vt plene no. s. eo. de seruorum. [Et ff.] Hic continetur, qp quidam seruus fuit in subdiaconum (dno ignorãte) promotus. cui dño ipsum repetenti, licet paratus esset redimere se ad exemplum diaconi, nihilominus fuit traditus, & in seruitutem redactus, de quo multum miratur Papa, vt dicit. & puto, qp eadem ratione miraretur hodie, si viueret, de glosis quorundã magistrorum asserẽtium, qp subdiaconus non recipit manus impositionẽ. quod dic, vt plene no. s. de sacra. non ite. c. j. & iiij. ¶ De subdiaconali. ij. pars. [Statutis.] liiij. dist. ex antiquis. frequens. & c. nulla. [Expresse.] Subaudi, dubitauistis sequentes forsan opinionem Da. qui scripsit, qp idem iuris esset, sicut si ad minores ordines promotus esset. sed male sensit, vt apparet ex sequentibus. & licet hoc in iure tempore suo expressum non esset, ratione tamẽ identitatis, siue expressæ similitudinis nemini poterat videri dubium subtiliter intuenti. s. de transla. epi. c. ij. §. j. ver. sicut ergo epõ rũ. in fi. Quis ergo dubitabit de manus impositione faciendã? sed & qđ præmisit, tic põt exponi. [Quia.] i. q̃is. [De eo nõ fit.] i. fiet.

[Mentio

[Mentio &c. videtur nobis, qp er] pro etiam. [Is.] scilicet ordo subdiaconalis. [Cum diaconali &c.] Pater sic videtur vobis,

2 † videtur & nobis, etiam de manus impositione idem censendũ: quia ex his, quæ hic dicuntur, satis perpendimus mentem nostrã. sic no. s. de scru. in ordi. fa. c. vnico. ver. vnde. super verbo, non credimus [Priuilegio.] No. ergo, qp isti duo ordines exceptis prohibitis hodie in omni onere & priuilegio, quinimo & in omnibus adæquantur. De onere patet: nam vterque tenetur ad dicendas horas suas, vt no. ff. de cele. misc. j. vterque tenetur ad continentiam. ff. de cleri. coniug. c. j. & ij. xxxij. dist. erubescant. vterque tenetur a perceptione aduocationis salarij abstinere. ff. de postulan. c. j. & sic de alijs. De priuilegio etiam liquet: nam vterque priuilegiatur, sicut & no. s. de æta. & qualita. indecorum. vterque potest eligi. s. de æta. & quali. a multis. in fi. vterque redimi, vt hic. vtrique etiam deber manus imponi, vt s. de sacra. non ite. c. j. Da ergo, si contrarium tenere volueris, ius expressum, quod quia nusq̃ est

3 reperire, magnæ prudentiæ † erit, si errorem tuum correxeris in hac parte. xxij. q. iiij. magnæ. Nec obst. v. q. vj. quia iuxta. vbi videtur ius expressum in contrarium: quia dicit. quoniam impositionem manus, qua carere potuisset, non habuit: quia & dici potest, qp loquitur secundum tempus primitiuæ ecclesiæ, vt s. Vel melius quod ibi dicit de impositione manus, expone manus impositio nem diaconalem. i. non habet tantum gradum ordinis, sicut diaconus: diaconus enim est altiori gradu, vnde & ipsum precedit, quare pœna ibi suppletur, vt ipsa litera bene dicit. [Eodem.] subaudi. nec obstat, quod mouit. Da. sp subdiaconatus sacer ordo non sit, vt no. s. e. §. in prin. & sic continuatur. ver. sequens. [Nam licet &c.] ver. [In primitiua.] secundum hoc tempus dicitur, qp subdiaconus manus impositionem non recipit, sed hodie secus, vt legitur & no. s. de sacra. non ite. c. j. [Gregorij.] xxxj. dist. ante triennium. xxviij. dist. c. j. [Vrbani.] xxxij. dist. c. nemo. & c. erubescant. & vtique erubescere possunt contrarium sentientes.

SVMMARIVM.

1 *Partus sequitur ventrem quo ad libertatem. & quo ad honores patrem.*
2 *Nobilitas viri vxorem nobilitat.*
3 *Vxores corruscantur radijs maritorum.*
4 *Ascriptitij an possint ordinari.*
5 *Serui promouendi ab omni iugo Dominico debent absolui.*

CAP. VIII.

DIlectus filius. [Hominem.] scilicet seruis conditionis. sic. ff. de rerũ permu. mancipia. [Mater.] Patri dicti diaconi matri monialiter coniuncta, alioquin contra. s. eo. consulit. & tit. j. c. j. [Cuius.] scilicet matris. [Conditionem.] Nam si venter liber est, & partus liber est, vt C. de rei ven. partum. etiam

1 si aliquo momento † temporis partu existente in vtero, mater fuerit manumissa. ff. de sta. ho. lex naturæ. & l. & seruorum. Sed contra. xxxij. q. iiij. liberi. & ff. de coniug. seruo. licet. §. j. Sol. dic, qp illa capitula loquuntur secundum fecem legis Lonbardorum, secundum quam deteriorem conditionem sequitur partus semper. aliud secundum legem Romanam, quam sequimur, vt probatur per prima iura. & C. de libe. cau. placuit. vel quod dicitur in illo. c. liberi. contra. ibi, deteriorem. idest debiliorem, sc licet fœmineam, vt dictum est. Sed adhuc signo forius contrarium: quia etiam secundum legem Romanam filij ex legitimo matrimonio suscepti sequuntur patrem, & non matrem, vt ff. de sta. ho cum legitimæ. Sol. quo ad libertatem sequuntur matrem, vt dictum est, sed quo ad honores sequuntur patrem, vt in contra. & probatur. C. de decur. l. eos indulserũt. & l. nullus. lib. x. Sicut enim

2 nobilitas † viri vxorem nobilitat, vt ff. de sena. l. fœminæ. nam

3 vxores † coruscant radijs maritorum, vt in Auth. de consul. §. fi vero non est copulatus. ante medium constitutionis. colla. iiij. sic & filij sequuntur nobilitatis paternę radios, non maternę. & hoc est contra quosdam, qui semper nobiliorem lineam amplectuntur, vnde si materna sit nobilis, nunquam mentionem facient de paterna, imo sunt, ac si nati sint sine patre. sic. ff. de offi. leg. licet. secundum vnam lecturam, vt ibi no. hanc autem nobilitatem retinet filius conceptus a comite, & si desinat esse comes. quod prodest & in pœnis infligendis, & in reuerentia exhibenda, & multis alijs. ff. de decur. l. ij. §. in filijs. ff. de pœnis. moris. §. iste fere C. de decur. decurio. & l. in filijs decurionum. lib. x. [De præmissis.] scili-

4 cet qp mater libera fuerit. [Eundem militem &c.] Quid † de ascriptitijs? Videtur, qp possint ordinari etiam præter domini voluntatem, ita tamen vt facti clerici impositam sibi agriculturam studeant adimplere. liiij. dist. si seruus sciente. in fi. & sumitur ex Authende san. epis. §. ascriptitios. posita. [C. de epis. & cleri. authen. ascriptitios. sed hodie illud recessit ab aula: quia necesse est, qp pro

5 motendi ab omni † iugo dominico penitus absoluantur, vt liiij. dist. i quis obligatus. & c. quis aut leges principum. & c. generalis. & c. admittuntur. lvij. dist. si quis in ægritudine. xvij. q. ij. si quis incognitus. & no. s. c. c. j. & s. tit. j. c. j.

¶ De obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ordinari non possunt qui ab effusione sanguinis non se abstinent.*
2 *Clerici vtrum possint esse conductores*
3 *Fructus ecclesiæ ad tempus emi possunt.*
4 *Tutor datur pupillo, & curator adulto.*
5 *Dubitabilia in concilijs sunt proponenda, & diffinienda.*
6 *Obligati ad ratiocinia, vtrum, & quando possint obligari.*
7 *Condemnatus pro administratione infamis est.*
8 *Promouendus si præuentus sit non muta forum.*
9 *Inopia debitoris, actionem non excludit.*
10 *Qui spiritu Dei dicitur non est sub lege.*
11 *Qui altari seruit, de altari viuere debet.*

CAP. PRIMVM,

MAgnus episcopus. [Procuratores.] Priuatorum ad negotia, vel ad lites. ff. mandati. si remunerandi. & l. si procuratorem. §. j. [Actores.] Vniuersitatis ad præsentes lites tñ, & cum decreto dati. ff. quod cuiusq; vniue. l. j. & l. itẽ eorum. §. si decuriones. [Executores.] Sẽtentiarum. C. de execu. rei iudi. executorem. dumtamen ab effu-

1 sione sanguinis abstinuerunt: alioquin † ordinari non possent. lj. dist. aliquantos. vel executores testamentorum. ff. de test. tua nobis. & c. Ioannes. Vel dic p̃m. d. n. q̃p executores vocat omnes administratores generales quocunq; noĩe censeãtur, non solũ pupillorum, sed etiam maiorum: in quo casu si maiores, quorum negotia gesserunt, absentes sunt, quilibet de ecclesia excipiens cõtra tales administratores admittitur, sed si essent præsentes, non admitterentur nisi ipsi, quorum administrationes gesserunt. Sed non ipsi, nisi infra tempus statutũ. s. de elec. extra. d. n. statuimus. Et notandum, qp licet tales, si sint laici, non debeant fieri clerici, vt hic dicit. Tñ ad dignitates non prohibentur eligi, si clerici sint. Et est ratio diuersitatis: quia in primo casu forum mutatur. Vnde si promouerentur hi, quorum gesserunt negotia, grauarẽtur. In secundo vero secus est: quia non mutatur forum, imo clerici remanent, sicut erant. p̃m. d. n. ad hoc. ff. de ali. mu iudi. cauia fac.

2 c. ij. p̃m hoc vẽ, qp clerici possunt † esse cõductores. Sed ō. xxj. q. iij. c. j. & ij. C. locati. milites. Sol. verum est, qp non debent esse conductores publicorum negotiorum, puta, vectigalium, vel consimilium, vel ẽt aliorum ratione quæstus, vt s. vilius conducent, & carius locent, & tic intellige p̃ria. Alias vnam possessionem pro ope re manuum suarum egestate ingruente sua, seu cõsanguineorũ, vel miserabilium psonarum, quorum negotia gesserunt, licet eis conducere. in Auth. de sanc. epi. §. si autem. xcj. dist. clericus victũ.

3 Fructus † ẽt ecclesiæ emere possunt ad tps. s. ne præla. vices suas. c. fi. Vel dic, qp vbicunque inuenitur, qp clerici non possunt esse procuratores, intelligendum est generaliter, nam vnum negotium clericorum vel etiam laicorum procurare non prohibentur. p̃m d. n. Et adde, quod no. ff. ne cle. vel mo. c. j. ver. conductores. & c. sed nec procuratores. [Curatores.] adultorum. Insti. de cura. in prin.

4 [Pupillorum.] subaudi tutores. Nam tutor † datur pupillo, curator adulto, & non pupillo, vt Insti. quibus mo. ture. fi. in prin. nisi forte ad litem. Inst. de auth. tu. in fi. C. de in litem dan. cura. ad litẽ. Et idẽ intelligas de omnibus obligatis ad ratiocinia. i. ad reddendam rationem, & præstanda reliqua. sea, quæ ad ipsum peruenerunt de administratione, vel peruenire potuerunt, si dolus vel culpa administratoris hoc impediuit. ff. de tutel. & ratio. dist. l. j. & fi. ff. de nego. gest. l. ij. nihil enim de administratione penes tales remanere debet. ff. man. idemq;. & l. ex mandato. etiam si indebitũ sit. ff. de proc. qui proprio. §. & vt in cæteris. [Si.] i. an. [Ordinari.]

5 subaudi quæro. Sic enim dubitabilia † in concilijs etiam prouincialibus sunt proponenda, & diffinienda. ff. de accu. sicut olim. in Auth. de sanctiss. epi. §. vt autem omnis status. coll. ix. ¶ Gratus. ij. pars. [Episcopus.] qui forsan præsidebat cõcilio. sic. ff. de libel. ob. c. i. cuius diffinitio grata fuit, vt patet in fi. [Si post deposita &c.] Vt ea, quæ hic sequuntur, & aliqua leguntur de hac materia, me-

6 lius intelligas, sic distingue. Si obligati † ad ratiocinia ad administrationem agendam perpetuo sunt astricti, ab ordinibus perpetuo repelluntur. Sic intellige. liij dist. legem. liiij. dist. quicunque. Quia si perseuerat in officio secularium personarum non miserabilium, promoueri nõ dẽt. ff. ne cle. vel mo. c. i. & ij & c. sed nec procurationes. xxj. q. iij. c. j. & ij. Si vero tenet administrationem personæ ecclesiasticæ vel secularis, sed miserabilis, puta, pupillorum, viduarum, vel similium causa pietatis & elemosynæ, promoueri potest, si aliud canonicum non obsistat. lxxxvj. dist. peruenit. lxxxix. dist. indicatum. xvj. q. j. monachi. & q. vij. in noua. Verum, si administratio finita sit, sed ex ipsa obligatus remansit, si rem publicã administrauerat, nõ promouetur quousq; fuerit liberatus.

beratus.C.de epi.& cle.officiales.lj dist.præterea. Obligatus enim ex causa administrationis rei publicæ arcetur ab honoribus, ex causa vero mutui,vel alia simili non arcetur.ff. de mu. & ho. rescripto.§.debitores.C.de epi.& cleri. quisquis emersis. Obligatus autem priuatæ personæ ex causa administrationis, cui mota est quæstio, Vel in ipsa promotione mouetur,si conueniatur de dolo,seu perfidia,quousque,liberatus fuerit,impeditur,arg. lxxxj.dist. tantis Daniel.xxxiij.dist.laici.xxiij.dist.illud. C. de procura.reum.
7 j̃.de accu.omnipotens.Nam & si † condemnaretur,infamis esset ff.de his qui no.infa.furti.§.pe.Et sic intellige.j̃.e.ver.si enim.por ro quia hoc posset in fraudem fieri, vt alicuius impediretur promotio:attendere debet iudex & qualitatem oppositorum,& merita personarum,& ne forsan inimici sint opponentes,arg.j̃.de simo.sicut nobis.Sed & fingi lites poterunt.ff.de transac.cum hi.§. si cum lis.Ergo ex personarum,& oppositorum qualitatibus dicta pensent.C.si quis impera.m ledi.l.vnica.j̃.de transac.c.fi.si certus sit de fraude,seu fictione,repellat opponentem.Si certus sit de debito,repellat promouendum.Si dubitet,laboret ad habendam certitudinem subsequentem.s̃.de rescrip.cum contingat:§.sed si postea.& §.si vero.& §.ꝙ si sup hoc. In dubio ergo, sic certificari poterit,assignet opponenti terminum competentem, infra quē probare valeat, quod intendit. Quo elapso in nullo audiatur si non probauerit,nisi forsan aliquo impedimento rationabili excusetur.j̃.de clan. despon.cum inhibitio.j̃.de conuer. coniug. ex publico.& melius extra.d.n.de resti.spo.frequens.§.solet.& sequē ti.li.vj.Vbi autem ex culpa,seu negligentia conuenitur, tunc nec ipsius promotio impeditur:quia aut absoluetur,& tunc bene est, aut condemnabitur, nec per promotionem in aliquo fit dete-
8 rior conditio opponentis.Nam si promouendus præuentus † fuit, non mutabit forum.j̃. de foro compet. proposuisti. & sententia executioni mandabitur per illum eundem iudicem, per quem fieret si promotus non esset.Sed si soluendo non est,cedat bonis:
9 quia actionem excludit † inopia debitoris. j̃. de sol. Odoardus. cum suis concor. At vbi nulla mouetur quæstio, nec mora est, nihilominus ordinator ex officio de qualitate promouendi inquirere debet.xxiiij.dist.quando episcopus. Et no.s̃.de fil.præs.c.literas.in qua examinatione, nisi occurrat aliquod impedimentū canonicum, promouendum debet idoneum reputare, vt leg.& no.s̃.de seru.in ordi.faci c.vnico. ver. idem respondet. & sequen. Caueat autem omnis iudex, vt in omnibus supradictis pensandis,& liberandis,& inquirendis,& diffiniendis, puram & rectam omnino gerat conscientiam. Nec dicat esse certum, vbi certum non est,nec dubium, vbi non est aliquatenus dubitandum, vt s̃. de rescri.cum contingat.§.cæterum.j̃.de app.consuluit.j. Alanus tamē,& Gulielmus Naso scholaris suus forsan,tantam distinctionem prolixam reputantes, indistincte scripserūt obligatum ad ratiocinia nullatenus promouēdum per id, qđ le.& no.C.de epi.& cle.officiales.& lj.dist.per totū. & quia hoc capitulum non distinguit,arg.ff.de offi.præsi.l.iij.ff.de publi.in rem actio. de pretio. Sed salua ipsorum reuerentia non puto, ꝙ sit per vnum solum verbum sic intellectum tam solennis,tam rationabilis distinctio cancellanda,arg.s̃.de elec.ecclesia.ij.§.denique.[Ratiocinia.]Sed & ante,etiam, dum gerit administrationem personæ ecclesiasticæ, vel etiam cuiuscunque ius priuatæ miserabilis. Quinimo & finita administratione,dummodo rei publicæ exinde non remaneat obligatus, vel conueniatur ex culpa, seu negligentia tantū in administratione commissa. Et cum hac interliniari & alia, quam no.j̃.super verbo,ordinati.sunt omnia plana. [Si postulati.] a iudice,sub quo debent reddere rationem.C.de epi.& cle.officiales.Vocatis his,quorum negotia gesserunt,& qui ex promotione eorum lædi possunt,arg.ff.de adop.nam ita.j̃.de of.archi.ad hæc.§.fi.Imo & sufficit solum consensum illius,cui obligati sunt habere.liiij.dist.quicunque.& c.si quis.secundum.d.n. [Munerari.] i.pro vitæ meritis remunerari,vt no.si.secundum vnam expositionem. s̃. titu.j.de famulis.in fi. Alias numerari.subaudi,inter eos qui ad honores dignitatum possunt promoueri. Bene dixi post deposita onera &c. vt s̃. & sic continuatur sequens. versi. Si enim &c.[Si enim.] ver.[Ordinati.] subaudi hi, qui obligati remanent ex causa administrationis rei publicæ, vel cuiussuis etiā priuatæ personæ,vbi tamen conuenitur ex dolo, vel fraude. [Ecclesia infamatur.] i. vilificatur & de honestatur. sicut no.si. s̃. de fil.præs.literas.§.verum.super verbo, paterna incontinentia. & c. ex tua.circa prin. Vel infamatur.i.oneratur & grauatur:quia hac. de causa multoties (& si iniuste fiat) a creditoribus deprædatur sicut no.si.j̃.de sepul.parochiano.ergo quia vituperari potest,præcaueri debet.s̃.tit.j.c.j.¶ Vniuersi dixerunt.] iij.pars. Et dicas vniuersi,qui in concilio præsentes erat.si.ff de pac.inter omnes. & s̃. de vsu pal.c.pe [Recte statuit &c.] Et est arg.pro illis, qui dicunt, ꝙ non refert,vtrum detur potestas vni,qui vice omnium eligat, vel vtrum is, qui priorem vocem habet in capitulo,dicat.ego eligo talem. Et alij respondeant,placet.ad idem. s̃. de elec.Osius.Sed si tales bene intente attenderent,ꝙ iste magnus episcopus,qui talia profert, vel de iure communi,vel ex communi electione vicē omnium gerit,& in concilio præsidet, & ꝙ singularis electio reprobatur,forsan hanc suam sententiam reuocarent.quod dic,vt no.s̃.de elec.quia propter.& c.in genesi.Quid de obligato ex causa pignoris?quid de filiis vsurariorum?quid de illo,qui iurauit soluere,vel aliquod opus honestum vsque ad certum tempus facere. Quid si talis vult religionem intrare?Quid de illo qui iurauit per annum regimen alicuius loci tenere, vel alicui loco seruire? In omnibus his ad summam.c. tit. §. pen. Et ad reddendas rationes,quas tales occultare prohibent.§.vlt.causa (quod tantum cōmendas) breuiloquij te remitto. De illo autem,qui propria persona tenetur ad scribendum librum,vel ciuitatem regendam, scripsit hic d.n.super ista rubrica, ꝙ secure potest religionem ingredi.dummodo nulla fraude,vel inertia.s.vt expensas euitet, vel la-
10 borem fugiat,sed sola charitate Dei ducatur. Qui † enim spiritu Dei ducitur, non est sub lege. xix. q. ij. duæ sunt.j̃.de regula.licet. Tamen de bonis,quæ habet,vel monasterio obuenerunt his,qui bus obligatus erat,debet satis fieri competenter.xix.q. fi. si qua.C. de epi.& cle.Deo nobis.§.j.Vel etiam opus,quod tenebatur facere,tenetur explere manu propria,si illud exercere possit, salua regula,& officio non neglecto,arg.xcj.dist.clericus victum.Dicunt autem aliqui, expensas primitus deducendas, ne sit monasterio onerosus,arg xvj.q.vj.de lapsis. Alij contra.nam & scribere potest
11 & nihilominus altari deseruire, & ex quo † seruit altari, de ipso viuere debet.j̃.de præben.cum secundum apostolum.in prin. Et hoc verius puto,saluo eo,quod in summa no.Quid enim si iam integrum pretium recepisset?vtique bona fides non patitur,vt bis solueretur.ff.de reg.iu.bona fides.Nec obstat capitulum.de lapsis: quia loquitur de his, qui multa contulerant primo monasterio in arctiori missis ad pœnitentiam peragendam.

¶ De corpore vitiatis non ordinandis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Duellum hodie est reprobatum.*
2 *Titulus de corp.vit.& de cler.egro.in quid differunt.*
3 *Nihil cum scandalo fieri debet.*

CAP. PRIMVM.

1 DE presbytero qui. Scilicet presbyter [Duellum.]quod hodie † reprobatum est, & omnis alia purgatio vulgaris.sicut ferri cādentis,vel aquæ feruentis, seu casei Benedicti & similis.ij.q.iiij.monomachiam.& c.consuluisti.& j̃.de purga.vul. per totum. Et quodlibet sortilegium.j̃.de aposta.c.ij.& de sortile.c.j.& ij.[Obtulit.] forsan iracundia motus: quia imponebatur sibi aliquod falsum crimen, sed expediebat potius post palleum tunicam relinquere.j̃. de homici.suscepimus.Nec non & gladium conuertere in vaginam.xxiij.q.j.§.j.[Oblatum.] scilicet ab aduersa parte vtrumque forsan colera inflammauit.[Partem.] non dicit quotam,j̃.tamē vtrumq; determinatur. ¶ Rñdemus.] ij.pars. [Tantum de digito.] secus de pollice,& vt puto de indice: quia ibi posset & deformitas,& debilitas nimia ad frangendum hostiam impedire.j̃.e.c. fi.[Sine scandalo.]De hoc dic,vt no.j̃.de cle.ægro.ca.ij.quod fuisset sub hoc titulo competentius collocatum.Cum hæc differen-
2 tia sit inter hunc titulum,& illum,ꝙ hic † tractatur de clerico vitiato,seu mutilato,vtrum possit promoueri vel executionem susceptorum habere.Ibi vero de ægrotante,seu infirmo, vtrum valeat sua beneficia retinere,sicut ex ipsis rubricis & earum tracta-
3 tibus colligitur euidenter. Et no. ꝙ cum scandalo † nihil fieri debet.quod dic,vt plene no.s̃.de renun.nisi cum priden.§ pro graui quoque scandalo.[Possit.] sed & si dubitetur, an scandalum generet,est ad arbitrium episcopi recurrendum.j̃.c.j.secūdum. d.n. [Solenniter.] nam in priuato,nō in publico posset eum permittere celebrare,arg.j̃.de cle.peregri.tuę.& j̃. e. significauit. s̃m.d.n. [Penitentiam.] vel partem ipsius s̃.de tempo.ordi.ex tenore. §.j. [Cum ipso.] s.presbytero.[Misericorditer.] Hic soluit contrariū signatum.lj.dist.si quis post acceptum, hic enim loquitur de misericordia,vt hic dicit,ergo illud intelligitur de rigore, vt & probatur.j̃.de cle.pug.in duel.c.j.Quid si quis se defendendo,vel socium gladium sumpserit? dummodo homicidium, vel mutilatio mēbri non interuenerit,quicquid dicat.c.prium,tutus erit,quod dic, vt le.& no.extra.d.n.de sen.excom.dilecto.§.& quidē.li.vj. Quinimo homicidium videtur probabiliter excusari.qđ dic,vt legitur & no.j̃.de homici.c.ij.¶ Licet.]iij.pars.[Grauis.]nam quantumcunq; grauis sit,licet de rigore iuris deponendus esset,tamen potest cum ipso per suum epm,nisi mors vel mutilatio interuenerit,dispensari,vt hic & j̃.de cle.pug.in duel.porro si clericus[Admodum.] i.valde.Sic ergo in multum enormi,& notorio crimine dispensat episcopus,vt hic & j̃.de aposta.c.ij.5o.dist, non confidat.secundum.d.n.

SVMMARIVM.

1 *Morbosus dicitur quis multis modis.*
2 *Dubia omnia in ordinando arbitrio sui iudicis committuntur,*
3 *Papa de facili n̄ dispēsat cū natis de adulterino,icestuoso,uel monachali coitu.*
4 *Dispēsatio maior uidetur respectu defectus corporis,quā infamiæ,siue mentis.*

CAP. II.

CVm de tua. Sic construe. Obiectum est tibi, ꝙ maculam habeas in oculo,& ꝙ filius fueris canonici.subaudi,& concubinæ. ¶ Vnde.] i.pars subaudi,quia fuit nobis pro dispensatione obtinenda humiliter supplicatum, vt in præmissa decisione continetur,supplicationem admisimus,& ideo. [Cantuarieñ. archiepiscopo &c.]Metropolitano tuo, qui alias de hoc se intromittere non poterat,quod dic,vt no.s̃. de elec. cum in cunctis.in fi.& ca.innotuit.respon.j.super verbo, per sedem apo.&.s̃.de æta.& qua.tuam in domino.§.vnico.ver.& laici.super verbo.aliqua si nistra.ad fi.glo.[Diceris.]& super hoc infamia publica laboras, etenim hoc de facili probari non posset,quod dic, vt no.s̃.de fil. pres.Michael.¶ De macula vero]iij.pars. [Cum consilio.]isti ergo suffraganei delegati censentur.argu.l.distin.studeat. sine quorum consilio nihil disponi potest,supra de elec.cum in veteri.secundum.B.quod non approbo,quamuis enim consilium archiepiscopum instruat,& ipso irrequisito nihil expediri debeat, non tamen necesse habet archiepiscopus ipsum sequi,quod dic,vt ibi no.&.s̃.de tempo.ord.nec episcopi.§. fi. In alio autem capitulo studeat allegato: fateor,ꝙ adiuncti iudices sunt:quia in illo casu, de quo loquitur, certus numerus episcoporum requiritur,vt ibi probatur.&.xv.q.vii.felix.&.c.se.[Tibi.]s.archiepiscopo, nō dicit suffraganeis, per quod præcedens glo. Ber. euidenter reprobatur. [Visum fuerit.]Hæc enim res inspectioni debet subiici oculorū, sicut & cum agitur finium regundorum.ff.finium regum. si irruptione.Et in aliis casibus,prout le.& no.infra de proba.causam q̃. [Suffraganeorum.] Est autem attendendum, vtrum generaret scandalum,& tunc non confirmabit electum, an non generet, & tunc confirmabit.s̃.c proxi.secundum.do.no.[Exequatur.] relinquitur ergo arbitrio iudicis Metropolitani.si.ff. de iure deli.l.i. §.ait prætor.&.j̃.de offi.deleg. de causis.c.vnico. Qui tamen arbitrari debet,quod iustum est & honestum.ar.s̃. de elec. causam q̃. ff.locati.si in lege.ff.de operis liberis.si libertus.ff. ad munici.l.Lucius.§.pro in fante,ff.de mune.& ho.rescripto.rñ.j.Sed quid si vnū oculum habeat alio grossiorem,vel ambos etiam eminētes? Lex dicit,ꝙ talis morbosus nō est, licet si habeat crus nimis breuē,& latera,& q polyposus est.l.in naribus,sit in redhibitione.ff. de ędi. edic.qui clauū.rñ.j.&.§.vnico.nec ēt is qui sex digitos habet.ff.de ædil.edic.idem Offilius. Quicqd tñ dicant leges, aliter est de hac materia sentiendū, quia leges non considerant defectū membri, vel augmentū,sed solum vsus impedimētum,vt in.l.s̃.proxi.allegata.Nos aūt cōsideramus & diminutionem, & deformationē, & scandalū,vt le.& no.s̃.e.ca.i.&.j̃.c.fi. Sed & s̃m.l.veterem repel
1 litur, si † cæcus fuerit,si claudus,si paruo,si grandi,si torto naso, si fracto pede,si mancus,si gibbosus,si lippus, si albuginē habeat in oculo,si iugē scabiem,si impetiginē habeat in corpe, vel si sit podagrosus,alias pōderosus,q̃ oīa moraliter exponuntur.xlix.di.c.j. vbi tñ dicit pōderosus,dicit tñ alia lr̃a herniosus.Leuit.xxi.f. Et dr̃ herniosus,siue pōderosus,s̃m ꝙ ibi exponitur,ille q & si turpitudinem suam non exercet in ope, cōtinua tñ cogitatione grauatur
2 in mente,quorū q̄dam seruamus ad lr̃am.Dubia, † vero oīa arbitrio sui iudicis committūtur,vt.s̃.no.[In quo.] i.in oculi maculę impedimento.[Tibi ex maxima &c.]No.ergo ꝙ in eo, ꝙ dispēsatur sup impedimēto infamiæ, ex eo ꝙ filius canonici dicebatur, magna est dispēsatio,siue multa,vt.s̃.§.proxi.Forsan quia dicebat̄ susceptus ex ꝯcubina,quæ hr̄i poterat in vxorē, quia nec canonicus in sacris erat,ar.s̃.de elec.innotuit.Maior ergo esset, si de hoc constaret,non dico si spurius esset, qa cum illo non videretur eē dispensandū,qđ dic vt no.s̃.de renun.nisi cū pridem. §. personæ,
3 ad fi.&.s̃.de fil.pres.c.pe.& si.Illud.n.pro certo,† teneas, ꝙ cū nato de adulterino,vel incestuoso vel monachali coitu,nisi ad religionē transeat,sedes apl̄ica de facili non dispensat. Super eo vero ꝙ dispensatur in oculi macula,maxima censetur dispēsatio, vt hic
4 dicit.Sic vr̄,ꝙ † maior sit dispēsatio respectu defectus corpis, q̄ infamiæ,siue mentis.Et est rō,quia corpalia amissa restitui nō pn̄t, ar.xxxii.q.v.si Paulus,post principium.ibi. audacter dico &c.j̃.de sta.mo.cū ad monasteriū.in fi. Sed spiritualia quotidie reperantur.s̃.de sum.Tri.c.j.§ pe.Item quia primū patet, sed s̃m later.ad hoc.s̃.de tem.or.c.fi.Alio tñ mō no.hoc dist.in summa. de fil.ps. §.fi.ver.vel dic,ꝙ nimia.& seq.& in fi.ipsius.§.ver. nam dispensationum,& se. [Curauimus.]nullus.n.alius cum electo in epm dispensare potest,vt.s̃.de elec.innotuit.In quo & concordat.d.n.

SVMMARIVM.

1 *Monachus censetur Dei miles.*
2 *Monachus a secularibus negotiis debet esse alienus.*
3 *Malum omne facit,qui ausus est in seipsum sæuire.*
4 *Irregularis quomodo quis efficiatur.*
5 *Ordinari,quare prohibentur qui sine causa se abscindunt.*
6 *Nemo est dominus membrorum suorum.*
7 *Iordanicium muliebre quid sit.*
8 *Differentia inter hæreditatem Dei,& hæreditatem seculi.*
9 *Qui cum uno testiculo est militare potest.*

CAP. III.

EX parte Bartholomei Petitorium.]i.petitio sine qua parū,aut nihil in curia expedit. Et sup cuius formatione nescio, si pēsionariorum auaritia sit in cā,tāta subtilitas reqritur,ꝙ ibi vr̄ C.de formu.& īpetra.sublatis. titulus renouatus.Cū tñ deberet sufficere simplex facti ꝓpositio.j̃.de iudi.dilecti.Et ex quo de mēte ꝯstat, in subtilitate verborū,salua reuerentia tātæ curiæ,nō esset tāta vis facienda, vt patet ī eo,qđ no.s̃.c.ꝯsuluit.[Cū ipse.]s.Bartholomeus. [Deo militans.]
1 No.ꝙ † monachus censetur Dei miles,vñ dēt esse a secularib⁹ ne-
2 gotiis alien⁹ †.j̃.ne cle.vel mo.sed nec ꝓcurationes.§.j. sed & clericus.j̃.de p̄ben.eps.qđ dic,vt.s̃.no.ti.ij.eo tibērius.rñ.j. sup verbo,militiæ clericali.[Et.j.]hoc est,q̄ritur,vtrū possit in sic susceptis ordinibus ministrare,vel ascēdere ad maiores,& ad hoc rn̄det in se.§. ¶ Sane.]ij.ps [Niceni.]lv.di.si qs a medicis. [Debeāt.]ab ordini-
3 bus susceptis.[Se ipsos.] quia † oē malū facit, q seuire ausus est in se ipsum.ff.de ædil.edic.cum autem.§.excipitur.vnde versus.

Qui sibi non parcit,mihi,vel tibi quomodo parcet.

ff.de bo.eo.q mor.sibi ꝯsci.l. 3.§.añ peñ.[Sani.]quocūq; mō, siue
4 vt obsequiū p̄stēt Deo.j̃.c.j. Siue ex nimio dolore, † morbi,vel ex indignatione aliqua secuerint,vel secari se mādauerint, promoueri n̄ pn̄t,vt hic.&.33.di.maritū. Ad hoc aūt,vt sit irregularis is,q ex īdignatione se secat,optet,ꝙ amiserit aliqđ mēbrū. Sed sufficit q̄tūcunq; vtile sit.33.di.maritū.Idē est,si nō amisit totū mēbrū, sed partē.Quæ tñ deformitatē,vel scādalū generet.s̃.e.c.j.vel inhabilē eū reddat ad officiū exequendū.j̃.e.Thomas. Als aūt & si ex indignatione dentē sibi extraxerit, vel qualitercunq; grauiter se vulnerauerit,nō cēsetur irregularis,qa nō est corpe vitiatus. Alij dicūt,ꝙ illi,q sibi man⁹ iniiciūt,& si nō repellant,qa corpe viriati repellunt,tñ qa spōte sæuierūt in se ipsos,iō de cętero sine dispensatiōe ꝓmoueri nō debēt,ēt si nō mēbrū, sed partē tm̄ amiserūt, lv.di.q partē,s̃m.d.n.& pro his faciūt rōnes redditæ ī se. gl. Dicas si sup hoc laborāt infamia,& multo fortius si notoriū sit, sine dispēsatione nō ꝓmouētur,& sic intellige hāc vltimā opinionē: si naūt occultū sit,sinē dispēsatione post pniā promouētur.s̃.de tē. or.c.fi.[Absciderint.]Ex indignatione nulla iusta cā interuenien
5 te.33.di.maritū.talis.n.ordinari ꝓhibetur.Primo,† qa suiipsius homicida cēsetur.lv.di.c.4. Scdo qa p̄sumitur nimis esse crudelis,vt
6 in p̄ce.gl.Tertio qa alienū inuadit.nemo.n.dn̄s, † est mēbrorum suorū,ff.ad.l.Aq.lib.hō.i. vñ cōmittit furtū, vel rapinā.s̃.de elec. dudū.ij.rñ.j.añ fi.Quarto,qa ille solus eunuchus placet Deo, quē castrauit nō necessitas,sed voluntas.33.q.v. tunc saluabitur.i.illi q crucifixerunt cū vitiis, & ꝯcupiscentiis carnē suā non sæuiendo, sed viriliter stimulis resistēdo. Dicere.n.non possum resistere, est
7 † iordaniciū muliebre.vt patet.j̃.de eo,qui cog. consang.vxo.sue. Iordanę, & in eo quod no. infra de diuor. significasti. §. primo. Quinto quia vr̄ quasi redarguere Deū, ac si plus in eo creauerit, q̄ necesse sit.35.di.ab exordio.Secus ergo si ex cā hoc fieret, puta timore lepræ,vt.j̃.c.ij.[Vel affectauerint.]Sine effectu, & sic nō ꝯdicit.de pœ.di.j.cogitationis penam nemo meretur,& bñ sic subauditur:nā & verba intelligēda sunt cū effectu,vt legitur, & no.j̃. de cle.nō resi.relatū.j̃.de spon.c.fi.[Nō credimus.] De hoc dic,vt no.s̃.de seru.in ord.fa.c.vnico.ver.vñ,sup ver.nō credimus.[Ei.]s. Bartholomeo,q cū in cunabulis &c.vt.j̃. [Inferre.] Alias afferre, & est rō.[Quia non vr̄ &c.Iudicium animi.]Non ēt si infans eēt, talis.n.qd videat,ignorat.C.de fal.mo.l.j.añ fi.iij.q.7. §. tria.ideoq; nec tales pn̄t ꝯhere sponsalia.j̃.de despon.impub.c.4.&.v. [Presertim.]ver.[Apostolorum.]lv.di.eunuchus. [Factus.] Alias sectus, & talis proprie dr̄ spado,qa cum spata sibi virilia amputantur.[Vt
8 ita natus.] Talis proprie dr̄ castratus.Et est dr̄ia,† inter hæreditatē Dei,& hæreditatem seculi,quia hæreditas secularis non admittit castratum, vnde non pōt posthumum hæredem sibi instituere, sed spado potest,vt hic probatur,ff.de liber. & posthu.l.vj.§.j.ff.de
9 ver.sig.spadonem. Sed & militare, † pōt qui cū vno testiculo est, ff.de re mili.qui cū vno. clericalis vero Dei hæreditas, siue militia,vt.j̃.de præben.cum s̃m apostolum, &.s̃.eo.c.nec spadonem respuit,nec castratum,imò vtinam absciderentur, qui eos conturbant.Gal.v.c.Per quos ecclesia Dei grauiter infamatur, & per quos infiniti hodie sunt perplexi.xiii.dist.nerui.[Aut etiam in persecutione.]Non ex causa rationabili nata. Quid enim si maritus hoc faciat sumens vindictam de presbytero, quem cœperit cum vxore sua turpiter conuersantem? Dic,vt no.s̃.de æta.& qua.cap.j.

SVMMARIVM.

1 *Castitas non ferro sed religione quærenda est.*
2 *Castratus a seipso promoueri non debet.*
3 *Castratus a se ipso promotus,est deponendus.*
4 *Promouendus,quæ crimina confiteri teneatur.*

CAP. IIII.

Significauit. Credens.] Sed certe in hoc nō dicitur Deo placere, ſed potius
diſplicere,contra tales dicitur in verſu,
Diſplicet imprudens,quando placere putat,
1 Nec ferro,†quærenda eſt religio caſtitatis.xxxiij.q.v. tunc ſaluabi
tur Et ſunt quinque rationes,quare tales Deo diſplicent, vt no.s̄.
c.proxi.[Virilia.]Talis ſecundum legem morboſus eſt. ff.de ædil,
2 edic.ſinautem, nec de rigore iuris promoueri, †debet, Quinim-
3 mo & promotus deponendus,†eſt,vt.xxxiij.diſtin.c.maritum.lv,
diſt.c.iiij,v,&.vj,&.c.ſi quis a medicis.[Et.j̄.] Hoc eſt,vt circa præ-
dictum præsbyterum diſpenſaremus,fuit nobis humiliter ſuppli-
catum,ad hoc reſpondet in ſequen.§.¶Quo circa.]ij.pars.[Inue-
neris.]De hoc dic,vt no.s̄.de fil.preſ.literas.§.j. ſuper verbo,inuen
tus fuerit. [Abſque altaris miniſterio.] In hoc intelligo dictum,
ꝙ ad altare etiam tanquam diaconus, vel ſubdiaconus non mi-
niſtret.ar.j̄.ti.j c.j.& de conſe.diſtin.ij.tribus gradibus,quamuis vi
deatur contra.ar.j̄.de cleri.debili.presbyterum.Sed quæ ſunt hæc?
baptizare.confeſſiones audire,in extremis inungere, aquam be-
nedicere,mortuos ſepelire, & ſi qua ſimilia poteris reperire.j̄.de
offi.archipreſ.c.ii §.ſi epiſcopus,ſic intellige.quod hic dicit.&.xv.
q.viij.c.j.&.c.ſi quis presbyter.xvi.q.j.adiicimus. de conſe.diſt.iiij.
conſtat.[Noſtra & tua.]Hoc ideo adiungit,quia & talis diſpenſa-
tio epiſcopi eſt.vt patet s̄.eo.c.j.&.j̄.de cle. pug.in duel.c.j.ſic itaq;
parum ei committit.ſi.j̄.de offi.ordi licet.&.ca.graue. Alij dicunt,ꝙ
ſpeciale eſt, vt in hoc caſu, quando.ſ.propter Deum abſcidit ſe
(licet ſtulte fecerit)poſſit epiſcopus diſpenſare,D.n.ſcripſit, ꝙ ſiue
inſtet operi licito,ſiue non,talis irregularis eſt,quia corpore vitia
tus,ad hoc tamen prodeſt pia intentio,vt facilius diſpenſetur, ſed
per Papam,non per epiſcopum.l.diſt.non confidat, & ſecūdum
hoc expone,quod hic dicit. [Noſtra fretus authoritate.]Et ſub-
audi per cōſequens.[Tua.]i.tibi commiſſa, quæ ideo tua dicitur,
quia tibi ſoli committitur.nec poteris alij delegare.j̄. de offi.dele.
quoniam apoſtolica.§.ſi.& hoc iunge in ſumma.eo.ti.[Prout vi-
deris.]Talia enim arbitraria ſunt,vt le.& no.s̄.c. cum de tua.§.ſi.
[Concedas.]de gratia,nam de rigore deponendus eſſet, vt no.s̄.
ſuper verbo,virilia.

SVMMARIVM.

1 *Lepra ſeparat a communione hominum.*
2 *Seruo licet in ſeipſo naturaliter in ſeuire.*
3 *Homo ſuperiori ſuo in obediens eſſe non debet.*

CAP. V.

1 Ex parte Martini. Lepræ.] Quæ expel-
lit & ſeparat, † a cō-
munione hominum,xxxiij.q.ij.hoc ipſum.j̄. de ecc.
ædi.c.ij j̄.de cleri.ægro.tua.vbi de hoc.[Et.j̄.] Hoc eſt,
quæritur,vtrum officium ſuum valeat exercere,& ad hoc reſpon
det in ſeq.§.¶Quoniam igitur.]ij.pars [Canones.]lv. diſt. ſi quis
a medicis.&.c.ſi quis per ægritudinem.&.c.ſi quis in infirmitate.
[Hunc.]Qui hoc fecit,vt poſſet a tam graui &c.vt premiſit.ſecus
ſi hoc feciſſet,vel affectaſſet ſine cauſa rationabili,vt no.s̄.eo.cap.
iij §.vnico.ſuper verbo.abſciderūt,tunc enim prohiberetur: quia
nemo eſt dominus membrorum ſuorum,vt.ff.ad l.Aqui.lib.hō.
j.ff.de peculio.depoſui.§.Stichus. Si tamen hoc ſeruus fecit de ſe-
ipſo,dominus propter tale damnum de peculio nihil deducit:nā
2 in ſeipſo ſæuire,†naturaliter licet ſeruo. ff. de pecul.ſed & ſi dam-
num.§.ſi ipſe ſeruus ſeſe vulnerauerit, quod intelligo de naturali
iure primæuo communi omnibus animalibus, vt Inſtitu.de iure
na.rñ.j.quæ ſenſu.i.ratione carent.vnde nec iniuriam poſſunt fa-
cere, vt.ff.ſi quadru.pau.fe.dic.l.j.§.j. De naturali enim rationali
hoc non licet.vnde & talis ſeruus malus dicitur,vt ff.de ædil,edic.
l.cum autem.§.excipitur.Nec obſtat ꝙ ſolum duo ex illo iure vi-
3 deantur prohibita.ſ.ꝙ homo, † ſuperiori ſuo non ſit inobediens,
& quod nollet ſibi fieri,non faciat alij,vt no. s̄. de tranſla.epi.c.ij.
§.ſed neque.ver. & qđ non eſt. nam & ipſa naturalis ratio dictat,
ꝙ hoc intelligendum eſt de non ſæuiente in ſeipſo, ſed ſe natura-
liter conſeruante.Vel dic,quod ſibi nollet fieri.i. non debet velle
ſibi fieri:nam & charitas incipit a ſeipſo,vt no.s̄.de vſu.pal.niſi ſpe
cialis. [Exequatur.] Et ad ſuperiora promoueatur de iure com-
muni ſine alia diſpenſatione,vt.lv.diſt.eunuchus, cum tales non
prohibeant canones,vt.s̄.eo.§.in prin.le.& no.

SVMMARIVM.

1 *Conſilium bonum pro epiſcopis ordinantibus.*
2 *Dentis carentia non obeſt in ordinibus.*
3 *Balbus,vel bleſus ſanius eſt.*
4 *Abbatem in,nemo benedici debet,niſi primo ſit promotus in presbyterum.*
5 *Promouendus debet confiteri crimina ſua notoria iuris, & facti.*

CAP. VI.

Expoſuiſti. Promouit.] Confirmando. s̄. de
æta.& qua.tuam, nō ordinando,
alioquin ſatis cecus fuiſſet epiſcopus,ſi ſaltem ordinā
do eum in presbyterum non percepiſſet mutilatio-
nem in manuum benedictione, ſed nec adhuc in ſacris erat, vt
patet.j̄.eo.§.j.& adde,quod no. in ſeq.glo. [Neſciens.] Quia pro-
motus hoc tacuit,vt ſequit.licet tū ſuū neſciēs, ad minus tū non
fuit negligens,cum defectus notorius eſſet & patens, vt.s̄.de tran
ſla.epi.quanto.§.cœterum.ff. de ædil.edi.l.j. §. ſi intelligatur, & l.
quæritur.§.ſi.& quia ex tali negligentia multa mala accidunt,&
1 multi minus idoneè promouentur,conſulo,†epiſcopo,ꝙ diligen
ter palpet,& conſideret, & etiam numeret faciem totam,aures,
nares,& oculos.pedes,& manus,& digitos. Alia per ſe parent.ar.j̄.
de proba. cauſam quæ. memor illius Prouerbij.xxvij.g.Diligen-
ter attende vultum pecoris tui.Talia enim diligenter examinan-
da ſunt.xlij.diſtin.quieſcamus.j.q.i.§.ecce cum honoris.j̄.de pur.
ca.conſtitutus.vnde & hæc ſunt ſubiicienda oculis, vt no.s̄.eo.cū
de tua.§.ſi.nec timeat facere diſcalciari promouendos,quia repe-
riuntur pedes lignei:vnde & quandoque contingit pede mutila-
tum ad ſacros ordines promoueri.Caueat ergo ne talia commit
tat.xxiiij.diſtin.quando epiſcopus.quia magna cautela eſt in tali-
bus adhibenda,vt patet.j̄.de cleri.peregri.c.j.§. penulti. & de pur-
ga.can.c.conſtitutus.& adde, quod not.in præcedē.glo.& infra de
proba.cauſam.§.ſi. [Manu altera.] Idem eſſet de digito, vel alio
membro, per quod deformis vel impotens redderetur, vt.j̄.cap.j.
& de cleri.ægro ca.ij.& no s̄.eo.c.j.ad idem.ff.de ædil.edi.ſi homi
2 nis. dentis autem carentia,†non obeſſet. ff. de ædil.edic. cui dens,
& idem puto de parte linguæ,dummodo non impediretur orga
3 num,vel loquela:nam & balbus & bleſus, & † qui tardius loqui-
tur ſanus eſt,vt.ff.de æd.l.edi.idem Offilius.§. ſi. ſed & religioſum
promouerem de gratia,ſi alias eſſet idoneus, dummodo loq poſ-
ſet.ar lxxvij.diſt.c.penul.& ſi. [Et.j̄.] Hoc eſt, quæritur quid iuris
ſit,& ad hoc reſpondet in ſequen.§.¶ Nos igitur.]ij.pars. [Enor-
mi.]Secus de leui vel deformi,vt no.j̄.c.j.[Defectu.]i.irregularita
te.B.quod verbum ſi eſſet in textu exponerem.i.defectu, ſicut alſ,
s̄.de reſcrip.ad audiētiam.j.& s̄.de elec.innotuit.§.i. [Ad ſacros.]
Quid ad.B.nam & talis poteſt eſſe abbas.s̄. de æta. & quali.tuam.
contra.ſol.Ibi non reperitur in fraudem promouendus,& neceſ-
ſitas diſpenſationem requirit,vt ibi,no.¦Hic autem nulla neceſſi-
tas,& fraudulenta taciturnitas abhorrere faciat gratiam diſpēſan
4 di,vt.j̄.no.Et eſt hic arg.ꝙ nullus,†debet benedici in abbatem,ni
ſi primo in presbyterum ſit promotus.quod dic, vt plene no.s̄.de
æta. & quali.tuam.§.ſi. [Tacuerit fraudulenter.] Ideo eſt modis
omnibus remouendus.xxiiij.diſtin.c.ſi.l.di. ex pœnitentibus.liiij.
diſt.ſi ſeruus.lvj.diſtin.quia ſimpliciter.lxxxj.diſt. tantis Daniel.&
c.ſe.ſupra de renun.niſi cum pridem.§.perſonę, vnde & eſt indi-
gnus omni diſpenſatione:quia nemo per obreptionem eſt ad ta-
lia promouendus.s̄.de elec.cum dilecti.§. nos igitur. vbi de hoc,
& ar.s̄.de reſcrip.ſuper literis,& iunge,quod no. j̄. de iureiur.ſicut
nobis.[Amouendus.]Signatur contra.xvj.q.j.legi.&.l. diſtin.acce
dens.vbi videtur,ꝙ poſſit eſſe abbas in minoribus conſtitutus.So.
Hic remouetur,quia defectum tacuit fraudulenter,vt in præced.
gl.nam propter hanc taciturnitatem non habet executionē mi-
niſterij ſic ſuſcepti,ſicut nec ordinis haberet.s̄.de renun.niſi cum
5 pridem.§.perſonæ. Tenetur, † enim promouendus confiteri cri-
mina notoria iuris & facti,niſi fuerit diſpenſatum,vt no.j̄.tit.j.qa
circa.& grauia,quæ poſt pœnitentiam executionem impediunt,
de quibus no.s̄.de renun.niſi cum pridem.§ propter conſcientiā,
alia autem non tenetur manifeſtare.s̄.de tempo.ordi.c.ſi.Poteſt
& illud dici,ꝙ ideo remouetur abbas iſte, quia talis erat abbatia,
quæ ſacerdotem requirebat,vt.s̄.de æta.& qua.c.j. & in hoc con-
cordat.dom.noſt. Sed & contrarietas hæc notatur, & ſoluitur.s̄.
de æta.& qualit.tuam.

SVMMARIVM.

1 *Caſus fortuiti tot ſunt,quòd nec numerari poſſunt.*
2 *Afflicto non eſt danda afflictio.*
3 *Eunuchis non diſpenſatur,quo ad altaris miniſterium.*

CAP. VII.

1 Thomas. Fortuito caſu.] Tot ſunt caſus fortui
ti,† ꝙ nec dici,nec numerari pñt. C.
de vſufru.l.penul.in medio legis,& de præſcrip. xxx.
an.l.vlt i.circa princi. nec ſemper præuideri,infra de
homici.Ioannes.&.cap. ſi [¶Quo circa.] ij. pars. [Potens.] Sic
ergo impotentia in talibus eſt conſideranda, atque deformi-
tas,vt ſequitur,quod totum eſt arbitrarium,vt no.s̄.e.cum de tua.
§.ſi.ſuper qua materia ad inſtruendum iudicem, ſic diſtingue.Si
quis magnis membris mutilatus ſit.puta,cum amiſit oculum,vel
pedem,vel manum,impeditur promotio mutilati.lv. diſt. lator.
&.c.ſi euangelica,& deiicitur iam promotus quo ad altaris mini
ſterium indiſtincte, niſi forſan in religioſo diſpenſaretur cum pe
de ligneo,quia latet. Quo vero ad beneficium, ſimiliter deiicit,ſi
hoc tacuit fraudulenter,vt.s̄.ca proxi. Ex cauſa tamen diſpenſari
poſſet cum tali,etiam per epiſcopum ꝙ poſſet habere præbendā,
vel perſonatum,vel eccleſiam,vel etiam abbatiam, vt legitur &
no.s̄.de æta.& qua.tuam. Et etiam ſi presbyter ſit, poſſunt ei con-
cedi omnia pertinentia ad ſacerdotale officium,altaris tamē mi-
niſterio penitus interdicto,vt.s̄.eo.ſignificauit.& quo ad illud ne-
ceſſe eſt,ꝙ alius loco illius ordinetur,& ſic intellige.lv.diſt. ſi euā-
gelica.Igitur ſi hoc non tacuit fraudulenter, & quo ad beneficiū
diſpenſatum fuit,vel hoc alicui accidit iam promoto,non eſt ad
2 denda afflicto, † afflictio.quod dic,vt legitur & no.j̄.de cleri.ægro.
c.ſi.Si vero in membris minimis & apparentibus, puta, in parte
manus,vel naſo,vel auriculis,vel facie caſus iſte accidat,ſi potens
remanet ad frangēdum hoſtiam,nec deformitas magna poteſt
notari,& ſine culpa ſua hoc acciderit, non ſolum non deiicitur,
ſed etiam promouetur,vt hic.Quod ſi alterum iſtorū notari poſ-
ſit,prohibetur a celebratione miſſæ,licet in aliis valeat diſpenſari,
j̄.de cleri.ægro.c.ii.ꝙ ſi hoc culpa ſua acciderit, de rigore iuris de-
ponendus eſt. Si tamen potens remanet nec deformis, poteſt cū
tali poſt pœnitentiam per epiſcopum diſpenſari.ergo a cōtrario,
ſi talis ſit impotens,vel deformis quo ad miſſam, vel miniſteriū
altaris non diſpenſabitur,licet quandoq; quo ad alia diſpenſetur,
quod dic,vt le.& no.s̄.eo.c.j.&.c.ſignificauit. In membris autem
non apparentibus,diſtingue ſimiliter,vtrum ex culpa patientis de
fectus hoc acciderit,& tunc quicquid ſit de rigore iuris,ad minꝰ
(dummodo non ſit impotens in omnibus) diſpenſatur & cum
3 omnibus,exceptis eunuchis,cum quibus, †non diſpenſatur quo
ad altaris miniſterium,ex quo in culpa ſunt,qui & impediuntur
vbi ſunt ſine culpa,vt colligitur euidenter ex eo, quod legitur &
no.s̄.eo.ex parte Bartholomei,& duobus.c.ſequē. Nec eſt neceſſe
(vt ruſtici garriunt)ꝙ teſtes ſiccos, ſeu pulucrizatos ſecum portēt
in burſa,quia tūc intelligantur habere omnia membra ſua, quia
bonum eſſet aliquibus,vt nec portarent virides,vt no.s̄.eo. ex par
te.B.& pulucrizatorum, ſiue ſiccorum deportatio magis poſſet
obeſſe propter facti memoriam,quam prodeſſe,vt patet in eo,qđ
no.s̄.de fil.preſ.cum decorem.Sed nec poteſt in talibus nimia de
formitas,vel impotentia denotari. & hæc.diſt.melius & plenius
expeditur hic,quam in ſumma.

¶De bigamis non ordinandis,& viduarum maritis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus quare, & unde dicatur.*
2 *Bigamus quis proprie,uel interpretatiue dicatur.*
3 *Repudium hodie eſt reprobatum.*

CAP. PRIMVM.

1 Vt bigami. Supple ſtatuimꝰ.ſic.s̄. de
fil.presby.c.j.Et no.†ꝙ bi-
gamus dicitur quaſi binæ mulieris maritus.
a bis,& gamos,quod eſt mulier. Monogamꝰ
vero a monos quod eſt vnū, quaſi vnius vxo-
ris vir.xxvi.diſt. vnius vxoris.exinde enim ſe-
quitur bigamus. & trigamus, & ſi dici poſſit
octogamus,ſecundum beatum Aug.xxxi.q.j.aperiant.Proprie er
2 go,†& vere bigamus eſt ille,qui duas vxores habuit, licet virgines
& vtrāq; cognouit,& talis promouetur,vt hic dicit. Si autem du-
xiſſet ſecundam prima incognita mortua, vel ſecundam ductā
non cognoſceret,non obeſſet.j̄.eo.debitum.Interpretatiue vero
dicitur quis bigamus multis modis. Primo ſi cognouit vxorem
ductam,viduam,vel corruptam.j̄.eo.de bigamis,vbi de hoc.Secū
do ſi habuit duas vxores ante baptiſmum, vel vnam ante & aliā
poſt.xxvj.di.§.j.c.j.ij.&.iii. Tertio qui contrahit cum Deo intran-
do religionem.ſi poſtea apoſtata ſit ducendo vxorem,q̄uis virgi-
nem.xxvij.q j.quotquot. Quarto qui vnam de factoa, alteram de
iure,vel corruptam de facto, vel duas de facto duxit vxores.xxxi.
q.j.quomodo virginibus.j̄.eo.nuper.&.c.a nobis. Quinto ſi vxo-
2 rem adulteratam cognouit[a].xxxiiij diſt. ſi cuius. Non eſt ergo ſi-
ne aliquo periculo(cum dicat Ouidius. Caſta eſt,quam nemo ro
gauit)promouere aliquem coniugatum,& de hoc no.ſpacioſius
in ſumma.eo ti.§.j.ij.&.iij.[Pœnitentes.] Solenniter.quod dic,vt
no.j̄.de offi.archipreſ.c.ij.§.ſi epiſcopus,& de his & multis aliis in
uenies.l.diſt.ex pœnitentibus.&.ca.quicunque.lxj. diſt.miramur,
xxxiij.diſt.maritum.[Repudiatarum.]i.ob cauſam fornicationis
ſeparatarum,& relictarum.l.diſt.ſi quis viduam. Hodie enim eſt
3 repudium,†reprobatū,vt le.& no.j̄.de diuór.gaudemus.[Mariti.]
Vel quarūcunq; corruptarum,vt patet in eo, quod no. j̄. de cleri.
coniuga.c.ij.[Ad ſacerdotium.]i.ad ſacrum ordinem, vt.j̄.eo.c.j.
& ſic habes hic.ar.ꝙ ſubdiaconus eſt ſacerdos, & facit ad hoc,qđ
no.s̄.ti.j.ſignificauit.ad ſi.& melius.j̄. de cohabi.cleri.& mu.ca.ij.
in princi.

ADDITIO.

a ¶Cognouit.Adde,vtrum cognoſcens vxorem ſuam adulteram,ſit bigamus.do.Hō
ſtie.hic.in.iiij.diſt.

SVMMARIVM.

1 *Characterem nemo, receptum,amittere poteſt.*
2 *Epiſcopum oportet eſſe unius uxoris uirum.*
3 *Epiſcopus in iuramento, & uoto diſpenſat.*
4 *Papa nedum cum percuſſore,ſed cum homicida diſpenſat.*
5 *Papa de iure. & ſupra ius diſpenſare poteſt.*
6 *Soluere cuius,eſt eius eſt ligare.*

CAP. II.

Vper eo. De bigamis.]ſ.ad ſacros ordines pro-
motis, & ordinatoribus eorundem.
[Requiſiuit.]Subaudi vtrum & qualiter ſint punien-
di?[Reſpondemus &c.Eorum.]ſ.bigamorum.[Pote-
ſtate,& officio.]i.honore & onere.q.d.de iure cōmuni ſunt depo
nendi,ita vt nec miniſtrent,& ſic careant officio,nec epiſcopalia
exerceant,& ſic careant poteſtate.ad hoc.s̄.de ordi.ab epi.ca.j.[Et
ordinati.]ſ.ipſi bigami.[Si ad ſacros.]Hoc ideo dicit,quia quo ad
minores poſſunt epi diſpenſare.xxxiiij.diſt.cognoſcimus.&.l.diſt.
quicunq;.ij.Aliud eſt in ſeruis, quia nec ad minores promouen-
tur,niſi manumittantur,vt no.s̄.de ſeruis non ordi.c.j. &.ij. [Eis.]
ſ.Sacris ordinibus hoc eſt executionem eorum, nam characterē
1 non pñt, † ipſi amittere iam receptum, vt patet in eo,qđ no.s̄.de
ſacra.nō iteran.c.ij.&.j̄.ſuper verbo,remanere. [Iō ſunt priuādi.]
q.d.ſi eſſet caſus in quo diſpenſari poſſet non punirētur, quia eo-
ipſo,ꝙ ordinauerunt,diſpenſare videntur, & ſic eſt hic arg.pro il-
lis qui dicunt,ꝙ in caſu in quo epiſcopus diſpenſare pōt, eo ipſo,
ꝙ promouet patientem defectum, intelligitur diſpenſare.qđ ve-
rum non eſt,& de hoc no.s̄ de fil.preſ.veniens. Nec obſtat hæc li
tera,quia ſic intelligenda eſt,iō ſunt priuandi.ſubaudi, etiam ſi ex
preſſe diſpenſauerint cum eiſdem,quia in bigamis &c. & in hoc
concordat.do.no.[Contra apoſtolum]dicentem. Oportet epm,
2 †eſſe vnius vxoris virum.j.Thimo. iii. quæ regula ad ſacros ordi-
nes eſt producta per beatū Aug.& alios gloſſatores,vt patet.xxvj.
diſt.§.j.&.c.j.&.ij. [Diſpenſare nō licet.] Alicui epo.Hæc eſt vera,
vt hic,papa tamen poſſet diſpenſare ſi vellet ſaltem vſque ad ſub-
diaconatum.xxxiiij.diſt.lector. Quamuis enim contra articulos
3 fidei diſpenſare non poſſit,in aliis tñ poteſt. Vnde &,†in iuramē
to & in voto diſpenſat,ſiue in melius commutat.xv.q.vj.iuratos,
j̄.de iureiur.c.iij.j̄.de voto.magnæ.& per totum, & euangeliū in-
terpretatur,& ipſi addit,vt colligitur.j̄.de teſti. in omni.ij.q.v.præ-
ſul.ꝑm.do.no. nam & in eadem apoſtoli regula continetur non
percuſſorem,& tamen papa nedum cum percuſſore, ſed & cum
homicida diſpēſat.quod dic,vt no.j̄. de homi. ſicut dignum.§.ſi.
4 & de clerico percuſ.c.pe.& ſi.&.s̄.titu.j.c.j.Poteſt, † ergo diſpenſare
a cum bigamoa. q̄uis beatus Paulus prohibeat ipſum ordinari, qa
nedum beatus Paulus,ſed nec beatus Petrus apl'orum princeps in
talibus potuiſſet ipſum aſtringere, & ſi hoc expſſiſſent. Eſt enim
papa ſucceſſor Petri & vicarius verbi Dei,vt le.& no.s̄. de tranſla.
epi.cap.ij.iij.&.iiij.Nec ab homine poteſtatem recepit,ſed a Deo.
xxij.diſt.ſacro ſancta.& le.& no.s̄.de tranſla.epi.c.j. vnde nec ipſū
aſtringunt vlla concilia.s̄.de elec.ſignificaſti.§.pe.Nec aliqua con
ſtitutio,ſeu regula aplica, cum nō habeat imperium par in parē,
vt.s̄.de elec.innotuit.§.multa. & dummodo cōtra fidem non ve-
niat,contra quam non eſt talis diſpenſatio. poteſt dicere & face-
5 re quicquid placet,& de, † iure ſupra ius diſpenſare,vt le.& no.j̄.de
cōceſ.præ.propoſuit.§.licet.&.s̄.de vſu pal. ad honorem,licet aūt
hoc poſſet facere,non tñ decet eum, ꝙ ſemper vtatur plenitudi-
ne poteſtatis,& ſic potentiæ ſuæ non congruit, & hac congruen-
tia,ſeu decentia conſiderata dicimus,ꝙ nō poteſt.ſ.j̄. de ſta. mo.
cum ad monaſterium.in ſi.&.xxxij.q.v. ſi Paulus. &.l.diſt. miror,
nec hoc facere conſueuit.excepto eo,ꝙ fertur de quodam Panor
mitano archiepiſcopo,cum quo Lucius papa dr̄ diſpēſaſſe,& qđ
le.xxxiiij.diſt.lector.q̄uis Nicolaus furioſus non ſine furore ſcrip-
ſerit,ꝙ non poſſit bigamus pluſquam aſinus ordinari, & hoc te-
neas remota prolixa glo.quæ hic antiquitus eſt ſignata, quam ſi
times amittere,inuenies eam in ſumma.eo.ti.§.ſi.&.j̄. de conceſ.
præ.propoſuit.plenius proſecutā. [Vel in eis.]ſ.ordinibus iam ſu-
ſceptis.[Remanere.]Quo ad executionem.nam characterē reci
piunt,vt hic.&.s̄.in ver.idem ſunt priuandi.alias ab eo, qđ nō eēt,
priuari nō poſſent,nec ēt in eo remanere, ſed priuātur ſacris ordi
nibus.i.executione ſacrorū ordinū,ad quos ſicut hic patet minus
canonice ſunt promoti,ſic ergo furor Nicolai taceat furioſi.ſub-
audi hoc quo ad bigamos ordinatos,rñdemus & ſic ɔtinuatur ſe-
quēs.ver.ī ordinatore aūt &c.[In ordinatore aūt.] ver.ſ.epo.[Pōt
diſpenſatio.]Sed a quo? Vr̄,ꝙ a Metropolitano, vel patriarcha cū
papa ſibi diſpenſationem non retineat.ar.j̄.de præben.graue.§ ſi.
Sed contra.s̄.de tempo.ordi.literas.ad ſi. &. capitu. dilectus ad ſi.
de hoc no.infra eo.titu.conſultationi.So.In hoc etiam caſu & in
quolibet

ADDITIO.

a ¶Diſpenſare cum bigamo.Idem dicunt do.de Ro.deci.cccclvij.tit.de bigamis in
nouis.

quolibet alio,in quo dispensationem meruit episcopus, noua ratione ad solum Papam spectat dispensatio.nam & ad ipsum solū spectat depositio.iij.q.vj.quamuis.&.c.multum.&.c.dudum,quia
6 regulariter & generaliter cuius,†est soluere|eius est & ligare.j. de maio.& obe.cum inferior.&.ar.s.de elec.venerabilem.§.j.ver. est enim regulariter.&.s.de transla.epi.c.ij.§.j.&.s.de renun.nisi cum pridem.§.propter conscientiam,quod omnino verum puto, ex quo crimen notorium est,vt no.j.eo.quia circa.

SVMMARIVM.

1 *Vidua,Eiecta,& Meretrix,quę dicantur.*
2 *Bigami quadruplici ratione prohibentur ordinari.*

CAP. III.

DEbigamis. Duobus modis potest legi hæc litera.Primo sic.[De presbyteris bigamis.]i.de presbyteris,qui cum pluribus mulieribus de facto matrimonialiter cōtraxerunt, & eas cognouerunt,& sic censentur bigami propter affectum cum opere subsecuto,vt.j.c.i.& repete de presbyteris. [Maritis viduarum.]i. qui de facto contraxerunt cum viduis,siue corruptis, etiā si vnus vnius fuerit & ipsam cognouerit:nam & talis bigamus censetur, vt.j.eo.a nobis.[Idem omnino sancimus &c.] Secundo sic. [De bigamis & viduarū maritis.]Subaudi laicis postea de facto.[Presbyteris.]Subaudi.factis,vel faciendis. [Idem omnino &c.] Vt le.& no.s.co.c.i [Viduarum.]i.corruptarum, licet virum non habuerint,vt patet.xxxiiij.di.præcipimus.& ca.curandum,ff.de ver. sign. malum.§.viduam,si autem maritum habuisset, sed eo mortuo virgo remansisset,qui cum tali contraheret, non incurreret
1 bigamiam.xxxiiij.dist.c.fi.&.j.eo.debitum proprie tamen†vidua dicitur illa,cuius maritus obiit.Eiecta, quæ a marito eiicitur.Meretrix, quæ multorum libidini patet.xxxiiij.dist.vidua.xxxii.q.iiij. meretrices.[Vxoribus.] De facto secundum primam lecturam, vel de iure,secundum secundam lecturam.[Admitti.]i. non possent habere executionem ordinum secundum primam lecturā, nec debuerunt postea promoueri,& si promoti fuerunt(quia nō habent executionem)non debent admitti,secundum secundam. [Cum a doctrina sit apostoli &c.]vt.s.ca.proxi, vbi de hoc plene no.in constitutionibus,vt in concor.signa.s.e.c.i.super verbo, pœnitentes.&.xxvi.dist.per totum.[Alienum.] Ergo est cauendum, vt le.& no.s.de temp.ordi.c.ii.§.i. Huius autem prohibitionis est
2 ratio,†quadruplex.Prima,quia deficit sacramentum.xxvj. di.acutius.j.co.debitum.Secunda,quia prærogatiua ordinis hoc nō pa-
3 titur.xxvi.di.vna.Tertia,quia timetur de incontinentia.lxxxij. dist. proposuisti.Quarta,quia non habet frontem prædicandi viduitatem,qui fuit coniugij frequentator.xxvj.dist.vna.

SVMMARIVM.

1 *Effectus facti quandoque magis consideratur,& quandoque econuerso.*
2 *Duas uxores nunquam de iure habere licet.*
3 *Opinioni vtram veritas præferenda, vel econtra.*
4 *Opinio Romanæ curiæ ueritati prefertur in iudicijs.*
5 *Voluntas in maleficijs spectatur non exitus.*
6 *Nullus defectus notatur in eo quod nullum est.*

CAP. IIII.

NVper. Pars.j.de senten.excom.nuper.& ibi continetur tota decisio,& duo articuli soluuntur.ibi,hic autem tertius, vt sequitur : vnde continua hanc cum fine illius.si velis habere integram Decretalem.[Qu æstionis.]Qua quæsiuisti,an liceret dispēsare cum clericis,qui quantum in ipsis fuit,secundas mulieres sibi matrimonialiter copulauerunt,& primo allegat,q̄ non.secundo,q̄ sic.tertio soluit,q̄ non,dicas ergo & videtur,q̄ cū talibus clericis dispensandum non sit,& sic continuatur sequens versi. quoniam.&c. [Quoniam.]ver.[Cōtrahendis.]subaudi,illicitis,prohibitis.& puniēdis,quia de talibus est quæsitum.[Non iuris effectus &c.] Et recte,quia in talibus solus consensus etiam alias consideratur, vt patet.j.de spon.cum locum.§.j.&.ca.tuæ, non tamen est matrimonium.[Sed animi destinatio.]i.hoc solum attendēdum est, vtrū ipsam habere voluerit in vxorem.p̄m.do.n.[Vnde illum.]Ponit exemplum de eo,quod p̄cedit. [Infamia.]Quinimmo & si vnā solam contra ius duxerit,infamis fit.ff.de his qui no. infa.quid er
1 go.§.ij.Quandoque tamen magis consideratur, †effectus facti,vt le.& no.j.de spon.c.fi.j.de cleri.non resi.relatum.ff.de condi.& de mon.l.hæc conditio.Q̄q; plus iuris effectus,ff.de cond.insti.mulier.§.si quis.j.de spō.siuuenis.Q̄q; plus verbum,q̄ factum.Q̄q; econuerso,vt.s.de elec.ecclesia.ij.§.i.ibi, nec expediret, quod dic, vt ibi no.[Qui duas.]Inducit legem,quam habes.C.de adul.cum qui.[Quod.]f.negotium siue id,quod dī,q̄ talis sit infamis, quia si prima est vxor de iure,secda tm̄ de facto,& eō,vt patet.j.de spon. veniens.i.&.j.de despō.impu.duo pueri. Duas enim simul nunq̄
2 de†iure hr̄e licuit,nisi cui fuit diuinitus reuelatum.j.de diuor.gaudemus.§.quia vero.ver.nec vlli.[Retorqueri.]subaudi, & non solum potest hoc explicari per legem inductam, imò & per canonem:nam sicut in canone &c.xxviij.di.presbyterū. [Legalibus.] .i.canonicis,nec enim talia p̄m leges,sed p̄m canones terminantur,vel alludit sermoni vulgarium,quo cōsueuit dici.vxor est,sed non legalis.siue nō legaliter ipsam renet. [Derinetur.]Quod nō solum partim,imò & in totum ad factum retorquetur, cum talis caste viuere debeat,nec contrahere possit,vt. j. de cleri. coniu. c.i.&.ij.&.xxxj.dist.ante triennium.[Eadem censura.]i.eodem rigore,vel ideo hoc dicit,quia vtrunq; est per censuram ecclesiasticam corrigendum,vt patet de laico.j.de spon.c.iiij.ad fi.& de presbytero,immo ēt & de subdiacono.j.de coha.cle. & mu.ca.ii.Vel iō hoc dicit,quia censura canonum vtrunq; detestatur.j. quicleri.vel vo.c.i.in fi.[Tales.]de quibus quæsitum est,& de quibus loquitur.j.§.fi.[Reputandi.]Et sic vī,q̄ non sit dispensandum, vt.s. c.ij.&.iij.& sic continuatur sequens.§.¶ Licer.]i .pars,in qua allegat in 3rium,& hoc est,quod sequitur. [Obui et ex aduerso.] q.d. vī,q̄ cum talibus dispensari possit ,[Quia opin oni &c.] Et vt hic allegatur,& probatur.j.qui fi.fint legit.transmissæ.&. c. per tuas.8. dist. veritate.lxxxj.dist.quicunque. C. plus va. quod agitur.l.i.ii.&
3 iij Sed contra,quia†opinio prævalet veritati.j.de offi.dele.coram j.de iure pa.consultationibus.j.de spon.iuuenis.j. qui fi.fint leg.ex tenore.iij.q.vij.§.tria.xxij.q.ij.homines.C.de testa l.i.ff. de offi. p. to.Barbarius.ff.ad Macedo.l.iij.So.Quod hic,& in similibus dī,re gulare est. vnde oīs populus clamauit & dixit.magna est veritas, & prævalet.ij.Esdre.x.f.Contraria vero casualia sunt,quorum specialitatis ratio in quolibet per se patet:alias enim accidit hoc propter fauorem contrahentium,ne decipiantur, vt in.l.Barbarius, alias in odium decipere intendentium,vt in.l.iij.ad Macedo.alias in fauorem prolis,vel testamenti.T. tī dixit, q̄ veritas præfertur opinioni vnius,vel paucorum,quod verum est de facto,vel quando de veritate non liquet.alioquin contra, vt patet in eo, quodle. & no.s.de tempo.ordi.c.ij.& de sacra vnc.c.vnico.§.penul. Potest tī fic solui sine calumnia veritas,si de ipsa constat, præfertur opi
4 nioni cuiuslibet regulariter.Salua in iudiciis curiæ Romanæopinione †opinio vero Romanæ curiæ præfertur veritati in iudiciis, & in his,quæ non sunt contra fidem,vt patet. j. de reiudi. in causis,& in his,quæ no.s.de vsu pal.ad honorem.&.s. de tempo.ordi. c.j.[Præferenda.]Sed hoc non erit hic , & sic pro hac regula,& j. hic.&.j.§.proxi.potes sumere.ar.[Contingeret.] i.baudi, & certe bene contingeret hoc pp affectum &c.vt.j.§.quicquid hic allegetur.[Quibus.]f.mulieribus.[Copulari.]Quod vī ab surdum,& sic probatum est pro,& contra.Sed in fe.§.diffinitur , & hoc est, qđ sequitur,nos autem &c.¶ Nos autem &c.]iij.pars.subaudi. quicquid allegatum sit pro,& j. taliter diffiniendo . [In hac q̄stione.] ver.[Clericis.] Qui ɔxerint,cum quibus de iure contrahere non poterant & corruptis vel virginibus,sed diuersis.f.vnus cum pluribus.puta,qui erant in sacris,q̄ contraxerunt,vel in minoribus ɔxerunt cum primis,& in sacris contraxerunt cum secundis, vel in minoribus cum consanguineis,seu affinibus & corruptis. Nā in omnibus his casibus,& similibus quod hic dicitur locū habet, vt patet in eo,quod legi.& no.s.c.proxi.& quod dicitur hic de clericis,dicendum est de monachis.xxvij.q.i. quotquot . p̄m.d.n.[In
5 ipsis.]In maleficiis enim † voluntas spectatur,non exitus.ff.ad le. Cor. de sica.diuus . C. de ser. cor. si quis seruo. & sic facit quis aliquid,quantum in eo est.xlix.dist.c.fi.xj.q.iij.inter verba, ff. de arbi. Celsus.§.idem ait.in fi.sic q̄nque dicitur solui matrimoniū,quantum ad socerum qui repudium mittit, non quantum ad coniuges.ff.de dona.inter vi.& vxo.cum hic status. §. fi socer nurui.sic consueuit dici excusanti se,prætextu aliquorum abtentium, dūe faciatis,quod in vobis est : quod verbum, nec canonicus in his,q̄ ad collegium spectant,debet recipere,nec prælatus,vt patet in dist. s.de consti.cum omnes.dic,vt ibi,no. [Tanq̄ cum bigamis.]ar.q̄ licet non sit quis de numero aliquorum , numeratur tamen propter facti similitudinem inter eos , vt hic.&.xxvij. q.i. quotquot. xxxj.q.j.quomodo.l.di.si ille.ff.mandati.l.fi. [Nō liceat.] subaudi, per inferiorem nobis.ar.s. de ordi.ab epō.ca.j.§.pe.& fi.quod dic, vt no.s.eo.c.ii.[Dispensari.]j.de cleri.coniu.sane.ii.contra. So.ibi, contraxit cum vnica & virgine, hic autem in sacris cum corrupta,vel virgine p̄m Vinc.vt no.s.super verbo,clericis.quod dic,vt no.in dicto.c.sane.[Licet in veritate.]Sic ergo præfertur hic opinio veritati,sed hoc in odium delinquentis, & sic non contradicit.s.§.proxi [Sacramenti.]De quo dic,vt leg. & no.j.ca.j.[Defectum.]Quia cum nullum fuerit matrimonium,matrimonij,qđ non est,nullum est sacr̄m,nec.n.refert vtrum nullum matrimonium,vel minus canonice ɔhatur.ar. j. de transla. epi.cap.ii.§.sed neque.ver.sicut iuxta.cum tuis concor. & per consequens in eo,
6 †quod non est,nullus defectus notari potest.arg.s.de consti.cum accessissent.§.j.ad fi.cum suis si. [Cum opere subsecuto.] alias nō obesset.j.de spon.c.fi.& est si.j.eo.a nobis.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Carnalis copula est sacramentum incarnationis Christi.*
2 *Sacramenta tria in matrimonio.*
3 *Species multæ matrimoniorum, siue nuptiarum.*
4 *Opera tria mirabilia Dei, in assumptione nostræ carnis.*

CAP.

CAP. V.

DEbitum. Pars.j.de baptismo, debitū. [Et.j.] Sub hac decisione quærit eps, vtrū ille,qui duxit relictam ab alio sed virginem,in sacerdotem valeat promoueri, & in fi.respondetur, q̄ sic. In medio vero ostendit rationem,quare ita est respondendum,si milis casus positio.j.ti.i.c.j.tñ.j.in fi.&.s.de æta. & quali.a multis. [Duo.]Sed vnum facit matrimonium.s.consensus.j.de spon. cū locum.§.j.&.xxvij.q.ii.sufficiat , & tria sunt bona matrimonij,vt no.j.de condi.appo.c.fi.super verbo,contra substantiam,hic autē omittit papa tertium,scilicet viri propositum contrahentis , sine quo vix habebis plenum de hac materia ītellectum,vt.j. no. [In coniugio.]scilicet consummato quod dic,vt no.s.de transla.epi. licet.circa prin.[Consensus.]Hoc est primum, sine quo censetur coniunctio maris & feminæ bestialis,vt no.in summa de spō.sub rubrica.§.j.ver.q̄ autem.in prin [Coniunctio.]Alias commixtio & est secundum,per quod matrimonium consummatur.j.de q̄uer.cōiu.ex publico.[Quorum.]ver.[Alterum.]i.vnum,siue primum.s.consensus animorum.[Charitatem.]i.vnitam seu adhærentem dilectionem.[Apl̄s.]i.Corin.vj.f.[Qui adhæret Deo &c.] .s.per charitatem .[Vnus.]Idem volens,vel vnus in charitate.s. cum amans.p̄m.d.n.[Reliquum vero.]ver.Hoc p̄m.s.coniunctio, siue commixtio corporum.[Conformitatem.]i. coniunctionē, & vnitatem . siue diuinæ, & humanæ naturæ vnionem. de consecdist.ij.in Christo.p̄m.B.Vel.i.sacramentum conformitatis,siue coniugium.de quo dicit.j.§.i.in prin.quod magis placet.[Quæ q̄sistit &c.]i.puenit,& sequitur ex humanæ & diuinæ naturæ vnione.[Inter Christum & ecclesiam.] subaudi ex omnibus gentibus collectam,& vni viro Christo subditam. Hoc est tertium sacr̄m, quod hic tangitur.&.j.sequitur & signatur per propositum , siue consistit in proposito vnitatis,quod debet hr̄e is qui matrimoniū ɔhit , qui eius debet esse propositi,vt sit vnus vnius.i.vt non duçat aliam,nec ab ea in perpetuum diuidatur, vt patet.j.§. cum ergo, ver.qm̄.&.xxix.q.i.§.i.j.de præsump.illud.ante fi.j. de cōdi. appo. c.fi.& iō q̄cito coniugatus transit ad secda vota,ab hoc recedit proposito.& sic amittit significatum huius sacr̄i, & incurrit defectū, propter quem de cœtero non potest ad sacros ordines promoueri,sic probat beatus Aug.licet obscure.xxvj.dist.acutius , & beatus Amb.e.di.vna.&.c.qui sine.& Inno.j.eod.§.cum ergo.ideo dixi.s. super verbo,duo.q̄ hoc tertium valde necessarium omittebat,q̄ verum fuit in numero , sed quo ad solutionē hic reddidit ipsum nobis,& hæc glo.licet satis parua,enucleat hunc tractatum. Alij tñ,vt.j.sequitur,aliter notauerunt.[Ad quod.]s.hoc sacr̄m comprobandum pertinet &c.[Testatur.]i.o.j.b.[Verbum caro factū est &c.]i.Deus,& homo vnitus est.¶ Profecto.]ii.pars.subaudi tamen in coniugio viri & mulieris consummato, siue per cōsummationem ipsius significetur conformitas supradicta , vt patet. [Quod coniugium illud &c.consummatum.] Quia in consummatione,quæ non est,nihil consistere,vel per cōsummationem, q̄ non est,nihil significari potest,vt no.statim.s.s.c.pxi.ad fi. [Cōiugium]i.sacr̄m conformitatis,vt exposui.s.super verbo, conformitatem. [Inter Christum & ecclesiam.]Subaudi,ex oībus gentibus in vnum collectam, vt no.s. super verbo, inter Christum &
1 ecclesiam.[Iuxta quod.]ver.i.ad ostendendum,q̄ carnalis,†copula est sacramentum incarnationis Christi , & q̄ tantū inter duos ɔiuges est sacramentum illud, quod in matrimonio significatur.f.vna ecclesia vni viro Christo subdita. non est autem hoc sacramentum,vbi alter ɔiugum carnem suam in plures diuisit, p̄m.d.n.Vel breui⁹ dicas,iuxta qđ.i.ad qđ ɔiugiū,qđ est inter Christū & eccl̄iā per corpale ɔsummatū mr̄imoniū designādū. [Paulus exponēs.]Ephe.v.g.[Prothoplast⁹.]i.primoplasmatus. f. Adā. Gen.ii.g.[Hoc nūc os &c.]q̄ verba habes.xxxv.q.x.fraternitatis,& vide qualiter pūt exponi in his,q̄ no.j.de frigi.c.fi.§. muliere . sup verbo,matrimonij institutor.[In carne vna.]i. in vno proposito nō diuidēdi carnē in plures,& p̄m hāc expositionem tāgitur tertiū sacr̄m,de qua.s.no,sup verbo,inter Christū & ecclesiam . Vel in carne vna.q̄a p ɔsummationē carnalem fiant vnum, vñ erūt duo in carne vna.i.fient p carnis copulam vna caro, & hāc expositionem ꝓbat Inno.iij.de quer.ɔiuga.ad apl̄icam, & huic expositioni adaptatur,qđ seqūtur in sequēti ver.statim &c. [Statim.] ver. verba sunt Inn.iij.vsq; huc.n.procedūt verba prothoplasti. [Subiunxit.]s.beatus Paulus.[Hoc aūt &c.]i.in hoc mr̄imonio corpali ɔsummato ɔsistere , siue p ipsum significari. [Dico magnū sacr̄m.]qđ est.[In Christo & eccl̄ia.] i. inter Christum & eccl̄iā.
2 †Tria notari pūt sacr̄a in mr̄imonio. Primū ɔiunctio Christi ad eccl̄iam.Secūm fidelis aīæ ad Christum. Tertiū Christi ad humanitatē.Primum & tertium ɔsistunt in naturæ ɔformitate,q̄ facta est in vtero beatæ virginis p incarnationē verbi Dei.Secūm ɔsistit in charitate.Item primū & tertium signātur in cōmixtione corporū maris,& fœminæ.Secūm in ɔiunctione aīorum . Qui ergo ɔhit secūm mr̄imoniū,recedit ab his sacr̄is,& eorū defectum participat,recedit.n.a sacr̄o ɔiunctionis Christi & fidelis aīæ , q̄ semel ei ɔiuncta nunq̄ ab eo discedit.Gof.i.discedere dēt, recedit a sacr̄o ɔ iunctionis Christi & eccl̄iæ,q̄ virgo vni viro despōsata est.26.dist. acutiꝰ. Recedit a sacr̄o ɔiunctionis deitatis & humanitatis, q̄ duæ naturæ sunt vnitæ,& ita duo tm̄ ɔiungi debent mr̄imonialiter,vt sint ibi oēs significationes Gof. Sed & requritur, q̄ virgo ducat̄,vt j.seqūtur.Vnum tñ notabis, q̄ Inn. non p̄sequitur hic nisi duo sacr̄a.Gof.verū est, nisi exponas sicut exposui.s.ver.reliquium, super verbo,inter Christum & ecclesiam.T.aūt &.B. sequens ipsum secerunt hic magnā gl.de hac materia,quā(quia non multū necessaria est) cā breuitatis omitto , maximę cū supiora sufficiunt ad plenū huius capituli intel̄m cū aliis,q̄ sequuntur. Recurre autē ad summam.e.ti.§.quare bigamus a susceptione ordinum arceatur,& lege arborē ibi de nouo depictam cum suis cellulis sexdecim,vel in totum,vel in partem p̄m q̄ te volueris dilatare. Hic potest legi p̄dicta arbor,ad cuius & p̄dictorum oīum euidētiam plani
3 orē sciendum est,q̄ matrimoniorū,siue nuptiarum, †aliæ p̄nt dici corporales mere & pure , aliæ spirituales mere & pure.aliæ mixtæ.Corporales mere & pure cōes sunt oībus, qui non prohibentur.j.de spon.cū apud.quæ tantæ virtutis sunt,q̄ aquam.i.dele ctationem carnalem mutant in vinum.i.in opus bonū , & q̄nq; meritorium.qđ(p̄m Psal.) lætificat cor hoīs, & hoc significatum fuit.Io.ij.a.Nuptiæ factę sunt in Chana Galileæ &c. in miraculo ibi facto,quod ēt ratione extensionis præcellit omnia alia ecclesiastica sacr̄a,cum apud oēs extendatur,vt.j.de diuor. gaudemus.De aliis dic,vt no.j.de frigi.c.fi.Spirituales vero mere & pure, aliqua sunt excellentes.aliqua cōes , aliquæ spirituales,siue priuilegiatæ. Excellentes dicuntur illæ,quæ sunt inter Christum & ecclesiam, de quibus Greg.in homelia super illud.Matth.xxij.a. Simile est regnum cœlorum regi &c.vbi ita dicit Greg. Apertius igitur , atq; securius dici potest:quia in hoc pater regi filio nuptias fecit, quo ei per incarnationis misterium sanctam ecclesiam sociauit, de quibus Apoca.xxj.a. Vidi ciuitatem sanctam Hier̄m.&.d. Veni & ostendam tibi sponsam vxorem agni.&.xix.c. Gaudeamus & exultemus & gloriam dem⁹ ei,quia venerūt nuptię agni, & vxor eius p̄parauit se. Istę dicuntur excellentes : quia nullus inuenitur, qui ita fidē ecclesię seruauerit,sicut Christus, & quia nemo ei cōparari pōt.Cōes dicūtur ille,q̄ ɔhuntur in cōibus sacr̄is ecclesiæ,q̄ nemini denegantur,sicut est baptismus ad non baptizatos,& pœnitētia quo ad baptizatos.xxxii.di §.verum.s.de sum.Tri.cap.j.§. pe.Spāles aūt siue priuilegiatæ dicuntur illæ,q̄ ɔhuntur in ordinatione , seu in consecratione , ad quas non nisi idonei admittuntur,vt.j.q.i.§.ecce cum honoris.Mixtæ autem dicuntur,quæ sunt inter naturam humanam,& Christum Dei filium singulares.de quibus Greg.in dicta homelia.tunc Deus pater Deo filio nuptias fecit,quando hunc in vtero virginis humanæ naturæ coniunxit . Hæ dicuntur mixtæ, quia partim spirituales , partim corporales . Corporales dicuntur pp carnis assumptionē. Spāles pp diuinæ naturæ vnionem:ad quod pertinet,quod statim dictum est.verbū caro factū est.i.Deus hō.subaudi non ɔfusione substātiæ, sed vnitate p̄sonæ,vt in simbolo Athanasii.Dicuntur ēt spāles, quia sine virili semine,sine aliqua corruptione Christum concepit virgo de spiritu sancto,vt in simbolo Apostolorum. a tota tñ trinitate fuit cōiter incarnatus',vt in simbolo ɔcilij gnalis. s. de sum. tri.c.i.§.hæc sancta trinitas.nec.a fr̄ esse potuit,q̄a p̄m Aug.Indiui
4 sa sūt opera trinitatis.Et dñr singulares pp illud beati B.Tria †opera fecit oīpotens illa maiestas in assumptione nr̄æ carnis ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia , vt taliter nec facta sint , nec facienda sint amplius super terram. ɔiuncta qppe sunt adinuicē Deus & homo.mater & virgo.fides & cor humanū.his nuptiis mediis interuenientib. ɔctæ sunt spāles excellentes. de quib.no.s.ver. excellentes . His ambabus intermediis in passione gl̄iosa secuta ɔsummatū est irreuocabile testīm,quod in morte ɔsummat̄ p̄m Apl̄m.& p̄m legē,vt le.& no.j.de cele. miss.cū Matthę.§.cæterū.ver.nouissimū. Ex his ēt sequuntur aliæ nuptię spāles,de quib.superius est præmissum.His trib.generib.nuptiarum. s.coroporalib.cōib.spāalibus,excellentibus, & mixtis singularibus adaptari possunt triagenera creaturarum hoīm,vitarū , scientiarū,& p̄scientiarum.de quibus no.s.de sum.tri.c.j.rñ.i.ver.donum vniuersorum. & si bene ɔsideraueris in primis corporalib. A de & Eue fuerunt duo alia genera designata:ad quod pertinet verbū Apl̄i supradictū. p quod hoc probatur de spiritualibus excellentibus inter Christum & ecclesiam contractus . Item in formatione vtriusque est reperire actum corporalē quo ad corpora formata,& spāalē quo ad aīas,& ɔiunctionē aīarum ad corpora,& ipsā formationē respectu diuinæ manus ibi potenter opantis . quod & in vtero materno ɔtinuare nō desinit . q̄ incepit , vt probatur lvj.di.nasci. Patet ēt euidenter,q̄ in primis nuptiis corporalib.vetus Adam pater noster reperitur vnus vnius, & vetus mater nr̄a Eua,vna vnici,quæ & ad ipsum virgo peruenit,& virgo desponsata fuit:sic & nouus Adam.s. Christus in excellentibus nuptiis reperitur vnus vnius,& mater nr̄a ecclesia vna vnici. nec in aliquo predictorum(quo ad nuptias pertinet)corruptionis,vel diuisionis aliquid est reperire.Satis ergo p̄dicta enucleatū est, quare ducēs corruptā & cognoscēs , vel carnē suā in plures diuidens propter

defectum tanti sacri prohibeatur ab apostolo ordinari. sup aliis
recurre ad summam & arborem supradictam.&.j. de cleri.coiu-
ga sane.j.¶Cum ergo.]iij.pars.in qua infert ex pmissis. [Propter
sacri.]s.vnitatis & virginitatis, seu incorruptibilitatis perpetuæ,&
inseparabilis,quod est inter Christum & ecclesiam, & quod rep-
sentat vnius tantum vxoris in verginitate desponsatæ & cognitæ
vir.xxvi.di.acutius.xxx.q.v.qualis.j.de cleri.coniuga.c.ii. in Auth.
quo.ope.eo.§.j.coll.j.Sed nonne qui nullā habuit,poterit promo-
ueri?Non vr̄.quia deest significatio sacri,qđ verū non est, non.n.
sacrm̄ requiritur,sed defectus sacri prohibetur, hoc est sufficit,ꝙ
in ordinando defectus sacri non reperiatur,vnde illud apli. Opor
tet epm̄ esse vnius vxoris virum,negatiue exponitur sic.i.non plu-
riū.xxvj.di.acutius.fm.d.n.Sed nec pōt notari defectus sacri mri-
monii.qđ non est,vt no.s.c.proxi.in fi.&.j.eo.ver profecto.[Defe
ctum.]Quem incurrit,qñ scdam duxit & cognoscit vxorem, vel
corruptam ēt si vnicam:nam mrimonium inter duos tm̄ signifi
cauit vnam ecclesiā vni viro Christo subditam. In scdo aūt cōiu-
gio non est hoc sacrm̄,nec esse potest,imò potius posset signifi-
care plures ecclesias vni viro subditas,misterium autem incarna
tionis bene potest in ipso secundo matrimonio significari.fm.d.
no.[Inhibitum sit &c. Viduæ.]i.corruptæ,vt patet in fi. & no.s.e.
c.iij.non ergo nocet ducere verginem,licet ab alio desponsatā,vt
hic sequitur. [Promoueri.] Caueat ergo si hoc facere voluerit a
corrupta,& a secunda vxore,q̃uis vergine. alioquin impediretur,
& est ratio,vt.j.sequitur in se.ver.qm̄ &c.[Qm̄.]ver. [Nec illa.] s.
vidua & corrupta.[Est vnica]i.vidua & incorrupta. [Vnici.] Si-
cut ecclesia Christi, imò est vna pluriū & corrupta scdi, & sic in
hoc scdo prædictum deficit sacrm̄. [Nec iste.] s.bigamus de quo
præmisit.[Sit vnus.]Cum plures duxerit & cognouerit. [Vnius.]
s.verginis,sed duarum,sicut Christus fuit vnus vnius ecclesiæ & fi
dei,nō plurium,& sic similiter in bigamo deest hoc sacrm̄.[Pro-
fecto.]versi.q.d.patet ex præmissis & euidenter constat, ꝙ vbi defi
cit &c.[Non deest.]Quia in eo vel per id,quod non est,nihil signi
ficari potest, quod dic,vt no.s e.c.§.profecto,super verbo,consu-
matum.[Istius modi.] Alias hmōi.q.d.non potest notari defectꝰ
istius modi.[Signaculum.]i.significatio ꝯiugii, qđ est inter Chri-
stum & ecclesiam.¶Vnde.]iiij.pars,in qua rndet quæstioni factę
ab epo & dic.[Vn.]Euidenti rōne sequitur ex præmissis, ꝙ is qui
mulierem &c [Sed minime.]Ex hoc.n.patet, ꝙ non deest ꝯfor-
mitas coniugii,qđ est inter Christum & ecclesiam,vt probatur.s.
ver.præceden.&.§.profecto.in.ver.coniugium. [Quia nec illa.]q̃
virgo remansit,licet primum virum desponsauerit,& a secundo
viro in virginitate desponsata & cognita fuit.[Nec ille.]s.qui talē
duxit.[Carnem suam diuisit.]Et iō non impeditur, vt hic.&.34.
dist.Valentino.vñ hæc sumitur.[In plures.]s.subaudi, vxores.nec
in concubinas,& si centum habuerit successiue,vel simile dr̄ quis
carnē suam diuidere,& iō non nocet successio,siue pluralitas cō-
cubinarum.vt.j.c.proxi.vbi de hoc bene dico.[In plures.]Immo
subaudi,fuit vnus vnius,& ipsa vnica vnici: sicut Christus eccle-
siæ,& ecclesia Christi,vt le.& no.s.§.proxi.ver.qm̄, & ideo patet.
[Quòd propter hoc.]Subaudi,ꝙ alij fuit desponsata,non tamen
ab eo,nec aliquo alio,nisi ab isto secundo viro,a quo in virginita-
te fuit desponsata, cognita. [Impediri non debet.]s.secundus vir.
de quo in decisione quæsitum fuit. [Quin possit &c.] Et sic quæ-
stio facta valde,plane,& rationabiliter est soluta.

SVMMARIVM.

1 *Concubinatu,in nullum matrimonij sacramentum notari potest.*
2 *Irregularitas canonica,occulti peccatoris per solam pœnitentiam abolctur.*
3 *Dictum unius de facili multitudo sequitur.*

CAP. VI.

Qvia circa. Pars.j.de priui. quia circa. [Per se-
dem apostolicam.]Hæc postulatio
fieri debet in oībus causis maioribus, & in iuris pba-
biliter dubiis,q̃ occurrunt,vt probatur.s.de trāsla.epi.
c.j.j.qui fi.l.sint leg.per venerabilem.§.rōnibus.j.de sent.exc.inter
alia.§.j.in prin.[Successiue.]Idē esset,si simul:qa eadē rō remanet
ergo idē ius, ar.in eo,qđ le.& no.s.de cōsti.trāslato.j.de ꝯsang.tua.
[Cōcubinas.]Cōtra.C.de nupt.si vicinis. Sol.illa lex pōt intelligi
cū aliis certis, & indubitatis indiciis: aliter nunq̃ est matrimoniū
psumēdū?xxx.q.v.aliter.& no.s.de fil.psf.Michael. [Bigami.] Saltē
interptatione,& videbatur,ꝙ sic,vt.xxv.dist.primū,cum suis con-
cor.per qđ sensit Hug.ꝙ talis promoueri non possit, cuius hic re-
probatur opinio euidenter.qđ dic,vt le.& no.s.de tēp.ordi.c.fi.§ j.
sup verbo,ipediri,& sup verbo,homicidii.¶ Ad qđ.]ij.pars.[Non
1 incurrerint.]Quia in concubinatu, † nullum sacrm̄ matrimonij
notari pōt,qđ non est per ꝯns,nec affectus intentionis,q̃ non est,
& sic colligitur ꝯ.s.e.sup eo.in fi.& j.c.proxi.in fi. Nec in ipso ꝯcu
binatu dr̄ quis carnem suam in plures diuidere,& hæc est vera,&
plana rō,quare fornicarius coitus,siue cōcubinarū successio, vel
pluralitas post pniam non impedit promouendū, seu executio-
nē ordinis iā suscepti,vt hic le.& no.s.e.c.px.ad fi [Tāq̃ simplici.]
Melius forsan dixisset triplici,qa in laico & in minoribus ordini-
bus constituto potest dici simplex.Quid ergo de diacono,vel sub-
diacono,qui quantum ad hoc æquales sunt,vt no.s. de seruis nō
ordi.miramur vtrique duplex est respectu simplicis, quam præmi
si.Quid ergo de presbytero?(vt de summo nullam faciat mentio-
nem)proculdubio triplex respectu duplicis dici potest,quod satis
elici potest ex maioritate gradus,ar.xl.dist homo christianus, &
ex austeritate pœnitentiæ,quæ est talibus iniungenda,vt patet.83.
dist.c.j.q̃tumcunq; tamen grauiter quis deliquerit fornicādo,po-
terit cum tali(vt sequitur)per suum iudicem dispensari [Quo ad
executionem.]Subaudi,vel superioris ordinis susceptionem vn-
de & talis potest in episcopum ordinari, vt patet.s. de temp.ordi.
c.fi.Sed contra.j.ca.proxi.Sol.ibi loquitur de illo,qui contraxit,&
vxorem de facto ductam cognouit coniugali affectu.Hic vero lo
quitur de illo,qui nec contraxit, nec coniugalem affectū habuit.
Sed huic solutioni signantur ꝯria infinita, quia fm ipsam vr̄, ꝙ
luxuria plus habuit castitate.Sed ꝯ.in Auth.de resti. & ea quæ pa.
in.xj.men.§.vnum si quidem.coll.iiij.&.xxxiiij. dist. fraternitatis.
Item hic vr̄ melior conditio delinquentis, q̃ non delinquentis,&
stulti,quam periti ꝯ iura.xvj.q j.legi ff.quod vi aut clam.seruus.ff.
de furtis.itaq; fullo,sed omnia hæc soluuntur.j.in se.gl.[Poteris.]
dumtamen contritus sit post pœnitentiam, vel partem ipsius per
actam,vt.s.de tempo.ordi.ex tenore.§.j. & sic dispensabis cū ho-
mine renouato.s.de sum.Tri.c.i.§.penul.ad fi. qui non debet de-
spici in eo,quod fuit,quia iam incepit esse,quod non fuit, vt.l.dis.
ferrum.vnde Machab.v.f.Qui derelictus est in ira Dei oīpotētis,
subaudi,per peccatum:iterum in magna Dei reconciliatione.s.p
pœnitentiam cum summa gloria exaltabitur. Noli ergo dicere,
ꝙ dispensetur cum fornicario,vel stulto,vel delinquente, vel ipro
bo,& sic cessant ꝯria hic signata.in præceden glo. hoc tn̄ consue-
uit,aliter solui,vt.s.c.proxi.quod dic,vt plene no.in summa.eo.ti.
§.penul.sub.§.circa.ver.primo,& sequenti. [Dispensare.] Imò si-
ne aliqua dispensatione,vt patet in eo,quod le. & no.s. de tempo.
ordi.c.fi.ꝯ.Sol.ibi loquitur de occulto peccatore,cuius irregulari-
2 tas,† canonica per solam pniam abolctur.hic vero loquitur de pu
blico,& notorio seu famoso,quod patet per hoc,quod dixit.s.suc
cessiue plures, hoc enim vix potuit esse sine graui infamia,quia,
3 †dictum vnius de facili sequitur multitudo.j.de purga.c.cum in
iuuentute.§.j.circa prin.& idem est si de facto ꝯhat cū virgine,qa
& hoc pōt vix esse non notorium,& sic loqtur.j. de cleri.cōiuga.
sane.ij.Quid ergo si eps in hoc publice sic delinquat?Non vr̄,ꝙ cū
ipso possit citra sedem apostolicam dispensari, cum hoc delictū
depositionem inducat,& multa alia.xxv.dist.§.alias, super quo vi-
de,qđ no.s.eo.c.ij.ad fi. Alij dicunt, ꝙ Metropolitanus poterit di-
spensare, vt hic.&.j.de iudi.at si clerici, sed hæc opinio reproban-
da vr̄ vnica sic sentientibus insolubili quæstione: nam ex quo in
causa depositionis est,& hoc notoriū est,quid oberit Papæ dispen
satio,si ipsum deponere voluerit, quod de iure facere potest? Pōt
rnderi.dispensatio rite facta,vt le.& no.s.de fil.pres.ex tua,sed bre-
uiter licet Metropolitanus sit,non puto,ꝙ sit archieps in hoc iu-
dex,vt patet in eo,quod no.s.de elec.cum in cunctis.in fi. Caueat
etiam notorius,ne sic existens celebret,cum ab officio sit suspen-
sus,vt.j.de cohabi.cler.& mu.vestra.alioquin nouerit sibi citra se
dem apostolicam oē dispensationis remedium interdictum, vt
patet extra.d.n.de sen.excom.cum medicinalis.§.si quis aūt, vbi
de hoc.&.§.fi.li.vj.Sic no.tria valde notabilia.Primum est,ꝙ regu
lariter occultus peccator quātumcunq; deliquerit per solam pœ-
nitentiam statui pristino restitutus est, quod de peccatis medio-
cribus est intelligendum,sicut le.& no.s.de tempo.ordi.c.fi.Secū
dum est,ꝙ idem q̃tumcunque notorius,per pniam & dispēsatio-
nem sui iudicis eidem statui restituitur,dummodo abstinuerit a
diuinis,& intelligas suū iudicē epm in his, quæ non spectant ad
Papam,sed in aliis solum Papam,vel cui hoc cōmittit.Tertiū est,
ꝙ si notorius sic stans diuina celebrauerit,cum eo citra sedē apo-
stolicam nemo poterit dispēsare.ad hoc.j.de coha.cle.& mu.vr̄a.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus quis in dubio reputatur.*
2 *Quod tutius est animæ sentiendum est, & censendum.*
3 *Papæ solius est interpretatio,non magistri.*
4 *Bigamus,clericus fieri non potest.*
5 *Defectus uiri, & mulieris qui sint in sacramentis recipiendis.*

CAP. VII.

ANobis. De facto tantum.] s. quantum in ipso,
fuit,vt.s.eod.nuper.§.fi. [Non potuit.]
xxviij.dist.presbyterum.B.s.de æta. & qua. a multis.§.
verum.[Duxit.]Et cognouit. alioquin contra.s.eod.
debitum.§.profecto.&.§.cum ergo.[Viduam.]Et corruptā.alio-
quin contra.j.de cleri.coniugā.sane.[In vxorem.] Quam si duxis
set in minoribus ordinibus,esset oī priuilegio denudatus.lxxxiiij.
dist.quisquis.saluo priuilegio canonis xvij.q.iiij. si quis suadente,
quod per generalem sermonem non audeo asserere reuocatum,
1 ar.ff.de pig.obligatione generali.Et quia in dubio, †debet quis re-
putare se excommunicatum.j. de cleri.excom.mi.illud.§. licet,
2 & quia†quod tutius est animæ,sentiendum est & censendum,vt
ibi.&.j.de spon.iuuenis,& quia ex quo de interpretatione agitur,
maxime contra tam solennem, tam fauorabilem canonem fa-
cienda.solius papæ †est interpretatio,non magistri.j.de sen.excō.
3 inter alia.& iunge,quod no.j.de cleri.cōiuga.diuersis. Porro quia
hic non tenuit matrimonium,dummodo corrigibilis sit,omne
priuilegium retinebit.lxxxj.dist.dictum.l.dist.studeat.alioquin ꝯ.
j.de vita & ho.cle.c.fi.&.t.seq.c.ii.iij.&.iiii.j. de iudi. cum non ab
homine.[Non existit.]Veritate considerata,vt statim sequitur,ta
mē inter bigamos numeratur,vt dicit in fi. [Sed nec viduæ &c.]
ver.Et hæc est ratio,quare bigamus non existit, vt præmisit,quia
cum bigamia uera ex solo vero matrimonio īsurgat,restat, ꝙ ex
matrimonio quod nullum est,vera nō potest insurgere bigamia.
¶Cum eo.]ij.pars.[Tamen.] Subaudi,quamuis nec bigamus sit,
nec matrimonium tenuerit. [Contra doctrinam apostoli &c.]
4 Et Nicenæ sinodi,fm quam nec†talis clericus fieri potest. xxxiiij.
dist.cognoscimus.quod dic,vt no.s.eo.c.ij.[Tanquam.] Per inter
pretationem.quod dic,vt no.s.eo.c.j.[Non propter sacramēti de-
fectum &c.]quod dic,vt no.s.eo.nuper.in fi.vbi eadem verba ha
5 buisti.†Quid si maritus virginis non seruauerit ei fidem? Quid si
quis,postquam cognouit vxorem adulteram, se fecit ordinari?
Quare exigitur maior castitas ex parte mulieris,quam ex parte vi
ri?Quare potest consecrari in episcopum homo corruptus,& nō
potest cōsecrari mulier corrupta?Quid si quis illam, quam deflo-
rauit,duxerit in vxorem? Quid si quis credens contrahere cū vir-
gine,contraxerit cum corrupta? Quid si quis contrahit cum cor-
rupta, & ante carnis copulā ducit aliam virginem & cognoscit?
Quid si quis accusat vxorem suam de adulterio, & pendente lite
ad pceptum ecclesiæ ipsam cognouerit? Hæc omnia in summa,
eo.titu.§.penul.sub.§.circa hoc,multæ mouentur questiones.ver.
secundo quæritur,& sequentibus,inuenies plenius expedita.

¶De clericis peregrinis,& eis non sine literis recipiendis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Subditi sine licentia episcopi peregrinari non debent.*
2 *Dicta antiqua non reprobantur.*
3 *De similibus ad similia procedendum est.*
4 *Literę dimissorię quomodo debent fieri.*
5 *Literę dimissorię, & commendaticiæ concedi possunt.*
6 *Clericum extraneum,sine mandato episcopi,nemo debet ordinare.*
7 *Graue est admittere inexpertos.*
8 *Literas ordinis sacerdotalis ostendere non sufficit,nisi ostendentur, etiam literæ aliorum ordinum.*
9 *Ignotus non sine dispensatione episcopi admititur.*

CAP. PRIMVM.

TVa nos. De clericis.]Subaudi, extraneis
quos nec recipere debes, nisi se
cundum quod legitur & no.j.e.ver. statutū.j.
1 de cleri.non resi.fraternitati, sed nec, †subditi
tui etiam laici peregrinari debent sine tua li-
centia,de conse.dist. v. non oportet.ij.multo-
minus ordinari,vt le.& no.s.de temp. ordi.qđ
translationem.[Literas eorum.]s.prælatorum. [Manus impoli-
tas.]Loquitur ergo de promotis ad sacros ordines.tales manꝰ im
positionem recipiunt,vt le.& no.s.de sacra.non iteran.c.fi [Incer
tum.]Graue est ergo diffinire,siue tales admittere, vt no.s.de re-
nun.post translationem.§.cum ergo.in prin.& ar.j. de fide instr.
super his.ante fi.vel se certum reddere.s. de rescrip. cum contin-
gat.§.cœterum.[Existit.]Subaudi. quæris enim vtrum saltem ex
dispensatione tua tales sint admittendi, & hoc soluitur in fi. In
medio autem quædam iura ad instructionem episcopi inducun
tur sic.s.tit.j.debitum,& sic continuatur sequens.§.tuę igitur &c.
¶Tuæ igitur.]ij.pars.[Respondemus.] Ad instructionem tuam.
[Statuta prm̄.]Quæ habes.xcviij.dist. transmarinos.&.cap.affros.
[Quam nouum.]arg.ff. de legibus.minime, quia in rebus nouis
constituendis &c.ff.de consti.prin.l.ii.ff.de vul.sub.ex facto.rñ.j.&
legitur & no.s.de consuetu.cum consuetudinis. Et est ar.pro anti
2 quis&,†dictis eorum minime reprobandis,quod dic, vt no.s.de
sacra vnc.c.vnico.§.peñ.vbi autem ius certum non reperitur, ad
consuetudinem terræ recurritur.j.de sepul.de vxore.rñ.j.Et si nec
3 de illa apparet,erit de similibus,†ad similia procedendum.s.de re
scriptis,inter cœteras,& ad arbitrium iudicis recurrendum, vt.j.
de offi.deleg.de causis.§.vnico.Vel dic,vt le.& no.xx.dist. de qbus.
[Statutum est autem.]ver.[Ad minus quinque.] Et est ratio fm
Hug.quia citius falsatur sigillum vnius epi,q̃ quinque,& est simi-
le in testibus.Regulariter enim duo sufficiunt.ff. de testi. vbi nu-
merus.Qñq; tamen quinq;,vel plures exiguntur, ne quid falsita-
tis machinetur.C.de fideicommis.l.fi.j.de testi. licet vniuersis.in
fi.Sed fm Io.neque quinque credendum est, nisi & de his aliqua
maior notitia habeatur, quia circa maiora periculum vertitur.
Et ideo cautius est agendum.xlij.dist.quiescamus.j.q.j.§. ecce cū
honoris.Quod magis placet,nec est bonum simile illud,quod in
duxit Hug.de testibus,quia non ita de facili corrumpuntur qnq;
testes vel plures,sicut vnus,vel duo. Sed qui sculpendo falsat vnū
sigillum,idem posset quasi de facili & de centum,vt patet.j.de do
lo & contu.cum olim Daniel.Ratio diuersitatis hæc est: quia in
falsitate plurium sigillorum dependet corruptio ex parte falsarij
tantum,& corrumpentis ad plus,qui tantum duo sunt. Ex parte
vero testium semper dependet corruptio ex parte corrumpētis.
Et ex parte testium singulorum,& ideo quādo plures sunt testes,
plus habet corrumpere,quare corrumpendi maior imminet dif
ficultas,dic ergo.[Quinque episcoporum.]subaudi, cum vno te-
ste,siue vnius de sigillis notitia,vel aliquibus aliis probabilibus cō
iecturis,ar.C.de proba.indicia.j.de præsump.c.ij.Et hoc de quin
que sigillis puto dictum fuisse, vt saltem vnius ipsorum haberi
posset notitia.Talis enim non cognoscit quatuor, qui vnicū no-
tum habet.Et ꝙ hæc opinio vera sit, euidenter probatur.j.c.se.§.
vnico.ibi,per idonea tibi constiterit argumēta,vbi de hoc. Quod
autem dicitur hic fm.d.n.locum habet in his,in quibus alij nul
lum,vel modicum præiudicium generatur.Alioquin non crede
retur talibus literis,nisi per collationem sigillorum, vel alias legi-
time probaretur,ar.in Auth.de instru.cau.coll.vj.j. de fide instru.
c.ij.[Quod in aliis.]ver.[Incogniti.]subaudi, vndecunque sint,si
tn̄ sigillum omnino notum est,sufficit illud,vt.C.de epi.& cle.si
qua.in fi.j.de fide instru.c.ii.j.de testi.cum a nobis.Quare ergo dr̄
hic de quinque? Rñde,vt no. in præceden. glo. [Obseruandum.]
subaudi,ꝙ tales possunt admitti,dummodo habeant literam prę
4 lati sui dimissoriam,seu formatam, in qua & contineri, † debet,
ꝙ eps ipsum a manu sua dimittit,& ꝙ in tali ordine canonice est
promotus.Forma hmōi literæ qualiter debeat fieri, inuenies.73.
dist.in nomine patris.&.c.se.Est autem & alia litera commenda-
ticia,sine qua nec aliquis peregrinari debet.de con.di.v.non opor
tet.ii.Et licet aliquis talem habens literam admittatur ad celebrā
dum transeundo.j.eo.tuæ,non tamen morando, nisi iterum a p-
lato suo,vel sede apostolica licētiam obtineat specialem.j. de cle.
non resi.fraternitati.Nam fm.do.no.quamuis quilibet bonus p-
5 latus possit,†concedere literam commendaticiam[a], ar.j.eo c.j.&
a maxime is,qui ipsum ordinauit.lxxiij.&.lxxj.dist.c.pe.& fi.dimis
sorium tamen non potest concedere,nisi proprius eps, vnde nec
per literas archidiaconi debet quis ordinari.j. de offi. archidia.si-
6 gnificasti.Nullus enim debet clericum ordinare, †extraneum si-
ne mādato proprij episcopi: alioquin irrita est ordinatio quæ ad
executionem.ix.q.iij.epm.Nisi forsan & ex toto eximatur a iuri-
sdictione primi episcopi,& transferatur ad iurisdictionem secun
di per adeptionem bñficij,quod non potest possidere cū primo,
& sic intellige.lxxj.dist.& lxxij.dist.per totum. Quid si tale sit be-
neficium,ꝙ potest habere & tenere cum primo de iure, vel con-
suetudine,j.de præben.cum iam dudum?vr̄, ꝙ secundus prælatus
talem possit ordinare,cum & ipsum valeat iudicare. ix.q.iij.c.j.&
ij.&.j.de parochi.nullus.j.de sen.exc.officij. Licet curialius sit,ꝙ
eum sine licentia primi epi non valeat ordinare.fm.d.n.ar.C.de
pig.l.iij.Per præmissa innuit.do.no. ꝙ aliquis possit habere plures
titulos,& plures præbendas cum vna parochiali ecclesia. Sed de
rigore iuris contrarium est,vt patet.lxx.dist.sanctorum, & in eo,
quod le.&no.s.de elec.dudum.ij.§.pe.j.de præben. de multa.&.c.
super inordinata.Nunquam enim potest se transferre clericus be
neficiatus ab vna diœcesi ad aliam,nisi a proprio episcopo dimit
tatur,vt patet in eo,quod le.& no.s.de renun.admonet, & proba
tur.lxxj.dist.&.lxxij.dist.per totum.Sed & quantumcūque dimis-
sus sit a suo episcopo, antequam promoueatur ad alium ordinē,
vel beneficium,probandi sunt mores eius, vnde & hic sequitur.
[Ita.]s.hoc obseruetur.[Vt.]subaudi, si ad beneficium promoue
ri petant,vel ordines [In suspensione&c.]i. in probatione,nō.n.
suspensi sunt,immo celebrare possunt,dummodo essent in loco
apto.Sed plebes suspensæ sunt.i.prohibitæ audire eorum officia,
j.eo.tuæ.§.j.Quid ergo si talis celebrauit?Nō est irregularis, quod
patet ex eo,ꝙ episcopus cum tali dispensat.j.eo.ca.fi.quod nō pos
set,si suspensus celebraret.xi.q.iij. si quis episcopus cōdemnatus.
Alij dicunt illud capitulum esse intelligendum, quando est su-
spensus ab homine.Nam cum suspenso a iure potest eps dispen-
sare,quod dic,vt no.j.de cle.ex.mi.si celebrat.[Instruantur.]s.præ
7 lati,ad quos declinār.Nam graue, †est admittere inexpertos.xix.
q.iii.monasteriis.xvii.q.ii.c.fi.Nec sunt hæc committenda incer-
tis & ignotis.de con.di.ij.tribus gradibus. Et loquitur hoc.cap.in
his clericis,quæ intendūt in loco moram trahere, vt tenor ipsius
bene innuit.Nā si tanq̃ viatores petāt se admitti, nō sunt ita sub-
tiliter examinādi, imò & in secreto pmittēdi sunt celebrare.xlij.
di.quiescamus,vij.q j.epi de con.di.j.nō prohibeat.j e.tuæ.§.fi.[Ip
sorū.]subaudi,nec sufficit, ꝙ mores sint probati. [Sed & de in-
ferioribus

ADDITIO.

a ¶Literas commendaticias & literas dimissorias quis concedere possit.
Et adde tex.in.c.cum nullus de tem.ordina.li.6.

8 ferioribus &c.]ad quos sunt iam promoti,sic no.ar.q† non sufficit ostendere literam,q in sacerdotem sit ordinatus quis, immo & requiritur,q de quolibet ordine per se fiat mentio, nisi forsan prætumendum sit pro testificatione,quæ tantę discretionis & maturitatis erat,q nullo modo ordinasset eum in presbyterum, nisi & sibi constaret,q ad omnes inferiores ordines fuerat ordinatus, tunc enim præsumerentur omnia solenniter acta.ar.j.c.j.secundum.d.n.xcvii.dist.nobilissimus.j.de procu.in nostra.§.fi.in prin. Insti.de fideiuſ.in fi.[Saltum.]vnde aliquid esset iterandum, siue supplendum,vt.j.de cle.per sal.promo.c.vnico.ſ.de sacra.non iteran.c.fi. ¶His autem.]iii.pars.[Dispensari.] i. benigne recipi, f'm. T.Vel ideo hoc dicit,quia cum clericus sit ignotus,& literæ igno
9 tæ,non est sine dispensatione,† episcopi admittendus.j. eo.c.fi.secundum,do.nost.Vel dic dispensari ad literam,'si in aliquo egerēt dispensatione,vt.ſ.de ordi.ab epi.c.i.&.ij.j.de cle.per sal.promo.c. vnico.& sic est consultationi episcopi satisfactum.

SVMMARIVM.

1 *Dimissoriæ non dantur nisi instanter petentibus.*
2 *Probatio minus sufficiens non est probatio.*
3 *Testium probatio, instrumentorum, & argumentorum sunt equipollentia.*

CAP. II.

INter quatuor.& inf. Pars.j. de ma. & obed. inter quatuor.[Literis] commendaticiis, vel dimissoriis, vt in sequenti.c.lxxj.dist.ca.pe.& antepe.xix.q.ii. duæ sunt.Quas tamen dare non debet episcopus,nisi instanter peten-
1 ti,† tunc deest materia euagandi.lxxij.distin.c.j.secundum Gof.Sed quicquid dicat,non loquitur hic de commendaticiis, sed vel de licentialibus,de quibus habes.j.ti.i.significatti.Vel de dimissoriis, quod patet per id,q dicit.j. de susceptione & ordinū promotione,authoritate enim commendaticiarum simplicium hoc non fieret,vt patet in his,quæ no.ſ.ca.i.§.i.ver.quod in aliis. ¶Inquisitioni.]ii.pars. [De ipsorum.]ſ.clericorum ad te uenientium [Argumenta.]sic ergo non sufficiunt quinque sigilla penitus ignota, quia non maiorem fidem faciunt centum ignota,quam pauco
2 rū.ex quo iudex semper dubius remanet & incertus.Probatio ſ.n. minus sufficiens non est probatio.j.titu.j.vt nostrum.Requiruntur ergo idonea argumenta.i.certę & sufficientes presumptiones, siue indicia,per quæ æque probatur,vt per testes quandoque.Et in aliquibus,de quibus alia certa probatio haberi non potest,vt hic, &.j.c.proxi.&.ij.q.vj.§.diffinitiua.ver. nullus homicidarum.xxvii.
3 q.i.nec aliqua.xxxij.q.j.dixit dominus.j.de præsump.literis. &.c.literas.ff de re mi.non omnes.ſ.a barbaris. Nam p̄m.d.n.cum hic non quęratur alterius patrimonium, & in spiritualibus sufficiat credere,sufficiunt argumenta. Licet de episcopis, vel sigillis non habeatur certitudō,dum modo per famam, vł alio modo aliqua exinde notitia habeatur,& clerici sint bonæ vitæ & honestæ conuersationis,ad quod ꝑtinet,quod no.j.de testibus.licet. in fi. Quid enim si quis ordinatus fuit. xl.vel.l.anni.sunt iā elapsi,nec extant testes,nec instrumenta de ordinatione, constat tamen per illos, inter quos conuersatur,q semper se gessit,vt presbyter, sic celebrauit,sic conuersatus fuit:vtique hoc sufficit.argu.ff.ad Ma.l.iij.j.de presbytero non bap.ca.ij.&.iij.& in eo,quod no.j. de cle.ex.mi.§. j.in fi.& adde,qđ no.j.c.j. §.j.super verbo,penitus. Alij dūt, q idonea argumenta vocat huiusmodi quinq; sigilla. quod dic, vt no. ſ.c.proxi.§ j.ver.statutum est.Alij dicunt,q idonea argumēta vocat literas,siue testes,vt.j.c.j.Neutrum placet,immo expone, vt.ſ. in prin.glo.quia probatio literarum,siue instrumentorum,& testium alia est a probatione argumentorum, ad quam peruenitur prima deficiente.Sunt tamen æquipollentia hæc† tria,& vnū
3 in probationis substantia,licet vna species harum probationum non sit alia, sed & pater & filius & spiritussanctus vnum sunt in substātia,alius tamen ab alio in personis, vt le.& no.ſ.de summa Tri.c.fi.§.nos autem,super verbo,neque ingenita,& super verbo, alius pater. Probatio testium potest æquiparari patris potentiæ. Probatio instrumentorum,siue literarum filij sapientiæ. Probatio argumentorum spiritussancti benignitati, seu beniuolentiæ. Et quia argumenta ad modum spiritussancti procedentia a patre & filio.;Et quandoque procedunt ex instrumentis nō per oīa idoneis, & ex testibus per se insufficientibus simul iunctis. Et qa ex magna benignitate processit,q in probatione testium, vel instrumentorum deficientibus voluerunt per hunc modum latores iurium subuenire.Comprobantur hæc euidenter.j. de verbo. signi.forus.§.causā.hæc tamen adaptatio non est nimium attendenda,quia licet in his aliqua similitudo notetur,non tamen per omnia,quia nec possibile est hoc fieri posse,vt patet.ſ.de sum.Tri. damnamus.§.cum ergo veritas.in fi.[Suscipere &c.] subaudi, ad celebrādum solenniter.vel ad titulum beneficij tui. Sed nec istud sufficit de præsenti probatione,nisi & probentur mores,& tunc literas dimissorias repræsentent,vt no.ſ.c.j.§.j. & patet.ſ. de clec.venerabilem.rñ.i.vnde expone,quod.j.dicit. [Præsertim &c.] i.maxime.quia nec sunt antea promouendi, possent tamen recipi, vt hospites,vt.j.c.j.vii.q j.cepitcopi vel presbyteri.de con. distin.ii.non prohibeat.xlii.distinct.quiescamus. [Conuersario.] nec de susceptis ordinibus aliquod testimonium habeatur.Nā vtrūque istorum requiritur.ſ.testimonium ordinum,& probatio vitæ, vt patet in eo,quod legitur & no.ſ.eo.c.i.

SVMMARIVM.

1 *Probationum duæ species equiparantur.*
2 *Sigilla quinque penitus ignota non probant.*

CAP. III.

DUæ fraternitati,& inf. Sine commendaticiis.]subaudi,vel dimissoriis, quod dic,vt no.ſ.eo.ca.i. &.ii.¶Respondemus.]ii.pars. [Siue per literas.]subaudi,notas. Alioquin eis credendum non est, eriam si dicantur esse literæ cardinalis.ar.j.de fide instru. quod super his, quod dic, vt no.ſ.eo.c.j.§.j.ver.staturum est.[Siue per testes.]No.ergo quòd
1 hæ duæ,† species probationum æquiparantur.vt hic,& ff.de pign. contrahitur.&.j.de fide instru.cum Ioannes.§.porro.ver.pro tua. Subaudi tu.vel idonea argumenta:nam & hæc species æquiparatur,vt no.ſ.c.prox.§.vnico.[Canonica.] ad omnes ordines.de cō. dist.ii.tribus.Et ne forsan a non suo episcopo, vel per saltum, vel manus impositione,vel aliis quæ requiruntur omissis,fuerint ordinati.Et est ar.ad id,quod no.ſ.eod.c.j.§.i.ver.quod in aliis, super verbo,& de inferioribus.Et ideo de his inquirendum est, & mores probari debent,antequam publice admittantur,vt le. & no.ſ.
2 eo.c.i.§.i.ver.quod in aliis,& c.ii.in fi.[Penitus.]ar.hic q† quinque sigilla penitus ignota non probant, & q in hoc casu est ad indicia recurrendum,quod dic,vt no.ſ.c.j.ver.statutum est.Item ideo hoc dicit,quia & si nunquam magis visus fuisset, in terra tamen per famam personæ diuulgatam, & qualitatem & quantitatem sociorum,& equitum posset statim quandoque episcopus motū sui animi confirmare,vt le.& no.ſi.j.de testibus.præterea.ad hoc, xxii.q.v.hoc videtur.& j.c.proxi.in prin.Et adde,quod no.ſ.c.proxi.§.j.super verbo, argumenta. ver. quid enim si quis ordinatus, [Celebrare.]quod semper in aliena diœcesi prohiberi potest, vt le.& no.ſ.de vsu pal.c.ante penul.& dicas celebrare publice,& sic continuatur sequens.ver [Sed si forsan &c.]ver. [Secreto.] ibi.ni. non imminet periculum.nisi sibi.Et ideo non prohibetur, vt in concor.fig.ſ.c.proxi.in fi.super verbo,præsertim.ar.j.de coha.cle. & mu.c.fi.&.j.de cele.mis.de homine.

SVMMARIVM.

1 *Scire dicimus quod ab aliis audiuimus.*
2 *Sui potius quam alieni instituendi sunt.*
3 *Alienos recipere,& approbare pertinet ad episcopum.*
4 *Institutio authorizabilis ad minorem episcopo pertinere non potest.*
5 *Canonici sicut creant episcopum,rationabile est, ut & ipse eos creet.*
6 *Promoueri, siue recipi nemo debet sine literis dimissoriis sui episcopi.*
7 *Clerici peregrini qui dicantur.*

CAP. IIII.

ENobis. Didicimus.] Sic ergo hoc dicimus
1 scire, †quod ab aliis audiuimus. xxii. q.v.hoc videtur. Item ar.quod quilibet in causa propria ferendo testimonium.facit fidem,& tamen cōtrarium verum est regulariter.iiii. q.iij.§. item in criminali.&.§. item nullus.De hoc dic,vt no.j.de testi.c.iiii.quod cōcordat huic. Nec obstat,quod hic dicit.didicimus,quia hoc est verum quo ad scribentem,non quo ad alios.xiiij.q.ii.§.j. Vel hoc ideo dicit,quia non præsumit,q tantus prælatus fallitatem scribar.arg.j.vt bene. ec.c.vnico.§.omnibus. post prin. Vel expone didicimus.i.accepimus,vel audiuimus.sic.j.de fi.instru.c.iij.&.iiij.j. de simo. audiuimus.[Tuę iurisdictionis.]quod præsumitur,ex quo in tua diœcesi sunt,vt.j.de reli.do.de xenodochiis.cum suis concor. [Sine cōscientia tua]quod fieri nō debet,vt no.ſ.de sup.ne.præ. c.ij. & iiij. Sed nec cum conscientia tua licet, nisi a prælatis suis fuerint dimissi,vt.lxxj.&.lxxii.dist.per totum.& no.ſ.eod.ca.j. [De alienis.] maxime,nam idem esset & de indigenis.j.de insti.c.iii. [Episcoparibus.]alias partibus. Et propter hæc verba fuit hæc Decre. sub hoc titulo collocata,conuenientius tamen sub titulo de institutionibus poneretur.Et no.q ex hoc,q alieni instituuntur, aggranatur factum,quia horū examinatio & approbatio ad eꝑm spectat tm̄.vt le.& no.ſ.e.p totū.[Instituere.]possent tm̄ ipsos admittere ad celebrandum secreto,vt no.ſ.ca.proxi. in fi. Sed instituere nullo modo licet,vt no.j.e.ſ.j.&.ij.[Non verentur.]subaudi,quæris,vtrum tales debeas remouere, & vtrum cum ipsis valeas dispē sare. Et respondetur,q vtrunque licet,vt.j. §. fi. ¶ Attendentes.] ij.pars. [Id.]scilicet,quòd alienos clericos sine conscientia tua in stituant.[Nulla ratione.]scilicet scripta, quæ contraria est,vt sequtur.Vel consuetudinaria.quod innuit in hoc, q dicit nulla rōne. q.d.vsus ꝑius est irrationabilis, cū per ipsum quodāmodo enumeretur,seu saltē lædatur numerus ecclesiasticę disciplinæ. ar.ſ. de ꝑsue.cū inter vos.§.fi.per cōsequens nec ꝑscriptibilis,vt patet, ſ.de tem.or.c.ij.&.ſ.de sup.ne prę.c.ij. §. nos autem, &.ſ.de ꝑsue
ca.fi.

c.fi §.vnico.j.de sepult. certificari. ante fi.Quam enim quis se iurisdictione sui episcopi nitatur subtrahere, vel ea quæ authoritatis episcopalis sunt vsurpare,omnino irrationabile iudicantur,vt xciii.dist.nulla ratione. & j.de excess.prælat.accedentibus. Vnde nec a subdito præscribuntur, vt leg.& not.j.de præscript. cum ex officii.§.i.& j.de offic.archid.c.fi.in fi. [Licere.] Tum quia potius
2 sui,q alieni instituendi sunt.lxj.distin.nullus.Tum quia ad solum
3 episcopum pertinet † alienos recipere, & approbare,lxxi.& lxxii. distin.& ſ.eo. per totum . Tum quia insti utio authorizabilis ad
4 † minorem episcopo pertinere non potest.xvj.q.vii.nullus.& leg. & nota.j.tit.i. cum satis. Tum quia nulla ratio hoc permittit, vt hic dicit. Tum quia contrarium,est honestare,vt sequitur, quare nec talia nos facere posse credendum est, vt ff.de condit.instit. filius.& l.præceden. conditiones. Et est hic argu.q sicut canonici
5 † creant episcopum , sic & rationabile est,q ipse eos creet, quod dic, vt not.ſ.de elect. cum ecclesia Vulterana [Institutionibus.] vt patet in concord.signa.ſ.in duabus præceden.glo.¶Inquisitioni.]iii.pars.[Remouere.] quantumcunque tenuerint,ex quo in gressus vitiosus fuit:quia in talibus initium spectatur,vt leg.& no ta.ſ.de elect.c.i.& ii.j.de præb. dilecto. [Ex dispensatione.] subaudi,expressa.quod dic,vt not.ſ.de suppl.neg.prælat.licet.Quantum cunque enim habeat clericus prioris prælati licentiam, nō licet tamē ipsum instituere in aliena diœcesi.nisi eps diœcesanus hoc prius approbet & dispenset,vt hic expresse,& lxxj.dist.hortamur. Et hoc ideo,quia hæc concessio ad episcopum spectat.Quando que etiam crederent aliqui sufficere literas, quæ non sufficiunt, sed & alia impedimenta possunt occurrere,vnde in talibus est ꝑ uidentia diœcesani adhibenda,arg.j.de sent.excom.c.ii in fi. sed nec est ad celebrandum populo admittendus. Nec sine literis di-
6 missoriis† proprij epi recipiendus.vel ordinandus, vt ſ.cap.proxi. lxx.dist.extraneo.j.tit.j. significasti. Nec potest in hoc dispensare eps,q sine literis dimissoriis in ecclesia remaneat. Sed in hoc dispensat,vt quamuis minus canonice institutus & ignotus sit, nō eiiciatur de ecclesia,sed in ea remaneat,vt patet in eo,quod not. ſ.eo.c.& arg.ix. q.ij. Lugdunensis. Sed nunquid hæc dispensatio necessaria est in his,qui aliquo contempto electi sunt? Nō quam uis propter contemptum posset cassari,vt patet in eo,quod leg.& not.ſ.de elect.quod sicut. Quid si abbas & monachi exempti clericum extraneum volunt recipere & instituere , cum eis literas dimissorias ostendat, nunquid hoc licet eis? Respon.considerandus est tenor priuilegiorum , vtrum. ſ. exempti sint cum membris suis omnibus , vel non. Et an familiares ipsorum sint exempti, vel non . Et an populi ecclesiarum sint exempti, vel non. Si enim sic plenarie sint exempti,licebit eis talem admittere & instituere,vt ſ.de suppl.neglig.prælat.c.ij.§.fi.Si vero ipsi soli exempti sunt cum capellis suis & sine populis, tunc eodem modo licebit hoc in capellis,quæ populum non habent, non tamen in his quæ populum habent,extra d.n.de verb.sign.ad perpetuam.li.vj. Quid ergo? Dicas,q recurrere debent ad diœcesanum, & si insti tutio ecclesiarum ad eos spectet ex priuilegio speciali , non vt assensum suum præstet,sed vt tantum cognoscat de literis dimissoriis. Postquam autem pronūciauerit eum plene dimissum,licitè poterunt eum instituere:alioquin si hunc non seruent ordinem, poterit episcopus in raliter receptum animaduertere,cum delinquat in sua diœcesi celebrando , nisi obest priuilegium speciale, vt patet in eo,quod leg.& not.j.de priuileg.parentibus.& c.ex tua rum.Ergo inspicienda sunt priuilegia,& p̄m illa est de talibus iudicandum.j.de priuil.porro.& in his omnibus concordat d.n.Si
7 vis scire† q dicantur hi clerici peregrini,& quare indistincte non admittantur.Et quæ est differentia inter hunc titulum,& illum. j.de peregrinantibus.vide in sum.eo.tit.§.ij.Alia enim omnia in superioribus plenius explicantur.

¶De officio archidiaconi. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi,an habeant iurisdictionem ordinariam.*
2 *Archipresbyter quo ad sacerdotalia vicarius episcopi est.*
3 *Iurisdictio primicerij non excludit iurisdictionem archidiaconi.*
4 *Visitatio vna,non impedit aliam.*

CAP. PRIMVM.

NT archidiaconus. Subaudi, in libro Romani ordinis inter cœtera sic habetur,vel subaudi, volumus & statuimus. [Vt archidiaconus &c.sciat.] ergo non negligat, infra eo.ea quæ. §. vnico. vt & notatur infra eod. super verbo, delinquentium, & infra tit.j.cap.fin. & titu.ii.
1 capitu.vnico. [Vicarium.] & ita habet † iurisdictionem ordinariam , secundum dominum nostrum , quia hanc tribuit perpetua vicaria, vt infra de offic.vicar.capitu.ii. Vel ad vniuersitatem causarum commissam,infra de offic.deleg.cap.penulti. C.de offic. eius qui vicem alterius ge. l.j. xxv.distinct.perlectis. maximè quando per electionem assumitur. xxxvii.distinctio.legimus. in Authen. de manda.princip. §.nos igitur. & de defenso.ciui, post princip.collatio.iii. Quantumcunque tamen eligatur,per episcopum institui debet,& sic intellige. lxxiiii.distinct. episcoporum. lx.distinct.cap.j. Vel hæc iura respiciunt diuersas consuetudines. Nam in aliquibus locis de consuetudine eliguntur per capitulum, & sic loquuntur prima iura . In aliquibus creantur per episcopum,& sic loquūtur vltima,& infra de institt. cum venissent. Qualem autem iurisdictionem habeat archidiaconus,& in quibus,colligitur,& notatur infra eod.vt nostrum.& capitu.fin Sed & secundum dominum nostrum, (quia vicarius est) per simplicem querelam audit episcopus causas subditorum ipsius archidiaconi, & absoluit excommunicatus ab eo, vt notatur infra de offic. ordina. cum ab ecclesiarum . quod archiepisco. de subditis suffraganei non licet.ix.quæst.ii.nullus. [Eius.] scilicet episcopi.
2 Sed & archipresbyter,† qui sub archidiacono est,quo ad sacerdotalia vicarius episcopi est,vt infra titu.j.capit.i.& ii. §.si episcopus. [Et omnem.]versic.repere sciat.[Omnem curam &c.] Ergo ha
a ber curam a, quod dic,vt notatur supra de election. dudum. ii.§. tandem.& infra de offic.sacristiæ.capitu.vnico. [In clero.] Expone ideſt in clericis de clero. Vel idest clericorum , vt innuunt sequentia adiectiua. [In vrbe.] Contra.quia hoc pertinet ad primicerium.xxv.distinct. clericis. ante finem. versic.ad primicerium.
3 Solutio.iurisdictio primicerii † non excludit iurisdictionem archidiaconi sub quo est , sicut nec iurisdictio archipresbyteri, vel sacristæ,vel custodis,vt infra titu.i.capitu.j.& ij.cum tribus tit.ibi seq.per totum.sicut nec iurisdictio archidiaconi, vel aliorum superdictorum excludit iurisdictionem episcopi sui,vt hic patet,& xxv.distinct.perlectis.immo omnes hi admittuntur, & est ratio, vt notatur infra titu.j.capitu.fina.in prin.Vel ista ad diuersas consuetudines requiruntur : quia & in aliquibus ecclesijs maior est archipresbyter,in aliis archidiaconus,vel sacrista, & sic de singulis. In aliquibus etiam habet vnus vnum officium,& in alia aliud secundum omnes Modernos , sicut potest exemplificari in primicerio Metensi,qui non subest archidiacono,& in archipresbytero ecclesiæ Vercellen.& Paduanæ,in quib.archipresbyteri post episcopum tenent de consuetudine primum locum:sunt tamē tres personæ , quibus de iure communi immediate subsunt animæ, vt notatur infra tit.j.capitu.iii. §.confessiones. [De eorum.] scilicet clericorum . subaudi , tractemus. [Conuersatione.] Siue correctione,infra §.fina. [Siue onere.] Alias honore,qui & in se onus habet. viij.quæst.j. qui & episcopatum. [Et restauratione.] De hoc dic, vt notatur infra de his quæ fiunt a maio. par.capitu. cap.fina. [Ecclesiasticorum.] scilicet ministeriorum. Sed cōtra: quia hoc pertinet ad archipresbyterum, infra titu.j.capi.ii.Solut. vt not.supra,super verbo,in vrbe:alias ecclesiasticarum.[Studio.] q.d.de tanta re ſegnius agendum non est.xlii.distin. quiescamus. [Et delinquentium.] versic.subaudi,non omittat punire insolentiam,supra de supplen.negligen.præla.cap.ii.§.j.in princ.nam & de his repete, sciat. [Quia rationem coram Deo &c.] A pud quē nitor allegationis Rhetoricæ non valebit. ix.quæst.iii. aliorum. inuigilet ergo,non dormiat, ne sanguis eorum de manibus eius requiratur.infra de offic.ordin irrefragabili.respon.j.& not.extra dom.nost.de homicid.pro humani.§.j.super verbo, negligentiæ somno.lib.vj.& infra titu.j.capitu.fina. & de superioribus omnibus fit mentio,infra eod.ad hæc.§.i. [Et vt.] versic.subaudi.Statuimus,siue præcipimus. [Vt de tertio &c.] Sed contra,inf.eo.mandamus.Solutio.semel in anno ad plus,nisi causa subsit,potest visitare,vt ibi,sed ad minus de triennio in triennium tenetur visitare.vt hic.Vel illud intelligitur de clericis sui archidiaconatus infra episcopatum limitati,hic vero loquitur de cæteris ecclesiis episcopatus,quæ episcopo immediate subsunt. Vel hoc est ad diuersas consuetudines referendum . veruntamen vbi de consuetudine visitat,prævalet solutio prima.quod dic,vt notatur infra eod. mandamus. [Si episcopus non potest.] Nam si potest per se visitare , debet semel in anno: alioquin si infirmus sit, mittat pro se alium quem elegerit,si hoc de consuetudine habeat,vel vbi non est archidiaconus.ad quem spectet,& sic intellige.quod hic dicit. & x.quæst.i.episcopum,& cap.decreuimus.secundum dominum nostrum. Nos autem dicimus , quòd episcopo licet mittere quē vult,infra de offic.ordin.inter cœtera,& nihilominus visitabit archidiaconus,si hoc de consuetudine habeat.Nec enim vna † visi
4 tatio aliam impedit,vt patet in eo,quod notatur infra eod.mandamus. [Parochiam.] ideſt diœcesim,infra de pecul.cleric.capitu.ii. [Vniuersam.] Non ergo partem tantum, infra de maio.& obedien.solitæ.§.pennlt.in fine. [Circumeat.] scilicet archidiaconus . [Corrigat.] Habet ergo iurisdictionem per consequens, & modicam

ADDITIO.

a ¶Habet curam. Adde Henr.infra eod.cum satis.

modicam coertionem : nam iurisdictio sine modica coertio-
ne &c.ff.de offic.eius cui manda.est iurisdict.l.fina.infra de offic.
deleg.præterea.& c.ex literis. De hoc dic, vt not.ĩ.eo.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi ad officium,& iurisdictionem,quæ spectant.*
2 *Archidiaconum contra quæ iura faciunt.*
3 *Archidiaconus,episcopo prohibente nihil potest.*
4 *Notoria non sunt examinanda,*

CAP. II.

Officium. No. ꝙ archidiaconus in quibusdã ecclesiis de consuetudine habet cer
tum officium, in quibusdam vero iurisdictionẽ. Ad
1 officium† archidiaconi videntur spectare ea, quæ cõ
tinentur hic,& ĩ.eo.ad hæc.respon.j.& §.in quædam.xxv.dist.per
lectis.circa medium.ibi,archidiaconus enim imperat &c.Ad iu
a risdictionem vero archidiaconi ᵃ, sicut per varia iura potest colli
gi,multa spectant. Primo audit iurgia.xxv.dist.perlectis.versic.so
licitudo quoque parochiarum &c.ĩ.eo.ad hæc.respon.j.ad fi. Se-
cundo instituit.lxiii.dist.si in plebibus,de quo dic, vt not.ĩ.eo.cũ
satis. Tertio pœnas infligit.ĩ.de pœn.licet.Quarto beneficiis pri-
uat, vt ĩ.de præben.referente. Quinto, obsequia percipit a subie-
ctis.ĩ.de excess.prælat.ad hæc.Sexto,perpetuã vicariam,curam,&
per consequens iurisdictionem ordinariam habet,vt legi.& not.
s̃.cap.j.Septimo & vltimo corrigit, visitat,& procurationes reci-
pit,suspendit,& excommunicat,& interdicit, vt ĩ.c.mandamus.
& s̃.de elect.dudum.ii.§.tandem.& ĩ.c.fi.quod dic,vt ibi no.Sunt
2 †autem quædam iura,quæ faciunt contra archidiaconum:quia
non instituit.xvj.q.vij.nullus.ĩ.eod.cum satis.& c.seq. Scd̃o qa est
3 vicarius,vt s̃.c.j.ergo episcopo†prohibente nihil potest.ff.de iudi.
iudicium. Tertio, de paruis & humilioribus tantum cognoscit,
maiora enim episcopo tenetur conferre.xxv.dist.perlectis.versic.
solicitudo.per quod patet,ꝙ pedaneus est,& per consequens par
uus iudex,aut nullus,seu etiam delegatus,vt C.de peda.iudi.l.ij.&
l.fin.secundum Goff. Hoc soluitur.ĩ.eo.c.fi.in fi. [Euangelium.]
primo. [Et quando episcopus.] secundo.[Illius.].s.archidiaconi.
[Sacris.] subaudi, & ad officium archidiaconi pertinet ordinare
de clericis.[Qualiter cum Pontifice &c.] Tertio.q.d. ordinabit
processionem,ꝙ vadant bini & bini honeste,& dimisso vultu,nõ
ad modum ceruorum,sicut quidam facię eleuata.[Omne eccle
siasticum.] quarto.q.d.& in summa generaliter de omnibus pro
uidebit.¶ Lectiones autem.] ii.pars. Contra,quia hæc ad officiũ
primicerij spectant.ĩ.de offic.primic.cap.vnico. Solue,sicut not.
s̃.c.j.super verbo,in vrbe. [Et in tantum.] versic.subaudi, tenetur
auscultare, quod præcedit. [Vt nullus &c.] subaudi, incognitus,
vel de quo dubitatur.nec enim episcopum,vel aliquem probatũ
4 alium auscultabit : quia notoria† non sunt examinanda.s̃.de fil.
presbyt. quoniã. ad fi. [¶ Acolitos quoque.] iii. pars. [Ipse].s.ar-
chidiaconus. [Ordinet.] Quo ad exercitium officij,& incessum.
i.disponat,vt innunt sequentia.[Deferre.].s.debeat. [Minorum.]
s.clericorum,vel etiam laicorum ad pulsandas campanas,vel ali
qua alia certa officia similia facienda in ecclesia deputatorum.

ADDITIO.

a ¶ Ad iurisdictionem archidiaconi spectantia. Adde do.Ant.& do.Abb.in
c.cum contingat,infra de fo.compet.

SVMMARIVM.

1 *Cimiliarcha qui dicatur.*
2 *Ciminile quid sit.*
3 *Prælatus ad instar tutoris tenetur de dolo, lata,& leui culpa.*
4 *Depositarius de dolo,& lata culpa tamen tenetur.*

CAP. III.

Ea quæ. De isto archidiacono legitur.lxxiiii.di.
gesta.& cap.vbi ista. & cap.honoratus.
secundum T. [Continet.] Alias contra.[Quia a te.]
Sed contra:quia hæc spectant ad officium sacristæ.ĩ.
de offic.sacrist.cap.vnico. Solue,vt not.s̃.eo.c.j.super verbo,in vr-
be,secundum B.immo dic melius,sicut no.in contrario sic indu
cto.[Cimilia.] idest vasa ecclesiastica,argum.xii.q.ii.apostolicos.
1 inde†cimiliarcha.i.sacrista,siue thesaurarius,qui hæc vasa custo-
dire habet,& alia quæ in ecclesia deponuntur,vt C.de bo.au.iud.
poss.l.fi.ibi,nec viros reuerẽdissimos ęconomos,vel cimiliarchas
sanctæ ecclesiæ, in qua pecuniæ deponuntur, aliquod dispendiũ,
2 vel detrimentum sustinere.Ponitur tamẽ†cimile specialiter pro
pelue, quæ consueuit deportari in ecclesia ad elemosinam colli-
gendam,vt hic. Ad idem.ĩ.de verb signi.cum inter vos. §.j.versic.
necnon, quæ in cimili ponuntur. [Collecta.] Forte ad custodiẽ-
dum:quia ecclesia istius archidiaconi securiorem sacristam ha-
bebat,& ideo aliæ vicinæ ecclesiæ cimilia sua, vel thesaurum ibi
deposuerant,& de eorum custodia tenetur archidiaconus redde-
re rationem . Vel intelligitur de thesauro eiusdem ecclesiæ, & si
sacristam habeat:nam ad officium archidiaconi pertinet,vt dili
gentem curã exerceat qualiter inferiores prælati hoc custodiant
fideliter,& vigilanter: alioquin si reperiatur negligens, obligatur
secundum dominum nostrum , nisi & ipsum consuetudo con-
traria excusaret,& hic vltimus intellectus magis placet.¶ Quia si
3 si quis.] ii.pars. [Negligentia.] Prælatus† ergo ad instar tutoris su
per custodia depositorum tenetur de dolo,lata culpa,& leui,vt C.
de peric.tuto.vel curat.si res pupillares.& C.arbit.tute.l.quicquid.
& non solum de illa,sed etiam de negligentia, vt hic patet: vnde
& secundum dominum nostrum, videtur, ꝙ de culpa leuissima
4 teneatur.Sed contra:quia†depositarius de dolo,& lata culpa tan
tum tenetur,nisi precium acceperit pro deposito conseruãdo, &
in quibusdam aliis casibus.ff.depositi.l.j.& l.quod Nerua.& ĩ.de-
positi.c,fin.Sed dic,ꝙ prælatus, qui hoc officium habet, plusquã
precium recipit:quia plus est dignitatem habere,q̃ precium. Vel
hoc intelligitur, quando cimilia hæc non erant deposita, sed pi-
gnori obligata, vel alio modo accepta ab ecclesia, vel episcopo,
& apud archidiaconum commendata.secũdum dominum no
strum:immo hoc intelligitur non de thesauro deposito,sed eius
dem ecclesiæ,quam archidiaconus,vel alius,ad cuius spectat offi
cium de consuetudine,tenetur fideliter custodire:alioquin ex ne
gligentia obligatur,vt hic aperte dicit,propter quam remouetur,
vt ĩ.de offi.custo.c.j.& j.q.i.§.ecce cum honoris.sic & iudex. C.de
offic.prefec.orig.l.si quos.ff.de custo.reo.carceri.& l.nõ est.Quod
potest intelligi,cum crassa est negligentia,& supina,arg.j.q.j.quic
quid.ff.de verbor.sign.magna.& l.lata.& s̃.de ordin.ab episcopo.
c.j.in fi.secundum B. Vtinam de illa sola intelligeretur, sed cum
illa latæ culpæ ęquiparetur, certum est,ꝙ talis glo.est contra tex-
tum.De hoc not.s̃.de renunc. c.fi. [Vel cuiusquam fraude.] Ca-
ueat ergo,cui custodiam committet,tenetur enim de fraude , &
offensa illius,enim hoc committat, vt hic patet, & ĩ.de sta.mon.
cum ad monasterium.§.pen.in fi.& arg.ff.nau.cau.sta.l.j. in fi. &
l.ii.& iii.respon.j.& l.v.§.j.& l.licet.§.j.& l.debet.respon.j.ff.de exer
ci.actio.l.j.§.magistrum.quæ materia.cum nauis dicatur Dei ec-
clesia,quę & si turbatur non periclitatur,secundum Amb.xxiiii.
q.j.non turbatur nauis.prælato non incongrue adaptatur. Ad i-
dem.ff.de custo.reo.l.fi.ĩ.vt lit.non contest.c.j.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Institutio authorizabilis ad solum episcopum spectat.*
2 *Nemo sine authoritate episcopi potest intrare , vel derelinquere ecclesiam.*
3 *Institutio corporalis ad archidiaconum spectat.*
4 *Concessio pro institutione ponitur.*
5 *Cura animarum duplex.*
6 *Differentia inter curam, & potestatem.*
7 *Cura iurisdictionis est, non ordinis.*
8 *Nemo absoluitur,nisi penitens,& contritus.*

CAP. IIII.

Cum satis. [Consuetudinis.] Præscriptę secun-
dum omnes Modernos, & eodem
modo intelligunt.ĩ.eod.c.j.Dixit autem do.n.ꝙ hæc
expositio sufficit secundum Hug, qui dixit, ꝙ archi-
diaconus non habet instituere , nec curam animarum de iure
communi,sed episcopus tantum.Rain.vero intellexit hanc decr.
quando episcopus habebat priuilegium , ꝙ nullus prælatus suæ
diœcesis posset instituere, nisi ipse,vel quãdo hoc ei competebat
de consuetudine iam præscripta.Quod nullo modo placet;nam
ius commune est pro episcopo,vt patet in eo,quod not.ĩ.eod. su
per verbo,curam.secundum alios vero sufficit, quod subaudias
sic consuetudinis subaudi non præscriptæ,vt supra,not.Sed si au
deo dicere,talis glo. (cum verbis contradicat, & menti.) est peni
tus cancellanda,verbis contradicit,quia non est consuetudo,ni-
si legitime sit præscripta,vt leg.& not.s̃.de consuet.c.fin. §.vnico.
Item non dixit simpliciter obtentu consuetudinis, sed dixit, ob-
tentu alicuius consuetudinis non debes, quæ ęquipollet huic ob
tentu nullius consuetudinis debes. sequitur ergo, ꝙ exclusit om-
nem consuetudinem præscriptam,& non præscriptam.pacificã,
& non pacificam.ĩ.eo.c.fi.arg.ĩ.de maior.& obed.c.solitæ. §.pen.
in fi.Item est contra mentem,quia institutio illa, de qua intelli-
go loqui literam hanc , a minore episcopo pręscribi non potest,
vel per consuetudinem aliquam acquiri,vt patet in eo,quod no.
s̃.tit.j.c.fi.Dic ergo,vt not.ĩ. [Institutiones.] xvj.q.vij.nullus. & c.
omnes basilicæ.x.q.j.regenda.& per totum.xviij.quæs.ij. quidam
monachorum.& alijs concord.signa.s̃.titu.j.ca.fi. §.vnico. super
verbo,nulla ratione.¶ Mandamus.] ij.pars. [Sine licentia.] si.j.c.
proxi.intelligas speciali,arg.ĩ.eo.significasti. [Curam.] sup.insti-
tuendo ipsum institutione authorizabili , quæ ad solum episco-
1 pum†spectat.si.s̃.de fil.presbyt.ex tua.ad fin.ĩ.de hæret.cum ex in-
iuncto.in fi.xvj.q.vij.nullus.ĩ.de offi.deleg.super eo.§.fi.& ĩ.de ex-
cess.prælat.ca.iij. & hæc institutio loco confirmationis habetur,
antequam nec represensentatus,nec is,cui collata est ecc-esia, admi
nistrare debet.ĩ.de præben.cum iam dudum.& c.in Lateranensi.
cum suis concord. quod si fecerit,potest episcopus talem remo-
uere,nisi dispensauerit gratiose,vt s̃.tit.j. c.fi. Est autem ratio hu-
2 ius iuris,ꝙ sine authoritate episcopi nemo†possit intrare,vel dere
linqnere ecclesiam,vt s̃.de renunc.admonet,ꝙ nemo debet se in
gerere in talibus, sed qui vocatus est a Deo tanquam Aaron, &
quilibet

quilibet debet iurare per ostium . quod est Christus : alioquin fur
censetur & latro secundum Greg.i.q.i.ordinationes.vii.q i.nõ su-
rem.& c.denique.ibi,præcedenti.dr̃ ergo ingerere se is.qui intrat
præter authoritatem diœcesani,vt patet in concilio generali.ĩ.de
offic.ordin.quoniam in plerisque.§.fin.vbi & contra tales impo
nitur grauis pœna . Episcopus enim Christi vicarius est , xxxiiii.
q.v.mulierem.& s̃.de sacra vnct.cap.vnico.§.quia vero. versi.per
frontis. Ideoque qui sine episcopo intrat spreto ostio, cuius vica-
rius est episcopus. beneficium ecclesiasticum sibi vsurpat , vt ex-
presse probatur.ĩ.de iure patr.relatum.§ j.& patet.viii.q.j. qui vos
sperint.& c.seq.& c.in scripturis. Et hæc est summa ratio, quare
3 talis institutio præscribi non potest. Est secunda † institutio cor-
poralis,quæ ad archidiaconum spectat de iure communi, vbi a-
liud non est de consuetudine , quæ habet sequi authorizabilem
præcedentem tanquam executoria,arg.ĩ.de senten.& re iudi.cũ
Bertoldus.respon.j.versic.qui de consensu ẽpi. De hac expresse lo
quitur.ĩ.eo.ad hæc.§.in quadam.& c.vt nostrum. Est & tertia in-
stitutio,quæ pro collatione ponitur,& de hac intelligo, ꝙ archi-
diaconus ipsam potest habere de consuetudine, & sic intelligo.ĩ.
de instit.cum venissent ĩ.de excess.prælat.cap.ii.& lxiii.distin. si in
4 plebibus.ĩ.de præben.referente.vnde & concessio†pro institutio-
ne ponitur.ĩ.de offi leg.dilectus.§.vnico.sed & q̃tumcunq; conse
rati archdiaconus , semper antequã corporali vtat pp rationem
supradictam,est ad authoritatem ẽpi recurrendum, vt patet ĩ.de
senten.& re iudic.cum Bertoldus.respon j.versic.qui de consen-
su ẽpi,& ĩ.eo.ad hæc.§.vlt.vbi de hoc.& ĩ.de offic.vicar.cap.iii. &
de hoc plene not.extra d.n.de priuileg.volentes.§.sane. super ver
bo,quæstiones emergunt,& super verbo, abbatum suorum man
dato.& super verbo,si tamen plene,& super verbo,speciali.lib. vj.
dom.tamẽ nost.aliter intelligit,vt patet ĩ.in seq.glo.[Præsumas]
Præsumere dr̃, si hoc faciat sine ẽpi licentia speciali , vt patet in
præced.glo. [Animarum.] Hic distinguendum est inter curam,
5 & curam animarum, quandoque enim cura † animarum dici-
tur potestas ligandi , & soluendi in foro pœnitentiali .& hæc in
nullo prælato cadit,nisi sacerdos sit.xxj.dist. in nouo.ĩ.de pœnit.
noua.& cap.omnis. & hanc nullus dare potest, nisi sacerdos, vel
nisi detur sacerdotis authoritate speciali,vt hic.& xvj.q.vii.nullus
vel generali.ĩ.de offic.deleg.super eo.xxv.distinc.perlectis.& tunc
hanc dedisse vr̃ non is qui dat, sed ille cuius authoritate datur. ff.
de administ.tut.ita autem.§.gessisse. large etiam dr̃ cura potestas
eiiciendi & recipiendi in ecclesia,corrigendi, & puniendi exces-
sus.xxj.dist.§.j.sub hac cura est excommunicare,interdicere,visi-
tare,& cœtera similia,quæ sunt ad correctionem morũ,& hanc
possunt habere archidiaconi,& inferiores prælati.s̃.eo.c.i.& s̃.de
elect.dudum.ii.§.tandem.De vtraque istarum curarum intelligi
potest,quod leg.ĩ.de præb.de multa. Ecclesiam autem,vel præbẽ-
dam conferre non potest archidiaconus , vel alius prælatus præ-
ter ẽpm.nisi hoc ex consuetudine,vel priuilegio hẽat,sed & tunc
facit hoc tanquam vicarius.s̃.eo.c.j.& ĩ.de offic.deleg. super eo.ĩ.
de instit.cum venissent.secundum dominum nostrum.cuius est
hæc tota glo.ego tamen hanc distinctionem non intelligo: ete-
nim potestas ligandi, & soluendi in foro pœnitentiali cura dici
non potest,nec secundum ius: quia hoc nullo iure cauetur, nec
secundum rationem naturalem: immo omnino aliud est pote-
6 stas,& † aliud cura,vnde & multi habent potestatem, sicut sacer-
dotes non curati,& multi habent curam,qui non habent prædi-
ctam potestatem, sicut instituti & confirmati non presbyteri, vt
patet s̃.de ęta.& quali.præterea.& s̃.de elect. transmissa. potestas
ẽt prædicta ordinis est non iurisdictionis , vnde nec cura dr̃ , sed
potestas clauium in ordine sacerdotali recepta, quam nec sacer-
dos potest cõcedere.sed episcopus tantum,vt probant iura.s̃.par.
d.n.inducta.& patet in eo,quod leg.& not.ĩ.de consecr.eccl.aqua.
7 Cura vero† iurisdictionis est non ordinis,& hãc recipit prælatus
in confirmatione.s̃.de electi.transmissa.Vel institutione.ĩ.de ex-
cess.prælat.ad hæc.& de priuileg.cum & plantare.§.in ecclesiis.vn
de & quando talis prælatus ordinatur , non datur ei cura, quam
iam receperat , sed potestas ligandi , atque soluendi animas sibi
commissas. quam sine ordine non habebat, quamuis posset alij
(sacerdoti tamen) committere , vt easdem in foro pœnitentiali
audiret & absolueret : quia hoc iurisdictionis est quam ratione
curæ habet,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.de elect.suffraganeis.
ĩ.de pœnit.omnis.& in summa de pœnit.§.cui confitendum sit.
respon.j.versic.viii.& sequen.& sub rubrica.de remiss.§.i.& §.quis
possit.& seq.& de sent.excom.§.quis possit excommunicare.sub
§.nedum autem ius.sed nec absoluere potest quis ab excommu-
nicatione.nisi sit sacerdos;quia hæc absolutio mixta est. partim.
8 s.pœnitentialis,& partim iudicialis,vnde nec† absoluitur,nisi pę
nitens & contritus,vt xj.quæst.iii.c.antepen.& not.ĩ.de senten.ex
com.a nobis.§.pen.& c.nuper.§.vlt.Dic ergo,vt in pręced.glo. &
ĩ.de pœnit.& remiss.omnis.respon.j.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, an potest excommunicare.*
2 *Excommunicandi potestatem, non potest concedere,nisi episcopus.*

CAP. V.

Archidiaconis. [De ecclesiastica.] idest de iure communi.xvj.q.
ii.visis.& q.j.cunctis fidelibus xxiiii.q.iii.corripiantur.
sed de consuetudine hoc licet,vt s̃.de elect.dudum ii.
§.tandem.dummodo sit pacifica & præscripta.ĩ.eo.c.fi.secũdum
T.Sed & secundum dominum nostrum ius commune est,ꝙ ar
1 chidiaconus,† & omnes prælati iurisdictionẽ habẽtes ab episco-
pis,vel ex collatione,seu confirmatione officiorum, seu dignita-
tum ad quas assumuntur,iudices ordinarij sunt & excommuni-
care possunt.ii.q.i.nemo.ĩ.de offi.ordin.cum ab ecclesiarum. vbi
de hoc.ĩ.de excess.prælat.ad hæc.nisi sint mulieres. ĩ.de maior.&
obed.dilecta.ĩ.de pœnit.nouam.Quod autem hic dicitur,& in si
milibus,intelligendum est de contraria consuetudinę,quæ iuris
dictionem tollit & tribuit,vt C.de emancip.l.j. & leg.& not.ĩ.de
foro compe.cum contingat.hoc excepto,ꝙ non possunt excom
municare cum solennitate illa,de qua legitur.xj.quæst iii. debet.
& cap.sequen. Alii autem prælati,qui tamẽ a collegiis,vel aliis,q̃
episcopis iurisdictionem recipiunt,excommunicare nõ possunt,
licet & alias iurisdictionem habeãt, & est ratio : quia potestatem
2 excommunicandi non potest † concedere nisi episcopus. xxiiii.
q. iii. corripiantur. & ideo quod alius non habet , transferre non
potest.i.q.vii. Daibertum.& de hoc not.ĩ.de offic.ordin. cum ab
ecclesiarum.& c.quanto.secundum d.n. Tu dic,vt not.in sum.de
sent.excom. §.quis possit excommunicare. sub §.nedum autem
ius. [Episcoporum.] si.s̃.eo.c.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Visitans an plus. quam semel in anno potest visitare.*
2 *Concilium prouinciale semel in anno debet celebrari.*
3 *Visitare qui potest de iure communi & qui de consuetudine.*
4 *Episcopus visitans non debet morari in vna ecclesia,nisi per diem.*

CAP. VI.

Mandamus. [Visitandas.] Quod potest fa-
cere de consuetudine , vt s̃.de
elect.dudum.ii.§.tandem secundum B.quinimo &
de iure,vt ĩ.eo.ad hæc.§.i.& ii.[Nisi semel in anno.]
1 Hoc regulare est, ꝙ† quicunque visitat,semel in anno visitare po
test,vt hic.x.q.j.decreuimus.& c.episcopum.& c.placuit.ĩ.de hær.
excommunicamus.j.§.adiicimus Non pluries, nisi causa emer-
gente:puta,visitaui: semel episcopus statim post recessum suum
fit conflictus in cimiterio,funditur sanguis,& per consequens e-
get reconciliatione ecclesia,vel aliqua alia de nouo emergens ca
nonica subest causa: ex hac enim visitabit secundo, & tertio , &
quoties opus erit. xviii.q.ii. visitandi. & c.non semel.& sic potest
intelligi.ĩ.de censi.cum venerabilis.secundum T. Vel ex conuen
tione,seu consuetudine speciali.ĩ.de censi.quanto. Sed & si non
sit multum necessaria visitatio, potest hoc vsque ad triennium
differri,& tunc etiam poterit per archidiaconum visitare,vt s̃.eo.
2 cap.j.ante finem. Item semel in anno† debet prouinciale conci-
lium celebrari,cuius statuta sunt in sinodis subsequentibus publi
canda.xviii.dist.quandoquidem.& c.decernimus.ĩ.de accus.sicut
olim.propter hoc tamen non tollitur , quin archiepiscopus sin-
gulis annis visitet,nulla præscriptione obstante,licet quidam no
tant contrarium, sed talis no. euidentissime reprobatur.ĩ.de præ-
scrip.cum officii.ĩ.de censi.sopitę.& c.cum nuper. Quid ergo fa-
3 ciet miser rector ecclesiæ? Nam de† iure communi visitat legat⁹,
archiepiscopus,& episcopus, & de consuetudine archidiaconus,
& archipresbyter. ĩ.de censib.cum apostolus. Sed si hi omnes ad
eandem ecclesiam semel in anno declinauerint, longi temporis
victum breuis hora consumat , contra illud.x.q.iii.inter cœtera.
ante medium. Solut.si ecclesia grauetur, suppleat hoc episcopus
propriis sumptibus,arg.C.de sta.& imagi.l.fin.hoc enim de men
te est,vt non grauatur ecclesia vltra,q̃ pati potest. vt ĩ.de censi.cũ
4 apostolus.circa princ.& cap.sopitę.in fi.sed nec debet† morari epi
scopus in vna ecclesia nisi per diem tantum.x.q.iii. inter cœtera.
prima die in sero visitat , & instruit presbyterum sequenti die in
mane populum,& sic debet ad aliam proficisci,sic intellige.x.q.j.
c.placuit.nec omittat,quin de facultatibus ecclesiarum inquirat.
x.q.j.episcopum.quod dic,vt not.in sum.eo.tit.§.quod sit eius of
ficium.versic.sed dices.& seq.& iunge,quod not.ĩ.tit.j.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Officium aliud est , & aliud iurisdictio.*
2 *Archidiaconus est vicarius episcopi.*
3 *Episcopus quæ non potest facere , sine capitulo.*
4 *Archidiaconus comparari potest defensori ciuitatis.*
5 *Archidiaconus territorium non habet, vt ratione delicti , vel contractus quis conueniatur coram eo.*
6 *Archidiaconus habet institutionem corporalem,& authorizabilem.*
7 *Examinatus aliquando iterum examinatur.*
7 *Episcopus de facto sui vicarij tenetur.*
9 *Primicerius debet matriculam custodire.*
10 *Ordinibus furtiuis occurritur.*
11 *Nemini debet suum mendacium expedire.*

Per

12 *Promoueri per astutiam nemo debet*
13 *Promotis de,ad titulum paupertatis quid faciendum paupertatis.*
14 *Patrimonium Christi est quicquid habemus.*
15 *Beneficia, nec ordines conferri debet, nisi caute prius examinatione præmissa.*
16 *Generale est, quod omnes tangit.*
17 *Decani rurales qui sunt, & quas iurisdictiones habent.*
18 *Archidiaconus in dubio habet episcopo obedire.*
19 *Instituere semper illius est, cuius est destituere.*

C A P. VII.

1 ADhæc. [Quid ad officium.] vers. & prima quæstio. Aliud est enim †officium, & aliud iurisdictio, & aliqua spectant ad vnum, & aliqua ad aliud, quod dic, vt not. s. eo. officium. [Et in quibus.] versic. & secunda quæstio. [Releuari.] Hæc quæstio tangit iurisdictionem. præcedens vero officium, & ex mente huius quæstio
2 nis potes elicere, argum. q archidiaconus † est vicarius episcopi, & q ipso prohibente nihil facere debet, & sic potest intelligi. s. ca. proxi. & præced. [Et nos.] versic. [Prout possumus.] Optime dicit, cum enim diuersæ sint consuetudines, secundum quas loquũtur iura diuersimode de hac materia, non potest de iure absolute & simpliciter responderi, sed est ad ipsas consuetudines recurrendum, vt not. s. eod. c. j. super verbo, in vrbe. nec Papa super hoc nouum ius instituit: immo ex antiquo sua responsio roboratur. sic s. tit. i. c. j. & hoc est, quod sequitur in seq. versic. archidiaconus &c. secũdum T. Immo dic de iure scripto possumus, vt sequitur. Cum ergo consultatio quæratur, quæ sint illa, quæ pertinent ad iurisdictionem archidiaconi, & Papa de iure respõdeat, quis audet contra responsum apostolicum glosulare? Archidiaconus.] ver. in quo inducit illud Isidori. xxv. dist. perlectis. circa medium. vers. archidiaconum enim imperat. & versicu. solicitudo quoque parochiarum. multum tamen abbreuiat verba illa, qualiter sua officia expleant, secundum dominum nostrum. [Et imperat.] Hoc spectat ad officium. [Parochiarum' &c.] ideſt eorum qui p parochias morantur. s. eod. c. j. secundum dominum nostrum, & hoc spectat ad iurisdictionem. [Audire.] Non tamen diffinire, cum eis concessum non sit, & hoc intelligas de clericis parochialibus tantum secundum quosdam. Alij quos sequitur do. n. subaudiunt, & diffinire, argum. ff. de iudic. de qua re. & intelligunt hoc tam de clericis parochialibus, quàm de Ciuitatensibus, arg. s. eod. cap. j. Tu dicas hoc ad diuersas consuetudines referendum, secundum q nor. j. eod. cap. fin. [Iurgia.] f. ciuilia, & vbi de crimine ciuiliter agitur, secundum dominum nostrum. Vel dic iurgia q. d. humilia & minima: nam episcopo habet referre grauia, & maiora, vt in versic. solicitudo. superius allegato, & nota. j. §. item in epistola. & j. tit. j. cap. fin. in fi. & s. cap. ii. [Decani a pluribus.] vel a plebibus. Est enim archipresbyter Ciuitaten. & Ruralis, vt j. eod. cap. penult. & fin. [Iurisdictione.] Alias iurisdictioni, vt patet j. tit. j. cap. j. ¶ Secundum vero.] ii. pars. [Constitutionem.] s. eod. ca. i. illam enim inducit a prin. vsque ad versi. & vt de tertio. quod dic, vt ibi not. ¶ Item in epistola.] iii. pars. [Beati Clementis.] quam habes. xciii. distin. diaconi. [Oculus episcopi.] Nam & dixit quidam episcopus de quodam archidiacono suo, qui sibi infestius erat, & contra ipsum calcaneum suum erexerat, nescio quid dicam tibi aliud, nisi q ego amore tui vellem meum oculum amisisse. [Prospiciens.] ideſt inquirens non vniuersaliter visitando, sed tantum loca, vel personas, de quibus est infamia, secundum dominum nostrum ad minus de triennio in triẽnium quando non potest episcopus visitare, vt s. capi. j. ante fin. [Corrigat.] Verbis, monitionibus, & præceptis, sed pœnitentiam sine episcopo non imponat, argum. j. tit. j. cap. ii. & fin. & j. de offic. custo, cap. j. si quis tamen dicat. q modicam pœnam imponere possit, vel ad modicũ tempus suspendere, forsitan non errabit, secundũ dominum nostrum hoc intelligas, quando sacerdos est: alias autem etiam de mandato episcopi, nec confessiones audire, nec pœnitentias imponere posset, vt patet in eo, quod not. s. eod. cum satis. in fi. [Ardua.] Illa enim sunt referenda, vt not. s. eod. cap. j. versicu. archidiaconus. super verbo, iurgia. de his videtur esse non solum depositio clericorum, vt patet in eo, quod leg. & not. s. de electio. transmissa. etiam si agatur de minoribus ordinibus. xv. q. vii. episcopus nullius. Sed etiam si agatur de suspẽsione perpetua, vel
3 multum diutina, † cum nec episcopus sine capitulo talem ferat, quod dic, vt leg. & not. j. de excess. prælat. cap. j. De his etiam est ecclesiarum vnio & diuisio. j. de excess. prælat. sicut vnire. Item dispẽsatio, vt patet in eo, quod not. s. tit. j. cap. fin. j. de eo qui fur. or. sus. capit. ii. Item ecclesiasticæ rei alienatio. xii. quæst. ii. sine exceptione. & multa alia, quæ etiam per episcopum sine capitulo expediri non possunt, de quibus leg. & not. j. de his quæ fiunt a prælato. nouit. & cap. quanto. & per totum. Item iurisdictio monasteriorum nisi consuetudo sit contraria. j. eo. dilecto. secundum dominum nostrum. Item causa matrimonialis. j. de consangui. cap. j. §. fina. quam tamen archidiaconus audit diœcesano in remotis agente. j. de restit. spoliat. literas. in princ. sed illud potest intelligi ex speciali concessione. De his etiam sunt publicæ pœnitentiæ & literæ indulgentiarum, vt leg. & not. j. de excess. prælat. accedentibus. Item literæ dimissoriæ, & commendatitiæ, & licentiales, de quibus nor. s. cap. j. & ii. & j. cap j. Item causæ criminales & graues, si cut leg. & not. j. de procur. querelam. & s. de electi. transmissa. §. fi. Item quæ ordinis episcopalis sunt. s. de electio. quod sicut. §. præterea. [Terminari.] Leuia vero potest expedire, vt s. eo. c. respon. j.
4 versic. archidiaconus. Potest † igitur comparari archidiaconus de sensori ciuitatis, vt videlicet causas ciuiles audiat vsque ad trecentos aureos, & criminales minores, in maioribus etiam possit reũ capere, & ad episcopum mittere, & modicam multam indicere, & etiam clericis sibi subditis, & adoptionibus, emancipationibus testamẽtorum & donationum insinuationibus, ac manumissionibus, quas non nomine ecclesiæ, sed proprio faciunt, argum. j. de rebus eccl. non alien. epis. potest authoritatem præstare, vt in Auth. de defen. ciui. abillo. §. iudicare. vsque in fi. collatio. iii. In eo comparari non potest, vt ratione delicti, vel contractus conueniat
5 tur aliquis coram eo, cum territorium † non habeat, vt nota. j. de fo. competẽ. cum contingat, & idem dicendum est de omnibus aliis prælatis ecclesiasticis inferioribus iurisdictionem habentib. de consuetudine, vel de iure s'm quosdam. Sed hæc non placent d. n. cui nõ placet talis comparatio: quia nõ sunt s'm iura ciuilia, sed secundum constitutionem ecclesiasticã dignitates ecclesiasti cæ ordinatæ, vnde nec secundum leges, sed secundum canones sunt iurisdictiones ecclesiasticæ exercendæ, secũdum dominum nostrum, quod dic, vt leg. & not. j. de iudic. j. de do. & contu. cap. j. ¶ In quadam vero.] iiij. pars. quæ fuerit hæc nescimus: allegat tamen mentem illius, quam habes. j. eo. vt nostrum. & si illa sit, in ordine debuit hic præponi, vt patet. C. de no. co. faci. l. vnica. satis ante fin. ibi, primis quidem in primo loco. Posterioribus vero in secundo ponendis. j. de maior. & obed. statuimus. vel forsan ille ordo non seruatur in ordine decretalium eiusdem, sed diuersorũ authorum tantum. [Quia institutio &c.] Ea quæ continentur in hoc §. de iure communi ad officium archidiaconi spectare dicuntur, eo ipso, q archidiaconus est. In his ergo nihil necesse habet probare, cum intentionem suam fundet de iure communi, argum. C. de probat. siue possidetis. j. de Instit. cum venissent. j. de decim. dudum. In aliis autem, vbi de consuetudine intentionem suam fundauit, videtur aduersarius absoluendus. C. de rei vendic. l. fin. secundum T. quod dic, vt not. j. eod. vt nostrum. & capit. fin.
6 [Corporalis.] Sic † ergo est institutio corporalis, vt hic, est & authorizabilis, vt j. de fil. presbyt. ex tua. est & collationis, seu cõmissionis, seu ordinationis, vt j. §. fin. & de offic. vicar. cap. iii. lxiii. dist. si in plebibus. quod dic, vt not. s. eo. cum satis. [Super beneficiis.] Quorum collatio, vel confirmatio ad episcopum pertinet: nam si ad alium pertineret, tunc non spectat institutio ad archidiaconum, secundum dominum nostrum. Tu dic, v not. in præceden. glo. & s. eo. cum satis. [Examinatio.] Sed contra: quia videtur, q hoc sit officium sacerdotum. xxiii. dist. quando episcopus. Solut. dicunt aliqui, q contrarium locum habet in ecclesiis, in quibus non est archidiaconus, & vbi absens est, hic vero vbi præsens. Mihi videtur, q archidiaconus hoc faciet, nisi sibi ex causa ab episcopo interdicatur, argum. s. eod. cum satis. & cap. sequen. Sed & si sibi non interdicatur, nihilominus potest episcopus sibi alios iniungere de latere suo ad examinationem faciẽdam, vel etiam examinatos per ipsum iterum examinare, vel per alios facere exa
7 minari, vt in contrario, vt s. de ęta. & qualita. accepimus: nam & † examinatus aliquando iterum examinatur, maximè in his, in quibus periculum vertitur, vt leg. & not. j. de probatio. causam matrimonij. §. fi. Sed & si episcopus malum ordinauerit, vel promouerit, & circa examinationem negligens fuerit, nõ in totum ipsum examinatio archidiaconi excusabit, vt patet in eo, quod not. s. de cor. viti. exposuisti. & s. de electi. nihil est. §. j. super verbo, malitiam. quamuis alij dixerint, q in hoc casu non teneatur episcopus. f. quando examinatio per archidiaconum facta fuit, arg. liiii. dist. si seruus. & j. de pign. significante. Sed contrarium est ve
8 rum. Tenetur † enim de facto sui vicarij, sicut exercitor nauis de facto magistri. ff. de exerci. actio. l. j. §. magistrum. & leg. & not. s. eo. ea quæ. §. vnico. & plenius. j. de iure patro. pastoralis. super verbo, malitiose. nisi forsan communis opinio esset pro bonitate archidiaconi, arg. j. de pigno. significante. §. cum igitur. & in hoc concordat d. n. Quid si repræsentet aliquem, qui titulum non habet? Imputatur episcopo: quia non debet aliquem ordinare, nisi primo nomina ponãtur & scribantur in matricula: ita q appareat quis, a quo, & ad quem titulum, etiam si religiosus fuerit, præsen
9 tetur, & hanc † matriculam debet primicerius custodire. xxv. dist. perlectis. ante finem. versic. primicerium. in fi. Et quamuis qdam religiosi ex talibus indignentur, tamen non debet hoc episcopus
10 omittere, quia per hanc scripturam, & surtiuis † ordinibus occurritur, & ab infestatione ordinandorum ordinator episcopus releuatur, supra de ęta. & qualit. accepimus. j. de præben. cum secũdum Apostolum. & adde, quod no. s. de cor. viti. exposuisti. Quid ergo si archidiaconus fecerit scribi aliquẽ ad titulũ patrimonij

fui. sordinandi, cum tamen nullum habeat, vel minus sufficiẽs? Si hoc scienter archidiaconus fecerit, primo loco poterit agi cõtra archidiaconum, qui in dolo fuit. secundo loco in defectum ipsius contra episcopum, qui in culpa est. Dolus enim culpæ præponderat. ff. ad l. Aquil. item si obstetrix. Nec obstat si excipiatur de dolo ordinati, ad cuius instantiã hoc factum est. Cessat enim hic talis oppositio, ne cõtingat ipsum mendicare in vituperium ordinis clericalis, arg. in eo, quod leg. & not. s. de renunc. ad supplicationem. secundum Goff. Alij dicunt, q talis ordinatus imputet sibi: quia mentitus est, & quærat propriis manibus de cætero sibi victum. xcj. dist. clericus victum, & hæc opinio prævalet. Tũ vt subtrahatur materia multis, qui mentiendo facerent se taliter promoueri, arg j. de diuor. quanto. §. pen. cum suis cõcord. Tum
11 quia † nemini debet suum mendacium expedire. ff. de tribu. illud.
12 §. pen. Tum quia per obreptionis, siue subreptionis † astutiam nõ debet aliquis promoueri. s. de elect. cum dilecti. §. nos vero attendentes. in princ. vbi de hoc. Quid ergo de his † qui faciunt se pro
13 moueri ad titulum paupertatis, sequatur ipsam. j. de excess. prælatis praua. Quid de aliis, qui dicunt ad patrimonium Christi? Talibus videtur, q episcopus obligetur ex quo admittit. Quicqd
14 enim habemus, est patrimonium, † & hæreditas Christi. j. de præben. cum secundum Apostolum: sed idem seruatur, quod & de aliis: quia licet verba sint diuersa, tamen mens eadem est, & eiusdem conditionis sunt, argum. j. de verb. sign. intelligentia. s. de cõstitu. translato. [Beneficiorum.] Sic ergo nec beneficia, nec ordi
15 nes † conferri debent, quin examinatio cauta & diligẽs ante fiat, vt hic, & s. de elect. nihil est. & nor. s. de cor. viri. exposuisti. ¶ Subsequenter.] v. pars. [Quæsiuisti.] Tertio quia s. respon. j. duę sunt factæ quæstiones. [Quod omnes tangit.] q. d. citandus est archidiaconus, & vocãdus, authoritas tamen episcopi remanet sibi sal
16 ua. de hoc † verbo tñ generali, quod omnes tangit. dic, vt not. s. de temp ordin. si archiepiscopus. ad finem. [Et commune eorum decanus.] Hic habes, q de consensu archidiaconi debẽt instituiri, & destituit † decani rurales per episcopum. Et est ratio, quia cum
17 non solum episcopus, sed etiam archidiaconus habeat curam parochiæ. s. eo. c. j. & decanus in hoc vices vtriusque suppleat, vt patet j. tit. j. c. j. & ii. & fi. & sic communis vicarius sit, vt hic dicit. ideo & communiter est eligendus, & remouendus. secundum quosdam vt sequitur. Sed dom. nost. dicit, q' regulariter secundum consuetudinem Franciæ, vbi in aliquibus ecclesiis constituuntur tales decani per episcopum, & archidiaconum communiter ad quædã officia eis communiter exercenda, nec instituuntur in aliqua ecclesia, nec confirmantur: immo quasi ministeriales, & officiales sunt vtriusque, & pro magna parte non constituuntur perpetuo, sed ad tempus, vnde & supra dixit, qui pro tempore statuuntur. i. ad tempus. vbi ergo talis, vel similis non est consuetudo, hoc, qđ ibi dicitur, non vendicat sibi locum, secundum dominum nostrum communiter. Quid si non possunt concordare nihil agetur, cum vnus sine reliquo nihil possit, arg j. de offi. deleg. causam quæ. nisi forsan consuetudo in contrarium obtineret secundum quosdam, pro quibus facit hæc litera. A lij dicunt, q cum authoritas episcopi sit principalis & authoritas archidiaconi vicaria tm̃, debet nominatus ab episcopo obtinere, & pro his facit, quod leg. & not. s. eo. c. i. & cap. cum satis. si tamen archidiaconus videat in dignum institui, vel sibi damnosum, pro iure suo poterit appellare, vel de ipso contendere coram superiore, arg. j. de offic. deleg. super eo. & de offic. ordin. ad reprimendam. & hoc salua consuetudine contraria. De iure communi verius puto: nam & in dubio
18 † necesse habet archidiaconus episcopo obedire, vt patet in eo, qđ leg. & not. s. de tempor. ordin. ad aures. §. j. [Eligendus.] Mirabilis est hæc responsio, nec enim quæsitum fuit de electione, vel amotione, sed de institutione & destitutione, vt patet s. in quæstione facta. Sed dicas, q ideo sic respondet, ne institutioni authorizabili (quæ ad solum spectat episcopum) aliquid videatur detrahere, & vt det nobis materiam inter institutionem & destitutionem subtiliter distinguendi. q. d. si quæris de institutione authorizabili, & destitutione authorizabili, illa ad solum episcopum spectat, vt s. de renunc. admonet. vbi de hoc. Si quæris de institutione, quæ loco collationis, seu electionis habetur, vel destitutione, q̃ loco amotionis habetur, de illa quæ communiter debet fieri respondemus. Et ex hoc no. caute, q' sicut quis non debet tangere administrationem beneficii quantumcunque ab illo, qui subest ẽpo eligatur, quantũcunque sibi conferatur sine authoritate epi, sic quantumcunque ab eodem per sententiam priuetur, vel amoueatur, non debet ipsam administrationem deserere sine autho
19 ritate epi eiusdem, & sic semper illius est † instituere, cuius & destituere in eodem genere institutionis & destitutionis, vt hic patet, & s. de renunc. admonet. & facit ad hoc, quod nor. s. eod. cũ satis. & est hic arg. q si quis priuetur beneficio suo per sententiam epi, cuius præsentatio, siue collatio spectat ad aliũ, non potest ipsum restituere, nisi de consilio eiusdem & assensu, vt j. de eccl. ędi. c. iii. §. i. [Admonendus.] Eps tamen solus iudex est, vt patet in eo, qđ no. j. de offi. vica. c. ii.

S V M M A R I V M.

1 *Licentiales literæ quare sic dicuntur.*
2 *Licentiales literas, minores episcopo cõcedere non possunt, nec et dimissorias.*
3 *Quæ sunt authoritatis episcopalis, non sunt ab inferioribus vsurpanda.*
4 *Nemo debet falcem suam in alienam messem ponere.*

C A P. VIII.

1 SIgnificasti, & infra. [Sine conscientia tua.] Sic. s. eo. cũ
2 satis. & c. archidiaconus. [Literas.] Licentiales* quas
1 sic † voco: quia per tales literas datur licentia, vel ordinandi, vel peregrinandi, & quas minor episcopo non potest concedere, † vt hic, & lxviii. dist. quamuis. lxxj. dist. extraneo. & cap. primatus. de consecr. dist. v. non oportet. ij. multominus commendatitias, multominus dimissorias, seu formatas, de quibus nor. s. de cleric. pereg. c. j. & ii. Hæc enim & consimilia authoritatis epã
3 lis sunt, vt præcedit, & ideo non sunt ab inferioribus † vsurpanda, vt patet in eo, quod leg. & nor. s. eo. c. cum satis. & j. eo. c. fi. j. de excess. prælat. accedentibus. possunt tamen delegari ab eo & committi, vt hic, & j. de sent. & re iud. cum Bertoldus. respon. j. [Literas.] Continentes, q' ab alio episcopo possunt ordinari, secundum dominum nostrum. [Et eis.] vers. i. promouendis. [Discrete.] q. d.
4 tuis. Quid enim ad te de extraneis, nec † enim debes falcem tuam ponere in alienam messem. s. de elect. venerabilem. respon. j. q. d. discrete facies, si hoc facias; quia omnes forsitan non auertunt. fi. j. de offi. deleg. super quæstionum. §. verum. ibi, prouide statuimus. vel discrete. q. d. nõ fulminando. sentẽtiam. sicut quidam faciunt, vt leg. & not. j. de eo qui fur. ord. sui'c. c. j. [Audeant.] Sine conscię tia tua. [Qui si.] vers. Promouendi & subditi. [Prohibitionem.] Subaudi, maxime: nam & prohibiti sunt a iure, vt leg. & not. j. de paro. nullus. [Præsumpserint.] s. faciendo se ab alio sine tua cõscientia ordinari'. [Interdicas.] Post quod interdictum per te factum, si in sic susceptis ordinibus ministrauerint, irregulares fiũt & non ante, arg. hic, quod dic, vt plene not. s. de temp. ordin. post translationem. Sed quid si eps est absens necessitate, vel vtilitate imminente, posset tunc archidiaconus ipsos repræsentare: quia vicarius eius est, ar. s. eo. c. j. & c. ad hæc. sic & archipresbyter. j. tit. i. cap. i. secundum B. Tu dicas hoc non esse verum: quia hæc litera contradicit. Bene enim sciebat Papa illa iura, & tamen nullum casum excepit, & cum hoc prohibeatur generaliter, contradicit alia litera euidenter. j. tit. i. c. ii. §. fi eps defuerit (exceptis his, quæ p hibita sunt) archipresbyter prouideat & c. nec ista etiam, vel simi lia transire dicam in generali commissione, arg. j. de offi. leg. post translationem. ff. de pign. obligatione generali. j. de offi. vica. c. pe. vbi de hoc. Si tamen aliquis gereret vices epi generaliter, & in generali commissione esset iste casus expressus, vel aliqui similes, ap posita clausula generali, quæ consueuit apponi in huiusmodi literis. f. super præmissis & in omnibus aliis ad nos spectantibus. de tali dicerem, q hoc posset, arg. s. eo. c. in prin. s. de rescrip. sedes apostolica. ff. si quis cautio. sed & si. §. quæsitum. & not. j. de commo. c. vnico. sed nec talis deberet hoc in præsentia epi, qui hoc sic cõmisit generaliter, siue eiusdem conscientia expedire, arg. j. de offi. lega. nolentes. & extra d. n. de offic. ordin. Romana. §. fi. lib. vj. Puto etiam, q capitulum sede vacante hoc posset facere, argu. j. de maio. & obed. cum olim. vii. q. i. Pontifices.

ADDITIO.

2 ¶ Literas licentiales non possunt minores episcopo concedere, & multominus dimissorias. Dic de his literis, vt in c. cum nullus. de tempor. ordin. lib. vj.

C A P. IX.

NOstrum, & infra. [Pars. j. de appel. vt nostrum. j. vt benefi. eccles. vt nostrum. [Sufficienter probatum.] Perinde ergo est, ac si nihil fuisset probatum, arg. s. de translat. episc. cap. ii. §. sed neque. versic. sicut iuxta. cum suis concord. [Memorata.] Et ideo debet succumbere, vt j. de probat. in præsentia. §. fin. versic. & q nihil. maximè cum ea &c. [Et de iure communi.] De hoc dic, vt not. s. eo. ad hæc. §. in quadam. vbi videtur de hac epistola facere mentionem. [In sede.] Quod nunquam habetur loco electionis, vt s. de elec. ecclesia. j. & nisi authoritas episcopi præcesserit, non institutio, sed intrusio reputatur. j. de præben. cum iam dudum. respon. j. ibi, & q in die intrusionis suæ, & est ratio, vt not. s. eod. cum satis.

S V M M A R I V M.

1 *Causæ plures in eodem libello admittuntur.*
2 *Remedium per cautionem adhibetur.*
3 *Imperator mundi Dominus dicitur.*
4 *Imperatores duo, & tres quandoque fuerunt.*
5 *Episcopatuum limites stabiles sunt.*
6 *Mundani limites per potentiam augmentantur, diuiduntur, & diminuuntur.*
7 *Iudices ecclesiastici non debent recurrere ad limites laicorum.*
8 *Consuetudo iurisdictionem tribuit.*

9 *Iuris potentia multiplex est.*
10 *Monachorum correctio, ad quem spectat.*
11 *Monachi, & abbates de iure communi episcopis subiacent.*
12 *Eps potest qñque inuito subdito cognoscere de causis ad eius iurisdictionem spectantibus.*
13 *Licitum est inter partes conuenire, vt coram non suo iudice litigentur.*
14 *Familia episcopi eodem gaudet priuilegio, quo & episcopus.*
15 *Consuetudo tirannica, non defendit a culpa.*
16 *Canonici, secreta, & familiaria negotia ecclesiæ scire præsumuntur.*
17 *Testes inducendi sunt, qui melius veritatem nouerint.*
18 *Status, consuetudo, & personatus ecclesiæ non melius probatur, quàm per canonicos.*
19 *Antiquiores super factis antiquis sunt requirendi.*
20 *Possessor violentus quis dicatur.*
21 *Vna eadem res, non debet diuerso iure censeri.*
22 *Archidiaconus an de iure communi iurisdictionem habeat.*
23 *Episcopalis ordinis quæ sint.*
24 *Authoritates, quæ per subditum episcopi acquirantur contra episcopum.*
25 *Cautela pro episcopis contra archidiaconos.*
26 *Consuetudo iuri contraria, vel ecclesiis onerosa, non est extendenda.*
27 *Consuetudo contra rationem inducta non seruanda.*
28 *Extensio de iure communi fit in his, quæ ad alium non pertinent.*
29 *Præscriptio tanquam odiosa restringenda.*
30 *Omnia sub episcopo esse videntur de iure communi.*
31 *Visitatio episcopalis imprescriptibilis est.*

C A P. X.

Dilecto filio, & infra. [Procurationē annuam.] Hic specificauit procurationem, apposita subsequenter clausula generali, quædam alia, & j̃.& §.seq. videtur specificare aliqua, quæ maiora videntur, & sic contra.s̃.de rescrip. sedes.§.nec super maioribus.Solu.secundum dominum nostrũ. Hoc operatur virtus illius clausulæ, & quędam alia ratione sui archidiaconatus ad ipsum spectantia. Propter hanc enim clausulam de omnibus, siue maioribus, siue minoribus agere potest, dũ modo ad archidiaconatum spectent, & idem esset, si quis cõqueretur de alio dicens, q̄ iniuriabatur ei super tali domo, & rebus aliis ad eum ratione hæreditatis spectantibus; nam & hic posset maiora, q̃ domus sit petere; puta, ciuitates, castra, & omnia alia, dummodo ad hæreditatem spectantia, secundum dominum nostrum. Ad hoc.j̃.de restit.spoli.cum ad sedem. respon.j.versi.j. & de probat.licet.& de donat.inter dilectos.§.fi. & j̃.de offic.ordi. conquerente. Si quis autem vellet tenere contrarium, posset dicere, q̄ ideo fuit admissa sequens petitio, quia de hoc non fuit obiectum, secundum dominum nostrum, sicut alias not.C.de anna.excep.l.fin.j̃.de restit.spoliat.cap.fin.Potest & illud dici, q̄ forsan in rescripto alia fuerunt specificata, quæ hic causa breuitatis ex certa scientia sunt omissa. Vel dic procurationem annuam causa visitationis debitam, quæ non est de iurisdictione peccatorum examinatione, atque correctione, nec aliquid maius inferioribus specificatur, ex hoc autem, q̄ dicit annuam, est arg.q̄ semel in anno potest quis visitare, qđ dic, vt not.s̃.eo.mandamus.[Spectantia.] Nõ dicit quo iure, & ideo sub hac generalitate comprehenduntur omnia, quæ debentur non solum de iure scripto, vel priuilegio, sed etiam si ex pacto, vel consuetudine debeantur. Ad idem.j̃.de præscrip.auditis.secundum dominum nostrum. Et est
1 argu.q̄ secundum simplicitatem iuris canonici † plures causæ in eodem libello admittuntur. Ad idem.j̃.de fi.instru.inter dilectos. respon.j.& §.j.vbi de hoc.¶ Coram quibus.] ii.pars.s.iudicibus delegatis, quibus causam commiseramus, vt supra. [Petiit.] Sed nõ obtinuit, eo q̄ intentionem suam non fundauit, vt & s̃.c.proxi.
2 & j̃.not. [De cætero.] In hoc per cautionem posset † remedium adhiberi.ff.si serui.vend.l.harum.& l.egi.alias non posset sententia concipi in futurum.ff.de iudic.non quemadmodum, secundum Goffr. Tu dic, vt no.j̃.de sepult.in nostra præsentia.§.talem. contra. sed ibi soluitur. [Sit situm.] Per hoc forsan credebat intentionem suam fundare, sed nõ est ita, & ideo vbi ꝯsuetudinem specialem probauerit archidiaconus, non obtinebit, quod est dignum not.secundum dominum nostrum. Nec obst.quod inducit & dicit monasterium situm infra metas sui archidiaconatus: quia hæc allegatio ad episcopum spectat, etiam contra archidiaconum, & abbatem & quemlibet alium, vt xvj.q.vii.nullus. & c. omnes.xiii.q.j.§.j.xviii.q.ij.monasteria.j.& j̃.de do.& contu.c.ii.j̃. de relig.dom.de xenodochiis.& c.constitutis. & j̃.de institu.cum venissent: quia territorio caret, vt not.s̃.eo. ad hæc. §.item in epistola.in fi.Nec puto, q̄ Comes, vel alius princeps minor Imperatore hanc allegationem facere posset. Ratio specialitatis, quare minor episcopo non potest hanc allegationem facere hæc est, ne videantur duo capita in vno corpore, quasi monstrum.j̃.de offic.ordin.quoniam in plerisque.tamen ex quo ad iura parochialia fundat rector intentionem suam de iure communi, vt patet in eo, quod leg.& not.j̃.de his quæ fiunt a prælat.pastoralis.& de deci.cum in tua.& capit.cum contingat.& j̃.de offic.ordin.cum ab ecclesiarũ.§.i. Rõ specialitatis quare hæc allegatio Impatori cõpetit, est excellẽtia principatus, qua quo ad temporalia est super oẽs ꝯstitutus, q̃ a Deo processit, in Auth. quõ oportet epi.ĩ prin.
3 Vnde & † mundi dñs dicitur. ff. ad leg.Rod. de iac.de precario. alias incipit, domine Imperator, & arg.C.de quadri.præscrip.bene a Zenone.& vii.q.j.in apibus.sed & secundum Aug.hoc priuilegium ad Reges extendi videtur, vt viii.dist.quo iure. illud tamẽ intelligi potest de Imperatoribus, & Regibus Romanorum tantum.Nec ob.q̄ quando loquitur in plurali, quandoque in singulari, nam quando loquitur in plurali considerat præteritos, & futuros, & leges eorundem, quando vero in singulari præsidentem tãtum, sicut quando dicimus Romani Pontifices & Roma-
4 nus Pontifex. Vel ideo loquitur in plurali: quia † quandoque fuerunt duo Imperatores simul regnantes & præsidentes, & etiam tres, vt patet.C.de defen.ciui.l.j.& iiii.v.vii.& viii.Sed & de Tito & Vespasiano, & multis aliis satis est diuulgatum. Ratio vero diuersitatis, quare hæc allegatio competit episcopis, & non comitibus,
5 & aliis principibus secularibus, hæc est: quia † limites episcopatuũ stabiles sunt, nec præscribuntur, nec mutantur.xvj.q.iii.licet contineatur antiquis regulis.& cap.quicunque.& § potest & aliter di-
6 stingui.mundani vero & præscribuntur, & vsurpantur † per potẽtiam, & diminuuntur, & diuiduntur, & augmentãtur quotidie, siue sit phas, siue nephas, vt patet in eo, quod leg.& no.j̃.de paroch.
7 super eo.respon.j. & de voto. quod super his.§.rursus.inde est, † q̄ nec iudices ecclesiastici recurrere debent ad limites laicorum. xvj.q.v.possessio.j̃.de relig.dom.cap.j.qui nec possunt limites episcopatuum diuidere, vel mutare.xvj.distin.cap.j.& seq.cj.dist.ca.j. ex hoc etiam insurgit ratio, quare in ecclesiasticis exigitur titulus, qui non est in secularibus requirendus, ad hoc.s̃.de translat. episc.inter corporalia.C.de sacrosanc.eccles.vt inter diuinum.C. de veter.iur.enucl.l.ii.§.sed quia diuinæ.Instit.de iure nat.§.pen.& in Auth.de non alien.reb.eccle.§.si minus.collat.ii.& de hoc no. in summa de præscrip.sub §.quæ exigantur.sub §.quæsitum.versic.notabis.& elicies.& seq. vsque ad fin. vna tamen nota per aliã est supplenda. [Spectantes.] Quo ad iurisdictionẽm. [Et eius.] versic.quæ expressa sunt vsque hic, spectant ad iurisdictionẽ, hæc autem, quæ sequuntur ad correctionem & visitationem. [Honesta & sancta.] Alias facta, sed prima præualet. [Secũdum Deũ.] Nam si alias fierent, essent redigenda ad arbitrium boni viri, vt legit.& not.j̃.de arbit.c.ii.j̃.de iureiur.veniens. & cap.Quintauallis. [Solent & possunt.] Valde caute fuit hoc propositum in libello. Nam quod de iure communi præcedit, pro nihilo erat quo ad monasterium contra quod agitur: sed hic totum colorauit. Hæc
8 verba respiciunt consuetudinem, quando dicit, solent † quæ iurisdictionem dat. C. de emanci.l. j. & fi.j̃.de excess.præ.ad hæc.& le.& no.j̃.de fo.compe.cum contingat.Et omne ius siue genera-
9 le siue speciale, quando dicit.[Possunt.] Quia multiplex † est potẽtia, vt le.& not.s̃.de rescrip.scicitatus.Et sic est ar. q̄ plures causæ possunt proponi ĩ eodem libello circa ecclesiastica.De hoc not. j̃.de iudi.dilecti.j̃.de li.ob.ca.fi.j̃.de fide instru.inter dilectos.rñ.j. [Salua sua regula.] subaudi, per se. ap. approbata & confirmata. Alias regula non obstaret fm.d.n.ar.j̃.de reli.do.c.fi.& de venera.sancto.ca.j. in fi. Alias autem dummodo episcopus contrariũ non recipiat, tenentur ei religiosi obedire.xvj. q.j. qui vere pure q̃ & c.cum p vilitate.fm.d.n.in his vero, quæ ad regulam spectant
10 & ad monachalem disciplinam abbatis, est correctio † monachorum, vt hic & j̃.de app.repræhensibilis.§.fi.ar. C.de patri.po.l.iiij. C.de emendatio.propin.l.vnica. Et si parere noluerit monachus est per episcopum compellendus.j̃. ne cle. vel mo. rela tum.j̃.de sen.exc.monachi.Si vero agatur in figura iudicij, & abbas habet pro se consuetudinem, idem vt pridẽ: quia & illa etiam priuatæ personæ iurisdictionem tribuit.j̃. de fo. compe. cum contingat. multo fortius prælato.ix.q.iij. conquestus. C. de emanci.l.j.& fi. Quod si talem non habeat consuetudinem, tunc omnino est ad episcopum recurrendum.xj.q.j.de persona.in Auth.de sanc.epi. §.si quis cõtra aliquem.coll.ix. Nam salua regula in omnibus de
11 iure, † communi subiacẽt epis monachi & abbates, vt patet.xviij. q.ij.abbates.j̃.de simo.ne Dei. & secundum hoc intellige.j̃.de of. ordi.quanto.j̃.de ma.& ob.cum in ecclesiis. De hoc no.in summa de tem.ordi.sub.§.quartadecima.ver.antepe. & se.[Obedientia.] in his, quæ ad obseruantiam religionis spectant, vt patet.s̃.in præceden.glo.[Periit insuper.] ver.s.dictus archidiaconus.[Ne de coetero facerent.] s.abbas, & monachi.[Balliuia.] vulgare est gallicorum.Alias enim dicimus baiulia a baiulo.las, quia baiulus portat, siue gerit vices superioris.[Conueniri.] Iniusta vr̃ hæc petitio.
12 Tum quia episcopus, † potest qñq; etiam inuito subdito cognoscere de causis ad eius iurisdictionem spectantibus, vt no.j̃.de offi. ordi.cum ab ecclesiarum.Immo etiam, vt quidam dicunt (quod tamen non placet) ab eo iurisdictionem aduocare. arg.ff.de iudi.
13 iudicium.Tum quia licitum est inter, † partes ꝯuenire, vt coram non suo iudice litigent.ff.de iurisdi.om.iudi. si conuenerit. Imo & inter laicos sufficit, q̄ nõ excipiatur.ff.de iudi.l.j.&.ij. in princi. iij.q.vj.pulsatus.Secus inter clericos, quod dic, vt legitur & no.j̃. de

de fo.competen.significasti. Et ideo quia iniusta fuit ista petitio, ei non respondetur. Vel quia in hoc monasterium non peccabat. Alii dicunt, q̄ iusta petitio erat ista propter specialem consuetudinẽ archidiaconatus, quæ talis erat in hoc loco, quare fuit admittenda petitio, & maximè ad fraudem remouendam, ne sic subtraheretur paulatim archidiacono iurisdictio, argum.ff.de do.cum quis.ff.de aqua plu.arcen l.j.& l.deniauc.& bene satis fit huic petitioni.j̃.§.j. versic.fin. quando dicit, eam iurisdictionem duntaxat &c. in quo comprȩhendit non solum correctionem, & visitationem, sed & iurisdictionem, & q̄ prius debeant homines isti coram archidiacono, quàm coram episcopo conueniri, secundum dominum nostrum. [Prius debere.] non dicit quo iure, & ideo videtur omne ius suum in iudicium deduxisse. C de anna.excep.l.fin. Nam hoc verbum late patet, sicut & pertinere. ff.de verbor. signific. verbum illud pertinere. [Specialibus.] q.d. causas, quæ tangunt archiepiscopum & homines eius, ac familiam non peto, vt coram me primo agant.dom nost. [Ipsius archiepiscopi.] Videtur ergo, q̄ id quod supradixerat generaliter prius debere, ad specialem consuetudinem hic restringat. Hoc.n. non poterat esse de iure communi, quod contrarium est. [Ac familiæ.] hoc non audebat archidiaconus præsumere sciens, quod
14 homines & familia † episcopi eodem gaudent priuilegio, quo & ipse, argum.hic, & C.de episc.& cleric.l.j.xii.quæst.ii.ecclesiarum seruos.xvj.quæst.j.similiter.j̃.de offic.deleg.ex literis. j̃.de fo.compet.cum contingat.in lib.feudorum.de priuileg.schola. & C.ne filius pro pat. auth. habita. extra dom.nost. de pœn. Romana.§. sibi etiam. lib.vj. secundum quæ iura nõ deberent tales angariari, vel perangariari, vel alias affligi. Sicut nec episcopus, qui nec pro rebus ecclesiæ sportularum vllam debet exactionem, vel molestiam sustinere, alioquin exactor duplum reddat, & si militat, cingulum perdat, si vero clericus fuerit, deponatur, vt in Authẽ. de sanct. episc. § sportularum. Iudices tamen nostri temporis ex sua violentia hæc vsurpant. De quorum tirannorum sanguine securi non sunt negligentes, vel ignari confessores, cum consue-
15 tudo † in huiusmodi non defendat, vt s̃.de consuetu.cap.j.& c.fi. & s̃.de constit.quæ in ecclesiarum.& in concilio generali.j̃.de rebus eccles.non alien. cap.fina. vbi de hoc. Sed & caueant sibi episcopi, qui tenentur talia saltem in suis prædicationibus publicare.xxiii.q.iiii.non potest.xliii.dist.Ephesiis. [Er j̃] Hic cõtinetur, q̄ archidiaconus multum confidebat de iure communi.Et ideo intendebat vitare consuetudinis probationem, tanquam superfluam. Vnde consuluerunt Papam iudices, vel interlocuti sunt pro ipso, quare fuit ad sedem apostolicam appellatum. Quod videtur verius.cum causa non remittatur eisdem (quod consueuit fieri in consultatione, vt s̃.de cler.peregr.cap.i.) sed aliis committatur, quod in appellatione fieri debet ex quo iusta est.j̃.de appel. vt debitus.& capit.cum causam.& seq. nisi secundum quod legitur.j̃ eod.tit.interposita.§.ille denique. & huic subauditur respondetur in sequen.§.ideoque &c.¶ Ideoque.] iii. pars. [Mandamus quatenus.] subaudi omissa allegatione iuris communis ad fundandam intentionem suam quam pro se inducebat archidiaconus, & quæ quantum in prædicta in nullo iuuat ipsum. [Per maiores ecclesiæ &c.] Sic ergo canonici sunt admittendi, sicut illi
16 † qui secreta & familiaria negotia ecclesiæ melius scire præsumũtur, tanquam domestici, vt hic, & j̃.de probat.tertio. & j̃.de testi. veniens.ii.§.fina.C.de diuor.& repud.consensu.§.si autem. C.de
17 quæstioni.interrogari. [Notitiam pleniorem.] Sic patet, † q̄ illi testes inducendi sunt, qui melius veritatem nouerunt, & de quibus magis præsumitur, q̄ ipsam dicant.iiii.q.iii.si testes.xxxv.q.vj. consanguineos.j̃.qui maio.accusa.poss.videtur. Item argu.hic, q̄ quando agitur de statu, vel de consuetudine alicuius ecclesiæ ca-
18 thedralis, vel personatus ipsius, non † melius hoc potest probari, q̃ per canonicos, vt leg.& not.j̃.de testib.veniens.ii.§.fina. cum suis
19 concord. Item arg.q̄ super antiquis factis sunt † antiquiores homines requirendi.ff.de probatio.l.penult.ff.de leg.iii.si chorus.§.j. xx.distin.de quibus.lxxxvj.distinct.si quid.j̃.de accusat.qualiter.ii.
20 [De pacifica.] No.q̄ consuetudo, siue possessio, vel quasi † violen-
a ta [a], vel clandestina non prodest præscribenti, vel consuetudinem alleganti, immo debet esse pacifica & quieta, vt hic, & j̃.de præscrip.sanctorum.& c.illud.xvi.quæst.iiii.volumus, C.de præscrip. triginta annorum.si quis emptionis.& l.fina. Non prodest etiam gratiosa, vt s̃.de postul.prælat.bonæ ii.respon.j.[Iurisdictionem.] Hic colligitur euidẽter archidiaconum, vel plebanum, vel alium quemuis (minorem tamen episcopo) correctionem, visitationem, vel iurisdictionem aliquam de iure communi in monasterio non habere. Per consequens nec procurationem, quæ ratione visitationis debetur.j̃.de præscrip.cum ex officii. ad idem xviii. quæst.ii.dudum.& cap.peruenit.j̃.de capell.monach.cap.ii. Quid de procuratoribus? Respon.si sint conuentuales, vel ad hoc instituti per episcopum, vt ibi sit conuentus, tunc non habebit archidiaconus ibi iura archidiaconatus, vt s̃.de consuet.cum dilectus. §.dictus vero. Idem iuris est de talibus, quod & de monasteriis, arg.j̃.de sta.mona.cap.ii.§.fin. In aliis autem secus, cum nec priuilegio monasteriorum gaudeãt.x.quæst.j.cap.j.vnde & in capellis monachorum (cum non inueniantur exemptæ) percipiat archidiaconus iura sua episcopi priuilegio nõ obstante. j̃.de excess. prælat.cap.ii. Quid si monasterium habet populum? Respon.videtur, q̄ abbas ratione visitationis populi debeat archidiaconum procurare, arg.j̃.de priuil.ex ore.§.fin.x.quæst.i.episcopum.& cap. placuit.& expressius extra dom.nost.de verb.signi.ad perpetuam. lib.vj. Et hoc placet dom.nost.nisi & monasteriis exemptis cum iuribus parochialibus populus datus esset, extra dom.nost.de verbor.signific.veniens.§.censentes.lib.vj. Alii dicunt, q̄ nec in monasteriis, nec in ipsorum populis minor episcopo iurisdictionẽ habet, licet iura parochialia, sicut decimas & similia infra totam suam parochiam possint exigere ab eisdem.xvj.quæst.j.decimas. & ca.quicunque.j̃ de deci.commissum.& cap.dilecti. Sunt & qui dicunt, q̄ & si archidiaconus in monasteriis iurisdictionem nõ habeat, vt hic dicit, habet tamen ibi visitationem, & correctionẽ, quod hic non negatur, vt dicunt. Nec ob.xvj.quæst.j.alia.vbi videtur, q̄ etiam sacerdos in monachos iurisdictionem habeat. Intelligendum est enim, q̄ non per se ipsos distringet, sine coget ad decimas persoluendas, sed per superiorem ipsos faciet coerceri. Tu vero adhæreas primo dicto, & his quę notantur j̃.eod.versic.i.super verbo, duntaxat.& de præscrip. cum ex officii. [Vel in huiusmodi abbatiis.] q.d. aliis similibus eiusdem diœcesis, nec enim
21 debent † diuerso iure censeri, cum sint eiusdem corporis ecclesię, vt xii.quæst.i.cognouimus.j̃.de deci.cum in tua.§.i.ad fi.cum suis concord. Et est argum. q̄ vbi episcopus petit a subdito aliquod nouum, vel insolitum (a iure tamen non omnino reprobatum) puta, censum, vel charitatiuum subsidium, vel aliud simile. Ex quo probat, q̄ idem habet & percipit in aliis conuicinis, conuincitur & is a quo petit, nisi aliud probet, ad idem.j̃.de censi.ecclesiis.& c. sopitæ.& cap.ex parte.& cap super eo.100.distin.contra morem. s̃.de consuet.cum olim j̃.de offic.ordin.conquerente.§.i.ad fi.& adde, quod not.j̃.eod.versicu.j.super verbo, vel in eisdem abbatiis. videtur tamen no.contra.j̃.eod.cap.in fi. Quid si non iurisdictionem? dic, vt ibi. [Si vero.] versic. [De præmissis.] s.q̄ archidiaconus pacifice consueuit exercere iurisdictionem in dicto monasterio, vel in aliis eiusdem ordinis, & conditionis.dom nost. [Per eosdem.] subaudi, in totum sufficienter & plenarie.& vos pro ipso plenarie sententiam proferatis. Quia si non probatur hoc de omnibus, sed de quibusdam, vel non probatur ita plene, sicut petiit. [Eandem iurisdictionem, &c.] Sed nunquid posset archidiaconus intentionem suam probare per alios? vtique, cum hoc edictum prohibitorium sit, vt ff.de testi.l.j. contra. Sol.quantum ad hanc partem continet hæc decret.specialem prouisionem, vel ex officio, vel de consensu partium factam, sicut & alias.s̃.de elect. scriptum est.§.& si partes.j̃.de offic.delega.cum R.canonicus. Et etiam si facta fuisset de consensu monachorum tantum, non potest multum conqueri archidiaconus, argum j̃.de offic.deleg.cũ R canonicus, & puto, q̄ sic factum fuerit. Dixit enim abbas forsitan, domine non quæramus circuitus intricatos. ff.de condict. indeb.dominus testamento.occurratur laboribus partium & expensis.j̃ de appella vt debitus. Ego enim canonicorum testimo-
22 nio volo stare. [Duntaxat.] Hic colligitur euidenter, † q̄ archidiaconus iurisdictionem non habet, nisi de consuetudine, super qua materia.s̃.eo.officium.in princ. Multa iura inducta sunt pro, & contra, ad quorum & diuersarum opinionum de hac materia habitarum solutionem plenam & concordiam faciendam, notabis, q̄ quædam sunt ordinis episcopalis, quædam authoritatis episcopalis, quædam simplicis episcopalis iurisdictionis, quędam
23 certi officii. Episcopalis † ordinis sunt ordinare, consecrare, dedicare, reconciliare, confirmare, & similia, quæ possunt colligi.s̃.de elect.quod sicut.§.præterea. Et hęc non potest alius minor episcopo acquirere obtentu alicuius consuetudinis, quæ potius dicẽda est corruptela, vt patet s̃.de consuet.quanto §.i. & ii. lxviii.distin. quamuis cor episcopi. & cap. cor episcopi. Licet aliqui aliqua ex his exerceant, vel quia a iure hoc cõceditur, vt in abbatibus. s̃.de ęta.& qualit.cum contingat. Vel consuetudine approbata per Papam, sicut no.de presbyteris cardinalibus.s̃ de suppl.neglig.prælat. cap.j. Vel eiusdem Papæ priuilegio speciali, vt in simplicibus presbyteris leg.xcv.dist peruenit.quod tamen & Papa reprobat.s̃.de consuet.quanto.nec hodie hoc sicut puto de leui faceret, quãuis posset: quia ex quo presbyter in ordinatione sua benedicendi & consecrandi potestatem recipit, sicut patet in libro Pontificali c. Consecrare, & sanctificare digneris domine manus istas &c. Et potest conficere corpus Christi, quod maius est, vt s̃.de sum.Tri. cap.j.§.antepenult. Planum est, q̄ Papa posset ei concedere in talibus, quod est minus, argum.j̃.qui fil.sint legit. per venerabilem. respõ.j. Ab alio autem aliquo nõ pñt talia minori episcopo (quacunque vis etiam approbante consuetudine) delegari. j̃.de consecra.

ADDITIO.

a ¶Adde quis dicatur violentus possessor glo.in versicu.non violentus. s̃.j. de paci. possess.in pragma.sanct.

24 secrat.eccles.aqua. Quædam vero sunt † authoritatis epalis, sicut causas criminales & matrimoniales audire,non dico sententias dare, vt vitem oppositionem,quę posset fieri in quibusdam,sicut patet in eo,quod not.s.de elect.transmissa.Indulgentias concedere,& quo ad exercitium administrationis beneficij ecclesiastici instituere & destituere,& similia,de quibus not.s.eo.ad hæc.§.in epistola. Et si qua possunt alia reperiri,quæ eps potest ad tempus cōmittere,vt no.s.eo.significasti. In perpetuum acquiri nō possunt a subdito epi ꝯ epm,nisi per Papæ priuilegium, vel ex cōcessione facta ab epo cum præscriptione secuta. Et sic intellige.j.de excess. prælat.accedentibus.ad fi.j.de iure patro.cura.& j.de relig.do.constitutus. Vel ex sententia arbitri, seu alia conuentione habita, & præscriptione firmata,vt j.de præscrip.cum olim.& c.venient.Et fm hoc etiam potest intelligi sine calumnia,ꝙ loquatur de institutione authorizabili.j.de instit.cum venissent. Alias autem cōsuetudo in talibus nulla prodest,& est ratio,vt not.s.e.cum satis. Quædam vero sunt iurisdictionis epalis simplicis, sicut visitare, corrigere,coercere modica coerctione,causas minores audire & terminare,& diffinire. Et quædam alia,quæ in seq.concor. colligi possunt. Et in his puto,ꝙ archidiaconus quò ad ecclesias parochiales & minores titulos de iure communi sit vicarius epi,vt patet s.eo.ad hæc.& in iuribus ibi inductis,vbi Papa fuit consultus, quæ erant illa,quæ ad archidiaconi iurisdictionē pertinebāt,nec est verisimile, ꝙ responsione sua deceperit cōsulentem. Vnde & de iure respondit,quod & per expressum ius confirmauit. Maiorem tamen coerctionem exercere non debet inconsulto epo, vt s.eo.archidiaconus.nisi de cōsuetudine in talibus plus acquirat, vt s.de elect.dudum.§.talem.& j.de excess.prælat.ad hæc.Sed nec ista vicaria extēditur ad maiores titulos, sicut sunt abbatiæ & cōuentuales ecclesiæ,nisi per specialem consuetudinem hoc acquirat,vt hic,& arg j.de offic.archipresbyt.c.fi.& j.de ma & obed.cū
25 inferior.§.fi.vbi de hoc. Caueat † ergo eps,ne hac vicaria pmittat vti archidiaconum tanto tempore, ꝙ consuetudinis præscriptio sit completa,arg.s.de elect.Cumana. ad fi.j.de cau.poss. cum ecclesia Sutrina. & c.cum olim.Interim enim potest eps ipsum & in his quādocunque vult (cum sit eius vicarius) prohibere.vt no. j.tit.j.c fi.& s.eo.officium.in prin.versic.sunt autem quædā.Quædā vero sunt certi officii. ex quibus & quò ad abbates & aliquos aliqua de iure communi ad archidiaconum pertinent. qđ dic, vt not.s.eo.ad hæc.§.in quadam.& c.j.super verbo,in vrbe. Cœtera,quæ deficiunt,vide in sum.eo.tit.& quod ibi minus dr̄ de iurisdictione archidiaconi,suppleas per hanc glo. [Vel in eisdem ab-
26 batiis.] No.hic,ꝙ vbi consuetudo † est iuri contraria, vel ecclesiis onerosa,non est extendenda.s.de consuet.c.j.& j.de deci.tua.& c. cum contingat.neque ad alia iura.j.de prescrip.auditis.j.de capel. mon.c.ii. neque ad alias ecclesias, vel personas.xii.dist.omnia. xj. dist.catholica.Si vero sit laudabilis,& rationabilis,& super re cōcessibili,quale est istud,vt archidiaconus ī monasteriis iurisdictionem habeat (quod eps debet archidiacono de facili concedere,vt suum facilius erat onus,arg.j.tit.j. c.fi.) & quæ a iure non reprobatur,talis seruanda est,& etiam extendenda ad alias ecclesias.Non dico ad alia iura,vt hic,& s.de elect.cum ecclesia Vulterana.xi.di. in his.xii.dist.consuetudo.viii.dist.quæ ꝯ mores.j.de censi.sopitæ. Et hoc intelligas,si maior pars ecclesiarum, vel personarū eiusdē conditionis hanc seruet,vt ibi,& ff.de iustit.& iu.l.pen. quod etiā est non solum de ecclesiis eiusdem diœcesis, sed etiam eiusdem prouinciæ sentiendum, adeo ꝙ si certum sit aliquam ecclesiam hanc consuetudinem non seruasse,cogi debet ad eam in posterū obseruandam,quod ex eo apparet:quia ecclesiæ de nouo ędificare ad hoc astringuntur.j.de censi. ecclesiis. Sicut est in officiis ecclesiasticis vnum modum seruare.xii.dist.c.pen.& fi. vnam mensuram communem habere,vt j.de censi.ex parte. prærogatiuam eiusdem dignitatis seruare.s.de consuet.cum olim.Et hoc est verum,ꝙ alii coguntur, nisi habeant contrariam certam & laudabilem consuetudinem iam præscriptam, vt s.de consuet.c.fi j.de præscri.auditis.xii.di.illud breuiter. Vel nisi alius hæc iura in hoc monasterio exerceat.j.de præscrip.cum ex officii.§.j.Vel nisi pro illa aliam habeant: puta,vna ecclesia ieiunat die Sabbati, & alia die Mercurij.xii.dist.illa. Hic enim minor pars non cogitur sequi maiorem. Alij dicunt in his,quæ sunt de iurisdictione, vel ei annexa fieri prorogationem de personis ad personas, dūmodo maior pars populi vtatur tali consuetudine, arg.ff.de iust.& iu.l.pen. ff.ad municip.quod maior.ff.de testi.testium.§.fi.nisi consuetudo
27 sit ꝯ rationem inducta.ff.de legi.quod non ratione. In aliis autē, quæ consistunt in pensionibus, præstationibus & similibus, non est consuetudo extendenda,vt hic.nec ob.ff.commu.præd.venditor.§.si constat. quia ibi non fit extēsio de vna re ad aliam rē, sed ad eandem rem tantum, sicut & j de censi.sopitæ: cum suis concord.Nec ob.ꝙ ea præter consuetudinem deb ita erant de iure cōmuni.Nunquam enim est extendenda,vel restringenda consuetudo,vel priuilegium, ita ꝙ vna res diuerso iure censeatur.j.de de
28 ci.cum in tua.cum suis concor.Sed & facilius fit extensio † in his, quæ non pertinent ad alium de iure communi. j.de relig. do. c.j.

Contra hoc tamen sic consueuit opponi si monasterium fuit diligens,nec permisit cōtra se hanc consuetudinem induci, immo semper viriliter restiit, quare debet ei præiudicare aliorum negligentia? Nam & res inter alios acta &c.j.de re iud. c.pen. Respon. hoc ideo est,ne vna & eadem causa diuerso iure censeatur.xii.q. ii.cognouimus.fm ꝙ præiudicium affertur nullum,vel modicū. Nam & si archidiaconus hæc iura non exerceat, tamen eps ipsa per se,vel per eundem archidiaconum,vel alium exercebit,vt patet in eo,quod leg.& not.s.eo.c.j.Eps tamen præiudicare debet q videt archidiaconum hæc exercentem,& non contradicit,argu. s.de consuet.c.ii.ff.de leg.de quibus.& ex quo hoc cōcedit,de alijs per consequens,& de isto hoc vr̄ concedere. Nam & expresse, & in perpetuum hoc ipsi archidiacono concedere posset. Quia aūt hic innuit,ꝙ per tacitum consensum epi acquirat archidiaconus hanc iurisdictionem, intelligi debet, quando nec eps,nec abbas, vel alius hanc iurisdictionem ibidem exercuit,alioquin pscriptio interrupta esset,vt not.j.de præscrip.cum ex officij.Sed & si quandoque eps hæc exercuit, apparet,ꝙ non intendebat concedere archidiacono hanc iurisdictionem. Vnde & patet,ꝙ si epo ignorāte hæc exercuit,nullam consuetudinem acquisiuit,arg.s.de consuet.c.j.& melius. C.de serui.l.j.& ij. Sed oppones Nonne si subticuit, ꝙ hanc iurisdictionem in vno tantum monasterio exerceret,per consequens vr̄ tacite consentire,ꝙ eam habeat etiam in aliis monasteriis? Respon.non: quia in hoc vr̄ magis fulciri in archidiaconi præscriptione,q̄ consuetudine. Aliud,quando in pluribus exercuit, vt s.not.quia tunc magis innititur consuetudini,q̄
29 præscriptioni. Præscriptio † autem tanquam odiosa potius est restringenda,q̄ extendenda.j.de præscrip.vigilanti.Consuetudo vero tanquam fauorabilis non est restringenda,sed dilatanda Vnde & si præscriptio ad noua monasteria non extendatur,consuetudo tamen extenditur,arg.j.de censi.ecclesiis.& c.super eo. s.de consuet.cum olim.Quidam tamen inter consuetudinem,& præscriptionem nullam differentiam faciunt, & dicunt, ꝙ etiam si in omnibus monasteriis prædicta exercuit,nō tamen hæc in nouis monasteriis exercebit,arg.j.de deci.cum contingat.Nec obst. xii.q.ii.cognouimus.vbi legitur,ꝙ etiam noui redditus iure veterum censentur: quia non dr̄ ibi,ꝙ eps de nouis redditibus partem suam soluat clericis: ideo, quia de veteribus sic soluit, sed quia sic solui debet de iure communi.Nec obs.j.de censi.super eo.& s.de consuet.cum olim.quia ibi loquitur de his iuribus, de quibus nihil certum est in iure statutum. In illis enim satis ęquum est, ꝙ consuetudo prouinciæ,seu vicinarum ecclesiarum debeat obseruari,ar.xii.dist.diuturni.& c.omnia.& c.seq.sed ꝙ archidiaconus prædicta in monasteriis exerceat,contra ius est commune.Ergo diximus de archidiacono,intelligas idem de decano & quolibet alio,qui hæc de iure communi exercere non potest.Quid si decanus in hoc monasterio sancti Petri hanc iurisdictionem acqsierit ex priuilegio,vel consuetudine iam præscripta,postea cesset eā exercere tanto tempore,ꝙ archidiaconus in omnibus alijs monasteriis hanc iurisdictionem de consuetudine acquisiuit,nonne p consequens ipsam exercebit in hoc monasterio sancti Petri? Rn. non,quod satis datur intelligi per hanc literam,quando dicit, in eisdem abbatiis,& quando dicit.s.in huiusmodi abbatiis.i.consimilibus. Non enim sunt similes,ex quo ponis, ꝙ ibi ad diuersos iurisdictio pertinebat.Quid si non iurisdictionem, sed certam pēsionem annuam: puta,decem solidos,vel certam partem oblationum in omnibus aliis monasteriis præscripsit,& de consuetudine acquisiuit: nonne eādem poterit exigere a monasterio sancti Petri.Respon.non,quia talis consuetudo est onerosa.s.de cōsuet. c.j.& hoc intelligi debet,vbi alius,q̄ eps hanc acquisiuit, secus in ipso,vt patet in eo,quod no.s.eo.§.super verbo,vel in huiusmodi
30 abbatiis.versic.& est arg.Et est ratio,quare de iure † communi omnia sub episcopo esse videntur.x.q.j.regēda.xii.q.j.præcipimus.& cap.episcopus ecclesiasticatum. Sed obiicitur cum hic videretur agi de iuribus tantum archiepiscopi,vnde est hoc,ꝙ monasteriū absoluitur,vel condemnatur.Item quare archiepiscopus non vocatur,ideo signatur contra.j.de maior.& obed.inter quatuor.So. ibi. Adhuc etiam sic opponitur,si archiepiscopus hæc omnia cōcessisset archidiacono in omnibus aliis monasteriis,hæc concessio non extenderetur ad monasterium sancti Petri. Quare ergo extenditur consuetudo? nonne plus potest,q̄ concessio? Respon. sic in hoc casu: nam quando hoc concedit archiepiscopus in aliis monasteriis, per consequens de isto hoc prohibuisse videtur, argum.xlv.distinct.disciplina.j.de deci.ad audientiam. & capi.ex parte, in ꝯsuetudine vero, ex quo hoc permittit in aliis, hoc idē & de isto tacite præsumitur consentire. Quid si abbas hæc exercuit,nonne in hoc casu fiet hæc extensio? Respon.si hoc fecit nomine episcopi,vel alterius,non fiet,sed si tanquam abbas non extendetur hæc consuetudo: quia alia est iurisdictio archidiaconalis,alia abbatialis. Sed nunquid de iuribus ad iura fit extensio hæc? Respon.si in vno iure vtatur quis his,quæ de iure communi competunt omnia alia consimilia retinere videtur,nisi aliud cōtrarium prescribat:nam & si episcopus,vel archidiaconus in aliquo loco,de quo non constat ꝙ sit alterius iurisdictionis.hæc iura exercuit,ipsa ibidem de cetero exercebit.j.de reli.do.c.j.& hoc maxime obtinet in iuribus archidiaconalibus & consimilibus, quæ per consuetudinē acquiruntur.secundum d.n.cuius est mēs totius gl.& tu exinde dicas quicquid boni poteris.Vel dic, vt no. s.e.§.super verbo,vel in huiusmodi abbatijs. Vnum tamen non
31 omitto,ꝙ cum visitatio † episcopalis impræscriptibilis sit, vt patet.j.de præscrip.cum ex officij.& decen. cum venerabilis. nunq̄ dicam,ꝙ archidiaconus vel alius possit hanc præscribere sine iusto titulo.j.de præscrip.si diligenti.& c.cum olim.quamuis & per cōsuetudinem visitationem acquirat,vt patet in hoc.c.[& in aliis superioribus iuribus inductis,sed hæc est omnino alia,quam episcopalis. Hæc enim debetur de consuetudine. vnde & potest per desuetudinem inumbrari, vt in proœmio insti.§. igitur post libros.alia vero de iure communi,nec per desuetudinem inumbratur.Quid ergo si archidiaconus,qui per consuetudinem acquisiuit visitationem,postea amittat eam per desuetudinem, nūquid episcopus qui per c.annos stetit,ꝙ non visitauit, volens visitare & veniens admittetur? vtique,vt in dictis.c.j.de præscrip.cum ex officij.& de cen.cum venerabilis.& c. venerabili. per quod euidenter conuincuntur male sentire,qui dicunt,ꝙ episcopalis visitatio per solam patientiam episcopi præscribatur.plus videtur.s. ꝙ nec expresse hanc conferendo potest eam eps a se abdicare, adeo est sibi annexa,vt patet in eo,qđ no.j.de dona.pastoralis. [Habuisse.] Pōt esse,ꝙ in vno iure obtinebit,& nō in alio.j.de capel.mo.c.ij.

¶De officio archipresbyteri. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Qui maior est ordine subest minori.*
2 *Quis potest subesse alteri diuersis respectibus.*
3 *Ordo naturalis est,quod inferior seruiat superioribus.*
4 *Omnia debent suis temporibus conuenire.*
5 *Episcopus in maioribus festiuitatibus & dominicis debet in ecclesia cathedrali præsens esse.*

CAP. PRIMVM.

VT archipresbyter. Supple, statuimus. [Subesse.] Vbi sic est de consuetudine. & in his, quæ spectant ad officium archidiaconi de iure,vel consuetudine fm̄ d.n.[Archidia-
1 cono.]Sic videtur, ꝙ qui † maior est ordine, subsit minori.Sed contra.j.de maio.& obe.c. j.& c.cum inferior.& c.statuimus.Sol. Archidiaconus maior est in officio extra ecclesiam,& quo ad iurisdictionem.& archipresbyter subest ei, vt hic. Archipresbyter vero maior est eo quo ad celebrationem diuinorum infra ecclesiam & quo ad ordinem,
2 vt j. in fi. sic potest aliquis subesse † alteri diuersis respectibus, & præesse.ij.q.vij.quæritur.& c.puro.xvij.dist.multis.ff.de ap.l.j.§. sed si præses.C.de offi.vica.l.j.Est enim ordo naturalis, vt inferior in
3 eo,ꝙ † inferior,seruiat superiori in eo,ꝙ superior.vnde si contingat filium fa.fieri presbyterum,& curam patris habere,cum vnus sit pater naturalis,& filius spiritualis.s.genitor.& alius,filius naturalis,& pater spiritualis.s.genitus.vterque in eo,ꝙ filius in eo,ꝙ pater est alius debet alterum venerari,vt no.s.de æta. & quali. inde corum.& probatur.xxxiii.q.v.est ordo.sic etiam est in angelis:nā vnus differt ab altero,non solum ordine,sed etiā potestate.lxxxix. dist.ad hoc dispensationis prouisio.sic est videre in electo confirmato,qui sedet pro tribunali extra altaris ministerium.s.de elec. trāsmissam.sed ad altare seruiet,tanquam subdiaconus.xciij.dist. a subdiacono.[Sicut sui episcopi.] Cuius vices gerit, & repræsentat,vt s.ti.j.c.ad hæc.§.fm.vnde obediendum est ei,tanq̄ epo, & reuereri debet tanq̄ is,cuius vices gerit.j.de offi.dele.cum olim magister.circa prin.& de off.le.c.j.[Et ꝙ specialiter] ver.& dic,& repete.sciat.[Quod specialiter &c. Ad eius.]i.archipresbyteri.[In ordine.] s.presbyterali Ciuitatē.in vrbe.ruralis in diœcesi. j.eo.officium.& c.se.[Et assidue.] ver.sub horis competentibus.si.de cō secra.dist.v.nunq̄.j.de frig.c.fi.§.ti.§.de vsu pal.c.pe.xxij.di.sacrosā
4 cta.xxxj.di.si laicus.& ar.ff.de sol.qđ dicimus oīa;†.n. debent suis tpib. conuenire.xxiij.q.iiij. si ecclesia.in fi.[Et in episcopi] versi. [Ad vicem eius]Contra.s.eo.c.in prin. Sol.in textu. Archipresbyter enim vices gerit quo ad celebrationem diuinorum , vt hic sequitur.archidiaconus vero quo ad iurisdictionem , vt ibi.vnde dixit.& eius præceptis & c.dic, vt ibi no. [Solennia.] q.d.missam,
5 quæ solenniter dici consueuit in tertia.s.in maioribus † festiuitatibus,& in diebus dominicis,in quibus quilibet episcopus(nisi cā impediat) debet in ecclesia cathedrali præsens esse. de conse. dist. iij.c.episcopus,arg.vij.q.j.temporis qualitas.in fi.[Et collectam.] ver.i.missam matutinalem seu ferialem,sic dictam a collatione siue vnione diuersorum parochianorum ibidem conuenientiū. vel a multitudine collectarum,seu orationum,quę ibi dicuntur, vt hic.& lxix.dist.quoniam videmus.xxv.dist.perlectis. ver. archipresbyter vero. vbi habes quasi eadem verba, cum tamen in solenni missa non consueuit dici nisi vna.[Dicat.] scilicet quando episcopus,vel alius maior maiorē missam in tertia celebrat. Alioquin ipse supplet,vt statim dixit.& hanc committit, vt sequitur. ad idem.j.c. j. Sed quid si archidiaconus presbyter est, hoc enim fieri potest,nec propter hoc amittet archidiaconatum,vt s.de renun.ad supplicationē.licet ad hoc inuitus compelli non debeat. lxxiiij.dist.gesta.& c.vbi.& c.se.In hoc tamen casu cum sit par archipresbytero in ordine,& maior in officio, necesse est, ꝙ archipresbyter ei cedat,vt patet ex præmissis. Talia tamen (cum quasi in omnibus ecclesijs cathedralibus sint perpetui vicarij vel canonici,qui dicunt collectas & etiam maiores missas) secundum diuersarum ecclesiarum consuetudines terminantur,vt patet.j.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales vnde dicantur.*
2 *Cardinalis nullus est qui ad minus non sit diaconus.*
3 *Præpositio quandoque auget.*
4 *Episcopo omnia grauia sunt referenda.*
5 *Grauitas itineris ostendit maturitatem mentis.*
6 *Episcopi non debent esse pigri in releuandis indigentibus.*
7 *Maledictus qui facit opus domini negligenter.*
8 *Anima potest saluari,sed infamia non potest aboleri.*
9 *Ictus fustium an infamat.*

CAP. II.

MInisterium. [Archipresbyteri.]De vrbe.vt j.c.j.vt patet ex sequentibus.[Cardinalium.] i.ecclesiam principaliter regentium. puta, canonicorum,vel vicariorum,vel aliorum ad hoc ꝯ
1 stitutorum.vij.q.j.pastoralis: sic † dicti a cardine. quia sicut cardine regitur ostium,ita per istos regi debet officium ecclesiæ. inde dicti sunt cardinales: quia per eos regitur totus mundus.inde Papa cardo omnium ecclesiarum appellatur.xxv.q.i.§.is ita.sic episcopus.xxiiij.dist.presbyteri.xxj.q.j.relatio.sic canonicus,vt hic.& lxxj.dist.fraternitatem.ibi tamen exponitur cardinalis.i.proprius & est idem sensus: vnde & potes exponere cardinalium.i.propriorum & specialium.q.d.proprie & specialiter reputatorum ad offi-
2 cium solenniter peragendum. Et † est arg. ꝙ sicut inter cardinales nullus est,quin sit presbyter,vel diaconus ad minus,ita saltem nullus deberet esse canonicus,quin in sacris esset ad minus ordinibus constitutus,ar.s.de æta.& quali.a multis. nā ad quod sunt arbitrio proprij epi compellendi,vt & no.s.de æta.& qua.quæris. Cum enim in præcipuis festiuitatibus ad minus duo presbyteri, & tres diaconi (exceptis subdiaconis & alijs clericis) debeant epo ministrare.de conse.di.j.eps Deo sacrificans.& c.iubemus. ibi.decens esset,ꝙ episcopus posset habere tales suos canonicos cardinales,sed pro maiori parte canonici(maxime in humilioribus ecclesijs, quod peius est) in potestate, honore, & dn̄io summos cardinales totis uiribus more symiatico imitantur, sed in receptione ordinum seruitio ecclesiæ & labore consistorij ipsos reperies (si scruteris) testudines, siue cācros. Deberent tamē in his nō solum epo,sed & archipresbytero obedire,vt hic patet & j.c.j.§.qn̄ vero eps.[In cōicatione.] i.in missarū celebratione per totam septimanā faciendam,quæ incipit die dn̄ico.d. n. [A sacro.] Alias ex sacro.[Sācto die dn̄ico.] i.a vespera sanctæ diei dn̄icę.lxxv.dist. quod a patribus.subaudi,vsq; ad aliam vesperam sequētis hebdomadæ.j.de fer.c j.in prin.q.d.prouidere debet de hebdomadariis. [Horas canonicas.] Quæ sunt septem.excepta missa.j.de cele.missa.c.i.[Indeclinabiliter.]i.horis statutis,nisi iusta cā impediat.fm Ta.Vel.i.sine intermissione.Vel.i.non diuertendo seu declinādo ad alios actus illicitos,seu seculares.fm Gof.j.ne cleri. vel mo.c.j.
3 Vel in declinabiliter.i.valde declinabiliter. nam † præpositio aliquando auget.quod dic,vt no.s.de consuetu.c.ij.q.d. in valde gradatam declinationem irrepræhensibiliter.[Perseuerent.] Non incipiendo ab ablatiuo,vel genitiuo,vel alio casu obliquo, sed a recto siue nominatiuo, non ponendo currum ante boues, quod faciunt, qui primo dicunt nonam vel tertiam, quam primam. non omittant articulum hic,vel hæc,vel hoc,quod faciunt quidam omittendo versus, aut continuata syncopa transeuntes. quod in generali concilio reprobatur. j. de cele. mis. dolentes. Dicant ergo indeclinabiliter omnes horas, primo matutinum, & sequentes per ordinem non omittendo,vel diminuendo versus,nec enim sufficit declinanti, quod dicat magister, magistri, magistro, imo declinat sic. Nominatiuo hic magister, genitiuo huius magistri, & sic de singulis. In hac ergo declinatione valde integraliter seruata. [Perseuerent, vt opus Dei &c. ¶ Prouideat.] ij. pars.[Cardinalium.] i. principalium, vel maiorum expone,vt s.[Obtemperando.] q.d.non eos puniat sua authoritate, sed de præcepto sui episcopi: contra quod ni-
4 hil agere debet,& cui sunt † omnia grauia referenda.j.c.fi. in fi. & sic non contradicit.s.ti.j.c.j.& ij. vel solue, vt ibi. [Ne aliquan

do cedant &c.] Sic construe, & expone. [Ne cedant.] i.cessent,
quando debent officiis interesse.[Aut scurrilitate torpeant.] Nõ
5 enim debent esse scurriles,sed incessu graues, vt grauitate † itine
6 ris ostendant maturitatem mentis.xlj.dist.§ sicut.Sed nec † pigri
in releuandis indigentibus esse debent.lxxxvi.dist.fratrem.secun-
dum Gof.Tu dic scurrilitate.i.discursione,a scurra, quod est va-
gus.quod maxime religiosus cauere debet.j̃.de offi.ordi. quanto.
7 j̃.de regula.c.fi.[Torpeant.] i. pigri reperiantur. Maledictus † ei,
qui facit opus domini negligenter.Hiere.xlviij.¶Si epi copus de
fuerit.] iij.pars.[Exceptis &c.] Ergo in absentia episcopi non prę
sentabit ad ordinem promouendum: quia hoc prohibitum est.
quod est contra.B.Dic,vt no.s̃.tit.j significasti [Prohibita.] Sicut
sunt ea,quæ ad ordinem episcopalem pertinent.lxviij.dist.quam
uis cor episcopis j̃. de consecra.eccl.aqua.Habes ergo,ꝙ exceptis
prohibitis omnia sunt concessa.Sed contra.s̃.de transla. epi. c. ij.
§.sed neque.ver.& ꝙ non est.solue, vt ibi plene no. [Fontes &c.]
Hæc,quæ hic sequuntur possunt sine altaris ministerio expediri.
per quod potest exemplari.quod le.& no.s̃. de corpore.viti. signi
ficauit.[Oleo perungere.] Extrema vnctione.s̃.de sacra vnc.c.vni
co.§.i.ver. de prima. [Consulto episcopo.] Quod potest intelligi
de solenniter pœnitente pro commisso publico crimine,de quo
tota ciuitas commouetur.50.dist.in capite.xxv.dist. perlectis. Sed
& inconsulto epo ipsum reconciliare poterit priuatim ; non pu-
blice mortis periculo imminente.xxvj.q.vj.presbyteri. & c. fi.j̃.de
sen.excom.non dubium.cum suis concor. imo & dicunt quidã,
ꝙ laicus,arg.de conse.dist. iiij. sanctum est.Sed non placet, quod
dic,vt no.j̃.de offi.ordi.pastoralis.§.j.ver.ad quod dicimus. Io. ta-
men hoc intelligit tantum de vltimo anno septennij , vel quin-
quennij,vel decennij assignati ad solennem pœnitentiam pera-
gendam. Annis autem intermediis poterit fieri reconciliatio epi
scopo inconsulto.& sic intellexit Hug.dicta capitula. & xxvj.q.vi.
c.j. Sed huic intellectui & consuetudo approbata.& ca.50. di. in
capi e. contradicunt, quibus standum est,quicquid alij glossent.
quod dic,vt plene no.in summa.eo.tit.§.quæ pertinent.ver. quin
to.&. sequen.vsque ad ver.sexto.Sed nunquid tales penitẽtes sunt
infames? Sic.vnde nec ordinari possunt, vt 50. dist. pœnitentes.
vj.q.j.infames.& legitur & no.s̃.de bigamis. c. j. Hoc autem non
est ratione pœnitentiæ, sed ratione criminis per pœnitentiam
publicati.alias enim si occultum sit crimen, & pœnitentia oc-
culta,non infamat penitentia,sed renouat & emendat.s̃.de sum
ma tri.c.j.§.penul j̃.de testibus.c.fi.50.dist. ferrum. Per pœniten-
tiam ergo intelligas publicam,vel etiam occultam, nisi peccatũ
8 quod infamat publicum est,animas † possumus saluare,sed infa
miam non possumus abolere.ij.q.ij .§. hinc autem colligitur.In-
famatur ergo talis.Tum quia verberatur publice nudus incedens
quandoque.Tum quia crimen suum per sententiam pœniten-
tiæ publicatur,vt iij.q.vij.§.porro.alioquin,vt ibidem est,ar.si sen
9 tentia non precedat,solus ictus fustium † non infamat.Quinimo
nec infamat,si grauior penitentia,quam delictum commissum
meruerit, & vltra quam canones iubent, imponatur, vt expresse
dicit lex.ff.de pœnis. in seruorum. in fi. per quod euidenter con-
uincuntur errasse, qui sumentes ex deuotione officium publice
pœnitentium ipsos iudicauerunt infames: quia nec sententia iu
dicis spiritualis præcessit,& inter eos pauci erant qui tantam pe-
nitentiam meruerunt.Non ergo virtutis deuotio debuit impro-
bari.vt aperte probatur.ff.de postul. l. j. §. bestias. Damnent tales
Dauid humiliantem se.ij.reg.vi.g.Damnent & Baptistam publi-
ce penitentiam agentem & prædicantem , & publice penitentẽ.
Mat.j.a.& Matth.iij.b.de quo dicit beatus Ber.Mirum ꝙ actu in-
nocens penitentis assumpsit officium,& qui non habet vnde pe-
niteat,habet tamen, vt peniteat. Damnent & Niniuitas a maxi-
mo vsque ad minimum,ꝙ quicquid contrarium notent ipsi, ex
quo nullus ibi remansit,imo nec animal, quin hoc officium as-
sumeret,non potuit esse non notorium.Nam & finaliter viden-
tur damnasse dominum nostrum benignissimum Iesum Chri-
stum ab omni peccato immunem , & tamen pro nobis miseris
non coacte,sed spontaneè : non occulte, sed publice acriter fla-
gellatum, & tandem turpissimam mortem crucis (per quam &
significatur penitentia) patientem,& sic non solum verbo,sed &
facto publice humilem penitentiam commendantem. [Aliis
sacerdotibus.] Ergo curam ipsorum habent: alioquin contra.j̃.
de peni omnis.¶In præcipuis.]iiij.pars.sic.s̃.c.j.ver.pen.ad fi.[Im
pleat.] Absente episcopo,vt s̃.c.j.& j̃.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Episcopo nullus minor præsumat benedicere.*
2 *Episcopalem manualem,& solennem benedictionem non dat, nisi episcopus.*
3 *Eucharistia non debet,nisi in crastinum occasione infirmorum reseruari.*
4 *Prouidere,& præuidere differunt.*
5 *Eucharistia non est alicui penitenti deneganda.*
6 *Sacerdos cuius culpa non datur eucharistia ,infirmi animæ est reus.*
7 *Diœcesani omnes possunt sacramenta recipere in cathedrali ecclesia.*
8 *Anima quæque immediate subiacet tribus personis.*
9 *Verba quæ vtuntur simplici sacerdotes.*

CAP. III.

O Fficium. [De vrbe.]Hic ergo loqr̃ de Ciuita
teñ.in c.proxi.de ruralib.q & in ali
quibus locis decani videntur,vt s̃.tit.j.ad hæc.respon.
j.ad finem.§.fi.¶[Benedictione.] ij. pars. Et subaudi,
1 in matutino.xcv.dist.ecce.Episcopo † autem nullus minor præ
2 sumat benedicere.xxi.dist.denique.Episcopalem † etiam manua
lem,& solennem non dat nisi episcopus.xxvj.q.vj.ministrare.In
missa tamen simplex presbyter cum corporali,vel patena calicis,
prout moris est , absente episcopo poterit ipsam dare. de conse
dist.j.cum ad celebrandas.quod dic , vt no.in summa. eo.tit.§.fi.
versi.sexto.vsque ad versi.septimo.¶Quando vero episcopus.] iij.
pars.[Sacerdotibus.] scilicet canonicis vel alijs.dic,vt no.s̃. prox.
respon.j.[Ad missam.]Contra.s̃.ti.j.officium.solue.vt ibi.[Proce
dant.]Subaudi,sed & generaliter omnium,quæ aguntur in eccle
sia , curam habet. & sic continuatur. §. sequens.debet enim &c.
¶Debet enim.] iiij.pars.[Non desit.]Sed cauere debet, ne putre-
fiat,sed & frequenter renouetur , & non nisi occasione infirmo-
3 rum † debet eucharistia etiam in crastinum reseruari. sic intelli-
ge,quod hic dicit.& de consecra.distin.ij.tribus.& c. presbyter eu
charistiam.[Prouidere.]Non solum in spiritualis, de quibus hic
tantum loquitur , sed etiam in necessarijs, si abundante archi-
presbytero ipsi egent.lxxxvj.distin.pasce.& c.non satis.[Et proui-
dendo, als pũidẽdo & est melior litera , ſm q̃ notabis differẽtiã
4 inter † præuidere, & prouidere. Præuidere est enim futura consi-
derare.cui prouidere seruit in præsenti , vt caueatur periculum,
quod timetur:secundum ꝙ potest elici in eo quod legitur & no.
s̃.de seruis non ordi.c.j.[Confessione,vel cõfirmatione.]Nam eu-
5 charistia ad robur datur,quæ nec est deneganda † alicui peniten
ti,vt s̃.de elec.c.ij.& c. significasti. §. si quis autem. [Moriantur.]
6 Quia si culpa sacerdotis hoc † contigerit,infirmi animæ reus erit.
xxvj.q.vj.si presbyter.& ca.sequen.& arg.s̃.titu.j.ca. j.ante finem.
¶Confessiones.] v.pars.[Prædictorũ eorũ,qui a foris.] alias pec-
catorũ eorum qui a foris, & est melior litera. & intellige eiusdẽ
diœcesis alioquin contra.de pe.dist.vj.placuit.j̃. de paro. c.ij.& c.
7 nullus. Omnes ergo † de diœcesi possunt recipere in cathedrali
ecclesiastica sacramenta,vt hic.& 50.dist.in capite.Et ex hoc no-
8 tabis,ꝙ † tres personæ sunt,quibus immediate anima quæq; sub-
est.Primo Papa,cui subest generaliter & vbique qualibet anima,
dummodo sit Christiana.Et est ratio,vt j̃.de iud.nouit.§.i.ver.cũ
enim non humanæ.Et legatus eius vice sua in prouincia sibi de-
creta.j̃.de offi.leg.c.j.sed nõ numero ipsum: quia in hoc vicarius
est Papæ,vt ibi.Scdo ep̃s proprius quo ad ciuitatem & diœcesim
vt hic;vnde totum simul collectum dr̃ sua parochia,vt legitur &
no.s̃.ti.prox.c.j.ad fi.Tertio curatus.j̃.de peni.& remis. omnis. &
ĩ alijs concor. signatis.s̃.in prin. glossæ.Dominus tñ noster nota
uit,ꝙ hic videtur tñ loqui de grauiter peccantibus,arg.50.dist.in
capite.& xxvj.q.vj.c.j.quod intelligendum est de illis casibus tñ,
qui ad episcopos spectant,& de quibus inferiores sacerdotes ab-
soluere nequeãt peccatores.Sed melius est,ꝙ hoc ĩtelligas simpli
citer,nam & loquitur indistincte:quinimo nec de casibus ad epi
scopum spectantibus posset archipresbyter absoluere,nisi hoc es
set specialiter sibi commissum,vel necessitate instante.Dic ergo,
vt s̃.no [Cum omnibus.] i.& omnium sacerdotum:quia & ipsi
archipresbytero confiteri debent ſm.d.n. Vel cum omnibus: qa
& si ipse archipresbyter nõ sufficit ad audiendas confessiones,p
pter multitudinẽ peccatorũ, debet & hoc cõmittere alijs sacer-
dotibus.quod dic,vt in seq.gl.& hic verior est intellectus. [Sacer-
dotibus.] Ad hoc constitutis, etiam per archipresbyterum. s̃. c.j.
in fi.& c.ij.in fi.& j̃.e.c.in fi.Colligitur ergo hic & s̃.§.prox.ꝙ vbi
is qui curam habet non sufficit ad exequenda ea,quæ sacerdota
lis sunt ordinis,debet alios sacerdotes vocare , & eis committere
id,quod per se expedire non potest. Nempe talia non potest exe-
qui,qui ordine caret,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de elec.suffra
ganeis.& j̃.de offi.dele.qm̃. §.fi.& de consecra. ec. aqua.Sed con-
tra est.C.de iudi.a iudice.Sol.illa lex loquitur in delegato.hæc in
ordinario : vel lex intelligitur quantum ad contentiosam iu-
risdictionem,hæc vero iura quantum ad voluntariam spiritua
lem,in quo omnes presbyteri idonei sunt,& adinuicem sibi suc-
currere debent,vt j̃.in fi.& s̃.de cor.viti.significauit.sed hic loqui
tur,qñ necessitas imminet,vbi.s.nec per se solum sufficiens est,in
quo casu licet hoc alij.committere,vt colligitur.s̃.e.gl.in prin.&
ff.de offi.eius cui man.est iurisd.l.j.rñ.j.& §.j.quia regulariter nec le
gi subiacet vlli,vt probatur in eo,quod le.& no.j̃.de obser.ieiu.cõ
silium.§.cum autem.& §.fi.Episcopalia vero (præmissa protesta
tione ne præiudicet) supplere poterunt vocati episcopi conuici-
ni.vij.q.j.pontifices.xxxiiij.dist. presbyteri. [Exinde.] i.postquam
audierit confessionem.ſm.d n. Vel de ipsis peccatorib.ad penitẽ
tiam venientibus,circa quos & diligentem custodiam adhibere
debet,vt patet in eo,quod no.extra.d.n.de sen.excõ. cum medici
nalis.lib.vj.[Pontificis.]In casu graui,vt s̃.c.proxi.§.si ep̃s. & j̃.c.j.
in fi.[Illis.] s.peccatorib.¶Ad Christianos.] vj.pars. [Ad succur-
9 rẽdu.]Hoc est verbũ,quo † frequẽter vtũtur simplicij sacerdotes
.d.q

q.d.vnus debet alij subuenire,vt no. s̃. §.proxi.[Omnia] scilicet
huic similia,vt exemplificatur.s̃.c.proxi.§.si episcopus.[Prouisio
nem.] Alias iussionem.dic,vt no.s̃.§.pen.

SVMMARIVM.

1 *Publice interest,vt plures habeat ecclesia adiutores.*
2 *Prefecti vigilum officium quid sit.*
3 *Titulus multis modis dicitur.*
4 *Archipresbyter,& archidiaconus in ecclesijs conuentualibus nullam de iure communi habent potestatem.*
5 *Episcopus solus est iudex ordinarius in sua diœcesi.*
6 *Prætor non potest se ipsum tutorem dare.*
7 *Differentia est inter instituentem,& institutum.*
8 *Matrix ecclesia quæ dicatur.*
9 *Archipresbyter, & archidiaconus vicarij sunt episcopi.*
10 *Inferior in superiorem potestatem non habet.*
11 *Legati,& episcopi,in quibus possint statuere.*

CAP. IIII.

V T singulæ plebes. Loquitur ergo hoc c. de archipresbyte-
ro de Ciuitateñ.ſm Ala.vt no.s̃.c.proxi.in prin.[Pro
pter assiduam.]Hæc est ratio,quare plures visitatores
sunt in Dei ecclesia admittendi,vt no.s̃.ti.j.c.mãdamus.nã & pu-
1 blice † interest,vt plures habeat adiutores,vt s̃.c.proxi.ad fi. & ar.
ff.de no.ope.nun.l.iij.in fi.& l.se.Sicut ergo septem cohortes con
stitutę sunt,præpositis eis tribunis,& super omnes viro spectabili
2 præfecto vigilum, vt vrbs † materialis ab incendijs materialibus
defendatur,vt ff.de offi.præfec.vigi.l. iij. sic non solum presbyter,
persona,archipresbyter,archidiaconus,custos,vt hic.& j̃.de of.cu
sto.c.ij.in fi.& s̃.c.j.sic & vicarius presbyter.j̃.de of.vica. per totũ.
& missus dñicus.i.officialis.j̃.de frigi.c.j.§.j.& testes sinodales.j̃.de
testi.cog.præterea.cum suis cõcor. Præpositis eis ep̃is,& archiep̃is
seu primatibus.j̃.de offi.ord.duo simul.& super oẽs summo Pon
tifice,vel eius legato.j̃.de offi.le.c.j.& per totum.propter periculũ
incendiorum spiritualium videntur hodie in Dei ecclesia consti
tuti,vt exinde gerant curam assiduã solicite & attente,vt j̃.sequr.
inuigilent ergo,non dormiãt.81.dist.oportet.84.dist. nunciatum
est.& no.extra.d.n.de homi.pro humani.§.j.super verbo,negligẽ
tiæ somno.lib.vj.[Imperiti vulgi.] i.simplicis plebis,quam instru
cti ab ep̃o instruant.ſm qđ dr̃.x.q j.placuit. [Solicitudinẽ &c.] i.
curiosam affectionem mature prouideant. [Verum.] ver. [Per
minores titulos.]i.ecclesias.lxxx.dist.ep̃i.lxx.dist.sanctorum.Mul
3 tis † & alijs modis titulus dr̃.qđ dic,vt no.s̃.de elec.dudum. §.in-
super.Ber.tñ sicut & in alijs multis locis eandem gl.posuit hic,&
ibi.& per hoc,quod hic dicit & j̃.§.fi.in prin.& s̃.ti.j.c.fi.notabis,
4 ꝙ † archipresbyter,vel etiam archidiaconus in ecclesijs conuen
tualibus nullã de iure cõi habent ptãtem.quod dic,vt no. s̃.ti.j.c.
j.ad fi.[Iugi circumspectione.] i continua vigilia circumspecta.i.
habita circumquaq;.nã & hic circuitus requiritur, vt s̃.ti.j.c.j.ad
fi.quia ad expeditionem est.alias aũt reprobatur circuitus intrica
tus.ff.de condi.indeb.dñs testamento.in fi.C. per quas perso. no.
ac.l.ij.[Industria.] i.recepta informatione a magistrali doctrina,
siue quasi inducta doctrina,vel structura.a struo struis. quod idẽ
est,quod ædifico cas. vel colligo gis. vel doceo ces. & inde istruo
5 is.[Renunciet.] arg.ꝙ solus † ep̃s sit iudex ordinarius in sua diœ-
cesi.xj.q.j.de persona.lxxx.dist.non debere,ar.contra.ix.q.iij. c.j.&
c.nullus.ij.q.j.nemo.j̃.de offi.ordi.cum ab ecclesiarum.Sol.Solus
est de iure cõi ordinarius super omnes & in omnibus post Papã
sunt tñ & ibi alij ordinarij,sed sub eo,vt hic patet.& s̃.eo. tit.j.per
totum.archiep̃s autem ibidem est ordinarius , sed in casibus tñ,
vt leg. & no. j̃.de offi.ordi.pastoralis. ¶Nec contendat.] ij. pars.
[Valeat.]Nimis securus est,si hoc dicat.vtinam enim ad hoc suf
ficerent omnes specificati.s̃.eo.in prin. super verbo, propter assi-
duam.nam & si valde idoneus sit,dixit ei Aug. vbi dixisti sufficit,
ibi defecisti.decet ergo,vt sua onera partiatur , vt sequitur.& pro-
batur.j̃.de offi.ord.inter cætera. j̃. de præsump.mandata. & ex va-
rietate officiorum redditur ornata ecclesia & venustata. vnde &
sunt singulis singula conferenda.ſm Greg.dicentem contra talẽ
ep̃m.si totum corpus est oculus,vbi auditus? lxxxix.dist.c.j.& c.fi.
& per totum. non ergo perpetuo sibi retineat ep̃s archipresbyte-
6 ratum,vel aliud officium : quia nec † prætor potest seipsum tuto
7 rem dare. ff.de tuto. & cura.da.l. prætor.† & dñia debet esse inter
instituentem,& institutum. quod dic,vt le.& no.j̃.de insti.c. fi. &
in duo diuisus sui plenam potestatem non habet,vt le.& no. j̃.de
cleri.coniug.diuersis.§.j.ad tp̃s tñ,& ex causa potest sibi episcopus
de consilio capituli sui fructus vacantis beneficij retinere. quod
dic,vt le.& no.j̃.vt bene.ec.c.vnico.§.fi.¶Et sicut.]iij.pars.[Ipse.]
8 scilicet episcopus. [Matrici.] i. † cathedrali.xxj.q.ij.sicut. & idem
intelligas de maiori titulo.puta, abbatiali ecclesia, vel cõuentuali,
vel alia venerabili,cui non præest archidiaconus vel archipresby
ter, vt & no.s̃.super verbo, minores titulos; nam & villa,quæ ca-
pellam habet sub se,matrix vocatur.j̃.de eccle.ædifi.c.iij.§. j. [Ita
archipresbyteri.]Istud ita non importat omnimodam similitu-
dinẽ.Tvt patet.j̃.in fi.[Titubet.] i.cancellet.& facit pro eo, quod
no.s̃.super verbo,assiduam.[Cuncta tñ.] ver. subaudi , maiora &
dubitabilia,vt le.& no.s̃.ti.j.ad hæc.§.sunt in epistola.alioquin es-
set oppositio in adiecto.& no. si. s̃. eo. c.j.ver.& assidue.nec enim
debent verba iuris calumniando captari , sed qua mente aliquid
constituatur,animaduertere conuenit.ff.ad exhiben.l.pen. [Nec
9 aliquid.] subaudi , etiam leue. cum enim † archipresbyter & ar-
chidiaconus vicarij sunt episcopi,vt s̃.eo.c.j & c.officium.& s̃.tit.
j.c.j.& c.ad hæc. §.j.& ii.Patet,ꝙ episcopus potest eos (nisi consue
tudo obstet cõria) quandocunq; voluerit prohibere.ff.de iudi.iudi
cium.vel eorum sententias reuocare; sed caueat,ne faciat hoc in-
iuste.j̃.de offi.ord.c.iij.& c.ad reprimendam.[Decretum.] i. con
tra ordinationes episcoporum.& est,ar.ꝙ legatus non potest sta
10 tutum facere contra ius commune: quia nec † inferior in supe
riorem potestatem habet.j̃.de ma.& obe.cum inferior. Sed cõtra.
j̃.de offi.le.c.fi.j̃.de consan.ꝙ dilecto.j̃.de verb.sig.ex parte.iij.rñ.j.
11 vbi de hoc.Sol.† In his,quæ sedes apostolica sibi specialiter reser-
uauit,nihil potest,nisi de speciali mandato.quod dic,vt le.& no.
j̃.de offi.leg.ꝙ translationẽ.nec contra concilia solemnia,& quæ
communiter obseruãtur: vnde non posset constituere,ꝙ minor.
xxx.ann.in episcopum eligeretur.s̃.de elec. cum in cunctis.vel ꝙ
aliquis posset tenere plures curas sine dispensatione.j̃.de præben.
de multa.& sic de alijs,quæ sic prohibita sunt,ꝙ nec episcopis li-
cet venire contra,nisi & legato maior sit potestas concessa. ergo
consideranda est potestas sibi data,nec aliter nisi ipsa inspecta,de
talibus præcise possumus iudicare,vt patet in eo , quod le. & no.j̃.
de priuil.porro.Illud autem certum est,ꝙ vbi pœna deficit in iu-
re canonico,possunt & legati & episcopi pœnale statutũ facere.Et
vbi etiam pęna certa statuta est,ipsam per statutum suum exage-
rare.i.augmentare, vel etiam maiorem per constitutionem suã
superinducere.j̃.de loca.c.j.Possunt ergo statuere,ne quis vocem
habeat in capitulo,nisi sit in sacris,arg.s̃.de ætate & quali.quæris.
Hoc enim non est constitutiones papales subuertere, sed eas sup-
plere,& eis deseruire,quod est admittendum,vt patet in eo,quod
legitur & no.j̃.de no.ope.nun.c.j.j̃.de priuil.c.ij.Possunt & ad cor
rectionẽ morum,non subuertendo ex toto iura communia, sed
supplendo,statuta facere præceptoria,prohibitoria,atq; pœnalia
quia & siue plectendo , siue ignoscendo (saltem ex quo ius non
offenditur) hoc solum bene agitur,vt vita hominum corrigatur,
vt probat Aug.xxiij.q.v.prodest seueritas.

¶De officio primicerij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Primicerius,an iurisdictionem habeat.*
2 *Dubitare circa singula non est inutile.*
3 *Multa studentibus consideranda sunt necessaria.*

CAP. PRIMVM.

V T primicerius. Supple,statuim'.[Ad eius curã.]
1 Ex hoc videtur,ꝙ † iurisdictionem habeat,&
ex eo,quod sequitur.j̃.ver.sicut p animabus.
& ex eo,quod dicitur.j̃.disciplinæ & custodię
sed hæc potestas non excludit potestatem ar-
chidiaconi.quod dic,vt no.s̃.ti.ij. c.j.super ver
bo,in vrbe.[Sicut pro animabus.]ver.sic.s̃.ti.ij.ad hæc.§ j.[Ratio
nem.]Si non monuerit,vel instruxerit subditos.Vel si non punie
rit delinquentes,vel saltẽ ep̃o non denunciauerit,vt s̃.ti.j.c.j.& fi.
habet enim ordinariam iurisdictionem in his,quæ sibi commis
sa sunt,ar.j̃.de offi.ord.cum ab ecclesiarum.secundum.d.n.Verũ
est de consuetudine:nam de iure scripto non inuenio , ꝙ habeat
coërctionem,imo consistit officium suum cira disciplinam.i.do
ctrinam & custodiam,vt præcedit,& circa officia:quare & de ne
gligentia obligatur,vt sequitur.& ar.s̃.de offi. archidia. ea quæ. §.
vnico.vnde & de ipsa rationem reddet, vt hic dicit. ¶Et vt ipse]
ij.pars.[Det.] Alias donet.[Ad nocturna officia.] i.ad nocturnas
vigilias,seu matutinum,ad quod nocte media est surgendum j̃.
de cele.mis.c.j.ante fi.Sed contra : quia hæc spectant ad officium
archidiaconi.s̃.ti.ij.c.ij.Sol.Hoc habet archidiaconus,vt s̃.in prin.
Vel est hoc ad diuersas consuetudines referendum. Vel potest
dici de omnibus titulis istis sic ordinatis circa huiusmodi officia,
ꝙ deficiente episcopo supplet archidiaconus. deficiente autem
archidiacono ea,quæ ad archidiaconum spectant, supplet archi-
presbyter. deficiẽte vero archipresbytero supplet primicerius.quo
deficiente supplet sacrista.& ipso deficiente,thesaurarius siue cu-
stos.Hæc probat ordo rubricarum,qui & sequitur ordinem , quẽ
ponit Isidorus cxv.dist.perlectis.vbi & ita dicitur ante fi. qñ autẽ
primicerius absens est ea,quæ dicta sunt,exquirat qui ei aut lege
proximus est,aut eruditione.q.d.deficiente vno proximior succe
dit,arg.ad hoc.C.de legi.hære.l.fi.& in Auth.de hæredi.quę ab in
test.defe.col.ix.ff.de vsufruc.accresc.l.j.§.interdum.& l.idem Nera
tius.& l. interdum. [Et de singulis.] ver. [Studium habeat.] q.d.

circa singula studeat dubia inquirere.nam & s̃m Aristotelē hoc
2 † non est inutile.qđ verum est,dummodo sit probabile dubium.
alioquin ꝯ.s̃.de rescri.cum ꝯtingat,§.cæterū.[Vt in quacūq; re.]
ad ipsum ptinente,de quo plura exēpla ponunt.xxxv.di. plectis.
ante fi.ver.ad primiceriū.alioquin rei ad se nō ptinēti immisce-
re se culpa esset.ff.de reg.iu.culpa est.in qua,quis depræhendit an-
te factum.quod dic,vt no.s̃.de temp.ordi.ad aures. [Capacē sen-
sum.] i.multa percipientem,& recipientem,& retinētē:quia cir-
ca multa est occupatus.[Absq; vlla vacet.] i.intendat. siue operā
det.[Iusserit.]Quod dic,vt no.s̃.tit.j.officiū.[Instruantur.] In hoc
3 versu potes notare quinq; valde necessaria circa studiū † profice
re cupienti. Primum est,ꝙ singula diligenter consideret.qđ nota
tur ibi de singulis.quod non fecerunt,qui hos titulos antiquitus
sic,superficialiter glossāerunt. Scđm est, ꝙ de aliquo probabiliter
dubio non reddat se certum,sed dubium,& peritiores interroget
vt C.de ingenu.& manu.si auiam.quod no. ibi. studium habeat.
Hoc aūt nō fecerunt,qui textū sine cā rōnabili per suas glossulas
destruxerunt. Tertiū est,ꝙ sit sensus capacis.qđ no ibi capace sen-
sum hoc non fecerunt,qui innitentes suæ prudentiæ verā inten-
tionē iuriū peruerterunt. Quartū est,ꝙ totus versetur circa studiū
quod no.ibi.absq; vlla vacet negligentia.sed istud nōn faciūt,qui
ipsum plusquam expediat interrumpunt. Quintū est,ꝙ non de
dignetur a quocunq; instrui,cui magisterij officiū sit iniūctum,
vt hic.xxiiij.q.iij.si habes.hoc aūt nō faciunt,qui ex quadā super-
ba verecundia interrogare omittunt,quod nesciunt,seu minorū
dicta ex quadam indignatione superbiæ despiciunt & contem-
nunt.super quo vide,quod no.s̃.de sacra vnc.c.vnico.§.pen.

¶De officio sacristæ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus tenet post episcopum primum locum.*
2 *Primicerius quasi primus in cera dicitur.*

CAP. PRIMVM.

VT sciat. Supple, statuimus [Archidia-
cono.]Sicut & custos.j̃.ti.j.c.j.
in princ. sicut & alij superiores, vt dictum est
1 in suis titulis.†archidiaconus enim tenet post
epm primum locum,vt s̃.in suo ti c.j.in prin.
[Curam.]i.officium,seu solicitudinem.nam
de animabus curam non habet,quæ non cō-
mittitur,forsan nec superiores: quia non curant,licet eis iniūcta
sit & commissa. Aliter exponitur hoc verbum.s̃.ti.j.c.vnico.& s̃.
de of.archidia.c j. circa prin. [Sacrorum vasorum.] subaudi,pre
tiosorum.vt no.j̃.ti.j.c.i.rñ.j.Sed contra: quia hæc spectant ad of
ficium archidiaconi.Solue sicut solutum est.s̃.titu.j.c.vnico.quę
solutio in omnibus talibus obiectionibus est communis. potes
tñ aliquid vltra percipere,si singula respicias:nam nisi perfuncto-
rie transeas,nullatenus contra dicunt.ibi enim loquitur de colle
ctis & similibus , & non de alio, hic aūt nō loquitur aliquid de
collectis,sed de vasis & vestimētis & toto thesauro ecclesiæ. Intel-
ligas tu de illo,qui ad manus sacristæ,seu thesaurarii iam perue-
nit ;in quo ergo se tangunt,vel contradicunt? Ideo dixi,vel thesau
rarij: quia Isidorus videtur ipsum exprimere sacristę loco,vt xxv.
dist.perlectis.& officium thesauri custodiæ sonat idem,de hac so
lutione oculi proprij faciunt tibi fidem.[Ad luminaria.] scilicet
lampadarum.Sed contra.j̃.ti.j.c.j.ver.lampades. recurre ad com-
munem solutionem. Vel dic, ꝙ sacrista quærit oleum , vt hic,&
tradit ipsum custodi,qui ipsum custodit & expendit,vt ibi. [In ce
2 ra.] Cum primicerius † quasi primus in cera dici possi : non ad
sacristam,sed ad ipsum videntur potius hæc pertinere,solue sicut
vis: quia per supradicta solutio satis patet.

¶De officio custodis. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Pulsatio campanarum,quod signum est.*
2 *Pallium , & palleum in quid differunt.*
3 *De bona custodia non est nimis.*
4 *Officium prælati est vigilare, & non dormire.*
5 *Prodigalitas euitanda,& auaritia fugienda.*
6 *Cuncta cum temperamento,& mediocritate intelligenda.*
7 *Quod minimum est aliquando inspicimus.*
8 *Quod melius est quandoque exigemus.*
9 *Quod optimum est quandoque requirimus.*
10 *Discretio est mater omnium uirtutum.*
11 *Descretio omnino est contraria auaritiæ.*
12 *Discretio modum bene uiuendi docet.*
13 *Prima offensa ueniam meretur.*
14 *Pactum non omne commissum statim depositionem inducit.*
15 *Magister minus idoneus remouetur.*
16 *Remouetur quis a loco suo per denunciationem.*
17 *Accusatio depositionem,inquisitio remotionem,& denunciatio correctionem inducit.*
18 *Malus minister est contrarius laudi Dei.*

CAP. PRIMVM,

CVstos ecclesiæ. Subaudi. s. is est, siue dicitur.[Cui
ea &c.]Committuntur. subaudi. [Et oportet
&c.Iulioni.]Sic.s̃.duobus proxi.tit. c. vnicis.
in prin. cuiuslibet. [In canonicis] ver. [Pul-
sanda.] Sic est signum horarum dicendorū
1 † pulsatio campanarum, vt hic.& j̃.c.proxi.
ver.& per singulas.alibi est signum capituli congregandi , vt s̃.de
elec.in causis.§.i.ante fi.quod dic, vt ibi no. sed & quandoque si-
gnum gratiarum actionum.Puta,quando contra aliquam obti-
nuerunt gloriosam victoriam Christiani.quandoque etiam ele-
ctionis factæ,qñq; subtractionis alicuius ab hac vita.qñq; aliquē
excōicandi.qñq; gaudij & honoris,& alicui psonæ magnæ ꝓces
sionalr occurrēdi.qñq; ad ignē.qñq;ad bellū exeūdi extinguēdi.
qñq; lectū intrādi.qñque parlamentū populi cōuocandi.qñque
ad mensam veniendi,qñque ad scholas. qñq; ad pdicationē ꝯue
niēdi,& qñq;corpus Christi honorādi.[Pallia.]ver.Palliū de quo
2 hic loquitur†scribi debet. cum.i.palleū vero archiepiscopale scri
bitur cum e.& sic est differentia inter pallium,de quo hic loquit,
& palleum de quo habes.s̃.de vsu pal.per totum. hoc ideo no. vt
si forte scriptores in titulo illo,vel alibi literam corruperint,corri
gatur.& de hoc no.plenius.s̃ de vsupal.circa prin.[Vtensilia.]Ex-
ceptis vasis aureis & argenteis & vestimentis pretiosis , quorum
custodia pertinet ad sacristam,vt s̃.tit.j.c.vnico. & vt ibidem no.
s̃.de offi.archidia.ea quæ.quæ & hic signatur pro contra,nullate-
nus contradicit. Alij hæc referunt ad diuersas cōsuetudines. Alij
dicūt, ꝙ sacrista & custos hęc custodiunt, sed sub archidiacono:
nam & si circa idem seruandum plures custodes adhibuerimus,
non erramus,vt patet in his,quæ no s̃.de of.archipresc.fi.in prin.
3 ad quod facit illud vulgare,quod dici consueuit. de bona † custo-
dia non est nimis,tene quod vis.ego tamen ab innocentia literæ
non recedo.¶ Lampades.] ij.pars.[In accendendo,ne supra mo-
dum &c.] vt sequitur.seu in extinguēdo. [Aut.] pro vel [Minus
lucendo &c] vt sequitur.[Peruigil.] i.valde,vel perfecte vigil: &
sic præpositio auget.quod dic , vt no. s̃. de consue.c. iij. si. no.s̃.de
of.archipresc.ii rñ.i.super verbo,indeclinabiliter. Ex ex hoc etiā
4 no.ꝙ † vigilare offīn prælati est non dormire,vt & no.s̃.de off.ar
chipresc.fi.[Oleum.]Contra.s̃.de of.sacristæ.c.vnico.Sol. ibi ne-
5 dum,ergo in magnis,sed etiam in minimis prodigalitas † est vi-
tanda , & auaritia fugienda:nam & ita exceditur in eo quod est
amplius,sicut in eo quod est minus , arg. hic, & lj.dist.qui in ali-
quo.xlv.dist.disciplina.xlv.dist.quisquis. ff de pœnis. respiciendū.
C.de custo.reo.si quis.in fi.j̃.de vita & honesta. cleri. a crapula. &
c.clerici. & sic media via tenenda est,vt habes hic ar.vnde versus.

Cum media semper gaudebat ludere forma.
Maior enim medijs gratia rebus inest.

Et iterum. Inter vtrumq; vola medio tutissimis ibis. [Discretio-
6 ne.] No. cum † temperamento & mediocritate cuncta fore in-
telligenda,vt hic,& j̃.de dona.apostolicę.xii.q.ij bonę rei.j̃.de sen
ten.excom.vt famæ.xliij.dist.sic rector.xlv.dist.disciplina.& c.om
nis.& c.sunt namque.iiij.dist.denique.ff. de ædi. edic. si venditor.
in fi.x.q.ij.§ hæc ius porrectum. ff. de leg. j. legato generaliter.C.
7 de dona. si quis argentum. aliquando † enim quod minimum
est,inspicimus.ff.de hære.vel ac.ven.qui filijfamilias.ff. de lega.iij.
nummis.ff.mandati.si fideiussor.j̃.de censi.ex parte. Quandoque
8 autem † quod melius est , exigimus.in Auth. de san.epi.§.si quis
oratorij domum.coll.ix.ff.de decur.honores.in prin.C.de his qui
ad ec.confu.præsenti.§.ꝙ si in finibus.viij.q j.licet ergo.Quando-
9 que † requirimus id,quod optimum est.ff.de verb. obli. vbi autē
non apparet.respon.j.ff.de tu.& cura.diuus. lxiij. dist. Metropoli-
tanus.j̃.e.c.j.§.fi.in.Authen.de monachis. §. ordinatione. colla.j.
10 Goff.[Quinque virtutum.] alias † omnium virtutum,& est me
11 lior litera. j. q. v. præsentium. Ergo discretio omnino † contraria
est auaritiæ,vt patet in eo,quod leg.& no.j̃. de præbend. auaritiæ.
Contraria etiam est prodigalitati,& de his no.s̃.de consue.c.pen.
12 respon.j.Discretio † enim docet discrete expendere, facultatibus
consideratis , ita ꝙ caueat prælatus , ne ecclesiam suam debiti
oneret.j̃.de solu. c.ij.Si multum ergo abundat , multum expen-
dat,si parum,parum.Thob.iiij.b.Et si sterilitas, vel alius casus in-
opinatus emergat,restringit se,sic discrete agendo,vt semper quo
libet anno aliquid supersit,de redditibus nihil desit,sicut docet li
tera.in Authen.vt determi.sit numerus cle.§.j.ad fi.ff.vbi pu,edu.
de.ius alimentorum. quasi in princip. Et casum , qui superue-
nire posset,prouideat exemplo Ioseph Beñ. xlj.d.e.f.g. s̃. de sesuis
non ordi.c.j.cum suis concor.¶Si vero is.] iij.pars. [Vt se emen-
det.

13 det.]Arg.ꝙ prima † offensa veniam meretur,vt hic.& xxxv.dist.
episcopus.xlvij.di.episcopus.C.de episcopa.audi. nemo. Ergo nō
14 † omne pactum commissum statim depositionem inducit. v.q.
iiij.in loco benedictionis. [Si autem.] versi. [Indomitus.] s.is qui
minus idoneus est propter quod remouetur , ex quo contumax
est.Vel si ita insufficiens sit,ꝙ emendare non possit,vt hic.& s̃.de
15 æta.& qua.c.fi.Sicut † & magister minus idoneus,remouetur.C.
de profes.& medi.lib.x.l.ij.Sed & secundum.d.n.ex quo incorrigi
bilis est,vt hic innuit,sine accusatore remoueri potest : quia no-
torium est crimen suum.xvij.dist.nec licuit.xj.q.j.si quis sacerdo-
tum.xxiij.dist.c.fi.lxxxj.dist.Maximianus.ij.q.vij.quapropter. j̃.de
iure iur.querelam.Vel dic,vt in sequen.gl.[Episcopo denuncian
do.]quia de maioribus est,& ideo ei referendum est, vt s̃.de offi.
16 archipresby.c.fi.in fi.Ex hoc etiam videtur, ꝙ † per denunciatio-
nem remouetur quis a loco suo.vt hic sequitur.ad idem.,ij.q.vij.
quapropter.j̃.de iureiur.querelam.j̃.de fideius.peruenit.lxxxj.dist.
17 Maximianus.Sed contra: † quia accusatio depositionem, inqui-
sitio remotionem,denunciatio correctionem inducit.j̃. de accu
sa.super his.& c.qualiter.ij.§.ad corrigendos. Sol. iste minus ido-
neus erat ad administrandum,& sic delinquebat administrando
nec aliter corrigi poterat,nisi remoueretur,& de hoc no.j̃.de ac-
cu.c.fi.secundum Gof.Vel dic,ꝙ ad denunciationem custodis in
quiret episcopus.C.de accu.ea quidem. Et si iustam causam inue
nerit , ipsum remouebit.j̃.de accu.qualiter.ii.imo dic, vt no.j̃.de
iudi.nouit.rñ.j.ver.sed cum dominus.[Electo.] subaudi , de con-
sensu archidiaconi,cum commune gerat officium vtriusque,vt
s̃.de offi.archi.ad hæc. §. fi. & si dissentiant,ad archipresbyterum
recurratur,arg.s̃.de tem.or. nec episcopi. j̃. de iure patro. nullus.
18 [Vt]subaudi,sic.[Omnia in laudem &c.]No.ergo †ꝙ malus mi
nister est ꝯrius laudi Dei,bonus vero ipsam promouet,& exaltat.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi,& maiores prælati columnæ ecclesiæ intelliguntur.*
2 *Prouerbium contra priorem partem sibi eligentes.*
3 *Melior,& sanctior in prælatum eligendus.*
4 *Zelus bonus,& zelus malus,quid.*
5 *Dolus malus,& dolus bonus,quid.*

CAP. II.

CVstos [De omni ornamento.] Non pretioso,
quod dic,vt no.s̃.e.c.j.respon.j.ver.pallia.
[Et luminaris.] faciendis,& in ecclesia discerne exhi
bendis,vt no.s̃.c.i. §. lampades. Oleum tamen & ce-
ram recipiet a sacrista,quasi sit sub sacrista, vt no.s̃ titu.j.c.i.[Præ
paratum.] sicut & archipresbyter eucharistiam ad opus infirmo
rum.s̃.de offi.archipresc.officium.§.benedictiones. [Et per singu-
las.] ver.sic s̃.c.j.respon.j.ver.in canonicis. [Canonicas.] septem.
xcj.dist.c.j.ij.& iij.j̃.de cele.miss.c.j.]Et oblationes.] ver. [Eiusdē.]
s.archidiaconi.[Absente episcopo.]Nam si episcopus præsens sit,
ad ipsum spectat diuisio.xij.q. j. episcopus ecclesiasticarum. & c.
præcipimus.quod hodie non incepit , imo a tempore apostolo-
rum hoc licuit.Acto. ij.g.iij.& iiij.g.Sicut no.si. s̃. de sacra vnc.c.
vnico.§.quia vero.ver.per frontis.& seq.ad idem xij.q.ij.vobis.cō-
cesso vel Vulteranę.Et per ipsum ꝯstituatur æconomus,qui curā
horum habet.C.de epi.& cle omnes.§.hoc nihilominus.ix.q.iij.
cū simus.In casu tamen recipiunt canonicam canonici iure suo
j̃.de testa.relatum.ij.nisi per episcopum , vt sibi distribuere liceat,
speciali priuilegio impetretur.j̃.de verb.sig. cum tibi. ¶In his tri-
bus.] ij.pars. s. archidiacono , archipresbytero, custode, vt j̃.§.sc.
1 [Columnis.] nedum ergo † episcopi & maiores prælati colum-
næ ecclesiæ intelliguntur,vt j̃.de accu.qualiter.ij.§.j.versi. & ideo
sancti Patres.Sed etiam & minores,vt hic,arg.j̃.de præben.maio-
ribus.[Synodus.] hæc.s.concilij Toletani.ex qua hoc præsens ca-
pitulum factum fuit.[Alma mater.] quo ad ea, quæ eis sunt cō-
missa,vt s̃.pater.[Ecclesia.] quælibet cathedralis habet,& aliæ cu-
stodes suos habent.j̃.de offi. ordi.cum vos. [Meliores & sanctio-
res.] nam qui bene videt,& male eligit scienter, vel accipit,mala
2 gutta oculum crepet ei. secundum vulgare † prouerbium pro-
uincialium. Vel iustum est, ꝙ pœniteat iuxta prouerbium terræ
meæ,vnde versus.

Qui meliora videt,si deteriora sibi det.
Vltio digna Dei lumina tollat ei.

3 No.ergo hic,†ꝙ sp melior & sanctior eligēdᵒ est ī ꝑlatū.ar.ī ꝯcor.
sig.s̃.c.j.§.j.sup ver. discretionem.ver.qñq; aūt id qđ melius est.&
sicut bono melior , sic & meliori optimus est præferendus. lxiij.
dist.Metropolitano.j.q. j. vilissimus. xxv. dist. §. nunc autem. Et
emeriti non ita bene meritis & antiqui nouis.lxj.dist.quid prode-
rit.& c.statuimus.& c. nec emeritis. Et de proprio gremio extra-
neis.lxj.dist.nullus.C.de epi.& cle.in ecclesijs. Et maiores & anti-
quiores in ordine,minoribus & tardius promotis.j̃.de ma.& om.
c.j.& c.statuimus.lxxv.dist.c.fi.& morales verbosis.Seneca. Eliga
mus non eos,qui magna celeritate verba præcipitant,sed eos qui
vitam docent,qui cum dixerint quid faciendum sit,faciendo pro
bant,& in eo non comprehenduntur , quod dixerint fugiendū.
Sed cōtra: quia sufficit,ꝙ nō sit malus.xvj.q.vij. monasterium.&
ꝙ sit subdiaconus.s̃.de æta.& qua.a multis.§.fi.& sufficientis sciē-
tiæ.s̃.de ele.cum nobis olim.§.pe.vbi de hoc.Sed & de alieno gre-
mio eligi potest,vt le.& no.s̃.de elec.cū inter canonicos.in fi.Sol.
quod dicunt primæ concor.ab initio considerandum est, sed &
quod dicunt contraria,sufficit ex postfacto,ar.j̃.de iureiur.quem-
admodum. §. ꝙ si post huiusmodi.Sed s̃m Goff. requiritur,ꝙ sit
optimus,si de aliena ecclesia eligatur.ff.de tu.& cu.da. ab his. l.di-
uus.quod hodie de consuetudine non seruatur.[Negligentia.]sic
s̃.de offi.primi.c.vnico.ad fi.¶Hi tres.] iij.pars.Imo & iunguntur
his,& aliæ quatuor cohortes,scilicet presbyterorum,rectorum,si
ue personarum.Item vicariorum. Item testium synodalium. Itē
officialium episcoporum,qđ dic,vt no.s̃ de of.archipresc.fi. rñ.j.
4 [Zelus.] s.odij vel rancoris.† Iste enim zelus malus est,& ideo vi-
tandus. Est autem bonus contrarius. s. charitatis, siue iustitiæ, ex
quo.Phinees incitatus commisit homicidium,& reputatum est
ei ad iustitiam.xxiij.q.viij.occidit.De hoc psal. Zelus domus tuæ
commedit me. Et prouer. vj. g. Zelus & furor viri non parcēt in
5 die vindictæ.Sic est malus dolus,† & bonus dolus.ff.de dolo.l.j.§.
non fuit.

¶De officio vicarij. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium primum vacat per adeptionem secundi.*
2 *Vicariæ ad titulum,an quis promoueri possit.& nu.4.*
3 *Vicarius non sibi sed domino possidet.*
5 *Nemo inuitus accusare vel agere compellitur.*

CAP. PRIMVM.

AD audientiam. [Viginti annis.] maxime. Idem
enim esset,& si per sex menses, si tñ monitus
reuerti nollet,qđ dic,vt le.& no.j̃.de cle.nō re
1 si.ex tuæ.[Adeptus.] & sic per † adeptionē al-
terius beneficij primum vacauit.xxj.q. ij. si qs
iam translatus.j̃.de conces.prę.literas.Sed nec
in diuersis ecclesijs sine dispensatione sufficienti personatum ca
nonice potuit adipisci.j̃.de præben.de multa.quod dic,vt no.s̃.de
elec.dudum.ij.§.insuper.¶Quia igitur.] ij.pars.[Non est canoni-
cum.] ergo non est sequendum.imo potius puniendum,vt s̃.de
fil.presb.ad hoc.& s̃.de tem.ordi.vel non est compos. & de consti.
c.j.vnde & petitio iuri contraria eneruetur,vt sequitur.[In diuer
sis.] quod etiam in vicarijs non admittitur,vt j̃.e.c.j.Quinimo &
in præbendis est reprobandum.j̃.de preben.super inordinata.[Vi
2 carius.]Quæritur † an ad titulum vicariæ possit quis promoueri?
Et videtur,ꝙ sic,nam instar habet ordinarij beneficij,vt hic.& j̃.
3 c.j.& ii.Sed contra.vicarius † non sibi,sed dño possidet,cuius vicē
gerit.j̃.de præscrip.si diligenti.& c.ad audientiam.j̃.de restit. spol.
cum venissent.C.de præscrip.xxx.an.male agitur. Iura autem vo
lunt,ꝙ clericus proprio nomine ad titulum ordinetur.lxx.dist.c.
j.j̃.de præb.eps.Posset autem rñderi,ꝙ perpetuus vicarius, de quo
tractatur.j̃.e.ad hæc.suo nomine possidet,sicut is,qui non ad mo
4 dicum tps conducit.ff.si ager vect.peta.l.fi.in fi.Puto†autem non
posse aliquem ordinari ad titulum vicariæ.Gof. Nescio si sit error
scriptoris,sed de perpetuo vicario est casus in contrarium. j̃. c. c.
fi.ꝙ & ius habet in re,vt patet.j̃.de fidejnstru.G.perpetuus.& s̃.de
rescrip.postulasti.[Si est ita.] Licet hæc clausula omnia superiora
respiciat , tametsi semper in vicaria perpetuo resedisset , & si in
vna sola ecclesia alia personatum fuisset adeptus,idem iuris esset,
vt superius est probatum , quod dic , vt no.s̃.de rescrip. olim.§.fi.
[A petitione.] Hic ergo est casus expressus,ꝙ reus impetrat con-
tra actorem,quod dic,vt no.s̃. de rescrip. c. fi. [Desistere.] ex quo
constat,ꝙ iniqua est.Hic enim non dicebat se habere personatū,
sed tantum vicariam petebat,& tamen repellitur ex officio quia
notorium est,ꝙ habet alios personatus,quod non potest esse oc-
cultum,vt s̃.de transla.epi.quanto.§.ne autem. Et hoc maxime
locum habet in beneficijs,in quibus iudex etiam tacente aduer-
sario ex officio inquirit.s̃.de elec.cum nobis olim.§.his igitur. Et
hoc est expressum,ꝙ ex quo constat, ꝙ aliquis litigantium super
aliquo beneficio ecclesiastico non habet ius in beneficio , potest
vtique ex officio silentiū imponi,& si alias libellus inepte sit for-
matus.ad idem.s̃.de fil.presc.c.ij.& iij.& c.qm.& s̃.de rescrip.inter
cæteras.in fi.j̃.de pac. cum cleri. Vnde & hic cogitur a petitione
desistere.Et adde,quod no.j̃.de offi.deleg.cum contingat. §. j. su-
per verbo,non ligatus.ver.quid si petat excōicationis sententiam
& sequentibus. & de re iudi. cum Bertholdus.§.fi.ver. pen.super
verbo,memorato.T.versi. vel si velis. Quamuis ergo regulariter
5 nemo † inuitus accusare,vel agere compellatur,vt C.vt nemo in
uitus.in rubro & in nigro,cogitur tamen a petitione iniqua,siue
iniusta desistere,etiam ex post facto,quæ & ab initio fuerat repel-
lenda , vt j̃. de iudi. examinata. Et sic lites semper potius sunt re-
stringendæ,quam laxandæ.s̃.de rescrip.nonnulli.§ si.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium constituere, an cuilibet licitum sit.*
2 *Ordinatio inordinata, quæ dicatur.*

CAP. II.

PRouideas. [Plures.] Ex hoc videtur a cõtrario, ꝙ vnam possit hre quilibet. Et quia qđ de vno negatur &c. vt j. de presum. nonne Et sic est, argu. † ꝙ licitum est cuilibet sibi vicarium
1 constituere. de quo no. j. e. clericos quod tamen falsum est, cum rectores debeant esse sacerdotes. s. de elec. non in cunctis. §. inferiora. & continue personaliter residere. j. de cle. non resi. quia nõnulli. & c. relatum. & semper sacrificium offerre. xxxj. dist. si laicus. Et horarum canonicarum pensum reddere. j. de cele. misc. j. secundum Goff. Respondeo regulariter prohibita est vicaria, per quam credat se quis a personali seruitio excusatum. Est tamẽ cõcessa in xij. casibus. quorum duodecimus continet regulam generalem, vt patet in his quæ no. j. e. clericos. quod dic, vt no. j. de prẽben. extirpandæ. §. qui vero. & sequen. & in summa. e. ti. §. & in quibus personis i. rectoribus ecclesiarum, qui vocantur personæ iuxta vulgare Anglicanum respectu vicariorum. Tales etiam, quamuis iuxta vulgarem modum loquendi dicantur habere personatus, non tamen dignitates, quod dic, vt no. j. de cle. non resi. quia nonnulli. [Ecclesiis.] j. e. ex parte. [Deseruire.] iuramento quandoque proprio obligari, in quo casu, si se contra plonas erexerint remouecantur, & in eodem episcopatu ad excurionem sui officij nullatenus admittantur j. de excess. prela. illud. [Ab ordine iuris.] vnde & quando aliquis beneficiatus ad aliud beneficium assumitur, ita ꝙ vtrumque retineat. dicitur ordinatio † inordinata. quod dic, vt le. & no. j. de præben. super inordinata. Non ergo solum personatum, sed & vicariarum pluralitas reprobatur, vt hic. & s. e. i. vbi de hoc. [Præter vnam.] ne dum ad vtrunque sustinat, neutrius seruitium bene peragat, quod dic, vt no. j. de cler. coniu. diuersis. §. j. & est hoc verum de perpetuo vicario, qui debet esse sacerdos, vt j. e. fi. Et cui est de redditibus congrua portio assignanda, vt j. e. j. & s. de sup. ne. præ. c. ij. nulla obstante consuetudine. & est ratio, vt no. j. de præben. extirpandæ. § cum igitur. & se. Aliquando tamen ex causa admittitur vicarius temporalis. j. de app. peruenit. ij. & arg. s. de fil. præs. constitutus. & c. ad extirpandas. & j. e. tua. j. de instit. c. ij.

SVMMARIVM.

1 *Consensus patroni requiritur vbicunque perpetuum ius percipiendi aliquid in ecclesia constituitur.*

CAP. III.

ADhæc. [Instituit.] i. ordinauit, siue constituit. Vel ideo hoc dicit: quia institutionem authorizabilem de mãdato episcopi fecit. Sicut alias j. de sententia & re iudi. cum Bertholdus. respon. j. ver. ꝙ de consensu. Vel. i. substituit. j. e. clericos. [De assensu.] aliter hoc fieri non posset. Tum quia agitur de vicaria de nouo constituenda, & per consequens de certa portione reddituum eidem assignanda, j. de præben. nisi essent. & c. extirpandæ. j. de excess. prela. sicut venire. & j. c. j. Tum quia institutio ad episcopum spectat, vt no. s. de offi. archi. cum satis. [Episcopi.] subaudi, & patroni. secundum Ala. Si nõ sit ecclesia collegiata, vel etiam & si esset collegiata, hoc eidem patrono iure competeret speciali. j. de iure patro. nobis fuit. §. j. Nam consensus † patroni requiritur, vbicun-
1 qu: perpetuum ius percipiendi aliquid in ecclesia constituitur. xvj. q. fi. decernimus. & q. v. si quis episcoporum. lxiij. dist. principali. T. & omnes moderni contra. Tunc enim secundum ipsos cõsensus patroni requiritur, cum de prælato, siue rectore ecclesia ordinatur. Rector autem vicarium temporalem, siue perpetuum sibi instituit suo iure: per cuius vicarij mortem (sed personæ, siue rectoris tantum, vt hic dicit) nec ecclesia intelligitur vacare. Videtur tamen casus pro Ala. j. de eccle. ædi. c. iij. §. j. quod dic, vt no. j. de iure pa. postulasti. [Persona illa.] quæ sibi vicarium instituit. [Personarum.] Non tamen dignitatem, vt no. s. c. proxi. [Substituitur.] per patronum, qui in institutione vicarij non consentit. Nam si consensisset, alium repræsentare non posset. Et sic intelligas. j. de iure patr. postulasti. [Remouere.] hoc facit authoritas diœcesani, ꝙ hæc vicaria perpetua intelligatur, quæ esset alias temporalis, sic in transactione. j. de transac. decętero. & c. veniens. Secundo facit, ꝙ nequeat minui portio assignata. Alias contra j. de censi. prohibemus. Tertio facit, ꝙ sine causa non possit talis vicarius remoueri, vt sequitur, & hæc duo vltima sequuntur ex primo. [Committat.] vel nisi ipso consentiente. j. de dona. c. consultationibus. ad finem. [Per iudicem.] non ergo per rectorem, cui & quamuis subsit quantum ad seruitium, vt s. c. proxi. non tamẽ quantum ad iurisdictionem, vt hic pater. Solus enim episcopus totius diœcesis ordinarius est, vt no. s. de offi. archipresb. c. fi. Sed nunquid episcopus per seipsum sine consensu illius, qui ipsum repræsentauit (esto ꝙ hodie viuat) hunc vicarium poterit ex causa reuocare? Non videtur, arg. j. de reg. iu. omnis res. & videtur talis casus expressus. s. de of. archi. ad hæc. §. fi. Sed contrarium est verũ, vt hic. Alioquin episcopus inferiorem haberet cõiudicem & colegam, & essent in vno corpore duo capita. quasi monstrum. cõtra illud. j. de offi. ordi. quoniam in plerisq;. Intelligo tñ, ꝙ persona debet citari. vt & ipsum defendat si voluerit. & hoc est, quod no. s. de of. archi. ad hæc. §. fi. ibi. quod omnes tangit. & sic per vtrũq; communiter amouetur plona citata & certificata, & iudice scilicet episcopo solo examinante causam & iudicante. & eodẽ mõ intellige, quod ibi dicit de archidiacono requirendo. per quem, & episcopum debet hoc modo decanus communiter amoueri.

SVMMARIVM.

1 *Rector vel in minoribus ordinibus constituti non possunt substituere vicarium.*
2 *Diuinus cultus semper augeri debet.*
3 *Clericorum appellatione omnes superiores continentur.*
4 *Vicarius quare non possit alium vicarium substituere.*
5 *Excommunicatio in tertiam personam non transit.*

CAP. IIII.

CLericos. Hæc litera duobus modis legitur. Primo sic. ꝙ persona, siue rector † non potest substituere vicarium. secundũ. B. Sic construes hanc literam, & expones. [Non permittas clericos.] i. personas, seu rectores, seu prælatos. [Constitutos in presbyteratu.] Vel in alijs ordinibus inferioribus. [Substituere sibi alios.] Tãquam vicarios. & hoc est [In vicarijs ecclesiarum, quas.] s. ecclesias. [Adepti sunt &c. cum id.] scilicet ꝙ aliquis prælatus possit sibi vicarium substituere. intelligas perpetuum, & sine authoritate episcopi. [Satis sit absonum &c.] De consensu vero episcopi nõ esset absonum. sed consentaneum iuri scripto. & sic non contra. sed concor. s. c. proxi. & s. de cleri. peregri. c. fi. imo & legitur, ꝙ quicunq; potest ipsum habere, ipsum habeat. vt si necesse fuerit, vbi ipse prælatus deficit, missarum solemnia impleat. vij. q. i. illud. & c. nihil. in hoc tamen casu non excusatur prælatus a residentia personali. & sic non contra. j. de præben. extirpandæ. §. qui vero. nec
2 cultus diuinus minuitur, sed augetur. quod semper † fieri debet, vt s. de constit. ex parte. j. i. & c. cum. M. Ferrarien. § fi. & sic appel-
3 latione † clericorum etiam omnes superiores continentur, vt probatur. s. in prin. & i. Auth. de sanct. ep. §. presbyteros. xj. q. j. de persona. & no. de b. g. c. i. Alio modo sic legitur, ꝙ vicarius in vicaria, quam adeptus est, alium vicarium sibi subst. tuere non potest, & hunc sensum litera expressius sonare videtur. Et ipsum construes, vt s. sed tamen secundum hoc sic exponeꝭ. [Clericos.] Vicarios [in presbyteratu &c.] Sine sint vicarij presbyteri, vel diaconi, vel. subdiaconi. [Alios.] scilicet vicarios. [In vicarijs.] scilicet presbyterabilib. diaconalib. subdiaconalib [Ecclesiarũ.] & cathedraliũ, vel conuentualium, vel etiam plebium honorabilium in quibus cõsueuerũt presbyteri, diaconi, subdiaconi percipientes propter hoc certos redditus deseruire. [Quas.] scilicet vicarias. [Cum id.] ꝙ vicarius alium vicarium substituere possit, satisfit &c. & hũc solum intellectum approbauit Goff. arg. C. de iudi. a iudice. & j. ti. j. super quæstionum articulis. Nec ob. s. de re iu. cum Bertholdus §. verum quia narrat factum. Nec ob. ff. man. li procuratorem. §. j. C. de procur. neq; tutores: quia aliud in gestore, vel in procuratore, vt ibi. aliud in iudice, vt hic. secundum Goff. Causa breuitatis hęc gl. nimis obscura remãit, cum hic potius videatur loqui in gestore siue procuratore, quam in iudice. Tu dic aliud in procuratore iudicij qui propter litis contestationem fit dominus litis, vt in d. l. contra. neque tutores. aliud in vicario, qui nunquam dominus inuenitur, vt patet in eo quod le. & no. s. e. c. ij. Item aliud in gestore seu procuratore negotiorum, cuius persona non videtur electa, vt in l. contra. si procuratorem. aliud in vicario cuius persona videtur electa, vt hic, arg. s. de offi. archipresb. c. i. & ij. & j. de cleri. non resi. relatum. & de præben. extirpandæ. §. qui vero. & ff. de sol. inter artifices. maxime, quia & vicario certum videtur ministerium delegatum, vt le. & no. j. tit. i. quoniã. §. pe. & fi. Quin
4 imo & speciale potest dici, ꝙ † vicarius alium vicarium sibi non possit substituere. Ratio specialiteris est, vt infinitas euitetur, ar. ex tra. d. n. de rescrip. cum in multis. rñ. j. lib. vj. cum suis concor. j. de
5 ɔsan. tua nos. in fi. & xj. q. iij. qñ multos. in eo ꝙ excõicatio in tertiã plonã nõ transit. licet aũt vicarius in iure vicariæ aliũ vicariũ sibi substituere nõ possit, ar. ff. de peri. & ɔmo. rei vẽ. necessario. §. pe. & de iu. do. si vsufructus. Puto tñ, ꝙ ad tps modicũ & ex cã magna, dũmõ non nimis frequenter, possit aliũ relinquere loco sui sicut & fit tota die, ar. ff. de of. eius cui mã. est iurisdi. l. j. rñ. j. ver. hu ius rei fortissimũ argumẽtũ est. & j. de app. peruenit. ij. §. j. ver. interim. T. aũt hãc casus positionẽ impugnauit: quia videtur cõcedere, ꝙ quilibet principalis, nõ vicarius, sibi vicariũ constituere possit. Vtiq; si sine authoritate epi fit, absurdum est, sed nõ debet mirari, vbi authoritas epi intercedit, vt patet in eo, quod no. s. secũdũ primam casus positionem. super verbo. satis sit absonum. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius habet omnia quæ pertinent ad iurisdictionem eius, cuius vices gerit.*
2 *Vicarius habet iurisdictionem ordinariam.*
3 *Vicarius interponit decretum in alienationibus rerum minorum.*
4 *Prouincia Papæ est tota Christianitas.*

CAP.

CAP. V.

IVa nobis. & infra. [Alias sua nobis.] [Vicarij.] Romani Pontificis, vt sequitur, † vicarius tamen generaliter
1 habet omnia, quæ pertinent ad iurisdictionem eius, cuius vices gerit. C. de offic. eius qui vi. alt. gerit. l. j. argumen. xciij. distinct. capitula. fina. xciiij. distinct. capit. j his exceptis, quæ sine speciali mandato non transeunt. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd. l. j. j. de offic. lega. quod translationem. secundum T. Nisi forsan aliquibus ex his specificatis, secuta clausula generali. quod dic, vt notatur supra de offic. archidia. significasti. Potest etiam restringi locus a committente. videlicet, vt in certo loco tantum vices gerat, vt sequitur. [Literas.] De simplici iustitia, vel super beneficio, vel aliquo simili impetrata, secundum dominum nostrum.
2 [Iurisdictio.] Ordinaria † habet enim vicarius ordinariam iurisdictionem. quod sic probat dom. nost. Vicarius interponit decre-
3 tum in alienationibus rerum † minorum viginquinque annorum, & emancipationibus, & omnia alia, quæ ad iurisdictionem pertinent, expedit. C. de offic. eius qui vi. alt. gerit. l. ij. sed talia (cum causæ cognitionem requirant) delegari non possunt. ff. de offic. proconsul. nec quicquam. §. j. ergo sequitur, ꝙ prædicta facit vicarius ex iure communi, iurisdictione ordinaria, & non delegata, ergo est ordinarius, secũdum dominum nostrum, & hoc in summa eod. tit. inuenies plenius expeditum. De iurisdictione autem ordinaria, vel delegata, vel vicaria loquitur. ff. de offic. eius cui mãda. est iurisdictio per totum. secundum dominum nostrum. [In vtbe.] q. d. non alibi, & sic ad certum locum restringitur, vt præmisi. [Extra illam.] Nisi forsan intra centesimum militare ad instar præfect. vrb. l. j. §. in initio. alias incipit. §. cum vrbe. secundum Lauren. & ff. de suspect. tuto. propter litem. §. j. & accedit. ff. de offi. proconsu. si in alienam. §. fina. [Cum ipse.] scilicet Romanus Ponti-
4 fex. [Prouincia speciali.] Quamuis ergo † tota Christianitas sit prouincia generalis Pontificis Romani: quia & generalis Christi vicarius est, vt supra de translatio. epitc. per totum. ix. quæst. iii. per principalem. & cap. cuncta per mundum. vnde & immediate omnis anima ei subest, vt notatur supra de offic. archipresbyr. officium. §. per confessiones. tamẽ, vt hic expresse habes, inter Capuanam & Pisanam prouinciam sita est sua prouincia specialis. [In irritum.] Quia cum vicarius iudex non esset extra vrbem. vt supra dixit, quod non habuit, omittere non potuit, & sic nulla fuit commissio ipso iure, argumen. j. quæst. vii. Daibertum. infra de iure patro. quod autem. in fine. & supra de consuet. cap. iii. §. j. & cap. iiij ad finem. & de subreptione etiam absente parte altera quæri potest. j. de re iudi. cum olim. §. nos igitur. Quid autem iuris sit de literis subreptitijs, & his quæ sequuntur ex ipsis. Dic, vt plene not. s. de rescrip. dilectus. i. ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius perpetuus substituere non potest, sed residentiam facere tenetur.*
2 *Episcopi arbitrio est puniendus, qui residentiam non facit.*
3 *Beneficia ecclesiastica propter diuina obsequia sunt constituta.*

CAP. VI.

IX parte tua. [Perpetuos.] Ergo loquitur de institutis authoritate episcopi. quod dic. vt notatur supra eod. ad hæc. & capitu. j.
1 & ii. [Residean.] Nec alios perpetuos † vicarios aliquatenus sibi substituant: hæc enim res, sicut & excommunicatio in tertiam non transit personam. quod dic, vt not. iuxta secũdam lecturam, supra eod. clericos. [In presbyteros.] Ad titulum vicariarum: alioquin, vt sequitur, subtrahentur. & sic aperte est casus iste contra Goffr. vt notatur supra eod. cap. j. [Per subtractionem.] De hoc dic, vt notatur supra de ęta. & qualita. quæris. [Prouentuum.] Ad tempus, quos tamen non imbursabit, sed alij. qui idem seruitium faciet, assignabis, vel alias in vtilitatem ecclesiæ hoc conuertes, infra de cleri. non residen. cum ad hoc. & hoc est contra multos iudices (ne dicam episcopos) qui alienum delictum, siue negligentiam reputant suam prædam. quod dic, vt notatur infra de offic. ordin. irrefragabili. §. fina. [Vel vicariarum.] scilicet iure in perpetuum, & tunc loco remoti substituetur alius
2 supra tit. j. cap. i. in fi. No. ergo hic expressum, ꝙ † in arbitrio episcopi est per alteram istarum pœnarum, quam maluerit, absentem compellere ad residentiam faciendam, prout sibi videbitur expedire, considerato eo, quod legitur & notatur supra de ęta. & qualita. quæris. §. j. & ii. Decens est tamen, (quod & ordo scripturæ demonstrat) quòd a minori primo incipiat, ad grauiorem (si hoc meruerit contumaciæ proteruiras) processurus, argumen. infra tit. i. fane quia, ad finem, infra de vsur. quia in omnibus. infra vt lit. non contest. quoniam frequenter. § fin. [Compellas.] Sunt
3 enim † ecclesiarũ beneficia propter faciẽda diuina obsequia constituta. j. quæst. ii. cap. fin. xii. quæst. ii. concessio. xvj. quæst. j. generaliter, argum. C. de milit. testam. l. penult. xxj. quæst. j. Ciprianus. infra de cleric. coniug. cap. iii. & v. ergo secundum Apostolum. qui nõ laborat, non manducet. ii. Thessalon. iii. d. quod dic, vt leg. & not. j. de præben. cum secundum apostolum.

¶ De officio & potestate iudicis delegati. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ponitur pro dignitatem habente.*
2 *Iurisdictio turbatur dolo, vel violentia.*
3 *Potentum terrores quandoque peruertunt iudicia.*
4 *Iudex non debet dimittere iustitiam exercere.*
5 *Facinus quod pariter inclinat, & æquat, similis pœna concomitatur.*
6 *Consensus quadruplex est.*
7 *Negligens quis quandoque in consilio plus peccat, quam qui facit.*
8 *Consentiens quandoque plus peccat, quam faciens.*
9 *Mors aliquando medicina dicitur.*
10 *Rescripta sunt stricti iuris.*

CAP. PRIMVM,

VAesitum est. [Quę.] scilicet potestates. s. j. de iud. c. f. & in his ponitur dignitas † pro dignitatẽ habente. alias
1 non diceremus hæc potestas, sed hic potestas, vt j. de homi. tua nos. §. ad vltimũ. ver. præfatus potestas. [Minis.] Vel violentia, siue dolo.
2 † nam & his modis turbatur iurisdictio secundum. d. n. vel statutis. j. de senten. excom. grauem. Terrores enim
3 & minæ potentum plerumque † peruertunt iudicia. xj. q. iij. quatuor. C. quod me. cau si per impressionem. C. de iniur. l. penul. in Authen. vt ab illustribus. ad fi. colla. vj. xxxiij. q. ij. siue de coniugii. xxxj. q. ij. Lotharius. [Compellunt.] Vnde iactura causæ debent affici hi, qui ipsorum potentum patrocinia aduocarunt. C. ne liceat pot. l. j. j. de ali. iud. mu. causa fac. c. ii. vbi de hoc. sed & iudex
4 † non debet dimittere propter hoc iustitiam exercere. j. de iudi. decernimus. in fi. & arg. xj. q. iij. iniustum. C. quod me. cau. l. fi. [Eluditur.] Quod non est tolerandum. s. de postu. præla. bonæ. ii. §. nec nocebat. j. de ali. iudi. c. i. ¶ Sic tibi respõdemus.] ii. pars. [Agẽtes & consentientes.] Sic. j. de senten. excom. nuper. § in primo. &
5 c. quantæ. [Pari pœna.] Vt hic. & ij. q. j. norum. lxxxvj. dist. c. iii. † nã facinus, quod pariter inclinat & æquat vtrosque, similis pœna concomitatur. C. de epis. & cleri. si quem quam. Sed contra: quia magis puniuntur consentientes, quam facientes. xxiiij. q. iij. qui
6 aliorum. xj. q. iij. qui consentit. Circa hoc consueuit dici, ꝙ † quadruplex est consensus, scilicet negligẽtiæ, consilij, cooperationis, & authoritatis. In primo casu, scilicet negligentiæ pura, scio, ꝙ vis aliquod delictum committere, possum te auertere, vel impedire, sed hoc propter negligentiam omitto. in hoc casu minus pecco, quam tu, nisi forsan negligentia mea nimis crassa sit & supina, vt
7 quia prælatus, vel alias iudex tuus sum. j. q. j. quicquid inuisibilis. lxxxiij. dist. consentire. j. de sen. excom. quantę. In secundo vero casu. s. consilij † plus pecco, quam negligens, minus tñ, quam faciens, ar. lxxxvi. dist. tãta. Ego tñ hic puto distinguendum. vtrum
a hoc alias esses facturus, [a] & si non cõtulerẽ, & tunc verũ est, qđ dicunt. vel nõ esses facturus, sed meo ad hoc consilio principaliter incitaris, & tunc par est delictũ. ff. de fur. qui seruo. ff. de verb. sign. sæpe. Inst. de iniur. §. non solum. & de obli. quæ ex delic. na. §. ope. j. de homi. sicut dignum. §. qui vero. sicut est & in mandato. j. de senten. excom. mulieres. §. ff. mandati. l. ij In tertio casu. s. cooperationis, [b] par est culpa & pœna. vt hic. & in similibus. In quarto ve-
8 ro casu. s. authoritatis, siue defensionis, plus † peccat consentiens, quam faciens, & ideo plus punitur, vt in contrarijs supra signatis. Tñ & hoc videtur hic tolli. quia in casu isto erant actores & defensores erroris hi, de quibus quiritur, vt patet. j. vbi dicit. tã principales eorum fautores, & tñ pari pœna sunt prœcellendi, vt dicit.
c ideo potest dici, [c] ꝙ in ciuilibus, siue minoribus criminibus habet locũ, qđ hic dicit. & ff. de incend. ruina. naufra. l. quo naufragiũ. §. non tantum. alias non solum. ff. de recep. l. j. & ij. C. de his qui latro. vl alias crimini. reos ocul. l. j. & ii. In grauioribus autem, puta, hæresi & similibus propter grauitatem criminis plus punitur. vnde & talis hæresiarcha dicitur, & sic manifeste loquuntur contraria supra signata. [Puniuntur.] i. puniri debent. [Trahuntur.] i. trahi debent authoritate literarum a nobis impetratarum. [In causam.] Et procurarunt terreri authores. [Cognouerit.] Puta: quia hoc patens est & notorium. s. de fil. presbyt. quoniam. vel quia & si hoc occulte faciat, cum actor hoc asserit, & sunt contra potẽtẽ ꝓbabiles cõiecturę, nec vult licẽtiare actorẽ ad mãdatũ in dicis delegati, sic fidẽ faciũt euidẽtia argumenta, vt le. & no. s. de cleri. peregri. c. ij §. vnico. Sed quid si iste potẽs licentiat actorem publice, in occulto tñ minatur? In tali casu & consimili locus erit idoneæ cautioni. j. de sen. excõ. grauẽ. §. fi. j. de præsum. literas.

§. fi.

ADDITIONES.

a ¶ Facturus. Adde Bar. cons. lx. & Alex. cons. ciii. ad quos remittit hic Ant. fic.
b ¶ Cooperationis. Adde Ro. cons. cxvii. & Paul. de Cast. cons. cxcii.
c ¶ Potest dici. Et hoc communiter tenetur, ut hic dicit do. Abb. & de hoc consensu authoritatis. Adde post And. Sic. Old. cons. lxv.

§.fi.Quid si tanta est crudelitas,ꝙ per cautionem mederi non po
test? Hic necesse est censuram suspendere , quousq; mutentur tē-
pora,vel per Deum,vel per eius vicarium aliud consilium appo-
natur,& cōsulendum est actori,ꝙ desistat ad tempus, ar.j̄.de rest.
9 spo.ex transmissa.& c.literas.§.fi.cum his,quæ ibi no.ne † ꝯtingat
mortem parere medicinam,ar.extra.d.n.de sen.excō. cū medici
nalis.lib.vj.& in his,quę no.s̄.de renun.nisi cum priden.§.pro gra
ui.& j̄.de spon.requisiuit.§.fi.Si tn̄ per tpalem pātem cōpesci pos
set,& actor instaret,non esset iustitiæ veritas relinquēda,vt patet.
j̄.de homici.postulasti.j̄.de reg.iu.c.iii.[Poteris.]Ergo & ex causa
abstinere & censuram retrahere,vt no.s̄.in præcedenti gl.ar.ff.de
offi.præsi.generaliter.& l.sæpe.[Coercere.]Quantumcunq; ergo
10 † rescripta stricti iuris sint,tn̄ authoritate iuris,& ex causa fit pro
rogatio personarum,vt hic patet.& j̄.e.ex literis. j̄. de ali.iudi.c.j.
& sic non obstat.j̄.e.P.& G. cum suis si. vbi de hoc. Est autem rō
prorogationis huiusmodi: quia mandata iurisdictione videntur
commissa omnia illa, sine quibus non potest iurisdictio expedi-
ri.j̄.e.præterea.§.fi.& c.prudentiam.§.fi.& c.suspicionis.ſrñ. j. Pōt
ergo ſm d.n.delegatus Papæ,& etiam subdelegatus ab eo omnes
a turbantes iurisdictionem suam excōicare, & etiam multare ,[a] si
aliter nō pōt iurisdictionē suā defendere,vt hic.& j̄.e.de causis.in
fi.& c.ex literis.j̄.de pęnis.licet.ff.si quis ius dic. nō obtem.l.vnica
C.de mō mult.& per totum.C.de sportu.l.ij.& hoc vndecunque
sint,cum & omnes sint de iurisdictione Papæ. ix.q.iij.cuncta per
mūdum.& c.per principalem. delegatus vero alterius iudicis nō
poterit punire extraneos,nisi forsan & ipsi in loco,qui subesset iu
risdictioni delegantis,ipsum turbarent:nam tunc rōne delicti pos
set ipsos punire,sicut & ipse delegatus.vj.q.iij.placuit.C.vbi de cri.
agi opor.auth.qua in prouincia.ſm.d.n.Sed qđ dicit de multa,vr̄
corrigendum , nisi hoc expresse in rescripto contineretur. nam
delegatus Papæ non recipit potestatem,nisi censuræ ecclesiasticę
cuius nomine multa non continetur.qđ dic, vt no.extra.d.n.de
homi.pro humani.§.cum igitur.ver.nos tanto.lib. vj. Sed dic,ꝙ
ex virtute illius clausulæ hoc non potest,sed ex vi iurisdictionis si-
bi commissę,siue ex seueritate ecclesiastica,j̄.e.preterea.siue pars
venire contemnat,siue snīæ suæ non pareat,vt ibidem. vbi certa
pœna non inuenitur statuta,vt expresse le j̄.e.de causis.§.vnico.&
ad ipsam multam extorquendam poterit censuram ecclesiasticā
exercere,vt no,extra.d.n,de homi.pro humani.§.sacri.ver.sitque,
lib,vj.quod exaudias de multa parua & temperata, non magna,
vt C,de sportu.l.ij.& ſm hoc intellige & corrige,quod no.in sum
ma.de sen,& re iu.sub rubrica.de multa,§.sed quis possit. Quid si
aliqua partium occidatur, vel verberetur , nunquid potest dele-
gatus in tales animaduertere?Super hoc posuit hic.d.n.magnam
gl.Tu dicas breuiter,ꝙ nō.nisi in duobus casibus tm̄. Primus est,
si contingat ex hoc iurisdictionem suam turbari , vel impediri,
puta,quia vocatus a delegato ad iudicium veniebat,vel quocun-
que alio modo,vt hic.& alijs iuribus supiobus. Scđs est, si hoc fiat
in iniuriā delegati,vt j̄.e.ex literis.& ar.ff.de iniur.l.j.§.j. & l.item
apud Labeonē,§.si quis virgines,& §. gñaliter, & §.prætor ait,qui
seruum,& sequentibus.Sed nunquid pōt delegatus recurrere ad
brachiū seculare,& ipsum distringere,vt suam snīam exequatur?
Non vr̄,nisi & hoc in rescripto contineatur;vñ & ſm stilū curiæ
qñ hoc intendit Papa, consueuit apponi hæc clausula. inuocato
ad hoc,si necesse fuerit,auxilio brachij secularis. sed veritate iuris
considerata contrarium est,vbicunq; delegatus non potest aliter
sententiam suam executioni mandare,ar.hic.& j̄.e.præterea.c.fi.
& c.significasti.in fi.& c.sane quia.xxiij.q.v. administratores. j̄.de
cle.exc.mi,c, ij. in fi.cū suis ꝯcor. & adde, qđ no.j̄. e.sigñasti.in fi.

ADDITIO.

a ¶Multare.Adde quibus iudicibus sit permissum multare.Barto. in l.j ff.si quis ius dicen.non ob.in prin.Et do.Abba.in c.de causis,infra.e.Ang.consi.viij.Alex.consi.xxxv.& Oldra.consi.xv.

SVMMARIVM.

1 *Mutato iudice dicitur mutatum iudicium.*
2 *Impetrantibus duob.vnus super petitorio,alter super possessorio coram diuersis iudicibus causa est supersedenda donec consulatur superiorem.*

CAP. II.

SAne,[Literæ.] Subaudi, plures sub eadem data,
& ad eosdem iudices.sed diuersa est forma.
& sic non contradicit.s̄. de rescrip. cæterum. secun-
dum.d.n. Tu dic, vt no. in sequen.[Impetrantur.]
Quarum aliqui primo præsentantur.[Et aliæ postea.] scilicet
post repræsentationem.[Non facta.]Alioquin appareret de prio
ritate: nam illa posterior esset, quæ de alia faceret mentionem.
[Priorum.] In repræsentatione, non impetratione. [Opponun-
tur.] Alterius tenoris.alioquin non esset oppositio , sed concor-
dia. Vel dic postea etiam post factam citationem. [Opponun-
tur.]Coram iudicibus,qui primo citauerunt ad hoc,vt non pro-
cedant , cum per istas literas, quæ nunc opponuntur, alijs causa
sit commissa.Nec ob.ꝙ dicit priorum: quia etiam eadem die po
tuit esse ibi prioritas,& posterioritas:nam vnus in prima , & alius
in vesperis recipiendo a bullatore literam, qui primam bullauit
in prima. & secundam in vesperis potuit impetrare. [Si iudici-
bus.] Eisdem.quod ideo dicit: quia non imputaretur ignoranti-
bus,si procederent, arg.j̄.de appel. si duobus. [Innotuerit.] Quia
nisi exhibeantur,non tenentur credere opponenti j̄.e.cum in iu
re.& de hoc no.s̄.de rescrip.cum contingat.respon.j.§.fi. Et idem
intelligas,si diuersi sunt iudices,& contrarius tenor,& eadem da
ta,vt dictum est,hic enim non deficit ius,sed probatio. ff. de test.
ta.duæ sunt. ff. de vsufru.quoties. & ideo necesse est, ꝙ per inter-
pretationem ad concedentem rescriptum recursus habeatur.
Idem etiam si idem tenor sit : nam & propter diuersitatem iudi-
cum (cum diuersi diuersa sentiant.s̄. de rescrip. super literis.j̄. de
concel. præben. quia diuersitatem.) diuersæ literæ dici possunt.
1 vnde & † mutato iudice dicitur mutatum iudicium. ff. iudi. sol.
cum apud Sempronium C.de iudi.properandum.§.illo.tunc au
tem secundum illos,qui dicunt,ꝙ primo repręsentatę prævalent
necesse est,ꝙ ponas,ꝙ & simil'r repręsentatę fuerunt.alioquin cō-
tra secundum ipsos.j̄.de appel.vt debitus. quod dic, vt ibi no. Vbi
vero diuersa esset data,esset locus distinctioni,quæ fit.s̄.de rescr.cę
terum. & habet locum hæc litera in dubio posito , & alio quoli-
bet simili ex Papæ voluntate dependenti:secus in dubio, quod si-
ne Papa terminari posset,tunc enim esset ad arbitros recurren-
dum,& sic tollitur contra.s̄.de rescrip.pastoralis.[Executioni.]i.
cognitioni & examinationi,per quam peruenitur ad sententiam
& executionem.j̄.e.significasti.& c.si quando.j̄.de proba.quoniā
contra falsam.j̄.de re iudi.cum aliquibus.secundum hanc lectio
nem plana est decre. Potest etiam poni casus, ꝙ Petrus impetrat
contra Gulielmum super aliqua hæreditate ad episcopum Tau-
rineñ.& suos coniudices . Gulielmus contra Petrum super legi-
timatione ad episcopum Vercelleñ.& suos coniudices per decre
talem.j̄.qui fi. sint le.c.j.& c.lator.& c. causam quæ.Vel pone,ꝙ
cum clericus pluribus de causis vna sententia sic excommunica
tus,vnus impetrat contra ipsum super ecclesia, quam sic legatus
obtinuit.s̄.de ęta.& quali.cum bonæ.alius contra ipsum ad alios
iudices ad sententiam,sicut canonicum fuerit,aggrauādam, vel
ipsemet super absolutione & dispensatione obtinenda per decre.
j̄.de senten.excom.cum pro causa.quæ intellectum innuit. j̄. qñ
2 dicit,causarum fines.Vel vnus impetrauit†super petitorio ad pri
mos iudices,alius super possessorio ad secundos iudices. In his.n.
& similibus casibus potest dici,ꝙ vtriq; iudices supersedere debēt,
quousq; Papa consulatur , ne continentia iudicij diuidatur,vt j̄.
de sequestr.pos.c.j.§.Celestinus. Gulielmus vero Naso hoc intel-
lexit,quando arbitri electi concordare non possunt,& sic supple
tur per hoc.s̄.de rescrip.pastoralis. Obijcitur ei ex eo, quod le.j̄.e.
suspicionis.Rñdet,ꝙ in alio casu loquitur.rationem tn̄ diuersita-
tis non reddit : quia nec de facili reddi posset. inter omnes prior
valet intellectus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet esse discretus.*
2 *Delegatus an mandare potest sententiam ferendam.*
3 *Arbitri natura quid.*
4 *Iudex non nisi,quod iustum pronunciare potest.*
5 *Laicus an in spiritualibus sententiam dictet.*
6 *Turpe non est imperito,sequi consilium peritorum.*
7 *Causæ graue snon per procuratorem,sed per se tractandæ sunt.*
8 *Possumus illud ,quod commode possumus.*

CAP. III.

SI pro debilitate.[Interesse non poteris.]
Ergo a contrario si po-
tes interesse, non est tibi liberum committere,ar.hic
& j̄.eo.prudentiam.& c.pastoralis.respon.j. j̄. de offi.
or.quod sedem.Sed contra. nam etiam inuitis partibus pōt sub-
delegare.j̄.eo.quamuis: quia hāc ptātem habet a iure.C. de iud.a
iudice.ff.de iurisdi.om.iud.l.iurisdictio.C.qui pro sua iurisdi. iud.
da.pos.l.vnica.j̄.e.c.super quæstionum.& c.fi.Sol.vbi de consensu
partium datus est,sine consensu partium hoc non pōt.quod dic,
vt no.j̄.e.pastoralis.alias etiam non decet,ꝙ vbi nulla iusta causa
subest,alij hoc committat,vt in primis concor.sed si hoc fecerit,
a tenet subdelegatio,[a] vt in contrarijs.quamuis ex hoc merito sit ar
guendus,ꝙ sine cā subterfugit exequi,qđ mandatur. j̄. e. pruden-
tiā.§.adijcimus.& hoc verum est,qñ solus est, vt hic. Quid si plu-
res sunt,apposita clausula,ꝙ si nō oēs?dic,vt no.j̄.e.coram.Dicas
ergo.[Non poteris.]Subaudi,vel nolueris. hæc enim duo in tali-
bus æquipollent,vt patet.j̄.e.significasti.[Liberum tibi sit.] ver.si-
1 ne pœna,& aliqua redargutione.[Discretis.]No.igitur,ꝙ† discre
tus debet esse iudex,vt hic.& j̄.de confir.vti.cum dilecta.§.nuper
ver.ex aduerso.j̄.de consang.c.j. §. fi. quod hodie sic interpretan-
dum est, vt iste personæ sint dignitatibus præditæ , vel saltem
in honorabilibus collegiatis ecclesijs constitutæ. quod dic , vt
no.

ADDITIO.

a ¶Tenet subdelegatio.Adde d.Abba.hic.in j.no.cui do.And.Sic. addit do. de Ro.deci.cclviij.& decisio.ccclxviij.in no.

† no.extra.d.n.de rescri.præsenti.rñ.j.†[Idoneis] Quod semper præ
sumitur,vt le.& no.s̄.de seru.in or sa.c.vnico. ver. idem respōdet.
Seruus tn̄,mulier,ignarus,mente captus,infamis, minor.xxv. an
nis,vel ad minus xviii.vel non subditus,seu priuilegiatus quantū
ad compulsionem minus idoneus reputatur.vnde versus. Liber,
vt ff.de arb.Pedius.§.fi.Mas.iii.q.vii.§.tria.Gnarus.vt hic,& si. Cui
sit mens.xxxii.q.vii.neq; furiosus.Integra fama.ff.de iudi. prætor.
§.non autem omnis.iii q.vii.iudicet.& c.se.vi.q.j. infames. Aetas.
vt j̄.e.cum vicesimum.Qui subsit.Insti.de Attilliana.tuto.§.sed hoc
iure.j̄.de offi.or.pastoralis.Item ideo hoc dicit: quia nec laicus in
hoc subest,vt ei spiritualia committantur.j̄.de iudi. decernimus.
Committitur huic bene causa.i.talis ad hoc,de quo hic loquitur
idoneus reputatur, & si hoc dilatare volueris, prosequere,& dic,
vt no.in summa.e.ti.§.cui possit delegari.[Committere.] Etiam
vsque ad sententiam.[Ita tamen,ꝙ si res tanti est.]Vt cōsilio tuo
indigeant.[Debeant.]alias debent , si in totum comisisti tanquā
bonum virum,vel si aliquid retinuisti de iurisdictione tanquam
iudicem,quod dic, vt no.j̄. co. super quæstionum.§. porro. sed &
potest sibi consilium retinere,in quo casu si non requiratur,sen-
tentia non tenebit,ar.ff.mandati.diligenter.j̄.eo.pastoralis.§.j.sed
si consilium requisitum fuerit,tenet sententia, quamuis ꝯ consi-
lium lata,licet aliqui cōtradicant secundum d.n. quod dic,vt no.
j̄.de arb.cum olim.& s̄.de ele.cum in veteri.& sicut potest cōmit
a tere suo consilio requisito,sic & alterius,[a]potest enim certam le-
gem , siue conditionem suæ commissioni dare siue imponere,
dummodo non contra iura faciat, sicut & delegans primus po-
test.ar.ff.de pac.in traditionib.s̄.de rescr. c.ij.s̄.de electionib.cū in
2 in veteri.j̄.de testa.requisisti.†Quid si mandat sententiam feren-
dam.ſm qđ talis iurisperi' dictauerit?Dixit d.n. ꝙ hoc nō potest.
ff.de arb.item si vnus.§.idem Pomponius.ad idem.ff.de hære.in-
st.si quis Sempronium.& l.captatorias.& de le.ii.l.i.Posset tamen
b dici contrarium,[b]nam committēs format sentētiam, prout pla
cet.s̄.de consti.cum omnes.§.fin. & c.cum accessissent.& c.cum
M.Ferrariensis.j̄.de sepul.in nostra.& in alijs iuribus infinitis, quā
formam necesse habet sequi delegatus omnino, vt s̄. de rescript.
cum dilecta.in fi.Scut autem delegans ipsam formare potest,sic
& ipsam alij formandam relinquere.ar.j̄.e.pastoralis §. pręterea.
in fi.Nec obstat.l.item si vnus.§.idem Pomponius.ff.de arb. quia
3 †natura arbitri talis est,vt arbiter pronunciet quicquid placet, ēt
contra iura , & inique. ff. de arb. diem proferre.§.stari. sed iudex
4 †non nisi quod iustum est pronunciare debet, vt patet in Auth.
iusiuran.quod præsta.§.& æquus.col.ij.j̄.de ver.sig.forus.§.in om
ni.ver.non est.Ideoque si delegans timet,ne delegatus erret in iu-
re,satis vr̄,ꝙ prędicto modo possit prouidere:quod potest locum
habere,quando non potest haberi subdelegatus ita peritus , sicut
expediret,& is qui debet dictare sententiam est peritus.ar.j̄.e.cum
te consulente.j̄.de consan.c.j.ideo & necessarium est officium as
sessorum,vt ff.de of.assess.l.j.& per totum.j̄.de vi. & ho.cleri. cum
5 ab omni.sed in spiritualibus cauendum est,ne is, qui debet † di-
ctare sententiam,sit laicus,vt patet in eo,quod le.& no. j̄. de arbi.
contingit.j̄.de iudi.decernimus. Aliis placet,ꝙ talis forma com-
missionis non valeat pro eo,ꝙ iudex debet pronunciare,prout si
bi vr̄ de iure,& non secundum consciētiam alterius, vt in d.§. &
ęquus.vnde posset contingere, ꝙ si pronunciaret prout alius di-
ctaret,ędificaret ad gehennā conscientia propria repugnante,in
quo casu nec obedire dēt,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.de temp.
or.ad aures.§.j.& quia hęc conditio vr̄ turpis,vnde pro nō adie-
cta haberi debet.j̄.de condi.appo.c.j.Quibus respondeo, ꝙ impe-
c ritus debet suam conscientiam iuxa periti consilium [c] informa
6 re.j̄.de sen.excom.inquisitioni.Nec†est turpe, ꝙ imperitus quæ-
rat & sequatur voluntatem & consilium peritorum, vt patet.C.
de inge.& manu.si auiam.j̄.e.prudentiam.& s̄.de elec.ne pro de-
fectu.si tamen non potest suam consciētiam informare,studeat
ꝙ a commissione exoneretur.j̄. eo. si quando. ꝙ si hoc obtinere
non potest,conscientiam suam sequatur,& non obiediat, quod
dic,vt plene no.s̄.de tem.or.ad aures.§.j. Quid si dicat committo
tibi vices meas in tali causa mihi commissa, quousque ipsas du-
xero reuocandas?Rñ.valet talis commissio,& potest ipsam reuo
care quandocunque placet.Quinimo & ſm d.n. hęc clausula re
stringit commissionem ad alia præter sententiam,nam si senten
tiam commisisset,iurisdictionem reuocare non posset.j̄. e. super
quæstionum.§.porro.sed illud verū est,quando sibi de iurisdictio
ne nihil retinuit,vt ibi le.& no.j̄.e.venerabili.§.fi.Porro qui prędi
ctam clausulam apponit,nec in intergum committit,nec sentē
tiam,sed reuocationem commissionis sibi tantum retinet , ergo
si ante reuocationem sententiam tulerit , sententiam reuocare
non poterit delegās,nisi ad eum fuerit appellatum,vt in d.§.por-
ro.& ar.j̄.de resti.spo.audita.§.quia tamen.& preceden.poterit tā
men etiam lata sententia commissionem reuocare quantum ad
executionem per se,vel per alium faciendam.vt j̄.e.significasti.&
c.si quando.& c.in literis.licet aliqui dixerunt, ꝙ lata sententia a
subdelegato etiam in hoc casu non ipse delegatus,sed primo de-
legans.i.Papa sit appellandus,& ꝙ non posset commissio ita fie-
ri,committo tibi causam,& vt sentētiam feras nisi reuocauero,
quasi hęc clausula sit contra substantiam ꝯmissionis quo ad sen
tentiam.ar.j̄.de condi.appo.c.fi.de quo satis miror:nam ipsa re-
uocatio iurisdictionis est,vt patet.ff. de iudi.iudicium soluitur.Si
ergo retinuit sibi reuocationem , retinuit sibi per consequens
aliquid de iurisdictione,quod sufficit quantum ad hoc, vt nō ad
Papam,sed ad eum appelletur,dummodo causa sibi fuerit com-
missa.ap.remota.quod dic,vt expresse le.& no.in d.§.porro.sed &
post latam sententiam potest hæc commissio reuocari quo ad
executionem,vt s̄.no.& sic vnū aliud ñ excludit. Dixi, ꝙ liberū
est causam delegatam etiam in totum subdelegare, quod intelli-
gas esse verum:nisi forte &c.& sic continuatur sequens ver.[Nisi
7 forte]ver.[Fuerint.]alias sint.graues†enim causæ non per procu
ratorem,sed per se sunt tractandæ.C.de procu.l.fi.j̄.de procu.quę
relam. secundum B. Quæ autem sint hæ quantum ad hoc , de
quo hic loquitur,dic,vt le.& no.j̄. eodem quoniam.ii.[Sine prę
sentia.] Hic enim necesse est, ꝙ per te omnia audias, & sic in-
tellige.C.de iudi.authen.ad hæc.in Authen.vt defunc.seu fu.§.il-
lud.colla.v.& de hoc no.j̄.eodem.super quæstionum.§.intentio-
8 nis.[Commode.]No.hic,ꝙ illud solum † possumus, quod com-
mode possumus,si.no.s̄.de rescriptis.sciscitatus.j̄.de dilatio.c.fi.§.
penul.in fi.

ADDITIONES.

† ¶Hodie non habemus illud.c.quia reformatum est.per c.statutum.eo.ti.& lib.vj vbi de hoc.
a ¶Alterius.Idem Inno.& do Abba.hic quibus Andre.Sic.addit Ange. consilio.ccxxi.
b ¶Contrarium.Adde,ꝙ hanc partem tenet hic do.Ab.in fi.& Bar.in l.j.§.si plures.ff.de exerci.quibus d.And.Sic.addit Ange.consilio.ꝯlxxi.& Alexan.consi.clxxxv.in ii.lib.
c ¶Consilium,Adde,vtrum is,cui facta est talis commissio, teneatur sequi consil.iniustum Feli.hic in ver.vtrum autem is in.iii.colum.& do.Abb hic post Bar.in d.§.si plures.ff.de exerci.l.i.& Ang.consilio.clxxxvi.& consilio.clxxxviii.

SVMMARIVM.

1 *Tempus currere incipit a die præsentationis literarum.*
2 *Causæ criminales vsque ad biennium extenduntur.*
3 *Dilationes iuris arbitrariæ sunt.*
4 *Solennitates iuris an de consensu partium remitti possunt.*
5 *Offensa Dei est cauenda.*
6 *Iudex arbiter esse non potest.*
7 *Prorogatio quot modis fieri potest.*
8 *Pęna mitior imponenda est vbi diuersæ sunt pænæ.*
9 *Iudicis arbitrio est relictum,quod determinatum non est.*
10 *Delegatus iudex potest multare.*

CAP. IIII.

DE causis.Infra certum terminū] Als tps quod
1 incipit † currere q̄cito iudici litteræ
præsentantur.ar.j̄.de ap.super eo. ij.§.fi. Quid si j̄.xx.
dies committitur terminanda, nunquid reus habe-
bit deliberatorias. xx.dierum? videtur, ꝙ sic.ar. iij.q.iij. offeratur.
xxviij dist.de his.in fi.ff.de re iudi.l.iiij.§. si quis.nam & restitutio
debet,j̄. quatriennium terminari. si tn̄ reo dentur vlteriores dila
toriæ,dabuntur ēt & actori. C.de tempo.resti.in integ.l.fi.& l.pe-
tendæ. Sed ꝯ.j̄.vbi dicit de cōi consensu &c.Sol. propter tempo-
ris angustiam possunt arctari inducię, non ampliare.ff.de re iu-
2 di.l.ij.j̄. de re iudi.ꝙ ad consulationē.vnde &†cā criminalis, quæ
vsque ad biennium extenditur,vt.C.de iudi. properandū.in prin.
C.vt.j̄. certū tps crīa. quæstio termi.l.fi.qñq; ad quinquagīta dies
restringitur.C.oēs tā ciui.q̄ mili.iudi.l.j.ſm Lau.Tu dicas,ꝙ dila-
tio ab hoīe limitata non pōt pro solo iudicis arbitrio prorogari,
vt hic.q̄uis possit arctari.j̄.e.consuluit.§.si autē.a iure vero limita-
ta non solū pōt arctari ex cā , sed ēt prorogari. vñ quicquid dicat
Lau.dilatio,de qua quæsitum est,prorogatur.j̄.de procu.dilectus.
&†qñq; oīno denegatur,vt.j̄.de dila.c.ij.Regulariter enim dilatio
3 nes† iuris arbitrariæ sunt.quod dic,vt no.j̄.de dilationibus. ca.j.§.
fi.& adde, quod no.de hac materia. j̄.de iudi.ꝙ ad consulationē.
§.sed nec executionē. & de.ap. intimasti.[Dies]Als sequitur hic
4 ab aplico.[Præfixus] sin lrīs.De cōi consensu. Ar.ꝙ†de consen-
a su partium solennitates iuris possunt remitti.[a] vt hic. & ff.de fer.
l.j.§.j .j̄.de resti. spo.c.j.Sed ꝯ.j̄.de feriis. c.fi.iij.q.v.de accusationi-
bus.xxiij.di.quorundā.C.de lib.cā.nec si volens. C.de arbi.auth.de
cernimus.C.de iura.calum.l.ij.§.sed quia veremur.Sol.Partes re-
nunciare possunt solennitatibus,quæ pro ipsis introductę noscū
tur,vt hic. & concor. dummodo non offendatur Deus,cuius of-
5 fensa præ† oībus est cauenda,vt patet.xj.q.iij.non semper.& c.Iu-
lianus. vnde nec renunciare possunt his,quæ introductæ sunt ob
honorem altissimę. maiestatis. C. de fer. dies festos. & l.oēs dies.
sed nec renuuciare possunt, quę sunt de substantialibus iudicij
ordinarij,vel quę respiciunt publicum statum, seu vtilitatem cō
munem, sicut est libelli oblatio.j̄.de libel.ob.c.j.litis contestatio
del

ADDITIO.

a ¶Remitti.Adde gl.hic & Fel.in iii.col.ver prima conclusio.

delit.conte.c.vnico.ideo litis conteſtatio ɔ̄ hoc indultum. ſ.ꝙ li-
bellus offerri debeat habita, pro nihilo eſt.iij.q.iij.offeratur.iura-
metum de calumnia.ʃ de iura.ca.ceterum. & ꝙ in ſcriptis ſent͞e
tia recitetur.C.de ſenten.ex breuicu.rec.l.fi.& ſic intellige ɔ̄ria.ſ̄.
ſignata. Poſſent tn̄ partes iudiciario ordini oīno renunciare ita
ꝙ nec locus eſſet libelli oblationi, nec diffinitiuæ ſententiæ pro-
lationi, ſed de plano inquireretur veritas, & medius mādata ſua
daret.vel,vt ſibi videretur,alias de negotio ordinaret.ff.de of. pro-
conſul.nec quicquam §.de plano poteſt.C.de tem.ap.l.fi.in fine.
& ſic aſſumitur arbitrium factum in iudicem, ne videlicet ſit ar
6 biter.†quod eſſe non poteſt.ff.de arb.ſed ſi in ſeruum.§.ſi quis iu
dex.ſed arbiter,vt in Auth.vt diſſ.iu.§. ſi vero contingerit.coll.ix.
ʃ.de arbi.niſi eſſent. quod tamen ſemper eſt ad bonum arbitriū
redigendum,vt ʃ.de arb.non ſine.ʃ.de iureiu.Quintaual.& c.ve-
niens.[Prorogetur.] Etiam ſi per malitiam alterutrius partium
terminus finiatur,vt ʃ.e.paſtoralis.§.cum autem.quod dic , vt ibi
no.De communi autem conſenſu partium poteſt prorogari ter
minus & reſtringi,vnde & ſi mandetur , ꝙ elapſis ſex menſibus
remittat iudex cauſam inſtructam,vel non inſtructam , de con-
ſenſu partium poterit remitti etiam ante tempus.ar.C. de temp.
ap.l.vlti.in fi.& ff.de noui ope.nun.l.j.§.& poſt operis.& adde qđ
no.ʃ.de ap.intimaſti.patet ex præmiſſis , ꝙ quandoque fit proro-
7 gatio†de tp̄e ad tp̄s,fit & qn̄q;de re ad rem,& de perſona ad perſo
nam.quod dic,vt plene no.ʃ.e.P. & G. Sed & fit qn̄q; de caſu ad
caſum ſm̄ quoſdam,vt quando omiſſo appellationis articulo ꝓ
ceditur ſuper principali,vt extra d.n.de app. cordi.§.poſt hoc.lib.
vj.Sed ſi bene attendas, potius poteſt ibi notari omiſſio legitimæ
exceptionis,quam prorogatio iuriſdictionis.Poteſt autem proro
gari omnis iuriſdictio temporalis , etiam ſi criminaliter agat̄,
& ad pœnam ſanguinis de communi conſenſu partium , dum-
modo iudex talis & tantus ſit, qui ptātem habeat talia iudicandi
& puniendi,puta,merum imperium habens.& ſic intellige.ff.de
iudi.l.j.& ii.ff.de iuriſdi.om.iud.l.iii.Spiritualis vero,ſiue eccleſia-
ſtica non poteſt prorogari ſine conſenſu iudicis eccleſiaſtici. ſiue
queratur de foro pn̄ali,ʃ.de pę.omnis.ſiue de iudiciali.quod dic,
vt le.& no.ʃ.de fo.compe.ſignificaſti.[Eo.]ſ.termino, vel tempo-
re.[Mandatum]Per conſequens & ius & poteſtas delegationis ſa
ctæ.ʃ.e.relatum.& c.gratum.¶Illis etiam.]ii.pars. [Tuo iudicio.]
i.ſn̄iæ.[Contempſerit.]alias neglexerint.[Certa exinde pęna.]Si-
cut eſt in vſurarijs.ʃ.de vſur.quia in omnibus.vel dicitur,ꝙ ad ſa-
cramenta non admittantur,& ſi perſeuerauerint in contumacia
excommunicentur,vt ʃ.e.ti.præterea. Sed nunquid in contuma-
ce certæ pęnæ ſtatutæ ſunt?Sic.& ʃ.vt li.non conte.tuæ.Ideo dicūt
8 quidam,ꝙ in hoc caſu,& vbicunq; †pęnæ diuerſæ [a] inueniuntur,
a eſt mitior imponenda.de pę.di.j.pęnæ.l.diſt. ſi quis homicidium
voluntate.& ſi qua femina. Alii dicūt, ꝙ locus eſt gratificationi,
Tu dicas,vt le.& no.ʃ.vt li.non conte.quoniam frequenter.§.fi.&
ʃ.e.q̄renti .§.fi.[In canonib⁹.]vel legib⁹ ſcriptis, ſeu municipalib⁹
vł ɔ̄ſuetudinarijs,dūm tn̄ canonib⁹ vł rōni canonū n̄ obſtāt.ʃ. de ſep.
de vxore.& c.certificari.ʃ.de eo,qui mit.in poſ.cau. rei ſer.c. pen.
rn̄.j.& §.fi.ʃ.de no.op.nun.c.j.x di.per totum.[Eandem]Nō mol
b liorem non duriorem : alioquin fit infamis, [b] vt C.ad l.Iul. de vi
pub.ſeu priuata.ſeruos qui.ad fin.C.ne ſanctum Bap.reite.l.iii.ad
fi.ad idē.xiii.q.ii.vltima voluntas.& §. præced.niſi ex cā tempere-
tur,vel exaggeretur,vt le.& no.ff.de his, qui no.infa. quid ergo.§.
pęna grauiori.[Inſligas]Et in expenſis nihilominus punias, vt ʃ.
c.proxi.[Alioquin]ſ.ſi certa pęna non inueniatur.[Ipſos pro de-
9 licti &c.]Habes ergo hic,ꝙ illud† qđ non eſt terminatū,arbitrio
iudicis eſt relictū.ſ.ff.de iure deli.l.j.§.ait ptor.ff.de ꝓba.mora.ff.đ
teſtib.quæſitum ſcio.ff.de ver.ob.continuus.§.ii.ff. de iniur. ſed ſi
vnus.§.ait prætor.ʃ.de tranſac.c.fin.ʃ.de homici.ſicut dignum &
iunge,quod no.ʃ.de ver.ſig.quærenti.& extra d.n.de homici. pro
humani.§.cum igitur.ver.nos tanto.lib.vj.& ʃ.c.proxi [Punire.]
10 Hic habes,ꝙ iudex†delegatus poteſt multare. [c] & C.de ſportul.l.ij.
c ſecundum d.n.ad idem.ʃ.de tranſac.c.fi.§.fi.quod dic,vt no.ſ̄. eo.
c.j.in.fi.& ʃ.e.c.j.

ADDITIONES.

a ¶Pœnæ diuerſæ.Adde pulchre per do.Abb.hic vbi etiam quærit.nunquid punitus ſecundum unam legem poſſit accuſari, ut puniatur ſecundum aliam legem.

b ¶ Fit infamis. Hic ergo habemus,ꝙ iudex ordinarius omittens pœnam iuris communis , fit infamis. hoc dictum allegat & multum extollit Roma.ſingulari ſuo.lxxviii.alias lxxix.incipien.veni tu.colum.xvii.ut hic dicit Fel.in fi.

c ¶Multare.Adde iſtum & remiſſiones,quas feci.ti.e.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Forma quę apponitur ſequenda eſt.*
2 *Cenſura ſeueritas,& animaduerſio differunt.*
3 *Iuriſdictione mandata totum officium ius dicendi tranſit.*
4 *Principali conceſſo conceditur acceſſorium.*
6 *Idem iuris eſt in vtroque connexorum.*

CAP. V.

PRæterea. Delegato.]A nobis,vt ʃ.innuit.[Nō ordinario]Nam de illo certum eſt,
ꝙ hoc pōt.iiii.q.v.quiſquis.xj.q.iii.nemo.& c.nullus.
& c.certum eſt.xxiiii.q.iii.de,illicita.ēt pęnale iudiciū
interponendo.ff.ſi quis ius di.non obtem.l.vnica.in prin. [Coge-
re.]ſ per cēſuram eccleſiaſticam.& dicas,ꝙ ſic , vt ſequitur.[Aut
dānare]ſ.in expenſis,vel ēt multare,& dicas,ꝙ ſic,vt no.ʃ. ¶Hoc
tibi.]ii.pars.[Ei.]ſ.delegato.[Simpl'r.]Quia non dr̄ litera,ꝙ poſſit
citare,vel in contumacem aīaduertere , vel non apponitur certa
1 forma:nam ſi illa [a] apponeretur,ſequenda eſſet.ſ̄.de reſcrip.cum
dilecta.in fi.& ʃ.e.prudentiam.ſed ſimpl'r mandatur , quod iuſtū
fuerit,exequaris,vt ſ̄.de fil.preſ.c.pe.[Pōt]ſ.delegatus.[Compelle-
re]ſ.vt veniant,& ſic reſponſum eſt primæ qōi. [Et cōtumaces]
Subaudi,ſi non veniant in expenſis damnare.ʃ.de iud.c.j.ʃ. vt lit.
nō conte.qm̄ frequenter.§.in alijs.vel ēt multare,vt le.& no.ſ̄.c.ꝓ
xi.in fi.& ad executionem vtriuſq; cenſuram eccleſiaſticam exer
cere,& ſic rebelles.[Sæueritate &c.]q.d.hoc non habet delegatus
ex virtute cl'æ cenſuræ eccleſiaſticæ , ēt ſi hæc cl'a ſit ibi appoſita
vt in expenſis puniat , vel multam infligat , ſed hoc ei competit
ex veritate ſæueritatis eccleſiaſticæ,ſine iuriſdictionis ſibi cōmiſ-
2 ſæ,quod dic,vt no.ſ̄.e.c.j.in fi.& ſic†aliud eſt cenſura [a] aliud ſæueri
a tatas, aliud aīaduerſio eccleſiaſtica,vt patet in eo , quod hic not.
& extra.d.n de homi.pro humani.§.nos igitur.ver.nos tanto.lib.
vj.[Frī.]i.quamuis.[Non contineant]Expreſſe:quia cā ſimpl'r ē
commiſſa vt ſ̄.no.[Aut partes.]Subaudi,alias ſpāle.[Mandatum
noſtrū &c.]Et ſi.ſ̄ de ele.tranſmiſſa.§.j.& ii.[Accedant.]Subaudi
& eſt rō.& ſic cōtinuatur ſequēs.§.quia ex eo &c.¶[Quia ex eo.]
iii.pars [Quia cā.]ſ.principali.[Sibi committitur.]ſimpl'r,vt ſ̄.di
3 xi.[Super omnibus&c.]Nam mandata ſ iuriſdictione totū offi-
cium iuriſdicendi tranſit.ff.de ſuſpe.tu l.iii.§.an autem.& ff.de iu-
4 riſdi.om.iu.l.ii.ʃ.e.ex literis.Sic no.ꝙ principali † conceſſo conce
b ditur & acceſſorium. [b] viii.di.quo iure.xvi.q.j.ſi monachus.ff.de re
iudi.quidā.C.vbi & apud quos.l.fi.ʃ.de reſt.in inte.cā.rn̄.j.ʃ.de fi.i
ſtr.c.iter dilectos.§.cæterū.ver.cū igitur. Sed ɔ̄.xx.q.iii. ɔſtituit.ff.
depoſiti.l.j.§.quæ depoſitis.ʃ.de teſta.ad hæc.ff.de vſuf.item ſi fun
di.§.huic vicinus tractatus.alias incipit ſed ſi inſula.ii.q.viii.quiſ-
quis.C.de epā.aud.auth.liberi.C.de lib.præte.vel exhæreda.authē.
ex cā.C.de lega.l.ſeruus. ¶ol Prima pars vera eſt.& c.conſtituit.nō
eſt ɔ̄ quia ibi verſatur principaliter intentio circa res alia non tā
gunt ɔ̄rium.ſm̄ T.Item ar.ꝙ aliquo prohibito prohibetur ēt id,
per quod peruenitur ad illud.de hoc.ʃ.de procura.tue.Item ar. ꝙ
5 †idem iuris eſt in vtroq; connexorum. [c] quod verum eſt,vbi alte
c rum ſine altero eſſe non poteſt.& vbi eadem eſt rō.vt ſ̄.de conſti.
tranſlato.cum ſuis ſi.Secus autem eſt vbi alterum ſine altero eſ-
ſet, vel diuerſa rō reddi poteſt,& ſic tollūtur ɔ̄ria.C.de fide inſtr.
l.ii.ʃ.de deſpō.impu.de illis.ʃ.de eo.qui ducit in ma. propoſitum.
ii.q.iii.interrogatum.[Plenariam] Nunquid ergo poterit multa-
re?videtur,ꝙ ſic ar.in eo , quod dixit. ſ̄.aut damnare , quod ſi ve
rum ſit plus poteſt delegatus quando cauſa ſimpliciter ſibi dele-
gatur : quia tunc plenariam recipit poteſtatem , vt hic , quam
quando apponitur calusula,contradictores&c.vt no.ʃ.de verbo.
ſig.quærenti.ſic & no.ſi.quando epiſcopus donat eccleſiam. ʃ.de
dona.paſtoralis.§.ꝙ ſi ex illius.ſuper verbo,nullam.

ADDITIO.

a ¶Aliud eſt cenſura.aliud ſæueritas,aliud animaduerſio eccleſiaſtica. Adde gl.& do.Ab.hic in ſecundo no.

b ¶Acceſſorium.Adde Dy.in reg.acceſſorium.de reg.iu.lib.6.

c ¶Connexorum.Quæ dicantur connexa.And.Sic.remittit.ad Fran. Are.cō ſilio.xxix.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus a lege,an poſſit delegare.*

CAP. VI.

QVamuis ſi vnus. Hæc fuit dubitatio.cā commiſſa fuit duob⁹,
non appoſita cl'a,ꝙ ſi non ambo,vnde videbatur, ꝙ
ſi vnus non poſſet intereſſe,non poſſet alii committe
re vices ſuas,ſed rn̄detur ɔ̄: quia illa cl'a nihil operatur quantum
1 ad delegationem,cum delegatus principis† a lege [a] ſiue iure pātē
a habeat,alii committendi vices ſuas.C.de iudi.a iudice.ʃ.e.paſtora
lis.rn̄.j.ꝑm T.Vnum tn̄ no.ꝑm Io.& Gof. ꝙ vbi cl'a non apponi-
tur,& de facto alter iudicum ſimpeditur,poteſt committere, vbi
vero cl'a apponitur commiſſio impeditur.ſ̄. de reſcri. ſciſcitatus.
& in hac ſn̄ ia fuit magiſter meus,& exponebat , quod ſequitur.
[Etiam]i.poſtquam,vel vbi.[Apponatur.]i.apponitur.& ſic col-
lega ſolus procedit ſubdelegato repulſo.ʃ.e.coram.vel dic , vt ibi
no.Vel dic,ꝙ hæc fuit dubitatio:quia videbatur, ꝙ vbi ambo iu-
dices ſimul cognoſcerent cā terminari nō poſſet.ar.ʃ.e. cām ma
trimonij. Sed rn̄det ɔ̄. & ꝑm hoc ſic expones.[Procedat in ea.]
Sobaudi,cā poterit diffiniri.[Quia nihilominus &c.Ex ipſis.]ſci-
licet

ADDITIO.

a ¶ A lege. Adde, an delegatus a lege poſſit delegare.Barto.in l.j.ff.de dam no infecto.

licet duobus, quibus cauſa eſt commiſſa.[Coniudici.] Et ſic ſo-
lus procedere poterit.[Siue alij] Et ſic poteſt procedere ſubdelega
to admiſſo.[Committere.]Non tamen dicit,ꝙ collega ſubdele-
gatum teneatur admittere,& ſic poteſt ſolui.ʃ.eod.coram.quod
dic,vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Verba intelligenda ſunt cum effectu.*
2 *Bellum indicere eſt principis.*
3 *Delegatus quandoque nunquam per ſe dare debet poßeßionem.*
4 *Delegatus mittendum decernit ordinarius mittit.*

CAP. VII.

a SIgnificaſti. Ordinarius.]i.dubitatio fuit: [a] qa
iſte non credebat,ꝙ iudex dele-
gatus ſn̄iam ſuam poſſet executioni mādare.ii. q.vj.
quiſquis.ff.de re iudi.a diuo Pio. ſm̄ T. Sed illud verū
eſt de delegato ordinarij,ſecus de delegato papæ , vt hic.Vel me-
lius,ex quo mandatum erat iudici ordinario, ꝙ ſn̄iam exequere
tur,videbatur iuriſdictio expiraſſe.ʃ.e.in literis.ɔ̄, vnde non vide-
batur,ꝙ ipſam reaſſumere poſſet.ʃ.e.ſignificantibus.ſed certe ver-
1 ba inteligenda ſunt†cū effectu.ʃ de cleri non reſi. relatum.[Nō
vult.]De facto,vnde poteſt compelli a delegato, qui in hoc ma-
ior eſt.ʃ.e.ſane.& c.paſtoralis rn̄.j.& neceſſe habet ordinarius obe
dire,etiam ſi ipſam iniuſte latam ſciat.ʃ.e.paſtoralis.§.quia ve.o.
ʃ.e.ſi quando.dummodo de iuriſdictione ſua fidem faciat dele-
gatus.ʃ.e.cum in iure.[Reſiſtentibus] Vnde ſunt coercendi & ſi
nomina eorum non ſint in reſcripto expreſſa,vt leg.& no.ſ̄.e.c.j
ad fi.& ar.ff.de off.eius cui man.eſt iuriſdi.l.fi.in fi. [Ab eo.] ſ.de-
legato noſtro.[Delegatus]ver.[Mandare.]Per ſe.ʃ.e.quærenti.vel
per ordinarium,vt hic & ʃ.e.ſi quando poteſt & per ſubdelegatū.
ʃ.e.ex literis.[Et ſiq.]ver.[Eos.]ſ.reſiſtentes.[Coercere.] Etiā ſi cā
ſimpliciter ſit commiſſa,vt ſ̄.e.præterea ʃ.de teſti.tam literis. non
2 aūt poteſt † bellum indicere ɔ̄ quemquam , hoc.n. principis eſt.
xxiii.q ii.& c.j.& ii. Cū autem ſibi liceat ſn̄iam ſuam exequi , vt
hic.& ʃ.e.in literis.poterit dare corporalem poſſeſſionem,non ſo
lum cā cuſtodiæ,vt ʃ.de eo,qui mit.in poſ.cā rei ſer.c.j.& ii. ſed ēt
veram.ar.ʃ.de re iud.cum aliquibus.C.de iud.properādum. ff.ad
muni.ea quæ.Et hoc verum eſt,ſi ſine armis & contentione de-
fenſionis hoc facere poteſt. Alioquin non aſſumet arma nec bel
b lum faciet per ſe,ſed recurrere poteſt ad brachium ſeculare, [b] vel
iudicem ordinarium,qui hoc militari manu exequatur.ʃ.de ho-
mi.poſtulaſti.xxiii.q.v.adminiſtratores.ff.de rei ven. qui reſtitue-
re.ff.de re iud.a diuo Pio.§.i.ff.de iuriſdi.om.iud. iubere. quod in-
telligendum eſt de poſſeſſionibus eccleſiaſticis indiſtincte. quid
ergo de ſecularibus in illis caſibus ,qui ad eccleſiaſticum iudicē
pertinent,vt in dote,& ſimilibus?Hic eſt diſſentio. Dicunt enim
3 quidam,ꝙ in hoc†caſu nūquam delegatus per ſe dare debet poſ-
ſeſſionem, imo ſemper debet recurrere ad iudicem ordinarium
ſecularem,qui hoc exequatur.ʃ.qui fil.ſint le. cauſam quæ.ii.xi.q.
j.de perſona.in fi.xcvi.di.cum ad verum.ff.de re iud.a diuo Pio.§.
j. Alii dicunt,ꝙ ex quo cauſa principalis de iuriſdōne eſt eccleſiæ
per conſequens & executio.ʃ. de dona.inter vi.& vxo. de pruden
tia.ſm̄ d.n.Sed primi videntur iuſtius ſentire,vt patet in eo,quod
le.& no.ʃ. de fo. comp. poſtulaſti. Supradicta ēt intelligas , de de
legato principis , de quo hic loquitur. Delegatus.n. alterius non
4 dat corporalem poſſeſſionem,ſed decernit† mittendum, & ordi-
narius mittit,ff.de dam.infe.l iiii.§.j.ff. de re iudic. a diuo Pio.§.j.
ſecundum d.n.

ADDITIONES.

a ¶Dubitatio fuit.Vide rationes dubitandi per do.Ab.hic in j.glo. & optimam in ver.conclude.

b ¶Brachium ſeculare.Adde Inn.& do.Ab.hic.& remiſſiones do. An.Sic.in apoſtil.ad Panor.in uerbo,brachij.

SVMMARIVM.

1 *Compoſitio amicabilis, vel iudicialis ordinatio admittitur.*

CAP. VIII.

SI quando. Prælatos.Largo modo ſumpto vo
cabulo.ʃ.de of.or.cū ab eccleſiarū.
ſ̄.de of.cuſto.c.ii.§.in his.[Tenent]ſ.prælati.[Iudice]
ſ.delegato.[Trāſactione]quæ in talibus reprobatur,
1 licet†amicabilis compoſitio,vel iudicialis ordinatio admittatur.
ꝑm quod le.& no.ʃ.de tranact.ſtatuimus.conſtitutus. de cætero.
ſuper eo.veniens.ʃ.de præb.niſi eſſent.[Certum ſit.]ſ. ordinario.
non tn̄ notorium,ſic.n. & ſi non violenter, vt ſequitur.Rōnabili
ter tn̄ reſiſtere poſſet,ab eo videlicet appellando.ar.ʃ.de coha.cle.
& mu.c.pe.& fi.ſ̄.de or.cog c.pe.ſ̄.de fil.ꝑſ.qm̄.& patet ī eo,quod
no.ſ̄.de tem.or.ad aures.§.j.Hoc ergo intelligitur , qn̄ occultum
eſt.in quo caſu nec epō credendum.vi.q.ii.placuit.& c. ſi tm̄.[In-
ſtitutionem]vnde nec titulum habet,quod dic, vt no.ʃ. de ɔceſſ.
ꝑb.dilecto.[Corporale]Saltem coloratam , quod dic vt no.ʃ. de
conceſ. ꝑb.cum noſtris.§ auditor.[Ordinarius] verſ.cui manda-
tur,vt tales clericos in poſſeſſionem mittat , & miſſos tueatur &
defendat,quamuis ei certum ſit de præmiſſis:quia certum eſt , ꝙ
non intrauit per ipſum,quod dic,vt no.ſ̄. de of.archi. cum ſatis.
[Tn̄ non debet &c.]vt no,ſ̄.rn̄.j.& c.ſignificaſti.[Sed apud ipm̄]
ver.ſ.delegatū debeat ordinarium humiliter & deuote pp reuerē-
tiam illius,cuius vices gerit.xciii.di.c.fi.xciiii.di.c.j.[Differat]ꝙ ſi
hoc facere renuat,preciſe neceſſe eſt obedire,vt ʃ.e.paſtoralis.§.qa
vero.Quid ergo erit?nunquid ſic interim adminiſtrabit in ſuæ &
multarum aliarum periculum animarum?ſic.ſ̄.de elec. dudum.
ij.[Donec nobis &c.] ſ. ſi epiſcopo fiat præiudicium expreſſa cā
rationabili,poterit appellare.ar.ʃ.e.ſuper eo.§.fi.ʃ.de re iud. cum
ſuper controuerſia.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum apoſtolicum eluſorium fieri non debet.*
2 *Sententia lata vſque annum poteſt contra contumacem aggrauari.*
3 *Iuriſdictio delegata multis modis expirat.*
4 *Ordinarius a capite cauſam iterum poteſt audire,delegatus non.*

CAP. IX.

IN literis,& infra. Pars.ʃ.de reſti.ſpo. in
literis.[Præcepit]tali
qui hoc effectui mancipauit.alioquin hoc ſemp vſq;
ad annū exequi poterit.& ſic tollitur ɔ̄rium.ʃ.e.ſigni
ficaſti.& ʃ.e.q̄renti.Sed ɔ̄.ʃ.e.ſuper qōnum.§.porro.quia ſi execu
tionem ɔmiſit,nihil ſibi de iuriſdictione retinuit, & ſic iudex eē
deſijt,vt ibi.Vnde nec poſtea ēt per ſpāle pactum partium delega
tus fieri potuit,ʃ.e venerabili.§.fi.& c.ſignificantibus.§.fina.Solu.
hic intelligi pōt,qn̄ ſibi retinuit aliquid de coerctione.Vel dic,qđ
hic retinuit iuriſdictionem,ſiue potius vtitur iuriſdictione com
miſſa,ꝗ interpretatione iuris nec vr̄ amiſſa:quia verba intelligen
a da ſunt cū effectu, [a] vt no.ſ̄.e.ſignificaſti.Et ne contingat†manda
1 tum ap'licum eluſorium fieri.ſ̄.e.c.j.rn̄.j.ad fi. & ne contingat il-
lum,pro quo ſn̄ia lata eſt,vexari inutiliter laboribus, & expenſis,
ar.ʃ.de ap.vt debitus.[Ceſſat.]Quid ergo ſi noua fiat iniuria? no-
ua interpretatione & ēt interpretatione opus erit,vt ſ̄. de reſcrip.
c.fi.§.aut literas.ʃ.de ap.cum teneamur.Secus ſi ſn̄ia non ſit lata
tūc.n.durat vſq; ad deciſiōē cāę ſp,niſi aſr & expriuauerit iuriſdō
delegata,& extendit ad turbationē extortā.ʃ.de ſimo. q̄relā.in fi.
2 [Et ſn̄ia ēt lata † vſq; ad annū pōt ɔ contumacē aggrauari.[Quia
ſemel &c]ſubaudi pfecte,& ſumit hoc ex lege.ff.de re iud.iudex.
3 expirat ergo ſn̄ia executioni mandata,vt hic.Et multis aliis†mo
dis finit iuriſdō delegata.ſ.termino ɔmiſſionis elapſo.ſ̄.e.de cau-
ſis.rn̄.j.Itē mandato reuocato.ff.de iudi. iudiciū ſoluit. & de aliis
mōis no.ſ̄ đ reſcr.ceterū.§ j.[Functus]hoc verū ē,ſiue iudex ſit de
b legatus,vt hic,ſiue ēt ordinarius, [b] & ſi ſn̄ia ſit inqua ɔ̄ ius litigato
ris lata.Nā ſi appellatū non eſt,trāſit in re iudicatam.ʃ. de re iud.
cū inter vos.§.fi.Si vero appellatū eſt,ad iudicē appellationis ſpe
ctat ipſam ſn̄iam confirmare, vel infirmare,& non ad illū,a quo
extitit appellatum, vt ſ̄.de reſcrip. dilectus.ij.in fi.niſi & appella-
tōi renunciatum ſit tacite, vel expreſſe.In quo quidem caſu rata
manet ſn̄ia, & perinde eſt, ac ſi appellatum non eſſet, quod dic,
vt le.& no.ʃ. de re iudi. ꝙ ad conſultationem & de app. directe.
ꝑm.d.n.niſi forſan & ſn̄ia excommunicationis lata eſſet,quæ cū
nulla cenſeatur, ſi appellatio legitima fuerit. ʃ.e cum contingat.
ʃ.de of.or.ad reprimendam. de viribus quæri oportet ēt poſt re-
nunciationem ad hoc, vt ſciamus , vtrum excommunicatio te
nuerit,vel non.ar. C.ſi pen.app. mors interue. q̄uis ancilla. & l.ſi
vnus C.ne de ſta. defunc.quamuis.Si vero ſententia nulla eſt ip
ſo iure,diſtinguendum eſt inter iudicem ordinarium,& delega-
4 tum. Nam† ordinarius iterum a capite cām ipſam audire inci-
piet.C.quō. & qn̄ iudex.ſi præſes. Delegatus vero ſe amplius non
intromittet, quia ſemel functus eſt officio ſuo, & ſi male.vt hic,
concor.ſ̄.ſig.& ff.de arbi.qualem.in fi. Quid ergo? Rn̄deo.erit ad
ad eum, qui ipſum dederat recurendum. C.qō,& qn̄ iudex.ſi vt
proponi .quod dic,vt no.ʃ.de accu.qualiter Hoc aūt exaudias in
ſn̄is.ſecus in mandatis , ſiue perceptis, ſeu aliis factis, quæ prece-
dunt ſn̄iam , vel ſine ſn̄ia emiſſis. Nam ſi illa effectum non ha-
bent,poſſunt nihilominus iterari, vt patet. ſ̄.de elec. cum terra.ʃ.
de præben. relatum.ſ̄.e.ſignificaſti. ff.de arbi. qualem.§.fi. Quid
ergo ſi mandetur alicui , ꝙ Petro clerico prouideat de beneficio
eccleſiaſtico,vel faciat prouideri.& idem ſcripſit pro ipſius proui
ſione in vna eccleſia,nunquid pōt mandare in alia, ꝙ in ea reci-
piatur?patet ex premiſſis,ꝙ ſic.anteꝗ in prima receptus fuerit,po
ſtea hoc non poſſet,cum iam plene mandatum ſel' fuerit execu
tus.ar. hic.& ʃ.e.venerabili.§. fi. Et idem eſt,ſi iam de iure ei pro
uidit de beneficio , licet de facto poſſeſſionē ipſius non habeat
Alioquin poſſet ſequi hęc abſurditas, ꝙ per vnum mandatum
conſequeretur quis duas, vel tres, vel pl'es prouiſiones ɔ̄ intētio-
nem mādantis, quod non eſt ſentiendum, vt patet. ſ̄.de reſcrip.
ad aures.& c.ad audientiam. ij. Alij tn̄ ɔ̄dicunt. ꝑm.d.n.quorum
opinio

ADDITIONES.

a ¶Cum effectu.Vult ergo Hoſt. & clarius uoluit gl.hic,ꝙ delegatus mandando alteri executionem non eſt functus officio ſuo , cum uerba ſunt, ut dicit Hoſt.cum effectu accipienda, niſi ſit peritum mandato. Sed hoc eſt contra iſtum tex.dum dicit mandari executioni præcepit quare dic melius,ut per do.Ab.hic.& in c.ſignificaſti.ti.e.

b ¶Ordinarius.Adde poſt An.Sic.Old.conſi.cclxxxxv.& d.Ab. hic poſt Inn.

opinio saluari posset, vbi prima ecclesia tam proterua est,ꝙ nul-
lo mō vult obedire. arg.xcij.dist. si quis ordinatus. & c.seq.& vij.
q.i. pastoralis.Ita tñ, ꝙ adepto secundo beneficio oĩno videatur
renunciasse primo.ĵ.de præben.de multa.& facit etiam pro istis.
quia verba intelligenda sunt cum effectu,non solum iuris,sed fa
cti,vt patet hic, & s̄.ca. significasti. Et qa nulla differẽtia est, vtrū
non sit prouisum, vel inaniter sit prouisum.ar.s̄.de transla.epi.
c.ij.§. sed neque. ver. sicut iuxta. q̄uis aūt hęc opinio pia sit,præ-
tor tñ iustior & verior est ẽm iura, quę mō currūt.Secus aūt est,
vbi non tenet prima prouisio, nec de iure,nec de facto. Vel vbi
mandauit cum recipi in vna ecclesia, & receptus non est. Nam
tunc pōt scribere in scda,vt s̄ no.Nec ob.s̄.de rescri.in nr̃a. quia
ibi loquitur, qñ plures lr̃æ sunt super vnius prouisione obtentæ,
quod dic,vt ibi no.Quid de cōpromissarijs, qui aliquē elegerunt
patientē defectū natalīū vel aliū,ignoranter tñ? Vel elegerūt ido-
neū,sed non vult ɔsentire electioni suæ,nunquid pñt iterū alium
eligere? R̃ñ sic,nisi corā ptãs fuerit reuocata.ẽm d.n.quod dic, vt
no.s̄.de elec.causam quæ.& c.in causis. & c.vl.& c.quia propter.
§.vel saltem.Et adde,quod no.de hac materia.ĵ.de preb.relatum.
§.j.& de iure pa.cum dilectus rñ.j.

SVMMARIVM.

1 *Bonorū possessionē cā incipiendi litē, aliud est hr̃e,& aliud pos.bo.corporaliū.*
2 *Citatio mittitur ad domum absentis in reali actione.*
3 *Spoliatus, vt restituatur debet probare possessionem,& deiectionem.*

CAP. X.

Consultationibus,& infra. Sic con
stitue. Quæsitum est,si aliquis ecclesia &c. vsq; eū esse
taliter spoliatū vtrum possessio,&c.[Literas obtinue
rit]sub hac forma. [Vt ĵ. certū tps &c.] De hoc dic , vt no.s̄.e.de
cā.[Eū]s.īpetrantē.[Tale.]s.absq; iudicio & cā rōnabili,quare
merito restituendus est,dūmō de hoc constet.ĵ.de rest.spo.ɔquæ
rente.[Añq̄]Hoc iō dicit quia si postq̄ innotuisset de literis im-
petratis,recessisset,non excusaretur,ēt si Romanā curiā adijsset.ĵ.
de ap.meminimus.& c.suggestum.& de hoc.ĵ.e.cām q̄.§.i.verti.
tum quia ante ipsorum multominus excusaretur, si absentasset
se citatiōe facta.ĵ.de eo q mit.ī pos.cā rei ser.c.ū.[Vł alia hmōi,]
s.cā probabili.quod dic,vt no.ĵ.de ele.non resi.relatū.[Nec ĵ. præ
missum]aľs p̄fixū.[Possit]ēt si citetur.¶[Super quo]ii.pars.[Restō
nē]Sic vr̃,ꝙ si aliquis sit absens iusta de cā , & nō fraudandi aīo,
a non dēt fieri missio in possessionē[a] bonorū ipsius.ff.ex quib.cau.
ī pos.ca.Fulcini⁹.§ dq sit aūt latitare.ar.ff.de iu.nō vr̃.ff. de pec co.
tpe.ar.ɔ C.d̄ te.mi.ignorare.ff.de pri.cre.l.vlt.ff.qb.ca.in pos. ca.si
diu.aľs est.§.illi⁹.l.Fulcini⁹.Sicut.n.ex iurib.istis colligit,si non de-
fendatur absens , ēt iusta de cā in possessionē bonorū suorū fiet
1 missio.Sol.sicut † aliud est hr̃e bonorū possessionē cā incipiendi
litē. Aliud vero possessionē corporaliū bonorū;vnde habenti pri
mū denegatur ẽm.C.de inof.test.l. ii Sic aliud est bona alicuius
possideri,& aliud in possessione mitti,& aliud restituere possessio
nē;si aliquis vocatus latitat cā fraudandi creditores , & boni viri
arbitrio nō defendatur,bona ipsius possideri iubētur,& ēt distra-
huntur.ff.ex quib.cau.in pos.ca. Fulcinius.circa prin.& §.quid sit
latitare.C.de bo.auth.iu.pos.cū pponas.& auth.& ei q iurat.Sin-
aūt vocatus nō latitat vt creditores fraudet,sed absens est, ex qua
cunq; cā probabili vel non,necessaria vel non. Si nō defendatur
mittuntur creditores in possessiones bonorū cā custodiæ,sed nec
ipsa distrahunt,nec possident.ff.ex quib.ca.ma in inte. rest. item
ait.§.hec aūt.& ff.de acq.pos.possideri.§.fi.& hoc in psonali actio
2 ne.In †reali vero actione mittit citatio ad domū absentis,& inter
rogant amici & vicini,an ipsum defendere velint.ff.ex quib.cau.
ma.ergo,& si non defendat,fit missio in possessionē rei peritæ cā
rei seruā. vt ĵ. vt li. nō ɔte.qñ frequenter.§.in aliis.& sic intelligū
tur q̄dā ɔ̄ria hic signata. Aliud est possessionē restituere,vt hic dr̃,
nā si in hoc casu fiat restō, dat plenū possessionis ɔmodū restitu-
to.Et sic absens postea veniens nisi de proprietate fidē faciat, ni-
hil pōt recuperare.C.de rei ven. l.fi.Inst.de interdi.§.ɔmodū aūt
possessionis.Vñ cū talis restō quasi diffinitiua reputet, nō est pro
cedendū in ca lite non ɔtesta.ĵ.vt li non ɔte.p totū.Quid ergo fa-
ciet spoliatus?procedat,ac si proprietatē peteret. Mitat ergo cita-
tio ad domū absentis,& fiat missio in possessionē cā rei ser. si nō
sit qui defendat.In quo casu reo postea venienti , & pbanti iustā
cām ab sniæ,vel per modū applõis,seu rest.in inte.subuenit.ĵ.de
sen.& re iud cū Bertoldus.Hæc.n.missio hic fieri non prohibet,
q̄ hēt cognitionē cāæ summariā,nec verū possessorē ɔstituit, sed
custodē.ff.de Car.edi.l.Carbonianū.§.cāæ.ff.vt ī pos.le. si is a quo.
§ diuus.Sed alia est missio restōnis.q̄ plenā cognitionē hēt,& ve
rū ɔstituit possessorē.illa hic prohibet.De restōne absentis legit.
ii.q.vj.§.biduū.ver.si aduersus absentē.ẽm T.& Io.Si tñ agit de ec
clesia non pōt fieri missio,nisi forsan tanq̄ pprietas peteret,imo
lite non ɔ te,pceditur ɔ absentē ɔtumacia exigente,qđ dic,vt leg.
& no extra.d.n.de eo,qui mit.in pos.cā rei ser.cū qui.lib.vi. Quid
ergo si agat de aliqua possessione,& violentus se malitiose absen
tauerit?vtiq; si pp fauorē agētis patit penā absens nō delinquēs,
sed ɔtumax in tñ,ꝙ bona sua non solū possident,sed distrahent,
vt no.ĵ.ver.si aliquis vocatus.Multo fortius, vbi ɔtumacia & deli
ctū violenti,& fauor spoliati cōcurrunt,procedi poterit lite non
ɔ.e.vt hic sequit in fi.& ff.de mino.in cāæ.j.§.cā.Et multo fortius
vbi agit de possessione,q si ageret de proprietate.ar.C.de momē.
pos.l.vnica.ĵ.de fo.ɔp.ex parte.[Possessionē & deiectionem]Hæc
3 duo†probari oportet,cū quis possessionē petit sibi restitui,vt hic.
& ĵ.de resti.spo.cū olim.ĵ.qui fil.sint le.cām quę.ff.qđ met. cā.Itē
si cū exceptione.§. in hac.ff. de vi & vi.ar.l.j.§.deiicitur.Illud aūt
non refert,vtrū quis p se,vel paliū deiecerit,vel spoliationē factā
ratā habuerit.ĵ.de resti.spo.cū ad sedē.§.fi.[Nisi is]ver.[Possidet.]
aľs sequit hic lite ɔte.& si non habes,ẽm magros cōiter subaudi-
tur.vñ dicunt.[Per ɔtumaciā]subaudi. & lis cōtestata fuisset vel
quasi,alioquin ɔ.ĵ.vt li.non ɔte.c.ij.§.fi.Sed ɔ:quia cū pp ɔtuma.
ciā solā q̄nq; amittat quis possessionē ēt rei proprie.ĵ.vt lit. non
ɔte.quoniam.§.in alijs.& §.sequē.& de dolo & ɔtu.prour. Multo
fortius,qñ violentia & contumacia simul concurrunt in hodiū
violenti & contumacis,& fauorem spoliati,sunt admittendę p.
bationes,& restitutio dari debet,vt & no.s̄.super verbo, restitutio
nem.ad fi.illius gl.quod dic,vt no.ĵ.vt li.non conte.c.ii.

ADDITIO.

a ¶Missio in possessionem.Istam materiam tangit Spe.ti.de j & ij. decreto.
Bar.in l.si finita.§ Iulianus.ff.de dam.īnfe.d.Ab.;in c.quoniam frequẽter.
§.in alijs.ĵ.vt li.non conte.& ibi per Hen.& alios & Feli.hic.

SVMMARIVM.

1 *Papa potest ligari ab illo,quem eligit in confessorem.*
2 *Iudex in iudicio non debet declinare.*
3 *Dignitati & personę deferendum est in penis infligendis.*
4 *Terra subijcitur interdicto,pro delicto domini.*

CAP. XI.

Sane quia,& infra. Hic q̄rit,vtrū dele-
gatus simplex pos
sit aīaduertere in epm, si in cā sibi delegata ei contu
max fuerit,vł rebellis [Rñdemus] aľs duximus rñdē
dū.[Vices nr̃as].Iō est,sicut & ipse papa honorãdus & reuerẽd⁹ i
eo,ī quo vices ipsius gerit.90.di.c.si.94.di.c.i.ff.de of. ei⁹ cui ma.ē
iurisdi.& si p̄or.& patet.ĵ.e.cū olim magr̃.circa prin.& hic sequi
tur.iō dicit.[Vn]quia vices nr̃as gerit. [In cā illa]s. sibi delegata,
& ad ipsam spectantibus s̄. e.pterea.[Quorū cām.]& quorūlibet
aliorū q̄tūcunq; magnorū,vt sequit,& ex subauditu infert in se-
1 quenti,§.ideoq; &c.[Terminandā]ar.†ꝙ Papa pōt ligari ab illo,
quē eligit in penitentiariū,& iudicē factū suū,vt hic, & ii.q.iiii.
mandastis.& c.auditū est.sicut & epus.ĵ.de pen.ne pro dilatione.
Et est rō,vt ff.de iuris.om.iud.est receptū.itē ar.ꝙ si maior delin-
quat in territorio minoris,ab eodē puniri pōt.De hoc no.vi.q.3.
placuit.& plenius ī summa de sen.ex.§.quis valeat excōicari.ver.
quid ergo si Metropolitan⁹.& se.¶ Ideoq;]ii.pars.s. quia vices no-
stras gerit in cā sibi delegata,& per ɔñs q̄tū ad illa maior est quo
libet ordinario.[Si eps &c.] psona maior, vel minor,vel media.
[De iurisdōne]s.ordinaria, vel in rescripto sibi directo specifica-
ta.[In cā]subaudi,non obediendo sibi in his , q̄ ad ipsā cām spe-
ctãt,vel īpediendo iurisdōnē ipsius.s̄.e.si qñ.& c.significasti.& c.j.
vbi de hoc.Siue īpediat iurisdōnē,vt ibi , siue nō obediat ei circa
executionē,vt hic,siue īpediat exequentes de mandato ipsius de
legati iniuste & violenter,vt ĵ.e.ex literis.Si vero diceret qs execu
tionē non esse faciendā aliquā iustā cām prendens, delegatus de
beret eū sup hoc audire.ĵ.de re iud.cū sup & cām summarī exa-
minare.ff.de re iud.a diuo Pio.§.si sup.Et hoc ĵ.annū:qa vltra(ex
quo diffinitiue pnunciatū est)non extenditur iurisdō delegati.ĵ.
c.q̄rẽti. Quid si aliqs ex iudiciū phibeat alicui,ne rē restituat? Rñ.
pōt hoc facere,sed nec alius tenet acqescere,nisi velit.ar. C.de rei
vē.si fundū.ff.de re iudi. sępe. nisi hoc faciat p iudicē phiberi.In
quo quidē casu ɔ ipsū agi pōt,vt phibitionē faciat remitti.ar. ff.
de no.ope. nun.l.i.in prin.& l.de pupillo.§.qui remissionē.& §.si
is.& l.pror.§.ij.C.de inge. diffamari. Sed & is,qui rē vult tradere,
pōt sibi aľr prouidere,vt s.petat sibi caueri sufficienter ab illo, cui
rē tradit,ꝙ ipsum seruabit idēnē ɔ aliū.ff.de rei ven.is a quo. & l.
se.C.de pe.hæ.l.fi.§ si aūt.ẽm d.n.[Poterit]tanq̄ maior.ar.xxi.dis
īferior.& c.deniq;.[ita ꝙ.]ver.[Iudex]s.delegatus.[Negotii]s.cō
tumaciæ,seu rebellionis,vel delicti.[Tẽperare.]xlv.di.disciplina.
2 [Procedens]quis ergo†iudex in iudicio non debeat declinare,vt
ĵ.de iud.nouit.§.i.ver.cæterū.Nec pp nobilitatē,vel gradus altitu
dinē debeat peccati vindictā omittere.ĵ.de sta.mo.ea q̄.pōt tñ in
aliquibus gratificare salua rerū substantia.ĵ.e.ɔsuluit.§.j.Sed & sē
3 per in penis †infligendis,seu coactionibus īferendis dignitati de-
a ferendū est[a]& personæ,vt hic.& c.pastoralis.rñ.j.in fi.ii.q.viii qs.
quis.ĵ.de cle.ve.c.j.[Ingressum ecclesiæ]sic incipiēdū est a mino
ri.ĵ.de vsur.qa in oībus.qđ dic,vt no.s̄. de causis.§.vnico.[Suā.]s.
epi.[Spāliter]q.d.īmediate,nisi alia īterpretatio fiat,sicut.s̄.de po
stu.pl.c.j.§.nec valet.Et hoc intelligit ẽm quosdā, qñ eps suo no-
mine

ADDITIO.

a ¶Diferendum est.Adde tex.appertum in c.ij.ti.e.lib.vj.

mine ɔuenitur. Sed textus loquitur qualitercunq; ɔtumax fuit.
4 & rebellis.Nam † pro delicto dñi terra subiicitur interdicto,[a] vt
a hic.& ĵ.e.P.& G.ĵ.de iureiu.ex rescripto.ĵ.de sponsa.nō est vobis.
sed contra.s̄.de consti.cognoscentes.solue,vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Interdicto.Adde do.Ab.hic in vlti.no.

SVMMARIVM.

1 *Renunciato quando dicatur simoniaca,vel non.*
2 *Sola voluntas simoniacum facit.*
3 *Maleficia ex voluntate,& proposito distinguntur.*
4 *Simonia est vendere gratiam,uel ecclesiastica sacra.*
5 *Studiosa uoluntas simoniam inducit.*
6 *Simonia in veteri testamento in beneficijs quando committebatur.*
7 *Datæ in literis ad benefica standum est.*

CAP. XII.

Ex parte enim. Ad te]Vnū de iudicibus,
quib⁹ scribitur.[Impetra-
uerit.]s.primo sub hac forma.[Vt ei.]s. Nicolao im-
petrante.[In ecclesia.]in qua plures sunt archidiaco-
natus.[Primo]sic fuerunt literæ spāles q̄uis incertæ: quia nō po
terant extendi,nisi ad vnū tm̄ de archidiaconatibus,licet ad quē
ex ipsis(cum adhuc nullus vacet)penitus ignoremus. Scdæ vero
fuerunt spāles & certæ,sed subrepticiæ, & sic non ɔdicit.s̄.de re-
scri.c.i.& c.pastoralis.Adde,quod no.ĵ.sup verbo illo,habita mē-
tione[Vacare.]hoc non pōt cōcedere nisi papa,quod dic,vt leg.
& no.ĵ.de pb.dilectus.& de ɔces.p.nulla.& c.accedens.[R.aduer-
sarias.eius aľs]s.scdo.[Ad te]alterum ex iudicibus,quibus scribit.
[Habita mētione]Iō non valuerunt,vt sequitur,& probatur.s̄.de
rescri.cæterum.& c.sup literis.& in hoc concordat.d.n.& ita ẽm
ipsum nō procedit hæc oppositio,ꝙ gñale derogat spāli.De quo
no.s̄.de rescri.c.j.sed & aliter solui pōt,vt no.s̄.sup verbo, primo.
Licet alij quidam hic aľr intelligant textum & sensum , minus
canonice peruertentes.Et de hoc no.s̄.de rescri.capľm.cōtinebāt
aūt scdæ literę.[Vt si auunculus &c.in eadem ecclesia]s.Conuē-
tren.[Oīno]i.pure & simpľr sine aliqua pactione,siue aliqua cō-
ditione,siue daretur nepoti,siue alij & sic omnis oppositio cessat.
[Dimittere]vtrum aūt ipsum dimiserit vel non,non hr̃ hic.& iō
1 dicit ĵ si vacat.Sed †nōne talis renunciatio fuit Simoniaca: ita vr̃.
ar.j.q.i.q̄ pio.ĵ.de pac.c.fi.nam & qui remittit,dat.viii.q.v. talia.ĵ.
de test.veniens.i.ff.de calū.cum ēt.aľs quinetiā.ff.de his,q̄ in frau-
cre.in fraudem.licet sit ar.ɔ.ff.de his,q̄ in frau.cred.si pignus.C.ad
Vel.ēt.sed hanc obiectionem tollit mens verbi p̄cedētis, oīno,vt
ibi no.Sed cum renuncians pro firmo in mente suo gerat,ꝙ ne-
poti suo conferatur,aľs non renunciaturus,nisi hoc fiat, qs excu
2 sabit hoc a vitio simoniæ? Sola.†n.voluntas simoniacū facit.j.q.
j.qui studet.& vsurariū.ĵ.de vsur.consuluit.xiiii.qō.iii.c.j.Et gñale
3 †est,ꝙ ex voluntate & propositio maleficia distingūtur,vt ff.ad.l.
Cor.de sic.diuus.ĵ.de sen.ex.cum voluntate. Ad hoc dicendum,
ꝙ aliud est in prohibitis:quia simoniaca,aliud in simoniacis:qa
prohibita.Quædā.n.prohibentur in nouo testō:;quia & in veteri
4 erant simoniaca in sui nã,sicut est vendere grãm,seu †ecclesiasti-
5 ca sacra.Et in his studiosã †voluntas simoniam inducit.vt j.q.j. q
studet.& c.sicut eunuchus.Quædā vero hodie iudicant simonia
ca;quia vendi prohibent,q̄ tñ in veteri testō,nec simoniaca, nec
6 prohibita inueniebātur,sicut est vendere beneficia † castaldiona-
tum,seu aduocatiā.j.q.j.si quis eps.dare pastū,vel pastillum in re-
ceptione canonici.ĵ.de simo.Iacobus.Nec ob.quod obiicitur de
vsura:quia illa vtriusq; testamenti pagina est damnata.ĵ.de vsur.
quia in oībus.In his ergo,quę dr̃ simoniaca: quia prohibita(de
a quibus est beneficiū ecclesiasticū,[a]de quo hic q̄ritur) nō inducit
simoniam sola voluntas,dūtū suis terminis sit cōtenta. ẽm Vin.
sed hodie ēt de his determinatū est,ꝙ sola voluntate committit
simo.tñ per pniã solã sine dispensatione alia aboletnr , vt ĵ de si-
mo.c.fi.[Ipsum.]s.archidiaconatū.[Ei.]s.nepoti.[Faceret assigna
ri.]Sed esto,ꝙ non fuissent aliæ literæ impetratæ nisi istæ solæ, &
anteq̄ peruenisent ad executorē auunculus mortuus esset,nuqd
in hoc casu executor posset ei facere assignari hunc archidiaco-
natū?Non vr̃,quia non vacat per resignationē,vt mandabat,sed
per mortem,sicut & econuerso,vbi mandaretur , ꝙ archidiaco-
natus conferretur sub hac ɔdõne,si archidiaconus sit mortu⁹,vel
si archidiaconatus vacat per mortē talis,esto,ꝙ cedat archidiaco
natui,non pōt ɔferri:quia conditio non extat.arg.exp̄ssum.ff.de
ver.ob.ex ea parte.§.in insulam.ff.de leg.ij.cū pater.§.hr̃ditatē.ff.
de do.inter vi.& vxo.sed si mors.C.de his qui vē.æta.īpe. si qs ali-
quid.C.qñ di.le.ce.ex his verbis.ad hoc ēt facit , ꝙ forma mādati
diligenter est obseruanda,ita ꝙ nec citra nec vltra , nec ɔ fiat, vt
patet in eo,quod le.& no.s̄.de rescri.cum dilecta.§.j.ĵ. e. pruden-
tiam.rñ.j.ad fi.ad idem ēt facit optime qđ le.& no.s̄.de ele.inno-
tuit.§.& q̄uis.Sed ɔ:quia quicquid sonent verba,de mente vr̃, ꝙ
papa voluit tali prouideri qualrcunq; vacaret archidiaconatus
& ēt citius si per mortem,q̄ per resignationem,cū & talis vacatio
minus suspecta sit,vt patet ī eo,quod no.ī p̄ce.gl.& iō vr̃ de men
te,ꝙ executor pōt in tali casu pcedere qualitercunq; contingat
ipsum archidiaconatū vacare,ar.in eo,quod le.& no.s̄.de rescri.
eā te.ĵ.de ver.sig.intelligentia.& c.in his.nec.n.verbis,sed rebus le
gē imponimus.C.cōia.de leg.l.ii.in fi.& vnr pro hac via expressā
iura.ff.de le.iii.fideicōmissa.§.si cui ita fuerit fideicommissum.
ff. de legatis j. l. si fundum. per fideicommissum. §. Iulianus.
alias est lex.& incipit , si Titio pecunia.C. de institu. & substtu.si
mater.ff.de ɔdi.& de.Iulianus ait.& sic dr̃ fuisse iudicatū. per.d.n.
ego tñ si essem executor,anteq̄ vlterius procedere , consulerē pa-
b pam[b]quid sensit.ar.ff.de leg.iii.cū filiofamilias. per totū. & adde
qđ no.ĵ.de conuer.cōiug.c.j.in fi.¶[Qñ igitur.]ii.pars.[Si memo
res.]No.ergo hic expressum ar.ꝙ in literis impetratis ad benefi-
7 cia non est vis in prioritate assignationis,† sed impetrationis.[c]nō
c enim dicit si memores fuissemus nos pro dicto N.nostras literas
recipisse: quia tunc fecisset vim in assignatione,sed dicit,nos pro
dicto.N.literas direxisse , & sic facit vim in sola impetratione,&
quia aduersarij huic rñdere nequeunt, dicunt hanc literā corre-
ctā fore:nos tñ oībus opossitionibus probabiliter rñdemus,ergo
non furentur nobis hanc literam : quia ex quo custodes nesciūt
dicere quid factum sit de Christo,debent ipsum iudæi cum Chri
stianis humiliter adorare,quod dic, vt no.s̄. de rescrip. capľm.[Si
vacat.]Hoc ideo dicit: quia forsan auunculus non resignauerat.
vel quia potuit dari aliter ignoranti.ĵ.de præben.dilectns.ii.

ADDITIONES.

a ¶Beneficiū ecclesiasticū. Adde an in beneficijs cadat simonia de iure diui
no,vel ex sola prohibitione ecclesiæ.do.Abb.in repeti. .qui vero.c.extir-
pandę.s̄.de præben.
b ¶Consulere papam.Dic,ꝙ hæc quæstio est hodie decisa per c.susceptum.
de rescrip.lib.vj.
c ¶Impetrationis.Statur ergo datæ in literis ad beneficia & idem no. hic
do.Ab.cui And.Sic.addit Old.consi.clxvj.alias clxviii.

SVMMARIVM.

1 *Forma rescripti est attendenda.*
2 *Iudex æquitatem præ oculis habere debet.*
3 *Obediendum non est statim,quando contra ius scribitur.*

CAP. XIII.

Ex parte tua,& infra. Si qñ.]i. aliqñ
quia nec sp ex-
pedit,vt patet.s̄.de rescri.cām q̄.[Statutā] exēplū.ĵ. e.
super eo.ĵ.de ap.dilecto.§.fi.ĵ.de præben.c.fi.[Rōna-
1 les]quis ergo† forma rescripti sit attendenda.ff. manda.si quis p
eo.& l.diligenter.ĵ.e.prudētiam.plus tñ iuris ordo, siue forma iu
ris,vt hic.& s̄.d̄ æta.& qual.eā te.& c.accepim⁹. ī fi.ĵ.de iu.exhibi
ta.quod dic,vt no.s̄.de rescri.cām quæ.& c.si quñ[Aequitatem.]
2 Quam sp†iudex p̄ occulis hr̃e dēt.ff.de eo,quod cer.lo.ꝙ si Ephe-
si.in fi.C.de iu.placuit.ĵ.de transa.c.fi.[Nisi exprimat]ver.[Quod
nullæ]supple,& constet intentionē papæ talem fuisse. aľs.n. talis
gñalitas non obstaret.ar.ĵ.de rest.spo.audita.ff.de pig.obligatiōe.
C.quæ res pig.ob.pos.l.j.ff.de pec.qui peculij.nisi numeratis spāli-
bus qbusdam, sequatur cľa gñalis.ff.si quis ca.sed & si.§. quæsitū.
aľs.n.verbum non sufficeret penitus gñale.ĵ.de resti. spo.audita.
ĵ.de do.& contu.c.ij. Vel dic,ꝙ & tunc moratoriæ non admittū
tur,sed peremptoriæ.sic.C.de pci.Impe.offe.quoties. sed quantū-
3 cunq; expresse scribatur ɔ ius,†non statim obediendū est,vt patet
s̄.de æta.& qua.eam te.rñ.j.imo est in hoc casu secunda iussio ex
expectanda.in auth.de man.prin.§.deinde.col.iii. & vt nuli.iudi
§.ex hoc vero iubemus.col.ix.[Quod nec nos.]ver.[Antecesso-
res]Nisi in quibusdam,de quorum excesu notorium est, & ideo
nulla exceptione,nulla excusatione obstãte damnantur.xxiii.di.
in noīe dñi.ii.q.vij.lator.xxi.q.ii.placuit.xxvii.q.j.si hō esses. C. de
decur.exēplo lib.xi.Et hoc verum est ex quo de facto constat;nā
de illo in dubio inuestigandum,est & inquirēdum,vt dicit dictū
c.lator.[Expressisse.]Non negat,quin hoc exprimere posset:nā si
hoc faceret,obedire oportet.& si per durū esset.xix. di.in memo-
riā,quod dic,vt no.s̄. de tem.or.ad aures.ĵ. de ɔces.præb. pposuit.

SVMMARIVM.

1 *Reus excipiendo efficitur actor.*
2 *Dignitas non moritur.*
3 *Personalia pereunt cum persona,sed realia non expirant.*
4 *Persona in dignitate constituta,quando per nomen dignitatis vocatur.*
5 *Substitutus in dignitate loco mortui iudicatur.*
6 *Iudex æquitatem seruat, iustitiam exhibet,lites determinat.*
7 *Partes cauillosæ sunt,lites inculcant, rescriptis abutuntur.*
8 *Cautela pro rescripta impetratibus.*
9 *Mandatum extinguitur mortuo mandatario,seu mandatoris re integra.*
10 *Mandata sunt in multiplici differentia.*
11 *Mandatum ad negotia,quid sit.*
12 *Mandatum ad iudicia,quid sit.*
13 *Mandatum ad iurisdictionem,quid sit.*
14 *Princeps quomodo faciat ordinarium iudicem.*
15 *Iurisdictio a principe data,non reuocatur,nisi ab eo.*
16 *Delegatus ad vniuersitatem causarum,quasi ordinarius est.*
17 *Causatiue,& conditionaliter quando dicatur.*

CAP. XIIII.

Q Voniam. Casus. Cã cõmissa fuit duobus abbatibus.s.abbati Leicestriç,& abbati Vincestriæ,propriis noïbus non expressis. ambo citauerunt partes ſm quosdam, sed non est vis, vt patet in eo,quod no.ĩ.e.c.in fi.Deinde abbbate Vincestriæ mortuo & alio substituto, abbas Leicestriæ ipso substituto secum admisso in cã processit,ita ꝙ ambo sis snĩam tulerunt, dñs Papa ipsam snĩam ratam & firmã habet,idem esset, si solus abbas Leicestriæ mortuo collega suo citasset partes ex vi clæ,ꝙ si non ambo &c. appositæ in rescripto.ar.s̃.de rescri.sciscitatus.C.de cura.fu.l.pen. & hanc ēt casus positionem litera planius sonat. Sic construe. [Qm̃ abbas Leicestriæ]Qui.s.cum abbate Vincestriæ tunc viuo non mortuo.[Præfixit diem partibus ad agendũ,sibi adiunxit socium ĩ causę cognitione abbatē Vincestriæ substitutũ de nouo, ꝑmortuo iudici mandato nr̃o illi porrecto.] subaudi,& cũ eodē snĩauit.[Nos snĩam eorum habemus ratam & firmã,sicut iusta est.]subaudi,nec ob.quod substitutus admissus sit quasi mortuo abbate Vincestriæ q̃tum ad ipsum videatur expirasse mandatũ. [Quia sub expressis noïbus & c. ad agendum.] i. ad procedendũ

1 Vel iõ hoc dicit:quia †reus excipiendo actor efficitur ff.de excep. l.j.alioquin proprie quo ad actorem , & improprie quo ad reum tenetur.ff.de eden.l.j.si.no.s̃.de rescri.plerunq;.[Præfixit.]Vna cũ abbate Vincestrię tunc viuente. Vel dic solus collega mortuo, cũ illa clã,ꝙ si non ambo &c.esset apposita in rescripto.[Substitutũ]Ecce ꝙ successor delegari põt cognoscere,vñ potuit cognoscere ꝓdecessor,quod verum est,vt hic seq. qñ nõ nomen ꝓpriũ,

2 sed dignitatis tm̃ appositum est in rescripto.Et est rõ:quia †dignitas non moritur,indiuidua vero quotidie pereunt.xii.q.ii.liberti.

3 ff.de le.j.si quis in fundi vocabulo.& quia †personalia pereunt cũ persona,sed realia non expirant,vt le.& no.s̃.de vsu pal.c.ij. vñ & imperium perpetuũ est,vt in auth.qũo op.ep.§.fi.coll.j.& de quęstore.§.si vero aliquis.coll.vi.ad quod accedit.ff.de pac.tale.§.fi.ff. de an.le.annua.§.j.C.de iure deli.cum aliquis.Sed opponitur: qa hoc nomen abbas loco proprij nominis est,ar.ff.de lib.& posth. nominatim.ff.si cer.pet. certũ est.ff.de ꝯdi.& de.si nominati.ff.de ma.te.noïatim·Dicas,ꝙ hoc verũ est q̃tũ ad hoc,vt de ꝑsona cõstet,non aũt q̃tũ ad transmissionē mandati in successorē,licet ēt

4 per nomen †dignitatis persona in dignitate ꝯstituta deƀ intelligi, nunq̃ tñ per propriũ nomen ꝑsonale sine alia circũlocutione dignitas intelligetur,sed nec est propriũ nomen abbatis,imo singulare,siue appellatiuũ,sicut phenix, vñ & nisi locus iũgatur, datur

5 intelligi oĩs abbas,& iõ substitutus in dignitate loco †mortui iudicabit.ff.de iud.mortuo iudice.& hoc intelligas quo ad cõtentiosa,secus quo ad ꝑcepta,seu mandata nõ contentiosa:qa ibi expectabitur scđa iussio.in Auth.de man.prin.§.deinde.ver. si qs aũt. col.iii.& vt nulli iud.§.& hoc vero iubemus.col.ix.Adhuc tñ opponitur:quia vr̃,ꝙ & si nomen personæ,non dignitatis appositũ sit,successor cognoscere possit.ar.ff.de condi.& de.filię. §. Titia.ff. de lib.& posth.placet.& l.se. Dicas,ꝙ ibi apparet de expressa volũtate testõris.Itē aliud in testõ,de quo loquitur,vbi pp fauorem ipsius fit plenior ĩterpretatio.ĩ.de do.cum dilectus.§.fi.Aliud in delegata iurisdõne, in qua pp odium abutentiũ fit stricta interpretatio.ĩ.e.P.& G.Quid si scribatur archidiacono alicuius ecclesię vbi sunt pl̃es archidiaconi,sicut Cõuentren..s̃.c. prox?De hac qõ

a ne br̃ me expedio,& dico,ꝙ in illis ecclesijs vbi sũt pl̃es[a] archidiaconi diuersis noibus noïati,sed vnus retinet nomen ecclesiæ cathedralis,sicut est in ecclesia Perisien.& Carnoten.si impetro ad archidiaconũ Perisiensem vel Carnoten. nulla est æquiuocatio, vt ĩ.de iud.cãm q̃.quia non põt intelligi de alio,q̃ vox sonat.ar.ff. iud.sol.l.iudicatũ solui.alioquin si æquiuocatũ sit imputatur illi, qui legē apertius potuit dicere.s.ĩpetranti.ar.s̃.de rescrip.c.fi. ff. de ver.ob.quicquid astringendæ.vel ꝯsulatur princeps.s̃.e.c.ij. Alij dicunt,ꝙ forte dirimitur.ar.ff.de iud.sed cum ambo.xxvi.q.iii. sors non est.Si vis hanc mãm prolixius prosequi, recurre ad summã. e.ti.§.quibus modis.ver.fit ēt prorogatio tacite. & se. [Porrecto.] sub.maxime,nec.n.ibi vis est,sed in eo,ꝙ non nomen proprium, sed dignitatis seu loci tm̃ fuit expressum,vt sequitur.& in hoc cõcor.d.n.dicens,ꝙ ex quo dignitati scribitur,non personæ , sꝑ successor cognoscit,siue sit delegatus,vt ĩ.de of.or.pastoralis. § j. ver. nisi forsan.siue ordinarius,vt C.de iudi. properandum.§. sinautē in medio. ff.de iud.mortuo.nã & r̃areest , ꝙ succesor tenetur ad id,ad quod & ꝑdecessor.ĩ.de so.c.j.xj.q.iii.si eps.xii.q.ii.hęc hmõi. placiti.xviii.q.ii.dudũ.C.de ser.corrup.furti.ꝭm d.n.Sed ꝯ.s̃.de rescri.significauit.Sol.aliud in persona iudicis,de quo hic loquitur. aliud in personis litigantiũ,vt in ꝯrio.& ff.quæ sen.sine ap.rescin.

6 eum qui.Rõ:quia iudex †ęquitatē seruat iustitiã exhibet,lites determinat.ĩ.de transac.c.fin.s̃.c. prox.& c.de causis.§.vnico.partes

7 †vero cauillosæ sunt, lites inculcant,rescriptis abutuntur.s̃.de rescri.nonnulli.rñ.j.& fi.& c.quia nonnulli.ideo fauores ampliantur in iudice,vt hic.sed odia in partibus restringuntur,vt ibi.arg. ff.de lib.& post.cum quidam.[Quia sub expressis.]No. non facit vim in eo,quod ꝑmisit de mandato porrecto,sed in mõ impetra

8 tionis. Ergo si quis †timet de morte iudicis,ad quē impetrat, impetret hoĩem in dignitate ꝯstitutũ, & subticeat nomen propriũ. sic.n.rescriptũ non morietur,sicut nec dignitas, vt hic appertę ꝓbatur.& ĩ.de of.or.pastoralis.§.ꝑterea.versi.ad quod dicimus.vbi de hoc.Non ergo sub hoc ꝑtextu diuersos iudices impetret: quia si de hoc constare poterit,vtroq; carebit , quod dic,vt no.s̃.de re-

9 scri.ex tenore.Sed ꝯ:qa morte †mandatoris , seu mandatarij re in

b tegra expirat mandatum.[b] Insti. mandati.§. recte.ergo vr̃ , ꝙ nisi mandatum porrectum fuerit,& citatio emanauerit,viuente mãdatario successor cognoscere non possit j.eod.relatum.& cap.licet.So.illud intelligas,qñ nomina propria sunt expressa, nunquã enim est,quin nomen delegantis, siue sit Papa , siue alius, exprimatur.& ideo re integra mortuo mãdatore semꝑ expirat mãdatũ,vt in contrariis.ex quo aut scribitur hoĩ in dignitate constituto.vix nomen apponitur personæ,& ideo non expirat personale mandatum:quia dignitas non moritur,vt dictum est.vñ pręmissa rõne considerata põt dici, ꝙ aliud in mandatore, vt in contrariis,aliud in mandatario, vt hic: si tñ nomen proprium mandatarij apponeretur, re integra mortuo mandatario extingueretur

10 & mandatum. Verumtñ tu circa hanc materiam scire †debes,ꝙ aliud est mandatũ factum ad negotia procuranda, aliud ad iudicia prosequenda, aliud ad iurisditionē exercendã,& de oĩbus istis innuit lex, ꝙ re integra extinguitur.ff.de iurisdi.om.iudi.& quia.

11 ad fi.Dicitur aũt mandatum ad negotia† qñ aliquis facit procuratorem suum ad sua negotia ꝑcuranda, & hoc siue sit gñale,siue spãle re integra morte, seu reuocatione soluitur:si tñ ignoranter mandetur executioni, datur procuratori actio, q̃ non expirauit,& si mandatũ solutum sit,vt in dicto.§.recte.& ff.man.si mãdassem.quis alicui §.morte. & §.sequenti.& l.mandatũ.distrahēdorũ. & l.si ꝑcedente. ff.de instit.actr.cuicunq;.per totũ.& ll. seq. & l.sed & si pupillus. §.de quo palam.& §. se.& ff. si cer. peta.eius qui.& de materia no.satis ĩ.de sol.c.ij.talis ēt procurator & agere, & experiri põt, vt aliũ procuratorē constituere.quod tñ non põt procurator iudiciorũ, nisi ꝭm quod no.ĩ. e.glo.ver. mãdatũ vero ad iudicia.& seq.& hoc est,quod distinguit. ff.man.si procuratorē.§.j.& ij.& de hoc satis no.ĩ.de procur.petitio.& c.dilectus.& s̃.

12 de elec.in causis. §.fi. Mandatum vero† ad iudicia dicitur,qñ aliquis facit ꝑcuratorē suũ spãlem, vel generalē ad aliquam,vel aliquas,seu oẽs quas habet cãs agendo,vel defendendo in iudicio ꝑsequendas.de quo le.& no.ĩ.de procu.accedēs.& c.cõstitutis.& tale mandatũ similiter re integra morte mãdatoris finiẽ. dicit res integra ante litē ꝯtest. quo tēpore & indistincte reuocari põt. ff. de ꝑcur. ante litē.& ll.seq.& no.plene.de hac materia.ĩ. de ꝑcur. auditis.& c.mandato.Nec põt cogi ꝑcise subire iudiciũ,ꝭm quosdã.De hac materia dic, vt plene no ex̃.d.n. de appel.cordi.§. post hoc,super verbo.principales.li. vj.sed nec ante lit.cõtest.põt ꝑcuratorē cõstituere, q̃uis hoc possit ad negotia, vt no.s̃.e.glo.ver. talis ēt ꝑcurator. sed post lit.cõtest. hoc facere põt tanq̃. dñs litis factus.C.de ꝑcur.l.procuratoribus.& l.nulla dubitatio.nec postea expirat mandatũ, immo prosequtur procurator litē inceptã vsq; ad snĩam. Excipitur tñ procurator prelati, cuius officiũ suspenditur sede vacante. quod dic,vt.le.& no.ĩ.ne sede va.c.fi.sed & procurator priuati , nisi in rem suam datus sit , vt patet in eo quod no.infra,eo licet.in fi. ver. quid ergo si procurator.& sequētibus.

13 Mandatum vero†ad iurisditionem est qñ alicui committitur iurisdõ,& in hoc subdistingue:quia aut cõmittitur iurisdõ ordinaria,aut delegata,aut executio:si ordinaria cõmittitur, aut nõ habēti administrationē,aut habēti, si cõmittatur ordinaria iurisdõ non habenti administrationē, nunq̃ morte mãdatoris extinguitur,licet morte mãdatarij,cui personaliter cõmissa est,extinguatur:nam personalia cũ personis extinguuntur : colliguntur hæc in eo,quod le.& no.ĩ.de in inte.rest.c.pen.& s̃.de vsu pal. ad hoc Quod si habenti administrationē , vel cũ administratione ordinaria iurisdõ alicuĩ cõmittatur, multominus expirat morte mãdatoris, cũ fortior sit , q̃ illa q̃ est sine administratione, vt patet C.vbi & apud quē in inte.rest.l.fi.Expirat tñ morte mandatarij, & reuocatione mandatoris,vbi personaliter est commissa. De tali loquitur.ĩ.de ꝑsum.mandata.& ĩ.tit.j. nouit.& adde hic, qđ ibi no.successorē aũt oportet exequi id,quod inceperat ꝑdecessor. ff. de iud.mortuo.C.de iud. properãdũ.§. si autē in medio triennij. s̃.de rescri.in literis.ĩ.de eo q mit.in poſ.c.ij.§.j.Hæc aũt iurisdõ.s. ordinaria a nullo. hoĩe ꝯmitti põt,ita ꝙ mãdatari9 ordinari9 fiat nisi a principe,q̃uis ēt vniuersitas,& consuetudo,& lex scripta ordinarium faciant,vt patet in eo,quod le.& no.ĩ.de of.or.cũ ab ecclesiarũ.Ordinarius vero sine administratione ex tenore priuilegij

ADDITIONES.

a ¶Vbi sunt plures gl.latius prosequitur hic hanc quæstionem. Et adde omnino hic do.Abb.Panor. qui pulchre excutit materiam huius capituli,quam dicit captiosam.Adde etiam Hen.Bo.in iii.di.

b ¶Expirat mandatum.Adde an mandatum finiatur morte.Bar.in l.ii.§. sed & si quis.ff.de do.& do.Ab.& alios.in c.relatum.ti.eo.& do.Henri. Boic. qui plene prosequitur hanc materiam.

gij recipit vires suas,de ipsis ergo nõ nisi viso priuilegio possumus iudicare,vt patet.C.de man prin.l.vnica.ĩ.e.cum in iure & pruil. porro.aliud in ordinario cum administratione: nam si princeps in certa prouincia alicui hanc committat, a tpe cõmissionis & egressus vrbis iurisdõnem habet voluntariam,sed non cõtētiosam ꝭm oẽs.& sic vñr loqui leges proximo sequētes.Tu vero dicas,ꝙ vtranq; habet.ał̃r tñ & ał̃r:nam volũtariam habet,ēt antequam ingrediatur prouincia quo ad exercitium, sed contentiosam non habet,vt ipsam exercere possit,habet tñ eam ēt quo ad commissionē,vnde & ipsam põt cõmittere,vt expresse probatur in Auth.de colla.§.ad hoc sancimus.versi.ad hoc id prohibemus & in prouinciis.& se.coll.ix.& licet dñi ał̃r videantur sentire,tu tñ ꝭm hoc intellige.ff.de of.ꝑse.vr.l.fi.& de of.procon.l.j.& ij. & l.iiii. §.post hæc ingressus.& l.aliqñ.super quo vide,quod no.ĩ.de in integ.rest.tũ ex literis.rñ.j.ver j.Verum vbi delegata iurisdõ a principe committitur,aut fit cõmissio expressa noïe proprio , & sic re integra mandatum morte mandatoris extinguitur, vt ff.de iurisd. om.iu.l.& quia.quod dic,vt plene le.& no.ĩ.e.licet,§ j.aut suppresso noïe proprio,& expresso noïe dignitatis,seu administrationis, & tunc non expirat,vt hic.& in præced.le.& no.quasi vestiatur & consolidetur reliqua iurisdõne ordinaria,sicut no.si.ĩ.e.super qõnum articulis.§.si vero duo.sicut etiem põt intelligi in Authē.vt nulli iud.§.& hoc vero iubemus,col.ix.Si autem executio de mãdetur,aut mixta aut pura:si mixta,idem est,ꝙ in cõtentiosã delegata,de qua dixi.s̃.ver.verum vbi delegata.& se.hoc excepto.quia ꝭm Gof. in literis impetratis ad beneficia non expirat mandatũ re integra,sed sufficit,ꝙ de mente & intentione scribentis cõstet, super quo vide,quod leg.& no.s̃.de rescri.eam te.& c.constitutus. sed si pura executio committatur,vel aliud ex officio,& scribatur administrationem habenti,nec morte mãdatoris,nec mandatarij tale mandatum expirat, dummodo pręcepta sint facta legitime.i.dũmodo ꝯ executionem nihil rõnabile apponatur. Quid autem ꝯ hoc opponi possit,vide quod no.ĩ.de re iud.quod ad cõsultationem.ad fi.Vel nisi ex hoc contingat fiscum , vel publicã vtilitatem lædi,qñquidem antequam executioni mãdetur,est secunda iussio spectanda.& sic potest intelligi sine calumnia(quia & sic vr̃ loqui)in Auth.vt nulli iud.§.& hoc vero iubemus. & §. hoc vero.col.ix.& in Auth.de man.prin.§.deinde cõpetens.coll. iii.Vel põt distingui inter illa præcepta seu iussa,quæ fiunt aliquo instante & impetrãte,vt in illis omnis exceptio admittatur,& inter alia,quæ fiunt proprio motu principis,vt illa omnino executioni mandentur,vbi non occurrit læsio rei publice,neq; fisci.ar. ff. quod quisq; iur.l.iii.rñ.j. C. de petitio.bo.sub.l.i.& adde ,ꝙ no.

14 ĩ.de iureiurando.ad nostram.ij.§.fin.Et notandum, ꝙ †princeps intelligitur facere ordinarium eo ipso, ꝙ alicui certã prouinciã, vel ēt ciuitatem,siue castrum,seu vniuersitatē cãrum committit ff.de offi.ei9 cui man.est iuris l.j.§.j.& ff.de of præfec.vr.l.j.§. qcqđ. igitur itra vrbē.in Auth.de consul.§.fi.col.iiii.xxiiii.di.c.j. vii q.j. q̃uis sit triste.xii.qõ.ii.charitatem.xxi.q.j.relatio.nisi exprimat,qđ delegat.& sic intellige in Auth.de iud.§.j.& ii.& §.iudices.coll. vj. Nec cessat iurisdõ talium.quantũcunq; moriatur princeps re in

15 tegra.Nec †ab alio,q̃ a principe talis iurisdõ reuocari põt,ar.ff. de mi.minor magr̃atus.& ĩ.de ma.& ob.cum inferior.cum suis cõcor.saluo eo,quod no.ĩ. de rest.in inte.tũ ex literis. rñ.j. ver.j.successor tñ principis hanc reuocare põt,ar.s̃.de elec. innotuit.§.j.in

16 fi.Delegatus †ēt ad vniuersitatem[a] cãrum, quasi ordinarius cense

a tur,vnde & aliquam cãm singularem delegare põt.ff.de iud.cum prætor.§.j.quamuis ipsam vniuersitatem alij cõmittere nequeat, eandem a se penitus abdicando.ff.de of.præsi.legatus. nisi ex causa magna ad tps ipsam sibi nihilominus retinendo.ff.de off. eius cui man.est iuris.l.j.§.j.ver.huius rei.Et ꝭm hoc intellige duplicē literam,põt,& non põt,prout le.& no.ff.de of.procon.legatus.j.& ꝙ talis cui.s.vniuersitas causarum commissa est ab illo , qui hoc põt facere propriam.i.ordinariam,vel quasi ordinariam, iurisdõnem habet.ff.de of.procon.legatus.ij.& ff.de iurisd.om.iud.more maiorum.Quid ergo si eps,qui officialem constituit, moriatur, nunquid cessat iurisdõ officialis?Ita vr̃,ar.extra.de of.vica.Romana.§.fi.& in eo,quod le.& no.ĩ.ne sede va.illa.& c.fi.& sic ēt seruatur de consue.q̃uis.& plerunq; capitula tales confirment, qñque remoueant,& alios substituãt.ar.pro ipsis.ĩ.de maio.& obe.cum olim.& ff.de iud.iudicium soluitur.in fi.& adde,quod no.ĩ.de hære.ad abolendam.rñ.j.ver.fi.[Socium]Tanquam iudicem , vnde non valuisset processus,si iudex non esset.ĩ.e.cum super abbatia. [Sicut est iusta.]Hæc verba in confirmationibus communis formæ conditionaliter intelliguntur,quod dic,vt no.ĩ.de confir. vti.examinata.& c.venerabilis. Hic tamen ponitur hoc verbum

17 sicut,causatiue & conditionaliter. Causatiue † quantum ad hoc, quod præmissum est:quia substitutum secum admisit.q. d. sicut i.quia.Conditionaliter quantum ad omnia alia. q.d. sicut est iusta alias,nam ex prę missa causa iniusta esse non potest.

ADDITIO.

a ¶Delegatus ad vniuersitatem causarum quasi ordinarius censetur. Adde Ang.in l.iudex.ff.de re iudi.Io.de Ana.ĩ c.in archiepiscopatu.in j.colla.de rapto.post Pe.de Ancha.ibi Abba.Panor.in c.cum Bertoldus.in ix.col.in ver.ego ad.hoc allego.de senten.& re iudi.Inno.in c. sciscitatus.supra de rescri.in fi.Baldum.in l.si vt proponis.i.C. quomodo & quando iudex.& cum in l.a iudice.ver.iii.fallit.C.de iudi.gl.in c.statutum.§.insuper.in verbo,moderatas.ibi quod dicemus.de rescri.lib.6.gl.in c.qualiter.i.de acc. gl.& do.Ab.in c.cum causam:infra.de ap.& Io.de Imo.in l.si uni. ff. de re iudi.ubi dicit,ꝙ delegatus ad uniuersitatem causarum æquiparatur ordinario in subdelegando alle.ff.qui & a quibus ap.non licet.l.i.

SVMMARIVM.

1 *Causa appellatione remota commissa,an possit appellari.*
2 *Inuestitur cum anulo,vel cum libro.*
3 *Intentio potius sequenda,quam verba.*
4 *Papa alieno iuri non intendit derogare.*
5 *Iurisdictio extenditur ad eos qui non sunt specificati in rescripto.*

CAP. XV.

S Vper eo. Præsentationē.]i.de iure præsentãdi. q.d. super iure patronatus vertitur quæstio,ĩ.de iure patron.c.cum propter.& ĩ.sequitur. [Ius]s.patronatus,vt no.s̃.[Alterutram]i.alteram,siue istam,siue illam.ut.s̃ de rescri.cæterum.§.fi.[Pertinere]ĩ.sex menses.Si illi,inter quos vertitur quæstio,sint viri ecclesiastici.Vel infra quatuor si sint laici,ex tunc enim licet diœcesano ecclesiæ ꝓuidere.ĩ de iure patro.eam te.& c.propterea.& interim faciet fructus ecclesiæ fideliter custodiri.ĩ.de of.or.c.iiii.[Eiusdem]s.partis quæ obtinuerit.[Ordinet]s.delegatus.Et ideo ex hoc insurgit prima quęstio.ĩ.sequens :quia & per hoc videbatur , ꝙ ipsemet deberet ecclesiam ordinare, sed in contrarium fit interpretatio ꝓpter rationem inferius subsequentem.Ibi,non tamen est nostræ intentionis &c.propter quam hoc verbum ita est exponendum. [Ordinet.]i.ordinari faciat,similis expositio.ff.de his , quæ notã. infa.furti.§.mandati.ff.de admi.tu.l.ii.ff.de condi.inde.l. indebiti.§.sed & si possessionem.ff.de proba.circa.§. si quis autē. ad hoc s̃.de temp.or si archiepiscopus.& c.seq. lxiii.distin.si in plebibus. Sed & scripsit hic d.n.ꝙ hoc plus habet secundum quosdam: qa si potestas ordinandi ecclesiam sit deuoluta ad papam,iuxta cõcil.Lateranense.ĩ.de conces.præben.c.ii.tunc ipse delegatus eam ordinabit.Et sunt hæc vera , vbi papa causam committit diffiniendam inter partes:quia tunc non intendit aliter facere gratiã vel præiudicum,vt hic dicit.Quid ergo si de plenitudine potestatis mandet alicui prouideri , vel ordinationem alicuius ecclesię fieri?Dicunt quidam,ꝙ adhuc debet mandare illi, ad quem spectat,vt installet,vel confirmet,vel similia,quæ ad ipsum spectant exequatur,ar.hic.& ĩ.de priuil.pastoralis C.quibus ex causis seru. acci.lib.l.j.Si vero ille hoc sine causa renuat , tunc ipse delegatus hoc supplebit.ar.ĩ.e.c.prudentiam.§.pe.& fi.ĩ.de of. ord. ad reprimendam.Sed d.n.dicit,ꝙ in hoc casu ipse delegatus stallum assignabit,& oĩa alia faciet,quę facienda sunt,siue ius respiciant,siue factum.ar.s̃.de rescip.abbatem.ĩ.de preben.pro illorum.Tu dic, ꝙ forma rescripti in talibus est consideranda , & secundum ipsã procedendum,vt patet in eo,quod le.& no.ĩ.de conces.præbend. cum nostris.Vt tamen scias, ꝙ cum delegatus maior sit ordinario in cã sibi commissa.s̃.eo. sane.quia nunquam factum suum per ordinarium poterit confirmari quo ad vires sumendas.ĩ. de ma.& ob.cum inferior(nisi intelligas , ꝙ posset confirmari.i.approbari.ĩ.de of.leg.studuisti.)nec infirmari.ar.ĩ.de iudic.quia.V.ĩ. de confir.vti.c.j.& ij.nisi ob delictum superueniens,vel aliam nouam cãm. Alioquin ex quo authoritate se.ap.esset ordinatio , vel collatio facta,vel snĩa lata,quilibet subditus epi quantum ad hũc articulum videretur exemptus,quod non est sentiendum.arg. in eo,quod le.& no.ĩ.de ma.& ob.per tuas.Ergo br̃,si quæratur principaliter vtrum iuste,vel iniuste processerit delegatus Vel vtrum ab eo excommunicatus sit absoluendus,nihil ad ordinarium.ĩ. de of.or.pastoralis §.præterea.Si vero quæratur principaliter,vtrũ iuste vel iniuste possideat,& aliud petens ius habeat, vel vtrũ priuandus sit propter delictum superueniens.Talia potest ordinari9 & examinare,& diffinire.Sed si occurrat casus in quo de collatione,vel snĩa delegati possit excipere,hanc quæstionem non poterit iudex ordinarius diffinire,vt ex prædictis iurib9 colligi potest.

1 [Appellatione remota.]† per hoc non remouetur rationabilis[a].s̃.

a de rescrip.edoceri.ĩ.de re iu. inter ceteras. & ex hoc verbo insurgit secunda quæstio.ĩ.sequens.[An liceat.]versi.in quo fit prima quæstio insurgens ex illo verbo ordinet.[Inicio.]No. vt ĩ.§.seq. Sed quid si delegatus ei mandauerit, ꝙ præsentatum admittat,& ipse noluerit obedire?Puto,ꝙ nisi cãm rationabilem prætendat, hoc poterit exequi delegatus,vt ĩ.e prudentiam.§.pen.in.fine.Sed quid si causam prætendat,& delegatus non reputet ipsam rationabilem?Appellet,si voluerit,vt ĩ.sequitur. Et delegatus mandatum exequatur: qui.n. rationabilius mouetur, appellationis terminu

ADDITIO.

a ¶Rationabilis.Adde si causa appellatione remota committatur,an possit appellari Bar.in l.j.§.j.a quibus appellare non licet.ff.

minus declarabit.C.de iu.li.rem non nouam.in fi.j̃.de app.vt debitus.§ cum autem.[Reclamante]nomine epi,cuius vicarius est vterque.s̃.de of.archidia.c.j.& de .offic.archiepresb. c.j. & ideo hæc litera ad notandam differentiam dixit,episcopum inscium, respectu institutionis authorizabilis,& archidiaconum reclamantem, respectu institutionis corporalis nomine suo. Vel authorizabilis nomine episcopi : qa institutio authorizabilis non potest de iure communi ad minorem episcopo pertinere, quod dic,vt no.s̃.de offic.archidia. cum satis.[Præsentatum sibi.]scilicet iudici delegato. [Clericum.]Subaudi,instituere,idest cum
1 anulo † vel libro sicut consuetum est inuestire.j̃.de his, quæ fiunt a maiori parte cap.ex ore.respon.j.vbi de hoc.per quod episcopo præiudicium fieret.ad quem spectat,& sic institutum, siue inuestitum.[In possessionem &c.]scilicet corporalem,& sic fieret præiudicium archidiacono, ad quem spectat. s̃. de offic.archidiaconum.In quo casu pōt & archipresbyter, tāq̄ vicarius archidiaconi ipsius noīe reclamare:& sic idē archipresbyter,& idē archidiacon⁹ noīe epi,quo ad primā,vt s̃.no.& sic no. qđ vicarius talis est in talib.admittēdus,secus si vellet agere noīe epi.nisi aliud mādatū hret.j̃.de pcu.petitio.[Mittere.]Nō vt seqt̄. [Et an si archipsbyter.]ver.ī quo fit scda qō īsurgēs ex illo ver.applone remota. [Ad quē īstitutio.]s.authorizabilis ad epm, corporalis ad archidiaconum,nam de iure communi ad archipresbyterum nomine proprio non spectat. quod dic, vt s̃.notatur [Pertinet.]Subaudi, videns, quòd delegatus non admittit ipsius reclamationem, ex hac causa canonice appellauerit. [Eorum.]idest eius. sic.j̃.de priuilegijs.vt priuilegia §. illud. Vel dic. [Eorum.]scilicet omnium supradictorum : quia & omnes appellare possunt, & vnus.[Sit.]Et videtur,quòd non: quia appellatio est remota, sed non obstat,vt j̃.eodem.in fine.versi.quia non illis &c. [Deferendum.]Sic,vt j̃.eodem.§.ideoque.¶ Hoc tua]Secunda pars. [Non tamen est nostræ intentionis.]Nota intentionem, ex quo de ip-
3 sa constat † potius sequendam esse,quam verba, vt & notatur s̃. de rescriptis.ad aures.§.vnico.& c.ij. & c. cam te.j̃. de verborum significa.intelligentia.& c.in his.j̃.de decimis.ex multiplici.j̃. de præben.c.fi.Item argumen.priuilegia,rescripta.& alia similia, sicut & pacta ad ea tantum extendi,de quibus est cogitatum.ff. de pactis.tres fratres. ff. de transactio. cum Aquiliana.& l. qui cum
4 tutoribus.in fine.Item argumen.quòd Papa † alieno iuri non intendit prima facie derogare ix.quæst.iii.nunc vero.xcix.distinct. nullus.& c.ecce.xxii.quæst.ii.primum.infra,de offic.ordina licet in corrigendis.j̃.de maiori.& obe.cum inferior in fine.j̃. de foro compe.ex tenore.j̃.de decimis.dudum.§.fi. j̃.de statu monachorum.in singulis.§.porro.j̃. de priuilegij. pastoralis. C. de emanci. nec auus.[Præiudicium.] Sic soluta est prima quæstio. ¶ Ideoque.]Tertia pars.subaudi, is qui instituendus fuerit.[Præsentandus est illi.]Ad quem institutio spectat, quod dic, vt s̃.notatur. [Eorum.] Expone, vt notatur.s̃.eodem. respon.j.ver.& an si archipresbyter.[Iuri suo.]Principaliter, vel iure vicariæ,expone, vt s̃. [Appellandum.] Et sic soluta est quæstio secunda. nec obstat, quod appellatio est remota in litera, & sic continuatur sequens. ver.quia non illi &c.[Quia non.]versi.[Illi.]idest illorum alicui, sed partibus &c.& ita licet appellatio sit remota in literis, nihilominus possunt omnes hi,quorum interest,appellare. ij. quæst.vi. non solent.Item nota,quòd omnes hi,quorum interest principaliter,vel secundario, ad contradicendum negotio de quo agitur admittuntur : quia quod omnes tangit &c. vt notatur.j̃. de tempori. ordinan. si archiepiscopus. & sunt bona argumenta,vt quis admittatur ad contradicendum in audientia curię.Item ar-
5 gumen.quod iurisdictio † extenditur ad eos,qui non sunt specificati in rescripto.s̃.eodem.c.j.vbi de hoc.secundum B.Sed & contrarium hic sumitur argumentum.Item argumen. quòd res inter alios acta &c.quod dic, vt legitur, & notatur.j̃. de re iudica. quamuis regulariter. [Inter quas.]Ergo appellare non possunt, nisi ex causa in iure expressa, quod dic, vt legitur & notatur.j̃.de appellatio.vt debitus.& cap. pastoralis.[Sublatum.]Sic igitur in hoc casu non est præsentandus,examinandus, vel approbandus per delegatum,sed per ordinarium argumen.supra,de electioni. per venerabilem. sed si quid dubij fuerit, decidetur per delegatum : quia non videtur suo functus officio, quousque ecclesia fuerit ordinata,argumen.j̃.de cleri.non resi.relatum.Quid igitur si delegatus procedit ad ordinationem ecclesiæ, & ordinarius non appellet? Rñ.si hoc sciuit, sibi poterit imputare, super quo vide,qđ no.j̃.de re iud.cū sup.s̃.de rescri. ex parte decani.fm d.n.

SVMMARIVM.

1 *Mentio de nobilitate,an fieri debeat in rescripto.*
2 *Confessio ad hoc vt ualeat,debet esse spontanea.*
3 *Statuta canonum iudex ignorare non debet.*

CAP. XVI.

Causam matrimonij. Inter.I.] Immo inter Frmēgardam,vt in antiquis.[Et Blachacium.]Nobilē virum Foroiulien.dięc.qui propter largitatem & probitatem suam, non solum in prouincia, sed & in multis terris
1 aliis famosus fuit. & † est ar. quod in rescripto non est necesse de nobilitate facere mentionem,quod falsum est,vt infra,eo.significantibus.[Foroiulienſi, & Vapicensi.] Qui iunctus fuit ordinario de communi consensu,,vel propter suspicionem.infra,e.c.se. ¶ Quibus] ij. pars.s.episcopis.[Eam.]scilicet mulierem.[Confessa.] Propter metum viri præcedentem alioquin teneret sententia, nisi metus præcessisset. secundum do.no. ad quod accedit, quod le.& no.infra. quod me.causa.c.j.infra,de resti.spol.literas.
2 §.j.Ideo talis † confessio,cum non esset spontanea,nullla fuit.xxxj. q.ij.Lotharius.xv.q vj.c.j.ff.de quæstio.l.j.§.quæstionem.Quinimmo.& si ambo confiterentur spontaneē contra matrimonium, non obesset.j̃.de eo qui cogn.consan.vxo.suæ.super eo.xxxv.q.vj. §.fi.nisi & fama publica consentiret. xxxv.q.vj.si duo secundum. T.Illud tamen ca.aliter intelligitur a quibusdam. Tu dic,vt no.j̃. de despon. impub.attestationes. respon.j.[Factum est.]Et male. & de facto tantum , vt sequitur. [Ad iudicium.] Ex hoc, quod dicitur, & quod sequitur infra,notabilis,quòd quamuis ad mandatum iudicis dimissa sit vxor,nihilominus virum petere potest, si mandatum iniustum fuit, etiam si non sit violenter eiecta. sufficit enim,quòd temere sit dimissā.j̃.de resti.spo.ex transmissa.& c.ex conquæstione. Secus autem si sententia rite lata sit, nisi fuerit appellatione suspensa,tunc enim omnia attentata post appellationem legitimam, debent instatum pristinum reuocari. ij.q. vj.appellationem.& idem est si extra iudicium fuerit appellatum secundum id, quod legitur.j̃.de appel. bonæ.§. fi. secundum.d.n. Idē est etiam, si rite lata sit quantum ad opinionem, non tamen quantum ad veritatem, & si nunquam fuerit appellatum : nec enim hæc sententia transit in rem iudicatam, vt patet.j̃.de re iudi.tenor,lator,consanguinei. j̃. de frigidis.fraternitatis.[Vnius.] Forsan foro Iulien.ordinarii,cui non sine cā Vapicēsis fuerat adiūctus,vt s̃.not.[Dimisit.]s.Blāchatius.[Eādē.]s. mulierē. [Etj̃.] Hoc est,quærebatur quid iuris esset,vel mulier cōquesta est Papę, & ideo causa committitur,vt in sequenti §.[a] Discretioni vestre.] iiij.pars.[Alterius.]Quantuncunque alias iuste.[Separasset.]ar.ꝙ vbi aliquorum præsentia desideratur,quod in eorum absentia agi
a tur,irritatur.[a] ad idem.lxii. distinctio. obeuntibus.lxvj. distinctio.
† §.porro.† lxviii.distinctio.cor episcopi.s̃.de elect.cum in veteri.ff. de transactio. cum hi.§. prætor.ff. de re iudica. duo ex tribus.ff. de iure fisci.si fiscus.C.de testamen.si vnus.C.de aduoca.fisl.l.fina. argumen.contra.lxiiii.distinctio.c.j. & ij.C. de postul. velamento.xv.q.vii.felix.Solutio. si præsentia absentis de necessitate desideratur in fauorem Reipublicæ, vel ex forma mandati, irritum est,quod agitur,nec per contemptum ratificatur, vt hic, & si.Si vero ob fauorem priuatum,nisi is qui contemptus est ratificauerit,irritatur,vt legitur & notatur.s̃.de electio,quod sicut.§.quod si eos.vbi autem non de necessitate,sed de honestate,vel devtilitate præsentium tantum hoc requiritur,nec irritum est, nec irritatur vt in contrarijs.& xxxii q.v.horrendus.[Sententia vnius.] Quini-
b mo & si tres sint,non valet sententia duorum [b] tertio absente. ff. de re iudic.duo ex tribus.Si tamen præsens esset sententia pluriū teneret.ff.de re iudica. Pomponius. in fine. ff. de arbitris. item si vnius.§.fina.& l.sicuti.Vbi ergo tres,vel duo sunt, non valet sententia vnius,nisi aliud dictum sit.j̃.eodem vno. Quid si duo sunt & diuersas sententias proferunt?De hoc dic,vt notatur.j̃.de re iudi.duobus.& infra eodem.vno.[Non tenet.]Nisi ex commissione facta,vel ex vi clausulæ appositæ in rescripto aliud contingat, & sic tollitur contra.s̃.eodem.quamuis.cum suis si.[Ipsum]scilicet Blanchacium.[Recipiat.] Prædicta sententia non obstante [Per censuram ecclesiasticam.]alias non est in textu, sed nihilo minus subauditur,vt s̃.eodem.præterea.¶ Si qui tamen.]Quarta pars.[Qui postquam.] Sic.j̃. de restitu.spoliato. ex conquęstione: cum enim minus canonice eiecta fuerit, & restitutionem petat agendo possessorio,nulla sibi obstat exceptio.j̃.de ordi.cognitio. c.fina.nisi secundum quod legitur & notatur.j̃.de resti.spol.literas.§.præterea. alia litera habet, priusquam, & tunc intellige,ꝙ petitorio agebatur,vt j̃.de ordi.cog.c.j.[Legitime.]alias sine legitime.[Fine canonico.]Non enim iure fori, sed iure poli causæ
3 huiusmodi terminantur,vnde necesse est,ꝙ iudex statuta † canonum non ignoret,vt legitur.& no.j̃.de consan.c.j.§.fi.& de despon.impu.c.j.

ADDITIONES.

a ¶ Irritatur. Adde dominum Abbatem. hic post istum & glos. secunda in fine.
† ¶ Alias est c.
b ¶ Sententia duorum. Adde quid in delegatis ad uniuersitatem causarum nunquid ualeat sententia unius.dominum Abbatem. hic in glo.in uersicu.unius.

SVMMARIVM.

1 *Afflictio damnationis ueritatem solet impedire.*
2 *Subrege fit propter hominis defectum.*

CAP. XVII.

Causam quæ. Pars.j̃.qui fil.sint le.causam quæ. i. vbi casus ponitur. & tota dec.pro parte decisa reintegratur. [Terminādā] Hic debet sequi. & j̃.[Verum].ver.[Suspectum.]Pro eo ꝙ dominus est,& iuste.sic & versa vice merito recusatur vasal-
1 lus.xxv.q.v.de forma. Veritatem enim solet † dānationis affectio impedire.iii. q.v.accusatores.in fi.xj.q.iij.quatuor.j̃.e.insinuāte.& c.cum olim.ii.vñ & hæc cā ēt testē repellit.iiij,q.iij.§.irē in criminali. ver.item idonei & ver. item eos.ad idem. j̃. vt lit. non con-
a test.accedens.ij.j̃.de testi.dilecto.Sunt & aliæ multę iustæ causæ[a] de quibus no.in vniuersum.xviij.extra.d.n de appel.legitima.lib. vj.[Subrogandum.]Vt causā sine suspicione procedat.iij.q.v.qa
2 suspecti. C.de iud.apertissimi.alias autem fit subrogatio † propter hominis defectum.j̃.de testi.dilecto.

ADDITIO.

a ¶ Iustæ causæ. Adde do.Ab.hic post gl.& Io.An.in c.legitima.de app.li.vi.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus Papæ, causam commissam potest subdelegare.*

CAP. XVIII.

Cum te consulente & infra. Sic cōstruc.[Si super causa,quæ tibi ex nostra delegatione cōmittitur,appellatio fuerit interposita.]Quod est j̃ [Apersonis ecclesiasticis,quibus vni, vel pluribus vt parcas. &c.]Alia litera habet.vna vel pluribus.& est planior.& sic recitatur.j̃.eo. super quæstionum.rñ.j.ver.ipse nanque.& tūc sic potest construi,vt præmisi.nec est litera hæc voluenda. Vel sic.[Si appellatio fuerit interposita super causa &c. quibus committis cognitionem. &c.] Ideo subaudi.[Vt parcas. &c.]Huiusmodi appellationis intuitu &c.]Vel sic.Si committis cognitionem,& testium examinationem ipsius causæ, quæ tibi ex delegatione nostra. &c. Personis ecclesiasticis &c. Et appellatio fuerit interposita super cā &c.]scilicet dicta.[A.]subaudi dictis, & repete personis [Quibus] Subaudi, ideo & repete committis. [Vt parcas. &c. Huiusmodi appellationis &c.] Altera tamen priorum duarum constructio-
1 num planior est.& collige ex hac litera ꝙ delegatus † Papæ,quamuis vnicus, potest tamen causam sibi commissam subdelegare vni,vel pluribus sicut placet.Quid si sunt duo,vel plures?Idē est.s. ꝙ vni vel pluribus possunt subdelegare.Quid vbi plures sūt vnus delegat tm̄ vni vel pluribus,aliis nō delegantibus? Rñ.& hoc pōt ar.hic. Item quia non est prohibitum, ergo intelligitur esse concessum,secundum.d.n.s̃.de transla.epi.c.ij.§. sed neque.in fi.Immo & inuenitur satis concessum.j̃.eo.pastoralis.rñ.j.& c.coram & c.quoniam apostolica sedes.respon.j.Alii, ꝙ vni tantū,& non pluribus debet committere vices suas propter absurditatem, quæ sequeretur si contraria vellet, ar.ad hoc.s̃.eo.quamuis.secundum.do.no.& in eo. quod no.eo. c.ij. . de rescrip. super literis.in prin.Tu dicas,ꝙ decet & expedit proxima dicta ratione considerata.vt vni tantum committatur nomine proprio non expresso, sed dignitatis.s̃.eo. quamuis.non tamen est necessarium, immo & alia ratione considerata expedit,ꝙ pluribus committatur, vt patet in eo, quod le. & no. j̃. eo. prudentiam.rñ.j.ver.illa quippe. Nec obstat, ꝙ sibi adinuicem contradicere possunt : quia &
a super hoc in iure remedium adhibetur,vt patet. j̃.de re iud. c.fi.[a]
b [Ecclesiasticis.] clericis. quia hæc est hoc aliis committendum.[b] quod dic, vt no.s̃.eo. si pro debilitate. ver.liberum. [Reseruata.] Hoc verum est si appellatio fuit remota in litera licet alij contradicant, quod dic.vt le.& no.j̃.eo.super quæstionum.§.porro. secus si totum commisisset,vt ibidem, & j̃.c.venerabili. §.fin.

ADDITIONES.

a ¶ c.fi.Io.And.dicit ꝙ illud.c.non prouidet in isto casu.& bene dicit secundum do.Abba.quem hic vide post eum.
b ¶ Committendum. Adde gl. hic.& hodie est prouisum p c.statutum.§.in nullo.de rescrip.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio perpetuatur per solam citationem.*
2 *Res litigiosa efficitur per solam libelli oblationem.*

CAP. XIX.

Relatum & infra. [Contestata.] Subaudi, maxime.idem enī esset,& si citatio esset facta.vt j̃.c. se.in quo confirmatur sententia Martini, & reprobatur sententia Io.Baxiani,qui dixit, ꝙ nō dicebatur cœpta iurisdictio siue perpetuata, nisi per litis contest. ar.in Aut.de litig.§.omnem.vero.coll.viii.ff. rem ratam. amplius.ff.de pollicita.l.ii..§.cepisse.ff.de no.op.nū.sti-
1 pulatio.§.opus.Martinus cōtra, dicens, ꝙ per solam † citationem
a perpetuatur, iurisdictio.[a] ar. C.de præscri.xxx.an.sicut in rem.& l. cū notissimi.rñ.j.ff.de inof.te.posthumos.§.fi.& l.quemadmodū. ff.de auro & ar.le. & si non sunt.§. quid ergo.& §.si cui.ff.de iudi. si quis postea.quam.j̃.de fo compe.c.penul.de quo no.ff.de iuris di.om.iudi.& quia.ex hoc accedit,quod Azo. in quadā causa de facto a quodam Canonista edoctus induxit hanc decre. ad domini sui dicti Ioannis comprobandam sententiam,quam fouebat. & statim fuit sibi per decre. sequentem replicatum, per quam succubuit & valde confusus exiuit, qui tamen intrauerat cum Boatu.vnde dicitur,ꝙ relatum & gratum interfecerūt Azonem. nec mirum, si per solam citationem perpetuetur iurisdi-
b ctio[b]: quia & per solam libelli † oblationem fit res litigiosa, vt
2 in Auth. de litig. in prin.coll.viij.C.de litig.authen.litigiosa.& ēt accusatio perpetuatur in casibus. C. quando libel. prin. da. l.j.& ij.q. vj. anteriorum. [Mandatum in morte.] Alias sine. in.& est melior litera. ¶ Si vero.] ii. pars.[Contestationem.] Subaudi,& citationem.alioquin contra.j̃.e.c.j.& c.licet.j̃.de of.leg.c.j. ad fi.

ADDITIONES.

a ¶ Iurisdictio.Idem tenet Bar.per decre. sequen.ff.de iurisdi.om.iud.l.more maiorum.uer.uenio.ad fi.legis. & ibi dicit Iason de May.quòd per citationem fit rescriptum cōmune. ita quòd aduersarius uti potest inuito imperatore.quod est no.
b ¶ Perpetuetur iurisdictio. Adde quid in iurisdictione delegata ad uniuersitatem causarum, nunquid expiret morte concedentis. do. Abba.hic in uer.sed circa.

SVMMARIVM.

1 *Edicta olim proponebantur in albo prætoris.*
2 *Citationes hodie per nuncios fiunt.*
3 *Citatio non perpetuat actionem.*
4 *Mandatum iudicis delegati stricti iuris est.*
5 *Tutius est pignori incumbere,quam in personam agere.*
6 *Delegatus odiosus est.*

CAP. XX.

Gratum gerimus & inf. De eodē facto videtur loqui.j̃. de testi.cum venisset.& Vrbanus.iij.vtranque fecit. [An ante obitum] ver. & prima quæstio.
1 [Edicto.] Olim edicta † proponebatur in albo prætoris,seu in aliquo loco publico eminenti,& scribebatur sic.Talis veniat tali die respōsurus tali.vt citatus per seipsum,vel per alios cerciorari posset.C.qui accu.non poss.l. iii.ff.de iuris. om.iud.si quis id quod.& debeant scribi secundum literam patriæ, ne quis posset ignorantiam allegare.ff.de insti.act.sed & si pupillus.§.de quo palam.ver. literis.non tamen delegati,sed soli ordinarij sic citabant.in Auth. de exhi & intro.reis.§.si vero quidam coll.v.;C.de bo.auth.iudi, auth.& qui iurat.Hodie vero non fiunt huiusmodi citationes per
2 edicta,sed per executores siue † nuncios speciales.in Authen.de litigi §.omnem vero.coll.vi j.C.de præscrip.xxx.an.sicut in rem.& l.cum notissimi. quam citationem potest delegatus committere.j̃. eo. pastoralis.§.i.[Post mortem.] s.delegantis.[Procedere.] Sic.vt.j̃.§.nos aūt.[Et vtrū.].vers.secunda q̄stio. Ad producendū. alias pducendos.[Postulauit.]Idē est & si coram eo, tanq̄ corā iudice quicquam egit. j̃.eod. insinuante. & no. j̃. de re iudic. inter monasterium. [Publicari] sic vt j̃. §. in secundo. ¶ Nos autem] ij. pars. [Citatione.]scilicet sola ante mortem emissa q̄uis lite post mortem contestata,vt quæ eliuit.s̃.[Quasi cæptum. i.iure cæptum.] Quantum ad perpetuationem iurisdictionis, vt patet in eo, quod no. s̃.c. proxi.& ar s̃.de elec.in causis. §.fi.non
3 tamen † quantum ad perpetuationem actionis,quæ fit per solam litis contestationem. C.de an. ex l.j.& de præscrip.xxx.an.l.fi.[Et maxime.]Hoc bene dicit,quia si esset certus de morte delegantis, & procederet, nihil ageret.ff.si cer. pe.eius qui. Insti.man.§.recte. ff.man. si mandassem per quæ iura videtur, ꝙ etiam si post mortem facta fuerit citatio ignoranter, & processum(cum de morte mandatoris exceptum non fuerit)ꝙ teneat processus.& hoc quidam de plano concedunt.ar. hic.vbi dicit & maxime.Idem ergo si facta sit citatio post mortem,sed ignoranter a contrario sensu. & sic intelligunt.j̃ de testi.cum venissent.& facit pro istis sententia legistarum dicentium, ꝙ in delegato principis morte mandatoris, etiam re integra non expirat madatum, & hoc colligunt ex.l.illa.ff.de iuris.om.iudi.& quia.vbi exponunt principaliter.i.a principe: sed non puto,ꝙ hoc sit de mente,& hoc maxime,non respicit citationem,sed litis contestationem,vt in præmissa interlineari no. s̃.super verbo,citationem.quę facta est s̄m quęstionē propositam.q.d.ex quo citatio facta est ante mortem, & lis contestata post mortem,maxime si delegatus &c.Item enim esset,& si certus esset de obitu tempore litis contestatæ. ex quo pro constanti ponitur, ꝙ citatio præcessit mortē, vt.s̃.in quæstione facta. & in hoc concordat.d.n. vnde sic scripsit super verbo.quod hic sequitur.[Non sit certus.]Idem est,& si certus sit.d.n.Nec obstat.j̃. de testi.cum venissent.quia intelligenda est s̄m hanc. Nec obstat ll. s̃.inductæ, quæ volūt, ꝙ si procurator expleat mandatū ignorās reuocationē, non imputetur ei. Aliud enim est in pcuratore,vt in dictis.ll.aliud in iudice delegato,vt hic.Rō diuersitatis hæc est,

quia mandatum procuratoris bonæfidei est. mandatum vero
4 delegati† iudicis stricti iuris est.ad hoc. ff. de dolo.arbitrio.§.non tamen.ff.de eo quod certo loco.in bonæ fidei. C. de act. emp. & ven.l.ij.& iiij. Quinimmo & mandatum procuratoris quantuncunque ignoret,expirat. licet actio duret, ne capiatur ignorans, sed possit petere expensas & interesse suam.ff.mandati.si præcedēte.& l.inter causas.rñ. Aliud ergo in iudice,qui necesse habet papæ obedire sine repetitione aliqua expēsarū,[a] vt patet in eo,qđ le. & no.s̃.de rescrip.si quando.j̃.de vita & hone. cleri. cū ab omni. Sed & si sis in opinione,ꝙ expensas possit sibi recipere,sibi impu
5 tet,si pignora non recepit.Tutius enim erat † pignori incumbere,q̃ in personam agere.ff.de compensa.l.iij.Insti.de ob quæ ex delic.nas.§.furti autem.Sed contra.j̃.de app.si duobus. Sol. ibi loq-
6 tur in ordinario,qui fauorabilis est,hic in delegato† qui est odiosus,vt no.j̃.de app.vt debitus.in prin.& s̃.eo.quoniam abbas.[Certus.]Subaudi, tempore litis contestatæ. & sic ponitur comparatiue maxime, quod præcedit. [De obitu.] Quid si prælatus impetrans mortuus sit? Respon.distinguendum est,vtrum proprio nomine,vel ecclesiæ impetrauerit:nam si proprio & ante mortem suam cœpit agere, hæres vel successor suus hoc potest prosequi, dummodo tale sit ius,quod ad suum transeat successorem.secus si non cœpisse: C.de in offic. test.si pater.& l.si quis filium. & l.scimus. §.vlti. Si vero nomine ecclesiæ, aget successor, & si citatio non præcesserit mortem suam.ar.s̃.eo.quoniam abbas.& etiam si prælatus nomen proprium expresserit. & idem est & si contra prælatum non citatum expresso nomine proprio fuerit impetratum.j̃.de fo.comp.dilecti.secundum d.n. quod dic, vt ibi no. & s̃.de rescri.significauit.[In secūdo vero.] iij. pars. [Recessum.] Non præsumptionem iuris,ꝙ iuri suo renunciare quis præsumitur actum contrarium operando,vt hic. & j̃.de testi. cum venissent. respon. j. ver. fin.quia loquitur de eodem facto. & per illud est iste.§.exponendus ad idem.j̃.de appel. solicitudinem. j̃. de vi. & hon cler.ex literis.j̃ de his quæ fi.a ma.par.ca.ex ore. ff. de mino.si filius.ff.de inoffi.test.si exhæredatus.& l.si proponas.§.j.lxiii. dist.cum Adrianus.j̃.de censibus.cum olim. Contra.j̃. de eo qui mit.in pos.ca.rei ser.cum venissent.§.j.de quo dic,vt no.s̃.de consti.cum accessissent.in fi.[secundum ea.]more Scæuolæ. & hoc intelligas in responsione vtriusque quæstionis.

ADDITIO.

a ¶Expensarum. Adde tex.& glo.in verbo, moderatas.§.insuper. cap.statutum.de rescrip.lib.vj.

SUMMARIUM.

1 *Exceptione qui tueri se potest,in mora non videtur esse.*
2 *Citatus quilibet tenetur uenire, saltem ad allegandum priuilegium suum.*
3 *Quæstio facti,& non iuris authoritas est in potestate iudicantis.*
4 *Iurisdictio uniuersitatis non est penes singulos,sed penes uniuersitatem.*
5 *Quod fieri solet, considerandum esse.*
6 *Testimonio vnius standum,quando non periclitatur anima.*
7 *Negatiua pura directe probari non potest.*
8 *Certus certiorari an debet.*
9 *Iuris authoritate fiunt iudices qui non erant.*
10 *Gradus,secundum scripturæ ordinem seruandi.*
11 *Iurisdictio indiuisibilis est.*
12 *Boni prætoris est lites dirimere.*
13 *Vbi multa consimilia ibi salus.*
14 *Fines mandati diligenter custodiendi.*
15 *Paria sunt citra, vel contra mandatum facere.*
16 *Nemini facit iniuriam qui vtitur iure suo.*
17 *Excommunicatio excommunicato prodesse non debet.*
18 *Prescriptio currit contra negligentes.*
19 *Iudex ex officio excommunicatum repellere potest.*
20 *Delictum personæ non debet in detrimentum ecclesiæ redundare.*
21 *Exceptiones debent dari in scriptis.*
22 *Ordo iudiciarius vbique est seruandus.*
23 *Semel tantum est iurandum de calumnia.*
24 *Excommunicatoris speciem,& nomen exprimi debet.*
25 *Delegatus Papæ excommunicatum ab alio delegato absoluere potest.*
26 *Processum delegati supra absolutione excommunicationis.*
27 *Veritas viuit, inualescit, & permanet in secunda secundæ.*

CAP. XXI.

Prudentiam,& infra. Decanus Rothomagē. fecit sex,vel septem questiones domino Celestino.Quarum prima ponitur.j̃.de mutuis petitio.prudentiam. duæ vero.infra de appellatio. secundo requiris.] Quarta,infra de transactio.præterea.ii.Quinta & sexta, ex qua & septima insurgit hic. [Quinto loco &c.Duo eam.] scilicet causam.[Si reus.] vers. & prima q̄stio. [Aduocatus.] Alias conuocatus.[Teneatur.] Ad
b hanc quæstionem non videtur respondere Papa. Videtur tamē [b], ꝙ venire non teneatur,arg.s̃.eo.causam matrimonij. j̃.de eo qui mitt.in poss.cau.rei seruan.cum sicut.ii.q.vi.§.diffinitiua.versicu. item si plures.ff.de re iudic.duo ex tribus.ff.de arbi.si in tres.& l.sicuti.ibi seq. Præterea si veniret,illi duo soli non possent procedere,vnde non est contumax citatus & si non veniat.ff.de iud.non videtur.ff.de arbit.si cum dies.§.si arbiter.ff.de pecul.eo tempore.
1 Item non videtur† esse in mora, qui se per exceptionem tueri potest.ff.de fer.l.j.respon.j.ff.si cer.pet.lecta.ff.de vsur.sciendum.ff.iudi.sol.vir.bonus.j̃.vt lit.non contest.quoniam frequenter.§.si vero aliter.in fi.Econtra videtur,ꝙ teneatur venire,quoniam (cum iurisdictio indiuisibilis sit) quilibet istorum trium est iudex insolidum.xxiiii.q.j.loquitur.j̃.de iure patro.cap.j. ff.de ser.vi.&.ff.de religi.vel que.ff.ad l.Falc. l.j.§.si vsufructus.ff.de bonis liber. si libertus.in fi. C.de religi.si sepulchrum.Item vnus de cōsulibus potest procedere altero absēnte.ff.de offic.proconsul.l.vnica. §.sane. secundum T.verum est ex causa,vt ibi. Item vnus de tutoribus.C. de autho.tuto.l.fi.§.sancimus.secundum T. Verum est,nisi sit tale factum per quod tutela soluatur. Sed hic quæritur de facto, p quod iurisdictio expirat, ergo non potest fieri alio inscio.& sic facit pro alia via,& vnus de exercitoribus,vt ff.de exerci.actio.l.j. §. si plures.secundum T.Verum est,nisi dictum sit,ꝙ alter sine altero nihil facere possit,vt in seq.§.Pro vtraque parte facit hæc constitutio.Item est argum.bonum. ff.de fideicom.liber. si legatario.
2 §.j.Item quilibet† tenetur venire saltem allegaturus priuilegium suum.ff.de iudi.si quis ex aliena.ff.si quis in ius vocan.non ie.l.ij. §.i.j̃.de appell cum parati. secundum T.verum est, cum dubitatur.Sol.Io.distinxit intra qualitatem iudicum dicens, ꝙ si sint iudices delegati,non tenentur,vt hic, & j̃.c.proxi. & aliis iuribus ad hoc s̃.inductis. Si vero sint ordinarij,tunc tenentur venire: quia vbi plures sunt ordinarij, quilibet insolidum iurisdictionē exercet,vt in contrariis supra signatis. Hoc verum est si in spiritualibus quo ad pœnitentias,& similia propter naturam rei, & periculum animarum:in temporalibus autem hoc non admitto simpliciter,nisi dictum sit a principe,vel a iure,ꝙ quilibet insolidum iurisdictionem exercere possit, vel nisi vbi alter impeditus est, & de impedimento constat, vel nisi de contraria consuetudine appareat. Sed & si vnus vnam causam cœpit per se audire,alius de illa (nisi collega suo impedito) se non debet intromittere, ne finem causæ impediri contingat,& ne continentia iudicij diuidatur,vt leg.& not.s̃.eo.cap.ij.Hæc tamen potest notari differentia, ꝙ in ordinariis sufficit,ꝙ fiat fides de impedimēto,etiam ex post facto: secus in delegatis, vt hic:alias autem ex quo clausula hæc, ꝙ si non omnes & c.apposita est in rescripto,non videtur differētia inter istos. In arbitris vero si apposita sit clausula, videtur, ꝙ teneatur venire:quia non inuenio, quin ex post facto posset fides fieri de impedimento,sed illud verum est,ꝙ subdelegari non posset.ff.de arbit.item si vnus.§.idem Pomponius. Nec ob.his quæ diximus.ꝙ quilibet sit iudex insolidum,licet enim quilibet eorum habeat iurisdictionem in solidum,ipsam tamen per se in solidū exercere non potest,sed omnes simul,sicut plures furātur vnam trabem,ita ꝙ nullus per se eam solus furatur, & tamen quilibet in solidū tenetur,vt ff.ad l.Aquil.ita vulneratus.in fi.sic qlibet hēt iurisdictionem in solidum,sed non exercitium.si.s̃.de rescrip. pastoralis.in fi. Si dicis,ꝙ Papa non respondet ad quæstionem, immo quia per solutionem secundæ quæstionis,in qua respōdetur, ꝙ duo procedere non possunt,& si processerint,nihil reputantur egisse,relinquitur soluta prima quæstio,cum & citatio sit de processu.j̃.de probat.quoniam contra falsam.vt patet s̃.cap.proxi.& per consequens patet, ꝙ citatio quæ nulla est non potest arctare citatum,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.de elect.bonæ.ij.§.fin.sic sæpe per solutionem vnius quæstionis soluitur & alia,vt hic,& s̃. de rescrip.pastoralis.§.pen.& fi.& s̃.de sacram.non iteran.c.j.&.ij. Si tamen dubitas vtrum tertius excusauerit se, vel commiserit vices suas,tutius est venire,sicut & j̃.c.proxi.& si te fatigauerit,tenetur tibi ad interesse,arg.j̃.de sent.excom.sacro.Et in hoc concordat d.n.dicens,ꝙ citatus a duobus nunquam tenetur venire, nisi quando in citatione apponitur causa citationis & iurisdictionis: puta,ꝙ dicāt se delegatos & tertium excusatum,vel sibi commisisse vices suas, in tali autem casu & in simili ex dictis suis fit saltem res dubia.C.quibus ad liber.procla.non lic.l.iij. ideo tenetur venire,sicuti & quando certum est citantem esse iudicem,quamuis iurisdictio possit aliqua exceptione elidi. ff.de iudic.si quis ex aliena.ff.si quis in ius vocan.non ie.l.ii. Sed & eundum est ad citantem, qui se asserit delegatum, ex quo est probatæ fidei, sed & consimili nuncio credendum est.xcvij.distinct.nobilissimus. secundum dominum nostrum.Quid si duo procedant contra citatum,nunquid potest ratificari a tertio si suo nomine & tertij processerint? sic,quia hoc est tale factum,qđ ab initio potuit demādari,vt j̃.de his quæ fi.a præl.c.j.& iij.s̃.de elect.ꝙ sicut.respon.j.ad fi.

Quia

ADDITIO.

a ¶Videtur tamen. Hanc quæstionem late & ordinate prosequitur hic glo.& d.Abb. post eam.& Io.Andr.& do.Henr.Bono.in j.distin.& Fel.in princ.& Bald.in l.j. ff.de offic.consu.

Quia si nomine suo non processerunt,non potest ratificari in alterius præiudicium,quod suo nomine non est gestum.ff.de regu.iur.quod ab initio.ff.de nego.gest.si pupilli.§.sed & si ego.ff.de offic.proconsul.l.iiii.in fi.Quid ergo dices interim ratificatione pendente,nunquid nullus est processus,vel aliquis? Respon. Nec sic. nec sic. immo in pendenti est,sicut & multa alia. j̃.de frigid. fraternitatis.§.fin.Dominus tamen noster videtur hic notasse contrariū dicens,ꝙ processus talium nullus est,& ideo ratificari non potest.s̃.de elect.auditis. Nec ob.ix.q.ii.Lugdunen.quia ibi tale factum est,quod tenet.s.ordinis collatio, siue consecratio. Item nō ob.s̃.de elect. quod sicut. quia ibi tenet electio, licet cassari possit. Sed nec ob. iii.q.vi. hoc quippe : quia ibi sententia quæ nulla est, non habetur rata,sed propter scandalum vitandum electio inordinatē facta toleratur. Vel illud facit Papa de plenitudine potestatis,& sic etiam potest responderi alij cōtrario.ff.de adop.adoptio. Item nec obst.ff.de iudic.licet.ff.rem ratam hab.l.iii.§.falsus.quia & ibi iudicium tenet quantum ad procuratorem falsum : vnde & obligatur,nisi dominus hoc ratificet tacite,vel expresse, vt ibi; & ff.de procur.in causæ §.vlt.& l.seq.Item non ob.Instit.de milit. testam.§.antepen.& vlt. immo est quasi solutio multorum contrariorum. Nam sicut ibi innuitur,vbi deficit solennitas, quæ ex sola voluntate hominis dependet in testamento, tale testamentum poterit ratificari,vel potius quasi denouo factum valet: secus quando deest solennitas, quæ non dependet ex voluntate hominis,sed a iure,talis enim ratificari non potest.secundum dominū nostrum. Ad hoc.ff.de leg.i.nemo potest.j̃.de testam.requisisti.&
3 hoc est etiam,quod dici consueuit:quia facti quæstio,† & non iuris authoritas est in potestate iudicantis. ff.ad municip.ordine.§. minoribus.ideoque secundum dominum nostrum sententia excommunicationis,siue quæcunque alia a non suo iudice, etiam nomine sui iudicis lata,non potest haberi rata : quia nulla est, vt s̃.de offic.vicar.cap.penult.ff.de reg.iur.quod ab initio. & sic quādocunque aliqua solēnitas deficit,quam, is qui ratificat,ab initio non possit omittere,tale negotium ratificare non poterit ex post facto.Postea vero mutauit idem d.n.opinionem & dixit,ꝙ quam
4 uis iurisdictio† vniuersitatis,vel collegij nō sit penes singulos, sed penes vniuersitatem,vel collegium tātum.xii.q.ii. qui manumittitur.& patet in eo, quod leg.& not.j̃.de offic.ordin. irrefragabili. §.excessus. tñ iurisdictio, quæ pluribus committitur in solidum, est penes singulos,vt not.s̃.ea.glo.circa prin. versic.econtra videt. ideo dixit,ꝙ quando scribitur tribus adiecta clausula,ꝙ si nō omnes &c.etiam tertio non excusato,tenet processus coram duobus habitus,si non fuit exceptum,vel etiam si fuit exceptum,& non appellatum: quia secundum formam istius mandati talis poterit esse processus: nec est contra ius scriptum,sed contra ius litigatoris tantum quod faciunt,quare tenet,vt patet in eo,quod leg.& not.j̃.de re iudic.c.j. & c.cum inter vos.§.fin. Plus dixit.s.ꝙ etiam vnus de tribus eadem ratione potest procedere secundum quosdam,sed in hoc est differentia: quia quando vnus solus procedit, potest excipi,ꝙ non procedatur,etiam si alij ambo teneantur legitimo impedimento:quia non est,quando duo procedunt, sed neutra istarum duarum opinionū placet. Dicas ergo circa hunc secundum articulum, ꝙ nullo modo valet processus etiam per duos habitus,nisi tertius fuerit excusatus,vel alias de ipsius impotentia constet canonice,vt not.j̃.eo. versic.in hoc casu: vnde & si procedant,omnino irritus est processus:quia habitus est ɔ formā legis animat.c.i.principis.& ɔ intētionem suam,vt patet j̃.eo.ver. illa quippe.& præced. multo fortius igitur irritus est processus, q̃ si ɔ legē scriptā procederēt,vt patet s̃.de rescr.cum dilecta.in fi.nā & mitius agitur cum lege,q̃ cum ministro legis.ff.de arbit.Celsus. vnde nec responsio,quam fecit hic d.n.s.ꝙ aliud est quando forma apponitur in fauorem ecclesiæ:quia huic renunciari nō potest, vt in d.c. cum dilecta. Aliud quando in fauorem partium : quia huic renunciari potest, vt hic, nec enim hæc forma omnino in fauorem partium apponitur,quæ plerumque pp pluralitatem iudicum impediuntur,& vexantur laboribus & expensis,sed potius hoc in fauorem Republicę prouidetur,& ad roborationē iudicij stabitur : vnde nec transgrediendum est vllo modo, sicut expresse leg.& not.j̃.eo.versic.illa quippe.& sic conditio huiusmodi clausulæ,ꝙ si non omnes,substantialis est & iurisdictionem afficit in hoc casu,ita ꝙ processus duorum nullo modo valeat,nisi ipsa existente.ff.de verb.sign.cedere diem.secus esset si conditio in fauorem partium tantum apponeretur,puta,mandatur iudici,ꝙ si talis probauerit talem rem sibi deberi,sibi adiudicet.hæc enim conditio iurisdictionem non afficit,sed ius litigatoris tantum respicit:vnde & si ipsa non existente fiat adiudicatio,tenebit sententia,tanquam ɔ ius litigatoris lata,nisi fuerit appellatum.ii.q.vj. §. diffinitiua. Circa vero primum articulum, quo quæritur, vtrum processus duorum a tertio ratificari possit.Dicas,vt not.s̃.ea glo. versic.quid si duo procedunt, & seq. & de hac materia not. plene in sum.eo.tit. §.quod sit eius officium.j̃.de his quæ fiunt a prælat. cap.iii.in fi. [Et si citatus.] versic.secunda quæstio. [A pluribus.] j.omnib. [Per se,nec p literas.] Alias vel per literas. [Solet fieri.]
5 No.id,† quod solet fieri,cōsiderandum esse:nam & si malum sit, tamen quandoque excusare consueuit,vt no.s̃.de temp.ordi.c.ii. [Et eam.] s.causam. [Sententiæ calculo.] i.finali.siue diffinitiua sententia.[In hoc casu.] versic.s.vltimo.& per ōns & primo.si.no. de sacra.non iter.c.j.& ij. [Per certum nuncium.] Qui sit bonæ & probatæ opinionis.xcvij.dist.nobilissimus.viii. q.iii.c.i. s̃m oēs. Sed quid obest,cum agatur de excusatione simplici,si nuncius sit
6 infamis? Nam & standum† est vnius testimonio,vbi non periclitatur anima,nec alii præiudicium generatur,vt no.j̃.de testib.in
a omni.& c.licet vniuersis.in fi.Certe non obest [a],dummodo sit,canonice destinatus. s̃.de rescrip.sciscitatus.§.dummodo. nam & a quo denunciatum sit,senatus non exigit. ff.de per.hære.item veniunt. §.a quo.ff.de administ.tut.quidam decedens.in fi.& s̃m d. n.cum non sit magnum periculum in absentia vnius iudicis,q̃tum ad vnum terminum leuis probatio admittitur,& forte sufficiunt probabilia argumenta.s̃.de cler.pereg. c.j.& ij. Quid si citatus velit probare,quòd non est nuncius? Respon.cum hæc sit pu-
7 ra negatiua† directe probari non potest.j̃.de cau.poss.cum ecclesia.§.nos igitur.Si autem aliquo modo indirecte hoc probet, iudices non procedent,s̃m d.n.vel etiam directe per confessionem partis aduersæ, extra eiusdem.d.n.de confess.statuimus.lib.vj. De probatione autem indirecta dic,vt plene not.s̃ de elect.bonæ memo.Mag.§.contra legatus.Patet ergo,ꝙ nō tenetur semper venire,sed ratione dubij.Item quid si nuncius sit notus iudicibus? Dicas hoc esse arbitrium,nec ei occurrit hæc ordinatio celebranda. j̃ de pur.cano.constitutus.nec partibus,immo iudicibus est probatio facienda.C.de condict.ob turp.cau.l.j.ff rem ra.hab.nec satisdatio . secundum quam motum animi sui firmat & iudicat.s̃. de renunc.in præsentia.iii.q.vii. iudicet.Sed debet dicere partibus ꝙ ei probatio facta est & ipsam ostendere : quia per hoc apparet, ꝙ iurisdictionem habet,arg.j̃.eo. cum in iure.maxime. quia tali nuncio,siue excusatori nō creditur sine litera,vt sequit.Sed Goff. notauit, ꝙ credendum est nuncio certo & excusatori sine litera, quamuis incerto cum litera:vnde dic secundum ipsum.[Per certum nuncium.] Quamuis non literatorie &c.Et sic hoc, ꝙ dico literatorie,nōn determinat certum nuncium: nam ex quo constat,ꝙ certus est,quid vltra quærendum est? Nihil.ff.de verb.oblig. continuus.§.ii.& s̃.de fil.presbyt.qm̃. [Non ostenderit.] Vr̃,ꝙ sit superfluum;quia ex quo non venit ad diem assignatum,hoc non contingit,nisi quia venire non potest,aut non vult interesse & in vtroque casu possunt procedere præsentes,vt j̃.eo.§.adiicimus.cū
8 ergo† certi sint,certificari non debent.ff.de actio.empt.& ven.l.j. in fi.& s̃.de elect.cum inter vniuersis.§.i. Respon.licet de hoc cer
b ti sint,tamen denunciatio requiritur [b],sicut & alias le.si.vt no.j̃.e. glo.ibi,quia & si mulier &c,s̃m d.n.Quinimmo & quod dictum est s̃. ꝙ ex quo non venit, hoc non contingit, nisi quia aut non potest, aut quia non vult interesse, non sequitur quia forsan dies assignata fuit eo inconsulto.j̃.c.prox. Vel bene vult interesse, sed tradidit diem obliuioni, & ideo semper requiritur excusatio, & est si. alias:quia & si mulier sciat libellum accusationis porrectū, recte tamen nubit. dumtamen ei denunciatum non sit. ff. de adult.denunciasse circa prin.ff.de condit.& demonst.hoc modo.
c Alij dicunt [c], ꝙ possit impediri propter expensas,quas partes tradere nolunt.j̃.de vita,& honest.cler.cum ab omni.quod non placet.Tum quia secundum hoc sequitur,ꝙ non tenentur venire,& per consequens nec Papæ obedire iudices, nisi primo eis satisfactum sit de expēsis. Tum quia si de iure eas possunt petere adhuc non est locus petitioni,cum incertæ sint,sed ipsis demum factis, ex quo ad locum venerint,vel per pignora,vel alio modo anteq̃ procedant sibi poterunt prouidere.[Non posse.] Vel nolle,secundum T.Goff.contra,vt not.j̃.eo.§.adiicimus. [De eodem.] Vtrū s.venire possint, vel non . [Canonice.] Puta,per testes, per quos ita probatur,sicut per literas,vnde & nuncius,qui testes habet secum,certus potest dici,& sic potest intelligi,quod s̃.not.secundū Goff.in præced.glo.super verbo.non ostendit. Ad hoc.ff.de pign. contrahitur.xviii.dist.placuit.s̃.de cleric.peregr.c.ii.& iii. Vnde & secundum dominum nostrum probabitur per testes,ꝙ infirmus est,vel captiuus, vel in aliquam longam peregrinationem profectus.ff.de procuratoribus.aut lōgius.vel alia impotentia iuris, vel facti detentus.s̃.de rescript.sciscitatus. §.nouit. Nec obstat, quòd tertius iudex absens est. quia cum agitur de ipsius absentia, & impotentia, quantum ad hunc articulum refunditur in duos præsentes

ADDITIONES.

a ¶Non obest. Adde,quòd Inno.requirit,quòd sit bonæ fidei, famæ, & opinionis. Adde Barr.in extrauag. ad reprimendam. in verbo, per nuncium. ubi dicit, quòd secundum leges nuncius debet esse persona diues & approbata, putat tamen, quòd etiam infamis possit esse, & ita tenet Salic. in l.tres denunciationes C.quomodo & quando iud.

b ¶Denunciatio requiritur. De modo requirendi coniudicem. Adde bonam glo.infra eo.cum causa.

c ¶Alii dicunt. Et huius opi.fuit glo.in hoc verbo,non ostenderit,& eam excusat do.Abb. quando iudex esset ita impotens, vel non posset suis expensis itinerare.

fentes tota iurisdictio ex virtute illius clausulæ, q si non oēs &c
cum alias iurisdictio ipsorum expediri non posset.s.eo. præterea.
in fi.& j.eo.suspitionis,respon.j,& sic non ob.s.eo.causam matri
monij.§.discretioni. nec q dicatur iudiciarium ordinem nō ser
uatum. ij.q.vj. §.diffinitiua. & sic potest probari per testes impo-
tentia. Vel notorium est, q mortuus est, seu excommunicatus,
vel infamis factus.j.de cohab.cleri.& mulie.c.antepen & fin.Suf
ficit igitur,q de hoc fiat fides duobus iudicibus, qui pñtes sunt,
arg.ff.rem rat.hab.ne satisdatio.j.de verbor.significat. cum olim.
quia periculosum esset hoc ex persona rei mentiri.ff.de iudi.|so-
lemus.sed & postea facienda est fides de hoc citato, si hoc petie-
rit,arg.j.eo.cum in iure.j.de probat.quoniam contra falsam.Sed
quid si hoc non sit probatum sufficienter,& iudices interloquan
tur hoc esse probatum? Respon.Imputabit sibi citatus, si non ap-
pellaret : nam alias hæc interlocutoria in rem iudicatam transi-
9 bit,vt patet s.de elect.cum dilecti.§ vlt. j.de testi significauerunt.
j.de re iudic.q ad consultationē.sic etiam authoritate † iuris fiunt
iudices,qui nō erant,vt leg.& not.s.de rescrip.pastoralis.§.j.Quid
si duo procedant,tertio nullo modo excusato,vel non canonice
partibus scientibus & nihil obijcientibus? Dicunt quidam,q ad-
huc tenet processus duorum:quia & penes ipsos est in solidum iu
a risdictio. Alij contra,sm d.n.& hanc teneas[a], nec curo alia iura
inducere,cum hic expresse dicat (vt sequitur) q non possunt pro
cedere duo,nisi constet,q tertius sit canonice excusatus,& si pro-
cesserint,nihil agunt. Nec ob.si dicas,q hoc ipso,q nihil opponi
tur,videatur iurisdictio tacite prorogata,arg.iii q.vj.pulsatus.ff.de
iudic.l.ij.quia & si illud verum sit in iurisdictione ordinaria, dele
gata tamen etiam expresse prorogari non potest.j.eo.p & g.& ad
de,quod not.s.eo.super verbo,teneatur, & j.eo.cum super abba-
tia.Quid si scribatur duobus,& dicatur in litera,q ambo,vel alter
eorum id quod committitur exequatur, nunquid vnus potest
procedere altero irrequisito? Dicunt quidam,q non: quia ex eo,
q delegans dixit,q ambo vel alter eorum &c.præmittens ambo,
videtur intellexisse,q si ambo volunt,vel possunt procedere,am-
bo procedant,arg.j.eo.versi.j.cum suis concord. Cum enim præ
mittat, q ambo, quamuis iungat vel alter, non propter hoc offi-
cium amborum minus integre manet : ideo iungitur, vt si non
possunt interesse, in subsidium valeat processum alterius. Opti-
mum arg.ad hoc.ff.de administ.tuto. quidam decedens.§.Papi-
10 nianus.gradus † etiam disiunctæ secundum scripturæ ordinem
sunt seruandi.ff.ad Trebel.hæredes.§.fin. Et si dicas,q secundum
hoc non vr̃ differentia inter hanc clausulam, quæ pura est, &
illam,q si non ambo &c,quæ cōditionalis est.Respō.immo ma
g na est differentia:quia in conditionali procedere nō potest,nisi
collega canonice excusato,vt leg.& not.s.eo.c. In hac vero pura
sufficit,q requiratur collega,& si ad diem non venerit,non requi
tur excusatio,sed solus collega,qui aliū requisiuit,procedere pōt,
sicut & alias dr̃,q sufficit petere licentiam, & si non obtinetur.j.
de regula.licet.& sufficit requirere.i.expectare consilium, quāuis
aliud fiat.s.de elect.cum in veteri.j.de arbit.cum olim. Alij vero
dicunt, q honestum est collegam requiri,vt dictum est, sed non
est necessarium: nam (vt ex virtute huius clausulæ apparet) iuris
dictio pure, non solum insolidum commissa fuit vtrique, qui-
nimmo & ipsius iurisdictionis exercitium.Hæc enim clausula,q
ambo,vel alter eorum &c.disiuncta pura est· vnde & si pro altera
parte tantum verificetur.s.q alter eorum procedat,licet non am
bo,tota vera est,vt patet in eo,quod leg.& nota.s.de rescrip. inter
cæteras.sed & sic seruatur forma mandati secundum verba,ergo
valet processus,vt hic,& s.de rescript.cum dilecta. in fi. nec mens
cōdicit, immo concordat:nam & si cōtrium voluisset , vbi dixit, q
ambo posuisset,q si non ambo,argu.j.de deci.ad audientiam. cū
suis concord.Nec ob.quod dictum est ex altera parte, q intelligi
debet id quod sequitur,vel alter &c.si ambo interesse nō pñt, vel
nolunt:quia ex quo ab initio disiuncta,pura,& perfecta fuit,con
ditionem postea non capit.ff.de solut.vero procuratori.§.pen. &
l.aliud est. Nec obst.ff.ad Trebell.hæredes.§.fi. quia ibi apparet ex
certis coniecturis de intentione scribentis, sicut & quando scribi
tur dioecesano,q prouideat de beneficiis ad suam,vel alterius col
lationem spectantibus intelligitur , q primo de suis, q̃ de alienis,
esto enim,q alter tantum procedat,negari non potest, quin dele
gantis mandatum sit adimpletum,arg.oppo.ff.de solut.qui res.§.
mihi Romæ.in fi.Quinimmo & hæc vr̃ fuisse mens,vt is qui pri
mo citauerit,postea solus procedat in omnibus, sicut dr̃ alias in
duobus procuratoribus in solidum simul datis.s.q melior est cō
ditio occupantis.ff.de procur.pluribus.ff.manda.creditor. §.duo-
bus.ff.de procur.qui proprio §.fin.alioquin si dicas,q vterque per
se in solidum procedere possit,consequens est,vt magna absurdi-
tas & perplexitas hinc sequatur: puta, vterque ad diuersa loca ca-
dem die partes citabit.s.de rescrip.cap.fi.vnus excommunicabit,
alius absoluet, supra de rescriptis. cum contingat. & multa simi-
lia. Vel adinuicem se impedient,sicut duo vsufructuarij.ff.de vsu
fruct.quoties.Vel necesse erit,q iterum habeatur recursus ad de-
legantem,argum.s.eod.cap.ii.& sic vexabuntur partes superfluis
laboribus & expensis,contra iura.j.de appel.vt debitus.j.eo.super
quæstionum.§.porro in fi. cum suis concordan. Tutior ergo, &
melior est interpretatio, q locus sit præoccupationis: quia beni-
gna debet fieri,sicut dicit lex in casu consimili.ff.de administ.tu-
to.decreto.ad finem.& vt potius valeat res,q̃ pereat.j.de priuileg.
in his.j.de verbor.significa.abbate.§.contra quod.versic.is autem
sensus. Quid ergo si vnus de duobus, cui tantum litera repræsen-
tata fuit,citationem emisit ante mortem mandatoris,qui statim
post citationem mortuus est? Respon.patet ex præmissis, q iuris
dictio est perpetuata.s.eod.gratum.& j.eod.licet. Quinimmo,&
idem videtur,vbi hæc clausula,q si non ambo,apposita est,dum
modo constet, q collega in hac citatione non potuit interesse,
11 maximè si nomine suo facta sit a collega:quia iurisdictio † indiui
sibilis est, ergo aut in toto perpetuatur vno citante, aut nullo ci-
tante omnino expirat,argum.opti.ff.de seruit.rustic.prædio.vna
est via.C.de diuer.rescrip.l.j.ff.de seruit.vrb.prædio.hoc quod di-
ctum est.§ j.& s.de constitu.translato.xxiiii.q.j.loquitur.ff.quem
admodum ser.amitt.si communem.& duabus legibus præceden
tibus.C.de duobus reis deben.l.fin.in fi.Quod secundum opinio-
nem do.no.qui dicit, q vnus potest ratificare processum alterius
(qua tamen non sequimur) præcipue roboratur, vt patet in eo,
quod not.s.eo.super verbo,teneatur in versic.glo.quæ incipit. Po
stea vero mutauit idem dom.nost.opinionem in sequentibus. &
j.ead.glo.versic-quid si duo procedant.& seq. Et idem dicendum
est etiam si in supradicta pura clausula.s.q ambo, vel alter vestrū
&c. Iungatur hoc ita,q alter alterum non expectet,& sit quasi si-
milis quæstio in duobus procuratoribus simul datis. j.de procur.
in nostra. respon.j. super verbo, procuratores. vbi de hac materia
plures bonas concordantias poteris reperire. [Procedere.] ergo
nec citare, & sic soluitur prima, & secunda quæstio. [Quam si.]
alias qui si. s.residui. [Nil.] alias nihil. [Reputabuntur egisse.] su
baudi, quia non fuit intentio plures iudices delegantis. [Illa quip
pe prouisio] secus in arbitrio, vbi melius de vno, q̃ de duobus j.
de arbit.cap.j. Et est ratio secundum quosdam, vt vitetur dissen-
tio.ff.de arbit.itē si vnus.§.principaliter. Tu dicas,q hoc est : quia
12 boni prætoris † est lites dirimere.ff.si certum peta.quidam. Sed si
arbitri dissentiant in sententia, neutra valet. In delegatis vero po
test delegans, quā maluerit comprobare.j.de re iudic.capitu.fin.
[Canones.] xx.distinct. de quibus.lxiiii. distinct. extra conscien-
13 tiam. Et † vbi multa consilia.ibi, salus. Prouerb.xxiiii. A. Sed
& per hoc occurritur falsitati. C.de fideiuss.l.fina. [Roboratur.]
alias confirmatur. Si ergo duo procedant tertio non excusato,
non seruatur dictæ prouisionis intentio , sed & forma mandati
transgreditur. Et sic nihil valet, quod agitur,necesse est enim,quod
forma mandati diligenter seruetur. Et hoc quod sequitur in se-
quenti versic. mandati si quidem &c. [Mandati siquidem.] ver-
sic. [Citra formam.] quod in præmisso casu accideret, si contra-
14 rium diceremus. Diligenter ergo fines † mandati custodiendi
sunt.ff.manda.diligenter. Hoc est, q nedum nihil fiat contra for
15 mam,sed † nec citra[b], vt hic,& j.de maior.& obedien.dilecti. re-
b spon.j. Idem est quo ad substantialia, nihil addatur , vel minua-
tur. Nihil omittatur de forma: alioquin irritum habebitur,quod
agetur.s.de rescrip.cum dilecta.§.fina. Hoc est,quod legitur Deu
tero. xix. A. Quæ præcipio tibi, tantum facito. dummodo non
addas quicquam, vel minuas. Ad idem.j.eod.venerabili.§.fin.in
princ. ¶ Adiicimus etiam.] ii. pars. Responsioni factæ superius.
[Nequiuerint.] subaudiunt quidam,vel noluerint:alioquin con
tra,supra de rescrip.sciscitatus. Per quod dicit Goffr.q ex vi istius
clausulæ, nequiuerint. Nunquam iurisdictio in duos refunditur
ex voluntate tertij, nisi hoc appositum in rescripto. Sed tantum
ex impotentia,quæ in duobus consistit,in facto scilicet,vel in iu-
re. Tu dic, vt j.not. super verbo, noluit. [Eam.]. s.causam. Alias
ea. s.quæ mandantur. [Ex ipsis.]. s.tribus. [Cum possit.]. s.com-
mode,vt s.de elect,quia propter.& absque detrimento rei fami-
liaris.ff.de iudic.si longius.respon.j.secundum omnes.quod intel
ligo,graui.j.de donat.apostolicæ.§.j.versic.vnde cum graue.cum
suis concordan. Alias autem vix cessaret excusatio,cum vix inue
niatur aliquis, quin sit circa familiaria negotia aliquantulum
occupatus. [Noluerit.] dummodo se excuset, quasi non posset
secundum Goffr. Alioquin contra,supra de rescriptis. sciscitatus.
De mendacio tamen caue. Tu dicas, quòd hæc iura nullo mo-
do contradicunt. Vbi enim hæc clausula, quòd si ambo nequi-
ueritis, aut nolueritis interesse, ponitur in rescripto. In isto casu
potest, & absens se excusare ex sola voluntate, nec est arguendus
Et præ-

ADDITIONES.

a ¶Et hanc teneas. Adde,q hoc videtur innuere ista litera,& hanc opi. Mo-
der. sequuntur, tenet etiam Bar.vt hic refert do.Abb. in similibus termi
nis.in l.multum.ff.de condit.& demonst.& in l.ij.ff. de iudi.& in l.si finita.
§.Iulianus.ff.de dam.infe.& cum hac conclusione transit hic ipse d.Abb.
& rationem reddit.

b ¶Sed nec citra.Adde glo.hic quæ dicit,q paria sunt facere citra, vel con
tra mandatum.

Et præsens ipso qualitercunque excusato procedere potest, & sic
loquitur.c.sciscitatus.Vbi vero dr̃,q si ambo nequiueritis ratum,
& non iungitur,vel volueritis,non excusatur tertius, nisi ex causa
impotentiæ, vt ibidem. Vnde si non vult in interesse, arguendus
est,vt hic sequitur.Præsens tamen procedere potest,vt hic dicit,qđ
& ibi non negatur,& hoc teneas,quicquid notet Goff. Alioquin
ex delicto absentis & odio contingeret partes innocentes graua-
ri contra iura.C.de inoff.testa. si quis suo. j.de his quæ fiunt a ma-
io.par.cap.quæsiuit.cum suis concord.[Interesse.] & de hoc con
stiterit:alioquin contra.s.eo.respon.j.versic.in hoc casu. & de re-
scrip.sciscitatus.§.dummodo.[Licet merito tertius.] alias ille ter
tius. s.qui potest interesse, sed non vult, per quod vr̃,q nec possit
alij sine causa committere vices suas. Sed contra:quia committe-
re potest ex sola voluntate, quod dic, vt not.s.eo. si pro debilitate.
16 nec erit propter hoc arguendus:quia † nemini facit iniuriam,qui
vtitur iure suo, vt s.de electi.cum ecclesia Vulterana. §.j. Et quia
per commissionem alij factam prouisio sedis apostolicæ, de qua
supra præmisit,impleto numero firma manet. Goff.tamen intel
lexit, q nō potest fieri subdelegatio, ex quo hæc clausula ponitur
in rescripto, pro qua sententia hæc litera bene facit, quod dic, vt
not.s.eo.quamuis.& j.eo.coram. [Arguendus.] immo & puniē-
a dus[a], arg.s.de rescrip.sciscitatus. Sed quis arguet, aut cum punie-
tur,non collega, cum non habeat imperium par in parem. s.de
elect.innotuit.§.multa.cum suis concord.Ordinarius non, cum
in causa delegata inferior sit delegato.s.eo.sane quia. Superior er
go cum puniat,cuius mandatum exequi detractat. C.de tempor.
appell.l.fin.§.illud. & collegā hoc ei denunciet, arg.j.de præben.
graue.§.vlt.& de sta.mona.cap.penult. Vel dic,vt not.in summa,
eo.tit.§.quod sit eius officium.versic.sed per quem arguetur.¶ Se-
xta.] iii.pars. [Quæstio.] alias petitio. [Stare non potest.] No.nō
dicit, quin rescriptū valeat, sed q stare non potest in iudicio , per
quod potest conuinci , q excommunicatus fuit post rescriptum
impetratum. Et per istam interlinearem cessat quædam magna
glo.quam hic fecit B.in qua agebatur de impetratione ab excom
b municato facta[b], quod dic,vt not.j.de excep.dilecti.dilecte.vene
rabilem.& in seq.glo. [Excommunicationis.] maioris, quæ sepa
rat hic a communione hominum. j.de except. a nobis. Notauit
hic dom.nost.q literæ ab excommunicato impetratæ valent,li-
cet possit elidi processus earum per exceptionem, vel prohibitio-
nem iudicis.j.de except.exceptionem.& cap.fin. & extra eodem.
dom.nost.pia. lib.vj. secundum dominum nostrum. Tu dic, vt
de hac materia not.s.de rescrip.extra.ipso iure eo.li. Quid ergo si
& ille, contra quem impetratæ sunt, vult se iuuare ipsis. Puta, pe-
tiit excommunicatus sententiam confirmari,vel aliquid iure ser
uituris? Respon. etiam eo inuito poterit reus vti eis : alioquin ex-
17 communicatio † prodesset excommunicato, quod esset indignū.
j.de sent.excom.si vere.j.de appell.oblatæ.j.de donat. inter vir. &
vxo.& si necesse.Quid si de communi consensu partium excom-
municati,& non excommunicati fuerint impetratæ? Dicunt qui
dam,q valent quantum ad profectum non excommunicati tā-
tum.Alij dicunt,q valēt indistincte, licet non excommunicatus
possit excipere cōtra excommunicatum agentem, & ante litem
contest.& post,vt leg.& not.extra d.n.de except.pia.lib.vj.Quid si
excommunicatus repellatur, nunquid post absolutionem pote-
rit ius suum petere non obstante præscriptione? Respon.sic:quia
per iudicem,vel aduersarium stetit,quominus ius suum cōseque
retur,vt patet in eo,quod leg.& not.j.de appel.ex ratione.sm d.n.
Sed contra:quia potius stat per excommunicatum,si sit in mora
petendi absolutionem. Vnde dic, vt not.j.de except.significaue-
runt. Sed nunquid excommunicatus præscribit contra non ex-
18 communicatum? Vtique nam præscriptio † currit contra negli-
gentes.j.de præscrip.vigilanti. Imputet ergo sibi non excōmuni
catus,si non agit:quia excommunicatus conueniri potest.j.de iu
dic.intelleximus. Quid ergo si dato termino peremptorio vtriq;
parti ad producendum testes,altera repellit aliam tanquam excō
municatam , nunquid elapso termino poterit testes suos produ-
cere? Respon.non. Imputari enim potest sibi, q excommunica-
tionem obiecit,cum & processus cum excommunicato quantū
cunque publico habitus tenuisset. Licet secus sit in publico iudi-
ce,cuius sententia non tenet, si erat publice excommunicatus.j.
de excep.ad probādum.sm d.n.Hoc verum est de processu in de-
trimentum excommunicati habito.Secus si in fauorem ipsius a-
gentis:nam quantum ad defensionem,& si ei non faueamus, tñ
exceptiones legitimas non negamus.j.de except.cum inter prio-
rem.Sed & valde absurdum vr̃, q si reus repellat actorem excom
municatum,non possit post terminum testes suos producere.Ex
hoc enim sequi vr̃,q puniatur pro eo,q de salute proximi est cu-
riosus,& quia est obediēs Deo dicenti Matth.xviii. Si peccauerit
in te frater tuus &c.j.de iud.nouit.respon.j.vers.sed cum dñs. Qui
19 nimmo & iudex † publice excommunicatum ex officio repellere
potest.j.de excep.exceptionem.Quia ergo non excommunicato
erit hoc imputandum,ratione caret talis opinio:vnde est extirpā
da.lxviij.dist.cor epi. Nam per hanc eneruaretur ecclesiastica di-
sciplina,cō id,quod leg.& not.s.de consuet.cum inter vos.& obe-
diens puniretur,cō id,qđ leg.& not.s.de postu.præl.c.j. §.nos igitur.
Illud tamen fatemur,q cō suspensum, vel excommunicatum nō
negligentem absolutionem petere,nō currit præscriptio extra iu
20 dicium.Vel potius,q delictum personæ † non debet in detrimen
tum ecclesiæ redundare.j.de concess.præb.quia diuersitatem.Sed
& vbi licitum est participare cum excommunicato in iudicio,
imputatur negligentia non agenti. Vnde & si expediat reo testes
aliquos publicare, & hoc omittat, ei poterit imputari: quia hoc
semper facere potest, quantumcunque actor sit publice excom-
municatus,vt patet in eo, quod leg.& not.j.vt lit.non cōtest.qm̃.
§.in aliis.j.de testib.significauit. & c.Albericus. [Si reus.] in casu
proposito.[Eum.].s.actorem.] Non possit.] subaudi,quæris.[An
actor &c.quod obiicitur.].s.de excommunicatione.[Hanc dubi
tationem.] versic. [Si ille.].s.reus.[Infra terminum &c.] Ex hoc
loco dicebat magister meus.Dico,q ad probandam exceptionē
excōmunicationis vnicus terminus dari debet:quia hic dicit ter-
minum,non terminos: ad idem.j.de excep. pastoralis. & est hoc
arbitrio iudicis relinquendum.iiii.q.iii.§.spacium.Hodie vero ter
minus octo dierum statuitur,die quo opponitur minime cōpu-
tato,infra quos si excipiens non probauerit,super principali pro-
cedit,opponente legitime in expensis condemnato.Sed & secun
da vice excipiens adhuc admittitur, tamen vltra duas vices non
auditur de facili in eadem instantia ante sententiam diffinitiuā,
quod dic,vt plene leg.& not.extra d.n.de excep. pia considera-
tione.§.si quis igitur.& seq.lib.vj.[Competentem.] Quid si testes pro
duxit infra terminum,sed post terminum dicit, se dicta testium
amisisse, nunquid iterum datur sibi terminus ad probādum? Ali
qui dicunt,q non:nam ideo fuit datus terminus, vt eo elapso vl-
terius non audiatur,arg.j.eo.constituit.§.j. Alij cō,pro quibus facit.
ff.de eden.si quis ex argentariis.§.fi.& l.seq. Dicas hoc esse arbitra
rium. Vt tñ scias,q in causa appellationis hæc exceptio locū non
habet.j.de excep.c.fin.sm d.n. Tu dic,vt not.in præced. glo. [Per-
mitti debet.] Pendente ergo termino non audietur super princi-
pali, ad hoc.j.de iudic. exhibita. [Offendiculo]. i.impedimento.
[Audiatur.]Hæc locum habent,si excommunicatio non probe
c tur[c], & sic continuatur sequens. §. cœterum &c. ¶[Cœterum.]
iiij.pars. [Ex confessione.] Ex hoc loco satis colligitur,q super ex
ceptione proposita debet lis contestari inter partes,& iurari de ca
21 lumnia:quia † exceptiones debent dare in scriptis.j.de prob.qm̃.
sicut & libellus.j.de libel.oblat.c.j. Et ad exceptionem debet is, cō
quem proponitur,respondere siue confitendo,vt hic,siue negan
do,vt s.de renunc. veniens.§.dicto igitur subdiacono hoc negan
te.vbi de hoc. Et si hoc neget exigetur iuramētum de calumnia,
vt j.de fideiuss.constitutus.§.præsentium.Et si iterum iuratus ne-
gauerit,tunc demum locus est testium productioni,quæ alias nō
valeret.j.vt lite non contest.per totum. Et sunt cogendi testes ex-
ceptis criminibus,quod dic,vt not.j.de testib.cogen. dilectorum.
Quidam tamen non obseruant hoc,& male: quia est hoc de or-
22 dine iudiciario,qui † vbique est seruandus,secundum B.Tu dicas
referre,vtrum exceptio proponatur ante lit.contest. & iuramen-
tum de calumnia præstitum, vel postea. Si ante, necessaria vide-
tur litis contest.cum alias non valeant testes produci regulariter,
vt leg.& not.j.vt lite non contest.quoniam frequenter. & sic po-
test intelligi quicquid s.not. Hoc saluo, q non inuenio expresse,
q super exceptione de calumnia sit iurandum,sed & sine litis cō
test.expedietur,si forsan casus occurreret,in quo casu posset sequi
perplexitas iuris, nisi testes reciperentur. j.de appell. interposita.
§.fina. Intelligas tamen, q iudex sine magna dilatione in talibus
procedere debet. Alioquin si sequeretur illam solennitatem su-
per qualibet exceptione proposita,quam principalis causa requi
rit,nullus esset litium finis contra iura.C.de fi.instrum.l.fin.in fi.
j.de do.& contuma.finem.cum suis concord. Amputet ergo di-
lationum materiam.C.de temp.appell.l.ij.in princ.Hoc enim iu
dicialis esse potestatis nemo est,qui ignoret.C.de iudic.properan
dum.respon.j. ad fin. Si vero hæc proponatur post litem contest.
& iuramentum præstitum,non dicam fieri contestationē: alio-
quin in vna causa tot essent lit.contest.quot propositæ exceptio-
nes. Et lite tamen contestata super principali,quæ ad omnia se-
quentia plenum & sufficiens positum est fundamentū.s.de elect.
dudum.ij.§.tandem.j.de lit.contest.cap.vnico.Et omnia possunt
postea iudicis officio expediri. Comprobatur hoc. j.de offic.iu-
dic.capit.secundo.ff.de ędil.edic.ædiles.§.item sciendum. sed nec
dicam

ADDITIONES.

a ¶Immo puniendus.glo.& do.Abb.hic,quod satis est eum argui, & repre
hendi, nam cum consocius possit procedere , non agitur de magno præ-
iudicio,nec est præcisa resistentia mandati apostolici, secundum domi-
num Abbatem.

b ¶Ab excommunicato facta. Adde dicendum,ut in c.j.de rescrip.lib.vj.

c ¶Non probetur. Adde nunquid per denunciationem publice factam qs
probetur excommunicatus dom.Abb.hic in uersic.extra glo. Et nunquid
sufficiat probare per famam per eundem ibi. & Roma. consil.ccclxxxvii.
No. processum super exceptione proposita.

23 dicam iterum iurandum de calumnia, cum non sit † iurandum nisi semel. C. de iur. cal. auth. hoc iacramẽtum. & in Auth. de his qui ingred. ad appell. §. fi. collat. v. Dico tamen, q̃ iudex ex officio, antequam proponens exceptionem necesse habeat probare per testes, exceptioni propositæ faciat responderi. ff. de interrog. actio. vbicunque. Ne proponens cogatur circa quærendum probationem onerosam, & forsan superfluam laborare, arg. ĵ. de appell. vt debitus. cum suis concord. Et quandocunque proponatur exceptio, siue ante litem contestatam super principali, siue post, bene poterit cogere partes ad præstandum iurm de malitia. s̃. de elect. cum dilecti. §. nos vero. ĵ. de restit. spol. literas. §. propterea. cũ suis concord. & eriam de veritate dicenda. ĵ. de despon. impub. attestationes. §. fi. Aliter autem solennem ordinem iudiciarium (qui in principali causa requiritur) in exceptionibus propositis non obseruabo, ne lites ex litibus oriantur. C. de transac. fratres. C. de re iud. l. ij. s̃. de rescrip. nonnulli. §. fi. p̃m hoc intellige, quod not. in sum. de excep. §. & qñ. sub §. hoc de dilatorijs. versic. quid si quis impetrauerit. & seq. & iunge hic, quod not. ĵ. eo. cum contingat. §. verũ. [Vel alio quolibet modo.] puta, per testes, vel instrumenta, vel alia idonea argumenta, vt leg. & not. s̃. de cler. pereg. c. j. Vel quia notorium est in terra. s̃. de fil. presbyt. qñ. Sed quid si opponẽs ita proponat, vel probet, q̃ is ꝑ quem proponitur publice denunciatur per totam terram excommunicatus, licet in denunciatione nulla causa exprimatur? Vr̃, q̃ non sit admittendus, nec talis pro-
24 batio sufficiat, cum hodie necesse sit, & speciem, † & nomen excõmunicatoris exprimere. extra d. n. de excep. pia. §. si quis igit. li. vj. Eꝺ vr̃: quia ex quo fit publice denunciatio, nihil aliud requiritur. s̃. de postul. præl. c. j. § q̃ nec sufficit. cum suis concord. Et certe cũ talis possit dici in terra excommunicatus notorius, nihil vr̃ vlterius requirendum. Nec ob. dicta extrauag. pia. quia, sicut ex mẽte ipsius colligitur, loquitur de occulto, nõ de solenniter publicato. In illo enim est pp authoritatem iudiciariam, q̃ iuste excoicatus sit præsumendum. s̃. de renun. in præsentia. Sed & iudex & de specie, & de causa. & aliis circunstantiis certiorari poterit per diœce-
a sanum. Talem tamen deberet ex officio repellere a, & si aduersarius conticeret. ĵ. de excep. exceptionem. [A strictum.] ipso facto, vel iure: puta, quia falsarius est d̃ni Papæ. ĵ. de crim. fal. ad falsariorum. Vel quia incuratus audiuit leges. ĵ. ne cleric. mon. super specula. & in aliis casibus consimilibus, in quibus princeps non retinuit sibi absolutionem. ĵ. de sent. excõ. nuper. §. in primo. f̃m d. n. Ergo falsarium Papæ non absoluet: quia illius absolutionem retinuit sibi Papa. Quid de hæretico occulto? Dicunt quidam, q̃ & talem possunt absoluere delegati in hoc casu, ar. xxxiiii. q. iii. c. j. ij. iij. & iiij. ĵ. de hære. ad abolendam. Alij ꝑ: quia talis non nisi solenniter est reconciliandus, vt j. q. vii. ĵ. si quis omnem. & c. quoties cordis. & c. si quis eps̃ Dic, q̃ talis ad mandatum delegati per eꝑm re conciliari potest. ĵ. de hær. ad abolendam. f̃m d. n. Vr̃ tñ, q̃ ꝑium dici possit, quod dic, vt not. ĵ. de hær. excõicamus. ii. §. fane clerici. versi. j. Sed & si talis, de quo hęc litera loquitur, ab aliquo canone non ipso iure sit excõicatus, sed a iudice ordinario, sicut etiam de legato, & notorium sit sententiam esse iniustam, ipsi iudices delegati ipsum absoluent, arg. ĵ. de appel. solicitudinem. §. si vero notorium. Porro si certum sit, ipsam sententiam esse iustam, vel de hoc etiam dubitetur, tunc remittendus est ad excommunicatorem absoluendus, vt statim (sequitur f̃m d. n. & accedit. ĵ. de sent. excom. sacro. §. j. & ij. Quamuis autem delegatus Papæ f̃m q̃. s̃. & & ĵ. leg. & no. possit sic omnes indistincte absoluere. Delegatus tamen inferiori nõ potest absoluere, nisi illos, quos delegans absoluere posset. Sed nec illos, quos delegans excommunicauit, si sibi reseruauerat absolutionem, vt patet ĵ. eo. ver. dum modo non sit. Quid ergo de delegato archiepi? Respon. & si possit absoluere excommunicatos a sacerdotibus propriæ diœcesis ipsius archiepi, non tñ potest absoluere excõicatos ab epis̃ conuicinis: quia eius est absoluere, cuius & ligare, vt not. ĵ. de maio. & obed. cum inferior. Sed nec subditos suffraganeorum, cum & archieps̃ in tales non nisi casualiter habeat iurisdictionem, vt extra d. n. de fo. com pet. Romana. lib. vj. f̃m d. n. Quinimmo & decet, vt excõicatos a sacerdotibus archiepi ad ipsos remittat. ĵ. de offi. ordi. cum ab ecclesiarum. Sed nunquid excõicatos ab alio delegato eiusdem archiepi absoluere potest? Quidam dicunt, q̃ non, arg. ĵ. de offic. leg.
25 studuisti. Alij ꝑ: nam sicut delegatus Papæ † excommunicatum ab alio absoluere potest, vt ĵ. sequitur. sic & iste. Sed põt rñderi, q̃ in delegato Papæ. Tum pp excellentiam delegantis, arg. ĵ. de maio & obed. per tuas. Tum pp locorum distantiam, arg. ĵ. de testib. nostra. & in c. tam literis. §. fin. Tum pp moræ periculum aliquid sit speciale. ar. ĵ. de sent. excom. sacro. §. i. & ij. [Secundum formã ecclesiæ.] siuo præstito, vt ĵ. eo. §. si vero. in prin. & vt fiat cum pe nitentiali psalmo, & tam oratione dñica, q̃ alia consueta, vt leg. & not. ĵ. de sen. excom. cum desideres. & c. a nobis. ij. §. fi. Habita etiã distinctione, vtrum sit excõicatus pro contumacia (simplici, vel prægnante, vel pro offensa dubia, seu etiam manifesta, vt legi. & not. ĵ. de verb. sign. ex parte. i. & c. seq. [Debet.] nisi in casu, in quo & sine solenni forma absoluitur. ĵ. de sent. excom. nuper. §. penul. versic. qui vero. [Absolui.] indistincte, si pp causam delegatam ex cõicatus est, & eriam si pp aliam in defectum excommunicatoris, ad quem est remittendus, & sic continuatur (sequens ver. ita q̃. [Ita q̃ si pp aliquam.] versic. alias vt si pp aliam, & si non habes, subaudias. Nam si pp eandẽ causam, quæ delegata est, excommunicatus esset, vel non teneret rescriptum, si suppressa esset excommunicatio, vt s̃. de rescrip. dilectus. & extra Greg. ipso iure, aut nõ remitteretur, sed absolueretur a delegatis, quibus causa est commissa, f̃m omnes: sed do instantiam: nam si excommunicatus esset post impetratũ rescriptum, & ante repræsentationẽ ipsius, per ordinariũ omnino eneruari posset iurisdictio delegata, vt ĵ. de appell. vt debitus. Item potest esse, q̃ pp eandem causam excõicatus est, & tñ rescriptum valet, licet de excõicatione non fecerit mentionem, vt patet ĵ. de except. venerabilem. & c. dilecti. & c. dilectæ. Dicas ergo, q̃ si pp causam delegatam, velei annexam excõicatus sit, a delegatis indistincte absoluitur, vt præmisit: si aũt pp aliam, ad excõicatorem remittit, vt hic dicit. qđ exẽplifica, vt not. ĵ. in fi. super verbo. accessorio. [Excõicatus.] Siue notatim, siue gñaliter, siue qa participauit in crimine cum illo, q̃ excõicatus erat cum participibus suis. ĵ. de cler. excom. mini. proposuit. ĵ. de sent. excõ. q̃ in dubiis. & c. sacris. & c. si concubinæ. [Fuerit.] Posit literas impetratas indistincte, vel eriam ante, f̃m q̃ tangitur in præced. glo. quæ incipit, alias vt si pp aliam. [Ad excõicatorem.] Delegatum apostolicæ sedis, vel successorem ipsius oneris & honoris, & ĵ. annum a tpe sententiæ diffiniriuæ connumerandum. s̃. eo. qm̃. ĵ. de off. ord. pastoralis. §. præterea. & ĵ. eo. quærenti. Alioquin si erat de legatus, cui scribebatur nomine proprio, vel si annus iam elapsus esset, non remitteretur, sed absolueret ipsum excõicatum isti delegati, de quibus hic loquitur. Alia causa debet inter alios dari, ar. hic. f̃m d. n. Vel die excõicatorem. Ordinarium. dic. ĵ. de offi. ord. ad reprimendam. [Remitt.] Quid si delegati nõ seruata hac forma excõicatum absoluant? Respon. non vr̃ venere absolutio, tanquam a non suo iudice facta. x. q. j. c. pen. ĵ. de iudi. ar si clerici. siue non rite data. ff. de reg. iur. factum a iudice. Sed ꝑ: quia isti iudices sunt non solum in principali, sed in hoc accessorio, vt ĵ. sequitur, & arg. s̃. de rescrip. ab excoicato. Item hæc remissio decens est, nõ necessaria, vt patet in eo, quod leg. & not. ĵ. de off. ord. cum ab ecclesiarũ. & c. ad reprimendam. Sol. verum est in ordinario, de quo loquitur ibi, in delegato vero isto necesse est: vnde non dicit hæc litera decet, sed debet remitti, quod etiam ex hoc apparet: qa istud accessoriũ nõ committitur huic delegato, nisi qñ iurisdictio sibi commissa alias expediri non potest, & sic intellige, quod dr̃ ĵ. eo. ver. explorati quidem. sed si excõicator vult absoluere, iam nõ impeditur iurisdictio sua, ergo omnimode remittendus, & hæc forma, tanquam substantialis est seruanda: quia potestas absoluẽdi hic cõceditur limitata, & c. ĵ. si quod no. s̃. de elect. ne pro defectu. [Qui.] versic. f. excommunicator. [Si malitiam adhibuerit.] Qđ præsumitur eo ipso, q̃ requisitus hoc facere noluit ĵ. tempus sibi a delegatis iudicibus assignatum, nisi rationabile quid prætẽdat. s̃. de rescrip. ab excommunicato. & c. si quando. Quid igitur si ipsum absoluere renuit, sed notoriam offensam prætendit? Dic, q̃ delegati de hoc cognoscent, & ipsum volentẽ probare infra octo dies admittent: alioquin absoluent, & procedent f̃m ea quæ no. s̃. §. proxi. super verbo, infra terminum. Caueat ergo iudex, q̃ quã do hoc prætendet, veniat sic paratus, ne in probatione deficiat: alioquin condemnabitur in expensis, vt ibi not. In hoc ergo casu
26 sic est procedendum secundum dominum nostrum. † In primis delegatus mandabit executori siue ordinario, siue etiã sedis apostolicæ delegato, vt hunc excommunicatum absoluat infra terminum competentem, q̃ si paruerit, haber propositum, si vero non paret, nec iustam causam assignet, tunc absoluet excommunicatum secũdum formam ecclesiæ, vt hic dicit. q̃ si iustam causam prętendat: puta, dicit ipsum excommunicatum pro notoria offensa, & excommunicatus hoc idem confiteatur, non absoluet eum, nisi primo satisfaciat competenter. Sed si neget, dicunt quidam, q̃ vocandus est excõmunicator. Et pars pro qua lata est sententia excommunicationis, & si volunt aliud probare, audiẽtur: alioquin delegatus absoluet excommunicatum. s̃. de rescrip. ab excommunicato. ĵ. de sent. excom. sacro. Alij dicunt & melius, secundum d. n. q̃ nec excommunicatorem vocabit, nec partem, ni si forsan ad hoc, vt videant cautionem ab excommunicato præstandam, arg. ĵ. de testib. in nomine domini. Dicunt etiam, q̃ ex quo excommunicator dicit, q̃ offensa est manifesta, quantumcunque hoc neget excõicatus, non procedet vltra delegatus, nec probationes recipiet, nec excõicatum absoluet: quia hoc nõ est sibi commissum, sed supersedit quousque canonice absoluatur, nisi forte notorium esset, q̃ falsum diceret excoicator, arg. ĵ. de appellat. solicitudinem. §. si vero notorium. Caueat autem q̃ dubium non dicat notorium, nec econtra. s̃. de rescrip. cum contingat. §. cœterum. ĵ. de app. contuluit. ĵ. respon. j. ver. sed cum multa.

Hoc

ADDITIO.

a ¶Repellere. Idem dicit hic do. Abb. in fi. huius §.

Hoc autem faciet delegatus? Excõicatum absoluet iuxta præscri pram formam, quantumcunque obijciatur excõicatio, siue ante litis contest. siue post, & est etiam specialis gratia, quam Papa cõcedit hic delegato suo, quam non habet ordinarius, nec alius delegatus, f̃m d. n. sic vr̃ ꝺicere his, quæ not. f̃m ipsum. Eo. §. sup verbo, constituturn. quod dic, vt ibi not. sed & si altera partium in pꝺictis putauerit se grauari, poterit appellare ĵ. de appel cum sit Romana. [Id.] sabsolutionem. [Ritu ecclesiastico.] f̃m formam ecclesiæ, vt s̃. eo §. respon i. [Libere.] Excommunicatoris ꝺitione. s. non obstante. [Dum modo.] ver. [Sedi apostolicæ.] Vt inie ctio manus violentæ in clericum. xvii. q. iiii. si quis suadente. tunc enim est ad sedem apostolicam recurrendum, sicut alias ordinarius tenetur facere. ĵ. de off. ord. pastoralis. §. pen. [Reseructur.] Be ne dixi. s̃. libere exequantur. Nec obst. q̃ hoc specialiter non sit ei commissum, & sic continuatur sequens versi. explorati quidẽ & c. [Explorati quidem] ver. i. discutiendo declarati & certi. [Iuris exi stit &c.] Quia & omnia sunt commissa, sine quibus nõ potest iurisdictio expediri, vi hic, & ĵ. in fi. & leg. & not. s̃. eo. præterea. §. fin. [Principale.] i. principalis causa. & pater hic, q̃ idem iuris est in accessorio, quod & in principali. ĵ. de fi. instr. inter dilectos. §. cœterũ. in fi. & ĵ. eo. c. in fi. [Accessorium.] i. absolutio, sine qua principalis causa expediri non potest. s̃. eo. c. j. & c. præterea. Loquit enim hæc decr. qñ super excommunicatione literæ non sunt specialiter impetratæ, sed super ipsa procedit delegatus, tãquam super accessorio: vnde ei si potestatem habeat absoluendi, non tñ examinandi: vbi vero super absolutione litera principaliter impetrat, tunc delegatus habet potestatem, non solum absoluendi, sed etiã cãm audiendi, & diffiniendi, & sic loquitur. s̃. de rescrip. ab excommunicato. f̃m d. n. Sed ꝑ: eo. § proxi. quod dic, vt ibi not. ¶ Si vero.] v. pars. [Ab his.] sdelegatis in defectum excommunicatoris, sicut præmisit. [Fuerit præstito iuro.] Hoc enim est de forma, vt not. s̃. §. proxi. super verbo, f̃m formam ecclesiæ [Mandato eccle siæ.] Si. ĵ. de appell. ad hæc. ii. Alibi iurat stare mandato iudicis. ĵ. quod met. cau. c. i. §. fi. in prin. Alibi quia iuri parebit. ĵ. de ver. sig.
a ex parte. i. in fi. Sed quicquid dicatur, eadem est mens a: quia sẽm per intelligitur de mandatis licitis, vt leg. & not. s̃. de offi. archidia. c. fi. §. i. ante fi. [Absolutus.] factor in causa ista, licet potuisset esse reus in alia. [Rursus.] versic. & hæc potest dici septima questio, vel ideo non numeratur: quia insurgit ex sexta. [Vel ordinario.] No. nõ repetit de delegato, per quod innuitur, q̃ propter causam commissam fuerit excommunicatus, arg. ĵ. eo. pastoralis. § præterea. Vel ideo hoc facet: quia non esset delegatus alius super hoc impetrandus. [Taliter respondemus.] versicn. [Excommunicatoribus.] Nisi & ab ipsis fuerit legitime appellatum, vel nisi alia iusta exceptio competat ꝑ ipsos. ĵ. eo. insinuante. ĵ. de appell. accepta. [Stare.] Iudicio executorio, non contentioso. Alioquin s̃. s̃. de rescrip. c. fi. & extra d. n de rescrip dispendia. lib. vi. Imo & contentioso, nisi causa alij fuerit delegata. vt hic sequitur, & probatur s̃. de rescrip. dilectus. ii. in fi. [Mandatum.] Iustum, vel appellet. ĵ. de appel. ad hæc. De hoc enim nihil ad delegatum, cum alias posset iurisdictionem suam exercere, ex quo excommunicatus est absolutus f̃m d. n. [Qua si excommunicatores.] versic. [Distulerint.] Infra terminum congruum, arg. ĵ. de off. ord. significauit. si. s̃. §. proxi. versic. qui si malitiam. Vr̃ tñ, q̃ hoc, quod hic dicit, hodie stare nõ possit: quia aut ista causa, pro qua excommunicatus fuit, vertebatur inter easdem personas, inter quas nunc agit, aut inter excommunicatam, & aliam. Si inter easdẽ, aut excõicatus impetrauit, & sic non valuit, aut alius, & hoc ad alium iudicem facere non potuit, vt extra d. n. de rescrip dispẽdia. lib. vi. Si vero alia erat persona, quomodo potest esse causa accessoria, quæ nec tãgit istam? Item quomodo extenderetur rescriptum ad personam, quæ
b nec specificata est in rescripto? Contra, ĵ. eo. P. & G. Dic, vt not. b s̃. super verbo, stare. & super verbo. accessorio. [In principali.] Sic. s̃. §. proxi. in fi. ff. de accept. l. & per iusiurandum. §. si fideiussori. ĵ. de fi. instru. inter dilectos. §. cœterum. versic. cum igitur. ĵ. qui fil. sint legit. cap. j. ĵ. de donat. inter vir. & vxo. de prudentia. [Accessorio.] Accessorium vocat causam illam, ꝑ qua fuit excommunicatus actor, & sic respondetur reo in hac causa sub iudicib. ab ipso acto re impetratis, si reus voluerit ipsum reconuenire. ĵ. de mutu. pet. c. i. & ii. f̃m B. Sed quomodo potuit esse, q̃ pendente iudicio corã alio iudice daretur alius iudex? Dic, q̃ hoc non fuit factum. imo aliter: pone enim, q̃ reus nunc, tunc actor conuenit actorẽ nunc, tunc reum coram ordinario super alia causa, antequam esset citatus authoritate rescripti istius ab actore impetrati, & confessus fuit debitum, & quia nolebat soluere id, quod confessus erat, ideo ordinarius ipsum excommunicauit, & sic plana est decret. Quid ergo si pro causa alterius tertij erat excommunicatus? Dicunt q̃
c dam c, q̃ tunc non cognoscent delegati de principali, etiã si partes consentirent, arg. ĵ. eo. significantibus. & c. P. & G. Sed absoluẽt tantum, & demum procedent super principali sibi cõmisso, non super alio. Dicas ꝑ: Quid enim si tertius dicat sic, dñi delegati vos absoluistis talem: quia ego nõ potui probare ĵ. octo dies ꝓfessionẽ suam, remisistis me ad ordinarium, qui indignatus est de absolutione vestra. Dixit, q̃ nunquam magis se intromittet de hac causa. Supplico igitur, vt de confessione prædicta, & de præcepto iudicis sibi facto recipiatis probationes meas, quas habeo nunc paratas, ne sine culpa mea contingat me taliter deludi: vtique in casu isto intelligendum est, quod hic dicit, & vocat principalem absolutionem, quam fecerãt, accessorium vero confessionem & debitum, de quibus antequam absolueretur, si probationes fuissent paratæ, satisfieri debuisset. Adeo enim sunt fortia spiritualia, atq; digna. s̃. de transla. episc. inter corporalia. q̃ quantumcunque de natura sui sint accessoria, ex quo tñ coniunguntur, siue connectunt cum tẽporalibus quantumcunq; de natura sui principalibus, ipsa tñ tpalia, tanq̃ accessoria ad se trahunt ꝉ ipsa spiritualia principalia reputantur, vt patet ĵ. de iud. nouit. §. fi. ibi, postremo cum inter Reges & c. ĵ. de ord. cogn. tuam. & leg. & not. plene de hac materia. ĵ. qui fil. sint leg. q̃ venerabilem. §. rationibus. Nec in hac parte nimis canonistam reputet me legista: qa naturalis † ratio, quæ
27 infallibilis est, hoc probat. Instit. de iure nat. §. quia vero. l. dist. con
28 suetudo. Nec deber moueri, si veritatem dico: nam veritas † viuit, & inualescit, & permanet in secula seculorũ. viii. dist. cõsuetudo. & si his non credat, credat legibus: nam & idem inueniet f̃m puras leges, vt patet. ff. de rei ven. religiosis. ff. de ædil. edi. iust. ssime. C. de sacrosan. eccl. sancimus. Ante fi. & l. fi. in prin. & in aliis multis legibus, & rationibus allegatis. Nec ob. ĵ. eo. P. & G. cum suis si. Fateor enim, q̃ per consensum priuatorũ non possit fieri hæc prorogatio, vt ibi. Porro authoritate iuris ipsam posse fieri non negamus, vt hic, & s̃. c. i. & c. significasti & c. sane quia. Nec pñt de cetero ab actore delegari, qui ipsam absoluerunt recusari. Tum quia ipsos impetrauit. Tum quia ab eis absolutionem petiit, arg. s̃ c. gratum. §. fi. & s̃. de elect. venerabilem. §. pen. versic. fuit. Sic ergo excommunicatores pp suam negligentiam, seu malitiam amittũt iurisdictionem tuam, tam super accessorio, q̃ super negotio principali, vt hic, sic. ĵ. de fo. comp. licet. & c. seq. Sic quia delegatus supplet negligentiam alterius delegati, vel eriam ordinarij, vt hic, & s̃. §. proxi. sic & ordinarius quandoque supplet negligentiam de legati ĵ. de offi. ordi. significauit.

ADDITIONES.

a ¶Eadem est mens. Idem tenet hic do. Abb. in j. not. post istum. Idem glos. in c. ex tenore. de sent. excom.

b ¶Dic vt not. Adde glo. hic. & do. Abb. qui multa hic per glo. & Doct. inuoluta clare explicat, & absoluit.

c ¶Dicunt quidam, vt glo. Phil. & Inno. sed cum isto tenent Pet. & Abb. antiq. sed Io. And. quem sequitur hic Abb Panor. concordat opin.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus supplet negligentiam ordinarij, & econtra.*
2 *Iudex remouendus est propter negligentiam.*
3 *Iudex, qui negligit iustitiam facere, facit litem suam.*
4 *Missio nuncij non habet vim appellationis.*
5 *Spoliatus iniuste, restituendus est.*

CAP. XXII.

Vm causa quæ. [Et tibi Reginensi.] Qui solus remanet, quia non grauauit, ad alios autem, qui grauauerunt, appellans inuitus remittendus non erat. ĵ. de appell. accepta. & c. vt debitus. & c. interposita. § ille deniq; [Commissa.] apposita clausula, q̃ si nõ omnes & c. vt innuunt sequentia. ¶ Prædictus archiepus.] ii. pars. [Accessit.] Ad cautelam, vt allegaret priuilegium fori sui. [In quorum.] Duorum. f. Panormitani & Capuani: nam si modo omnes tres adessent, licet soli duo citassent, nihilominus respondere debet, arg. ff. de fer. l. f̃m d. n. quod non
a credimus a, nisi vellet: quia talis citatio non arctauit ipsum, vt patet in eo, quod no. idem d. n s̃. c. proxi. resp̃o. i. [Proposuit.] & bene. [Tum quia.] versic. & hæc prima causa de duabus prædictis. Tribus.]. sdictis duob. archiepis & tibi Reginen. vt s̃. respon. i. [Et ipse.] Alias idẽ. sarchiepus Montis Regalis. [Duobus.]. sarchiepis collegis tuis. [Te frater Reginen.] Qui eras tertius iudex. [Incõsulto.] Quia nec aliud sciuisti de assignatione dici. [Super hoc.] s. citatione facienda: nam super principali non cogerentur vices suas recipere, neque subdelegatum suum. quod dic, vt not. ĵ. eod. coram. Sed si vis scire, q̃ caute sit huiusmodi citatio facienda, vide in summa eod. tit. §. quod sit eius officium. versi. caueat autem iudex. & versic. tertius igitur iudex. [Euocatus.] Vnde non tenebitur coram eis responderi, nec etiam venire, nisi forsan ad cautelam, vt hic fecit, & not. s̃. super verbo, accessit. & argum. ĵ. de appel. cum parati. vnde nec processus istorum duorum archiepiscoporum tenuit, nisi de facto. Sed contra, infra, de appellatio. si duobus. Solutio. illud in vno ordinario, hoc in pluribus delegatis. Quinimo cum archiepiscopi sciant se sine tertio procedere non posse per illam decret. dico, q̃ processus istorum duorum archiepiscoporum non valet: nam si in decret. illa. si duobus. sciuisset archiepiscopus, q̃ ad Papam appellatum fuisset, & hoc sciens appellantem excommunicasset, sententia non

ADDITIO.

a ¶Non credimus. Adde dominum Abb. hic in iii. not. vbi clare concordat opin.

tia non tenuisset,vt ibi colligitur euidenter: ergo mens istius,& il
lius non discrepat,sed concordat. Sed quid si tertius malitiose la
titet, vel se non excuset, nunquid duo possunt procedere sine ip-
so?Ita videtur,argum.lxv.distin.si forte.& s̄.de electio.cum nobis
olim.& cap.ꝙ sicut.& cap.quia propter. Sed contra:quia nō pos
sunt procedere, nisi tertio excusato,vt legi.& not.s̄.cap.proxi.,re-
spon.j. versic.in hoc casu. Item potest esse, ꝙ absens iustam cau-
sam habeat,qua saltem post processum probata, totum esset irri
tandum,vt leg.& not.j̄.de re iud.cum Bertoldus.§.postmodum.
Item duo nō possunt citare tertium: quia non habet imperium
par in parem.s̄.de elect.innotuit.§.multa.cum suis concor. Sol.
non possunt eum citare,sed vt conueniat & cum eis citet, vel sal-
a tem super hoc vices suas cōmittat,pn̄t ipsum requirere [a] & roga-
re,quod si non fecerit ter cum instantia requisitus,& non preten
dat aliquid,præsumitur contra ipsum,ꝙ non vult interesse,argu.
iii.q.ix.decernimus.ff.de re iud.contumacia.lxv.dist.si forte. Hoc
enim modo, ne dum contumacia inferioris conuincitur, vt in
prædictis iuribus,immo & malitia,seu duritia,nedum equalis,vt
hic,sed & superioris,vt & not.s̄.de suppl.neglig.prælat.c.j. Et sic to
ta iurisdictio in duos refunditur,& ille tertius est grauiter arguen
dus,vt s̄.c.proxi.§.adiicimus. Quia si requisitio ad ipsum perue-
nire non potest,mittatur ad domum ipsius absentis,siue ad eccle
siam principalem, & ibidem confecto exinde publico instrumē
to,solenniter publicetur.& tantum valebit in hoc casu, ac si fuis
set personaliter requisitus,vt leg.& not.j̄.de do.& contu.c.fi.& de
eo qui mitt.in poss.cau.rei seruan. cap.fi. & sic collegæ suppleant
1 malitiam,seu negligentiam tertij. Nam & † delegatus supplet ne
gligentiam ordinarij,& ordinarius negligentiam delegati, vt no.
2 s̄.cap proxi.in fi.& propter negligentiam iudex † est remouēdus,
vt not.s̄.de offic.custo.cap.j.§.fin.Iste etiam iudex tertius, qui ne-
3 gligit iustitiam facere intelligitur facere † litem suam. xxiii. q.ii.
dominus,quod dic,vt leg.& plene not.extra de re iudic.cum eter-
ni tribunali.lib.vj. Quid si non possunt conuenire de loco?Hanc
quæstionem & multa alia practicatoria,q̄ nec in apparatu com-
muni tanguntur,inuenies plene discussam in sum.eo.tit. §.quod
sit eius officium.versic.quid si non possunt.& præced.& seq. [Tū
quia ante.] versic. Et hæc est secunda causa de duabus prædictis.
[Vel notitiam.] Hoc ideo dicit : quia post notitiam talis allega-
tio nō prodesset,vt dn̄t iura sequentia.[Nuncium.] Correctores
capitanei,immo corruptores.Hoc quod hic dr̄,dicunt hodie esse
correctum per decret.j̄.de appella.vt debitus.quod non concedi-
mus,quod dic,vt ibi plene not. [In quo.] s.in hoc vltimo casu de
missione nuncij. [Decretalem &c.] Immo decretales,vt j̄.de ap-
pellat.meminimus.& cap.suggestum.& capi.ad hæc sicut asseris.
† Sed contra.ii.q.vj.§. eius vero. † Sol. si quis conueniatur coram
ordinario hæc exceptio nō excusat,vt ibi.& j̄. de app. vt debitus.
Secus si coram delegato,vt hic.& si.[At ijdem.] ver.[Archiepi-
scopi,]scilicet delegati.[Ipsius.] scilicet archiepiscopi montis Re
galis.[Nolentes admittere.] Neq; probationes oblatas,vnde non
habet necesse probare veritatem exceptionum,vt patet.j̄.§.se.in
prin.& j̄.de app.interposita.& c.dilecto.Nec obstat.j̄.de testibus.
ex parte Adę. quia ibi fuit admissus, non visus. Obtulit enim se
ad probandum,& ideo mos ei fuit gerendus,vt ff.de proba.ab ea
parte.& no.si.j̄.de resti.spo.c.j.secundum Gof.Tu dic, vt no.in di
ctis iuribus allegatis.[Protulerunt.]Et male,vt sequitur. [Appel
lauit.]Et bene,vt sequitur. [Et infra.]Hoc est, ꝙ iudices appella-
tioni non detulerunt,imo nihilominus decimas,de quibus age-
batur, aduersario assignauerunt : & huic satisfit in sequenti. §.
¶ Fraternitati vestræ.] iij.pars. [Archiepiscopos.] scilicet delega
tos.[Exceptiones.]Quas archiepiscopus Montis Regalis se obtu
lit probaturum,vt no.s̄.super verbo,nolentes admittere. [Admi-
sisse.]Cum archiepiscopus offerret ipsas se probaturum. De quo
quæri potest,etiam in absentia partis contumacis lite non cōte.
j̄.de app.interposita.respon.j.& §.fi. [Factum est.] de assignatio-
ne decimarum, seu alio quocunque processu in decisione con-
tento.[Postquam.]Non dicit postquam proposite fuerunt dictę
exceptiones coram predictis duobus iudicibus,coram quibus nō
tenebatur rn̄dere,de tertio non excusato:quia licet proposuisset,
non erant tn̄ cassanda postea innouata, nisi fuisset postea appel-
4 latum, nec missio † nuncij habet hodie vim appellationis. j̄. de
app.vt debitus.Vel dic & melius,ꝙ bene tenuit appellatio ex vtra
que causa,& hoc expresse innuit præcedens litera, qn̄ dicit exce-
ptiones prædictas.Hoc tn̄ vult addere hic , ꝙ etiam & si ante ap-
pellationem predictam fuerit spoliatus,ꝙ debet restitui:dummo
do spoliatio facta fuerit post nuncij missionem.secundum d.n.
vtique & ante missionem nuncij,& etiam ante litem motā. Nā
5 qn̄cunq; spolietur quis † iniuste,restituendus est,vt j̄.de resti.spo.
per totum,& etiam ea,quæ lite pendente attentantur,retractant̄.
j̄.vt lite pen.per totum.Sed hoc no.dignum,ꝙ sicut reuocant̄ ea,
quæ appellatione interposita innouantur.ij.q.vj.appellatione.Sic
& ea,quæ innouantur misso nuncio, vt hic. vel post iter arreptū
ad curiā.j̄.de app.dilecti,s̄m Gof.Et adde,qđ no.j̄.de cle. peregri.
c.vnico.[Confirmatas.]De hoc dic,vt j̄.de confir.vti.vel inuti.c.
j.& ij. [Per laicalem.] s̄.de consti. quæ in ecclesiarum. [Iudices.]
quia non erant iudices.j̄.de iudi.at si clerici.ff.de re iud. duo ex tri
bus. [Cum fructibus inde perceptis.] A quibus iudicialis autho-
ritas non excusat, secus in percipiendis, a quibus excusat & titu-
lus.C.de rei ven.si fundum.nisi pro non titulo habeatur. C.de iu
re hastæ.fiscal.l.j.lib. x.s̄m Goff. Ergo cum hic deficiat iudicialis
authoritas,supplendum est hic,& qui percipi poterunt. xij. q. ij.
non liceat.j̄.de resti.spo.grauis.vbi de hoc.[Audientes.]ver.[Post
modum.] ergo non ante,alioquin processus irritus haberetur.s̄.
de rescrip.cum dilecti.§.pen. & fi.j̄.e.venerabili.§.fi. [Quicquid.]
Per hæc verba intelligas commissam quæstionem principalem
proprietatis cum accessorijs omnibus,vt s̄.c.proxi.§.pen.& fi.

ADDITIONES.

a ¶Requirere. Adde qualiter sit requirendus collega glo.hic.
† ¶Ego non reperio illum §.sed voluit iudicio meo allegare. c.ante sententiam.§.eius qui.ea.cau.& q.

SVMMARIVM.

1 *Recusandi iudicem tres causæ.*
2 *Accessorium est præiudiciale.*
3 *Exceptio personæ, tu es seruus, infamis, quamdiu toleratur inordinarijs, sententia eorum tenet.*
4 *Exceptio excōicationis propter periculū participationis, semper est audienda.*
5 *Probatus semel solenniter , non debet de facili reprobari.*
6 *Accidentalia facilius amittuntur, quàm naturalia.*
7 *Multa prohibentur , quæ tamen facta tenent.*
8 *Qui vnum dicit, vel facit, plura dicit, vel facit.*
9 *Iudex si fert sententiam innitens iuri, causam non determinat.*
10 *Posse, & velle quandoque sunt contraria.*
11 *Tutores licet sint plures, vnus tamen administrare potest.*
12 *Vtile per inutile non vitiatur.*

CAP. XXIII.

CVm super abbatia. [Monasterii vestri.] De Chon-
chis. [Et S. quondam abbatem vestrū.] Qui dicebat
ipsam abbatiam ad se pertinere debere, vobis in con-
trarium asserentibus. [Et abbatē de Becco.] Siue vallis Richene.
[Et j.] Hic continetur, ꝙ ambo iudices.s.eps & abbas de Becco as
signarunt diem partibus,& abbas post assignationem eandē cō-
misit vices suas epō collegæ suo ipsas recipienti quo ad illa, quæ
occurrerent illa die. Ad qđ tamen cogi non poterat eps pp clau-
sulam appositam in rescripto,ꝙ si non ambo &c.vt not.j̄.e.corā.
Et sic sibi præiudicauit: quia tota iurisdictio censetur subdelega-
ta,vt not.j̄.co.super q̄stionū.§.si vero duo.Die assignata aduenien
te,pars.R.qui se pro abbate de Chonchis gerebat.& intrusus in di
cti.S.quondam abbatis p̄iudicium dicebatur,tribus de causis præ
1 fatum epm recusauit. Prima † causa,quia causam habebat cū di-
a cto monasterio [a]. Secunda: quia dictum R.non admisit ad oscu
lum,qn̄ rediit a curia,quod fuit signum rancoris.j̄.de præbē.dile-
cto.respon.j.vers.tuque cum.Tertia:quia dixerat dictus eps,ꝙ libē
ter noceret eidem R. in causa ista. Et ideo merito suspectus erat.
iii.q.v.quia suspecti. Has autem causas veras esse obtulit se proba-
turum coram abbate collega suo,vel coram arbitris.Sed quia eps
hanc recusationem nō admisit pars dicti R. & monasterij ad ab
batem collegam appellauit. Verum qm̄ abbas collega eundem
epm,qui per iustam recusationem iam factam iudex esse desierat
ꝯ supplicationem supradicti R.in causa ēt ipsius appellationis se
cum tanquam iudicem admittebat, & cum ipso epo recusatio-
nem ꝯ ipsum factam non tenuisse de iure interlocutus erat, vt j̄.
sequitur.Fuit per partem ipsius R.& monasterij ad se.ap.appella-
tum. Sed quia abbas collega cum epo nihilominus processit in
negotio, appellationi ab ipso abbate factæ non deferens.Quærit̄,
an valeat hic processus?& ad hoc respondet in seq.§. Hæc autem
ex integra plenius colliguntur. ¶Quamuis.] ij. pars.[Appellare-
tur.] pro eo,ꝙ ꝯ supplicationem.R.& monasterij epm iam iuste
recusatum secum tanq̄ iudicem admittebat. [Iuxta formam.]i.
ex vi clausulæ in forma literarū appositæ.ꝙ si non ambo &c.s̄m
q̄ refusa fuit in Abbatem de Becco tota iurisdictio, epo collega
suo canonice recusato.[Quia tn̄ pro eo &c.]Innuit hæc decre.ꝙ
solus eps audiebat cām recusationis suæ,& solus sn̄iauit & ab ip-
so appellatū fuit.Et male: quia coram ambobus proponēdę erāt
causæ suspicionis,cū ambo adhuc essent iudices, quousq; in arbi
tros iurisdictio transferret̄.Nā post cās recusationis ꝓpositas dēt
recusator cū aduersario,vel iudice eligere arbitros.j̄.de app.cum
spāli.Et ad hoc cogendi fuerit per ambos iudices. j̄.e. suspitionis.
Vel dic,ꝙ licet melius sit,vt corā ambobus proponat̄, tn̄ sufficit
si corā recusato tm̄ ꝓponitur.Et hoc ideo:qa nec ipse,nec ꝯiudi
ces hoc diffinire hn̄t,sed arbitri,vt j̄.de app.cum speciali. s̄m.d.n.
Tu

ADDITIO.

a ¶Cum dicto monasterio Feli. multum commendat hanc glo.Hostiē.quæ ponit tres causas recusandi iudicem. Prima est si habeat litem mecum. Secunda est denegatio actus humanitatis soliti exerceri cum ęqualibus meis,puta denegatio osculi. Tertia quando esset minatus dicendo,quod nocere si posset.vide ipsum Feli.hic qui multa no.dicit.

Tu dic,vt no.j̄.eo.super verbo,interlocutus est. Sed quid ad recu
satum,vt coram eo proponatur recusatio. vel ꝙ ab ambobus de-
2 beat appellari?Rn̄deo,quia † accessorium est præiudiciale, nam
quousque hoc diffinitum fuerit, non potest ipsorum iurisdictio
expediri.ar.s̄.eo.præterea in fi.s̄m.d.n.& expressius.j̄.eo.suspicio-
nis.in fi. Sed quæres,nonne sufficiebat ad cassationem istius pro-
cessus:quia factus erat post app. Et si sufficiebat , quare tantum
allegat de contrarietate potentiæ & voluntatis? Item quod dicit,
j̄.ꝙ potuit solus procedere falsum est.quia non potuit procedere
post app.vt.s̄.ca.proxi? Respondeo.bene sufficiebat appellatio ad
cassationem,sed Papa sibi proposita quæstione assumpsit disputa
tionem,ac si processum esset ante appellationem, & etiam quan
do interlocuti sunt simul,nōdum erat appellatum. Vel ideo hoc
dicit,vt ostendat iustam appellationem factam a duobus,& iusti
tiam sententiæ ipsorum. Vel dic,ꝙ nūquam fuit appellatum ab
abbate,sed tantum contra processum eius obiiciebatur.ꝙ cum
suspecto ꝓcesserat,& ideo sic Papa rn̄det, s̄m.d.n. Intellectus iste
non placet.Sed dic,vt no.s̄.c proxi.rn̄.j.super verbo.&.j̄. Sed s̄m,
d.n.hic habes, ꝙ non solum si sententia feratur contra suspectū,
sed etiam si nolit arbitros eligere, vel alia ad quæ tenetur facere,
potest coniudex solus procedere. Sed nunquid pendente causa
suspicionis,potuit abbas recusatus, sed in veritate non suspectus
in cā principali procedere? Vr̄,ꝙ sic, quia eps collega suus nō pōt
interesse impeditus impedimento iuris præcipiētis,ꝙ supersedeat
quousq; cā suspicionis fuerit diffinita.j̄.eo.suspicionis.j̄. de appel.
secundo requiris.&.c.cum speciali. Ergo ex vi clausulæ,ꝙ si non
ambo.potuit abbas procedere.s̄.de rescrip.sciscitatus. Sed contra-
rium verum est,quia durante etiam cā suspicionis, potest inter-
esse,dummodo cā suspicionis vera non sit. Nec tunc impeditur a
iure,sed differtur propter exceptionem suspicionis propositam,
s̄m.d.n.Quinimmo & hoc ideo est,quia continentia iudicij diui
di non debet.j̄.de sequestra.pos.c.j.Nec etiam super diuersis perso
nalibus coram diuersis iudicibus eodem tempore est agēdum.s̄.
a de rescrip.ca.fi.[a] Multo minus coram iudice super principali. &
coram arbitris super accessorio, quod tanq̄ præiudicialem cogni
tionem principalis suspendit.sicut & alias. j̄. de ordi.cog.tuā.Sed
& si dicatur,non potest interesse abbas, quia suspectus. Rn̄deri pt
imò potest interesse,quia non est suspectus, & sic per negationē
fit res dubia.C.quibus ad liber.procla. non licet.l.iij. quod dubiū
diffiniri oportet,antequam procedatur.j̄.e.suspitionis, & sic non
est locus illi clausulæ,ꝙ si non ambo, cum adhuc non ꝯstet vtrū
recusatus poterit interesse , vel non . Imò in pendenti est,sicut &
multa alia.j̄.de resti.in integ.c.ii.ad fi.j̄.de frigi. fraternitatis.in fi.
Multa & alia no.hic.d.n. circa exceptiones propositas contra iu-
dices,quæ omittimus ex certa scientia tanq̄ confusa & incerta.&
quæ ipse reprobauit.Finaliter tamen scripsit hic sic, ꝙ qn̄ aliquis
proponit exceptionem contra iudicem , qua probata appareret
ipsum iudicem nullam habere iurisdictionem super eo de quo
agitur,vel non tenere,quod fit coram eo,puta,quia publice excōi
catus est vel aliquid simile.tunc est in optione excipiētis hoc co-
ram eodem iudice proponere & probare , & etiam sententiā au-
dire.Vel etiam coram eo non venire,nec aliquid dicere. Si enim
vadat & proponat & sententiam audiat,non obest,quia aut pro-
nunciabit pro excipiente,& sic habet propositum, aut contra ip-
sum,& tunc etiam non nocet, veritate exceptionis coram supe-
riore probata , cum per eam appareat iudicium retro nullum.j̄.
de procu.in præsentia,& eadem ratione idem est, si etiam citatus
non vadat ad ipsum.Nam si notoria est exceptio.nihil habet ne-
cesse probare.s̄.de fil.presby.quoniam.Si tamen iudex alias habe
ret iurisdictionem in eum , dummodo publice non esset excōi-
catus,vel si exceptio esset dubia posset punire contumaciam pro
eo,ꝙ non iuit saltem ad allegandum priuilegium suum.s̄. de re-
scrip.super literis. Si vero aliquam iurisdictionem habet super re
de qua agitur,& talis sit iudex , ꝙ tenet quicquid factum est corā
eo,tunc siue proponatur exceptio contra personam eius. puta,ꝙ
sit infamis,vel excommunicatus occultus,vel alia similis. Siue ꝯ
rescriptum,vel alia declinatoria quæcunq;, semper proponenda
est coram eodem iudice , & si iudex admittit exceptionem,liber
recedet.Si vero non admittit ipsam,& est cā recusationis, eligen-
di sunt arbitri,& proceditur,sicut le.& no.j̄.e. suspitionis.s̄m.d.n.
Excipe casus,quos no.j̄.eo.super quæstionum.§.quem vero.Quæ
cunq; autem alia exceptio declinatoria proponatur contra iudi-
cem vel rescriptum,tunc omnino coram eodem iudice propo-
nenda est & probanda,& sententia audienda . Si non admittet,vel
in alio grauet,appellandum est. Aliter enim ab eo non potest re
cedi,ex quo iurisdictionem habet,nisi per appellationē.j̄.de app.
vt debitus.&.c.cum cām.&.c.dilectio.&.c.interposita. & in mul-
tis aliis.c.Hæc s̄m.d.n.locum habent in delegatis.In ordinariis.n.
3 non est admittēda talis exceptio,Tu es seruus, † vel infamis.quia
q̄diu tolerantur,sn̄ia eorum tenet.ff.de offi.præto. Barbarius, nisi
4 obiiciatur,ꝙ excommunicatus sit,Hæc enim exceptio , † propter
periculum participationis semper est audiēda.j̄. de re iudi.ad pro
bandum,xj.q.iij.cum excommunicato.&.c.sequēti.Vel nisi obii-
ciatur,ꝙ amotus sit perpetuo,vel suspensus a senatu. ff. de iudi.cū
prætor.§.nō autem omnes.i.dignitate sua.Si quæras,quare aliud
in delegato, & aliud in ordinario? Rn̄deo.reddi potest triplex rō.
Prima est,quia delegatus vult illam cām tantum, quæ sibi com-
missa est ratione illius commissionis audire, quod nō debet,s̄m
do.no.quia & præsumitur, ꝙ delegatus non commisisset, si talē
sciuisset.ar.s̄.de rescrip.super literis. Ordinarius vero authoritate
legis iurisdictionem suam exercet.Vnde qualiscunq; sit,quousq;
remoueatur vel suspendatur, ei parendum est. viij.q.iiij.nonne.j̄.
de accu.olim.j.v.& pe.§.prouisionem . Non ergo per exceptionē
talem sic potest repelli,sed potius per accusationem , vt omnino
a dignitate remoueatur.j̄.de accu.per totum.Quo facto postea in
nullo parendum est ei,vt.s̄.de elec.venerabilem.§.fi. Secunda,qn̄
cā alicui committitur,non examinatur persona, sed simpliciter
fit commissio.Vnde non est tutum , si per exceptionem talis eli-
ditur iurisdictio.Ordinarius vero etiam si nihil opponatur a par-
tibus,examinatur ex officio & sic confirmatur.s̄.de elec.cum no
5 bis olim.§.his igitur,&.c nihil est.Igitur sic semel, † probatus solē
niter,non debet sic de facili reprobari.xxxii. q.v. horrendus. j̄. de
purga.ca.c.fi.Tertia,quia delegata iurisdictio facilius eliditur,quā
6 ordinaria.quia, † accidentalia facilius amittuntur, quam natura-
lia,vt & no.j̄.eo.super questionum.§.si vero duo .& de app.vt de-
bitus.Est & alia ratio.s̄m.d.n.videlicet,quia prædicti.s.serui & in-
fames non prohibentur expresse iudicare, sed per quandam con
sequentiam,qa prohibetur,ne iudices fiant.ff.de iudi.cum pretor.
7 q.d.multa. † prohibentur , quæ tamen facta tenent. j̄. de iure iur.
quēadmodū.§.ꝙ si post hmōi. Sed hæc rō non placet , quia s̄m
eam sequeretur , ꝙ quis delegatus ex his causis impediri posset
ne daretur,ex quo tamen semel datus esset,non posset de hoc ex
cipi contra ipsum, quod falsum esse cōstat, vt expresse probatur.
s̄.de rescrip. sciscitatus. Tene ergo alias supradictas. Quid si obij-
citur delegato homicidium.vel aliud etiam graue crimen? Re-
spondeo, non est admittenda talis exceptio: quia nec processum
negoti , nec principalem causam contingit: alio quin bene ad-
mitteretur.s̄.de rescrip.super literis. Nec obstat.iij.q. vij. qui sine.
& c iudicet. & sequenti. Quia & si criminosi iudicando sibi no-
ceant, ex hac tamen causa per exceptionem non repelluntur.si
cut innuit Gratianus.iiij.q.vii.§.fi. Quamuis enim tales iudicare
non possent ex merito vitæ,hoc tamen possunt ex sibi commissi
officii.potestate.[Cum ipso episcopo]Qui iam fuerat recusatus.
[Interlocutus est]Verbo , vel forsitan facto, instituendo præfatū
S.& aduersario silentium imponendo: quia in integra non col-
ligitur,ꝙ super hoc locuti sint.s̄m B.Quid curo.ex quo hic istud
inuenio. Et no. ꝙ quando collega recusatur , & est apposita hæc
clausula,ꝙ si non ambo &c.non eliguntur arbitri , sed alius col-
lega non suspectus cognoscit,vt hic patet. De hoc no.j̄.eo. super
quæstionum §. quem vero.[Ab eodem episcopo]Ex eo,ꝙ recu
sationem ex iustis causis contra ipsum ꝓpositam admittere no-
luit.[Interpositam] Ex parte dicti R.& monasterii ad eūdem ab
batem collegam.[Sine ipso.]s.epo.[Cum posset.]s.abbas collega
authoritate clausulæ,ꝙ si non ambo &c.[Confessus est.]ipso fa-
cto,sicut ipso facto negatur Christus.xj.q iij.extimant. & ipso fa-
cto mentitur quis.xxij q.v.cauete. Et ipso facto appellat.j̄.de app.
dilecti.&.c.vt nostrum,& ipso facto ratificat.ff.de inof.test.si pro-
ponas.&.l.fi.&.ff. rem ra.ha.l.iij.§.falsus.j̄.de his quæ fiunt a ma.
8 par.ca.ex ore.vbi de hoc.Item ar.ꝙ qui, † vnum dicit vel facit.plu
ra dicit vel facit.ff.quod me.cā.l.j.ff.de arbi.Celsus.§.j̄. de dolo &
contu.cum dilecti.xj.q.iij.extimant.&.c.sequenti. Vel dic ꝯfessus
est.i.esse præsumitur.[Apostolicū.]Sine dicto epo , vel nullo mo-
do.[Nec.]subaudi.n. [Suæ intentionis &c.] quæ finem imponit
cuilibet operi.Iuxta versum.
b *Quicquid agant homines , intentio iudicat omnes* [b].
De hoc supra eod.super eo. § j. [Vt fine.] subaudi , sed cum eo,
quod non potuit . Non ergo tanquā delegatus aliquid faciebat:
quia non solus quod posset,sed hoc non intendebat.Nec cū col-
lega sicut intendebat,quia non poterat.Et hoc est.quod sequitur
voluntate &c.[Diffiniret.]Quod potuisset [Desierat.]Per iustam
recusationem , cuius causas pars appellans se obtulit probaturā.
Et quia non admittebatur,ad abbatem appellauit,vt.s̄.no.in deci
sione,per quod comprobatur,quod no j̄.e. super quæstionum.§.
si vero duo. Et sic eps desiit esse iudex.j̄. de app. interposita. [Non
valebat.]Subaudi.patet igitur ex præmissis ꝙ voluntate &c.¶Vo
luntate.]iij.pars.Ex hoc.c.dicunt quidam , ꝙ si iudex associet sibi
eum,qui iurisdictionem non habet tanquam iudicem, quod ab
eis simul agitur,nihil valet.Alij dicunt hoc verum esse in delega
to,vt hic,secus in ordinario.ar.in Auth.de iudi.in prin. coll.vj.la.
dicit,ꝙ non infirmatur hic,quod factum est per abbatem . Ideo,
ꝙ abbas associauit sibi epm,imò quia nō detulit appellationi ab
ipso abbate rite factæ.Et hoc est,quod.s̄.dixit in prin.§.antequam
appel-

ADDITIO.

a ¶Ca.fi.Adde tex.in c.dispendia litium de rescriptis li.vj.
b ¶Iudicat omnes.Adde co.Abb.in c.cum ab omni.de vi.& ho.cle.

appellaretur ab eo &c.q.d. ꝙ ex quo appellatum fuit,ſolus proce
dere non potuit,vnde & quod hic dicit ſic exponit.[Voluntate.]
Quam habuit,vt procederet poſt appellationẽ.[Poteſtate.] Quã
habuit ante appellationem,& ſic totam literam exponebat.Mihi
vr̃,ꝙ nimis ſubtilizabat in hac parte,vnde dicas, ꝙ ſi quis aſſociat
ſibi alium in iuriſdictionem,tanquam conſiliarium valet,ſiue ſit
ordinarius is,qui hoc facit,vt in Auth.de iudi. in princ.coll.vj.C.
de app.in offerendis,ſiue delegatus.C.de iudi.auth.ad hæc. Si ve-
ro tanquam iudicem ignorantia facti ductus, adhuc excuſatur,
& valet.ar.ĩ.de re iudi.ad probandum, ff.de offi. prætо.Barbarius.
Si autem ignorantia iuris,non valet,vt hic.& ar.ff.de arbi. Pedi⁹,
9 ff.ꝙ cum falſo tu.l.j.§.j.Et no.hic ar. ꝙ ſi iudex, † fert ſententiam
innitens iuri,ꝙ cãm non determinat,licet determinetur ꝑ aliud,
cuius authoritate minime iudicare intendit, dummodo hoc ex-
primat in ſententia,vel alias de hoc conſtet, ſententia non vale-
bit ad idem.ſ̃.de cõſti.eccleſia ſanctæ Mariæ.ĩ. de re iudi.ſicut no
bis.ĩ.de conceſ.præ.ex parte Aſtenſis.&.c.dilectus,vbi de hoc.[Cũ
noluerit.]ſ. ſolus cognoſcere. [Et quod voluerit.] ſ. cum collega
10 procedere.de iure . [adimplere &c.]No,†ꝙ poſſe & velle q̃nq; sũt
a ſibi ɔ̃ria[a],vt hic.Et ꝙ voluntas & poteſtas ad inuicẽ ſe impediunt.
ſi.ĩ.C.ſi quis alteri vel ſibi. multum intereſt.C.de iure do.ſi genero,
ſ̃.de tranſla.epi.inter corporalia.§.ſi.ff.de teſta. mili. ſi miles,ff.de
rebus dubi.in ambiguo. ff. de hæredi. inſti.quoties.ar.contra.ĩ.de
præben.inter cœtera.& capitu.dilectus.xii.q.ii.ſi quos.ff. de ɔ̃hen.
empt.qui tabernas.ff.de liber cã.l.j.&.l. non ſolum.§.j.Inſtitu.de
adop.§.ſi.& quia interpretatio potius ſic facienda eſt,vt res valeat,
quam pereat.ĩ.de priui.in his,ĩ.de verbo.ſign.abbate.§. contra ꝙ
fuerat.ver.hic autem ſenſus.[Quod a duobus.]ſ.abbate, & ẽpo tã-
quam iudice admiſſo,qui iudex non erat.Sed contra.ſ̃.de elec.cũ
b Vintonieñ.ibi ſoluitur.Item cõtra.ff. quod cum fal.tu.l.j.[b].§.j.vbi
& ſi verus tutor authoritatem præſtet, cum falſo tutore,tenet,qđ
agitur,ſed illud ideo eſt,quia licet plures tutores ſint, vnus tamen
11 ſolus,†adminiſtrare poteſt.C.de auc.tu.l.fina . Vel dic, ꝙ illud lo-
quitur,quando erratur in facto,hic autem quando erratur in iu-
12 re.ff.de iur.& fac.igno.regula.&.l.plurimum.Item ar.ꝙ†vtile per
inutile vitiatur.ĩ.eo.ſuper quæſtionum.§.ſi vero duo.

ADDITIONES.

a ¶Contraria.Adde glo.ſi.hic.& do.Abb.
b ¶L.j.§.j.Adde do.Abbatem.And. & Bar. qui multum laborant in ſolutione huius contrarij poſt gl.ſi.hic.

SVMMARIVM.

1 *Abſens expectandus eſt.*
2 *Abſolutio a termino aſſignato,& abſolutio ab inſtantia iudicij differunt.*
3 *Inſtantia iudicij perempta,an ſit perempta iuriſdictio.*
4 *Actor,vel reus non debet ſine licentia diſcedere.*
5 *Poteſtas iudicialis non debet eſſe eluſoria.*
6 *Poteſtas quæ datur iudici circa iudicia.*
7 *Exceptio perſonarum non debet eſſe apud iudicem.*
8 *Aſſignationi diei tota dies cedit.*
9 *Forum eccleſiæ,& forum eccleſiaſticum in iudicando differunt.*
10 *Proceſſum de nocte factum,an ualeat.*
11 *Dies incipit apud diuerſos populos diuerſimode.*
12 *Tranſactio facta de nocte tenet.*
13 *Iudex tria in iudicijs de per ſe debet audire.*

CAP. XXIIII.

Consuluit. Cum ad.]ſubaudi, videndum iu-
rare.ĩ.de teſti.c.ij.[Teſtes.] ſubau-
di,vel audiendum depoſitiones.i. dicta teſtium ipſo-
rum.[Et earum.]ſ.partium. [An circa.]ver.prima q̃
ſtio.[Et ſi.]ver.ſecunda quæſtio.[Expectauit.]Partem contuma-
cem vſque in diem ſubſequentem . [Citandus.] Et videbatur, ꝙ
ſic,quaſi peremptorium fuiſſet circumductum.i. cancellatum,ſi
ue deletum,quaſi haberetur pro non ſcripto, & pro non facto,&
ideo iterum citaretur,ff.de iudi.& poſt peremptorium.§.ſi.ſed nõ
1 eſt ita:nam abſens,†expectandus eſt, nec adhuc contumax repu-
tatur,& iõ durat edictum,ſiue citatio,vt.ĩ.ſequitur ſ̃m Goff.imò
contrarium ſequitur,quia contumax reputatur prima facie,niſi
veniens aliud probet,vt in ſequenti glo.vnde & ſcripſit hic.d.n.ꝙ
aliud hic,& aliud ibi.Lex enim loquitur,quando reus citatus eſt
præſens,& is,qui ipſum citari fecit,eſt abſens, tunc enim circũdu
citur edictum,vt ibi,hic autem loquitur econuerſo.nec circũdu-
ceretur edictum.ſi nõ fuiſſet citatus in termino,ſed & poſtea ſcri
pſit,ꝙ ſuper is,qui præſens eſt ſiue actor ſit,ſiue reus, poteſt petere
circũduci edictum , & etiam abſolui a termino aſſignato:poteſt
etiam petere,vt abſoluatur ab inſtantia iudicij,non ſolum poſt li
tem conteſtatam,vt.C.de iudi.properandum.§.j.ſed etiam & an
te,vt.C.quomodo & quando iudex.auth.qui ſemel, & melius.iii.
2 q.iii.quod fieri. †Eſt autem differentia inter iſtas duas petitiones,
quia a termino aſſignato poteſt abſolui de facili,& etiam non ci-
tato abſente,nec pereunt alia acta iudicij , quãdo vero abſoluitur
ab inſtantia,citandus eſt abſens, & cum maiori ſolennitate pro-
cedendum eſt: quia & tunc pereunt omnia acta iudicii, & adde,
quod tangitur.ĩ.ea. glo in fi. & fit condemnatio expenſarum, &
ſecundum hoc intellige.ff. de iudi. edictum.&.l.& poſt edictum,
C.de iudi.properandum.§.j.&.ii. Sed nunquid in hoc caſu.ſ.quã-
3 do perit, † inſtantia iudicij, perit & iuriſdictio ſaltem delegati?
Non,quia non eſt de actis iudicii,ſecundum do. noſt. & quia nõ
eſt functus officio ſuo.ſ̃.eo.in literis, & quia iuriſdictio per citatio
nem ſolam intelligitur eſſe perpetuata,vt.ſ̃.eo.gratum. &.ĩ.de ſi-
mo.q̃relam.in fi. Et nunquid ſtatim in prima abſentia poteſt pe-
tere, ꝙ citetur aduerſarius ad hoc, vt petens ab inſtantia iudicij
abſoluatur? R̃n ſic.Nec obſtat.l.properandum,quę dicit, ꝙ expe-
ctandum eſt circa finem triennij,quia loquitur in eo caſu, quan-
do pſ̃ens non inſtat,vt ſtatim ab inſtantia iudicij abſoluatur, ſed
potius,vt teſtes ſui recipiant,& ſñia diffinitiua feratur : & hæc lo-
cũ habent in ciuilibus . In criminalibus autem quid fieri debeat
no.ĩ.de accu.licet ſecundum d.n.& ĩ.de dolo & contu. veritatis.
ſed & ſecundum leges ſpacio triennij perit inſtantia . C. de iudi.
properandum . Hoc tamen ſecundum canones non obtinet . ſe-
cundum d.n.quod dic,vt le.& no ĩ.de iud.venerabilis.Quid de at
teſtationibus & confeſſionibus habitis , nonne pereunt, ſicut &
inſtantia? De hoc dic,vt no.ĩ.de proba.c.ſi.ĩ.de teſti.præſentium.
¶Nos autem.]ij.pars.[An expiret.]Puta,quia dictum erat in re-
ſcripto, ꝙ infra menſem expediretur cauſa . & dies aſſignata fuit
vltima die menſis,vt ſ̃.eo.de cauſis.reſpon.j. Vel ſecundum leges
vltima die triennij.C.de iudi.properandum.[Si durat.] ver.puta,
quia aſſignata eſt per tres dies,vel quatuor ante finem menſis,vel
ante finẽ triennij. [Aequitate ſuadente.] Et quidem æquum eſt
& honeſtum : nam licet de rigore iuris contumax reputetur,vt ſe
quitur, tamen non multum debet feſtinare iudex ad decernen-
dum,quia poteſt eſſe,ꝙ iuſtum habet impedimentum. quo pro-
bato eſſet ſententia retractanda,vt ff.de dam.inf.l.ſi finita. §.ſi for
te.ĩ.de re iudi.cum Bertoldus.§.ſi poſtmodum.nõ tamen eſt ne-
ceſſarium niſi velit,cum iam contumax reputetur, vt ſequitur.
[Poteris.]Si volueris.ff.de offi.præſi.ſæpe. & l. ſeq. & ſic ſoluta eſt
prima quæſtio. [Expectare.] Ex hoc collige,ꝙ neque actor,neq;
4 †reus,qui præſens eſt,ſine licentia debet recedere.ĩ.de iud.c.j.Ad
idem.xi.q.iij.certum.xviii.di.ſi quis autem. alioquin altera parte
abſente poſtea veniente & oſtẽdente,ꝙ iuſta cauſa abfuit vel im-
pedita,omnes expenſas petere poteſt,arg. C.de iudi. ſancimus.Et
eſt ratio ſecundum d.n.quia duo viderentur mandata. ſ.ꝙ in ter-
mino compareat,& ꝙ compareat. vnde ſi in termino venire nõ
potuit,debuit tamen poſteaquam cito potuit,comparere . quod
dic,vt no.ĩ.de do.& contu.cum dilecti.§.præterea.Sed & circun-
ductio termini debet fieri per iudicem , & licentia dari antequã
recedatur.& ſic intellige.ff.de iudi.& poſt edictum. ſecundum d.
n.Item ex quo iudex poteſt expectare vſque in diem alteram , vt
hic.ergo per conſequens & pars præſens expectare tenetur:alioqn
cum iudex ſine præſentia partium non contumacium non pro
cedit.ĩ de verb.ſig.forus.§.in omni.ĩ.de cau.poſ.c.j. ĩ. de maio.&
5 obe.inter quatuor.patet,ꝙ eluſoria eſſet hæc† poteſtas iudicialis,
contra iura.ff.de iudi.ſi prætor ſ̃.de poſtu.præla.bona.i.§.nec no
cebat.Quid ſi citatus non venit ad diem aſſignatam , nec is, qui
ipſum citari fecerat,præſens fuit? Reſpon. Fit compenſatio hinc
& inde,ita ꝙ neutra partiũ eſt punienda.ff.de arbi. l. antep. Quid
ſi dies feriata occurrat in die aſſignato,vel alia cauſa ſubſit euidẽs,
per quam apparet,ꝙ & ſi citatus præſens eſſet, procedere non te-
neretur? Vtique in tali caſu debet prætor ſubuenire,ex quo acto-
ris non intereſt citatum veniſſe.ff.ſi quis in ius vo.non ier.l.ij.ad
fi.Quid ſi iudex die aſſignata abeſt a loco, in quo partes citatę sũt
& præſentes? Reſpon.Ex æquitate debent expectare vſque ad ſub-
ſequentem diem.ar. hic.ſed niſi aliud mandauerit iudex , libere
poſſunt recedere,ſicut & ſi mortuus eſſet iudex.ff.de arbi. arbiter
capitulis.nec tenentur eum alibi quærere.ij.q.vi.§. biduum.ſecũ-
dum d.n.Quid ſi iudex infirmetur in eodem loco? Reſpon. non
debent partes ſine licentia recedere:poſſunt tamen inſtare, vel ꝙ
procedatur,vel ꝙ alius terminus aſſignetur,ar.ff.de arbi.& ſi qua.
reſpon.j.& §. j. Quid ſi vocetur quis ad electionem faciendam,
nec veniat ad diem,& capitulum dicit ipſum expectandum,nõ-
ne aliquis eorum,qui preſentes ſunt,poſſit recedere , & ſi receſſe-
rit,nonne iterum eſt vocandus? Reſpon. non , nam ſicut dicitur
de vocatis ad ſinodum,ꝙ non debent recedere,niſi ipſa finita, ita
dicendum eſt de vocatis ad electionem, ꝙ non debent recedere,
niſi ipſa facta,vel ad alium terminum prorogata. xviij. di. ſi quis
autem.xj.q.iij.certum.nec etiam ſic in electionibus,ſicut & in iu-
diciis circũducit dies,imò vocatis abſentibus, & non veniẽtibus,
pſ̃entes eligere pñt,vt patet in eo,quod le.& no.ſ̃.de elec.cum no-
bis olim.& c.quia propter.ſecundum d.n. [Nec erit.] ver.& hię
reſpondet ſecundę quæſtioni. [Citanda.] Niſi ad malitiam con-
uincendam.ĩ.de dolo & contu.prout. C. de iudi.auth. iubemus,
& de gratia,vt ſequitur.[Niſi gratiam.]Ecce, †quanta poteſtas da
tur iudici circa iudicia,vt poſſit parcere cõtumaci, ne ſtatim pro
cedatur contra eum C.q̃uo & q̃n iudex.l.j.ff. de arbi. ſi cũ dies,§.ſi
quis ex litigatoribus,idẽ eſt & in multa.ff.ſi quis ius di. non obtẽ.
l.vnica.

l.vnica.Idem eſt,quando delegatus mandat ordinario , ꝙ aliquẽ
denũciet excommunicatum,poteſt enim ordinarius facere gra-
tiam de authentico non petendo,ſ̃m ea,quæ no.ĩ.e.cum in iure,
§.vnico.poteſt & ſe retrahere a gratia ſi voluerit . & ſic accedit,
quod dici conſueuit:non ſubiicitur iuris neceſſitati,quicquid per
mittitur iudicis poteſtati.ff.de iudi.non quicquid . Hoc tamẽ nõ
captioſe intelligendum eſt. licet enim iudex poteſt ius meum dif
ferre,vt hic.non tamen debet auferre,ar.C. de preci. impera.offe.
l.quoties.xxv.q.ii reſcripta.nec licet gratiam facere aliquam,per
quã iniuſte iudicet vel procedat , imò ita iuſte iudicabit magnũ,
7 vt paruum,nec erit,† apud ipſum exceptio perſonarum.iij.q.ix.c.
fi.ĩ.de iudi.nouit.§.j.ver.cœterum. ita enim poteſt deferre vni,ꝙ
ius ſuum non omnino ſubtrahat alteri.C.de ſta.& ima.l.& virtu
tum.ii.q.vii.quæritur.xvj.q.vii.decimas.vnde nec contumaci gra-
a tiam facere poterit de expenſis[a].C.de iudi.ſancimus.Quinimmo
hodie ſi iudex contra conſcientiam & iuſtitiam in grauamẽ par
tis alterius ĩ iudicio quicquam fecerit per gratiam, vel per ſordes
per annum ab executione officij eſt ſuſpenſus,in æſtimatione li-
tis etiam condemnandus.quod dic,vt le.& no.extra.d.n. de re iu-
di.cum æterni.§.ſi quis autem iudex.li.vj.[Si autem expiret.]ver.
ſ.iuriſdictio. [Cum id.]ſ.terminum peremptorium aſſignatum.
[Ea hora qua congrue.]Illud ergo,quod dici cõſueuit,ꝙ aſſigna-
8 tione,†diei tota dies cedit.ff.de verbo.obli. cum qui calendis.§.fi.
&.l.ſeq.quo ad iudicia pertinet,non eſt ſimpliciter intelligendũ,
imò tenetur comparere citatus hora congrua, & dicitur hora cõ
grua,quando tali hora comparet,ꝙ poſſit perfici id, ad quod dies
eſt aſſignata,vt hic colligitur euidenter. No.ergo,ꝙ nihil intereſt
vtrum nullo modo , vel hora minus congrua compareat.arg.ad
idem.ſ̃.de tranſla.epiſ.inter corporalia,§.ſed neque.ver.ſicut iux-
ta.cum ſuis concor.ſicut & conſideratur congruitas loci. ĩ. de fi-
de inſtru.accepimus.rñ.j.Et ex his patet, ꝙ ſi nõ compareat in ho
ra congrua(qualis intelligi debeat exponitur in ſeq.§.)quamuis
poſtea compareat,ad expenſas tenetur , de quibus nec iudex ſibi
gratiam facere poteſt,vt.ſ̃.no. alioquin de proprio hoc exponet.
C.de iudi.properandum.§.ſin autẽ alterutra.&.l.ſancimus . [Ter-
b minum peremptorium.]Niſi terminus peremptorius[b], ſtatutus
ſit ad ſententiam audiendam,non valet ſententia in abſentia par
tis lata.ff.quæ ſen. ſine app.reſcin.l.j.§.cum ex edicto . ſ̃m.B imò
nec valet,niſi ad notitiam ſuam perueniat,vt ibi dicit,quod intel
ligas,vbi peruenire potuit nec latitabat . alioquin contra , vt le.&
no.ĩ.vt li.non conteſt.quoniam frequenter.§.j. ver. in huiuſmo-
di caſibus.& ſe.& de dolo & contu.ca.fi.[Ex tunc.] ſ.ex quo expe-
ctauit vſque ad horam cõgruam.[Exequi poteris.] i.debebis vſq;
in mane craſtini , ſicut ſeruat conſuetudo ſ̃m. A. imò poteris ſi
c volueris,vt hic dicit,ſed vr̃,ꝙ vltima diec, qua priuatus futur⁹ eſt,
iudicare non poſſit.ff.de fer.pridie.ff.de iuriſ.om.iudi.eum qui.qđ
verum eſt in ordinario,cuius ſucceſſor iã aduenit, & præſens eſt,
quaſi erubeſcat de dignitatis abdicatione,ar.ff.de condi.& demõ.
Publius.alioquin contra.ff.de offic. proconſu.meminiſſe . rñ.j.&
ſ̃m hoc intellige in Auth.de adminiſtra.§.illud.col.vij. delegatus
vero etiam vltima die iuriſdictionis ſuæ diffinit negotium, vt hic
dicit, & etiam poſtea ſententiam ſuam poteſt exequi infra annũ,
vt.ĩ.eo.quærenti.¶Ne vero.]iij.pars.ſubaudi, qa diximus ex tũc,
& non determinamus horam congruam, ſcias ipſam intelligen
dam talem , ꝙ id quod incumbit poſſit perfici ante noctem , &
9 hoc eſt . [Ne vero eccleſiaſticum.]q.d. † aliud in ſeculari,in quo
& matutino,& veſpere,& mane,& meridie iudicatur, vt ĩ Auth.
de iudi.§.ſedebunt.col.vj.Nec obſtat.ff.de origi..iu.l.ij. §. ſed quia,
vbi dicit incongruum eſſe,ꝙ iudices veſpere ſedeant , quia illud
intelligitur de maioribus iudicibus, quibus licet incongruum ſit
i.non decens,non tamen iniuſtum , ſi hoc facere vellent , quod
patet per e.§.in quo aperte dr̃,ꝙ quinq; viri inuenti ſunt , qui eo-
rum vice illa hora fungebãtur,quicquid tamen hic dicat,de con
ſuetudine ſic ſeruaẽ,ꝙ iudex ſedet & de nocte , & de die in vtroq;
foro.Nec obſtat,quod hic dicit, quia non importat iuris neceſſi-
tatem,ſed tantum honeſtatem,vnde ſic expone, quod hic præce
dit.[Ne fruſtra iudicialis inſtãtia euaneſcat.]ſubaudi, quod fieret,
10 ſi honeſtatem ſuam ſeruando,†de nocte forte præcedere nollet,
nec obſtant alia,quæ ſequũtur,vt.ĩ.no.[Veritatis.]lo.iij. [Lucẽ.]
ſic.xviij.q.ij.pernicioſam.ĩ. vt benefi. eccle.c.vnico.§.j.ver.porro.
ſ̃.de elec.quia propter.§.ſi.& in his inuenies concor.in apparatu
communi iterũ hic ſignatas,& ex his verbis notare potes, ꝙ non
reprobatur tempus noctis ratione illa ſola , quia nox eſt,ſed quia
illud tempus datum eſt ad quietem , & conſueuerunt homines
exire loca publica & intrare lectos,quod ſi contingeret, iudex ſo
lus remaneret ,& ſic occulte fieret,quod debet publice exerceri. Si
ergo hæc cã ceſſat,quæ hodie pro maiori parte ceſſat in curiis,cũ
ex peruerſa ſua abuſione faciant tenebras lucem, & lucem tene-
bras,ceſſare poteſt & effectus iſtius prohibitionis.arg.ff. de pac.qđ
dictum eſt.ĩ.de appel.cum ceſſante.cum ſuis cõcor. & quicquid
d alias.no ex mente iſtorum verborum, puto, ꝙ licet valeat, [d] pro-
ceſſus de nocte habitus partibus tacentibus. ar.iij.q. vi. pulſatus.ff.
ſo.ma.l.ij.§.voluntate.ſi tamen alterutra partium contradicat di-
cens.domine ſupplico,ꝙ detis mihi licentiam, quia hora eſt qeſ-
cendi,& iudex licẽtiam denegaret,ex hac cã poſſet canonice ap-
pellari,& ſ̃m hunc intellectum ſic ordinabis literam ſubſequen
tem.[Licet vero.]Quod eſt.ſ̃.in prin §.[Licet enim ſ̃m conſue-
tudinem,& conſtitutiones legitimas&c.] vſque . [Ac ſi qualibet
parte lucis agatur.]Poſtea reuertere.ſ̃.in prin.§.& dicas.[Ne tñ.]
Quod habes.ĩ.ver.nos tamen. [Eccleſiaſticum iudiciũ &c.] Nos
eam procedendi horam &c.Dominus tamẽ.n. ſcripſit hic,ꝙ de
nocte poſſunt teſtes recipi,& allegationes audiri , & ſic ĩtelligitur
Auth.de iudi.§.ſedebunt. ſententia autem ferri non debet ſtãdo,
ſed ſedẽdo tantum.ar.ibi,&.ĩ. de his quæ fi. a maio.par.ca. ex ore.
&.iii.q.iij.§.j.nec de nocte,alioquin nulla eſt , niſi feratur die aſſi-
gnata,ſaltẽ in ſuppręma hora ante noctis tenebras, vt.ĩ.ſeq̃tur. &
ij.q.vj.biduum.Nec ob.ff.de orig.iu.l.ij §. ſed quia , quia quod ibi
dicit veſpere iudicabũt.expone.i.ſuppręma hora diei ante noctis
tenebras,& ſic concordat huic ſ̃m.d.n.Tu dicas, vt præmiſi.[Li-
cet enim.] ver. [ſ̃m conſuetudinem.] Peruertentium lucem in
tenebras,& econtra,vt.ſ̃.no.[Legitimas.] ff. de fer. more Roma-
no,cuius tenorem ſtatim ponit , vt ſequitur immediate . [More
Romano.]Quem ſequi debemus,vt no.ſ̃.de cõſti. ex literis.[De-
11 ſinat.]Quinimmo, † & ſic legitur in Geneſi.i. factum eſt veſpere
& mane dies vnus,& beatus Amb.in hymno. Qui mane iunctũ
veſperi diem vocari præcipis. Athenienſes, vero ipſum feruntur
computaſſe ab occaſu Solis vſque ad occaſum. Babilonij ab ortu
vſque in ortum. Vmbrii a meridie vſque ad meridiem , quod eſt
abſurdiſſimum , vt Marcus Varro in libro rerum humanarum
dicitur retuliſſe ſ̃m Azo. Eccleſia vero , quo ad officium pſallen-
dum domino,incipit de veſpera in veſperam.vt.ĩ.de fer.cap.ij.in
12 prin.Sed.†& tranſactio de nocte facta tenet.C.de tranſac.nõ mi-
norem,& teſtamentum.ff.de teſta.ad teſtium §.pe. Et breuiter,ꝙ
hic dicit,quo ad omnes contractus intelligi poteſt,q poſſunt fie-
ri qualibet hora noctis,cum nec prohibitũ ſit in iure.ar.ſ̃.de offi.
archipreſ.c.ii.§ ſi ẽps ff.ex quibus cau.ma.necnon.§. ꝙ eis inquit.
[Agitur.] Et ſic videretur , ꝙ ſñia ferri poſſit . [Nos tamen.] ver.
[Procedendi.]In iudicio.[Ante noctis tenebras.]Ergo hora tene
broſa apta nõ ẽ,ſi aliqua pars nõ ɔ̃dicat, vt ſ̃.no.ſi vero nõ ɔ̃dicat,
apta eſt,nõ tñ decẽs,& ſ̃m hoc expone qđ hic ꝓcedit.[Horã con-
gruã.].i.honeſtam.& qđ dicit.[Poſſis.]ſ.honeſte,ſed & dici põt,ꝙ
multa fieri prohibentur quæ tamen facta tenent.ĩ. de iureiu.quẽ
admodum.§.ꝙ ſi poſt huiuſmodi , ſ̃m ſuperiora intellige , quod
no.in ſumma.de iudi.§.qualiter & quando. [Perficere.]Et ad qđ
eſt terminus aſſignatus : nam in abſentia partium ad alia proce-
dere,non poteſt ar.ĩ.de re iud.cum olim. ſecus ſi non ad aliquod
certum,ſed generaliter ad procedendum ſit terminus aſſignatus,
quia tunc ad omnia , & etiam ad ſententiam procedere poteſt
e iudex,ſemel contumace amplius non citato [e].C.de iudi.properã-
dum,ſ̃m.d.n.Sed ɔ̃.in eo,quod no.ſ̃.e.c.§.j.ſuper verbo.terminũ
peremptorium. Lex tamen vult hic eſſe intelligendum, quando
iudex comminatus eſt in peremptorio ſe cogniturum & pronũ-
ciaturum,& etiam dicit , ꝙ abſens poſt peremptorium voce pre-
conis citari debet,anteq̃ procedatur & pronuntietur.ff. de iudi.in
13 peremptorio.&.l.& poſt edictum.No.etiam,ꝙ tria, † ſunt in iudi-
ciis, qui iudex delegatus per ſe audire debet ſ̃m leges.ſ.principiũ,
medium,& finis.i.litis conteſtatio,teſtium receptio, & ſñia diffi-
nitiua.C.de iudi.auth iubemus.quod dic,vt no.ĩ.e. ſuper quæſtio
f num.§.j.& ad hæc tria[f],tanq̃ principalia vr̃,ꝙ ſit terminus ſpecia
liter aſſignandus.ſ.ad litis conteſtationem faciendam.iij.q.iij.of-
feratur,qua omiſſa,nihil agitur.ĩ.de lit.conteſt.c.vnico. Secundo
ad videndum teſtes iurare.quod dic,vt le.& no.ĩ.de teſti.in nomi
ne domini.Tertio ad diffinitiuam ſñiam proferendam, vt hic,&
in ſuperioribus iuribus.[Quod incumbit.]ſubaudi.hic autem.ſ.ꝙ
ita arcet ſe iudex,ꝙ vltima die iuriſdictionis ſuæ aſſignet perem-
ptorium,eſt iudicis indiſcreti,& ſic continuatur ſequẽs.ver. [Por
ro.]ver.[Peremptorij.]ff.de iudi.nõnunquam.ĩ. de reſti. in integ.
tum ex literis.§.ſi.ante fi.[Coarctare.]i.reſtringere, ſed ſatis citra
iuriſdictionis exitum aſſignare, vt ſic abſenti poſſit gratificare,vel
etiam alium diem aſſignare, ad omnem malitiam ſuperandam,
vt.ĩ.de dolo & contu.prout.ff.de iud.& poſt edictum, & concor-
dat.

ADDITIONES.

a ¶De expenſis.Idem gl.hic.& hoc placet multum do.Ab.licet do. Anto. contrariũ dixerit.
b ¶Terminus peremptorius.Non ergo ſufficit ſimplex citatio vt hic infert do.Abb. in glo.huius verbi,& addit gl.iuncto tex.in cle.ſępe.in verbo.peremptorio.de verbo.ſig.& Ro.conſi.ccccxcvij.& dominum Ab.conſi.lxvj.
c ¶Vltima die.adde do.Ab.hic in gl.ex tunc.& eundem.conſi.lxxiiii.
d ¶No.valere proceſſum de nocte factum.Adde,quòd idem tenent glo.& Ioã.And. hic,licet Inno.teneat contrarium.& Adde Io.An.in addi.ad Spec.tit. de prola.ſen. §.iuſta.ver.item eſt nulla ratione temporis.& do.Ab.& Feli.hic.
e ¶Non citato. Adde,an iudex poſſit expectare contumacem vltra vnum diem , & an teneatur iterum citare contumacem.do.Ab.hic in fi.& Ro.conſi.lxviij.
f ¶Ad hæc tria.Adde,ꝙ Inno.videtur velle , ꝙ vbicunque iudex eſt proceſſurus ad ea,quæ ſunt magni præiudicij,debet ſemper præmittere trinã citationem , vel vnã peremptoriam,quod multum notat do.Ab.hic in gl.terminum peremptorium,& conſi.lxvj.

dat.j.de app.reprehensibilis.ij.q.vj.appellatore. ff. de autho.tu.pupillus.§.pœ.ff.de excusa.tu.non tantum, & no. ꝙ imputatur ei,q nimis se arctat,vt ar.hic.&.ff.si quis cau.l.ij.§.si quis tñ.ff. ex qbus cau.ma.sed & si per prerorem.§.si feriæ,quia potuit cogitare hoc euenire posse,vt ibi.&.s.de seruis non or.c.j.cum suis concor.

SVMMARIVM.

1 *Familiaritas repellit iudicem,& testem.*
2 *Omnes sumus cognati de iure naturali.*
3 *Causa minor repellit iudicem,quam testem.*
4 *Criminosus potest esse iudex.*
5 *Exceptio dilatoria,an possit proponi post litem contestatam.*
6 *Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio.*
7 *Iudicem instructum sine causa mutare sanum non est.*

CAP. XXV.

INsinuante. sancti Fandalti.] Alias Faldati. [Super iure parochiali.] Hic repete,quod no.s.de rescrip.Rodulphus.[Inter ipsum.] s.Rogerium ex vna parte,& Thomam de altera.forsan super decimis vel oblationibus,vel iure funeris.j. de præscrip. ex transmissa.j.de paro.c.ij.&.iij.& fi.& de deci.ex multiplici.[Obtinuerit.] s.Rogerius,vt.j.§.j.[Calculum.] Hoc ideo dicit, quia si post cām suspitionis exortam ex certa scientia coram eisdem iudicibus processisset,non esset postea , locus recusationi , vt.j.§. fi.
a [Idem eps.] s.Vigorineñ. [Familiarem.] Familiaritas[a], repellit,
1 †iudicem,sicut & testem,vt hic.&.j.de testi.in literis:nam veritatem solet familiaritatis affectio impedire.iij. q.v. accusatores. iiij. Quinimmo & propter familiaritatem domini solet tota sua familia recusari.C.si quacunq; prædi,pote.l.vnica;quod tamen forte verum non est,nisi in casu illius.l.fm.d.n.Alij contra. vnde & archidiaconus epi recusatur,vt,j.de appel.ex insinuatione. j. vt li. non contest.accedens.j.&.ij.&.s.de rescri.ad hæc. ff.de procur.aut affinitate.Nō,tamen,ꝙ fm.d.n.distinguendum est inter familiā, quæ est in potestate constituta , & alios familiares,modica enim familiaritas non repellit,q.d.familiaritas potestatiua repellit iudicem,non extranea:dicuntur autem extranei omnes,qui in potestate non sunt.C.de iure do.l.fi.§.simili quoque.vnde non sufficit dicere,ꝙ sit familiaris,imò oportet, ꝙ dicat nimis familiaris , & ꝙ cām proponat,vt legitur,& no.j.vt lit.non contest. accedens.ij. rñ,j.ver.& magister.& ar,ff.de verbo.signi.latæ culpæ.§.amicos.ff. de autho.tu.ꝙ dicimus.in fi.C.de his qui ad eccle. confu.l.fi.iij.q. v,constituimus,vel ꝙ sit nimis propitius.s. de rescrip. ad hæc sumus,ff.de procura.aut affinitate.j.de appel.ex insinuatione, alias posset quilibet recusari:nam & vnusquisq; obligatus est alteri saltem naturaliter ex verbis domini,non solum ad generalem familiaritatem,sed ad puram & consilij & auxilij operosam affectionem,cū & alium teneatur diligere,vt seipsum. Matth. xxii. Qui-
2 nimmo,†& omnes sumus cognati fm ius naturale. ff. de iusti.& iure.l.j.in fi.&.l.ij,&.iij.hoc tamen aduertas,ꝙ licet.s. in prin.glo.
3 iudicem & testem æquiparauerim,minor tamen †cā repellit iudicem,quam testem,quælibet enim consanguinitas proxima repellit iudicem.j.de app.postremo,sed non testem , vnde & frater pro fratre testificatur.j.de præsump.literas. Item concanonicus recusatur,j.eo.cum.R.canonicus . qui tamen in testem admittitur.s.de offi.archid.c.fi.§.fi.Item pater in cā filij (ciuili tamen)pōt
4 esse iudex ordinari⁹,sed & † criminosus potest esse iudex.iij.q.vij. §.tria.in fi,&.§.vlti.neuter tamen potest esse testis.fm.d.n. regulariter tamen obtinet,ꝙ facilius recusatur iudex,quam testis, vt dictum est.Et est ratio,quia facilius inueniuntur plures iudices, q̄ vnus testis,vnde nec fuit probatio angustanda.C.de hæreti.& mani.quoniam multi.in fi.ff.de testi.curent, debet enim lator iuris p iura sua probationes non extinguere sed eis pinguius subuenire. C.de rebus cre.generaliter.rñ.j. ideo hac de cā remouet quādoq; datum iudicem,& subrogat alium loco sui.j.de testi.dilecto.Ergo non omnis familiaritas,quæ repelleret iudicem , repelleret testē. Sed contra.iij.q.v.c.j.So.illud intelligas de infamibus , vel quibus imperari potest, & qui de facili deierarent , vt ibi,consueuit.no. [Sine quo.] s.epō.subaudi,vel subdelegato suo,vt. j. eo. quoniam, §.j.[Literis.] Ex vi clausulæ ibi appositæ,ꝙ si nō omnes &c.tu frater epe &c.vt.j.eo.coram §.pe.[Officialis.] Qui & vocatur missus dominicus.j.de regula.c.ij.j.de frigid.c.j.§ j.[Propter quod.]idem officialis. [Aduersæ parti.] s.Thomæ. [Poterat.] Nam timeri potest, ne trahatur in partem epi, & per consequens in partem Rogerij, arg.j.de eo qui mitt.in poss.cau.rei seruan. cum venissent.§. fi.&.iii.q.v.accusatoribus.& in aliis iuribus inductis.s.super verbo, familiarem: nam & quandoque sententia vnius trahit duos ad se.ff.de arbit.si in tres.[Suspectus haberi.] Multo fortius eps.¶ Vnde.] ii.pars. [Tam eps.] s. principaliter. [Quā officialis.] s.per consequens . [Et ipse.] s.Rogerius . [Familiaris.] s.seruitialis & commensalis,quæ causa bene sufficit,arg.s.eo.causam quæ inter. [Eorum.] s.vnius principaliter,alterius consequenter,vt s,not. [Postmodum.] Etiam post litem contestatam, & plenum processum habitum, licet ante diffinitiuam sententiam,vt s.respon.j. Sed ꝯ,
5 †quia hæc exceptio recusationis dilatoria est,ergo nō potest pro-
b poni post litem contesta.[b] , vt C.de probat.exceptionem.contra. ff.de procurat.Pomponius.§.rati.j.de re iudi.inter monasterium. respon.j.versic.quibus.& s.eo.gratum. in fi.cum suis concordā.& §.fi.Solut.Illa iura locum habent,quando causa recusationis præcedit processum:porro si de nouo oriatur post li.contest & is cui
6 competit abstineat a processu,quæ de nouo emergunt,auxilio indigent.j.de iuram.calu.cœterum.cum suis concord.& ideo proponi potest,vt hic,& ff.de arbi.non distinguemus.§.sacerdotio.& §.cum quidam.ff.de interrog.actio.de ętate.§.ex causa. j.de restit. in integ.c.fi.j.de excep.pastoralis. C.de consor.eiusdem litis.l.ii.& hoc est,quod di.j.eo.§.fi.[Ab aduersa parte.] s.Thoma.[Petiit.] s. Rogerius secundum Laur.& Vincē.immo Thomas secundum T.q.d.T.non video rationem,quare Rogerius hoc petere debeat, habere enim iudices familiares vtile est,non damnosum. Tu dicas,ꝙ dictus Rogerius,qui hos iudices impetrat,timebat , ne ipsos, Thomas aduersarius suus , cui in promptu erat recusationis exceptio,recusaret,quod fieret non sine graui detrimento Rogerij,cum non restaret nisi ferenda sententia diffinitiua, posset de facili cā hmōi prorogari:nec haberet iudices forsan quos vellet eligere, si contingeret ire ad arbitros vel eodem aduersario seu procuratore suo præsente in curia alios iudices impetrare.Ideoq; Rogerius tanq̄ cautus sibi procurare voluit in futurum.ar.xj.q.j.de p sona.ver,ne vero obiiciatur.ff.de peculio. si noxali. §.ꝙ autem.j. de procur.c.j.§.j.&.s.de seruis non ordi.ca.j. cum suis concor. & huic intellectui concordat.d.n.vnde scripsit hic, ꝙ melius & ordinatius fuisset,ꝙ prius essent recusati,& sententia lata super recusatione, & etiam ꝙ aduersa pars hoc petiisset, sed postea soluendo dixit,ꝙ gratia fuit ideo forte facta , ne iterum cogeretur veniēdo ad sedem apostolicam laborare,nec habet aduersarius de quo q̄ratur,quia ex hoc rescripto nihil detrahitur iuri suo.intellige autem,ꝙ non petiit iudices nominatos,sed in genere, vel concessit papa nominatos propter verecundiam iudicū petitorum. Alioquin ꝯ.ff.de iudi.obseruandum.fm.d.n. & de hoc no. j.eo.cū.R. canonicus ¶ Quo circa.] iij.pars.Sic ordina literā. [Si est ita procedatis in cā ratione præuia fm cōtinentiam priorum literarū, nisi consenseri: coram illo litigare , postquam familiaris est eius effectus.[Eius.] s.epi.[Effectus.] s.Rogerius.[Consenserit.] s.Rogerius.fm Vinc.& Laur.imò Thomas.fm.T.& huic sto ī hoc verbo,licet non habeam considerationes,quas alij habuerunt. Hoc enim certum est,ꝙ Rogerius non posset istos recusare , quos impetrauit, vt.j.eo.super quæstionum.§.verum.iij.q.iij.offeratur,nisi ex noua cā,vt de alio no.s.c.§.prox.super verbo,postmodum,sed ista est mens. Rogerius prouidus & discretus reliquit procuratorem suum in Anglia,quem ita instruxit.tu silebis, nec facies citari aduersarium,quia forsan iudices recusaret,si tamen fecerit me citari,comparebis & dices.dñi citauistis talem , ad cuius instantiam:si enim aliquis appareat,bene inueniet defensorem, & si aduersarius dicat,ad instantiam meam factum est , facies scribi qa per hoc præcludetur via recusationi.s.eo.gratum. ad fi. alioquin ego ibo ad curiā, & nitar mihi æque bonos iudices si potero impetrare,vnde fecit in litera ex certa industria hoc apponi , & hic est verus & planus intellectus,quicquid alij notent . [Priorum.] s. ad Vigorieñ.& coniudices obtentarum.[Alioquin.] ver. si Thomas post familiaritatem prædictam extorsam coram illo Vigorieñ epō litigari consenserit,vel per citationem, vt no.s.super verbo,consenserit,vel alio modo,cessabit hæc prouisio,quia nō erat nisi ad cautelam & in subsidium impetrata . [Et partes &c.]
7 Quia , † nec sanum esset sine causa mutare iudicem iam instructum,vt.ff.de vaca.mu.l.penul.ad fi.ff.de testibus.l. iij. ver. ideoq; diuus Adrianus,&.j.de fideiusso.constitutus.in fi.

ADDITIONES.

a ¶ Familiaritas repellit iudicem & testem . Adde , qui dicantur proprie familiares, tex.in ca.fi.de ver.sig.& ibi Imo.& Do.in vl.col.lib.vj.
b ¶ Post litem contesta.Adde,ꝙ dilatoria , licet regulariter debeat ante lit.contesta. proponi,per iura hic alleg.tamen si de nouo incipiat competere , potest post litē contesta.proponi,vt hic dicit. Et idem quando de nouo peruenit ad notitiam.no. glo.iij.q.vj.exceptio.& in c a.statutum.§.cum autem.de rescrip. li.vj.vide do.Abb. hic.& in.c.j.de ordi.cog.& Feli.hic,qui ponit regulam cum fallen.oportunis.

SVMMARIVM.

1 *Aequitas semper consideranda est.*
2 *Delegatus delegati principis,non est delegatus.*
3 *Tempus appellationis a sententia est decendium.*
4 *Rescripta perpetua sunt.*
5 *Ecclesia nulli claudit gremium suum.*
6 *Bona iure dominij post lapsum anni adijciuntur.*
7 *Excommunicatus debet prius satisfacere,antequam absoluatur.*

CAP. XXVI.

QVærenti. Pars.j.de verbo. signi. quærenti.[A nobis.]Vel iudex quicunque,fm Iacobum,j.c.j.§.j.[Excommunicet.] Sententiam exequendo , quia alias parum prodesset , nisi executioni mandaretur,& quandoque,& si pignora traderentur,vt le. & no. j.de

j.de re iudi.cum aliquibus.¶ Licet aliquibus.ii.pars.[Functus officio.] Vt.s.eo.in literis.j.de iudi.at si clerici.in fi.&.ff.de re iudi.iudex.[Alij autem] ver.[Duret.] s.in perpetuum.[Parcatur.] Cum effectu.s.eo.significasti.j.de cleri.non resi.relatum. subaudi , hoc ideo.[Vt interim &c.] q.d.vt excommunicatum non contingat longius laborare,& ei,pro quo lata est sententia,citius satisfiat.ar. j.de offi.ordi.pastoralis.§.pe. [Volentem.] Tertij vero dicunt , ꝙ durat donec lapsum sit tempus,quod datur ad parendum sententiæ.s.quadrimestre,vt innuitur.j.§.se.[Nos tamen &c.] Et sic cōtinuatur sequens.§.¶ Nos tamen.] iij.pars.[Aequitatis.] Quæ sem
1 per est,†consideranda,vt.j.de transac.c.fi.[Incedentes.] i.æquitate pensata mediam viam eligentes,vt.ff.de acqui.rerum do.adeo.§. cum quis.&.s.de offi.custo.c.j.§.lampades,vbi de hoc.[A nobis.] Quid de delegato ab ordinario?vtiq;.erit ad ipsum ordinarium recurrendum.ff.de re iudi.a diuo Pio. Quid de subdelegato delegati a principe?Si delegat⁹ aliquid sibi retinuit de iurisdictione vsq; ad annum,recurretur ad ipsum.puta,si dixit reseruata nobis maiori excōicatione,seu excommunicationis sñia super executione talis negotij vobis cōmittimus vices nostras.ar,hic.&.j.c.j.§. porro.Si vero nihil sibi retinuit , forsan vsque ad quadrimestre tēpus tātum,in subdelegato hæc potestas durabit,quia virtus illius clausulæ.appellatione remota , per subdelegationem omnino extincta fuit,vt.j.c.j.§.si vero duo.& sic saluum remanet tm̄ modo ius cōe de quadrimestri tempore subsequenti ar. hic a contrario sensu,quando dicit a nobis.q.d. non ab alio . & fm hoc non transit hoc priuilegium in tertiam personam , sicut nec excōicatio, nec.
2 †delegatus delegati principis suus delegatus est.arg.ff. pro socio,q admittitur.&.l.se.licet sit ar.cōtra.ff. de testa.ad testium . in fi.pro, & contra.ff.de pecul.si seruus meus . & duabus.ii.sequentibus, & fm prædicta latet hic vna virtus illius clausule,appellatione remota,quæ non exprimitur inter nouem alias in summa.co.ti.§. quo decretalis.ver.præuaricatores.& sequenti . [Ad quadrimestre.] In qua opinione forsan aliqui erant,vt no.s.§.proxi.in fi. [A lege.] i. in personali actione.C.de vsur.rei iu di.l.ij.&.iij. quod dic, vt le.& no.j.de re iudi.ꝙ ad consultationem.§.fi. circa prin. In reali vero statim mandatur executioni,si res possit restitui : alioquin cauet condemnatus de præstanda æstimatione vsque ad certum tēpus, nisi rem restituat.Insti de offi.iudi.§.j.nec obstat.ff.de vsur.in fidei commissi.quia ibi non agebatur rei vendicatione,sed actione ex testamento,quæ personalis est.Similiter non obstat. ff. quod me. cā.si cum exceptione.§.ꝙ si homo . quia & ibi agebatur actione, quod me.cā.quæ personalis est.In criminalibus etiā statim mandatur executioni.de pœ.di j.sleat.C.de pœnis . cum reis, exceptis
a casibus[a] .xj.q.iij.cum apud. Currit autem hoc quadrimestre tempus a die latæ sñiæ,si non est appellatum, sed & si appelletur a die
3 confirmationis sententiæ currit, †decendium. C. de vsur.rei iudi. l.ij.vel a tempore cōfessionis,vbi de plano agebatur : sic intellige, ff.de confes.certum.§.fi.Nam si libellus oblatus esset, in confessū daretur sñia j de rerum per mu.cum olim. in criminali aūt licet quis confiteatur,non tamen mandatur executioni sñia,nisi ferantur.ff.de custo.reorum.si confessus.ij.q.i.nos in quemq̄.Ex pmissis distinguendum est, vtrum agatur criminaliter , vel ciuiliter.vtrū realiter.vel personaliter,vtrum de plano,vel cum solēnitate. vtrū reus neget,vel confiteatur,& an sit appellatum,vel non . [Ad integrum.] & non vltra extenditur,vt secundi opinati sunt , nec contra expirat,vt primi dixerunt,vt patet in eo,quod no.j.e.c. in fi.Ergo hunc numerum in hac materia ratus est Inno.sicut & alias dicit lex de prætore,ff.de postul.l.j.§.ij.ver.pueritiam.vt. s. delegatus sñiam suam possit executioni mandare tantum infra annum in
b tegrum,& continuum[b],vt ex præmissis patet,qui ex. ccclxv. dicbus constat,vt.ff.de statu.l.b.l iiij.§.Stichus.ff.de verbo.sig.anniculus.ii.& sic fuit determinatum per dominum Clementem Papā. iiij.in cā magistri Strurion. Cremoneñ. Sed contra in princi.sequentis gl.solue,vt ibi,no.[Annum.] Nisi fuerit appellatum :alioquin post annum licet delegato suam sñiam exequi, si appellans appellationem suam non fuerit prosecutus.j.de ap.personas.fm d.n.Sed contra in præceden.glo.Dic,ꝙ illud intelligitur , qñ quis appellationem prosequitur,& sententia per aliū iudicem confirmatur,tunc enim elapso anno , non exequetur sententiā primus iudex,sed secundus,vt & no.j.eo.pastoral.§.præterea.in fi. Item intelligas vsque ad annum postq̄ diffinitum est negotium. Aliogn si finitum non esset,extenderetur iurisdictio q̄diu lis penderet coram eodem delegato, & sic colligitur contra.j.de simo.querelā, in fi.Vnde & si ante diffinitiuam sententiam excōicet,semp vsq; ad diffinitiuam sententiā , & etiam post infra annū potest absoluere delegatus,quia perpetuata est iurisdictio sua s. eo.gratum.j.
4 eo.licet,& quia rescripta , † perpetua sunt.C. de diuersis rescriptis, falso.ordinarius vero,quia semper habet iurisdictionem, semper absoluet,& sententiam suam semper potest in melius reformare, vt no.j.de accu.qualiter.j.nisi forte sit suspensus , vel excōicatus.j. de excel.præla.c.fi.quod dic,vt le.& no extra.do.n.de supplen.ne. præla.Romana.li.vj.Quid si deponatur?Rñ. tunc nec infra annū absoluet, sed iurisdictio transit ad capitulum successorem suum, vt patet in eo,quod le.& no.s.de elec.venerabilem §.fi.j.de ma.& obe.cum olim.C.de iudi.properandum §.sin autem in fine triennij.& idem intelligas de delegato excōicato,vel suspenso: quia nec talis potest absoluere,vel ligare.xxiiij.q.j.audiuimus . Idem etiam intelligas de successore delegati,qui succedit in onere & honore, quia & in hoc casu non est recurrendum ad delegatū depositū, sed potius successorē.s.eo.qm̄ abbas.j. de offi.ordi. pastoralis.§.pterea.ver.fi.fm.d.n.[Exequendū.] Non ergo ad cognoscendū ēt de noua iniuria.quod dic,vt no.s.eo.in literis, sed crescente contumacia interim poterit augmentare pœnam.j. vt lite non contest.c.fi §.fi.& obedire volentem absoluere.s.§.j. ver. alij: [Valeat exercere,sicut obseruatur in illo &c.] ver.[Defecerunt hic scrutantes scrutinio,& somniantes nihil veritatis inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Quidam.n.hæc verba voluerunt exponere per capitula.xi.q.iij.rursus.&.c.quicunque. vt si est excōicatus ibi, in criminali cā pro contumacia infra annū veniens,auditur sup principali,sed postea non auditur,ita hic:alij fecerunt hic cōparationē de personali actione ad realem , vt sicut passus missionem in possessionem rei petitæ,veniens infra annū,possessionē recuperat,sed post annum minime.j.vt lit.non contest.qm̄ frequenter, §.in aliis,ita & hic,sed neutra placet mihi : quia non est facienda cōparatio Christi ad Belial,maxime semiplene.Ideo no.ꝙ si quis conueniatur personali actione,in quo casu loquitur hic fm oēs, aut ipse est contumax post sententiā , aut post litis contesta. ante sententiā,aut ante litis contestationem , & talis si non habet bona,non potest pati missionem in possessionē bonorū , quæ non habet,vnde necesse est,ꝙ excōicetur,sic intellige.j.vt lit.non contest.tuæ.in fi.Si vero habet bona,tunc alterutra pœna , & vtraque contumacia exigente feriri potest,vt.j vt lit.non contest.qm̄ frequenter.§.vl.Istæ ergo duæ penæ æquiparātur, ergo idem iuris est in vna,quod in reliqua,quatenus tamen possibile est , vt.j.apparet.Dicas ergo,ꝙ si post sententiā excōicetur talis a iudice delegato,infra annum veniens, absolui potest per delegatum , sed post annum non potest,nisi per superiorē,& in hoc restringitur potestas delegati,quia ordinarius etiam post annum audiret ipsum,sicut eum audiret volentem purgare aliam pœnam., quātūcunq; veniret post annum ante distractionē bonorum, vt. C. de distra. pig.si prius.ff.de ces.bo.l.iij.& de re iudi.a diuo Pio . vel antequam res vsucapta esset,vel fm decretū interpositum,vt.ff.de acqu.poss. possideri.§.vlti.ff.de dam.in fec.si finita.§.Iulianus.&. §. si quis aliter.&.§.non autē,& sic semper re integra,sed in pœna excōicationis nunq̄ erit res non integra,cum nō sit,quod distrahi possit seu
5 vsucapi,& sic semper admittitur,quia ecclesia,†nulli claudit gremium suum,vt.C.de sum.Tri. & fide catho.l.vlti.&.j.q.vij. si quis oēm.circa prī.xxvj.q.vi.c.si presbyter.&.c.cognouimus, & in hoc est minor hæc pena,& alia durior, sed & alia mitior in alio casu, vt.j.§.sequenti.Vbi vero talis est contumax ante sententiam , sed post lit.contest.si liquet de cā vel liquere potest,nihilominus pronuntiatur diffinitiue,vt.iij.q.ix.decernimus.C. de iudi. properandum §.sin autem , & si non satisfacit, vtraque pœna feriri potest, de quo dic,vt.s.c.prox si non liquet,& habet bona,patitur missionem,vt dicam.j.§.si vero.Si vero non habet bona , excōicatur,& si veniat.j.annum,auditur,alias pro conuicto habetur. Sic potest intelligi.xj.q.iij.quicunque.ar.C.quomodo & quando iudex.l.cōsentaneum,& sic in casu isto grauior est hæc pęna, q̄ alia,quia in alia per lapsum anni non committitur , sed & alia durior est in
6 alio:quia adiiciuntur bona,† iure dñij post lapsum anni. C.de iure do.impe.l.ii.& dixi.s.ver.& sic semper , & sic contumax in vna grauatur & in alia releuatur,& contra.sic.s.de transla.epi.vel electi.inter corporalia.§.fi.&.j.de paroch.c.j.Si vero ante lit.contest. talis contumax appareat , vtraque pœna similiter feriri potest , si tamen bona habeat.Si ergo habeat bona, patitur missionem , & veniens infra annum , vel post annum auditur restitutis expēsis, & cautione præstita de stādo iuri,vt.C. de bo.auth.iu.poss.auth.& qui iurat,& in Auth.de exhi.& intro.reis.§.si vero.coll.v.ergo idē si patiatur excōicationem.vt sic in hoc casu nulla sit dria inter pęnas,vt hic probatur.&.j. vt lit.non contest. quoniam frequēter.§.
7 vlti.qui.§.est glossa istius,vt istæ finis est glossa illius, &†ꝙ excommunicatus debeat soluere expensas, anteq̄ absoluatur,& cautionem præstare,probant duæ decretales, quarum vna est exaudienda per aliam,& supplenda.j.de verbo.signi.ex parte, & de iudi c.j. quæ licet fm alios iniqua appareat,fm hoc plenum recipit intellectum,vt ergo istud clare appareat , sic puto hanc literam exponendam.[Exercere.] sed post annum subaudi,non exercebit,nisi superior,ex quo fuit excommunicatus post sententiam , secus si excommunicatus fuisset ante lit.contest.tunc enim infra annū, vel post annum coram delegato veniens audiretur. [Sicut obseruatur in illo.] s. personaliter conuento, & missionem passo, qui præstita

ADDITIONES.

a ¶ Exceptis casibus. Adde ꝙ Feli.hic excipit.xij.casus.
b ¶ Continuum.Adde,ꝙ omne tempus debet intelligi continuum,nisi reperiatur cōtrarium.Ab.hic & Bal.consil.cccxxiij.iij.lib.

præstita cautione, & restitutis expensis possessionem recuperat. [Cum ante litis cõtestationem &c.]Vt. s̃. plenius est probatum, & sic in casu isto delegatus non amittit iurisdictionem suam, cũ adhuc non sit functus officio suo, sed per litis contestationem ꝑpetuata intelligitur. s̃. eo. significasti. & c. in literis. & c. relatum, & gratum. & infra eo. pastoralis. §. quia vero. & ca. licet. hunc puto plenum, & planum, & verum intellectum.

SVMMARIVM.

1 *Ius quandoque per interpretationem corrigitur.*
2 *Iura iuribus debemus concordare.*
3 *Appellationem remouere nisi Princeps nullus per suam literam potest.*
4 *Verbum quicunque neminem excludit.*
5 *Appellari potest a quolibet grauamine.*
6 *Dilationes, & subtilitates amputandæ.*
7 *Iudex delegatus potest committere principium, medium, & finem.*
8 *Examinatoris magnum est officium.*
9 *Iudicium redditur in inuitum.*
10 *Delegatus, an pot cõmittere totam causam, retenta sibi executione sententiæ.*
11 *Merus executor non habet causam examinare.*
12 *Appellatio est fienda a delegato, ad delegantem.*
13 *Intentio iuris est quod parcatur partium sumptibus, & laboribus.*
14 *Vices suas simpliciter committens, totum commisisse videtur.*
15 *Delegatus potest subdelegare.*
16 *Iurisdictio delegata uidetur perpetuata.*
17 *Protestatio per actum contrarium euanescit.*
18 *Consensus primæ delegationis, non extenditur ad secundam.*
19 *Iurisdictio delegata, tota subdelegata uidetur.*
20 *Appellatur a metropolitano ad concilium.*
21 *Forma appellationis a recusatione non admissa.*

CAP. XXVII.

SVper quæstionum articulis. Scilicet tribus, qui possunt elici. infra eo §. fi & inde sumẽdus est casus. Si. s̃. de elec. venerabilem. §. fi. [Per constitutionem nostram.] quam non habemus, erat tamen in compilatione magistri Guilleberti ẜm quosdam, sed secundum magistrum meum erat in compilatione magistri Bernardi com postellani, & eius tenor ponitur infra. §. j. ibi, licet is cui causa &c. vsque ad. §. intentionis igitur. de his autem compilationibus, no. in proœmio summæ. §. vnde habuit. vers. postea vero cum multæ decretales, & sequentib. [Alexandri Papæ.] Quam habuistis. s̃. eo. cum te consulente, & eius tenor ponitur, infra, ver. proxi. ibi, si
1 sup cã &c. vsq; ad. §. nos aũt. [Derogatur.] Immo quãque, †ius per interpretationem corrigitur. vt. ff. ad Tertyl. l. j. §. qui operas. [Sed illa.] s. Alexãdrina. cum te. [Per istam.] s. nostram. licet is. [Immo in ista.] s. nostra. [In illa.] s. Alexandrina. [Supplentur.] Si. ĵ. de simo. licet Hely. ĵ. de sen. excom. inter alia. ĵ. de verbo. sign. cũ olim. & per hoc patet, ꝙ non debemus esse proni ad iura corrigenda, sed subtiliter attendere, & verba & mentem. Multoties enim iura nullo modo contradicunt nisi per subauditum, vt le. & no. ĵ. e. porro. Multoties etiam diuersa sunt, non aduersa, & suppletur vnum per reliquum, vt patet hic. & ĵ de his quæ fi. a præla. cũ apostolica. §. authoritates, & tamen recutientes dicunt, ꝙ contraria sunt, patet exemplum. s̃. de offic. archid. ca quæ. & de offi. sacristæ.
2 ca. vnico. Sed certe promptum, †debet esse iura iuribus concor-
a dare[a], vt leg. & no. ĵ. de appel. vt debitus. & iunge. quod. s̃. no. de sacra vnc. c. vnico. §. penul. [Ipse namque.] ver. i. Alexan. [Si super causa &c.] Hic incipit tenor Alexandrinę. [Laboribus partium.] Si. ĵ. de appel. vt debitus. in prin. nec insisto constructioni: quia ipsam inuenies. s̃. eo. cũ te. [Sententia.] Cum eis scriberetur cũ clausula, appellatione remota, sinautem alterum istorũ deficiat, cãm tenetur relinquere, quia sua iurisdictio expirauit, & in his duob⁹ suppletur Alexandrina, quæ de his nullam mentionem facit per Innocentianam, vt patet. ĵ. eo. §. porro, quod dic, vt ibi no. ¶ Nos autem.] ij. pars. [Statuimus.] Præteriti temporis est. ẜm. d. n. [Licet is, cui cã committitur &c.] Hic incipit tenor Innocentianæ. [Appellatione remota.] In hoc suppletur Alexandrina, quæ de hac clausula nullam fecerat mentionem, nec non & in oĩbus, quæ sequuntur vsque ad. ver. ꝙ si delegatus. [Non possit.] Nullus. n. põt,
3 †appellationem remouere[b], per suam literam nisi princeps, vt
b hic. & ff. quibus appellare non licet. l. j. in fi. Quasi sit de mero imperio, & sic non possit delegari nisi a principe. ff. de offic. eius cui man. est iurisdi. l. j. in prin. & in fi. & ff. de iurisdi. om. iudi. l. iij. Sed contra. ĵ. c. i. §. fi. Sol. ibi. Sed quæ est ratio, ꝙ delegatus non potest cãm subdelegare, appellatione remota? dic, vt no. in sum. eo. tit. §. quod sit eius officium. ver. quæro etiam, quę sit ratio, ꝙ delegatus. [Delegare.] Subaudi, & sic videretur, ꝙ indifferenter posset appellari a subdelegato delegati nostri. [Si tamen &c. Vel iudex.] Subaudi, ordinarius ẜm. d. n. Sed tamen latius sonat, vt sequitur. [Quicunque.] Ergo idem in ordinario iudice de applone cognoscente, & sic vr̃ corrigi. Auth. vt defunc. seu fu. e. non iniu. §. illud. coll. v. quod dic, vt no. ĵ. eo. §. j. Ex hoc etiam, quod dicit, iudex quicũq; notabis, ꝙ quicunque habeat etiam subdelegatam iurisdictionem (nam & talis iudex est, vt patet in fi. huius. §.) & si non possit committere causæ cognitionem. C. de iudi. a iudice. Potest tamẽ committere certum articulum executorium sine iurisdictione, puta, citationem, vt no. ĵ. c. j. §. j. vel denuntiationem. ĵ. eod. ex lite-
4 ris. †Neminem enim excludit, qui dixit quicunque, vt. ĵ. de ma. & obe. solitæ. §. penul. [Cognitorem.] i. nullo modo cognitorem, alioquin hoc non posset facere quicunq; iudex, vt in præcedẽ. gl. & facit hæc expositio pro illis, qui dicunt, ꝙ postulatio soli gratiæ innititur. quod dic, vt no. s̃. de postul. prælato. bonę. i. §. penulti. ad fi. [Quam executorem.] Immo (quod melius est) simplicem auditorem, vt. ĵ. e. §. porro. [Certum articulum.] de mediis, puta exceptiones examinãdas, testes recipiendos, vel allegationes audiẽdas, vel similia, ita ꝙ nullam iurisdictionem habeat, sed tantum audiat & exequatur mandatum. Si quid vero dubii sit, non diffiniat, sed ad superiorẽ referat. Sicut & alias le. s̃. de offi. archi. c. j. &
5 c. fi. alioquin si commissa sit ei iurisdictio, a quolibet. † grauamine poterit appellari. ĵ. de ap. vt debitus. & c. cum sit Romana. Hodie autẽ nulla est differẽtia inter auditores, & iudices ordinarios, siue delegatos. Quia aut grauant, & sic appellari potest. Aut non grauant, & sic appellari non potest, vt ibidem. Olim vero erat inter eos dr̃ia, quæ hic no. sed quia sublata est, non oportet circa eã laborare. ẜm. d. n. Alii dicunt, ꝙ hæc est dr̃ia, quia ab istis auditoribus, quibus tm̃ media committuntur (etiam si quis assignet iustam cãm, & se ipsam offerat probaturum) facta appellatio non tenebit, nisi & veritas grauaminis ꝓbetur corã superiore, ad quẽ est appellatum, quamuis alius, sit in iudice. ĵ. de app. interposita. Nec obstat. ĵ. de app. vt debitus, vbi innuit, ꝙ sufficit iustam cãm assignare, quia ibi intendit nouũ ius condere in odium frustratorie appellantium: sed non intendit corrigere, quicquid per antiqua iura aliter est statutum, quale est hoc, vt nõ appelletur ab auditoribus datis ad media nisi modum excedant, vt hic dicit. Sec⁹ aũt est in auditoribus datis ad litem contestãdam, vel ad alia maiora D. rñ. n. hoc non admittit, dicens, ꝙ modum excedit nõ solũ si fines mandati non seruat, vt. ĵ. e. §. porro, sed ẽt si iniuriam facit. C. de app. si quis prouocatione, vel si alias grauat. Nam quãdo grauat, licet appellare. nõ aliter. ĵ. de app. vt debitus. Nec est vis in diuersis clausulis, quæ possunt in diuersis decre. reperiri. Sicut dr̃ hic, ꝙ appellari non potest, nisi modum excedat, vel nisi mandati fines excedat. ĵ. eo. c. §. verum. Vel contra formam mandati iudicet. s̃. eo. prudentiam. rñ. j. ver. fi. Vel contra formam inquisitionis. ĵ. de offi. ordi. irrefragabili. §. i. Vel contra regularem disciplinam. ĵ. de offi. ordi. licet. ĵ. de app. vt nostrum. & c. irreprehensibilis. rñ. j. ad fi. Nam omnes istæ clausulæ pro vna ponuntur, & oẽs æquipollent illi, nisi grauetur. ẜm. do. n. quod nobis omnino non placet, imò istæ diuersæ clausulæ diuersos effectus habent. Et tale quid reputaretur grauamen legitimum in vna, quod non reputaretur in alia, vt patet in eo, quod le. & no in iuribus supradictis, & hic. & ĵ. de re iudi. ꝙ ad consultationem. in fi. Sed & auditor simplex, de quo hic loquitur. in quo potest grauare, nisi fines mandati excedat? Est enim quasi pica. & in mandato sibi facto non motu proprio, sed potius committentis procedit. Vnde nec a tali appellatur, nisi modum excedat, vt hic. & ĵ. de app. nouit. Ideoque & si forma mandati ei data iniusta sit, non ab ipso qui non grauat, sed a committente qui grauat est potius appellandum. Et si bene consideres decre. vt debitus. non loquitur in auditore, sed rñ tum in iudice. Vnde & dicit coram idoneo iudice, quod dic, vt ibi no. [Ab eo.] s. auditore. [Nisi modum.] s. formam sibi mandatam transgrediendo. ĵ. e. venerabili. §. fi. in prin. s̃. e. prudẽtiam. rñ. j. in fi [Dummodo &c.] ergo a 9rio, si sine assensu partium datus erat, poterat appellari, & sic 9dicebat Alexandrinæ, sed non ita intelligitur, quia hic non excipit, nisi de subauditu. vnde dic. [Non liceat appellari.] quod præcedit, subaudi, nec idem possit recusari dummodo &c. Et sic ista clausula non importat necessitatẽ, sed cautam prouisionem, vt exponitur. ĵ. e. §. verum, nec 9sensus partium appellationem remouet, vt patet. ĵ. eod. §. eius ergo. [Quam si delegatus.] ver. [A nobis.] No. non iungit, nec repetit, iudex quicunq;. Et caute hoc facit, quia licet quilibet iudex possit committere certum articulum, non tamen causæ cognitionem, vt no. s̃. eo. §. super verbo, vel iudex quicunque. [Litis exordium.] i. citationem quantum ad iurisdictionem perpetuandam. s̃. eod. gratum, & quantum ad interruptionem præscriptionis. C. de præscri. xxx. an. sicut in rem. & l. cum notissimi. Item quo ad rem constituendam

ADDITIONES.

a ¶Concordare. Adde tex. in. c. cum expediat. de elect. li. vj. & Bar. in extrauag. ad reprimendum. in. ver. non obstantibus. & d. Abba. hic in iij. no. post istum.

b ¶Appellationem remouere. Adde quid operetur clausula. appellatione remota, & quis possit appellationem remouere. Bar. in l. j. §. interdum. ff. a quib. appel. non licet, & per eum & glo. in. l. fi. C. de senten. ex interlo. om. iudi. & melius per d. Abb. Panor. in. c. pastoralis. & in. c. vt debitus, & vtrobique per gl. ĵ. de appel.

dam litigiosam. C. de liti. auth. litigiosa. Sed & quantum ad annales exceptiones perpetuandas dicitur exordium libellus principi oblatus, sicut legitur & traditur. C. quando li. pri. obla. per totum, ẜm d. n. Tu dicas litis exordium. i. principium & fundamentum,
a scilicet litis contestationem[a], vt. ĵ. de litis conte. c. vnico. & patet. ĵ. in fi. huius. §. Nec insisto alij expositioni, quæ hic prosequi cõsueuit, quia hæc sola est expositio vera. ar. ff. de in ius vocan. quãuis, C. ne ex delic. defunc. l. vnica. ff. rem ra. ha. amplius. & l. quo enim postq̃ iuratur de cal. C. de iura cal. l. j. & bonæ fidei possessor tenetur de fructibus. C. de rei ven. certum est. Nec est locus exactioni cautionis præstandæ. ff. de procura. Pomponius. §. ratihabitionis. [Vel causę finem.] s. diffinitiuæ sententiæ calculum. s̃. eo. insinuãte. rñ. j. ff. de arbi. qualem. §. differentiæ. Alias est lex super quo standum est intentioni proferentis, superflua disputatione explosa. ĵ. de verb. sig. in his. [Nedum totum negotium.] Subaudi, vel aliqđ medium, quia qui potest committere totum, potest & partem, vt ĵ. c. j. §. j. [Ab ipso.] s. subdelegato. [Tanq̃ a iudice] q. d. ex quo hæc maiora committuntur, iudex est, non tamen auditor, vel executor. Et ideo ab eo appellari potest, quod dic, vt plene no. s̃. eo. super verbo, certum articulum. [Prouocetur.] Si qua partium grauetur ĵ. de app. cum in ecclesia. Vel alius cuius intersit. s̃. e. super eo. Nõ tamen dr̃ ad quem, sed hoc determinatur. ĵ. eo. § porro. Subaudi, vere tanq̃ a iudice, etiam quando solum exordium, vel solum finem committi contingit. nam & talis est iudex. [Cum lis &c. cõtestari.] Hic ergo patet, de quo exordio loquut⁹ est. s̃. [Diffiniri.] Hic ergo patet, de quo fine loquut⁹ est. s̃. eo. Et si hæc tria. s. principium, mediũ, & finem plenius volueris prosequi, vide in summa, eo. ti. §. quæ delegati. vbi est materia plenius expedita. ¶ Intentionis igitur.] iii. pars, quam sic continuabis. Bene dixi. s̃. in prin capituli, ꝙ per constitutionem nostram consultationi Alexandrinæ nullatenus derogatur &c. Quod euidenter colliget, qui mentem & intentionem nostram diligenter attendet. s̃. de tem. or. literas, rñ. j. Quæ qm̃ forsan latet aliquos, plene ipsam volumus declara-
6 re. [Intẽtionis igitur nostræ &c. Liberius.] No. dilationes. † & subtilitates superfluas amputandas, cum processum iudicii consueuerunt impedire. ĵ. de præsump. nullus dubitat. & no. s̃. eo. prudentiam. §. cœterum. [Et principium.] Ideo dixit litis exordium. [Et finem.] Ideo dixit, vel causæ finem. [Et medium.] Ideo dixit, aut aliquem certum articulum. [Coniunctim.] quod patet vbi dixit. nedum totum negotium. [Sed etiam diuisim.] i. vnam partem vni, & aliam alij secundum omnes. Sed nõ placet, si intelligas eodem tempore, quia mens verbi præcedentis liberius contradicit, & iura. s̃. de rescrip. c. fi. & extra. d. n. eo. ti. dispendia. li. vj. C. de iudi. nulli. ĵ. de sequestra. pos. c. j §. Celestinus. Dic ergo diuisim. i. vnum per se, vel aliud per se. Primo litis exordium, & illo expedito. Secũdo medium, quo expleto. Tertio & finem, & huic intellectui concordat. do. n. [Alij.] q. d. non intendebamus in constitutione nostra statuere, quando esset appellandum vel ad quem, sed potius declarare quid posset delegatus subdelegare, & iudicialem potestatem ampliare, vt nõ solum medium, sed etiam principium & finem possit cõmittere, quod antea non licebat, contradicente lege. C. de iudi. auth. ad hæc. Cui standum esset, nisi hæc constitutio illud reuocaret. x. dist. c. j. ẜm. d. n. quod dic, vt in se. glo. [Delegare.] nisi causa sit criminalis: vt. ix. q. iii. Saluo. ibi. in conspectu omnium &c. Quam tamẽ princeps potest committere, vt. xxiij. q. iiij. illud. ff. de testi. l. iij. §. diuus. Vel nisi sit iudex appellationis, q nihil potest delegare. ẜm. ll. vt in. ll. signatis in sequenti gl. Qđ ẜm
b canones quo ad ordinarios non inuenio correctum[b], nisi per cõsuetudinem, quæ potest dici verius corruptela, cum & in fraudẽ fiat & impediat applones gradatas, vt le. & no. ĵ. de app. dilecti filij prior & conuentus. [Non obstante &c.] Hic derogatur Auth. vt defunc. seu fune. §. illud. coll. v. significato. C. de iudi. auth. ad hæc, in verbo, si administrator. Ibi enim dicit, ꝙ ordinarius per se principium, medium, & finem audire debet. Cœtera potest per consiliarios expedire. Delegatus vero omnino per se cãm audiat, nec laboro circa solutionem adhibendam, quia hæc verba, non obstante &c oĩno tollunt & corrigunt auth. supradictam secundũ Gof. & quasi omnes. Vnde dicunt, ꝙ aliud secundum leges, secundum quas oportet, ꝙ iudex hoc per se audiat. vt dictum est, & ꝓbatur in Auth. de exhi. re. §. si vero coll. v. Aliud secundum Cañ. secundum quos locus est commissioni, vt hic dicit. Item secũdũ leges in cœteris fit commissio consiliariis, vt dictum est, & probatur in Auth. de iudi. §. si quis aũt. i. coll. vj. secundum cañ. autem committi potest personis idoneis quibuscunque, quod dic, vt no. s̃. eod. si pro debilitate. Sed certe alia vr̃ mens Innocentii. vt. ĵ. no. [Quod dicitur.] subaudi, in legibus supradictis. [Cognoscere.] Posset suppleri de honestate, & sic non corrigerentur leges. si. no. s̃. e. consuluit. §. fi. Sed pro certo mens legum cõtradicit. [Et in fine.] subaudi, quas leges non intendimus corrigere, sed potius declarare, vt sic intelligantur & concordent cum iure nostro, vt dicam⁹, ꝙ libera debet esse commissio secundum canones. Tamen quantumcunque commissa sint, semper iudex debet ipsa per se examinare, vt dicunt leges. Intelligas ipsas saltem ex post facto, quando tamen sibi retinuit sententiam diffinitiuam. [Cum antequam ferat sententiam &c.] Non sunt verba auth. sed Innocentij antipophore respondentis. Posset. n. aliquis dicere, quõ delegatus a papa feret diffinitiuam sententiam. si alij commisit principium & medium, vel si nihil de meritis causæ cognouit? Et papa respondet, ꝙ omnia acta iudicij debet summatim a capite recensere. ẜm. do. n. quod dic, vt sequen. glo. [Vniuersa.] Subaudi, per se, & sic nedum examinat per se principium, medium, atque finem. Immo &c. hoc enim notat signum vniuersale. ar. ff. de hære. insti. hoc articulo quisquis. & no. s̃. §. proxi. super verbo, vel iudex quicunque. Per hoc patet, ꝙ Innocen. hic non intendit leges corrigere, sicut ei imponit communis glossa. Attamen salua reuerentia tanti patris, menti legum sua solutio contradicit. Ex quo tñ de ipsa constat, est modis oĩbus, in quantum potest fieri, supportanda. Dicas ergo, ꝙ leges possunt intelligi, quando iudex nullũ habet impedimentum. Iura vero canonica, quando est impeditus. ĵ. eo. pastoralis. & s̃. eo. si pro debilitate. Vel melius dicas, ꝙ iudex delegatus oĩno habet necesse audire per se pricipium, medium, & finem, qñ persona est electa, nisi de consensu partiũ hoc committat, vt. ĵ. e. qm̃. §. is autem. Cœtera vero (subaudi, quæ nullã habent causæ cognitionem) potest committere, vt patet in his, quę no. s̃. §. proxi. super verbo, vel iudex quicunque. Et sic oĩno concordant canones cum legibus, nec ipsas corrigunt, sed potius declarant, quod obscure dixerant, & supplent, quod in eis fuerat pretermissum, vt s̃. eo. c. rñ. j. Si vis hanc materiã vlterius dilatare, vide in summa. eo. ti. §. quæ delegari possunt. ver. potest autem delegatus subdelegare, & sequenti. cum remissionibus suis. [Inuestigare.] qñ committit principium, & medium, & non finem. Nam si finem cõmiserit vel cõmittit, nihil eũ inuestigare oportet. secundum. d. n. Imò si sibi retinuit aliquid de iurisdictione, appelletur ad eũ, vt. ĵ. eo. §. porro. quod dic, vt ibi no. [Diligenter.] potest suppleri de iuris necessitate, vt in eadẽ. l. dic, vt in præceden gl. subaudi, patet per
7 præmissa, ꝙ iudex, † delegatus potest cõmittere principium, medium, & finem. Aliud tñ iuris est in vno, quam in reliquo, & sic 9tinuatur sequẽs. §. verum cum totam &c. ¶ Verum cum totã.] iiij. pars. in qua ostenso ꝙ prædictæ constitutiones non sunt contrariæ, icipit prælibare distinctionem, per quam soluitur quæstio proposita. Et ostendit hic qñ a subdelegato liceat appellare, in sequenti vero. §. dicit ad quem. ẜm. d. n. [Ab eo.] s. subdelegato. [A iudice.] vt. s̃. eo. §. nos autem in fi. [Licite.] & sic loquitur Innocẽtiana. Si tamen delegatus aliquid sibi retinuit de iurisdictione, ad ipsum tantum appellabitur, ẜm quod. ĵ. §. j. determinatur, & sic non relinquet cãm indefinitam, vt dicit Alexandrina. [Cũ aũt.] ver. [Medium.] puta, testium, vel instrumentorum tenoré in acta redigere. Vel aliud simile, sine causæ cognitione. [Ab auditore.] nec in hoc Alexandrina discrepat, sed concordat. [Non potest.] subaudi, nec recusari. Et huic rñdet, quod sequitur, vel merito sit suspectus. [Excedat.] quod facit, cum aliud exequitur q̃ id, quod sibi mandatum est, vt hic. & ij. q. vj. §. diffinitiua. ver. ab executore. Item cum in exequendo iniuriam infert. C. de ap. si quis prouocatione. In his. n. casibus potest appellari ab executore, & in aliis no. extra. d. n. de excep. pia. §. vlt. li. vj. ĵ. de re iudi. ꝙ ad consultationem. in fi. & ĵ. eo. c. i. §. quia vero. & adde, quod no. s̃. eo. c. §. j. super verbo, certum articulum. ver. tñ. d. n. & sequentibus. [Suspectus.] talis enim recusari potest. s̃. eo. insinuante. [Prouide statuimus.] i. ad prouidentiam. q. d. si iudex vult bene sibi prouidere, ꝙ auditor suus non recusetur, consulimus ei, ꝙ de assensu partiũ detur. Et sic quod diximus. s̃. §. j. rñ. j. in fi. Ibi dummodo &c. non continet iuris necessitatem, sed prouisionem, vt ibi no. [Vt de partiũ.] Et iõ recusari non potest, nisi ex noua cã, vt le. & no. s̃. eo. insinuãte, & probatur. iij. q. iij. offeratur. xxxij. q. v. horrendus. ff. de nego. gest. Pomponius. & ĵ. de proba. per tuas. §. pe. in fi. appellari tamẽ potest a tali. ff. de app. ex consensu. ff. qui satisda. co. si arbitrio. Nec obstat. ĵ. de re iudi. cãm quæ, quia ibi, non fuit appellatum. Et qđ dicit ibi, in confirmatione sententiæ, ꝙ de communi consensu fuit cã commissa, non fuit illa causa confirmationis, sed quia sententia nihil continebat iniquũ, vt ibi dicit. Nec obstat. ij. q. vj. a iudicibus. & §. se. post. §. forma, quia ibi loquitur de arbitris cõpromissariis. a quibus appellari non potest. C. de arbitris. l. j. Sed nunquid eadem prouisio debet fieri in assessore, qui & participat exa-
8 minationi causæ, & magnum est, † eius officium, vt. ff. de of. assel. l. j. Videtur, ꝙ sic. ar. hic. & ij. q. vj placuit. xi. q. iii. si episcopus forte. Nam & ipse vtrique parti participat. xiiij. q. v. non sane. Et quod omnes tangit &c. vt le. & no. s̃. de tem. or. si archiepiscopus. §. fi. Sed

ADDITIONES.

a ¶Litis contestationem. In litis contesta. igitur dicitur proprie lis exordiri, seu inchoari. Et idem dicunt glossa & Do. Abba. hic, quod est notandum pro statutis & aliis dispositionibus facientes mentionem de exordio litis. Nam ẜm. Do. Abb. ea, quæ præcedunt sunt potius ordinamenta ad litem inchoandam.

b ¶Correctum. Hoc dictum ẜm Io. An. & do. Ab. est contra. ca. vt litigantes. de of. ordi. li. vj. & ĵ. eo. c. pastoralis, vbi archiepiscopus subdelegat causam appellationis. Dicendum ergo cum glo. in verbo, alij delegare, quam videas.

Sed si partes non conueniant, eligat iudex ex officio non suspe-
ctum.ar.ĩ.eo.§.qñ vero.&.§.ñ.&.ĩ. de app. cū speciali.§.j.ver.aut
9 si cōiter. Et illū recipient partes(& si displiceat)quia iudiciū,†red-
ditur in inuitum.ff.de.ver.ob.inter stipulantem.§.j.s̄m. T.D. vero
a noster scripsit hic ; ꝙ iudex potest eligere quem vult[a], & hoc ex
eo apparet,quia ex eorum facto obligatur. C. de asses.l.j. & l. nul-
lus iudicum. De hoc dic,vt no.ĩ.de vi.& ho. cle. cum ab omni.§.
fi.& in summa eiusdem ti.ante fi.ver. consulo. ¶Porro.] v. pars.
[Transfert totam.]non tamen iudicis dandi licentiam transfer-
re potest,siue committere,licet illud sit de iurisditione. ff. de iuri-
sdi.om.iudi.l.iij.in fi. Et hoc ideo,quia illam non habet delegatus
principis ex commissione, sed a lege.C.de iudi.a iudice.ĩ.eo. ca.j.
rñ.j.&.c.qñ. Et quæ lege,vel senatusconsulto specialiter tribuun-
tur,mandata iurisdictione non trāsferuntur, vt.ff.de offi.eius cui
man.est iurisdictio.l.j. Vnde nec subdelegatus suus potest alium
delegare.ĩ.de app.cum cām quæ.ff.de of. eius cui man.est iurisdi.
l.fi. Videretur tñ,ꝙ delegatus principis non possit abdicare a se iu
risdictionem,saltem sine licentia ipsius a quo habet. ff. de of.pro
consul.solent.§.j.& de of.præsi.legatus. Nam & mandatum sibi
factum tenetur exequi,& si sit p erq̄ durum.xix.di.in memoriā.c.
di.ꝯ morem. Præterea & si cōmittat iurisdictionē, exercitium tñ
retinet,vt.ff.de of.eius cui man.est iurisdi.l.j.§.fi.ff. de iuris.om.iu-
dic.more.&.l.& quia,& reuocare hoc pōt qñ vult. ff. de iudi.iudi-
cium soluitur. So.aliud in ordinario, de quo loquuntur iura præ-
dicta. Aliud in delegato, de quo loquitur hic. Rō diuersitatis est,
qa ordinario cōpetit naturaliter iurisdictio iure suo.d.l.nemo.sed
delegatus proprium nihil habet.ff.de of eius cui man.est iurisd.q̄-
cunque.§.qui mandatā. Et iunge,quod no. in summa.eo.tit.§.q
delegari pñt.vers.quid si simpl'r committat,& sequenti. Sed nun-
10 quid delegatus†pōt committere totam causam, retenta sibi exe-
cutione snīæ? Sic,sed ad ipsum non appellabitur, cū non habeat
causę cognitionem. C. de execu. rei iudi.si vt proponis.s̄m.B.&
d.n. Contrarium tñ innuitur hic.&.s̄.eo.quærenti. in fi.&.ĩ.eo.ex
literis.qđ dic,vt no.s̄.eo.quærenti.&.ĩ.ver.j.in prin. Quid si subde-
legatus delegationē sibi simpl'r & in totum factam recipere no-
lit? Dicunt quidam,ꝙ nihil potest facere delegatus.ex quo simpl'r
commisit,vt hic sequitur &.ĩ.eo. venerabili.§. fi. Dicas contra,vt
no.s̄.eo.significasti.&.c.ex literis. Quinimmo & re integra hoc
b reuocare potest[b].s.anteq̄ subdelegatus iurisdictione vti cœpit s̄m
Az.Insti.man.§.recte.ff.de iudi.iudicium. C. de noua. & delega.l.
iij.&.legitur.& no.s̄.de elec.in causis.§.fi.& iunge,quod no.in sū-
ma.eo.tit.§.quæ delegari.ver.sed nunquid potest reuocare.[Non
ad eum.]s̄m distinctionem,quæ hic fit, intellige quod legitur.C.
qui pro sua iurisdi.l.vnica.&.ff.quis & a quo app.l.j. [Debebit.]sic
intelligi debet.ff.quis & a quo.app.l.j.[Cum autem.] ver. [De iu-
risdictione.]habente causę cognitionem,vt sic saltem snīam sibi
reseruet. Executio.n.spectat ad illum,qui pronuntiat.s̄m. T.s̄.eo.
quærenti.&.c in literis. Ego intelligo,sicut hic dicit simpl'r, etiam
si sibi retinuerit executionē tm̄, quæ nec tñ omnino sine causæ
cognitione est,vt patet in eo,quod le.& no.ī extrauag.d.n.de sen.
exc.cum medicinalis.li.vj. Nec obstat ratio, quæ alios mouet.s.ꝙ
11 merus†executor non habet causam examinare,vt leg.& not.s̄.§.
verum.ĩ.c.j §.quia vero. Quia aliud est, qñ mera executio cōmit-
titur,vt ibi. Vbi ex vi commissionis non pōt haberi causæ cogni-
tio.aliud,qñ retinetur,vt hic,vbi ex vi retentionis,& ex vi appella-
tionis factæ, & ex vi huius interpretationis recuperatur tota iuris-
dictio,arg.ff.ad Turpill.l.j.in fi.& ĩ.de appell.vt debitus. [Appella
tione.] cum non liceat appellare,nisi a grauamine. ĩ.de appell.vt
debitus. Vel dic,ꝙ aliud esset,si non esset hæc clausula apposita in
rescripto,vt hic colligitur a ꝯrio sensu. Nec ob.c.vt debitus. prohi
bet enim tantum appellari ante sententiam,nisi ex causa rationa
bili,sed non remouet hanc distinctionem,vt si hæc clausula sit in
literis apposita, appelletur ad delegatum, si vero non est apposi-
ta, appelletur ad Papam. Immo hæc est vna de virtutibus istius
clausulæ,secundum d.n. Hoc tamen sibi nō placuit,nobis autem
placet,quod dic,vt in seq.glo. [Remota.] maxime s̄m omnes,vt
corrigatur & deleatur textus,qui nec istud innuit. Remoue ergo
maxime, nec corrigatur: quia nec huic textui aliquod ius ꝯdicit.
Si dicas,ꝙ corrigitur:quia hodie in hac clausula non est vis faciē
da,vt ĩ.de appella.vt debitus. Respon.in toto textu ipsius decret.vt
debitus.non reperies,ꝙ de ista clausula aliquam faciat mentionē.
Qua igitur fronte hoc dicis? Quomodo enim potest aliqđ ius tol-
lere,vel corrigere,vel etiā in aliquo lædere id,de quo penitus nul-
lam facit mentionem? verba deficiunt tibi,& intentio iurium. C.
de inoff.doti.l.vnica.& ff.de legib.non est nouum.& ll.seq.& s̄.eo.
rñ.j.& §.intentionis. Dicas ergo, ꝙ hæc duo cōcurrunt.s.ꝙ aliqs
delegatus principis aliqđ sibi retinuit de iurisdictione,& causa cō
c missa erat appellatione remota,ad ipsum delegatum appellabit̄[c],
& nō ad Papam primum delegantem,vt hic,& C.qui pro sua iu-
risdictione. l. vnica. sinautem alterum istorum duorum deficiat
non ad ipsum,sed ad primā appellabitur delegantem,vt hic pro-
batur a cōtrario sensu,& s̄.eo.§.& ĩ.eo.§.si vero duo.vbi & de hac
ratione fit mentio. Et sic est hic vnum euidens, in quo hæc clau-
sula hodie operatur. Est & aliud,vt not.s̄.e.quærenti.[Sed ad eū.]
12 s.a nobis delegatum. [Appellari.] Sic a delegato†ad delegantem
est regulariter appellandum. Sed ꝯ.ĩ.de eo qui mit.in poss.cau.rei
ser.cum venissent.rñ.j.vers.qui cum seruis. Sol.ibi,& hęc materia
in sum.eo.tit.§.quis delegare.& de appellationibus.§.a quo. & ad
quem. sub §.vt autem plenius recitatur. [Vnde si forsitan.] versi.
[Cognitor.] Impropriè:quia hic appellatur cognitor, qui sine vl
la iurisdictione & diffinitione est. Vnde & statim corrigit se ibi,
vel quod melius est auditor. [Aut executor.] merus,est enim pi-
ca habens certum mandatum & certam formam, quam non li
cet transgredi,quod dic,vt plene not.s̄.eo.§.j.super verbo, certum
articulum.[Auditor.] Talis enim potius dr̄ hr̄e notionē,q̄ iuris-
dictionē.ff.de re iud.ait prætor.[Excedat.] vel subaudi,cum non
sit datus de consensu partium,recusetur ideo. [Quia merito &c.
Consultationem premissam.].s.Alexandrinā,cuius tenorem ha
buisti.s̄.eo.rñ.j.vers.ipse namq; rñdet.[Expensis.] Subaudi, ex eo,
qđ diximus.s̄.eo.§.verū.in fi. crederet aliquis,ꝙ delegatus a nobis
nō posset auditorē,nisi de cōsensu partiū deputare,& si hoc face-
ret,ꝙ sine aliqua ꝓbatione causæ posset recusari talis subdelegatus.
[Vero.] Pro sed,sed nō est ita.[Quia quē delegatus &c.] Et sic cō
tinuatur sequens §.¶[Quem vero.] vj.pars. [Deputauerit.]Etiam
sine consensu partinm.[Nisi coram eo.]. s.delegato a nobis, vel
coram subdelegato suo,sicut suppletur.ĩ.e.§.fi. No.ergo,ꝙ quādo
subdelegatus delegati recusatur, non sunt arbitri eligendi, sed est
causa proponenda coram subdelegato,& postea probāda coram
delegato,vel alio ab eo ad hoc subdelegato,vt hic.&ĩ.§ fi. Idē est,
qñ collega delegati recusatur: nisi cum in rescripto apposita est il
la clausula,ꝙ si nō ambo &c.quia nec tunc eliguntur arbitri,sed
est procedendū,vt nor.s̄.eo.cum super abbatia. & idē si delegatus
ordinarij recuset:quia & tunc corā ordinario probari dēt, vel de-
legato suo alio,arg.ĩ.de fo.compe.si qs ꝯ clericū.& c.licet.vbi vero
ordinarius recusat,eligunt arbitri.ĩ.de app.cū spāli. Sed quare nō
recurrit ad proximū superiorē,q forsitā est propinquus? Rñ.in fa-
uorē iurisd.ordinarię,ar.ĩ.de app.vt debitus.in prin.cū suis cōcor.
& qa licet qñq; sit propīquus superior,tñ ꝓ maiori parte est sem
per remotus,& sic magis grauarent partes,si ipsum adirent,q̄ si ar
bitri eligant,ad hoc.ff.de legib.nā ad ea.& in Auth. vt sine prohi.
matres fil.tu.ge.§.qa vero.coll.vij. Idē vbi delegatus principis recu
sat.ĩ.eo.suspitionis.ne grauent partes principē adeundo, & sic in
vtroq; casu.s.qñ arbitri eligunt,& qñ nō eligunt semper est inten
13 tio†iuris,ꝙ parcat partiū laborib.& expēsis,vt s̄.§.proxi.in fi.& s̄.
eo.rñ.j.ver.ipse nāq;. [Ostēdat.] Hec locū hñt, vbi tñ vnus est de
legat⁹,& sic cōtinuat sequēs.§.si vero duo. ¶Si vero duo.]vij.pars.
14 [Vices suas.].s.in totū,qđ semp vr̄ facere,† ex quo simpl'r cōmit-
tit vices suas,vt ĩ.eo.venerabili.§.porro.& §.fi.& arg.ĩ.eo.ex literis.
ĩ.de do.pastoralis.ĩ.de iure pat.ex literis.ff.de tute.l.iii.in fi.ff.de ex
cu.tut.l.ij. [Ille.] Cui vices cōmittunt. [Nec pōt appellatione re-
mota cognoscere.] Alias procedere.i.cū priuilegio istius clausulę
appellatione remota:qa multa cōtinet,de quo dic, vt not.s̄.eo.§.
porro. Alij vero hic notāt(ꝯ textū.)ꝙ hodie nihil operat̄ ista clau
sula : vnde nec istius subdelegati p talē cōmissionē iurisdictio vi-
tiat:qa & si læderet s̄m ius antiquū,hodie tñ ipso iure per decre.
vt debitus.releuat. Dele hāc glo.q̄ hūc textū destruit sine cā.dic,vt
prius no.[Nec cām &c.]Et est rō:qa partim est delegatus,partim
subdelegatus,nec iurisdictio scindi pōt,q̄ vnica est,& ita delegata
iurisdictio mixta cū subdelegata,tota censet̄ subdelegata,&quare
hoc fit:no.in sum.eo.tit. §.qđ sit eius officiū.ver.sed q̄ est rō,& hic
est qđ ĩ.sequitur;qa qđ pōt &c. [Cōtineat expressum &c.] Per hoc
patet,ꝙ vbi ēt hæc clausula,ꝙ si nō ambo.apposita est ī rescripto,
locus est cōmissioni. Sed ꝯ.s̄.eo.prudētiā.§.adiicimus.& c.quis.qđ
dic,vt ibi no.& ĩ.eo.corā. Illud ēt pōt dici in hoc casu,ꝙ & si vnus
de collegis pōt cōmittere,alter nō tenet̄ recipere, ne quo ad veri-
tatē istius clausulæ,appellatione remota,sibi p̄iudicet in hac par-
te,& iō rñdere pōt, si collega meus pōt, & vult mecū procedere
veniat,& ꝓcedat vsq; ad talē diē:nā ex quo dicit se impeditū,ego
solus ex vi illius clausulæ,ꝙ si non ambo, volo ꝓcedere sicut pos
sum,vt in iurib.ꝯ p̄dictis. Nec ob.qđ hic dr̄:qa narrat factū,qđ hic
accidere pōt,& ostēdit p̄iudiciū,qđ inde de iure seq̄t,quasi instruē
do collegā, ꝙ nō admittat talē subdelegationē. Quid ergo si tres
sunt iudices delegati appositis clausulis,appellatione remota,& ꝙ
si nō oēs &c.vnus delegat vices suas, alius vult admittere subdele-
gatū,sed tertius ꝯdicit? Rñ.potior est ꝯditio ꝓhibētis.ff.com.diui.
Sabinus. Sed qđ si ille,q vult subdelegatū admittere cū ipso subde
legato ꝓcedat tertio nolēte ꝓcessui interesse? Rñ.tenebit ꝓcessus,
nisi sit appellatū,sicut & teneret, si nullā cām p̄tēderet & interē
nollet.

ADDITIONES.

a ¶Eligere quem vult. Et hanc partem sequitur contra glo. do.Abb.hic in glo. recipiatur, qui ad materiam assessorum addit tex.in cap.statutum.§.assessorem.de rescrip.lib.vj.vbi etiam habet̄ de salario pro assessorio,& quod no.Spe.ti. de sala.§.fi.

b ¶Reuocare potest. Adde tex.in c.quamuis.tit.eo.lib.vj.

c ¶Ad ipsum delegatum appellabitur. Adde tex. apertum in cap. si delegatus. tit.eo. libro vj.

nollet.s̄.e.prudētiā.§.adiicimus.quasi videat̄ hāc causam,q̄ p̄tēdit,
remittere tacite eo ipso,ꝙ non appellat.ar.ĩ.de app. solicitudinē.
Sed nunquid ex hac cā pōt pars appellare? Non vr̄:nam delegat⁹
15 habet †a iure,ꝙ pōt subdelegare.ĩ.e.pastoralis.& s̄. e. quamuis.sed
& delegatus,licet non cogatur. pōt tñ subdelegatum admittere,
vt hic innuit.& s̄.e.cū super abbatia nullū ergo grauamen infer-
tur:quia nulli facit iniuriam,qui vtitur iure suo,vel beneficio iu-
ris,vt s̄.de ele.cum ecclesia Vulterana. Sed ꝯ :quia ex quo iudex
tertius ꝯdicit,& iustam cām ꝯdicendi habet, vt patet ex præmis-
sis,& si eo admittente pars appellare non posset, eo tñ ꝯdicente
appellare pōt hac cā adiecta: quia vos dñe delegate cum subdele
gato procediris: tertio collega vestro ꝯdicente,& intersit mea, ꝙ
ipse de causa cognoscat,cum sit iustus,prouidus,& discretus, ne
ipsius iudicialis authoritas in hac cā mihi necessaria,per vestrā
admissionem euanescat,ad sedem apostolicam appello ar.s̄.e.cō
suluit.§.j.in fi.ĩ.eo cum R. canonicus.& in eo,quod no.ĩ.de ap.ex
insinuatione.ii.q.vi.nō solent. Quid si ambo delegati ipsum sub-
delegatum simpliciter admiserunt in vno termino,sed postea in
alio termino admittere nolunt? Rñ. Si simpliciter nullo retento
fuit facta subdelegatio,& simpliciter admissus sine protestatione
aliqua,non erit decætero ꝯdictioni locus.ar.ĩ. e. venerabili.§.fin.
16 Tum quia iurisdictio†delegata vr̄ perpetuata.ĩ.eo.licet.§.j. Tum
quia semel in ipsum consenserunt,non errantes in iure, vel in fa
cto ar.ff.de iud.l.j.& ii.quamuis enim leges ille loquantur de con
sensu partium,non videt d.n.quare de consensu iudicium nō sit
idem. Quid ergo si fuit admissus cum hac protestatione.ꝙ ipsū
admittebant de gratia ad illum terminum tantum,ad quem pri
mo venit,ita ꝙ non preiudicaretur eis in aliquo? Vtiq; tunc esset
locus ꝯdictioni.ar.s̄.de post. prę.bonę.ii.circa prin.& de elec. Cu-
mana.nisi & ipsum postea sine protestatione admisissent nā pro
17 testatio †per actum ꝯrium euanescit,vt patet in eo, quod legi. &
no.s̄.de consti.cum M.Ferrariensis.§.j. Quid igitur si subdelegat⁹
esset ad vnum tantum terminum,& admissus sine protestatione
aliqua,nunquid si subdelegetur iterum ad alium terminum erit
de necessitate iterum admittendus? Rñ. Non: quia alius est actus
18 primæ,& alius actus secundę subdelegationis,& ideo† consensus
primæ non extenditur ad secundam.ar op.ĩ.de of.or. dilectus.§.
pe.in fi. Sed quid si duo delegati subdelegant, nunquid tertius de
legatus tenetur subdelegatum admittere? Quidam dicunt, ꝙ sic,
ex quo apposita est ista clausula, ꝙ si nō omnes duo vestrū &c.
quia in hoc casu nec solus procedere posset. Si autem diceretur.
ꝙ si nō omnes vnus vestrum &c.tunc non tenetur ipsos admitte
re,sed solus procedere posset. Hoc secundum admitto.sed & ī pri
mo casu qñ.s.dr̄,ꝙ si non omnes duo vestrum &c.& si tertius so
lus non possit procedere,puto tñ,ꝙ solus potest ꝯdicere, & subde
legatos repellere, ne iurisdictionem sibi commissam vulnerari
contingat siue culpa sua,nec ē locus clæ,quandiu cū collegis suis
pōt & vult interesse,s̄m id,quod no ĩ.e.coram. Et per hæc etiam
satisfit multis qōnibus,quæ circa hanc materiam possent moue-
ri,licet alii suadeant ꝯrium diffiniri [Quia quod potest]is,qui re-
cipit commissionem ante ipsius receptionem.s.ap.re. cognosce-
re,& causam alii delegare,vbi solus est cum effectu.vel vbi colle-
gam habet,si ita simplex sit,ꝙ talem subdelegationem admittat.
[Non pōt.]s.post receptionem subdelegationis : quia iurisdictio
19 †delegata tota censetur subdelegata,vt s̄.no.[Vnde si ab eo.]ver.
s.qui a collega subdelegationem recipit.[Nobis tñ vr̄ &c.]Et ex
hoc patet manifesta læsio,quę fit per subdelegationis receptionē
quo ad virtutem illius clæ,ap.re. Et hoc est verum,q ī delegās ni-
hil sibi retinuit de iurisdictone. Quid ergo si sibi retinuit? Hic est
dissentio. Quidam enim(inter quos est dominus noster)dicunt,
ꝙ nec in hoc casu appellabitur ad collegam subdelegantem so
lum:quia par in parem non habet imperium,vt s̄.de elec.inno-
tuit.§.multa nec appellatur de pari ad parem.ff.de ap.l.j.ii.q.vi.an
teriorum.§.illo quoq; ob eruato. Sed nec ad ipsam, & collegam
subdelegatum simul,cum ab ipso sit appellandum, vnde in cau-
sæ cognitione merito est suspectus.ar.s̄.e.cum super. Alij dicūt,ꝙ
bene pōt appellari ab isto subdelegato ad eundem & collegam,q
sibi retinuit aliquid de iurisdictione : quia ob ordine & præside
ad ipsum præsidem appellatur.ff qñ ap.sit.l.j.§.si præses.& §.p̄ced.
20 Item appellatur†a Metropolitano ad concilium.xvii.dis. multis.
& tñ in concilio ipse Metropolitanus presidet tanquam caput.
ĩ.de præb.graue.ĩ.de accu.sicut olim.huic tñ pōt responderi,ꝙ in
concilio nō punitur Metropolitanus,nec,ꝙ appelletur a Metro-
a politano ad concilium,[a]inuenio iure cautum, bene tñ inuenio
ꝙ de culpa seu delicto ipsius pōt quæri in cōcilio, non ꝙ ipse per
subditos epos puniatur.quia hoc esset ꝯ iura.ĩ.de ma.& ob.cum
inferior.cum suis concor.sed est nuntiandum superiori suo, cui⁹
est hoc iudicio relinquendum, vt ĩ.de præb.graue. §.Metropolita
b ni. Puto de mente,ꝙ ad solum collegam [b] subdelegantem sit ap-
pellandam in hoc casu, qui cum sit delegatus principis & talis
permaneat & semper permanserit,non est par illi,qui subdelega-
tionem recipit,cum omnino subdelegatus censeatur,vt s̄. no. &
quia occurrendum est partium laboribus & expensis, vt no.s̄.§.
quē vero. & hoc aperte probatur.s̄.e.cum super abbatia. Sed vbi
nil sibi retinuit,locum habet quod hic dicit,& hoc est.quod se
quitur.[Propter rationem &c.]Redditam.s̄.e.§.porro. vbi dr̄, ꝙ
si causa sit commissa appellatione remota,alicui,& ille alii com
mittat principium,vel medium,non debet appellari papa,s.de-
legatus,vnde a ꝯrio sequitur,ꝙ si non esset remota appellatio.ap
pellaretur papa,& non delegatus,ex hoc ergo patet,ꝙ cum subde
legatus,de quo hic loquitur, non possit procedere, appellatione
remota,vt hic dicit,per consequens non delegatus subdelegans,
sed papa est appellandus. Sed si quis subtiliter intuetur, potius se
quitur.ꝙ solus alius sit appellandus:quia non commisit omnes
vices suas,sed & hoc intelligitur,quando oēs vices suas ꝯmisit,vñ
cum totam iurisdictionem a se remouerit.non est ad eum appel
landum,sed ad superiorem s̄m d.n.vnde dic pp rationem : quia
s.nihil remansit de iurisdictione penes subdelegantem simpl'r vi
ces suas, & ideo ad ipsum appellari non pōt, secus si sibi aliquid
retinuisset:quia tunc appellaretur ad ipsum,vt not.s̄. [Superius.]
eo.§.in quo probatur,ꝙ pp receptionē subdelegationis tota iuris
dictio subdelegati censetur subdelegata.[Et superius]i.s̄.e.§. por-
ro. vbi probatur, ꝙ si nihil de iurisdictione sibi retinuit subdele-
gans a subdelegato suo.ad ipsum non poterit appellari, ergo per
eandem rationem si sibi retinuit,ad eum est appellādum. Quid
ergo fiet? Rñ.ipse solus examinabit causam appellationis,cum is
a quo est appellatū,in hoc merito sit suspectus, & hoc ex vi clau-
sulæ,q si non ambo,& si subdelegatō ex tali causa recusatū(quæ
cum notoria sit probatione non indiget.s̄.de fil. presby. quoniā.)
vel licet secum admittere ab eodem posset non immerito appel-
lari.s̄.e.cum super. Et si pronunciauerit iuste appellatum,ipse so-
lus procedet in principali.ar.ĩ.de app. accepta. Si vero iudicauerit
male appellatum,appellantem in expensis condemnabit,& par-
tes ad subdelegatum remittet:qui & si remissionē suscipere nol-
uerit,ambo in principali procedant:nam finita causa appellatio
nis subdelegatus incipit par ei esse,& iurisdictio ad nām suam re
uertitur.ar.ĩ.de censi.cum venerabilis.§. quia vero.& ff. de pac.si
vnus.§.pactus ne peteret. De hoc no.in sum.eo.tit.§.quod sit eius
officium.ver.quid ergo si sibi retinuit.& hæc teneas de mente.qc
quid alii noteat. ¶Eius ergo.]viii.pars.ex præmissis.s̄.e.c.§.porro.
& se.infert a toto partem.sic.ĩ.c.prox .§.i.& ix.qō.iii.cum simus,
Et respondet articulis qōnum,de quibus tetigit.s̄.in prin.huius.c.
Et debet ex isto.§.sumi casus,prout no.ĩ.in fi.super verbo,& ina-
ne.[Nostrę constitutionis]s. cuius tenorem habuisti.s̄.e.§.i.[Ap-
pellauit.]Ab ipso delegato, nulla alia cā rationabili expressa,nisi
hac,ꝙ de consensu non fuerat facta commissio, & hoc est [Pro
eo]s.solo.[Quod delegatus &c.]Cui commissa fuit causa,app.re.
ar.ꝯ.s̄.e.§.porro.[Nec recepit]Hoc ideo dicit : quia & si dati non
essent de consensu suo,si tñ facit aliquid coram eis,tanquam co-
ram auditoribus,non est locus decętero recusationi.s̄.e.insinuā-
te.§.fi.& c.gratum.in fi.[Sunt] Non debuit impedire &c.vt in se-
quenti.ver.[Nisi ꝯ eos.]ver.& primus articulus.[Recusationis.]
subaudi,coram delegato proposite [Vel paratus] Ex hoc vr̄,ꝙ pa
rum adiiciat decre.ĩ. de ap.interposita.rñ.j.[Ostendere] subaudi,
si admissus non fuerit,& ob hoc appellatum sit,vt ĩ.sequitur.[De
legato] subaudi,vel subdelegato suo,vt notatur.s̄.eodem.§.quem
vero.argumen.s̄.eodem.§.intentionis [Qui etiam.]versicu.& est
secundus articulus]Si]idest quamuis.[Merito recusari.] scilicet
assignata causa, & probata coram delegato. [Potuisset.]secun-
dum quod diximus.s̄.eodem.§.porro.in fine.[Quod si iustam.]
versi. vbi & tertius articulus expeditur.[Admittere.]Nec enim
est hoc ad recusati arbitrium referendum,sed illius,qui de causa
recusationis cognoscere habet.vt hic.& ĩ.eodem.suspicionis. vbi
de hoc, & ideo si is iustam causam recusationis admittere nolit,
tunc demum locus est appellationi, vt hic.&supra eodem cum
super abbatia. Sed & hoc notabis, quod in hoc casu sic appellari
potest ab eo, qui recusatur iusta causa recusationis in scriptis
21 proposita. Recuso† te ex tali causa, & appello, ne pendente hac
recusatione in causa procedas : nam & dicere potest, prohibeo,
ne procedas. ff. de arbitris. non distinguemus §. cum quidam.
& hoc vbi causa notoria est de iure & de facto.ĩ.vt lite non con
22 testa.c.j.ii.& iii.quod dic,vt no.in summa.eodem titu. §. quod sit
eius officium.ver.sed coram quo.& sub.§.sed nec istud.§. quis sit
effectus.ver.quid ergo si sic dixeris.& sequē.[A tali grauamine.]
Quia hæc causa est in iure expressa.iii.q.v. quia suspecti.ĩ. de app.
cum speciali.& sic nō obstat, ꝙ appellatio sit remota, vt ĩ.de ap.
pastoralis.[Post appellationem]s.legitimam,& ideo sunt omnia
secuta

ADDITIONES.

a ¶Ad concilium. Glo.hic in uerbo,si non possunt.circa finem.dicit contrarium,sed respondet domi.Ab. quod iura per glo.alleg.non probant intentionem suam,quare tenet contra gl.cum isto.

b ¶Collegam. Dic,quod hodie contrarium est determinatum per c.si duo ex tribus. titu,eodem.libro.vj.quod emanauit, vt ibi dicit gl.ad declarationem notatorum hic per Innocen.& istum. Ad Papam enim, & non ad collegam erit in hoc casu appellandum.

secuta postea,irrita nuncianda,vt hic.& s.e.cum causa.in fi.& s. de constitu.cum M.Ferrariensis.in fi.& s.de rescri.significante.& duobus c.se in fi.vtriusq;.[Etinane.] Ex hoc.§.igitur sic sumes casum.Commissa causa cuidam,appellatione remota,a sede apostolica subdelegata fuit causa(diffinitiua sententia reseruata quibusdam)sine consensu partis alterius, & hac de causa venit illa pars coram delegato,& allegans,ꝙ sibi suspecti erant(nulla tamē aliam causam recusationis proponens)appellauit ad sedem apostolicam:quia de ipsius assensu dati nōerant nec recepti. Quæritur primo,vtrum propter appellationem huiusmodi impediatur processus auditorum? Et dicitur, ꝙ non.Secundo si forsan iuste recusentur,vtrum delegatus nihilomin⁹ possit causam diffinire? Et respondetur, ꝙ sic. Tertio si iustam causam recusationis noluerit delegatus admittere,vtrū ab eo ob hoc possit appellari? Et respondetur,ꝙ sic, tamen super hac materia duæ decre.contrariæ videbantur,quas soluit.s.& determinauit.In hoc autem.§.respōdetur distinguendo,sicut potes videre, sic loquitur hic, quando recusatio fuit primo proposita coram delegato. Quid ergo si coram subdelegato proponatur? Et quidem quicunq; iudex recusetur,aut admittit recusationem,& sic si subdelegatus sit probabiliter coram delegato proceditur,vt hic.& s.eo.§.quem vero. vel si alius iudex sit coram arbitris,aut non admittit,& tunc appellandum puto ad delegatum,qui sibi iurisdictionem retinuit.Quid si non admittat? Iterum ad superiorem appellabitur,vt j.ver.vlti.Si vero alius iudex sit is, qui recusatur & non addmittit, ad proximum superiorem appellabitur,& sic intellige.j.vt lite non cont. c.i.ii.& iij.& de ap.secundo requiris.& c.cum speciali.& iii.q.v.qa suspecti.ergo quousq; non admiserit,appellari non potest, sicut est in qualibet exceptione proposita,vt j.de ap.dilecto.& ff.qñ ap. sit.l.j.§.si quis.tutor.sed nec quousque admissa sit, videtur, ꝙ sine arbitri eligendi,vnde nunquam desinit aliquis esse iudex per recusationem,nisi ipsam admittat,sic potest intelligi.j.co.suspicionis. alioquin contingeret processus iudicum sæpe friuolis exceptionibus impediri,quod esse non debet,vt j.de ap.cum cessante. in fi.& s.e.§.intentionis.& hoc verum est, nisi s̄m quod no.s.e. super verbo,admittere.ver.sed & hoc notabis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex committere uices suas non potest,nisi sit impeditus.*
2 *Iudici an sit credendum,cum dicit se interesse non posse.*
3 *Iudici semper creditur uerum dicere.*
4 *Dubia in benigniorem partem interpretanda.*
5 *Omne mendacium est detestandum.*
6 *Delegatus malitiose se exonerans,non posset cogere subdelegatum.*
7 *Iudex debet ius reddere omni timore post posito.*
8 *Ordinarius non subditum cogere,non potest.*
9 *Dignitas,& maioritas reuerenda est.*
10 *Citationem potest vnus alij committere.*
11 *Citatio potest de facili expediri.*
12 *Rebellis,vel impediens potest coerceri.*
13 *Arbiter potest citare per nuntium,uel epistollam.*
14 *Cui conceditur ꝙ maius,conceditur ꝙ minus.*
15 *Delegatus potest multare.*
61 *Iudices,qui appellationi non deferunt,puniuntur.*
71 *Causa quando debet exprimi in appellatione.*
18 *Speciale in Papa circa appellationem.*
19 *Merus,& mixtus executor quis dicatur.*
20 *Tertio non licet appellare.*
21 *Exceptiones quæ possunt obijci,sunt octo.*
22 *Gloria nostra est testimonium conscientię nostræ.*
23 *Iudex secundum allegata pronunciare debet.*
24 *Iudex debet potius obedire Papæ,quam archiepiscopo, & archiepiscopo,potius quam Regi.*
25 *Malitijs hominum semper est obuiandum.*
26 *Procurata uocatio non excusat.*
27 *Delegatus quando committit causam appellatione remota.*

CAP. XXVIII.

PAstoralis officij,& infra. Pars. s. de rescri.c.pastoralis.[Cōsultationi]Qua q̄siuisti,an delegat⁹ a nobis volēs subdelegare,possit ɔpellere renitētē [A lege.] C.de iudi.a iudice.C. qui pro sua iurisdi.l. vnica. ff. de offi.presi. sæpe.j.eo.qm̄. j.de appel.cum causam.[Cōcessa potest compellere &c.]vt sequitur.[Exonerare.]In totum,vel etiam in partem.s.e. super quæstionum. §.intentionis. Ex hoc ergo vide-
1 tur† ꝙ iudex non possit committere vices suas,nisi sit impeditus. & j.c.ver.sequenti.& s.eo.si pro debilitate,& s.de rescrip.sciscitatus. C.de peda.iudi. l.ii.ff.de iudi.l. fi.j.de of.ordi.quod sedem.ar.j. de testi. in nomine domini. Ex iuxta autem causa potest hoc facere.sicut & quandoque ex causa mutatur.ff.de iudi.si longius.& l.iudex. j.de testi. dilecto. Tamen contrarium notant omnes, cū a lege hanc habeant potestatem,vt le.& no s.eo.si pro debilitate. & probatur. s.c.proxi. §.intentionis. & §.quem vero.& sequenti-
2 bus. Sed nunquid statim credendum est iudici † ex quo dicit se interesse non posse? Non videtur, quia de hoc debet constare.s.c. prudentiam.respon j.alioquin in potestate iudicis erit,se quandocunq; voluerit exonere, qđ non est dicendum. ar. ff.de vaca.mu. l.i.& l.prætor.Sed contrarium est verum.semper enim præsumi-
3 tur† ꝙ verū dicat.ar. j.de re iud. cū sup.nā & quilibet bonus p̄su-
4 mitur s.de scru.c.vnico.j.de p̄su.dudū.Et dubia† i benigniorē p̄tē interpretanda sunt. ff.de reg.iu.sp.j.de reg. iu.estote.Et qa ex quo excusat se & si excusatio ñ sit vera admin⁹ ex hoc,apparet x, ꝙ non vult interesse, & sufficit excusatio lratorie destinata,qđ dic, vt leg.&no.s.eo. prudentiā. rñ.j.& §.adiicimus.per q̄ patet, ꝙ ei credendum est licet,si falsum dicat,ex hoc merito sit arguendus
5 vt in dicto. §.adiicimus. est enim omne† mandacium detestandum. ff.de tribu. act.illud.§.pe.xxii.q.ij. primum.j. vt benefi.eccl. c.vnico.§.omnibus.In omni autem casu potest per se subdelegare cum effectu,nisi vbi persona sua electa est,vt le.& no.j.co.qm̄. Vel vbi clausula. ꝙ si non ambo. apposita est,vt no.s.c.proxi.§.si vero duo. vel vbi constet de malitia, vt hic sequitur. Hoc autem s̄m.d.n.est dignum no.ꝙ & si delegatus posset committere vices
6 suas,quia hoc habet a lege,vt præmisi.non tamen potest† cogere
a subdelegatum, quando se malitiose[a] exonerat,vt hic dicit.vñ si in tali casu vellet cogere, posset ab eo non merito appellari.& hoc vbi constat de malitia:quia nec præsumitur,nisi probetur.secundum d.n.vt patet in eo quod no.s.e.glo.ver.sed contrarium est verum.& sequentibus.& j.seq.glo.Nec mireris,ꝙ dixi eum posse cōmittere,& nō cogere:nā & hoc alias contingit,vt patet in eo, qđ le.& no.j. de offi.ordi.pastoralis.respō.j. ver.fi.& patet in eo,quod no.j.eo. super verbo,renitentem.ver.ordinarius vero.& seq.[Ma-
b litiose[b]]scilicet sine causa,vt s.innuitur in præmissa glo.proxime prece. Vel malitiose,puta,quia committat hoc al i minus perito. Vel quia timet ɔ aliquem potentem procedere.Prima enim expositio non placet:quia sine causa subdelegare pōt s̄m do.n.Sed nec istæ placet:nam & minus perito posset subdelegare, dum tñ
7 perito.s.e.si pro debilitate.Sed & quamuis iudex debeat† ius reddere omni timore postposito.xi.q.iii.qui.quis.& c. nemo peritorum. tñ si subdelegaret tali,qui & securius posset ꝑcedere,non reprobarem:nam & hoc conceditur s.e.significasti.Dic ergo malitiose.i.in fauorem vnius partis,& alterius læsionem : quia propicius est vni parti,& non alteri.s.de rescri.ad hæc sumus.Hoc hodie non pōt facere sine pena,vt patet extra d.n.de re iud.cū æterni.§.si qnis aūt.lib.vj.Vel malitiose : quia taxionarius est s̄m lac. q.d.hēt cām delegatus corā vna de partib⁹,vel aliquo amico vni⁹ partis,& tractat cū parte,ꝙ illā cām faciat delegari alicui sibi ꝑpicio & fauorabili,& ipse idē faciet de hac cā,& sic tractāt,& taxāt, & conueniunt iudex,& vna partiū de talibus, vel consiliibus subdelegationibus faciendis.Verū,nisi sit in aperto,qui dolū dicit,dolū ꝓbare dēt.ff.de ꝓb.quoties.§.qui dolo.[Renitente]Non tñ collegā suū,ēt si cła,ꝙ si non ambo,non sit in rescripto apposita:qa non hēt īperiū par in parē,vt le.& no.s.de ele.innotuit.§. multa. sed aliū pōt ēt quēcūq; ordinariū,cū maior sit ipso.s. e. sane.qa. ff.de mu.l.munerū.§.iudicādi quoq; necessitas.C. qui ꝓ sua iur.l. vnica.circa.fi.sed cū reuerētiæ tēperamēto,vt in se. ver. Excipiunt
c quidā aduocatū,[c] qui non pōt cogi ex locū,vbi aduocationis officiū exercet,vt C.de aduo.di.iud.sancimus.j.ante fi.qđ intelligas, qñ ꝑcipit salariū de publico,vel vbi est tot obligatus,ꝙ si suscipe ret subdelegationē,non posset fidē seruare ɔmode, q̄ ꝓmisit.j.de iureiu.veniens.§.j.& ar.Inst.de excu.tu.§.itē tria onera.Ordinari⁹
8 vero † non pōt cogere non subditū sibi.ff.de iu.om.iu.l.fi.ff. de tu. & cura.l.j. & iii.vñ & Metropolitanus subditū suffraganei cogere non pōt inuitū,qđ dic,vt le.& no j.de of.or.pastoralis.rñ.j.ver. ad qđ.sed nec ɔpromissū cogitur quis inuitus recipere, q̄uis sponte receptū teneatur expedire,ff.de ar.l.iii.§.j.[Si coerctionē]Hoc verbū p se ɔtinet aīaduersionē.ff.de of.ꝓcon. meminisse.in fi.& l.se.
d sed tēperatur p hoc, qd seqt aliquā. [d] q.d.modicā, sine qua iurisdictio nulla est.ff.de of.eius cui man.est iur.l.fin. & j.c.j.tñ extenditur ad censurā ecclesiasticā,q̄ & aīaduersio dr̄,vt j.de of. or.pastoralis.rñ.j.& sic qđ ꝑcipitur,īperatur & necessitatē īportat.vnde pōt reus coerceri.1 4.q.j.ꝙ ꝑcipitur.[Non haberet.] subaudi,nec argueretur,nec puniretur ꝓ eo, ꝙ mādatū detractet exeq dūmō &c.vt s.& si sic ordinaueris literā,nō pōt hic sumi arg.qđ no.s.super verbo,exonerare.[Dēt tñ]ver.[Personis supiorib⁹]i.maiorib⁹ & dignioribus se,quo ad dignitatē & ordinē, i qb⁹ & si nō subest
e decet tñ,ꝙ loquaī & ꝑcedat cū reuerētia. [e] & si subest, maxime, illum

ADDITIONES.

a ¶Delegatus malitiose se exonerans non posset cogere subdelegatum.Adde d. Ab. hic in gl.j.
b Malitiose.Adde quando dicatur delegatus malitiose se exonerare.do. Abba.hic in ver.vlterius quæritur.
c ¶ Aduocatum.Et male secundum domi.Abba.qui dicit primam opin.indistincte teneri posse.
d ¶Aliquam.Hoc dictum multum commondat d.Ab.pro quo inducit bo.gl. in cle. vnica de fo.compe.in verbo,aliqua parte.
e ¶Cum reuerentia.Adde bo.tex.in c.ij.ti.eodem.lib.vj.& tex.cum glo. xxiiii.q.j. qui contra pacem.

illum enim nunquam debet voluntarius coercere, & sic semper
9 est dignitas† & maioritas reuerenda.l.distin.contumaces.xlv. distin.cum beatus.ii.q.viii.quisquis.j.de maiori & obediē.per tuas. quod dic,vt legitur & no.s.eodem.sane.quia.[Exigente necessitate.]Ergo non alias licet subdelegare:alioquin extenderetur iurisdictio ad alias personas,quam sint in rescripto specificatæ, cū tamen res posset alio modo commode expediri contra iura. j. eodem.P.& G.s. eodem. præterea.& c.j.& hoc destructa mente & intentione iuris tenendum videtur.Nec obstant iura, quæ volūt, ꝙ hoc facere possit,cum a lege hanc habeat potestatem:quia respondeti posset,ꝙ illa locum habent,vbi necessitas imminet, vel aliquam iustam causam habet,vt hic,& si.no.s.eodem.super ver
a bo, exonerare. celebris tamen opinio contrarium tenet, [a] vt ibi no.secundum quam oportet hic & in similibus maxime exaudiri.[In coactionibus.]Caute dicit:nam propter tales non est a iustitia deuiandum,vt no.s.e.sane quia.§.j.versicu.ita quod.¶Item cum totum.]ii.pars.[Superius]respon.j.& c.proxi.§.intentionis. [Citationis.]Quod videtur necessarium,vbi iudices ex consensu partium dati sunt in curia : nam quamuis communiter datus possit alii delegare,non tamen specialiter nominatus,vt no.j.co-
10 dem.quoniam.respon.j §.j.sed citationem† potest vnus alii committere,argumen.s.c.proxi.§.j.& § verum. Expedit,ꝙ sic fiat, cū
11 nec aliter possit† citatio de facili expediri.argumen.j.de his, quæ fiunt a præla.quanto.§.absentium.& omnia sine quibus,&c. vt s. eodem.c.j.& c.præterea.in fi.super quo vide,quod notatur.ī summa.eodem titu.quod sit eius officium in princi. vsque ad ver.sed per quem. & nunquid delegatus legati citationem poterit delegare? Vtique,cum sit certus articulus non habens causę cognitionem annexam:quia & hoc potest facere quis iudex, vt legitur & no.s.c.proxi.§.j.& per eundem iudicem, qui citationem, vel de-
12 nunciationem aliquam commisit fieri per alium, rebellis† vel impediens poterit coerceri,vt j.c.j.Quinimo & arbiter potest ci-
13 tare per nuntium,vel epistolam, †vt ff.de arbi. diem.rñ.j.& l. sed si interpellatur.§.pen.Sed quid si is,cui delegatus legati hoc officium committit, renuit obedire? Videtur, ꝙ possit cogi,si aliter non possit iurisdictio expediri,alias non,vt j.de re iudi.cum Bertoldus.§.postmodum.xi.q.j.peruenit.C.de spor.l.ii. C.de defen.ciui.defensores.ii.& est expressum.j.eodem:ex literis.vt ibi no.[Po-
b test.]a toto infert partem.[b] si.ff.de rei ven.quæ de tota.& s.c. proxi.§.fi.in prin.vt ibi no.[Discretione præuia.]Quę omnium virtutum mater est,s.de offi.custod. c.j.§ lampades.[Demandare.]
14 Quia cui conceditur † quod maius est, & quod minus.j. de decimis.ex parte.iii.j.qui fil.sint legi.per venerabilem.respon.j. Contra argumen.j.de offi.ord.pastoralis.rñ.j.ad finem. Solu. ibi.[Ac punire.]vt s.eodem.sane quia.& eodem.c.rñ.j. Est hic argumen.
15 ꝙ delegatus† potest multare,ad idem.j.eodem.c.fi.rñ.j.in fi.ff. de iudi.si longius.& s.eodem.preterea.& c.de causis.in fi.vbi de hoc. ¶Præterea]iii.pars.Sic ordina literam, preterea.[Cum a sententia &c.]vsque.[Ad alios iudices emanauerint,postulasti,si ad mādatum posteriorum &c.A sententia lata.]Subaudi, & executione ipsius delegata,vt j.dicit,ibi executio sententiæ &c.[In quib⁹] scilicet literis.[Inhibita.]Ex hoc,quod hic dicit.& j.versi.nos autem. colligebat laco. ꝙ si appelletur a delegato papæ,cum causa cōmissa est appellatione remota, impune potest procedere post talem appellationem,quousque constiterit ei, ꝙ per apostolicū sit recepta. Et hoc intelligebat, quando appellabatur a sententia diffinitiua.Nam si ante,standum erat aliis iuribus.j.de appella.pastoralis.& c.vt debitus. Et sic si in criminali causa interim procedat,non degradabitur,quod alias deberet fieri.ii.qō.vi.decreto.In ciuili vero vitabit pœnam triginta pondo auri.C. de appellatio. quoniam iudices.Ipsa vero recepta per papam,& maxime commissa,omnino cessare debet.s.de rescrip.dilectus.ii.in fine.[Et literæ]apostolicæ facientes mentionem de appellatione,& processu. Alioquin contra.j. de re iudi. inter monasterium.secundum Goffre.Quod verum est,nisi appelletur a diffinitiua sententia:tūc enim sufficit si dicat,ꝙ ab iniqua appellauit.secundum T.vt legitur & notatur.j.de appella.extra d.n. cordi.§. his quæ.lib.vj. [Ad mandatum.]ad hoc respondendum est,ꝙ non:quia non habet imperium par in parem, s.de elec.innotuit.§.j.in fi. Minores tamen iudices ex mandato iuris ab executione sententiæ abstinere debent, vt hic.Quomodo ergo procedent iudices appellationis? Respondeo citabunt partes,& cognoscent de meritis appellationis.Si dicas eadem ratione citabunt iudices,a quibus est appellatum,& sic ad inuicem se impedient.s.eodem.c.ij? Respondeo, falsum est:quia eorum iurisdictio est reuocata,vt hic,& C.de execu.rei iudi.si vt proponis.secundum d.n.Alij dicunt, quod posteriores non sunt pares prioribus, vnde & eisdem possunt mandare,ne procedant,& hoc verius puto,vt patet ex eo,quod hic quæritur.& infra respondetur. & argumen.s. de rescrip. cęterum.§.j. & c.dilectus filius.infra de saracenis.c.fin.[Posteriorum] Quibus scilicet causa appellationis est commissa.[Retardari.]Sic,vt sequitur & probatur. s. de rescrip. dilectus.ii.ad finem.[Vt priores.]a quibus extitit appellatum.[Ipsam.] scilicet sententiam per ipsos latam.[Neque per se.]Vbi executionem non commiserunt, vel commiserunt, sed alij noluerūt exequi.[Neque per alios]Tales, qui sententiam parati sunt exequi,quod dic,vt nota.s. eodem. significasti.& c.in literis.Et nota,quod qui per alium facit, fecisse videtur,vt hic,& ibi.& j.de senten.excommu.mulieres.[Nos autem.]ver.[Respondemus &c.]Mirabilis est hæc responsio.Nam ex quo a diffinitiua sententia appellatur, etiam antequam recepta sit a superiore appellatio, omnino cessandum est ab executione.ii.q.vi.appellatione.ff.nihil innouan.appella.pend.l. vnica. Quinimo & si non sit recepta a iudice, a quo appellatum est, hoc ipso debet eam recipere is,ad quem est appellatum.ff.de appellatio.non reci.si cuius.argumen.C.de appellationibus. si appellatione. Et potest dici non recepta : quia processit ad executionem, vel quia apostolos denegauit, in quo quidem casu nihil est etiam innouandum,sed debet iudex superiori scribere,quare appellationem non admisit. ff. de appellationibus non reci.sciendum.prętereа sibi ipsi videtur papa contrarius in eo, quod sequitur ibi,ex certa scientia committimus. Et ibi, donec appellationis merita plenius sint discusa.Nam si ex certa scientia committit videtur cognouisse,quod bene appellauit,quare ergo dicit postea merita appellationis fore discutienda,nam & si cognoscit,ꝙ bene fuit appellatum,quare non sententiatur? quare non parcit laboribus partium expensis? Hoc enim est contra iura.ff.de iudic. de quare.j.de dolo.& contuma.finem.& s.c.proximo.§.porro.in fi. Ad hoc potest responderi,quòd quantumcunque appellatur a diffinitiua sententia,& certum est appellationem tenere. Vel saltem dubium est de iure, siue de facto vtrum teneat, semper debet supersedere executioni, & sic possunt intelligi superiores leges,si cuius.& sciendum.& C. de appellationibus. a proconsuli-
16 bus.& l.quoniam iudices.Vbi & dicitur,quòd iudices, †qui & appellationi non deferunt,puniuntur.Vbi vero certum est,ꝙ appellatio est nulla vel iniusta, potest sententia executioni mandari. Puta,quia notorium est crimen, de quo quis est condemnatus, vel ipsum in iure confessus est,vel talis est,qui appellare non potest,vt insignis latro,vel seditiosus.ff.de appella. constitutiones.C. quorum ap.non reci.l.j.& ii.& per totum. in Auth. vt nulli iudi. §.quia vero nos.ver.eos vero.& sequenti.colla.ix.extra do. n. Romana.§.sinautem post sententiam.lib.vj.vbi de hoc.ii.q.vi.§.sunt
17 quorum.Vel quia appellatur sine causa,vbi † causa est exprimenda, puta, ne hęres in possessiouem mittatur,vel ne testamenta aperiantur. ff. de iniusto rup. testamen. l. vi.§.hi autem omnes. Non obstat,si dicas.ꝙ vbi quæritur,vtrum appellatio sit recipienda,vel non,hoc habet cognoscere iudex appellatus, & non is a quo est appellatum: quia hoc verum est in dubio. Secus in præmissis casibus, in quibus notorium iuris est appellationem non tenere.Vnde non est ad iudicem,vel aliam indaginem recurrendum,vt patet in eo,quod legitur & notatur.s. de fil. presby. quoniam.In his ergo omnibus casibus potest intelligi, ꝙ iudex, a quo appellatum est, potest sententiam suam executioni mandare. Vel dic,ꝙ etiam delegatus,cui scribitur appellatione remota,potest sine pœna sentētiam suam executioni mandare,quod non posset,si appellatio remota non esset, vt no. secundum magistrum meum. s. eodem. super verbo, inhibita. Sed & in præmissis casibus, in quibus ius prohibet appellare, si papa ex certa scientia appellationem recipiat,& super ipsa concedit literas, forte aliquod secretum sciens, quod iudex, a quo appellatum est, ignorabat,argumen.s. de ætate & qua. ad aures. Omnino debet iudex super hoc certificatus, ab executione cessare, vt hic. Vel melius dicas,quòd sufficit de appellatione interposita fieri mentionem, & super ipsa literas concedere. Nam postquam fuerint iudici præsentatæ,etiam si notorium sit appellationem non tenere iudex tamen, a quo appellatum est, non procedet. s. de rescriptis dilectus.ii.§.fina.j.de restitutio.spoliato. audita.in fine.secundum dominum nostrum cuius est tota hæc glos. Veruntamen quo ad effectum semper requiritur, quòd ex certa scientia committatur, alioquin opponi poterit de veritate suppressa, & falsitate suggesta supra, de rescriptis. super literis. Ad hoc autem, quod supra obiectum est, quòd papa videtur contrarius sibi ipsi? Respondeo, non est verum : quia bene posset iniustam appellationem ex certa scientia committere. Vnde non sequitur ex certa scientia committit,ergo iuste appellatum est,sed nec sequitur iuste appellatum est, ergo non oportet amplius de meritis appellationis inquiri.Nam bene posset esse iuste appellatum secundum acta prioris iudicij,& tamen in principali condemnaretur appellans,vt patet in eo,quod legitur & no.j.de fi.instru.

ADDITIONES.

a ¶Contrarium tenet.Adde do.Ab.hic super prima.glo.qui post Innocen.concordat opi.distinguendo.
b ¶Infert partem.Valet ergo argumentum de toto ad partem per hunc tex quod intelligit domi. Abb. esse uerum, si eadem est ratio in parte; quæ est in toto alias non ualet argumentum.alleg.bo.glo.iuncto tex.in cle.ii. de rebus eccle. non alienan.

struu.cum Io.heremita.§.fi.Sufficit igitur,ꝙ papa ex certa scientia appellationem recipiat,& alij finaliter descutiēdam committat,
18 quod † in ipso speciale est. Patriarcha enim aut alius iudex ordinarius hoc facere non posset. Immo oporteret, ꝙ antequam de principali cognosceret, vel ipsum committeret, prius causa cognita & præsentibus partibus, ꝙ iuste appellatum sit diffiniret, & hoc ante sententiam, & etiam post in dubiis. Sed nec post sententiam in notoriis potest executionem inhibere, nisi prius cognitionem ceperit, vtrum appellatio sit recipienda, vt patet in eo, qđ le.& no.extra.d.n.de appellationibus.Romana §. cum autem. & §.si vero.& §.quod si obiiciatur.& §.sinautem post sententiam. lib.vj. Per quæ patet ꝙ eædem obiectiones & responsiones possēt fieri, ne dum vbi a diffinitiua sententia, sed & vbi a grauamine appellatur. Illud autem notandum. secundum d.n. ꝙ illa cognitio, vtrum.s.appellatio sit recipienda vel non, præcedit illam, qua quæritur, vtrum iusta vel iniusta sit appellatio. Et hęc prima cognitio potest fieri etiam parte absente.ff.de adm.tu.chirographis. §.fi.ff.de ap.non reci.si cuius.ff.nihil inno.ap.pen.l.vnica.[Ex certa scientia.]Hoc semper ex certa sciā facere p̄sumitur, quando appellatur a sententia diffinitiua, ex quo ipsam committit. Secus si ante diffinitiuam fuerit appellatum secūdum omnes, quod dic, vt no.s̄.super verbo,& literæ. Tu dic, ꝙ non est verum, immo & necesse est, ꝙ etiam vbi a diffinitiua sententia appellatur, de appellatione, & a quo facta sit fiat mētio, & de termino ab homine assignato. Et cauendum est, ne nimis præueniatur etiam legis terminus, alioquin litera subreptitia iudicatur, vt s̄.de rescrip. ex parte.& j̄.de cōfir.vt e.c.bonæ.j̄.de ap.oblatæ. Sed & si petatur puniri iudex pro eo, ꝙ processit interim necesse est secundum Iac. ꝙ exprimat, ꝙ in prima litera fuit appellatio inhibita, & remora, vt patet in his, quæ no.s̄.super verbo,inhibita. Et ar.j̄.de rest.spo.ex cōquæstione.j̄.de re iudic.inter ceteras. Et sic colliges ex his, quę hic dicuntur. Et no.s̄.super verbo,inhibita.duas virtutes huius clausule.secundum Iac.tertiam.s̄.c.proxi.§.porro quartam s̄.c.quærenti.[Reuocare]Non ex toto, vt sequitur, sed quantum ad hoc, vt interim &c. Ergo determinata causa appellationis. si appellatio pronuncietur iniusta, non iudices appellationis, sed primi ipsam
a sententiam exequantur,[a]quia ipsorum iurisdictio ad tempus tantum.s.pendente appellatiōe suspenditur, & nō reuocatur, vt hic aperte dicit, quod est ꝯ Vin.euidenter. Et per hanc etiā interliniarem patet superflua quædam magna gl.quæ de hac materia consueuit hic poni. Vel melius dic, ꝙ ipsi primi iudices ipsam sn̄iam debent executioni mandare, quando non infirmatur, nec corrigitur, sed omnino sicut lata est, confirmatur, vt hic innuit. Vbi vero cassatur, nec primi, nec secundi ipsam executioni mandabūt. Sed vbi aliquid additum est in sn̄ia, potest dici, ꝙ ipsam posteriores iudices exequantur, & non primi, qui nec de hoc cognouerunt. Hæc autem possunt accidere.s. ꝙ omnino in totū cassetur, vel confirmetur sn̄ia, vel in partem. Et ꝙ corrigatur, & aliquid addatur, vt patet.C.de reb. cre.generaliter.§.sinautem. & §.iudex. & j̄.de test.Raynucius.& c.Raynaldus.j̄.de rest.in integ.ex literis. §.fi.ff.ad Trebel.si quis primo.ff.de his, qui no.in fa.furti.C.de epi audi.si quis litigantium.in Auth.de sanc.epi.§.si quis contra aliquem.coll.ix. Sed nec reputamus absurdum, si etiam vbi iudex, quę de appellatione cognoscit, & aliquid addit, & sn̄iam ipsam remittat priori iudici exequendam. Dummodo vterque ordinari⁹ sit, ar.in eo, quod le.& no.j̄.de fo.comp.postulasti. In delegatis vero secus dicendum est: quia ex quo iuste appellatum est a primis, nulla iurisdictio remanet penes ipsos, & dando posteriores, vr̄ superior reuocare priores.s̄.de rescri.cęterum.§.j. Sed nec vltra annum possunt sn̄iam suam executioni mandare, vt le.& no.s̄.eod. querēti.§.fi.super verbo,ad integrum.& super verbo,ad annum. Et s̄m hoc itellige & determina, quod de hac materia plene no. in summa de ap.§.quis sit eius effectus.sub.§.sed qualiter.versi.sed quis mandabit sententiam executioni.& seq.[Suspendatur]q. d. male dixi reuocatur: quia nō reuocatur, sed suspenditur, sicut exponitur, extinguitur.i.suspenditur.ff.ad Turpil.l.j.in fi.¶Quia vero]iiii.pars.[Quæsiuisti]Sic ordina literam.[Quęsiuisti si ipsam] s.sn̄iam.[Cognouerit]i.ordinarius.[Esse iniustam, an debeat eā &c.]Ad mandatum delegati.[Attēdentes itaq;]ver.[Sed executio]s.mera.[Eidem]s.ordinario. Sic ordina literam.[Respondemus, ꝙ si.]i.quamuis.[Sciat sn̄iam illam iniustam, nihilominus tenetur eandem exequi]i.executioni mandare.[Ordinarius.]q̄tuscunq; sit.[Cum teneatur delegato obsequi.]i.obedire pro eo, ꝙ vices papę gerit, & sic maior est ipso, vt s̄.no.sane quia. No.ergo, ꝙ dicit.[Non cognitio, sed executio.]Ad quorum intelligen
19 tiam sciendum est, ꝙ executor † aliquando est merus, aliquando mixtus. Mixtus dicitur executor, quando papa mandat alicui, ꝙ sententiam latam ab ordinario confirmet, vel exequatur partib⁹ conuocatis. Vel sicut iuste, se rationabiliter lata est.j̄.de app.oblatę.in fi. Vel ꝙ prouideat alicui clerico de beneficio competenti, seu certo.s̄.de rescr.si proponente.j̄.de ap dilecto.de concel. præb. cum nostris.§.j. Et talis debet quamlibet legitimam exceptionē admittere, quantumcunq; præcise scribatur, exceptis his, quę specialiter ex certa scientia sunt sublatæ, vt legitur & notatur.s̄.eod ex parte.ij.s̄.de rescrip.si quando.& c.cum adeo.& c. constitutus & c.capitulum.& c.ex insinuatione.& s̄.de ętate & qua. accepimus. Merus vero executor dicitur, quando papa, vel delegatus suus in præsentia partium, vel altera absente per contumaciam negotio diligenter examinato, & in omnibus iudiciario ordine obseruato diffinitiue pronunciat, & postea mandat alicui, ꝙ talē sententiam exequatur. Is enim cui hoc mandatur, merus dicitur executor. Et talis regulariter nullam exceptionem recipit, immo tenetur executioni mandare sententiam, & si ipsam sciat in iuste esse latam, nisi exoneratione possit precibus obtinere, vt hic & s̄.eodem.si quando. Sed nec turbari debet conscientia, & si ipsam sciat latam contra ius litigatoris, ex quo decem dies elapsi sunt, & non est appellatum, vt j̄. de senten. & re iudic. cum inter vos.§.fi.ver.attendentes.& c.quod ad consultationem.§.j. & s̄.de elect.cum dilecti.§.fina.& ar.s̄.vt lit.pen.c.fi. Spontanea enim appellationis omissio turpitudinem purgat iniquitatis, quę sententiæ inerat.ff.de condi.ob turp.cau.si ob turpem. Idem est si appel
20 lauit secundo, & succubuit: quia † nō licet tertio appellare, vt legi. & no.j̄.de app.directe.§.fi.& c.tua nobis.§.fi. Et hoc etiam de rigore iuris introductum est, ne liceat lites refricare, sed finiantur, j̄.de dolo.& cootu.finem.& c.venerabilis. Sed & si per iniuriam iudicis condemnatus sit, conqueratur de ipso, vt legitur & notatur.j̄.de contrahen.emp.si venditori.extra do.no. de re iud.cum ęterni lib. vj. Non timeat ergo iudex exequi talem sententiam, etiam si obiiciatur tale quid, quod innuat iniustam fuisse sn̄iam, vel iniquam: debet enim dicere opponenti imputa tibi: quia nō appellasti: quia nihil ad me, qui merus sum executor.ff.de iudi.si pretor.C.de execu.rei iud.si vt proponis.& l.executorem. Si vero obiiciatur tale quid, quo probato appareret sn̄iam nullam esse, puta, sententiam latam per falsos testes, vel falsa instrumenta, vel ordinem iudicarium non fuisse seruatum, vt. C.si ex fal.instru.l.j.& fi.& per totum.j̄. qui fil.sint le. per venerabilem.§.j.ver. pręterea Rex ipse. Nō assumat executor partes iudicis, sed nec omnino opponentem repellat. Summarie ergo hoc potest audire & examinare. arg. ff.de re iudi.a diuo Pio.§.si rerum.ff.de li.agn. si quis ali.§.si vel parens j̄.de app. constitutus.§.j.ff.de ferriis.l.ij.& iii.& si videtur ei, ꝙ malitiose vel causa dilationis hoc proponitur, debet exequi quod mandatur. C. ad leg. Cornel de fal. l.ii. & ar.j̄.e.§. fi.& j̄.de præsum. nullus.j̄. de resti.in integr.suscitata. Sinautem videtur, ei, ꝙ bona fide hoc opponitur, ad superiorem remittat negotium qui commisit, scribens ei quare executionem distulit, & ipse hoc diffiniat, sicut ei videbitur faciendum. & sic intellige. C.si contra ius vel vti. pub. & si non cognitio.xxv.q. ii.§.& si non cognitio.ff. de iud.si pror.§.Marcellus. Alias est lex, & incipit. si per dolum.j̄. de re iudi. de cætero.j̄. de crimine falsi.
21 super eo. exceptiones † autem, quæ possunt obiici in hoc casu, sunt octo, vt no.in summa.e.ti.§.quæ delegari.ver. ab aliis autem qui iurisdictionem non habent. & sequen. ex do. no. de excep. pia. §.pe. li.vj. Quæ si non admittatur, appellari potest, vt ibi no. Caueat ergo executor, ꝙ in prædictis puram conscientiam seruet, non declinando ad dextram vel sinistram.ar. s̄.de rescrip.cū contingat.§.cæterum. Nam si dolose aliquid fecerit, de dolo non immerito obligatur. ff. de nego. gest.l. iij. §.si executor. Et adde, quod no. j̄. de re iudi. ꝙ ad consulationem. in fi. Quid si aliquis criminaliter accusatus iniuste damnatus sit, & mandetur alicui quod sententiam exequatur, & executor bene scit, quod iniuste damnatus est, nunquid tenetur sententiam executioni mandare? Aliqui dicunt, quod sic, Sed do.no. contra ar. xxiii. q.v.cum minister. & præceden. & sequen. Est tamen contra. ar. xxiii. q.j. quid culpatur.ff.ad.l. A qu.lib.ho.no.ii.& i dicto.c.cum minister. [Nisi apud eum]. ver. scilicet delegatum.[Ipsum]scilicet ordinarium.[Absoluat.]ar. contra Hug. & eius sequaces, qui dicunt, ꝙ iudex non debet ferre sententiam secundum allegata, si habeat conscientiam læsam. Sed debet eam alii delegare. ar. ff. de nego. gest.at qui natura. §. cum me absente. Et nota.s̄.de postul.prælat. bonę.ii.§.j.ad fi. Sed si non possit alii delegare, cum sit subdelegatus delegati, quid fiet? secundum ipsos, trepitauerunt, vbi non erat timor. Deponat conscientiam, & in nomine domini pronunciet s̄m allegata.iii.q.vii.iudicet. s̄m B. Sed quid si non potest
b deponere errorē? vtique ꝯ conscientiam [b]venire non debet, quis erroneā. Nec tenetur aliquis ꝯ conscientiā, ex quo ipam nō pōt deponere,

ADDITIONES.

a ¶ Exequantur. Si quæritur ad quem spectat executio sententiæ si fuit appellatum, vtrum ad primnm, uel ad secundum, uide glo.fi.& post eam dominum Abbatem. hic & per Innocen.hic.& Ioan.Andre.in additio.Specu.titu. de executio. senten. §.ii.in uersicu.sed pone.& per Angel. consilio.lxii.prout hic dominus.Andre.Sicu. allegat.

b ¶ Non. vtrum quis contra conscientiam an secundū allegata sententiare debeat. Et adde tex.& gl.no.in l.illicitas.§.veritas.ff.de of.præsi.& ibi Bar.de quo per d.Anth. & Io.de Imo.in c.j.ti.eo.& per Io.Calderinum.hic.& per Alex. post Bar.in l.j. C. vt quæ desunt aduo.& Specu.ti.de senten.§.qualiter.versi. ii.glo.& dominum.Abbatem.hic.

deponere obedire. Et no.s̄.de tem.or.c.ad aures.§.i.gl'a.n nostra
22 † hæc est testimonium conscientiæ nostræ. Si ergo pōt delegare, deleget.si.de iur.om.iud.soler.& l.prætor. Quod pōt et facere subdelegatus a delegato, dummō lis coram eo fuerit contestata. s̄m Az.ar.C.de proc.neq; tutores.& l.ita demum.& l.nulla dubitatione.& l.procuratoribus.ar.pro ipso.j̄.de re iudi.cū Bertoldus.§. verū dicto electo.vbi de hoc. Vel si nō pōt delegare, puta, qa mer⁹ executor est, nec pōt misericordiam inuenire, consulo ei, ꝙ appellet, s̄m ea, quæ no.s̄.e.si qn̄. Nec ob. quod hic dicit. Fateor.n.
23 ꝙ † iudex s̄m allegata pronunciare dēt, vt expresse probatur.j̄. de of.or.c.ii.vbi de hoc. Et obedire tenetur in talibus: quia debet cōscientiam suam mandato superioris, & huic iuri, & similibus cōformare.j̄.de sen.ex.inquisitioni. Et hoc ego facerē, nisi euidēter constaret sine hæsitatione aliqua sn̄iam nullam esse, vt le.& no j̄.e.ex literis.§.vnico. Si talis sit, qui hēt sinderisinam conscientiā. nec ipsam possit deponere, ꝙ vnq̄ quis præcise ꝯ cōsciam veniat, nec sentiendum est, nec scribendū.j̄.de præscri.c.fi.cum suis concord. De eo autem ꝙ iudex s̄m allegata pronunciare debet.no.s̄. de post.præla. bonæ.j.§ j.¶Cum aūt.]v.pars.[Contingat]ipsum iudicem &c.quod est.j̄.[Earum]s.partiū.[Procurante]subaudi, hoc ideo, vt negotium prorogetur, & sic expiret mandatum quod j̄.certum diem commissum est exequendum.s̄.e.de causis' Sed ꝯ: quia vr̄, ꝙ interim non currat tp̄s, ar.j̄.de iud.venerablē. So' ibi loquitur de termino legis, hic de termino hoīs, qđ dic, vt no.s̄.e.de causis.[A rege]si.xviii.di.si ep̄s. Et per hoc patet, ꝙ hæc clā. Quod si non oēs &c.non spectat ad tpales impotentias: quia s̄m. hoc iudex, qui qn̄q; non posset interesse, non posset alij commit-
24 tere vices suas. s̄m T. Sed vr̄, ꝙ iudex † iste poti⁹ dēt obedire papæ, q̄ archiep̄o, & archiep̄o potius, q̄ Regi.xi.q.iii.qui resistit.j̄.de ap. cum parati.ff.de re iud.ꝯ pupillum. s̄m T. Quod oīno admitto, si oībus obedire non pōt.ar.ff.ad Sil.si quis in graui.§.si cum oēs. Si autem omnibus obedire potest, omnibus obediat, & papæ per sonaliter, & aliis per procuratores, & hoc si psonaliter sit citatus.j̄. e.qn̄. Alioquin si vnus citat personaliter alius simpliciter, vadat personaliter versus citantem, & aliis, qui non citant personaliter, mittat procuratorem.ar.s̄.de elec bonæ.j.§.ꝯ legati.ad.fi.j̄.de do. & cont.dilecti.§.j.ver. sed ꝯ hoc faciebat.j̄.de ma.& ob. humilis. extra d.n.de iudi.iuris esse ambigua.lib.vj. Nam & venisse vr̄, qui per alium venit, ar.s̄.e.præterea.rn̄.j.in fi. Cām autem sibi cōmissam, ēt pp commoda propria, interponere pōt. ff. de iudic.si lōgius. De hoc tn̄ no.plenius.j̄.de ap.cum parati.[Obuiare.] No. ꝙ
25 † semper est malitiis hominum obuiandum, vt hic le.& no.s̄.de rescri.plerūq;.§.vnico.[Constiterit]Per aliquas probabiles cōiecturas: quia forsan testes de facili in talibus haberi non pōt. ff. de re mil.non omnes.§.a Barbaris.& le.& no.s̄.de cle.pere.c.ii.§.vnico.[Hoc]s.prædictam vocationem & sic negotium protelandū. [Malitia.]ex perspicuis iudiciis comprobata.C. de dolo. dolum.
26 [Procuratum.]Procurata † vocatio nō excusat, vt hic, nec absentia procurata.ff.si quis cau.l.ii.in fi.nec affectata tutela.ff. de excu.tu.si is qui.nec citatio impedita.ff.de euic.si dictum.§.pe.ff. quod.vi aut clam.l.j.§.quod vi.in fi.j̄.vt li.non conte. qm̄ frequenter.§ in hmōi casibus.& se.[Ipsam]s.partem procurantem.[A iaduersione.]Ergo a ꝯrio sensu, si caret fraude, sine pęna erit. Sed quo ad hoc, quod sequitur ibi, & ne aliquod &c.non puto hoc seruādum omnino, ar.a ꝯrio sensu, quod dic, vt ibi nota.[Condigna.] Quanti interest aduersarij iudicem venisse.ff.de co, per quem fa.est.l.fi.ff.ne quis eum qui in ius voc.si per alium.Io. Vel multabit dolosum.ff.si quis ius di.non obtem.l.vnica.quia multare potest delegatus, ar.hic.& s̄.e.c.j.in fi.vbi de hoc. No.hic.do.n.ꝙ illis edictis non tenetur is, qui malitiose absentiam iudicis procurauit, sed ille tm̄ qui partem vi exemit, vel cuius dolo malo factū est ne quis in iudicio sistat. Tu dicas, ꝙ si illa edicta non extendātur, iura tn̄ canonica extenduntur, vt hic, & le.& no.s̄. co.præterea.& c.de causis.vbi de hoc.[Sed ne aliquid]ver.[Ex hmōi fraude]maxime: nam & si nullam fraudem fecerit, nihilominus committet negotium iudex, si prouidus fuerit, cum iurisdictionem suam videat expirare, ar.s̄. c.prox.§.verum.ad fi.& c.consuluit.ad fi. nō tn̄ appellatione remota.[Suspecte]Hoc semper cauendum est, vt hic.& j̄.de ap.cum speciali.§.j [Ad diem.]i.cognitionem illius diei, in qua ipsum delegatum oportet esse absentem.[Quæ]s.persona, cui committitur.[In ipso]s.negotio sibi commisso.[Appellatione remota.]Contra.s̄. c.prox.§.j. Solu.verum est itr̄, ꝙ iudex delegatus a papa, quamuis possit cognoscere ap.re.ex quo clā apposita est in rescripto, nō tn̄ pōt ipsam delegare.ap.re. vt in ꝯrio. & ff.quib.ap.non licet.l.j.fallit autem in tribus, vel quatuor casibus. Primo hic, & redditur ratio specialitat is.s̄.ibi, & ne aliquod lucrum &c. Secundo qn̄ papa per secundam literam hanc potestatem dedit.j̄.e.cum R.canonicus.j̄.de iud.quia V. s̄m Gof. Sed
27 in hoc † casu potius hoc vr̄ facere papa, quam delegatus.s̄.de transla.epi.c.ii.§.sed neq;.ver.præsertim.& de hoc idem contingit, qn̄ cunq; causa appellationis committitur, si tn̄ in primo rescripto erat ap.re.vt patet, j̄.de iudi.exposita.in fi. Tertio qn̄ res alienatur, seu in alium transfertur in apostolici mandati elusionem. j̄. de ali.iud.c.j.ad fi.& eodem modo qn̄ delegatus recusatur, tanquā suspectus, & arbitri loco eius succedunt. s̄m ea, quæ no.j̄.e. suspicionis. Item quartus casus communis.s.qn̄ vtraq; pars appellationi renunciat, & hic casus fortior est aliis, licet enim in aliis appellari non posset, nisi ob grauamen in iure expressum iure appellationis, quāuis & si ob aliud appelletur, iudex ex officio hoc emēdet.j̄.de ap.pastoralis. In hoc tamen casu nullatenus appellabit: legum etenim austeritatem in hoc casu volumus pactis litigantium mitigari, vt C.de temp.app.l.fi.in fi.& ar. ff. de feriis.l.j.rn̄.j. Alii tamen dicunt, ꝙ hæc causula nihil hodie operatur, vt no.s̄. c.prox.§.porro.& de hoc no.s̄.e.§.præterea.[Procedat.] subaudi. authoritate istius constitutionis, vel ex delegatione authoritate eadem facienda, & dicas, committat dico, vt s̄.e.& procedat, nisi forte &c.& sic continuatur sequens ver.[Nisi forte]ver.[Consenserit.]Ergo a contrario, si is, cui procuratio stādi imponitur, paratus sit prorogare tempus, & omnem pœnam, & omnem suspicionem vitabit, nec delegatus poterit causam appella. remota. alii delegare. Et de prorogatione hac no.s̄.eodem.de causis. & j̄. eodem.P.& G.

SVMMARIVM.

1 *Mentio expressissima fieri debet quare, quando iudices reuocantur.*
2 *Actori in principio est fauendum.*
3 *Semel uerum semper uerum, nisi contrarium probetur.*
4 *Pedanei iudices modicam habent coertionem.*
5 *Pedanei duo possunt multas imponere.*
6 *Iniuriarum non tenetur, qui ignorans resistit.*
7 *Processus delegatorum rauocatorum quando tenet.*
8 *Officiali resisti potest bona alicuius iniuste occupanti.*

CAP. XXIX.

EX literis. Casus. Inter Alanum presbyterum ex vna parte, & canonicos ecclesiæ sanctæ Iustinæ ex altera, super canonicatu ipsius vertebatur controuersia. Primo ad petitionem canonicorum sanctæ Iustinæ fuit causa commissa primicerio Grādensi & pleaano sanctæ Sophiæ. Secundo dictus A. super eodem obtinuit literas ad archiep̄m Paduanum, in quibus, vt dicebatur, de prioribus mentio non fiebat, tandem quia canonici sanctæ Iustinæ non recipiebant dictum A.in canonicum, archipresbyter Paduanus ipsos fecit excommunicatos publice nunciari, postea primicerius & plebanus mandauerunt patriarchæ Grandensi, vt nō excommunicatos dictos canonicos nunciaret: & cū patriarcha vellet hoc mādatum exequi, archidiaconus Castellanus hoc impediuit, quare patriarcha ipsum supposuit ecclesiastico interdicto, & sic ad papam qō est delata: sed de facto ei constare non potuit, ideo ipsam cām sub certa forma committit, vt in sequentib⁹ pōt legi.[Dicuntur]ab Alano p̄sbytero sup iure canonicat⁹, ꝙ in ecclesia sanctę Iustinę dicebat se habere.si.s̄.de renun. cum inter P.Gaufridi.& c.veniens.[De prioribus literis] A canonicis sanctę Iustinæ ꝯ dictum A.p̄sbyterum. Dicas tu impetratis super eo, quia asserebant, ꝙ super iure dicti canonicatus ab eodem ꝯ iustitiam vexabantur, & sic apparet, ꝙ tam reus, q̄ actor pn̄t sup eodem literas impetrare.& no.s̄.de of.vi.c.j.s̄.de rescrip.cæterū.rn̄.j. [Expressam]In hoc.n.casu qn̄.s.agitur de reuocatione priorum
1 iudicum, requiritur non solum expressa † sed ēt expressissima mētio.j̄.e.significantibus.j̄.de fo.compe. ex tenore.& est rō: quia cū reuocatio literarum dn̄i papæ sit odiosa.& ꝯ ius (nisi vbi rōnabiliter appellatur.j̄.de ap.vt debitus) semp p̄sumendum est papā esse circunuentū, & ꝙ literas non cōcessisset, si tenor prior literarum, & processus p eas habitus ei expressa fuissent. s̄m d.n.s̄.e.ex parte. ii. Melior tn̄ pōt reddi rō.s.quia vr̄ fieri ꝯtumelia iudici, qui reuocatur, ar.ff.de ar.litigatores.ff.đ iu.obseruādū.& adde, qđ no.i summa.e.ti.§.q̄ pn̄t delegari.ver.sed pōt reuocare ꝯmissionē. Est ergo reuocatio odiosa, non iō, ꝙ fiat ꝯ ius, sed quia est quodāmō contumeliosa, & iō qn̄ de ipsa agitur, expressissima mentio requirit, vt s̄.dictum est: vbi vero super principali qōne primæ literæ impetrantur, licet in eis aliqua fallitas exprimatur, vel veritas taceatur, nihilominus valent, & procedit iudex, & si non s̄m formam, saltem s̄m ius. s̄m id quod le.& no.s̄.de rescrip.super literis. & sic non requiritur tanta expressio in hoc casu, quanta in superiori, & est rō huius casus: quia iudiciū redditur in inuitum.ff.de verb.
2 ob inter stipulantem.§.j.vnde & actori in principio † est fauendū ff.de iud.solemus. Hæc locum habet in literis per quas iurisdictio cōmittitur si.n.essent executoriæ, vel gratiosæ siue ēt de aliis negotiis, tunc requiritur, ꝙ de multis aliis faciant mentionem, puta de omnibus quibus omissis non essent in tali forma literæ impetratæ.j̄.de rescriptis. constitutus.j̄.de cohabi.cleri.& mu.super eo. Si vero super appellatione literæ impetrētur, & ante sn̄iam fuerit appellatum, sufficit, ꝙ de causa appellationis fiat mentio: sed si post sententiam, de sola appellatione, arg.extra d.no. de ap.cordi. lib.vj. Imo & videtur, ꝙ valeant, & si de appellatione mentio non sit facta.j̄.de ap.oblatæ.secundum d.n. Tu dicas de hac materia,

vt plene no.s̄.de rescrip.dilectus.j.§.fi.Dic etiam,ꝙ semper de ap-
pellatione oportet fieri mentionem,vt ibi,& expressum est.s̄. de
rescrip.ex parte.s̄.§.j.j̄.de ꝯfir.vti.bonæ.hæc tamen est veritas,ꝙ in
literis super appellatione impetratis non requiritur tanta subtili-
tas circa expressionem,vel suppressionem veritatis quāta in aliis.
Et est ratio:quia considerata natura appellationis,non impetrā-
tur ad alium impugnandum,sed potius ad impetrantem defen-
dendum , vt patet.j̄.de app.cum speciali §.porro.& quia sunt de
simplici iustitia,vt j̄.de cri.fal.accedens.Non ergo sunt tanquam
odiosæ restringendæ,sed potius tanquam fauorabiles ampliādæ,
ar.ff.de lib.& posth.cum quidam.[Fecerint mentionem.]Exp̄ssa
est mentio,quando & de tenore,& de processu,& negotij serie,&
aliis circunstantijs necessarijs impetrans nihil tacet. Alioquin ꝯ
j̄.de re iud.inter monasterium.j̄ de cohab.cle.& mu. super eo. ff.
de app. si expressum.nec enim semper sufficit,si simpliciter dice-
ret,non obstantibus ab aduersario impetratis.j̄.de dolo. & cōtu.
c.ij.§.verum.[Vt]subaudi.sic.[Per secundas &c.]vt s̄ de rescr.cę
terum.rñ.j.Sic no. hic expressum ius pro opinione , quam sequi
mur.s.ꝙ literæ per veri suppressionem, & falsi suggestionem ob-
tentæ nullæ sint ipso iure,quod dic,vt no.s̄. de rescri.dilectus.j. in
fi. [Primos iudices.]s. primicerium Grandensem & plebanum
sanctæ Sophiæ a canonicis impetratos.[Habuisse.]Et minime
3 constet ipsam reuocatam fuisse.& sic no.quòd semel verum † sē
per verum,nisi contrarium probatur.C.de proba.siue possidetis.
ff.de mino.ait pretor.alias incipit.& si sine.§.pe.in fi.& sic habue-
runt iurisdictionem.[Quam potuerunt &c.]Alias iurisdictionē,
quam non haberent,transferre non possent.ff.de of.procon.l.iiii.
§.pen.in fi.s̄.de consti.cum accessissent.§.j.ad.fi.cum suis concor.
[Quo ad executionem]Quia forsan retinuerunt sibi excommu-
nicationis sentētiam. Vel super executione cōmiserunt simplici
ter vices suas,quod dic.vt no.s̄.eo. quærenti.§. nos tamen.c.super
quæstionum.§ porro.& §.si vero duo.[Iurisdictio.]s. executoria,
vt patet.s̄.[Delusoria]Quod esse non debet.[Si subdelegatus]Hic
euidēter apparet,ꝙ iudex subdelegatus.& etiam merus executor
(qualis erat iste patriarcha)coerctionē habet.& ar.s̄.c. proxi. rñ.j.
& §.j.& j̄.de re iudi.cum Bertoldus.§.post modum. ver.alioquin.
& etiam iudex ab epo delegatus.xi.q.j.peruenit.j̄.de regula.c.ii.&
de frigi.c.j. sed in illis loquitur de officiali. Quinimo & pedanei
4 † modi iam habent coerctionem.C.de spor.l.ii.& subdelegati.C.
de defen.ci.defensores.ii.alias nulla esset iurisdictio.ff. de of. eius
cui man.est iurisdi l.fi.sed & arbiter habet coerctionem.ff.de arb.
5 non ex omnibus.tales tamen non † possunt multas imponere.ff.
de iudi.l.ii.§.fi.ff.si quis ius di.non obtem.l.vnica.C de defen.ciu.
l.v.quod dic,vt no.s̄.e.de causis.& c.preterea. quidam autem dñt
ꝙ delegatus ab ordinario nullam habet coerctionem.i.q.vi.quis-
quis.ff.de re iudi.a diuo Pio j̄.de fo.compe.si quis ꝯ clericum.nisi
lis fuerit coram eo contestata.in Authē.de litig.§.omnem vero.
coll.viii.vnde nec potest mittere in possessionem,quę ius tribuit.
ff.de iuris.om.iud.iubere.Alioquin ꝯ.ff.de of.eius cui man.est iu-
ris.cognitio.§.fi.& de hoc no.ff.de of.procon.l.nec quicquam.§.
tibi.& in summa.e.ti.§.sed quis delegare.& §.quæ delegari.ver. de
legantur aliqñ ea,quæ sunt ordinis,& se.[Interdicti] Et nunquid
potuit excommunicare? Rñ.sic:quia cum delegatus hanc iurisdi
ctionem,& potestatem habuit(nisi exceperit ipsam) ad subdele-
gatum transiuit.sm d.n.ar.j̄.e.venerabili.§.fi.j̄.de iure patro.ex li-
teris.& patet in præce.gl.[Executionē impediens]vt no.s̄.de hoc
in casu.ver.& cum patriarcha.si.s̄.e.c.j.& no.sm d.n. ꝙ quamuis
non sit resistendum iudici ex quo constat,ꝙ iudex est,vt hic & s̄.
c.si quando.Tamen si dicat se executorem,vel delegatum,sed de
hoc fidem non faciat,potest ei resisti.j̄.eo.cum in iure.C.de iure
6 fis.prohibitum est.lib.x.& j̄.§.j.Sed nec † tenetur iniuriarum,qui
ignoranter resistit.ff.de vi bo.rap.l.ii.§.si publicanus. quauis qñq;
possit ex quasi maleficio obligari,vt Insti.de obl.quę ex quasi de-
lict.nas.& adde,qđ no.s̄.e.c.j.sm d.n.Idem quasi no.j̄.e. §.j. super
verbo,denuncietis irritam.[Eius]s.patriarchæ[Mandatum predi
ctorum.]s.primicerii Granden.& plebani sanctę Sophiæ,qui man
dauerant,ꝙ prædictos canonicos sanctæ Iustinæ non excommu
nicatos publice nūciaret,vt no.s̄.in casu. ver.postea primicerius.
[Non permisit]Mandauerat enim patriarcha clericis sanctæ Ma
riæ formosę,vt canonicos sanctæ Iustinę non excommunicatos
denunciarent,siue legerēt literas suas, quas super hoc dirigebat,
sed archidiaconus castellanus eiusdem ecclesiæ. s. sanctæ Mariæ
formosę plebano hoc fieri non permisit,quare fuit a patriarcha
interdictus,vt s̄.dixit.& no.in casu.ver.& cum patriarcha.& con
tinetur plenius in antiquis.[De iniuriis]Quia nedum impediuit
prædictam executionem,sed etiam forsan egregie verberari fecit
nuntios literas deferentes ad hoc extra.d.n.de pęn.Romana.lib.
vj.Ex hac ergo litera notabis expresse , ꝙ nedum delegatus papę.
sed etiam subdelegatus delegati ad certum articulum datus , &
merus executor coerctionem recipit contra omnes opponentes
se sibi,& in iuriantes,ēt illis quos mittit pro expeditione articuli
sibi commissi,quē etiam quo ad denunciationem faciendam po
test alij delegare.& facit ad hoc,quod no.s̄.c.pro.§.j.¶ Si vero cō
stiterit]ii.pars.[Primas literas.]Ad primicerium Granden.& ple
banum sanctæ Sophiæ impetratas.[Per secundas] Ad archipre-
sbyterum Paduanos obtentas.Et no.ꝙ secundum quosdam hæc
decreta.intelligitur.quando excipiebatur contra primos iudices,
ꝙ causa erat alijs delegata,vnde bene fecit archidiaconus,qui nō
fuit priorum iudicum mandatum executus:quia iam sibi inno
tuerat controuersia esse orta super reuocatione literarum.s̄.de re
scri.cum contingat.Quinimo & si cognouit per secundas & pri-
mas literas reuocatas ad mandatum secundorum , processum
priorum iudicum licite potuit impedire,vt ibidem.Alij dicunt,
ꝙ intelligitur hęc decret.quando priores & secundi iudices pro.
cedunt, & si de reuocatione inter ipsos controuersia non sit mo.
ta:tunc enim quorum processus teneat,vel non pendet ex reuo-
catione literarum,vt hic dicit, & est hoc verū de processu habi-
to,non contra partes,sed contra alios,qui quantum ad executio
nem obedire nolunt,vt hic erat:nam si partes contumaces essēt
nolentes comparere coram primis vel coram secūdis, bene pos-
sent ratione dubii coerceri.s̄.de rescri.super literis.j̄.de ap.si duo
7 bus.& c.cum parati.† Tenet enim processus ipsorum,etiam si iu
risdictio reuocata sit,quousque literæ reuocatoriæ præsententur.
j̄.de rest.spo.audita.Extranei vero non possunt sic ligari,cum nō
sint de iurisdictione eorum nec comparere, vel eis parere tenen
tur,nisi in casibus,& ideo pendet processus ex reuocatione,vt hic
dicit.sm d.n.Tu dic,vt no.in sequenti.[Reuocatas.]puta,quia de
primis expressam & sufficientem faciunt mentionem sm ea,q̄
no.s̄.e.super verbo,expressam.& super verbo,fecerint mentionē.
& probatur.s̄.de rescrip.cæterum.§.j.Quid si dubitetur? Erit ad ar
bitros recurrendum,quod dic,vt le.& no.s̄. de rescrip.pastoralis.
& c cum contingat.§.ꝙ si super hoc.[Non recepisse.]Quia iuris
dictionem,quam non habuerunt , committere non potuerunt,
vt no.s̄.super verbo,quam potuerunt.& probatur.j̄. de consuetu.
quanto.§.fi.cum suis concor.[Ab eisdem.]s. primicerio & ple-
bano.[Denuncietis irritam.]Ex hoc patet, ꝙ sñia , quæ nulla est,
non est executioni mandanda,imo ex quo notorium est,violen
8 ter resisti non potest,vt hic.& viii.di.qui contempta.sicut & † offi
ciali resistitur iniuste bona alicuius occupanti.C. de iure fis. pro-
hibitum est.lib.x.Secus si dubitetur, vel non sit veritas patefacta,
& sic tolluntur contraria,quæ B.hic signauit pro si.s̄.e.si quando.
& c.proxi.§.quia vero.sed nec patriarcha iniuriarum tenetur , si
putat commissionem tenuisse.ar.ff.de vi bo.rap.l.ij.§.si publican⁹.
[Et inanem]Vtpote a non suo iudice latam.C. si a non compe.
iud.l.fi.j̄.de iud.at si clerici. & sumpserunt hic quidā.ar.ꝙ patriar
cha seu archiepiscopus non est ordinarius prouinciæ suę.ix.q.iii.
conquestus.sed nihil est in hoc casu , cum patriarcha procederet
iure commissionis,non ordinarię potestatis.De hoc tamen dic,
vt no.j̄.de offi.or.pastoralis.rñ.j.ante fi.

SVMMARIVM.

1 *Delegante mortuo ex iurisdictione perpetua in uita delegatus sententiam ferre debet.*
2 *Res quando dicatur integra.*
3 *Iurisdictio per accidens prorogatur.*
4 *Vnus duos fecit,& duo vnum ex interpretatione iuris.*
5 *Morte naturali confirmatur donatio,& non ciuili.*
6 *Delegatus utitur iurisdictione delegantis.*
7 *Delegans potest iurisdictionem reuocare.*

CAP. XXX.

Licet vndique,& infra. Delegam⁹] Sic ordina
literam.[Delegamus facientes apponi in literis il-
lam clausulam , ꝙ si non omnes &c.] Hæc clausula
ponitur,quando scribitur tribus:quia vl'e ad minus tria appellata
requirit.s̄.e.prudentiam.rñ.j.qñ vero duobus scribitur,tunc appo
nitur cl'a , ꝙ si non ambo. j.e. coram.§.j.s̄. e. quamuis.& c.cum
super abbatia & probatur de vtroq;.s̄.de rescri.sciscitatus.[Potue
rit.]alias poteritis.[Ex alis.]s.condelegatis.ergo & vbi hęc clausu
la apponitur,locus est commissioni , vt hic. & s̄.e.super questio-
num.§.si vero duo. Contra.s̄.eo.quamuis.dic, vt ibi no.[De me-
dio.]q.d.mortuus est,qui dicitur de medio sublatus.i. de mundo,
qui medius locus est inter cęlum & infernum.si.j̄.quod me. cau
sa.c.j.§.candem.j̄. de arbitris.ex parte.§.j. [Sublatus.]Idem est di-
cendum,si commisit causam , quoties contingeret eum abesse:
1 nam & delegante † mortuo ex iurisdictione perpetuata in vita,
sententiam ferat delegatus,ar.ff.de ver.sig.mulieris.§.fi.s̄.de rescr.
sciscitatus.ar.ff.deleg.iii.fideicommissa.§.sic fideicommissum re-
lictum.sm d.n.[Recusetur.]Ex causa notoria,vel i. recusatus co-
ram duobus collegis,antequam lis,qui commisit vices suas,mor-
tuus esset,vel recusetur in præsenti.i.iusta causa recusationis con
tra ipsum ꝑponatur,& de hac causa recusationis primo,& prin-
cipaliter commissa secundo quæritur.[An collega superstes]Cui
vices mortui commissę fuerant.[A c defuncti.] cuius vices reci-
pit,antequam moreretur.[Diffinire]vt sic fugatur vice duorum,
vt s̄.de elec.cum inter vniuersas.in fi.vbi de hoc.& est arg. ꝙ tot
voces

voces habet procurator in electionibus , quot habentium ius in
electione est procurator.de quo & no.s̄.de elec.scriptum.§.papo
stolicā.ver.& si partes.¶ Iquisitioni tuæ.]ii.pars.[Vti non cœpit]
Audiendo partes,vel saltem citando.s̄.e.gratum.[Morte manda
toris]alias mandatarii,quod idem est diuersis respectibus. Man-
dator enim dicitur mortuus respectu collegæ delegati sui,cui vi
ces suas mandauit,siue commisit.Mandatarius autem idem dici
tur respectu papæ,a quo super principali mandatum recipit.[Ex
pirauit.]Non solum ergo mandatum procuratorium,sed & iuris
dictionis perit morte mandatoris & mandatarij re integra , vt
hic & Insti.mandati.§.recte.s̄ de ele.in causis.§.fi.s̄.e.relatum.nisi
mandatum sit , quod tantum post mortem impleatur. ff. man
dati.si vero non remunerandi.§.fi.l.xii. distinct. Adrianus.& c.in
sinodo. & de hoc no.s̄. de rescrip. significauit.Et notandum , ꝙ
2 † res dicitur integra,quando delegatus viuente mandatore non
cępit vti iurisdictione sibi cōmissa:nam si cœpit vti non est inte-
gra , nec expirat , vt j̄. §.j. cum suis concor.Intelligitur autem vti
a hac iurisdictione,si vices suas committat [a] alicui , vt patet in hoc
c.& ff.de iurisdi.om.iu.l.iii.& l.& quia.etiam si principium com
mittat tantum.s̄.eo. super quæstionum.§.i.ii.& iii.vel si mandet
alicui,ꝙ citet partes.s̄.eo.ti.pastoralis.§.i.multo fortius si ipsemet
citet.s̄.e.c.gratum.j̄.de of.le.c.fi.in fi.Vel si recipiat testes in pericu
lo constitutos.j̄.vt lite non contest. quoniam frequenter. Multo
magis si excommunicet contradictores,vel rebelles.s̄.eo.c.i.& c.
ex literis.& j̄.de concess.præben.pro illorum. Sed & iurisdictione
vtitur,si diem assignet partibus præsentibus.j̄.de dila c.fi. vel si fa-
ciat offerri libellum, vel aliquem alium actum iudicialem exer-
ceat,& si partes non citauerit,vt patet j̄.de libell.obla c.j. ii. & iii.
de quibus actibus iudicialibus exprimuntur multi j̄. de probati.
quoniam cōtra falsam.& de testi.cum venissent.rñ j.ver.fi. Quid
ergo si executor datus ad beneficium conferendum,mandatorē
non superstitem omnino sciuerit? Vr̄ vtique , ꝙ mandatum sol-
b uatur,[b] vt patet p p̄dicta iura,secus si donationi sue bñficiū serua
uit,vel interdictū interposuit.esto etiam,ꝙ nec reseruatio,nec in
terdictum de iure teneant.nam & hi actus iudiciales sunt,vt pro
batur in eo,quod le.& no.j̄.de iure pa.cum dilectus. & extra d.n.
de concess.præbē.quia in cunctis.lib.vj.nec requiritur quantum
c ad perpetuandam iurisdictionem, ꝙ actus teneat,sed sufficit , ꝙ
vti cęperit qualitercunque , ita ꝙ non possit ei negligentiæ silen-
tium imputari.ar. C.de anna.excep.vt perfectius.& l.fi.& de inof
fi.test.si pater.& in eo, quod le. & no.s̄. de rescrip. pastoralis.in fi.
& de elec.in causis §.fi.j̄.de proba.c.fi.Quinimo & si mandato re
cepto volens,& intendens iurisdictionem suam perpetuare,tan-
quam iudex vocet tabellionem & testes dicens.Charissimi voca-
ui vos tanquam delegatus a papa.a quo recipi literas huiusmodi
tenorem continentes,clemens &c.& facit totum legi, & per cō-
sequens iurisdictionem habeo,vt probatur.j̄.de ap.super eo. ii. in
fi.volens & intendens iurisdictionē in hac parte mihi cōmissam
perpetuare,& casibus,qui accidere possent (cum & sint in finiti.
C.de vsufru.l.pe.)quātum mihi possibile est occurrere, sicut & fa
cere debeo.ar.ff.loca. & conduc.si qui domum.§.hic subiungi.&
s̄.de fer.non ordi c.j.& authoritate mihi in hac parte commissa,
præcipio tibellioni tali,ꝙ has literas in publicam formam redu-
cas,& ī instrumēto publico hos testes p̄sentes,quos & ꝑpter hoc
vocaui,apponas,si sic inquam processerit, forsan per talem actū
dicetur iurisdictio perpetuata : nam & sic vti incipit iurisdictio-
ne,& talis actus iudicialis est,vt patet in eo,quod leg.& no.j̄.de fi-
de instr.c.j.& ii.& pe.& in hac materia necessariū ē, vt iurisdictio
sic perpetuetur.ar. ī præmissis iuribus,& vt rescriptum nō pereat,
quod dic,vt no.j̄.e.c.j.& vt parcatur impetrantis laboribus & ex-
pensis.ar.s̄.e.super quæstionum.§.porro.in fi.Nec obst.si dicas ꝙ
nō videtur habere iurisdictionem in personas sic vocatas.ar.j̄.e.
3 P.& G. quia illud verum est principaliter,habet † tñ per quoddā
accedēs.Posset enim accidere, ꝙ in crastinum diem receptionis
literarum moreretur delegans, & sic expirasset mandatum , nisi
sibi taliter prouidisset , videtur igitur hoc sibi in tali casu com-
missum,cum aliter iurisdictio expediri nō posset , vt patet in eo,
quod le.& no.s̄.e preterea.nec potest imputari si non citet partes
quia forsan nec breuitas temporis hoc pateretur,arg.ff.de exerci.
act.l.j.faciat ergo homo quod potest.xxii.q.ii.faciat.hoc est publi
cet&c.vt s̄ quia quasi expressa pro se iura habet.j̄. de offi.ordi.pa
storalis.in fi.& de ap.si iustus metus.ei tñ consulimus(maxime:
quia nec omnes capiunt verbum istud) ꝙ nihilominus sine mo
ra quamcito poterit,citet partes,ar.in eo,quod leg.& no.j̄.de sen.
excom.ea noscitur in fi.& c.ꝙ de his.in fi. & quibus per prædictā
publicationem in ipsarum absentia factam quo ad exceptiones,
vel rationes alicui competens,nullum putamus præiudicium ge
nerari:quia nec ad finem hunc facta fuit,vt patet per id,quod le.
& no.s̄.e.ex parte.i.& j̄.de testib. veniens.ii.§.ad hoc autem quod
dixi de publicatione,ar.est pro,& ꝯ.s̄.e.super eo §.fi. Est etiam cō
tra id,quod no.j̄.de ap,vt debitus.rñ.j.& adde,quod no.j̄ de iure-
iu.ad nostram.ii.& s̄.e.quoniam abbas.ante fi.¶ Si vero.]iii. pars.
[Iurisdictione vti]saltem per citationem s̄.e.gratum.j̄. de offi.le.
c.si.ff.de iudi.si quis postea.ff.de iurisdi.om.iud. cum quędā puel
la.ff.de neg.gest.nam & seruus.§.si viuo.[Cœperit.]Quia in hoc c
casu cum res non sit integra,mandatum non expirat morte mā
datoris , secus si suo nomine tantum citatio emanasset. sm d.n.
[Vices suas & illius &c.]Qui sibi subdelegauit.Sed contra.s̄.e.pru
dentiam.rñ.j.ver.illa quippe.& ver.mandati.Sol.illa intentio, de
qua ibi loquitur,non excludit committendi potestatem , quam
delegatus habet a lege.s̄.eo. pastoralis.sed & iste superstes licet in
veritate solus sit , duos tamen præsentat ex vi commissionis , ad
hoc.j̄.de re iud.cum olim.post prin.& s̄.de ele.ne pro defectu. &
in eo,quod no.s̄.de postu. præla.gratum.sic interpretatione iuris
4 † vnus duo facit , vt hic.& duo vnum.j̄.de conuer.coniu.ad apo-
stolicam.& no.s̄.de temp.ordi. literas.[Poterit.]De hac materia
plene no.s̄.e.gratum.Sed pone,ꝙ plures causę committuntur
per vnum rescriptum,citatio fit in vna tm̄.nūquid est perpetua
ta iurisdictio quo ad alias? Non vr̄,ar.ii.q.ō. iii.§.notandum.versi.
abolitio.& q.v.§.diffinitiua.ver.qñq;.ff.de ap.cum in vna.ff.de ne.
gest.nam & seruus.§.sed si viuo.ff.de mino.etiam.§.ex causa. Sed
contra.C.de duobus reis.l.fi.& de anna.excep.l.fi.C. de diuersis re
scrip.l.j.Solu.quidam dicunt, ꝙ cum iurisdictio sit res indiuisibi-
lis , ex quo perpetuata est in vno, perpetuata est in omnibus.&
hoc per proxima iura.Sed certum est ꝙ non est perpetuata: quia
res inter alios acta &c.j̄.de dona.inter dilectos §.fi.ar.ad hoc bo-
num extra.d.n.de rescrip. cum in multis.§. quorum.lib.vj.& in
præmissis iurib.allegatis. s̄.in prin.huius gl. nisi rōne cōnexitatis
aliud dicatur,vt in ꝯriis.ff.fam.erc.in hoc iudicio.ff. quemadm.
seru.amit.si stillicidium.in fi.& l.si communem. & l. si in partē.
j̄.de app.secundo.in prin ff.de mino.tutor. §.curator. super quo
vide,quod no.extra.d.n.de rescrip.dispendia.li.vj.Sed quid si sim
pliciter fuit citatus,vt veniret responsurus,& non fuit dictum su-
per quo? Respon.tunc videtur perpetuata iurisdictio simpliciter.
& in omnibus,vt in iuribus signatis in prin.huius gl. sm d.n. &
melius.C. de anna.ex.l.fi.& in eo quod le.& no.j̄.de test. relatū.
ij.respon. Quid si moriatur ante declarationē rerū facta citatio-
ne ar. ꝙ non dēt procedere.s̄.de rescr.pastoralis & j̄.ti.i.nouit.qa
plures cāx intelliguntur,licet ꝯ vnū agatur sm B.Dicas, ꝙ quā-
tum ad clausulā gñalē ꝯ personam citatā pertinentē procedi pt ,
ar.C.de an.excep.l.fi.Quid si delegans non moritur,sed transfer
tur? Mandatum expirat,ar.xxi.q.ii.si quis iā translatus.s̄.de ele.cū
in cūctis.j̄.ti.i.nouit sm Goff.Quid si deponitur? Nō ꝑcedet.sm
oēs.Notauit tñ hic dñs nr̄.ꝙ aliquib.vr̄(& forte bene)ꝙ durat sub
delegatio , & erit subdelegatus successoris , argu. huius decre.
Sed & intellexit,ꝙ morte mandatoris perit iurisdō non ipso iure
sed ope exceptiōis.sm d.n. Alii vero dñt, ꝙ oīno expirat,vt dictū
est.Tu dicas hoc verū ēe , vbi nomē ꝑpriū exp̄ssum est alioquin
ꝯ.s̄.e.qm̄ abbas.qđ dic.vt ibi no.Quid si excōicet? Tunc ꝑcedere
5 pōt delegatus:quia † morte nāli ꝯfirmat̄ donatio,& non ciuili.ff.
de do.inter.vi.& vxo.cū hic status.§.si donator.sm B.& §.si socer
ꝯsocero.& pēe.& l.sed si mors.& C.de do.inter vi. & vxo.res vxo
ris.Pōt dici, ꝙ q̄diu auctor suus excōicatus est ꝑcedere nō pōt,sed
eo demū absoluto,ar.s̄.de elt.licet ex quadā.§.j.ver. cū satis.xv.q.
vi.iuratos.& c.nos sanctorū.& j̄.de he.c.fi.j.q. iiii.c.j.& ii.& s̄.eod.
prudētiā.§.sexta.& §.se.Et est rō,qa delegatus ꝑpriū nihil hēt,sed
6 iurisdōne vtit † delegantis.ff.de of.eius cui mā.est iur.l.j.§. fi. C. de
ep.aud.auth.si qs litigantiū.in fi.vñ sicut delegans non posset ꝑ-
cedere,ita nec delegatus.ar.s̄.de rescri.sup literis.ī fi.j̄. de hę.frater
nitatis.xciii.di.c.j.j̄.e.cū olim magister.& hoc hodie exp̄sse ꝯpro-
bat̄ extra d.n.đ of.vi.Romana.li.vj.Sed d.n.scripsit hic,ꝙ p excōi
cationē delegātis nō perit , nec suspēdit̄ iurisdō subdelegati. Nec
7 ob.ꝙ delegās † posset iurisdōnē reuocare.ff.de iu.iudiciū. vel ꝙ ad
eū appellādū sit.s̄.e.sup qōnū.§.porro.qa illa locū habēt, qñ dele
gās nō ē excōicatus.porro vbi excōicatus est, nō reuocabit , nec
ad eū appellabit,sed ad superiorē primi delegantis est recurendā
d [d] secus aūt est in vicarijs & officialibus,qui ꝑcedere non pñt,excō
municatis illis,quorum vices gerunt,vt extra d.n.de app. Roma-
na.lib.vj.Et est ratio diuersitatis: quia idem est consistorium ta-
lium,& illorum quorum vices gerunt,vt ibidem.Tu dicas, ꝙ si de
legans nihil sibi retinuit de iurisdictione,vera est sententia. do.n.
Vbi vero aliquid sibi retinuit , cum tunc nihil proprium habet
subdelegatus,non videtur, ꝙ procedere possit:nam & tunc omni
e no vnum & idem est consistorium vtriusq;. [e] & sic non deficit
ratio allegata, ꝙ & vbi certum ministerium commissum est, se-
cundum d.n.tenendum est.s. ꝙ committente excommunicato
is,cui

ADDITIONES.

a ¶ Committat.Adde tex.& gl.no.in verbo processum.ti.e.c.pe.lib.6. & do.
Ab.in c.pastoralis.ti.e.qui tex. etiam optime facit in prin. ibi iurisdictio
dandi iudicem,& tamen d.Ab.hic contra Host.illam gl.
b Soluatur.Dic contrarium esse verum hodie per tex.in c.si super gratia.ti.
eodem.lib.vj.
c Teneat.Archi.in c.quamuis.ti.e.li.vj allegat istum.& salua tanti patris re
uerentia.dicit hoc non esse verum. & idem d.Ab.hic.
d ¶ Est recurrendum.Adde, ꝙ hæc sententia hodie est approbata.per c. si is
cui.ti.e.lib.6.
e ¶ Vtriusque.Io.An.& d.Abba dicunt hoc non esse uerum,alias nunqnā
posset appellari ad delegantem,ut in c.j.de consue.lib.6.

is,cui commisit,procedere non potest,ar.j.c.quoniam.ff.de offic.
eius cui mã.est iuris.l.j.§.fi. Quid ergo si procurator egit nomine
domini,postea dominus excommunicetur. Quandiu dominus
excommunicatus steterit,repellendus videtur.ar. in prædictis iu-
ribus.& j.de procur.c.fi.j.de proba.post cessionem.Sed contra.C.
de procur.l.procuratoribus.& l.nulla dubitatio.So licet procura-
tor dicatur dominus litis post li.contesta.non tamen est domin9
rei,nisi suam datus sit procurator: ergo & tu in hoc casu semper
ipsum reppellas,nisi in rem suã datus sit,vt ff.quando app.sit.l.j.§.
propriam.ii.q.vj.biduum.ver in propria.Quid de legatis apostoli
cæ sedis,nunquid expirat mandatum morte papæ committẽtis?
a Nõ,[a] secundum d.n.quod dic,vt no.j.de rest.in inte.rest.tum ex li
teris.rñ.j.

ADDITIONES.

a ¶Non.Adde tex.in c.ii.de of.leg.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet præsumitur bonus.*
2 *Iudici quis cogitur credere quantumcunque magno.*
3 *Remedia quatuor pro delegato.*
4 *Obediendum est semper in dubio.*

CAP. XXXI.

Cum in iure,& infra. Pars s. de electi. cũ in iure.[Ac-
tibi super mandato.] alias de mandato. [Non sit fa-
cta fides.] Alias non sit fides. [Tenearis] Quæstio-
1 nem mouebat: quia cum de quolibet † præsumatur, ꝙ bonus sit,
s.de scruti,c.vnico.j.de præsump.c.fi.prima facie vr.ꝙ non men-
tiatur,& per ɔ̃ns,ꝙ credendum sit hoc mandanti ad quod respõ
deo,licet quilibet præsumatur bonus,non tamen quilibet præsu-
mitur iudex.Rõ est:quia ex baptismo non consequitur quis iudi
caturam,sed virtutes tantum,& de malo fit bonus,& sic quod se-
mel verum &c.vt no.s.e.ex literis. Item videbatur distinguendum
inter personarum qualitatem,ar.j.de procu. in nostra præsentia
§.nos vero.cum suis concor.sed in talibus est locus præsumptio-
ni,imo probationi,vt sequitur.¶ Super quo] ii.pars.[Certus exti-
tis.]Hoc valde notabile est:quia per hoc patet,ꝙ licet sñia delega
teris exhibeat ei,tñ nõ creditur,nec pro ipsa præsumitur,quousq;
de commissione facta fuerit fides, vt hic & s. de rescri.cum con-
tingat.C.de man.prin.l.vnica.& ar.C. de iure fi. prohibitum est.
lib.x.j.de proc.c.j.j.de iudi.causam quæ. nec in hoc cogitur qs cre
2 dere † iudici quantumcunq; magno.ar.j.de test.cum a nobis.vi.q.
ij.si tantum,& c.placuit,C.de arbi.l.iiii.§.si autem,Caute ergo fa
ciet is,pro quo fertur sñia.si custodiat authenticum commissio-
nis,sicut & sñiam.Et cautius,si oĩa coram ordinario fecerit pu-
blicari.ar.C.de test.publicari.j.de testi. Albericus j.de fide instru.c.
pe.& fi.secus si sñia ab ordinario lata sit:quia pro ipsa præsumit,
cum de iurisdõne constet.j.de re iud.sicut.ii.q.vi.hoc ẽt.sm Lau.
imo & pro sñia iudicis delegati præsumitur, nisi iurisdõ vel pro-
cessus in dubium reuocetur,vt le.& no.s.de renunc.in præsentia.
Caueat ẽt absolutus ab excommunicationis sñia, ꝙ literã abso-
lutionis custodiat alioquin in periculo posset esse, si super hoc ac
cusatur,& de excommunicatione conuincetur,vt patet.j. de ele.
ex.mi.proposuit.j.de sen.ex.cum desideres, licet participantes in
modum exceptionis non possent sibi ipsam opponere.j.de sent.
excom.in præsentia.Et quamuis circa hanc mãm.d.n. hic mul-
ta notauerint.finaliter tñ scripsit,ꝙ qñ obiicitur ɔ̃ sñiam, ꝙ talis
non fuit procurator,vel iudex,vel aliquid aliud, quod sit de sub-
stantia iudiciorum,necesse est, ꝙ de his fiat fides, aut per testes,
a aut per instrumenta originalia, [a] aut per publicata nec sufficiũt
exemplata.Qualiter autem fiat publicatio no.j.de fi.instru.c.pen.
& fi.ea vero quæ fiunt in iudicio sufficit in actis inueniri,puta,di
cit talis libellum obtulit,talis litem contestatus est,sed & dies ap
ponendus est,sicut in instrõ.in Authẽ.de instru.cau.§.fi.coi.vi.li-
cet ẽt,qñ in iudicio offertur instrm procurationis, vel aliud simi
le ipsa oblatio sit de actis,non tñ tenor instri, vnde nisi aliter solen-
niter publicetur,semper oportet ostendi originale. Alii tñ aliter
dicunt.& maxime post litis contestationem.ar.ff.de procr. Pom
ponius§.ratihabitionis.sm d.n.Tu dicas, ꝙ si acta appareant per
manum tabellionis confecta originalia,siue sumpta ex origina-
libus in præsentia partium consentientium, vel non ɔdicentiũ,
b eis oĩno standum est,[b] nisi forsan ɔ̃riũ probatur.j.de proba,qm ɔ
falsam.& c.fi.j.de pur,ca,cum dilectis.§.quia vero.ver,quia cũ ex
tenore.& s.de elec.scriptum.§.j.& imputet sibi,qui nõ ɔdixit,sed
permisit ɔ se fieri publicam scripturam.C.arb. tu.l.fi.ibi,si autem
inuẽtario publice facto &c.C.de rela.l.j.ii.& iii.j.de ap.intimasti.
Sint aũt cauti iudex & tabellio,vt hmõi instris extrinsecus obla-
tis plenam & expressam faciant mentionem ita ꝙ totum teno-
rẽ apponãt,& quæ r de originali fuit facta copia parti aduersæ,&
nihil opposuit rõnabile,& de oĩbus aliis q̃ occurrẽt,& hæc oĩa in
sententia ad maiorem cautelam(inquantum erit possibile)scri-
bi possunt, & si per alium tabellionem scribatur sententia, &
acta per alium scripta fuerint,potest iudex præcipere ĩ præsentia
partium illi tabellioni,qui scribit sñiam,ꝙ & alia acta per manũ
talis tabellionis scripta cum sñia scribat ante,vel post, & testifice
tur tabellio qualiter, & vnde ipsa sumpsit in præsentia partiũ, &
authoritate iudicis, & de ipsius mandato in publicam formam
redegit:sic enim sumpta & publicata eandem fidem faciant,quã
& originalia & expresse habes.j.de purg.cano.cum dilectis.§.di-
ctus vero. Sed distinguẽdũ est inter recens factum & antiquum,
vt & not.j.de cler.excom.mini.proposuit.s.de renunc.in præsen-
tia. [Exequi.] Timeo,ne ius istud (intendens ansam soluere) nõ
dum ligauerit.j.de verb.sign.cum olim.ecce enim ordinarius,nõ
tenetur obedire,nisi certus fuerit de mandato,vt hic patet, sed &
si deportato sibi rescripto,dicat rescriptũ vr̃ mihi falsum,& ideo
nolo exequi, eius prudentia commendatur.j.de crimi.fal.super
eo & sic si ordinarius malitiosus sit, semper remanere poterit de-
3 legata iurisdictio impedita? Respon.quatuor. † restant remedia [c],
c Vnum,ꝙ ipse delegatus per se hoc exequatur.s.eo. significasti.Se
cundum,quia potestatẽ habet animaduertendi si vr̃ ei,ꝙ ordina-
rius malitiose moueatur.s.eo.sane quia.& c.pastoralis,quod põt
perpendere ex eo,ꝙ non descendit ad falsitatis seu suspitionis spe
ciem,vel si descendat,tale qd opponit,qđ nullaten9 moueret ani-
mũ sapientis.j.de cri.fal.c.fi.Tertium est, quãtum ad Deum, qui
hoc puniet;nam si ordinarius dicat ɔ conscientiam, ædificat ad
gehennam.j.de præscrip.c.fi.& patet.s.de rescrip.cum contingat.
§.cœterum.Quartũ,quia si malitiose hoc facit in tringinta libras
auri poterit condemnari.C.de legi.l.ij. in fi. sed nec tenetur dele-
gatus mittere authenticum suum cuilibet ordinario, quod dic,
vt no.in summa.eod.ti.§.quod sit eius officium.rñ.j. [Non coge-
ris.]q.d.bene poteris hoc facere si volueris.puta,quia bene præsu-
mis de delegato.ar.xcvij.dist.nobilissimus, non tñ cogi potes, vt
hic dicit,& in hoc concordat d.n. Quid ergo si tibi obedienti ab
aliis iudicibus postea contrariũ demandatur,vt.s.eo.ca.ex literis?
Procede,vt legitur & no.s.de rescrip.cum contingat. Quid si pars
appellet,ne exequaris mandatum,donec sit de authentico facta
fides?Dixit.d.n.ꝙ nõ habes necesse tali applõni deferre : nam hæ
applõnes non coram executore, sed coram delegato sunt facien
dæ,vt.s.eo.super quæstionum.§.quẽ vero.&.§. fi. Sed nunquid ci-
tatus venire tenetur?Scripsit hic.d.n.ꝙ sic, nisi iudex sit nimis re-
motus,vel vilis persona.alii ɔ.Dic,vt no.j. de dila.ca.ii. & in sum-
ma,eo.tit.quod sit eius officium.ver.sed dices, & præcedẽ.[Quod
4 mandatur.]Contra quia in dubio,† de quo hic loquitur, semper
obediendũ est,vt.xxiij.q.j.quid culpatur. ad fi.ff. de iudi. si quis ex
aliena.Rñ.iura illa intelligantur,quando dubitatur de iurisdictio
ne ordinaria.& quãdo sic cancellata cõscientia, ꝙ non potest
pro certo ad alteram partem appellari.& ideo in dubio,quod tu
tius est tenendũ;vt j.de spon.iuuenis. Hic autem loquitur de de-
legata & in dubio.quod omnino potest excludi per informatio
nem conscientiæ.nam quantuncunque magnus sit afferens, au
thoritate tamen istius iuris & concordantiarum obturatis auri-
bus possim dicere.salua conscientia,non credo te delegatum iu
dicem ,nisi probes.

ADDITIONES.

a ¶Originalia.do.And.Bar.addit Ang.consi.336.
b ¶Standum est.Hoc approbat d.Ab.& remittit ad per se no.in c. significa-
uit.& in c. Albericus.s.de test.& ad Io.An.in addi.ad Spe.ti.de rescri.præ
sentatio § i.post prin.
c ¶Remedia.Adde,ꝙ hæc remedia ponit hic d.Ab.

SVMMARIVM.

1 *Mandata iurisdictionis, & procurationis paria sunt.*
2 *Verbis iudicis non creditur licet literis de processu sic.*
3 *Ordo iudiciarius quid sit.*
4 *Occasione vnius articuli quis ad alium obrepere non debent.*
5 *Procurator excedens fines mandati an præiudicet domino.*
6 *Procurator potest prorogare iurisdictionem de tempore ad tempus.*
7 *Procurator ad totam litem datus potest omittere probationem necessariam.*

CAP. XXXII.

Cum olim abbas. In terra eorum.] Si
hoc verum erat ædi-
ficium,solo cedebat,vt Inst.de rer.di.§. ex diuerso.&
ædificans & ingrediens de iure poterat prohiberi, ni
si in casibus notatis.Insti.de rerum di.§.plane.[Nitebatur.]Mirũ
videtur,ꝙ talis petitio admissa fuerit, cum non de præsenti, sed
de futura obligatione agere videatur.& ideo signatur contra.ff.
de iudi.non quemadmodum.ff.de vsur.l.j.§.j.Sol:non agitur hic
de futura obligatione,sed de gratia dantur iudices,qui de ipsa po
terant cognoscere,& ædificantes prohibere,& de denunciatione
noui operis, & de aliis quæ ad hoc spectant cognoscere. sed nec
absurdum est,ad futuras lites dare iudices:quia & procurator da
1 tur.ff.de pc.l.iii.& mandata † iurisdõnis,& pcurationis paria sunt
vt patet j.e.c.§.qa vero.ver.j.ff.de iu.om.iudi. & qa. Sed anteq̃ fiat
edificiũ,negatoria ɔpetit,vt dicat,nego tibi esse ius ĩ tali loco ædi
ficare.ff.si ser.ven,sicuti.l.& iõ.Dñt ẽt aliq,ꝑ ex quo parat se aliq̃
ad ædificandũ,ɔ ipm agi põt.ff de polli.l.j.sm d.n.Tu dicas,ꝙ co
mes iã inceperat ædificare,& iõ exponere nitebatur in pñti,nõ fu
turũ,vt bñ innuit hæc litera.Rescripta.n.de nã sui nec dant, nec
trahunt ad futuras lites,qcqd dicat d.n.vt patet in eo, quod legi.
& no.

& no.s.de rescriptis.ad hæc sumus. & c.fi.§.aut literas, [Præiudi-
cium.] Vnde & opus nouum poterat denunciari, etiam si non
esset proprietas monachorum,vt j.de no.ope.nunc.c.j.& ij.[Per
quorum.] ver.[Accepimus.]Sic creditur literis iudicum de pro
cessu,vt hic patet.& j.de exces.præla. inter dilectos, §. præterea.s.
2 de elec.cum inter. R.licet verbo,† iudicis non credatur.quod dic,
vt legitur & no.j.de proba.quoniam contra falsam. [Super peti-
tionibus.]In quibus continebantur hæc damna. & sic contesta-
ta fuit lis etiam super damnis, vt patet.j.§. quia vero. super qui-
bus tamen (vt ibi dicit) nulla commissio emanauit. [Contesta-
ta.] Sic ergo per petitionem & responsionem contestatur lis, vt
hic,quod dic,vt legitur & no.s.de elec.dudum.ij.§.tandem.Et no
3 ta † ordinem iudicarium, qui hic tangitur. Primo enim conte-
statur lis. Secundo recipiuntur testes recepto tñ iuro,calum.
j.de iura.calum.c.cæterum.& c.penulti.§.fi.& per totum,& facta
denunciatione partibus,ꝙ si voluerint veniant,vel mittant ad vi-
dendum testes iurare.j.de testibus.c.ij. Tertio publicantur. ad qđ
& dies est assignanda,vt s.eo.consuluit. Quarto possunt testes re-
probari,vel disputabitur,& tandem renunciabitur, & conclude-
tur.j.de testibus præsentium.& c.licet. j. de fide instru. cum dile-
ctus,vt & legitur & probatur.j.de prob.quoniam contra falsam.
[Tandem.] ver. [Proposuit.] Antequam esset in causa conclu-
4 sum.& bene.[Deponere.]Et male.Occasione † enim vnius arti-
culi ad alium obrepere non debent.C.qui legi.perso.l.fi.ff de iu-
reiu.si duo patroni.§.cum qui.j.de testibus.c.de testibus.& de hoc
no.j.eo.§.quia vero.ver.& postquam.[De damnis.] Et ideo iudi-
ces delegati de illis cognoscere non poterant: quia iurisdictio nõ
extenditur,nisi ad ea quæ in literis continentur, vel sub eis com-
prehendi possunt.verbi gra.in rescripto dicit se spoliatum.si petat
restitutionem possessionis, potest agere & de damnis occasione
illius violentiæ datis.ff.de vi & vi ar.l.j. §. qui vi deiectus est. & se-
quentibus.& si de contractu fiat mentio, potest peti interesse. C.
de act.emp.& vend l.iii.& iiij.Item si dictum esset,ꝙ super nemo
ribus iniuriatur,agi possit de damnis datis,& de possessione, & de
proprietate.ff.de iudi.solemus.& l.si qs intentione.j. de causa pos.
cum ecclesia,sed & si super rebus,de quibus agitur post li.contest.
damna data sint, semper ad iudicem spectat cognitio.ff. de ædil.
edicto.ædiles.§.item sciendum. Quia si debetur in aliis reous, nõ
habet se iudex intromittere,nisi ipsius iurisdictio impediatur,vel
in iniuriam ipsius fiat.i.q.vij.si quis ab episcopo.& no. s. eo. c. j.
Videtur etiam.d.n.ꝙ modica vis est, vtrum id de quo agitur, sit
de accessoriis vel non,sed in hoc est vis,vtrum sub verbis rescripti
possit comprehendi.Quid ergo si dicatur in rescripto, ꝙ talis in-
iuriatur tali super tali fundo,nunquid potest agi rei vendicatione
ad fundum.& condictione sine causa ad fructus perceptos ex fun
do ante litem contestatam? Respon. sic. quinimo & secundum
quosdam potest reus,si violentiam intulit,lege Iulia de vi publi-
ca,vel alia simili criminaliter accusari: quia hoc patiuntur ver-
ba rescripti. & si expressisset, nihilominus habuisset. s. de rescri-
ptis,super literis.& est hoc verum,quando verba rescripti genera
lia sunt,vt positum est.Secus si leuia specificata præcederent clau
sulam generalem,vt si specificaret furtum;non enim tunc pote-
rit de homicidio accusare.quod velit intelligere sub clausula ge-
nerali.s.de rescrip.sedes. Alii dicunt,ꝙ per talia rescripta non po
test agi ad vindictam,sed tantum ad prosequendam rem familia
rem,nisi in rescripto aliud exprimatur.secundum.d.n. & hoc vl-
timum verius videtur,arg.s.de rescrip.sedes.C.ad l Cor.de fal.vbi.
j.de accusa.super his.& c.qualiter.ij.[Mentio haberetur.] Subau-
di,& quamcito comes audiuit super his fuisse depositum, contra
dixit,vt patet.j.§.quia vero.ver.& postquam ¶Iudices autem.] ij.
pars.[Interlocuti sunt.] & male,vt dicit in fi. [Quo audito.] ver.
scilicet ꝙ sic interlocuti fuerãt a tali interlocutoria.[Comes &c.]
& bene.Sed contra: quia videtur,ꝙ procurator debuit appellare.
ij.q.vj.biduum. Respon, quantumcunque procurator omitteret
appellare,non posset tacite prorogari iurisdictio delegati de re ad
rem: quia nec expresse posset. Ideo autem dominus auditur ap-
pellans: quia si appellationem omissam a procuratore sciat,& non
appellet,tunc videtur ipsam iurisdictionem dominus proroga-
re,vt hic innuitur,sed contrarium est.& dic,vt no.j.eo.c.ver. fi.su
per verbo, conuolauit, sed & appellationis omissio turpitudinẽ
sententiæ tollit.ff.de condi.ob tur.causam. l. si ob turpem. secun-
dum.d.n.& de his no.plenius in §. seq. [Vnde.] Quia dictus co-
mes in hoc reputatus fuit contumax per iudices supradictos.[Ip
sum.] scilicet comitem.[Iudices.] Excommunicationis vincu-
lo,vt sequitur.[Aduocatum.]alias conuocatum,alias euocatum
ab eisdem iudicibus.[Comparentem]Et sic reputantes eum cõ
tumacem,sed non ita erat,vt sequitur: quia ipsum iusta appella-
tio defendebat,j.de senten.excom.per tuas.¶ Quia vero.] iij.pars.
[Contestata,]Et quia lis contestata fuerat super ipsis, vt no. s.re-
spon.j.ver,per quorum literas,per tacitum consensum procura-
toris videbatur iurisdictio prorogata,sed hoc non prodest, cum
nec ad ipsos &c. vt in seq. versi. [Cum in rescripto] q.d.rescripta
stricti iuris sunt,nec extenduntur ad alias res vel personas,quam
ibi expressæ sint,vt hic & j.P. & g, & ipsorum forma exacta dili-
gentia seruanda est,vt s.de rescrip.cum dilecta §. fi. ff. mandati.
diligenter.ita ꝙ non solum contra,sed etiam citra formam mã-
dati,nihil fiat,vt s.e.prudentiam.respon j.in fi [Nec ad ipsos.]ver.
[Prorogari.]Per procuratoris responsionem., nisi dominus hoc
ratificet,& sic nec an li.contest.nec post,cognitio ad iudicem po-
tuit pertinere. [Cum procurator &c.] Qui simpliciter constitu-
tus fuit ad prosequendum causam ipsis iudicibus delegatam.Tu
ergo,qui es ex parte rei,potes in procuratorio tuo clientulo pro-
uidere,vt sic simpliciter procuratorium suum scribas; non sicut
quidam faciunt dicentes.cõstituo procuratorem meum in cau-
sa tali,dans ei potestatem super omnibus prædictis, & ad ea quo-
quomodo pertinentibus, seu spectantibus, vel dependentibus ex
eisdem.Hæc enim forma potius expedit actori, qui intendit ius
suum amplificare,quam reo qui ipsum intendit extenuare.iiii.q.
iiij.c.j.& melius est reo,dummodo transeat quanto strictius est
formatum, hæc tamen subtilitas est contra legem naturalẽ ẽ &
euangelicam veritatem, secundum quam debes diligere proxi-
mum,sicut teipsum nec velles,ꝙ talia tibi fierent.Est contra mẽ
tem iurium volentium, ꝙ non impediatur processus iudicis, &
ꝙ cito finis litibus imponatur,vt leg.& no.s.e.super quæstionum
articul.§.intentionis.& c.prudentiam §.cæterum. vnde consulo,
quicquid rigor iuris innuat, ꝙ semper & in omnibus caueas a
mortali,memor illius verbi,nihil prodest homini &c.j.de simo.
Mattheus.sed in talibus (de quo dolendum est & plangendum)
nec cauent homines,nec etiam cõfitentur.[Inueniuntur expres-
sa.]Et ideo cum de damnis non haberetur mentio, patet, ꝙ lis
contestata fuit a non procuratore quoad damna pertinet,quare
vero domino nocere nõ debet.C.de procura.licet.maxime quia
& postquam comes &c.& sic continuatur sequens.ver.[Et post-
quam.] ver.[Intellexit.]Qui tamen prorogationem hanc facere
poterat.ff.de iudi.l.ij.§.si iudex.& l.de qua re.§.j. Procurator vero
qui mandatum non habebat ad hoc,ipsam facere non poterat,
cum nec de hoc fuerit cogitatum.arg.ff.de auro.& argen. legato.
l.si ita.ff.de transac.cum Aquiliana.& l.qui cum tutoribus. in fi.ff.
de pac.tres fratres.ff.de contrahen.emptio.Rutilia.& l. in lege.ff.
de iureiur.iusiurandum.§.procurator.C.de transa. transactionis.
xxij. q. ij. ne quis arbitretur. de hac prorogatione no. j. e. P.& B.
Cauendum est ẽt iudici,ꝙ pretextu vnius articuli, super quo testis
producitur,dictũ suum super alio articulo no admittat. C.q leg.
perso.habent.l.fi.ff.de iureiu.si duo patroni. §. idem Iulianus. &
ẽt si admittat, non valet testimoniũ, cum non iuratus deponat.
5 j.de testi.c.de testibus.[Protinus.] Ex hoc videtur, ꝙ si † pcurator
fines mandati excedat, domino præiudicat, nisi cum primũ ad
ipm peruenerit ɔdicat.ar.liiij.di.si seruus sciẽte.j.đ his quę fi.a pl.c.
ij.ff.quod cum eo qui in ali.pot.l.fi.ff.de insti. sed & si pupillus. ff.
ad Maced.si filius.C.de nuptiis vt proponis.Nam & si iudex scien
tibus partibus excedat fines mandati,eis præiudicat. C. commu-
nia vtriusque iudi.l.ij.alias factum procuratoris non præiudicat
domino ignoranti.C.de procura.si procurator.ff.de procur.igno
rantis.secundum.B.non puto, ꝙ in hoc casu præiudicaretur do-
mino,etiam si non contradixisset,cum nullum esset iudicium ip
so iure.ff.de iudi.licet.sed si hoc faciat, abundans est cautela quę
non nocet.ff.mandati.qui mutuam ideo subaudiui, maxime.&
de hoc no.j.vt li.non contesta.c.j.§.fi.Item licet procurator non
possit prorogare iurisdictionem de re ad rem, cum ad hoc man
6 datum non habeat,vt hic.Potest tamen † de tempore ad tempus:
quia procurator datus, vt statim agat, potestatem recipit litem
etiam postea prosequendi.ff.de procura.qui procuratorem.secun
dum B.hic tamen est contrarium,arg.in ver.præceden. ibi.cum
procurator &c.& facit pro illis,qui dicunt, ꝙ procurator non po
test iurisdictionem delegati prorogare etiam de tempore ad tẽ-
pus.Alii vero contradicunt secundum.d. n. qui magis credit, ꝙ
non potest,tamen puto, ꝙ in hoc casu domino præiudicet: nisi
quamcito hoc audierit contradicat. Item procurator mandatũ
prorogat ad ea,quæ sunt prope mandatum.s.de elec. in causis. s.
de renunc.post translationem.ff.iudi.solutam tamen.§.fi.Et ad ac
cessorium,siue sequelam negotii sibi commissi.ff.de instit.ac.cui
cunq; §.si eis apud quẽ.in fi.& ad accessoria siue pparatoria, sine
quibus causa expediri non potest.ff. de procura. ad rem mobilẽ.
& l.ad legatum.secundum B.sed & secundum.d.n. specialis pro-
7 curator † ad totam litem datus,potest dimittere probationem ne
cessariam,arg.ff.de iurisdi.om iudi.l.ij.sed non potest expresse re-
nunciare exceptioni: quia sibi commissum non est, nisi habeat
liberam administrationem.ff de reg.iu.contra iur. ciuil. regulas.
§.fi.Alii dicunt,ꝙ & omittere & renunciare potest, & imputet si-
bi dominus si malum elegit.ff.nau.cau.sta.l.fi.§.hac autem actio
ne.ver.seruorum.secundum.d.n.& melius.ff.de mino.cum man
dato.in fi.& de hoc no.plenius.j.vt li.non contest.c j.in fi. [Con-
tradixit.] vnde nec de facto,nec de iure,nec de cautela omissa po
test sibi aliquid imputari.[Nos eosdem.] versicu. [Minus iu.te.]
Curialiter reprehendit eos. [Conuolauit.] Alias videretur iu-
risdictionem tacite prorogasse,& sententiæ acquieuisse, arg s.de
elec.

dec.cum dilecti.§.fi.j.de testi.significauerunt.secundum.T. Hoc
non puto,cum nec hanc potestatem haberet, vt s.no. Sed appel-
latio necessaria fuit ad hoc, vt eximeretur a iurisdictione iudicũ:
quia alias iudices remanebant, & ideo tenuisset ipsorum senten-
tia mero iure,licet bene posset esse iniusta, & ideo retractanda,&
iudices puniendi.Sed appellatio præcedens, ipsam reddit irritam
& inanem,vt legitur & no.j. eo.cum contingat. [Non fuisse liga-
tum.]Duplici ratione quo ad damna pertinet. Vna quia iurisdi-
ctionem non habebant.s.eo.ex literis.ante fi. Alia: quia post ap-
pellationem,vnde & potest agi cõtra iudices,quos nec talis error
excusat.j.de sen.excom.sacro.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus cap. vt debitus de app.*
2 *Falsi crimen committit qui secreta iudicis aperit*
3 *Peccator debet erubescere de peccato.*
4 *Verbum hoc nota, multi modis accipitur.*
5 *Iudici quem princeps concedit, an possit recusari.*
6 *Semel malus semper præsumitur malus.*

CAP. XXXIII.

CVm olim. Pars.j. de rerum permuta. cum olim.[Commutassent.] Temeri-
tate propria,quod non licuit,& ideo vterque priuatus
fuit.quod dic, vt leg.& no.j. de rerum permuta.cum
olim.& c.quæsitum.[Verum.]ver.[Deleganti.] i.nobis,cuius vi
ces gerebant.s.c.sane nec aliquid habent proprium.ff.de offi.eius
cui man.est iurisdi.l.j.§.fi.vnde & iniuria eis irrogata ad nos spe-
ctat.ii.q.vij.accusatio.in fi.iij.q.j.nulli.s. eo.ex literis.respon.j.ad fi.
sicut & honor & exhibitus ad nos spectat potius, quam ad ip-
sos.xciij.dist.c.fi.xciiii.dist.c.j.secundum.T & omnes.Per hoc pa
1 tet,q † constitutio.j.de appe.vt debitus.non est intelligenda de de
legato, cui ex persona sua non debetur honor, vt probatum est,
se i de ordinatio tantum,vt ibi no.[Violauit.]Minus tamen pec
cauit aperiendo literas,quam si sigillum falsauisse. vnde & tunc
grauius puniretur.j.de cri.fal.ad audientiam.sed & grauius puni-
retur,si rasuram fecisset in literis.s.de rescrip. olim. secundum.d.
n.Hic enim in alio non punitur, nisi quia audientia denegatur.
quod dic,vt no.j.e. §. fi. Tu vero dicas violauit,ideo est tanquam
falsarius puniendus.& ob hoc solum beneficio est priuandus. s.
de rescriptis.olim j.de cri.fal.ad audientiam.In hoc enim,q secre
2 ta † iudicis apperuit,crimen falsi.commisit.ff.ad l.Cor.de fal.l.j.§.
is qui instrumenta.& proditor est censendus. ff. de pœnis. si quis
aliquid.§.instrumenta.& præceden. [Illorum.] scilicet delegato-
3 rum.[Non erubuit.]Nota,q † peccator debet erubescere de pec-
cato.nec mirum: quia imperator ipsum recitare (quamuis com
missum ab alio)erubescat.in Authen.de resti. & ea quæ parit. in
xj.mense §.vnum siquidem.ver. sed quomodo dicamus verba il
lius erubescimus.colla.iiij. Sed heu.sic dicit beatus.B.lauari pudet
inquinari non pudet, abstergitur caliga, & contennitur anima
¶Qui.] s.B.[Postmodum.] ij.pars. [Aduersario præsente.]Alias
confessio non obesset.ff.de confes.certum.§.si quis absente.dic,vt
no.j.de confes.c. j. [Minus fideliter.] Hoc debuisset ipse ab initio
prouidere,vt sequitur.& contradicere falsitati,vt leg.& no. j.eo.§.
sane.[Vriæ.]De quo,cum Bersabee vxor sua concepisset de Da-
uid,ne hoc perciperet,scripsit idem Dauid ad Ioab. Pone vriam.
ex aduerso belli,vbi fortissimum est bellum,& derelinquite eum ,
vt percussus intereat. & hanc epistolam misit per manum Vriæ
ignorantis tenorem,quod mandatum perfecit Ioab. & sic mor-
tuus est Vrias,vt legitur.ij.Reg.xi.c. secundum. B. Inde exijt pro-
uerbium,quando quis defert literam contra se, quo dici consue-
uit,iste portat siue portauit literas Vriæ.& hæc Bersabee fuit ma-
ter Salomonis.Matth. j. b. Dauid autem genuit Salomonem re-
gem ex ea, quæ fuit Vriæ. subaudi, vxor. scilicet Bersabee, vt di-
ctum est.[Suspicatus.]Multoties hoc accidit. & est notabile scis-
sum,ideo consilium est, q non sit indagator nimium curiosus.
¶Sane.] iij.pars. [Notauisset.] i. notando in animo diligenter
4 cõsiderasset.Et ponitur † hic pro notabili.sicut dicimus tota die.
Nota hic arg.sicut Paulus notat. ff. de his quæ in testa. delen. l.fi.
sic.ij.q.iij.§.notandum. alias ponitur pro repræhensione. vnde &
dicitur Paulus notat.ff.de inof.testa. Titia.in fi. Alias pro infamia.
ff.de his quæ no.infa.furtum accipe.§.si quis alieno.& præceden.
& seq.j.de pur.can.c.accedens.[Suspecta.] Alias supposita.i.sub si
gillis posita & iterclusa. Hoc est ergo,quod ei imputatur quia iu
dices tenentur partibus relationem ostendere,& in præsentia ea-
rum veritatem sigillare ij.q.vj. biduum. in fi. & §. sunt quorum.
versi.iudicibus autem.alioquin locus est appellationi.C.de rela.l.
j.& ij.j.de appe.intimasti.licet autem hoc quod dixi de sigillando
ibi non exprimatur,tamen de mente est sic intelligendũ,vt om-
nis falsitas tollatur,& suspicio falsitatis,arg.C.de fideicommis. l.fi.
ante fi.ver.lex etenim.& C.de testa.iubemus. §. j. ff. quemadmo-
dum testa.a.l.ij.§.si dubitetur.& sequenti [Causam.] Licet enim
non posset improbare instrumẽtum,quod produxisset, sicut nec
testes.iiij.q.iij.§.si quis testibus. tamen contra relationem dicere
poterat,q literæ quas portabat non essent veræ. licet sigilla essen
violata,sed bene poterat dicere,q non continebant veritatem, vt
hic innuit secundum.d.n.sed quia sigilla violauit,ideo ei audien
tia denegatur,vt j.§.fi.¶Præterea.] iiij.pars. [Cum non quærere-
tur.]Sic.ij.q.vij.quæritur.[Proprio motu.]Sic ergo videtur, q iu-
5 dex † quem princeps concedit,posset recusari a contra.j. de app.
a nouit.ff.de offi.præfec. præto.l. vnica. Sol. primum ius loquitur,
quando persona nota eligitur,& certum ei ministerium executo
rium demandatur.j.eo.quoniam.§. penulti. Quod dicitur in se-
cundo in honorem dignitatis statuitur,& supplicari potest, qua-
uis non appelletur.Item contra Insti.de satisda.tu.in prin. Sol.li-
cet propter voluntatem testatoris tutori satisdatio remittatur,ni
hilominus tamen potest accusari & amoueri, si male admini-
stret,vt ff.de suspec.tu.l.iij.ff.vbi pupil.edu.de. l. i. Sed & simplici-
ter datus,satisdare tenetur.C.de auth. tut.l.fi.Sic & dicas, q iudex
a Papa simpliciter datus,recusari potest.j.eo.suspicionis.Si tamen
Papa causam recusationis remouet expresse,vel tacite,non pote-
rit recusari,arg.s.eo.ex parte. ij. expresse hoc tollit, quando dicit,
non obstante,q fuit aduocatus in hac causa vel q sit consangui
neus.j. de appella. postremo. tacite, quando scribit episcopo vel
domino, vt subdito iustitiam faciat, qui propter hoc a reo ex-
traneo recusari posset, nisi subiectio in rescripto exprimeretur.
exemplum.j.de offi.ordi.irrefragabili.§.cæterum.Cassat enim ta
lis exceptio.ex quo apparet,q tali ex certa conscientia hoc com-
mittit,vt s.de rescrip.cæterum.§.j.[Sed de illo.] s.iudice eligendo.
vnde talem non nisi ex causa noua poterit recusare.s.c. insinuan
te.j.de re iudi.causam quę.[Adhibendam.]No.q ex quo aliquid
6 † probatur euidenter contra aliquem,propter quod reddatur no
tabilis,de facili præsumitur in alijs contra ipsum, vt hic. & ff.de
edendo.si quis ex argentarijs.§.j.j.de præsum.mandata. cum suis
concor.¶Sed vt in eo.] v. pars. [Saltem.] q.d. misericorditer agi-
mus,nam & ipsum tanquam falsarium punire possemus,vt no.
s.c.respon.j.super verbo,violauit.[In quo peccauerat.] si s.de trãs
la.epi.quanto.§.cæterum.s.de tempo.ordi.literas.§.fi. j. de appel.
an sit deferendum.j.de immu.eccle.c. fi. [Violauit.] alias viola-
rat.[Patrocinium.] si.s.de rescrip.sedes apostolica.j. de testa. offi-
cij.[Attulisse.]Imo ne remaneat impunitus.

ADDITIO.

a ¶Recusari. Adde post d.Abb.hic, q delegatus principis quantumcunque
motu proprio datus potest ex causa legitima recusari. uide eum super
gl.in uerbo,motu proprio.

SVMMARIVM.

1 *Coniuncta persona de rato cauere debet.*
2 *Verba alieni instrumenti non adiuuant recitantem.*
3 *Cautionis de rato nomine fideiussorem intelligi.*
4 *Delegatus a Principe habet a lege q committere potest.*
5 *Delegatus principis vtrum, & quando possit cum effectu committere.*
6 *Delegatus a Papa subdelegare potest.*
7 *Potestas ludibriosa esse non debet.*
8 *Verba intelligenda sunt cum effectu.*
9 *Iudex per contumaciam examinat, & diffinit.*

CAP. XXXIIII.

COram. [Quem.] scilicet cardinalem concessi-
mus auditorem. quod est.j. [Tibi & H.
nuncio absque literis de ratihabitione.]Et ideo audi-
ri non debuit.j.de procura.c.j.nisi cauisset de rato,vt
sequitur.sed qualiter admittitur iste ad agendum contra senten-
tiam,cum mandatum non habeat? Potest dici,q tanquam con-
iuncta persona,clericus tamen erat sanctę Agathę & canonicus
plebis de pastino,cui eadem ecclesia sanctæ Agathæ subest.Con
1 iuncta † aut persona quamuis admittatur ad agendum, de rato
tamen cauere debet.ff. de procu. sed & hæ personæ.& l. Pompo-
nius.in fi.Licet enim lex talem agere permittat,non tamen pro-
curatorem facit.ff.iudi.sol.l.iij.§.j. & ideo cauet. Nam & contin-
gere posset,q illi de plebe non haberent ratum,quod per hũc ge-
reret,& sic res iudicata ei non obesset.C.quibus res iudi. non nocet
l.j.Sed videtur,q hæc cautio fragilis sit, & q ex ea agi non possit,
cum res de qua agitur,nequeat æstimari.Et ideo non videtur ad-
mittenda propter fragilitatem ipsius.ff.ad Trebell.qui ita.& j.vt
li.non conte.accedens.j.& melius.ff.de procu.non cogendum.in
fi.Respondeo,licet non possit agi ad æstimationem principalis,
potest tamen agi ad impensas factas in lite.ff.rem ra.ha. si sine.§.
cum autem procurator.& in hoc,sicut dicit Ioan.magis expedit
reo,q ei caueatur de rato,quam si probaretur mandatum: quia
per hoc consequitur sumptus litis.Tancre. dixit, q cum res talis
sit,quæ æstimari non possit,tutius esset reo si probaretur manda-
tum: quia dominus postea veniens contra sententiam, non au-
diretur.Alij dicunt,q ex ista cautione agitur ad interesse contra
fideiussorem,& æstimabitur inquantum læsa est ecclesia pro eo,
q sententiæ non paretur,ne ipsam oporteat quotidie litigare,vel
ad certam pœnam promissam.j. de arbi. per tuas. & hoc in Ro-
mana curia multoties frequentatur, vbi quando vel mandatũ
non

non apparet,vel minus sufficiens, consueuit admitti is, qui dicit.
se procuratorem cauens sub certa pœna, & per fideiussores ido-
neos,q dominus vsque ad certum tempus per literas suas paten-
tes hoc ratificabit.Quod maxime in his, quæ æstimationem nõ
recipiunt locum habet,& comprobatur talis cautio Insti. de ver
obl.§.conditiones.Insti.de inutili.stipu.§.alteri.& §.pœnam.ff.de
præto.stip.l.fi.Item est hic arg.q procurator actoris semper caue-
re debet de rato,etiam si paratus sit probare mandatum. C. de p-
cur. l. j.non nude,licet fideiussorie,vt hic.& ff.de procur.seruum
quoque.§.ait prætor.quod dic,vt no.j.de procu.c.j.In hoc tamen
casu videtur,q non teneatur cauere clericus, cum sicut præcedit
secum detulerit ecclesię instrumenta,ar.ff. de leg.iij.qui chirogra
phum? Respondetur,q ista non erant talia instrumenta, sed in-
strumenta causæ, per quæ probare de iure ecclesiæ intendebat.
Lex vera dicta loquitur de instrumento cautionis,quo legato vi-
detur legatum id,quod continet instrumentum, ne alias inutile
2 sit legatum. Alias enim verba † alieni instrumenti non adiuuant
recitantem.C.de proba.ad probationem.j. secundum. B. Imo &
potest præsumi,q ipsa furatus sit exhibens,sicut & ex eadem cau
sa præsumitur contra seruum.C.de lati.liber.toll l.vnica.§. fi. Sed
si probaretur,q dominus ei instrumẽta dedisset, locum obiectio
tunc haberet.C.de don.l.j.verum.secundum Ia.speciale est, q qñ
de spiritualibus agitur, caueatur de rato a procuratore, ne dum
actoris,sed & rei.Hanc autem cautionem fideiussoriam præbet
a clericus a agens nomine alieno,quando non habet mandatum,
vel de procuratorio dubitatur.C.de proc.l.j.ff.quod cuiusque vni
uer.item eorum.§. actor vniuersitatis. Sinautem proprio nomi-
ne,sufficit,q caueat sub hypotheca rerum suarum.in Authen.de
sanctis.epi.§.si quis autem pro pecuniaria causa.colla. ix. [Sub fi-
3 deiussoria.]No.nomine † cautionis de rato fideiussorem intelli-
gi.ff.de procu.seruum quoque.§.ait prætor.secundum d.n.[In pa
rochia.]Cuius capellanus es.[Sãctę Agathæ.]alias.beatę Agathę
& ideo contradicebat ecclesia sanctæ Mariæ: quia sibi nociua e-
rat & præiudicialis.ad hoc.xvj.q.j.ecclesiæ.& c.quicunque.j.de ca
pell.mo.c.ij.respon.j.j.de no.ope.nun.c.j.§.fi.ver.& quia nulla ec
clesia.[Super hoc.] i.super quæstione,quæ inter dictas duas eccle
sias vertebatur pro eo, q forsan ecclesia sanctæ Mariæ agebat ad
demoliendam ecclesiam sanctæ Agathæ tanquam sibi præiudi-
cialem, vt in præmissa glosa. Vel quia parochianos suos ad diui-
na admittebat.j.de parochi.c.ii.[Protulerunt.] Forte pronunciã
do,q demoliretur.Vel q parochianos suos decętero non recipe-
ret.Vel q ei tanquam capella subesset.j.de eccle.ædifi.c.iij.¶Cũ-
que.]ij.pars.[Super eadem causa.]scilicet quia capellanus sanctę
Agathæ parere sententiæ contemnebat.[Ferrariensi episcopo.] s.
magistr. Huguichione a capellano sanctæ Mariæ impetrato.
[Horum.] scilicet sententiæ,contumaciæ,& processus.[Veritate.
suppressa.] Ideo non valuerunt.j.de re iudi.inter monasterium.s.
de rescriptis. super literis. & c. dilectus.[Qui.] scilicet Lafrãchus
[Non posset.]Cuidam super hoc commisit vices suas,quem ad-
mittere noluit dilectus episcopus &c.vt in sequenti.§. [Cui.] sci-
licet episcopo.[Literas.] s.tertio,vt in antiquis. Primo enim scri-
ptum fuit soli episcopo parte sanctę Mariæ impetrante.Secundo
ad instantiam sanctæ Agathę fuit scriptum eidem, & Lafrãcho
Bononien.canonico sibi iuncto sine illa clausula.q si ambo. Ter
tio fuit scriptum eidem,forte parte sanctæ Mariæ procurante iũ
cta illa clausula,vt si ambo &c.prout hic sequitur.[Ipse.] s.episco
pus.[Confirmauit.] s.solus,subdelegato non admisso,vt sequitur
& bene,vt patet.j.§.fi. ¶Nuncius.] iij. pars. [Admittere noluit.]
4 Sed videtur,q Ferrarien.male fecit, nam delegatus † a principe
habet a lege,q committere potest.C.de iudi.a iudice.s.e.pastora-
lis.Nec valet,si dicas hoc verum est,quando solus est, vel qñ plu-
res sunt,non apposita hac clausula. q si non ambo. vel q si non
omnes &c.vt s.e.quamuis: quia & in hoc casu committere po-
test,sicut expresse innuitur.s.e. licet.& c. super quæstionum. §. si
vero duo.Super hoc multi multa scripserũt.Dixit Io.q ideo sub-
delegatus non fuit admissus : quia & delegatus author suus per
suppressionem fuerat obtentus, vt s.no.§.cunque. super verbo,ve
ritate suppressa.Vel quia non erat idoneus,puta, excommunica-
tus,arg.ff.pro socio.idemque.Lau.scripsit,q ideo non fuit admis-
sus: quia ex quo dicebatur in litera.vt si ambo interesse non pote
ritis tu frater epe &c.Videtur electa fuisse industria personalis. C.
de cad.toll.l.vnica.§.ne autem.ff.de sol.inter artifices.Tertij diui-
nauerunt dicentes,q iste collega impediebatur interesse in potẽ-
tia perpetua. vnde desierat esse iudex.ff.de vaca.munc. prætor.in
prin.Secus si temporali: quia tunc committere posset, vt s. e.si p
debilitate.Gof.no.q collega impediebatur impotentia iuris , vel
facti tali & tanta, q nullo modo interesse poterat, in quo casu
non poterat committere, sed refusa fuit tota iurisdictio non in
Ferrarien.authoritate clausulæ.q si ambo &c. apposita in rescri-
pto.s.de rescrip.sciscitatus.Nec obstant iura contraria: quia sunt
intelligenda de illo,qui bene potest interesse, sed non vult. Vnde
consuluit,q volens committere ita dicat,cum ad pręsens possim
licet minus commode interesse. Vel cum ad præsens aliquantu-
lum impediat,vices meas tibi committo. Sed contra hoc est: qa
potius videtur iuri congruere, q impeditus possit committere,q
non impeditus,vt patet in eo,quod le.& no.s.e.pastoralis.respon.
j.& c.prudentiam.§ adijcimus.D.n.scripsit hic,q quamuis magi
ster collega episcopi vices suas potuerit alij committere & sub-
delegare, episcopus tamen non cogitur subdelegatum recipere,
vt s.eo.super quæstionum.§.si vero duo. vbi de hoc. Tu dicas, q
ideo subdelegatum episcopus non admisit: quia hæc clausula.
app.re.in rescripto apposita fuit.Ideoque sibi præiudicare noluit
tanquam prudens, quamuis ergo etiam in hoc casu delegatus
possit vices suas committere collegæ suo,siue alij,vt in cõtrarijs,
tamen collega non cogitur subdelegationem vel subdelegatum
admittere, vt le.& no.s. e. super quæstionum.§.si vero duo.Quia
vero nec supradictæ solutiones omnino sunt contemnendæ, de
5 hac materia sic distingue.Cum quæritur vtrum delegatus † prin-
cipis possit committere cum effectu. Distingue, vtrum sit solus,
vel plures.Si solus sit,& impedimento iuris impediatur,puta qa
infamis est vel excommunicatus,non potest cognoscere, nisi sit
restitutus.j.de re iudi.ad probandum.vbi de hoc.Neque commit
tere,vt patet in his,quæ no.s.e.licet.§.fi. Si vero impedimento fa-
cti impediatur,vel sola voluntate dicatur, potest committere,vt
le.& no.s.e.si pro debilitate.& c.pastoralis.Vbi autem plures sunt
& non apponitur clausula.q si non ambo. committere potest s.
e. quamuis. adeo q sine episcopo, vel subdelegato suo processus
per alterum habitus nullus erit.s.e.causam.& j.e.c.vno delegato-
rum.Tamen si illa clausula.remota app.contineatur simul in re-
scripto,fatuus est collega,si subdelegatum admittat, vt no.s.e.su-
per quæstionum.§.si vero duo.q si hæc clausula. q si ambo.appo
nitur in rescripto,& persona eligitur,committere potest, adeo q
sine subdelegato non potest collega procedere.j. e. quoniam.§ j.
Sed si is,qui non est electus,committat, non cogitur electus ip-
sum admittere, sed solus potest procedere, vt hic dicit. Quia si
non eligitur alteruter,& sic nec clausula illa claudicat, sed com-
munis est ambobus, puta dicitur. q si non ambo &c. Et is qui
committat,non potest interesse,vel non vult,dic,vt no.s. e. pru-
dentiam.§.adijcimus.Et hæc vera sunt,quando hæc clausula.ap.
re.non est apposita in rescripto.vbi apposita enim est, non cogi-
tur collega subdelegatum etiam personæ electæ admittere, ne si-
bi præiudicet,vt s.no.Quid ergo erit in hoc casu? necesse est,q ex
pectet quousq; principalis electus secũ valeat interesse, cũ sine ip
so,qui psonaliter electus est, vel subdelegato suo pcedere nequeat
vt dictũ est. Et idẽ est in alio casu.no.s.e.ver.vbi aũt.& sequenti.&
sm hoc intellige,qđ no.in summa.e.ti.§.qđ sit eius officiũ.ver.sed
quid si vnus ex delegatis, & sequenti. [Solus] Ideo dicebat sniãs
non tenere,vt s.e.cãm quæ.j.e.vno delegatorũ. Sed hoc solutũ ẽ
in præceden.gl.quia illud intelligitur,qñ hæc clausula.q si nõ am
bo &c.est apposita in rescripto,vt ibi no.in ver. vbi autem plures
¶Sed fuit.] iiij.pars.[Procedere potuit.]Cum persona sua electa
esset,vt sequitur. Et tñ collega suus sine ipso, vel subdelegato suo
procedere non posset.j.e.qm.§.j.sic contingit potestatem iurisdi
ctionis commissæ pluribus claudicare.[Prædictus episcopus.]Et
sic persona episcopi electa erat,& claudicabat clausula: quia nõ
dicebat alter vestrum,tũc enim cõis esset vtriq;. Sed dicebatur,tu
Ferrarieñ.epe &c.quæ clausula sic claudicans semper consueuit
apponi,qñ scribitur epo & alijs inferioribus in honorem excellẽ
tiæ dignitatis.j.e.qm.§.j.& hic.licet qñque fallat,vt patet.s.e.cum
sup abbatia.Qñ vero scribitur pluribus epis,vel alijs sine epo,tunc
dr.alter vestrum vel duo ex vobis.s.de rescriptis.sciscitatus. [Exe-
qui.] subaudi, app. re & sic etiam non cogebatur Ferrarien. sibi
præiudicium generare.[Quod.] i.quæ clausula [Non intelligit.]
i.non est intelligenda in hoc casu,vbi.s.remota est appellatio. vel
vbi persona est electa.[Non posset.] Sic enim extingueretur vir-
tus illius clausulæ.app.re.[Contingeret.] quin per se,vel per aliũ
interesse posset,sed subaudi intelligitur.[Si non posset.] s.collega.
& hæc allegatio.ex quo hæc clausula.q si non ambo.apponitur,
continet ius indistincte secundum Gof.[Personaliter.]Sed con-
6 tra quia delegatus a Papa † potest subdelegare. s.e pastoralis.ergo
& collega tenetur subdelegatum admittere, alioquin ludibriosa
7 esset talis † potestas,quod esse non debet, arg.C.de bonis quæ lib.
8 l.fi.§.vbi autem.& verba cum effectu † intelligenda sunt j.de cle.
non resi.relatum. Et quod per nos non possumus,per alios expe-
dimus.ff.de procura.l.j.ff.de administra.tu.ita tñ.§.gesisse. Iunge
hic,& responde,vt no.j.de offi.ordi.pastoralis respõ. j. ad fi.& j.e.
qm.respon.j. Dixit.B.q circa huiusmodi subdelegationes ita est
distinguendum.Cum plures iudices dati sunt,non apposita clau
sula,q si non omnes.& delegatus potest committere,& collegæ
tenentur recipere subdelegatum.Idem est,si hæc clausula.q si nõ
omnes.re integra postea iuncta est in rescripto. Si vero res non
est integra: quia lis iam contestata est, & hoc tacito alius est ad-
iunctus,tunc taliter adiunctus non potest committere, vt pote
veritate

ADDITIO.

a ¶Pręstet clericus. Adde do.Abba.hic in primo no.

veritate tacita impetratus,vt hic. Et est ratio: quia lite contestata nec primus refutari,nec iudex alius peti potest,vt in Auth.de intro.& exhi.reis §.illud.coll.v.& licet hoc veritatẽ iuris contineat, tñ de hac ratione non iuuat se allegans,sed tñ de hoc,ꝙ dicebat tu frater episcope &c. Vnde dic,vt no.s̃.§.proxi.quod tñ hic præcedit,sic expone.[Aut raro.] Puta: quia mortuus est,tunc enim non posset,nec per se,nec per alium interesse. [Aut nunquam.] si viuat: quia tunc de facto semper per se,vel alium potest interesse, nisi casus inopinatus emergat. ff.si quis cauti.l.ij. sed de iure non potest in hoc casu,vt hic.¶[Idem igitur.] v.pars: quia.s.persona episcopi Ferrarien̄.electa fuit.Vel quia clausula illa:ꝙ si nõ ambo.tu frater episcope.Vel illa app.re.erat apposita in rescripto Vel quia delegans per subreptionem obtentus fuit. [Cardinalis &c.confirmauit.] quia ex parte ecclesiæ sanctæ Mariæ hoc fuit petitum, & contrarium ex parte ecclesiæ sanctæ Agathæ. Alias sic sententiare non potuisset.ꝑm.d.n.j̃.de ord.cog. cum dilectus. §.fi.Verumtamen,quicquid dicat,in cã appellationis speciale sit
9 ꝙ iudex † etiam parte absente per contumaciam ipsam examinabit & diffiniet.C.de temp.app.l.fi.post medium illius.l.& ad officium suum spectet confirmare,vel infirmare.ij.q.vj.appellatione.& §.fi.restat,ꝙ & sine petitione potuit sententialiter confirmari.Et est hæc secunda sententia respectu primę ab illa,a qua appellatum est:ex qua secunda sententia datur actio in factum, nõ ex prima.ff.de his qui no.infa.furti.§.j.ver.si autem omnia,arg.ff.ad Tre.si quis priore.[Confirmamus.] Ex certa sciẽtia,vt ex pręmissis patet,cum hæc confirmatio cum causæ cognitione fiat. Et iõ nullus de cetero sine speciali mandato Papę posset hac confirmationem subuertere,vel causam huiusmodi suscitare. De hoc no. j̃.de confir.vtil.c.j.& ij.j̃.de testa.Raynucius.& c.Raynaldus.§.fin.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus non potest esse iudex in causa canonici sui, & quare.*
2 *Societas est quasi uinculum fraternitatis.*
3 *Iudicem incertum eligere nemo potest.*
4 *Princeps iurisdictionem semel commissam non debet sine causa reuocare.*

CAP. XXXV.

Vm.R.canonicus. [Inimicitias]Vñ non cogitur se cõmittere suis capitalibus inimicis,ẽt si literas ei ꝯmiserint de conductu.j̃.vt lite non contes.accedens.ij.rñ.j.ver.& licet literas. Et ita prouidit sibi canonicus.si.s̃. c. insinuãte. Vel dic,ꝙ ciuis hanc literã impetrauit talia verba, vel similia suggerens.Dñe talis canonicus vexat me corã Præposito sancti Dõnini.corã quo non possum ire secure, vobis & ipsi vnum offero, committatis negotium in ciuitate,vel diœcesi Ianuen̄. cuicunq; ipse voluerit,exceptis suis concanonicis, & ego coram illo paratus sum stare iuri. Et hunc puto verũ intellectum, & est si qđ no. s̃.de offi.archi.c.fi.§.fi.[Nequeat.] ipso ciue iustam exceptionem habente.j̃.de app.ex parte.i.Sed quõ impetrauit hic canonicus ꝯtra ciuem? forte super dote alicuius cognatæ suæ,cui successit,vel contractu vsurario,vel alio ad forum ecclesię spectante,& sic nõ contradicunt iura.j̃.de fo.comp.si clericus.& c.cum sit generale. cum suis concor.ꝑm Gof.Vel quia ciuis cõsensit , vt in p̃cedẽ. gl. Imo hoc iam spectat ad Papam.ex quo clericus mouet ꝯtra Laicum quæstionem de consuetudine antiquitus approbata, quæ a ꝓlatis in alijs est seruanda,vt innuitur in d.c.si clericus.in fi.¶[Mãdamus.] ij.pars.[Optionem.]quia & hoc petijt,& voluit ciuis.& sic non contradicit.ff.de iudi.obseruãdum.[Exceptis canonicis.]
1 Hic habes,ꝙ† canonicus non potest esse iudex concanonici. Suspectus est enim propter nimiã familiaritatem, quæ cõsueuit ve-
a ritatẽ impedire.iij.q.v. accusatores. iiij. Testis autem esse potest.[a] quod dic,vt no.s̃.c. insinuante. rñ.i.[Socij.]qa sũ canonici,inter
2 quos rõne societatis † est quasi vinculũ fraternitatis.ff.ꝓ socio.verũ,& ar.ff.de her.inst.nemo dubitat.§.qui frater non est.[Habet.] Alias haberet.[Pars aduersa.] s.ciuis , contra quẽ impetrauerat, & qui modo hanc lrãm impetrabat, vt no.j̃.rñ.j. [Viri prouidi.] Tales enim eligendi sunt in iudices,qđ dic,vt no.s̃.c.si pro debilitate.ver.liberum.& c.cum te cõsulẽte.[Iudicẽ eligat.] Non dicit quem,& sic datur hic ptãs incertum iudicem eligẽdi. qđ speciale est hic.Et est ratio specialitatis: quia pars aduersa hoc voluit,vt s̃. no.si.s̃.de offi.archi.c.dilecto.§.fi. Alias regulare est , ꝙ nemo põt
3 eligere † incertum iudicem,vt no ꝑm lecturam Lau.s̃. de rescri. ad hæc sum⁹.rñ.j.[Cui.] s.iudici sic electo.[Authoritate nostra.] Bene dicit,sua enim hoc facere non posset, ꝙ subdelegatus , siue alius posset cognoscere app.re.vt le.& no.s̃. c. super quæstionum. §.j.Sũt & alij tres casus,in quibus hoc fieri potest,quod dic, vt no. s̃.c.pastoral.§.fi.ver.& ne aliquod.Et no.ꝑm.d.n.ꝙ hæc decretalis continet gratiam specialem.Ius enim esset cõe,ꝙ hanc exceptionem inimicitiarum proposuisset coram delegato,& si non admisisset,appellasset. j̃.de app.vt debitus.ꝑm.d.n.& melius. s̃. e. super quæstionum,§.fi.Nec fuit hæc clausula claudicans,sed cõis vtrique parti prouidens.Prouidetur enim in hoc ciui laico: quia iurisdictio semel commissa Præposito,quẽ adire secure nõ poterat reuocatur:sed & in hoc prouidetur canonico,ꝙ eligere potest iudicẽ quẽ voluerit,dummodo nõ suspectum.Ex his multa notabilia potes elicere.Primũ est,ꝙ ex quo cã subest,non dẽt princeps gratiam denegare.Scđm est,ꝙ in graue detrimẽtum alicuius nõ dẽt grãm facere,iõ excipit suspectũ.Tertiũ est,qđ ex hoc seqtur.s. ꝙ nec suspectũ iudicẽ dẽt dare.Quartum est,ꝙ non dẽt iudiciũ claudicare.Quintũ est ex hoc sequẽs, ꝙ iudex vtriq; parti quãtũ sibi possibile est,dẽt se cõem reddere.Sextũ est,ꝙ si in vno grauat
4 dẽt in alio releuare. Septimum est, ꝙ princeps † iurisdictionem semel commissam non debet sine cã reuocare. [App.re.] si.j̃.de app.cum in ecclesia.in fi.si.j̃.de off.ord.licet. Et si oĩa hæc iura,& alia de hac clausula faciẽtia mẽtionẽ corrigantur per cõstitutionem.j̃.de ap.vt debitus.sicut cõiter intelligitur,quæ tñ nec de ista clausula loquitur,contradicit.s̃.de ele.ecclesia.ij §.deniq;.Iste aũt iudex procedit authoritate huius secundi rescripti, sed ꝑm tenorem prioris.si.ꝑm lecturam Gof.j̃.de iudi.quia.v.Et est hic arg.ꝙ iudex,qui non potest cognoscere,potest alij uices suas committere, ergo suspectus committet. Sed contrarium verum est. j̃.de app.secundo requiris.§.tertio.ver. ꝙ si coram. Et hic non loquit de suspecto iudice.sed quia reus non potest ire ad iudicem,debet ei de loco tuto prouideri.xxxiij.q.ij.siue de coniugij.j̃.de ap.ex parte j̃.de sponsa. cum locum secundum B. Tu dic, vt no. in summa.e.tit.§.fi.& § quid si iudex delegatus.

ADDITIO.

a ¶Testis esse potest.Adde,ꝙ idem tenent gl.& do.Abba.hic.Ex quo infert,ꝙ scholaris potest esse testis pro socio suo.cui And.Bar.addit Ang.consi.cclxxxvj.

SVMMARIVM.

1 *Distinguendum est primo ad doctrinam tradendam.*
2 *Confessio partis semper ualet contra se,sed non pro se.*
3 *Nulla,& aliqua contraria sunt.*
4 *Libelli forma pro excommunicato.*
5 *Ius canonicum simplicitatem continet.*
6 *Fulminantes sententiam puniuntur.*
7 *Pęnę diuersę sunt iniuste excommunicationis.*
8 *Qui in multis offendit,multipliciter castigatur.*
9 *Excommunicationis sententia qualiter cognoscitur iusta,uel nulla.*
10 *Probatio excommunicati non admittitur ante absolutionem.*
11 *Absolui nullus debet,nisi secundum formam ecclesiæ.*
12 *Absolutionem humiliter petens, etiam parte contradicente est absoluendus.*
13 *Probationem ad superfluam,nemo debet admitti.*
14 *Superflua sunt resecanda.*
15 *Exceptiones qualiter sint admittendę,vel repellendæ.*
16 *Clauis reuerentia non est contemnenda.*
17 *Ratio eadem debet mouere delegatum , quæ mouet delegantem.*
18 *Actionis de nomine curandum non est.*

CAP. XXXVI.

Vm contingat. Pars.s̃.de rescrip.cũ ꝯtingat. Sic ordina lrãm sequẽtẽ.[Insup cũ aliqs ꝯquerit &c.] vsq; hmõi sñiam ꝓtulisse.[Requisiti sumus.] s.in ꝓmisso casu. [An ꝓbationibus nõ admissis &c.vel alias.] a diuersis ꝑsonis, vel diuersis tꝑibus ab eodẽ,& in diuersis lrĩs.Nã in eadẽ lrã nõ admitteret talis ꝓpositio ab eadẽ ꝑsona ꝑꝑ hãc disiunctionẽ,vel quæ incertitudinẽ inducit,nisi forsan ex cã subueniatur,puta:quia priuatim fuit lata excõicationis sñia.Et iõ scire nõ põt,vtrũ appellatio pręcesserit,vel non.In hoc enim casu admitteretur proponẽs , cum ex facto aduersarij sit incertus.ff.quorũ leg.l.j.§.qa aũt nõnunq̃.j̃. de testi.in inte.constitutus.§.j.ꝑm.d.n.vbi de hoc no.j̃.de test.Raynucius.§.j.ad fi.[Iniuste.] Puta, non seruata forma concilij gñalis,vt s̃.de rescrip.ab excoicato.licet autem hos duos casus simul misceat,tñ aliud iuris est,qñ post appellationem,aliud qñ iniuste asserit quis se ligatum.vt patet.j̃.§.j.& ij.[Et nos iudicibus.] s.delegatis.[Beneficium.]hoc fit,qñ dicit se excõicatum iniuste,siue contra formam concilij gñalis.j̃.de sen.excom. sacro. & patet.s̃. de rescrip.ab excommunicato.[Nullam.] hoc fit, qñ dicit se excõicatum post appellationem.j̃.de sen.excom. per tuas. [A episcopus.] ver.[In illum.] qui debet se post appellationẽ excõicatũ fuisse,in quo casu si vterq; intentionẽ suã ꝓbet,interpretat̃ Papa, ꝙ bis fuerat appellatũ sicut accidit in sñia , quã bonæ memoriæ dñs Raynaldus prædecessor noster tulit in venerabilem virum Petrum de valle Serra Præpositum Ebredunen̄. de quo fuit facta decre.j̃.de testi.cum tu fili.[Vel alias iuste.] Hoc referas ad alium casum,qñ.s.iniuste asserit se ligatum.& dicas iuste.i.ex iusta & vera,sed non manifesta causa; tunc enim excommunicatori , qui tulit sñiam,incumbit probatio,& excõicatus absoluitur,& probationes recipiendæ sunt hinc & inde,vt sequitur. alioquin si excõicator allegaret cãm sibi manifestam fuisse,impediretur absolutio.ex quo de hoc constaret, nec excõicatus absolueretur, nisi primo satisfaceret.j̃.de verbo.sig. cum olim. & c. ex parte.de quo tñ non excõicator habet cognoscere,sed is a quo petitur absolutio.s̃.de rescrip.ab excõicato.sed nisi infra octo dies probetur manifesta offensa,postea absoluitur.extra.d.n.de sen.excom.solet.§. in prima.lib.vj.[An ꝓbationibus.] scilicet episcopi.[Liceat iudicibus.] scilicet delegatis. [Absoluere.] Vbi dicit subditus , ꝙ iniuste.

iuste.[Vel denũciare.] Vbi dicit,ꝙ post appellationem sententia
1 lata fuit.¶ Ad quod.] ij.pars.[Rñdemus]Primo distingẽdo † ad doctrinam tradendam.si.s̃.de renun.nisi cum pridẽ.de sacra vnc. c.vnico.Quæstioni autem factæ rñ.dei.j̃.e. §. verum. [Vtriuslibet partis.] Alias vtriusq;.s.tam illius,qui conqueritur,quam excõicatoris.Sed ꝯ: quia cum excõicator negatiuam quodam modo ꝓbare astruat,vr̃,ꝙ oĩno sit repellendus.j̃.de cã proprie.cũ ecclesia §.nos igitur.ver.& ꝙ negatiuam. Rñ dicendo,ꝙ non excõicauit post appellationem,siue ꝙ alius non appellauit ante sñiam,videtur dicere,ꝙ appellatio secuta est excõmunicationem.Et ad hãc affirmatiuam probandam admittitur. s̃. de renun.super hoc qđ sciscitaris.ꝑm Gof.In hoc non fuit magna vis facienda: quia euidenter apparet,ꝙ excõicator non negat aliquid imo affirmat, vt patet.s̃.e.rñ.j.ver ac episcopus.Item sic opponitur. videtur,ꝙ istæ probationes excõicatoris superfluæ sunt: quia aut nihil probabit & sic frustra laboratum est.aut probauit, & sic si excõicatus intẽtionem suam probauerit,fit interpretatio ꝯ excõicatorem,vt no. s̃.e.rñ.j.super verbo,in illum.Rñ.non sunt superfluæ:quia potest esse , ꝙ excõicatus nihil probabit.Vel licet vterq; probet , forsan excõicator melius probabit & efficacius,vnde & pro ipso pronunciabitur.j̃.de proba.licet §.fi.j̃.de testi.in præsentia.Vel per confessionem excõicati facta positione, vel interrogatione haberi posset,ꝙ vnica tm̃ fuerit appellatio, arg.j̃. de fi.instru cum Ioannes. §.verum.ver.qñ vtraq; pars.Posset etiam probare talem appellationem,quæ non impediret sñiam subsequentem.j̃.de app.cum in ecclesia.& c.vt debitus.Sed ꝑm.d.n adhuc obijcitur.nam sicut inter testes vtriusq; partis fit concordia j̃.de testi.cum tu.sic videt̃ facienda inter testes vnius partis ad cõfessionem alterius.Rñ. Nõ
2 est verum: quia confessio † partis semper valet contra se,sed pro se non.ff.de interro.act.de ætate.§.j.sed nec fit illa concordia, nisi
a vbi pares sunt probationes.[a] Vel dicas non esse recipiendas probationes hinc inde super hoc,an appellatio præcesserit excõicationis sñiam,vel econuerso,sed super eo,vtrum legitime fuerit appellatum,necne ꝑm.d.n quod non placet.Sed dic,vt no.s̃.c.gl.[ꝓ tuas,] scilicet ꝓbationes.[Indigeat.]Quia excõicator melius probat.[Vel denunciandus sit.] Quia excõicatus melius probat. vel quia æquales sunt probationes.vnde fit pro eo interpretatio. j̃.de testi.cum tu.ꝑm ea,quæ no s̃.c.rñ.i.super verbo;in illum & s̃ eo. super verbo,vtriuslibet partis.[Non ligatus.]Sed quid si deficit in probatione appellationis,constat tñ ꝙ iniuste ligatus est? Rñ.absoluetur episcopus in hoc casu propter defectum probationis ab instantia iudicij,& condemnabitur in expensis ei actor.j̃.de ꝓba. ex literis.j̃.de pœnis.calumniam.C.de iudi.properandum.§.& si quidem pars actoris.Quid ergo si postea petat se absolui , tanquã ab iniusta sñia? Rñ.audietur,vt j̃.sequitur. probationes tñ primæ instantiæ non iuuabunt: quia alius est modus agendi. j̃.de testi. veniens.ij.ff.de excep.rei iudi.si mater.§.eandem. & l. & an eadẽ. §.actiones.Et nonne excõicator,si in hac secunda instantia constet de iniusta sñia episcopi,excõicato condemnabitur in expensis? Vtiq;.j̃.de sen.excom.sacro.Sed qđ si dixerit se iniuste excõicatum post appellationẽ,& ideo petierit sñiam iniustam & nullam pronunciari? Rñ.videtur tanquam sibi,contrarius excludendus: quia in ea parte,qua dicit iniustam,dicit aliquam, male er-
3 go iungit nullam: quia † nulla,& aliqua cõtraria sunt,ergo repellendus est.j̃.de app.solicitudinem.ad fi.cum suis concor.nisi forte ex cã ad hæc duo proponenda admitteretur , vt no. s̃.e.c.rñ.j. super verbo,vel alias sed nec tunc debet concludere copulatiue, sed alternatiue,vt s.petat sñiam nullam pronunciari.vel si forsan in probatione appellationis defecerit,iniustam,& tãquam ab iniusta se absolui.protestans , ꝙ per alterum ex his (ex quo de facto certificatus fuerit) in processu intendit sñiam ꝓ sedari, & de hoc certificabit iudicem ante sñiam proferendam. ff. quorum lega.l. j.§.ꝙ autem nonnunquam.& ex his tetigit hic quædam.d.n. Nobis tñ videtur,ꝙ hac subtilitate legali non sit omnino vtendum in huiusmodi spiritualibus,& in foro canonico,vt patet in eo, ꝙ le.& no.j̃.de iudi.dilecti.fatemur tñ,ꝙ si quis ꝑm hanc subtilitatẽ petitionem suam formare voluerit,sibi imputare poterit,& de facili cadere,vt patet in eo,quod le.& no.j̃.de iudi.examinata.si ve-
4 ro proponat simpliciter,caute aget.Quid igitur si sic dixerit. † ꝯqueror de tali episcopo,qui me post appellationẽ legitimam iniuste excõicauit.vnde peto mihi super hoc per vos ex vestro officio prouideri,pronunciando ꝓdictam sñiam nullam esse, vel me absoluendo,prout vobis vr̃ faciendum,& eundem epm mihi in expensis & interesse ꝯdemnari,& alias canonice puniri? Vtiq; talis libellus ꝑm simplicitatem iuris nostri videtur esse recipiendus, arg.j̃.de iudi.dilecti.j̃.de do.& contu.c.j.de fi.instru.inter dilectos j̃.de of.ordi.ad reprimendam.j̃.de sen.excom.per tuas.& c.sacro & extra.d.n.de sen.excom.cum medicinalis.& c.solet.lib.vj.Si vero obijciatur de ꝯrietate vel incertitudine,replicari potest de sim
5 plicitate † iuris canonici,& iustitiæ veritate. nec enim refert vtrũ hoc modo,vel alio grauet iudex, sed est ex officio qualitercunq; ꝯstat de grauamine puniendus. hæc enim omnia ex officio pendent,vt patet.xj.q.iij.si eps forte iracũdus.& sex c.seq. sed & dẽt iudex perniciosæ subtilitati,& maxime in talibus obuiare & occurrere partium laboribus,& expensis.s̃.e.super quæstionum.§.porro.in fi.cum suis concor.Sed non est incertitudo vel ꝯrietas in ꝓdicta petitione,cum totus effectus ipsius ad arbitrium iudicis redigetur,ex quo & pendet de iure,vt s̃.dictum est.per ipsam etiam materia litium restringitur,quod & fieri.debet.s̃. de rescrip. nonnulli.§.cum autem.& grauatus breuius expeditur.j̃.de dolo & cõ
6 tu.finem. † & fulminantes sñiam puniuntur.extra.d.n.de sen.excom.cum medicinalis.§.si quis autem.lib.vj.vnde & in fi.petitionis gñaliter concluditur,qñ dicit.& alias canonice puniri: quia &
7 diuersæ † sunt pœnæ iniustę excõicantis,vt ibi no.& j̃.de sen.ex-
8 com.sacro.& dignum est,vt qui in multis † offendit, multipliciter castigetur.extra.d.n.de re iudi.cum æterni.in fi.lib. vj. Quid si quis petat excõicationis sñiam,vel aliam, seu electionem aliquã confirmari,& in processu apparet,ꝙ infirmanda est? Dicunt quidã,ꝙ quamuis appareat in processu ipsam esse infirmandam,nõ infirmabitur,& ideo sanum est consilium,ꝙ si vnus petit ꝯfirmari,alius petat infirmari. Sed.d.n. magis placet,ꝙ non admittatur de facili talis libellus ꝯdictorius, maxime postq̃ lis est ꝯtestata,& processum est in cã: quia obesse posset, si ꝯriæ sñiæ ferrentur sup diuersis libellis,qđ posset de facili euenire: quia aliter probaretur in vna instantia,q̃ in alia.prodesse autem nõ potest: quia ex quo petita est confirmatio,licet circa infirmationem probationẽ inducere,& infirmabitur sñia,si reperiatur, ꝙ infirmanda sit , sicut & confirmabitur sñia,si sit confirmanda.ar.ff.de prob.circa.ff.de iureiur.sed & si possessori.§.j.Sed si non constat de confirmatione,vel infirmatione, absoluetur reus ab obseruatione iudicij , vt no.j̃.de confir.vti.c.ij.& adde,quod no.s̃.de of.vica.c.j.& hoc satis apparet in cã appellationis.in qua etiam si petita sit tm̃ confirmatio,nihilominus si iustum fuerit infirmatur,& econuerso, vt patet in Auth.de his,qui ingre.ad appel.§.quia enim victores.col.v. ij.q.vj.appellatore. &.§.fi. Ad idẽ.s̃.de ele.postq̃.& c.nihil est.j̃.de appel.oblatæ.j̃.de confir.vtili.bonæ.Quid si petitum sit sñiam excõicationis pronunciari nullam pro eo,ꝙ lata est post appellationem,sed de ipsa appellatione constare non potest. constat aũt ipsam esse nullam,ex alia cã,puta:quia lata est ab excõicato,vel nõ suo iudice? Et quidẽ considerato iuris rigore absoluendus est reus ex quo actor cãm quam proposuit non probauit: poterit autem iterum alteram proponere:secus si dixisset nullam in gñe, & aliquam cãm non expressisset : quia tunc videretur omne ius suũ in iudiciũ deduxisse.ff.de insti.act.habebat.C.de iud.licet.C.de anna.excep.l.fi.& patet in eo,quod no.s̃.e.gl.ver. quid ergo si postea. & de hac materia plenius no.j̃.de libel.obla c. fi. ¶[In eo vero casu.] iij.pars.[Vel nunq̃.] quia nunq̃, nisi tunc tm̃ &c. vt j̃.proxi. ver.& sic quod vix fit,tñ fit.ff. de iudi. vix certis ex causis. [E ius.] scilicet excõicati.[Nisi tunc tm̃.] ver.[Cum] i.qñ.[Asserit.] excõicatus sñiam nullam esse,puta,quia dicit in excõicationis sñia &c.[Expressum.] Vel alijs casibus similibus,si qui inueniãtur. de quibus no.extra.d.n.de sen.excom solet. rñ.j.lib.vj.[Ad quod.] s. ꝙ intolerabilem errorem cõtinet.[Probandum &c.] De hac ma-
9 teria breuiter † dicas,ꝙ si dicat sñiam latam a non suo iudice,idẽ iuris est,vt s̃.c.ex literis.s̃.de cõsue.ad nostram.si a suo iudice, sed excõicato,vel deposito,vel hæretico idem iuris est.xxiiij.q.j.audiuimus.viij.q.j.per totum.Si vero cõfiteatur latam a suo iudice ab ecclesia non præciso,regulariter tenenda est sñia,& tremenda.xj.
10 q.iij.c.j.& ij.† nec admittitur excõicati probatio,anteq̃ fuerit absolutus,vt s̃.proxime.nisi qñ dicit,ꝙ post appellationẽ &c.vt s̃.§. ad quod.Vel qñ dicit,ꝙ sñia continet in se intolerabilẽ errorem vt hic.& j̃.de sen excom.per tuas.exemplum.j̃.de exces. præla.cũ ad quorundam.& c.dilectus.& idem est in alijs quatuor casibus notatis in d.c.extra.solet.lib. vj. excõicanti autem non præmissa monitione competenti multæ pœnæ irrogantur , vt legitur & no.extra.d.n.de sen excom.cum medicinalis.§.superior.& c. sta-
11 tuimus.§.fi.lib.vj.licet autem,† nullus absolui debeat,nisi ꝑm formam ecclesiæ,vt j̃.de appel.ad hæc. & de sen. excom. ex tenore. & no.s̃.eo.prudentiã.§.cæterũ.& §.si vero. & cũ penitẽtiali psalmo.s.miserere mei Deus.& tam orõne dñica.s.pater nr̃,q̃ alia cõsueta.s.Deus, cui propriũ est misereri &c. vel præsta quæsumus Dñe huic famulo tuo.de qua habetur.xj.q.iij.cum aliquis,vt probatur.j̃.de sen.excom.cũ non ab homine, & c. cum desideres.& c.a nobis.ij.§.fi.Intelligitur tñ hoc de mãdatis licitis possibilibus, rõnabilibus,& honestis.s̃.de temp.ord.dilectus.& de offi.archi.c. fi.§.j.& de offi.archipres.c.fi.j̃.de maio.& obe.ꝙ super his.& c.dilecti.ꝑm hoc intellige,quod hic dicit,& j̃.de offi.ord.ad reprimẽdam.j̃.de sen.excom.per tuas.j̃.de app.questioni.& c.pręced.Illud ẽt no.ꝙ vbi quis dicit se iniuste excõicatũ simpliciter, & absolu-
12 tionẽ petit † humiliter,est quãtũcunq; ꝯdicat aduersarius absoluendus,vt j̃.§.j.& de app.qua fronte.nisi opponatur aliquid de expẽsis.j̃.de iud.c.j.vel offensa notoria.j̃.de verb.sig.ex parte.& c.cũ olim.

ADDITIO.

a ¶Pares sunt probationes.Adde gl.no.& do.Abb.hic.& quando testes sunt reducẽdi ad concordiam.Petrum de Anc.consi.ccxcvj.

olim. in quibus casibus requiritur satisfactio anteq̃ absoluatur.&
dr̃ offensa notoria, si infra octo dies valeat cõprobari, vt extra.d.
n.solet.§. in prima. nõ petenti aũt nõ dat absolutio: q̃a non nisi
penitenti & se humiliter prosternenti.xj.q.iij.cũ aliquis. & c.ple-
rũq;.sed & eo ipso,ꝙ absolutionẽ postulat,vr̃ confiteri se fuisse li
gatũ,vt s̃.de elec.venerabilẽ.§.eos igitur.ver.fuit quoq;.nisi ipsam
postulet ad cautelã.quod dic,vt no.extra.d.n.de sen.excom.solet.
rñ.j.lib.vj.& ĩ.de sen.excom.venerabili.¶ Verum.] iiij.pars.[Pro-
ponat.] sicut in facta hic quæstione fuit propositum. s̃.e.rñ.j.nã
& hic rñdet quæstioni ibi ꝓpositæ,vt ibi no.[Simpliciter.] s.non
adijciẽdo,ꝙ ꝯtineat in se intolerabilẽ errorẽ,vel aliq̃d simile. Sed
nunq̃d hoc satis dictũ erat.s̃.§.prox.ita vr̃,& plus? q̃a ibi dr̃,ꝙ neu
trius partis sunt probationes admittẽdæ? Rñ. Illa rñsio fuit ad do
ctrinã,hic aũt rñdetur ad quæstionẽ factã, vt no.s̃.e.§.j.quia nec
quæsitũ fuerat nisi de probationibus epi admittẽdis,vel nõ.& hic
dicit,ꝙ non sunt admittẽdæ,& reddit rõnẽ quare.ĩ.ver.cũ & si ꝑ
certo &c.q̃d non fuerat ibi dictum. [Aliquatenus admittẽdus.]
13 alias audiẽdus.s.eps.No.ergo,ꝙ non debet † aliquis admitti ad ꝓ-
bationem superfluam faciendam.& dr̃ superflua, quæ si facta es-
set,non releuaret probantem,vt hic.& C.de prob.ad probationẽ.
ĩ.de simo.licet Hely.ver.quibus forte.& no.s̃.de elec.bonæ.j. §. ꝯ
14 legati.Superflua † aũt resecanda sunt,vt no.ĩ.de iudi.cũ deputati
§.j.Et est arg.ꝯ quosdam iudices,qui indifferenter admittunt ex-
ceptiones propositas super ipsis oblatas,& in fi. pronunciant ẽm
illas,si de iure valent. Alioquin ꝯ.tales multoties pro nihilo hñt
tp̃s.Primo enim sunt exceptiones examinandæ,& si iniustæ sunt
oĩno repellendæ.si vero iustæ appareant,tunc demũ sup eis ꝓba-
tiones sunt admittẽdæ,& qui aliter sine cã faciunt,peruertunt iu
dicium,& q̃nq; dant cãm appellãdi: quia ex quo iudex probatio
nes recipit,vr̃ exceptionẽ admittere cũ effectu, nisi iudex sub tali
protestatione exceptionem admittat, vt si de iure valere debeat,
valeat,aliter nõ ẽm.Ber.ar.s̃.de elec.Cumana. Sed q̃d si propono
exceptionem meam,& iudex non admittat probationes, sed di-
cat,procedatis vltra,& rñdeatis saluo iure vestro? Idem vr̃ eadem
rõne.Sed ꝯrium,arg.est expressum.ĩ.de iudi.exhibita. ff.vt in pos
ses.lega.si is a quo per quẽ vr̃,ꝙ me inuito hoc facere nõ põt , q̃d
si facit, cãm dat appellandi: nisi forsan præsumatur ꝯ excipientẽ,
qui non facit nisi fugere & subterfugere,ar.ĩ.de precium.nullus du
bitat.Vel vbi probabiliter dubium est de exceptione.vtrum sit ad
mittenda vel non,& disputatio longum tractum habet,quare cã
abbreuiandi litem hoc facit,arg.in eo,q̃d no.s̃.eo. prudẽtiam.§.
sexta.Vel ex aliqua iusta cã, quam consulo, vt in actis exprimat,
vt sic appellationem excludat:alioquin nisi cã subsit necesse est,
ꝙ interloquatur proponente parte instante. Sed quid si iudex di-
cat non admitto,nec reprobo,procedatis? Rñ.dicere poterit pro
ponens nec procedo in principali,nec non procedo.interloqua-
mini.sic ars deluditur arte. Sed ꝯ.ĩ.de despon.impub.ad dissoluẽ
dum.§.ad denunciationem.Sol.illud intelligi potest,q̃n ex cã fit.
15 Vel dic sic.de hac materia refert,vtrum sit † exceptio præiudicia-
lis,puta, declinatoria iudicij, vel talis quæ si non expediatur iuris
ordinem peruerti contingit,& tunc oportet,ꝙ expediatur anteq̃
in alijs procedatur.ĩ.eo.suspicionis.ĩ.de iudi.exhibita.& ĩ.de fo.ꝯ-
pe.iuris ordinem. Vel non præiudicialis multum seu peruertens
iuris ordinem,puta,dilatoria solutionis,quæ ante li. contest.pro-
ponitur,sed non nisi post li.cõtest.probatur.C.de proba.exceptio
nem.Vel vtrum rñdendũ sit positioni,seu interrogationi.Vel an
testis produci debeat,& similia,quæ ex mero iudicis officio pen-
dent.ff.de interro.act.vbicunq;.extra.d.n.de confes. statuimus.li.
vj.& in talibus potest iudex dicere.procedatis saluo iure vestro:vel
alia mixta siue peremptoria,vel quæcunq; alia,quæ post ꝯtest.li.
proponitur & probatur.in quo casu si ante li.cõtest.proponatur,
non debet differri litis contestatio,nisi ẽm q̃d le.& no. extra. d.n.
de litis contest.exceptionis peremptoriæ.lib.vj.Sed & distinguen-
dum est,vtrum excipiens offerat probationes paratas,& tunc ad-
mittatur.vel petat dilationes,& tunc procedetur,vt le.& no. ĩ. de
resti.spo.literas.§.preterea.sed & casus posset accidere,in quo locũ
hr̃et.q̃d.s̃.no.ver.sed quid si propono.& seq.subaudi.Et est rõ,qua
re non admittatur,cum & si pro certo &c.& sic continuatur se-
quens.ver.[Cum & si pro certo &c.]ver.& dic cũ.i.q̃a,q̃a in hoc
casu & si pro certo &c.s.ĩ.de simo.per tuas.§.cæteras.[In illum.]
s.excõicatum.[Nihilominus.] vt extra.d.n.de sen.exc. solet.§.in
prima.lib.vj.[Impendenda.]vt & no.s̃.§.proxi. secus in alio.s.qui
dicit se post appellationẽ ligatum: quia ibi non absolueretur, sed
pronunciaretur sñia nulla.s̃.e.§.j.& hæc est rõ diuersitatis, quare
aliud in vno casu,q̃ in alio.[Et ideo.] ver.[In hoc casu.] q̃n.s.di-
cit se simpliciter excõicatũ iniuste,vt s̃.e.§. in prin. [Istum.] alias
illum.s.qui dicit se iniuste excõicatum.[Protinus.]Epi probatio-
nibus non admissis,vt s̃.e.rñ.j. & sic satisfactum est quæstioni ꝓ-
positæ.s̃.e.c.rñ.j. Sed cum ecclesia Romana non habeat maculã
neque rugam,nec cum iniustitia aliqua ab ea procedere debeat.
xxj.dist.quamuis.de pe.dist.j.ecclesia.quare statuit,ꝙ sñia iniusta
ligaret,& ligatus absolutione egeret,vt hic patet.cum tñ non liget
apud Deum.ĩ.de sen.exc.a nobis.ij.Rñ.vt clauis in maiori reuerẽ
16 tia haberetur,quæ non est † contennenda ĩ.de exces.præla. tanta
est clauis.xj.q.iij.nemo contennat.& c.nihil. & vt homo per bo-
num obedientiæ mereretur , vt xj.q.iij. quid ergo.sicut & ex eadẽ
cã statuit,ꝙ & si iugum vix ferendum ab ea imponatur,pia tñ de
uotione toleretur, vt xix. dist.in memoriã. [Absoluendum.]Per
excõicatorem,ad quem remittetur: quia & hoc faceret delegãs,
si absque periculo moræ hoc posset fieri.ĩ.de sen.exc.sacro.§.j. Et
17 eadem ratio dẽt † mouere delegatum,quæ mouet delegantẽ,vt s̃.
de rescrip.super literis.in fi.ẽm.d.n. Et si excõicator non vult ab-
soluere,nec iustã cãm prætendat,faciat hoc delegatus.s̃.e. prudẽ-
tiam.§.pe.in fi.Quia si iustã cãm pretendat,hanc etiam examina
bit,& diffiniet delegatus. s̃.de rescrip. ab excõicato. Absolutione
autem obtenta potest petere excõicatus,ꝙ sñia decernatur iniu-
sta,& ꝙ excõicator canonice puniatur.sed & excõicator põt pete
re,ꝙ decernatur iusta,& ꝙ excõicatus satisfacere compellatur,vt
satis colligitur.ĩ.de sen.exc.sacro.& hoc condictione ex hac dec.
ẽm.d.n.vel ex illa.sacro.vel ex officio, quod melius est,vt patet in
eo,quod no.s̃.e.c.§.j.super verbo,non ligatus.ẽm.d.n.sed nec no-
18 bis † curandum est de nomine actionis.ĩ de iudi.dilecti. [Vt sic
demum.] s.eo absoluto. [Probationibus &c.]Ergo non ante, vt
& patet ex præmissis.[Sic demũ.] ĩ.de sepul.c.j.§.quia dignus.ĩ fi.
[Vtrum iuste, vel iniuste ligat' fuerit.]Et si apparuerit,ꝙ iniuste,
excõicator ad expensas,& interesse sibi condemnabitur.ĩ.de sen.
exc.sacro.§.cunque& alijs penis canonicis ferietur.de quibus no.
extra.d.n.de sen.exc.statuimus.in fi.lib.vj. alioquin si appareat iu-
ste fuisse ligatum,ad excõicatorem est remittendus,& si manda-
tis eius parere contempserit,intelligas possibilibus, & honestis,vt
no.s̃.eo.§.in eo vero casu.ver.nisi tunc.super verbo, probandum.
versi.licet autem.in sententiam pristinam reducetur. ĩ.de offi.or
di.ad reprimendam.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Spoliati ad omnia sua iura debent restitui,ante quam aliquid opponatur.*
2 *Verbum restituere plenam habet significationem.*
3 *Spoliatus tãto tpe dẽt pacifica poss.gaudere q̃to extitit spoliat',anteq̃ rñdẽt.*
4 *Meri,& misti imperij ea, quæ sunt possunt delegari secundum canones.*
5 *Coadiutor episcopi datur a Papa tantum.*
6 *Forma procedendi contra prælatos.*
7 *Officium coadiutoris quid sit.*
8 *Intentio verbis proponenda est.*
9 *Alienari quibus interdicatur.*
10 *Spoliatus ante restitutionem,non potest accusari,nec inquiri.*
11 *Indefinita equipollet vniuersali.*

CAP. XXXVII.

Venerabili. [Restitui.] Qui fuerat spoliatus tam epatu,q̃ quibusdã alijs,vt seq
tur.ĩtelligas tu ab aduersario suo,seu a iudice iuris or-
dine non seruato.[Quo.] s.epo.[Plenarie.] Hoc ideo
1 dicit: quia spoliati † ad oĩa iura sua tam corporalia,q̃ incorpora-
lia mobilia & immobilia,ac etiã fructus debent restitui,antequã
eis aliquid opponatur,vt ij.q.ij.& iij.q.j.& ij. per totum. & ĩ.de re-
sti.spol.in literis.& c.cũ quis.& c. ex conquestione . Sed & si hoc
verbum non fuisset obiectũ,nihilominus subintelligẽdum erat.
2 nam verbum restituere † plenã habet significationem.ff.de vsur.
videamus.§.in Fauiana.& verbo,restitutionis,omnis actoris vtili
tas continetur.ff.de verbo.sig. cum prætor. vnde restituendi sunt
fructus percepti,& qui percipi potuerunt.ĩ.de resti.spo. grauis.&
quicquid habiturus esset , si spoliatus non fuisset , vt ff. de vi & vi
ar l.j.§.non solum.& §.ꝙ autem ait prætor.& etiam quo ad mo-
3 dum.ĩ.de resti.spo.Pisanis.Et tanto † tempore debet pacifica pos-
sessione gaudere antequam rñdeat,quanto extitit spoliatus. iij.q.
ij.c.j.& c.tandiu.[Et corporalem.]In hoc peccauit Abbas sancti
Spiritus archiepiscopi primus subdelegatus : quia episcopo non
restituto,de suspicione dilapidationis inquisiuit,vt ĩ.§.fi. [Si epi-
scopus.] s.spoliatus.[De dilapidatione suspectus.]Hoc est meri
imperij.vnde ẽm leges non potest alij committi.ff.de off.eius cui
man.est iurisdi.l. j. sed ẽm canones non solum quod iurisdictio-
nis est committitur.ĩ.eo.quoniam.sed etiam & quod mixti im-
4 perij † est.s̃.eo.ex literis.quinimo & quod meri,vt hic & ĩ.de offi.
ordi.pastoralis.rñ.j.versi.vel animaduertere.vbi de hoc. Sed vide-
tur,ꝙ isti non esset dandus coadiutor,nec deberet restitui, sed po
tius destitui.ideo contra.iij.q.ij.quia ea.C.de suspe.tuto.eum quẽ.
a Item contra.ff.de doli excep.dolo.Sol.ꝙ hic datur coadiutor, [a] ex
5 permissione † ꝓcessit.forte q̃a iste eps ꝑ laicalem potentiã erat eie-
ctus:vñ & iã post suspicionẽ probatã non debet ab administra-
tione penitus amoueri.alias aũt de iure cõi oĩno amouẽdus est,
b vt in ꝯrijs.& ĩ.de simo.licet Hely.ẽm.d.n.vbi de hoc.Vel dic [b] ẽm
antiqua

ADDITIONES.

a ¶Coadiutor.Adde,ꝙ datio coadiutoris episcopi pertinet ad solum Papam.secun
dum do.Abb.hic de quo tamen dic,vt leg.& no.in c.vnico.de clerico egro. lib.vj.
& per Old.consi.xliiij.ad quem remittit hic do.And.Siculus.
b ¶Vel dic.No.hic formam procedendi contra prælatos de dilapidatione suspectos
& adde gl.in uerbo,de dilapidatione & do.Abb.super ea.

antiqua iura accusatus de dilapidatione,& suspectus pendente li
te remouebatur ab administratione.vt in contrarijs. Hodie vero
quod hic dicitur,est seruandum,vt hic.& ĩ.de simo.licet Hely.q̃a
propter solam suspicionem non remouetur, sed tunc demum
cum conuictus est de suspicione certa.Hoc enim probato,remo
uetur: quia præsumitur ꝯ ipsum.ff.de accusa.si cui.§.iisdem.C.de
suscepto.& archa.si aliquid.lib.x.sed & iudex sine accusatore po
test ipsum remouere , si liqueat ipsum esse suspectũ apertissimis
argumentis.ff.de suspec.tu.l.iii.§.præterea.& ar.s̃.de cleri.peregri.
c.ij.Non obstante,ꝙ satisdationem non offerat.hæc enim mali-
uolum aĩm non immutat,vt Inst.de suspec.tu.§.nouissime.ff.de
suspec.tuto.quia satisdatio. Caueat ergo prælatus, ne ecclesiã suã
alienis debitis aggrauet,alioquin ipso iure a temporalibus & spi
6 ritualibus est suspensus.quod dic,vt le.& no.ĩ.de sol. c.ij. † Quili-
bet autem ad hanc denũciationẽ faciendã admittitur. in Auth.
de non alie.rebus eccle.non alie.§.fi.in fi. C.de suspec.tu.pietatis.
Alii dicunt,ꝙ hi tm̃,quorum interest sicut patroni & similes.16.
q.7.filiis vel nepotibus.ii.q.vii.quapropter.vel clerici ecclesiæ. 17.
q.2.non liceat.Tertii dicunt,ꝙ quilibet de parochia:quia & eorũ
interest,ne ecclesia collidatur,ar.xvi.q.i.q̃n quicquid.xii.q.ii.au-
rũ.Dicas,ꝙ quælibet persona ecclesiastica est admittẽda.ĩ.de re-
bus ec.non alie.si quis presbyterorum.§.fi. vbi de hoc. [Prouide-
ret.]Archiepiscopus.[Coadiutorem.]Et ita hic datur coadiutor
propter dilapidationis suspicionem. Alibi propter infirmitatem
seu debilem senectutẽ.vii.q.i.scripsit.& c.quamuis.ĩ.de cleri.ægr.
c.iii.& c.pen.& fi.& arg.ff.de tutel.solet etiam. [Eidem.] s.epo ad
iungere [Sine cuius.] s.coadiutoris.[Cõsilio.]subaudi & assensu
Vel expone.i.cõsensu. alioquin prouisio coadiutoris frustratoria
7 esset.Nam † ad officium coadiutoris pertinet omnia nociua ad
ministrationis cauere, & omnia vtilia procurare.vii.q.i quia fra
ter.alias aũt si nõ esset coadiutor,huius verbi vera significatione
considerata,sufficeret ipsius consilium requirere.ff.de admi.tu.q.
dam decedens.ẽm d.n.& vt patet in eo,q̃d le.& no.ĩ.de arbi.cum
olim.& s̃.de elec.cum in veteri.Cum ergo hic de intentione eui
8 denter liqueat,præponenda † est verbis,ar.s̃.eo.super quæstionũ.
§.intentionis. & c. super eo.§.penul.ff de legibus.scire leges.ff.ad
exhi. l. pe. ff.de leg.iii.non aliter.[Interim.] s.quousq; aliter pro-
uisum esset per Papam,veritate dilapidationis comperta.quadiu
penderet inquisitio.[Omne alienationis &c.]Si.ĩ.de accusa.c.fi.
in fi.Quid autem contineatur hoc nomine,legitur & no.ĩ.de re
bus ec.non alie.nulli.§.alienationis. sed hic amplius puto dici, ꝙ
etiam terrulas dare non possunt,vt hic,ꝙ dicit,omne,aliquid ad
dat.& eodem modo excipe quosdam alios casus notatos in d.c.
nulli.super verbo,alienare.excepto casu vltimo de damno vitan
do.quod dic,vt ibi no.[Interdicens.] Ar.contra.s̃.de elec.ꝙ sicut.
9 §.fi.dic,vt ibi no.[Eorum vtriq;.]Nota coadiutori † interdici om
nem alienationem.& idem intelligas de visitatore,& de illo,qui
tenet ecclesiam commendatam de quo no.s̃. de elec. dudum ij.
§.insuper.ẽm.d.n.& de illo etiam,qui authoritate canonis admi
nistrat.s̃.de elec.nihil est.§.pen.in fi. ¶Porro.] ij.pars. [Infirmita-
te.] Si.s̃.eo.si ꝑ debilitate.& c.pastoralis.dic,vt ibi no.[Vices suas.]
Simpliciter,& sic vr̃ insolidum commisisse,vt ĩ.§.fi.ver.& archi-
eps.Sed nunquid potuit postea reuocare? sic re integra.i.anteq̃ al
ter subdelegatus iurisdictione sibi delegata vti cæpisset , vel si idẽ
subdelegatus mortuus fuisset,& sic fuit iudicatum per.d.n. vt ipse
a met hic notauit.[a]& approbatur hoc s̃.eo.licet.C.de nouat.l.iij.s̃.
de ele.in causis.§.fi.& prodest hoc notare ad hoc, vt si collega nõ
admittat subdelegatum,non ideo minus procedet subdelegans,
ar.s̃.eo.significasti.& c.in literis.Non ergo eoipso,ꝙ aliquis com
mittit in totum vel simpliciter vices suas,desinit esset iudex,sed ꝑ
delegationem & ipsius receptionem ac iurisdictionis commissæ
vsus inceptionem,vt patet in eo,quod no. hic & s̃. eo. licet. [Ac
demum.] s.scdo.quod nõ potuit,vt ĩ. dici.[Quorum.] s. Abbatis
primi & thesaurarij scdi subdelegatorum.[Cassauimus.] Imo de
bet dicere cassos denunciauimus,vt patet ex sequent.[Exigente.]
Benedico processum primi,scilicet Abbatis subdelegati.ideo cas
sauimus. quia videlicet &c.& sic continuatur sequens §. quia vi
delicet &c.¶Quia videlicet.] iij. pars. [Contra mandati nostri.]
Diligenter obseruandi,& ideo processus de iure nullus & cassus
fuit.quod dic,vt no.s̃.eo.prudentiam.rñ.j.in fi.ver. mandati. & s̃.
de rescriptis.cum dilecta.§.fi.vbi omnino eadem ratio recitatur.
[Ad inquirendum.]Nota,ꝙ sicut spoliatus ante restitutionem
10 accusari † non potest.iii.q.ii.per totum sic nec debet fiei inquisi-
tio cõtra ipsum,vt hic.quis posset responderi,ꝙ processus iste fuit
cassatus,non quia hac ratione cẽseatur iniustus,sed quia fuit ha-
bitus contra formam mandati,vt hic præcedit.ẽm.d.n. [Non re
stituto.]Sed nec sufficeret,ꝙ restitutus esset,nisi & plenarie & cor
poralem & pacificam possessionem haberet,vt patet.s̃. eo.c.rñ.j.
ita ꝙ nullus defectus esset quo ad factum,neq; etiam quo admo
dum.quod dic,vt le.& no ĩ.de restitu.spol.Pisanis.§.porro.[Et ar
chiepiscopus.] ver. & dic, & subaudi processum thesaurarij scdi
subdelegati,ideo iuste cassauimus.[Quia archiepiscopus &c.Cõ-
mittendo.] Qui abbas commissionem recepit & in negotio pro
cessit,vt patet.s̃.§.proxi.in fi.alioquin per solam commissionem
non desijt esse iudex,vt & no.s̃.e.§.porro.[Vices suas.] q.d.simpli
citer committendo vices suas,vt s̃.§.porro. videtur ipsas insolidũ
commisisse,vt hic & s̃.e.super quæstionum.§.si vero duo. de quo
olim dubium fuit. sic & qui cãm simpliciter committit , etiam
omnia,quæ ad causam pertinent,videtur commisisse.s̃.eo.præte
11 rea.ĩ.eo.suspicionis.& est arg.ꝙ indefinita † æquipollet vniuersa-
b li.[b] ff.de seruitu.vrba.prædio.si seruitus.ff.de tutel.l.iij.§.fi.ĩ.de iure
patro.ex literis.ĩ.de priuil.quia circa.vbi de hoc. [Thesaurario.]
Ideoq; & processus suus nullus fuit,tanquam a nõ suo iudice ha-
bitus s̃.eo.ex literis.§.vnico.ĩ.de iudi.at si clerici. [Non potuit de-
mandare.]Imo simpliciter videtur,ꝙ non potuit,ideo signo con
trarium.ĩ.eo.quoniam.§.is autem.Sol.illud locum habet, quan-
do dicitur in rescripto,ꝙ iudex inquisitionem personaliter exe-
quatur,vt ibi dicitur in litera.& s̃.de rescrip.cum dilecta.hic autẽ
quando non ponitur in rescripto personaliter,sed simpliciter cõ
mittitur inquisitio facienda.vel dic,vt ibi no.

ADDITIONES.

a ¶Notauit.Dic,vt in c.quamuis.tit.eo.lib.6.
b ¶Vniuersali.Adde Dy.in rubri.de reg.iu.lib.6.& Bar.in l.j.§.incertum.ff.de uen.in
possess.mitten.

SVMMARIVM.

1 *Causæ miserabilium personarum ad ecclesiam spectant.*
2 *Personæ miserabiles quæ dicantur.*
3 *Omnia pecuniæ obediunt.*
4 *Regum est causas viduarum,pupillorum,& orphanorum expedire.*
5 *Viduis in iustitia sumus debitores.*
6 *Peregrini omnes sunt de foro ecclesiæ.*
7 *Foro de ecclesiæ qui sunt.*
8 *Miserabiles personæ sunt de foro ecclesiæ.*
9 *Rescriptum contra miserabiles personas impetratum,quomodo valeat.*
10 *Papa vacante imperio in casibus vices imperatoris gerit.*
11 *Iudicis est pronunciare an sua sit iurisdictio.*
12 *Consensus priuatorum non facit iudicem illum qui nulli iurisdictioni præest.*
13 *Reo non debet licere,quod actori non licet.*

CAP. XXXVIII.

Significantibus. [Mentiẽs.] Ex simplicitate,nõ fraudulẽter.alio
quin possent elidi literæ per exceptionẽ doli in im-
petratione ipsarum commissi.s̃.de rescrip.super lite-
ris.sed & quamuis literæ valeant . prius tamẽ debet recurrere ad
suum iudicem secularem & in ipsius defectum auxiliũ ecclesiæ
postulare.ẽm.d.n.vt & no.ĩ.vel dic,vt in se gl. [Se pauperem.]Et
sic rescriptum non valuit: quia videtur tacuisse nobilitatẽ,& ex-
pressisse paupertatem,vt facilius impetraret.& de nobilitate & di
gnitate atque professione facienda est mentio in rescripto,vt hic
& le.& no.s̃.de rescrip.cum ordinem.& c.ad aures.& c.sedes.& c.
cum adeo [Cõtra eos.] s.M.mulierem.& I.natum eius. [Ijdem.]
s.M.mulier.& I.natus eius.[Corã ipsis.] alias eis.s.iudicibus [Sug
gesto mendacio] q̃d vitandum est. 2. q. 2. primum.s̃.de rescrip.
1 super literis.Sed non ne cãæ miserabilium personarũ † ad eccle
siam spectant? sic.87.dist.c.j.ĩ.de censibus.licet. non tñ oĩs vidua
2 miserabilis est.nã is dr̃ † miserabilis,sup quo nã mouetur ad mi-
serendum,vt & diutino morbo grauata vel fatigata,& debilis, vt
C.q̃n impera.inter pupil.& vidu.l. vnica. vel pauper oppressa, &
desolata,vt 87.dist.defensionis.& multa alia exẽpla habes in gl.se
quenti.ver.quid ergo si pauperes. & sequentibus. sed hæc mulier
(vt dicit litera) nobilis & diues erat. & potens per consequens:
3 quia pecuniæ † obediunt omnia.Ecclesi.x.g.[Pauperem se dixis-
set.]Et si pauper esset,adhuc deberet sequi forum rei.ĩ.de fo.com
pe.cum sit generale: quia causa viduarum non spectat principa-
liter ad ecclesiam,nisi quo ad protectionem tm̃.87. dist. c. j.& ij.
4 Imo Regum est cãs † viduarum,pupillorum,& orphanorum ex-
pedire.23.q.v.Regum.& iij.ab Imperatoribus.& C.q̃n imperator
inter pupill.& vidu.l.vnica.Secundario tñ spectat ad ecclesiam.&
vbi iudex negligens est in iustitia exhibenda. 23.q.v.administra-
5 tores. 87.dist.c.j.& ij.77.dist.episcopus.sic ergo sumus viduis † in
iustitia debitores,ꝙ ex hoc nemini suam iustitiam auferamus.
ĩ.de fo.compe.ex tenore.Sed contra.ĩ.e.tit.ex parte.Sol.ibi.Nota
uerunt autem hic quidam,ꝙ ex quo iudex suus secularis incipit
procedere,non est iudicis ecclesiastici dicere ei, da breuiores ter-
minos,vel da sententiam pro muliere: sed tunc demum potest,
procedere iudex ecclesiasticus , q̃n secularis denegat expresse se
iustitiam redditurum,vel alias notorium est,arg.ĩ.e.tit. extra d.n.
statuimus.lib.vj.Quid si sit suspectus de malitia? Dicunt quidam
ꝙ tunc potest ei præfigi terminus,infra quem dominus incipiat
procedere,arg.ĩ.qui fil. sint le.causam.& c.lator.& extra.d.n.de re
sti.spo.frequens.§.soler.& sequenti.lib. vj. imo & ꝙ causam dẽat
diffinire,arg.ĩ.de of.ordi.irrefragabili.§.excessus.Alij tñ contradi
cunt,sed quod primi asserunt,magis placet,& hoc ẽm quosdam
intelligi debet,etiam si diuites viduæ sint.Quid ergo si pauperes?
tũc indistincte pñr ꝯqueri ecclesiæ nõ solũ de oppressionibus,sed
etiam de alijs iuribus.24.q.3.si quis de potentibus.ĩ.de verb. signi,
super

6 super quibusdam.§.cũ aũt. Et idẽ intelligas de † peregrinis oĩbus,
qui sunt de foro eccłiæ quo ad res quas portant, & iniurias quas
patiuntur,& ꝯctus initos in ipsa peregrinatione.xxiiij.q.iij. si quis
7 Romipetas.& c.sequenti.† Idem de mercatoribus,si in theloneis
grauentur,vt in eisdem.c.Idẽ de manumissis ab ecclesia,vel ei cõ-
mendatis.& de his,qui ad ecclesiã confu.lxxxvij.dist.eos qui.& c.
se.C.de his qui ad eccle.confu.l.fi.j̃.de immu.ec. inter alia. Idem
de penitentibus.xi.q.j.aliud.Idem de officialibus ecclesiæ,libertis,
rusticis,vxoribus,filijs,& seruientibus.ff.ad muni. assumptio.ff.de
iurisd.om.iud.cum quædã.C.de epi.& cle.l.j.& ij.lxxxix.di.indica
tum.Idẽ de senibus,& omnibus libertis.lxxxvij.dist.c.j. & c.liber-
8 ti.†Idem in cęcis,mutilatis membris,leprosis,captiuis, debilibus,
furiosis,ac diutino morbo fatigatis.C. qñ imperator inter pupil-
los.& vidu.l.j.j̃.de censibus.licet.vij.q.j.cum percussio.j̃.de ec.ędifi.
c.ij.j̃.de restitu.spol.c.j.C.de epi.audi.iudices.Supradictæ personæ
miserabiles,& consimiles sunt de foro ecclesiæ,adeo ꝙ si grauen-
tur a suis iudicibus,possunt ad ecclesiasticum iudicem appellare,
& ipsum per simplicem querelam adire.lxxxvij.dist.libertos.& c.
liberti.& c. in religiosis, sed quod dicunt de appellatione talium
est,imo potius est ad iudicem suum secularem, & superiorẽ gra-
datim appellatio facienda.ij.q.vj. anteriorum. hoc tñ est speciale
in istis personis miserabilibus : quia quamuis ecclesia reddat etiã
non miserabilibus omnibus iustitiam propter negligentiã secula
rium iudicum,tñ semꝑ primo requirit seculares iudices j̃. de fo.
comp.licet.miserabilium autem personarum simplicem queri-
moniam qñq; audit,irrequisitis ẽt dñis eorum,ne nimis fatigẽ-
tur pro iustitia obtinenda.lxxxvij.dist.per totum.& sic intellige.j̃.
de fo.comp.ex tenore.Alij dicunt, ꝙ nunq̃ habet eccłia se intro-
mittere ẽt de his,nisi in defectum iudicis secularis.ꝑm.d.n. Tu di
cas de hac mã,vt plene no.j̃.de fo.comp.cum sit generale. & c.li-
cet.& c.ex tenore.& c.ex parte.Crucesignati vero oĩno ab eccłia
defenduntur,prout le.& no.j̃ de iudeis.ad liberandam. Hoc autẽ
notandum,ꝙ personæ miserabiles fauorabilius sunt exaudiẽdæ,
9 q̃ aliæ.& ꝙ rescriptum ꝯ ipsas impetratum non † valet,nisi de ip
sarum miseria expressam fecerit mẽtionem.C.qñ imperator in
ter pupil.& vidu.l.j.ꝑ.n.d.n.& adde,qđ no.j̃.e.super verbo exhibe-
re.[In eis.] s.literis.[Coram ipsis.]s.iudicibus.[Nisi req̃sito prius.]
Vt sic in defectum tñ secularis iudicis ipsi iuri dictionem suam
valeant exercere.si.s̃.de rescrip.pastoralis.§.fi.j̃.de fo.comp.ex par
te.§.idem quoq;.Itẽ simile est, qđ imperator dicit (quasi terrẽdo)
se non daturum rescriptum actori,nisi prius rei ordinarius adea-
tur,in Auth.de man.prin.§.sit tibi.coll.iij. & de quæstore. coll.vj.
& vt diffe.iudi.rñ.j.& §.si vero.coll.ix.[Exhibere.] Et dñs paratus
erat reddere.alioquin ꝯ.j̃.de fo.comp.ex tenore.& c. ex transmis-
sa.in fi.Hoc.n.regulare est ẽt ꝑm leges,ꝙ in defectum iudicis,siue
quia non habetur,siue quia recusatur, vel quia iustitiã facere ne-
gligit,siue quia notorie subditum lædit, nedum Papæ, sed & epi
est iudicare,& in melius reformare,vt in Auth. vt diffe. iudi.rñ.j.
& §.j.& §.si tñ contigerit.& §.in ciuitatibus.coll.ix. Inde est, ꝙ &
10 Papa † vacante imperio, in casibus vices imperatoris gerit j̃. de
fo.comp.licet.[Per literas.] s.per falsam suggestionem imperra-
tas.quæ est prima ratio. Secunda quia erat dñs requisitus, qui &
paratus erat iustitiam reddere.& hi,qui conueniebantur, rñdere,
vt pręmisit.[Vnde]ver.[Pronunciauerunt.]Et male ꝑm quosdã.
Tu dicas & bene,vr̃ tñ,ꝙ non debuissent ita pronunciare,sed po-
tius supersedere & expectare,vtrum ordinarius faceret, qđ debe-
ret.ꝙ si negligeret ipsi, quod commissum fuerat,expedirent, vt j̃.
de fo.comp.ex trãsmissa.& c.licet.& c.ex tenore. Sol. hæc locum
haberent,nisi literæ fuissent per subreptionem obtentæ, sed quia
literæ fuerant subrepticiæ,oĩno bene ꝓnunciauerunt.s̃.de rescri.
super literis.& c.dilectus.j.& hoc est,qđ innuitur in pręceden.lite
ra per tales literas.& in sequenti per easdem literas.& per hoc,qđ
11 hic dr̃,patet euidenter,ꝙ iudicis est pronunciare,an sua sit † iuris-
dictio,non solum etiam æstimare.ad idem.j̃.de præb.dilectus.iij.
de quo consueuerat dubitari. ꝑm hoc intellige, qđ le.ff.de iudi.si
quis ex aliena.¶Demum fuit.] ij.pars.& dicas demum. s.lata di-
cta interlocutoria.non deciderent.s.arbitri.[Terminum.]Quod
fieri potest.ff.de arbi.si cum dies.in prin.sicut & cã delegari.s̃.e.de
causis. Quid si infra terminum pars compromittens suo iudici
conqueratur? Licite hoc fit,sed pęna committitur. ff.de arbi. sed
& si in seruum.§.fi.& duabus.ll.sequentibus.C.de arb.l.ij.[Ad eo
rundem.]Qui nec iudices erant,vt sequitur.& ideo non valuit ta-
12 le pactum: quia priuatorum consensus † non facit iudicem illũ
qui nulli iurisdictioni præest.j̃.de fo.comp.significasti.C.de iuris.
om.iud.priuatorum.Sed adhuc signatur ꝯ: quia vr̃, ꝙ tale pactũ
tenuerit.C.de pac.si quis in conscribendo.Sol.dixerunt quidã le-
gem illam intelligi,qñ pactum in scriptis redigitur. Hæc vero de
cre.qñ fit sine scriptis,sed reprobatur hęc solo.C.de pactis. pactũ,
qđ bona fide.Alij dixerunt, ꝙ lex illa loquitur in reo, decre. hæc
in actore,sed hoc ex litera falsum patet.& præterea non debet li-
13 cere † reo,qđ actori non licet.ff.de reg. iu. non debet. Tu dicas,ꝙ
lex illa loquitur in eo casu,qñ qs habet plures iudices ordinarios,
sicut Bononiæ habent scholares Potestatem,epm,& magistrum,
in quo casu si scholaris laicus facit pactum de litigando sub vno
bene tenet,vt ibi.hic autem loquitur,qñ fit pactum,vt delegatus
cuius iurisdictio expirauit,ipsam reassumat, qđ fieri non potest:
quia priuatorum cõsensus &c.vt s̃.no.ꝑm d.n.¶ Verum.]iij.pars.
[Infra terminum.] in compromisso expressum.[Negligentibus.]
Et hic poterant compelli,si partes vellent in eos iterum compro
mittere, quod reciperent compromissum. ff.de arbi. si cum dies.
rñ j.& si terminus elapsus non esset,compelli poterant ad proce-
dendum,& negotium terminandum ff.de arbi.l.iij §.j.[Resum-
pserunt.]De facto,vt sequitur.vel i resumere, nisi fuerint de iure.
& ꝑm hoc no.ꝙ multa videtur,quæ non sunt,vt j̃.de ferijs.capel-
lanus.§.quæ igitur.in prin.& no. ff. de acq.poss. naturaliter: quia
nec vnquã iudices fuerunt ꝑm nos,vt patet in eo,qđ le.& no.s̃.e.
rñ.j.ver.fi.[A quibus.] s.quondam iudicibus.[Iidem.] s. mater &
filius.[Absoluti.]Quo ad iurisdictionem,non quo ad petitionẽ.
[Compellebat eosdem.]Coram se,qui per interlocutoriam iudi
ces esse desierant.& ideo de hoc de cetero se intromittere non de
bebant.Sed ꝯ.j̃.de præb.dilectus.iij.Sol.illud sit authoritate secun
di rescripti,& non primi.sic no.s̃.eo.cum.R.canonicus. Item ibi
male interlocuti sunt,& iniuste, hic autem bene & iuste.[Appel
larũt.]Subaudi & bene.[Ideoq;.] ver.[Si est ita.]Omnia superio-
ra respicit.qđ dic,vt le.& no.s̃.de rescrip.olim §.fi. [In irritũ &c.]
Quod hic deest.& in multis alijs decretalibus inuenies j̃. de iudi.
exhibita.vnum tñ no.ꝙ qñq; dr̃ reuocetis in irritum,& tunc re
uocatione facta,oĩno cessant partes iudicis, vt hic. & s̃.de rescri-
ptis.Radulphus.Quandoq; dr̃.non reuoceris.sed reuocato in irri-
tum &c.& tunc reuocatione facta, proceditur nihilominus sup
principali.sic in dicta decre.exhibita.& s̃.de rescrip.significauit.&
j̃.de app.dilecto.in fi.& c.ex parte.ij.in fi.& c.significante.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Suspicionis causa in scriptis debet porrigi.*
2 *Iudex suspectus recusatur.*
3 *Appellans non facit iniuriam iudici,de qua agi possit.*
4 *Arbitri iuris possunt compelli suscipere compromissum.*
6 *Compromissarius voluntarius loco delegati succedit.*
6 *Appellatio,& recusatio paria sunt.*
7 *Iudici omnia intelliguntur commissa,quæ ad causam spectant.*
8 *Arbitri iuris iudices sunt.*
9 *Arbitri iuris per electionem creantur & quæ possunt facere.*
10 *Iudex recusatus potest terminum assignare vt arbitri conueniant ad cognoscendum causam recusationis.*
11 *Officium iudicis silet appellatione pendente.*

CAP. XXXIX.

SVspicionis. De suspicione loquitur litera.
& suspectã se reddit.a suspicio-
ne incipit,& ipsam vitare intendẽs, in ipsam incidit.
& eãdẽ inducit,vt in inferioribus apparebit.[Causa.]
Quæ debet esse rationabilis talis.s.quæ si probata esset deberet le-
gitima reputari.sicut & dicitur in appellatione.j̃. de app. vt debi-
tus.& c.cum speciali.& si vis habere exemplum decẽ & octo po-
tes reperire notata.extra.d.n.de appel.legitima.lib.vj.[Contra iu
dicem.]Et coram eo.j̃.de app.secundo requiris.§.tertio.ver.suspi-
1 cionis causam.& †in scriptis porrecta.vt le &.no.C.de iudi.aper-
tissimi.[Non ipse.]scilicet iudex recusatus.[Qui forsan.]Imo qui
vere prouocatus præsumitur præsumptione iuris & de iure.& ta-
men nulla fit ei iniuria. si recusans vtitur iure suo. s̃. de elec.cum
ecclesia Vulterana.ff.de iniur.iniuriarum.§.j.quia hoc a iure con
2 ceditur,ꝙ iudex † qui suspectus est recusetur,vt in supradictis iu-
ribus.& ij.q.v.quia suspecti.[Prouocatus.]Pro eo,ꝙ recusatur,vt
suspectus. vnde persona iudicis quodammodo afficitur & indi-
gnatur.quare timendum est,ne prouocatus obesset,vt hic.& arg.
iij.q.v.accusatores.Item hæc est ratio,quare appellans non potest
cum effectu conueniri coram illo,a quo noscitur appellasse: qa
recusari potest,vt j̃.de appel.ad hæc si in vna causa.& c.proposuit
quamuis aliud sit secundum leges,vt ff.apud eum a quo appella-
tur.l.vnica.de quo dic,vt no.in summa de app.§.quis sit effectus.
3 ver.item licet exemptus.quamuis enim appellans non faciat †in
iuriam iudici,de qua agi possit.C. de appel. & in maioribus. qua-
liscunq; tñ iniuria videtur fieri,ar C.de sum.trini.l.iij.in princi.&
C.de episcopali.aud. l.ij.ff.de arbi. litigatores. & ideo timendum
est,ne prouocatus se vellet vlcisci,quod qñq; ignoscitur. ff.de bo-
nis lib.qui cum maior.§.si libertus.sed quia ignoscitur,vitio non
caret. xiij. dist. nerui. in fi. [Obesset.] Ita arctum terminum assi-
gnando,quòd recusans nihil probare posset. [Arbitri.] Qui iam
receperunt compromissum. sed quid si nolunt recipere, nun-
4 quid † sunt compellendi? sic, & eis etiam percipitur districte ꝙ
hoc fideliter exequantur in concilio generali.j̃.de appel.cum spe
ciali. quamuis ibi loquatur, qñ ordinarius recusatur. Sed eadem
ratio est & hic.& ita intelligas. C. de aduocatis diuersorum iudi.
sancimus. j. ante fi. Sed contra. ff. de arbit. l. iij. §. j. Solu. illud
loquitur

loquitur de compromissario voluntario. Nos autem loquimur
de necessario,qui loco,†delegati succedit,vt.C.de iudi.apertissimi
5 sine quo expediri non potest iurisditio delegata. vnde & ipsi dele
gati ipsum pñt compellere.vt tale arbitrium recipiant, vt s̃.eod.
præterea.&.c.prudentiam.§.pe.& fi.& vt si duo sint & discordẽt,
tertium aduocent cum quo valeant concordare,vt extra.do.no.
de appel.legitima.§.volentes.li.vj.[Coram quibus.]s.arbitris.[Pro
batio.] Causæ recusationis propositæ.[Et ad quos.] s. arbitros.
[Omnia.]Vt locum testibus assignare,testes compellere,eos si in
falso deprehendantur punire,iuramenta ipsorum recipere,ipsos
examinare, exceptiones in personis & dicta eorum admittere,
vtrum sit causa rationabilis,& vtrum sit probata vel non pronũ
tiare,& deficientem in expensis condemnare,ꝑm Gof.[Ad hũc
articulum.]s.causæ suspitionis obiectæ.quinimmo & q̃stionis iu-
dicibus delegatis cõmisse,ex quo pronuntiatũ fuerit ipsum legiti
me recusatũ.C.de iudi.aptissimi.&.l.fi.licet alij hoc aliter intelli-
gant ꝑ decretalem.j̃.de app.scđo requiris.in fi.sed qđ hic& ibi de
ficit,suppletur ꝑ proxime inductas leges.x.dis. si in adiutorium,&
ꝑ totum,vel qđ hic dicit,quæ ad hunc articulum pertinent,expo-
ni potest,vt videlicet omnia examinent, & si pronuntient male
recusatum,partes ad recusatum remittant.alioquin si bene recu-
satus est,de principali cognoscant, sic.n.& in appłone obtinet.j̃.
6 de appel.vt debitus,& appellatio, † & recusatio paribus passibus
ambulant.j̃.de app.super eo.§.j.& est simile.s̃.c. prudentiam.§.pe-
nul.& fi.aliud qñ ordinarius recusatur,vt no.j̃.de fo.compe.c.iiij.
qđ dic,vt plene no.in summa.eod.tit.§.& qualiter finiatur.sub.§.
sed nec illud.§.quis sit effectus.ver.sed quid si causam admittãt,
7 & sequentibus.Sicut ergo, † iudici omnia commissa intelligũtur,
quæ ad causam spectant, vt le.& no s̃.eod.præterea. sic & arbitris
a istis,vt.j̃.§.sequenti.nam & isti arbitri iudices sunt, licet †arbitri
8 appellentur.sic.xj.q.j.placuit.ff.quod me.cau. si cum exceptione,
§.hæc autem actio.&. C. de sent.ex breui.reci l.j.ff.de proba.si ar
biter.ff.qui satisd.cogũn.si ab arbitrio.ff.de appell. ex consensu, &
q̃uis quidam dixerint,ꝙ ordinarij sint,quia iure recipiunt iurisdi-
9 ctionem.ff.de iurisdi.om.iu.& quia,& qm̃, † per electionem creã-
tur.xciij.dist.legimus. Alij vero asserant, ꝙ nullam iurisdictionẽ
habent,possunt tamen ea,quæ ad hunc articulum pertinent,ex-
pedire.sicut terminum assignare,probationes recipere,arbitrium
promulgare,& consimilia,quæ ad officium arbitrorum compro
missariorum pertinent.ff. de arbi.sed interpellatur.§.arbiter. Nos
tamen dicimus,ꝙ in hoc casu delegati censentur ab illo, qui de-
legatum delegauit,in cuius loco succedunt.ar.ff. si quis cau.si eũ,
§.qui iniuriarum. j̃ de voto.magnæ.§.cum igitur. & expressius.s̃.
eo.cum.R.&.c.ex literis.j̃.de ali. mu.iudi.cau.fac.ca.j.quinimmo
dico,ꝙ casus legis est.C.de iudi.apertissimi.ad fi. Ad idem.j̃.de ap
pell.cum speciali.§.j.ver.sciantq; se.per quæ iura assero, ꝙ iudice
recusato in omnibus procedent arbitri isti super principali,secũ-
dum formam literarum ad recusatum directarum,etiam appłõ
ne remota.si tñ hæc clausula apposita erat in rescripto, vt no.s̃.e.
pastoralis.§.fi. & ꝙ recusato delegato succedunt in onere, & ho-
nore.j̃.de offi.ordi.pastoralis.§.j.ver.ad quod dicimus.[Possunt ad
hoc terminum.]Bene dicit ad hoc.s.ad probandum causam re-
cusationis.Ad hoc enim,vt arbitri conueniant & concordent,vt
tertium aduocẽt cum quo ꝯueniant,non ipsi arbitri, qui forsan
10 malitiose hoc nimis differrẽt,sed ipse, † recusatus iudex terminũ
assignabit:extra.d.n de appell.legitima.§.volentes.li.vj.per quam.
B.asserit hanc correctam.Sed vt per predicta patet,& per ea, q̃ ibi,
no.diuersi casus sunt,non aduersi.quinimmo similes & concor-
des,vt patet in sequenti.§.[Assignare.] Partibus.arbitris enim assi
gnatur terminus a recusato,vt in præcedenti glo.&.j̃.no.in seq.§.
¶Ab ipso quoque.]ij.pars.[Iudice.] s.recusato.sunt cogendi,qđ
est.j̃.[Cui.]s.iudici recusato.[Sine quibus.] Sic & arbitro,vt no.s̃.
rñ.j.[Iidem.]s.arbitri.[Si discordes fuerint.]Puta vnus dicit, iusta
est causa.alius dicit,non est verum.vnus dicit,probatum est,alius
dicit,non probatum est.[Vel.]subaudi,si nullo modo concorda-
re possunt,vel nolunt.[Tertium &c.cum quo.]s.tertio.[Duo.]s.
ambo arbitri.[Vel.]si ambo non possunt.[Alter eorum.]Sed &
ꝑm leges cogũtur,si sit præsens in eadem prouincia. si vero sit ab-
sens,per alios iudices ordinarios,qui præsentes sunt.C.de iudi.l.fi.
ꝑm.do.no.Tu dic,vt no.s̃.eod rñ.j.super verbo ad hunc articulũ,
igitur si tertius dissentiat,stabitur duorum concordi sentẽtiæ. Idẽ
intelligas etiam,si tertius absens sit, semper enim a iure intelligi-
tur adiecta illa clausula,ꝙ si non omnes &c.ar. hic secundum d.
no.[Id faciat.]s.cõcordet si.dicit lex in arbitris compromissariis,
ne res sine exitu sit.ff.de arbitris.item si vnus. §. principaliter.&.j̃.
de arbi.ca.j. Sed contra,quia sicut per appellationem suspenditur
iurisdictio ipsa pendente,& omnino extinguitur,si pronuntietur
pro appellante,vt patet.s̃.eo.pastoralis.§.pe.j̃. de appellationibus,
vt debitus.&.c.accepta.ita & per recusationem, vt patet.j̃.de app.
secundo requiris.&.s̃.e.cum super abbatia.Sed appellatione pen.
11 omnino silet, † officium iudicis, a quo est appellatum, vt patet.j̃.
de ap.dilectis.§.j.ver.cum interim appellatione interposita.&.ij.
q.vj.appellatione.Quare ergo intromittit se iudex recusatus recu
sãtione pen.vt hic.maxime cum dilatione pendente officium iu
dicis sileat.C. de dilationibus,siue pars? Rñdeo quãdo appellatur,
appellatio fit,& causa defertur ad superiorem.ij.q.vj.anteriorum,
§.illo proculdubio.j̃.de app.pastoralis.&.c.dilecti filij prior. In cu
ius reuerentia inferior omnino silere debet.ar.extra.do.n.de app.
cordi.qui nec ipsum habet corrigere.j̃.de maio. & obe.cum infe
rior.In recusatione autem illa ratio cessat, cum semper ad arbi-
tros recurratur,vt hic.Item is,ad quem appellatur,pro maiori par
te vnus & solus est. Vnde discordia processum ibi impedire non
potest.Quia nemini conueniet,qui secum dissidet ipse.In arbitris
vero,cum plures & diuersi sint,de facili discordia & diuersitas oc
currere potest.arg.j̃.de concel.præben.quia diuersitatem. in prin.
cum suis concor.Ideo sunt per delegatum, ne ipsis omnino im-
pediatur iurisdictio,compescendi,ne contingat in detrimentum
partis & iudicis innocentis arbitrorum malitiam retorqueri cõ-
tra iura.s̃.de rescriptis.sedes.&.c.plerunq;.&.j̃. de his quæ fiunt a
ma.parte.ca.quæsiuit,cum suis concor.Sed cum istos arbitros di-
cam iudices delegatos,vt.s̃.no.Si diuersas ferunt sententias, vide-
tur recurrendum esse ad primum delegantem. Et si ordinarij es-
sent(vt alij dicunt)videretur, ꝙ pro reo lata sententia præualeret.
Ideo ꝯ.ff.de re iudi.duo iudices.j̃.de re iudi.c.fi. Rñdeo fateor,si su
per principali causa iudici recusato commissa discordant, recur-
rendum erit ad delegantem.Hic autem non recurritur, cum nõ
de principali,sed de accessorio agatur. Ad quod facit & locorum
distantia.ar.in his,quæ no.s̃.eod.prudentiam.§.sexta.&.j̃.de resti-
tu.in integr.tum ex literis.§.fi. & vt parcatur laboribus partium,
& expensis,vt ibi.&.s̃.c.super questionum.§.porro.in fi.sicut & in
nuitur.j̃.ibi,ne hmõi occasione &c.& per hoc etiam, ꝙ delegati
censeantur,& non ordinarij,euidentius comprobatur. [Sunt co-
gendi.]Censura ecclesiastica.j̃.de verbo.sig.quærenti.34.dist.quo
rundam.74.dist. honoratus.s̃.eod.sane quia. Vel multa indicta.ff.
si quis ius di.non obtempe.l.vnica.& ar.s̃.eo.de causis.in fi. vbi de
hoc.vel captis pignoribus.Insti.de excusa. tu.rñ.j. & de satisd.tu.§.
fi.ff.de liber. agnosc. si quis a liberis. §. si quis ex his. Sed quid si
arbiter ex parte recusantis nominatus,malitiosus sit, faueat recu-
santi,ꝙ amore suo & suspensionem, & interdictum, & tandem
excõmunicationem patienter sustineat. Delegatus enim ex quo
excõmunicauerit,quia forsan de facto, nec potest multare, nec
pignora capere.nõ habet vltra qđ faciat. Restat ergo,ꝙ ipsa,qui nõ
obstante medela huius literæ,non solum plus debito prorogabi-
tur, sed omnino perimi poterit negotium principale contra id,
quod legitur extra.d.n.de resti.spo.frequens.rñ.j.in fi.lib.vj. Et sic
patet,ꝙ vera est glo.quam no.s̃.eo.c.in prin. de suspitione loqui-
tur &c.Ideo per sororem suam, non sicut alij dicunt inimicã vel
contrariam.Hodie huic literæ per aliam subuenitur, vt videlicet
iudex sic recusatus certum terminum assignet arbitris, infra quẽ,
nisi concordauerint,recusatus non obstante tali recusatione cõ-
missum sibi negotium exequatur.Ergo non contradicit,sed con-
cordat & supplet & subuenit. extra.d.n.de ap. legitima.§.volẽtes,
& ver.alioquin.li.vj.vt ibi no.Quæ autem hic deficiunt circa istã
materiam,ibidem & in summa.eo.ti.§.& qualiter finiatur.sub.§.
sed nec illud.&.§.sequentibus.vsque ad.ver. consueuit quæri circa
hunc titulum.inuenies plenius terminata.

ADDITIO.

a ¶Arbitri iuris iudices sunt.Et adde,ꝙ ab eis ad Papam debet appellari, vt probatur in.c.ab arbitris.ti.eo.lib.vj.Et ex hoc no.hic do.Abb. unam differentiam inter istos arbitros iuris a quibus appellatur, & arbitros compromissarios, a quibus non appellatur,vt in.l.j.C.de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet habere æquitatem ante oculos.*
2 *Prorogatio potest fieri,dummodo non desit iurisdictio.*
3 *Pactum turpe seruandum non est.*
4 *Dies interpellat pro homine.*
5 *Archana alieni regni scrutari non conuenit.*
6 *Hominum duo sunt genera.*
7 *Iurisdictio est duplex.*
8 *Prorogatio duplex est,expressa,& tacita.*
9 *Prorogatio quot modis fieri potest.*

CAP XL.

P. Et. G. Londonensi.]Alias Laudunensi. subaudi.ex eo.[Quòd concessum &c.]Alias q. sed prima litera melior est. [Ab eis.] scilicet mercatoribus. [Loco & termino.] In quo casu vtriusque vtilitas consideratur. Nam si alio loco soluatur ab eo,qui promisit,habebit iudex rationem vtilitatis,quam consecutus fuisset creditor,si in loco fuisset solutum, in quo promissio facta erat. Sed & si petatur a debitore in alio loco,habebitur ratio vtilitatis suæ, quia forsan citius & facilius inueniret denarios in loco, in quo promiserat,q̃ in illo in quo nunc conuenitur, vt.ff. de eo, ꝙ cer-

a toloco.l.i.ij.&.iij. Et si sit contractus stricti iuris[a], officio iudicis.
Sinautem bonæ fidei, iure actionis venit in iudicio hoc intereē,
vt.ff.de eo,quod certo loco.si hæres.&.l.aut si mutua.&.l.in bonæ
fidei.&.l.centum. Qualiter autem expediatur iudicis officium in
hac parte,& quomodo habetur ratio non solum damni, sed etiā
lucri. Et quare hoc remedium adinuentum est,legitur.ff. de eo q
1 certo loco.l.iij.§.pe.&.fi.&.l.iiii.In summa vero, †debet habere iu
dex anteoculos æquitatem.ff.de eo q certo loco,q si Ephesi.in fi.
Illud etiam no. q inuito illo, in cuius fauorem locus appositus
est,non potest præcise alibi exigi,siue solui, & sic intelligitur vno
modo.ff.de eo quod certo loco.l.pe.ff.de verbo.obli continuus.§.
cum ita stipulatus.Vel nō potest solui alibi, vel exigi inuito &c.
vt.s.quin interesse ratio habeatur,& de hoc no.infra de fo.comp.
dilecti,&.j.de plus peti.c.vnico.§.i.ver.qui autem plus loco. [Mer
catoribus tenebatur.]Cum mercatores ei molesti essent, & ab eo
exigerent solutionem, vel idoneam cautionem. [Se &c.iurisdi-
ctionem.]scilicet delegatam,quæ est alia ab ordinaria. Nam ex
delegatione potest delegatus vbiq vbi posset delegans & oēs quos
posset delegans,iudicare & coercere,secundum id,quod le.& no.
supra eo.ca.i.&.c.significasti.&.c.secundo. Ex ordinaria vero pote
state etiam prorogata non potest sedere extra proprium territo-
rium.quod dic,vt no.j.tit.j.nouit.Sed quamuis possit inter illos,
qui iurisdictionem suam prorogauerant,ordinarius iudicare,nō
tn̄ potest alias punire,vel etiam sniam suam extra territoriū suū
executioni demandare.imò hoc debet facere iudex prorogantiū
s̄m quosdam.ar.j.de fo.compe.postulasti. Alij dicunt, q omnes
impedientes iurisdictionem suam punire potest ratione delicti,
arg.in eo,quod legitur & no.j.de rap.c.i.[Voluit.] sed non potuit,
vt.j.sequitur.[Prorogare.]subaudi hoc modo [Vt.] subaudi hæc
prorogatio loco cautionis succederet. [Quia si īfra terminū &c.
excommunicationis.]Sic ergo volebat se obligare sub pœna ex-
b communicationis.quod poterat[b].de con.di.ii.ego Berengarius.i.
q.vi.quoties.xi.q.iij.si is qui.xxi.dist. nunc autem. Quamuis illa
iura intelligi consueuerunt non de excommunicatione, sed de
interpretatione, alias imprecatione.alias imperatione.Itē posset
se obligare clericus sub pœna beneficii sui.s. de elec. cum dilecti.
j.de crimine falsi.c.fi.quod intelligas episcopo proprio consentiē
te vel ratificante. Alioquin contra.j.de fo.compe si diligenti.&.c.
significasti.&.s.de renun.admonet. Sed hic non valuit talis pro-
rogatio.quia & defecit iurisdictio.[In terram eius.]Quæ & cōsue-
uit propter delictum dn̄i & ciuium interdici,vt. j. de sponsa. non
2 est vobis.vbi de hoc.Vnde hæc prorogatio,†potest fieri. dummo-
do non desit iurisdictio,vt.j.de iure iur.ex rescripto. vbi de hoc
&.j.de fo.compe.significasti.Sed nunquid potest super hoc renū
tiari,sicut quandoque vidi fieri beneficio concilij generalis.j.de
sent.exc.sacro.s.q nulla præmissa monitione ad solam requisitio
nem aduersarii tales sententiæ promulgentur? non puto.arg.j.de
fo.compe.si diligenti.rn̄.i.§.pe.in fi.&.§. fi. cum suis concor. Imò
& plus no.hic.d.n.videlicet interdictum,vel excommunicationē
nunq̄ posse venire in pactum,vel conuentionem. Et est ratio qa
tales sunt tantum ɔ̄ contumaces & incorrigibiles promulgādæ,
vt patet.xi.q.iij.nemo episcoporum.xxiiij.q.iij. tam sacerdotes.&
c.ecce.Quātūcunque ergo præcesserit pactum de excōicando,si
non soluerit in termino,non est locus sniæ, quia forsan libenter
solueret.sed non potest.ar.j.de iure iur.breui.j.de solu. Odoardus.
Vel misit pecuniā per nuntium qui infideliter egit, & ipsam reti
nuit.j.de pignoribus,significante.Ergo non est contumax,& per
3 ɔ̄ns nec excōicandus,vt patet in prædictis.c. Nec†pactum seruā-
dum tanq̄ turpe.ff.de pactis.si vnus.§.pacta.& sequenti. Nec ob-
stat si dicas imputandum est ei.si potuit soluere & non soluit, &
sic vr̄ de culpa teneri.arg.ff.cōmoda.si vt certo.§.sed interdū.ff.lo-
ca.& conduc.videamus.§.si & in hac locatione & sequenti. Quia
q̄uis actio cōmodari & locari dentur ɔ̄ culpabilem,vt ibi,non tn̄
excōicationis snīa,quia non fertur,nisi ɔ̄ contumacem, vt dictū
est,& probatur.j.de sent.excō sacro. Vnde & si in culpa fuerit &
soluere potuerit,tamen non excōicabitur,si factus fuit nō soluē-
do,vt legitur,& no.j de sol.Odoardus. Sed contra, quia si lata sit
snīa excōicationis ɔ̄ aliquem,nisi infra certum terminum solue
ret,elapso termino excōicatus est si non soluit nisi appellauerit.j.
de re iudi.q ad consultationem.j.de app.præterea. Et tamen pōt
esse,q factus sit non soluendo in termino assignato, & sic nō vr̄
contumax,nec rebellis.ar.ff.de reg.iu. impossibilium. Vel potest
esse,q res,quam soluere debuit,etiam sine culpa sua periit. Certū
est enim q de culpa teneretur. Ad hoc.ff.quod me.causa. item si
cum exceptione.§.q si homo.&.§.se.ff.de rei ven.vtique. &.l.præ-
ceden.&.l.item si verberatum.§.fi.&.ff.de leg.j.cum res.ff. si certū
petatur,qd̄ te mihi.& tn̄ snīa sortitur effectum. Saltem ex quo in
fra terminum potuit soluere & non soluit, q̄uis medio tpe inci-
piat facultatibus labi.ar.op.ff.de admi.tu.quoties. §. nequaq̄.& p̄-
ceden.Et sic patet, q etiam non contumax hac snīa ligatur. Sol.
dicunt aliqui,q talis snīa non ligat,nisi illum,qui in termino pōt
soluere & nō soluit,vel culpa sua factus est nō soluēdo.ar.opt.j.de
rap.c.ij.Alioqn si inculpabilē & ipotentē intendit ligare iudex ta
lis sententia(sicut continens errorem intolerabilem) nullam est.
s.eod.cum contingat.j.de senten.excommu.per tuas. Alij di-
cunt,q semper est talis excommunicatus,etiam si sine culpa sua
factus sit non soluendo,quia licet possit cadere in errorem,vel er
ror inde sequi,tamen ex quo error in ipsa sententia non exprimi
tur sententia tenet.ij.q.vj.§.item si sententia,& no. j.de sent.& re
iudi.c.j.Iudex tamen,ex quo hoc cognouerit,debet talem sine dif
ficultate aliqua absoluere.argu.j.de sentē.excomm. sacro.& hec
opinio magis placet.Hoc autem locum habet, vbi sententia lata
est sub conditione,vt dictum est, vbi enim pure fertur sententia
excommunicationis non est ferenda, nisi contra contumacem
& rebellem,vt.s.no.secundum.do. nost. Quinimmo & quando
conditionalis est,intelligitur ligari contumax. Illa enim ratione
ligatur, quia præcepto iudicis infra terminum non paruit. Illud
autem potest dici speciale in hac conditionali sententia, q liget,
& si parere non potuit.Et est ratio,quia hæc sententia est medici-
na animæ.ij.q.i.multi.Vnde & tanquam fauorabilis dilatatur,vt
no.j.de senten.excomm.c pe.quamuis alij contradicant,& est ra
tio,vt censura ecclesiastica in maiori reuerentia habeatur,& ma-
gis ab omnibus timeatur,propter quod nec ab ipsa appellari po-
test,ex quo semel ligauit.j.de app.pastoralis.§.fi. & no.j. de of.or-
di.ad reprimendam.§.i.Per hoc etiam patet, q aliud est in pacto
partium,per quod solum sine monitione ferenda non est senten
tia,vt hic.& no.s.e.gl.circa prin.ver.sed nunquid potest. Et aliud
est in sententia conditionali,quæ adueniente termino ligat,vt p̄-
missum est.Etenim pactum partium non potest iudicem astrin-
gere,sed sententia iudicis partes astringit,sicque non est tantæ au-
thoritatis pactum,sicut & sententia. Sed & per pactū solum ne-
mo obligatur,cū nec adhuc aliqua sententia lata sit, licet ex ipso
non seruato ferri possit.seruata tamen traditione artis nostræ,quā
iudex seruare debet,quantūcunque partes renuntiauerint,vt pa-
tet in eo.quod no.ex.d.n.cum medicinalis.li.vi. Snīa vero condi-
tionalis.& si non liget citra terminum, ligat tn̄ ipso elapso, quia
iam lata est.Nam & si sub conditione non sit ferenda ē quæuis
alia snīa lata tamen tenet.ii.q.vi.biduum, & hæc sub conditione
etiam ferri potest.v.q.j.quidam.Nec habet,vnde queratur is con
tra quem fertur,nisi de gratia,cum & soluendo vel saltem appel-
lando possit sibi interim prouidere,vt patet.j.de app.præterea. Ex
præmissis colligi potest, q si quis in hac materia sibi cautē vult
prouidere,debet sibi cauere,vt non solum fiat iurisdictionis pro-
rogatio,sed statim per iudicem consentiente & instanter petente
prorogante debitore feratur in eum excommunicationis snīa,
nisi infra terminum plene satisfecerit, vt præmisit. Tunc enim
4 nulla alia monitio necessaria est,quia dies†pro homine interpel
lat.j.de locato.c.fi.in fi.Nec valebit appellatio, si appellet interim,
quia ex quo in hoc semel consensit,in alterius præiudicium dissē
tire non potest.ar.j.de proba per tuas.§.si.ad fi. cum suis concor.
& de re iudi.cum cā quæ inter vos.§.vnico.ver.& eidē iudici,non
enim grauatur,nisi a se ipso.Vnde nec potest de iudice conqueri.
ar.j.de app.cum speciali.§.porro.secus si expresse nō consensisset,
sed ɔ̄ inuitum esset lata snīa. Et sic loquitur, & tollitur ɔ̄riū. j. de
app.preterea,& adde,qd̄ no.j.eod.§.fi.& .j.de iure iur.ex rescripto.
¶ Quas.]ii.pars.s.snīas.[Hmōi occasione.]s.prorogationis prædi-
ctæ,& solutionis non factæ. [Non valere.] Subaudi.nec obstat,q
tu habes iurisdictionē ordinariā, & q iurisdictio talis prorogari
pōt,vt.ff.de iudi l.j.&.ii.&.ff.de iurisdi om.iudi.si conuenerit.[Cū
& si alias iurisdictioni.]s.ordinariæ. [Dicaris.] Nō tn̄ p̄sumitur,q
ipsam intenderit prorogare. [Quia in dictū &c.iurisdictionē.]p
qd̄ præsumi pōt,q te hr̄e iurisdictionem ordinariam ignoret,qa
5 nec conuenit regni alieni, † archana scrutari. C. de commer.&
merca.l.iiij.circa prin.Et si ignorabat,certum est, q de ipsa non
sensit.ar.ff.de ɔ̄hen.emp.in lege.sed de delegata, vel forte de ipsa
expresse actum fuit,& ideo.[Iurisdictionis prorogatio &c.]Sic er
go no.hic,quia quod voluit.s.iurisdictionem delegatā in se pro-
rogare non potuit.Quod vero potuit.s.ordinariā prorogare, hoc
noluit,& sic volūtas & potestas &c.vt hic.&.ff.de hæredi.īsti.quo-
ties.rn̄.i.si.no.s.e.cum sup abbatia.¶ Cū hmōi.]iij.pars. [Iurisdi-
ctio.]s. delegata quam, & non ordinariā prorogare intendebat.
[Ad alias personas &c.]Hoc est, qd̄ dicimus tota die, q rescripta
contentiosa stricti iuris sunt,nec extenduntur ad alias res vel per
sonas,quam sint illæ,quæ in rescripto continentur,vt hic patet.&
s.e.cum olim.&.s. de rescrip. significante.&.c.Rodulphus.&.c.si-
gnificauit.&.c.fi.Et est ratio,quia odiosa sunt propter abutentes,
vt.s.de rescrip.sedes.Et ideo restringuntur,vt.s.de rescrip.nonnul-
li.rn̄.j.&.c.cum autem.sed contra.j. de mutuis per.c.j.&.ii Sol.ibi.
6 [Prorogari.]Ad huius prorogationis euidentiam no. q†duo sūt
genera hominū.s.clericorū,& laicorū.xii.q.j.duo sunt.Duplex iu-
risdictio,

ADDITIONES.

a ¶Stricti iuris.Adde dicendum de istis contractibus,vt per glo.& do.Abb.in.c.cum venerabilis.j.de excep.

b ¶Quod poterat.Adde glo.hic & do.Ab.in.ij.no.quibus An.Sicul.addit Federi.cō-sil.cix.& do.Henri.Bo.hic.in.ij.dist.

7 risdictio,†s.ordinaria,& extraordinaria.s.delegata.j.de proba.qm̄
contra falsam.§.j.Et vtraq; duplex,ecclesiastica, & temporalis,si-
ue secularis.j.qui fil.sint legit.per venerabilem.§.rationibus.ver.si
8 difficile & ambiguum,& sequenti. Duplex†prorogatio[a].s.expssa,
a & tacita.Et expressa quadruplex.s.de persona ad personam, de re
ad rem,de loco ad locum,de tempore ad tempus,vt.j. apparebit.
De primo genere hominum.s.clericorum me breuiter expedio,
q nullam prorogationem iurisdictionis ordinariæ facere potest
expressam quo ad personam suam, vel beneficij sui sine cōsensu
diœcesani proprij.Et de hoc no.plenius.j.de fo.compe.significa
sti.&.s.de renun.admonet.In quo nec authoritatem Papæ exclu
do.j.de cle.nō resi.fraternitatis.Tacitam autem facit de persona
ad personam per actum contrarium, & inobedientiam s̄m ea q̄
no.j.de vita & ho.cle.c.fi.j.de sent.exc.perpendimus.&.c.in audiē
tia,& etiam qn̄q; de beneficio.sicut le.& no.j.de cle.coniu.ca.iii.
&.c.diuersis.&.c.fi.&.s.de renun. q in dubiis. Laicus vero ipsam
potest facere expressam quo ad temporalia indistincte,vt.ff.de iu
di.l.j.&.ii.C.de iurisdi.om.iudi.l.j.&.iii.quo ad personam suam,vt
ibi,& quo ad rem.ff.de iudi.de qua re.§.j. nisi sit feudalis, vt.j. de
fo.cōpe.extrāsmissa.&.c.verū.Quo ad spiritualia vero nō pōt hāc
facere expresse sine cōsensu ꝓprii iudicis, vt.s.dixi de clerico,arg.
j.de parochiis.c.ij.&.iij.j.de pœni.omnis. de con.di.v.nō oportet.
ij.Tacite aūt hoc potest oīno domicilium transferendo.j.de pa-
rochi.ca.fi.Vterq; etiam maior iudex,cui diœcesis vel prouincia
est commissa,pōt facere prorogationem de loco ad locum quo
ad iurisdictionem ad ipsum spectātem. Hoc est alicui iudici aliū
de venienti cum suis subditis potest concedere, vt.j.territorium
sibi commissum pro tribunali sedeat,& inter subditos suos iudi-
cet,qd̄ alias fieri non posset.ff.de iurisdi.om.iudi.l.fi. quod autem
hoc cōcedi possit,probatur.ix.q.ij.c.j.&.ij.& in eo, quod le.& no.
s.de vsu pallei.ex tuarum.ad fi.&.j.de of.leg.nouit.§.vnico.Proro
9 gatio, †vero de tempore ad tempus in perpetua iurisdictione or-
dinaria locum nō habet,cum tantum morte,vel depositione,vel
alio simili modo tollatur, nisi forsan & aliqui extranei in se vsq;
ad certum tempus iurisdictionem ordinariam prorogarent, tūc
enim posset fieri,vt dicetur.j.de delegata.esto etiam,q postea ce-
deret,vt ex causa famosa,quod dic,vt no.j.e.vno, super verbo,exē
pto.&.j.tit.j.c.nouit.§,vnico.Iurisdictio vero delegata de persona
ad personam,siue vt congruentius loquitur de persona ad iurisdi-
ctionē,siue de iurisdictione ad personam, nec a clerico,nec a lai-
co expresse fieri potest,vt hic.&.s.eo.significantibus.&. C.de iuris.
om.iudi.priuatorum.Tacite autem fit authoritate iuris in pluri-
bus casibus,vt le.& no.s.eo.c.j.&.c.præterea.&.ca. prudentiam.in
fi.&.c.pastoralis.in fi.Prorogatur etiam de re ad rem, licet aliqui
dicant contrarium.Sed conuincūtur male dicere, quia etiam ta-
cite fit hæc prorogatio in iurisdictione delegata, vt potest colligi.
s.eo.cum olim.&.ff.de iurisdi.om.iudi.de qua re.§.j. De loco aūt
ad locum nō fit prorogatio in iurisdictione delegata a principe,
quia cum delegatus sinus vices suas gerat.s.eo.sane quia.vbique in
ter catholicos iudicare potest.ix.q.iij. per principalem. &.c.cūcta
per mundum.Nec ob.s.de rescrip.nonnulli, quia q̄uis vbique se-
dere possit pro tribunali,priuilegiatæ sunt tn̄ partes,.ne vltra duas
dietas trahantur a sua diœcesi.cui priuilegio renuntiare possunt,
vt ibi.Non tamen pp hoc prorogationem de loco ad locum di-
cam fieri,quia illa non possent transferre partes, nisi hoc ex se ha
berent.& est si.quod no.s.de elec.suffraganeis.De tempore etiam
ad tempus potest prorogari,si partes & iudex cōsentiant,nisi hoc
sit inhibitum in rescripto,vt.ff.de iudi.l.ij.§.sed si iudex.&.s.eo.de
causis.rn̄.j.vbi de hoc.Nam & hoc modo arbitrium prorogatur,
ff.de arbitris.diem proferre, & no.s.c.suspitionis.Multo fortius &
ordinaria hoc modo poterit prorogari in casu.no.s.eo.ver.proro
gatio vero. Et quæ hic deficiunt,vide in summa.c. ti.§.quibus mo
dis.Sed per id,qd̄ hic no.illud, quod ibi deficit,est supplendum.

ADDITIO.

a ¶Prorogatio multiplex. Adde per quem actum dicatur iurisdictio prorogari.Bar.in.l.si conuenerit.ff.de iurisdic.om.iudi. Item an & quomodo iurisdictio delegata potest prorogari.ibi per eum & per Ange. consil. clxij.vbi etiam tractat de omnibus speciebus sequentibus, vt hic dicit And.Sic.Item an inuito iudice possint partes iurisdictionem prorogare.Barto.in.l.j.ff.de iudi.& de materia latissime per do.Ab.do.Henri.Fel.& omnes hic.

SVMMARIVM.

1 *Errans,inuitus,& ignorans non consentiunt.*
2 *Iudex qua ætate dari possit.*
3 *Arbiter compromissarius non potest esse minor 25.annis.*
4 *Aetas certa in iudice delegato requiritur.*

CAP. XLI.

CVum vigesimum annum. ff.de re iudi.quidam consulebat.[Peregeris.]Et sic vi
detur,q annus inceptus non sufficiat.si.s.de elec. cū
in cunctis.§.j.vbi de hoc.Sed ɔ̄.ff.de mu.& hono.ad rem publicā.
s.de elec.cum in cunctis.§.inferiora.So. illud loquitur de dignita
tibus,& administrationibus cōmittendis & ordinariis, seu quasi
iudicibus,q̄ oīa fauorabilia sunt,& ideo ampliantur,quia sufficit
annū attingere,sed & maius tp̄s requiritur, quia viginti quinque
anni.Hic aūt loquitur de minori tpe,& de iudice delegato,q odio
sus est,& iō restringitur,vt no.s.c.proxi.ante fi. [Potuisti.] etiam
inuitis partibus,vt patet ex sequentibus, & sic intellige.ff.de arbi-
tris,cum lege & inuitus.Si tn̄ maior.xxv.an.erat, sic intellige.C.
de aduo.diuer.iudi.sancimus.ante fi.[Cœterum.]ver.[Scienter.]
1 Errans†enim non consentit.ff.de iu.om.iudi.si per errorem,nec
inuitus,nec ignorans.ff.de iudi.l.ij.C.de dona.nec ignorans,con-
senserint.ipso qui datur nihilominus consentiente,ar.ff.de iudi.l.
ij.§.sed si iudex.si tamen minor.25.annis erat,vt patet in eo,quod
no.s.rn̄.j [Decem & octo.]Immo decem & septem s̄m Azo. ar.
ff.de postulando.l.i.§.prouinciam.Vel dic,q maior ætas requiren
da est in iudice,de quo hic loquitur,q̄ in aduocato, de quo loqui-
tur ibi,in quo satis euidens est rō.ideoque qd̄ dr̄.ff. de re iudi.qui-
dam ɔ̄sulebat.ver.& si forte.ibi,iudex minor.subaudi.25.ann.ma-
ior tn̄ decē & octo,vt innuit in.rn̄.j.ipsius.l. & remoue inde intel-
lectum Azonis,quia in talibus præualet glo.papæ,vt.j.qui fil.sint
le.per venerabilē.§.rōnibus. [A principe.]Is.n.minori decem &
octo annis delegare posset,quia & minorem ordinariū pōt face-
re,vt patet in dicta.l.quidam consulebat.in fi.Contra qd̄ disputa-
re sacrilegij instar esset. C. de crimi.sacri. disputare.xvij.q.v.§.qui
aūt.& in Auth.vt iudi.sine quoquo suf.§.eos aūt,ibi quis.n.nō di-
2 ligat.&.c.coll.ij. Ex his licet talē distinctionem colligere, †maior.
25.an.pōt dari iudex inuitus & inuitis partibus, & cogitur snīam
dicere.minor vero.25.maior tn̄.xx.pōt dari inuitis partibus, & si
snīam dixerit,tenet.non tn̄ cogitur ipsam dicere. Sed d.n.scripsit
hic,q cogitur.minor vero decem & octo annis etiā partibus cō-
sentientibus,non nisi a principe,sed nec maior decem & octo si
minor.xx.fuerit,nisi partes scienter consenserint.pōt dari, per cō-
sequēs nec cogi,nec tenet snīa, sed & si partes in maiorem.xviij.
annis,sed minorem.xx.consentiant,valet datio & snīa,sed nō co-
3 gitur ipsam ferre. Sed† nec arbiter compromissarius potest eē mi
nor.25.annis,quantūcunq; partes consentiant. nec cogitur ferre
sniam.nec etiam lata tenet,vt colligitur ex hoc.c.&.ff. de re iudi.
quidam.ff.de arbitris.cū lege.&.C.de aduoc.diuer.iudi.sancimus,
§.j.minor autem ē decem & octo annis,dūmodo pubes sit & iu
dex ordinarius pōt iudicare,& snīa ab eo lata tenet, vt patet in di-
cta.l.quidam.in fi.ff. de iudi.cum prætor.§.nos aūt.ibi,& impubes,
q.d.pubes nō impeditur, quod per alia iura de ordinario (de quo
etiam & ibi loquitur)exaudiri oportet, vt & patet.s.e.glo.in prin.
4 [Non teneret.]Requiritur ergo certa ætas in iudice, †delegato,vt
hic,& quædam aliā de quibus no.s.eo. si pro debilitate.& probat̄,
iij.q.vij.§.tria.ff.de iudi.cum prætor.§.nos aūt.j.de of.ordi.pastora
lis.rn̄.j.ante fi.Sed & quo ad iurisdictionem ecclesiasticam requi
ritur,q sit persona ecclesiastica.s.e. cum te consulente.i.clericus.
nec enim laicus,q̄uis religiosus, posset quo ad clericorum perso-
nas,vel dispositiones ecclesiarum seu spiritualium talia expedire,
vt patet.s.de consti.ecclesia.j.de rebus ec.non alie. cum laicis, cū
suis concor.& de hoc no.plenius in sum.eo.tit.§.cui possit,vbi re-
peries,vtrum religiosus valeat dari iudex.

SVMMARIVM.

1 *Compromissa stricti iuris sunt.*
2 *Compromissum morte expirat.*
3 *Hæres non succedit in compromisso, nisi ex speciali possum.*
4 *Maiori parti semper statur.*

CAP. XLII.

a 1 VNo delegatorum. Vt arbitrorum[a].] Congrua coniun-
ctio.nam sicut†compromissa stricti iuris sunt. ff. de
arbi.si cum dies.§.plenum.&.l. non distinguemus,§.
de officio.sic & delegationes,vt no.s.e.P.&.G.ante fi.[Exempto.]
i.mortuo.sic.j.de offi.ordi.pastoralis.§.j.Idē est de infami,vel mu
to,vel furioso facto,vel deposito, dūmodo in rescripto proprium
nomen sit expssum,q̄uis vices suas cōmiserit,& re integra hoc ac
ciderit,qd̄ dic,vt legitur & no.s.e.licet.&.c. qm̄ abbas.secus si scri-
batur eis sub noīe dignitatis tm̄,vt ibi no.[Eorum officiū.]Quod
vertitur circa commissam iurisdictionē,vel datā a partibus pote-
statem.[Expirauit.]Et est rō,quia verum est penes oēs iurisdictio
nē esse,& non penes duos remanentes, quare non valet ipsorum
snīa,tertio mortuo.ff.de re iudi.duo ex tribus. ff. de arbi. item si v-
nus.§.fi.&.l.seq.& de hoc no.s.eo.cām matrimonij.s̄m.d.n.& est
hoc verum,quando tertius mortuus est,vt præmisit.secus si excō
municatus sit minori excommunicatione,quia talis iurisdictio-
nem non impedit.j.de sent.exc.duobus.Quinimmo & si maiori
ligatus sit post impetratum rescriptum,non expirat,nec extingui
tur,sed solum suspenditur quousque fuerit absolutus.ar.s.eo.pru-
dentiam.§.sexta.[Nisi aliud.]Alias illud.s.q superstites procedere
possunt, sed mala est litera. [In delegatione.] Puta, quia appo-
sita

ADDITIO.

a ¶Arbitrorum.Adde idem in arbitratoribus s̄m Io.And.&.d.Ab.hic propter identitatem rationis.

fita est clausula,ꝙ si non omnes &c. Vel ꝙ si non ambo &c. vt.s̄.
co.prudentiam.&.c.coram.quod dic,vt ibi no.[Aut compromis-
so.]Puta,compromissum est in tres, & dictū est, ꝙ processus &
sn̄ia duorū vel vnius teneat,vt.ff.de arbitris. non distinguemus,
2 §.cū in plures.morte enim expirat, † cōpromissum,vt.ff.de verb.
obl.si quis arbitratu.j̄.de arbitris.ex parte.§.dic. vñ nec hæres suc-
3 cedit,†in compromisso,nisi ex speciali pacto,vt.j̄.de arbi.ca.fi. Et
ex hoc.c.reprobatur opinio Vber.de Bob.qui dixit,ꝙ si in tres cō
promissum erat,non expirabat cōpromissum,sed valebat senten
tia duorum,& si hoc dictum non esset, quia regulare est,ꝙ semp
4 stat̃,† maiori parti.ff.ad municipales,quod maior pars.s̄. de elec.
coram.j̄.de his quæ fi. a ma.par.ca.c.j.cum suis concor. Nec ob-
stat.ff.de arbitris.item si vnus §.item si plures.&.§.fi.alias est lex.&
incipit.si in tres.&.l.sicuti.quia illa & similia locum habent, quā-
do duo pronuntiant absente tertio & viuente.vnde est, quia pōt
alios ad se trahere,expectandus,vt ibi dr̄. Absens autē & mortuus
frustra expectaretur,quia,nisi esset alter Lazarus, nec alios ad se
traheret,nec veniret. Nec obstat lex.si quis arbitratu. quia loqui-
tur,qñ in vno tm̄ extitit compromissum.licet aūt diceret subtili
ter,tamen est tenendum aliter,vt hic patet. De hac vero materia
no.in summa de arbitris.§.qualiter autem constituatur. sub.§.cō
stituitur.ver.sinautem in duos,vel plures,& sequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Tutoris datio demandari non potest.*
2 *Prouisio demandata subdelegari non potest.*
3 *In meo,& de meo possum,quod uolo facere.*
4 *Sæuitia quæ in proprijs est culpanda,in alienis est coercenda.*
5 *Industria personæ electa,delegari non potest.*
6 *Committens videtur magis distrahere uelle,quam contrahere.*
7 *Sacerdos solus pænitentias iniungit.*
8 *Successor,an possit perficere inuolatum.*
9 *Prædicator debet esse potens in opere,& sermone.*
10 *Sacerdos in penitentia debet esse discretus & cautus.*
11 *Ministerium nudum utrum demandari posit.*
12 *Inquisitio subdelegari non potest.*

CAP. XLIII.

QVoniam Intendit &c.] i. negotia decidere,
non personas eligere.vel dic. [Ne-
gotiis.]i.negotiorum decisioni. [Non personis.]i.nō
eligendo personaliter personas iudicū, seu industriā
ipsorum. secus vbi intendimus prouidere negotiis per personas
personaliter electas.& de personis prudenter remouendis, vel in-
tromittendis,vt.j̄.co.§.is autem.& dic. [Negotiis.] Quę cōmittit
[Quibus.]s.personis.[Eadem.]s.negotia.simile est,quod dicit lex.
rebus.n.nō verbis legem imponimus.C.cōia.de lega.l.ij.in fi. [Si
iudex.]ver.Loquitur hæc litera, qñ vtraq; parte in curia existēte
est litera ɔ̄dicta,& fit conuenientia iudicum,vna pars eligit vnū,
alia alium,& si non pn̄t cōcordare de tertio, ex officio curiæ da-
tur.[Pro cōi.]Vnde videbatur,ꝙ talis non nisi de cōi cōsensu par
tium possit committere vices suas.ar.s̄.de of.archid.c.ad hæc.§.fi.
& ar.in eo,qđ le.& no.j̄.de reg.iu.ca.j. hic tamen ɔ̄rium rñdetur.
[Delegauerit.]Sine consensu partium. Hoc.n.facit quęstionem.
[Suas.]Delegatio &c.vt sequitur.[Cum delegato.&c.Id.] s.alij de
legare.[A iure.]C.de iudi.a iudice.j̄.de app.cum cām quæ,& legi-
tur & no.s̄.eo.pastoralis.[Valebit.] Non tm̄ collega tenetur subde
legare,vel subdelegationem recipere, si scribatur eis,app. remota.
Vel si clausula illa,ꝙ si nō omnes,apposita sit,nisi velit,quod dic,
vt no.s̄.eo. super quæstionum.§. si vero duo.&.c.coram. §. nun-
tius,sed & forsan locus est recusationi ex hac sola cā,ꝙ cōiter da-
tus est.nec fuit intentio delegantis, ꝙ talis delegatio inuita parte
posset fieri cum effectu.quod dic,vt plene no.in sum.eod.tit.§.qđ
sit eius officium.ver.salua reuerentia,& sequēti. Nec obstat,quod
hic dr̄.nam licet deleget potestatiue,quia hoc potest facere, non
tamen prouide.vnde & vtraque pars ipsum subdelegatum pote-
rit recusare,vt patet in eo,quod le.& no.s̄.eo. super quæstionum,
§.verum.Nec obstat si dicas,ꝙ talis commissio delusoria videat̄,
& ꝙ verba sunt intelligenda cum effectu, quia & alias hoc con-
tingit etiam ꝑm oēs.j̄.de of.ordi.pastoralis.rñ.j. imo nec est delu-
soria,si neutra partium recusationem proponat, sed nec elusoriū
est,si quis iure suo vtatur.s̄.de elec.cum ecclesia Vulterana.& pa-
tet in eo,quod legitur & no.s̄.e.suspitionis.cui nec dn̄s papa, quā-
tūcunque præcise scribat,præiudicare intendit.s̄.e.ex parte.ij.&.c.
super eo.Intelligantur ergo verba cum effectu.'dummodo alteri⁹
ius non offendat.j̄.de statu mo.in singulis.§.porro. [Ipsius.] Hoc
vbi non est persona electa,& sic continuatur.§. sequens.idē quo-
que &c.¶Idem quoque &c.]ij.pars [Dicendum est.]Quo ad po-
testatem committendi.Sed & plus dicendum est, si quæratur,an
collegæ sine subdelegato potestatem habeant procedendi, vt se-
quitur.j̄.ver. & tunc. [Cum mandatur episcopo &c.] Hoc sem-
per consueuit fieri,quando scribitur episcopo & aliis inferiorib⁹
simul.quod dic,vt no.s̄.eo.coram.§.sed fuit. [Exequatur.] Et sic
persona episcopi electa videtur.Sed hæc clausula,quod si nō om-
nes &c.non est tunc cōis,sed claudicat, quia ipse cum vno coniu
dicum potest omnia expedire. Alij vero duo nihil possunt, face-
re sine ipso,vel subdelegato suo.& hoc est,quod sequitur in sequē
ti.ver.& tunc &c.[Et tunc.]ver.s.quando sic scribitur episcopo,a-
deo tenet subdelegatio facta ab ipso.q.[Sine subdelegato.]q.d.sic
diuersificatur casus iste ab illo, quem habuisti.s̄. rñ.j. quia ibi te-
net subdelegatio.Si tamen apposita sit clausula, ꝙ si non oēs &c.
nec tenentur collegæ recipere subdelegatum,& possunt procede
re sine ipso,vt patet.s̄.eo coram.vbi de hoc,& in hoc casu ꝙ. [Si-
ne subdelegato &c.] Quid ergo si episcopus moriatur re integra?
Rñ.si in rescripto fuit expressum nomen propriū,expirauit man
datum,vt.j̄.cod.vno delegatorum, si nomen dignitatis tantum,
non expirat mandatum,sed suspenditur quousque successor ha-
beatur,vt.s̄.eo.quoniam abbas.[Reliqui.]Alias sequitur hic duo.
[Non valebunt.]Hæc duo locum habent, vbi persona non eligi-
tur tacite, vel expresse, & sic continuatur sequens.§.is autem &c.
¶Is aūt,&c.]iij.pars.[Iniungitur.]expresse,vt.s̄. de rescrip.cum di
lecta j̄.de accusa.præla.§.discretioni.vel tacite, sicut perpendi po-
test ex rescripti mente,puta, quia dicit de industria, vel circūspe
ctione tua plenius confidentes per apostolica scripta tibi præci-
piendo mandamus &c.vel simile, vel quia mandatur fieri inqui-
sitio &c.vt.j̄.co.§.is autem.ver.præterq̃. Alioquin si nec expresse,
nec tacite hoc iniungitur,potestati subdelegādi nihil adimitur,
& sic colligitur ɔ̄.s̄.eo.venerabili.Vel dic, ꝙ ibi erat demādata in-
quisitio de suspecto,non ad hoc,vt prælatus remoueretur, qa tūc
non posset subdelegari,vt.j̄.sequitur, sed vt coadiutor tm̄ daretur
& sic illa simplex cognitio potuit demandari, sicut alias dicitur,
1 †ꝙ tutoris datio demandari non potest.ff.de tuto.da.ab his, nec
mandato,& tm̄ cognitio de suspecto tanq̃ simplex demandari p̄t,
ff.de of.eius cui man.est iurisdi.cognitio.sed prima præualet [Vt
personaliter.]Sic patet,ꝙ persona electa vr̄,& iō demandari non
potest,nisi ꝑm ꝙ sequitur.sic econuerso, qđ quis in persona pro-
a pria agere prohibetur,id non debet per personā aliam ᵃ,supposita
exercere.ff.de admi.rerū ad ciui.perti.l.ii.§.j.xlvj.di.sicut non suo.
j̄.de pecul.cleri.inquirendū.vbi de hoc,& hoc iō,ne quod fieri p-
hibetur vna via,alia via aperiatur.ff.de tuto.& curat.scire.§.si ma-
ter.j̄.de procur.tuæ.cum suis concor. [Exequatur.] Aliqñ potest
subdelegare,aliqñ non.Refert enim vtrum persona electa sit pp
priuatam vtilitatem, & tunc partibus consentientibus hoc face-
re potest,vt sequitur,vel pp publicam, & tunc nullo modo pōt,
vt.j̄.ver.preterq &c.ad qđ accedit,qđ legitur & no. j̄. de fo.comp.
si diligenti.[Potest.]Hoc alij delegare,vt sequitur.s.negotiū com-
missum sibi personaliter exequendum. [Dummodo partes.]In
quarum fauorem hoc mandatur, vnde possunt renuntiare iuri
suo.j̄.de regula.statuimus,cum suis concor. [Cōsentiant.] Secus
si partes non consentiant.item secus si non sint ibi partes, sed ex
officio suo mandat aliquid fieri.vnde & sequitur,præterq̃ si inqsi-
tionem &c.tunc.n.si mandat,ꝙ personaliter intersit alii cōmitte
re,hoc non potest.Rō diuersitatis est,quia vbi partes sunt, pn̄t re-
nunciare iuri suo,vt in præceden.interli.qñ autem non sunt vel
etiam sunt,sed pro publica vtilitate, vel ex officio aliquid māda-
tur,renuntiare non pn̄t ff.de pac. iurisgentium. §. si paciscar.ver.
Labeo.&.§.item si quis pactus sit.ver. & generaliter. & sequenti,
& patet in eo,quod le.& no.j̄.de fo.compe.si diligenti. [Delega-
re.]Hoc quando priuata vtilitas consideratur, secus si publica,&
hoc est,quod sequitur in sequen.ver.præterq̃ &c. [Præterq̃.] ver.
[Inquisitionem.]Contra.s̄.eo.venerabili.solue,vt no.s̄.cod. super
verbo,iniungitur.[Ecclesiis de prælatis.] Hic consideratur fauor
ecclesię,& per consequens vtilitatis rei publicæ, ne in ecclesia po-
natur indignus,vel insufficiēs,& iō industria personæ, cui hoc cō
mittitur,electa vr̄,quare subdelegatio prohibetur,quia circa ma-
iora vertitur periculū,& iō cautius est agendum.xlij.dis.quiesca-
mus.lxi.dist.miramur.vii.q.ii.c.fi.ff.de Carbo. edicto.l.j.§.ii.j.q.j.§.
ecce cum honoris. Secus ergo videretur si mandaretur personis
de beneficiis ecclesiasticis prouideri,in quo casu non considera-
tur fauor ecclesiæ principaliter,sed personæ.s̄.de rescrip. si propo
nente.&.s̄.de æta.& qua.accepimus, & ideo videretur committi
2 posse.Curia tamen tenet, ꝙ nulla † prouisio demandata subdele-
gari pōt,licet posset demandari coercitio circa ipsam.s̄.eo.ex lite-
ris.nisi dicatur in rescripto per te,vel per alium,vt no.j̄.§. j. super
verbo,in hac parte, sed pro certo iuris intentio ɔ̄dicit, nec.n.est
hoc certum ministeriū,vt quidam asserūt,sed executio mixta,vt
no.s̄.eo.pastoralis.§.quia vero. [Aut aliis ministris.] Puta, vacat
archidiaconatus,vel aliud ministerium,& mandatur ei de mini-
sterium,

ADDITIO.

a ¶Per personam aliam. Adde,quod istud facit pro glo.in cle.j. de vi. & hone. cle-
ri.in verbo, personaliter quæ (vt dicit hic.do. Abba.) no. dicit, quod si constitu-
tio punit aliquem exercentem certum quid personaliter.non habet locum illa pę-
na,si exercent per alium.cui do.And.Sic addit.Alexan. consil.lxv. Et sic operatur
istud aduerbium personaliter,vt mandans non habeatur pro faciente, & sic limi-
tat.c.mulieres de sen.exc.

sterio prouideri.s̄.de elec.cum in cūctis.§.inferiora.[Prouideri.]
Ex his & ex consuetudine curiæ. de qua no. in præceden. ver.ꝑ ōt
colligi,ꝙ is qui potestatem habet prouidendi, non potest ipsam
alij committere.Sed contra.s̄.de elec.causam quæ.&.c. quia pro-
pter.§.vel saltem.Sol. Aut hæc potestas competit de iure cōmu-
ni,& tunc potest committi,vt in contrariis, aut commissionis iu
re factę ab homine.& tunc non potest committi, vt hic. Ratio
diuersitatis hæc est,quia in primo casu spectat ad me potestas iu-
re meo.ff.de iurisdi.om.iudi.more maiorum.§. in iure.In secun-
do vero iure alieno: nam cui committitur ab homine, propriū
nihil habet.ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.l.j.§.fi. nemini autē
3 dubium,quin regulariter,†in meo & de meo possim, quod volo
facere,vt patet.C.de iudęis.nemo.& C.mandati.iure mandata.Se
4 cus in alieno. vnde & † seuitia,quæ in propriis est culpāda,in alie-
nis est coercenda.ff.so.ma.si constante.§. si maritus. Et est ratio,
quia quando compromissum fit ab homine,recedi non potest a
persona arbitri.ff.de verbo.obl.si quis arbitratu.ff.de arbitris.item
si vnus.§.item Pomponius.&.l.non distinguemus.§. cum in plu-
res.& le.& no.s̄.cap.proxi. Quando vero fit authoritate iuris, pōt
id quod agitur per alium expediri,vt patet in eo, quod le.& no.j̄.
de arbi.c.pe.& præceden. Inde est,ꝙ quando absoluere ex cōmis-
sione speciali competit,alij committi non potest,vt.j̄.co.§.i.quan
do vero ex iure cōi,tūc potest cōmitti.& patet in eo q̃d le.& not.
j̄.de offi.ordi.c.fi.& adde,quod no.j̄.eo.c.fi. [Mandaremus.] Et est
ratio,cum in his &c.vt in sequenti.ver.[Cū in his.]ver.[Casibus.]
subaudi,& aliis similibus,in quibus publica vtilitas vertitur. [In-
dustriā &c.Cui talia.] Et taliter.quia.s.dicit personaliter, vel sub-
intelligitur tacite ex mente commissionis, vt no.s̄.super verbo,
iniungitur.[Eligere.] Vbi magna committuntur, & eodem mo-
do debet intelligi,quod legitur in sequen.§. s. ꝙ certum ministe-
riū delegari non potest,debet enim intelligi hoc de magnis mi-
nisteriis.sicut est prædicare & similia,quæ ibi continentur.In mi-
noribus autem ministeriis bene tenet subdelegatio,nisi per rescri
ptum contrarium appareat.puta,quia fides, vel industria eius cui
committitur electa est,vel mandatur ei, ꝙ negotium personali
a ter exequatur,tunc omnino non valet subdelegatioᵃ,vt hic dicit:
quæ autem dicantur magna, vel parua est arbitrio boni iudicis
relinquendum,ꝑm.do.n.Vel dic eligere videamur fauore rei pu-
blicæ,nam & in casu.s̄.eo.§.rñ.j.industria personæ electa videtur,
sed fauore vtilitatis priuatæ,vt ibi no.No.ergo, ꝙ vbi personæ in-
dustria ad aliquid dicendum, vel faciendum eligitur.regulariter
5 non potest per alium expediri. Nec enim est manus Petrini, † si-
milis manu Otholini.ad hoc.ff.de solu inter artifices.C. de cadu.
toll.l.vnica.§.sinautem talis.[Videamur.] Subaudi,& idē est vbi-
cunque certum ministerium demandamus,salua tamen autho-
ritate legatorum.& hoc est,quod sequitur in sequenti.§.ceterū &c.
¶Cœterum.]iiij.pars.[Legatorum.]Hi enim cum sint intēti cir-
ca rempublicam ex officio sibi iniuncto,& circa statum ecclesia
rum totius prouinciæ sibi commissæ inuigilare habeāt, & eis ta-
les commissiones frequenter indifferenter fiant,non astringūtur
hac regula,imo possunt committere hæc & illa: alioquin vnum
de duobus accideret,vel ꝙ hæc minuta sibi commissa vix vel nū
quam expedirentur,vel maiora negotia impedirentur. Rationa-
bile ergo est hoc priuilegium,vt minora per alios, & maiora per
seipsos expediant.ad hoc extra.d.n.de of.le.c.officij.lib.vj.&. C. de
iudi.auth.ad hæc si administrator.& in Auth. de defen.ciui.§ de
inde.&.§. audiant quoque leuiora coll. iij. [Nulli cui commis-
sum &c.]Isti enim meri executores sunt, & ideo vices suas com-
mittere non possunt. Sed quid si aliquis processum istorum im-
pediat?Dicunt aliqui,ꝙ excommunicari potest per hos, quibus
hæc committuntur.ar.s̄.eo.ex literis. Tu dicas,ꝙ hoc verum est,
si in litera apponatur hæc clausula, vel similis cōtradictores &c.
Si vero talis clausula non apponitur, potestas excommunicandi
commissa non videtur, quia non sibi iurisdictio &c. vt dicit in fi.
Nec obstat.s̄.eo.ex literis,quia ibi ab illo, qui iurisdictionem ha-
bebat,circa executionem fuerūt commissæ simpliciter vices suę.
vnde & transiuit iurisdictio cum eisdem, vt.s̄.eo.significasti.&.c.
venerabilem.§.fi.Nec obstat.s̄.eo.præterea.quia ibi non ministe-
rium,sed iurisdictio est commissa. [Excommunicare &c.] i de-
nunciare aliquos excommunicatos,vel absolutos. Nam si māda
ret Papa alicui,ꝙ aliquem excōicaret,non tamen deberet hoc fa
cere nisi cum causæ cognitione,& monitione præmissa.ii.q.j.ne-
mo.&.j̄.de sent.excom.sacro.Quid si Papa causam plene exami-
nabit vsque ad diffinitiuam sententiam?Planum est, ꝙ de ipsa p-
nuntiare debet.ar.ff.de iudi.de qua re. sed & si ipse vel alius.s.illu-
stris,qui per alium potest ferre sentētiam.C.de sent. ex breuiculo
reci.l.ij.ad fi.In hoc casu mandet sententiam per alium ferri,& re
bellem excommunicari,nec requiritur causæ cognitio,cum ple
ne sit examinata,vt positum est. vnde nec istud poterit alij subde-
legare,imò quod hic dr̄ locum habet ꝑm.do.n. [Vel absoluere.]
Hic saltem non potest dici,ꝙ impedientem excōicet, quia com
6 mittens,vr̄ magis distrahere velle,q̃ cōtrahere.Insti.quibus mo
dis re contra.ob.§.j.ergo hac occasione non excōicet alium, sed
tm̄ absoluat hūc,de quo sibi specialiter est commissum, & adde;
quod no.j̄.eo.super verbo, iniungere pœnitentias. [Dispensare.]
Hæc omnia intelligas in his casibus indistincte,quę sedi apostoli-
cæ specialiter reseruantur.In aliis aūt & si Papa possit committe-
re,& si committat,seruandum sit,quod hic dicit, non tamen pp
hoc intendit epis in aliis non commissis circa absolutionem vel
excōicationem,vel pœnitentię iniunctionem, vel dispensatione
suam adimere potestatē.j̄.de of.ordi.ca.fi.ad hoc. xi.q.j.peruenit,
& in his,quæ notantur.j̄.de iudi.at si clerici. & extra.do.n.de offi.
leg.officij.lib.vj.[Pœnitentias iniungere.]Hæc oīa prælatis, qui &
presbyteri sunt,consueuerunt committi per apostolicā sedem: ia
& hæc possunt exequi per seipsos. Quid ergo si nō sacerdoti talia
7 cōmittantur?Et quidem certum est,ꝙ non nisi sacerdos, †pœni-
tentias iniungere potest.j̄.de pœni.omnis,& idem itelligimus de
absolutione excōicationis,de qua ꝑmisit.quod dic,vt no.j̄.de sen-
ten.exc.a nobis.ii.§.j.In his ergo casibus oportet te cōfiteri, aūt ꝙ
tale rescriptū subreptitium est,aut ꝙ nihil commissum intelligi-
tur,aut ꝙ non sacerdos,cui scribuntur hæc duo, cum per se non
possit,per aliū sacerdotem idoneum exequatur,vt & no.s̄.de resc.
ab excommunicato,super verbo,exequātur,vt.s̄. de of.archipresb.
c.iij.§.debet.&.§.confessiones, cętera vero omnia pn̄t per non
p̄sbyterū expediri.[Iurisdictio.]Vnde nec a tali appellari pōt.j̄.de
ap.nouit.[Ministerium.]si.ar.s̄.de of.vic.clericos.& j̄.de pb.signa-
tum.in fi.vbi de hoc.[Cōmittitur.] ex hoc ca.& his quæ.s̄.notan
tur talis potest elici dist. Aut cōmittitur certū ministerium nu-
dum.s.sine iurisdictione aliqua,& hoc non potest subdelegari ni
b si a legato.vt hic. Aut vestitum, & tunc alii potest demandariᵇ,&
rebelles a demandante coerceri,vt.s̄.eo.ex literis. & ca.super quæ-
stionum §.i.&.c.significasti. Aut iurisdictio, & tunc aut negotia
cōmittuntur personis,in quo casu potest demandari,vt.s̄.rñ.i.sub
delegatus tm̄ non cogitur subdelegationem recipere, nisi ex cau-
sa fiat,vt.s̄.eod.pastoralis, neque collega subdelegatū,nisi sicut di-
stinguitur.s̄.eod.coram. Si tn̄ vterq; receperit,& sn̄ia detur te ter
sn̄ia,quia commissio tenuit,vt.s̄.eo.c.§.j.&.c. quis.&.c.venerab.
Aut personæ cōmittuntur negotia pp priuatam vtilitatem par-
tium,& tunc de consensu earundē delegatio tenet. vt.s̄.eo.§.is au
tem.rñ.i.Aut propter publicā,& tunc omnino prohibetur subde
legatio,vt.s̄.e.§.is aūt.ver.præterq̃,& sequenti. &.ff. de postu. quos
p̄tor.saluo eo,quod no.de consuetudine.curiæ.s̄. eod.§.is aūt.ver.
præterq̃.[In hac parte.]Hac ratione dixit.d.n. ꝙ si mandetur ali-
cui,vt alij prouideat de aliquo beneficio,non potest hoc aliis sub-
c delegare.nisi contineatur in rescripto,ꝙ hoc possit per se, vel p
alium expedire.ar.s̄.c.proxi.& hoc tenet curia, quamuis de iure
posset contrarium allegari,vt potest colligi ex his, quæ.s̄.no.&.j̄.
in fi.huius gl.& idem videtur,si in literis dicitur,exequaris,secus si
dicatur ibi, compellas vel facias prouideri ꝑm.d.n.q.d. tūc posset
alij delegari,cui iurisdictio committatur.Signatur tamen cōtra,
quia quod quis potest per se expedire,& per alium potest.ff.de ad
mi.tu.ita autem.§.gessisse. ff. de procur. seruum quoque.rñ.j. de
sen.exc.mulieres.§.fi.s̄.eo.pastoralis.§.preterea.rñ.j.in fi. Sol. Illud
locum habet in temporalibus ministeriis, hoc in spiritualibus,&
in his quæ sunt in iudicio sine iurisdictione commissa,ff.manda.
si procuratorem.§.si quis mandauerit. nam vbi iurisdictio com-
mittitur,subdelegari potest.s̄.eo.circa prin.&.ca. pastoral. Vel qđ
in contrariis continetur,generale est,quod hic autem dicitur spe
ciale est.Vel melius,quod quis authoritate propria potest facere,
potest & aliis committere,vt in contrariis, nisi prohibeatur.Insti.
de iure perso.§.i.& no.s̄.de transla.epi.c.ii.§.sicut autem.ver.fi.qñ
vero non authoritate sua, sed alterius sibi commissa procedit,nō
potest hoc alii committere,sed seruandum est, quod hic dicit,ni
si reperiatur cōcessum,sicut est videre in delegato a principe, cui
iurisdictio est commissa,vnde & ipsam potest subdelegare s̄.eod.
super quæstionum.§.intentionis. secus si certum ministeriū de-
mandatur,quia & tunc intentio committentis est ꝙ non subde-
8 legatur,vt hic dicit.Sed quid si alicui, † non expresso proprio no-
mine,sed dignitatis tm̄, aliquod certum ministerium est cōmis-
sum,& ipso inexpleto moriatur, nonne hoc successor perficere
pōt?Aliqui dicunt inspiciendā esse conceptionē verborū, in qui-
bus forte designat delegans se certā personam eligere, & sic non
trāsit ad successorē.vel non eligere, & sic transit. sed & naturam
ministerij commissi dicunt cōsiderandam,vtrum.s. tale sit, quod
per alium cōiter expleri potest & consueuit,sicut & testes recipe
re,excōicare,absoluere,& tunc transit ad successorē,arg.optimū.
in Auth.vt nulli iudi.§.& hoc vero iubem⁹.col.ix.C. de cadu.toll.
l.vnica.§.ij.Vel tale,quod ab aliis communiter non impletur, si
cut

ADDITIONES.

a ¶Non ualet subdelegatio. Adde do.Ab.hic in vl.no.& ei addit And.Sic.Ro.ɔ̄s.330.
b ¶Demandari. Adde considerandum,an tex.in.c.Is cui.ti.eo.li.vj.quem hic allegat
do.Abb.possit ad hunc casum adaptari.ibi enim dicitur, ꝙ si Papa committit ali-
cui,vt prouideat certæ personæ de beneficio,potest alteri committere vices suas.
c ¶Subdelegare. Adde nisi mandetur de certa persona, quia tunc potest,vt in.c.a.is,
cui.tit.eo.li.vj.

cut est prædicare crucem. Aut iniungere pœnitentiam, dispensa-
9 re cum irregularibus: nam in †prædicatione requiritur, ꝙ persona
sit potens in opere, & sermone. arg. j̃. de voto. magnæ. §. j. j̃. de sta.
10 mo. cum ad monasterium. §. prior. In pœnitentia, †vero requiri-
tur, ꝙ sit discretus & cautus. j̃. de pęni. omnis. §. sacerdos. In dispē-
satione autem requiritur homo, qui non speret in pecuniæ the-
sauris, sed quis est hic, & laudabimus eum? Nam omnes sunt quæ
stuosi, vt patet. j̃. de offi. ordi. irrefragabili. §. fi. j̃. de censi. ea quæ. j̃.
de pœnis. licet, & in hoc casu non transit ad dissimilem successo-
rem. arg. hic. C. de cadu. tol. l. vnica. §. sinautem talis. ff. de solu. in-
11 ter artifices. Alij indistincte dicunt & melius, ꝙ ex quo certū † mi
a nisterium[a], demandatur quodcūq; sit illud, nec alij cōmitti pōt,
nec transit ad successorem. Et est ratio, quia non ille, cui commit
titur, hoc videtur facere, sed potius ille qui mādat, & ideo ille, cui
committitur, hoc per alium explere non potest. secus in delega-
to, quia ille iurisdictionem habet, & ideo subdelegare potest, vt. s̃.
eo. c. in prin. ſm. d. n. Melior est ratio, quia intentio committētis
contraria est, cui standum est, vt patet. s̃. de rescrip. ad aures. & c. ea.
super literis. §. fi. In talibus enim hæc ratio sufficit. s. quia nec prin-
ceps hoc vult, vt patet Insti. de iure naturali. §. plane. j̃. de conces. p̄-
ben. constitutus. in fi. Alia enim ratio calumniari potest, nam &
quod facit delegatus, delegans videtur facere, & quod ei fit, vide-
tur potius fieri deleganti, vt patet in eo, quod le. & no. s̃. eod. cum
olim magister. Sed & dicas, ꝙ ĩ hac quæstione proxima superior
distinctio rationabilior est. Et ꝙ talia in casu quæstionis proposi-
tæ transeunt ad successorem, quia, ex quo dignitati scribitur po-
tius videtur electa dignitas q̃ persona, vt patet in eo, quod leg. &
no. s̃. eo. quoniam abbas. & quamuis prima facie omnes præsu-
mantur boni. j̃. de præsump. c. fi. tamen quantum ad hanc mate-
riam pertinet, hi, qui in dignitate præditi sunt, præsumuntur pro
uidi & honesti, & discreti, vt patet in eo, quod le. & no. extra. do. n.
de rescrip. dispendia. li. vi. Nec refert per quam expediatur, dum-
modo bene, & ſm intentionem delegantis fiat, vt patet in eo, qđ
le. & no. s̃. de rescrip. eam te. Dicunt etiam quidam (& bene) ꝙ q̃-
cunq; pars iudiciorum committat, semper iurisdictio ĩ elligitur
esse commissa, siue sit citator, siue testium receptor, siue allegatio-
num auditor. arg. op. s̃. eo. ex literis. Si quæras, in quibus vtentur
tales iurisdictione. Rñ. citator vtetur iurisdictione ad terminum
prorogandum, vel minuendum, si superior non præfixit, & in p̄-
cipiendo citato, ꝙ coram citatore compareat, & ad alia hmōi, se-
cūdum. d. n. Sed ego non video, ꝙ hoc sit vti iurisdictione. sed po-
tius mandati executione, vnde nec de his, vel aliis se potest intro-
mittere, nisi hoc receperit in mandatis. Citator autem potest cita
re per cursorem, qui solam operam exhibet, vel etiam per literas,
nam & hoc potest arbiter, qui nullā iurisdictionem habet, vt. ff.
de arbi. sed interpellatur. §. arbiter. & de hoc no. j̃. de re iudi. cum
Bertholdus. ſm. d. n. & s̃. e. pastoralis. §. j. Sed & receptor testiū vte
tur iurisdictione ad testes cogendos. ſm. d. n. Verum est, si hoc re-
ceperit in mandatis alias hoc non puto. j̃. de testi. co. ca. j. & ii. & a
falso compescendos. ſm. d. n. q. d. Si aures eius offenderint, poterit
eos punire, sed hoc puto pertinere, non ad receptorem nudum &
simplicem de quo loquimur, sed ad iudicem tantum, vt. C. de te-
sti. nullum. & breuiter tales non puto habere iurisdictionem, nisi
specialiter sit commissa, vt patet in eo, quod le. & no. s̃. e. super q̃-
stionum. §. j. & §. porro. ver. si forsitan. Quid ergo si talibus audito
ribus non solum certum ministerium vel certus & nudus articu
lus, sed etiam iurisdictio sit commissa. puta, datur alicui potestas
recipiendi testes, vel citandi aliquem, & iungitur clausula contra
dictores & c. vel alia similis, per quam apparet, ꝙ cum certo mi-
nisterio iurisdictio est cōmissa, sicut intelligo (quia & sic loquit).
s̃. eo. ex literis. Nunquid talis potest hoc delegare? Rñ. sic. iurisdi-
ctionem, & ad ipsam spectantia. Sed non ministerium, quod ex
sui natura non habet admixtam cognitionem & iurisdictionē, si
cut est prędicare. Secus in his, quæ iurisdictionem habent admix-
tam & cognitionem, quia & illa committi possunt. Sed obiicies
de excommunicatione & dispensatione, quæ ex sui natura ha-
bent admixtam cognitionem, & iurisdictionem, & tamen com
mitti non possunt, vt hic dicit. Rñ. hoc intelligitur, qñ expresse
mandatur, ꝙ sine causæ cognitione hæc expediantur. Sed nec ob
stat, ꝙ inquisitio habet causæ cognitionem, vt patet. j̃. de accusa.
12 qualiter. ij. §. debet, & tamen subdelegari, † non pōt, vt. s̃. §. proxi. Il
lud enim ideo est, quia ibi industria personæ electa videtur, vt di-
cit textus, quamuis etiam hic exprimantur aliqua, quæ de sui na-
tura sine causæ cognitione & mediante iurisdictione non debeāt
b expediri, sicut est excommunicare & dispensare[b]. Aliqua vero, q̃
de sui natura nullam causæ cognitionem requirunt, sicut prædi
care, pœnitentiam dare, de beneficio alicui prouidere, & similia,
omnia tamen, quæ in hoc. §. dicuntur. intelligenda sunt, quando
precise & sine causę cognitione demandantur: tunc enim subde
legari non possunt, nisi á delegato sedis apostolicę, vt. s̃. e. §. in pri.
ſm. d. n cuius est hęc tota glo. Quod autem dixit, ꝙ de beneficio
prouideretur sine causę cognitione, non placet, quia expresse cō-
tradicit. s̃. de rescriptis. cum adeo. s̃. de ḡra. & qua. accepimus. & in
multis aliis iuribus. vnde & de sui natura subdelegari posset, nisi
curia contrarium teneret, vel de intentione contraria appareret,
& hoc quando mandatur prouideri personis, secus quando man
c datur prouideri ecclesiis[c], vt. s̃. §. proxi. & adde, quod no. s̃. §. is au-
tem, super verbo. prouideri.

ADDITIONES.

a ¶Ministerium. Adde, vtrum & quibus casibus nudum ministerium demandari po-
test. Feli. hic in §. fi.
b ¶Dispensare. Adde, ꝙ solus Papa cum irregularibus (de quibus tex. iste loquitur) po
test dispensare per tex. in. c. j. de re iudi. li. vj. & c. j. de sent. excom. eo. li. de quo per
do. Abba. hic. & in. c. at si clerici. j. de iudi.
c ¶Ecclesiis. Adde tex. in c. is cui. j. eo. lib. vj.

¶De officio legati. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantiam allegare non licet in notorijs.*
2 *Legatus an possit deponere episcopum.*
3 *Mandato generali concesso, quæ excipiuntur, nisi specialiter exprimantur.*
4 *Legatus an possit absoluere, uel penitentias dare.*
5 *Legati a latere præ cęteris prærogatiuam habent.*

CAP. PRIMVM.

Cum non ignoretis. Talia. n. non pōt
1 esse non notoria, ex quo publice aguntur, &
ideo non licet, † ignorantiam allegare, vt. s̃. de
transla. epi. quanto. §. ne autē. & de postul. prę
la. c. j. §. quod nec sufficit. [Et. j̃.] q. d. non debe-
tis mirari si (ex quo legatus est) officium lega-
tioni exerce, & sic audit causas prouincię indistincte, quia non
facit hoc tanquam archiepiscopus. sed tanquam legatus, vt sequi
tur. [Sane licet.] ver. [Nisi per appellationem.] Et in aliis casibus
similibus, de quibus no. j̃. de of. ordi. pastoralis. rñ. j. ad fi. [Legatio-
nis tamen obtentu.] Ex hoc loco patet, quanta sit potestas legato
a rum, qui audire possunt causas per querimoniam[a], ad ipsos dela-
2 tas. Sed nunquid potest legatus, † deponere episcopum? Non, etiā
si sit de latere papę missus. qa hoc & quędam alia sibi sedes apo-
stolica specialiter reseruauit, vt. j̃. c. j. & ij. & s̃. de transla. epi. c. j. Sed
contra. j̃. de cleri. non resi. ex tuę. Sol. ibi fuit hęc potestas primo
concessa, & ideo secundo excipitur. Hęc enim alias mandata iu-
risdictione non transeunt, vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. j.
3 Multa, † enim sunt, quę a generali mandato excipiuntur, nisi spe
cialiter exprimantur. ff. de procura. Pomponius. in prin. & l. prę-
ceden. in fi. & ff. de mino. illud. §. si talis. ff. de iureiur. iusiurādum,
§. procurator. ff. de pigno. obligatione. sed & ɔ̄ quia quędam tran-
seunt cum vniuersitate, quæ commissa specialiter non transirēt,
ff. de acquir. re. do. quædam. quod dic, vt le. & no. j̃. de iure patro. ex
literis. Sed nunquid posset deponere presbyterum? Sic, si legatus
episcopus sit iunctis aliis episcopis. xv. q. vij. fœlix. & c. si autem. &
4 de hoc no. j̃. de cleri. non resi. ex tuæ. Nunquid, † potest absoluere?
Dic, vt. j̃. eo. excōicatis. Et nunquid indulgentias dare? Dic, vt no. j̃.
eo. c. ꝙ translationem. §. fi. & c. fi. Quid si quis de prouincia sibi cō
missa appellat ad papam? Ex quo hoc nouerit, nō habet se intro-
b mittere[b]. j̃. de appel. si duobus. ii. q. vj. ideo & c. præceden. nisi for-
san, vt causam magis instructā transmittat. quod dic, vt le. & no. j̃.
de appel. constitutus. j. [Vniuersas.] s. causas, ergo etiam exempto-
rum. Sed contra. s̃. de supplen. ne. præla. sicut. §. fi. xxv. q. ii. seruatis.
Dicas, ꝙ talia ex inspectione priuilegiorum seu indulgentiarū,
& literarum hinc & inde concessarum erunt diffinienda. ar. s̃. de
vsu. pal. c. fi. cum suis concor. & in eo. quod no. j̃. eo. ꝙ translatio-
nem. super verbo, sine speciali mandato. ver. sed nunquid talis le
5 gatus. Vt tamen scias, ꝙ legati, † a latere pre cœteris prærogatiuā
c habent[c], vt le. & no. j̃. eo. excōicatis. [Vices nostras.] Est ergo sicut
nos honorandus, vt no. s̃. ti. proxi. cum olim magister. sed nos pos
semus talia facere, ergo & is, qui vices nostras gerit, vt hic. & ij. q.
vj. decreto. hoc tamen ar. nō semper sequitur, vt patet in his, quæ
no. s̃. eo. c. & s̃. de offi. vica. §. penulti.

ADDITIONES.

a ¶Per quærimoniam. Adde glo. secundam & do. Abb. hic.
b ¶Intromittere. Idem dicit glo. ij. in fi. licet do. Abb. aliter eam videatur intelligere,
quam ipsa loquatur. Et addit do. And. sic. Ro. consi. 2. vbi de hoc.
c ¶Prærogatiuam habent. Adde, ꝙ hæc opi. bene probatur per tex. in. c. j. de ver. sign.
lib. vj. & in. c. si abbatem. de electio. eo. lib. per quæ iura probatur, ꝙ legati de late
re, & non alij habent iurisdictionem in exemptos, vt hic no. do. Ab. in glo. fi.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio minoris non expirat per præsentiam superuenientem maioris.*
2 *Delegatus specialis maior videtur legato, quantum ad causam specialem.*
3 *Confirmare aliquando quis potest, quod non posset infirmare.*

CAP.

CAP. II.

Studuisti. Vtrum.] Prima quæstio. [Ante
cognitionem.] s. causæ delegatæ.
q. d. antequam delegatus inciperet de eā cognoscere,
venit legatus. [Vel postea.] Hæc est secunda quæstio.
[Vel commissionis.] Alias & commissionis, & est melior litera.
[Nostræ.] s. iam factæ & inceptæ, anteq̃ legatus ītraret. [Quam.]
s. commissionem, alias quem. s. processum, sed prima litera me-
lior est. [Transmittimus.] Vt sententiam det, vt ipse sententiauit.
[Taliter.] s. causam ad se reuocando, & cognoscere volendo. [Im
pedire.] Non, vt sequitur. potius enim est expediendus & iuuan-
dus, vt innuit hic in fi. quam impediendus, vt. s̃ tit. j. super quæstio
num. §. intentionis. ¶Respondemus.] ii. pars. [Speciale.] De hoc
dic, vt no. s̃. de rescrip. c. j. [Generali.] subaudi, & generale non de
roget speciali, & sic per textum prima, & per subauditum secun-
da soluitur quæstio. [Alij factam.] A nobis, vt dicit. s̃. eo. c. rñ. j. Se-
cus si a prædecessore legati facta esset, talem enim posset coge-
re ad sententiandum, & etiam prohibere reuocando. ff. de iudi. vē
ditor. §. fi. & l. iudicium soluitur, & malum processum ipsius cor-
rigere. j. de eo qui mit. in pos. causa rei. ser. c. iij §. i. Et dic alii factā.
subaudi, & receptam. alioquin contra. j̃. de appellationibus, vt de-
bitus. [Impedire.] Etiam si delegatus adhuc non inceperit cogno
scere, & sic primæ satisfactum est quæstioni. [Non potest.] Non
1 enim expirat, † iurisdictio minoris propter præsentiam superue-
nientem maioris. xxj. dist. denique. ff. de of. proconsul. l. fi. xj. q. j. p-
uenit. xcv. dist. ecce. C. de dona. in hac sacratissima. licet suspenda-
tur vsus insigniorum. j̃. de priuil. antiqua. §. dominicæ. & de hoc
no. j̃. eo. volentes. Quinimmo delegatus, † specialis maior vr̄ lega-
to, quantum ad causam specialiter sibi delegatam. ar. xciij. dist. p̄ci
pimus. j̃. titu. j. pastoralis. s̃. tit. i. sane quia. sed non est verum, quia
vterq; gerit vices Papæ. ¶Et si.] iij. pars. [ſm formam mandati.]
Aliter non valeret. quod dic, vt no. s̃. titu. j. prudentiam. rñ. j. in fi.
[Fuerit promulgata.] Et hic respondet secundæ quæstioni. [Man
datum speciale receperit.] Alias enim par in parem nō habet im
perium, vt. C. si aduersus rem iudica. l. si aduersus sententiam. ff. de
arbitris. nam magistratus. ff. ad Treb. ille a quo. §. tempestiuum. s̃.
de elec. innotuit. §. multa. multo minus minor in maiorem. ff. de
mino. minor autē magistratus. Hi autem equales sunt, qa vterq;
vices Papæ gerit, vt dictum est. [Tamen si.] ver. [Rationabiliter.]
quod semper præsumitur. s̃. de renun. in præsentia. Et sic poterit
eam confirmare, sicut rationabiliter lata est, quemadmodum &
Papa facit. Vel summarie examinabit, & inquirit de meritis, & si
videatur sibi rationabilis, confirmabit, alioquin remittet ad supe-
riorem. ar. j̃. de appellationibus. constitutus. §. j. secundum Ala. &
3 j̃. de re iudi. de cœtero. Et ſm hoc potest aliquis, † confirmare, qđ
non posset infirmare. Sicut & quandoque quis potest absoluere,
qui non potest condemnare. ar. s̃. titu. j. quoniam apostolica. §. fi.
C. vbi sena. vel cla. l. fi. in Auth. vt clerici. apud propi. episcopos. §.
si tamen. coll. vj. contra regulam. ff. de regu. iu. l. iij. de pœ. dist. j. ver-
bum. [Confirmare.] De facto, quia nihil operatur ſm. B. Vel in
communi forma, sicut iuste lata est, quæ modicum operatur, vt
no. j. de conces. præben. quia diuersitatem. s̃. de cōsti. ex parte. Cū
causæ autem cognitione non potest, alioquin posset & infirma-
re, quod non est sentiendum, vt patet. xxj. dist. inferior. & no. j̃. de
maio. & obe. cum inferior, ſm. d. n. Sed hoc melius no. in præce-
den. glo. Vel dic. [Confirmare.] i. approbare & laudare, & com-
mendare. si. j̃. de treuga & pace. ca. j. §. j. [Et executioni mandare.]
Nunquid ad hoc cogi poterit? Quicquid hic scriptum inuenias,
2 patet per superiora, ꝙ non.[a] & per id, quod præcedit. [Valebit.] q.
d. si vult potest, sed non cogitur, ad quod accedit. ff. de iudi. non
quicquid. ff. de offi. præsidis. sæpe.

ADDITIO.

a ¶Quòd non. Adde glo. fi. & do. Abb. hic ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ratione amicitiæ quandoque potest penam remittere.*
2 *Iudex debet temperare motum sui animi.*
3 *Stultus qui est in culpa, sapiens debet esse in pœna.*
4 *Sanctiones canonicæ non sunt spernendæ.*

CAP. III.

Nisi specialis. Pars. s̃. de vsu pall. nisi specialis.
[Illa dilectio.] No ꝙ iudex, † rō-
1 ne amicitiæ potest pœnam remittere[a], ar. hic. & l. dis.
clerico. & j̃. de cle. ex. illud. in fi. xxxv. q. ix. veniam. li-
cet pretio eam remittere non debeat. j̃. de simo. nemo. j. q. ij. nul-
lus. lo. quod intellige, quando facit gratiam in his, quæ ex officio
suo pendent sine graui detrimento partis aduersę, vel de his, quę
posset imbursare, quod dic, vt no. s̃. tit. j. consuluit. §. j. ver. nec erit.
Et in eodem concordat. do. no. dicens, ꝙ ex quo alicuius pecunia
riter interest, sine consensu ipsius remitti non potest. Et idem vr̄
quibusdam, si suam iniuriam prosequatur, sed alii contradicunt,
secundum d. no. Et adde, quod no. extra. d. n. de re iudi. cum eter-
ni. li. vj. [Temperaret.] No. ꝙ quamuis iudex habeat iustam cām
2 mouendi, temperare † tamen debet motum sui animi. ff. de offi.
presi. obseruandum. C. de falsariis vbi. [Pœna docente.] No. ꝙ pę-
3 na docet. Vnde qui stultus, † est in culpa, sapiens debet esse in pę-
na. xxxviij. di. qui ea. xxvij. q. j. si homo esses. [Excesseris.] loquitur
4 legato. [Spretis.] No. ꝙ † non sunt spernendę sanctiones canoni-
cę, vt hic. & s̃. de tempo. ordi. vel non est compos. s̃. de consti. ca. j.
& fi. [Sanctionibus.] lxxix. dist. c. fi. s̃. de transla. epi. c. j. & aliis. No.
j̃. c. j. rñ. j. super verbo, reseruata. [Generali.] quę pro lege seruanda
est. viij. dist. consuetudo. s̃. de transla. epi. quanto. [De facto.] quia
de iure non potuisti, & si non habetur in textu, subauditur in
glossa.

ADDITIO.

a ¶Remittere. Adde do. Ab. hic in primo no. qui remittit ad no. per Io. And. post bea
tum Thomam. in. c. accusatus. de hære. li. vj.

SVMMARIVM.

1 *Verbum generaliter prolatum, generaliter intelligitur.*
2 *Filiusfam. non potest donare, licet habeat a patre liberam administrationem.*
3 *Concessio generalis non comprehendit ea quæ quis specialiter non concederet.*
4 *Legatus a latere an possit cognoscere de causis exemptorum.*
5 *Legatus a latere, quæ priuilegia habeat.*
6 *Legatus habet iurisdictionem ordinariam.*
7 *Legatus cardinalis æquiparatur proconsuli uel prelato prætoris.*
8 *Quod de uno conceditur de alijs prohiberi uidetur.*

CAP. IIII.

Quod trāslationem. & infra.
Pars. s̃. de tempo. ordi. ꝙ translationem. Et dirigitur
eidem legato, cui & pręcedens, & de eodem facto lo
quitur. Cum enim legatus recepisset literam pręcedentem, ex-
cusauit se dicens, ꝙ non credebat errasse pro eo, ꝙ dominus Pa-
pa ei commiserat vices suas. Vnde videbatur ei, ꝙ (tum quia sibi
generaliter commiserat, nec aliquid retinuerat. Tum quia ipse &
quilibet legatus potest ex officio legationis absoluere illos, qui in
clericos manus iniiciūt violentas) satis ei competeret ex eodem
1 officio episcoporum translatio: quia, † generaliter intelligitur ver
bum, quod generaliter est prolatum. xix. dis. si Romanorum. j̃. de
ma. & obe. solitæ. §. pe. in fi. & huic respondetur statim. j̃. rñ. j. Et
quia qua ratione vnum de retentis conceditur, eadem ratione &
alia concedi videntur. ar. s̃. de consti. translato. & huic excusatio-
ni in sequentibus respondetur. j̃. §. & si quędam, vt ibi no. [Licet
in regno Sicilię & c.] Hic respōdet primę excusationi. [Sine specia
li mandato.] quia talia per generalem commissionem non tran
sferuntur, vt no. s̃. c. proxi. quasi talia sint de mero imperio. ff. de
iurisdi. om. iudi. imperium. Et ideo in generali commissione nō
2 transferuntur. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. l. j. Sic quis † pater-
familias concedat filio liberam administrationem, non tamen
potest donare. ff. de dona. filius familias. Nec aliquo alio mō alie-
nare. ff. de pactis. contra iuris. §. fi. ff. de his quę in frau. cre. si pater.
3 Etenim in generali permissione, † non veniunt ea, quæ quis spe-
cialiter non concederet, etsi ipsa concedere posset: nisi hoc expri-
matur, ff. de peculio. qui peculij. Nec maiora transeunt in speciali
mandato, ff. de procu. Pomponius. & l. mandato. Sicut & pretor
missionem ex secundo decreto, quam sibi specialiter reseruat. ff.
de dam. infect. cautioni. alias incipit dies cautioni. §. j. nō videtur
transferre velle. ff. de iurisdi. om. iud. iubere. sic nec papa, vt hic. Ea
vero transferre vr̄, quę sibi specialiter non reseruat. j̃. de sent. excō.
4 nuper. §. in secundo. Sed nunquid talis legatus † missus a latere, p̄t
cognoscere de causis exemptorum? vr̄, ꝙ non. ar. xvij. di. huic sedi.
Sed ɔ̄. xvj. q. j. frater noster Io dixit, ꝙ non pōt, & melius fecerit si
se abstineat. ff. de of. proconsul. nec quicq̃. rñ. j. T. dixit, ꝙ potest, qa
priuilegia non eximunt tales, nisi a iurisdictione suorum epōrū.
a & ita videmus de facto seruari[a], ſm. B. Dic, ꝙ ex inspectione pri-
uilegiorum p̄nt talia iudicari, quod dic, vt no. s̃. c. j. & ca. proxi. &
in sum. eo ti. §. quid pertinet. ver. sed in exemptos, & sequē. [In si-
gnum.] subaudi, excellentis prerogatiuę priuilegii singularis, vt. s̃.
de transla. epis. c. j. [Romano pontifici.] Sic appellatur. s̃. de tēp. or.
c. j. [Alias summo Pontifici.] Sic appellatur. j̃. de sta. mo. cum ad
monasterium. in fi. qđ tū fieri prohibetur. xcix. dis. primę sedis. &
c. nullus. & c. ecce. Sed illud dicitur ex humilitate, ex qua notat se
5 seruum seruorum Dei, vt not. supra in proœmio. in princi. † [Re-
seruata.] vt & quęstio fidei. xxiiij. quęst. j. quoties. Depositiones epi
scoporum. iij. q. vj. quamuis. Translationes eorundē. s̃. de transla.
epi. per totum. Conuocatio concilij generalis. xviij. dist. cap. j. Re-
stitutio depositorum episcoporum. De quo no. s̃. de cle. non resi.
c. tuę. & probatur. ii. q. vj. ideo. Item exemptio eorundē. xvj. q. j. fra-
ter noster. diuisio, & vnio epatuum. j̃. de excess. pręla. sicut vnire.
Item spāliter cōmittit p̄dicationem crucis, & eiusdē voti redem-
ptionem.

ADDITIO.

a ¶Seruari. Adde, ꝙ ita hodie est decisum in. c. j. de verbo. signi. li. vj. & in. c. si abbatē,
de elec. eo. li. & adde do. Hen. Bo. hic reseruata sedi apostolicæ hic scribit, cui. Au-
de glo. hic.

ptionem.ĩ.de voto & voti redemptione.ex multa. Solus dispen-
sat in minoribus criminibus,quod dic,vt no.ĩ.de iudi. at si cleri-
ci.Solus dispensat cũ illegitime natis.qđ dic,vt no.s̃. de filiis p̃s̃.ca.
pe.& fi.Solus ordinat subdiaconũ extra quatuor tpa.s̃.de tem.or.
c.j.& iij Solus confert beneficia vacatura.ĩ.de præben.dilectus.&
ĩ.de concess.præben.proposuit.Solus absoluit excõicatos ab epo,
vel delegato suo,quod dic.vt no.ĩ.ti.j.pastoralis §.præterea.Ad ip-
sum solũ appellatur omisso medio. ij.q.vj.c.iiij.&.ii.q.vii Metro-
politanum.Hæc sunt,quæ sedes apostolica specialiter reseruauit,
de quibus fit mentio.s̃.de transla.epi.c.j. & multa alia, de quibus
no.extra.do.no.eo.tit.officij.lib.vj.Et plenius in summa.eo.titu.§.
quid pertinet,ver.illud quidem,& sequenti, in quibus casibus ap-
pellari potest indistincte.ĩ.de app.vt debitus.in fi. ¶ Et si quædã.]
ij.pars.In qua respondet secundæ excusationi.Et dicas.si.i. q̃uis.q.
d.& quamuis quædam &c.[In canonem.]xvij.q.iiij.si quis suadẽ
te.quam sedes apostolica sibi specialiter reseruauit,vt ibi. [Videã-
tur.]Et ita est,vt.ĩ.de sent.exc.ad eminentiam.&.ĩ.eo.excommu-
nicatis.quod dic,vt ibi no.Hoc enim.s̃m.do.n.licet. quia istud de
facto Romana ecclesia approbauit,qđ sufficit ad hoc, vt habea-
tur pro iure.ff.de legibus,de quibus.ff.de adop.emancipari ff.de iu
risdi.om.iudi.est receptum.s̃.de consti ex literis,vbi de hoc. Illud
7 tamen scias,q legatus, † habet iurisdictionem ordinariam.arg.C.
de of.recto.prouinciæ,qui ordinariam.&.ll.sequentibus. Habent
enim legati maius imperium omnibus post principem.arg.ff.de
offi.proconsu.si in aliquam.§.vlt.& duabus.ll.sequentibus.Nam si
8 si sit ex, † cardinalibus,dicimus eum similem proconsuli. ar.ff.de
of.proconsul.l.j.& fi.&.ĩ.de senten.exc.ad eminentiam. vel poti⁹
præfecto prætorio,vt.ĩ.de app nouit. Alios autem dicimus simi-
les præsidibus.ar.ff.de of.præsi.l.j.Et quia ordinarius est, vniuersæ
causæ tam criminales,q̃ ciuiles prouinciæ sibi commissæ deferũ
tur ad ipsum.s̃.eo.c.j. Cum igitur alij ordinarij inferiores possunt
facere canonẽ latæ sniæ.ĩ.de sent.exc.a nobis.j.& indulgentias da
re.ĩ.de pœni.nro.multo fortius & legatus apostolicæ sedis,qui &
maior est post principem,vt dictum est.s̃m.d.n.& vices papæ ge-
rit.Vnde & tanq̃ ipse honorandus est.xciij.dist.ca.vl xciiij. dist.c.j.
Ex quo etiam apparet,q iurisdictionem ordinariam habet.ar.C.
de of.eius,qui vicem alicuius iudicis obtinet.l.i.&.ij. Ideoque &
statuta legatorũ perpetua sunt.ĩ.e.c.fi.vbi de hoc.[Licere.]Vñ nõ
est ei necesse pp hoc papam adire,ar.ff.de condi.insti.quæ sub cõ
ditione.§.fi.xxiiij.q.j.c.i.xxviij dist. de his. ante si. Non tamen pp
hoc sequitur,q alia silia sint cõcessa, sicut excusauerat se legatus.
9 Sed potius c̃.quia quod † de vno conceditur,de aliis prohiberi vr̃,
ff.de iudi cum prætor.vt & no ĩ.de præsump.nonne.& hoc,quod
sequitur in.ver.sequentibus.[An existimas.] ver. [Quod.] subau-
di,ideo,quia tibi licet vnum de retentis.s.absoluere excõicatos p̃-
dictos pp hoc videatur tibi & hoc concessum esse. [Vt Panormi
tanam ecclesiã &c.vt illam.]s.Messanam. [Isti.] s.Panormitanæ.
[Sibi.]s.Messanæ.[Priuilegio primaciẽ.]q.d.non.[An putas.]ver.
[Speciali.]q.d.hoc minime putare debes, per quod patet, q nec
alia similia tibi competunt,nisi specialiter concedantur.Deliqui
sti ergo in translatione Troiani epi.vt.s̃.c.proxi.nisi. Et sic patet,q
omnino excusatio tua est nulla,& friuola reputanda.

SVMMARIVM.

1 *Electus potest negotium suæ electionis prosequi.*
2 *Iudex exemplum relationis partibus ædere debet.*
3 *De facto unius,sæpius quærendum non est.*
4 *Sententia a non suo iudice lata,non tenet.*

CAP. V.

LIcet. Cassinensis abbatis.] Et s̃m hanc literã ele-
ctus fuit istius abbatis frater carnalis Sic co
gnoscitur per fratrem,quia abbas est, qui forsan non
cognosceretur per patrem, quod dic, vt no.s̃.de ser-
uis non ordi.c.fi.[Alias Cassinensem abbatem.]Et tunc volue li-
teram,& dic fratrem.s.G. Cassinensem &c.& s̃m hãc literam fuit
a abbas electus.Et sic est casus,q eligi potest religiosus[a], & alij eccle
siẽ alligatus,quod dic,vt no s̃.de renun.admonet.[Præcepit.]Nõ
tamen confirmauit,imò ad papam remisit,vt sequitur. Hoc ta-
men facere potuit,nisi appellaretur ob aliquam causam iustam,
cum legatus iurisdictionem ordinariam habeat, vt.s̃.c.i.&.ĩ.c.fi.
& confirmare ad iurisdictionem pertineat,vt.s̃. de transla.epi.c.j.
ĩ.de ma.& obẽ.cum olim. ¶ Nuntius.]ij.pars. [Abbatis.]electi,se
1 cundum vnam literam,& s̃m hoc habes,q † electus potest nego-
tium electionis suæ prosequi.s̃.de elec.publicato. Vel fratris ele
cti s̃m aliam literam,& secundum hoc habes,q coniuncta perso
na est in talibus admittenda.s̃.rescrip.nonnulli.in fi. [Quærimo-
niã.]Pro se, vl̃ pro fratre suo s̃m qđ est duplex litera.[Quia postq̃
eiusdem fratris.]expone,vt.s̃.Alij libri non habent eiusdẽ fratris,
imò sic.postq̃ electionem &c.s.abbatis,vel fratris sui. vt.s̃.[Tran-
stulerat nuntiis iam directis &c.] In hoc ergo deliquit.ii q.i.no-
men presbyteri,&.iii.q vj.multum stupeo. Nam eo ipso q iudex
dicit se velle referre negotium,suspenditur eius officium. C.de re
2 lati.l.i.C.de app. ex illo. Et illico, † tenetur partibus edere relatio
nis exemplum.ĩ.de ap.intimasti, & expectare superioris rñsum.
vi.q.iii.denique.quod verum est si relatio per partes fuerit appro
bata,alioquin de consensu partium iterum cognoscere potest an
te nuntij missionem, vt hic innuit, & sic intellige.C. de rela.l.ij.
Misso ergo nuntio ipsius iurisdictio est suspensa.si.s̃.tit.i.cum cã.
§.j.ver.tum quia ante ipsorum citationem. Sed quid si nuntius
missus est,nunquid de consensu partium ipsum iudex poterit re-
uocare?Puto,q sic,semper re integra, & intelligo rem integram,
anteq̃ relaxatio summo Pontifici sit porrecta.vt.s̃ de postu.præ-
la.bonæ.ii.§.nec nocebat. Et arg.s̃.de elec.in causis.§.fi. vnde dic.
[Nuntiis iam directis.]subaudi,nec postea re integra de consen-
su partium reuocatis,& sic omnino dicit uerum. [Examinare.]
Vr̃,q hoc facere possunt ad maiorem instructionem faciẽdam,
ar.ĩ.de app.constitutus.§.i.quod dic,vt ibi no.&. ĩ. de sta.mo.ea q̃.
§.hæc eadem.Sed non est verum,vt in præceden.gl. & quia de fa-
3 cto, † vnius sæpius quærendum non est. ff. nau.cau.sta.licet.in fi.
s̃m.B.Sed hoc non semper sequitur, vt patet in eo, quod no.ĩ.§.
4 sequenti.¶ De cõsilio.]iii.pars.[A non suo, † iudice.] si.C.si a non
compe.iudi.l.fi.s̃. de consue. ad audientiam.s̃.tit.i.causam matri-
monii.&.c.cum super abbatia.&.c.ex literis.ad fi.ĩ.de iudi.at si cle
rici.xj.q.i.c.pe.[Postq̃.]Ergo a contrario, si non fuisset translatũ,
secunda examinatio tenuisset.ĩ.de app. causam matrimonii.§.fi.
[Translatum.]subaudi, nec re integra de consensu partium re-
uocatur.quod dic,vt no.s̃.§.proxi.

ADDITIO.

a ¶ Religiosus.Adde tex.in.c.si abbatem.de elec.li.vj.

SVMMARIVM.

1 *Ius plenum acquiritur ex institutione prælati.*
2 *Ius prælati est de iure communi ius vero patroni de tolerantia siue gratia.*
3 *Patronus ecclesiasticus suam uoluntatem mutare non potest.*
4 *Legatus a potest concedere prabendas,uel beneficia & nu.6.*
5 *Princeps solus priuat aliquem iure suo.*

CAP. VI.

DIlectus filius. Eidem.]s. R. Metensi cano-
nico.Et hic est ar. q clericus
potest esse canonicus in vna ecclesia, & rector i alia.
Sed hoc ar.de facto sumes.Nam hic de facto acci
dit,sed de iure contrarium est. nisi ecclesia sit præbendæ annexa,
quod dic,vt le.& no.ĩ.de præben.extirpandæ.§.qui forte.&.c.super
inordinata [Ad quem.]s.archidiaconum. [Pertinebat.]subaudi,
ratione archidiaconatus,vel alterius ecclesiæ, nam si ratione pa-
a trimonii,talis collatio non valeret ,vt innuitur & no.ĩ.de iure pa
tro.cũ dilectus.§ nos igitur.[Eodem.]s.archidiacono.[Præsum-
pserit]alias præsumit.¶ Cum igitur.iij.pars. [Plus iuris.]hoc ita
intellige plus iuris.i.plenius,quia ex sola præsentatione non con-
sequitur quis plenum ius,vt patet.ĩ. de iure patro. pastoralis.&.c.
1 quod autem.&.c.cum autem. Ex institution , † vero prælati ple-
2 num ius acquiritur,vt.ĩ.de insti.c.iij.Vel plus.quia, † ius prælati est
de iure communi,quod dic,vt no.s̃.de of.archi. cum satis.ius ve-
ro patroni de tolerantia siue gratia.ĩ.de iure patro. quoniam.xvj.
q.v.si quis eporum. Vel plus,quia si duo præsententur a patrono
laico, in voluntate est prælati quem admittat. ĩ. de iure patro.q
autem.&.ca.pastoralis §.j.vel plus iuris, quia aliquando prælatus
confert irrequisito patrono, vt patet.ĩ.de iure patro. qñ in qui-
busdam.&.c.si vero.&.c cum propter discordias,vel plus,quia su
perius.Nam & in eo subest patronus etiam laicus prelato quo ad
quæstionis exinde ortẽ examinationem.ĩ.de iudi.quanto.& quo
ad pęnę impositionem,si minus idoneum repræsentet,quod dic,
vt no.s̃.de sup.ne.præ.c.ij.§.fi.Et potestatis conferendi deuolutio-
nem,vt.ĩ.de iure patro.eam te.&.c.cum propter.Ioã.vero & Lau.
dixerunt,q per præsentationem nullum ius acquiritur, qđ falsũ
b est[b],quia patronus, † ecclesiasticus suam non põt mutare volũta-
3 tem.ĩ.de iure patro.cum aut.&.c. pastoralis.§.j. Sed & repręsenta
tus a laico intrusum remoueri,& potest institutionem petere,dũ-
modo patronus suam nõ mutauerit voluntatem, vt patet.ĩ.de re
iudi.cum Bertholdus.Sed & potest agere ad assignandũ sibi bene
ficium cõpetens c̃ prælatum, qui ipsum malitiose admittere re-
cusauit,vt.ĩ.de iure patro.pastoralis.Ex hoc ergo,quod dicitur hic,
sic videtur arguere,cum ius ordinarij,quod maius est,non obstat
quo minus legatus conferre valeat ecclesiam vacantem, multo
minus ius patroni,quod minus est,hoc poterit impedire.argu.ĩ.
qui fil. sint legi. per venerabilem. respon.j.&.s̃.titu.j.pastoralis.§.j.
[In concessione.]quando.s.ad prelatum in totũ spectat collatio.
Vel.i.institutione,qñ ad alium spectat repsentatio,Et valet ad id,
quod no.s̃.de offi.archidia.cum satis.&.c. ad hęc.§.fi. [Prelatus.]
Sed

ADDITIONES.

a ¶ Non valeret.Andre.Bar.addit hic Ro.consil.ccclxj. Plus dicit do. Abb.hic.s.quod
non ualet talis collatio facta per papam de tali beneficio, nisi faciat mentionem
de patronatu laicorum.Alleg.Bo.gio.in cle.ij.de præben.& Docto.in.ca.cum dile-
ctus.

b ¶ Falsum est.Adde Inno.& glo.j.circa medium.& do.Abb.hic.& Lap. alleg.viij.&
lxxviii.secundum And.sic.

Sed certe hæc ratio non vr̃ sufficiens: quia s̃m hoc eps posset da-
re ecclesiam irrequisito patrono, quod esse non debet, vt xvj.q.si.
decernimus.&.ĩ.de iure patro.illud.in fi.& c.ex insinuatione. Ad
hoc dicit Ioã.q hæc decret.continet gratiam, sicut in alia.si.ĩ.de
4 concess.præben.constitutus.Legatus enim, † nõ potest concedere
præbendas,vel ecclesias in præiudicium aliorum, vt patet ĩ.de ap-
5 pell.c..ĩ.de præbẽ.dilectus.i. Nam solus † princeps priuat aliquem
iure suo.ix.q.iii.cuncta.& c.per principalem.& C.de quadri.præ-
scrip.bene a Zenone. Tu dicas hoc verum esse, quando patronus
a laicus est[a]. Vel ad clericum spectat ratione patrimonii, vt not.s̃.
super verbo,pertinebat.Quando vero est ius patronatus ecclesia-
sticum,habet locum,quod hic dicit. Et in Anglia specialis litera
emanauit directa prælatis,in qua continetur,q quando Papa scri
bit pro aliquo beneficiando,non est intentionis suæ,q cõferatur
ei ecclesia aliqua, in qua laicus obtineat ius patronatus. Qui te-
nuit, vidit & legit,testimonium perhibet veritati. Et hoc,q lega-
6 tus possit cõferre, † beneficium, intelligas de legato a latere Papæ
misso, sicut iste erat.s.Honestinus eps.qui est vnus de sex epis car-
dinalibus.Alius est Hostiensis.Alius Portuen. Alius Tusculanũs.
Alius Albanen.Et sextus Sabinen.Isti sex epi.nec non & presby-
teri & diaconi cardinales,quando mittuntur legati,habent pote-
statem ex solo legationis officio beneficia conferendi,vt hic,&ex
tra d.n.eo.ti.officij.lib.vj.Secus in his,qui mittuntur legati,sed nõ
de latere,vt ĩ.eo.volentes.Vel in his,quibus competit ex officio di
gnitatis,sicut est Cantuarien.vt s̃ c.i.& Eboracen.ĩ.de appella.c.i.
& Remen.s̃.de fil.presbyt c.pen.ĩ.de præb.dilectus. i. [Nec præiu-
dicetur.] Verum est in sequenti vacatione.ĩ.de iure patro.consul
tationibus.& c.si vero.& s̃.de suppl.negl.prælat.c.ii.§.fi. [Si quan-
do.]i. aliquando. Bene dicit: nam non semper perpetuum præ-
iudicium orietur.

ADDITIO.

a ¶ Laicus est. Adde si beneficium spectat pariter ad patronum clericum, & ad pa-
tronum laicum,an legatus possit tale beneficium conferre.do.Abb.hic. versic.sed
circa prædictum.cui And.Sic.addit.Feder.consil.xviij. Item quid si beneficium spe
ctat ad aliquem iure speciali: puta,præscriptione,vel ex priuilegio, nunquid lega-
tus poterit tale beneficium conferre. vide eundem Abb.hic in fi.post Feder.consl.
lxiij.& Roma.consi.cccxciij.

SVMMARIVM.

1 *Ius dicenti extra territorium impune non paretur.*
2 *Delegatus specialis Papæ, cui non est commissa prouincia, vbique sedere potest.*
3 *Excommunicandus, quis non est sine causæ cognitione.*
4 *Absoluere, qui potest potest excommunicare.*
5 *Excommunicare an possit episcopus,existens extra suam diœcesim, & an beneficia conferre & nu.seq.*
7 *Pœnæ per legatum inflictæ, an sint perpetuæ, vel temporales.*
8 *Delegatio fit sine causę cognitione, quamuis ex Imperio procedat.*
9 *Commissio personæ maior est quãm loci.*
10 *Qui potest quod maius est, & quod minus.*
11 *Causas a legato incœptas, & non diffinitas qui determinare debeat.*
12 *Ciuitas Metropolitana includitur sub nomine prouinciæ.*
13 *Legatus in pluribus prouinciis, facta vnius potest in alia expedire.*

CAP. VII.

NOuit. Pars.ĩ.de appell.nouit.Et de eodem loqui-
tur.ĩ.de iud.nouit. Et secundum Gosf.lo-
quitur de illa excommunicationis sententia. De qua
hr.s̃.de postul.præl. c.j. [Ex parte tua.] Loquitur Re-
gi Franciæ. [Quam cum tibi.] versic. Prima ratio, quare non vi-
debatur valere legati sententia,quia fuerat recusatus.arg.s̃.titu.i.
suspicionis. Sed huic rationi respondetur.ĩ.de appell. nouit. [Ex-
tra fines.] versic.Secunda ratio, quare non videbatur valere lega-
1 ti sententia quia impune † ius dicenti extra territorium non pa-
retur.ff.de iurisd.omn.iudic.l.fin.Et huic respondetur in sequẽ.§.
¶ Tuæ magnificentiæ.]ii.pars.[Respondemus.] secundæ tuæ ra
tioni,quam proposuisti.s̃.proxi.versic.extra fines.[Nondum tñ.]
subaudi, maximè.Nam & idem & si fuisset egressus cum in hoc
facto non tanquam legatus, sed tanquam delegatus specia-
lis, Immo merus executor de speciali mandato apostolico pro-
cessisset,vt ĩ.de appell.nouit.Et arg.s̃.de elect.venerabilem.§ obie
2 ctionem.respon.i.& versic.i.Nam & † delegatus specialis Papẽ.cui
non est commissa prouincia.vbique sedere põt s̃m ea, quæ no.
s̃.ti.i.P.& G.[Terminos]Ex hoc videtur, q ex quo legatus exiuit
prouinciam,ad quam destinatus est,amodo nec excommunica-
re,nec absoluere, nec causas delegare potest in illa prouincia. Et
idem de aliis iudicibus ordinariis. ex quo sunt extra terminos ter
ritorij sui.ff.de offi.præsi.l.iij.ff de iurisd.om.iu.l.fi.Videtur tamẽ,
q idem possit absoluere,cum absolutio sit de voluntaria iurisdi-
ctione,ar.ff.de offi proconsl.l.i..quod verum est, si possit fieri sine
cognitione,quæ cessionem tribunalis non requirat.alioquin cõ-
3 tra.vnde nec excommunicare poterit,quia non est † excommu-
nicandus quis sine causæ cognitione. xj.q.j.nemo. Et per conse-
quens locus requiritur, in quo possint pro tribunali sedere, cum
hoc de plano expediri non possit.ii.q.iii. §. notandum. ver.aboli-
tio.& iii.q.iij.§.spacium.ver.a iudice.Vnde & dixit.d.n.q si suum
errorem recognoscit sine causæ cognitione absoluet propter pe-
riculum excommunicationis.ar.ĩ.de sen.ex.sacro.§.si vero iudex.
Episcopus autem in aliena existens diœcesi non potest sedere p
tribunali,nec aliquid disponere.ix.q.ii.episcopum. nisi de consen
su.&c.vt no.ĩ.eo.gl. ver.quinimmo & de c̃sensu. Vnde nec extra
4 existens potest absoluere,quia † si posset absoluere, posset excom-
municare.xxi.di.deniq.& ar.ff.de re iudi.l.iii.Et q tantum in sua
diœcesi habeat iurisdictionem est ar.xj.q.j.si quisquam.& xcii.di.
si quis episcopus.i.ff.de bo.auth.iud.pos.cum vnus.§.pen. Quidã
5 vero dicunt, † q extra suam diœcesim existens episcopus potest
a excommunicare, ar.ix.q.iii.si episcopus forte. sicut Paulus excõ-
municauit Cornelium licet absentem.xi.q.iij.audi.ĩ.de ap. cũ sit
Romana.in fine.quod potest concedi in notoriis.quia nec illa re
quirunt examinationem causæ.ad hoc.ix.q.iii.§.fi.s̃. de fi. præsb.
6 quoniam.ĩ. de iureiur. ad nostram.iij.Item extra † diœcesim põt
conferre beneficia.ĩ.de concess. præben. post electionem in parte
decisa.secundum Io.& idem dicit.d.n.ar ĩ.de ap.qua fronte.Item
quæritur,si legatus excommunicauit aliquem ,dum erat in pro-
uincia,vtrum ipsum absoluere possit egressus prouinciam? & est
dicendum,quod non,quia postquam egressus est,priuatus factus
est.ff.de offi.præsi.l.iii.ĩ.eo.c.fi.secundum B.Supradicta intelligas,
quando exit prouinciam reuocatus, in quo casu omnino priua-
tus factus est,ita q nec subdelegare potest,secus si non reuocatus
exeat,vt ff.de offi.præf.vrb.l.fi. Nec enim videtur diuertisse, qui
in breui est reuersurus,vt ar.ff.de diuor.l.iii.in quo casu & ipse &
quilibet ordinarius & excommunicationem & absolutionem
plenariã poterit expedire,sicut dictũ est de absoluti c̃e.s̃ ver. vr̃ tñ
& dr̃.ĩ.e.ver.seq.& de excõicatione s̃.ver.qdã vero.& seq.Quid er-
go si qs sit excõicatus a canone? Talẽ poterit absoluere,vt ĩ..ex-
cõicatis.sec⁹ si a iudice.& sic mitius agitur cum lege, quam cum
ministro legis.ff.de arb. Celsus. Item excommunicatum denun-
ciare põt: quia p denunciationẽ aliquis amplius non ligatur.ĩ.de
app.pastoralis. & quia denunciator pronunciator nõ est,sed latæ
sententiæ declarator, vt s̃.de elec.venerab lem.§.obiectioni.& ar.cõ-
tra.ff.de testa.hæredes.in fi.secundum la.ĩ.de testi. cogẽ. præterea.
§.fi.Tu dicas,q legatus antequam intrauerit prouinciam sibi de
cretam,iurisdictionem non habet contentiosam, nec debet cõ-
mittere iurisdictionem, quam non habet:si tamen hoc fecerit,
& ingressus hoc ratificet, valet a tempore ratificationis tantum.
ff.de offi.proconsul.l iiii.§.pen. & fi. Quinimmo & hodie etiam
antequam intret prouinciam,potest alii committere vices suas,
vt in Auth.de collatoribus.in pe.col.in fi.§.prohibemus. ad hæc.
& seq.usq; ad.§.iubemus.col.ix.qđ dic vt plene no.s̃. ti.j. qñ ab-
bas. ante fi.& in seq.Ex quo aũt ingressus est,valent ea,q facit .&
quæ cõmittit,& sniæ suæ,& statuta,& indulgentiæ perpetua sunt.
& commissiones cœptæ,antequam egrediatur, expediri possunt,
etiam post egressum.ĩ eo.c. fi. Si tamen interloquendo pœnam
7 infligat † per tempus sui regiminis tantum durat. ff. de pœnis.l fi.&
ff.de postulando.puto.§. fi. Si vero cum causæ cognitione diffini
tiue pronunciauerit, perpetuo durat.ff.de pœnis.moris.ff de po-
stulan.ex ea causa.C.de postu.l.j.ff.de offic.præf. vrb.l.j.§.fi.Egres-
sus autem prouinciam,& reuocatus per papam, priuatus est quo
ad exercitium imperij.ff.de offi.præsi.l. iij. Quousque autem por-
tam vrbis ingreditur,imperium non deponit.ff.de offi.proconsl.
si.alias autem voluntate propria egrediens non animo deseren-
di legationem,sed iterum reuersurus, secundum. d. n. potest cãs
delegare.ff.de offi. præfec.vrb.l fi. maxime si imminet causa ne-
cessaria absentiæ.ff.de offic. proconsul.aliquando.& l.solent.quia
8 † delegatio fit sine causæ cognitione.quamuis ex imperio proce-
dat.s̃.ti.j.pastoralis.sed forsan non poterit compellere renitentẽ,
ar.ĩ.ti.j.pastoralis.immo potest, quia certum est,q ei obediendũ
est,quod dic,vt no.s̃.de temp.ord.ad aures.§.j. & sic i notoriis &c.
vt no.s̃.eo. ver. quædam vero ex sequenti. per se tamen nõ potest
cognoscere, nec cum cognitione causæ excommunicare, vt ff.
de iurisd.om. iud.l.fi. ff.de bo.auth.iudi. poss. cum vnus.§.pen ff.de
offi.proconsul.l j.sed & absoluere potest iniectorem manuum,si
cut est consuetum.s̃.e.q translationem.ĩ.c.excõmunicatis. qui-
nimmo & de consensu illius,ad cuius se transferret territorium,
poterit ibidem pro tribunali sedere,vt ix.q ij.c.i.& ii.& in hoc cõ
cordat.d. n. nec mireris de hoc.Si enim aliquis episcopus potest
concedere mihi,q subditos suos in mea diœcesi iudicem, nemi-
ni est dubium,quare nõ posset mihi cõcedere, q subditos meos
9 in sua diœcesi iudicarem: nam maior † est commissio personæ,
10 quam loci.xii.q.i.præcipimus.ff.de redibi act.ædiles. Et qui † põt
quod maius est,& quod minus.ĩ. qui fi.sint legi. per venerabilẽ.
respon.j.Item si potest mihi concedere,q in diœcesi sua & subdi
tos suos iudicem,vt ix.q.ii.& iii.per totum, quare non posset con
cedere,q subditos meos in sua diœcesi iudicarem? nam qui põt
vtrunque,

ADDITIO.

a ¶ Excommunicare. Adde, an existens extra suam diœcesim possit excommunica-
re,vel beneficia conferre.gio.hic.& do.Abb.post istum & glo.

vtrunque,poteſt & partem,vt ſ.tit.j. paſtoralis.§.j.ff.de rei vendic. quæ de tota:quinimmo eum poſſit priuato hanc poteſtatem dare ipſum etiam officialem ſuum conſtituendo, extra d.n.Romana.reſpon.j.lib.vj.ĩ.de inſtit.c.iii.quare hanc poteſtatem non poſſet dare extraneo ep̃o ad ſuam diœceſim venienti? Ratio reddi nõ poteſt,ergo idem ius.C.de lib.præt.l.j ĩ.de conſang.tua. & de hoc not.ſ.tit.j.P.& G.in fi.& de vſu pal. ex tuarum.ad fi. & ſecundum hoc intellige,quod not.in ſum.eo.tit.§.& in quo loco. Sed quid
11 †de cauſis a legato reuocato inceptis,ſed non diffinitis,vel diffinitis,ſed nõ mãdatis executioni? Dixit d.n.ꝙ recurrẽdum eſt ad Papam,vel ad alium legatum ſucceſſorem.ff.de iudic. mortuo iudice.C.de iudic.properandum §.ſi autem in medio triẽnij.& hoc expreſſum eſt de legato ſucceſſore.ĩ.de eo qui mitt. in poſſeſſ.cau. rei ſeruan.cum veniſſent.reſpon.j.& §.j.& de Papa ſatis exprimitur.ĩ.de offi.ordin.paſtoralis.§.poteſt.verſic.ad quod dicimus. De legatus autem ſpecialis ſententiam exequitur infra annum.ſ.ti.j. quærenti.& idem dicunt aliqui de legato,vt ſ.quamuis reuocatus ſit,poſſit vſque ad annum talia expedire. quod non admittit d.n. & bene: quia ex quo reuocatus eſt, nulla contentioſa iuriſdictio ratione legationis finitæ remanet penes ipſum,vt ex ſuperioribus colligi poteſt.Dicimus tamen, ꝙ ordinarius ſententiam legati,q̃ non verteretur in dubium,poſſet executioni mandari, ſed & coram eo proponi poſſet actio iudicati,arg.ſ.eo.c.ij.ĩ.tit.j. ſignificauit.ĩ de fo.compet.poſtulaſti.ff.de re iudic.a diuo Pio. Sed pone, ꝙ non ſubditi de aliena prouincia ad ipſum veniunt ſuper quæſtione,quæ inter eos vertitur,iuriſdictionem ſuam in ſe canonice prorogantes. Incipit legatus talis iuriſdictione vti,poſtea reuocatur,nunquid expirat iuriſdictio taliter prorogata? Et idem poteſt quæri de ep̃o,cuius iuriſdictio prorogata eſt,poſtea ad aliam eccleſiam tranſlato.equidem vr̃,ꝙ duret iuriſdictio prorogata, ex quo ea incepit vti,antequam ordinaria finiretur.ĩ.eo.c.fi.& ſ.tit.j. gratum.& c.licet.cum ſuis concordã.maximè: quia potius vr̃ electa fuiſſe perſona,quæ ſupereſt,q̃ iuriſdictio quæ deficit,arg.ſ.ti.j.quoniam apoſtolica.§.is autem.ad fi.cum ſuis concord.& ĩ de arbit. ex parte.§.fin.& cap.cum a nobis.ff.de leg.iii.ſi quis concubinam §.penult.Sed arg.contra:quia iuriſdictio ordinaria erat principalis, prorogata vero acceſſoria: perempta igitur ordinaria, vr̃ perimi & prorogata. ff.de reg.iur. cum principale.& ſ.de elect. qualiter.ad fin.cum ſuis concord.& ĩ.de fi.inſtru.inter dilectos §.cæterum.in fi.cum ſuis concord.& pro hac via facit optime.ff.de public.in rem actio.l.ſi ego.§.idem ait ędibus emptis.ff.de vſufruct.ſi Titio.ad fin.pro & contra.ff.de vſufruct.item ſi fundi.§.huic vicinus tractatus.ff.de verb.oblig.inter ſtipulantem.§.ſacram rem.Solut.dici poteſt,ꝙ ſi iuriſdictio dignitatis,ſuppreſſo proprio nomine legati, vel ep̃i, fuerit prorogata, omnino expirat quantum ad perſonam iudicis prorogati,& ad ſucceſſorem tranſit,arg.j.titu.j. paſtoralis.§.ante fin.& in concord.ſ.in prima parte inductis.ſin autem fuit expreſſum nomen propriũ perſonæ:tunc vr̃,ꝙ ipſum
a ſequatur iuriſdictio prorogata [a], arg.opt. ff.quib.mod. vſuf.amitt. l.quid tamen.reſpon.j. cum ſuis concord. niſi forſan vbi prælatus remotus eſt propter crimen,vel aliam cauſam famoſam,quæ ipſum ad iudicandum inhabilem reddat.iii.q.vii.iudicet.ſ.de reſcr. ſciſcitatus.& ſic intellige concord.ſigna.ſ.ea.glo. verſi.ſed contra. Comprobatur hæc diſt.in eo,quod leg.ſ.tit.j. quoniam abbas. & adde,quod not.ſ.titu.j.licet, ante fin. [In Viennen.Lugdunen.& Biſuntina.]Quod dicit de Viennen.& Biſuntinen.proprie ponit: quia omnino extra Regnum Franciæ ſunt.in Regno.ſ.Viennen. & Arelaten.conſtitutæ.Lugdunen.vero prouincia eſt tota in Regno Franciæ,& magna pars diœceſis,ſecũdum quoſdam, aliqua pars ciuitatis. Et prodeſt illud notare ad hoc,ꝙ ſub nomine pro-
12 uinciæ † ciuitatis Metropolitana includatur, de quo not.ſ.de vſu pal.c.j.& ĩ.de maior. & obed.cap.fin. Item habes hic expreſſum,
13 ꝙ ſi quis eſt legatus † in pluribus prouinciis, facta vnius poteſt in alia expedire,ſecundum dominum noſtrum . Quid ni? nam reſpectu legationis & legati cenſent oẽs vna tm̃ prouincia,non diuerſæ: quia nõ diuerſæ q̃a conſiderantur limites prouinciarum, ſed & hoc voluit notare litera ſuperior, ibi. nondum tamen fuerat ſuæ legationis terminos &c.quos Papa limitare poteſt, prout placet,vt patet ĩ.de exceſſ.præl.ſicut vnire.C.de off.præfec.præt.in nomine domini.§.pro limitaneis.& præced.

ADDITIO.

a ¶ Prorogata. Adde, quòd hæc conſideratio non placet domino Abba. hic in verſic.vlt.

SVMMARIVM.

1 *Legatorum tres ſpecies.*
2 *Legatus de latere maior eſt deſtinato.*
3 *Minor an poſſit in præſentia maioris exercere officium ſuum.*
4 *Prærogatiuæ reuerentiæ, quæ ſint.*

CAP. VIII.

1 VOlentes,& infra. [Committendum.] Iſte ergo dicitur de genere miſſorum,ſiue conſtitutorum. Alii vero dicuntur creati,ſiue nati hi, quibus.ſ. competit ratione dignitatis. Alij deriuati,ſiue emanentes, ſicut ſunt Cardinales de latere Papæ miſſi,vt ſequitur,& not.ſ.eo.dilectus.& in ſum.cod.tit. §.quot ſpecies.& extra d.n. cod.tit.officij.in fi. lib.vj. [Ita tamen.] verſic. [De latere noſtro.] puta,Cardinalem.vt ĩ.cap.proxi. [Executionem.] nõ tñ iuriſdictionẽ,quę ſemper durat,ſed exercitium ipſius dormitat, quouſque collateralis fuerit reuocatus, & tunc ipſum exercitium reaſſumet.ſi.C.de curato.fur.l.penul.& ex hoc patet,ꝙ aliquis quandoque & ſi iuriſdictionem habeat, ipſam tamen exercere non poteſt,vt hic,& ſ.de reſcript.paſtoralis. §.fina.
2 [Pro ſedis apoſtolicæ reuerentia.] Legatus†ergo miſſus de latere maior eſt deſtinato, ſiue miſſo, vnde & in præſentia collateralis Imperium ſuum ceſſat tanquam minoris.ſi.xxj.diſt.denique.ĩ.de priuil.antiqua.§.dominicæ.ff.de offic.proconſul.l.fi.maior etiam poteſtas ad obediendum minori præponitur.viii.diſt.quæ contra mores.in fi.xj.q.iii.qui reſiſtit.Sed cõtra.xcv.diſt.ecce.xj.q.j.perue-
3 nit.C.de donat.in hac ſacratiſſima.ſ.eo.c.ii.Sol. In præſentia†ma-
a ioris poteſtas minoris [a] reuerentialis & inſignialis deponitur,vt in præmiſſis concord. contentioſa vero non amittitur, nec deponitur, vt in contrariis,niſi quando de parilitate quadam agitur,quæ a ſuperiori duobus vni habenti ſpecialem prærogatiuam reuerentiæ,& alii non habenti conceditur,in quo quidem diſpoſitioni eiuſdem ſuperioris committẽtis ſtatur,vt hic.Huius autem diſpo-
4 ſitionis duplex ratio redditur. † Vna eſt prærogatiua reuerentiæ, vt eſt tactum,& legitur extra d.n.eo.tit.officium.in ſi.lib.vj.Secunda eſt,ne in vno corpore videantur duo capita,quaſi monſtrum. ĩ.tit.j.quoniam in pleriſque. Sed & contentioſa, inquantum Papæ, vel eius legato placuerit, lædi poteſt.viii.diſt.quæ contra mores.xj.q.iii.qui reſiſtit.ĩ.de appell.ſi duobus.ſ.eo.c.j.iſti ergo ſunt illi maiores,quib.pares eſſe non poſſumus.ff.de ali.iud.mu.cau.fac. l.iii.reſpon.j.& quibus præciſè reſiſtere non eſt tutum. xix.diſt.in memoriam.decet tamen ipſos,ꝙ caueant ne excedant;ſi enim iura ſua non ſeruantur inferioribus,nihil aliud agitur,q̃ vt ordo eccleſiaſticus confundatur.xi.q.j.peruenit,in fi. [Dimittas.].i.intermittas,vt patet ex ſuperioribus.

ADDITIO.

a ¶Minor nunquid poſsit in præſentia maioris exercere officium ſuum.vide do.Abb. hic.& do.Henr.in c.antiqua.infra de priuil.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter tria legatorum genera, & in quibus collateralis excedat alios.*
2 *Legati creati nullum talem abſoluunt in loco aliquo.*
3 *Latus Papæ ſunt Cardinales, qui patres conſcripti vocantur.*
4 *Legati tales a latere miſſi abſoluere poſſunt.*
5 *Proconſul vbique inſignijs pro conſularibus vtitur.*
6 *Poteſtas legatis de latere eſt data ob reuerentiam apoſtolicæ ſedis.*
7 *Legatio ad tempus, & perſonaliter committitur.*
8 *Legatis natis parum prodeſt ſua legatio.*
9 *Legati qui ex officio poſſunt abſoluere, poſſunt & committere.*

CAP. IX.

EXcommunicatis. Sic ordina literam. [Legati.]Romanę eccleſiæ,&c.vſque. [Exiſtentes non poſſunt impartiri beneficium abſolutionis excommunicatis pro violenta iniectione manuum,niſi de ſpeciali gratia &c.] Sic ergo fit
1 hic mentio de tribus generibus legatorum . † Primi , & præcipui ſunt,qui mittuntur de latere,quod not.in illo verbo,qui de ipſius latere.Secundi & ſm̃ locũ obtinent,q mittunt̃,ſed non de latere, de quib.hic loqtur in prin.Tertii,q & poſtremũ locũ obtinẽt hi, q nec mittũtur,ſed in promotione ſua tales naſcunt̃,vt ĩ.eo.verſ. & q eccleſiarum,vt no.ſ.c.prox.Et quę ſit differentia inter iſtos,& in quibus collateralis excedit alios,dic, vt plene not.extra d.n.de offic.lega.officii.§.j.lib.vj.Senſus autem iſtius literæ breuis eſt, innuit enim a ſenſu contrario.ꝙ collaterales abſoluunt excommunicatos, de quibus hic loquitur tam infra prouinciam ſuam exiſtentes, q̃ extra, tam ſubditos, q̃ extraneos ad eos propter hoc venientes: miſſi vero,ſed non de latere abſoluunt eoſdem,ſed ſubditos tantum,& in ſua ſolummodo prouincia exiſtentes. Hæc duo probantur tam expreſſe, q̃ tacite a contrario ſenſu in iſtius capi-
2 tuli prima parte. Nati autem ſiue † creati nullũ talem abſoluunt in loco aliquo,vt ĩ.verſic. & qui eccleſiarum. Hæc vera ſunt, niſi ſecundis & tertiis per ſpecialem gratiam amplius concedatur, vt dicit in fi.Dic ergo.[Iniectione.] in clericos,vel perſonas eccleſiaſticas:puta,conuerſos, & moniales.ĩ.de ſent.excommu.porro.& cap.de monialibus. [Manu violenta.] Talis enim excommunicati ſunt ipſo iure, nec abſolui poſſunt citra ſedem apoſtolicam, niſi in articulo mortis.xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.ĩ.de ſent.excom.
3 non dubium. [De ipſius latere.] Latus†principis, ſiue Papæ ſunt Cardinales,arg.C.ad l.Iul. maieſt,quiſquis cum militibus.vi.q.i.ſi quis cum militibus. circa princ.ibi, de nece virorum illuſtrium, qui conſiliis & conſiſtorio noſtro interſunt, qui & pars corporis noſtri

noſtri ſunt,ſecundum dominum noſtrum,qui & patres conſcripti vocantur.C.de generali aboli.indulgentia.C.de cad.toll.l.vni-
4 ca.in princ.Tales†ergo a contrario ſi miſſi ſunt a latere abſoluere poſſunt omnes, ſiue ſint de ſua legatione ſiue non. hoc enim eis hodie competit de conſuetudine approbata.ſ.eo.ꝙ tranſlationem. Sed & venientes ad ſe aliunde, & ibi dum veniunt ad prouinciam ſibi commiſſam,& dum ab ea redeunt.occurrentes abſoluunt,& ſic extra prouinciam exiſtentes, vt ĩ.de ſent.excom.ea noſcitur.§.i.& cap.ad eminẽtiam.& cap.quamuis.§.i. Sic&†pro
5 conſul†vbique inſigniis proconſularibus vtitur, & voluntariam iuriſdictionem exercet,ex quo vrbem egreſſus eſt,quamuis contentioſa alibi,q̃ in ſibi decreta prouincia non vtatur.ff.de offi.pro
6 conſ.l.j.& ii. Et eſt hæc poteſtas†data legatis ob reuerentiam apoſtolicæ ſedis,cuius vices gerunt vnde aliquid peculiare habere debent.vt ſ.cap.proxi.in fi.& extra d.n.eo.tit.officii.ad fin.lib.vj.& vt ſubueniatur periculis animarum, arg ĩ.de ſent.excom.ſacro. §.i. verſic.qui abſque periculo moræ. [Non mittuntur.] ſed alias ſibi
7 †ad tempus,& perſonaliter committitur,vt ſ.c.proxi.& ĩ.de præſump.mandata.& ĩ.de accuſa.cum dilecti. [Extra prouinciam.] ibi enim ſibi impune non paretur.ff.de iuriſd.omn.iud.l.fin.Sed nunquid de cõſenſu ordinarij,ad cuius prouinciam, ſeu diœceſi declinarent,hoc facere poſſent? Vr̃,ꝙ ſic: q̃a de conſenſu eiuſdẽ poſſunt ibidem iuriſdictionem contentioſam exercere.vt not.ſ. co.nouit.De ſubditis ſuis ſatis hoc vr̃ rationabile & tolerabile,ſed cum hoc ſit priuilegium a Papa conceſſum,& ſic limitatum nõ
a audeo hanc interpretationem facere [a],arg.ſ.de vſu pal.c.ii.& ĩ.de priuil.ſane.& de ſent excom.inter alia. ſit ergo contentus ſuis terminis.ĩ.de ſepult.c.i.§.fin.quouſque ab illo qui poteſt,vel per interpretationem , vel alio modo gratia maior fiat, vt dicit in fine [Commiſſam.] a domino Papa,ergo a contrario hi, qui de latere miſſi ſunt, tales etiã extra prouinciam abſoluere poſſunt. [Vel ibidem.] verſic.ſi in prouincia ſibi commiſſa exiſtentes. [Illuc.] ſ.in prouincia ſibi commiſſa,ergo a contrario hi, qui ſunt de latere,tales etiam aliunde venientes abſoluere poſſunt. [Aliunde.] ſ.ex aliena prouincia . Quid ergo ſi ſubditus hoc commiſerit extra prouinciam ſibi decretam,& poſtea reuertens in prouinciam ibidem petat a talibus legatis beneficium abſolutionis impartiri? vr̃,ꝙ ſit audiendus:quia ſubditus eſt,& hoc petit a legato ĩ.ſuam prouinciam exiſtente,ergo pro ipſo faciunt verba huius cap.Sed contra:quia reſpectu delicti aliunde venit,ratione cuius ſortitus eſt forum alterius,a quo potuit propter hoc iuſte excommunicari, arg.ĩ.de ſent.excom. cum pro cauſa.nec a legato debet recipi, quouſque ad locum in quo deliquit redierit,& omnia emendauerit.ĩ.de rapto.cap.i.ergo talem abſoluere non debet,argu.ĩ.de ſenten.excommu.officii. Et hoc teneas & iunge,quod ſuper hac quæſtione no.in ſum.eo.tit.§.& quo loco. verſic.illud quoque.& hoc intelligas quo ad legatos,qui non mittuntur de latere,de quibus hic loquitur. Hi autem,qui mittuntur de latere,hoc poſſunt, vt patet in eo,quod not.ſ.eo.ſuper verbo,de ipſius latere.Sed quos dicemus de latere miſſos? Breuiter dicas, ꝙ Cardinales tantum, ſicut tenet curia,& not.ſ.ſuper verbo. de ipſius latere. ad hoc.ĩ.de ſenten.excomm.ad eminentiam. [Et qui eccleſiarum.] ver.ſicut Cantuarien.Eboracen.Remen.vt not.ſ.eo.dilectus. [Vendicãt.]
8 ſed†parum prodeſt eis,vt not.extra d.n.co.tit.officij. ſuper verbo, vendicent.lib.vj.[Etiam ſubditis.] multominus non ſubditis.q.d. neminem talem abſoluere poſſunt . [Quamuis in ſua.] multo minus in aliena. q.d. in nullo loco poſſunt. [Non poſſunt.] Subaudi,hæc vera ſunt,niſi de ſpeciali gratia &c.vt in ſeq.verſ. [Niſi de ſpeciali gratia.] verſic. [Illius.].ſ.qui mittuntur legati, ſed non de latere,quibus concedi poſſit. [Amplius.].ſ.illud idem priuilegium,quod habent de latere emanentes. [Et iſtis.] qui nec de latere ſũt,nec mittũtur,ſed ſic ſunt nati,ſiue creati: quia p̃textu eccleſiarum ſibi commiſſarum hanc ſibi vendicat dignitatem,quibus concedi poſſet amplius.ſ.illud idem priuilegium,quod habẽt non de latere,vel etiam de latere Papæ miſſi. [Amplius.] hoc poteſt reſpicere nõ ſolum illos & iſtos,ſed etiam de latere Papæ miſſos,quibus concedi poſſet amplius,q̃ eis competat ex officio legationis,vt videlicet poſſent abſoluere tales quantumcunque eſſet enormis læſio,quod non puto fieri poſſe citra ſedem apoſtolicã, vel ab ea,non dico legatum in genere, ſed ad hoc ſpecialiter delegatum,vt ĩ.de ſent.excom.ſi vero.reſpon.j.& c peruenit.& c.cum illorum.§.j.& ii.& c.relatum.prope fi. & c.canonica. Vt enim in his patet , quantumcunque Papa aliquem ſuper hoc priuilegiet, ſemper ad manus ſuas retinet hanc enormem,ergo nunq̃ tranſit cum generali legatione,niſi ſpecialiter committatur,vt ĩ.de ſent. excom.nuper.§.in ſecundo.& patet in eo,quod leg.& not.ſ.eo.ꝙ tranſlationem.[A ſede apoſt.] hoc nullus alius præſumat concedere,nec dubium interpretari, vt not.ſ.eo.ſuper verbo, extra prouinciam.& ſic patet,ꝙ poteſtas talium quo ad peculiaria poteſt p inſpectionem literarum ſibi conceſſarum perpendi,ad hoc. ĩ.de
9 priuil.porro.ſ.de vſu pal.c.fin.Et no.ꝙ cum ſupradicti†ex officio poſſint abſoluere,poſſunt abſolutionem aliis committere. quod dic,vt leg.& not.ſ.j.eo.j.cum.

ADDITIO.

a ¶Facere. Do.Abb. dicit hoc dictum ſingulariter eſſe notandum, & neſci talibi, ꝙ poteſtas collata alicui in certo loco ex priuilegio non poteſt exerceri etiam in ſubditos,in alio loco,licet conſentiat dominus territorij,ſecus ſecundum eum in iuridictione competente iure communi.

SVMMARIVM.

1 *Legati poſſunt facere ſtatuta, & canones latæ ſententiæ.*
2 *Statuta ordinariorum ſunt perpetua.*
3 *indulgentiæ perpetuæ ſunt,ſicut ſtatuta,& priuilegia.*
4 *Mors omnia ſoluit.*
5 *Legati officium non expirat per mortem Papæ.*
6 *Statutum expirat re integra morte mandatoris.*
7 *Secundum accidens, primum deſtruit.*

CAP. X.

1 NEmini. [Statuta.] Sic patet,ꝙ†legati poſſunt fa-
a cere [a] ſtatuta per totam prouinciam ſibi commiſſam,& canones latæ ſententiæ,vt hic, & ĩ. de locato. ex reſcripto . Nam & ep̃s ,(qui minor eſt) hoc poteſt,vt ĩ.de maior.& obed.ſi quis venerit.Dicunt quidam, ꝙ in condendo talia ſtatuta debet requirere conſilia prælatorum prouinciæ ſibi commiſſæ,arg.ix.q.iii.c.i.iii.iiii.& v. & etiam populi in his,quæ ipſum tangunt,argum.de condict.indeb.c.iii.ĩ.de his quæ fiunt a prælat.cap.fin.ſ.de offic.archid.ad hæc.§.fina. ſed ſecundum dominum noſtrum tenent ſtatuta, quæ facit legatus de his,quæ pertinent ad iuriſdictionem ſuam, & ſi prædicti non fuerint requiſiti , dum tamen legibus generalibus non obſtant : nam ipſas eis corrigere non licet,argum.ſ.C.de offic.præfect.illiri. l.ij.quod dic,vt not.ſ.de offic.archipresbyt.cap.fina.in fi. [Edita.] alias edicta.& tunc ſubaudi. [Commiſſa.] illos enim tantum de prouincia conſtringunt.ff.de iuriſdict.omn.iudic.l.fin.ſed conſtitutio Papæ omnes. ſ.de conſtit.cap.fin. eſt enim tota Chriſtianitas ſua prouincia,quamuis & habeat ſpecialem,vt leg.& no.ſ.de offic.vicar.cap.penult. [Perpetua.] quia legati iuriſdictionem habent ordinariam,vt not.ſ.co.ꝙ tranſlationem.ſed & ordinariorũ
2 ſtatuta ſunt†perpetua,vt hic,& l.diſtinct.cap.j. quod valde periculoſum videtur,cum & ipſa ignorentur,nec ſeruentur edicta. ff.de iudic.ſi prætor.ff.ne quid in loco publico.l.fin.ff.ad Treb.ſeruum. §.cum prætor.ff.de bonis liber.l.fin.§.vbi. Et pœnæ ſi diffinitiuæ, & ex cauſa infligantur,etiam proprio motu. Secus ſi interlocutoriæ & ſine cauſa.quod dic,vt not.ſ.eo.nouit. Quid de indulgẽtiis?
3 Reſpon.perpetuæ†ſunt, ſicut & ſtatuta & priuilegia, arg.xxv.q.ii. ſeruatis.& ĩ.de donat.cum dilectus.in fi. cum ſuis concord. [Licet eadem.].ſ.prouinciam ſibi commiſſam. [Egreſſi.].ſ.per reuocationem,& ſic legatio ſit finita.quod dic,vt not.ſ.eo. nouit. Vel
4 per mortem,quæ†omnia ſoluit.in Auth.de nupt.§.deinceps.& ſ. tit.j.vno delegatorum. Idem eſt,ſi certum tempus,vſque ad quod fuerat alicui commiſſa legatio,ſit finitum,arg.ſ.tit.j.de cauſis.re-
5 ſpon.j Sed nunquid per†mortem Papæ mittentis finitur legatio? Nõ,quia ordinarius eſt,vt ſ not. quod dic,vt plene not.ĩ.de reſtit. in integ.ex literis.reſpon.j.¶ Secus autem.] ii.pars. [Iſtorum.].ſ.a legatis delegatorum. [Illorum.] legatorum. [Diſceſſum.] vel de-
6 ceſſum: nam †morte mandatoris re integra expirat mandatum, vt Inſtit.mandati.§.recte. [Horum.].ſ.a legatis delegatorum.[Ci-
b tatio.] Ergo ſi citatio præceſſit [b] receſſum , durabit cõmiſſio poſt egreſſum. Et ſecundum hoc intellige,quod legitur.ff.de iud.venditor.§.fin. Et adde,quod not.ſ.eod.ſtuduiſti.§ j.ſuper verbo, alii factam. Et quia per citationem perpetuatur iuriſdictio,vt hic,& ſ.tit.j.gratum.& cap.licet.& ĩ.de fo.compet.propoſuiſti.ĩ.de app. vt debitus.ſecundum B. Hæc duo iura proxime inducta probãt, ꝙ ordinariam ſiue delegatam poteſt iuriſdictio ordinaria præuenire. Sed nunquid delegata per delegatum præueniri poteſt per ſolam citationem? Dicunt,ꝙ ſic,etiam ſi per ſolius literę aſſignationem,& ſic intelligunt c.vt debitus.& ſ.de reſcrip.capitulum. Nos contra.quod dic,vt ibi not. Licet enim natura propria naturam extraneam,vel accidens præuenire poſſit,accidens tamen primũ
7 vix ſecundum præueniet . † Immo ſecundum accidens naturalius primum deſtruit, ſicut ſecunda pictura ſecundam cooperit,
c & obfuſcat.Quid ſi legatus reſtituit ſibi [c] primum beneficium vacans,ſecundum ꝙ legitur.ĩ.de iure patro. cum dilectus. & poſtea exit antequam conferatur? Dici poteſt,ꝙ Papa ſuccedit in hac retentione,vel alius legatus ad eandem prouinciam deſtinatus.arg. ſ.tit.proxi.cap.quoniam abbas.ĩ.titu.j.paſtoralis.§.j.& ĩ.de eo qui mitt.in

ADDITIONES.

a ¶Legati poſſunt facere ſtatuta per totam prouinciam ſibi commiſſam, & canones latæ ſententiæ. dummodo legibus generalibus non obſtant . Quod intelligit d.Ab. hic de omnibus legatis,ſiue ſint de latere,ſiue miſſi,ſiue nati.

b ¶Si citatio præceſſit. Adde quid dicendum,ſi delegatus legati prius commiſit citationem,ſed poſt diſceſſum legati nũcius citauit,nunquid ſit perpetuata iuriſdictio. do.Henr.Bon.hic in ij.diſt.poſt Garſiam.

c ¶Retinuit ſibi &c. Dic,ꝙ finita legatione expirat reſeruationes legatorum per tex. in c.præſenti.tit.eo.lib.vj.

mitt.in poss.cau.rei ser.c.iii.§.i. Et adde,quod no.s̃.eo.nouit.in fi. Coetera,quae circa hunc tractatum deficiũt,in sum.eo.tit.legi possunt. [Non praecessit.] Vel aliud equipollens: nam & sufficit, ꝙ iurisdictione sibi commissa vti coepit. quod dic,vt legitur,& notatur supra tit.j.licet.§.j.

¶De officio iudicis ordinarij. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi statuendi sunt in urbibus, & non in castellis.*
2 *Dioecesis appellatione ciuitas continetur.*
3 *Peccatorem corrigere de quolibet peccato mortali ad ecclesiam spectat.*
4 *Iudex qui excessus non punit criminosa festinat.*
5 *Sententia secundum allegata datur secundum canones.*
6 *Ciuilis potestas canonica indiget, & econtra*
7 *Episcopi & comites inuicem sibi auxilium dant.*
8 *Secularis iudex potest cogi ad praestandum auxilium per ecclesiasticum, sed non econtra.*
9 *Potentia secularis ecclesiae necessaria est.*
10 *Iudex ecclesiasticus plerumque paraliticus est quo ad potentiam secularem, quo ad scientiam laicus furiosus.*
21 *Episcopus debet alterius sententiam approbare, & denunciare.*
12 *Subditus habet necesse obedire sententiam superioris, licet scierit iniustam.*
13 *Dominus non iudicauit bis in idipsum.*
14 *Ecclesia debet defendere penitentes.*

CAP. PRIMVM,

PErniciosam,& infra. [Singu-
1 rum vrbium.] In vrbibus † enim,non in castellis,vel villis sunt episcopi statuendi.lxxx.distinct.cap.j.& cap.episcopi.& cap.episcopi.& duobus sequentibus.[In suis dioecesibus.] i.
2 episcopatibus tam † in ciuitate,quàm in dioeceti,& non solum in clericis,sed in laicis,quod dic,vt leg.& not. extra d.n.de censi.Romana.lib.vj. & sic in statutis, siue constitutionibus. & priuilegiis ciuitas sub nomine dioecesis continetur, vt hic,& j̃.de verb.sign.cum tibi. secus in rescriptis contentiosis, & sic non obstat.s̃.de rescrip.Rodulphus [Et scelera.] Spectat e-
3 nim ad ecclesiam de quolibet † peccato mortali corrigere peccatorem,vt j̃.de iudi.nouit.§.i.versic.cum enim.quod dic,vt ibi no. [Inquirere.] fama praecedẽte.j̃.de simo.licet Hely.secundum dominum nostrum. Tu dicas.[Inquirere.] ex officio puro & mero nulla lite contestata,nec libello oblato,vt leg.& not.j̃.vt lite non contest.quoniam frequenter.§.in aliis. [Vlcisci.] dummodo ea, de quibus inquirit ad iurisdictionem suam pertineant: alioquin contra.j̃.de iudi.at si clerici.secundum dominum nostrum.j̃.de accusa.ad petitionem Galteri.non ergo debet parcere iudex,quin excessus puniat, si ergo iudex facinus repertum non vindicat, re-
4 gere,† vt conscius criminosa festinat.C.de commer.& merca.l.ii. in fi.& lxxxiiii.dist.error. & per totum. [Et iudicare.] si accusatio proponatur,& ex quo semel audiret,non relinquat crimina indiscussa.j̃.de collu.dete.crimina. Nec distinguitur, vnde sint delinquentes.ff.de offic.praesid.l.iii & vj.q.iii.placuit. C.vbi de crim.agi opor.auth.qua in prouincia. [Secundum ꝙ canones.] quibus & in hoc leges differunt, vt in Auth.de defen.ciui.§.si vero canoni-
a cum.collat.iii. [a] Iubentes quidem ne ciuiles iudices aliquod impedimentum praebeant,nec se de talibus intromittant,in Authẽ. vt cler.apud propri.episc.conue.§.si vero ecclesiasticum.collat.vj. in Auth.de sanct.episc.§.sinautem ecclesiastica causa.colla.ix.vnde & hic sequitur absque impedimento &c. [Censent.] non secundum capitaneam voluntatem.quod dic,vt not.s̃.de constitu. cap.j.& cap.ne innitaris. Canones autem dicunt,ꝙ epi causas sinodales inquirere debent, & testes maturiores in parochiis constituere,qui huiusmodi peccata (intelligas notoria & famosa) ad episcopos in sinodo referant.xxxv.quest.vj.episcopus in sinodo.j̃. de testi.cogen.praeterea.j̃.de accusat.sicut olim.Censent etiam canones,ꝙ secundum ꝙ certi sunt modi & diuersi examinandi crimina & inquirendi de ipsis, certae & diuersae sententiae proferantur,vt j̃.de accusat.qualiter.ii.§.fin.j̃.de simo.licet Hely.§.j. Sed &
5 † volunt canones,ꝙ secundum allegata sentẽtia detur. quod dic, vt not.s̃.de postul.prael.bonae.j.§.i.& j̃.c.j.¶ Et cum opus.] ii.pars. [Fuerit.] puta, rebellio hoc requirit, & sic recurrendũ est ad brachium seculare,vt hic,& xxiii.quaest.v.princeps.& j̃.de iudic.cum non ab homine.j̃.de cleric.excom.mini.cap.ii.in fi.& j̃.eod. quoniam in plerisque.in fi. cum suis concord.& econuerso potestas secularis cum expedierit auxilium ecclesiastici implorabit. Vna
6 † enim potestas alia semper eget, & ideo tenentur se ad inuicem adiuuare,vt xcvj.distinct.cum ad verum.& cap.duo sunt.x.distin.
7 si in adiutorium.& cap.sequen.& in Lombar. † vt episcopi,& comites inuicem sibi auxilium dent,in rubro & in nigro.Sed secun
8 dum dominum nostrum haec est differentia: † quia secularis iu-
b dex potest cogi ad praestandum auxilium per ecclesiasticum [b],sed per secularem ecclesiasticus non cogetur,argu.j̃.eo.ad reprimendam.secundum dominum nostrum,& melius.j̃.de iud.qualiter. Quid ni? secularis enim inferior est,vt patet in eo,quod leg.& notatur j̃.de maior.& obed.solitae.§.potuisses.ergo in superiorem potestatem non habet.j̃.de maior.& obedient. cum inferior. Et est secunda differentia:quia secularis non habet examinare processum ecclesiastici.Ecclesiasticus vero nunquam ad petitionem secularis excommunicabit, nisi ex causa rationabili, & canonica forma obseruata.j̃.de senten.excomm.sacro.extra dom.nost. cũ medicinalis. libr.vj. cui nec per pactum renunciari potest. quod dic,vt not.s̃.de offic.deleg.P.& G. Vnde & si excommunicandus aliquid rationabile obiicere voluerit,audietur.ii.quaestio.j. nemo. Tamen d.n.sicut ei placuit,hoc reprobauit;dicens,ꝙ nec ecclesiasticus excommunicabit proscriptos secularis, nec secularis proscribet excommunicatos ecclesiastici,quamuis ecclesiasticus debeat vitare proscriptos,& in praedicatione suadere populo,ꝙ caueat,& hoc multo fortius de excommunicatis ab ecclesia faciat secularis non tamen videtur,ꝙ secularis ad requisitionem ecclesiae possit & debeat excommunicatum proscribere,cum & finaliter rebellione exigente debeat animaduertere in eundem,vt patet j̃. de verbor.signific.nouimus.& in concord.signa.s̃.ea.glo.in prin. Et econuerso ecclesiasticus debet excommunicare proscriptos, & rebelles secularis ad requisitionem ipsius,vt xj.quaest.iii.qui resistit. Illud autem certum est,ꝙ vterque vitãdus,scilicet excommunicatus,& proscriptus,siue bannitus, & neutri eorum vasalli sunt obligati,donec ab ecclesia,vel a Rege fuerint restituti, vt in libro feud.hic finitur lex consuetudinis Regni.cap.domino guerram.
9 & vere necessaria † est potentia secularis ecclesiae,& scientia eccle
10 siae eget potentia secularis: nam † quo ad potentiam secularem, iudex ecclesiasticus plerumque paraliticus est, quo ad scientiam vero plerũq; laicus furiosus. Vnde si recte vellent procedere duo gladii,semper spiritualis tanq̃ primus, vt per coercitione ecclesiasticam, ex quo ad religionem peruenitur, vel consilii requisitionem in dubiis.j̃.qui fil.sint legit.per venerabilem.§.rationibus.& tanquam cereus ardens & illuminans debet praecedere, & sequi postea ad conferendum rebellem tanquam malleus secularis,vt not.in sum.de treu.& pace.cap.j. Sed hodie in multis locis caecus a caeco ducitur:quia nec spiritualis instruit,nec corrigit,& seculares debiles,& imbecilles malleat indistincte,iura etiam ecclesiastica occupando. Vnde timendũ est de eo,quod leg.s̃.de eta.& qua. cum sit ars.cum suis concord.xliii.dist. Ephesiis.& cap.sit rector.
11 Sic & † vnus episcopus debet alterius sententiam approbare,& denunciare.j̃.de treu.& pa.cap.j.j̃.de rapto.cap.j. Nisi forsan ipsam iniustam esse sciret:nam in bono tantum debet suum auxilium
12 impartiri.xj.distinct.cap.penult.& fiñ.Secus in subdito † qui necesse habet obedire,& si iniustam sciat.quod dic,vt legi.& nota.s̃.de offic.deleg.si quando.& cap.pastoralis. §.quia vero. [Publicum.] idest laicalem,siue secularem potestatem.xj.quaest.iii.si quis sacerdotum.& cap.petimus.& cap.istud. j̃.de fo.compete. si diligenti. [Non ad praeiudicandum.] idest propter hoc non praeiudicatur secularibus potestatibus,quin & ipsi possint inde iustitiam facere secundum quosdam. Vel q.d.non propter hoc praeiudicabitur ecclesiae,immo in posterum sine seculari officium suum poterit expedire;quia modo vocantur laici ad auxiliandum,non ad praeiu
c dicandum,ad quod compelli potest [c] per ecclesiam.xxiii.q.v. administratores. iubẽnt enim in talibus dioecesanis episcopis etiã secundum leges iudices seculares,vt in Auth.vt disc.iud.§.j.& ij. & per totum.collat.ix.Vel non ad praeiudicandum:quia non debent se intromittere,vt not.s̃.respon.j. super verbo, secundum ꝙ canones,nisi vocati,vt hic. Vel quia debet eis dici a iudice ecclesiastico: nos vocauimus vos, non ꝙ habeatis ius in hoc casu, sed vt nobis (sicut tenemini) auxilium praebeatis.si.vii.quaest.j. Pontifices.xxiii.distinctio.presbyteri. Prima autem expositio displicet:
13 quia nec † iudicabit dominus bis in idipsum,nec de delicto vnius saepius est quaerendum,vt patet in eo,quod leg & not.s̃.tit.j. licet. nisi dicas, ꝙ episcopus procedit quantum ad poenam spiritualẽ, siue poenitentialem & peccatorum correctionem.j̃.de iudic.nouit. Iudex vero secularis quantum ad poenam corporalem, siue temporalem.xcvi.distinct.duo sunt.ii.quaest.iii.§.hinc autem col
14 ligitur.quod nec multum placet,cum & ecclesiam † debeat defendere poenitentes. xj. quaest. ii. illud. Et notandum secundum dominum nostrum,ꝙ si quis clericus, vel laicus non pareat sententiae sui iudicis.s.quem confitetur suum.Vel notorium est,nec coram

ADDITIONES.

a ¶Nõ est ibi talis.§.sed puto.ꝙ voluit allegare tex.in Auth. vt clerici apud proprios episc.versic.si vero ecclesiasticam.ad fin.collat.vi. seu hic error, sicut & alii infiniti processit ex mera ignorantia scriptoris.
b ¶Per ecclesiasticum. Sed an episcopus possit tenere familiam armatam.Andr.Sic. remittit hic ad Bald.qui respondit,quod sic.in l.iii.§.fi.ff.de offic.praefec.vigil.
c ¶Compelli potest. Vide de hac compulsione late per Inno.& do.Abb.hic.

coram superiore appellationem, vel supplicationem prosequitur, secundum dominum nostrum. Vel aliquid aliud rationabile non praetendit,ecclesiasticus iudex suam censuram exercere poterit contra talem.xcvi.distinct.cum ad verum.Si vero sit exemptus,non valet,quod fit a praelatis contra eum,secundum do.no. quod dic,vt leg.& not.extra dom.nost.de priuileg.volentes. li.vj. Illud autem tenẽdum est, ꝙ etiam si sit Rex,vel Imperator,semp post monitionem canonicam excommunicabitur ab ordinariis pro notoriis excessibus,vt pareat.lxiii.distinct.Valentinianus.nisi sit nimis seuerus, vel iniuriosus. Tunc eniam Papa summi Regis vicarius cognoscet etiam de non notoriis per modum accusationis,vel inquisitionis,seu denunciationis,arg.Instit.de his qui sunt sui,vel alien.iur.§.sed hoc tempore.& §.dominorum. s̃m d.n.& melius.j̃.de iudic.nouit.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Delictum commissum esse tripliciter scire possumus.*
2 *Aliquidam liceat in specie, quod in genere non liceret.*
3 *Excommunicatio generalis iusta est.*
4 *Iustitia nemini debet denegari.*
5 *Sacerdos curatus excommunicat.*
6 *Excommunicatio an ten at si duo commiserum furtum,& episcopus unus ex communicat.*
7 *Sacerdos non potest cogi per superiorem, vt peccatorem reuelet.*

CAP. II.

SI sacerdos. [Sciat pro certo.] quia forte vidit eum delinquẽtem,sed solus erat. Vnde cum non possit hoc probare, taceat, etiã si eps sit.vj.quaest.ii.si tantum.& cap.placuit.ii.q.vii.plerumque.& cap.quapropter. Sinautem istud probare possit, cum sciat
1 hoc,† tãquam homo,& proximus tenetur monere delinquentẽ, vt se corrigat,& procedere vltra,secundum quod legi.& not.j̃.de iudic.nouit.j̃.de testib.in omni. Vbi vero probari non potest,soli Deo relinquendus est.xxxii.q.v.Christiana.vj.quaest.j. si omnia. Alioquin non esset hoc,nisi hominem infamare,quod prohibe
a tur,vj.q.j.deteriores. Vel hoc scit [a]: quia ab eo audiuit extra forũ poenitentiale.xxii.quaest.v.hoc videtur. Et tunc idem, vt pridem: quia adhuc scit tanquam homo.Vel hoc scit non tanquam homo,sed tanquam Deus, vt j̃.§.fin.& tunc fortius est celandum: quia certa & magna poena imponitur reuelanti,vt leg.& no.j̃.de penit.omnis. ad finem. Et in omnibus istis scientiis, quod hic dicitur, locum habet. Si autem hoc sciret,tanquam iudex omnino esset vlciscendum,& puniendum,vt iii.quaest.vii.iudicet.& s̃.ca j. [Iudiciario ordine.] Vel extra iudiciario, vt s̃.cap.j. [Possit.] nec
2 tunc,quousque probatum sit. [Nominatim.] Arg.est hic,† ꝙ aliquid licet in genere,quod in specie non liceret,arg.ii.q.j.vnus.j̃. de senten.excomm.a nobis.j.viii.quaest.j.quid autem.ff.de quaestionibus.l.i.§.qui quaestionem.ff.de acquir.rer.domin.quaedam.ff.de fundo dot.l.i.ff.de contrahen.empt. in modicis. j̃.de iure patron. ex literis.s̃.de offic.deleg.quoniam abbas.ff.de poen.moris. argu. contra quia licet aliquid in genere,quod nõ licet in specie.s̃.tit.j. ꝙ translationem.s̃.de rescrip.ad haec sumus.j̃.de do.& contuma. ex literis.j̃.de appell.inter coetera.& cap.consuluit & cap. significantibus.xxiii.dist.quando.ff.si quis caut.sed & si quis. §.quaesitũ. C.de iure do.impe.l.i. Solut.quod licitum est in genere, licitum est & in specie,& econuerso, nisi descensus ad specialia,vel generalitas occasionem mali inducat,vt patet per exempla in cõcor. primae rubricae.& C.quae res pign.oblig.poss.l.j.ff.de pign. obligatione. Quinimmo sicut patet in qualibet concord. vtriusque rubricae,quaelibet per se casum suum obtinet specialem,secundum B. [Arguere.] Specificando, & exprimendo nomen proprium dicendo, excommunico Petrum quia hoc commisit. [Indeterminate.] idest in genere dicendo,excommunico illum; quia ta
3 le furtum commisit. Et ita habes hic,† ꝙ iusta est generalis excõmunicatio.ad idem.v.quaest.j.quidam. secundum dominum nostrum.Sed contra,extra dom.nost.de senten.excom.Romana.§. caueant.lib.vi.Solut.non debet ferri generalis excommunicationis sententia,nisi rationabilis causa subsit, quae etiam in ipsa exprimatur, vt ibi. Dic autem subest causa rationabilis. sincertitudo,argum ff.de rei vendic.quae de tota.§.incerte.ff.quorum lega. l.i.§.nonnunquam.& est si.xj.quaest.iii. excellentissimus. & accedit Instit.de exhaered.liber.masculos.& §.nominatim. ff.de lib.& posthu. nominatim. Et talis excommunicatus est quantum ad Deum,licet,cum nesciamus quis sit,ab ecclesia non vitetur,secũdum B.j̃.de senten.excommu.cum non ab homina.Debet tamẽ saltem generalis monitio praecedere talem sententiam:alioquin est iniusta,vt leg.& not.extra dom.nost.de senten.excommu.statuimus.& cap.Romana. §.sed nec in specie. lib.vj. Ex quo autem monitio praecessit,talis sententia iusta erit,vt j̃.§.seq.¶ Sed si ille.] ii.pars. [Damnum.] Puta, furtum, vel aliquid simile. [Pétierit.] a sacerdote dicto,qui bene scit quis est is qui cõmmisit.[Potest.]
4 idest debet. Nemini enim debet iustitia † denegari.j̃.de maior.&
5 obed.inter quatuor.in fine. Patet hic, † ꝙ sacerdos excommuni
b cat [b]. Et hoc intelligas de sacerdote curato,vt ii.quaest.j.nemo.xj. quaest.j.experientiae.& cap.audi.& cap.quomodo.& j̃.capit.j.Nisi forsan esset ei inhibitum per episcopum,quod dic vt not.in summa de senten.excomm. §.quis possit excommunicare. sub §.nedum autem ius. [Excommunicare.] In scriptis,extra dom.nost. de senten.excommun.medicinalis.§.quisquis.libr.vj.Tali tamen sententia non ligatur,nisi subditus. j̃.de sentẽ.excomm.a nobis.j.
6 Sed pone,ꝙ duo, † committunt furtum,& episcopus dicit excõmunico vnum ex his,qui hoc furtum commisit. Quis eorum ligatur? Videtur,ꝙ nullus,argum.ff.de manumiss.testamẽ.cum ex pluribus.ff.de adimẽ.lega.l.iii § si duobus.ff.de reb.dub. si quis ex pluribus.& l.si fuerit. Sed contra.ff.ad l. Aquil.ita vulneratus.ff.arborum fur.cae.si plures.ff.de iniur.si plures.xxiii.quaest.fin.cap.fin. Solut.ex vi sententiae neuter ligatur. Consilium tamen est, ꝙ ad cautelam vterque absoluatur,secundum omnes, faciunt vim in eo, ꝙ dixit vnum, & non dixit quem.& ideo sententia est incerta,vnde nulla est.C.de sent.quae sine cer.quan.prose.l.pen.in fine. Sed non puto, ꝙ Deus has subtilitates requirat. Et ideo vterque
c ligatus est [c] quo ad ipsum: nam & alias ecclesia non facit vim in verbis sententiae,ex quo constat de mente.j̃.de verb.sign.in his.& de hoc not.j̃.eo.ex parte. [Actorem.] Indeterminate,vt not.s̃.respon.j.per quod & excommunicatus intelligitur.vt ibi not.& probatur.ff.de manumiss.testam.nominatim.[Confessus.] Etiam in poenitentia, sed caueat, ꝙ ita stet in genere, ne ipsum aliqua circunlocutione,vel nutu,vel signo denudet. j̃.de poenit.omnis. de poenit.distinct.vj.placuit. ¶ Sed tamen.] ii.pars. [Non nominatim.] Dic, vt supra. [Licet sciat.] i.sacerdos.q.d.& si intret ecclesiam vnà cum aliis,non tamen debet eum expellere, sed potest eo praesente cum bona conscientia celebrare. argum. vj.quaest.ii. capit.ii.& iii. [Quia non vt iudex.] Hic est ergo expressum, quod
d iudex debet iudicare secundum probata & allegata [d],non secundum conscientiam.j̃.eo.conquerente.§.j.in princ.nam conscientiam potest sanam habere,vt hic patet,& not.s̃.de offic.deleg pastoralis. §.quia vero. vbi de hoc. [Sed vt Deus.] Sed nonne sacerdos celebrat,vt Deus,cum nec sit in actu iudiciali,sed potius diuino? Respon.quia nec Deus omnes peccatores expellit,immo tolerat malos cum bonis, quousque segregetur granum a palleis. Matth.iii.g.& hoc est,quod sequitur j̃.vers.quia nec Christus &c. & probatur xxiii.quaest.iiii.cap.j.& ii.& per totum.[Admonere.] j̃.de sen.excom.porro.& cap.cum non ab homine. [Ingerat.] & si acquiescere noluerit, nihilominus celebrabit. [Quia nec Christus &c.] vt j.quaest.j.Christus.xxiii.quaest.iii.tu bonus.de consecr.
7 dist.j. non prohibeat. Nec potest † cogi etiam sacerdos per superiorem,vt peccatorem reuelet. Quinimmo enim & si cogatur,vt tanquam testis veritatem dicat, audaciter potest dicere de eo, quod tantum tanquam Deus scit, nihil scio,vt patet in hoc cap.& j̃.de
e excess.praelat.dilectus [e].

ADDITIONES.

a ¶Hoc scit. De triplici scientia tractat hic,& Adde do.Abb.in v.not.
b ¶Sacerdos excommunicat. Adde domi.Henric.& dominum Abba.hic.& Lap. alleg.xxxviij.
c ¶Vterque ligatus est. Do.Abb.tenet hic primam opi.quae fuit glo.& Goff.
d ¶Allegata. Adde Bar.in l.illicitas.§.veritas.ff.de off.praesi.& Io.Cald. in c.pastoralis.supra tit.j.Bart.& Alex.in l.j.C.vt qui desint aduoc.
e ¶Dilectus. Idem tenet hic do.Abb.per eadem iura,licet non alleget istum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicare possunt praelati inferiores,ex quo curam habent.*
2 *Lex dat iurisdictionem ordinariam.*
3 *Rector cuiuslibet vniuersitatis ordinarius est.*
4 *Duo, vel tres faciunt collegium.*
5 *Rex Franciae non recognoscit superiorem in temporalibus.*
6 *Conuenticula generaliter sunt prohibita sub grau poena.*
7 *Reipublicae expedit vt vnus sit dominus, & non plures.*
8 *Potentioribus non possumus esse pares.*
8 *Ius vniuersitatis, vel collegii qualiter concedatur per Principem.*
10 *Iurisdictionem qui habent ordinariam.*
11 *Plebanus excommunicare potest suos parochianos.*
12 *Excommunicatio iniusta a subditis est timenda.*
13 *Episcopo immediate subest qualibet anima.*

CAP. IIII.

CVm ab ecclesiarum. Tradit regulam generalem. [Praelatis.] Praelatos vocat illos, qui a collegiis eliguntur.s̃.de elect.cap.j. qui & iurisdictionem hñt. C.de iurisdict.omn.iudic.l.fin.xv.quaest.iiii.cap.j.j̃.de iud.decernimus.in Authen.de defen.ciuit.§.nos igitur.collat.iiii. secundum Goffr.Tu dicas,ꝙ praelatos vocat curatos,rectores,argum.s̃.de of
1 fic.deleg.si quando.nam & † inferiores praelati,ex quo curam habent,excommunicant,siue sint archid.s̃ de elec.cum in cunctis. § Inferiora.& cap.dudum.§.tandem.siue abbates.s̃.de offic. delec. P.& G j̃.de simo.sicut.j̃.de eo qui fur.ord.susc.cap.i.sunt plebani, vt sequitur.xvi.q.i.alia.& not.s̃.c.proxi.§.sed si ille. ad idem.ii.q.vii

§.item

§.item cum Dauid.Non tamen possunt tales anathematizare.i. cum illa solennitate excommunicare,de qua legi.xi.q.iii debent. xii.sacerdotes. De illo enim anathemate,siue excommunicatione solenni intelligas, ꝙ ad minorem episcopo non pertinet, & ꝙ mucro episcopalis est. xvi.q.ii. visis. xxiiii.q.i. corripiantur. Et notandum,ꝙ secundum dominum nostrum quælibet vniuersitas,& quodlibet collegium licitum eligit sibi iudicem,q, ex quo
a electus est & approbatus,iurisdictionem habet ordinariam [a] a le
2 ge,vt in concord.signa.s.ea.glo. in princ. † Lex enim dat iurisdictionem ordinariam.ff.de iurisdict.omn.iudic. & quia. Vnde &
3 rector†cuiuslibet vniuersitatis ordinarius est.i Auth.de defen.ciuit. §.nos igitur. collat.iii. Et qui eligitur ab his, qui sunt alicuius professionis,vel negotiationis,siue artis,sicut sunt cerdones,pistores,phisici,grammatici,& similis:adeo ꝙ tam de publicis causis, q̃ etiam de priuatis, quas habent occasione societatis, socii inter se coguntur rndere sub tali rectore.nulla exceptione remota obstante. Actores tn non coguntur eos conuenire sub eo : immo eriam possunt conuenire ipsos sub iudice,sub quo domicilia habent,vt omnia hæc probantur.C.de iurisd.omn.iudic.l.fina.Inde est, ꝙ scholares diuersos iudices habent.Est tamen in optione ip forum,sub quo respondeant,vt lib.feudo.de scholaribus. quæ est C.ne fil.pro pat.auth.habita.quod dic,vt nor.ĵ.de fo.competen.ꝙ clericis.Sed nūquid quælibet ciuitas,& quodlibet castrum potest sibi constituere ius vniuersitatis? Dixit d.n.ꝙ non,sed est,hoc intelligendum de illis,qui a superiore authoritatem habent. Vnde & scripsit hic, ꝙ si tot homines essent simul collecti, quot sunt Romæ,non possent constituere,ꝙ essent vniuersitas,nisi haberēt consensum superioris tacitum,vel expressum. Hoc autem credidit sufficere,ꝙ ille, cuius sunt homines sic congregati, constituāt locum,in quo habitant,esse ciuitatem,vel castrum,burgum, vel viliam,arg.C.de iurisd.omn.iudi.priuatorum. s.de consuet. cum dilecti. §.dictus vero. Corpora autem, siue collegia alicuius artis, vel societatis,vel negotiationis licita sunt & approbata a lege, vt dictum est supra, vnde possunt habere in his, quæ ad negotiationem,vel societatē pertinent,archam communem & syndicum. ſi.quod cuiusque vniuer.l.j.& iudicem,sine præiudicio tamen do mini sui, si quem habent,arg.C.de iurisd omn.iudi.l.ſi. ad ſi. ff.de illici.colle.l.j.& l.iii.& fi.& in eo,quod leg.& not.ĵ.de excess.plat. dilecta. Ad hoc autem,vt sit collegium,oportet ad minus,ꝙ sint
4 duo, † vel tres simul,tanquam collegium congregati, vt patet in eo quod leg.& not.s.de elect.c.i.Et si discordant in aliquo, maio ri parti standum est:nisi minor rationabile quid prætendat.ff.ad municip.quod maior.ĵ.de his quæ fiunt a maio.par.cap.c.i. Hæc autem potissime in ciuitatibus,quæ carent iudicibus, locum habent,in quibus etiam quando non reperitur alius,est ad eām dicæ cesanum tanquam ordinarium etiam in temporalibus recurrēdum.in Auth.vt diffc.iudi.§.in ciuitatibus.collat.ix.Vnde & hæc iura collegiorum,siue corporum vigent in ciuitatibus potissime Lombardiæ,quæ & si dominum habeant,ipsum tamen non, vt
5 expediret Reipublicæ,recognoscūr:sicut†nec Rex Franciæ. ĵ. qui fil.sint legit.per venerabilem.§.j.versic.ſi.Quicquid enim scribatur,hoc solum putamus iustum esse,ꝙ ciuitates,siue alia loca, q̃ habent dominos speciales,non debent dominum,vel iurisdictio nem aliquam in sui domini præiudicium vsurpare, nec se in superbiam erigere contra ipsum,nisi velint esse luciferani. Vnde &
6 conspirationes & coniurationes,& collegia,& †conuenticula generaliter sunt prohibita sub graui pœna. xi.q.j. conspirationum. & c.coniurationum. C.de episc.& cleri.conuenticula.in lib.feu. de pace iura.fir.hac edictali.§.conuenticulas. Ideo quamuis prædicta corpora,siue collegia sint approbata a iure, & iustum sit, ꝙ dominus ipsis sua priuilegia seruet. Si tamen suos incipiunt terminos excedere,& iura,siue iurisdictionem domini vsurpare, de iure sunt per eundem dominum refrenandi,& coercendi,argu. xi.q.iii.priuilegium.ĵ.de priuil.tuarum.& in eo,quod leg.& nor.
7 ĵ.de sepult.c.j ad fi.Hoc enim† expedit Reipublicæ,vt vnus sit dominus,& non plures,vt patet.ff.de orig.iur.l.ii.§.deinde.quia difficile.& §.eodem tempore.& §.nouissime. Sed verum est, ꝙ de facto dicunt quandoque simul congregati illud.Sap.ij. Sit fortitudo nostra lex iustitiæ. Vnde & dominos conculcant, & ipsos sibi
8 subiiciunt:quia † potentioribus non possumus esse pares.ff.de ali. iud.mu.cau.fac.l.iii.in prin. Hoc quantum ad laicos. quantum enim ad clericos pertinet, nullus etiā ex electione iurisdictionē cōsequatur,nisi primo a superiore confirmetur, vel approbetur, vt patet in eo quod not.s.de elect.nosti. & c.transmissa. exceptis quibusdam casibus,vt not.ĵ.de appell.quia nos.& s.de elect.nihil est.§.pen.Ex quo autem confirmatus,vel approbatus est quis per superiorem ad beneficium cum cura, de iure communi iurisdictionem habet,vt hic,& ĵ.de maior.& obed. cum in ecclesiis. Et not.in sum. de sent.excom. §.quis possit excommunicare. sub §. nedum autem ius.versic.tu dicas.& seq. Is autem qui curam non habet,per consequens nec iurisdictionem ordinariam, cum priuatus sit,nisi a principe ordinarius constituatur,vt ĵ.de restit.in integr.causa restitutioni:.§.delegati. Vel nisi sit officialis, siue vicarius ordinarii,vt leg.& not.s.de offic.archid.c.fin. Qui etiam priuato canonico in familia sua iurisdictionem dat ordinariam,qd dic,vt leg.& not.ĵ.de fo.compet.cum contingat. Vt tamen scias, ꝙ mulier,vel etiam laicus quantumcunque religiosus nō potest censuram ecclesiasticam exercere.quod dic,vt not.ĵ.de maior.&
9 obed.dilecta.& de deci.quamuis sit graue.§.ſtatuimus.† Princeps autem,secundum dominum nostrum,eo ipso,ꝙ scribit ex certa scientia alicui,vt vniuersitati,vel syndicum eorum admittit,videtur eis concedere ius vniuersitatis. Et idem dicendum est de collegio abbatiæ,vel prioratus,& de abbate,siue priore,arg.ĵ.eo.quāto.arg.ĵ.de sta.mon.c.ii.qui & ordinarium facit.ff.de offic. eius cui mand.est iurisd.l.j.§.j.Etiam tacite eo ipso, ꝙ dat, siue committit alicui aliquam ciuitatem,vel castrum,vel villam.ff.de offi.præſe. vrb.l.j.§.cum vrbem.in Auth.de consulibus §.fin.collatio.iiii.Et idem intelligas etiam,si ab alio conferatur,vel committatur, qui tamen hanc habeat potestatem,arg.ff.de iudic.cum prætor. ĵ.de iure patr.ex literis.Sed & secundum dominum nostrum lex dicitur dare iurisdictionem ordinariam eo ipso, ꝙ aliquem ordinarium vocat.C.de offic.recto.prouin. qui ordinariam. C.de mon.
10 mult.eos. † Sed & a lege habet dominus iurisdictionem ordinariam in vasallos,& pares in dominum & vasallum, vt in lib.feu. de prohib.feu.ali.sine consensu domini.imperialem.ĵ.de iud.cœterum. Et arbitri electi ab eō & subdito in eodem.xj.q.j.si clericus aduersus clericum.& conciliis præsidentes.ĵ.de iud.c.j. ĵ.delibel.obla.c.j.& capitulis religiosorum prouincialibus. ĵ.de testa.mo na.in singulis.& c.ea quæ. Et capitulum vacante sede.ĵ.de maio. & obed.cum olim.& hoc iunge in sum.eo.tit.§.j.& ij.vbi de hoc. Et adde,quod not.de hac materia.ĵ.ne prælat.vices suas.c.ii.& s. de offic.deleg. quoniam abbas. ante fin. [In malefactores.] quos possunt sub quo voluerint iudice conuenire. ĵ. de fo.competen. cum sit generale. Sed & contra ipsos vtroque gladio vti, si ad ipsos spectet,vt ĵ.de sent.excom.dilecto. & est si.ĵ.c. ad reprimendā. [Satisfactionem.] secundum ea,quæ leg.& not.ĵ.de verb.sign.ex parte.& c.cum olim.¶ Quapropter.] ii.pars. In qua ex genere infert speciem.si.ĵ.de præben.cum secundum Apostolum.§.inde. ĵ.eo.ad reprimendam.respon.i.versic.ideoque est.[Plebanus.] Pa
11 tet ergo†plebanus excommunicare potest ram clericos, q̃ laicos parochianos suos,vt sequitur. [In clericos.] ergo plebanus habet curam, nedum laicorum, sed etiam clericorum inhabitantium parochiam suam. [Rationabiliter.] quia semper præsumitur pri
12 ma facie,vt s.de renun.in præsentia. † Sed & in ista a subditis est timenda.xj.q.iii.c.j.& est ratio,vt not.s.de offic.deleg.cum contingat.§.verum.sed ꝙ tali punitur proferens. ĵ.de sent.excom.sacro. [Et eam.]. ſ.sententiam. [Conscientia.] vt per ipsum de meritis instruaris;quia quod omnes tangit &c. s.de temp.ordi. si archiepiscopus. [Non relaxes.] absoluendo secundum formam ecclesiæ quantum ad sententiam excommunicationis, quæ ex quo se mel tenet,nec aliter relaxari potest. Quantum vero ad sententiā interdicti,proprie ponitur:quia & illa relaxatur,vt not.ĵ.de testib. veniens.ij.§.fi.& sic dictio semel posita & c.vt not.s.de rescrip.plerumque. Sed quid si relaxauerit? vtique tenet absolutio,cum epi
13 scopus sit ordinarius totius diœcesis. xj. q.j. de persona. ℞m T. Et immediate † subest ei quælibet anima, vt patet in eo,quod not.s. de offic.archipresbyt.officium. §.confessiones. Nec enim prohibetur defensor ciuitatis (cui comparatur eps) de causis inferiorū cognoscere,magistratibus municipalibus prætermissis,in Auth. de defen.ciui.§.j.& iii.collat.iii.Iniuste tamen facit,& quod nollet sibi fieri,sed deberet talem ad excommunicatorem remittere,qd dic,vt leg.& not.ĵ.eo.ad reprimendam.sed & in talibus consuetudo est spectanda.s.de offic.archid.c.fin.

ADDITIO.

a ¶Ordinariam. Idem no.glo.& do.Abb.hic.in glo.j.

SVMMARIVM.

1 *Patronus laicus non habet se intromittere de bonis ecclesiæ.*
2 *Ecclesia securius procedit contra patronum ecclesiasticum, quàm contra secularem.*
3 *Ecclesiæ vacantis episcopus custodiam habet.*
4 *Patronus ecclesiasticus ecclesiæ patronatus vacantis habet custodiam.*
5 *Oeconomus quis dicatur.*
6 *Delictum, & negligentia quomodo punitur.*
7 *Alienari possunt, quæ seruando seruari non possunt.*

CAP. IIII.

GVm vos. [Minus idonee.] Vnde & aliquoties a vobis appellari contingit.ſi.ĵ.de appell.peruenit. [Præsentatores. ſ.patronos seculares, vt sequitur. [Alia de causa.] Puta, quia negatis eos fore patronos,vel quacunque alia. [Et ĵ.].i.quæritis,vtrum possitis ecclesiam ordinare:quia periculum vertitur in vacatione diutina, vel ꝙ sit aliud remedium apponendum, & ad hoc respondet in seq.§.¶ Fraternitati vestræ.]ii.pars.[Ecclesiastica.]Hoc ideo dicit: quia

1 quia si † patronus laicus sit, non habet se intromittere de rebus ecclesiæ,nisi quo ad defensionē.x.q.j.c.j.ii.iii.iiii.v. & vj.xvj q.vii. decernimus.& ca.filiis. Vel ideo dicit ecclesiastica: quia talis facilius cogeretur:puta,per suspensionem,vel subtractionem benefi cii.lxxiiii.dist.consuluit.secundum B.Immo hoc ideo dicit:quia de non ecclesiastica,si eps vellent ordinare ecclesiam, posset quā doque scandalum suboriri,vt patet ĵ.de iure patro. cap.i. & ii. Et
2 quia securius potest procedere ecclesia†contra patronum ecclesiasticum,q̃ contra secularem,vt patet in eo,quod leg.& no.s.ti.j. dilectus. Idem tamen iuris esset finaliter in hoc casu, & si persona non esset ecclesiastica:quia eadem ratio manet, vt not.infra. [Nō habet.] sed secularis. [Minus idonee.] Sic patet,ꝙ patronus laicus non priuatur ipso iure,si minus idoneum repræsentet,sed ponitur œconomus in ecclesia, vt sequitur. Et in hoc releuatur:
2 quia patronus ecclesiasticus [a] priuaretur. Grauatur autē in alio: quia patronus ecclesiasticus per sex menses spectetur.ĵ.de iure patro.eam te.non expectatur,nisi per quatuor seculares.ĵ.de iure patron. cum propter. Et sic fit quædam dispensatio hinc & inde, secundum B.Abbreuiaui autem glo.quia omnino est cancellāda. Nam lex dicit expresse. ſ. ꝙ si secularis patronus non repræsentet idoneum,episcopus ecclesiam ordinabit.in Auth.de sanct.episc. §.si quis oratorij domum. collat.ix. & de ecclesiasticis titulis. §. si quis ędificationem.collat.ix.quod dic,vt not.s.de suppl.negl.prælat.cap.ij.§.fin. Et patronus secularis aliam habet recompensationem,& in alio releuatur,ꝙ possit.ſ.variare,vt legi.& not.ĵ.de iure patro.cum autem.& c.patroralis.§.j.& hæc litera, vt ĵ.not. habet alium intellectum.Dom.tamen nost.notauit hic,ꝙ patronus dicebat suum præsentatum idoneum. Vnde quamdiu super hoc erat quæstio,non potuit prælatus de perpetua persona ecclesiam ordinare,sed de œconomo tantum. Quod & verum est, vt patet in eo,quod not.s.de æta.& qualit.cap.fin. s.de fil.presbyt. quoniam. [Personas.].ſ.repræsentatas conscientia remordente,nec alias lite pendente,vt ĵ de restitu.in integ.cap.ii.§.fin.quia cum etiam a uobis appellatum sit,vt not.s.respon.j. appellatione pen. nihil est innouandum.ii.q.vj.appellatione. Et merito in hoc casu denegatur prælato ordinario:si enim hoc concederetur ei,semper mouereret quæstionem,vt sic posset ecclesiam ordinare,ad hoc.Inst.vi bo.rap.§.sed ne dum talia.& ĵ.de diuor.quanto.§.penul.cum suis concord. Alias autem si nec iis penderet, posset ecclesias de aliis personis idoneis ordinare. Et sic non ob.s.de suppl.neg.præla.c.ii. §.fina.nec ea, quæ ibi not. Et hic est verus huius cap. intellectus. [Instituere.] quia nec potestis,nec debetis vobis ius dicere. C. ne quis in sua causa iudi.in nigro & in rubro. Et not.s.de electio.bonæ.ij.vnde necesse est ordinationi deferre,arg.xxviii.dist. de Siracusanæ.cum inter vos.& patronos litigetur,vt s.respon.j. Si vero litigaretur inter alios sup iure patronat[a] expectato patrono eccle siastico vsq; ad tex mēles,& seculari vsque ad quatuor potietis ec clesias ordinare,vt s.not. [Ponatis.] Hic notandum,ꝙ vbi eccle-
3 sia nō habet patronus,eps ipsa †vacante habet custodiam,& pro ipsa agit,arg.xvi.quæst.vii.omnes basilicæ.x.quæst.i.cap.j.& ii.ĵ.de succes.ab intest.cap.fin. secundum dominum nostrum, vbi de hoc. Nisi de consuetudine,vel priuilegio ad archidiaconum, vel aliam ecclesiasticam personam pertineat,vt patet in eo, quod legitur & notatur ĵ.de appell.bonæ me.§.procurator. & ĵ.de institt. cum venissent. Et idem est,vbi habet patronum laicum:quia ratione non habet custodiam,sed defensionem tantum.xvj.quæst.vii. decernimus. & cap.filiis,secundum dominum nostrum, nisi ex priuilegio speciali, vel consuetudine per sedem apostolicam approbata,sicut patet in Regibus Franciæ & Angliæ & aliis quibusdam principibus,pro quibus facit,quod leg.& not.ĵ.de iure patr. nobis fuit.Vel dic,ꝙ vbi expresse priuilegiati non sunt per sedem apostolicā, sola consuetudo (qui de rigore iuris vellet agere) nō excusaret,vt patet in eo,quod leg.& not.s.de consuet.c.i. s.de electio.cum terra.& cap.sacrosancta.Sed multi propter ipsorum potentiam de gratia,& ex permissiua dispensatione.& vt vitetur ica dalum,tolerantur.Et quamuis tales quo ad præterea excusentur, vt patet in eo,quod leg.& not.ĵ.de iure patro.c.iii. ĵ.de consecra. eccles.cap.fin.] tamen de rigore iuris canonici quantum ad futura,si sine scandalo posset fieri,& deduceretur in iudicium.mediā te iustitia cassaretur.ĵ.de præben.cum iam dudum.in fi. s de sup. neglig.prælat.c.pen.ĵ.de rebus eccl.non alien c.fi. Vbi vero ius pa
4 tronatus†ad ecclesiasticam personam pertinet,cum ei sit de tem poralibus respondendum, debet habere patronus custodiam, & non eps.arg.ĵ.de testam.relatum. ii.§.nemine. ĵ.de app.bonæ.sic. ĵ.de priuileg.cum & plantare. §.in ecclesijs.ĵ.de capel.mona.c.j. Custodiā vero cathedralis ecclesiæ gubernabit œconomus,si ipsum habeat.lxxv.distin.quoniam quidam. Et si non habet œconomum,canonici,& ipsis deficientibus archieps.xii.q.ii. charitatem.& c.non licet alicui.& q.v.sicubi. ℞m d.n. & de hoc not.s.de
5 elect.vt præteritæ. [Oeconomos.] Hic constituitur† œconomus ad fructus conseruandos.& lxxv.dist.quōniam quidam. Alias cō stituitur ad agendum,vt ĵ.de iur.cal.c.iiii. Dr autem œconomus, cui res ecclesiæ gubernanda mandatur. C.de sacrosanct.eccl. iubemus.C.de epis.& cler.omnes.§.hoc nihilominus. Et idem pu
b to [b], ꝙ debeat facere eps.ſœconomum constituere, etiam pendente tempore quatuor,vel sex mensium,de quibus not.s. [Percipere.] Et ecclesiæ per se,vel per alium deseruire.ĵ.de appell.peruenit.non tamen ipsos fructus debet imbursare,& hoc est,quod sequitur,& eos aut in vtilitatem &c.Quod est ꝙ quosdam,nō audeo dicere eps,sed patronos,qui omnia occupant & imbursant quod non debet fieri etiam de fructibus præbendarū,vt ĵ.de cler. non resid.cum ad hoc.ad fi.vbi habes idem,nisi forsan a sede apostolica speciale priuilegium impetretur,quod dic,vt leg.& not.ĵ. de verb.sign. cum tibi. Si quis autem etiam eps de bonis ecclesiarum vacantium nulla necessitate compulsus præsumpserit aliq̃d vendere.Subaudi,vel imbursare,tāquam furti,aut latrocinii reus suo honore punietur,& ecclesię læsæ satisfacere compellat.x.q.ii.
6 c.fi.si tamen proprium habeat,punitur enim nedum†delictum suum,sed etiam negligentia isto modo.ĵ.de præbē.de multa.§.& si vltra.non ergo debent epi,nec patroni, nec collega talia imbursare. Sed vel in vtilitatem ecclesiæ conuertere,vel successori fideliter reseruare [c],vt hic patet,& in aliis iuribus.s.& ĵ.inductis. Et iā
c ge,quod not.ĵ.de pecul.cleri.c.fi.& de testa.relatum.ii.§.nomine. versic.vbi autem.& ĵ.eo.quanto.in fi. [Reseruare.] ſi.xii.q.ii. hæc huius placiti.& c.charitatem.& lxxv.dist.quoniam quidam.Nec
7 debent aliqd exinde alienare,nisi sint fructus,vel alia † q̃ seruādo cōmodè seruari non possent.C.de admini.tut.lex q̃ tutor.s.in fi. ſi.de perit.hæred.diuus.in fi.quæ possent vendere, cum & hoc expediat ecclesiis,quorum tamen precium fideliter conseruabunt. ff.de perit.hæred.si & rem & precium.ff.de vsufruct.non vtitur.& l.seq.quia q precio.& ff.de tribu.act.procuratoris.§.non aūt totū.

ADDITIONES.

a ¶Patronus ecclesiasticus minus idoneum representans priuatur iure præsentandi, secus in laico,sed lo.And.videtur aliter concludere,& respondet a contrario formato.de §.si quis oratorij domum.hic allegato.
b ¶Idem puto. Adde de hoc do.Abb.hic.versic.vltimo quæro.
c ¶Reseruare. Adde tex.not.in c.quia sæpe.de elect.lib.vj.& de offic.ordin.præsenti. eodem libro.

SVMMARIVM.

1 *Absolutus ex falsa causa, quare non est absolutus.*
2 *Interpretatio in dubio debet fieri in tutiorem partem.*
3 *Plus valet quod agitur, quàm quod simulate concipitur.*
4 *Interpretatio in dubio pro sententia est facienda.*
5 *Absolutio non valet per subreptionem obtenta.*
6 *Absolutiones tot sunt necessariæ,quot excommunicationes.*
7 *Excommunicatus est vitandus quousque sit absolutus.*
8 *Excommunicatus a pluribus sententijs, vna absolutione liberari q̃n possit.*
9 *Purgare quis cogitur se.*

CAP. V.

EX parte tua, & infra. [Occultatis.] Ideo non tenet
a absolutio [a], vt sequitur, & probatur ĵ.de sent.excom
1 cum pro causa. Sed quare † absolutus ex falsa causa, non est absolutus,sicut ex falsa excommunicatus,est excommunicatus.xj.q.iii.c.j.& c.si eps. Respon.quia excommunicator (etsi falsa causa sit) tamen intendit excommunicare,sed absolutus nō expressa,vel attenta vera causa excommunicationis non intēdit absoluere,℞m d.n.nec intendere potest,arg ff.de contrahē.empt.
2 in lege.Item quia † in dubio debet fieri interpretatio in tutiorem partem.ĵ.de spon.iuuenis.℞m d.n. Item vt excommunicatus me reatur.propter bonum obedientiæ.xj.q.iii.quid ergo. Et nō absolutus absolutionē petat,quam si non peteret, haberet forsan conscientiam remordentē,& consulitur animę vtrobique.℞m T. Sed
3 & ideo non valet absolutio· quia plus † valet quod agitur.q̃ ꝙ simulatè concipitur. C.plus va.quod agi. in rubro & in nigro. Sed & hoc ideo statutum est,vt censura ecclesiastica in maiori reuerentia habeatur,ex cuius contemptu anima plus ligatur.xj.q.iii. §.cum ergo.in fi.& ne contingat rumpi neruum ecclesiasticæ disciplinæ.xxiii.q.v.excommunicatorum.s.de consuet. cum inter vos.Et quia medicinalis est,non mortalis.xxiiii.q.iii.notandum. extra d.n.de sent.exc.cum medicinalis.lib.vj. Et dūmodo seruet, non obest patienti, sed proferenti.xj.q.iii. illud. Per quæ patet,ꝙ
4 siue certa,siue incerta hæc feratur sententia, semper in dubio est tenenda,& pro†ipsa interpretatio facienda, vt patet ĵ.de cler.excom.mini.illud.§.licet autem. vbi de hoc. Et facit ad hoc, quod not.s.eo.si sacerdos.§.j.super verbo,excommunicare.aliis rationibus, quæ consueuerunt hic reddi (quia prædictæ magis sufficientes

ADDITIO.

a ¶Non tenet absolutio. Addit And.Sic.Rom. consil.cccxxvj. Et hoc induxit dom. Abb.ad quæstionem, vtrum confitens vnum peccatum, & alia supprimens teneatur illud iterum confiteri. de qua quæstione remittit ad glo.nōt.in cap.nouo tibi dico.de pœnit.dist.vj.

cientes sunt) non insisto. Alii dicunt, ꝙ sicut ex falsa causa expressa, vel vera suppressa absolutus non est: sic nec ex falsa causa excommunicatus est [a]. Vt si dicatur, excommunico te: quia tale furtum, vel homicidium perpetrasti, quod tamen falsum est, arg. C. si ex fal. instru. per totum. ff. de verb. sign. Paulus. & in eo, quod leg. & not. ĵ. de purga. vulga. significantibus. Tertii dicunt, ꝙ hoc verum est quò ad ecclesiam triumphantem, sed quantum ad militantem absolutio necessaria est, arg. ĵ. de restit. spoliat. literas. §. ꝙ si non habeat. ĵ. de senten. excomm. a nobis. & capi. inquisitioni. secundum dominum nostrum. & hoc tutius est: illud autem nō est dubium, ꝙ & si iniusta sit causa excommunicationis, vt si dicatur. Excommunico te: quia commedis, vel simile, sententia tamen tenet. xj. q. iii. c. j. & arg. Instit. qui & ex quib. cau. manu. non poss. §. eadem. l. & §. semel. secundum dominum nostrum. Sed contra: quia talis sententia videtur intolerabilem errorem continere, ergo nulla est. s. eo. cum contingat. Dic, vt not. ĵ. de sentē. excommu. per tuas. §. nos igitur. [Causam.] aliam, q̄ illam, propter quam fuerant excommunicati. ¶ Taliter respondemus.] ii. pars. [Constiterit.] Hoc constare potest per sententiæ prolationem. xj. quæst. iii. curæ. & ĵ. de treug. & pa. cap. j. & §. j. & literæ absolutionis inspectionem. s. de vsu pal. capit. fin. [Compellere.] No. aliquem compelli ad purgationem, cum quis infamatus est apud bonos, & graues, dummodo infamia a maliuolis nō sit orta, vt dicit hic. in fi. & ĵ. de purga. cano. cum in iuuentute. secundum Goff. Imo & vbi infamatus est ex sola suspitione, vt hic dicit aperte. & idem. ĵ. de purga. cano. si quis de gradu. sed expone hoc, vt not. ĵ. §. j. [Ad apostolicam sedem.] Per quod pater, ꝙ non tenuit absolutio alio quin non esset vexandus superfluis laboribus, & expensis. ĵ. de appell. vt debitus & sic est præpositæ quæstioni satisfactum. [Redire,] quia non valet † absolutio per subreptionem obtenta, vt ĵ. de sent. excomm. cum pro causa. & cap. officii. Quidam tamen dicunt, ꝙ si pro pluribus criminibus fuit lata vna sententia, sufficit si in absolutione vnum ex illis tantum criminibus exprimat, dūmodo de illis postea conteratur, argum. de consecrat. distinct. iiii. tunc valere. sed contrarium verum est, non enim prodest talis absolutio, vt hic, & concord. s. sign. sicut nec prodest pœnitentia de vno peccato quò ad vitam eternam, nisi & de aliis agatur de pen. di. iii. §. fin. sed & si pluribus sententiis quis ligetur, necesse est, ꝙ ab omnibus absoluatur, & confirmabit absolutio vltima præcedentes, argum. ff. de seruit. rustic. prædio. per fundum. ff. ad Trebel.
6 l. j. §. sed & quoties. ĵ. de pœnit. ꝙ quidam. Tot enim sunt † absolutiones necessariæ, quot fuerunt excommunicationes, argumē. ff. de noui oper. nunc. de pupillo. §. si in pluribus. ii. quæst. iii. §. præuaricatorum. versic. si plura crimina. post versi. abolitio. Et talis semper, quousque † ab omnibus sententiis absolutus fuerit, est vitandus, argum. ĵ. de senten. excommu. cum desideres. Si tamen vnus iudex plures ex diuersis causis tulisset sententias, vel diuersi, & vni ex ipsis absolutionem committerent, bene posset tunc vna absolutione
8 a pluribus sententiis quis absolui, argum. ff. de accepti. l. ex pluribus. & l. si ex pluribus. & de hoc not. ĵ. de senten. excomm. officii. ¶ Si vero.] iii. pars. [Constiterit.] Puta, quia non tulisti sententiam, nec de ipsa apparet euidenter, apparent tamen aliqua indicia, & iste impetrans super ipsa publice infamatus. [Suspectos.] Iuste propter publicam infamiam, quam laborant. ĵ. de cohabit. cler. & mulie. rua. ĵ. de purga. cano. nos inter alios. [Præstare.] Sic
9 ergo cogitur † quis se purgare, vt not. s. §. proxi. super verbo, compellere. Et cogendus est redire ad curiam, si defecerit in præstanda: quia talis pro conuicto habetur, infra de simon. de hoc. §. j. & capitu. insinuatum. in fine.

ADDITIO.

a ¶ Excommunicatus est. Adde do. Abb. hic iu versic. tertio not. ex glo. fi.

SVMMARIVM.

1 *Dictio &, quandoque ponitur pro vel.*
2 *Diuortij sententia non transit in rem iudicatam.*
3 *Appellationis tempus abbreuiandum, propter periculum animarum.*
4 *Priuilegium non eximit delinquentes, ne puniantur vbi commiserunt delicta.*
5 *Testes qui non possunt venire ad iudicem, sed domi sunt examinandi.*
6 *Iudex arguendus est, si malitia, vel negligentia non expedit negotium sibi commissum.*
7 *Delegatus supplet defectum ordinarij.*
8 *Ordinarius ecclesiasticus supplet malitiam, seu negligentiam ordinarij secularis.*

CAP. VI.

1 Significauit. [Consanguinitatis, & affinitatis †.] & pro, vel si. ĵ. de vita, & honest. cleri. clerici. versic. capax. [Excommunicatione notantur.] Iudice ex officio procedente, & pro manifesto contubernio nolentes parere eius mandatis excommunicante. Vnde excommunicati suggerentes, ꝙ non seruādo ordinem, & ꝙ nulla causa contra ipsos probata excommunicati erant, impetrauerūt literas ad excommunicatorem, vt si ita erat, infra certum diem ipsos sine aliqua difficultate absolueret. Alioquin dabātur in mandatis delegati, vt hoc facerent, & si quid q̄stionis remaneret, audirent. Sed quia excommunicator absoluere noluit, delegati absoluerunt. Sed post absolutionem non procedebant, quamuis excommunicator paratus esset probare illicitam copulam. Ideo super hoc prouisum est, vt sequitur. Nec obsi dicas, ꝙ in tali casu non debuit impediri officium excommunicatoris per appellationem friuolam, vt ĵ. de appella. peruenit. & cap. contiguit. j. quia illud verum est antequam sedes apostolica aliis causam commiserit. Nam postea ipsius iurisdictio videtur suspensa. s. de rescrip. ab excommunicato. s. de offi. deleg. pastoralis. §. præterea. secundum dominum nostrum. Vel potest dici: quia ordinarius nolebat vti potestate sua, sed placebat ei, ꝙ delegati procederent, dummodo negligentes non essent. Potest & intelligi, ꝙ sententia diuortij lata fuit, & quia non parebant, excommunicati fuerant. Nam etsi a sententia appellatum non fuerit, nihilominus audiuntur: quia † sententia diuortii non transit in rem iudicatam. ĵ. de re iudic. lator, tenor, consanguinei. Sed etiam si appellatum fuisset, & tempora appellationis elapsa, adhuc audiuntur. Si dicant, ꝙ nō stetit per ipsos, sed per iudicem, quo minus causa determinaretur, vt not. ĵ. de appell ex ratione. Sed & infra tempora audiuntur, si dicatur, ꝙ propter illicitam copulam tamdiu expectare non possunt propter periculum animarū. Vnde abbreuian
3 dum est † tempus, arg. ĵ. de appell. oblatæ. §. pen. Et breuiter sicut generaliter loquitur, sic & generaliter intelligi potest. Quādocunq;
2 excommunicantur [a] aliqui pro illicita consanguinitatis copula, iudice ex officio procedente, vel etiam alio accusante, quamuisd. n. hic aliter scripserit. qualitercunque enim tales hoc modo fuerint absoluti, semper est supplenda negligentia delegatorum per ordinarium, vt ĵ. leg. & no. Et idem intelligo pro quocunque alio crimine fuerint excommunicati: quia eadem ratio ergo idē ius, vt s. de rescript. inter cœteras. [Remotiores.] Cum clausula, non obstante constitutione de duabus dietis. s. de rescrip. nonnulli. Et idem etiam intelligas, & si essent propinqui, sed de remotioribus ponit, vt de malitia impertantium clarius liqueat. Et quia remotiores magis possunt factum ignorare, & difficilius possunt adiri. Quid si superior, sicut Papa, vel alius non commisit causam, sed ipsos absoluit, cum tamen prius debuisset eos remittere ad excommunicatorem. ĵ. eo. ad reprimendam? Respon. adhuc locum hēt hæc litera, s̄m d. n. vt. s. ipsos iterum excommunicet, ex quo tacita veritate sunt absoluti. s. c. prox. Sed quid si superior certificatus de omnibus, præcipiat inferiori, ꝙ ipsos amplius non molestet. Rn. si sit casus, in quo dispensare potest superior, et parendum vr̄, alio
b quin nō parebit inferior contra Deum [b], vt patet in eo, quod not. s. de temp. ordi. ad aures. §. j. Sed in primo casu potest dici, ꝙ non pareatur, quousque per ipsum expresse fuerit dispensatum, arg. in eo, quod leg. & not. ĵ. de schisma. fraternitatis. & est arg. ꝙ priuilegium † non eximat delinquentes, quod dic, vt no. extra dom. nost. de priuileg. volentes lib. vj. & ĵ. de priuileg. tuarum. Spectat enim
4 ad officium episcopi, vt delinquentes in sua diœcesi commorantes corrigat & puniat, vt infra sequitur. & s. eo. cap. j. & ipsam diœcesim purget malis hominibus, nec distinguitur, vnde sint, vt ff. de offic. præsid. l. iii. [Per quas.] ideſt quarum authoritate. [Abex communicatione.] Siue bene, siue male: quia iudices fauorabiliores inueniuntur. [Absoluti.] Sic ordina literam. Accipe infra illam clausulam, in prænominata &c. vsque effectum quia dicti legati &c. [Non accidunt.] Hoc intelligendum est, quādo testes
5 ad iudicem † venire nō possunt; puta, quia sunt infirmi, vel valitudinarij. ĵ. de testi. si quis testium. Vel quando nimis distant, vt hic,
c tunc enim ad eos mittendum est. ff. de testi. l. iii. §. fi. ĵ. de fideiuss. constitutus. §. fin. Vel quando sunt personæ egregiæ, vt ff. de iureiur. ad egregias. C. de episc. & cler. auth. si iudex. & not. xj. q. i. sed iudex. A lias autem non est cogendus iudex ire ad testes, vel partes, sed potius econuerso, vt C. de testi. si quando. C. de episc. & cler. iubemus. ad fin. ff. quis ord. in bon. poss. seruc. l. ii. alias est prima. §. si præses. [Pro eorum.] s. testium. [Nefariæ coniunctionis.] ideſt affinitatis, vel consanguinitatis. ¶ Cum itaque.] ii. pars. [Malitia.] s. quando fauet malitiæ, & peccato. Vnde non curat negotium expedire, sed caueat sibi hodie ab eo, quod leg. & not. extra d. n. de re iudic. cum æterni. lib. vj. [Vel desidia. i. negligentia. q. d. ex quo iudex

ADDITIONES.

a ¶ Excommunicantur. Adde ꝙ hodie contrahētes scienter in gradu prohibito, sunt ipso facto excommunicati, vt in clem. vnica. de consang. & affin. cui Andr. Sic. addit Rom. cons. ccccvj.

b ¶ Contra Deum. Adde Io. And. idem dicentem in c. si quando. supra de rescrip. & Innocen. in capit. inquisitioni. infra de senten. excomm. & hoc dictum multum extollit hic do. Abb.

c ¶ Mittendum est. Addit tamen do. Abb. ꝙ Goff. no. dicebat hoc procedere de gratia sola, nam de iure possent compelli venire ad iudicem, quod valet pro intellectu. l. ad egregias. hic alleg. vt intelligatur de honestate, non de necessitate, & And. Sic. refert Rom. in singul. suis. fo. iiii. dicere, ꝙ pauper nobilis, qui ob verecundiam non audet exire domum, gaudet priuilegio illius. l. ad egregias.

6 iudex † negotium sibi commissum non expedit, malitia vel negligentia est in causa. Et ideo est merito arguendus, vt s. rit. i. pruden
tiam §. adijcimus. [Suffragium.] q. d. excusabant se isti peccatores
prætendentes, ꝙ multum affectabant expedire, nec stabat per ipsos, sed per iudices impetratos. [Quoties ea.] Vel similia. ff. de legibus. non possunt. secundum. d. n. [In tua diœcesi.] in qua, & ciuitatem intelligas comprehendi. sic. s. e. c. j. ĵ. de decimis. tua nobis. in fi. [Licite potes.] Et ita iudex ordinarius supplet defectum, siue delictum delegati, vt hic. ne sibi subditi remaneant in peccato
7 ĵ. de app. cum tenea mur. & c. præterea. ff. de excep. rei iudi. si rem
8 meam. secundum Gof. Sicut & econuerso † delegatus supplet defectum ordinarij, vt legitur & no. s. ti. j. prudentiam. §. pe. & fi. Sic & ordinarius † ecclesiasticus supplet malitiam, seu negligentiam ordinarij secularis. ĵ. de so. compe. ex transmissa. & c. licet. & c. ex tenore. & in Auth. vt diffe. iudi. §. j. & ij. coll. ix. non econuerso, nisi forsan de facto. & sic intellige. ĵ. de iudi. qualiter. & no. s. c. j. §. vnico. [In pristinam.] quia in eadem causa sunt, ex quo in eodem crimine perseuerant. secundum. d. n [Reuocare.] Præmissa tamē exhortatione & supplicatione de legatis, vt causam expediant. Et assignata die partibus conuenienti, infra quam omnino procedere incipiant, & illa eadem iudicibus declarata. Et caueat ordinarius, ne possint conqueri de nimia breuitate. Ad hoc. s. de sup. ne. præ. c. j. & s. ti. ij. prudentiam. §. sexta. ĵ. c. irrefragabili. §. excessus cum suis concor. [Donec causa &c.] Per procuratorem. ĵ. de iud. intelleximus. Vel dicas etiam per seipsos. Et est casus specialis in quo quis etiam agendo habet personam standi in iudicio, quāuis sit excommunicatus. quando. s. semel absolutus in eodem crimine, & in eadem contumacia perseuerat, vt hic. & ĵ. de app. quæstioni. Hoc autem in pœnam suam fit, & ad hoc isti compellūtur, & sic non obstant iura contraria. ĵ. de excep. exceptionem. cum suis concor. quia ibi non petunt absolui, sed vellent sic stare excommunicati, & admitti de gratia. Sed certe quod hic in pœnam statuitur, ibi ad gratiam non trahetur. sic. s. de transla. epi. c. ij. §. sed neque. ver. ꝙ decisione. [Progressum.] Alias processum. Sed corā quo? Dicas, ꝙ coram ordinario eodem, qui authorirate huius de cre. iurisdictionem assumit, & delegatus propter malitiam, seu defidiam suam ipsam amittit. Et idem puto vbicunque agitur de quocunq; euidenti peccato, per quod de exempli pernicie timea
a tur, & ex quo posset scandalum suscitari, & periculum est in mora. Secus si de pecunia ageret. [a]

ADDITIO.

a ¶ Ageretur. Hoc multum placet d. Abba. post istum: nam ex quo causa est commissa delegato, exempta est a manibus ordinarii. & hic ponitur casus specialis ratione peccati. secus ergo vbi non imminet peccatum, arg. per locum a speciali secundum ipsum.

SVMMARIVM.

1 *Piscis sicut sine aqua non viuit, sic monachus sine claustro.*
2 *Monacho quicquid acquiritur monasterio cedit.*
3 *Seruus in fuga constitutus acquirit domino.*
4 *Seruus pro derelicto habitus, non priori domino, sed apprehendenti acquirit.*
5 *Religiosi accedentes ad curiam principis, sine licentia sui superioris, sunt ipso facto excommunicati.*
6 *Inquisitio de fugitiuis debet fieri annuatim.*
7 *Abbatis consilium vbi non sufficit, ad diœcesani prouidentiam recurrendum.*
8 *Coertio monachi primo loco pertinet ad Abbatem.*
9 *Abbas potest auxilium episcopi implorare.*
10 *Monachus proprium nihil habet.*
11 *Monachus nomine monasterij in studio potest conueniri.*
12 *Excommunicatio est mucro episcopalis.*
13 *Consuetudo dat iurisdictionem in rebus, personis, & locis.*
14 *Degradationis actualis, forma quæ sit.*
15 *Appellari non licet a correctione.*

CAP. VII.

Vanto. [Regulares.] Puta, hospitalarij, templarij, & quiuis alij. [Potius.] quam in curijs principum, vt ĵ. Idem intelligas, quando sine licē
tia superioris causa scurrilitatis & vagationis hoc faciunt. Secus si cum abbatis licentia ad obsequendum alicui prin
a cipi [a] vel episcopo, sicut fit tota die. Verum tamen & propter pro
prium, quod tenent & acquirunt, & multa alia, valde periculosum est. Super quo vide, quod no. in summa de ma. & ob. §. ad qd ver. si episcopus. & sequentibus. [In claustro iuxta regularia.] quia
1 sicut † piscis sine aqua non viuit, sic & monachus sine claustro. Quid ergo facit in vrbibus. xvj. q. j. placuit. & c. si cupis. [Vigilare.] xliii. dist. multis. lxxxj. dist. oporter. lxxxiiii. dist. nunciatum. ĵ. c. irrefragabili. in fi. [De obedientijs.] i. prioratibus, qui nec sunt perpetuo concedendi, sed tm̄ modo commendandi. ĵ. de sta. mō. monachi. §. prioratus. & c. ad monasterium. §. tales. & de simo. non satis. rn̄. j. [Pecunia.] Quæ si in vita penes monachū inueniatur, nisi pro iniuncta administratione permissum sit, ab abbate, auferatur, & ipse a communione altaris remoueatur. Si vero in mor
te, nec oblatio pro eo fiat, nec sepeliatur in sacro, sed in sterquilinio cum ipso peculio accipiat sepulturam. ĵ. de sta. mo. c. ij. §. &
2 qui in extremis. & c. super quodam. Quicquid etiam ex successione, vel alio modo † monacho acquiritur, monasterio cedit. C. de epi, & cle. Deo nobis. §. hoc etiam. in Auth. de sanc. epi. §. nullam. & §. si monachus. vlti. coll. & xviij. q. ij. abbates. Etiam si fugitiuus
3 vel vagabundus sit, vt hic. Nam † & per seruum in fuga constitutum acquiritur domino. ff. de acqui. posi. l. j. §. per seruum. Sed qd si ad aliud transit monasterium, & primum nolit ipsum recipere? secundo cedit, ar. xvj. q. vj. de lapsis. & secundum hoc intellige in Auth. de monachis. §. si vero relinquens. colla. j. Nam & seruus
4 † pro derelicto habitus non priori domino, sed apprehendenti acquirit. ff. de stipen. seruo. quod seruus. Quid si nullum aliud intrat? priori acquirit, arg. C. de lati. liber. tol. l. j. §. sed scimus. etiam si licentiatus sit ab abbate, arg. ff. de mili. testa. ex eo. De hoc tamē
5 plenius no. ĵ. de regu. c. fi. [Per † curias.] [b] In quibus, si in aliqua
b administratione capiantur, indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat in ecclesia Dei scandalum generari. ĵ. ne cle. vel mo. sacerdotibus. ¶ Mandamus.] ij. pars. [Quousque.] alias quoscunque. [Inueneris.] per inquisitionem. ĵ. de limo. de regularibus. vel euidentia rei. ĵ. de accu. euidentia. Laur. ĵ. de cona. cle.
6 & mu. vestra. & c. fi. Et de his fugitiuis debet fieri inquisitio † annuatim. ĵ. de regularibus. c. fi. [Nisi ad commonitionem.] factam post illam, de qua sequitur. ĵ. ver. si prælati. vel dic, vt ibi no. [Relipuerint.] in tm̄. [Vt proprium &c. prælatorum.] i. abbatum vel priorum: quia nec omnes religiosi abbates habent. ĵ. de sta. mo. c. fi. §. fi. Alij autem prælati, vt episcopi non habent custodiam, neque administrationem pecuniæ monachorum. Et ideo non est in eorum manibus resignanda, quamnis subsint episcopis, sicut & abbates. xviij. q. ij. abbates. & c. abbatibus secundum. d. n. [Difficultate.] i. dilatione secundum Ia. [Resignent.] & regularem vitam obseruent, vt statim sequitur. Proprium dico conuertendo in vtilitatem nō abbatis, vel tui proprietatem. ĵ. de præb. rario. qđ dic, vt no. s. e. cum vos. ad fi. & ĵ. de regularibus. c. fi & ĵ. de testa. c. j. & ij. & in se. gl. [Secundum abbatis consilium.] Falsa est litera, imo debes habere secundum arbitrii, tui consiliam, sicut in regi
stro apparet, & potest dici, ꝙ hic concessum fuit huic archiepiscopo ex prouidentia speciali: sed & iustum fuit, ꝙ ex quo archiepiscopus fuit diligens, & abbas negligens circa vagos monachos requirendos, potius requireretur & attenderetur consilium archi
episcopi, q̄ abbatis. Tum, vt honori ipsius archiepi deferatur. Tū, vt eius diligentia commendetur. Tum, vt pusillanimitati abbatis consulatur, qui forsan de facili concederet monacho, vt pro
prium retineret. Et vt omnis fraus excludatur. secundum. d. n. Sic
7 & alias. vbi non sufficit † abbatis consilium, est ad diœcesani prouidentiam recurrendum, vt ĵ. de seu. excom. monachi. [Obseruent.] subaudi monebis prælatos eorum, ꝙ hoc exequantur. & si prælati eorum &c. vt in sequenti. ver. [Si prælati.] ver. i. abbates
8 vel priores, & secundum hoc est hic arg. patens, ꝙ coerctio † mo
c nachi primo loco pertinet ad abbatem. c & ĵ. de ap. reprehensibilis. in fi. xxiiij. q. iij. corripiantur. De quo dic, vt no. s. de of. archi. c. fi. respon. j. ad fi. Vel dic prælati. i. episcopi suffraganei tui: quia loquitur archiepiscopo, sed secundum hanc expositionem sumet hic contrarium arg. & ꝙ sic debeat exponi, innuitur. ĵ. ibi. per si
spensionem, vt ibi no. Vel dic prælati. i. abbates & episcopi diœcesani: nam cum ambo sint negligentes & iurisdictionem habeāt, ambo sunt monendi secundum. d. n. qui & notauit hic, ꝙ coercctio monachi primo pertinet ad abbatem, vt s. no. & arg. s. e. cū ab ecclesiarum. cum suis concor. Sed hoc s̄m quosdam verū est, si receperit benedictionem. lxix. dist. c. j. & s. de æta. & quali. cum contingat. Si vero non receperit, sed tm̄ minister est, tunc nō potest coercere, s̄o. di. accedens. xciij. dist. a subdiacono. xviii. q. ii. hoc tm̄. secundum. d. n. sed hoc videtur reprobari, ar. s. de elec. trāsmissa. Tertii dicunt, ꝙ in minoribus delictis corripiet ipsum abbas vel prior. In maioribus vero & grauioribus episcopus tm̄, ar. xc. dist. si quis monachus. ĵ. de sta. mo. ea quæ. In his autem, quæ regulæ sunt magis spectat ad abbatē correctio, q̄ ad epm̄, cum in eis magis debeat obedire abbati, q̄ episcopo. Corriget ergo eum abbas & puniet, & etiam tandem expellet de monasterio s̄m regulam a superiore approbatam: quia ex quo ipsam superior approbauit, videtur ei concessisse, vt exequatur ea, quæ in regula continetur, quod dic, vt legitur & no. ĵ. de regula. c. ii. & c. Ioannes. &
9 c. fi. Et si abbas ad hoc non sufficit, pōt auxilium † episcopi implorare. xviii. q. ii. abbates. & c. se. vt hic. Sinautem monachus criminaliter

ADDITIONES.

a ¶ Alicui principi. Idem dicunt communiter Docto. in c. ex rescrip. ĵ. de iureiur. pro quo adducit do. Abb. bonum tex. in c. cum pastoralis. ij. q. vii. faciunt no. per Inno. in c. cum. I. & A. ĵ. de re iud. & quod no. Ro. in singula. suis fol. xv. secundum And. Bar. hic.

b ¶ Per curias. Adde, ꝙ hodie religiosi accedentes ad curiam principis sine licentia sui superioris, sunt ipso facto excommunicati, ut in cle. nein agro. §. quia uero de statu mona.

c ¶ Ad abbatem. Adde de hac materia plene per Inno. & do. Abb. & d. Mengie, qui omnes post pleniſſime examinant.

mrnaliter accuſetur,coram epiſcopo rñdebit,cũ minor eo cauſas criminales nequeat expedire,vt legitur & no.ſ̃.de elec.trāſmiſſa. Et ſic intellige.xviij.q.ij.monaſteria.j. Vbi vero agitur de pecunia, vel alia ciuili querimonia,non habet locum quæſtio. Nec
10 enim poteſt monachus ciuiliter conueniri, cum † nec propriũ habet.xij.q.j.nolo. & c. non dicatis. Quid ergo ſi dum in ſcholis eſt, mutuum contraxerit? Vtique ſi ſine abbatis licentia profectus ſit,is,qui cum ipſo contrahit, ſibi poterit imputare. Sinautẽ cum licentia,tunc videtur,ꝙ poſſit contrahere mutuum temperarum neceſſitate inſtante,arg.ff.de procu.ad rem mobilem.& l. ad legatum.& ff.nau.cau.ſta.debet exercitor.& de inſti.act. l. j. & per totum. Sed in hoc caſu , & vbicunque licite contrahit, non conuenietur ipſe monachus,ſed abbas vel monaſterium, in quo quidem caſu abbas iudex non erit: quia non poteſt eſſe ſimul iudex & reus.ſecundum.d.n.erit ergo ad ordinarium recurrendũ.
11 Et dicũt quidam,ꝙ etiam dum eſt in ſtudio † poteſt monachus in hoc caſu nomine monaſterij cõueniri,ar.ff.de iudi.ſi longius. ĩ.de poſtu.c.ij. Quid ſi abbas ſub ſe habeat clericos ſeculares, vel etiam monachos in alijs monaſterijs& alijs diœceſibus.Nonne cauſas ciuiles talium poterit abbas audire & diffinire? Sic. cum habeat iuriſdictionem ordinariam,vt patet in eo, quod no. ſ̃ c. cum ab eccleſiarum.Actor tamen non cogitur eos coram abbate conuenire imo poteſt recurrere ad epiſcopum , & alios ordinarios.Nec obſtat fori exceptio,ſi forte dicatur,ꝙ primo conueniendi ſunt ſub abbate. Nam hoc eſt in poteſtate actorum. Et idẽ intelligas de plebanis & omnibus alijs iuriſdictionem habentibus,etiam ſi ab vniuerſitate eligantur.ſecundum.d.n. qui & ſcripſit hic.ꝙ iuriſdictionem habent ab vniuerſitate,ſed poteſtatem excommunicandi & cenſuram eccleſiaſticã exercendi a confir-
12 matore.Nam † excommunicatio eſt propriè mucro epiſcopalis xxiiij.q.iij.corripiantur.xvj.q ii.c.ij. Ab vniuerſitate vero non habent poteſtatem aliquam,niſi iudicandi & forte multam modicam indicendi.ſecundum.d. n. Sed hoc non placet : quia quantumcunque eligantur prælati,nunquam debent exercere aliquã iuriſdictionem,niſi primo ſint cõfirmati,vel ſaltem ante approbati.Poſt confirmationem vero ipſam rite exercent, ergo a ſolo confirmatore hanc recipiunt poteſtatem,vt patet in eo quod ſe. & no.ſ̃.de elec.noſti.& c.tranſmiſſa.& c.cum eccleſiarum. Illud etiam notandum,ꝙ & ſi tales poſſint audire cauſas ſubditorum ſuorum clericorum aliarum diœceſum in ſuo monaſterio , in alijs tamen locis ſiue diœceſibus ipſas audire de iure nõ poſſunt, arg.lxxix.diſt.c.j.ſ̃.de æta. & quali. cum contingat. Nec mirum: quia idem eſt de epiſcopo, ſi in aliena diœceſi aliquos clericos ſubditos habeat , nam & ſi cauſas ipſorum in ſua diœceſi poſſet audire,non tamen in aliena. Et eſt ratio : quia nec poteſt ibi ſedere pro tribunali ſine licentia illius , cuius eſt diœceſis , vt patet in eo,quod legitur & no.ſ̃.tit.j.ꝙ tranſlationem.& c.nouit.& ſ̃.de vſu pal.c.vnico.in fi.niſi hoc habeat ex priuilegio.ĩ.de exceſ.prælatorum.accedentibus.in fi. Vel de conſuetudine iam præſcripta , quæ
13 cum iuriſdictionem † det in rebus & perſonis,vt patet in eo,quod legitur & no.ĩ.de fo. compe. cum contingat. multo fortius & in locis,arg.ff.de redhibito.act.iuſtiſſime.xij.q. j. præcipimus. dummodo ex hoc limites non contingat confundi. Alioquin cõtra, vt patet in eo,quod legitur & no.ĩ.de parochijs.ſuper eo.ĩ.de decimis.cum ſint homines.in fi.Si quæras,quomodo poteſt vnus epiſcopus habere ſubditos in alia diœceſi?Reſpondeo eo modo quo abbates. Sicut enim abbas poteſt habere eccleſias in alia diœceſi, quarum ratione clerici ipſarum ei ſubſunt , ſic & multo fortius epiſcopus. Veruntamen hæc ſubiectio de iure communi magis reſpicit temporalia,quam ſpiritualia,quamuis& vtranque inſpicere poſſit,vt patet in eo,quod legitur & no.ĩ.de priuil. cũ & plantare.§.in eccleſiis.[Poſt commonitionem.] primo factam prælatis,ſecundo monachis.ſicut no.ſ̃. e. §. in prin.ſuper verbo , niſi ad commonitionem. Vel primo monachis,& ſecundo prælatis ſecundum qđ innuit ordo literæ: quia non eſt magna vis in hac prioritate. Vel dic,vt in ſe.gl.[Negligenter.]Hunc ordinem ſeruabit archiepiſcopus.Primo monebit abbatem, ꝙ reuocet monachum vagum cum proprio,quod tenet,& ſi abbas negligens fuerit.Secundo monebit diœceſanum,vt negligentiam abbatis ſuppleat,arg.extra.d.n.de cenſibus.Romana.§.ſane.ad fi. lib. vj. Et ſi diœceſanus negligens ſit.Tertio monebit monachos,ꝙ redeant & proprium reſignẽt in manibus abbatis , vel prioris in vtilitatẽ monaſterij ſecundum conſilium archiepiſcopi conuertendum. Et ſi obedire noluerint.tũc archiepiſcopus compellet eos ad hoc per ſuſpenſionem officij & beneficij,vt hic dicit.ſecundum d.n. Veruntamen ſi hoc notorium ſit (quod vix aliter eſſe poteſt) ſublato huiuſmodi monitionis circuitu,poteſt ſtatim hoc archiepiſcopus corrigere,vt patet in eo,quod no,& legitur. extra d.n. de cenſibus.Romana.§.notoria. lib.vj.Sed & decens eſt, vt monitio fiat etiam in notorijs ar.ĩ.eo.c.j.& neceſſarium in occultis, vt apparet de negligentia prælati.quod apparebit per lapſum ad hoc faciendum per te termini aſſignati,vt no.ſi.ſ̃.c.proxi.§. vnico.ſuper verbo,reuocare. & eſt.ſi.ſ̃.eo,graue.ver. quamquam. ſecundũ vnam lecturam. [Per ſuſpenſionem.] Quo ad epiſcopos prælatos,qui nec debent deponi ſine mandato ſedis apoſtolicæ ſpecialiſ.ĩ.de cleri.non reſi.ex tuæ.& no.ſ̃.tito.j. ꝙ tranſlationem. Alij
14 autem inferiores,exigente & creſcente contumacia, poſſent † de-
a gradari.a ĩ.de iudi.cum non ab homine.vel detrudi in carcerem ad pœnitentiam peragendam.ĩ.de ſimo.tua.& c. dilectus filius, & per hoc patet,ꝙ hic loquitur de epiſcopis prælatis,non abbatibus,vel alijs inferioribus , vt no. ſ̃. ſuper verbo,prælati in ſecunda
15 expoſitione [Appellatione remota.] Quia † a correctione non appellatur.ĩ.eo.licet.[Compellas.]Hos & illos.ſ. vagabundos, & eorum prælatos , de quo facienda eſt inquiſitio per præſidentes in generali capitulo annuatim.quod dic,vt legitur & no.ĩ.de regularibus.c.fi.

ADDITIO.

a ¶Degradari.Adde quæ ſit forma degradationis actualis.tex.in c.degradatio.de pœ. lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Leges neminem coguntur beneficare.*
2 *Pœnę canonicę,quę ſint.*
3 *Excommunicatus apud vnam eccleſiam,intelligitur apud omnes.*
4 *Epiſcopi debent ſe ad inuicem in omnibus adiuuare.*
5 *Querela,& appellatio differunt.*
6 *Appellatio niſi ſtatim interponatur apud acta,debet fieri in ſcriptis.*
7 *Arreptio itineris an habent vim appellationis.*
8 *Sententia excommunicationis non tranſit in rem iudicatam.*
9 *Effectus excommunicationis eſt,vt excommunicatus uitetur.*
10 *Sententia parum prodeſt ſine executione.*
11 *Deus ligat,& non homo,in ſententia excommunicationis.*
12 *Sententia excommunicationis eſt medicinalis.*
13 *Voluntas infirmi non eſt attendenda,ſed medici in his,quæ medicinæ ſunt.*
14 *Excommunicatio contra contumacem eſt inuenta.*
15 *Contumax appellans,non auditur.*
16 *Sententia excommunicationis quare per appellationem non ſuſpenditur.*
17 *Anima hominis ligatur excommunicationis ſententia.*
18 *Cenſura eccleſiaſtica ad correctionem peccatorum ſtatuitur.*
19 *Appellatio eſt inuenta ad innocentis præſidium.*
20 *Delictum notorium declaratur per ſententiam.*
21 *Sententiæ prima facie ſtandum eſt.*
22 *A ſententia excommunicationis non appellatur ſicut a correctione.*
23 *Cautio iuratoria de ſtando mandatis eccleſiæ eſt de ſubſtantia abſolutionis.*
24 *Actor ſemper ſequitur forum rei.*

CAP. VIII.

AD reprimendam. Hic ponitur gen'. [Malitiam.] Nam
1 per leges † nemo bñfacere cogitur, ſed a malitia cohibetur,vt boni inter malos quiete viuant. vt hic.& iiij.diſt.factæ ſunt.& xxiij.q v.ad fidem.& c.non fruſtra.ſiue enim plectendo ſiue ignoſcendo hoc ſolum bene agitur,vt vita homi-
2 num corrigatur,vt ea.q.prodeſt ſeueritas. [Pœnę † certæ ſunt in canonibus.] Varię & diuerſæ ſecundum ꝙ diuerſæ ſunt culpæ. quidam enim canones inducunt degradationem, & curiæ ſecularis traditionem,vt ĩ.de cri.fal.ad falſariorum.Quidam degradationem & in monaſterio detruſionem.50.diſt.ſi epiſcopus. Quidam depoſitionem.50.diſt.ſi quis viduam.Quidam ſolam ſuſpẽſionem.ii.q.iiij.ſi mala fama.xxxij.diſt. nullus. & c. præter hoc. & ſ̃ c.proxi.in fi.Quidam excommunicationem.xvij. q. iiij. ſi qs ſuadente. Quidam priuationem officij & beneficii perpetuam. lxxxj.diſt.ſi quis ammodo.Quidam ſuſpẽſionẽ ad tempus.lxxxij. diſt. presby.xxi.q.ij.placuit.Quidã priuationẽ officij tñ ad tẽpus. xxviij.di.presbyterũ.Quidam priuationẽ bñficij tñ.vij.q.j.ſi quis de ordine.& ſ̃.de elec.cũ in cũctis.Quidã priuationem tñ cõiugis.xxxv.diſt.ante oĩa.lv.diſt.nullus.& alias pęnas habes.lxviij.di. ſicut.xviij.diſt.placuit. ſm.B. & de hac materia inuenies plenius no.in ſumma de pęnis.§.quot ſint ſpecies [Obſeruari.] A b alijs. [Ita latas ab alijs.] ij.q.vj.qui ſe ſcit.& ſ̃. eo. cum ab eccleſiarum.
3 [Obſeruare.] Nam excommunicatus † apud vnam eccleſiam, excommunicatus intelligitur apud omnes. xj. q. iij. c. ij.vij.q.j.ſi quis presbyter.ij.q.vij.ſi quis erga. xxiiij. q. j. quiſquis. [Ideoque.] ver.infert ſpeciem ex genere.ſic.ſ̃.e. cum ab eccleſiarum. §. quapropter.[Et vos ipſi.]Quilibet enim epiſcopus ſeruare , & publicare,& facere ſeruari debent ſententiam ſibi ab alio epiſcopo literatorie declaratam,vt hic.& xj.q.iij.curæ.ĩ.de treuga & pace.c.
4 j.§.j.ĩ.de raptoribus.cap.j.ſed & in omnibus † debent ſe epiſcopi ad inuicem adiuuare.xc.diſt.cap.penulti.& fi. ¶Tu vero frater.] ij. pars. [Archiepiſcope.] Si quis excommunicatus &c. vt in ſeq.
5 verſi.[Cum excommunicationis &c.] Conſueuit † notari differentia inter querelam, & appellationem : quia quando quis per querelam ſimplicem ſine appellatione conqueritur de iniuſta excommunicatione,neceſſe habet tunc Metropolitanus deferre ſuo ſuffraganeo, & excõicatum ad eũ remittere abſoluendũ, vt hic & ĩ.de ſen.exc.ſacro. Sinautẽ appellauit a tali ſententia & ſic per appellationem deferretur ad ipſum querela , tunc poteſt deferre ſi vult , ſed non habet neceſſe , vt ĩ.de ſenten.excom. per tuas.& põt eſſe rõ,ꝙ fortius transfertur iuriſdictio in ſuperiorẽ ꝑ appellationem,ꝗ per querelam. nam appellans ſtatim eximitur a iuriſdictione ipſius,a quo appellauit.ĩ.de appel. directe. & c.paſtoralis.quod intelligas,ex quo per ſuperiorem appellatio eſt recepta. Alioquin ɔ̃.extra.d.n.de appel.Romana.§.quod ſi obijciatur lib.vj.Sed qui conqueritur,non videtur transferre.niſi litem conteſtetur,antea enim nõ agit,ſed agere vult.ff.rem ra.ha. amplius. & l.quo enim tutiore. Sed obijcitur. Nonne eundo ad ſuperiorẽ cauſa etiam querelæ ſimplicis faciendæ, ipſo facto videtur quis appellaſſe,vt ĩ.de appel.dilecti.Rñ.non,poſt ſententiam,vt patet.
6 ij.q.vj.§.forma.in fi.quia † niſi ſtatim appelletur,apud acta appellandum eſt in ſcriptis,vt ibi.& ff.de app.l.ij. niſi forte eatur ad Papam poſt excommunicationis ſententiam.iij.q.ix.re vera.Quin-
7 imo ex quo quis vocatus eſt ad iudicium,nunq̃ † arripiẽdo iter [a]
a videtur hodie appellaſſe,imo neceſſe eſt,ꝙ appellet ob cauſam rationabilem,& in ſcriptis,vt ĩ.de app.vt debitus.& extra.d.n.eo.tit. cordi.lib.vj. Alij dicunt,ꝙ quando appellatur, nullo modo inuitus remittitur, ſed quando per ſimplicem querelam,defertur tãtum,& ſi vis ſequi hanc ſententiam,ſic potes exponere. [Cum.] i.quando.[Excommunicationis ſententia.] i. excõicatoris iuriſdictio.[Suſpendatur.] q.d.qñ non in modum appellationis, ſed in modum querelæ de ſententia iniuſta conqueritur.& ſic neceſſe habes remittere,vt ſequitur,ergo a ɔ̃rio vbi appellatur , iuriſdõ appellati ſuſpenditur,nec ad ipſum remittitur.ĩ. de appel. propoſuit.& c.accepta.Quod autem dixi, ꝙ per appellationem iuriſdictio appellati ſuſpenditur,verum eſt quo ad articulum in quo appellatur;nam quo ad alios non ſuſpenditur.extra.d.n.de app.Romana.§.cum vero.lib.vj. Poteſt tñ in alijs recuſari, vt in dictis. c. propoſuit.& accepta.& de hoc no.ſ̃ de off dele.ſuſpicionis.ſuper verbo prouocatus. Da.autem dicebat & in querela,& in appellatione Metropolitanũ poſſe deferre ſi vult,ſed non tenetur, & hoc ſm Goſ. planius eſt. Hoc etiam videtur ſonare hæc litera ſm ꝙ iacet.& ſm hoc ſic expones. [Tu vero frater archiepę.] Subaudi, etiam ſi per appellationem ad te querela iniuſtæ ſententiæ deferatur,non eſt vis enim in appellatione. [Cum excõicationis ſñia &c.Suſpendatur.]vt ĩ.de appel.paſtoralis.§.j. Secum enim trahit
8 executionem, nec tranſit in rem † iudicatam,vt ibidem dicit,quare etiam ſm quoſdam,poſt.x.dies appellari poteſt.vnde & ſm Io. etiam ſi poſt decendium appelletur, ſuperior abſoluet eum ſine cautione,nec remittet.quod.d.n.non concedit.ĩ. de ſen. excom. per tuas. Alij dicunt,ꝙ poſt decem dies non eſt locus appellationi etiam in ſententia excommunicationis,ſed per querelam auditur is,qui iniuſte aſſerit ſe ligatum,vt hic.& ſ̃.de off. dele. cum contingat. Dicas,ꝙ in his ſubtilitatibus non eſt magna vis faciẽda. hoc ſolum puto eſſe de mente (quicquid alias ſcripſerim) vt qualitercunque a Metropolitano petatur abſolutio , dummodo in mora non immineat periculum ĩ.de ſen.excom.ſacro. & dũ modo notorium non ſit ſententiam non eſſe iuſtam.ĩ.de appel. ſolicitudinem.§. ſi vero notorium. in aliquo alio caſu nullo mõ ipſam impartiatur ſine conſcientia illius qui protulit. ſ̃.eo. cum ab eccleſiarum : quia poteſt eſſe , ꝙ pro offenſa notoria lata eſt.ĩ. de verb.ſig.ex parte. vnde ſemper debet fieri remiſſio , vt per hoc certificetur Metropolitanus,vtrum & qualiter ſit abſolutio faciẽda,vt hic dicit.& ſ̃.de reſcrip.ab excõicato.& de offi. dele.prudentiam. §. pen. & fi.vbi de hoc.& c.cum contingat.ſi abſoluit bene quidem, ſi non abſoluit,nec aliquid reſcribat, vel minus rationabile,abſoluat archiepſ,prout hic ſequitur. Si notoriam offenſam alleget,citet partes & procedat.ſicut le.& no.extra.d.n.de ſen.exc. ſolet.§.in prima.li.vj.vbi & hoc hodie optime comprobatur, ſed iunge,quod no.ĩ.e.§.fi.ſuper verbo,exhibere.nec obſtat.ĩ.de ſent. excom.per tuas.§.j.ibi.debet ipſum abſoluere,vbi noluit epõ diœceſano deferre: quia ſubaudiendum eſt,ꝙ ſemper debet velle ꝓpter rationem redditam.ſ̃.Vel dic,vt ibi no.& in hoc cõcor.d.n. Vnde & ſcribit hic,ꝙ ſiue appellatum fuerit,ſiue non,ſemp mittendus eſt ad excõicatorem,qñ certum eſt tenere ſententiam, vel dubitatur vtrum ſit iuſta vel iniuſta,vt hic & ĩ.de ſen.excom. per tuas.vbi loquitur de appellante.& de ſen.excom.ſacro. vbi loquitũ
b de non appellante.Si vero certum ſit ſententiam eſſe iniuſtam,[b] remittendus non eſt,ſiue appellatum fuerit.ĩ.de appel.ſolicitudinem.ſiue non fuerit appellatum.& ſic poteſt intelligi.ĩ.de ſen.ex com.per tuas.§.ꝙ ſi abſolutionis.ſm. d. n. [Obiectũ.]Conſueuit quæri quæ ſit ratio.Et reſpondetur,ꝙ ipſa prolata ſtatim habet efficaciam ſuam,vt patet.ĩ.de appel.paſtoralis.§.j. per denunciationem enim ſubſequentem nullum vinculum contrahitur, vt ibi patet,ſed contractum ſolummodo declaratur.xj.q.iij. curæ. & c. debent.& hoc operatur,ꝙ participantes interim propter probabilem ignorantiam excuſantur. Effectus enim excõicationis vnus
9 eſt,vt excõicatus † vitetur,qui quouſq; denuncietur,quo ad ignorantes ſuſpenditur.& hoc eſt,quod legitur.ĩ.de appel.dilectis. §.j. ver.non obſtante.ibi,cuius effectum ad tempus dixerat ſuſpendẽdum.& ideo cum executionem hæc ſententia ſecum trahat , nõ inuenij appellatio quid ſuſpendat.In alijs vero ſententijs execu-
10 tio (ſine qua parum prodeſt ſententia.†ĩ.de re iudi.cum aliquibus) ſuſpẽditur.ii.q.vj.appellatione.Sed huic obijcitur : quia ſi in alijs feratur ſententia abſolutoria,non eſt neceſſaria executio.& ſic videretur,ꝙ appellari non poſſet , cum hic nulla executio ſuſpendatur.& tñ talis ſententia ſuſpenditur.ĩ.de excep.ſignificauerunt.
11 Ideo dixit. P.hyſpanus, ꝙ hæc eſt ratio : quia † in ea Deus ligat, & non homo.xj.q.j.nemo j.& a principe non appellatur.ff.a quibus appel.non licet.l.j.xj.q.iij.cuncta.ſed hoc non prodeſt:quia licet a principe non appelletur,tñ ſupplicatur.& eſt idem effectus vt patet.ĩ.de in integ.reſti.cum ex literis. Alij dicunt , ꝙ hoc ideo
12 eſt: quia hæc ſñia † eſt medicinalis.xi.q.j.multi.& in his quæ me-
13 dicinæ ſunt,non eſt voluntas infirmi,ſed medici † attendenda.xlv. diſt.& qui emendat.v.q.v.non omnis. ſed nec iſta prodeſt : quia poſſet eſſe medicus imperitus.ſ̃.de æta.& quali.ad aures.Ideoq; dicũt alij,ꝙ hoc ideo ſtatutum eſt,vt diſciplina eccleſiaſtica in ma-
14 iori reuerentia habeatur.& quia excõicatiõ † ɔ contumacem eſt
15 inuenta.xi.q.iii.certum eſt.ſed cõtumax non auditur † appellas. ii.q.vi.§.ſunt quorum.& hæc ratio magis cõiter approbatur. Vñ tñ hodie expreſſe reprobari.extra.d.n.de excep.pia.rñ.j.& §.li.vi. Item quia non inhibetur appellatio cuilibet contumaci,vt patet.
16 ff.de ap.creditor. §. iuſtus. Dic ergo † ꝙ hæc ẽ rõ naturalis : quia cum alijs ſententijs ligentur corpora vel alia corporalia ſeu incor-
17 poralia,irrationabilia & inſenſibilia.Hac † tñ ſñia ligatur aĩa ſolius hominis.xi.q.iii.nemo.j.ĩ.de rebus ec.non alie.ſi quis presbyterorum.rñ.j.vnde ſicut naturaliter homo interior facilius apprehendit:quia videt Papam & Regem Franciæ,ſi perſonas alias notas habuit,quantumcunq; diſtent.qđ non eſt in alijs interiore:ſic & fa-
18 cilius apprehenditur,& ideo ſtatim ligatur.Item cenſura † eccleſiaſtica ad correctionem peccatorum ſtatuitur. vnde non niſi ꝓ mortali eſt hæc ſententia infligenda.xi.q.iii.nemo ii. ſed ſi talis ante ſñiam ligatus eſt apud Deum,vt ĩ.de cohabi.cleri.& mulie.c.fi.& per ꝯns non eſt mirum,ſi ſtatim ligetur apud eccleſiam.qui iam ligatus eſt apud Deum. et ſi tali denegetur appellatio. quæ nõ ad
19 defenſionem iniquitatis,ſed ad innocentiæ † præſidium eſt inuẽta,vt ĩ.de app.cum ſpeciali § porro. Maxime: quia per ſñiam deli-
20 ctum notorium redditur,ſiue † declaratur.ff.[illegible] §.ſed ſi quæritur.ff.de rei ven.e diuerſo.§.j.& ſic intellige.ĩ.de cohabi.cleri.& mulie.veſtra.& c.fi.& ideo omnino appellatio inhibet,
21 vt ĩ.de appel.peruenit.j.& c.conſuluit.nam ſñiæ † prima facie ſtãdum eſt,vt no.ĩ §.j.verſi.ita tñ.ſuper verbo ɔ̃ iuſtitiam. Ideoq; a
22 ipſa,ſicut a correctione † non appellatur,vt ĩ e.licet. quod dic, vt plene no.in ſumma.ĩ.de ſen.& re iud.ſub rubr.de ſententia. §.qs ſit effectus.vna tñ gl.per aliam eſt ſupplenda.[Si quis.] ver.[Ab ipſo.] ſ.epõ Lexouieñ.[Conqueſtus.]Hoc ideo dicit , quia ſi etiam poſt ſententiam appelletur,non eſt tñ petenda abſolutio hoc modo vt dicat excõicationem non tenere pro eo,quia fuit a ſñia appellatum,imo ſimpliciter petenda eſt abſolutio , ac ſi appellatũ nõ eſſet.In hoc tñ valet appellatio: quia ſi iuſta cã expreſſa fuerit,nõ remittitur ad excõicatorem niſi de gratia.ĩ. de ſen. exc. per tuas. vbi vero appellatum non eſt.vel appellatum eſt,ſed in appellatione iuſta cã expreſſa non eſt , tunc remittendus eſt de neceſſitate, vt hic dicit & ĩ.de appel.vt debitus.ſm quoſdam.Tu dicas cõqueſtus ſiue per querelam, ſiue ꝑ appellationem cum excõicationis &c.vt ſ̃.[Deferens.]Si volueris.ſm Da.& Goſ. vel ſemper , vt per ipſum de ſñia inſtruaris.quod dic, vt ſ̃.no.[Abſoluendum.] Niſi periculũ ſit in mora.ĩ.de ſen.exc.nup.in fi.& c. ſacro.§.j. ¶Qui ſi noluerit.] iii.pars.ſ.epſ infra tempus per te ſibi aſſignatũ, vt no. ſi.ſ̃.eo.ſignificauit.§.vnico ſuper verbo,reuocare. nec ſibi aliquid reſcripſerit,vel nihil rationabile prætenderit.[Iuratoria.] ɔ̃ſtabit mandato eccleſiæ.[Poteris.]i.debebis.ergo a contrario,non recepta iuratoria cautione,nec poteris nec debebis. & ſic eſt hic arg.
23 expreſſum † ꝙ hæc cautio eſt de ſubſtantia abſolutionis. ſi. ĩ. de maio.& obed.cum in eccleſiis.§.j.verſic. j.& ĩ. de ſenten excom. cum deſideres.§. j. ver. & verũ ſit.quod dic,vt ibi no.[Exhibere.] Vocatis tamen ijs, quos tangit negotium , & negotio plene diſcuſſo, non aliter,vt ſ̃.no.ſuper verbo,ſuſpendatur.ii.& probatur expreſſe.extra.d.n.de appel.Romana.§. ſententias. lib. vj. [Ita tamen.]ver.[Tibi conſtiterit eum.]Partibus præſentibus. xj. q. iii. excommunicatos.ĩ.de ma.& obe.inter quatuor. Cognoſcit autẽ hic archiepiſcopus de iniuſta excommunicatione : quia ſubditus conqueritur de epiſcopo excommunicante.vnde & per querelam põt adiri archiepiſcopus,tanq̃ ordinarius epiſcopi excõica-
24 toris: quia ſemper † actor ſequitur forum rei.ĩ.de fo.cõp.cum ſit generale.ſed & hoc facit archiepſ ratione connexitatis cãrũ: qa hoc ipſo,ꝙ ad archiepiſcopũ,tanq̃ ad ordinarium pñs deuoluitur abſoluẽdi ꝑ ɔ̃ns & oĩa quæ ei cõnexa ſunt faciendi. Cũ igitur abſoluendus

ADDITIONES.

a ¶Arripiendo iter. Adde,an arreptio itineris habeat vim appellationis do. Abb.in c. dilecti.de appel.

b ¶Sententiam eſſe iniuſtam. Adde bo.textum ſuper hac remiſſione.in c. venerabilibus.§.ſane.de ſen.excom.lib.vj.

soluendus iuret stare mādatis ecclesiæ,vel excommunicatoris, si apparuerit ipsum iuste fuisse ligatum,necesse est, ꝙ archiepiscopus qui ipsum absoluit tali iuramento recepto, anteꝗ ipsum remittet,cognoscat vtrum iuste ligatus fuerit,& sic remittet ipsum. an iniuste,& sic non remittet,sed potius puniet excommunicatorem.j̄.de sen.excom. sacro.& idem intelligas de delegato, cui commissum est,ꝙ absoluat iuncta clausula.ꝙ audiat & diffiniat si quid residuum fuerit quæstionis.& sic intellige.s̄. de offi.deleg. cum contingat.secus quando ista clausula, vel similis non refertur ad cognitionem iustæ, vel iniustæ excommunicationis, sed ad cognitionem causæ principalis,de qua delegatus non cognoscet,nisi pmissa clausula, vel alia similis apposita sit in rescripto. ſm.d.n.& sic potest intelligi.s̄.de offi.dele.cum contingat.s̄.de rescri.ab excommunicato. Et est ratio, ꝙ non cognoscat delegatus de principali,nisi ex virtute supradictæ clausulæ vel similis: quia rescripta stricti iuris sunt,vnde & restringuntur,nec etiam extenduntur ad alias res,vel ad personas, quæ ex forma rescripti comprehendi non possunt,vt patet in eo,quod legitur & no. s̄. de rescrip.nonnulli.§ cum autem.& c. significante.& c.significauit. & s̄.tit. proxi. P. & G. Quamuis autem de principali cognoscere nequeat, potest tamen cognoscere de offensa notoria, si de ipsa excipiatur.extra.d.n.de senten.excom.solet.§.in prima.lib.vj. Vbi vero non in modum contentionis,sed tanquam certum ministerium committitur absolutio, nihil habet cognoscere delegatus.quod dic,vt le.& no s̄.de offi.deleg.quoniam sedes apostolica. §.fi.Quid si episcopus conqueratur archiepiscopo de subdito, vt ipsum distringat ad seruanda mandata sua, vel vt ipsum puniat: quia excommunicationem in ipsum latam contemnit? Respon. non habet se intromittere archiepiscopus: quia non est ordinarius in hoc casu,sed potius est ad arbitros eundum.xj.q. j. si clericus aduersus clericum.ſm.d.n.non enim se habet intromittere de subditis suffraganeorum nisi per querelam subditi, vel vel appellatione deferatur cā ad ipsum.j̄. c.pastoralis.respon. j.ad fi.vbi de hoc.vel per relationem episcopi.xvij.dist.multis.s̄.ti.j.licet.Sed nonne eo ipso ꝙ conqueritur,videtur referre? Rñ.sic. sed inter relationem & relationem est subtiliter distinguendum. qñ enim agitur inter duos subditos episcopi.& occurrit aliquod probabile dubium, tunc etiam inuitis partibus potest referre negotium, sed quando malitiose hoc facit,puniendus est. C. de legibus. l. ij. Vbi vero agit episcopus contra subditum ciuiliter, nec expresse, nec tacite potest episcopus referre negotium inuito subdito, ne fraus fiat illi. c. si quis clericus. superius allegato. & ne contingat subditum ad Metropolitanum iudicem laborare,arg.s̄.de rescri. nonnulli.j̄. de appel. vt debitus. Porro subdito consentiente hoc potest: quia Metropolitanus est ordinarius episcopi. & subditus potest de consensu sui episcopi in non suum iudicem consentire.j̄.de fo.comp.significasti.& extra. d. n. eo.titu.Romana.lib.vj. Sed & ambo possunt in alium, tanꝗ in arbitrum consentire, qui & ordinarius erit ipsorum,cum iurisdictionem habeat a lege & canone supradicto.xj.q.j.si clericus aduersus clericū. Iurisdictionem autem ordinariam alterius sine consensu Metropolitani in se prorogare in hoc casu non possunt,nā sicut requiritur, ꝙ subditus in iudicem non suum consentiat de licentia sui episcopi,sic & oportet,ꝙ episcopus consentiat de licentia sui Metropolitani, alioquin prorogatio quantum ad episcopum non valeret, vt patet.j̄.de fo.compe.significasti. quod dic, vt ibi no. [Contra iustitiam.]Hoc ideo dicit: quia præsumitur pro sententia iudicis maxime ordinarij.j̄.de proba.post cessionem.quod dic,vt no.s̄.de renun.in præsentia.Si vero de hoc constaret,nihil iniungeretur ei, sed esset proferens potius puniendus,vt no.s̄.de offi. delega. cum contingat.ad fi. [De quo.] i. ppqđ. [Quia nodatus.] Alias notatus.[Satisfaciat.]Sic.j̄.de appella. cum in ecclesia [Quod si facere.] versi i.si satisfacere. alias qui si facere. & tunc subaudi hoc [Eum.] scilicet contumacem.[Sententiam.] scilicet pristinam. [Appella.re.]Quia notorium est delictum. j̄ de appel.consuluit. & c.peruenit.j.[Reducere.]Sic.s̄.eo.significauit.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Primatis,& patriarchæ idem est officium,licet nomina sint diuersa.*
2 *Diuturnitas temporis obligationem inducit in futurum.*
3 *Tempus, quæ inducit.*
4 *Priuilegia personalia cum personis extinguuntur.*
5 *Iustitia cum effectu exhibetur.*
6 *Patriarcha, vel archiepiscopus in quatuor casibus iurisdictionem in suorum suffraganeorum subditos exercet.*

CAP. IX.

Vo simul,& inf. Si ordina literam. [Respondemus, ꝙ quamdiu &c.]vsq; in fi.ibi.[Sit indultum cū sit canonibus &c.]vt ix.q.iij.c.i.& c.conquestus.xviij.q.i.c.fi.[Prima
1 tes,vel pr̄iarchas.]Pōt exponi,vel pro id est.idē.n.est † officiū,licet noīa sint diuersa.xcix.distin.c.j.& ii. Vel ideo hoc dicit: quia licet idem sit officium,tamen maior est dignitas quatuor principaliū patriarchalium sedium.& maior reuerentia eis debetur, vt patet. xxij.dist.renouantes.j̄.de præbend.graue. §.fi.j̄. de priuil.antiqua. [Nihil iuris.]In suffraganeorum suorum subditis,nam in multis alijs præ cæteris sunt priuilegiati,vt patet in concor.signa.in præceden.gl.[Præ cæteris.]i.Metropolitanis. [Habere.]Subaudi, qa isti nec illi habent. [Nisi quantum sacri canones.] Vt no.s̄. super verbo cum sit in canonibus.[Et prisca.]i antiqua,siue præscripta
2 & rationabilis.vt s̄.de cōsue.c.fi.[Ab antiquo.] Ar.temporis† diuturnitatem obligationem inducere in futurum.& xvj.q.ij.statuēdum.j̄.de censibus.ex parte.& c.olim causam.C.de agri.& censi. litibus.lib.xi.ar.contra.j̄.de exces.præla. cum ad quorundam.x.q. iij quia cognouimus.j̄.de censi. peruenit. ſm Vinc.Sol. tempus non est modus inducendi obligationem: quia nec tollendi,vt ff. de act.& obli.obligationum fere.§.placet.Sed consuetudo dat iu
a risdictionem,[a] vt hic.& C.de emanci.l.j.& fi.ix.q iij. conquestus. etiam priuatæ personæ.j̄.de fo.compe.cum contingat.Item tem
3 pus† inducit præscriptionem ex qua ius acquiritur.C.de præscri. xxx.an.si quis emptionis.j̄. de præscrip. per totum.Item tempus inducit quandoque iuris & de iure præsumptionem. ff. de vsur. cum de in rem.verso nunquam tamen obligationem,vt in contra.C.de pactis.si certis annis.C.de vsur.creditor. Item inducit pacificam possessionem,a qua quis sine causæ cognitione remouēdus non est,vt in si.supra signa.& s̄. de elec. querelam. j̄. de causa pos.cum ecclesia.j̄.vt lite pen.c.j.& per totum.ff. si seruitus ven.l, harum.ff.de aqua quoti l.penul. & de hoc no. j̄. de censibus. peruenit [Nicenas regulas.] xxv.q.ij.priuilegia.[Priuilegia.]Quæ ex quo ecclesiarum sunt,perpetua sunt.xxv.q.ij.c.j.ij.& iij. Sed cum
4 personis personalia † extinguuntur.ff.de censi.ætatem.in fi.vij.q. j.petisti.& no.s̄.de vsu pal.c.ij. [Ecclesijs.] i.ecclesiarum cathedraliū epis,vt eis.s.& nō aliis, saluo Papa, & eius legato q ī hoc vices Papæ gerit,omnes de ciuitatibus & diœcesibus suis de iure communi subiaceant,vt x.q.j.regenda,& no.s̄.eo.c.i.& de offi. archipres.officium.§.confessiones.[Speciali priuilegio.]scilicet exemptionis a domino Papa concesso, qui solus potest in totū eximere.xvi.q.j.frater.& ix.q.iij.nunc vero. & c. per principalem. vel de iure vnius cathedralis ecclesiæ detrahere, & alij dare. j̄. de exces. præla.sicut vnire.vel priuilegio,scilicet legationis, vt patet. s̄.tit.j. volentes.quod.qui allegauit ipsum, exhibere tenetur aliter enim de tenore ipsius iudicari non potest,quod dic, vt no.s̄. de vsu pal.
5 c. fi. [Stare iuri.] Et tu paratus exhibere † vulti iam cum effectu, vt no.si.s̄.de offi.lega.significantibus.respon.j. Alioquin contra.s̄. c.significauit.& c.proxi.§.fi.& hoc intelligas, ex quo monitus esset episcopus,ꝙ iustitiam faceret, vt sic per negligentiam ipsius episcopi ad patriarcham iurisdictio deuoluatur.j̄.eo.irrefragabili §. excessus.nam secundum hoc potest hic sumi ar.a contrario sensu. alias autem non posset archiepiscopus, vel patriarcha audire causas subditorum suffraganei, nisi & alius casus interuenirret, vt patet in eo,quod le.& no.j̄.eo.pastoralis.respon.j.in fi.Posset tamen præstare auxilium ordinarijs ad subditos compellendos, ar. s̄.eo.c.j.xc.dist.c.penulti.& fi.[Compelli.] Sed nec voluntarij audiuntur,nisi consensus ordinarij intercedat.j̄.de fo.compe.significasti.& patet in eo,quod no.s̄.c.proxi. ver. penul. Et est hic arg. secundum quosdam, ꝙ vbi subditi grauantur, ordinarius agere potest.ad idem.s̄.de offi.archid.c.fi.sed si quis subtiliter notare voluerit, inueniet, ꝙ in his iuribus potius prosequuntur ordinarij causam suam.s. subtractionem iurisdictionis suæ, quam iniuriā subditorum suorū.ſm.d.n.Quia aūt eps agere posset de iure parochialis ecclesiæ sibi subditæ,expressum est.j̄.de suc.ab intesta. c.fi. quod dic.vt ibi no.[Ad eius.]Patriarchæ.[Aut ei.] s.patriarchæ.
6 [Aliquid.] scilicet speciale. Et sic no. † hic quatuor casus,in quibus archiepiscopus siue primas in suorum suffraganeorum subditos iurisdictionem exercet.s.consuetudinem, vt s̄.in verbo, & prisca consuetudo. Negligentiam,vt no.s̄.super verbo, stare iuri. Appellationem,vt præcedit.Priuilegium speciale,vt hic. Sunt & alij,vt no.j̄.eo.pastoralis.

ADDITIO.

a ¶Dat iurisdictionem.Adde d.And.Bar.Ro.consi.ccx.iij.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non est consecrandus sine consensu Metropolitani.*
2 *Commissionem quis inuitus recipere non cogitur.*
3 *Meri imperij quæ sunt,delegari non possunt.*
4 *Meri imperij quæ dicantur.*
5 *Sacramenta ecclesiastica non debent recipi ab excommunicato,vel schismatico.*

CAP. X.

Vod sedē apostolicā & inf. [Alia iusta causa.]Arg.ꝙ nō est locus commissioni faciendæ, nisi committens fuerit impeditus. quod dic,vt no.s̄.de offic.delega.pastoralis.respon.i.& j̄. eo. §. vnico. in princip.[Committere.]Hæc quæstio quæstionem nō habet. hoc
1 enim de iure communi obtinet,ꝙ sine consensu † Metropolitani non est episcopus cōsecrandus.lxv.di.nō debet.& c.eps & c.nō est, sed si necesse fuerit, p̄t a trib.epis iussu archiepi ɔsecrari.lxiiij. dist. dist. comprouinciales. & eps sic consecratus infra duos menses debet archiepiscopum visitare personaliter,vel se.si impedimentum habeat,literatorie excusare.lxv. dist. si quis in Metropolitana.ſm.T.vel infra tres menses.lxiij.dist. cum longe. ¶Consultationi tuæ.] ij.pars.[In tali articulo.]De honestate, non tamen de potestatis necessitate.vnde subaudi,maxime, cum hanc potestatem a iure habeat,& de antiqua consuetudine quotidie sic committat,ar.s̄.c.proxi.Videretur tamen contra: quia sicut episcopus non debet ordinationem recipere ab alio sine conscientia Metropolitani.s̄.de tempo ordi.nec archiepiscopus.& c.seq.ita videtur, ꝙ nec archiepiscopus ipsam alii possit committere sine cōsciētia ordinandi.quod dic,vt no.j̄.de fo.comp.significasti.ad fi.[Cōmittere.]Suffraganeo de honestate.s̄.de tempo ord.nec episcopi potest tamen & cuilibet episcopo,vt j̄.sequitur. & probatur. j̄. de consecra.ec.aqua.quod dic,vt no.s̄.de elec. suffraganeis. [Debet.]
2 Hoc ideo dicit: quia aliquando tenet commissio,sed inuitus † ipsam recipere non cogitur,ar.j̄.c.proxi.rñ.j.ad fi & est.si.s̄.tit.ij. super quæstionum.§.si vero duo.Item hoc ideo dicit: quia & consecrandus posset cogi ad hoc,si consecrationem a tali recipere renueret sine causa.Quinimo currerent ei sex menses,& incurreret pœnam,sicut legitur.s̄.de transla.epi.c.ij.§.sed neq;.[Consecratore.]Cui hoc committitur. alias consecrationis. & si non habes, subaudiri oportet.[Committendas.]Nec mirum: quia & capitulum quandoq; hoc committit,vt no j̄.de ma.& obe. cum olim.
3 & probatur.vij.q.j.pontifices.Sed contra: quia † ea,quæ meri im
a perij [a] sunt, delegari non possunt, nisi vbi delegantem oportet abesse.ff.de offi.eius cui man est iurisdi.l.j.Sol. Dicunt aliqui,ꝙ il
b lud obtinet ſm.ll.ſm canones vero talia committuntur. [b] nam & depositio committitur. xxiij.q.iiij illud.ij.q.vi.sicut inquit laudabile.sed non prodest: quia illud fit authoritate Papæ. nec dico, ꝙ hic committatur merum imperium: quia licet ipsum consecrare meri imperij sit, tamen illud non committitur quo ad potestatem conferendi,ex quo episcopo hoc committitur.illam.n. recipit delegatus in consecratione sua. sed quo ad authoritatem tantum, quam non habet in non subditum. & sic deest tantum delegato materia.& hoc committere non imperij,sed iurisdictionis est.ff.de iurisd.om.iud.l.iij.in fi.quod dic,vt plene no.s̄. de ele.
4 suffraganeis. † Merum autem imperium est habere potestatem animaduertendi, vt dicta l. ergo. & excommunicare meri imperij est,vt patet.j̄.c.prox.rñ.j.ver.quod animaduertere.vbi de hoc quod specialiter potest pertinere ad anathema episcopale,vt j̄.de rebus eccle.non alie.si quis presbyterorum, vbi de hoc.j̄. de decimis. quamuis graue. quod nec posset minori episcopo delegari: quia minor non posset excommunicare cum illa solennitate.xj. q.iij.debent.& talis excommunicatio mucro episcopalis dicitur. xvj.q.ij.visis. Alij autem episcopo hoc committi posset.j̄. de consecra.ec.aqua.per quæ iura melius potest dici,ꝙ ea, quæ meri imperij sunt,possunt delegari habenti eundem ordinem,& candem dignitatem: quia talia talibus quotidie committuntur. quod in prædictis iuribus quotidie comprobatur. Vel dic,ꝙ non committuntur ea,quæ meri imperij sunt in hac parte.& idem posset dici ſm.l.si æquali in dignitate & potestate talia committerentur puta,hoc cōmittit præses præsidi,vel comes comiti,vel alii, qui hoc habet ex iure,siue priuilegio speciali,non tamen simplici militi, qui non hēt talia per se exercere.licet legistæ aliter sentiant.[Dūmodo &c.]q.d.hac de causa sola excusare se poterit consecrādus. [Ex substractione.] Puta,quia est schismaticus, vel excommuni
5 catus.a tali enim non debet quis recipere † ecclesiastica sacramēta,vt s̄.de elec.quia diligentia.s̄.de æta.& quali.cum bonæ.s̄.de ordi.ab epi.c ij.ix.q.j.c.j.& iij.j̄.de schisma.ꝙ a prædecessore.Et dicit talibus subtrahi gratia sedis apostolicæ: quia non possunt impetrare,nec digni sunt ab ea aliquam gratiam obtinere.s̄.de rescrip. sedes.& c.quia nonnulli.& no.j̄.de appel.qua fronte.respon.j.

ADDITIONES.

a ¶Meri imperij.Adde,quæ dicantur meri imperij, vel mixti, uel iurisdictionis Bar. in l.imperium.ff.de iuris.om.iu.& latissime per do.Abb.hic post gl.
b ¶Committuntur.Adde,gl.hic.& in c.in archiepiscopatu.j̄.de rapto. & in c. illud. xxiij.q.iiij.& in c.peruenit.in fi.gl.magnæ.xcv.dist.& Ang.consi.clxii.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio est meri imperij.*
2 *Archiepiscopus pinguius ius habet in episcopis, qui immediate ei subsunt, quam in eorum subditis,quæ mediatæ.*
3 *Appellationes gradatim faciende sunt.*
4 *Episcopus est ordinarius omnium consistentium in diœcesi.*
5 *Archiepiscopus est iudex ordinarius totius prouinciæ.*
6 *Archiepiscopus in quibus casibus potest exercere iurisdictionem suam in subditos suffraganeorum suorum.*
7 *Iudex appellationis non potest causam committere.*
8 *Appellandum est a delegato ad delegantem.*
9 *Appellari potest ad Papam a quocunque iudicio.*
10 *Priuilegia cuiuslibet ecclesiæ sunt ei conseruanda.*
11 *Pœnæ duæ contra contumaces proditæ sunt.*
12 *Possessor verus post annum efficitur.*
13 *Excommunicatus pro conuicto habetur.*
14 *Iudex minor non potest se intromittere de facto superioris.*
15 *Excommunicatus qualibet excommunicatione in mortis articulo a quolibet potest absolui & cuilibet sua peccata confiteri.*
16 *Primus ictus non est expectandus.*
17 *Obsessi iniuste se defendentes excommunicati sunt.*
18 *Cauendum est de ficta præsentia.*
19 *Legatus legato succedit.*
20 *Possessor uerus non dicitur infra annum,sed custos.*
21 *Litis contestatio sola perpetuat actiones vsque ad xl.annos.*
22 *Iuste possidet,qui authoritate iudicis possidet.*

CAP. XI.

Astoralis officij,& inf. Pars.s̄.de rescrip.pastoralis. [Quæsitum.] Sic ordina literā. [Si aliqua cā fuit ad archiepm delata,vtrū possit eādē.] s. archieps. Et est prima qō.& est rñdendū,ꝙ sic: quia de cā ordinarius est. ex quo ad ipsum appellatū est.vnde ipsam cuicunq; idoneo,& volēti recipere cōmittere pōt,vt sequit.j̄.ver.ad quod rñdemus. [Suffraganei.] Etiā a quo in hac cā noscitur appellatū. [Vel aīaduertere.] ver.& dic.[Vel.]Subaudi,si delegare pōt. repete, quæsitum fuit ex parte tua,vtrum possit aīaduertere &c. i. sñiam pœnalem proferre,vel aīaduertere.i.ab anima humana animam vertere.i. gratiam Dei,quæ ſm Aug.est vera vita animarum.intelligas per
1 excommunicationem.xj.q iij.nemo. ij. Est ergo † excōicatio de mero imperio ar.hic.& ff.de iurisd.om iudi.imperium.qđ dic,vt no.s̄ c.proxi.ante fi.super verbo,committendas. & extra. d. n. de homicidio.pro humani.§.cum igitur.lib.vj.[In eundem.]s.subditum delegatū.& subaudi,non vt in sequenti.ver.[Ad quod.]ver. melius dixisset ad quæ.si.s̄.de sacra non ite.c.j.§. fi. Dic, vt ibi no. [Ipsum.] s.suffraganei subditum.[Inuitum.]Restat ergo ꝙ volūtario potest committere,vt & expresse probatur extra.d.n.eo. tit. Romana.§.i.lib vj. & sic soluta est prima quæstio. Sed nunquid videtur delusoria hæc commissio? nunquid. n. verba intelligēda sunt cum effectu? Dic,vt no.s̄.de offi.dele.qm.rñ.j.super verbo,valebit.Sed & cum episcopus subsit ei,potest eum cogere, vt compellat subditum.& si infra certum tps sibi assignatum hoc facere neglexerit,nec aliquid iustum prætenderit, demum poterit cogere vtrumq;,ar.s̄.c.quanto.in fi.& j̄.eo.irrefragabili.§.excessus.No.
2 ergo hic,ꝙ pinguius ius habet † archieps in episcopis,qui immediate subsunt ei,ꝗ in eorū subditis qui mediate,vt patet.s̄.e.c.duo. & c.quāto.Nunquid idem est in subditis subditorū epi.vt s.eps nō possit cogere subditum archidiaconi sui? Dixit lo.ꝙ si prælati subditi ipsius epi habent iurisdictionem ordinariam,vel ex electione vł ex lōga ɔsuetudine,idē iuris est,ſm ꝗ opinionē ab archipresbyro qui subest archidiacono,non pōt ipso archidiacono omisso ad ip
3 sum appellari epm,nā & † gradatim faciēdæ sunt appellationes. ad hoc j̄.de exces.prela.c.ij.cognouimus.ij.q.vj.anteriorum.§.illo proculdubio.j̄.de sta.mo in singulis.nisi appellatio fiat ad principē.ij.q.vi.argu:a.& c.ideo.j̄.de appel.si duobus.& hoc approbauit B.ar.s̄.eo.cum ab ecclesiarum.xj.q.i.peruenit. Hug. vero & Vinc.
4 & T.dicunt ɔrium: quia eps † est ordinarius omnium consistētiū in diœcesi.s̄.e.c.j.xj.q.i.de persona.& q.iij.qui restiti. excipe exē
a ptos.s̄.de sup.ne præ.c.ii.j̄.de priuil.ex parte.Et hanc amplector [a] de iure cōi,vt patet in his,quæ no.s̄.eo.cum ab ecclesiarum. & de offi.archipres.offm §. confessiones, nisi de speciali priuilegio,vel cōsuetudine quo ad quædam ɔrium appareret.qđ dic,vt le.& no. j̄.de fo.comp.cum contingat.& de exces.præl.accedentibus. & de hoc no.in sum.eo.ti.§.quid pertinet.sub.§.sunt aūt distinctæ. ver. quid de subditis. & seq. [Exceptis quibusdam articulis.] Breuē &
5 plenam glosam faciens,notabis,ꝙ ſm Laur. † archieps est iudex ordinarius totius prouinciæ suæ.ix.q.iii.c.ii.nō tñ habet exercitiū nisi in casibus.plerūq;.n.habet qs iurisdictionē, nō tñ exercitiū. s̄.de rescri.pastoralis.in fi.& s̄.de cleri.peregi.tuæ.& in hoc concordat,d.n.dicens,ꝙ archieps habet in totam prouinciam iurisdōnē archiepiscopalē,sed nō episcopalem: quia nec istæ duæ simul ɔcurrunt de iure.nam per totā prouinciam visitat tanꝗ archieps,& nō tanꝗ eps.j̄.de præscrip.cum ex officij.ad idem.vii.q.j.in apibus, Nec sequitur est iudex totius prouinciæ,ergo cuiuslibet de ꝓuincia, nam eps est iudex totius diœcesis, non tamen cuiuslibet de diœcesi, vt puta exempti. Vel dic, ꝙ archiepiscopus habet iurisdictionem in quolibet de prouincia casualem siue ligatam, quā ēt & in ꝓprios subditos habere dici pōt:nam si aliquis sit ita bonus. & sic viuat,ꝙ nec conueniat,nec conueniatur ordinarie vel extra ordinarie,certum est,ꝙ nihilominus habet iurisdictionem in talē,sed ligatā.xxii.dist.de Constātinopolitana.Quid si aliquē excōicauerit in casu nō suo,nunqd tenet sñia?[b] Aliq dñt ꝙ sic,licet puniendus sit.ar.in Auth.de defen.ciu.§.si nō egerint. & præceden. & §.

ADDITIONES.

a ¶Et hanc amplector.Addit Io.And.& do.Abb.latissime post gl.j.hic.
b ¶Sententia.Adde archid.in c.j̄.de offi.vica.lib.vj.& eundem in c.Romana. in fi.de fo.comp.eo.li.& gl.in uerbo,hoc tamen.xxvj.q.vj.§.& d.Hen.hic post Inn.& isti.

& §.penulti.col.iii.Sed.d.n.contrarium credit.ar.iii.q.vi.peregri-
na.vi.q.iii.ſcitote.ix.q.iii.nullus.ſic non poteſt abſoluere ligatum
ab epiſcopo,niſi in caſibus,licet ſecus ſit in epiſcopo quo ab ſub-
ditos ſuę ciuitatis & diœceſis, cum in ipſos iuriſdictionem ha-
beat non ligatam,vt no.s̄. eo.cum ab eccleſiarum. ſecundum.
d.n.& immediatam,vt no.s̄.de offi.archipreſ.c.ij.§.cōfeſſiones.
ſic igitur archiepiſcopus per totam prouinciam habet iuriſdi-
ctionem ordinariam , ſed caſualem vel ligatam. ſecundum
Laur.& d.n.T.vero dixit,ꝙ non eſt ordinarius:quia non poteſt
cauſas audire.ix.q.iij.ſaluo.nec ſubditos citare. extra. d.n. de fo.
compe.Romana.§.fi.li.vi.Quod ergo dicitur.s̄.ꝙ eſt ordinarius
prouincię ſuę,verum eſt in caſibus ſuis.in quibus poteſt ſuffragā
neorum ſubditos cohercere,vt hic.& ī.de exceſ.pręla.ſicut vnire
quamuis autem prędicti diſſentiant quo ad verba non tamen
quo ad mentem ſi ſubtiliter attendantur.nam ſecundum vtroſ-
que & ſecundum veritatem certum eſt,ꝙ metropolitanus , ſiue
ipſum dicamus ordinarium totius prouincię ſuę,ſiue non, non
poteſt exercere iuriſdictionem ſuam in ſuffraganeorum ſuorū
6 ſubditos,niſi in caſibus qui ſequuntur.†Primo vbi ab eccleſia ſua
metropolitana diſcrepant a diuinis.xii.diſt.de his.de conſe.di.j.al-
taria.j.& di.ij.inſtituto.quod verum eſt,niſi contraria conſuetu-
do & rationabilis obuiet ex aduerſo.xij.di.illud breuiter.vel exci
pe ab illa generalitate hunc caſum de diuinis officiis. ff. de legi.
non eſt nouum.& l.ſeq.Secundo vbi ſubditus conqueritur de
epiſcopo.s̄.de offi.deleg.cum contingat. s̄. e.ad repremendam.
nam ſi epiſcopos conqueratur de ſubdito,ciuiliter eſt ad arbitros
recurrendum.xi.q.j.clericus aduerſus clericum.alias incipit,ſi cle
ricus.Tertio ſi appelletur ad ipſum,vt hic & ī.de ſen.excom.per
tuas.& s̄.de offi.lega.c j.s̄.eo duo.Quarto quando inter ipſum &
clericum criminalis queſtio agitatur.vj.q.ii.c.j. Quinto ratione
delicti commiſſi in ſua diœceſi, qui caſus omnibus eſt commu
nis.iij.q.vi.c.j.& ii.vi.q.iii.placuit ī.de fo. comp. poſtulaſti. C. vbi
de crimine agi oportet.auth.qua in prouincia.Sexto quādo prę-
cipit ſubdito epiſcopi quem reperit iuſte excommunicatum, ꝙ
eidem epiſcopo ſatiſfaciat, & ſubditus hoc facere contemnit. s̄.
eo.ad reprimedam.Septimo ratione rei ſite in ſua diœceſi. quod
& commune eſt.ī.de foro compe.ſane.iii fi.& c.fi.Octauo quan
do ad eum refertur quæſtio per conſultationem.xvii.diſ.multis.
Nono in his,quę tangunt communiter totam prouinciam. ix.
q.iii archiepiſcopus.ī.de inſt.ex frequentibus.ī.de ſimo.in tantū.
§.fi.s̄.de reſcrip.ad audientiam.s̄.eo. quanto.Decimo quo ad cō
gregationem concilii ſacri prouincialis, & ea quę ibi aguntur &
ſtatuuntur.ī.de accu.ſicut.olim.ī.de pręben.graue. xviii.di. quo-
niam quidem.lxxx.diſt.non debere.Vndecimo in iniuriis noto-
riis ſibi,vel familię ſuę. vel ſuis nuntiis irrogatis.extra.d.n. de pę-
nis.Romana.li.vi.& ar.s̄.de of.deleg.ex literis.Duodecimo quan
do epiſcopus negligens eſt in iuſtitia facienda.ix.q.iii. cū ſimus.
s̄.eo.duo.& c.quanto.in fi.& ar.ī.eo.irrefragabili.§.exceſſus. vbi
de hoc,etiam ſi de executione vltimę volūtatis agatur.in Auth.
de ecc.ti.§.ſi autem pro redemptione.& ſeq.coll.ix. nec mirum,
quia & ex hac cauſa deuoluitur iuriſdictio ordinaria ad delega-
tum.& econuerſo,vt no.s̄.e.ſignificauit.ante fi.Non eſt idem, ſi
ſuffraganeus ſit excommunicatus.extra.d.n.de ſup. ne. prę. Ro-
mana. li. vi. Tertio decimo quando canonici in contemptum
epiſcopi abſtinent a diuinis.ī.eo.irrefragabili.§.ceterum.Quarto
decimo quando notorium eſt ſententiam ſuffraganei non tene
re.ī.de appel. ſolicitudinem §.notorium.Quintodecimo ratio
ne viſitationis annuę.ī.de pręſcrip.cum ex officii.ī.de cēſibus.ſo
pitę.& c.nuper.extra d.n.de cenſibus.Romana li. vi. Sextodeci-
mo poteſt per totam prouinciam indulgentiam facere.ī. de pę-
ni.c.penul.hac tamen occaſione non poteſt citare ſubditos,nec
ad dandum aliquid cogere.extra.d.n. de pœnit. Romana. li. vi.
Decimoſeptimo ſi non ſuperſint canonici idonei,vacante ſede
cuſtodit bona epiſcopalis menſę.xij.q.ij.non liceat.ix.q.iii. con-
queſtus.Decimo octauo ratione priuilegii ſibi a Papa conceſſi,
vt le.& no.s̄.eo.duo.Decimonono ratione conſuetudinis. extra.
d.n.e.ti.Romana.§.non ſic autem.li.vi.& de foro compe.Roma
na.§.j.& ij. & de appella.Romana.reſpon.j.ad fi. Vigeſimo ſi in-
ter epiſcopum & capitulum ſuum fiat permutatio ſuper rebus
immobilibus,cum nec epiſcopus poſſit eſſe actor in re propria.
ar.ff.de auth.tu.l v.ad hoc.ī.de rebus eccl.non alie.c.j.xii.q.ii. ſine
exceptione. & idem videtur,ſi inter aliquam eccleſiam & paro-
chianos fiat cōpoſitio decimarum . quod dic , vt le.& no. ī. de
tranſac.ſtatuimus.Vigeſimoprimo quando epiſcopus , vel quia
recuſatur tanquam ſuſpectus,vel alia de cauſa,mittit ei partes &
refert cauſam totam.ar.ī.de appel.cum ſpeciali.§. cauſa .& s̄. de
offi.lega.licet.& de his caſibus extant verſus notati.extra. d. n. de
ſup.ne.prę.Romana.li.vi.& in ſumma eo.ti.§.quid pertinet. ſub.
§.ſunt autem diſtinctæ. Hic autem breuius & vtilius, ſalua ver-
ſuum ibidem poſitorum reuerentia , expeditur. [Poteſtatem.]
Quamuis autem valeat commiſſio, vt s̄. no non tamen poteſt
eum cogere,vt hic & extra.d.n.de foro compe.Romana. § i. vbi
de hoc.lib.vi.Sed contra.quia hic agitur de appellatione facta

7 ad metropolitanum, in quo caſu delegatio fieri prohibetur. † Is
enim ad quem appellatur, non poteſt cauſam appellationis cō-
mitere,ſed neceſſe habet ipſam p ſeipſum examinare,vt in Aut.
vt defunc.ſeu.funera,eorum non iniurientur.§.penult.coll.v. &
eſt ratio,quia niſi ſic ſeruetur(cum a delegato ad delegantem
8 †appellādum ſit.C.qui pro ſua iuriſdi.l.vnica.)nunquam magis
deuoluetur cauſa ad ſuperiorem per appellationem.ver.gra. De
legat primo cauſam epiſcopus alicui,appellatur ad ipſum.Secū.
do delegat alii,appellatur ad ipſum.Tertio ſiue committat alij,
ſiue iudicet,non poterit appellari.ī.de appel.ſua.§.fi.Sol.Poteſt di
ci ſpeciale ī archiepiſcopis & aliis,.qui immediate ſubſunt Papę,
ꝙ huiuſmodi cauſam poſſunt committere.Tum quia ſecundū
9 alios a quocunque iudice†appellari poteſt ad Papam.ii.q.vi.c.ii.
& ſeq.Vel quia hic dicam ſpeciale , ne grauentur partes eundo
ad Papam propter remotionem locorum.ar.in Auth.de queſto
re.coll.vi.& vt videtur fraus in aliis , ꝙ a tali delegato ad ipſum
appellari poſſit.Tum quia imputari poteſt parti,quæ volebat in
curia litigare,ꝙ a ſententia epiſcopi non appellauit ad ipſam:nā
ſi hoc feciſſet & certificaſſet archiepiſcopum,præualeret,vt pro-
batur.ī.de appel.ſi duobus.[Licet epiſcopus.]Sed quare non ha-
beo,ꝙ minus eſt.ex quo habeo,quod maius eſt.ideo contra.ī.de
decimis,ex parte.iii.ī.qui fil. ſint leg.per venerab lem. rñ. i. Rñ.
10 hoc ideo fallit hic,vt cuilibet †eccleſiæ ſua priuilegia conſeruen
tur,vt s̄.eo.duo ſimul.& ne ordo eccleſiaſticus confundatur. xii.
q.i.peruenit.[Et idem.]Archiepiſcopo.[Subiectus.]immedia e.
ideo neceſſe habet epiſcopus obedire.& in hoc,vt ſubditum ſuū
commiſſionem prædictam cogat recipere,vt s̄.no.& in aliis om
nibus ſecundum ea quæ no.s̄.de tempo.ordi.ad aures.§.j.¶ Præ-
terea.]ii.pars.ſic ordina literam. [In delegato rebus humanis
exempto,qui rerum propter contumaciam &c. vſque induxit,
liceat alicui &c.nolenti iure parere &c. Alicui.]ſ.iudici ordina-
11 rio,vel delegato ab eo.[Vel petitorem.]Hę duæ pœnæ † contra
contumacem proditæ ſunt.ī. vt lit.non conteſt.tuæ. & no. s̄. de
offi del.quærenti.§ fi.[Exemplo.]ſ.mortuo.ſic.s̄.de offi. del. vno
delegatorum. [Eidem.] ſcilicet excōmunicato , vel miſſionem
12 in poſſeſſionem paſſo.[Reſtituere.] Nam poſt annū verus † poſ-
13 ſeſſor efficitur,vt ī.§. fi.& excommunicatus pro †cōuicto habe
tur.xi.q.iii.rurſus.[Ad quod dicimus.]ver.[Quantum ad illud.]
quod ſibi commiſſum eſt s̄.de offi.del.ſane quia.[Sine manda-
14 to.]Et minor,aſs non poſſet ſe intromittere† de facto ſuperioris.
ff.de minori.minor magiſtratus.C.ſi aduerſus rem iud aduerſus
xxi.di.inferior.ī.de maio.& obe.cum inferior.[Per alium.]ſiue
15 ordinarium,ſiue delegatum.[In mortis articulo.]In quo † caſu
de qualibet excommunicatione,& a quolibet etiam laico quili
bet abſolui poteſt,vt hic.xvii.q.iiii. ſi quis ſuadēte.ī.de ſen.excō.
non dubium.& c.ea noſcitur.& c.ꝙ de his.in quibus de hoc no.
de conſe.diſt.iiij.ſanctum.ſecundum. T. & ideo no.hic.B.in con-
feſſione.ſ.ꝙ in neceſſitate poſſit quis confiteri peccata ſua etiam
laico.ſed quod dicunt de laico,non eſt verum.etenim a mino
a re ſacerdote abſolui non pōt [a] quis, ita ꝙ vera ſit abſolutio.xxiiii.
q.iii.notandum.ī.de ſepul.parrochiano. etiam a minori vincu-
lo,vt ī.de ſen.excom.nuper.§.in ſecundo.vbi apparet, ꝙ & pro-
prius requiritur , ſi haberi poteſt.de pęni.diſt. j. verbum. & s̄. de
ſumma tri.c.j.& penult.& fi.Quod ergo dicunt de laico, intelli-
gas quo ad ſigna pęnitentię declaranda. Eſt enim veriſimile , ꝙ
ille, qui a laico abſolutionem recipit, libentius ipſam reciperet
ſi haberet copiam a proprio ſacerdote, vt expreſſe probatur per
Aug.de pęni.di.j.quem pęnitet.& c. ſeq.& ideo mederi poteſt ei
poſt mortem.ī.de ſen.excom.a nobis.ii.Quid de obſeſſo,vel trāſ-
fretare volente.Idem dixit Vinc.quia periculum mortis immi-
net.T.& omnes moderni contra.niſi vulneratus eſſet, vel nau-
fragium ſeu aliud periculum euidens immineret: tunc enim
ſolum poſſet abſolui. Quam opinionem ſequutus fui aliquan-
do indiſtincte,& adhuc in transfretante amplector.In obſeſſo ve
ro videtur conſiderandus modus obſidionis & qualitatis perſo-
narum,vtrum ſit bellator vel alius.ſi enim locus obſeſſus non ex
pugnatur,ſed ſtat a longe exercitus, & comedunt, & bibiunt &
quieſcunt ſecure hinc & inde , ſicut plerunque vidi, adhuc .T.
adhero.Si autem expugnatur cum machinis:quia poſſet lapis ſu
per ſtultum cadere,& omnibus communiter immineret peri-
culū,concordo cū Vinc.indiſtincte.Si vero expugnatur cū bali-
ſtis,& aliis armis periculoſis,quod plerunq; contigit etiā in vna
die ſepius fieri de bellatoribus qui ad pugnam exeunt, & quibus
periculum imminet,idem dico,non ſic eſt de aliis,qui non pu-
gnāt.ad hoc.s̄.de ſeruis nō ordi.c.j.cum ſuis cōcor.C.quādo.licet
vnicuiq; ſine iud.vindic.l.j.Si.n.hic expectauerls vulnus, ſorſan
mors cū vulnere infligentur.Fatuū eſt igitur ſentire,ꝙ poſt mor
16 tem ad medicum recurramus.non ergo expectes†primū ictū,ſi
cut notant dñi.ff.ad l. A qui.ſed & ſi quēcūq;.rñ.j.& idē dicimus
de

ADDITIO.

a ¶Abſolui non poteſt.Idem dicit glo.hic quam dicit d.Ab.veriſsimam eſſe & probatur per tex.no.in c.quem pęnitet.de pęni.diſ.j.

de ingrediente bellum cāpeſtre , dūmodo ſit iuſtū bellum.Hęc
etiam oīa ſupradicta intelligo quo ad iuſte pugnantes. Si enim
17 obſeſſi iniuſte†defendūt,tanꝗ excommunicati & rebelles,nullus
ipſorum abſolui pōt in peccato exiſtēs.ī.de pen. ꝙ quidam.ergo
in hoc caſu ad expugnantes eos hoc priuilegium deuoluetur. ſu
per quo vide,qđ no.in ſumma de treuga & pace.§. qđ ſit iuſtum
bellum.& extra.d.n.de homi.pro humani.§.fi.lib.vj.Sed quid ſi is
qui eſt obſeſſus iuſte pęnitet,ſed ſecure exire non pōt? Rñ.qa ſm
prædicta ſibi periculū imminet,abſoluā ipſum.dūmodo tñ fa-
18 ciat,ꝙ nō poſſit ſibi aliquid imputari.Caue tñ de ficta†pęnitētia,
ſuper quo vide,quod no.ī.de regula.ſicut nobis.§. j. & ī.de appel.
qōnem.In oībus aūt iſtis caſib.tēr ſic abſolutus ſi euadat,vel eius
hæres ſi mortuus fuerit ad excōicatorē recurrere, & ei humiliter
obedire.ī.de ſen.exc.decętero.& c.ea noſcitur.in fi.& c.a nobis.ij.
[Delegatus.]qui excōicauit,vel in poſſeſſionem miſit.[Talis.]Pu
ta,eps vel abbas,cui ſcriptum eſt tacito proprio noīe , & expreſſo
tñ noīe dignitatis.s̄.de off.dele.qm̄.hoc tñ intellige ſm ea , quæ
no.s̄.e.quærenti.[Cui alius ſuccedat.]Et ita habes hic,ꝙ qñ loco
ſcribitur,non perſonæ,quantūcunq; moriatur prælatus vel tranſ
feratur,nihilominus tñ ſucceſſor cām audiet,cum ei ſuccedat in
onere & honore,vt hic.& le.& no.s̄.de offi.dele.qm̄ abbas.& s̄.de
reſcrip.eam te.ſm.d.n.& ī.de offi.lega.nouit.ante fi. ſicut & lega-
19 tus legato † ſuccedit.ī.de eo qui mit.in poſ.cā rei ſer.c.iij.§. cūq;.
B.& vt conſul conſuli.ī.de immunit.ec.aduerſus. & iudex iudici.
ff.de iudi.mortuo.& argentarius argentario.ff.de eden. quædam.
§.nihil intereſt.[Per ſummum Pontificem.]Vel eius delegatum
ad hoc ſpecialiter deputatum.ī.de eo qui mit. in poſ. cā rei ſer.c.
ij.[Poſſeſſionem.]i.cuſtodiam:quia infra annum non eſt verus
poſſeſſor,vt ſequitur.¶[Verumtamen.] iij. pars. in qua dat conſi-
lium,qđ nec erat quæſitum.[Verus efficiatur poſſeſſor.]Ergo in-
20 fra annum non eſt poſſeſſor,ſed † cuſtos,ſed per lapſum anni ſi-
a ne alio decreto verus poſſeſſor efficitur, [a] ar.hic.& ff. de acq.poſ.l.
iij.§.fi.& ī.vt li.non conteſt.qm̄.§.ꝙ ſi ſuper rebus , ar.ꝯ.ī.de eo q
mit.in poſ.cā rei ſer.c.j.& ff.de dam.infe.ſi finita.§.ſi quis aūt.& §.
ſeq.& §.Iulianus.Sol.breuis.prima iura loquuntur in actione rea
li,ꝯria vero in perſonali.tñ de hoc dic,vt no. ī. de dolo & contu.
cum contingit.ī.vt li.non conteſt.qm̄ §. pen. & fi. [Vel ſi eius.] ſ.
ordinarij.[Coram publicis.]Puta,ſacerdotibus,vel tabellionibus,
vel vicinis alijs bonis viris,ar.ī.de appel.ſi iuſtus.ſi.C.de epali. aud.
ſancimus.C.de anna.excep.vt perfectius.xvj.q.iij.§.pōt.[Vel qua
ſi præſcriptionem.] i.vere præſcriptionem.vel volue lrām.& dic,
vt præſcriptionem quaſi interrumpat &c.cum enim nō fiat hoc
coram iudice ſuo,non dicitur vera interruptio,ſed quaſi. [Inter-
rumpat annalem.]Quo facto vſq; ad.xl.annos ſm canones pote
rit poſſeſſionem recuperare.ſm.ll.vero vſq; ad triginta: quia ſola
21 litis conteſtatio † vſq; ad.xl.annos perpetuat actiones,vt no.C.de
b præſcri.xxx.an.cum notiſſimi.& l.fi.xvj.q.iij.§.poteſt. Alij dicūt [b]
idem eſſe ſm canones: quia licet citatio perpetuat iuriſdictionē
ſm canones non tñ actionem.ſed hoc vř mirabile,ꝙ iuriſdictio
actionis peremptæ duret.Sed nunquid ſm iura canonica talis po
teſt præſcribere,cum habeat rei conſcientiam alienæ? ſm. ll.pla-
num eſt,ꝙ ſic.ff.de noxal.act.& generaliter. Et idem videtur ſm
22 ca.quia cum talis habeat † authoritatem iudicis,iuſte poſſidet.ff.
de acq.poſ.iuſte poſſidet.nec debuit poni in poſſeſſionē,niſi ſum-
marie examinādo negotio,& de calumnia præſtito iuramento,
vt le.& no.ī.vt li.non conteſt.qm̄.§.pen.ſm.B. Poteſt dici, ꝙ licet
habeat rei alienæ ſcientiam,non tñ conſcientiam, & ſic bene p̄-
ſcribet.verum hoc in perſonali actione audiri poteſt. In reali ve-
ro ſcit forſan ipſe qui poſitus eſt,vtrum deierauerit vel non : & ſi
de hoc.ſ.ꝙ deierauerit certus eſt,nunꝗ præſcribet,nec in hoc ca-
ſu periurum & male conſcium authoritas iudicis excuſabit. ī.de
c præſcri.qm̄.[Ac præſtare.] ſi ſit,qui eam velit recipere. [c] alioquin
ſufficit obligatio,vt probatur.ī.de eo qui mit.in poſ. cā rei ſer. c. j.
ij. & iij. [Vt ſic.] oblata & præſtita cautione infra annum. [Poſt
annum.&c.]Purgata contumacia & malitia per hanc quaſi in-
terruptionem officio iudicis implorato,vel ſimpliciter facto pro
poſito.ī.de iudi.dilecti.

ADDITIONES.

a ¶Efficitur.Adde d.Abb.poſt Inno.& iſtum.in c.quoniam frequenter.§. penul.ī.vt lite non conteſt.

b ¶Alij dicunt.Et iſtos ſequitur hic d.Abb.contra gl.pe.quæ tenet primam opi.

c ¶Recipere.Adde coram quo ordinario eſt præſtanda hæc cautio per d. Abb.in fi

SVMMARIVM.

1 *Appelletur a correctione in quibus caſibus.*
2 *Secularium ſimplici appellatione continentur Layci.*
3 *Epiſcopus poteſt ſtatutum facere obſeruandum in ſua diœceſi.*
4 *Epiſcopus nihil poteſt contra canonicas ſanctiones.*
5 *Intentioni legiſlatoris,potius quam uerbis legis ſtandum eſt.*
6 *Iniuriæ naſci non debent,vnde iura naſcuntur.*
7 *Iuſsio ſecunda expectari debet.*
8 *Princeps non intendit alieno iuri præiudicare.*
9 *Clauſulę,appellatione remota effectus.*
10 *Commiſsio generalis reprobatur.*

C A P. XII.

LIcet in corrigendis. [Exceſſibus.] ſ. notorijs,a qbus
appellari non pōt,vt hic & ī.de appel. cum ſit Roma
na.§.fi.& c.peruenit.j.& c.ꝯſuluit.j.& c. repræhenſibi
lis.in fi.& c.cum ſpeciali.§.porro.nec obſtat.ī.de purg.c.nos inter
alia: quia non loquitur de correctione,ſed de purgatione ſm. B.
Imo quia ibi loquitur de famoſo,& non notorio,hic autem loq
tur de notorio,in quo non eſt locus purgationi,nec appellationi,
nec examinationi,nec alicuius ordinis iudiciarij obſeruationi.s̄.
de elec.bonæ.ij.§.contra.ī.de iureiur.ad noſtrā.iij.[Interclusum.]
1 Ipſo iure † vt in præmiſſis iuribus.& idem intelligo quo ad inqui
ſitionem & executionem eorumdem faciendam, vt s̄.eo.c.j.niſi
procedens formam excedat in talibus obſeruandam, vt ī.e. c.i.§.
j.& s̄.de offi.dele.ſuper quæſtionum.§ verum.& de ſen.excō.vni-
uerſitatis.Vel niſi fiat ex odio.xxiij.q.iiij. ita plane. Vel niſi corri-
gēs eodem peccato,vel æquali,vel maiori æque, vel plus notorio
laboret.iij.q.vij.iudicet.& ſic poteſt intelligi.ī.de appel. de priore.
& de hoc no.ī.§.vnico.ſuper verbo.in quo licitum.[Eps.]Subau-
di,non admittat appellationes ad te factas.[Cum a nobis recepe-
rit in mandatis &c.]Et male hoc facit , quia non iure delegatio-
nis ei ſcripſimus,ſed eum monendo & incitando, vt patet in ſeq.
[Vt tam.] ver.ponit tenorem literæ,& durat vſque ad. § quia tñ.
2 [Seculares.] Quando non iungitur † clerici ſupponit pro laicis.
vt no.ī.eo.vt iuxta.Dicuntur autem ſeculares clerici ad religioſo
rum differentiam.ſic.ī.de ſta.mo.c. fi. §. præcipimus. vel quia ad
modum ſecularium poſſunt habere proprium , & inde condere
teſtamentum,vt ī.de reſti.tua nos.alias quia nos.ſm omnes.imo
quia eſt inter religioſos & laicos genus mixtū. Participant enim
cum religioſis,& ideo dicuntur clerici. participant & cum laicis,
& ideo dicuntur ſeculares.qđ dic,vt no.s̄ de ſum.tri.c.j.rñ.j. ſuper
verbo,quaſi cōem.[Subditos.] alias ſubiectos.[Statuens.] Poteſt
3 ergo † eps ſtatutum facere [a] per ſuam diœc.obſeruandum,vt hic
a & ī.de maio.& obe.c.ij.& c.ꝙ ſuper his.ī.de locato.veſtra.ſic & le
gatus per prouinciam.s̄.ti.j.c.fi.[Quod regulare fuerit.] Nihil.n.
4 poteſt † contra canonicas ſanctiones,vt ī.de maio.& obe. ꝙ ſup
his.quas neceſſe habet ſeruare.vt ī.de vita & ho.cleri.vt clericorū
§.j.quod dic, vt no.s̄.de offi.archipreſ.c.fi.ad fi.¶[Quia tñ.]ii.pars.
5 [Intentionis.]Cui ſtandum eſt † & eſt.ſi.s̄.de offi.deleg. ſuper eo.
6 §.j.cum ſuis concor.[Nec eſſe debuit.]Ne † inde naſcantur iniu-
riæ,vnde iura naſcuntur.C.vnde vi.meminerint.ī de accuſa. qua
liter.j.s̄.de conſue.cum olim.s̄. de vſu pal. ex tuarum. ī. de maio.
& ob cum inferior.Vbi etiam imperator contra ius alterius ſcri
bit,non vult,ꝙ obediatur niſi pragmaticæ ſanctioni & ſcripturæ
de conſilio procerum factæ,quæ nec priuato,ſed collegio conce
7 ditur.& tunc ēt vult † ꝙ ſecunda iuſſio expectetur.C.de diuer.re-
ſcrip.l.fi.in Auth.de mandatis principum.§.deinde.coll.iii. [De
8 rogare.]Hic ergo hēs expreſſum ar.ꝙ princeps†non intendit alie
no iuri præiudicare.ſi.s̄.de off.dele.ſuper eo.ix.q.iii. nunc vero. &
in aliis concor.ſigna.in precedēn.gl.ſm d. n. [Non tanꝗ delega
to.]Quia non intendimus ei aliquid delegare.vt no.s̄.rñ.j. & eſt
ſi.ī.eo.graue.& ī.de arbi. expoſita. Si enim tanꝗ delegatus proce
deret,non ad ordinarium , ſed ad delegantem appellaretur. s̄. de
offi.deleg.ſuper quæſtionum.§.porro. [Faciendis.] Sicut hic erat.
nec obſtat ꝙ in litera erat remota appellatio , cum ipſo iure in
talibus ſit remota,vt s̄.eo.c.in prin.& ideo debet procedere tan-
quam ordinarius,& non tanquam delegatus:ſecus ſi dixiſſet. au
9 thoritate noſtra procedas.Item ſecus ſi dixiſſet appellatione † re-
mota procedas in aliquibus negotiis, vbi appellatio a iure nō p
hibetur.ſm d.n.ergo aliquid operatur hæc clauſula.contra id qđ
idem notauit.s̄ de offi.deleg.ſuper qōnū.§.porro.Qui ergo ſi Pa
pa ſcribit ordinario,ꝙ audiat generaliter cauſas aliquorum ſub-
ditorum ſuorum,nec dicatur in litera authoritate noſtra, nec ap
pellatione remota.neq; committimus ſiue delegamus, vel aliqđ
aliud,per quod videatur aliquid concedere ſuper ordinariam iu
riſdictionem? Rñ.Dicendum eſt,ꝙ tanꝗ ordinarius, & non dele
gatus procedet.Tum quia nihil videtur commiſiſſe, ſed potius ei
ſui officij executionem ſuaſiſſe, vt hic patet.Tum quia talis gña-
10 lis commiſſio † reprobat.s̄.de reſcri ad hæc ſumus.ſecus ſi ordina
rius cām,quæ inter aliquas perſonas ſibi ſubditas vertitur , alicui
duxerit committendam:talis enim præſumitur delegatus.ī.de p̄
ſcrip.cum ex officii.ſm.d.n.[In quo licitum ſit.]Puta,ſi volebat
inquirere ſuper eo,de quo nulla fama habetur.ī.de accu.cū opor
teat.vel ſi non citat illum,contra quem procedit,vel citat,ſed nō
oſtendit capitula.vel oſtendit,ſed non admittit,ꝙ dicat aliquid ꝯ
dicta.ī.de accu.qualiter.§.debet.vel quia recipit conſpiratores in
teſtes.quod dic,vt le.& no.ī.de re iudi.cum.I.& A.ī.de ſimo.licet
Hely.& c.per tuas.vel vt no.s̄.rñ.j.ſuper verbo,interclusum.[Man
dati.]Quo non delegatum conſtituit, ſed ordinarium inſtruxit.
ſecundum.d.n.ſiue ordinarium officium excitauit.

ADDITIO.

a ¶Statutum facere.Adde tex.& Pe.de Anch.in v.col.c.ij.de conſti.lib.vj.

§VMMARIVM.

1 Verba contra prelatos torpentes,& corrigere negligentes.
2 Facilitas veniç incentiuum tribuit delinquendi.
3 Pastoris excusatio non admittitur,si lupus commodit oues,& ipse nesciat.
4 Occulta soli Deo relinquantur.
5 Mater oium artiū in suo opere est instantia,& negligētia eruditionis nouerca.
6 Iurisdictio capituli qualiter possit procedere.
7 Episcopus quomodo cognoscitur habere vocem in capitulo tanquam prælatus, uel tanquam canonicus.
8 Malitia uel negligentia aliorum, diligentibus nocere non debet.
9 Consuetudo nulla,& nulla appellatio contra animarum curam obstare potest.
10 Fauere dicitur,qui manifesto facinori desinit obuiare.
11 Irregularitatem quando quis incurrat celebrans in ecclesia, in qua cessatur a diuinis.
12 Iudex in facto proprio nemo potest esse.
13 Prelatus potest esse iudex in causa ecclesię.
14 Capituli consilium in arduis est requirendum.
15 Arbitri iuris habent iurisdictionem ordinariam,quam a iure recipiunt, & a partibus nominationem.
16 Vulnera ferro abscindenda,quæ fomentorum non sentiunt disciplinam.
17 Verba contra promotores quæstuosos,& iudices, qui alienum iurgium reputant predam suam.
18 Iudex non debet habere familiam quæstuosam.
19 Iudex non debet vendere pœnam pro pecunia, quam delinquenti tenetur infligere.
20 Auaritia,cui semper clerus consueuit incumbere,reprobatur.
21 Iudex potest punire delinquentes in pecunia.

CAP. XIII.

Irrefragabili.q.d.generali,& irretractabili,ad hoc.C.de legib.l.iii.§.
de consti.c.fi.[Clericorum]ii.j.de vi & hon. cleri.vt
clericorum.[Prudēter.]secundum canones. Caueāt
ergo de ignorantia.quod dic,vt le.& no.§.de tempo.ord.vel non
est compos.& de æta.& quali.c.pen.[Ac diligenter.] Non ergo
torpeant,non dormiant,non dormitent iuxta psalmistam . Nō
dormitabit,neque dormiet, qui custodit Israel : quia secundum
beatum.B.non dormitat,neq; dormit,qui impugnat Israel,super
quo vide,quod no.§.de offi. archipres. c. fi. respon.j.[Ne sanguis
1 eorum.]Durum †verbum contra prælatos torpentes & subdito-
rum excessus inquirere,ac corrigere negligentes.sic. j. de regula.
ca.fi.j.de sta.mo.cum ad monasterium.§ fi.j.de accusa. qualiter.
ij.§. penu.Eo enim,q prelatus tacet,cōsentire videtur.Quinimo
& fouere.xliiij.dist.sit rector.lxxxiij.dist.error.c. consentire. & fa-
2 cilitas veniæ†incentiuum tribuit delinquendi.xxiij.q.iiij. est iniu
sta.j.de vi.& hone.cler.vt clericorum.§.j. in prin. Sed durius est,
3 quia nec admittitur pastoris†excusatio,si lupus comedit oues, &
ipse nesciat,secundum Greg.vt j.de reg.iu.c.pen.quod tamen in-
4 telligo de notoriis,vel manifestis.Occulta enim omnino †relin-
quentur soli Deo,secundum Greg.vj.q.j.si omnia.xxxiij. dist. ha-
buisse.Tunc enim excusatur,quando non dormit , non tacet,qñ
nihil ei potest imputari:quia facit,quod potest.sed rebellio & in-
deuotio obuiat ex aduerso . Si autem propter adulationem , vel
quia placere studet, vel quia displicere timet, inueniatur miseri-
cors,nihil miserius hoc pastore.Sicut enim omnium artium in
5 suo opere inuenitur mater † instantia, ita eruditionis negligentia
est nouerca. lxxxiij.di. c.fi. Tunc ergo solum securus est,quando
potest dicere cum Apostolo. A sanguine omnium vestrum mu
dæ sunt manus meæ.xliij.di. Ephesiis.¶[Vt autē.]ii. pars. subaudi,
prælati.[Libere.]i.sine impedimento.sic.§.eo.c.j.[Ipsorum.]scili-
cet prælatorum.[Nulla consuetudo.]Quia nec in talib.currit pre
scriptio.j.de præscrip.cum ex officii.& c.cum non liceat.& e contra
tio,vt legitur & no.j. de præben. extirpandæ. §.cum igitur [Vel
appellatio.]Nisi formam & c.vt sequitur.quod dic,vt no.§. ca.px.
§.vnico.super verbo,in quo licitum sit.[Nisi formā.] j.de accus.
inquisitionis.& c.qualiter & qñ.j.& ij.& de hoc no.j.de appella.c.
iij.sm.d.n.¶[Excessus tamen.] iij.pars.[Consueuerunt.] Alias ni-
si esset consuetudo , eis prætermissis,coerctio ad epm pertineret,
vt no.§.e.cum ab ecclesiarū.sm.d.n.[Per capitulum.]Vel per de
canum,vel alium prælatum de capitulo,vbi talis est consuetudo
sicut in Lugduneñ.& Vienneñ.ecclesiis.j.de appel.dilectis. quod
licet alii transierint sicco pede,intelligendum puto,qñ agitur de
correctione excessus plana & simplici,& non de criminibus gra
uibus,sed leuibus,arg ff.de pœnis respiciendum.§.furta.C. de his
qui ad ecc.confu.l. fi. §.fi. Si n.ageretur ad degradationem,con-
suetudo hanc potestatem non daret talibus , vt le.& no. j. de fo.
compe.cum contingat. Maxime cum electus quamuis confir-
matus talia per se nequeat expedire.quod dic,vt le.& no.§.de ele.
transmissa.§.fi.& de offi.archid.dilecto.§.fi. super verbo. dumta-
xat.Sed contra.j.eo.dilectus.§.fi. Sol. ibi. Sed nunquid in casibus
illis,in quibus talis consuetudo valet, quilibet canonicus erit iu-
dex, vbi agitur de correctione concanonici ? Non videtur: quia
par in parem non habet imperium.§ de elec.innotuit §. multa.
Breuiter dicendum est,q si appareat de consuetudine, sicut dixi
§.de decano.in prin. gl. ille solus iudex est , cui consuetudo hanc
dat,& procedet de consilio aliorum, arg. j. de arbi. cum olim. &
de his quæ fi. a præla. nouit. Si vero non apparet talis consuetu-
do,solum capitulum simul iunctum vices iudicis obtinet,& nō
singuli de capitulo.Nā sm.d. n. de nullo canonicorum pōt dici
hic est iudex,vel coniudex, sed tamen verba de eis actum sonan-
tia dici possunt,s.iste canonicus coniudicat.sm.d.n.Sed si cōiudi
cat.ergo est coniudex.i.cum alijs iudex,non tñ solus iudex.Sic qñ
electio est penes capitulum,singuli sunt collegentes, & simul eli
gunt,nullus autem per se tm simpliciter eligit suo noīe. Nec sin-
gulares cōsensus vnam electionem constituunt. §. de elec.in ge-
nesi.& sic patet,q qñ iurisdō ad caplm pertinet,oportet,q ipsum
collegium iurisdictionem exerceat,& nō singuli , vt probatur.ff.
de in ius voc.sed si hac lege.§.qui manumittitur.ff.q cuiusq; vni
uer.sicut municipium.xij.q.ij qui manumittitur. per qd difficile
poterit expediri,sicut & electio §.de elec.in genesi.& quia timen-
dum est de discordia.§.de rescri.super literis.sed & is,de cuius co-
rectione agitur,frequenter poterit dicere.Dñi.non potestis proce
dere: quia talis est absens,arg.§.de elec.q sicut.§.si autem.in fi.cū
6 suis concor.†Cōsulimus ergo,q in tali casu qn celebrabat gene-
rale capm,constituant aliquos ex seipsis, qui vice totius capituli
hanc habeant potestatem,arg.§.de elec.in causis.§.fi. in prin.& c.
cū in iure.iuncta clausula.q si non omnes,vel qsi nō ambo&c.
ne objiciatur,ex eo qd legitur & no.§.de of.deleg.cām matrimo-
nij.& c.vno delegatorū.Nec est nouum hoc consilium. ff.de ori.
iu.l.ij.§.deinde quia difficile.& seq.sed cum eps sit de capitulo tā-
quam caput,vt j.de his quæ fi.a prela.nouit,& c.fi.Quo deuoluet
hæc potestas ad epm,vt hic sequitur.Licet super hoc verbo, mul-
ta scripta sint,tñ hæc qō soluitur in decre. ad consultationem ca-
pituli nostri.s.Ebreduneñ.factam.j.de cōce.pre.postulastis. & in
his,quæ ibi no.per quam apparet,q si eps habeat vocem in capi-
tulo tanq̃ canonicus,ad ipsum deuoluitur hæc potestas; nec ab-
surdum reputo in hoc casu,si excluso canonico de cuius corre-
ctione agitur,requirat consilium aliorum,& sic non obstant iu-
ra signata hic §ria.xv.q.vij.eps nullus.lxxvj.di.si qd.j.de accu.qua
liter.ij rñ.j.vbi de hoc.quis & iura illa loquantur in criminalibus,
in quorum aliquibus consuetudo hanc iurisdictionem non da
ret.vt no.§.in prin.gl.Sin autem habeat vocem tanq̃ platus , tunc
hæc potestas ad proximum superiorem,& non ad epm deuolue-
tur,vt in eadem decre.postulastis.& hāc distinctionem approbat.
d.n.& sm hanc intellige.ff.quando ap.sit.l.j.§.solent.in fi.Scripsit
7 etiā,q tunc apparet,q eps habet † vocē vt prælatus , qñ plus valet
vox epi,q canonici.Tu dic,vt no.in dicta decre.postulastis.sed nō
ne tenet eps cām alij delegare, qñ habebat vocem ī capitulo,tan
q̃ canonicus,& est ad ipsum a capitulo appellatū?ita videtur,arg.
ff.de iurisd.om.iud.prætor. sed illud ideo accidit : quia consulens
suam voluntatem propalauit:vnde suspectus haberetur,si iudica
ret.secus de negligente,qui voluntatem suam non manifestauit
vt hic.Nec potest eps se excusare de negligentia : quia ipse solus
potest conuocare omnes absentes canonicos , & nō si venerint
ipse cum præsentibus (si qui sunt præsentes) vel etiā solus, si nul-
lus venerit,id de quo agitur poterit expedire : quia ius collegij in
vnum recidit.ff.quod cuiusque vniuer.sicut municipium. §.viri.
& arg.xij.q.ij.non liceat.& §.de offi.dele.consuluit.§.de elec.cū no
bis olim.& c.ecclesia.ij.§.de postul.præla.bonæ.ij.sed nec debet di
8 ligentibus nocere † malitia,vel negligentia aliorum ff.ex quibus
cau.ma.in inte.rest.non.n.& habent hæc locum , quando plures
sunt simul iudices,vt collegium,secus in pluribus iudicibus dele
gatis,vel ordinarijs: nam tunc in vnum non recideret ius.alijs ne
gligentibus,nisi in rescripto aliud dictum esset, vt patet in eo , qd
legitur & no.§.de offi.dele.causam matrimonij.& c. vno delega-
torum. Episcopus etiam qñq; non est de capitulo.§.de rescrip.eā
te. quandoq; vero est de capitulo, vt prælatus.quandoq;,vt cano
nicus: quia Papa canonicatum sibi de gratia reseruauit . vel epa-
tus habet speciale priuilegium,vt quicunq; est eps,est canonicus.
sm.d. n. vel de consuetudine approbata,ar.j.de his quæ fi.a præ-
la.ea noscitur.j.de exces.præla.accedentibus.ad fi.quod dic,vt le.
& no.j.de conces.præben.postulasti Sed tota hæc quæstio hic si-
gnatur superfluæ : quia hic loquitur , quando talis est consuetu-
do,q capitulum per se , prælato non vocato, nec requisito hoc
expedit:vnde non dico hic potestatem deuolui,sed solum impe-
dimentum consuetudinis remoueri:hanc enim potestatem ha-
bet episcopus iure suo.xj. q. j. de persona , sed ratione consuetudi-
nis ipsius exercitium impeditur.si §.eo.quanto.in fi.j.e.graue.ver.
quamquam sm vnam lecturam.§.de rescri. pastoralis.§.fi.ad qd
impedimentum remouendum,prout hic sequitur,remediū ad-
hibetur.[Ad commonitionem & iussionem.]Ergo non deuolui
tur iurisdictio,qua sic imperiosè vti incipit.xiiii. q.ij.c.j.[In fra ter
minum.]Si j.de excep.pastoralis.C.de inge.& manumis.diffama
ri.ff.de optione lega.mancipiorum.j.de conuer.coniug.ex publi-
co. j. de clande. despon. cum inhibitio. vbi de hoc. & extra d. n.
de resti.spol.frequens.§.& si infra tempus.lib.vj.vbi de hoc.[Alio
quin.] s.si infra dictum terminum,& a dicto episcopo constitutū
hanc

hanc coerctionem non fecerint.[Extunc &c]Nec mirum,si ela
pso termino sua iurisdictione vtatur episcopus , cum & ex hac
causa ordinaria ad delegatā,& delegata ad ordinariam deuolua-
tur,vt no.§.e.significauit.ante fi. super verbo,reuocare.& ex hac
eadem causa exercet iurisdictionem suam Metropolitanus in
suffraganeorum suorum subditos,vt no.§.eod. c.proxi.rñ.j super
verbo,exceptis quibusdam articulis.ver.xii.[Ipsos.]s.delinquētes,
& sibi resistentes.ar.§.de offi.deleg.c.j.& c.ex literis.§.vnico.& no.
si.§.e.quanto.in fi.[Vt animarum cura]Contra cuius impedimē
9 tum † nulla potest obstare consuetudo,nulla appellatio,vt patet
§.de consue.c.fi j.de præscrip.c.fi.vnde lapso hoc termino, nō est
aliqua consuetudinis excusatio audienda , nec aliqua appellatio
admittenda,vt dixi.§.rñ.j.[Per censuram ecclesiasticam]Quid si
canonici hanc non seruant? Recurratur,si necesse fuerit,ad bra-
chium seculare,vt legitur,& no §.e.c.j. Et vtinam canonici mul-
tarum ecclesiarum hęc iura bene attenderent:quia si conscien-
tiam haberent aliquam non essent ita pertinaces in defendēdis
& fouendis suis consuetudinibus abusiuis,per quas & peccata
nutriuntur,& bonum iustitiæ impeditur,& est valde mirabile q
nullus est inter eos,qui resistat in talibus.cum & Paulus restiterit
Petro in facie.viii.di.qui contempta.& tamen non solum agen-
tes,sed & consentientes pari pœna plectuntur.Sed & is fauere
10 †dicitur,qui manifesto facinori desinit obuiare.j.de sen. excom.
quantę.Quomodo ergo in tali statu audent viuere , vel euchari-
stiam sumere nōn pœnitentes , sed potius irridentes.videant de
pœni.dist.iii.pœnitentes.& per totum.[Non postponat] Et capi
tulum obediat,nec cessent propter hoc.sicut in quibusdam loci-
sit a diuinis.& sic continuatur sequens.§. cæterum &c.¶[Cæte-
rum]iii.pars.[Manifesta]i.notoria.Nam alias nulla consuetudo
prodesset in hoc , q capitulum in causa sua contra episcopum
suum esset iudex,quod esset contra bonos mores,& grauamen ad
duceret ecclesijs.§.de consue.ca.j. & c. cum venerabilis.sed vbi fa
ctum est notorium,ibi potest valere consuetudo,nec iudicat sed
cessat p manifesta offensa quod fieri pōt,vt j.de verbo.sig. cum
11 olim.& c.præceden. Nec est irregularis,†qui tali cessatione durā-
te in ecclesia celebrat:quia non est interdicta,vbi vero per sentē
tiam esset interdicta.tunc celebrans esset irregularis.j. de excessi.
præla.tanta.Posset etiam capitulum,vel decanus habere potesta-
tem interdicendi ecclesiam,& tunc si pro re dubia interdicerēt,
punirentur.j.de ap.dilectus.Sed contra : quia nemo potest seip-
sum suspendere,nec sibi imperare,vt no.j.super verbo.cessauerūt
a diuinis.Sol.in hoc casu non imperat sibi decanus , vel canoni-
cus,sed capitulum cuius nomine hoc sic imperat singulis,ar xii.
12 q.ii.qui manumittitur.Item contra: quia nemo † iudicare potest
in facto proprio.C.ne quis in causa propria iudi. in rubro & in
13 nigro.Sol.causa ecclesia † non est prælati propria.j.de don.c. ii. &
ideo in ea potest esse iudex.ar.C.vbi causæ fisca.vniuersi.& per to
tum.ff.de his quæ in testa.delen.proxime.ii.q.vii.si quis ab episco
po.secundum d.n.Vel dic,vt no.j.e.super verbo. cessauerunt a di-
uinis.& de hoc no.j.de iura.calum.c.fi.& de aliis dic, vt no.in se-
quentibus gl.& j.de his,quæ fiunt a ma.par.c. quæsiuit. [Et ratio
nabili causa]Ergo a contrario ex tali causa cessare possunt.Quid
si quis soluat quinque solidos,vel aliam pensionem?Non est hęc
causa rationabilis, vt patet.j.de his,quæ fi.a maio.parte cap.c ii.
quod dic,vt ibi nota. [In contemptum.]Forsan mori ex iustitia,
quam episcopus facit, vt §. §.proxi.& sic ipsum Deum non solū
episcopum scandalizant , licet ipsi asserant, q episcopus non est
iudex.Quare sicut in concilio Parisien.legitur,non sunt tales,qui
dicuntur acephali tolerandi,vt xciii.dist.nulla ratione.& duobus
c.seq.& iunge,quod no.j.eod.conquerente.§.j.super verbo,subie-
ctionem.[Cessauerunt a diuinis.]Videtur,q soli canonici possūt
ecclesias subiicere ecclesiastico interdicto:nam & decanus sol9
hoc potest.j.de ap.dilectus. rñ.j.ver.verum decanus.Sed contra.
j.de his,quæ fiunt a ma.par.cap.c. quæsiuit. Sol. Non dicitur hic,
q capitulum interdicat,sed q cessant a diuinis.i.loquitur enim se-
cundum consuetudinem Lugdunen.& Viennien. ecclesiarum,
vt §.nota. in quibus non interdicunt, sed cessant,& nihilominus
presbyteri infra ecclesiam cum canonicis submissa voce officiāt
& celebrant,quod non fieret,si ecclesia esset interdicta, vt patet.j.
de cleri.excom.mi postulastis.Nec obstat.j.de ap. dilectis.quia il-
lud fuit de facto,vel ex iure speciali,vt ibi no.Nec in hoc vidētur
canonici dicere sibi legem,sed cessare ab eo,quod facere possunt,
& sic non obstat.xxi.di. nunc autem.ff.de arb.l.pe.nec sibi ius di-
cere,& sic non obstat.C. ne quis in sua causa.iud.l.vnica.quia nec
sententiam dant,sed sola sua organa suspendunt, & sonitum cā-
panarum : nam fere omnia alia expediuntur sicut prius.Quod
etiam ad coercendum episcopum (quicquid sit de aliis) non de-
bent facere,vt hic dicit , & probatur.j.de ma.& ob.cum inferior.
cum suis concor.Velint enim nolint,ex quo semel consenserint
in episcopum,ab ipso iudicabuntur , nec ipsum iudicabunt.viii.
q.ii dilectissimi.ad fi. Alioquin ipsorū peccata impunita remane
rent(alias transirent)quod esse non debet.j.de senten.excommu.
vt famæ.§.j.ff.ad l. Aqui.ita vulneratus.§.pe.[Si voluerit]Hoc io
dicit.quia factum canonicorum nō astringit ipsum,etiam si sen
tentiam ferre possent,vt patet in eo,quod legitur & no.§.c. pasto
ralis §.j.ver.ad quod.& c cum ab ecclesiarum.Sed ideo hoc dicit
quia vbi non in contemptum suum , sed alia causa rationabili
organa suspenderent,decet ipsum,q aliis se conformet.arg.§.eo.
cum ab ecclesiarum.& c.ad reprimendam.[Ad querelam.]Hic
est vnus casus,vbi archiepiscopus habet iurisdictionem in subdi
tos suffraganeorum suorum.Alii notantur.§.eod.pastoralis.rñ.j.
Sed quare episcopus non corrigit hoc?Rñ.quia sic placuit papæ,
& potuit ex hac causa moueri:quia causa capituli ardua est,& in
14 arduis†est consilium capituli requirendum.xv.q vii. episcopus.j.
de exces.præla.c.j.& ideo perplexitas occurrebat:quia secundum
hoc non deberet in tali causa,sine consensu capituli procedere,
sed nec cum capitulo hoc cōmode poterat : quia suspectus erat,
& ideo Metropolitanus iudex constituitur in hoc casu,secundū
d.n.& vt omne scandalum auferatur,ar.j.de prescrip. nihil cum
scandalo.Sed contra : quia videtur. q arbitri eligendi sint in hoc
casu,xi q.j.si clericus aduersus clericum.So.illud in ciuilibus,hoc
a in delictis,[a]vel sufficit sic esse statutum ff.qui & a quibus ma.libe.
non fi.prospexit rñ.j.secundum d.no.Tu dicas,vt in sequen.glo.
[Ipsius]s.episcopi intelligas ciuilem,seu ciuiliter propositam, in
quo casu esset ad arbitros recurrendum.xi.qō.j.clericus aduersus
clericum.alias incipit si clericus.quod in ecclesiis archiepiscopali
bus,quæ Primate carent,necesse est obseruari, & in aliis si episco
pus hoc dixerit eligendum , qd si noluerit, ad archiepiscopum
recurratur,vt hic patet,& hoc tamen causa breuius dirimenda-
rum litium est concessum.ar.ff.si certum pe.quidam æstimaue-
runt in fi.[Delegatus]s.a nobis datus.siue concessus , etenim hæc
potestas morte mandatoris,vel mandatarii non finitur.si.j.de hę
reti.ad abolendam.§.fi.qui & quamuis pro eo , q Metropolitan9
est recusari non possit,cum ex certa scientia papæ datus sit,vt pa
ter in his,quæ no.§.de offi.delega.cum olim magister.§ præterea.
Puto tamen,q posset ex alia causa rationabili recusari , vt patet
in eo,quod le.& no.§.de offi.delega. cum R.canonicus.& c.suspi-
cionis.In quo casu potest partes compellere , vt arbitros eligant,
b cum censeatur delegatus,[b]vt hic patet & in illa suspicionis.& C.
de iudiciis. l.fina. Sed & episcopus posset compellere canonicos
ad istos arbitros eligendos,vt legitur & notatur.j.de appella, cum
speciali.vel dare delegatum ad hoc faciendum j. de foro com-
pe.c.iiii.Nec obstat.j.de restitu.in integrum.c.pen.in fi.cum suis
concor. quia illa loquuntur de arbitris compromissariis;sed hic
15 loquitur de arbitris † ordinariā iurisdictionem habentibus.ij.q.
vj.a iudicibus. quia a partibus nominationem, & a iure potesta-
tem recipiunt,& loco ordinarii succedunt.vnde censentur ordi-
narii, sicut & hic qui loco delegatoru succedunt delegati,quod
dic,vt legi.& no.§.de offi.dele.c.suspicionis.sed nec intelligo.q hic
agatur de crimine criminaliter , sed ciuiliter tantum, vt §.nota.
Alioquin frustratoria esset hæc prouisio:quia in criminali archi
episcopus ordinarius esset iudex.vi.q.ii.c.j.[Eos]s.canonicos.[Per
censuram ecclesiasticam.]s.d non per quæstum pecuniæ.vt j §.
j.Quinimo & si res exegerit per seueritatem ecclesiasticā , quod
expone,vt no.§.de offi.dele.prętere a.§.i.[Cognita veritate]De pla
no cum agatur de coerctione.& timeatur de scandalo, & pericu
lum sit in mora.ar.§.§.i.j. de præscrip.c.ii.j. de senten. excommu.
vt famæ,& c.sacro.[Castiget]Si eos in culpa reperiat,puta,quia si
ne manifesta & rationabili causa cessauerunt.secundum do.no.
16 [Quod metu pœnæ &c.]Sic ergo ferro abscindenda sunt†vulne
ra,quæ fomentorum non sentiunt disciplinam lxxxii.dist.pluri-
mos.in fi.xvj.q.i in canonibus.§.de elec.cum in cunctis.§. penul.
Multis etiam crassantibus opus est exemplo.vt ceteri terreantur.
ff.de pœnis.capitalium.§.famosos.& l.aut facta.§.fi.ii.qō.vii. qua
propter.j.de sta.mo.ea quæ.§.i. vnde versus.

Oderunt peccari boni virtutis amore.
Oderunt peccare mali formidine pœnę.

vt ff.de iusti.& iure.l.i.& §.e.ad reprimendam.rñ.i. cum suis con-
cor.¶[Prouideant]v.pars.in qua concludit contra episcopos.For
san enim in concilio fuit a prelatis exposita hæc querela contra
capitula supradicta.Et respondebatur ex parte capitulorum ; pa-
ter sancte non credatis q hæc proponant prælati causa coerctio-
nis,sed(salua semper pontificali reuerentia) potius causa corru-
ptionis , vt videlicet nostræ rei discrimine sospites faciant bursas
suas,ideo papa,quasi eis comminando, concludit & dicit.Proui-
deant itaque &c.[Salutare.]quod.s.ad quęrendam salutem ani-
marum & procurandam,non ad bursam faciendam,promulga
17 tum est.[Ad quæstum pecuniæ.]Sunt † enim plerique iudices,
qui alienum iurgium reputant prædam suam.C.ad l.Iul. prepe.l.
iii.& inde quæstum faciunt,submittentes personas medias, quæ
dicunt

ADDITIONES.

a ¶Hoc in delictis.Adde gl.hic,quæ idem dicit.& ex hoc dicto do.Abba.elicit duo no.vide ipsum.

b ¶Delegatus.Idem tenent Vin.Anto.& Panor.hic licet glo. dixerit eum esse ordinarium.

dicunt peccatoribus cõſuleremus,ꝙ tantũ offerretis domino, & ipſe parceret vobis,qui quæſtus iniquiſſimus eſt,vnde ſunt graui-
18 ter puniendi:quia nec debet†iudex habere familiam quæſtuoſã, vt probatur in Authẽ. vt iudices ſine quoquo ſuffra.§.cogitatio. ab illo.ver.nam ea,quæ oportebat in fiſcum inferri. vſque ad ſequentem.§.coll.ii.Puniunt etiam res pro delictis in Auth.de mãda.prin.§.oportet.coll.iiii.in Authẽ. vt nulli iud.§.quoniam vero.
19 coll.ix. Non ergo debet iudex†vendere pęnam, quam delinquenti tenetur inſligere pro pecunia, vel etiam permutare,vt & patet ĩ.de pœnis.licet. quod ſi quis prçlatus fecerit, ſuſpendi debet ab officio,& ſi ſic ſuſpenſus celebrauerit,pro culpa duplici deponatur.ĩ.de vita.& ho.cleri.vt clericorum.§.pen. & preceden. & hęc
20 eſt canonica vltio,de qua hic ſequitur. Auaritia†igitur,cui ſemp conſueuit clerus incumbere,reprobatur.ĩ.de prębend. auaritiæ.ĩ.de decimis.c.j.ĩ.de cenſi.ea quæ.xvi.q.j.prædicator.Sed contra:qa
21 bene poteſt puniri delinquens†in pecunia.xxi.q.v.ſi quis cuiuſlibet.xxiii.q.v.non vos xviii.q.ſi.§.ſi.in ſi.ĩ.e.dilectus.ĩ.de delic. puc. c.ii ĩ.de rapt.in archiepiſcopatu. Solu.vbi ex officio ſit viſitatio,& inquiſitio,ſi videatur iudici,ꝙ magis timeat peccator pęnam pecuniariam,quam ſpiritualem,bene poteſt ipſam imponere & leuare,vt patet ĩ.de præſcrip.literas.§.ſi.circa prin.ĩ.de ſenten. excõ. grauem.§.ſi.& ſic intelliguntur contraria ſupra ſignata:quia ſiue plectendo,ſiue ignoſcendo hoc ſolum bene agitur,vt vita hominum corrigatur.xxiii.qõ.v.prodeſt ſeueritas.caueat tamen,ꝙ talẽ pecuniam in pias cauſas ponat.nec ſibi inburſet:quia tunc vehementer pręſumitur, ꝙ non ad correctionem hoc facit, ſed ad quæſtum,& ſic intelligi poteſt,quod hic dicitur, & in ſi.ſuis.ſ.induct. *aiſi forſan egeret,vt no.ĩ.e.dilectus.§.ſi.ſuper verbo,ac emẽdę.Nam etiam iudices ſeculares hoc idem faciunt, quãuis enim mu'tę quas quis incurrit veniendo contra præceptum iudicis, acquiruntur fiſco.tamen hæ,quæ imponuntur pro facinoribus iã commiſſis, decet publicis operibus deputari, ſicut in refectione viarum,vel pontium,vel ſimilium, vt expreſſe legitur. C.de mõ.mul.l.v.licet omnes ſibi applicent has & illas, & iunge, quod no. ĩ.e.dilectus.& ĩ.de iniur olim.& de arbi.dilecti.§.ſi. De hoc autẽ no.ſpacioſius in ſumma. eo.ti.§. quid pertinet ad officium. verſ. debet etiam punire delinquentes. & ſeq.[Si canonicam.]de qua no.in pręce.gloſ.ver.ꝙ ſi quis prçlatus.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium habere eſt neceſſe.*
2 *Moſtruoſum ſiue prodigioſum.quid dicatur.*
3 *Imperator ſicut eſt vnus ſic debet epiſcopus vnus eſſe in epiſcopatu.*
4 *Præſ.l:s nomen generale eſt,ſicut eſt præſidis.*
5 *Quilibet ſe conformare quãtum poteſt,& decet illorum,moribus inter quos conuerſatur.*
6 *Conuicini debent ſe ad inuicem adiuuare.*

CAP. XIIII.

Voniam in pleriſque. Permixti.] Puta, Latini & Gręci.ſ.de tempo.ord.cum ſecundum.ꝙ etiam ſaraceni.ĩ.de iudęis.in nonnullis.[Diſtricte pręcipimus]ver.[Prouideant]ſuis expenſis.ĩ.c.prox.ſecundum B.& d.n. quod dic,vt ibi no [Viros]Hic ergo eſt caſus, in quo non ſolum
1 licet,imo & neceſſe eſt † vicarium habere.Sunt & alii.in quibus licet,quod dic,vt no.ĩ.de præb.extirpandæ.§.qui vero.[Idoneos] Alii enim ponendi non ſunt,vt no.ſ. de ele.cauſam quæ.& de reſcrip.cum adeo.[Celebrent.]Ergo adhuc hodie hæc permixtio toleratur,nihil enim obeſt ſaluti credentium. xii.diſtinctio. ſcit ſancta.quod dic,vt no.ſ.de temp.ordi.cum ſecundum.& c.ꝙ trãſlationem.[Inſtruendo &c.]ſi.ſ de ele.cum in cunctis.ĩ. de ſtatu mo.cum ad monaſterium.§. prior. ¶ Prohibemus.] ii.pars.[Diuerſos pontifices.] Niſi ex diſpenſatione noſtra.xii.q.i. non autẽ. ĩ.de parochi.c.i.[Corpus.]ſubaudi.habens,ſic ergo vnus, epiſcopatus dicitur vnum corpus reſpectu.ſ.eccleſiarum & fidelium ciuitatis & diœceſis, quæ ſunt membra illius, ſed hoc corpus ſingulare eſt ſiue ſpeciale, & eſt membrum vniuerſalis eccleſiæ ſimul iunctę.vii.q.j.Nouacianus.& §.ſeq.& ſ.de elec. ſignificaſti. §.ſi.& valet hoc ad id,quod no.ſ.de tranſl.ep.c.ii.rñ.i.[Monſtrũ]
2 Monſtruoſum, ſiue † prodigioſum eſt,quod natura abhorret,& ius reſpuit,ſicut ſi homo naſcatur duo capita habẽs, vel quatuor pedes,vel manus,vel oculos.ff.de ſta.ho.non ſunt liberi.C. de poſtuh.hęredi.inſtituen.quod certatum.in ſi.ff. de ver. ſig quæreret aliquis.Cum ergo vnus epiſcopatus vnum corpus ſit, vt probatũ eſt.ſ.cuius epiſcopus caput eſt.ĩ.de pręſcrip. cum non liceat.ſi ponãtur ibi duo epiſcopi eſt vnum corpus duo capita habens,quaſi
3 monſtrum.Sicut†enim vnus eſt imperator,ita & vnus debet eſſe epiſcopus.vii.q.j.in apibus.[Sed ſi propter]verſi.in quo repetit,qđ ſ.rñ.j.ver.diſtricte dixerat,vt aliquid addat.[Neceſſitas] Quę non habet legem.ĩ.de obſer.ieiu.conſilium.§.i. ſecundum hanc ergo omnia iura ſunt intelligenda.[Poſtulauerit.] Hinc apparet,ꝙ diſpenſatiue loquitur,ar.vii.q.j.non autem.j.q. vii. quod pro remedio.& eſt ſi.ſ.de renun.ad ſuplicationem.vbi & dicit conceſſim' & habent hæc locum, vbi ponitur epiſcopus in alterius diœceſi, ad aliquod officium exercendum, cuius ratione debeat ſubeſſe diœceſano. Secus ſi alias vocaretur ad ſupplendum defectum ſuum.vii.q.j.pontifices.ſecundum d.n.q.d.in primo caſu recurrẽdum eſt ad Papam,in ſecundo non.ſed & coadiutorem debet dare Metropolitanus epiſcopo de prouiſione Papę,vt innuitur.ĩ.de cleri.debili.ex parte.[Præſulem]i.prelatum,ſiue rectorem.non ta
4 men pontificem,nomen enim pręſulis generale†eſt,ſicut & pręſidis.ff.de off.pręſi.l.j.& pręposit.ĩ.de ver.ſig. quamuis. Goffr.Ego intelligo etiam Pontificem.i.epiſcopum:alioquin non poſſet ordines celebrare.non tamen erit epiſcopus iſtius loci,ſed epiſcopi vicarius,vt hic dicit,& eſt quaſi.ſ.de renunc.ad ſuplicationem.& adde,quod no.ĩ.e.ſuper verbo,vicarium.[Conformem]q.d.ſicut parochiani Gręci ſunt,ita & ipſe Græcus ſit,& ipſorum ritus ſeruet,qui tamen non ſunt per ſedem apoſtolicam reprobati. Alias contra.ĩ.de baptiſmo.licet Grçcos. per quod patet, ꝙ iſte epiſcopus,& etiam extra tempora confert ordines: quia ritus iſte non eſt adhuc quo ad Grçcos expreſſe reprobatus, vt patet ſ. de temp. ordi.ꝙ tranſlationem.quod dic, vt ibi no. No.ergo hic, ꝙ quili-
5 bet†debet ſe conformare quantum poteſt & decet illorum moribus,inter quos cõuerſatur.xli.di.quiſquis. & capacitati eorũ quos decet. viii.qõ.j. oportet. & intelligentię illorum,quibus pręedicat. xliii.di.ſit rector.& c.in mandatis.& in ſumma.magni ſibi faciũt prouinciales,& honorificium reputant,ſi eorũ conſuetudines obſeruentur & commendentur,vt patet.ff.de of.procon. ſi in aliquam.[Vicarium]Qui etiam inter illos,qui ſuę linguę ſunt ordinariam iuriſdictionem habebit,ſicut dicitur de archidiacono & archipresbytero,qui vicarij epiſcopi ſunt, & tamen ordinariam iuriſdõnẽ dñr hñe.xxv.di.perlectis.ſ.de of.archi.& đ of.archip.c.i. c.j.Erit autem iſte epiſcopus vicarius,& ſuffraganeus ordinarij,& ab ipſo iunctis ſibi duobus aliis conſecrabitur.lxvi.diſt.§.porro.& conuicini ad preces ſuas ſibi ſubuenire debent.vii.q.j. Pontifices.
6 quia debent ſe adinuicem adiuuare.ĩ.de treuga & pace. c.i. §.j.xi. q.iii.curæ.[Obediens.]quod dic, vt no ſ. de tempo.ordi.ad aures. §.j.[Vñ ſi qs]ver.[Aliter]Niſi authoritate epi diœceſani]ingeſſerit]No.ad id,quod no.ſ.de offi.archi.cum ſatis.& dicas ingeſſerit ſcilicet talia vicarię,ſiue pręſulatus exercitio.[Mucrone.]ſ.epiſcopali.xvi.q.ii.viſis.[Percuſſum.]Sic ergo eſt canon latę ſententiæ, ſicut & ille xvii.q.iiii.ſi quis ſuadente.ſ.de elec.cum in cunctis. & c.quiſquis.[Depónendum.]Creſcente contumacia.ſic.ĩ.de iud. cum non ab homine.[Brachio ſeculari.]ſic.lxxxi.di.dictum. 17. di.nec licuit.xxiii.q.v.de liguribus.quod dic, vt no.ſ.eo.c.j.& ĩ.de cle.ex.mi.c.ii.in ſi.

SVMMARIVM.

1 *Homo conſiſtit ex corpore,& anima.*
2 *Corpus ſuſtentatur pane materiali,& anima ſpirituali.*
3 *Præoccupatio,quæ dicatur.*
4 *Epiſcopi licet ſint vicarij Chriſti,non tamen poſſunt vbique eſſe.*
5 *Laicis interdictum eſt prædicationis officium.*
6 *Miſerius nihil, quàm ſi perfunctorie,atque adulatorie res agatur.*
7 *Quę aguntur a prælatis,trahuntur de facili a ſubditis in exemplum.*
8 *Habentes victum,& quibus tegamur,his debemus eſſe contenti.*
9 *Legatus principis de rebus fiſci viuere debet.*
10 *Vicarij epiſcopi viſitantes,an poſſint leuare procurationes ab eccleſijs, quas viſitant.*
11 *Viſitatione in quid ſit agendum.*
12 *Iudicium non debet claudicare.*
13 *Nemo tenetur proprijs ſtipendijs militare.*
14 *Archidiaconi,archipresbyteri vel decani vicarij ſint Chriſti.*
15 *Qui ſeminant ſpiritualia poſſunt metere temporalia.*
16 *Incommoda ſequuntur eum,quem & commoda.*
17 *Omnes hodie quęrunt quæ ſua ſunt,non quę Ieſu Criſti.*
18 *Prçlati negligentia peccatum mortale eſt.*

CAP. XV.

Inter cętera. Neceſſarium.]ſ. Chriſtiano.[Quia ſicut corpus &c.]q. d.
1 homo conſiſtit ex corpore & † anima.ĩ. de celebra. miſ.in quadam. & quodlibet iſtorum ſuſtentatione
2 eget,& panem ſuum habet,ſicut enim†corpus ſuſtentatur pane materiali,ſic & anima ſpirituali.i.verbo Dei,quo ſubtracto, contingit hominem pati famem & ſitim,vt viii.qõ.j. audacter.ad. ſi. qui & panis cęleſtis dicitur,vt lxxvi.di.ieiunium.ii.in ſi.[Eo ꝙ.] ſicut ait Chriſtus.Matt. iiii. A.[Pane] Sic nutritur corpus materiali cibo.[Verbo] Sic nutritur anima ſpirituali cibo. ¶ Vnde.] ii.ps.[Propter occupationes &c.]vt vii.q.j.ſuggeſtũ eſt.& c.præce. & ſeq. [Ne dicamus] Quod dicit ſe non dicere aſſerit.& eſt mo-
3 dus loquendi rhetoricus,qui pręoccupatio†dicitur.ſi.ſ.de renun. niſi cum pridem.§.verum.ĩ.de maio.& ob.ſolitę.§. pe. [Defectũ ſcientię.]qđ dic,vt plene no.ſ.de ęta.& qua.c.ſi.[Non ſufficiũt.] Ideo cum aliis debent onera ſua diuidere.ĩ.de præſum.mandata. & ſ.de offi.archipresb.c.ſi. [Per amplas.] Vnde licet epi ſint Chri
4 ſti†vicarii.xxiiii.q.v.mulierem.non tamen poſſunt vbique eſſe,ſicut Deus eſt,& vr̃ hoc ſumi ex eo, quod leg.x.q.j.epm. [Genera-
5 li.] Quia omnes aſtringit. ſ.de conſtit. c.ſi. [Prædicationis † offi-
a cium.] quod laicis interdicitur [a].ĩ.de hæret.ſicut.& cuilibet cleri-
b co,niſi mittatur a Deo [b], vt ibi,vel ab epo,ſeu apoſtolico,vt hic,& ĩ.de hæret.excommunicamus.§.quia vero. quod ſ.officium prædicationis priuilegiatum eſt multis aliis modis,vt legi.& not.ĩ.de ſta.mona.ꝙ Dei timorem.ante ſi.[In opere & ſermone.]ſi.ĩ.de ſta.mona.cum ad monaſterium.§.prior. & bene iniunguntur hæc duo in prælatum, vt patet. xl.diſt. multi ſacerdotes. [Qui.]. ſ.viri idonei. [Sibi.].ſ.epis.[Vice ipſorum.]ſ.eporum.ſic ergo committitur prædicatio.Sed contra.ſ.de offic.deleg.quoniam.§.ſi. Sol.is, cui competit prædicationis officium, ſine iuriſdictione ratione ſpecialis commiſſionis.ipſum delegare non poteſt,vt ibi, is vero cui competit iure ordinariæ poteſtatis, ipſum poteſt committere,vt hic.ſi.not. ĩ.eo. c.ſi. [Ne quiuerint.] ſ.epi. [Solicitæ.] Nihil
6 enim†miſerius,q̃ ſi perfunctoriè,atque adulatoriè res agatur, ſecundum Aug. xl. diſt.ante omnia [Viſitantes.]ſcilicet viri idonei.[Eas.]ſcilicet plebes [Verbo.] Ideo requiritur, ꝙ ſint potentes in ſermone. vt ſ. [Et exemplo.] Ideo requiritur, ꝙ ſint poten-
7 tes in opere, vt ſ. Ea enim quæ † aguntur a prælatis,trahuntur de facili a ſubditis in exemplum,vt ĩ.de voto.magnæ. §.i.ver.præterea.vnde ſi vnquam prælatus malum perpetrauerit, tot mortib. dignus eſt, quot mala exempla ad ſubditos tranſmittit. ſecundũ Greg.xi.q.iii.præcipue.[Quibus]ſcilicet viris miſſis.[Ipſi.]ſcilicet epiſcopi.[Cum indiguerint.]ſcilicet viri miſſi. [Congrue.] Non ſuperſlue.habentes enim victum, & quibus tegamur, his conténti
8 eſſe†debemus.xci.di.clericus.i. quod dic, vt no.ĩ.de præben. cum ſecundum apoſtolum. [Neceſſaria ſuominiſtrent.] Sicut lega-
9 tus†principis, qui ad aliquam mittitur prouinciam, de rebus fiſci debet viuere,ne ſit prouinciæ oneroſus,vt in Auth. vt nulli iudi §.nullus.coll ix.& in Auth. de man.prin.§. illud tamen.colla. iij.hoc tamen non ſeruat Romana eccleſia, quæ vult, ꝙ legatis ſuis & nuntijs hi,ad quos declinant,debeant prouidere.nulla cõſuetudine vel præſcriptione obſtante,vt leg.& no.ĩ.de præſcrip.ac cedentes. ĩ.de cenſib.cum inſtantia.& c.procurationes. Excuſat autem ipſam neceſſitas, cum nec poſſunt de ſuo oĩbus puidere, nec non, & priuilegiũ de antiqua cõſuetudine iã obtẽtũ:cuius exẽplum ſequuntur epiſcopi noſtri temporis quantum poſſunt. qđ & ſi quo ad iuſtitiam & exhibenda eccleſiaſticã ſacramenta ſit ſeruandum, non eſſet tamen in priuilegiis ſpecialibus vſurpãdũ. ſicut legitur,& no.ſ.de temp.ord.c.i.& ĩ. de re iudi.in cauſis. Sed quomodo intelligemus hoc,quod hic dicitur?nunquid tenentur epiſcopi nũtijs ſuis ſiue vicariis in comeſtione & omnibus aliis
10 prouidere?Videtur ꝙ ſic, vt hic patet:quia nihil excludit. † Item quia & epiſcopi non debent recipere procurationem,niſi quãdo perſonaliter viſitant.ĩ.de cenſibus.procurationes. Sed contra: qa epiſcopus poteſt viſitare per ſe poteſt & per alium.ſicut patet hic.
11 & x.q.i.epiſcopum.vbi & dicitur.ꝙ † i viſitatione inquiri debet de eccleſiæ facultatibus. ſed ſi per alium poteſt debitum, quod ſubditis debet ſoluere, æquum & iuſtum eſt, ꝙ ab eiſdem poſſit per alium id,quod ſibi ſubditi debent, recipere. argumen. ſupra de
12 electionibus.ſignificaſti. in fine. & quia non debet † iudicium claudicare, vt ĩ. de exceptio. cum inter priorem. & ex quo per alium ſeminat ſpiritualia, non eſt magnum, ſi per alium metat
13 temporalia. vt xiii.q.ii. §..quia ergo.nec enim tenetur † quis propriis ſtipendiis militare,vt ibi.& xij.q.ii. charitatem. Nec poſſunt ſubditi dicere ſe grauatos cum minus expendant,ſed potius releuatos.& hoc ſufficit,ꝙ non grauentur. vt patet in eo, quod no.ĩ.
c c.j.circa prin.ſuper ver.minime ſufficeret.Sol.puto,[c] ꝙ vicarii iſti procurationem ſuam moderatam leuare poſſunt. nam & archi-
14 diaconi†& archipresbyteri, ſiue decani vicarij ſunt epiſcopi. vt xxv.di.perlectis.& vice epiſcoporum viſitant,vt ſ.de offi. arch.c.j. & de offi.archipresb.c.j. ad ſi.quibus tamen, & hi, ad quos declinant,tenentur in procurationibus reſpondere,vt patet.ĩ. de cenſibus. cum apoſtolus. §. j. quod autem hic dicitur,intelligendum eſt quo ad veſtes,& equos,& libros, & ſimilia, quæ non conſueuerunt in huiuſmodi procurationibus computari. quod dic, vt no.in ſumma.de offi. archid. §. quod ſit eius officium. ver. quare autem contra viſitationem. & præceden. & ſequen. Vel ſecundũ d.n.hoc intelligendum eſt,quando expreſſe a clericis,vel laicis ſine ſcandalo haberi non poſſunt.xj.q.i.aliud quidem.j.q.ij.placuit. alioquin ipſas ab eis poſſunt exigere: quia non eſt magnum, ſi
15 metant†temporalia ex quo ſeminant ſpiritualia. ſecũdum d.n. Nec ob.quod dictum eſt epiſcopum non poſſe procurationem exigere,niſi quando perſonaliter viſitat: quia licet ipſe non poſſit, poteſt tamen vicarius ſuus, qui & idem officium exhibet & ſuccedit in onere & honore. ſicut enim dici conſueuit ſecundum
16 naturam cuiuſlibet rei eſt,vt eum ſequantur incommoda,quem & commoda.ff.de reg. iu. ſecundum naturam. & ad hoc inuenies multas concordantias.no.ſ.de reſcrip. poſtulaſti. ĩ. vt lite pẽ.

eccleſia.j.§. j. ſufficit, ꝙ non grauentur. ĩ. eo.c.proxi. Vel hoc dictum eſt contra epiſcopos,qui & ſi per ſe, vel alium non viſitent, exigunt tamen procurationes ſuas in denariis annuatim. quod qui hodie facit, maledictionem Dei incurrit. a qua nunquam, niſi duplum reſtituat,liberabitur.vt extra.d.n.de cenſibus. Romana.§.penul.lib.vj. Quantuncunque ergo confiteatur,abſolui non poteſt niſi ſatisfaciat. xiiij. q. vj. ſi res.videat tamen cum qua conſcientia celebrauit. In hoc tamen non intendimus charitatiuũ ſubſidium condemnare. ĩ. c. proxi.in ſi. quod dic, vt no.in ſumma.de cenſibus.§.& qualiter. & eo.tit.§.quid pertinet.§.ſunt autem.ver.quid ſi religioſi talia exigunt.& præceden.& ſequen.[Ab incepto.] Quia nobis cordi eſt omnia cępta ad effectum perducere,quod dic,vt no ſ.de renun.c.j.ad ſin.cum ſuis concor. ¶ Vnde præcipimus.] iii.pars. Si iungas hoc cum fine, inde elicies, ꝙ negligentes conſtituti ſunt in mortali. In his & in aliis laqueis infinitis per ſtatuta humana impoſitis dignetur miſericorditer agere miſericos Ieſus Chriſtus. Eccleſia tamen, quæ nemini debet laqueum iniicere,deberet a talibus præcauere.xxvij. q.j. de viduis.ii.& iunge,quod no.ĩ de treuga & pace.c.j.reſpon.j. [Ordinari.]Sed per quos ordinabuntur? etenim hic non dicit per quos. vnde puto,ꝙ ſi hi, ad quos pertinet infra terminum congruum per epiſcopum ſibi datum hoc facere neglexerint, diœceſanus, ad quem ſpectat peccatorum correctio, hoc poſtea facere poterit iure ſuo,ar.ſ.eod. irrefragabili. §. exceſſus. x. q.j. regenda.& ſi vtrique negligentes fuerint, aſſignato eiſdem termino per archiepiſcopum,ad ipſum poſtea deuoluetur.ar.ſ. eo. quanto. in ſi.ar. ĩ.de conceſ.præb.c.ii & ſ.de elec.ne pro defectu. & iunge, quod no.e.ti.cum eccleſia Vulterana.Hodie tamen, niſi zelus impediret,per fratrum prædicatorum & minorum ordines pro magna parte benignus paraclitus voluit ſubuenire. ſed omnes non recipiunt verbum iſtud,vt patet.ĩ.de exceſ.præla.nimis praua. maledicta ſit idolorum ſeruitus: nam ſi ipſi abſtinerent a iuribus parochialibus, & eis ſubueniretur in neceſſariis,vt hic dicit,omnia recte & tenentes adminiſtrationes eccleſiaſticas poſſent per papam ab iſtius præcepti periculo liberari. Sed heu,quia hodie qua
17 ſi omnes†quærunt,quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti.ĩ. de cenſibus.cum apoſtolus. §. j. Vix occurrit aliquis, qui non quandocũq; propter timorem etiam victus, vel amorem, ſeu fauorem,pecuniam,vel odium non ſubticeat. vtinam non detrahat veritati. xi q.iii.quatuor modis. & iunge,quod no. ĩ.c.j.in prin. ſuper verbo,non contentus.& ĩ.de pact.pleriq;. [Verum etiam in audiendis confeſſionibus]& c.ſi.ſ. de offic.archipresb.officium. [Si quis
18 autem.]ver.[Neglexerit.] Talis negligentia mortalis † eſt in prælato, propter quam eſt omnino remouendus. quod dic,vt legitur & no.ſ.de offi.cuſto.c.i.in ſi.& de offi.archid.ea quæ.

ADDITIONES.

a ¶Laici interdicitur.Adde, ꝙ do.Andre.Barb. videtur hic tenere in apoſtil.ad Pan quod laicus ex delegatione poſſit prædicare,& dicit,quod laicus ſanctus & honeſtus eſt diſpenſatus de iure communi.

b ¶A Deo.Adde quibus liceat prædicare plene per d.Car.in cle.dudũ.Ber. ab olim. in iij.col.ver. vi. quæro.

c ¶So.puto.Adde,quod hęc ſua ſententia hodie eſt approbata. per c.ſi epiſcopus.ſi eodem.lib.vi.

SVMMARIVM.

1 *Abbas poteſt agere pro capellis,& eccleſijs ſubiectis ſuo monaſterio.*
2 *Nemo contentus eſt ſuis terminis.*
3 *Eccleſia in nullo caſu eſt grauanda.*
4 *Libello in omnia ſunt ſpecificanda.*
5 *Prætoris bonũ eſt lites dirimere.*
6 *Iudex debet arctare partes de pace & concordia.*
7 *Præſcriptio ſine poſſeſſione nulla currit.*
8 *Papa ius vnius poteſt dare alteri.*
9 *Conſuetudo neminem exterminat.*
10 *Excommunicatus eſt qui vſurpat vicariam epiſcopi.*
11 *Mortui non ſunt damnandi,ſed iudicio reſeruandi.*
12 *Quæ ad legem diœceſanam pertineant.*
13 *Decimæ ad eccleſiam parochialem pertinent.*
14 *Remiſſio non debet fieri vni,ꝙ alij ſit tribulatio.*
15 *Decimarum quarta, & mortuariorum debetur epiſcopo de iure communi.*
16 *Hęreditatis petitio uniuerſalis eſt.*
17 *Prodigus quicquid indigeat ſibi imputetur.*
18 *Exactor non debet eſſe uiolentus,ad minum laici.*
19 *Pauperibus,& oppreſſis parcere debemus.*
20 *Forma petendi charitatiuum ſubſidium.*

CAP. XVI.

Onquerente. Occonomo monaſterii] Nota abbatem poſſe agere pro†capellis ſuis,ne indebitis grauentur oneribus. ad idem argumen.ſ.de archid.c.j.& ſi.ſed ſi rectores ipſarum capellarum velint agere, præponentur. argumen.ĩ.de re iudi.c. penul.& notauit d. n.ſ.de reſcrip.edoceri.Poteſt tamen dici.ꝙ

a dici, q ideo auditur hic abbas: a quia temporalia capellarum ad monasteria pertinebant.j.de præben.in Lateranensi. j. de excep. cum venerabilis. Vel abbas iste dicebat ad se hæc iura episcopalia pertinere. Sed & vbi agitur generaliter de grauamine communi omnium ecclesiarum, tunc episcopus tantum aget, sed hoc non inuenitur iure cautum.de hoc no.j.de ap.dilecti.secundum d.n.& j.de succes.ab intest.c.fi.s.de rescrip.ad hæc sumus.Et notãdum secundum d.n. q abbas, vel alius superior nomine suo, vel monasterij non potest agere negatoria,vel quasi,contra illos,qui in capellis suis aliqua iura requiruntur & hoc ideo est:quia non habet dominium capellarum, licet aliqua iura ibi percipiat, sed rector capellæ,vel etiam ipse abbas non suo, vel monasterij nomine,sed nomine capellæ posset hanc intentare,& hoc verũ, qñ capella habet sua iura distincta a iuribus monasterij: quia tunc domina est suorum iurium,vnde tunc nomine suo, & non alterius est agendum.Si vero capella in proprios vsus monasterij cõcessa sit,tunc abbas quasi dominus potest negatoriam, ad similitudinem vsufructuarij,intentare,licet tutius sit,q nomine capellæ hoc faciat.Confessoriam autẽ intentat abbas pro iuribus sibi competentibus in capella.j.de ver.sig.abbate.secundum do.n. de hoc no.plenius ibi,& j.de resti.spo.olim.j.de fide instru.G. perpetuus.j.de iudi.examinata.[Non contentus] Vtinam quilibet es-
2 set † contentus suis terminis.j.de sepul.c.i.§.fin.Et qui paupertatẽ elegit, ad subtrahenda iura parochialia non extenderet manus suas,sed qui professionem paupertatis amplexus est,vt j.de exces. prælatorũ. nimis praua.in eadem professione,in qua vocatus est, permaneret.xxi.q.i.c.i.& patienti defectum in clero potissime episcopi & post ipsos christicolæ subuenirent.xciii.distin.diaconi.& lxxxvi.distin.non satis. & c. pace. sic enim omnia recte procederent quo ad hoc pertinet,de quo ago,vt no.s.ca.proxi.§.fi.[Minime.]Hæc petitio non fulcitur iure, q non liceat episcopo exigere procurationem a capellis,quæ non sufficiunt,vel quę procurationem non debent secundum quosdam. Sed dic eam fulciri:
† quia negatoria † pro his iuribus competit.vt no.j.de ver.sig.abbate.& s.de offi.delega.cum olim abbas. Alii dicunt,q non competit negatoria,sed sufficit,q capella neget id quod episcopus petit, nec ob hoc solum,q petit,dabitur negatoria contra ipsum,cum nec inuitus agere cogatur. C. vt nemo inuitus in rubro & in nigro. Alij dicunt,q in hoc casu recte implorat offiñ iudicis a monasterio:nam & timere potest,ne episcopus gladium excommunicationis quem in manu gestat,vibret in abbatem.xxiiii.qõ. iii. corripiantur.Item quia.ex quo episcopus diffamat ipsum in quibusdam iuribus sibi debitorem,iuste petitur a superiore, q faciat ipsum cessare ab hac diffamatione, nisi infra certum tempus sibi præfixum de iure suo docuerit. C. de ingenuis diffamari.l.qui fil.sint le.lator.Iniuste autem petit abbas, q non cogantur capellæ,quæ sufficientes nõ sunt,ad procurationem præstandam, sed debuit petere, q non cogerentur vltra, quam pensatis facultatibus moderate soluere possent,vt patet in forma sententiæ.j.eodẽ §.ad fi.Sed licet sic petat non tamen est inepta petitio, vnde & sequitur condemnatio,vt j.eod.§.j.ver.ita quod cum ad eas. Potest etiam dici dari officium iudicis contra hunc episcopum, qui vltra,quam debet exegit.arg.in Auth.de questore.col.vi.C.in quibus causis coloni.l.j.& de mancipiis.& colo.l.iii.iiii. & v.ff. de vaca.mu.l.ii.§.munus.& se.& secundnm hoc abbas est actor,& nõ
b erit hęc petitio generalis, b episcopus enim petebat iura episcopalia de facto, non in iudicio, abbas vero egit contra episcopum negatoria,vel alio modo, & specificari petiit iura sequentia,quæ ab episcopo,qui tamen ad hoc non tenebatur, sicut nec in aliis generalibus actionibus cogitur quis specificare, & hoc etiam ex hoc apparet,quia nec hic omnia specificauit.Potest & illud dici, q de aliquibus iuribus concordabant,q essent danda, vel non essent danda,de quibus non erat bonum grauare partes super probationibus.arg. ff.de interrog.act.vbicunque.& ideo non cogitur episcopus illa specificare,sed alia tantum, de quibus questio erat, potuit etiam quæri ab episcopo ante litem contestatam, an hęc iura possideret.ff.de interrog.actio. qui seruum.§. in iure. secundum d.n.cuius est tota hæc glo. [Sufficere]Quod non debet fieri. Quid ergo si visitatione indiget? Prouideat sibi episcopus,cui curua omnium est commissa.ar.xii.q.i.præcipimus.& s.c.prox.hoc
3 enim de mente est,q in nullo casu ecclesia sit† grauanda, quod dic,vt legitur & no.j.e.§.i.ver.sinodum.super verbo, pensatis.& j. de censibus.cum apostolus.§.j.& extra d.n.e.ti.Romana.§. penul.
4 lib.vi.[Vt specificares]Specificanda enim sunt† omnia in libello vt legitur & notatur.j.de libel.ob.significantibus.secundum Gof. nam generalitas parit obscuritatem.ff.de iure fisci.ita fidei.sed hodie non est necesse hæc specificare in libello, cum specificentur hic in sequenti.§.Ius enim scriptum certum est,& in incertis nõ in omnino certis locus est coniecturis.ff.de verborum significa. continuus. §.j. nisi alia, quam hic vel aliis iuribus contineantur, assereret episcopus sibi deberi ex pacto,vel consuetudine, vel priuilegio speciali.Illa enim specificanda sunt, quæ in facto consi-
5 stunt:quia boni † prætoris est litem minuere.ff.si certum pet.quidam.& j.de dolo.& contu.finem.& ne contingat ex generalitate sententię litem aliam suboriri.ar.j.de verborum.sig.cum in-
6 ter vos.& c.ex parte.iii.debet enim iudex tractare† de pace & cõcordia.j.de transa.c.fi.& discordiæ materiam amputare,& partibus prouidere.in Auth.de man.prin.§.deinde. & §. sit tibi. colla iii.s.de offi.deleg. super questionum.§. porro.ad fi.Potest tamen peti ecclesia cum pertinentiis.j.de resti. spolia.cum ad sedem.j.de dona.inter dilectos.& potest prodesse & obesse specificatio reo,& actori secundum ea,quæ no.j.de libel.obl.c. ii. Sed & secundum d.n,hic non specificantur omnia quæ episcopo de iure communi debentur,vt no.s.super verbo,minime.[Quibusdam]Sequuta clausula generali,& sic omnia comprehendit,vt legitur & nota.s.de rescrip.sedes,& j.de commodato.c.vnico.[Contestata.] Aliter non potuisset ferri diffinitiua sententia,vt legitur & nota.s. de elect.dudum.ii.§.tandem.¶ Nos autem.]ii.pars.[Probationibus &c.]Nam secundam probata & proposita, non secundum conscientiam sententia est ferenda,vt hic,& s. eodem. c.ii. [Spectantibus.]sic.j.de re iudi.cum inter vos.rñ.j.vbi aliqua ex his, & multa alia specificantur.[Habeas]ver.in hoc versu specificantur.[Canonicam]quæ est.xxiii.distin.quamquam.quam & alius,quam episcopus habere potest,sicut archidiaconus, vel archipresbyter, vt s.de offi.archipre,c.j.& fi.& idem est de sequentibus iuribus,vt puta visitatione.s.de offic.archidi.mandamus.in stõnẽ.s.de of.dele. super eo.Censura ecclesiastica.s. de electio.dudum.ii.§. tandem, & no.s.de offi.archid.cum satis Iurisdictione,vt no.s, cum ab ecclesiarum.& idem pro magna parte de aliis. Aliter tamen pertinent ad inferiores prælatos, quia quasi sub aliis. Aliter ad maiores,qui sunt superiores,inferiores autem prælati tanquam episcopi,& non sub episcopis ea, quæ sibi & episcopis communia sunt exercere videntur,vbi sic est de consuetudine,quod ab eis non appellatur ad episcopum, sed ad archiepiscopum. exemplum.j.de no.ope.nunc,significantibus. & vbi episcopi non cognoscunt de causis pertinentibus ad prælatos subditos, & vbi si minor iudex vnum præcipit in his,quę de iurisdictione sua sunt, & episcopus aliud,potius paretur minori iudici,quam episcopo Et vt hoc ple-
7 nius intelligas,notandum,q nulla † currit prescriptio sine possessione,vt j.de præscrip.causam quæ.Item possessio semel acquisita nõ amittitur sine scientia & animo possidentis:necesse est enim, q expellatur.vel reuertens nõ admittatur,vel suspicetur se posse repelli.ff.de vi & vi ar.l.i.§.deiicitur.& l.iii.§.si quis vi sis armatis.ff. de acquiren.pos.l.possideri.§.in amittenda.& l. clam possideri.§. qui ad nundinas. & l. peregere.§.quibus explicitis.Ex his collige, q si quis habet generalem iurisdictionem in aliquo loco, sicut episcopus in sua diœcesi.j.de excep.cum venerabilis.j.de reg.do. constitutus. tunc nullus potest præscribere totam iurisdictionẽ episcopalem de nouo, vel etiam aliquod capitulum iurisdictionis, puta,q visitet aliquam ecclesiam,vel vocet aliquem ad sinodum,vel de aliqua causa cognoscat,nisi episcopus hoc sciat & aliquo prędictorum modorum possessionem amittat, vt per prædicta iura colligi potest, sed si non nouum ius prescribat, vel ius quo prescripto episcopus non læditur,vt puta, si alius archiepiscopus in diœcesi huius episcopi prescribat ius archiepiscopale, bene valet præscriptio etiam episcopo ignorante, quia hec præscriptio non tangit episcopum,sed nec præiudicat Metropolitano proprio, nisi & ipso sciente hæc procedat prescriptio, & per aliquem ex predictis modis possessionem amiserit.Et idem videtur, si aliquis plebanus alicuius diœcesis prescribat ius plebanatus in capella plebani alterius eiusdem tamen diœcesi,vt scilicet plebanus præscribat contra plebanum scientem & possessionem aliquo predictorum modorum amittentem,etiam si episcopus hoc ignorat,nõ enim interest episcopi,nam ita bene potest exercere ius episcopale in ista capella alio plebano habente iurisdictionem sub ipso episcopo,sicut si primus plebanus eam haberet & forte idem est, si plebani sint diuersarum diœcesum :& sunt hęc vera,siue iura quæ præscribuntur de iure competant, qualia sunt prędicta iura.scilicet episcopale & plebanale,siue ex priuilegio vel præscriptione, sicut est videre in episcopo Papien. qui ex priuilegio siue ex prescriptione habet multa iura in quibusdam ecclesijs diœcesis Placentinę. Hæc enim iura præscribere posset episcopus Parmen. contra episcopum Papien. etiam ignorante episcopo Placentino:quia nihil prescribit de iure, quod possidet Placentinus:nam de iure,quod possideret Placentinus,nihil posset Parmen.præscribere,nisi prius Placentinus hoc sciret, & nisi pius possessionem amitteret per aliquem de predictis modis, vt dictum est Et quod dictum est, quando aliquis habet generalem

ADDITIONES.

a ¶ Abbas potest agere pro capellis & ecclesijs subiectis suo monasterio.Concord. cle.j.de rescrip.& s.de præscrip. ex transmissa.& c.auditis. secundum do. Abba. in primo no.

† ¶Negatoria pro iuribus competit,& confessoria. Adde Io.Fab.Inst.de act.§.æque. in 2.col.& d.Ias.May.ibi in v.col.in princ.

b ¶Generalis. Adde quando dicatur generalis,vel vniuersalis, & in quo differunt In no.& do.Ab.hic post gl. j.

lem iurisdictionem,idem intelligas etiam si in multis capellis ipsam non habeat,dummodo in omnibus habeat eam,nisi in exceptis,vel per ius,vel per priuilegium,vel per præscriptionem,vel per alium modum, vbi vero aliquis habet tantum in certis articulis iurisdictionem,sicut est archiepiscopus,vt s.eodem, pastoralis.& c.duo.in hoc casu non est necessaria scientia archiepiscopi,dummodo de iurisdictione quam possidet nihil prescribatur: quia nihil ad ipsum,ex quo ius suum non prescribitur. Sed nunquid vnus archiepiscopus potest prescribere, q portet crucem, vel vtatur palleo,vel alia consimilia exerceat in diœcesi suffraganei alterius archiepiscopi, ipso proprio archiepiscopo hoc ignorãte? Non videtur:quia proprius archiepiscopus talia videtur in sua prouincia possidere,vnde nullus alius potest hęc prescribere, nisi ipso sciente & possessionem amittente,vt dictum est. Sed contra hoc sic opponitur, certum est, q extraneus archiepiscopus hæc iura posset exercere in aliena prouincia authoritate priuilegii sibi concessi.j.vt lite pendẽ.c.j.& tamen proprius Metropolitanus possessionem quam habebat nihilominus retineret. Quare ergo non eodem modo possunt hęc per præscriptionem acquiri? Respondeo:quia in priuilegio nouum ius constituitur,& acquiri-
8 tur authoritate Papę † qui ius vnius potest alteri dare.ix. q.iii.cuncta per mundum.& ca.per principalem. In præscriptione vero hoc non procedit:quia si dicis te habere titulum forte ex collatione alicuius,qui non habebat potestatem conferendi, constat, q talis titulus non prodest.j.de decimis.dudum.§.fin.Item quia per prescriptionem non potest acquirere possessionem apud alium constitutam,nisi is qui possidet hoc sciat.& possessionem amittat per aliquem de predictis modis, sed & si nullum allegat titulum nisi præsumptum & vsum, prescribere non potest, nisi prior possessor hoc sciat, & de possessione expellatur.c.distin.contra morem xciii.distinctio. Illud quamuis alius non priuilegiatus hunc honorem extraordinarium contra priuilegiatum prescribere posset,dummodo bonam fidem haberet,puta,quia crederet,q licet esset translatum in eum authoritate eius, qui hoc facere posset, & dummodo alia interuenirent, quę in prescriptione sunt necessaria.secundum do. n. cuius est hec tota glo. dic,vt no.j.de rescrip.si diligenti.j.de decimis.dudum.& j.eodem.in sequentibus glo.& s. eodem. quanto.[Obedientiam.]ad quam tenentur nedum clerici,sed etiam laici,quantumcunque sint magni principes.j.de maio.& obedien. omnes. sed clerici potissime sunt astricti,qui ipsam prestare tenentur,de quo dic,vt legitur & notatur.j.de maio.& obed.ca iii. & de iureiuran.ego.[Subiectionem.]Quæ de iure communi competit contra omnes in ciuitate,vel diœcesi consistentes,ideo dicitur,q episcopus omnium talium ordinarius est.xi.qõ.j.de persona.nec prodest in talibus præscriptio.j.de præscrip.ad audientiam.per consequens nec consuetudo,quæ non valet,nisi præscripta sit.s.de consue.c.fina.& breuiter nihil obstare potest,nisi exemptionis priuilegium.s.eod.duo. q si quis non exemptus hoc episcopo negauerit,tolerandus non est, sed abiiciendus ab ecclesia, & tanquam acephalus iudicandus,nec sunt ei aliqua episcopalia suffragia ministranda.xciii. distin.nulla ratione.xviii.q.ii.abbatibus.[Et reuerentiam]Quę semper est superioribus exhibenda, etiam si mulier sit.j. de maio.& obe.dilecta.[Institutionem & destitutionem.]authorizabilem, quod dic,vt plene legitur & notatur.s.de offi.archidiaco.cum satis.cum suis remissionibus.[Correctionem & reformationem.] Nec contra hæc obest contraria consuetudo,vel appellatio,vt legitur & notatur.s.codem.irrefragabili.respon.i.[Ac censuram ecclesiasticam]Quod dic,vt legitur & notatur.j.de verborum sign. quærenti.extra d.n.de homicidio.pro humani §.cum igitur. ver. nos tanto.lib.vi.quæ non est contemnenda,vt patet in eo, quod legitur & notatur.j.de pœnis.c.fi.[Iurisdictionem.]Quia ordinarius est cunctorum,vt no.s.super verbo,subiectionem.[De iure] Subaudi, vel consuetudine. j. de foro compe. cum sit generale. sed de illis non agitur hic. [Pertinentium.] Alias spectantium. super quo vide,quod no.s,eodem.c.j.& j.de iudi.nouit.§.j. versic. cum enim.& de foro compe.ex tenore.§.nos igitur. & intelligas hoc de enormibus & vulgatis criminibus,xxvi. q.vi.c. fi secundũ d.n.[Pœnitentias]quod dic, vt legitur & notatur.s de offi.archipresby.officium.§.confessiones.Et no.q iste articulus & sequens pertinet ad laicos.Item no.q petendo iura episcopalia ab abbate videor prosequi non solum ea.in quibus monasterium mihi tenetur,sed etiam ea,in quibus clerici & laici suarum capellarum sunt mihi astricti.argumen.s.de offi.archidia.dilecto.j.de presceriptis.auditis. & hoc ideo est, quia abbas hæc iura possidet in clericis & laicis,qui si super his conuenirentur,possent abbatem tanquam dominum in iudicio nominare, vt no.j. de maio.& obedien.inter quatuor,[Sacramentorum omnium.]scilicet ordinis & confirmationis.s.de tempo.ordi.q translationem. & de sacra vnc.c. vnico.§.quia vero ver. per frontis.& matrimonij,quando de ipso querela oritur. j.de consang.c.j.§.fi.j.de exces.præla.accedentibus.& sic hoc singum vniuersale omnium, his tribus appellatis contentum potest esse. Vel dicas omnium.s. sacramentorũ ecclesiæ,quæ sunt.vii.vt notatur. s de sacramen. non iterandis.ca. fin.quod sequitur. Quinimo & secundum d.n.sub hoc verbo cõprehenditur ordo,dedicatio ecclesiarum, consecratio virginum, & omnia sacramenta secundum.d.n.& ea,quæ episcopalis ordinis sunt quod dic, vt no. s.de elec. q sicut.§.præterea.quamuis & quædam sacramenta a simplicibus presbyteris exhibeantur, vnde expone id qd seqt.[Ab epo]Subaudi, vel ab ipso incurato & in instituto,nam ea, quę a tali conferuntur, ab ipso, cuius in hoc vicarius est conferri intelliguntur:quia ille facit, cuius authoritate fit. ff.de administra.tu.ita autem.§. gessisse.j.de senten.excom. mulieres.in fi.cum suis concor. & ita supponit pro omnibus ecclesiæ sacramentis, quorum quinque potest simplex capellanus conferre,sic ergo a solo episcopo, vel sacerdote proprio. i. incurato sunt talia recipienda, vt hic patet,& no.s.eo.pastoralis.§ præterea.ver.ad quod dicimus. super verbo,in mortis articulo. Quid ergo de his, qui talia presumunt recipere sine illius, vel illius in
a suis casibus licentia speciali? quidem minime sunt absoluti a, qa sententia à nõ suo iudice &c. vt.s.de consuetu. c.iii. §.j. cum suis concor.nec in talibus prodest consuetudo cõtraria,vt ibi & s.no.
9 Et est ratio, quia consuetudo † neminem exterminat,sed quemlibet admittit,cum communis sit.viii.dist.cõsuetudo.Insti.de iure natura. §.ex non scripto. Talia tamen non nisi diligenter examinato, & reperto idoneo sunt aliquatenus committenda,vt patet.s.c.proxi.& s.de eta.& quali.c. penulti. & de elec. nihil est j.q. j.§.ecce cum honoris.Et quia ex tali consuetudine dirumpi contingeret neruum ecclesiasticę disciplinæ, quam papa de consensu fratrum indicat irritandum. s.de consue.cum inter vos.§.fi.&
10 quia qui vsurpat † vicariam episcopi, excommunicatus est ipso iure,vt legitur & no.s. eo. qm in plerisque.Et sunt hæc vera quãtum ad subditos allegantes q de consuetudine possunt sibi eligere confessores quos volunt. Si autem dicant q aliquis certus,puta,decanus vel archidiaconus, vel similis non priuatus, sed in dignitate constitutus, potest de consuetudine audire confessiones eorum,talis consuetudo non excusat,quæ & curam non tribuit, quod dic, vt no.j.de penit.omnis. rñ.j.super verbo. proprio.& secundum hoc intellige, quod no. in summa de penit. cui confitendum.sub. §.cui Imperator.Caueant ergo sibi abbates,& canonici ecclesię cathedralis, & quilibet alii qui immediate episcopis subiacent, nec ad ipsos recurrunt pro confessoribus eligendis. quia in hoc non inuenio priuilegiatos in iure, nisi episcopos & superiores suos. j. de pœnitentijs. ne pro dilatione. quod priuilegium etiam,cum generale sit,non puto extendi ad illa, quę no. & specificata sunt.s.de renuncia.nisi cum pridem.§.propter conscientiam.respon.j.argumen.in eo,quod legitur, & notatur s.de offic. lega. quod translationem. & c.nisi specialis. Quid ergo de his, qui hoc hactenus non seruauerunt, & mortui sunt? Non
11 † damnamus mortuos, sed Dei iudicio reseruamus.argumen.j. de consecra. ecclesia. vel alta. aqua. & secundum hoc intellige, quod no.in suma.de pœnit.§.cum confitendum sit.sub.§.cui patriarcha. [Synodum.] versi. Hic specificantur illa, quę ad legem
12 † diœcesanam pertinent. b Et no.q synodus dicitur spectare ad le-
b gem iurisdictionis, quamuis antiqui hic no.contrarium, quod dic,vt no.j.eodem.dilectus §.vnde.super verbo,ad legem iurisdictionis.& hoc etiam patet ex eo, q ad synodum venire tenentur etiam omnes abbates nedum sacerdotes & omnes alij incurati, quod dic,vt legitur & notatur. j. de maiori.& obedien. quod super his.[Synodatici.] sic vocati, quia in synodo soluitur.Cathedraticum vero vocatur,quia episcopo tantum, qui præest cathedrę, ratione ipsius in signum subiectionis soluitur,vt in iuribus signa. in sequentibus glo. sub cuius nomine non est simoniaca pestis pallianda,vt j.de simonia.ea quæ.& c.intantum.[Duos solidos.]Qui dantur in synodo.j.de censibus. olim. & in honorem cathedræ.x.qõ.iii.placuit. Tenentur ad hoc cathedraticum prestandum episcopo omnes ecclesiæ & capellæ, exceptis monasteriis abbatialibus,& exceptis basilicis exemptis,& quæ vtroque iure ad monachos spectant insolidum, sic intellige. xvi.qõ.j.cum pro vtilitate.x.q.iii.inter cætera.xvi.q.ii.visis.j.de capel.monachorum.in ecclesijs. j. de priuile. cum & plantare §.in ecclesijs. & c. quoniam.& c.cum capella. Quamuis autem ad hoc non teneãtur monasteria,vel exempti,tenentur tamen ad seruitia conuentionalia,vel retenta. j. de censibus. quanto. vel consuetudinaria, vt xviii.q.fi.seruitium. & c. Eleutherius. ad hoc tamen cathedraticum non tenentur,vt dictum est, & sunt isti solidi vsualis monetę.ff.de legatis iii.nummis.quod dic,sicut plene no.in.summa de censibus.§.ex quibus causis.respon.j.& ver.sequen.[Quartam
13 decimationum.]Contra:quia decimę † ad ecclesiam parochialem pertinent de iure communi.j.de decimis. cum contingat. Solu.

ADDITIONES.

a ¶ Absoluti.Adde hoc uerum esse per textum in c.ii.§.j.de pœnitentiis & remiss. libro sexto.

b ¶Quę ad legem diœcesanam pertinent.Adde late per do.Ab.

Solu. Verum est salua canonica episcopi,vt in eodem. titu.quoniam.& c.dudum.& hic.& x.q.iii.vnio.& xii.q.ii.Vulteranę.& v. c.sequentibus.& de hac materia tangitur.j. de præscrip. de quarta.& plenissime tractatur in summa de sepulturis. sub.§. vetus est quæstio..& §.sequen.[Et mortuariorum]i.pro animabus a mortuis relictorum,quod dic,vt legitur & notatur.j.de testamen. officii.& c.requisisti.& j. de verborum sig.ex parte. iii. [Visitationē quoque.]Hæc ad legem iurisdictionis pertinent , quamuis hic interserant inter ea , quæ spectant ad legem diœcesanam , vnde & monasteria hanc subire tenentur,si non sint exempta , & omnia alia pia loca,vt legitur & plene notatur.extra do no.de censibus. Romana.§.j.lib.vi.[Annuam.]De hoc dic, vt no.s.de offi. archi. mandamus.omissa.glo. quæ hic superflue iteratur.[Ad eas.]scilicet ecclesias,seu capellas.[Pensatis.] Ita quod a pauperibus nihil petat.j.q.ii.placuit.x.q.iii.cauendū. Alii dīnt,q & a pauperibus aliquid est petendum,sed ne grauentur , plures congregabuntur in vnum.j.de censibus.cum instantia.sed illud verum est in procurationibus,at in cathedratico secus secundum d.n. hæc tamen litera magis fouet vltimum intellectum , vnde dic , vt in sequen. glos.[Facultatibus.] Quia in nullo casu ecclesia est grauanda, quod dic,vt no.s.eodem.respon.i.super verbo, minime sufficere. & s.de offi.archidi. mandamus.[Ne plus cæteris.] Quia ad illud tenentur,quod aliæ faciunt, & non vltra , vt j. eodem. c. in fi.j.de censibus.ecclesijs.& s.de offi.archidia.c.fina.§.fi.in verbo, in huiusmodi abbatiis.cum suis concordan.nec debet vni fieri remis-
14 sio,† q aliis fiat tributatio.xxxv.qō.j.§.his ita.circa finē. sed & dignum est,vt qui similem vitā cum aliis eligunt,similem sentiant disciplinam.j.de statu monacho.recolentes.§.j in fi. & § fi. ad
15 fi.[Onerentur.] Et ita † dixerunt quidam omnia , quæ hic continentur , de iure communi ad episcopum pertinere.& idem de his,quæ leguntur.j.de præscrip.auditis. Sed d. n. notauit hic contrarium dicens q quarta decimarum & mortuariorum non debetur iure communi , salua tamen sua reuerentia de iure communi debetur quarta.j.de decimis quoniam. quamuis quota scilicet media , vel tertia de consuetudine debeatur , & ita loquuntur iura,quæ hic induxit.x.q.j.de his.& c.antiquos.& qō.iii. vnio. & c.nec numerus.j.de testamen.requisisti.j.de sepultu. certificari.Et ipse idem do. n. postea ita sensit,& sic diffiniuit in causa,quā habuimus contra hospitalarios sancti Ioannis Hierosolymitani super villa de Mamiamiasta Sistaricensis diœcesis, dum curam & administrationem, Sistaricen ecclesiæ teneremus,in qua fuit auditor dominus Ioannes Gaietani sancti Nicholai in carcere Tulliano diaconus Cardinalis. Dicas igitur , q si episcopus iura episcopalia petierit in genere,& pro ipso sententietur , sententia mandabitur executioni quantum ad omnia supradicta , quæ de iure communi debentur.Illa vero,quæ debentur ratione consuetudinis,non venirent in sententia , nisi esset specificata , vel nisi dictum esset in petitione,peto iura episcopalia quæ mihi debentur tam de iure communi,quam de consuetudine speciali,tunc enim si negaretur consuetudo , ipsa probata mandaretur executioni etiamquo ad ea,quæ ratione consuetudinis debentur, sicut est denarius sancti Petri,& procuratio archidiaconi, quæ non de iure communi,sed tantum de consuetudine debentur , & sic loquitur j.de præscrip. auditis. nec potest reus actorem cogere ad hæc iura exprimenda:quia generalis,siue vniuersalis petitio sufficit,quam & consimilis sententia sequitur,sicut patet in petitio-
16 ne hæreditatis † quæ vniuersalis est,ff.de peti.hæredi.l.j.ii. & iii. & l.illud.§ penul.& fina.& l.si quo tempore.in qua & si post sententiam negetur res hæreditaria , probato de plano , q hæreditaria erat,mandabitur sententia executioni.argumen.ff.de re iudica. a diuo Pio. §. si verum. & sequenti. Supradicta vero , quæ de iure communi debentur,probari non oportet:quia certa sunt , & in iure scripta.De generalibus autem , vniuersalibus & specialibus, de quibus notauit hic do.n.dic , vt plene notatur in distinct.s.de electio.querelam.& j.de libel.obla.c.ii.& iii.¶Tu autem]iii..pars [Moderatum auxilium.]scilicet charitatiuum,vt sequitur. [Lateranensis concilii.] j.de censibus. cum apostolus.§. inhibemus. [Si manifesta & probabilis.]alias rationabilis , puta , quia fecit magnam emptionem , vel eundo ad Papam vel Imperatorem, seu,litigando pro iure ecclesiæ suæ graues expensas subiit,vel quicunque alius casus super imminens incidit , propter quem supportandum necesse habet hoc subsidium postulare. Ideoque est sibi contributio facienda,argumen.j.de statu monacho.in singulis.§.j.& c.sequen.§ hæc eadem.& j.de præsump. mandata. & legitur & notatur.s.de electio. vt præterite. quod intelligo , nisi in hunc casum inciderit culpa sua,sicut no.si.s. de ætate & quali.c.
17 j.Quid enim si propter † prodigalitatem suam egeat?sibi imputet, argumen.s.de consuetu.ex parte.quod dic,vt nota. in summa de censibus.§.fi.ante fi.ver. & nunquid episcopus potest redemptionem.& ver.sequen.vsque in fine.[Exiterit.]Hoc ideo requiritur: quia aliter cogi non potest subditus, quod dic,vt no. i summa de censibus.§.ex quibus causis.ver.quid si subditus dicat.[Cum cha-
18 rita.c.]Hoc ideo dicit:quia † non debet esse violentus exactor ad modum laici , argumen.j.de censibus.ex parte. vnde & debet
19 † pauperibus & oppresis parcere.j.de censibus.licet. & argumen. j.q.ii.placuit.x.qō.iii. cauendum. Vel hoc dicit instruendo prælatum,vt cum quadam charitatis humanitate loquatur.q.d.omni
20 bus congregatis.Charissimi fratres † ego ex tali causa egeo,& nota est pauptas mea oibus plusquā vellē, cuilibet vestro pximo tenemini ex pcepto diuino,ex quo & sequitur,q ex debito charitatis tenemini etiam cuilibet indigenti in necessitatis articulo subuenire.lxxxvi.distin.non satis & c. pasce. multo fortius mihi tanquam superiori vestro & capiti.j.de præscrip. cum non liceat.& cum totus episcopatus iste vna ecclesia,sit sponsa mea.vii.qō.j.sicut vir.absurdum esset , q videret me pro ipsa ex vna parte laborantem,& ex altera mendicantem , sicut dicitur , alias de sponsa corporali.ff.de re iudi.non tantum.& l.& si fideiussor.§.fina. Nō ergo expectetis compulsionem:quia trāgressores præceptorum, & maxime tanti præcepti possunt non immerito coerceri. xiiii. quæst j.quod præcipitur. Non exhibeatis ergo vos mihi seruos, vel rusticos,qui semper faciunt se compelli , sed potius in subueniendo largissuos & nobiles,& deuotos . & inducat illud , quod legitur & notatur.j.de donationibus.c.j.[Pro necessitate temporis.]Quæ legem non habet,vt no.s.eodem.quoniam.§.j.versi.sed si propter.

SVMMARIVM.

1 *Laici clericis opido sunt infesti.*
2 *Dissoluti & fracti moribus,non recipiuntur.*
3 *Clerici seculares non debent cum monachis præbendas recipere.*
4 *Signum vniuersale affirmatiuum omnia includit , & negatiuum omnia excludit.*
5 *Habitus diuersitas scandalum generat.*

CAP. XVI.

VT iuxta,& infra. Indecens]A quo debet quilibet clericus abstinere.j.de vita & hone.cleri.cum ab omni. & c.clerici officia.cum & laici,& leges humanæ hoc considerent,vt ff deiritu nup.semper.nam vt generaliter dixerim ,ea,quę pietatem,æstimationem.i.famam,seu verecundiam nostram lædunt,vel contra bonos mores,vel contra iura fiant,seu etiam derisoria sunt,nos facere posse credendum non est , vt ff. de condi. insti.conditiones.& l.filius.[Seculares intersint]i.laici, & sic supponit pro mere secularibus,non pro mixtis,qui admittuntur, vt sequitur.ad quod accedit quod no.s.eodem.licet.rū.j.ver. vt tam circa.in verbo,clerici seculares.Vel dic,vt j.no.Laici vero admit-
1 tendi non sunt:quia † nobis opido sunt infesti.ii.q.vii.laicos. & c. laici.sed nec congruit aduocatos admittere : quia de plano & sine strepito(subaudi aduocatorum)debent talia expedire.j.de accusa.olim.& cohærere atque coniungi non possunt, quibus studia sunt diuersa.xvi.q.vii.in nona.per quod videtur, q nec clerici seculares admitendi sint,quod dic,vt no.j.super verbo , vt nullos
2 de cætero seculares.[Dissolutionis materia]Dissolutos † & fractos moribus non recipimus,vt xli.distin.parcimoniam.xxi.q.iiii.per
3 totum.& per hoc videntur prohiberi etiam clerici † seculares,qui nec debent præbendas cum monachis obtinere.j.de statu monacho.ea quæ.§.præcipimus.[Vt nullos de cętero , seculares.]Subaudi,etiam clericos,quod innuit signum vniuersale nullos, sicut
4 enim signum † vniuersale affirmatiuum omnia includit , vt j.de maio.& obe.solitę.§.penul.in fine. ita a contrario,& negatiuum omnia excludit,sed si sic intelligas,statim infra contradicit,ideo dic seculares etiam clericos in habitu seculari , vnde & sequitur. [Nisi duos vel tres & c.] Ergo archiepiscopus potest secum ducere tres de canonicis suis.Sed contra:quia non potest nisi duos,argumen.j.de clericis non resi de cętero.& c ad audientiam. Solu. Illa loquuntur in episcopis,ista in archiepiscopis,vel illa loquuntur in canonicis,qui continue equitant cum prælatis percipientes pbendas suas acsi residerēt,quod dic,vt ibi no.hic aūt loquitur de his,qui secum vadunt quando visitat,qui non sunt secum nisi per paucos dies,& sic ecclesia non grauatur.Requiruntur autem duo,vel tres in hoc casu:quia in ore duorum, vel trium &c.j. de testibus.in omni.[De canonicis]Cum quibus debet hoc officiū exercere.xv.q.vii.episcopus nullius.lxxxvi.distin.si quid vero.j.de accusa.qualiter.ii.rū.j.ver.debet,quod intelligo,si sint idonei:alioquin contra.j.de verborum sig.abbate.in fine.quod dic, vt nota. in summa eodem.ti.§.quid pertinet.sub.§.sunt autem. ante finē. versi.quando autem prælatus.[Ecclesiæ suæ.] scilicet Remensis, qui & seculares sunt,sicut patet,ergo seculares clerici admittuntur,non tamen in habitu seculari,vt legitur & notatur.s.eodem. super verbo,vt nullos de cætero.[In decenti habitu.] scilicet regulari,puta,capa rotunda,& super pellicio,in tali,scilicet habitu , in quo intrant chorum argumen.j. de vita & honest. clericorum.
5 clerici officia.versi. capas.Consueuit enim diuersitas † habitus scandalum generare,vt in eodem.titu.Deus qui.Sed contra.j.de regula,c.iii,Solu,ibi loquitur de eo,qui continue defert habitū,& fingit se

fingit se religiosum cum non sit , & de habitu monachali , cui non congruit professio secularium clericorum,nec etiam canonicorum regularium,vt s.de ætate & quali.intelleximus.Hic autem loquitur non de fingente,sed de illo,qui ad tempus & ex cā assumit habitum sibi conuenientem.[Religiosis] Non intelligo tantum habitu,quantum vita & moribus etiam religiose & honeste viuentibus industriis,ac expertis.ar.s.co.inter cætera. §.fi. & j.de regula.porrectum.§.vnico.& c. consulti.§.vnico.versi.in secundo.De his ergo siue religiosis professione , siue etiam secularibus clericis idoneis , & in decenti habitu pōt ducere quotquot viderit expedire.In canonicis vero posuit numerum , ne forsan si totum capitulum duceret,remaneret cathedralis ecclesia canonicorum ministerio destituta , quod semper cauendum est ; igitur in hoc casu considerata mente,non verbis,,vel plures de canonicis poterit,vel pauciores debebit ducere , considerata idonitate & numero eorundem quod dic,vt notatur.j.de cleri non resid. ad audientiam.& secundum hoc intellige glo. summæ superius allegatam. [Introducat.] Hoc ius commune , & æquum est secundum d.n.

SVMMARIVM.

1 *Vulgare Gallicum,emendę leuantur pro excessibus.*
2 *Actoris intentio quomodo fundatur.*
3 *Sententia lata super una lege non debet alij obesse.*
4 *Pęnæ moliende sunt semper ex causa.*
5 *Statutum an ualeat , quod pro homicidio non imponatur nisi pœna pecuniaria*
6 *Leges duæ sunt in quibus vniuersa episcoporum potestas consistit.*
7 *Possessio dulcis,quę sit.*

CAP. XVIII.

DIlectus filius. Homines quinq; parochiarum]Proprium nomen est secūdū la. sicut dicitur episcopus Quinq; ecclesien.s. de post.præl.bonæ.ii.§.verum. & secundum hoc vna pars est,& vnica ecclesia , & debet sic scribi quinqueparochiarū. secundum alios vero sunt duæ partes,& quinque parochie,& debet sic scribi quinque parochiarum,sed propter hoc, vel illud nō mutatur ius , & ideo non insisto.[Pro suis excessibus.]sic leuan-
1 tur † emendæ pro excessibus, hoc enim importat significatio huius verbi , quod vulgare est Gallicorum, & sic multi iudices seruant.Sed contra.j.de pœ.licet.dic,vt no.j. §. vnde præfatus.super verbo.deinde.[Compelluntur]q.d.quandocūq; committunt furta,homicidia,vel alia delicta,& fit condemnatio in pecunia, tertiam partem consueuit monasterium recipere & habere, & consuetudo dat iurisdictionem,vt leg.& no.s.c.irretragabili.§. excessus.[Ab antiquo] Hic innuit, q vsus præscriptus erat , alias non esset consuetudo,vt le.& no.s.de consue.c.fi.Et no.† q ad fundan
2 dam intentionem actoris,vbi de iurisdictione agitur, sufficit pro ponere & probare,q sic est ab antiquo hactenus obseruatum, vt hic patet.ad idem.s.de transla.epi.quanto §.j.j.de fo.comp. cum contingat.& idem in electionibus,pedagiis,& similibus.j.de ver. sig.abbate.& c.super quibusdam.§.j.j.de censibus. peruenit.& sūt hæc iura in argumentum contra principes, qui & castra & iurisdictiones occupant ecclesiarum,nisi ostendatur titulus, quem requirunt,contra iura.C.de rei ven.l.fi.C. de peti.hæ.cogi.j.vt bene fi.ee.c.vnico.§.j.nam sufficit , q ab antiquo sic fuerit obseruatū, vt hic innuit.licet secus sit in ecclesiastico.j.de præscrip. si diligenti.quod dic,,vt plene no. in summa de præscrip. sub rubrica.de pscriptionibus rerum immobilium.§.quæ exigantur.sub.§. quarū. ¶Cūque]ii.pars.[Prædecessor noster.]Nobis tunc in minori officio constitutis.s.de elec.querelam.rū.j.[Sufficienter instructā.] Aliter non debet fieri relatio,vt no.s.de ele.dudum.i.§.cum autē. post prin.[Dictus.]ver.in decisione.si.j.de re iud.cum I & A.§ j. ver.a qua.extra d.n.de rebus ecc.non alie.dudum.lib.vj.& j.de p. cu.c.j.in prin.& j.de iudæ.ad liberandam.cum suis concor.[Eps] Contra quem abbas agebat.[Impediuit.] Huic debuit iudex occurrere ex officio,quod dic,vt no.s.de offi.dele.prudentiam.§.sexta.[Ecclesijs]ipsius monasterij,alii tamen(secundum la.)imo in quibusdam ecclesijs de prædictis quinque parochiis. secundum alios non est vis , vt s.no. [Ad legem diœcesanam.]Non iurisdictionis,& sic etiam si vna & eadem sit ecclesia,sententia lata su-
3 per † vna lege non debet alii obesse,quod dic,vt in sequen.§.in fi. ¶Vnde præfatus]iii.pars.[Abbas]Ergo abbas habet iurisdictionem,quod dic,vt no.s.de of.dele.P.& G.& de of.arch.c.fi.rū.j ver. honesta.sed cum hic videatur loqui de temporali pœna signo cōtrarium.j.de sta.mo.recolentes.Solu.ibi loquitur de Cisterciensibus, & temporali pœna prouenit ratione temporalis iurisdictionis, & est exhortatio siue consilium , non præceptum,vt ibi no.hic autem loquitur de aliis, & quando pœna prouenit ex spirituali iurisdictione,& ostendit quid iuris potest esse.[Vt cum citatio.]Dicebat abbas,q orta ecclesiastica quæstione inter homines dictarū parochiarum citatio ad abbatem solum spectabat, examinatio vero & decisio quæstionis ad dictum episcopum Veneren.& eundem abbatem communiter pertinebant, & emendæ similiter diuidebantur inter eos , ita q abbas debebat habere tertiam,& episcopus duas partes,sed quia episcopus non permittebat abbatem hoc iure vti,immo inquietabat & molestabat eūdem super prædictis,ideo de communi consensu fuerunt hmōi literæ ad hos iudices impetratæ , sicut ex integra colligi pōt.[Ac emendę]i.iustitiæ,quæ leuantur a partibus communiter.Sed cōtra.j.de vi.& ho.cle.cum ab omni specie.So.Ibi loquitur de delegato faciente illicitam pactionem hic autem de ordinario , qui & si magis astringitur ad gratis reddendum officium,ar.s e.inter cætera. tamen super hoc potest habere consuetudinem certam & moderatam,qua vti potest,ar.j. de simo.ad apostolicam.§.fin. potest etiam leuare sportulas secundum ea , quæ no.in d.c. cum ab omni.& secundum hoc non obstat.j.de pœn. licet.immo secundum hoc diuersi casus sunt,non aduersi.Vel dic.[Emendę]s. pecuniariæ,quæ leuantur pro excessibus commissis.Potest enim iudex.quando de crimine non per modum accusationis,sed ciuiliter agitur, pœnam ordinariam temperare , & in pecuniariam vel aliam commutare,vt ff.de pœ.respiciendum. & l.aut facta.& l.hodie.C.ex quib.cau.infa.irro.& si seuerior.ff.de his qui no. īfa.
4 quid ergo.§.pęna grauior.Quinimo † & ex causa semper moliendæ sunt pęnæ,vt no.in summa de pęnis.§.fi.Nec ob. q monasterium hoc percipit:quia elemosina est,si daretur alii pio loco. ar. j.de do.consultationibus.& sic non obstat.j. de pœnis.licet.quę loquitur in priuata persona. Vel quando hoc fit causa auaritiæ
5 venalis.Vel sic.Hic loquitur † quando statutum,[a]vel consuetudo
a est,q qui furtum,vel aliud crimē commiserit,soluat certam pecuniæ quantitatem, quod dic,vt leg. & no.j.de delic.pue.c.ii.Vel melius dic,q abbas poterit alicui de officinis,vel aliquibus indigentibus talia deputare, sed & si egeat , suam euidentem inopiā exinde poterit releuare.& idem dicas de episcopo si egeret : quia ordinata charitas hoc requirit,vt no.s. de vsu pal.nisi specialis.& expressum videtur in Auth.de san.ep.§.Deo amabiles.& §.si autem ecclesijs.ver.si autem œconomi. alias autem non imbursabunt talia,si meo consilio acquiescant,quod dic, vt no.s.c. irrefragabili.§.fi.& hoc intelligas,quando de criminibus agitur ciuiliter,vt s.vel etiam inter laicos de criminibus quantumcūque grauibus ciuiliter:nam si criminaliter,non posset hoc petere nisi ratione regalium,& tunc etiam oportet,q haberent laicum deputatum ad talia exercenda.j.ne cle.vel mo.sententiam. sed etiam si ageretur de maioribus criminibus inter clericos ad degradationem criminaliter,tunc non posset abbas consuetudinem aliquā allegare.j.de exces.præla. accedentibus. & sic non obstat hæc decre.his,quæ no.s.e.irrefragabili.§.excessus.sed & potest hoc intelligi de emendis excommunicatorum,quod dic,vt no.j. de simo. ad aures.[Ad legem iurisdictionis]Hic nota differentiā inter has
6 † duas leges,in quibus vniuersa potestas episcoporum , consistit,
b quæ enim sint illa,quæ spectant ad l. iurisdictionis , [b] habuisti in textu & in gl.s.eo.cōquerente.§.j.ver.habeas canonicam. & consistunt omnia illa in actione,sicut est conferre beneficia,iudicare,punire,obedire,& alia similia. Ea vero,quæ pertinent ad l diœcesanam,consistunt in passione dulci siue receptione,sicut est recipere sinodaticum,quartam decimarum,& mortuariorum, & si qua possunt similia reperiri,vt habuisti in textu & in gl.s.eo.cōquerente.§.j.ver.sinodum.Quamuis autem secundum antiquos Doctores,quos in hac parte secutus sum in signandis versibus supradictis, sinodus sit de lege diœcesana , tamen conuocare sinodum,siue tenere & præsidere,& contemnentes punire non sit pati,sed agere.secundum hanc suam doctrinam eādem,quam tradunt sinodus , videtur potius spectare ad legem iurisdictionis , q̄ diœcesanæ,contra hoc,quod intendunt.Quod ita sit,probatur.j. de maio.& ob.q super his. vnde & dominus noster notauit hic, q quamuis antiqua distinctio de prædicta lege duplici hic approbari videatur,tamen mirabile videtur , q collatio sacramentorū dicatur esse de lege iurisdictionis,vnde melius est,q dicamus , q vna lex tantum est,quam habet eps in ecclesijs sibi subiectis.s.lex diœcesana,sub qua & lex iurisdictionis & totum ius epale comprehenduntur.secundum d.n. qui & de his legibus notauit. j. de sta.mo.c.j.Cętera,quæ circa hanc materiam deficiunt,dic,vt no. s.c.conquerente.& in summa eo.ti.§.quid pertinet.sub.§.sunt autem.quod & intellige quantum ad sinodum secundum ea , quæ no.hic.& j de maio.& obe.quod super his.[Noscantur]Quę diuersa est a lege diœcesana, vt patet in præced.gl.Quamuis autem sic diuersificentur,quandoque tamen lex diœcesana comprahēdit

ADDITIONES.

a ¶Statutum.Adde vtrum valeat statutum,q pro homicidio non imponatur,nisi pœna pecuniaria,vel pro alio crimine.do.Feli.post illum in rubri.de homici.j.

b ¶Ea, quæ pertinent ad legē iurisdictionis episcopalis,consistunt in actione, ea uero quæ pertinent ad legem diœcesanam consistunt in passione. Adde d.Ab.hic, qui enumerat ea, quæ pertinent ad legem diœcesanam

dat sub se legem iurisdictionis, & econuerso.Ponitur enim sæpe
vna pro reliqua,vt patet.j.de regula. ex parte.§.fi.j.de prescrip.au-
ditis.j.de resti.in integrum.auditis.[Vlterius]Quia nimis est pro-
telatum,alias alterius.s.legis.q.d.sententia lata super lege diœcesa
sana non debet obesse quo ad l.iurisdictionis,cum diuersæ sint le
ges,sicut & sententia inter aliquas personas lata, non nocet aliis,
vt le.& no.j.de re iud.c.pe.Generaliter enim traditur,ꝙ pactum
super vna re vel cum vno habitum,alii non nocet.ff. de pactis. si
vnus.§.ante omnia.alias incipit. & in summa.& j. de transactio.
veniens.§.fi.Idem & in sententia,vt dictum est.Quinimo nō no
cet etiam super eadem re,dummodo sit alius modus agendi, vt
legitur & no.j.de testi.veniens.ii. §.nos.igitur. & ideo pro abbate
sententia datur in sequenti.§.¶Cum ergo.iiii.pars.[Prædicta.]s.
citatio causarum &c.vt s.§.prox.[Existant.]Cum in actione co-
sistant,vt s.no.[Huiusmodi sententia.]Lata pro episcopo quo ad
7 legem diœcesanam,vt s.e.§.dictus.quæ consistit† in dulci passio-
ne seu receptione,& sic diuersa est a prima,vt no.s.§.prox.& no.
ꝙ quamuis contra capellas potuerit dari sententia quantum ad
hanc legem,non tamen contra monasterium, quod exemptū
est ab hac lege:sed nec lex ista potest adiudicari alii,quam episco
po,nisi ex priuilegio sedis apostolicæ speciali,vt patet in eo,quod
le.& no.s.eo.conquerente.§.j.ver.sine.dum.[Procedatis.]Si. s. de
offi.dele.super quæstionum.rū.j.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Capellę sunt exemptę a potestate cuiuslibet ordinarij,*
2 *Actio licet detur ex sententia arbitri,non tamen infamat.*
3 *Ius commune sequens,non derogat priuilegio speciali.*
4 *Errorem proprium reuocare magnę prudentię est.*

CAP. XIX.

Graue gerimus. In tua diœcesi]Non tamē sunt de tua diœcesi.
nec tibi subiectæ,priuilegio exemptionis obstante, vt
sequitur.[Spectantes.]Pleno iure.j.de priuil.quoniā.
[Nullam]Ideo non est contraria decre.ista his,quæ no.s.e.quan
1 to.& c.j.secundum d.n.[Iurisdictionem]sunt ergo† exemptę ca-
pellæ a potestate cuiuslibet ordinarii.j. de priuil. ex ore.in fi.vnde
debet diœcesanus,vel aliquis alius intromittere se de ipsis.s. eod.
duo.s.de sup.ne. præl.c.ii.§.fi.excepto papa,cui omnes subsunt.ix.
q.iii.cuncta,& c.per principalem .alioquin si exemptionis priui-
legium non obstaret, plenam ordinariam iurisdictionem obti-
neret episcopus in capellis.xi. q.j.de persona.j.de reli.do.de xeno
dochiis.& c.cum venerabilis.§.pe.[Ordinariam aut etiam dele-
gatam.]Quę alias vocatur extraordinaria .j .de proba.quoniam
contra falsam.De compromissaria vero mentionem non facit,
quia non est proprie iurisdictio,sed potestas , quæ ex conuentio-
ne legem accipit.ff.de arbi.non distinguemus. §. de officio. nam
& si arbiter contumaciam aliquo modo punire possit.ff.de arbi.
non ex omnibus.non tamen per censuram ecclesiasticam:quia
illam non possunt transferre partes in homine carente iurisdi-
ctione ordinaria,nec in illo transferūt,sed potestatem,quam ha-
bet in se,prorogant,quod dic,vt legitur & no.s.de offi.deleg. P.&
2 G.& quamuis ex sententia† arbitri detur actio,vel exceptio secū
dum quod legitur & no.j.de arbi.per tuas.non tamen infamat:
quia non per omnia sententia est,vt ff.de his qui no.infa.quid er
go.§.ex compromisso.[Occasione literarum.] Quia non exten-
duntur ad hoc,si.s.e.licet.& est ar. qualecunque , ꝙ per generale
mandatum posterius priori speciali non derogatur , de quo in
posteriori mentio non habetur.si.s.de rescrip.abbate. Item cum
literæ secundum ius commune fuerint impetratæ,& capellę pri
3 uilegiatæ sint,patet,ꝙ ius† commune sequens pręcedenti non de
rogat priuilegio speciali.si.s.de rescriptis.cum ordinem.Item arg.
ꝙ Papa per suas literas non intendit alieno iuri , de quo nulla fit
mentio,præiudicium generare.sic.s.de offi.delega.super eo.cum
suis concor.[Transmisimus.] Incitando officium suum,non de
legando.Alioquin contra.s.de offi.dele.sane.ꝭm Gof.quod intel
ligi potest etiā quo ad istas ecclesias,si de exemptione fieret mē-
tio,vt le.& no.s.de of.leg.quod trāslationem [Interdicti ac in cle
ricos]Habes ergo hic, ꝙ loca interdicuntur , sed personę suspen-
duntur,Hæ enim sententię in quibusdam conueniunt,in quibus
dam discrepant,quod dic vt no.extra d.n,de senten.excom.cum
medicinalis.§.& hęc eadem,lib.vj.[Promulgasti]Et male. [Quā
quam]versi.[Abbas eiusdem monasterii.]Capitis.s.sancti Ana-
stasij de vrbe,ad quod pertinent pleno iure,vt s.no.[Corrigere sit
paratus]q.d. duobus modis peccauisti. Primo quia tu non es iu-
dex,vt s.dixit ibi,nullam iurisdictionem &c. & sic sententia a nō
suo iudice &c.s.de consue.c.iii. Secundo quia & si capellę exem
ptę non essent,tamen non deberes te intromittere de correctio-
ne,nisi in defectum abbatis,vt s.e.quanto.§.fi. secundum Goffr.
& secundum hanc lecturam habes hic expressum argu.ꝙ abbas
vnius episcopatus in alio episcopatu pro tribunali sedet. sup quo
vide,quod no.s.e.quanto.§.fi.& de of.leg.nouit.Item secundum
hanc lecturam est ar.ꝙ primo spectat correctio ad abbatem.s.e.
quanto.§.fi.quod potest intelligi ,quando abbas de consuetudi-
ne hanc iurisdictionem habet,exceptis grauibus,quod dic,vt no.
s.e.irrefragabili.§.excessus.& de of.archi.c.fi.§.fi.super verbo,dū-
taxat.vel subaudi maxime,quia hoc nihil hic operatur secundū
B.ꝭm d.n.¶Mandamus]ii.pars.[Prudenter corrigens]Magnæ.n.
4 prudentiæ† est errorem proprium reuocare,vt hic.& xxii.qō.iiii.
magnæ.j.de accu.qualiter.j. Caute tamen hoc faciendum est, vt
patet in se.gl.quod dic,vt plene no.s.de vsu pal.nisi specialis.[Re-
laxes]Quatenus de facto tenent,vel.i.relaxatas esse ostendas,cer-
tum . st enim,ꝙ cum capellæ exemptæ essent,sententiæ nullę fue-
a runt,[a]vnde debuit dicere sententias nullas fuisse declares.s.de of
fi.dele.cum contingat.ideo,quod hic dicit,ad factum refertur.s.
de biga.nuper.sic.j.de testi.dilecto.j.de relig.do.cum dilectus.j.vt
lit.non contesta.accedens.ii.§.fi.Ideo secundum.d.n. cum sentē-
tię istæ de iure non teneant,relaxatione non indigent.ff.de feriis
l.j. vel hoc ideo dicit : quia forsan clerici timorem sententiæ de
facto abstinuerant de diuinis,sic.j.de restitu.spolia.olim.iii.secun
dum B.immo ideo hoc dicit,vt episcopus prudenter, & caute er
rorem suum possit corrigere,ne cōfundatur.Poterit enim sic di-
cere, ego tales sententias tuleram,tamen ipsas relaxo: quia vo-
luntas domini Papæ talis est,cui oportet me obedire.xix.di.ī me
moriam.si.no.s.de vsu pal nisi specialis.

ADDITIO.

a ¶Nullæ fuerunt.Dicit hic d.Ab.ꝙ hanc opi.sequūtur communiter Doct.
per tex.ibi nullam iurisdictionem habeas.

SVMMARIVM.

1 *Inferiores a Papa multi absoluere possunt a sententia excommunicationis.*
2 *Delegatus ad uniuersitatem causarum naturam ordinarij sapit*

CAP. XXI.

His quibus. Ex officio.]Ordinariæ potestatis,
siue sit legatus, quod dic , vt no.s.
1 de of.leg.excommunicatis,siue sit † eps , qui in certis
casibus hanc potestatem habet,potest enim absolue
re mulieres,pueros,senes,valitudinarios, & habentes inimicitias
capitales,& quosdā alios,de quibus dic.vt legitur & no. j. de sen.
excomm.mulieres.& c.ea noscitur,& c.de monialibus.& c.ꝙ de
his.& c.fi.siue abbas,qui & monachos suos absoluit,vt le. & no.
j.de sentē.excom.monachi.& c.cum illorum.siue sacerdos , qui
& in articulo mortis hanc potestatem habet,quod dic,vt legi.&
no.s.e.pastoralis.§.præterea.ver.ad quod dicimus. & idem intelli
gas de quocunque iudice ordinario,vel delegato a Papa hāc po-
testatem habente,siue cui iurisdictio est commissa. secundū.d.n.
2 & idem de delegato † ab ordinario ad vniuersitatem [a] causarum,
a qui & naturam ordinarij sapit.ff.de iudi.cum prætor. Quid si cui
competat ex priuilegio , sicut est archidiaconus Bononien. qui
absoluit in studio commorantes? Dixit B. ꝙ idem est , hoc puto
falsum,cum sibi in hac parte non iudicium,sed certum ministe
rium sit commissum , & ideo nō potest hoc alii delegare , nisi
legatus esset,& notat,hęc litera,quādo dicit,ex officio,secus enim
si ex ministerio specialiter commisso,vt s.de offi.dele. quoniam.
ii.§.cęterum.sed nec gratiam priuilegii sibi facti potest alii com
mittere.s.de vsu pal.c.ii.nec alius debet ipsam sibi vsurpare ; vt j.
de priui.sanæ.Talia enim personalia sunt, nec ad alias extendun
tur personas,vt j.de cōcel.præb.ꝯstitutus. [In canonē.]xvii.q.iiii.
si qs suadente.[Cū viderint expedire.] Puta,qa ipsi sūt aliis occu
pati.s.e.ꝙ sedē.vel qa ita placet eis,vt no.s.de offi.dele. pastoralis.

ADDITIO.

a Delegatus ad vniuersitatem causarum naturam ordinarij sapit.Adde cō
cor.positas.in c.quoniam abbas.in fi.ti.de offi. deleg.

¶De officio iudicis. Rubrica.

SVMMARIVM

1 *Monasterium stat in iudicio pro alio sibi subiecto.*
2 *Iudicis officium est de aduocato alicui prouidere.*
3 *Iudex potest interdicere aduocato , ne aduocet.*
4 *Aduocatus an iudici teneatur parere sine salario.*
5 *Nemo tenetur proprijs stipendijs militare.*
6 *Diues sine Deo,nunquam erit sapiens.*
7 *Clerici beneficiati pro pecunia in foro seculari aduocare non debent.*
8 *Testem de domo iudicis nemo potest producere.*
9 *Aduocati testes iuris sunt.*
10 *Necessitas non habet legem.*
11 *Subiectu,si iudex esse non potest in causa,in qua dominus eius est aduocatus.*
12 *Archiepiscopus recusatur in iudicio si est dominus alterius partis.*
13 *Aduocati sunt subtiles,& malitiosi.*
14 *Suspitionis modica causa remouet iudicem,*

CAP. PRIMVM,

Ex literis. Monasterii sancti Petri.] Sed
quid ad monasterium fossæ
nouæ, vel Cauen. de possessionib. istius tertij
monasterii.s.sācti Petri?Dicas ꝭm d.n.ꝙ istud
tertiū monasteriū fossę nouę īmediate quo
ad spūalia,& tpalia subiacebat,sicut ppēdit ex
1 antiq , & sic hēs hic,ꝙ vnū monastriū † stat ī
iudicio

a iudicio pro alio monasterio sibi subiecto. [a] sic. j. de præscriptio.
ex transmissa. sic & episcopus nomine cuiuslibet ecclesiæ suæ
diœcesis.j.de success.ab intestato.c.fina.x.quæst.j. regend'a. sed &
possent super subiectione tertii monasterii inter se litigare , vel
vnum monasterium posset petere aliud, tanquam subiectum.j.
de transact.præterea ii.j.quod met.cau.cum dilecti. j.de dona.in
ter dilectos.j.de sta.mona.recolentes.§.fin. ¶Quia pars.].ii.pars.
[Dicti monasterii.].s.fossæ nouæ. [Non poterat.] Propter terro
rem aduersę partis,vel pp nimiam paupertatem :vnde spectat ad
2 iudicis officium,ꝙ tali de aduocato debeat † prouidere,vt hic, &
ff.de postul.l.j.§.ait prætor.ff.de offi.proconsu.nec quicquam.§.fin.
Aliis autem, qui per se. vel per amicos suos sibi possunt consule-
re,non est dādus aduocatus.ff.de reb.eorum qui sub tut.sunt.ma
gis puto.§.cuius officio.in fi.alias incipit.§.in primis.& si aduoca-
b tus obedire [b] noluerit,caret foro:quia† iudex potest ei interdicere,
3 ne de cętero aduocet coram eo.C.de postulat.prouidendum.§.j.
Sed nunquid tenetur† aduocatus parere sine salario? Dixit Azo.
4 ꝙ non,immo est constituendum salarium inspecta quātitate, &
qualitate causæ,loci,consuetudine,& facūdia aduocati.ff.de var.
5 & extraord.cog.l.j.§.in honorariis.nemo †enim tenetur propriis
stipendiis militare.j.de præscrip.cum ex officii.in fi. Nec ob.iura
supradicta,quia loquuntur secundum tempora illa,secundum q̄
de publico percipiebat salarium aduocatus. Tu dicas, ꝙ si is,qui
petit aduocatum,diues est,nō tenetur aduocatus sine salario obe
c dire . Si vero pauper est ,nec habet vnde sumat, omnino obedi-
re tenetur , cum ad hoc ex lege naturali , & ex præcepto diuino.
Matth.xxii.g. Diliges proximum tuum sicut te ipsum,ex debito
sit astrictus: alioquin condemnabitur secundum Greg. dicētem
in Homelia super illo verbo.Matth.xxv.Homo quidam peregre.
de illo,qui apud diuitem familiaritatem promeruit. Si ergo (in-
quit Grego.) & nihil pro indigentibus loquitur,pro talenti reten
tione damnabitur. In hoc enim casu locum habet,gratis accepi
stis,gratis date.j.de magistris. c.j. Nec ob.si dicat, ꝙ cum expensis
suis peritus factus est:qa & ipsas expensas Deus dedit.Quid enim
habes,quod non accepisti &c j.Corinth iiii.b.sed & quantumcū
6 que diues fueris† nunquam eris sapiens sine Deo. Eccle.j. Nec di
cas theologica sunt hæc,palea est,nihil valēt,nō curo:quia & Im
perator curat , vt sibi a domino Deo crediti bene viuant , & eius
placationem inueniant,& abstineant a peccatis, & pęnitentiam
agant , quod si non fecerint acriter puniantur ; nec permittit, ꝙ
Deus pp peccata hominum ad iracūdiam prouocetur in Auth.
vt non luxuri.contra naturam.respon.j.§.j.coll.vj.De clerico ve-
ro beneficiato planum est,ꝙ salarium percipit de publico,de pa-
trimonio.s.crucifixi,vt patet j.de præb. cum secundum Aposto-
7 lum. Vnde debent † cauere clerici beneficiati, ne in foro seculari
pro pecunia aduocent , sed nec deficiant miserabilibus personis.
quod dic,vt leg.& not.j.de postulat.c.j.quibus & si non petant,iu
dex ex officio ipsum aduocatum vltro offerre debet.ff.de offi.pro
cons.nec quicquam.§.aduocatos.cœtera quæ hic deficiunt;vide
in summa de postul.§.quis postulare. sed & hoc iunge ibi. [Offi-
cium.] Purum, generale, & merum,quod dic, vt not.in summa
eo.tit.§.j. [Implorando.] De plano,siue solennitate.ff.de offi.pro
cons.nec quicquam.§.de plano.& §.aduocatos.[De magistro R.
clerico tuo.] Qui nec tibi resistere potuit , cum haberes ius impe
randi in ipsum , nisi forsan conscientia remorderet, ꝭm ea, quæ
not.s.de tempo.ordi. ad aures.§.j.quod dic, vt not.in sum. de po-
stul.§.fi.sub §.illud.versic.sed nunquid potest cogi beneficiatus.&
seq. ¶Verum.] iii. pars. [Eiusdem monasterii.].s.Canen. [Cleri-
cus & domesticus .] Et nunquid hæc est iusta causa iudicem re-
d cusandi [d]? ita videtur,arg.j.de appell.ex insinuatione.Respon.nō
dicitur ibi, ꝙ hæc sit iusta causa recusandi,sed ꝙ iudex videbatur
fouere latenter partem clerici sui commensalis; quia aduocatus
erat, subaudi tu non tamen fouebat, licet sic videretur , vel vide-
batur fouere, non tamen nimis; alioquin recusaretur.j.vt lit.nō
contest.accedens.ii.respon.j.versi.& magister. Vel secundum do
minum nostrum non dicitur ibi , ꝙ fuerit admissa recusatio ex
8 hac causa facta,& ideo non contradicit. Sed contra,quia† nemo
potest producere testem de domo iudicis.iiii.q.iiii.cap.fin.Sed ad
uocatus testis est, & plusquam testis,cum de facto & de iure con
tinue dirigat , & probet intentionem clientuli quantum potest ,
vt leg.& not.j.de iudic.pastoralis.& probatur.C.de postulat.quis-
quis. Respond.aliud in teste,cuius dicto creditur, tanquam testi,
& testis facti est de his, quæ vidit & audiuit.s.de consuetud.cap.ii.
9 Aliud in aduocato,† qui testis iuris est,nec ei creditur, nisi quan-
tum de iure probat.ff.de probat.ab ea parte. & tunc magis credi-
tur iuri, si ipsum bene induxerit, quàm sibi;ideo magis grauare-
tur is contra quem testis producitur in teste facti, q̄ in teste iuris.
Vel dic , ꝙ vterque est in subsidium admittendus , vbi alius non
habetur,arg.xxiiii.q.ii.quamquam. C.de hæret.& ma. quoniam
multi. in fi. vnde & aduocatus iste admittitur hic in subsidium ;
10 quia alius forsan idoneus non inueniebatur,necessitas† enim nō
habet legem.j.de obserua.ieiu.consilium.§.fin.Nec obst.ꝙ supra-
dixi, ꝙ aduocatus de facto probat intentionem clientuli:quia il
lud verum est de facto, de quo constat,vel quia notorium est,vel
per alios testes probatum . [Hoc non obstante.] Sic non obstat .
ꝙ clericus iudicis sit aduocatus, obstaret tamen casus conuersus,
11 .s.si clericus etiam † subiectus esset iudex, & dominus aduocatus,
arg.s.de offic.deleg.insinuante. Ratio diuersitatis hæc est;quia qū
dns iudex, & clericus aduocatus, non ita timetur de peruersione
iudicij, cum non possit dominum suum erigere, vel deprimere,
sicut in conuerso casu,quādo scilicet clericus iudex est, & domi
nus aduocatus, cuius scilicet domini, & aduocati iudicio, & vo-
luntate iudex clericus nunc potest erigi,nunc deprimi, vnde fit,
vt in partem domini aduocati procliuior fiat,argum.xvj.quęst.ii.
visis.post medium.& ante finem. Sed adhuc signo contrarium.
12 Nonne archiepiscopus † recusari posset, si dominus esset alterius
partis, sic,supra de offic.delega.causam. ii. quare ergo non potest
recusari, si dominus sit aduocati? nam hic est maior causa recu.
sationis: quia clientulus potest esse rudis homo,& simplex, & la
13 tis remotus a familiaritate domini,aduocatus vero semper †con
sueuit esse subtilis, & malitiosus, vt patet C.mandati. ab Anasta-
sio . post principium . Consueuit etiam sibi acquirere familia-
ritatem domini , & secum continue esse in camera , & secre-
ta rimari , & potest de facili propter continuam pulsationem ,
& iurium allegationem in partem suam motum iudicis infor-
mare : quia
Gutta cauat lapidem, non vi, sed sæpe cadendo.
Respon.non considerauit hic ius huiusmodi subtilitatem,sed do
mini affectionem,& litis proprietatem. Causa enim non est ad-
uocati,sed clientuli.ff.quando appellandum sit.l.j.§.propriam. ii.
q.vj.biduum.§.in propria. vers.palam.Nec agit,sed aduocat.ff.de
bo.lib.qui cū maior.§.si patroni.Presumpsit etiam,ꝙ iudex sit pe
ritus,nec de facili possit decipi. quia tali est causa committenda,
vt not.s.de offi.deleg.si pro debilitate.ideo non præsumpsit,ꝙ ad-
uocatus ita ardenter procuraret dari sententiam pro clientulo ,
sicut faceret pro seipso : nam & multi parum curant, ex quo pe-
cuniam receperunt, sed nec præsumpsit , ꝙ ita declinaret domi-
nus in partem aduocati,sicut & clientuli,cuius est causa propria,
qui si habebat dominum suum iudicem , omnes de familia in-
tercessores habebit,nam sua res agitur: non sic mouerentur pro
aduocato,sed forsitan responderent quid ad te?iam habuisti sala
rium tuum:sed si hæc causa sufficeret,nimis dilataretur: quia se
cundum ipsam possem recusare iudicem , si aliquis inimicus
meus , vel amicus aduersarii mei secum moraretur . Si vero po-
nas mihi, ꝙ aduocatus nimis ardenter hoc assumeret , & tam in
camera,quàm extra per se, & alios omnes ad obtinendum totis
nisibus laboraret, & quòd dominus iudex propter hoc mouere-
tur, & ei assentiret tunc esset iusta causa recusationis: non tamē
quia aduocatus,quantum quia nimis fauens, & iudicis nimis fa-
miliaris,qui & ex his mouetur,argum.j.vt lite non contest.acce
dens.ii. Sed nec ex isto capitulo habes expressum,ꝙ iudex ex hac
14 causa fuerit recusatus & modica †causa suspitionis (dummodo
sit vera & probabilis) remouet iudicem. iii. q. v. quia suspecti. &
quæst.ix.accusatores.iiii.ergo ex modo, & circunstantiis in libel
lo accusationis appositis hoc bonus arbiter terminabit,supra de
offic.deleg.suspicionis.

ADDITIONES.

a ¶ Sibi subiecto.Adde concord.quas posui in c.conquerente.in princip.
s.titu.1.
b ¶Obedire. Adde do.Abb.hic post Goff.qui etiam tractat, an teneatur ad
uocatus parere sine salario.
c ¶Pauper est. Adde tex.in arg.pro hoc dicto suo in ca.statutum. §.Insuper.
in fi.de rescrip.lib.vj.
d ¶Iudicem recusandi. Adde do.Henr.hic post istum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis officium latissime patet.*
2 *Iudicis officium multiplex est.*
3 *Libellus an requiratur in officio iudicis.*
4 *Denunciator in probatione deficiens, punitur.*
5 *Imploratio semper locum habet.*
6 *Iudex an interponat non petitum, & an valeat quod fac't.*
7 *Iudex ex causa iterum debet audire.*
8 *Lis an sit contestata super exceptionibus.*

CAP. II.

1 Iudicis officium. Iudicis† officium la-
tissime patet.ff.de iu
risd.om.iud.l.j.& ideo,quia supra tractatum est de of-
ficio iudicis in specie in suis diuersis rubricis, hic tra-
a ctat in gn̄e[a],vt omnia includat. Ad aūt cuius materiæ notitiā† no
2 tandū,ꝙ iudicis officiū aliqn̄ proponitur pro actione,aliqn̄ deser
uit actioni postpositæ:aliquando ante litis ingressum,vel post de
plano imploratur:aliquando in iudicio,vel extra iudicium pro-
prio

ADDITIO.

a ¶In genere. Adde, quòd officium iudicis multiplex est, vt per Bart.in l.j.
ff.de iurisd.omn.iudic.

prio motu iudicis exercetur, & sic sunt ipsius exercitii quinque
a modi. Pro actione proponitur, vbi deest alia actio [a]. Alias contra.
ff. de minori. in causæ. in prin. verbi gratia. Si quis per metum rē
suam tradidit, licet subueniatur per edictum, quod metus causa,
tamē officio iudicis expeditur, quod & loco actionis proponitur.
ff. quod met. cau. l. metum. §. ex hoc edicto. Item minori læso ex
edicto prætoris subuenitur, tamen iudicis officium proponitur. ff.
de minori. ꝙ si minor. §. fi. ff. de excep. exceptiones. §. fin. in quo ca
su nec per litis contest. perpetuatur, vt no. ff. de mino. Papinianus.
§. fin. Idem est quando absens causa Reipublicæ licet maior resti
tuitur, cui ex edicto prætoris subuenitur. ff. ex quibus caus. maior.
l. j. & tamen officium iudicis proponitur. C. ex quibus cau. maior.
in contractibus. idem dicitur & in rescissoria actione, quæ datur
reuerso ab hostibus, & inuenienti rem suam præscriptam, siue
vsucaptam. Is enim intentat vtilem rei vendicationem rescisso-
b riam, non ꝙ rescissoriam sit nomen actionis [b], sed est adiectio. i.
petit rem sibi adiudicari rescissa vsucapione, seu præscriptione, vt
sic in eum statum, in quo ante captiuitatem fuerat, reponatur, &
quamuis hoc beneficium ex edicto prætoris competat. ff. ex qui
bus cau. maior. ab hostibus. & C. ex quibus caus. maior. l. j. tamen
officio iudicis expeditur: vnde & dixerunt quidam, ꝙ rescissoria
ex edicto prætoris inefficax est, quousque prætor viuus influat in
eam spiraculum vitæ, vt tractatur. ff. quod met. cau. metum. §. vo
lenti. & in Instit. de actio. § rursus. In his, & similibus imploratur
3 officium † iudicis libello porrecto [c], & contestatur lis, & procedi-
c tur iure ordinario, vt hic sequitur, sed ne purus canonista quæra-
tur de exemplis positis, quæ (quia materia pure ciuilis est) om-
nia ciuilia posui. Pone exemplum secundum canones, quando
ecclesia asserit se læsam in contractu aliquo, huic enim subueni-
tur iure minoris. j̃. de restit. in integr. c. j. & per totum. Hanc ergo
petitionem faciet in libello officio iudicis implorato, & contesta
bitur lis, vt hic sequitur. Idem est cum denuncio alicuius crimē,
in quo casu ex officio superioris proceditur, & lis contestatur, &
4 si denunciator in probatione † deficiat, punietur. j̃. de calumnia-
toribus cap. ii. Item cum clericus dicit se amisisse rem per violen
tiam, vel metum, vel dolum, vel captiuitatem, vel conditionem
temporis: nam secundum simplicitatem iuris canonici res per
iudicis officium est petenda, sicut not. iii. q. j. reintegranda. Deser-
uit autem iudicis officium actioni, in arbitrariis actionibus stri-
cti iuris. ff. de eo quod certo loco. l. iii. in fi. & l. iiii. quod dic secun
dum leges & canones, vt notaui, & exemplificaui. s̃. de offic. dele.
P. & G. Et in his, quæ post litem contestatā incidunt circa nego-
tium principale: puta, fructus, expensas, accessiones, & similia: de
quo habes exemplum ciuile. ff. de edil. edict. ediles. §. item scien-
dum, & canonicum. j̃. de restit. spo. grauis. j̃. de poen. calumniam.
& in his casibus requiritur ad hoc, vt condemnatio fiat, vt super
principali lis contestetur, & ꝙ ista accessoria suo modo proben-
tur, & ꝙ petitio fiat non in modum libelli, sed de plano & sine li-
tis contestatione quantum ad ipsum officium, antequam nego
tium fuerit terminatum: postea enim peti non possunt, vt C. de
fructibus & lit. expen. terminato. C. depositi. l. iiii. quia iudex fun-
ctus est officio suo. s̃. de offic. deleg. in literis. Intelligas tu, & lapso
die quo sententia lata est, eodem enim die hæc suppleri possunt.
ff. de re iudic. Paulus. j. Ante litem autem contestatam sine litis
contestatione de plano imploratur, vt quando petitur aduocatus
quod dic secundum vtrumque ius, vt leg. & not. s̃. cap. j. Vel quia
petitur tutus locus assignari. j̃. de appell. ex parte. j̃. vt lit. non con-
test. accedens. ii. vel quando peto iuramentum de non repetendis
vsuris vsurario a me præstitum relaxari. j̃. de iureiur. cap. j. Post li-
tem vero contestatam eodem modo imploratur circa locum tu
5 tum: nam semper illa † imploratio locum habet. iii. q. ix. horta-
mur. xxxiii. quæst. ii. siue de coniugii. j̃. de sponsa. cum locum. Im-
ploratur etiam circa interrogationes & positiones, vt iudex eis fa-
ciat responderi, extra domi. nost. de confess. statuimus. lib. vj. ff. de-
interroga. actio. vbicunque. & vt omnia dubia faciat declarari, vt
Instit. de actio. §. curare. ff. de confess. certum. Sed & lite pendente
ad hoc officium pertinet, vt in statum pristinum reponat omnia
innouata. j̃. vt lite penden per totum. vnde etiam post appellatio
nem, si possessio turbata fuerit, omisso appellationis articulo, po-
test hoc iudicis officio in melius reformari: sic intellige. j̃. de ap-
pella. cum teneamur. sed & ad officium suum merum, & purum
6 spectat, vt etiam sine † requisitione [d] partium cuncta rimetur.
d C. de episc. audien. iudices, j̃. de fi. instrum. cum Ioannes. §. penult.
versic. cum iudex. Extra iudicium autem omnino latissimè pa-
tet, vt dixi in princ. glos. debet enim semper malitiis hominum
obuiare. ff. de rei vendic. in fundo. s̃. de rescrip. plerumque. venien
tibus ad arma occurrere. ff. de vsufruct. equissimum. prouinciam
suam malis hominibus purgare. s̃ tit. j. cap. j. verbo, & exemplo si-
bi commissos instruere. s̃. tit. j. inter cœtera. §. j. & officium suum
solicite & cum diligentia exercere, quod multiplex est, vt nota. s̃.
de elect. ne pro defectu. in princ. & breuiter cum iudicis officium
versetur generaliter circa omnia, hęc causa compendiosæ doctri
næ sufficiat expressisse, cum his quæ in summa eod. tit. plenius le
gi possunt, secundum hoc ergo sic expone hanc literam. [Pro
actione] Exemplum. j̃. de restit. in integ. cap penult. Et notandū
secundum dominum nostrum, ꝙ sicut dixit M. officium iudicis
c est actio [e], arg. ff. de actio. & oblig. actionis verbo. sed Ioā. & Azo.
contra. ff. de minori. ꝙ si minor. §. fin. Sed dices quæ vis est in hoc?
Respon. quia quando imploratur officium iudicis, non tamen
vt actio intentatur, in optione iudicis est concedere id, quod pe-
titur, vel negare, attamen propono ipsum, vt actionem, cum pro
ponam auxilium mihi ex persona mea non aliunde competēs,
oportet me ipsum tāquam mercennarium suæ dominæ. s. actio
ni meæ siue velit, siue non, deseruire. C. de postulat. l. iiii. ff. de rei
vendi. officium. ff. quod met. cau. metum. §. ex hoc edicto. & sic se
queretur absurdum. s. ꝙ aliquis sibi seruiret, secūdum dominum
nostrum dic, vt not. in seq. & præcedē. glos. proponitur ita ꝙ hoc,
quod dico iudicis officium, est nomen actionis. Expone tamen
pro actione. i. loco actionis, hoc est, vicem actionis obtinet. Ete-
nim secundum canones non requiritur nominis actionis expres
sio, sed sufficit ꝙ factum simpliciter proponatur, vt leg. & nota. j̃.
de iudic. dilecti. [Principaliter.] Secus si incidenter: puta, quan-
docunque ante sententiam perpendit ecclesia, ꝙ omisit proba-
tionem, qua omissa succumbit, & qua probata plene sua intētio-
est fundata. Hæc enim restituitur officio iudicis de plano. j̃. de re
stit. in integ. auditis. Idem etiam est, si incidat ante lit. contesta. su-
per exceptione proposita contra principale, & infra terminum
sibi datum non probata, vel non proposita: nam ex causa iudex
7 † iterum potest, & debet ipsam audire de plano sine lit. contesta.
vt leg. & not. j̃. de excep. pastoralis. cum suis concordan. quia inte
rest litibus & sumptibus non vexari. ff. de minori. l. minoribus. &
8 est arg. hic, & j̃. versic. proxi. ꝙ super excep. non est lis † contestan-
da. quod dic, vt notatur supra de offic. deleg. prudentiam. §. sexta.
[Postulatur.] vt hic, & aliis. versic. not. s̃. eod. in prima glo. versic.
pro actione. [Litis contestationem.] Subaudi, sui ipsius, quando
principaliter monetur, vt hic, sed & quando deseruit litis conte-
stationem dominæ, idest actionis, cui seruit requiritur, vt supra in
prima glo. versic. deseruit autem. [Exposcit.] Pro partibus præ-
sentibus: alioquin sine litis contesta. & exigente contumacia po
terit expediri. ff. de minori. in causæ, idest causa cognita, & de hoc
notatur supra de offic. delega. consultationibus. & not. simil. infra
de appellatio. per tuas. [Alias.] versic. scilicet quando principali
ter non postulatur, sed de plano imploratur a partibus, vel pro-
prio motu exercetur ante, & post ingressum &c. [Ante.] Vt su-
pra in prima glos. versicu. ante. [Et post.] vt supra eod. in prima
glo. versicu. post ingressum. [Causæ.] Subaudi, & sine aliquo in-
gressu, & quæstione aliqua, quando motu proprio exercetur, vt
supra in prima glos. versicu. extra iudicium. & versicu. sed ad offi-
cium. [Potest.] a partibus quando implorant, vel a iudice
quando exercet.

ADDITIONES.

a ¶Actio. Adde Bart. in l. quidem. in prin. ff. de eden.
b ¶Nomen actionis. Adde Ias. post Ang. in §. rursus. in ii. collat. circa medium. & in glo. in verbo, rescissa. Instit. de actio.
c ¶Porrecto. Adde, an in officio iudicis requiratur libellus. Bart. in l. pupillo. §. meminisse. ff. de ope. no. nunc. Item an requiratur in eo litis contestatio per eundem Bar. in l. 3. §. hoc autem. in 8. q. ff. de dam. infe.
d ¶Sine requisitione. Adde, an iudex interponat non petitum, & si interponat, an valeat, quod facit Bar. in l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect.
e ¶Actio. An officium iudicis sit actio. vide per Bart. in l. quintus. ff. de ann. leg. vbi tenet, quod non.

¶De maior. & obedientia. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Maioritas, siue prioritas in quo consistat.*
2 *Maior dignitate, ordine, & meritis, est alijs præferendus.*
3 *Ecclesiæ causas non exercet nisi sindicus.*
4 *Paupertas, seu potentia nec inferiorem, nec sublimiorem episcopum facit.*
5 *Episcopi omnes apostolorum successores sunt.*

CAP. PRIMVM.

CVm certum. [Sit honoris.] maioris, vel minoris exhi-
1 bendi magis vni, q̃ alij. [Vt ipse prior.] in † vo
to, in sede, in perceptione præbendæ, in scribē
do, in sigillando, & similibus. xvii. dist. §. hinc
etiam. circa med. & aliis concord. signa. j̃. eo.
super verbo, qui prius. Et habet hoc locū, qñ
sunt equales in ordinibus, & meritis, & dignitatibus: alioquin ma
2 ior dignitate, & maior ordine, & meritis † est aliis præferēdus. viii.
q. i. licet ergo. & s̃. de eta. & qualit. quæris. j̃. eod. statuimus. quam-
uis autem talis debeat præferri etiam in beneficiis percipiendis,
vt ibi, tamen si de episcopatu, vel abbatia, vel dignitate ecclesia-
stica, quæ per electionem acquiratur, agatur, ipsam non petet,
ne de

ne de ambitione notetur. j. q. vj. sicut is. sed & sm d. n. in his præua
let consuetudo. s̃. de constit. cum omnes. verum si subtiliter atten
das, si esset consuetudo, ꝙ posterior præferretur priori, vel minor
maioris, nisi ratione dignitatis, vel officij hoc acciderit, irrationa-
bilis esset, vt patet. lxxxix. dist. ad hoc. & per ɔñs impræscriptibilis,
& ecclesiis onerosa, vnde nec posset valere. s̃. de consue. c. fi. §. licet
& c. j. [Maior.] Et hac ratione scripsit hic d. n. ꝙ ille qui maior est
dignitate in ecclesia, vel si nō sit ibi dignitas, tunc ille qui maior
est ordine, & prior tpe, debet solenniter eligere personam in scru
tinio nominatam, nisi forte alius de consuetudine, vel ex priuile
gio hoc habere:, quāuis tutius sit, ꝙ ab aliis confratribus suis hāc
recipiat potestatem. quod dic, vt plene nota. s̃. de elect. quia pp. &
eadem ratione dixit d. n. ꝙ etiam talis habet vocare capitulum, &
alij debent ei intendere, arg. ff. de fi. instru. l. fi. C. de pfec. præto. l. j.
& ii. lib. xii. C. de proxi. sacro. scri. vnicuique. lib. xii. C. de off. magi-
stri. off. nemo. ff. de albo scribeh. l. j. nam ex quo tales præ aliis ho-
norantur, per ɔñs pre aliis onus subire debent, arg. viii. q. j. qui epā-
3 tum. Causas tñ ecclesiæ † non exercebit nisi sindicus, vt patet in
eo, quod leg. & not. j̃. de sindico. c. vnico. quod dic, vt not. s̃. de re-
scrip. edoceri. Item nec pactus iniet, nec iurisdictionem capituli
exercebit, nisi a capitulo constitutus. quod dic, vt no. s̃. de off. ord.
irrefragabili. §. excessus. Sed quid si vocati a tali ad capitulum nō
veniant? Respon. valebit, quod a præsentibus geretur, sm d. n. s̃. de
elect. cum nobis olim. §. j. & c. coram. & c. quia pp. Et si nollet cō-
uocare capitulum, posset cogi per ordinarium, & etiam per iudi-
cem delegatum, vbi pro causa sibi commissa mandaret capitulū
conuocari, & sinodum ordinari, sm d. n. arg. s̃. de offic. deleg. præ-
terea. & c. prudentiam. §. pen. & fi. & sunt hæc vera, nisi alia cōsue-
tudo, vel priuilegium probetur, per quam apparet, ꝙ conuocare
capitulum, exercere iurisdictionem, & similia ad aliquem de ip-
sa ecclesia spectat. j̃. de fo. compet. cum contingat. j̃. de excess. præ
lat. accedentibus. & in his concor. d. n. [Habeatur.] Inter personas
eiusdem dignitatis, vel ordinis s. eps inter epos quantumcunque
pauper sit: quia vbicunque sit eps eiusdem meriti, est & eiusdem
4 sacerdotii, & † potentia, seu paupertas, nec sublimiorem, nec infe-
5 riorem epm facit. Cœterum † oēs apostolorum successores sunt.
xciii. dist. legimus. ante fi. presbyter inter presbyteros, diaconus in-
ter diaconos, & sic de singulis in eodem gradu, vt not. s̃. de scruti.
in ordi. fa. c. vnico. in prin. Et hoc intellige, nisi ratione consuetu-
dinis, vel priuilegii ecclesiæ hanc prioritatem obtinet, sicut Eduē
sis in ecclesia Lugduuen. & Constantinopolitanus Patriarcha in
ter alios Patriarchas. j̃. de priuil. antiqua. & Hostiē. in ecclesia Ro
mana quo ad quædam. cœterum maior ordine præfertur in om
nibus his priori tpe, vt j̃. eo. statuimus. Sed & qñque quis pp cul-
pam suam hanc prioritatem amittit, vt s̃. de eta. & qual. quæris. §.
statuentes. & c. j. & c. intelleximus. §. j. in fi. [Qui prius.] sic ergo q
† prior † est tpe, potior est iure, vt hic, & lxxv. di. c. fi. vii. q. j. factus est.
xxvii. q. ii. duobus. xxviii. dist. in. placuit. xvij. dist. §. hinc etiam. &
c. fi. C. qui pot. in pigno. hab. diuersis. & l. sm. arg. ɔ. lxxiiii. dist. epo-
rum. ff. qui pot. in pign. hab. interdum. ff. si cer. pet. creditor. j̃. de iu
re patro. illud. ff. de relig. & sump. fun l. pen. viii. q. j. licet. pro & ɔ. ff.
qui & a quibus ma. libe. non fi. si quis habes. Solu. Prima rubrica
continet regulam, ɔria vero specialia sunt, & in singulis ratio spe
cialiter per se patet secundum R. [Concordi actione.]. i. canoni-
ce, & concorditer, sm d. no. & in communi tractatu. sic. xvj. q. iii.
prima actione. & q. vii. in nona actione. vel. i. concordi consensu,
vel maioris, & sanioris partis. lxvi. dist. c. j. & ii. s̃. de electio. coram.
[Ordinatus.] nisi ratione impositionis manus excellentis poste-
rior præferatur. ff. de albo scri. l. j. in fi. quod dic, vt legitur & nota-
tur j̃. eo. per tuas.

ADDITIO.

† ¶Prior tempore potior est iure. Adde Dyn. in reg. qui prior. de reg. iur. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi nihil possunt statuere, quo ad grauia, vel maiora.*
2 *Princeps pro Papa & Papa pro Imperatore ponitur.*
3 *Princeps in personis clericorum, imperium non habet.*
4 *Principes seculares reale Imperium in clericis possunt habere.*
5 *Imperator eximit clericos a iurisdictione ipsius.*
6 *Deo semel dicatum ad humanos vsus non transfertur.*
7 *Excommunicatio non est ferenda, nisi pro mortali peccato.*

CAP. II.

SI quis venerit cōtra decretū.
Vel constitutionē, seu mandatum, sm d. n. intelligas
tu iustum: alioquin ɔ j̃. e. ꝙ super his. & est hic, & ibi
a arg. ꝙ eps potest statutum facere [a], & s̃. tit. j. licet. respon. j. de cōse.
dist. iii. e. j. j̃. de priuil. ex ore. §. j. sicut & populus & collegium inter
se: nam alios non astringunt, nisi iurisdictionem habeant. dist. j.
ius ciuile. viii. dist. quæ ɔ. xj. dist. catholica. xii. dist. illa, & sicut ordo
senatorum, siue decurionum. ff. de decr. ab ord. fa. l. j. nam & eccle
sia habet senatum. xvj. q. j. ecclesia. Tale tñ statutum non extendi
1 tur vltra, q̃ iurisdictio, vel potestas. nihil ergo possunt statuere † quo
ad grauia & maiora. s̃. de transla. episc. c. j. [Abiiciatur.] per excō
municationis sententiam sic. xj. q. iii. si autem vobis. & c. seq. [In
libro Regum.] in c. ii. G. Potest elici mens istorum verborum, sed
non sunt ibi verba, sed de decreto sacerdotis legit hic satis expres-
se. Deu. xvii. d. & no. si. j̃. de adul. significasti. §. fi. respon. j & j̃. de eo
qui duxit in matri. cum haberet. §. nosti. & s̃, de transla. episc. c. ii.
§ sed neque. [Qui non obedierit principi.] i. Papæ. de conse. di. j.
2 corpora. vel. i. epo. xxxv. dist. ecclesiæ. sic & econuerso † ponitur Pō
tifex pro Imperatore. x. dist. de capitulis. & quod sequitur morte,
intelligas animæ. s. excommunicatione. j̃. de reb. eccl. non alie. si
quis presbyterorū. & j̃. vers. seq. vel dic principi seculari j̃. de censi.
omnis anima. j̃. eo. solitæ. §. j. & qd sequitur morte. s. corporali. nō
ꝙ ecclesia hanc pęnam imponat: sed ꝙ princeps facere pt, reci-
tat. sic. v. q. vj. delatori. j̃. de fur. c. j. quod intelligas quo ad laicos. in
3 personis enim clericorum, † imperium personale non habent, vt
s̃. de constit. ecclesia. nisi primitus deponantur, vt leg. & no. j̃. de iu
4 di. at si clerici. & c. cum non ab homine † reale tñ possunt habere.
j̃. de iud. nouit. rñ. j. ad fi. j̃. eo. solitæ. §. j. vers. quod autem sequitur.
Sed quæres, cum clerici antiquitus subessent Imperatori, vt patet.
5 C. de episc. & cler. per totum. quis eximit † ipsos a iurisdictione ip
sius? Rñ. Summus Imperator, & etiā ratio naturalis, vt patet. xcvi.
dist. cum ad verum. & c. duo sunt. & c. si Imperator. & in his, quæ
no. j̃. e. solitæ. §. potuisses. ver. fi. & etiam ipse inferior Imperator,
vt patet in Auth. vt cler. apud propr. epis. §. si vero ecclesiasticum.
coll. vi. & de sanc. episc. §. si quis ɔ clericum. collat. ix, Romana ec-
clesia comprobāte. xj. q. iii. c. iii. x. dist. imperium. & c. suscipitis. &
c. si in adiutorium. xcvi. dist. bene quidem. & sic non ob. s̃. de con
6 sti. ecclesiæ S. Mariæ. Cum enim id, quod semel Deo † dedicatum
est, ad humanos vsus transferri non debeat. j̃. de rer. permut. c. iii.
in fi. multo minus & iudicio seculari potest subesse clericus, qui
ex toto & corpus & animam in sortem Christi transtulit. & in ip
sius seruitium dedicauit. xii. q. j. cui portio. j̃. de præb. cum sm apo
stolum. in quo & concor. d. n. & adde, quod not j̃. eo. inferior. j̃. q
fil. sint legiti. per venerabilem. §. rationibus. [Morte moriatur.]
Hic habes, ꝙ Papa suis constitutionibus pęnas corporales expri-
mit infligendas, quas tñ non infligit. sic. v. q. vlt. delatori. xxvii. q. j.
si quis rapuerit. xxiii. q. fi. his a quibus. §. fi. sm d. n. Vel dic, vt nōt.
in præced. glo. [Et in concilio Agathensi.] versic.] Anathemati
zetur.] immo anathema sit. i. q. vii. si quis omnem. xxv. q. ii. si qs
dogmata. & xxx. di. per totum. sed exponatur anathema sit. i. fiat,
vt hic. Non obedire igitur, vel venire ɔ canones ex certa scientia
b mortale peccatum [b] est, cum talis possit excommunicari, vt pro
7 bant iura prædicta: nam excommunicatio † non est ferenda nisi
pro mortali. xi. q. iii. nemo eporum. & per inobedientiam in cul-
pam relabitur quis protoplasti. xxxiiii. dist c. i. & talis infamis vr̃,
vt j̃. eo. c. illud. sed in hoc intelligas quo ad præceptoria statuta, si-
cut leg. & no. j̃. tit. ii. inter cœtera. §. fi. in prin. hoc etiam intelligas
esse verum in casu, in quo obediendum est. quod dic, vt not. s̃. de
tempo. ordi. ad aures. §. i.

ADDITIONES.

a ¶Statutum facere. Adde istum & apostill. in cap. licet in corrigendis supra de offic. ordin.
b ¶Mortale peccatum. Adde, an lex positiua, siue ecclesiastica, siue ciuilis liget in foro animæ. Pet. de Anch. consil. xxj. quod si forte non inueneris, quære. ccccxii. & Feder. consil. xxj. & beatum Tho. in ii. par. q. xcvj. artic. vj. per Io. And. in c. quamquam. de vsur. lib. vj. per Cald. in proœ. supra. & per do. Abb. in ca. j. de constit. supra. vbi omnes has remissiones inuenies.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum remittitur quandoque propter scandalum.*
2 *Iudex potest facere iniuriam.*
3 *Iudex an possit conueniri de delicto durante eius officio.*
4 *Crimina morte extinguntur.*

CAP. III.

LEgebatur. Potest legi, ꝙ frater Hēricus scri
pserat cartulam formans, qūo
alius promitteret obedientiā, in quo notabat iniuria
illius, q ad promtttendā obediētiā vocabatur, cū sine
promissione obediens esset. Vel potest intelligi, ꝙ ipse frater Hen
ricus cartulā conscripserat de sua propria obedientia, quā. & si ad
petitionem requirentis pstiterit, sua tñ in hoc notatur iniuria: qa
& absque sponsione solenni obediens erat, sm d. n. vel superiore
præcipiente hanc cartulā scripsit, vt j̃. not. [Quā frater Henricus.]
nullā hñs administrationem, vel curam, in quo sufficit manualis
obedientia sine iuro, & scriptura. j̃. eo. his quæ. §. i. j̃. de simo. ex di-
ligenti. j̃. de reg. iur. indignum. nisi forsan tales rebelles fuerint &
excommunicati, in quo casu oportet, ꝙ iurent qñ ad obedientiā
reuertuntur, & sic non ob. j̃. eo. cum in ecclesiis. Qñque tñ a Papa
1 etiam in hoc casu pp scandalum remittitur iurm. j̃. de sent. exc.
super eo. Is vero qui administrationem habet, vel dignitatem, vel
curam, tenetur iurare, & sic intellige. xxiii. dist. quamquam. j̃. de
iureiur. nullus. & de priuil. antiqua. vbi de hoc. Sed & in hoc casu
consuetudo cuiuslibet ecclesiæ est seruanda, sm Goff. quod exau
dias quantum ad hoc, vt simplices teneantur iurare. j̃. de verbor.
significa. si clerici. habens autem curam, vel ei similis non posset

sine iuramento prætextu consuetudinis excusari,arg.ſ.de elect.ſignificasti.respon.j.& §.j. de consuet.cum inter vos. in fi. Quid de canonicis? Dic,vt not.j.de verb.sign. cum canonici. [Conscripserat.] te præcipiēte,quod iniurioſum fuit,vt ſequitur. [Iniuriæ.]
2 iudex †enim poteſt facere iniuriam.C.de appell. ſi quis prouocatione. Et ſi ſit minor iudex,etiam durāte officio agitur ꝺ ipſum [a].
a ff.de iniur.l.nec magiſtratibus.Si autem ſit maior,tenetur tātum
3 depoſito officio reſpōdere,vt ibi,& cauet,q† iudicio ſiſtat officio depoſito.ff.de adult.ſi adulterium.§.fi.ad hoc.ff.de iudi.l.pars literarum.quod intelligebat d.n.de iudicibus temporalibus.In perpetuis autem dicebat , q ſtatim poterant conuenire : alioquin ius
4 ſuum in perpetuum admitterēt damnum paſſi,cum morte †crimina extinguantur.C.ſi reus,vel accuſa.mor.fu.l.j.& ii.Lex tamē vī innuere, q in hoc caſu ſit primo a principe licentia impetranda.ff.de fideicom.lib.cum vero.§.ſi,& l.ſeq.& arg.ff.de in ius vocā. l.iii. tamen ꝑm iura canonica dñi mei ſnia reprobatur, vt patet j. de reſtit.ſpoliat.conquerente.cum ſuis concord. [Nō enim.] ver. [Aduentus officio.].ſi.de pen.diſt.j. quem pœnitet, vbi deeem leproſi,dum ad ſacerdotē irent,mandati ſunt.Et eſt hic arg.q plus eſt facto,q̄ ſcripto.Nō tñ intelligas,q aduentus ſufficeret,niſi obe
b dientiam (ad quam tenetur,vt ſ.not.) faceret manualem [b],& eſt hic arg.pro ſuperfluis,& non neceſſarijs reſecandis.j.de exceſſ.prelat.cum ad quorundā.x.q.iii.quia cognouimus.ff.de aqua quoti. & eſti.l.i. §.Trebatius.ff.vt lega.no.c.hæc ſtipulatio.& ſ.de offi.de leg.cum contingat.§.fi.vbi de hoc.

ADDITIONES.

a ¶Contra ipſum . Nunquid iudex poſſit conueniri de delicto durante officio? vide hic per do.Henr.Bon.& do.Abb.

b ¶Manualem. Adde quam obedientiam tenentur facere clerici ſeculares do. Henr. hic in ij.diſt.

SVMMARIVM.

1 *Principes omnes ſubſunt epiſcopis , & excommunicari poſſunt ab eis ſi deliquerint .*

CAP. IIII.

1 Mnes. Omnes † ergo principes ſubſunt eꝑ's,& excōmunicari poſſunt ab eis. ſi deliquerint.lxiii.diſt.Valentinianus,xviii.diſt.qñ quidem.xj, q.iii.ſi autem.xcvj.diſt.duo ſunt,j.eo.ſolitæ.Excōmunicabitur autem ab eo. in cuius diœceſi deliquit.vi.q.iii. placuit, C.vbi de crim.agi opor auth.qua in prouincia.j.de rapto.c.j.Spi-
2 rituales autem cauſas tractabit coram illo [a], ſub quo degit, & larem ſuum conſtituit.C.vbi ſena.vel cla.l.ii.& ſi in pluribus locis habeat,ratione cuiuslibet ſuo eꝑo ſubiacebit.ff.ad municipalem.§.iuris prudētibus.Decimas vero prædiales dabit illi eccleſiæ, infra cuius limites prædia ſua ſunt. j.de paroch.c.fi. quod dic, vt nor j.de decim, cum ſint homines. & c.ad apoſtolicæ. & iunge, quod nor.ſ.eo.ſi quis,

ADDITIO.

a ¶Coram illo.Adde do.Henr.hic.

SVMMARIVM.

1 *Temporalia a clericis non ſunt contemnenda.*
2 *Eccleſia ſine rebus temporalibus, in nullo proficit.*
3 *Impietas non eſt committenda prætextu pietatis.*
4 *Inobedien , infamis cenſeretur.*

CAP. V.

1 Llud dominus. De eodem.ſ.de transla, epiſc.c.pe.& fi. j.de cle, ri.excom.mini.illud. [Digniora.] vt j.eo.ſolitæ.§.j. & ii.& iii.xcvj.diſt.duo ſunt.& fortiora.ſ.de transla.epiſc. inter corporalia. vnde ſunt temporalibus proponēda.xii.q.j.præcipimus.C.de ſacroſan.eccl.ſancimus.j.& patet in eo,quod leg.& not,j.eo.ibi,pro tpali commodo,non tamen ꝓp hoc ſunt omni-
2 no tpalia etiam a clericis contemnenda,† vt patet.x.q.j.eꝑm.quia ſicut anima ſine corpore corporaliter non viuit, ſic ſpiritualis ec
3 cleſia ſine rebus † temporalibus,ſiue corporalibus in nullo proficit,j.q.iii.ſi quis obiecerit,vtrunque ergo neceſſarium eſt.ſ.de off. ord.inter cętera. [Et obedire &c.] voluit literā,& dic. [Et auſcultare.].i.obedire,ſiue attendere ꝑceptum,& cum effectu exaudire. [Magis.] ſubaudi , placeat Deo. [Quam adipem &c.].i. q̄ facere etiam ſacrificiū. [Er.] pro.i.[Obedientia &c.].i.Reg.xv.e.lxxxj.di. ſi q ſunt pbri xxxii.di.§.verū.viii.q.j.ſciēdū. [Pro tpali cōmodo.]
3 nā ꝓtextu pietatis nō eſt† impietas cōmittēda,j.q.v.nō eſt putāda. xxiiii.q.v.forte.& ar.xxx.q.j nolle.j.de vſu.ſup eo.nec ꝑ aliquo metu dāni temporalis debet quis mortali conſentire,j. quod me.ca. ſacris,vbi de hoc. [Inobedientiæ noram.].i infamiam.Ergo ino
4 bediens infamis cenſetur,vt hic,& ſ.de elect,dudum.ii.reſpon.i. vbi de hoc,& mortaliter peccat: vnde & excommunicandus eſt, vt leg.& not,ſ.eo.ſi quis,

SVMMARIVM.

1 *Vulnera amici dulciora ſunt, quam fraudolenta oſcula inimici.*
2 *Gladius Regis eſt commiſſus, vt puniat.*
3 *Leges ſunt facta, vt humana coerceatur audacia.*
4 *Perſona loquens eſt notanda ad intelligendam mentem loquentis.*
5 *Appellandum in temporalibus an ſit ab epiſcopis ad Imperatorem.*
6 *Sacerdos præeſt in ſpiritualibus Rex uero in temporalibus.*
7 *Qui gladio percutit, gladio peribit .*
8 *Verbum Dei fortius eſt, quam Petri.*
9 *Naſci de ſacerdote odioſum, & ignominioſum eſt hodie.*
10 *Sacerdotem ad, ſemper eſt recurrendum in dubijs.*
11 *Eccleſia admittit bonos, & malos.*
12 *Concupiſcentia carnis eſt omne quod eſt in mundo.*
13 *Gladius ſecularis factus eſt ſacerdotalis.*
14 *Spiritualis gladius factus eſt militaris.*
15 *Menſura Solis, Lunæ, & terræ.*
16 *Prudenter attendit, qui ſanc intendit veritatem.*
17 *Electi ad dexteram collocabuntur.*
18 *Trælati ponendi ſunt ad dextram, & ſeculares Principes ad ſiniſtram.*
19 *Lex non diſtinguens, nec nos debemus diſtinguere.*
20 *Papæ omnia ſunt ſubiecta.*
21 *Signum vniuerſale. omnia includit.*
22 *Indefinita æquipollet vniuerſali.*

CAP. VI.

Olitæ &. [Casus.] Imperator Constantinopolitanus faciebat Patriarchā Constantinopolitanū ſedere iuxta pedes ſuos in parte ſiniſtra. Papa iſtud intelligens,ſup hoc ſcripſit ei dicens,q alij principes erga prelatos ſuos aliter ſe habebant.Imperator reſcripſit Papæ,& multum mirabatur,q ſuper hoc ſic ipſum increpauerat,nitens oſtēdere per authoritatem B.Petri,ſubditi eſtote &c. q Imperium ſacerdotio minus erat, & hoc tāgitur in prima parte huius decre.In ſecunda parte ipſam authoritatem exponit. In tertia parte ad declarandam prærogatiuam ſacerdotij inducit authoritatem Hieremiæ.In quarta authoritatem Geneſis. In quinta concludit ꝺ Imperatorem.In ſexta excuſat ſe,q non increpando ſcripſerat,quamuis increpare poſſet, & hoc probat authoritate Chriſti in Euangelio Ioannis. In ſeptima relinquit Imperatorem iudicio ſuo.[Affectu,& j.].i.quē ſedes apoſtolica & nos ad& te, & prædeceſſores tuos ſemper habuimus. diligenter penſalles, pp literam quam tranſmiſimus,motus non fuiſſes,vt patet in ſe. glo,ſuper verbo.increpare.ad hoc. j.de præſump.mandata. cum ſuis concord.[Niſi.].q.d.tantam Imperatoribus reuerentiam exhibere deberes,q miramur,quo aulus es nos increpare, ſed male mouebatur,vt patet ſ.de reſcrip.ſi qñ.ſm d.n.& in eo, quod no.j. ſuper verbo. increpare. [Fuimus.] ſed tñ non fecimus : quia non increpando ſcripſimus,ſed monendo , & ad bonum incitando , quamuis increpare potuiſſemus,vt hæc patet j.eo.§.pen.& fi.[Increpare.] ſuper eo,quod habes.j.eo. §.hoc autem. Vnde ſumitur caſus,& etiam ſi te increpaſſemus,non debuiſſes moueri, vt not. ſ.ſuper verbo. affectum. & j.quia non omnis qui parcit, amicus eſt,nec qui verberatur inimicus,nec oſculatur ſemper filium pa-
1 ter,ſed verberat,& caſtigat,† & dulciora ſunt vulnera amici,q̄ fraudulenta oſcula inimici,ſecundum Aug.& Ambr.& v.q.v.nō oīs, & c.non oſculatur. [Hinc autem.] veri. [Non cauſam.].i.iuſtā. [Sed occaſionem.].i.qualēcunque animi motionem.iuxta illud. Occaſionem quærit, qui diſcedere vult ab amico. Et ſic no, hic dr̄iam inter cauſam,quæ conſiſtit in iure , & eſt rationabilis, & occaſionem, quæ conſiſtit in facto, & eſt iuſta. [Principem.] & vicarium Chriſti.cuius eſt ſucceſſor & Papa.vt leg.& not.ſ.de translat.epiſc.c.pen.& fi. q.d.non ex legibus noſtris, ſed potius ex tuis nos nitimur excuſare.ſic.xxxvii.diſt.ſi quid veri.Ex quo tñ ip ſe Imperator pro ſe hanc authoritatem inducit , videas ꝺ ſe. ſ.eo. omnis.arg.iii.q.iii,§.ſi quis teſtibus.& j.de cenſi.cum olim.ad fi. [Scripſiſſe.].j.Pet.ii.e. [Subditi.] verſ.ſic.j.de cenſi.omnis anima. xj.quæſtio.j.magnum.[Omni humanæ creaturæ.] Et quia Imperator hanc authoritatem pro ſe inducit, exponamus eam ita , vt faciamus pro ipſo,dicas ergo. [Subditi.] ſic vide.ur,q ſubſint clerici omnibus laicis, ſed poriſſime Regi, vt j.ſequitur. [Præcellenti.].i.clericis ſuperiori. [Ab eo.].ſ.Rege. [Miſſis.].q.d.nedum Regi,ſed etiam nunciis ſuis debetis reuerentiam exhibere, argu.ſ.de offic.deleg.cum olim magiſter. [Ad vindictam.] &c. Ex hoc vī Imperator arguere,q clerici ſubſunt regibus etiam in delictis.Vel intelligebat,q tam ſuper malos clericos,vt ibi,malefactorum. q̄ ſuper bonos,vt ibi,bonorum.poteſtatem haberet.q.d. malefacto
2 rum.ſ.clericorum.ad hoc enim,vt tales † puniat, Regi gladius eſt
3 commiſſus.j.de homic.poſtulaſti.& ad hoc † factæ ſunt leges, vt humana coerceatur audacia, tutaque inter improbos innocētia conſeruetur. iiii.diſtinct.factæ ſunt.ſed non ita intelligitur, vt patet in ſeq.§.¶ Verum.].ii.pars.Hic incipit Papa reſpondere authoritati prædictæ,quæ mouet Imperatorem,& ipſam exponere.[Si perſonam loquentis &c.] Sic ergo ad habendam , & intelligen-
4 dam mentem locutionis † notanda eſt perſona loquens, & eius, cui loquitur,vt hic,& xxvj.diſt.deinde. nam & aliquid probat ratione perſonarum colloquentium,arg.j.q.vii.didici.j.de conſan. de infidelibus.[Scribentis.].ſ.beati Petri. [Intellectum.]qui vert is eſt præponendus.j.de verbo.ſign.intelligentiam.& cap.in his.

[Et eos.]

[Et eos].ſ.ſubditos. [Ad humilitatis meritum.] pp quod & Papa vocat ſe ſeruum ſeruorum Dei,vt j.de ſent.excom.relatum.in fi.& ſ.in proœ.in prin.& tñ eſt dñs dñorum.vt ibi not. & proba. ix.q.iii. cuncta per mundum. & c.per principalem. [Nam etſi.] verſ. [Et eis.].ſ.laicis.ſicut Imperator intellexerat. [Eos.].ſacerdotes. [Seruus quilibet.] Nam & humana creatura eſt,& quantum ad Deū ſpectat,non eſt liber,neque ſeruus,omnes enim in Chriſto,dummodo bona operentur,& mala caueant,eandem merce dem recipient.in Auth.de mona.§.hinc aūt nobis. coll.j.[Omni creaturæ]& qui dixit omni,nihil excipit,vt j.c.§.pen.in fi.[Qđ aūt ſequitur.] verſ. [Regitanq̄ præcellenti.] p qđ vī, q imperium maius ſit ſacerdotio . [Nō negamus &c.].q.d.quo ad feudalia pcellit,vt ſequitur. [In tpalibus.].viii.di.quo iure.ſubaudi tñ,& feudalibus,vt ſequitur,& dicas ēt eꝑs,ſed illis &c.his.ſ.eꝑs. [Ab eo.] ſ.Rege,vel alio principe.]Recipiunt.] de nouo,vel recognoſcunt ab antiquo. [Tpalia.] ſibi in feudū data. Quorū ratione tenentē ei iurare fidelitatem:alias ſi ab eo nihil tenent,vel recognoſcunt, nullatenus ſunt cogendi,vt j.de iureiur.nimis.de iure diuino. Nūquid † ergo ab eꝑo in tpalibus appellabitur ad Imperatorem? Dixerunt quidam,q non, quaſi tpalia eccleſiaſtica ſint a iuriſdictione Imperatoris ſeparata, arg x.q.j.nouerint.xxiii.q.viii. ſm canonicam.Sed illa intelligūtur de dote eccleſiæ.ideo dixerunt alii, q in hoc caſu ad dñm temporalem appellabitur.j.de fo.compe. verum.quia cognoſcit eꝑs tanquam iudex ſecularis, vt patet j.de iud.cœterum.arg.ad hoc.j.de appell.ſi duobus.Super hoc autem ſic hodie tenendū eſt,ſi duo,qui ſint de tpali iuriſdictione eꝑi, ſi rigent corā eo,& appellari contingat, ab eꝑo appellabitur ad Metropolitanum, niſi conſuetudine, aut priuilegio. ſeu iure aliquo ſpeciali ſit ad alium appellandum, vt extra d.n.de appell.Romana.§.debet.lib.vi.quod dic,vt not.in ſum.de appell. §.a quo, & ad quem.verſ.ſed pone,q eꝑs.& ſeq. [In ſpiritualibus.] vt x.diſt.ſuſcipitis.xcvj.diſt.duo ſunt.& c.ſi Imperator.& c.cum ad verum.[Digniora.] vt leg.& not.in primis iuribus.& ſ.eo.illud. [Licet non ſimpliciter.] verſ. [Propter Deum.] Per quod patet , q de libero arbitrio procedit ſm d. n. hoc autem non notauerat Imperator. q.d.cauſa humilitatis,vel honeſtum conſilium eſt,non ergo ne ceſſarium.xiiii.q.j.quiſquis.[Non ſine cauſa.] vt innuat,q quamuis ex humilitate meritorum ſit,eꝑo Imperatorem reputare præcellere,in veritate tamen eꝑs præcedit, ſm d.n. Vel dic, vt in ſeq. gloſ. [Tanquam.] Nec hoc notauerat Imperator. q. d. ac ſi eſſet præcellens,cum non ſit,ſicut illud.Matth.xxiiii.Tanquam ad latronem exiſtis &c.etenim Chriſtus non erat latro. Vel etiam poteſt intelligi illud comparatiue illud tanquam . q. d. non eſt Rex
6 præcellens ſimpliciter , ſed ſimilitudinarie , ſicut enim ſacerdos † præeſt in ſpiritualibus,ita & Rex in tpalibus,vt ſ.verſic.prox. & probatur in Auth.quomo.opor.epiſc.in prin.collat.i. & ſic non
a eſt expreſſiuum veritatis [a], ſed ſimilitudinarium.quia nihil idipſum eſt,cui eſt ſimile.ff.de pecul.l.iii.§.ſi filius. & ſ.de elect. tranſmiſſam.& eſt argu.hic,q nulla dictio poſita in reſcripto vacat a miniſterio,vt xix.diſt.ſi Romanorum. & j.de priuile.ex ore. ff.de vſur.l.iiii.Sed eſt contra.arg.C.de fideiuſſ.non recte.ſm T.ff.de re dihibito.actio.l.j.§.ſed ſciendum.verſic.ego puto.[Quia autem.] verſi. [Super bonos & malos.] clericos & laicos,vel etiam laicos indiſtincte.[Sed in eos.].ſ.laicos. [Vtentes gladio.]. i.aburentes.
7 q.d.percutientes iniuſte:quia qui † gladio percutit,gladio peribit. xxiii.q.viii.§.j.& etiam hoc poteſt intelligi de clericis incorrigibi libus ſecundum id,quod leg.& no.j.de priuileg.ex parte.iii.& de ſent.excom.perpendimus.& c.in audientia. [Iuriſdictioni.]. q.d. non ergo de clericis,qui perſonaliter non ſubiunt,vt not.ſ. eod.ſi quis.nec etiam de laicis in delictis grauibus extra regni terminos deprehenſis,ſ.de offic.leg.nouit.ff.de iuriſd.omn.iudi.l.fi. & not. ſ.eo.omnes.¶ Potuiſſes.] iii. pars. Hic incipit probare ſacerdotii præcellentiam , ſiue prærogatiuam. [Prærogatiuam.] quam habet ſuper omnibus,vt ſequitur. [Quod dictum eſt.] Hierem i. c.
8 [Non a quoliber,ſed a Deo.].q.d. Fortius eſt † verbum Dei, q̄ Petri.xj.q.iii.qui reſiſtit.& hic conſiderantur perſona loquentis. [Sed ſacerdori.].ſ.Hieremyæ, vt ſequitur , & hic conſideratur perſona eius,cui loquela dirigitur. [Profapia.] Ex hoc vī,q naſci de ſacerdote honorificum ſit , ſed hoc fuit in ſuo tempore , hodie enim
9 eſt odioſum,† & ignominioſum.vt patet ſ.de fil.presb.c.pen.& fi. & per totum.licet non ſit culpa eius qui naſcitur, ſed illius a quo generatur.lvj. diſt.naſci. [Anathor.] vtique hoc verbum non caret miſterio:quia anathos interpretatur reſponſio,vel obediētia, ſiue obediens ſiue reſpondens ſigno,aut gratificatio deſignantis,
10 quæ ſingula ſic expone.& dic.Reſponſio,vt ſcias ſad ſacerdotem eſſe ſuper dubiis recurrendum.j.qui fi . ſint legi.per venerabilem. §.rationibus. vel obedientia, vt ſcias , q omnes debent ſacerdoti obedire.ſ.eo.omnes. Siue reſpondens ſigno quia niſi præcellant aliis virtutibus,ſunt viliſſimi reputandi.j.q.j.viliſſimus.vel ſigno.i. authoritate domini eſt prærogatiua ſacerdorij, & eccleſiæ confirmata. vnde Luc.ii. [Et hoc vobis ſignum , inuenietis infantem poſitum in præſepio.].i.in eccleſia,in qua paſcenda ſunt laici, ſiue ſint boues.i.pœnitentes & domiti,ſiue aſini.i.peccatores & la
11 ſciui:nam & bonos,† & malos admittit eccleſia,vt xxiii.q.iiii.c.j. & ii.& ſeq. Aut gratificantis deſignatio domini,vt ſcias,q dominus deſignauit ſacerdotes ſuos habere poteſtatem gratificandi in præſenti.ſ.& indulgentias faciendi.j.de pœnit.ſignauit.& c.Deus qui.& c.cum ex eo.vbi de hoc.& ad hoc pertinet,quod leg.& nota.Luc.x.Poſt hæc autem deſignauit dominus,& alios ſeptuaginta duos,& miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem ciuitatem & locum,quo erat ipſe venturus &c.& j. Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes,i.auaros,qui ad modum ſerpētis terrā lingunt. Et ſcorpiones.i. luxurioſos : quia hoc pctm ad modū ſcorpionis blādit facie,ſed poſtea cauda pungit.vñ verſus.

Ha cyſpidis rabies,quam dulci pace ſalutat,
Quem ſibi veniatur hominem primoque propinat.
Dulce, ſed ex dulci tandem concludit amarum.

Et ſupra omnem virtutem inimici . i. ſuperbos, qui ad modum diaboli nituntur ſuper omnem extolli.q.d.ſuper omnes peccatores vobis do plenam poteſtatem.j.de iudi.nouit. §.i. omne enim
12 peccatum ad vnum ex his tribus reducitur,j.lo.ii. Omne † quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt,& concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ, quæ non eſt ex patre, & poſtea ſequitur in Luca parabola de Samaritano , qui alligauit vulnera ſauciati infundens vinum & oleum,quæ exponitur.j.de pœnit omnis.[Ecce.] vertic.hic loquitur,dominus Hieremyæ,vt patet Hiere.j.quæ authoritas ſic poteſt exponi. Ecce. q.d. quamcito cura tibi commiſſa eſt,poteſtatem habes.ſ.de offic.ordin.cap.ii.& iii. [Constitui.].q. d. non te ingeſſiſti.ſ.de elect.qualiter. ſed ego conſtitui te per epiſcopum meum vicarium,quod dic, vt nor.ſ.de offi.archi. cum ſatis. [ſuper gentes.]. i.laicos inferiores. [Et ſuper regna.].i. laicos ſuperiores in quantacunque dignitate conſtituros. [Vt euellas.].i.peccata ab obedientibus. [Et diſſipes.] Inobedientes deponendo a dignitatibus. j.de hæreti.excommunicamus. ii. j.de ſenten.excommu. nouit. & capit.grauem [Et ædifices.] Fideles baptizatos per aliorum ſacramentorum eccleſiæ adminiſtrationem, & veram prædicationem , ac honeſtam conuerſationem inferendo gratias,& virtutes.ſ.de ſacramen.non iteran.cap.fina. & de offic.archipresbyt.officium.& de offic.ordin. inter cœtera. xl.diſtinct.multi ſacerdotes. [Et plantes.] in eccleſia Dei, ſcilicet infideles non baptizatos per prædicationem, & ſacri baptiſmi ablutionem,de conſecrat.diſtinct.iiii.per totum.& j.de baptiſ. per torum. ¶Præterea.]iiii. pars . in qua intendit adhuc prærogatiuam ſacerdotij comprobare. [Quia.] ſicut legitur Geneſ. i. [Fecit Deus &c. Luminare maius.] id eſt Solem . [Et luminare minus.] ideſt Lunam. [Sed alterum.] ſcilicet Solem. [Vtrumque magnum.] Verba Innocentij.[Ad firmamentum.] verſi.in quo exponit prædictam Geneſis authoritatem. [Pontificalis authoritas.] ſcilicet iudiciaria quo ad decernēdum,& iudicandum:ideo enim dixit authoritas. [Et regalis poteſtas.] Executoria quo ad exequendum , ideo enim dixit poteſtas.q.d.poteſtas Pontificalis conſiſtit in iure, quo debet eſſe imbuta. Regalis vero in potentia facti,quo debet eſſe ſuffulta, & ſic patet,q vna eget reliqua . & vtraque adinuicem concordante omnia recte in regimine eccleſiæ ſanctæ Dei . Debet tamen Pontificalis præcedere tanquam maior,& digniot,& illuminatrix ad modum lucernæ illuminantis,& regalis ſequi tanquam minor, ſiue rudior ad modum claue indeuotos,& rebelles percutientis,ſeu malleantis.xcvj.diſtinctio. cum ad verum.& not.ſ.de offic.ordin.capit.j. ad quod deſignandum vngitur Ponrifex in capite,Rex in armo,vt legitur,& notatur ſ.de ſacra vnctio.capit.vnico.§.vnde in veteri. vbi de hoc. ſed hodie reciprocāt.& vnuſquiſque veſte induitur peregrina: nam
13 in multis locis ſecularis † gladius factus eſt ſacerdotalis iudicans clericos & eccleſiaſtica, ſicut laicos & temporalia.contra iura.in Auth.vt cleri.ap.propr.epiſcopos.conue . §. ſi vero eccleſiaſticū . coll.vj.& de ſan.epi.§.ſi autem eccleſiaſtica. coll. ix. Et ſpiritualis
14 † etiam ex leui cauſa nō tantum per alios, ſed & per ſeipſum mouens guerras , & nutriens factus eſt militaris contra iura , infra titu.j.capitu.j. & infra de voto. ex multa. §.ne clericis. xxiii.quæſtio.viii.§.primo.& capitu.ſequenti nec deficiet iſta peſtis,quouſque vterque ſuis terminis ſit contentus, vt infra de ſepulturis. capitu.j.§ fina. ſuper quo ſalubre eſſet conſtitutionem condere ſpecialem. [Sed illa.] verſic. [Spiritualibus.] ideſt Pontificalis. [Carnalibus.] debuit dicere noctibus,ideſt carnalibus, ſed dic carnalibus per noctes deſignatis , ſcilicet regalis . [Vt quanta eſt differentia inter Solem , & Lunam.] Hæc verba remotis. gloſ. communibus.ſic expone.[Vt quanta &c.].i.quanta eſt differēria magnitudinis inter Solem , & Lunam &c. quæ quanta ſit patet per id, quod legitur in quinto libro Almageſti demonſtratur Ptholomei.xviii.propoſitione.vbi ſic legitur. Manifeſtum eſt,q magnitudo ſolis continet magnitudinem terræ centies ,& ſexagecies ſepties,

ADDITIO.

a ¶Veritatis. Adde de hac dictione tanquam,per Nico. de Neapo. in l. tutor . §. qui tutoribus.ff.de excuſa.tuto. & plene per Alber.de Roſa. in ſuo dictionario. in verbo, tanquam.

septies,& insup eius quartā & octauā. Et ibidē palā est,q magnitudo solis cōtinet magnitudinē Lunæ septies milies, & sexcenties & quadragesies quater,& insuper eius medietatē. Ibidē. Itaq; magnitudo terræ continet magnitudinē Lunæ trigesies.i.triginta vicibus& nonies, & quartā & vicesimam eius,ergo p̄m hoc Pontificalis authoritas maior est regali potestate sexies milies,& sexcēties & quadragies quater,& insuper eius medietatem; quia sol tm̄ est maior Luna,vt patet s̄.eo.ver.ibidē. palam est &c. vel expone sic. [Vt quanta &c.]i.quanta est dīa officij, & claritatis, & illuminationis. [Inter Solem & Lunā &c.] tanta esse p̄lationis,& subiectionis [inter Pontifices,& Reges &c.].q.d.sicut Luna recipit claritatem a Sole,non eō: sic regalis potestas recipit dignitatē, & illuminationē a Pōtificali authoritate,& nō eō,vt patet s̄.de elec. venerabilē.& j.de iudi,nouit,& c.qualiter. Et sicut Sol illuminat mundū per Lunā,quam per se nō pōt.f.de nocte,sic & pōtificalis per regalē,sine tpalē regit mundū,siue ecclesiā Dei,qñ per se non pōt.s.qñ agit de animaduersione,vel membrorū tracatione, seu graui sanguinis effusione, quā non solū non dēt per se exercere, sed ēt ab ea tenetur personam suā oīno subtrahere qa non dēt in talibus aliquatenus interesse,vt patet j.ne cle.vel mo.c.clericis & c.sniam.& j.de excess.pre.ex literis.§.fi.Quid ergo? recurrat ad Lunā suā.f.tpalem,sicut Sol de nocte,vt j.de homic.postulasti. xcvj. dist.duo sunt.& c.cum ad verū. Rōne huius cōparationis satis liquet de sacerdotij prærogatiua, & iunge hanc decimā rationem cum.ix.quas inuenies.j.q.fil.sint legiti per venerabilē. §. rōnibus. sed & adde,qđ not.s.de sacra vnct.c.vnico.§.vnde in veteri.ver.refert aūt.¶ Hæc aūt.].v.pars.ex qua sumitur casus. [Si prudenter.]

16 prudenter † attendit,q sane intelligit veritatē,vt s.de temp.ordi.literas.§.i.[Magnū quidē &c.] nā in sede post Papā obtinet primū locum.xxii.di.renouantes.& j.de priuil antiqua.[Iuxta scabellū.] quasi sibi subiectū. [In sinistra.] cum tm̄ dextera dignior, & ho-

17 norabilior sit: vnde & electi † ad dexterā collocabuntur. Mat.xxv. [Reuerenter assurgant.] remouendo capucīū,vel pileum,& etiā inclinando,vt patet.lxiii.dist. Valentinianus. [Iuxta se.] quasi saltem æqualem,& hoc ō hoc,qđ dixerat iuxta scabellum. [Venera-

18 bilem,].q.d.† plati ponendi sunt ad dexterā. & seculares principes ad sinistram,& hoc est ō hoc qđ dixerat,in sinistra. [Sedem.] Ex sede.n.magis venerabili præsumitur,q maior est dignitas, & major est persona,vt s.de consue.cū olim.& j.de priuil.ex ore.& no. s.eo.c.i.¶ Nos aūt.].vj.pars.in qua excusat se Papa.[Nobis enim.] vers. [In B.Petro.] cuius locū tenemus, vt leg.& not.s.de transla. episc.c.fi. & xxiiii.q.j.rogamus. & per totum. [Dicente dño.] Io. vlt. [Pasce oues meas.] sic.s.de elec.significasti. [Nō distinguēs.]

19 & ideo † nec nos distinguere debemus.sic.ff.de offi.præsid.l.iii.ff.de public.de precio,ii,q.i.ii,cōsuluisti.& s.de translat.episc.inter corporalia.§.sed neque.vers.fi.cum suis concord.p.ff.de testi.q̄situm. [Vt alienum,] & patet.xxiiii,q.j.alienus.& c.qm̄ vetus.[Vt illud.] vers. [Dimittamus.] alias omittamus.& tā hoc statim subiūgit. si.viii.q.j,Moyses.& s.de off.ordi.inter cætera.§.j. ibi,ne dicamus. vbi de hoc.& j.de iud.nouit.§.j.p̄m vnam lecturam.vers.vt dimittamus.[Dixit.] Matth xvj,c.& xviii.d. quodcunque ligaueris &c. sic.xxxiiii.q.j,quodcunque.j.de sent.excom,a nobis. ij.§.j. [Nihil

20 excipiens,qui dixit quodcunque.] vnde & Papæ † omnia sunt subiecta,& hac subiectione potest intelligi,qđ eodem mō argumētando probat apostolus dicens.j.Corinth.xv.d.Oīa subiecisti sub pedib.eius, cū aūt dicat oīa subiecta sunt ei, sine dubio p̄ter eum q subiecit oīa. q.d.apostolus. solus Deus excipit, q ei subiecit oīa alia,cui & ipse subest,vt patet in eo.qđ no.j.de p̄b.,ppositū.Heb.ii. d.In eo enim, q ei oīa subiecit,nihil dimisit non subiectū ei. Sic

21 ergo † signū vniuersale oīa includit.si.ff.de hær. insti.hoc articulo quisquis.ff.de offi.præsc.c.vrb.l.i.§.in initio. xix.dist.si Romanorū.

22 sed & indefinita † equipollet vñi [a],vt ibi,& j.de priuil.qa circa. vbi

a de hoc.¶ Vtrū aūt.].vii.pars.in qua pēsatis superioribus suo iudicio relinqtur Imperator. [Discernat.].q.d.tu ipse es tibi iudex, & testis,C.de fideicom.l.fi. [Ad vtilitatē.] quia si honoretur Patriacha ab Imperatore, tāto magis ab aliis honorabitur,& ipsum honorāre recurebuntur & tā in prædicationibus.q̄ in aliis magis p̄ficiet,& magis ei credetur,& adhibebitur maior fides,& de contrario potest contrarium euenire.

ADDITIO.

a ¶Indefinita æquipollet vniuersali. Adde Dyn.in rub.de reg.iur.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Nomina primo scribenda eorum, qui a Principe promoti sunt.*
2 *Receptus in canonicum in perceptione præbendæ præfertur.*
3 *Exemptus quis non est ab ordinaria potestate ex prærogatiua militiæ, vel dignitatis.*
4 *Ordo susceptus non aufertur, sicut dignitas.*
5 *Ecclesia non iudicat de occultis.*

CAP. VII.

Er tuas. [Per ordinem.] susceptum, quod statim sequitur.¶ Ad quod breuiter rōdemus.]ii.pars.[Quantum conuenit.]q.d.discretione p̄quia.s. de of.custo. c.j.§.lampades. Si enim aliqui sint eiusdem ordinis in dignitate constituti,vel ecclesiæ vtiliores,non conuenit,q tales postponantur,sed p̄ponantur.s.de æta. & quali.queris.§. statuentes.&.§.& nisi forte.Forte enim sunt nobiliores,& porentiores,quibus pares esse non possumus.ff.de al.iud.mu.cā.fa.l.iii.rñ.j.vel meliores clerici. Tales enim prerogatiuam habent,vt leg.& not.s. de preben. de multa.§.fi.[Deferatur.]qui eiusdem ordinis sunt: nam cæteris similibus concurrentibus priuilegij ratio est habenda. ff. quod cū eo qui in aliena po.est.l.iii.pura,in fine.xvj.dist.§. illud. xcvj.di.bene quidem in subscribendo.ff.de albo scriben.l.j.&.ij. Illis tamen, qui sunt maiores in ordine,non p̄fertur.xvj.dist.Iisdorus. quod dic,vt le.& no.s.eo.c.j.& est hic ar.pro epis & exemptis, vt in concilio,siue sinodo in fede & in aliis debeant pre cæteris honorari.

1 Primo enim scribēda sunt, † eorum nomina, qui a principe sunt promoti.ff.de albo scriben.l.fi. si tamen tales eligantur ad prelationem, non obstante priuilegio subire tenentur onus prelationis,quam recipiunt.j.de preben.significatum.C.de testibus.nullū s.de renun.ad supplicationem.C.de postu.quisquis.[Honorauit.] ar.C.vt dignitatis ordo seruetur.l.ij.ver.inter administratores.lib. xij.C.de aduocaris diuer.iudi.restituendæ. in fi.ibi. nam qui a nobis digni iudicati sunt, hi multo magis in anterioribus quoque sunt adiuuandi.in Auth.vt iudices sine quoquo suffra. §. eos aūt, ibi,quis enim non diligat eum,& honestate compleri magna puter, si nostro decreto iudicioque tui culminis ad cingulū veniat. col.ii.ff.de albo scri.l.fin. Ex quibus iuribus videtur sumptum, q

2 † receptus in canonicum de mandato sedis apostolicę in perceptio-

a ne prebendę preferatur[a], receptis a capitulo per literas facultatis, ad idem.C.de crimine sacrile.l.ii. [Per eam tamen.] scollationē

3 ordinis a nobis recepti.[Ab obedientia.] nam ex prerogatiua militię,vel dignitatis non eximitur quis ab ordinaria potestate.C.de

b iuri.om iu.l.fi.Nunquid eps potest talem deponere[b]? Dicunt quidam,q sic.arg.huius literę. Alii dicunt & melius,q non potest ipsum deponere, sed debet causam instructam ad Papam remittere.argu.iii.q.vi.Quis.C.vbi sena. vel cla.l.iij.i.de ita.mo.ea quę.§.ij. sed & septem testes requiruntur ad talem conuincendum.ii.q.v. presul.& in hac sententia sunt omnes moderni.Sed & iuthcaret, q epi copus impetraret a Papa licentiam deponēdi.ar. s. de tem. ord.cum in distribuendis.& die vt ibi plene not. Quid si de licentia Papæ recepit ab aliquo ordinē diacōnatus,& psbyteratus,nun

4 qđ de cetero amittit hoc priuilegiū? Vī,q nō: qa ordo † susceptus non dēt auferre,sed potius afferre,sicut & dignitas.C.de dign.l.iii. lib.xii.item quia priuilegia perpetua sunt.xxv.q.ii.c.i.& ii.itē sem per manet Papæ subdiaconus, qui semel extitit. ff.de minori. aūt prætor.§.penult.in fine.alias incipit lex.& si sine.cōtrarium tenē. Ex quo enim priuilegium, & ius cōe p̄rium mixta sunt, amittit priuilegium vires suas,arg.s.de offic.delega.super quæstionum.§. si vero duo. Et in dubio priuilegii semper (si fieri potest) debet fieri interpretatio secundum ius commune,vt s.de consuetu. cum dilectus.§.fina.& de facili reuertitur res ad id, quod natura & ius ab initio sibi concesserat.ff.de pact.si vnus.§.pactus ne peteret.per cuius §.mentem satis puto solutam quæstionem. j. de censibus. cum venerabilis.§.j.& argu.j.de appell.vt debitus.& quia contrario facto renunciat quis priuilegio suo,vt leg. & not.s.de constit. cum accessissent. in fi. per quod potest satis prioribus iuribus responderi. [Absoluentur.] alias absoluuntur,hoc saluo,q a tenō ordinabuntur sine speciali licentia.s.de temp.ordi.cum in distribuendis, tamen secundum dominum nostrum per subtractionem beneficij cogi possunt,vt ipsam licentiam studeant impetrare.s.de ęta.& qua.quæris.Quid si iam licentiam talis obtinuit,sed

5 occultat? Et quidem ecclesia † non iudicat de occultis.j.de simo.sicut nobis.in fi.& c.tua nos.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Præferatur. Adde quod ita hodie est decisum per cap.hi qui authoritate. de præben.lib.vj.& in cap.fin.de concess.præben.vers.vlt.eos.eo.lib. not.glo.in capi.cum aliquibus.de rescrip.eo.li.

b ¶Deponere. Adde do.Abb.& Io.And.post glo.i.hic.& do.Henr.Bo.hic.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quamuis cum populo labatur in hæresim ecclesia retinet honorem suum.*
2 *Delictum personæ non debet redundare in damnum ecclesiæ.*
3 *Possessio sua nulli auferenda est ante causæ cognitionem.*
4 *Ecclesia non potest vere possideri.*
5 *Præiudicialis in rem actio contra quem competat.*
6 *Confessoria actio contra quos competat.*

CAP. VIII.

Nter quatuor, & infra. Pars.s. de cler. peregrinan.inter quatuor.& infra de cleri.non residen.inter quatuor. [Contra ecclesias.] Ecclesiæ istæ ab antiquo Constantinopolitano Patriarchæ subiectæ fuerant, sed cum ecclesia Constantinopolitana facta fuisset schismatica, se ab eius obedientia subtraxerunt,& Romanæ ecclesiæ adhæserūt. Demum capta Constantinopolitana ciuitate, & Patriarcha ibidem

dem per Romanam ecclesiam cōstituto, petijt idem patriarcha q sibi restitueretur dictę ecclesię, quæ tm̄ erant in quasi plena possessione libertatis: sed hęc petitio non exauditur, vt sequitur. [Quæ.] scilicet ecclesię.[Respondebant.] quia & exemptæ erāt & Romanæ ecclesiæ adhærebant.[Duplici.] Vna,quia erant in quasi possessione libertatis,sicut statim præmisit.Secunda, quia citati non erant.& hoc est,quod dicit in seq.ver.iuris.nam q;&c. [Iuris nam q.;] ver.[Præiudicium.] No. q quamuis † episcopus

1 cum populo suo labatur in schisma vel hęresim, nihilominus tamen ecclesia cathedralis honorem, suum retinet, & ecclesias sibi subiectas quo ad proprietatem,nam possessionem amittit.ar. ff.ex quibus.ca.ma.deniq;.quamuis postea restituatur iure postliminii,reconciliatione obtenta, vel petita restitutione in integrum,ar.ff.quibus ex cau.ma.in integ.ait prætor.§. item ei,qui p capitiuitatem.secundum.d.n.Alij dicunt,q & possessionem retinet,ut hic innuitur.& s.de elec.quia diligētia. tum quia † delictū

2 personę non debet redundare in damnum ecclesię. j. de excep.

3 cum venerabilis.§.intelleximus.tum † quia nulli auferenda est sua possessio ante causæ cognitionem.xii.q.c.j.in fi.xvj.q. iiij.volumus & q.vj.placuit.j.vt lite pen.per totum.C.vnde vi.si quis in tantam.[Nec citari.] vnde sententia lata contra tales ipso iure non tenet.ff.que sententię sine app.rescin. l.j. §. cum ex edicto. [Per contumaciam.] sic.iij.q. ix. c. ij.& per totum.j. vt lite non conte. quoniam frequenter. §. porro.vnde nec rescriptum, per quod præcipitur,q contra talem procedatur,aliquas vires habet. C.si per vim vel alio modo.l.fi.C.vnde vi.l.meminerint.¶ Super obedientia vero.] ii. pars. [Fere.] philosophicum est temperamentum.sic.j.de procura.tuę.§. i [Inobediēs.] sed postea capta fuit,vt.s.e.c. in prin.[Iustitiam.] versi.[Non negabimus.] quia nemini est neganda,vt leg.& no.s.de offi.ordi.c.ii.§.j. [Postulandam.] Citabuntur ergo alij.j.de causa pos.c.j.& videtur,q ecclesia constantinopolitana sit restituenda.ar.s.de elec.quia diligentia.ff.de bonis.lib.l.iij.§.si deportatus. j. de excep. cum venerabilis §.intelleximus.ver.licet autem.cum suis concor.& no.s.e. c.respon. j. super verbo. præiudicium. & est attendendum secundū. d.n.q sicut ex litera ista apparet,patriarcha subiectionem quarundam ecclesiarum petebat proponens quasi confessoriā actionem,& dicens se ius habere in re,per quod apparet actionem esse realem.Instit.de act.§.j.ii.& iii.& hoc quo ad primam petitionem.& idem est quo ad secundam,in qua agebat ad obedientiā sibi præstandam,quia & hoc ius sibi deberi dicebat: vnde & erat realis petitio, & quasi confessoria proponebatur. ad hoc. s de offic.ordi.conquerente.ff.de rei ven.l.j.§.p hāc.C.de fugi.colo.li. x.per totum.C.in quibus cau.colo.vel censi.l.ij.li.xj.Et notandū q qñcunq; aliquis dicit se habere ius in aliqua re,& hoc petit,debent vocari omnes illi.quos res tangit,vt hic & j.eo.c.fi.alioquin absentibus non præiudicatur: nisi forsan sciant causam suam agi,& taceant.quod dic,vt plene no.j.de re iudi.quamuis regulariter.quamuis aliàs si peratur res ab illo, qui facultatem habet restituendi,præiudicium faciet domino, nisi ipsum nominet in iudicio,vel si nominatum non repræsenter.C. vbi in rem acti.l. ij.j.vt lite non conte.quoniam frequenter.§.penul.in iuribus autem incorporalibus,licet qñq; locum habeat nominatio,& detur terminus ad hoc,vt veniat,& de iure suo doceat, vt hic. & ff. de lib.cautà.si pariter.si tamen non venerit,non constituetur petens verus possessor, nec procedetur secundū formam illius.l.C. vbi in rem actio.l.ij.cum non habeat facultatem rei restituendæ is,qui conuenitur.verbi gratia. Peto obedientiam ab aliquo.qui ipsam fecit alij:reus nominat eum in iudicio,cui fecit obedientiam,non venit ad diem assignatam,in hoc casu non cōstituar ergo possessor obediētię: quia nec is aquo peto ipsam debet eam subtrahere illi,qui in possessione eius est,nec ipsam mihi præstare,nisi prius ab alterius obedientia absoluatur,quod fieri non potest,cum nec præsens,nec actum sit contra eum.arg.hic, & arg. viij.q.iiij.non sic.quinimmo & si contra aliquem feratur sententia,& tempore executionis appareat alius, q de iure suo velit docere, iudex hoc summatim discutere debet. ff. de re iudi. a diuo pio.§.si verum.j.de re iudi. cum super controuersia. immo nec videtur,q talem obedientiam, quam possidet alius & non ipse, ab ipso possim petere,vt not.j.de præscrip.auditis.sed & si condēnetur,sibi tantum præiudicabit,& non alij.ff.de rei ven.sępe.Alij dicunt,q cogendus est actori vincenti obedientiam facere, & si altus possessionem habeat.ar.C.quæ res pig.ob.pos.nomen.& de actio.vel here ven.postquam. Sed potest responderi in prædictis legibus astitille voluntatem obligantis & vendentis, & idcirco competit act.o, & quasi eius nomine agitur, qui actionem cessit. Tertij dicunt, quòd & si vbi obedientia. petitur, non habeat locum nominatio,nec processus prędictę legis, tamen vbi

4 ecclesia petitur locum habet quod non videt verum † cum ecclesia non possit vere possideri,nec eius dominiū hēri.ff. de rerū diui.l.j.sed tm̄ ratione iurium episcopalium,vel aliorum competat quasi possessio,& petitio rej.ff.de cōtrah.empt.qui tabernam. ff.de leg.j.si domus.§.fi.Quarti dicunt,& forte melius,q si aliquis iura alicuius nomine alterius possideat, vel detineat: puta,vicarius,vel coadiutor est,vt s.de offi.ord.quoniam.& s.de offi deleg. venerabili.tunc locum habet nominatio,& processus legis prędi ctæ:quia facultatem habet restituendi ea,quę de facto tenet.ff.de rei vendi.officium. a clericis autem obedientiam, quam alius in eos possidet: puta, epalem, vel archiepalem petere non possunt; immo nec sponte oblatam recipere debeo;alioquin pecco,& puniendus sum.xvj.q.iij.placuit. nam & eadem obedientia in eidē non potest deberi pluribus.ff.de acq.poss.possideri. §.econtrario. ff. commo. si vt certo loco. §.si duobus vehiculum. Si vero peto obedientiam quasi sub alio; pura archidiaconus, vel abbas petiit obedientiam archidiacōnalem,vel abbatialem sub epō non indē dens obedientiæ episcopali prædicare,vel eps sub Papa,non differtur pp aliquam nominationem petitio actoris. quia nec alienum ius petit,sed suum, quod est aliud a iure superioris, arg.j.de excess.prælat.ad hæc.xxiii.dist.quamuis.alias quamquam. & melius.xj.q.iii.qui resistit.& c.seq.& sunt hæc vera,quando peto obedientiam mihi præstari ratione loci, vel dignitatis quam teneo, sinautem ratione personæ,cui obedire promisit, tūc cum hæc petitio personalis sit tantum, nō est locus nominationi alterius in iudicio:nam illa p̄m omnes tm̄ in realibus locum habet.Si ergo ille,qui petit iura epalia,vult caute agere.Primo inquirat qs possidet,& si inueniat,q nullus,sed potius ecclesias, vel clericos se pro liberis gerere,implorabit officiū iudicis contra ipsos.j.de cau.pos. cum olim.j.de re iud. cum inter vos.ff.de rei vend.l.j. §.per hanc. ff.de lib.exhib.l iii.§.hoc autem interdictum. Potest etiam cōtra tales intentare episcopus in rem præiudicialem in suos clericos ipsos petens.Institu. de actio. §.præiudiciales. Si vero ab alio detinentur, sed detinens non contendit se prælatum eorum, nec inuitos detinet,idem dicendum est: sinautem detinens contendat se prælatum,etiam si voluntarios detineat, peti possunt per interdictum,de liberis exhibendis,argum.ff.de lib.exhib.l.fin. & idem est,si inuitos detineat,& si se prælatum eorum non contendat.ff. de lib.exhib.l.i.super quo vide,quod not.j.de coniuer.infide.ca.ii. Possunt etiam vendicari clerici,& iura prædicta ab epō de iure canonico,argu.ff.de rei vend.l.j.§.i.vii.q.j.non oportet.lxxj.& lxxii. dist.per totum.p̄m d.n.& de hoc teneas,vt patet j.de religi.domi. de xenodochiis.cum suis concordā.remotis subtilitatibus legalibus superioribus, & inferioribus, de quibus in foro canonico nō est multum curandum,vt patet in eo,quod leg.& not. j.de iudic.

5 cum dilect.Hoc autem sciendum est.q præiudicalis † in rem cō petit tantum contra filios,vel personas alias, quæ sui controuersias faciunt,sed in ea quæritur tantum,an sit filius meus,& per similę, an sit clericus meus. In rei vendicatione autem de iure canonum quæritur,vtrum sit in potestate mea,vel non. Item datur ratione possessionis,quam alius habet, & controuersiæ quam facit, & si plures dicant se habere idem ius in eadem ecclesia, bene possunt super hoc inter se contendere,vt not.j.de præscript. auditis.& expressim est,infra de foro competen.sane.& facit ad hoc:

6 quia † confessoria competit non solum contra possidentem rem, in qua petitur seruitus, vel ius, sed etiam cōtra quemlibet ipsum ius,vel seruitutem turbantem.ff.si seruitus vend.si quis diuturno. sed & ambo possunt agere contra illum, qui rem possidet, quæ ius,vel seruitutem debet,infra de re iudie. cum super controuersia. Nam non est prohibitum plures contra eundem agere super eadem re.ff.de libe.cau. si pariter. ff de rei vendic.is & a quo. & l. sequen.ff.de petit.hared.l.penult.ff.de noxali actio.si quis a multis. Nec obstat,si dicas, quod non habet facultatem rei restituendæ,cum alius possideat;quia alii non fit præiudicium,nisi possit ei taciturnitas,vel aliud imputari,vt.j. de re iudi.cum super.& ca, quamuis.Si ergo vis breuiter procedere,voca ad iudiciū clericos, quos petis tibi subditos vel in quibus petis iura episcopalia,& da eis libellum, qui si confiteantur petita, & si dicant se non habere potestatem præstandi ea, quæ petuntur;quia alius possidet, nihilominus dabitur diffinitiua sententia contra ipsos, quia ius faciet inter partes, vt de cætero non possunt super petitis in libello contradicere. Si vero negant petita, vel dicant se dubitare, quia alius possidet,vnde & pro eodem reputatur.ff.de petit.hære, si debitor. tunc sui controuersiam videntur facere, & ideo secundum modum supra notatum procedendum est contra ipsos, q̄tumcunque autem condemnentur, si alius possideat obedientiam,vel alia iura,nunquam mandatur executio contra ipsos,ne fiat præiudicium absenti non citato,nec contumaci,vt hic dicit, & s.not.secundum dominum nostrum,cuius est quasi hæc tota glo. Ergo etsi prudentius velis agere,omnes quos res tangit, citari facies, vt & contra omnes obtineas, & omnibus præiudicet sententia lata, vt colligitur hic,& infra eod.capitu.fin,& supra de constit.ecclesia Sanctæ Mariæ,& in iuribus prænotatis.

SVMMARIVM.

1 *Abbates curam habentes tenentur venire ad sinodum.*
2 *Sinodus mixta est.*
3 *Consuetudo ecclesiæ quo ad cathedraticum seruandum est.*
4 *Capitula ecclesiarum inuitanda in prouinciali concilio.*

CAP. IX.

Vod super his & infra. Sic ordina. literam sequentem [Abbates & sacerdotes &c.] vsq; ibi.[Cōtemnūnt per censuram ecclesiasticam &c.] vsq; ibi.
[Et reuerentiam exhibere.] subaudi, & statuta quæ ibi feceris obseruare.[Dummodo in ipsa synodo] &c.[Abbates.] qui po
1 pulum habent.† xviij.q.ij. abbates. sed si non habent populum,
non tenentur venire.xviij q.ii.c.fi.s̃m Io.& d.n. ad idem.xvi. q. i.
cum pro vtilitate illi vero, qui habent populum, in nullo videtur
exempti a lege diœcesana, imo & debet habere cathedram in ec
clesia, in qua & episcopus prædicet, & ad synodum veniūt. xviij.
dist.episcopus.necnon & præstant decimarum, & mortuariorū,
atq; oblationum canonicam portionem.j̃.de sepul.in præsentia.
& de hoc no.j̃.de sta.mona.c.j. Alij vero, qui non habent popu
lum, non tenentur venire.s̃m.d.n.cuius est hæc gl.imo quia curā
habent.quod dic, vt no.j̃.super verbo, diœcesana.[Et sacerdotes.]
incuratos, nam & alij non sunt lege diœcesana subiecti, nec tene
tur ad soluendum cathedraticum, cum non teneant ecclesiam,
cuius ratione hoc debeat solui.[Diœcesana.] per hoc videtur, ꝙ
synodus sit de lege diœcesana.contra tamen no.s̃.de offi.ordi.di
2 lectus.§.vnde præfatus.Dicas † ꝙ synodus mixta est.[a] in eo enim,
a ꝙ synodus de lege diœcesana est, & in eo, quod ibi iudicat, vel ali-
qd statuitur, de lege iurisdictionis est: vnde dic diœcesana.subau-
di,& iurisdictionis.& ex hoc.c. euidenter patet, ꝙ si monasteria
sint exempta a lege diœcesana quo ad præstationem cathedratici
& angarias, & perangarias.x.q.j.c.j.& q.iij.inter cætera.xvi.q.j. cū
pro vtilitate.xviij.q.ij.quam sit.in fi. Abbas tamen non est exem-
ptus quo ad synodum, imo tenetur ad ipsam venire, & si popu-
lum non habeat, vt hic patet.& xviij.q.ij. Abbates. sed non debet
cogi nisi ex causa.xviij.dist.episcopus.xviij.q.ij. §.fi. exemptus etiā
ratione capellarum non exemptarum venire tenetur.j̃.de priui.
ex ore.nisi priuilegium aliud inducat.j̃.de excel.præla.nimis pra-
ua.vel quando fit sine causa, vt ibi, argu.in §.j.responso. j. & s̃. no.
Vel illud de fratribus, hoc de abbatibus, vel prælatis.Cogantur er
3 go priores, & guardiani, & non fratres. Sed & consuetudo † cuiusli
bet ecclesiæ quo ad cathedraticum seruanda erit.s̃.de offi. archi.
c.fi.xviij.q.ij.seruitium. Quid de prouinciali concilio? inuitanda
4 sunt † etiam capitula, & nuntij si venerint admittendi. j̃. de his
quę fi.a prela.c.fi.non tamen coguntur venire nisi episcopi.xviij.
dist.si episcopus Metropolitanus.& c.seq.licet admittantur om-
nes illi, qui causam habent.xviij.dist.propter.j.& ij. secundum. B.
Sed contra: quia & presbyteros & diacones ibi præsentes oportet
adesse.xviij.dist.propter ecclesiasticas. & infra sex menses debent
episcopi suis subditis statuta concilij publicare.xviij.dist.c.fi.& sic
intellige.j̃.de accusa.sicut olim.quia omnes astringuntur.Impu-
tet ergo sibi, qui non interfuit quia contradicere potuisset. xxxj.
dist.Nicena.licet etiam non omnes cogantur venire. expedit ta-
men, ꝙ veniant, ne sibi præiudicium fiat.Item ad procurationem
tenetur.j̃.de censi.cum ex officij. & correctionem habet episco-
pus in omnibus monasterijs in his, quæ extra regulam commit-
tūtur.xviij.q.ij.abbates.j̃.de sta.mo.in singulis.§.porro.j̃.de simo.
ne Dei ecclesiam.& no.s̃.de offi.archidi.c.fi.[Statuendum.] q.d.
si in citatione exprimeretur iniusta causa, non deberent venire.
Item si scirent concilium, siue synodum conuocari propter iniu
stam causam, cui si præsentes essent, non possent contradicere si
ue resistere, puta: quia Metropolitanus agit de fauore præstando
alicui principi excommunicato, non tenentur venire. secundū.
d.n.Vel dic, ꝙ tales coguntur venire & statuta seruare, nisi forsan
obuient canonicis institutis, & iste intellectus magis congruit li-
teræ.quod dic, vt no.s̃.de offi.ordi.licet.respon.j. super verbo, sta-
tuens.[Venire.] ex magna causa.& no.s̃.super verbo, diœcesana.
[Obedientiam & reuerentiam.] quia hæc sunt de lege iurisdictio
nis, cui subsunt, vt no.s̃.de offi.ordi.conquerente.§.j.

ADDITIO.

a ¶Synodus mixta est.Adde, quomodo hoc intelligatur d. Abb. hic post istum in gl. j.circa medium.

SVMMARIVM.

1 *Superiori præcipienti aliud, q̃ quod ad officium suū pertinet, obediendū nō est.*
2 *Regularis suspectus de inobedientia cogitur iurare de obediendo.*
3 *Prior potest excommunicationis sententiam in canonicos ferre.*
4 *Abbates, & Priores possunt excommunicare subditos.*
5 *Cautelam bonam notandam.*
6 *Iuramentum exigitur a periuro, & suspecto.*
7 *Iuramentum est de forma absolutionis.*
8 *Fugiens de claustro ad idem reduci debet.*
9 *Clericus de suo maleficio gloriari non debet.*
10 *Ouis morbida ab ouili est eijcienda, ne alias oues sanas inficiat.*

CAP. X.

Vm in ecclesijs. [Diligenti solicitudine.] diligēter.i.ac prudenter est circa talia intendendum.s̃.de offi. ordi.irrefragabili.rñ.j.& le.& no.s̃.de of.archipres.c.fi.in prin.

1 [Ad cum.] s.priorem.[Pertinent.] quia † si aliud præciperet, q̃ qđ
ad officium suum pertineat, obediendū non esset.ff. de reg. iu.fa-
ctum.qđ dic, vt plene no.s̃.de tempo.ordi.ad aures.§.j. [Cunque
omnes.] ver.[In superbiam.] qu.a immane vitium est, & ideo de
testandum.Humilitas vero eius ꝯria appetenda, vt patet s̃.e.solite.
§.j.rñ.j.& j̃.e.c.fi.in prin. [Erigentes.] & ideo ceciderunt, vt j̃.quia
qui se exaltat humiliabitur.& durum est contra stimulum calci-
trare.& sputum immissum in cęlum in oculos reuertitur expuē
tis, vt dicunt prouinciales, & alij in prouerbio vulgari.[Corporali
2 ter iurm.] No.ꝙ etiam † regularis suspectus de inobedientia cogit
iurare de obediendo, vt hic. & qñque fuit excōicatus pro inobe-
dientia, vt j̃.e.§.j.ver.recepto.& §.fi.ver.& ne de sua.& s̃ de elec.qa
diligentia.xxiij.dist.q̃q̃. Nam & ad cautionem interponēdam in
oībus bonæ fidei iudiciis agi pōt.ff. de iudi. in omnibus.& sic nō
obstat.s̃.e.legebatur: quia ibi loquitur non solum de non suspe-
cto, sed de illo qui se ad obediendum spontaneus offerebat, quod
dic, vt ibi no.[Et cum pro contumacia.] ver.[Reuocari.] iterū &
iterum moniti.xii.q.ii.indigne.j̃.de sen.exc.sacro [Excommuni-
cationis.] Hæc est.n.pena cōtumaciæ.j̃.vt li.non contest.tuæ.xi.q.
3 iii.nemo.& c.certum est.[Sententiam.] Nota † priorē excōicatio
nis sniā ferre ī canonicos, nā ordinarius est s̃m.d.n. & de hoc no.
4 s̃.de offi.ordi.c.j.& c.cum ab ecclesiarū.Possunt ergo abbates † &
priores excommunicare subditos, vt hic.& j̃.de simo. sicut: quia
ad ipsos spectat primo loco correctio monachorum, vt s̃.de offi.
ord.quāto.qđ dic, vt ibi no.& s̃.de offi.archidi.c.fi.rñ.j. ver. hone-
sta.sed aliud est in abbatissis.j̃.eo.dilecta. [Promulgauit.] a qua se
petierunt absolui, sed tamē iurare recusarunt, quasi vilipendentes
priorem, vt j̃. §. fi.vnde pro absolutione sua ad sedem apostolicā
accesserunt, vt in seq.§. ¶Cum igitur.] ij.pars.[Præfati canonici.]
s.quatuor, qui se ꝯ priorem suum superbe erexerant, vt s̃.ver.cūq;
oēs. [Accessissent.] pro obtinenda absolutione sua, vt s̃. no.[Per
scripturas.] quas nuncius prioris, quem tanq̃ cautus ad veritatem
declarandam Papæ ꝯ ipsos miserat, secū tulit. & sic vī s̃m.d.n.ꝙ
a per literas probetur alicuius crimen.[a] ad idem v.q.vi. Epiphaniū.
sed ꝯ.ii.q.viii.per scripta.Solutio hic non reputat probatū crimen
q̃tum ad depositionem, sed quātum ad absolutionem. Item hic
non agebatur criminaliter s̃m.d.n.Tu dic, vt no.j̃.super verbo, te-
stimonio.[Authenticas.] i.sigillis authenticis prelatorum sigilla-
tas.quod dic, vt j̃.de fi.instr.c.ii & c.cum dilectus. [Testimonio.]
extraiudiciali.Iudiciale.n.non fertur nisi lite contestata.j̃.vt li.nō
conte.qm̃.& cum iuramento, & iudicis authoritate. j̃. de fideius.
constitutus.Sed hic sine iudice ferebatur ad instātiam prioris &
sine iuramento, in quo casu tales literæ fidem faciunt, vt hic.& s̃.
de cle.peregri.per totum.j̃.de proba.post cessionem.j̃.de testibus.
cum a nobis.xi.q.iii.curæ.& c.fi.s̃m Gof siue præsumptionem in
ducunt, cui statur, nisi ꝯ probetur etiam in iudicio, vnde & quan
doq; vna præsumptio aliam impedit.vt s̃.de elec.cum inter.R.§.
fi.Per has tamen literas in iudicio ad plenum crimina non pro-
bantur.& sic non obstat.v.q.ii.relatum.& q.vj.Epiphanium. ii.q.
fi.per scripta.iii.q.ix.absente.j̃.qui matri.accu.pos.c.ii.rñ.j.[Certio
res.] Quia nec quatuor canonici, ꝯ quos missæ fuerant, habebāt
frontem contradicendi: alioquin si in dubium vocarentur, fidē
non fecerent etiam publica instrumenta.s̃.de elec.scriptum. §.j.
5 Et no.† hic, ꝙ bona cautela est portare secum ad curiam testimo
niales literas prælatorum, vt hic patet.& s̃.de elec.innotuit.§.mul
ta.& j̃.de dolo & contu.veritatis.§. fi. ver. cum multi. [Recepto.]
ver.[secundum formam ecclesiæ.] Est ergo de forma, ꝙ ante ab-
solutionem præstetur huiusmodi iuramentum, vt hic.& s̃.de of.
ordi.ad reprimendam.§.qui si voluerit. & de offi. deleg. pruden-
tiam.§.penul.& fi.[Corporaliter.] Regularis igitur de inobedien
tia suspectus ipsam iurare cogitur, vt hic.& arg.s̃.e.legebatur.ff.de
6 iudiciis.in omnibus.secundum.d.n.[Iuramento.] No.† ꝙ a per-
iuro, & suspecto exigitur iuramentum.contra. xxii.q v. paruuli.
j̃.de præsump.literas.j̃.de coha.cleri.& mu. clericos.Solu.Hoc fit
in istorum maiorem confusionem & opprobrium, & quia cum
nihil habeant, præstare nequeant aliam cautionem secundum.
Ber.ad hoc ff. de fur. itaque fullo. j̃. de soluti. Odoardus. sed hoc
non remouet contra illius clericos: quia & in maiorem confu-
sionem illorum ibi recipi posset. Nec illius literas: quia ibi reci-
7 pitur non solum iuratoria cautio, sed & alia. Dic † ergo, ꝙ ideo
istud est: quia iuramentum hoc est de forma, vt in præce. glo. &
patet in eo, quod no. j̃. de senten. excom. ex tenore.§.fi. & adde,
quod no.j̃.§.j.super verbo, superbe.[Præcipientes.] ver.[Redeun-
8 tes.] Fugiens † ergo de claustro ad idem reduci debet, vt hic. &
xxvii.q.j.peruenit.vel ad aliud arctius. xxvii. q. j. si qua monacha-
rum.& cap.si quis rapuerit. Si vero bis exierit, recipere non cogi-
tur ipsum abbas, sicut innuit hic in fi.versi. alioquin, & in regula
continetur.secundum Goffre.imo dicit regula, ex quo ter exiuit.
quod dic, vt no. j̃. de regulari.cap. fi. [Obedirent.] subaudi, quod
ipsi

ADDITIO.

a ¶Crimen.Adde, an per literas probetur alicuius crimen. Io. And. in regula semel malus.de reg.iu.lib.vj.& per Old.consi.cxciij.

ipsi facere noluerunt, sed iurm nobis præstitum violarunt, & sic
continuatur sequens.§.iōq; mādamus &c.¶ Ideoq; mādamus.]
iii.ps.Canonicos] s.quatuor.[Reuertāt] subaudi, moneatis, & si
obedire noluerit p cēsurā &c.ipōs ī pristinā sniā reducēdo, a qua
non exeant, nisi parati obedire cū effectu, ad claustrū primitus
sint reuersi, ar.in eo, quod le.& no.s̃.de of.or. significauit.§.fi. [Et
ne de sua.] ver. & dic.& subaudi, si obedire noluerint, & ad clau-
strum reuerti.[Ne de sua] &c.quod semper vitandum est, & ideo
omnino est punienda, vt no.s̃.de postu.præla.c.j.§.nos igitur.Re-
9 probandum est etiam, ꝙ † clericus de suo maleficio glorietur.j̃.
de excel.prela.quam sit graue.[Si videritis expedire.] Hoc ideo di
cit: quia si forsan essent nimium indurati, dissimulandum esset,
ar.j̃. de sen.excommu.super eo.quod dic, vt ibi no. Nec enim est
necesse, ꝙ hic iurent, cum nobis iurauerint, antequam absoluerē
tur, vt s̃.§.proxi.ver.recepto.[Superbe] Hæc est causa, quare cogū
tur iurare, & mandaris prioris parere. s. quia primo contumaci-
ter hoc renuerant: alioquin cum absoluti essent a superiore præ
stito iuramento, vlterius iurare non deberent, sed vel remittendi
essent ad excommunicatorem, ꝙ mandato eius facerent.s̃.de of
fi.dele.prudentiam.§.pe.& fi. Aut cogendi, vt ei satisfacerent.s̃.de
offi.ordi.ad reprimendam.secundum do.n dic, vt no.s̃.super ver-
bo, iuramento [Negauerant.] priori, a quo patierunt absolui, vt
no.s̃.eo.rñ.i.in fi.[Alioquin.] ver.s.si nullo modo obedire volue-
10 rint.[Penitus] s.sine spe restitutionis. Est.n. eiicienda ouis † mor-
bida ab ouili, ne inficiat sanas oues.xlv.di.sed illud.j̃. de sta. mon.
ad quę.§.j.& iunge, quod no.s̃.e.§.j.ver, præcipientes.super verbo,
redeuntes.

SVMMARIVM.

1 *Cardinales presbyteri soli habent titulum.*
2 *Scrutinium xiij.modis dicitur.*
3 *Clerici simplices, & presbyteri ad manualem obedientiam solum tenentur.*
4 *Capitulum vacante sede potest iudicare.*
5 *Multa pro bono pacis tolerantur, quæ alias non tolerentur.*

CAP. XI.

Is quę. Subaudi, fuerūt proposita coram nobis. [Pro ecclesia sancti Laurentij in Damaso] Quæ est titulus Cardinalatus in vrbe, & Cardinali atq; capitulo ipsius ecclesiæ hęc dirigitur decr. Et no.
1 ꝙ soli presbyter † Cardinales habent titulum, quod dic, vt no.s̃.de
ele.coram.[Super scrutinio] i.cathechismo, quod habet fieri an-
te baptismum.de con.di.iiii.in cathechismo.& c.ante.xx.dies.x.
q.j.peruenit, si.j̃.de capel.mo.dilectus. Aliud est scrutiniū, de quo
2 le.s̃.de scru.in or.fa.c.vnico.Tredecim † enim modis dicitur scru
tinium, vt no.extra d.n.de elec.in electionibus.lib.vj.[Diligenter
auditis] Sunt enim diligenter audienda per iudicem, quę hincin
de a partibus proponuntur, vt hic.& ff.de of.præsi.obseruandum.
& j̃.de rest.in inte.auditis.& s̃.de ele.auditis.Et pro ipsis plenius al
legandum.s̃.de post.præ.bonæ.i.§.i.& postea negotium terminā
dum, vt sequitur, sententiando.¶ Sententiando.] ii.pars.quia per
ea, quæ audieramus, plene instructi eramus.[Decernimus &c.]
Alioquin ꝯ.xi.q.iii.graue.[Earundem] s.subiectarum cardinala-
3 tui.[Manualem obedientiam] Ex hoc patet ad † quam obedien-
tiam clerici simplices, & presbyteri non habentes curam tenean
tur ad manualem.s.vt hic.& j̃.de rest.spo.olim.rñ.j.ver.a quo. qđ
dic, vt no.s̃.e.legebatur. Et ꝯ hanc non currit præscriptio, vt j̃.de
præscrip. cum non liceat.Et sunt hęc de lege iurisdictionis, vt pa
tet.s̃.de of.or.conquerente.§.j. ver. habeas canonicā. Quidā tñ di-
cunt ꝯ.Nec ob, quod hic dr̃: quia vel speciale est in cardinalibus
vt eis talis præstetur obedientia. Vel de consuetudine sic obtine-
bat.s̃m d.n.Sed quod prius dixi, verius puto.[Correctionē] versi.
[Humiliter] Non per se superbe erigentes: quia caderent, vt no.
s̃.c.pro.rñ.j.ver.cunq; omnis.& j̃. de exces. præla.illud.& c.grauē.
Et hoc verum est, nisi modum excederet, vt no.s̃.de of.ordi.licet.
[Inuiolabiliter] quia siue iusta sit, siue iniusta, semper timenda
est & tremenda. Alioquin si cōtemnatur, ēt iniuste ligare incipit,
quæ si seruaretur meritoria haberetur.xi.q.iii.c.j & §.si ergo.& c.
quid ergo.& §.cum ergo. ¶ Quando autem] iii.pars.[Ecclesia ip-
sa] s.sancti Laurentii in Damaso.[Eidem ecclesię reuerenter ex-
a hibeant] Vacante ergo sede tenet capitulum locum prelati[a] quo
ad ea, quæ iurisdictionis sunt, vt hic patet.& j̃.e.cum olim.& j̃.in
nuit.& no.super verbo, pro bono pacis.[De correctione.] Subau
di.& de manuali obedientia: quia non est cui præstent, cum nō
sit præstanda, nisi cardinalibus, vt s̃. §.j. in prin. Ad obediendum
tamen ipsi ecclesiæ nihilominus sunt astricti.[Pro bono pacis.]
Ex hoc videtur, ꝙ de iure communi (nisi hæc retinuisset Papa)
4 hęc ad capitulum transferrentur. Vnde patet, ꝙ † capitulum va-
cante sede potest iudicare, absoluere, & excommuniaare, vt hic.
& j̃.e.c.cum olim.& j̃.de her.ad abolendam.rñ.j.j̃.de test. Alberi-
cus.ar.lxv.di.c.fi.xxiii.di.in nomine dñi. Ea vero, quę epalis ordi-
nis sunt, debent per vocatos vicinos epos expediri.xii.q.j. pontifi-
ces.quia nec per minorem possunt.j̃.de consecra.eccl.aqua. Alii
dicunt, ꝙ ad superiorem deuoluitur, qui hoc committet cui vol
uerit.Vel visitatores constituetur, per quos expediatur.lxi. disti.j.
obitum.& c.Carthunensis.Iurisdictio vero & ea, quæ iurisdictionis
sunt ad capitulum deuoluuntur, vt hic innuit. & s̃.no. Beneficia
b tamen non conferuntur.[b] j̃.ne sede vac. illa. Sed & si capitulum
non absoluat excommunicatum a prælato mortuo, successor
absoluet, & sic non obstat. xi.q.iii.si episcopus ante. quia succedit
in onere, & honore.s̃.de offi. ordin.pastoralis.§.quia vero.in fi.Et
5 no.hic, ꝙ multa † tolerantur & fiunt pro bono pacis, quæ alias nō
tolerarentur, nec fierent, vt hic patet.& j̃. de præben, nisi essent.§.
quod autem.in fi.& le.& no.j̃.de despon.impu.c.ii.in fi.[Reserua
mus] Ex hoc patet, ꝙ & ista in ecclesiam transiuissent, nisi Papa
hæc sibi reseruasset. Nam de iure matrix ecclesia hoc habet in ec
clesijs subditis, arg.j̃.de transact. preterea.ii. Et etiam vacante sede
ea, quę iurisdictionis sunt, exercet capitulum, vt no.in præced.gl.
Alii dicunt & forte melius.secundum d.n.ꝙ hæc, quæ hic seruan
tur Cardinali, non habent capitula, sed Cardinalis, vel alius prela
tus recipit hoc a Papa, vel alio confirmatore, vt no.s̃.de offi. ordi.
quanto. Et hoc ex eo apparet: quia excommunicatio est mucro
episcopalis.xxiiii.q.iii.corripiantur. Vnde capitulum nō hoc ius
habet per se, nec Cardinalis habet hoc a capitulo, & ideo Papa
hoc sibi reseruabit, & de hoc no.j̃.de hære.ad abolendam. Noluit
autem Papa hoc diffinire, sed potius hoc suæ prouidentiæ reserua
uit pro eo: quia consuetudo vrbis contraria allagebatur, secundū
quam dicebatur, ꝙ capitulum poterat excommunicare & corri
gere. Vnde Papa, vt vitaret litigium & scandalum, noluit hanc cō
suetudinem approbare, vel reprobare. Sed ex suo officio pro bo-
no pacis hoc suæ prouidentiæ reseruauit, vt hic dicit. Quamuis
autem capitulum, vel titulus possit conuocare capitulum & te-
nere capitulum, non tamen potest de iure suo de crimine aliquē
condemnare. Nec obstat, quod capitulum tenet: quia in eo plus
monitionibus intenditur, quam directe diffiniatur aliquid, vel iu
re ordinario cognoscatur.argumen.s̃. de offi. archipresby.c. fina
c secundum do.no.Sed prima opinio magis placet,[c] & ideo de hac
materia dic, vt no.in preced.gl.& j̃. e. cum olim.

ADDITIONES.

a ¶Locum prælati. Adde pro hoc tex.in cle. ne in agro.§.abbate. de statu regula. & do.Abb.hic in vlt.no.qui istum sequitur contra Inn.hic.
b ¶Non conferuntur.Adde hoc verum, nisi ad episcopum & capitulum simul perti neret collatio, quia episcopo mortuo capitulum conferuet, vt in c.vnico. in princ. ne sede vacan.&c.
c ¶Magis placet.Et eam sequitur d.Ab.hic in vlt.no.post istum.& Io.de Lign.& La. in cle.ne in agro.de sta.regu.

SVMMARIVM.

1 *Mulier iudicare non potest, nec virilibus fungi officijs.*
2 *Vir est caput mulieris.*
3 *Pœnas ob maleficia solui, ratio magna suadet.*
4 *Abbatissa an possit suspendere suos subditos.*
5 *Obediendum semper non est.*

CAP. XII.

Ilecta. [De Lumburgen.] proprium nomē est. [Ipsa] s.abbatissa.[Canonicas suas] loquitur hæc litera secundum consuetudinem theutonicorum.Sunt enim ibi in quibusdam ecclesijs quædā
canonicę seculares, quæ nec professionem faciunt, nec renun-
ciant proprijs, nec in communi viuūt. Habitum tamen quasi re-
ligiosum assumunt & habent singulæ singulas cameras, & de prę
bendis & patrimoniis suis viuūt. In ecclesijs tamen ad horas ca-
nonicas conueniunt simul, & quando volunt nubunt, & de his
potest intelligi capitulum.xii.qō. fi.c.fi. Vt tamen exponas, quod
ibi dicit de sanctimonialibus.i.quasi, vere enim non sunt sancti-
a moniales, hoc tamen mulierum genus videtur reprobari[a] expres
se.xviii.qō.ii.perniciosam.& vere periculosum est genus istud, cū
ibi sint canonici, & clerici simul mixti, vt hic sequit.[Et clericos]
Et etiam in aliquibus talibus ecclesiarum canonicos, qui licet ha
beant chorum diuisum a mulieribus, simul tamen cum eis pro-
cessionaliter vadunt, vtinam non in latebris, quod quam pericu-
losum sit patet, in eo, quod le.& no.j̃.de vita & hone.cleri.mona
steria.[Suæ iurisdictioni.] sic ergo mulier habet iurisdictionem,
1 vt hic.& j̃.de arbi.dilecti.Sed contra: quia mulier † iudicare non
potest.xxxiii q.v.mulierem.ff.de iudi.cum prætor.iii.q. vii.§. tria.
nec virilibus fungi officiis.ff.de reg.iu.l.ii.Sol.quod dicunt contra
ria regulariter obtinet. Fallit in mulieribus nobilibus, sicut regi-
nis, comitissis, & aliis similibus dominium terræ & hominum
b ex successione,[b] vel alio modo habentibus, vt le.& no.j̃.de arb.di
lecti. Fallit hoc & in muliere prælata eadem rationem, vt hic, ta-
lis tamen non habet plenam spiritualem iurisdictionem: quia
nec

ADDITIONES.

a ¶Reprobari videtur.Adde, ꝙ do.Ab.dicit hic, ꝙ iste canonicæ regulares de quibus in tex.non sunt approbatæ, sed tolerantur ab ecclesia, vt in c.indemnitatibus. in fi. de elec.lib.vj.& debent secundum eum visitari per episcopum, vt habetur in cle. attendentes.de sta.reg.cui And.Sic.addit Fed.consi.ccxc.
b ¶ Successione.Adde qualiter in dignitatibus succedatur Petr.de Anchara. consilio.cccxll.

nec potest confessiones audire vel absoluere, nec alia, quæ ad cla-
nes ecclesiæ pertinent, exercere q̃tumcunque magna & nobilis
habeatur. Et est ratio, quia licet beatissima virgo excellentior sit
apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis voluit filius suus trade
re claues suas. ĩ. de pœniten. noua quædam. Nec est facta mulier
ad imaginem & similitudinem Dei, sicut vir, vnde & est quasi fa
mula viri, cũ vir sit caput sit, † mulieris. xxxiij. q. v. hæc imago. &.
c. cũ caput. ſm. B. Sed & propter pudorem fœmineum nõ debet
se virorum cœtui immiscere. C. de his qui ve. æta. impe. l. ij. §. fœ-
minas. & de iura. calũ. l. ij. §. si autem vel dignitas. Ideo nec potest
moniales velare, nec excommunicare, vt dictum est. Quare &
hic dantur abbatissæ iudices, qui ad requisitionem suam inobe-
diẽtes sibi compescant, vt sequitur in fi. potest tñ hr̃e administra-
tionẽ spiritualium & tpalium, vt hic, &. ĩ. de ꝯfir. vti. cũ dilecta. ꝑt
& beneficium ꝯcedere, ex quo hanc administrationem habet, vt
ĩ. de his, quæ fi. a præla. c. ij. de consensu aũt sociarum suarum, nisi
aliter habeat de consuetudine ad exemplum abbatis, vt in codẽ.
ti. ea noscitur. Et hoc post cõfirmationem, non ante, sicut in aliis
prælatis obtinet, vt leg. & no. s̃. de elec. nosti. Tenentur etiam sub-
iecti sui eidem obedientiã & reuerentiam exhibere, & ipsius mo-
nita & mandata salubria adimplere, vt sequitur ĩ. §. vnico. dic, vt
ibi. [Excommunicare.] nec suspendere, licet de facto posset ꝑben-
das suas subtrahere, quamuis alij dicant, ꝙ suspendere potest, &
habes simile. ĩ. de fo. comp. cum contingat. [Suspensionem.] qa
nec tenet de iure. [Propter quod &c.] vt sequitur. quod non est to
3 lerandum, vt ff. ad l. Aqu. ita vulneratus. in fi. nam † pœnas ob ma
leficia solui magna rõ suadet. ff. de fideiussor. si a reo. §. fin. ¶ Quo
circa. [ii. pars. [Debitam.] in his scilicet quæ ad ipsam pertinent,
vel pertinere possunt, non in aliis. s̃. e. cum in ecclesiis respon. ĩ. in
prin. [Salubria monita.] etenim ad alia non tenentur, vt s̃. eod. ꝙ
super his. [Obseruent.] Nihil dicit de sententia suspensionis. nũ-
4 quid † ergo ipsam tenentur seruare? sic secundum quosdam, quia
ipsa suspendit, vt s̃. Respon. Verum est de facto. sed in alio loco
istius literæ non dicit, ꝙ de iure hoc facere possit, non autẽ quod
sit, sed quod fieri debeat, spectandum est, vt leg. & no. s̃. de elec. cau
sam quæ. §. fi. in prin. in quo concor. d. n. Et ideo quicquid dicant
alij, tu dicas, ꝙ ad minus ab officio suspendere non potest; quia
hoc quasi clauium est, & nomine censuræ ecclesiasticæ contine-
tur, quod quia ipsam abbatissa exercere non potest, iudicibus ad
quos recurrat committitur, vt sequitur. Cum enim excommuni
care, suspendere, & interdicere connexa sint, siue ab eodem & ad
idem inuenta, cui ratione defectus iurisdictionis denegatur vnũ,
& reliquum est denegandum, ar. s̃. de const. i. translato. ĩ. de ꝯsan.
tua nos. in fi. cum suis concor. si papa fuisset opinionis commu-
nis magistrorum, vbi posuit monita, potuit posuisse suspensionẽ,
ar. ĩ. de decimus ad audientiam. in fi. &. s̃. de transla. epi. ca. ii. §. sed
neque. ver. præsertim. Maxime, quia ex quo mulieribus talia ge-
neraliter prohibentur, vt no. s̃. super verbo, suæ iurisdictionis. sem
per sunt prohibita, nisi inueniantur expresse concessa, sed non in-
uenies expressum in iure, ꝙ mulier possit de iure suspendere, ergo
non debes ex opinione capitanea hoc supplere, vt in eodẽ. §. ver.
& ꝙ non est, de quo generali dic, vt ibi plene no. [Censura.] eccle
siastica.] cuius nomine non solum interdicti, sed etiam suspẽsio-
sionis, & excommunicationis sententia continetur. ĩ. de ver. sig.
q̃renti. [Cõpellas.] q. d. ad abbatissam ptinet monitio, mãdatũ, sed
non coercitio, & ideo ipsam tibi duximus committẽdam, quam
tamen non facies nisi monitis his, contra quos procedere te opor
tet. ĩ. de sent. excom. sacro. & extra. d. n. in. eo. tit. cum medicinalis.
5 lib. vj. Nec quousque constet tibi de mãdato salubri, & enim † nõ
semper obediendum est, vt patet. xj. q. iij. non semper. & c. si domi
nus. &. c. Iulianus. quod dic, vt no. s̃. de tempo. ordi. ad aures. §. j.

SVMMARIVM.

1 *Spiritualia, & dignitates ecclesiæ sunt communia inter capitulum, & episcopum.*
2 *Præter, uel circa formam facere, idem est quod contra formam.*
3 *Dominus in alium feudum non transfert, sine uasalli voluntate.*
4 *Appellare solent omnes quorum interest.*
5 *Appellans non tenetur comparere, nisi per iudicem citetur.*
6 *Qui utitur iure suo nemini facit iniuriam.*
7 *Appellationis iudicialis multi effectus.*
8 *Appellationem prosequenti non obstat exceptio excommunicationis.*
9 *Appellans extra iudicium ultra annum eam non potest prosequi.*
10 *Appellans non cogitur comparere.*
11 *Differentia inter appellationem iudicialem, & extraiudicialem.*
12 *Forma iuramentorum præstandorum per beneficiatos.*
13 *Consuetudo usurpata non prodest.*
14 *Diutina præstatio, an & quando obliget in futurum.*
15 *Tempus non inducit obligationem, nec tollit.*
16 *Iuramentum non astringit aliquem contra iura.*
17 *Iuramentum aliquando pro parte tenet & pro parte non tenet.*
Dictio vel ponitur correctiue.

C A P. XIII.

Dilecti Filij Archidi. & capitulum.]Patet hic, ꝙ quando eps aliquid facit in episcopatus præiudicium, capitulũ
pot hoc reuocare, & appellare, & causam in iudicio prosequi, &
eis prosequentibus absoluitur eps a præstito iuro, & idem intelligi
tur, si sit negligens. ar. xii. q. ii. non liceat, quod est multum dignũ
no. Et est rõ quia hæc absolutio non personam, sed ecclesiam tã-
1 git, cuius nomine capitulum appellauit & egit, quia & † spiritua-
lia, & dignitates ecclesiæ sunt cõmunia, & cõiter tenentur ab epo
& capitulo. licet eps sit caput. ĩ. de verbo. sign. cum clerici. ſm. d. n.
Hæc ratio probat, ꝙ in talibus vnus sine reliquo agere non potest
vt patet in eo, quod no. s̃. de rescri. edoceri. Potest reddi & alia rõ,
quia in tali reuocatione, cum per eam cõditio ecclesiæ fiat me-
lior, auditur nedum capl̃m, sed etiam canonicus vel parochian'
ecclesiæ, vt patet in eo, quod leg. & no. ĩ. de rebus eccle. non ali. si
quis presbyterorum. §. fi. & etiam ille idem qui alienauit, vt patet
in eo, quod leg. & no. ĩ. de iureiuran. sicut nostris. Quinimmo &
omnibus tacentibus superior debet ex officio talia reuocare, vt pa
tet in eo, quod leg. & no. ĩ. de Insti. cum venissent. §. fin. [Castella-
neñ.] ciuitatis Venetiarum, quæ subest patriarchæ Grandesi, cu
dirigitur decre. [A castellaneñ.] subaudi suo epo. [Exigeres.] i. exe
gisses, & ſm hoc iurm præcessit, & appellatio sequuta fuit. Vel dic
exigeres. i. exigere velles. & ſm hoc appellatio præcessit, & iurm se
2 quutum fuit. ſm. d. n. [Præter formam.] No. ꝙ † idem est facere ꝑ-
ter, vel circa formam, quod ꝯ formam, vt hic. &. s̃. de of. dele. pru
dentiam. rñ. i. ver. mandati. quod dic, vt ibi no. [Quam.] s. formã.
[Iidem.] ver. s. archidiaconus, & capitulũ castellaneñ. [Ex hoc.] i.
ex huius iuramenti præstatione. [Præiudicium.] quia noua serui-
tus imponebatur, & est arg. ꝙ si aliquis nobilis velit se, & terram
suam subiicere alieno dominio hominum suorum contradictio
a admittetur[a]. quia & interest sua, quod dominus eorum sit liber,
& tot dominos non habere, ar. ad idem. ĩ. cod. c. fi. & ff. de appella.
non tantum, & quia quod omnes tangit. &c. vt no. s̃. de temp. or.
3 si archiepiscopus. §. fi. Et est expressum, ꝙ dominus † in alium feu
dum non transferat sine vasalli voluntate, vt in lib. feu. de feudo
non alie. sine consensu ma. do. imperialem. §. preterea ducatus.
4 [Appellarunt.] solent, † enim omnes quorum interest appellare,
non alij. ii. quæs. vi. non solent. & leg. & no. s̃. de elec. cum inter. R.
§. j. Sed quid prodest hęc appellatio extra iudicium facta, &
maxime post præstitum iuramentum? Dicunt quidam, ꝙ cum
non sit verisimile, ꝙ iste episcopus solitus esset prestare alud iura-
mentum, quam alii, restat, ꝙ ex probabili & verisimili causa in-
terposita est appellatio: ideoque non debet patriarcha aliquid exi
gere contra appellationem occasione prestiti iuramenti, & si
b exigat, antequam super principali procedat, reuocabitur, [b] quod
nõ placet. d. n. qui nec credit, ꝙ appellatio extra iudicium a graua
5 mine facta ad citationem, sufficiat, immo † necesse est ꝙ iterum
citetur appellatus a iudice. saluo eo, quod no. s̃. de elect. extra. sta-
tuimus. li. vj. Alioquin in potestate cuiuslibet esset citare aduer-
sarium quando vellet, & multiplex alia absurditas sequeretur, ar.
op. ĩ. de app. cum sit Romana. Potest tamen appellatus compare
re si vult, & habebit beneficium constitutionis. ĩ. de app. extra.
cordi. & illius. oblatę. li. vj. quia si appellans terminum, quem
appellationi præfixit, præueniat, vel alias appellatum meleciose
supplantet, literæ non valebunt. Alii intelligunt, ꝙ hoc iuramen-
tum præstitum fuit post appellationem ex probabili causa emis-
sam: vnde antequam procedatur in negotio, & iuramentum &
omnia, quæ ex iuramento secuta sunt, reuocari debent. ĩ. de app.
bonæ me. Sed hoc non placet quibusdam per omnia: quia nec
ꝑpter appellationem emissam debet quis dimittere iure suo vti,
sicut nec propter prohibitionem. C. de bi. ven. pig. impe. non po. l.
j. C. de rescin. ven. si maior ff. pro emptore. l. pen. & expressius pro-
batur hoc. s̃. de sup. ne. præ. c. fin. Nec enim alicui facit iniuriam,
6 qui † vtitur iure suo. s̃. de elec. cum ecclesia Vulterana. Nec ob. de-
cre. ĩ. de ap. bonæ me. quia ibi petierunt appellantes se induci in
cum statutum, in quo erant tempore appellationis emissæ, & ipsi
tunc erant in possessione ecclesię: vnde & fructus postea percepti
redduntur ratione possessionis. Sed hi, qui appellabant, ne presta-
retur iuramentum, vel ad quid exigeretur occasione præstiti iura
menti non erant in horum possessione; quia non præstare, vel
non exigere nequeunt possideri, vel quasi. ideo non possunt resti-
tui ad huius possessionem, in qua non sunt. Ad hoc tamen va-
7 let † talis appellatio, quia æquiparatur inhibitioni, seu denuncia-
tioni

ADDITIONES.

a ¶Contradictio admittetur. Sic. Andre. addit Bal. consil. cccxviij. in secundo li. vide omnino do. Ab. qui multum commendat hoc dictum in. iiii. no. & extendit ad alia.
b ¶Prætextu appellationis extraiudicialis non tenetur appellans comparere nisi citetur per iudicem. Idem no. gl. in. c. cum sit Romana. infra de app. Fallit ſm do. Abb. vbi a iure aliter reperitur dispositum, vt in casu. ca. i. de electio. li. vi. quam limitationem tacite facit Ho. hic in ver. saluo eo. quod no. in c. proxi.

tioni cum causa factæ. vnde nouum possessorem. puta illum qui
emit post huiusmodi appellationẽ, facit male fidei. quare et cõ-
demnabitur ad restitutionem fructuum medio tempore perce-
ptorũ. C. de rei vend. si fund . licet secus esset de veteri possessore.
ar. ff. pro empt. l. pe. & idem forte est, si appellatur extra iudicium,
etiam sine causa probabili, vel verisimili. puta, ne molestetur is,
qui in possessione est. Sed hoc non placet. d. n. quia talis debet pro
bare possessionem, & sic possessio restituetur possessori cum fru-
ctibus non aliter, quamtumcunq; fuerit appellatum. Et idem est,
si quis appellet, ne emas fundum, qui suus est, nam & talis neces-
se habet probare, ꝙ suus sit fundus, anteq̃ ei restituatur. Sed & vbi
quis appellat extra iudicium, præsumitur cõtra ipsum, nisi & ap-
pellationem prosequatur. ĩ. de do. & contu. cum dilecti. Potest tñ
talis implorare officium iudicis, vt quæ attentata sunt post appel-
a lationem hmõi, reuocentur[a], & reducantur in eum statũ, in quo
erant tempore appellationis emissæ, alias si non appellasset, opor
teret eum intentare interdictum recuperandæ possessionis. arg. ĩ.
de app. bonæ me. Et est hæc magna releuatio, quia in interdicto
necesse habet agẽs probare se possedisse & spoliatum esse, sed qñ
sic appellat, sufficit, ꝙ probet statum solummodo, in quo erat tẽ-
pore appellationis, & petitionem suam recte intentabit, etiam ꝯ
non spoliantem, nec recipientem scienter a spoliatore, vt in pal.
decre. bonæ me. contra quem prouisum non erat, nec per inter-
dictum, nec per condictionem decre. sæpe contingit. & patet. ĩ. de
resti. spo. cum ad sedem. &. c. sæpe. ſm. do. n. Sed in hoc casu vr̃ hr̃e
locum. iij. q. j. reintegranda. Alij tamen dicunt talem petitionem
non esse admittendam ꝯ non spoliantem. Valet & talis appella-
tio ad aliud, quia reuocandum est quicquid fit post talem appel-
lationem, etiam si a iudice fiat. puta, quia excommunicat appellã
tem. ĩ. de ap. dilectis. &. c. ad audientiam. quamuis alias & excom
municationis sñia, & etiam alia tenerent, q̃uis essent iniuste. xi. q.
iij. c. j. Est & alius magnus effectus appellationis hmõi quia prose
8 quenti, † ipsam non obstabit exceptio excommunicationis[b]. ĩ. de
b excep. cum inter priorem. Si autem per simplicem querelam su-
periorem adeat, obstabit excommunicationis sñia. ĩ. de excep. ex-
ceptionem. Caueat ergo sibi appellans, vt dicat. peto reuocari q̃c-
quid factum est post appellationem. Alioquin si omissa appella-
tione agat, obstabit sibi excommunicationis sñia, vt dictum est.
9 Illud notandum est, ꝙ † appellans etiam extra iudicium vltra an-
num appellationem ipsam prosequi non potest. ĩ. de app. consti-
tutus, potest tamen præfigere terminum appellationi suæ, vt no.
ĩ. de app. sæpe. contingit. Appellans aũt non cogitur comparere,
10 vt no. s̃. ca. glo. circa prin. Sed & hmõi † appellans, si appellationẽ
suam non prosequatur, puniendus est in expensis. nec valet litera
impetrata, nisi de appellatione fiat mentio. s̃. de rescriptis. ex par-
te. j. de app. cum sit Romana. Sed & talis appellatio transfert cau-
sam ad superiorem. quod dic, vt no. ĩ. de his quę fi. a ma. par. ca. c. j.
Et quia sic æque proceditur in prædictis in appellatione extraiu-
dicium, sicut in appellatione facta in iudicio, non obstat excom-
municationis sñia postea subsecuta. Nec distinguo, an appellet
quis a iudice, vel ab aduersario. ĩ. de app. bonæ memoriæ. Alij tñ
11 distinguunt. & adde, quod no. ĩ. de app. ad audientiam. Est † autem
vna differentia, quia appellatio extra iudicium facta suspendit tã
tum effectum eorum, quæ sequuntur, non præcedentium, vt no.
ĩ. de app. constitutus. sed illa, quæ fit in iudicio, suspendit effectum
illorum etiam, quæ præcedunt appellationem. ff. ad Turpill. l. j. se-
cundum. do. no. cuius est quasi hæc tota gl. sed & multæ aliæ no-
tantur differentiæ. quod dic, vt plene no. ĩ. de app bonæ memo. §.
fi. ¶ Cum igitur.] ii. pars. [Tibi nolles.] vt in prin. decre. &. ĩ. de po-
stu. c. fi. & expone nolles. i. nolle deberes. Nam & iudex punit de-
linquentẽ, qui tamen nisi delinqueret, puniri nollet. Vel dic, ꝙ iu
dex non punit, sed lex. xxiii. q. v. homicidas. &. c. cum homo. [For-
ma canonica.] quam habes. ĩ. de iureiuran. ego. Qua ex quo Papa
12 contentus est, & alij debent esse contenti. sic xxij. q. v. de forma, † in
quatñ & de fidelitate, & obedientia fieri debet mentio speciali. ĩ.
de priuil. antiqua. rñ. j. ver ita ꝙ postq̃. De forma vero, ſm quam
abbas obedientiam facit, leg. ĩ. de simo. ne Dei ecclesiam. De for
ma canonicorum. ĩ. de verbo. sig. cum clerici Placentini. De for-
ma rectoris ecclesiæ no. ĩ. de iureiur. tua nos. rñ. j. [Alicuius.] q. d.
quamuis eps iurauerit seruare omnes consuetudines, quas patriar
chæ Grandeñ. consueuerunt exhibere epi castellani, tamen hoc
iuramentum restringitur ad consuetudines laudabiles & præscri
ptas. quod dic, vt no. ĩ. de his quæ fi. a ma. parte ca. c. j. Si ergo erat
aliqua consuetudo illicita: puta, de soluendis aliquibus iuribus
annuatim (quod non est licitum a nouo prælato exigere. ĩ. de cen
sibus. prohibemus. q̃uis licitum sit pro obedientia iuramentum
petere. s̃. de elec. significasti) non est seruanda talis consuetudo, se-
cundum. do. no. Hoc exemplum non placet, quia consuetudo, &
de nouo exigere contradicunt. Dicas ergo, ꝙ si patriarcha habe-
bat de consuetudine aliquid addere in iuramento vltra formam
solitam, non obstabit talis consuetudo, tanq̃ irrationabilis & peri
culosa, quia & si approbaretur talis additio, ministraretur mate-
ria auaritiæ, & superbiæ prælatorum, & ambitioni subditorum, ꝙ
promitterent & iurarent quicquid vellent superiores, vt promo-
uerentur, vel ne ipsorum promotio impediretur. arg. ĩ. de insti. cũ
venissent. §. j ad fi. ĩ. de censibus. grauis. ideoque talis consuetudo
q̃tumcunq; præscripta, tanq̃ irrationabilis reprobatur pp pericu
lum animarum. s̃. de consue. c. fi. Et habent hæc locum in forma
iuramẽti, & in iure expressa, & limitata, sicut notant multa exem
pla in præce. glo. Vbi vero certa forma non est scripta in iure, põt
sibi prouidere superior super his, ad quæ subditus astrictus est, & ꝑ
formam iuramenti, & per omnem aliam licitam cautionem &
sic soluitur, & non contradicit. ĩ. de censibus. significauit. §. j. ſm
do. no. [Consuetudinis.] Sic patet, ꝙ consuetudo specialis nõ pro
dest ꝯ ecclesiæ consuetudinem generalem. ĩ. de cele. mis. pernicio
sus s̃. de temp. ordi. c. ij. nam & vnus Metropolitanus in quibusdã
debet seruare consuetudinem aliorum. c oo. dist. contra morem,
13 extra. d. n. de censibus. Romana. §. fi. vbi de hoc lib. vj. Nec † prodest
consuetudo vsurpata, seu per violentiam acquisita. x. q. iij. quia co
gnouimus. xcvj. dist. c. j. xcv. dis. c. illud. xxiiij. q. j. schisma. j. q. j. nul-
lus eps ex vsu. Item ex eo, quod præcedit, nihil amplius est. ar. ꝙ si
14 aliquid indebitum exactum fuerit, † etiam longo tempore[c], per
c violentiam, negari potest & subtrahi. C. de agrico. & censi. litibus,
15 li. xi. ĩ. de censibus. peruenit, quia tempus, † non inducit obligatio
nem, nec tollit. ff. de act. & obli. l. obligationum. ij. §. placet. multo
fortius si de nouo exigatur. ar. ff. de aqua quoti. l. j. §. Trebatius. ĩ. de
exces. prela. cum ad quorundam. vbi de hoc. Et sunt hęc tam con
tra dominos temporales, q̃ spirituales, qui semper nouas exactio
nes inducunt. ĩ. de censibus. ca. iij. &. c. ecclesiis. & de immu. eccl.
non minus. &. c. aduersus. Aliqui vero sic supplent hic. [Alicuius
consuetudinis.] subaudi, non præscriptæ, quod mihi non placet,
in hoc enim casu non potest valere consuetudo q̃tumcunq; præ
scripta. si. no. ĩ. de offic. archidi. cum satis. [Præstiti iuramẽti.] No.
16 † ꝙ iuramentum non astringit aliquem cõtra iura. vnde & in fi-
ne denuntiatur eps non astrictus, quia non est vinculum iniqui-
tatis. xxij. q. iiij. inter cœtera. ĩ. de iureiur. quãto. ¶ Sciens.] iii. pars.
[Quo ad alios articulos.] a te præter dictam formam additos, &
17 sic iuramentum, † pro parte tenet, pro parte non tenet, vt hic &
xxij. q. iiij. inter cœtera. item ar. ꝙ iuramentum a prælato pręstitũ
seruandum non est, si in suæ vertatur ecclesię detrimentũ, vt hic
&. ĩ. de iureiuran. sicut. ĩ. de institu. cum venissent. & ar. xvi. q. vj. si
epum. ĩ. de dona. c. ij. xij. q. ii. non liceat. & leg. & no. ĩ. de his, quę fi.
a ma. par. ca. c. j. §. nec constitutionem. [Vel denuntiasse.] istud vel,
ponitur correctiue. sic. ĩ. de reb. eccle. non ali. c. fi. rñ. j. quia ipso iu-
re nullum est iuramentum, vt. s̃. notatur.

ADDITIONES.

a ¶Reuocentur. Nota bene hoc dictum, ꝙ quicquid fit in præiudicium appellationis extraiudicialis ex legitima, & probabili causa interposita est retractandum per officium iudicis, & reducendum in eum statum, in quo erat tempore appellationis emissæ. Adde do. Abb. hic in vi. col. circa medium. cui And. Sic. addit do. de Ro. decisio. suis in antiq. de appell.
b ¶Excommunicationis. Adde, ꝙ do. Abb. refert hic Inno. tenere contrarium in d. c. cum inter priorem. de excep. & do. Car. hic quos Io. An. post Abb. vtrunq. concordat in. ca. pia. de excep. lib. 6. vide do. Abb. hic. in fi.
c ¶Longo tempore. Adde, an & quando diutina præstatio obliget in futurum. Bar. in d. l. litibus. hic alleg. & in l. si certis annis. C. de pac. & in. l. cum de in rem verso. & ibi bo. glo. ff. de vsur.

SVMMARIVM.

1 *Maior est alienatio personæ, quam rei.*
2 *Vacatio diutina semper fuit periculosa.*
3 *Fructus omnes, & iura episcopatus habent successori fideliter reseruari.*
4 *Iurisdictio deuoluitur ad capitulum mortuo episcopo.*

C A P. XIIII.

Cum olim [Hac vice.] sic s̃. de elec. cum Vintonieñ. rñ. j. &. ca. penul. [Priuati.]
quia forsan elegerunt scienter indignum. s̃. de elec.
cum in cunctis. & c. innotuit. §. parcentes. &. c. cogit
gato. Vel quia non elegerunt infra tempus debitum. s̃. de elec. ne
pro defectu. [De gratia.] ver. & hanc eandem gratiam posset for-
san facere eps, vel archieps potestate ad eum deuoluta, licet non
posset ratificare electionem factam a talibus ipsis non restitutis,
quod dic, vt no. s̃. de sup. ne. pre. literas. ¶ Mandantes.] ij. pars. [Prę
sentent.] Sic patet hic manifeste, ꝙ vacãte ecclesia deuoluitur iu-
risdictio prelati ad capitulum, vt hic legi. & no. s̃. e. his quę. §. fi. ad
idem lxv. dist. §. fi. s̃. de elec. quia diligentia. in fi. Sed cõtra, quia ca-
a pitulum non confert beneficia[a]. ĩ. ne sede vacan. illa. Nec presby-
tero dat licentiam se ad aliam ecclesiam transferendi. xxiiii. dist.
presbyteri. lxxj. dist. fraternitatem. Sol. Capitulum potest confir-
mare, vt hic non autem potest dare licentiam transeundi, vt in
contra. & est ratio, quia nihil potest alienare va. sede. xii. q. ij. si qua
1 de rebus, & maior † est alienatio personę, quam rei. xij. q. j. præcipi-
mus. Sed per confirmationem nulla fit alienatio. ſm. B. Hęc rõ
non

ADDITIO.

a ¶Non confert beneficia. Adde, quod apostillaui super verbum, non cõferuntur. s̃. eo. his quæ.

non placet, quia & in confirmatione alienatio quodammodo
fit,cum omnia subiiciantur prælato cōfirmato,qui antea admi-
nistrare non poterat,nec aliquid præcipere, vel mutare. arg.s̄.ca.
proxi.&.s̄.de elec.nosti.&.c.transmissam. Et forsan si prælatus ex-
pectaretur,diligentius fieret examinatio,nec trāsiret. ar.s̄. de elec.
nihil est. Et ex hoc sequitur,ꝙ prælatus habebit subditum , quem
forsan habere nollet,vel ei non expediret , ergo magnum fit ei p̄-
iudicium,arg.s̄.de transla.epi.quanto.§.cœterum . & de si presby.
proposuit.§.j.& de offi.archi.ad hæc.§.si & de cleri.peregri.c.fi.cū
suis concor.Dic ergo,ꝙ in vtroque eadem est ratio, quia si daret
presbytero licentiam transeundi , contingeret vacare ecclesiam,
quam presbyter reliquit. Si vero non confirmaret , posset simili-
2 ter nimis vacare ecclesia.& diutina vacatio,†in ecclesiis semꝑ cō
sueuit esse periculosa,vt.s̄.de elec.cum inter vniuersas.&.c.ne pro
defectu,sed nec beneficia potest conferre,vt hic.&.j̄.ne se.va.illa.
3 quia†omnes fructus & iura episcopatus debent successori fideli-
ter reseruari.xij.q.ij.hæc huius placiti &.c.non liceat.&.s̄.de offi.
ordi.cū vos.Sed collatio beneficiorum, & fructus inter bona epi-
scopatus computantur s̄m. B. Sed nec ista placet , quia innuit, ꝙ
episcopus faciat fructus suos beneficiorum vacantium quod fal-
sum est,vt no.de offi.ordi.cū vos.Vnde dic , ꝙ non obstat.decre.
supradicta.illa.Quia ibi loquitur de collationibus præbendarum,
in quarum vacatione non imminet periculum animarum , Hic
vero si non prouideretur,periculum immineret, & ideo periculi
tanti vitandi necessitas non habet legem,vt de conse. dist.j.sicut,
j̄.de obser.ieiu.consilium.§.fi.j̄. de regu.iu. quod non est licitum.
Vel dic,vt no.in dicta decre.j̄.ne sede vac.illa.Item cōtra.j̄. de fo.
compe.verum.Sol.ibi.[Capitulo.] nisi contraria sit consuetudo,
& sic non obstat.j̄.de simo.sicut. Sed pone episcopum captū ab
hostibus,vel etiam mortuum & præpositum cathedralis ecclesię
mortuum,& alium præpositum per capitulum canonice electū,
quis confirmabit illum? Potest dici,ꝙ idem capitulum, quia hoc
faciet tanq̄ eps,ar.s̄. de elec.cum inter canonicos.&.c.cum inter
4 vniuersas.in fi.Deuoluitur enim, † iurisdictio[a], ad capitulū mor-
a tuo epo,vt hic.sed hic prælatus mortuus est.In secundo casu , vel
in primo mortuus reputatur,quia seruus factus est,vt Insti.de iu-
re perso.§.penul.&.ff.de capti.& postli.reuer.l.x.§.in pace.& de re.
iur.seruitus.ergo interim capitulum confirmabit.ar. ff. de capti.
& postli.re.l.i.Sed contra,quia non est concessum expressim.j̄.ne
sede vac.illa.imò potius prohibitum , quamuis enim hoc possit
allegari circa inferiores,non tamen circa superiores, vel pares.ar.
s̄.de elect.innotuit.&.c.venerabilem.§.j.&.j̄.eo.cum inferior , sed
iste præpositus maior est.ar.s̄.de elec.bonæ me.Mag.§.j.&.j̄.de cō
cess.præben.post electionem.j̄.de verbo.sig.quamuis . Dicere aūt,
ꝙ non confirmatus administret,nihil esset,quia non subest papæ
immediate,& sic non obstat.s̄.de elec. nihil.§.penul. Item de ar-
chiepiscopo non vr̄,ꝙ possit talem confirmare, quia is nō est de
casibus sibi concessis. Item quia fieret præiudicium epo.arg.s̄. de
cleri.peregri.c.penul.qui iure postliminij omnia debet recupera-
re.Insti.quibus mo.ius patriæ po.sol.§.si ab hostibus.Dixerunt ali
qui,ꝙ archiepiscopus talem præpositum confirmabit . argu.s̄.de
elec.cum inter vniuersas.&,c.ne pro defectu.j̄.vt lit. non contest.
quoniam.§.j.& de so.compe.licet.& de iure pa.nullus.& de con-
cess.præben.nulla.in fi. Et si eps reuertatur,debet habere ratum,qđ
factum est per archiepm.ar.C.de sniam pas.l.fi.Et idem debet fa-
cere electus & confirmatus,vbi eps erat mortuus.Contrarium tñ
expresse innuitur.extra.d.n.de offi.vic.Romana. lib.vj. vbi innui-
tur,ꝙ ad papam sit recurrendum.&.j̄.de conces.præ.quia diuersi
b tatem.§.si tamen.Tu dicas[b], ꝙ capitulum ipsum confirmabit,li-
cet enim canonici de capitulo in eo,ꝙ canonici possint esse infe
riores,& etiam de consuetudine obedientiam facere , sicut fit in
quibusdam ecclesiis.in eo tamen ꝙ capitulum, sunt maiores.ar.
ff.quis & a quo app.l.fi.&.s̄.de offic.ordi.irrefragabili.§.excessus,&
maxime in eo,quod episcopi vices gerunt.arg.s̄.de offic. deleg.sa-
ne quia.

ADDITIONES.

a ¶Iurisdictio deuoluitur ad capitulum mortuo episcopo.Adde do.Abb.hic.& in.c. his quæ.in vl.no.& in gl.si.post illam gl.quibus do.And.Sic.ibi addit Fede.consi.xi. xvi.xxx.&.ccxc.& vide glo.ii.hic.

b ¶Tu dicas.Adde tex.& Archi.in.c.si episcopus.de sup.negli.prælato.lib.vi.

SVMMARIVM.

1 *Reuerentia est gradatim exibenda.*
2 *Maioritas multiplex est.*
3 *Maior semper est in ordine præferendus.*
4 *Beneficiorum,in perceptione qui sint præferendi & quæ sint attendenda.*
5 *Ratio laboris maioris habenda est,& seruitij longioris.*
6 *Beneficia sunt æqualiter diuidenda.*
7 *Remissio gratiæ non debet fieri uni,quæ sit alij tribulatio.*
8 *Nobilis sanguinis non præferendus,sed nobilis moribus.*
9 *Consuetudo ecclesiarum est consideranda.*
10 *Rescripta,generalia & statuta oportet in omni loco semper ualere,& suā nim obtinere.*
11 *Minores seruire debent maioribus in ordine.*

CAP XV.

STatuimus. Sic ordina literam sequentem. [Vt presbyteri ordinati.]i.in pre-
sbyteros promoti.alias ordinatim.i. gradatim , & sic
non eget expositione . [Obtineant primum locum
diaconi &c.& dicas.[Primum locum.]quo ad honorem,vt in se
dibus,electionibus,seu communibus tractatibus , in subscriptio-
nibus.Sed & prius ordinatus inter presbyteros,& sic de aliis.quod
dic,vt no.s̄ eo.c.j.&.c.per tuas,& quo ad vtilitatem , vt.j̄.eo.§.vni-
co. [Et sic de reliquis.] s.acolitis , exorcistis, lectoribus,hostiariis.
1 xciij.dist.a subdiacono.Gradatim enim,†est huiusmodi reueren-
tia exhibenda,vt.C.de offi.præfec.vr.l.j.ad fi.&.C. de offi.diuer.iu-
di.l.ij.& de offi.recto.prouin.potioris.in princi.&.C.de veteri iure
enucle.l.j.§.omnibus.&.C.de pala.sacra. largi.l.nihil.lib xij. [Ad-
mittantur.]i.recipiantur.¶ Et q maior est.]ii.pars.[Ordine.]Hoc
2 ideo dicit,quia multiplex est,†maioritas.s.dignitatis.s̄.de elec.du-
dum.j.s̄.de offi.dele.pastoralis.Temporis.s̄.eo.c.j. Senectutis. ff.de
iure immu.semper.&.s̄.de transla.epi.quanto. Dispensationis,si-
ue prælationis.s̄.de elec.transmissam.j̄.de iudi.at si clerici. Conse
crationis.j̄.de consecra ecc.aqua.j̄.c.seq.Ordinantis.s̄.eo.per tuas.
Ordinationis,vt hic,& hæc præfertur maioritati temporis, sene-
ctutis,& ordinantis.de his in summa.eo.titu.§.i. [Sit receptus.]ab
eo,ad quem spectat proprio motu sine impetratione . Is enim cō
simili recepto minori tamen in ordine est præferendus . Si vero
a duo concurrerent[a],a sede apostolica impetrantes,dummodo ni-
3 hil imputari posset,†semper esset maior in ordine præferēdus, vt
hic.Et si æqualis essent ordinis,primo impetrans, & sic potest in-
telligi,quod no.s̄.de of.dele.ex parte.&.s̄. de rescriptis capitulum.
Sed & alij contra.[In portione.]subaudi , quacunque siue quoti-
diana,dummodo præsens sit is,qui eam petit & deseruiat,siue etiā
præbendali permutanda,vel dimittenda,vel adipiscenda, seu per-
cipienda.ad hoc j̄.de ele.non resi.de cœtero. j̄. de præben.licet.&
s̄.de consti.cum omnes.Et est inductum hoc ius in fauorem or-
dinatorum,& in odium negligentium ordinari. super quo vide,
quod legitur & no.s̄.de æta. & quali.quæris . Et idem intelligo,si
agatur de tota præbenda assignanda.ar.ff. de rei ven. quæ de tota.
Et adde quod no.de hac materia in summa.eo.titu §.j. Hæc aūt
constitutio futura tantum respicit.Vnde si tempore istius consti-
tutionis aliquis minor in ordine præbēdam,in quā maior in or-
dine præferendus esset,hoc tempore fuerat consecutus , per hanc
constitutionem superuenientem non debet sibi præbenda dimi-
nui,vel auferri. Caueant ergo sibi hi , qui post hanc constitutio-
nem talia sibi scienter assignari fecerunt exclusis maioribus,qui-
bus fuerant assignanda,quia in talibus spectatur initium , vt.s̄.de
elec.dudum.j.&.ii.Vnde & de fructibus perceptis tenentur , vt le-
gitur & no.j̄.de præben.dilecto.§.fi.Nisi forsan is,qui ius habebat,
non contradixerit vel reclamauerit,vt sic videatur renunciasse ta
cite iuri suo.arg.j̄.de his quæ fi.a ma.par.ca.c. ex ore. §. quia vero ,
Nec dicat quis hanc decre.esse localem,vel temporalem,quia &
futura respicit,&(sicut illa quæ generalis est)omnes astringit , vt
hic euidenter probatur.s̄.de consti.c.fina.& hoc teneas quicquid
4 alij notent.[Potiorem.] † Sic vr̄,ꝙ in perceptione beneficiorum
personæ & maiores in ordine sint præferendi,vt hic.&.xii.q.ii.vo-
bis.Vulteranæ. concesso.dist.j.ius militare.j.q.ij.c.fin.lxxiiii.distin.
5 consuluit.lxj.dist.miramur. in fine. Sed † & ratio laboris maioris
habenda est,& seruitij longioris. C. de offic.magistri.off.l.nemo.
ff.de re milita. non omnes . in princi.& nobilitatis,& scientiæ.in
Auth.de defen.ciui.in prin.colla.iij.j̄.de præbendis.de multa.§.fi.
& de pœ.dist.4.in domo.xli.dist.non cogantur . Sed contra, quia
6 beneficia. † sunt æqualiter diuidenda.s̄.de cōsti.cum omnes. Nec
7 debet vni fieri gratiæ,†remissio,vnde sit alij tribulatio,s̄m aposto
lum.xxv.q.j.§.his ita.ad fi.arg.xvi.q.vij.cap.j.ff.pro socio.verum.§.
8 si cum tres.Nec est†nobilis sanguine præponendus,sed potius no
bilis moribus.j̄.de app.constitutis.ij.j̄.de præbend.venerabilis , &
de insti.ad decorem.Sol.ab initio sunt consideranda ea , quę hic
9 continentur,& in similibus . In talibus tñ consuetudo,†vniuscu-
iusque ecclesiæ magis consideratur.s̄.de consti. cum omnes.&.c.
cum.M.Si non apparet consuetudo, recurre ad consuetudinem
vicinarum ecclesiarum.j̄.de censibus.super eo.De iure tamen cō
muni nisi consuetudo contraria sit,plus est dandum maioribus,
q̄ minoribus.s̄m.B.Tu dic,in præced.gl.Hoc enim destruit textū
istum:nam & lex superueniens generalis tollit quamlibet cōsue-
tudinem præcedentem. Et generalia rescripta, ac statura semper,
10 †oportet in omni loco valere,& suam vim obtinere. ff. de sepul.
vio.prætor ait.§.diuus.Non tamen intelligo,ꝙ propter hoc sit prę
benda aliqua diuidenda,sed maiori in ordine integraliter assignā
da,vt.j̄.de prebent. maioribus . Nec restringo hanc constitutionē
ad ecclesias illas tantum, in quibus præbendæ distinctæ nō sunt,
sicut quidam hic no.quia generalis est,vt.s̄.de consti.quoniā con
stitutio

ADDITIO.

a ¶Duo concurrerent.Adde de hoc dicendum,vt in.c.duobus.de rescrip.li.6.

stitutio.quę hanc decre.interpretatur,per quam patet, ꝙ euiden-
ter errauerint hi qui hanc restrinxerunt.Qualiter autem hæc de-
cre.in quibusdam ecclesiis specialiter obtineat,vide in summa.e.
tit.§.j.ver.j.& seq.[Seruitia.]Loquitur hæc decreta. s̄m consuetu-
dinem vrbis,quæ talis est ꝙ fere in omnibus ecclesiis sunt aliqui
minores clerici,qui & si recepti sint in canonicos & ius canoni-
catus in eis habeant,faciunt tamen inferiora seruitia.Purgant.n.
ecclesias,accendunt lampades,pulsant campanas, & in his serui-
tiis exhibendis stant per tres vel quatuor annos anteq̄ percipiant
beneficia,quę hic portiones appellantur.Et licet ante constitutio
nem istam de consuetudine obtineret,ꝙ primo receptus, primo
recipiet portionem,Papa tamen hanc consuetudinem remouet,
& statuit, ꝙ maior in ordine priori tempore præferatur. s̄m.d.n.
& sic innuit,ꝙ sit localis,sed tu dicas ipsam esse generalem,vt no-
tatur supra eo.super verbo.percipienda. Potest & illud dici , ꝙ q̄-
tum ad hęc seruitia,quæ hic exprimuntur,localis est. Sed genera-
lis est quantum ad alia seruitia, & quantum ad hoc , vt semper
maior in ordine pręferatur.Huic tamen , quod hic p̄cedit de ma-
ioribus in ordine præferendis,in portione percipienda.signatur ꝯ
s̄.de rescriptis.capitulum.Ex quo elicitur, ꝙ non solum qui pri-
mo receptus est pręferēdus est. sed etiam is pro quo scriptum est
s̄m.do.no.& melius probatur.s̄.de offi.delega.ex parte.j.Sol.Illud
loquitur in illis ecclesiis,vbi non est hęc consuetudo vel vbi prę-
bendę sunt distinctæ.Tunc enim quando p̄bendæ distinctæ sunt,
q̄cito quis receptus est,ius habet in omnibus communibus.s̄.de
consti.cum omnes.&.c.cum.M.j̄.de præben.dilectus.ii.Item ibi,
non habent duo ius,& ideo ibi non quæritur quis sit alteri p̄fere-
dus.Sed vnus tātum ius habet, & ideo ibi q̄ritur & determinatur
quis ille sit.Item no.ꝙ si quis receptus est in canonicum, quis in
minoribus ordinibus constitutus.q̄cito receptus est ius habet,per
quod potest petere futuras præbendas vel portiones.quod verum
est vbi recepti sunt authoritate Papæ. Alioquin in ecclesiis in qui
bus præbendæ distinctæ sunt,nullum ius haberent,nec valeret re
ceptio.prout legitur & distinguitur.j̄.de præben.dilecto. §. penul.
ver.præterea.& seq.j̄.de conces.præben.ca.ii.&.iij. nisi & receptus
esset.per literas facultatis. Cui tamen & ille,qui per literas autho-
ritatis receptus est,præferendus est in p̄benda , & hoc tenet curia,
vt & no.s̄.eo.per tuas §.j.super verb. honorauit. Quid igitur si qs
receptus sit in talibus ecclesiis authoritate Papæ,& postea recipia-
tur alius eadem authoritate,maior tamen in ordine, & cōtingat
præbendam vacare,quam vterque sibi petit assignari? Dixit.do.n.
ꝙ in hoc casu priuilegium huius decre. locum non habet , imò
a est præferēdus primo receptus[a],quamuis minor ordine.Et si plu-
res sunt,primus p̄fertur secundo,secundus tertio , & sic de singu-
lis,quia cum in receptione sua sibi fuit ius q̄situm ad p̄tendam
præbendam quando vacaret,vt.s̄.no.absurdum esset, vt per rece-
ptionem secundi amitteret ius sibi acquisitum,ar.lvj.dist. satis p̄-
uersum.s̄m.d.n.Quod verum est præbenda sibi semel adiudica-
ta & assignata . Porro vbi de adiudicanda, vel assignanda agitur,
puto,ꝙ maior in ordine q̄ posterior tempore , tanq̄ priuilegiatus
sit aliis præferendus.arg.C.qui po.in pig.ha.assiduis.&.s̄.de æta.&
qua.quæris.Dic ergo,vt no.s̄.in præce.glo.& super verbo, percipię
11 da.[Consueta.]No.ꝙ minores† seruire debent maioribus in ordi-
ne,quod omnino in obsequiis diuinis infra ecclesiam locum ha
bet.xxiij.dist.subdiaconus.&.c.se.& no.s̄.de offi.archipres.ca.j.Sed
& extra ecclesiam debent minores maioribus reuerētiam in as-
surgendo,in loco cedendo.xciij.dist.a subdiacono. nisi minor in
ordine maior sit in administratione.xxv.dist . perlectis.s̄. de offic.
archidi.ad hæc.s̄.de elect.transmissam.Obedire tamen nemo te-
netur,nisi illi cui ratione iurisdictionis subest,nec ei in omnibus,
vt patet in eo,quod legitur & no.s̄.eo. ꝙ super his. &.c.dilecta.ad
fi.& infra,cap.j.

ADDITIO.

a ¶Primo receptus.Et hanc opi.dicit Io.An.esse veriorem , & eam probari in.c.quia sæpe,de præben.li.6.habeat ergo locum istud.c.in receptis authoritate capituli secundum do. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Ligare qui potest,potest & absoluere.*
2 *Fallentię regulæ qui potest ligare.*
3 *Soluere qui potest,potest ligare.*
4 *Fallentiæ regulæ qui potest soluere?*
5 *Episcopus non potest excommunicare suum archiepiscopum.*
6 *Papa quantumcunque delinquat,a nemine iudicat.*
7 *Papa pro crimine hæresis iudicatur , quia nemini in tali crimine parcendum est.*
8 *Filios fieri parentum castigatores lex arubescit.*
9 *Insania miserabilis, est, si sibi conetur patrem filius , discipulus magistrum subiugare.*
10 *Quilibet debet regere prolem suam.*
11 *Filiusf.sine licentia patris agere non potest.*
12 *Archiepiscopus est archos patrum.*
13 *Episcopus,an possit episcopum excōicare,uel suffraganeus Metropolitanum.*
14 *Episcopus an possit ab archidiacono excommunicari.*
15 *Papa solus episcopos eximit.*

CAP. XVI.

CVm inferior. Sic.xxj.dist.inferior. Hic aūt
notantur tres regulæ. Prima
est,ꝙ inferior non potest superiorem soluere,vel liga
re.Hæc fallit s̄m quosdam,cum maior subiicit se mi
nori ij.q.vij.nos si incompetenter.ff.de iurisdi. om. iudi. est rece-
ptum.Sed vere ex quo se subiicit,iam in eo, ꝙ se subiicit , minor
1 factus est de maiore.Secunda regula est,ꝙ † qui potest ligare,pōt
2 & absoluere.j̄.de reg.iu.omnis res. † Fallit s̄m quosdam.s̄. de offi.
deleg.quærenti.Sed certe ibi eo tempore,quo potest ligare, potest
& soluere.Vnde & eadem ratione posses dicere , ꝙ fallit in iudice
mortuo,vel quoquo modo reuocato. Hæc tamen regula fallit in
subdiacono iudice,qui potest excommunicare, & tamē s̄m nos
non potest absoluere,vt no.j̄.de sentē.excomm. a nobis.ij.§.j.ver.
3 si tamen.Tertia regula est, ꝙ † qui potest soluere, potest & ligare.
4 †Fallit in casu,peccator enim imminente mortis periculo absol
ui potest ab illo,qui ipsum ligare non posset.de cō.di.iiij.sanctū,
s̄.de offi ordi.pastoralis.§.præterea. ver.ad quod dicimus.Fallit &
q̄n mandatur alicui,ꝙ absoluat aliquem. Fallit & secunda regu-
la,q̄n mandatur alicui,ꝙ excommunicet aliquem . Nam ex his
mandatis non potest excommunicare primum,nec absoluere se
cundum.s̄.de offi.dele.quoniam.ij.§.fi.De his tribus regulis dic,
vt plene no.in summa.de sent.excomm.§.quis possit ab hac snīa
soluere.sub.§.si vero snīa lata sit.& sub.§.est & alia regula . Itē est
hic arg.ꝙ si Papa mandet alicui , ꝙ excommunicet aliquem , ꝙ
potest illum absoluere.Quod verum est, quando cōmittitur hoc
cum causæ cognitione,secus vbi certum ministerium demanda
tur,vt.s̄.proxi.legitur & no.s̄.de offi.leg.nouit. Sed & legatus de la
tere habet potestatem absoluendi extra prouinciam sibi com-
missam illum,quem ibidem excommunicare non posset,vt.s̄.de
offi.lega.excommunicatis . [Potiorem.] Ex hoc dicimus,quòd,
5 †episcopus non potest excommunicare suum archiepiscopum,
q̄uis in ipsius epi diœcesi delinquentem,nec ipsum iudicare,imò
est conueniendus coram patriarcha,vel Papa.xxj. dist.submittit,
&.c.fi.xvj.q.j.frater noster.Et est ratio,quia ita est archiepiscopus
infra terminos suæ iurisdictionis.s.infra suam prouinciam, sicut
& eps,vt no.s̄.de offi.ordi.pastoralis.rñ.j.Sed melior illa ratio est,
quæ hic redditur propter quam videtur,ꝙ si episcopus idem epa-
tum alterius prouinciæ teneret ex dispensatione, & ibi delinque-
ret,suus Metropolitanus ipsum excommunicare non posset,quī
uis aliqui contradicant.arg.pro eis.xvj.q.j.c.j.j̄. de priuil. cum ca-
pella.&.c.ex tuarum.Sed si bene attendas aliud est de illis, qui pa-
res sunt,vel non subsunt nisi ratione criminis, vel possessionis,vel
contractus,vt ibi.& extra.d.n.de priuil.volentes.li.vj. Aliud de suf
fraganeo,qui archiepiscopo suo quantum ad iurisdictionem or-
dinariam vniuersaliter est subiectus s̄m.d. n. Vnde absurdum es-
set,ꝙ superiorem suum immediatum iudicaret, vel condemna-
6 ret.Idem est,ꝙ & Papa,†quātumcunque delinquat a nemine iu-
dicatur,vel condemnatur, cum & immediate omnes homines
7 subsint ei.ix.q.iij.aliorum,excepto crimine hæreseos, in quo,†ne
mini est parcendum.xl.dist.si Papa.j̄.de hæreti. ad abolendam.in
fi.& de hoc plenius no.in sum.de senten. excō. §. quis valeat ex-
communicari.ver.quid ergo si Metropolitanus. & seq. Illud autē
certum est,ꝙ authoritate superioris sibi cōmissa potest animad-
uertere in eundem,q̄uis & eidem deferre debeat in coactionibus
a inferendis,vt.s̄.de offi.deleg.sane quia[a]. [Vt filius potestatem ha-
beat.]imò econuerso in potestate patris filius debet esse.j̄.de con
uer.infide.ca.fi.Institu.de pa.po.§.ius autem , nisi vbi pater est fu-
riosus,in quo casu filius datur ei curator.C.de cura.furi.si pater.ff.
de cura.furi.l.ij.alias subest semper patri filius nisi emancipetur,&
de hoc no.s̄.de æta.& quali.indecorum. Non ergo præsumat pa-
8 trem filius coercere,erubescit enim lex , † filios fieri castigatores
parentum.in Auth de nup.§.si vero expectet.coll.iiij. Et secundū
9 Gregorium.Miserabilis,†insania esse cognoscitur, si sibi conetur
patrem filius,magistrum discipulus subiugare.xcvj.dist. quis dubi
tet.ad hoc.s̄.c.prox.in fine.cum suis concor.lxxxix. dist.ad hoc &
c.singula.quia nec potentioribus possumus esse pares,ff.de aliena
10 iu.mu.causa.l.iij.in princi.& † quilibet debet regere prolem suam.
xxiij.q.iiij.duo ista.C.de emenda.propin.l.vnica.j̄.de sent.excom.
11 cum voluntate.§.fi.Quinimmo & filius,†dum in potestate est, si-
ne licentia patris agere nō potest.C.de bonis quæ libe. cum opor-
tet.&.l.fina.Signatur tamen huic contrarium. s̄. de renuncia.ad
supplicationem,sed eodem modo posset signari contra.s̄. de offi.
ordi.quoniam in plerisque tamen tale cōtrarium non est dignū
solutione , quia in primo subest is, qui archieps fuerat archiepi-
scopo,vt ipsa litera dicit.In secundo vero episcopus epo,& vtrūq;
ex cā fit.Non ergo subest pater filio , sed patri filius,nam & est ar
chiepiscopu-

ADDITIO.

a ¶Sane quia.Add tex.in ca.ii.de of.deleg.li.6.

12 chiepiscopus,†archos patrum.quod dic,vt no.in summa.deoffi.
archidi.§.& vnde dicatur.[Miramur.]versi.[Ecclesiam cathedra
lem erexeris.]obtēta a nobis authoritate & licentia speciali.xxij.
dist.c.j.xvj.q.j.præcipimus,s̄.ne sede vacan.c.j.j̄. de exces. prælato.
sicut vnire, alias nisi authoritate ꝓpia hoc facere non potuisses.
vij.q.j.mutationes.&.de transla.epi.c.j.argu. contra.s̄.de offic.ordi.
quoniam in plerisque.§.prohibemus. Solu.ibi non dicitur,ꝙ de
nouo cathedra erigatur,nec hic dicitur,ꝙ duo sint capita in vno
corpore.nam & erecta cathedra formatum est nouum corpus,
cui præest iste episcopus.Et archiepiscopo, cui scribitur,remanet
corpus suum,cui & iste de nouo creatus tanq̄ suffraganeus subia
cebit,& sic non est contrarium,sed concordat.[In episcopum ibi
consecratum.]q.d.minor epo non potest animaduertere in ep̄m
delinquentem ex ordinaria potestate,Et nunquid ep̄s potest aliū,
13 ep̄m excommunicare,vel suffraganeus Metropolitanum?Dic,vt
no.in summa.de senten.excom.§.quis valeat excōmunicari.ver.
non subditus.& ver.quid ergo si Metropolitanus.& sequen.&.s̄.
eo.c.in prin,super verbo, potiorem. [Iurisdictionem.] Credebat
archidiaconus hoc sibi licere ratione delicti, quasi delinquat ep̄s
in eo,ꝙ occupat monasterium sibi subiectum, sed hoc solutum
est,quia factum fuit authoritate papæ.Nec posset habere in ep̄m
iurisdictionem,vt hic dicit.imò s̄m.d.n.Ex quo aliquis episcopa
tus authoritate papæ canonice constitutus est in aliquo loco,eo
ipso ep̄s super omnes de diœcesi iurisdictionem habet, & disposi-
tionem, vnde & vbi iste archidiaconus haberet archidiaconatū
suum situm infra hanc nouam diœcesim, nisi priuilegio exem-
ptionis defenderetur,subditus epi remaneret.x.q.j. regendæ.&.ca.
sequen,&.s̄.de offi.ordi. conquerente.& legitur & no. j̄.de relig.
4 do.de xenodochiis.& arg.op.s̄.de consue.cum dilectus.†Sed quid
si ep̄s extraneus delinquat infra metas archidiaconatus alicuius,
nunquid poterit ab archidiacono excommunicari & iudicari?
Aliqui dicunt,ꝙ non,quia nec in monasteria sui archidiacona-
tus suam iurisdictionem exercet,nisi alia sit consuetudo, vt legit̄
& no.s̄.de offi.archidi.c.fi.Item considerata persona epi,grauis cē
setur causa,vnde ad superiorem est referenda.s̄.de offi.archidi.c.j.
Sed & in hoc dignitati epali deferendum esse videtur.ar.huius ca.
& extra.do.no.de senten.excom.quia periculosum.lib.vj. Alij ve-
a ro,quos sequitur do.no.[a] dicunt contrarium,quia quamuis archi
diaconus nec in epos, nec etiam in abbates sui archidiaconatus
iurisdictionem ordinariam exerceat,vt dictum est, tamen ratio-
ne delicti sortiuntur forum suum non obstāte dignitate, nec pri
uilegio,quia hoc est regulare,vt patet in eo,quod legi. & no.vj.q.
iij.placuit.C.vbi de cri.agi oporte.auth. qua in prouincia.j̄. de ra-
pto.c.j.& de priuil.ex tuarum.Prima tamē opinio magis placet:
nam & verior est,vt potest colligi ex his, quæ superius sunt nota-
ta.& quæ notantur.j̄.§.j. Nec obstat regula proxime inducta.s.ꝙ
vbi quis delinquit &c.quia fallit hic ob reuerentiam epalis digni
tatis,quæ ab inferioribus iudicanda non est, vt innuitur expresse
in hac Decre.& ar.extra.d.n. de senten. excomm. quia periculo-
sum.lib.vj.¶ Mandamus.]ij.pars.[A cuius.]s.archidiaconi. [De-
15 nunciamus exēptum.]Nam solus papa†eximit episcopos.xvj.q.
j.frater noster.per hāc tamen exemptionem iurisdictioni archi-
episcopi præiudicium non paratur,sed si non fuisset exemptus à
iurisdictione archidiaconi, iurisdictionem haberet in eum.s̄m.
B.Hæc glo.est contra textum,non enim dixit eximimus,sed de-
nuntiamus exemptum.i.non obnoxium, seu obligatum.q.d. Eo
ipso ꝙ ep̄s cōsecratus est,a tali iurisdictione exemptus est. Absur-
dum enim esset,ꝙ inferior in superiorem potestatem haberet,vt
præmisit.Sic amittit archidiaconus ius suum sine culpa sua,licet
non sine causa,quod dic,vt no.s̄.de consti.c.ij. cui tamen manda
tur fieri recompensatio,vt in sequen.§.quod dic,vt ibi no.& est si-
mile,quia si quis ecclesiam fundauerit,q̄cito collegiata fit,tam ci
to patronus præsentationem amittit,vt.s̄.de cōsue.cum dilectus.
§.dictus.& de elec.sacrosan.§.attendentes,nisi patronus aliter ob
tineat de iurisdictione sua.quod dic,vt legitur & no. j̄. de iure pa-
tro.nobis fuit.§.j.&,s̄.de elect.cum in veteri. [In districte,] s.ne in
ep̄m,vel ecclesiam suam præsumat iurisdictionē aliquam exer-
cere.¶ Prouiso.]iij.pars.[Vt si.]i.qa, sicut si Deus est animus &c.
[Ex hoc.]s.quia monasterium in cathedram erexisti, & ibidem
ep̄m consecrasti.[Iura læduntur.]quæ dubium nō est lædi, & sic
si,præcedens ponitur causatiue,vt ibi no.Vel dic & melius,ꝙ po-
nitur conditionaliter,significatione propria non mutata. Nec.n.
sequitur monasterium est in archidiaconatu, ergo subest archi-
diacono, quia in talibus de iure communi iurisdictionem non
habet. Vnde dicit,si iura læduntur,puta,quia de speciali consuetu
dine acquisierat ibi iurisdictionem, aliter enim non læduntur, vt
patet in eo,quod legitur & notatur.s̄.de offi. archidi. dilecto.in fi-
ne.[Expedire videris.]hoc redigendum est ad arbitrium boni vi-
ri.ff.pro socio.si societatem.§.arbitrorum.s̄m. do.nost. [Præiudi-
cio.]subaudi graui. Alias enim si in monasterio consueuerat ali-
quid percipere archidiaconus,vix posset hoc expediri, vt patet in
eo,quod no.s̄.eo,dilecti,& omnes scire debent &c. C. vnde vi.l.fi.
& est.si,s̄.de consue.cum olim.in fi.& est.ar. ꝙ dominus papa nō
intendit alieno iuri præiudicare,vt.s̄.de offi.deleg. super eo.§.j.cū
suis concor.

ADDITIO.

a ¶Dominus noster.Adde,ꝙ & hanc opi.Inno. sequitur Io.An. & eam amplectitur do.Ab.contra istum.

SVMMARIVM.

1 *Magister non cum authoritate,& potentia,sed cum humilitate debet instruere.*
2 *Increpatio nimiæ asperitatis,nec correctionem recipit,nec salutem.*
3 *Senitia nimia præceptoris culpæ comparatur.*
4 *Coerctio modica,& leuis magistro est concedenda.*
5 *Media uia tenenda st.*
6 *Omne quod est nimium uertitur in uitium.*
7 *Authoritas frangitur,cum nimia humilitas seruatur.*
8 *Magister paternam diligentiam non omittat.*
9 *Prælatus potest de consensu sui capituli litigare.*
10 *Requisitio non debet claudicare.*
11 *Quod omnes tangit,ab omnibus est comprobandum.*
12 *Præsentes,qui dicantur.*
13 *Citandi omnes sunt,quorum interest.*
14 *Reus potest in iudicio dominum nominare.*
15 *Liti qui se obtulit cum non debet ad æstimationem tenebitur.*
16 *Assensus aliud,& aliud consilium.*
17 *Prouerbium vulgare.*
10 *Prætoris boni est lites dirimere.*
19 *Venientes ex transuerso retardant executionem sententiæ.*
20 *Delegatus Papæ quod hodie fauere potest.*
21 *Procuratorem constituere quis in graui causa,non cogitur.*
22 *Capitulum quando impetrat non habet necesse probare mandatum.*
23 *Victus victori semper in expensis condemnandus.*
24 *Terror iuris qui sit.*

CAP. XVII.

HVmilis doctrina magistri. De eodem facto loquitur.j̄.de dilationibus.c.ii.Et no.ꝙ be
1 ne dicit humilis.nam magister, †non cum austeritate & potentia,sed cum humilitate debet instruere auditores.xlv.
2 dist.habet hoc propriū. Asperitatis enim nimiæ increpatio,†nec
correctionem recipit,nec salutem.xlv.dist.cum beatus.& culpæ
3 comparatur,†nimia sæuitia præceptoris,& patet.j̄.de homicidio
ad audientiam. Magistro tamen est modica & leuis coerctio,
4 †concedenda,propter quam nec excommunicationem incurrit
j̄.de senten.excommuni.cum voluntate.§.fi.ver. & hi qui obten-
5 tu.† Media ergo via tenenda est.s̄.de offi custo.c.j.§.lampades.Ete
6 nim omne,quod est nimium,†vertitur in vitium. vnde nec pa-
7 tiatur se contemni.ff.de offi.præsi.obseruandum. Nam & † cum
nimia seruatur humilitas,frangitur authoritas.s̄m Augu.lxxxvj.
dist.quando necessitas.Sic igitur magister se studeat regere,ꝙ nec
8 sæuire audeat,& paternam, †diligentiam nō omittat, s̄m Augu.
vt.xxiij.q.v.circumcelliones.[Prælatorum.]i.episcoporum,quod
patet per id,quod sequitur cathedralium capitulorum.s̄m.do.n.
Vel dic prælatorum.s.omnium, qui ordinariam iurisdictionem
habent,vt legitur & no.s̄.de offi. ordi.cum ab ecclesiarum. nam
omnium illorum interest,vtiq; & multorum aliorum.Quare er
go non vocantur omnes singulariter. ideo signatur cōtra. lxxxvj.
dist.c.j.C.de autho.præstanda.l.fi.Sol.Hic agebatur de rebus & ne
gotiis vniuersitatum, in quibus sufficit requiri rectores & maio-
res de vniuersitate.C.de iura.calum.l.ij.§.sinautem, vel dignitas,
ff.de eondi.& demon.municipibus. Et ideo etiam sufficit vocare
præsentes,vt sequitur. Secus si ageretur de negotiis singularium,
tunc enim & præsentes & absentes essent vocandi. ff. de.serui.ru-
sti.præ.per fundum.s̄m.d.n.quod dic, vt legitur & no.s̄.de consti.
cum omnes.Vel dic,vt no.j̄.eo.super verbo,in ea.Illud autem no
tandum, ꝙ quamuis agatur hic de negotiis vniuersę prouinciæ,
hi tamen non mandantur citari,vt vniuersitas, alioquin non es-
sent citandi personaliter,vt.j̄.sequitur, immo per vnum sindicū
se defendere possunt.j̄.de sindico.c.vnico. [Burdegalensis prouin
ciæ.]ar. hic expressum, ꝙ appellatione ꝓuinciæ archiepiscopalis
ecclesia continetur.Nec enim dices,omittendum ecclesiæ Burde
galeñ.capitulum,cum ipsum principaliter tangat negotium, &
cum,sicut statim sequitur,consensus Burdegaleñ.capituli requi-
ratur.de hoc no.s̄.de vsu pal.ca.j. [In ea.]s.prouincia.Sed quare re-
quiritur consensus istorum prælatorum & capitulorum? Videtur
enim,ꝙ consensus Burdegaleñ.capituli debeat sufficere, quia præ
9 latus,†potest de cōsensu sui capituli litigare.j̄.de procur.c.j. & do-
nare.j̄.de dona.pastoralis.in fi.j̄.de his quæ fi.a præla.cum vos,&
componere.j̄. de transac. contingit. j̄. de decimis. ex multiplici.
Præterea ex altera parte non requiritur nisi consensus Bituriceñ.
10 capituli.Et sic ista requisitio,†videtur claudicare contra id, quod
legitur & no.j̄.de excep.cum inter priorem.§.j.ibi,cū non debeat
claudicare

claudicare iudicium.Rñ.Ex hoc potest elici, ꝙ per prouisionem
infrascriptam reseruabatur Bituriceñ.archiepiscopo primatia.
Vnde cum visitare posset,& in istos prælatos ius acquireret, expe-
diebat,ꝙ istorum consensus requireretur.arg. j̄. de præscriptioni.
11 cum ex officij.&.s̄.eo.dilecti.& sic no.hic quod†omnes tangit,ab
omnibus esse comprobandum,vt patet.s̄.de offi. archidi.ad hæc,
§.fi.& no.s̄.de temp.ordi.si archiepiscopus.§.fi. Sic per consequēs
non est necesse requiri capitula Bituriceñ.prouinciæ, cum & eis
nullum præiudicium generetur.Requiritur autem consensus Bi
turiceñ.capituli,quia in magnis negotiis hoc fieri debet, vt patet,
j̄.de his quæ fi.a præla.nouit.&.c.quanto.s̄m.do.nost. Vel hoc iō
est,quia forsan in prouisione infrascripta erāt aliqui articuli, qui
pro Burdegalensi archiepiscopo faciebant.[Præsentium.]argu.ꝙ
præsentes tantum requirendi sunt ad componendum.& eodem
modo ad litigandum,& alienandum,vt hic.&.x.q.ii.hoc ius.ver.
12 si autem.&.vij.q.j.factus est.Sed quos dicemus,†præsentes? Respō.
illos,qui sunt in eadem prouincia.C.de præscriptio.longi tempo.
l.fina.s̄.de elec.coram.s̄m.B.Sed cum hic dicat in ea scilicet pro-
uincia præsentium,restat,ꝙ hæc quæstio,quam textus soluit, su-
perflue hic mouetur.[Eiusdem.]scilicet Burdegaleñ. prouinciæ
ex parte vna.[Bituriceñ.capituli.]ex parte altera.[Super prouisio
ne.]quæ fuerit hæc prouisio ignoramus. Elicimus tamen, quod
in principali Bituriceñ.archiepiscopus obtinebat, vt no. s̄. super
ver.in ea.[Requiratis.]In arduis enim negotiis prouinciæ requi-
runtur non solum episcopi,vt dicunt antiqui canones.ix. q.iij.c.
ij.&.iij.& per totum.j̄.de præben.graue.vbi de hoc. Imò etiam &
alij prælati,& capitula,vt hic patet.& j̄.de his quæ fi.a præla.ca.fi.
Quod locum habet quandocunque de compositione agitur,quę
ipsos tāgit,& qñ officiū iudicis imploratur,seu in modū actionis
13 proponitur,tunc.n.citandi sunt, †oēs quorū interest.ff.de adopt.
nā ita.ff.de mino.in causę.§.cā.C.de edicto diui Adri.toll.l.fi.C.si
mi.ab hæredi.se absti.l.j.& auth.si omnes.ibi signata. ff. de re iudi.
de vno quoque.ꝙ si non vocentur, nihilominus tenet, quod fa-
ctum est.sed absentibus non præiudicat.ff.de minori. etiam.§. fi.
ff.de magistra.conue.l.j.respon.j.Alij dicunt,ꝙ non tenet,nisi per
edictum solenniter sint vocati.ff.quæ sententiæ sine app.rescin.l.j.
§.item cum ex edicto.Sed non nocet his, qui non audierunt edi-
ctum,vel alias non sunt in culpa.j̄.qui ma.accusa. pos.cū in tua.
Vbi autem non imploratur officium iudicis, sed proponitur cer-
ta & propria actio,non tenetur iudex vocare,nisi in libello speci-
ficatos,vel de quibus ibi fit mentio,quando constat,ꝙ ius contra-
14 dictionis habere possunt.s̄.eo.inter quatuor. Reus†tamen potest
in iudicio dominum nominare,vt legi.& no.j̄.vt lite non conte.
c.fi.§.penul.Et quandoq; is cuius interest potest prohibere acto-
rem,& reum litigare,quando.s.ad eum primo loco spectat defen
sio.Sed iudex non tenetur ipsum nominare, quia aut ipse sciuit
rem agi,& tunc sibi imputabit,si non veniat,vt patet.ff.de re iudi.
sæpe.& in eo,quod leg.& no.j̄.de re iudi.quamuis. Aut hoc igno
rauit,& tunc sibi non præiudicat.Sed ille qui se liti obtulit, cum
15 non deberet,tenebitur†ad æstimationem.ff.de rei ven.is qui se ob
tulit.& duabus.ll.seq.ff.de re iudi.l.iiij. rñ.j.[Assensum.] Hic ergo
16 non sufficit consilium,cū sit ei præiudiciale,vt.s̄. no. Aliud†ergo
sonat assensus siue consensus,vt hic.aliud cōsilium, vt legi. & no.
j̄.de arbi.cum olim.[Quo.]s.assensu omnium. [Publicetis.] s.ei-
sdem.Sed cum prælati ante publicationem consentiant in proui
sione,quam,ex quo clausa est, merito ignorant, non videtur ꝙ
hmōi consensus eis obsit: ideo signo contrarium ex eo, quod
legitur.ff.de pactis.tres fratres.ff.de transac. qui cum tutoribus.in
fi.C.de dona.nec ignorans.Rñ.Illa iura locum habent, quādo in
nullo certificatur is qui consentit, & quando compositio fit ex-
tra iudicium,& nullo mediante.Porro qñ in iudicem, vel in aliū
taliter compromittitur,ꝙ de alto & de basso(sicut vtūtur Gallici
in vulgari suo)possit dicere & facere quicquid voluerit, hoc est,
ius vnius partis in totum,vel in partem dare alteri, de cœtero nō
possit aliqua partium ignorantiā allegare, quia ex vi pacti vtraq;
se excludit,ergo de se quæratur.ad hoc.ff.de minori.cum manda
to.in fi.ff.de arbi.diem proferre.§.stari. ff. si mensor fal. mo. dixe-
rit.l.j.§.hæc actio.versi.proinde.ff.de insti.act.sed & si quis.§.fi. C.
de acqui.pos.l.fi.ver.sinautem.Idem si cōpositio scribatur, & par-
tibus ostendatur clausa & signata,& dicatur eis. Vos consenti-
tis in his,quæ continentur in hac scriptura,siue pro vobis sit, siue
contra,& partes consentiunt.Imputare enim sibi possunt, si ipsā
17 non faciant aperiri:possunt enim dicere iuxta, † vulgare prouer-
bium. Catum,siue murilegum in sacco positum non ememus,
probatur hoc euidenter hic,& in §.seq.vt ibi no.&.ff.depositi.l.j.§.
si citra.ver.quid ergo si ignorauerit.ff. de act. empt. & vend. tene-
tur.rñ.j.ff.de transact.non est ferendus. ff. de auro & argento lega.
quintus Mutius.in fi.&.l.& si non sunt.§. perueniamus. &.l.fi.§.
mulier.Et ideo hoc permittitur,quia boni,†prætoris est lites diri-
18 mere.ff.si certum per.quidam æstimauerunt.j̄.de do. & contu.fi-
nem.cum suis concor.& iunge,quod no.in summa.de renun.§.ꝙ
possunt.ver.vnum autem notabis.& ver.quid ergo & supple vnū
per reliquum.¶ Si qui vero.]ij.pars. [Consensum præstare.]d.im
modo iustam causam assignent,alioquin non essent audiendi.j̄.
de his quæ fi.a præla.c.j.Vel dic, ꝙ cum agatur hic de cōpositio
ne quæ voluntatis est,vnusquisque etiam causa non expressā ꝯdi
cere potest,sed postea hoc examinabitur coram papa, vnde & cō
tradictores mandat citari,vt sequitur. Vel dic,vt in seq.gl. [Nolue
rint.]quia nec coguntur, cum ignorent quid ibi contineatur,vt
no.in præce.gl.ver.imputare. [Supersedentes.] No.ex transuerso,
19 †venientes retardare prouisionem papæ, sicut & executionē sen-
tentię.j̄.de re iudi.cum super cōtrouersia. Hi aūt venientes ex trā-
suerso semp remittendi sunt ad iudicē, qui cognoscit inter alios
& interim differtur cognitio.ff.de lib.causa.si pariter.j̄. de re iudi.
de cœtero.& hoc verum est,qñ lis cœpta pro parte tangit de no-
uo venientes: secus si non tangeret, vt si alius archiepiscopus ve-
niret & peteret iura eiusdem primatiæ,is enim non esset remittē
dus.s̄m.do.nost.[Personaliter.] In hoc casu non sufficit procura-
torem mittere.ar.s̄.de offi.deleg.quoniam.ii.§. is autem.ver.cum
20 in his,quod hodie†delegatus papæ non potest facere, nisi s̄m qđ
legit.& no.extra.do.nost.de iudi.iuris esse ambiguum.lib.vj. Vbi
autem hoc non exprimitur,sufficit,ꝙ procurator mittatur. s̄. de
elec.bonę.j.§.ꝯ.vbi de hoc.j̄.de dolo & contu. cum dilecti.§.expe
21 ctantibus.ver.sed contra hoc.vbi de hoc.Sed nec in graui,†cā co-
gitur quis procuratorem constituere,vt le.& no.j̄.de procur.que-
relam.[Si fuerint prelati.]Nota bene hāc diuersitatem, est enim
22 ex hoc ar.ꝙ quando†capitulum impetrat,nō habet necesse pro-
bare mandatum s̄m Iac.q.d. cum capitulum non teneatur ire,ꝑ
procuratorem semper præsumitur imperrare. Secus in prælato,
& s̄m hoc intelligebat.s̄.de rescriptis.nōnulli.§.cum autem. Sed
nec primum sequitur,nec secundum,imò pro prælato maior est
prę sumptio.j̄ de crimi.fal.c.iiij.rñ.j.ver. si vero persona. Et quod
hic dicitur de prælatis,ad terrorem fit,vt.s.timentes labores & ex-
pensas ad consentiendum facilius inclinentur,vnde & eis mina-
tur de expensis in fine,vt ibi no. & quia prælatis habitis alij tanq̄
inferiores facilius domabuntur.Est & alia ratio in se.gl.[Vel alij.]
scilicet capitula,quæ cum plures canonicos habeant,de facili nō
possent omnes venire.Vnde & vniuersitas & collegium per pro
curatorem defenditur.ff.si cer.peta.ciuitas.ff. quod cuiusque vni-
uer.l.j.§.quibus.Sed & si venirent,ecclesiæ debito seruitio frauda-
rentur,quod vitandum est,vt legi.& no.s̄.de of.ordi.vt iuxta.[Pro
secuturi.]i.consentire nolentes.[Et satisfacturi.] Ecce quomodo
minatur.eis,vt facillus consentiant,vt no.s̄. super verbo,si fuerint
prelati.[Ius]s.quare non debent præstare procurationes & com
positioni consentire.s̄m.do.nost. [Si succubuerint.]Hic est expres-
23 sum, ꝙ victus†victori semper condemnandus est in expēsis[a] nec
a iuuat contrarium dicentes, ꝙ per compositionem factam vide-
tur fundata Bituricen.intentio,quia hoc non est verum. Nā hic
loquitur quando compositio adhuc nec facta erat, nec etiā pu-
blicata.Et talia possent proponi & probari ex parte Burdegalen.
ecclesiæ,ꝙ omnis prouisio mutaretur.arg.ff.de peculio, quod de-
betur.ff.de adul.denunciasse. Nec eosdem releuat,si prætendant,
24 ꝙ hoc dicitur ad terrorem.Iste enim†terror iuris est,vt. j̄. de pœ-
nis.calumniam,& sic iustus est,vnde non obest.Si enim esset fa-
cti & iniustus,non deberet valere assensus sic extortus, vt legitur
& notatur.j̄.quod metus causa.abbas.&.s̄.de eiect.cum inter.R.
respon.i.Hic tamen ibant qua poterant contrarium asserentes.
Tu vero dic,vt plene notatur.j̄.de dolo & contumacia.finem.

ADDITIO.

a ¶Victus victori in expensis est condemnandus.Adde tex.in.l.properandum.§.sinautem.alterutra.C.de iudic.

De treuga & pace. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Treuga quid sit,& vnde dicatur.*
2 *Pax quid sit.*
3 *Bellandum non in quibus diebus est.*
4 *Matrimonium quibus temporibus fieri prohibetur.*
5 *Treuga temporalis.quæ sit quę perpetua,& quæ conuentionalis.*
6 *Bellum quod dicatur licitum.*
7 *Consuetudo,vel desuetudo non excusat.*
8 *Tempus non est modus tollendę obligationis.*
9 *Ignorans ignorabitur.*
10 *Magis timentur duo,tres,& plures,quam vnus.*
11 *Funiculus triplex fortior est.*
12 *Prelati ex precepto tenentur sibi mutuum auxilium,& consilium impartiri.*

CAP. PRIMVM.

1 TReugas. Treuga, † est securitas personis, & rebus tempore guerræ ad tempus præstita,discordia nondum finita. quam lex vocat fędus, vel induciam.ff. de capti.& postli.reuer.l.non dubito,&.l. postliminium.§.induciæ,& dicitur treuga,quasi guerram terrens,seu tenens,quia & interim habetur securitas,& plerunque tractatus pacis,per quē guerra sopitur.
Vnde

2 **Vnde & treuga** pax vocatur.xxiii. q.iiii.ſi illic. Pax †vero finis eſt diſcordiæ,quam filius Dei venit docere in terram.ſecundū Greg. quæ debet haberi in voluntate, bellum vero in neceſſitate. Non enim pax quæritur, vt bellum exerceatur. ſed bellum geritur, vt pax habeatur.ſecundum beatum Auguſtinum.xxiii.q.j. niſi bella.& c.nolī ęſtimare.[In ortum ſolis.]qualibet hebdomada. Feria †enim quinta ob honorem aſcenſionis, & cęnæ bellandum
3 non eſt. de conſ.di.i.porro.& diſt.iij.literis.Nec feria vi.ob reuerētiam paſſionis.Nec die ſabbati, quia & illa die corpus iacuit in ſepulchro,& propter metum iudæorum apoſtoli latuerunt. de cō. diſt.iii.ſabbato. Nec die dominico ob reuerentiam reſurrectionis.lxxv.diſt quod die dominico. & idem videtur in aliis feſtis,vt j.de fer.c.fin.[Ab aduētu.]&c.ver.[Vſque ad octauam paſchæ.]
4 Quolibet anno & eodem tempore † matrimonium in eccleſia fieri prohibetur. xxxiij. q. iiij. non oportet. ij. & legitur & no.j.
5 de fer. capellanus. §.fi. Et † dicitur hæc treuga canonica,quæ temporalis eſt, vt hic patet. & aliquibus perſonis perpetua. vt j.c.ij. Conuentionals autem perpetua eſt ſecundum conuentionem, quia omni perſonæ & omni tempore eſt ſeruanda xxiii. q.j.noli. etiam de iure gentium.ff.de pactis.conuentionum. ver. publica. Sed opponitur,aut loquitur hic de iuſto bello,aut de iniuſto.Si de iuſto,a tali nullo tempore eſt ceſſandum.xxiii.q.ſi.nulla. arg.j.de reg.iu.quod non eſt licitum.Sed dic, q̄ ad minus hoc tempore a tali(niſi neceſſitas vel importunitas vrgeat) eſt ceſſandum, vt in dicto c.ſi nulla.innuitur manifeſte.Si de iniuſto, hoc nullo tempore eſt concedendum.Reſpon.Non ideo hoc ſtatuit eccleſia,vt alio tempore hoc concedat, ſed ideo, vt & ſi in totum nequeat vel in perpetuum,ad minus in partem,& ad tempus ſtudeat malitias hominum refrenare. q.d. Eccleſia peccatoribus. & ſi non vultis pacem cum Chriſto facere, ſaltem treugas ineatis. ſed & ſecundum d.n.hoc intelligi pōt,quando dubium eſt, vtrum bellum iuſtum ſit,vel iniuſtum. xxiii. q. iij. illi qui. Si vero volueris
6 ſcire † quod bellum iuſtum dicatur,vide quod no.extra d.n.de homicidio.pro humani.lib.vj.& in ſumma.e.ti.§. quid ſit iuſtum bellum. Vnum tamen notabis circa hanc materiam, q̄ deficiente militia,poteſt ciuitas vel dominus terræ impeti,qui circa iuſtitiā reddendam negligens eſt.xxiij.q.ij.dominus.& aduerſarius deprędari,in libro feud. de inueſtitura quam Titius accepit a Sempronio.§.fi.& quę fuit prima cauſa beneficij amit. §. illud te non lateat.quod intelligendum eſt, gladio ſpirituali ſi haberi poteſt præmiſſo,vt legi.& no.j.de iud.cum non ab homine. Sed quæritur,
a an prælati hoc ſtatutum negligentes videātur tranſgreſſores?[a] Et dicunt magiſtri,q̄ non,quia non fuit moribus vtentium approbatum.ar.iiij.diſt.§.leges,alias hæc & ſi legibus.Sed cum hoc ſtatutum præceptum contineat, & ſic neceſſitatem imponat.xiii.q.j.
7 q̄ præcipitur.aliam ſecuritatem vellem hr̄e. Conſuetudo †enim, vel deſuetudo in talibus non excuſat,vt legi.& no.ſ. de conſue.cafina.Nec negare pōt magiſtri,quin ſaltem ab initio ad hoc obſeruandum aſtringerentur prælati,cum adhuc in deſuetudinem nō abiiſſet.Sequitur ergo ipſa vi.q̄ ad idem hodie aſtringātur, quia,
8 †tempus non eſt modus tollendæ obligationis. ff.de act. & oblig. obligationum.ij.§.placet,ſed & glo.magiſtri in talibus non excu
9 ſat,vt patet in eo,qđ no.ſ.de biga.a nobis. imò in his, † ignorans ignorabitur locum habet.ſ.de renun.niſi cum pridem.§. pro defectu,& iunge,quod no.j.§.j.ver.ſi quis,& idem videtur in aliis p̄ceptoriis,vt nota.ſ.de offi.ordi.inter cœtera.§.fi.in princ. Nec obſtat.iiii.di.§.leges.cum ſuis concor. quia illa iura intelligēda ſunt in illis ſtatutis ſiue legibus,quę non ſunt præceptoriæ, ſed ſimplices.Exemplum.ſ.ti.proxi.ſtatuimus, & iunge hoc in ſumma.co. tit.§.quot ſint ſpecies, in fi.ver. ſecutus fui communem opinionem.[Ab omnibus.]ver. [Obſeruari.] ſubaudi, ad minus, & ſic non obſtat.j.de præſump.nonne.cum ſuis cōcor. [Præcipimus.] Hic incipit conſtructio,vnde ſic ordina literam.[Præcipimus oībus inuiolabiliter obſeruari treugas a quarta feria &c.] ¶ Si quis autem,]ii.pars.[Admonitionem.]Hæc tertia monitio debet vin dictam præcedere,vt hic.&.xij.q.ij.indigne.& leg. & no.j. de vita & hone.cleri.c.fi.[Dictet.]ſcribendo,& ſcribat dictando.vnde & ſequitur,& ſcriptum.&c. Hodie enim non eſt ferenda hæc ſnīa ſine ſcriptis,alioquin pœnam habet.quod dic, vt leg.& no.extra, do.no.de ſent.excom.cum medicinalis. lib.vj. [Epīs vicinis.] ſic. xi.q.iii.curæ.&.ſ.de offi.ordi.ad reprimendam. [Quorum.]ſ.vicinorum epiſcoporum.[Recipiat.]etiam proprius diœceſanus, & in alio ep̄atu prędam fecerit.j. de rapto.c.fi.xi. q.iii.c.ii.iiii.q.v.quiſquis.[Quiſque.]ſ.vicinorum epiſcoporum.[Confirmet.]i.approbet,obſeruet,& faciat obſeruari.ſi. ſm vnam expoſitionem.ſ.de offi le.c.ii.ad fi.& ſic ipſo facto confirmabit. alias enim par in parem non haberet imperium.ſ.de elect.innotuit.§.multa.ff.de arbit.nam & magiſtratus,nec inferior in maiorem.xxj.di.inferior. & c.denique.[Si quis autem,]ver.[ſeporum.[Hoc.]i.prędictā ſententiam in ſcriptis latam,vel ſententiam non ferre cōtra has treugas violentam. Nam omnia ſuperiora reſpicit.ſ. de reſcriptis.olī. §.fi.[Periculo.]i.excōicationi.ſi.xxiiij.q.iii.illi qui.Vel i.depoſitioni,vt no.j.§.j.ver.fi.Patet igitur,q̄ mortaliter peccat prælatus hoc præceptum non ſeruans,vt no.ſ.rn̄.j. alioquin non excōicaretur. xi.q.iii.nemo eporū.¶ Et qm̄.]iij.pars. [Funiculus.] prouer.iiij.g. [Triplex.]Primus eſt ſnīa propria ep̄i. Secundus obſeruatio vicinorum.Tertius mutuum ꝓſilium & auxiliū.ſm. T. q.d. Duo funiculi p̄ceſſerunt.ſ.excōicatio,& ꝓfirmatio. Addimus & tertium ſm Gof.Vel triplex dr̄ reſpectu perſonarum epōrum, quia ma-
10 gis, † timentur duo & tres,& plures quam vnus.ar.ſ.de offi.deleg. prudētiam.rn̄.j.ver.illa q̄ppe. Vel primus funiculus eſt iudex,qđ no.j.ibi.vt ep̄i.Secundus eſt iuſtitia,qđ no.ibi, ad ſolū Deum &c. vſq; & firmiter tenendam,& ibi.nec hoc alicuius &c. Tertius eſt mutuum &c.vt ibi,mutuum ſibi cōſilium.&c. Sic ergo triplex,
11 † funiculus fortior eſt,vt hic.& arg.C.cōia. de ſucce. auth.itaq;.ff.
12 de li.leg.i.iij.in fi.[Præcipimus.] No.q̄ prelati, † ex p̄cepto tenētur ſibi adinuicem mutuum conſilium & auxiliū impartiri, cum tū inter aliquos potius zelus & odium habeatur.tit.xc.diſt. præcipimus.&.c.perlatum.lxiiij.diſt.quia per ambitiones.iij.q.j. nulli.[Timore.]alias amore,& eſt melior litera, quia de timore præcedit ibi,oī trepidatione.caueant ergo ſibi de eo,quod legitur extra.de. no.de re iudi.cum ęterni.li.vj.[Quod ſi quis.]ver.[Tepidus.]ideo eſt remouendus. A poc.iij.f.[Damnum propriæ dignitatis.]expone.vt.ſ.§.j. ver.ſi quis autem.Vel dic,q̄ etiam ex hoc deponi poterit,vt hic innuit,& ſic primo excommunicatus,ſecundo depoſitus ab apoſtolicæ ſedis & totius eccleſiæ communione finaliter expelletur.xc.diſt.c.penul.& fi.

ADDITIO.

a ¶Tranſgreſſores. Adde glo.ii.in fi.cuius opi.tenet Goff.hic in ſum.& Inno.& iſte in ſum.huius tit.licet hic contrarium teneat. Adde etiam Io.And.Inno. & Anto.hic. & do.Ab.qui concludit in hac materia.hic in verſi. ego ſic diſtinguerem. & Are. conſi.cliii.

SVMMARIVM.

1 *Ius antiquum poteſt innouari.*
2 *Ruſtici habent priuilegium quamdiu agros colunt, & uadunt & recedunt.*
3 *Milites quandiu militant habent priuilegium ſuum.*
4 *Sic & clerici,& monachi.*
5 *Sic & legati quandiu in legatione ſunt.*

CAP. II.

Nnouamus. Pars. j. de cenſibus innouamus.Hoc autem iō dicit,qa alias dictum fuit & ſtatutū.xxiiii.q.iij. ſi quis romipetas.&.c.paternarū,ſed male obſeruabat, & adhuc nō
1 mulum bene,ſed & pōr antiquū,ſius innouari, maxime in dubio. Nihil.n.prohibet ea,quæ venerunt in dubium clarioribus ſanctionibus renouare. C.de anna.excep.l.j.§. ad hoc. [Presbyteri.]ji. oēs clerici.ſi.ſ.de bigamis.c.i.&.j.de cohabi.cleri. & mu. ca.ij.j.de poſtu.c.fi.in prin.Et no.q̄ hi dummodo non excedant,perpetua ſecuritate gaudent.[Mercatores.]ver. Quid ad papam, cum ſint laici? Rn̄.Multum pp pacem.xc. diſt. ſtudendum.j. de iudi.nouit.
§.j. in fi.j.de tranſactio.c.fi. [Et in agricultura exiſtētes.] Tandiu
2 ergo priuilegium habent,† ruſtici,q̄diu agros colunt, & vadūt,& recedunt. Et idem intelligas de mercatoribus, dum mercimonia ſua exercent,& ſic ad tempus treugas habent hi, qui in hoc.ver. continentur. Vnde & idem eſt de peregrinis q̄diu.ſ.peregrinantur. Sic milites,† q̄diu militant habent priuilegium ſuum. C.de
3 teſta.mi.l.fi. Sic † clerici etiam monachi, q̄diu r̄ite viuunt & offi-
4 ciant. C.de epi.& cleri.generaliter. Sic † legati, q̄diu in legatione
5 ſunt.ff.de iudi.l.ij.§.legatis.& ſeq.verſi. plane. [Et animalia &c.] ver.hęc pperua ſecuritate gaudent,vñ nec pignorari debent. C.q̄ res pig.ob.poſ.pignorū,& in Auth.nullū credētē agricolę.colī.4.

¶De pactis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Actio ex pacto nudo oritur.*
2 *Differentia non eſt apud Deum inter ſimplicem loquelam,& iuramentum.*
3 *Patronus eccleſiaſticus uariare non poteſt.*
4 *Pactum nudum in quibus caſibus parit actionem de iure ciuili.*
5 *Caſus ſpeciales non ſunt recipiendi,niſi ratio ſpecialitatis reddatur.*
6 *Peccata quę ſint ſeruanda.& quæ non.*

CAP. PRIMVM.

Ntigonus. Inita pacta.] ſubaudi,inter epiſcopos,qui de iure parochiali contendebant.[Aut conuentus ille,qui pacta nō ſeruat coram eccleſiaſtico iudice.ſm.do.no.Vel dic conuentus.i.per eccleſiaſticum iudicem monitus is, qui conuenitur eo q̄ pactum non ſeruat, præmiſſa monitione illius,cui iniuriatur,ſm quod leg.& no.j.de iudi.nouit.ſm. do.noſt.[Non cohibuerit.]i.pœnituerit & emendauerit,& de cętero a talibus abſtinuerit.[Eccleſiaſticam.] ſ.interdictum, vel ſuſpenſionem,vel excommunicationem.j.de verbo.ſign.querenti. Sic

Sic patet,q̄ ſm canones, † ex pacto nudo datur actio, ar. hic.& j.
2 eo.c.ii.& j.de arbitris.per ruas.vbi de hoc.& j.de iureiur.ex reſcripto.§.fi.vbi hoc expreſſe probatur. Etenim ſm pſalmiſtam. Quæ
2 procedunt de labiis tuis,non facies irrita. Quia, † inter ſimplicem loquelam,& iuramentum non eſt differentia apud Deum.xxij.
3 q.v.iuramenti.Inde eſt,q̄ patronus † eccleſiaſticus variare non poteſt,vt leg.& no.j.de iure patro.cum aūt.& ca.paſtoralis. Legiſtæ
b tamen[b] dicunt,q̄ ex nudo pacto nulla oritur actio.C.eō.titu.l.le-
4 gem.ff.eo.l.iurisgentium.§.ſed cum nulla exceptis caſibus, † Primo in conſtituta pecunia.ff.de conſti.pecunia.l.j.Inſti.de actio.§. de pecunia.Secundo in donatione.C. de dona. ſi quis argentum, §.inautem,hoc minime donator.Tertio in acceſſione frumenti mutuari.C.de vſur.ciuitati. Quarto in vſuris ciuitati promiſſis.ff. de vſuris,etiam ex nudo pacto.Quinto in promiſſione dotis.C.de dotis promiſſ.ad exactionem.Sexto in promiſſione nuda facta ciuitati.ff.de policita.l.pactum.ſed iſte caſus idem eſt cum quarto. Septimo in nautico fœnore.ff.de nauti.fœno. periculi. Octauo ſi ſeruus ita venierit,ne in Italia eſſet.ff.de ſeruis expor. ſeruus ea le-
5 ge.ſm Hug.Cum autem caſus, † ſpeciales non ſunt recipiendi,niſi ratio ſpecialitatis reddatur,vt no.ſ.de reſcriptis. ſi quando. reddant rationem ſpecialitatis de prædictis ſufficientem,& ſic eis adhæreamus.Sed cum omnino deficiat maxime in vſuris & nautico fœnore,dicamus ſicut & ipſi dicunt,q̄ naturalis obligatio inde naſcitur.ff.eo.ti.l.j.ff.de ſolu.Stichum.§.naturalis. ex qua iccūdum canones dabimus actionem,vt no.j.de arbi. per ruas.§. niſi forſan vbi adeo infecta eſt,q̄ ex ea agi non poteſt,vt patet in ex cōicato contrahente,in quo quidem caſu agere non poteſt.quod dic,vt no.j.de dolo & contu. veritatis.in fi. Sed quid ſi excōicatus vendidit rem ſuam pretio.c.lib.peritur ab eo res vendita, nunqd poteſt excōicatus excipere & dicere, nō teneor tibi tradere rem, niſi pretium ſoluas?ſic. quia & ſi non actio, exceptio tamen atq; defenſio eiſdem reſeruatur.j.de excep. cum inter priorem. §.j.in fi.[Vniuerſi.]ver.ſubaudi,in concilio congregari.ſic.ff.eo.rit.inter omnes.ſi.ſ.de obli.ad ratioci.c.vnico. [Pax ſeruetur.] quæ ad eccleſiam ſpectat,vt no ſ.tit.j.c.fi.ſuper verbo. ruſtici. [Pacta cuſtodiantur.]legitima.ſi.xx.q.j.puellæ.xxvij.q.j.ca.ii.xxij.q.iiij innocēs.
6 xviij.q.ij. Eleutherius.x.q.iii.relatum.j.c.i.quod verum † eſt. dummodo non ſint contra leges,vel contra bonos mores,& niſi dolo fiant.ff.eod.titu.iurisgentium.§ ait prætor. C. de inuti. ſtip. ex eo. Nec ſeruāndum eſt pactum alij damnoſum, ſiue captioſum.ff.de reſcin.ven.ſi id quod.in fi.quid ſi dolo fiat?non valet. C. de excep. aduerſus.j.de rerum permu.cum vniuerſorum, nec ſeruandum eſt,ſi vergat in detrimentum ſalutis æternæ, vel corporalis.xxij.q. iiij.§.illicitum,vt leg.& no.de iureiuran.ſi vero aliquis.ſ.eo.c.fi.

ADDITIONES.

a ¶Ex pacto nudo datur actio. Adde pulchre.do.Henri.Bo.hic & do.Ab.poſt Io.An. & alios.& Alexan.conſil.xli.i.i.& Ro.conſil.xxx.ſecundum Andr.Sic.hic.

b ¶Legiſtæ tamen. Adde de hac materia plene per Barto.in.l.iurisgentium.§.ſed cum nulla.&.§.agitur.&.§.quinimmo.ff.de pac.vbi tractat, an pactum nudum producat actionem,pactum nudum quid ſit.& quomodo veſtiatur. De quibus omnibus etiā per do.Ab.hic.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus noſter vbi requiritur, quod agitur non valet, quouſque noſter habeatur conſenſus.*
2 *Pactum quod a principio non ualet per ratihabitionem confirmatur.*
3 *Ratihabitio retrotrahitur & mandato comparatur.*
4 *Ratihabitio confirmat præcedentia, & in quibus fallit.*

CAP. II.

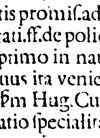

Otiens. [Aſſenſus.] Quia dictum eſt, q̄ nos conſentire debeamus,vt ſi nobis placuerit,in quibuſdam caſibus nō valet, † quod agitur,
1 quouſque noſter habeatur conſenſus, vt elicitur ex eo,quod legitur ad hoc.C.de fide inſtru. ꝓtractus. [Ne in dubiū.] imo,vt robur habeat,ſicut patet in præcedenti & ſeq.gl.[Ratiha-
2 bitio.]& ita ſi pactum, † etiam ab initio non tenet,per ratihabitio
a nem ſecutam confirmatur.j.ti.j.c.i.quia omnis ratihabitio[a], retrotrahitur &c.ar.hic.& j.de clā.deſpon.c.ii. contra. ff. de his qui no.infa.quid ergo.Sol.Si is qui ratificat, ab initio mādare potuit,
3 † retrotrahitur & confirmatur, vt hic in fi.. Si non potuit, non retrotrahitur,nec confirmatur, vt in contrario. colligitur hæc ſol. ff.de offi.proconſul.l.obſeruare.§.pen.ff.de ſerui.ruſ. præ. per fundum.ſ.de regularib.ſignificatum.Vel ſic. Regulare eſt, q̄ omnis
4 ratihabitio retrotrahitur,& confirmat, † præcedentia, vt hic.& ff. de pig.ſi fundus.§.ſi ne ſciente. Fallit in filia tempore luctus nubente.ff.de his qui no.infa.quid ergo. Fallit & in pupillo alienante.Inſti.de authoritate tut.§.tutor. Et in ſeruo hæreditem adeunte.ff.de acqui.hære.ſi quis.§.inſſum.ſm.B. Tu dic,vt de hac materia plenius no.j.de his q̄ fiunt a præla.ca.iij. [Eas.] ſ.conuentiones [Solidare.]i.firmas facere.

ADDITIO.

a Ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur. Adde glo.& Dy. in regu.ratihabitionem.de reg.iu.li.6.& Bar.in l.is qui pro emptore.in iii.oppo.primę partis.ver. ecce exemplum.ff.de vſucap.& in.l.ſi vxor.§.ſi quis v xore.ff.de adult. & do.Ab.Pa. in c.j.de conuerſio.infi.de.& Io.de Ana.in c.a.tent.in fi.de ſimo.

SVMMARIVM.

1 *Quis non debet contra ſimplex verbum ſuum uenire.*
2 *Non eſt gerendum aliud in corde,& aliud exprimere in ore.*

CAP. III.

Valiter in Sardinia. & inf. Studioſæ.]q.d.non eſt negligendum.ſ.de offic. primi.c.vnico.in fine.[Promittuntur.]per ſtipulationem ſm leges.exceptis quibuſdam caſibus,in quibus ex nudo pacto actionē dant,vt no.ſ.eo.c.j.& ff.eodem l.iurisgentium.§.ſed cum nulla.& C.de rerum permu.l.iij. Tamē ſm canones etiam ex nudo pacto datur actio.ar.hic.& xij.q.ij.quicunque ſuffragio.& q.v.quia Ioannes.Hoc etiā expreſſe probatur.Geñ.xxx.f.vbi dixit Laban. ad Iacob.Gratum habeo,q̄ petis &c.quia non debes etiam cōtra ſim-
1 plex, † verbum tuum venire.xxii.q.j. prædicandum, nec & aliud
2 gerere in corde, † & aliud exprimere in ore.xxiij.di.Pſalmiſta.Vnde ſit ſermo tuus eſt eſt,non non,vt legitur & no.j.de iureiur.& ſi Chriſtus,& de hoc no.ſ.eo.c.j. in ſumma.co.tit §.quis ſit effectus. [Compleantur.]hoc eſt contra id, quod dici conſueuit. Quid.n. promittere lædit,

Pollicitis dites quilibet eſſe poteſt,
Sed qui aliter credit fatuus eſt.vnde verſus.
Solatu ſtultum dare nil,promittere multum.

SVMMARIVM.

1 *Coniuncta perſona admittitur ad agendum ſine mandato pro coniuncta perſona.*
2 *Vna eccleſia duobus non conceditur.*
3 *Vexationem ſuam redimere licet.*
4 *Compoſitio facta ſuper decimis licita eſt.*
5 *Papa poteſt de iure ſupra ius diſpenſare.*
6 *Papa ſingulariter & vniuerſaliter habet ſuper omnes eccleſias plenitudinem poteſtatis.*
7 *Lites odioſę ideo reſtringendæ.*
8 *Violenter electi ſunt reſtituendi.*
9 *Iura ſubueniunt deceptis,& non decipiendis.*

CAP. IIII.

Vm pridem. [Pro cauſa.] Iſti enim fratres agebant contra abbatē, & monachos petentes reſtitutionem eiuſdem eccleſiæ, qua ſe ab eis violenter ſpoliatos eſſe dicebant,ſm d.n.Vel dic,vt no.j.eod.ſiup verbo.ſuper eccleſia & capella.[Inter eos.]ſ. monachos ex parte vna. [Fratrem eius.]ſ.ex parte altera. [Cuius.]ſ.fratris.[Dicebat.]vnde admittendus erat, & ſi nullum
1 mandatū probaret,cum ſit † piūcta perſona.ff.de procur. ſed & hæ perſonæ.& l.Pomponius.§.fi.C.de procur.exigēdi.ſ. de reſcriptis. nonnulli.§.fi.habet tñ neceſſe de rato cauere. C. quibus res iudi. non no.l.j.q̄ enim lex talem agere permittat,non tamen procuratorem facit.ff.iudi.ſol.l.iij.§.j.ſed nec poteſt cōponere ſine mandato,ſeu ratificatione ſecuta.ff.de procur.mandato. [Super eccleſia & capella.] quibus ſe ſpoliatos dicebant, vt no. ſ. ſuper verbo, pro cauſa.ſecundum.do.n. Vel eccleſia forſan conceſſa fuerat.P. capella vero fratri ſuo. Vel vnus erat perſona, alius vicarius.ſ.de offi.vicarii.per totum, & inde extabant publica inſtrumenta, vt
2 innuit.j.§.j.circa princip alioquin vna † eccleſia non concederetur duobus.vij quæſt.j.ſicut vir.xxi.q.ii.capit. penult.infra de præb. cum nō ignores,vbi de hoc [Mediantibus.] Hoc ideo dicit,quia illa conuentio vitioſa fuit,vt ſequitur,infra ver. cunque compoſitionem.ſi tamen Papa mediante facta fuiſſet,omnino vitiū purgaretur.argu.ff.de his qui no. infa. furti accipe. §. qui iuſſu,quod dic,vt no.j.de præben.niſi eſſent. [Liti.]hoc fuit illicitum.ſ.quod renuntiaret iuri,quod habebat in eccleſia.ſm do.noſt.[Cederet.] hæc renuntiatio fratri non noceret,& ſi iſte.P. mandatum generale haberet.C.de procur.ſi procurator.C. de tranſacti.tranſactionis.ff.de procur. mandato. [Inſeſtatione.] non tamen iniurioſa,
3 alias fuiſſet licita pactio,ſiue dario.nam & licet, † vexationem ſuā redimere.infra de ſimo.dilectus.j.& i.q.iij. quæſitum. ſecundum Gof.[Cunq;.]verſi.[Compoſitionem.]i. tranſactionem,econtra expoſitur.j.titu.j.ex literis,vel hoc ideo dicit, quia ex quo lis mota eſt,de licentia iudicis fieri debet. [Eam.] ſ. compoſitionem. [Non duximus admittendam.]ſ.titu.proxi ſtatuimus.ſ.Sol.Cō-
4 poſitio. † facta ſuper decimis licita eſt, vt ibi, & j. de decimis, ex multiplici.& c. nuper. hic vero ſimonia expreſſe committebatur recipiendo pecuniam pro re ſpirituali,cui renunciabat ex pacto. ſm.B.Hęc ſolutio replicat ꝺrium,& declarat.Vnde dic,q̄ hic erat ſuſpitio turpis pacti,quæ ſemper præſumitur, niſi per aliam præſumptionē tollatur ibi vero non erat ſuſpitio.ſm do.n. Et quare non?Rn̄.quia authoritas ſuperioris ipiam tollit, vt & ibi, no. Vel hic loquitur de tranſactione,quæ non eſt gratuita, ibi de amicabili cōpoſitione & gratuita pactione.j.ti.j.ſiup eo,vel ibi fuit.cōpoſitio ſup fructib hic aūt ſup iure ſpāli.Item ſ.j.de preb.niſi eēnt. Sol.ibi loquitur,qn̄ iudex ex officio compoſitionem facit, vt ibi

no.sine vllo pacto partium,quæ & a praua intentione mentis si-
bi cauere debent.quod dic,vt leg.& no.j̃. de simo.tua nos.& c.fi.
Hic autem loquitur,quando partes inter se componunt,& ex pa
cto fit renuntiatio,vt sequitur & no.s̃.super verbo, nobis median
tibus.[Pro eo.]i.ea ratione.[Quod.]i.quia. [Illicitæ pactionis.]qa
ius spirituale pro pecunia remissum fuit.j.q.ij.q̃ pio.j̃.e.c. fi. secus
si iussu iudicis factum esset,vt no.s̃.super verbo, nobis medianti-
bus.Quid si Papa ex certa scientia hanc compositionem confir-
maret? vr̃,ꝙ vitium purgaretur,habent enim plenitudinem potẽ
5 statis,& de iure potest supra,† ius dispensare. quod dic, vt legi. &
no j̃. de conces.præben.proposuit. Quod verum est, cum agatur
hic de simoniacis,quia prohibita,& hoc expresse innuit.s̃. quan-
do dicit,non tamen nobis mediantibus, secus esset in prohibitis,
quia simoniaca.quod dic,vt leg.& no. s̃. de offic. deleg.ex parte.j.
¶ Ille.]ii.pars.s.P.[Igitur.]quia pactionem prædictam reprobaui-
mus de compositione ex officio tractare voluimus, & ideo. [Ille
nostris monitis.]&c. nulla etiam spe data. [Renuntians.] libere
& pure sine pacto aliquo. [Authentica.] & sic etiam si alias non
renuntiasset,videtur resignasse ius illud,quod sibi competebat ex
illis instrumentis.ff.de pact.Labeo.& no.s̃.de renun.veniens. Sed
quomodo prodest hæc resignatio, nisi personis inter quas facta
est,contra.ff.de pac.si vnus.§.pactum. ver.ante omnia. R̃n. Quia
Papa publica persona est,vnde potuit per eum monasterio acqui
6 ri.ar.ff.rem pu.sal.fo.l.ii.in fi.nam singulariter, † & vniuersaliter
habet super omnes ecclesias plenitudinem potestatis.ij.q.vj.de-
creto.s̃.de vsu pal.ad honorem,vnde & per ipsum multo fortius,
quam per alium prælatum singulis ecclesiis acquiri potest. ar.C.
de transac.præses,& melius.ff.quod cuiusque vniuer.l.fi. Sed & si
nomine monasterij hanc recepisset quicunque volueris,possent
hanc ratificare abbas & monachi.ff.de neg gest. si pupilli.§.sed si
ego.& §.item quæritur. Si autem non essent recepta eius nomi-
ne,non prodesset.ff.de stip.seruorum.si seruus. Quinimmo & qa
7 lites,† odiosæ,& ideo restringendæ sunt,vt.s̃.de rescri. nonnulli.§.
cum autem,valet renuntiatio literarum,sicut & litis etiam parte
absente facta.C.de pactis.postquam is.secundum.do.no.cuius est
quasi hæc tota glo.[Instrumenta.]de quibus tetigi.s̃.super verbo,
ecclesia & capella.[Resignauit.]ad cautelam, quoniam facta re-
nuntiatione super principali,nulla remanent instrumenta. C.de
condi.ex lege.dissolute.j̃.tit.j.c.j.& aduersarius ipsa petere potest.
C.ad exhi.l.fi.[Quæ.]i.instrumenta.[Destinantes.] in signũ resi-
gnationis.C.de dona.l.j.[De quo.]s.beneficio.[Illicita.]quæ cum
procuratore facta fuerat,monachorum,vt.s̃.rñ.j.sic ergo intende
bat Papa cassare illicitum,& inducere licitum.fi. j̃. de præben.in
ter cœtera.§.fi.& cap.dilectus.j.§.cum ergo. ¶ Cœterum.]iij.pars.
[Et fratres.]subaudi instrumenta destinata receperunt, sed man-
datis nostris.[Acquiescere.&c.]ne dictus. P. & frater per nos lu-
geant se delusos.[Mandamus.]&c. [Eosdem.] s.priorem & mo-
nachos.[Competens beneficium.]De hoc dic,vt no.j̃. de præbẽ.
cum secundum apostolum.§. penul. in fi. [Alioquin.] ver. [Si.]
monitioni nostræ,& mandatis nostris acquiscere noluerint. [Et
8 vobis constiterit.]&c.[Violenter, † eiectos.] & ideo sunt restituen
di.s̃.de fi.presby.constitutus.§.fi.j̃.de resti.spo.ꝯquerente. [Ipsas.]
.s.ecclesiam & capellam.[Eisdem.]s.p.& fratri suo. [Restitui.] si-
gnatur contra.vij.q.j.quam periculosum. Sol.hic non obstat re-
nuntiatio,eo ꝙ secuta est spoliatio. Vel quia tempore spoliatio-
nis facta fuit.j̃.de resti.spol.solicite.Vel dic,ꝙ de speciali gratia fit
hęc restitutio authoritate Papę,& hanc solam solutionem appro
a bauit.do.n.[a]dicens, ꝙ hæc litera loquitur de gratia. Sed si quæras,
quare fiat hæc gratia? Rñ.primo in fauorem obedientium, & in
odium inobedientium & indeuotorum.ar.s̃. de postu. præla.c.j.
9 §.nos igitur. Secundo quia deceptis, † & non decipientibus iura
subueniunt.j̃.de rerum permu.cum vniuersorum. §. cum igitur.
Tertio quia renuntiatio tacitã in se habuit conditionem.s.si mo-
nachi mandatis summi Pontificis obedirent.sic.s̃.de renun.sane.
& no.de hoc.s̃.de elect.cum inter.R.Sed pone, ꝙ monachi inte-
rim hęc beneficia contulissent, nunquid remouebuntur institu-
ti? Non vr̃.vii.q.j.eos.Dicas contra, sed eis tenentur monachi pro
uidere.vij.q.j.præsentium.j̃.de præben.inter cœtera, quod dic, vt
ibi no.& ar.ff.de cõdi. sine cã. si quis accepto tulerit.& l.si mulier.

ADDITIO.

a ¶Approbauit.do.no.Et eam communiter sequuntur Doc. vt dicit hic d. Ab.in glo.fi.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de futura successione vtroque iure reprobatur.*
2 *Appellatio non admittitur,facta a correctione.*

CAP. V.

ACcepimus,[Post eorum.] s. clericorum. [Alij.]forte nepotes conferen
tiũ,vel recipientiũ,ad hoc.s̃.de offic. de leg.ex parte.j.
[Verum.]ver.[Hoc iniquũ est.]s.ꝙ tali tenore eccle-
1 siæ conferantur,cum hic videatur fieri pactum,†de futura succes
sione,qđ vtroq; iure prohibetur,vt in seq.gl. [Sacris canonibus.]
j̃.de conces.præben.nulla.8.q.j.apostolica.s̃.de fi. presby. conque-
rente.& c.ex transmissa.in fi.cũ suis concor.nec solũ canonibus,
sed ẽt legibus.C.eo.ti.l.fi.C.de inutilibus stipu.ex eo.& in lib. feu.
ij.colum.ti.qui successiõ. feudare tenentur.si vero archiepiscopus.
[Tolerari.]x.di.vides. C. de legibus,non dubium. [Mandamus.]
2 ver.[Appellatione cessante.]quia a,†correctione nõ appellatur.s̃.
de offi.ordi.licet.si.j̃.c.j.[Prohibeas.]subaudi, & fieri in futurum.
[Et.]subaudi,hactenus factas,vel quæ de cœtero fient.[Omnino
friuolas &c.]i.ipso iure.s̃m.do.n.nisi ex dispensatione a nobis fa-
cta ex certa,vel speciali gratia fulciantur,& sic non obstat.vij.q.j.
petisti.j̃.de conces.præben.proposuit.& c.constitutus.

SVMMARIVM.

1 *Rectores in Anglia appellantur personæ,& in Apulia abbates.*
2 *Pactum contra canones non ualet.*
3 *Pensio an sit augmentanda si facultates sunt augmentati.*
4 *Diuinus cultus semper est augmentandus.*
5 *Prælatum decet semper intendere in vitijs extirpandis.*
6 *Spoliare quandoque in bonam partem accipitur.*
7 *Simoniacorum pœna est depositio.*

CAP. VI.

CVm clerici. Pars.j̃.de censibus,cum clerici. [Ecclesiarum personis.]i.recto
1 ribus,& est vulgare Angliæ,vbi omnes,†rectores vo-
cantur personę. sicut & in Apulia vocantur ijdẽ ab-
bates,vt no.s̃.de renun.ex transmissa.si.s̃.de offi.vica.c.ii.[Pacisca-
2 tur.]Pactum illud non valet,†cum sit contra canonicas sanctio-
nes.j̃.de præben.auaritię,& j̃.de censibus.prohibemus,& ideo pa-
ctum non tenet,vt s̃.ca.proxi. etiam si iuramentũ interueniat.j̃.
de iureiur.tua nos.j̃.de censibus grauis. [Ex ipsis ecclesiis.] & sic si
licita esset pactio, eædem ecclesię remanerent pro pensionibus
obligatæ.ff.de iudi.fideicommissum.§.tractatum est. & §.quid ta
men.& ff.de vsufru.hactenus.Sed contra. ff. de contrahen.empt.
l fi.§.fi.Sol.ibi non interuenit,realis obligatio, sed personalis tan
tum.s̃m.d.n.[Maiores solito.]quia cũ non darent nisi quinque,
3 modo promittunt dare.x.Sed † nunquid augmentatis faculrati-
bus,debet augmentari & census.arg.hic.ꝙ non; & in suis simili-
bus.s̃.signatis.Sed cõtra.j̃.de censibus.quanto, vbi & hæc quæstio.
no.s̃.de consti.cum.M. Ferra.& ibi de hoc no. Sol. Non est aug-
mentanda pensio,si augmentati sunt redditus interueniente stu
diosa diligentia clericorũ.C.de alluui.l.si. Si vero ex prospera for-
tuna, tunc vr̃ augmentanda,vt in contrariis signatis.s̃m.T.quod
intelligas, si necessitas vel paupertas illius cui debetur hoc exigat.
Nec clanculo,sed palam & publice fiat capitulo consentiente,&
suo iudice auctorizante,arg.ff.de authoritate tu.non existimo.j̃.
de præbẽ.exposuisti.j̃.de his quæ fi.a præ.c.tua.& c. pastoralis.j̃.vt
benefi.eccle.c.vnico.§.fi.Si vero talis cã non subest,priuata bursa
4 non replebitur meo iudicio,sed potius cultus diuinus, †qui sem-
per est augmentandus, & sic loquitur expresse.s̃. de consti.cum.
M.Ferra.& c.penul.vbi de hoc,& iunge.quod no.j̃.tit.j.de cetero.
¶ Nos intendentes.]ij.pars.[Extirpandum.]quod non potest ali-
qua temporis præscriptione defendi,cum simoniacũ sit, sed pe-
nitus abolendũ,vt hic.& j̃.de simo.non satis. & c. seq.& c.intan-
5 tum.& c.sicut pro certo. Et semper, † decet prælatum intendere
vitiis extirpandis.s̃.de fi.presby.ad extirpandas.j̃. de præben.extir-
pandę.j̃.de insti.c.iii.§.j. [Fraternitati vestræ.] ver. [Præsumant.]
in posterum.sic.s̃.c.proxi.[Si contra.]ver.[Spolietis.] Hic accipi-
6 tur spoliare,† in bona significatione sic.s̃. de renun. ꝙ in dubiis,
j̃.ti.ij.c.si.in fi.vbi de hoc.& s̃.de fi.presby.c.si.§.fi.& de æta.& qua.
c.ii.§.pen.& fi.[Alias.]ver.i.alio modo.q.d.non sufficit,ꝙ priuen-
tur ecclesiis,imò necesse est,ꝙ eis pœna canonica imponatur,vt
7 sequitur.[Seueritate ecclesiastica.]depositione.s.hęc est enim † pę
na simoniacorum.j.q.j.reperiuntur.& c.erga simoniacos.j̃. de si-
monia.de hoc autem.rñ.j.

SVMMARIVM.

1 *Clerici regulares,& seculares possunt feudum concedere.*
2 *Episcopatus totus dicitur parochia episcopi.*
3 *Decima de pensionibus soluenda est.*
4 *Decima pars semper est soluenda.*
5 *Decimas qui debent præstare,debitam functionem agnoscere debent.*
6 *Pactum priuatorum conditionem dec marum non mutati.*
7 *Pactum non tenet in præiudicium domini.*
8 *Pactum contra legem,præter legem,& secundum legem,quid sint.*
9 *Pœnam a viris ecclesiasticis non recipienda sed interesse.*
10 *Constitutio hęc multorum animas astringit.*

CAP. VII.

PLerique. i. aliqui. [Locant.] inquilinis, vt, j̃.de locato.c.pen.§ vnico.[Vel feu
1 da ꝯcedũt.]pñt ergo r̃lares & clerici, † s̃clares feudũ
ꝯcedere,qđ dic,vt no.j̃.de feu.c.ij.[Parochialiũ eccle
siarum.]non solũ specialium, sed & generalium. s.episcopatuũ.
2 Nam & totus,† epãtus dicitur parochia epi.j̃.de dona.apostolicę,
circa prin.vbi de hoc: sed in præiudicium epi vel parochialis ec-
clesię non debet hoc fieri,nec in fraudẽ.j̃.de testamentis.c.fi.j̃.de
priuil.in his.[Adiiciunt.]hoc videlicet. [Vt conductores.&c.]s.
domorum.

3 domorum.Nota ergo decimam,†de' , pensionibus fore dãdam,
a vt hic.& j̃.de decimis.commissum. & c.tua nobi [Vel feudata-
rij.]alias &.i.feudum recipientes. [Decimas.] ad parochiales ec-
clesias pertinentes.j̃.de decimis.cum in tua.per quod patet,ꝙ sem
4 per pars decima,† est soluenda j̃.de decimis.tua nobis. j̃. titu.j.ve-
niens.Nam si de nona,vel vndecima, vel alia quacunque quota
te,vel certo censu inter eos conuenerit,illud non improbamus.j̃.
de locato.vestra.& c.propter sterilitatem.j̃.de rebus eccle.non ali.
ad aures.& c.ad audientiam.In quo tamen casu est totus aceruus,
anteq̃ deducatur pensio,decimandus.Quia si & indecimata pen
sio præteriit,ab eo,qui eam recipit,decima nihilominus reddi de
bet.j̃.de decimis.cum non ab homine.§.j.& c.tua nobis.§.j.ver.&
cum de cunctis.[Eis.]s.domos locantibus.vel feuda concedenti-
bus.Sed & hæc fraus & consimilis reprobatur, vt hic.& j̃ de deci-
mis.in aliquibus.& j̃.de priuil.cum & plantare. §. de confratrib⁹.
& c.vt priuilegia.§.j.& iunge,quod no.j̃.tit.j.veniens.§.fi.[Sepultu
ram.]Hæc pactio reprobatur,tum quia simoniaca,vt sequitur.tũ
quia talis illectus videtur.arg.xx.q.iij.cõstituit.xiii.q.ij.§. sed aliud.
¶Cum autem.]ij.pars.[Auaritiæ.]si.j̃.de præben.auaritię.[Pactũ
5 huiusmodi.]Hi enim qui præstare debent, † decimas,agnoscere,
debent debitam functionem, arg. C.de prædi.& aliis rebus naui-
6 culariorum.l.j.lib.xj.non obstante pacto, † priuatorum,quod cõ-
ditionem decimarum non mutat.ff.eod.titu. inter debitorem.ff.
de admi.rerum ad ciui.perti.l.ij.§. ius rei publicæ. xvj.q.i.decimæ.
& c.si quis laicus.sicut nec ex pacto mutatur conditio tributorũ.
C.sine censu vel reliquis.l.fi.etenim in hoc casu onus non remit-
titur,sed augetur.j̃.de iureiuran.eam te.rñ.j. ad idem.ff.de Institu.
actio.si cum villico.Sed contra.ff.eo.titu.epistola.§.pactum. Sol.
Valet pactum,vt creditor tributum soluat. in præiudicium tamẽ
7 domini non tenet,†pactum,vt.C.de acquiren.pos. cum nemo.li-
cet adinuicem se obligare valeant paciscentes, & sic intelligitur
contrarium.ff.de contrahen.empti.l.fi.§.fi. & ff. de vsufruc.l. vsu-
fructu legato.§.hactenus.alias est lex.& l. si pendentes. §.si quid
cloacam.[Reprobamus.]i.non seruandum decernimus, quia ꝯ
canones.xvj.q.j.c.si quis laicus.& c.decimas.& c.quæsti. Vnde no.
8 †ꝙ quando pactum interponitur contra leges, siue canones,tũc
nec tenet pactum, nec pœna, nec etiam iusiurandum super hoc
præstitum,vt.ff.eo.titu iurisgentium.§.sed & si quis paciscatur.&
§.seq.ff.de verbo.obli.si stipuler.& l.si stipulatio hoc modo. Si ve-
ro pactum est præter legem,non tenet,sed pœna adiecta valet.ff.
de verbo.oblig.stipulatio ista.§ alteri. Insti.de inuti.stipu.§ alteri.
Vbi autem pactum est s̃m leges,& pactum tenet & pœna, ita tñ
ꝙ paciscens altero sit contentus.ff.eod.titu.rescriptum.§.si pacto.
C.eo.titu.si pacto.s̃m.d.n.nisi & dictum sit, ꝙ peti possit pœna ra-
to manente pacto.quod dic,vt leg.& no.ff.de transac.l.pen. Viri,
9 † autem ecclesiastici suo interesse debent esse contenti,non inhia
re ad pœnam in graue alterius detrimentum. quod dic, vt leg.&
no.j̃.de pœnis.suam. hic autem reprobatur pactum tanq̃ simo-
niacum,cum de temporali ad spirituale fiat pactum.j. q.ij. q̃ pio.
& j̃.c.i. ¶Statuentes.]iij.pars.[Perceptum.] quod ecclesia paro-
chialis percipere debuisset. [Ecclesiæ parochiali.] cuius nomine
& ius episcopale includitur,vt no.s̃. super verbo, parochialiũ ec-
clesiarum.[Reddatur.]Et ita ecclesia potest agere contra regula-
res vel seculares clericos,qui ex pacto talia perceperunt, vt hic&
j̃.titu.j.veniens.in fi.j̃.de præben.dilecto.in fi. ad idem.j̃. de rebus
eccle.non alie.ad nostram.j̃.de sepulturis.cum liberum. & c.seq.
& c.in nostra.j̃.de decimis.cum homines.ff si cert.pet.si & me &
Titium.Nec sunt quę talia agunt,religiosi,sed potius flagitiosi,vt
no.j̃.titu.j.præterea.in fi.potest & ecclesia agere, si maluerit,cõtra
illum qui soluit.ar.xii.q.ii.apostolicos. & C. si tuto. vel cura.inter-
10 ue.l.iij.O quot & quantorum animas astringit hæc,†constitutio,
nam quasi omnes hodie sibi talia attrahunt,& tales alliciunt cõ-
tra id,quod no.s̃.§.proxi.super verbo, sepulturam. sed & non at-
b tractos recipiunt transgredientes terminos sepulturæ[b], vt leg. &
no.j̃.de sepulturis.c.i. Vel infirmitati qua contingit medicos,qui
sanare debuerant,infirmari,& astringi ad restitutionem omniũ
perceptorum,vt in iuribus allegatis superius in hac glo. & iunge,
quod no.s̃.de offi.ordi.conquerente.circa prin.

ADDITIONES.

a ¶Decima de pensionibus soluenda est. Adde, ꝙ hoc dictum est in se verũ sed s̃m io.An.& do.Ab.non colligitur ex hac litera.
b ¶Sepulturæ.Adde bo.tex.contra tales.j̃.de sepul.c.j.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter pactionem,& conuentionem.*
2 *Pacta licita & honesta admittuntur.*
3 *Pagani minus curant de anima.*
4 *Pacta illicita & impoßibilia non valent.*
5 *Pactum turpe quod dicatur.*
6 *Turpitudo utriusque quando in pactis uersatur,quid iuris.*
7 *Quędam prohibita sunt in iure quia turpia.quædam quia prohibita.*
8 *Pactum impoßibile iuris & facti non ualet.*
9 *Pactum contra bonos mores non ualet.*

CAP. VIII.

PActiones. [Spiritualibus.]puta,ecclesiis deci mis,mortuariis,& similibus, vt.s̃.
tribus.c.proxi.Idem est, & si fiat pro annexis spiritua-
libus j̃.de rerum pmu.quæsitum.§.j.vbi de hoc: [Cũ
in huiusmodi.]scilicet spiritualibus,vel eis annexis. [Omnis pa-
ctio.]temporalis,vt hic.& j.q.ij.q̃ pio.j̃.titu.j præterea. & ca. super
eod.j̃. vt benefi.eccle.c. vt nostrum.j̃.de simonia.tua,quia talis pa-
ctio simoniam inducit.s̃.eo.cum pridem.rñ.j.in fi. siue sit tacita,
vel expressa.xvij.q.vij.per laicos.& dic.[Pactio.]specialis. [Omni-
1 sque conuentio.†generalis[a].ff.eod.titu.l.j.q.d. siue generaliter,siue
a specialiter paciscatur,& est hoc verum,quando temporalis est pa-
ctio vt dixi,nisi sit annexa spirituali. Item spiritualis apponi po-
test.nam de spirituali ad spirituale admittit permutatio.j̃. de rerũ
permu.ad quæstiones, & sic soluitur. s̃. de elec.significasti.& s̃.de
seruis non ordi.eo libentius,infra de præben.significatum,& om-
nia alia quæ possunt pro, & contra hic signari. Vel dic omnisq;
2 conuentio inhonesta & illicita.Nam honesta, †& licita admitti-
tur,vt in prædictis iuribus. & xxiij.distin. quamquàm.ca.dist.in ea
sinodo.xviij.q.ij.Eleutherius. j̃. de condi.appo. verum.xj.q.j.si tri-
butũ.xxiij.quęst.fi.tributum.j̃.de iure patro.præterea.[Omnino.]
vt nec tacite agatur hoc,quod dic,vt legitur & no. j̃. de simonia.
c.fi.¶Quod etiam.]ij. pars.s.ꝙ nullius momenti sunt. [De aliis.]
scilicet pactionibus. [Vergunt.] vt si solus non potes hominem
occidere,vel aliud peccatum committere, & paciscaris cum ali-
quo,ꝙ te iuuet.xxii.q.iiij.si ad peccatum.& c.mulier,sed non dici
tur ferre opem,qui adiuuat ad peccandum.xiiij.q.vj. si res,nec iu-
ramentum astringit ad talia,imò nullius est momenti, vt hic di-
cit.& xxij.q.iiij.si aliquid.& c.præce.& c.non semper.& seq.& j̃.de
iureiuran.si vero aliquid.§.j.[Detrimentum.]subaudi, s̃m sacros
canones,nec est mirum. nam & iuxta &c. & sic continuatur se-
quens.§. ¶ Nam & iuxta.]iij.pars. [Legitimas sanctiones.] quas
3 etiam pagani in partem fecerunt, † qui minus curant de anima.
[Pactum turpe.]ff.de verbo.oblig.l.generaliter.& l. veluti.[Vel rei
turpis.]vt C.eo.l.fi.[Aut impossibilis.]ff.de regu.iu. impossibiliũ,
ff.eo.iurisgentium.§.ait prætor.& C. eo.pacta quæ. [De iure.] pu-
blico.j̃.de fo.compe.si diligenti.nam priuato quilibet renuntiare
potest,& in quantum renuntianti paratur preiudicium.In præiu
dicium tamen alterius non tenet,vt le.& no.s̃.eo.plerique. [Nul-
lam.] idem est si verborum perplexio impossibilitatem inducit,
4 ff.de condi.insti.si Titius.Sic non,†valent pacta illicita vel impos-
sibilia,vt hic.& ff.solu.matri.alia. §.j. nec præceptum iudicis im-
possibile obligat.ff.quæ sen.si.ap.rescin.l. Paulus. Pactum rei tur-
5 pis est,vt si dicam promitto tibi, ꝙ interficiam talem. † Pactum
vero turpe, id est turpiter vel sub turpi conditione interpositum
est,quando id, quod promittitur licitum est, sed ratione adiun-
cti turpe redditur,vt si dicam.promitto tibi dare.x.si talem interse
ceris.nam prima pars per se licita est & honesta. secunda verò.s.
conditio apposita turpis est, & ideo ratione adiuncti totum tur-
pe censetur.si.s̃.de offi.deleg.super quæstionum. §. si vero duo.vel
est pactum turpe quantum in se,vt in primo exemplo. [Rei tur-
6 pis.]i.propter rem turpem,vt in secundo exemplo. Item†pactum
aut continet turpitudinem vtriusque.s. tam promittentis,quam
recipientis,& tunc etiam si iuramentum interueniat,nullatenus
est seruandum,vt infra titu.j.constitutus.& s̃.§.j. cum suis cõcor.
aut ex parte recipientis tantum, & tunc est iuramentum seruan-
dum,licet postea id quod traditur repetatur,quod dic,vt notatur,
infra,quod metus causa.ad aures.& capit.ad audientiam .& j̃. de
iureiuran.debitores. Sed & notandum est, quòd omne pactum
impossibile impossibilitate iuris turpe est, sed non omne turpe
est impossibile iuris. Vnde & turpitudo potius consideratur quã-
tum ad oculum interiorem,quid enim si sic facio pactum de por
tandis stercoribus in prædio meo cum tali, cui turpe & indecẽs
7 est portare. Sed † & quędam prohibita sunt in iure, quia turpia,
quędam quia prohibita, vt patet,infra de condi. appo.capit.fi.&
de consan.non debet.& infra de sponsalibus.ca.j. sicut alias no.si.
supra de offi.deleg. ex parte.j. Sed & si promittatur aliquid turpe
per se, vel etiam honestum, sed sub turpi conditione, non va-
let,ff.de condi.institu. conditiones. & l. filius. Si autem id quod
promittitur honestum est, & honeste promittitur, quamuis tur-
piter & inhoneste exigatur,valet,infra quod metus cau.capi.pen.
infra de conuer. coniug. veniens, & c. dudum. nisi in quantum
alii præiudicium generatur,supra eo.plerique.j̃. de arbi.cum tẽpo-
8 re.§.fi.j̃.de relig.do.cum dilectus. Porro pactum.†impossibile iu-
ris,& facti non valet,vt si promitto solẽ & lunam, idem est, si sit
possibile facti,sed impossibile iuris,vt si promitto rem sacram vel
religiosam,vt.ff.de verbo.oblig si stipuler. Insti. de inuti.stipu.§.i.
& ij. Idem si promittatur possibile,sed sub impossibili cõditione,
vt si dico promitto.x. si celum digito tetigeris. Institu. de inuti. stipul.

ADDITIO.

a ¶Generalis.No.hic differentiam inter pactionem & in conuentionem.nã pactio est specialis,conuentio est generalis.Idem no.do.Abb.hic.

ſtipul.§.ſi impoſſibilis.ſi vero ſit poſſibile iuris, & facti valet.vt le-
gi.& no.ſ.e.c.ij.& iij. Verum ſi eſt poſſibile iuris, ſed impoſſibile
facti.ſi impoſſibilitas perpetua eſt,nō valet.Inſti.de inuti.ſtipu.§.j.
Si tēporalis,valet, ſed expectatur quouſque poſſibilitas adueniat,
ff.de verbo.obliga.inter ſtipulantem.§.ſacram Inſti.de legatis.§.ſi
9 res aliena,niſi ſit,†contra bonos mores.ff.de verb.obli. ſi ſtipuler,
& accedit.ʃ.de voto.quod ſuper his.ſi vis vltra materiam dilatare,
vide in ſumma.eo titu.§.quæ ſunt diuiſiones pactorum,& de cō
di.appo.§.quæ conditio.

¶ De tranſactionibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Prætor non improbat eam qui voluit rem amittere potius quam litigare.*
2 *Fides non ſeruanda non ſeruanti.*
3 *Vxor præfertur in tacitis hipothecis.*
4 *Alienatio rei eccleſiaſticæ non ualet niſi forma ſeruata.*
5 *Tranſactio generalis non reſtringitur.*
6 *Pacta nouiſſima ſunt ſeruanda.*
7 *Confirmatio Papę ex certa ſcientia facta quantum proſit.*

CAP. PRIMVM.

SIcut graue. [Salubrem.] vere ſalu-
brem, quia plerunq; lite
pendente non ſolum pendet, ſed & impedi-
tur ſalus animæ,& ſaluis ſolicitudinibus,labo
ribus,& anguſtiis finaliter plus expeditur,q̄ lu
1 cretur.Ideo eius factum prætor,†non impro-
bat,qui tanti habuit re carere,ne propter eam
ſæpius litigaret.i.plus voluit rem amittere,q̄ litigare.ff. de ali.indi.
mu.cauſa.fa.l.iiij.§.poteſt,& ad idem.ſ.de reſcrip.nonnulli.§.ſi ff.
ſi certum peta.quidam.ʃ.de dolo & contuma. finem.cū ſuis con
cor.ff.de mino.l.minoribus. [Deciſionem.] ideſt trāſactionem.
In his enim omnibus,ſi ſuperuenerit tranſactio,ceſſant hæc au-
xilia ſequentia quantum ad tranſigentem, & rem de qua tranſa
ctum eſt,niſi dolo aliquid factum ſit.ff.de pactis, tres fratres ,q̄tū
autem ad alios non ſunt irrita inſtrumenta. Sed & hoc intelligē
dum eſt,vbi vtrinq; perfecta & obſeruata eſt compoſitio.alioqn
2 vitetur inſtrumentis.quia†non ſeruanti fidem &c.C. de pactis,cū
proponas.ʃ.de iureiur.c.iij.Item habet hoc locum,vbi non prohi
betur tranſactio.ſm.do.no.alioquin contra in eo,quod legitur &
notatur.ʃ.eo.ſuper eo.[Præſcriptione.]i.nō obſtabit præſcriptio.
ʃ.de pręſcriptis.per totum.[De lege.]Falcidia,quæ hæredi inſtitu-
to,ſiue eccleſiæ,ſiue alij tribuit deducere tertiam de ſingulis lega-
tis.ff ad.l.Falci.l.j.& per totum.& ʃ.de teſtamētis. Raynaldus.ver.
penulti.vel.[Lege.]quæ eſt. C. de donatio. ſi quis argentum.& in
multis aliis.ſm.do.noſt.tu dicas de lege.i.de iure communi.[Pri-
uilegio.]ſpeciali.ʃ.de priuileg.per totum.& accedit.ʃ. de exceſ.præ
la.accedētibus.in fine.Et hoc intelligas,ſiue ſit iuris corpore clau
3 ſum,ſicut eſt illud,ꝙ † vxor præferatur in tacitis hypothecis.C.q
4 po.in pig.ha.aſſiduis.Vel ꝙ non valet alienatio,†rei eccleſiaſticę,
niſi forma ſeruata.x.q.ij.hoc ius.ſm.do.no. ſiue ſit extra corpora
iuris,de quo iudicari non poteſt,niſi tenore ipſius viſo & conſide
rato,vt legitur & notatur.ſ.de vſu pal.ca.fi. [Sit vacuum.] ergo li-
cet poſtea reperiantur inſtrumenta, non tamen lis reſtaurabitur.
C.eo.l.ſub prætextu.ʃ.de re iudica.inter monaſterium.& c.ſe. Sed
contra.C.de iudi.licet.Inſti.de inutili ſtipula.in prin.Ad quorū ſo
a lutionē notādū eſt[a],ꝙ petitio q̄nq; eſt ſpecialis, q̄nq; gñalis,q̄nq;
indefinita ſi petitio ſit ſpecialis.Hic tranſactio ſpecialis non obeſt
in aliis ſpecialibus.C.e.ti.ſi de certa.hæc tranſactio gñalis reſtrin-
gitur ad id,de quo actū eſt.ff.e.ti. qui cum tutoribus.§.j.C.eo.age
5 cū Geminiano ſi petitio ſit gñalis.Hic gñalis,†tranſactio non re-
ſcinditur,vt hic & C.eo.ſub prætextu. hic ſpecialis tranſactio ſup
vno dūtaxat capitulo habita nō impedit proceſſum aliorū. C.e.l.
pen.ſi petitio ſit indefinita hic,gñalis tranſactio de rigore iuris te
net quo ad oīa,quia indefinita æquipollet vlī.ʃ. de priuil. q̄a cir-
ca,ſed replicatione doli reſcinditur.ff.de pact. tres fratres.ff.de ad-
mi.tu.l.Lucius.§.tutor.hic indefinita, vel ſpecialis tranſactio non
obeſt in aliis,quæ.ſ.in iudicium deducta non ſunt.C.de iudi.licet.
puto autem,ꝙ hic diu litigauerant partes ſuper diuerſis capitulis,
& diuerſæ ſententiæ hincinde latæ, necnon & diuerſę compoſi-
tiones factæ erant.ita ꝙ negotium valde confuſum erat & intri-
catum , vnde omnino voluerunt hoc modo negotio finem im-
ponere,& ſic caſſantur omnia præterita,& huic compoſitioni vl-
timæ ſtari mandatur,vt aliquis ſit litium finis, vt innuitur in eo,
quod no.ſ.eo.ſuper verbo,ſalubrem. & iunge , quod no.ſ.de ma-
io.& obe.c.fi.rñ.j.in fi.ſup ver.publicetis , & hoc eſt , quod ſeqtur
in ſequen.ver.& ſola pactorum &c.[Et ſola.] ver. [Nunc habito-
rum.]q.d.multa præceſſerunt ſibi admuicem aduerſantia , vnde
vna pars excipiebat,alia replicabat,prima triplicabat, & ſic proce
debat res in infinitum,quod vitandum eſt,vt le. & no.extra.do.n.
de reſcri.cum in multis,& ideo volumus, ꝙ omnia præterita ſint
6 caſſa,& his tantum ſtetur,& merito,quia ſemper pacta, †nouiſſi-
ma ſunt ſeruanda.C.de pact. pacta.ff.de pact. ſi vnus. §. pactus.ſic
& reſcripta,dummodo de primis faciant mentionem.ſ.de reſcri.
cœterum.§.i. Item ꝙ dictum eſt pacta nouiſſima ſeruanda fore,
verum eſt inter eaſdem perſonas, & dummodo vtraque ſint lici-
ta,nam & ſi iuramentum vltimum contrarium ſit primo licito,
ſemper primum regulariter eſt ſeruandū,vt le.& no.ʃ.de iureiur.
veniens.in fi.& c.eam te.in fi.[Obtineat.]Semper enim debet trā
ſactio firmitatem habere,niſi dolo extorta fuerit, vel alias a iure
ſit reprobata,quia tunc non valeret.C.eo.ti.ſub ptextu. ff.de pact.
emptor.§.Lucius.[Cui forte.]ſ.tranſactioni.[Incuria.]i.negligen
tia quo ad factum.[Vel imperitia.]quantum ad ius. [Minus fir-
mitatis & c.]q.d.ſi forſan ibi poſſet notari in aliquo defectus facti
vel iuris,nos ſupplemus totum ex certa ſciētia de plenitudine po-
teſtatis.ſuper quo vide,quod no.ſ.de vſu pal.ad honorem.[Noſtra
authoritate.] Inter poſita cum cauſæ cognitione.ʃ.de confir.vti.
c.j.& i.ſecundum.do.noſt. Alij contra. ʃ. de conceſ.pręben. poſt
7 electionem,ſic ergo tanta eſt poteſtas Papę, † ꝙ illud, quod erat
nullum ſiue inualidum,firmat & reddit validum , vt hic. & iij.q.
vj.hęc quippe.ſ.titu.i.quoties.ſic & teſtamentum de conſcientia
principis factum omnium aliorum teſtamentorum ſolennita-
tem ſuperat.C.de teſtamentis,omnium , ſic & de iure poteſt ſu-
pra ius diſpenſare.ʃ.de conceſ.præ. propoſuit . quod dic,vt ibi no.
Non decet tamen ipſum,ꝙ aliud iniuſte diffinitum confirmet,
arg.ʃ.de re iudi.ea quæ. C. de legibus. digna vox.quod dic,vt no.ʃ.
de voto.magnæ.§.j.& dic noſtra authoritate prædictam compo-
ſitionem vltimam ex certa ſcientia confirmante.Nam ſecundū,
do.noſt.non ſolum id,quod ex certa ſcientia confirmat , confir-
matur,immo id quod de iure non valet,valere incipit. ſi ſolum-
modo priuilegio ex certa ſcientia inſeratur, ſicut patet in ſtatutis
laicorum ſuper eccleſiis,quæ & ſi nulla ſint ipſo iure, ſi tamen pa
pa illa in ſuis literis inſerat approbando,valebunt.arg. ff.de pig.fi-
deiuſſor.§.i.ſecundum do.noſt.& legitur & no.ſ. de conſti.eccle-
ſia ʃ.de confir.vti.venerabilis,ſic no.quantum prodeſt confirma-
tio papę ex certa ſcientia facta , vt hic & ʃ. eod. veniens.§.ſi.quod
dic,vt no.ſupra de conſti.ca.penul.ʃ.ne ſede va.illa , infra de con-
fir.vti.c.j.& ij.

ADDITIO.

a ¶Notandum eſt.Adde glo.2.& do.Abb.hic,qui optime diſcutit hanc ma-
teriam.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio in ſpiritualibus poteſt interuenire.*
2 *Compoſitio amicabilis poſſe fieri videtur in ſpiritualibus.*
3 *Compoſitio cum laicis an ſuper decimis authoritate epiſcopi poßit fieri.*
4 *Abbates cum conſenſu ſuorum prælatorum alienare poſſunt.*

CAP. II.

STatuimus. Super decimis.]Hic eſt ar.quòd
in ſpiritualibus poteſt interueni
1 re,†tranſactio.ad idem.liiij.diſtinct. generalis.& capi.
ex antiquis.x.quæſt.ij.caſellas.in fi.xxiij.quæſt.iiij.ſi il-
lic,infra de rerum permu. ad quęſtiones.§. fi. Sed contra.j.quęſt.
ij.quam pio.ſupra de pact.cum pridem,& capi.fi. infra de rerum
permu.capitu.fi.xvj.quęſt.vij.decimas quas.xiij.q.ij. in eccleſiaſti-
co.j.quęſt.j.placuit,infra eod.ſuper eo.& capit.conſtitutus.Sol. In
ſpiritualibus non poteſt fieri tranſactio proprie ſumpto vocabu-
lo,cum in tranſactione ſemper aliquid detur , vel retineatur , vel
promittatur , quod ſi temporale ſit , in ſpiritualibus ſimoniam
inducit , vt infra eod. ſuper eo. & aliis contra , quod vero dicunt
duæ primæ concor.quòd in ſeruo ordinato poſſit dare tempora-
le , ne in ſeruitutem reuocetur , non eſt hęc tranſactio , quæ in
ſpiritualibus interueniat,nihil enim datur pro ordine , nec aliqd
emitur ſpirituale , ſed libertas ſiue ſeruitium redimitur corpora-
le , vt ſic iam in ſuſcepto ordine poſſit libere miniſtrare quod li-
cet.xxxvj.quęſt.j.de raptoribus,ſicut cum terra emitur , vt ibi ec-
cleſia ędificetur , non enim propterea dicitur emi eccleſia . Nec
obſtat.cap.caſſellas , quia captiuorum redemptio non eſt tranſa-
ctio,ſed charitas . Timetur enim,ne pereant , ſeu corrumpantur
animę captiuorum,licet etiam tranſactio in ſpiritualibus repro-
2 betur,vt dictum eſt.Amicabilis , † tamen compoſitio approba-
tur , vt hic & ʃ.eo.de cœtero.& c.ſuper eo.in fi. & ca.veniens.ʃ.de
decimis,ex multiplici.& c.nuper.& c.dilecti.verūtamen.ſecundū
do.noſt.licita eſt tranſactio etiam in ſpiritualibus, dummodo ex
vtraque parte ſpirituale tantum detur , & nihil temporale , vt hic
& ʃ.eo.de cœtero.& ſ.in concor.ſigna.in prin. huius glo.& infra,
de rerum permu.ad quęſtiones,& idem eſt in beneficiis, quę pe-
tuntur iure proprietatis,vt ſi vna eccleſia petat ab alia aliam ec-
cleſiam,vel prębendam,quam dicit ad collationem ſuam perti-
nere.ʃ.de eo qui mit.in poſ. cauſa rei.ſer.ca.j.& ij. vbi vero aliquis
clericus petit eccleſiam , vel prębendam tanquam beneficium
ſibi

a ſibi aſſignatum,non eſt licita tranſactio[a], etiam ſi hincinde ſpi-
rituale detur.ʃ.eo.conſtitutus. Compoſitio autem ſiue ordinatio
admittitur.ʃ.de præben.niſi eſſent.ita ꝙ ille,qui ius non habet vel
habere non creditur,penitus renunciet iuri ſuo ſine aliqua datio
ne,vel ꝙ alius ius habens recipiatur in canonicum ſine datione.
ʃ.eo.ſuper eo.ſed & ſi interueniat compoſitio,ſiue prouiſio,ꝑ quā
clericus actor aliquid percipiat annuum in caſu conceſſo , non
tranſcendit perſonam paciſcentis.ʃ eo.de cœtero.ʃ.de præben.ni-
ſi eſſent,ꝙ ſi ex pactione ius aliquod tribuerent petenti beneficiū
in eccleſia,hoc non poſſunt etiam tempore vitę ſuæ.i.illorum , q
cum recipiunt in canonicum,vel aliud ius vel officium tribuūt,
quia ex pactione non poſſunt tribuere ius, cuius collationem nō
habent:nam in tranſactione voluntaria , ſicut & in compoſitio-
ne neceſſarius eſt conſenſus omnium , quos res tāgit.ſ.de maio.
& obe c.fi.Prædicta vera ſunt,niſi illi,qui recipiunt aliquem in ca
nonicum,ex compoſitione non habent ius eligendi : nam ſi ha-
berent,bene poſſent ſucceſſoribus præiudicare.ſ. de renū.cum in-
ter.P.Gaufredi.In cenſu autem vel redditu aſſignando clerico,vl
etiam in quacunque compoſitione, vel transactione inter eccle-
ſias inita extra iudicium requiritur ſuperioris authoritas , maxi
me ad hoc,vt præiudicet ſucceſſoribus.vt hic & ʃ. eo.veniens.& c.
ſuper eo.xii.q.ii.abbatibus.xvij.q.vlti.in venditionibus.Itē ad hoc,
vt ſine peccato ſit.oportet , ꝙ credat ſe iuſtam cauſam habere.ʃ.
de inſtitu.c.iij.j.q.j.ſi quis neque.immo & ſm leges quantum ad
doloſum actorē nō tenet tranſactio.ff.de cond.indeb.in ſumma.
Si autem ex parte rei interueniat calumnia,tenet ipſo iure,ſed ꝑ
actionem de dolo reſcinditur,ſi actor dolo inductus fuit ad tran-
ſigendum.C.de tranſact.ſub prætextu. ſm.d.n.cuius eſt tota gloſ-
ſa ab illo.ver.ſuperiori.verūtamen citra.ſed magis placet id,quod
no.ſ.in prima parte huius glo.& ʃ.eo.ſuper eo . [Aliquam perſo-
b nam eccleſiaſticam.]q.d. cum laicis[b], licet componere taliter,vt
ex illo ſpirituali,quod debent eccleſiis, aliud valeant retinere , cū
non poſſint ſpiritualia poſſidere.ʃ.de præſcrip. cauſam quæ. ʃ. de
decimis.prohibemus.xvj.q.vii.decimas.ſm.B.melius facit.ʃ.de re
rum permu.c.fi.niſi fieret authoritate Papæ.ſm. B.j. de decimis.a
nobis.& c.tua.& c.ſuggeſtum.& c.ad audientiam.Videtur tamē,
3 ꝙ†propter vtilitatem eccleſiarum poſſet fieri cum authoritate
epi.ʃ.de his quæ fi.a præla.cum apoſtolica.ſm.B. Tu dicas,ꝙ hoc
omnino verum eſt,& quod dicit in prin.glo.omnino falſum,nā
per hoc , ꝙ dicit inter vos & aliquam perſonam eccleſiaſticam,
elicio,ꝙ loquitur laicis qui hanc conſultationem fecerunt. Alio-
quin ſi loqueretur clericis ſeu perſonis eccleſiaſticis, non diceret
aliquam perſonam,imò diceret aliam,ſed dicit aliquā.q.d. vos q
bus loquor,non eſtis perſonæ eccleſiaſticæ.Nec obſtat,ꝙ laici nō
poſſunt præſcribere hoc ius,quia nō poſſident. Dico enim,ꝙ hic
non poſſident,nec præſcribunt ius decimæ, ſed quotitatem par-
tis,& ſm hoc poteſt intelligi,quod legitur.ʃ.de paroch.c.fi.ʃ.de de
cimis.in aliquibus.in fi. cum ſuis concor. vnde dic. [Inter vos.]ſ.
laicos. [Et aliquam perſonam.]Pūta rectorem.ſ.eo.cum clerici.
ʃ.de deci.cum in tua. ideo dicit.ʃ.aſſenſu epi, ſiue epiſcopum.ʃ.de
decimis.q̄ñ & ca.dudū.ideo ſequitur,vel archiepiſcopi.[Aſſenſu
epiſcopi.]q̄ñ.ſ.eſt quæſtio inter rectorem & parochiam eiuſdem
diœceſ.[Vel archiepi ſui.]q̄ñ.ſ.eſt quæſtio inter epm & parochia
nos ſuos,vt no.de tempo.ordi.paſtoralis . rñ.j.ante fi. Vel ideo dr
epi,vel archiepiſcopi , vt ſubditi epi requirāt authoritatem ipſius,
& ſubditi archiepi authoritatem eiuſdem ſiue conſenſum , & q̄ñ
agitur de tranſactione vel alienatione.requiritur aliqua cauſæ co
gnitio,& decretum neceſſarium eſt.xij.q.ij.abbatibus . & c. ſi qua
4 de rebus.& c.ſequen.Abbates,†etiam cum conſenſu prçlatorum
ſuorum alienare debent.xvij.q.iiij.in venditionibus . eps vero de-
bet habere conſenſum capituli ſui , vel ſi non habet capitulum,
presbyteri.xij.q.ij.placuit.in quo quidem olim neceſſaria erat au-
thoritas concilij generalis, vel trium epiſcoporum ab archiepi-
ſcopo deputatorum.x.q.ij.caſellas.ſed & de abbatibus , qui habēt
eccleſias,pleno iure dicunt aliqui, ꝙ non alienabunt niſi autho-
ritate archiepiſcopi,vel patriarchæ,vel Papæ, ſm.do.noſt. [Com-
poſitio.]ſ.æqua & rationabilis . alioquin quouſque completa eēt
præſcriptio peti poſſet reſtitutio,ſi eccleſia grauiter eſſet læſa ʃ.de
reſti.in integ.ca.j.ʃ.de rebus ecc.non alie. ad noſtram. [Inconcuſ-
ſa.]Completa præſcriptione , etiā ſi eccleſia ab initio læſa fuerit,
nam ſtatim ſi læſa non fuerit enormiter,rata manet, vt innuitur
in pręceden.glo.

ADDITIONES.

a ¶Tranſactio.Si litigatur ſuper beneficio,vtrum poſſit tranſigi. vide plene
per Inno.& do.Abb.hic.& in c.conſtitutus.ʃ.eo.

b ¶An ſuper decimis poſſit cum laicis authoritate epiſcopi fieri compoſi-
tio.Adde do.Abb.hic qui refert diuerſas opi.& eas diſtinguendo concor
dat ſuper glo.fi.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus poteſt cauſam eccleſiæ in iudicium deducere.*
2 *Prælatus an poſsit tranſigere ſine conſenſu capituli.*
3 *Adminiſtrator ciuitatis tranſigit.*
4 *Eccleſiaſticæ rei maior eſt fauor, quam temporalis.*
5 *Minor poteſt petere reſtitutionem infra quadriennium & ſit eccleſia.*

CAP III.

COntingit. Super his.]ſ.temporalibus.nam ſi
eſſent ſpūalia,non poſſet interue-
nire tranſactio,vt no.ſ.c.proxi.[Eandem.] quam fe-
cit abbas,vel prior ſuus . [Reuocare.] Quod poteſt,ſi
non habuerit conſenſum conuentus,vt no. in ſeq. §. ¶ Vnde.]ij.
pars.[Voluiſti.]Vtrum conuentus poſſet tranſactionem hmōi re
uocare.[Taliter rñdemus &c.De ratihabitione.]Vt expſſe conti-
neantur in litera , vt q̄tumcunque compoſitionem abbas, vel
prior faciet ratam habebunt.ſic intellige,quod hic dicit.&.ʃ.de re
lig.do.cum dilectus.vt ſit inter literas procuratorias & de rato no
1 ta dña,vt ibi no.Licet ergo prælatus,†poſſit cām eccleſię in iudi-
2 cium deducere,vt le.& no ſ.de reſcriptis.edoceri.nō tamen, †cō-
a ponere[a].ſicut nec alienare niſi conſenſum conuentus habeat, vt
hic.& xij.q.ij.ſine exceptione.x.q.ij.hoc ius porrectum , & in hoc
conſentit.d.n.Nec ſufficit,ꝙ mandatum agendi habeat,vt C. eo.
tranſactionis.ff.de procur.mandato.Sed opponitur,prælatus pro-
curator eſt.ʃ.de dona c.ij.xij.q.ij.c.fi. habens generalem & liberā
adminiſtrationem,vt ibi.& ſ.de elec.cum nobis olim.in fi.ſed ta
lis pōt tranſigere.ff.de procur.procurator cui libera.Rñ.liberā ad-
miniſtrationē habet, dum bene adminiſtrat , non q̄ñ eccleſiam
ſpoliat.ſicut alias legitur de tutore vel curatore. ff. pro emptore.l.
qui fundū.§.ſi tutor. Item ꝯ,quia tutor tranſigit.ff.de fur.interdū.
§.qui tutelam.& ꝓlatus tutor eſt.xvi.q.i.in canonibus.Rñ.vt ſ ſed
& aliter requirendus eſt conſenſus capli,q̄ pupilli, qui quod videat
ignorat.C.de fal.mo.l.fi.ff.de arbi.diem proferre.§. ſi quis litigato
3 rum.ver.corā.Item ꝯ,quia tranſigit,†adminiſtrator ciuitatis.C.e.
ti.præſes & prælatus adminiſtrator eſt , ſeu diſpenſator.x.q.ij.ꝑca-
4 rie.Rñ.vt ſ.Vel dic, ꝙ†maior eſt fauor rei eccleſiaſticæ ,q̄ tpalis.
C.de ſacroſanc.ecc.vt inter diuinum.[Aliquot annis.]Hoc iō di-
cit,q̄a ſi trāſactio fiat ſm formam iuris . ſtatim tenet inter laicos
5 maiores.xxv.annis.C.eo.ſi maior.minor † vero pōt petere reſtitu
tionem infra quadriennium.C.ſi aduerſus tranſac.l.j.& de temp.
in integ.reſtit.l.fi.ad cuius exemplum eccleſia reſtituitur.ʃ.de re-
ſtitu.in integ.c.j.ergo dic aliquot.i.quatuor.Illis ergo elapſis reſti-
tui non poterit,& hoc eſt ꝯ illos,qui dicunt, ꝙ eccleſia reſtituitur
ſemp.ſecundum.B.Vel ſubaudi maxime, q̄tum ad ius cōe perti-
net.Vel dic, vt ʃ.no.[Caplm.]Non poterit &c.vt ſequitur. [Ac ſi
ꝯſenſerit.]ſ.expſſim,non per literas de rato , ſed nec illa ratione,ꝙ
dicat ſe læſam , auditur eccleſia ſi fuerit aliquot annis.i.quatuor
ſeruata,vt ſ.alia litera habet. [Ac ſi non conſenſerit.]ſ.hac ratio-
ne,ꝙ non ꝯſenſerit. Vel ſic.ac pro &.& ſi non conſenſerit.ſ.capi-
tulum,nec tacite,nec expſſe:repete tranſactionē, nō poterit reuo-
care ſi aliquot annis.i.quadraginta quatuor fuerit ſeruata , q̄a oīs
pręſcriptio eſt cōpleta.ſ.quadragenaria quo ad compoſitionem,
& quadriennalis quo ad reſtitutionem.ʃ. de iure patro.cura & ſic
eſt hic ar.ꝙ eccleſia reſtitui pōr completa pręſcriptione.xl anno
rum infra quadriennium.ſicut minor aduerſus vſucapionem.C.
ſi aduerſus vſuc.l.vnica.& de hoc no. ī ſūma de reſti.in īteg.§.q̄ñ.

ADDITIO.

a ¶Componere.Nunquid prælatus ſeu rector eccleſiæ poſſit tranſigere vel
componere ſine conſenſu ſui capituli.Adde do.Henri.& glo.j. & do.Abb.
ſuper ca.in verſi.vnde in hoc paſſu cui do.Andr.Sic.addit Ro.conſil l.& cō
ſil.clxxxiij.& Pe.de Ancha conſil.cxxxv.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio doli obſtat quando vterque eſt in culpa.*
2 *Potior conditio poſſidentis eſt in pari cauſa turpitudinis.*
3 *Ceſſandum eſt non ſolum a malo ſed a ſpecie mali.*
4 *Replicatio doli non datur contra exceptionem doli.*

CAP. IIII.

COnſtitutus. Inter ipſum.] Ex parte vna.[Et
A.clericū]ex parte altera. [Su
per capella de ſtratis.]Propriū nomē eſt.ſi.ʃ.e.ex lite-
ris.[Cōtrouerſia.]q̄a vterq; ipſam ad ſe ptinere dice-
bat.ſic.ſ.de reſcrip.c.ii [Per tranſactionem.] Qđ non licuit,vt.ʃ.§.
fi.[Sopita.]i.finita.¶ Et licet.]ii.pars.[Fide pſtita.] quę iuro æqui-
pollet.ʃ.qđ metus cā. ad aures.§ vnico . ſed nec iurm aſtringeret,
quia non eſt vinculum iniquitatis.xxij.q.iiij.inter cœtera.ʃ. de iu
reiur.tua nos.& c.quanto.§.j.in fi.& eſt ar.ꝙ ſi non tenet principa
le,nec acceſſorium.ſi.C.de legibus.non dubiū ff. de pac.iuriſgen-
tium.§.& ſi quis paciſcatur.ver.& generaliter.ʃ. de fo. cōpe.ſi dili-
genti.ʃ.de fide inſtru.inter dilectos.§.cęterum.in fi. ꝯʃ.de iureiur
debitores.Sol.ibi.¶ Quia igitur.]iij.pars. [Huiuſmodi tranſactio-
nes.] ſ.ſuper ſpiritualibus interpoſitę . [imonię.] Vt legitur &
no.ſ.titu.ii.ſtatuimus.ſ tit.j.cum pridem.& ca.fi.ar.ꝯ.ʃ.de ſepultu.
ex parte.j.Sol.ibi. [Cauſam audiatis.] Sed cū tranſactio ſimonia-
ca fuerit.quare non deponitur ſimo ꝯ fidem ſuā auditur allegans
delictum proprium,& turpitudinem ſuam cōtra iura.ʃ.de ſimo-
nia.de hoc.ʃ.qđ metus cā.ad aures.ʃ. de cōceſ.præb.cum ſuper.ʃ.
1 de dona inter dilectos.Item videtur,†obſtare huic exceptio doli,
cū vterq; in culpa ſit.ff.de excep.doli.apud Celſum.§. Marcellus,

2 Item in pari, † causa turpitudinis potior debet esse conditio possidentis. ff. de condi. ob turpem causam. l. iij. & l. si ob turpem. Solu. Non dicitur hic, q̄ talis transactio contineat simoniam, sed speciem simoniæ[a]. & est. si. §. titu. proxi. cum pridem. Sed dices, quare
3 ergo prohibetur? Rñ. quia non solum a malo, sed a specie, † mali cessandum. est. xj. q. j. aliud. j. de vita & hone. cleri. cū abomni. secundum. do. no. Vel dic, q̄ certum est, q̄ iudex vtrūque ex officio posset deponere si vellet, & in hoc facit Papa gratiam: quia pœnā quam meruerunt non infligit. si §. de elec. innouit. §. parcentes, auditur autem iste non iure fori, sed iure poli, vt quod prauū est, corrigatur. si. j. de re iudi. lator. consanguinei. j. de collu. dere. c. j. & causam dat dispēsandi, ne vnus de dolo suo reportet commodū, alter damnum, & ideo non admittitur hic exceptio doli, ne alius remaneat in dolo, & in simonia, & propter hanc eandem ratio-
4 nem contra exceptionem doli non datur replicatio, † doli, vt in dicto. §. Marcellus. secundum B. bona verba sunt. Haberent tamē locum, si quæreretur de transactione infringenda, sed illa irrita est, vt præcedit, & hic mandatur causa audiri super principali, in quo casu excepto hoc, q̄ non deponitur, sed de gratia auditur q̄tum ad iudicem, non quo ad partem. superflua est hæc tota glo. adeo enim se indignum reddidit aduersarius particeps criminis, q̄ non habet frontem ꝺdicendi. si. §. de elec. bonæ memorię. j. §. fi.

ADDITIO.

2 ¶ Speciem simoniæ. Idem dicunt Inno. & do. Abb. hic Adde Calder. cōsil. j. de simo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus extraordinarius dicitur.*
2 *Iudex potest processum suum defendere.*
3 *Effectus cōfirmationis non debet impediri per aliquem quin prius habeat possessionem.*
4 *Confessoria vel negatoria non potest agere contra turbantes, non habens ius*
5 *Ius statim habetur in seruitutibus legatis.*
6 *Censum pro beneficijs dare non est semper simoniacum.*

CAP. V.

1 DE cætero. Extraordinarium.] Sc. delegatū[a]. j.
2 q. j. §. spacium. j. de proba. quoniā contra falsam. Ideo autem hoc dicit, quia si ordinarius consensisset, ecclesiam censualem constituisset, vt patet in eo, quod no. §. eo. c. ij. secundum. d. n. quod dic, vt no. j. eo. c. ver. sed census. [Cum aduersario.] Hic notandum, q̄ si quis clericus petit beneficium vacans, dicēs se ius habere in eo ex prouisione, siue electione quam petit confirmari, iudex coram quo peritur debet vocare illos, ad quos præsentatio vel electio pertinet, vt si volunt de iure suo contendere, audiantur. Eps autem qui instituit non est vocandus, quia non contendit, q̄ ex suo facto agēti clerico possit ius quæri. Nec obstat, si dicas, q̄ necessaria est confirmatio, vel institutio epi, quia hoc non est propter ius, quod habeat in electione, sed quia iurisdictionem habet, ex qua hæc depēdent, vt patet in eo, quod le. & no. §. de elec. nosti. & c. trāsmissam. Iudex autem non est de necessitate citandus ad hoc, vt defendat ea, quæ ratione iurisdictionis facit. ij. q. vj. hoc etiam, verum tam epſ. q̄ etiam clerici eiusdem ecclesiæ possunt se opponere petenti propter vitium personæ. j. de accusa. accedens. secundum. do. no.
2 vtique & iudex, † potest processum suum defendere. quod dic, vt no. j. de appel. cum speciali. §. penul. & de hoc no. j. de procura. in nostra. §. fi. ver. j. super verbo, plenam fidem. Potest & epſ in institutione, vel confirmatione ex officio suo inquirere contra ipsū, vt patet in eo, quod legitur & no. §. de elec. cum nobis olim. §. cū igitur. & c. nihil est. Si vero petit præbendam quā alius tenet, tūc ille vocandus est qui possidet. vbi autem iam confirmatus est, vel institutus, & petitur beneficium vacans, non sunt vocandi electo
3 res seu præsentatores, quia effectus, † confirmationis nō debet impediri per aliquem, quin prius habeat possessionem. j. de appella. constitutis. ij. §. fi. secundum quosdam. sed. d. no. dicit hoc esse intelligendum, quando ipsis vocatis fuit facta confirmatio seu institutio. Alioquin etiam post confirmationem vocandi & audiēdi sunt, vt no. §. de elec. cum dilectus. j. de causa pos. cum olim. Si vero de præsenti præbenda esset quæstio, quia capitulum vellet vnam præbendam assignare, & confirmatus peteret aliam, tunc contra capitulum, quod præbendas possidet, est agēdum. j. de testa. relatum. ij. qui & opponere possunt, ne possessionem adipiscatur, si per surreptionem obtinuit confirmari. j. de dolo. cum olī Daniel. j. de re iudi. cum olim Magaloneñ. §. nos igitur. & præceden. Sed & post adeptam possessionem pacificam possunt petere patroni vel electores, q̄ inde remoueatur, quia ab eis præsentat[9], vel electus non fuit. j. de re iudi. cum Bertholdus. j. de iure patro. ex insinuatione. & c. cū dilectus. qñ autem confirmatio peteretur vocandi sunt electores, seu pſentatores, vt dictum est. Alioquin ꝓfirmatio nulla erit. sicut & dī de restitutione in integ. ff. de mino. ēt. §. fi. & l. in causæ. i. ver. vñ tractari pōt. & ver. cā cognita. Alij di-
b cunt, q̄ tenet ꝓfirmatio[b], sed pōt cassari pro eo, quia aliis absentibus facta est, ēt si alias canonica sit, hodie tñ si appellari ꝓingat, oēs illi quorum interest citati sunt ipso iure. Vnde nisi cōparēt, sibi poterunt imputare. qd dic, vt legitur & no. extra. do. n. de elec. statuimus. li. vj. in oībus autem ꝑdictis officium iudicis implorat. Et notandum, q̄ si quis petat electionē suam non soluti confirmari, sed tm canonicam pronunciari. Valet tñ talis petitio, & tūc ꝓfirmatio ad illum, ad quem de iure cōi pertinet, reseruatur. §. de offi. deleg sup eo. §. de elec. cū in veteri. immo qd plus est pōt peti, q̄ electio publicetur. §. de elec. publicato. & br̄ sic procederetur hic, sicut proceditur qñ petit quis se legitimum pronunciari. j. qui fil. sint legi. cām quæ. Ante confirmationē aūt semper est officiū iu-
4 dicis implorandum. non. n. pōt agere, † confessoria, vel negatoria ꝯ turbantes, vel ꝯdictores suos quoscūq;, cum adhuc non habeat ius in re. §. de elec. qualiter. C. de pactis. l. j. C. de rei ven. l. seruum. & l. emptor. Sed ꝯ. j. de excep. dilecti. Sed. ibi. post confirmationē vero locum habet ꝓfessoria & negatoria. cū sint iam plenū ius assecuti. §. de elec. transmissam. Et est ēt simile in seruitutibus legatis,
5 in quibus statim, † ius habet. ff. quemadmodum. ser. amit. si pater. §. si per fundum. ſm. d. n. cuius est quasi hæc tota gl. [Cōponit.] Non ex pactione partium, sed ex prouisione officii dūtaxat iudicis. [Postmodum & c. Ius aliquod.] Nō in quota parte, ne scindi beneficium videatur. j. de ꝓben. maioribus, sed in quanta. puta, quinquaginta, vel sexaginta libras. vel plus, vel minus, vel totidem mensuras bladi annuatim. j. de præben. nisi essent. Potest ēt interuenire compositio talis, vt petens beneficium ipsi renunciet, & aliud recipiat, ar. §. e. statuimus. j. de rerum permu. ad quęstiones. Melius tñ est, q̄ hoc intelligas, qñ aliquis perit canonicari in aliqua ecclesia, tunc. n. potest fieri compositio ꝑsentientibus illis, ad quos ꝑspectat electio, vt no. §. eo. c. ij. ſm d. n. Ego intelligo literam simpliciter sicut iacet. s. qñ agitur de ecclesia inter duos, quorū vterq; dicit se ius hre in ipsa, & super hoc litera impetratur. [Si compositio.] Ver. qd esset, si ex pactione partium facta fuisset. §. ti. i. cum pridem. c. c. fi. & ideo non toleraretur, vt ibi. & §. titu. j. accepimus. & c. cum clerici. §. de elec. sacrosancta. & §. de offi. deleg. si qñ. Nō est autem iuris ꝓria, si impetrans spōte & libere resignauit, vt §. de of. deleg. ex parte. i. & iudex ex officio eidem de voluntate ēt aduersę partis secuta. vel etiam ex potestate ab initio sibi data. ſm ea, quæ no. §. de maio. & obe. c. fi. eidem assignauit aliquam pēsionem, vt no. §. super verbo. ius aliqđ. [Sed cētus.] Ver. [Et cui præst.] & dic. [Et.] Subaudi, absque consensu ecclesiæ. [Cui pest.] Clericus, q̄ petebat beneficium & obtinuit per compositionem. q. d. si talis ex
6 cā compositionis promisit dare aliquem censum ei, cū quo litigabat, non tenetur successor, & tñ nec, † semper est simoniacum, vt. j. de præben. nisi essent, sed nec approbatur hic iste ꝯctus, immo census negatur soluendus. secundum. do. n. Vel dic. [Cui præst.] episcopus. j. de his quæ fi. a præla. tua. & c. pastoralis. & de dona. pastoralis. in fi. & ex cā. aliter enim non posset epſ ipsam facere censualem, vt legitur & no. j. de censibus. prohibemus. & c. præterea. & c. significauit. j. vt benefi. ecc. ca. vnico. §. fi. Et si hæc solennitas per ordinarium facta non interueniat, potius vī compositio per sonalis, q̄ realis, q̄tumcunque delegatus hoc auctorizet, nisi man datum super hoc recipiat speciale, vel postea ratificetur a Papa ex certa scientia, vt hic patet. & j. eo. veniens. & j. de præbē. nisi essent, & in eo, quod legitur & no. j. de his quæ fi. a præla. c. iij. in fi. sed & si ecclesia, de qua agitur conuentualis sit, requiritur consensus eiusdem & secundum hoc etiam expone. [Et.] Subaudi, absque consensu ecclesiæ. [Cui præst.] sis qui compositionem facit, vt j. de his quæ fi. a præla. c. j. ii. & iii. j. de rebus eccle. non alie. ca. j. vel breuius. [Cui præst.] tam episcopus, q̄ is qui compositionem facit, si tamen ecclesia de qua agitur conuentualis sit.

ADDITIONES.

a Delegatum. Nota ex hac litera iuncta glo. Ho. q̄ iudex delegatus dicitur extraordinarius. Adde do. Abb. hic qui idem no. cui Andre. Bar. addit Roma. consil. cclxxvij.

b ¶ Quòd tenet confirmatio. Adde de hoc dicendum, vt in capitu. fi. de elec. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Iuri suo renunciasse quis quando præsumitur.*
2 *Testis quis esse non potest in causa in qua patrocinium præstat.*
3 *Aduocatus non potest esse testis in causa in qua est aduocatus.*
4 *Testis inscriptus in instrumento an iuri suo videatur renunciasse.*
5 *Literę beneficiales a non clerico impetratæ an ualeant.*
6 *Rescripti data semper spectatur.*
7 *Clericus quis efficitur per primam tonsuram.*
8 *Allegans suam turpitudinem, non auditur.*
9 *Literæ non valent super non vacante beneficio impetratæ.*

CAP. VI.

TX literis. Ecclesia de Vulte.] Proprium nomē est. si. eo. constitutus. [Authoritate.] Quia ipse. G. expresse consensit, vel dictauit etiam. instrumentum, & testis inscriptus fuit, vt sequitur. [Patrocinabatur.] Cum tamen in eadem ecclesia se sciret, vel crederet

1 deret ius habere, & sic præsumitur, † iuri suo renunciasse, vt hic & ff. de inof. testa. l. fi. secus si ignoraret, quia tunc non obesset, & sic tollitur contrarium. ff. de rei ven. officium. C. de rei ven. re tua. C. de præscrip. long. tem. nec petentem. [Et testis in scriptus fuerat.]
2 In instrumento transactionis, † nam in causa, in qua quis patrocinium præstat, non potest esse testis in. ij. q. vj. ca. statuendum. Et sic habes hic, q̄ aduocatus potest esse testis in instrumento, sed non in iudicio, siue in causa. Sed. d. n. non facit vim: nam firmiter asserit, q̄ si aliquis fuit testis inscriptus in instrumento alicuius cōtractus, & postea agatur ex ipso cōtractu, & si ille, qui fuit inscriptus testis in instrumento sit aduocatus in cā ista, nihilominus probatur contractus per tale instrumentum: dummodo non probetur falsum, vel alias sit suspectum, nam si esset suspectum instrm & induceretur iste ad comprobandum, non crederetur ei nisi cū
3 quæstionibus. † In cā vero, in qua est aduocatus, siue fuerit in scriptus testis, siue non, nunq̄ poterit esse testis. quod dic, vt legitur & no. extra. eiusdem. d. n. de testibus. Romana. lib. vj. Nec ista Decre. dicit, q̄ aduocatus iste fuerit hic productus in testem, sed narrat factum. s. qualiter fuerit inscriptus in instrumento transactionis. Et no. q̄ sola subscriptio auferet ei ius suum, si qđ habebat ī re, in qua aduocabat. ſm. d. n. vt no. in præceden. glo. Sed contra. non. n.
4 coipso, q̄ † quis testis inscribitur, iuri suo renunciasse videtur, ff. de pig. act. Caius. quod verum est, si ignorat ius suum, vt dictum est. nam si scienter hoc facit, vel authoritatem præbet, sibi præiudicat, vt ff. de pigno. fideiusſor. §. i. ff. quibus modis pig. vel hypo. fol. Lucius. ſm Laur. & ſm hanc dist. determina. C. si certum pe. mutuæ. C. de euict. si pater. ff. de lega. ij. Titia. §. Lucius. ii. ff. delega. i. si fundum per fideicommissum ff. de rescin. ven. Titius. ſm Gof. Domini tamen ſoluunt & aliter dictas leges illas, quia aliud est, quando subscribit quis in instrumento vēditionis rei suæ, vbi nō præsumitur consentire, vt in illa. l. Caius. Aliud quando subscribit in instrō obligationis, quia tunc præsumitur consentire, vt in illa. fideiussor. Et est ratio, quia natura emptionis est, vt personæ tātum contrahentium obligentur, quæ & se possunt inuito etiam rei Dño obligare. Natura vero pignoris est, vt ipsa res obligetur, quod non pōt fieri sine rei Dñi voluntate. ideoq; in ꝯctu pignoris præsumitur consentire, vt res magis valeat, q̄ pereat. j. de verbo. sign. abbate. § ꝯ quod. ver. is autem sensus. [Transactio. Ji amicabilis compositio. Alioquin contra. §. eo constitutus. & j. ca. i. j. de resti. in integ. suscitata. §. ritu. j. cum pridem. [Postmodum.] ver. [Se
5 mentiens.] Nota non † valere literas a nō clerico super beneficio impetratas. ſm. d. n. quod verum est, nisi sint ex certa scientia impetratæ. puta. quia dī ibi pro tali scholari, siue literato cupiente ascribi militiæ clericali, tūc. n. valet ſm stilū curiæ. ad hoc. §. de ser uis nō ord. eo libētius. & de æta. & qua. eā te. & expſſi[9] j. de pſum. c. fi. [Clericū.] Sic non valet rescriptū, si qs dicat se clericū, cū nō
6 sit tonsuratus, vt hic. licet postea tonsuretur, quia data, † rescripti spectatur, vt legitur & no. j. § vnico. & §. de rescrip. eam te. j. de pben. dilectus. ij. sic & econuerso, si taceat se clericum cum sit, rescriptum non valebit. §. de rescriptis. cum adeo. In talibus enim initium spectatur. sicut & in ademptione beneficiorum. i. q. i. prin
7 cipatus. §. de elec. dudum. j. & ij. [Tonsuratus.] Sic ergo † per primam tonsuram efficitur q̄is clericus, vt hic, & j. de cleri. cōiuga. Ioannes. & de præben. cum ſm apſm. xx. q. iij. eos. quod dic. vt no. §. de æta. & qua. cum contingat. [Super eadem ecclesia.] in qua di cebat se ius habere, anteq̄ dicta trāsactio facta esset. nam si postea hoc ius acquisiuisset sibi taciturnitas, de qua sequitur, nō obesset, ar. §. de renun. cum inter. P. Gaufredi. & §. de offi. del. insinuante. j. de iura. calum. cœterum. ff. de excep. rei iudi. cum quęritur, & duabus. ll. sequen. & l. si is qui hęres. rñ. j. & l. cum de hoc. infi. ¶ Cum autem.]ij. pars. [Non inficiaretur.] Sed confiteretur. si. §. de postul. prela. c. j. post prin. Et sic no. q̄ confessus in iure & c. vt. C. de cōfes. l. vnica. j. de cōfes. c. j. [Cum literas.] Quamuis modo sit. & sic no. q̄ data literę consideratur. vt. §. no. [Impetrauit.] Alias obtinuit. [Imponendum.] Et est triplex ratio. Prima quia mēdax impetrator. Secunda quia transactioni consensit, & testis inscriptus fuit, q̄ tanguntur hic ambę. Tertia quia patrocinium præstitit, vt. §. circa prin. [Imponēdum.] D. autem noster in hoc. c. aliòs posuit intellectus. dixit enim, q̄ iste, G. impetrauit literas super prędicta eccle sia tanq̄ vacante sibi conferenda. Obiectum fuit ei, q̄ alius istam ecclesiam possidebat. Rndit dictus. G. q̄ possidens nullum habebat iustum titulum, imò ipsam adeptus fuerat per simoniacam transactionem, & ideo pro non habente reputandus erat. Possessor autem triplicauit ipsum G. non esse in hoc audiendum, quia transactioni, quam dicebat simoniacam, interfuerat & authoritatem prębuerat, quod & idem. G. confitebatur, & ideo etiam nō auditur, quia si alius eam iuste possidet, non intrabit in locum vi
8 uentis. j. de concess. præben. ca. i. Si vero simoniace repellitur tanq̄ author sceleris, cum sua authoritate sit factum, ideo † allegās suā turpitudinem non auditur, vt legitur & no. j. de dona. inter dilectos. §. de elec. nosti. Si autem alius impetrasset, non actor sceleris, & si de transactione non fuisset facta mentio in rescripto, nihilo minus valuisset, quia non erat talis veritas tacita, qua expressa ip-
9 sum non habuisset. §. de rescriptis. super literis, imò esset fauorabilius audiendus, si pestilentem vellet expellere, q̄ si super vacante ecclesia impetraret. §. de rescrip. c. ij. & c. inter cœteras. & ca. olim. Item in sententia apparet, q̄ non excipiebat hic contra literas, sed tantum super ecclesia agebatur, vel potest intelligi, quod hic dicitur, q̄ nullus possidebat ecclesiam, super qua iste. G. impetrauit. Alioquin non valerent literæ, † tanq̄ super non vacante impetratæ. quod dic, vt legitur & no. j. de concel. præben. cum nostris. Vel forte iste. G. impetrauit literas, vt si probaret simoniacū esse possessorem ecclesiæ, sibi eadem ecclesia conferretur, cum autē diceret ipsum simoniacum propter prædictam transactionē sua authoritate factam, repulsus est, & impositum sibi silentium sup ecclesia, vt hic dicit, & non super literis tantum. ſm. d. n. cuius est hæc tota glossa. Vel potest intelligi, q̄ habebat ius ecclesia ante transactionem, ex quo agebat, & q̄ transactio nullum vitium continebat, & secundum hunc intellectum locum habent glo. quas in præcedentibus. §. no. per totum hoc ca.

SVMMARIVM.

1 *Spirituale pro temporale aliquod dare non licet.*
2 *Transigi super re sacra non potest.*
3 *Permutatio fit de spirituali ad spirituale.*
4 *Pecunia refundi potest ratione maioris ualoris.*
5 *Transactio quid sit.*
6 *Transactio in spiritualibus quando dicitur simoniaca, & quando non.*

CAP. VII.

1 SVper eo. Beneficio.] Siue de ipso agatur, vt de bēficio, siue vt de proprietate non licet dare aliquod spirituale, † pro temporali. secundū do. no. j. de rerum permu. ca. fi. & de hoc plenius no. in sequentibus. [Super re religiosa.] de hoc. j. vt lite pen. ecclesia. j.
2 &. j. de ali. iu. mu. cā. fa. c. j. [Et sacra.] Hic euidēter patet, † q̄ super re sacra, siue spirituali non potest transigi, vt le. & no. §. eod. statuimus. & §. eo. cum pridem. & c. fi. licet, † de spirituali ad spirituale permutatio admittatur, vt le. & no. j. de rerum permu. ad quęstiones. & hoc verum est, q̄ de beneficio ecclesiastico in iudicio deducto non potest transigi, quando petitur tanquam beneficium personale, ne ad ipsum pareat vitiosus ingressus, quia non nisi ex canonica institutione haberi, vel retineri debet. vt. §. de renunc. admonet. cum suis concor. & j. de insti. c. iij. ar. ff. de decurio. Herēnius. Si vero petatur tanquam proprietas, tunc potest fieri transactio, hoc tamen modo, q̄ caueatur, ne pecunia pro spirituali detur, verbi gratia. Agunt duo epi de subiectione duarum ecclesiarum, vel vnius, vel duę ecclesię adinuicem de iure patronatus aliarum duarum. bene potest fieri transactio, vt vna ecclesia litigantium habeat ius patronatus vnius ecclesię, & alia alterius. Vel q̄ vnus epōrum habeat vnam ecclesiam sibi subiectam, alius aliā. Vel q̄ vnus percipiat & exerceat in vna ecclesia ea, quæ legis iurisdictionis sunt tantum. Alius ea quæ legis diœcesanæ tantū sunt in eadem, super quo vide. §. de offi. ordi. conquerente. & c. dilect[9]. nam & de vna ad reliquam potest fieri vna permutatio, & de reporalibus annexis vni ad temporalia annexa alij, & ratione ma-
4 ioris valoris refundi pecunia, † sicut legitur & no. j. de rerum permu. ad quæstiones, vel sicut legitur. §. eo statuimus. j. eod. veniens, & hęc dist. hodie comprobatur extra. d. n. de eo, qui mit. in pos. cā rei seruan. cum qui. li. vj. quod dic, vt ibi no. [Non potest.] Transa-
5 ctio, † enim est de re dubia. ff. de condi. inde. in summa, & lite incerta. ff. de condi. indebi. eleganter. §. si post rem, & ff. eod. l. post rē, non gratuita pactio, quia semper fit aliquo dato, vel retento, vel promisso, vt sequitur, & eliciatur hęc descriptio. ff. eo. l. i. C. eo. transactio. [Et.] Ideo subaudi, patet, q̄ super re sacra & religiosa non potest transigi. [Enim.] pro quia. Quia res sacræ & c. Dato.] Temporali. quod dic, vt no. §. eo. super verbo. & sacra. [Simonię.] sic. §. eo. constitutus. §. fi. ¶ Alias.] ij. pars. [Si.] subaudi, antequam in iu-
6 diciū deducatur. [Gratis & c.] Sc. sine pacto, † sine spe data, vt si vna pars ad preces alterius sic sponte renunciauerit, & postea illi qui sic gratis renunciauit, de sua pecunia quantumcunque voluerit gratis dedit, postea vero q̄ in iudicium est deductum, sine authoritate iudicis fieri non posset, & sic intellige. §. rñ. j. & c. de cœtero. Item si ex pacto vel spe certa expresse data hoc fieret, simoniacū esset, vt. §. titu. j. cum pridem. §. de elec. cum ad nostram. & c. officij. vbi de hoc. [Amicabiliter.] vt vnus liberaliter resignet beneficium tanq̄ iure carens, & alius ipsum retineat tanq̄ ius habens. secundum. d. n. Et illi etiam, qui renunciauit gratis & sine pacto, post resignationem liberam aliquid temporale detur, vel etiam annuum assignetur. quod dic, vt in præceden. glo. & j. de præben. nisi essent. [Componant.] Nam compositionem sic gratam & amicabilem. [Sacris canonibus.] Qui hoc videntur prima facie prohibere. i. q. i. eos. & . q. ij. q̄pio. j. q. iij. ij quis prębendas. & §. tit. j. c. fi. cum suis concor. [Nunquam.] Alias nequaquam. [Obuiare.] Quia illa locuuntur quando ex pacto & illicite fit, hęc autem quando licite, atque gratis.

SVMMARIVM.

1 *Sacramenta necessaria sunt quinque.*
2 *Sacramenta voluntaria sunt duo.*
3 *Coronam maiorem habet, non nubens.*
4 *Papa de nihilo facit aliquid.*
5 *Pactum quomodo cognoscitur an sit reale uel personale.*
6 *Pactum conuentum a re priuata remotum non est seruandum.*
7 *Pactum procuratoris nocet domino & an pactum debitoris prosit fideiussori, & magistri societatis socio.*
8 *Serui, & filij domino, & patri paciscuntur.*
9 *Rei publicæ expedit, male meritum, egestate publica laborare.*
10 *Decimæ corporales vendicantur a quolibet possessore & quę dicātur reales, & quæ personales.*
11 *Qui contra Papæ interpretationi uenit, mori debet.*
12 *Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.*

CAP. VIII.

VEniens. Sanctæ Mariæ.] Ad dictū magistrum
G. de Fauell. spectante. [Eorum.] i. mo
nachorum. alias carū. s. terrarū. [Tā necessaria, q̄ volū
taria.] Hæc distinctio ponitur. j. q. j. §. sicut ergo hæc sa
1 cra, ver. sed notādum est. † Necessaria autē sunt. v. Baptismus, qd̄
à quolibet potest conferri necessitate instante in forma ecclesiæ,
s̄. de sum. Tri. c. j. §. pe. xxvj. q. vj. c. ministrare. §. ecce ꝙ. Pnīa, qd̄ in-
stante necessitate recipitur a quolibet sacerdote. quod dic, vt no.
s̄. de offi. ordi. pastoralis. §. j. ver. ad quod dicimus. Confirmatio. qd̄
non nisi ab ep̄o confertur, quantacunq; necessitas incongruat. s̄.
de cōsue. quanto. Eucharistia, quod & diaconus in necessitate mi
nistrat. xciij. dist. diaconos. in fi. & c. diaconi ita se presbyteri. hoc
tamen non nisi presbyter conficit. s̄. de sum. Tri. c. j. §. vna vero est
nec negatur alicui. xxvj. q. vj. si quis de corpore. xiij. q. ij. c. fi. nisi ſm
qd̄ legitur & no. s̄. de elec. c. ij. & c. licet. Extrema vnctio. quod nec
nisi a presbytero ministratur. s̄. de sacra vnc. c. vnico. §. i. ver. de pri
2 ma. Voluntaria, † vero duo sunt. Primum est ordo. xxiij. q. iiij. sicut
excellentiam. quod & dicitur sacramentum dignitatis, vt in præ-
dicto. §. si ergo sacra, eo ꝙ non est nisi a dignioribus. i. epis, & non
nisi dignis & idoneis conferendum, vt patet. s̄. de tempo. ordi. c. j.
& iij. & de æta. & quali. vel non est compos, & dicitur voluntariū,
quia & sine ipso salus est. xxij. q. 4. §. fi. ad fi. s̄. de æta. & quali. ad au-
res, & quia aliquis ab initio precise non cogitur ordinari de quo
dic, vt no. s̄. de æta. & quali. quæris. Secundum est matrimonium,
quod eadem ratione & voluntarium dr̄, quia nec cogitur aliquis
contrahere ab initio. j̄. de sponsa. cum locum. & ca. veniens, quia
3 sine ipso salus est. Quinimmo † & maior corona hr̄. xxxii. q. j. nup-
tię. & c. integritas. Prima vero. v. ideo necessaria dicuntur, quia si-
ne ipsis, si contemnantur recipi, non est salus. Et quia primo se-
mel recepto ad ipsum seruandum, & alia quatuor recipienda qli
bet est cogendus, vt legitur & no. j̄. de presbytero non bap. c. j. & ii.
23. q. v. ad fidem. & le. & no. j̄. de schismaticis, & de apostatis p to-
tum. & j̄. de pœnitentiis. omnis. & s̄. de sacra. non ite. c. j. §. fi. [Eidē
ecclesiæ.] s. sanctæ Mariæ. [Decimas.] ex integro, nam tertiam par
tem soluebant, vt innuunt sequentia, vel dic, vt. j̄. no. in sequenti.
§. [Contradicunt.] & male, vt. j̄. §. fi. ver. & ipsos agricolas. ¶ Arbi-
trantur.] ij. pars. [Hoc.] s. ꝙ non soluunt decimas, alias sine hoc, &
tunc dic tueri, subaudi a solutione decimarum. [Transactionis.]
i. amicabilis compositionis. sic. j̄. eo. §. fi. Alioquin contra. s̄. eo. su-
per eo. quod dic, vt ibi no. & s̄. c. statuim⁹. [De duabus carruatis.]
i. quantum cum duabus carruatis potest coli in anno. [In domi-
nio suo.] q. d. proprietas est monachorum. ff. de rei ven. in rem.
[Decimarum.] De fructibus prouenientium ex duabus carruatis
terræ. intelligas & de aliis quibuscunque nihil. alioquin male se-
queretur, & exciperetur in seque. §. ibi, nisi præfati monachi & c.
Vel dic, vt ibi, no. super verbo, docuerint. ¶ Mandamus.] iij. pars.
[Transactionem.] i. compositionem, vt no. s̄. super verbo, transa
ctionis. si. j̄. de decimis, ex multiplici. [Authoritate apostolica.] &
sic confirmatio apostolica, quod personale erat & temporale. vr̄
facere reale & perpetuum, sicut etiam ex nudo pacto elicit actio
nem. ff. de pactis. legitima, & qui confirmat, dat, vt. ff. de verbo. sig.
l. lege obuenire, & naturas duarum actionū vnit. C. communia
de le. l. j. Sed contra. xii. dist. pręceptis. j̄. de confir. vti. cum dilecta. &
c. fi. Sol. intentio componentium fuit, ꝙ compositio esset perpe-
tua & realis, sed quia hoc de iure facere non poterant, supplet de-
fectum confirmatio papæ, ex certa sciētia impetrata, vt hic & in
primis iuribus. & j̄. de confir. vti. vel inuti. c. penul. s̄. eo. ca. i. Papa,
4 † enim de nihilo facit aliquid. xvj. q. j. §. fi. j̄. de his quæ fi. a præla.
apostolica. & plus est de nihilo aliquid facere, q̄ de aliquo aliud,
arg. de con. di. ij. reuera. C. de rei vxo. act. l. vnica. circa princi. & de
hoc no. j̄. de conces. præ. proposuit. Si vero confirmatio esset obtē
ta in communi forma, non haberet defectum, quia illa nihil aut
parum operatur, vt in contrariis. & le. & no s̄. de consti. ca. penul.
[Docuerunt.] A contrario ergo sunt ab omnibus aliis, si de hoc
docuerint, absoluendi. qd̄ verum est, si facta fuit compositio. ſm
qd̄ no. s̄. super verbo, decimarum. alioquin locum habet hic, ar. a
cōtrario sensu quo ad duas carruatas terræ tantum de quibus p̄-
misit: quo ad alia vero, ad quę non extenditur compositio, maxi-
me est supplendum. [Inter personas.] Nisi authoritas diœcesani
interuenerit. ſm id, quod legitur & no. s̄. eo. de cœtero, & sic non
ꝯdicit, quod ibi dictum fuit. [Facta esse.] Sic ergo potius præsumi
tur pactum personale, q̄ reale. Sed contra, quia præsumitur reale,
nisi probetur personale. ff. de proba. si pactum. ff. de pact. tale pa-
5 ctum. rū. j. Sol. vtrum pactum, † censeatur reale, vel personale est
tam ex verbis, q̄ ex mente conuenientium ęstimandum. Si de hę
reditate temporali agatur. ff. de pact. iurisgentium. §. pactorū. Vbi
vero de spirituali, siue ecclesiastico agitur, non consideratur sola
voluntas ꝯhentium, quæ licet personas suas possint, non tamē ec
clesias obligare, vt hic patet. & j̄. de arbi. peruenit. & ca. per tuas. §.
super quo. ver. at si nulla. j̄. de preca. ca. ii, & ideo magis considera-
tur iuris potestas, ac iudicis authoritas. s̄. eod. de cœtero. Et est rō,
6 quia si pactum, † conuentum a re priuata remotum sit, non est
seruandum. ff. de pact. si vnus. §. & in summa. & l. iurisgentium. §.
ait prætor. & s̄. ti. j. ca. fi. [Ne pacta.] ver. [Inter alios & c.] Vel inter
alias res. ff. de pact. si vnus. §. ante omnia. & s̄. de offi. ordi. dilectus.
7 & dic alios, oīno alios. Nam † & pactum ꝓcuratoris nocet Dño.
ff. de pac. nam & nocere. Item pactum debitoris prodest fideiusso
ri. ff. de pact. l. fi. & pactum tutoris pupillo. ff. de pact. tutoris. Item
pactum magistri societatis prodest, & nocet. ff. eod. item magistri.
8 Item serui & filij, Dño & patri, † paciscuntur. ff. de pact. si tibi. in fi.
& l. seq. sed omnino alius nobis pacisci non potest. Insti. de inutil.
stip. §. alteri. ſm Gof. [Acta.] Siue confessio, siue snīa. ij. q. v. inter-
rogatum est. j̄. de adult. significasti. j̄. de re iudi. ca. penul. Sed nun-
quid ille sacerdos, qui hanc compositionem fecit, posset ipsam
reuocare, anteq̄ confirmaretur per papam? Vr̄, ꝙ sic, ar. 35. q. ix. qd̄
quis. j̄. de rebus eccle. non alie. si quis presbyterorum. Dicas ꝯ. ar.
j̄. de decimis. ex multiplici. nisi per restitutionem in integ. si eccle
a sia læsa esset[a]. j̄. de resti. in integ. c. j. ſm. B. Sed quid ad ecclesiam de
ista restitutione, cum non pareat ei præiudicium, sed personæ tā
tum, vt ar. j̄. de præben. nisi, & de insti. cū venissent. ad fi. & de deci
mis. ex multiplici. & s̄. e. de cœtero? Rū. de facto posset parari pre-
iudicium, quia posset esse, ꝙ non haberent vnde viuerent seruito
res: ideoque est ecclesia restituenda. ar. expressum. ff. de mino. l. mi
noribus. & j̄. de cleri. non resi. cum ad hoc. Si tū componens ha-
beat proprium. tenetur alij ad interesse suum. arg. j̄. de præbende
multa. §. & si vltra. j̄. de app. reprehēsibilis. §. si autem. Sed & id, qd̄
in sustentationem suam cederet, deduci posset. ar. j̄. de fideius. per-
9 uenit. §. mandamus. & quæratur de se. nam & expedit rei † publi-
cæ male meritum egestate publica laborare, ff. depositi, bona fi-
des. rū. j. ad fi. [Ipsos.] ver. s. monachos. ergo monachi tenentur sol
uere decimas nō obstante præscriptione. quod dic, vt no. j̄. de de-
cimis. dilecti. & c. ex parte. & c. licet. & iūge, quod no. s̄. ti. j. pleriq;.
[Et agricolas.] s. ipsorum monachorum: nam monachi de parte
sua, & agricolę de parte sua debent decimas soluere. j̄. de decimis,
10 tua. Corporales † autem decimæ vendicari possunt a quolibet pos-
sessore. j̄. de decimis. pastoralis. sed si abbas consueuit decimas per
cipere, & agatur non de decimis corporalibus, sed de iure percipiē
di, cū hoc sit apud abbatem tm̄, idem abbas ꝯuenietur, & nō ali⁹
& de hoc no. s̄. de maio. & obe. inter quatuor. ſm. do. no. [Ex qui-
buslibet rebus.] ergo tam reales, q̄ personales. Reales enim solui
debent, quia res, quas colunt, infra limites parochiæ sunt sitæ. Per-
sonales, quia ibidem percipiunt ecclesiastica sacramenta, vt dixi.
s̄. eo. rū. j. & legitur & no. j̄. de decimis, cum sint. & c. ad apostoli-
cæ. Vel dic, ꝙ hic loquitur de realibus tantum, quod verius est.
Tum quia in personalibus potest quotitas præscribi. Tum quia
nec ad personalium solutionem monachi sunt astricti. Tum qa
nec de ipsis aliquam fecit in superioribus mentionem. [Ex inte-
gro.] Non ergo tricesima pars, vt hic erat, vel etiam vndecima,
imo ex integro decima pars est soluenda, per quod hic exp̄sse cō-
uincuntur male sentire quidam theologi de hac materia dicen-
tes, ꝙ consuetudo quo ad quotitatem est seruanda, stātes opinio-
ni suæ sicut placet contra interpretationem papę, cui tamen hęc
11 potestas desuper data est, & non ipsis. Quinimmo qui † contra in
terpretationem Domini papæ in hac parte venerit, mori debet,
vt legitur & no. j̄. qui fil. sint leg. p venerabilem. §. rationibus. ver.
sed quia sicut. & ver. qui autem superbierit. De quo dic, vt no. in
summa de decimis. §. & vtrum pręscribi. sub. §. septimo. & j̄. de
decimis. in aliquibus. §. fi. [Et earum.] ver. s. decimarum. [Illicite
retinuerant.] Alias detinuerant, quantocunque tempore, & sic
patet ex hoc, qd̄ hic dicit, illicite, & detinuerāt indefinite, & ex eo,
quod pręcedit, & ex eo. qd̄ sequitur, quia compelluntur ad restitu
tionem faciendā, qd̄ mortale peccatū est, non solum totā deci-
mam, sed ēt de parte decimę integræ aliquid retinere, quia nec
est ab aliquo facienda, & ꝙ in talibus non obest ꝯria consuetudo
vel interpretatio magistralis, vel cursū tp̄is, vt hic, & s̄. de consuet.
c. fi. & j̄. de præscri. c. fi. cum suis concord. [Iustam.] Arbitrio bo-
ni viri taxatione prohibita, arg. j̄. de procur. constitutis, ar. j̄ quod
met. cau. ca. fi. [Estimationem.] No. ad formam libellorum, qui
fiunt quotidie, in quibus petitur ęstimatio consumptorū. ad idē
in concord. sign. in seq. glo. [Restituere.] si j̄. de sepult. cum libe-
rum. & c. in nostra. j̄. de præb. dilecto. in fi. Non enim dimittitur
12 † peccatum, nisi restituatur ablatum. xiiii. q. vj. si res. j̄. de vsu. cum
tu. §. j. & patet in eo, quod not. s̄. tit. j. plerique. in fi.

ADDITIO.

a ¶ Læsa esset. Ex hac particula no. quod rector obligatus ad obseruantiam contractus in vita sua non potest contrauenire, nisi ecclesia læsa esset. Addit d. And. Sic. Franciscum Are. consil. cxiiii.

SVMMARIVM.

1 *Quæstio patronatus non potest nisi in ecclesiastico iudicio expediri.*
2 *Laici, res ecclesiæ conferre non possunt.*
3 *Simonia committitur dando, vel remittendo spirituale, pro temporali.*

CAP. IX.

PRæterea. [De præsentatione.] i. iurispatrona-
tus. s̄. de off. ord. cum inter vos. quæ
1 † quæstio non potest nisi iudicio ecclesiastico expedi
ri. quod dic, vt leg. & not. j̄. de iud. quanto. [Transigi-
tur.] Inter partes sine iudice, quod simoniacum est, vt sequitur j̄.
§. vnico. & leg. & not. s̄, eo. super eo. & s̄. tit. j. cum clerici. [Religio
si vero.] versic. [Nouam.] portionem, quod est j̄. [Percipiant.]
Laicis. s. tacentibus & consentientibus, non dico conferentibus:
2 quia laici † res ecclesię conferre non possunt, nec de ipsis dispone
re. x. q. j. c. j. & seq. ſm d. n. j̄. de reb. eccl. non alie. cum laicis. ꝙ si lai-
ci percepissent censum in ecclesia ab antiquo. xviii. q. ii. Eleuthe-
rius. possent illum conferre, seu remittere, & pro eo forte ius pa-
tronatus recipere, arg. s̄. eo. statuimus. & j̄. c. j. ſm d. n. non ex con
uentione partium, sed ex superioris ordinatione & authoritate,
vt patet in eo, quod not. s̄. eo. super eo. & c. de cętero. & in hoc c.
[In qua nullā prius & c.] Auaritia tacita, cui semper multi ex eis
incumbunt: vnde magis curant de lana, q̄ de anima. Habeat er-
go quicunque vult repræsentationem, & curæ laborem, dummo
do isti habeant fructuum perceptionem, & bursæ repletionem,
vt hic patet, & s̄. de suppl. neg. præla. c. ii. s̄. tit. j. plerique. j̄. de præb.
auaritiæ. cum suis concord. & patet in eo, quod not. s̄. de offi. ord.
cum inter vos. [Quæsiuisti.] non vt sequitur. ¶ Cum igitur.] ii.
pars. [Simoniaca.] vt s̄. eod. constitutus. & c. super eo. Nec enim
3 licet † dare, vel remittere spirituale pro temporali. vt ibi, & j̄. de te
sti. veniens. j. j̄. de rer. permut. ad quæstiones. & c. fi. [De iure.] Ne
que quo ad censum dandum monachis, neque quo ad ius patro
natus in laicos transferendum, ſm d. n. & adde, quod no. s̄. eod.
constitutis. in fi. [Non tenet.] Et est duplex ratio. Prima quia si-
moniaca est, vt præmisit. Secunda quia patroni non possunt hoc
onus ecclesię imponere, arg. ff. pro empto. qui fundum. §. si tutor
quam tenetur defendere. xvj. q. i. constitutum. Quamuis igitur ip-
si aliquod emolumentum exinde percipere possint, ſm quod le-
xvj. q. vij. quicunque. j̄. de iure pat. præterea. ii. alias tamen si aliqd
alienent, vel de ipsis distribuant, sunt anathemate feriendi. j̄. de iu
repatro præterea. [Nec.] pro, & non, & subaudi: quia talis transa
ctio (repete de iure communi) non tenet. [Vllum debent.] Sed
nec laici. vt patet in eo, quod not. s̄. eo. super verbo, de iure. [Ex ea
religiosi & c.] No. igitur, ꝙ quicunque sit ille, qui ꝯ iura aliqd sciē
ter recipit, non est religiosus, sed potius flagitiosus. Caueat ergo
sibi, quod dic, vt not. s̄. tit. j. plerique. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Veritas occultanda non est in damnum alterius.*
2 *Census est signum subiectionis, & quandoque exemptionis.*
3 *Cella an potest remittere censum suæ ecclesiæ matrici.*
4 *Transactio non valet de subiectione spirituali, & an de temporali.*
5 *Transactio non valet, nisi de re dubia.*
6 *Iudicium in re dubia valet inter patrem, & filium, ita inter seruum, & dominum,*
7 *Episcopus eximendo ecclesiam, semper retinet obedientiam, reuerentiam, visitationem, & procurationem.*

CAP. X.

PRæterea. Pars. s̄. de offic. delega. prudentiam.
[Eximi voluit.] Cōtendendo in iu
re se exemptam fore, non priuilegium impetrando.
Laur. [Matrici ecclesiæ.] alias domui. [Et j̄.] Conti
net, ꝙ & qualiter matrix ecclesia subiectionem dictæ cellæ pete-
bat. [Fratres illius cellæ.] vers. [Confitentes in iure.] Et ideo sibi
præiudicantes, vt patet j̄. §. fi. Poterant autem dicere sine confes-
sione: olim fuit super hoc quæstio, sed fuit compositione amica-
bili terminata, ſm B. hęc doctrina non est secundum euangeliū.
1 xxii. q. ii. primum. ſm ꝙ non est in grauamen alterius † veritas oc
cultanda, nec etiam pallianda. Per hanc ergo confessionem sibi
præiudicauerunt fratres. Sed contra. j̄. de excep. cum venerabilis.
respon. j. & §. intelleximus. Solu. ibi confitetur excipiendo, & sic
sibi non præiudicat, vt ibi, & arg. j̄. de rer. permut. ad quæstiones.
Hic vero confitentur simpliciter etiam litem contestando, & sic
facta confessione excipiunt, quæ exceptio nulla est, & ideo sibi
præiudicant. Vel dic, vt not. in dicta decret. cum venerabilis. [In
iure.] De hoc dic, vt not. ii. q. i. c. i. & j̄. de cōfess. c. j. [Quondam.]
Per hoc intentio petentium est fundata, arg. C. de probatio. siue
possidetis. & in eo, quod not. s̄. de offic. delega. ex literis. respon. j.
[Referebant.] excipiendo, sed hæc exceptio nulla est, vt sequitur.
[Transactionem.] quæ in hoc casu locum non habet licet ami-
cabilis compositio admittatur, vt no. s̄. eo. super eo. [Sopitam] i.
finitam. [Eatenus.] i. tali tenore. s̄. tit. j. accepimus. [Vt quendam
annuum.] Non dicit quotum, nec de quotitate postea aliqd pro
bauit, in quo & Papa vim qualemcunque non videtur constitue
re, quod dic, vt not. j̄. §. fin. [Censum.] quem quandoque retine-
2 re licet, & † est signum subiectionis. j̄. de censi. omnis anima argu.
xviii. q. ii. Eleutherius. Quandoque etiam datur in signum exem
ptionis, vt hic erat, sed hic non licuit: quia transigendo illicite fa
ctum fuit, sed bene licuisset eximere, & in signum, ꝙ quandoque
fuisset sua, & exēptionis beneficium, quod recepit ab episcopo,
aliquem censum imponere, arg. xviii. q. vlti. Eleutherius. j̄. de reli.
3 domi. constitutus. Quid si matrix † ecclesia faciebat censum vete
rem huic cellæ? nunquid posset cella hunc remittere matrici
suæ, vt ab ea exemptionem reciperet? Notauit hic d. n, ꝙ sic, quā-
uis nō sit verisimile, ꝙ cella censum recipiat a matrice, sed cum
census temporalis sit subiectio spiritualis, non video, ꝙ hæc solu-
tio stare possit: nam in talibus idem est remittere, quod dare. j̄.
de simo. querelam. nisi forsan ex ordinatione superioris sine con
uentione partium matrix ecclesia cellam eximeret, & cella cen-
sum remitteret secundum doctrinam traditam. s̄. eo. super eo. &
4 c. de cœtero. & c. statuimus. Et sunt hæc vera de spirituali † subie-
ctione, super qua non licet transigere inter partes, vt hic, & s̄. eo.
& c. constitutus. Nunquid ergo de temporali subiectione potest
transigi? non videtur. C. eo. interpositas. Sed contra. C. eod. l. fina.
Dicas, ꝙ non tenet nisi in dubio, quando. s. vtrum is, de quo agi-
5 tur, seruus sit probabiliter dubitatur. Nec aliter † valet transactio,
nisi de re dubia fiat, vt not. s̄. eod. super eo. sed ratione dubii tenet,
6 sicut & eadem ratione inter † patrem, & filium tenet iudicium.
C. de pat. potest. l. j. C. si aduersus rem iudi. l. ii. ff. de probat. si filius.
alias autem secus. ff. de iudic. l. lis nulla. sic & inter seruum & do.
minū. ff. de iud. vix certis. [Essent.] s. fratres cellę. ¶ Prior.] ii. pars.
[De spirituali.] nec de temporali, nisi ratione dubii, vt not. s̄. su-
per verbo, censum. [Transigere.] pro pecunia. s̄. c. proxi. [Non li
ceret.] Nunquid ergo sine transactione hoc liceret? sic, retinen-
do etiam aliquam pensionem. j̄. de religio. dom. constitutus, j̄. de
7 priuile. cum olim. ii. quantumcunque tamen † eximat episcopus
ecclesiam, semper videtur retinuisse obedientiam. xciii. dist. nul-
la ratione. Et reuerentiam, arg. C. de bon. liber. l. fin. Et correctio-
nem. xvi. q. ii. visis. & visitationem, ac procurationem. j̄. de donat.
pastoralis. in fi. secundum Goff. ¶ Respondemus igitur.] iii. pars.
[Confessione.] In iure facta, vt s̄. respon. i. versic. fratres. & coram
suo iudice. ff. de interrog. actio. voluit. j̄. de iudic. at si clerici. [Con
tra eos.] s. fratres. [Sententia.] s. ꝙ sint subiecti matrici ecclesiæ.
[Debeat.] Quia constat de subiectione, & per illicitam transa-
ctionem nihil probatur de exemptionis exceptione. [Pręsertim.]
versic. i. maxime. [Transactio.] putetur quod est in fi. & bene po
test putari: quia ita est. [Determinate.] quo ad certam quantita
tem. [Constare.] quia in illo non est vis, idem enim iuris esset in
vno denario, & idem in mille marchis. Si quis autem diffinitiue
pronunciare deberet super pensione reddenda, tunc in hoc esset
vis facienda, vt patet. xi. q. iii. graue. Insti. de actio. §. curare. & C. de
sent. quæ sine cer. quan. profe. per totum. [Iniquitatem.] simonia
cam, vt leg. & not. s̄. c. proxi. & c. constitutus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex primo debet laborare.*
2 *Qui nimis emungit, sanguinem elicit.*
3 *Peccatum a multis commissum solet quandoque inultum transire.*
4 *Dispensatio quandoque vtilis, & necessaria est.*
5 *Paciscens super crimine, vtrum, & quando confiteri videatur.*
6 *Foro in ecclesiæ ad vindictam sanguinis non agitur.*
7 *Compositio non habet locum super matrimonio.*
8 *Quæ non sunt expressa in iure, iudicis arbitrio committuntur.*
9 *Aequitas quid sit, cum eam iudex præ oculis habere debeat.*
10 *Aequitas quæ reperitur scripta in iure legi est præferenda.*
11 *Proniores esse debemus ad absoluendum, quàm ad condemnandum.*
12 *Melius est præstare causas pro misericordia, quam prætendere in clementia.*
13 *Dispensator non debet esse tenax, vbi dominus est largus.*
14 *Pœnis in inferendis quatuor principaliter consideranda.*
15 *Consuetudo loci consideratur.*
16 *Tacendum non semper, nec semper loquendum.*
17 *Multa tolerantur propter nouitatem fidei.*

CAP. XI.

EX parte tua, & infra. Casus. Quidā Græci furtiue
recipiebant ordines sacros a nō suis episcopis, quidā
celebrabant in ecclesiis interdictis, nec volebant obe
dire latinis. Quidam etiam Græci, & Latini ep̄i consecrationes ec
clesiarū celebrabant in ep̄atibus alienis, & decimas percipiebant
ibidem in diœcesanorum præiudicium & grauamen. Item qui-
dam

dam laici Græci proprias vxores suas sua temeritate abiiciebant, & alias superinducebant. Quidam alii abbatias,& ecclesias cum ipsarum hominibus occupabant & detinebant, & in plurib.aliis excedebant.& q̃plures lites & discordias suscitabant,vt dr̃ in integra.Cardinalis sanctæ Praxedis qui ad partes Constantinopolitanas legatus missus fuerat Papã consuluit,qualiter esset circa hoc procedendum, & Papa respondet,prout in sequentibus legi põt. Poteris ad componendũ.] immo debebis. Ad hoc enim primo
1 †debet iudex laborare,vt patet.v.q ii.si primates.xc.dist.studendũ & c.discordantes. & c.dissidentes.xxiii.q.fin.si quis membrorum. & q.iiii.si illic.ĵ.de simo.querelam.ff.de no.ope.nunc.l.j.§.& post operis.ff.de vsufr.equissimum.& leg.& no.s̃.de elec.cum inter R. [Interponere.] Inter laicos latinos in Romania habitãtes, vel inter Græcos & Latinos, f̃m d.n. [Partes tuas.] Exceptis nimirum &c.in seq. §. [Seueritati.] Vt maioribus malis sanandis charitas
2 sincera tubueniat.l.dist.vt constitueretur.qui enim nimis†emungit,elicit sanguinem.iiii.dist.denique. [Aliquid.] Vt pœna leuior imponatur.[Detrahere.] In pœnis & pœnitentiis imponendis,vel dispensando cum eis,f̃m d.n. Ad primum.de pœn.dist.j.pœnæ.ff. de pœ.interpretatione.& l.si præses.& ĵ.eo.c.§.fi. Ad secundum.ĵ. de pœnit.Deus qui. Ad tertium.ĵ.de consang.de infidelibus.& de diuor.Deus qui. [Statu Imperii.] Pacifico, & vt ad veram pœnitentiam trahantur:quia si excandesceres, forsan tauirent etiam in teipsum.& iunge,quod not.ĵ.eo.in fi. vers.iii. [Multitudine.]
3 quia quando plures vnum peccatum †committunt, solet q̃nque inultum transire.i.q.vii.quoties a populis.xxiii.q.iiii. non potest. quod dic,vt plene not.s̃.de temp.ord.c.ii,& s̃.de renun. nisi cum pridem.§.pro graui quoque scandalo.¶ Exceptis.].ii.pars. [Catibus.] Puta,criminibus publicis,in quibus qualitercunque proposita sint prælatus procedere debet,& ipsa discutere & vlcisci. ĵ.de collu.dere.crimina. ii.q.vii. quapropter.& hoc sine personarum delectu.ff.de offi.præsid.l.iii.& l.congruit.& l.diuus. nisi forsan ra
4 tio suadeat dispensare. Quandoque enim dispensatio†vtilis.& necessaria est.l.dist.vt constitueretur.& c.domino sancto.& c.si quis diaconus,j.q.vii quoties.& c.tali.xxx ii.q.iiii.non potest.In his aũt siue ciuilibus,siue criminalibus,in quibus dispẽsatio,siue compositio locum nou hẽt ad componendum , non oportet iudicẽ laborare.vt si quis superinductam teneat.vt hic,& ĵ.de sponsa.ca.j. Vel si monachus proprium habeat. ĵ.de sta.mo. cũ ad monasterium.in fi.& breuiter quantum ad mortale peccatum committendum,vel in eo remanendum. Nec compositio,nec dispẽsatio locum habent quo ad ea, quæ pendent ex iure naturali, quod in lege diuina & in euangelio continetur, vt patet ĵ.de vtur. iup eo. & s̃.de consue.c.fi.& not.ĵ.de præb.extirpandæ.In his vero,q̃ pendent ex iure positiuo præceptorio(cuius transgressio est mortalis, vt not.s̃.de treu.& pa.c.i.) nullus dispensare potest,vt transgressio
ni locus non sit, nisi solus Papa,vt ibi not.& leg.& notatur.s̃.de biga.a nobis.& ĵ.de consang.non debet. sed nec est transgressio, ex quo authoritate Papæ fit,sed nec licet alicui inferiori Papæ dispẽsare in casibus,quos sibi specialiter retinuit.s̃.de offi.leg q̃ translationem.& in quibus inferioribus dispensatio inhibetur,vt leg.& not.ĵ.de iudi.at si clerici. In aliis autem inferiores dispensare põt, & in casibus etiam Papæ si specialiter committantur. ĵ.de sentẽ. excom.nuper.§.in secundo.& s̃.de offi.deleg,quoniam.§.fin. Sed nunquid partes inter se possunt componere,sic & in ciuilibus & in temporalibus. De spiritualibds vero dic,vt no.s̃.eo.super eo.& c.statuimus.sed & in priuatis criminibus,vt in actione iniuriarũ. xxiii.q.iiii.si illic.Sed & in publicis criminibus ante litem cõtestatam.ii.q.iii.si quem pœnituerit.dũtamen accusator fallaciter non accusauerit.C.de abolit.fallaciter.& hoc ante inscriptionem. Nã postea incidit accusator in Turpillianum. ff.ad Turpill. q̃situm. C.de adult.siue metu.j.de accus.licet.multominus hoc licet post litem cõtest,Punitur enim de calumnia,si non probauerit quod
5 intendit.C.de cal l.j.& ii.q.viii qui crimen.ĵ.de cal.c.j.& ii. † Sed nonne qui paciscitur de crimine,confiteri vr̃ sic,si pp hoc aliqd detur.ff.de his qui not.in fa.q̃m.secus si gratus fiat,vt in eo.tit.furti.§.pactus,Sed & notandum, q̃ f̃m leges super crimine capitali, quod pœnam sanguinis irrogat(excepto adulterio) licet transige re.Si vero non irrogat pœnam sanguinis,transigere nõ licet,quãuis de crimine falsi transigatur. vnde versus.

Sanguinis & capitis metuens de crimine pœnam.
Transige si placeat,non transiget vllus adulter.
Sin capitis pœnam metuas sine sanguine frustra.
Transiget,interdum de crimine,transige falsi.

Eliciuntur versus hi ex l.C .e,causas.& l.transigere.ii.q.iii.§.notandus,ver.in omnib.Ergo f̃m canones & hos versus,transactioni super aliquo capitali crimine nõ est locus,cum †in foro ecclesiæ ad
6 vindictam sanguinis nõ agatur.ĵ.ne cle.vel mo.sententiam. xxiii. q.viii.his a quib.Gratiosa tñ,vt dictum est,& amicabilis compositio locum hẽt,& de hoc no.in sum.eo.tit.§.super quibus,& seq. [Sacr̃m.] in quo nõ licet dispo..are quantum ad hoc,vt qs duas vxores habeat,ĵ.de diuor.gaudemus.§.qa vero pagani.vel propria abiecta aliã superinducat,ĵ.de spon.c.j. alias super affinitate & cõ sanguinitate dispensare põt Papa.xxxv.q.iii.q̃dam lex. & §.quod scripsi.& et legatus.q̃ super hoc speciale ptãtem recepit, & sic intellige.ĵ.de consang q̃ dilectio. Alias ꝑ.ĵ.de consang.& affin.non debet.§ fi.s̃.de offi.leg.q̃ translationẽ.Et hoc intelligas de impedimentis a canonico iure inductis nã in his quæ diuina lege prohibita sunt,et Papa dispensare nõ posset,ergo quod hic dr̃,q̃ sacr̃m matrimonii compositionem,vel dispensationem non admittit, intelligas quo ad illud,quod no.s̃.ea.glo.in prin.Et etiam quo ad gradus diuina lege prohibitos indistincte,vt not.s̃.quod dic,vt legi.& no.ĵ.de rest.spol.literas.& de diuor gaudemus.[Et infideles.] xxvi.distin.deinde opponitur,xxviii.q.i per totũ. Item hoc intelligas de matrimonio consumato , etenim de nõ consumato licet
7 ecclesiæ interpretari,& statuere quicqd placet,licet non expediat hoc indifferenter facere,quod dic,vt plene not.ĵ.de conuer.coniug.ex publico.§.fi. [Existat.] Verumtñ non est ratũ inter infideles,vt leg.& not.ĵ.de diuor,quanto.[Seueritate.].i.non licet super hoc dispẽsare,f̃m d.n.[Non licebit.] Sic patet.q̃ in matrimonio
7 †non hẽt locum compositio:qa quos Deus coniunxit & c.xxxiii. q.ii.an quod & c.quos Deus. & s̃.de translat.epis. inter corporalia. Habet tñ locum dispensatio Papæ in gradibus canonica tm̃ lege prohibitis.xxxv.q.iii.quædam lex.& § quod scripsi. & q viii. de gradibus.In hoc autem,q̃ aliquis habeat duas vxores,vel legitima electa superinductam teneat , nulla dispensatio locum habet,vt not.in præcedẽ.glo.& sic loquitur hic,& ĵ.de diuor gaudemus.¶ In his vero.].iii.pars. [Non inuenitur.].q̃ non possit cõponi,vel dispensari.secundum dominum nostrum,vel pœna certa,quæ imponi debeat,vt in seq.glo.-[Expressum.] Ergo qua nõ
8 sunt † expressa in iure,iudicis arbitrio committitur,vt hic,quod dic,vt not.s̃.de offic.deleg.de causis.§.vnico. [Procedas.] componendo. vel disponendo, vel pœnas infligendo, & mitigando, & in omnibus aliis quæ occurrunt absoluendo.vel condemnando
9 secundum dominum nostrum. [Aequitate.] Aequitas†est iusti tia dulciore misericordiæ temperata secundum beatum Cipria-num,quam semper debet præ oculis habere iudex. ff.de eo quod cer.lo.q̃ si Ephesi.quæ,& si in iure scripta inueniatur.legi†est pre
10 ferenda.C.de iudi.placuit. [In humaniorem.] Quia semper pro-niores†esse debemus ad absoluendum,q̃ ad condemnandum.ff. de actio.& obliga.Arrianus.ff.de pœn.l respiciendum. & l.absentem.ĵ.de probat.ex literis.xxvj.q.vii.tempora.l.dist.vt constituere
11 tur.in fine.& promptiores ad misericordiam,q̃ ad rigorem:quia
12 † melius est præstare causas pro misericordiam, q̃ prætendere in clementiã.lxxxvj.dist.non satis.ante fin.per mediam col xi.q.iii.
13 nemo peritorum.& vbi dominus largus†esi,dispensator non debet esse tenax. xxvj.q.fin.alligant. ad idem.lx.dist.tana.j.q.vii.exigunt . [Secundum q̃ personas & c.] In omnibus pœnis inferendis† & iuribus sane intelligendis, & aliis generaliter quibuscũque
14 hæc quatuor sunt consideranda. Primo persona quia aliter procedit contra maiores,aliter contra minores. Dic, vt nota.s̃.de offic.deleg.sane quia.& cap.pastoralis.ĵ.de simo.per tuas. Secundo causa.ĵ.de vo magnæ.in fi.ĵ.de accusat.cum dilectus.vi.distin. testamentum.cum suis concord. Tertio locus.s̃ de rescript.nonnulli.sed & consuetudo † loci consideratur.iiii.distinc.erit autem
15 lex.xxxi.dist.ante triennium,& c.aliter.ĵ.de cler.coniu.cum olim ĵ.de eo qui mitt.in poss.cau.rei seruan c.iii.Quarto tempus:quia
16 nec semper†tacendum est,nec semper loquendum.xxxvj.distin. § ecce.xliii.dist.sit rector. & in quo statu sit princeps loci , siue regnum . Est enim tempus pacis , & tempus belli, vt in procemio Institutionum , & inturbatione Regni rigor seruari nõ potest,vt
17 hic innuit: vnde & propter † nouitatem fidei multa tolerantur. xxxv.quæstio.iii.§.quod scripsi.ĵ.de pœnit.Deus qui. De his quatuor legitur. xxix.dist.c.ii.ĵ.de homicidio.sicut dignum.respon.i, ubi & quædam alia considerantur.

¶ De postulando. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clerici etsi beneficiati sint , possunt coram iudice seculari postulare.*
2 *Constituti in sacris coram iudice ecclesiastico postulare non prohibentur , & oblata sponte recipere.*
3 *Constituti in minoribus, & non beneficiati possunt salarium exigere, & possunt nauigare, & vxorem ducere.*
4 *Triores, monachi, & aly religiosi nunquam aduocent.*
5 *Sacerdos non aduocat nisi pro ecclesia, & pro miserabilibus personis coram ecclesiastico.*
6 *Clerici, & beneficiati, & sacerdotes in criminalibus nunquam aduocent.*
7 *Lingua de facili labitur.*
8 *Necessitate vrgente licitum est aduocare,*
9 *Paciscí potest de pluri pendente lite.*
10 *Actor sequitur formam rei.*
11 *Clericus non debet pro laico fideiubere.*
12 *Clericis opprobriosum est si peritos forensium causarum se ostendant.*
13 *Episcopus cogit aduocare clericos pro miserabilibus personis.*

CAP.

CAP. PRIMVM.

Clerici in subdiaconatu.

Subaudi , & si in beneficio ecclesiastico careant de facto : nam de iure carere non debent.ĵ.de præb.cum f̃m apostolum.& ca.eps. [Et s̃.].ĵ.diaconatu,& presbyteratu.s̃.de ẽta.& qual.a multis. [Coram seculari.] vt sequitur. Sed nec etiam in minoribus citra subdiaconatum (etiam simplices tonsurari.xciii.dist.a subdiacono. s̃.titu.j.ex literis.) constituti.
1 Tales† & si beneficiati sint possunt coram seculari iudice postu-
2 lare,sed† & in sacris constituti & beneficiati nõ prohibentur hic coram ecclesiastico iudice: nihil tamen quærant pro salario, sed oblata spõte recipere possunt, f̃m d.n.arg ĵ.de simo.dilectus.in fi. quod referas ad vtrosque,arg.ĵ.de vi.& honest.cler.vel mona.c.j.
3 Constituti†ergo in minoribus & non beneficiati possunt salariũ exigere:quia adhuc non sunt ligati ecclesiæ,immo possunt quãdo voluerint nauigare,& vxorem ducere.ĵ.de eler.coniug.c.j.sed
2 & constituti in sacris [a], & egẽtes hoc idem facere possunt etiam coram seculari iudice, tanta potest esse necessitas postulandi, vt
4 patet in eo,quod not.ĵ.eo.c.super verbo,sustententur.Priores†ve ro monachi,& alii religiosi,nunquam aduocent.ĵ.ne cle.vel mona.non magnopere.xvi.q j.alia.& c.seq.nisi f̃m q̃ traditur.ĵ.e.c.j.
5 sed nec†sacerdotes etiam coram iudice ecclesiastico, nisi pro se, & ecclesia sua,ac coniunctis , & miserabilibus personis aduocabant, f̃m d.n.quod dic,vt leg.& not.ĵ.eo.c.fi.& in seq.glo. [Si stipendiis.] i.beneficiis,ergo a contrario,clerici in minoribus constituti,& beneficiis carentes non prohibentur quod verum est in
6 ciuilibus.In criminalibus†enim omnino abstinere debent, arg. ĵ.ne cle.vel mo.sententiam.xxiii.q.fi.his a quibus. Aliqui tamen dicunt,q̃ clericus etiam quilibet potest defendere accusatum,ar. xxiii.q.v.reos.ĵ.de immu.eccl.inter alia.sed tutius est.q̃ abstineat. Quid enim si propter imperitiam suam accusatus succumbat , & decapitetur, vel mutiletur? Item quid si propter malitiã suam, & cauillosas positiones & allegationes obtineat & absoluatur,& accusator qui inscriptit,penam tabellionis patiatur? planum est,
7 q̃ irregularis fiet, & ideo†quia lingua de facili labitur. ff ad l.Iul. ma.famosi.ante fi.Periculosum est quibuscunque clericis talibus interesse,licet talis secularis esset, si non possit ei aliquid imputari: ad hoc.s̃.de ẽta.& qualit.ad aures.ĵ.de homic.de cœtero.& c. tua nos.& c.postulasti.& c.Ioannes. De hac materia not.spaciosius.ĵ.de homici.ad audientiam.ad fin. Hi vero, qui in sacris sunt ordinibus constituti, alias prohibentur omnino coram seculari iudice aduocare,f̃m quod ĵ.not. De regularibus autem dic, vt ĵ. c.i.& de ista materia no.plene in sum.eo.tit.§.quis nõ. & §.quid pertinet. [Sustententur.]. i.sustentari possint. Quid ergo si de fac-
8 to egeant? Puto,q̃ hac † necessitate instante eis licitum erit etiã ex hoc officio victum quærere,arg.xci.dist.clericus victum.C.de patri qui fil.dist.l.ii.ĵ.qui fil.sint legit.consilium.§.fi.s̃.de renunc. ad supplicationem. Nec obstant iura contraria.f.xv.q.ii.ca.i. & ii. cum suis concord. quia intelligenda sunt de non egente. Egens autem huic probitioni non subiacet : quia nec necessitas habet legem.de consecr.dist.j.sicut.ĵ.de furt.c.ii. [Seculari.] Ergo a contrario,coram ecclesiastico licet,quod dic, vt not.ĵ.c.fi. [Aduocati.] Hic notandum,q̃ si aduocatus vel medicus ab initio conueniat cum aliquo in tota causa , vel in tota infirmitate seruire ex certo salario,extunc si faciat aliquam conuentionem, q̃ plus de
9 tur, non valet . Si vero ab initio de tota lite , vel infirmitate non conuenerit,licet pro consilio,vel seruitio vnius diei aliquid acce perit,nihilominus† pẽdente lite,vel infirmitate potest paciscí de pluri.C.de postulando.quisquis.§.præterea.ff.de var.& extraordi, cogn.l.j. §.sicut.& est hoc verum,nisi percipiat salarium de publico:tunc enim non licet a litigante, vel infirmo quid ex pacto pcipere,& sic intellige.C.de profess.& medi.l.antepenult.lib.xi.Ad uocatus tamen talis a non litigante,& medicus a sano pro consilio potest aliquid recipere : quia nec pro talibus eis salaria dantur, sed & si qui tales plus debito exigant.ad formam iuris est reducendum.ff.de var.& extraord.cogn.l.j.§.si cui.secundum do.n. cuius est mens totius huius glo. De aliis dic,vt not. in sum.eo.ti. §. quis postulare. [Negotiis.] Ergo pro negotiis ecclesiasticis bene licet talibus coram seculari iudice aduocare,secundum do.n. Tu vero dic,vt in seq.glo. [Secularibus.] Maxime:nam in ecclesiasticis non posset esse aduocatus coram iudice seculari,qui nec de his habet se intromittere.in Auth.vt cler.apud propri.epis.c.§. si vero ecclesiasticum.collat.vj.Vel dic,q̃ quandoque intromittit se laicus de ecclesiasticis ad requisitionem ecclesiæ.s̃.de offi.ordi.
10 c.i.Vel quia clericus conqueritur de laico: nam † actor sequitur forum rei.ĵ.de fo.compet. cum sit generale .In quo casu clericus
11 poterit ibidem aduocare,& est si,quod dicitur†clericum non debere pro laico fideiubere.xj.q.i.te quidem. Pro clerico autem potest.C.de episc.& cler.omnes.&.in hac.& legi.& not.ĵ.de fideiuss. c.j.ii.& iii. Dicitur ergo negotium ecclesiasticum ratione delicti, de quo agitur, & de tali non debet se intromittere laicus , nisi ad requisitionem ecclesiæ,vel ratione personæ agentis tantum in ciuilibus & personalibus,& tunc omnino de rigore iuris,salua consuetudine Romanæ ecclesiæ,vel alterius specialis hoc audit secularis iudex si id,quod petitur a reo laico,sit ciuile:ad hoc. xi.q.j. §. ex his omnibus.ĵ.de testam.cum esses.& cap.relatum. ĵ.de ordin. cogn.tuam. In realibus & feudalibus cognoscit dominus feudi.ĵ. de iudic.cœterum. In non feudalibus vero actor sequitur forum rei.ĵ.de fo.compe.cum sit generale.Vel dominus temporalis sub cuius iurisdictione consistunt,cognoscit,maximè vbi est talis cõsuetudo. C.vbi in rem actio.l.fin.viii.dist.quo iure. excepta massa,seu dote ecclesiæ, quæ omnino ecclesiastica censetur, vt patet in eo,quod leg.& not.ĵ.de censi.c.j.& idem videtur,quando clerici cus ad proprium patrimonium est promotus, argu.in eo, quod leg.& not.ĵ.de præben.episcopus.& cap.tuis.dumtamen interuenerit consensus domini temporalis in titulo assignando, vel hoc sciuerit,& non contradixerit,arg.liiii.distin.si seruus sciente.& in eo,quod leg.& not.s̃.de ser.non ordin.cap.ii.& iii.Alioquin non præiudicatur,arg.in eo,quod leg.& not.ĵ.de iure patron.cap.pen. Et in his omnibus videtur,q̃ clericus possit pro clerico etiam cõram seculari iudice aduocare,non sic pro laico,argu.in eo,quod leg.& not.ĵ.de fideiuss.c.j.& ĵ.ne cleri.vel mona.sed nec procurationes. Quando vero & iudex, & litigantes, & negotia sunt secularia,omnino abstineat clericus in sacris.ĵ.ne cleri.vel mona.c.i;
12 Nam & opprobriosum†est clericis,si peritos forensium causarũ se ostendant.C.de episc.& cle.repetita.C.de testam.consulta. C.locati.milites.exceptis casibus , qui sequuntur. [Non præsumant.] Pro pecunia causa auaritiæ, hæc enim est præsumptio:secus si cã necessitatis vel charitatis fiat, vt sequitur. [Nisi propriã causam.] versic.in qua nec cogitur procuratorem constituere,quod dic,vt leg.& not.ĵ.tit.i.querelam.& facilius est sibi per se agere, q̃ alium conducere. [Vel ecclesiæ suæ.] cui nec debet deesse , vel pro aliquo clerico,vt s̃.nota. [Pro miserabilibus.] Puta, viduis pupillis, orphanis,& similibus impotentibus,vt seq. & probatur. lxxxviii. dist.c.j.& per totum.& de quibus not.s̃.de offic.deleg.significanti
13 bus pro quorum patrocinio,& tab episcopo cogi possunt etiam, vt contra ecclesiam suam aduocent.quod dic,vt not.in sum.eod. tit.§.fin.sub §.illud,versic.sed nunquid potest.& seq. De coactione aliorum aduocatorum dic,vt not.s̃.de offic.iudic.c.j. [Forte.] Philosophicum est temperamentum.si.ĵ.de procura.tuæ. Et ide putat d.n.de illis personis,quæ numerantur.ff.de postul.l.i. §.fin. & v.ll.sequen.[Personis.] vel coniunctis,vt ĵ.cap.fin.De istis omnibus permittit causa necessitatis,vel vtilitatis,vel pietatis,vel naturalis affectionis,& non fictæ charitatis:quia nec a talibus consueuit haberi pecunia. [Non possunt.].q.d.non est lex verbis, sed rebus potius imponenda.C.com.de leg.l.ii.in fi.Ideoque nõ omnes viduæ & pupilli (quia multi diuites sunt & potentes) debent miserabiles reputari, quare in talibus magis est consideranda oppressionis potentia,q̃ vocalis nominatio personarum.quod dic, vt no.s̃.de offic.deleg.significantibus.

ADDITIO:

a ¶ In sacris. Adde omnino videndum do.Abb.& do Henr.hic.

SVMMARIVM.

1 *Clericis secularibus aduocare non prohibetur , dummodo auaritiam vitent.*
2 *Religiosus non potest fieri delegatus.*
3 *Religiosi professi, cognatos non habeat.*
4 *Religiosi professi mortui reputantur.*
5 *Monachus exhæredari non potest.*
6 *Priuilegium religiosorum ad prælatos extenditur.*

CAP. II.

IX parte tua. [In forensibus.].i.secularibus. Præsumunt.] quia nec in casu cõcesso,nec cum superioris licentia, nedum cum mãdato. [Aduocati.] quod prohibitum est, nedum regularibus,sed etiam secularibus clericis,sicut legitur,& notatur supra eod.capit.j. ¶ Cunque obiicitur.] secunda pars. [Eis.] scilicet canonicis regularibus. [Vel ecclesiastici.] quod non prohibe
1 tur † clericis secularibus, dummodo auaritiam vitent, vt not.supra cap.proximo. [Susceprores.] idest aduocati,secundum dominum nostrum. [Executores.] idest procuratores,secundum dominum nostrum. Vel dic,q̃ hæc verba possumus intelligere ge-
2 neraliter,dum & generalia sint,& sic videtur hic expressum,q̃ religiosus non potest fieri delegatus.quod dic,vt notatur in summa de offic.deleg.§.cum possit.versic.sed nunquid religioso. [Abbate nihilominus.] Ergo duo requiruntur , & q̃ abbas hoc præcipiat, & q̃ vtilitas monasterii hoc exposcat , ergo si alterũ deficiat &c.quod dic,vt notatur supra de rescrip.inter cœteras.& c.olim. §.fin. [Ipsi.] scilicet canonici regulares. [In solentiam.].ſi. supra de supplen.negli.prælat. cap.ii. §.i. [Quia capitulum illud.] xvj. quæst.j.monachi,vnde sumuntur hæc verba.[Loquitur.] verum est, sed

a est,sed mens ad eos extenditur [a], vt sequitur, & sic talis excusatio reprobatur.arg.ff.de legi.scire leges.ĩ.de verb.sign. intelligentia.& cap.in his. Non ergo potest monachus, vel alius religiosus talia exercere, nisi forte id monasterio &c.vt s̃.& requiritur superioris mandatum propter bonum obedientiæ, argum.ff.de re mil.l.iii. §.in bello.xii.quæst.i.nolo. &.cap.non dicatis. nec auditur prætextu personæ coniunctæ,quæ alias admittitur sine mandato, vt legit.& not.s̃.de rescrip.nonnulli.in fi.ff.de procurat.sed & hæ. & l. Pomponius. quia iura illa intelligenda sunt in hominibus non professis. Porro religiosi professi † cognatos non habent [b]: quia

b eorum cognatio est in cœlis,vt legitur in nouella: non enim solum in corpore, sed & in anima translati videntur.in Auth.hæc constitutio Interpretatur priorem. constit.in princ.collatio.vl. &

4 quo ad mundum mortui † reputantur.C.de epis.& cler. Deo nobis.ii.q.vii.placuit. & c.nullus. sicut enim piscis moritur sine aqua, ita & monachus,siue clausтro.xvi.q.i.placuit.& c.alia causa. & c. si cupis.veruntamen aliud non,secundum d.n.ĩ.de re iudic.cum l.& A.circa prin.vbi tamen tractatur de successione cognatos habent,& monasterium loco succedit ipsorum.Nec enim hoc prę

5 textu, cp aliquis vitam monasticam elegerit † exhæredari potest, vt in d.l.Deo nobis.& in Auth.de sanct.episc.§.nullam.pen. col. collat.ix. ¶ Vnde consultationi tuæ.].iii. pars. [Idem iudicium.] sic de ecclesiis cum cura,& personatus sine cura habentibus, idē iudicium est habendum.s̃.de elect.dudum.§.randem.sic nomen venditionis ad alias alienationes extenditur.ff.quib.mod. pigno. vel hypoth.sol.licut.§.venditionis.sic & verbum alienationis extenditur.ĩ.de rebus eccl.non alien.nulli.sic quod dicitur de simoniacis extenditur ad alios.xvi.q.vii.& hæc diximus.versic.& arbitror conuenire verbum &c.sic prohibitio de legibus audiēdis facta regularibus extenditur ad presbyteros & personas.ĩ.ne cle.vel

6 mona.super specula.sic† & priuilegium religiosorum extenditur ad prælatos.ĩ.de priuileg.cp nonnullis.& incuratos.ĩ.de sẽt. exc. permittimus.sic idolatria ad fornicationem, & auaritiam, & ad alia peccata extenditur.xxviii.quæst.i.idolatria. [Quantum ad supradicta]bene dicit: nam in esu carnium,& in habitu,& in multis aliis differunt,& regulæ inseruiunt laxiori,vt le.& not.ĩ.de sta. mona.quod Dei timorem.

ADDITIONES.

a ¶ Extenditur. No. ergo quòd iura loquentia de monachis locum habent in canonicis regularibus. quod tenet Feder. consi.xxv.& do.Abb.hic. cui do.And.Barb.addit Oldr.cons.ccxxii.

b ¶ Cognatos non habent. Adde do.Henr hic.

SVMMARIVM.

1 *Posse, solius Dei est.*
2 *Sacerdotes quare non aduocant.*
3 *Duo præcepta legis naturalis.*
4 *Nulli est cum alterius iniuria consulendum.*
5 *Conditio iniqua non debet alteri per alterum inferri.*
6 *Hominis interest, beneficio hominis affici.*
7 *Innocens non debet condemnari prætextu nocentis.*
8 *Pontifices tenentur, miserabiles personas adiuuare.*
9 *Milites rem publicam, a qua aluntur, tenentur defendere.*
10 *Donatio propter ingratitudinem reuocatur, & filius propter ingratitudinem exhæredatur.*
11 *Ecclesia si suscepit extraneum, non retineat fraudatorem.*
12 *Mater excluditur a successione filij si ei fuerit ingrata.*
13 *Intitulatus in vna ecclesia potest habere beneficium in alia.*

C A P. III.

Vm sacerdotis. Officium igitur sacerdotis in hoc consistit,vt nulli noceat omnibus autem prodesse velit, vt hic.

1 Posse † enim solius Dei est.xiiii.q.v.denique.vnde hæc verba sumpta fuerunt. Et supponit nomen hoc sacerdotis pro quolibet clerico in sacro ordine constituto.sic.ĩ.de cohabi. cleri. & mulie.c.ii.& not.s̃.de treuga & pace.cap.ii.& de bigamis.cap.i. Quinimmo & pro clerico quocunque beneficiato.s̃.cap.i, multo fortius pro episcopo, qui nullo modo in persona propria debet coram seculari iudice aduocare: sic intellige.v.q.iii. quia epi-

2 scopus. Et est ratio: † quia indecens esset, cp alicui seculari faceret illam reuerentiam, quam tenetur facere aduocatus, qui tenetur stare in pedibus,cum iudicis sit sedere.C.eo,quisquis.& hoc intelligas,nisi forsan sit laicus,a quo feudum teneat: tunc enim multories, vt ad ipsum etiam in propria persona veniat, & res suas reperat necessitas ipsum cogit,quæ legem non habet,vt no.s̃.eo. cap.i.sed & tunc caueat, ne dignitatem episcopalem confundat. Proponat ergo cum omni humilitate sedendo, non stando: ad hoc.s̃.de maio.& obed.solite.§.i.versic.cp autem sequitur.ff.de of sic:prælid.observandum in fi. In ecclesiastico autem foro optionem haber,vtrum sit in iudicio per se,vel per alium. arg.ĩ.de iuram.calum.cap.fin.& de hoc plenius not.in sum.eo.ti.§.quid si. & seq.sed quo.Hic plenius dicitur de episcopo,ibi iunge [Nulli] ecclesiæ; quia nec vellet,cp alius sibi noceret, vellet autem,cp qui-

3 libet alius sibi prodesset, & sic tanguntur hic † duo præcepta legis naturalis,de quibus in princ.decretorum.& not.s̃.de translat. episc.cap.ii.§.sed neque.versic.& cp non est.s̃.de maior.& obed.di

4 lecti.§.cum igitur.& est arg.cp nulli † est cum alterius iniuria consulendum.xxii.q.ii.primum.ff.de condict.indeb.l.nam hoc natura.xi.q.iii.si quis non obediat.xcix dist. ca.nullus patriarcharum.

5 nec † enim debet afferri alteri per alterum iniqua conditio. ff.de

6 reg.iur.l.non debet. † Interest enim hominis beneficio hominis affici.ff.de seru.expor.seruus.in fi.nec decipi, sed iuuari.ĩ.de commodato.cap.vnico.in fi.vbi de hoc. Et cauendum † est.ne prætextu nocenti innocens condemnetur. C.de his, qui latro occul. l.ii.ĩ.de his,quę fiunt a maio.par.cap.quæsiuit.cum suis concord. [Necessitas.] Puta,quia non est alius qui aliquo modo,vel itabe ne hoc faciat.argum. C.de procurat.exigendi. [Coniunctis.] qđ intelligi potest non solum de his,qui numerantur.ff.de procura. sed & hæ personæ. & de postulando.l.j. in fi.& l.seq. sed etiam de qualibet persona vsque ad quartum gradū. C.de aduo.diuer.iud. petitionem.§.licentia.ĩ.de contang.non debet. & etiam de eōcanonico,arg.s̃.de offic.deleg.cum R.canonicus.vel forte etiam de

a amico [a] intimo charitate dilecto,arg.ff.de hæred.instit.nemo.§.q frater.ff.de verbor.significa.amicos.quod satis potest admitti,dum modo hoc non pecuniæ,sed Dei charitas operetur. Quicunque enim fecerit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse frater meus.& soror,& mater est.Matth.xii. in fi. [Aut miserabilibus.]

8 quasfetiam pontifices adiuuare tenentur.lxxxvii.dist.capi.j.& ii. [Licitum.] coram seculari iudice.ĩ.ne cler.vel mona.cap.i.versi. in placitis. vel etiam coram ecclesiastico ex salarij perceptione, quod dic,vt not.s̃.eod.cap.j. [Aduocare.] alias postulare. Est autem postulare, (secundum cp hic accipit) desiderium suum, vel amici sui in iure apud eum,qui iurisdictioni præest,exponere,vel alterius desiderio contradicere.ff.de postu l.j.§.i.iii.q.vii.in fames. §.sunt autem. Alibi dicitur diaconus postulare.i.seruari,siue quę rere in scrutinio,vt s̃.de scrut.inordi.faci.c.vnico. respon.j. sed & postulat quilibet.i.requirit quid iuris sit. s̃.de offic.deleg. prudentiam.s̃.de rescrip.postulasti.sed & is,qui non potest eligi,postulatur.s̃.de postulat.prælat.cap.fin.¶ Clericus autem.] ii.pars.[Contra ecclesiam.] Clericus ergo,qui contra ecclesiam in qua bene-

b ficiatus est se erigit, tāquam ingratus beneficium perdit [b], vt hic, & arg.j.q.vii.c.i.xcvj.di.si Imperator.iii.q.j.nulli. & vasallus feudū. xxii.q v.de forma.& in lib.feu.qb.mo.feu.amit.per totū.etiā sine alia sniа,vt innuitur ĩ.de sen.exc.grauem.in fi.ĩ.de pœ.in quibusdam.§.sacri. Tenentur ergo seruire,non impugnare: sic & mili-

9 tes † rem publicam a qua aluntur,tenentur defendere.C.loca.milites. Nomine autem ecclesiæ intelligitur principaliter eps, ranq caput.vii.q.j.scire.Secundo capitulum,non tamen canonici singulares.ĩ.de verb.sign.cum clerici Placentini.vnde & si contra alicquem de canonicis hoc officium assumeret,quamuis inhoneste & indecenter faceret,non tamen ideo iudicaretur ingratus, arg. xii.q.ii.qui manumittitur. [Pro extraneis.] Hic innuit, cp pro se, & pro sua ecclesia, cui forsan magis tenetur, astrictus potest esse in iudicio contra ecclesiam a qua beneficium obtinet,argu.ff.de in ius vocan.quæsitum.ff.de postul.l.penult.& fin.iii.q.vii. versic. item si contra patrem.ĩ.de iureiur.veniens.& cap.eam te. §.fin. vnde secūdum dominum nostrum pro prima ecclesia potest esse contra secundam,argu.ĩ.de iureiur.tua.& cap.intellecto.Item

c & prælatus ecclesiæ pro ipsa ecclesia secundo adepta c, etiam cōtra primam ecclesiam in qua remanlit canonicus, & beneficiatus existit,arg.ff.de postul.puto. respon.j.& l.fin. Quinimo & pro coniunctis personis,stricto tamen modo sumptis,atque miserabilibus,si necessitas imminear,arg.s̃.eo.respon.j.& c.j.& ĩ.de iure iur.petitio.§.j. Si autem duæ ecclesiæ,quibus equaliter tenetur, litigent adinuicem,non consulo ei,cp assumat partes aduocati,sed mediatoris,argu.ĩ.de testam. relatum.ii.§.fin. Et de omnibus his not.in sum.eod.tit.§.fin. sub §.illud. [Præsumpserit.] iii.q.j.nulli. xcvi.dist.si Imperator.i.q.vii.c.j.C.loca.milites.[Tanquam ingratus.] sic & libertus, si contra ecclesiam testificetur, vel agat,in seruitutem reuocatur.s̃.de ser.non ordin.de famulis. sic & donatio

10 † propter ingratitudinem reuocatur.ĩ.de dona.cap.fin.sic & filius propter ingratitudinem exhæredatur.xix.q.fi.c.fi.in Auth.vt cum de appell.cogno.§.aliud. & §.causas.collat.viii. Sic & iustum est,

11 cp † quem ecclesia suscepit extraneum,non teneat fraudatorem. xii.q.iiii.sacerdotes. Nam & ecclesia mater eius est.ii.q.vi.ad Romanam.ii.ĩ.de pœn.c.ii.igitur si ecclesia ingrata fuerit eidem,vi-

12 detur,cp cōtra ipsam aduocare possit. Nam † & mater excluditur a successione filii,si sit ei ingrata.C.de inoff.testam.liberi.& dominus fidem debet vasallo.quod dic,vt not.ĩ.de feu.c.i.ante fi.quod puto verum petendo ius suum.ĩ.de iureiuran.petitio.non tamen committendo vituperium.ĩ.de excess.prælat.grauem. Vel tractādo perpetuum detrimētum: quia delictum personæ &c.xvi.q.vi. si episcopum.ĩ.de excep.cum venerabilis. §.inselleximus. [Maximè.] versic.arg.cp si alias habeat beneficium ab ecclesia,licet nō clericus eius, & etiam si sit laicus. sed beneficiatus, priuari potest beneficio ex hac causa.sm d n.[Eiusdem ecclesiæ.] a qua beneficiatus est. Idem enim iuris est, & si sit clericus alterius ecclesiæ, non istius.Nam & si pro ipsa possit contra hanc aduocare,nunquam tamen pro extraneis hoc licebit,& est hic expressum,arg.

13 † cp intitulatus in vna ecclesia potest habere beneficium in alia, quod dic,vt not.ĩ.de præb.de multa.& c.extirpandæ.& c.exposuisti. & c.super inordinata. [Spoliari.] quasi enim tam priuatus sit ipso iure, ex hac causa poterit ei denegari. Sic ergo est spoliatio, vt hic,& s̃.rit.j.cum clerici.vbi de hoc. iusta autem est,quando illicite fit, vel sine cā in iure approbata.ĩ.de restit.spol.cōquerente.

ADDITIONES.

a ¶ De amico. Adde,quod Inno.in c.cum I.& A.infra de re iudi.dicit,quòd etiā monachus potest esse aduocatus pro amico monasterii, Abbate imperante. Vide do.Abb.supra c.proxi.iiii.not.cui And.Sic.addit Rom.in singula fois fo xv.

b ¶ Beneficium perdit. Adde do.Henr.hic.in j.dist.

c ¶ Secundo adepta. Adde do.Henr.hic in ii.dist.

¶ De procuratoribus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Nuncijs Papæ est credendum.*
2 *Cautela futurorum est considerauda.*
3 *Procuratoris in optione est satisdare, vel mandatum probare.*
4 *Procurator actoris tenetur cauere de defendendo.*
5 *Procurator in quibus casibus tenetur præstare duplicem cautionem.*
6 *Mandatum speciale in quibus casibus requiritur.*
7 *Negotia grauia non debent sine capitulo expediri.*
8 *Gesta quæ dicantur.*
9 *Solennitas non requiritur in procuratorijs faciendis.*

CAP. PRIMVM.

Alia si quidem, & infra. [Quia prædictos viros.] In decisione. si. extra d.n.de reb.eccle.non alien. dudum. in princ. lib.vi.s̃.de offic.ordin.dilectus §.j. [Tunc.] alias nunc. sin instantia istius prætudicii, sed prima litera melior. [Non miseris.]. i.procuratores non constitueris, qui tamen se procuratores esse asseruerunt. [Et ideo.] quia non miseras. [Cum ipsis.].s.prædictis viris,q dicebant se procuratores tuos esse. [Sed &c.] vers.j. [Thomas.]& hic forte nuncius erat Papę,sm do.no.sed non est vis in hoc,nisi quantum not.ĩ.eo in seq.glo.[Dictum.] cp & tu viros illos miseras.& sic si nuncius † erat Papæ, videbatur ei credendum. ĩ.de appell.cum parati.vel quod melius est,intelligas, cp iste Thomas asseruit, cp & ipsum constituerat procuratorem eps: vnde exponе dictum.s.cp pro te esset in iudicio.[Prohibuit.] Tu autem dixisti, cp nec ipsum miseras, & ideo ea,quæ cum ipso acta fuit &c.vt s̃. [Ex qua re.]. s.quia sic delusisti bis .[Nec præsentiū &c.] qui hoc idem asserebat.i.cp ipsos miseras.[Similiter.] ex quo enim bis deceperat,iam hoc non emendationi,sed consuetudini deputaret. C.de episc.audi.l.iii.in fi.ff.de seruo corrup. Neratius. in Auth.de defen.ciui.§.fin.collat.iii.xxv.q.ii.ita nos.vnde non est mirum,si cautela super hoc adhibetur, vt sequitur. ¶ Quia ergo.]. ii.pars. [Hoc.].s.cp ita bis delusisti,vt s̃.respondeo j. [Præmonuit.] In futurum,vt nobis. s.caueamus: quia rumor de veteri &c.vt ĩ.de præ-

2 sumpt.mandata.& sic no.† cp considerauda est cautela futurorū. s̃.de seru.non ordin.cum suis concord.subaudi,mandamus quatenus.[Instructam personam &c.]Circa quod no.cp si quis dicat se procuratorem esse actoris,& hoc certum est,vel quia reus hoc confitetur,vel quia apud acta constitutus est,iste omnino admittitur,& dominum rem ratam habiturum cogitur satisdare. C.e. l.j.C.de satisda.l.vnica. Si vero certum sit ipsum non habere mādatū,omnino repellitur, nisi sit consors eiusdem litis post lit.con test.C.de consor.eiusdem litis.l.ii. Vel nisi sit coniuncta persona, quæ semper admittitur cum cautione de rato, nisi appareat de contraria voluntate.ff.eod.Pomponius.in fi.& l.sed & hæ personæ.ff.iudi.sol.iii.§.j.In casibus etiam contra voluntatem admittitur: puta, quando coniuncta persona in liberali causa condemnata est,vt sit serua.ff.de lib.cau.l.j.ii.& iii.Et quando similiter est capitaliter in criminalibus condemnata.ff.de appell,non tātum. Sinautem dubitetur de mandato,opiniones sunt,dixit enim Pla. cp in electione rei est,vtrum procurator caueat,vel probet mandatum,argu.a contrario sensu legis. C.eo.exigendi.Bul.dis.vtrum reus dicat,non habes mandatum,& tunc procurator tenetur ipsum mandatum probare. Vel dicat,dubito vtrum habeas mandatum,& tunc est in optione procuratoris satisdare, vel mandatum probare,argu.ff.vt in poss.leg.si is a quo.§.si procurator. Sed

3 hodie omnes Moderni in hoc conueniunt,cp in † optione procuratoris est, vtrum velit de rato cauere, vel mandatum probare: quia cum quis tenetur ad alterum duorum,præstando quod maluerit liberatur.C.de condict.indeb.si quis seruum. ff.de iure dotium que.§.fin. Sed & si quis petat restitutionem pro alio, speciale mandatum exigitur, & tamen cautendo de rato liberatur. ff.de mino.illud.& l.seq.ad id.ff.quod cuiusque vniuer.item cor

4 §.actor. C.de adminis.tuto.vulgo. Licet autem † procurator actoris non teneatur cauere de rato,ex quo constat de mandato, tamen tenetur semper cauere de defendendo.C.de satisdando.l.vnica. nec sufficit, cp in vna causa defendat, immo requiritur, cp in omnibus.ff.de procurat.omnium.& duabus ll.sebuen. Alioquin denegantur ei actiones.ff.eo.mutus.§.pœna. Hoc verum est, nisi dominus extra iudicium, vel in ipso procuratorio volens ipsum ab hac cautione reuelare per se,& hæredes suos sub hypotheca rerum suarum pro ipso satisdet iudicatum solui.Instit.de satisda.§. si vero.& seq. Quæ cautiones habet clausulas.ff.iudi.solu.iudicatum solui. † Sed & sunt casus,in quibus procurator vtranq; cautionem præstare cogitur: quia gerit personam actoris & rei. s.in rei vendicatione communi diuidendo.finium regum.restitu.in integ.cau.status.ff.eo. Pomponius.§ sed is.& l.si defunctus.§.fina. & l.non solū.§.si status.& §.est & casus.s̃.de off.ord.causam. Item

6 † sunt casus,in quibus exigitur speciale mandatum,sicut in impetratione rescripti.s̃.de rescrip.nonnulli.& in restit.in integ.ĩ.de re

a stit.in integ.coram fœlicis & quibusdam aliis [a], de quibus no.ibidem,quod autem circa hanc materiam deeit.vnde in sum.eo.tit. §.ad quid tenetur. [Cū mandato legaliter facto.] Litera sequens exponit hoc verbum legaliter,secundum B.& breuiter hoc exposuit,sed nō videtur posse stare: quia in mandato procuratorio lex non requirit solennitatem,de qua hic sequitur.immo sufficit. cp litera contineat quis a quo,contra quem,& in qua causa constituatur,& cp constituens promittat in literis suis se rem ratam habere, & cp sint sigillo proprio, (dumtamen noto intelligas) sigillatæ, vel per manum publicam confectæ, licet lex de sigillo expresse,vel instrumento publico non loquatur,sed hoc intelligitur,quando dicit literas suas,& quando dicit literis eius approbatis,hoc est,quod legitur.ff.eo.si procuratorem. & C.de satisdādo. l.vnica.& sufficit,cp & de hoc iudici fides fiat. ff.rem ratam ha.ne satisdatio.ff.de probat.quinquaginta.C.de condict.ob turp.cau.l.j. & ii. q.vii. plerumque. Quid si super hoc fecerit iudicem interloqui,nunquid firmabitur procuratorium, si de ipso dubitetur,argu.cp sic,etiam si falsum erat.ff.quod cum fal.tuto.l.§.penult.ff. quod met.cau.l.fin.in fi.ff.de pigno.actio.l.fin.ad fin.Sed contra. ff.de collu.deteg.minoris.Sol.si dominus sciat latam interlocutoriam,& non contradicat,vel saltem non appellet infra decē dies, decœtero præclusa est sibi via,arg.s̃.de elect.cum dilecti.§.fi.cum suis concor.& in eo, qđ leg.& no.s̃.de off.dele.cū olim abbas.§.fi. ver.pe.& ff.de re iu.l.sepe.ĩ.de reg.iur.c.pe.& sic intellige prima iura. Sinautem appellauerit,vel ꝺixerit,tutus eris,vt in iuribus pal. & in contra.s̃.sign.Vel dic. [Mandato legaliter facto.].i.ad exemplum decreti,quod consueuit poni in alienatione rei ecclesiasticæ secundum leges solenniter celebrato, in quo consensus clericorum requiritur, & cp ipsorum subscriptionibus gestis interuenientibus roboretur.xii.q.ii.sine exceptione.x.q.ii. §.hoc ius porrectum.de quo plene not.extra d.n.de rebus eccles.non alien.dudum.lib.vi.& hæc vltima expositio verior videtur, licet nec ab aliis expressa fuerit,neque tacta. q.d.simplex procuratorium cum sigillo suo sufficere debuerat, sed quia sic delusisti bis, nos volumus hic adhibere illam cautelam,illam solennitatem,quæ consueuit in alienatione rei ecclesiæ adhiberi,vt sic cesset de cœtero truffa tua.[Et presbyterorum &c.] Non cp isti præstent authoritatem procurationi,sed tanquam fides fidem dant instrumento,

7 & sic non obstat.s̃.de rescrip.edoceri. Vel quod hic dicitur † intelligendum est in magnis & grauibus negotiis,quæ non debent sine capitulo expediri,vt ĩ.de his quæ fiunt a prælat.quanto.& cap. nouit.& quæ tangunt eos communiter,vt s̃.de maio.& obedien. cap.fin.secundum dominum nostrum. Tu dicas, vt not.s̃.eod.c. respon.i.& ĩ.eo.c.in fi. [Roborato.].s.mandato.xii.q.ii.sine excep-

8 tione. ĩ.de his quæ fiunt a prælat. cap.i. [Gestisque.] Gesta † dicuntur aliqua facta,quæ nullo modo scripta,sed sicut gesta sunt, in mente hominum retinentur,quæ & quandoque postea publicantur,& in scriptis rediguntur.ĩ.de testib.significauit. & cap.Albericus.C.de testam.publicati. Vel dicuntur gesta quædam facta in scriptis redacta, vel potius ipse scripturæ, in quibus gesta reponuntur,quæ & in Romana curia dicuntur regesta. Hæc si sint bene custodita,& inueniantur in archiuo authenticarum personarum, quæ habent potestatem faciendi scripturas authenticas, sicut sunt tabelliones,siue scriniarii,fidem faciunt.ĩ.de prescrip.ad audien-

ADDITIO.

a ¶ Et quibusdam aliis. Adde Spec.tit.de procur.§.ratione igitur. in iiii.col. in fi. versic.item opp.quòd licet habeat generale mandatum. ponit.xxiii. casus in quibus requiritur speciale mādatum, in quibus si dubitetur de mandato, sufficit de rato cauere.

audientiam.ſm d.n.vbi de hoc.& ſicut ſummi Pontifices,epiſco
pi, Reges,& Principes, qui ſigilla habent authentica, vt patet in
eo,quod leg.& not.j̃.de probat.c.j.j̃.de fi.inſtrum.c.ii.& c.cum di
lectus. Vel dic (quod melius eſt,) ꝙ geſta appellat ea, quæ ſolen-
niter & per manum tabellionis in ſcriptis ſunt redacta, & ſpecia
liter ea,quæ fiunt authoritate iudicis.quæ & vocantur acta iudi-
cialia,& omnino fidem faciunt, prout leg.& not.j̃.de probatio.
quoniam contra falſam.& c.ſi vnde exponegeſtiſque.i.apud ge-
ſta,ſiue acta,& hæc expoſitio magis placet,& ſumitur hoc ex eo,
quod leg.C.de ſacroſ.eccl.auth.hoc ius porrectum.C.de ſatiſdan
do.l.vnica. [Ex more.].i.iuxta morē.[Indicto.].i.iniuncto. alias
inducto. [Geſtis.] i.in ſcriptis redacto.ſecundum Goff. ſed prior
præualet.[Tranſmitte.].i.authoritatem habente ſuperioris,vt ſic
ea habita,& ſolenniter acta inter geſta publica computentur,ſe-
cundum dominum noſtrum. [Cum ea.].ſ.perſona ſic ſolenni-
ter conſtituta. [Iure ſubſiſtat.] vt de cetero non ſit locus tuæ con
tradictioni,nec variationi,& ſumunt hic quidam arg.expreſſum
(vt dicunt) ꝙ epiſcopus non poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu
capituli,ſed ſi quod præmiſſum eſt tam in textu,q̃ in no. diligen
ter conſiderent, inuenient, ꝙ iſte caſus eſt ſpecialis. Regulariter
9 †enim nec de iure,nec de conſuetudine requiritur tanta ſolenni
a tas in procuratoriis faciendis a, ſed ſufficit, ꝙ fiant per manum
publicam,vel ſigillo authentico ſigillentur.j̃.de fi.inſtru.cap.ii.&
extra dom noſt.de ſent.excom. cum medicinalis. §.exemplum.
lib.vj. Dominus autem Papa hanc ſolennitatem hic exegit ſpe-
cialiter ad cautelam,& huic cautelæ epiſcopus cauſam dedit, vt
aperte ex ſuperioribus poteſt colligi & haberi,ſed & ſaluari poſſet
hæc litera,prout not.ſm d.n.s̃.eo.ſuper verbo,& presbyterorum.
tamen iſte intellectus magis placet & verior eſt,& ipſum appro-
bat (ſi ſane intelligatur & exponatur) textus iſtius cap.euidenter.
cœtera,quæ circa hanc materiam deficiunt,vide s̃.de reſcrip.edo
ceri. quia B.notauit eadem iura, & tractauit eandem materiam
hic,& ibi. Tibi autem ſufficiat, ꝙ ſemel & plene ibi habeas hoc
notatum,& ꝙ hic invenias alia vtilia loco gloſſarum,quæ hic ſu
perflue ponebantur.

ADDITIO.

a ¶ In procuratoriis faciendis. Adde qualiter conſtituatur procurator. Spec.tit.de procur.§.j.in vlt.col.verſ.conſtituitur autem procurator.

SVMMARIVM.

1 *Condemnandus non eſt, qui infirmitate detentus, venire non potuit.*
2 *Morbus ſonticus qui dicatur.*
3 *Febricula, vel quartana non excuſat.*
5 *Infirmitas grauis excuſat abſentem, & omne attentatum reuocatur.*
5 *Priuilegium quod quis habet de iure, priuatus auferre non poteſt.*
6 *Citatus perſonaliter, non excuſatur per procuratorem.*
7 *Pecuniarijs in cauſis ſufficit procuratorem mittere.*
8 *Cauſæ graues, quæ ſint.*
9 *Famæ maior eſt, amiſſio quam oculorum.*
10 *Infamiam ſententiæ euitatur per procuratorem.*
12 *Feſtinandum non eſt nimium.*
13 *Citatur ter quis antequam contumax iudicetur.*
14 *Abſenti an præiudicatur, ſi non appellat, ſi ſcit ſe condemnatum.*
15 *Reſtitutio habet locum contra diffinitiuam, & interlocutoriam.*
16 *Sententia eſt nulla, ſi citatio non fuit legitimè facta.*

CAP. II.

Querelam. [Alia rationabili.] Simplex rela-
tio eſt,ſicut & illa.Luc.xxiii.c.Du-
cebantur autem,& alij duo nequam cum eo,vt inter
ficerentur,vnde & niſi,quod ſequitur, improprie ex-
1 cipit. Non †enim eſt cauſa rationabilis condemnandi illum,qui
infirmitate detentus venire non potuit. ff.de re iudic. contuma-
cia.& l.quæſitum.v.q.iii.cap.j.xviii.diſt.placuit. xciii.diſt.iuxta. Et
2 hoc verum quando † morbus ſonticus eſt, qui nocet cuique rei,
de qua agitur,vt in d.l.quæſitum.& ff.de verbor.ſignific. morbus.
3 † Febricula autem leuis,aut vetus qnartana,quę tamen iam ſper
ni poteſt,minime excuſaret,vt d.l.quæſitum.& ff.de ędil..edic.l.j.
§.ſed ſciendum.ad finem. [Niſi pro eo.] verſi.improprie excipit.
vt præmiſi.ſi.exceptio.ii. q.j.notum. vii.q.iii.cap.fin. [Non acceſ-
ſit.] Hæc fuiſſet cauſa rationabilis,ſi infirmitas, de qua ſequitur,
vel aliud rationabile non excuſaret abſentem; vt patet s̃.de offic.
deleg. conſuluit. §.j verſic. nec erit. [Infirmitate detentus.] Non
4 leui, ſed graui, vt not.s̃.ſuper verbo, alia rationabili. † Infirmitas
ergo grauis excuſat abſentem, & ideo cum iuſtam cauſam non
veniendi habuit,debet quicquid contra ipſum attentatum eſt re
uocari.ff.de iudic.ſi prætor.j̃.de re iudic.cum Bertoldus.Sed con
tra.ff.de mino.Papinianus exuli. vbi dicitur, ꝙ exiſtenti in exilio
currunt tempora petendi reſtitutionem in integrum, ſi per pro-
curatorem habuit facultatem agendi.Sed illud intelligi poteſt in
telligi in cauſis minoribus,in quibus cogitur quis procuratorem
a conſtituere, ſecus in grauibus a, vt hic,vel illud ideo eſt:quia im-
pedimentum.ſ.exilium acciderat propter delictum ſuum: vnde
non debet ei præſtare immunitatem.ſecundum dominum no-
ſtrum.ff.de interdict.& releg.l.relegatorum.j̃.de donat. inter vir.
& vxo.& ſi neceſſe. Item contra: quia imputatur ei, qui non agit
per ſe, vel per alium, ex quo habet poteſtatem experiundi. ff. de
diuer.& tempo.præſcrip.l.j.Solut.ex quo habet poteſtatem expe-
riundi,imputatur actori ſi non agat alioquin currunt ei tempo-
ra, vt ibi dicit, non tamen propter hoc contumax iudicatur, ſed
nec reo poteſt aliquid imputari, qui non habet in poteſtate ſua,
quando experiatur.ff.de except.doli pure.§.fin. Item contra. j̃.de
do.& contum.cum dilecti.§.expectantibus.per quod dicunt qui
b dam, ꝙ tenetur procuratorem mittere b, ſi venire non poteſt: a-
lioquin contumax reputatur,quod T.non placuit:nam talis qui
infirmitate detinetur,& cuius cauſa grauis eſt,non tenetur veni-
5 re,vel mittere,vt hic dicit in ſeq verſi.& ideo † priuilegium,quod
de iure habet,priuatus auferre non poteſt,in Authē.de nupt.§.ſi
hoc quod de his.collat.iiii.& conſtitutio quæ de dignit.§.penult.
collat.v..C.de diuer.reſcrip.l.ii.ff.de conſtitu princip.l.fin. xxviii.
diſt.de his.ff.de re iudic.l.iiii. §.ſi quis condemnatus. Nec obſtat
decret.cum dilecti.quia ibi citatus non allegauit,nec probauit iu
ſtam cauſam abſentiæ. Vel Papa ibi proceſſit de plenitudine po
teſtatis, ſecundum B. Dominus tamen noſter notauit hic, ꝙ in
grauibus caſibus non poteſt quis cogi procuratorem conſtitue-
re,nec citare,vt per procuratorem compareat & reſpōdeat, ſicut
hæc litera plene ſonat. Nec obſtat.j̃.de do.& contuma.cum dile
cti.§.expectantibus.quia illud,quod ibi dicitur, ſpeciale eſt prop-
ter periculum vacationis eccleſiarum, vt lite non conteſta.quo-
niam.§.porro.j̃.de appell.oblatæ.§.fin. Vel ibi non habebat iuſtā
abſentiæ cauſam,illud tamen aſſeruit, ꝙ ſi quis ſimpliciter cita-
tus fuerit,& non poteſt per ſe comparere,debet mittere procura
6 torem,dummodo non ſit grauis cauſa. † Tu dicas,ꝙ ſi quis cita
tur perſonaliter,non excuſatur procuratorem mittendo, argu.s̃.
de offic.deleg.quoniam.§.is quoque. Si vero citatur,ꝙ veniat per
ſe,vel per alium,ſiue ſimpliciter,ꝙ veniat,& eſt grauis cauſa, nō
cogitur mittere procuratorem, & ideo ſi habet iuſtum impedi-
mentum,excuſatur,dummodo mittat excuſatorem,vt hic ſequi
tur,verſic.fin.& de hoc not.s̃.de offic.deleg.paſtoralis.§.fina.ꝙ ſi
non miſerit, & ſi excuſetur quo ad partem, non tamen quoad
iudicem quem contemnit, & ideo ab eo puniri poteſt. ff.ſi quis
ius dicen non obtempe.l.vnica. verum ſi non habet iuſtum im-
pedimentum non ſufficit mittere ſimplicem nuncium,vel excu
ſatorem,ſed tenetur venire,aut ſufficienter mittere: alioquin cō-
tumax iudicatur.s̃.de electio.bonæ.j.§.contra.& in expenſis con-
demnatur. j̃.de do.& contum.cum dilecti.§.expectantibus. ff.de
re iudic.contumacia.& adde,quod not.extra dom.noſt.de iudic.
iuris eſſe ambiguum.lib.vj.& per hoc ſupple,quod deeſt in ſum.
eod.titu.§.& in qua re. verſic. ſed nunquid ſi aliquis. [Cum non
7 poſſit.] verſic. [Cogi niſi velit.] Hic ſciendum, † ꝙ ſi quis in pecu
niariis cauſis vocetur ad iudicium,indiſtincte poteſt mittere pro
curatorem.ff.eo.l j. Nec eſt cogendus, ꝙ veniat perſonaliter niſi
in duobus caſibus; puta,ſi dominus iuſtior eſt, q̃ procurator, vel
ſi cauſa ſit vehementior.C.eo.l.fin.& ff.eo.ſi actor. & not.j̃.de iu-
ram.calum.in pertractandis. Sed nec cogitur procuratorem mit
tere in grauibus cauſis,vt ſequitur. [Grauibus cauſis.].i.intricatis
8 ſecundum quoſdam. Tu dicas † grauibus. i.grandibus & periculo
ſis,& maioribus cauſis;puta,ſi matrimonialis ſit,vt j̃.de conſang.
cap.j.& j̃.eo.tuæ. Vel ſi quis vendicatur in ſeruum.C.de aſſer.tol.
l.vnica.in princ. liiii.diſt. frequens. Secus ſecundum Goffr.cum
quis proclamat in libertatem.ii.q.vj.ſi quando. Item grauis eſt,ſi
agatur ad remotionem.j̃.de accuſat.qualiter.ii. Item ſi agatur de
toto patrimonio alicuius,vel maiori parte.ff.de excuſa.tuto.pro-
pter litem,extra dom.noſt.de reſtit.ſpoli.frequens.§.illum. lib.vj.
& vbicunque vertitur periculum animæ,grauis merito poteſt di
ci, argum xii.q.j.præcipimus. C.de ſacroſan.eccleſ.ſancimus.i.s̃.
de tranſlat.epiſc.inter corporalia.j̃.de ſimo.Matthæus.Item quan
do eſt cauſa inducens infamiam.vi.q.j.ex merito. & cap.ſequen.
9 ff.de pen.in ſeruorum.in fi,quia † maior eſt amiſſio famæ quàm
oculorum. C. de decurio.infamia. lib.x.In hac tamen cauſa ad-
mittitur procurator cum ſpeciali mandato. ff.eo. non ſolum.§.
fin.ff.an cauſæ appell.per alium exerceri poſſ.l.j. §.plane. & expe-
10 dit reo,ꝙ procuratorem mittat, ſic † enim infamiam ſententiæ
poterit euitare.ff.de his qui not.infam.furti.§.ſi quis alieno.& de
hac materia no.s̃.de reſcrip.ſedes.§.penult. [Et ipſe.] verſic. ſci-
tatis. [Ad probandum.] Hæc nuncii miſſio & excuſatio ad hoc
prodeſt; quia niſi nuncius iret, & offerret ſe probaturum legiti-
mam cauſam abſentiæ,& ad hoc haberet mandatum ſufficiens,
poſſet

ADDITIONES.

a ¶In grauibus. Adde quod voluit Aret.conſ.cxxxiii.

b ¶Procuratorem mittere.Si quæritur,vtrum abſens citatus teneatur mittere procuratorem ſi per ſe venire non poteſt, diſtingue, vt hic latiſſime per glo.Henr.& Abb.quibus And.Sic.addit Cald.conſ.vlt.eo.tit.& Old. conſ.cccxcviii.& do.de Ro.deci.cccxiii.in no.eo.li.

poſſet excommunicari & in expenſis condemnari, cum contu-
max probabiliter præſumatur.vi.q.v.cap.j.v.q.iii.ſi epiſcopus ęgro
tans.ſed quantum ad hoc,vt in principali cauſa procedatur,non
eſt neceſſaria hæc miſſio. Si vero quis vocatur ad concilium, vel
capitulum,ſeu electionem celebrandam, & impeditus ſit, debet
procuratorem mittere.s̃.de elect.quia propter. §.illud. Alioquin
vocatus ad concilium excommunicari poteſt,& quod præſentes
fecerint,ratum erit, etiam ſi abſens habet iuſtam cauſam abſen-
tiæ,arg.opp.xviii.diſt.placuit.lxv.diſt.cap.fin.s̃.de electi.bonæ me.
Magun.Hic autem videtur,ꝙ ſi probauerit iuſtas cauſas abſentiæ
& agatur ciuiliter, nihilominus fit miſſio in poſſeſſionem, cum
etiam fiat contra abſentem cauſa rei publicæ. C.de reſtitu.milit.
ignorare.& contra pupillum.ff.ex quib cau.in poſſ.ea.hoc autē.
11 reſpon.j.† Non tamen eſt nimium feſtinandum.ff.de dam.infe.
ſi finita.§.ſi forte. De hoc not.j̃.de eo qui mitt.in poſſ.cau.rei ſer.
cap.i.ſecundum dominum noſtrum, & de ſent.& re iudic.cum
Bertoldus.§ poſtmodum. Alii dicunt,ꝙ ſiue mittat,ſiue non,pa
tefacto impedimento reuocabitur quicquid actum eſt cōtra ab-
ſentem, vel nullum pronunciabitur ſecundum diuerſas opinio
nes.vii.q.j.præſentium.j̃.de re iud.cum Bertoldus.ff.de re iud.quę
ſitum.& ſi promiſit ſub pœna iudicio ſiſti,daretur exceptio. ff.ſi
quis caut.l.ii.ff.de arbit.ſi cum dies.§.ſi quis ex litigatoribus.& s̃.
pen.& l.arbiter Kalendis. [Deſtinauerit.] Ad excuſandum ſe,qđ
ſufficit in hoc caſu, vt s̃.not. Sed quid ſi nullum habuiſſet impe-
12 dimentū iuſtum, nunqđ † pro eo,ꝙ non venit in prima citatio-
ne,debet ꝯtumax reputari & in expēſis ꝯdēnari? Dic is,ꝙ ſic,ar.j̃.
de do.& ꝯtuma.cum dilecti.in fi.j̃.de app.reprehēſibilis.§.ſinautē.
C.de iud.ſancimus.ff.ſi quis in ius vocat.non ie. l.ii.§.j. Nā actor
condemnaretur,ſi non veniret.ff.de iudic.eum quem temere.er
go & reus.ff.de reg.iur.non debet.j̃.de mutuis petitio.cap.j.& ii.ꝙ
13 † autem volunt iura, ꝙ ter citetur quis, antequam contumax iu-
dicetur,vt ff.de re iud.contumacia.ff.de iudic.ad peremptorium.
xii.q.ii.i digne.j̃.de vi.& honeſt.cler.c.ſi.Verum eſt quantum ad
hoc, vt contumax excommunicetur, vel miſſionem bonorum
patiatur.j̃.vt lit.non conteſt.tuæ.& c.quoniam.§.ſi.Quantum au
tem ad condemnationem expenſarum faciendam, ſi in prima
cautione non venerit,contumax reputatur: ſed nec ſemper quo
ad ſententiam excommunicationis,vel miſſionem bonorum tri-
nam monitionem, ſeu citationem requiro: quia poteſt mitti ex
cauſa vnum pro omnibus,vel quia in prima citatione,ſeu moni-
tione per reſponſionem proteruam,& rebellem euidenter poteſt
de ipſius contumacia apparere.xxiiii.q.iii.de illicita.ff.de re iudic.
contumacia.ff.de verbor.oblig.continuus.§.j.in Auth.de reſtitu.
& ea quæ pa.§.vnum ſiquidem.collat.iiii.ſuper quo vide in ſum.
de dolo.ſub rubrica de contumacia.§.qualiter.reſpon.j. ſub §.itē
ter. [Abſoluere.] Reuocando primam ſententiam de facili.& ſi
ne graui cauſæ cognitione quaſi interlocutoriam.ff.de arbit,qua
lem aliter incipit dicere.§.ſi de pluribus,& ſeq.non petendo reſti
tutionem in integ.ſed ſolum officium iudicis actioni deſeruiens
implorando.s̃.de offic.iudi.ſi prætor.alias incipit.ſi per dolum.ad
14 fin.C.de procura.l.iiii.† Sed nunquid præiudicatur abſenti, ſi non
appellauit,ex quo ſciuit ſe condemnatum?ita videtur.C.quomo.
& quan.iud.l.iii.ff.quando appell.ſit.l.j.§.ſi.Dicunt quidam,ꝙ nō
obſtat:quia hic loquitur,quando ex probabili & neceſſaria cauſa
abſuit,& minus legitime defenſus fuit, in quo caſu ſine appella-
tione aliqua reſtituitur ad tantam cauſam, vbi vero legitime cita
tus fuit ad domum,abſens ex cauſa probabili, & nullo modo de
fenſus, tunc imputatur ei,niſi infra decem dies appellauerit, vel
ad appellandam reſtitutionem petierit a tempore, quo ſciuit la-
tam ſententiam cōtra ſe computandos,& ſic intelligitur.C.quo
mo.& quan.iud.l.iii. Alij dicunt & melius,ꝙ ſi talis nullo modo,
vel minus legitime defenſus ſit,debet iure communi ſine reſtitu
tionis beneficio.j̃.decem dies a tempore ſcientiæ appellare, vt in
dictis ll.& ff.ex quib.cau.maio.nec non. Vel quia nullum potuit
relinquere procuratorem,vel reliquit,ſed mortuus eſt, tūc etiam
reſtituitur in totum,non tantum ad appellandum, ſiue pronun
ciatum ſit contra eum, ſiue res ipſius, vel actio ſit præſcripta,
& hoc innuit dicta lex,necnon,& infra,de reſtitu.in inte.capitu.
ii.§.ad hoc fuit reſponſum. Si autem legitime defenſus eſſet,ad
nihilum reſtitueretur,ꝙ ſi ex neceſſaria tantum cauſa abſit: pu-
ta,ratione delicti in carcerem,vel exilium miſſus, tunc etiā non
reſtituitur,niſi cum non potuerit relinquere procuratorem, vel
reliquit,ſed mortuus eſt.ff.ex quibus cauſ.maior. ſed & ſi.§.j.ff.de
minor.Papinianus exuli.vbi vero voluntarie, ſiue contumaciter
abeſt,nullo modo reſtituatur,licet ipſo veniente, dum iudex ad-
huc pro tribunali ſedet reſtituatur ad appellandum de ęquitate,
vel forte de iure communi audiatur appellās. ff.de reſti.in integ.
l.penult. Sed quando probabili cauſa,& neceſſaria detinetur, hic
legitime defenſus ad appellandum reſtituitur,minus autem legi-
time,vel nullo modo,ad totam cauſam, vt hic, & ff.de reſtitu.in
integ.l.fin.ff.de iudi.ſi prætor.C.de procurat.l.iiii. C.ex quib.cau.
maior.l.j.Qualiter autem contra tales præſcribatur, no.j̃.de ſent.
15 & re iudic.cum Bertoldus. † Et notandum, ꝙ reſtitutio locum
habet non ſolum contra diffinitiuam ſententiam,vt in prædictis.
iuribus, ſed & contra interlocutoriam de expenſis, vt hic, & iiij.
q.v.cap.j. Alii dicunt,ꝙ hoc verum eſt, vbi petitur reuocatio co-
ram alio iudice. q̃ coram illo,qui interlocutoriam tulit. Nam ſi
coram illo,ipſe hanc ex cauſa ſine reſtitutione aliqua reuocabit.
vt patet in eo,quod leg.& not.j̃.de appell.cum ceſſante.j̃.de ſent.
16 excom.ſacro. §.penult. Et ſunt hæc vera,vbi † abſens legitime e-
citatus:alioquin nulla eſſet ſententia.ff.quæ ſent. ſine appella.r-
ſcind.l.j.§.cum ex edicto.quod verum eſt de diffinitiuam. De in-
terlocutoria autem,de expenſis, & huiuſmodi tenet, etiam ſi or
do non ſeruetur,niſi fuerit appellatū.j̃.de appell.ſignificauerunt.
ſed & per officium iudicis reuocatur,arg.s̃.de offic.iudic. cap.fin.
Igitur vbi quis per procuratorem agit,difficile auditur appellans,
quia non niſi in caſibus ſupradictis,& ſic intellige.ii.q.vi.ſi aduer
ſus.Porro vbi dolo alicuius factum eſt,ne pars citata,& condem
nata compareat in cauſa,quæ æſtimationem non recipit,reſtitui
tur ad id,quod occaſione abſentiæ ſuæ amiſit.j̃.de reſtit.in integ.
ex literis. vbi vero ęſtimari poteſt,datur actio contra doloſum,&
ſi non ſit ſoluendo, reſtitutio contra principalem. ff. de eo per
quem factum eſt.l.fina.reſpon.j.& §.j.ff.de dolo. & eleganter. ſe-
cūdum dominum noſtrum,cuius eſt tota hæc glo. [Sententia.]
condemnationis expenſarum.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitum licet repeti quandocunque.*
2 *Teſtis vnus inducit præſumptionem talem propter quam iuramentum eſt deferendum.*
3 *Iudicium nullum, cum falſo procuratore.*
4 *Archidiaconus in vna eccleſia, poteſt eſſe canonicus in alia.*
5 *Exceptio rei iudicatæ obſtat.*
6 *Exceptio rei iudicatæ competit contra omnes, qui rem in iudicio deducere potuerunt.*

CAP. III.

Ex inſinuatione. [Licet.] verſic. [Procuratori.] quem conſtitue
rat ad proſequendam quæſtionem prædictam. [Duo
bus.] per quos poſſet probari.ff.de teſti.vbi numerus.
j̃.de teſti.licet.j.in fi.ſi.j.de ſent.excom.ſacro. [Inhibitum.] aduer
ſario ſciente. Alij dicunt,ꝙ cum lis non eſſet conteſt.indiſtincte
hoc licuit inhibere. ff. eo. ante litem.& ſic mandatum fuit reuo-
1 catum,vt j̃.c.proxi.reſpon.j.† nam & depoſitum licet repeti quan
docunque.ff.depoſi.l.j.§.penult. De hoc dic, vt not.j̃.eod.auditis.
& cap.mandato. [Cognitionem.].i.proſecutionem,ne ſcilicet in
ipſa procederet. [Ipſe.].ſ.procurator. [Reportauit.] ſic cōcipitur
ſententia in perſonam procuratoris.C.de ſent.& interloc omni.
iud.l.j.dic,vt not.s̃.de elect.querelam. §.nos igitur. ¶[Cœterum.]
ii. pars. [Clericis.]. ſ. coram quibus inhibuerat procurator, ne in
cauſam procederet.vt s̃.reſpon.j.[Et ſuperſtitis.] Licet ergo vnus
teſtis nec iuſtificet, nec condemnet.xx.q.iii.præſens.iiii.q iii.§.itē
2 in criminali.verſic.item vnius.j̃.de teſtib.licet.j.in fi.† Inducit ta-
men præſumptionem talem, propter quam iuramentum eſt de
ferendū,C.de rebus credit.in bonæ fidei.ff.de iureiur.admonēdi.
Nec dicas, ꝙ hoc ſit modicū, quaſi nō deferatur ſup principali,
ſed ſuper reuocatione mandati. Nam & per hoc ſuper principali
obtinet, & ſententia reuocatur, vt ſequitur. Et ſic, quicquid no-
tant magiſtri de quantitate parua,vel modica, hic videtur innue
re contrarium. Nam & præbenda,de qua agitur hic, non modi-
cum eſt,ſed magnum,quod dic,vt no.j̃.de iureiur.cap.fin.Domi
nus tamen noſter dixit, ꝙ hoc ideo eſt, quia modicum præiudi-
catur aduerſario,cum ſalua ſit ei actio ſua,& vtrique ſit ius ſuum
ſaluum,ſententia caſſata,ſed non placet. Videtur tamen,ꝙ vnus
teſtis non inducat præſumptionem, & ideo ſignatur cōtrarium.
ff.de quæſtionibus. maritus. Solut.non ideo reprobatur ibi quæ-
ſtio,ꝙ vnus teſtis præſumptionem non induceret,ſed quia ancil-
la non fuerat interroganda contra dominum, nec torquenda
C.de quæſtionibus.l.j.item inducunt contra.j̃.de ſucceſſ.ab inte
ſta.cap.fi.§.j.verſi.licet autem. Solut.licet ibi non faceret plenam
probationem,tamen inducebat præſumptionem,vt ibi dicit, &
hoc idem innuitur hic, & ff. de dote prælega. Theopompus. ff.
quemad.teſtam.aper.l.j.§.fin.ff.de iureiur. ſi duo patroni. rn̄.i. vel
dic,vt in ſeq.glo. [Conſtiterit.] Sed quomodo poteſt hoc conſta
re,quia vnus teſtis non probat,vt in præcedē.glo. Nec principalis
idoneus eſt.C.de teſti.omnibus.ff.de teſti.nullus.iiii.q.iii. § item
in criminali.verſic.item nullus. Dic,ꝙ hic non recipitur dictum
principalis tanquam teſtis ſimpliciter,ſed tanquam illius, cui iu
ramentum defertur,vt in præced.glo. Vel dic, ꝙ in hoc, ꝙ teſti-
monium ſuū recipitur,ſit ei gratia & reuelatur, nam in alio gra-
uatur,vt leg.& not.j.§.fin.ſecundum regulam.qui in vno graua-
tur & c.vt not.j̃.de paroch.cap.i.& s̃.de tranſlat.epiſc.c.ii.§.fin.Fit
autem hæc gratia,ne alius per ſubreptionem beneficium eccle-
ſiaſticum obtineat,argu.s̃.de elect.cum dilecti.§.nos vero. j̃.de re
iudic.cum olim. & forſan hic actum erat poſſeſſorio, vt innuit
litera,

litera, vnde non erat aliquod ius acquisitum. j̃.de præbē.dilecto. quare facilius potuit fieri hæc gratia. argu.C.si de momen.poss.l. vnica.& ꝙ in hoc fit gratia, innuit. j̃.vbi dicit authoritate nostra,
3 vt ibi nota. [Obstante.] † quia cum falso procuratore iudicium nullum.ff.eo.tit.licet.& j̃.c.j.ad fi. [Possessionem.] Hic innuit, ꝙ tantum possessorio actum esset. Vel dic, ꝙ prouisio est, vt j̃.nota. [Perceptis.] De percipiendis subiicit, eo ꝙ titulus sententiæ excusat ab illis arg.C.de fi.instru.& iure hastæ fisca.l.j. lib.x. [Aliud
4 canonicū.] nisi hoc ꝙ archidiaconus est, & sic est arg. ꝙ † archidiaconus in ecclesia, potest esse canonicus in alia. si s̃.de postul.præl. c.fi. s̃.de off.leg.dilectus. Vel aliud canonicum, nisi hoc, ꝙ dicebatur intrusus, vt not. j̃.super verbo, institutionem. Vel dic, ꝙ hæc est prouisio quædam, nec continet ius cōe, vt j̃.no.[Obsistat.] puta, excommunicatio. j̃.de except.exceptionem. Sicut & alij casus. xvii.quod dic, vt in sum de restit.spol.§.quando. sub §.in casibus. [Authoritate nostra.] q.d.de gratia speciali, vt not.s̃.super verbo, constiterit. & forsan in hoc conuenerunt partes coram Papa, vt dispendia prolixi litigii euitarēt: quia placuit magistro G.vt hoc fieret, dummodo & archidiaconus institutionem suam fuisse canonicam probaret, vt in seq.§.& archidiacono placuit hoc idē: ad hoc facit, quod not.s̃.de off.deleg.cum R.canonicus. & quod leg.& no.s̃.de elect.scriptum.§.si partes. ¶ [Restitutione.] iii.pars. [Institutionem.] quia forte dicebatur intrusus, quod qualitercunque, & si non sufficiente in priori iudicio probatum fuerit, vnde erat præsumptio ꝯ ipsum, vel dic, vt j̃.nota. [Canonicam.] Hoc ideo dicit: quia petebat suam institutionem ratam decerni, vt expresse dicit litera. Sed & si quis eps, ad quem spectat conferre beneficia, petat ab illo qui possidet, vt ostendat se canonice institu-
a tum, tenetur ei ostendere [a], arg.ii.q.j.legum. j̃.vt benefi.eccl.c.vnico.s̃.de cler.peregr.c.fi. nisi eps videatur in eum tacite consensisse, vt j̃.de his quæ fiunt a maio.par.cap.ex ore.in quo etiam casu auditur eps volens probare, ꝙ fuerit minus canonice institutus. j̃.de præb.dilecto. s̄m d.n.& de hoc plene not. j̃.de simo.licet Hely. §.j.versic.nō tanquam. Vel dic, ꝙ ideo cogitur hic probare suam canonicam institutionem: quia præsumitur, ꝙ non erat canonica ex eo, ꝙ archidiaconus est in alia ecclesia. 100.dist.ꝯ morem. j̃.vt eccl.benefi.c.vnico. Vel hoc ideo: quia supra releuatur in hoc ꝙ dictum suum ad probationem reuocationis mandati admittitur, quare & hic in alio grauatur, vt not.s̃.§.j.super verbo, constiteri. Vel ipse archidiaconus obtulit se ad probandum, & in hoc cōmisit, vt not j̃.de restit.spoli.c.i. Vel dic, vt in præced.glo. Quilibet istorum intellectuum probabilis est. Alij dicunt, ꝙ probatur canonica eo ipso, ꝙ non probatur ꝯrium. sic. C.qui milit.non poss. super seruis.lib.xii. Vel archidiaconus petierat, ꝙ sibi confirmaretur ex certa scientia, vt innuit in seq.ideo Papa voluit, ꝙ ipse probaret institutionem suam canonicam extitisse. [Probare potuerit.] Contra.C.de pet.hær.cogi.ii.q.v.§.j. j̃.de proba.ex literis. ff.de probat.l.ii.C.de eden qui accusare.C.de rei vend.l.fi. Instit.de interdi.§.commode.vi.q.fi.actor.Solut.in præced.glo. Quid si hoc probare non possit? nunquid debet hoc ipso aduersario assignari? Non, nisi ita conuenisset coram Papa, vel nisi probaret, ꝙ ad se ptineret.s̃.de rescrip.olim.§.fi. [Ipsam ratam.] Si vero non potest probare canonicam, iudex pronunciabit eam non canonicam, & ꝙ non debet haberi rata. Item si quis petat electionem suam confirmari, potest iudex ipsam, si minus canonicam inuenerit, infirmare, vel pronunciare, quòd non est confirmanda, sed & si sic pronuncier, non confirmo, & postea petat confirmationem,
5 obstabit exceptio † rei iudicatæ, arg.ff.de excep.rei iud. cum quæritur.& l.seq. Et hoc verum, vbi petita fuit confirmatio generaliter nulla causa expressa. C.de anna.excep.l.fi. Secus si certam causam expressit, & postea aliam proponat, tunc enim non obstaret exceptio.ff.de excep.rei iudic.de eadem re.& l.si mater.respon.j.& §.j. s̄m d.n. Et de hac materia not.plene. j̃.de libel.obla,c.fi.& s̃.de offic.deleg.cum contingat.§.j.& de off.ord.conquerente. Sed nonne vno petente confirmationem, est alius admittendus? De hoc not.s̃.de elect.cum dilectus. Quid si vnus de canonicis, petens electionem confirmari, succubuerit, & alius concanonicus postea veniens idem petat, nunquid est audiendus? Respo. si appellatum fuit, & per appellationem ad sedem apostolicam negotium deuolutum, & ibidem diffinitum, nullo modo, vt patet in eo, quod leg.& not.extra d.n.de electio.statuimus.lib.vi. Idem est, si sciuit causam agi, sed tacuit & non venit, vt patet in eo, quod legitur,
6 & notatur extra dom.nost.de re iudic.quamuis.lib.vi. Nam † & exceptio rei iudic.competit contra omnes, qui rem in iudicium deducere potuerunt, vt ff.de re iudic.l.iiii. ff.de iureiuran. cum qui. §.in popularibus.

ADDITIO.

a ¶ Ostendere. Adde tex.& ibi per Archid.in c.ordinarii.de offic.ord. lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in criminalibus non interuenit.*
2 *Manda tum iurisdictionis, & procuratoris æquiparantur.*
3 *Procurator potest alij committere vices suas sicut iudex.*
4 *Domini litis possunt extraneum procuratorem facere.*
5 *Voluntas priuata generalem constitutionem non mutat.*
6 *Iudex idoneiorem eligit de pluribus procuratoribus datis.*
7 *Procurator in quibus casibus potest reuocari.*
8 *Dignus est misericordia, qui alieno vitio laborauit.*
9 *Dictio vix, diuersimode sumitur.*
10 *Bonum aliquid præsumendum ex qualitate bonitatis per se.*
11 *Iudex in relatione sua debet tangere omnia notabilia quæ acta sunt coram eo.*
12 *Quilibet præsumitur bonus.*
13 *Accusatio perit accusatore mortuo.*
14 *Actio nascitur ex obligatione.*
15 *Edictum, non solenniter propositum non præiudicat.*
16 *Sententia non sufficit, nisi præcedat solennis citatio.*
17 *Sententia tenet inter eos, quorum non interest.*
18 *Terminus præfixus a iure, vel ab homine, non peremptorij habet.*
19 *Exceptio dilatoria post litem contestatam opponi non potest.*
20 *Fideiussor dilatoriam, sed non peremptoriam omittere potest.*

CAP. IIII.

In nostra præsentia. [Inter ipsum.] i.epm, qui impetebatur ex vna parte. [Et decanum Tullen.] qui epm impetebat ex altera parte. [Vertebatur.] subaudi, ciuiliter, vel in modum exceptionis, vel inquisitionis, seu denū
1 ciationis. Alioquin si criminalis esset accusatio, procurator interuenire nō posset.v.q.iii.in criminalibus. j̃.de accus.veniens.& no. j̃.eo.tuæ.] Procuratores.] Sed quomodo dantur hic duo procuratores, vē nempe, ꝙ nō sit hic nisi intricatio negotij. Quid enim si vnus confiteatur, & alter neget (Ad hoc dicendum, ꝙ duobus procuratoribus eodem tpe, & insolidum constitutis, melior est conditio occupantis, in eo quod cepit.ff.eo.tit.pluribus.& si diuersa sint negotia, vnus potest vnum negotium occupare, & alius aliud, arg.opt.s̃.de rescrip.pastoralis. Si vero non sint dati insolidū, sed simpliciter, possunt negotia inter se diuidere.ff.de neg.gest.cū
2 alicui. † Mandatum enim iurisdictionis, & procuratoris equipa-
3 rantur.ff.de iurisd.omn.iudi.& quia. Procurator † ergo potest alii committere vices suas, sicut & iudex.s̃.de offi.deleg.super quæstionum.§.intentionis. Idem autem negotium non possunt diuidere inter se, sed ille, qui litem contestatur, fit dominus litis. C.eo.tit. neque. Dicunt autem aliqui, ꝙ siue insolidū, siue simpliciter plures constituantur, iudex potest idoneiorem eligere, arg.ff.de popula.actio.l.ii.quod alij non admittunt. Nec ob.proxima lex allegata: quia ibi plus tangitur vniuersitas, q̃ persona priuata, & ideo electio est magistratus. Alioquin persona priuata tangitur est aliis præferenda.ff.de popula.actio.l.iii.§.vnico.sic & pluribus procuratoribus constitutis in priuata causa a priuata persona, est ipsius personæ constituentis, & procuratorum electio, & non iudicis. Sed contra; quia qui duos simul constituit, ambos agere voluit. Non est ergo electio iudicis, neque procuratorum ante litem contesta. quia nec ambo simul possent alium procuratorem facere. Lite autem contesta.potest vnus alium constituere:
4 quia & extunc. cum sint facti † domini litis, possunt extraneum procuratorem facere. C.eod.titu.neque tutores.& l.procuratoribus.& l.nulla dubitatio est. Vnus autem sine reliquo etiam post litem non contest.non posset extraneum procuratorem facere. Sed & si plura negotia eis commissa fuerint, & ante diuisionem moriatur, vnus non potest superstes aliquid expedire, nisi alter insolidum datus fuerit, argum.ff.de re iudic.duo ex tribus.s̃.de offic.deleg causam matrimonij.& cap.vno delegatorum.quamuis in pluribus tutoribus de benignitate aliud sit repertum.ff.de administra.tuto.de cætero.§.fin.& l.tutores.§.curatores.& sequen. & l.Lucius.§.j.Nec obstat.ff.manda.creditor.§.duobus.quia illud intelligitur, quādo insolidum dati sunt, in quo quidem casu vnus alium conuenire potest, vt ff.eod.titu.qui proprio.§.vltimo.& l.sequen. Alij vero dicunt, ꝙ vbi simul & simpliciter dati sunt, etiam si non diuidant, vel moriatur alter, melior est tamen conditio occupantis, sed si diuersis temporibus dati sunt, posteriorem dando primum reuocat, & hæc opinio confirmatur. j̃.eod.non iniuste, secundum dominum nostrum. Sed quid si vnus de pluribus procuratoribus confitetur, & alius negat, litem contestando? super hoc est dissentio. Dicunt primi, quòd fit litis contestatio, sed statur confessioni. Tales enim personam domini repræsentant, qui si in iudicio præsens esset, & confiteretur & negaret staretur confessioni suæ, quæ sibi contraria est. ff.de interrog.actio.de ętate.§.j. Secundi dicunt, ꝙ dominus potest eligere, vtrum stetur confessioni, vel negationi, argum.ff.de re iudic.duo iudices. j̃.de re iud.duobus.§.j. Tertii dicunt, & forte melius secundum d.n. ꝙ per talem responsionem non fit litis contestatio, sed procedendum contra dominum, tanquam contra contumacem pro eo, ꝙ non misit procuratores instructos. j̃.de iura.cal.in pertractandis. Sed prima opinio magis placet. Et sciendum est, quòd vbi plures procuratores constituuntur simpliciter in eadem causa, tunc

tunc secundum quosdam omnes adesse debent, sed stabitur dicto maioris partis, sicut in delegatis, & arbitris obseruatur. ff.de re iud.duo ex tribus.ff.de arbi.item si vnus.§.principaliter.& l.si cuti. j̃.de arbi.c.j. Nec est vis, si vnus anticipet responsionem alterius, dummodo omnes respondeant, antequam ad alios actus diuertant. Sed & vbi duo dati sunt insolidum, & ambo litem contestati, adhuc durat insolidum eorum ptās. Sed si vnus respondet positioni, vel producit testes, alius de cætero super hoc nō audietur.ar.ff.e.ti.pluribus. Quid si vnus eorum alterium procuratorē constituit? Dicas, ꝙ nihilominus durat ptās alterius, & semper cum principali procuratore, vel substituto est admittendus. Sed & si vtrunq; præueniat, valebit, quod ab eo geretur.ar.s̃.de of.del. super quæstionum.& c.coram. Alii dicunt, ꝙ hæc ptās nō durat, nisi ante lit.contest.& post litis contestationem simul factā vnus sine alio nihil facere potest, & hi duo vice vnus tantum personæ funguntur, & est ar.pro eis, quia si dn̄s hoc non potest post litem contestatam, a duobus, qui non essent procuratores in solidum:
5 quare posset ante litem contestatam? Item † quia priuata voluntas generalem constitutionem non mutat. j̃.de testa. requisisti. Sed primi respondent, ꝙ bona ratio est, s. ꝙ hoc possit ante li.contest.& non post: quia principio vidit tenorem mandati, quem, ex quo acceptauit, seruare tenetur, & sibi imputet, si quid est ibi graue.ff.man.diligenter.quamuis etiam priuata voluntas in alterius præiudicium non possit facere contra leges. Potest tamē aliquid facere in præiudicium partium priuatarum, vt patet in eo, quod le.& no. j̃.de foro comp.si diligenti. s̄m d.n.cuius est hæc tota gl. incerta, inutilis, & confusa. Qua omissa æquius est, vt dicamus, ꝙ
6 quandocunq; † plures procuratores † a se offerunt simul dati & in
a solidum, iudex idoneiorum eligat. Sub hac tn̄ condictione, ꝙ si vnus moriatur vel deficiat, alius admittatur, sic enim vitabit intricationem negotij, prouidebit dn̄o absenti, occurret partium laboribus inutilibus, & expensis, ad quæ omnia tenentur, vt patet in eo, quod leg.& no. j̃.de do.& contu.finem. j̃.de app.vt debitus. Dic ergo, vt no. j̃.eo.non iniuste.& fit quasi similis qō in duobus delegatis simul datis.s̃.de offi.dele.prudentiam.rn̄.i.ver.& si citatus super verbo canonice. [Instituens.] s.eps simul & eodem tempore, in quo casu melior est condictio occupantis, quod dic, vt legi & no. j̃.e.non iniuste. [Titubasset] i.dubitasset, siue cancellasset. C.de acqui.pos.nemo in fi.C.de condi.indeb.l.fi.s̃.de of.archip.c. fi.§.fi.ver.& sicut.q.d.suspitionem ex aliqua causa cōceperat, quare ne fideliter agerent dubitabat, vel super hoc sua conscientia
7 cancellabat, & ideo † in tali casu potest procurator indistincte reuocari.ff.eo.ante litem.nisi datus sit in rem suam ff.e.procurato-
b re. Post litem autem contestatam no sic, [b] maxime si in hoc resistat aduersarius, eo ꝙ sua intersit procuratorem, qui iam nouit, negotium non mutari, ar.ff.de vac.mu.l.pe.in fi. Vel procurator volens conuicij īfamiā euitare ff.e post litem.& l.quæ omnia.§. sed si aduersarius. [Infra modicum temporis.] Aduersario sciente, vt no.s̃.c.prox. Vel dic, ꝙ si fiat reuocatio ante litem contestatam, etiam aduersario nesciente valet reuocatio. Nec tenent ea, quæ facit postea procurator, vt hic, & j̃.e.mandato.nisi forte litē contestaretur: quia illa valeret.ar.ff.e.ti.si procuratorem. hic autē non erat lis contest, vt j̃.sequi. s̄m d.n.cuius primum dictum magis placet.& merito, vt patet in seq.glo. [Reuocauit.] Et ideo non valuit, quod cum eo factum fuit, vt sequitur. Sed contra.C.de satisdando.l.vnica.ff.e si procuratorem. vbi dicitur, ꝙ non obstante reuocatione, nihilominus id, quod cum eo actum est, ratum manet. Sol. leges illæ intelliguntur, quando reuocatio ad aduersa
a rium, vel iudicem non peruenit. Hoc autem intelligendum est, quando peruenit, quod dic, vt le.& no. j̃.e.mandato. [Sed ipsi] ver. s.presbyteri. [Processerunt] & male, & tāquā falsarij, ex quo mandatum reuocatum sciebant, ar.ff.de falsis.cos qui diuersa.§.vl. [Et procuratoribus.] ver. [Cum aduersario] Sciente mandatum reuocatum, & sic cessat omne contrarium.ff.iud solui.si ante.ff.de solu.si quis seruo.& l.cum quis.§.j.ff.si cer.pe.eius qui] In eius.] s.episcopi. ¶ [Cum igitur] ii.pars. Alterum superfluit, alias non est, igitur, & tunc nihil superfluit.si. j̃.vt li.non contest.c.fi.§.porro.ver.& enim. [Falsi procuratores.] si. j̃.de resti.in integ. ex literis.s̃.de offi.deleg.cum olim.j. [Ipsi] versi.s.iudices. [Superuacuam.] & inutilem, cum in literis commissionis contineretur ipsos fuisse, pcuratores, quod non permittitur fieri, nisi primo sit in curia de procuratorio fides facta, vnde videbatur iudicibus, ꝙ episcopus in culpa erat: quia & curiam non certificauerat de reuocatione, quod si fecisset litera non transisset, ad hoc. j̃.eo.mandato.ff.rem ra.ha.l.ne satisdatio.ff.e.si procuratorem. Sed decipiebantur iudices: quia & reuocatio poterat ad aduersarium peruenisse, & ex quo episcopus offerebat se ad probandum, ꝙ falsi procuratores fuerant, non erat repellendus, vt j̃.§.j.ver.fi. Sed videtur, ꝙ literæ istæ valere debeant: quia hic fuit tale quid suppressum, quo expresso decanus literam in communi forma nihilominus habuisset, Ideo contra.s̃.de rescrip.super literis. Dicunt, ꝙ isti procuratores falsi ingressi sunt iudicium, & cum aduersario, literas impetraue

runt sup futuro processu, & in fraudē, vnde non debuit episcop' ipsorum odio prægrauari. C.de inoffi.test.si quis suo.si. j̃.de simo.
8 nobis fuit † & dignus est misericordia, qui alieno vitio laborauit. C.de nat. libe.l.legē Anastasij.sic xvj.q.i.frater noster. in prin. Tu dicas, ꝙ & si decanus hanc literam obtinere potuisset in forma communi: tamen isti falsi procuratores non admitterentur in iudicio, ex quo nominati non essent in litera, nisi se probarēt procuratores.& ideo multum præiudicaretur episcopo, si isti admitterentur, vel veri reputarentur qui falsi sunt.ar. j̃.de cā poss.& prop.cum olim. j̃.de ten.& re iud.cām quæ. hoc no.s̃.ver.proxi. quando dicit in eius preiudicium &c. [Noluerunt] Et male.idē. scilicet episcopus. [Conuolauit] & bene, vt patet intra §.j. [Sed iidem.] ver.s.iudices. [Lite non conte.&c.] si. j̃.de purg.ca.dilecto. §.dictus. j̃.de iud.exhibita. [Remouendo.] & male. Tum quia appellatione pendente. Tum quia li non conte. & iuris ordine prę
9 termisso. ¶ [Nos vero] iij.pars. [Licet vix] .i. † nullo modo, quousque probatum fuerit, vt sequitur, iuris præsumptione contrariū suggerente. j̃.de re iud.sicut.s̃.de renun.in præsentia. Si.vix.ff.ad Vell.tutor.& l.fi.Insti.de vsu & habi.circa prin. Aliter autem accipitur.ff.de iudi. vix certis ex causis [Vt pote viri literati.] Sic
10 ex qualitate † bonitatis personæ ad aliquid bonum præsumendum, vt hic & j̃. de præben. nisi essent. j̃. de præsump. mandata. sic & ex qualitate mala malum præsumitur .ff.de eden. si. quis ex argentariis. §.j.ff de ędi.edicto. ꝙ si nolit.§.qui mancipia. sic & pro religiosis præsumitur. j̃.de no.ope. nun.c.ii. §.j.in prin.
11 & j̃.e.ver.se. [Maxime.] ver. [In sua relatione] Ex hoc no. ꝙ † iudex in relatione sua debet tangere omnia notabilia, quæ acta sunt coram eo. Ad idem.s̃. de elec. dudum.i. §.fi. circa prin. j̃.de re iudi.inter monasterium. & de hoc no. plene. j̃.de appel. intimasti.& hoc ēt faciebat pro iudicibus.hoc.n.bene erat notabile. & iō p̄sumebat, ꝙ si verū fuisset de hoc fecissent iudices mentionem. sed hæ præsumptiones tolluntur per ꝯriam probationem, vt sequitur. [Per viros religiosos.] Immo per seipm & vnum testem videtur, ꝙ hoc probari posset.arg.s̃.c.prox. s̄m.B.quod dic, vt ibi no. [Suæ salutis obliti.] si.C.ad l.Iul.repe.sancimus.i.q.vii. sancimus.per quam legem apparet, ꝙ de nemine est hoc præsu-
12 mendum.nam & † quilibet præsumitur bonus.quod dic., vt legitur & no.s̃.de seruti.in ordi.fa.c.vnico.ver.vnde in tali. [Plenam fidem.] Sed qualiter recipiuntur testes isti absente parte altera, & lite non contestata.contra illud.ii.q.i.in primis j̃. de testibus. c.i. Respon.hoc speciale est in causa appellationis.C.de temp.appel. l.fi.§.illud. j̃.de app.sæpe.& c.interposita.§.sane. Vel ideo recipiūtur hic testes parte absente, quia sicut dicitur in integra, accusa-
13 tor † mortuus erat, & sic perierat accusatio. ff. de accusa. diui. C.si reus vel accu.mor.fue.l.iiii.& processit hic Papa nihilominus ex officio in terminanda inquisitione, siue denūciatione.xxiii. q. iii. ecce. j̃.de collu.detegen.crimina. Sed hoc non placet.d.n. quia hi testes non recipiuntur super principali, sed super appellatione tātum, siue processu. Sed instabis & dicas petitio istius episcopi, qui petebat sententiam & processum delegatorum reuocari, contra neminem videtur competere, non contra partem, quæ nec in petitione nominatur. Non contra iudices, cum eorum non interfit.ii.q.vi.hoc etiam. Et eadem ratione nec contra ministrum inquisitionis. Item actio non competit, nisi contra obligatum:
14 quia † ex obligatione nascitur actio.ff.eodem titu, licet.§. ea obligatio. Sed nec iudices, nec ministri inquisitionis sunt obligati huic episcopo, ergo contra eos actionem non habet. Nec obstat, si dicas, eos obligatos ex maleficio, vel quasi: quia si de illo quereretur, non ageretur ad corroborationem sententię, sed ad pœnam, quæ a lege infligitur. C.de pœna iudi. qui male iudicauit.l. j.& ij.& authenti.ibi posita.& idem esset, si ageretur ex quasi maleficio, vt inquantum bonum & æquum videretur iudici, puniretur. Institu. de obligatio. ex quasi malefi.respon so.j. Item si daretur iudici, quòd sententiam suam defenderet, iam fraudulento commento posset alia via suam sententiam reuocare. contra illud.C.sententiam rescindi non posse. l.j. Ad hoc dicendum, quòd episcopus hanc petitionem debet offerre iudici, & super ea suum officium implorare. Iudex autem ex officio suo sic implorato debet citare solenniter tribus edictis omnes illos, qui in confirmatione, vel infirmatione dictæ sententiæ læderentur. argumentum. C.si ab hæredita se abstine. ministra auth.

ADDITIONES.

a ¶ Quando plures procuratores se offerunt simul dati & insolidum quid iuris. Et vide hodie opi.tex.in c.si duo.ti.e.lib.

q ¶ Non sic Adde textum.in c.ii.titu.eodem.lib.vj.& Specu. eodem titu.§ j. xvi.col.in fi.uersi.item quod mandatum fuit ante litem reuocatum. & ibi Ioan.And.in addi.

b ¶ Ad aduersarium, Adde Spec.loco proxime allegato.& Io.de Ana. cons.25.& d.Ab.hic post gl.& Inn.

auth.si omnes.C. quomodo & quando iudex.auth.qui semel.ff.
15 de adop.nam.ita.s̃.de maio.& obe.c.fi.† Edictum autem non solenniter propositum non præiudicaret.ff.quæ sen.sine app. rescin.
16 l.j.§.item cum ex edicto.ff.de mino.l.etiam.§.fi.Nec† sufficit sententia,nisi præcedat solennis citatio,argumen.ff.de mino.in causæ.j.§ causa.nisi in casibus notatis.j̃.de re iud.c.pen. Sed edictum emissum illis, ad quos non peruenit, nec potuit peruenire, non præiudicat.arg.l.xxxii.distin. proposuisti.Sic igitur tribus edictis propositis, si nullus apparet, qui velit sententiam defendere, iudex potest testes episcopi recipere, & sententiam ferre, vt hic.Sed si nullus comparcat ante sententiam,sed tunc vel postea,non audietur super reuocatione iam facta aliquo modo secundũ quosdam,vel nisi,sicut no.s̃.e.querelam.Si vero aliqui compareant, qui velint defendere sententiam,dabitur eis petitio & consequetur litis contestatio, & vnusquisque de se & pro se respondebit. Alij tamen dicunt, ꝙ omnes debent vnum procuratorem constituere.ar ff. de exer.act. l.j.§. fin. & l. sequen. ꝙ si feratur sententia pro actore, & reuocetur primã,sententiam , reuocabitur per consequens & processus,siue fuerit data possessio, siue aliud.quicquam. non solum inquantum prodest illis,qui fuerit vel esse debuerunt in iudicio,vt hic. & ar. C. de legibus non dubium.vij.q.j.præsentium.& s̃.e.proxi.& no.s̃.de fil.præs.veniens.sed etiam inquantum prodest aliis.Nam ex quo sententia pro te lata reuocata est ad petitionem cuiuscũque, etiam illius qui de iure admitti non debuit, tamen ex illa sententia nihil petere potes etiam ab aliis qui in iudicio non fuerunt.arg. ff.de inoffi.test. posthumus.
17 §.i. Tenet † enim sententia etiam inter eos, quorum non interest.ff.familiæ erci & puto.Et est notandum,ꝙ quamuis præiudicaret isti quo ad omnes, si feratur sententia contra ipsum,vt dictum est,non tamen præiudicaret aliis,si pro ipso daretur sententia,& sic contingeret ipsam sententiam confirmari. Ratio diuersitatis est, quia sententia facit ius inter partes.& iste fuit pars,contra quam lata est sententia.& ideo præiudicat quo ad omnes,sed aliis non præiudicat, qui non fuerunt in iudicio, si feratur pro eo sententia quia ipsi non fuerunt partes.secundum do.no.sed si bene attendas,nec in primo casu,nec in secundo fuerunt absentes in iudicio, nec partem fecerunt. & sic quo ad ipsos nulla est hæc ratio.Dic ergo,ꝙ ista est,quia ille,qui fuit in iudicio,non habet, de quo quæratur. potuit enim sicut placuit ius suum prosequi.ideo sibi preiudicatur quo ad omnes si succumbat.Alij vero, cum nec præsentes essent,nõ potuerunt de iure suo agere.& ideo si obtinet is, qui præsens est,non debet eis præiudicare.Et est hæc ratio in vtroque casu efficacissima, quia proniores sumus ad absoluendum,quam ad condemnandum.ff.de ac.& ob.Arrianus. Hoc etiam scias, ꝙ illi contra quos lata est sententia, vel qui aliquid ex causa possident, vel de quibus certum est ,ꝙ si reuocaretur,eis preiudicaretur, si sint in eadem prouincia,nominatim,& specialiter sunt citãdi.iij. q.vj.hæc quippe.j̃.de eo qui mit.in pos. causa rei ser. c.fi.j̃.de dolo & contu.cum olim Iudex autem,qui tulit sententiam vbi actum est ordinarie,non citabitur de necessitate, vt & no. s̃. de transac.de cetero.circa prin.nisi vt ferat testimoniũ de his,quæ,acta sunt corã eo,vel vt ex dictis ipsius ĩstruatur iudex. j̃.de arbi.c.ij. s̃.de elec.cum dilecti.§.nos vero.j̃. de accu.cum dilecti. §.j.ver.mandamus.vbi de hoc.Vbi autem iudex ex officio processit, vt hic erat, bene citandus est iudex , ex quo petitur sententia reuocari.j̃.de app.cum speciali.§ penul.ver.nullo.In aliis ergo iudicibus,qui nec citandi sunt,locum non habẽt prædictæ citationes.ii.q.vi.statuendum,sed in his,qui citandi sũt,
a locum habent , & quando agitur de confirmatione electionis,[a] vel de matrimonio contrahendo,& in aliis similibus , in quibus quilibet de populo admittitur.vel saltem multi j̃.qui matr.accu. pos.c.fi.in Aut qũo oporteat epi.§.si quis autem.coll.j.& de sanc. epi.§.si quis autem.coll.ix.Et habent hæc locum. vbi petitur sententia reuocari propter ordinem iudiciarium non seruatũ. Hæc autem petebatur reuocari:qua lata erat post appellationem legi-
18 timam.in quo casu non est necessaria dicta citatio :quia † terminus præfixus a iure,vel ab homine vim peremptorii obtinet.j̃.de ap.sæpe.vt & no.s̃.e gl.in prin.sed nec ex ista litera habetur , ꝙ in absentia partium recepti fuerint isti testes.ƒm do.n. cuius est ista gl.quasi tota,imo potius habetur contrarium ex mente istorum verborum,quãdo dicit plenam fidem,hoc enim de iure fieri nõ potuit,nisi partibus præsentibus testes recepti essent, vel altera absente per contumaciam.nisi & velis dicere, ꝙ speciale sit in hoc casu propter periculum animarum.ar.in eo,quod leg. & no.s̃.de elec.cum nobis olim.§.his quæ.j̃.de ap.oblatę.§.fi. Vel quia processit Papa de plenitudine potestatis.vt le.& no.j̃.de accu.ad petitionem Galteri.[Attendentes]ver. [Falsi procuratoris exceptio.] Quis dicatur falsus procurator,nota.s̃.de rescrip. ex parte decani.
19 † Est & alia exceptio quæ obiicitur contra personam , puta, quia miles est,quæ cum dilatoria sit post litem contest.opponi nõ potest.ff.e.filiusf.§.veterani.C.e.ti.ita demum. Quid ergo si quis monachus in casu non concesso procurator costitutus litem fuerit contestatus? Videtur,ꝙ de cætero non sit locus exceptioni.Sed cõtrarium potest dici,nam in eo hæc exceptio peremptoria est, cũ
b mortuus reputetur,[b]& in iudicium nihil deducere possit, vt patet in eo.quod le.& no.s̃.ti.j.c.ii.quod dic,vt plene no.j̃.de re iud. cum I.& A.in prin.Quid,de clerico dubitari potest : quia iste nõ est mortuus,sicut primus , vnde per litis contestationem potuit fieri dominus.sicut & alius.C.e.ti.neque tutores.& l.procuratoribus.& l.nulla,Sed ꝯ : quia non potest renunciare priuilegio suo, etiam si iurauerit.j̃.de foro compe. si diligenti. vnde & iudex talem repellere debet.ar.j̃.de excep.exceptionem.cum suis cõcor. So.Puto,ꝙ huic hæc exceptio non potest opponi post lit. contesta.vt in primis concor.Nec obstant contraria:quia non est hoc priuilegium , sed inhibitio talis , ꝙ si contra fiat , mero iure tenet,licet ipse ex hoc puniri debeat,nec ab ecclesia,si forsã ex hoc aliquid patiatur,ei debeat subueniri,vt innuitur.j̃.ne cle. vel mo c.ii.& c.sed nec procurationes.Sed nec laicus,qui talem procuratorem constituit,ex mala administratione sua potest agere contra ecclesiam. Clericus autem potest punire in hoc casu etiam clericum.quam tamen pecuniam ecclesia vendicabit,vt omnia hæc probantur,in Authẽ.de san.epi.§.Deo amabiles.& § si autẽ ecclesijs.ver.si autem œconomi.col.ix.Est & alia exceptio procuratoria,hæc.s.non habes mandatum , vel reuocatum est , & hæc ante litem contest, & etiam post sententiam opponi potest,vt
c hic,quia peremptoria est.Sunt & multæ aliæ,[c] vt no. in summa.
20 e.ti.§.fi.sub §.possunt.† Dilatoriam autem potest omittere fideiussor,non tamen peremptoriam.ff.mandati.l.fideiussor, §.quædam.& l.inter causas.§.mandato.[Post sententiam.]sic.j̃.de exce.cum venerabilis.§.intelleximus.ver.ac non solum.[Iudicium nullum.]Nisi ratificetur a domino,siue actore, siue reo. ff. eo.licet.C.e.licet.Solutum tamen ex eo iudicio,quod nullum est, nõ petitur.ff.de iudi. de qua re.§. fin.[Et nullius momenti.]Idem est in qualibet exceptione, qua probata , appareat iudicium retro nullum fuisse,puta,quia dicitur sententia lata a non suo iudice. xi.q.j.c.j.& c.pen.C.si a non compe.iudi.l.fi.vel publice excommunicato j̃.de sen.& re iud.ad probandum. Vel quia datum est ab eo.qui dare non potest.j̃.de iure pa.ꝙ autem. vel non capaci. s̃.de æta.& qua.cum bonæ.C.de inof.test fratres. [Sententialiter] Altera parte præsente,vel per contumaciam absente,quod ĩ causa appellationis speciale est.C .de temp.ap.l.fi. §. illud.de quo dic, vt legitur & notatur.j̃.de appel.sæpe.& c.per tuas.& quando quæritur de beneficio per subreptionem obtento.j̃.de senten.& re iudi.cum olim. [Irritandum.]i. irritum nunciandum. si.j̃. vt lite non contesta.accedens.i.ante finem.quia iudicium nullum &c. vt præmisit.

ADDITIONES.

a ¶De confirmatione electionis.Adde tex.in c.si.de elec.lib.
b ¶Cum mortuus reputetur.Adde,ꝙ licet monachi dicantur mortui mũdo quo ad actus ciuiles,vt in c.2.de postulau.s̃.& l.Deo nobis.C. pe ep.& cle.non tamen sunt mortui quo ad actus naturales,quia bene commedunt & melius bibunt,& sæpe imprægnant mulieres,& quando etiã proprias commatres,ut patet j̃.de homi.c.sicut.2.ubi uide Io.de Ana. & Spe. ti.de test.§.j.uer.item excipitur.
c ¶Multę aliæ.Adde omnino Spe.hoc ti.§.j,incip.ratione igitur sui.

SVMMARIVM.

1 *Adulterij pœna in l.antiqua capitalis erat.*
2 *Adulterorum pœnę quę sint.*
3 *Talionis ad pęnam inscribere,quid sit.*
4 *Dictio forte,quid denotat.*
5 *Prohibito aliquo, prohibita intelligitur omnis uia per quam ad illud peruenitur ad idem.*
6 *Proponens non ueniens die statuta,postea non auditur.*
7 *Procurator in quibus causis constitui potest.*
8 *Ciuiliter agi potest de quolibet crimine.*
9 *Causarum cognitionum,quatuor modi.*

CAP. V.

QVæ fraternitatis,& infra. Pars.j̃. vt lite non contest.tuæ.j̃.de præben.tuæ.[Seculari] Sic ergo potest agi de hoc crimine in foro seculari,vt hic,& de eodem.in foro ecclesiastico,vt j̃.§.j.Sed nunquid per vnum tolli
a tur reliquum.[a]planum est,ꝙ per hoc tollitur ecclesiasticum ƒm
1 pœnam legalis† antiqua,quæ capitalis est,Inst.de pub. iudi.§.itẽ lex Iulia.de adulteriis.C. de adulte. castitati. Nam si vir probauit intentionem suam,mulier decapitatur, sic succumbit, decapitatur vir,qui se ad talionem obligauit, & sic morte soluitur matrimoniũ.in Auth.de nup.§.deinceps.col.iii.& idem videtur ƒm pęnam legis nouæ,de qua no.in seq.gl. similiter & per ecclesiasticũ videtur tolli istud: quia nec de peccato eiusdem sæpe quęrẽdum est.ff.na.cau.sta.licet. Caueat ergo sibi ab initio,cui dicat.[Ad pęnam legitimam] quæ secundum antiquam legem capitalis est,
2 vt in præce.gl.† secundum vero legem nouam detruditur in monasterio,

ADDITIO.

a ¶Tollitur reliquum.Adde domi.Abba.hic uersic. extra glo.post istum,& do.Anto.

nasterio,quam licet marito recuperare infra biennium,quo trãsacto,vel viro pręmortuo mulier clausa in monasterio perpetuo remanet,duabus partibus substantiæ propriæ liberis si habet, tertia monasterio applicandis,ꝙ si liberi desunt,duæ partes ad monasterium pertinent tertia ad parentes iniquitatis huius, & non participes etiam ipsis deficientibus,tota substantia monasterio vendicatur,pactis dotalibus omni casu seruandis.in Auth.vt nulli iud.§.si quando.coll.ix. C.de adul. sed hodie. & de hoc no.j̃.de conuer.coniug.gaudemus.secundum vero legem Mosaycam di lapidabatur.xxxiii.q.v.hæc imago. & notandum secundum d. n. ꝙ quando mulier est de foro & iurisdictione ecclesiæ,tunc iudex ecclesiasticus pœnam legalem potest imponere mulieri , & crĩ viro,vel aliam quę sibi placuerit,quamuis melius sit , ꝙ hanc & similes causas criminales, & ciuiles expediat iudex secularis a prælato ecclesiastico instructus.Si autem mulier nõ sit de temporali iurisdictione ecclesiæ , non debet tunc de adulterio ad pœnam legalem coram ecclesiastico iudice conueniri , sed potius debet petere alter coniugum separationem thori matrimonialis propter adulterium.secundum do.n.j̃. vt lite non contesta.c.ij.Huic autem ꝙ dixit iudicem posse imponere pœnam scriptam , vel aliam,quæ sibi placuerit,non assentio:quia ex quo certa pęna in iure reperitur statuta non committitur simpliciter iudicis volũtati,vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de offi.de leg.de causis.[Ad pęnam talionis.] Olim infra.xl.dies vtiles a tempore diuortii iure mariti sine metu calumniæ vxorem poterat vir accusare. C. de adult.quamuis adulterii.& l.iure mariti.ff.de adulteriis.is cuius.§. fi.& l.mariti.§.præterea.Hodie vero constante matrimonio ipsã
3 accusat,sed tenetur† inscribere ad pœnam † talionis vt hic & in
† Auth.vt liceat matri & auiæ. § causas.& §.qa vero plurimas.colla.viii.in Auth.vt nulli iudi.§.adulteram.colla.ix.ergo si maritus in probatione deficiat,patietur pœnam , de qua no.s̃. super verbo,ad pœnam legitimam.hoc enim est inscribere ad pœnam talionis.ii.q.iii.c.ii.& iii.sed hoc non est verum indistincte, vt j̃.§.j. ver.ad talionem.dic,vt ibi no.¶ Si vero vir]ii pars.[Vt ab eius cohabitatione]q.d.quo ad thori separationem , in quo casu lite nõ contest.procedi non potest.j̃. vt li.non conte.c.i.[Quia tunc]ver.
4 [Et si forte]† non notat dubitationem,sed veritatis expressionẽ. sic.j̃.ver.j.& xxxiii.q.ii. admonere.circa medium.de pœ.di.j.quãobrem.s̃.ti.j.c.ii.§.i.ff.de rei ven.item si verberatum.j.[Nomen.] s.adulteri.[Locum]in quo commissum est adulterium.[Et tempus]s.annum & mensem,non tamen diem vel horam.[Et omnia &c.]s.sub quo iudice accusatur,& nomẽ consulis,& quo die accusatur.vnde versus.

Consule,mense,die,coram prætore professus.
Te referente reum,crimen loca pone sodalem.
Et licet hora dies,non mensis prætereatur.

[In lege ciuili]ff.de accu libellorum.ii.q.viii.libellorum. [Ad talionem tamen.]ver.[Ne forte.]si.s̃ ver.quia tunc.[Consequatur effectum]quod esset,si separarentur.Potest tamen teneri ad aliã pęnam contrariam,vt s.perpetuo adhæreat ei, qua carere voluit. xxxiii.q.v.hæc imago.secundum B.ad idem.s̃.de transla.epi. quãto.§ cæterum.quod potest intelligi quantum ad hoc, vt ei necessaria subministret, & tanquam sororem teneat.j̃. de frigid.consultationi.non quo ad hoc,vt non reconcilatam cognoscat.j̃.de adult.c.iii. sed quia hoc periculosum esse posset. s. morari cum vxore,& non cognoscere.Dicas, ꝙ se ad aliam pœnam extrordinariam ad arbitrium iudicis obligabit.j̃.de accu.super his. Et idẽ intelligas, si agatur in foro ciuili quo ad intrusione monasterii: nam quo ad pœnas legales pecuniarias potest se obligare.& not.
5 hic. † Quod si aliquid prohibeatur , prohibita intelligitur omnis via,per quam ad illud perueniatur ad idem.C.si manci. ita veni. ne prosti.l.fi.ff.de tu.& cu.da.scire.ff.de con.di.inst.quę sub conditione.§.si quis.ff.de bo.libe.quæritur.ar.ꝯ.j̃.de iureiu.c.i.& c.quẽadmodum.iiii.q.iii.ver.item serui neq;.[Sustineri potest.]ver. aũs sustineri tñ potest, & tunc facies punctum planum in verbo, ꝙ pręcedit effectum.si non habes tñ,tunc facies suspensiuum & dices , officium sustineri potest &c.[Si necessitas id postulauerit.] Puta,quia non potest personaliter interesse,sed subaudiendũ est,
a maxime.[a]Idem enim est,& si noluerit,vt patet.ff.e.l.j.§.fi.& l.mutus.§.j.& est.si.quod le.& no.s̃.de of.or.ꝙ.sedem.& s̃.de of. deleg. pastoralis.[Per procuratorem.]si.j̃.de restitu.spo.ex conqõne.§.i. [Accuset]q̃q̃ &c.vt j̃.ver.q̃q̃.subaudi,nec ob.ꝙ qñ aliquis accusatur de aliquo crimine,non potest interuenire procurator,qm̃ huiusmodi accusatio &c.& sic continuatur sequens.§.¶ Qm̃ hmõi accusatio &c.]iii. pars. [Non tamen est criminalis]Hoc autẽ,ꝙ procurator non possit constitui sicut obiiciebatur in pręcedẽ.in terli.locum habet , qñ & de crimine fit, & criãlr accusatur.[Sed quasi mixta]Sicut solet dici de querela inofficiosi testamẽti quę est mixta inter ciuilem & criminalem. Ad ciuile enim accedit: qa id , ad qđ pponitur,est ciuile.ff.de peti.hære.l.hæreditas.ff. de inof. te. qui de inofficio. Ad criãlem aũt accedit:qa q̃ritur de crimine causæ ingratitudinis commissæ qñq;,vt in Authẽ.vt cum
6 de ap.cog.§.aliud quoq;.colla.viii.† & quia si proponens non venit die statuta,postea non auditur.ff.de inof testa.l.Papinianus.§. fi.Sic enim obtinet in criminalibus.C. qui accu. non pos.si quis post rem ordinatã.[Et criminalem.] Sic & si quæratur de crimine, non tñ semper est qõ criminalis.Puta,qa quæritur de crimi-
7 ne ad pœnam ciuilem & canonicam imponendam. † vnde & ꝓcurator potest ibi constitui,vt hic.& s̃.e.in nostra.rñ.j.vel in modum exceptionis.j̃.de accusa.super his.in fi. Circa quod no.ꝙ qñ qõ est pecuniaria & priuata,& ante litem contest.& post per procuratorem expediri potest.C.e.l.ii.& l.nihil arbitramur. etiam si appellatum sit.ff.an causę ap.per alium exerci pos.l.j. hoc in priuatis.nam illustres necesse habent procuratorem constituere. C. e.l.pe.& auth.ibi signa.secundum hoc quandõ causa agitur corã seculari iudice,eps est illustris.quod dic.vt no.s̃ de postula.c. fi. in prin.Si vero quæstio vertatur super re dedita publico vsui ex pte rei tantum, potest constitui procurator ff.de popula.acti. qui populari.nisi forte afficiatur actor priuato in commodo.ff.e.mut⁹. §. in popularibus.& l. non cogendũ.§.qui ita.Quod si q̃ratur de patrimonio publico,quilibet admittitur ad defendendum,sed tãtum sindicus ad agendum,vt ff.quod cuiusque vniuer.l.j.j.de sindico.c.vnico.Si autem quæstio criminalis est , & pœna maiorẽ
b relegationem requirat,non admittitur procurator,[b] nisi ad causas absentię allegandas.v.q.iii.in criminali.& c.reos.j̃.de accu.veniens.vbi vero pœna relegationis vel minor imponitur, tunc ꝓcurator admittitur indistincte,sic intellige.ff.de accu.leuia.& hoc est,quod distinguitur.ff.de pub.iud.l.pe.§.ad crimen.ff.de pœnis. absentem.§.aduersus.ff.an causæ ap.per alium exer.pos. l.j.§.j. Et hoc verum est,quando criminaliter agitur,secus si ciuiliter:quia tunc causa pecuniaria iudicatur, vnde & procurator admittitur, vt hic.& in fi.s̃.signa.in princ.huius glos.De quolibet autem cri-
8 mine† ciuiliter agi potest.C.de fal.l.fi.& l.& no.j̃.de testibus. c. fi. Verum vbi de fama agitur,nõ recipitur procurator ex parte rei, nisi mandatum habeat speciale, vel processurus contra absentẽ, alias esset prætor.ff.e.non solum.in fi.nihilominus ex parte actoris.argu.j̃.de proba.ex literis.cum suis concor. ff. an causæ appel. per alium exerce pos.l.j.prope fi.ff.de pœnis.in seruorum. in fin. Porro si de muneribus,vel honoribus agitur,procurator admittitur.s̃.de maiori.& obedien.c.fi.s̃.de elec.dudum.i.j̃.eodem. accedens.j̃.de dolo & contuma.c.fin.Per hanc breuem distin. plene potes instrui , in quibus causis procurator potest constitui,& in
9 quibus non.Omnis† enim modus cognitionis ad alterum istorum quatuor reducitur. Aut enim agitur de pecunia,idest de re ciuili & priuata , vel publica , vel etiam criminali, sed ciuiliter. Aut de pœna corporali,idest de crimine & criminaliter. Aut de fama,aut de muneribus,& honoribus.ff.de var.& extraordi.cog. l.cognitionum numerus quatuor modis diuiditur, & quod hic deest,vide in summa.eodem.ti.§. & in qua re. vsque ad versi.sed nunquid si aliquis.[Quamquam.]ver.s̃. de maio.& obedien. inter quatuor.

ADDITIONES.

† ¶ Inscribere ad pœnam talionis quid sit.Adde gl.in c.super his.infra de accusa.
a ¶Maxime.Adde ꝙ hanc subaudi,approbat hic d.Ab.in vi. no. & pro hoc alle.tex.in c.super his in fi.j.de accu.
b ¶Non admittitur procurator.Adde,ꝙ si in tali causa constituatur procurator,& nihil operetur,valerent quæ cum tali fierent,ut no. Specu.e. titu.§ ratione.in 7.col.circa prin.uer.sed pone.alleg.textum in c.1.de iud. libro.6.& ibi glos. in uersi.intelligas. Et idem tenet Oldra.consilio 308. alias 309.

SVMMARIVM.

1 *Expensę probabilem modum non debent excedere.*
2 *Expensarum probatio fit per proprium iuramentum.*

CAP. VI.

CVm pro causa. Pars.j̃.de sen.excommu. cum pro causa.[Quæ inter G.]pro ecclesia ex vna parte.[Et F.]ꝯ ecclesiam ex parte altera.Erat enim iste G.procurator capituli cõtra alium archidiaconum,& dicebat se fecisse expensas in negotiis siue causis,quas de mandato capituli egerat.vnde & expensas, quas in cã appellationis fecerat,repetebat. Vel ꝯ ipsum capitulũ super ipsis expẽsis egerat,& caplm absolutũ fuerat. a qua sñia idẽ archidiacon⁹ appellauerat,vnde & hic iudici applõnis mãdatur, ꝙ condẽnatio expensarũ fiat prout hic sequitur.ƒm d.n.Tu dicas ꝙ prior intellectus verior est:nã archidiaconus G.dicebat se missum fuisse ad curiã a caplo pp q̃dã negotia ꝓmouenda ꝯ aliũ archidiaconũ,ꝯ quẽ ẽt obtinuit,vt patet.j̃.de sen.ex. cũ ꝓ cã. & qa capitulum nolebat expensas soluere, habuit recursum ad Papam , & Papa causam expensarum committit sub certa forma diffiniendam,prout sequitur.[Et infra.] Continet super quo erat causa,quis iudex in parte istius. s̃. signa. & in præceden.glo [Archidiacono.]s.B.[Si legitime.]versi.puta , per duos testes,vel vnum electum cum delatione iuramenti,quod dic,vt no.s̃.eo.ex insinuatione & hoc quo ad probationem mandati expensas.n. factas probabit proprio iuramento.vt no.j̃.eo.c. in fi [De mandato]Hoc ideo dicit,quia si egit cum mandato , siue obtinuerit,

siue succubuerit, expensas repetit. C. mandati. etiam. Sinautem sic mandato & succumbit, expensas non repetit, vt ff. iudic. sol. l. iam tamen. §. in hac. si vero obtinuit, expensas repetit, vt ibi, nã & patet, ꝙ vtiliter gessit negotium. ff. de neg. gest. Pomponius. & sic tenetur etiam ecclesia, in cuius vtilitatem sunt versæ. xii. q. iiii. quicunque. ſ. de ſideiuſſo. quod quibuſdam ſ. de depoſito. c. i. [Et propter hoc.] ver. ſ. propter dicta negotia promouenda; nam si alias erat iturus ad curiam, non posset expensas petere, nisi quatenus expendisset plus pro huiusmodi negotiis promouendis. ff. fami. erciscun. ex parte. in prin. ff. de nego. ge si communes. quod dic, vt le. & no. plene. ſ. de elec. vt præterite. [Accessisse.] & expensas fecisse, vt in præceden. glo. ſquæ probabilem modum non debent excedere. ff. de damno infec. inter quos. §. fina. & l. sequen. in princip. ſic. ſ. de eo, qui mittit in possess. causa rei seruã. cum venisset. in fi. ſ. de sequestr. poſ. c. j. in ſi. Fiet ſautem probatio expensarum, taxatione præhabita per proprium iuramentum, argumẽ. C. de alimentis pupillo. præstan. l. ij. ad finem. & legitur & notã. ſ. c. j. & c. constituris.

SVMMARIVM.

1 *Collegia generaliter an prohibentur.*
2 *Scholares habent vniuersitatem.*
3 *Procurator a solo domino constituitur.*
4 *Vniuersitas locum domini obtinet.*
5 *Procurator priuati, & vniuersitis differunt.*

CAP. VII.

Via in causis. Sic ordina literam. [Contra vos] ad respondendum. [Et pro vobis] ad agendũ, non singularibus, sed simul iunctis facientibus vnum corpus, & hoc est, quod sequitur. [Contra vniuersitas.] O scholares Parisienses, quibus loquitur. [Commode interesse.] Vñ perinde habetur, ac si nõ posſetis. Illud enim solum possumus, quod commode, vt hic legitur & no. ſ. de elec. quia propter. rñ. j. post prin. ſ. de dilationibus. c. fi. §. pe. in fi. [Postulastis.] Videbatur, ꝙ eis non liceret, quasi scholares non constituant vnum corpus, vel vniuersitatem. 1 generaliter etiam collegia prohibentur. C. de his, qui ad ecc. confug. de nunciamus. C. de monopoliis. l. j. ff. de colleg. l. i. Sed contrarium est verum: nam & Doctores, siue magistri collegium habent, & statuta faciunt, vt legitur & no. ſ. de constitu. ex literis. & habent 2 † scholares vniuersitatem, & iudicem episcopum, vel Doctorem, vt in j. constitutione. ff. veteris. § penul. & arg. C. de iurisdi. om. iudi. l. fi. & priuilegium suum. vt in libro feudorum de scholaribus, & eorũ priuilegiis. & C. ne. fil. pro pa. auth. habita. & secundũ ius canonicum istorum causæ tractari debent, vt legitur & no. ſ. de foro compe. quod clericis. & ideo possunt constituere sindicum, vel actorem. ff. de mune. & ho. l. munerum. §. defensores. ff. quod cuiusque vniuer. l. j. & l. item. §. j. & §. actor. secundum Goffre. & d. n. in eodem concordat. Immo fuit dubitatio: quia aliqui scripserunt, ꝙ vniuersitas non poterat procuratorem constituere, quorum opinionem & Goffre. hic secutus fuit, vt no. ſ. §. fi. super verbo, procuratorem. ¶ Licet igitur.] ii. pars. [De iure communi] Hoc non est verum secundum Azo. & Ioan. & eorum sequaces: 3 quia †procurator a solo domino constituitur. ff. e. l. j. sed vniuersitas non est domina, & ideo non procuratorem habet constituere, sed sindicum vel actorem, vt in præceden. glo. & C. de epis. & cleri. omnes. §. nihilominus. D. noster dicebat, ꝙ vniuersitas & collegium potest procuratorem constituere de iure communi, & hoc dicebat per id, quod le. & no. in Auth. de san. epis. §. si quã do. coll. ix. cuius opinionem hic approbat Papa. & ſ. de iuramen. cal. c. pe. etenim (secundum ius canonicum maxime) non est vis in nominibus facienda, vt patet. i. q. iii. saluator & legitur & no ſ. 4 e. petitio. Nec obst. ff. e. l. i quia †vniuersitas domina est, & locum domini obtinet. ff. quod cuiusq; vniuer. sed si hac lege. §. qui manumittitur. xii. q. ii. qui manumittitur. Est †autem hæc differentia inter procuratorem priuati, & vniuersitatis siue epi[illegible]copi: quia primus non iurat de calumnia, sed dominus. Secundus vero de calumnia iurat. C. de iura. calu. l. ii. §. finautem. & ſ. de iura. calum. causam. ad fi. vbi de hoc. Quę est ratio? Rñd. quia priuatus magis laborat, & diligentius circa propria negotia promouenda, quam vniuersitas, quæ sensu caret. nam & consueuit negligi, quod communiter possidetur. C. quando & quibus quarta pars deb. l. j. lib. x. vnde præsumitur, ꝙ priuatus tanquam magis curiosus & solicitus de propriis negotiis, quam vniuersitas de communibus melius noverit veritatem. ar. ſ. qui matri. accusa. poſ. videtur. §. j. C. de testa. tu. de tutela. C. de libe. cau. si filium. C. de rescin. ven. quisquis. Is autem qui veritatem melius nouit, hoc iuramentum præstare debet, vt inuitur. & no. ſ. de iura. calũ. c. iii. C. de iura. calu. l. fin. Item quantum ad episcopum & priuatum hominem diuersitatis ratio est: quia priuatum hominem principaliter tangit negotium. cum verus dominus sit, ideo in re propria ab eodem præstandum est iuramentum. Aliud ergo, quando a non vero domino, sicut episcopo constituitur procurator: quia tunc sicut nõ verus dominus administrationem habet quo ad omnia, sic & ꝙ curator specialis ab eo datus quo ad id, quod sibi specialiter est cõmissum. ff. pro socio. actione. §. renunciate. vnde nec refert per quem iuretur. ſ. de iura. calu. c. fin. [Procuratorem.] i. sindicum, vel actorem. secundum Goffre. sequentem opinionem Azo. Tu dic procuratorem. i. procurantem, vt patet in eo, quod no. in præceden. gl. [Concedimus] Sic ergo quod de iure communi competit, impetratur, vt hic. & ſ. de iureiu. & si Christus. §. fi. vt magis timeatur, & in maiori reuerentia habeatur, vt le. & no. ſ. de hær. si aduersus. in prin. & ſ. de æta. & qua. accepimus. Alii exponunt cõcedimus. i. concessum esse ostendimus.

SVMMARIVM

1 *Reuocatio tenet quo ad præiudicium reuocantis.*
2 *Ignorantia excusantis, debet esse probabilis.*
3 *Iudex prouidet in futuro in fauorabilibus.*
4 *Correctioni non est locus in sententijs diffinitiuis semel latis.*
5 *Sententia datur certa super petitione certa.*
6 *Expensę contumaciæ verum veniant in condemnatione.*
7 *Reuocans, qui nec alium misit contumax reputatur.*
8 *Dies certa dari debet ad sententiam referendam.*

CAP. VIII.

Auditis & intellectis. De eodem loquitur. ſ. de pb. cum causam quæ. [Proposita.] Coram nobis, siue in curia. [Processibus] nescimus qui fuerunt hi processus. sed potest exemplificari per id, quod le. ſ. de of. del. eg. venerabi li. ſ. de reſcri. cum dilecta. [Ex eis, vel ob eos] ſi. xvi. q. vi. & hæc scripsimus. ſ. de schisma. c. j. ſ. de elec. qualiter. vbi de hoc. [Non obstantibus] ver. [Destituit.] Causa ad vos iam delata, vt j. §. i. [Ad illum] i. aduersarium, vel iudicem secundum B. Sed hæc gl. est cõtra textum, cum Papa loquatur aduersario. vnde si Papa sic intelligeret, diceret ad nos, vel ad te. Dicas ergo ad illum. ſ. procuratorem, qui statim nos & te certificauit. sed non obstitit reuocatio, quia iam erat conclusum, vt sequitur, & vnum no. ꝙ licet nõ impediat processum reuocatio. nisi perueniat ad aduersarium, vel 2 iudicem, avt ſ. eo. mandato. Tenet tamen quantum ad præiudicium reuocantis, vt elicitur ex sequenti. §. & ſ. de reſcrip. ex parte decani. Si tamẽ reuocatio esset ostensa ante conclusionem iudici, vel aduersario quod postea fieret, non valeret, vt ſ. c. ex insinuatione. & c. in nostra. vt ibi no. Sinautem procurator hoc tacuit, cum eo concludi potuit & valuit, quod cum eo actum fuit. ar. ff. ſi cer. pe. eius qui. ff. mandati. ſi mandassem. iii. q. vii. §. verum. ix. q. j. ordinationes. ff. de offi. præ. ſi forte. fin B. Tu dicas, ꝙ reuocatio 1 †tenet indistincte quo ad præiudicium reuocantis, vt no. ſ. ver. & vnum no. Si vero quæritur de præiudicio aduersarii, & reuocatio fit ante lit. conte. & iudex vel aduersarius certificatus fuit, vel certificari potest de mandato, non obest reuocatio, nisi ad alterum ipsorum peruenerit † debet enim esse probabilis ignorantia 2 excusantis. ſ. de cleri. ex. mi. a posto licæ. ff. quod iussu. l. i. §. si ego. ff. iud. sol. si. ante. multominus valet reuocatio, qñ post li. conte. fit, nisi perueniat ad iudicem, vel aduersarium, quibus de mandato semel extitit facta fides. ſ. c. mandato. ff. e. si procuratorem. C. de satisdãdo. l. vnica. Procurator tñ hoc ceſans dño obligatur. ff. de dolo eleganter. §. pe. ff. de excep. doli. si procurator. & si non est soluendo, tenetur aduersarius si particeps sit delicti ff. man. si procuratorẽ. §. j. ꝙ si conscius non fuit, imputet sibi qui talẽ elegit. ff. de mi. cũ mandato. in fi. Vel ũ si reuocario ad iudicẽ, vel aduersariũ perueniat id, ſup quo iã conclusum est, non impedit, alia impedit, vt patet in hac litera. Porro si de mandato non fuit facta fides, & fuit admissus sine satisdatione, tenet reuocatio, & sic põt intelligi. ſ. c. i nostra. & c. ex insinuatione. & ff. e. in cãr. & ff. de sol. cũ quis. §. j. & ꝛius sensus ſ. e. mandato. & imputet sibi, qui ipsam non exigit, cũ exigere potuisset, vt patet in eo, qđ no. ſ. c. c. j. Igitur si aduersarius vigilauit, & satisdationẽ recepit in ꝓcuratoris reuocationẽ celantis ꝓprio capite redũdabit, & erit aduersarius sine dãno: qa si erat ꝓcurator actoris, ad interesse satisdatio de rato p̃stita p̃mittetur. ff. rẽ. ra. ha. l. ii. & si erat ꝓcurator rei, ex vi satisdationis iudicatũ solui, & de dolo tenetur ꝓcurator ad interesse, & executionẽ ſriæ patietur. ff. iu. sol. iudicatũ solui. ranẽ is, qui se liti obtulit. ff. e. Plautius. ff. de re iud. l. iiii. & de hoc no. in ſum. c. ti. §. & qualr. [Conclusum] li. ſ. de fi. intr. cũ dilectũ. ſ. de rest. in inte. audiris. §. licet. Sed ꝛ:qa non est ferenda ſnia ꝛ absentẽ, ad quẽ nec edictũ puenit. C. qũo & qñ iud. ea q̃. ff. q̃ sen. sine ap. reſcin. l. i. §. irẽ cũ ex edicto. So. Dñt quidã, ꝙ illa intelliguntur de ſnijs diffiniti-uis, q̃ nunq̃ ferẽdæ sunt, nisi ꝑsentibus partibus, vel per ꝛumaciã absentibus. & multis aliis seruatis solennitatibus: alioquin tenerent. C. de iudi. properandũ. §. j. ii. & iii. & auth. iubemus. ibi signa. secus in interlocutorijs, quæ etiam absentibus partibus ferri põt. ff. de re iu. qđ iussit. ſin d. n. & nisi appellet, i rẽ trãseũt iudicatam. ſ. de

ADDITIO.

a ¶Vel iudicem. Adde Spe. e. ri. §. j. pe. col. in fi. uer. reuocatio autem. & Inn. & gl. & d. Ab. in ul. no. ſ. de reſcri. ex parte decani.

ſ. de testibus. significauerunt. & comprobatur hæc distinctio. ff. de arbi. qualem. §. dicere. alias est lex. dicere. Cum ergo constaret hic iudici processus esse reuocandos, ipsos potuit reuocare. maxime, quia nec ipsis partibus graue præiudicium parabatur, & potissime parte episcopi absente per contumaciam. fuerat enim citatus episcopus, vt per se vel ꝙ procuratorem sufficientem ad to tam causam venit nec misit, vel si comparuit, & illicenciatus recessit, vel procuratorem constitutum nullum alium subrogando reuocauit, vt hic patet. & xj. q. iii. certum est. ſ. de dolo & contu. ca. iij. Et est hoc verum etiam quãm ad totam causam, vbi quis quantum ad ipsam citatus est secus si esset citatus quantum ad aliquem spãlẽ articulum tantum expediendum. tunc enim nedũ super tota causa. sed nec super articulo alio procederetur, nisi super ipso iterum citaretur, & sic loquuntur. ſ. de offi. del. cõsuluit. Hic autem ad totum negotium citatus fuerat. vt innuit in sequentibus. Ideoque cum super toto negotio contumax apparet, nedum processus reuocari poterunt, vt sequitur. Quinimo & ad diffinitiuam super principali procedi potuisset, nisi aliud impediuisset. Sed quid est illud, quod impedit? Rñ. quia quamuis super processibus fuisset inter partes litigatum atque cõclusum, vt hic dicit. super principali tamen non erat lis contestata. vnde nec poterat ferri sententia. ſ. vt lit. non contest. c. j. & per totum, vel non constabat ad plenũ de intẽtione fundata. sed & æquius est aliquantisper expectare absentem, & de nouo vocare, quam contra ipsum diffinitiue procedere. ar. ff. de vaca. mu. l. penul. §. fi. & ſ. de voto. ꝙ super his. § vnde credimus. ff. de vaca. mu. l. penul. §. fi. & ſ. de voto, ꝙ super his. §. vnde credimus. ff. de dam. infec. si finita §. si forte. & in eo, quod legitur & no. ſ. de re iudi. cum Bertoldus. §. postmodum. ¶ Cęterum.]ii. pars. [Procurauerat.] Ideo in maiori culpa videtur, ar. ſ. de natis ex libero ven. c. vnico cum suis concor. & talem inconstantiam merito recusabit iudex. ff. e. in causæ. & ar. ſ. de of. del. cum olim mgr. §. pręterea. [Et postmodum.] ver. [Cõtemptu.] quia quasi in eluſionem nostram. quod non est faciendum. ar. ff. de succes. edic. l. j. §. decretalis. & le. & no. ſ. de postula. prela. bonæ. ii. §. nec nocebar. [Dispendio.] i. grauamine. ſ. de constitu. cognoscentes. Ideo condemnatur aduersarius in expensis, vt sequitur. [Condemnandum] ver. li. ſ. de sepul. in nostra. §. talem & §. eisdem. Signantur tamen multa contraria his, quæ in hoc. ver. continentur. Primo, quia fit hic condemnatio super expensis quæ fient, sed tractus futuri temporis non a spectat ad iudicem. Ideo contrà, ff. de vſur. l. j. § j. ff. de iudic. non quemadmodum. Item fertur sententia super incerto. Sed cõtra. C. de sen. quæ sine certa quant. profe. hæc sententia. xi. q. iii. graue. Item fertur sententia super expensis taxatione non præmissa, quod omnino reprobatur. in Authen. de iudi. §. oportet. colla. vi. Dixerunt aliqui, ꝙ hoc sit proptet contumaciam partis aduersæ. Et tu iunge (si vis hoc fouere) ꝙ Papa volens punire eluſionem tantam, noluit seruare iura, sed processit de plenitudine potestatis. argumen. ſ. de concessio. præben. proposuit, secundum quam etiam id, quod nondum attentatum est, cassat. ſ. de præben. inter cætera. ſ. de electio. innotuit §. fin. Et secundum hoc specialis est in hoc litera ilta, nec est trahenda ad consequentiam. Insti. de iure natura. §. sed & quod principi. & §. plane. ſ. de concessio. præbẽ. constituris. Goffre. dixit, ꝙ hoc, quod hic dicitur de expensis faciẽdis, iungitur ad terrorem. C. communia epi. l. i. Nec concipitur iudicium in futurum, nec circa futura, immo quasi circa præsens sententia fertur, sed cautio est interponenda. ff. si seruitus ven. harum. & l. egi. Sed & si sententia feratur in futurum, non tamen dabitur ipsarum expensarum exactio, nisi demum cum factæ fuerint, & taxatæ. & simile. ff. ad legem Aquil. in lege Aquil. si delectum. chirographum. D. n. dixit, ꝙ non obstat. ff. de vſur. l. j. §. j. quia ibi loquitur in vſuris, quæ odiose sunt. Alias enim iudex 3 †prouidet in futuro in fauorabilibus, sicut sunt alimenta. ff. de liberis agno. l. si quis ali. §. alimenta. & iudicia bonæ fidei. ff. de iudi. in omnibus bonæ fidei. ff. de peti. hæredita. quod si in diem-re spon. j. Vel sic non spectat tractus futuri temporis ad iudicem, quantum ad illa, in quibus non est quis obligatus ad vſuras, nisi post quadrimestre tempus. C. de vſuris eos. & de vſur. rei iudic. l. j. & sic loquitur dictum contra. Vbi vero quis obligatus est ad futuras, & præsentes expensas, bene potest fieri condemnatio in futurum, & hic, secundum do. no. Tu dic, vt no. ſ. de sepulturis. in nostra. §. talem & §. eisdem. Item secundum do. n. non obstat, 4 quod obiectum est de quantitate incerta: quia †illud locum habet in sententiis diffinitiuis, quibus semel latis, non est locus correctioni, vt patet supra de offic. delega. in literis. Secus in interlocutoriis, quæ non solum declarari possunt, vt hic, sed etiam mutari & reuocari, vt patet in eo, quod no. ſ. eodem. rñ. j. in fine. Alii dicunt, ꝙ quando petitio certa est, tunc non valet in certa 5 sententia. Quando vero petitio †fit incerta, tunc potest sequi sententia etiam incerta. C. de senten. quæ sine cer. quantita. prose. l. ii. & argumen. ſ. de ordi. cog. cum dilectus. §. fi. Est autem admittenda incerta petitio quando causa subest. ff. quorum legatorũ. l. 6 j. §. quod autem. Hic autem, ſquando † quæritur de petitione expensarum, diusta causa subest quantum ad tempus futurum: qa nescit petens quantum durabit causa, vel quantum expectabat aduersarium, sed & secundum varias caristias temporis maiores vel minores fient expensæ. Possunt ergo peti in genere, non specificata certa quantitate, & per consequens condemnatio potest sequi in genere, vt hic patet. Nec de cætero quæretur de condemnatione expensarum, vtrum fieri debeat, vel non, sed tantum suo loco & tempore fiet taxatio, & præstabitur iusiurandum, & fiet solutio secundum taxationem iuratam. secundum do. n. Et hoc de facto seruatur in curia: quia petuntur expensæ in genere, & se quitur condemnatio in genere. Is tamen, qui hoc pronunciat, sibi retinet taxationem earum, quæ & videtur hic comprobari. Et hoc de æquitate approbamus, & consuetudini curiæ oportet nos stare, vt patet in eo, quod legitur & no. ſ. de re iudic. in causis. Veruntamen considerato rigore iuris, quicquid dicãt Doctores, in hac parte non soluunt contraria. Hic ergo vellem, ꝙ subaudirent taliter, ꝙ contraria toluerentur, quod sic potest fieri, expone enim quod sequitur. [Duximus] li. denunciauimus, siue declarauimus, sicut alias idem fit. ſ. de dolo & contu. c. finem. ver. ad soluendas. ſ. de maio. & obedien. c. fi. in fi. & sic non condemnat in præsenti, sed declarat quid fieri debeat in futurum. Et secundum hanc breuem expositionem omnia sunt soluta, vel sic. [Condẽnandum.] subaudi, præmissa taxatione. ſ. eodem. constitutis. [Quas.] scilicet expensas. [Quo ad procuratorem.] qui ab illo tẽpore citra non potuit procedere, considerata intentione reuocantis, nam considerata veritate possemus procedere, cum iam concluſum sit. & sic de cætero non sit locus contradictioni, nec allegationi. ſ. de fide instrumen. cum dilectus. & reuocans † qui nec 7 alium misit, contumax reputetur. argu. ſ. de offi. deleg. consuluit. Sed hanc gratiam ei facimus, vt propter expensas, quæ fient, interim magis puniatur, sicut alias no. li. ſ. de præben. dilectus. ii. & vt reuocatio onino rata sit, quantum ad præiudicium suum 8 tantum. ſ. de reſcriptis. ex parte decani. Vel dic, ꝙ semper † dari debet dies certa ad sententiam ferendam, & est citandus absens, vt ff. quæ sen. sine app. reſcin. l. j. §. item cum ex edicto. [Peruenerũt] vſque ad diem, in qua sententiam tulimus de expensis. [Et facies] ver. & dicas. [Et] subaudi, declarauimus repere condemnandum in expensis quas [Facies etiam, &c.] Et secundum hoc omnia similiter plana sunt, nec aliquod ius contradicit. [Processurus.] scilicet idem episcopus. & est li. supra de offic. ordina. significauit. in fine.

ADDITIONES.

a ¶Ad iudicem. Si quæras, utrum tractus futuri temporis spectet ad iudicem. uide per do. Henr. Bo. in c. in nostra. ſ. de sepul. & ibi etiam per ittum in §. talem. & in §. eisdem.

b ¶Expensarum. Adde utrum expensæ contumaciæ possint directe peti, & veniant in condemnatione do. Hen. hic. & Spe. ti. de expensis. §. iusta. uer. si quid si talis. & Ioan. Andre. ſ. de dolo. & contuma. c. finem. super gl. sed nunquid.

SVMMARIVM.

1 *Lex distinguit inter procuratorem ad iudicia, & ad negotia.*
2 *Libera administratio procuratori concessa, quid importet.*
3 *Differentia inter sindicum, & procuratorem.*
4 *Curator datur ladulto.*
5 *Vis non est de nomine faciendæ.*
6 *Verbis opus non est quæ rerum effectus nullus sequitur.*
7 *Iudex in vtroque foro subtilitates recusabit.*
8 *Verba debent deseruire intentioni, non econtra.*
9 *Verba inuenta sunt, vt per ea intentio exprimatur.*
10 *Dominus tractando litem, reuocare uidetur procuratorem.*
11 *Procurator dominus litis efficitur per contestationem.*
12 *Verba, quę menti non contradicunt, consideranda sunt.*

CAP. IX.

Petitio vestra, Generales] ita ꝙ pro eo posſetis agere & experiri, & re- 1 spondere, vt innuit. ſ. §. vnico. sed & quamuis lex† videatur distinguere inter procuratorem ad iudicia, & negotia. ff. mandati. si procuratorem. §. si quis mandauerit. & ar. ſ. de app. significauit. tamen eo ipso, ꝙ aliqs ad tractandum omnia negotia constituitur, procurator hanc potestatem habere videtur. ſ. eo. dilectus. talis tamen non habet potestatem transigendi. ff. e. mandato generali, nec pignus remittendi. ff. quibus mo. pig. vel hyp. fo. si consensi. nec alienandi, nisi ea, ꝙ seruãdo corrũpi possent de facili ff. eodem. procurator totorum. nisi ei generalis & liberaadministratio sit, † concessa. Quod tunc potest & no- a 2 uare, & aliud pro alio exigere. ff. eodem. ti. procurator cui libera. Sed

ADDITIO.

a ¶Et libera. Adde Ale. consi. xxii. in j. lib:

Sed nunquid alter istorum sine altero posset agere,& administra re?dic,vt no.ℑ.eodem.non iniuste.[Vobis volentibus.]versi.[Respondere]Aliter enim,nisi respondere & defendere posset, reputaretur insufficiens procurator,vt ℑ.c.j.& c.constitutis. [Frequēter opponitur.]ver.& probabiliter..vt videtur.Nam † procurator
3 constituitur a priuata & singulari persona habente dominium rei. Sindicus ab vniuersitate.Actor ab episcopo. ff. eod. l.j.ff. qđ cuiusque vniuer.l.j.C.de episco.& cleri.omnes.§.hoc nihilominus.Curator †vero datur adulto & minori.xxv.annis. Institu. de curato.vnde versus.

Est procurator priuati præsulis actor.
Curator minimi,sindicus est populi.

Sed hæc subtilitas secundum leges potest locum habere inter illos,qui subtilitatibus inniituntur.Has tamen canonum,& veritatis etiam legalis simplicitas non admittit,argumen.ℑ.de iudi.dilecti.Ex quo enim constat de mente & intentione potestatis sufficientis datæ quo ad id,de quo agitur,siue voces ralem procuratorem,vel actorem,vel curatorem,vel sindicum , seu etiam si velis
a asinum tutum,non est†vis de nomine facienda,vt ℑ.§.vnico cū
5 suis concor.Vnde & scripsit hic d.n. ꝙ licet proprie sumptis vocabulis differentia sit inter procuratorem,& sindicum,tamen sæpe ponitur vnus pro alio,vt patet.ℑ.de iuramen.calum.c.pen.sufficit enim,ꝙ appareat intentio constituentis.xxii.q.v.humanæ.secundum d.n.Non facimus ergo vim in nominibus , vt patet in eo,quod legitur & notatur.ℑ.eodem.§.j.ad hoc.j.qō. iii.saluator.ℑ. de resti.in integ.c.ii.rñ.j.ver. sed iudices. Et idem est inter intelligentes secundum leges etiam , quæ nec in nominibus faciunt vim,ex quo constat de mente,vt patet.C.de donatio.l.fi.vbi dicit.
6 Quid enim verbis†opus est, quæ rerum effectus nullus sequitur. ad idem.C.de formul.l.i.& ii. C. de testamentis.quoniam indignum.C.si vt ab hæredi.se absti.minor.l.j.C. communia. delega. omne verbum.in prin.& in fi.Nec curamus satisfacere subtilitati eorum,qui non sensum,sed solum vana nominum vocabula amplectuntur.C.de constitu.pecu.l.ii.ante fi.Merito igitur,quic-
7 quid notent aliqui Doctores,huiusmodi†subtilitates in vtroque foro iudex merito recusabit.ff.quibus modis pign. sol. sicut in re corporalis.§.si debitori.Sed contra.ℑ.de iure patrona.relatum.§.j. Solu.ibi.[Instituerit.]alias constituerit.[Sindicos]vt ff. de mu. & ho.l.munerum.§.defensores.sed non est vis in huiusmodi , vt in pręced.gl.¶ Nos igitur.]ii.pars.[Quod fuit intentio.]Sic patet,ꝙ quando verba generalia , siue dubia ponuntur in instrumentis huiusmodi,seu priuilegijs seu rescriptis,recurrendum est ad intentionem actoris,& ex quo de ipsa constiterit,ei standum,vt hic.& ℑ.de decimis,ex multiplici.ℑ.de arbi. exposita.ℑ. de restitu. spolia. audita.ℑ.de præben.c.fi.S.de rescrip.ad aures.S.de offi.deleg. super
8 eo.S.de offi.ordi.licet.Et est ratio:quia†verba debent deseruire intentioni,non intentio verbis.ℑ.de verborum.sig.præterea. & c.intelligentia.& c.in his. de consecra. distinct.iiii. retulerunt. Nam
9 & †verba ideo inuenta sunt,vt per ea intentio exprimatur,xxii.q. v.humanę.xxxviii.distin.sedulo.i.q.j.Marchion.ad hoc.ff. de iud. si quis intentione.Quid autem obtineat in iudiciis , vel contractibus,quando ibi occurrunt dubia,dic,vt no.ℑ.de sponsa.ex literis.j.[Dare vobis.]Quid si procurator sit constitutus simpliciter ideſt,sine illa clausula,quoties dominum abesse contigerit,& dominus postea veniat , & per se causam in persona propria prosequatur.Demum absit in aliquo termino,nunquid in illo admittendus est procurator?Dicunt quidam, ꝙ sic, si dominus citatus ad domum,in qua degit,non compareat.argumen.Inst. de pup. substi.§.qua ratione.& §.igitur in pupillari.C.de cura.furio.l. pen. Alii tamen probabilius dicunt.ſꝙ siue ante lit. contest. siue post
10 incipiat dominus†tractare litem,reuocare videtur primum pro-
b curatorem[b],argumen.ℑ.eodem.non iniuste.rñ.j.ver. fi.ff. eodē.ti. pluribus.ff.mandati.qui mutuam.§ non ideo minus. Et hoc verum est,nisi domino post litem contesta. contradicta fuisset assumptio litis,prout legitur & notatur.ff.eodem.titu.quæ omnia. Item cum ex sola præsumptione dicamus reuocatum mandatum,si alia præsumptio sit, ꝙ non intendebat reuocare mandatum,sed propter aliam iustam causam resumpsit agere litem,nō dicemus mandatum reuocatum.ar.S.de electio.cum inter R. iuniorem,alias seniorem.§.fin.Iusta autem causa resumendi litem potest occurrere,puta,quia procurator infirmus est, vel absens,& multę alię,vt patet.ff.eodem.ti.filiusfa.§.fin.& l.sequen.Vel quia dominus in aliquibus melius nouit causam.C.eodem ti.l.fin.ff. e.ti.si actor. Quid si procurator constitutus sit ad contestandum litem , & constituendum alium procuratorem in aliis , quæ sequuntur,nunquid potest talis procurator ex vi talis mandati per se sine constitutione alterius procuratoris agere totam causam? Dicunt quidam,ꝙ non,argumen.ff.de iudi.cum prætor.ℑ.de pręsump. nonne. cum suis concor. Sed dicendum est contrarium, considerata intentione constituentis,quæ potius est attendenda, quam verba,vt hic.Videtur enim voluisse,ꝙ causa potius per ipsum,quam per alium ageretur.argumen. ff. eodem titu.ad legatum.ff.iud.sol.iam tamen.Nec obstat,quod adiecit,ꝙ in aliis,quę litem contest.sequuntur,procuratorem constituerit: quia illud videtur adiecisse ad ipsius exonerationem,si forsan interesse non posset,argumen.ff.eod.titu.l.j.Quid si constitutus est ad litem cō testandam,& expresse prohibitus,ꝙ vlterius non procedat,nunquid potest vlterius procedere?Dicunt quidam,ꝙ sic, etiam aliū
11 procuratorem constituendo † cum per litis contestationem factus sit dominus litis.C.eodem.ti.neque tutores. & l. procuratoribus. & l. nulla dubitatio. Sed certe illud verum est,quando fuit simpliciter constitutus,vel non expresse prohibitus, aliquando etiam si vsque ad litem contestandam tantum fuerit cōstitutus, vlterius non potest procedere etiam in persona propria, argum. ff.manda.diligenter.S.de offi.deleg.prudentiam.rñ j.ver.fin.cum suis concor ff.de pact.in traditionibus. Quid ergo erit? vtique dominus per se,vel ꝑ alium perficiet litem cęptā.Quid si constituatur procurator quoties dominum abesse contigerit? vtique talis procurator multis vicibus poterit negotium resumere , scilicet quotiescunque contigerit dominum absentari , argumen. C. de cura.furi.l.pen.ff.mandati.qui mutuam.§.non ideo. secundum d.n.cuius est mens totius huius glo..Hoc.n.innuit mens,cui stan
12 dum est,vt hic.& in præceden.glo.Et verba† quæ & consideranda sunt,ex quo non contradicunt menti.ff.iudic.sol.l.iudicatum solui.de quibus etiam iudicari non potest, nisi vilo tenore procuratorii.argumen.ff.de transac.de his.& in eo,quod legitur & notatur.S.de vsu pal.c.fi.[Penitus]licet scribatur hic duobus procuratoribus,tamen quia de iure respondet consultationi ab eis factæ,inter eos ius facit,& maxime cum de iure sentientiet.d.n. Ad hoc,ℑ.de re iudic.in causis.sed non est magna vis in hac glo.[Reprobamus]Quia non est vis in huiusmodi nominibus facienda, siue vocentur sindici,vel procuratores,aut clerici,aut apocrisarij, aut œconomi,vt in Authē.quomodo oportet episcopos.§.& illud.ad finem.& no.S.eodem.c.respon.j.versi.frequenter. in prin. & c quia in causis.

ADDITIONES.

a ¶Asinum tuum. Adde Ale.consi.46.in 4.lib.
b ¶Reuocare uidetur primum procuratorem. Adde tex.in c.pe. tit. lib vj.

SVMMARIVM.

1 *Crimen priuati carceris simile est crimini Lę maiestatis.*
2 *Confessio per metum extorta non præiudicat.*
3 *Captiuus,vel obses an possit testari,vel procuratorem constituere.*
4 *Mulier contra naturam se vsus,non potest agere causam filij.*
5 *Procuratorem prosio quomodo pater possit constituere.*
6 *Clericus filiusfa. an in iudicio possit stare sine authoricate patris.*
7 *Tutor potest procuratorem constituere.*
9 *Pupillus cum authoritate tutoris procuratorem facit*
9 *Procurator datus ad agendum per consequens est datus ad defendendum.*

C A P. X.

Accedens ad apostolicam sedem,& infra. [Potestate.]Non intelligas hoc de dominio, vel alia potestate legitima.sed de districtu siue detentione violenta & iniuriosa.Habebat enim filius huius nobilis mulieris adhuc pupillus magnam terram & opulentam , quam nobilis vir Vbaldus ciuis Pisanus,cui Papa scribit,habere appetebat , vnde & matrē filii,detinebat:quia timebat.ne ipsum & terram subtraheret filię suę,& hoc sufficit pro casu.[Libertati]captiua enim videtur esse, ex quo detinetur inuita.ff.de libe.ho.ex hi.l.i.Et si detinebatur in
1 priuato carcere,nimis excessit Vbaldus.Nam†crimē priuati carceris simile est crimini læsæ maiestatis. C. de priua.carce.l.vnica. in fi.[Secure perduci]securitati partium semper est per iudicem prouidendum.iii.q.ix.hortamur.ℑ.vt lit.non contesta. accedens. ii.ℑ.de ap.ex parte j.[Libera,procuratorem libere.]Sic duo requiruntur,& ꝙ hic qui procuratorem constituit liber sit,& ꝙ libere constituat:,qui enim agit plena libertate,gaudere debet.Nam &
2 confessio†per metum extorta,non præiudicat.ℑ. quod metus ca. c.j.xxxi.q.ii.Lotharius.xv q.j.c.i.xxii.q.iiii inter cętera.in fi.& præcipue cum de matrimonio agitur. xxxiii. q.ii. siue de coniugii.ℑ.
3 de sponsa. cum locum.secundum hoc ergo†nullus captiuus,vel
a obses potest procuratorem constituere,asic nec testamentum facere.ff.de testamentis.obsides.& fi,de iure fis.diuus.nec is,qui inuitus detinetur,vt hic.Quid de illo,qui obstagia tenet sub iuratoria vel fideiussoria cautione?Idem videtur,vnde & dicit lex de tali,ꝙ si dum ita detinetur captus,deceptus,siue læsus sit, restituitur , & aduersus eum competit restitutio.ff.ex quib.cau.ma.l. necnon.§. j.quasi innuat,ꝙ non potest agere,nec se defendere.Quod potest intelligi in graui causa,& qñ abest a loco,in quo est litigandum, ar.in eo,qđ le.& no.ℑ.e.q̄relā. Vel q̄tū ad lites, quas hēt cum his, quibus

ADDITIO.

a ¶Constituere. Adde an captiuus,vel obses, vel contra uoluntatem suam detentus possit procuratorem constituere,seu alios cōtractus facere clare per d.Ab.hic post ĩstum.

quibus est occasione obstagij obligatus,argumen. ff. quod met⁹ causa.l.fin. §.si fœnerator.[Iustiriam.]Forte aliqua alia quæstio erat inter istam mulierem,& Vbaldum præter quæstionem,quę erat de sponsalibus secundum Goffre.Quæ autem erat quæstio, in qua procurator iste requirebatur,hic expresse non habetur.secundum d.n.immo patet,ꝙ super sponsalibus,vt ℑ.eo. §.vnico
4 Sed†quomodo potest mulier agere causam filii sui contra naturam sexus. C. eodem. alienam? Respond.legitima tutrix erat.C. quando mulier tutelę.of.fungi.l.fi.& in authen.ibi.signa. matris & auiæ. & ideo poterat agere causam filij. ℑ. de appella.ex part immo si non ageret,repelleretur ab administratione.C. eodeme eum qui.Et si lis erat contestata,poterat ꝑstituere procuratorem alioquin pupillus ipsum debet constituere cum authoritate tutoris.C.eodem.neque.C.si aduersus rem iudicatam. cum & vos. vel poterit dari actor,cum de certo agatur.C.de appella.si actor. Institu.de cura.§.fi.C.de tutore actore,vel curato.l.vnica.Vel forsan ipsa mulier contraxerat sponsalia nomine filii sui, datis magnis arris & stipulatis in quadruplū.l.fi.Et no. plene. ℑ.de sponsa. gemma. certis pactionibus appositis inter ipsam , & Vbaldum quæ non seruabantur , & super his nomine proprio suam iustiam prosequebatur.S.de pactis.c.j.& c.iii.¶ Tu ergo.]ii. pars.Pater enim in causa filii in potestate sua existentis per se agit,vel per procuratorem:quia legitimam habet administrationem in bonis ipsius aduentitijs,vt patet.C.de bonis mat.l.j.C.de bonis quæ liberis.cum oportet,& l.cum non solum. In castrensi autem peculio filius tantum constituit procuratorem, sed cum authorita
5 te patris,argumen.ff.ad Macedon.l.j.§.fin. & l.sequen.in aliis autem agit pater. † Adhibendus est tamen consensus filiorum , ex quo sunt præsentes & maiores infante,vt in dicta l. cum non solum.§.vbi autem voluntas. & argumen. ff. de administra. tut.l.j. Requiritur ergo.vt concordent patris & filij voluntates, si enim discordant , tunc cogitur pater consensum præstare filio , si est maior xxv.annorum,nisi in casibus,in Authē.de æqual.do.§.j.& fi.colla.vii. Si autem sit minor xxv. anno. tunc debet adire iudicem,qui dabit ei curatorem,cuius consilio vel ager vel cedet , vt in dicta l.cum non solum.§.sed & si filius.Similiter & authoritatem præstabit pater filosa.militi etiam in rebus, quæ sibi occasione castrorum obueniunt , vt in dicta l.non solum. §. si autem.&
6 ff.de castren.pecu.l.v. † Quid ergo si sit clericus, nunquid potest esse in iudicio sine authoritate patris? Dicunt quidam , ꝙ non: etiam in his,quæ sibi occasione ecclesiæ obueniunt,argum.dicta rum legum.Tu dicas,ꝙ dictæ leges locum habent tantum quātum ad temporales hereditates,quæ sunt de foro Imperatoris siue secularі.viii.distin.quo iure.In spiritualibus autem, siue ecclesiasticis nunquam est recurrendum ad authoritatem patris carnalis,in his enim nullum habet commercium laici , vt patet in eo,quod legitur & notatur.ℑ.de arbi.contingit.S.de ætate & qua. c.ii.& c.indecorum.exceptis quibusdam , quæ ipsos laicos principaliter tangunt, sicut sunt causæ iuris patronatus.ℑ.de iure patro.per totum.sepulturæ.ℑ.de sepultu.per totum. matrimonium. ℑ.in quarto.lib.per totum.In his enim,& similibus sunt laici, & procuratores ipsorum etiam ad concilium admittendi , vt patet in eo,quod legitur & notatur.ℑ.de his,quæ fiunt a prælа.c.fi.In talibus igitur potest dici,ꝙ si filiusfami.sine authoritate patris non sit in iudicio. Vnde & in hac causa , quæ matrimonialis erat,pater pro filio procuratorem constituit,vt hic dicit.Nec obstat.ℑ.de resti.spo.ex parte.quia & si illa puella minor esset , patre tamen carebat,& sic non erat in potestate,quod etiam dictum est,filiosfa.non posse esse in iudicio sine authoritate patris , intelligendū est indistincte de minoribus.xxv.annis.Nam si sint maiores, potest dici,ꝙ in castrensibus non requiratur authoritas patris , nec in ecclesiasticis authoritas prelati.argumen.ff.ad Macedo.l.j.§.fi.
7 & I.sequenti.& hæc vera sunt in patribus & filiusfamili. † Tutor autem post litem contestatam,potest procuratorem constituere,sicut & procurator.C.eodem titu.neque tutores.Sed & ante litem contestatam potest actorem constituere suo periculo. ff.de administra.tuto.de certo.& iudex præstabit authoritatem. C. de authori.tuto.vel curato.l.j.vel constituet eum, quem tutor elegerit.Insti.de cura.§.fi.Est autem in optione tutoris & curatoris, vt ipsi agant, vel minoribus agentibus assistant , vel authoritatem prębeant,nisi sint absentes, vel infantes,vel furiosi , tunc necesse
8 habent agere per se.ff.de administra.tutorum.l.j. † Pupillus autē authoritate tutoris procuratorem facit.C.eodem titu.neque tutores.Et si non interueniat authoritas tutoris , & feratur sententia pro ipso valet,sed contra ipsum non valet.C.de in integrum rest. mi.si curatorem.C.de authoritate præstan.clarum.ff.de re iudic. contra pupillum.secundum d.n.cuius est mens totius istius glo. Illud autem certum est,ꝙ in spiritualibus & ecclesiasticis, excepto eo quod.S.no non requiritur authoritas patris carnalis, nec etiam spiritualis.immo vnusquisque rector consistit in iudicio, etiam prælato irrequisito,vt patet ℑ.de iudi.cum depurati.ℑ. de fide instrumen.V.perpetuus vicarius.& quamuis non debeat iurare sine licentia.ℑ.de iuramen.calum.c.j.rem tamen deducit in iudicio,nisi in casu.ℑ.de iudi.causam quæ.quod dic, vt plene nota. S.de rescrip.edoceri.de consuetudine etiam vix videmus,ꝙ clerici etiam filiifa.authoritate patris sui carnalis requirant,nisi de pecunia qualitercunque agitur,vel personales sunt actiones , quod dic,vt legitur & notatur,S.de ætate & qualita. indecorum. [Idoneum]ſtalem.[Qui ad agendum & respondēdum &c.] vt sequitur.Non ergo sufficit,ꝙ in procuratorio contineatur,ꝙ procurator datus est ad agendum,nisi iungatur,& respondendum,vt hic patet.& ℑ.eodem.constitutis.§.j.nam si non defendat,ad agendū non admittitur.ff. eodem. mutus.§.pœna. & in expensis est tan-
6 quam contumax condemnandus.ℑ.eodem.constitutis.† Sed qđ si procurator paratus est defendere? & si hoc in procuratorio nō
a contineatur,admittetur,[a] & supplebit defectum procuratorij. ff. eodem.seruum quoque.§. publice. Necesse tamen habet cauere iudicatum solui,sed quia non est facile cuilibet fideiussorem inuenire.in Auth.de deposito.ante finem.colla.vj. ff. de iudi.l.ii.§. sed si dubitetur.Tutius est,ꝙ in procuratorio ponatur hæc potestas & satisdatio. secundum ea , quæ notatur. S. eodem. c. vnico. Sed quid si mater contrariam sententia reportauerit , nunquid præiudicabitur filio , vt sic necesse habeat contrahere eum filia Vbaldi velit,nolit?Dic,vt no.ℑ.de spon.ex literis.ii.& de despō.impu.c.j.& de illis.

ADDITIO.

a ¶Admittetur.Nota hic,ꝙ procurator simpliciter datus ad agendum, per consequens videtur habere mandatum ad defendendum.Et idem no.hic d.Ab.super glo.fi.cui And.Sic.addit Alex.consil.184.

SVMMARIVM

1 *Absentiæ iusta causa probata,restituendus est.*
2 *Citandus nemo extra prouinciam.*
3 *Periurium subire anceps nemo cogitur.*
4 *Inducię ad deliberandum sunt arbitrariæ.*
5 *Dubitatur aliquando de alieno facto.*
6 *Crimen suum impendere non debet commodis alients.*

C A P. XI.

Dilectus filius. Ipsum.]ſCLafrancum.[Causa studij]ergo ex causa probabili absens erat,vt legitur & no.ℑ. de cleri. non resi relatum.ante fi.Vnde & si nullus pro ipso comparuisset, non erat procedendum contra ipsum,& si fuisset processum
1 †probata iusta causa absentiæ,restituendus erat.ℑ. de re iudi. cum Bertoldus,vii.q.j.præsentium.Nec cogebatur mittere procuratorem:quia grauis causa erat,cum ageretur de ecclesia cuius rector erat,& de qua viuebat,quod dic,vt no.S.eodem .querelam..Et generaliter verum est, ꝙ is, qui ex iusta vel necessaria, seu probali causa abest,restituitur,sibi imputet,dum modo ipse dominus per sonaliter citatus & certificatus fuerit,ita ꝙ deliberare potuerit.ℑ. de donationibus.c.ii.§.fi.Hoc igitur,quod hic dicitur locum habet , quando dominus apud Bononiam vbi morabatur citatus & certificatus fuisset.Posset enim iudex delegatus ipsum ibi citare,& si extra prouinciam sit , quamuis non cogatur hoc facere. & sic intellige præceden.gl. Hic autem fuit citatio missa ad domum,quod in casu isto sufficit, vt patet ℑ. de dolō & contuma.c. fi.& comparauit procurator generalis,qui nec cogebatur defendere nisi veller.ff.eodem.ti.fed & hæ. §. sed præter satisdationem. & l.mutus.§.fi.& l.non cogendum.& argumen.S.eodem.petitio. Sed d.n.dixit,ꝙ non sufficit,mittere citationem ad domum,nisi in casibus,vt no.ℑ.de eo,qui mittit in possef.cau.rei seruan. c. fin. q.d.iste non est de casibus illis.Nec obstat,quod hic dicitur : quia intellexit,ꝙ procurator iste generalis citatus fuit : & quia nō erat instructus,dilationem obtinuit,& idem fieret ēt si dominus Bo-

nonia citatus fuisset,& non certioratus.In hoc enim casu etiam
procurator specialis per eum missus, hanc dilationem obtinuis-
set.secundum d.n.Idem videtur quandocunque aliquid occurit,
super quo procurator per se respondere non potest, nec aliquid
imputatur domino,vt s̃.dilationem obtineat ad dominum con
sulendum,qui veritatem nouit, vt per ipsum instruatur,antequã
respondeat.ar.C.e.ti.l.fi.ff.eo.ti.l. si actor.ĩ.de iura.calu.in pertra-
ctandis.ĩ.qui ma. accu.possunt.videtur.& extra do.n.de testib.ad
† hæc præsentium. † Nam & si non in suo, in alieno tamen facto
potest non immerito dubitare,vt patet in eo,quod legitur & no.
3 s̃.de rescrip.ab excommunicato. † Nec cogitur anceps periuriũ
subire, vt not.s̃.super verbo, rectorem ipsum consuleret.Et idem
videtur, vbi prælatus consulitur & conuenitur de his, quæ facta
sunt in capitulo,quibus ipse non interfuit , vt s̃.dilationem obti-
neat ad ipsum capitulum consulendum,ar.in eo,quod le. & no.
ĩ.de testib.veniens.ii.§.fi.possunt & quædam alia occurrere circa
hanc materiam,de quibus dic,vt no.s̃.eo.petitio.[Negotia] præ-
sentia & futura.ff.e.l.iii.& ideo tam in iudicio,quam extra est ge
neraliter admittendus,vt innuit hic.& ĩ.ti.j.c.vnico.§.j.& ff.eod.
4 qui proprio.§.fi.& l.seq.[Competentem terminum]† Collige ex
hoc,quod hic dicit & ĩ.sequitur,ꝙ non semꝑ sunt dandi.xx.dies
ad deliberandum,sicut innuitur.iii.q.iii.offeratur:immo ex cau-
sa pauciores dabuntur.ar.in Auth.de man.prin.§.sit tibi.coll. iii.
ex causa plures sunt assignandi,vt hic.Patet ergo,ꝙ & in hac di-
latione locum habet lex ff.de iudi.nonnunquam. & adde,quod
no.ĩ.e.super verbo,denegabant.[Rectorem ipsum consuleret]&
5 recte quidem petebat:quia de alieno facto †iuste potuit dubita-
re.ff pro suo.l.fi.vnde certiorari debebat in facto ff.mand. si fide-
iussor.nec subire cogitur anceps periurium.ff.de in li.iuran.videa
mus.in prin.ff.rerum amo.Marcellus.§.iurare.& no.s̃. super ver-
6 bo,generalis.nec crimen suum debet†impendere cõmodis alie-
nis.xlvi.di.sicut non suo.xxii.qõ.ii.primum.nec superuacaneam
litem debet ducere in domini detrimentum.ff.de admi.tut.quo-
ties.§.sicut autem.C.de admi.tu.non est ignotum.& l.si bonam.
sed & pudori suo pacere debet.ff.man.quintus Mutius.ff.e.l.quæ
omnia.per quod patet,ꝙ id iuste petebat , hoc iniuste iudices de-
negarunt.[Denegabant.] & male, vt sequitur:quia huiusmodi
dilationes arctandæ & prorogandæ sunt locorum distantia, per-
sonarum & negotiorum qualitate pensatis,vt no.s̃. super verbo,
competentem terminum.& probatur.ĩ.vt lite non contest.quo-
niam frequenter.§.si vero. In decem vero diebus , qui dantur ad
appellandum,iudex officii nihil habet.ĩ.de re iud.ꝙ ad consulta-
tionem.ii.q.vi.anteriorum.Sed & quatuor menses,qui condem-
b natis dantur in causa pecuniaria,arctari non possunt b a iudice,
nisi ex iusta causa expressa & vera,sic intellige.ff.de re iudic.l.iiii.
§. si quis. & l.ii. ¶ Quocirca.] ii. pars. [Reuocato.]Patet igitur,
quòd bene fuerat appellatum. supra de rescriptis. significauit.
in fine.

ADDITIONES.

† ¶Alias incipit.præsentium.& attribuitur.Greg.ix.
b ¶Arctari non possunt.Adde Bar.in auth.qui semel.C.quomodo & quan-
do iudex.& in l.si debitori.ff.de iud.& gl fi.& do.Abb.hic.

SVMMARIVM.

1 *Mandati formam transgredi non licet.*
2 *Nomina possunt in dotem dari,vendi,& donari.*
3 *Citatus tenetur venire,nec sine licentia recedere debet.*
4 *Natus non uidetur,qui mox decessit*
5 *Libellus est semper reo offerendus in principio.*
6 *Principium agendi est edere actionem.*
7 *Procurator ante litem contest. reuocari potest.*
8 *Procurator sufficiens,quis dicatur.*
9 *Quilibet admittitur ad defendendum si satisdat.*
10 *Taxatio expensarum semper condemnationem præcedit.*
11 *Condemnare minus non licet,quam iuratum sit.*
12 *Iniustum,& illicitum reprobatur.*

CAP. XII.

Constitutis.[Subdiaconum nostrum.]qui est inter alios honorandus, qđ
dic,vt legitur & no.s̃.de maio.& obe.per tuas. [Inter
eos.]s.priorem reum.& te nomine vxoris tuę agen-
tem,vt sequitur.¶[Quia prior.]ii.pars.Sagiensis prædictus.[Dict⁹
T.]s.laicus.[Eum] s.priorem.[Nomine vxoris suæ.]forte nomi-
ne vxoris suę mutuauerat sibi pecuniam,aut pro alio contractu,
a in quo & maritus cum cautione de rato agere potest , a si tamen,
1 super hoc certum mandatum receperit ab vxore † non licet ei
transgredi formam mandati,vt C.e.l.maritus.sic & nomine alte
rius instituitur quis.ĩ.de præben.accedens. & nomine alterius re
cipit quis vsuras.xlvi.dist.sicut non suo.sic & nomine suo potuit
sibi obligare priorem per stipulationem cui tamen non posset
simpliciter stipulari,sicut nec ipsam obligare.Insti.de inut.stipu.
§.si quis alium.& §.alteri.ff.de verbo obliga. stipulatio ista.rñ.j.§.
alteri.Item hoc tamen casu quando quis nomine alterius stipu-
latur,acquiritur stipulatori directa actio , & vtilis ei cuius nomi-
ne fit stipulatio,quæ præfertur directæ,vt patet ff.eod. in causæ.in
fi.& l.si procurator.secundum B.Vel forte vxor nomina in dotẽ
a dedit,†quod fieri potest.C.de ac. & ob.nominibus. sicut & vendi
possunt.C.de hære.vel act.ven. nominis.& l.postquam.ff. de hær.
vel act.vend.nomina.& donari.C.de dona.si donationis.& dele-
gari.ff.de noua.& delega.l.j.secundum Goffre.Tu dicas,ꝙ mulier
hæc nomina marito concesserat,vt loco parafernalium ipsa repe
teret & haberet,in quo casu nomine vxoris viro cõpetunt actio-
b nes,b vt hic.& C.de pac.conuen.super dote.l fi.[Illicentiatus reces
3 sit.]& sic contumax reputatur:nam†citatus tenetur venire,& pa
rere,& sine licetia non recedere.xi.q.iii.certum est.ideo imputa-
tur:quia sufficientem responsalem non dimisit, vt sequitur & ꝓ-
batur.ff.ex quib.cau.in poss.ea.Fulcinius.in fin.§.illud sciendum.
in Auth.de litig.§.omnem vero.ver.si vero intra prædictum tem
pus.coll.viii. nec enim videtur venisse,qui libello recepto statim
recessit.ar.de conse.di.j.si diuortium.ff. de in rem verso.si propa.
4 tre.§.versum.Nec videtur†natus,qui mox decessit.ĩ.de ver. sig.nã
& ego.[Quendam procuratorem]Iuste constituitur procurator
in iudiciis ad recipiendum libellum.Ad dilationem petendam.
Ad litem contestandam.Ad proponendas causas absentiæ,& ꝓ-
bandas.s̃.e.querelam.& no.ĩ.de accusa. veniens.Ad agendum &
defendendum,vt hic.Item ad producendos testes & instrumen-
ta.Ad appellandum,& cætera,quæ occurrunt proponenda ante
litem,vel post.ĩ.de proba.quoniam contra falsam.Sed quid si an
te libelli oblationem constituitur procurator ad proponendas
causas recusationis,vel dilatorias fori , vel alia huiusmodi? Dixit
d.n. ꝙ nõ est sufficiens procurator, nisi prius dominus libellum
5 receperit, nam semper in † principio reo libellus est offerendus.
iii. q .iii.§.libellum. & §. offeratur. ĩ. de libel.obla.c.j.Sed ille , de
quo dictum est,non habet potestatem recipiendi libellum per ta
le procuratorium.Ergo nec recusare,nec excipere potest. Nec.n.
6 competit exceptio,nisi contra agentem,sed principium †agendi
est edere actionem.ff.de edend.l.j. Si ergo nullus edit,vel offert li-
bellum,nec aliquis compareat,qui potestatem recipiendi habeat
resta,ꝙ non est ordinatum iudicium,cum nullus actor compa-
reat,nullus reus,nulla cã edatur.ar.ĩ.de verb.sig. forus.§.in omni.
Deficiente ergo iudicio,per ɔñs in ipso quod non est exceptio ꝓ
poni nõ potest.Præterea aut talis procurator,dicet dñs meus, nõ
tenetur comparare coram te,quia pars aduersa,vel tu es excom-
municatus.Et in hoc casu non est audiendus:quia, etiam si hoc
dicat,comparere debet.ĩ.de ap.si duobus.& c.cum parati.ff.de iu
di.si quis ex aliena.Aut dicet non teneor respondere in principa
li causa,& in hoc casu etiam audiendus non est: quia nec in ip-
sa procurator est,sed nec alias de excõmunicatione , nisi forsan
excipiendo,proponere potest,quamuis possit absentiam excusa-
re.s̃.e.querelam.Si vero esset procurator constitutus ad libellum
recipiendum,tunc bene posset recusare & excipere: quia hic ap-
paret,quis est reus & procurator rei,& procuratorium sufficiens
est quo ad illa,quæ in præsenti occurrunt,quamuis non sufficiat
ad totam causam.secũdum d.n.Quid ergo si ĩ prima die assigna
ta citatio mittat procuratorem non ad excipiẽdum, vel ad aliud
aliquid specialiter expressum,sed generaliter ad expedienda om-
nia,quæ die illa occurrent,vel fuerint facienda? Videtur secundũ
prædicta,ꝙ sufficiat,nam & talis potestatem habet recipiendi li-
bellum,cum & illa die occurrere possit,ꝙ offeratur,sed & quam
uis talia procuratoria frequenter in iudiciis admittantur, cauere
tamen debet iudex,ne ipsa recipiat indistincte,alioquin in secun
da die alius sub eadem forma poterit constitui procurator.Alius
in tertia,alius in quarta,& sic de singulis,& per consequens nego
tium intricari:quia quod vnus confitebitur,alius negabit.Et vbi
primus certus ẽ, secundus vel tertius dicet se ignorare,& acta for
san am ista esse. Et aliæ difficultates oriri poterunt in grauamen
actoris , quibus iudex occurere debet ex officio. argumen.infra,
de appellationibus. vt debitus.s̃. de officio delega.super quæstio-
num.§.porro.in fine. cum suis concordantiis. sed & iudex debet
in constantiam recusare. ff. eodem titu.in causæ. Attamen nec
istud refrenare potest , nisi forsan videat se , vel partem deludi,
7 cum ante litem†contestatam procurator mutari & reuocari va
leat sine causa.ff.eodem.ante litem.Sed hoc intelligo,nisi in elu-
sionem hoc fieri contin gat,quam iudex refrenare debet, vt pa-
tet in eo,quod le.& notatur.s̃.de postul.prælato.bonæ.ii.§.nec no
cebat.ĩ.de ali iu.mu.cau.fac.c.j.ĩ.de appella.suggestum.quam ex
perspicuis indiciis compræhendere potest.C. de dolo. dolum.Et
ex fuga

ADDITIONES.

a ¶Agere potest.Adde Ro.consi.cccclxvi.
b ¶Viro competunt actiones.Adde, an in bonis seu iuribus uxoris mari-
tu. admittatur ad agendum plene per d.Ab.hic.post gl.j.

ex fuga continuata & affectata.ĩ.de præsump. nullus dubitat. cũ
suis concor.Sed & secundum. d. n. prudenter attendat iudex , ꝙ
quando assignat terminum ad testes producendos,vel alium cer
tum articulum expediendum , semper adiiciat ,& ad facienda
omnia alia,quę occurrent,alioquin si aliud expedire voluerit,po
test procurator dicere.Domine non veni ad hoc , nec super hoc
fuit dominus meus citatus, sed ad talem tantum articulum ex-
pediendum,ad quem sufficiens sum, nec de aliis me possum in-
tromittere, vt patet in eo,quod le.& no.s̃.de offi.deleg.cum olim
abbas.§.quia vero.Nec potest dominus meus censeri contumax
super eo,super quo citatus non est.ff.quæ sen.sine app. rescin.l.j.
§.item cum ex edicto.Et ideo noua citatione opus est,vt patet in
eo,quod leg.& no.s̃.de ma.& obed.inter quatuor. Vbi vero cita-
tus esset quis ad certum articulum , & ad alia quæ occurrerent,
necesse foret, ꝙ procuratorium citatorio responderet, alioquin
insufficiens censeretur,arg.in eo,quod leg.& no.ĩ.de ordi.cog.cũ
8 dilectus.§.fi.& s̃.de offi.deleg.cum olim abbas.§.quia vero.†Illud
notandum,ꝙ ille procurator dicitur omnino sufficiens,qui con
stitutus est ad litem contestandam , & ad peragenda omnia alia,
quæ decisioni negotii necessaria videbuntur.quod dic, vt lega.&
no.ĩ.de dolo & contu.c.fi.respon.j.Sed & quantumcunque sit ꝓ-
curator ad expediendum tantum certum articulum constitu-
tus,tenetur tamen & potest diem assignandam ad alia expedien
da recipere,ne circunducatur edictum,arg.xi.q.iii.certum est.&
melius.ff.de iudi.& post edictum. Et quia est accessorium diei &
articuli procuratorii,arg.ff.de reg.iu.cum principale.ff.e.tit.ad rẽ
mobilem.& l.ad legatum.Alii dicunt,ꝙ procurator ad excipien-
dum tantum constitutus,& si potestatem non habeat recipiendi
libellum vel defendendi,excipere tamen potest ,& admittendus
est,nam in hac causa reus dominus est , quamuis absens. secun-
dum.d.n.Et hoc puto verius dummodo rationabile quid propo-
nat,nam & ante libelli oblationem proponi potest recusatio.Vn
de & proponitur,vbi etiam nullus libellus offertur , vt patet.ĩ.de
appel.cum speciali.§.j.Et etiam consilium est, ꝙ hoc fiat, & si li-
bellus postea offerri debeat,vt patet in eo,quod no.ĩ.de re iud.in-
ter monasterium.Nec obstant ea,quæ.secundum.d.n.s̃.no.Nun
quam enim citatur aliquis de facili,quin appareat,& quin expri-
matur saltem verbo,quis,& ad cuius instantiam,& super quo est
citatus. Et per solam citationem sine libelli oblatione aliqua di-
citur iurisdictio,si qua est,perpetuata,vt patet in eo , quod leg. &
no.s̃.de offi.deleg.gratum.Ergo & si iudicium per libelli oblatio
nem,& per litis contestationem, neque fundatum sit, neque or-
dinatum iurisdictio tamen citantis elidi potest,& forus exercen-
dæ litis declinari,& per iuris garrium disceptari,vt patet.ĩ.de ver-
bo signi.forus.respon.j.in prin.& §.j.ver.iurgium.Si vero nihil ra
tionabile prætendat,& sic locus sit illa die oblationi libelli , tunc
omnino est tanquam insufficiens repellendus.& sic debet intelli
gi hoc ca.Et idem est, si sub forma certa esset per citantem , qui
hoc facere posset,procuratorium limitatum,vt ĩ.de dolo & con-
tu.c.fi.Saluo eo,quod no.extra.d.n.de iud.iuris.lib.vj.Illud etiam
asserimus,ꝙ iudex elusionibus occurrere debet,vt no.s̃.e.glo.ver.
attamen.& præcedẽ.& sequen.[Ad agendum.] Et ideo non fuit
sufficiens: quia non fuit iunctum ad respondendum, quod dic,
vt no.s̃.e.accedens. Ad idem.s̃.de reuun.veniens.ĩ.de app. Nico-
lao.[Quem.] ver.scilicet procuratorem taliter constitutum, sed
sine quem,& sine cum poterit cęna duci.[Sufficientem] nisi pri
mo ageret pro priore,tunc enim posset reconueniri.ff.e.tit.sed &
hæc personæ.§.defendere.C.de sen.& interlo.omn.iudi. autem.&
sequen.Sed videtur, ꝙ prior non debuit condemnari tanquam
contumax ex ea causa: quia procuratorem sufficientem non re
9 liquit. Aut enim procurator vult satisdare,& tunc † ad defenden
dum etiam sine mandato quilibet admittitur.C. de satisdando.
l.vnica.C.e.tit.l.exigendi. Aut non vult satisdare, & tunc etiam si
mandatum habeat,repellitur.ff.e.sed & hæ.§.ii. C. de satisdando.
l.j.ad fi.Ergo non est vis in constitutione,sed in satisdatione? Re-
spondeo. imo magna est vis : quia quando habet mandatum,
mandatur sententia executioni in bonis domini. Secus quando
non habet mandatum: quia tunc mandatur executioni in bo-
nis procuratoris tantum,nisi forte procuratore agente reconue-
niatur: quia & in illo casu mandatur executioni in bonis domi-
ni.ff.e.si procurator.ff.de insti.acti.si quis.in prin. ff. de actio.em-
pto.& ven.Iulianus.§.si procurator.ff.de re iudi.l.iiii.respon.j.Sed
nec procurator iste satisdationem offerebat,& sic actori nullum
auxilium remanebat.Potest & illud dici, ꝙ vbi dominus contu-
max est.quantumcunque aliquis satisdationem offerat,condem
nandus est nihilominus contumax in expensis pro eo,ꝙ ademit
actori beneficium mandandi executioni in bonis,quia procura
torem non reliquit,& sic loquitur hic.arg.Insti.de acti.§.huic au
tem.& §.præterea ĩ.de plus petitionibus.c.vnico.§.qui autem.Is
vero,qui satisdat super principali causa, audietur, & sic potest in-
telligi.C.e.exigendi.& hoc post litem contest. & ante. ff. de solu.
solutionem.Sed quid si procurator constitutus ad defendendũ,
non vult defendere,nunquid condemnabitur dominus in expẽ
sis? Dicas,ꝙ sic.& imputet sibi,qui talem elegit.ff.nau. cau. sta.l.
fi.§.hac autem actione.& præceden. ff. de mino. cum mandato.
Hoc autem sciendum,ꝙ procurator,siue specialis,siue generalis
etiam si defendendo satisdederit, non cogitur defendere nisi ve-
lit.ff.e.ti.mutus.§.fi.& duabus.ll.sequen.nisi dominus pro pręsen
te procuratore,& non contradicente satisdedisset. Vel etiam pro
absente sed postea ratificante tacite vel expresse.ff.e.tit. filiusfa.§.
fi.& l.si defunctus.Et idem est si agat , nam & tunc defendere co-
gitur.ff.e.tit.sed & hæ personæ.§.sed præter satisdationem.Item se
cundum quosdam si suscepit procurationem , & lis peritura sit
tempore,litem cogitur contestari,arg.ff.e.tit.sed etiam ex his.& l.
mutus.§.fi.Postquam tamen satisdedit procurator de defenden-
do,committitur satisdatio ob rem non defensam.ff.e.tit.non co
gendum.& domino tenetur ad interesse.Insti. man. §. mandatũ
vero suscipere.secundum.d.n.cuius est quasi hæc tota glo.Et hęc
materia plenius expeditur in his,quæ no.extra.d.n. de app. cordi.
lib.vi.[Eum.] s. priorem. [Ex hoc.] scilicet quia illicentiatus re-
cesserat,& procuratorem sufficientem non reliquerat. [Ipsum.]
scilicet priorem,& sic condemnatur absens contumax in expen
sis.[Sterlingorum.]Nisi hoc dictum esset,de minori marcha in-
telligeretur.ff.de reg.iu.semper ff.deleg. iij. nummis.nisi & con-
suetudo patriæ obstaret.ff.de contrahen.empt.Imperatores.[Ta-
10 xatione præhabita.] † quæ semper debet condemnationem præ
a cedere.a iij.q.iij.quod fieri.iuramento secuto.ij.q.j.in primis.ĩ. qđ
11 metus causa.c.fi.† Nec licet in minus condemnare, quam iura-
tum fuerit,arg.ff.de iureiur.nec erit.§.dato. 50. dist. si quis diaco-
nus.ver.sed forte maior charitas.& expressum in Auth.de iudici-
bus.§.oportet.colla. vj. Sed contra : quia condemnatio fit nulla
præmissa taxatione s̃.e.auditis.Sol.ibi.¶[Nos autem.] iij.pars.[Fi-
nem litibus.] si.ĩ.de dolo & contu. finem. [Cognoscitur.] Alias
12 dinoscitur.[Approbantes.] quia iustum est.† Iniustum enim &
illicitum reprobaret.s̃.de pac.cum pridem.respon.j.vbi de hoc.

ADDITIO.

a ¶Condemnationem præcedere.Quid si iudex condemnat in expensis nõ
facta taxatione,an valeat condemnatio,uide hic per do.Anto.& d.Abba.
post eum.

SVMMARIVM.

1 *Procurator per litis contest.fit dominus litis, nec post sine causa potest mutari.*
2 *Procurator inuito domino nihil in iudicium deducere potest.*
3 *Voluntatis mutatio non prodest,nisi certificantur creditores.*
4 *Literæ de mandato mittuntur iudici.*
5 *Dictio uel ponitur pro &.*

CAP. XIII.

Mandato.[Post litem contestatam.] Vult hæc
decre.vt quod dicitur in multis iuri-
bus,ꝙ semper valeat id,quod agitur cum procurato-
re etiam reuocato nisi reuocatio ad aduersarium per
uenerit.ff.e.si procuratorem.ff.manda.si mandassem. C. de satis-
dando.l.vnica. locum habeat , quando reuocatio fit post litem
1 conte.Et potest esse illa ratio : quia per † litis conte. fit dominus
litis procurator.C e.neque.Item quia non potest postea sine cau
sa mutari,quod potest ante.ff.e.ante litem.& l.post litem. Si vero
fiat ante litem contest.quamuis non perueniat ad aduersarium,
neque iudicem,Non ideo minus tenet reuocatio : quia non va-
let postea secuta litis contestatio.nec id quod agitur cum eodem
2 ff.iudicatum solui.si ante.secundum Gof.Inuito † enim domino
in iudicium deducere nihil potest.ff.e.in causæ.Nec obstat. s̃. eo.
ex insinuatione quia ibi fuit facta reuocatio ante litem contest.
vt patet ex illo verbo,nec causæ susciperet cognitionem.Et intel
ligitur eodem modo.s̃.e.in nostra,vt patet in respon.j.ver.& pro
curatoribus.secundum Gof.Alii dicunt,ꝙ hic vacat, arg.a con-
trario sensu,semper enim certificandus est iudex,vel aduersarius
& hoc videtur hic approbasse.d.n. Nam si pater iusserit filio mu-
tuari pecuniam,& postea mutauerit voluntatem, nec creditorẽ
certificauerit, cessat senatusconsultum: quia initium spectatur.
ff.ad Mace.si tantum.Et si dicam.quicunque voluerit cum seruo
meo contrahere,periculo meo contrahat.Non prodest mihi vo
3 luntatis † mutatio,nisi certificauero creditorem.ff.quod iussu.l.j.
respon.j.in fi.Ad idem.ff.si certum pet.eius qui.ad idem.ff. de sol.
4 qui hominem.§.qui Titium.& l.si quis seruo.§.j.Sicut † enim li
teræ de mandato mittuntur iudici.ff.e.si procuratorem.ff.rem ra
ha.ne satisdatio.sic eadem ratione. & multo fortius literæ reuo-
catoriæ.secundum.B.Aliter cõtingeret decipi probabiliter igno
rantes, & reuocantes dolosos.de dolo suo reportare commoda
contra iura.ĩ.de clerico.ex.mi.apostolicæ.ff.de dolo.l. j. respon. j.
cum suis concor.Nec obstat.s̃ e. ex insinuatione. & c. in nostra:
quia intelliguntur , quando reuocatio peruenit ad iudicem, vel
aduersarium.Sed nec obstat,quod allegatum est.s̃. in contrariũ,
vt ff.rem ra.ha.l.iii.§.falsus.ff.de iudi.de qua re.§.ii. ff. de re iudi.l
iiii.respon.j. ff. de solu. si quis seruo. in fi. quia illa possent locum
habere,si soluendo esset procurator.secundum. B. Tu distingue
ue

de hac materia,prout no.s̃. e. auditis. [Reuocato.] de consensu
a procuratoris,vel ex causa. Alias non liceret.[a] & sic non obstat.ff. e.post litem.& l.quæ omnia. Quantumcunque tamen procurator contradicat, non procedetur cum eo post reuocationem, quousque cognitum fuerit de causa reuocationis. Nec enim debet se ingerere procurator, sed debet ei sufficere, ꝙ sine nota suspicionis remoueatur,vt ff.e.quæ omnia.[Si hoc.] i. si hæc reuocatio.[Iudice vel aduersario.] i.siue iudex, siue aduersarius ignorauerit secundum quosdam.q.d.non sufficit,ꝙ reuocatio perueniat ad alterum,sed oportet,ꝙ perueniat ad vtrunque.& sic poni
5 tur † vel pro.& ff.de verb.signi.sæpe.Tu dicas ꝯ:quia sufficit ꝙ ad
b alterū perueniat.[b] ff.e.si procuratorem.s̃.de rescri.ex parte decani. s̃.e.auditis.& arg C.de condi.ob tur.cau.l.j. Si ergo hanc reuocationem vterque ignorat,non obest processui.Si alter sciat, obest, nec distinguitur.qualitercunque sciat hoc aduersarius, arg. ff.de pet.hære.item veniunt.§.a quo.& s̃ de rescrip.cum contingat.respon.i.ver.super quo,vbi de hoc.Alij dicunt,ꝙ requiritur, ꝙ hæc scientia a reuocante procedat, quod videtur verius, argum. s̃.de offi.deleg.prudentiam. Alioquin reus malitiosus posset frequenter reuocationem fingere,vt sic negotium differretur,cui est hæc materia auferenda,vt Insti.vi bo.rap.§. sed nedum talia. j̃. de diuor.quanto.§.pen.cum suis concor.[Factum fuerit] i.si ad iudicem,vel aduersarium non peruenit,vt no.s̃.in præceden.gl.Ergo a contrario,si hæc reuocatio ante li.contest. facta fuerit. Et si iudex,& aduersarius hoc ignorauerit, quod tamen cum procuratore postea actum est,non valebit, secundum Gof. quod verum est secundum quod dis.s̃.e.auditis.

ADDITIONES.

a ¶Non liceret.Si quæris vtrum,& quando mandatum ualeat reuocari,distingue,ut per do.Henri.Bo.& do.Abba.& alios. in c.ex parte decani.s̃.de rescrip.

b ¶Sufficit,ꝙ ad alterum perueniat.Adde gl.in uerbo,post litem.quę idem tenet & do.Abba.post eam.quibus And.Bar.addit Alex.consi.lxxxiij.quarto.lib.& consi.cliiii.ij.lib.

SVMMARIVM.

1 *Procurator potest constitui a quolibet,& quilibet.*
2 *Minoribus & non maioribus subuenitur.*
3 *Minor.18.annorum non potest fieri delegatus,nisi ab aliquo principe.*
4 *Procurator excommunicatur.*
5 *Excommunicatio medicinalis,& non mortalis est.*
6 *Minor nomine suo in spiritualibus,in iudicio est.*
7 *Procurator,pure,& sub conditione constituitur.*
8 *Procuratores plures possunt dari simul.*
9 *Qui primo ad sententiam peruenit dicitur occupare.*
10 *Iudex alius quandoque iungitur.*
11 *Constituens secundum procuratorem,primum reuocat.*
12 *Appellari potest ab uno capitulo sententiæ nonpro alio.*
13 *Procurator tenetur de omissis.*
14 *Consuetudo curiæ circa procuratores compellendos.*
15 *Consuetudini Ro.curię standum est.*

CAP. XIIII.

NOn iniuste. Licet hæc litera satis abbreuiata sit,potuit tamen magis abbreuiari sic.Filiusfa,etiam ad futuras cōtrouersias simul datus, cum alijs procurationis officium occupauit, quo posteriore dato priorum esset reuocata procuratio. Debuit autem a sententia contraria appellare,vel iusta causa excusante vt appellaret domino contestari,sed inuitus appellationem prosequi non tenetur.[Processit.]Ergo a contrario iuste processit.si. arg.j̃.depositi.bona fides.[Qui filium.]quamuis constitutum,vt in sequenti. ver. [Familias.] qui præstita satisdatione ad agendū pro patre,& etiam si minor sit ad ipsum defendendum admittitur: quia iustius est talem admittere, quam indefensum patrem
1 condemnare.C.e.tit.exigendi. † Item a quolibet, & quilibet potest constitui procurator,vt hic.& ff. e. tit. filiusfa.§. ipse quoque. nisi minor sit.xxv.annis: quia talis posset restitui.ff.e.tit.minor.secundum.B.C.e.exigendi.Sed in vtroque istorum volebat defendere sine mandato,vt no.j̃.e.ver.nec obstat.Tu dicas,ꝙ bene pōt admitti quis minor, dūmodo non opponatur . vel dummodo is,qui eum constituit,soluendo sit, vel pro ipso cauerit : quia tūc
2 non restituitur.ff.de mino.cum mandato. † Non enim maioribus,sed minoribus subuenitur.ff.de mino.l.iij.§. sed vtrum, & se-
a quen. Vnde ex quo.xvij.annos habet,[a] potest constitui generalis ad negotia procurator, arg Insti.qui,& ex quibus.c.ma. non pos. §.iuste.Ergo & ad iudicium,nam & agere potest procurator, ex quo est generalis.s̃.e.dilectus.ver.earum. Et prætor hanc ætatem ratus est ad procedendum in publicum.ff.de postu.l.j.§.initium
3 Minor † autem.xviij.delegatus fieri non potest ab alio, quam a principe,vt leg.& no.s̃.de offi.deleg cum vigesimum.Et satis patet diuersitatis ratio,nam in constitutione procuratoris quilibet potest esse moderator & arbiter, cum non agatur nisi de rei familiaris præiudicio,vt innuit dicta lex.cum mandato. in fi.C.mādati.in re mandata.In iudice vero agitur de multorum aliorum præiudicio,& rei publicæ honestate. Vnde non mirum,si in iudice requiritur plus annorum.Nec obstat.ff.e.tit.l.minor.quia intelligitur,quando minor vult sine mandato defendere,& se & fideiussores suos obligare.vt bene innuit litera ipsa.Sed nec obstat
4 † ꝙ procurator excommunicatur.j̃.vt lite non contest. c. j. in fi.
5 Nec enim propter hoc læditur: † quia excommunicatio medicinalis est,non mortalis.extra.d.n.de sen.excom.cum medicina
6 lis.lib.vj.† Sed & si in spiritualibus minor nomine suo est in iudicio.j̃.de resti.spo.ex parte. multo fortius alieno. In temporalibus enim non habet personam standi in iudicio nomine proprio,vt leg.& no.j̃ de resti.in integ.constitutus. & de app. ex parte ij.Nomine autem alieno habet,vt dictum est, & si male se habuerit,imputet sibi,qui talem elegit.ff. de mino. cum mandato. in fi.Item quid dicerent contrarium tenentes, si iuraret se non petiturum restitutionem in integrum? De cetero enim cessaret ratio,quam allegant.C.si aduersus ven.auth.sacramenta puberū j̃.de iureiur.cum contingat.secundum hoc intellige, quod no.in summa.e.tit.§.quis dari.ver.item maior.[Quamuis.]ver.[Ad fu-
b turas.]Ad præsentes,& futuras [b] lites,ad tempus & in perpetuū.
7 † Pure & sub conditione constituitur procurator. ff.e.l. iij. & iiij. ad vnam causam.s̃.c.mandato.Vel plures,vel omnes,& præsens & absens.ff.e.l.j.& ij.respō.i.& s̃.e.dilectus.Vnus,vel plures, vt hic in prin.c.& s̃.e.dilectus.& c petitio.& in eo,quod leg.& no. j̃.ver. j.& ij.Inuitus autem non datur.C.e.inuitus.Et dicitur inuitus,nisi expresse consentiat.ff.e.filius.§.inuitus.Et quicunque non prohibetur,dari potest.ff.e.mutus §.j.si.j̃.de spo.cum apud.[Qui]ver
8 si.scilicet filiusfa.[Licet simul cum alijs.]Sic ergo patet † ꝙ plures procuratores dari possunt simul.ij.q.vj.§.forma.j̃. de testibus.insuper.ff.de admi.tu.decreto.§.j.& l.Lucius.§.j. ff. mandati. creditor.§.duobus.ff.de nego.gest.cum alicui. Sed nunquid vnus sine altero admittetur? Non videtur,arg s̃.de offi deleg.causam. ff.de re iudi.duo.Dicas contra: sed potior est conditio occupantis. i. qui primo venit ad iudicium, & litem contestatur, vt hic sequitur.& ff.c.pluribus.ff.deleg.j.si pluribus.in fi.ff.de admi.tu.decreto in fi.ff.de verb.oblig.si Titius.ff.de duobus reis.ex duobus.ij.Quā-
9 doque tamen is † qui primo ad sententiam peruenit , dicitur occupare.ff.de peculio.si vero.ff.de noxali.si quis a multis.Si vero simul occurrant ad litem contestandam, iudex potest eligere magis idoneum,vt repugnantiam vitet: quia forte quod vnus concederet,alter denegaret,vt in dicta.l.decreto.in fi. & ff. de accu.si plures.Et hoc quando simul dati sunt,& insolidum. Si vero nō insolidum dati sunt,sed simpliciter , tunc non est vnus sine reli-
c quo admittendus,sicut legitur in pluribus delegatis quando nō apponitur clausula.ꝙ si non omnes.s̃.de of.deleg.vno delegatorum.& in concor.signa.s̃.eo.glo.ver.sed nunquid.& iunge;quod no.s̃.codem.in nostra..rū.j.super verbo,procuratores [Occupauit.[ff.codem.pluribus.[Quod fieri nequiuisset.]ver.[Diuersis tēporibus.]Ponit tenorem illius.l.ff.eodem. si quis cum procuratore.§.fi.In hoc enim casu non habet locum conditio occupantis,nam posterior dato prior est reuocatus , vt hic etiam sequitur.Nisi dando secundum exprimat,ꝙ priorem vult perdurare, ff.de le.j.si pluribus.secundum B. Hoc potest intelligi ante litem contest.alioquin contra.C.eodem.& l.nulla.& ff.codem.post litem.Ergo ante litem conte.locum habet, ꝙ posteriore dato reuocatur,sic obtinet in rescriptis.s̃. de rescrip. cæterum. Et quan-
10 doque † alius iudex iungitur.s̃.de offi.deleg.coram.secundum B. Immo contrarium est,quia nunquam per rescriptum posterius reuocatur primum,nisi de ipso faciat mentionem,vt ibi. & s̃. de
11 offi.deleg.ex literis.† Sed in instrumento procuratorio posteriore non oportet,ꝙ fiat mentio de primo:quia eoipso,ꝙ posterius
d conceditur,prius tollitur,[d] vt hic , sicut & in pactis obtinet. C. de pactis. pacta. Et hæc est ratio secundum me. quare in rescriptis nō est melior conditio occupantis , licet alii contrarium teneāt inducentes.j̃.de appel.vt debitus.& s̃.de rescrip.c.capitulum. Sed non sic intelliguntur,vt ibi no. Est & alia ratio : quia non tantū paratur

ADDITIONES.

a ¶Xvii.annos habet.Adde,ꝙ hodie non sufficiunt.xvii.vt in c.qui generaliter.ti.e.lib.vi. in procuratore ad iudicia,sed bene sufficiunt in procuratore ad negotia.Adde de hac materia plene dicendum,vt per d.Hen.hic

b ¶Ad futuras.Adde d.Abb. hic in ii.no.cui Andre.Sic.addit Oldra.consilio.cccviii.

c ¶Admittendus.Adde.quod habetur.in c.si duo.ti.e.lib.vi.& Oldr. consil. 130.vbi secundum And.Bar.examinat hunc artic.

d ¶No.ꝙ eoipso,ꝙ quis secundum procuratorem constituit primum reuocat.Quod intellige,quando fuit datus secundus ante li.conte.secus si post,tunc.n.non vr̃ reuocatus primus, cum non possit reuocari sine cāæ cognitione,vt in c.ii.ti.e.lib.vj.s̃m d.Ab.hic qui alle.Bar.& gl. in l.si quis cum.§.fi e.Sed & hanc limitationem sublimitarem per decisionem d.dr Ro.decisi.xxi.in no.vbi decidunt, ꝙ si dominus in secunda instantia sine protestatione alium procuratorem cōstituat, primum qui litem fuerat contestatus reuocasse censetur.

paratur præiudicium in procuratore,quantum in iudice. Iudex enim iudicat & communis persona est, & grauare me potest, quæ omnia cessant in procuratore.Hæc tamen materia.s̃.de procuratoribus simul,vel diuersis temporibus datis.in summa. e.tit. §.quis dari.plenius expeditur.Ad vnam autem litem plurium personarum,& vnus & plures procuratores dari possunt. ff. e. si quis cum procuratorio.§.vnius litis.Quandoque tamen plures personæ non possunt agere vel defendere se,nisi per vnum tantum,vt quando plures fideiusserunt pro vno iudicatum solui.ff.iudicatū sol.iam tamen. §. quid tamen. Sed & plures hæredes necesse habent se per vnum defendere,vt e.l.iam tamen.§.quid tamen. Ne qui cum vno contraxerit, suas in plures cogatur diuidere actiones,vt ibi.& ff.de exerci.acti.ne in plures.& hoc verum est de hæredibus rei.Nam hæredes actoris,plures dare possunt.d.l. iam tamen. Hoc tamen fallit in redhibito. Alias enim necesse habent plures vnum constituere procuratorem , & si sint hæredes actoris.ff.de ædil.edic.ꝙ si nolit.§.si plures.Idem est, vbi is, qui agebat familiæ hercis.vel communi diui. vel fini. regun. decessit relictis pluribus hæredibus.Hi enim necesse habent vnum procuratorē dare.ff.fami.herc.l.si familiæ herciscun.ff.e.licet.§.si plures.¶Potuit quoque.] ij.pars scilicet.[Is.] scilicet filiusfa.[Et debuit.]vt C. e.inuitus.[Contra ipsum.]Hoc ideo dicit:quia in personam procuratoris formanda est sententia,quod dic,vt no.s̃.de elec.quere-
12 lam.§.pen. [Contra ipsum.] Appellari † enim potest ab vno capitulo sententiæ,& non ab alio ff.de mino.etiam.§.ex causa.[Ap
a pellare.] [a] alioquin est imputandum ff.de nego.gest. liberto.§.fi. [Vel si iusta.] ver. [Causa.]Puta, infirmitatis. j̃. qui matri. accu. poss.cum in tua.secundum Gof.Vel paupertatis.ff.man. si procuratorem.§.si ignorantes.secundum.d.n.Vel metus, arg j̃. de app. si iustus.[Contestari.] ne culpa sua videatur amisisse causam dominus,qui diuinare non potest.ff.man.si fideiussor. § si cum debitor. Ergo si hoc alias sciebat dominus,non oportuit ipsum certiorari.ff.de acti.emp.& ven.l.j.in fi. Imputet ergo sibi , si non appellauerit.s̃.de offi.deleg.cum olim abbas.§.fi.[Licet.]ver.[Prosequi.] vt C.e.l inuitus.C.de app.si actor. Quidam tamen dicunt,ꝙ tenetur ipsam prosequi,arg.ff.e.qui proprio.§ item quæritur. ff.si tutor.vel cura.appel.l.ij.ff.an causæ app.per ali.exerceri pos. l. j. & ij.Sed moderni domini communiter dicunt,ꝙ non tenetur,quorum hic opinio reprobatur.Posset tamen distingui non improbabiliter inter specialem procuratorem ad litem , vel ad lites datum.de quo hic loquitur,& is causam appellationis inuitus prosequi non tenetur,vt hic dicit.& si.& inter generalem procuratorem ad omnia negotia tractanda datum,de quo legitur.s̃.e.dilectus.Et iste tenetur ipsam inuitus prosequi, alioquin cum generalis administrator sit,de negligentia poterit non immerito condemnari,arg.s̃.de offi.archi.ea quæ.& de offi.custo.c. j. in fi.Et sic potest intelligi contraria opinio cum suis iuribus. Vel dic , vt in sequen.glo.[Inuitus.]Hoc obtinet in procuratore actoris, & negotiorum gestoribus,& fideiussoribus. Aliud est in emptoribus, & hæredibus vindicantibus nec est defuncti : quia hi appellationem tenentur prosequi.ff.ad Silleyanum.propter veneni. §. fi. ff. de euictionibus.Herennius.§.j. Et idem dicendum in tutoribus, & curatoribus.arg.ff.si tu.vel cura.appel.l.ii.C. de app. si actor. Et
13 dem est in gestore,qui accessit animo gerendi omnia.Nam † cū talis teneatur de alijs omissis, multo fortius, si omisit appellationem prosequi.ff.de nego.gest.si pupilli.§.fi. & l. liberto. §. fi. Sed nunquid appellationem ab interlocutoria, vel grauamine interpositam tenetur prosequi procurator? Respondeo.in eadem ciuitate , vel loco sic , vbi non oportet eum sua negotia postponere. Alioquin contra.ff.de iudi.si longius.Sed secundum quosdam si vult dimittere executionem appellationis , hoc debet facere cū authoritate iudicis,maxime post li.contest.ff.e.post litem.& l.aut longa.Et quamuis hoc securius sit,tamen & sua authoritate hoc facere potest,cum hoc sibi a iure concedatur,vt hic patet. secundum.d.n.cuius est quasi hæc tota glo.ad hoc.ff.de conditio. insti. quæ sub conditione.§.fi.Nisi & in fide sua suscepisset causam ducere,& prosequi vsque ad diffinitiuam sententiam,quantumcunque contingeret appellari.Vel ad totam causam mandatum esset datum, atque susceptum , nam & tunc pactum esset seruandum. s̃. de pact. c.j.in fi.Insti.man §.mandatum suscipere.C. de
14 act.& obli.sicut in initio.† Sed & circa hunc articulum sic seruat curia de consuetudine speciali: quia super appellationibus factis a procuratoribus ante diffinitiuam sententiam in causis, de quibus agitur in ipsa curia, non audit procuratorem allegantem, ꝙ non vult vel nō potest causam appellationis prosequi,sed potius consulere dominum suum,vel denunciare ei appellationem factam,vt ipsam si voluerit prosequatur.In hoc inquam non exaudit cum curia,si non vult,vel non potest procurator, qui hoc allegat causam appellationis prosequi,proceditur contra dominū tanquam contra contumacem. Ad quod facit, quod legitur & no.s̃.c.auditis.& c.constitutis. & c.mandato. Quia si a diffinitiua sententia contigerit appellari,& dominus sit propinquus ad arbitrium summi Pōtificis,datur ei aliqua breuis dilatio. Si vero moretur in partibus remotis nimis distans,præfigit procuratori terminum peremptorium ad prosequendam causam appellationis si voluerit.Quod nisi fecerit, sententia confirmetur, & comprobatur hoc in eo,quod leg.& no.s̃.de rescrip. nonnulli. & j̃.de testa.Raynucius.§.fi.& c.Raynaldus.§.j.Caueant ergo sibi domini,ꝙ tales & taliter procuratores constituant , vt propter defectū procuratoris,vel procuratorum malitiam,seu negligentiam nō
15 lædantur. † Consuetudini nempe Romanæ curiæ standum est tanquam iuri,vt patet in eo,quod leg.& no.j̃.de re iudi.in causis. Sed & hæc consuetudo æquitate fulcitur,& rationabilis est,ne lites immortales fiant,vt patet in eo,quod leg.& no.j̃.de iudi. venerabilis.j̃.de dolo & contu.finem.& c.fi. Et vt occurratur partium laboribus & expensis,quod fieri debet,vt patet in eo,quod leg. & no.j̃.de app.vt debitus.& maxime quando agitur de prouisionibus ecclesiarum,seu beneficiorum.s̃.de elec.cum inter vniuersas. §.j.& §.quia vero.& j̃.de appel.oblatæ.§.pen. Vel vbi necessitas vrget,vel pietas suadet,vt patet in eo,quod leg.& no.j̃.de fer.c. fi. §. fi.Nihilominus tamen & in alijs est hæc æquitas attendenda , vt patet in eo,quod leg.& no.s̃.de transac.c.fi.

ADDITIO.

a ¶Appellare.Adde,an indistincte teneatur procurator appellare.do.Abba. hic in fi.& Old.consi.cccxxxii.& d.Henri.hic.

SVMMARIVM.

1 *Maiores de ciuitate si iurant,omnes iurasse videntur.*
2 *Excommunicati ab omnibus actibus publicis sunt remoti.*
3 *Mulier ad impetrandum admittitur.*
4 *Impetratio valet si excommunicatus sit occultus.*
5 *Expressio aliquando nocet.*
6 *Ciuitas excommunicata quasi mortua tunc habetur.*

CAP. XV.

COnsulti. [Excludi.] Videbatur, ꝙ sic indistincte,ac si tota ciuitas excommunicata ipsum constituisset: quia quod sciunt maiores , p quos ciuitas regitur , tota ciuitas scire intelligitur. ff.
1 ad munici.municipes.& si maiores † iurant,omnes iurasse vidētur.C.de iur.cal.l.ij.§.hoc etiam.in fi.ff.de cond.& demon.l.municipibus.Sed contrarium cum dis.respondetur. [Pro eo.] versi. [Maiores.] puta potestas. [Et iurati.] puta, consiliarij. [Regebatur.] ante excommunicationem.q.d. postea regere non debent: quia nec sententia eorum teneret,neque statutum,neque aliquid aliud quod agerent.j̃.de re iudi.ad probandum. j̃. de excep. exceptionem.j̃.de sen.excom.nouerit.[Tempore quo.]Sic ergo data procuratorij considerata,sicut & data rescripti.s̃.de rescri.cam te. Et facit ad probationem, quę requiritur super mandato ad impetrandum dato.s̃.de rescrip.nonnulli.§.fi.Quid ergo si hi, quando constituerunt,erant excommunicati, modo non sunt tempore
a impetrati rescripti? Non valet rescriptum,[a] vt patet ex præmissis. Quid si tempore procuratorij non erant excommunicati.sed tēpore dati rescripti? Valet rescriptum nomine vniuersitatis impetratum , dummodo excommunicatorum nomina non exprimantur in rescripto,arg.j̃.§.vnico.respon.j.quia causa vniuersitatis non est singulorum.xij.q.ii.qui manumittitur.cum suis si.[Ex
2 communicationis.] Excōmunicati † ab omnibus actibus publicis sunt remoti,vt j̃.de testibus.veniens.in fi.j̃.de accu.olim.extra d.n.de excep.pia.lib.vj.Quid si procurator excommunicatus est,
b & impetrat pro non excommunicatis? [b] Videtur,ꝙ rescriptum valeat: quia non refert quis fuit impetrator.C.de preci.imper.of.
3 vniuersis.Vnde & mulier † admittitur ad impetrandum, quæ tamen non admitteretur ad agendum.ff.de regu. iu.l.ij.C.e.aliena. Sol.nullo modo valent literæ.j̃.de proba.post cessionem. Excommunicatus enim indignus est gratia sedis apostolicæ,& ideo non potest impetrare. s̃. de rescrip. dilectus. j. & extrauagan.ipso iure. nec impetrare,vt no.s̃.de off.ord.ꝙ sedem.Et indignum esset eius literam admitti,cuius author,siue impetrator repelleretur, arg.j̃. de hære.fraternitatis.& c.excommunicamus.§.credentes.versi.si tabellio.secundum.B.Tu dis.& dicas hoc verum esse de excom-
4 municato publico.Si vero † occultus erat,tenet & valet impetratio,arg.j̃.c.versi. aut sciens.j̃.de re iudi.ad probandum.j̃.de excep. exceptionem.ff.de offi.præto.Barbarius.C.de testa.l.j.j̃.qui fil.sint leg.ex tenore.j̃.de cleri.excom.mi.si celebrat.j̃. de sen.excom. significauit.ff.ad Macedon.si quis patrem.Nec obstat.s̃.de rescrip. ex literis.§.fi.quia & si Papa sciret impetrantem excommunicatum,sed occultum,non ipsum repelleret,arg.j̃.de senten.excom. cum non ab homine.ij.q.vij.plerunque.vj.q.ij.§.ij.& c.ij.& iij. Et est hoc hodie satis expressum.extra.d.n.de excep.pia. §. si vero.in fi.&

ADDITIONES.

a ¶Non ualet rescriptum.Idem dicit post istum do.Abba. hic. & ad hoc alleg.c.post cessionem.j̃.de probatio.

b ¶Pro non excommunicatis.Adde Archi.in c.i.in secunda col. de rescrip. lib.vi.post istum.&glo. hic.& conclude post Io.mo.in d.c.i.& Io.And.& d.Abb.hic,ꝙ literæ sunt ipso iure nullæ, siue excommunicatio esset occulta,siue publica.siue impetrauerit nomine suo,siue alieno.uide d.Abb. hic.in gl.i.& adde Henri.hic.

fi.& §.pen.vbi de hoc.lib.vj.[Sententia.]Hic fecit.d.n. quandam magnam gl.Intelligens,q̃ hic loquatur de sententia lata ab homine,& tunc habet locum distinctio huius. c. Nam si a canone essent excommunicati,etiam si notoria esset excommunicatio, teneret tamen constitutio procuratoris ab eis facta. Nec posset repelli procurator, quamdiu excommunicati isti tolerarentur in officio,cuius authoritate procuratorem constituerunt,arg.vi. q.i.§i tantum.viij.q.iiij.nonne.& est hoc verum, quando ab vniuersitate constitutus est procurator. Nam si a priuato,bene repelleretur, etiam si constituens excommunicatus esset a canone, quamuis etiam occultum esset. Sed si non exciperetur,teneret qđ faceret procurator.extra.d.n.de excep.pia.li.v.vj.Hæc,& quasdam alias subtilitates notauit hic,quas non prosequor:quia non multum placent. Nec oportet pedem figere in hoc verbo: quia nedũ quando ab homine fertur sententia, sed etiam quando a canone,dicitur quis excommunicationis sententia innodatus, vt patet.j.de sen.excom.non dubium.& c.vniuersitatis.ad fi. & c.q̃ de his. in princ.& in multis aliis c. Vnde sicut indistincte loquitur hæc litera,sic & ipsam intelligendam credimus indistincte,nedũ in sententia hominis,sed etiam in sententia canonis,& quando publica est,non occulta,vt & no.j.§.vnico.ver.aut sciens. De alijs dic,vt plene no.extra.d.n.de excep.pia.lib.vj. ¶ Taliter respondemus.]ij.pars.[Illi.] scilicet excommunicati.[Expresli.] scienter, cum essent publice excommunicati,secus si ignoranter, cum essent occulti,vt no.ſ. in præceden. gl. † Sic igitur expressio nocet. ff.de reg.iu.expressas: quia per hoc apparet,q̃ ipsi fuerunt actores istius procuratorii. Quinimo videtur, q̃ potestate & consiliarius, per quos regitur ciuitas,excommunicatis, ciuitas agere non potest † quia quasi mortua tunc habetur,arg.xj.q.iij. nemo episcoporum. Et quasi vacare intelligitur regimen,arg.ſ.de transla.epi c.ij.§.sed neque.ver.sicut iuxta.cum suis concor. Et ideo agere nõ potest.j.ne sede vacan.c.j. ij. & iij. quod omnino verum est, nisi non excommunicati exclusis excommunicatis conueniant, & aliosad regendum eligant, & eis substituant. Et si omnes etiam essent excommunicati præterquam vnus,iste poterit eligere protestatem,& ei assistere, & sic poterit regi ciuitas. Nam & ius vniuersitatis in vnum recidit in hoc casu,arg. ff. q̃ cuiusque vniuer. sicut municipium.in fi.& patet in eo,quod no.ſ.de postu.prę.gratum.Se ipsum tamen eligere non posset,j.de institit. c. fi. cum suis concor.& hoc innuitur.j.ver.ſe.Sed si hi, qui substituuntur, non satisfaciant,eandem pœnam potẽrunt formidare. vt patet. j. de immu.eccl.aduersus.§.fi.quod dic,vt ibi no.[Vel alias.] ver.[Authoritate.] q.d.si hi,qui non sunt excommunicati exclusis excõmunicatis talem procuratorem constituerint,tenet constitutio. Sic etiam si vnus tantum non excommunicatus remanserit. secundum ea,quæ no.ſ.e.§.in præceden.gl.Si vero authoritas excõmunicatorum vna cum authoritate aliorum miſceatur, vtile p inutile vitiatur,arg.ſ. de offi.dele.super quæstionum.§.si vero duo cum suis concor.ff.de arbi. Pedius. Et in hoc casu excommunicati totum suum hoc faciunt: quia ab eis authoritas impartitur. C.de veteri iure enu.li.j.§.omnibus.[Fuisset.]Scienter,sicut idem suppletur.ſ.e.§.respon.j.super verbo,expresli.& statim sequitur in sequenti.ver. [Aut sciens.] ver. Hoc igitur verbum totam determinat decre.qua enim ratione hic dicit sciens,eadem ratione intelligendum est & in superioribus,arg.ſ.de const.translato.& pe hoc patet,q̃ aliud iuris est,quando in talibus admittitur excom[t] municatus occultus,propter quem nec talia vitiantur,vt no.ſ.respon.j.super verbo,excommunicationis.ver. si vero occultus. Et aliud quando admittitur notorius,siue publicus excommunicatus: quia de psimo imputari non potest,arg j.de cle.excom. mi. apostolicæ.De secundo potest,arg.ſ.de elec.cum Vintoñ.& c.scriptum.§.fi.[Tales.] scilicet excommunicatos.[Non est.]ver.Ergo in tribus tantum casibus annihilatur rescriptum. Primus est, si nomina excommunicatorum specificentur in literis.Secundus si eorum authoritate procurator constitutus fuit.Tertius si communitas vna cum eis mixtis, quamuis tacentibus omnino non authorizantibus (& sic diuersificatur a secundo casu) constituerit eum.Ergo si non excommunicat alijs excommunicatis omnino exclusis procuratorem constituerant,valet procuratorium & rescriptum impetratum.Et poterunt iidem agere,a duabus partibus non excommunicatorum syndico constituto.ff. quod cuiusque.vniuer.nulli. & l. sequen. Vel etiam ab vno, si omnes alij sunt excommunicati,vt no.c.§.respon.j.

¶De sindico. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Magis curandum est de spiritualibus quam de temporalibus.*
2 *Temporalia sunt necessaria ad sustentationem ecclesiæ Dei.*
3 *Quis assumencus in defensione causæ.*
4 *Syndicus vnde dicitur,& quomodo constituitur.*
5 *Syndicus iurat de calumnia.*
6 *Monachis non expedit litigare.*
7 *Laicus potest constitui syndicus.*

CAP. PRIMVM.

1 SIcut studij .[Submouere.]quia non decet eos talibus implicari.quod dic.vt no.ſ.de postul c.ij. & ſ.de of. ordi.quanto.& j.e.§.fi.[Ita necesse est.] ver.Verum est,sed non in tantum : † quia magis curandum est de spiritualibus,quam de temporalibus, vt patet.j de homici. fuscepimus.xij. q.ij.precipimus.ſ.de transla. epi. inter corporalia. [Quemadmodum negotia.] q. d. & si spiritualia sint diligenter attendenda & exercenda,non tamen sunt tẽporalia contemnenda. Sicut enim in hac vita quantum ad corporalem & temporalem vitam corpus necessarium est animæ, sic † & temporalia quantum ad
2 sustentationem necessaria sunt Dei ecclesiæ.j.q.iij. si quis obiecerit. xij.q.j.expedit.& c.videntes.& c.episcopus.& no.ſ.de offi. ordi.inter cætera.[Eorum.]scilicet monachorum. ¶ Pro qua re.]ij.pars. [Cum Fausto.] proprium nomen est, forian erat aliquis laicus
3 iurisperitus. Talis † tamen assumendus est,qui causam non omnino ignoret.j.de iura cal.in practadis. Et qui sit homo bone conscientię,& q̃ p se & alios,q melius nouerint,rideat veritatẽ,qđ dic
† vt le.& no.extra d.n.de testibus,ad hæc prętentiũ† & in summa.c. §.quis syndicus . Non sic ergo.sicut Nicolaus syndicus Mallien.qui in causa , quam habuerunt cum inclite recordationis domino.R.Berengarij Comite prouincię cuilibet positioni quã tuncunque veræ respondebat semper.negat Nicolaus. [Cui si voluerint].f.monachi. Alias voluerit.f.conuentus, siue Faustus. Nam & illum & monachos tangit,vnde requiri debent,vt no.ſ. de temp.ord.si archiepiscopus. sed nec præcise cogendi sunt , ad hoc.C.de actio. & obl.sicut in initio.[Salario]quia non cogitur quis propriis stipendiis militare.j.de præscrip. cum ex officio.ante fi.De hoc autem salario dic,vt no.in summa de procu. §.quis sit effectus.ver.tenetur etiam dominus.& seq. [Generaliter.] Talis enim potestatem habet agendi & defendendi qualitercunque vocetur:quia non est vis in nomine,vt le.& no.ſ.e.dilectus.& c. petitio.[Negotia] i.lites.j.de verb.signifi.forus. §. negotium. Secus de omnibus aliis negotiis, vt patet in eo,quod le. & no.j.§.i.
4 in prin.ver licet etiam laicus.& sequen.† Et no.q̃ iste vocatur syndicus Græce,qui tamen Latine defensor dicitur. Et constituitur ad causas præsentes & futuras & sine decreto.ff.e.l.j.& Item eorum.& dicitur quasi singulorum causas dicens. Actor vero constituitur ad vnam rem tantum.& sic intellige. §.de mun. & ho. munerum.§.defensores.Per quam legem dicunt quidam, quod etiam ad vnam rẽ syndicus potest dari. Sed quod ibi dicit.& qui ad vnam rem,non facit relationem ad verbum defensores , sed pot us ad subauditum.f.procuratores, vel actores secundum do. no. Actor enim ad vnam rem datur,vt dictum est, præsentem, non futuram.& cum decreto.& si de decreto dubitetur, cauendum est.ff.quod cuiusque vniuer.item eorum.§.j. & §.actor. Nõ tamen cauet iudicatum solui.ff.rem ra.ha. actor. quia talis gerit personam vniuersitatis,siue collegij.Sic & tutor non cauet iudicatum solui,sed iudicio sisti tantum. C.de admi. tut. tancimus.
5 §.defensionem.† Et iurat vterq; de calumnia.sicut & tutor. j.de iur.cal.in pertractandis. & c.imperator. C. de iur. cal.l.ij. Cætera quæ circa hanc materiam deficiunt,vide in summa.eod. tit.vbi plene tractatur. [Commendare.] Nec obstat, si dicatur monasterium aliquantulum grauari in constitutione salarij . Expedit enim & c.& sic continuatur sequens.§.¶ Expedit enim].iij.pars. [Paruo incommodo]q.d.melius esset amittere omnia temporalia,quam omnino omittere spiritualia, quorum respectu parum intelligitur quantuncunque sit incommodum temporale.vt patet in eo,quod le.& no.j.quod me.causa sacris.j.de simo. Matheus.in fi.Non sint ergo nuari monachi in constitutione sa
6 larij: † quia eis non expedit litigare.ij.q.vii.sicut sacerdores.xj.q.j. te quidem.i.§.ex his omnibus.ver. secularia negotia si habueritis otemptibiles &c.Vnde etiam melius est hoc respectu in tali officio ponere laicum,quam monachum,vt in prædictis iuribus. & in Auth.de sanc.epi.§.alium autem.coll.ix.j.de iura calum.c.j.in fi.Et vt dicunt,iste Faustus de quo præmisit laicus erat : quia nec dicitur,q̃ clericus esset.ad idem.v.q. iij. quia episcopus. Et quamuis hoc honestum esset,vt non monachus,sed potius laicus constitueretur syndicus , vt dictum est, tamen non est necesse. quod innuitur in eo,quod præcedit,quando dicit.si voluerint.q.d. non habent necesse, sed possunt constituere vnum ex seipsis , abbate imperante,& vtilitate monasterii exigente.xvj.q.j. qui vere. & c.
7 monachi.ſ.de postu.c.ij.Licet † etiam laicus possit constitui syndicus ad ducendas lites,sicut dictũ est.& no.ſ.§.prox.super verbo, negotia.

ADDITIO.

† ¶Alias non est ad hæc,& ascribitur Greg.ix.

negotia.in prin.non tamen æconomus ad regendam ecclesiam, vel administrationem ecclesiasticam,seu clericos.quod prohibetur est.lxxxix.dist.indicatum.xvi.q vi .in noua actione. Et secundum hoc intellige quod no.in summa de procu.§. quis dari.ver. sed nunquid laicus. & sequen. [A strepitu] f.aduocatorum,quę debent fugere. Vnde & in inquisitionibus talium est de plano & absque iudiciorum strepitu procedendum,quod dic,vt leg.& no. j.de sta.mo.c.fi.§.q̃ si abbas.ver.j.in fi.j.de accusa.c.pen. respon j. ver.in negotio.& no.ſ.de offi.ord.vt iuxta.[Seruos Dei.] i.religiosos,qui per antonomasiam serui Dei dicuntur: quia ei melius & purius,quam alij seruiunt,& pro ipso omnia reliquerunt.j.de excess.præla.nimis prava.& c.nimis iniqua.& de no.ope.nun.c ij.§. j.Istorum igitur potest Papa specialiter seruus appellari ſ.in proœmio.in prin.j.de sen.excom.relatum.in fi.

¶De his,quæ vi,metusue causa fiunt. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Nobiles omnes non sunt potentes.nec omnes potentes nobiles.*
1 *Mulier quandoque non erubescit confiteri.*
3 *Possessio iniusta non debet exonerare probatione possessorem.*
4 *Simulatio vtilis,& cauta permittitur.*
5 *Simulatio mali quandoque bona est.*
6 *Plus valet quod agitur,quam quod simulate concipitur.*
7 *Parum interest in vitio decipere,vel decipi posse.*
8 *Excommunicatus vtrum & quando absoluatur sine satisfactione.*
9 *Metum qui allegat,ipsum probare debet.*
10 *Voluntatem mutatam qui asserit,hoc probet.*
11 *Matrimonium per metum contractum sequens consensus ratificat.*
12 *Differentia inter votum,& habitus susceptiorem.*
13 *Habitum si quis suscipiat comminationibus patris non obligatur.*
14 *Quod ab initio non licet per ratihabitionem ex post facto conualescit .*

CAP. PRIMVM.

1 PErlatum.[Auribus nostris.] Alias ad audientiam nostram. [Nobiles & potẽs.]Hoc ideo dicit: quia † nec ómnes nobiles sunt potentes, nec omnes potentes sunt nobiles.Sed ratione potentiæ præsumendum est,q̃ probabilius potuit vxor timere.& de hoc no.j. de ali. iudi. c. ij. [Suspe-
2 ctam.] ne alium secum admitteret inhoneste, quandoque † nõ erubescit mulier ɔfiteri.j.de diuor.ex literis [Milites.] ver.[Eius.] scilicet nobilis.[Præcepto.] cui obedire non tenebantur, vt ff.ad l.Aquil.liber homo.ij xj q.iij.Iulianus.& c.non semper.& fit similę præceptum j.e.c.j.[Imaginato gladio.]Iste metus bene potuit cadere in constantem virum ff.e tit.nec timorem.& l.isti qui hẽ. Et de hoc no.j. de sponsa.veniens.ij.& j.e.abbas.& c.cum dilectus [Sed tandem.] ver.[Ducti.] scilicet milites.[Ei] scilicet.M.vxori [De Colobris.],proprium nomẽ est.[Et j.]Hoc est,mulier hoc concessit,& ad monasterium ducta fuit,& significatum marito, qui misit episcopos,vt sequitur.¶[Episcopi vero.] ij.ps.[Ei.] scilicet.M.mulieri.[Velum.] conuersionis,vt j.de regula.vidua.accipe habentes suspectam &c.quod est.j. [Quia iuuenis erat.] Vnde non erat verisimile,q̃ sponte profiteretur, sed & aliud considerã dum erat: quia. ſ. vir in seculo remanebat , vt leg. j.de conuersa. coniu.cum sis præditus.& c.vxoratus.Sed forsan & episcopi non audebant dissentire verentes faciem hominis plusquam domini.Contra id,quod leg.xliij.dist.sit rector.& c.Ephesijs.& ſ.de off. ordi.irrefragabili.& ſ.de treuga.& pa.c.j.§.fi.[Seortum.] i.secreto & separatim.vt diceret liberius veritatem.ſ.de elec. quia propter. [Eandem.] scilicet M.[Conuenerunt.] non in iudicio,sed quærendo qualiter hoc fiebat.[Quæ rem.] i.veritatem.[Parefaciens.] i.manifestans & aperiens.f.quo modo maritus ipsam habuit suspectam , & mandauit eam occidi , & protestationem &c. vt ſ. [Mortis timore.] Actio quod metus causa,& de dolo, & furti, & aliæ consimiles inefficaces sunt,nisi is,contra quem agitur,damnum dederit,nec enim tenetur,nisi de interesse,vt patet. ff.e.tit.si cum exceptione.§.quadruplabitur.& §.Iulianus ait.ante fi. Ideoque potest reus de dominio excipere, sed quãuis rem possideat, necesse habet probare dominium.contra.l.C.de rei ven.l. fi. Sed
3 hoc ideo est: quia † cum possessio iniusta sit & violenta, non debet ipsum exonerare probatione.arg ff.de interdic.& rele l. relegatorum.in fi.Et quia excipienti tanquam actori incumbit probario.ff.de proba.in exceptionibus.Faremur tamen , q̃ in hac actione.esti reus probet dominium,nihilominus probato metu, dummodo ratione possessionis actoris interfit, illud interesse estimatum restituet,vel possessionem rei sic ablatam. Sed & quamuis per exceprionem dominij hæc actio elidatur,nihilominus tamen metum passus ad alia beneficia iuris potest recurrere. Puta ad l.Iul.de vi publica.vel priuata.& edictum diui Marci.Probantur hæc omnia.ff.e.ti.sed & partus.cum duabus.ll.sequẽ.ff.de fur. creditori.ff.ad l.Iul.de vi pri.l.pen.& fi.& per totum. Sed & si reus dominus sit rei quæ ab eo petitur,nec de dominio excipiat,& sic per actionẽ quod metus causa.cogatur rem restituere, nihilominus tamen rem poterit vendicare tali restitutione , vel sententia non obstante. Et quamuis eædem sint personæ & res in eadem lite , tamen causa petendi alia est.ff. de excep.rei iudi.si mater.§. eandem causam.& l.cum quæritur.& duabus.ll.sequen.ſ.de offi. deleg.causam matrimonij. Sinautem exceptio dominij opposita fuit,& ea non obstante lata est restitutionis sententia.tunc potest dici,q̃ obstabit exceptio rei iudicatæ ipsam rem post talem sententiam vendicanti, arg. ff. de compensa. quod in diem.& in eo,quod leg.& no.j.de causa pos.cum ecclesia.j.de re iud.cum super controuersia.& c.inter monasterium. & c. suborta. non obstat.C.loca.& conduc.si quis conductionis.Ibi enim ideo conductor non potest referre quæstionem de dominio locatori : quia ab eo causam habet volũtariam. Si metum inferens non habet causam saltem voluntariam a metum passo.secundum d.n. cuius est hæc tota gl.exceptis quibusdam concor.[Proposuit.]quasi protestando. Et non valuit hæc protestatio.xxxj.q. ij. Lotharius. xxviij.dist.diaconi.vij.q.j.pontifices.Sed contra.ſ.de elec.in gene fi.Super hac materia dic,vt plene no.ſ. de consti. cum. M. Ferra. Quid si non audet protestari? non obest,arg.xxxiij.q.ij.non saris. in prin.C.de rebus cred.generaliter.§. ipse. dummodo in iudicio de hoc constet. secundum. B. Fiat ergo protestatio coram alijs probis viris,vt hic & j.de app.si iustus.ſ.de offi. ordi. pastoralis. §. fi.[Et inde.] scilicet a monasterio. [Posset.] scilicet commode. ſ.de procu.quia in causis.j.de despon.impub ex literis.vbi de hoc Quod & bene seruauit,vt patet.j.e.ver.tanquam viro.[Sed alter.] ver.[Tyrannidi.] i.crudelitati.fi.j.de sen.excom.cum non ab ho-
4 mine.§.i.[Simulauit.]No.† q̃ simulatio vtilis & cauta permittitur,vt hic.& xxij.q.ij.vtilem.ff.de noua.doli.in fi.xxiij.q.ii. dominus.& q.fi.vt pridem.xliij distin. in mandatis.ff.de dolo l.j. §.non fuit.Insti.de actio.§.aliæ.Sed contra.xxvij.dist.q̃ interrogasti.xxi. q. v.cauere xij.q.j.certe.ff.de iusti.& iure.l.j.§.j.ff.de of.præ.i.congruit §.fi.C.de iure dot.in rebus.in fi.C.de inceptis nup.l.fi.in fi.Sol. dolus,fraus,& simulatio sunt nomina reatus,qui nunquam permittuntur a canone. Vnde qui peccat , non peccat legis auctoritate. c. xxiij.q. iiij. qui peccat. Aliquando autem de vulgari consuetudine hæc denominant actus legitimos,& tunc permittuntur,vt in primis concor.& xxvj.q.ij.§.his authoritatibus. Et sic simulatio
5 bona permittitur,vt hic,& in similibus.† Nam & simulatio mali quandoque bona est,vt simulatio Dauid,quando simulauit furorem,& dominus finxit se longius ire,vt in c.vtilem. & c. dominus.Simulatio vero mala,vt Hypocrisis reprobatur,vt in c.cauete.secundum.B.Dicas breuiter,q̃ simulatio dolosa , seu deceptoria prohibetur,vt in contrarijs , sed cauta & prouida admittitur,
6 vt hic.& in similibus.Plus † enim valet,quod agitur,quam quod simulate concipitur.C.plus valere quod agitur.in rubro & in nigro.de con.dist.iiij.solet etiam quæri.Simulatio igitur, per quam cauet quis ne decipiatur,approbatur.Vnde & secundum Salomonem prouer.xij.e.Qui dissimulauit iniuriam,callidus est.Sed nec videtur aliquis fraudem fecisse, cũ fraudem excluserit.ff.de lega.
7 ij.cum pater.§.Titio.Et secundum Hiero.† Parum interest in vitio decipere.vel decipi posse.xvj.q.j.ſi cupis.q.d. caue , ne cuilibet te committas.Vnde Seneca.Omnibus esto benignius, omnibus æquus,nemini blandus,paucis familiaris.Et Eccl.vj.B.Multi pacifici sint tibi,& consiliarius sit tibi vnus ex mille.[Tandem viro.] ver.[Sublato.] i.mortuo.ſ.de offi.deleg.licet.[Exiens.]sine mora, & sic quod protestata fuerat,adimpleuit vt patet.ſ. ver. quę rem. Si vero moram traxisset diutinam, videretur ratum, quod fecerat,habuisse.j.de spon.ad id quod & j.§.in fi. [Alium virum.] Alias maritum.[Quos.] scilicet maritum & mulierem. [Sororum.] monasterij de Colobris.Subaudi,& prioritse, sine qua agere non possent,quamuis priorissa posset agere sine ipsis, vt no.ſ. de rescrip.edoceri.secundum.d.n.[Astrinxit.]Imo fulminauit,& si mulier monasterio astricta erat : quia sibi de veritate non constitit. Vnde & de ipsa mandat Papa inquiri in seq. §. [Et j.] Hoc est, q̃ ex parte mulieris fuit ad sedem apostolicam appellatum, vel querela exposita de præmissis.vnde & cautam committit sub certa forma in sequen.§.¶Ideoque.] iij.pars.[Et virum.] supradictum,quem duxit.[Recepto sacramento.],quia nec aliter absolui debent,vt no.ſ.de offi.deleg.prudentiam.§.penul.& fi [Quia vestro.]Sic no.j.de sen.excom.cum desideres.ex tenore.vel ecclesię j.de app.ad hæc.& j.de sen. excom. cum desideres. Vtrum enim sic,vel sic non est magna vis facienda: quia idem est tenius. [Absoluatis.] Sed † contra: quia non sunt absoluendi , nisi post satisfactionem & pœnitentiam peractam.ij.q.vij.accusatio.j.in fi. Sol. verum est,q̃ vbi excessus notorius est,& est offensus homo, satisfactio præcedere debet,nisi periculum sit in mora.j.de sen. excõ. sacro.Vbi vero dubius est.& offensus homo siue ecclesia,absoluitur cum iuramento sufficienti satisfactio. ercepra.j.de ver.sign ex parte.i.Si vero solus Deus , in primo & secundo casu absoluitur cum iuramento,vt hic.Hic enim dubius erat excessus , vnde
& de

& de ipso mandatur inquiri,vt sequitur,per quod patet,ꝙ & epi
scopus sententiam fulminauit, vt no. s. Quod vero dicitur in di-
cto.c.accusatio.ꝙ non absoluatur peccator,quousque pœniten-
tiam egerit: Dicunt,quidam speciale esse in illis,qui ecclesias of-
fendunt. Alij contra.& dicunt,ꝙ illud hodie nõ tenet. & de hoc
no.ĩ.de app.qua fronte.§.sanc.in prin.[Deinde.]ver. [Non timo
re mortis.]Sed qualiter potest hoc probari? Per eius affirmatiuã
inclusam.l.quia sponte intrauit.s.de renun.super hoc.Sed cõtra:
quia potius videtur hæc probatio incumbere mulieri,quam mo
9 nialibus.Nam qui † metum allegat,ipsum probare debet. ff. eo.
non est verisimile.Potest dici,ꝙ protestatio,& quia iuuenis erat,
& quia vnum filium habebat, vt in antiquis. a probatione rele-
uat hic mulierem,arg.xxxj.q.ij. Lotharius. ff. deleg. iij. si quis in
10 principio Et qui † voluntatem mutatam asserit,hoc probet.ff.de
proba.ei qui.C.de testamentis.sancimus.ff.deleg.iij.fideicommis-
sa.§.si rem.ff.de leg.j.si mihi.§ interdum.Et de hoc no. s. de offi.
deleg.cum in iure.secundum quosdam,sed cum adhuc non cõ-
stet hic de facto,de quo mandatur inquiri, vt sequitur, non con-
stat de protestatione,nec de alijs præmissis. Vnde dic, ꝙ hic con-
stat eo ipso,ꝙ mulier non probat contrarium.si.C.qui mili.non
possunt.super seruis.lib.xij.ĩ.de his qui fi.a præla.ca noscitur. Vel
moniales obtulerant se ad probandum,& ideo mos eis gerendus
fuit.ĩ.de resti.spol.c.j.ff.de prob.l.circa.secundum.B.Dicas,ꝙ mo
niales suggesserunt,ꝙ mulier nullo metu instante, sed sponte se
eis reddiderat,& ꝙ etiam post mortem primi viri moram traxe-
rat in monasterio,& sicut monialem se gesserat, ꝙ etiam si me-
tu intrasset ab initio, præsumitur hoc ratificasse. Vel ꝙ expresse
dixit,ꝙ hoc ratificabat. Et de hoc mandat Papa ipsarum proba-
tiones recipi,qua probatione facta obtinebunt,nisi mulier aliud
probet,vt ĩ.no.[Aut.]licet metu mortis intrauerit, tamen ꝙ fe-
cerit ratum &c.Caue tamen tibi,quia huic mulieri imminebat
metus,non solum quando fuerunt præsentes gladij,sed etiam to
to tempore,quo vixit maritus,qui potestatem necis habebat su-
per eam,ex quo capitaliter ipsam ꝓsequebatur,arg.ĩ.de resti.spol.
literas.§.fi.C.e.tit.si per impressionem.semper enim poterat occi
di a marito.cum nec pateret locus ad quem confugeret, & ideo
a metus semper præsens erat.[a] ff.e.metum ij. in prin. ideoque toto
tempore vitæ mariti non præsumitur mulierem hoc ratificasse.
Ipso autem mortuo,habet locum quod hic dicitur de ratificatio
ne,vt si postea in monasterio permanserit per mensem integrũ,
videatur hoc ratificasse,arg. j. q. j. constat. Alij dicunt de duobus
mensibus.arg.ĩ.de conuer.coniu.ex publico. Tu dicas hoc esse ar
bitrio iudicis relinquendum,arg.ff.de verb.obli.continuus. §.sed
cum ita.& in eo,quod leg.& no.s.de offi.deleg.de causis. in fi. Idẽ
11 † est & in matrimonio per metum contracto,quod sequens con
sensus ratificat,quod dic,vt leg.& no.ĩ.de sponsa.ad id quod.ĩ.qui
ma.accu pos.insuper.Item hoc intelligendum est, quando velũ
cum solennitate recepit de manibus episcoporum. Secus si nec
verbo,vouisset,nec solenniter recepisset,tunc enim locum rati-
habitio non haberet.Vel si in eodem monasterio essent non ꝓ-
fessæ habitum deportantes, & esset distinctus habitus professa-
12 rum,quod dic,vt leg.& no.extra.d.n.de regula.c.j.lib.vj.†Item dif
ferentia est inter votum, & habitus susceptionem: quia votum
tenetur seruare,nisi metus impediat,qui potuit cadere in constã
tem virum,sed nec protestatio,nisi & ex tali metu interuenerit:
quia non valet nisi ex iusta causa fiat, vt no. s. de elec. Comana.
Sed non est iusta causa,nisi fiat ex tali metu,qui potuit cadere in
constantem virum.In susceptione autem habitus sufficit qualis
cunque metus,vel alia presumptio,siue protestatio super hoc ha
bita, qđ habitum inuitus suscipiebat ad hoc,vt ex tali habitu mi
13 nime obligetur.Vnde † & si cõminationibus patris habitũ quis
suscipiat,nõ obligatur.xx.q.iij.præsens.Ratio diuersitatis hęc est:
quia in voto,cum expressa voluntas interueniat, standum est ei,
nisi aliquid iustum,& tunc expressum sit, per quod valeat se tue-
ri.In susceptione vero habitus,cum nihil expresse ibi voueat, sed
præsumptio tantum sit contra ipsum,talis presumptio per aliam
præsumptionem potest tolli de facili & elidi. secundum. d. n. vt
patet in eo,quod legitur & no.s.de elec. cum inter. R. iuniorem.
§.fi. Quod autẽ supra dixit, ꝙ quãdiu vixit maritus,videatur sem-
per metus fuisse præsens,intelligendum est, quando ad alium ali
quem locum non poterat tute confugere, dum tamen & hoc
frequenter protestaretur in capitulo,vel saltem coram abbatissa,
si & hoc tute fieri poterat,alioquin nec ei imputaretur,arg.in eo,
quod leg.& no.ĩ.de app.si iustus metus.Imputaretur autem ei,si
non fecit id,quod tute & commode facere potuit,arg xxij.q.ij.fa
ciat.& in eo,quod legitur & no.s.de rescrip.sciscitatus.§.j.Igitur ei
imputabitur,si hoc qualitercunque sufficienter ratificauerit ex-
presse,vel tacite.ĩ.de regula.c.ij.& c.significatum. & c. cum virũ.
14 & extra.d.n.in eo.tit.is qui.§. ꝙ si per totum lib. vj. Et sic † quod
ab initio non tenet, per ratihabitionem ex post facto conuale-
scit.ĩ.de despon.impu de illis.§.fi.Item no. ꝙ si vnus coniugum
conuertatur altero viuente remanente in seculo & non conuer
so,etiam si conuersio metu fiat,si postea hoc ratum habeat mo-
riente illo qui remansit in seculo,in religione cogitur remanere:
ex quo habuit coniugis in seculo remanentis voluntatem.ĩ. de
conuer. coniu. ex parte. consuluit. Secus si intrasset religionem
non obtenta licentia coniugis in seculo remanentis.ĩ. de con-
uer.coniu.placet.& c. quidam intrauit. [Ipsam.] scilicet mulie-
rem, nisi aliud probauerit. Nam & probationes suæ repellendæ
non sunt.patet s.de renun.super hoc qđ sciscitaris.§.j.ĩ.de spons.
consultationi.ĩ.de despon.impub.c.fi.

ADDITIO.

a ¶Præsens erat. Adde do.Abba.hic cui do.Andre.Sic.addit Calde.consi.j.
hoc tit.

SVMMARIVM.

1 *Temporalia qui aufert,aufert vitam.*
2 *Metum iustum inducit,omnium bonorum amissio.*
3 *Iuramentum per vim præstitum obligat.*
4 *Voluntas coacta,uoluntas est.*
5 *Metu probato restituit prætor per actionem quod metus causa.*
6 *Metus quid sit & unde dicatur.*
7 *Vis quid sit.*
8 *Vis & metus an inter se differant.*
9 *Metus probabilis quis dicatur.*
10 *Incidens in metum culpa sua, ei non subuenitur.*
11 *Casus in quibus subuenitur in metum culpa sua incidenti.*

CAP. II.

ABbas. Destinauit. quod est.ĩ.[A quo]scilicet ab-
bate.[Tenere.]Ideo magis poterat timere.
C.e. ti.si per impressionem. [Ad domum eius] scili
cet,R.[Qui]ver. milites & Burgenses receperunt in
mandatis a dicto abbate.[Vt cum a domo & vniuersa &c.] Iste
1 fuit iustus timor vt patet.ĩ.de iureiur.verum.†Nam qui aufert tẽ
poralia aufert vitam.ar.j.q.iiij.si quis obiecerit.& s.de offi.ordi.in
ter cætera. ff.de mino.in causæ.j.rñ.ibi.non est æquum fideius-
sor. in necem meam subueniri,& habuisti.si.mandatum s.e.c.j.
2 respon.j. Et no. † hic iustum metum esse amissionem om-
a nium rerum.secundum.d.n.quod dic, vt no.ĩ.ver.j.[Quod cum
idem.]ver.scilicet.R [Coactus fecisset.]scilicet abiurasset.nihilo-
minus tamen repetit, vt sequitur. Ex quo patet,ꝙ si quis propter
metum amissionis rerum suarũ iuri suo renunciauerit, vel ipsũ
in alium transtulerit,vel abiurauerit.nihilominus ipsum repetit,
vt hic. & l.distin. præsbyteros. Quod est intelligendum, quando
tale ius est, quo subtracto vita corporalis, vel spiritualis adimit.
xxij.q.iiij.§.fi.ver.quisquis ergo se iuramento &c.No.autem circa
istam materiam,ꝙ ea,quæ per metum vel vim fiunt, mero iure
3 tenent,& † iuramentum præstitum obligat.ĩ.eo. ad audientiam.
4 Et hoc ideo, quia coacta † voluntas,voluntas est.xv.q.j.merito.s.
de elec.cum inter.R.ff eod. si mulier.§. si metu.nisi sit tale quid,
quod non possit seruari sine detrimento salutis æternæ.ĩ. e. cum
dilectus.respon.j.ver.cum vtrunque. Illud enim seruandum non
est.xxij.q.iiij.si aliquid.& ar.s.de pac.c. si.nec pro aliquo metu de-
bet quis mortali consentire. ĩ.eo.sacris.Idem est,si corporalis vita
5 adimitur,vt s.no Quantuncunque autem teneat mero iure†præ
tor tamen per actionem.quod metus causa.restituit metu proba
to.ff.eo.metum.iij.§.sed ꝙ prætor. Nec refert, vtrum is, qui rem
sic traditam possidet, metum intulerit vel alius, quia metus iustã
causam ignorantiæ in se habet. Et potest agi tam contra illum,
qui metum intulit, quam contra illum qui possidet. Sed si ab
vno suum consequitur contra alium agi non potest.& proban-
tur hæc.ff.eod.tit item si cum exceptione†.§ in hac.& § Pedius.
Alias est lex & incipit.arbitrium.ff.de dolo. si plures.ff. de eo per
quem fac.est.l.j.§.si plures.C.de cond.furt.l.j.Et est verum quan-
tuncunque plures mihi obligati sunt ex eodem facto,& peto,qđ
mihi abest, & eis adest, quod vno soluente cæteri liberantur. Et
quando pœna pro priuato commodo introducitur.Secus quan-
do peto id,quod mihi abest, & tibi non adest. Et quando pœna
est pro bono publico introducta.ff.de iurisd. om.iud.si id quod.
§.fi.Vel quando pura pœna est.ff.si quis ius di. non obtem. l.vni-
ca §.fi.Hic enim vno soluente cæteri non liberantur.ff.ad l.Aqu.
item mela.§.si plures.Et de hoc no.s. de rescrip. c. fi.vel dic, vt in
6 sequen.c.¶ Vnde quia.] ij.pars.[Quæ metu & vi.] † Metus est in
stantis & futuri pericnli causa mentis trepidatio.ff.e.l.j.Et dicitur
metus,quasi mentem tenens: quia talis vt frequentius aliud ore
exprimit,aliud corde gerit,quod fieri non debet.xxiij.dist.psalmi
c sta.xxij.q.ij.primum.[c] Vis † autem est maioris rei impetus, cui
7 resisti non potest,scilicet commode. Vnde & detracta est hodie
vis

ADDITIONES.

a ¶Metum iustum inducit omnium bonorum amissio. Et idem dicit Goff.
secundum d.Abb.de maiori parte.pro quo facit.c.frequens.de resti.spo.
lib.vj.cui And.Bar.addit Alex.consi.143.
b ¶Tenent.Adde omnino gl.j.& d.Abb.hic.
c ¶Vis quid sit.Adde an vis & metus inter se differant Bar.in l.j.ff.quod me.
causa.

vis mentio: quia quod vi atroci fit,& metu fieri intelligitur. ff.e.
l.j.Et adde,quod no.ĩ.e.ad audientiam.§.vnico. Et requiritur, ꝙ
9 metus presens sit,licet periculum sit futurum.ff.e.metum.ij.†Me
a tus autem non excusat,nisi sit probabilis.[a] ff.e.l.metum.j.Et dici
tur probabilis quando talis est, qui caderet in constantem virũ.
ĩ.de sponsal.veniens.ij.in fi & ĩ.e.ad audientiam.§. vnico. vbi de
hoc.Puta,dominus minatur captionem,status subuersionem,af
firmans, ꝙ scindet instrumenta, seu priuilegia per quæ libertas
posset comprobari.Vel quando quis euaginato gladio clamat ad
mortem.s.c.j.& ĩ.e.c.pen.respon.j.non obstante. vbi de hoc. Vel
dum verberat, seu venit cum multis tenentibus baculos ad ver-
berandum,vel minatur stuprum.vnde versus.

Excusat carcer status,& mors,verbera stuprum.

Probãtur hæc.ff.e. isti quidem.& l.nec timorem.& l.fi.§.si iusto.
C.de transac.interpositas.Tu vero dicas hoc esse arbitrarium, vt
patet in eo,quod no.ĩ.e.c fi.respon j.versi.fi.[Reuocari.] nisi quis
10 † in metum incidat culpa sua,tunc enim non subuenitur. ff. e.si
11 mulier.xxij.q.iiij inter cætera.† Excipiuntur tamen casus,in qui-
bus,& si quis in metum culpa sua inciderit,subuenitur.Primo in
matrimonio,& est ratio,quia requirit animi libertatem.ĩ.de spõ
sa.veniens.ij.& c.cum locum.Secundo in promissione dotis. ea-
dem ratione.ff.e.si mulier.§.si dos.Tertio in alienatione rei eccle
siæ.ĩ.de iureiu.c.ij.Quarto in iurisdictione prorogãda.ff. de iud.
l.ij.ĩ.de fo.compe.si diligenti.in fi.Quinto in voto.s.e.c.j.ĩ.de vo
to.licet.Voluntarium enim militem sibi elegit Christus. diabo-
lus vero coactum sibi actionatur. i. lucratur. Vel auctionatur. i.
authoritate sua acquirit, seu fraudulenter mercatur aliquo ære.
i.aliquo peccato, seu delectatione interueniente. Alias auxiona-
tur.ab augeo ges:quia per hoc numerus suorum augetur.Alias
anxionatur. ab ango angis. Appræhendit enim talem inter an-
gustias Treñ.j.Gymel.sic intellige.xv.q.j.non est.Sexto in authori
tate tutoris.ff.de auth.tu. l.j.in fi.Septimo in testamenti factione.
ff.de testamentis,qui testamento.§.fi.Octauo in sententiæ pronũ
b ciatione.[b] xj.q.iij.iniustum.Nono in procuratoris cõstitutione.[c]
c s.de procur.accedens.Decimo vbicunque vertitur periculũ ani-
mæ.ĩ.de iureiur.si vero.ĩ.de re iudi.lator.tenor consanguinei,vel
corporalis vitæ.secundum ea,quæ no.s.e.respõ.j.ver. ꝙ cum idẽ.
In his casibus subuenitur,& si quis in metum inciderit culpa sua
nec astringitur quis iuramento. In alijs autem tenet mero iure,
quod agitur,sed metum passus restituitur. Et de hoc no. spacio-
sius in summa.e.tit.§.qualiter metus.& §. qualiter retractet. sub.
§.ꝙ autem.& sub.§. habet autem. [Restituas vniuersa] No. ꝙ
licet peccauerit per metum renunciando, tamen in odium me
tum inferentis restituitur.

ADDITIONES.

a ¶Metus probabilis quis dicatur.Adde quis dicatur iustus metus.Bar.in l.
metum.ff.eo.& in l.interpositas,C.de transac.
b ¶Pronunciatione.Adde Ro.singula.suis.fol.ij.secundum And.Sic.
c ¶Constitutione.Adde Ro.singula.suis.fol.xxiii.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio ad terrorem laicorum facta,non tenet ipso iure.*
2 *Renunciatio facta in manu non sui iudicis non valet.*
3 *Iuramentum metu extortum an obliget.*

CAP. III.

1 ADaures. [Quod electus quidam.]Renuncia
uit.quod est.ĩ.Talis renunciatio †ad
terrorem laicorum facta, non tenet ipso iure.s.de
elec.c. ij. lxj. dist. miramur. Aliquando tamen tenet
id,quod ad clamorem populi fit.quod alias non fieret, nec tene-
2 ret.ff. de sica. l. penul. Sed & si sponte fieret hæc † renunciatio in
manibus non sui iudicis,non valeret.ĩ.e.c.j.quod dic,vt le. & no.
s.de renun.ꝙ in dubijs.& c.admonet.& c. pen. & fi. [Electioni.]
sic renunciauit hæreditati spirituali sibi oblatæ Idem est si renun
ciet iam acquisitæ.s.c.proxi.Idem si temporali sibi delatæ, in quo
casu duplici via succurrit prætor. Aut actiones vtiles quasi hære-
di dando,aut actionem.quod metus causa.præstando.ff.e.si mu-
lier.§.fi.[Vno excepto.]Ideo valuit,dummodo forma obseruata
sit,& si nihil electum impedit.Et dummodo iste vnus contem-
ptus non fuerit,vt patet.s.de elec.postquam is.& c. ꝙ sicut. & ca.
quia ꝓpter.¶ Tuæ igitur.] ij.pars. [Iuramẽto.] facto super libro,
vel reliquijs,vel altari.secundum.d.n.[Vel fide interposita.] i.pro
missione facta per Deum,vel fidem suam.secundum.d.n. Sic er-
go hæc duo æquiparantur,vt no.s.de transac.constitutus. §. j. Et
ex hoc patet,ꝙ obligat (quamuis per metum præstitum) iuramẽ
tum,quando tale est,quod potest seruari sine detrimęnto salutis
æternæ,vt hic.& ĩ.de resti.spo.accepta.ĩ.de iureiur.si vero Sed cõ-
tra.ĩ.de resti.spo.c.ij. Sol. aliud est repetere, quod per metum re-
nunciatum est vel traditum, in quo casu obstat iuramentum,vt
hic. Aliud petere restitutionem ab illo,qui spoliauit, in quo casu
non obstat iuramentum,vt in contrario.& no.s.de renun.super
hoc ꝙ sciscitaris. Et est ratio: quia in primo casu non est res affe-
cta quando traditur,& voluntas tradentis ibi interuenit,quamuis
coacta. In secundo vero res affecta & vitiosa est quando iuratur,
nec voluntas spoliati in traditione rei.qua spoliatus fuit,aliqua in
teruenit spontanea,vel coacta.Item cõtra s.de renun. cum inter.
P.Sol.ibi non agitur ex prima restitutione,sed ex secunda impe-
tratione.& dic,vt ibi no.Item contra s.c.prox Sol.ibi iurauit abre
nunciare, & renunciauit, & sic iuramentum seruauit, vnde po-
stea repetit,vt ibi.& ĩ.c.j.ad fi.Hoc autem intelligitur, quando re
nunciauit,& postea non repetere iurauit.Vel dic,ꝙ licet obstet iu
ramentum,vt hic,tamen authoritate Papæ potest repetere,vt ibi.
& de hoc no.spaciosius in summa.eo.tit.§.fi.sub §. in hac autem
retractatione.& ĩ.de iureiur.si vero.& c.verum.& in dicto.c.cum
inter P. [Confirmata.] sic, ꝙ de cętero non esset plebanus illius
ecclesiæ,nam si hoc iurasset,suo iure repetere non posset.ĩ. e. c.j.
sed Papa debet eum absoluere.ĩ.de iureiur si vero.Circa quod di-
3 uersæ sunt opiniones.† Baz.dixit,ꝙ iuramentum metu extortũ,
neminem obligat,arg.hic.& idem videtur sensisse prætor. ff.e.tit.
l.j. Alij dicunt,ꝙ si iurans habet animum obligandi se,obligatur
alias non,arg.ĩ.de bapt.maiores.§.ille vero.& preceden.Tu distin
guas inter iuramentum, quod de sui natura malum est & turpi-
ter præstitum,quod non obligat,vt no s. de elec. venerabilem.§.
cos igitur.ver. idem etiam contra proprium iuramentum. Et il-
lud,quod non est malum de natura sui,sed turpiter tantum præ-
stitum.i.dolo,vel metu extortum,& tale obligat. Vnde si iuret qs
etiam per metum res suas non repetere, debet illud seruare quo-
usque per episcopum absoluatur,sed absolui debet, & postea pe-
tere potest. Et secundum hoc intellige.ĩ.de iureiur.si vero.& c. ve-
rum. Cognoscet autem episcopus antequam absoluat, an talis
metus interuenerit,qui potuit cadere in constantem.& sic absol-
uet,alias non.ff.e.tit.metum.Hæc ergo decre.potest intelligi,quã-
do talis metus non interuenit. Si quæras, quare ergo restituitur
iste Rogerius? Respondeo quia ecclesia non tenetur habere ratã
renunciationem: quia non potest clericus renuncians astringe-
re,nisi personam suam tantum,vt patet in eo,quod legitur & no.
s.de renun.quod in dubijs.Potest & illud dici,ꝙ hic metus inter-
uenit, qui potuit cadere in constantem virum, sed tamen con-
trauenies non auditur,nisi prius a suo episcopo absoluatur.quod
tamen posset facere, si iuramentum vel fides præstita non inter-
uenisset,vt hic dicit.Quamuis autem episcopus possit absoluere,
cauere tamen debet quantum potest,ne quis directe veniat con-
tra proprium iuramẽtum,vbi potest aliter adiuuari. Vnde si quis
iurauerit vsuras soluere,non absoluatur, sed soluat, & postea re-
petat.ĩ.de iureiur.debitores.& c.ad nostram.Quid si iurauerit nõ
repetere? Respondeo.adhuc potest iudex ad denunciationem ip
sius,vel ex officio ad restituendum compellere receptorem.ĩ. de
iureiur ad nostram.ij.Quid si debitor iurauit non denunciare cre
ditorem ad pœnitentiam? Respondeo non est seruandum hu-
iusmodi iuramentum, cum sit contra euangelicam veritatem.
ij.q.j.si peccauerit.secundum.d.n.& patet. ĩ. de iureiur. quemad-
modum.§.fi.Tu vero dic de hac materia,vt no.ĩ.c.j.§ vnico. ver.
fi.super verbo,non ad repetendum ver.quid si iurauerit.ĩ.de iure-
iur.si vero.& c.verum.& ĩ.e.ad audientiam.

SVMMARIVM.

1 *Christianus non faciet irrita,quæ procedunt de labijs suis.*
2 *Metus peccati semper imminet.*
3 *Periurus quantumcunque peniteat,semper infamis remanet.*
4 *Interdicta,ex qua violentia descendant.*
5 *Expulsiua violentia in rebus inducit interdictum.*
6 *Vis turbatiua inducit interdictum in rebus immobilibus.*
7 *Interdictum vtrobi datur in rebus mobilibus.*
8 *Meticulosus quis dicatur.*
9 *Iurans non repetere,iuramentum debet seruare.*
10 *Excludens fraudem fraudem non facit.*

CAP. IIII.

ADaudientiam. [De Cheuellis.] ꝓpriũ
nomen est.[Ad ecclesiã
de Cheuellis.] proprium nomen est.[Canonicæ.]si-
ne prauitate simoniæ,alioquin contra.s.de elec.c.pe.
& illius,ad quem spectabat authoritate. Alioquin contra.s.de of-
fi.deleg.super eo.s.de ele.peregri.c.fi.s.de fil.pres. constitutus. [Et
aliquantulum.]Alias aliquandiu. Maxime,nam idem esset, & si
nunquam possedisset, quantum ad hoc de quo hic quæritur, vt
patet in eo,quod no.s.c.proxi.& s.de elec.Osius. Esset autem vis,
si diceret se spoliatum,vt patet.ĩ.de rest.spo.ex parte.M.mulieris.
§.j.ver.ac si per alia &c.[Grauissimo.]ver.[Metu regis.]scilicet in
terueniente.si.ĩ.qui cleri. vel vo. insinuante. [Quia eam.] scilicet
ecclesiam.[Resignaret.]Iurauit ergo resignare. & nõ iurauit nõ
repetere,& ideo non obstat iuramentum,vt dicit in fi [Ad quos
pertinebat.]Alias non valuisset resignatio vt s.de renun. admo-
net.& no.s.c.proxi.in prin [Resignauit.] propter metum periu-
rij,alioquin si simpliciter hoc promisisset per metum, & postea
metu non instante renunciasset,teneret renunciatio. Tum quia
metus non esset præsens. ff. e. metum. ij. Tum quia sublata esset
proxima causa turpitudinis.C.e.l.ij.ff.de condic.ob tur.cau.l pen.
Sed contra, nam & si ita hæc teneantur hi,qui non curant de ani
ma

1 ma.† Christianus tamen & maxime clericus, quæ procedunt de
labiis suis non faciet irrita, vt patet in eo, quod legitur & no. s̄. de
2 pact.ca.j. & iii. Ergo semper † imminet metus transgressionis &
peccati.ex quo vel simpliciter hoc promisit, vt patet xxij.q.v. iura
menti.Sol.si is non intendebat se obligare cum effectu, sicut nec
prima facie præsumitur, nullo modo quantum ad Deum obli-
gatur: quia ad cor respicit Deus.xv.q.vj.c.j.in fi.xxii.q.v.qui periu
rare.Per quod videtur, ꝙ idem sit, & quando iuramentum præ-
statur.xxij.q.v.iuramenti.Ecclesia tamen aliud statuit in iuramē-
3 to, vt in maiori reuerentia habeatur, sicut & eadem ratione † sta
tuit, ꝙ periurus quantumcunque peniteat semper infamis rema-
net.j̃.de testibus c.fi.& iunge, quod no.j̃.e. c. pen. respon.j.ver.vo-
lentes.& s̄.c.proxi.in fi.& j̃.de iureiur.si vero.& c.verum. vbi eui
denter hæc solutio comprobatur. Et merito hoc statuitur in reue
rentia iuramenti: quia & cum toto isto pauci sunt, qui hoc ser-
uent sicut deberent.& ne videatur ecclesia viam periurijs aperire
vt le.& no.j̃.c.fi.respon.j.ver.volentes.Igitur si resignat, cum sciat
se non obligatum quantum ad Deum tenet resignato, vt in pri-
mis iuribus. Et quia hoc resignauit, ei est imputandum, sed pro-
pter metum illatum subuenitur, vt sequitur in §.j. ¶[Quia vero.]
ij.pars.[Quæ vi metusue.]Olim ita edicebatur, quod vi, metusue
4 causa gestum est, ratum non habebo. † Vis enim fiebat mentio
propter necessitatem contrariam spontaneæ voluntati. Et secun
dum hoc tempus in hoc libro intitulata est hæc rubrica, vt in ip
sa patet. Sed hodie detracta est vis mentio, quod dic, vt no.s̄.e.ab-
bas.§.vnico.& hoc intelligas de vi compulsiua, quæ inducit actio
5 nem.quod metus causa, vt ff.e.l.j.& l.mulier.§.fi.Secus de † expul
siua, quæ in rebus soli inducit interdictum.vnde vi.vt ff.de vi &
vi ar.l.j.respon.j.& §.j.& ij.& per totum. Hoc ergo, quod hic dici-
6 tur, non intelligas de † vi turbatiua, quæ inducit interdictum. vti
possidetis.in rebus tantum immobilibus, nec vis ei, qui etiam in-
iuste possidet, inferatur, vt ff.vti possidetis.l.j. §. igitur hoc interdi-
7 ctum.& l.ij.† In rebus vero mobilibus interdictum. vtrobi.intro
ducit, vt ff.vtrobi.l.vnica. Sed nec de ablatiua, quæ inducit vim bo
norum raptorum, in mobilibus, etiam si non sint illius, a quo ra
pta sunt.ff.vi bo.rap.l.ij.§.j. & §. in hac actione. Et postremo nec
de inquietatiua, ex qua oritur, quod vi aut clā. ff. quod vi aut clā.
l.j.rñ.j.& §.j.ii.& iij.& per totum.& de hoc no.in summa. e.tit.§.
qualiter distinguatur. [In constantem virum.] non meticulo-
sum, seu formidolosum, qui mouetur ad volatū auiū vñ versus.

Non semper feriet quodcunque minabitur arcus.

Contra talem dicit Seneca. Noli esse miser ante tempus, satis do-
bis, cum venerit, interim tibi meliora promitte. Idem. Plura sunt
8 quæ nos terrent, quam quæ præmant.† Is ergo meticulosus dici-
tur, qui timet timenda, & non timenda. ff. e. metum. & l.nec ti-
morem. Cōstans vero securus stat, quod dic, vt no.s̄.e.abbas.[Nō
9 obstante.] ver.[Non ad repetendum.] † Ergo si iurasset non re-
petere, seruandum esset iuramentum.C.si aduersus rem l.j. nisi a
Papa licentiam impetraret.s̄.e.abbas. Qui & ex officio ad denun-
ciationem sibi factam talem mandat restitui.j̃.de iureiur, ad no-
stram.ij.Sed & potest talis absolutionem iuramenti impetrare, si-
10 cut fit in vsur.j̃.de iureiur.c.j.Nec † videtur fraudem fecisse, cum
fraudem excluserit.ff.de leg.ij.cum pater.§.Titio.in fi.& arg. ff.de
nego.gest.at qui natura.§.cum me absente.ff.de inoffi.testa. con-
tra veterani.§.quarta autem accipietur.in fi.Quid si iurauerit nō
repetere, nec absolutionem petere? Adhuc potest hoc ecclesię de
nunciare.j̃.de iureiur.quemadmodum.in fi.Quid si iurauerit nō
denunciare, nec absolutione vti, etiam si absoluatur? Dicas, ꝙ cō
siderata salute animę delinquentis, si ad hunc metum passus prin
cipaliter tendat, adhuc potest hoc denunciare ecclesię: quia eius
contrarium.s.non denunciare, quod iurauit, est contra euangeli-
cam veritatem.Mat.xviij.e.Si peccauerit in te frater tuus.j̃.de iu-
di.nouit.j̃.de testibus in omni.Quinimo hac ratione considera-
ta, tale iuramentum nullum est, nec seruandum.xxxij.q.vij. om-
nes causationes.xxii.q.iiij.si aliquid.& c.inter cætera. Et per hæc,
quæ hic leguntur & no. est solutio facta. s̄. c. proxi. comprobata.
[Restitui.] ipso intentante actionem. quod metus causa. secun-
dum.d.n.

SVMMARIVM.

1 *Iudicia Dei & ecclesiæ multoties sunt diuersa.*
2 *Testamentum non valet vbi testes detinentur inuiti.*
3 *Tutoris authoritas per vim extorta, non valet.*
4 *Debitum ab excommunicato potest peti.*
5 *Melius est omnia mala pati, quam malo consentire.*
6 *Metus amissionis bonorum non excusat a peccato.*
7 *Papa potest quemlibet a sententia sua eximere.*
8 *Papa non potest licentiam peccandi dare.*
9 *Participans cum excommunicato peccat mortaliter.*

CAP. V.

SAcris est canonibus & inf. Pars.j̃.de sepul.sacris. [Excommunicatis.] cum participibus suis, vt in parte illius.j̃.de senten.excom.sacris.

Sed melius est, ꝙ hoc intelligas sicut iacet: quia hodie talis sentē
tia non est ferenda, quod dic. vt le.& no.ibidem.& extra. d. n. de
sen.excom.statuimus.lib.vj.& c.romana.§.sed nec in specie. & §.
caueāt.[Coactionem.] Absolutam, hoc est, per manuū attractio
nem, seu detentionem.vt sequitur.& probatur.xlv.dist. de iudeis.
50.dist.presbyteros.j.q.j.constat.ff.de aleatoribus.l.ij.respon.j.j̃.de
bapt.maiores.§.item queritur & §.fi. [Attrictus.] Primus casus,
in quo non peccat, vt j̃ ver.in primo [Aut per metū inductus.]
Secundus casus, in quo peccat, vt j̃.e.ver.in secundo. [In primo.]
ver.[Casu.] scilicet quando inuitus trahitur. Et no. ꝙ aliqui intel
ligunt hoc.c.quando metus interuenit, qui non caderet in con-
stantem. Nam si caderet, omnino excusaretur participans. Alij
dicunt hoc c.intelligendum.quando quis per metum commu-
nicat excommunicato in crimine.secus si in hospitio, vel in mē
sa, arg.j̃.de sen.excom.nuper.sed litera sonat totum contrarium.
secundum.d.n.Quod verum est, vt apparet in distinctione, quā
fecit hic.& in se.ver.Maxime, cum dicit pro nullo metu.q.d.siue
sit talis, qui potuerit cadere in constantem, siue non. Nec obstat.
xj.q.iij.idem prædecessor.ad fi.quia officium prædicationis excu-
sat illum participantem ad quem missus fuit, vt ibi dicit.& pa-
a tet.j̃.de sen.excom.cum voluntate. Vel dicas,[a] ꝙ quamuis parti-
cipanti per metum, dummodo peccato non consentiat, coram
Deo nullum sit detrimentum, vt ibi dicit, quantum tamen ad ec
1 clesiam est excommunicatus minori, vt hic dicit.† Et sic iudicia
Dei, & ecclesiæ multoties sunt diuersa, vt patet in eo, quod legi.
& no.j̃.de sen.excom.a nobis.ij. Et de hoc no.j̃.e.ver.super verbo,
excludit.[Magis pati, quam agere.] Et ideo omnino excusat. &
2 est.ii.vj.dist.testamentum.Si.dicit.l. ꝙ † non valet testamentum,
vbi testes detinentur inuiti ff.de testamentis.qui testamento §.fi.
3 † Sed nec valet authoritas tutoris per vim extorta, nam dormiē-
ti vim patiens comparatur.ff.de auth.tu.l.j.§.fi.[In secundo.]ver.
scilicet quando per metum inductus est.[Attenuet.] si.ij. q. j. in
primis.Quandoq; vero nullo modo excusat, vel minus excusat.
de con.dist.iiij.eos.xj.q.iij.quisquis metu.[Eam.] scilicet culpam.
[Non penitus.] alias prorsus. [Excludit.] Minor tamen eam ex-
cludit, arg.contra.xj.q.iij.quoniā multos.& duob.c.se.So. illud est
indultum a iure.secundum.B. Verum est ex post facto, nam pri-
ma facie expresse prohibetur ibidem, ne quis excommunicatis
communicet. Dicitur tamen, ꝙ si hoc fecerit necessitate ecclesię
cogente, eorum iniquitati non consentiens non erit participan
ti coram Deo aliquod detrimentum. Vel dic, vt no.s̄.e.ver. super
verbo, casu. Non ergo quælibet participatio est mortalis. Nam li-
cet loqui cum talibus de salute animæ suæ. & vt ad ecclesiam cō
uertantur, & alia etiam verba interponere, vt inducens magis p-
4 ficiat apud ipsos.j̃.de sen.excom.cum voluntate.respon.j.Sed † &
debita nostra a talibus possumus repetere.j̃.de iudi. intelleximus.
j̃.de sen.excom.si vere.alias cum voluntate [Cum pro nullo me
tu &c.] Sumitur hoc ex eo, quod leg.xxxij.q.v. ita ne.vbi dicit, ꝙ
5 † potius debemus omnia mala de mundo tolerare, quam pec-
6 cato mortali consentire. Nec † excusat metus amissionis tempo
ralium a peccato.s̄.de ma.& ob.illud.& ar.s̄.tit.j.c.vnico.in fi. Ex-
pedit enim potius post tunicam relinquere pallium.j̃.de homici
dio. suscepimus. §. fi. Nihil etiam prodest homini, si vniuersum
mundum lucretur & c.j̃.de simo.Mattheus.in fi.In casu tamen vi
detur coactio excusare.ideo signo contra.j̃.de sen.excom. signifi-
cauit. Sol. licet excuset a sententia & pœna, vt ibi, non tamen a
7 culpa, vt hic. Ratio † hæc est: quia Papa potest quemlibet a sen-
8 tentia sua eximere.xj.q.iij.quoniam multos.† Sed non potest ali-
cui licentiam peccandi dare, vt no.j̃.de concess. præ. proposuit. &
patet in eo, quod no.s̄.de tempo.ordi.ad aures. §. j. Inobedientia
autem secūdum omne ius est peccatum, vt patet in eo, quod no.
s̄.de transla.epi.c.ij.§.sed neque. ver. & ꝙ non est. Sed nonne po-
test dare priuilegium participandi sine peccato cum excommu-
9 nicato? Dic, vt no.j̃.de sen.excom.nulli.[Mortale.] per hoc † pa-
b tet, ꝙ cū excōmunicato participans peccat mortaliter.[b] quod ve
rum est, si hoc faciat in contemptum ecclesiæ, censuram eccle-
siasticam trupham putans. Vel quando hoc facit, spreta monitio
ne iudicis, ne cum tali participet, sibi facta, quod dic, vt legitur &
no.extra.d.n.de de sen.excom.statuimus.lib.vj.

ADDITIONES.

a ¶Vel dicas.Do.Abb.commendat hoc dictum, sed secundum eum contra hoc facit iste tex.dum dicit istum culpam contrahere, licet metus ipsam attenuet.

b ¶Peccat mortaliter. Si quæras, vtrum cum excommunicato communicans peccat mortaliter, uel incurrat sentētiam excommunicationis maioris, uel minoris, uide plene per do.Henri.hic.& per do.Abb.

SVMMARIVM.

1 *Feudum sine consensu domini alienatum incidit in commissum.*
2 *Iuramentum præstitum supra vsuris debet seruari.*
3 *Metum probabilem non inducunt omnia verba.*
4 *Metus multi sunt excusantes.*
5 *Metus excommunicationis excusat.*

Fraus

6 *Fraus & dolus æquiparantur.*
7 *Dolus cum dolo compensatur & culpa cum culpa.*
8 *Restitutioni locus non est in spiritualibus.*

CAP. VI.

CVm dilectus & inf. [Vel translatio nem.] si diœcesanus vellet ipsam ecclesiam supponere cisterciensibus. Nā in eius preiudicium nihil facere possunt,[a]
a & talia ad ipsum pertinent.j̃.de exces.præ.sicut vnire. Se tamen
poterunt personaliter obligare, vt j̃.sequitur.& probatur.j̃.de do.
inter dilectos.j̃. de arbitris. cū tempore. Et potest episcopus hoc
ratificare, ar.j̃.de his quæ fi.a præla.c.iii. in fi. & habebit iura epa-
lia, sicut prius.j̃.de relig.do.quia monasterium. Si vero episcopus
voluerit hoc potuit reuocare, vt patet in eo, quod no.s̄.de transl.
epi.quanto.§.fi.& de renun.quod in dubiis. Quinimo videtur, ꝙ
si sine cōsensu suo se alijs submiserit, ecclesia incidit in commis
1 sum. Sicut † no.in feudo alienato sine consensu domini.s̄.de cō
sti.quæ in ecclesiarum.j̃.de feu.c.ii.ar.j̃.de loca.potuit.j̃.de priuil.
cum olim.ij.§.j.j̃.de sta.mo.recolentes. Et adde, quod no j̃.de re-
bus eccle.non alie.c.j.j̃.de priui.pastoralis.[Impedirent.] Subau-
di.per eos ad quos spectat legitime faciendam. Et no. ꝙ quāuis
canonici isti ordinem Cistercien. tāquam arctiorem potuerint
profiteri.j̃.de regula.licet.& promittere non impedire transla io
nem, per se tamen ipsam facere non possent, vt hic dicitur.secun.
d.n.Tu dicas, ꝙ & si aliqui ex ipsis possent, petita licentia licet nō
obtenta, transferre se ad ordinem arctiorem, & ipsum profiteri,
vt dicta decre.licet. remanentes tamen in eodem, non possent
aliam religionem profiteri, Nec se & locum ad eandem transfer
re sine diœcesani licentia & consensu, vt patet.j̃.de eccle.ędifi.ad
audientiam.ij. Et in eo, quod legitur & no.j̃.de rebus eccle. non
alie.possessiones.j̃.de relig.do.inter quatuor. [Cum vtrumque.]
ver.scilicet ꝙ obseruent regulam, & ꝙ supponi sint. [Salutis æ-
ternæ.] si.j̃.de iureiur.si vero. Vel corporalis. quod dic, vt no.s̄.e.
abbas.respon.j.ver.quod iidem.& in fi.[Nolentes.] versi. [Viam
2 periuriis.] Ecce ratio † quare ecclesia statuit, ꝙ debeat seruari hu
iusmodi iuramentum, etiam super vsuris præstitum. j̃. de iure-
iur.debitores. quamuis in veritate non sit obligatorium apud
Deum, vt & no.s̄.eo.ad audientiam.respon.j.in fi.& patet.j̃.de iu
reiur.verum.vbi de hoc.& est simile, C.si aduersus ven.l.i.C.de in
dicta vidu.tol.l.ij.j̃.de iureiur.si vero.& c.cum contingat. [Non
obstante.] ver.[Violētia.] Quæ fuerit hæc violentia ignoramus.
Forte fuerunt aliqua verba, per quæ incusserant eis timorē. Forte
enim dixerunt, nisi faciatis voluntarie, facietis hoc necessitate vr
gente.scilicet authoritate Papæ, vel alia consimili, quæ non de-
buit cadere in constantem.secundum.d.n.ar.j̃.de resti.spo.olim
3 iij. Multa † enim verba possunt proponi, quæ non semper indu-
cunt metum probabilem.vt no.s̄.e. ad audientiam. §. vnico.in
prin. Vel forte excommunicatio fuit comminata, sed illud non
excusat, cum sit medicinalis.r.q.j.multi.& extrauag.d.n. de sent.
excom.cum medicinalis.lib.vj.secundum.B. Vel potest exempli
ficari per id, quod le.& no.s̄.de renun.ex transmissa. [Nec metū
4 moris.] qđ dic, vt no.s̄.e.abbas.§.vnico.in prin.Sed cōtra: † quia
inuenio, ꝙ excusat metus amissionis rerum.s̄.e.abbas j̃. de iure-
iur.verum. Item metus impediendæ promotionis j̃.de inst.cum
venissent.§.j.versi. ipse vero timens. Item onerandæ libertatis.ff.
quarum rerum actio non da.l.j.§. qui onerandæ. Item iudicis.ij.
q.j.in primis.C.e.l.pe.& fi.j̃.de app.si iustus. Item verborum.xxiii.
q.viii. conuenior. Item suspicio metus.ff.de locato. habitatores
5 † Item excommunicationis.† nec mirum: quia continet nedū
† corporis, sed & animæ detrimentum.ij.q.j. de manifesta.xj.q.iij.
audi. Nec obest si dicas medicinalis est: quia hoc verum est, qñ
causa subest, & quando etiam non subest propter bonum obe-
dientiæ. Verumtamen nollet quilibet hanc recipere medicinā:
quia hæc medicina multoties plus aufert, quā afferat.s̄. de æta,
& quali.cum bonæ. & ideo non semper expedit ipsam recipere.
Quid enim si episcopus dicat misero & pauperi presbytero, ego
excommunicabo te, nisi dederis mihi.x.& forte speretur de pro
motione sua in aliqua ecclesia. Iuste & probabiliter potest time-
re, ar.xj.q.iii, sententia.j̃.de resti.spol.olim.iii. Dicas igitur, ꝙ hæc
a iudice erunt inspicienda, vt arbitretur fideliter in prædictis si ac
ciderint, vtrum metus qui allegatur debeat excusare, in quo per
sonas, loca, qualitatem facti, & causas, nec non & tēpora, & alias
circunstantias considerabit & pensabit, habens Deum & verita-
tem præ oculis, & etiam æquitatem, vt leg. & no. s̄. de transac.c.
fi.ad hoc.ff.e.non est verisimile. ff.ex quibus ca.ma.l.iii.j̃.e.c.j. ff.
de rei ven.in fundo.& de hoc no.spaciosius in summa.e.ti.§.qua
liter metus distinguatur.ver.inuenio tamen, & sequen.¶ Nec ob
stante.] ij.pars.[Seductos.] a Cisterciensibus.[Fatuitatem.] ff.de
iur.& fac.igno.nec supina.ff.de ædil.edic.quæritur.§.si. Ad hanc
fatuitatem pertinet omnis promissio, & iuramentum, & indu
ctio, quæ est contra cursum causarum inferiorum. Puta, si pro-
mittatur, ꝙ a iuuene amouebuntur carnis stimuli, vel quæ fit cō
tra ius naturale, vel positiuum.vel regulam, seu constitutionem
alicuius ordinis approbati.vt hic patet.& j̃.de conuer.coniug.du
dum.j̃.de relig.do.c.fi. Et quamuis talis promissio tali dolo extor
ta aliquando possit infringi, iuramentum tamen super hoc præ-
stitum semper tenet. Si autem dolus talis esset, qui etiam peritis-
simos falleret, sicut in facto alieno, quod de facili cognosci non
6 potest.tunc decepto remitteretur iuramentum: † quia fraus &
dolus & c.s̄.de rescrip.ex tenore.in fi.& c.plerunq;.ff.de iur.& fac.
igno.regula. Nec obstat.xxij.q.iiii.§.sed cum his.vbi habes, ꝙ Ga-
baonitæ deceperunt Iosuę in facto alieno, & tamen cogitur iura
mentum seruare: quia ad fatuitatem Iosuæ pertinuit ille dolus:
quia Iosuæ & sui de facili crediderunt, quod non debuerunt. Nā
sicut metus non excusat, nisi sit talis, qui caderet in constantem
virum: sic nec dolus, nisi sit talis, qui caderet in prudentissi-
mum, quamuis etiam omnis dolus puniendus sit regulariter in
penam dolosi, Non tamen in lucrum fatui, quod esset si indistin
7 cte remitteretur sibi iuramentum. † Imo sicut iustum est, ꝙ do-
lus cum dolo compensetur.ff.de dolo. si duo. Et culpa cum cul-
pa.ff.de compensa.in ambo ff.de eo per quem factum est.l.fi. Sic
fatuitas latæ culpæ cum dolo est compensanda. nam & talis do
lo comparatur.ff.depositi.quod Nerua.ff.de verb. signi. latæ cul-
pæ. Alij dicunt, ꝙ nunquam remittendum est iuramentum, et
si per dolum extortum sit.secundum .d.n.& de hoc no.s̄.e.ad au
dientiam.& duobus.c.præceden. Sic patet, ꝙ licet dolus interue-
niat in spiritualibus, damnum tamen passo. siue taliter decepto
non subuenitur, & si dolus dederit causam contractui, vt hic.&
xx.q.iii.constituit. Idem in matrimonio.j̃.de conuersa. coniuga.
veniēs.in fi.& c.ex parte. Sed contra.ff.de dolo.eleganter.in prin.
Item habes hic, ꝙ dolus non præponderat culpæ. Sed contra. ff.
8 ad l. Aqui.item mela. in prin. † Item in spiritualibus non est lo-
cus restitutioni.j̃.de resti.in integ.ex literis. Vnde & hic denega-
tur restitutio in fine, & hoc est specialiter dictum in fauorem sa
lutis animarum: quia nec videntur decepti, qui tutiorem vitam
elegerunt, vt hic patet.& j̃.de conuer.coniu.dudum. expone er-
go.[Fatuitatem.] i.simplicitatem, & animorum puritatem, nec
non & salutis citius consequendæ facilitatem [Super restitutio-
ne.] ver.[Petita.] per actionem. quod metus causa. rescissoriam,
vel de dolo, vt in pristinum statum restituantur.ff. de dolo. arbi-
† trio.§.j.ff.e.tit.putat.† §.ex hoc.secundum.d.n. Siue officium iu-
dicis implorando, vel simpliciter hoc proponendo j̃.de iudi.dile
cti. [Eis] scilicet canonicis insulæ. [Imponendum.] Tam quia
iurauerunt. Tum quia metus minus probabilis erat, contra quē
allegauerunt. Tum quia dolus bonus & vtilis erat eis.quo ad hoc
faciendum inducti fuerant, vt patet ex præmissis. Alias autem
subuenitur metum probabilem vel vim passo multis modis, vt
no.j̃.c.j.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Possunt Adde.Henri.hic.in ij.dist.post illum.& Io.And.uide glo.j.& do. Abb.super ea.

† ¶Metus excommunicationis.Excusat.uide Archi.vij.dist.fuerunt.& Hen. hic.in j.dist.

† ¶Alias.est.§.incipit.idem Iulianus.& est in l.metum autem præsentem.

SVMMARIVM.

1 *Perfidia & dolus ueniunt in actione depositi.*
2 *Iuratur in litem nomine hominis mortui.*
3 *Probatio per iuramentum admittitur vt malitia hominum puniatur.*
4 *Diues quandoque creditur qui pauper est.*
5 *Argumenta probabilia sufficiunt, vbi nulla est commissa violentia.*
6 *Præsumptio semper est contra neganses, & conuictos.*
7 *Delicta non debent remanere impunita.*
8 *Iuramentum non deferendum, nisi ei, qui semiplene probauit.*
9 *Expensę difficulter probantur per testes.*
10 *Pretia per modum fructuum extimatur.*
11 *Delegato non licet reuocare sententiam, quam ipse tulit.*
12 *Ordinarius potest suam sententiam reuocare.*
13 *Violenti, & delinquentes, quomodo puniuntur.*

CAP. VII.

SVper eo. Casus. Egit quidam contra alios in terdicto vnde vi, vel condictione ex illo canone.iii.q.j.reintegranda. & petiit sibi restitui domum, de qua dicebat per violentiam se eiectum. Præterea petiit sibi satisfieri de damnis datis in eadem domo, & de rebus amissis. j̃. domum tempore electionis, quæ iuri congruunt.ff.de vi & vi ar.l.i.§.illud. Probauit violentiam per testes. quo facto iudex condemnauit reos ad domus restitutionem, & in rerum amissarum restitutionem. Condemnati arbitrantur secum iniuste fuisse processum, eo ꝙ aduersarius de rebus, & earum æstimatione fidem non fecerat, nisi proprio iuramento. Appellarunt, vel petebant se restitui contra talem sententiam per legem.ff.de iudi.si prætor. Papa vero determinat, ꝙ iudex rationabiliter condemnauit.secundum Gof. Sed & potest hoc intelligi & aliter, vt in sequen.gl.super verbo.spoliatum. [Per violētiam.] Quid si per dolū, puta, saccus cū pecunia depositus est pe-

 nes

a nes aliquem signatus,[a] lite contestata a depositario,cum esset cõ
uentus actione depositi,Reddit saccum non signatum, confitẽ
tamen se ipsum aperuisse & resignasse.Sed dicit,ꝙ plenus erat la
pidibus,non pecunia.vel negat tanta pecuniam ibi fuisse, quan-
1 ta petitur.Probationes deficiunt,quid erit?dicunt† quidam,ꝙ cũ
in actione depositi veniat dolus & perfidia,vt leg.& no.j.deposi-
ti.c. j. Probanda est veritas per iuramentum petentis , taxatione
prehabita,vt hic dicit,arg.ij.q.j.in primis.ff.depositi.l.i.§.si cista si-
gnata. Secus si ex contractu conueniretur,ar.ff.de ædil.edic.ædi-
les etiam.§.ij.& iij.& no.j.§.j.super verbo,sacramentum. Alij di-
cunt,ꝙ furti agendum est,& condemnabitur ad restitutionem
sacci signati.ꝙ si non restituat , iurabitur in litem contra deposi-
tarium.ff.de in litem iuran.l.j.& ij.& iij.ff.de rei ven.qui restitue-
re.Pro eodem enim habendum est contumaciter renuere facere
restitutionem cum possit , vel dolo facere , quo minus possit. ff.
quod vi aut clam.semper.§.eum.Et hoc verum est , nisi consta-
ret,ꝙ saccus esset resignatus,tunc enim non condemnaretur ad
restitutionem sacci signati. Sed statim contra ipsum deferretur
iusiurãdum in litem.ff.de dolo arbitrio.respon.j.& §. non tamẽ.
ff.depositi.l.i.§.item Pomponius.& §.si pecunia in sacculo signa
to.ff.de pet.hære.qui se liti obtulit.ff. de condic. fur. in re furtiua.
Et hoc est verum , quando apparet depositarium furtum com-
misisse,tunc enim iuratur in litem quantum saccus signatus va
lebat,quando furtum factum est & saccus apertus, ff. depositi.si
sacculum.ff.de in litem iuran.cum furti. Nec mirum : quia etiã
2 † nomine hominis mortui,in cuius restitutione mora interue-
nit,iuratur in litem.ff.de in litem iuran.l. in actionibus. §. fi. Et
hæc vera sunt,vbi in apertione dolus interuenit,vt in e.l. in actio
nibus.Sed & si dicat non interuenisse dolum,non creditur ei, cũ
præsumptio sit contra ipsum.ex eo,ꝙ contra prohibitionem le-
gis facit,nisi hoc probauerit,arg.j.de præsump.c. j. & de hoc no.
s.de elec.cum in iure.Quid si constat, ꝙ saccus fuit sibi datus si-
gnatus,negat tamen se soluisse saccum ? Respondeo. non credi-
tur ei,nisi præsumptionibus verisimilibus,vel alijs probationibus
probet se innocentem, arg ff.depositi.ꝙ Nerua.& in ll. superius
allegatis.Potest & illud dici,ꝙ contra hunc depositarium agi po
test ad exhibendum,& si signatum non exhibeat,vt recepit,iura
bitur in litem contra ipsum, vt ff.ad exhibendum, Iulianus scri-
bit.rñ.j.& §.j.& §.si quis rem.& l.iij.§.j.Sed & quod hic dicitur de
violentia,locum habet,siue sit expulsiua,siue ablatiua,siue com-
pulsiua,vt ex hac decre.colligi potest.& ex l.C.vnde vi.si quando,
vt & no.in sequenti gl.Frustra enim poneretur sub hoc ti. nisi &
vim comprehenderet compulsiuam.Et idem videtur de inquie
tatiua.ff.quod vi aut clam.semper.§.pen.& de turbatiua.genera-
liter enim hæc decre.loquitur.& dicta.l.si qñ.ergo & generaliter
debent intelligi,arg.j.de testamentis.relatum.ij.rñ.j. cum suis cõ
cor.Quid enim si aliquis rex,vel dñs terræ iniuste banniuerit,vel
diffidauerit aliquem subditum, vel alium, propter quod omnia
bona mobilia & immobilia banniti vel diffidati sunt , non solũ
per dñm , sed & per alios occupata , & multa alia damna passus
est.Nonne tenetur dñs de omnibus his ? Ita videtur: quia metus
eius fuit occasio amissorum.Vnde & actione.quod metus causa
tenetur.ff.e.tit.si cum exceptione.§ Pedius.& §.in hac actione.&
§.hęc autem actio.& §.quadruplabitur.& § Iulianus.ff.de incen.
rui.na.l.ne quid ex naufragijs.Nec obstat,ꝙ si quis audiuit arma-
tos venire,& fugit,& occupetur fundus,cessat actio.quod metus
causa.ff.e.ti.metum.ij.respon.j.quia ibi loquitur de vano timore.
Vecors enim est,qui audito,ꝙ armati veniunt,statim fugit , po-
test enim esse,ꝙ non veniunt contra eum.ff.de vi & vi ar, l.iij.§.
si quis autem visis armatis.Sed si armati præmitterent ei, ꝙ con-
tra eum irent,vel alio probabili modo hoc suspicari posset, tunc
bene haberet locum actio. quod metus causa: & tenerentur ar-
mati de omni damno.quod eorum occasione vim passus sibi cõ
b tigisse iuraret,[b] arg.hic.& in dictis ll.& ij.q.j.in primis.Non tamẽ
propter hoc tenerentur venientes interdicto.vnde vi, nisi res oc-
cuparent: quia interdicta vim factam fuisse requirunt.ff. de vi &
vi ar.l.iij.§.qui armati venerunt.& seq.ff.de incen.rui.nau, l.iii.§.
non solum.secundum.d.n.cuius est quasi hęc tota glo. [Spolia-
tum.] rebus immobilibus,vt in casu.Gof. Vel mobilibus, puta,
mercator aliquis fuit per fures in nemore spoliatus. Nam & ta-
les res,quæ erant in mantica,& valores ipsarum taxatione preha
bita iuramento proprio comprobabit.Hoc est, quod innuit lex,
vnde hoc sumptum est.C.vnde vi,si quando.Quando dicit. abre
ptis respectu mobilium. Vel inuasis. respectu immobilium.ad
hoc Insti.de vsuca.§.furtiuę.& § ꝙ autem.ij.& quod no.s. de ele.
dudum.ij.respon.j.ver.vnde.Et facit hæc litera ad primam partẽ
rubricæ,quæ dicit de his,quæ vi.& s.c. proxi. versi. non obstante.
Alia vero ad secundam partem pertinent,in qua dicit.metusue.
in quo casu sufficit probare metum a quocunque illatum fuis-
se,& si non ab illo qui possidet,ff.eo.si cum exceptione.§. in hac
[Arbitramini,] & male , vt sequitur. [Contra vos.] Interdicto,
vnde vi.vel actione.quod metus causa.conuentos.secundum.d.
n.[Processum.] per iudicem, qui vos condemnauit , vt supra in
casu.[Singula.] mobilia, quæ erant in loco immobili. quo fuit
spoliatus.Idem est,& si non fuerit spoliatus re immobili,sed tan
tum personam inuasit,vel rebus mobilibus spoliauit, arg.hic.&
C.vnde vi.si quando.& patet in eo,quod no.s.super verbo,spolia-
tum.Quid si furtiue fuerunt subtracta ? Dicunt quidam , ꝙ tunc
non habet locum hęc litera , sufficiens tamen diuersitatis ratio
3 non occurrit.secundum. d. n. Admittitur † enim talis probatio
per iuramentum proprium ,vt malitia hominum puniatur , &
vt probationibus subueniatur,arg.j.vt lite non contest.quoniam
frequenter.§.j.cum suis concor. Talia siquidem nec aliter pro-
bari possent de facili: quia nec secreta patrimonij cuilibet reue-
4 lantur.Vnde quandoque creditur quis † diues, qui pauper est, &
econtra.Insti.qui & ex quibus ca.ma. non pos. §. in fraudem. in
Authen de nup. §. quia vero hactenus. coll. iiij. Dominus vero
domus hoc non præsumitur ignorare.C.de rescin.ven.quisquis.
Vnde & propter difficultatem , seu impossibilitatem probatio-
5 nis,vel vbi nulla † violentia est commissa , sufficiunt probabilia
argumenta , vt legi. & no.s.de cle. peregri. c. ij.§.vnico.Et etiam
quandoque fit probatio solo proprio iuramento, vt C.de alimẽ.
pupill. præstan. l.ij.ff.vbi pupill.edu.de. l. officio. Faciat ergo ho-
mo,quod potest.xxij.q.ij.faciat.ad hoc ff.de testibus.curent.C.de
here.quoniam multi.in fi.Multo fortius hoc locum habet, vbi
violentia est commissa,vt hic.& in Authen. de collatoribus.§.si
quis autem ex iudicibus. & §. super hoc. colla. ix.& j.no. ¶ Ve-
rum.] ii. pars. [De violentia.] negata , alioquin testes necessarij
6 non essent. j. de confes. c. j.& fi.Et ideo†quia veritatem negaue-
runt,magis præsumitur contra negantes & conuictos.C.de non
nume.pecu.authen.contra qui propriam. & leg. & no, j. de sol.
c.fi.Quid ergo si violentiam confiteatur ? Idem puto. & imputet
sibi,qui violentiam fecit,argumen.ff.e.extat edictum.ff.de dona.
inter virum & vxorem.l.iii.respon.i.ff.de iur.& fac.ign. regula.§.
pen.ff.quod vi aut clam.seruus.xvi.q.j.legi.j.de dona.inter virum
& vxo.& si necesse.Cum propter confessionem propriam magis
creditur eis in alijs,& minor fiet æstimatio contra ipsos, argum.
s.de elec.innotuit.§. multa.xv. q. fi. si quis presbyter. nisi timore
probationis talis confessio facta esset,argum. lxxxj. dist.in. si quis
7 clericus.Puniuntur ergo in hoc violenti: † quia delicta non de-
bent remanere impunita.j.de senten.excom.vt famæ.hoc tamẽ
totum arbitrarium est,vt j.sequitur.[Per testes.] maxime , nam
idem est,si per confessionem,vt in præceden.glo.& C.vnde vi.si
quando.Hoc idem innuit : quia non dicit, vtrum per testes , vel
confessionem violentia fuerit patefacta,quamuis. B. hic contra
no.[Amissis.] In domo,vel mantica,vt no.s,super verbo, spolia-
tum. [Sacramentum.] sic interesse, quod consurgit ex malefi-
cio,probatur per iuramentum,vt hic.& ij.q.j. in primis. C. vnde
vi.si quando.Vbi vero insurgit ex contractu, probandum est per
testes. quod difficile est , vnde consueuit dari consilium , ꝙ loco
interesse pœna certa contrahentibus stipuletur,vt leg. & no. In-
stitu.de verbo.obliga.§.non solum.ff.de præto.sti.l.fi.ff.de mino.
8 si in emptione.Nec obstat † quod iuramentum non sit deferen-
dum,nisi illi,qui semiplene probauit.idest per vnum testem.s.de
procu.ex insinuatione.C.de rebus cred. in bonę fidei : quia illud
locum habet,quando is contra quem agitur non deliquit, & est
tale negotium,quod per testes probari potest. Porro vbi constat
de delicto,probatio ordinaria deficit , sine aliquo teste:est huius-
modi iuramentum deferendum , vt hic patet & suis. si. s. signa-
tis.in princip. huius glo. sic & contra contumacem proceditur
in condemnatione expensarum eadem ratione , scilicet & quia
9 constat de delicto contumacię,siue calumnię,& difficulter†pro
barentur expensæ per testes.C.de iudi. sancimus. & vt leg. & no.
s.de procur. auditis. & c. constitutis. j. de dolo & contu. finem.
[Potuit.] & debuit. [Taxatione.] Ne actor ex nimia animosita-
te excedat,argumen.ff.ad l.Fal.l.iii. ff. de adminis. tut. tutor qui
10 repertorium.§.j.Nam & pretia † pro modo fructuum ęstiman-
tur.ff.de rebus eorum qui sub tu.sunt.si fundus. [Ab ipso facta.]
scilicet iudice.vltra quam non iurabit, nec citra quam iuratum
sit,fiet condemnatio.C.vnde vi.si quando,in Authen.de iudi.§.
oportet.coll.vj.iij.q.iij.c.quod fieri. [Pro personarum.] ꝙ si quis
se grauatum putauerit,appellet, tamen & si non appelletur a ta-
xatione,sed a diffinitiua tantum,vel ex iuramento præstito , Ni-
hilominus hæc omnia venient in condemnatione appellatio-
nis,quæ fiet ex iuramento,vel sententia. C. de iureiuran, genera-
liter. §. sinautem. secundum quosdam , secundum quos sufficit
a sententia appellare. Nam sententia cassata , amittitur omne
ius ex iureiurando acquisitum : quia & ex ipso procedit sen-
tentia,& totum est vnum structum.ad hoc in Authen.de iud.§.
oportet.

ADDITIONES.

a ¶Signatus.Vide d.Abb.hic post istum cui And.Bar.addit Pe.de Anch.con
si.288.

b ¶Iuraret.Adde late Alex.consi.ciij.lib.j.& Io.de Ana.consi.lxxxij.secundũ
And.Sic.hic in apostil.ad Pan.

oportet.coll.iij.C.de duobus reis.l.pe.ff.de mino l.iii.§.pe. Alij di
cunt,ꝙ si reus credit actorem plus iurasse, quam debeat , a dela-
tione talis iuramenti omnino est infra decennium appellandũ.
Nec sufficeret appellare a sententia,quæ forte nunquam fereretur
& si feretur,nõ feretur infra.x.dies.Sed & si forte infra.x.dies fe-
ratur,nec prodest,nec sufficit a sententia appellare : quia ex iura
mento iam præstito orta est actio in factum.ff.de iureiu.l.sed &
si possessori.& l.sed & si seruus.C.de rebus cred. actori. quæ non
amittetur,etiam si contingat cassari sententiam , vel appellatio-
nem ab ea factam pronunciari iustam. Et hoc tutius & verius
est,vt patet in eo,quod leg.& no.j.de re iudi.ꝙ consultationem.
Nam & si postea sequeretur sententia,non prouideretur graua-
to ex iureiurando.nisi in casibus.ff.de iureiur.admonendi & C.
de rebus.cre.l.j.& fi Hoc autem intelligas verum esse, quando qs
iurat id,quod petit,suum esse vel non , sibi deberi vel non. Nam
ex tali iuramento oritur actio & exceptio,vt dicunt prædicta iu-
ra.Secus autem vbi dicit se tantum expendisse,vel tantum dam
num sibi datum fuisse.Hoc enim iuramentum non compara-
tur sententiæ,sed succedit loco probationis , vnde nec ex eo solo
oritur actio,vel exceptio.Quare in hoc casu sufficit, ꝙ a senten-
tia appelletur.De tali loquitur hic.& in Auth.de iudi.§.oportet.
Vnde & potest saluari prima opinio in hoc casu. Quid si iudex
post iuramentum præstitum cognoscit se in taxatione errasse,
nunquid hoc poterit reuocare.& errorem suum corrigere? Ali-
qui dicunt,ꝙ non,vt in Auth.de iudi.§.oportet.coll.vi.D.n.con
tra.arg.ff.de re iudi.quod iussit.j.de accu.qualiter.j.j. de purg.vul.
c.ii.j.de sen.excom.sacro.§.fi.respon.i.Nec obstat dictus.§.opor-
tet: quia loquitur,quando taxatio est legitima, nec reuocata an
te condemnationem.Nos autem loquimur, quando ante con-
demnationem ex causa vera, & rationabili reuocatur. Sed & si-
cut in dilatione , seu taxatione, sic & in reuocatione nedum a
sententia appellari potest,in quo casu & correctioni locus est.ad
hoc j.de app.cum cessante,arg.j.de sen.excom.sacro.§ si vero iu
dex.Et hoc locum habet in iuramentis.ex quibus non oritur a-
11 ctio,vel exceptio.In alijs † autem.sicut nec liceret iudici reuoca
re sententiam,ex quo ipsam tulit.s.de offi.deleg.ex literis. sic nec
iam præstitum iuramentum.nisi in casibus.ff.de iureiur.admo-
nendi.& s.no.secundum.d. n. cuius est quasi hæc tota glo. quod
12 de delegato iudice verum est indistincte.†Ordinarius autem po
test suam sententiam reuocare,quod dic,vt leg.& no.j. de accu.
qualiter.j.respon.i.[Ac negotij qualitate.] q. d. iudex antequam
taxet,debet qualitatem,& quantitatem rerum petitarum consi-
derare,& personæ petentis famam.vtrum s.præsumatur habuis-
se tot & tantas res,vel non.quid enim si inter vicinos pauper &
vilis habebatur,vel consueuerat portare viles species,modo dicat
se margaritas,aurum.& balsamum amisisse.Item debet conside-
rare qualitatem personarum,a quibus petitur.Vtrum alias fue-
rint bonæ famæ,& an tales excessus frequentare consueuerint
vel contra.Et his pensatis & alijs circunstantijs,taxabit & deferet,
iuramentum,vt hic & in iuribus superius allegatis. & ff. de legit.
tu.l.legitimos.s.de procur.in nostra.§.fi.& legitur & no.j.de iure
iur.c. fi. [Condemnare.] Bonum est ergo refrenare manus. Pu
13 niuntur enim † violenti & delinquentes non solum per edicta
& interdicta,vt patet in his,quæ no. s. eo. ad audientiam.§.j.Sed
etiam per responsa prudentum,vt ff.e.non est verisimile.ff.de va.
& extraordi.cog.medicus.& per constitutiones principum. C.e.
l.pe.C.de paganis.l.Christianis.C.fini.reg. si conliterit. C.de suf-
fragio.l.vnica.C.locati.ne cui.C.vnde vi meminerint.& l.si quis
in tantam.& l.non ab re.& l cum quærebatur.& l.inuasor. & l.si
quando.in Auth.vt non fiant pigno.coll.v.& vt nulli iudi.§.quia
vero & huius.coll.ix.quod dic,vt plene no.in summa.e.ti.§.qua-
liter retractetur.respon.j.& sub.§.j.

¶De in integrum restitutione. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio datur quando ualet contractus.*
2 *Restitutio pro modico non datur.*
3 *Nemo præsumitur iactare suum.*

CAP. PRIMVM.

REquisiuit. Potest exemplificari per id,quod legitur. j. de reb⁹
eccle.non ali.ad aures.& c.ad nostram. [Sub
modico censu.] i.pro modica pecunia distra
ctæ,& sic non contradicit litera sequens.Vbi
dicit ad ius & proprietatem &c. in sequen §.
in fi.& quod dicitur.j.§.fi.[Coloni.] expone.
i.emptores.secundum.B.Tu dicas,vt ibi no.& in sequen.gl.[Cõ-
cessis.] ab episcopo,vt sequitur colonis ad tempus, vel in perpe-
tuum j.de loca.propter sterilitatem.Vel in emphiteosim , vt in
c ti.potuit.j.de rebus eccle.non alie.ad aures.Vel pro modica pẽ
cunia venditis.j.de rebus eccle.non alie. ad nostram. & sic quod
dicitur.j.ad ius & proprietatem.respicit omnes istos diuersimo-
de,vt ibi no.Hoc autem.secundum.d.n.intelligendum est quan-
do contractus tenuit mero iure,sed ecclesia læsa est in contractu
tunc enim datur restitutio,vt hic dicit. & j. de rebus eccle. non
1 alie.ad nostram.§.fi.Alias † aut si contractus non tenet non da
tur restitutio,sed auditur ecclesia iure suo.xij.q.ij.sine exceptione
& c.apostolicos.& c.alienationes.C.de sacrosanc.eccle.iubemus
& in auth.hoc ius porrectum.Et no. in extra. ecclesia, super ver-
bo proprietatem.& extra.d n.de rebus eccle.non ali.dudum. lib.
vj. ¶ Noueris itaq;.] ii.pars. [Ecclesia.] ad quam dictæ possessio-
2 nes pertinent.[Detrimentum.] graue,nam † pro modico restitu
tio non daretur.j.e.auditis.in fi.j.de rebus eccle. non alie. ad no-
stram.ff.e.scio.ff.de mino.si ex causa iudicati.respon.j.in fi.[Eius-
dem.] s.ecclesiæ.[Deteriorem non liceat.] in faciendo, vt hic.&
j.de dona.c.ij.In omittendo autem deteriorem facit.j.de præscr.
c.j.& per totum.Sed & licet omnis donatio videatur esse in de-
perdito.ff.de dona.filius.Vnde nec præsumitur,ꝙ aliquis sapiens
3 † pecuniam suam iactet.ff.de proba.cum de indebito.§ j. Tamẽ
prælatus donare potest,vt leg.& no.j.de dona.cęterum.[Et eccle
sia.]ver [Iure minoris.] [Semper.] i.semper. secundum Ala. &
V.na.Tu dicas semper.i.in qualibet læsione.Sed infra sua tempo
ra,& hoc est , quod probat quoddam extrauagans domini Gre-
gorii.ix.quod quidam libri habent,quidam non. Tamen sic di-
cit extra.eod.

SVMMARIVM.

1 *Respublica comparatur minori.*
2 *Vsucapio,uel præscriptio non currit pupillo,nec minori.*
3 *Ciuitas in integrum non restituitur.*
4 *Præscriptio quadragenalis sola currit ecclesiæ.*
5 *Pubes minor iurans non restituitur.*
6 *Quilibet quod suum est recuperat.*
7 *Duo,multi dicuntur.*
8 *Delictum prælati an noceat ecclesiæ.*
9 *Calumniator,tergiuersator,& præuaricator qui dicantur.*
10 *Præuaricator infamis est.*
11 *Contractus est nullus forma non seruata.*
12 *Ecclesia iuuatur iure communi.*
13 *Quis locupletari non debet cum aliena iactura.*

ECclesia. Quæ ad retractandam sententiã, vel
contractum. ꝙ ad beneficium resti-
tutionis in integrum postulat se admitti,si quadrien
nij spatium post sit elapsum & negligenter omiserit
non est ad beneficiũ huiusmodi admittenda , nisi præuaricatio-
nis,vel fraudis manifeste probetur super hoc interuenisse com-
a mentum.[Ecclesia.] [a] quæ iure minoris iuuatur.vt hic.& j.e.au
ditis.Comparatur enim rei publicæ.xxiii.q.iiii.quid ergo.C.de sa
1 crosan.eccle.vt inter diuinum. Et † respublica comparatur mi-
nori.C.de iure rei pub.respublica.lib.xi. C. de iure rei fisc.rem pu-
blicam.lib.x.C.ex quibus ca.ma.in integ resti.respublica.ex quo
sequitur,ꝙ restituitur sicut minor,arg.C.de offi.eius qui vicem al-
te.ge.l.j.& s.de offi.deleg sane quia.expressum est.s.c.i.§ j. verum
secundum.d.n.Differentia est inter minorem,& ecclesiam,& rẽ
publicam,& ciuitatem quantum ad petitionem restitutionis in
2 integrum. Nempe † non solum pupillo , sed nec minori currit
hodie vsucapio,vel præscriptio.x.vel xx.annorum in rebus, quæ
seruando seruari possunt,siue sint mobiles,siue immobiles. vt pa
tet.C.de admi.tu.l.lex quæ tutores.Et ideo super his non est neces
saria resti.in integ.C.in quibus ca.non est ne.in integrum resti.l,
fi.quamuis olim & si non cõ pupillum , tamen contra minorem
currebant hæ præscriptiones.ff.de acq.re.do.bonæ fidei emptor.
Sed cõtra ecclesiam,& rem publicam currit vsucapio & prescri
tio quadriennij & alię temporales,& perpetuę prescriptiones.sed
datur eis restitutio.secundum.d.n.& sic potest intelligi.C. de sacrosanc.
eccle.auth.quas actiones.in Auth. hæc constitutio inno. consti.
coll.viii.Et potest esse illa ratio: quia ecclesia & respublica fingũ
tur esse in vltimo instanti minoris ætatis.Præscriptio autem.xxx.
vel xx.annorum currit contra omnes prædictos.Datur tamen re
stitutio ex verbis generalibus edicti , quæ talia sunt. Quod cum
minore.xxv.annis gestum esse dicetur.vtiq; quę res erit animad
uertam.ff.de mino.l.j.§ pretor edicit Pupillus vero ab his pręscri
3 ptionibus seruatur illesus.C.de prescrip.xxx.an.sicut in rem.† Ci
uitas autem non restituitur.ff.ad Macedo.nihil interest. secũdũ
d.n.Videtur tamen, ꝙ contra ecclesiam nulla currat hodie prę
scriptio temporalis. Nam & quod dicit lex de triennio , & qua
driennio damnosum esset ecclesijs,si ipsas diceremus astringi, sed
leges huiusmodi nõ sunt cõ ecclesiam admittendę,quãuis ille quę
adiuuant

ADDITIO.

a ¶Ecclesia.Adde, ꝙ hoc est extendendum ad monasteria & omnem pium
locum secundum Pe.de Anch hic in primo no.

adiuuant ecclesiam admittantur,vt paret.x.dist.c.j. & c.si in adiutoriu.& per totum.& in eo quod,le.& no.ſ.de nouiope. nuu. c.i.§.i.Et expresse dicit nouissima constitutio, quæ quantum ad hoc reuocare videtur illam in Auth.hæc constitutio Inno. consti.coll.viij.Quia præscriptio temporalis etiam.xx.vel xxx. annorum non currit ecclesiis,† sed solum quadragenaria locum habet in Auth.de eccle.ti.§.pro temporalibus.coll.ix.Vnde & bene cauit sibi Gratianus,ꝙ non apposuit leges illas, quę videntur vel le contrarium decretis integras,sed accipit tantum id, quod pro ecclesijs faciebat. Vnde de triennio, vel quadriennio nihil inuenies.xvj.q.iiij.neque decēnij.Sed & quod dictum est de triennio, & alijs temporalibus ad priuatos sensit restringendum esse,& cōtra ecclesiam præscriptionem tantum quadragenariam admittendam.vt patet.xvj.q.iij.ſub.§. potest etiam & aliter intelligi auten. quas actiones,& ver.præceden.Quamuis in ſumma de præscriptionibus ſub rubrica de vſucapionibus.§.quę vero.ver.quidā etiam voluerunt dicere aliter ſit notatum. Sed quod nunc prædiximus,magis placet: quia nec inuenio expressum in textu iuris canonici,ꝙ contra ecclesiam currit præscriptio triennij, vel quadriennij.Saluo eo,quod in fauorem fidei legitur, & no. ſ.de præscrip.c.j.& facit ad hoc,quod legitur & no. ſ. de testamentis. filius noster Faustinus. Et saluis his,quæ contumaciam puniunt ſ.vt lite non conteſt.c.fi.§.in aliis.Et quia ad ſtatum & conditionem perſonarum ac iudicialia pertinent,vt colligitur.xvij. q.ij.ſi quis incognitus.v.q.ij.præſenti.& ſ.vt l.te non conte.c.fi.§.in aliis & ſeq. De quibus & multa exempla ſcripta ſunt in ſumma de præscrip.ſub rubrica de præſcriptionibus rerum immobilium.§. quot ſint eius ſpecies. Sed nec reperitur cautum iure canonico, ꝙ princeps aliquis ſecularis rem pertinentem ad eccleſiam poſſit dari,imo potius contrarium.xii.q.ij.c.iij.& ſeq. Quinimo & ſi princeps rem immobilem eccleſiæ velit cum alia permutare,requiritur communis voluntas & cauſa rationabilis , & ꝙ res quā præſtat maior ſit,vel æqualis,& ꝙ pragmatica ſanctio ſuper hoc promulgetur.quod dic,vt leg.& no.ſ.de rerum permu.c.j. Et ſic quātum ad eccleſiam locum habet,quod legitur de quadriēnio C.de quadri.præſcrip.bene a zenone.[Quæ ad retractandam ſententiam.] ſic.C.ſi aduer.rem iudi.l.j.& ſ.e.tum ex literis. Idem ſi omiſit probationes neceſſarias.ſ.eo. c.i.§.nos igitur.[Vel contractum.] ſic.C.ſi aduerſus ven.l.i.C.ſi aduerſus do.l.j. In hoc tamē caſu maius eſt priuilegium eccleſiæ,quam minoris: † quia ſi minor pubes iurauerit,non reſtituitur.C.ſi aduerſus ven.auth.ſacta puberum.Si vero prælatus iurat non repetere rem eccleſię,deierat,& nihilominus eccleſia eodem petente vel alio , vel etiam ex mero iudicis officio reſtituitur. ſ. de iureiur. ſicut. & ſ. de his quæ fi.a ma.par.ca.c.j.§.pe.& fi.xxxv q.ix.ꝙ quis.ſ.de rebus eccl. non ali.ſi quis presbyterorum.ſ.de inſti.cum veniſſent.§.fi.& ad de,quod no.de exceptione non numeratæ pecuniæ. ſ. de ſol.c.fi. [Ad beneficium reſtitutionis in integrum.] ver. quod ſi præſtetur,quilibet † quod ſuum erat recuperat.C.ſi aduerſus vſuc.l.vnica.C.de reputa.l.vnica.ff.de mino.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.& l.intra vtile.[Poſtulat ſe admitti.]ſcilicet eccleſia, [a] vt ſ.dixit,ideſt p̄latus.vel quiuis idoneus nomine eccleſiæ.vij.q.j.ſcire.xii.q.ij.non liceat Papæ.ſ.de teſtamentis.relatum.ij.§.nomine.& c.requiſiſti. [Quadriennij ſpatium.] ver.quod dątur minori facto maiori.ſ. quod oportet,ꝙ incipiat cauſam & finiat.C.de tempo.reſti.in integ.l.fi.& l.petendæ.ff. de mino. Papinianus exuli. Niſi forte per iudicem.vel per reum ſteterit: quia tunc etiam vltra quadriennium ſe extendit,vt in dicta.l.petendæ in fi. & in Auth. vt ſpon. largi.§.ad hæc.coll.ix.ij.q.vj. anteriorum.§.ad hæc.& arg. iiij.q.v. quiſquis.ff.de mino.& ſi ſine.§.fi.& ſic intellige. ſ. e.tum ex literis.ſ.de rebus eccle.non alie.ad noſtram.Per quas dicebant Ala. & Vu.va.ꝙ ſemper.i.ſemper reſtituitur eccleſia. Sed quod dicit decre.ad noſtram.poſt multos annos exponi poteſt ideſt tres.Nā [7] † & duo multi dicuntur.Inſti.de iure perſo.§. fi. vel reſponde, vt ibi no.[Poſt ſit elapſum.] ſ.poſt ſententiam.x. diebus elapſis. Vel poſt contractum initum,& traditam rem,& præſcriptionem cōpletam,quando contractus iniuſtus fuit , & initus non ſeruata forma.x.q.ij.§.hoc ius. Vel ſtatim poſt contractum, ſi dicta forma ſeruata fuit.q.d.quadriennium computandum eſt a tempo[b] re læſionis,[b] non ante,vt in dicta.l.petendæ.in fi.ſecundum quoſdam.Tu vero dic,vt no.ſ.c.ſuper verbo proprietatem.[Et negligenter omiſerit.] ſcilicet prælatus, vel alius qui agere potuit. Et [8] ſic † quamuis prælatus [c] eius eccleſiæ non faciat deterius delinquendo.xvj.q.vj.ſi epiſcopum. Facit tamen in omittendo, vt ſ.c. j.§.nos igitur.& no.§. ſuper verbo , deteriorem non faciat. Sed & negligendo facit prælatus conditionem eccleſiæ deteriorem, vt probatur in hoc.c.& ideo ſequitur.[Non eſt ad beneficium huiuſmodi admittenda.] ſcilicet perſona agens nomine eccleſiæ quæcunque ſit ipſa: quia in popularibus actionibus, præſcriptionibus,ſimul currit.ff.de popul.acti l.iij.& fi.niſi iuſta cauſa ignorantiæ prætendatur.ſ.qui mat.accu poſ.c. fi. [Niſi præuaricatio[9] nis.] ver.† Calumniator eſt,qui falſa crimina intendit.Tergiuerſator eſt,qui vera abſcondit. Præuaricator , eſt qui corruptus ab accuſatione in totum deſiſtit.ff.ad Turpill.l.j.& ij.q.iij.§. noran[d] dum.Vnde hoc verbum prævaricationis impropriè ponitur,cū non agatur hic de illo,qui deſiſtit ab accuſatione. Sed ſignificatiō conſideratur, dicitur enim prævaricator quaſi varicator is, qui ex vtraque parte conſiſtit.Quinimo ex aduerſa : quia vtrunque iuuat: ſuam verbo,aduerſam prodita cauſa ſua.Et talis puni[10] tur extra ordinem,† & infamis eſt.ff.de his qui no.infa.athletas. §.prævaricator.ff.de prævaricatoribus. l. j. ij.& iij. Sic prælatus , & tutor poteſt dici prævaricator,quando quo ad exteriora fingit ſe bene adminiſtrare.Caute tamen & occulte interius illum, cui ſeruire videtur, ſpoliat. In quo caſu tutor , qui tali modo tradit poſſeſſionem pupilli,deportatur,vt probat lex ex qua hoc ſumi[11] tur ff.de mino.ait prætor.Alias.& ſi ſine.§. idem faciunt. in fi. & C.vnde vi. meminerint.in fi.Vel dic prævaricationis quo ad ſententiam,vel fraudis,de qua ſequitur quod ad contractum. Et ſic etiam proprie ponitur: quia præuaricatio in iudiciis locum habet.[Vel fraudis manifeſtæ.] ideſt euidentis.Et ſic eſt nomen,& caſus genitiui,& adiectiuum iſtius ſubſtantiui fraudis.Vel poteſt eſſe aduerbium,& tunc punctabis ſic.Vel fraudis. [Manifeſte.] i. clare.[Probetur.] &c.Sed prima lectura magis placet, & ex hoc no.ꝙ non debet nocere eccleſiæ,vel minori,ex quo detegitur eui[12] dens prælati ſordes,ſeu gratia,vel tutoris.ff.de mino. & ſi ſine. §. idem faciunt.& eſt ſimile.C.de arbitris.arbitrorum.[Probetur.] quia qui dolum dicit &c.ff.de proba.quoties. §. qui dolo. [Interueniſſe commentum.] i. deceptionem. Vel ideſt occultum , & malitioſum tractatum.¶Expoſito ſic extra , reuertamur ad textum decre.[Conſtiterit.]in iudicio preſentibus partibus.ſ.e.cum ex literis.Vel abſentibus per contumaciam.ff.de mino.in cauſę §.cauſa & l.etiam.§.fi.[Ius.] ideſt vtilitatem iuris.ſiue rei,hoc eſt fructuum perceptionem quo ad colonos & emphiteutas.[Proprietatem.] quo ad emptores.Et intellige hoc,quando alienatio tenuit: quia fuit ſeruata forma,vt ſ. no. Tunc enim ſi læſa ſit eccleſia,reſtituitur officio iudicis.ſ.de offi.iudi.c.ij. Niſi decepta ſit [d] vltra dimidiam iuſti pretij: [d] quia tunc communi iure iuuatur, ſiue actione ex ipſo contractu,quod dic,vt leg.& no.ſ.de contra[11] hen.empt.cum dilecti.& c.cum cauſa. Si vero † non fuit forma ſeruata,nullus eſt contractus.xij.q.ij.ſine exceptione.& c. apoſto[12] licos.Et ideo etiam tunc iure † communi iuuatur eccleſia.C.de ſacroſanc.eccle.iubemus.ii.C.ſi aduerſus dona. l.ij. quod dic, vt no.ſ.de rebus eccle.non alie.c.j.& in eo.tit.extra.d.n. dudum lib. vi.ſ.de iure patro.cura.¶Prouidendum eſt tamen.] iij.pars.[Bona fide.]Ne coloni doleant ſe agriculturis curam dediſſe , & ſumitur hoc ex eo,quod leg.C.de aluuio.l.fi.§.vnico.Et argu. ſ. de conſti.cum.M.Ferra.§.i.ſ.de rebus eccle.non alie. ad aures. & c.[13] ad audi.ſ.de pecul.cle.c.fi.† Nec enim debet quis cum aliena iactura locupletari.ff.de condi.inde.nam hoc natura.& multo minus eccleſia.liiij.diſt.generalis in fi.xij.q.ij. fraternitas. ſ. de teſta filius.

ADDITIONES.

a ¶Eccleſia.Adde Pe.de Anch.hic in tertio no.ubi no. ex hoc tex.ꝙ uerba ſententiæ uel contractus, & cuiuslibet diſpoſitionis concipiuntur in perſonam eccleſiæ: quia iura & actiones dicuntur penes eam conſiſtere. Aget tamen eccleſia per prælatum ſuum, uel quemuis alium idoneum, ut & iſte hic dicit.

b ¶A tempore læſionis.Adde Pe.de Anch.hic , qui dicit in iiij. no. ꝙ iſtud quadriennium incipit currere eccleſiæ ſtatim poſt contractum,uel ſentētiam.minori uero incipit currere poſt.25. annos. & ſic bene dicit hęc gl.ij.ꝙ eccleſia æquiparatur minori facto maiori. et latius proſequitur materiam.

c ¶Prælatus.Adde,an factum,uel omiſſio,uel delictum prælati noceat eccleſiæ & quando,Bar.in l.iubemus nullam.C.de ſacroſan.eccle.

d ¶Iuſti pretij.Adde ad materiam pulchre per Bar.in l. rem maioris. C. de reſcinden.uendi.

SVMMARIVM.

1 *Incorporalia quaſi poſſidentur.*
2 *Congregatio omnis habet ius eligendi.*
3 *Nemo poteſt ſibi cauſam poſſeſſionis mutare.*
4 *Poſſeſſio ſolo animo amittitur.*
5 *Electio habet plures partes.*
6 *Quilibet præſumitur bonus.niſi malus probetur.*
7 *Nemini facit iniuriam qui vtitur iure ſuo.*
8 *Innoens iudices timere non debet.*
9 *Conſenſus expreſſus in prorogatione requiritur.*
10 *Subditus iuſto præcepto tenetur obedire.*
11 *Iniquum eſt,monaſterium renunciantis odio pregrauari.*
12 *Prejudicium monachis non generatur per præceptum iniquum.*
13 *Iuſta petitio tantum eſt admittenda.*
14 *Proteſtatio prodeſt.*
15 *Libertas & ſtatus monaſterij ineſtimabilis eſt.*
16 *Reſtitutio maioris,& minoris differunt.*
17 *Patronus præſentare non debet mota controuerſia.*
18 *Qui quiete poſſidet,poteſt eligere.*
19 *Collegium habet de iure communi eligere.*
20 *Gratia ex certa ſcientia poteſt fieri quandocunque.*

CAP.

CAP. II.

Vm veniſſent. Pars. ſ. de iudi. cum veniſſent,[Rothonen.]prium nomen eſt. [Pro monaſterio ſuo] ex parte vna.[Pro epiſcopo Veneten.] ex parte altera.[Coram quo] ſcilicet cardinali.[Irem magiſter] ſcilicet Alanus ꝓcurator epiſcopi, cuius verba ſunt hæc,& omnia ſequentia vſ[q]; ſ.e.§.ad hoc fuit reſponſum ſecundum.d.n.[Situm in diœceſi.] Ideo probatur ſubiectum eſſe diœceſano de iure cōmuni , vt ſequitur & le.& no. ſ.de relig. do.de xenodochiis.quod dic,vt no. ſ.de of.archi. c. ſi reſpon.i.[Subiectum] ſcilicet monaſterium.

a [Poſſeſſione ſubiectionis.]Melius dixiſſem quaſi poſſeſſione.[a] qa
1 incorporalia non poſſidentur,† ſed quaſi poſſidentur.ff.de acqui. re. do. ſeruus qui. §.incorporales. ff.de vſuca.ſequitur. §.ſi viam. quod dic,vt no.ſ.de elec.querelam.§.nos igitur.[Sed cum occaſione electionis] ver.[Electionis.]Per hoc non excludebatur iu riſdictio debita.quæ conſiſtit in duabus ll.vt ſ.de offic.ordi.con-
a querente.& c.dilectus. Nam de iure communi † omnis congregatio habet ius eligendi.xvi.q. fi.c.fi.& no.ſ.de elec.c.j.Quandoque tamen ex iure ſpeciali poteſt ſibi epiſcopus vel alius aliquod ius vendicare, vt le.& no.hic. & ſ.de conſue. cum dilectus. & de ele.conſtitutis. & c.cum in veteri.& c.fi.[Ibidem]ſcilicet in ipſo monaſterio,quam petebat epiſcopus infirmari, & monachi cō firmari.Et nō niſi aliquo exiſtente electo hęc quæſtio poterat ex pediri.ſed nec diffiniri poteſt pendente controuerſia,ex qua pen det.ſ.e.§.fi.& iunge,quod no.ſ.e.ver.diſtrictius.[Facta fuerat]per monacos, cum tamen epiſcopus fuiſſet in quaſi poſſeſſione perficiendę abbatem in eodem monaſterio , quam amittere non poterat, viuente abbate inſtituto ab eo.quamuis conuentus ver bis negaret ipſum eſſe in quaſi poſſeſſione. Et ſi etiam inſtitutus ab eo aſſereret a monachis ſe electū fuiſſe,intēdens interuertere
3 eandem quaſi poſſeſſionem,quia † nemo poteſt ſibi cautam poſ ſeſſionis mutare.C.de acqui.poſ.nemo.& ar.ſ.de reli.do.cum dilectus . Sed & ipſo inſtituto mortuo , eandem poſſeſſionem retinet epiſcopus , quouſque per monachos vel alios alter electus fit & confirmatus. de quo no.ſ.de elec. quere am.Ideo nec confirmatur hic electio facta a monachis,cum de poſſeſſione cauſa pendeat inter partes, nam per electionē factam a monachis videtur epiſcopus ſpoliatus.Vnde & ſi poſſeſſorio tantum agatur, & epiſcopus poteſt probare, ꝙ prædictum abbatem elegerit, & præfecerit: caſſabitur electio monachorum.& electus ab eo ſi quem elegerit obtinebit , vt patet in eo, quod legitur & no. ſ.de cauſa. poſ. cum olim & de iure patro. conſultationibus. & ſ. de elec.querelam.Sed & ſecundum.d.n.etiam viuente inſtituto, po teſt epiſcopus poſſeſſionem amittere,puta, ſi eam renuncier, vel in alium verbo,transferat,vel per ſententiam abiudicetur eidem & alij adiudicetur.de quo no. ſ. de conſec. præben.cum noſtris. Nam tali lata ſententia poteſt & debet epiſcopus probabiliter ſu ſpicari ſe poſſe repelli de iure ab illo , pro quo lata eſt ſententia, qui & poſt ſententiam habet animum poſſidendi, licet non elegerit: quia nec ſe caſus obtulit,arg.ff.de acquir.poſſ.ſi id quod.§. fi.Poſſeſſione vero ſubiectionis poteſt priuari eo ipſo,ꝙ abbas alij epiſcopo ceperit obedire. Ex tunc enim alius epiſcopus incipit præſcribere,vt ſ. c. j. ergo & poſſidere : quia ſine poſſeſſione non præſcribitur,vt patet in eo,quod legitur & no.ſ. de præſcrip. cauſam quæ.Sed nec ſemper amittit poſſeſſionem eligēdi,licet alius eligat.Sed tunc demum,quando de poſſeſſione expellitur, quod accidere poteſt propter timorem iuris, vel facti. Propter timorē iuris: quia non credit,quod ad ipſum pertineat eligere , vel quia ſententia lata eſt contra ipſum,vel alia ratione , & ideo ſe de illa vlterius intromittere non intendit.Propter timorem vero facti: quia non audet eligere propter potentiam illorum , qui dicunt ſe ius habere,vel qui de facto poſſeſſionem nacti ſunt. Et ideo ſuſpicatur ſe poſſe repelli,qui eſt vnus modus amittendi poſſeſſionem.ff.de acqui.poſ.ſi id quod.§.fi. Quamdiu ergo neſcit alium electum ab alio,vel inſtiturum & confirmatū , non amittit poſſeſſionem,quæ non amittitur ſine animo,vel corporali expulſione,quæ in iuribus fieri non poteſt.C.de acqui.poſ.licet.ff. de acq. poſ.quemadmodum. & l.clā poſſidere.Caueat tū ſibi , ꝙ ſi contra alium qui elegit intendat interdictum recuperandæ poſſeſſionis,ſtulte facit.Nempe ſic ſe amiſiſſe poſſeſſionem confiteatur,niſi forſan poſtquam ſciuit electum ab alio , & eccleſiam vacantē infra ſua ſua tempora elegerit.ſ.de elec.ne pro defectu.ſ.de conſec.præ.nulla.Sed imploret officium iudicis quamcito poteſt, vt remoueatur ab eccleſia taliter electus.Vel agat interdicto recuperandæ poſſeſſionis ſtatim contra electores , niſi enim aliquod iſtorum interuenerit,& interuenire potuerit,videtur iuſpicari ſe poſſe re-
4 pelli † & tunc tanquam vecors ſolo animo amittit poſſeſſionem. Et ideo interdictum vti poſſidetis , non competit.ad hoc. ff.ſi ſeruitus ven.& ſi forte.§.i.Illud etiam generaliter tradi poteſt, ꝙ non præſumitur epiſcopus amittere poſſeſſionem,quam animo retinet quamdiu infirmus eſt,vel non habet copiam iudicis, vel quodcunque aliud impedimentum occurrit.ad hoc. ff.ad Tertulli.l.ij.§.conſeſtim.ſ.de reſcrip.ſciſcitatus.Niſi per aliquem actum exteriorem ipſum appareat ſpoliatum,puta: quia electus eſt extra capitulum,vel veniens non fuit admiſſus.vel cum vellet ire per agrum debentem ſeruitutem,prohibitus eſt. In his enim caſibus,& ſimilibus amittitur omnino poſſeſſio,& ideo in iudicio non eſt locus interdicto retinendæ poſſeſſionis, niſi forte & extra iudicium amiſſam poſſeſſionem etiam per vim recuperaſſet. quod licet incontinenti. C. vnde vi. l. i. Alij dicunt , quòd ex quo inſtitutus ab epiſcopo mortuus eſt,amittit epiſcopus poſſeſſionem eoipſo,quod conuentus negat ipſum poſſidere , & conuentus fungitur vice poſſeſſoris,argumen.ff.ſi ſeruitus ven. ſicuti.§.diſtant. Et multo fortius ſi aliquem eligat , quamuis electus poſſeſſionem non habeat,nec confirmatus ſit, niſi epiſcopus faciat aliquid de prædictis per quod videatur poſſeſſionem retinere,quod non placet.d.n.vt patet in eo,quod no.ſ.de reſtitu. ſpol. in literis.Quia autem. ſ. no. epiſcopo dari interdictum vti poſſideris contra eum , qui eligit etiam ſi non ſit electio confirmata pro eo,quòd epiſcopus aſſerit ſuam poſſeſſionem turbari , videtur abſurdum. Nam eadem ratione deberet dari hoc interdictum , etiam ſi extra iudicium inter amicos aſſereret electionē ad ſe pertinere.Et ſic ex ſolis verbis datur interdictum hoc,quod non eſt ſentiendum.Et idem videtur dicendum in ſententia excommunicationis lata ab illo, qui non eſt in poſſeſſione ſcilicet ꝙ contra eum non competit huiuſmodi interdictum , nec etiā vnde vi.Imo plus videtur,quòd & ſi taliter electus,vel malitioſe, vel per errorem ſit confirmatus , & in poſſeſſionem abbatis non competit interdictum vti poſſideris contra electorem , ſed potius contra electum,vel confirmatorem.Sol.vere contra electorem competit,ipſe enim eſt,qui contendit ſe eſſe in poſſeſſione iuris eligendi,& ſic turbat poſſeſſionem epiſcopo,qui contendit ſe poſſidere in quo caſu hoc competit interdictum, vt ff.vti poſſideris.l.i.§.inter litigatores. & l. ſi duo. & l. fi. Si autem hoc non contendit , non habet locum hoc interdictum , ſed ſi alio iure non iuuetur,de iniuria quam fecit punietur,& caſſabitur electio & quod ex ea ſecutum eſt . ſ. de elec.qualiter. in fi. Vnde & electus ab eo remouebitur, dummodo ſciuerit electum fuiſſe conuentum,& paſſus fuerit eum agere , vel defendere. ſ. de re iudic. quamuis. Secus eſſet ſi electo extra iudicium renunciaret omni poſſeſſioni , vel confiteretur ſe in poſſeſſione non fuiſſe : quia tunc non præiudicaret electo.Nec eſt ſimile de eo , qui dixit extra iudicium electionem ad ſe pertinere,& de illo qui elegit.quia per ſola verba extra iudicium prolata non turbatur poſſeſſio,ſed per electionem magna poteſt turbatio peruenire, & idem videtur dicendum de excommunicatione. Contra confirmatorem autem,vel electum,vel contra excommunicatum , ſeu ſeruantes excommunicationem nunquam datur hoc interdictum. Quia licet tales turbent verum poſſeſſorem , non tamen ſuper poſſeſſione iuris eligendi, vel excommunicandi , in qua nec eſſe contendunt ſe,quamuis ſi malitioſe hoc faciant, ſint canonicè puniendi,argu.ſ.de ſenten.excom.vt famæ.§.i.cum ſuis concor. Quid ſi ſucceſſiue plures eligantur per huiuſmodi non poſſeſſores, & confirmentur, & etiam adminiſtrent. Nunquid per hoc verus & antiquus poſſeſſor poſſeſſionem amittit? Dicunt quidā, quod non,immo obtinebit in interdicto. Et ille,qui poſtea incepit poſſidere,remouebitur.ff.vti poſſidetis.l.j.§.eſt igitur.& ſequē. & l.ſi duo.§.item videamus.& §.Labeo quoque.& §. fi. Nec obſtat facta electio , ſi effectum non habuerit : quia per ſola verba non fuit amiſſa poſſeſſio,ſed nec obſtat ſi effectum habuit,puta: quia confirmata fuit. Abſurdum enim eſſet , quòd ex alieno facto,maxime quod non fit nomine electoris, & per quod nec faciens intendit ei aliquid acquirere,electori poſſeſſio quæreretur, argumen.ff.de dona.qui mihi.ff.de acquir.rer.domi.per ſeruum. §.fi.& l.res ex mandato ff.de acquir.poſſeſ.l. poſſeſſio quoque.§. fi.& l.per eum.§.fi.C.ſi quis alteri vel ſibi.l.fi. Tu vero dicas,quod poſſeſſio eligendi quæſita eſt electori ex ſuo facto , quando ſcilicet elegit,& ex facto epiſcopi, quando talem electum pro electo habuit , vel paſſus eſt eum agere tanquam abbatem. alias non quæreretur poſſeſſio : quia in poſſeſſione iurium acquirenda neceſſarius eſt conſenſus expreſſus illorum,quorum ius poſſidebāt, vel ſaltem patientia.argumen.ſ.de poſtul.præ.bonæ. ij. reſpon. j. vbi de hoc,quinimo & ſi is,qui non eſt in poſſeſſione, eligat, acceptata tali electione expreſſo conſenſu,vel ſaltem patientia illorum quorum ratione poſſeſſionis intereſt , videtur poſſeſſio acquiſita: quia licet tempore quo elegit non poſſideret , nunc tamen poſſidet,quando forte agitur ad amotionem electi.Vel dic,
5 quòd etiam tempore electionis poſſidere incepit.† Electio enim habet

ADDITIO.

a ¶Quaſi poſſeſſione.Idem dicit gl.hic.& in c.conqueſtus.ſ.de ſo. compe. Ex quo iuncto tex.no.d.Abb hic libellum nō utiari licet contineat uerba impropria,cui And. Sicu. addit Ro.conſi.345.

habet plures partes.Prima est ipsius electionis pronunciatio.Secunda patientia illorum,quorum interest.Tertia confirmatio, arg.s̄.de consue.cum dilectus,vbi de hoc.Tunc igitur dicitur esse facta electio quantum ad effectum,quando hec omnia interuenerunt.Et ideo si intentetur interdictum, vti possidetis, ab antiquo possessore, succumbet. Nam in hoc interdicto obtinet is, qui tempore litis contestatæ inuenitur possessor. Sic ergo non antiquus possessor,sed nouus obtinebit,vt colligitur Insti. de interdictis.§.retinendæ.& §.hodie. Sed notandum, ꝙ ad hoc, vt electio facta a possidente confirmetur,vel confirmata non irritetur,non sufficit, quod elector ius eligendi quasi possideat, sed requiritur,quòd bona fide possideat, vt no. j̄. de iure patro.con-
6 sultationibus. Et quamuis † quilibet præsumatur bonus, nisi malus probetur.s̄.de seruit.in ordi.faci.c.vnico.respon. j. ad fi.& j̄.de præsump.dudum. Et qui dolum dicit, dolum probare debeat.ff.de proba.quoties. §. qui dolo. Si tamen aliquis extraneus contra capitulum agens dicat,se esse in quasi possessione eligendi,necesse habet probare,ꝙ bona fide possideat. siue iusti tituli, siue alterius rationabilis circunstantiæ probabili coniectura,argumen.ff.de liber.causa.igitur.§.ij. & l. liberis. §. fi. Vel ꝙ longo tempore in hac quasi possessione fuerit.ff.de acquiren. possessio, possideri. & §. si seruum. Et quod dicatur hic longum tempus, videtur arbitrio iudicis relinquendum,argu.ff. de iur. delib.l.j.§. ait prætor.Et est ratio: quia pro capitulo facit ius commune, vt patet.s̄.de elec.cap.j.Ideoque præsumitur mala fides,nisi probetur bona.& idem videtur in consimilibus,argu.100. distin.contra morem.Vbi vero agitur interdicto vnde vi. vel vti possidetis. non requiritur probatio bonæ fidei,sed sufficit sola possessio, vt patet.C.vnde vi.l.i.j̄.de resti.spol.in literis.& idem est, si pendente lite sit spoliatus.Talis enim & in possessione facti tuendus est, j̄.de excep.cum venissent.j̄.vt lite penden. cap.j.& c. fi. Et idem dicendum est in possessione iuris excommunicandi,& in multis alijs.secundum. d. n. cuius est quasi hæc tota glo. Tu vero ad compendiosam veritatem,& vtilitatem eliciendam,dicas,quòd si capitulum aliquem eligat,& episcopus, qui est in quasi possessione eligat alium,electus ab episcopo confirmandus est, dummodo de quasi possessione episcopi pacifica fiat fides.Puta: quia elegit bis prædecessores immediate præcedentes,sicut expresse legitur.j̄.de causa poss.cum olim. Et idem est, si de illo qui immediate præcessit hoc probetur, vt ibi no. Nec requiro, ꝙ probetur bona fides,sed sufficit probatio actus pacifici,vbi tantum possessorio agitur, in quo casu etiam si ex interuallo post electionem factam a conuentu electio episcopi sequuta fuerit, confirmanda erat: quia constat primam factam ab illis, qui non erant in possessione eligendi,argumen.de sup. ne. præ.ca.fi. Nec obstat ꝙ episcopus ex interuallo elegerit: quia hoc fecit, ne videretur expulsus,& ad tuitionem iuris possessionis suæ, quam alias amisisset,vt patet in eo,quod no.s̄.eo.glo.a princip.vsque ad versi. illud
7 etiam generaliter † nec videtur iniuste, vel iniuriam facere, qui vtitur iure suo.s̄.de elec.cum ecclesia Vulterana.vbi de hoc.Porro vbi petitorio ageretur,tunc necesse esset bonam fidem probare per titulum,vt patet in eo,quod legitur & no. j̄. de præscrip. si diligenti.j̄.de causa.pos.cum ecclesia Sutrina. secundum hoc in tali casu potius consulendum est episcopo, ꝙ eligat ꝙ instituat, & postea agat,quam si nulla facta electione ageret,argu.Instit.de interdictis.§.commode.j̄.de proba.ex literis. [De communi assensu.] Ideo non poterant recusari, nisi propter exortam postea nouam causam,vt legitur & no.s̄.de offi.delega. cum olim. ij. §. præterea. & c. insinuante. §. i. [Collegas.] vt cognoscerent tam de electionis meritis, quam de iure, quod episcopus se asserebat habere. [Duo eorum.] scilicet episcopus cum collega, & tertio excusato.erat enim ibi illa clausula.ꝙ si non omnes tu frater episcope &c.quod dic,vt no.s̄.de offi. delega. prudentiam. respon.j. & c.coram.§.j.& c.fi.§.j.[Quorum.] scilicet duorum.[Intrusus.] sicut allegatur ex parte episcopi.si j̄.de præben.cum iam dudum respon.j.[Renunciauit.] de consensu monachorum ibi præsentium,cum nondum esset confirmatus.si.j̄.de re iudi. cum olim. §.fi.versi.fi.& no.s̄.de transla.epis.c.ij.§.j. Alioquin non tenuisset
a renunciatio.[a] s̄.de renunc.admonet.& c.fi.& in hoc concordat. d.n.arg.j̄. de reg.iu. omnis res. Vel idest repudiauit: quia adhuc non consenserat,sed prima magis placet. [Absentauit.] tanquā male conscius,arg.j̄.de simo. per tuas.in fi. Veniebant enim, vt
8 iudices † quos innocentem timere non oportet,arg. ff. de pęnis. absentem.xj.q.iij.senti.Secus si venirent armati,tanquam hostes, tunc enim quo ad excusationem sufficeret terror armorum. ff. de vi & vi ar.l.iij. §. qui armati. [Sed iudices.] versi. [Syndicum, vel procuratorem.] hoc ideo dicit: quia non est vis in nomine. ex quo constat de mente.quod dic,vt legitur & no.s̄. de procura. petitio.[Qui.] scilicet syndicus,vel procurator.[In causa monasterij.] duobus.s.iudicibus commissa,vt no.s̄. super verbo, collegas.& facit hoc necessitas,cum aliter nequeat de prælato monasterio prouideri.In alijs autem causis vacante sede syndicus non procedet,& sic non obstat.j̄.de iudi. causam quæ. & ne sede vac.

c.j.& c.fi.videretur tamen,ꝙ in hoc casu esset actor instituendus de consensu archiepiscopi,arg.Insti.de aut.tu.§. fi. sed his subtilitatibus secundum canones non est locus,ar.j̄.de iudi.dilecti.[Districtius.] ver.[Inhibentes.] scilicet iudices.[Eisdem.] scilicet monachis.[Ne aliquem eligerent &c.] Non videtur, ꝙ hoc potuerint inhibere, cum monachi essent in quasi possessione eligendi,quod patet per illum quem elegerant,vt s̄.ver.præceden.vnde vsque ad finem litis erant tuēdi in sua quasi possessione.xvj.q.iiij. volumus.xij.q.v.c.i.j̄.vt lite pen.c.j.j̄.de despon. impu. attestationes.& patet in eo,quod no.s̄.e.super verbo,ibidem.Sed contra.ff. de peti.hære.l.diuus.Sol.in eo,quod no.j̄.§.fi. ver. fi. in prin. Nec obstat.C.de litig.l.ij.& fi.quia hic nec rem litigiosam, nec ius dubitatum in alium transtulerunt.Nam episcopus non contendebat se esse abbatem,& ideo transferendo abbatiam non transferebatur res litigiosa.sed nec per hoc ius eligendi, de quo agebatur, in aliquem translatum fuit. Si autem de abbatia ageretur, non liceret postea alium eligere.j̄.de arbi.ex parte. secundum.d. n.vel dic,vt ibi no.Sed nec obstat,ꝙ talis inhibitio videatur transisse in rem iudicatam,cum non fuerit appellatum.j̄. de re iudi. cum inter vos. §. fi. vnde & videtur iurisdictio tacite prorogata,
9 arg.s̄.de offi.deleg.cum olim abbas: quia forsan † in prorogatione expressus consensus requiritur,arg.ff.de iudi.l. j. & ij. Vel melius talia mādata quæ sine causæ cognitione & ex abrupto fiūt, non habent vim interlocutoriæ,arg.C.commina.epistolas. l. iij. & fi.maxime cum ad hoc non agitur.iij.q.vj.hæc quippe.quam uis ex tali præcepto solutum non repetatur.ff.quod metus causa. l.fi.in fi.Si autem cum causæ cognitione fieret, secus esset. ff. de offi.prefec.vrb.l.j.§.fi.secundum quosdam.quod non placet.d.n. quia præceptum de his,quæ obtinent ad officium,valet sine causę cognitione. vij.q.j.quia.& no.s̄.de tempo.ordi.ad aures.& pęna imposita sine ordine iudiciario ligat. ff. de pęnis. moris. & l. fi.ij.q.vij.si quis ab episcopo.Dic ergo, ꝙ ideo non astrinxit hoc mandatum,quia non pertinebat ad officium,cum non esset cōmissum.ff.de regu.iu.factum a iudice.& quia notorium apparet iniustum,vt patet in eo,quod no.s̄.e.glo.in princ. Quare nec per superiorem debet haberi ratum,vt j̄.de appe.solicidinem.§.si verò notorium.secundum.d.n.[Episcopus.] qui petierat supradictū electum remoueri.& dictis monachis pręcipi,ne de cetero eligerent sine ipso.[Monachi vero.] ver.[Et si.] i.quamuis.[Procuratorem.] ergo collegium procuratorem constituit. quod dic, vt no.s̄.de procur.quia in causis. [Ad mandatum.] de quo certum est,ꝙ iustum fuerit,non obedierunt. [Contra prohibitionem.] alias inhibitionem tanquam iniustam,vt colligitur in eo, quod no.s̄.ver.proxi.super verbo,ne aliquem eligerent. Ex his ergo col
10 lige † ꝙ subditus iusto præcepto tenetur obedire,non tamen iniusto.quod dic,vt plene no.s̄.de temp.ordi.ad aures.§.i.[Præsumpserunt.] sicut ex parte episcopi allegatur.si.s̄.ver.sed cum occasione.in verbo,intrusus. sed quicquid dicatur, non fuit præsumptio,sed sui iuris tuitio.vnde nec cassatur pendente quæstione,ex qua pendet,vt j̄.§.fi.in fi. [Petijt.] eadem ratione, qua primam: quia & in loco eius successerat, vnde eadem videbatur. j̄. vt lite pen.ecclesia.i.j̄.de voto.magnæ.§.cum igitur. & videbatur, ꝙ ēt fortiori ratione,vt sequitur.[Infirmari.] quia dicebatur, se esse in possessione eligendi. Vel quia dicebat electionem factam ab excommunicatis,vt no.j̄.ante fi.huius.c.secundum.d.n.[Ad possessionem.] i.quasi,vt s̄.e.super verbo,possessione subiectionis. quā etiam videtur de nouo acquisiuisse.tum quia electus,siue intrusus renunciauit.tum quia hæc secunda electio contra inhibitionem iudicum facta fuit,sicut pro episcopo allegatur, sed ad pri-
11 mum respondeo † ꝙ iniquum esset, monasterium renunciantis odio prægrauari.C.de inoffi.test.si quis suo.ff.de reg.iu.nō de-
12 bet.j̄. de his quæ fi.a ma.par.c.quæsiuit. Ad secundum dico † ꝙ per iniquum præceptum iudicum non debet monachis præiudicium generari,vt no.s̄.in præceden.gl.[Qua.] scilicet possessione.[Eum.] scilicet episcopum.[Spoliauerant.] Ideo,sicut allegatum erat,restituendus erat j̄.de restitu.spol.in literis & c.sequen. [Deinde iudices.] ver. [Cassantes.] & male: quia adhuc de iure episcopi nihil probatum erat.ex quo ista quæstio dependebat, vt dicit.j̄.in fi. [Dictus magister.] episcopi.s.procurator. cuius sunt omnia verba istius partis primæ,& qui incepit loqui.s̄.e. c. circa prin.& cuius petitio nō admittitur, vt patet.j̄.§.fi.qd̄ ergo dixit.s̄. intrusus, & præsumpserunt. non continet ius commune, vt ibi no.[Petijt.] Sed non obtinuit, vt j̄.§. fi. eo ꝙ iniuste petijt.Cato.

Quod iustum est petito vel quod videatur honestum.

13 Ex hoc ergo no.ꝙ † nō est iniusta petitio admittēda,sed iusta tm̄. & de hoc no.j̄.de simo.ex diligenti.§.j. in princ. j̄. de libel.ob.c.j. [Confirmari.] Sed pars monasterij se opposuit.sic.j̄.de confir.vti. cum dilecta.j̄.de priuil cum olim.j.¶ Ad hoc fuit.] ij.pars.[Rūsum.] ex parte monachorū.[Nullo medio.] qd̄ si verū erat,nullam

ADDITIO.

a ¶Renunciatio.Adde in cuius manibus debeat fieri renunciatio electionis per gl.in c.si electio.de elec.lib.vj.

iam iurisdictionem ibidem poterat sibi episcopus. s̄. de supp. neg. prela.c.ij.§.fi.s̄.de consuetu.cum venerabilis.s̄.de renunc.c.fi.[Ni-
a mis animo[a].] quasi partem assumēdo,& procuratori suam audientiam denegando.vnde potuissent recusari.s̄.de offi.deleg.suspitionis.vel potuit appellari.j̄.de appel.vt debitus.sed neutrum factū fuit,vt innuitur.j̄.§.seq.[Et j̄.] hoc est ex parte monasterij supplicatum fuit,ꝙ non confirmaretur sententia, sed concederetur ei restitutio in integrum contra ipsam: quia læsum erat per procuratoris negligentiam,quia omisit sua priuilegia in iudicio exhibere.& hæc petitio,repulsa petitione aduersæ patris,in sequenti § admittitur.¶ Nos igitur.] iij.pars. [Inspectis priuilegijs] Hæc inspectio de iure suspendit sententiam pro episcopo latam. ar. j̄.de testibus.veniens.ij §.j.j̄.de re iudi.cum super de quibus priuilegijs non nisi per inspectionem poterat iudicari, vt legitur & no.s̄.de vsu pal.c.fi.[Pertinere.] Et sic summarie instructi perpendimus, ꝙ confirmationi sententiæ se monachi iuste prima facie opponebant: quare ipsos audimus,vt sequitur.[Intelligentes.] ver.[Pro
14 testatus.] Et sic † protestatio prodest,vt hic.& s̄.t.j.c.j.s̄.de elec. Cumana.quod dic,vt no.s̄.de consti.cum.M,Ferra.§.j.[Ne ipsius negligentia.] ver.[In damnum.] qui in iudicio fueramus nominādi.j̄.vt lite nō cont. quoniam.§. penul. C.vbi in rem actio l.ij.&
b ad iudicium vocandi[b].j̄.de confir.vtil.vel inuti.cū dilecta.§.quia vero.nec nobis factum monasterij potuit præiudicium generare. j̄.de arbi.cum tempore.[Ad audientiam] .s.probationis.q.d.quo ad hoc restituimus monachos,vt audiantur in probatione negligenter omissa.quod fieri debet,vt hic,& j̄.c.j.§.fin.si.j̄.e. ex literis. §.fi.&.c.coram.& datur hæc restitutio. tum quia per negligētiam procuratoris læsum est monasterium.tum quia ius Romanæ ecclesiæ tangebatur.tum quia iudices duo processerant,tertio absente nec se excusante secundum Gof. Hoc tertium nō placet, quia secundum hoc non esset necessaria restitutio,cū nullus esset processus.s̄.de of.deleg.causam.j̄.Dic ergo.vt no.s̄.c.respon.j̄.ver.j. super verbo.duo eorum.[Restituimus.] Hæc restitutio, vt quidam dicunt,locum habet quando procurator soluendo non est. Aliòquin contra procuratorem agendum esset.ff.mandati.si procuratorem.in prin.ff.de dolo eleganter.§.si dolo. In hac autem causa,
15 de qua agitur,hic semper est nō soluendo:nam libertas † & status monasterij inæstimabilis est.ff.de reg.iu.libertas.ff de rerum di.sacra.§.fi.& ex hac causa etiam maior restituēdus esset.ff.ex quibus ca.ma.l.j.alioquin non est restituēdus dominus propter negligentiam,vel dolum procuratoris:sed agat dominus cōtra ipsum. C. de procura.si procurator.Est autem procurator adminus in culpa,siue desidia omittendo exceptionem sibi competētem ex parte rei.ff.man.idemque.§.penulti.& l.si fideiussor.respon.j.& ita videtur hic loqui non tantum de restitutione minoris,sed etiā ma
16 ioris ex illa generali clausula.si qua mihi iusta causa videbit. † Et est hæc differentia inter istas duas restitutiones: quia prima.s.restitutio minoris fit iure speciali, iudicis officio intentato.ff.de mino.ꝙ si minor.§.fi.Restitutio vero maioris fit iure communi. C. quod me.causa.si vi vel metu.& l.sequen.C.de resti.mili.quod tēpore.secūdum.T.de hoc no.s̄.de offi.iudi.c.ij.Tu dicas supradicta iura locum habere in procuratore maioris,& quādo collusit,vel dolum omisit,vt dicit illa l.& eleganter.§.penulti. Nam si fuit negligens,imputet sibi qui talem elegit. ff.de mino.cum mandato. in fi.ad hoc.s̄.de offi.deleg.cum olim.j.ff.de tributo.procuratoris. & de hoc no.j̄.vt lite non contest.c.j. in fi. Minor autem restituitur,non solum cum de bonis eius aliquod diminuitur, sed etiam quandocunque eius interest litibus, & sumptibus nō vexari. ff.de mino.l.minoribus.xxv.annis.saluo eo,quod legitur.C.de iud.pro perandum.§.fi.cæterum in fauorem minoris.& ecclesiæ hoc videtur,vt possit omissa conuentione procuratoris ad rem restitui, vel ipsum procuratorem si maluerit conuenire,vt.C. si tutor vel cura inter.l.etiā.& de hoc no.j̄.de rebus eccle.non ali.ad audientiam. Vel forte necesse est, quòd semper petant restitutionem, quia quamdiu competit restitutionis, vel alterius beneficij iuris auxilium,actio de dolo nō vendicat sibi locum. ff. de dolo.l.j. §.fi.alias est.l. ij.& l.si actio alias est.§.& l.seq.vsq; ad l.& eleganter. [Electionē aūt] ver.Sed,nōne facta fuit hæc electio post,& ꝯ inhibitionem iudicum? Sic,vt s̄.resp.j.ver.districtius.& ver.monachi. Ideo signatur contra.j̄. de matri.contracto contra interdic.eccle. c.j.&.c.fi.j̄.de despon.impube.ad dissoluendum.j̄.de noui.o.nun. c.ij.ff.ne quid in loco publico.l.fin.Sol. iniustum fuit præceptum iudicum:& ideo monachos non astrinxit,vt no.in dicto.ver.monachi.quia monachi erant in possessione eligendi.vnde lite pen. non debuit suspendi.viij.q.iiij.nonne.& no.s̄ respon.j. ver. distri-
17 ctius. super verbo ne aliquem eligerent. Sed contra nam † mota controuersia, patronus præsentare non debet.j̄. de iure patro.ex literis. secundum.B.& c.cum propter.& c.quoniam.& c.cam te. Ergo secundum.B. eodem modo mota controuersia electionis, monachi eligere non debet. Alioquin inconueniēs sequeretur: quia si postea probaretur monachos non habuisse ius eligendi, electio cassaretur.C.de rei ven. certum. secūdum hoc dicitur hic expresse,vt sequitur. Et sic secundum. B. sequitur hic absurditas:

quia cassatur electio facta ab illo,qui credebatur ius habere,quod absurdum est.s̄.de elec.querelam.§.pen j̄.de iure patro.consulta-
18 tionibus.Sol.qui † quiete possidet,potest eligere.ff.de aqua quoti. l.pe.Et omni iure suo vti,vt viij.q.iiij.nonne.sed si de hoc moueatur quæstio,vtrum possideat tale ius,tunc non debet eligere, ar.s̄. de consti.cum.M.in fi.& ita videtur hic fuisse: quia episcopus petebat sibi restitui possessionem iuris eligendi.& sic dicebat monachos non possidere pacifice.& ideo caute dicit Papa j̄. nec confirmandam &c.[Pendente controuersia.] i. donec ad quos spectat electio,quantum ad possessionem, fuerit diffinitum.& hic agebatur petitorio & possessorio,vt patet.s̄.e.c.post prin.secundū. B Hæc solutio non placet: quia materiam dat figmentis. nam secundum ipsam quilibet electionem poterit impedire, dicendo collegio.ꝙ pacifice non possidet. vnde potest dici, ꝙ aliud in repræsentatione,vt in contra.aliud in electione,vt hic.Ratio diuersitatis est: quia vbi super repræsentatione mouetur quæstio, si infra sex vel quatuor menses non fuerit terminata, episcopus ecclesiam ordinabit, nisi & ipse moueat quæstionem, tunc enim non ordinat de rectore,sed de æconomo tātum,vt legitur & no. s̄.de offi.ordi.cum inter vos. ideo non multum præiudicatur patrono,si interim non præsentat. Quando vero super ius eligendi refertur quæstio,nō inuenio tempora limitata, infra quæ debeat terminari,imo currit lis marte suo quousque fuerit diffinita, vt hic.& s̄.de elec.dudum.j.& c.scriptum. & c. congregato. & ideo in electione si non fieret,maius præiudicium pararetur. Item est
19 alia ratio: quia † collegium habet de iure communi eligere. s̄. de elec.c.j.Patronus vero in iure quod habet de gratia toleratur, vnde non est mirum,si facilius tollatur,vel impediatur ius patroni tanquam accidentale atque debilius, quam collegij, quod est naturale & fortius.super quo vide, quod no.s̄.de offi.leg.dilectus. Item hic fuit mota quæstio, facta prima electione a monachis, & petebatur infirmari electus ex parte episcopi. vnde hoc ipso episcopus constituebat monachos possessores.C.de rei ven.l.fi.j̄. vt benefi.eccle.c.vnico.§.j.in prin.& sic pendente lite non debuerunt monachi priuari sua possessione.vt no.s̄.respon.j.ver.districtius.nec poterat quæstio mota hic diffiniri, nisi alius eligeretur, quæ enim electio posse confirmari, si nullus electus esset? Vtiq; id quod non est. Confirmari non potest, vt s̄. de constitut. cum accessissent.§.j.in fi.cum suis concor. & no. s̄. eod. respon j. versi.j. super verbo,ibidem.& d. n. hic aliter soluit, vt patet in sequen.glo.Sed signo fortius contrarium.j̄.de arbi.ex parte.§.fi.Sol. ibi.[A monachis.] Et tamen erant in quasi possessione eligendi. videtur,ꝙ electio ab eis facta,eis facta,esset omnino confirmanda,vt j̄.de iure patro.consultationibus.Contra.s̄. de elec. querelā. contra.j̄.de causa.pos.cum ecclesia.Sol.quantumcunque constet aliquem esse in possessione iuris eligendi, nunquam tamen est confirmanda electio.ex quo ante confirmationem obijcitur. ꝙ possessio sit violenta,vel vitiosa,nisi hoc primo discusso & diffinito,vt hic. vbi vero nihil obijcitur, tenet confirmatio facta. & sic intellige contra.& j̄.de iure patro.ex literis.Et est ratio: quia qui petit electionem confirmari vel infirmari, potius videtur agere petitorio, quam possessorio. nisi aliud exprimatur. vnde & vires electionis & formæ,& personæ in hoc iudicio veniunt, vt patet in eo,quod legitur & no.s̄.de elec.postquam is.& c. nihil est. Vel dic,ꝙ ideo non fit hic confirmatio: quia controuersia erat,an teneret electio pro eo, ꝙ dicebatur facta ab excommunicatis per episcopum Veneteñ.authoritate ordinariæ potestatis. Sed econtrario monachi dicebant se exemptos, quare excommunicatio nulla erat.& hoc est,quod tangitur.s̄ eod. §. in princip. Quæstio igitur exemptionis,& excommunicationis tanquam præambula est primitus terminanda,antequam confirmetur vel infirmetur electio, quæ ex prima quæstione. scilicet exemptionis & excommunicationis dependet, vt patet in eo, quod leg. & no. j̄. de ordi.cog.c.j.& c.tuam.secundum.d.n.& sic potest intelligi.quod hic dicit.Vel dic,vt no.in præceden.glo.Sed quid si episcopus,qui est in possessione subiectionis monasterij,excommunicat vel interdicit monachos ipsius, nonne publicanda est talis sententia, & seruanda? Respon. sic. si episcopus de iure suo probauerit hæc enim ratione proprietatis competunt, & non possessionis, argu. xj.q.iij.c.j.& s̄.de offi.deleg.ex literis.& patet in eo,quod legitur & no.j̄.de resti.spol.olim.iij.& de religi.do.cum dilectus.secundum d.n.qui & in hoc capitulo multa alia notauit,quæ ex certa scientia duximus omittenda.[Sicut dicitur.] No. cautum iudicem id, quod probatum non est,asserere non debere.[Concorditer.] Hic repete,quod no.s̄.de elec.quod sicut.§. si autem. [Pendente controuersia.] subaudi, inter episcopum Venetenensem. ex parte vna, & electum in abbatem & monachos Rothonenses ex parte

ADDITIONES.

a ¶Animosæ.Adde d.Abb.hic.in v.no.& Pau.de Cast. cons. ccxix.in primo impressis secundum And.Bar.

b ¶Ad iudicium uocandi.Adde gl.in hoc uerbo, & d. Abb. qui hoc multū commendat.& eundem d.Abb.consi.iij.

ex parte altera. super iure & quasi possessione eligendi abbatem, & iure subiectionis eiusdem monasterij, quæ tanquam præiudicialis primitus est tractanda: quia cum episcopus petat contra ius commune, si exemptio probetur, minus pro episcopo præsumetur, ar. j̃. de confir. vti. cum dilecta. §. quia vero. [Ex qua.] s. controuersia. [Pendet.] quia si episcopus obtinet, erit electio infirmanda. Confirmabitur autem, si succumbat, nisi aliud canonicum obsistat. [Confirmandam.] Sed contra. j̃. qui fil. sint legi. per venerabilem. §. j. versi. de filijs. & §. fi. Sol. circa accessorium litis potest
20 fieri dispensatio lite pen. † quia gratia ex certa scientia potest fieri quandocunq;, vt ibi. Confirmatio vero cum de iure communi sit, non nisi causa cognita, & partibus præsentibus fieri debet. & ideo lite pen. non debet interponi, vt hic & ar. in eo, qd le. & no. s̃. de procu. ex insinuatione. & sic loquitur hic. Vel m lius pendēte lite pōt fieri gratia siue dispensatio, dummodo non præiudicetur litigantibus, vt in contra. sed non debet fieri aliqua, per quam litigantibus præiudicium generetur, vt hic & j̃. vt li. pen. c. fi.

SVMMARIVM.

1 *Dictio vna plerunque ponitur pro reliqua.*
2 *Reges possunt dare libertates ecclesiis circa temporalia.*
3 *Reges ius patronatus possunt remittere siue dare.*
4 *Titulus cum bona fide sufficit licet falsus, & iniustus.*
5 *Tempus vacationis ecclesiæ deducendum est de præscriptione.*
6 *Aequitas semper est consideranda.*
7 *Restitutio quando datur ecclesiæ, & minori.*
8 *Ordinarium iudicium si non competit, non est recurrendum ad extraordinarium.*
9 *Delictum personæ non debet obesse ecclesiæ.*
10 *Ecclesia ex quacunque re lędatur est restituenda.*
11 *Negligentia obest si restitutio non petatur.*

CAP. III.

AVditis. Pars. j̃. de presc ri. auditis. Determinatur autē quæstio. j̃. de priuil. ex ore. [Vigoriēsem episcopum.] ex vna parte. [Et abbatem de Eueschā.] ex altera parte. [Quas.] s. ecclesias. [Episcopus.] dictus. Vigoriñ. [Diœcesana.] Sub hac. l. intendit comprehendere episcopus etiam legem iurisdictionis, vt patet in eo, quod sta-
1 tim sequitur. & j̃. de præscri. auditis. † nam & plerunq; vna ponitur pro reliqua, vt no. s̃. de offi. ordi. dilectus. [Abbas vero.] versi. [Eius.] s. episcopi. [Iurisdictione.] Hic patet, ꝙ agebatur nedū de lege diœcesana, sed etiam iurisdictionis, vt no. s̃. [Cognouimus.] ver. [Euidenter.] s. per inspectionem priuilegiorum. quod dic, vt le. & no. s̃. de vsu pal. c. fi. [Priuilegia.] quia in nullo eorum, quæ nobis ostensa sunt, de ista valle vel eius ecclesijs habetur aliqua mentio specialis, sed tantum de loco, quem infra scripti reges libertati donarunt. Nam illum exemit Celestinus, vt sequitur. sed quia nescimus quis ille locus sit, vtrum. s. sit vallis de Euescham, vel alius nil probatur, vt j̃. sequitur. [Nisi forte duobus regibus Roe. videlicet & Ofta.] propria nomina sunt regum. [Libertati.]
2 Arg. † ꝙ reges possunt dare ecclesijs priuilegia libertatis, vt hic. & lxiij. dist. in synodo. quod verum est quo ad ea, quæ temporalia sunt. viij dist. quo iure. secus quo ad spiritualia, vt legitur & no. j̃. de decimis. tua. & j̃. de rebus eccle. non alie. cum laicis. saluo iure
3 † patronatus, quod possunt remittere siue dare. quod dic, vt le. & no. j̃. de iure pa. illud. ad fi. sed & libertatem possunt dare in temporalibus per indulgentias, vel priuilegia, vt hic dicit. Per constitutiones autem, siue statuta sua hoc non possunt, nisi & a Romana ecclesia comprobentur, vt patet in eo, quod leg. & no. s̃. de consti. ecclesia sanctæ Mariæ. excepto imperatore, cuius leges in fauorem tamen ecclesiæ inductæ generaliter comprobantur. x. dist. c. j. & per totum. j̃. de noui ope. nun. c. j. §. j. Tamen secundum. d. n. non dicitur hic, ꝙ libertas a regibus data valeret, sed potius libertas data a Papa de libertate data a regibus faciens mentionem, sed nihilominus verum remanet, quod in præmissis no. [Et quem.] ver. s. locum per prædictos reges libertati donatum. [Donauit.] dicens in priuilegio, ꝙ illum locum, quem dicti reges libertati donauerant, ipse eximebat. & hoc est, quod dicitur. s̃. in illo. versi. nisi forte &c. [Ipsius.] scilicet Celestini. ¶ Verum.] ij. pars. subaudi, licet non probetur exemptio per priuilegia, vt dictum est. tamen tanto tempore &c. [Pleno iure.] scilicet quo ad institutionem & destitutionem, & quo ad spiritualia omnia, & temporalia sic. xvj. q. ij. visis. j̃. de priuil. quoniam per confessionem. Intelligas autem, ꝙ abbas præscripsit hic temporalia iura episcopalia, quæ ibi episcopus percipere consueuit, vt sic capellæ istæ sint exemptę a præstatione istorum iurium. in spiritualibus autem non sic, sed vt ea possit exigere a quocunque episcopo maluerit. j̃. de præscri. veniens. Hoc autem non potest fieri sine titulo allegato & probato, vt le. & no. j̃. de præscrip. si diligenti. & s̃. de offi. archi. c. fi. dic, vt
4 ibi no. † Sufficeret autem titulus cum bona fide, quamuis falsus siue iniustus. ff. pro suo. l. fi. ff. pro emptore. quod vulgo. j̃. de iure patro. cura. vbi de hoc. [Possessæ.] scilicet ecclesiæ. [Vt videatur.] Abbas. [Legitime.] i. canonice titulo. s. interueniente. j̃. de deci-
5 mis. dudum. [Nisi forte.] ver. [Subducto.] † Deducēdum est ergo tempus vacationis de præscriptione, vt hic. & j̃. de præscrip. c. j. & c. de quarta. & c. cum nobis. & c. auditis. & c. illud. & illud etiam tempus deducendum est, quo sole: succurri cuilibet qui læditur, siue sit primū, siue medium, vel vltimum vt C. de resti. mil. quod tempore. C. quibus non ob. long. tempo. præscrip. l. præscriptione. ff. ex quibus ca. ma. l. nec non. §. si quis. [Completa.] ex hoc, quod hic dicitur & in supradictis iuribus, euidenter reprobatur opinio Ala. & V. na. qui dicunt ecclesiam semper restituendum. & ꝙ semper intelligitur esse minor: quia & si pupilla intelligeretur, quamuis tutorem haberet, deduceretur non solum tempus vacationis, sed totius pupillaris ætatis. C. de præscrip. xxx. an. sicut in rē. ¶ Licet autem.] iij. pars. [Conclusum.] si. s̃. de procur. auditis. in. j. [Vtraque pars.] Pars enim monachorum omisit probare, ꝙ locus, quem reges libertati donarant, est locus vallis de Eueschām, vt patet. s̃. respon. j. ver. cognouimus. & seq. Episcopus vero omisit probare, quanto tempore vacauit ecclesia. quo tempore subducto præscriptio non obstaret, vt innuitur. s̃. §. j. ver. nisi forte. [Probationem.] quam post conclusionem non potest inducere. j̃. de testibus. fraternitatis. j̃. de fide instru. cum dilectus. nisi per restitutionem in integrum subueniatur, vt hic. & s̃. c. j. ¶ Nos attendentes.] iiij. pars. [Vice minoris.] non pupilli: quia tunc non curreret præscriptio. C. de præscrip. xxx. an. sicut in rem, sed opponitur in vltimo initāti. xxv. annorum in qualibet læsione. vnde si omisit probationem necessariam, petit restitutionem in integrum infra quadriennium, vel si damnetur tanquam contumax. dummodo probetur iustum impedimētum. iij. q. v. c. j. ff. de mino. ait prætor. C. de tempo. app. l. fi. § illud. secundum d. n. alias iure mi-
6 noris. quod dic, vt no. s̃. e. c. j. [Aequitate] quæ † semper est consideranda, vt s̃. de transac. c. fi. [Vtranque.] scilicet ecclesiam tam episcopalem, quam monasterium. & benedicit vtranq;. nam si vna tm̄ fungeretur vice minoris, secus esset. si enim maior litigat cū minore, & vterq; per suam confessionem læditur, licet minor ꝯ confessionem suam restituatur, non tn̄ maior contra suam propriam, sed ad ea tm̄ restituetur, quæ cohærent confessioni minoris. ff. de mino. si ex causa. & l. cum minor. ff. de confes. certum §. fi. Secus autem est, vbi minor restituitur in his, quę fiunt extra iudicium, tunc enim sicut & minor restituitur. sic & maior. C. si aduersus transac. l. j. & ij. secundum d. n. C. de reputa. l. vnica. ff. de mino. quod si minor. §. restitutio. Quoe autem. s̃. dixime, minorem restituendum esse contra confessionem suam, intelligas, quando eo tempore quo confessus est non tenebatur aliquid cōfiteri. Tūc enim non est vsus iure communi, vel ad hoc restituitur, vt possit probare falsum, quod confessus est verum esse. Alias autem dummodo in confessione non sit vitium, restituendus non est: quia cum vsus sit iure, nō potest dici circunscriptus. ff. de iureiu. nam & postea. § si minor. & l. tutor. C. e. ti. l. fi. sm̄ d. n. vbi de hoc. Mirum est tamen, ꝙ minor volens probare confessionem suam esse falsam, non audiatur, nisi per beneficium restitutionis, nam in hoc quilibet maior semper, nondum finito negotio, audiretur vt patet in eo, quod le. & no. j̃. de confes. c. fi. quod dic, vt ibi no. &
7 in seq. gl. [Restituimus.] † In his enim præscriptionibus, quæ spectant ad statum iudiciorum ecclesię, vbicunque læditur, per restitutionis beneficium, sicut & minoribus, subuenitur, vt si quasi ꝯtumax condemnetur, vt ff. de minori. l. minor. ēt si quasi ꝯtumax vel si non appellauit, vel si dum agit, vel conuenitur in aliquo capta est. ff. de mino. ait prætor. §. sed & in iudicijs. & l. & si sine. §. fi. alias est. §. fi. eiusdem. l. ait prætor. & j̃. eo. c. fi. Vel si ex causa iudicati bona sua distracta sunt. ff. de mino. si ex causa. Vel si omisit allegationem vel probationem, vel ea quæ faciunt ad instructionē, vt hic. & s̃. c. proxi. §. fi. ff. de mino. minor. xxv. annis. j̃. eo. corā. Itē restituitur non solum si damnum patiatur, sed ēt si non lucretur ff. de minori. ait prætor. §. hodie certo iure vtimur. in fi. & l. non omnia. Item in confessione. ff. de confessi. certum. §. pen. sm̄ oēs Sed ꝯ: quia aut veritas confessa est, contra quam restitutioni nō. est locus. aut falsitas, qua probata non obest confessio. j̃. de confe.
8 c. j. Non est ergo † recurrendum ad extraordinarium auxiliū, ex quo ordinarium competit. ff. de mino. in causæ. ij. Sol. potest esse, ꝙ falsitas confessa probari non potest. Ideoque expedit, vt restitutio detur. Item restituitur in contractibus, vt legitur & no. s̃. c. c. j. Item propter defensiones omissas, nunc apparentes, vel nouiter contingentes. j̃. e. c. fi. Item cum interest inanibus sumptibus, & litibus non vexari. ff. de mino. l. minoribus. xxv. annis. Item & in præscriptionibus sm̄ Gof. & de hoc no. s̃. e. c. j. Item si detulit iuramentū. in omni aūt casu necesse habet probare læsionem, si velit obtinere restitutionē. ff. de iureiu. nam & postea. §. si minor. j̃. eo. constitutus. §. fi. In delictis autem non subuenitur. C. si aduersus delic. l. j. ff. de mino. si ex causa. §. nunc videndū. & l. auxiliū. qd in-
9 telligas, qn̄ tota ecclesia delinquit. C. de sac. san. eccl. l. iubemus.
a † tal's delictū psonę nō dēt obesse eccl'ię.[a] xvj. q. vj. si epm̄. j̃. de exce. cum venerabilis. §. intelleximus. ideo non restituitur si ex euentu lædatur. ff. de mino. verum. §. sciendum. & §. sequen. [Contra reli q.] sicut & minor ꝯ minorē. ff. de mino. si in emptione. nisi cū pecuniam amisit. ff. de mino. verum. §. fi. & l. si minor. xxv. annis. filiofa. ff. ex quibus ca. ma. l. fi. Et no. ꝙ in hoc titu. de restitutio. in integrum est restitutio in eum statum, in quo erat ante læsionem. s̃. eodem. c. j. C. de reputa. l. vnica. C. de in integum resti. postulata l. vnica. ff. de mino. quod si minor §. restitutio. Aliter autem exponitur. C. de sententiam pas. l. j. & fi. [Ad probandam rationem.] siue allegationem, vt dicit lex in minore. ff. de min. l. minor. xxv. annis. omissam. Pro eodem enim accipitur hic ratio, & ibi allegatio, siue enim exceptio sit omissa, siue alius articulus cuius probatio esset vtilis, semper est restitutio facienda, ex quo sequitur, ꝙ si aliqua ecclesia obtulit se ad probandam præscriptionem, & omisit probare titulum: quia euidens est, ꝙ in hoc læsa
10 est, vt patet in eo. quod legitur & no. j̃. de decimis. dudum † restituenda est: quia ex quacunque causa lædatur, est restitutio faciēda, vt ff. de mino. ait prætor. §. hodie. & l. non omnia. & patet in eo, quod no s̃. eodem. super verbo, restituimus. Si enim iure communi vsa esset ad probandum titulum, admissa fuisset. Est ergo læsa, & restituenda in eo ꝙ non est vsa iure communi. vt probatur a contrario sensu. C. eodem. ti. l. fi. Sed huic opponitur, nam secundum istud sequitur, ꝙ si super vno articulo produxit testes, & non probauerit, iterum potest probare per meliores testes etiā post publicationem: nam ad hoc, & de iure communi ante publicationem admissa fuisset, & vtile esset ei, ꝙ hoc probasset. Sed contra in eo, quod legitur & no. j̃. de testibus. fraternitatis. sed & hoc cuiuis patrifa. contingere posset, ergo non est restituenda, vt ff. de mino. verum. §. si locupleti. & C. eodem ti. l. non videtur. Sol aliud in primo articulo, & aliud in secūdo. In primo enim articulo, vbi, s. nullas probationes induxit, euidens est læsio, & de fraude non ita probabiliter timetur. In secundo vero, vbi iam coinquinat probationes induxit, & iam publicatæ sunt. non sic; nam præsumi potest, ꝙ meliores testes quos habebat induxit, & probabiliter timetur de subornatione testium, ex quo super eodem vult ꝓducere alios testes, primis iam publicatis, vt in Authē. de testib. §. quia vero multi. coll. vii. Dicendum est igitur, ꝙ in hoc secundo articulo non restituetur, nisi forsan præmissa diligenti examinatione & inquisitione perpendat, ꝙ læsa est ecclesia, vel prælati facilitate, tunc enim etiam in secundo articulo debet ipsam iudex restituere æquitate pensata, argumen. s̃. de transac. c. fi. & quia ex quo constat ipsam esse læsam, semper est restituenda, vt s̃. no. nec obstat, quod oppositum est de subornatione: quia & ex qualitate personarum hæc præsumptio tolli potest, vt patet in eo, quod legitur. & nota. s̃. de procura. in nostra. §. nos vero. sed nec obstat lex in contrarium allegata. ff. de mino. verum. §. si locupletioris. quia nec istud diligentissimo patrifamilias, de quo ibi loquitur, contigisset, & per consequens non obstat. C. eodem ti. l. fina. quia ibi exponitur, non videtur. i. non præsumitur, sed hic præmissa examinatione & inquisitione de contrario liquet, vt s̃. nota. per quod etiam & timor subornationis præsumptio de cætero non vendicat sibi locum. Quid ergo si post publicationem apparet, ꝙ omnes testes repelluntur, vel propter excommunicationem, vel propter aliud, puta graue crimen occultum, nunquid iudex ecclesiam restituet in hoc casu, vt vel per alios testes, vel etiam per eosdem si impedimentum cessat possit probare intentionē suam? Potest dici, ꝙ sic, si producens in nulla culpa inueniatur, & idem est in similibus obseruandum. secundum do. n. cuius est hæc quasi tota glo argumen. in eo, quod legitur & no. in superiobus. & s̃. de rescrip. inter cæteras. & de consititu. translato. Veruntamen non videtur, ꝙ culpa producentis impediat restitutionem, argumen. xvi. q. vi. si episcopum. Nec etiam negligentia, vt
11 patet hic & s̃. c. proximo. † quamuis negligentiam obsit, si restitutio non petatur, vt patet in eo, quod no. s̃. eodem. c. j. & extra. ecclesia. lib. vj. [Ne alterutra.] versi. i. siue ista, siue illa. si. s̃. de rescrip. ceterum. §. fi. [Graui iactura. q. d. pro modico non daretur restitutio, vt notatur. s̃. c. j. §. j. & infra. eodem. constitutus. §. j. versicu. quod hactenus.

SVMMARIVM.

1 *Omnia diligenter inspicienda sunt.*
2 *Iurandum non est sponte, nec sine causa.*
3 *Minor, & filiafa. per se in iudicio esse potest.*
4 *A sententia principis non appellatur, sed supplicatur.*
5 *Appellatio differt a supplicatione.*
6 *Seruus non potest appellare, sed ei licet supplicare.*
7 *Appellatione pendente nihil nouatur, secus in supplicatione.*
8 *Appellatur infra x dies, & supplicatur infra biennium.*
9 *Contumax non iuuatur per appellationem.*
10 *Supplicationem admittere quis possit.*
11 *Præsumptio una per aliam eliditur.*
12 *Presumptio uiolenta per iuramentum eliditur.*
13 *Sententia contra matrimonium lat: nunquam transit in rem iudicatam.*
24 *Ordine iudiciario est procedendum in causa matrimoniali.*

CAP. IIII.

EX literis. De Cauenen.] Proprium nomē est. [Et de camulam] proprium nomē est. [Et de gimollis] proprium nomen est. [Ex delegatione nostra] nam ex iurisdictione sua hoc nō potuissent, vt patet. j̃. de consang. c. j. [Et appellatione.] ver. [Interposita.] ad cautelam: quia nec ista sententia transit in rem iudicatā. j̃. de sen. & re iudi. lator consanguinei. tamen facilius auditur per appellationem, quam per querelam, quod dic, vt no. j̃. §. fi versi. j. super verbo, restituimus. [Sententiæ] per dictos archipresbyteros latę. [Abbati] de Cauenen.. vt s̃. in princ. [Committendam.] intelligas appellatione remota, vt no. j̃. super verbo, & supplicauit. & sic cessauit omnino officium priorum iudicum, quod dic, vt no. s̃. de offic. delega. pastoralis. §. præterea. [Quia pars mulieris.] versi. [Peremptorium.] Ideo, nisi iudex vellet gratiam facere, potuit procedere contra ipsam, quod dic, vt legitur & no. s̃. de offic. deleg. consuluit. [Coniudex.] s. archipresbyter Paduanus. [Commiserat.] aliter non tenuisset sententia. s̃. de offic. delega. causam matrimonij. & c. cum causa. & c. vno delegatorum. [Vices suas.] simpl'r ergo in totum. s̃. de offi. dele. venerabili. §. fi. [Diligenter]
1 Diligenter † enim sunt inspicienda omnia. s̃. de offic. delega. super quæstionum. §. intentionis. Et plenius etiam potest iudex pro partibus allegare. quod dic, vt legitur & no. s̃. de post. præla. bonę. j. [Confirmauit.] Hoc est speciale priuilegium in causa appellationis, ꝙ iudex altera parte absente per contumaciam, etiam lite non contestata procedere potest. C. de tempo. ap. l. fi. §. illud. ii. q. vi. appellatore. & hoc intelligas, cum appellans est præsens, & instat, ꝙ procedatur, cæterum si appellatus est præsens, & instat, ꝙ procedatur, appellante absente procedi non debet, nisi quando parum restat de tempore biennij, vel de tempore præfixo a iudice, vt ibi & j̃. de appel. oblatæ. circa. finem. quod dic, vt ibi no. & in codē. tit. sæpe. ¶ Sed post viii. dies.] ii. pars. [Ad ipsum] s. abbatem. [Protulisset.] abbatis. [Firmauit proprio iuramento.] per se si-
2 ne dilatione, quasi furiose: † quia nec sine causa, nec sponte iurandum est. s̃. de elec. significasti. §. pen. j̃. de iureiurā. & si Christus. §. Iacobus. ver. quoniam. & argumen. s̃. de renunc. super hoc. quod sciscitaris. § j. & ideo non plene probauit, vt no. j̃. §. j. super verbo, ad plenum. [Ad eum.] s. patrem. [Fraudulenter.] Ideo si causa, de qua agitur, æstimabilis esset, contra fraudulentum tantum ageretur, si & soluendo esset, sed quia matrimonium, de quo agitur, æstimationem non recipit, ideo restituitur actio contra primū. st. de eo per quem fac. est. l. j. & fi. ff. de dolo. & eleganter. §. penul. [Sub eius.] alias. sub ipsius. s. abbatis. [Falsas.] quia nec abbas ipsas miserat. [Eis.] s. patri, & filiæ. In hac tamen causa non est vis de
3 patre, vt statim innuit in sequen. ver. nam & † minor, & etiam filia familias per se potest esse in iudicio. j̃. de restit. spo. ex parte. §. j. In ciuilibus autem secus, vt ff. solu. ma. l. ii. C. de bonis quæ liber. cum non solum. [Quibus.] ver. s. literis. [Eidem.] scilicet filiæ, & nihil dicit de patre: quia non est vis de ipso, vt no. s̃. in verbo, eis. [Quia iudex.] s. abbas. [Statuto.] alias constituto. [Ipsius.] s. abbatis. [Præsentaret.] scilicet filia, & sic fuit decepta, vnde non debuit contumax indicari. [Et postmodum.] scilicet sic prestito iuramento. [Appellauit] pater nomine filię ex hac causa: quia non fuerat contumax, sed non tenuit appellatio, quia de fraude non constabat. secundum d. n. alias bene tenuisset appellatio dummodo infra decem dies facta esset. Vel dic, vt no. in sequen. glo. [Et etiam supplicauit] Nota, ꝙ appellauit & supplicauit, & tamen Papa nō facit vim in appellatione, vt patet in §. sequen. versi. in fauorem.
a Hoc ideo, quia appellatio fuit remota[a] in rescripto, vt no. s̃. super verbo, committendam. & hæc causa, propter quam appellauit, non erat in iure expressa, quare appellatio non tenuit mero iure. j̃. de appella. pastoralis. Nocuit igitur causæ expressio. si. j̃. de re iudi. sicut. nam a sententia potuit simpliciter appellare. ff. de appel. l. j. §. fin. & l. ij. Caute ergo facit, quia supplicauit. Plerunque enim obtinemus per supplicationem, quæ non obtineremus per appel-
4 lationem. Nam † a sententia principis, vel præfecti prętorio appellari non potest, sed supplicari licet. ff. de mino. præfecti. ii. qꝯ. vi. si quis in quacunque. C. ne in vna eademque causa. l. j. C. de offi. pręfec. præto. l. vnica. Et nota, ꝙ supplicatio largo modo dicitur quęlibet precum porrectio, vnde quotidie dicitur in curia, talis supplicat scītati vestrę &c. sed stricto modo, prout hic accipitur, dicitur quędam superioris benignitas, per quam inducitur ad reuocādum, quę male acta credit, quæ & æquipollet appellationi. secun-
5 dum d. n. vt & in premissis iuribus comprobatur. † Differt autem supplicatio ab appellatione: quia nec licet secundo supplicare, & ipsa

ADIDTIO.

a ¶ Delictum personæ non debet obesse ecclesiæ. Adde Barto. in l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle.

ADDITIO.

a ¶ Appellatio fuitremota. Et ex hoc no. singulariter, ꝙ siue in rescripto, siue in aliqua iuris parte sit remota appellatio, potest nihilominus aduersus sententiam supplicari. Adde d. Ab. hic in gl. huius uerbi. cui And. Sic addic: Ro. consi. cccxxj.

& ipsa pendende mandatur sententia executioni, cum tamen
in appellatione contrarium sit in vtroque.C.de preci.Impeo ffe.
si quis aduersus.& authen.quæ supplicatio.Item quia a certis iu-
dicibus non appellatur, sed supplicatur tantum, vt patet in eo,
6 quod no.s.eodem gl.ver.caute ergo.†Item seruus non potest ap-
7 pellare,sed licet ei supplicare.ff. de appell. serui.†Item pendente
appellatione nihil innouatur.ii q.vi.appellatione pendente, sed
pendente supplicatione potest innouari.C.de preci.impe. offerē.
8 authē.quæ supplicatio.& s.no.†Item appellatio fit tantum infra
a decem dies,supplicatio infra biennium,[a] quod intelligunt quidā,
quando superiori porrigitur. Si vero ipsi iudici a quo supplica-
tur,tunc infra decem dies tantum supplicatur, & sic intelligunt
dictum auth.quæ supplicatio & C.de senten.præfec.præto l.vni-
ca.& ii.q.vi.anteriorum.Tu vero dic.vt no.j.eodem.§.j.ver.in fa-
uorem. super verbo, per supplicationem.Item & hic habes,ꝙ a
9 iudice delegato supplicatur,†quia non potest mulier iuuari, cū
contumax esset,per appellationem.ff.eodem ti.diuus.Alias autē
a sententia inferioris iudicis non liceret supplicare,sed & aliqua
præsumptio haberi debet,vel fauor matrimonij subesse, vt hic,
vel alia probabilis ratio ad hoc,vt suplicatio admittatur, argum.
10 ff.de minoribus.minor autem.& l.præcedē.†Solius autem prin-
cipis est hanc supplicationem admittere cum effectu,& nō alio-
rum inferiorum ordinariorum,quod dic,vt no.j.§.j.ver pen.su-
per verbo,postulatione.quorum tamen est appellationes recipe-
re argumen.extra d.n.de appella.Romana.lib.vi.secundum d.n.
cuius est hæc quasi tota gl.in Authen.vt spon.lar.§. aliud quoq;.
coll.ix.& porrigitur libellus referendariis, qui ipsam coram prin
cipe introducunt,vt in Auth.de referenda.colla.ii.Sic ergo iuua-
tur hic mulier per supplicationem,posset etiam in hoc casu agi
per querelam falsi ad reuocandum, quod per dolum aduersarij
factum fuerat, qui forsan dictum nuncium & literas mitti pro-
curauit,vel per restitutionem in integrum iure minoris.ff. de iu-
di.si prætor.& maxime in causa matrimoniali,vt sequitur in seq.
§.ver.in fauorem.secundum Gof.sed & is, qui dolum fecit tene-
tur si soluendo esset,sed hoc non potest esse soluendo, quod dic,
vt no.s.eodem.super verbo,fraudulenter.¶ Licet autem]iii.pars.
[Non constat.]Hoc ideo dicit, quia si plene probaret iustam ab-
sentiæ causam,fieret restitutio.j.de re iudica.cum Bertoldus.s.de
procura.ex insinuatione.& c.in præsentia.Hic autem, quia legiti
me citata fuit filia & non venit,præsumitur contumax.iii.qō.ix.
11 decernimus.lxv.distinct.si forte.ff.de re iudi.contumacia.† Ista ta
men præsumptio potest elidi per aliam præsumptionem.ff. eod.
12 ti.diuus.[Ad plenum.]Contra†nam violenta præsumptio elidi-
tur per iuramentum.xxxv.q.ii. extraordinaria.ergo per iuramen
tum potuit probari filiam non fuisse contumacem, quæ contu-
max præsumitur:quia citata non venit,vt in præceden.glo.argu.
op.j.qui matri.accu.pos.c.fi.j.de excep. pastoralis.iiii.q.v. quisqs.
in fi.j.de testi.vltra.Solu.locum haberet, si iurasset delato ei iura
mento per iudicem,vel per partem.C.de rebus cre.generaliter.§.
j.& principalis persona esset. Hic autem filia in persona propria
causam prosecuta,& litem cōtestata. Nec pater erat procurator,
nec de rato cauit tanquam coniuncta persona,sed qua motus ve
nit coram abbate & dixit. Domine, vos tulistis sententiam con-
tra filiam meam,tanquam contra contumacem,ego iuro,ꝙ ita
fuit,vt no.s.§.j.super verbo,firmauit proprio iuramento,& appel
lo nomine filiæ meæ,& supplico,& ideo tale iuramentum sic p̄-
cipitatum, & nimis animose præstitum non plene probat, ali-
quam tamen præsumptionem inducit. Si autem plene consta-
ret de dolo mulier ipso iure seruaretur illesa,argumen.ff.si men-
sor.fal.mo.dix.l. iii.§.j.nam saltem restitueretur de facili, vt di-
ctū est. [In fauorē]ver.[Matrimonij.]de quo iterū,& iterū inqui
ri potest.j.de spon.sicut.§.fi.[De benignitate.]Secus esset ergo de
iuris rigore.ad hoc.j.de iudi.dilecti.j.de dolo.& contu.c.j. [Con-
tra fraudem]q.d.secus in alio casu.Et sic nota sunt hæc tria. scili-
cet fauor matrimonij,benignitas canonica.& odium fraudulen
ti.[Per supplicationem.]per patrem nobis factam.Et nota,ꝙ ni
hil repetit de appellatione ac si innuat,ꝙ nulla fuit.Et est ratio,vt
no.s.§.j.super verbo, & ēt supplicauit. Vel ideo hoc est secundū
B.quia appelatio non fuit facta infra decem dies:qua re non val
uit.ii.q.vi.anteriorum.Supplicatio vero valet,qñcunque porrigi-
tur superiori infra biennium.C.de senten.præfec.præ.l.vnica.Sed
hoc videtur corrigi per auth.C.de preci.impera.offe.authen.quæ
supplicatio.Licet B.dicat,ꝙ authen.loquitur, quando porrigitur
inferiori.Tu dic,ꝙ non corrigitur lex antiqua,verum tamen, si
supplicetur infra decem dies,non mandatur sententia executio-
ni, nisi is, pro quo lata est sententia, idonee cauerit, vt tantam
quantitatem restituat,quantam per executionem obtinet,si sen
tentia fuerit retractata, ꝙ si infra decem dies non fuerit suppli-
catum, sine aliqua cautione mandatur executioni sententia,
eiusdem retractationis iure seruato, vt ibi dicit. & in Authen.vt
sponsa.larg.§.aliud. quoque.colla.ix. Intelligas infra biennium,
sicut vult lex præmissa. C. de senten. præfec. prætoris.l.vnica.sic
igitur quantum ad potestatem supplicandi,& sententiā retractā
di, non est visurum decendium, sed tantum vtrum biennium
lapsum sit. Sed de lapsu decendij quæritur & distinguitur solum
quantum ad exactionem prædictæ cautionis,quinimmo & quē
uis non esset appellatio,seu etiam supplicatio admittenda iudex
tamen potest ex officio suo male acta in melius reformare. & si
supplicatio,vel appellatio facta non teneat mero iure.j.de appel.
pastoralis.[Et ad audientiam.]si.s. e. c.ij §.fi.ver. ne ipsius negli-
gent a.[Restituimus.]ar.ꝙ nullo tractu temporis sententia con-
tra matrimonium lata,transit in rem iudicatam.secundum Ber.
sine ar.est hoc verum,vt no.s.eo.respon.j.ver.a.super verbo,inter
posita. hic tamen sumo ego ar. in contrarium. nam si sententia
non transit in rem iudicatam, ad quid datur restitutio. nunquā
enim est locus restitutioni, vbi quis de iure communi seruatur
13 illæsus.ff.de mino.in causæ.ij.respon.Sententia†contra matrimo
b nium lata,[b] nunquam transit in rem iudicatam quantum ad ve
ritatem,vt patet.j.de frigi.fraternitatis.§.nos tamen. sed bene trā
sit in rem iudicatam quantum ad instantiam iudicij, vt hic. Et
hoc est,quod hic dicit ad audientiam restituimus,non dicit con
tra sententiam,quia illa nunquam transit in rem iudicatam quā
tum ad veritatem,vt dictum est,sed dicit ad audientiam.i.vt per-
inde audiatur, sicut poterat audiri antequam esset prima senten-
tia,a qua appellauerat,confirmata,vt innuit.j.ver. ideoque man-
damus,quod magis expedit mulieri, quam si contra sententiam
querelam de nouo proponeret, quia non oportebit de nouo cō-
testari litem,nec facere multas positiones & allegationes,quæ in
prima instantia iudicii facta fuerunt, vt no.s.respon.j. ver.j.super
ver.interposita. sed quo iure fit hæc restitutio. Non enim vide-
tur,ꝙ facienda esset,quia & pater & filia maiores erant, nec ali-
quia iusta causa probata est,quare fiat?Dicendum est igitur,ꝙ so
li supplicationi gratuitæ locus fuit, cui tamen causam præstitit
fauor matrimonii,& semiplena probatio iuramenti.secundum
d.n.Si quæras vnde processit hęc gratia.Respon. ex illa generali
clausula,si qua mihi iusta causa videbitur, ff. ex quibus cau.ma.
l.j.Vel per beneficium supplicationis ex mero & puro officio iu-
dicis.vt hic innuit,& argumen.j.de appel.pastoralis.non tamen
est multum curandum de hoc quantum ad ius canonicum.j.de
iudi.dilecti.Eam]scilicet filiam .[Pro matrimonio.] argumen.
expressum,ꝙ quamuis sententia contra matrimonium lata,nō
transit in rem iudicatam , lata tamen pro matrimonio transit,
& de hoc no.in summa de testibus.§.& vtrum.rñ.j.ver.verum ad
saluandas opiniones.& sequen. [Postulantem.] & idem fieri de-
c bet secundum quosdam,qualibet alia causa fauorabili , [c] vbi per
verisimilem præsumptionem moueretur princeps ad supplica-
tionem admittendam,argumen.j.de consang.tua.ad finem j.de
re iudi.cum Bertoldus.§. postmodum. sed cum talis supplicatio
sit contra ius,& in præiudicium alterius, nullus inferior princi-
pe hanc admittere posset,argumen.C.senten.rescin.non pos.l.ij.
& de preci.impera.offe.authen.quæ supplicatio.Si quæras in quo
sit hæc gratia pro matrimonio. Respon. quia apparet de contu-
macia,ad cuius executionem iuramentum præstitum plenam
probationem non facit, vnde de iure communi esset restituen-
da mulier per viam supplicationis,sicut nec per viam appellatio
nis.ff.eodem.titu.diuus. quia & prohibita vna via &c.vt patet in
eo,quod legitur & notatur.s.de procura.tuæ.§.j.versi.ad talionē.
In hoc ergo fit gratia,quia p modū supplicationis audit princeps
mulierem,iuramento patris tantum etiam in absentia partis prę
stito motus,vt patet in eo quod no.s.eodem.§.versi. proxi. super
verbo,restituimus.secundum do.no.cuius est hæc quasi tota glo.
14 [Ideoque mandamus.]versi.[Ordine iudiciario.] Nota † hic ex-
d pressum,quod in causa matrimoniali ordine iudiciario [d] est pro
cedendum,quod dic,vt legitur & no.j.qui fil.sint leg.per venera-
bilem.§.j.ver.præterea.[Confirmetis,vel infirmetis.] Hoc tātum
habet facere iudex appellationis,quando vnus tantum est articu
lus diuisionem non recipiens,vt hic.& ii.q.vi.in fine.alioquin po
test pro parte infirmare,vt patet.j.de testa.Raynucius.§.fina.& c.
Raynaldus.§.fi.[A primis iudicibus]non obstante confirmatio
ne per abbatem facta.

ADDITIONES.

a ¶ Supplicatio fit contra biennium.Adde Ioan.Andre.& Henri. hic post illum & Pet.de Bel. partic.in authen. quæ supplicatio C.de preci Impera.offeren.

b ¶Sententia contra matrimonium lata nunquid transeat in rem iudicatam.Adde Hen.in c.lator.j.de re iud.

c ¶Fauorabili.Idem tenet d.Ab.hic supergl.3.

d ¶ Ordine iudiciario. Dic, ut hodie habetur in clemen. dispendiosam. de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Legatus apostolicę sedis non reuocatur per mortem Papæ.*
2 *Legatus sede vacante, an possit per Cardinales reuocari.*
3 *Mandatum expirat morte mandatoris.*
4 *Legatus qualiter consueuit mitti a Papa.*
5 *Iurisdictio delegata per ordinem peruenitur.*

¶ Queri

6 *Queri semper potest de subreptione, & falsa.*
7 *Merum & purum officium iudicis semper potest exerceri.*
8 *Sententia non est precipitanda.*
9 *Deliberandum est cum libris.*
10 *Data in sententia, & in libello est ponenda.*
11 *Nemo repente fit summus.*
12 *Nemo in paruo tempore potest bene addiscere.*
13 *Laudabile est bene profecisse, & non longo tempore in studio fuisse.*
14 *Periculosum est in sententia exprimere causam motus sui.*
15 *Priuilegium potest probari per testes.*
16 *Merita causarum partium assertione panduntur.*
17 *Restitutionem qui petit tenetur probare lesionem.*
18 *Lesio quinque modis probatur.*
19 *Iudex cautus suam intentionem, & motum non pandat.*
20 *Circuitus est tollendus,*
21 *Restitutio in integrum qualiter sit petenda.*
22 *Iudex data restitutione, probationes audiet.*
23 *Restitutioni in integrum, que remedia dantur.*
24 *Actio nulla perditur ex edicto de minoribus.*
25 *Distantia locorum multum operatur.*
26 *Iudex potest & debet in peremptorio rationabiliter comminari.*

CAP. V.

CVm ex literis. Ipsius]s.Cęlestini.[Temporibus.]etiam antequam es
set Papa.[Gesta sunt]alias fuerunt.[Ilerden ecclesię]
sic ordina literam sequentem.[Cōquerentis & olim
& nunc se læsam enormiter per sententiam &c. Prolatam.]pro
ecclesia Osten.vt j.[Se læsam.[Tempore eiusdem Eugenij,corā
quo petita fuit restitutio,& postea continue vsque modo, nec ne
glexit ecclesia Ilerden. ius suum prosequi , sed per iudices stetit,
qui non diffinierunt,vtrum restitutio esset danda vel non , vnde
non obstat ei lapus quadriennii,vt no.s.eodem.c.j.[Enormiter]
pro modico enim non datetur restitutio,& no.s.eod. auditis. in
fi.[Et olim & nunc.]Ex hoc comprobatur interlinearis posita.
s.super verbo,se læsam.[Conquerentis.]bene dixit,ipsius.i.Cæle-
stini temporibus , vnde audi qualiter res processit.[Cum enim
idem Cælestinus tempore &c.]& sic continuatur sequens versi.
vnde cum idem &c.[Vnde cum idem]ver.[Cęlestinus]constitu
tus, quod est infra , successoris eiusdē Eugenii.Sic ergo Eugenius
primo fuit Papa , secundo Anastasius. tertio Alexander. quarto
Cælestinus,vt patet hic,& in inferioribus.[Fungeretur]s. Cælesti-
nus.[Ipsius]s.Anastasij causam restitutionis petitæ eidem Cæle-
stino committentis.[Cœpit]s.Cælestinus.[De controuersia.]sci
licet an ecclesia Ilerden.esset læsa,& in integrum restituenda, vel
non secundum d.n.[Memorata]s.restitutionis petitæ.[Cui]s. Cæ
lestino fungēti &c.denuo &c.vt sequitur. [Denuo.]istud denuo
potest determinare illud quod sequitur.[Commisit.] q. d. licet
Anastasius commisisset causam restitutionis Cælestino , tamen
& Alexander secundo eandem sibi commisit: quia forsan Cæle
stinus procedere negligebat.si.s.de rescrip.olim.& sic est hic arg.
1 †ꝙ licet Papa , qui legatum misit,moriatur.non tamen propter
hoc videtur reuocatus legatus,vnde nec dicitur legatus Papę,qui
moritur,sed apostolicæ sedis,quæ nunquam moritur.xii.qō.ii.li-
berti. Vel potest determinare hoc , quod sequitur fungenti.q.d.
morte mandatoris expirauerat mandatum legationis,sed Alexā
der iterum commisit sibi idem officium,& per consequens cau
sam,argu.s.de offi.deleg.quoniam abbas.j.de eo, qui mit. in pos.
causa rei ser.c.iii.§.j.Sed prima lectio præualet & magis cōgruit
literæ,vnde dic denuo.q.d.ita tempore Alexandri , sicut tempo-
re Anastasij,nunquam enim per solam mortem mittentis lega
2 tum,reuocatur legatus,nisi aliter reuocetur.†Sed nunquid,vacan
te sede apostolica,poterit legatum missum a Papa cetus Cardina
lium reuocare?Non videtur,argumen.s.de maio.& obedi. cum
inferior.ff.de mino.minor Magistratus.nam & a Papa de consi-
lio Cardinalium(quia nec aliter mittitur) missus fuit. Vnde ne-
cesse videtur,ꝙ sicut in missione vnanimiter consenserunt,sic &
in reuocatione debent vnanimiter consentire, argumen. ff. de
pactis. ab emptione.j.de regu.iuris. omnis res. sed Papa consen-
tire non potest,qui mortuus est.Expectetur ergo successor, argu.
j.ne sede vacan.c.j.præterea capitulum non succedit in collatio-
ne præbendarum vel similium,vt legitur & no.j.ne sede vacan.il
la.multominus in legati reuocatione,quod maius est.Item lega-
tus mittitur propter salutem animarum,quæ non est impedien
da propter huiusmodi reuocationem.Sed contra,argumen.s. de
maio.& obe.his quæ.& c.cum olim.Solutio, puto , ꝙ ex magna
causa & euidenti ipsum possent reuocare.non aliter , vt patet in
his,quæ no.in contrarijs.s.signa.s.de elec.in causis.§.fi.j.de poen.
ne pro dilatione.in prin.cum suis concor.& secundum hoc intel
lige,& corrige,quod no.in summa de offi.deleg. §.fin.ver.quarto.
Sed quid si moriatur Papa mittens , antequam legatus ingredia
tur prouinciam sibi commissam?Videtur,ꝙ tunc expiret missio,
arg.s.de offi.lega.c.fi.vbi de hoc.& ff.de offi.proconsu.l.iiii.§. fina.
argu.contra.s.de elec.in causis.§.fi. s. de offic.deleg.gratum. Sed
quid in qōne,quam vidi de facto?Ecce enim dominus Clemēs
Papa quartus requisitis fratrum consilijs fecit legatum dominū
Albanens.in partibus transmarinis ac Franciæ, signo crucis sibi
propter hoc dato.Delegatione tamen transmarina nulla litera
facta fuit,dum intrasset legationem Frāciæ,& iam incepisset vti
officio crucem prædicando , & cruce signando homines & ali
quibus aliis modis.Dominus Clemens obiit. Vacante igitur se-
de apostolica, quærebatur , an saltem quo ad legationem trans-
marinam suum officium expirasset.Et aliquibus de fratribus vi-
debatur omnino, ꝙ sic. Tum quia videbatur res integra , & sic
3 morte† mandatoris interueniente,expirat mandatum.Inst.man
dati.§.recte.& no.s.de offi.delega.relatum.& gratum. Tum quia
vt positum est,nulla de ipsa legatione litera facta fuit , sine qua
non erat admittendus,tanquam legatus,argu.C.de mand.princ.
l.vnica. & de iure fisci. prohibitum est.lib.x. Alijs vero visum est
contra pro eo , quia ex quo crucem assumpserat Albanen.& se
ad eandem præparauerat, non videbatur res integra. argu. C. de
inoffi.testa.si pater.ff.de condi.cau. dat. si pecuniam. & l.dedi. &
maxime , quia legatione Franciæ iam vsus fuerat , quæ ad aliā
videbatur præparatoria,argumen.ff.de procurato.ad rem mobi-
lem.& l.ad legatum. vel ei connexa. argumen. ff. de nego. gest.
cum actum.ff.de mino.etiam si a patre.§.i.& potissime , quia le-
gatio non extraneo,sed fratri commissa erat,argumen.op. C. de
inoffi.test.si mater.& l.sancimus.ad finem.Non obstat , ꝙ man-
datum morte mandatoris expirat re integra : quia hoc non po-
test dici res integra , vt dictum est , immo nec videtur hoc sim-
plex mandatum,sed potius missio,siue præceptum , quod etiam
re integra non expirat,vt in Auth.vt nulli iudi. §. & hoc vero iu-
† bemus.& §.si vero.& præcepta.†collatio.ix.Et maxime,quia hoc
4 †factum fuit, sicut & fieri consueuit consiliis fratrum requisitis
& habitis,& diffinitione papali solenniter,& quasi sententialiter
præcedente,ergo omnino perpetuum debet esse, ita ꝙ nec mor-
te diffinitoris expirat,argumen.in eo,quod legitur & notatur.j.
de verborum signi.in his.& s de consti.ex literis.§.fi.Quinimo &
aliud est in mandato iurisdictionis contentiosæ , quod cum sit
odiosum,de facili restringitur & expirat,vt patet in eo , quod no.
s.de offi.delega.P.& G.aliud in commissione iurisdictionis ordi-
nariæ,quæ nisi ad tempus data sit,vel reuocetur.ab illo, qui com-
misit, perpetua debet esse.vnde & delegata per ordinariam præ-
uenitur,vt patet in eo,quod legitur & notatur.j.de appel.vt debi-
tus.respo.j.Iurisdictio vero legati ordinaria est,quare & statuta po
test facere,quæ & perpetua sunt.s.de offi.lega.c.fi.Non videtur er
go expirare per mortem,instante maxime & durante necessita-
te populi Christiani,argumen.j.de voto.ex multa.§. qui autem.
& ne Regi Franciæ, cui legatus specialiter concessus fuerat , illu-
sum videatur,argumen.in eo,quod legitur & notatur.j. de com-
modato.c.vnico.in.fi.& de donatio.per tuas.§.nos igitur.Non ob
stat , ꝙ de legatione transmarina non fuit facta litera, sine qua
non potest probari legatio:quia dici potest,ꝙ illud locum habet
in extraneis,secus in fratribus,qui mittuntur de latere , & sic po-
test intelligi.xcvi.distin.nobilissimus.argumen.in eo, quod legi-
tur & no.C.fami.ercis.l.fin.C. de testamen.hac consultissima.§.ex
imperfecto.& in authen.inter liberos.ff.de libe.& posthu in suis.
ff.deleg.ij.vnum ex familia.Et no.extra d.n.de offi.leg.officij.§.fi.
Vel fallit illa regula in legationē a principe sic solēniter data, ar.
C.de testa.omnium , sed & literas suas testimoniales possunt da-
re super hoc cardinales,argumen.extra.d.n.de senten.excommu.
cum medicinalis.§.exemplum.lib.vj.j.de proba. post cessionem.
& adde,quod no.j.de præben.cum non ignores §.i.& s.de offi.de
leg.quoniam abbas.ante fi.[Eandem.]scilicet restitutionis petitę
Alexandro. secundo mortuo. Idem quoque Cęlestinus &c. &
sic continuatur sequens versi.[Idem quoque.]versi.[Promotus.]
post Alexandrum.[Non obstante.] de hoc non constabat, nec
constare poterat in absentia partium.j.de causa pos.ca.j. C. si per
vim vel alio modo.l.fi.& sic non obstat , quod legitur.j.eodem.
§.i.ver.tandem.vbi dicit,an data sit restitutio,an danda,nam si de
hoc constaret,sequeretur,ꝙ restitutio esset data secundum quos-
dam,quod dic,vt legitur & no.j.§.j.super verbo, committēdum.
Vel dic.ꝙ cum in restitutione concedenda requiratur causæ co-
gnitio,& necessarius sit ordo iuris,vt patet in eo , quod legitur &
no.s.de offi. iudi.c.ii.etiam si de tali mandato constaret, non se-
queretur,ꝙ restitutio esset data:quia tales literæ sine mandato vi-
ua voce facto extra iudicium,& sine causæ cognitione consueue
runt pro maiori parte destinari & fieri,vnde nec habent vim sen
tentiæ,argumen.C.commina.epistolas.l.ii.& iii. & per totum.se-
cundum d.n.& C.de senten.& interlo.om.iud.cum sententia.&
l.ex stipulatione.[Sententia memorata.] scilicet per Eugenium
lata,vt in prin.c.& ex hoc innuitur, ꝙ Cælestinus restituit eccle-
siam Ilerden. Per hoc ergo videtur comprobari sententia, A la.
& V.

ADDITIO.

† ¶Sub.§.& hoc uero.

& V. Naso.vt scilicet ecclesia vtatur iure minoris semper. i. semper,vt no.s.c.j. Nam a tempore Anastasij, qui primam tulit sententiam primo mense sui Pontificatus,vt hic.j.§.i.ver. prospeximus.fluxerunt plusquam xlv.anni.vt apparet in cronica apostolicæ sedis,in qua ponuntur nomina summorum Pontificum, & quanto tempore rexerunt.Si dicis, ꝙ non fuit restitutio data, vt innuitur.j.§.j.ver.si.maior sequitur absurditas, si per Innocentium tertium detur,cuius est hæc decre.quia semper magis pro-
a rogatur tempus, ergo patet,ꝙ non solum infra quadriennium[a] restituitur ecclesia,imo semper,& sic contra.C.de tempo.in integrum resti.l.fi.ff.de mino.Papinianus exuli.in fine.Solutio. licet multa super his scripta sint,tu tamen quinque modis responde. Primo non obstat, quod obiectum est: quia intelligendum est,ꝙ procurator Ilerden.ecclesiæ preuaricatus fuit, in quo casu etiam vltra quadriennium ecclesia auditur,argumen.C.vnde vi, meminerint cuncti,& expressum extra Grego.ecclesia signa.s.eodem,c.j.Secundo non obstat,quia non stetit per ecclesiam, sed per iudices,vt no.s.eodem,super verbo, se læsam.& probatur in Auth.vt spon.lar.§.ad hæc.col.ix.ii.qõ.vi.anteriorum.ver.sed lis. & §.biduum.ff.ex quibus ca.maio.ait prætor.§. fi. & tribus,ll. seq. & no.in dicto extra ver.nisi præuaricationis. Sed huic sic obiecit dominus noster & dixit,non valet hæc solutio:quia Eugenius vixit. viii. annis. & sententia fuit lata primo mense suæ ordinationis,vt j.eodem.§.j.ver.prospeximus,ergo a tempore datę sententiæ vsque ad tempus Anastasij fuerunt plus, quam quatuor anni. Sed tu dicas,ꝙ contra sententiam Eugenij agebatur, qui male iudicauerat,& ideo tempus quo vixit est de tempore præscriptionis subducendum,argumẽ.xvi.q.iii.si sacerdotes. Secundum. d.n. Tertio,quia potest dici,ꝙ ecclesia nouas defensiones inuenit.j.c. beneficio.Quarto,quia patenter repertum est Eugenij sententiã per subreptionem obtentam,& ipsum euidẽter errasse,vt innuitur.j.§.j.ver.prospeximus.& ideo merito fuit,vel est ipsa sententia,non obstante fluxu temporis,retractanda,argumen.j. de pur-
6 ga.vulga.significantibus. † quia & de subreptione,siue falso semper quæri potest.secundum ea,quę no.s.de procurato. in nostra. §.fi.j.de excep.cum venerabilis.§.intelleximus,ver.fi. Quinto potest & illud dici ,ꝙ quamuis elapso quadriennio præclusa sit via ecclesię petendi restitutionem iure minoris, vt in contra. potest tamen illam petere post quadriennium ex illa generali clausula,si qua mihi iusta causa videbitur,tanquam maior.ff.ex quibus ca.maio.l.j.& argumen.ff.de exerci.act.l.j,§.parui autem referas sicut & intelligitur vno modo.s.eodem ex literis.§.fi.ver.& ad audientiam.vt ibi no.super verbo,restituimus.Et est hæc differentia inter istas duas restitutiones:quia ad primam concedẽdam magis astringitur iudex,quam ad secundam,nam eo ipso, ꝙ minoritas probatur & læsio,prima est concedenda.ff.de iureiu.nam postea. §.si minor.Secunda vero non dabitur,nisi ꝙ iusta causa subsit alia,quam læsio iudici videatur,vt etiam innuunt verba dictæ clausulæ generalis, & sic quamuis vtraque restitutio expediatur officio iudicis,tamen vltima ex puro & mero iudicis officio pendet potius quã ex instantia petentis.Prima vero pendet potius ex petentis iure & instantia,quam ex officio iudicis, ideo & prima
7 clauditur tempore,non secunda: quia † merum & purum officium iudicis potest, quandocunque sibi videtur,non obstante cursu temporis exerceri,argumen.hic.& j.de iureiu.ad nostram. ii.j.de insti.cum venissent.§.fi.j.de rebus eccle.non alie.ad nostrã. & innuitur.j.§.j.ver.fina.vbi an data sit restitutio,an danda,vt ibi no.& secundum hoc potest intelligi verum,quod dixerunt. Ala. & Vin.Naso.ecclesiam semper esse restituendam,sed tamen nõ illa ratione,qua hoc scripserunt,sed alia,sicut & de hoc nota. in summa eodem.ti.§.quando.in fi.& per totum.[Verum.]ver.[Legatum.] scilicet.G. sancti Angeli diaconum & cardinalem,de quo.s.proxi.fecit mentionem.[Sub eodem tenore.]scilicet vt inspectis Ilerden.ecclesiæ priuilegiis &c. vt s. proxi.[Extitit.] mortuo dicto G.cardinali,vel reuocato.[Producti.] super læsione, & ꝙ per iudices steterit,quod determinatum nõ erat,vel super aliis, de quibus no.s.super verbo,non obstante sententia,& hoc innuitur,infra,quando dicit,dictã sententiam &c.& secundum hanc interlinearẽ non est ecclesia restituta, vel fuerũt ꝓducti sup principali.& secundum hoc expone,quod hic sequitur.[Non extitit adimpletum.]quia non fuerat lata diffinitiua sententia,sicut fuerat iniunctum,vt no.s.versi.proxi.[Magister A.] canonicus tanquam procurator,vel alias, prout nota. j. de testibus. cum olim. [Per officium nostrum]subaudi,purum & merum,vt no. s. ver. proxi.super verbo,non obstante.ver.quinto.[Reformari.]i. sententia Eugenij retractata.Aliam cum meliori forma facti & iuris. i.magis iuri consonam formari,siue proferri secundum do.n. & secundum hoc expone,quod sequitur.[Et contra eam.] scilicet sententiam.[Restitui]subaudi,ex illa clausula generali,si qua mihi iusta causa videbitur. & secundum hanc expositionem nullum contra.recipit decr.Alii exponunt restitui iure minoris, ad quod proponitur officium iudicis,& ideo dicit per officium nostrum,quod subaudi,proponitur loco actionis,vt s. de offi.iudi. c.ii.ff.de mino.quod si minor.§.fi.& sic insurgunt contraria. Sed adhuc potest responderi quatuor modis,vt no.s.super verbo, nõ obstante sententia memorata.[Ecclesia Ilerden.] No.libellum istum continere duo capita, siue capitula. Primum in quo petitur restitutio,& per quod restituetur ad audientiam , & per quod petitur sententia emendari.Hęc enim omnia primo sunt inquirenda,antequam restitutio fiat,vt innuitur. j. eodem.§.j. Secundum capitulum est,quod ecclesiæ sibi restituerentur. Vel potest dici,ꝙ rescissa sententia per restitutionis beneficium,consequenter reuocabuntur hæc omnia occasione sententiæ attentata,arg. s.de procura.ex insinuatione.§.j.& ii.& c.in nostra pręsentia.ad fi.s.de elec.qualiter.ad finem.Prudens ergo aduocatus attendat, qualiter sibi sit formandus libellus:nam secundum ipsum sentẽtia est formanda,vt patet in eo,quod legitur & no. j. de ordi.cog. cum dilectus.§.fi.Posset etiam si vellet petere in libello ecclesias sibi adiudicari,si forte ratione sententiæ reuocatæ non essent sibi restituendæ. puta, quia primo non erat in possessione illarum ecclesiarum, sed in eis tantummodo ius habebat. & si hæ omnia petat, non semper est a principio super omnibus litis contestatio facienda,nisi secundum quod no.j.e §.fi.super verbo,vt in
8 principali.¶ Nos igitur.ij.pars.[Deliberauimus.]†Non enim est sententia præcipitanda, vt j.ver.prospeximus.& probatur.vj.q.j. quæro.ij. q.j. Deus omnipotens. xj.q.iii.summopere. & c.graue. xxxii.q.ii.quod vero non formatum.sed deliberatione habita diligenti,& cum peritis est proferenda,vt C.de inge.& manu.l.iii.
9 & etiam,†cum libris deliberandum est.C.de acqui.pos.ex libris quia multa latent,ar.xxiii.dist.præterea.ff.de offi.asses.l.liberti.& hoc contra iudices suas capitaneas opiniones sequentes. quod dic,vt no. s.de consti.c.j.& c.ne innitaris.[Nonnullius]i.aliquibus.s. de rescrip.c.fi.[Indulsisse.]bene dicebant.dummodo constaret papæ sic mãdasse. Vel dic, vt no. s. e.c. respon.j. ver.idem quoque.super verbo, non obstante.[Cum ea.]prima ratio motiua.[Duxerit.]vt s.respon.j. ver. vt in inspectis.[Committendum.]ar.s.de offi.del.pastoralis,§.præterea.vbi dicitur,ꝙ eo ipso, ꝙ papa appellationem admittit vel committit,videtur & iurisdictionem priorum iudicium reuocasse, siue suspendisse. sic & iudex. ex quo dicit, do tibi agendi licentiam non obstante vsucapione vel pręscriptione,videtur cum effectu rescissoriam admisisse.C.ex quibus ca.ma.l.fi. Ad idem.j. de confir. bonę.s. de rescrip.cęterum.§.j.sed hic ignoratur quæ causa commissa fuerit.Dicunt enim quidam ꝙ causa restitutionis.pro quibus facit petitio.A.canonici Ilerdẽ.vt s.proxim.Alii dicunt , ꝙ principalis causa commissa fuit & hoc videtur verius.Nam restitutio contra sententiam Eugenii danda erat.quo facto erat diffiniẽda quęstio principalis.& s.dicitur,ꝙ super ipsa causa principali diffinitiue pronuncietur.Eugenii sententia non obstante, vt s. respon.j.ver.vt inspectis.& vt in ver.verum.super verbo,non extitit adimpletum.& sic videt data restitutio,vt hic dicit. [Et nos.] etiam prędecessoris nostri vestigiis inhęrentes.j.de iura.cal.c.j.in prin.[Supplicationem.]Hoc ideo dicit,quia contra sententiam principis venire non licet, nisi per supplicationem. secundum d.n.quod dic,vt no.s e.c.proxi.§.j.& ii.[Pręsertim.] ver. secunda ratio motiua.[Sententia Romanę sedis.]ponit tenorem capli. xxxv.q.ix.sententiam.& c.veniam.[Subreptum.]prout hic fuit. sicut innuitur.j.e.ver.prospeximus.& seq.& de hoc no.s.de rescr. cum dilecta.& c.super literis.[Pro consideratione &c.] nec nõ personarum,& locorum.quod dic,vt le.& no.s.de transac.c.fi.in fi.[Et secundum iura.] ver. in quo ponitur tertia ratio motiua. Examinari.]si.j.c.j.[Permiserunt.]sed perraro hoc faciunt, vt dicunt iura ciuilia,quę allegat.ff.de mino.minor.magistratus.C.si sæpius in integ.resti.postu.l j.& ii.[Prospeximus quoque.]. ver.i.
10 quo ponitur quarta ratio.[Ex data.]No.ꝙ†data in sententia est ponenda,vt hic sicut & in rescripto.s.de rescrip.eam te.& in libello.in Auth.de exhiben.& intro.reis.§.sancimus igitur.ver.su
11 scepto vero libello.coll.v.[Instructus.]quia†nemo repente fit sũmus.de pęn.di.ij.§.hęc,quæ de charitate,& est ar.ꝙ nemo debet præcipitare sententiam, vt & no.s.eo.super ver. deliberauimus.
12 xlviii.di.c.j.Et est ar.†ꝙ nemo in paruo tempore potest bene addiscere.xlviii.dist.§.j.& c.j.quod verum regulariter. quandoque tamen pollens ingenium supplet tempus.arg. lxxvii. di. monachus.& C.de his qui ve.ęta.imp.l.ii.etenim multi scholares quã to magis ĩmorantur,tanto magis indurantur,qui bene facerent si se & parentes suos manibus sumptibus non vexarent. ar.ff.de mino.l.minoribus xxv.annis.& ff.de inoffi.testamẽ.l.j.Alii vero sunt, qui modico tempore proficiunt,ergo non longo tempore in studio fuisse,sed bene profecisse laudabile est,argumẽ. xii. q.ij. gloria episcopi.in fi.& de hoc no.s.de offi.primic.ca.vnico.ad fi. [Illa innitens.]ver.& hæc est quinta etiam ratio non solum motiua,sed & diffinitiua.[Ratione.] vtique.Et hæc est præcipua ra-
14 tio,quare sua noscitur sententia reprobanda ex quo no.† ꝙ periculosum est in sententia causam exprimere motus sui,vt leg. & no.j.de re iud.sicut.j.de concess.præb.ex parte Asten.§.j.& c.dilectus.§.vnico.[Ab altera parte.]scilicet Ilerden.ecclesiæ per quod ius suum euidenter declarabatur.vel non inducit ad hoc, ꝙ pro eo faceret, sed vt ostendat,ꝙ minus bene instructus erat secundum do no.[Subiectum &c.]i.si falsum fuerat reputatum, siue tanquam falsum reprobatum.[Cuius]scilicet priuilegij.[Tenorem.]Per hoc liquet,ꝙ caute facit,qui procurat rescriptum suũ, siue priuilegium registrari:quia si amittatur tenor ipsius,per regi
15 strum probatur.†vt hic dicit.potest & probari per testes.[a] j.de pri
a uil.cum olim.j.§.j.sed illa probatio difficilior est,vt ibi no. [In regesto.]alias in registro.sed falsa est litera. & ideo corrigas.Regestum enim est liber, in quo res gesta ponitur, et in beati Petri camera custoditur.sicut & liber censualis,de quo legitur.j.de præscrip.ad audientiam.§.fi.ver.i.& de hoc no.j.de proba.cap.j. [Ipsius.]scilicet vrbani.ii.[Incorruptum.] Patet ergo euidenter, ꝙ sententia Eugenij nulla fuit,vt no.s.respon.j.ver. inspectis.super verbo,non obstante sententia.ver.quinto. [Tandem.] versi. quem sic continuabis.[Tandem.]subaudi, licet per prædicta appareat, ꝙ super prædictis pronunciare possemus : quia de subreptione liquido constabit,vt j.de re iud.cum olim.§.fi.ver.& ei licet absenti.Tum quia æquum est audire partem alteram,& etiã forte in hoc casu iustum.[In hoc deliberatio &c.Vt an data sit] per literas Cęlestini.secundum do.no.i per id, quod habuisti.s.c. j.ver.vt inspectis.quod videtur,vt no.s.eo.§.respon.j.super verbo, committendum.]An danda.]subaudi, potius (propter læsionẽ Ilerden.ecclesiæ.secundum do. no.) [Sententiam.[per Eugeniũ latam.[Præsentibus.]vel per contumaciam absentibus. ff.de mino.in causæ.j.§.i.Puta,vocatus non comparet infra tres menses. secundum do.no.in Auth. vt spon. largi.§.ad hoc.col.ix. C.si vt ab hæredi.se absti.mi.auth.si omnes.s de maio.& obe.inter quatuor.vbi de hoc.& no.s.de offi.iudi.c.ij. [Quartum.] scilicet par-
16 tium.Et habes hic notabile scissum , quo dicitur.merita † causarum partium assertione panduntur.& sumitur hoc ex.l.C.si per vim,vel alio modo.l.fi.¶ Quo circa.]iij.pars. [Beatæ Lucæ.] sic videtur,ꝙ in festo solenni possit dies partibus assignari.sed exponi potest vsque.i.citra.vt sic ponatur exclusiue. sicut & s. de æta. & qual.eam te.§.verum.ver.& iterum.& s.de ordi.ab ep.c.vnico. §.in secundo j.de dila.c.fi.quod dic,vt no.j.de feriis.c.fi.[Vel per idoneum.] De hoc dic,vt no. s.de procura. querelam. & c.accedens. [Præsentetis.] si potueritis &c. vt sequitur. [Non debeat.]
17 Contra,†quia is, qui petit restitutionem, tenetur probare lęsionem.ff.de iureiur.nam postea.§.si minor.Item contra. vj. q. fin. actor.ff.de proba.ei qui dicit.Sol.Dicunt aliqui, ꝙ hoc probatur eoipso,ꝙ non probatur contrarium.Tu dicas, ꝙ hoc est contra textum.nec obstant contraria,quæ locum habent.quando nulla euidens est præsumptio pro actore. Alioquin contra, vt leg. & no.j.vt beneficia eccl. c. vnico. §. j. Hic vero non solum est præsumptio pro actore,quinimmo nisi aliud dicatur, eius intentio est fundata,vt patet in eo,quod no.s.§.proxi.versic.penult.& fin. Hæc autem negatiua non solum per testes, vel instrumenta probabitur,sed etiam & per iura,cum iuris sit negatiua.quod dic , vt leg.& no.s.de elec.bonæ.j.§.contra.& hic no.quando dixit. non debeat.quod tangit ius potius, quam factum. forsan probabitur per testes,ꝙ canonici Ilerden.renunciauerunt suo priuilegio tacite,vel expresse,vt le.& no.s.de consti.cum accessissent.§.si. Vel inducetur priuilegium cõtra priuilegium.quod si de primo sufficientem mentionem fecerit,constat de iure,ꝙ primum reuocatum est. Alioquin contra. vt le. & no.j.de præscrip. c.veniens. §.i.ver.non obstante.& sic non obstabit, quod dictum est. s. §.i. ver.illa innitens.& sequ. [Si potueritis.] & volueritis. petentibus enim restitutionem incumbit probatio lęsionis.ff.de iureiuran.
18 nam postea.§.si minor.&†videtur lędi quinque modis.ff.de mino.ꝙ si minor.§.non semper.& §.si quis iuuenili . & l. non oĩa.
19 secundum d.n.[Vel si forte.] ver. Nota†bonum & cautum iudicem.loquitur enim sub dubio,vt intentionem suam non pandat,neque motum.& est si.s.eo.auditis.respon.j.ver. nisi forte. & §.j.ver.nisi forte.& no.si.s.e.c.ij.ver.fi.ad idem. C.de falsis. vbi.ff. de offi.præsi.obseruandum. [Compareatis.]alias appareatis. & dic,vt no.s.de maio.& obed.c.fin.[In principali negotio.] No. ꝙ prius diffiniendum est negotium restitutionis in integrum,quã in principali negotio procedatur, arg.hic.& no.ff.de procur.qui proprio.§.item quæritur. ff. de iureiur. nam postea.§.si minor.
20 †Sed contra,quia circuitus est tollendus.ff.de condi.ind.damus. Vnica autem probatio ad vtrunque sufficit. s.ad restitutionem in integrum obtinendam,& ad rei restitutionem faciendam.ergo,de vtroque simul agendum est.ar.ff.de mino.l.fin.ff.de cond. causa da.si quis accepto tulerit.& l.si mulier.ff.de his,quę in fraudem cred.ait prætor.§.si creditor.vt lites citius decidantur, vt j. de do. & contu.finem.& vt occurratur partium laboribus & expensis.
21 j.de appel.vt debitus.†Sol.T.dixit,ꝙ si is,qui petit restitutionem, probet se dominum rei, iudex non solum in integrum ipsum restituet,sed & rem.Si vero non probet se dominum, sed solam læsionem. tunc iudex beneficium tantum restitutionis in integrum ei dabit. s. vt non obstante venditione, vel alio contractu possit rem vendicare. & secundum hoc soluit prædictam contrarietatem. D. noster dixit,ꝙ in contractibus petens restitutionem, debet agere contra eum, ad quem res peruenit.nisi & ille sciret rem ita gestam. vel vbi contrahens non esset soluendo. Quando vero agit contra illum cum quo contraxit,& qui possidet rem (etiam si petens restitutionem dominus non sit)tamen probata læsione,non solum restituetur in integrum, sed & restituetur ei res.Sed caueat sibi in conceptione libelli, vt sicut dominus dicat.cum sim læsus in tali venditione, peto in integrum restitui,& rem mihi reddi, cum sim dominus. Vel si non est dominus dicat.peto ex officio vestro me reduci in eo statu, in quo eram ante læsionem.& sic intellexit.ff.de mino.in causæ.§.interdum.& §.fi.& l.seq.& quamuis.l.illa.ff.de procur. qui proprio.§. item quæritur.fortiter contradicere videatur.respondet, ꝙ lex illa diuersos casus habet, secundum quorum positionem non cõtradicit. sed & casui secundum quem occurrit contrarietas adhuc respondit,ꝙ non obstat : quia ibi minor vendidit iura, quæ in aliqua re habebat,sed rem non tradidit,quia non ipse. immo venditor possidebat eam.& ideo iudex non potuit ex officio suo restituere ei rem,cum tempore contractus non possideret eam. Vbi vero in iudicio petitur restitutio in integrum contra sententiam,vel quia omissæ sunt allegationes necessariæ vel aliæ probationes.tunc sic est procedendum . actor petet restitutionem , & iudex quæret de causa restitutionis.s. de læsione & de causa læsionis.s.quare non dixit hoc ante a suo loco & tempore. & si dixerit iustam & veram causam,quæ moueat iudicem sine litis contestatione & magnis probationibus. audita tamen aduersa parte & breui ac summaria cognitione præmissa dabit restitutionẽ petitam,ad hoc.s.vt audiatur,vt patet in eo,quod le.& no.s.eo.au
22 ditis.§.fi.& c.ij.§.nos igitur.& de offi.iudi.c.j.& ij.& sic †data restitutione.probationes audiet ff.de iureiur.nam postea.§.si minor. ff.de mino. minor autem magistratus. Si vero incolorate petat denegabit ei restitutionem petitam. & secundum hoc quando petitur restitutio in iudiciis, non est necessaria litis contestatio, sed præsentia partium tantum, per quas falsitas reprimatur, vt innuitur.s.§.proxi.in fi.sed quando petitur in contractibus.tunc necessaria est litis contestatio.ar.ad vtrunque.s.de offic. iudi.c.ij. Sed & hoc notandum,ꝙ vbi maior petit restitui contra pręscriptionem, quæ forsan cucurrit ei,dum causa rei publicæ erat absens vel aliis similibus,tunc primo contestatur lis, & fertur sentẽtia super restitutione.qua obtenta, & non ante in causa proceditur principali.& sic intellige.C.ex quibus cau.ma.l.fi. & l. ab hostibus.& l.ait prætor.& per totum.& ff.de capt.& postli. reuer. ab hostibus.& idem est,si a maiore petatur restitutio contra sententiam diffinitiuam , vel interlocutoriam , vel alias super processu iudiciorum,vt hic.& s.eo.auditis.& c.cum venissent. In contractibus autem secus,vt dictum est.ratio diuersitatis est,quia quando restitutionem rei non impedit nisi contractus, vel ius traditum ex contractu, rescisso ipso contractu, patet,ꝙ reus nullum ius habet in re.vnde,ex quo actor restiturus est ad contractum, quamuis tutius sit in libello vtrunque peti,si contractus rescissus est,per consequens restituenda est ei res, quæ ex ipso contractu pendebat.vnde & posset dici, ꝙ in hoc casu non est necesse rem petere,cum sit quasi accessoria ad contractum . quamuis tutius sit in libello vtrunque peti.s. restitutionem in integrum, & restitutionem rei.& simul super ambobus litem contestari, vt s.no. Vbi autem petitur restitutio contra sententiam super iuribus, vel aliis rebus latam, vel contra præscriptionem , vel similibus. tunc rescindatur sententia,vel præscriptio, per quæ impediebatur agere,non sequitur,ꝙ ipsa iura , vel res sint restituenda, cum sententia non dedit ei ius, sed detexerit tantum eum agere posse.ff.si seruitus vend.sicuti.§.sed si quæritur.ff.de ędil. edic.bouẽ. §.penult.ff.de testamentis.heredes.§.si quid post testamentum. Idem est in vsucapione:quia nec sequitur, ꝙ ipsa rescissa res restituenda sit petenti, nisi & aliter constet de iure suo. idem & si contra contractum petatur restitutio. nec constet de iure petentis.nec quid iuris translatum sit in eum,contra quem restitutio est petita. quamuis hoc, raro contingere possit. vel vbi res non fuit petita, quantuncunque constet de iure petentis. ideo tutũ est,ꝙ vtrunque petatur.eodem etiam modo videtur dicendum, ꝙ in eodem libello possit quis petere & rescissionem sententiæ siue præscriptionis,& rem sibi restitui. secundum do. no. cuius est quasi hęc tota glo.[Canonice procedatur.] scilicet super ecclesias, sicut a principio agebatur. retractabitur enim primo sententia

ADDITIO.

a ¶Quadriẽnium.Adde,an ecclesia possit petere in integrum resti.post quadriennium.do.Henri.hic.& Ioan.Andre.post istum & do Abb.in iii. col. ver.& in fi.gl.vbi concludit,ꝙ omnis restitutio clauditur quadriennio, cui addit d And.Bar.Alex.consi.122.in 2.lib.& consilio.168.& 72.j. libro. & Ro.consi.47.

ADDITIO.

a ¶Priuilegium potest probari per testes.Adde Fel.in rubr.de const.s.

sententia.(si de iure...) per beneficium restitutionis. sed hanc retractationem præcedet ... et aliqua summaria cognitio .s.vtrū colorate petat, necne. & insuper aliquam probationem recipiet, siue probabilem coniecturam. Sufficit enim si videat priuilegiū, vel instrumentum, quod animum suum mouere debeat, etiam non audita disputatione super eo.s.eod.ca.ij.§.nos igitur. Vel ꝙ iuramentum partis recipiat.s.c.proxi.nam. & quandoque solus aspectus sufficit. ff. de mino. l. minor xxv. annis. adito præside.
23 † Per restitutionem autem in integrum duo remedia competūt. Vnum est cognitionis prætoris.s.officium iudicis. Et aliud est rescissoriæ.ff.de mino.in causæ.j.§.interdum. Primo auxilio.s.officio iudicis prudēter agitur, quādo res, super qua petitur, est apud actorem.puta, sententia contra ipsum lata est, sed non est executioni mandata, vel rem vendidit, sed nō tradidit. Hoc enim sufficit, ꝙ officium iudicis imploretur ad retractandam sententiam, vel ꝯtractum. hoc.n.facto possessor tutus remanet, & idem dicendum est, vbi ab actore in reum translata est possessio ex ꝯtractu, vel sententia.& post translationem implorat officium iudicis ꝯ sententiam, vel ꝯtractum.nam si in hoc iudicio restitutionis probat se læsum fuisse in ꝯtractu venditionis.puta, quia res satis plus valebat, quam vendidit, restituetur ei res.nec oportebit ei probare dominium rei: vel si probet se læsum ex sententia.puta, quia cum primo actum esset ꝯ eum rei vendicatione & cōdemnatus fuisset, modo in causa restitutionis probet ex actis primi iudicij sententiam fuisse iniustam.j.de ordi. cog. cum dilectus. §.nos tamen. vel per nouas probationes.j.de fi.instr.cum Ioannes eremita. §.fi.j.e.c.fi.in fi. vel cum ageretur commodati, & condemnatus esset. modo in causa restitutionis probat rem non fuisse sibi commodatam, vel alias se non teneri. In his.n.casibus, & similib. sufficit iudicis officium implorare, per quod non solum ꝯtus vel sētentia retractabitur, sed ēt res ipsa sibi restituetur. ff.de admi. tut. sine hærede.§.interposito.ff.de minō.l.fin. Quinimmo ēt in hoc casu ēt si actor non probet sufficienter læsionem, sed summarie tm̄.tñ, vt quidam dicunt, dabitur ei restitutio, non ad hoc, vt res sibi statim restituatur, sed vt tollatur ꝯtus, vel sñia. quo sublato postea a capite agetur causa, ar.ff.de procu.qui proprio.§.itē quæritur.C.si aduersus rem iud.l.j.sufficit.n.ꝙ aliquem colorem, vel verisimilitudinē habeat ad hoc, vt sñia rescindatur, vt s̄.no. Alij tñ aliter sentiunt, qui & plenam probationem exigunt ad hoc, vt restitutio detur, & ꝯtus vel sñia rescindatur. arg. ff.de iureiur. nam postea.§.si minor. D.noster dixit, ꝙ in prædictis casib. non sufficit semiplena cognitio, nec videbat, ꝙ aliquæ probationes sufficiant ad dandam restitutionem in integrum, quin & eædē sufficere debeant ad condemnationem, & restitutionem rei faciendam. immo quod plus est, ex quo ꝯ sñiam vel ꝯtum data ē restitutio, per ꝯns res, quæ per ꝯtum vel sñiam translata est, dēt restitui, & si de ipsa restituenda nihil dixerit iudex.ff.de min. l. fi. ff.de admi.tu.sine hærede. §. interposito. Sed opponitur qūo iudex restitutionis in integrum adiudicabit alicui rē non petitam. hoc ēt est ꝯ iura, vt patet in eo, quod le.& no.j.de ordi. cog.cum
24 dilectus.§.fi. Respon. iudex nihil adiudicabit: †quia ex edicto de minorib. nulla proditur actio, sed per officium iudicis (quod late patet) quicquid inde datum est, restituetur. ff. de mino. ꝙ si minor.§.fi.C.de repuda.l.vnica. Si aūt ille, qui modo petit restitutionem in integrum, non est in possessione rei, super qua petitur restitutio, nec ēt translata est possess.ab actore in reū, vt puta, quia ī hoc iudicio actor est, sicut & in primo fuerat in quo & rem petierat, sed reus fuit per sñiam absolutus, ꝯ q̃ & nunc petit restitui. in hoc casu prudenter facit, si intentat rescissoriam .i. pristinam actionem ī rem vtilem, & dicat sic. cum talis sit a petitione mea absolutus per sententiam super tali re, quæ pertinet ad me iure dominij vel quasi, peto quatenus rescissa ipsa sententia per officium vestrum o domine iudex, a quo peto restitui in integrum ꝯ dictam sententiam, per q̃ læsus sum, eandem rem mihi adiudicetis, & restitui faciatis.& comprobatur hoc.ff. de mino.in causæ.j.§.interdum. Et idem dicendum est in ꝯtib. vbi ego petebā a te rem, quam possidebas, transegisti mecū, ita ꝙ res petita penes te remaneret. Hic.n. prudenter ago, si peto, ꝙ rescissa transactione res petita mihi adiudicetur. Et idem in præscriptione, vt si præscripsisti rem meam, quam alius vendidit, & non ego. hic n. debeo petere, vt rescissa præscriptione res mihi adiudicetur. hoc tñ praro locum habet in minore, ꝯ quē non currunt præscriptiones temporales. C. in quib. ca. resti. in integ. nō est ne.l. fi. ꝑm d.n.& idem dicendum est de ecclesia, vt patet in eo, quod leg.& no.s.e.c.j. Habet tñ locum in maiorib causis. dum cā rei publicæ sunt absentes, ff.quib.ex cau.ma. l. j. & per totum. Caueat igitur sibi prudens & diligens aduocatus, vt in prædictis casib.& similibus rescissoriam intentet. nam si tm̄ officium iudicis imploret, licet obtineat per sententiam iudicis, ꝙ sñia vel transactio vel præscriptio rescindatur, non tñ obtinebit, ꝙ res, quæ non est ab eo translata in reum, sibi adiudicetur, vel restituatur. imo noua actione agendum est ad eam sibi restituendam. cui tamen non obstabit sententia, quæ iam est per restitutionem in integrum sublata, sed & plures aliæ ꝓbationes requiruntur in hoc secundo iudicio, q̃ in primo, nam in primo casu sufficit, ꝙ sñia quocūq; modo probetur iniusta. quo facto dabitur ei restitutio ꝯ sñiam. In secūdo vero ad hoc, vt res sibi adiudicetur & restituatur, oportet, ꝙ dominium rei probet. D.tñ nostro visum est, ꝙ ꝯ sñiam nunquam rescissoria intentetur, sed tm̄ per officium iudicis est petenda restitutio ꝯ ipsam. nam per illud obtinebit non solum, sententiam rescindi, sed & rem sibi adiudicari. dum tamen de iure suo liqueat ex probationib. præteritis, siue nouis, ꝙ si nondum de iure suo probauerit, sed probare intendit, reponetur in statū in quo erat ante sententiam, quæ rescindi debet qualitercunque constet ipsam esse iniustam. & postea receptis probationib. sup principali, feretur super eo sententia sine noua libelli oblatione & litis contestatione. nam & litis contestatio, & alia acta prioris iudicij, ꝯ quæ non est data restitutio in integrum, debent in suo robore perdurare. secundum d. cuius est quasi hæc tota gl. arg. C. de testa. sancimus. C. de appel. præcipimus.& illa litis ꝯtestatio debet sufficere, vt patet in eo, quod le.& no.j.de proba.c.fi. [Pro certo.] ver. [Locorum distantiam.] Propter hanc rōnem, vt & pcat partiū laborib.& expensis pōt in prima vice peremptorium assignare, vt hic.& xxiiij. q.iij.de illicita.ff.de iud.nonnunquam.quā instructionem quidam iudices specialiter viginti milienses ꝯ ꝓuinciales iudices impetrati nimis auide amplectuntur. hoc.n. faciendum non est indistincte, vt patet in ꝯrio hic signato.ff.de iudi.ad peremptorium.& in Auth.de litig.§.omnem vero.ver.& si hoc minime fecerit.coll.viij. Solu. Non debet hoc fieri sine iusta causa expressa, puta, quia non est facilis citatio. tunc.n.pōt mitti vnum pro tribus continens tria, vt.s.tali die veniat, & si non illa tali & c. vt le.& no.j.de testi. co. c. ij. Alioquin si sine cā hoc fiat, poterit appellari, vt le.& no.j.de dila.c.j.& hoc est ēt, quod hic se
25 quitur. [Non possit ad vos sine magnis &c.] No. ergo hic, ꝙ† distantia locorum multum operatur. vnde verius.

Non facit ergo parum distantia longa viarum.

Prorogat inducias, vt patet.s.de procurato.dilectus.& no.j.de appel.cum sit Romana. Aufert onus. electo & electorib. lxiij.di.cū longe.s.de elec.cum inter vniuersas. Impedimentum. repetendi seruū ordinatum, vel monachatum.xvij.q.ij.si quis incognitus. & vt filius in iudicio esse possit sine authoritate patris. ff. de iudi. si longius. Cogit adire forum, vt hic. Conseruat ius dominorum, vt in d.c.si quis incognitus.& C.de præscrip.lon.temp.l. fin.& in possessione turbata dño absenti. in quo casu talis admittitur, qui alias non admitteretur, vt C.si per vim vel alio modo.l.j. melius exemplum.j.de senten.excom.relatum. [Adimplere.] hoc est si non veneritis p vos, vel p aliū, sicut citati estis. & loquitur episcopo & capitulo Ostensibus, inter quos ex parte vna, & ecclesiam Ilerden. ex altera quæstio vertebatur. [De iure.] qualiter in hoc casu de iure procedi debeat. no.s.de offi.iud.c ij.& de offi.del.cō-
26 sultationibus.§.fi.& est ar. ꝙ † iudex potest & debet in peremptorio rationabiliter comminari.

SVMMARIVM.

1 *Restitutionem petere qui possint pro alijs.*
2 *Mandatum iurisdictionis comparatur mandato procurationis.*
3 *Causæ dominus, non potest alium procuratorem sine causa constituere.*
4 *Sententiam executioni mandare, generale est.*
5 *Executio differtur, si aliquod iustum probetur.*
6 *Executio in quibus casibus differtur.*
7 *Equitas iuri scripto præfertur.*
8 *Qui admittitur ad agendum, semper cautionem præstat.*
9 *Suspectus de restituendo si admittitur in possessione, cauere debet de fructib.*

CAP. VI.

Vscitata. [Articulis.] qui fuerūt hi, nescim⁹. exemplifica sicut placet. [Nos intellectis.] ver.si.s.de procu.auditis.j.de arbi.ex parte. tñ. j.s.de maio.& obe. his quæ. [Prænotatis.] in decisione. [Monasterium.] sic fertur sñia in personā dñi, & nō procuratoris. quod dic, vt plene no.s.de elec.querelam.§.pe. [Sententia] ver.lata a nobis, vt s.proxime. [Per transactionem]. i. amicabilē ꝯpositionem.si.s.de transac.ex literis. [Restitutionem] ver.vt.s.restitueretur ad audientiā, sñia non obstante, vt s.e. ex literis.§.fin. ver.& ad audientiam. [Nomine monasterij.] habens spāle man-
a datum. aliter non audiretur.[a] ff.de mino.illud.§.si talis. Quid ergo erit, si non hēt speciale mandatū, & per factum ipsius procuratoris contingat lędi ecclesiam, vel minorem cuius est procurator? Respon. si fuit in culpa, tenetur domino actione mandati. sed & si non fuit in culpa. non ipse, sed dominus restitutionem in integrum postulabit ꝑm d.n.& ēt si in culpa fuit, nec soluendo est. ff.de eo per quem fac.est.l.fi.ꝑm d.n. Quinimmo si soluendo sit, vtilius potest esse ecclesiæ vel minori ipsos restitui, q̃ vexari laboribus & expensis.ff.de mino.l.minoribus xxv.annis. Quid de sin-
1 dico & actore? Respon. hi & omnes† alij, qui legitimam habent administrationem (& si speciale mandatum non habeant) restitutionem tamen in integrum petere possunt. secus in generali procuratore, in quo requiritur speciale mandatum, de quo & si dubitatur, per cautionem de rato mederi potest. sed & procurator rei satisdat iudicatum solui. pater ēt pro filio, quamuis inuito restituitur. Alij autem cognati, vel affines non audiuntur, nisi de speciali mandato, vel nisi eius vitæ sit adolescens, vt merito ēt bonis ei debeat interdici. Probantur hæc omnia. ff. de minorib. illud ij. ll. sequentibus. secundum d.n. Sunt & alij casus, de quib. mandatum exigitur speciale. quod dic, vt no.s.de rescript. nonnulli. ad fi.& j.c.j.§.j.super ver.speciale mandatum. & adde, quod no. in seq. gl. [Postulauit.] Iste fuit procurator constituus ad causam. Quomodo ergo auditur petens restitutionem sine
2 speciali mandato,[a] contra.ff.de minori.illud.§.si talis. & j.c.proxi.§.penul.in fi. Sol. Illud locum habet, qñ alius procurator, q̃ is ꝯ quem lata est sententia, restitutionē hanc petit. porro vbi ille idem, ꝯ quem lata est sñia. hanc postulat, auditur, vt hic. ꝑm B. Hæc solo euidenter reprobatur.j.e.c. proxi. quia ibi postulabant restitutionem illi ijdē, ꝯ quos sñia lata erat, & tñ ostenderūt speciale mandatū. Pōt aūt dici, ꝙ hoc, quod hic dicitur, locum hēt, qñ idē procurator, ꝯ quē lata est sñia, statim apud acta, vel saltē infra decem dies petit hanc restitutionem, ar.ff.de appel l.j.in fi. & l.ij.s.de procu.non iniuste.§.potuit. quasi nedum causa, sed ēt ex ea dependentia sibi videantur concessa, ar.ff.de procu.l.ad rē. & l.ad legatum.& l.qui proprio. §. item quæritur. C. de procur. ita demum.ff.an causæ app. per alium exerceri pos. l.ii. ad quod d.n. induxit. ar. ex eo, quod le.j.eo.c.fi.respon.j.ver. siue hoc ipsū. vbi dr̄, ꝙ delegatus pōt cognoscere de cā restitutionis in integrū, non solum rōne specialis commissionis, sed ēt rōne incidentis
2 ꝯōnis. & hoc est congruū, ar. nam & † mandatū iurisdictionis comparatur mandato procurationis.ff.de iur.om.iu.& quia.sed & dixit, ꝙ ex quo procurator contestatus est litem, tunc demū sine speciali mandato pōt petere restitutionem in integrum: qa
3 factus est dñs litis. C.de procu.neque tutores, † nec dñs causæ potest amplius alium procuratorem constituere sine cā.ff. de procur. quæ oīa. ꝑm d.n. Nec obstat.j.c.prox. Intelligas.n. ꝙ lapsi erāt decem dies, & iō ibi requiritur speciale mandatū. vel illud exhibuit ꝓcurator spōtane⁹, & nō necessarius. sed signo fortius ꝯ.s.de elec.innotuit.§.fi. Sol. Dicas, ꝙ iste procurator habebat speciale mandatū, quod exhibuit. licet hoc in litera non dicatur, sed supplendum est hoc per alia iura. Forsan.n. continebatur in ꝓcuratorio suo, ꝙ possit appellare, & restitutionem in integrum petere, tam ante sententiam diffinitiuam, q̃ post. nam & hæc clā in procuratorijs frequenter consueuit apponi. & hic vr̄ verior intellectus, quicquid.j. vel s.no. vt patet in eo, quod nor.j. c. proxi. Vel non fuit de hoc obiectum. Vel dic, ꝙ dispensatio illa, quę in ꝯrio implorabatur, non erat ita annexa petitioni confirmationis, quæ ibi petebatur, sicut hæc petitio est annexa principali. immo quasi ꝯria est: quia confirmatio petitur de iustitia. dispensatio vero de gratia. nec fit ibi tm̄ præiudicium, si dispensatio differatur, quæ tota pendet ex gratia. sicut fieret in restitutione, quæ fieri debet de iustitia, ar.j.c.§.fi. [Quam.] scilicet restitutionem. [Indulgendam.] Sic ergo sententia Romanæ sedis iterum examinabitur. quod dic, vt le.& no. s. c. proxi.§.j.ver. præsertim. &
4 ver.ꝑm iura. ¶Ne vero.] ij.pars [Effectum sententiæ.] Hoc † regulare est, ꝙ sententia mandetur executioni nō obstante exceptio
b ne aliqua. ij.q.j.sicut. nisi incontinenti[b] probetur exceptio. j.de testi.veniēs.ij.§.j.j.de resti.spo.literas.§.propterea.& in fi.ꝑm B. Sed ꝯ. quia lata sententia, iudex est functus officio suo. ergo nihil vltra audire dēt.s.de offi.dele.in literis.ff.de re iudi.iudex. Sol. Illud, quod dicitur in dicto ꝯrio, verum est. nisi restitutio impetretur, vt hic. vel nisi appellatum sit.j.de senten.& re iud.cum inter vos.
5 & c. ꝙ ad consultationem. veruntamen, si aliquid iustū probet, differtur † executio.j.de re iudi.de cætero. vel dis.inter iudicem delegatum, qui hoc non pōt expedire, vt in ꝯriis.& ordinarium q hoc pōt. C.qūo & qñ iudex. si præses. C.de accusa. si accusationibus. vel eius superior, vt in eo.ti.absentem. & sic loquātur primæ
6 concordan. quod dic, vt no.j.de accu.qualiter.j. † Sunt & alij casus, in quibus differtur executio.xj.q.iij.cum apud. Sed & quāuis quis in continenti paratus sit probare exceptionem suam, non tñ indis.recipietur, si præsumptio sit ꝯ ipsum. immo primo mā dabitur sententia executioni, vt hic sequitur. Demum si quid velit proponere non in modum exceptionis, sed actionis seu petitionis, audietur j.de appel.constitutis.ij. §.fi.j.de accu. accedens. sed nec hoc ibi dicitur. immo defecerant in probatione quarundam exceptionum propositarum. nec dicitur ibi, ꝙ alias proponere vellent. ad hoc. C.de fal. satis aperte. C.de edic. diui Adri. toll. l.ij. ꝑm B. de hoc.j.de conces. præb. post electionem. §.fi. De hac tñ materia dic, vt plene no.j.de re iudi. ꝙ ad consultationē. in fi. [Impediri.] No. valde vtile ius. s. ꝙ ex quo est præsumptio ꝯ petētem restitutionem in integrum ꝯ sententiam, statim mandanda est executioni. alias contra, vt C.in integ.resti.postu. ne quid si.l.vnica. in rubro & in nigro. Vel dic, ꝙ hic petebatur restitutio aduersus sententiam principis, quæ non datur, nisi per supplicationem petatur. & supplicatio non impedit executionem, si post decem dies petatur, vt no.s.eo.ex literis.& sic intelligitur.ff.de mino. maior autem magistratus.& ar.s.c.proxi. Vel dic simplr̄, speciale esse in sententiis latis a principe, vt prætextu restitutionis in integrum ipsarum executio non debeat impediri. ꝑm d.n. Quicquid tñ scribatur.s. vel j. quod in hoc ca. dicitur prouisio fuit, vt patet.j.ver.nos æquitate pensata. & j. §.j. in prin. vt ibi no. [Neue.] versi [Detrimentum.] quia delictum personæ &c. xvi.q.vj.
7 si episcopum. [Nos æquitate pensata.] ver. Hic præfertur † æquitas iuri scripto. sic. C.de iud. placuit. Contra.s.de transa.c.fi.dic, vt ibi no. [Prouidendum.] quasi mediam viam eligendo. si.s.de off.delega.quærenti. Nunquid potest trahi in exemplum? puto, ꝙ sic. quia nō est hæc prouisio simplr̄ spālis, sed ꝯtinet ius commune.j.de re iud. in causis.& de hoc no.s.de tempo. ordi.c.j.ij.& iij. [Vt ante omnia.] ver. [Sententia.] & in hoc prouidetur episcopo. ¶ Volumus nihilominus.] iij.pars. in qua & monasterio prouidetur, vt sequitur. Et no. ꝙ hæc decre. non per omnia cōtinet ius cōe, immo prouisio fuit, vt patet.s.§.proxi. hoc ēt apparet in eo, qd̄ hic dicit. volumus & mādamus. & non dicit. diffinimus. Si.n. hoc vult & mandat, quis pōt ꝯdicere ei? qs pōt dicere, cur ita facis? Nemo, vt patet. xix. dist. in memoriā.& c.seq. [Idoneam.] sic vtraque pars in vno grauatur, & in alio releuatur. si.s.de transla. epi.c.ij.§ fi. [Cautionem.] Hoc generale est, vbicunque in dubio
8 † aliquis admittitur, ꝙ semper ille qui admittitur prestat cautionem. C.de lega. si in fraudem. C.de pet.hær.l.fi.rñ.j.ff.de rei vend. is a quo.& l.seq.ff.vt leg. siue fideicom.no.ca.postquam.§.j.ff.de
9 dam.inf.pretor. in prin. ar.j.vt lite pen. ecclesia.j. Item † est hic, ar. ꝙ si is, qui mittitur in pos.cā rei ser. suspectus sit, de fructibus restituendis cauere debet. [Præualuerit] .i. si probeuerit, quod intendit, & obtinuerit.

ADDITIO.

a ¶Non audiretur. Adde, vtrum procurator generaliter constitutus, vel ad causam specialiter datus possit sine speciali mandato in integrum restitutionem petere. Do. Henric. hic in prima dist. gl. ij. & ibi Zenze. & Card. in clem. vnica. eod. tit.

ADDITIONES.

b ¶Mandato. Adde gl.& do. Abb. in ver. postulauit. quam multum extollit ipse Ab.

b ¶Incontinenti. Adde, ꝙ istud fuit no. dictum gl. in ver. sententię. cui. Adde do. Ab. hic.& in concil. lxii.& Old. consi. cvi. Et an restitutio possit peti per modum exceptionis. vide per do. Henri. hic in ij. dist.

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum datur contra læsionem.*
2 *Procuratores plures ad vnam causam dari possunt.*
3 *Litis dominus potest procuratorem constituere.*
4 *Scripturæ simplici, fides non est adhibenda.*
5 *Munimenta causæ, quæ dicantur.*
6 *Mandatum speciale in quibus casibus requiratur.*
7 *Interlocutoria transit in rem iudicatam.*
8 *Procurator sine speciali mandato appellare potest, & debet.*
9 *Dilationis quantitas est in arbitrio iudicis.*
10 *Restitutio pro modico non datur.*
11 *Restitutio danda non est propter sequentem euentum.*
12 *Ecclesia an restituatur aduersum peremptorium datum.*
13 *Ecclesiæ an restituatur aduersus lapsum termini ad proponendam dilatorias.*

CAP. VII.

Coram felicis. [Et te frater archiepiscope.] Loquitur archiepiscopo, & capitulo Bracharensi. hic aūt ad archiepiscopū tm̄ dirigit verba sua. vnde dicit te. in fine vero ad archiepiscopum & capitulum. vnde dicit vobis. si. no.s.de sacra vnc.c. vnico. in prin.& si.j.de arbi.cum tempore.& j. de insti.c.iii. [Primatia] nomen est dignitatis. sicut est patriarchatus. nec est magna differentia inter istos. quod dic, vt no.s.de offic. ordi. duo simul.& legitur. xcix.di.c.j.& ij. De simili quæstione habuisti. s.de maio.& obe.c.fi. [Contestata.] s. in iudicio multis astantibus & audientibus, prout le.& no.s.de elec. dudum.ij. §.tandem.j. de li. contest. c. vnico. [Fuit terminus peremptorius.] a fine termini peremptorij, de quo hic loquitur, computandum est quadriennium, quod datur ad in integrum restitutionem petendam. de quo no.s.e. c. j. & non a die interlocutoriæ sententiæ latæ. Et est ratio, quia finito termino, completa est læsio eius. quod ex eo ap-
1 paret, quia etiam si nulla sequeretur sententia tamen contra † talem lęsionem daretur restitutio. s.e. auditis.& c. cum venissent. §.nos igitur.& ideo caute facit lęsus, si in sententia & in omissione probationum petat restitui contra sententiam ad recipiendas probationes omissas. Alij dicunt, ꝙ quadriennium tantum a die sententiæ computatur. & ꝙ sufficit contra solam sententiam petere restitutionem. ar.ff.de mino.l.iij.§.j. sed prius dictum magis placet. d.n. Assignatus.] scilicet vtrique ad sententiam audiēdam, vel ad alium certum articulum expediendum.s. de offi. dele. consuluit. immo ad comparendum cum omnibus actis suis. secundum d.n. ¶ Verum.] ij.pars. [Termino.] scilicet peremptorio supradicto. [Non modicam.] hoc dicit propter legem. ff. si quis

quis caut.& si post tres.& est.si.arg.s̄.de renun.veniens.§.fi.[Pro-
curatores vestri,& ita ad vnam causam plures procuratores da-
ri possunt.de hoc dic.vt no.s̄.de procu.non iniuste.Sed quare di
cit procuratores vestri.nec enim capitulum, sed archiepiscopus
tantum litem fuerat contestatus,vt s̄.præmisit. & sic fuerat factus
3 †litis dominus.vnde & ipse solus potuit procuratorem cōstitue-
re.C.de procu.neque.& l.nulla dubitatio?Respō.archiepiscopus,
tanquam caput ecclesiæ litem est contestatus. De consensu tñ
capituli.cum hæc causa inter ipsum & capitulum sit commu-
nis,nunc vero prosequuntur causam per procuratores. archiepi
scopus per procuratorem suum, qui in causa locū obtinet prin-
cipalis.& capitulum per suum, quæ locum membrorum tenet,
arg.j.de præscrip.cum non liceat. & j. de his quę fi. a præla. no-
uit.& c.quanto,Vel isti procuratores constituti fuerunt ab archi
episcopo de consensu capituli.quod melius & expeditius est. In
hoc enim casu fateor, ꝙ prælatus non potest esse in iudicio sine
capitulo.adeo est communis.secus in his,quæ ad archiepiscopa-
lem mensam spectant a capitulo separatam.quod dic, vt leg. &
no.s̄.de rescrip. edoceri. [Non attulerant.]s.procuratores. & sic
minus instructi venerant.quare eis est imputandum.[Depositio
nes.]in publicam formam redactas,vel sigillo autentico robora
4 tas.alias enim non † est fides scripturæ simplici adhibenda. j. de
proba.quoniam contra falsam j.de fi.instru.c.ii. [Munimenta]
5 Munimenta † dicuntur illa, quibus causa munitur & instruitur.
sicut sunt confessiones.instrumenta, priuilegia & alia quæcun-
que ad causam facientia.de his le.& no.j.de his, quæ fi. a præla-
tis.quanto.§.absentium.[Postularunt.] Sed contrariam senten-
tiam reportarunt. vt in seq.§. ¶ Postquam vero.]iij. pars.[Inter
eos.]scilicet procuratores vestros ex parte vna, & partem aduer-
sam ex parte altera.alias contra eos.s.procuratores vestros.[Inter
locuti.]dilationem denegādam.nam ex quo ad causam instruē
dam est partibus terminus peremptorius assignatus,venire & cō
parere debent cum omnibus actis,quæ portari possunt,secundū
d.n.arg.j.de dolo & contu.c.fi.& extra.d.n.de appel. cordi. lib.vj.
[Pena.]subaudi,non danda.& sic contrariam sentētiam repor-
tarunt,vt no.s̄.§.i.super ver.reportarunt. [Postularunt.] s.ijdē ꝓ-
curatores vestri nomine ecclesię vestræ & iure minoris,eo ꝙ hoc
vrgentissima ratio flagitabat, & desideratæ instructionis necessi-
tas exigebat.C.de dila.l.j.& iij.q iij.§.spatium,& ideo hic obtinue
runt,vt j. ver. nos autem.& sic quod per interlocutoriam (quia
ad peremptorium assignatum minus instructi venerant) de iu-
re fuerat denegatum,fuit eis postea per beneficium restitutionis
concessum.& sic habes,quod vna via conceditur,ꝙ illud alia de
negatur.contra.s̄.de procura.tuæ.sed illud fauore accidit specia-
li,illud autem regulare est. [Speciale mandatum.] In hoc.n.ca-
a su non sufficit generale,nec in alijs quibusdam casibus,in quibus
6 mandatum exigitur speciale.†Primus casus.in quo mandatum
speciale requiritur,est quando restitutio in integrum nomine al
terius postulatur,vt hic patet.& ff.de mino.illud.§.si talis.Secun-
dus est,quando agitur de suspecto tutore.ff.de procura. non solū.
§.fi.Tertius quando aliquis reliquit duos procuratores omnium
rerum. tunc enim alter ab altero nihil potest exigere, nisi super
hoc mandatum habeat speciale.ff.de procur.qui duos. Quartus
in interdicto de liberis exhibendis.ff.de procu.Pōponius.in prin.
Quintus in transactione.ff.de procura. mandato generali. s̄. de
transac.contingit.§.j.Sextus in delatione iuramēti.ff.de iureiur.
iusiurandum.j.§.fi.Septimus in impetratione rescripti.s̄.de rescr.
nonnulli.§.fi.vbi de hoc Octauus in voto transmarino, vt legit
& no.j.de voto.ex multa.respon.j.ver.*illis* autem.Et in aliis om-
nibus,quæ sibi sedes apostolica specialiter reseruauit,vt le.& no.
s̄.de offi.leg.ꝙ translationem.Nonus in publicatione.quod dic,
vt le.& no.j.de fi.instr.c.fi.§.fi.respon.j.ad fi,Videtur tamen, ꝙ cū
hi procuratores hanc restitutionem peterent contra quos sen-
tentia lata fuerat,etiam sine speciali mandato fuerant audiendi,
arg.ff.de procu.qui proprio.§.item quæritur.& s̄ c.proxi.contra.
Sol.hic non dicitur,ꝙ procuratores fuerūt compulsi, sed ꝙ hoc
mandatum exhibuerunt.quod spontanei facere potuerunt. vel
hic erant decem dies elapsi a tempore interlocutoriæ & sic non
7 poterant restitutionem petere,sicut nec appellare.†nam & inter
locutoria transit in rem iudicatam.s̄.de elec.cum dilecti.§.fi.j.de
8 testi,significauerunt.Vel dic(quod verius est) ꝙ licet †procurator
sine speciali mandato appellare possit & debeat, vt s̄. de procur.
non iniuste.§.potuit.non tamen restitutionem petere, vt hic di-
cit.Nec ob.s̄.c.prox.respon.j.ad fi. quia quod ibi deest de speciali
mandato, supplendum est per hoc, quod hic dicitur & no. Vel
est admittendus procurator.& si non ostendat speciale manda
tum.dummodo de rato caueat.ff.de mino.illud. §.vnico. & l.se-
quenti.& secundum hoc etiam potest intelligi.s̄.ca.prox.vel dic,
vt ibi no [Nos autem]ver.[Visque ad octauas].i.octauum diem.
nam pentecostes caret octauis. quod dic,vt leg & no.j.de feriis.
capellanus.in fi. [Per restitutionis beneficium.] præmissa tamē
aliqua summaria cognitione,in qua quæsiuit,an alia instrumē-
ta haberet,quę essent necessaria & vtilia,sed omissis his,s.eorum

ex literis,§.nos igitur.& c.ij.§.nos igitur.Sunt & multa alia, quæ
occurrunt iudici inquirenda.oportet enim ipsum cuncta rima
ri.j.de fi.instr.cum Ioannes.§.pe.ver.fi.Et no.ꝙ dilatio simplr pe
tita fuerat.& tamen datur vsque ad octauas pentecostes. & ideo
9 contra.j.de ord.cog.cum dilectus.§.fi. Sol. Quantitas †dilationis
est in arbitrio iudicis. & ideo siue a petente determinetur, siue
non, iudex tamen prout sibi videtur potest omnino denegare
dilationem,vel arctare,vel etiam prorogare,vt patet hic. & ff.de
iudi.nonnunquam.ff.de re iudi.l.ij.& no.s̄.de procura. petitio.&
j.de dona.c.j.Quinimmo & natura dilationis habet vsque ad cer
tum terminum ipsam dari.alioquin si simpliciter daretur, ne-
scirent partes quando comparere deberent.Vel nunquam fieret
iustitia reo non comparente.[Indulgendum.]quod per interlo-
cutoriam fuerat denegatum, vt s̄. le.& no & hoc iustum fuit,
alioquin cum peremptorius obstaret, si per beneficium restitu-
tionis non subueniretur ecclesiæ Bracharensi propter defectum
probationis,posset contrariam sententiam reportare. & per ꝯñs
posset contingere ipsam grauiter lædi.vnde debuit subueniri, vt
s̄.e.c.j.ij.& iij.& hæc locum habēt in omissione probationis prin
cipalis causæ. secus si ecclesiæ fiat iniustitia per aliquam interlo-
cutoriam in declinatoriis puta,quia non admittuntur eius exce
ptiones de spoliatione, vel falsi suggestione, vel etiam excom-
municatione, & aliis similibus, & maxime quæ non in fauorē
ecclesiæ restitutionem petentis,sed in odium aduersarii sunt in
ductæ.In talib.n.imputet sibi ecclesia,si infra decem dies non ap
pellet.nam postea & si petat restitutionem in integrum,non est
super hoc audienda.ar.op.ff.de vsur.cum quidam.§.si pupillo.&
10 hoc ea ratione,quia †pro modico non datur restitutio. ff. eo. tit.
scio.Ad hoc enim,vt detur oportet,ꝙ petens restitutionem ali-
quid amittat,vel non acquirat quod acquirere posset. vel oneri,
quod non expedit,se subiiciat.ff.de mino.nō omnia,sed hi, quo
rum exceptiones declinatoriæ expelluntur, ex hoc nihil amit-
tunt.quia sic remanent naturaliter & ciuiliter debitores,& si ob
tineant in huiusmodi exceptionibus,sicut & si succumbāt.& sic
nullo prędictorum modorum læsi sunt,quare restitutio non est
eis danda.Sed immo lucratur:quia si exceptio admittatur, non
cogitur soluere,vel litis discrimen subire. Respon. non est verū.
immo nihilominus debet soluere. nec debet occasione illa litis
discrimen expectare,cum sciat se obligatum.vnde & si superua-
caneam litem exerceat ipsi est imputandum.ff.de adm.tu.quo
ties.§.sicut autem, sed & si vult se iuuare dictis exceptionib.pru
denter prosequatur eas.& si feratur contra eum interlocutoria,
appellet.alioquin non audietur per restitutionis beneficium, vt
præmisi.sed adhuc opponitur sic.Nonne per reiectionem exce-
ptionis spoliationis incurrit damnum?Ita videtur: quia non re-
cuperat rem.qua spoliatus erat, quæ quandoque per viam exce-
ptionis recuperatur,vt patet.j.de ordi.cog.cum dilectus.§.pen.&
si respondeas.immo iure actionis.dicam.ex hoc apparet, ꝙ gra-
ui oneri subiicitur, vt patet.ff. de mino.l. minoribus xxv. annis
subuenitur.Ad hoc dicas.ꝙ non est graue onus, si quis suam iu
stitiam prosequatur. quis & dici possit, ꝙ in hoc casu iudex ali-
quando,inspectis circunstantiis,possit dare restitutionem,arg.ff.
de mino.ꝙ si minor.§.j.Sed dices,quid si post tales interlocuto-
rias,siue repulsiones prædictarum exceptionum fiat missio in
possessionem,vel feratur diffinitiua sententia contra illum, qui
a tali interlocutoria appellauit.& sic contra præceptum iudicis,
vel alias contumaciter(confisus tamen de appellatione)recessit,
nonne talis erit restituendus? Respon. non. quia non fuit læsus
per prædictas interlocutorias,nec grauatur tali grauamine,ꝙ po
tuerit appellare.ideoq; non releuat ipsum appellatio.j.de appel.
vt debitus.& c.seq.Nec occasione huiusmodi sententiæ facta est
missio in possessionem,vel data diffinitiua sententia, sed propter
ipsius contumaciam.quod ex eo apparet quia tunc,quando in-
terlocutoria lata fuit vel restitutio denegata, nullo modo læsus
est,sed propter contumaciam subsequentem.tempus etiam la-
tę sententiæ,vel restitutionis denegare inspiciendum est, nec ꝓ-
11 pter euentum sequentem restitutio †erit danda.ff.de mino.verū.
& si postea non fuisset contumax,prædicta damna non incurris
set.vnde patet,ꝙ non ex interlocutoria,sed & ex sequenti contu
macia læsus fuit.ideo is,contra quem facta est missio vel lata dif
finitiua sententia,prudenter faciet,si contra interlocutoriam de
mittendo in possessionem, vel etiam diffinitiuam sententiam,
restitutionem petat,ar.s̄.eo,c ij.& c.sciscitata. Vel si per lapsum
anni factus aduersarius possessor,petat restitutionem contra tē-
poralem præscriptionem.de quo no.s̄.e. c.j. Hęc vero,quæ dixi-
mus de istis tribus exceptionib.s.spoliationis, falsi suggestionis,
& excommunicationis, intelligenda sunt quando in modum
declina-

ADDITIO.

a ¶Generale.Adde gl.& Ab.hic.cui do.And.Sic.addit.Io.de Ana. consi. 48. & Ro.singu.suis.fol.iij.Nota casus in quibus exigitur speciale mandatū. Adde bo.gl.quę enumerat omnes casus requirentes speciale mandatum in c.qui ad agendum.de procur.lib.vj.

declinatoriarum iudicij proponuntur. quod frequenter accidit in
literis s̄m formā cōem de simplici iustitia impetratis.Quid ergo
si in modū peremptoriarum proponuntur. sicut patet exēplum
de exceptione spoliationis in eo,qđ le.& no.j.de ordi.cog.cum di
lectus.§.j.ver.vnde verus dñs,& de hoc & aliis literis etiam gratio
sis ad obtinenda beneficia impetratis?Rñ.tunc oīno danda est re-
stitutio,cū appareat,ꝙ tali exceptione probata aduersarij perimi
tur intentio principalis,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄. de æta.& qua.
accepimus.s̄.de offi.deleg.prudentiā.§.sexta. j. de excep.cū eccle-
12 siasticæ.Sed super †declinatoriis fori denegatis non audiretur[a],vt
a dictum est.& idē videtur dicendū in dilatoriis solutionis.ar.C.de
preci.imper.off.quoties.s̄m d.n. cuius est quasi hæc tota glo.verū
cū in iure non reperiatur expresse cautū, ꝙ in prædictis casibus
restitutio denegetur,nō audeo asserere hoc oīno esse verum, nec
video,ꝙ sufficienter responsum sit obiectionibus supradictis, vñ
potius dicendū est hoc esse arbitrariū, vt videlicet iudex etiā in ꝑ-
dictis casibus restitutionē concedat, si ex aliqua latenti causa re-
periat læsionem.Quid enim si ab ecclesia petatur summa maxi
ma.puta,decē milia marcharū,quæ tñ in capite decennij soluē
da erat.Vel ēt si iam venit dies,non habet eam præ manibus, nec
habere potest,nisi prædia propria distrahat, vel mutuū cōtrahat
sub vsuris grauissimis, & erat spoliata ab agente vno comitatu,q
tantūdem valet annuatim, nunquid hic liquet de damno quod
13 incurrit,quia exceptio sua est repulsa?Nunquid †ergo erit restituē
da?vtiq;.& idē in similibus si occurrant.ar.ff.de mino.l.j.§.ꝑtor.&
l.ait prætor.& per totū.& l.ꝙ si minor.rñ.j.& §.j.& l.illud.rñ.j.& l.
patri pro filio.§.penul.& l.si in emptione.& l. Aemilius, vt tamē
magis ponderet apud ipsum læsio substātialis veritatis q̄ iuris sub
tilitatis.ar.in eo,quod le.& no.j.de iudi.dilecti. & de dolo & con
tu.c.j.& hoc idem videtur sensisse.d.n.vt patet in eo,qđ no. s̄m ip-
sos.s̄.ea.glo.ver.ad hoc dicas,ꝙ non est graue onus.

ADDITIO.

a ¶Non audiretur. Adde, an aduersus peremptorium datum ad opponendum crimina,vel defectus restituatur ecclesia.Item an restituatur aduersus lapsum termini ad proponendum dilatorias per do.Card.in clem.vn ca.eo.tit.versic.xiiii.& xv.in fi.v.col.

SVMMARIVM.

1 *Persona coniuncta admittitur dummodo de contraria uoluntate non constet.*
2 *Filius matri ab intestato, uel ex testamento succedit.*
3 *Vxor quicquid habet præsumitur esse de bonis mariti.*
4 *Vxor potest habere res paraphernales.*
5 *Filius in potestate patris non potest aliquid disponere.*
6 *Filiusfam.ex omni causa obligatur excepto mutuo.*
7 *Quis cum iuuatur communi auxilio, non est ad extraordinarium recurrendum.*
8 *Proximiores possunt retractum facere rei uenditæ a consanguineo infra annum & diem.*
9 *Vnum ius aliud supplet.*
10 *Alienatio per minorem facta utrum ualeat & in quibus casibus.*
11 *Incipere non sufficit,nisi finiatur.*
12 *Præscriptiones temporales an minoribus currant.*

CAP. VIII.

1 COnstitutus. Pro se ac fratre suo.] Et meri-
to,cum enim sit,†coniuncta ꝑ
sona admitti debet, dummodo non constat de con-
traria voluntate.ff.de procur. sed & hæ personæ, & l.
Pomponius.§.fi.& s̄.de rescrip.nōnulli.§.fi.& de hac materia dic,
vt plene no.s̄.de procura c.i.[Quod eis.] .fratribus. [In minori.]l.
xxv.annorum.quod dic,vt no.j.de præben in præsentia.§.verum,
ver.præterea, quorū rerū alienatio sine causa & sine decreto fa-
cta,nulla est.C.de prædiis mino.si ꝑdium.quod dic,vt no. extra d.
n.de rebus ecc.non alie.dudū.li.vi.& j.co.§.fi [Matre cuius succes
2 sores.]quia filius matri ab intestato † vel ex testamento succedit.
C.de bonis mat.l.j.C.ad Orfi.l.i.& ii.& per totum. Pater vero,in
a cuius potestate sunt filij,habet vsumfructum[a], & omnē diligētiā
tuendæ rei. Est tamen ei omnis alienatio interdicta. C. de bonis
mater.l.j.& ii.in Auth.de nup.§.si vero expectet.& seq.coll. 4.[Pa
ter eorum.]s̄m.G.& Io.[Vtriq;.]s. patri & matri.alias vtrisque.s.
3 patri & filiis.[Cōes.]contra, †quia quicquid habet vxor præsumi
tur esse de bonis mariti,vt.C.de dona. īter virum & vxo.etiam.ff.
de dona.inter virum & vxo.Quintus Mutius Sol. Illud verum est
in dubio. secus quando constat de ꝓria voluntate, quia in incer-
tis,non in certis locus est coniecturis.ff.de ver.obl.cōtinuus.nam
4 &†vxor potest hr̄e res paraphernales.C.de pac.conuen. super do-
te.l.fi.& alias proprias,& in quibus etiam maritum cōstituit pro-
curatorem.C.de procur.maritus.Sed quomodo erant cōes mari
to & uxori?Quia forsan erat villa, quam de cōi pecunia emerāt,
vel erant in ea cōiter instituti hæredes,vel aliter fuerant eis posses
siones aliquæ cōiter acquisitæ.si.j. de dona.inter vi. & vxo.c.ij.vbi
de hoc.Vel erant cōes vtrisq;.s.patri & filiis, quia etiam in bonis
maternis habet pater vsumfructum, & filij ꝓprietatem, vt dictū
est,& probatur.C.de bonis q̄ libe.cum oportet.§. cum aūt.& seq.
vel pater & filij simul ab aliquo hæredes fuerunt instituti.Vel pa-

ter successit filio præmortuo viriliter vna cū filiis superstitibus,&
fratribus filij ꝑmortui,vt C.ad Tertull.l.ij.& auth.defuncto.ibi si-
gna.[Vendidit.]quæ venditio in præiudicium filiorū minorū fa
cta,si non fuit seruata solennitas,nulla fuit,vt sequitur.[Emanci
5 pauit eosdem.]hoc ideo dicit,quia dū filius, † est in potestate pa-
tris,non potest alienare,nec de rebus suis disponere, nec pro ipsis
agere,vnde nec præscriptio ei currit.C.de bonis ma.l.j.C.de anna.
excep.l.j.§.fi.s̄m.B.C.si aduersus dona.l.fi.nec alienatio facta a pa
tre teneret,vt in eisdem iuribus.& no.s̄.super verbo. matre cuius
6 successores.Sed †nonne filiusfamilias, ex oī causa obligatur,exce-
pto mutuo?sic,vt.ff.de act.& ob.filiusfa.& ff. & C. ad Maced. per
totū. Quare ergo emancipauit eos? Rñ.quia pater nō poterat res
filiorū vēdere iure patriæ ptāris,vt not.s̄.super verbo, matre cuius
b successores,vnde ipsos emancipauit,vt alienationi consentirent[b]
vt dicit hæc litera,& vt annus & dies,de quib.j sequr,obstarent fi
liis in portione patris,q nō currerent eis in ptāte patris ꝯstitutis.C.
de bo.q̄ lib.q̄cunq;.in fi.[Et fecit.].s.pater.[Eos.].s.filios.[Contra
ctui.].s.vēditionis. [Cōsentire.] sine iurō,& iō adhuc obstat ęta-
tis minoritas.C.de ꝑd.mino.cū emancipatis.Si aūt fecisset eos iu
rare sine vi,siue dolo,ꝙ haberent ratū ꝯctum,,& ꝙ restōnem nō
peterent,esset eis de cętero porta clausa,vt leg.& no.C.si aduer.vē.
l.j.& auth.sacra puberū.ad idem.j.de iureiur.cū ꝯtingat.¶ Quare
supplicauit.] ii.pars.Dictus magister G.pro se & fratre suo, vt s̄.in
prin.c. [Nunciari.] nulla est nuncianda, si cū minores essent, res
eorū sine decreto alienatæ fuerūt,vt patet in eo,qđ leg.& no.rñ.j.
& j eo.§.j.& petiī venditio pronunciari nulla officio iudicis.si.xii.
q.ii.apostolicos.vel rescindi ꝑ beneficiū restōnis, vt sequitur. Sed
7 ꝯ:†quia q̄diu cōi auxilio qs iuuat,nō est ad extraordinarium au-
xilium recurrendū.ff.de mino.in causæ.ij.§.j. Sol.Illud loquit,qñ
certū est cōi auxilio quē iuuari,hic vero,qñ dubiū est. Poterat.n.
esse,ꝙ prima petitio,qua petitur venditionē nullā pronūciari,vel
nō iuuabatur iure cōi, vel elidebat exceptione aduersarij,& idcir-
co,vt minuant lites, ad vtrunq; simul admittit sub disiunctione,
arg.ff.quo.leg.l.j.§.ꝙ aūt nonnunq̄.j.de præscrip.auditis.j.de priui.
ex ore. Alij tñ dnt,ꝙ hæc forma nō fuit libelli, sed commissionis,
vt & not.j.eo.§.fi.vers.vel venditionē. D.vero n.scripsit hic,ꝙ vbi-
cūq; qs probabiliter dubitat nō solū rōne facti,sed ēt ꝓprij.pōt in
c eodē libello plures actiones[c] ꝓponere,nec cogit eligere,ēt si se nō
cōpatiunt adinuicē, vt hic,& in ꝯcord.supradictis. vbi aūt dubiū
nō est probabile,tunc eligere cogit.ff de tribu.act.ꝙ in hæredem.
§.eligere.ff.de leg.ij.cū filius.§.varij.ff.de reg.iu.l.nemo §.si nec ap
probant, qđ aliq dixerunt, ꝙ vbicunq; certum est me hr̄e vnam
actionē,sed de aliis est incertū,ꝙ tunc cogor eligere,vel saltem ꝙ
admittat cū protestatione,ꝙ vnā solā prosequar,& super illa sola
admittant probationes meæ,immo asserit,ꝙ vbicunque probabi
liter dubito,plures possum proponere & plures prosequi, & dixit,
ꝙ hoc expresse probatur.j.eo. §.fi.& j.de præscrip.auditis. Nec ob.
ff.quo.leg.l.j §.ꝙ aūt nonnunq̄.quia quod ibi dr̄ de protestatione,
nō est intelligendū,ꝙ proponens protestaret se velle prosequi. tñ
alteram actionē,immo sic est protestatio facienda, ꝙ sufficiat ad
victoriam causæ super quacunque actione probet intentionem
suam, & hac ratione motus dixit admittendum esse talem libel-
lum, vendico talem rem iure dominij, vel quasi, & facit ad hoc,
quod leg.& not.j.de iud.dilecti.j.de ordi.cogni.cum dilectus.j.de
fi.instru.inter dilectos. j.de donat. inter dilectos. versantur & cir-
ca hoc aliæ opiniones quod dic,vt plene no.s̄.de elect.querelam.
§.j.& j.eo.§.fin. [Nullam.] subaudi,quantum ad partem eos con
tingentem ex successione materna, vel alia de causa, si non fuit
seruata solennitas,vt j.eod.§.j.versic.i. Nam quantum ad partem
contingentem partem,in omni casu necessaria est restitutio. [In
fra tempus.].s.infra vicesimumnonum annum,nam completo.
xxv.anno,habent quadriennium.C.de temp.restit.in integr.l.fin.
8 & l.petendæ.& de hoc no.s̄.eod.c.j. [Et † infra annum, & diem.]
versic. [Consuetudinem.] quæ est, ꝙ si quis vendat possessionem
† suam datur proximiori † suo,vt j.annum & diem offerendo pre
tium emptoribus ipsam recuperare valeat & habere,quæ consue
tudo licet videatur reprobari.C.de ꝯhen.empt.dudum.proximis.
tñ hic approbatur,vt patet j.§.fi.sed nec ꝯdicit l.illa.si subtiliter in-
spiciatur,ibi enim dicit, ꝙ potest quærere emptorem ad volunta-
tem suam,quod nec hic prohibetur,hic vero dicitur,ꝙ proximus
infra annum & diem habet ius offerēdi,quod nec ibi denegatur,
immo

ADDITIONES.

a ¶Habet usumfructum. Hoc intelligit do.Abb.in laicis, nam clericus non acquirit patri usumfructum in bonis undecunque sibi prouenientibus, & hoc habent clerici ex priuilegio Imperatoris, in auth.presbyteros. C. de episc.& cler.& hoc idem no.iste in c.quia nos.inf.de testa.quod est no.
b ¶Consentirent. Idem dicit glo.in uersic.eosdem.
c ¶Actiones. Adde do.Abb.hic,qui multum commendat hoc dictum Inno. & pro hoc allegat bo.tex.in l.j.ff.quorum legato.cui.Andr.Sic.addit Pau. de Cast.cons.cccxv.
† ¶No. de retractu faciendo per proximiorem de genere infra annum, & diem,& adde Pau. de Cast. cons.clxxx.& an tale ius possit cedi. vide ibi, & etiam per Rom. cons.lxxxix.s̄m do. And.Sic.

immo potius ꝓceditur in fine.l.vbi dr̃.nisi lex aliquas personas ꝓ-
hibeat,quæ verba in ipsa lege sic expones,nisi lex.s.scripta,vel etiã
municipalis aliquas personas ꝓhibeat: subaudi, vel aliquibus ius
offerendi ꝯcedat,vt j.de restit.in integ.constitutus.lib.vj.sic enim
9 promptum est vnum ius†per aliud supplere.ff.de legi.non est no-
a uum.& l.seq.& iura iuribus ꝯcordare.C.de inoff.do.l.vnica[a]. [Qd̃
hactenus.] vers.s.offerre pretium,& rem petere.[Super vtroque.]
s.tam suuper portione eos contingente,si reperiatur.ꝙ solennitas
debita in venditione seruata fuerit,q̃ super alia. [Nõ modicum.]
Non enim datur restõ pro modico,vt s.eo.auditis. in fi. [Et em-
ptoribus.] vers. [Portionis eiusdem.] quæ.s.patris fuerat. [Offer-
re.] ad quod admittendi sunt,non solum enim minori subueni-
tur,qñ agitur de ipsius damno vitando,immo etiam & qñ quæri
tur de lucro ipsius faciendo.ff.de mino.ait prætor.§.hodie.[Bene
ficium.]s.restõnis in integrum.¶ Quo circa.] iii.pars.[Veritate.]
s.ꝙ sint minores & læsi,& no.ꝙ hæc clausula semper intelligitur
in rescriptis.s.de rescrip.c.ij. [Vel venditionem.] vers. Sed quõ fit
hæc commissio sit incerta? Rñ.quia & talis fuerat petitio, vt patet
s.§.j.& petitioni debet rñsio, ac sñia conuenire. C.de transacti.vt
rñsum.& leg.& not.j.de spon.de muliere.j.de simo.licet Heli. §.j.
in fi.j.de ord.cogn.cum dilectus.§ fi.ante fin.Et petitio quare fuit
admissa incerta? hoc enim fieri non debuit,vt patet. ff.de iniur.ꝑ-
tor edixit.§.ꝙ autem prætor.ff.de verb.oblig.vbi autem.§.q illud.
ff.de iure fi.ita fidei.Sol.forsan illi subtilitati ciuili,ſm simplicita-
b tem canonicam [b] non est locus,arg.j.de iud.dilecti.Vel hoc non
fuit obiectum,vt no.s.C.de ann.excep.l.fi.Vel habet hoc locum,
qñ actor incertus est ex facto alieno,nec potest sibi aliquid impu
tari,vt innuitur.ff.quo.lega.l.i.§.ꝙ autem nonnunquam. vel licet
admittatur hæc incertitudo in petitione Papę porrecta,& in com
missione concessa,vt hic.Necesse tñ erit, ꝙ in libello certum qd
proponatur,vt in ꝯriis,de hoc not.j.de ꝯhen.emp.c.pe.quod dic,
vt no.j.de lib.obla.c.j.ii.& iii.& in sum.de lib.obl.§.quid debeat ꝯ-
tinere.in dist.quæ incipit.cum plures actiones proponuntur.& s.
de elect.querelam.§.j.& s.eo.super verbo,nunciari. [Quo ad par-
tem.] quia vendita fuit sine decreto, & ipsi minores erant, vel si
maiores essent,erant tñ in patria potestate constituti, & alienatio
in casibus nõ licitis facta fuit,ſm d.n. [Cõtingẽtem.] qa quo ad
partem patrem contingentẽ omnino tenuit alienatio, & ex quo
dies & annus lapsi sunt,ad hoc,vt ius offerendi sit saluum,necessa
ria est restõ,vt sequitur. [Iuris solennitas.] quia si habebant cura
10 torem,& eius authoritas non interuenit † cum authoritate præ-
toris ipso iure,nulla fuit venditio.C.de in integ.restit.si curatorẽ.
quia tutor,vel curator sine authoritate prætoris rem minoris alie
nare non potest.C.de præd.mino.l.j.& ii.& l.minorum. & l.si qui
dem.Si vero curatorem non habebant,& consenserunt,obligan-
tur,sed si læduntur,restituuntur,vt in d.l.si curatorem.in fi. ſm B.
quod verum est de rebus quæ sine decreto alienari possunt : puta,
mobilibus & se mouẽtibus,secus si de immobilibus,in illis enim
quantumcunque minor curatore careat, quantumcunque sine
iurõ consentiat, nullus est ꝯctus ipso iure, nisi fiat ob ęs alienum
causa cognita,& cum interpositione decreti,vt C.de præd.mino.
l.ob ęs.& l.præced.& seq.ff.de reb.eorum.magis puto. §.nõ enim
passim.& l.seq.Item potest alienari ob alias causas speciales: puta
ob dotem ſm quosdam.C.de administ.tuto.lex quæ tutores. §.j.
& sic intelligunt. ff.de iure dot.Titia. Vel ob necessitatem famis.
C.de patri.qui fil.disttah. l.ii. Anima enim hominis est rei cuili-
bet præferenda.C.de sacrosan.eccl.sancimus.j.in fi.Vel ob defen-
sionem pupilli.C.de administ.tut.l.fi.§.defensionem.& in quibus
dam aliis casibus,de quibus leg.& no.C.quando decreto opus nõ
per totum.& de hac solennitate satis not.extra d.n.de rebus eccle.
non alien.dudum. lib.vj. Si ergo hæc solennitas seruata nõ fuit,
nulla pronunciabitur alienatio quo ad partem filios contingen-
tem,vt hic dicit. [Vel si forsan.] versic. [Interuenerit.].s.supradi-
cta solennitas. [Læsos esse constiterit.] Non enim eo ipso,ꝙ mi
nor est,restituuntur,nisi & læsio comprobetur,vt hic, & ff.de iu-
reiur.nem & postea.§.si minor. [Tam super ea.] s.parte filios cõ-
tingente. [Quàm super residua.] quæ.s.patris fuit. [Duntamen.]
11 versic [Finiendum.] Non enim sufficit†incipere,nisi & finiatur,
vt hic,quod dic,vt leg.& not.s.de renunc.cap.j.in fi. Alias facien-
dum:quia nec sufficit sola oblatio,sed requiritur oblati præstatio
hic enim facto opus est. j.de eo qui mitt.in poss.cau.rei seruã.c.j.
C.de vsur.acceptam.ff.de constitut.pecu.promissor.§.constituto.
ff.de actio.empt.& vendit.Iulianus.§.offerri. ff.de sta libe.l.statuli-
bet rationem.in fi.j.de re iudic.cum aliquibus.j.de cleric.non re-
sid.relatum. Quid si emptores nolunt recipere pretium? Depona
tur in ęde sacra,vt C.de vsur.l.ii.& l.acceptam. & de hoc nota.ple-
ne in summa de solutionibus.sub rubrica de obligatione. [Resti-
tuere.] quo ad partem filios contingentem cum distinctione ꝑ-
dicta,sed quo ad aliam.s.patrem contingentem indistincte.vide-
tur tamen,ꝙ quantum ad aliam,restitutio nullo modo sit neces
12 saria.†Peræscriptio enim anni & diei temporalis est, ergo nõ cur
rit minoribus:quia in talibus ipso iure seruantur illesi,ideo signo
c contrariũ [c] ex eo,quod leg.C.in qb.cau.restit.in integ rest.non est
ne.l.fi.Sol.qd̃ ibi dr̃,ꝙ tpales prescriptiones non currunt minori-
bus, vreũ est de corporib. iure clausis, exceptis iudicialibus: nam
illæ currunt.sed restituuntur.ff.de mino.ait prætor.§.fi. C.de iudi.
properandum.§.fi.C.si sæpius in integ.restit.postu. l.j. Consuetu-
dinariæ etiam currunt,sed restituuntur,vt hic:nam de illis super-
uenĩetibus lex ꝯria allegata non potuit somniare, sicut enim lex
consuetudinem præcedentem ꝯriam abrogat, sic & ei per super-
uenientem ꝯriam consuetudinem derogatur, vt ff.de sepulc.vio.
l.ii.§.diuus.seu etiam inumbratur,vt in Auth.de hære.& Falc.re-
spon.j.collat.j.& not.Instit.de iure nat.§.ex non scripto.

ADDITIONES.

a ¶L.vnica.Adde tex.in c.cum expediat.de elect.lib.vj.
b ¶Canonicam. Hæc solutio non placet do.Abb.sed approbat,& multum commendat.sol.Inno.quem iste recitauit.s.eo.c.§.quare. vers.do.vero no.
c ¶Contra. Adde omnino do.Abb.versic.contra prædicta.& Roma.singula. suis ultimo singulari.

SVMMARIVM.

1 *Iudices ordinarij administrationem habentes qui dicantur.*
2 *Iuditium ubi semel cœptum est, ibi est terminandum.*
3 *Quæ ex officio iudicis expediuntur, nequeunt demandari.*
4 *Delegari quæ possint.*
5 *Iudices ordinarij administrationem non habentes, qui dicantur.*
6 *Restitutio contra sententiam arbitri, an possit peti.*
7 *Arbiter potest contumaciam litigatoris punire.*
8 *Restitutio mixti Imperij est.*
9 *Causæ matrimoniales maiores iudices requirunt.*
10 *Sententia arbitri non infamat.*
11 *Compromitti an possit super causa excommunicationis.*
12 *Iudex potest fieri arbiter retenta iurisdictione.*

CAP. IX.

Causa restitutionis. Quod dicitur in hoc.respon.j.& j.
§.delegati.sumitur ex eo, quod legitur. C.vbi & apud
quos restit.in integr.postuletur l.fin. [Iudicibus ordi-
1 nariis.] sicut † est præfectus vrbis, & alij magistratus, & minores,
qui tamen pro sua iurisdictione hoc possunt. minor tamen con
tra sententiam maioris non restituit.ff.de mino in causæ.ij.§.fin.
& duabus ll. sequen. [Administrationem habentibus.] cum iu-
risdictione.ff.de postul.l.j.ante fin.§.ait autem prætor. & C.vbi &
apud quos.l.fin.sicut sunt episcopi cathedram regentes,duces,co
mites,marchiones,& similes. [Ab eis.] scilicet iudicibus, coram
quibus mota est.[Et finiri.] q.d.non solum possunt ipsam exami
nare,sed & determinare,qui enim ponit initium, supplere debet
vsque in fi.de consecr.dist.j.nemo.& argum.s.de rescrip.in literis.
2 in fi.s.de renunc.cap.j.in fi.cum suis concord.& †vbi semel iudi-
cium cœptum est,ibi est terminandum. ff.de iudi.vbi. [Siue hoc
ipsis.] versic.s.ꝙ hanc causam audiant,& terminent. [Demanda
tum.] i.commissum.secus in delegatis ab ordinariis, qui admini
strationem non habent: quia illi ordinarij non possunt hoc spe-
cialiter demandare. Et hæc est differentia inter hos delegatos, vt
hic patet. & §.seq. multofortius delegatus a Papa hoc poterit ex-
pedire,& hoc omisit sumere compilator ex l.C.vbi & apud quos.
l.fina.causa breuitatis.quia ex his,quæ hic dicuntur, satis hoc po-
test argui a minori. Sed obiicitur. Ex hoc edicto restitutorio nul
la actio propria oritur: quia ex officio iudicis totum pendet.ff.de
mino.ꝙ si minor.§.fin. & causæ cognitionem desiderat,vt ff.eo.
l.ii.ff.de minor.in causæ.in §.causa.s.eo.tum ex literis.sed ea,quæ
3 †ex officio iudicis causa cognita expediuntur, nequeunt deman
dari.ff.de offic.proconsul.nec quicquam.§ vbi decretum. Sol.re-
stituere competit iure magistratus, & transit cognitio restitutio
nis,siue specialiter, siue generaliter committantur. C.vbi & apud
4 quos. l.fin. Ea † vero, quæ iure magistratus competunt, delegan-
tur.ff.de offic.eius,cui manda.est iurisdict.l.j.respon.j.Sed contra:
quia magistratus non possunt restituere, multominus ergo hoc
possunt committere.ff.ad municip.ea quæ. ff.de regu.iur.omnia.
Potest responderi,ꝙ omnia,quæ competunt iure magistratus,de
legari possunt,sed non omnia,quæ delegantur specialiter,iure ma
gistratus cõpetunt,vt in hoc exemplo,& in mero Imperio,quòd
si cootingat abesse præsidem, demandatur, vt ff.de offic. eius cui
mand.est iurisd.l.j.Vel potes dicere,ꝙ hodie ex quo iure commis
sionis transit hæc cognitio.per ꝯñs & iure magistratus competit,
ſm d.n.Vel dic potest delegari,non cuilibet,sed magistratui mu
nicipali tantum,ſm B.q.d.sibi ęquali, non minori, arg.j.de con-
secr.eccl.vel alta.aqua.& patet in eo, quod not.s.de off.ordi.quod
sedem.Per hoc tamẽ non est solutum ꝯrium.Dicas ergo,ꝙ illud
quod dicit lex. ff.ad municip.ea quæ. intelligi potest non de hac
restitutione , sed de maiori , per quam. s.aliquis restituitur famæ
suæ & omnibus bonis suis , quæ non potest fieri nisi a principe,
vel senatu.ff.de postul.l.j.§.de qua.C.de senten.passis.l.i.sed nec ob
stat primum contra:quia licet restitutio requirat causæ cognitio
nem non tamen decreti interpositionem. Vel dic, quòd illud re-
gulare est , hoc autem speciale fauore restitutionis , & minoris
ętatis. [Incidere.] In quo quidem casu non est necessaria litis
con-

cõtestatio,secus si principaliter petatur.s.de off.iud.c.ii. Est & alia
dr̃ia:quia cum principaliter petitur, nõ requiritur summaria co
gnitio iudicis,immo est omnino petitio admittenda, vbi vero in
cidit,tunc habet locum officium iudicis mercennariũ,& est sum
maria examinatio faciẽda antequam super læsione probationes
aliquæ admittantur,vt not.s.eo.auditis.& hoc est ꝯ id, quod not.
d.n.s.eo.tum ex literis.¶ Delegati vero.] ii.pars. [Qui administra-
tionem.].i.non hñt ordinariã iurisdictionem super aliquos, vel
regimen aliquorum,vel alicuius villæ,ſm d.n. & adde,quod not.
5 s.de off.dele.qm̃ abbas. [Non hñt.] sicut sunt † iudices, quos facit
quotidie Imperator,sic fecit iudicem ordinarium Federicus Ter
tius Pontium Astoaldum Auinionen.tales facit ad modum ta-
bellionum quodammodo:quiã nec dat eis castrum,nec terram
aliquã,sed ipsos constituit per priuilegium speciale, dans ei pote-
statem audiendi causas,dandi tutores & curatores,& faciẽdi emã
cipationes,& similia,quorum iurisdictio potest prorogari.De his
enim vr̃ loqui.ff.de iud.l.j.& ii.C.de iud.rem non nouam. Potest
etiam exemplificari ſm canones in epo.cui epatui resignauit.s.de
ord.ab ep.fc.c.j.& de renunc.nisi cum pridem.§.si. & de translat.
episc.inter corporalia.§ j.De his autem iudicibus ponuntur quin
que ordines.C.vt dign.ordo seruetur.l.ii.lib.xii. [Facultatem.] ge
neraliter sibi a principe datam,ſm d.n. [Seu arbitri.] vers. Cõtra
6 †sñiam arbitri potest impetrari restõ,licet non per omnia sentẽ-
tia sit.ff.de his qui not.infam.quid ergo.§.ex compromisso. Et est
ratio, quia per hanc restõnem prouidetur læso , non tñ ꝯ senten-
tiam,immo & ꝯ obligationem ex sñia ꝯctam ad pœnam.i.si sen
tentiæ non pareatur,arg.ff.de condit.instit. si sub conditione. §.si
quis.ff.de acquir.hær.si pupillus.vnde magis proprie concipit ver
ba,si dicat,peto restõnem ꝯ obligationem pœnæ contractam ex
sententia,q̃ si dicat ꝯ sententiam.ff de mino.si minor.§.minores.
Sed quid si coram arbitro lædatur aliquis in testibus producen-
dis,vel aliis,quæ coram eo incidunt,nonne restituetur læsus? Re-
spon.non:quia nihil eum liget nisi obligatio pœnæ,& ideo si pe
titur restitutio ꝯ sententiam,non restituitur in eum statũ.in quo
erat ante sententiam,immo totus processus rescinditur,& ipsum
etiam compromissum,ſm d.n. Sed quid dices, si nec pœna pro-
missa sit,sed simpliciter compromissum: nam & tale arbitrium
plerumque obligat. vt patet in eo,quod legi.& not.j.de arbit. per
tuas.Item quid dices, si testes corã arbitris producti,mortui sunt:
nam & talibus attestationibus in iudiciis vtimur,vt C.de testi.l.fi.
Cum ergo & per sententiam arbitri.vbi etiã pœna apposita non
est,& per testes productos coram ipso quilibet lædi possit, non vi
deo quare ex quo de læsione constaret,deberet restitutio denega-
ri,vt patet.ff.de mino.non omnia.& in eo,quod le.& not.s.eo.c.j.
Sed quid si aliquis petat restitui contra sententiam arbitri coram
iudice ordinario, nunquid, lite contestata super restitutione, ad-
mittitur ad probandum de iure suo super principali ad hunc fi-
nem,ꝙ petita sibi adiudicentur? Respon.non:quia nec iudex.qui
cognoscit de restitutione,succedit arbitro in causæ principalis co
gnitione,vt patet C.de arbit.l.penult.& fin.secundum d.n.argu.ff.
de iureiurã.si duo.§.idem Iulianus scribit. quod verum est.nisi &
ex forma petitionis aliud sequatur,vt puta, quia in eodem libello
petit non solum restitui contra sententiam,immo & ea quæ co-
ram arbitro fuerant petita sibi adiudicari secundum ea,quæ not.
ſm eo.d.n.s.eo.tum ex literis.respon.j. in fi.&. §.fi. super verbo, in
principali negotio . [Cognoscere] Vere delegati ab ordinariis q
administrationem non habent,non possunt cognoscere ex com
missione eorum: quia nec ipsimet ordinarij hanc cognitionem
habent,nisi incidenter petatur. C.vbi & apud quos.l.fin. ergo pa-
ter,ꝙ iurisdictionem quam non habent,cõmittere non possunt,
vt patet in eo,quod leg.& not.s.de offic.dele.ex literis.[Nequeũt.]
principaliter:secus si incidenter,vt sequitur. [Incidenter.] Ratio-
ne enim incidentis potest de hoc cognoscere etiam iudex Peda-
neus,licet si moueretur principaliter,hoc non posset, vt hic pro-
batur,& arg.C.de iudi.quoties.C.de ordin.cogni.l.j.& per totum.
Sed contra.ff.de arbitr.non distinguemus.§.de officio.j.de arbitr.
cum dilectus.in fi. Solut. Illud intelligendum est, si vellet cogno-
scere de aliquo articulo non commisso.& omnino remoto & se
parato ab illo, de quo est compromissum. Hic autem loquimur
de connexo & orto ex illo,de quo compromissum est:puta,eccle
sia,vel minor omisit necessariam probationem, seu allegationẽ,
de tali enim incidenti potest arbiter cognoscere, & si dictum nõ
7 sit,sicut † & potest contumaciam litigatoris punire.ff.de arbitris.
non ex omnibus,argu.contra.j.de ordin.cogn.tuam. Solutio.ibi.
Tamen secundum dominum nostrum non intelligas , ꝙ etiam
vbi incidenter cognoscit arbiter de restitutione, ꝙ ipse restitutio-
8 nem concedat:quia † restitutio mixti Imperij est. ff.ad municip.
ea quæ.ff.de offic.eius cui mand.est iurisd.l.magistratum.& maio
ris iudicis est ipsam dare. C.vbi & apud quos. l.j. Quid ergo fiet?
Respon.si arbiter viderit personã,cui beneficium restitutionis cõ
petat,læsam in aliquo: puta, quia infra terminum non produxit
testes,vel instrumenta. Iterum ad idem eidem te.minum assigna
bit,secundum dominum nostrum,argu.C.de iudic.quoties.C.de
ord.iud.l.j.& per totum.& in eo,quod leg.& not.j.de ordin. cogn.
c.j.Et quæ desunt circa hanc materiam,vide in summa eod.tit.§.
a a quo facienda fit [a]. ¶ In matrimoniali.] iii. pars. Causæ † enim
9 matrimoniales maiores iudices requirunt. j.de consang. c.j. in fi.
Nec compositionem recipiunt.s.de transact.cap.fin.§.j.[Libera-
li.vel criminali.] vt ff.de arbit.non distinguemus. §.de liberali. &
§.Iulianus. vnde hoc sumptum est. Et quod dicit de criminali,in
telligas,quando criminaliter agitur, secus si ciuiliter ageretur:qa
10 tunc potest compromitti,† sed sententia arbitri non infamat; qa
non per omnia sententia est , & sic solue contrarium hic signa-
tum.ff.de his qui not.infam.quid ergo. §.ex compromisso. & qui
aliter soluunt, non plene satisfaciunt. De quolibet autem crimi-
ne agi potest ciuiliter.C.quan.ciui.act.præiud.crim.l.j.& de falsis.
11 l.fi.& not.s.de procur.tuæ. Quæ autem sit ratio†de vtroque, vtrũ
super causa excommunicationis potest compromitti , vide in
summa de arbit.§.de qua re. [Arbiter.] merus & purus:nam si iu
dex esset ordinarius,vel a Papa delegatus,retenta iurisdictione pos
12 set† fieri arbiter.i.arbitrator,vt j.de arbi.ex parte.j.de præsumptio.
literas.j.de præben.nisi essent.& de hoc not.plenius. j.de arbit. c.j.
& cap.cum tempore.& cap.fin.

ADDITIO.

a ¶A quo facienda sit. Adde a quo petenda, vel facienda sit restitutio. plene per Spec.eo.tit.§.videndum restat.

SVMMARIVM.

1 *Tenor trium legum breuiter continetur hic.*
2 *Denegatum semel per sententiam, non restituitur, nisi ad appellandum.*
3 *Different a inter appellationem, & restitutionem in integrum.*
4 *Ecclesiis & minoribus currit præscriptio, sed restituuntur.*
5 *Restitutio in integrum secundo non admittitur.*
6 *Iudex sufficit quod semel fuerit liberalis.*
7 *Quis propter nouas causas iterum auditur.*
8 *Sententia per instrumenta de nouo reperta, an retractetur.*

CAP. X.

1 Beneficio. In hoc breui corpusculo † tenor trium legum breuiter continetur,
quæ habentur.C.si sæpius restitu.in integr.postul. l.ii.
& iii. [In aliquo.]alias in alio.i primò; puta,cum pri
mo peteret restitutionem,pronunciatum fuit ipsam non esse dã
dam. Igitur si idem petat super eodem articulo, non auditur, &
idem est si contra sententiam petat restitui , secus si primo esset
concessa restitutio,verbi gratia. Peti t restitutionem aduersus sen
tentiam & concessa est mihi , qua obtenta iterum fertur contra
me sententia diffinitiua in principali . In hoc enim casu iterum
dabitur mihi restitutio,non contra primam sententiam,sed con
tra secũdam,& sic potest intelligi,quod hic dicitur, & C.si sæpius
2 restit.l.j.secundum dominum nostrum. [Denegato.] ex quo : se-
mel denegatum est per sententiam,non restituitur,nisi ad appel
landum,vt sequitur & probatur.C.si sæpius restit.l.j.[Restitutio.]
versic.videtur &c. vt sequitur. [Ad appellationem.] verbi gratia.
Petiit ecclesia se restitui aduersus sententiam, fuit denegata resti-
tutio per sententiam, si iterum veniat & dicat se esse læsam : quia
nõ appellauit a ꝑdicta sñia,cõtra quam petierat restitui audietur.
3 †Sed quid refert,vtrum per appellationem, vel restitutionem in
integrum contra sententiam ecclesiæ subueniatur? Respon. mul-
tum:quia quando ad appellandum tantum restituitur,nisi cau-
sam appellationis infra annum exequatur.sententia rata manet,
in Auth.de his qui ingred.ad appell.§.j.& ii collat.v.Item compu
tatur pro vna appellatione,vt non possit tertio appellare,vt C.ne
in vna eademque causa tertio appell.l.j. quod non esset, si contra
sententiam restitueretur. Restituitur enim, vt possit appellare a sen
tentia lata super denegatione restitutionis in integrum , & istam
restitutionem petet tantum infra decem dies , ex quo communi
iure non potest appellare:quia extunc læsus est,non ergo dabitur
ei maius tempus per restitutionem , q̃ fuerit illud quo læsus fuit,
quod non fuit nisi decem dierum arg.ff.de mino.interdum.§.pla
ne.ff.quando actio de pecul.est an.cum post mortem,secundum
d.n.Est & alia differentia inter appellationem, & restitutionem:
quia quando appellatum est a sententia.ipsa sententia est in pen-
denti.C.de rebus credit.generaliter.respon.j.ff ad Turpill. l.j. in fi.
& leg.& not. s.de offic.deleg.pastoralis.§. præterea. nec retracta-
bitur,nisi iniquitas patefiat. ff.de his qui not.infam. furti. j de te-
sta. Rainaldus. vbi vero subuenitur per restitutionis beneficium,
perinde est,ac si sententia lata non esset,arg.s.eo.tum ex literis.re-
spon.i.versic.vt inspectis.ibi,non obstante sententia. Sed nec suffi
cit,ꝙ probetur iniquitas,immo necesse est,ꝙ læsio comprobetur
vt leg.& not.s.eod.constitutus §.fin. versic.vel si forsan. In primo
ergo casu de iniquitate iudicis, & stricto iure agitur . In secundo
vero,vt de gratia errori venia largiatur. Hæc ratio diuersitatis red
ditur.ff.de minor. præfecti. Item in primo casu datur biennium,
infra de appellatio.constitutus.In secundo quadriennium,vt no
tatur supra eod.capit.j. Item in primo,ex quo pronunciatum est,
functus est iudex officio suo,supra de offic.deleg.in literis vel mã
danda est sententia executioni,infra de re iudicata.cum aliquibus.

In secundo vero expedita restõne,tunc demum incipit iudex cognoscere de principali qñq;.s.eo.constitutus.& c.ex literis.& c.auditis. [Vr.] immo omnino denegatur, vt in l.vnde hæc sumitur. C.si sæpius in inte.rest.l.j.Sed ꝑ:quia tpales ꝓscriptiones nõ currũt minoribus,immo ipso iure seruantur illæsi,vt C.in quib.cau.rest. in integ.non est ne.l.fi.Sic ergo & si decem dies, qui ad appellandum dantur,fluxerunt,potest læsus sine restõne aliqua appellare. Sol. Illa regula locum non hẽt in ecclesiis, sed in minoribus tm̃, ſm̃ d.n.Tu vero dicas,q̃ multo fortius in ecclesiis, q̃ in minorib. est seruanda,arg.C.de sacrosanct.ecc.l.fi.sed illa regula fallit in præscriptionib. consuetudinariis, etiam si de minoribus agatur,vt patet in eo,quod leg.& no.s.e.ꝓstitutus.& in iudicialibus,sicut patet in
4 hoc decẽdio,quod in iudiciis datur ad appellandum,& †quod ecclesiis currit & minoribus,sed tm̃ restituũtur, vt hic, & C.si sæpius resti.i.j.& in Auth.de hær.& Falc.§ illud quoque prospeximus.& §.pupillus autem.col.pen.collat.j. Quinimmo & ꝑ minores currit triennium.s̃.quod petit instantia iudicij.C.de iud.properandũ. §.fi.quod tm̃ non currit ecclesiis,vt patet in eo, qđ no.s̃.de iud.venerabilis.Nõ ergo dicas tpales præscriptiones ꝑ minores nõ currere,& ꝑ ecclesiam currere,sed potius,vt prẽmisi,& vt no.s̃.eo.c.j.
5 [Denegari.] Sic ergo restõ †in integrum secundo non admittit, vt hic.Sed ꝑ:quia secundo appellatur,licet non tertio.s̃.de appel. sua nobis.Sol.aliud hic,aliud ibi,ratio diuersitatis hæc est:quia appellatio non tm̃ ex gratia pendet,quantũm de iure cõi competit, & ideo non debuit ita arctari, restõ vero cessi de iure cõi , probata
6 læsione fieri debeat,tm̃ magis,q̃ appellatio pendet ex gratia, †vnde sufficit,ꝙ iudex semel fuerit liberalis,ar.C.de neg.gest.tutori [Nisi.] vers. [Nouis defensionibus.] Tunc enim †ꝑp nouas defensiones iterum auditur.C.si resti.in integ.l.ii.& dñr nouæ hæc tunc cõpetebant,sed latebant,siue quæ postea emerserunt,ſm̃ E.vt bene probatur.ff.de eden.argentarius. s̃.de off.del eg.insinuante.s̃.de iur.cal.cęterum.s̃.eo.c.ii.§.fi.s̃.de excep.pastoralis.s̃.qui matr.acc. possi.c.fi.verbi gra.Poterat se defendere per præscriptionem & per priuilegium,petiit restõnem in integrum,vt possit producere priuilegium quod omiserat,& est sibi restõ denegata,nunc petit restõnem,vt possit præscriptionem proponere & probare,vtiq; igitur super hac noua defensione merito audietur.[Beneficium.]s̃.restõnis:nam & princeps restõnem examinat ꝑ res bis etiam iudicatas,vt leg.& not.s̃.eo.cum ex literis.§.j.vers.& ſm̃ iura ciuilia. Sed ꝑ.C.de transact.sub prætextu.s̃.de re iud.inter monasterium.
8 Sol.sententia†ꝑp instrumenta de nouo reperta de iure cõi nõ retractatur,vt ibi,sed ꝑ ipsam de gratia subuenitur,vt hic.[Admittẽda.] s.ecclesia.Sed ꝑ:quia & sine hoc plures põt restitui.ff.de minor.& si sine.§.restitutus. Sol.Illud potest dici speciale in hæreditate,excepto casu speciali,in quo sępius non conceditur filio ꝓp paternam verecundiam,& ne leges ludibrio ei fiant. C.de bo.q̃ lib. l.fi.§.vbi autem.Vel dic,ꝙ qñ semel denegatur, vlterius non restituitur nisi ꝓp nouas defensiones,vt hic dicit. Propter hoc aũt nõ denegaſ,quin semel & secundo,& sæpius concedatur, vt in ꝑrio. qđ dic,vt not.s̃.eo.in prin.super verbo,in aliquo,saluo casu spãli, de bo.quæ lib.allegato.Vel qđ hic dr̃ circa snias, specialiter obtinet,vt aliquis sit litium finis,arg.s̃.de do.& contu.finem.

¶ De alien.iud.mutan.cau.facta. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Verbum prorumpunt, quandoque in vitium sonat.*
2 *Malitijs hominum semper est obuiandum.*
3 *Actio datur tam contra alienantem, quam contra recipientem.*
4 *Edictum de alien.iud.mut.cau.fac.vt competat quæ requiruntur.*
5 *Res litigiosa, quæ sit.*

CAP. PRIMVM.

EX quorũdam relatione. [Aduersarij.] Hoc audientes,& præsentientes. [Eludant.] quod non est tolerandum , vt hic, & ff.de iud.si prætor.C.de bon.quæ libe.l.fin.§. vbi.s̃.de præb.dilectus.ij. s̃.de postu.prælat.bonæ.ii.§.nec nocebat.s̃.de appel.suggestum.§.j. [Priusquam illi.].C.aduersarij. [A iudicibus.] alias ab eis. [Citentur.] Hoc ideo dicit , quia tempore huius decret. omnis appellatio post citationẽ emissa,admittebatur: nisi notorie esset fruſtratoria.licet hodie secus sit.s̃.de appell.cum sit Romana.& c.vt debitus ſm̃ d.n.Immo hoc ideo dicit quia post citationem præuẽti essent, vt leg.& not.s̃.de offic.deleg. gratum & relatum.& ca.licer.s̃.de rescrip.significauit.vnde etsi postea in alium rem petendam transferat , videtur hoc facere mala fide , & se & hæredem
a suum obligatum relinquere, quare tantum vr̃ facere citatio [a],secundum canones quo ad quædam,quãtum litis contestatio.ſm̃ ll.ff.de rei vendic. sin autem.j.& l.cum autem.& l.si possessor. & l. is qui dolo.C. de rei vend.certum est.& l.si fundus.Hoc tamen nõ est iure canonico expellum,sed de præuentione tantum, vt not. s̃.& s̃.de fo.compet.proposuisti. [In vocem.] quasi extra iudicii. s̃.de appell.cum sit Romana. & c.bonæ. [Prorumpunt.] dicẽdo iudici,intellexi,ꝙ literę ad vos sunt contra me impetratæ,& ideo
1 appello,secundum d.n. Et no.ꝙ hæc dictio †prorumpunt, quandoque in vitium sonat,vt hic,& s̃.de appell.super eo.i.in fi. vbi de hoc.quandoque alter,vt patet s̃.de rescript.c.i. [Et s̃.] i. vel possessionem in alios transferunt, vel se malitiose absentant . Sed hac enim decisione tres quæstiones formantur. Prima est, vtrum tali appellationi sit deferendum.Secunda,vtrum sit procedendum contra illos,qui commutationem receperunt. Tertia,vtrum procedi debeat contra illos , qui se malitiose dixerunt absentando , & his respondetur in seq.§. ¶ Nos igitur.]ii. pars. [Prouidere volentes.] quia†malitijs hominum semper est obuiandum.ff.de rei
2 vendic.in fundo.s̃.de rescrip.sedes.& c.plerumque. cum suis concordã.s̃.de priuileg. ex parte.i. [Aduersarij eorum.]. Impetrantium. [Pro euacuando.] sed qualiter probabitur hoc? eo ipso,ꝙ conuinci poterunt de scientia literarum impetratarum , de quo poterit fieri fides per illos eosdem , qui hoc eis significauerunt. s̃. de appella. suggestum. [Mandato.] & sine iusta causa dom.nost. [Appellauerunt.] subaudi , huiusmodi appellationi quillatenus deferatis:quia non est faciendum, vt s̃.de appell.vt dubius. & hic tangitur prima quæstio . [Aut de possessione.] versic. & hic tangitur secunda quæstio . [Commutationem.] transferendo , seu alienando rem in aliam personam causa murandi iudicij , & ex
3 hoc edicto datur actio†tam contra alienantem,q̃ contra recipiẽtem.C.eo.tit.l.vnica. contra alienantem datur ad interdictũ.ff.cod. l.j.contra recipientem datur rei vendicatio, vt hic.in fi. & C.eod. l.vnica. & habet locum hoc edictum , nedum si dominium , sed etiam si possessio transferatur ff.eo.l.iiii.§.Pedius alias est lex & in
4 cipit.non solum. Sunt†autem tria necessaria ad hoc, vt hoc edictum competat. Primum est,ꝙ alienatio dolo malo fiat ratione loci,& personæ,vt duriorem aduersarium mihi constituat: quia potentioribus non possumus pares esse.ſi.eod.l.i.ii.& iii. respon.i. Secundum est,ꝙ mea interſit.ff.eo.non solum.§.hæc actio .vt sic teneatur de expensis factis & incommoditate,ſi quam passus sim ff.eo.l.iii.§.opus.in fi.& l.non solum.in fi. Tertium est,ꝙ fiat causa murandi iudicij futuri,non eius quod iam sit.ff.eo.ex hoc edicto. §.ait prætor. nam si præsens esset iudicium in vitium litigiosi
5 incideret. Et † dicitur res litigiosa hæc , de cuius dominio agitur, aut per iudiciariam cõuentionem, aut per preces principi oblatas,& iudici insinuatas,ac per eum aduersario cognitas,probatur hæc.C.de litig.l.fin.& auth.litigiosa ibi signa.in Authẽ.de litig.respon.j.collat.viii.xi.q.i. quia res.s̃.vt lit.pend.ecclesia. Quia si alienatio ex necessitate fiat,cessat edictum.ff.eo.non solum.§.si quis. Idem est si alienans paratus est subire iudicium , ac si posideret . ff.eo.quia etiam.in fi.Fallit etiam hoc in feudo, quod ecclesia per se recuperare non potest.quod dic,vt not.s̃.de feudis. cap.ii §.fin. Cætera , quæ circa hanc materiam deficiunt,vide in summa eo. tit.a principio vsque ad rubricam de cessione actionum.Et secundum hanc decretalem ista tunc tantum locum habet , quando fraus interuenit. Nam si fraus non interuenisset, non posset procedi contra absentem, nisi citaretur.s̃.de offic.deleg. consultationibus.vtique non dicitur hic,ꝙ contra non citatum procedatur, immo potius contrarium,vt patet in eo,quod leg.& not.s̃.eod.c. in fi. Alij dicunt,ꝙ hæc decretalis non tangit edictum de alienatione iudicij mutandi causa facta , sed tantum dicit conueniendum eum , in quem translata est possessio, etiam si nullam fraudem admisit,& est speciale in hoc,ꝙ persona non contenta in rescripto cõueniatur,secundum dominum nostrum,sed nec istud placet. Nam hæc decretalis expresse loquitur , quando hoc fit in fraudem,& in mandati apostolici elusionem,vt patet s̃.eo.§.j.respon.ibi pro euacuando &c.& s̃.eo.c.respon.j.ibi, vt mandatum nostrum eludant. Dic ergo, vt s̃.& s̃.not. [In possessione.] etiam si naturaliter possidęant , poterunt tamen in iudicio dominum nominare.C.vbi in rem actio.l.ii. secũdum dominum nostrum. [Fecerint.] nihilominus instante impetrante eos coerceatis. ff.e. l.j.sed & eos qui &c.vt s̃.versic.eos qui. [Vel se malitiose.],Subaudi,contra tales nihilominus procedatis,secundum quod legit.& not.s̃.vt lite non contesta.quoniam.§.j.& penult.& fin. [Absentandos.] & hic tangitur tertia quæstio. [Eos qui.] versic.& no.ꝙ istud pronomen eos facit relationem non solum ad sequẽtia,sed etiam ad præmissa, vnde dicas. [Eos].s.qui sic appellauerunt,& qui se malitiose absentarunt,& non solum illum, sed etiam eos, qui se ingesserint &c.& sic cum præcedẽtibus solũmodo hic omnes tres quæstiones . [Se ingesserunt.] ad alia præmissa non videtur respondere, sed dic, vt nota.s̃. respondet enim expresse ad id, quod magis dubitabile erat,vt s̃.not. [Appellatione cessante.] ideo hoc

ADDITIO.

a ¶Citatio. Adde do.Abb. hic super glo.penult.vers. oppo. qui multum commendat & declarat hoc dictum Host.

hoc dic, vt not.s̃.de offi.deleg.pastoralis.§.fi.vers.& ne aliquod.& se. [Cogatis.] hoc dubitabile erat præ omnibus. Videbatur enim ꝑrium:quia rescripta stricti iuris sunt,nec extenduntur nisi ad ꝑsonas,& res,quæ expressæ sunt in eisdem,vt leg.& not.s̃.de rescrip. significante.& c.Rodulphus.& c.significauit.& c.fin.& s̃.de elect. cum olim.& c.significantibus.Sol.illa rr̃ locum habent,fallit autem hic,& est ratio specialitatis huius,ne dolosus ex fraude sua reportet commodum,& ne aduersarius innocẽs ex eadem sentiat detrimentum,vt patet ex superioribus, quod non est tolerãdum. ff.de dõ.l.i.s̃.de his quæ fiunt a maio.par.ca.quæsiuit.Fit ergo hic ex hac causa prorogatio iurisdictionis delegatæ de persona ad personam authoritate iuris,quæ ex pacto partium no posset fieri,qđ dic,vt plene leg & no.s̃.de off.dele.P.& G.[Iuris ęquitari.] Nõ ergo procedent ꝑ non citatum,vt quidã intellexerunt.hoc enim iuris ęquitas non suadet,vt patet in eo, quod leg & not.s̃.de consti. ecclesia.in fi.s̃.de ma.& obed.inter quatuor s̃.de cau.poss.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Aduocati Cæsarienses quæstiones proponant coram Imperatore.*
2 *Cessio simulata quæ dicatur.*
3 *Pretium quando dicatur modicum vt fraus præsumatur.*
4 *Quidam alienum iurgium reputant prædam suam.*
5 *Litem qui cœpit,eam perficiet.*
6 *Præiudicium fit absenti,& ignoranti.*
7 *Litis euentus dubius est.*
8 *Cessio actionis in quibus casibus teneat.*
9 *Potentior quis dicatur.*
10 *Clericus quando dicatur potentior laico.*
11 *Laici generaliter sunt potentiores clericis.*
12 *Cupiditas,& auaritia in clericis est suspecta.*

CAP. II.

EX parte. [Scribarum in nostra fuit præsentia propositum.] alias scabinorũ,Hipresi fuit propositum,& est melior litera. [Scribarum.]
1 sic † aduocati Cæsarienses & Hilariani qõnes faciunt Imperatori.C.de pact.l.fi.C.vnde vi.l.fi. [Dirimendis.] i.quæ dirimenda sunt,& dirimi consueuerunt. [Per iudicium &c.] hoc iõ dicit,quia sunt alia,qua non possunt dirimi,quamuis aliqui in ꝑrium abutantur.s̃.de iudi.quanto.s̃.de ord.cogn. tuam. [Dono, vel pretio.] simulato & imaginario, & ideo hæc cessio est ꝑ legẽ Anastasianam.C.manda.l.fi.§.si quis autem.& §.sed & si quis donationem, vnde nec tenet. C.plus valere quod agitur,per totum
2 †simulata dr̃ cessio,cum id agitur inter cedẽtem & eum cui cedit,vt totum emolumentũ ad cedẽtem referatur.Si vero partim donatur,partim venditur,tunc is cui ceditur agit pro parte vendita,pro alia neuter agit,vt in dictis.§§. Item qñ dubitat, an sit vera
3 cessio,vel simulata,præsumitur simulata ex pretij † modicitate [a], a cum non sit verisimile pro tam modico pretio tantam actionẽ , siue tm̃ debitum esse cessum,sed & simulata præiumitur ex tenore instrũ,vt si ibidem contineatur cessio, sed non dr̃ ex qua causa, ſm̃ Goff.vel si in prin.instr̃i ponitur cessio, & circa medium, vel finem dr̃ ex qua causa,ſm̃ d.n.ad hoc. C.manda.l.pen.& fin. s̃.de accusa.cum dilecti.§.j.ante fin.cum suis concord. [Trahant.] ꝑp consuetudinem terrę,quæ talis est.Loquitur enim secundum cõsuetudinem Franciæ,vbi siue agat,siue conueniatur clericus ,sem per sub ecclesiastico iudice litigatur,ſm̃ d.n. Vel trahunt: quia a Papa rescriptum impetrant , qui & hoc concedit de consuetudine generali : alias enim de rigore iuris actor semper sequitur forum rei,vt s̃.de fo.compet.si clericus laicum.& c.cum sit genera
4 le.vbi de hoc. [Et prædam.] Alienum enim iurgium † reputant prædam suam. C.ad l.Iul.repe.l.iii & est simile commentum rescripta vendentium,vt s̃.de rescript.nonnulli.§.sunt & alij. Et est ratio,quare huiusmodi cessiones factæ clericis reprobantur, vt s̃. not. ¶ Cum igitur.] ii. pars. [Cessiones.] illicitas: aliud enim est in l'citis,vt in seq glo.super verbo,licitum. [Et emptiones.] fraudulentas & simulatas,aut in læsionem alterius factas,vt C.mand. l.pen.s̃. fin.Et not.secundum d.n.ꝙ emptiones, & redemptiones litium idem sunt,quæ si fiant inter laicos non potentiores,satis licitæ sunt,& ex eis datur actio vsque ad quantitatem datam, vt in prædictis legibus.Sed contra.ff.de pact.iumptus.ff.de var.& extraord.cogn.l.j.§.si Titia. C.de procur.litem. C.mand.si contra licitum.Sol.Illa intelliguntur,quando aliquis redimit litem hoc modo, ꝙ eam exerceat, & postea certam partem litis magnam.[vel partem exinde habeat,quod penitus reprobatur etiam in aduocato. C.de postul. si qui aduocatorum. Secus autem esset , si non de quota parte,sed de certa summa pecuniæ conueniret,quod est licitum.ff.manda.salarium.C.de iustra.l.vnica. ꝙ si quis conuentus reali,vel personali actione:puta,rei vendicatione,vel confessoria empti , conducti, vel quacunque alia , siue hæres eius rem de qua conuenitur in alium transferat,etiam in casibus illis, in quibus licita est alienatio,vel cessio,secundum ea,quæ no.in seq.glo.
5 tamen ipse†qui cœpit litem, eam perficiet.ff.de aqua plu.arcen. quamquam.§.j.& l.post venditionem.ff.de rei vend. is a quo.& k seq. vel hæres eius,arg.C.de litig.auth.nunc si hæres.nam & si pro curator esset institutus a venditore,ipse idem venditor prosequetur litem re translata in emptorem.multomagis igitur si ipse vẽditor incepit litem,ipsam prosequetur. Nec ob.si dicas,ꝙ præiu-
6 dicium †fit absenti & ignoranti.quod esse non debet.ff.de excepr. rei iudic.si a te.§.fi.ff.de pignor.si super.in princ.quia aut emptor sciuit causam agi cum venditore , & tunc sibi imputet : quia res cum onere suo empta vr̃ . Vel (quod verius dici potest) euentus litis,aut ignorauit,& tunc de euictione agit,vt in prædictis ll.& C. de euict.si fundum.j.ff.de pigno.si super.§.fi.ff.de leg.iii.nomen filiarum. Vel dic & melius, ꝙ nullum fit præiudicium illi, in quẽ translata est res:quia sententia non mandabitur executioni in re translata, se ad interesse tenetur conuentus,sicut is, qui se lite obtulit,cum non posslderet.ff.de rei vendic.si autem.§.j. vbi dicitur, ꝙ si sine dolo desiit possidere, absoluendus est reus: quia hic non fuit sine culpa, quæ sufficit ad hoc, vt teneatur , in eo saltem qui cautionem exigere potuit,& non exegit.ff.de rei vend.is a quo.& l.qui petitorio.§.i. Hic autem notandum,ꝙ qñ res litigiosæ vnius præbendæ,vel administrationis transferuntur in alium,tunc ille, qui incepit litem,perficiet:quia dominus litis est,sed si moriatur, tunc nec successor eius in præbenda , vel administratione litem perficiet,sed ille ad quem res sunt translatæ. Mors enim iusta causa est,quare prosecutio causæ ad dominũ reuocat̃.Sed dices quomodo est hoc, ꝙ ad singularem successorem,qualis est hic administrator , ad quem hæ singulares res deuenerunt , transferuntur actiones,contra id,quod no.s̃.de iud.quia. V? Respon.illud verum est,vbi ꝑ defunctum agebatur nomine suo,hic autem loquimur, qñ ꝑ defunctum nomine eccl esiæ & eiusdem etiam nomine cõuenitur successor,& ita non agit tãquam successor, sed tanquam administrator.Et eadem ratione dicendum est,ꝙ in hoc casu mã dabitur fiia executioni in re petita, & etiam ad alium translata: quia licet eius administratio ad alium sit translata , res tm̃ penes eundem remanet.s.penes ecclesiam,cuius nomine actum fuerit ſm̃ d.n.cuius est hæc tota glo.& adde,quod no.s̃.tit.i.ex parte.& s̃.de elect.dudum.ii.§.nos igitur. [Litiũ.] vnde dicit,ex quo enim
7 lis orta est & pendet actio,dr̃ dubitara:quia †dubius est euentus litis.ff.de pecul.quod debetur.ff.de adult.denunciasse.ideoque talis actio cedi non debet,quod si fiat,non tenet cessio, tamen nihilominus cedẽs agit,& hoc est,quod dicunt.ll.de quibus hic fit mẽtio.C.de litig.l.i.& l.fi.C.mand.l.pen. Excipiuntur tamen † casus, in quibus cessio tenet. Potest enim fieri causa donationis propter nuptias,dotis,transactionis, diuisionis rerum hæreditariarum, & legatariorum.In legato tamen hæres testatoris debet causam prosequi,& quod consequetur,illud præstabit, si vero succumbit, in nullo tenetur. Prodest igitur interesse causæ, ne colludatur, probantur hæc.C.de litig.l.fi.& auth.nunc si hæres. & in Auth.de litig.§.j.collat.viii.ff.de leg.iii.nomen.Si vero non esset lis, sed esset indubitata actio & vera,non simulata, tunc tenet cessio, vt C.de hæred.vel actio.vend.per totum.nisi fiat potentiori, vt s̃.versi.seq. Vel in grauamen alterius, siue causa auare venalitatis, vt s̃.versic. & ex eo. Vel nisi sit simulata,vt not.s̃.super verbo,dono, vel pre-
b tio,& sufficit hæc breuis nota ad huius materiæ intellectum [b]. Si vero quæris aliquid vltra,vide in summa.eo.sub rubrica de cessione actionum. [Ira ꝙ.] versi. [Iactura causæ.] Si quis in terrorem aduersarij aduocauerit sibi patrocinium potentioris, faciendo eum procuratorem,vel conducendo eum vt aduocatum, potentior seuere punitur, & aduocatus iactura causæ afficitur , vt hic dicitur.non ipso iure, sed per sententiam, vt C.ne lice.poten. l.fi. & l.i.& C.de his qui poten.nomine.l vnica. [Potentiorum.] Po-
9 tentiorem intelligas † illum,qui est in officio constitutus, & qui terribilis est . & terribilem , seu minacem vultum ostendere potest.C.quod met.cau.per impressionem.C.si quacunque prędita po.l.vnica. C.si rector prouinc.l.vnica. C.de his quæ poten. no.l. vnica. Quid si non ratione officij, sed alias terribilis sit? Respon. Forte non habet tunc locum , quod hic dicitur, cum aduocans possit habere iustitiam.nec sit verisimile aduersarium in terra iustitiæ violentiam pati.ff.quod met.cau. non est verisimile. maxime quando etsi vellet . ita posset facere sine procuratore , sicut cum procuratore. Intelligitur autem hic potentior ille,qui ratione officij terribilis est . In alia autem significatione sumitur hoc verbum.ff.eod.tit.l.iii.ff.si ex noxal.causa aga.l.j.§.si desinat.secundum dominum nostrum.Nunquid ergo clericus intelligitur po-
c tentior laico ? Dixit Goff.ꝙ sic ratione officii,quod non puto verum, secundum d.n. qui & scripsit hic , quod & talis non incidit in hanc

ADDITIONES.

a ¶Modicitate. Adde quando pretium dicatur modicum , vt præsumatur fraus Innoc.& dom.Abb.hic.& Franc.Are.consil.xcvj. Rom.consi.cccev. secundum And.Sic.

b ¶Ad huius materiæ intellectum. Adde late do.Abb.hic super glo.ii. vers. sed plenius & melius,qui optime prosequitur materiam, an teneat & valeat cessio actionum.& Spec.tit.de cess.act.

c ¶Potentior laico. Adde glo.j.& do.Abb.super ea.& Roma cons.418.Oldr. cons.xxx.& Do.de Ro.decisio.suis.hoc eo.tit. ſm̃ And.Barb.hic.

10 in hanc pœnam,†nisi & ptātem haberet super laicos, cū quibus clerici agunt,nec reprobat hic cessio pro eo,ꝙ clerici censeantur potentiores,sed qa simulate & in fraudem fiebāt,ſm d.n.immo est & alia rō,vt patet in eo,qđ leg.& no.j̄.eo.vers.& ex eo.& §.j.Dicas ig.ſ,ꝙ clericus nō intelligiſ potentior laico, nisi subsit clerico laicus,nō solū de iure,sed ēt de facto,vt eius voluntate nūc erigaſ nunc ēt deprimatur. xvi.q.ii.visis. post mediū. Quid.n.si magnus comes & potēs teneat feudū a paupere epo? Experti sumus,ꝙ nō cōprimitur eps,sed opprimitur,& ꝙ comes,& nō eps dñatur. Et
11 †generaliter laicos potentiores terribiliores clericis,quantū ad id de quo hic agiſ,iudicamus, vt patet j̄.de reb.eccl.non alien. cum laicis.j̄.de immu.eccle.non minus.& c.aduersus.ii.q.vij. laici.j̄.de iure patro.cum suis ꝯcord.Nec fuit hæc clausula apposita hic,nisi vt tractatus materiam haberemus,sicut no.in sum.[Taliter.].s. cedendo litem,vel in grauamen alterius,vel iniuste.Si aliquis opprimatur,posset authoritate iudicis, vel iuris interueniente ad tuitionem,&defensionem suam ſm'iustitiam horum patrocinium inuocare,vt patet.xxiii.q.v.administratores.& c.regum.j̄.de hom. postulasti. [Et ex eo.] ver. [Odiose.] hmōi cessiones gñaliter,sed & spāliter supradictæ,de quib.q̄situm est.[Cupiditatis.]Hæc est rō
12 quare cessio a laicis facta clericis reprobaſ.s.cupiditas &†auaritia q̄ oīno in clericis est suspecta,vt patet s̄.de off.ord.irrefragabili. in fi.j̄.de præb.auaritiæ.j̄.de deci.c.j.j̄.de censib.ea quæ. j̄.ne cler. vel mo.c.ii.& c.nec procurationes.ergo a tali negotiatione abstineāt quia,vt hic dr̄,odiosa est & suspecta.¶Mādamus.] iii.pars. [A p̄sumptione hmōi.] Eis enim est talis negotiatio,& omnis alia illicita pactio interdicta.xxiiii.q.iiii.clerici.& c.canonum.Negotiari etiam licet laico,sed facto clerico iam non licet.lxxxviii.distin. fornicari.[Compescatis.] non dicit hic,vtrum valeat,vel non valeat cessio. Tu vero dicas,vt s̄ not.

¶De Arbitris. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri causam decidere compelluntur.*
2 *Dissentio hominum facilis est.*
3 *Sententijs ex pluribus condemnatorijs super aliqua quantitate quæ minorem summam continet,illa valet.*

CAP. PRIMVM.

SAne,& inf. Pars.j̄.de fo.cōpe. sane.& per illā intelligas hāc.[Ex cōi placito epor͡ū.] subaudi, & illorū in quos cōpromitterēt.Hæc.n.res ab initio extra neces-
a sitatē[a] postea est,†licet expostfacto arbitri cām
1 decidere cōpellātur.ff.e.l.iii.§.j.Et hoc verū est de arbitrio voluntario, siue cōpromissario, de quo ī hoc titulo tractatus hr̄,secus de necessario,cui & iurisdictio est ānexa:nā & partes eligere arbitros,& arbitri recipere arbitriū cōpellunſ.qđ dic,vt leg.& no.s̄.de off.dele.suspitionis.[Arbitros.] s.cōpromissarios. [Aut vnus eligatur,aut tres.] Consiliū est, ne si
2 duo tm̄ eligantur†pp naturalem hoīm ad dissentiendum facilitatē.s̄.de rescr.super literis.rñ.j.j̄.de concess.pb.c.qa diuersitatem.cū suis ꝯcord.res sine exitu sit futura,tñ si fiat cōpromissum in duos, tenet cōpromissum.j̄.c.j.§.j. vbi de hoc. & si dissentiant, p̄tor dēt eos cogere,vt tertiā personā eligant, cuius authoritati pareaſ.ff.e. itē si vnus.§.principaliter.s̄.de off.dele.suspitionis. [Oīum.] si cōcordant [Aut duorum.] pn̄te tertio,licet ꝯdicente: alioquin tertio absente,vel mortuo,non valeret duorum sn̄ia,nisi aliud dictū esset,vt ff.eo.item si vnus.§.fi.alias est lex & incipit,si in tres. & se. l.sicuti.& l.non distinguemus.§.cum in plures.& legi.& not.s̄.de off.dele.vno delegatorum,ꝙ si vnus condemnauerit, alter absoluerit,neutra sn̄ia tenet.j̄.de re iudi.c.fi.in fi.Si vero vnus condemnat in quinque.alter in decem,alter in quindecim,valet cōdem-
3 natio facta†in quinque:quia in illa summa omnes concordant. ff.eo.diem proferre.§ si.plures.

ADDITIO.

a ¶Extra necessitatem.Adde do.Abb.hic in j.no.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius tenetur personæ, & ecclesiæ deseruire.*
2 *Institutio authorizabilis ad episcopum spectat.*
3 *Nepotis appellatione, an veniat filius fratris.*
4 *Iustitia auro cito violatur.*
5 *Arbitri,inique arbitrati litem suam faciunt.*
6 *Sententia nulla est ipso iure cum pretium interuenit.*
7 *Iuramentum non est vinculum iniquitatis.*
8 *Dictum iniquum arbitrorum,reducitur ad arbitrium boni viri.*
9 *Differentia inter arbitrum,& arbitratorem.*
10 *Omnes pœnitentiam agant, vt peccata corrigantur.*
11 *Iudex,aduocatus assessor,nec executor potest esse testis.*
12 *Electorum testimonia admittuntur.*
13 *Compromissum potest fieri super crimine, si agatur ciuiliter.*

CAP. II.

NOn sine multa necessitate. i.paupertate.[Per manū.]i.authoritate.[Personę ipsi' eccl'iæ.] Annexæ archidiaconatui,vel ex indulgentia se.ap.ipāli.Alioqn ꝯ.j̄.de p̄.de multa.& c.extirpādæ.[Capellan'.]
1 tanq̄†vicarius,q tenetur psonæ & ecclesiæ deseruire.s̄.de off.vica, c.ii.[Institutus.] i.ordinatus,vt patet in verbo, ordinauit.in fi.hui'
2 rñ.j.Vel institutus corporaliter: nā † authorizabilis instō ad epm spectat.qđ dic,vt no.s̄.de of.arch.cū satis.sed nec authoritate ppria pōt qs sibi vicariū, nō dico instituere,sed ēt substituere. qđ dic,vt no s̄.de off.vic.c.iii.& iiii.[Eodē R.].s.archidiacono.[Nepos eius] s.archidiaconi.[Qui sibi.] s.archidiacono.[Successit.] nō successorio iure,sed successit.i.successiue habuit,qđ nō phibeſ in nepo-
3 tib.transuersalib.ēt immediate.i.in filiis†fratrū[a],vel sororum, vt
a hic,& s̄.de off.dele.ex parte.j. secus in descendentib.s.filiis filiorū. qđ dic,vt le.& no.s̄ de fil.presb.ex trāsmissa. §.ideoque. [Iterum.] sed postea spoliari fecit,vnde orta est qō inter ipsos,vt postea sequr, & hoc ꝯtineſ in decisione sequēti. [Ordinauit.] i.ordinatū p epm approbauit,etenim si authoritate epi vicarius fuerat institutus p p̄decessorē,nō potuit remoueri p successorē.nec sibi minui portio assignata,vt s̄.de off.vic.ad hæc si pσona.Si aūt intelligas,ꝙ sine authoritate epi hoc factū fuerit,talis nullū ius hēt,vt s̄.de off. vica.clericos.& iō pro nihilo litigaret.¶Cū aūt.]ii.pars.Exulans: qa spoliatus fuerat,vt s̄.no. [Iustitiā.] pp potentiā & malitiā partis aduersæ.[Inopiā.] qua p̄mebaſ,& ſm Isidorū, dū pauper non hēt qđ offerat,nō solū audiri cōtēniſ,sed ēt ꝯ veritatē opprimiſ:
4 nā†& cito auro iustitiā violaſ.xj.q.iii.paup. [Per dolū & fraudē.]
b dantē cām ꝯctui,vnde nō tenuit cōpromissum[b].ff.de do.& elegāter,qđ verū est in ꝯctib.bonæ fidei:secus est in ꝯctib.stricti iuris,q mero iure tenent.sed de dolo excipiſ,si agaſ.C.de inut.stip.dolo. & hoc idē dici pōt in cōpromisso,cū stricti iuris sit, vt patet j̄.eo. cū dilectus.in fi.Si vero dolus incidat in ꝯctū, tunc tenet mero iure,sed agiſ actione ex illo ꝯctu,vt deceptus decipiaſ,vt ff.de actio. emp.& vēd.Iulianus.§.si dolo venditor fecerit.& est simile.s̄ de renū.sane.& c.veniēs.& c.pe.& de hoc no.plenius j̄.de ꝯh.emp. cū dilecti.[Sacr̄m.] tale cōpromissum ſm leges nō tenet,vt C.eo.ti. auth.decernit.sed ſm canones valet,vt patet j̄.in fi. huius c.& j̄.e. cū tpe.& iō dico,auth.corrigi.& l.antiquā resuscitari,q̄ hoc admittebat,vt C.eo.ne in arbitris.In iuris.n.& aliis ecclesiasticis vult ipse Imperator,ꝙ nō ſm l.sed ſm canones iudiceſ, vt patet ī Auth. vt cler.apud propr.epis.§.si vero ecclesiasticū.& de ecc.titu.§.j.collat.ix.cū suis ꝯcord.[Extortū.] & male, vt C.eo.tit.auth.decernit. Vel pōt dicere, ꝙ auth.nō prohibet iur̄m partiū, sed arbitrorum tm̄,ſm d.n. Tu dic,vt in p̄ced.glo.Illud aūt certū est,ꝙ illi, a quo p fraudē & dolū extorqueſ iur̄m,subueniendū est.qđ dic,vt leg.& no.j̄.de iureiur.cū contingat.& s̄.qđ met.cau.abbas.& c.ad audiētiā.[Duorū.] sic ergo in duos cōpromittiſ, vt hic, & j̄.e.innotuit. & in quatuor.j̄.eo.puenit.Tutius tñ est,ꝙ in vnū,aut tres,vt leg.& no.s̄.c.j.[Exinde.]i.de qōne,q̄ inuicē habebāt,petebat.n.sacerdos, ꝙ cū esset capellanus canonice institutus, in eadē ecclesia sibi de beneficio rñderet, & vt capellanū cū benignitate tractaret, & sic petitoriū intentauit,vel petebat prouentus capellaniæ in absentia sibi reddi, cum sine culpa sua necesse haberet exulare, vel petebat restōnem capellaniæ,ad quā reuersus admissus non fuerat, & ita
5 possessoriū intentabat,ſm d.n [Fauentes.]& ita si per gratiā†inique arbitrati sunt,litē suā fecisse vñr.C.de pact.si qs in conscribendo.in fi.sicut iudex.ff.de iud.si filiusfa.Sn̄ia tñ tenet dicta p gratiā. ff.ad Treb.seruo inuito.§.cū p̄tor.ſm Goff.Tu dicas,ꝙ si arbiter p euidentē gratiā,vel p sordes inique pronunciauerit,exceptio doli
c cōpetiſ[c].C.eo.arbitrorū.& si precium interuenerit, †nulla est sententia ipso iure.ii.q.vj.diffinitiua.§.venales.j̄.de vi.& ho.cler.cum
7 ab oī specie.Non obstante iur͡o,† qđ nō est vinculū iniquitatis.j̄. de iureiur.Quintauallis & c.quanto.Et de hac materia satis leg.& not.extra d.n.de re iud.cū ęterni.lib.vj. [Quinq; marchas.] Et sic ꝯtinebat simoniacam prauitatem.s̄.de pact.cum pridē.& de transact.c.ii.& c.ꝯstitutus.& ideo nō valuit,vt ibi no.Quinimmo si ex certa scientia arbitri suspecti,ne pronunciarent,fuissent prohibiti, nec sententia postea dicta teneret, nec pœna etiam promissa committeretur,quod est dignum.no.ff.eod.non distinguemus.§. cum quidam licet illa lex semiplene hic fuerit inducta.¶Qm̄ igitur.] iii.pars.[Non decet te aliquatenus sustinere.] alias nō debet aliquatenus sustineri. [Incorrectum.] Signatur contra.ff.eo.si cū dies.§.stari. Solutio. Lex illa intelligitur, quando inique pronunciat arbiter, non tamen corruptus, nec per euidentem gratiam, nec

ADDITIONES.

a ¶Filiis fratrum. Adde an appellatione nepotis veniat filius fratris.do.Ab. hic in ij.not.& Fede.conf xxxix.
b ¶Non tenuit compromissum.Adde glo.ii.& do.Abb.hic.cui do.And.Bar. addit Alex.cons.xlii.& lxxix.
c ¶Exceptio doli competit. Adde glo.& do.Abb.in verbo, fauentes.cui do. And.Sic.addit Ro.cōs.xc.Fulg.cons.clxxx.Abb,cons.xliiii.& Calde.cons.iij.

nec per sordes.Alioquin ꝯ,vt not.s̄.eod.super verbo,fauentes. Vel sic,illa lex intelligitur in arbitris compromissariis, hæc vero loq-
8 tur in arbitratoribus, quorum † dictum, si iniquum sit, redigitur ad arbitrium boni viri.ff.de ope.lib.si libertus.non obstāte etiam
9 iur͡o.j̄.de iureiur.Quintauallis.& c.veniens.Hæc†enim sunt duo
a genera arbitrorum[a].ff.pro socio.si societatem.§.arbitrorum.ſm omnes.Ego autem hic aliquid vltra video,vt.s.si euidēter liqueat, ꝙ dictum arbitri iniquitatem peccati contineat, ordinarius ex officio suo hoc faciet emendari,& hoc est,quod notat mens isto rum verborum,& j̄.c.j.& c.exposita.Si ergo euidēter appareat de læsione partis,& per ꝯn̄s de peccato,non est standum legi,sed ca-
10 nōni etiam in foro ciuili:nam†& lex vult, ꝙ peccata corrigātur, & ꝙ omnes pn̄iam agant,in Authē.vt non luxu.contra.na. rñ.j. collat.vj. & not.s̄.super verbo, sacr̄m.super quo vide,quod leg.& not.s̄.de off.ordi.c.j.Hoc autem intelligas, qñ j̄.decem dies fuit ꝯdictum a parte conquerente. Alioquin ꝯ,vt no.j̄.eo. per tuas. Et quicquid de hac materia,vel consimili per alios,vel per me sequētem ipsos in summa,vel alibi notatum inuenies.Hoc teneas pro constanti,ꝙ ſm mētem vtriusque iuris est, vt nullū peccatum per legē,vel cōsuetudinem,vel glossam aliquam,vel etiam iur̄m, vel priuilegium,seu quodcunque aliud nutriatur,sed his non obstantibus puniatur,vt s̄.de consuet.c.fi.j̄.de præscrip. c.fi. & leg.& not.j̄.de præb.extirpandæ.nō tamen pp hoc intelligo corrigi, qđ not.s̄.de maio.& obed.c.fi. [Cognouerint.] maxime,dummodo dē iniquitate præcepti constare possit: sed & ideo hoc dicit: quia si de intentione iniquitatis quæratur,hoc non posset per alios probari de facili:quia hanc ipsi,& non alij cognouerunt,vnde & ad
b ipsos est recurrendum[b],vt s̄.de elect.cum dilecti.§.nos vero.vt sic recipiantur in defectum probationis.C.de heret.l.pen.j̄.de testib. cog.c.fi.& patet in eo,quod leg.& not.j̄.de homic.significasti.j.§. fi.Si autem diceretur,ꝙ corrupti fuissent,non videretur eis credēdum:quia de corruptione posset fieri fides per alios, quod dic, vt
11 leg.& not.j̄.de testib.sicut. [Præfati clerici.] Sed ꝯ: † quia nec iudex,nec aduocatus,nec assessor, nec executor potest esse testis, vt C.de assess.l.nemo.ff.de testi.l.fi.ij.q.vj. statuendum. Solu. Dicunt quidam,ꝙ iudices & arbitri, & huiusmodi quicunque ex officio
c aliquid faciunt,possunt esse testes[c], & suam turpitudinem allegare,& crimen proprium cōfiteri,vbi agitur de irritatione facti sui, vt hic,& s̄.de electi.cum dilectus.§.nos vero. dummodo ex hoc testimonio non fiat alij præiudicium.j̄.de testib.sicut. Nec enim pp hoc contra aliquem ex ipsis non confitentem esset procedendum ad pœnam j̄.de testib.veniens. j.xv.q.iii.nemini. nec forsan quæstionibus subiicerentur,tunc enim possent interrogari etiam ad pœnam.C.ad l.Iul.maiest.l.iii.C.de quæstio.interrogari, sed de hoc dic,vt leg.& not.j̄.de confess.c.j. Sed d.n.dixit, ꝙ nec arbitri, nec prædicti sunt recipiendi,vt in contra.s̄.signa. Possunt tamen consuli de facto,vt hic,& ff.de appell.sciendum.j̄.de appell. cum dilecti. Dixit etiam, ꝙ si isti arbitri cōfiteantur turpitudinem suā
d pp hoc non reuocaretur eorum arbitrium[d],arg.j̄.de testib.sicut. & c.veniens.xv.q.iii.nemini.sed & si confiteantur illud, quod arbitrium reddit iniquum.s.se præcepisse, ꝙ sacerdos pecuniam reciperet,& liti spirituali cederet,non tamen sequitur,ꝙ suam turpitudinem dicant,cum potuerant hoc bona fide dixisse,sed errasse. Non enim est simonia quādocunque renunciatur vnum ius spirituale, & aliud tpale datur, imo toleratur qñque pro bono pacis,vel causa pietatis,vt patet in eo,quod leg.& not.j̄ de præb. nisi essent.s̄.de pact.cum pridem.sed tñ,quia speciem continuit simoniæ,non obstante iur͡o licet contrauenire,vt hic & not.s̄.de transact.constitutus. & quamuis iudex tales interroget, nō tñ semper fidem adhibebit dictis eorum:quia sæpe factum suum tuentur.ff. de iud.eum qui. Ex variis enim circunstantiis colliget, qđ credat, arg.ff.de custo.& exhib.reo.diuus.j̄.de accus.inquisitionis. §.pen. Vel ideo interrogantur isti arbitri,vt excusent arbitrium.Ex hoc enim,ꝙ data est pecunia,præsumitur species simoniæ, nisi per aliquam circunstantiam excusentur. Requiruntur vero arbitri, vt dicant causam quare hoc fecerūt,vt per hoc reprobetur arbitriū, vel approbetur,vt sequitur,& hæc locum habent in iudicibus ar-
12 bitris,& officialibus publicis,secus†in electoribus, quorū testimonia admittuntur.s̄ de elect.cum dilecti.§.nos vero.ſm do.no.Tu vero quo ad intentionem huius decr.dic,vt not.in præced.glo.& j̄.eo.vers.j.Quantum autem ad materiam dic, vt plene not.extra d.n.de testi.Romana.rñ.j.lib.vj.& j̄.de accusa.cum dilecti.§.j.& ii & de excess.prælat.inter dilectos.§.præterea. [Absoluas.].i.absolutum esse ostendas,cum nec ad hoc extendatur iur̄m,vt not.s̄.super verbo,fauentes. Vel hoc dr̄ in reuerentiam iur͡i,arg.j̄.de iureiurā. verum.quod dic,vt not.s̄.quod met.cau.ad aures.§.vnico.subaudi tu,& absolutum restitui facias,cum spoliatus esset,vt s̄.§.j. Sed d.n.scripsit hic,ꝙ non est restituendus,sed tantummodo iur͡i vinculum tolli debet, vt s.non obstante iuramento præstito possit agere, hoc quod prius dixi, magis placet. [Vel si noueris.] versicu. [Aequitate subnixum.] & quomodo poterit hoc inueniri, iste enim spoliatus erat,ergo nec compromissum, nec iuramentum tenuit,ideo contra.j̄.de restit.spoliat.c.ij.s̄.de renuncia.super hoc Sol.illud de rigore,hoc de ęquitate, vnde non dixit hoc iure subnixum,sed de equitate,forsan commiserat tale crimen,& ita notorium,ꝙ parum duraret ei restitutio.Ad hoc.j̄.de accusat.ad petitionem.§.cum igitur,respon.j.Sed adhuc oppono.Dictum arbitrorum fuit simoniacum,vt innuitur, & not.s̄.§.j. super verbo.v. marchas.quomodo ergo potest esse ęquum? Rñ.nō intelligas,ꝙ ex pacto cesserit quæstioni,sed arbitri dixerūt ei ad partem,tu bene vides quid commisisti, & ꝙ contra te sententia est ferenda, consulimus tamen tibi,ꝙ cedas & non expectes sententiam. si.s̄. de elect.cum inter R.& j̄.de simo.licet.in fi.& sic induxerūt eum ad cedendum spontanee, quod & fecit, & hoc facto fecerunt sibi.v.marchas assignari.sic enim transactio reprobatur, & amicabilis compositio approbatur.quod dic, vt leg.& not s̄.de transact.
13 super eo.j̄.de præb.nisi essent.Et per hoc etiam patet, ꝙ super†crimine si agatur ciuiliter, potest fieri compromissum. quod dic, vt not.j̄.de restit.in integ.c.pen. in fi. [Obseruationem.] alias obseruantiam,hoc ideo est:quia ęquitatem continet,& quia intercessit iur̄m,ſm d.n. [Compellas.] per hoc patet,ꝙ presbyter habuerat ius in vicaria:alioquin non esset ęquum,ꝙ annuatim perciperet.v.marchas.quod dic,vt not.s̄.respon.j.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Arbitrorum. Adde quæ sit differentia inter arbitrum,& arbitratorem.p Spec.eo.tit.§.j.vers.est etiam differentia. Et de vtroque per Fede.cōs.cxxv. & cons.cxl.
b ¶Recurrendum. Adde bo.glo.in c.significasti.j.j̄.de homic.
c ¶Testes. Adde And.Sic.hic Fulg.cons.cxliiij.
d ¶Arbitrium. Adde pro hoc,ꝙ non creditur notario dicenti,quòd non cōfecit instrumentum,vt voluit Feder.cons.cxii.

SVMMARIVM.

1 *Dotis causa semper præcipua est, & pro ea in dubio iudicatur.*
2 *Qui debet annua in principio anni tenetur soluere.*
3 *Fructus decimarum,dari,vendi,& locari possunt.*
4 *Clericus ecclesiam non potest obligare, sed personam tantum.*
5 *Clerico non licet conditionem ecclesiæ deteriorem facere.*
6 *Iniquum dictum arbitri est retractandum.*

CAP. III.

PEruenit. [Fidei interpositione.] quæ iur͡o ęquipollet,vt hic,& j̄.eo.cum tpe.qđ
1 dic,vt not.s̄.quod met.cau. ad aures. [Duret.] nomine†dotis, quæ semper & vbique præcipua est. ff.solu. matr.l.j.& pro ipsa in dubio iudicatur.j̄.de re iud.c.fi. versi.nisi in
2 cā.[Annuatim.] q†debet annua,tūc in principio anni teneſ soluere.C.uñ dies leg.ced.l.j.Si vero promittat anno quolibet,tūc nō cogiſ soluere,nisi in fine anni.ff.de ꝯd.& dem.si in annos.vii ver.

Annua si debes,tunc respicies caput anni.
a *Anno si debes, in fine teneberis anni*[a].

¶Vnde.] ii.ps. [Fuisset.] dicto.s.clerico nō soluente. [Quatuor.] melius fuisset de vno,vel de trib.vt not s̄.c.j.[Cōpromittere.] tanq ī arbitratores sine pęna,vt innuiſ in ver.se.[Quæ taliter.] ver.[Arbitrate.] q.d.ex bono & ęquo tanq̄ boni viri,sed tñ inique,& iō reuocaſ,vt seqſ.[Decimas.]l. fructus decimarū.Sed ꝯ:qa fructus de-
3 cimarū & dari & vēdi pn̄t,sicut & locari,vt j̄.de lo.vestra.ſm d.n. So.Pōt dici,ꝙ hic nō dedit fructus decimarū in solutū,sed ipsum ius,qđ fieri nō potuit,sicut nec pmutari j̄.de rer.pmut.c.fi. & ſm hoc melior est tex.q̄ gl. Vel dic,ꝙ q̄uis fructus locari possint,vt in ꝯrio,tñ sic dare in dotē prohibeſ,vt hic & cassaſ solū pp periculū
b qđ ibi imminet[b],qđ est dignū,not.ſm d.n.& est multiplex rō, vt patet in eo,qđ no.j̄.e.§.j.[In parochia.] cuius idē G.parochianus erat,vt s̄.in prin.[Hr̄e.] forsan ex spāli ꝯcessiōe,seu ꝯsuetudine rōne alterius ecclesiæ,quā tenebat.qđ dic,vt le.& no.j̄.de deci. cum sint hoīes.& c.ad apostolicæ.[Perciperet.] Et sic,p v.solidis sterlingorū ei cederent in solutū annuatim, ſm ꝙ promissio facta erat. ¶Vnde qm̄.] iii.ps.[Pernitiosum.] Trib.modis.Primo qa res est pniciosa exēplo,cū laici nō debeant talia recipere,vel hr̄e, vt j̄.de his quæ fi.a p̄la.cum apostolica §.pen.j̄.de deci.q̄uis.& c.prohibemus.& iō est cauendū.arg.j̄.de cler.nō resi.cū decorem.Scđo qa,
4 cū†clericus posset seipsum psonaliter obligare, nō ecclesiam.j̄.e. p tuas.s̄.de transa.veniēs.& c.de cętero.tm̄ posset vterq; viuere, ꝙ a memoria hoīm excideret,& putareſ reale,qđ erat personale,ar. xii.q.ii.longinqtate.& c.liberti.& c.sæpe.C.q test.face.poss.hac cōsultissima.§.at cū humana fragilitate.& j̄.de pca.c.ii.Tertio,quia forsan oporteret ecclesiam pp hoc litigare,cui interest,vt inanib. litib.& sumptib.nō vexetur,vt ff.de mino.l.minoribus.xxv.annis. [Mandamus quatenus.] vers. [Dimittat.] de facto: quia de iure
5 non tenet.d.n. [Hmōi occasione.] qa nō licuiſ†clerico cōditionem ecclesiæ deteriorē facere.j̄.de do.c.ii. immo posset ꝯuenire, etiam si iurasset,ex quo de damno ecclesiæ apparet. j̄.de iureiurā. sicut nobis.& j̄.de his quæ fiunt a maio.par.capit.cap.j. §.penult. Posset

ADDITIONES.

a ¶Anni. Adde Bar.in l.qui hoc anno.ff.de verb.oblig.& in l.j.j̄.de var.& extraord.cogn.& Innoc.in c.quia propter.de locat.
b ¶Imminet. Adde dom.Abb.hic in versic.& ex hoc.qui hoc dictum inducit ad q.no.

Posset enim hoc cedere in speciem alienationis saltem de facto, vt patet in eo,quod not.in præced.glo.super verbo,pernitiosum. quam nec clericus facere potest.xii.q.ii.sine exceptione.quod dic vt leg.& not.j.de reb.eccl.nõ alie.nulli.& ex hoc satis patet,ꝙ clericus non potest facere compromissum, per quod sua obligetur ecclesia sine authoritate dioecesani.x.dist.regenda.j.de his q̃ fiunt a prælat.cum apostolica.j.de censi.significauit.§.j.& s̃.de transac. de cœtero.& j.eo.cum tpe.in fi.vbi de hoc. [Præsumat.] & sic pa
6 tet,ꝙ ſm canones†est iniquum dictum arbitri retractandum.qđ dic,vt leg.& not.s̃.c.proxi.§.qm̃. [Clericum vero.] vers. [Amicabiliter.] alio modo licito.si.s̃.de pact.cum pridem.

SVMMARIVM.

1 *Vsura ius quomodo,& quibus vtatur.*
2 *Fructui semper inest vsus.*
3 *Compromissum an possit fieri in mulierem.*
4 *Fœminæ a publicis officijs sunt remotæ regulariter.*
5 *Mulierum deterior est conditio, quàm virorum in multis.*
6 *Conditio mulierum in multis melior est, quàm virorum.*
7 *Patroni iurisdictionem habent in libertos.*
8 *Mulieres habentes regnum possunt iudicare.*
9 *Consuetudo dat iurisdictionem.*
10 *Fœminę præcellentes, quæ sint.*
11 *Ecclesia pœnam legalem potest imponere, & exigere.*
12 *Ecclesiasticus vir potest petere satisfactionem iniuriæ.*
13 *In delictis minime subuenitur.*
14 *Arbiter vtrum possit stipulari pœnam.*
15 *Intentans contrarias actiones non auditur.*

CAP. IIII.

1 Dilecti filij. [Super vsuario.] Subaudi,iure. Dr̃ aũt ius vsuariũ†nemoris,cum dñs ipsius cõstituit alij, & cõcedit vsum eiusdem, in quo casu vsuarius vti potest lignis nemoris ad suã necessitate & familiæ suæ.ff.de vsu & hab.l.ii.& Inst.de vsu & hab.Itẽ accipiet nõ solũ ligna,sed ẽt flores,& poma,& olera,& alia q̃ nascũtur in nemore pro cõuiuiis suis, & suorũ hospitũ largius,vel strictius ſm ipsius vsuarij statũ & dignitatẽ,nõ tñ ad compendiũ, vt aliqd vendat.Hoc.n,nõ esset vti,sed frui,vsus.n.sine fructu esse pt,
2 sed nõ ꝯuertitur:nã semper†fructui inest vsus, vt oĩa hæc ꝓbant. ff.de vsu & hab.plenũ.§.j.& §.Iuuẽtius aũt.& l.ꝑ seruũ.§.si vsufructus. Dñs aũt ꝓprietatis inuito vsuario, cũ intersit eius tueri fines ꝑdii, & tales possent in nemore male versari, ipsum nemus ꝑ saltuariũ,vel insulariũ faciet si voluerit custodiri. ff.de vsu & habi.si ita legatus.§.j.ff.de leg.iii.cũ q̃reretur.§.fi. & arg.ff.vt in poss.leg. is cui.§.q legatorũ.C.de litig.auth.nũc si hrs.Quid si aliqs miles scindere cõsueuit ligna in nemore alterius,& hoc fecit tanto tpe,cuius nõ extat memoria , vel hoĩes vnus castri j.limites alterius li-
a gna scindere,vel aĩalia sua pascere[a]:tuẽda est ꝯsuetudo,ar.op.j.de deci.cũ sint.& c.ad apostolicæ.ff.si ser.vẽ.si qs diuturno.ff.de aqua plu.arc.l.j.§.fi.ff.de iti.actuq; priua.l.apparet.§.si qs seruitutẽ.j.de verb.sign.super qbusdam.§.ꝑterea.cũ suis ꝯcor.Quid si nemus,vel pascua vtrisq; nõ sufficiãt? Dicendũ est,ꝙ illi,quorũ sunt nemus & pascua,ꝑferant,arg.j.de deci.suggestũ.j.de ver.sig. qd ꝑ nouale. §.fi.& expressum.C.de ser.ꝑses.ẽt si ꝯsuetudo esset,ꝙ data certa q̃titate pecuniæ hoc liceret,vt ff.com.ꝑdi.venditor fundi.§.si cõstat. Hoc aũt intelligas de cũsuetudine nõ violenta,sed pacifica & pręscripta. Alioqn ꝯ.j.de ꝑscrip.sanctorũ.& c.auditis.s̃.de elect. Cumana.in fi.cũ suis ꝯcor. [In Reginã.] vers.arg.ꝙ de reb.eccle.põt
3 †cõpromitti et in mulierẽ, vt hic. multofortius in laicũ.j.eo.per tuas.qđ dic,vt no.j.eo.ꝯtingit. [Et j.] hoc est,sed hospitalarij nolebant sñiam obseruare,eo ꝙ mulier arbitrix esse nõ potuerit,ꝑtendentes,& huic rñdet in seq.§.¶Quãuis aũt.] ij.pars. [ſm regulã.]
4 ff.de reg.iur.l.ii. [Remotæ.] Verũ est,ꝙ†fęminæ rlr a publicis officiis sunt remotæ,vt hic,& iii.q.vii.§,tria.xxxiii.q.v. mulierẽ.xxiii.
5 di.mulier.†Est.n.deterior ꝯdõ fęminarũ,q̃ virorũ in multis.ff.de sta.ho.in multis.j.de test.Rainaldus.circa prin. Primo,qa mulier nõ põt iudicare.ff.de iud.cum ꝑtor.nisi princeps hoc ei cõmittat. ii.q.iiii.Mẽnã.xxiii.q.iiii.si quos.xii.q.ii.cũ deuotissimã,& arg.ff.de re iud.quidã.xv.q.iii.§.j.in Auth.de hære.q̃ ab intest.defe.§.ex his aũt.coll.ix.Vel nisi ꝯsuetudo hoc ei ꝯcordat,vt j.§.qa tñ.Secũdo qa non põt in se arbitriũ suscipere,vt j.vers.seq.Tertio qa nõ põt docere,publice ꝑdicare,cõfessiones audire,nec alia,q̃ ad claues ꝑtinent exercere.j.de pę.noua q̃dã.Quarto qa nõ põt ordines suscipere.xxiii.di.sacratas.Sed ꝯ.xxvii.q.j. diaconissam. Sol.impropriе loqtur.Vel dr̃ fieri diaconissa nõ, ꝙ ordinetur ad modũ diaconi, nec characterẽ recipiat,sed vt euãgelium in matutino valeat recitare,nõ in apparatu vel solenniter,sed simpliciter in modũ lectionis.Quinto qa nõ ꝑt postulare, cui & Calphurnia improbissima mulier cãm dedit.ff.de postu.l.j.§.sexũ.& seq.iii.q.vii.§.tria. Sexto in custodia tabularũ.ff.de fi.instr,l.fi.in fi.Septimo qa nõ põt tutelã hẽre.ff.de tu.l.fi.excipi matrẽ,& auiã.C.qñ mu.tu.off. fungi põt. l.fi.& auth.matri & auiæ.Octauo qa nõ põt accusare.ff.de accus. q accusare.xxxii.q.j.publico.exceptis casib.vt leg.& not.ii.q.j.ꝓhibent.xv.q.iii.nemini.iiii.q. fi.oĩb. Nono qa nõ põt adoptare.Insti.de adopt.§.sed illud. Decimo, quia non potest aliũ deferre.ff. de iu.si.deferre.Vndecimo qa nõ põt popularẽ actionẽ exercere.ff.de popu.act.mulieri.Duodecimo qa nõ hẽt filios in ꝑtãte. Inst. de adop.§.feminæ. Tertiodecimo qa arcetur ab argentariæ opere.ff.de eden.l.pen.Quartodecimo est conditio mulieris deterior in testĩ testificatione.Instit.de testa.§.sed neq;.ff.de testa.qui testõ. §.mulier.Quintodecimo in procuratione, quia non põt procuratoris officiũ exercere.ff.de procur. neque feminas. nisi forsan a principe constituatur.j.de confir.vti.cũ dilecta.§.quia vero.Sexto decimo in luctus exhibitione.ff.de hisq no.infa.vxore. Decimoseptimo in ꝯtabulas bonorũ possessione.ff.de bo.pos.ꝯtab. l.illud. §.ad testã. Decimooctauo in uiri subiectione, & capitis velatiõe, & in similitudine ad Dei imaginem formatione.xxxiii.q.v. hæc
6 imago,& c.cum caput.& c.mulierem.†Est aũt melior in fideiussionis intercessione.ff.& C.ad Velleia.per totũ.licet alij dicant, ꝙ in hoc deterior est.Secundo qa licet eis ius ignorare.ff.de iu.& fa. ign.l.regula.in prin.ff.de proba.cum de indebito.§.sinautẽ. sed in casibus tñ in iure expressis.ff.de iur.& fac.ign.l.fi.Tertio in tutoris filiorũ nõ petiti(si tñ minor sit) excusatione.Virorũ.n.malos mores etiam minorũ infirmitas animi non excusat. C.si aduers. delic.l.j.& ii. & in multis aliis. sed hæc sufficiant causa breuitatis. [Et alibi.] vers.C.eo.l.fin.cuius tenor sequitur. [Receperet.] alias susceperint,& est verior litera,quia ita est in lege. [Nullaque pacti exceptio habeatur.] vsque huc protenditur tenor. l.& ex his iuribus hospitalarij se iuuabant,sed non prosunt eis,vt sequitur.Et ex hoc quod hic præcedit,patronę.notauit hic d.n.arg.ꝙ patroni iu
7 risdictionem ordinariã hñt inter†libertos. Ad idem. ff.de pę.respiciendũ.§.furta.Si tñ subtiliter notaueris ex hoc,quod hic dr̃,ꝯrium elicies arg.¶Quia tñ.] iii.pars.Et hic incipiunt verba Inno
8 centij. [Consuetudinẽ.] Immo &†de iure est,ꝙ si hñt regnum,vel comitatum iudicare pñt.xii.q.ii.cũ deuotissimam.ſm d.n.vt no. j.e.sup verbo.feminæ præcellentes. [Approbatã.] & ita est hic ar.
9 immo expressum,ꝙ†cõsuetudo dat iurisdictionem, vt hic, & C. de emancipa.lib.l.j.& fi.s̃.de off.ord.duo simul.C.quæ sit lon.con suetu.l.ii.extra d.n.de off.ord.& de fo.comper.& de app.& de cẽsi. Romana.lib.vj.ẽt priuatę personæ q̃nque,quod dic, vt leg & no.
10 j.de fo.compet.cũ cõtingat. [Feminæ præcellentes j.] sicut sunt reginæ,comitissæ, & filiæ aliorũ nobilium magnã terram hñtiũ,
b & eis ex testõ , vel ab intestato succedentiũ in onere & honore[b]. ff.de reg.iur.hæreditas.vnde & sic q̃suit Io.C.eo.l.fin.Quid si aliqs magnus vir hñs iurisdictionem alterius terræ relicta filia decessit & ipsa extitit hæres,& dñs Imperator concessit ei iurisdictionem si homines illius terræ cõpromiserunt in eã , nunquid valet arbitriũ? Rñ.sic.Io.vtique sic tenet ꝯsuetudo,& si Imperator hoc non ꝯcedat ẽt in filiab.castellanorũ,& simplicium militũ hñtium iurisdictionem,q̃ & hic cõprobatur.& xii.q.ii.cum deuotissimã. & de hoc no.in præced.glo.& s̃.de ma.& obed.dilecta. [Mãdamus.] versic. [Eporum.] Idem esset,& si pñtes non essent.d.n.vt & patet in glo. [Præsentia & consilio.] Immo & necessarius fuit cõsensus ordinarij.Aliter.n.non potuerunt personæ ecclesiasticæ ad forum recurrere seculare.xj.q.j.c.ii.j eo.per tuas.in fi. ſm Goff.vtiq; nec sufficeret ꝯsensus epi,vt patet j.de fo.compe.c.pen.Sed illa iura intelliguntur, qñ agitur de negotiis spiritualibus, siue ecclesiasticis & prorogatione iurisdictionis.Porro hic agebatur de vsu nemoris,de quo cum tpale sit, possent in laicum compromittere: quia & laicus potest de talibus iudicare,ar.s̃.eo.peruenit.sed & de spiritualib.ẽt sine ꝯsensu epi posset in quemcunque clericũ compromitti,vt s̃.e.non sine.& de hoc no.j.e.contingit. [Roboratũ.] Et iõ pręsumitur,ꝙ oĩa recte,arg.in eo,quod leg.& not.s̃.de ꝓcu. c.iiii.§.nos vero.j.de præb.nisi essent.s̃.de off.deleg.prudentiã.rñ.j. vers.Illa qppe.xx.dist.de quibus. [Sicut &c.] Hæc verba q̃nque cõditionaliter intelliguntur,& q̃nque causatiue.quod dic, vt legi.& not.j.de confir.vti.c.pen.& fi. [Prouidè.] quod præsumitur ex eo, ꝙ sponte susceptum est,vt sequitur.Idem si apparebat,ꝙ omnino vellent a lite discedere,& de alto & de basso arbitri dicto stare.qđ dic,vt not.s̃.de maio.& obed.c.fi.alias autem si alterutra partium de iniquitate conquererẽt,audienda esset.quod dic,vt leg.& no s̃. eo.non sine. §.fi. Hic autem nihil aliud prætendebant hospitalarij,nisi ꝙ in reginam non potuit compromitti, vt s̃.not. [Susceptum.] Ab initio,quia sponte compromiserunt in reginam,non tamen fuit oĩno legatum. Alioquin ꝯ.j.eod.per tuas.quod dic,vt ibi not. sed & qualitercunque hoc intelligas, ex hoc præsumitur pro sñia, cõsiderata maxime qualitate personæ reginæ & illorũ, quorum consilio vsa fuit , argu.s̃.de off.dele.cum olim.§.ꝑterea. [Per pęnã.] Sic ergo religiosi viri possunt petere pœnam,vt hic. & xxv.q.ij.quæcunque.xij.q.ij.episcopus qui mancipium. & c.in legibus.

ADDITIONES.

a ¶Pascere. Adde Pan.super glo.j.cui addit Andr.Sic.eundem Pan.cons.ix.
b ¶Et honore. Adde Abb.post istum super iii.glo. vers.Idem dicit Host.vbi sumpta occasione tractat,vtrum & in quibus feudis mulier possit succedere.cui Andr.Sic.addit Roma.conf.j.& xxxii.Et Pau.de Cast.consil.cliiii. & Alex.cons.xxix.

legib.xxiij.di.q̃q̃.xxj.q.v.si quis cuiuslibet. & hoc etiam per stilum curiæ comprobatur.quia semper,quando impetratur ꝯ illũ q nõ seruat arbitriũ factũ cum pœna , consueui apponi in rescripto hæc clausula.per pœnam &c.vt hic sequitur.& j. e. per tuas.§.super quo.ar.ꝯ.xij.q.ij fraternitas.Hoc tamen.c.intelligit Grãnus de mansuetudine ecclesiæ,vt patet ibi in sequentib.§.Hug.vero illud intelligit extra iudicium. nam in iudicio ecclesia pœnam petere
a potest.Io.autem illud intelligit in foro pœnitentiali.[a] Dictũ Grãni vr̃ rationabilius.Vr̃.n.loqui ex dispensatione facta ꝑp fidei nouitatem,sicut & idem alibi inuenitur.xxxv.q.iii.quædam lex.j.de diuor.Deus qui.j.de pœnit. Deus qui. Item significatur ꝯrium.j. de do.& contu.c.j.j.de pœnis.suam.Circa hanc materiam multi multa scripserunt. Tu vero dicas, ꝙ pœnarum alia canonica siue legalis.alia consuetudinaria.alia contumaciam puniens. alia iudicialis & grata.alia grata & compromissaria. alia conuentiona-
11 lis extra iudicia interposita . † Pœnam legalem siue canonicam potest ecclesia imponere,& exigere,vt xvj.q.j.statuimus.j.q.si quoties.& l.sancimus.in fi.x.q.fi.c.fi.ff.de verb.sig.si qua pœna est.xvii. q.iiij.si quis deinceps.& c.seq.& §.sacrilegium.Item pœnam consuetudinariam , prout le. & no.s̃.de off.ord.dilectus. Item contumaciam punientem.ff.si quis ius di.non obtem.l.vnica.duntamẽ iudex q infligit tribunali præsit.ff.de iudi.l.ij.in fi. Vel etiam sit delegatus a Papa.s̃.de offi.del.de causis.vbi de hoc.& dummodo nõ excedat modum.C. de mõ.mul.illustres.& l.eos. & C. de sportul. l.j.& ij.Dicit tamen decretum , ꝙ certis diebus est a talibus abstinendum.xv.q.iiij.placita.Et vide circa hoc,quod no.in summa de sententia.sub rubrica de mulcta.& hoc intelligas de illa,quam iudex infligit pro bono rei publicæ,vt tamen caueat , ne auaritia ipsum trahat.quod dic,vt le.& no.s̃.de offi.dele.irrefragabili. §. fi. Pars autem a parte vltra interesse suum non exigit. & sic intellige.j.de do. & cont.c.j.Licet.ll.hoc permittant in totum petere. ff. de coll.bon.l.i.§.si cum duobus.ff.de tab.exhi.locum.§. antepe.&
13 pe.Nisi vbi petitur satisfactio iniuriæ, †nã & illã petere potest vir ecclesiasticus.j.de iniur.olim.quod dic,vt ibi no. & j. de sen. ex ea noscitur.Item petet & infliget gratam iudicialem. j.de do.&con. finem.s̃.de elec.cum dilecti.§.i.ver.præfatum. B. Item gratam ar-
b bitrariam[b] ab illa parte, quæ in nullo vult compromissum seruare,vt hic , & j. eod. c.pe. respon.j. Et est ratio,vt contumacia non seruantis puniatur , & vt de expensis & laboribus quoquo modo satisfiat.Idem est si non adimpleat dictum in omnibus iuxta posse,cum sola sit in causa , quia eadem ratio restat . Si vero aliqua partium de adimplendo dicto arbitri fecit quod potuit, sed cum paupertate vel impotentia pressa totum adimplere non potuit,licet mero iure comittatur pœna insolidum , tamen de benignitate canonica nihil est vltra,q̃ intersit,exigẽdum. & sic intelligas. j.de pœnis.suam.ar.j.de pigno.significante.§.fi.ff.qui satisda. cog. l.fi.Nec mirum,quia & si nihil soluisset,si tamen parata sit soluere,solutione facta liberatur a pœna.ff.e.l.fi. Conuentionalem pe-
c tere potest quatenus interest.[c] ff.de act.emp.& ven. prædia.nisi apponatur in fraudem.ff.de act.emp.& ven.Iulianus.§.Papinianus. In omnibus autem supradictis intelligas , ꝙ non licet clerico ita emungere,nec cum tanta crudelitate exigere, sicut faciunt laici. Ne tanquam exactores videantur lucris turpibus inhiare. sed & tenentur quo ad pauperes pœnitentes humanitatem seruare . Cõprobantur hæc.j.de censibus . licet.& c.ea quæ. & c.ex parte. in fi. Sed & tenentur in omnibus his taliter se habere,ꝙ de auaritiæ radice nequeant merito reprehendi,vt patet in eo,quod le. & no.s̃. ti.j.c.fi.ver.pen. Quòm si duæ ecclesię adinuicem litigantes in pęnam inciderint,compensabitur hinc & inde.j. de pęnis constitu-
14 tus. Sed nec dabitur in integrum restitutio contumaci, quia † in delictis minime subuenitur.quod dic,vt no.s̃.de resti.in auth.auditis.§.nos attendentes. Et secundum hanc gl.intellige,quod no. in summa.e ti.§.qualiter constituatur.sub §.sed mens.ver.sed nũquid religiosi. [Statutam] a partibus. ad iudicatum enim agi non potest,siue pœna fuerit compromissa,siue non.ar.ff.e.ti.diem proferre.§.fi.ff.si quis in ius vo.non ie.l.fi. Si vero non sit compromissum cum pœna,sed simpliciter arbiter electus est,quia tunc deficiunt alia auxilia.agitur ad rem iudicatam.& sic intelligitur.j.eo. cum oilm.& c. per tuas . Vel potest dici , ꝙ si sit compromissum cum pœna , vel sine pœna , & aliqua partium non habet ratam sententiam,potest cogi ad arbitrium obseruandum . & sic potest intelligi.j.e.cum olim.& c.per tuas.& s̃.e.non sine. Alii dicunt,ꝙ dicta ratificatio locum habet in spiritualibus,quæ non recipiunt interesse. Et etiam sine ratificatione , ex quo in casibus concessis latum est arbitrium,tenemur ipsum ratum habere,& mandabitur sententia executioni.s̃.e.non sine.Et idem est,si iuramentum vel fides data sit,vt ibi.& j.c.j. Alij vero dicunt, ꝙ nunquam actio ex arbitrio competit,nisi emologatum sit taciturnitate.x dierum C.e.tit.cum antea.ſm. d. n. Tu vero his reiectis incertitudinibus, dic,vt plene no.j.e.per tuas. [Compellatis.] Sic ergo compellitur etiam ecclesia seruare compromissum per pœnam in ipso appositam,& per res depositas,vt seruanti debetur.ff.e. litigatores.§.qd ergo.Et etiam per obsides,nisi de iniquitate appareat compromis
15 si.j.e.exposita.§.fi.Et si † arbiter[d] pœnam stipulatus fuit, tenetur
d ipsam cedere obseruanti.ff.de edendo. prætor. §. j. ff. de præscrip. ver.si gratuitam.§.fi.Sed nũquid pęnam recepta potest peti,vt sententiæ pareatur? Dicas,ꝙ non quia sufficere debet pœnę solutio.
16 in Auth.de iudicibus.§.quia vero.coll.ix.& ar.ff.e.l.ij. Et†quia nõ auditur intentans contrarias actiones.j.de app. solicitudinem.in fi.cum suis concor.& no.s̃. de elec. querelam. Et hoc est verum, nisi expresse dictum sit,ꝙ pęna soluta maneat rata sententia , & quoties contrauentum fuerit, semper sententia rata manente, totiens pœna committatur,& etiam exigatur,ar.C.de transac.cũ proponas.ff.de transac l.pen.quod tñ intellige ſm qđ no. in præce.gl.Et de hoc no.j.e.ꝑ tuas.§.super quo.ver.si vero receptũ.in fi.

ADDITIONES.

a ¶Pœnitentiali. Adde omnino d.Abb.hic.super glo. fi.qui pulchre tractat, vtrũ confessor dẽat pęnitenti imponere pęnã,q̃ esset in iudicio ĩfligẽda.
b ¶Arbitrariam.Adde Abb.hic.in antepe.col.uersi.quinta pœna, cui Andr. Sic.addit Alex.consi.xxxij.lib.ij.ubi multa dicit in materia.
c ¶Quatenus interest.Ergo non ultra.Adde Ro.cõsi.410.Pe.de Anc. cõs.117
d ¶Arbiter.Adde utrum arbiter possit stipulari pęnam.d.Abb.hic satis subtiliter loquentem.cui And.Bar.addit Pet.de Anch.consi.j.& Ro.consi.115. Et proseq.q.uide Alex.consi.32.lib.2.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius an potest esse arbiter.*
2 *Ordinarius triplici ratione non potest esse arbiter.sed arbitrator.*
3 *Arbitrium pro parte tenet,& pro parte non.*
4 *Exempti iurant Ro.Po.nil alienare sine licentia.*
5 *Nemo iuri alterius potest præiudicari.*
6 *Arbitrium in causa liberatis assumi non potest.*
7 *Compromittere de per se qui non possint.*

CAP. V.

Cum tempore. De eodem facto legitur.j. de proba.c.fi.j. [Cęlestini.]. Satis ergo durauit hęc cã,quę tpe Cęlestini incepit.si s̃.de rest.in inte.tum ex literis. [Et j.] In hac decisione continetur,ꝙ abbas,cui hæc epistola dirigitur,impetrauerat quædam priuilegia a sede apostolica. Vnde & indignatus , & motus fuit diœcesanus eps ꝯ ipsum,quare compromiserũt in archiepm hac discordia suscitata,vt sequit,& patet plenius in antiqua. [Episcopũ.] ex parte vna. [Monachos & te.] ex parte altera. vt in antiqua innuit.Sed.d.n.dixit,ꝙ & aliam causam habebat cum epo, & aliam cum monachis,& hoc ſm ipsum innuit hæc litera. Prima tñ expositio magis placet. [Promisisti.] pro te & monachis.q nõ habent velle nisi tuum.vij.q.j.nolo.nõ dicatis. de consensu tñ conuentus,vt le.& no.s̃.de rescr.edoceri.Et no.ꝙ q̃uis hæc epistola abbati & cõuentui mittatur, ad abbatẽ tñ solum dirigit verba sua.si.s̃.de rest.in inte.coram felicis. [Magdeburgẽ.archiepi.] Me
1 tropolitani epi Mesburgẽ. Et ex hoc † vr̃, ꝙ ordinarius põt esse
a arbiter.[a] & est expressum in Auth.vt diff.iud.§.si vero contigerit. coll.ix.sicut & delegatus.j.e.cum olim.& c.ex parte.j.de ꝑsump. literas.j.de præbẽ.nisi.Sed ꝯ.ff.e.sed & si in seruũ.§.si quis iudex.iii. q.vii.§.tria.Sed hoc solũ ꝓhibet lex,ꝙ ordinarius nõ põt iubere, vt partes inter se cõpromittant.ff.de tu.& cu.da.l.iiii.ſm.T. & B. Sed certe nõ solũ hoc prohibet,imo etiam,vt nec recipiat.Vnde sic dicit,si qs iudex sit, arbitriũ recipere eiusdẽ rei,de qua iudex est Ecce vnũ in se re cõpromitti iubere.Ecce aliud prohibet.l.Iulia. ergo duo prohibet.Sed forsan dices.licet fieri nõ debeat, tñ factũ tenebit,ar.j.de iureiu.quẽadmodũ.§.ꝙ si post hmõi nõ est verũ, vnde sequit.Et si sñiam dixerit,nõ est danda pęnæ prosecutio.Optime dicit sñiam,nõ.n.põt esse arbiter,qn necesse habeat sñiam suã ferre in scriptis,vt C.e. cum antea. ibi. siquidẽ subscripserint &c.& C. de sen. ex breui. reci. l. j. Põt tñ esse arbiter.i. arbitrator, qui & sine scriptis põt amicabiliter ꝯponere inter partes. Et sic intelligitur auth.ar s̃.de trãsa.c.fi.ff.de no.ope.nũ.l.j.§.põt.xc.di.studẽdũ.v.q.ij.si primates.& hæc est sola & vera solutio.Sed q̃ est rõ,
2 quare nõ põt esse arbiter? triplex†est.Prima est:qa cũ iudex teneatur ſm iura ꝓnunciare.C.de iud.rẽ nõ nouã.s̃.de ꝯsti.c.j. Et hoc iuret,vt in Auth iusiu.qđ ꝑsta. §. & æquus. coll.ij.Noluit ius,ꝙ ei daretur occasio iniq; ꝓnunciãdi,siue deierandi,ar ff.e.diẽ.§ stari. Scđa:qa cũ iure suo ordinario possit iudicare,noluit lex,ꝙ possit recurrere ad ex̃ordinariũ auxiliũ,ar.ff.de mino. in cãæ.ij. Tertia: qa hoc esset retrogradi ꝯ iura.xciij.di legimus.ad fi.& s̃.de trãsla. epi.c.j.ff.de muneribus,vt gradatim. Arbitrator tñ põt esse: qa ex hoc nõ ꝑimit̃ æqtas,sed potius dilatat̃,& negotiũ facilius terminat̃,ad qđ facit,qđ no.j.e.c.pe.rñ.j.Sđ de hoc no.spaciosi⁹ ĩ sũma. e.ti.§.qs possit eẽ arbiter.ver. sed nũqd iudex.vsq; ĩ fi.§.¶Quia legitime.] ij.ps. [Fide hincinde data.] qui ęquipollet sacro,ar.hic,& s̃.e.ꝑuenit.& j.e.ex parte.Et sic tenet compromissum iuro, vel fidei interpositione firmatũ,vt hic.& xxii.q.i.oẽ quod.vi.q.iiii. qđ bene semel. Sed ꝯ.C.eo.auth,decreuit. Alias incipit decreuimus. dic,vt not.s̃.eo.c.ii.§.j. [Obseruandum.] metu pęnæ si apposita sit vel

ADDITIO.

a ¶Arbiter.Adde gl.i & d.Abb.post eam.cui addit apostil.Pau.de Ca.consi. 116.in primo impressis.

vel metu iuri,quod appositum est.Idem esset,& si neutrum inter-
uenisset,dummodo partes expresse cōsensissent.& sponte recepis-
sent dictum,vt ī.x.dies non ɔdixissent.C eo.l.pe.sm T.quod dic,
3 vt not.ī.eo.per tuas.[Exceptis capitulis.] No.† ꝙ arbitriū pro par
a te tenet ª,& pro parte non tenet.sic.ī.de præbē.nisi.& c.dilectus.j.
& ii.q.vj.§.si quis ex pluribus.Et hoc est verum,qñ diuersi sunt ar
ticuli,vt hic.In vno autem articulo, aut in totū tenet, aut in nul-
lo.ff.famil.ercisc.in.hoc iudicio.Hoc autem fallit in sñia iudi-
cis,a qua est appellatū.Ibi enim vnus & idem articulus potest pro
parte valere & confirmari,& pro parte non valere & infirmari,si-
cut leg.& not.ī.de testam.Rainutius.in fi.& c.Rainaldus.in fi. Et
habet locū,quod hic legitur,qñ arbiter de omnibus capitulis sup
articulis,super quibus assumptus est,simul pronunciauit. Cęterū
si de quibusdam pronunciauit tm̄,non valet sententia: quia pro
parte pronunciauit,& pro parte non.Et hoc est verum,qñ simul
tm̄ de omnibus vnum compromissum factum est, nisi aliud di-
ctum esset,& sic intellige.ff.eo.quid tamen.& l.nō distinguemus.
§.de officio.Testm̄ vero,aut in totum valet,aut in nihilum.Insti.
de hær.instit.§.non autem.quæ est ratio.[Duarum capellarum.]
quæ simul cum monasterio erant exemptę a iurisdictione epi,&
Papa recipiebat epalia.Vel abbas nomine Papę,& ei reddebat,ita
ꝙ abbas nihil iuris habebat in ecclesijs. Alias de iure suo cōpro-
mittere potuisset. Vel dic,ꝙ bene intererat istius abbatis defende-
re & compromittere super istis ecclesijs ad ipsum pertinentibus
pleno iure. i.in tpalibus & spiritualibus, ꝙ non sint subiectæ nisi
Papæ,arg.ī.de reli.dom.constitutus.& c.cum venerabilis.sm d.n.
¶Cum & si sponte.] iii.pars. [Nequiueris.] arg.ff.de libe.cau. l.j.
4 & ii.& l.si vsumfructum. [Sine licētia.] omnes enim † exempti,
qñ fidelitatem faciunt Romano Pontifici, iurant nihil alienare
sine licentia,vt not.ī.de iureiurā.ego.ī.de feudis.c.ii.respon.j. in fi.
Et per ɔñs non potest compromittere,vt occasionem sententiæ
contingat fieri alienationem,vel ecclesiam grauari quo ad pęnā.
s̄.c.proxi.ad fi.Sed ɔ.ī.de præscrip.cum olim.Sol.verum est,ꝙ ec
clesia exempta, & nō exempta potest compromittere quantum
in se est de iuribus propriis,non tamen tangentibus ius Papę,vel
alterius qui ius habet in ea:quia nec renunciare potest priuilegio
5 libertatis,vt hic.Nec iuri † alterius,cui nec potest pręiudicare.C.res
inter alios acta.per totum.C.quibus res iud.non obest.per totū.ff.
de offi.præsid.legatus.s̄.quod met.cau.c.pen.ī.de donat.inter dile
ctos.Alias autem super iuribus ipsam solam ecclesiam tangenti-
bus compromittere potest.Et super libertatibus,& priuilegiis suis:
puta, priuilegiata est ecclesia super decimis, vel super iuribus pa-
rochialibus non reddēdis,vel ab aliis ecclesiis exigendis. Nempe
super talibus compromittere & litigare potest, & sic loquitur ɔ.
s̄.signa.ī.de præscrip.cum olim.& ī.de deci.ex multiplici. Hæc au
tem decr.non ɔdicit:quia loquitur de libertate,quæ alium tange
bat.Nam hoc monasterium non solum erat liberum ab epo,sed
etiam immediate subiectum Papæ,cui non potuit per compro-
missum suum abbas præiudicare.Quidam dicunt,ꝙ si non possit
compromittere de his,quæ libertatem tangunt:quia nec de ipsis
sine speciali mandato Papæ potest quis iudicare.ī.de iud.cum ve-
nissent.Si tñ non de libertate,sed de aliis,quæ per indulgentias cō
ceduntur,in quibus ius alterius non tangitur,fuerit compromis-
sum,tenet.Primum tñ dictum magis placet d.n.imo plus dixit.s.
ꝙ super his,quæ dependēt a libertate,valet compromissum:puta,
si facta sit electio ɔ tenorem priuilegij libertatis. Nam super tali
electione & institutione,seu confirmatione facienda potest com
promitti,vt ī.eo.cu a nobis.Vnde & in tali casu tenet sñia delega
torū,nisi per restitutionem subueniatur.s̄.de resti.in integ.c.ii.§.j.
Quamuis autem iuxta secundā opinionem (dato ꝙ vera sit) ne-
queat ecclesia super statu suo compromittere. Si tñ duæ ecclesiæ
litigent super tertia ecclesia,quam vtraque asserit sibi subiectam,
sicut potest compromitti de hoc statu tertiæ ecclesiæ inter ipsas
ecclesias litigantes,ī.eo.per tuas.Sed obiicitur,sic,quare ergo non
tenuit hic compromissum inter abbatem & epm super duabus
capellis? Rñ.dico,ꝙ tenuit,nec ɔrium habes ex hac litera. Sed hic
dicit,ꝙ arbitrium.i.dictum arbitri non valet in his,quæ sunt ɔria
libertati.Et idem dñt,qñ compromittitur de his, quæ dependent
ex libertate.s.ꝙ nō tenet dictum,si fiat præiudicium libertati Alij
dñt indistincte,ꝙ super statu & etiam libertate,quamuis & aliis p̄-
iudicium fiat,tñ compromitti potest a partibus, quæ se obligare
pñt,sed per dictum arbitri non fit præiudicium aliis, & sm hoc
soluunt ɔrietatem prædictam,arg.opt.ī.de capel.mon.c.ii.§.fi.qđ
non est reprobandū,eo ꝙ concordat primæ opinioni,sm d.n.cu
ius est hæc tota gl. Ad qđ spectat,qđ leg.Insti.de inut.stip.§.si quis
aliū.& seq.& §.alteri stipulari.& seq.& de ver.obl.§.nō solū.& seq.
[Renūciare.] in dñi Papæ p̄iudicium.Nā q̄tum ad se bene posset,
vt patet in eo,qđ no.in p̄ced.glo.qđ dic,vt leg.& no.s̄.qđ met.cau.
c.pe.ī.de do.inter dilectos.ī.de re iudi.suborta.sm B. [Libertatis.]
6 Vnde nec super illis potuit cōpromitti: qa † in cā liberaliter assu-
mi nō pōt.ff.eo.nō distinguemus.§.de liberali.s̄.de restit.in integ.
c.pen.in fi.sm B.Tu dicas,ꝙ ibi loqtur de alia libertate,nec enim
rōne naturæ huius libertatis impedit cōpromissum. Nā & sub li-
bertate a regib.vel aliis p̄latis cōcessa (vt s̄.de rest.in inte.auditis,ī.
de relig.do.cōstitutus.) forsan posset cōpromitti.Et hoc ēt q̄tū ad
p̄iudiciū cōpromittentis,vt idē B.s̄.no.Sed hic impedit cōpromis
sum rōne priuilegiū concedentis, nā de sedis apostolicæ priuile-
gio nedū arbiter cognoscere non pōt,sed nec quis iudex sine licē
tia eiusdē sedis apostolicæ speciali,vt leg.& not.ī.tit.j.cū venissent.
7 [Pertinere],arg.hic,† ꝙ vasallus non pōt cōpromittere super feu
do nisi de licentia dñi,nec clericus super ecclesia sine licentia epi,
vt leg.& no.s̄.eo.peruenit.quod dic,vt not.in snm.eo.tit.§.de qua
re.sub §.impeditur.vers.sed nunquid vasallus.& seq.

ADDITIO.

a ¶Tenet.Adde d.Abb.in iij.not.cui apost.addit Ang.cons.cxlvij.

SVMMARIVM.

1 *Arbitria ad similitudinem iudiciorum redacta sunt.*
2 *Reconuentioni locus est in iudicio.*
3 *Arbitria,& iudicia in multis sunt dissimilia.*
4 *Arbiter vtrum possit partem contumacem punire in expensis.*
5 *Compromissum qualiter sit formandum.*

CAP. VI.

Vm dilectus. [Recōuentioni.] Videbat, ꝙ sic,qa ita potest argui.Ar
1 bitria † ad similitudinē iudiciorū redacta sunt.ff.eo.l.j.
2 Sed in † iudicio locus est recōuentioni, vt ī.de mu.pe.
per totū.Ergo & in arbitrio,ɔriū tñ rñdetur in seq.§.Nec ob.quod
3 allegatū est,qa licet iudicia, † & arbitria in multis similia sint,in
a multis tñ sunt dissimilia ª, quorū vnū est hic. Itē in satisdatione,
in Auth.de litig.§.ad excludendas.coll.viii. Itē in pęna cōtuma-
ciæ.ff.eo.tit.nō ex omnib. Itē in pronunciatione facta aliqua par
te absente.ff.eo.tit.diē proferre.§.si quis litigatorū.Itē in purgatio
ne moræ.ff.eo.tit.Celsus.ff.si qs cau.& si post tres.sm d.n. qđ dic,vt
plene no.in sum.eo.ti.§.qualiter ad effectū.rñ.j.& §.sunt aūt dissi
milia.¶Nos igit.] ii.pars.[In iudicio.] ordinario,vel delegato.C.
de sentē.& interloc.cū Papinianus.& auth.& ɔñr ibi signa.& ī.de
mu.pe.c.j.& ii.[Recōuenire nō pōt.] Hēs ergo vnū casū,in quo ñ
e locus recōuētioni.Scdm qñ aliqs pignorat me,vel depdatur eo
aīo,vt iudicē suū adire cogat, & corā eodē me recōueniat,qui ni
miū frequētat.ī.de iu.pa.relatū.ff.de iud.l.ii.§.sed si agunt. Tertiū
in p̄iudicialib.iii.q.vl.§.aliqñ.Quartū in excōicato,q & si possit ɔ-
ueniri.ī.ti.j.intelleximus.nō tñ recōuenire.ī.de excep.cū iter prio
rē.Quintū in criminalib.qa ñ relatiōe crīs,sed purgatione definit
eē innocēs accusatus.iii.q.xi.c.j.ff.de pub.iud.is q. Sextū in cā spo-
liatiōis,nisi fiat de alia spoliatiōe.ī.de or.cog.sup spoliatiōe. Septi
mū ī momētanea possessione,nā si pupillus agat de hac ɔ me pro
ponēdo interdictū vñ vi,vel qđ vi aut clā,vel vti possidetis. ipsum
nō possū recōuenire.C.q leg.pso.habē.stādi in iudi.l.fi. Octauū si
laicus ɔuētus a clerico corā iudice seculari, velit ipsū recōuenire
sup spūalib.de qb.nō p̄t laicus eē iudex,vt no.ī.e.ɔtingit.Et idē est
de oī cā ad forū ecclesiasticū solū spectāte, ēt si inter laicos agat.
ī.de or.cog.tuā.Nonū in cā appłonis.C.de tē.ap.p hāc,vt patet in
eo,qđ not.ī.de testi.fraternitatis.Decimū in hēticis & credētib.vt
patet ī.de hęr.excōicamus.j.§.credētes.in fi.Sed iste casus p̄t cōpre
hēdi sub quarto,cū oēs hētici,& credētes hodie sint excōicati,vt ī.
de hær.excōicamus.j.& ii.Vndecimū in sūmaria cognitiōe, nisi
sup ɔsili.qđ dic,vt no ī.de mut.pe.c.j.rñ.j.in fi.sup verbo, iustitiā.
ad fi.gl.ver.illud āt.& se.¶Cū arbitri &c.] iii.pars.In qua reddit rō
nē dissimilitudinis,siue spālitatis,q̄ semp reddēda est,vt no.s̄.de re
scri.si qñ.q.d.Tu facis ar.de iudicio ad arbitriū,sed multū sunt dis
similia q̄tū ad hoc,de quo hic q̄rit.In iudiciis.n.oīa veniūt,nisi id
qđ exceptū est, vt ī.de cau.poss.& propr.cū ecclesia.§.fi. ver.cū iu-
re ciuili.ff.de iud.solemus.In arbitrio aūt totū ɔriū est, vt sequr.
b [Nisi de his tm̄.] Vel eis cohærētib.ᵇ,sine qb.nō pōt cā cōmode
expediri.Vñ pōt statuere diē solutioni faciēdæ.ff.eo.si cū dies.§.fi.
& l.qd tñ.§.solutioni.& l.Celsus.Itē pōt cognoscere de cā restōnis
in integrū si incidat,vt leg.& no.s̄.de rest.in inte.c.pe. Sed nūquid
pōt cognoscere sup petitione dupli.ff.ad l.Aqui.inde Neratiūs.§.
pe. Vr̄,ꝙ sic,qa seqtur ex delicto, super quo est cōpromissum, &
qa ei connexa est,arg.op.ff.eo.qd tñ.rñ.j. Aliq tñ dñt ɔrium.quia
de pena compromissum nō est,vt ff.eo.l.quid tamen.§.fi.Sed cer
te aliud est de pęna a partibus adinuicem promissa,super qua cō
promissum nō est,vt ibi dr̄. Aliud de pęna proueniente iure actio
nis,de qua cōpromissum est,qualis est illa de qua q̄situm est.& ff.
4 quod me.cau.Item si cū exceptione.§.hæc autem actio.† Et nun
c quid potest punire c contumacem in expensis. Dicunt aliqui,ꝙ
non.ff.de iud.l.ii.§.fi. Tu dicas,ꝙ non potest punire contumaciā
mulctando, vt ibi. Sed bene potest punire in expensis condem-
nando

ADDITIONES.

a ¶Dissimilia. Adde glo.hic.& Spec.eod.tit.§.differunt.per totū.& Bal.in l.j.
in fi. C.eo.& istum in sum.eo.tit.§.qualiter ad effectum. vers.sunt autem
dissimilia.& Ang.Aret.§.omnium.in ij.col. vers.differunt autem. Instit.de
actio.& Bar.in l.inter pares.ff.de re iud.
b ¶Cohærentibus.Adde Alex.cons.xviij.ij.lib.
c ¶Arbiter vtrum possit partem contumacem punire in expensis. Et adde
an possit mulctare.Bar.in l.non ex omnibus.ff.eo.tit.

nando,nam & de interesse cognoscit.ff.eod.non distinguemus.§.
item non est cogendus.in fi.Et hoc est,quod distinguitur.ff.eo.ex
omnibus.Et in hoc concordat.do.no.vt patet in eo,quod no.sm
ipsum.ī.eo.ex parte.rñ.j.in fi.Hæc tamen quęstio plenius disputa-
tur in summa,eo.ti.§.qualiter ad effectum.sub.§.sunt aūt dissimi
lia.ver.sed nunquid potest punire contumacem, & seq. [Cōpro-
missum.] Sic ergo patet,ꝙ arbitria stricti iuris sunt,nec habet po-
testatē aliquam arbiter, nisi in quantum sibi datur a partibus,vt
hic probatur,& in legibus vnde hæc sumitur.ff. eo. si cum dies.§.
plenum.& l.non distinguemus.§.de officio.& §.fi.Vel a iure, &
quæ sint illa quæ a iure habet, & si dictum non sit, vide in sum-
ma.eo.tit.§.qualiter ad effectum.Et si vis scire ea,quę non potest,
nisi dictum sit,vide in eo.§.sub.§.sunt aūt dissimilia. ver.item nō
5 potest pronuntiare,& sequen. † Et si vis facere plenum compro-
missum,specifica in forma omnia illa, quæ facere non potest,vt
ibi no.Exceptis his, in quibus nec speciale pactū valet. Et postea
subiicias clausulam generalem dicendo, super omnibus supradi
ctis & singulis,& ad ea vel ex eisdem quocunq; modo pertinen-
tibus,vel dependentibus dant tales potestatem talibus arbitris, &
super omnibus aliis, quæ dici vel excogitari possunt. Volunt.n.
prædictæ partes & intendunt adeo super prædictis planum facere
compromissum, vt non solum ea, quæ dicta sunt in hoc cōpro-
misso videantur venire,sed & omnia alia,exceptis his,de quibus,
vt ne veniant,est expressum.ad hoc.ff.eod.si cum dies.§.plenum,
& l.de rebus.& l.Pomponius si de meis. Vel fiat compromissum
de alto & dę basso.de quo no.s̄.de maio.& obe.c.finali.

SVMMARIVM.

1 *Familiæ appellatione quid contineatur.*
2 *Aliud est familia,& aliud singulares.*
3 *Mitius agitur cum lege quam cum homine.*
4 *Consilium requirere,& consensum habere differunt.*
5 *Consilium quod dicatur.*
6 *Concilium quid.*
7 *Consensus aliquando ponitur pro consilio & econtra.*
8 *Arbitrium debet seruari.*
9 *Qđ agitur nō ualet vbi reqrit̄ cōsiliū alicuius,nisi prius cōsiliū uel sñia petat̄.*

CAP. VII.

Vm olim. Inter vos.] Ex parte vna.[Et priorē sancti Bartholomei Lucam.] s.ve-
strum,ex parte altera.Loquitur enim fratribus hospi-
talis sancti Bartholomei.[Quæstio verteretur.] Dice-
bat enim prior,cui subest hospitale,ꝙ ipse debebat creare rectorē
& fratres per se,fratribus irrequisitis.Fratres vero dicebant, ꝙ hoc
non erat verum,imò ipsi cum eo debebant eligere. [In eos.] s.iu-
dices delegatos,tanquam in arbitratores, & non arbitros, quod
dic,vt no.s̄.eo.cum tempore.rñ.j.[Super prolato.] ver.[Ab ipsis.]
.s.delegatis & arbitris.[Arbitrio.] In quo continebatur,ꝙ habito
tractatu cum familia hospitalis,debeat prior eligere rectorem de
cōsilio eorundem. Potest.n.esse, ꝙ facta inquisitione inuenerūt,
ꝙ ita fuerat hactenus obseruatum.Vel ex bono & æquo etiam de
voluntate partium hoc fecerunt. [Dubitatio.] quia dicebat pars
fratrū adhuc,ꝙ debebāt simul eligere. Vel saltē non poterat prior
procedere sine consensu ipsorum, alioquin quod dictum erat in
arbitrio de tractatu & consilio,pro nihilo dictum esset. Prior ve-
ro dicebat,ꝙ sufficiebat ei,vt de hoc loqueretur cum singulis per
se,& consilium eorū requireret,& ipse postea de quocunq; vellet
poterat prouidere.[Declarari.] Ad ipsam enim est in talibus re-
a currendum ª,vt hic.& s̄.ca.proxi.rñ.j.ī.qui fil.sint le.per venerabi-
lem.§.rationibus.ver.sed quia sicut.¶Nos igitur.] ij. pars. [Publi-
co instrumento.] per quod fuit arbitriū in publicam formā re-
dactum ad perpetuam fidei firmitatē,ad hoc.ī.de testibus. Albe-
ricus.ī.de fide instru.c.j.& ij.& c.pen.& fi.ī.de pręscrip. ad audien-
tiam.ī.de censibus.cum olim.[Formam arbitrij.] prolati ab arbi
tris & delegatis,vt.s̄.ver.proxi.Ideo aūt hoc dicit, quia sm formā
iuris cōis fratres deberent sibi rectorem eligere, vt le.& no.s̄. de
elec.c.j.& c.cum terra.Sed huic iuri derogari potest per arbitrium
contra prælatum,vt hic,& per consuetudinem contrariam. Vel
per priuilegium speciale,vt.s̄.de resti.in integ.c.ij.& s̄. de consue.
cum dilectus,vbi de hoc.[Consilium.] quod aliqui dicunt sic ex-
ponendum.i.consensum,& male,vt ī.sequitur.[Familia.] perpe-
tua & religiosa.puta,conuersis & similibus,& sic restringenda est
1 significatio huius verbi. Alias † enim nomine familiæ non solū
serui proprij,sed etiam alieni, nec non & liberti qui in seruitio,
seu ministerio sunt,sicut etiam mercennarij & similes continen
tur.ff.de publi.& vecti.l.j.§.familiæ.ff.de vi & vi arm.l.j.§.familiæ,
sm do.no.Et etiam familiares & domestici.C.de his qui ad eccl.
confu.l.fi.§.sane si seruus.[Cum ea.] s.familia, quod prior intelli-
git de singulis familiæ per se & separatim vocatis,vt quærat a quo
libet quid sibi videtur.Et ideo petitur declarari,quæ sit virtus isto-
rum verborū,& Papa hoc declarat,& hoc est, quod dicit in se.§.
¶Propter quod.] iij.pars.Subaudi,quia anteq̄ eligat,tenetur habe
re prior cū familia consilium & tractatum,vt ex præmissis patet.
[Dicimus.] declarando dubium supradictum. [Quia nisi prior
super inueniendo &c.] q.d.anteq̄ eligat, vt in ipso tractatu electio
nis,vt.s̄.de electione,cum in veteri.[Tractauerit cum familia.] vt
patet in eo,quod dixit,& tractare cum ea.Intelligas simul cōgre-
gata,& fit hæc interpretatio cōtra priorē, & merito,quia per hoc
scietur,vtrum familia fuerit requisita. Non ita sciretur,si vocaret
ad se singulares,quia posset dicere talē fuisse vocatum qui non es
2 set,nec de facili de hoc conuinci posset. Item aliud, † est familia,
aliud singulares.xij.q.ij.qui manumittitur. Itē melius potuerunt
concordare in vno consilio,& melius trahere ad se priorē cōgre-
gati,q̄ separati.ar.ff.eod.item si vnus.§.fi. Alias est lex,& incipit,si
in tres,Sed & firmius est consiliū, quod plurimorū p̄ntia robora
tur.arg.s̄.de offi.de le.prudentiam.rñ.j.ver. illa quippe. Et est hęc
rō,quare aliud hic vbi agitur de tractatu & cōsilio familiæ. aliud
in scrutinio, in quo agitur de requisitione consensus singulariū,
quia sicut ibi quilibet volūtatem suā liberius seorsum exprimit,
q̄ in præsentia aliorū,vt ibi no.Ita & hic quilibet animosius con
silium suū exprimit suffultus præsentia sociorū, q̄ si seorsum req-
reretur,vbi posset & per priorē terreri.[Et ipsius.] s.familiæ,& nō
singularium.[Consilium.] vt probatur.s̄.ibi, tenetur habere con-
silium cū familia hospitalis. [Requisierit.] anteq̄ eligat,vt sequi-
tur.Subaudi,& congruo tempore expectauerit,quod dic, vt le. &
no.s̄.de elec.cum in veteri lege. [Et si alio modo.] ver.nisi habito
tractatu & consilio requisito,vt præmittit prior. [Elegerit eum.]
.s.rectorem.[Eius electio.] s.per priorē præsumpta. [Debet habe-
ri irrita.] quia non est forma seruata.sm do.nost.[Et inanis.] Ele-
ctio contra formā compromissi attentata irrita est,vt hic. Idē est
si contra formā per hominē appositam in rescripto, vt.s̄.de elec.
cum in veteri lege.& s̄.de rescrip.cum dilecta.§.pe. in fi. Vbi vero
fit contra formā iuris,non est irrita,sed irritāda, nisi & per ipsum
ius irrita iudicetur,vt s̄.de elec.cū in cunctis.& c.quia propter.Ra
3 tio omniū istorū est,quia mitius,† agitur cum lege, q̄ cum hoīe,
siue ministro legis.ff.eo.Celsus.ff.de cōpensa. si cum militi. Et in
his oībus fit interpretatio contra priorē.[Verum.] ver. [De inue-
niendo rectore.] Alij nō nabēt hæc verba,sed loco istorū habēt.
[Super hoc.] Et etiam expone.s.super inueniendo rectore,vt s̄.e.
§.in prin.[Libere potest.] q.d.licet teneatur requirere consilium,
non tñ tenetur ipsum sequi,Quilibet.n.potest explorare apud se,
vtrū sibi expediat consiliū,& ob hoc non est obligatoriū,vt hic,&
ff.mandati.l.ij.ff.de admi.tu. quidā decedens. §. Papinianus.ff.vbi
puppil.edu.l.j.ff.de his qui no. infa.ob hæc verba.l. in fi.ī.de capel.
mo.c.j.xiiij.q.j.quod præcipitur.Et facit ad hoc optime, quod le-
gitur in regula beati Benedicti,ij.c.vbi dicitur sic. Cōuocet abbas
conuentū,& audiens consiliū fratrum tractet apud se,& quod vti
lius iudicauerit faciet.Sic dicitur & hic,& in hoc fit interpretatio
pro priore.s.nec dicas,ꝙ hæc interpretatio fiat ex vi formæ cōpro
missi.Ex illa.n.est consiliū solūmodo requirendū,vt patet.s̄.eod.
imò fit ex vi significationis istius verbi, super qua dubitatio orta
fuit,vt le.& no.s̄.rñ.j.ver.super prolato.& §.j. super verbo, cōsiliū.
Licet.n.aliqui,vt ibi no.accipiant consiliū pro consensu. Hæc tñ
Papę declaratio, & vera verborū significatio eos errare euiden-
ter ostendit,si aliquid debeo facere cū consensu alterius, nisi volū
4 tatem suā habuero,nihil possum.Est.n. † consensus ᵇ, quasi simul
b sensus,vnde patet ex vi significationis,ꝙ simul mecū sentire dēt,
& ego secū. Alioquin consensus nō est,sed dissensus, vt probatur
xxix.q.j.§.j.Vbi vero de consilio alicuius debeo procedere,sufficit
ꝙ hoc requirā & expectē congruo tēpore, sed sequi non teneor,
vt hic cū suis concor.& s̄.de elec.cū in veteri lege, & hoc signifi-
5 catio verbi innuit.Dr̄.n.† consiliū , quasi consultorū responsio-
num legiū,quia is,qui alios consulit, ex diuersis rñsionibus quas
faciunt legit.i.colligit,quod sibi vtilius videatur. Et si sibi forsan
6 melius reuelatū fuerit,hoc tenebit.Inde dictū est & † concilium,
in quo consiliatur,siue concionatur quilibet quid sibi videtur, &
Metropolitanus postea hoc diffinit.ad hoc.xvij.dist.§.hinc etiam
cum authoritas.xviij.dist.ca.j.xcv.dist. esto subiectus.ad fi. Et hoc
semper tenendū est,nisi de contraria intentione appareat. Vel ex
qualitate personarū,seu negotij de quo agitur, vel quia constat
7 de intentione mandantis,vel aliqua alia ratione. † Nam & aliqñ
ponitur consensus pro consilio.sic.lxiiij.dist.c.j.& ij.Et consilium
pro consensu.sic.ī.de fo.compe.c.j. & s̄.de offic.deleg.venerabili.
rñ.j.super quo vide,quod no.s̄. de tempo. ordi. nec episcopi.& ī.
de his quę fi.à præla.quanto.Nec dicas,ꝙ frustratorium sit petere
tale consilium. Potest.n.esse, ꝙ prior cum sociis suis deliberaue-
rat de rectore,quem omnino posuisset, si tractatum non habuis-
set,sed habito tractatu mutabis sñiam , quia forsan audiet magis
idoneum nominari,& dicet nominanti, benedicaris tu,quia de
hoc

ADDITIONES.

a ¶Recurrendum.Adde do.Ab.hic in 3.no.qui dicit inferiorem iudicem or
dinarium posse adiri.Et addit An.Sic. Pe.de Ancha.consil. ccxxij.& Io. de
Ana.consil.l.Fulgo.consil.cxlv. Familiæ appellatione quid contineatur.
Adde Bar.in l.j.§.familiæ ff.de publica.
b ¶Consilium requirere & consensum habere multū differunt.Adde Doct.
in c.cum in veteri.s̄ de elect.

hoc non recordabatur ego.ad hoc.C.de inge.& manu. si. auiam.ff.
de exercito.acti.l.j.§.si plures sint.ff.de ritu nup. in eo.§. deinde.ff.
eo.item si vnus.§.fi.Vnde & Phanucius, q̄uis solus traxit ad se cō
sensum totius concilij,vt patet. .i.di.Nicena.Et de hoc no.in sum
8 ma de his,quæ fi.a p̄l i.§.in quibus.j.& ij. [Eligere.]No. † arbitriū
9 seruari debere,vt hic.& s̄ de elec.dilecti . No.etiam ꝙ† nō valet id
quod agitur,nisi primo consilium , vel licentia petatur , vt hic.&
ff.de admi.tu.quidam.ff.vbi pupillus edu.debe.l.j.j̄.de regula.licet.
Et secundum hoc est interpretandum.c.lxiij.dist. obeuntibus,se-
cundum do.nost.[Idoneum.]Non alium.s̄.de elec.causam quę.
[Siue concordet &c.]si.s̄.de elec.cum terra.§.finali.

SVMMARIVM.

1 *Lex generalis obtinet uim edicti.*
2 *Laicus iudex eße non potest,etiam in rebus spiritualibus de consensu episcopi.*
3 *Laicus an fieri poßit aßeßor episcopi.*
4 *Compromitti non potest in laicum super rebus spiritualibus.*
5 *Dictio quantacunque personam,neminem concludit.*
6 *Laicus in quibus casibus excluditur ab ecclesiasticis.*

CAP. VIII.

1 Contingit. Generaliter.]Per hoc,†decernitur lex generalis.& obtinet vim edicti.
C.de legibus.l.iij.[Spiritualibus.] vel quasi,vt j̄.tit.j.de-
cernimus.Secus ergo si agatur de pecunia,vel rebus tē
poralibus,vt.s̄.eo.peruenit.& ca.dilecti.& j̄.e.exposita. [In laicū.]
solum authoritate.n.diœcesani, seu Metropolitani ordinarij,vel
delegati a Papa posset cōpromitti in clericū & laicū simul iun-
ctos,vt le.& no.j̄.c.j.Imò etiam in laicū solum.s̄m d.n.quod non
placet,quia nec iure aliquo confirmatur. Dixit ēt do.no. ꝙ istud
cōpromissum fieri potest authoritate ordinarij , vel delegati lite
forsan prius contestata.ar.C.de procu.neq; tutores.& l. nulla du-
2 bitatio.Credo tn̄,ꝙ & lite non cōtestata , sed iudex,†nullo modo
posset fieri laicus ēt de consensu epi.vt le.& no j̄.de so.cōpe.signi-
3 ficasti.†Sed nunquid posset fieri assessor epi?Puto,ꝙ sic. ar.s̄.eo. di-
lecti.& j̄.c.j.j̄.de iudi.cū non ab homine, quia hoc nullo iure ca-
nonico prohibetur.Et hoc edictum prohibitorium est, vnde ad-
mittuntur libertini & eruditi.C. de postu. l. ij. [Quia non decet.]
4 nec debet.nec expedit.[Vt laicus &c.] Sic†patet,ꝙ super rebus spi
ritualibus non potest in laicū compromitti , quia nec de talibus
potest secularis iudex,ēt si incidant, iudicare , nec ea examinare,
sed debet talia ad ecclesiam remittere,ēt si incidant coram eo,vt
patet,j̄.de ordi.cog.tuam.j̄.qui fil.sint le.lator.& c.causam. Laici
enim omnino a talibus sunt remoti , & de vniuersa ecclesia ma-
le iudicat,qui in talibus quærit iudicium laicorū.xj.q.j. placuit.Et
hoc nedū s̄m canones, sed etiam s̄m.ll. verum est. Vnde & dicit
lex,ꝙ & si sit ecclesiasticū negotium, eps hoc discernat,nihil cōi-
cantibus clarissimis prouinciæ iudicibus . Neq; .n.volumus talia
negotia oīno scire ciuiles iudices.in Auth.de eccle. titu. §. si vero
ecclesiasticū.coll.vj.Et potestatem habent epi maxime in cōcilio
congregati super quacūq; persona sacras, siue canonicas regulas
offendente.in Auth.de sanctis.epi.§. vt omnis ecclesiasticus stat⁹,
& §.si aūt ecclesiastica cā est.Nullam cōionem habeāt ciuiles iu-
5 dices super tali examinatione,& qui dixit, † quantamcūque p̄so-
nam,neminē exclusit.s̄.de ma.& obe.solitę.§.pen.in fi.Hoc verū
est,nisi fiat a Papa,vel authoritate Papæ. 3 2.dist.§.verum.Qui hoc
q̄nque concessit,vel propter;humilitatē nimiam.ij.q.vij. nos si in
cōpetenter . Vel ad tollendam suspitionē cōtra clericū ortam.ij.
q.4.habet hoc proprium.& c.Mennā.Alij autem dicunt per hæc
capitula,ꝙ ēt authoritate ordinarij hoc fieri potest,quod non pu
to verū , nec aliquo iure canonico hoc approbatur , nisi de Papa
solo,& hoc idem scripsit hic d.n.Sed ꝯ.j̄.de iudi. qualiter . Sol.ibi.
6 [Arbitretur.]Excluditur,†ergo laicus a spiritualibus,siue ecclesia
sticis quo ad multa. Primo.n.excluditur a cōpromisso , vt hic di-
cit. Secundo multo fortius a iudicio , siue ordinario,vt s̄.no.siue
delegato.s̄.de offi.deleg.cū te cōsulente.Tertio a statuto , quo nec
personas ecclesiasticas,nec res suas potest astringere,etiam si sta-
tutum fiat in fauorem ipsarū , nisi ab ecclesia Romana recipia-
tur & approbetur,vt.s̄.de consti.cū ab ecclesiarū.& c. ecclesia san
ctæ.M.xcvj.di.bene quidē,& no.j̄.de rebus eccle.non ali.c.fi.Quar
to ab electione.s̄.de elec.Massana.& ca.sacrosanc. Quinto a con-
fessione,quia nec obest confessio coram ipso facta.Sed hoc est il-
la ratione,quia nequit iudex esse.j̄.tit.j.at si clerici . Sexto a prædi-
catione.j̄.de hære.cū ex iniuncto.Septimo ab inter clericos infra
chorū confessione.j̄.de vita & ho.cle.c.j. Octauo a canonicorum
numeri computatione.j̄.de Insti.c.ij. Nono a decimarū cōcessio
ne,quam nec Imperator facere pōt.j̄.de decimis.tua.& j̄.Decimo
ab earundem perceptione & possessione. j̄. de præscrip. causam
quæ.j̄ de decimis,prohibemus.Vndecimo generaliter ab omniū
clericorum coerctione & exactione.j̄.de immu.eccle. nō minus.
& c.aduersus.Et postremo duodecimo ab oīū ecclesiasticorū cō-
munione,vt patet in eo,quod.s̄.no. Nec non & spiritualium ad-
ministratione,vnde nec gubernatio alicuius ecclesiæ est talibus
committenda.s̄.de era.& qua.ca.ij.89.dist.indicatum . Nec ēt eps
ipsum potest constituere suum vicarium , seu œconomum quo
ad hoc,vt supra clericos vel ecclesias , seu spiritualia aliquam ha-
beat potestatem.xvi.q.vij.in noua actione.j̄.de decimis,quamuis
& c.prohibemus,quia nec possunt talia possidere.j̄.de præscri.cau
sam quæ.Sed nunquid potest esse tabellio in ecclesiasticis?non pu
to,quod dic,vt no.j̄.ne cler.vel mo.sicut te.

SVMMARIVM.

1 *Procurator cum libera potest transigere,& iuramentum deferre.*
2 *Ratificare,qui potest potest & constituere.*
3 *Vtile per inutile quando vitiatur.*
4 *Ratificatio omnis retrotrahitur,& mandato comparatur.*
5 *Martinus gloßator fuit homo spiritualis.*
6 *Pacta,quantumcunque nuda sunt seruanda.*
7 *Fidem fallere graue est.*
8 *Plus debet Christi discipulus.quam mundi Philosophus.*
9 *Apostatare ab uno Domino,& in alterius superstitionem ire non licet.*
10 *Consentiens semel , amplius dissentire non potest.*
11 *Actio quando oriatur ex sententiam Arbitri.*
12 *Pactum destando sententię arbitri seruandum est.*
13 *Actio,& exceptio datur ex arbitrio emologato.*
14 *Interesse extenditur etiam ad expensas litis futura.*
15 *Obligatio tacita contrahitur sępe extra id quod agitur.*
16 *Distinctio bona super arbitrio exequendo.*
17 *Ignorantia quando non causatur,quando iuramentum interuenit.*
18 *Magis dignum trahitur ad se minus dignum.*

CAP. IX.

Pertuas. De eodem.j̄. de dona. inter dilectos
[Executione.]Non simplr, sed per p
nam &c.quod dic,vt no.s̄.eo.dilecti.in fi.& j̄. eo.§.s
super verbo,iuxta tenorē,& super verbo , execution
[Arbitri.]per quod pronuntiatum fuit ꝯ plebanū de Piscia infr
scriptum.[Hospitalarios.]ex parte vna.[Sancti Ioannis]Hierosol
lymitani,& sic ponit nomen generale . sicut & j̄. de sepul.in nr̄a
Nomen tn̄ spāle est sancti sepulchri,vt patet.j̄.de dona.inter dile
ctos.in prin.& est si.j̄.de decimis.dudū.in prin.[Et plebanū de Pi-
scia.]& canonicos suos,vt sequitur ex parte altera. [Super hospita
li.]i.subiectione hospitalis.Vel.i.super iure , quod habebat in ho-
spitali ff.de ꝯhen.emp.qui tabernas.ff.de leg.j. si domus.§.pen s̄m
do.no.[Recepisses.]loquitur Pysano archiepo.[Et.j̄.] Hoc est,cō-
tinebatur in literis,ꝙ arbitriū executioni mandaret, vt patet.j̄.eo.
§.super quo.Et cū archieps vellet exequi,qđ ei mandabatur,oppo
suit se plebanus de Piscia,ꝯ quem arbitriū latū erat , dicens,ꝙ nō
oberat ei arbitrium pp rationes,quæ in sequenti. §. cōtinentur.&
sic continuatur sequens.§.¶ Plebanus.] ij.pars.s.de Piscia sđpradi-
ctus.[Proposuit.]Ad excludendam intentionē hospitalariorum.
[Ad cām &c. procuratori.] qui nomine suo cōpromiserat ī vnū
clericū,& duos laicos,vt j̄.ver.& arbitriū.[Generale.]Quod non
a sufficit[a],ad cōpromittendū,vel transigendū. ff. de pcu.mandato.
1 & l.procurator totorū. † Nisi habeat liberā administrationē, tunc
.n.posset transigere & iurm deferre.ff. de pcu.procurator cuilibe
ra.ff.de iureiur.iusiurandū.§.fi. Et si dānosa sit trāsactio , imputet
sibi qui talē elegit.ar.ff.de mino.cū mandato.Minor tn̄,vel eccle-
sia restitueretur,vel p̄latus si per amicitiā transegisset. C.de transa
ctio.p̄ses.C.de pact.pactū.ff.de iureiur.tutor.s̄m d.n. [Nō tn̄.] ver.
Et est prima rō,quæ allegatur ad probandū , ꝙ arbitriū plebano
de Piscia nō debet obesse.[Sine spāli.]qđ reqritur , vel saltē litera
de rato,qđ dic,vt no.s̄.de transac.ꝯtingit.§.j.& s̄. sup verbo.gn̄ale.
[Et p̄terea.]ver.Hæc est secunda rō , q̄ inducitur pro plebano. [Iā
dictus.]Subaudi,& si habuisset a solo plebano spāle mandatū cō
promittēdi,adhuc nō obesset,qđ per ipsum factū est. [Quia de as-
sensu canonicorū &c.]Sine quo nec ꝯpromissum,nec trāsactio,
nec aliqua alienatio pōt fieri ēt ab epō. xij.q.ij. sine exceptione.j̄.
de rebus eccle.nō ali.c.j.& c.nulli. Sed nec plebanus posset esse in
iudicio sine ipsis,cū hæc cā inter ipsum & canonicos sit cōis s̄m
quosdam. Alij ꝯ.ff.quod cuiusq; vniuer.noīe.l.j.qđ & hic ꝯproba
2 tur.†Nā solus plebanus factū istius pcuratoris pōt ratificare,vt in
nuit.j̄.§.j.Ergo solus poterat pcuratorē ꝯstituere.s̄m d.n.Licet ꝯ-
b riū sit,vt no.j̄.§.j.Vel dic,ꝙ hoc negotiū magnū erat[b], vn̄ nec ad
agendū poterat sine ꝯsensu capli constitui procurator.s̄m d.no.
ar.j̄.de his q̄ fi.a præla.q̄to.j̄.de exces.præla.ca.j.qđ dic,vt le.& no.s̄.
de rescrip.edoceri.[Præsertim.]ver.Et est tertia rō,quæ pro pleba
no allegatur.q.d.esto, ꝙ habuisset spāle mandatū ꝯponendi,& ꝙ
fuisset ꝯstitutus de consensu canonicorū , adhuc nō obesset arbi-
triū ecclīæ de Piscia.[Cū fines mandati &c.] Qđ & verū est,nā fi-
nes mandati diligēter custodiendi sunt. Et si qđ fiat ꝯ formā mā-
dati hoīs,oīno nihil valet,vt le.& no.s̄.c.px.§.fi.ver. & si alio mō.
Et idem est,ēt si citra formā fiat,vt le.& no.s̄.de offi.deleg.pruden
tiam.rn̄.j.ver.fi.Et sunt istæ tres rōnes validæ,dummodo id,qđ fe-
cit idem procurator,ratificatum non fuerit per plebanū & cano
nicos

ADDITIONES.

a ¶Quod non sufficit.Adde do.Abb.hic.in 2.no.cui apostil.addit Alex.consil.
12.lib.j.& tex.cum glo.in c.qui ad agendum,de procurato.lib.vj.
b ¶Magnum erat.Adde Ab.in 3.no.cui apost.addit Ro.consil.ccclxix.

nicos tacite vel expresse,vt no.j̄.§.j.[Et arbitrium[ver.& est quar
ta rō pro plebano inducta.sed reprobatur in fi.c. [Per vnum cleri
cum & duos laicos] qui. s. laici non possunt in huiusmodi arbi-
trari,vt s̄.c.proxi Et sic videtur , ꝙ non valuerit compromissum ,
3 sicut si compromittatur in liberum & in seruum,†quia in hoc ca
su vtile per inutile vitiatur.ff.eo.Pedius.§.in seruū.& ar. s̄. de offi.
deleg.super quęstionū articulis. §. si vero duo.& c cū super abba-
tia.sed huic r̄ndetur in fi.c.[Et.j̄.] In hac decisione ꝯtinetur par-
tis hospitalariorū rn̄sio,& missa ad Papā consultatio , cui ipse rn̄-
det in sequenti.§.& sic ꝯtinuatur ¶ Sup quo.]iij.pars . In qua ꝯsul-
tatio diffinitur.[Ex parte plebani] autē dicit ex parte , & in hoc
includit canonicos,q̄uis d.n hoc aliter intellexerit,vt patet in eo,
qđ no.s̄.c.§.pxi.ver.& p̄terea sup verbo,quia de assensu canonico-
rū.vbi notauit,ꝙ solus plebanus hoc posset ratificare.Sed hoc est
ꝯ mētem istorum verborū qđ dicit.ex parte plebani.Nam pleba
nus & canonici faciūt partē vnam . Vn̄ pleban⁹ solus per se in p̄-
iudicium ecclesiæ nihil posset ratificare. sic † nec compromitte-
re,vel pcuratorem instituere , vt le & no.s̄.§.proxi ver.& p̄terea.
Sed si pars plebani (hoc est plebanus & canonici) vel procurator
suus ad hoc sufficiens arbitriū approbauit, cessant primæ tres rō-
nes.s̄.proxi.§.pro plebano inductæ. & quartæ r̄ndetur in fi.c. Oīs,
4 †enim ratificatio retrotrahitur r̄r , & mandato cōparatur,vt pa-
tet ēt in hoc casu.ff.de iudi.licet C.de transac.si ex falsis. in fi.ff.rē
ra.ha.l.iij.§.falsus.quod dic,vt plene no. j̄. de his q̄ fi. a p̄la.c.iij.i fi.
[Receptum.]exp̄sse ipso arbitrio promulgato . Nam si tacite per
lapsum.x.dierū,tūc habet locum lex.C.eo.cū antea.Vel dic,ꝙ idē
iuris est s̄m canones,ēt si tacite sit receptum,vt sequr.Sed primū
verius in hoc casu,vt patet in eo,qđ no.s̄.de offi.deleg. cum olim .
j.§.fi. Alias aūt hoc posset hr̄e locū.[Indistincte.]i.siue pœna pro-
missa sit,siue non.Et sic approbatur hic snīa Martini qui sic itel-
lexit.C.e.ne in arbitris ad fi.Et reprobatur opinio Bul.& Io. & se-
5 quacium suorū,sicut j & in multis alijs. M.n.spiritualis nō fuit,&
s̄m tps,qđ tunc currebat . semper diuinæ legi adhærebat ꝯ rigorē
iuris ciuilis.Iob vero non sapiebat q̄ sunt spiritus,sed tanq̄ anima
lis multiplicationi tpalium , & rigori iuris ciuilis , quasi per oīa
intendebat.Vnde & ipse & sequaces sui q̄ hodie multi sunt, spiri-
tuales opiniones rep̄hendunt.& dicūt,hæc est æquitas capiranea,
æquitas bursalis Martiniana.Sed velint nolint, hanc æqtatem de
iure necesse habent seq,vbicunq; agitur de periculo aīarū , vt no.
6 s̄.eo.nō sine.§.si.Caueat ergo sibi is qui ꝯsentit, †quia pacta , q̄tū-
cunq; ēt nuda s̄m veritatem euangelij sunt seruāda j̄. de iureiur.
& si Christus,quod dic,vt no s̄.de pact.c.j.& iij.Et miror,q̄uo pōt
aliqs vere christianus sentire ꝯrium,cū Vlpianus, q paganus fuit,
dicat.Hoc edicto fauet p̄tor naturali æqtati,qui constituta ex con
7 sensu facta custodit, † qm̄ graue est fidem fallere.No.si paganus fa
cit vim in æquitate naturalis iuris rōnabilis,qđ debet facere chri-
stianus de æquitate iuris naturalis,qđ in lege & in euangelio cōti
netur s̄.de consue.c.fi.Si sentit , ꝙ cōstituta quo ad temporalia &
humana ex ꝯsensu facta custodiantur,quid debet sentire catholi
cus de ꝯstitutis canonicis,& pactis suis seruādis, in quorū violatio
ne vertitur periculum aīæ?C.de sacrosanc.eccl.sancimus.j. xij.q.j.
p̄cipimus.Si reddit cām,qm̄ graue est fidē fallere, q̄ nec Deo pro-
miserat.Quid de baptizato.xlv. dist.de iudæis.xxiij.q.v. ad fidem?
8 Obsecro aduertant hæc ꝯria sentientes. Nam s̄m Hiero.†plus de-
bet Christi discipulus, q̄ mundi philosophus . Et vide quid dicat
9 Aug.†quia ab vno dn̄o apostatare,atq; in alterius superstitionem
ire non licet.xxvj.dist.acutius. in fi.[Ac per hoc.] s. quia spōte su-
10 sceptum est.Et sic. † ex quo semel ꝯsensit, amplius dissentire non
pōt.arg.j̄.de proba.per tuas.§.j.ver. cum nimis indignū, cum suis
ꝯcor.[Iuxta tenorem.] Pōt exponi.i. per pœnam si apposita fuit,
& sic oīno ꝯcordat s̄.c.dilecti.§.fi.Vel si non est apposita, per cen
suram ecclesiasticam qa quilibet cogendus est attendere. qđ pro-
misit,vt no.s̄.super verbo,indistincte . Sed magis ꝯuenit menti,vt
intelligas,ꝙ mandatum erat simplr̄, vt mandaretur executioni.
Nec obstat.s̄.eo.dilecti.in fi.quia pōt r̄nderi, vt ibi no. Vel forsan
Cystercienses tantundē diligebant pœnam, q̄tum ꝙ arbitriū ser
uaretur.[Executioni]per pœnam & alios modos , de qbus no.s̄.
11 cum tpe.& c.dilecti.†Sed melius dr̄ , ꝙ si quis subscripserit snīam
arbitri dicendo.ꝯfirmo snīam arbitri,vel nō ꝯdico.ꝙ tunc ex ta-
a li snīa oritur actio[a],& exceptio.C.eo.ti.ne in arbitris.§. fi. Et expo-
ne,qđ hic p̄cedit,receptum fuerit.i.subscriptum. Alias n.non suffi-
ceret emologare arbitriū,cum pœna nō subscriberetur. C.eo.cū
antea.Quidam tn̄ dicunt,ꝙ s̄m canones sufficit sola emologatio
sine subscriptione.s̄m d.n.cuius est tota hæc gl. de quibus ego sū,
vt patet in eo,qđ no.s̄.eo.in p̄ceden.gl & sup verbo,receptum.qđ
dic,vt no.in eadem gl.[Si vero receptum.]ver. [Non fuerit.]sub-
audi,nō est mandandū executioni ꝯ partem plebani, sed ꝯ procu
ratorem,q cum nō haberet mandatū, vr̄ se liti obtulisse , & sic se
astrinxit,nō ecclesiam,ēt si iurauit,quia iuro suo &c. vt in seq̄uē-
ti ver. Et si vis scire ad quid agetur ꝯ ipsum pcuratorem, distīgue.
[Quia refert,vtrum fuerit &c.de obseruando.] Vr̄,ꝙ licet ex snīa
arbitri non detur actio,vel exceptio rei iudicatæ . C.e.ti.l.i.dari tn̄
12 debet exceptio pacti,nam eo ipso,ꝙ aliquis promisit stare snīæ ar-
bitri,pactum seruandum est,nec debet ꝯuenire.ff.de pac.l.j.& l.iu
risgentium.§.p̄tor ait.Sed ꝯdicit lex dicens ꝙ non datur exceptio,
sed sola pœnę petitio.ff.e.l.ij.Sol. Dicunt quidam , ꝙ oīa pacta,q̄
in compromissis ponuntur , intelligenda sunt sub disiunctione
hac.Ego promitto,ꝙ stabo snīæ,vel ꝙ soluam pœnam, & iō suffi
cit,ꝙ alterum fiat,vt patet in eo,qđ le.& no.s̄.de rescrip.inter cœ-
teras.Et iste intell's datur sibi a iure, alioquin nisi talis interp̄tatio
haberetur a iure , standum esset præcise snīæ , & ex pacto daretur
hæc exceptio,nec mutatur hæc interp̄tatio,& si fiat compromis-
sum iuro firmatum.Nam & sic intelligitur,ꝙ seruabit snīam,vel
pęnam soluet.ar in eo,qđ le.& no.j̄.de iureiur. quemadmodum,
multo minus mutatur,si sola interueniat stipulatio sine adiectio
ne pœnæ.Nam & tunc sufficit ꝯdemnato,ꝙ seruet snīam,vel in-
teresse p̄stet.ff.eo.diem proferre.§.fi.Et ꝙ isti bene dicant, ex eo ap
paret,quia olim si non interuenisset stipulatio, semp dabatur pa-
13 cti exceptio.†Hodie etiam si emologatum sit, datur actio & exce
b ptio[b].C.eo.tit.cum antea . Imò & vbi actor stipulatur sub pœna
stari snīæ,nihilominus reo stipulanti datur exceptio.ff.eod.ti.si de
meis.Et hæc locum hn̄t,vbi stipulatur snīæ, dicto vel arbitrio sta-
re cum pœna,vel sine pœna . Nam si exp̄sse stipularetur rem,de
qua agitur,vel aliqđ dari,vel fieri s̄m snīam arbitri,tunc si pro ip-
so snīaretur,posset agere ad rem ipsam, vel factum stipulatum.&
idem est in reo,si exp̄sse stipuletur rē,q̄ ab eo petitur.amplius non
peti.In hoc.n.casu,si snīetur pro eo,exceptionem habebit,immo
plus vr̄,ꝙ etiam p̄dicta non exp̄sse stipuletur , sed solum pactum
fiat in ꝯtinenti post stipulationem emissam de parendo snīæ , ꝙ
p̄dicta dentur,vel fiant, vel non fiant , ꝙ ex tunc tale pactū infor-
mat stipulatio p̄cedens.ita ꝙ pareat actionem , & exceptionē.C.
de pactis.petens.ff.si certum pe.lecta.ff.de pact. iurisgentium.§.q-
nimmo.Vtiq; & plus vr̄,ꝙ etiam partes vīr tacite renuntiare p̄di
cto intellectui,vt si partes stipulentur stare snīæ sub pœna , soluta
pęna pactum manet ratum.Nam hic agi pōt ex stipulatu, vt fiat
qđ iudicatum est.ff.de transac. qui fidem , & si ꝯdemnatus fuerit
in mora agetur ad pœnam , & postea nihilominus ad rem iudi-
catam,vt patet in eo,qđ no s̄.e.dilecti. in fi. Nec obstat.ff.de exce.
doli apud Celsum.§ Labeo.quia loqtur,qn̄ nō erat dictum in cō
promisso.ꝙ soluta pęna arbitrium ratū esset. Alij tn̄ dicunt,ꝙ in
prædicto casu non pōt agi ad rem iudicatam,sed ad interesse tm̄.
Si q̄ras causam, quare p̄dictus intellectus fuit accōmodatus stipu
lationi in compromisso factæ.Rō hæc est , quia cū arbiter sine ti-
more retractationis possit proferre iniquam snīam.ff.eod.tit.diē.
§ j.Et qum ad hoc sit ei data potestas latissima iustum fuit,vt in
hoc restringeretur , ne vnq̄ p suā snīam res sua pręcise alicui au-
ferretur.Sed sufficeret vl̄ pœnam,vel interesse p̄stare, nec daretur
ex snīa actio,vel exceptio.C.eo.ti.l.j.ff.e.tit.l.ij.ar.tn̄ ꝯ. C.de iudæis,
iudęi.s̄m d.n.cuius est tota hæc gl.Tu dic,vt no s̄. in p̄ceden.glo.
& j̄ eo.ver.ac si nulla.[Si quidē.]ver.[Si pœna.]s.certa.j̄.eod.c.pe.
rn̄.i. Alioquin agetur ad interesse.ff.eo.non aūt,& hoc est hic sup
plendum [Agi poterit.]ꝯ compromittentem, non ꝯ plebanum,
d.n.vt patet in seq.ver. [Ad pœnam.] vt C.eo.l.j.& auth.decreuit,
nisi posset impetrari,ꝙ arbitrium seruaretur, sic.n.vitaret.pœnā.
s̄.eo.dilecti.in fi.quis etiam is,ꝯ quem latum est arbitriū, in mo-
ra fuisset.ff.e l fi.[At si nulla.]ver.neq; certa.neq; incerta . [Sed ꝙ
simplr &c.]q.d.ēt p nudum pactum,vt patet in eo, qđ no.s̄.e.sup
verbo,indistincte. Sed dn̄i hoc verum dicunt , si stipulatio inter-
cessit,& tn̄ lex,per quam hoc dicunt,& ex qua hæc verba sumū-
tur,non dicit hoc,imò ponit hæc eadem verba , sed simplr &c.ff.
eo.diem proferre,§.fi.ad idem.ff.si qui in ius uo. non ie.l.fi. [Ad
interesse.]i.ad expensas,quas fecit in litem coram compromissa-
riis,& non ad ipsam rē,in qua ꝯdemnatus est reus,quia non inter
est vincentis si sua non erat.vel sibi debita.Si autē sua erat,adhuc
non interest,quia & post snīam arbitri , sua manet, & si ēt snīam
ꝯriam reportauerit,non obstante snīa ipsam petere potest.ff.e.tit.
si rem.s̄m d.n. Ego intelligo hoc de omni interesse , & simplr si-
cut sonat,qa verbum simplr prolatum , simplr est intelligēdum,
14 vt patet in eo,qđ leg.& no.j̄.de testis.relatum.ij.rn̄.j. † Et interesse
extenditur ēt ad expensas litis futuræ.ff.de mino.l.minor.xxv an-
nis subuenitur.[Conueniri.]Subaudi,& non pars plebani,siue ec
clesia sua,non solum si procurator hoc simplr promisisset . Qui-
nimmo etiam si iurasset,& huic subauditur ꝯtinuatur id, qđ seq-
tur.[Quia iuro suo &c.]vt probatur in eo,qđ le.& no.s̄. eo. perue-
nit.[Obligare.]Et iō mandata est snīa executioni ꝯ ipsum procu
ratorem,tanq̄ ꝯ illum,qui vr̄ se liti obtulisse.vt.ff.de procur.Plau-
tius.& ff.de rei ven.l.is qui se obtulit.& duabus.ll.seq.ff. de rei ven.
l.iiij.Nec obstat,ꝙ aduersarius cum sibi obligare non intendebat,
sed

ADDITIONES.

a ¶Oritur actio.Adde do.Ab.hic post istum,& glo.pe.cui d.And.Bart.addit
Ioan.de Ana.consil.xvi.& consil.i.& Fulgo.consil.clxxx.& Raphaelē com-
men.consil.7.
b ¶Ex arbitrio emologato datur actio,& exceptio.Adde de hoc late per d.
Ab.super gl.pe.hic.& Bar.in l.i.& in l.ait prætor.ff.de re iudi.& in l.si socie
tatem.§.arbitrorum.ver.quæro vtrum ex sententia.

15 sed plebanum,quia † sæpe extra id,qđ agitur, tacita obligatio ꝓtrahitur.ff.cõmodati.si is qui.in fi.ff.si certum pe. ciuitas. Vel dic, ꝙ ex quo ab eo aliquid stipulatur,credendum est, ꝙ eum sibi semp obligare intendat,nisi ꝛrium dicceretur.ar.C.de ꝓhen. stipu.l.j.ſm
16 d.no.Patet,†ergo per p̄dicta breuis distinctio , aut.n.arbitrium ab vtraq; parte sp̄te suscipitur.i.emologatur,siue approbatur, & sic indistincte mandatur executioni.ſ.eo.§.j. Aut non recipitur,subaudi,sed infra.x.dies p̄dicitur.& in hoc casu si certa pœna apposita est,ad ipsam agitur,vt.ſ.eo.ver.& si quidem.Si vero pœna incerta vel nulla apposita fuit,sed simp̄r promiserunt partes ab initio, ꝙ arbitrio starent,ad interesse agitur,vt.ſ.ver.at si nulla, qđ intelligc,nisi de euidenti iniquitate ꝓstet continente pc̄tm̃ mortale.Nã in hoc casu sñia retractatur,ſm qđ le.& no.ſ.eo.c.ij.§.fi.Quod si iurm̃ interceſſerit,indistincte mandatur executioni ꝓtra illum,ꝙ iurõ se potuit obligare, dũmodo & æquitate subnixum sit , & sic intellige,qđ hic dicit,& ſ.eo.non sine.in fi. Idem est & si fidei interpositione firmatum sit.ſ.eo.quenit.Sed quare auditur,qñ simp̄r promisit,nec cogitur p̄cise seruare arbitrium , quia p̄t causari, ꝙ non ꝓmisisset,si ꝙ ita pronuntiaretur, credidisset.ar.ff.de riru nup.q̃q̃.Nec ob.qđ no.ſ.e.super verbo,indistincte,quia intelligitur,qñ hoc approbauit ex post facto prolato arbitrio. Quare,
17 †ergo non p̄t causari ignorantia qñ iurauit, cum apud Deũ nõ sit dria.xxij.q.v.iurã? Rñdeo.Hoc facit ecclesia in reuerẽtiam iurã, vt no.ſ.qđ metus cã.ad audientiam.rñ.j. Et ſm hanc breuem distinctionem reduces ad ꝓsonãtiam quicquid no. de hac materia in ſumma.eo.ti.§.qualiter ꝓstituatur.rñ.j.& ſub.§. sed mens,vsque ad ver.sed nunquid religiosi.[Quod aũt a duobus.]ver. [Latũ]pp qđ dicebatur nõ valere,vt.ſ.e.§.j.ver.& arbitrium. [Nequaq̃.]&c. [Cum authoritate &c.] Et ita authoritate superioris p̄t cõpromitti in clericum & laicum[a], vt hic dicit . In solum aũt laicum hoc fieri non posset,q̃uis q̃dam ꝓrarium notent , vt le.& no.ſ.c. proxi Sed nec in clericũ & laicum factum valeret sine authoritate superioris,& ita hæc authoritas multum operatur ,vt le.& no. ſ.de transac.de cœtero & c.veniens.j.de præbẽ.nisi essent.j.de cen
1 sibus ſignificauit.† In hoc ct casu magis dignum ꝛtrahit ad se minus dignũ.ſi.ſ.de ꝓfe.eccle.qđ in dubiis. Item vr̃ ex hac litera , ꝙ delegatus debet cogere arbitrum,& arbitrium executioni mãdare,& non ordinarius . Tu dicas, ꝙ ordinarius habet hoc facere,vt j.eo.innotuit.j.de ſ.compe.ſi qs ꝓtra clericum. ff.eo.l.iii.§.j.& §. ait prætor.Et nõ delegatus,nisi ei ſpecialiter committatur, vt hic dicit.Vel nisi qñ delegatus recusatur,vt suspectus,vt.ſ. de offi.del. ſuſpitionis,& sic loquitur.C.de iudi.l.finali.

ADDITIO.

a ¶In clericum & laicum.Adde si est compromiſſum in clericum & laicũ, & discordant,quis erit iudex competẽs pro tertio eligendo, an clericus, an laicus.Nota.eo.de Neapo.in l.iurisperitos.§.cũ oriundus.ff.de excuſa.tuto.

SVMMARIVM.

1 *Sententia finem imponit negotio.*
2 *Iudicium redditur in inuitum.*
3 *Arbiter in causa matrimoniali assumi non potest.*
4 *Arbiter sententiare non potest aliqua parte absente.*
5 *Sententia contra mortuum non valet,si feratur.*
6 *Compromiſſum soluitur parte mortua.*
7 *Res quæ ibet redit de facili ad id quod sibi ab initio ius & natura concesſit.*
8 *Prælatura vacans,inuenire non potest.*
9 *Res litigiosa in alium transferri non potest.*
10 *Nemini facit iniuriam,qui utitur iure suo.*
11 *Electio non est celebranda,pendente alia.*
12 *Edictum peremptorium soluitur morte citati.*
13 *Morte arbitri uel alterius litigatorum, an soluatur.*

CAP. X.

EX parte tua. Fuit.]Alias est. [In Colonia.] ciuitate nobili , & Metropoli Germaniæ. [Diuiserunt.] qđ non est nouum,nec reꝓhensibile.viij.q.i. non est nouũ . Alias nec nouũ est. lxiij.dist.c.fi.Est tñ qñq; ecclesiis damnosum & onerosum, & ẽt periculosum,vt pater.ſ.de elec.quia pp.& c. ne pro defectu.& ca. cum inter vniuersas. [H. de Iuliaco.] Alias Viriaco.ab vna parte electum, ꝙ pendente lite ad sñiam proferendam mortuus est,vt j.§.i.[Et.C.de Lõbardia.]alias.G.ab altera parte electum . [Cũque postmodũ.]ver.[Tractaretur.]coram te , vt ſequtur . [Et partes.]i. electi.ſm d.n.Tu vero dicas & partes.ſeligentes,& non electi , & sic plana est decre.[In te demum.]ſ.archiep̄m. Colonienſem,cui loquitur,& sic patet,ꝙ ꝓmitti potest in ordinarium.qđ dic,vt no.ſ.eo.cum tpe.rñ.j.[Fide præstita.]De hoc dic,vt no.ſ.eod.non sine.§.i.& c.peruenit.rñ.j. [Curauerũt.] retenta sibi nihilominus ordinaria potestate.[Qui causæ meritis &c.]ver.& dic qui i.tu.Vr̃ subaudi,te dico,qui causæ meritis &c.[Diligenter.]ſi.ſ.de resti.in inte.ſuscitata.& c.auditis.[Diffinitiuam sñiam.]i. arbitrium.ſm
1 d.no.Imò sñiam, † quæ finem imponit negotio.ff.de re iudi.l.j.& hoc sonat hæc litera.& intelligas,ꝙ archiep̄s hoc ꝓmiſſum recepit,iurisdictione ordinaria sibi retenta . Vnde non solum tanq̃ arbiter,sed ẽt tanq̃ ordinarius procedebat,vt patet in ſeq.glo.& p̄.

ce.[Consentientibus.] maxime,nam in eo, ꝙ ordinarius. ẽt ipsis
2 inuitis,† diem potuit assignare,ga iudicium redditur in inuitum, ff.de ver ob.inueni ſtipulantem.Et necesse est,ꝙ hic assignauit diem tanq̃ ordinarius.nam in eo,ꝙ arbiter nõ posset dare diffinitiuam sñiam,sed mandatũ tm̃,cum nec ordinarius ver-
3 arbiter possit esse,vt no.ſ.eo.cum tpe.rñ.j.Maxime,† cũ nec in cã matrimoniali arbiter assumi possit.ſ.de resti.in inte.ca.pe. in fi,& ſ.de transac.c.fi.Et hic agebatur , quasi de matrimonio ſpirituali, illud ẽt certum est,ꝙ si esset verus arbiter , non posset hunc diem prorogare,nisi a partibus hanc recipet potestatẽ,vt.ff.e. nõ distinguemus.§.fi.[Præfixisti.]Si pars in termino ab arbitro constituto non ꝓareat,pœna ꝓmittitur.ff.eo.ti.diem proferre.§.si quis litigatorum.C.eo.ti.l.ij. Non tñ semp, sed tunc qñ per partis absentiã fit,ꝙ minus arbitretur , vt quia ad sñiam ferẽdam erat terminus peremptorius assignatus.ſ.de of.dele.consuluit . Vel ẽt ante litem ꝓte.ad ꝓparendum. Vel post ante sñiam non ꝓparet.Quia si nũq̃
4 ꝓparet,† nunq̃ pōt ab arbitro[a],dari sñia,cum non possit sñiari al-
a qua parte absente,nisi aliud dictum sit.ff.eo. tit. diem proferre.§.j. & ij.& §.si quis litigatorum.Si vero nõ sit citatus perẽptorie,non ꝓmittitur pœna,imò plus dicunt quidam,qđ ẽt si post litem cõte. citetur pars pemptorie,vt videat testes iurare,vt.ad alia ꝛtra,quæ parte absente & ꝓtumace expediri p̄nt. j. de testibus, in noĩe dñi. non ꝓmittitur pœna,& si citatus non veniat,quia per eius absentiam nõ impeditur processus arbitri.ar.ff.eo.titu.l.j.Sed dices,qño ergo punietur ꝓtumacia in p̄dictis casibus,qñ peremptoriũ non emanauit?Rñdeo in sñia ꝓdemnabit eũ arbiter in expensis,qđ licet exp̄sse in ꝓmiſſum non venerit, est tñ ei ꝓtiguum & cohærens.Et idem de fructibus,& solutionis termino est dicendũ.ff.e. ti.quid tñ.§.solutioni.& ar.ff.iudi.sol.iam rñ.§.in hac.ff. de re iudi. Paulus.ff.de procu.ad rem mobilẽ.& l.ad legatũ . Sed & si citatus non peremptorie expresse dicat se nõ venire , pœna ꝓmittitur.ff. de re iudi.ꝓtumacia.Quidam tñ dicunt (& forte non male) ꝙ arbiter debet absoluere p̄sentem ab instantia arbitrij pp ꝓtumaciã aduersarij,& ex tunc pōt petere pœnam,qa id dicit, pp quod a lite discedit.ar.ff.e.ti.qualẽ.§.dicere.Item qa arbitria ad instar iudiciorũ &c.ff.e.ti.l.i.ſm d.n.cuius est hæc tota gl.Et de hac materia no.ſ.eo.cum dilectus.§.fi. ¶Interim vero.] ij. pars.ſ. pendente die ad ferendam sñiam assignata.[Sublato.]Et iõ ſolutum est cõ-
5 promiſſum,adeo ꝙ si ꝓtra,† mortuum feratur sñia ,nõ tenet.ff.de re iudi.in ſumma.§ fi & l.q̃situm.§.ſonticus.& §. ſeq.ff.qui satisd. cog.si decesserit.Sed adhuc durat pp adhærentia , siue adiacentia, vel ex hoc dependentia,vt.ſ.sciatur, ꝙ sint priuati potestate eligendi,de quo ẽt post mortem pronuntiabitur.arg ff.de rei ven.vtiq;. C.si pen.app.q̃uis.Sed ꝺ.quia in lite,quæ inter electos vertitur, nõ vr̃ venire hoc , ẽt si vterq; viueret . Quid.n.ad ipsos de priuatione electionis canonicorũ?nihil.ar.C.res inter alios.ac. p totum . Sed & q̃uis de p̄dictis posset post mortem iudicare iudex,non tñ arbiter,nisi aliud dictum sit,vt pater.ff.eo.ti.quid tñ.§. fi & l. sed inter-
6 pellatur.§.fi.Nam parte,† mortua,vel ꝓtumace,soluitur compro-
b missum[b],vt ibi probatur,q̃uis pœna ꝓmittatur.ff.eo.ti. diem proferre.§.si quis litigatorũ. Sed nec acta inter viuum & mortuũ nabita.puta,attestationes,& lis ia valebunt.Si vero viuus agat ꝺ loco mortui ſubrogatũ,ga nec ſuccedit in lite,cũ nõ sit hæres.Nec ſuccessor vniuersalis,q̃tum ad confirmationem de qua agebatur.qa q̃tum ad illam,neuter agebat noĩe ecclesiæ,sed vterque ius ſuum ꝓprium & spāle prosequebatur.ar.in eo,qđ le.& no.ſ.de elec.publicato.Item ha res eius nõ prosequitur cãm defuncti , quia cum realis sit actio,q̃ erat inter eos.ſ. quis eorũ haberet ius in p̄latura, & hęres ipsam non possideat,nec dolo desiit possidere, nec ẽt ius, qđ defunctus se hr̃e proponebat,non dabatur ꝺ ipsum hæredem actio,vel sñia.ff.de rei ven.si aũt . Quid ergo faciet iste ſuperstes? Rñdeo,si sit nouus aduersarius, ei ſubstitutus inchoabit litem cũ illo . Nullo aũt aduersario ſuscitato petet ꝓfirmationem ab ordinario,& ꝓcedetur in petitione ſua sicut no.ſ.de transac. de cœtero.Quid si fuit ꝓfirmatus & habuit p̄laturam in pace , sed postea amisit possessionem forsan p desidiã ſuam? Rñ.si reperiat possessionem vacuam,q̃ nunq̃ fuit ab alio occupata,intrabit eã . Et idẽ ſm quosdam etiam si fuerit p alium occupata , dũ tamen modo vacet,siue p̄ mortem noui occupatoris, siue p̄ aliũ modũ . Nam & si possessio ad dñm redeat,ꝓmodum retentionis habet.j. de or-
7 di.cog.cum dilectus.xvj.q.iij.§.potest.Et q̃libet , † res redit de facili ad id,qđ sibi ab initio ius & nã cõcessit.ff.de pac.si vnus. §. pactus ne peteret.& ar.j.de censibus.cũ venerabilis.§.j.ad fi. Recuperet ergo ecclesiam q̃tumcunque pōt,cum non sit ea priuatus,p ſñiam iuris,vel hoĩs,ar.vij.q.j.pastoralis.Nec obstat. C. vnde vi.cum q̃rebatur,quia lex illa locũ habet,qñ non dñs, vel quasi possessionem

vacuam

ADDITIONES.

a ¶Arbiter sententiare non potest aliqua parte absente, nisi aliud dictũ sit, adde Bar.in l.si quis arbitratu.ff.de ver.obl.Et quid de arbitratore,pereundem Bar.in l.si societatem.§.arbitrorum in ultimis uerbis.ff. pro socio.

b ¶Soluitur compromiſſum.Adde,qualiter finiatur arbitrium,Spec.eo.tit. §.finitur autem & Bar.in l.societatem.ff.pro socio.

vacuam occupat.Porro nos loquimur de Sed canonice instituto, sic de illo de quo ꝓstat,ꝙ ius habet in p̄latura.ſ.de elec. transmiſ-
8 sa.Sed ꝺ,quia † non pōt inueniri p̄latura vacans,nam mortuo vel cedente p̄lato,statim ipsius p̄laturæ custodiam habet aliquis, puta,eps vel archidiaconus,vel capl̃m,vel patronus,vel œconomus, vel quiuis alius,vt patet.j.de app.bonæ memoriæ.j. de insti.cum veniſſent,j.de testis.relatum.ij.lxiij.dist.si in plebibus. Sol.q̃uis tales custodiant bona p̄laturæ,non tñ possident p̄laturam. Quicqd aũt dictũ sit, istud firmiter est tenendũ, ꝙ si in recuperanda possessione inueniat resistentes,non debet sibi ius dicere,nec violentiam inferre.ar.ſ.de elec.bonæ memoriæ.ii.C. ne quis in ſua causa iudi.in rubro & in nigro.C.de edicto diui adri.toll.l.iij. C. vnde vi.si quis in tantam.ff.qđ metus cã,extat enim decre.ff. ad l.Iul.de vi pri.creditores.Sed nec noua acquisitio possessionis authoritate propria facta extendenda est,sicut extẽditur,qñ de p̄latura p eum ad quem ptinet inuestitur,seu installatur, & de hoc alibi not. Sed quid si alius,qui medio tpe possedit, p eum , ad quem spectabat, fuit institutus? Rñdeo si primus non fuit primo canonice remotus,puta,quia non fuit citatus,vel per sñiam iuris, vel hoĩs priuatus.Vel quia post ap.legitimam sñia lata fuit, vel alio mõ consiſti, patet,ꝙ ſeda institutio non tenuit,vt patet in eo , qđ le.& no.ſ.de ꝓcess.p.c.j.In quo quidem casu licet primo istituto occupare possessionem p̄laturæ,si eam vacantem reperiat , nec aliquem inueniat resistentem,vt dictũ est.ſ.Sinaũt institutio ſedi tenuit,puta, quia primus per sñiam q̃uis iniquam , a qua nemo appellauit,amotus fuit,non occurrit rõ, quare postea ẽt vacantem p̄laturam valeat occupare. Nam & si post iniustam sñiam dñs maneat. ff. de condic.inde.Iulianus rñ ex tali sñia per appłonem non ſuspensa oritur actio,& exceptio.j.de re iudi.cũ inter vos. Cõsilium aũt est,ꝙ si talis vult ſecure procedere,in oi casu vadat ad iudicem,& imploret eius officium,vt cognoſcat , an p̄latura ad ipsum pertineat,& si inueniat pertinere,det ei possessionẽ.C.de bonis vacã.l. pe.& fi.li.x.ſm d.n.cuius est hæc tota glo.Sed quid si tractus in iudicium,ducat causam vſq; prope sñiam. & tunc videns,qp ꝺ ipsũ sñia est ferenda,renuntiat iuri qđ habet in manibus ordinarii, & ordinarius alij confert beneficiũ,de quo agebatur.Nam ſm hoc oportet,substitutum de nouo citari,& cum ipso litem inchoari, & idem facere pōt iste ſecundus.ſ.renuntiare prope sñiam. Idem & tertius,& quartus,& quintus,& sic in ĩfinitum. Quid ergo erit? Vtiq; in tali casu ꝓsueuit sedes apostolica ex ſuo officio ſubuenire,& inquirere veritatem,vt sic processus nõ pereat,nec res in infinitũ vadat.sicut fecit dñs Clemens Papa quartus in cã Balmeñ. monasterij Bisũtinę dıœcesis.Et bene,vt patet in eo,qđ le.& no. ſ.ea.glo.ver.consilium aũt est.& j.de ſimo. licet Hely. §.j.in fi.j.de dolo & ꝓtu.c.finem.& c.fi.extra do.n.de rescriptis,cum in multis, li.vj.Et de hoc no.exp̄ssius.ſ.de elec.dudũ.ii.§. nos igitur.& j.in ſequenti glo.[De medio.]i.mortuo,quod dic, vt no.ſ.de offi.deleg. licet.[Inhibere.]Et male,ga nec ꝓstabat eis , ꝙ pars aduersa esset priuata prãte eligẽdi,nec ꝙ alia electio.ſ.viuẽtis nulla esset ipso iu
re uel nõ,& ẽt si electio viuentis ipso iure nulla eẽt,tñ ẽt ps sua ab eligẽdo ñ poterat ꝓhiberi.ſ.de elec.dudũ.j.& c.auditis.vbi de hoc. & hęc rõ,quare in hac Decre.nõ diffinit,ꝙ ſeda electio facta post mortẽ.H.non teneat,q̃uis dicat , ꝙ ordinarium erat , ꝙ primo de electione viui cognoſceretur, q̃ ad aliam electionẽ procederetur. Sed nec tunc ẽt poterant ꝓcedere,nisi vocatis & aliis,qui & si credant electionẽ ſuam nullam esſe,tñ interesse debent.ſ.de elec.cũ terra,In aliis vero vr̃,qp ẽt si electio viuentis nulla esſet, tamen illi, qui ei adhærebant,nõ debuerunt iterato procedere ad aliam electionẽ,ex quo adhuc erat lis de electione viuentis . Nec obstat.ſ. de elec.dudũ.ij.§.nos igitur.& c.auditis. quia videntur hr̃e locum tm̃,anteq̃ incipiat litigari inter electos. Nam ex quo litigiũ est de p̄latura,vel aliquo iure,non licet ipsum transferre in aliũ , cũ res facta sit litigiosa,& iõ bona fuit ꝓhibitio , sicut ex ſequentibus apparet.ĩ.§.j.ver.priusq̃ tñ &c.Nec obstat rõ ſuperior.l.ꝙ non debent prohiberi eligere,nisi conſtet,ꝙ prima electio.ſ. viuentis esſet aliqua,qa illud locum habet, vbi hi qui ꝓhibentur nullã prius electionẽ fecisſent. Secus vbi elegerunt , ſed eorũ electus mortuꝰ est. Sed & alia rõne bona fuit prohibitio, qa cũ dubium esſet,an prima electio teneret,nõ debuit ꝓcedi ad ſcdam.ar.ſ. de elec.dudũ.j. ad qđ pōt rñderi,ꝙ dubietas electionis primę nõ impedit ſcdam, ſed nullitas,vt no.ſ.de elec.ꝓsiderauimus. Ideo vr̃ aliis,ꝙ superior
9 rõ prævalet.ſ.quia † res litigiosa in aliũ transferri nõ debet.C.de liti.l.fi.qđ vitium ſm quosdã ẽt in corpalibus locũ habet, vt ibi.& C.de liti.l.ij. & si non haberet locũ , ad minus incidit in pœnam translatæ actionis,vel trãslati iuris dubitati.de quo no.ſ. de ali.iu. mu.cã facta.ex parte.Sed ꝺ , quia hic nõ agebatur inter electores, qui ꝺ ꝓhibitionẽ elegerunt & electos , & sic nullam rẽ litigiosam transtulerunt in alium,cũ nec esſet lis inter eos. Item hic nõ petebatur dñium p̄laturæ,sed tantũ q̃rebatur quis hr̃et ius in electione,vt apparet.ſ.eo.rñ.j.ver. cũque postmodum &c. Præterea electores nunq̃ dicuntur trãsferre dñium p̄laturæ , licet p eos derur ius,per qđ peri pōt p̄latura.vt pater.ſ.de elec.publicato . Electi nẽ-
pe canonice pōt petere ꝓfirmationẽ,& confirmati obedientiam

a subditis, nõ tamen p̄laturam,q̃ nec electores dare possunt,imò potius dat eam ꝓfirmator.vt patet ĩ eo,qđ le.& no.ſ.de elec.post-
q̃ is.& c.cũ in cunctis.& c.transmiſſam.& ca.nihil est. Licet ergo ius petendi oĩa ista ab electione ortum habeat , nõ tamẽ electo p̄laturam ꝓfert.Quid ergo si idem sit electo & ꝓfirmator,vt.ſ.de elec.cum inter canonicos,& p̄laturam , q̃ ab eo petitur ĩ iudicio, transfert in aliũ.Nunquid tenetur pœna litigiosi? Rñdeo nõ.Tũ quia nec cũ eo agitur tanq̃ cũ parte . Tũ quia & si ius conferendi p̄laturam quasi possideat,non tñ possidet p̄laturam . ergo nõ est res litigiosa,vt patet.C.de liti.auth.litigiosa.Verũ si hoc ius petere tur ab aliquo tanq̃ a parte,& transferretur in alium, tunc posset dici,ꝙ haberet locũ pœna litigiosi ſm illos , qui dicunt,ꝙ etiã in corpalibus locũ habet.& eodẽ modo si aliquis peteret p̄laturam transferri a possidente,& possidens transferret in aliũ ipsam p̄laturam,posset hr̃e locũ pœna litigiosi,vt patet in eo,qđ leg.& no.j.vt
lite pen ecclia.j.& si diligenter attendas directe agendo , nõ recte implorat aliquis officiũ iudicis ad p̄laturam sibi reddendam,vel quod cũq; aliud ius,nisi aduersus eũ,qui illud possidet. Sed ꝺ ipsũ talis petitio proposita rem facit litigiosam,sic actũ fuit.j.de re iudi.cum Bertholdus.Igitur si aliquis perit ꝓfirmationẽ p̄laturæ vel alterius iuris,nunq̃ per hoc ꝓstituitur res litigiosa, quia nõ agitur de dãio,vel ẽt quasi dãio dignitatis, qđ necessarium est ad hoc, vt res litigiosa dicatur.C.de liti authẽ.litigiosa. Sed nec fit res litigiosa,si obedientia petatur a subditis,vel liĝia. Non.n.sunt hi modi agẽdi ad rẽ,sed ad factũ.Qualiter aũt in his agendũ sit,no.ſ.de ma.& ob.illud.& c.cũ in ecclesiis.& ca.his quæ. Sed nec pōt dici, ꝙ isti electores inciderint in pœnam translatæ actionis, vel dubitati iuris,quia in hanc nõ incidit,nisi ille qui actionẽ,vel ius hẽt, & eam vel illud transfert in alium. C.man l.pe.& fi. Hic aũt nec aliquis de electis ius ſuũ transtulit in aliũ,sed nec electores ipsi i?, qđ apud eos erat (.ſ.ius eligendi) in alios transtulerunt , imò iure ſuo vſi sunt.ſeligẽdo. Hoc.n.est fructus iuris eligendi.& sic patet
10 ꝙ nõ fuerunt ꝓhibendi, †quia nemini facit iniuriam , qui vtitur iure ſuo.ſ.de elec.cũ eccłia Vulterana.Sed nec de iure eligẽdi erat q̃stio,imò cuius electio valeret,nec elegerunt quẽq̃,vt alium vexarent,vel impugnarent.Hoc.n.esset reꝓhensibile,sed vt ius ſuum retinerent,& ipso vterentur.ſm d.n.cuius est hæc tota glo. Quod & licitum fuit,vt patet.ſ.de resti.in inte.c.ij.Verũ si gloſſas dni.n. & nr̃as in hoc.c.positas ſubtiliter examinaueris,ĩuenies,ꝙ aliquæ earũ obfuscant,& aliæ aperiunt & elucidant verũ istius ca.intellectũ, q̃uis & ex p̄dictis multa practicatoria & vtilia possit lector recolligere ſtudioſus.Et br̃.d.n.intelligit, ꝙ inter electos tantũ eẽt q̃stio.Nos intelligimus,ꝙ & inter eligentes. Do.n. intelligit,ꝙ archiep̄s processit,tanq̃ arbiter tantũ. Nos ĩtelligimus, ꝙ & tanq̃ ordinarius,alioquin certũ est , ꝙ & morte expirasset iurisdictio ſua, nec potuisset aliqd prohibere.D.n. intelligit , ꝙ ꝓhibitio non valuit,& ꝙ non diffinitur hic , verũ ſeda electio renuerit, vel non. Nos dicimus,ꝙ tanq̃ ordinarius hoc ꝓhibere potuit,qđ d.n.vr̃ hic ꝓcessisse.Dicimus ẽt,ꝙ ſeda electio nõ valuit, vt no.j.eo.c.fi.quod
11 dic,vt ibi no.[Curati.]Et bene,vt patet in fi. † quia pendente electione alterius ſuperstitis,nõ erat alia electio celebranda.j.de cõcess.p.post electionẽ.in fi.qđ dic,vt le.& no.ſ.de elec.ꝓsiderauimus. & capi.auditis.[Quorum.]ſ.canonicorum.]Elegerunt.]& male. ¶Die igitur.]iij.pars.[Dictus.B.]sñia pendẽte electus, ipsemet igitur ius ſuum ꝓsequebatur.qđ dic,vt no.ſ.de elec.publicato.[Allegauit.] & male,vt declarant ſequentia. Vr̃ tamen,ꝙ bene,quia si quis fideiusserit alterũ de litigatoribus iudicio ſisti,& ille pro quo fideiussit moriatur,non debet ꝓtor fideiussorẽ cogere ipsum amplius exhibere,ga cautio euanuit.ff. qui satisd.co.si decesserit. †Sic
12 & soluitur edictum ꝓemptorium morte citati , quia ꝺ ipsum lata sñia nõ valeret.ff.de re iudi.in sñiis , Alias incipit.in ſumma.
13 §.vl.&.l.ſeq.†Quinimmo & morte litigatoris ſolutũ est ꝓmiſſum,vt in ſequen.ver.Rñdeo.licet iudicium & arbitriũ morte litigatoris ſoluatur q̃tum ad personam ipsius mortui , ar.ff.de rei vẽ. si hoĩem.§.Paulus,durat tñ qñq; q̃tum ad accessoria,sicuti fructꝰ, & accessiones,& sñia.Sicut ꝓbatur de iudicio.ff.de rei ven. vtiq; & C.si pen.app.l.j.& l.iij.& l.q̃uis.C.ne de statu defunc.q̃uis. C. si reꝰ vel accu.mor.ſu l.fi.& de arbitrio.ff.eo.non distinguemus.§.item non est cogendus.Sic & necesse fuit,ꝙ hic daretur sñia,anteq̃ electio alia fieret,ꝙ quam declararetur , vtrum ſup testes ius hr̃et in ꝓpositura necne,vt.ſ.ſequitur , cui p mortem alterius nihil detrahebatur.[Quia pp.]ver.quia dr̃, qđ non pōt procedere , cũ morte
a litigatoris[a],ſolutum fuerit ꝓmiſſum,vt no.in ꝓceden.gl. [Tibia nobis.]&c.[Postulanti.]vtrum ꝓcedere debeas . [Breuiter rñdemus.]ſubaudi,ꝙ sic.Nec obstat,qđ obiectũ est de arbitrio,siue ꝓmiſſo.[Quod q̃uis hoc arbitriũ &c.]ſub.non ramen iurisdictio ordinaria,nec ẽt arbitrium q̃tum ad eligentes , & electionẽ, de qua prius pronũtiari oportuit, q̃ ꝓcessus fieret ad ſcdam,vt le. & no.ſup verbo,allegauit.Vel dic , ꝙ nullo mõ expirat hic ꝓmiſſum,

ADDITIO.

a ¶Morte litigatoris.Adde,utrum morte arbitri,uel alterius litigatorum ſoluatur arbitrium,plene per Spec.e.ti.§ finitur autem.ver. item morte.

missum,ꝙ enim dicimus morte solui compromissum , verū est,
quando arbiter moritur.ff.de ver.ob.si quis arbitratu.ff.eo.in cō-
promissis.Vel alter ex litigatoribu vt ĵ.eo.c.fi. Hic aūt nec arbiter
mortuus est.qui hanc ꝯsultationem facit.Neq; partes.quia nō ele
cti cōpromiserunt,sed eligentes,et no.ŝ.e.rñ.j.ver. cunq; postmo
dum.sed nec id,de quo agebatur,extinctū est,imo oportet, ꝙ su-
per ipso pronuncietur,vt in seq.ver. Et miror , qūo nec Papa,nec
magrī hoc aduerterunt,quia nec hoc tetigerunt antiqui Docto-
res,quis do.n.hic tetigerit , & intellexit sicut ei placuit atq; soluit.
[Finitum.]q̄tum ad ꝯpromissum.Secus in iudicio.in quo hæres
tenetur prosequi cām cœptam.ſm d.n [Per mortē.] vt.ff.eo.diē.
§.j.& l.sed interpellatur.§.fi.& ĵ.eo.§ fi.[Ipsius.H.]q̄tum ad ꝑsonā
suam,non tñ q̄tum ad eligentes,vel electionē, vt patet ex sequen
tib⁹.ſm d.n.[Prius tñ.]ver.[Debuisti.]debito necessitatis, sed alij
intelligunt debito hon statis.d.n.[Cognoscere.] vt ordinarius,ꝙ
ſm canones pōt esse arbiter.Secus ſm leges.ff.eo.tit.sed & si in ser
uum.ſm d.n.qđ dic,vt no.ŝ.eo.cum tpe.[Poterat autem archieps
cognoscere nedum tanq̄ ordinarius,vt præmisit d.n. Imò etiam
ex vi ꝯpromissi.ar.ff eo.nō distinguemus.§.itē non est cogendus.
[Nam si dictus.]ver.[Ius habet.]Maxime, nam scdam ꝯstat mo
dis oībus non valere.ar.ŝ.de elec.bonæ.ij.nisi forsan apparet euidē
ter primam esse nullā,quia de excōicato,vel ab excōicatis,vel su-
spensis notorie celebratam.ĵ.de app.ꝯstitutis.i.ŝ.de ꝯsue.cum dile-
ctus.§.quia nobis.Vel sicut le.& no.ŝ.de supp.ne.ꝑ.c.fi.[Scdam cō
stat.]Idem est ēt si non habet ius, quia pendente lite sup alia ele-
ctione,vel ēt si.nō sit inde lis,volunt tñ electi & eligentes suæ ele-
ctioni inniti,ad aliam ꝓcedi non debuit.ŝ. de elec. ꝯsiderauimus.
Nec obstat.ŝ.de resti.in inte.cū venissent,quia ibi post cessionem
vnius non remansit alia electio , cui fieret p̄iudicium . & quia de
hoc coram superiore lis vertebatur.ar.ŝ.de postu.p̄. bonæ.ij.§.nec
nocebat.ŝ.de of.le.licet. Alij tñ dicūt,ꝙ nec hic cassabitur electio,
scda nisi prius ꝯstet primā electionē tenuisse . Vel alias impedi-
mentum ꝑstitisse scdæ,vt no.ŝ.de elec.dudū.& ca. auditis . & hoc
approbauit hic d.n.dicens,ꝙ vix potuisset ꝯtingere,si de iure esset,
ꝙ nō teneret scda electio lite pendente, facta qn stati cassasset eā,
& postea ꝓcessisset sup alia prima electione sicut de iure esset ſm
d n.hoc posset locū hr̄e,si partes essent coram Papa in iudicio, &
de viribus electionis agerent coram ipso. Sed nō ita est,imò corā
archiepo,vt ordinario agebatur , qui sup prædictis dubius Papam
ꝯsuluit quid iuris esset,vt patet.ŝ.eo.§.rñ.j.ver.quapropter.Et Papa
rñdet ꝯsultationi,ꝙ q̄uis arbitrium sit finitū,vt ibi le. & no.prius
tñ debuit cognoscere de primæ electionis meritis , q̄ ad secundā
ꝓcederetur,vt p̄cedit.Rñdet ergo,ꝙ scda electio est iniusta , & iō
prima opinio magis placet,qđ dic,vt in seq.glo.[Non valere.] sic
reprobatur hæc electio pendente iudicio,& ꝯ inhibitionē iudicis
facta.Sed ꝯ ŝ.de resti.in inte.c.ij.rñ.j. & §. fi. Sol. ibi electio facta ꝯ
p̄ceptum iudicis pendet ex cā principlr mota, & iō non cassatur.
Hic vero nō pēdet,imò ꝯstat , ꝙ iniuste processum est per scdam.
& sunt hi casus diuersi,non ꝯrij.Ibi.n.loquitur, qñ electione facta
cōiter oritur q̄stio inter capl'm,siue ꝯuētum totum ex parte vna,
& alium ex parte altera,qui dicit se ꝯtemptū & ius hr̄e in electio-
ne,& iō petit taliter electū cassari . Vñ in hoc casu si capl'm iterū
eligat,nemini facit iniuriam,sed vtitur iure suo.ŝ. de elec. cū ec-
clīa Vulterana.Tum quia tpe motæ litis reperitur in possessione
pacifica eligendi,qua non est priuandus pendente lite.ĵ.vt lite pē
dente,laudabilem.Tum quia cū de cassatione electi agatur,nemi
ne existente electo,non posset hæc q̄stio expediri. Qūo.n.cassare-
tur electus , qui non esset vllo mō.ff. de iniusto rup.& ir.tes.nā &
si sub ꝯditione.ĵ.de despon.impu.ad dissoluendū.Hic aūt loqtur,
qñ duæ electiones sunt factæ ī dissentione,vbi patet, ꝙ vno mor-
tuo non debet attentari scda,nisi primo sñīa lata super prima.pp,
rōnem q̄ hic redditur,& quæ in ꝯrio locum hr̄e non pōt, cū ibi,
non nisi vna electio,& ꝯcorditer fuerit celebrata. Est & alia ratio,
nam si electio facta a parte pronuntiaretur nulla, vel annullaret
alteri parti adiudicabitur ius eligendi,non ergo debent sibi ius di-
cere,sed patienter sñīam expectare,quia ī expectatione nihil pñt
amittere,sed acquirere,maxime cū ipsos hr̄e ius ī electione, & es-
se canonicos non negetur.ŝ.de elec.bonæ.ij.ĵ.de conces.præ. post
electionem . Contrarium magistri penitus omiserunt, saluo eo,
quod no.hic do.nost.in præceden.glo.suis.

SVMMARIVM.

1 *Spiritualia temporalibus maiora sunt.*
2 *Arbitratorum duo sunt genera.*
3 *Compromissum,an valeat contra priorem sententiam.*
4 *Principem uelle scribere contra iura non præsumitur.*
5 *Sententia contra res prius iudicatas lata,non ualet.*
6 *Compromitti,nec transigi potest,post,& contra sententiam.*
7 *Cognitio,& cohertio restitutionis ad iudicium ecclesiæ spectat.*
8 *Liber homo,in pignus obligari non potest.*
9 *Mutatio nominis non immutat ius.*

CAP. XI.

Xposita. Feltrensi & Beluen.] Diuersa capi[tula]
ecclesiarū sunt.Sed vnus prælatus, vt
no.ĵ.ne sede vacan.ca.j.[Super districtu.]i.iurisdictio
ne,siue dñio aliquorum castrorū, vel aliorū locorū.
si.ĵ.de fide instru. inter dilectos.rñ.j. Et cum hæc q̄stio esset tpalis,
poterat ꝯpromitti nedum in laicū , sed ēt in mulierē ordinariam
iurisdictionē habentē,sicut le.& no.ŝ.eod.dilecti [Et rebus aliis.]
cum tpale specificatum sit,nō pōt spiritualia includere hæc clau-
1 sula gnālis,quia maiora, † & grauiora sunt spiritualia tpalibus,vt
ŝ.de transla.epi.inter corpalia.& no.ŝ de procu.q̄relam.& sic non
includuntur,vt le.& no.ŝ.de rescrip.sedes apl'ica.§. nec sup maio-
ribus.& c.Rodulfus.[Terminata.]diffi nitiue, vt seq̄tur. ¶ Tādē.]
ij.pars.[Discordiis.] sup aliis discordiis poterat tenere ꝯpromissū,
sed sup rebus iam iudicatis non.D.n.vt patet in eo qđ no.ŝ.e. sup
verbo.& ĵ.[Exortæ.] subaudi,sed per sñīam datam a Cardinali po
terant terminari,& iō non tenuit ꝯpromissum,vt le.& no.ĵ.§.i.su
2 per.ver.sñīam.[Tanq̄ arbitrum.]q.d.non arbitratorem. †Nā arbi
tratorū duo sunt genera.ff.pro socio.si societatem.§.arbitrorū,&
no.ŝ.eo.cum tpe.[Cōpromisit.]Nulla tñ pœna adiecta , sed obsi-
dibus tñ datis,qui mandantur restitui,vt ĵ.in fi.ca.[Et.ĵ.] Hoc est
a qui dux arbiter ꝯ sñīam[a], p delegatū datam veniens,arbitriū pro
3 mulgauit,vt sequitur.†Et†iō nō tenuit arbitrium , cū non possit
ꝯpromitti sup re iudicata.applone nō suspensa , nec in dubiū re-
uocata.ff.de transac.post rem.ff.de cōdi.in de.eleganter. §. si post.
Nec valet transactio facta.nisi sup re dubia,& lite incerta.ff.de trā
sac.l.j C.de transac.si cā.& le.& no.ŝ.de transac.sup eo.B.tamē vi-
sus est hoc aliter intelligere.Scripsit.n.ꝙ non fuit ꝯpromissum ad
hoc,vt sñīa īmutaret , sed vt isto duce mediante ab iniuriis,quas
faciebāt epo , desisterēt, Teruisini, sed nō ꝯcordat cū textu , & iō
dic,vt.ŝ.no.Intelligas ēt hoc in hac decisione ꝯtineri,ꝙ Teruisini
allegabant dictum ducis valere,& maxime , quia authoritate Pa-
pæ processerat a quo recepat in mandatis, ꝙ ad ꝯponendum in-
terponeret partes suas,& huic rñdetur in se.§. ¶ Licet aūt]iii ps.
[Ad ꝯponendum.] Non pp hoc vī ei iurisdictionem aliquā cō-
misisse.sicut le.& no.sis.ŝ.de of.ordi.licet.& c.graue. Sed nec fuit
b intentio Papæ,ꝙ sup diffinitis[b],ꝯpromitteretur in ipsum,vt sequi-
tur,& iō nulla via possunt iuuari ex his literis Teruisini.[Cū iñ.]
ver.[Intentionis nr̄æ.] de qua. si vertatur in dubiū , ad nos est re-
currendum,vt ĵ.de sen.ex.inter alia.§.j.xi.q.i.§.ex his.C. de legib l.
fi.[Vel sopitam.]Al.sopitas.[Querimoniam] Alias q̄rimonias,
immo est oīno ꝯ principis ꝓpositum.C. de fide instru.l.fi.in fi.C.
de transac.transactionis.Nec valet rescriptum super hoc impetra-
tū.C.ten.res.non pos.l.fi.& ŝ.de rescrip.nonnulli. §. sunt & alij.Et
4 ex his no.|ꝙ in dubio nō p̄sumitur principem velle scribere ꝯ iu
ra,vel ius alterius p suam literam absorbere, qđ dic,vt leg.& no.ŝ.
de æta.& qua.eā te.& de vsu pa.c.iij.& de of.deleg.super eo.[Man-
damus.]ver. [Non obstantibus.] quia ad hoc nō extenduntur.si.
ĵ.de p̄ben.c si Sub.& nō obstante arbitrio qđ non tenuit, vt no.ŝ.
5 super verbo.& ĵ.[Arbitrium.] † quia sñīa ꝯ res prius iudicatas la-
6 ta.nō valet.ii.q.vj.diffinitiua.ver.itē sñīa. †Nec pōt post , & ꝯ sñīā
ꝯpromitti.sicut nec transigi.ff.de ꝯdi.in de.eleganter.§.si quis post
rem.& ff.de transac.l.post rem.Et si ex grā vellet p̄latus dimittere
ius ecclesiæ,vel ei renuntiare,non posset.ſm d.n.xij.q. i . sine ex-
ceptione xxxv.q.ix.qđ quis ꝯmisit ēt si iurasset , vt patet in eo , qđ
le.& no.ĵ.de iniur.sicut nostris.q̄uis sit ar.ꝯ.C.de transac.interposi
tas ad fi.quam tñ legē.D.n.aliter hic induxit [Sñīam.]planam &
indubitatam.& iō q̄tum ad ipsam,vel ad ea , q̄ per eam determi-
nari pñt,non tenuit ꝯpromissum , quia idem iuris est in accesso-
rio,quod in principali.ff.de reg.iu cū principale.ĵ.de fide instr.in-
ter dilectos §.cœterū.ver.fi.& ĵ.c.proxi.§.ideoque . [In irritum re-
uocetis.]Sed vī,ꝙ arbitrium tale non sit reuocandu,qa sñīæ arbi-
tri standum est,& si iniqua sit.ff.eo.diem.§.stari. Hoc solutū est,li
cet.n.dicamus,ꝙ standum est iniquæ sñīæ,non tñ statur ei,si ꝓse
ratur super eo,de quo ꝯpromissum non est , vel de quo nō tenuit
ꝯpromissum.ff.eo.de rebus.ŝ.eo.cum dilectus.in fi. Sed & si tanq̄
arbitrator processisset,nō staretur dicto suo iniquo,immo redige
c retur ad arbitrium boni viri[c],non obstante ēt p̄stito a partibus iu-
ramento.ar.ff.de ritu nup.q̄q̄.ff.de operi.li.si libertus.ij.& exp̄ssum
ĵ.de iureiur.Quintauallis.& c.veniens.ſm B. Tu tamē de hac ma
teria dic,vt no.ŝ.eo.c.ii [Ei.]s.duci.[Eundem.]ver.s.ducem . [Ad
7 restitutionē.]huius restitutionis cognitio,† & coerctio ad iudiciū
ecclesiæ

ADDITIONES.

a ¶Contra sententiam . An ualeat compromissum contra priorem sententiam.vide Fulgo.cons.xx.per totum.
b ¶Super diffinitis.Adde,an valeat arbitrium super diffinitis per sñīam.do. Ab.hic super gl.ij.ca.cui Andre.Sic addit Roma.consil.369.
c ¶Boni viri.Adde quis erit iste bonus vir ad quem recurretur glo.& Bart. in l.si societatem.§.arbitrorum.ver.quærit glo.ff.pro socio & Bar. in l.cōtinuus.§.cum ita.ff.de verbo.obl.Item quo iure sententia arbitratoris reducatur ad arbitrium boni viri . Item quis reducere poterit . Item infra quantum tempus poterit peti reductio fieri. Item utrum possit renuntiari petitioni reductionis.vide de his oibus per eundem Bar.in d.§.arbitrorum.4.v.vj.& 7.colum.

ecclesiæ spectat.xij.q.ij.apl'icos.24.q.1.si quis de potentibus. & cā.
paternarū.& de hoc non dubites.ſm d.n.[Obsidium.] si.ĵ.de iure
iur. ex rescripto. 23. q.fi. vt pridē.ff.qui testa.fa. pos.obsides.Sed ꝯ,
8 †quia liber homo obligari non pōt.C.quæ re.pig.ob.pos. q filios.
ĵ.de pig.lator.vbi de hoc.Sol. Licet non valeat obligatio iure pi-
gnoris,vt in ꝯriis.Bene tñ pñt dari obsides,vt ī primis iuribus.nec
tenentur tanq̄ pignus,sed tanq̄ q̄dam securitas,vt fiat , quod inter
partes ꝯuenerit. Hic aūt sublato principali arbitrio qđ nō tenuit,
tollitur & accessorium,vt ŝ.probatur.& ĵ.de fo.compe. si diligēti.
Et iō mandatur ipsi obsides reddi.vt hic dicit ſm.B. Hæc so. est ad
hoīem.nam nec pignus detineri debet , ex quo adimpletū est id,
pro quo datum fuit,interim aūt detinetur.Cum ergo in obsidib⁹
ſm p̄dictam glo.idem iuris sit,loco pignoris succedunt, ergo sa-
piunt naturam pignoris.ar.ff.si quis cau.si eū.§. qui iniuriarum.ĵ.
9 de voto.magnæ.§.cum igitur. †Sed nec mutatio nōis ius immu-
tat,vt patet.ĵ.de simo.ea quæ.& c.intīn.& no.ŝ.de procur. petitio.
Dicas ergo sicut no.ĵ.de iureiur.ex rescripto.& ĵ.de pig. lator.[Ip-
sius.]s.ducis,sic ergo firmatur ꝯpromissum obsidibus datis,vt hic,
& iuro interueniente,vt le.& no.ŝ.eo.c.ii. & iii. Et pœna promis-
sa,seu pignoribus datis,vt le.& no.ŝ.eo.dilecti. in fi. & vltimo,ſm
canones ēt nudo pacto , qđ dic,vt no.ŝ.eod.per tuas.§.super quo.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio & rescripta perpetua sunt.*
2 *Iurisdictionem arbitrariam dant partes, & pœnam apponunt.*
3 *Sententiam executioni mandare nullus potest nisi ordinarius , & a Principe delegatus.*
4 *Compromissum de incerta persona factum non ualet.*
5 *Procurator non debet esse incertus.*
6 *Aedificium desuper dare non potest.*
7 *Arbitri dissentientes coguntur tertium eligere.*
8 *Iudex incertus dari non potest .*
9 *ius perpetuum est,& omnes astringit.*
10 *Ius ratione impotentiæ excusatur.*
11 *Pretoris boni est lites dirimere .*
12 *Partes de iure non coguntur ab initio in arbitrum consentire .*
13 *Tertius,an sit arbiter,vel consultor .*
14 *Iudex quicunque sit, præsumitur a iure esse bonus vir .*

CAP. XII.

Nnotuit. Super quadam summa pecuniæ.] Sub.extorta per vsurariam prauita-
tem.Vel erat pecunia census,quæ debebatur rōne iu-
ris patronatus.ſm d.n.Vel is,qui ꝯueniebatur, iuraue
rat eam soluere,vel alia cā suberat,q̄ ad ecclesiasticū iudicem ptī-
nebat. Alioquin nō valeret rescriptum a laico ꝯ laicum impetra
tum,qđ dic,vt le.& no.ŝ.de of.deleg.significantibus.ĵ.de fo.ꝯpe.ex
tenore.§.nos igitur.[In duobus.] Alias in duos arbitros. [Sic tñ.]
ver.i.eo tenore.[Quia si illi duo.]s.arbitri electi . [Discordarēt.]i.
de sñīa ferenda non ꝯcordarent. Nullum.n.esset remediū,si in iā
lata sñīa discordassent,vt ĵ.de re iudi.c.fi.[Tertium.]non noīatū,
sed incertum,& iō non valuit,vt sequitur. [Retēta potestate.]qđ
est.ĵ. Hoc aūt non potuerunt facere ex iurisdictione sibi ꝯmissa,
quia Papa nihil mandauerat de arbitrio exequendo . Sed partes
ꝓrogauerunt iurisdictionē de negotio ad negotium,qđ potuerūt,
vt no.ŝ.de of.dele.de causis.& c.cū olim abbas.& c.P.& G. Sed qđ
si recepissent in se ꝯpromissum,nec exp̄sse retinuissent p̄tātem si-
bi ꝯmissam,nōne expirasset hæc potestas?Rñdeo non . Quare n.
1 expirasset.† Nam & iurisdictio & rescripta perpetua sunt.C.de di-
uer.rescrip.l.ij.& l.fi.& ar.ŝ.de of.deleg.significantib.ĵ de p̄ben.ni-
si essent.ſm d.n.& melius.C.de nouati.l.fi. Ad quid ergo retinue-
runt iurisdictionem?Rñdeo ad hoc,vt arbitrium latum executio
ni mandarent de ꝯsensu partium. Aliter.n.sñīa arbitri non est ꝑ
ipsos delegatos executioni mandanda, sed partes in hoc ꝯsentire
poterunt , sicut & pñt renuntiare applōni & reliquo ordini iudi-
ciorum.C.de tē.ap.l.fi.§.fi. nec partes hanc iurisdictionē dant,sed
2 prorogant.† Nam & si partes nō possent iurisdictionē dare , vt.ŝ.
de of.deleg.significantib.& de fo.ꝯpe.significasti.§. j. Ipsam tñ da-
tam,pñt informare,& certam pœnam apponere, ſm q̄ iudicen-
tur.ar.ff.de no.oper.nun.l.j.§.& post operis, cū suis ꝯcor. Quidam
tñ dicunt,ꝙ ēt per partes nō pōt in hoc ꝓrogari iurisdictio dele-
gati,vt arbitriū exequatur.Primo,qa arbitriū non dēt executioni
3 mandari.C.e.l.j.Scdo,†quia nullus pōt executioni mandare sen-
tentiam nisi ordinarius,vel a principe delegatus.ff.de re iudi.a di-
uo Pio.ŝ.de of.ordi.pastoralis.rñ.j.Sed isti delegati erant a princi-
pe in cā principali,non in arbitrio, ergo ex iurisdictione delegata
nō poterant iurisdictionē exequi,nec partes hanc potestatē ꝯmit-
tere poterūt.Vñ nō fuit hæc sola cā, quare appellatio hic tenuit.s.
a ꝯiunctus fuerit tertius arbiter[a]. & incertus. Sed & qa,qđ non po-
terant,executioni mandabant.ſm do.n. cuius est quasi hæc tota
gl.sed prima opinio p̄ualet.[Penes se ꝯpellēdi &c.] q.d.ita fuit ꝯ-
uentū,ꝙ iudices isti ꝯpellerēt partē renuentē arbitrium obseruar[e]
re.Et in hoc & partes & iudices ꝯsenserunt , nec expirabat istorū
iurisdictio,nā & in ipsos eosdem ꝯpromitti potuisset hac iurisdi-
ctione retenta,qđ dic,vt no.ŝ.c.cū tpe.In quo casu possent in vno
procedere tanq̄ arbitri,& in alio tanq̄ delegati.ĵ. de p̄ben. nisi es-
sent.& ĵ.eo.c.pen.§.i.¶[Cūq;.]ij.pars.Sub.s.duo arbitri electi ꝯcor-
dare nō possent,& iō.[Tertius arbiter &c.] ſm ꝙ ꝯuenerat , vt ŝ.
eo.ver.si tñ.[Parti alteri.]s.O.qui ipsum ꝯueniebat. [Idē.]s.G. ꝯdē
natus.[Grauari.]imò non videbantur grauare, quia sic ꝯuentum
fuerat inter partes & iudices,vt.ŝ.eo.ver.sic tñ.Pacta aūt seruanda
sunt ēt nuda.ſm ca.ŝ.de pactis.c.j.& iij.?Rñ.non obstat, quia hoc
pactū fuerat ꝯ legem in eo,ꝙ incertus arbiter assumebatur,vt pa-
tet in eo,qđ le.& no.ĵ §.j. Quod aūt dicimus pacta esse seruāda,ve
rū est,dūmodo sint iusta,possibilia,& honesta. Alioqn ꝯ.ff.de pa-
ctis.iurisgentium.§ ait p̄tor.& ŝ.de pactis.c.fi.vbi de hoc.Et iō gra
uabāt iudices.quare potuit appellari,vt sequitur.[Ad obseruatio-
nem.] No. hæc gn̄alis cā assignata.s. quia ad obseruationē huius
arbitrij me ꝯpellitis,ꝯprehendit sub se oēs causas,ex q̄bus arbitriū
pōt dici nullū,vel iniustū. Tum quia arbitri male sunt inde ordi-
nati,vt hic.Tum quia sñīa est iniqua.ŝ.eo.c.ij.[Appellauit.]Et bñ
habebat cām rōnabilem appellandi.vt patet in eo,qđ le. & no.ŝ.
eo.super verbo,grauari.& iō tenuit appellatio.ĵ. de ap. vt debitus.
[Ipsi.]s.iudices.[In eundem.]s.G.ꝯdemnatū & male.ŝ. de of.dele.
cum olim.i.in fi.& iō hæc sñīa nulla ꝓnuntiatur,vt.ĵ.in fi. ¶ Iōq;
mandamus.]iii.pars.[Si ita est.] dictam excōicationis sñīam &c.
vt ĵ.[Cum legali &c.]ff.eo.itē si vnus.§.si in duos, vt ibi.n.dicit,ꝯ-
4 promissum,† de incerta ꝑsona factum non valet,qa in illa ꝑsona
assumēda possent dissentire,& sic res sine exitu futura esset. Sic &
iudex incertus dari non debet ſm vnam lecturam, vel sup incer-
to futuro ſm aliam,vt le.& no.ŝ.de rescrip.ad hæc sumus . & c.fi.
5 Sic &,† procurator non dēt esse incertus.ff.de procu. l. ij. sic & tu-
tor.ff.de testa.tu.tutor incertus.& l.duo sunt Titij . & Insti.de le.§.
tutor.Et iō cū ab initio non tenuerit hoc ꝯpromissum , licet po-
stea iudices in assūmenda certa ꝑsona ꝯcordes fuerint,nō tenuit
arbitriū,imò ipso iure nullum fuit.Vñ eadem rōne sñīa excōica
tionis hac occasione lata,nulla dēt censeri,quia si principale non
tenet,nec accessorium.ŝ.de elec.qualr.C.de legi.non dubiū.& no.
ŝ.c.proxi.§.fi.Et quia ſm d.n. nō fuit bene fundatū arbitrium,qđ
6 incepit a dissensu,†quare non pōt stare desup ædificiū.i.q.. prin-
cipatus.ff.de orig.iur.l j.in prin. Secus si in duos tñ esset ꝯpromis
7 sum, † tunc.n.tenet,& si postea dissentiant, p iudicem coguntur
eligere tertiū.ff.e.ti.item si vnus.§.principlr.Hic. n. ab initio iustū
& firmū ponitur fundamentū , quis in ędificando possit interue-
nire impedimentū,& si interueniat,per magrm opis.i.per iudicē
remoueatur,ſm do.n.Itē est hic ar. ꝙ illud,qđ ab initio nō tenuit,
postea non ꝯualescit.ff.de reg.iu.l.qđ ab initio.xvi.q. iij. placuit.§.
pōt.ver.ꝙ si priuatus.Item ar.hic,ꝙ licet res ad eū casum pueniat,
a quo incipere potuit,non valet.Si.n. ab initio certū tertium ele-
gissent,tenuisset,& tñ non tenet , licet ex post facto certus electus
sit,quia ab initio de incerto potestas data fuit.Sed manifeste ꝯdi-
cit.ĵ.c.j.Sol.ibi.Item euidenter ꝯ.ĵ.de ap.cum spāli.§.j.ver. & si ne-
quiuerit.vbi dr̄,ꝙ si duo arbitri ꝯcordare nō pñt assumant tertiū,
& non dicit quē.& sic datur potestas eligēdi incertum,& tñ tenet
electio.Sol.pōt dici,ꝙ illud est speciale in cā recusationis, quia il-
li arbitri non dicuntur vere arbitri, immo naturam iudicum sa-
piunt.ŝ.de of.deleg.suspitionis.ſm. B. immo vere iudices sunt, vt
8 ibi no.Hoc tñ non est ꝯrium soluere,sed multiplicare, † nā & iu-
dex incertus dari non pōt,vt.ŝ.no.ver.sic & iudex.Vel dicas,ꝙ nō
est ꝯ:quia ibi non eligitur tertius a partibus (qđ lex prohibet) sed
ab arbitris.ſm.B.Sed nec ista solutio ꝓdest , quia nec hic eligitur
tertius iste a partibus,immo a iudicibus. vt ipse textus dicit.ŝ.rñ.j.
ver.sic tñ.Quinimmo & est ꝯ textum.l.ŝ.inductæ. in prin.glo.Ex
qua hæc sumitur,qa ibi exp̄sse dr̄,ꝙ partes non pñt dare potestatē
arbitris eligendi incertū.Iō dicas,ꝙ aliud ibi,aliud hic.vt.n.hic,&
in l.dr̄.Hæc potestas dari nō pōt a partibus, pōt aūt dari a iure,vt
9 in ꝯ.Rō diuersitatis hæc est,†quia cū ius ꝑpetuum sit,& oēs astrin
gat.4.dist.erit aūt lex.ŝ.de ꝯsti.ca.fi. Non potuit noīare certū.C.de
sacrosanc.eccle.l.fi.sed & impossibile esset,ꝙ in qualibet cā , q̄ ori
10 tur,ipsum noīaret.ar.ff.de p̄scrip l. .Ideoq;,† ius rōne huius impo
tentiæ excusatur.ff.de reg.iu.impossibiliū.ŝ.de pactis.c.fi. Et hanc
11 authoritatē habet,ne negotia maneant indiscussa,quia † boni p̄-
toris est litem dirimere.ff.si cer.pe.quidam æstimauerūt.in fi.ĵ.de
dolo & ꝯtu.finem.Partes vero pñt certū ab initio noīare,& quili-
bet pōt apud se,de quo sibi magis expediat,explorare,ar.C. man.
in re mandata.ff.man.l.ij.Imputent ergo sibi , si non faciunt,qđ
pñt.xxij.q.ij.faciat ēt hō.Si ergo non noīant certum (qđ pñt) im-
putatur,quia volunt dare potestatē,quam non pñt.ar.ŝ. de of.de-
leg.cum super abbatia,cum suis ꝯcor. Et merito hæc potestas eis
denegatur

ADDITIO.

a ¶Tertius arbiter. Adde,quando compromissum est in duos arbitros qui postea discordant in sententia proferenda, nunquid poterunt eligere tertium,qui eos concordet & vna cum eis arbitretur.Henri.Bo.hic,post illū, & Io.An.& per Alex.in apostil.ad Bar.in l.item si vnus.§.si in duos.ff. eo. & adde,an arbitratoribus possit dari talis potestas eligendi tertium incertum.Bal.in l.j.C.de his quæ pœ.no.in lect.antiq.Et Io. mo.in rubrica huius tit.lib.vj.& de hoc per Ab.in c.proxi.ĵ.eo.

denegatur a iure, quia si daretur, hoc non esset negotium expedire, sed potius impedire, vt pater. ſ. in prin. huius glo. D. aūt. n. circa hoc no. quædam alia, vt in ſeq. gl. [De incerta.] qñ igitur dr̄ a principio, ꝙ vel partes, vel iudices pñt eligere tertium, non pñt cogi arbitri tertium eligere per iudices. cū fungantur in electione ter
12 tij vice partium, quæ † partes de iure non coguntur ab initio in arbitrum conſentire. ff. eo. ti. l. iij. §. tā & ſi neminē. Et quia illi, q̄ debent eligere tertium, ſiue ſit vnus, ſiue ſint plures, ſiue ſint iudices, ſiue alij, p̄ſumuntur velle ſequi voluntates eorū, qui cum elegerunt, & cum voluntates eorum ſint diſcordes, quia vterq; p̄ſumitur velle talem, qui pro ſe ſniam ferat, & qui ei faueat & p̄ſentiat cum illo arbitro, qui pro ſe ſniam ferre volebat, iuſte prouidit lex q̄ hanc poteſtatem. ſ. tertium eligendi prohibuit in alium poſſe
13 transferri a partibus. Quod † aūt iudices ipſos arbitros cogant eli-
a gere tertium[a], bonum eſt, quia & iudices p̄ſumuntur velle bene procedere, cum nō vice partium, ſed authoritate iuris fungātur.
14 Nam & † quicunq; ſit iudex, p̄ſumitur a iure eſſe bonus vir. ff. de iniur. ſed & ſi vnius p̄miſſu. § p̄ior. ff. de ver. ſig. illa verba. ff. de ver. ob. continuus. §. cū ita ſtipulatus. Sed & ipſi arbitri p̄ſumūtur bñ velle eligere, ex quo non vice partium, ſed a iudice vel a iure coacti faciunt hoc & iō quia nihil dictum eſt a partibus, voluit ius, ꝙ per iudices cogeretur. Nec ob. ſequens Decre. quia ibi mediatores fuerunt iudices delegati, non arbitri. Etenim q̄is in legatum ꝓmitteretur, pp̄ hoc tō iuriſdictionem ordinariam non amiſit, quia nec delegatus amittit pp̄ hoc delegatam, vt no. ſ. e. c. rō. j. ſuper ver. retenta. & ſ. e. gi. & ꝙ dicti mediatores fuerant delegati, ex eo apparet, ꝙ Papa p̄rmat eorum ſniam, q̄d non faceret ſi eſſent arbitri. C. eo. ti. l. j Si opponas, ꝙ pœna promiſſa probat eos arbitros. Rñdeo. hoc non eſt verum, q̄n ꝓmittitur in ordinarios, vel delegatos partium. hi nēpe ſemper iuriſdictionē ſuā retinent quouſq; reuocentur. ff. de of. p̄ſi legatus Ceſaris. ſ. de p̄ben. niſi eſſent. Vbi aūt ꝓmittitur in extraneos, qui ſuper partes nullā iuriſdictionem habent, licet alias ſint delegati vel ēt ordinarij, tunc ſi promittatur pœna, vel habitus ſit tractatus de eligendo eo in arbitrum & vt arbitrum. p̄ſumitur tñ eſſe arbiter, q̄is in eum poſtea fuerit ſimplr ꝓmiſſum. ar. ff. eo. ri. l. j. & l. litigatores. §. j. & ij. ff. de diuor. l. ſi. ff. de leg. j. ſi ſeruus pluriū. §. fi. Alias aūt ſi pœna nō promittitur, cum tunc nec metu pœnæ, nec alio mō teneret ſententia. potius p̄ſumam ipſum electū tanq̄ iudicem, q̄ tanq̄ arbitrū, vt res potius valeat, q̄ pereat. ff. de reb. du. quoties. ſ. de ver. ſig. abbate. §. ō quod fuerat. ſm d. n. Melius diciſſet, vt arbitratorē, vt ſ. c. i. vt iudex. n. nemo eligi p̄ſumitur, nec eligitur, niſi exp̄ſſe hoc exprimatur. Sed nec ſufficit exp̄ſſio, niſi & alia multa interueniant, vt patet in eo q̄d lc. & no. ſ. de ſo. compe. ſignificaſti. Vel dic, ꝙ bene licitum eſt a principio alicui ꝓmittere, ꝙ ſuper aliquo eligant arbitros. ſ. ca. j. & ſ. de elec. in cauſis. Sed dic, ꝙ duobus ab initio a partibus electis per iudices, vel alios addatur tertius, hoc non licet, ga malum eſt fundamentum ꝓmiſſi, vt no. in p̄cedē. gl. Quando vero partes dant poteſtatem arbitris, vel aliis, vt alios arbitros eli-
b gant[b], non ga diſſentiant ipſi arbitri, ſed quia partes in ipſis, & de ipſis plene ꝓfidūr, tunc valet electio, ga nec fundamentū, nec aliq̄d aliud malū hēt, vt ſ. c. i. ſm d. n. cuius eſt quaſi hæc tota gl. Magiſtr̄ placet, q̄d ibi no. & ſ. in p̄ceden. gl. [Penitus.] q. d. ēt ſi appellatio non tenuiſſet, vel nullo modo appellatum fuiſſet, idem iuris eſſet, vt patet ex præmiſſis. & ar. ſ. de præben. c. finali.

ADDITIONES.

a ¶Eligere tertium. Adde, an iſte tertius ſit arbiter, vel conſultor. Item vtrū iſte tertius cogatur conſulere, ſeu acceptare, & iudicare. item vtrum aſſumendo iſtum tertium dicatur arbitrium nouum. Bar. & Ale. in apoſtil. ad eum. in l. item ſi vnus. §. principaliter ff. eo.

b ¶Eligant. Adde, an valeat compromiſſum factum in duos cum poteſtate eligendi tertium. Et an tertius electus habeat eandem poteſtatem, quam alii duo. Alex. in apoſtil. ad Bar. in verbo, iſte electus ad fi. in l. item ſi vnus. §. princip aliter, ff. eo.

SVMMARIVM.

1 *Quod iuſte petitum eſt, exauditur.*
2 *Compromitti poteſt in ordinarium ordinarium nihilominus remanentem.*
3 *Tgna ſi eſt incerta in compromiſſo agitur ad intereſſe.*
4 *Differentia inter dictum arbitri, & arbitratoris.*
5 *Diffinire ad iudicem pertinet.*
6 *Sententia Cardinalium ſine uoluntate partium tenet, quia ſunt iudices delegati.*
7 *Nemo in eo quod non eſt, conſentire non poteſt.*
8 *Arbiter neceſſe eſt ut pronuntiet, & non alius.*
9 *Ordinario nihil de nouo datur ſi ei a partibus poteſtas arbitraria detur.*

CAP. XIII.

1 Vm a nobis, & inf. q. d. quando illud, † quod iuſtum eſt, petitur, illud exaudimus. ſic. ſ. de reſti. in integ. ſuſcitata. rñ. j. Secus ſi iniuſtum, vt. ſ. de pact. cū pridē. rñ. j. ver. fi. vbi de hoc. [Metropolitico.] quia ſitum eſt monaſterium infra prouinciam ſuam. q̄d dic, vt no. ſ. de of. archi. c. fi. §. j. [Subeſſe.] quæ ſubiectio ſpiritualis eſt, & tamen ſup ea compromittitur. vt ſequitur. [Exigebat,] & merito, vt patet j. de p̄script. cum ex officij. ſ. de cenſi. ſopiræ. & c eū nuper. [A vobis.] Non agebatur de ſtatu, ſed de capitulis a ſtatu dependentib. & (q̄d eſt notabile) ex ea cauſa fiebat petitio, ga monaſterium non erat liberū, & tñ ꝓmittitur de hoc no. ſ. eo. cum tpe. ſm d. n. [Diaconum Cardinalem.] Nam & de hoc licet ſpirituale ſit, poſſet in quēlibet clericū compromitti, q̄d dic, vt lc. & no. ſ. e. contingit. [Compromiſſo.] de iu-
2 riſdictione ordinaria nullo diminuto, & † ſic p̄t compromitti in ordinarium. ordinarium nihilominus remanētem, q̄d dic, vt lc. & no. ſ. eo. cum tpe. & c. ex parte. & ſ. c. pxi. rū. i. [Sub certa pœna.] ad quam agi poterit, ſi non ſeruetur ꝓmiſſum, vt lc. & no, ſ. e.
3 cū dilecti. in fi. Si † vero incerta eſſet, ageretur ad intereſſe, vt no. ſ. eo. per tua. §. ſuper quo. ver. & ſi quidem. [Vel duorū.] Iſti aūt mediatores. ex quo receperūt arbitrium, recte dicuntur arbitri, & cogendi ſunt arbitrari. ff. eo. ti. l. iij. §. j. & l. itē ſi vnus. §. Pomponius. Melius tñ dicimus, ꝙ ſint delegati q̄ arbitri, vt no. ſ. ca. proxi. §. fi. ſm d. n. Dic, vt ibi no. ſ. in ſeq. glo. [Mediatorū quos idem &c.] ſ. Cardinalis, & ſic vr̄, ꝙ arbiter incertus p̄t aſſumi, & dari p̄t arbitro poteſtas aſſumendi incertū. Vnde ſignatur ſ. ſ. c. proxi. & ff. eo. item ſi vnus. §. ſi in duos. Sed dicas, ꝙ cardinalis nō fuit aſſumptus, vt verus arbiter, nec mediatores, ſed potius fuerunt amicabiles cōpoſitores, qui de plano & ſine iudicio ordinario, & ſine aliqua cognitione partes ꝓcordauerūt, & hoc patet ex eo q̄d p̄cedit, ibi, arbitrio vel ordinationi, & q̄d ſequitur. j. §. j. ordinando & diffiniendo. ſm. P. Illud tñ, q̄d dicit diffiniendo, ſ. rium innuit, vt ibi
4 no. placet tñ hæc ſolutio. Sed † q̄ eſt rō diuerſitatis hæc eſt. Quia dictum amicabilis cōpoſitoris ſm vtrunq; ius & de natura ſui re digitur ad arbitrū boni viri. Dicto vero arbitri de nā ſui, & ſm ſu p̄ticiem iuris ciuilis ſtandū eſt, & ſi iniquū ſit. ff. eo. ti. diem. §. ſtari. Primū ergo admittitur, quia res p ipſum dirimitur. Sed m reſpuitur. ne lites ex litibus oriantur, vel ne iniquitas approbetur. ga & cauſari p̄t is, qui dicit ſe leſum, ꝙ ſi ſciuiſſet arbitrū tic iniquū, nō compromiſiſſet in ipſum. ar. ff. de ritu nup. ff. de elec. cām quæ. q̄d dic, vt lc. & no. ſ. e. c. ij. §. fi. ſic non valet ꝓmiſſum facū in Seiū, vt pronuntiet, q̄d Titio placuerit, ſed bene valet ſi dicatur, ꝙ pronuntiet arbitratu Titij q. d. in primo caſu ſi valeret, neceſſe hret, ꝙ pronuntiaret ad placitum Titij, & ſi iniquū eſſet, hoc. n. in nuunt verba. q̄d Titio placuerit. In ſecdo vero non ſequitur dictū ſuum, ſi videatur ei, ꝙ inique arbitretur, q̄d innuit ſignificatio verbi, illius arbitratu. q. d. ſi arbitratur tanq̄ bon⁹ vir, ſic p̄t intelligi, ff. eo. ti. item ſi vnus. §. idem Pomponius. q̄is a dñis aliter intelligatur, vel ſi fuerunt arbitri, adhuc ceſſant ꝺria, quia hic non fuit factum ꝓmiſſum de incerta p̄ſona, ſed partes dederunt poteſtatem legato, vt ipſe arbitros, ſeu mediatores eligerer, & ipſe elegit certos, & hoc non eſt ſ. illa iura ſuperius ſignata. ſm. B. Vtiq; imò euidenter ꝺdicit, quia. ſ. c. proxi. fuit data poteſtas iudicibus, vt ipſi eligerent tertium. & ipſi elegerunt & certū, & tamen ſnīa ipſa reprobatur, & hic approbat. dic ergo, vt no. ſ. Magiſter. P. ji. pars. [Capellanus nr̄.] Iſte fuit dñs Petr⁹ de Collemedio poſtea archiep̄s Rothomagen. & demum ep̄s Albanen. qui in legatione dño Romano adhæſit fidelit r & prudēter, de quo no. ſ. de renun. veniens. § a qua ſnīa. [Deputati.] & ēt tanq̄ ad hunc articulum vices ſuas delegauit eiſdem, vt ſequitur. [Ordinando.] tanq̄ mediatores quo ad quoſdam articulos. [Et diffiniendo.] tanq̄ iudi
5 ces quo ad quoſdam alios articulos, nam † ad iudicē pertinet diffinire. ſic. ſ. eo. ex parte. rñ. i. in fi. & no. ſ. ti. proxi. innotuit. rū. j. ver. ſic tñ. & ſ. de p̄ben. niſi eſſent. Et ex vi iſtorū verborum hr̄, ꝙ ab eodē cardinali fuerunt non ſolum mediatores, ſed & iudices deputati, vt. ſ. no. Vel dic, vt no. ſ. §. j. ſuper ver. confirmamus. q̄d melius eſt. [Terminarunt.] ſ. q̄ſtionem. ¶ Nos igitur.] iij. pars. [Mediatores.] i. amicabiles compoſitores, & ſic nullum reſtat ꝺrium, vt patet in eo, q̄d no. ſ. e. rñ. j. ſuper ver. vel duorū mediatorū, quos idē &c.
6 [Cōfirmam⁹.] de volūtate partiū, aliogn ꝺ. C. c. ti. l. j. † Imò ēt ſine volūtate partiū, tenet. n. eorū ſnīa, cū iudices ſint delegati, ſm d. n. Miror qūo delegati ītelligant cū nec legat in hoc. c. ꝙ eis aliqua iuriſdictio ſit ꝓmiſſa, ſed arbitriū tm̄ vel ordinatio, vt p̄ꝫ ſ. e. c. rñ. j. ibi tādē in Romanum &c. Si. n. hoc verū eſſet, ꝙ delegati fuiſſent, vbi dicit arbitrio vel ordinationi, poſuiſſet iudicio. & vbi dicit mediatorum poſuiſſet delegatorū. ar. ſ. de decimis, ad audiētiam, cū ſuis concor. Nec obſtat, q̄d hic p̄cedit, ordinando & diffiniendo, quia ſub audiēdū eſt, tanq̄ mediatores a legato deputati. Sed huic ſic obiicio, quia aut tu dices, ꝙ valuit ordinatio, iō, quia partes ab initio in iſtos mediatores vidētur conſenſiſſe. Et hoc falſum eſt,
7 cum adhuc electi non eſſent, & iō † in eo, q̄d non erat, conſentire non potuerunt. ar. ſ. de conſti. cum acceſſiſſent. §. pe. in fi. Aut iō, quia legatus, cui data erat poteſtas pronuntiandi, ipſos elegit. Et
8 hoc falſum. ga a perſona arbitri recedi non p̄t, immo, † neceſſe eſt, ꝙ ipſe, & non alius pronuntiet. ff. de ver. obl. ſi qs arbitratu. ff. e. item ſi vnus. §. idem Pomponius. & l. in ꝓmiſſis. Aut iō, quia partes dederunt poteſtatē delegato, ꝙ ipſe poſſet eligere quoſcūq; vellet, & ſic directe ꝺdicit. ſ. c. proxi. Sol. in p̄ced. interlinea. Vel dic, ꝙ hæc poteſtas non p̄t dari duobus, vt in ꝺ. Poteſt aūt dari vni, vt hic. Rō hæc eſt, ga in duobus timēdum eſt de diſſentione, vt hic. In vno vero non ſm Gof. Quia nemini conueniet, qui ſecū diſſi-
det

det ipſe, ad hoc. ff. eo. non diſtinguemus. §. ſ̄ſtium eſt, & quod lc. & no. ſ. eo. c. i. Sed non placet, quia adhuc poſſet reus cauſari de iniquitate, & ēt de ſuſpitione, vt innuit dictus. § quæſtium eſt. Qñ aurem partes ellgunt, non ſic. ar. ff. de minori. cū mandato. in fi. ff. eo. diem. §. ſtari. Dicas ergo, ꝙ hæc poteſtas p̄t dari ordinario, vt hic, non tamē dari delegatis vel arbitris, vt in ſ. Ratio hęc eſt, quia ordinarius hanc poteſtatem habet a iure cōi, & ſi ei nō detur a partibus, vt ff. eo. item ſi vnus. §. principaliter. Vnde non eſt
9 mirum, ſi tali p̄t dari a partibus hæc poteſtas, quia per hoc † quaſi nihil de nouo datur, ſed q̄d lex cōceſſerat, approbatur. Ad hoc, ſ. de of. le. ſi duiſti. & C. de nouati. l. fi. ff. de noua. l. ij. Legatus aūtē ordinarius eſt, vt lc. & no. ſ. de offi. leg. c. j. & c. fi. quod & per hanc diuerſitatis rōnem redditam rationabiliter cōprobatur. Delegatis vero, vel arbitris hæc poteſtas dari non poteſt, quia nec a iure hanc habent, ſicut ordinarius, imò & ſtricti iuris cenſentur, & in dubio fit interp̄tatio ꝺ ipſos, vt patet in eo, quod le. & no. ſ. de offi. deleg. P. & G. cum ſuis concor. & ſ. eo. cum dilectus. cum ſuis cōcor. Maxime, quia cum ordinarius ſemper p̄tō maiori parte vnus & ſolus ſit, non eſt timendū de diſſentione, ſicut timeretur, ſi hęc poteſtas poſſet dari arbitris, qui pro maiori parte ſemp plures ſūt, ſicut no. ſm Gof. ſ. eo. ver. Vel dic, ꝙ hæc poteſtas, qui tamen nec hunc habuit intellectum, ad quod accedit. ff. de legibus, nā ad ea.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium non debet claudicare.*
2 *Socius tenetur rationem reddere, & reliqua præſtare.*
3 *Pacto perſonali non ſuccedit hæres, reali ſic.*
4 *Compromiſſum durat etiam morte, quandoque propter acceſſiones.*

CAP. XIIII.

Ompromiſſum. Hęredes.] hoc ſumitur ex lege. ff. e. diem proferre. §. i. [Si de ipſis.] Hæredibus vtriuſque partis. Nec enim ſufficeret, ꝙ de vnius tantum partis hæredibus mentio haberetur, quia † non debet arbitrium claudicare. Et hoc eſt, quod dicit lex, vnde hæc ſumitur. ff. eod. ſed interpellatur. §. ſi ab altera. Patet ergo, quod natura arbitrij quantum ad hoc media eſt inter naturam ſocietatis, & iudicij. In ſocietate enim non ſuccedit hæres, etiam ex ſpeciali pacto, quamuis in
2 actione ſuccedat, † per quā tenetur rationem reddere, & reliqua præſtare. ff. pro ſocio. nemo poteſt. & l. cum duobus. §. idem reſpōdit. In iudicio vero ſemper ſuccedit, & ſi de hoc nihil dictum ſit. ff. de præto. ſti. l. ij. ff. de fer. orationem. in fine. C. ex delic. defunc. l. vnica. In arbitro enim ſuccedit, ſi hoc dictum ſit, alioquin non ſuccedit, vt hic dicit, & in legibus, ex quibus ſumitur, vt. ſ. no. Sic,
3 † & diſtinguitur inter perſonale pactum, in quo non ſuccedit hæres. ff. de pactis. idem in duobus. §. perſonale. Et reale, in quo ſuccedit, de quo & dicitur, ꝙ aliquando plus videmur prouidiſſe hæredi, quam etiam nobis. ff. de proba. ſi dictum. ff. de pactis. iurisgentium. §. pactorum. & de hoc no. ſ. de tranſac. veniens. [Non cauea tur ibidem.] ſ. in ipſo compromiſſo. Et ſic patet, ꝙ morte ſoluitur compromiſſum, niſi aliud dictum ſit, vt lc. & no. ſ. de offi. deleg.
4 vno delegatorum. Durat † tamē quandoque propter acceſſiones, q̄d dic, vt lc. & no. ſ. eo. ex parte. §. dic. ver. qua propter. & ſequenti.

FINIS.

Regiſtrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. AA BB CC.

Omnes ſunt quaterniones, præter, CC, quæ ſunt quinterniones.